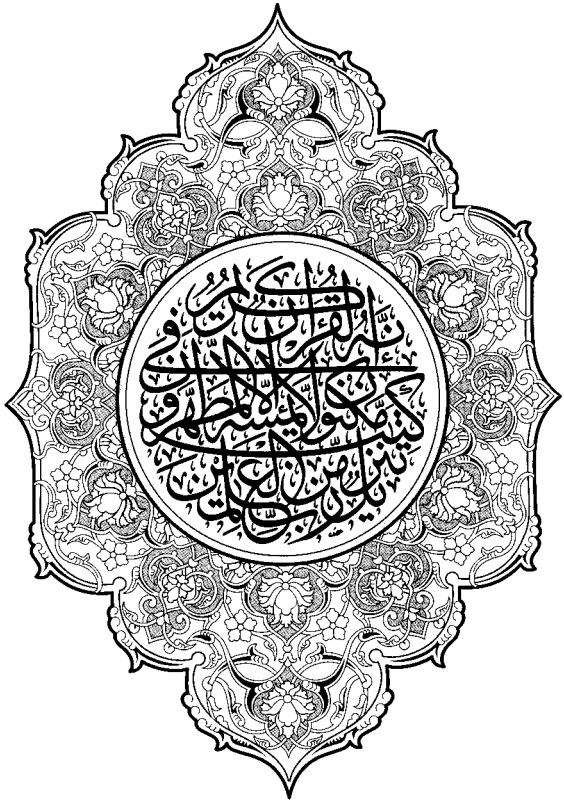

Книбилеб жила

**Хирияб
Къуръан**
Ва гьелъул
таржама ва тафсир
**МагIарул
мацIалда**

Гьаб жив Аллагьасе гIоло бутеб вакъфу буге
кIиябго хIарамалме хуулуь гьабурсе
хан ГIабаулгIазизил вас
ГIабаулагьинасан
бичиеб беттуларо

إِنَّا نَحْنُ رَبُّكَ وَإِلَّا إِلَهُكُمُ الْمَلَكُوتُ

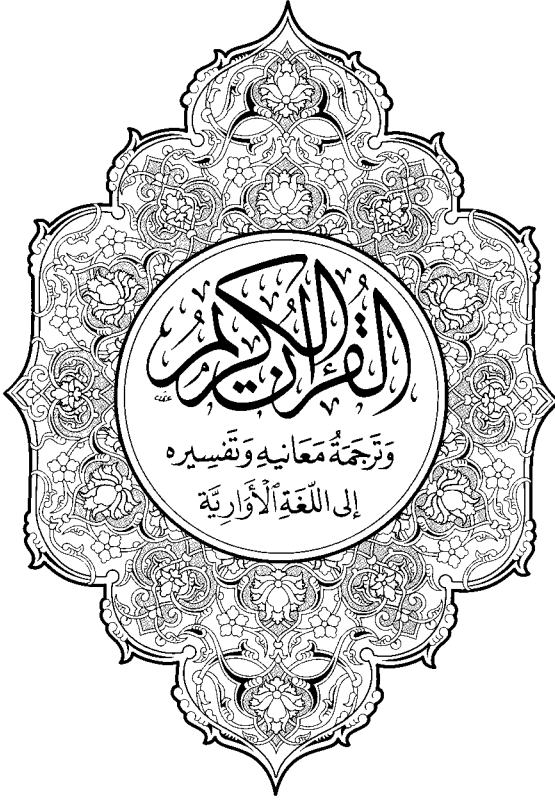

Гъаб хирияб Къуръан ва гъелъул таржама ва тафсир зарбойлада бахъсян амру гъабуна
Княбго хIарамалъе хъулухъ гъабулев хан ПабулГаизила вас Пабуллаагица
СагIудиял ГIарабиязул пачалихъалъул ханлъун жив вугев

تَرْجَمَ بِالْأَمْرِ نَظْمًا عَقَدَهُ هَذَا الْمُصْحَفِ الشَّرِيفِ وَتَرْجَمَهُ مَعَانِيَهُ
خَالِصَ الْجَمْعِ وَالْمَشْرِيقِيْنَ الْمَلِكِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْغَنِيِّ الرَّسْمِيِّ
مَلِكِ الْمَعَانِيَةِ وَالْمَرْبِيَةِ خَالِصَ الشُّعُودِيَةِ

وَقَفَّ لِلَّهِ تَعَالَى مِنْ خَادِمِ الْحَرَمَيْنِ الشَّرِيفَيْنِ
الْمَلِكِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ آلِ سُعُودٍ
وَلَا يَجُوزُ بَيْعُهُ

www.islamic-invitation.com

المجلد الأول

مَجْمَعُ الْمَلِكِ فِيهِ دَرَجَاتُ الصَّخْفِ الشَّرِيفِ

Гъаб жив Аллагъасе Поло бутеб вакъфу буго кӀиябго
хӀарамалъе хъудухъ гъабулев хан ПабдулГаизил вас
Пабдулагъидасан
бичизе бегъуларо

**Хирияб
Къуръан**
Ва гъелъул
таржама ва тафсир
**МаГарул
маЦалда**

Нюцебѣсеб жила

Фагъ ханасул Къуръанал зарбояде рахъунѣб мужаммаГ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمة

بقلم معالي الشيخ: صالح بن عبدالعزيز بن محمد آل الشيخ
وزير الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
المشرف العام على المجمع

الحمد لله رب العالمين، القائل في كتابه الكريم:

﴿... قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ﴾.

والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين، نبينا محمد، القائل:
«خيركم من تعلم القرآن وعلمه».

أما بعد:

فإنفاذاً لتوجيهات خدام الحرمين الشريفين، الملك عبدالله بن عبدالعزيز آل سعود، - حفظه الله-، بالعناية بكتاب الله، والعمل على تيسير نشره، وتوزيعه بين المسلمين، في مشارق الأرض ومغاربها، وتفسيره، وترجمة معانيه إلى مختلف لغات العالم.

وإيماناً من وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد بالمملكة العربية السعودية بأهمية ترجمة معاني القرآن الكريم إلى جميع لغات العالم المهمة تسهيلاً لفهمه على المسلمين الناطقين بغير العربية، وتحقيقاً للبلاغ المأمور به في قوله ﷺ: «بلغوا عني ولو آية».

وخدمة لإخواننا الناطقين باللغة الأوارية يطيب لمجمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة أن يقدم للقارئ الكريم ترجمة معاني القرآن الكريم وتفسيره إلى هذه اللغة التي قام بها الشيخ عبدالرحيم بن محمد،

وراجعها من قبل المجمع الشيخ عباس بن أمير حمزة، والشيخ شامل غائر
بيكوف.

ونحمد الله سبحانه وتعالى أن وفق لإنجاز هذا العمل العظيم الذي نرجو أن
يكون خالصاً لوجهه الكريم، وأن ينفع به الناس.

إننا لنذكر أن ترجمة معاني القرآن الكريم - مهما بلغت دقتها - ستكون قاصرة
عن أداء المعاني العظيمة التي يدل عليها النص القرآني المعجز، وأن المعاني التي
تؤديها الترجمة إنما هي حصيلة ما بلغه علم المترجم في فهم كتاب الله الكريم،
وأنه يعتريها ما يعتري عمل البشر كلّه من خطأ ونقص.

ومن ثم نرجو من كل قارئ لهذه الترجمة أن يوافي مجمع الملك فهد لطباعة
المصحف الشريف بالمدينة النبوية بما قد يجده فيها من خطأ أو نقص أو زيادة
للإفادة من الاستدراكات في الطباعات القادمة إن شاء الله.

والله موفق، وهو الهادي إلى سواء السبيل، اللهم تقبل منا إنك أنت السميع
العليم.

Ццебе рагі

Хіурматив шайх СсалихІ, Габдулґазизил вас,
МухІамад Али-шайхил васас хъвараб, Исламиял
ишазул, вакъфуялзул ва даґІватгун тІуритІиялзул
вазирлун жив вугев, Мадинаялда бугеб Къуръанал
къваґир риччалеб мужамаґалзул бетерлунги жив
вугев.

Кинабо рец Аллаґъасе буго, тІолго ґаламалзул
бетерґанлун жив вугев, жиндир хирияб Къуръаналда
жаниб жинцаги абулев: (хІакълунго нужехе Аллаґъасул
рахълан бачІана нур, (канлги) ва жиб баянаб тІехь).

Аллаґъасул цІоб ва рахІмат лъеги авараґабазул ва
мурсалиназул бишунго хирияв нилер авараґ МухІамадида,
жинцаги абурав: *«Нужер бишунго лъкІав вуго жинца
Къуръан лъазабурав ва жинца ґеб цогидаздаги лъазабурав»*–
абун.

ґалда хадуб:

Хирияб кІиябо хІарамалге (Макка ва Мадина) жинца
хълухъ ґбулев, Аллаґъас жив цІунаяв, СаґІудиязул хан
Габдуллаґъ, Габдулґазизил вас Ал-саґІудил бихъизаби
(нух малги) тІубазабун: Аллаґъасул тІехълзул кІвар ґабе,
ґеб тІибитІиялге бигълги ґабе, машрикъ маґрибалда
ругел киналго бусурбабазе ґеб бикье, ґельгие тафсир ґабе
ва ґельзул маґнабазе батІи батІиял мацІазда таржамаги
ґабе -ян абураб.

СаґІудиязул ґарабиязул пачалихълзул Исламиял ишазул,
вакъфуялзул ва даґІватгун тІуритІиялзул визараталъ
ґабураб ишараги тІубазабун: хирияб Къуръаналзул маґІнаби
киналго мацІазда таржама ґариялзул бугеб кІудияб кІвар
букІин, ґеб Къуръан ґараб мацІ лъаларел бусурбабазе
бичІи бигългизе. Хирияв авараґасул амруги тІубазабун:
*«Нужеца дир рахълан умматалхухе цвезабе цохІо аят
бугониги»* - абураб.

МаґІарул мацІалда кІалълел нилер вацалазе хълухъ
ґабун Мадина шаґаралда бугеб Ал-малик Фаґдил

Къуръанал къватир риччалеб мужамагалъе лъиклаблъун
бихъана хурматияв Къуръан цалулесе гъаб магарул
мацалда бугеб таржама къватиб биччазе. Гъеб хладур
гъабуна **ащейх Габдуррахим Мухаммадил васас.**
Мужамагалъул рахъалъан гьелъул хал гъабуна ащейх
Габбас Амирхлмзал васас ва ащейх Шамил Гъаирбековас.

Падеганав ва Жив вацладав Аллагъасе рецц гъабулеб
буго жинца гъаб клудияб иш тубазе квер бакъарав. Нижер
хьулги буго гъаб гамал цохло Аллагъ разилъиялъе сабаблъун
буклина абун ва гьелдалъу глдамазе мунфаглатги буклина
абун.

Нижеда лъала хирияб Къуръаналъул магнабазул
таржама, кигланго лъикл гъабун бугониги, гъеб буклуна
жинца тубанго Къуръаналъул клудиял магнаби рагъизе
клороблъун. Гъеб Къуръаналъул раглаби ругелъул жинца
инсан гажиз гъавулеб мугъжитлъун.

Таржамаялъ жидеда тпорител гъабулел магнаби руклуна
гъеб таржама гъабурасул Аллагъасул хирияб тлехъ лъаялъул
гелму швараб къадаралда. Гъеб таржамалда тладги бачлуна
кинабго инсанасул гамалалда тладе бачлулеб хатлаъ ва
нукъсанлъи.

Гъедин бугелъул, нижер хьул буго гъаб таржама цаларас
Мадина шагъаралда бугеб Ал-малик Фагъдил Къуръанал
къватир риччалеб мужамагалде цвезабила абун гьелда
жаниб жиндие багараб хатлаъ ва нукъсанлъи. ИншаАллагъу,
нижеца хадусеб нухаль таржама къватиб биччалеб мехаль
гьездасан мунфаглат босила.

Аллагъ вуго жинца тавфикъ гъабулев. Гъев вуго жинца
битараб нухалда тпоритлулевги.

Я нижер Аллагъ! Дуца гъаб нижер гамал къабул гъабе,
мун вуго кинабго жо дуда рагъулев ва лъалев.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Хириял маГарулал!

Гъаб буго ПадеГанав Аллагъас жиндие хирияв МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварасда рештИзабураб ва церехун рукIарал киналго шаригIаталги хвезарун, тIолго халкъалге Гаммабъун гъабураб исламияб диналъул аслу- Къуръан.

ПадеГанав Аллагъасул калам жиндир раГIаби дагъаб амма маГIна ГIамераб ва гъваридаб букIиналъе ГIоло, щибаб раГIиялъул маГIна гъабун тани гъеб кинавго чиясда бичIуларо.

Хирияв Аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхIабзабазул رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ заманаялдасан байбихъун жакъа къоялде швезегIан ГIалимзаби гъеб Къуръан баян гъабиялда тIад хIалтIулел руго ва жеги хIалтIизеги руго. Щибаб заманаялъ щивав ГIалимасда батубеб буго Къуръаналда жаниб жинда тIад хIалтIизе бегъубеб ва жиб халкъалге баян гъабизе бегъубеб бакI.

МаГIарул маЦIалда кIалгIалел бусурбабазе Аллагъасул جَلِيلًا каламалгIул дагъабниги маГIна лъазе бокъун ва гъезие диналге квербакъи букIизе бокъун, маГIарул маЦIалде буссине гъабун КъуръаналгIул маГIна тафсиргун цадахъ басмаялда (печаталда) бахъубеб буго.

Гъаб хIалтIиялъе жидедаса квербакъи тIалаб гъабурал ва мунпагIат босарал тIахъал руго: «А-ГIабари», «Ал-кашаф», «Ал-алуси», «Ибнукасир», «Жалалайни», «Сафвату тафасир», «АвзахIу тафасир», «Зубдату тафасир». Гъел руго лъикIал ГIалимзабаз данде гъарурал ва дир квер жидеда ГIунтIарал тафсирал.

Гъаб таржамаялда жанир шарГIиял масъалаби рицун руго имам ШафигIил мазгъабалда рекъон, ДагъистаналгIул ГIемерисел бусурбаби гъеб мазгъабалда ругъунал рукIиналъе ГIоло.

Гъаб тафсир ва таржама цѣлулаго гьелда гѣйиб чѣвезеги хехлъуге. Гѣмерисеб жоялъе накъло (босараб бакI) бицун буго, накъло бицичIого тарабги шаргIалда рекъон бицараб буго. ХIал кIвараб яхI бахъун, битIараб магIна букIизе бокъун гѣбураб хIалтIи буго. Ва амма инсанасул гѣлатI камиларо. Гъеб гѣлатI бокъун гѣбураб гъечIони Аллагъги بِحَبْلَةٍ тIаса лъугъула.

Гъаб хIалтIиялда жаниб бугеб кинабниги битIараб, лъикIаб, мунпагIат бугеб жо Аллагъасул рахъалъан бугеб цIоб-рахIму буго ва гьелда даимго щукро гѣабизе тIадав дунги вуго. Гъалда жаниб ккараб жагъаллъи ва гѣлатI дир напсалъул рахъалъан буго ва гъеб гѣлатIалдаса тIаса лъугъин дицаги гъарулеб буго.

ТIадегIанав Аллагъасде гъариги буго гъаб таржама данде гѣабурал, гьелда тIад хIалтIарал, гъеб басмаялда бахъаразул мунагъал чуре абун ва гъезие ахираталъе хазиналъунги гъабе абун.

Гъединго Аллагъасда гъари буго гъаб таржама жиб цIаларазе гъезул иман, дин камиллъиялъе сабаблъун ккезабе абун.

Кинабго тавпикъ ва квербакъи цохIо ТIадегIанав Аллагъасул буго.

Хирияб Къуръаналъул магІнаялъе таржама гъабиялде цебе лъолеб баян

Хирияб Къуръан буго ТадегІанав Аллагъасул калам, жиндир хІурупалгун ва магІнагун цадахъ жиндир расуласде ﴿﴾ рещтІинабураб: кинабго гІаламалъе рахІматлъун, алжаналдалъун роххел бицунеб, жужахІалдалъун хІинкъиги къолеб, Аллагъасул изнуялдалъун гъесул диналде жинца ахІулеб, жинца нур базабулеб чирахълъунги жиб бугеб. Гъеб Къуръан баян гъабулеб къокъабго калам буго гъаб:

Хирияб Къуръан щиб жояли бицунеб гІамаб баян

Тіоцебесеб: хирияб Къуръаналъул ва гъельул царазул ва сифатазул баян.

Хирияб Къуръан буго: ТадегІанав Аллагъасул калам, жиндир расул МухІаммадиде ﴿﴾ рещтІинабураб, жиндир рагІабаздалъун ва магІнаялдалъун гъесде вахІюги гъабураб, жиб кагъаталдеги хъвараб, машгъурго цояз цогидазде бицун жиб цебесан цебеги къолеб, жиб цали гІибадатлъунги бугеб.

ТадегІанав Аллагъ вуго жиндир расуласде рещтІинабураб ВахІюялда Къуръан абун цар лъурав. ТадегІанав Аллагъас абун:

﴿ إِنَّا نَحْنُ نُزَّلْنَا عَلَيْكَ الْفُرْقَانَ تَوْرِيًّا ﴾

ХІакълъунго Дица рещтІинабуна дуде Къуръан дагъ-дагъ ккун. [Суратул Инсан. 23 аят] Гъеб цар лъеялъе гІилаги буго Къуръан букІин жиб цІалулеб ва жиб кІочон толареб.

Гъединго Аллагъас ВахІюялда цар лъуна Тіехъ абунги:

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ ﴾

ХІакълъунго дица дуде Тіехъ рещтІинабуна хІакъаб жоялдалъун. [Сурату Ннисаъ. 105 аят] Гъеб цар лъеялъе гІилаги буго Къуръан букІин жиб хъвалеб ва жиб рехун толареб.

ТадегІанав Аллагъас хирияб Къуръаналъе сипаталги

Жиндие бокъараб тГассаги бишула. [Сурагул Къасас. 68 аят].

Киабилеб: хирияб Къуръан кин рещтараб.

Аллагъасул расул Мухаммадиде ﷺ Къуръан рещтін бай бихъана рамазан моцалгул анцила анкъабилеб къояль, миладияб тарихалгул 610 абилеб соналгул, Гъеб буклана итни къо. Хирияб Маккаялгул мугрузда бугеб Хираъ нохъоде авараг вукладго гъесде жабраил рещтана гъал аяталги росун:

﴿أَفَرَأَيْتُم مَّا لَدَىٰ خَلْقِ الْإِنسَانِ مِمَّا بَدَعَ * خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ * أَفَرَأَيْتُم مَّا الْوَعْدَ * أَلَدَىٰ عَلَمٍ بِالْقَلَمِ *﴾

Дуца цӀале, мун вижарав БетӀергъанасул цӀаралдалъун. Жинца инсан биялгул гороялдаса вижарав. Дуца цӀале, ва дур БетӀергъан цӀакъ хирияв вуго, жинца къаламалдельун хъай лъазабурав, инсанасде лъалареб жоги Жинца лъазе гъабурав. [Сурагул Палакъ. 1-5 аят]. Гъал аятал руклана хирияб Къуръаналдаса Аллагъасул расуласде рещтараб жоалгул авалаб.

Гъал аяталги росун авараг хъизаналде тӀад вуссана, жиндир нафсалда хӀинкъун ракиги тӀеркӀолеб бугеб хӀалалъ. Гъес жиндие ккараб жо чӀужуялде бицана - муъминзабазул эбелалде Хувайлидил яс Хадижатеде-, Гъес абуна: дун дирго нафсалде хӀинкъун вуго – абун.

Хадижатица абуна: Вореги мун хӀинкъуге! Дуге рохел буго! Валлагъи Аллагъас мун кидаго гӀодовегӀан гъавизе гъечӀо! мун вуго гӀагарлъиялгулун бухъен гъабулев (рахӀмо къотӀуларев), битараб рагӀиги бицунев, захӀмалъиги баччунев (къварилъи захӀмалъи ккарав чиясе кумек гъабулев), гъоболасе хъулухъги гъабулев, балагъ къварилъи борхизе кверги бакъунев.

Хадижатица гъев вачана Навфалил вас Варакъатихъе. Гъев вуклана гӀилму ва гӀакълу бугел гӀадамаздаса. Варакъатида Хадижатица абуна: Я дир имгӀал! Мун гӀенекке гъав Мухаммадица ﷺ бицунев жоалда. Расуллагъас жиндие бихъараб жо бициналго Варакъатица абуна: «Гъев

вуго Жабраил, Муса аварагасдеги жив рещтIарав. Дун вугев анищ гьeб ишалъe квер бакъине гIолохъанчилъун! Дур къавмалъ мун Маккаяддаса къватIив къотIулеб къоялъ дун чIаго вукIунeб анищ!» - абун. Расулуллагъас абуна: «Гъез дун къвативищ къотIилев?» - абун. Варакъатица абуна: «У, мун гъез къватIив къотIила. Цониги чи гъечIо мунгIадин дин босун вачIарав, жинда тушманлъи гъабичев. Дун чIаго хутIани дица дуе цIакъ квер бакъила!» - абун. Гъалдаса хадуб дагъаб заман индалго Варакъат хвана.

Аллагъасул расуласде хирияб Къуръан цохIо нухалъ рещтIичIо, цогидал аварагабаде рещтIарал тIахъазде релъун. Гъeб рещтIана бикъ-бикъун, къоло лъабго соналъул болжалалда жаниб. Пубарабго суратги рещтIулаан, дагъалго аяталги рещтIулаан.

Гъадин бикъ-бикъун Къуръан рещтIинабиялъул хIикмат буго аварагасул ракI шула гъаби ва гъев къуват гъави. Гъесул гуч цIикIунeб букIана хирияб Къуръан босун Жабраил вачIунщинахъе ва гъесул гъунар гIолеб букIана мушриказда данде чIезе. ПIадегIанав Аллагъас абуна:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا﴾

Кафурал гIадамаз абуна: «Гъeсда Къуръан цохIо нухалъ рещтIинабураб анищ» - абун. Дица Къуръан бикъ-бикъун рещтIинабуна гъелдалъун дур ракI шулалъизе ва Дица гъeб цIакъ баянаб хIалалъ баян гъабуна. [Суратул Фуркъан. 32 аят].

Гъединго хирияб Къуръан бикъ-бикъун рещтIинабиялъул буго муъминзабазе кIудияб тарбия къейги. Гъель баян гъабулeб буго гIилму тIалаб гъаби ва цогидал диниял ишал дагъ-дагъ ккун гъаби лъикIаб букIин: гъeб бигъаяб букIуна гIилму лъаялъе ва ракIалде кквeялъе. Куфру-ширкалъул ва жагъиллъиялъул бецIлъукъ рукIарал гIадамал иманалъул нуралде рачине, Аллагъ цо гъавиялде ва гIилмуялде рачинеги сабаб букIана Къуръан дагъ-дагъ ккун рещтIинабиялда жаниб.

Лъабабилеб: хирияб Къуръан хъвай.

Жинда хлажатаб жо цуниялъе сабаб буго гъеб хъвай. Хъвачлого тараб калам клочене рес буго. Хирияб Къуръан къиямасеб къо швезеглан гадамал жинца тлоритлизельун рещтун бугельул, гъеб хъвайги чара гъечлеб жольун буклана.

Къуръан хъваялъул кIвар гъабунa живго аварaгас ﷺ. Гъес асхIабзабазул хъвай-цIали лъалезул цо къукъялда амру гъабунa хирияб Къуръан хъвай абун. ВахIю хъвазе тIад къарал асхIабзабазул бищун машгъурав вукIана ансарияв Сабитил вас Зайд, жинда Аллагъ разилъаяв.

Жинда вахIю рещтIараб мехаль хирияв аварaгас ﷺ гъеб рекелъе цIунулеб букIана, цинги вахIю хъвалезде абулаан: «Нужеца гъал аятал лъе пуланаб жо бицунеб сураталда жанир» - абун. Гъезда сураталъул цIарги бицулаан ва гъел аятал гъенир хъваян амруги гъабулаан. Гъелда хадуб аварaгас асхIабзабаде амру гъабулаан ахиралда рещтIарал Къуръаналъул аятал рекIехъе лъазарейн ва гъезул мурадги лъазабеян. Гъеб хирияб Къуръан кинабго хъван букIана (жинда тIад жо хъвазе данде кколебщинаб жоялда, ракъа, цIоко, къоно, гъазда релъарал жалазда) аварaг ﷺ чIаго вугеб мехальго.

Аллагъасул салам лъеяв Жабраилас щибаб соналда жаниб цо нухаль хирияб Къуръан аварaгасе цIалун, аварaгас гъесие цIалун такрар гъабулаан. Хирияв аварaг ﷺ жиндиль хвараб сональ Жабраилас гъесие Къуръан кIиги нухаль такрар гъабун цIалана гъаб нилъеда лъалеб хIалалъ суратазул ва аятазул тартибги гъабун. Гъеб букIана ТIадегIанав Аллагъасул рагIи хIакъ гъаби:

﴿إِن عَلَيْنَا جَمْعُهُمْ وَعُودُهُمْ وَإِذَا مَأْتَاهُم بَرْقٌ بَرْقًا لَّيْلِيًّا فَاذْفَرْتَاهُمْ فَاذْفَرْتَاهُمْ فَاذْفَرْتَاهُمْ﴾

ХIакълъунго Дида тIад буго гъеб Къуръан дур карапде жанибе данде гъабизе ва дуда гъеб клочене биччачлого цIунизе. Дица Жабраил малаик цIализе виччан дуге гъеб Къуръан цIалараб мехаль гъесдаса хадуб цIале дуца Къуръан. [Суратул Къиямат. 17-18 аят]

﴿سَمِعْنَاكَ فَلَا تَنْسَى﴾

Дица дуда Къуръан цѣли лъзабила, цинги дуда гъеб
кѳочезеги гъечѳо. [Суратул Агѳла. 6 аят].

Ункъабилеб: хирияб Къуръан тѳанчазда тѳад бакѳари.

Расулуллагъ ﷺ хвараб мехаль гъесул ритѳухъав халифа
Абубакрица رضي الله عنه амру гъабуна хирияб Къуръан жиндир
букѳине кколеб тартибалда кагътида хъвай абун: Къуръан
рекѳехъе лъалел асѳлабзаби хвеелдалъун яги гъеб тѳад
хъварал жал тѳагѳиналдалъун Къуръанальул щибниги жо
камичѳого букѳине. Гъаб иш гъабизе тѳад къана жинца вахѳю
хъвалев вукѳарав Сабитил вас Зайдида رضي الله عنه.

Къуръан тѳад хъварал жал ракѳарун, гъеб рекѳехъе лъалел
асѳлабзабазулгун данде кквей гъабун, ракъа-рагѳалда щвараб
мухѳканлъйи гъабун Къуръан кагътида тѳад хъвана ва гъел
кагъталги Абубакр асѳлабасул رضي الله عنه рокъор цѳунун
рукѳана. Гъев хвараб мехаль кѳиабилев халифа Гѳумар
асѳлабасул رضي الله عنه рокъор цѳунун рукѳана. Гъевги хвараб
мехаль муъминзабазул эбел, Гѳумар асѳлабасул яс Хѳафсатил
رضي الله عنها рокъор цѳунун рукѳана.

Ислам тѳибитѳидалго бусурбаби хѳажальъана жидеца
цѳализе Къуръанал рукѳиналда. Ритѳухъав халифа Гѳусман
асѳлабасда رضي الله عنه цогидал асѳлабзабаз мушавараги гъабун,
гъез хѳукму гъабуна имамас цѳалулеб Къуръан букѳине
ккеялда: гѳадамал гъесда нахъ рилъине. Гѳусман асѳлабас
Къуръан рекѳехъе лъалел ва гъеб хъвазе лъалел асѳлабзабада
амру гъабуна гъеб иш гъабизе байбихъеян. Гъезул бетѳерлъун
гъавуна Сабитил вас Зайд, гъез мугъ чѳвалев жолъун букѳана
Абубакар асѳлабас رضي الله عنه данде гъарурал, Хѳафсатил
рокъор цѳунун ругел кагътал. Гъел асѳлабзабаз цо тѳехъалда
жанир ракѳарана ва гъелдаса чанго нусхаги хъвана ва гъел
Къуръанал исламияб пачалихъальул кѳудиял шагъаразде
ритѳана ва гъездасан Къуръанал хъвай абун амруги гъабуна.

Жакъа дунялалдаго тѳиритѳун ругел киналго Къуръанал
руго дол Гѳусман асѳлабас رضي الله عنه амру гъабун хъварал
Къуръаназдаса насху гъабун хъварал ва гъел хилиплъуларо

дол Къуръаназул насалда (хуруфазда ва раглабазда) ва гъезул тартибалдаги.

Жакъа къоялде швезеган бусурбабаз яхI бахъулеб буго Къуръан зарбоалде бахъиналъе ва гъеб ишалъе циялалаталги хIалтIизарулел руго. Гьалдалъун тIадеганаб даражаялде бахинабизе Къуръаналъул берцинго хъвай ва гьелъул хуруфал ва игIраб мухIкан гъабиги, Гусман халифаясул رضي الله عنه заманалъго хъвараб Къуръаналъул хъваалда рекъон жиб цунараб.

Мадина шагъаралда бугеб Фагъдил Къуръанал зарбоалда рахъунеб мужаммагIги ккола гъеб Къуръаналъе хъулухъ гъабулел гIуцабазул бишунго кIудияб ва СагIудиязул хIакимзабаз Къуръаналъе гъабулеб берцинаб хъулухъ загъир гъабулеб бакIлъун. Гъезул яхI бахъиналдалъун бусурбабазухъе щолеб буго цIакъго лъикI къачIараб ва берцин гъабураб Къуръан: мухIкан гъабун цунараб, хатI берцинаб, кагъат лъикIаб ва жилдал къачIараб.

Щуабилеб: Къуръаналъул тартиб (гIуцIци) ва гьелъул жузал.

Хирияб Къуръан бай бихъула Сурагул-ФатихIаялдалъун ва гъеб тIубала сурату-Ннасалдалъун. Гьелда жаниб буго (114) сурат. Гъаб тартиб буго МухIаммад аварагас ﷺ гъабураб тартибалдаса босараб ва гъеб гъечIо суратал ва аятал рещтIиналъул тартибалде бугеб. ТIоцебе рещтIараб сурат буго «суратул ГIалакъ», амма гъеб Къуръаналда жаниб (96) абилеб сурат буго. АсхIабзабада суратазул ва аятазул тартиб лъалеб букIана аварагасул ﷺ цIалиялдаса.

Къуръан бикъун буго (30) жузалда, щибаб жуз бикъула кIиги хIизбуялда ва щибаб хIизбуги бикъула ункъго бутIаялда. Гъаб хIалалъ Къуръан бикъи гIалимзабаз гIуцIараб буго: бусурбабазе Къуръан цIализе ва рекIехъе лъазабизе бигъалъи гъабун.

Анлъабилеб: Къуръан лъазе гъаби.

Бусурбабаз цIакъ кIвар къуна хирияб Къуръан лъазабизе, гьелъул насс (хурупал, раглаби, тартиб) цIунун ва гъеб

хирияб Къуръаналдаса гъезие ишкалъараб жо (гъезул шаклъи ккараб). Киниги хирияб Къуръан рещтӀулеб мехаль гъел асхӀабзаби пасихӀаб гӀараб мацӀ лъалел рукӀиналъ гъез Гемемер суалал къолароан аварагасе . Амма заман халалъарабгӀан гӀадамал хӀажалъана Къуръан баян гъабулел тафсиразда.

Бичасул расуладаса ва гъесул асхӀабзабадаса нилъее швараб дагъабго жоялдаса, жинда тафсиру аль-маъсур абулеб (аварагасдаса асхӀабзабаздаса ва табигӀиназдаса бачӀараб тафсир), рес лъугъана гъебги аслолъун гъабун тафсирал гъаризе: гъел асхӀабзаби рукӀиндал жидеда Къуръан рещтӀин бихъарал, аварагасул цали рагӀарал, пасихӀаб гӀараб мацӀ лъалел. Гъединго гъезда лъалел букӀиндал хирияб Къуръан рещтӀулеб мехаль букӀараб ахӀвал-хӀал ва гъеб мехаль карал лъугъа-бахъинал.

(1) тафсиралъул тайпаби:

Шивав гӀалимасул гӀелмияб рахъ хал гъабун гъес гъабулел тафсирги батӀияб букӀуна. Гъединлъидал тафсирал руго Къуръаналъул лугъат (мацӀ) бицунел, цоги руго фикъгъиял хӀукмаби рицунел, цоги руго тарихияб жо баян гъабулел, цоги руго инсанасул сулук (хъвади, табигӀат) бицунел. Цогиги батӀи-батӀиял рахъал рицунел тафсирал руго. Гъединлъидал гӀалимзабаз тафсирал рикъана кӀиги тайпаялде:

- маъсуриял тафсирал. Гъел руго Аллагъасул расул МухӀаммадица, гъесул асхӀабзабаз ва гъезда хадусел табигӀиназ гъарурал тафсирал.
- ижтигъадалдалъун гъабураб тафсир. Гъеб буго гӀалимзабазбитӀарабгӀелмиябнухалдажидергӀакълуялда ва гӀелмуялда рекъон гъарурал тафсирал.

(2) тафсиразул бицунго лъикӀаб нух ва гъелъул гӀорхъаби:

Маъсуриял тафсирал руго хирияб Къуръаналъе гъабулел тафсиралъул бицунго лъикӀаб ва жиб цебе кколеб. Гъеб бугелъул хирияв аварагасдаса, гъесул асхӀабзабадаса ва

гъезул мутагИлаздаса босараб. Гъелги жидеда бищунго лъикI Къуръан лъалел руго. Къуръаналъул аяталге гъаб маъсурияб тафсиралда жаниб батичеб баян къезе бокъараб мехаль тафсир гъабулес цунизе ккола гъал хадур рехсарал гIорхъаби:

- 1) маъсуриял тафсиразда бугеб хIалалъ аятазул магIна цуни ва гъелда данде кколареб магIна гъабун гутIи.
- 2) тафсиррекъезекколаКъуръаналъулгIаммалмагIнабазда ва аварасул суннаталъ баян гъабураб нухалда. Гъал магIнабазда данде кколареб хIалалъ тафсир гъабизе бегъуларо: хирияб Къуръан буго цоялъ цояб баян гъабулеблъун ва гъелда жаниб цоялъ цогидаб хвезабулеб жогI гъечIо. Аварасул суннаталъ гъеб Къуръаналда жаниб баянлъичIого хутIараб жо баян гъабун ва гъелъие тафсирги гъабун.
- 3) гIараб мацIалъул къагIидаби лъазе кола тафсир гъабулев чиясда: рагIиялъ жинда гIоритIел гъабулеб жо, калам гIуцIулеб хIал, щибаб рагIи кин хIалгIизабулеб, ва цогидалги гIараб мацIалъул истIилахIал (къагIидаби) лъазе кола. Хирияб Къуръан гIараб мацIалда рещтIун бугельул гъеб бичIизе ккола гIараб мацIалъул къагIидабазда рекъон.
- 4) жал баян гъаричIел аятал (муташабигъал аятал) роцине кола жал баян гъарурал аятазда: Къуръан бугельул цоялъ цогидаб баян гъабулеблъун. Къуръаналъул гIемерисел аятал жидер магIна баянал руго. Цо-цо аятал магIна баянлъичIел руго ва цо гIадамазе гъеб бичIуларо. Гъал муташабигъал аятал мухIканал аятазда рорцараб мехаль гъеб ишкал гIасса уна. ГIадегIанав Аллагъас абун:

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ. وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَأَمْثَلُهُ كُلُّ مَنْ عِنْدَ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ﴾

Гъев Аллагъ вуго жинца дуда Тяхъ рещтIине гъабуров. Гъелда жанир баянал аятал руго ва гъелги

Къуръаналъул геме́рисел руго. Цоги муташабигъал аяталги руго. Жидер ракъазуль унти бугел гадамал (иман загифал)гъел муташабигъал аятазда хадур лъугъуна, гъел аятазе жиде бокъараб магънаги гъабун жидеца питна гъабизе бокъун. Гъел аятазул магъна лъаларо цохъо Аллагъасда гурони. Гелмуялда жанир гъваридго лъугъарал гадамаз абула: ниж гъелда божула, гъеб кинабго Аллагъасул рахъалъан буго абун. Хъакъаб жо бичъун гъелъул вагъза босуларо гъакълудал бетергъабаз гурони. [Сурату Али-гъимран. 7 аят].

- 5) дунялалъул ахъкамазда хурхарал аятазе (бакъ, моцъ, зоб, ракъ ва гъ. ц.) тафсир гъабулеб мехалъ мухъканал гелмиял къагъидаби ричине ккола ва гъеб тафсиралда жанир жеги мухъканлъичел гъалимзабазул гелмиял бахъсалги ричине бегъуларо. Гъел бахъсал ричиналъ Къуръан жиндир аслияб мурадалдаса бусинабула.
- 6) магъна мекъал таъвилал гъариялдасаги цъунизе кола: жидедалъун Аллагъасул калам бацъадаб шаргъияб нухалдаса бахъунеб ва рикъад гъабулеб. Гъединго гъараб мацъалъул къагъидаби хвезарулеб: гъаб таъвил гъаби букъине бегъула ургъунго Къуръаналъул магъна мекъи гъаби мурадалда, яги гъараб мацъалъул къагъидаби лъачлого, яги тафсир гъабулесда гъеб мекъаб магъна битъун бугин ккун.

Микъабилеб: хирияб Къуръаналъул мугъжизат.

Мугъжизат абураб рагъиялъул магъна буго: жинда релъараб жо гъабизе инсанасул хъал къолареб жо: цо иш букъа, гъакъло букъа, тадбир букъа. Мугъжизат буго цо кинаб бугониги иш лъугъи, жиб бургъанлъун (далиллъун) букъине аваразабиги ритгъухъал рукъиналъе. Гъаб рагъи Къуръаналда жаниб гъечло, гъелъул бакъалда «аят» яги «бургъан» абун буго.

Хирияб Къуръан Аллагъасул калам буго ва гъелда жаниб геме́р буго инсан жинца гъажиз гъавулеб калам, камилаб магънаги, берцинго мухъканго рекъезарун ругел аяталги рагъабиги. Тадегъанав Аллагъас абуна:

﴿الرَّكِيبَ أَحْكَمَتْ آيَاتُهُ وَتُرْفِصَلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَيْرٍ﴾

Алиф, Лам, Ра. Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам Къуръан, жиндир аятап мухІкан гъарураб, жидель нукъсанлъи ва загІиплъи гъечІел. Цинги гъел аятазда жанир шаргІиял ахІкамалги баян гъарурал. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан буго, жинда кинабго жоялъул хІкмат гъалев, щибаб жоялъул маслахІат гъалев хІакимияв гІалимлъун жив вугев. [Сурату Гъуд. 1 аят].

Мушриказ Гемеераб яхІ бахъана Къуръаналъул аслуялъульго гІадамал шақдаризаризе ва гъелдаса гІадамал руссинаризе : батІи-батІял гъерсал рицун ва шубгъаял жал рижизарун. Цинги БетІергъан Аллагъас гъезда ахІи бан аятап рещтІинаруна: нужеца гъабеха гъаб Къуръаналда релъараб, яги гъелъул цо сураталда релъараб жо абун. Гъел гІажизлъана гъедин гъабизе ва жал мукІурлъана хирияб Къуръан гІараб мащІаль бугониги жинда релъараб гъабизе кІолареб букІиналда. ГІадегІанав Аллагъас абун:

﴿أَمْ يَقُولُونَ أَفَنُزِّلُهُمْ بِسُورَةٍ يُرْسَلُ وَأَدْعُوا مِنْ أَسْتَعْظَمُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾

Гъел мушрикаца абубебищ бугеб Къуръан (МухІаммадица ﷺ) ургъараб жо буго абун. Дуца гъезда абе: нужеца гъабеха гъаб Къуръаналъул цо сураталда релъараб жогаги. Гъеб гъабизе нужеца кумекчагІиги ахІе кигІан гІемерал ругониги, цохІо Аллагъ тун батІиял, **нуж битІараб бицунел ратанин.** [Сурату Юнус. 38 аят].

Къуръаналь баянго гъазабуна гІадамазул ва женазул хІал кІолареблъи гъелда релъараб жо гъабизе, гъез цоцалазе кумек гъабубеб бугониги:

﴿قُلْ لَئِنْ اجْتَمَعَتِ أَلْسُنُ الْحَيِّينَ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا﴾

Дуца абе (МухІаммад ﷺ): киналго гІадамалги жундулги цадахъ лъугъаниги гъаб Къуръаналда релъараб жо гъабизе абун, гъезда кІоларо Къуръаналда релъараб жо гъабизе, кигІанго цояз цогидазе кумек гъабубеб бугониги! [Суратул Исраъ. 88 аят].

Хирияб Къуръан жинца гѣжиз гъарулеб буго, гъеб Аллагъасул калам букѣиналь жинца гѣадамазул каламалда релъинлъи гъабулареб. Мугѣжизатлъун бугеб Къуръан буго хѣужалъунги бургъанлъунги жиндир аятаздакъун, маѣалдалъун, рагѣабаздалъунги ва гъелда жаниб бугеб пасихѣаб баяналдалъунги. Гъелда жанир ругел хѣакъал къиссабаздалъун ва хабаразалъунги. Гъелда жанир ругел шаргѣиял хѣукмабаздалъун, гъель ракъазда гъабулеб асаралъул къуватгалдалъунги, гъелда жанир ругел гѣелмиял баяназдакъунги.

Гѣемерал дуниялиял гѣелмабазул гѣалимзаби гѣажаиблъун хѣайран гъаруна Къуръаналда жанир ругел мухѣиканго баян гъарурал хѣакъал гѣелмиял хабарал рихъидалго, жагъилаб умматалдаса вугев хъвай ѣали лъаларев аварагесе жал лъазе рес гъечел. Гъел гѣелмиял баянал сабальана гъезул цоял бусурманлъизе: гъезда бичѣана хирияб Къуръаналь бицараб хабар инсанасул хабар гъечелблъи, гъеб кинабго халкъ жинца бижарав Халикъасул калам букѣин.

Къуръаналда жанир гѣемер аятал руго Аллагъ цо вукѣиналъул бицунел, гъесул гѣажаибал пишабазулги бицунел. Гѣадегѣанав Аллагъас абуна:

﴿سُبْحٰنَ رَبِّنَا فِي الْاَافَاقِ وَفِيْ اَنْفُسِنَا حَتَّىٰ يَنْبَغِيْ لِهٰمْ اَنَّهٗ الْحَقُّ اَوْلٰى رَيْكِبٍ بِرَبِّكَ اِنَّهٗ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شٰهِيْدٌ﴾

Дица гъезда дир гѣаламатал рихъизарила зобалазулъ ва жидерго нафсазулъ ругел, гъезда баянлъизе гъеб хѣакъаб жо букѣин. Дур бетгѣергъан Аллагъ гѣеларишща жинда кинабго жо лъалевлъун вугев. [Сурату Фуссилат. 53 аят].

Ичѣабилеб: хирияб Къуръанальул магѣнабазе таржама гъаби.

Таржама абула: цо калам цо маѣалдаса цоги маѣалда буссиабиялда. Таржама гъабиялда жанир захѣмалъаби гѣемер рукѣуна: щибаб маѣалъул жинда хассаб къагѣида

букунелъул. Таржама гъбураб мехаль доб мацалда дол раглабаз кьолеб магІна гъаб мацалда баян гъабизе захІмат букІуна.

Гадамаз бичараб хабар таржама гъбулаго гъединаб захІмалъи букунелъул, Аллагъасул каламлъун бугеб хирияб Къуръан таржама гъбулаго гъеб захІмалъи цІакъго цІикІараб букІуна: гъеб бугельгул пасихІаб гІараб мацалда Аллагъас вахІю гъбураб калам. Гъелдаго цадахъ Къуръаналъул раглабиги магІнаги кІиябго цадахъ рещтІараб буго. Цониги чиясда кІоларо жинда камилго Къуръаналъул магІна лъалин абизе ва гъеб гІараб мацалда бугеб хІалалъ цоги мацалда таржама гъабизеги.

КигІанго хирияб Къуръаналъе таржама гъаби захІматаб иш бугониги исламалъул гІалимзабазда лъалеб буго гъеб хирияб Къуръан ва гъель бицунеб рисалат дуняладда ругел киналго гІадамазухъе швезаби гІадаб иш букІин: гъезул мацал кигІанго батІи-батІиял рукІаниги. Гъаб ишги гІубаларо Къуръаналъул магІнабазе таржама гъабун гурони.

Хирияб Къуръан цоги мацалда буссинаби букІула:

- хирияб Къуръаналъул магІнабазул таржама гъаби. Гъеб буго цадахъ тафсир гъечІеб таржама, гъель баян гъабула Къуръаналъул раглабаз жинда гІоритІел гъабулеб магІна.
- тафсиргун цадахъ бугеб таржама. Гъель Къуръаналъул магІна баян гъабула мисал бачун, гІатІид гъабун. Гъельгул хІукмуги буго хирияб Къуръаналъе гІараб гуреб мацалдалъун тафсир гъаби.

КигІанго гъваридго ва баянго таржама гъабун бугониги, гъель Къуръаналъул аятазул магІнаби жанир рачун ругониги, гъеб таржамаялда «Къуръан» - абуларо кІиги сабабалъе гІоло:

- 1) хирияб Къуръан Аллагъасул калам букІиналъе гІоло гІараб мацалдалъун жиб рещтІинабураб. Гъеб цІакъго гІадегІанаб макъамалда буго жиндир баяналъул ва хІукмабазул рахъалъан. Къуръаналъул аятал цоги мацалдаги сверизарун хъваялъ гъелда Къуръан абураб

цар аби батул гъбула (хвезабула).

- 2) кинабгаги таржама буго гъб гъбурав чиясе хирияб Къуръаналъул магна бичиналъул хласил. Гъбги релъун буго Къуръаналъе тафсир гъабиялда. Тафсиралда абуларебгадинго гъб Къуръан буго абун, таржамаялдаги абуларо гъб Къуръан буго абун.

Хирияб Къуръаналъул магнабазе гъбураб таржама къабул гъабизе ккани гъб буклине ккола галимзабаз бихъизабураб халалъ хирияб Къуръаналъул магнабазул къагидаби ва глорхъаби цунараб, жинда жанир тахриф гъарурал (хисизарурал) магнаби гъчлеб, яги бусурбабазе зарал гъабулел, гъезул хурмат хвезабулел жоги гъчлеб. Гъединал таржамаби гъарула гъараб мац лъазабулел, гъезул гадат-тарих цехолел капурзабаз ва жал бусурбаби руго абун гъереси бицулел гадамазги. Гъел руго исламияб дин хвезабизе голо гъелда жанир пасадал гакъидаби льолел ва бацгадаб шаригат хвезабулел гадамал.

Гъаб бицараб халалъ мухканлъи гъабун хирияб Къуръаналъе хъулухъ гъабун гъб зарбояде бахъизе гуццгараб Фагъд ханасул Мадина шагъаралда бугеб мужаммагаль гаде босана божилъи бугел Къуръаналъул таржамаби къватир риччай, Аллагъасул рисалат хирияб Къуръан гъараб мац лъаларел гадамазухъе швезабизе голо, гъез бицунеб жидерго мацалда.

Кинабго рещги галамалъулго бетергъан Аллагъасе буго. Аллагъасул цоб рахмат лъеги нильер авараг Мухаммадида ва киналго гъесул агълу асхабзабадаги, гъезда нахъ рильарал табигиназдаги лъеги, лъиклаб гамалалдалъун гъезда нахъ рильараздаги лъеги Къиямасеб къо швезеган.

**ТпадеГанав Аллагъасул калам цГализе
байбихъулеб мехаль, Аллагъас нужер тушман
бугоян Гадамазда лъазабураб шайтГанальул
квешлъиялдаса цЮни гъаризе Гадаб буго**

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

Дица Аллагъасдалъун цЮни гъарула Аллагъасжиндир рахІматалдаса рикІклад гъабураб шайтГаналдаса. Гъель дир диналъе ва дунялалъе зарал гъабиялдаса. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъабейн амру гъабураб жоялдаса гъеб шайтГаналь вуссизавиялдасаги. Аллагъас гъабугеян абураб жо гъабиялда гъель вачиялдасаги.

Гъединго шайтГанальул квешлъиялдаса цЮни гъаризе рекъараб буго хІажатханалда иналда аскІоб, бецІаб, хІинкъараб бакІалда лъугъиналда аскІоб ва цогидабги зарал ккеялда хІинкъи бугеб бакІалдаги.

«ШайтГан» абула Гадамазул, женазул, хІайваназул жиб мутІигІлъичІеб, ГІамал кІодолъи гъабураб ва ГІадло-низам биххизабубеб жоялда. Гъеб маГІнаялда Гадамазул «шайтІаби» цІакъго ГІемерал руго ва жидер зарал цІикІарал руго: гъел нильгун цадахъ рукІун, нильер ГІамал, хІал лъан. Гъел нилье зарал гъабизе ургъараб мехаль гъездаса цЮнизе ккани лебалаб ГІакълу ва кантІи къваригІула.

ШайтГанальул квешлъиялдаса цЮнейн Аллагъасда гъарулеб мехаль ракІалда букІине ккела гъел шайтІаби женазулги Гадамазулги рукІин ва гъеб кІиябго тайпаялъул шайтІабазул заралалдаса цЮниялда ният-къасд гъабизе ккела.

Цоги кантІизе ккараб жо буго: Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нильеда амру гъабубеб буго нильедехун тушманлъи бугев инсанасда хІал рекъезабиялдакъун ва гъесие лъикІлъи гъабиялдакъун, гъелдалъун досул квешаб хІал лъикІалдахун сверизе

ва гьоркьобльиги лъиклъизе. Амма нилъер тушман шайтӀаналдаса цӀуни гъарейн абулеб буго БетӀергъан Аллагъас, гъеб букӀиналъе гӀоло щибго лъиклъи къабул гъабулареб, хӀалги рекъолареб ва жиндир мурад Адамил лъимер (Гадамал) гъалаг гъари гуреб гъечӀеб. ПадегӀанав Аллагъас абулеб буго: «ХӀакълъунго шайтӀан нужеда тушманлъи бугеб буго, нужеца гъелдаги тушманлъи гъабе» – абун. [ФатӀир 6 аят]

Цоги ПадегӀанав Аллагъас абуна: «Нужеца гъеб иблисги, гъельул зуриягги (гӀанчи, насло) гъудулзабильунищ кколел, дунги живго тун, гъеб иблис нужер тушманги букӀадго» - абун. [Кагъф 50 аят]

Аллагъас ﷻ нилъ цӀунаги гъеб шайтӀаналъ хӀакъаб исламияб диналдаса хъуштӀизариялдаса. **Амин!**

1. Сурагул ФатихІат

سُوْرَةُ الْفَاتِحَةِ

Маккаялда решт Iизабураб, жинда жаниб анкьго аят бугеб.

1. Дица Аллагьасул ﷻ цIаралдалъун байбихьи **гьабула: дунялалъул рокъоб жиндир гурхIел**

киназдего щолев, ахираталда жив муъминзабазда гурхIулев.

Дица киналго умуразуль квербакъиги Аллагьасдаса тIалаб гьабулеб буго. гьев Аллагь ﷻ жидие гIибадат (лагълби) гьабизе тIадав БетIергъан вуго, кинабго лъикIлби, цIоб-рахIмат ва нигIматал кьолевги вуго. Жиндир рахIмат ва цIоб кинабго жоялда щолев ва гIаммав вуго. ТIадегIанав Аллагьасул ﷻ калам Къуръаналъул киналго суратал (цо сурату тавбат хутIизегIан) байбихьана бисмиллагьалдалъун: -жидер кинабго ишалъул байбихьи гьеб бисмиллагьалдалъун букIине ккеялда гIадамал тIоритIун. Гьелдалъун Аллагьасдаса тавпикъ-квербакъи тIалаб гьабун ва жидеца хъанчазул цIараздалъун байбихьи гьабулел хъанчил агълуялда хилиплъи гьабун.

Гьаб Бисмилагь суратул ФатихIаялъул аят букIиналда гIалимзабазул хилап буго. Гьединго гIалимзаби хилиплъана Бисмиллагь щибаб сураталъул аят букIиналъулъги. Гьеб хилап гьаб таржамаялда бициналдаса кIудияб мунпагIат гьечелъул, нильеца гьелъул баян гьабиларо.

Аллагьасул свалат салам лъеяв Аварагасул мухIканал хIадисалги руго кинабго иш байбихьулеб мехаль Аллагьасул цIаралдалъун байбихье абун нильеда амру гьабулел.

ГIалимзабаз абун ТIадегIанав Аллагьас рештIарал киналго тIахьалги жидер байбихьи Аллагьасул цIаралдалъун бугел рукIанин абун. Гьеб Аллагьасул ﷻ цIар буго алжан рагъулеб кIул.

Гьедин бугелъул киналгулго къокъаб магIна буго: кинабго буголъараб жо дидалъун буголъана. Кинабго букIинесеб жоги дидалъун букIине буго абураб. ТIадегIанав Аллагь ﷻ цо вукIиналда, кинабго жо жинца байбихьулев, киналгулго ахир жинда кодоб бугев вукIиналда тIоритIел гьабула гьаб каламалъ.

Гьеб бисмиллагьалда жаниб ТIадегIанав Аллагьасул ункъоялда анцIила ичIго цIаралдасан лъабго цIар буго: Аллагь, АррахIман, АррахIим. Бищун хирияб, цоги щибго жоялда кидаго лъечIеб, БетIергъанасул заталда лъураб цIар буго Аллагь. Хадусел киналго цIарал гьеб Аллагь абураб цIаралъе сипатлъун кола ва ТIадегIанав Аллагьасул камиллъи

бицулел руго.

АррахІман абураб царальул магІна буго жиндир рахІмат, гурхІел гІаммав, гІемерав, кинабго жоялда шолев абураб. ПІадегІанав Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гьеб цар дуниялалул киналго умуразда швей гьабулеб буго.

АррахІим абураб цар рахІмат-гурхІел даймав абураб магІнаядла буго: Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ дуниялалдаги ахириталдаги муъминзабазда гурхІулев вугельул.

2. Кинабго рецц, лъица, лъие, щиб сабаблъун гьабурабги, Аллагъасе буго.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٥﴾

Киназулго бетІергъан гьев вугельул ва аслуялда кинабго лъикІлъи Аллагъасдаса бугельул. **Жив кинабго ПІаламалъул бетІергъанлъун вугев**, кинабго жоялъул тадбир гьабулев, гьел хьихъулев, цІунулев, гІуцІулев. Жиндие лагълъи гьабизе тІадав ханлъунги вугев. ПІадегІанав Аллагъасе рецц гьаби даимаб, нахъасан къотІи гьечІеб буго, гьев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нигІматал, гьесул гурхІел-цІоб даимаб бугельул.

3. Дуниялалда жив лъикІасдаги квешасдаги гурхІулев:

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٦﴾

гьезие нигІматал къун, гьезул маслахІатал тІоритІун.

Ахираталда муъминзабазда гурхІулев.

Ахираталъул рукъ гІамалалда данде жазаъ гьабулеб бугельул, гьениб Аллагъасул гурхІел муъминзабазда гурого букІуларо. Капурзаби, мушрикал, хъанчие лагълъи гьабураб агьлу жужахІалда уна ва гьенир даимлъула.

(жазаъ: гьабураб гІамалалда рекъон гьабулеб кири яги гІазаб).

4. Къиямасеб къоялъул бетІергъанлъун жив вугев,

مَلِكٍ يُورِثُ الدِّينَ ﴿٧﴾

жиндиль кинабго жоялъул хІисаб-мизан ва жазаъ гьабулеб. Гьеб къоялъ гьитІинабниги кІудиябниги кинабго жоялъул ихтияр, ханлъи, ва хІукму гьабизе бугеб квершел цохІо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ кодоб букІула. Дуниялалул бетІергъан вуго Аллагъ, амма гьаб дуниялалда нильеда рихъулеб бакІалда жидеда бетІергъан абулел гІадамал рукІула, масала: рукъалъул бетІергъан, ракъалъул, боцІиялъул бетІергъан. Ахираталда гьединал бетІергъаби рукІуларо ва кинабго жоялъул ханлъи ПІадегІанав Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ буссун букІула.

5. ЦохІо дуге буго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ нижеца лагълъи гьабулеб, мун гуресе гьечІо. ЦохІо

إِلَٰهًا تَعْبُدُ وَإِلَٰهًا سَتَعْبُدُ ﴿٨﴾

Дудасан буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нижеца квербакъи тІалаб гъабулеб, мун гуресдаса гъечЮ.

ЦохЮ дуге буго БетІергъан Аллагъ нижер хІелиги гъариги, мукІурлъиги, мутІигІлъиги. ЦохЮ дудаса буго БетІергъан Аллагъ нижеца квербакъи тІалаб гъабулеб тІагІат-гІибадат ва лъикІаб гІамал гъабиялзуль, квешаб гІамал тезеги. Мун гурев нижее квербакъизе кІолев гъечЮ ва кІодо гъавизе, хІурмат гъабизе рекъаравги цохЮ мун вуго.

6. Дуца ниж битІараб нухде тІоритІе.

أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾

Мун жинда разияб, дуге битІун лагълъи гъабизе лъалеб. Дуца жиндалъун киналго аваргзаби ритІараб исламияб диналзул нухда тІоритІе. Дуге гІагарлъи бокъарал, мун разилъи бокъарал гІадамал хъвадулеб нухда тІоритІе.

7. Дуца жидее кІудиял нигІматал къурал аварагзабазул, ритІухъал, рацІадал гІадамазул нухда тІоритІе.

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

Шагъидзабазул ва лъикІал муъминзабазул нухда тІоритІе, гъелда ниж даимго чІезеги гъаре.

Жидеда дур цим бахъарал ягъудадул нух гуреп ва жал хІакъаб жо лъаларого къосарал ва мекъаб нухде ккарал насраниязул нухги гуреп.

Дур нухдаса гъетІарал дур тушбабздаса ниж гъаруге Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Исламияб диналзул нухдаса къосарал ва жидеда дур цим бахъиги, абадияб рахІматалдаса рикІкІад гъариги тІалъарал гІадамал руго гъел.

Амин.

дуца жаваб гъабе бетІергъан.

Гъаб сурат, жиб къокъаб бугониги, жиндир магІна цІакъ гъваридаб, кинабго Къуръаналда жаниб бугеб жоялда ишара гъабулеб буго. Гъедин бугелзул гъелда цІар тана уммул Къуръан абунги (Къуръаналзул эбел).

Гъаб сураталзул хиралъи бицун, Аллагъасул свалат салам лъеяз аварагас абун: «*ТпадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Инжилалда, Тавраталда, Забуралда ва Къуръаналда жанибги реитІинчЮ гъалда релъгъараб цоги сурат*»-абун. Ай, хиралъиялзул рахъалъан суратул фатихІалда релъгъараб цоги сурат гъечЮ. ХІадис имам Тирмизияс бицана лъикІаб кьчІаб бугин абун.

Гъединго аварагас رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ АбусагІидида абун:

«*Дица дуда лъазабизе буго Къуръаналда жанир ругел суратазул бицун хиралъи кІудияб сурат. Гъеб АлхІамдуллилаги РаббилгІаламина буго*»-

абун. Хадис имам Бухарияс бицана.

Гъаб сурат хирияб букИн гелариш паризаяб какил шибаб вахъун чеялъулъ гъеб цлалулеб букИинги. Гъедин бугелъул шивав инсанас яхI бахъизе ккола гъаб сурат битIун цлализе лъазабизе ва гъелъул магIна хал гъабун, гъелъул пикру гъабун цлализеги.

Имам Муслимица Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидасан хIадис бицана:

«*Дида авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* абулев рагIана: *БетIергъан Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* абула: *Как дидаги дир лагъасдаги гъоркъоб кIибикъараб буго (бацад гъабураб буго), ва дир лагъасе гъес гъарараб жо букIизе буго. Лагъас, кинабго рецц Аллагъасе бугоян абидал, Аллагъас абула: Дир лагъас дие рецц гъабуна абун. Цингиги лагъас абидал: жиндир гурхIел- цIоб кинабго жоялда цолев- абун, Аллагъас абула: Дир лагъас дун кIодо гъавуна абун. Цингиги лагъас абидал: къямасеб къоялъул бетIергъан- абун, Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абула: Дир лагъас дир къадро-къимат гъабуна, кинабго амруги дида тIамун тана абун.*

Цинги лагъас абидал: «нижеца лагълъи дие гъабулеб буго ва квер бакъиги дудасан тIалаб гъабула буго» абун,- Аллагъас абула: Гъаб дидаги лагъасдаги гъоркъоб буго ва дир лагъасе жинца гъарараб жо букIизе буго абун. Ахиралдаги лагъас абидал: «Дуца ниж жидее иман- исламалъул нигIмат къурал гIадамазул нухда тIоритIе, жидеде дур цим бахъарал гурел, жал къосараллъунги гъечIел»- абун, ПадегIанав Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абула: Гъаб кинабго дир лагъасе буго ва гъесие жинца гъарараб жо букIизе буго» - абун.

Аллагъасе гIабдлъун (лагълъун) вукIиналъул магIна букIуларо цо инсан цоги инсанасул лагълъун вугеб гIадаб. МагIарул мацIалда «ГIабдулагъи»- ялъул магIна гъабуни Аллагъ вокъулев ва Аллагъасе вокъулев абун-гъеб рекъела ГIабдуллагъалъе магIналъун букIизе. ПадегIанав Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндие хирияв МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасул бицунаго, гъесда ГIабдулагъи абун буго чанго аяталда жаниб. Гъелдасан бичIизе рекъараб буго ГIабдуллагълъун (Аллагъасул лагълъун) вукIин тIадегIанаб макъам букIин.

Исламалъул шагъид ХIасан-Албаннаца абун: Суратул фатихIаталъул пикру гъабурав чиясда бихъула гъелъул магIнаялъул гъварилъи ва берцинлъи, гъелъул бугеб цо-цада рекъей ва пасихIлъи. Гъеб сурат бай бихъулеб буго Аллагъасул цар рехсеялдалъун, жиндир сипатаздасан жив гурхIулев, гурхIел даймав вукIин бугев. Гъадиनाव гурхIел цIоб гIатIидав Аллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIин бичIчIун хадуб лагъас гъесие рецц гъабулеб буго «АлхIамдулиллагъи раббил гIаламина»-абун, жиндие

Аллагъасдасан ругел кудиял нигІматазда щукру гъабун ва гъев Аллагъ кинабго гІаламалъул тадбир гъабулев, гъелъул бетІергъан вукІиналде мукІурлъун.

Гъел нигІматазул бищун кудияб буго БетІергъан Аллагъас лагъ жив гъалевлъун гъави ва битІараб хІалалъ жиндие лагълъи гъабиялда тІовитІи. Гъелда хадусел нигІматал руго сахлъи, канлъи бихъи, рагІулев вукІин, кІалъазе лъалев вукІин ва цакъ гІемерал, жидее гІорхъи чІ вазе кІоларел руго гъел нигІматал. Щибго нилъедаса жиндие лъикІлъиниги я заралниги гъечІого, щибго жоялдаса хІинкъарав я щибго жоялда хІажатавги гъечІого, чІорого, жиндир цІоб-рахІматалдалъун гъал кудиял ва гІемерал нигІматал кьурав БутІергъан Аллагъ عَلَّمَ жив цакъ гурхІулев, гурхІел гІаммав ва даймав вукІин бищун, лагъас кІиабизеги абулеб буго АрахІмани РрахІими абун.

Хадуб тІадегІанав Аллагъас, гъаб жиндир нигІматал къейги, цІоб-рахІму гъабиги цо гІадлу-низамалда хурхунеб букІин ва ахираталда лагъасул хІисаб-суал гъабизе букІиналда кантІизарун ва гъев лагъ лъикІлъи гъабиялда гъесизе ва квешлъиялдаса нахъе къазе «къиямасеб къоялъул БетІергъанав Аллагъ» абун абулеб буго.

Гъаб амру гъадин бугелъул ва лагъасда бичІ чІидал жинда тІад цо амру букІин ва жиндир хІисаб-суал гъабулев вукІин, гъесда тІадаблъун лъугъана жинца битІараб нух цІехезе ва жив ахираталда витІун кколеб, гІазаб-къварилъиялдасан хвасарлъулеб гІамалги гъабизе. Гъеб битІараб, хІакъаб нухалда жив тІовитІулев чи цохІо Аллагъ вукІиналда ракІчІун ва цоги кинабго жо жиндие мунфагІат гъабизе яги зарал гъабизениги кІолареб букІин лъан, лагъ Аллагъасде вуссунев вуго: «ЦохІо Дие буго Аллагъ нижеца лагълъи гъабулеб ва цохІо дудасан буго Аллагъ нижеца квер бакъи тІалаб гъабулеб» - абун.

Гъаб мукІурлъиги цебехун рехсон, хадуб лагъас Аллагъасда гъарулеб вуго: «Дуца ниж битІараб нухда тІоритІе бетІергъан» абун. Дуца жидее тІоритІел кьурал, хІакъаб жо лъазабурал ва гъелда нахърилъгъаразул нух буго гъеб. Аллагъасул свалат салам лъеял аваргзаби жиндасан хъвадараб, гъезул малъиялда рекъон, иман камилал ва ритІухъал муъминзаби (ассидикъинал жидеда абулел) жиндасан хъвадараб.

Аллагъасул диналъе гІоло: гъеб дин ракъалда тІибитІизабизе, ва цІунизе гІоло жал маликлъараб дунялалъул боцІи-малги, хадуб жидер рухІалги кьурал шагъидзаби жиндасан хъвадараб. Кинабго лъикІаб щинаб жо гъабиялда тІад чІарал: жидеца амру-нагъю гъабулел, гІелму-дин малъулел, садакъа-хайрат гъабулел, мискин-пакъирасда гурхІулел «ассвалихІинал» абулел лъикІал чагІи жиндасан хъвадараб.

Аллагъасул щим бахъарал ягъудазул нух гуреб (гъеб битIараб нух); жидее гIелму-лъай къун хадубги жидеца хIакъаб жо рехун тарал ва жал тIоритIун хадубги гьелдасан руссарал, битIараб нухдасан къосарал, гъеб нух кодоб шоларого, ахIмакъзабигIадин хутIарал насраниязул нухги гуреб.

Гъаб гъари Аллагъасда عَزَّوَجَلَّ гъабун хадуб «Амин» абизе цIакъ рекъараб буго: «Дуца жаваб гъабе БетIергъан» абураб магIна жиндир бугеб. Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв Аварагас гъеб «Амин» абулаан АлхIам цIалун хадуб, жинда аскIов вугев чияса рагIулеб хIалалъ.

ТIадегIанав Аллагъасда عَزَّوَجَلَّ щеве вахъун чIун гьесие гIибадат гъабун, гъев жиндир БетIергъан вукIиналда мукIурлъун, жив гьесул лагъ вукIиналдаги мукIурлъун как балев чияс жиндир какил байбихьи АлхIам цIалиялдалъун гъабула. Гъедин бугельул гIалимзабаз гъеб АлхIамалъе тафсир (баян) гъабулаго лъикIго гIатIид гъабун, мухIкан гъабун гьелда гIад кIалъай гъабуна. Ва гъеб АлхIам магIна лъан, гьельул пикру гъабун цIали мурад бугельул, гьелдалъун инсанасе кантIи ва асар швезе, дицаги мухIканал тIахъздасан босун дагъабги баян хъвалеб буго.

Щуабилеб аят: **«цохIо Дуге буго Аллагъ нижеца лагълъи гъабулеб ва цохIо дудасан буго квербакъи тIалаб гъабулеб»**-гъаб аят цIалулеб мехаль как балев чи кантIун вукIине ккола жинца абулеб ругIиялъул магIнаялда. «Дуге буго нижеца лагълъи гъабулеб»- абураб мехаль, кинабго гIибадаталда: как бай, кIал квей, закат-сахI бахьи, садакъа гъаби, дугIа-гъари гъаби ва цогидабги гIемер жоялда щвей гъабулеб рагIи буго гъеб. Лагълъи гъаби ва гIибадат гъаби цохIо магIна буго. ХIакъикъияб лагълъи цохIо Аллагъасе عَزَّوَجَلَّ гурони букIуларо.

Гъаб магIна бичIчI араб мехаль ва жиндир иманальгъулги ритIухъльараб мехаль, бусурманчи кидаго цохIо Аллагъасда عَزَّوَجَلَّ хъул льолев, гьесда божулев ва гьесдасан хIинкъулев вукIине ккола. Гъедин бугельул Аллагъас нильеда малъун буго: «ЦохIо дуге буго нижеца гIибадат гъабулеб» абураб рагIиялда хадуб «цохIо Дудасан буго нижеца квербакъи тIалаб гъабулеб» абизе.

ТIадегIанав Аллагъасул عَزَّوَجَلَّ тIоритIел ва квербакъи гъечIони инсанасда кIоларо кинабгIаги лъикIлъи гъабизе. Масала, нильеца цо чияса гъарани дуца дир иман цIикIизабе, дие как базе, кIал кквезе квербакъи гъабе абун, гъев чиясул щибго нильеэе гъабизе кIолеб жо букIуларо. Гьесда кIола нильеда как балев кIал колеб къагIида бицине, иман щиб жо бугеб ва кин гъеб букIулеб лъазабизе ва гьелда ниль гьесизарун насихIат гъабизе. ХIакъикъияб гъидаят, (тIоритIел)

цохЮ Аллагъасдасан буго. Гъеб гъедин буклиналъе мухIканаб далил буго Къуръаналъул аят, аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъас абулеб: «**Дуца къавмалъе вагIза гъабе МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, мун гъезда жо малъулев чи вуго. Мун гъезда тIад виччарав гъечЮ хIал гъабун гъел две бокъараб жоялда рачизе**» (гъашият 21-22 аят).

Иман камилав чи жиндир ва киналго гIадамазул БетIергъан цохЮ Аллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIин лъан, гIицIго Аллагъасе гурони гIибадат гъабуларев вукIула. Гъаб даражаялда иман бахарав чиясе дунял ахираталъул киналго умурал (ишал) бигъалъула ва гъев ракI ГIодоб биччан, щибго гIадамазул рагIиялъул хал гъабичIого ПIадагIанав Аллагъасул мурад хал гъабулев ва гъелда нахъвилълъунев вукIуна. Аллагъас нильер иман камил гъабеги.

Цоги гIалимзабаз абуна: «дица» абичIого, нижеца цохЮ две буго лагълъи гъабулеб ва цохЮ дудасан буго нижеца квербакъи тIалаб гъабулеб абиялъул хIикмат бугин: гъев лагъ цохIого БетIергъанасда цеве чIун гъаризе нечедалго, гъес киналго муъминзабигун цадахъ, гъезулги цIаралдасан гъабуна Аллагъасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хитIаб. Гъединго буго: «Дуца ниж битIараб нухалда тIоритIе»- абулеб мехалъ «ниж» абун абиги.

Аллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жидеда ризиял лъикIал чагIигун цадахъ дунялалдаги рукIине бокъун ва къиямасеб къоялъ сиратIалдасаги гъелгун цадахъ ине бокъун, ахир алжаналдаги гъелгун даимлъизе бокъун: «жидеда ццим бахъаразул нухда тIоритIуге ва жал къосаразул нухдаги тIоритIуге»- абун гъарулеб буго БетIергъан Аллагъасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесул лагъас, АлхIамалъул ахиралда.

Къуръаналда жидер цIар хъвачIониги, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисаз баян гъабуна гъел «жидеда ццим бахъарал» ягъудал рукIин ва «жал къосарал» насраниял рукIин.

Гъазул нухдасан цIуни гъариялъул магIна букIуна гъезул гIамал нильеца гъабунгутIи ва гъезулгун гъудуллъи, гъалмагълъи гъабунгутIиги. Аварагасдасан صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицараб хIадис буго:

«Аллагъас тушманлъун ккурал гIадамал нужеца гъудалзабилъун гъаруге абун.» Хирияв Аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб рагIи абиялъе гIиллаги буго ПIадегIанав Аллагъас Къуръналда абун букIин:

«Я гъал иман лъурал гIадамал! Нужеца насраниялги ягъудиялги гъудулзабилъун ккоге. Гъел цоцазе гъудулзаби руго. Гъел насраниял ва ягъудиял гъудуллъун ккурав чи гъездасан вуго. ХIакълъунго Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ зулму гъабулеб къавм тIобитIуларо». (маидат 51 аят).

ПIадегIанав Аллагъас «гъел цоцазе гъудулзаби руго» абураб рагIиялъул

магІна буго исламалда ва бусурбабазда данде рахъизе, гъезда тушманлъи гъабизе гъел цадахъ лъугъун хІалтІулел руго абураб. Гъаб заман тІубанго Аллагъасул гъаб рагІиялъул магІна загьирлъараб къо буго ва нильеда якъинго бихъулеб буго кинаб тІадцуй гъез бусурбабазда гъабулеб бугеб.

Хадубги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъи къун абулеб буго: «Нагагъ нужеца гъезулгун гъудуллъи ккуни, нуж гъезул хІалалде сверула, купру-ширкалде ун жужахІалде ккезе бегъула»- абун.

Цоги ПџадагІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго: «Я гъал иман лъурал гІадамал! Нужер дин махсароде гъабулел ва гІодобегІан гъабулел капурзаби нужеца гъудулзабилъун ккоге; нужеде себе жидехъ тІехъ къурал китабиял ругониги, тІехъ къечІел мушрикал ругониги. Аллагъасдасан جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъа гъеб иш гъабизе, нуж иман лъурал гІадамал ратани» (маидат 57 аят).

Гъаб аяталъги лъазабулеб буго гъел куфарал ва мушрикал нильер дин гІодобегІан гъабулел чагІи рукІин ва гъезулгун гъудуллъи гъабизе бегъунгугІи. Дин гІодобегІан гъаби ва махсароде гъаби буго бусурбаби шаргІалда рекъон хІукму гъабизе тунгугІи. ШаргІалда хІарам гъабураб мехтулеб жо тІибитІизаби, гІолохъанаб гІел хъахІбалъи гъабизе ва цогидабги инжитаб жоялда ругъун гъари. Къокъго абун кинабго берцинаб, лъикІаб исламияб нух тезабун, гъелъул гІаксалда бугеб квешаб, чорокаб, къабихІаб жоялда куцулеб буго гІолохъанлъи.

Гъадианаб берцинаб, магІна гъваридаб, инсанасе хІажатаб жоялда гъев тІовитІулеб жо буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам. Гъеб Къуръаналъул пикру гъабурав, гъелъул магІна бичІчІарав чи, иншаАллагъ, хІакъаб нужде вачІила ва Къуръаналъ малъухъин хъвадила.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъ къеги жив разияб гІамал гъабизе.

2. Суратул Бакъарат

Маккаядла решит Изабураб, жинда жаниб анкъго аят бугеб.

Къуръаналда жаниб бищун халатаб (кӀудияб), Гемерал шарҕиял масъалаби рицулеб сурат буго гъаб. Инсан жинда хӀажалъулеб гӀакъидаяллъул (реклелчӀей, иман лъей), гӀибадаталъул, чорхол тӀабигӀатазул, даран-базар ва ригъин гъаби, цогидалги Гемерал масъалаби рицун руго.

Сураталъул авалалда бицулеб буго гъаб хирияб Къуръан гӀадамал хӀакъаб исламияб диналда тӀоритӀулеб, жиб ритӀухъаб, ПӀадегӀанав Аллагъасул калам букӀин. Хадуб баян гъабулеб буго Аллагъасда иман лъей хал гъабун гӀадамазул лъабго къокъа букӀин: муъминзаби, капурзаби ва мунафикъзаби. Хадуб муъминзабазе роххел бицун капурзабазе хӀинкъи къун, киналго гӀадамазда лъазабулеб буго гъез гӀибадат гъабизе тӀадав цохӀо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурони гъечӀеблъи.

Бануисраилазулги Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварасулги къисса бицун вагӀази гъабулеб буго. Хадуб Ибрагъим аварасулги ИсмагӀиллги عَلَيْهِمَا السَّلَام къасса бицун гъез кагӀба рукъ бай баян гъабун буго. Хадуб къиблялъул масъала баян гъабун буго. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабулел чагӀазул сипатал ва гъезул хӀукму бицун буго.

Исламияб диналда жанир хӀалал гъарурал ва хӀарам гъарурал жалги рицун руго, как-кӀалалъул, закӀат-сахӀалъул бицун буго. ХӀажгун гӀумраялъул, ирсалъул, васияталъул масъалабиги рицун руго. Ригъин гъаби, ригъин биххи, лъимер хахизаби, гӀидаялда руччабаца базе кколеб заманги бицун буго. (ГӀида абула рос хварай яги гъесдаса ятӀалъарай гӀаданалъ цоги росасе инелде цебе жиндирго рокъой чӀун базе кколеб заманалда).

Даран-базаралъул, рибаялъул, хамро (мехтулеб жо) гъекъеялъул, гъоркъоб жо лъун хӀалел хӀарамал хӀаязулги бицун буго. Сураталъул ахиралда муъминзабазе дугӀаги гъабун буго.

Гъаб сураталда жаниб жидер кӀвар бугел чанго къагӀидаги бицун буго.

Гъезул бицунго аслияб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухда хъвади ва ракъалда тӀад цохӀо гъесул дин букӀиналъе гӀоло хъвади дунялалъулги

ахираталгулги бахъибуголгиялъе сабаблъун буклин. Жиндир гIакъло-
лъай бугев чияс тIадегIанабги гIодобегIанабги жо батIа гъабизе
ккола, лъикIаб жо тIасабичун квешаб теже ккола.

Диналгул аслоги лъабго жо буклин баян гъабун буго: Аллагъасда
иман лъей, ахираталда иман лъей, Аллагъ разилъи тIалаб гъабун
лъикIаб гIамал гъаби. Ахираталда жезаъ (жинца гъабураб гIамалалда
данде гъабулел тамихI яги лъикIлъи) гъабизе буго инсанасул иман
лъейги гъес гъабураб гIамалги кIиябго цадахъ хал гъабун. Гъаб ракъалда
тIад гIаммаб ханлъи букIизе ккола Аллагъасул **جَلَّالٌ** диналъе ва гъесул
шаригIаталъе. Купруялъеги, зулмуялъеги ханлъи ва тIалъи букIизе
бегъуларо. Аллагъасул диналда ритIун чIараб мехалъ исламияб уммат
цолъула ва цоцазде рекъон къуват-гучги цIикIкIуна. Гъел диналгулъ
загIиплъараб мехалъ гъезул цолъиги хола, ханлъиги тIаса уна.

ТIадегIанал мурадазде цевезе бокъарав чияс сабру гъабиялдалъун,
какал раялдалъун квербакъи тIалаб гъабула. ГIелму гъечIого цоги
цив вугониги чиясда нахърилъиналъ жагъиллъи ва тушманлъи
цIикIизабула. Аллагъасе **جَلَّالٌ** гурони шаргI лъезе ихтияр гъечIо. Гъес
лъураб шаргI хвезабизеги ихтияр гъечIо. Аллагъас инсанасда хIал
кIоларел гIибадат гъабейн амру гъабуларо. Инсанас жиндирго напс
гъалаг гъабиги шаргIалда хIарам гъабураб буго. Исламияб дин ва
исалмияб ракъ цIунизе, Аллагъасе **جَلَّالٌ** гъабулел дин камилго гъабизе рес
лъугъизе гIоло гъазаватги гъабула. Кинавниги инсан жиндир напсалъ
гъабураб гIамалалгул жезаъ жиндие гъабулел вуго. Гъадинал кIвар
бугел масъалаби ва къагIидаби руго гъаб хирияб сураталда жсанир.

Суратул Бакъараталгул хиралъи бицарал хIадисалги руго. Гъездаса
буго имам Муслимица жинда Аллагъ разилъаяв Аbugъурайратидаса
бицараб хIадис: Аварагас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** абунa:

«Нужеца нужер рукъзал хобаллъун гъаруге (ай, рокъоб Къуръан
цIале, как бай). ХIакълъунго, жинда жаниб суратул Бакъарат
цIалулел рокъоб шайтIан лъугъуларо»-абун.

**Жив гурхIулел, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф, Лам, Мим.

المر

ТIадегIанав Аллагъасда лъала гъал хIурупал сураталгул
байбихъиялда лъеялдасан бугеб жиндир мурад.

Къуръаналъе тафсир гъабурал гIалимзабазул гIемерисез гъадин абунa

суратазул авалалда ругел хIарпазе тафсир гъабун. Гьелдасан батIияб рагIи бицарал гIалимзабиги руго. Масала: гьел хIурупал сураталда цIар бугин, гьел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралъул хIурупал ругин, гьел Къурбан жинца инсан гIажиз гъавулеб ва гъев инсан жинда релъараб жо гъабизе кIоларев вукIиналда мукIур гъавулел хIурупал ругин-абун. Кинниги рекъараб буго гьел хIарпал цIалун ва гъезул хIикмат-мурад цIехечIого, гьелда иман лъун тезе.

2. Гъаб нильеца цIалулеб ПIадегIанав ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ Аллагъасул калам жаниб хъвараб тIехь, щибго щаклги гъечIого, Аллагъасдасан хIинкъун, хIарамаб тун, купру-ширкалдаса цIунун, тIагIат гъабун хъвадулел муъминзаби жинца тIоритIулеб нур буго.

3. Гьел Аллагъасдаса хIинкъулел муъминзаби руго жидеца гъаибаб жоялда иман лъолел, гьелда божулел. الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

(Гъаибаб жо буго жидеда бихъичIеб, цебехун лъугъарабниги хадуб лъугъизесебниги жо) **ва жидеца рукугI, сужда камил гъабун, Аллагъасе хIелун как балел ва жидее Дица къурал нигIматаздаса паризаяб закат-сахIги, суннатаб садакъаги, хъизамалъе напакъаги къолел.**

Иман лъей абураб рагIиялъул магIна буго цо жо ритIухъ гъаби ШаргIалда иман лъеялъул магIна буго: ракIальул божигун цадахъ кIалалъ нугIлги гъабун лугбаз гIамал гъаби. Гъаибаб жоялда иман лъеялъул мурад буго кинабниги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ва аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицараб, жиб бихъулеб бакIалда гъечIеб жоялда иман лъей. Гьелда гъоркъобе уна бищунго себе ПIадегIанав Аллагъасда иман лъей, малаикзабазда, Аллагъасул гIахъазда, аварагзабазда, ахир къоялда ва Аллагъасул къадаралда иман лъей. Гъединго алжан, жужахI, хIисаб, мизан, сиратI ва цогидалги умуразда иман лъей.

Гъаб нахъа ккараб замаялъ: жидеда свалат салам лъеяв Аварагги вихъичIел, гъесул асхIабзаби ва гъезда хадусел лъикIал гIасрабазул лъикIал гIадамалги рихъичIел ва амма Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ аварагасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъес бицараб жоялдаги иман лъурал ва гьелда гIамал гъабурал муъминзаби асхIабзабаздасаги хириял рукIинаян абун буго кириялъулъ.

Имам АхIмадица бицараб хIадисалда буго: رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ АбужумгIатица бицана: «*Ниж авараггун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ радал квен кваналел рукIана ва нижгун цадахъ АбулIубайдат ибну ЖарахI вукIана (гъев вуго алжаналдалъун рохел бицараб асхIаб). Цинги гъев АбулIубайдатица*

абуна: «Я расулаллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Нижедаса лъиклав цоги цивго чи вугищ? Нижеца мунгун цадахъ иманги лъуна ва мунгун цадахъ Аллагъасул диналгье глого жигъадги гъабуна» абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв Аварагас абун: «Руго. Гьел руго жидеда дунги вихъичлого дида иман лъурал гладамал» абун.

Падегланав Аллагъас عَلَّمَ Къуръаналда жаниб какги, боцци-мал напакъаде кьейги гемемер рехсон буго киябго цо-цазда хурхун. Гьелъул хикматги буго: как бай Аллагъасе бугеб хлакъ буго, гьесие гъабулеб гибадатги буго. Гьелда жаниб Аллагъ цо гъави, гьесие рецц гъаби, Аллагъ кIодо гъави, гьесда гъари, хIели, Аллагъасда таваккал гIами, мугъчIвай, гьесдаса хлакъаб, битIараб жоялда тIорити гIалаб гъабиги буго.

Боцци, мал напакъаде кьей инсанасул хлакъ буго. Гьелъуль цо инсанас цогидасе лъиклIъи гъаби буго. Жидее лъиклIъи гъабизе мустахикъалги жинда напакъа гIадаб агълу-хъизан буго, хадур гIагарал чаги, мадугъалзаби, гьудулзаби руго, хадур цогидал бусурбаби руго. Бишун цеве гъавизе кколевги жиндир хIажалъи цикIкIарав пакъирав, загIипав, гIажизав чи вуго.

Унго инсанас пикру гъабунни жив какиль вукIадго рукIугIалда араб мехаль жинца бетIер гIодоб лъие къулун бугеб абун, ва жинца гьеб бетIер къулулареблъи жинда вашадасе, я жиндаса къадро кымат тIокIасеги, цинги раклаль Аллагъасда хитIабги гъабун хIелиги гъабунни:

«Я БетIергъан Аллагъ! мун кIудияв вугоха БетIергъан ва кинабго рецци дуе буго дица дуе рукугI гъабуна, дуда иманги лъуна ва дур амроялда нахъги вильгана, дир нусабго лага дуе мутIигIаб ва хIелулеб буго, дуца дир мунагъал чуре Аллагъ, мун дидаги гурхIа Аллагъ عَلَّمَ абун». Гъаб буго рукугI камил гъаби, гьелдаса жиндие мунфагIатги шола, иншаАллагъ.

Гьединго инсанас пикру гъабизе рекъараб буго жив суждаялда араб мехаль кигIан гIодовегIанлъун, хIелун, мутIигIлъун жив вугев абун. Цониги чияс дие сужда гъабе, гурони дица мун чIвазе вугин абураб мехальги сахав, яхI бугев, бахIарчилъи бугев чияс гьесие сужда гъабиларо. Аллагъ عَلَّمَ вукIиналдаги божун, гьесул амруялда нахъги вильлъун, щибго дуда гIад хъаравулъи гъабулев чиги гьечIого гьеб сужда БетIергъан Аллагъасе عَلَّمَ гъабураб мехаль, гьеб цIакъго инсан жиндир хIалалда ургъизе ккараб бакI буго.

Цинги гьеб суждаялда вукIадго абизе рекъарабги буго:

«Мун цIакъ Падегланав вугоха Аллагъ عَلَّمَ. Дица дуе буго сужда

гъабулеб ва кинабго рецци две буго: Дуца дун вижсарав, дие бихъи, раги ва цогидалги жудедалъун жо лъалел лугби гъарурав. Дуца дир мунагъал чуре ва мун дида гурхIа Аллагъ ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ абун. Чанги чи вуклуна жиндир рукугI, сужуд ва цогидалги какил арканал цIакъ мугъмалго, адаб гъечIого, гIедегIун гъарулев.

Гъаб нильеца бицараб хIалалъ жиндир магIнаги хал гъабун рукугI, сужуд гъабураб мехалъ гъев инсан Аллагъасдаса нечезе ккела гъесда гIасильize ва хIарамаб жо гъабize: ай додигIанго Аллагъасда цева гIодовги къулулев, цинги бетIерги ракъалда цузабун Аллагъасе ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ гIодогIанлъун, хIелун вуклунев чи, гъеб жиндир пишаги кIочIон, гъедин хIелун мукIурлъун жинда цева чIолев Аллагъасда кин гIасильулев?

4. Аллагъасдаса хIинкъулел

муъминзаби руго МухIаммад ﷺ,
дуда рештIизабураб Къураналда ва мун
жиндалъун витIараб диналда иман

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ
قَبْلِكَ وَيَآخِرَةَ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾

лъолел ва дуда церехун рукIарал аварагабазда рештIизабураб
жоялдаги (инжил таврат ва цогидалги тIахъал) иман лъолел, ва
ахир къо букIинги щибго шаклъи гъечIого жидеда лъан гъелдаги
иман лъолел.

ШаргIияб иман лъей тIубаларо нельеца церехунги рицарал ва гъанирги
рицарал киналго гъаибиял умуразда иман лъун гурони. Масала: цохIо
гIадегIанав Аллагъасда ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ иман лъун, божун, цогидаб жо божичIого
тарав чи бусурманчи вуклунаро. гIадегIанав Аллагъасда иман лъеялъул
магIнаго буго гъес ритIарал аварагабаздаги, гъезда рештIизарурал
тIахъаздаги ва гъел тIахъазда жаниб бицараб жоялдаги иман лъей.
ЦохIо Къуръаналъул рагIиялда божичIони, яги цохIо мухIканаб
аварагасул хIадисалда божичIони, гъев чиясул иман биххула. ЦIакъ
жинда кантIизе ккараб ва цIодорлъи гъабize кколеб масъала буго
гъеб.

5. Гъел церехун рехсарал сипатал жиде

ругел муъминзаби руго Аллагъасул
рахъальан жиде гIоритIел бугел,

أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ
هُمْ الْمَقْلُوبُونَ ﴿٥﴾

жидер рекIель иманалъул нурги бугел, жиде

хIакъаб жо лъарал муъминзаби. **Ва гъел руго жидер лъикIлъиялда
кверщел багаралги.** Дунялалъул ва ахираталъул лъикIлъи жиде
щварал. Жидеца тIалаб гъабулеб Аллагъ ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ разилъи щварал, гъел
жиндаса лъутулеб, хIинкъулеб квешлъиялдасаги хвасарлъарал.

гIадегIанав Аллагъасе ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ гъаб шуго аяталда жаниб муъминзабазул
бецен гъабидал ва гъезул сипаталги рицинал, гъелда нахърегIизабуна

капуразул сипатал рицараб кIиго аят. Гьелдалъун загьир гьабуна капурзадаги бусурбабаздаги гьоркъоб бугеб, лъикIал чагIаздаги квешал чагIаздаги гьоркъоб бугеб, бахьибугеб ва бахьикъосараб агьлоялдаги гьоркъоб бугеб баянаб батIалъи.

6. ХIакълъунго, Аллагъасул аятаздаги, МухIаммад صلى الله عليه وسلم авараг вукIиналдаги инкар ккурал гIадамал, гьезие шибго батIалъи гьечIо дуца

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ
أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

Аллагъасул гIазабалдалъун хIинкъи къуниги, хIинкъи къечIого жалго таниги: гьез иман лъоларо ва мун жиндалъун вачIараб дин ритIухъ гьабударо.

Гьедин бугельбул дур хьул лъоге гьез иман лъелин абун ва дур ракIги къварилъуге гьез мун ритIухъ гьавичIин абун. Щайха гьез иман лъолареб абун:

7. ПIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезул ракIазда мугьро (печатъ) чIвана:

خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى
أَبْصَارِهِمْ غَشَاةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٧﴾

гьел ракIазда жаниб иманалъул нур лъугьунаро. Ва гьезул гIундуздаги мугьро чIвана, беразда гIад гIалъелги буго: гьел рацун, руччун гьезда жо рагIизе ва бихьизе толареб. Ва гьезие ахираталда гучаб гIазаб букIизе буго: жиб нахъасан къотIулареб ва гIаса босулареб, гьез иман лъезе инкар кквей сабаблъун ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятал гьереси гьари сабаблъунги.

Имам АхIмадица бидараб хIадисалда буго Ибнужаририца абунин: Дида хирияв Аварагасдаса صلى الله عليه وسلم бидараб хIадис рагIана. Гьес абун: «Муъминчияс мунагъ гьабураб мехаль гьесул ракIалда тIад чегIераб тIанкI лъугьуна, цинги гьес хехго тавбо гьабун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гьабун, гьеб тIанкI нахъе уна ва ракIги бацIцIалъула. Тавбо гьабичIого гьев мунагъазуль хьвадани гьеб чегIерлъияль тIубанго ракI бахчизабула» абун. Имам Загъабияс хIадис къучI гьабун.

Гьеб буго ПIадегIанав Аллагъас «Гьезул ракIазда гIад хьал лъугьун буго гьез гьарурал мунагъазул»- абураб рагIиялъул магIнаги. Гьедин мунагъал гIемер гьарураб мехаль гьез ракI жаниб иманалъул нур лъугьунареб гьабула. Гьеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ракIалда мугьро чIвана абураб рагIиялъул магIнаги. Жаниб иман лъугьунарел ракIал капурал, купроялдаса хвасарлъуларел рукIуна. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул дугIа буго, нильеца гьабизе гIоло жинца абураб: «Я ракIал сверизарулев БетIергъан! Дуца нижсер ракIал дур диналда чIезаре»- абун.

Иманалда даимлъизе ва гъеб цIикIкIине бокъарав чияс мунагъал тезе ккела ва Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ гъаризеги ккела жив битIараб диналда чIезавеян абун.

ТIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ муъминзабазул ва капуразул сипатал рицун хадуб, гъезда нахърегIизарун мунафикъазул сипаталги ризана: гъеб буго жал киназдаго лъаларел ва жидер зарал цIикIараб къокъа, гъедин бугельул гъезул хIакъальулъ анцIила лъабго аят рештIизабун гъаб капурзабазул бицараб бакIалда хадуб.

8. ПIадамаздаса цо къокъа буго жидеца абулел нижеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ иман лъунин ва ахир къиямасеб къоялдаги иман лъунин абун, ва амма гъел жидеца иман лъурал гъечIо.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَيَأْتُونَ
الْآخِرَ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

9. ПIадегIанав Аллагъаги جَلَّ جَلَّاهُ муъминзабиги гуккулаян руго гъел. Амма гъез жидерго напсал гуккулел руго ва гъезда гъаб хIукму гъадин букIинги лъалелб гъечIо.

يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَمَا يُخَادِعُونَ
إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

10. Гъезул ракIазулъ унти буго (шаклъи буго) ва Аллагъас гъезул шаклъи цIикIизабула нифакъ цIикIизабун. Ахираталда гъезие цIакъ жинца унтизабулеб гIазаб букIизе буго гъезул гъересиялда данде.

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا
وَأَلْهَمَهُمْ عَذَابَ آلِيمٍ مَّا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿١٠﴾

Гъез гъаибаб жо гъереси гъабун гъелда иман лъолелб букIинчIо, иман лъун бугин абун муъминзабазда гъересиги бицунелб букIана. Нифакъ буго: жинца лъикIаб жо гъабулелблъун бихъизаби, жиндир рекIелъ квешлъи гъабиялда къасдги букIун. Мунапикъ абула диналда жанив загъиралда муъминзабигун вукIунев, амма рекIелъ иман гъечIев чиясда. Гъесул хIукму буго абадияб жужахIалда вукIине вугин абураб. Мунапикълъи чиясул гIамалазулъги букIула. Гъеб буго бицулеб рагIиги, гъабулелб пишаги данде ккунгутIи. Жиндир ракIги кIалги цо-цазде хилиплъун букIин.

Гъаб нифакъ цIакъ кIудиял мунагъаздаса буго. Гъелда жаниб гIадамал гукки, гъел махсароде гъари буго. Жегиги гъел мунапикъазда ракIалда кколеб буго жидеца цо-цо муъминзаби гуккарал гIадин, Аллагъаги جَلَّ جَلَّاهُ гуккила абун. Жив ПIадегIанав ва ВацIадав вуго БетIергъан Аллагъа гъединаб мукъсанлъи жинда гIад бачIиялдаса.

«Гъезул ракIазуль унти буго» абураб рагIи цIакъ гъваридаб магIнаялда буго: гъезул ракI унтун буго абицIо, гъеб ракI чорхол цо лага бугелъул ва гъеб бокъараб мехаль бокъарав чиясулги унтулеб жо бугелъул. РакIазуль унти букIин буго гIакълюлялъул унти букIин ва гъел мунапикъзаби жидер гIакъло тIубачIел рукIин.

Кинха гъел гIакъло тIубарал рукIинел, гъаб дунаялда ралел дагъал къоязул маслахIат хал гъабун ахираталда абадияб жужахIалда рукIине жал разилъулел?

Гъаб лъабго аяталда жаниб гъел мунафикъзаби шал ругелги бицун, хадуб ПIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъезул гIамалал ва рагIаби баян гъарун абуна:

11. Гъел мунапикъзада абураб мехаль وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾
 Аллагъасде جَلَّ جَلَّ гIасилъун, купро ширк гъабун, ракъалда пасалъи гъабуге абун, гъез абула ниж пасалъи гъабулел гъечIин, ниж ругин лъикIлъи гъабулел чагIи абун.

12. Нужеда лъай гъел ракъалда пасалъи гъабулел рукIин ва амма жидерго أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾
 ахIмакълъиялъ гъезда гъеб лъалеб гъечIо.

ХIакълъунго зобал-ракъазул лъикIлъи, гъениб баракат ва паракъалъи букIин Аллагъасе جَلَّ جَلَّ мутIигIлъиялъул ва гъесул амруялда нахърилъиналъул буго. Цо гIадамаз гIасилъаби ва зулмаби гъарураб мехаль, гъелъул баракат гъечIолъиялъ ракъалда пасалъи ккола.

Ибнужаририца абуна: нифакъалъул агълюялъ ракъалда пасалъи гъабула Аллагъасде جَلَّ جَلَّ гIассилъиялдалъун, гъабугеян нагъю гъабураб жо гъабун ва Аллагъасул парзалтIурачIого тун (как, кIал, закIат ва цогидалги). Жал диналъул шакдарулел рукIун ва жидеца муъминзаби гуккулел рукIун, нижги иман лъурал чагIи ругин абун. Жидеес рес рекъараб мехаль купру- ширкалъул агълогун цадахъ лъугъун Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّ хIинкъарал муъминзабаде зарал гъабулел рукIун-абун.

«Нижеца ракъалда маслихIат гъабулел бугоян»- абулеб букIана гъез: ниж ругин капурзабадаги бусурбабаздаги кIияздаго хIал рекъезаби бокъарал абун. Гъаб жо унго унгояб пасалъи буго, ПIадегIанав Алллагъасул جَلَّ جَلَّ амруялда гIасилъиги буго: «**муъминзаби муъминзабаде гъудулзаби рукIа ва Аллагъасул тушбаби ягъудиялги насраниялги нужеца гъудулзабилъун ккоге**»- абураб. ЦIакъ жиб тIибитIараб, кинабго заманалъ букIараб ва жакъаги гIемер гIадамаз хIалтIизабулел нифакъ буго гъаб. Аллагъас جَلَّ جَلَّ ниль

цIунаги гьeб нифакъалъул агълуялдаса.

13. Гьел мунафикъазда абидал, нужеца иман лъе гьал цогидал гIадамаз иман лъураб гIадин абун:

жиндилъ шаклъи гьечIеб, рияъги гьечIеб. (Рияъ абула: гIадамал разилъи гIалаб гьабун

гIибадат гьабиялда). Жидеда Аллагъ разилъаял аварагасул хириял асхIабзабаз лъураб гIадин. Кинабго амруялда нахърилъа, кинабго квешлъиги те. Ахират букIиналдаги, алжан-жужахI букIиналдаги божа, гьел капурал чагIиги гьезулгун хурхенги те абун.

Гьез абула: Гьел ахIмакъал, гIодорегIанал гIадамаз гIадиниц нижеца иман лъолеб?- абун. Жидеда Аллагъ разилъаял хириял асхIабзаби рукIана гьез ахIмакъал чагIилъун рикIкIунел: гьезда гьоркъор лагъзал, мискинал, пакъирал гIадамал рукIиналъ. Гьедин бугельул Аллагъасги **جَلَّ جَلَالُهُ** абун:

«Нуж кантIе гIадамал! Гьал мунапикъзаби руго хIакъикъиял ахIмакъзаби ва гьезда гьедин рукIинги лъалеб гьечIо»-абун. Бицунго инсанасул ахъмакълъи загъирлъулеб бакI буго гьесда жиндир макъам, къадру, гIелму, гьунар лъачIеб заман.

14. Иман лъурал гIадамал жидеда аскIор ккедал гьез абула нижги нужгогIадал муъминзаби ругин абун.

Цинги жидер шайтIабазда:

ягъудиязул гIалимзабазда ва купру-ширкалъул кIудиязда дандельъараб мехаль, гьез абула: **ниж руго нужгун цадахъ ругел.** Дол муъминзаби махсароде гьарун абула нижеца, долгун дандельъараб мехаль **нижги муъминзаби ругин абун.**

15. гIадегIанав Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ вуго гьел мунапикъал махсароде гьарулев ва гьел жидер къосиналъуль халат гьарулевги, гьезда хIакъаб жоги лъаларого бугеб хIалалъ.**

Гьезул къабихIал гIамалаздакъун Аллагъас гьезул ракIазда мугъру чIвана ва жаниб иманалъул нур лъугъуларел гьаруна. Гьезул бералги бецц гьаруна хIакъаб жо бихъиялдаса ва гьезул гIундулги гIинкъ гьаруна битIараб рагIи рагIиялдаса.

Гьаб бакIалда буго ва цоги гIемерал бакIаздаги букIула, Аллагъасул каламалъуль загъиралда магIна гьабун битIун бачIунареб бакI.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا كَمَا ءَامَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا ءَامَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

وَإِذَا قَالُوا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا ءَامَنَّا وَإِنَّا خَلَوْنَا إِلَىٰ شَيْطَانِيهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزَؤُونَ ﴿١٤﴾

اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدَّهُمْ فِي طُعِينِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾

Масала: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абунa: «жидеца муъминзаби махсароде кколел мунапикъзаби дицаги махсароде кввела»-абун. Гьалъул маГна буго: гьел мунапикъаз гьабураб квешаб Гамалалда данде Аллагъас гъезие гьелда релъараб жазаъ гьабула абураб. Лагъзадерил квешаб Гамал, мекъаб иш, гьезул рахъалъан Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ муТигІлъунгутІи буго, цинги Аллагъас гьелда данде жазаъ гьаби Аллагъасул Гадло букІула. Цоги мисал буго: «Квешлъиялъул жазаъ гьелда релъараб квешлъи гьаби буго»- абураб. Гьалъул маГна буго квешаб жоялда данде жазаъ гьабула гьеб квешлъиялъе гьабизе кколеб ва гьелда рекъараб абураб. Гьаб бичІизе кколеб масъала буго.

16. Гьел нифакъ гьабулел Гадамал руго жидеца Аллагъасул рахъалъан бугеб ТоритІелги бичун, гьелъухъ къосин, купру босарал. Гъазул гьаб дарам хайир гьечІеб буго ва гьал Гадамалги хІакъаб жоялда гьечІо.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ
فَمَا رِيحَتُ جِدْرِ ثَمَرِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ
مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾

Гъаздаса дунялалъул ва ахираталъул кІиябго лъикІлъи борчІун ун буго. Иманги бичун купру боси, ва гьеб ГюдобегІанаб купруялъухъ ГадеГанав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ТоритІел кьей,- гьаб цакъ ахІмакъал чаГазул дарам буго.

17. Жидер ахІмакълъиялъуль гьал релъун руго беЦІаб сардилъ ЦІа бакарал Гадамазда. Цинги гьеб ЦІаялъ жидеда сверухъ бугеб жо бихъизе Гагарлъараб мехалъ ва жидее хинлъи шведал, хІинкъиגי ГІаса индал, Аллагъас гьеб ЦІа свинабураб ва щибго жо бихъулареб беЦІлъиялъуль жал тарал.

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا
أُضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ
وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾

Гъез бакараб ЦІа букІана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие кьураб ТоритІел, ва амма гьел гьеб ТоритІелги тун купруялде руссиндал, гьел цакъ гучаб беЦІлъукъе ккана: нифакъалъул, шақдариялъул, купруялъул беЦІлъи буго гьеб.

18. Цинги гьел Гинкъал лъугъана, жидеда хІакъаб жо раГІуларел, маЦІ лъаларел, кІалъазе кІоларелги лъугъана

صُبُّوا كُرْسِيًّا فَمَهْمٌ لَا يَرْجِعُونَ ﴿١٨﴾

жидеда щибго лъикІаб раГІи абизе лъаларел. **БеЦІалги лъугъана:** къосиналъул беЦІлъи буго гьеб ва жидер раКІазул беЦІлъиגי буго. **Цинги жал гьаб къосараб, гьалагъараб**

хІалалдаса хІакъаб нухдеги руссуларо.

19. Цоги мисал буго гьел мунапикъазул зодисан чвахун балеб цІадалда рельегун: жибгун цадахъ гьуриги пириги, гьугъайги бугеб ва гучаб бецІьлиги бугеб. Кутакаб хІинкьи рекелъе рехун, жидеца гІинзунир килщал къазарулел; пири речІун гьалагІьилин хІинкьун,

ва гьабизе жо тІагІун, гьел гІундул руччани (рацани) жал хвасарлъилин рақІалда ккун. ТІадегІанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьел капурзабазда сверун лъугъарав вуго: кинабго рахъалъан гьел рихъулев, гьезул хІал лъалев вуго ва гьесул гІазабалдаса гьел рорчІуларо.

20. Пири пирхараб мехаль гьель жал бецІьлизаризе гІагарлъула. Гьеб пири пирхун гвангьи рехараб мехаль, гьеб канлъиялъуль гьел церехун уна. Цингиги бецІьгараб мехаль жал чІола:

нух бихъуларого ва квешаб бакІалда ккеялда хІинкьун. БетІергъан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

бокъани гьезул канлъиги рагІиги инабилаан. ХІакълъунго Аллагъ кинабго жоялда хІал кІолев вуго.

ТІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мунапикъазул бицун бачараб гьаб кІиги мисал гьезул гІемерисезул хІалалда тІоритІел гьабулеб буго.

«Чвахун балеб цІадги бецІьлиги» буго гьезул шакІьи, купру, нифакъ. Гьезул рақІал хІинкьизарулеб «зоб гьугъай» буго кидаго гьезул рекелъ хІинкьи букІин. Гьелда тІоритІел гьабулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рагІиги буго «Гьел мунапикъазда рақІалде ккола кинабго борхараб гьаракъ жидеде гьабураб бугилан». (Алмунафикъун 4)

Пири пирхи буго цо-цо мехаль гьезул рекелъ лъугъизе къасд гьабулеб иманалъул кунчІи. ТІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абун: «Пириялъ гьезул канлъи иналде ккезабула» абун. Гьелъул магІна буго жидер рекелъ хІакъаб жоялъул кунчІи лъугъулеб мехаль, гьезул рақІал загІипал рукІиналъ, иманги загІипаб букІиналъ гьезда гьеб кунчІи хІехъезе кІоларо. Гьеб иманалъул нуралъуль гьел дагъалго рильлъуна, ва хехго гьеб нурги тІагІун добго бецІьлигьялъуль ва хІайранлъиялъуль ккола.

Мунапикъазе хІинкьи кьун, гьел кантІизе бокъун, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезул бицарал аятазул ахиралда абулеб буго: «БетІергъан Аллагъ гьезда сверун лъугъарав вуго ва гьезие рорчІизе бакІ гьечІо» абун. Аллагъасда кІола гьел тІубанго бецІал ва гІинкьал гьаризе, кинниги,

أَوْ كَصَيْبٍ مِّنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ
وَبَرْقٌ يَّجْعَلُونَ أَصْبِعَهُمْ فِى آذَانِهِمْ مِّنَ
الصَّوْتِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾

يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطِفُ أَبْصَرَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ
لَهُمْ مَشْوَاهُ فِيهِ وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَرِهِمْ
إِنَّا اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

гъезул хІалбихъи гъабун тун руго гъел.

ХІакълъунго Аллагъ عَلَّمَ кинабго жоялда хІал кІолев вуго. Гъеб хІал кІвеелдасан буго жиндир лагъзадерил цо къокъа тавбу къабул гъабун тІаса лъугъун тейги, цогидаб къокъаялъе тІазаб гъабиги.

Гъал мунапикъазул бицен Къуръаналда жаниб хадубги тІемер бачІизе буго ва иншаАллагъу, щібаб бакІалда гъелда рекъараб баянги бачІила.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда кІудиял мунафикъзаби цар-цар ккун лъалел рукІаниги, гъел чІвачІого теялъе хІикмаг буго: хирияв аварагас عَلَّمَ Гумар عَلَّمَ асхІабасда абуна:

«Дие бокъун гъечІо гІарабиял МухІаммадица жиндирго асхІабзаби чІвалел ругоян гаргадизе»-абун.

Имам ШафигІияс абуна, хирияв авараг عَلَّمَ мунафикъзаби чІваялдасан нахъе чІвараб жо буго гъез загъиралда бусурбабазул тІамал гъабулеб букІин. СахІихІаб хІадисги буго:

«Діда Аллагъас عَلَّمَ амру гъабун буго капурзабазда ва мушириказда рагъ бай абун гъез лаилагъа илла Ллагъ абизегІан (ай Аллагъ цо гъавун шагъадат битІизегІан). Гъеб рагІи абураб мехаль жидеца дідаса боцІиги, биги (напсги) цІунула шаргІияб хІакълалдалъун гурони. Гъезул хІисаб Аллагъасда عَلَّمَ букІила» абун. Гъелъул магІна буго загъиралда гъезда тІад бусурбабазул хІукму хъвадулин абураб. Гъел рекІель иман гъечІел мунапикъзаби ругони, ахираталда гъезие кири букІуларо жидеца гъабураб тІагІаталъул ва гъелги абадияб жужахІалъуре ккола. ТІадегІанав Аллагъас عَلَّمَ муъмнзабазул, капурузул ва мунапикъазул сипатал рицун, гъезда гъоркъоб бугеб батІалъиги бицараб мехаль: бахъибугел ва бахъикъосарал рукІин, иман камилал, рекІель иман гъечІел рукІин; мисалал рачун гъебги баян гъабидал ва къосиналъул нухалги баян гъаридал, гъелда нахърегІизабун ТІадегІанав Аллагъ цо вукІиналда тІоритІел гъабулел хІужаби ва гъесул халкъалъе ругел кІудиял нигІматалги рицана, гъез щукро гъабизе ва гъел кантІун рукІизе.

21. Я гъал гІадамал! Нужеца гІибадат

гъабе нужер БетІергъанасе, жинца

нуж рижарав ва нужеда цересел

умматалги рижарав, нуж Аллагъасдаса

хІинкъарал ва рохел-галихІалда квершел батарздаса рукІизе.

ТІадегІанав Аллагъас عَلَّمَ «Я гъал гІадамал!» абун хитІаб гъабуна, гъеб киналго гІадамазда тІаммаб хитІаб букІун, киналго жинца бицунеб жоялда тІенеккизе ва гъелдаса мунпагІатги босизе. Хадуб

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوْا رَبَّكُمُ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ
وَالَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ﴿٢١﴾

жиндир нигІматаздаса бищунго кІудияб нигІматти рехсана, «жинца нуж рижарав» абун, гьелъ инсан кантІизавизе ПадегІанав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинца рижарав жинца хвезеги гьарулев вукІиналда, ва гьеб рижизари ва хвезари жинда жаниб хІикмат-пайдаго гьечІеб жо букІунгутІиги лъазе.

Гьедин бугельул Гадамазда амру гьабулеб буго: нужеца лагълъи гьабе, ва нужеда тІад къараб амруги тІубай, нужеда тейян абураб жоги те абун. Гьадин хьвадани, БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нуже дунял-ахираталда рохел ва талихІубогълъи къотІи гьабулеб буго. Гьедин хьвадичІони нуж рижарав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хвезарун хадуб жиндир нигІматаздаса гьикъине буго ва жиндир амру-нагъю тІобачІезе гьелда рекъараб жазабги гьабизе буго.

22. Гьев БетІергъан Аллагъ вуго жиндие гІибадат гьабизе тІадав: **жинца нужее ракъ тІибитІарав тамахаб босен тІадин**, гьелда тІад нужеого бокъараб жо гьабизе кІюлеб хІалалъ.

Нужеда тІад зобги борхарав, рукъалъул тІохалда релъун. Цинги зодисан цІадги рештІизабурав, гьеб цІадалдалъун нужее ризкъильгун пихъалги рижизарурав, цогигаб хур-хер ва нуж жинда хІажалъулеб жоги бижизабурав.

Гьаб амру гьадин бугельул, гьев Аллагъгун цадахъ жиндие гІибадат гьабизе щибго жо ккоге: хъанчал ругониги, тІадамал ва малайкзаби ругониги. **Нужеда лъалебги букІадго** нуж рижарав, нуже ризкъи кьолев жиндир гуч бергъарав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вукІин ва гьел мушриказ алагъзабилъун кколел жал щибго жо жидеца бижуларел ва ризкъи кьоларел, жалго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ хІажатал рукІин.

Аллагъ цо гъави, гьесие гІибадат хас гьаби ва бацІад гьаби, цІакъ кІвар цІикІкІараб амру бугельул, гьеб гІибадат гьабиялда жаниб ширк ккейи кІудияб мунагъги, исламалдаса инсан вахъулеб жоги бугельул, дагъаб баян гьабизе рекъараб бакІ буго гьаб.

Жинда Аллагъ разилъаяв АхІмад имамас АлхІарис АлашГІариясдаса хІадис бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:

«ПадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ Закарял вас ЯхІяда амру гьабуна щуго жоялдалъун, жинца гьезда тІамал гьабизе ва бануисраилздаги амру гьабизе гьезда тІамал гьабеян абун. Жинда салам лъеяв ЯхІя гьеб амру тІубазе гІедегІичІеб мехалъ ГІиса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гьесда абуна: «Дуда ПадегІанав Аллагъас амру гьабуна гуриц щуго жоялдалъун: дуца

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ
يَنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ
الشَّجَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمُ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا
وَأَنْشُرْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

гъезда гIамал гъабе ва бануисраилаздаги гъезда гIамал гъабеян амру гъабейин. Дуца тIад къараб жо тIубалев гъечIони, дица тIубазехъин буго гъеб амру»- абун. Жинда салам лъеяв ЯхIяца абун: «Я дир вацI! дица гъеб амру тIубала. Нагагъ дидаса цецебе дуца гъеб амру тIубани, дун хIинкъула Аллагъас ﷻ дие гIазаб гъабиялда, яги дун ракъаль жанив кквеялда» - абун.

Цинги ЯхIя аварагас ﷻ бануисраилал Байтул-мукъадасалгIул масжидалда жанир рақIарана. Цо борхатаб бакIалда гIодов чIун ЯхIяца ﷻ Аллагъасе ﷻ щукру-рецц гъабун, гъев вацIад гъавуна. Хадуб жинца абун: ТIадегIанав Аллагъас дида амру гъабун буго щуго жоялдагIун, дица гъезда гIамал гъабизе ва нужедаги гъезда гIамал гъабеян амру гъабизе.

Бищун цебесеб буго: «Нужеца Аллагъасе ﷻ гIибадат гъабе ва гъеб гIибадаталгIулъ щибго жо гIахъал гъабуге: нагагъ нужеца Аллагъасе гъабулеб гIибадаталгIулъ цоги жо гIахъал гъабунуи нуж рукIуна хIалалаб гIарац-меседги кIун цо лагъ восарасда релгIун. Цинги гъев лагъ хIалтIун цвараб жо лагъас жиндир сайидасухъ (бетIергъанасухъ) къечIого цоги чиясухъ къолесда релгIунги. Нужер щивха вугев гъединав лагъ жиндие вукIизе бокбулев? ХIакъIунго Аллагъ ﷻ вуго нуж рижарав ва нуже ризкъи къолев. Гъедин бугелгIул нужеца гIибадат цохIо Аллагъасе гъабе».

KIиабилев буго: «Дица нужеда амру гъабулеб буго как бай абун. ХIакъIунго Аллагъ ﷻ жиндир лагъасда данде витIун валагъун вукIула гъев как бале вугеб мехалъ. Нуж как балеб мехалъ дорегъанирги ралагъуге».

Лъабабилев буго: «Дица нужеда амру гъабулеб буго кIал ккве абун. Гъеб кIал ккурав чиясул мисал буго мискалгIул цIураб цIарагIалда релгIун: жиб цо къавмалда цадахъ бугеб ва киназего гъелдасан гъуинаб, берцинаб махI бачIунеб. КIал ккурав чиясул кIалдиб бугеб махI Аллагъасда ﷻ аскIоб мискалдасанги гъуинаб букIуна».

Ункъабилев буго: «Дица нужеда амру гъабулеб буго садакъа къеялдагIун. ХIакъIунго жинца садакъа къолев чиясул мисал буго цо тушманас асир гъавун квералги горбода рухъун, бетIер къотIизеян жив цеве вачарав ва жинцаги абурав: Дица боцIи-мал кIун дир напс хвасар гъабунуи нуже зарал бугищ?-абун. (ай дун чIвачIого те, дица нужеца гъарараб боцIи къела). Цинги жинца живги хвасар гъавурав, дагъаб кIун, гIемер кIун боцIиги кIун».

Щуабилев буго: «Дица нужеда амру гъабулеб буго Аллагъ ﷻ гIемер рехсе абун. Аллагъ гIемер рехсолев чиясул мисалги буго: цо тушманас

хадув лъугъун цӀехолев чи, гъесдасан лъутун цо шулияб хъалаялда жанив вахчарав гӀадаб. БицуногӀо щайтӀаналдаса инсан цӀунаравлӀун вукӀула гъес Аллагъ ﷻ рехсолев вугебгӀан мехаль».

Цинги жинца хӀадис бицунев, жинда Аллагъ разилъаяв, АлхӀарис АлашгӀарияс абуна: Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:

«Дица нужедаги амру гъабулеб буго, дида Аллагъас жидедалӀун амру гъабураб цуго жоялдалӀун: жамагӀатгун цадахъ рукӀин. Аллагъасул амруялда гӀинтӀами. Гъеб амруялда мутӀигӀлӀи, исламияб гуреб жамагӀат тей, Аллагъасул ﷻ диналъе гӀоло жигъад гъаби. ХӀакълъунго исламияб жамагӀаталдаса цо рокъобаль къватӀив вахъарав чи жиндир габуралдаса исламалӀул рухъен (квар) бахъарав чи вуго, жив тавбо гъабун тӀад вуссинегӀан» абун. ХӀадис имам Тирмизияс лъикӀаб кӀучӀаб бугин абуна.

Гъаб жинда бихъулеб дунялалӀул пикру гъабурав чиясе гӀемер гӀаламатал руго гъаб гӀаламалӀул БетӀергъан вукӀиналда тӀоритӀел гъабулел. Цебе заманалъго жиндир гӀумру гӀалахалда арав, жагъилав гӀарабиясда гъикъидалго щиб хӀужа- далил бугеб БетӀергъан Аллагъ вукӀиналда тӀоритӀел гъабулеб?)- абун, гъес абуна: «СубхӀаналлагъ! Цо ракул кӀучӀ батиналь тӀоритӀел гъабула гъеб кӀучӀ гъабураб варани букӀиналда. ХӀатӀил лъалкӀ батияль тӀоритӀел гъабула гъеб хӀатӀил бетӀергъан гъеб нухдасан ун вукӀиналда. Гъал рорхатал, цӀабзас цӀурал зобалги, гъаб мугӀрул-гӀорал гӀемераб ракъги, гучал карачелазул кӀудиял ралъадалги гӀелариц далилӀун гъезул БетӀергъан вукӀин лъазе»)- абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв АбухӀанипада цо иман гъечӀел гӀадамаз гъикъана Аллагъ ﷻ вугищ абун, ва кин гъев вукӀин лъалеб абун. Гъес жаваб кӀуна: «Дун цодагъаль те, дун цо дида бицараб хабаралда тӀад ургъулев вуго.

Дида бицана цӀакъ кӀудияб гама бугин, гӀемераб бечелъиги тӀад бугеб, ралъадада тӀад хъвадулеб. Я гъеб бачунев чиги гъечӀин, я гъеб къайи цӀунулев чиги гъечӀин, жибго добе-нахъеги хъвадулин, ва ралъад багъаридалго гъелӀул гучал карачелаздаса жибго хвасарлӀулин»)- абун.

Гъел гӀадамаз абуна гъединаб жо букӀизе рес гъечӀин, гъеб гӀакъилав чияс бицунев хабар гурин абун. Жинда Аллагъ разилъаяв АбухӀанипада абуна: «Вай нужее талихӀ къеял, гъаб кинабго махлукъ, гъал зобал- ракъал, гъанир ругел гӀемерал гӀажайбал жалги жидер бетӀергъанги гъечӀого, жал рижаравги гъечӀого кинха букӀунеб?» абун. Гъел гӀадамал

мукІурлѳун иманалде рачІана.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам ШапиГияс абуна, гьесда Аллагъ ﷻ вукІиналдаса гьикъараб мехаль: «гъаб цо кародал тІамах буго, гъеб тІамахалъул тІаГІамги цо буго. Цинги гъеб тІамах кваналеб буго кІазил къвачІа гъабулеб хІапароялъ ва гьелдасан чилайдул квар лъугъунеб буго. Наялъ гъеб кванараб мехаль гьоцІо бачІунеб буго. ХІайваназ, ГІяял-цІаназ гъеб кванараб мехаль ракул кІучал рачІунел руго. ГІ алхул цІеялъ гъеб кванараб мехаль миск бачІунеб буго. Гъаб далил ГІелариш Аллагъ ﷻ вукІиналъе ва гьесул хІалкІолъиялъеги» – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхІмадица абуна: «гъале цо шулияб хъала буго, жиндир рагъоги гьечІеб гордоги гьечІеб, жиб цІвакараб, тІасан ГІарацГІан хъахІаб, жанисан бацІадаб месед ГІадаб. Цинги гъеб хъалаялъул къедалги рекун гьенисан къватІибе цо хІайван бачІула жинда жо бихъулеб, раГІулеб, берцинаб сураталъул хІеренаб гьаркъальул» – абун. Хоноялъул мисал буго гъаб.

Гъединал мисалал рачана ццересел ГІалимзабаз. Гъанже жегиги цІикІарал далилал руго гъаб махлукъальул Халикъ вукІиналда жидеца тІоритІел гъабулел. Гадамал зобалазул борхалъабаздеги рахана, ралъдал тІиналдеги швана, ракъуль жаниб бугеб жоялдеги раккана. ГІелмуги себе тІун буго, ГІакълोगи камилъун буго. Гъедин бугониги ГІемерал балъголъаби руго жеги инсан жидеда хадув гьечІел. Бищунго ГІелму хІайранлъараб бакІ буго гъаб дунялалъул (вселенное) ГІатІильабазул ГІорхъаби лъазе кІунгутІи. Гъадианаб камилаб низамалда, гъадианаб кІудияб ГІалам жибго жинцаго хъвадизабулеб бугин абулев чияс цо гьитІинабниги мисал бачизе ккела жиб хъвадизабулев чиго гьечІого хъвадулеб жоялъуль.

ТІадеГІанав Аллагъ жиндие ГІибадат гъабизе тІадав, жив цогояв, жинца рижулев ва ризкъи кьолев хан вукІин бицун хадуб, Аллагъас ﷻ жиндир авараг МухІаммад ﷺ, хІакъав авараг вукІиналъе далилал рачана ва гьес абуна:

23. Нуж шакълуел ратани дица дир лагъасда рештІараб Къуръаналъуль, нуж рачІаха гьельуль цо сураталда релъараб жоялдалъун. Гъеб жо

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ ۚ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِمَّنْ دُونِ اللَّهِ ۚ إِنَّ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾

гъабизе, ургъизе, нужер кумек чаГІиги

ахІе Аллагъ тун цогидал, нуж ритІарал ратани аварагасдаги

ﷻ Къуръаналдаги гъабулеб даГІбаялъуль.

Нужеого бокъарал кумекчаГІиги раче ва бокъараб хІадурлъиги гъабе гъеб цо сураталда релъараб жоГІаги гъабизе. Гьелда релъараб жо

гъабизе нужеда кидаго Кюларо.

24. Цинги нужеца гъеб жо гъабичЮни:
 абадияльго нужеца гъебги гъабуларо
 гъанже яги хадуб заманаяль, нуж
 жужахАльбул цАяялдаса хИнкъа ва нуж
 гъенир ккеялдаса цЮне. Гъеб цаги
 буго гАдамазул чурхдуздальун ва ганчАздалъун жиб боркъулеб,
 капурал гАдамазе жибги хАдурун бугеб.

فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي
 وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ

لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾

Гъеб ца жидедалъун боркъулеб ва гъельбул бухИи цИкЮнеб жо буго
 Аллагъасда инкар ккурал капурзабазул чурхдулги ва гъез Аллагъги
 جَلَّ جَلَالُهُ тун жиде лагъльи гъабурал хъанчалги: гамчИил, цЮлал ва цоги
 жояльул жал гъарурал.

Цо гАлимзабаз абуна гъел ганчАл ругин кибритальбул (сурма, фосфор),
 мугЮрул гАдин чАхИиял, жал роркъраб мехаль багАри гучал, махИги
 инжитаб.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе ругел мугЮжизатазул (жинда
 релъараб гъабиялдаса жинца гАжиз гъарулеб жоялда абула мугЮжизат
 абун) бищунго кЮдияб ва абадияб буго гъаб Къуръан. Щивав авараг
 عَلَيْهِ السَّلَام умматалда витЮлеб мехаль, гъесие мугЮжизатлъун гъабулаан
 гъеб заманаяль гъеб къавмаль хъвадизабулеб гАмалалда релъараб,
 амма гъезда жиб гъабизе Кюлареб жо.

Жинда салам лъеяв ГИса аварагасул заманаяль дару гъаби, гАдамал
 сахлъязари бищун гАдамал жинда хАжатаб букАна. Гъединлъидал
 ГИса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасе мугЮжизат букАна мацАлъаларел гАдамал сах
 гъари, тЮмалъул унтаби сах гъари ва цоги гъелда релъаралги. Жинда
 салам лъеяв Муса аварагасул заман букАна сихЮрочаГИ Гемеераб, гъелда
 гАд чейи гъабулел гАдамал ругеб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесие гАнсаги,
 кверги къуна гъезул сихЮру хвезабулеб мугЮжизатлъун.

МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ авараг жидеда витАрал гАрабиял рукАна
 пасихАлъияльуль цо-цазде къацандулел шагИрзаби Гемеераллъун.
 Гъединлъидалин хирияв Аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мугЮжизатлъун Къуръан
 гъабураб: жинда релъараб гъабизе гАрабазда кАвечАлеб, хадуб
 кАвезеги гъечАлеб. Гъельбул назмуги мугЮжизат буго, пасихАлъи, маГна
 гъварильи, раГлаби дагъал амма маГна Гемеерал рукИинги мугЮжизат
 буго.

«Нужеца абадияльго гъеб Къуръанальбул цохЮ сураталда релъараб
 жо гъабуларо»-ян абураб раГИги Аллагъасул свалат салам лъеяв
 аварагасе бугеб мугЮжизат буго: ай хадуб букИнесеб жо бицин.
 Гъеб хабар Аварагас щибго хИнкъичЮго, раК чЮн бицана.

ХІакъикъаталда гъединги ккана: жакъа къоялда швезегІан гъеб Къуръаналда къец гъабун, гъелда релъараб жо гъабун цониги чи цева вахъинчІо.

Гъеб гурегби мугІжизатал гІемер руго Къуръаналда жанир: рагІабазул рахъальан, магІнабазул рахъальанги. Дунялалда лъугъунел гІелмиял хис-басал, цІиял гІелмаби, ва гІадамаз гъарулел кІудиял церетІурал гІелмиял гъунарал, гъел киналго Къуръаналда жаниб жидеда ишара бугел ва жидер бицен бугел руго.

ГІадегІанав Аллагъас капуразе къачІан бугеб жужахІги гъельул гІазабги бицинда, гъелда хадуб муъминзабазе къачІан бугеб алжаналъул сипаталги рицана: хІинкъи къейги хъул лъезабиги цадахъ бицунеб, Аллагъ разиязул хІалги, къосарал, квешал чагІазул хІалги цадахъ бицунеб къагІида бугелъул Къуръаналъул.

25. Жидеца иман лъурал, лъикІаб

гІамалги гъабурал гІадамазда дуца

рохел бице МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: гъезие

хІадурун алжаналъул ахал ругин,

жанир гІорал чвахулел (рахъдал, жадул,

гъащил, лъималъул). Жидеес гъеб

алжаналъул батІи-батІиял пихъаздасан

цо пихъ къураб мехаль, гъез абула гъаб

пихъ бугин нижес цебеги къун букІараб

абун, гъезие пихъ къола цоцаде релъараб бугин кколеб. Гъел

муъминзабазе алжаналда жанир жал рацІадал руччабиги руго, гъел даимго гъеб алжаналда рукІизе руго.

ГІалимзабаз абуна: малаикзаби гъел муъминзабахъе батІи батІияб

пихъ босун рачІула, гъеб пихъ бихъизе цо-цада релъараб букІула

ва дол муъминзабаца абула гъаб пихъ нижес цебеги бачІун букІанин

абун. Гъезда малаикзабаца абула: кванае нужеца гъаб пихъ, гъеб тІасан

цебесалаль бачІаралда релъараб бугониги, гъельул тІагІам, лазат, махІ

батІияб бугоян абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абуна: алжаналда ругел

пихъал ва тІагІамал дунялалда ругезда релъарал гъечІо цохІо цІаралъул

рахъальан гуроян абун.

Мужагъид абудев ГІалимас абуна: алжаналда хІурулгІинзаби рукІула

кинабго инсанасул ракІ къалеб жоялдасан жал рацІадал. МагІнавиял

рукІа гъел чІороклъаби яги рихъулел рукІа-абун. МагІнавиял

чороклъаби руго инсанасул тІабигІат-гІамал квешаб букІин.

Цоги ГІалимзабаца абуна: дунялалъул руччаби алжаналда жанир ругел

وَبَشِّرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
 أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
 كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رَزَقُوا قَالَوا
 هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأُوْتُوا بِهِ
 مُتَشَبِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ
 فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾

Хурул гИназдасаги берцинал руклуна. Гьелъие далил буго ПадегІанав Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** раги: «Дица гьел руччаби цІидасан рижула ва гьел дица Гюлилаллъун гьарула цІакъ жиде россал рокьулел, гьезулги жудеда хьул льолел, ГІолохъаналлъун ва росабазулгун Гел бащадаллъун»-абураб. (алвакъиГат 37 аят).

Муъминзаби алжаналда даималго руклуна абураб раГІиялъул маГІна буго: гъезие гьал киналго нигІматал ва руччаби рукІингун цадахъ, хадуб щибниги жоялъул ургьел, кІвар букІунаро, рахІаталда хІалхъиялда руклуна ва гьеб рахІат хІалхъиялъе нахъасан къотІиги гьечІо. Гьаб буго унго-унгояб саГІадат (бахъи бугольи). Аллагъас нилъее гьеб ризкъильун гьабеги. Амин

ПадегІанав Аллагъас Къуръаналда жаниб мисал бачун, кІкІараялъул, тІутІалъул, гІанкабугалъул(нусиричалъул), наялъул цар бахъидал, ягъудиял гьелда тІад релъанхъана ва гьез абун: «гьаб жо Аллагъасул каламищ бугеб? Гьал къабихІал жалги рехсон гьев Аллагъасе щиб жо бокъараб?» - абун. Гьезул шакІги хвезабун ва гІисинал, хІакъирал жалазул бицунин абун Къуръаналъул мугІжизат холареблъи баян гьабун, Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** абун:

26. ХІакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** нахъчІваларо жинца мисал бачун кІкІара рехсеялдаса, гьелдаса кІудияб, яги гьитІинаб жо рехсеялдаса. Жидеца иман лъурал чаГІазда лъала гьеб мисал бачи БетІергъан Аллагъасул рахъалъан бугеб хІакъаб жо букІин. Амма Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** ва Къуръаналда инкар кколез абула щиб жо бокъараб Аллагъасе гьадианаб ГІисинаб, хІакъираб жоялдалъун мисал бачияллдалъун абун.

Гьеб мисал бачиналъ ГІемерал капурзаби къосизарула: гьелда иман лъечІого жидер къосин цІикІун. ГІемерал муъмизабазул иман цІикІкІун, гьел жегиги хІакъаб жоялда тІоритІула. Гьел мисалаз къосизаруларо пасикъал, мунапикъал гІадамал гурони; Аллагъасе мутІигІлъиялдаса рахъарал, жидеца гьесул аятазда инкарги кколел.

Цо гІалимзабаз абун ПадегІанав Аллагъас кІкІараялъул мисал бачиялъул хІикмат бугин, гьеб кІкІара букІин бакъун бугеб мехаль чІаго букІулеб, гІорцІараб мехаль жиб холеб. Инсанги гьелда релълъун вуго, жив бечельун, гІорцІун, чІухІун хьвадараб мехаль, Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** гьев гьалаг гьавула ва кинабго жоги гъанибго тун

* إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةٌ فَمَّا قَوْفَهَا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفٰلسِيقِيْنَ ﴿٢٦﴾

ч1ового ракулье уна.

27. Гьел пасикъзаби руго жидеца
ТпадеГанав Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَه гьарурал
 къот1аби хвезарулел, гьаял гьедун
 гьел къот1аби шула гьарун хадурги.
Ва жидеда Аллагъас جَلَّ جَلَّالَه шула гьабе
 ва къот1изабуге абураб гурх1ел-
 рах1моялъул рухъенги къот1изабулел.
Жидеца ракъалда т1ад пасалъиги гьабулел.

Г1асилъаби, питнаби гьарун, иман лъеч1ого ч1ун, Къуръаналда сверухъ
 шакдарулел харбал рижизарун. Гьал г1адамал руго жал ахираталда
 ч1орого хут1арал ва дараналъуль къарал: жидеца т1орит1ел тун
 къосин т1аса бишидал, мунагъал чури, гурх1елалъул бак1алда г1азабги
 т1аса бишидал.

Гьал пасикъал, капурал, мунапикъал ва ширк гьабурал г1адамаз
 хвезабураб къот1и щиб бугеб абун: бишун цебесеб къот1и Аллагъ
 جَلَّ جَلَّالَه цо гьави ва гьесул аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَام нахърилъльгин буго. Гьеб
 къот1иги зарраби рижун хадуб Аллагъас гьезда гьикъун бук1ана: «дун
 нужер Бет1ергъан вугищ абун?», гьел зарабаз «вуго»-ян жаваб къун
 бук1ана. Жал дунялалда рижун рач1индал гьез гьеб къот1и хвезабун
 Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَه инкар ккуна. Хадуб гьез хвезарулел къот1аби г1емерал
 ва бат1и-бат1иял руго. Рек1ель иман гьеч1ел г1адамазе къот1и т1убаялъул
 щибго ургъел бук1уларо ва гьез г1адамазе бокъараб къот1иги гьабула,
 цинги бокъухъин хвезеги гьабула.

28. Нужеца кин Аллагъасда инкар
 кколеб, нуж щибго жо гьеч1еб, хвараб
 жольун рук1арал Аллагъас جَلَّ جَلَّالَه ч1аго
 гьарунги рук1адго. Хадурги Аллагъас
 нуж хвезаризе руго ва ахираталда ч1аго
 гьарун т1аде рахъинаризе руго, х1исаб ва жазаъ гьабизе. **Ва**
нужер ахираб руссиги Аллагъасде буго.

29. Гьев Бет1ергъан Аллагъ вуго
 хун хаду нуж ч1аго гьаризесев гьаб
 ракъалда т1ад бугебщинаб жо нужеца
 мунпаг1ат босулеблъун бижарав,
 гьелъул пикру гьабизе ва нуж
 рижарав, нуже ризкъи кколеб Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَه иман лъезе.

Цинги Бет1ергъанас зобал рижизе къасд гьабуна ва жинца гьел
анкъго зоблъун гьаруна: жал рорхатал, шулиял, жидеда жаниб инсан

الَّذِينَ يَتَّقُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ
 مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ
 أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ
 هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٧﴾

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ
 آمَوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ تُمَيِّتُهُمْ ثُمَّ
 يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٨﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
 ثُمَّ أَسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ
 سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾

хадув гьоларел гемеер батИял гIаламатал ругел. Гьаб кинабго жо бижин Аллагъасул ﷺ кьудраталда тIоритIел гьабулеб далил буго.

Ва гьев БетIергъан Аллагъ ﷺ кинабго жо жинда гьалев вуго. Гьаб кинабго махлукъ бижизе ва гьелъул тадбир гьабизе хIал кIолев Аллагъасе нуж хун хадур тIаде рахъязари бигъаябго жо гьечIишха, я гьал шакдарулел гIадамал!

тIадегIанав Аллагъас жиндир лагъзадериде бицинда (гьел кантIизе ва иман гьезе) жинца гьел рижун рукIин ва гьезие ризкъиги кьун букIин, кинабго ракъалда тIад бугеб жо гьезие квегъун букIинги, гьелда хадуб Аллагъас бицана гьезул эмен Адамил къиса, гьесул хиралъиги: эмен хиралъи гьимал хиралъи букIунелъул.

30. Дуца умматалда бице МухIаммад

ﷺ, дур БетIергъан Аллагъас малаикзабазда абураб рагIи ва гьеб къиса. тIадегIанав Аллагъас малаикзабазда хитIаб гьабун абуна: хIакълъунго дица ракъалда тIад

халифа гьавизе вуго гьеб ракъалда дир хIукмаби рилъанхъязаризе. Цоги магIна буго: дица ракъалда халкъ бижизехъин буго цоязда хаду цоги къавмал, умматал рукIунел ва дие тIагIат-гIибадат гьабулел, дир амру-нагъюги, динги ракъалда хъвадизабулел абун.

Малаикзабаца абуна: «Дуца гьеб ракъалда пасалъиги гьабулел биялги гIодоре тIолел (цояз цоял чIвалел) гIадамал рижизейиш ругел? Ниж руго две тасбихI гьабулел, две рещги гьабулел ва мун вацIадги гьавулел»-абун. тIадегIанав Аллагъас абуна: «Дида гьала нужеда гьалареб жо ва дица гьабулеб жоялъул хIикмат»-абун. Ракъалда халифа гьавиялъул хIикматги дида гьала.

Маликзабаз Аллагъасда ﷺ аби: «Дуца ракъалда халифайиш гьавулев» абун, гьеб гьечIо БетIергъанасда данде руссилъун. Гьелъул магIна буго малаикзабаз жо гьай ва бичIчи тIалаб гьаби. Гьез абулеб буго: «Я нижер БетIергъан Аллагъ ﷺ! Щиб хIикмат бугеб гьеб халкъ бижиялда жаниб, гьездасан квешалги рукIине ругелъул, жидеца ракъалда пасалъи гьабулел ва биял гIодор тIолел. Две гIибадат гьаби мурад батани ниж гуриш ругел даимго две гIибадат гьабулел? ниж бегъилариш гьеб ракъалда халифалъун рукIине?»-абун.

тIадегIанав Аллагъас ﷺ гьезие жаваб гьабун абулеб буго: «Дида гьала гьеб халкъ бижиялда жаниб бугеб маслахIат, нужеда жиб гьалареб. Гьезул пасалъаби гьарулел гIадамал рукIине ругониги, дица

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰئِكَةِ اِنِّيْ جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَلِيْفَةً قَالُوْا اَنْتَجْعَلُ فِيْهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيْهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ اِنِّيْ اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٣٠﴾

гъезулъ гъаризе руго аварагзаби ва гъезухъе русулалги ритџизе руго. Гъезда гъоркъор цџакъ ритџухъал гџадамалги рукџина, шагџидзаби рукџина, лџикџал муџминзабиги рукџила.

Жидеца цџакъ гџемер гџибадат гџабулел, дуњал тџалаб гџабуларел, Аллагъ вокъулел, Аллагъасеги рокъулел гџадамалги рукџина. Аллагъас жинда гџагар гџарурал вализабиги, гџелмуялда гџамал рекъарал гџалимзабиги рукџина. Аллагъ вокъун, гъесдасан хџинкъун, гъесул русулазда нахърилълџарал гџадамалги рукџина»-абун.

Имам Къуртџубияс ва цоги гџалимзабаз гџаб аяталдаса хџукму босана бусурбабазул халифа вукџизе ккеялџе: гъезда гъоркъоб хџукму гџабизе, гъезул дагџба-къец къотџизабизе, залимав чџезавизе, жиндие зулму гџабурасул хџакъ босизе, шаргџиял хџадалл тџоразаризе, гџасилъ-пасикълџи гџабулџеб къавм хџинкъизабизе. Гъел гурелги жидер кџвар цџикџларал, имамас гурого тџуразаруларел ишал тџуразе. Жидеца халифа течџеб мехаль гъел бусурбаби мунагълџулъ рукџуна. Исламалџул ва бусурбабазул цо имам (халифа) гурони вукџуларо. Гъесул амирал, къадиял, гџамилал ва наибзаби рукџула, щибаб бакџалда хџукму гџабизе ва гъеб хџукму хъвадизабизе тарал.

Малаикзабазда кин лџараб Адамил лџымалаз ракъалда пасалџаби гџарулџеблџи абунџи: цо рагџи буго Аллагъас ﷻ гъебги малаикзабазда бицун букџанин абураб. Цоги рагџи буго: Адам вижилелде цере ракъалда жундул рукџана. Гъез ракъалда гџемер зулму-пасалџи гџабидал, Аллгъас малаикзаби ритџун гъел жундул ракъалдаса тџагџизарун рукџана. Гъанжеги ракъалда халифа гъавизе вугоян Аллагъас абидалго, малаикзабазда ракъалде ккана дол жундуца гџабурабго жо гъазги гџабилин абун.

Ибнухатџибица абунџи: Инсанас малаикзабазда ракъалда ккараб жо хџакъ гџабунџи. Гъес ракъ зулмуялџул ва пасалџиялџул цџезабунџи. Ракъалда биялги гџодоре тџуна, гџоралги ралџадалги бидул цџолеб хџалалџ. Жал рижарав ва жидеџе ризкъи къолев Аллагъасда ﷻ гъел гџассильџана загъирго ва нич гъечџого. Гъез жал рижарав ва хџихъарав Аллагъасда инкар ккуна тџубанго ва даимго»-абун.

Гъев Адам عَلَيْهِ السَّلَام ракъалде витџи ва гъевги, хадусел аварагзабиги Аллагъасул ﷻ амру ракъалда билџинабизе халифалџун гъари, гџаб иш гъечџо Аллагъ гъелда хџажагав вукџун ва гъесул маслахџаталџе бугеб. Гъаб буго гџадамазе маслахџаталџе гџабураб. Гъел гџадамал гъечџо кинабго амру-нагъю гъоркъов чи гъечџого Аллагъасдаса босизе кџолеллџун. Гъадин бугелџул Аллагъасдаги аварагзабаздаги гъоркъо малаикзаби гџаруна, Аллагъасул ﷻ амру гъезухъе швезабизе. Малаикзабаздаги гџадамаздаги гъоркъо аварагзаби гџаруна, гъезул

умматалъухъ Аллагъасул амру щвезабулеллъун.

31. Цинги БетГергъан Аллагъас
 جَلَّ جَلَالُهُ **Адамида** عَلَيْهِ السَّلَام **киналго цIарал**
лъазаруна: щибаб жоялъул цIар
 лъазабуна, жиндалъун гIадамал
 цоцазда кIалъазе ва цоцазда ричIизе.

Чиагояб жо букIа, рухI гьечIеб жо букIа, ретIел хьитниги,
 кванил нигIматалниги хIалтIул алаталниги рукIа. **Цинги**
Аллагъас гьел жидеда цIарал лъурал жал малаикзабазда
рихъизаруна ва гьезда абуна: гъанже нужеца дида гъазул цIарал
 рицеа, гьел цIарал нужеда лъалел ратани, ва нуж ритIаралги
 ратани ракъалда халифалъун рукIине нуж мустахIикъал ругин
 абураб рагIиялъулъ абун.

32. Малаикзаби гIажизлъана гьезул
 цIарал лъаялдаса ва гьез абуна: «Мун
 вацIадав вуго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**. Нижее
 щибго жоялъул лъай гьечIо, дуца нижеда
 лъазабураб жоялъул гурони. ХIакълъунго мун вуго БетГергъан,
 кинабго жо дуда лъалев ва гьельул хIикматги лъалев»-абун.
 дуе бокъараб жо цоязда лъазабиялъул ва цогизазда лъазабун
 гутIиялъулъги хIикмат буго. Гьельул гIелму лъайги духъего буго.

33. ПIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
 абуна: «Я Адам عَلَيْهِ السَّلَام дуца бице гьел
 малаикзабазда гьал жалазул цIарал»-
 абун. Адамица гьезул цIарал рицараб
 мехаль, Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** малаикзабаде
 абуна: «Дица нужеда абун букIана
 гурищ дида лъалин зобал ракъазда
 жаниб бугеб гъаибаб, нужеда жиб лъалареб жо ва дида лъалин
 нужеца загъиралда гъабубеб гIамалги, гьединго рекIель бахчараб
 нужер хиялги»-абун.

ГIалимзабаз абуна: гьел малаикзабазда ракъалда ккун букIана Аллагъас
 جَلَّ جَلَالُهُ жидедаса хирияб щибго жо бижиларин абун. Гьеб рекIел хиялги
 Аллагъасда лъалеб букIиналда малаикзаби кантIизарун, ПIадегIанав
 Аллагъас абуна: «нужеца рекIель бахчараб хиялги лъала»-абун.

34. Цинги дица малаикзабазда абураб
 гIужги бице МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, дур
 умматалда, нужеца Адамии عَلَيْهِ السَّلَام

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى
 الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ
 إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ
 الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾

قَالَ يَا آدَمُ أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ
 بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي آئِمُّ
 غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ
 وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا
 إِبْلِسَ أَبَى وَأَسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾

сужда гъабейн абун: гъесие салам гъабун ва гъев кЮодо гъавун: нужеда лъалареб гЪелму гъесул батидал. Гъесие гИбадат гъабун сужда гъабе абураб маГна гуру гъаб. **Киналго малаикзабаца** Адамие **сужда гъабун**, Аллагъасул амруялда нахърилъун: гъезул амруялъе хилипльи букЮларо. **ЦохЮ иблисаль хутГизегІан:** Гъеб женазул эмен буго, Адам гІадамазул эмен вугев гІадин. Аллагъас **جَلَّ جَلَّكَهُ** гъаб амру гъабулеб мехаль гъеб малаикзабазда гъоркъоб букІана ва гъеб амру гъельдаги швей гъабулеб букІана. **Гъеб сужда гъабизе чІухІана ва амру гІубазе нахъчІвана.** Гъединлъидал Аллагъасул **амруялда инкар ккураздаса буголъана:** Аллагъасул къадимияб (цебесеб, жиндир авал гъечІеб) лъаялъуль букІана гъеб иблис капураздаса букІин ва гъаб амру гІубачЮго чІун загъиралдаги гъеб капураздаса лъугъана.

Адамие **عَلَيْهِ السَّلَامُ** сужда гъабейн Аллагъас **جَلَّ جَلَّكَهُ** малаикзабазда амру гъаби гъев вижун хадубго букІана. Къуръаналда жаниб гъельзул бицен дагъаб нахъбахъун буго, Адамие къураб гІелмуялъул биценги щечеб гъабун. Бищунго кЮдиял мунагъал раккулеб бакІ буго чІухІи. Гъеб чІухІиялъ гъалаг гъабун иблис. «Дун цІаялдаса бижараб буго, гъев ракъалдаса вижарав вуго»-ян абун иблисаль дуца сужда щай гъабуларебан абураб мехаль. Алагъасул свалат салам лъеяв Аварагас бицараб мухІканаб хІадисалда буго: *«Алжаналда лъугъуларо жиндир рекІель цо зарра гІанаб чІухІи бугев чи»*- абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Гъеб иблисальзул рекІель чІухІиги букІана, гІамал кЮодольиги букІана, хІакъаб жоялда мукЮрлъунгутІиги букІана, Аллагъасул нигІматазда инкар кквейги букІана. Гъал киналго сипатал жиндиль ругеб купруялъе гЮоло ПадегІанав Аллагъас гъеб жиндир рахІматалдаса рикІІад гъабун ва абадияб жужахІалда букІине хІукмуги гъабун.

35. ПадегІанав Аллагъас абулеб буго:

Ва Дицаги абун: Я Адам! Мунги дур чІужу ХІаваги алжаналда жанир чІа ва нужеца алжанальзул нигІматалги кванай нужеого бокъараб бакІалдаса,

нужее хІалалаллъун ва гІемераллъун ругел. Амма нуж гъаб гъветІалда аскЮорго къаге ва гъелдаса кванаге, нагагъ гъелдаса кванани нуж нугер нафсазе зулмо гъабураллъун рукЮла»- абун. Аллагъасда гІасилъун ва гъесул гІадлулъун бугеб тамихІ нужеда щун.

Палимзаби халипльана гъаб алжан зобалаздайищ бугеб, ракъалдайищ бугеб абун. Пемемерисел рекъараб раГи буго гъеб алжан зобалазда

وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ
وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا
هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾

букџин ва амма гъеб ахираталда жанир рукџулеб алжан гъечџольбиялда. Щай абун ахираталгъул алжаналдаса къватџир рахъязуруларо. Цогиги гџалимзаби хилипџъана щиб гъветџ гъеб букџараб абун. Гъелтие гџемерал хилапал руго ва нилъеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** рагџиялда иман лъун кинаб гъветџ букџаниги батџалъи гъабичџого тела: Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** ва аварагас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** баян гъабичџеб жоялда гъез бицухъин иман лъей буго битџараб гџакъида (реклел чџей).

Цоги гџалимзаби хилипџъана гъеб иблис кин алжаналда ккараб абун, жиб гъенисан къватџиб къотџунги букџиндал. Гъелда гџадги гџемер хабар буго: Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** изну гъечџого лъугъун букџине бегъилин абун, яги алжаналдаса къватџибги букџун, къватџисанго жинца гъел къосизарунин абун. Гъалдаги нилъеца Аллагъас абухъин иман лъола ва гъелгъул хџакъикъят цџехоларо.

36. Цинги щайтџаналь (иблисалъ) гъел кџиялго алжаналдаса хъуштџизаруна: гъел къватџир рахъязуруна алжаналгъул нигџматаздаса: рахџатаб, лазатаб щибго къварилъи гъечџеб, камураб жо гъечџеб, гъабизе щибго хџалтџи пиша гъечџеб рукъосан къватџир гъуна. **Ва дица гъездаги абун:** нуж гъанисан гџодоре рештџа, нуж цоял цоязе тушбаби рукџине руго. Адамилги Хџавалги наслу-тухум цоцалъ хџал рекъоларел рукџине руго. Цоги гџалимаз абун: нуж гъанисан гџодоре рештџаян Адамидаги, Хџавадаги иблисалдаги абун. Гъаб магџна гъабураб мехалъ, хадусеб рагџиялгъул магџна букџуна: иблисги Адамил наслуги цо-цазе тушбаби руго абураб. **Нужее ракъалда магџишат гъабун гџумру гъабизе бакџ буго ва нужер ажал (гџумру) лъугъизегџан хџажалгъулеб жоги буго- абун.** Ракъалда рештџун хадув Адам **عَلَيْهِ السَّلَامُ** цџакъ пашманлъана жиндасан ккараб гъалатџалда, гъев гџемер гџодун, Аллагъасда **جَلَّ جَلَّاهُ** хџелун тавбо гъабун вукџана.

37. Цинги Адамида Аллагъасул рахъальъан илгъам гъабун (ракџалда рехун) жинца Аллагъасда гъарун абизе кколел рагџаби рачџана. Гъел рагџабаздалъунги Адамица Аллагъасда гъарана. Гъелда хадуб Бетџергъанас Адамил тавбо къабул гъабун. Хџакълъунго гџадегџанав Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ** гџемер тавбо къабул гъабулев вуго, жив лагъзадерида гурхџулевги вуго. гџадегџанав Аллагъас жинда салам лъеяв Адамида ракџалда рехарал калимаби рукџана: «Нижер Бетџергъан Аллагъ! нижеца напсазе зулмо

فَأَنزَلْنَا السَّيْطَانَ عَلَيْهَا فَأَخْرَجْنَاهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ
وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي
الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾

فَتَلَقَّىٰ آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾

гъабуна. Гъанже мун нижеда гурхІичІони ва дуца нижер мунагъалги чуричІони, ниж ахират гІададе хварал, гъенир чІорого хутІулел руго» абун. (суратул агІраф 23 аят).

АбужагІфар абулев гІалимас бицана: Адамица عَلَيْهِ السَّلَام жиндир хатІаъ ккараб мехаль, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ абун: «Я БетІергъан Аллагъ! Дица тавбо гъабуні ва хадуб лъикІаб гІамал гъабун дун хъвадани шиб дие букІинеб?»-абун. Аллагъас абун: «Цинги дица мун алжаналда лъугъизавилаха» абун. Гъал ругин Аллагъас Адамил ракІалда рехарал рагІаби абун. Гъаб бакІалда гІалимзабазул цогиги бахІс буго.

38. Дица абун: нуж киналго (ай Адамги ХІаваги ва гъезул букІинесеб зуриятги) гъаб алжаналдаса ракъалда рештІа!

فَلَمَّا أَهَيَّأُوا مِنْهَا جَمِيعًا مِمَّا يَتَذَكَّرُ مِنْهُ
هُدًى قَمَنَ تَبِعَ هُدَاى فَلَاحِقُوفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَخْرُتُونَ ﴿٣٨﴾

Нужехъ дир рахъалъан гІоритІел бачІараб мехаль: авараг вачІараб мехаль ва тІехъги рештІараб мехаль:

гъеб дир гІоритІелалда нахъерильлъгарал гІадамазе ахираталда шибго хІинкъи букІизе гъечІо ва гъел пашманлъизе гъечІо.

39. Ва амма жидехъ авараг вачІун ва тІехъги рештІун хадуб жидеца инкар ккурал ва дир аяталги гъереси гъарурал

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٩﴾

гІадамал, гъел чагІи жужахІалъул гІадамал

руго: жал даимго гъеб жужахІалда рукІунелги руго.

Муслимица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса хІадис бицана:

«Даимго жужахІалда букІунеб агълу гъенир жанир хун рахІаталдаги рукІунаро, чІагоги гъаруларо (ай даимаб гІазабалда рукІуна). Жидер мунагъаздалъун жужахІалда ккарал гІадамал гъенир жанир рухІун хола ва чІегІераб рохъо лъугъуна, цинги гъезие шапагІат гъабизе изно къола» абун. Ай цинги гъел къватІир рахъула ва кавсарал чурун алжаналда ритІула.

Гъаб бакІалдасан бай бихъун гІезегІанго аятазда жаниб гІадегІанав Аллагъас ягъудиязул бицунеб буго. Гъезул бицен халат гъабиялъул мурад буго бусурбазе гъезул хІакъикъат лъазе ва гъезул квешал, хъубал напсаз жанир ккун ругел чорокал гІамалалги лъазе: хІал хъублъи, макро, хІилла, дин хвезаби ва цогидалги пишаби.

40. гІадегІанав Аллагъас абулеб буго: Я Исраилл лъимал! Нужер ракІалда букІа ва нужеца пикро гъабе дица

يٰۤاِسْرٰٓءِيْلُ اذْكُرْ وَاِعْمٰٓىٓ اَلْبٰى اَنْعَمْتُ عَلَيْكَ
وَاَوْفُوْا بِعَهْدِكُمْ وَاِيْنٰى فَاَرْهَبُوْنَ ﴿٤٠﴾

кьурал нигІматазул. Ва нужеца дие гьабураб кьотІги тубазабе, дица нужее гьабураб кьотІги тубазабизе буго. гьєб кьотІи хвезабизе, цогидалги гІасилъаби гьаризе нуж дидаса хІинкъа»- абун.

Бануисраил абула киналго ягьудиязда. «Исраил» абураб рагІиялзул магІна буго «Аллагьасул лагъ» абун. Гьєб царги жинда свалат салам лъеяв ИбрагІим аварагасул вас ЯгІкъубида лъураб цар буго. ТІадегІанав Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьєл бануисраилазда амру гьабулеб буго: «нуж исламалде рачІа ва хирияв авараг МухІаммадида صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърилъа»- абун. Гьєзул кІудияв эмен ЯгІкъубил царалдалъун ахІулеб буго гьєзда, дов ЯгІкъуб Аллагьасе мутІигІав лагъ ва авараг вукІиндал. Гьаб рагІиялзул магІна букІуна: «Ле гьал лъикІав эмсул лъимал! нуж нужер инсуда рельлъун рукІа ва гьєв эменгІадин Аллагьасул амруялъе мутІигІлъе, хІакъаб исламияб динги босе»-абураб.

Нужее дица кьурал нигІматал ракІалде швезаре ва гьєздасан насихІат босе, абулеб буго Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ. Гьєл нигІматал руго: гІемерал аварагзаби рукІана ягьудиязул, гІемерал ханзабиги рукІана. Ва амма бищун кІудияб нигІмат букІуна БетІергьан Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьєл пиргІавнил зулмуялдасан хвасар гьарун, ральдалъ пиргІавниги гьєсул боялги гьанкъи ва гьєб кинабго пиргІавнил къавмалзул букІараб ракъги магІишатги жидее хутІи.

«Нужеца дие гьубараб кьотІи тубазабе»-ян абураб рагІиялзул магІна буго: дида иман лъезе ва дие мутІигІлъизе гьабураб кьотІи тубазабе абураб. ХІасанул Басрийи абулев гІалимас абуна: Аллагьасе гьєз гьабураб ва Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьєзие гьабураб кьотІи буго:

ТІадегІанав Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ бануисраилаздаса шулияб кьотІи босана ва гьєзул анцила кІиго къавмалзул швехъанги витІана Мусагун عَلَيْهِ السَّلَام цадахъ ва гьєздаги абуна: «Дун нужгун цадахъ вуго нужее квербакъизе. Нужеца какги бани, закатги къуни, дир аварагзабазда иманги лъуни, гьєзие квербакъиги гьабуни, Аллагъ разилъи тІалаб гьабун лъикІаб нухалда напакъаги къуни,- Дица нужер цересел киналго мунагьал чурила ва жанир гІорал чвахулел алжаназдаги лъугьизарила. Гьєлдаса хадувги иманалдаса вуссун капурлъарав чи хІакъаб нух биларав вукІизе вуго»-абун. (Алмадат 12 аят)

41. Ва нужеца иманги лъе, нуж нахърилълъа дица рещІизабураб Къурьаналда, нужехъ бугеб тавратги жинца ритІухъ гьабулеб. Нуж гьєб Къурьаналда инкар кколезул

وَأَمْوَالٌ بِمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ
وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ ۗ وَلَا تَشْتَرُوا
بِعَائِي سَمًا قَلِيلًا وَإِنِّي فَاتِقُونَ ﴿٤١﴾

Гюцереселъун рукӀунге. Дир хӀакъаб Къуръаналъул аяталги рахчун, Дир аварагасда иманги лъечӀого, дунялалъул бечелъи ва кӀодолъи бичун босуге, цаӀкъ дагъаб жо буго кинабго дунялалъул бечелъи: Къуръанги, ахиратги реххун тун гьeб тӀалаб гъабуге. Ва гъаб хӀакъаб дин босичӀого, гьeб бахчун хъвадизе нуж дир гӀазабалдаса хӀинкъа. Нуж бетӀерлъиялда, ханлъиялда даимлъизе бокъун хӀакъаб жо гӀадамаздаса бахчуге: гъедин хъвадани дир гучаб гӀазаб нужеде швелелъи лъай.

42. Нужеца хӀакъаб исламияб дин жубазабуге батӀулаб ягъудиязул ва насраниязул диналда. Гьереси

وَلَا تَلِيْسُوا الْحَقَّ بِالْبَطْلِ وَتَكْفُرُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ

تَعَامُونَ ﴿٤٢﴾

битӀараб рагӀиялда жубазабуге ва хӀакъаб жо батӀулалда жубазабуге. Нужеца хӀакъаб жоги бахчуге гӀадамаздаса: гьeб хӀакъаб букӀин нужеда лъалебги букӀадго ва гьeб бахчиялдалъун гӀадамазе кколеб заралги лъалеб букӀадго.

МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хӀакъав авараг вукӀин ва гьeсда рештӀараб Къуръанги хӀакъаб букӀин лъаниги, гьел ягъудиязул ва насраниязул ццерехъабаз гьeзда нахъ рильлъараздаса гьeб бахчулеб букӀана, халкъаль жал теялда ва жидер кӀодолъи хвeялда хӀинкъун. Гьeб квешаб тӀабигӀат гьезул букӀин бицун рештӀараб буго гъаб аят.

43. ГӀадегӀанав Аллагъас гьeзда абулеб буго: гьeб ахӀмакъаб пишаги тун, хӀакъав авараг ритӀухъ гъавун нуж гьeсда нахърильлъа, ва нужеца гьeв авараггун, гьeсул асхӀабзабигун

وَأَقِمْوُا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ

وَأَكْعُوا مَعَ الرِّكْعَيْنِ ﴿٤٣﴾

цадахъ как бай, ва паризаяб закатги кьe ва как балелгун цадахъ нужеца какалги рай. Ай гьалъул хӀасил буго нуж рукӀа гьeв МухӀаммадил صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъураб умматалдаса ва гьелгун цадахъ.

44. Нужеца гӀадамазда амруйиш гъабулеб лъикӀаб гӀамал гъабе абун, нужеда нужгоги кӀочон рукӀун ва нужецаго лъикӀаб гӀамалги гъабичӀого.

﴿أَتَا مُرُوبَ النَّاسِ بِالْبَيِّنَاتِ وَتَسْتَوْنَ أَنْفُسَكُمْ﴾

وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَقْلًا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾

Нуж тӀехъ цӀализеги лъалел, гӀелмуги бугел рукӀингун цадахъ щай гъабулеб мекъаб иш. Нужеда щай бичӀунареб гьeб иш къабихӀаб букӀин ва нуж гьелдасан кин руссунарел?

Гъаб аят жидехъ тӀехъ рештӀарал ягъудиязул ва насраниязул гӀалимзабазда гӀайиб чӀван рештӀараб буго. Гьезул цо-цоял рукӀана гӀадамаз МухӀаммадил صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хӀакъальуль гьикъараб мехаль, гьeв авараг вугин, гьeсда нахърильлъаян абулел ва амма жалго

нахърилъльунарел. Гъезул хІакъальуль рещтІараб бугониги гъаб аяталь ниль тІоритІулел руго лъикІаб жоялдалъун амру гъабилелде цереккун ниль гъеб лъикІаб жо гъабулел рукІине ккеялда.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв Аварагас бицараб хІадисальуль буго: «Дун зобалазде вачараб сордояль (мигІражалъул сордояль) дун цо къавмалда аскІосан вачана, жидер маџІал џІадул кІукъмахаз къунџІулел ругел. Гъезул хІакъальуль дица гъикъидал, Жабраилас عَلَيْهِ السَّلَام абун: гъел руго дур умматальул вагІзачагІи: Гадамазда лъикІаб жо малъулел, жидецаго гъабуларел» абун. ХІадис ибну ХІибаница бицана сахІихІалда.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасихъ цо чи вачІана ва гъес абун: «дие бокъун буго Гадамазда лъикІаб жо малъизе, ва квешаб жоялдаса гъел нахъчІвазе»-абун. ИбнугІаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абун: «дуца гъеб гъабизе бегъула мун Къаръаналъул лъабго аяталь инжит гъавиялда хІинкъичІони»-ян абун. Дов чияс абун аяталь гъел ругел? -абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абун:

Цо аят буго: Нужеца гадамазда лъикІлъийищ малъулеб, нужеда нужерго напсалги кІочон рукІун»- абураб. Гъаб аятальул хІакъ тІубан бугищ дуца? - абун. Дов чияс абун «гъечІо» абун.

ИбнугІаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абун: КІиабилеб аят буго: «Нужецаго гъабулареб жо щай нужеца бицунеб? Аллагъасул цІакъ щим бахъулеб иш буго жидеца гъабулареб жо бицин!» гъаб аятальул хІакъ тІубан бугищ дуца?»-абун. Дов чияс абун «гъечІо» абун.

Цингиги ИбнугІаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абун: Лъабабилеб аят буго Аллагъасул салам лъеяв ШугІайб аварагас абураб рагІи: «Дие бокъун гъечІо нужеда гъабугеян абулеб жо дица гъабулелвълун вукІизе»- абун. Гъаб аятальул хІакъ тІубан бугищ дуца?»-абун. Дов чияс абун «гъечІо» абун. Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абун: гъедин бугелъул дуца амру- нагъю гъабизе бай бихъе дурго напсалдаса»- абун. ХІадис ибну Мардавейгъица тафсиралда бицана.

Цоги ГІалимзабаз абун: камилав чияс гурони амру-нагъю гъабизе бегъичІони, гъеб гъабизе цониги чи щоларо нильее-абун. Гъаб киналъулго хІасил гъабун ГІалимзабазда тІадаб буго жинца ГІадамазда малъулеб жоялъуль жив мисалълун вукІизе. Гъел ГІалимзабазда ГІенеккулездаги тІадаб буго гъезул гъалатІал цІехечІого гъез малъулеб лъикІаб жо босизе.

45. Аллагъ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ разилъиги ахиратги щвезе бокъун батани, **нужеца гъеб щвеляье квербакъи тІалаб гъабе**

وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا الْكَبِيرَةُ
إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٥٥﴾

сабруялдалъунги Аллагъасе какал райлда гIад чIунги, гьесда гIасилтъиялдаса цIунун ччун сабруги гъабун, Паризаял какал хIукъукъал цIунун райлдалъун. Гъаб амруялда нахърильльинги ва паризаяб как баялда гIад чIейги мунапикъзабазе, иман загIинал чагIазе цаакъ бакIаб кIудияб жо буго. Ва амма Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хIелун гьесие мутIигIлъун, гIодовегIанлъун тIагIат гъабулезе захIматаб гьечIо гъаб амру.

46. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хIелун рукIунел муъминзаби руго ахираталда

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ آيَاتَهُمْ مُلْقُوا رَبَّهُمْ وَإِنَّهُمْ إِلَيْهِ

رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾

БетIергъанасда данде чIвазе рукIин жидеда гъалел хIисаб-суал гъабизе.

Ва шибго шакIги гьечIого жал Аллагъасде руссине рукIинги гъалел. Жидер кинабго амру Аллагъасул ихтияралда гъоркъ букIин ва гъев БетIергъанас жиндир цIобалдалъун алжан къейги, жиндир гIадлуялдалъун гIазаб гъабиги хIакъаб жо букIинги жидеда гъалел.

47. ГIадегIанав Аллагъас ягъудиязда гъезул ццере арал умумузе къурал нигIматал рицун вагIза гъабун абулеб буго: Я бануисраилал! Нужеда ракIалда

بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ ذُكِرُوا بِعَمِّي الْإِنِّي أَنعَمْتُ

عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾

букIа ва нужеца пикруги гъабе дица нуже кьурал нигIматазул.

Ва дица нужер умумул хира гъаруна гъев заманалъул цогидал гIадамаздаса.

Гъаб аяталда жаниб гъел ягъудиязда абулеб буго «Дица нуж хира гъаруна киналго гIадамаздаса»- абун. Гъелдаса бичIчIизе бегъуларо гъел МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасул умматалдаса хириял ругин. МухIаммадил صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ уммат бищунго хирияб букIиналъе далил буго Къуръаналъул аят: «Нуж руго бищун лъикIаб уммат, Аллагъас цогидаб халкъалъе мунпагIаталъе бижараб»-абураб. (Али-гIимран 110 аят).

Цоги гъелье далил буго аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рагIи:

«Нуж руго гъабкъоялда анциIабилеб уммат. Нуж гъезул бищун лъикIал руго ва Аллагъасда аскIор бищун хириялги руго»-абураб. ХIадис имам Тирмизияс ва ХIакимица бицана.

48. Ва нуж Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гIасилъизе хIинкъа, цо напсалъе цоги напсалъ шибго хайир гъабулареб, гъезул цоцазе гъабулеб шапагIатги къабул гъабулареб къиямасеб къоялъул гIазабалдаса

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا

وَلَا يَقْبَلُ مِنْهَا شَفَعَةً وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ

وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٨﴾

хИнкъун. Гъеб напсаль кигІан гІемер боцІи-мал къела абуниги гъебги босулареб, гъезие квербакъулев, гъездаса Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб нахъчІвазе кІолев щивго чиги гъечІеб.

Гъеб къоялъ щивав чи жиндирго напсалда машгъуллъун вукІуна ва гІагарав вукІаниги, гъудул-гъалмагъ вукІаниги, гъев чи цогиясда гурхІуларо. Цогидасда балагъизе регІараб хІалги букІунаро, хІисаб-суал лъугъун, Аллагъас лъикІаб агълоялдасан гъавун сиратІ бахинеГан.

49. Нужеца раклалде швезабе дица нуж пиргІавнил къавмалдаса хвасар гъарураб гІуж ва гъелдаса вагІа-насихІат босе: нуже квешаб гІазаб гъабулел рукІарал, жидеца нужер васалги хъолел рукІарал ва нужер ясалги чІаго толел рукІарал жидее

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنَ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ
سُوءَ الْعَذَابِ يُدَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ
وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ فِي ذُلِّكُمْ بَلَاءٌ مِّنْ
رَّبِّكُمْ عَظِيمٍ ﴿٤٩﴾

хъулухъ гъабизе лагъзаллъун кквезе. Гъеб пиргІавнил къавмаль нуже гъабулеб букІараб кІудияб къварилъиги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб нужер хІалбихъи гъаби букІана.

Инша Аллагъу таГІала гъав пиргІавнил къаса гІатІидго бицила жиндир бакІалда. (суратул Къассасс). ПиргІавн абубеб раГІи буго мисриялъул (Египеталъул) ракъалда капурав ханасда абубеб букІараб цІар. Къайсар абулаан румазул ва шамалъул агълоялъул капурв ханасда. Кисра абулаан Персазул капурав ханасда. ТуббагІ яманалъул ханасда абубеб цІар букІана, Нажаша абулаан хІабашиязул (африкаялъул) ханасда.

50. Цинги Дица нуже ралъад хъвалхъараб гІужги раклалде швезабе.

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمْ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا
آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٠﴾

Дица нуж гъеб ралъадлъан къватІир

рачун хвасар гъаруна пиргІавнил

зулмуялдаса. Ва балагъун нужгун пиргІавниги гъесул къавмги гъеб ралъадаль гъанкъызаруна.

Жинда салам лъеяв Муса авараг бануисраилалги рачун къибТІияздаса лъутун унеб заман букІана гъеб. Гъел ралъдал раГІалда швараб мехаль ва церехун ине нух гъечІеб бакІалда ккараб мехаль, пиргІавн цІакъ гІемерал боялгун хадув вачІун гІагарлъизе рекІана. Бануисраилал хІинкъун Мусада عَلَيْهِ السَّلَام зигардизе рекІана гъанже щиб нильеца гъабилеб абун. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абуна: нуж хІинкъуге, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нильгун цадахъ вуго абун. Цинги Аллагъас амру гъабун, Мусаца ралъадалда гІанса къабуна: анЦІила кІиги нух жанисан бугеб, сверухъ мугІрул гІадин лъим чІараб хІал лъугъана ралъадалъул, гъенисан рильлъун бануисраилал къватІире ана. Гъезда хадур рачун пиргІавнил боял

жанир лъугиндал, БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ралъад тІатІала биччана ва гьел киналго гъанкъана.

Гъаб кьо мухІарам моцІалъул ануІабилеб кьо букІана, гъеб кьо кІодо гъабун ягъудияз кІал кколеб батана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда жив Мадиналде шведал. Муса кІодо гъавизе нужедасаги ниж хІакъал руго абун, аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъеб кьоаял кІал ккуна ва гъеб нилъееги сунат буго. ХІадис имам Бухарияс бичана.

51. Цогиги нужеца ракІалде швезабе
дица Мусае عَلَيْهِ السَّلَامُ кІикъого кьо кьотІи
гъабураб заман, гьесухъе таврат кьезе.

Цинги Муса аварас Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
ахІун Тіурусайнаъ магІарда индал, **нужеца бече Аллагълъун**
ккуна: **нужее** Самирияс гІарац-месед биун, **нужедаги** бихъун
гъабураб. **Нуж гъеб** гІамалалдалъун Аллагъасул амруялдаса
рахъана **ва нужерго** напсазе зулмо гъабураллъун лъугъана, гьел
гІазабалъе хІакъ гъаруна.

52. Цинги дица **нуж** гІаса лъугъун тана
ва **нужее** гІазаб гъабичІо гъеб къабихІаб,
гІодобегІанаб **пишаялда** данде; **нужеца**
дир нигІматазе **шукро** гъабизе бокъун **ва**
иманалда **чІезеги** бокъун.

53. Жинда салам лъеяв Мусахъе **Дица**
таврат кьураб гІужги ракІалде швезабе,
хІакъабги батІулабги **жо** жинца батІа
гъабулеб, битІараб **нухги** кьосинги баян
гъабулеб тІехъ кьураб. **Нужее** вагІзалъун **букІине** **ва** **нуж** хІакъаб
диналда тІоритІунги **рукІине**. Гъеб тавраталда хъвараб **жоялълул**
пикру гъабун **ва** гьелда гІамал гъабун.

54. Цинги Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ **аварасас**
къавмалда **абураб** гІуж ракІалда
швезабе: «**Я** **дир** къавм! **Нужеца**
нужерго напсазе зулму гъабуна,
жиндие лагълъи гъабизе бечеги ккун,
Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ **кІочон** тун. **Гъанже**
нужеца тавбо гъабе **жинца** **нуж** **рижарав**
БетІергъанасе, гъев кІочон, гьесул
нигІматалги кІочон **нуж** гІасилъиялдаса. **Гъеб** тавбоги **нужерго**
напсал **чІваялда** **жаниб** буго. **Гъедин** тавбо гъаби **нужее** лъикІаб

وَأِذْ وَعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ
الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٥١﴾

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٥٢﴾

وَأِذْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ
لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٥٣﴾

وَأِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنِّي كُنْتُ ظَالِمًا
مِّنْ أَنفُسِكُمْ يَا اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ فَمُتُّوا إِلَىٰ
بَارِيكُمْ فَاقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ ذَٰلِكُمْ
خَيْرٌ لَّكُمْ عِنْدَ بَارِيكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾

буго нужер БетІергъан Аллагъасда ﷺ аскІоб.

Нуж гъесул амруялда мутІигІаллъун рукІина ва ахираталда гъесул глазабалдаса хвасарлъила. Нуж товбо гъабун цояз цоял чІваялда ана **ва Аллагъас нужер тавбо къабул гъабуна. ХІакълъунго ТІадегіанав Аллагъ ﷺ жинца тавбо къабул гъабулев ва жив цІакъ гурхІулев вуго.**

ИбнуисХІакъица бицана: Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг Аллагъасда кІалъазе ун Таврат босун вачІиндал, гъесда жиндир къавм бачие лагълъи гъабулел ратана, Гъарунгун عَلَيْهِ السَّلَامُ цадахъ лъабкъоялда анціго чи хутІизегІан. Мусаца бухІун рохъо гъабун, гъеб бечеги ралъдаде шуцана ва гъев гъанжеги ТІурусайнаъ магІарде ана къавмалда тІаса лъугъаян Аллагъасда عَلَيْهِ السَّلَامُ гъаризе. Гъевгун цадахъ бачие лагълъи гъабичІел лъабкъоялда анціго чиги вукІана. БетІергъан Аллагъас пири речІун гъелги хвезаруна. Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг Аллагъасда عَلَيْهِ السَّلَامُ гъарун ва ГІодун, гъес абуна: «гъанже гъал бачие лагълъи гъабичІелги гъалаг гъарун дун къавмалъухъе кин тІад вуссинев?»- абун. Аллагъас гъел чІаго гъаруна ва Муса аварагасда абуна гъеб бачие лагълъи гъабураб къавмалъе тавбо буго цояз цоял чІвай»-абун.

Гъаб хабарги босун жинда салам лъеяв Муса къавмалъухъе вачІиндал, жидеца гъев ритІухъ гъавуна ва, хвалчен-ханжаргун, нусалгун къватІире рахъун, Аллагъасул амру тІубазе хІадурлъана. Цинги Аллагъас гъезда тІад бецІаб накІкІ лъуна ва гъез цояз-цоял чІвазе байбихъана. Къавм тІагІизе рекІиндал, Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасда عَلَيْهِ السَّلَامُ гъардана гъал хутІарал гІаги чІаго теян абун. НакІкІ тІаса босун канлъи бачІиндал лъабкъоялда анці азарго чи чІван ватана. Гъезул чІван хваразе шагъидазул хІукму букІана, чІаго хутІаралги гъездаса Аллагъ тІаса лъугъарал рукІана. Гъаб къиса бицунаго Аллагъас абулеб буго.

55. Нужеца (ай нужер умумуз)

Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда абураб заман

ракІалда швезабе: гъевгун цадахъ

ТІурусайнаалда къавмалда тІаса

рищарал лъикІал чагІазул лъабкъоялда анціго чи араб мехалъ:

«Я Муса! Нижеца дуда тІубанго иман лъоларо, нижеда загъирго

Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ вихъизегІан»-абун. Цинги нуж гучаб гъаракъаль

ва цІаялъ гъалаг гъаруна, гъеб цІа бачІиналда ва нужеда глазаб

рештІиналда нужги балагъун рукІадго.

56. Цинги нуж чІаго гъаруна

гъедин хвезе гъарун хадубги,

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَىٰ اللَّهَ

جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّلْبَةَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٥﴾

تَرَبَّعْتُمْ مِّنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ

нужеца БетГергъан Аллагъасе
щукру гъабизе гІоло.

تَشْكُرُونَ ﴿٥٧﴾

57. Нуж Тигь абулеб ракъалда
кІикъого сональ сверулел хутІун,
бакъуца рухІун, ракъун, къечон
ругеб мехаль Дица нужее рагІадалъе
накІкІ гъабуна ва зодисан манна ва

وَوَلَّلْنَا عَلَيْهِ كُفْرَ الْغَمَامِ وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِ مِنَ الْمَنِّ
وَالسَّلْوَى كَلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ
وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾

салва рештІана. Нужедаги абуна дица нужее ризкъильтун къураб
лъикІаб тІагІам кванай абун. Дица нужее зулму гъабичІо,
кинниги нуж рукІана нужеого зулму гъабураллтун.

«Манна» абулеб квен хъахІаб гъуинаб гъоцІо гІадаб жо букІана: щибаб
радал гъутІбузда, хералда рештІунаан гъеб. «Сальва» абулеб жоги
хІанчІазул гъан буго. Радал щивав чияс сордо-къоялъе гІезегІанаб жо
босулаан гъеб кІиябго квеналдаса.

КІикъого сональ бануисраилал Тигь абулеб ракъалда свердула хутІиялъе
гІилла бицун буго: жинда салам лъеяв Мусагун цадахъ Мисраялтун
ракъалдаса рачІун гъанже Палестина бугеб бакІалде щедал, Аллагъас
جَلَّ جَلَّاهُ гъезда амру гъабун букІана нуж Байтул-мукъадас бугеб бакІалде
аян абун ва гъеб ракъалда бугеб квешаб къавмалда рагъ бан, гъелги
къватІир къотІун гъенир чІаян. Гъеб ракъ нужее нужер эмен ЯгІкъубица
тараб ракъ бугин.

Амма бануисраилал гъел квешал чагІазда рагъ гъабизе хІинкъана:
гъезул кутакал чурхдул ва лебалаб ярагъ бихъун. Гъез Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ
абуна: «Мунги дур Аллагъги а гъелгун рагъизе»- абун. Гъаб Аллагъасул
амру теялдалтун гъабуна гъезие кІикъого сональ гІазаб: Тигь абулеб
ракъалда свердулел хутІана гъел. Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг хун хадуб, ЮшагІ
авараглтун вугеб мехаль, гъезие изно къуна Байтул-мукъадасалде
лъугъизе.

58. Дица гъел умумузда абураб гІуж
рехсе нужеца: нуж гъаб росолье
лъугъа, нужее гъеб ватІанлтун
букІине. Нужеца гъенир ругел
нигІматалги кванай нужеого бокъараб
бакІалдаса, нужее гъеб квен хІалалаб
ва бигъаяб бугеб хІалалъ. Росолье

وَأَذَقْنَا أَدْخُلَهُمْ هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا
حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَأَدْخِلُوا الْبَابَ سُجَّدًا
وَقُولُوا حِطَّةٌ نَّعْفِرْ لَكُمْ خَطِيئَتَكُمْ
وَسَيَرْزِقُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

лъугъунаго гъельтун рагъдухъан нуж лъугъа Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ
хІелун, бетІер гІодобе къулун, Тигь ракъалдасан къватІире
рачІиналъе щукру гъабун. Ва нужецаги абе: «нижер мунагъал
чуре Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ, нижер хатІаал тІасан реххун те Аллагъ»-

абун. Дица нужер мунагъал чурила ва, жидер гIамал лъикIго бацIадазе, ажро кириги цIикIкIзабила-абун.

Гъаб Аллагъасул амруги хвезабун гьел росолъе лъугъана бетIер зодобе борхун, ва нахъ-нахъ рохокъотIода хъуршун.

59. Ва амма иман гъечIел, напсазе

зулмо гъабулел гIадамаз гьезда

абураб рагIи хисизабуна «Нижер

мунагъал чуре Аллагъ» абураб рагIи

хисизабуна жидеда абейн абичIеб

цоги рагIиялдалъун, Аллагъасул ﷺ амру гIодобегIан гъабун

ва ЮшагI ﷺ махсароде гъавун. Цинги гьел зулму гъабурал

гIадамазда дица зодисан квешаб балагъ рештIизабуна, гьез

гъабураб пасикъаб ишалъе гIоло: гьел Аллагъасда гIасильгиялъе

гIоло, ва гьесда мутIигIлъиялдаса рахъиялъе гIологи.

ГIалимзабаз абун: квешаб унти баккун цохIо къоялда жанив лъабкъоялда анцIазар чи хвана гьезул абун.

60. ПIадегIанав Аллагъас ﷺ абулеб

буго: «Нужеца ракIалда швезабе Тигъ

абураб ракъалда свердулаго нужер

умумул къечаль гъалаг гъарураб

гIуж ва жинда салам лъеяв Мусаца

Аллагъасда ﷺ гъарараб гъеб

къавмалъе гьекъезе лъим къеян абун.

Цинги Дица Мусада абун: «дуца дур

гIанса цо (кинаб бугониги) гамачIалда къабе, гьелдаса нужее

лъим баккизе буго, Дир къудраталдалъун ва дуге мугIжизатлъун-абун.

БетIергъанас малъухъин Мусаца ﷺ гIанса къабуна ва гъеб

гамачIалдаса чвахун лъим баккана. АнцIила кIиго ищул лъим

гIадин бикъ-бикъун чвахана гъеб лъим: гьел бануисраилазул

анцIила кIиго къокъа-къибил букIана ва щибаб къокъаялъе цо-цо

ищ гъабуна. Ва гьезда лъана жидер лъим. Цо-цаль къецандичIого

щибаб къавмалъ лъималдаса мунфагIат босизе гIоло гъабуна гьезие

анцIила кIиго ищ.

БетIергъан Аллагъас ﷺ гьезда абун: «Нужеца дир ризкъиялдаса

кванай ва нужеца гъаб лъимги гьекъе щибго нужеда гIакъуба-захIмат

бихъичIого, чIобого къолеб буго гъеб. Гъадин дица рахIаталда хъихъун

ругельул, гъаб ракъалда гIад пасалъи, зулму гъабун хъвадуге нуж,

нагагъ нужеца Аллагъасул ﷺ нигIматазда шукро гъабичIони, гьел

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾

﴿٥٩﴾ وَإِذْ أَسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَا عَشَرَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرَهُمْ كَلُوبًا وَأَسْرَبُوا مِن رِّزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْتَوْنَ مِنَ الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦٠﴾

нигІматал нужедаса нахъе росизеги бегъула.

61. Ва гьелдаги тІаде нужер умумуз абураб гІуж рақІалда швезабе доб ТигІалда жал рукІадго ва гьедин рахІаталда квенги лъимги ретІелги жидее кьун букІадго ва гьезие рагІад гьабун тІад накІкІги чІун букІадго: **Я Муса! нижеца сабро гьабуларо гьаб цого тІагІамги кванан, нижее гьеб чІалгІун буго ва рихун буго. Дуца дур БетІергъанасда ахІи бай нижее рақьалдаса батІи-батІиял нигІматал рақкизарейн: ламадор, памидор, охцер гІадаб, хъарбуз пастІан гІадаб, ражи-пер гІадаб, тІепало багІар гьоло гІадаб- абун.**

Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас гьезда абуна: «Нужеца Аллагъас зодисан рештІараб лъикІаб тІагІамги тун рақьулъан бижулеб ражи-пер гІадаб жойищха тІалаб гьабулеб бугеб! Гьедин батани нуж цо бокъараб росулъе лъугъа ва гьенир гІумро гьабун чІа. Гьениб батизе буго нужеда нужеца тІалаб гьабулеб жо»-абун.

Цинги гьел ягъудиязда тІад мугъругІадин мискинлъи ва гІодогІанлъи чІвана. (ай гьезда тІад чІчІана гьеб сипат ва даимго гьеб сипат тІаса унарел руго, кигІан жал бечелъаниги ва ханзаби, хІакимзаби ругониги). Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цим бахъарлъунги лъугъуна гьел.

Гьаб гІодобегІанлъи, хІакъирлъи ва Аллагъасул цим бахъи гьезие швана гьез Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятазда инкар кквееялдалъун ва щибго гІиллаго гьечІого аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام чІван рукІиналдалъунги. Аварагзаби чІвазе гІилла букІуларо, букІинчІониги чІвана ягъудияз гІемерал аварагзаби. Муса аварагас гІемерал мугІжизатал рихъизаруниги, щибаб нухаль гьесда мутІигІлъичІого данде рахъунел рукІиналъги. Гьединго гьез рақьалда гІемер зулму-пасалъи гьабиялъги.

Гьадинал гІорхъольан рорчІарал пасалъабиги, кутакаб Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІассилъиги гьабидал лъугъана ягъудиял гІодорегІаналъун ва Аллагъасул цим бахъараллъун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна.

«Кибру (чухІи, гІамал кІодолъи) буго хІакъаб жо нахъчІвай ва гІадамал

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ
فَأَنزَلْنَا سَارَكًا يَخْرُجُ لَنَا مِن مَّاءٍ ثَمِينًا
الْأَرْضُ مِنْ بَقَائِهَا وَقَتَّابِهَا وَفُومِهَا
وَعَدَسِهَا وَبَصَالِهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي
هُوَ أَذَنٌ بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَهَيُّوهُمُضْرًا
فَإِنْ لَكُمْ مَسْأَلَةٌ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلِيلَةُ
وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءَ وَيَعْضِبُ مِنْ اللَّهِ ذَلِكَ
بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا
وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾

«*Иодореглан гъари*» абун. ХIадис имам Бухарияс бицана.

Аллагъасда инкар кквеялдасанги, аварагзаби чIвааялдасанги кIудияб купру ва кибро щибха букIинеб? Гъединлъидал Ягъудиязда Аллагъас дунялалдаги ахираталдаги ГIодогIанлъи тIад гъабун ва кидаго тIаса унареб ургъел-къварильги гъезул сипатлъун гъабун.

62. Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** амруялда
хилипльаразул хIал бицун хадуб
БетIергъанас жинда мутIигIльаразе ва
аварагзабазда нахърильльаразе бугеб
лъикIлъи бицун абуна:
ХIакълъунго жидеца МухIаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**
аварагасда иман лъурал ГIадамал, Муса

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّٰلِحِينَ
وَالصَّٰلِحِينَ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ
وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾

عَلَيْهِ السَّلَام ва ГIиса **عَلَيْهِ السَّلَام** аварагасда иман лъуралги, Ассабиунал абулел ГIадамалги: гъал умматазул жидеца ритIухъаб, камилаб, ширк гъоркъоб гъечIеб хIалалъ Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** иман лъурал, ахир къиямасеб къоялдаги, гъениб букIинесеб жоялдаги иман лъурал, жидеца лъикIаб ГIамалги гъабурал: Аллагъасул амруялда мутIигIлъун, гъеб тIубазабун. Гъал ГIадамазе БетIергъан Аллагъасда **аскIоб ажро-кири буго** ва гъез гъабураб лъикIаб ГIамалалдаса щибго жо мукъсан гъабуларо. Ахираталда **капурзаби ГIазабалдаса хIинкъулеб мехаль гъал муъминзабазе хIинкъьиги гъечIо**, гъединго жидеца лъикIаб ГIамал гъабичIел пашманлъидал гъезие щибго пашманлъиги букIине гъечIо.

Гъаб аяталъул магIна буго: жинда Аллагъасул салам лъеяв Муса авараг **عَلَيْهِ السَّلَام** витIараб мехаль гъесда нахърильльарал ва Аллагъасда иман лъун, Мусад **عَلَيْهِ السَّلَام** мутIигIлъун хъвадарал. Гъев хун хадубги ГIиса **عَلَيْهِ السَّلَام** авараг витIизегIан хисизабичIого Тавраталда ГIамал гъабун чIарал, цинги ГIиса авараг вачIараб мехаль гъесда нахърильлъун, жидеца щебе гъабулеб букIараб динги тарал ягъудиязе буго Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** **аскIоб ажро**.

Аллагъасул салам лъеяв ГIиса авараг витIараб мехаль гъесда нахърильльарал, Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** иманги лъурал, гъев ГIиса хведалго инжилалда ГIамалги гъабун динги хисизабичIого хъвадарал, цинги МахIаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** авараг витIарб мехаль жидеца гъабулеб динги тун гъесда нахърильльарал насраниязеги буго Аллагъасда **аскIоб ажро**.

Киналго диналги насхо гъарун (хвезе гъарун, хисун) кинабго ГIаламалда жив витIарав, аварагзабазул ахиравги жив гъавурав, Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг витIун хадуб цоги дин къабул гъабуларо ва киназдаго тIадаб буго гъесда нахърильлъине. Инжил-Тавраталъул

агълулъун рукларал гIадамал, китабиял гъезда абуниги, гъезул хъураб жо кваназе нилье хIалал гъабуниги, гъел гIадамал капурал рукIуна ва гъезие ахираталда жужахIалъул гIазаб гъабула. Гъаб масъала бичIчизе ккола.

Бануисраилазда ягъудиял абун цIар теялъуль гIалимзабазул хилап буго. Цояз абун гъел цо-цазда рокъа-хинлъи бугел рукIиналь лъунин гъеб цIарилан. Цогидаз абун гъез тавбо гъбияль лъунин гъеб цIарилан. ЯгIкъубил Ягъбуда абурав васасда гIунтIизарун лъураб цIар бугин абулелги гIалимзаби руго.

Насраниязда гъеб цIар лъеялъе сабаб буго гъел ГIиса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام нахърильлъун, гъесие квербакъи гъабун хъвади. Цояз абун «Насират»-абураб ракъалда рукларал гIадамал рукIиналь лъунин гъеб цIар абун.

«Ассабиуна» абулел гIадамал: цо гIалимзабаз абун гъел жидехъ авараг вачIинчел, амма Аллагъасда иман лъурал гIадамал ругин абун. Цоги гIалимзабаз абун гъел ругин ягъудиязул, яги насранияздул гIадамал, жидер динги тун малаикзабазе лагълъи гъабурал. Цогидаз абун гъел цIабазе лагълъи гъабулел гIадамал ругин абун. Гъездаги гIадаб буго МухIаммад аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърильлъине, ва гъезул динги батIулаб, ширкияб дин буго.

63. ПадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бануисраилазда абубеб буго гъезул умумузул хIал бицун ва гъезда швараб инжитлъи бицун:

Нужеца ракIалда швезабе нужедаса

Тавраталда гIамал гъабизе къотIи босараб гIуж ва хIал. Дица нужеда гIад Tур мегIер борхана ва гъеб нужеда гIад бегизе гIагар гъабуна. Нуж хIинкъун мутIигIлъидал, нужеда абун: «гъаб нужехъе къураб Тавраталда мухIканго гIамал гъабе ва гъениб жаниб бугеб жо бичIчIун, гъелда нахърильлъа, цинги нуж Аллагъасул гIазабалдаса цIунараздаса рукIине руго»-абун.

ГIалимзабаз абун: гъел бануисраилал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасильбияль ракI чIегIерлъарал, чIухIи, гIамал кIодолъи гIабигIаплъун ккурал рукIана. Гъезда Тавраталда гIамал гъабеян абидал ва гъелда жанир ругел хIукмаби рихъидал, гъез гъеб гIамал гъаби гIад босичIо. ПадегIанв Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Tур мегIер эхедеги борхун гъеб къавмалда гIад рукъальул тIох гIадин гIагар гъабуна. Цинги хIинкъун гъел суждаялда речIчIана ва Аллагъасда гъаризе, гIодизе лъугъана.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ
الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُم بِقُوَّةٍ
وَأذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾

Гъезул суждаги буклана гьумеральул цояб рахъ ракъалда цузабун, цояб бер эхедехун балагъун, гъеб мегӀер жидеда гӀад бортиялда хӀинкъун. Гъезул хӀалалъул загӀиплъи ва гӀодогӀанлъи бихъидал, БетӀергъан Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъездаса гӀазаб борхана.

64. Цингиги нуж гъеб Тавраталда гӀамал гъабиялдаса руссана: гъеб шулияб къотӀи босун хадуб, ва нужедаса гӀур мегӀерги борхун хадуб. БетӀергъан Аллагъ гурхӀел бергъарав, цӀобал гӀатӀидав вукӀиналъ, цогиги аварагзаби ритӀун нуж диналда ахӀана. Гъев БетӀергъан Аллагъасул цӀоб-рахӀму букӀинчӀебани нуж дунялалдаги ахираталдаги гъалагълараздаса ва чӀорого хутӀаразадаса рукӀинаан.

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٤﴾

65. ХӀакълъунго нужеда лъала я гъудиял, шамат къоялъул амруялъул гӀасильарал умумузе лъугъараб жо: Дица гъезда абуна нуж маймалакалъун ва больоналъун рукӀа- абун. Ай дица гъел сверизаруна гъел хӀайваназул сураталда.

وَلَقَدْ عَلَّمْتُمُ الَّذِينَ آتَدَدُوا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿٦٥﴾

Гъазул къиса хадуб гӀатӀидго бицина жиндир бакӀалда, иншаАллагъ. Къокъго абун: гъаб агълу буклана Айлат росдал гӀадамал. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъезда гӀад къан буклана, гъезул хӀал бихъизе, шамат къоялъ ччугӀа ккоге абун. Ральдал рагӀалда бугеб росо буклана гъеб ва жидер гӀемерисеб бетӀербахъи ччугӀа кквей буклана. Гъеб шамат къоялъ ччугӀаги гӀемер бачӀунаан гъезда бихъулеб бакӀалда.

Дагъабго заманалдаса гъез Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** амру хвезабуна ва шамат къоялъ ччугӀа кквеялъе хӀила ургъана: рузман къоялъго гъинал лъун, сетка лъун, кӀудиял гвендал рухъун толаан, ччугӀа жаниб ккeze. Шамат къо арабго рачӀун гъеб нахъе босулаан. Гъезда гъоркъор ругел дагъалго лъикӀал муъминзабаз гъеб жо гъабуге, гъеб хӀилла буго ва хӀарамаб буго абидал, гъел гъезда гӀенеккичӀо. Гъединлъидал Аллагъас гъезул больонал ва маймалакал гъаруна. Гъедин хӀайваналлъун сверизарурал гӀадамал чӀаго хутӀуларо ва гъезул наслуги букӀуларо.

66. Жал Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** амруялда халиплъидал, гъаб росдал агълоялда щвараб балагъ бицинлъун бугеб къиса дица гъабуна, гъеб росдада сверухъ ругел гӀадамазегӀи хӀинкъильун букӀине ва гъел гӀассильчицӀого рукӀине. Ва гъединго гъеб къиса Аллагъасдаса хӀинкъулеп гӀадамазе вагӀзалъун буго кинабго заманаялъ.

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا
وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾

«Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хИнкъулел» абураб рагИялъул мурад буго гьел гІадамал рукІин вагІза босулел. Жидер иманги гьечІел, Аллагъасдасанги جَلَّ جَلَّالَهُ хІикъуларел чагІазе кинабІаги вагІзаялъ мунфагІат гъабуларо. ПІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьалда хадуб цоги кьиса бичана гьел бануисраилал жидеда гъабураб амруялда нахърилъунарел, аварагасда мутІигІлъуларел рукІин бицун ва гьелдалъун гъезие кколел захІмалъабиги рицун.

Ибну аби ХІатимица ГІубайдатидаса бичана: бануисраилазул цо чи вукІана жиндие лъимер лъугъуларев ва гІемер магІишатги бугев. Гьесул ирс жиндие щолев цохІо вацасул вас вукІана. Цинги гьев вацасул васас жиндирго имсол вац чІвана, гьесул магІишат шцезе бокъун ва гьесул жаназа цоги чагІазул рагъда лъун тана. Радал гІаде рахъиндал гьеб кІиябго кьибилалъул гІадамал ярагъги тІад бан цо-цаль рагъизе хІадурана.

Гъезда гьоркъоса цо гІакълу бугев ва гІадамал жинда гІенеккулев чияс абуна: «нилъеда гьоркъов аваратги вукІадго кин нилъ цо-цазде рагъулел?»-абун. Гьел гІадамал Муса аврагасухъе عَلَيْهِ السَّلَام рачІун, гьесда жидер хабар бичана.

67. Нужеца ракІалда шцезабе, я бунаисраилал, нужер умумузда Муса аварагас абураб ГІуж, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужеда амру гъабулеб бугин нужеца гІака хъвеян абун. Къавмалъ Мусада абуна: «дуца ниж махсародейищ гъарулел?»-абун. ай нижеда гьоркъоб бидул тушманлъи буго, гьеб сабаблъун ниж цо-цаца чІвазе хІадурун руго, гъаб амру бицун духъе рачІараб мехалъ дуца абулеб буго «гІака хъве»- абун.

Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абуна: дица Аллагъасдалъун цІуни гъарулеб буго дун жагъилал, ахІмакъал гІадамаздаса вукІиналдаса. Гьединал гІадамаца ккола цояз цоял махсароде. Дица нужеда хІакъаб жо абулеб буго»-абун.

68. Цинги къавмалъ абуна: «Дуца дур Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ нижее гІоло гъаре нижее баян гъабейн кинаб гІака хъвезе бугеб». Мусаца абуна: «ПІадегІанав Аллагъас абулеб буго: гьеб буго ГІемер къинлъараб херабги гьечІеб, жеги бугъикъе инчІеб гьитІинабги гьечІеб, гьоркъохъел саназул гІака. Нужеда амру гъабураб жо

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقْرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُرُوطًا قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٧﴾

قَالُوا أَدْعُ لِنَارِكَ يُبَيِّنَ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقْرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بَكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ فَأَفْعَلُوا مَا نُؤْمَرُونَ ﴿٦٨﴾

тубазабег, тид кӀалъалел ва гьикъардулел рукӀинчӀого»-абун.

69. Хадубги къавмалъ абун: «Дуца дур Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ нижее ГӀоло гъаре нижеда гъег гӀакаялъул къер баян гъабеган»-абун. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام

قَالُوا أَدْخُلْنَا رَبَّنَا رَبِّكَ بَيْنَ يَدَيْنَا لَنَسْأَلَنَّهُ أَهْلًا عَاطِلًا
إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءٌ فَاقِعٌ لَّوْنُهَا
تَسْرُّ النَّظِيرِينَ ﴿٦٩﴾

абун: ТидегӀанав Аллагъас абубег

буго: «гъег гӀака буго тӀогъилаб къералъул, цӀакъ гвангъараб, жинда балагъарал гӀадамазул бер бахилаб»- абун.

70. Бануисраилаз абун: «Дуца дур Аллагъасда нижее ГӀоло гъаре: нижеда гъег гӀака цогиги сипатал рицун баян гъабеган, хӀакълъунго нижеда гъег гӀака цогидазда гъоркъоса батӀа бахъизе кӀолеб гъечӀо. Аллагъас хъван батани, цогиги сипатал нижее рицараб мехалъ, нижеда гъег гӀака батизе буго ва ниж гъелда тӀаде ккезе руго»-абун.

قَالُوا أَدْخُلْنَا رَبَّنَا رَبِّكَ بَيْنَ يَدَيْنَا لَنَسْأَلَنَّهُ أَهْلًا عَاطِلًا
تَسْلُبُ عَلَيْنَا أَوْلِيَانًا لَّإِنْ شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾

гъабеган, хӀакълъунго нижеда гъег гӀака цогидазда гъоркъоса батӀа бахъизе кӀолеб гъечӀо. Аллагъас хъван батани, цогиги сипатал нижее рицараб мехалъ, нижеда гъег гӀака батизе буго ва ниж гъелда тӀаде ккезе руго»-абун.

71. Аллагъасул салам лъеяз

Мусаца абун: хӀакълъунго

Аллагъас абубег буго: «Гъег гӀака

буго жиб ракъ бекъизе, яги гъег

лъальазе лъим баччизе квегъичӀег.

Киналго гӀайибаздаса жиб бацӀадаб

буго ва жиндир тӀогъилаб къералда

гъоркъоб цогиги батӀияб къер жубачӀегбиги буго»-абун. Цинги

гъез бичун босун гъег гӀака хъуна. Гъег хъвезе гъезул гъираги

букӀинчӀо.

قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّدَلُولٍ تُشِيرُ إِلَى الْأَرْضِ
وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلِّمَةً لِأَشْيَاءِ فِيهَا قَالُوا
أَلْقِنِ جَنَّتِ بِالْحَقِّ فَمَا تَبْحُوهَا وَمَا كَادُوا
يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾

ЦӀакъго багъа цӀикӀун къезе ккеялъ, ва дов чӀварав чиясул амру халкъалда лъан жал къватӀир чӀваялдаги хӀинкъун Гьал аятаз бицана жидеда гъабураб амру тубазег бокъичӀого кигӀан гӀемер суалал къурал гъел ягъудияз, ва амруялъе мутӀигӀлъун гутӀи гъезул гӀамал-хасият букӀинги баян гъабун.

Жидеда гъег батана цогиги гӀака гъечӀег чиясул ва гъег гӀака бичизе гъевги разилъичӀо, гъелъул тӀом жаниб цураб месед къун гурони. Гъединги жидеца гӀака босана ва гъег хъуна.

72. Нужеца цо чиги чӀван, гъев

жинца чӀварав чи щивали абун

нуж цо-цаль къацандараб гӀуж

ракӀалда швезабег. ТидегӀанав Аллагъ

وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ
مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾

جَلَّ جَلَالُهُ жинца загъир гъабубег вуго нужеца жаниб бахчун букӀараб

амру.

73. Цинги дица гьел гIадамазда абун:
 нужеца гьeб гIакаялъул цо къотIел
 (кесек) къабе гьeв чIван гIодов лъун
 вугев чиясда абун.

Муса аварагас абухъин бануисраилаз гьeв чиясда хъураб гIакаялъул
 цо къотIел къабидалго, гьeв чIаголъана ва гьeсда гьикъидал мун лъица
 чIварав абун, гьeс жиндир вацасул вас вихъызавуна, цинги жив хвана
 ва тIокIав чIаголъичIо.

Гъаб амру бицун Аллагъас ﷻ абулeб буго: Гъале гъадин Аллагъас
 хварал чагIи чIаго гъарула ахираталда хIисаб-мизан ва жазаъ гъабизе.
 Ва нужеда Аллагъас ﷻ жиндир аятал рихъязарулел руго батIи-
 батIиял мугIжизатал рихъязариялдакъун, нужеда жо бичIизе ва
 нуж Аллагъасе ﷻ мутIигIлъизе гIоло.

74. Аварагзаби ﷺ ритIун,
 мугIжизатал рихъязарун хадуги нужер
 ракIал цIакъ къосана, иманалдаса
 руссана, Аллагъасдаса хIинкъуларел
 лъугъана. Гьел ракIал ганчIазда
 рельеъун руго жидер къвакIиялъул
 рахъаль, жидеда жаниб хIакъаб
 жо лъугъизе толарел ругелъул,

ганчIаздасаги къвакIарал руго гьел. ГанчIазул цо тайпа буго
 жидеда гьорлъан лъел ицIал, гIорал раккулел. Цоги ганчIал
 руго Аллагъасдаса ﷻ хIинкъун жал рихъ-рихъун унел ва
 жидедаса лъим чвахулел. Цоги ганчIал руго Аллагъасдаса
 хIинкъун рортун, гирун унел: ай ганчIал гIемерал руго
 Аллагъасдаса хIинкъулел ва гьeсие тамахлъулел. Амма нужер
 ракIал цIакъ къосарал руго, я гьал ягъудиял, ва Аллагъасда
 руссунел гьeчIо. ХIакълъунго TIадегIанав Аллагъ гъапулав
 гьeчIо нужеца гъабулeб гIамалалдаса ва нужеcе жазаъ гъабичIого
 хутIизе гьeчIо.

Лъазе кколeб масъала буго Аллагъас ﷻ жиндие бокъараб рухI
 гьeчIeб жоялъулъ рухI бугеб жоялъул сипат бижула. Гьельие гIемер
 хIужа буго Къуръаналда жаниб ва хирияв аварагасул ﷺ
 хIадисазулъ. ГамачI Аллагъасдаса хIинкъи, гьветI-хераль тасбихI
 гъаби, гамачIаль аварагасе салам къей, гьeс хъибил чIван хутIба
 гъабулeб букIараб хIуби зигарди, ва цогиги гIемерал мисалал руго
 гьeб Аллагъасул ﷻ къудрат баян гъабулел. Нилъеца гьeб киналдаго

فَقُلْنَا أَصْرُهُ بِعَضْمِهَاكَ ذَلِكَ يُحْيِي اللَّهَ
 الْمَوْتَى وَيُرِيكَ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾

تَرَفَسْتَ فَلَوْ يَكْفُرُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ
 كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنْ مِنَ الْحِجَارَةِ
 لَمَا يَتَخَرَّجُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَشْقُقُ
 فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْأَمْأَةُ وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ
 خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَلِظٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٤﴾

иман лъола ва гьелгьул баян цIехон бахIс гьабуларо.

75. Гьаб аят рештIизабуна ансаразул хIакъалгьуль, ягьудиязулгун къотIи букIарал ва рахьдал гIагарлъиги хурхун букIарал. Гьел ансаразе бокъун букIана дол ягьудазги иман лъезе, цинги жидер цебеххун букIараб гIагарлъи ва божилгьи цIи гьабизе.

ТIадегIанав Аллагьас абулеб буго: «Нужер хьулищ лъолеб я гьал муъминзаби, ягьудиязда гьел нужер диналда божилин ва нужгун цадахь рукIинин абун. ХIакълъунго гьезул цо къокъа, жидеда гIехь цIализе лъалел, гьеб гIехьаль бицунеб жо рагIулел, цингиги жидеца гьеб хисизабулел руго. Гьеб Тавраталда жаниб бугеб жоялгьул магIна бичIчIун хадуб, жидедаги лъалеб бугеб хIалалъ жидеца гьабулеб иш мекъаб букIин.

Гьез хисизабулеб, бахчулеб жоги Аллагьасул свалат салам лъеяз МухIаммад аварасул сипатал рукIана. Гьезда лъалеб букIана МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIакъав авараг вукIин, амма гьез загьиралда гьесда иман лъолеб букIинчIо. Цоги гIалимас абун: гьез хIалалаб жо хIарам гьабун, хIарамаб хIалал гьабун хисизаруна Тавраталда ругел хIукмаби абун.

76. Ва жидеда муъминзаби данд чIвараб мехаль гьел ягьудияз абула нижецаги иман лъунин нужеца иман лъураб жоялдаян абун.

Цинги гьел жалго цо-цалъе руссараб мехаль, гьез абула: нужеца гьел аварасул асхIабзабазда бицулебищ бугеб Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда рештIараб Тавраталгьул хабар, гьез нужедаго дагIба базе Аллагьасда цере щвараб мехаль. Нужеца гьабулеб жоялгьул магIна бичIулищ нужеда-абун.

Ягьудиязе бокъун букIинчIо жидер Тавраталда хъвараб ахир заманалгьул аварасул хабар гIадамазда лъазе, гьеб хабар лъани гIадамал МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварасда нахь рильиналда хIинкъун.

77. Гьел ягьудиязда бадиб чIвай гьабун Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго: гьезда лъаларищ (гьезда кин лъалареб) хIакълъунго ТIадегIанав Аллагьасда гьез

﴿أَفَقَطَّمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا بِالْكَرِّ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ يَحْرُفُونَ، مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾﴾

﴿وَإِذَا قَالُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَا بِبَعْضِهِمْ إِلَىٰ بَعْضٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّكُمْ بِرُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٧٦﴾﴾

﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾

﴿وَمَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُرْسُونَ وَمَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٧﴾﴾

бальго гъабурабги, загъиралда гъабурабги жо лъалел букІин.

Ягъудиязул цо къокъа букІана Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад хІакъав авараг вукІин лъалел, амма жидеца гъеб бахчарал ва загъиралда аварагасда инкар кколел, хІал хъублъи гъабун, чІухІун. Цоги къокъа букІана жидер рекІелъ иман гъечІел, амма Мадинаялде рачІараб мехаль аварагасдаги асхІабзабаздаги нижги иман лъурал ругоян абулел.

78. Гъел ягъудиязул цо къокъа буго жидеда хъвай цІали лъаларел, Тавраталда бугеб жоги лъаларел, амма жидеца лъалареб жо бицунел, гъереси бицун гъеб тІехьалда бугилан абулел.

Гъеб къокъа буго жидеца гъереси бицун батІулаб жоялда халкъ ахІулеб ва гъелдалъун гІадамазул боцІиги кваналел.

79. Квешаб гІазаб букІина гъел гІадамазе, жидерго квераци цо жо хъвалел, цинги гъеб Аллагъас جَلَّالَهُ **рештІараб тІехь бугинги абулел, гъелдалъун дунялалъул дагъабго боцІи бичун босизе. Гъезие квешаб гІазаб букІина гъеб тІехь хъван Аллагъасул**

тІехь бугин гъереси бициналъул. Ва квешаб гІазаб букІина гъезие, гъересиял харбазухъ бичун босараб хъубаб, хІарамаб боцІи кванаялдалъунги.

МагІна хисизаби ва рагІаби хисизари Аллагъас جَلَّالَهُ рештІарал тІахъазе ккараб жо буго: гъеб хисизабиги ягъудиязул ва насраниязул гІалимаз гъабуна, халкъалдаса хІакъаб жо бахчун, гъел жидеда нахърилъун хутІизе бокъун. Амма хирияб Къуръаналъе щибго хиси ккечІо, ПадегІанав Аллагъас جَلَّالَهُ гъеб цІунизе тІаде босун бугельзул. Къуръаналъе мекъаб таъвил гъаби (рагІиялъул аслияб загъираб, магІна тун, гъельзул бакІалда букІине бегъулеб магІна бициналда абула таъвил гъаби абун) ккана жагъилал гІадамаздаса ва Къуръаналда инкар кколел гІадамаздасаги. Гъадианаб мекъаб таъвилги дагъабниги лъайи бугел гІадамазда бичІІуна ва гъельзул зарал хехго нахъчІвала.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасидаса хІадис бицана:

«Я гъаб исламияб жсамагІат! Нужеца китабиял руго абун гъел ягъудиязда щибниги жо кин гъикъулеб, ПадегІанав Аллагъас жиндир хирияв аварагасда рештІараб Къуръан нужеца жиб цІатулеб, жиб чІагояб, гІолохъанаб, херлъичІеб, бицун ахираб хабарги букІадго. Гъеб

وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَخْتُمُونَ الْكِتَابَ
إِلَّا أَمَانِي وَإِنَّهُمْ إِلَّا يَنْظُرُونَ ﴿٧٨﴾

قَوْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ
ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَيْسَ شَرُّوا
بِهِ ثُمَّ قَلِيلًا قَوْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ
أَيْدِيهِمْ وَقَوْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾

Къуръаналда жаниб Аллагъас **عَلَّامٌ** нужеда бицунеб буго гъел ягъудияз ва насранияз жидеда рештIараб тIехъ хисизаби ва сверизаби. Гъез жудерго квераз тIахъал хъвалел руго, цинги абулеб буго: гъаб Аллагъасул тIехъ бугин абун, гъелгъухъ дунялагъул боцIи бичун босизе. Нужехъе бачIараб гIелмуягъ (Къуръаналгъ) **نُجَّاحٌ** нужнахъчIвалел гъечIицъ гъезда жо гъикъиялдаса? Валлагъи, нилгъеда цониги китабияв вихъуларо гурицъ нужеда щиб хIукму рештIараб абун гъикъулев?»-абун. ХIадис имам Бухарияс бицана.

80. Мужагъидица ИбнугIаббасидаса бицана: «Ягъудияз абулеб букIана: гъаб дунял анкъазарго сональ букIине буго. нижее гIазабги щибаб азарго сон рикIкIун цо къояль гъабизе буго. гъеб анкъго къо буго нижеца жужухIалда балеб заман абун. ПIадегIанав Аллагъас аят рештIизабуна:

وَقَالُوا لَنْ نَمَسَّ النَّارَ إِلَّا أَيَّامًا
مَعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا
فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ دَامَ تَقُولُونَ
عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾

Гъел ягъудияз абуна жидеда гIазаб ва жужахIалгъул цIа хъвазе гъечIин жал рикIкIарал, дагъалго къояз гурони абун. Анкъго къо буго гъеб, яги гъез бачие лагъльи гъабурал къоял руго.

Дуца гъезда абе МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: «Нужеца Аллагъасулгун гъединач къотIийицъ гъабун бугеб? Аллагъ **عَلَّامٌ** кидаго жиндир къотIиялье хилиплъи гъечIев вуго. Яги нужеца Аллагъасда гIунтIизабун гъереси бицун, **نُجَّاحٌ** нужеда гъабареб жойицъ абулеб бугеб?»- абун.

81. Гъез бицунеб жо гъереси ва бугътан букIин загъир гъабун ПIадегIанав Аллагъас абуна:

بَلَىٰ مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ
خَطِيئَتُهُ، قَالُوا لَتَبِكَّ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨١﴾

Гъеб гъедин гъечIо, гъезда жужахIалгъул гIазаб хъвазе буго ва гъел даимго жужахIалда хутIизеги руго,-капурзаби ва квешал, кIудиял мунагъал гъарурал гIадамал хутIулеб хIалалъ. Жидер мунагъазул сангар сверун лъугъун, хвасарлъиялье нухги гъечIого хутIула гъел гIадамал. Гъал чагIи руго жужахIалгъул агъло ва гъал руго даимго гъенир жанир рукIунелги.

Мунагъал хIакъир гъари, гъел гъитIиналлъун рихъи жинца инсан гъалаг гъавулеб иш буго. ГъитIинал мунагъазда тIад чIчIей гъаби кIудияб мунагъ буго. Масала, тамахъо бухIи, руччабазда балагъи, гIадада заман инзаби; торгIоялгъухъ балагъун я гъеб хIан, гIадал жалаздасанги машгъуллъун ва гъалда релъун цогидаб жоялдалъунги. гъитIинаб мунагъ бугин абун гъелда инсан ругъунлъи квешаб иш буго.

Хирияв аварагасул ﷺ хладис буго: «Нужеца мунагъ гьитIинаблъун, хIакъираблъун гьабуге, гьел мунагъал дандельун гьез инсан гьалаг гьавула»-абун. ХIадис имам АхIмадица бичана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса имам Бухарияс ﷺ хIадис бичана: «Хайбар хъала бахъараб мехалъ, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе загъро жубараб чахъдал гъан бачIана. Аварагас ﷺ абун гьаб бакIалда ругел ягъудиял ракIаре дида аскIорегIан абун. Гьел ракIарун рачIидал, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьезда абун: нужсер эмен щив? - абун. Ягъудияз абун пуланав чи вуго абун. Аварагас ﷺ абун: «нужеца гьереси бичана, нужсер эмен пуланав чи вуго»- абун. Ягъудияз абун: «дуца битIарб бичана ва лъикIаб жо гьабун»- абун.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «дица цо жоялдаса гьикъила, нужеца дида битIараб бицилиц?»-абун. Ягъудияз абун: «битIараб бицина я Абалкъасим! Нижеца гьереси бицини дуда гьеб лъазе бугелъул, нижер инсул цIаралгъулъ бицараб гьереси лъараб гIадин»-абун. Аварагас ﷺ абун: «щал ругел жуужахIалгъул агълу?»- абун. Ягъудияз абун: дагъабго мехалъ ниж рукIине руго гьенир, цинги нижер бакIалда нуж рачIине руго»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: нахъе къай! (гIодорегIан гьарун абубеб рагIи) Аллагъасул ﷺ цIаралдалгъун гьедула дун, нижеца нуж кидаго хисуларо жуужухIалдаян абун (ай ниж гьенир рукIунаро).

Цинги Бичасул аварагас ﷺ абун: Цо жо дица гьикъани нужеца битIараб бицилиц дида?-абун. Доз абун: «бицина, я Абалкъасим» абун. Расулуллагъас абун: нужеца гьаб чахъдал гъаналда загъро жубанилиц?-абун. Доз абун: жубана абун. Аварагас ﷺ абун: щиб жоялъ нуж рачарал гьеб иш гьабиялда абун. Ягъудияз абун: «нижее бокъун букIана мун гьересияв ватани мунги хун ниж дудасан парахатлъизе. Мун ритIухъав ватани две заралги кколаро»- абун.

82. Хирияб Къуръаналда иман лъурал, **МухIаммад** ﷺ аварагги ритIухъ гьарурал, хадуб шаргIалда рекъон лъикIаб гIамал гьабунги хъвадарал гIадамал,- гьал руго алжаналгъул бетIергъаби ва жал даимго гьеб алжаналда жанир рукIинегI руго. Разакъаналлагъу. амин.

83. ПIадегIанав Аллагъас жегиги гьел ягъудиязул мунагъал ва гIасильаби рицунел руго, ва гьезда

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٨٢﴾

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ
لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ ۖ وَالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

хитIаб гъабун абулеб буго: Нужеца
жегиги ракIалда швезабе дица нужер
умумул ягъудияздаса мухIканаб
къотIи босараб гIуж: ЦохIо

Аллагъасе جَلَّالَهُ гурони лагъльи
гъабугеян, эбел-инсуе лъикIлъи ва
гурхIел-рахIмуги гъабеян, гIагарал
гIадамазда, мискин- пакъиразда, бесдал лъималаздаги
гурхIел гъабеян абун. ГIадамазда лъикIаб хабарги бице абун:
хIеренаб тамахаб рагIи бице ва гурхIелалдалъун балагъе
абун. Ва нужеца какги бай рукугI-сужда камил гъабун,
паризяб закатги кье абун.

Гъаб къотIи босун хадуги нуж гъеб хвезабун, гьелдаса руссана,
цакъго дагъал гIадамал хутIизегIан. Ва нужеца гъеб къотIуда
рекъон гIамал гъабиги тана хIакъаб диналдаса руссун, купру-
ширкалда ун.

84. Цингиги дица нужер умумуздаса
къотIи босана, нужерго биял гIодор
гIоге абун, нужер шагъараздаса нужго
къватIирги рахъизаруге абун: цояз
цоял къватIир къотIун, гъезул ракъ
жидеца бахъун. Цинги нуж гъаб къотIиялдаги рекъана ва гъеб
лъикIаб букIиналда, гIубазабизе кколеб букIиналда нужеца
нугIлъиги гъабуна.

85. Гъаб къотIи босун хадуги, я
ягъудиязул жамагIат, нужеца цояз
цоял чIвалел руго, цояз цоял гъезул
ракъалдаса къватIирги гъолел руго,
цояз цоязе гIасилъаби ва зулмаби
гъаризе кумекги гъабублеб буго.
Нужер цоял асирлъиялда ккараб
мехаль, боцIи къун гьелги хвасар
гъарулел руго. Гъаб буго гъез Тавраталдаса
гIубазабураб къотIи. Тавраталда жаниб
хIарам гъабураб рагъ гъабун, нужеца
ягъудиял чIвалел руго ва гьел жидер
ракъалдаса къватIир къотIулел руго.
Нужеца Тавраталъул цо бутIаялда иман
лъун, цогидаб бутIа иман лъечIого инкар ккуниш толеб?

وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ
وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَاءَاتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا
مِّنْكُمْ وَأَنْتُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ
وَلَا تُخْرَجُونَ أَنْفُسَكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ
أَقْرَرْتُمْ وَأَنْتُمْ تُشَاهِدُونَ ﴿٨٤﴾

ثُمَّ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ
وَتُخْرَجُونَ فَرِيقًا مِنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ
تَظَاهِرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَإِن
يَأْتُواكُمْ أُسْرَىٰ تَقَدْ وُهِمَ وَهُوَ مُحَرَّمٌ
عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ
الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ
يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَيْنَا
الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾

ай гъадинаб иш гъабизе бегъилищ: Аллагъасул ﷻ Техьалъул цо хІукмоялда инкар кквей кинабго Ттехьалда инкар кквей букІуна. Нуж цохІого заманаль куфруги иман лъейги данде гъабулел руго. Гъадинаб гІамал гъабурал гІадамазе бугеб жазаб щибха букІунеб дунялалъул рукъор гьел гІодорегІанал, инжитал лъугъин гуреб.

Цинги ахираталдаги гьел цакъ гучаб гІазабалда руссизарула. ХІакълъунго ПІадегІанав Аллагъ ﷻ нужеца гъабулеб пиша жинда лъалев вуго, гьелдасан гъапулав гьечІо. Аллагъасда нужер кинабго гІамал лъала ва гъеб гІамалалда рекъараб жазаб нужеб букІине буго.

86. Гъал гІадамал руго жидеца абадияб ахираталъул рукъги бичун (ай алжан бичун) дагъабго заманалъул дунялалъул чаголъи босарал. Гъаздаса ахираталда гІазаб бигъа гъабураро ва гъезие щибго квербакъинги щоларо. Аллагъасул ﷻ гІазабалдаса гьел хвасар гъарулев ва гъезие квербакъизе кІолев чиги вукІуларо.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا
بِالْآخِرَةِ فَلَا يَحْضِفُونَ عَنْهُمْ الْعَذَابَ
وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٨٦﴾

Гъал цере арал аятал: (84-86) рещгІизаруна Мадинаялъул ягъудиязул хІакълъуль. Мадинаялда Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг вачІинелда цебе гІарабиязул «Авс» ва «Хазраж» абун кІиго кьокъа букІана, жидеца хъанчие лагълъи гъабулел. Гьел рукІана жидеда Аллагъги ﷻ лъаларел, динги лъаларел, алжан-жужахІги хІалалаб-хІарамабги лъаларел гІадамал. Гъезда гъоркъор кидаго рагълги рукІунаан.

«Авс» абубеб кьокъаялъулгун къотІи гъабурал рукІана бану Къурайзатал абубел ягъудиял. «Хазраж» абубеб кьокъаялъе къотІи гъабурал рукІана банукъайнукъагІ ва бануазир абубел ягъудиял. Жидеца гъабураб къотІиялда рекъон, «Авс» ва «Хазраж» цоцаль рагъизе лъугъараб мехаль, гьел ягъудиялги долгун цадахъ лъугъун цоцаде рагъизе кколаан. Цинги гъез жидер диналда жаниб хІарам гъабураб цояз цоял чІвай, цояз цоязул боцІи-мал, ракъ бахъи гъабулеб букІана.

Гъаб гІамал бицун, гъезда гІайиб чІван, ПІадегІанав Аллагъас ﷻ кантІизарулел руго ягъудиял щибго жидер диналъул кІвар гьечІел, ва гъез гъабулеб гІамалалъе ахираталда букІунеб хІукмуялъул ургъл гьечІел чагІи рукІиналда.

МухІаммад ﷺ авараг Мадиналда вачІиналда цере дол хъанчие лагълъи гъабулел рукІарал «Авс» ва «Хазражал» иманлъун, аварагасе квербакъизе къотІи гъабун Ансараллъун лъугъана. Ягъудиязул Пеме́рисел мунапикъзаби рукІана ва ахирги гьел Мадиналдаса

къватГире гъуна.

87. ХІакълъунго дица Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ
аварагасухъе Таврат къуна ва гъесда
хадурги бануисраилазда гІемер
аварагази ритІана. Цинги дица ГІиса
عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасухъеги баянал хІужаби
ва къавм мукІур гъабубеб мугІжизат
къуна ва гъесие квербакъизе Жабраил
малаикги гъавуна.

Жинда Аллагъасул салам лъеяв ГІиса бануисраилазда ритІарал
аварагабазул ахирав вукІана. Гъесухъе къураб инжилалада цо-цо
хІукмаби Тавраталда данде кколел рукІана, цо-цо данде кколеларелги
рукІана. Гъелъие гІоло ягъудияз ГІиса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда цІакъго
циклІараб тушманлъи гъабуна. Гъедин букІиналъ ПадегІанав
Аллагъас абулеб буго: **Нужехъе щивав авараг вачІараб мехаль,**
нужер напсазе бокъулареб жо бицун, нуж гъезда иман лъезе
чухІулелищ ругел? Аварагабазул цоял гъереси гъарулел руго,
цоязда рагъ балеб буго- абун.

88. Аллагъасул свалат салам лъеяв
МухІаммад аврагас иман лъеялда
ахІараб мехаль, ягъудияз абулеб буго:

нижер ракІазда тІад кІул бан буго ва

тІалъел лъун буго ва дуца бицунеб жо нижеда бичІчІунеб
гъечІо, я МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун. Гъезул рагІи нахъчІван
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго: гъел ягъудияз Къуръаналдаги
МухІаммадидаги инкар кквеялъе гІоло, Аллагъас гъел жиндир
рахІматалдаса рикІад гъарурал руго, цІакъ дагъал чагІи гурони
гъездасан иман лъолелги гъечІо- абун.

89. Гъезухъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
рахъалъан Къуръан бачІараб
мехаль, гъезул тавравтги ритІухъ
гъабубеб; МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
авараг вачІиналда цере гъел
рукІана капурзабазда рагъизе караб

мехаль гъесул цІаралдалъун квербакъи тІалаб гъабубелел;
Цинги МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачІараб мехаль, гъев авараг
вукІин жидеда мухІанго лъалев, гъез гъесда инкар ккуна.
Аллагъасул лагІнат (рахІматалдасан рикІад гъари) буго

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا
مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَإِذْ آتَيْنَا عِيسَى ابْنَ
مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا
جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ
أَسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ ۗ

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ
بِكُفْرِهِمْ فَفَرِّقْ بَيْنَهُمْ مَا يُؤْمِنُونَ ۝

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ
لِمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ
عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا
كَفَرُوا بِهِمْ فَلَقَتَهُ اللَّهُ عَلَى الْكَافِرِينَ ۝

жидеца МухIаммадида ﷺ инкар ккурал ягъудиязда.

Тушманасда тIад бергьенлгъи босисе къваригIараб мехаль ягъудияз абулеб букIана: «Я Аллагъ ﷻ! Дуца нижее квербакъе ахир заманаль витIизе вугев аварагасул хIурматалдалъун, жиндир сипат нижер Тавраталда бицарав»- абун. Цинги гъез МухIаммад ﷺ аварагасда инкар ккуна, гъев гIарабияв вукIиналь, ягъудиязул гурони авараг вукIулароян абун.

90. ЦIакъ квешаб жо буго гъез жидер напсалги ричун босараб. Щиб гъеб абун: тIадегIанва Аллагъас рештIизабураб Къуръаналда жидеца инкар квей. Гъеб инкар кквейги жидер къосиналь ва квешлгъияль буго. Жидер хIал хъублгъи ккун (хIасад ккун) тIадегIанав Аллагъас жиндир цIоб-рахIматалдалъун жиндие вокъарав МухIаммадида ﷺ вахIю битIиялда ва тIехь рештIиналда.

Гъединаб хIалихъатаб гIамалалгъе гIоло жал Аллагъасул щим бахъараллъун тIад руссуна, цебеккунги жудеда Аллагъасул щим бахъи букIингун цадахъ. Гъал ва цогидал капурзабазе жал гIодорегIан гъарулеб, хIакъир гъарулеб гIазаб букIине буго.

91. МухIаммад ﷺ аврагасда рештIараб Къуръаналда иман лгъе ва гъеб ритIухъ гъабун нуж гъелда нахърилгъаян абураб мехаль, гъел ягъудияз абулеб буго: нижеда рештIараб Тавраталда иман лгъолеб буго нижецаян. Цогидаб кинабго жоялда гъез инкар кколеб буго, гъеб Къуръан хIакъаб Аллагъасул ﷻ калам букIингун цадахъ, гъезухъ бугеб Тавраталда рельлъараб ва гъебги ритIухъ гъабулеб. Дуца гъезда абе МухIаммад ﷺ: нуж Тавраталда иман лгъурал ратани, щайха нужеца нужеда ритIарал гIемерал аварагзаби чIварал»-абун.

Гъел бануисраилаз гъереси бицунеб букIин ва гъел Тавраталда иман лгъуралги гъечIеблгъи баян гъабун абун тIадегIанав Аллагъас ﷻ: «Нужеца аварагзаби щайха чIварал» абун.

Жегиги тIадвуссун БетIергъан Аллагъас МухIаммад ﷺ аварагасда иман лгъурал муъминзабазда ягъудиязул хиянатлгъи, къотIи хвезаби, ва цогидалги купру-ширкальул пишабазул бицунеб буго, гъезул тIабигIат-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّؤُوفِ الرَّحِيمِ أَنْفُسَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا
بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ بَغْيًا أَنْ يَنْزِلَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۗ فَبَاءَ وَ يَعْضِبُ
عَلَى عَظْبٍ ۗ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٩٠﴾

وَإِذْ قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا
لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ
الْحَقِّ ۗ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ قُلْ
فَلِمَ تَقْفَلُونَ ۚ أَنْتُمْ بِلِقَاءِ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ
إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩١﴾

гIамал гъазе ва гъездаса цIунизе. Аллагъас جَلَّالَهُ أَبُوЛЕБ БУГО:

92. ХIакълъунго нужехъе Муса

اَعْلِيَهُ السَّلَامُ авараг вачIана гуриш, баянал хIужабаздалъун: Тавраталдалъун ва ичIго батIияб мугIжизаталдалъунги.

Гъедин бугониги нужеца бачие лагъльи гъабуна Муса авараг ПIурусайнаалда аравго ва нужги нужеого зулмо гъабураллъун рукIана: нужер нафсал жужахIалда ккеялъе хIакъгъаруна нужеца.

وَلَقَدْ جَاءَكَ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِن بَعْدِهِ وَأنتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٤٢﴾

93. Нужеца гIадрусун ракIалда

швезабе, я гъал бануисраилал, нужер умумуздаса шулияб къотIи босараб гIуж ва гъезие Тавраталда иман гъезе бокъичIельул гъезда гIаде ПIур мегIер борхун, гъел гъалагъльиялда гIагарлъун рукIараб заман. Гъезда абураб: гъаб нужехъе бачIараб Таврат нужеца цIакъ шулага ккве ва нуж Муса اَعْلِيَهُ السَّلَامُ аваргаздаги мугIигIлъе абун.

Гъез абунa ниж духъ гIенеккана, дур рагIи нижеда рагIана ва амма ниж дур амруялда гIасилъанаян-абун. Гъезул ракIазуль доб жидеца лагъльи гъабураб бече бокъи лъугъун, гъель гъезул ракIал цIезарун рукIана, жидеца Аллагъасдаги جَلَّالَهُ гъесул аварагабаздаги اَعْلِيَهُ السَّلَامُ инкар кколел рукIиналъ.

Ай гъезул ракIазуль иманальул нур букIинчIо, гъединлъидал гъез бачие лагъльи гъабуна ва гъеб бече гъезул рекIелье лъугъана. Дуца гъезда абе МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: цIакъ квешаб жо малъулеб буго нужер иманаль, (бачие лагъльи гъаби ва Аллагъасда جَلَّالَهُ инкар квей), нуж иман лъурал ратаниян-абун. Ай, гъечIо нуж иман лъурал.

94. Дуца гъезда абе МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «нужеца абухъин ахираталда алжан цохIого нужеи батани, цоги шивго чиги гъенив лъугъунарев вукIун, нужер хвалида хъул лъеха, гъеб рагIиялъуль нуж ритIухъал ратани»- абун. Ай хехго алжаналда лъугъизе хвел бокъизе ккелаха нужеи.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُم بِقُوَّةٍ وَأَسْمِعُوا قُلُوبًا لَّوْ أَسْمَعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ إِن شَاءَ رَبِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾

95. Абадиялъго гъел ягъудиязул хвалида хъул лъоларо, гъез дунялалда гъарурал гIемерал пасалъабазе гIоло. гIадегIанав

وَلَن يَتَمَنَّوهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٤٥﴾

Аллагъ жинда лъалев вуго зулмуцагІазул ва капуразул хІал.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул мугІжизаталдаса букІана гъаб кІиго аятги. Хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъел ягъудиял ахІана хвалида хъул лъеялда ва абадиялъго гъезул хвалида хъул лъоларебги бицана. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ аваргасда лъазабуна ягъудиязул хвалда хъул лъолареблъи, ва гъесда кІвана щибго хІинкъичІого гъаб ахІи гъабизе.

Гъедин цо жоялда ахІиялда «мубагъала» абула. Гъелъул магІна букІуна нижеца бицунеб жоялъуль ниж мекъал ратани ниж хваги абун дугІа гъаби. Аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ данде рахъун «мубагъала» гъабизе ягъудиял хІинкъана, гъел гъересиял рукІиналъ ва гъедин рахъани жидер кинабго наслу- тухум холеблъиגי лъан.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Нажраналъул насраниялги ахІана мубагъала гъабизе, гъел ислам босие мукІурлъичІого, жият къезеги мутІигІлъичІого чІараб мехель. Цинги гъел мубагъала гъабизе хІинкъана ва гъез цо-цазде абун: Валлагъи, гъав аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ данде рахъун нильеца мубагъала гъабун, нильер цохІо бер къапулев чи нахъ хутІиларо абун. Цинги гъел жият къезе мутІигІлъана.

Жият буго китабияллъун ругел гІадамаз исламияб дин босичІого нижеца жият къела абун, гъезда тІад лъолеб букІараб магъало. Гъеб магъало къун гъел жидерго диналда толаан, бусурбабазе щибго зарал гъабичІого букІизе, гъезие квербакъи гъабизе къотІиги гъабун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб диналда гІадамал ахІулеб мехаль, лъабго шартІ букІула, гъел китабиял ругони: исламияб дин боси, яги магъало къун жидерго диналда тей, гъаб кІиябго гъез къабул гъабичІони гъезда рагъ лъазаби. Мушрикал ругони гъезие кІиго шартІ букІула: исламияб дин боси яги гъезда рагъ лъазаби.

Хадубги гъел ягъудиязул хІал байн гъабун ва гъел ахираталъул кІвар бугел, гъелдаса хІинкьулел гІадамал гъечІеблъи бицун, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго.

96. Дуда гъел ягъудиял ратизе руго

МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, бицун дунял бокъулел, гъелда хъул халаталлъун,

хІатта мушриказдасаги дунялалда халат хутІизе бокъарал руго гъел ягъудиял.

Щай абун гъезда лъала ахираталда жидее абадияб жужахІ букІин, жидеца дуняллада гъарурал гІемерал пасалъабазда данде: гъезухъе аварагзаби рачІигун цадахъ ва гъезда тІахъалги рештІингун цадахъ. Гъел руго хІакъаб жо лъан хадуб гъелда инкар гъабун чІарал. Гъаб дунял гъезие алжан буго,

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاتِهِمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرَ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُرْحَرَاجِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

ахириталда букӀинесеб гӀазабалда дандеккун ва гъанир чӀаго рукӀин гъезул мурад буго. Мушриказеги бокъула дунялалъул чӀаголъи, гъанир халатго рукӀинги, ва амма гъел ахириталда тӀубанго божун гъечӀелъул, гъезие доба букӀинесеб жоялъул кӀудияб къварилъи букӀуларо.

Цоги Аллагъас абулеб буго: Гъезул шивасе бокъула ва хъул лъола гъаб дунялалда азарго сон базе анишан абун. Гъеб азарго сон баниги гъев чи ахириталъул гӀазабалдаса ворчӀизе гъечӀо. ХӀакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъез гъабулеб кинабго гӀамал гъалев ва бихъулев вуго. Загъиралда гъабулебги бихъула Аллагъасе, гъезул рекӀель ругел квешал пикрабиги, халатал анишалги рихъула.

97. Дуца ягъудиязда абе МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нужер щив вугониги Жабраил малаикасда тушманлъи гъабулев чи, гъев Аллагъасда тушманлъи гъабулев вуго. ХӀакълъунго Жабраилас

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلْجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٧﴾

гъаб Къуръан дур ракӀалда рештӀизабуна Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалъун, гъалда церехун ругел зодисан рештӀарал тӀахъалги жинца ритӀухъ гъарулеблъун. Гъезда гъоркъоб нужеда рештӀараб Тавратги буго, хадуб Инжилги буго. Гъеб Къуръан жинца хӀакъаб исламияб нухалда тӀоритӀулеб буго ва муъминзабазе рохеллъунги буго: гъель алжаналдалъун рохел бицулеб бугелъул.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аварагзабаздаса цоязде иман лъунгутӀи тӀолго аварагзабазда иман лъунгутӀи букӀулебгӀадин, малаикзабазул цояв квешав гъави гъел киналго квешал гъари букӀула. Ягъудияз Жабраил малаикасда гӀайиб чӀвадалго, тӀадегӀанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго:

98. Щив чи вугониги Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул малаикзабаздаги, аврагзабаздаги, Жабраил ва Михаил малаикасдаги тушманлъи гъабун, хӀакълъунго

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ﴿٩٨﴾

тӀадегӀанав Аллагъ гъел капурзабазе

тушман вуго ва жинца гъезие жазаъ гъабулев вуго.

Гъаб кӀибго аят (97-98) рештӀизабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугӀаббасица хӀадис бицана:

«Авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Мадиналда вачӀараб мехалъ гъесухъе ягъудиязул цо къокъа бачӀана ва гъез абун: я Абалкъасим! Нижеца дуда шуго жо гъикъизе буго, гъезие битӀун жаваб къуни нижеда лъазе буго мун авараг вукӀин ва ниж дуда нахърильгъизе ругин абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъездаса къотӀи босана гъез рагӀи кквезе

ва тІубазе. Цинги абуна: «гъикъе»- абун.

Гъез абуна: «нижеда бице аврагасул гламатаздаса»- абун. Аварагас

ﷺ абуна: аварагасул берал къижула, раkI къижуларо абун.

Цинги гъез гъикъана, лъимер кин бихъинаб ва цІуяб лъугъунеб абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна бихъинчиясулги

чІужугладаналъулги мани данделъараб мехалъ бихъинчиясул мани

тІаде ккани (бергъани, къуватаб бугони) вас гъавула, чІужуялълул

мани тІаде ккани яс гъаюла» абун.

Цинги ягъудияз гъикъана: «Исраилица (ЯгІкъубица) жиндир напсалгъе

циб жо хІарам гъабураб»-абун: Аварагас ﷺ абуна: «гъесул

чорхолъ унти букІана ва гъельгие рекъолеб дару батичІо варанидул рахъ

гурони. Цинги гъес варанидул гъан хІарам гъабуна»- абун. Ягъудияз

гъикъана: «Гъаб зодоб рагІулеб гъугъай циб?»- абун. Аллагъасул

свалат салам лъеяв Аварагас абуна: «Аллагъас ﷺ накІкІазда вакил

гъавурав малаик вуго, жинда кодоб цІадул цІцІал бугев ва жинца

накІкІал къотІулев Аллагъас амру гъабураб бакІагда»-абун. Ягъудияз

абуна: «гъаб гъаракъ цибха бугеб?»- абун. Аварагас ﷺ абуна:

«гъеб малаикасул гъаракъ буго»- абун.

Ягъудияз абуна: «Дуца битІун бицана, гъанже цо суал хутІана:

гъельгиеги битІараб жсаваб къуни, ниж дуда нахърилъуна. Цониги

авараг гъечІо жиндихъе малаик вачІунев вукІун гурони Аллагъасул

ﷺ рахъалъан хабар босун. Духъе щив малаик вачІунев?»- абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Аварагас абуна: «Жабраил вачІуна»-

абун. Ягъудияз абуна: «жив рагъалдалъунги, глазабалдалъунги,

чІвайлдалъунги рештІунев ва нижер тушманлъун вугев Жабраилиц?

Дуца абурабани Михаил абун, ниж дуда нахърилъунаан. Гъев вуго

цІадалдалъун, хур-хералдалъун, рахІматалдалъун рештІунев»-абун.

Цинги Аллагъас гъеб кІиго аят рештІизабуна: (97, 98).

Жинда Аллагъ разилъаяв Бухариясги хІадис бицана: «ГІабдуллагъ

ибну Салам абулев ягъудиязул глашмасда хабар рагІана Мадиналда

авараг ﷺ вачІиналълул. Гъев ГІабдуллагъ жиндир ахикъ гъабулеб

хІалтІиги тун, хехго аварагасухъе ﷺ вачІана, ва жинца абуна:

«дица дуда лъабго жо гъикъила аварагабазе гурони жиб лъалареб:

къиямасеб къо бачІиналълул бищун ъебесеб гламатаб циб! Алжаналълул

агълуялълул бищун ъебесеб квен циб! Лъимер эбелалда я инсуда

релъараблъун гъабулеб жо циб?»-абун.

Аварагас ﷺ абуна: «гъаб дуца гъикъараб жоялгъе жсаваб дида

Жабраилас ﷺ бицана, дуца гъикъилелде себе. ГІабдуллагъица

абуна ягъудияз жидер тушманлъун ккурав Жабраиласиц?»- абун.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб аят џлалана: «Нужер щив вугониги Жабарашида тушманлъи гъабулев...» (97 аят). Хадуб аварагас ﷺ абун: «Къиямасеб къо Гагарлъиялъул тлоцебесеб Гадамат цо џла баккинзе буго жинца Гадамал бакъ баккудасан бакъ терхъудехун къотIулеб. Алжаналъул агълуялъ тлоцебе кваналеп тIагIам кIудияб ччуГаялъул тIулалдасан буго. Бихъинчиясул мани цебе ккараб мехаль лъимер инсуда релъула, чIужугIаданалъул мани цебе ккараб мехаль эбелалда релъуна»- абун.

Цинги Габдуллагъ ибну Саламица абун: «дица нугIлъи гъабулеб буго Аллагъ цо вукIиналда ва мун гъесул авараг вукIиналда»-абун. Цингиги Габдуллагъица абун: «я расуллагъи, гъал ягъудиял ахIмакъал, бугътанал лъолеб къавм буго. Гъезда дуца дир хIакъалъулъ гъикъилелда цебе лъанани, дун исламалда вачIаравлъи, гъез дида бугътанал лъезе руго»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагасухъе ягъудиял рачIараб мехаль, гъезда гъикъана: «нужеда гъоркъов Габдуллагъ ибну Салам абурав чи щиб къадроялъул чи вугев?»-абун. Ягъудияз абун: «гъев нижер лъикIав чи вуго ва нижер сайидги вуго»- абун. Аварагас ﷺ абун: «гъес дида иман лъун, гъев бусурманлъани щиб жо нужеца абилеб»- абун. Ягъудияз абун Аллагъас џIунаги гъев дуда иман лъеялдаса-абун.

Цинги тIаде вачIун Габдуллагъ ибну Саламица Ашгъаду ан лаилагъа иллаллагъу ва анна МухIаммадан русуллагъи- абун абун. Гъел ягъудиял рихун хутIана ва гъез абун: гъав нижер бицун квешав чи вуго, ва квешав чиясул васги вуго абун. Цинги гъев мукъсан гъавулел харбал рицана. Габдуллагъица абун: гъале гъадианаб жо гъаз бициналда хIинкъун вукIана дун- абун.

ПадеГанав Аллагъас хирияв МухIаммад ﷺ аврагасул ракI парахалъизе ва, гъесда иман лъечIеб гIадин, гъесие къварилъиги гъабураб гIадин, ягъудияз цересел аварагзабазеги гъебго къварилъи гъабунин абун, бицунеб буго хадусел аятазда ва цогиги гъезул къабихIал пишабиги баян гъарулел руго.

99. ХIакълъунго дица дуда мухIканал ва баянал аятал, хIужаби рештIизаруна МухIаммад ﷺ. Гъезда инкарги кколаро пасикъал Гадамаз гурони: Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъиялдаса рахъарал, купруялда тIадги чIарал.

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ
وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ ﴿٩٩﴾

100. Щибаб къотIи гъабунщинахъе гъеб къотIиги биххун ва жидехъе бачIараб тIехъалда инкарги ккунищха гъел

أَوْ كَلِمَاتٍ عَاهِدُوا عَاهِدًا لَّبَدَّةٍ فَرِيقٌ
مِّنْهُمْ بَلَّ أَكْثَرُهَا لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٠﴾

ягъудиязул цо-цо къокъа хъвадулеб? ХАкыкътаталда ягъудиязул гIемерисел жидеца тавраталда иман лъоларел руго. Иман лъун букIараб ани гъез къотIиги хвезабулароан, пасалъабиги гъарилароан.

101. Ва жидехъе МухIаммад صلى الله عليه وسلم авараг вачIараб мехаль, Аллагъасул جل جلاله рахъальан расуллъун, жинца гъезухъ бугеб хисизабичIеб тавратги ритIухъ гъабулев: Муса عليه السلام авараг ритIухъ гъавулев, Аллагъ цо гъавилъун бугеб диналъул аслуги ритIухъ гъабулев, жидехъ гIехъ рештIарал ягъудиязул цо къокъаялъ гъез цIалулеб букIараб Аллагъасул калам Таврат мугъалда нахъе рехун тана, жидеда шибго жо лъаларого бугеб гIадин.

Гъеб Тавраталда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул сипатал рицун рукIиндал, гъесда инкар ккун, гIубанго Тавратги нахъе рехун чIана ягъудиязул гIалимзаби.

102. Цинги гъел ягъудиязул гIалимзаби нахърилълъана Сулайман

عليه السلام аварагасул заманаялъ сахIирзабаца хIалтIизабулеб букIараб, шайтIабаца гъезда малъараб сихIро гъабулеб гIелму цIехеялда ва гъеб лъазабун сихIрочагIилъун рахъана. Гъел ягъудияз абухъе Сулайман عليه السلام авараг сихIрочи вукIинчIо ва гъес Аллагъасда جل جلاله инкар кквечIо, ай капурлъичIо. киниги гъел шайтIаби капурлъана ва гIадамазда гъоркъоб хабар бицунел рукIана Сулайман عليه السلام сихIрочи вукIанин абун ва гъесул цIаралдаса гIадамазда сихIро малъулел. Гъаб шайтIабазул хабар данде ккана (рекъана), ягъудадул

гIалимазе ва гъез Тавратги рехун тун, Къуръаналде ва МухIаммадида صلى الله عليه وسلم иман лъезеги чIухIун хIарамаб сихIру халтIизабизе ва гъеб гIадамазда малълъизе лъугъана.

Жегиги гъел ягъудияз лъазабуна Бабил абулеб ракъалда Аллагъас

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ بَدَّ قَرِيْقٌ مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كَتَبَ اللَّهُ وِرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾

وَأَنبَعُوا مِمَّا تَتْلُوا الشَّيْطَانُ عَلَىٰ مُلْكٍ سَلِيمٍ ۖ
وَمَا كَفَرُ سَلِيمٌ وَلَا كَانَ الشَّيْطَانُ
كَفَرًا يَعْلَمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنزِلَ
عَلَىٰ الْمَلَائِكَةِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَرْوَةَ
وَمَا يَعْلَمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ
فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا
مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ
بِضَّآئِرِينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ
وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ
وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي
الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ وَلَيْسَ مَا شَرَوْا بِهِ
أَنْفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٥٢﴾

جَلْبَلَانَه гIадамазул хIал бихъиялъе витIарав Гъарут ва Марут абулев кIиго малаикас гъабубеб букIараб сихIроги. Дов Гъарутица ва Марутица цониги чиясда сихIро малъубеб букIинчIо цин гъез гIадамазда бицун ва лъазабун гурони сихIро гъаби хIарамаб букIин ва жалги Аллагъас гIадамазул хIал бихъизе, гъел питнаялда ккезаризе ритIарал рукIин. Воре нужеца сихIро лъазабуге ва нуж гъеб сихIроги гъабун капурлъугеян абун абулеб букIана гъел малаиказ.

Аллагъас جَلْبَلَانَه гIадамазул хIалбихъиялъе ритIарал рукIиналъ дов кIиявго малаикас сихIро малъиялда «питна» абун. Ва амма сихIро гъабиги лъазабун, гъеб сихIро гъабубел чагIилъун чIарал гIадамал капурал руго абун гIемерисел гIалимзабаз, Къуръаналда «нуж капурлъуге»-ян абун бугелъул гъезул хIакъальбулъ.

Гъелда тIоритIел гъабубеб машгъураб хIадисги буго: *«сихIручиясухъ ва балъголъи лъалин вугов чиясухъ жив арав ва гъез бицунеб жо ритIухъ гъабурав чи МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварасда рехтIараб Къуръаналда инкар ккурав чи вуго»*-ян абун. ХIадис имам Тирмизияс абуДаудица ва ибну Мажатица бицана.

Ва балъголъи лъаларо цохIо тIадегIанав Аллагъасда гурони.

Гъав кIиго малаик гIадамазда сихIро лъазабизе ритIиялъе сабаб бугин абун гъеб заманалъ цIакъ батIи-батIиял сихIраби гъарулел рукIин ва цо-цо сихIручагIи жал аварагзаби ругилан кIалъалел рукIин. ХIакъав аварагасе букIунеб мугIжизатги, сахIирзабазул сихIруги батIа гъабизе лъай букIана гъелдаса мурад.

Гъаб сихIруги кIиго батIияб букIана: цо тайпа букIана гIадамазе мунфагIат бугеб ва жиб гъабизе хIарамаб гъечIеб. Цоги букIана гIадамазе зарал лъугъунеб ва жиб гъабизе хIарамаб.

Гъел ягъудияз лъазабулеб букIана рос-лъади цо-цазе рихунеб, гъезул ригъин биххубеб сихIру. Гъаб цIакъго зарал кIудияб сихIру буго. Гъел сихIручагIазда кIоларо щибго зарал гъабизе ва асар гъабизе, Аллагъасул جَلْبَلَانَه изнуялдалъун гурони: ай Аллагъас риччан руго гъел гъеб гIамал гъабизе, амма гъезул щибго гъунар гъечIо гъеб сихIру гъабиялда жаниб, щай абун Аллагъасе бокъани гъезул сихIру хвезаби, гъезда кIоларо гъелда данде чIезе.

Жидеего зарал бугеб жо буго гъел сихIручагIаз гъабубеб, гъелдаса гъезие щибго мунпагIатги гъечIо. Гъезда хIакълъунго лъалеб бугелъул гъеб сихIроги босун, гъелъухъ Аллагъасул калам бичи жидее ахираталда кIудияб гIазаб- къварилъи букIин.

ЦIакъ квешаб жо бугоха гъез жидерго напсалги ричун гъелда

данде босараб: ай ахираталда жал жужах! алда ккезарулеб сих! ро боси, гъезда лъалебани гъеб киг! ан к!удияб зулмо бугеб; сахаб г!акъ!логи, г!елмуги, иманги бук!арабани жидеда гъеб лъалаан.

103. Гъал сих!ру бичун босарал г!адамаз وَلَوْ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا وَأَتَقُوا لَمَثُوبَةٌ مِّنْ عِنْدِ

иман лъуни ва гъел Аллагъасдасаги

гъал х!инкъани: жидеца гъабулеб

اللَّهِ خَيْرٌ لَّوْكَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾

квешаб г!амал тун гъелда тавбо гъабун,

цинги гъезухъе вач!арав, Аллагъасул свалат салам лъеяв

Мух!аммад аварагги рит!ухъ гъавун, гъесда нахърилъани гъезие

Аллагъас гъабулеб ажро- кири цакъ лъик!аб бугоха. Гъезда

гъаб иш гъадин бук!ин лъалебани ва гъел х!акъаб диналдаги

руссунебани.

Гъал г!адамал ягъудиязул г!алимзаби рук!аниги, гъез х!акъаб жоялда

г!амал гъабич!еб мехаль, г!елмуялда рекъараб хъвадиги гъабич!еб

мехаль, гъел жагъилчаг!азул бак!алда рук!уна. Гъедин бук!иналь

г!адег!анав Аллагъас гъаб к!иябго аяталъул ахиралда абулеб буго:

«жал жо лъалел ругелани» абун.

Гъал аятаз х!инкъи къун лъазабулеб буго сих!ру гъаби, гъабулезда

божи купруялда унеб г!амал бугин абун. Гъаб заманалъги г!емер

руго жидеца г!адамал гуккулел сих!ручаг!иги, балъгояб жо лъалин,

хваразул рух!ал рак!арулин ругелги, шайт!абигун гаргадулелги,

жидеца сих!ро хвезабулаян абун г!адамал гуккулелги (сих!ро гъабун

рокъоб, азбаралъуб лъураб ясик!о бахъулел).

Гъал киналго руго Аллагъасул رَاٰحِمَاتٍ لَّدَا رِڪْكِالْطَارَال

г!адамал ва гъазда божун, гъазухъе хъвадулелги купру-ширкалда

ккеялда х!инкъи буго. Ц!одорлъи гъабизе ккела ва кинабго унти,

къварилъи, балагъ нилъеда г!аде биччалева ва гъеб г!аса босулев цох!о

Аллагъ وَكُلِّنَ لَّيَازِةَ كَكَلَا

Муъминзабазда г!аде бач!унеб къварилъи гъезул мунагъал чуризе

бук!уна, г!асиял, пасикъал, капурал г!адамазда бач!унеб къварилъи

гъезие дунялалдаго г!азаб гъаби буго. Гъадин бугелъул жинда цо

къварилъи г!аде ккарав чияс бищун цебе Аллагъасда غَارِيِزِةَ كَكَلَا

ккела гъеб г!аса босе абун. Хадув гъев х!инкъизе ккела жиндир

г!асилъи г!емерлъун, жиндие гъабулеб г!азаб батилин абун.

Тавбо гъабун, Аллагъасда вуссун дуг!а гъабила: я дир Бет!ергъан

Аллагъ غَارِيِزِةَ كَكَلَا гъаб дида бач!араб къварилъи дир мунагъал чуриялъе

сабаблъун ккезабе. Гъаб дида щим бахъун бач!араблъун гъабуге-

абун. Гъалда хадуб шибаб къварилъиялъе гъеб г!асса босизе Аллагъас

غَارِيِزِةَ كَكَلَا нилъее рихъизарурал загъирал сабабал руго. Тохтурзаби руго,

Галимзаби руго. Гъезда асклор ун, гъездаса кумек тІалаб гъабизеги бегъула. Дол Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ какарал сихІручагІи ва гъезда релъаралги цІакъ рикІкад гъаризе ккела.

Аллагъас нилъее тавпикъ гъабеги квешаб тезе лъикІаб босизе. Амин. ПадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъел ягъудиязул бусурбабаздехун бугеб тушманлъи, хІалхъублъи бицун: гъезул нигІматал тІаса ине бокъи, исламияб дин махсароде гъабун гъеб хвезабизе бокъи, ва цогидалги Памалал рицун, рештІизаруна гъал хадур ругел аятал.

104. Я гъал иман лъурал Падамал!

нужеца абуге «رَاعَتَا» - абун, гъелъул бакІалда «أَنْظَرْنَا» - абе ва нужеда малъулеб лъикІаб жоялда гІенекке ва Аллагъасе

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعَيْتَا
وَقُولُوا أَنْظَرْنَا وَأَسْمِعُوا
وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

مُتَغَلِّبٌ. Жидеца Аллагъасда

инкар кколел, гъесул дин махсароде гъабулел, аварагзабаде данде рахъунел ягъудиязе жинца унтизабулеб жужахІалъул гІазаб букІине буго.

Параб мацІалда «رَاعَتَا» ва «أَنْظَرْنَا» абураб кІиябго рагІи цого магІнаялда буго: ниж дагъаль те абураб магІна. Ягъудияз доб «рагІина» абураб рагІиялъул жинца ахІмакълъиялда тІоритІел гъабулел цогиги магІнаги босун, гъелдалъун кІалъалел рукІана аварагасда ва муъминзабазда. Гъедин бугелъул доб «рагІина» абураб рагІино абуге абун амру гъабулел буго Аллагъас муъминзабазда. Цоги гъел ягъудияз бусурбабазе салам кьолаго «ассаму гІалайкум» абулел букІана «ассаламу» абулел бакІалда. Гъеб рагІиялъул магІна буго «нужее хвел буго» абураб. Аллагъасул свалат салам лъеяв Аварагас асхІабзабазда رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ абун ягъудияз доб рагІи абураб мехаль гъелда данде «ва гІалайкум» абе абун. Цинги гъелъул магІна лъугъула «нужееги буго хвел» абураб.

105. Жидеда тІехъ рештІараб агълуялъеги, гъединго мушриказеги бокъуларо (гъезул капурзабазе бокъуларо) нужеда БетІергъан Аллагъасул рахъальан лъикІаб жо рештІизе: нужехъе авараг вачІизеги, Къуръан рештІизеги. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ

مَا يُوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ
خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ
مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١٠٥﴾

жиндир цІоб-рахІматалда жиндие вокъарав чи хасс гъавула: гъел китабиязда яги мушриказда гъикъулеб, гъезулгун данде балеб щибго жо букІуларо, ПадегІанав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ муъминзабазе

ц1обал г1ат1идав, гъезие лъик1лъи к1удияв вуго.

106. П1адег1анав Аллагъас цо аят насхо *مَا تَسْخَمُ مِنْ آيَةٍ أَوْ نَسِيهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَا أَوْ فِئْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٦﴾ гъабун (маг1на хвезабун) цоги аят решт1индал ягъудал к1алъана: «Балагъе гъав аварагин вугев чиясухъе: жакъа бицараб жо метер хвезабулеб буго, жиндир асх1абзабазда жакъа цо амру-нагъю гъабулеб буго, хадуб гъелдасан бат1ияб гъабулеб буго. Гъаб Къуръан гъес жинцаго ургъулеб жо буго»-абун. Цинги П1адег1анав Аллагъас гъезул раг1и хвезабун абун:

Дица цо аяталъул маг1на хвезабун цоги аят решт1ани, яги цо аяталда х1укму гъаби тани, цоги гъелдаса лъик1аб яги гъелда рельъараб х1укму ва амру решт1изабула, муъминзабазе дунял-ахираталъул лъик1лъи бугеб, яги гъездаса цо къварилъи борхула, яги гъезие кири ц1ик1к1изабула. Дуда лъаларищ Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (ва киналниги муъминзаби) П1адег1анав Аллагъ кинабго жоялда жиндир х1ал к1олев вук1ин ва жиндие бокъараб жо бокъухъин гъабулев вук1ин. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан лагъзадерие жинда жаниб маслах1ат, лъик1лъи бугеб жо гурони бук1уларо.

«Насхо» гъаби абураб раг1иялъул маг1на буго цо жо хисизаби, цо жоялъул бак1алда цоги жо лъей. Къуръаналъул аят насхо гъабун абураб мехаль гъелъул маг1на бук1ула цо пуланаб х1укму хисизабун цоги х1укму гъаби. Гъаб насхо гъаби бук1уларо диналъул аслуялъуль: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рит1ухъ гъави, ахираталда иман лъей ва гъезда рельъарал жалазуль. Гъединго насхо бук1уларо аварагзабазул ва ццересел умматазул къиссабазульги. Насхо бук1ула инсанас гъабулеб пишайлда хурхараб шарг1ияб х1укмуялъуль.

Гъедин насхо гъабун Байтул-мукъадасалда руссун как бай Маккайлда руссиналъул аяталдалъун. Васият гъабе абураб аяталъул х1укму хисизабун ирсалъул аятаздальун. Капурзабазда ва мушриказда рагъ гъабуге абулел аятазул х1укму насхо гъабун гъезда рагъ гъабе абулел аятаздальун. Гъалда рельъарал цогиги ширг1иял х1укмаби руго исламалъул авалалда рук1аралдаса хадуб ц1ияб х1укму гъабун хисизарурал. П1адег1анав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца шарг1ияб нух лъолев Х1аким. Гъесул ихтияралда бук1ула жиндие бокъараб х1укму хисизабизеги. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасеги ихтияр бук1ана жинда вах1ю гъабураб мехаль х1укму хисизабизе. Хирияв авараг хун хадуб шарг1ияб х1укму хисизабуларо ва Къуръаналъулги х1адисалъулги

цониги хӀукму хвезабуларо.

107. Дуда лъалариш МухӀаммад
 جَلَّ جَلَالُهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ПӀадеГӀанав Аллагъ
вукӀин зоб- ракъалгъул ханлъи жинда
кодоб бугев. Нужее цоги щивго чи
гъечӀо жинца квербакъулев ва нужее
лъикӀлъи гъабулев, цохӀо Аллагъ гурев.

ПӀадеГӀанав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго кинабго жо бижи ва гьелгъулъ
 гъабулеб тасарупги (хис-бас гъаби). Жиндие бокъараб хӀалалъ гъаб
 гӀалам бижидал, жиндие бокъарав бахъибугев гъавула, аварагасда
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лгъун, гьесда нахърилгъарал АсхӀабзабигӀадин
 رَضِيَ اللهُ عَنْهُ. Жиндие бокъарал бахъикъосарал гъарула, Къуръанги аварагги гьереси
 гъавурал ягъудиялгӀадин. Гъединго жиндие бокъараб жо хӀалал гъабула,
 жиндие бокъараб хӀарам гъабула. Аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рештӀизабулеб
 Къуръанги жиндие бокъухъин рештӀизабула: **Аллагъасда щивго чияс**
гъикъуларо гьес гъабулеб жо щиб абун, гӀадамазда ахираталда
гъикъъизе буго жидер гӀамалаздаса. (Суратул Анбия 23 аят)

Гъаб хӀикмат бичӀчӀараб мехаль, муъминзабазда пӀадаб буго жидехъе
 бачӀараб амру-нагъю тӀубай, аваргасда нахърилгъин ва ягъудияз гӀадин
 дин махсароде гъабулел суалал къечӀого теӀ.

108. Яги нужее бокъуниш бугев я
гъал муъминзаби, нужецаги гъикъъизе
аварагасда нужеда цере рукӀараз Муса
 عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда гъикъараб гӀадин.
Жинца иманги кьун купру босарав чи
тӀубанго битӀараб нухдасан кьосарав вуго.

Гъаб хӀалл букӀана аврагази ритӀухъ гъаричӀого, гьезда
 нахърилгългъинчӀого, гьезда данде къецандулел гӀадамазулги.
 Аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хӀалбихъизе, гъев гӀодовеГӀан гъавизе гъикъарди
 гъукъун рештӀана гъаб аят. Гъеб гӀамал букӀана ягъудияз Муса
 عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда данде гъабулеб. Гъединго гъаб аяталъ тӀорител гъабулеб буго
 Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалгъан хӀукму рештӀичӀеб жоялдасаги гъикъарди
 лъикӀаб гъечӀольялда: Аллагъасул свалат салам лгъев аврагас
 асхӀабзабиги رَضِيَ اللهُ عَنْهُ нахъечӀван рукӀана гъедин гъикъардиялдаса.

109. Китабиязул гӀемерисезе бокъун
буго нуж иман лгъун хадур гьелдаса
руссун капурзабилгъун лгъугъизе. Гъеб
бокъьялъе гӀиллаги буго жиде
хӀакъаб жо баянлгъун хадубги гьезул

أَلَمْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ
 وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٧﴾

أَمْ تَرِيدُونَ أَنْ نَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا
 سَأَلْ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ ۗ وَمَنْ يَتَّبِعِ الْكُفْرَ
 بِالْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٨﴾

وَدَكَيْتُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُّوكُمْ
 مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ فَعَارًا حَسَدًا ۖ مِمَّنْ
 عِنْدَ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ

нужедехун бугеб хІасад ва хІалхубльи. Гьеб хІакъаб жо буго хирияв авараг صلى الله عليه وسلم ва гьесул асхІабзаби رضي الله عنه хІакъаб диналда рукІин. Гьеб буго китабиязе захІматльун бугеб жо. Нуж гьезда тІаса лъугъа ва гьез нужее гьабулеб къварилъиги данде жаваб къечІого те, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее цо амру бачІинегІан. ХІакъльунго тІадегІанав Аллагъ жиндир кинабго жоялда хІал кІолев вуго. Гьел бусурбабазе къварилъи гьабулел гІадамаздаса Аллагъас щим босила жиндие бокъараб мехаль, гьесдаса гьел рорчІиларо.

110. Нужеца паризаял какал рай, паризаяб закатги къе. Гьебгуребги суннатаб гІамал гьабун гьабураб лъикІльиги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскІоб нужеда батизе буго. хІакъльунго Аллагъ киналго нужер гІамалал рихъулев вуго, ва нужее гьелда данде мустахІикъаб жазаъ гьабизе бугев вуго.

Гьедин бугельзул, щибго мунпагІат гьечІеб дагІба-къец ва гьикъардиялда рукІинчІого ахираталда нужее хайир бугеб, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разильунеб гІамал гьабиялда тІад чІей гьабе.

111. Жидехье тІехь къураз абулеб буго алжаналда жанир лъугъизего гьечІо Мусал яги ГІисал диналда рукІарал гІадамал гурони абун: гьаб буго гьез хьул гьабулеб ва гьезие бокъулеб жо. Дуца гьезда абе МухІаммад صلى الله عليه وسلم:

Нужеца бицунеб жо битІараб батани нужер хІужа бачеха абун.

112. Гьеб алжаналда лъугъуна жинца бацІадго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, гьесие гІибадат гьабурав чи. Жинца шаргІалда рекъон лъикІаб гІамалги гьабурав. Гьев чиясе буго Аллагъасда аскІоб ажро ва алжан. гьел гІадамазе ахираталда щибго хІинкъи гьечІо ва гьел сунцаго пашман гьаризеги гьечІо.

Нилъеца гьабураб гІамал къабул гьабиялъе кІиго шаргІ буго: цо буго гьеб гІамал гьоркъооб щибго жо гІахьал гьабичІого цохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб букІин. КІиабилеб буго гьелб гІамал битІараб, шаргІалда рекъон ккараб букІин. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ихласалда (ракІ бацІацІадго)

الْحَقُّ فَاعْقُوا وَأَصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٩﴾

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
وَمَا تَقْدُمُوا لَأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ
عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٠﴾

وَقَالُوا لَنْ نَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَأْمُونًا
هُودًا أَوْ نَصْرًا مِنْ رَبِّكَ إِنَّمَا يُهْمُ قُلُوبَهُمْ
بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١١١﴾

بَلَىٰ مَنْ أَسْأَلْهُ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ
عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١١٢﴾

гъабуниги, шарҗалда рекъон ккечӀони гъеб җамал къабул гъабуларо. Гъельие далил буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хӀадис: «Жинца җамал гъабурав чи, гъеб җамалалъе нилъер амруги (хӀужа далил) гъечӀеб, гъеб җамал нахъчӀвала» абун. ХӀадис Муслимица бицана.

Масала: китабиязул кашишаз Аллагъасе ﷺ җоло җамал гъабулеб бугониги, гъезул гъеб къабул гъабуларо: гъезда тӀадаб бугельзул МухӀаммад ﷺ аварагасда иман лъезе ва гъесда нахърильльӀине.

113. Ягъудияз абуна насранияз

гъабулеб дин битӀараб гъечӀин,

насраниязги абуна ягъудияз гъабулеб

дин битӀараб гъечӀин. Гъаб кӀиябго

къокъаялъ Инжил ва Таврат тӀехъги

цӀалулеб буго.

гъеб тӀехъалдагӀамалгъабулеб букӀарабани

гъез цо-цазул дин битӀараблъун гъабизе

кколаан ва Мусадаги Ғисадаги عَلَيْهِمَا السَّلَام кӀиясдаго иманги лъезе

кколаан. Китабияз абуралда рельльӀараб жо абулеб буго җарабиязул

мушриказги, цогидал жидехъ тӀехъ рештӀинчӀел җадамазги. Гъел

җарабияз абуна МухӀаммад ﷺ аварагъечӀин ва хӀакъаб дин

малъулев гъечӀин. ҒадегӀанав Аллагъасе ﷺ ахир къиямасеб

къоялъ хӀукму гъабизе буго гъел китабиял хилипӀараб жоялъуль

Гъеб къоялъ кинабго жо загъирлъула ва цивасе жиндир җамалалда

рекъараб жазаъ гъабула, цохӀониги чиясе цоги чиясул мунагъазул

җакъубаги гъабуларо.

114. Жиндир зулмо кӀудияв щивха

вукӀинев, жинца масжидазда жаниб

Аллагъасе ﷺ җибадат гъабизе

гъукъулев ва гъел масжидал

риххизаризе живги хъвадулев

чиясдаса?

(Румаца байтул-мукъадас биххизабиялда рельльӀун ва Къурайшазул

мушриказ КагӀбаялда җибадат гъабизе муъминзаби гъукъиялда

рельльӀун). Ай гъаб цӀакъ кӀудияб купру ва зулму буго.

Гъел җадамазда тӀадаб букӀана Аллагъасул ﷺ рукъзабахъ

Аллагъасдаса хӀинкъун, гъесие җибадат гъабизе лъугъизе. Гъел

рукъзал риххизе ва чӀунтӀизе гъарулел җадамазе дунялалда

җодобегӀанлъи ва хӀакъирлъи буго, ва ахираталда гъезие

жужахӀалъул кӀудияб җазабги букӀине буго.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصْرَىٰ عَلَىٰ شَيْءٍ

وَقَالَتِ النَّصْرَىٰ لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ

وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ ۚ كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ

لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ ۚ قَالَ اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٣﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن مَّنَعَ مَسْجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ

فِيهَا اسْمُهُ، وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا ۗ أُولَٰئِكَ مَا كَانَ

لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا أَنْ يَفِيتَ لَهُمْ فِي

الدُّنْيَا خِزْيٌ ۗ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾

Къатадатица абуна: Аллагъасул ﷺ тушбаби насранияз кумек гъабуна Бухтанасар абулев мажусиясе боялги рачун Байтул-мукъадас биххизе вачиндал. Гьелъие гиллаги буклана ягъудияз ЯхIя авараг чIваялда ццим бахъин.

Ибну жаририта абуна: гъаб аяталда бицен гъабурал гIадамал руго Къурайшиязул мушрикал, МухIамад авараг ﷺ ва гьесул асхIабзаби ХIудайбияталъул сулхI гъабураб къоялъ Маккаядла жанир лъугъине жидеца гъукъарал» - абун.

115. ПадегIанав Аллагъасе ﷺ
буго бакъ баккулеб рахъги ва бакъ
гIерхъуллеб рахъги. Гьединго кинабго
жоги. Нуж гIибадат гъабизе кинаб

وَاللّٰهُ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهَ
 اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

рахъалде руссаниги гьенив Аллагъ вукIула ва гьесда нуж
рихъула, нужер гIибадатги бихъула. ХIакълъунго Аллагъ ﷺ
жиндир цIоб-рахIмат гIатIадав вуго, гьеб кинабго гIаламалда
щолев вуго ва кинабго махлукъаталъул ахIвалал жинда лъалев
вуго.

Гъаб аят рещтIизабиялъе сабаб бицунаго гIалимзабазул гIемерал хилапал руго. Цюз абуна гьеб букIанин как гIад лъураб заман, къибла кинаб рахъ бугеб бицинчIеб. Цюз абуна гъаб аят бугин сапаралда рукIун, бецаб бакIалда рукIун, къибла лъачIони бокъараб рахъалда русун как базе бегъиялъе далил абун. Гъаб аят насхо гъабуна КагIбаялде руссун как базе гIадаблъун гъабурал аятаз.

116. Ва гьел мушриказ абуна
Аллагъас жиндие лъимал гьарунин
абун. Жив вацIадав вуго Аллагъ
ﷺ мушриказ гьесда гIунтIизабул

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ لَبِئْسَ لَهُ مَا فِي
 السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلُّ لَهٗ قٰنِيْنُوْنَ ﴿١١٦﴾

гьересиялдаса. БетIергъан Аллагъ щибго жоялда хIажатав
гьечIо.

Зобал ракъазул ханлъи гьесда кодоб буго, гьениб жаниб бугебщинаб
жоги гьесул мулк буго ва кинабго жо Аллагъасе мутIигIаб буго.
 Гьес жиндие бокъухъин бижараб буго ва бокъараб къадарги гьелъие гъабураб буго. Аллагъ жиндие гIибадат гъабизе хIакъав БетIергъан вукIиналдаги мутIигIал руго. **Ахираталдаги кинабго махлукъ**
Аллагъасе хIелун мутIигIлъун букIине буго.

Ягъудиязул мушриказ абуна малаикзаби Аллагъасул васал ругин абун цогидал мушриказ абуна маликзаби Аллагъасул ясал ругин абун. Гьал киналго гьереси гьарун рещтIизабуна гIадегIанав Аллагъас ﷺ гъаб цебе араб аят.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв Аварагас бицараб къучлаб хIадис буго: «Цониги чи гъечIо жинда рагIизабун жиндие заралияб жо бицулеб мехаль, гъелда сабро гъабулев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ сабро гъабиялда рельлъун. Капурзабаца абулеб буго гъесул лъимал ругин абун. Цингиги Аллагъас гъел капуразе ризкъиги къолеб буго ва сахлъиги къолеб буго»-абун.

117. Жинца зобал ракъал рижарав вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ, цебехун щибго мисал сурат гъечIого, жиндие бокъараб хIалаль.

بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿١١٧﴾

ТIадегIанав Аллагъас цо иш лъугъизе

хIукму гъабураб мехаль гъеб хIукму тIубазабула цохIо «кун»

абураб рагIиялдалъун (мун букIа, мун лъугъа) ва гъеб Аллагъас

جَلَّ جَلَّالَهُ хIукму гъабураб, гъесие бокъараб жо лъугъуна.

Хирияб Къуръаналда жаниб: «кун абула»-ян абиялдаса мурад буго нильер тIакълюялда рельлъун, нильеда бичIунеб хIалаль хабар бицин. Гъедин гъечIебани ТIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб «кун»- абиялдаги хIажатав гъечIо. Гъесие бокъараб жо гъеб бокъараб лахIзаталь лъугъула.

118. Жидеда тIехъ рештIичIел

мушриказ абулеб буго: «нижедаги

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ кIалъалевани вахIю

рештIунебани мун авараг вугин абун.

Яги цо тIаламаг бачIунебани дур

аварагIги ритIухъ гъабун. Гъеб рагIи

буго жудер тIамал кIодолъун хIал

хъублъун абулеб рагIи. Гъал мушриказ абуралда рельлъгараб жо

абуна гъезда церехун рукIарал къавмазги, аварагзаби гъереси

гъарун, гъезда иман лъезе чухIун. Дол цересезулги гъазулги

ракIал цIакъ цо-цазда рельлъгарал руго: инкар кквеялъуль,

жагъиллъиялъуль, бещIгъиялъуль, аварагзаби гъереси

гъариялъульги. ХIакълъунго дица мухIканал далилал ва

хIужаби рачун руго хIакъаб жо лъазе бокъарал ва жидеда хIакъаб

жо лъалел чагIазеги. Гъел киналго хIужабаз гъезда бицунеб буго

мун хIакъав авараг вукIин.

119. ХIакълъунго дица мун витIана

МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ исламимияб динги

босун, Къуръанги къун, муъминзабазда

алжаналдалъун рохел бицуневлъун,

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَنْزِيلًا آيَةٌ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَبَهتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿١١٨﴾

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْئَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ ﴿١١٩﴾

капуразе ва мушриказе гІазабалдалъун хІинкъи кьолевлъунги. Ва дуда гъикъизе гъечІо, дуда гІайибги букІизе гъечІо дуца хІакъаб жоялда ахІун хадуги гъелда рачІинчІого жужахІалъул агълолъун ккаразул.

120. Ягъудалги насраниялги кидаго дуда разилъуларо ва дуда нахъги рильлъунаро, мун гъезул мекъаб диналде вачІинегІан. Дуца гъезда абе МухІаммад صلى الله عليه وسلم: «ХІакъаб дин исламияб дин буго ва гъеб

Аллагъас къураб битІараб нух буго, гъеб тун батІияб жо ва цогидал киналго динал къосин буго»- абун. Гъаб хІакъаб амру духъе бачІун хадуб ва дуда гъеб лъан хадубги мун гъел ягъудазул ва насраниязул пасадал харбазда ва гъезул напсазе бокъароб жоялда нахъ вильлъани, Аллагъасул гІазабалдаса мун цІунулев кумекчи вукІуларо ва две квер бакъулев чиги вукІуларо.

Гъаб жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв Аварагасда хитІаб гъабун абураб рагІи гъев авараг дозда нахъ вильлъиналда хІинкъун, гъесие хІинкъи кьолеб рагІи гуро. ГадегІанав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала жиндир авараг гІасильуларев ва амроялда хилифлъуларев вукІин. Гъаб хІинкъи къей буго гъев МухІаммад صلى الله عليه وسلم аварагасул умматалъе; гъаб хІакъаб исламияб дин бачІун хадуги гъел ягъудиязул ва насраниязул нухалда хъвадиялдаса цІунизе. Кинабго купру цо буго ва гъеб цо миллат буго. Кинаб кьокъаялда цадахъ кканиги гъезие бугеб хІукму абадияб жужахІ буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул къучІаб хІадис буго: «Дир умматалъул цо кьокъа кидаго тІаса инаро жидеца хІакъаб жоялъе гІоло рагъ гъабулеблъун ва гъел бергъунеллъунги рукІула. Гъезие щибго заралги гъабуларо гъездехун хилиллъун чІараз. Гъадин букІизе буго гъаб амро къиямасеб кьо чІезегІан»- абун.

Аллагъас ниль цІунаги купру-ширкалъул нухда ккеялдаса.

121. Ягъудиязул ва насраниязул цо кьокъа буго Къуръаналда иман лъурал ва жидеца гъеб битІун цІалулел: гъоркъоб жо течІого ва магІна хисизабичІого. Жидехъе къураб тІехъалда инкар ккурал гІадамал, цинги Къуръаналдаги инкар ккурал, гъел гІадамал руго жидер дунялги ахиратги гІадада хварал.

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ
تَتَّبِعَ وَتَلْتَهُمْ قُلْ إِنْ هَدَىٰ اللَّهُ هُوَ الْهَادِي
وَلَيْنَ اتَّبَعَتْ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ
الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن وِليٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٣٠﴾

الَّذِينَ ءَاتَيْنَهُمُ الْكِتَابَ يَتَوَّبُونَهُ، حَقَّ تِلَاوَتِهِ ۚ
أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۗ وَمَن يَكْفُرْ بِهِ ۖ فَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْفٰسِقُونَ ﴿١٣١﴾

Къуръан битӀун цӀали ва жиндир хӀакъ тӀубан цӀалиялдаса мурад буго гъеб Къуръаналда нахърильтьӀин. Къуръаналь хӀалал гъабураб хӀалал гъабун, хӀарам гъабураб хӀарам гъабун, амру-нагъю тӀубан, Ааллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ гӀибадат бацӀцӀад гъабун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хӀадис буго:

«Дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасул цӀаралдалъун гъедула дун: цониги чи гъечӀо, ягъудияв вукӀа яги насранияв вукӀа, жидеда дир хабар рагӀарал ва дида иман лъечӀел, жал жуужахӀалда лъугъунеллъун гурони». ХӀадис имам Муслимица бицана.

122. Я Исраилл лъимал! Нужеца цоги ва цогиги нухаль ракӀалда щвезабе дица нуже кьурал гӀемерал ва кӀудиял нигӀматал, ва нуж цогидал умматаздаса тӀокӀ гъарураблъьиги: аварагзаби ритӀун ва тӀахьбал решӀтӀун.

يٰۤاَيُّهَا اِسْرٰٓءِيْلُ اذْكُرْ وَاَنْعَمْتَ الَّتِيْ اٰتَمَمْتُ عَلَيْكَ وَاَنْتِ اَوَّلٰى فَصَلِّتُكَرَّ عَلٰى الْعٰلَمِيْنَ ﴿١٢٢﴾

123. Ва нуж гъеб кьиямасеб кьоялъул гӀазабалдасаги хӀинкъа, гъеб

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِيْ نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفْعَةٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿١٢٣﴾

къоялъ цо напсалъе цоги напсалъул жазаъ гъабулереб, гъеб напсалдаса

ришват, гӀакӀа ва цогидаб жо босулареб. ГьельӀие цоги чиясул шапагӀаталь муннагӀатги гъабулареб, ва жидее щибго квербакъьиги гъечӀеб.

Гъаб кӀиябго аяталда магӀна рельеъларал аятал цереги рачӀун рукӀана. Гъал такрар гъариялдаса мурад буго китабиял кантӀизари ва аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърильтьӀиялда гьесизари: жидер тӀахъазда гьесул цӀарги сипаталги, гьесул хӀакъьикъатги бицун бугельул ва жидеда гъев хӀакъав авараг вукӀинги лъалеб бугельул.

124. Ва дуца умматалда бице МухӀаммад

* وَاِذْ اٰتٰنَا اِبْرٰهِيْمَ رُبِّيْءًا بِكَمِيْنٍ فَاتَمَمْنٰهُ ﴿١٢٤﴾ قَالَ اِنِّيْ جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ اِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِيْ قَالَ لَا يَبْتَلِ اٰبَتَالَ الْعٰلَمِيْنَ ﴿١٢٥﴾

جَلَّ جَلَّاهُ : тӀадегӀанав Аллагъас

Ибрагъьим аварагасул хӀалбихьи

гъабураб заман, гьесда амру-нагъю

гъабун ва шаргӀиял тӀадкъаял гъарун.

Ибрагъьимица عَلَيْهِ السَّلَامُ жинда тӀад къараб жоги берцинго тӀубана.

Цинги БетӀергъанас Ибрагъьимида عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: Дица мун

гӀадамазе имамлъун гъавизехъин вуго, гьезда дин малъулев

аварагӀтӀун ва гьел дуда нахърильтьӀуневлъун»-абун.

Ибрагъьимицаги عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Дир наслоялдасаги гъаре, БетӀергъан, имамзаби (аварагзаби)» – абун. тӀадегӀанав Аллагъас

جَلَّ جَلَّاهُ абуна: «Гъаб дир къотӀи ва кӀудияб хиральӀи капурзабазе щоларо»-абун. Гьельул магӀна буго: дур наслоялдаса имамзаби

гъаризе руго, амма гъеб хиралгьи Дида мутИгГлъуларел зулмучаГазе буклизе гъечю.

ПадегІанав Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** Ибрагъим аварагасул хІалбихьи гъабуна абураб раГІиялъул маГІна гъечю гъев БетІергъан Аллагъ Ибрагъимица **عَلَيْهِ السَّلَام** гъабизесеб жо лъаларев вукІин, гъельзул маГІна буго гъеб иш халкъалда загъир гъаби.

125. Гъединго дуца уматалда бице

МухІаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** дица хираяб

КаГІба рукъ гъабураб заман, кинабог

рахъальан гІадамал жинда гІаде

рачІунеблъун ва жинда аскІор гІадамал

хІинкъичІого рукІунеблъунги.

Гъеб КаГІба рукъальзул хІурмаг кІодо

гъабун, гъелда аскІоб цо инсанас цоги инсанасе гІакъуба- къварилгьи гъабулароан жагъилаб заманаялъул гІарабиязги.

Дица гІадамаздаги абуна: «**Нужеца Ибрагъимил макъам** ккве гъелда аскІор чІун Ааллгъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** как балеб бакІлъун»-абун.

«Ибрагъимил макъам» абула каГІба рукъ балеб мехаль Ибрагъим авараг жинда гІад чІун вукІараб гамачІалда. Гъаб заманаль гъеб гамачІ каГІбаялъул рагъоялда дандбитІун, жинда гІад хассаб хІужра (къубба) гъабун буго. КаГІба рукъалда сверухъ гІаваф гъабун лъугъараб мехаль гъеб гамачІалда нахъехун чІун КаГІбаялда вуссун как базе суннатаб буго.

Ва дица амро гъабуна Ибрагъимида ва гъесул вас ИсмаГІилида **нужеца** гъеб КаГІба рукъ кинабГІаги чорокаб жоялдаса бацІад гъабе абун. МаГІनावияб чороклгьи буго Аллагъасда ширк гъаби, загъираб чороклгьи буго инсанасул ракІ къалеб щинаб жо.

КаГІба рукъ бацІад гъабеян амру гъабуна **гъениб** Аллагъасе ГІоло гІаваф гъабулел гІадамазе зарал бугеб жаялдаса. ИГІтикап гъабун гъеб масжидалда чІолел гІадамазе зарал гъабулеб жоялдасаги, ва **рукуГІ-сужда** гъабун как бан, цогидабги гІибадат гъабун КаГІба рукъги, сверун бугеб масжидги даимго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** рехсолеб бакІлъун гъабурал муъминзабазе зарал гъабулеб жоялдасаги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Ибрагъим аварагасул миллаталдаса руго ниль. Гъельзул маГІна буго гъаб исламияб дин ва гъельзул ГІемерисел хІукмаби Ибрагъим аварагсда Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** малъараб диналда рельлъарал, гъеб дин тІубазабулел рукІин.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугІаббасица абуна: Ибрагъим **عَلَيْهِ السَّلَام**

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمَّا وَاتَّخِذُوا
مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ

وَاسْمِعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ
وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

125

аварагасул Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІал бихъи гъабурал калимаби рукІана: Аллагъасул амруялда мутІигІлъун хъанчие лагълъи гъабулеб жиндир къавмалдаса ватІалъи. Залимав хан Намрузида цева чІей, гъесие Аллагъ цо вукіналье далилал рачун. Гъеб къавмальт кутакаб цаги бақун жив жанив рехизе хІукму гъабураб мехаль, гъеб хІинкъараб ва захІматаб амруялда сабро гъаби, цинги жиндир ватІан тун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналье гІола гъижра гъабун, Шамальул ракъалде ин.

Аллагъас жинда тІад къараб хІалалъ гІадамазе гъоболлъи гъаби ва гъеб гъоболлъи гъабиялье жиндир напс ва мал хІалтІизаби. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ вас хъвеелдалъун амру гъабидал гъелда сабро гъабун, амру тІубазе лъугъин. Аллагъасул салам лъеяв Ибрагъим авараг вуго суннат гъаби (обрезание) малъ-рас къунци, чорхол рацІцІалъи гъаби ва гъел гурел цогидалги жиндаса нилъее нухлъун бачІарав.

126. Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام аварагас
Аллагъасда гъарараб гІуж бице
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца дур
умматалда: «Я дир БетІергъан Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ! Гъаб КагІба рукъ бугеб бакІ ва
гъелда сверухъ бугеб ракъ дуца гъабе
жиндилъ баракат бугеблъун ва гъенир
гІадамал хІинкъичІого хІалхъон, божун рукІунеблъунги. Гъаб
ракъалда бугеб халкъалье дуца батІи-батІияб тІагІам ва пихъ
ризкъилъунги къе. Гъеб ризкъи гІемераблъун ва хІалалаблъун
дуда иман лъурал, дур аварагзаби ва дур тІахъал ритІухъ
гъарурал муъминзабазе къе»-абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абун: «Дица гъеб ризкъи дида инкар ккуруазеги къела, гъаб дуњялалъул рокъор ругел дагъабго заманаяль»-абун. Дица гъел рижун ругелъул ва гъезие ризкъи къуна абун дир мулкалье ва милкалье (боцІи-мал) кколеб щибго мукъсанлъиги гъечІельул. Цинги ахираталда купру-ширкалда чІарав чи дица жужахІалъул цІадул гІазабалъулъ ккезавила ва гъесие щибго хвасарлъиги букІинаро. ЦІакъ квешаб ахир буго инсанасе жужахІалда ккей ва цІакъ квешаб абадияб рукъги буго гъеб.

127. Гъединго кагІба рукъ балеб
мехаль Аллагъасул свалат салам
лъеяв Ибрагъим ва ИсмагІил (гъесул
вас) аварагас Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъари
гъабураб гІужги бице умматалье вагІзалъун ва пикру гъабизе
сабаблъун: Я нижер БетІергъан Аллагъ! Гъаб нижер гІамал дуца

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا
وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الشَّمْرِ مَنَآءَ مَنْ مِنْهُمْ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمْتِعْهُ قَلِيلًا
ثُمَّ أَصْطِرْهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَيَسَّ الْمَصِيرُ ﴿١٢٦﴾

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ
رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾

къабул гъабе.

Мун разилъиялъе сабаблъун ккезегъабе, Гадада хвараблъун гъабуге. **ХІакълъунго мун кинабго жо раГулев ва кинабго жо лъалев вуго.** Нижер Гамаалги бихъула дуда, дугІаги раГула ва нижер рекІел иманги, дуда хІели ва две мутІигІлъиги лъала.

128. Я нижер БетІергъан Аллагъ حَلَّ جَلَّالَهُ!

Дуца ниж кІиявго гъаве дур амруялда нахърилълъараздаса: тІубараб хІалалъ

дур ахІкамал Гаад росарал ва гьел

тІоразарулеллъун. **Ва нижер наслу-**

зурияталдасаги гъабе дуда мутІигІаб уммат. Дур къадро

кІодолъи лъалел, жал дур лагъзал рукІин лъалел ва две

мутІигІлъун, хІелун гІибадат гъабулел.

Ва дуца нижеда лъазабе две гІибадат гъабулеб къагІида. Гъеб

кагІба рукъалда хІажгун Гумра гъабулеб къагІидаги лъазе гъабе. **Ва**

дуца нижер тавбо къабул гъабе, нижер мунагъал чурун нижеда

мун гурхІа. ХІакълъунго мун цаКъ тавбо къабул гъабулев,

лагъзадерица тавбо гъабизе боКъулев **ва дуда иман лъурал**

лагъзадерида дунялалдаги ахираталдаги гурхІулев вуго.

129. Я нижер БетІергъан Аллагъ حَلَّ جَلَّالَهُ!

Гъаб кагІба рукъ бугеб раКъальул

агълуялда дуца авараг витІе: гъезухъе

дур дин босун ва гъезда гъорКъосан

жив вугев. Гъезие дур аятал цаІалулев

ва гъезул хІукму баян гъабулев. Гъезда дур тІехъ лъазабулев ва

гъелда рекъон гІибадат гъабизеги лъазабулев.

Гъав МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ авараг вуго, хирияб Къуръан жиндихъ кьун

гъеб Маккаялъул агълуялда ва кинабго Гааламалда расуллъун жив

витІарав ва жинца Аллагъасул حَلَّ جَلَّالَهُ каламалда рекъон, гъесие ГІибадат

гъабизе халкъ ахІарав.

Ва жинца кагІбаялда сверухъ бугеб агълу купру-ширкалдаса

бацаІад гъабулев. ХІакълъунго мун цаКъ гуч бергъарав хан вуго

дуда данде шивго чи вахъунарев. Дур гъабулеб ишалъуль цаКъ

хІикмат камилавги вуго: жинда жаниб маслахІат бугеб, цо мурад

бугеб жо гурони гъабуларев.

ГадегІанав Аллагъас حَلَّ جَلَّالَهُ Халилуллагъ жинда цар тарав (Аллагъасе

воКъулев) Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام жинда гъаризе виччана ва гъесда гъаниб

щебе хъвараб дугІаги раКІалда рехана (илгъам гъабуна), гъелда жаниб

бугеб кІудияб хІикмат нилъее загъир гъабун.

رَبَّنَا وَأَجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا
أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا
إِنَّكَ أَنْتَ الرَّحِيمُ ۝۱۲۸

رَبَّنَا وَأَعِثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ
آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝۱۲۹

Гъаб дугІаялдалъун Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагас гъарараб жоги хІакълъана, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб дугІаялгье жаваб гъабун: дунялалда бугеб кинабго батІи-батІияб тІагІам Маккаялда бачІуна, хирияв авараг МухІамадги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Маккаялда гъабун ва гъенив вукІадго аварагІыги къуна. Купру-ширкалдаса бацІцІад гъабун, цохІо Аллагъасе гІибадат гъабубеб бакІлъун КагІбарукъги гъабун. Киналниги бусурбаби жинда гІашикълъун рукІубеб, чанго нухаль зиярат гъабуниги ракІ гІорцІулареб ва чІалгІин бассунареблъун, гІадамазул ракІал жинда цІалеблъун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рукъги гъелда сверухъ бугеб Макка хІарамги, Мина, ГІарафа, муздалифаги гъабун.

130. Хирияв авараг Ибрагъимил
عَلَيْهِ السَّلَامُ диналдаса шивго чи вуссуларо,
 жив ахІмакъав, жинца напс хІакъир
 гъавулев вукІун гурони.

وَمَنْ رَّبَّعَبْ عَنْ مَلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ
 نَفْسَهُ. وَلَقَدْ أَصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّا
 فِي الآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٣٠﴾

Гъединал ахІмакъал руго ягъудиязул ва насраниязул МухІамад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасда нахърильлъинчІелги ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабун цогиги жолягье лагълъи гъабубел гІадамалги.

ХІакълъунго дица Ибрагъим авараг тІаса вицана ва хира гъабун гъаб дунялалда аварагІы къун, гІемерал умматазе эменлъун ва имамлъун гъабун. Гъев ахираталдаги свалихІиназдаса вукІизе вуго: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда гІагар гъарурал, жидее тІадегІанал макъамал ва Аллагъ разилъи бугел.

131. Ва гъев Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда
 Аллагъас абураб гІуж рехсе, умматалъе
 вагІзалъун: мун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ وَأَسْمِعْ قَالَ أَسْمَعْتُ رَبِّي
 الْعَالَمِينَ ﴿١٣١﴾

амруялда нахъвилълъа: гъесда мутІигІлъун ва цогідаб кинабго жо тун, Аллагъасул дин тІубаялда тІад чІа-абун. **Ибрагъимица абун:** «Дун гІаламалъулго БегІерганасе мутІигІлъана ва гъесул амруялда хІелун, мукІурлъун, нахъвилълъана»-абун.

132. Ва гъаб дица хъвадизабубеб
 дин ва миллат нужецаги гъабеян
 Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагас жиндир
 лъималаздаги васият гъабун. Гъесул
 вас ЯгІкъубицаги عَلَيْهِ السَّلَامُ гъабун гъебго
 васият. Гъес абун: «Я дир лъимал! ТІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
 нужее тІаса бищун буго Аллагъ цо гъавубеб исламйаб дин.

وَوَصَّي بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَنِيهِ وَيَعْقُوبَ بَنِي
 إِبْرَاهِيمَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمْ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ
 إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾

Вореха нужер цонигияв гьєб исламияб дин гьабулеллгьун гурони хоге ва нуж гьєб диналда даимлгье»-абун.

Жинда Аллагьасул салам лъеяв ЯгІкъуб вуго Байтул-мукъадас барав. Ибрагьим аварагас КагІба баялда ва ЯгІкъубица Байтул-мукъадас баялда гьоркъоб кІикього сон бугин абуна цо гІалимзабаца.

133. Нуж ЯгІкъуб عَلَيْهِ السَّلَام аварагасда аскІорищ рукІарал я гьал мушрикал ва капурал, гьєв ЯгІкъуб хвалда гІагарлгьун, гьєс лъималазда васият гьабулеб мехаль.

Ай нуж гьєнир рукІинчІо, амма нужеда гьєб хабар хІакъаб букІин лъала аврагзабаз бицунбачІараб бугельул. Гьєв ЯгІкъубица

жиндир васазда абуна: нужеца щиб жоялгье лагьлги гьабизе бугеб дун хун хадуб абун. Васаз абуна: нижеца лагьлги гьабизе буго дур ва дур умумузул Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ: Ибрагьимица, ИсмагІилица, ИсхІакъица жиндие лагьлги гьабурав цохІо Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вуго гьєв, жиндие шарик гьєчІєв ва ниж гьєв Аллагьасе мутІигІал руго»-абун.

Гьаб васият гьабиялдаса ва нильеда гьаб лъазабиялдасаги мурад буго, киналго аварагзаби Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавулел рукІин, киназулго дин ислам букІин ва цохІо Аллагьасе гурого, цоги батІияб жо гьоркъоб ккун, дин гьабизе бегьулареблги лъазаби. Дин абураб рагІиги ислам абураб рагІиги цого магІна буго: гьаб кІиябго рагІиялгьул магІнаги мукІурлгьун, мутІигІлгьун, нахьрилгьлгьин буго ва Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ кинабго амру-нагью тІубазаби буго.

Масала: дун бусурманчи вуго абураб рагІияль щибго мунфагІат гьабуларо, гьєс исламалгьул ахІкамал тІуразарулел гьєчІони. Дун Аллагьасул диналда вуго, яги гьєсие дин гьабулев вугин абураб мехаль, гьєв чи вукІине ккола киналго Аллагьасул тІадкъаял тІуралєв, как-кІал, закат-хІажги гьабулев. Аллагьасул дин цІунулев ва гьєлгьул тушбабазда вагьулев. Рақьалда тІад цохІо Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ гурони мутІигІлги, лагьлги бегьуларелгьул, гьєбги Аллагьасул амру бугельул, исламияб дин рақьалда букІиялгье яхІ бахьиги Аллагьасе гьабулеб диналгьул бицун кІудияб рукну (бутІа) буго.

Дин абураб рагІияль хІакъаб бугониги батІулаб бугониги цо жоялгье мутІигІлги, гьєлда нахьрилгьлгьин баян гьабула. ХІакъаб дин абураб мехаль гьєб дин Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ цо гьави ва гьєсие лагьлги гьаби

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتَ
إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِن بَعْدِي قَالُوا
نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ آتْرَاهِمَ
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ
مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾

буклуна.

134. Гьєб уммат: Ибрагъим авараг ва гьєсул наслуялгул аварагзаби ва муъминзаби, жал церехун арал лъиклаб уммат буго: нилъее нахъ рилтългьиналъе мисалъгунги руго. Гьєз гьабураб лъиклаб

نِيْلَكَ اُمَّةٌ قَدْ خَلَّتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُوْنَ عَمَّا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿۱۳۴﴾

гIамалалгул кири гьєзие букIине буго. Ва нужеца гьабураб лъиклаб гIамалалгул кириги ва квешаб гIамалалгул жазагIи нужее букIине буго. Ва нужеда гьикъизе гьечIо ахираталда доз гьабураб гIамалалдаса. Гьединго доздаги гьикъизе гьечIо нужер гIамалалдаса. Ахираталда Аллагъасда ццере чIолеб къоялъ щибаб напсаль жиндир жаваб къезе буго.

135. Гьаб аят рещтIизабиялъе сабаб бицана: ягъудиязул ГIабдуллагъ абулев чияс аварагасда

وَقَالُوْا كُفُوْا هُوْدًا اَوْ نَصْرُوْا تَهْتَدُوْا قُلْ بَلْ مِلَّةَ اِبْرٰهٖمَ حَنِيفًا وَّ مَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿۱۳۵﴾

абуна: «ХIакъаб тIоритIел ва хIакъаб дин гьечIо нижеца гьабулеб дин гурони. Мун нижеда нахъ вилълъгани мун витIун ккезе вуго»-абун. Гьадинабго жо абуна насраниязги. ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго.

Гьєз абулеб буго: нуж ягъудиязул яги насраниязул диналда рукIа, нуж ритIун ккезе ругин абун. Дуца гьєзда абе МухIаммад صلى الله عليه وسلم: ниж руго Ибрагъимил миллаталда ругел; ритIун чIарал, цохIо Аллагъасе حَمَلًا гурого лагълъйиги гьабуларел, киналго аваргзабазда иманги лъолел. Ва гьєв Ибрагъим عليه السلام авараг жинца ширк гьабулевлъгунги вукIинчIо, жидеца ширк гьабулезда гьоркъоса нахъеги ана. Нуж, я ягъудиял ва насраниял, гьєв Ибрагъимил диналда гьечIо, нужеца гьабулеб жоги батIулаб дин буго.

136. Нужеца китабиязда ва мушриказда абе, я гьал МухIаммад аварагасда иман лъурал гIадамал: «Нижеца Аллагъасда حَمَلًا иман лъуна ва нижеда рещтIизабураб Къуръаналдаги иман лъуна. Гьединго нижеца иман лъуна Ибрагъимида, ИсмагIилида, ИсхIакъида, ЯгIкъубида ва гьєсул лъималазул лъималаздаги рещтIизарурал тIахъазда»-абун.

قُولُوْا ءَاٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا اُنزِلَ اِلَيْنَا وَمَا اُنزِلَ اِلٰى اِبْرٰهٖمَ وَاِسْمٰعِيْلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَاَلٰسَبْاطِ وَمَا اُوْتِيَ مُوسٰى وَعِيسٰى وَمَا اُوْتِيَ النَّبِيُّوْنَ مِنْ رَبِّهٖمْ لَا نَفَرِقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَكُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿۱۳۶﴾

Ибнукасирица абуна: ЯгIкъуб عليه السلام аварагасул анцIила кIинго вас вукIана. Гьєзие лъималги гьаруна ва гьєб щибаб къокъаялда «сибтI»

абуна. Гадамазда жаниб анцила кIиго батIияб умматги (сибтIги) лъугъана абун.

«**Ва Муса** عَلَيْهِ السَّلَام аvaraгсухъе къураб Тавраталдаги, ва ГIиса аврагасухъе къураб Инжилдаги иман лъуна. Гьал гурелги цогидал аваргабахъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальъан бачIанщинаб жоялда нижеца иман лъуна, гъезул цонигиясда гьоркъоб батIалъиги гъабуларо»-абун.

Гьел киналго руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидеда божилъи гъабурал, халкъалде дин малъизе ритIарал гадамал. **Ва Нижги гъев Аллагъасе мугIигIал,** гъесул амруялда нахърилъльарал, гъесул аваргазабул عَلَيْهِ السَّلَام нухдаса хъвадулел руго. Гьел ягъудиял ва насраниял гадин Аллагъасул диналдаса бугеб цо жо ритIухъ гъабулел, цогидаб жо гьереси гъабулел, гьелда инкар кколел гъечIо ниж.

137. Гъаб нужеца лъураб хIалалъ иманги лъуни, ва нужгогадин Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ кинабго амруялда нахъги рилъани, гьел китабиял ва мушрикал битIараб нухда жал тIоритIарал рукIуна. Гьедин иман лъеялдаса руссун, чIухIун чIани, гьел гадамал хIакъаб жо къваригIарал чагIи гуру, гьел руго МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дудехун тушманлъи квей ва дургун дагIба бокъарал гадамал.

فَإِنَّمَا يُمِثِلُ مَاءً مِّنْ مَّاءٍ مَّنْ مِّنْ M

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун гъезул квешлъиялдаса цIунизе вуго МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва дуе гъес гIейи гъабизе буго. Ай Аллагъ вуго дуе кумек гъабулел ва квербакъулел. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда хIакъаб жо рагIулел, жинца гъеб къабул гъабулел вуго. **Жинда кинавго чиясул хъвади, гадамал-хасият лъалел вуго** ва щивасе гъесул гадамалда рекъараб жазаъ гъабизесевги вуго.

138. Гъаб ниж жинда ругеб исламияб дин буго Аллагъас нижер чорхоль бессараб, нижер сипатлъун гъабураб дин. **ГадегIанав** Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго бищунго лъикIав жиндир лагъзадерие лъикIаб, мустахIикъаб жо гъезул сипатлъун гъабизе. **Ва ниж гъев Аллагъасе гIибадат гъабулел руго,** гъев гуреб цоги жоялъе гIибадат гъабулел гъечIо.

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عٰبِدُونَ ﴿١٧٨﴾

139. Дуца китабиязда абе МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : **нуж нижее хIужа-далил бачун кIалъалелищ ругел БетIергъан Аллагъасул хIакъальуль:** **нуж ругин**

قُلْ أَنَحْنُ جَوْنَانِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَأَلَيْكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مَخْلُصُونَ ﴿١٧٩﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рокъулел, цогидал гъечІин абун. Нуж Аллагъасул лъимал ругин, аварагзаби нужедаса ругин, цогидаздаса гъечІин абун. ПӀадегІанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужерги нижерги БетІергъан вукІингун цадахъ ва ниль киналго гъесул лагъзалги рукІун. **Ва нижеца гъабураб гІамалалъул жазаъ нижее буго, нижеца гъабураб гІамалалъул жазаъ нижее буго. Ва амма ниж руго гъев Аллагъасе бацІцІадаб дин гъабулел:** гъесул аварагзаби ритІухъ гъарун ва гъев Аллагъ гуреб жоялъе гІибадат гъабичІого.

Нижее гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вокъиялъулъ ва гъесие мутІигІлъиялъулъ нижер ихлас буго (ракІ бацІцІалъи, хиянат гъечІолъи). Нижеца Аллагъасде щибго жо гІахъал гъабуларо гъесие гІибадат гъабиялъулъ. Нижеда гъев Аллагъ нижер Халикъ ва Разикъ вукІин якъинго лъала ва гъелда рекъараб гІамалги гъабула.

ИбнухатІибица абун: гъаб дунял кинабго бецІлъи буго, гІелмуялъул нур хутІизегІан. Гъеб гІелмуги гІадада хвараб жо буго, жинда гІамал гъабураб хутІизегІан. Гъеб гІамалги кинабго гІадада холеб буго, жиндиль ихлас бугеб гІамал хутІизегІан. Гъеб ихласги мацІалдалъун букІуларо. Гъеб ихлас щола Аллагъасе гІибадат гІемер гъабиялдалъун ва даимго гъев ракІалда чІезавиялдалъун-абун.

140. Яги нижецайщ абублеб, я гъаб китабияб агъло: хІакълъунго Ибрагъим, ИсмагІил, ИсхІакъ, ЯгІкъуб ва гъезул лъималги ягъудиял рукІанин абун, яги насраниял рукІанин абун.

Дуца гъезда абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«Нужищ ругел хІакъикъят лъалел яги Аллагъищ جَلَّ جَلَالُهُ вугев гъеб хІакъикъят лъалев?»- абун.

Аллагъас абун буго гурищ гъел аварагзаби исламияб диналда рукІанин ва гъел ягъудиял яги насраниял рукІичІин абун. **Жиндир зулмо цІикІІарав щивха вукІунев жиндие хІакълъунго лъалев, жидеца цІалулеб тІехъалда бугеб Аллагъасул рахъалъан бугеб нугІлъи бахчулездаса?** ГъечІо гъездаса зулмо цІикІІарал гІадамал.

Китабияз бахчана Инжил-Гавраталда МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ авараг вачІиналдалъун бицунеб рохел, ва гъез бахчулеб буго Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام ва цогидалги аварагзаби исламияб диналдалъун рачІарал рукІин, ва жегиги гъел ягъудиял, насраниял рукІанин абун гъересиги бицунеб буго.

Ва амма ПӀадегІанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъапулав гъечІо гъеб квешаб къавмаль гъабублеб гІамалалдаса. Кинабго гъезул гІамал бихъублеб

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ
وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا
هُودًا أَوْ نَصَارَى قُلْ إِنَّمَا أَعْلَمُهُمْ اللَّهُ
وَمَنْ أَظْهَرُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةَ عِنْدَهُ
مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾

ва лъалеб буго Аллагъасда, ва гъезие жидер гIамалалда рекъараб жазаъ гъабизе буго.

141. Доб цебе бицен гъабураб Ибрагъим аврагасул ва гъесул лъималазул умматал гъез гъабураб гIамалгун цадахъ жал цере арал руго. Гъел умматазе букIине буго жидеца гъабураб гIамалалъул жазаъ ва

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا
عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾

нужеги букIине буго нужеца гъабураб гIамалалъул жазаъ. Ва нужеда гъикъизе гъечIо доз щиб гIамал гъабураб абун, ва гъездаги гъикъизе гъечIо нужеца гъабураб гIамалалдаса.

142. ГIадамазул жидер лъай дагъал, гIакъло загIипаз абизе буго: «Гъев МухIаммадги ﷺ, гъесул асхIабзабиги ﷺ жидер къибляялдаса русинарураб жо щиб

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّيْتُمْ
عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ
الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٤٢﴾

бугеб? Киналго аварагзабазул къиблалъун жиб букIараб Байтул мукъадасалдаса щиб жоялъ гъел цоги рахъалде русинарураб?»- абун. Дуца абе МухIаммад ﷺ, «Бакъ баккул рахъги ва бакъ тIерхъул рахъги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго, гъев Аллагъас жиндие бокъарав чи битIараб нухда тIовитIула, ниж кинаб рахъалдехун русаниги БетIергъан Аллагъасе нижер гIибадат бихъула ва лъала»- абун.

Мадинаялде щун хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв Аварагас ва асхIабзабаз ﷺ цо лъагIелги башадабигIан заманаль (16-17 моцI) как балеб букIана Байтул-мукъадасалде русун. Хирияв авараг ﷺ жиндир хъуллъун, жиндие бокъун вукIунаан Маккаялдехун вуссун как базе: гъениб бугельул бищун цебесеб ва бищун хирияб Аллагъасул рукъ-кагIба.

ТIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезда кагIбаялде русун бай как абилелде щцебе рещтIараб буго гъаб аят, къибла хисизабураб мехаль ахIмакъал, мунапикъал чагIаз абизе бугеб жо бищун ва гъезие къезе кколеб жавабги бищун. Гъабги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул мугIжизат буго, гъалда жаниб хадуб букIунеб жо бищун бугельул.

143. Дица нуж хIакъаб динулисламалда тIоритIарал гIадинго, я гъал МухIаммадида ﷺ ва Къуръаналда иман лъурал муъминзаби, нуж лъикIаб, мисалияб умматлъунги гъаруна, къиямасеб

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا
لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ
الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي
كُنْتُمْ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ

къоялъ цогидал умматазул
 гIадамазе нугIзаллъун рукIизе:
 гъезухъе аварагзаби рачIиялъе ва
 гъезда Аллагъ цо гъавун гъесие
 гIибадат гъабеян абиялъеги. Нуж
 гъезие нугIзаллъун рукIула нужеца
 иман лъун бугельул киналго
 аварагзабазда.

Гъединго нужер авараг МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нуже нугIлъи
 гъабулев вукIизе вуго нужехъе Къуръанги бацIадаб суннатги
 швезабиялъе. Ва дица мун жинда вуссун вукIараб къибла хисиги
 гъабичIо, дида загъирго лъазегурони унгого иман лъурал,
 аварагасда нахърилълъулел гIадамал ва жидер иман загIипал,
 мунапикъал гIадамалги: цо дагъабго сабаб ккарабго дуда гIайб
 чIвалел ва динги реххун толел. Гъеб къибла хиси захIматаб
 масъалалъунги лъугъана цо къавмалъе. Амма жидер иман
 камилал Аллагъас жал гIоритIарал муъминзабазе гъеб амруялда
 нахърилълъин щибго захIматаб жо букIинчIо. Гъез хIикматал
 цIехолел рукIинчIо, щай? Сундуе гIоло? абун суалал къолел рукIинчIо.
 Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цо амру бицараб мехаль
 щибго шаклъи гъечIого гъелда нахърилълъунел рукIана.

ГIадегIанев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал гIадамазул иман гIадада
 хвезабуларо: ай гъезие мунапIат, маслахIат гъечIеб жо гъезда
 малъуларо: къибла хисана абун церекун рарал какал гIадада холаро.
 Гъаб рагIи Аллагъас рештIизабиялъе гIилла букIана, цо гIадамаз
 аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъикъи Байтул-мукъадасалда руссун как балел
 рукIарал ва гъеб хIалалъ хварал гIадамазе щиб букIизе бугеб абун.
 ХIакълъунго ГIадегIанев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир халкъалда цIакъ
 гурхIулев ва жиндир рахIиматал гIемерав вуго.

144. ХIакълъунго дида бихъана
 МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца бетIер эхеде
 бурхун мун зобалаздахун валагъулев
 гъеб къибла КагIбаялде сверизабизе
 бокъун. Дица мун вуссизавила мун
 разияб къиблаялда: Дур кIудияв эмен
 Ибрагъим аварагасул къиблаялда.
 Дуца дур гъумер ва черх буссизабе
 как базе вахъараб мехаль, масжидул
 хIарам (КагIба) бугеб рахъалда. Ва

مَنْ يَتَّقِ اللَّهَ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ
 لَكَبِيرَةً ۖ إِلَّا عَلَىٰ الَّذِينَ هَدَىٰ اللَّهُ وَمَا كَانَ
 اللَّهُ لِيُضِلَّ عَمَّا ارْتَبَ اللَّهُ
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ
 ١٤٤

قَدَرْتُمْ تَقَلُّبُ وَجْهَكَ فِي السَّمَاءِ فَلَمْ تَلَمَسْنَاكَ
 قِتْلَةً تَرْضَاهَا قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ
 الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا
 وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ ۚ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا
 الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ
 وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ١٤٤

нужецаги, я гъаб Мух1аммад ﷺ аварагасул уммат, нужер гъурмал Каг1баялдехун руссизаре как балеб мехаль, кире нуж рогониги.

Х1акълъунго жидехъ т1ехъ кьурал, гъеб ц1алулел китабиязда лъала гъаб кьибла каг1баялдехун сверизаби Аллагъасул جَلَّالَهُ امруялдалъун бугеб х1акъаб жо бук1ин. Гъедин лъалеб бугониги гъез г1адамал шақдаризарун, питнайлда ккезарулел руго. Аллагъ гъез гъабулеб жо лъаларев, гъелдаса гъапулав гъеч1о ва гъезие бук1изе кколеб жазаъ гъабулев вуго.

145. Бичасх1аги Мух1аммад ﷺ: мун гъеб китабияб агълуялъухъе г1емерал х1ужабиги рачун вач1аниги, мун жинда вуссараб кьибла бит1араб бук1ин ва гъеб Аллагъасул амруялдалъун бук1ин бицун, гъел дур кьибляялда нахърилъуларо. Ва мунги гъеч1о гъезул кьибляялда нихъвилъуневлъун, Аллагъас дуда Каг1ба рукъалда вуссаян амру гъабун хадуб.

Гъел китабиялги гъеч1о цоял цоязул кьибляялда нахъ рильлъунеллъун: Насраниял ягъудиязул кьибляялда нахърилъунаро ва ягъудиял насраниязул кьибляялда нахърилъунаро. Жудеда гъоркъоб бугеб тушманлъи ва х1ал хъублъиялъе г1оло, к1иябго къокъа бануисраилазул аварагабазул уммат бугониги.

Духъе х1акъаб амру бач1ун хадуб ва Жабраил вит1ун Къуръанги решт1изабун хадув мун гъел китабиязе бокъараб жоялда нахъвилълъани, х1акълъунго мун вук1уна зулму чаг1аздаса, дуца к1удияб мунагъ гъабун бук1унелъул.

Аллагъасда جَلَّالَهُ лъала авараг ﷺ гъезда нахъвилълъунареблъи, гъедин бугониги умматалъе ваг1за-насих1аталъе абуна гъаб раг1и. Ай жиндие хирияв аварагасе Аллагъас х1инкъи кьураб мехаль дол китабиязда нахъвилълъин, яги гъезда рекъон вук1ин к1удияб мунагъ бугин абун, гъаб хит1аб нильеда гъабураб бук1ин бич1изе ккола, ва нильлъ Аллагъасул тушбаби рокъун, гъелгун рекъон рук1изе бегъуларо.

146. Жидехъе т1ехъ кьурал китабиязул г1алимазе Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад авараг лъала жидерго лъимал лъалебг1ан лъик1. Тавраталда

وَلَيْنَ آتَيْنَ الْذِّبْتَ أَوْ تَوَأ الْكُتَبَ يَكُلْ
ء آيَةَ مَا تَبِعُوا قِتْلَتَكَ وَمَا أَنْتَ يَتَابِعِ
قِتْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ يَتَابِعِ قِتْلَةَ بَعْضٍ
وَلَيْنَ آتَبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ
مِنَ الْوَعْدِ إِنَّكَ إِذَا لَمَبْتَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٥﴾

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا
يَعْرِفُونَ آبْنَاءَهُمْ وَإِن فَرِيقًا مِّنْهُمْ
لَيَكْفُرُونَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْمُونَ ﴿١٤٦﴾

ва Инжилалда гьесул мухl канал сипатал рицун рукlун. Гьедин бугониги гьезул цо кьокьа хlакьаб жо бахчулел руго, жидеда гьеб льялебги букlадго.

Жудер ханльи, кьадро клодольи, жидее бугеб магlишатияб кумек тlаса ине бокьичlого, гьел капурльулел руго хlакьаб жоялда инкар ккун, жидеда нахьрилъльгаралги капур гьарулел руго. Гьал руго жидер дарамалъе кьарал, чlорого хутlарал гlадамал: дунялалда бугеб дагьаб рахlат босарал, ахираталда букlине букlараб алжанги кьун ва жужахlалъе жалги хlакьльгарал.

Гьаб аяталда жаниб жинда кантlизе рекьараб клуго жо буго.

Тlоцебесеб буго: Гlумарасхlабас Гlабдуллагь ибну Саламида رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ гьикьана (аварагасда иман лъун гьесда нахьвилъльгарав Мадинальул ягьудиязул гlалим вуго гьав): «Дуда Мухlаммад льялищ дурго вас льялеб хlалалъ?»-абун. Гlабдуллагьича абун: «Жегиги цlикlкlун ва лъикl льяла дида гьев Мухlаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Зобалазул жинда божулев Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام рештlана ракъазул жинда божулев Мусад عَلَيْهِ السَّلَام гьев аварагасул сипатал рицун. Гьездалъун дида гьев лъана ва дун щибго шакльи гьечlого гьев авараг вукlиналда божарав вуго»-абун.

Цинги Гlумар رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхlабас Гlабдуллагьил رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ бетlералда убач гьабун.

Кlиабилеб буго: Аллагьас عَلَّمَهُ ягьудиязул ва насраниязул гlалимзабазда цоги умматалъул гlадамазда чlвалелдаса цlикlкlун гlайиб чlвалеб буго, гьез хlакьаб жо лъан хадуб гьелда инкар гьабулеб бугельул ва гьеб бахчулеб бугельул. Жидеда льяраб гlелму бахчулел киналго гlалимзабазе бугеб хlинкьи кьей буго гьаб. Гьелда тlоритlел гьабулел аварагасул хlадисалги руго.

147. Гьаб дуда вахlю гьабураб

الْحَىٰ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَ مِنَ الْمُتَكِبِينَ ﴿١٤٧﴾

жо динальул ва кьибляяльул

хlакьальулъ, Аллагьасул عَلَّمَهُ рахьалъан бугеб хlакьаб жо буго, мун гьелда шакдарулездаса вукlунге.

Гьаб хитlаб Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасда гьабураб буго, амма гьелдаса мурад гьесул уммат буго. Хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жив шакдарулев вукlуларо, умматалда гьоркьор рукlуна иман заглпал, мунапикьал, капурал гlадамал. Гьезда хитlаб гьабулеб буго нуж шакдарулел рукlунгеян абун.

148. Щибаб умматалъе жидер кьиблагги жидер аварагги вуго, Аллагьасе гlибадат гьабизе гьезда нахьрилъльунел. Нуж

وَلِكُلِّ وُجْهَةٍ هُومُؤَلِّيٰهَا فَاسْتَبِقُوا
الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا كُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا
إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٤٨﴾

киналго лъик1лъи гъабизе цере кколеллъун рук1а, я гъаб Мух1аммадил ﷺ уммат. Нуж кире ругониги, киг1ан рик1кладал ракъазда ругониги, Бет1ергъан Аллагъас ﷻ нуж х1исаб- суал гъабизе данде гъаризе руго. Х1акълъунго Т1адег1анав Аллагъ кинабго жоялда жиндир х1ал к1олев, жиндие бокъараб жо гъабулев вуго.

149. Мун киве сапаралъе унев вуго ниги, кире нуж шваниги, как балеб мехаль нужер гъумер ва черх Каг1баялъул рахъалде буссине гъабе. Гъаб къибла сверизе гъабиялъул амро Аллагъасул рахъальан багеб х1акъаб амро буго. Т1адег1анав Аллагъ нужеца гъабулеб жо жинда лъаларев жив гъелдаса гъапулав гъеч1о.

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ قَوْلٍ وَجْهَكَ شَطْرَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ
وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾

150. Гъанжеги Аллагъас абулеб буго: Нуж кирехун сапараль унел ругониги нужеца как бай масжидул х1арамалъул рахъалда руссун. Кире нуж ч1ун ругониги, гъенибги как бай добго масжидул х1арамалъул рахъалда руссун: г1адамазул нужеца г1айиб ч1ван к1алъазе рес гъеч1ого бук1ине.

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ قَوْلٍ وَجْهَكَ شَطْرَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا
وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ، لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ
حُجَّةٌ إِلَّا الْآلِ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ
وَأَخْشَوْنِي وَلَا تَتَّبِعُوا نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ
تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾

Ягъудияз абич1ого бук1ине нижер диналда даг1баги буго бусурбабазул, нижер къибла масжидул акъсааялда руссун какги балеб буго абун. Маккаялъул ва цогидал мушрикацаги абич1ого бук1ине Мух1аммадица жив Ибрагъимил миллаталдаса вуго абулеб буго, амма гъесул къибла Каг1баялда вуссунев гъеч1о абун.

Гъел капуразул, мушриказул г1орхъолъа рорч1арал, жидеца цониги жо къабул гъабуларел г1адамал щиб бицунги нужеца къацандизе руго. Нужеца гъезул к1вар гъабуге ва нуж гъездаса х1инкъуге, дидаса х1инкъа нуж. Гъаб къибла нужер к1удияв эмен Ибрагъимил къиблалъун бук1араб каг1ба рукъалдехун сверизе гъаби нужеца дир ниг1матал т1оразе гъари буго ва дир рахъальан нужеца бугеб хиралъиги буго. Гъаб амро гъадин бугелъул нуж бит1араб нухда т1орит1ун ккей ва гъелда хъвади мурадги буго.

Г1алимзабаз абун: гъаб къиблаялъул бицун т1ат1алаго аятад решт1изаруна, гъеб Къуръаналда жаниб т1оцебесеб насхо бук1иналъ, гъелда г1адамал ругъунлъизе ва мут1иг1лъизе. Насхо абула цо х1укму

хвезабун цоги х1укму решт1иналда.

151. Нужее ниг1матал т1оразарун кьибла сверизабуна дица нужедаго гьоркъосан расулги

صلى الله عليه وسلم

вит1арав1адин, нужее дир

Къуръаналъул аятал ц1алулев, нуж

купро-ширкалъул чороклъиялдасаги рац1а1ад гъарулев, нужеда хирияб Къуръаналъул ах1камалги ва бац1а1адаб суннатги лъазе гъабулев ва жегиги г1емерал, церехун нужеда лъалел рук1инч1ел диналъул ва дуниялалъул ах1камал нужеда лъазарулев.

152. Дица нужее гъал к1удиял ниг1матал

къун ругелъул нужеца дун рехсе дие

т1аг1аг г1ибадат гъабун, дир амро

нагью т1убан, дица нужги рехсела нужее

г1емераб кири гъабун, нужер мунагъал чурун. Ва нужеца дир

ниг1матазе щукро гъабе, гъел ниг1матал дир рук1ин лъан,

гъезда данде рецц гъабун. Нужеца гъел ниг1матазда инкар ккоге

ва нужеца г1асилъабиги гъаруге.

Жинда Аллагъасул салам лъеяв Муса аварагас абуна: «Я дир Бет1ергъан Аллагъ кин дица две щукро гъабилеб»-абун. Мусад Бет1ергъан Аллагъас абуна: «Дуца кидаго дун рак1алда ч1езе гъаве, дун рехсе ва дуда дун к1очонге. Дуца дун рехсараб заман дие щукро гъабураб заман буго. Дуда дун к1очараб заман мун дида капурлъараб заман буго- абун.

Аллагъасе щукру гъаби раг1абазда лъун ва г1амалалдалъун бук1ула. Г1амал цадахъ гъеч1ел раг1аби Аллагъасул щим бахъиялда г1агарал рук1ула. Ниг1матазе щукру гъаби буго гъел ниг1матал Аллагъ разилъи г1алаб гъабун харж гъари. Сахлъиялъе щукру гъаби буго гъеб Аллагъасе г1ибадат гъабиялъе х1алт1изе гъаби. Г1елмуялъе щукру гъаби буго гъелда г1амал гъаби ва гъеб цогидазда малъи. Г1олохъанлъиялъе ва къуваталъе щукру гъаби буго гъеб Аллагъасул диналгье г1оло жигъад гъабиялда буссине гъаби ва жидее зулму гъабуразе квер бакъи гъабиялда буссине гъаби. Гъаб мисал буго Аллагъас къурал киналго ниг1матазе щукру гъабиялъул .

153. Я гъал иман лъурал г1адамал, нужеца дуниялалъул ва ахираталъул умуразулъ сабро гъабиялдалъун ва какал раялдалъун квербакъи г1алаб

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ

ءَايَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ

وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾

فَأَذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَأَشْكُرُوا لِي

وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ

وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٣﴾

гъабе. ХІакълъунго ПІадегіанав Аллагъ жудеца сабро гъабулел
гІадамалгун цадахъ вуго, гъезие квербакъулевльун, гъел
цІунулевльун, гъел гуч гъарулевльун вуго.

Сабро гъабураб мехаль инсан лъикІ лъиялда шола, гъалатІ заралалдаса
цІунаравльун вукІуна. Как баялъги инсан кинабго гІодобегІанаб
къабихІаб пишайлдаса нахъе чІвала.

Саброги лъабго батІияб буго: цо буго Аллагъасда гІасилтъичІого,
хІарамаб жо гъабичІого сабро гъаби. КІиабилеб буго Аллагъасе
тІагІат гІибадат гъабиялда тІад чІун сабро гъаби. Лъаббилеб буго
цо къварилъи, балагъ тІаде щведал сабро гъаби. Аллагъасе гІоло,
гъесда мутІигІлъун, гъесул амроялда нахъ вилъльун сабро гъабурав
чи хІисаб гъечІого алжаналда ина абунги буго.

154. Нужеца абуге я гъал муъминзаби,
Аллагъасе гІоло гъазават гъабулаго
шагъидлъун ккарал гІадамал хун ругин
абун, гъел шагъидзаби чІаго руго, амма
нужеда гъеб лъаларо.

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ
بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾

Имам Муслимица бицараб хІадисалда жаниб буго: «Шагъидзабазул
рухІал гІурччинал хІанчІазда жанир лъун алжаналда жанир жудее
бокъаралъул сверулел рукІуна. Гъезул чІолеб бакІ буго Аллагъасул
гІарщалда гъоркъ ругел чирхъазда. Гъенир гъел чІедал БетІергъан
Аллагъас гъикъула: «Щиб бугеб нужее бокъараб жо» абун гъез абула:
Я нижер БетІергъан! цогиги щиб нижее бокъилеб, цонигиязе къечІеб
гІемерал нигІматал дуца нежее къунги рукІадго абун. КІиго лъабго
нухаль гъеб суал жудее къедал ва жаваб гъечІого жал толареб
лъадал, шагъидзабаз абула: нижее бокъилан гъанжеги дунялалда
тІад руссине ва дур диналъе гІоло рагъун хвезе» абун. ПІадегіанав
Аллагъас гъезие жаваб гъабула: «Дир хІукмо буго хун хадур дунялалде
тІаде руссунареб» абун.

155. Дица нужер хІалбихъи гъабила я
гъал муъминзаби, дагъабго жоялдалъун:
хІинкъиялъул рахъалъан, яги

وَلَيَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ
وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ
وَيَشِيرُ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾

ракъизарун, яги къечезарун, яги нужер
боцІи тІаса ине гъабун, нужее вокъарав

чи хвезавун, нужер пихъал дагъ гъарун. Гъаб хІалбихъи гъабураб
мехаль жидеца сабро гъабурал гІадамазе дуца кІудияб рохел
бице МухІаммад ﷺ:

ахираталда кири ва алжан букІине бугин абун. Гъал къварильабазда
сабро гъабичІого, гъеб Аллагъасул хІал бихъи букІин лъачІого

ч1 вач1 вадарал г1 адамазе ахираталда г1 азабги бук1 ине буго.

156. Гьел г1 адамазда бице рохел, гьезда цо *الَّذِينَ إِذَا أَصَابْتَهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ*
къварилъи щвараб мехаль жидеца абулел: *وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ* ﴿١٥٦﴾

«Ниж, нижер хъызам боц1 игун цадахь

Аллагъасул милк буго, жиндие бокъараб

х1 укму нижее гъабулев ва жиндие бокъухъин гьеб х1 укму

г1 убазеги гъабулев. Ахираталда ниж киналго гьев Аллагъасде

русине руго х1 исаб мизан гъабизе ва жазаъ гъабизе»-абун

157. Гьал муъминзаби руго жидеда *أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ*
Аллагъасул ц1 об рах1 мат бугел ва *وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَذَكَّرُونَ* ﴿١٥٧﴾
Аллагъас жал реццарал. Гьел руго
х1 акъаб нухда г1 орит1 аралги.

Жинда Аллагъ разилъаяв Г1 умарасх1 абаб абуна: «Дида цониги къварилъи щвеч1 о, жинда жаниб лъабго лъик1 лъи бук1 ун гурони: дир диналъуль дида къварилъи щвеч1 о (гьеб жо лъик1 лъи буго), гьеб къварилъи цебеккун щваралдаса к1 удияб бук1 инч1 о (гъабги лъик1 лъи буго). Г1 адег1 анав Аллагъас нильеда щвараб къварилъиялда данде ц1 акъ к1 удияб жазаъ гъабулеб буго, гьебги Аллагъасул раг1 и буго: (цинги гъаб цебе хъвараб аят ц1 алана 157 аят).

Жинда Аллагъ разилъаяй Умусалматидаса х1 адис бицана: «Цо къоялъ дихъе Абусаламат вач1 ана (Умусаламатил рос) ва гьес абуна: Дида Бичасул авараг абулев раг1 ана: Цониги чиясде къварилъи щвараб мехаль гьес абун *«إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ»* абун, цинги гъаб дуг1 аги гъабун: Я дир Аллагъ дуца дун ц1 уне гъаб къварилъиялъуль квешаб ахиралдаса ва дие гьелдаса лъик1 аб жо хисун кье абун. Аллагъас гьесул дуг1 а къабул гъабила» абун.

Абусаламат хвараб мехаль дица гъадаб раг1 иги абуна ва дуг1 аги гъабун, цинги дида рак1 алдаги ккана: гъанже дие Абусаламатидаса лъик1 ав щив вук1 инев абун. Дир г1 идда г1 убан хадуб Бичасул аварагас дун жиндие ячине г1 алаб гъабун. Аллагъас дие цеве вук1 арасдаса лъик1 ав рос къуна» абун. Х1 адис буго къокъ гъабун хъвараб. Х1 адис имам Муслимица бицана

158. Гъаб аят решт1 айнабиялъе сабаб *﴿إِنَّ الصِّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَابِرِ اللَّهِ فَمَنْ*
бицун Анас *رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ* асх1 абаб абуна: *حَجَّ الْبَيْتِ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ*
нижеда рак1 алде кколеб бук1 ана *يَطُوفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ*
сафа ва марва муг1 рузда гьоркъоб *شَاكِرٌ لِيَمِّهِ* ﴿١٥٨﴾
хъвади жагъилаб заманалъуль жо бугин
ва исламалде русун хадуб гьенир

хъвадизе бокъун бук1инч1о. Цоги г1узро бук1ана гъеб к1иябго маг1арда мушриказ лъурал хъанчал рук1ин, жидеца гъезда кверал рахъулел, ва гъездаса баракат т1алаб гъабулел. Цинги т1адег1анав Аллагъас гъаб аят решт1изабуна:

Х1акъльунго Сафа ва Марва Аллагъасул диналъул г1аламатаздаса руго, гъелдалъун Аллагъасе г1ибадат гъабулел. Щив чи вугониги жинца Каг1ба рукъалда х1аж гъабун яги г1умра гъабурав, гъев чиясе мунагъ, къварилъи гъеч1о гъеб к1иялдаго гъоркъов жив хъвадунилан. Паризаял г1амалал гъарун хаду суннатал г1амалал т1аде цик1к1изаруни, гъесул г1амалалда данде г1емер кири гъабулев вуго Аллагъ **جَعَلَهُ** ва инсанас гъабулеб кинабго г1амал жинда лъалев вуго, щивниги чиясе кири мукъсан гъабуларо.

159. Дица решт1изабураб х1акъаб т1орит1елги, баянал г1аламаталги жидеца рахчулел г1адамал, Дица гъеб жидехъе къураб т1ехъалда жаниб баян гъабун бук1ун хадуб.

Масала жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул сипатал рахчи, гъев х1акъав аварав вук1иналда т1орит1ел гъабулел. Гъал г1адамал руго Аллагъас жиндир рах1маталдасан рик1к1ад гъарулел ва малаикзабазги, г1адамазги жал рик1к1ад гъарулел ва жидее наг1ана къолел; гъезул къабих1ал пишабазе г1оло. Аварасул сипатал рахчун, Тавраталъул х1укмаби хвезарун ва цогидалги жидерго дин хвезабулел г1амалал гъарун.

160. Амма жидеца тавбо гъабун квешаб г1амал тарал, жидер квешаб г1амалги лъик1алда сверизабурал, ва жидеца бахчулеб бук1араб жоги загъир гъабун баян гъабурал,- дица гъезул тавбо къабул гъабула, дун гъезда т1асаги лъугъуна, гъездаги гурх1ула. Дун ц1акъ гурх1улев ва ц1акъ тавбо къабул гъабулев вуго.

161. Х1акъльунго Аллагъасдаги гъесул расулаздаги, гъесул диналдаги инкар ккурал, тавбо гъабич1ого, иман лъеч1ого купруялда жалги хварал,- гъезда Аллагъасул ццим бахъи буго, киналго малаиказул ва г1адамазулги ццим бахъиги буго. Аллагъас гъел жиндир рах1маталдаса рик1к1ад гъарула,

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ
وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي
الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ
وَيَلْعَنُهُمُ اللَّعُنُونَ ﴿١٥٩﴾

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُّوهُمَا ۗ أُولَٰئِكَ
أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَأَمَانُوا وَهُمْ كُفَّارٌ
أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمُ لعنةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ
أجمعين ﴿١٦١﴾

гIадамаз ва малаиказ гъезие лагIнат ахIула. (проклятие нагIана).

162. Даимго рукIинелъун жужахIалда
лъугъязарула, гъезие щибго гIазабги бигъа
гъабуларо, ва гъел жужахIалда къогIизе

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَخَفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ
وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿١٦٢﴾

нахърахъун толаро. Ай, дуниялалдаса
ратIальаралго жал гIазабалъуль ккола.

ЛагIнат кьей абураб рагIиялъул магIна буго квешаб дугIа гъаби:
дуе нагIана батаги абураб рагIиялъул Аллагъасул ццим бахъаги дуда
абураб магIна гъабизе бегъула. Гъаб рагIи бусурманчиясул кIаллдиса
къватIиб гIумруялъго бачIичIониги гъесда кIал гъикъи букIине
гъечIо ва шаргIалда какараб жо буго лагIнат кьей. Киниги гIаммаб
хIалалъ капуразе ва мушриказе лагIнат кьей бегъизабун буго: гъез жал
рижарав, хъихъулев, хвезарулев БетIергъанасда инкар ккун бугелъул
ва жалго жидеца лагIнаталъе мустахIикъаллъун гъарун ругелъул.
Цо пуланав (жив лъалев) капурчиясеги лагIнат къечIого лъикI буго:
гъесул ахир кин кколеб Аллагъасда гурони лъаларелъул.

163. ХIакълъунго нужеца жиндие
лагълъи гъабизе хIакъав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо
Аллагъ вуго, жинца нуж рижарав, нуже
ризкъиги кьолев, жинда релъльгарав

وَالْهٰكُمُ اللّٰهُ وَحْدًا لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ
الرَّحِيْمُ ﴿١٦٣﴾

щивго гъечIев жиндир черхалъуль ва сипаталъуль ва пишабазуль.
Жив гурев цоги гъечIев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ: кинабго гIаламалда
жив гурхIулев, гъезие нигIматал кьолев ва дуниялалаги
ахираталдаги муъминзабазда жиндир гурхIел гIемерав.

Авараг صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Мадинаялда вугеб мехалъ гъаб аят рештIизабуна
абун рагIидал, Маккаялда ругел Къурайшиязул мушриказ абуна: гъаб
кинабго гIаламалъе цо Аллагъ кин гIолев абун. Цинги ГIадегIанав
Аллагъас гъаб халуб бугеб аят рештIизабуна Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда
ва гъесул хIал кIолъиялда тIоритIел гъабулеб:

164. ХIакълъунго гъал зобал-ракъал,
гъезда жанир ругел гIажаибал
махлукъалгун цадахъ, рижиялъуль ва
сордо-къо цоялъ цояб хисиялъульги
кIудияб хIикмат буго Аллагъ цо
вукIиналда ва гъес кинабго жоялъул
тадбир гъабулеб букIиналда тIоритIел
гъабулеб. ГIадамазе мунпагIат бугеб
жоялдалъун ралъдада гIад гумул
хъвадиялъульги: даран базар гъабизе

اِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاٰخِثٰفِ
الْبَلَدِ وَالنَّهَارِ وَاللَّيْلِ الَّذِي يَجْرِي فِي
الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ
السَّمٰوٰتِ مِنْ مَّاءٍ فَاَحْيٰى بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا وَاٰتٰتِ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّوَةٍ وَتَصْرِيفِ
الرِّيْحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرٰتِ بَيْنَ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضِ لَا يَلِيْكَ لَقَوْمٍ يَعْقِلُوْنَ ﴿١٦٤﴾

ва ралъдал ниглматал росизе,

Аллагъас **جَلَّالَهُ** зодисан цIад рештIизабиги, гьелдалъун бакъван, хур- хер гьечIого букIараб ракъ чIаго гъабун, гьелда тIад боцIуе, ва гIадамазе хур-хер, пихъал рижизариги буго Аллагъасул **جَلَّالَهُ** хIикмат ва гIаламат. Гьеб ракъалда тIад гIемерал батIи-батIиял рухI чIаголъаби тIиритIизариялъульги буго кIудияб хIикмат.

Жидер сипат батIиял, тIабигIат батIиял, черх батIиял: киназдо гьекъолеб лъимги цогояб букIун, кваналеб херги релълъараб букIун. **жиндиго бокъухъин гъури хисизабиялъульги:** гIуж хисизабун, рахъ хисизабун **жиндир амруялда рекъон, квегъун, зобал-ракъазда гьоркъорнакIкIал хъвадизариялъульги,-кIудиял гIаламаталруго Аллагъ **جَلَّالَهُ** цо вукIиналда ва гьесул хIал кIолъиялда тIоритIел гъабулел, жудеда жо бичIчIулел ва гIакъло бугел гIадамазе.**

Гъаб цохIо аяталда жаниб тIадегIанав Аллагъас **جَلَّالَهُ** жиндир махлукъаталъул гIажаибал жалазул микъго тайпа бицана, гьелдалъун Аллагъ цо вукIиналда тIоритIизе ва вагIза-насихIат босизе.

тIоцебесеб буго: зобал рижи ва гьезда жаниб бугеб бакъ, моцI, цIваби рижи.

КIиабилеб буго: ракъ бижи ва гьелда тIад бугеб ва жаниб бугеб жо бижи: борхатал мугIрул, гъваридал ралъадал, гучал гIорал, герчал рохъал, жавгъар-якъуталъул, гIарац-меседалъул ва цогиги гIемерал магIданал рижи.

Лъабабилеб буго: сордо-къо цоялъ цояб хиси: цояб халалъун цогигаб къокълъун, цояб гвангъун цогигаб бецIлъун, цояб инсанасе магIишат-яшав гъабизе санагIат бугеб, цогигаб гьесие рахIаталъе бугеб.

Ункъабилеб буго: ралъадалда тIад хъвадулел мугIрулгIадал кIудиял гуми: къай-матахIалъ жал цIурал, жидеца гIадамал ва хIайванал раччулел, цохIо гъуриялъ гьел ццерехун ва нахъехунги раччулел.

Щуабилеб буго: кинабго жо чIаголъиялъе сабаблъун гъабун бугеб цIад: жиндие бокъараб къадаралъ, бокъараб бакIалда Аллагъас **جَلَّالَهُ** жиб базабулеб.

Анлъабилеб буго: Аллагъас ракъалда тIад тIиритIизарун ругел гIемер батIи-батIиял хIайванал ва гIадамал: жидер къер, сурат, тIабигIат батIи-батIиял, гIажаибал гъунарал жидер чурхдузул ругел.

Анкъабилеб буго: гъури хъвадизаби. Гьеб гъури жиб берда бихъулареб гъава букIингун цадахъ цIакъ жиндир гуч бергъараб жо буго. Гьель мугIрулги риххизарула, гъветI-херги къолболъан бахъула, мина-милкги чIунтизабула, ралъадги багъаризабула. Гьеб гъури дунялалда чIаголъи букIиналъе чара гьечIеб сабабги буго: цохIо лахIзаталъ гъури чIчIани

рухI бугеб щинаб жо хвезе бегъула, кинабго жо махI цизеги бегъула.

Микъабилеб буго: жинда жаниб гIемер лъим бугел накIкIал. Щибго жоялъ кквечIого зоб-ракъалда гьоркъор чIчIун рукIунел, гьездаса чваххараб лъималь кIкIалал цезарулеб.

Жив цогояв Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** жив вацIцадав, жиндир гуч бергъарав вуго. Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** цовукIинлъазе гьалрехсарал ва цогиги гIемерал гIаламатал рукIаниги, гьесда иман лъоларел, гьевгун цадахъ цоги алагъзаби кколел мушриказул бицун, гIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

165. ГIадамаздаса цо къокъа буго

жидеца Аллагъги **جَلَّ جَلَّ** тун, жидее лагълъи гьабизе алагъзабилъун хъанчал ва гIадамал кколел.

Муъминзабазе Аллагъ вокъулев гIадин жидее гьел рокъулел ва гьезие лагълъи гьабулел. Кинниги жидеца цохIо

Аллагъасе гIибадат гьабулел, гьесда

иман лъурал гIадамал жидее Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** вокъин цикIкIарал руго гьел мушриказдаса.

Гьал купру-ширкалдалъун жидер напсазе зулмо гьабулел гIадамазда лъаллебани кинабго къуват ва къудрат Аллагъасда кодоб букIин ва ахираталда жидее гьабулеб гIазаб цIакъ гучаб букIинги, гьезда лъалаан кинаб къварилъи ва захIматлъи гьез жидерго напсазе гьабизехъин бугебали.

166. Щиб къо бугеб гьеб ахираталда

хIисаб мизан гьабулеб къо, ва кин

гьенир гIадамал рукIунеб бицун

Аллагъас абулеб буго:

Дунялалда жал церехъабилъун рукIарал,

жедеда хадур гIадамалги рильгъарал ва жидеца гьел къосинеги гьарурал гIадамаз инкар ккола жал нахърильгъун рукIарал гIадамаздаса. Гьел киназдаго бихъула Аллагъасул гучаб гIазаб ва гьеб гIазаб бихъидалго щивав жиндир напсалда машгъулгъун цо-цаздаса руссула, ва гьезда гьоркъор рукIарал бухъеналги къотIун ккола.

167. Цинги жал нахърильгъун рукIаразги

абула: «Нижее дунялалда гIад руссине рес букIарабани, нижецаги инкар кквезе гьел ниж къосизарурал гIадамазда, гьез нижеда инкар ккураб гIадин ва цохIо Аллагъасе лагълъи гьабизе»-абун.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُجُوا بِهِمْ كُحُبَ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ سِئِئْتِ الْأَبْنَاءُ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾

إِذْ تَبَرَّ الْأَذْيَانُ أَتَّبِعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ﴿١٦٦﴾

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّا كُنَّا كَرَّةً فَتَبَرَّ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّ وَأَمَّا كَذَلِكَ يُرِيدُهُمُ اللَّهُ أَغْمَأَّهُمْ حَسْرَتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴿١٦٧﴾

Гъедин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIадамазда бихъизабула жидер квешал гIамалазда лъун гъезда бачIунеб къварилъи, ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел жужахIалъе хIакъ гъарун, гъенире рехун хадур, къватIире рахъунелги гъечIо.

168. Я гъал гIадамал! Нужеца гъаб дуниялалда ругел нигIматаздаса кванай, гъел нигIматал нуже хIалалаллъун рукIун ва нужер черхалъе ва

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُنْوا مُتَّقِينَ فِي الْأَرْضِ حَلَلًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمُ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٦٨﴾

гIакълуялъе зарал гъабуларелги рукIун.

Ва нуж нахърилълъунге шайтIаналъул нухазда. ХIакълъунго гъеб шайтIан нужер хIакъаб, баянаб тушман буго, гъеб гъедин букIиналда нуж щибго шакълуге. Дагъабго гIакълго бугев чияса гъеб амру балъгоги хутIуларо.

Дуниялалда ругел нигIматал Аллагъас киназего гIам гъарун ругелъул ва кинавниги чи жиндие ризкъи къолеб, жив хъихъулев вугелъул, ПIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ киназдаго гIаммаб хитIаб гъабун абулеб буго нужеца нигIматаздаса кванай абун. Гъел хIалалаллъун рукIун абураб рагIиялъул магIна буго: Капурчияс нигIматал кваназе рукIин загъиралда, нилъеда бихъулеб бакIалда гъесие хIалалал ругеб гIадин. Амма ахираталда гъесие гIазабалъе рукIуна гъел: гъел нигIматал жиндие къурав БетIергъан лъачIелъул ва гъесие шукруги гъабичIелъул.

Абу гъурайратидаса бипараб къучIаб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Я гъал гIадамал! ХIакълъунго Аллагъас жив вацIадаб (лъикIаб) вуго ва Гъес лъикIаб, бацIадаб жо гурони къабул гъабуларо. ХIакълъунго Аллагъас иман лъурал гIадамаздаги амру гъабуна аварагабазда гъабураб амру. ПIадегIанав Аллагъас абуна: Я гъал аварагаби! Нужеца хIалалаб, бацIадаб жо кванай ва лъикIаб гIамалги гъабе абун. Гъединго Аллагъас абуна: Я гъалиман лъурал гIадамал! Нужеца хIалалаб, бацIадаб жо кванай, дIца нужеце къураб ризкъиялдаса – абун. Цинги аварагас цо чи рехсана жинцица халатаб сафар гъабулев, Аллагъасде гъарун зодихъе квералги ритIулев: «я дир бетIергъан, я дир бетIергъан» -абун, жив хIурул цIурав, жиндир расги хичарав (ай черх ва рас чуричIого гIемер заман барав) . гъесул квенги хIарамаб бугев, гъекъолеб жоги хIарамаб бугев, ретIулеб жоги хIарамаб бугев, жинда тIад хIарамаб жоялдалъун гъанги рекIарав. Гъадиनाव чиясе Аллагъас жаваб кинха гъабилеб!?! абун».

169. ХIакълъунго гъеб шайтIаналъу нужеца амру гъабула кинабго квешаб, къабихIаб жоялдалъун, ва гъель нуж

إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوِّ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** хІакъалгъуль нужедаго лъаларел жо бицизе тІамула.

Гъединаб макро цІик Іараб шайт Іаналда нуж мут Іиг Ілъуге. Аллагъасда унго-унго, камилаб иман лъурав чи шайт Іаналгъе мут Іиг І гъавизе кІоларо: гъелъие далил къуръаналгъул аят буго:

Гъеб иблисаль абуна: «Дица дур кІодолгиялдалгъун гъа гъедулеб буго кинабго Адамил насло къосизабилин абун, дуе тІагІат-гІибадат бацІадал лагъзал хут ІизегІан» (сурагу ссвад 82.83).

170. Гъел мушриказда абураб мехаль
нуж Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** рещтІизабураб
Къуръаналда нахърилъгъа абун, гъез
абула: ниж нахърилгъун руго умумуз
гъабулеб батараб жоялда»-абун. Гъезул

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا آتَيْنَا عَلَيْهِ ءَاءَ آبَاءِنَا أَوْ لَوْ كَانَ
ءَابَاؤُهُمْ لَا يَعْقُبُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾

умумал щибго жо лъаларел ва бит Іараб нухда тІорит Іичел
ругониги, гъезда нахъищ гъал мушрикал рильгъунел?

Глажаибаб жо гъечІищха гъадигІанго ахІмакъал гІадамал рукІин:
щибго жидеца гъабулеб гІамал щиб жодай абун ургъуларел? Гъаб
заманалгъи гІемерал руго гъезда рельгъарал гІадамал. Аллагъас
инсанасе гІакъло къун буго лъикІаб-къешаб жо батІа гъабизе ва,
хІайван гІадин цо гІадамаз цеве къотІун, гъез вачаралгъув унев чи,
хІайваналгъул сипаталда вукІула.

171. ХІакъаб жоялда инкар ккурал
капурзабазул мисал буго: гъезда
ахІулев, гъел Къуръаналда рачунев
чи вукІула хІайваназда ахІулев
вехъасда рельгъун: жидеда щибго

وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعُقُ
بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دَعْوَةً وَنِدَاءً ضُمُّ بِكُمْ عَمَى
فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٧١﴾

жо бичІуларел, ахІулеб гъаракъ рагІи гуреб. ТІадегІанав
Аллагъасул калам Къуръанги, гъелгъул мух Іканал, гъваридал
хІужабиги гъел капуразда рагІулел ругониги, гъел рекІель
риччалел гъечІо ва жидее гъезул щибго мунпагІатги гъечІо.
Гъел хІакъаб жо рагІуларел гІинкъал, бит Іараб нух бихъуларел
беццал, ва хІакъаб жоялдалгъун кІалгъазе лъаларел руго ва
жидеда хІакъаб жо бичІуларелги руго: гъеб бичІІизе жидеца
пикру гъабичІого ва тІалаб гъабичІого.

172. Я гъал иман лъурал гІадамал!
Нужеца кванай дица нужее къураб
ризкъиялгъул гъуинаб, лазатаб,
хІалалаб тІагІам. Ва нужеца
нужер БетІергъан Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ**

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كَلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ
مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ
إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾

щукруги гъабе гъел ниг | матал нуже кьурав ва нуж иманалда т | орит | арав, нужеца гъабулеб г | ибадат цох | о Аллагъасе гъабулеллгун нуж ратани.

173. Х | акългунго нуже х | арам гъабуна капурго хвараб жо, биги х | арам гъабуна, больонил гъанги х | арам гъабуна. Гъединго х | арам гъабуна Аллагъасул ц | аралдалгун гъеч | ого цоги щиб бугониги жоялгул ц | аралда, гъеб к | одо гъабун хъураб жо.

Х | арамаб сапаралда гъеч | ев, ц | огъодизе, гъачагълги гъабизе кьват | ив вахъинч | ев, жиндие кваназе х | алалаб жо щвеч | ого вакъун гъалагългизе г | агарлгъарав чи, гъесие мунагъ гъеч | о жиндир рух | хвасар гъабизе г | орц | изег | ан гъеч | ого х | арамаб жо кванани. Х | акългунго Г | адег | анав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца мунагъал чурулев ва жив гурх | улев вуго.

Г | адег | анав Аллагъас бусурбабазе кваназе х | арам гъабураб жоялгул Г | емерисеб: би, капурго хвараб жо, больонил гъан, гъеб инсанасе заралияб жо бук | ин г | елмуяль тасдикъ гъабич | ониги лгъалеб жо буго. Капурго хвараб жо ва би буго жинда жанир Г | емерал микробал ругеб, жиндалгун кинабго унти т | ибит | улеб жо. Больонил гъан кванаялдалгун бахулеб загъираб унти буго бакъазда жанир х | апарабиги (ленточные глисты) лгугъи ва нервабазул унти загъирлги.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ больонил гъан х | арам гъабиялда жаниб цогиги х | икмат буго, гъеб больон ц | акъ Г | абиГ | ат-Г | амал чорокаб, жинца кваналеб жоги чорокаб х | айван бук | ин. Гъеб чороклгъиялдалгун инсанасул черхалье асар лгугъула ва гъесул рак | къасваталгун ц | ола. (Къасват буго рак | сог | лги, гъеб хъач | аб залимаб, гурх | ел гъеч | еб лгугъин). Гъединаб рек | ель иман лгугъуларо ва гъеб рак | абадияль жинца иман лъезеги г | агарлгъуларо.

Гъебго маг | на буго Аллагъасул ц | аралдалгун гъеч | ого хъанчазул ва цогидаб жоялгул ц | ар рехсон хъураб жо кваназе х | арамаб бук | иналгунги. Чияр боц | и-мал х | арамаб нухалда кваналев чиясул рак | иль иманалгун нур бук | уларо, гъес гъабураб г | ибадатги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къабул гъабуларо, гъесул дуг | аялъе жавабги кьоларо.

174. Ягъудиязул ва насраниязул т | ехъ ц | алулел г | адамал, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالذَّمَّ وَاللَّحْمَ
الْخَنِزِيرِ وَمَا أَهَلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنِ اضْطُرَّ
غَيْرِ بَإِغْ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٣﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ

решт1изабураб т1ехьалдаса цо-цо жо
бахчулел ва гьeб бичун, гьeльхухь
ц1акъго дагъаб дунялалъул боц1и
босулел: гьeз кваналeб, гьeзул чeхьалда
жаниб бугеб жо жужах1алъул ц1а гурони
гьeч1о. Гьал г1адамазда кьиямасeб
кьояль Аллагъ к1алъаларо, гьeзда ццим
бахъун гурони, мунагъаздаса жалги рац1ад гьаруларо ва гьeзие
жинца унтизабулеб даимаб жужах1алъул г1азаб бук1ине буго.

175. Гьал г1адамал руго жидеца
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ т1орит1елги бичун
гьeльхухь кьосин босарал: иманги бичун
купро босарал. Гьeльбул х1асилалда
Аллагъасул мунагъал чури ва гурх1елги
бичун абадияб г1азаб босарал. Г1ажаибаб жо гьeч1ишца киг1ан
сабро к1удиял г1адамал ругел гьал жужах1алъул ц1а х1eхъезе
к1олел? ай к1оларо гьeзда жужах1алъул ц1а х1eхъезе, гьeл руго
ах1макъал г1адамал.

176. Капуразе ва мушриказе г1азаб
щай гьабулеб абуни: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вук1иналъе г1оло жинца гьeзда т1eхь
решт1изабурав (таврат) жинда жаниб
х1акъаб жо бугеб. Цинги гьeз х1акъаб жо бахчана ва свeризабуна.
Х1акълъунго гьeл г1адамал, т1eхь ц1алулаго гьeльбул маг1на
гьабиялъул жал хилиплъулел, х1акъаб жоялдаса ва бит1араб
нухдаса ц1акъ рик1к1ад ругел, жидеe гучаб г1азаб т1адал руго.

177. Г1адег1анав Аллагъас абулеб
буго: Кинабго лъик1лъи гьeч1о цох1о
как баялда жаниб: бакъ баккуда
руссун баниги, бакъ т1ерхъуда
руссун баниги. Х1акъикъияб ва
камилаб лъик1лъи буго Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ ва ахир кьиямасeб кьоялда,
малаикзабазда, Аллагъасул т1ахъазда
ва аваразабада иман лъеялда жаниб.
Гьeбгун цадахъ жидеца боц1иги
садакъаде кьолел, гьeб боц1и жидеe
ц1акъ бокъулеб бук1ингун цадахъ,
гьeлда х1ажатал г1агарал чаг1азе,

الْكِتَابِ وَيَشْرُونَ بِهِ فَمَا قَلِيلًا
أُولَئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ
وَلَا يَكْتُمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٥﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَهٗ
بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا
أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ ﴿٧٥﴾

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ
آخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٧٦﴾

* لَيْسَ الْإِرْبَانُ يُوقُوا وُجُوهَكُمْ قَدْرًا
الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَٰكِنَّ الْإِرْبَانَ مَأْمَنٌ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَكُوتِ وَالْكِتَابِ
وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَأَنَّ السَّبِيلَ وَالسَّائِلِينَ
وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ
وَالْمُؤَفَّقَاتِ بَعْدَ إِذْ عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ
فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ
الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٧٧﴾

хадуб мискин-пакъиразе, эбел-эмен гьечІел ятимзабазе, сапаралда ругел хІажат ккарал гІадамазе, гъарун вачІарав чиясе, лагъ тархъиналъе кумек гъабунги.

Ва жидеца хІукъукъал тІубан кинабго паризаяб какги балел, боцІудаса закатги къолел, цо къотІи гъабураб мехаль гьеб къотІиги тІубазабулел. Жидеда кинабгІаги къварилъи, захІмалъи тІад бачІарав мехаль: пакъирлъи, унти ва цогидабги, ва гъазаваталда рагъизе араб мехаль саброги гъабулел. гьал тІадехун рицарал сипатал жидель ругел муъминзаби руго жидер иманальулъ ритІухъал, иман камилал ва Аллагъасдаса жал хІинкъулел муъминзаби.

178. Я гьал иман лъурал гІадамал!
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда къисас (рецІел)
боси тІад гъабубеб буго жагъилаб
заманальул зулмуял, мекъал
гІадаталги жалго тун. Жинца чи
чІварав къисас босун чІвала: узденав
(хІурияв) чи чІвала, гьес жинда
рельлъарав узденчи чІвараб мехаль ва
узденай чІужугІадан чІвараб мехаль.

Лагъ чІвала жинца лагъ чІвараб мехаль, гьединго узденав чи
чІвараб мехальги. ЧІужугІадан чІвала жинца чІужугІадан
чІвараб мехаль, ва бихъинчи чІвараб мехаль.

Узденай чІужугІадан лагъасда данде чІваларо. Жинца чІварав чи
гурони цоги чи къисасаль чІвазе бегъуларо ва къисас босулеб мехаль
зулмо гъабизе бегъуларо: къисасалъул магІна буго, рельелъараб жо
гъаби абураб. ХІал кІвараб хІалалъ гъаб рельелъинлги цІунизе ккола.
Нагагъ цо чияс къисас босиялдаса вуссун жиндие дият къе
абунни, гьеб дият къезе ккола шаргІаль бихъизабураб хІалалъ ва
бихъизабураб заманаялъ. Гъадин дият къечого нахъе бахъун тезеги
бегъуларо, гьалдасанги хехго къе абун жинца дият босулев хадув чІун,
жидеца къолезе къварилъи гъабизеги бегъуларо. Гьеб къисасги тун
дият босизе бугеб хІукму Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеде гъабубеб бигъальи
буго, ва нужеда бугеб гурхІелги буго:

Къисас боси Аллагъасул гІадло буго ва гьеб шаргІалда рекъараб
хІукму буго. Къисас босилин жинца абун цо чи чІчІани, гьесие шибго
мунагъ-хІакъги гьечІо. Амма гьеб къисасалдаса тІаса лъугъун дият
боси, гьеб дият босулев чияс жинца чи чІварасе гъабубеб бигъальи
буго ва гурхІелги буго. Ва гьеб къисас босиги бусурзабул имамасул

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ
فِي الْقَتْلِ ۗ الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ ۗ وَالْأُنثَىٰ
بِالْأُنثَىٰ ۗ فَمَنْ عَفَىٰ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَأَتْبَاعُ
بِالْمَعْرُوفِ ۗ وَإِذَاءُ إِلَىٰهٖ بِإِحْسَانٍ ۗ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ
مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ ۗ فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ
فَهُوَ عَذَابُ أَلِيمٌ ﴿١٧٨﴾

хлукмуялдалъун буклуна, шайгурелъул щивав чи жиндие бокъухъ къисас босине лъугъани зулму цликлула ва хларамал биял тлола мунагъго гъечлел глдамалги чвала. **Цин жив къисас босиялдаса вуссарав чи хадув тлад вуссун къисас босизе лъугъани, гъев чиясе жужахлалъул глазаб буклине буго.** Гъев вуго мунапикъав чи, жинца къотли бихизабулев ва хиянат гъабулев.

179. Нужее гъев къисас боси парз гъабиялъулъ ва къисас боси шарглияб хлукму буклиналъулъ члагольи буго, я гъал глакъло бугел глдамал!

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيٰوةٌ يٰۤاُولِيَ الْاَلْبَابِ
لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ﴿١٧٩﴾

Цо чиясда лъадалго жинца инсан чвараб мехаль гъесда данде живги чвалевлъи, гъев чи нахъе къала жиндир вахлщияб, зулмуяб пикруялдаса. Гъелдалъун гъав чияс дов чи чвайги тола, досда данде гъав чвазе вукларав, гъавги члаго хутлуна. Гъаб буго «Къисас босиялъулъ нужее члагольи буго» – абураб раглиялъул маглна.

Нуж Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хларам гъарурал жалаздаса риклалъун, гъесул щим бахъи, глазаб нужеда щвеялдаса хлинкъун ва цлунун руклизе бокъун буго Аллагъасе.

Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул умматалъе хлукму буклана цо чияс цогидав чвараб мехаль къисас боси, тлоклаб батлияб жо буклинчло. Глиса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул умматалъе буклана тласа лъугъун тей, къисасги буклинчло диятги буклинчло. Аллагъасул свалат салам лъеяв Мухаммад аварагасул умматалъе къисасги, диятги, тласан лъугъун тейги лъабабго жо цадахъ къуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Гъаб цлакь клудияб рахлмат буго ва хликматги буго, бигъальги буго.

Аллагъас инсан жиндир тлабиглат- гламал батли-батлиявлъун вижун вугелъул, гъев щивав инсанасе раклаль босарб, гъесул иман-глакъло щвараб баклалдаса хлукму гъабизе виччана гъаб инсанасул члагольи ва хвелалда хурхараб захлмат аб масъалаялъулъ.

Гъаб баклалда бицинчлого гллареб, глдамал шарглалдаса рахъун ругеб амру буго ва ахир заманалъул глаламатаздаса бугеб цо глаламат буго щибго глилла гъечлого глдамал чвайги, цояз цоязе зулму хлал гъаби, напс инжит гъаби ва цогидалги щибго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хлинкъичлого гъарулел мунагъал.

Гъедин шарглияб глиллаго гъечлого цо инсанас цогидав чвараб мехаль, яги цо гъалатл ккун цо чиясдаса цогидав хвараб мехаль, гъев масъала шарглалда борцун тлубазе ккола. Пемемерисеб гъалатл ккараб хвел гъаб заманаялъ машинабазул авария ккун буклуна. Кинабниги авария гъалатл буклунаро, гъенибги къисас босизе кколел

бакIал рукIуна. Гьаб бакI киналго шаргIиял хIукмаби рицунеб бакI гьечIелъул, нильеца гьелъул баян бицинаро.

Къясас босизе ккараб бакI бугониги, гьалатI букIун дият босизе кколеб бакI бугониги бусурбабаз гIадаат билъльъизабун буго жамагIатго къватIибги бахъун, цере цIаларал гIадамал, дибирзабиги гьун, жив чIварасул гIагарлъиялда тIадги ун гьел гIагарал чагIи тIаса лъугъязарулеб. Гьеб бакIалда цониги дибир яги цIаларав чи ургъулев гьечIо кигIан кIудияб зулму жинца гьабулеб бугеб абун жив чIварасул гIагарлъиялъе.

Гьезда бичIчуларо сундаса жал тIаса лъугъизе кколеблъи ва щиб бугеб шаргIалда жидее кколеб хIакъ. Дият босизе бугеб ихтиярги бахчун, тIаса лъугъиналъул гIемераб ажру-кириги бицун, жив чIварасул гIагарлъи махIрум гьарула шаргIалда рекъон гьезие хIалалго бачIунеб боцIиялдаса. Гьенир рукIине бегъула жидеда хIалалаб магIишат тIалаб гьабизе кIоларел загIипал гIадамалги. Гьаб кинабго жо гьоркъе тун, нечезарун, хIинкъязарун, гьел гIадамал тIаса лъугъязарула ва гьезие цо дагъаб сайгъатги гьабула.

Жив чIварасул гIагарлъиялъул ихтияр буго дияталдасаги тIаса лъугъине жудее гьелда жаниб маслахIат бугони, гьенир бесдалал, мискинал, пакъирал гIадамалги гьечIони. Гьезул ихтияр буго дияталъул цо къадар босизе, цогидалдаса тIаса лъугъинеги. Гьел гIагарал чагIазул тIубанго тIаса лъугъун жинца чIварав тезе ихтияр букIуларо жив чIварасул балугълъичIел лъимал ругеб мехаль: гьел ругелъул варисзабиги, гьел ругелъул къясасалъул бетIергъабиги. Гьаб масъала тIубанго шаргIалъул нухдаса бахъун гIадатияб нухда тIубалел гIадамазда щиб цIар лъолеб? гьал кколарищ Аллагъасул хIукмуялдалъун жидеца хIукмо гьабуларел гIадамал?

180. Нужеда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ **гIад**
гьабулеб буго нужер цояв унтун хвалде
гIагарлъараб мехаль ва гьесул боцIи-
малги бугони, гьев чияс шаргIалда
рекъараб хIалалъ васият гьабе абун
жиндир збел-инсуе, цогидал гIагарал чагIазеги.

كُتِبَ عَلَيْكُمُ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ
 إِن تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلَّذِينَ وَالَّأَقْرَبِينَ
 بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿١٨٠﴾

Жиндир боцIиялъул лъабго бутIа гьабун цо бутIа буго гьесие васият гьабизе хIалалаб, цогидаб жо шаргIалда рекъон ирс гьабун бикъизе ккола. Гьеб васиятги бечедазе гьабун мискин-пакъир гьоркъосан вахъун гьабизе бегъуларо. **Гьаб васият гьаби тIадаб буго Аллагъасдаса** جَلَّ جَلَالُهُ **хIинкъарал гIадамазда.**

Исламалъул авалалда букIараб хIукму буго гьаб, хадуб ирсалъул

аятал решт лизаруна ва васият гъаби тладаб буго абураб хлукму насхо гъабуна. Кинниги васият гъаби суннатаб буго. Гъеб васиятги сах-саламат вукладго гъабизе рекъараб буго. васият цохло боцлиялъул гурегби гъабула: жиндир агълу-хъизаналда васият гъабула Аллагъасдаса хлинкъун тлаглат-гибадат гъабеян, лъиклалдалъун амруги квешалдаса нагъюги гъабеян. Боци-малалъулъ васият гъабун бугони гъесие бокъараб баклалда хвезабизе ва къезе рес щола жиндир магшишаталъул лъабго бутлаги гъабун цо бутла. Васият гъабичлого цо чи хвани гъес нахъе тараб кинабго магшишат шарглияб ирс гъабун ирсилазе бикъизе ккола.

181. Гъеб васият жинда рагун, лъан хадуб жинца хисизабулев чи: жиндие муннаглат хал гъабун яги цогидазе зарал лъугъине бокъун, гъелъул мунагъ тладе ккола гъеб хисизабурал гладамазда: гъел хиянатчаги руклуна ва шаргладда хилипал чагиги руклуна. Хлакълъунго Аллагъ عَزَّوَجَلَّ жинда лъиклабги квешабги жо рагулев вуго ва загъирабги батинабги жо лъалев вуго.

فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلَيْهِمْ ﴿١٨١﴾

182. Цо чи хлинкъани жинда васият гъабурав чияс хиянат гъабилан абун, яги гъев чи хатлаълъун хлакьяб жоялдаса гъетила абун, цинги жинца васият гъабулесдаги, жиндие васият гъабулесдаги гьоркъоб маслахлат гъабун жинца гъезул гъалат битлизабун, гъезда шарглияб къаггида малъун, гъелдалъун гъесие мунагъ буклуларо, гъав чи лъикллы гъабулелъун вугелъул.

فَمَنْ خَافَ مِنْ مَوْصٍ جَحْفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨٢﴾

Хлакълъунго Аллагъ عَزَّوَجَلَّ жинца мунагъал чурулев вуго, хатлаълун, гъапуллъун мунагъ гъабурал, хадуб тавбо гъабун лъиклаб гламал гъабун хъвадарал гладамазул. Жив гурхулев ва жинца ажру-кири гъабулев вуго. Гладамазда гьоркъоб лъикллы ва маслахлат гъабизе хъвадулел гладамазда гурхулев ва гъезие жинца кири-ажро гъабулев вуго.

183. Я гъал иман лъурал гладамал! Нужеда тлад клал кквейги парз гъабуна, нужеда цере рукларал умматазда парз гъабураб гладин, нуж Аллагъасдаса عَزَّوَجَلَّ хлинкъараллъун руклине ва ахираталда

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كَتَبَ عَلَيْكُمْ الصِّيَامُ كَمَا كَتَبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾

нужее кири цIикIкIизе.

184. РикIкIарал къоял руго нужеца кIал кквезе парз гъабурал.

Нужеда гурхIун дагъал къояз кIал кквей тIад къан тун руго. **Нужер** цоял унтун ругони, яги сапаралда ругони, гъезие ихтияр буго гъел къояз кIал биччазе ва гъезул бакIалда цоги къояз кIал кквезе. Гъеб кIал кквей цIакъго захIматлъулел гIамазе ихтияр буго кIал биччан тезе ва цо къоялда цебесан цо мискин чиясе тIагIам къезе. Гъаб тIагIам цIикIкIун къурав чиясе гъеб лъикI буго ва гъесие ажроги цIикIкIун букIила. Кинниги кIалги биччан тIагIам къеялдаса, кIал ккун рукIин цIакъ лъикIаб буго, гъелда жаниб гIемераб кири бугельул ва Аллагъасе جَعَلَهُ مُتِلِغْلِي бугельул, **Гъаб амру** гъадин букIин **нужеда** лъалеб батани, **нужеца** кIал кквейлда тIад чIейи гъабе.

Гъаб аяталда жаниб бицараб «рикIкIарал къояз» кIалкквей букIана исламалъул байбихъуда. Щибаб моцIаль лъабго къояль кIал кколаан, хадуб гъаб хIукму насхо гъабун шагъру Рамазаналь кIал кквей парз гъабуна. Цоги гIалимзабазул пикро буго «рикIкIарал къояз» кIал кквей рамазаналь кIал кквей бугин, ва гъаб хадуб бугеб аят гъеб баян гъабулеб бугин-абураб.

185. **Шагъру Рамазан буго** **нужеда** кIал кквезе парз гъабураб моцI, я гъал муъминзаби! **Гъеб моцI буго** **жиндиль** хирияб **Къуръан** **ЛавхIул-махIфузалдаса**

(гъаб буго тIадегIанав Аллагъасе جَعَلَهُ дунял гIалам бижилелдего кинабго букIинесеб жо жинда жаниб хъвараб тIехъ, хъарщи. Хирияб Къуръанги гъениб хъван букIана) дунялалъул зобалда **рештIизабураб**. **Жинца** гIадамал ва женал хIакъаб Аллагъасул нухалда тIоритIизе. **Жинда** жаниб хIалалаб, ва хIарамаб жо баян гъабураб ва хIакъабги батIулабги жо батIа гъабун бицараб.

أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٥﴾

شَهْرٍ مَّصَّانِ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۖ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾

Халкъ глажиз гъарулел аята л жинда жанир ругеб, Аллагъ عَلَّيْهِ السَّلَامُ цо вуклиналда тлорител гъабулел гъесул къуват-къудрат баян гъабулел мухIканал далилалги жинда жанирги ругеб.

Гъеб Рамазан моцI бачI араб мехаль нужер гIакъылав, балугъав чияс кIал ккве! Жив унтун кIал кквезе кIвечIев чияс, яги сапаралда вукIун кIал биччарав чиясги гъел къоял рецIун цоги къояз кIал ккве! Аллагъ عَلَّيْهِ السَّلَامُ кидаго нужее бигъальи бокъулев вуго. Гъев нужее захIматльи бокъулев гъечIо ва хIал кIолареб жо гъаби тIад къалевги гъечIо. Рамазаналдаса гIузру букIун кIал биччаров чияс гъел къоял рецIун тIубараб рамазан гIезе гъабе. Аллагъас нуж хIакъаб диналда тIоритIун рукIиналда щукро гъабун, гъев кIодо гъавизе. Ва нужеца даимго Аллагъасе عَلَّيْهِ السَّلَامُ щукро гъабизеги гъесул нужее ругел кIудиял ва гIемерал нигIматазда данде.

Рамазан моцIальул хиралъи бицун имам АхIмадица хIадис бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасга абун:

«Аллагъасул салам лъеяв Ибрагъим аварасга сухIуфал рештIана Рамазан моцIальул авалаб сордоялъ. Муса аварасга таврат рештIана Рамазанальул анлъго къо араб мехаль. ГIуса аварасга Инжил рештIана Рамазаналдасан аницIила лъабго къо араб мехаль. Къуръан рештIана рамазаналдасан къоло ункъго къо араб мехаль»- абун. ХIадис лъикIаб буго.

Гъеб Къуръан цадахъго дунялалда гIагарда бугеб зодобе рештIизабуна, байтулгIизат абулеб бакIалда, Лайлатулкъадриялгул сордоялъ. Хадуб щибаб сабаб ва хIажалъи бихъун аварасга صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръанальул аята л ва суратал росун Жабраил عَلَيْهِ السَّلَامُ хъвадана.

186. Дир хIакъальгуль лагъзадерица

гъикъараб мехаль я МухIаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гъезда абе:

ХIакъльунго дун гIагарда вугин:

Щивав чи вихъулев, гъесул гъаракъ

рагIулев, гъесул ракIалда бачI араб хивал-пикроги лъалев. **Дида дугIа гъабулев чиясул дугIаялъе жавабги къола, гъев чияс цохIо дида ахIараб мехаль, ва гъарараб мехаль. Дица дугIаялъе жаваб гъабизе бокъарал гIадамаз дир ахIиялъе жаваб гъабун дида иман лъе абе ва дие гIибадатги гъабе абе. Гъедин гъабулел гIадамал битIараб нухалда рукIула.**

Гъаб рагIиялдаса бичIулеб буго дугIаялъе жаваб гъабизе ккани гъельие шартIлъун букIин Аллагъасга иман лъей ва гъев разильулеб гIамал гъаби.

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ

دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي

وَلْيُؤْمِنُوا بِلِعَالَمِهِمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

Аварагас جَلَّ جَلَّاهُ абуна: «Цониги бусурманчыяс Аллагъасда дугла-гъари гъабураб мехаль, гъеб дуглаялда жаниб мунагъ бугеб, яги глагарлъиялдаса гурхлел-рахлмо къотлараб жоги гъечлони, Аллагъас гъев лагъасе лъабго жоялъул цо къечлого толаро: гъесул дуглаялъе хеккого жаваб гъабила, яги гъесие ахираталда лъиклльылъун, хазиналъун гъеб гъабила, яги гъесдаса цо квецльи-къварилъи нахъчлвала» абун. Хlадис имам Ахlмадица бицана къучлаблъун.

Ибнукасирица абун: Тlадегlанав Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ гъаб дугла гъабиялъул бицунеб аят, кlал кквеялъул бицунел аятазда гъоркъоб лъеялда жаниб ишара буго кlал ккурав чиясул дугла къабулаб букlиналда ва гъес дугла гlемер гъабизе бокъиги буго. Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ дугла гъабун цо мурад гъарулеб мехаль, гъельул бицунго кlвар бугеб жо буго ракl-ракlаль божун, Аллагъасда хlелун гъари ва гъес дуглаялъе жаваб гъабиялда ракl чlун букlинги.

187. Кlал ккурал гlадамазе хlалалаб ва хlарамаб жо бицун Тадегlанав Аллагъас абубеб буго: **нужее хlалал гъабун буго рамазан моцlальул сардиль руччабазда аскlор лъугъине ва гъездаса нужер хlажат тlубазе.**

Гъел руччабазул мисал буго **нужеда тlад ретlулеб ретlелалъул, гъединго нужги гъезие тlад ретlулеб ретlелалда релъун руго: ай нуж руго цо-цазда ракl гъурал цояз цоял рахчулел, цlунулел.**

Хlакълъунго Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ лъала **нужеца нужерго напсазе хиянат гъабубеб букlараблъи. Аллагъ нужеда тlаса лъугъана ва нужер тавбоги къабул гъабуна.**

Гъаб рагlи абиялъе гlилла буго: исламалъул авалалда Рамазан моцlаль чlужуялда аскlов лъугъун гъелдаса хlажат тlубай хlарам гъабун букlана. Цо-цо асхlабзаби руччабазда аскlор лъугъун гъезул хиянат кколеб букlана. Хадуб гъаб хlарамлъи насхо гъабуна ва Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ абубеб буго:

Гъанже **нужее изно буго руччабазда аскlор лъугъине ва нужее лъимер лъугъин тlалаб гъабизеги. Ва нужеца квенги кванай, лъимги гъекъе, нужее бакъ баккул рахъальбан чlегlерлъиги нахъе**

أَجَلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَقْتُ إِلَى
 نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ
 لَهُنَّ عِلْمُ اللَّهِ أَنْتُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ
 أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ
 فَالْتَمِسُوا بِشِرْوَاهُمْ وَأَبْتَعُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ
 وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَسْبَيْتَ لَكُمْ الْخَيْطُ
 الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ
 ثُمَّ أَتَمُوا الصِّيَامَ إِلَى الْيَسْرِ وَلَا تَتَشَابَهُوا
 وَأَنْتُمْ عَلَيْكُمْ فِي الْمَسْجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ
 فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يَسِّتُ اللَّهُ أَيْتِهِ لِلنَّاسِ
 لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٨٧﴾

къан рогъалил хъахIаб мохъ биккизегIан. Цинги нужеца кIал ккве кIал хвезабубеб жоялдасанги цIунун къаси сордо бачIизегIан. Нуж масжидалда жанир Аллагъасе ﷺ тIагIат гъабизе игIтикафалда чIун ругеб мехаль нужеца руччабаздехун хурхен гъабуге. Гъаб хIукму къаси бугониги къад бугониги батIалъи гъечIо. ИгIтикафалда вугев чи дунялалъул лазат босулев вукIуларо.

Гъал тIадехун рицарал масъалаби Аллагъасул ﷺ гIорхъаби руго, нужгелгIорхъаби хвезариялда аскIорго къаге. ТIадегIанав Аллагъас гIадамазе гъадин баян гъаруна жиндир аятал, гъел Аллагъасдаса хIинкъизе бокъун ва гъесул амру-нагъю тIубан хъвадизе бокъун.

Жинда Аллагъ разильаяв Абугъурайратидаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Лъабго чи вуго жиндир дугIа нахъе чIваларев: жиндир гIадло битIарав имамги, жинца кIал ккурав чиги, гъеб кIал бихизегIан, жиндие зулму гъабурав чиясул дугIаги»-абун (хIадис къокъ гъабун хъвана) ХIадис имам Тирмизияс лъикIаблъун бицана

Гъаб Рамазан моцIалда жаниб гIибадат гIемер гъабизе лъикIаб буго, гъеб моцIаль гъабураб гIибадат жинда данде ажро гIемер гъабубеб бугельул. КIал кколев чи радакъ тIаде вахъинги суннатаб буго, цохIо лъим гъекъезе вахъунги. КIалги ккун масжидалда жанив игIтикафалада чIчIейги аварагас ﷺ жинда тIад чIчIей гъабубеб букIараб гIамал буго, хасго рамазаналъул ахирисеб анцIго къоялъ. ва кIал беччей хех гъабиги сунатаб буго, Аварагас ﷺ абуна: «Дир умат лъикIлъиялда букIине буго гъез кIал беччей хех гъабубеб бугебIан мехаль»абун. ХIадис имам АхIмадица бицана къучIаблъун.

Рамазан моцIаль садакъа-хайрат гIемер гъаби, мискин-пакъиразе кумек гъаби, ятимазда гурхIел гъаби жинда тIад чIчIей гъабизе рекъараб лъикIаб гIамал буго. Рамазан моцI муъминчиясе хъараб хур ва барщараб пихъ бакIарубеб заманалда релъун буго: жиндиль лебаллъи ва хехлъи гъабизе кколеб, дагъавниги тохлъани жиндие щолеб гIемераб лъикIлъи борчIун кколеб. Аллагъас ﷺ тавпикъ къеги лъикIаб гIамал гIемер гъабизе. Амин.

188. Нужеда гъоркъоб гIахъалго бугеб боцIи кванаге батIулаб, хIарамаб нухалда. Ва нужеца гъеб боцIи хIакимзабазе ришваталъеги къоге гъелдалъун нужеца цо гIадамазул боцIи нужеэ цвевалда нух бачун, ва гъеб боцIи хIарамаб хIалалъ кваназе бокъун. Гъаб амру гъадин букIин нужеда лъалаги букIадго.

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَطْلِ
وَبَدَلُوا بِهَا إِلَى الْخَيْرِ لِتَأْكُلُوا قَرِيبًا
مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾

«Кванаге» абураб рагӀи боцӀи хвезаби, хӀалтӀизаби мурадалда буго, кин гьeб боцӀи харж гьабуниги.

189. Мадинаялъул агьлуялъ аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьикъана гьаб моцӀ цин тӀеренлъун, цинги гургинлъун шай букӀунeб ва гьeб бакъ гӀадин цохӀо хӀалалъ шай букӀунареб абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго: Дуда гьикъулеб буго МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ моцӀалъул хӀакъальуль. Дуца гьезда абе: гьeб моцӀ буго гӀадамазе гӀужал лъазе бугеб ва хӀежалъул заман лъазеги бугеб. Гьелдалъун нужеда кӀал кколеб моцӀги лъала, цогидал гӀужалги лъала.

Жагъилияб заманаль Мадинаялъул гӀадамаз хӀеж бухъараб мехаль гьел рукъзабахъе лъугъулел рукӀинчӀо рагъдухъан, гьез тӀохдасан яги гордухъан нух гьабулаан рокъоре лъугъизе. ГӀадегӀанав Аллагъас гьeб жагъилаб хӀукму ва гӀадат хвезабун абулеб буго:

Щибго лъикӀлъи ва маслихӀат гьечӀо нуж рокъор жанир рукъальул мугъаб рахъалъан яги гордухъан лъугъиналда жаниб, кинниги лъикӀлъи буго нужеца гьабулеб гӀамал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тӀалаб гьабун, гьесдаса хӀинкъун гьабуниги. Нуж рокъоре лъугъа рагъдухъан, ва нуж Аллагъасул гӀазабалдаса хӀинкъа, нугер лъикӀлъиялда кверщел батизе буго.

190. Ва нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухалда, исламияб дин гӀадегӀан гьабизе, рагъ гьабе нужеда рагъулел Аллагъасул тушбабазда. Амма нужеца гьeб рагъ гьабулаго шаргӀалъул гӀорхъи хвезабуге: руччаби, лъимал чӀиван, хӀайванал, ах-хур хвезабун щибго маслахӀат гьечӀого. ХӀакълъунго Аллагъасе рокъуларо жидеца зулмо гьабулел ва жидеца рагъ бай бихъулел гӀадамал. Гьаб аят рагъул аятал рештӀинелда щебе букӀана. Цинги гьаб аят насхо гьабуна гьалда хадуб цун бачӀ араб аяталь ва «Бараат» сурагальул аятазги.

191. Нужеца мушрикал ва капурал чӀивай нужеда гьел кире ратаниги: Макка ва Мадинаялъул хӀарамалда рукӀа ва хӀалалаб бакӀалда рукӀа. Ва нужеца

﴿سَأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِبُ لِلنَّاسِ وَالْحَجُّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأَنْتُمْ أَبْصُورٌ مِمَّنْ أَوْيَاهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٩٠﴾

﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩١﴾

﴿وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقْتُلُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرِجُوهُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تَقْتُلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَيْثُ يَقْتُلُوهُمْ فِيهِ فَإِن قَتَلْتُمْ فَأَقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكٰفِرِينَ ﴿١٩٢﴾

гьел жидер ватаналдаса къватирги рахъизаре, гьез нуж
Маккаялдаса къватире рахъизарурал гIадин. Гьел капураз ва
мушриказ муъминзабазул диналъе гьабулел питна гучаб буго
гьезда Мака хIарамалда рагъ баялъул мунагъалдаса.

Цоги магIна гьабун: гьел капуразул купруялъул питна кIудияб буго
нужеца гьезда Макка хIарамалда рагъ баялдасаги. Макка хIарамалда
аскIоб нужеца гьезда рагъ бай бихъуге, гьел мушриказ рагъ бай
бихъун хадуб гурони. Гьез нужеда рагъ гьабулел бугони нужеца
гьездаги рагъ гьабе. Гьаб буго капурзабазе бугеб жазаъ.

Гьаб жазаъ аврагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ заманаль рукIарал капурзабазда хасаб
гьечIо. Аллагъасул тушбаби муъминзабазул тушбаби рукIула ва
гьездахун гьудуллъи ва ракрекъей букIизе бегъуларо.

192. Гьел капурал ва мушрикал فَإِنَّ أَنْتَهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٢﴾
исламияб динги босун бусурбабазде бугеб
тушманлъиялдаса руссараб мехаль нужеца гьел те. ХIакълъунго
ГIадегIнав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца мунагъал рахчулев ва тавбо
къабул гьабулел буго.

193. Нужеца мушриказда ва капуразда وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الَّذِينَ لِلَّهِ
рагъ бай гьезул къуват хвезегIан,
гьелги къезегIан ва ракъалдаса купро-
ширк тIагIинегIан. Ракъалда тIад жиб
загъираблъун ва бергъараблъун цохIо исламияб дин хутIизегIан.
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьабулел, киналго аварагабаби ритIухъ гьарулел,
киналго Илагъиял тIахъзада иманги лъолел.

Гьез купру-ширк тани, бусурбабазда рагъ баялдасаги руссани
ва жидерго ракъалда, жидерго рукъзабахъ чIун ругони,- нужеца
гьезда тушманлъи гьабуге, гьезие зулмуги гьабуге. ХIакълъунго
тушманлъи ва тIаде кIанцIун рагъ гьабизе ккола, жидеца зулму
гьабулел гIадамазда ай жидеца бусурбабазул ракъал рахъулел,
гьезда тIад Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIукмо-динги хвезабун жидер къанунал
лъолездехун.

Гьединал гIадамаздехун кидого рагъ базе ккола, гьезие мутIигIлъун,
гьездаса къун чIезеги бегъуларо ва ракъалда тIад жиб тIадегIанаблъун
цохIо Аллагъасул дин букIиналъе къеркъезе ккола.

194. ЛъагIалида жаниб ункъго моцI
букIана ислам бачIиналдего гьезулъ
рагъ хIарам гьабурал: гьел моцIазда
жанир гIарабиял ва гьелгун цадахъ

الشَّهْرِ الْحَرَامِ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَتِ قِصَاصٌ فَمَنْ
أَعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَأَعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا أَعْتَدَى
عَلَيْكُمْ وَأَتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٤٣﴾

ругел ягъудиял ва цогидалги рагъ гъабичлого члолаан. Ислам бачлине глагарлъараб мехаль ва исаламалъул авалалда мушриказ гъел моцлазулги хлурмат хвезабубеб буклана ва гъезие бокъараб мехаль рагъ хларам гъабураб моцлалъуль рагъ гъабун, гъелъул баклалда хисун цоги моцл толаан рагъ хларамаблъун. Гъал моцлалги Мухларам, Зулкъагидат, Зулхиджат ва Ражаб моцлал руго. Гъал моцлазуль мушриказ бусурбабадехун рагъ гъабун, гъезда данде рагъизе бегъи бицун Аллагъас абулеб буго:

Рагъ хларамаб моцлалъ мушриказ рагъ гъабун ижецаги гъеб моцлалъ гъезда рагъ гъабе ва нуже гъабуралда рельлъараб жазъаги гъабе. Аллагъасул хлуруматал (ай гъес хларам гъабураб жо) хвезабурасдаса рецел босула. Гъел моцлазда жаниб жидеца нужедахун тушмнлъи гъабурал, нужеда рагъ гъабизе тладе рачларал мушриказе ва капуразе гъез нуже гъабуралда рельлъараб жазъ гъабе: гъеб рагъ Макка хларамалда бугониги цоги хлалалаб баклалда бугониги щибго батлалъи гъечло. Ва нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهٗ хинкъа гъес изно къечлеб жо гъабизе ва гъес рагъ хларам гъабурал моцлазда жаниб рагъ бай бихъизеги. Хлакълъунго тладегланав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ жиндаса хинкъаралгун цадахъ вуго, гъезие квер бакъулевлъун ва гъезда гурхлувелъунги.

195. Ва нужеца нугер боцли-мал

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ нухалда къе:

гъазаваталда унел глаламазе ярагъ босе,

чуял ва квен-тлех босе. **Нугеца нужги**

нугер магншатги глалада хвараблъун, жиб гъалагълъулеблъун гъабуге: Аллагъасул нухалда гъазаватги гъабичлого, гъениб нугер боцлиги къечлого нуж члараб мехаль нугер тушман нужедаса вергула ва гъес нуж къезарула, нуже зулму гъабун нуж гъалаг гъарула. Ахираталдаги нуж гъалагълъараллъун, глазбалъе хлакълъун руклула Аллагъасул диналъе глоло боцли къезеги, напс къезеги бахиллъараб мехаль.

Гъаб жо нужеда бичла **ва нужеца гъабубеб кинабго глалам Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ разилъи тлалаб гъабун гъабе, хлакълъунго Аллагъасе лъикллъи гъабулел глаламал рокъула** ва гъел жинда глагар гъарурал, жинца тласа ришараздасаги гъарула.

Тладегланав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ жигъадалъул аятазда жаниб глемер рехсон буклана «Аллагъасул нухалда» абураб рагли. Гъелъул магна буго муъминчияс гъазават гъабизе тладаб букин глицго Аллагъ разилъи тлалаб гъабун ва ракъалда тлад цохло Аллагъасул

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى
التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٥﴾

дин буклинабиялъе г1оло.

Рагъдаса гъанимат (давла) швезе абун, яги г1адамаз жив бах1арчи вугин абизе бокъун гъазават гъабуни, гъесие гъазаваталъул кири щоларо, ва гъев гъеб рагъда ч1вани шагъидлъунги вук1уларо.

Абуаюб Ансарияс бицараб х1адисалда буго: «*Нужеца Аллагъасул нухалда нафакъа кье ва нужеца нафсал гъалаг гъаруге*» абураб аят буго, *нижер (ансариязул) х1акъалъуль решт1изабураб. Аллагъас ﷻ ислам к1одо гъабидал ва гъельие квер бакъулел г1адамалги г1емерлъидал, нужеца цояз цояздехун абуна: гъанже ниль рокъорги ч1ун нильер ах-хур ва маг1ишат рук1алида ккезабун лъик1 бук1инин. Нильеца г1езег1анго исламалъе кверги бакъанин абун.*

Цинги Аллагъас ﷻ гъаб аят решт1изабуна. Гъеб аяталъул маг1наги буго: гъазаватги тун, исламалъе боц1иялдалъун ва напсалдалъун квербакъиги гъабич1ого г1одор ч1ей буго напсал гъалаг1ъиялде рехи абураб. Х1адис Тирмизияс бицана ва лъик1аб къуч1абги бугин абуна.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абуаюб гъазаваталдаса г1одов ч1еч1о ва Румазул ракъалда шагъидлъун гъенив вукъана.

Цо-цо г1алимзабаз «нужеца напсал гъалаг1ъиялде рехуге»-абураб аяталъул маг1на гъабула, нуж капурзаби г1емер ругеб мехаль гъезда данде рагъизе ун напсал гъалаг гъаруге абураб. Гъаб маг1на гъаби бит1араб гъеч1о.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасицаги абуна: гъаб аят рагъул х1акъалъуль гъеч1о. Гъаб аят буго Аллагъасул нухалда ва цогиги исламалъе ва бусурбабазе мунпаг1ат бугеб бак1алда боц1и напакъаде къеялъул х1акъалъуль. Аяталъул маг1на буго: нуж Аллагъасул нухалда боц1и къезеги бахиллъун нужеца тушман нужедаса къуватав гъавуге ва нуж дунялалъе ва ахираталъе напс гъалаг гъабураллъун рук1унге- абун. Цоги г1адамал мекъи кколеб бак1 буго, гъаб гъазаваталъул амру хирияв аварагасеги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъесул асх1абзабазеги رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ бук1араб жо бугин, гъаб заманаялъ гъазават гъабизе т1адаб гъеч1ин абураб цо-цо жагъилал чаг1азул раг1и боси ва гъелда г1ейи гъабун щибго Аллагъасул диналъул к1вар гъабич1ого ва гъельие квербакъи гъабизе ургъич1ого г1одор ч1ей.

Ц1акъ мух1канго Къуръаналъул аятаз абулеб буго: нужеца капурзабазда, ва мушриказда рагъ бай, гъаб ракъалда т1ад Аллагъасул исламияб дин г1амлгъизег1ан ва киналго диназдаса бергъун гъеб т1адег1ан бук1инег1ан абун. Жакъа нильеда бихъулеб буго исламияб дин бергъун гъеч1еблби ва гъеб дин бергъинег1ан Аллагъасул ﷻ амру нильеда т1асаги унаро.

«Рагъ бай»-абураб рагIиялъул магIна буго: хIал кIварас хIал кIвараб жоялдагъун Аллагъасул диналъе квербакъи гъабе абураб. Гъаб рагъ бай букIула кIал-мацIалдалгъун: гIалимзабаз, имамзабаз халкъалда бичIчIизабун ниль ТIадегIанав Аллагъас ﷻ щиб мурадалда рижун ругел, ва щиб жо гъаби нильеда ТIадаб бугеб.

Бечедав чияс боцIи-малалдалгъун рагъ бала купру-ширкалда данде: жинца гъеб боцIи Аллагъасул нухалда хвезабун ва диналъе гIоло рагъулел гIадамазе квербакъи гъабун. Жидер сахлъи, къуват, бахIарчилгъи бугел гIадамаз гъеб рагъ бала ярагъги босун къватIире рахъун купру-ширк гъабулел гIадамал исламалде рачIун мутIигIлъизегIан, яги исламалгъе зарал гъабичIого жият (магъало) къун жидерго ракъазда гъел чIезегIан.

Бицунго захIматаб хIал буго бусурбаби капуразул ханлъиялда гъоркъ ккараб, ва гъеб ханлъи тIаса рехизе кIоларого ругеб хIал. Гъал бусурбабазда тIадаб букIуна цохIо лахIзаталгъи капуразул ханлъи бокъунгутIи, ракIалъ гъезда мутIигIлъунгутIи ва щиб хIилла гъабунги гъел капурзабазул зулмауялдаса рорчIизе тIалаб гъаби.

Щибго Аллагъасул ﷻ диналъул кIварги гъабичIого, капурзабаздаса хвасарлъизе нухги балагъичIого чIарал гIадамазул ахир мекъи ккеялда хIинкъи буго. Жинда Аллагъ разильяв ГIумарасхIабас дугIа гъабулел букIана: «Я Аллагъ ﷻ! хIакъаб жо хIакъаблъун бихъизабе ва гъелда нахърилгъине тавтикъги гъабе. БатIулаб жо батIулаблъун бихъизабе ва гъелдасан рикIкIалгъизе тавфикъги гъабе»- абун. Нильецаги гъаб дугIа гъабила ва Аллагъ ﷻ разиял, гъесул диналъе квербакъулел мужагъидазул мухъилье ккезарегги абунги гъарила.

196. ТIадегIанав Аллагъас хIажалгъул ахIкамал баян гъарун нильеда абулеб буго: **Нужеца хIажги гIумраги шаргIалда рекъон**, гъезул шурутIал ва арканал тIубан, Аллагъ ﷻ разильи тIалаб гъабун тIубазабе. ХIаж ва гIумра бухъун хадуб шаргIияб гIилла гъечIого гъеб тIубачIого тей кIудияб мунагъ буго.

Нагагъ нуж хIаж гъабиялдаса нахъчIвани, цо сабабалгъе гIоло: унтун, тушманас нух ккун, **нужеца хIаж бичинелда цебе нужер хIалкIвараб гъадю (сайгъат) хъве**: варани бугони

وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُخْصِرْتُمْ فَمَا
 اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَخْلُقُوا زُبْنَ وَلَا تَمْشُوا عَلَى عُرُوقِ
 الْهَدْيِ مَخْلُوعًا. فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ
 رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَالٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا
 أَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ
 مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَالٌ ثَلَاثَةٌ أَيْمَارٍ فِي
 الْحَجِّ وَسَبْعَةٌ إِذَا جَعَلْتُمْ تِلْكَ شَرَةً كَامِلَةً ذَلِكَ
 لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلَهُ. حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
 وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾

анкъгоясе г1ола, х1айванги анкъгоясе г1ола, чахъу бугони цоясе г1ола. **Ва** **нужеца** х1аж бичун бот1рол рас к1к1ваге, ва цоги х1аж бухьиналдалъун х1арамлъараб жоги гъабуге, гъеб гъадио хъун швезе кколеб бак1алда шун гурони.

Нагагъ **нужер** цояв унтун вугони, яги гъесул бет1ералда зарал кколеб жо бугони: нац1 бан, ругънал рук1ун, ва гъев чияс бет1ерги к1к1вани, гъасда т1ад г1ак1а буго жиндие х1ал к1вараб жо гъабизе лъабго жоялда гъоркъосан: лъабго къояль к1ал кквей, яги анлъго чиясе квен къей, яги цо чахъу хъвей.

Нуж сах-саламат х1ажалдаса нахъч1вач1ого х1аж гъабулеб бак1алда швараб мехаль, **нужер** х1ажги г1умраги цадахъ бухъарав чи вугони, гъес цо чахъу къела гъадио. Гъесие х1ажалъул киналго г1амалал гъарураб мехаль г1умраялъулги кири цола ва гъев г1умра гъабуравлъунги вуклуна цох1о шарт1 т1убани: цо чахъу (гъадио) хъун гъеб садакъаде бикъани.

Нагагъ чахъу хъвезе к1веч1ев чияс лъабго к1ал х1ажалда вук1адго квела, ва анкъго к1ал рокъов швараб мехальги квела: гъаб анц1го к1ал буго гъесда т1адаб жо. **Нагагъ** х1ажалда вук1адго лъабго к1ал квезе к1веч1они рукъов швараб мехаль анц1го к1ал квела: лъабго к1ал ккун хадуб гъоркъоб заманги биччала. **Гъаб** т1адехун бицараб х1укму буго жив масжидул х1арамалда аск1ов г1умру гъабун гъеч1ев, къват1иса вач1арав чиясе.

Масжидул х1арамалда аск1ор г1умру гъабулел г1адамазе изно гъеч1о х1ажги г1умраги цадахъ бухъизе ва гъадио къезе. Гъезда т1адаб буго х1аж бат1аго гъабизе, г1умраги бат1аго гъабизе. **Нужер** кинабго г1амалалъуль **нуж** Аллагъасдаса جَلَّالَهُ х1инкъа ва кинабго г1амал шарг1алда борцун, Аллагъ разильи т1алаб гъабун гъабе. Х1акълъунго Т1адег1анав Аллагъ جَلَّالَهُ жиндир амруялда хилиплъун, шарг1ияб нух тун хъвадулел г1адамазе г1акъуба-г1азаб гучав вуго.

197. **Гъаб** париззаяб ва суннатаб х1аж гъабулеб заманаги муг1аянаб, жиб мух1кан гъабураб буго.

Гъебги Шавал моц1, Зул-къаг1идат моц1 ва Зул-х1ижаялъул авалаб анц1го къо буго. **Гъал** моц1азда жаниб жинца х1аж гъабизе ният гъабурав чи, ва х1аж бухъун, лаббайк бачун гъеб х1ажалъуль живги лъугъарав, гъев чиясе х1арамаб буго руччабазда аск1ов

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَةٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهَا الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمَهُ اللَّهُ وَسَزَّوْدُوا قِيَاتَ خَيْرٍ الزَّادِ الشَّقَوِيُّ وَأَتَّقُوا لِلَّيْلِ

къазе ва гъездаса жиндир напсияб х1ажат т1убан муннаг1ат босизе. Гъединго х1арамаб буго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ г1асилъулел г1амалал гъаризе, г1адамалгун къецандун, цо-цазде рогъобал ран рук1ине. Гъав чи Аллагъ разилъи т1алаб гъабун вахъун вугелъул, гъасда рекъон бук1уларо чорхол гъава-напсалда нахъвилъльъизе ва цогидал г1ассилъулел, пасикълъулел пишаби гъаризе.

Нужеца щиб лъик1аб г1амал гъабуниги Аллагъасда гъеб лъала, ва гъелда данде жазаъги гъабула. Ва нужеца х1ажалда унеб мехаль цадахъ къвариг1унеб жоги босе: квен-т1ех, рет1ел, г1арац, ва цогидабги, Ва нуж г1адамазда гъарулеллъун рук1унге. Ахираталда нужее батизесеб бишун лъик1аб жо буго нужеца цадахъ босараб Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهٗ х1инкъи. Нуж дидаса х1инкъа ва кинабго г1амал дир амру-нагъюялда рекъон гъабе, я гъал г1акълудал бет1ергъаби.

Т1адег1анав Аллагъас хит1аб хас гъабуна г1акълго бугел г1адамазда, г1акълго гъеч1ел г1адамаз гъеб хит1абалдаса мунфаг1ат босуларелъул.

198. Нужее щибго мунагъ х1акъ гъеч1о гъеб х1аж гъабулеб мехаль нужеца дарам гъабун нужее х1ажатаб жо бичун босун гъабиялъулъ:

Х1ажалъул киналго арканал шурут1ал т1убан х1аж гъабураб мехаль, гъеб заманаль дарам-базар гъабунин абун х1аж холаро ва мукъсанлъуларо. Гъеб буго нужее Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ рахъалъан швараб ц1об-рах1мат ва лъик1лъи.

Цинги нуж г1арафа маг1ардаса рехе рач1араб мехаль сордо бай муздалифаялда ч1ун, машг1арул х1арам абулеб бак1алда Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ рехсе ва дуг1а-гъари гъабе, ва Аллагъасе шукру гъабун гъесул ниг1маталги рехсе. Гъев Аллагъ нужеца г1емер рехсе гъес нуж т1орит1ун ругелъул исламалъул нухда ва нужее тавпикъги гъабун бугелъул х1ажгун г1умра гъабизе. Аллагъас т1орит1илелда ццере нуж къосараздаса рук1ана. Иман-ислам лъаларел шарг1иял ах1камалги лъаларел рук1ана.

199. Цинги нуж г1арафа маг1ардаса г1одоре рач1а киналго г1адамалгун цадахъ.

Гъаб раг1и абиялъе г1илла буго:
Къурайшиязул г1адамал г1арафа

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَبْتَغُوا
فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فَاِذَا اَفْضَيْتُمْ مِنْ
عَرَفْتُمْ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ
الْحَرَامِ وَاذْكُرُوْهُ كَمَا هَدَيْتُمْ
وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الضَّالِّينَ ﴿١٩٨﴾

ثُمَّ اَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ اَفَاضَ النَّاسُ
وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ
رَّحِيْمٌ ﴿١٩٩﴾

маглардаго рахичлого, муздалифаялда рачлун, гьениса нахърусун кагIбаялда унел рукIана. Гьеб гIамал букIана Къурайшияз гьел халкъалдаса тIокIал руго, кагIба рукъалъул агьлу буго абураб чIухIигун гьабулеб. Гьезул чIухIи хвезабун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьезда абулеб буго: нуж гIадамал араб бакIалда а, ва гьениса нахъеги русса абун.

Ва Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ мунагъал чури тIалаб гьабе. ХIакъльунго Аллагъ жинца мунагъал чурулев, жив гурхIулев вуго.

200. ХIажалъул киналго гIамалал тIубараб мехаль нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гIемер рехсе: жагъилаб заманаялъ умумузул гьунарал рицун, гьел рецун нуж цо-цае чIухIулел рукIаралдасаги лъикI ва гIемар Аллагъ рехсе. ГIадамазул цо къокъа буго жидее дунялалъул чIаголъи бокъарал ва ахираталдаса гьеб цебе гьабулел, жидецаги абулел: «я нижер БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ! Дуца нижее дунялалда лъикIлъи кье»- абун. Гьал гIадамал руго ахираталда гьезие щибго лъикIлъи гьечIел.

فَإِذَا فَضَّيْتُمْ مَنَسِكَكُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ
كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ وَأَوْشَادَكُمْ إِنَّ
فَمَنْ النَّاسَ مَنْ يَقُولُ رَبَّاءَ اتِّتَافٍ
الَّذِينَ أَوْمَأَهُ فِي الْأَخْرَاقِ مِنْ خَلْقِ ٥٠

201. Гьел гIадамазул цоги къокъа буго жидеца абулел: «Я нижер БетIергъан Аллагъ! Дуца нижее дунялалда лъикIлъи кье, ва ахираталдаги лъикIлъи кье, ва ниж жужахIалъул гIазабалдасаги цIуне»-абун.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّاءَ اتِّتَافٍ
الَّذِينَ أَحْسَنَتْ فِي الْأَخْرَاقِ حَسَنَةً
وَقِنَاءَ النَّارِ ٥١

Гъав чи вуго муъминчи ва гьаб къокъабго дугIаялда жаниб кинабго дунял-ахираталъул лъикIлъи гьари буго.

Дунялалъул лъикIлъаби руго: сахлъи, жиндие гIураб рукъ ва магIишат, жинда мутIигIай чIужу, иман-гIакъло бугел лъимал, ва цогиги гIемер жо буго гьелда жаниб. Ахираталъул лъикIлъаби руго: рухI бахъаралдаса хIисаб гьабулеб бакIалде щвезагIан хIинкъи гьечлого хутIи, цинги хIисаб мизанги бигъаго тIубай, алжаналда жанив лъугъин. Бишунго кIудияб лъикIлъи буго ахираталда Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вихъулездаса вукIин.

202. Гьал гIадамал руго дунялалда гьабураб лъикIаб гIамалалъул кири ахираталда жидее бугел ва ГIадегIанав

أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا
وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ٥٢

Аллагъ жинца хIисаб цIакъ хех гъабулев вуго.

Муъминзабазул хIисаб цохIо бер къалебгIан заманалда гъабизе кIолев вуго Аллагъ, ва гъеб буго нилъер хъул лъолеб бакI. Нагагъ хIисаб гъаби халалъани хвасарлъи цIакъ надираб жо буго, Аллагъ гурхIун, гъес тIаса лъугъун тун гурони.

203. Нужеца Аллагъ ﷻ рехсе жал рикIкIарал къояз:

Къурбан къоялъ ва гьелда хадуб лъабго къоялъги. Гъаб буго хIажизаби минаялда рукIунеб заман ва гъениб Аллагъ гIемер рехсейги цогигаб гIибадат гъабиги букIуна. **КIиго**

къоялъ **Минаялда чIун нахъе рачIаразда мунагъ-хIакъ гъечIо.** Лъабго къо **Минаялда бан хадур нахъе рачIараздаги мунагъ-хIакъ гъечIо.** Гьал церехун ридарал хIажалъул ахIкамал руго Аллагъасдаса хIинкъун, гъев разилъи тIалаб гъабун хIаж гъабизе бокъаразе ругел.

Нуж киналго Аллагъасдаса хIинкъараллъун рукIа, ва нужеда лъай, хIисаб-мизан ва жазаъ гъабизе БетIергъан Аллагъасде цере нуж ракIаризе **рукIин** ва щибаб хIарп рикIкIун, щибаб зарра рикIкIун нужер хIисаб гъабизе букIин.

204. Гъаб аят рещтIизабуна ал-Ахнас абулев мунафикъасул хIакъалъуль.

Гъес Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасухъе вачIун иман лъуна, ва гъесие берцинаб хабарги бицана, ва мун вокъулинги абуна. Амма гъев вукIана жанисан ракI хъубав чи. Аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскIосан ун хадуб цо бусурбабазул хур-ах бугеб бакIалда цвараб мехаль, гъеб хурги бухIана, гъенир ратарал хIамулги чIвана. Гъасул хIакъалъуль **ТIадегIанав** Аллагъас ﷻ абулеб буго:

ТIадамаздаса цо-цо чагIи руго дуге бокъулеб берцинаб хабар бицунел ва дунаялда дуда гьел лъикIал гIадамал ругин ракIалда кколел. Ахираталда гъезул хIукму Аллагъасда ﷻ кодоб бугельзул гъесда щибго жо бальго хутIуларо. **Жинца иман лъуниин абун Аллагъ нугIлъун чIезавула гъев чияс:** ай гъес шагъадат битIун Аллагъ цо вугин абулелъул нилъеца гъев ракIальги иман лъуравлъун тола. **ХIакъикъаталда гъев цIакъ квешав питначи вуго, батIулаб**

﴿وَأذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْرَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْرَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ﴾

жоялдалъун жив къацандулев.

205. Дуда аск1юса аравго гъев ракъалда пасалъи гъабулевлъун хъвадулев вуго, жинца хурзал-ахал хвезарун рух1ун, х1айваналги ч1ван. Т1адег1анав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндие пасалъи бокъуларев вуго.

وَإِذَا تَوَلَّى سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ
الْفُسَادَ ﴿٢٠٥﴾

206. Гъев мунапикъасда абураб мехаль мун Аллагъасдаса х1инкъа, ва квешаб г1амал те абун, гъев чиясулъ бугеб ч1ух1иялъ, ва жагъилаб ах1макълъиялъ гъев вачунев вуго жегиги мунагъал гъариялде.

وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُ لَهُ رَجِيمٌ ۗ وَلَا يَسَّرُ اللَّهُ لِلْمُكَافِرِينَ
إِلَى الْمُؤْمِنِينَ سُبُلًا ﴿٢٠٦﴾

Цинги гъав ц1акъго инкар кколев ва пасалъи г1емеравлъун лъугъуна. Гъев чи вуссунев ва гъесие г1ейи гъабулеб бак1 жагъаннама буго. Ц1акъ квешаб босен буго гъеб жужах1алъул ц1а ва гъелдаса хвасарлъи бук1уларо мунапикъзабазе.

207. Ва г1адамаздаса вуго цоги лъик1ав чи ва лъик1ал г1адамал, жиндир напс бичун босулев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи г1алаб гъабун гъесие г1аг1ат-г1ибадат гъабизе. Х1акълъунго Аллагъ жиндир лагъзадериде гурх1улев вуго, лъик1аб г1амалалъул кири г1емерго ц1ик1изабулев вуго. Ва жинца тавбо къабул гъабулев, мунагъал чурулевги вуго.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ أُتْبَعَاءَ
مَرْضَاتِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠٧﴾

Гъаб аят решт1изабуна Ссугъайб رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асх1абасул х1акъалъуль. Гъижра гъабун Мадиналде ине абун Маккаядаса къватлив гъев вахъараб мехаль, гъесда хадуб къурайшиязул цо къокъа бач1ана гъев нахъ вуссиनावизе абун. Цинги Ссугъайб рек1унев жоялдаса гъоркъги решт1ун, кисинисан ч1оралги г1одоре ран, бут1ги кодоб ккун, къурайшазда к1алъана: нужеда лъала дун ц1акъ лебалав вук1ин ч1орал реч1изе. Ахираб ч1ор г1аг1инег1ан дица нужер чи аск1ове виччаларо. Цинги гъаб хвалчен бекизег1анги вагъила дун. Гъелдаса хадуб нужеого бокъараб жо гъабеха нужеца- абун. Цинги къурайшияз абун: «Мун нижехъе вач1ана щибго гъеч1ев мискинчилъун, гъанже мун г1емераб маг1ишаталъул бет1ергъан вугоян»-абун.

Ссугъайбица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абун: гъеб дир боц1и бугеб бак1 нужеда бицани нужеца дун нузда виччалищ?- абун. Къурайшияз виччалаян абун. Цинги Ссугъайбица Маккаядда г1ад вуссун къурайшиязда жиндир

боц1и бугеб бак1 бихъизабуна, ва жив гъижра гъабун Мадиналде ана. Мадиналда гъев щвараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «*Ссугъайбил даран бергъана, Ссугъайбил даран бергъан*»- абун. Бет1ергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб цебехун хъвараб аятги рещт1изабуна (207 аят).

208. Я гъал иман лъурал г1адамал! Нуж т1убанго исламалда жанир лъугъа: исламалъул цо х1укму къабул гъабун цогидаб рехун тоге. Ислам цох1о черх г1адаб жо буго бикъ-бикъун бегъулареб, **Нуж щайт1аналда нахъги рилъунге, ва гъельие гуккизе ч1оге. Х1акълъунго гъеб щайт1ан нужеэ баянаб, х1акъаб тушман буго.**

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ادْخُلُوا فِي السَّابِقَةِ أَفْئَةٍ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٠٨﴾

209. Нужехъ х1акъаб Къуръан бач1ун хадурги нуж бит1араб нухдаса хъушт1ани, исламалда жанирги лъугъинч1они, нужеда лъаеха

فَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْكُمْ الْبَيِّنَاتُ فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٠٩﴾

х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гуч бергъарав вук1ин. Жинца г1асиял, пасикъал г1адамазе г1азаб гъабулев вук1ин ва щивго чияс я щибго жояль жив нахъ ч1валарев гъеб г1азаб гъабиялдаса. **Ва халкъалье гъабулеб тадбиральуль, жиндир пишабазуль х1акимияв вуго: г1ададасеб жо гъабуларев, щибаб жоялда жаниб цо маслах1ат, пайда бук1унев.**

210. Гъал иман лъезе ч1ух1арал г1адамазе г1аде бач1ине жо бугишша, къиямасеб къо бач1ун, жидер х1исаб-мизан гъабизе Бет1ергъан Аллагъ вач1ин гуреб: зобалги хъвалхъун нак1к1азул раг1адалъуль вугев г1адин. Гъединго жидер рик1к1ен г1емерал малаикзабиги рач1ула.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِنَ الْغَمَامِ وَالْمَلَائِكَةُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٢١٠﴾

Аллагъ рехсеялъул гъаракъ бугел найидал т1алаялъул гъаракъ г1адаб. Гъезул Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсей тасбих1 гъаби бук1уна.

Цинги х1исаб-мизан гъабун, халкъалда гьоркъоб х1укму гъабиги т1убала: цоял алжаналда уна, цоял жужах1алда уна. **Гъаб кинабго амру Бет1ергъан Аллагъасде буссунеб буго.** Ва гъесда цере ч1еч1ого щивниги чиясе ресги гъеч1о.

Гъедин бугельул Аллагъ цо гъавун, аварагзаби рит1ухъ гъарун исламияб диналда руссун рук1ине ккела киналго г1адамал. Гъезул цоги Аллагъги гъеч1ельул, гъел рижиги цох1о Аллагъасе лагъльи гъаби мурадалда

бугельзул.

Гъаб аяталда жаниб абунa «Аллагъ вачӀин»- абун. Цоги аятазда жанибги букӀуна гъалда рельеӀарал рагӀаби: «Аллагъ гӀаршалда тадегӀанлъана», «Аллагъасул квер», «Аллагъасул хӀетӀе»-абун. Нильеда ПӀадегӀанав Аллагъасул сипатазул хӀакъикъат лъаларо, гъезда иман лъун божун рукӀун гурони: масала «Аллагъ кӀалъала» «Аллагъасда бихъула» «Аллагъасда рагӀула» абураб мехаль, нильеда кӀоларо гъал сипатал цере чӀезаризе, ва гъезул хӀакъикъат бицине, щай гурелзул нильеда лъала ПӀадегӀанав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ щибго жоялда рельеӀарав гъечӀевлъи. Гъесул сипаталги щибго жоялда рельеӀарал рукӀуларо.

Гъал сипатазда иман лъун божун толеб гӀадин, нильеда тӀадаб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ затальзулги гъедин тезе. «Аллагъасул квер» абураб мехаль нильеца ПӀадегӀанав Аллагъасул квер букӀиналда иман лъела, амма гъелзул куц- рахъ, сипат цӀехеларо. «Аллагъ вачӀуна» абидал нильеца гъев вачӀунев вукӀиналда иман лъела ва кин вачӀунев абураб жо цӀехеларо. Цояз гъикъани: кин гъев Аллагъ вачӀунев абун, гъесие жаваб къела: Аллагъасул зат нильеда лъаларо сипат гъабун бицизе, гъединго гъесул сипаталги лъаларо гъадиал ругин абун рицине.

211. Дуца бануисраилазда абе

МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Гъезда бадиб чӀвай гъабун, ва гъел мукӀур гъарун гӀемерал гӀаламатал, мугӀижизатал

къуна гурищ лица Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасе,

гъев ритӀухъав авараг вукӀиналда тӀоритӀел гъабулел. Гъедин бугониги бануисраилаз Муса ритӀухъ гъавичӀо, ва Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккуна.

ПӀадегӀанав Аллагъасул нигӀматал жидехъе рачӀун хадуб (аварагзаби ва гӀахъал), гъел нигӀматазда иман лъечӀого, купруялдалъун гъезда дӀанде чӀарал гӀадамазе ПӀадегӀанав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир гӀакъуба-гӀазаб гучав ва къвакӀарав вуго.

212. Капурал гӀадамазе гъаб

дуњялалзул чӀаголъи берцин гъабун буго.

Гъел жидер шагъватазда нахърилъун, ахират кӀочон хъвадулелги вуго. Гъезул ракӀазда жаниб дуњял боки лъугъиналъ, гъелда гӀашикълъун, абадияб рукъалдаса жал руссун вуго. Гъедин гучаб дуњял бокиьялъ,

سَلَّ بِي إِسْرَائِيلَ كَرَاءَ اتِّبَانِهِمْ مِنْ آيَةٍ مِّنْ بَيْنَتِي
وَمَنْ يَبْدُلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ
فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢١١﴾

رُبِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَسَخَّرُونَ مِنَ
الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَاللَّهُ يَرُزِقُ مَنْ يَشَاءُ بِعَرَضٍ ﴿٢١٢﴾

ва дунялалъ жал гуккун рукІиналъ, муъминзаби жидеца махсароде гъарулел руго ва гъезда тІад релъанхъулелги руго: дунял тун ахират тІаса бицарал рукІиналъ гъел гІабдалзабилъун рихъун руго. Амма ахираталда гъал муъминзаби жидер даража-макъамалъуль капурзабаздаса тІадегІан рукІине руго. Муъминзабазе бугеб алжан тІадегІанаб буго, капурал рехулеб жужахІ гІодобегІанаб буго.

ХІакълъунго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие бокъарав чиясе ризкъи кьола щибго хІисаб гъечІого, гІемераб ва гІатІидаб. Капуразеги кьола ризкъи, гъеб тІадегІанав Аллагъасе къимат гъечІеб жо букІиналъ, гІасиял пасикъазеги кьола. Ва амма хІакъикъияб ризкъи буго инсан иманалда тІовитІи ва гъелдалъун ахираталъул абадиял, даимал нигІматал жиндие ризкъилъун рукІин.

213. Адам عَلَيْهِ السَّلَام аварагасдаса бай бихъун НухІ عَلَيْهِ السَّلَام аварагасде щвезегІан гъоркъор ругел гІадамал Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурал рукІана. НухІ аварагасде щвелелде гъел гІадамаз хъанчазе лагълъи гъабизе бай бихъана. Цинги тІадегІанав Аллагъас НухІ авараг витІана гъел битІараб диналде ахІизе. Гъелда хадуб гІемер аварагзаби ритІана. Гъаб хІакъикъаталда ниль кантІизарун тІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ абулеб буго:

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ
الَّتِي نَبِيَّ مَبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ
الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا
اختلفوا فيه وما اختلف فيه إلا الذين
أوتوه من بعد ما جاءتهم البينات بغيا
بينهم فهدى الله الذين آمنوا لما
اختلفوا فيه من الحق بإذنه والله
يهدي من يشاء إلى صراط مستقيم ﴿٢١٣﴾

ГІадамал цо исламияб уммат букІана: тавхІидалъул агъло букІана. Цинги гъезул иман биххизе лъугъиндал Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ аварагзаби ритІана, иманалда чІчІаразе алжаналдалъун рохел бицунел, купру-ширк гъабуразе жужахІалдалъун хІинкъи кьолел. Гъел аварагзабигун падахъ тІехъги рештІизабуна хІакъаб шаригІат, ва тавхІид жаниб бицараб, аварагзабаз عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасул тІехъалда рекъон гІадамазда гъоркъоб хІукму гъабизе, гъел жиндиль хилипльараб жоялъе. Гъеб тІехъалда бугеб жоялда хилипльиги гъабичІо жедехъе гъеб рештІарал гІадамаз гурони. Гъелги хилипльана хІакъаб жо жидехъе бачІун хадур.

Гъел хилипльиялъе гІиллаги букІана гъезул цо-цаздехун бугеб хІал хъублъи ва тушманлъи. Капуразул муъминзабаде бугеб тушманлъи. тІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир цІоб-рахІмуялдалъун муъминзаби гъел жиндиль хилипльараб жоялъуль битІараб бичІчІиялде тІоритІана. ХІакълъунго Аллагъ жиндие вокъарав

чи бит1араб нухалда т1овит1улев вуго.

214. Нужеда рак1алдайищ кколеб,
я гьал муъминзаби, нуж алжаналда
лъугъилин абун, нужеда щибго
къварилъи х1албихъиги хъат1ич1ого.
Нужеда цересел умматазда бихъараб
зах1малъи ва балагъ нужеда
бихъич1ого. Гьел умматазда ц1акъ

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ
الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ
وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا
مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلا إِنَّا نَصْرُ اللَّهِ قَرِيبٌ ﴿١١٥﴾

к1удияб къварилъи щвана ва гьел гучал балагъаз к1орок1ана,
аварагасги ва иман лъурал г1адамазги Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ах1и
базег1ан, ва гьел Аллагъасе х1елизег1ан: «Нижее квербакъи киди
бач1ине бугеб, гъабе нижее квербакъи»-абун. Аллагъас гъезие
жавабги гъабуна: «гъале нужее квербакъи ц1акъ г1агарда щун
буго»-абун.

Гъаб аяталъул маг1на буго Т1адег1анав Аллагъас муъминзабазул
х1албихъи гъабубеб бук1ин бат1и-бат1иял къварилъабаздалъун. Ниж
муъминзаби ругин, гъаб дунялалда ниж щибго къварилъи хъат1ич1ого
рук1ине кколин, ахираталда алжаналдаги ине кколин абураб пикру
мекъаб буго.

Муъминчиясул иман камиллъуларо, ва гъев унго-унгояв Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ лагълъунги лъугъуларо жинда т1ад къварилъи-зах1малъи
щвеч1ого, жинца гъеб къварилъиялда Аллагъасе г1оло, Аллагъ разилъи
т1алаб гъабун саброги гъабич1ого: лъик1лъиги квешлъиги Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ къадаралдалъун бук1иналда божун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аваравгасда цо асх1абзабаз صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
абидал: «Я расулаллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Аллагъасда дуг1а щай гъабулареб
нигъее квербакъи гъабе абун, Аварагас абун: «нужеда цере рук1арал
умматазул цо г1адамал, х1акъаб диналдаса руссаян абун, бет1ералда
хъухъадиро лъун ахаде щвезег1ан хъухъан к1иго къот1ел гъабун
г1одоре рехулел рук1ана. Цингиги гьел диналдаса руссунел рук1инч1о.
Маххул гьоркъоги босун ракъаялдаса гъан бат1а гъабубеб бук1ана,
цингиги гъез дин толеб бук1инч1о»-абун.

Хадубги аваравгас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Аллагъсул ц1аралдалъун гъедула
дун: гъаб исламияб дин ракъалда т1ибит1изе буго. Санг1аалдаса цо
чи къват1ив вахъани гъев Х1азрамавталда щвезег1ан унеб х1алалъ,
щибго жоялдаса х1инкъич1ого. Нуж руго гъаб амру хехго т1убазе
къвариг1арал»- абун. Х1адис имам Бухарияс бицана.

Гъаб аяталдаса ва х1адисалдаса бич1ч1изе кколеб мурад буго:
Аллагъасда иман лъураб мехалъ гъеб иманалда сабруги гъабизе ккола

ва Аллагъасулги аварагасулги мурадалда рекъон динги гъабизе ккола. Цинги тӀаде бачӀунеб жо лъикӀаб букӀаниги, квешаб букӀаниги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀукмо-къадаралдалъун букӀин лъан, гъелда разилъун, Аллагъасда таваккал тӀамун хъвадизе ккола.

215. Дуда асхӀабзабаз гъикъулеб буго я МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Щиб жо суннатаб садакъаялгъе къелеб ва лъие гъеб къелеб абун. Дуца гъезда абе: «Нужеца садакъаде къолеб жо ракӀ разилъун, лъикӀаб къе. Гъеб нужеца къе нужерго эбел-инсуе, гӀагарал гӀадамазеги, мискиназеги, бесдалазеги, сапаралда ругезеги. Щиб лъикӀаб жо нужеца гъабуниги гъеб жо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала, гъелда данде Аллагъас лъикӀаб жазагги гъабула.

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُنْفِقُوا قُلْ مَا أُنْفِقُ مِنْ خَيْرٍ قَلِيلٍ وَلَا أَقْرَبِينَ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٢١٥﴾

216. Нужеда тӀад паризаяблъун гъабун буго капуразда ва мушриказда рагъ бай, кигӀанго нуже гъеб бокъулареб жо бугониги.

Нужер боцӀи-малги къезе кколеб, напс гъалагӀьялда (хвеляда) хӀинкьӀи бугеб букӀун. **Ва амма цо жо нуже риханиги, гъельул ахир нужеого лъикӀаб букӀине бегъула.** Дунялалъул рокъоб жигъадалъул лъикӀлъи буго нужер напсалги нужер ватӀанги тушманасдаса хвасар гъаби ва бацӀад гъаби. Аллагъасул дин тӀадегӀан гъабун купру-шикр гӀодобегӀан гъаби. Ахираталда гъельул лъикӀлъи буго нужеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи ва алжаналъул нигӀматал швей.

كَيْبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾

Ва нуже цо жо бокъула, (жигъад гъабичӀого рукӀизе бокъула) гъельул ахир нуже квешаб букӀинегӀи бегъула. Нуж хӀакъирлъиялда ва капурзабазул лагӀлъиялда хутӀула, нужер къадро-къимат инжит гъабун букӀула. Ахираталдаги жужахӀалъул ца букӀула ва абадияб гӀазаб букӀула. **ХӀакълъунго Аллагъасда лъала кинабго жоялъул загъир ва батӀин,** гъельул ахир ва хӀасил кинаб букӀунеб. **Нужеда лъаларо загъир гурони ва гъеб загъирги якъинго лъаларо.** Гъедин бугельул нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру тӀубай ва гъелда жаниб нуже маслахӀат буго.

217. Цоги дуда гъикъулеб буго МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндиль рагъ хӀарам гъабураб моцӀалдаса, гъеб

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ

моцIалъуль рагъ гъабиялдасаги.

Дуца гъезда абе: «Рагъ хIарам гъабураб моцIалъуль рагъ байбихъи

кIудияб мунагъ буго. Ва амма

гъелдаса кIудияб мунагъги,

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рихараб жоги буго:

Аллагъ цо гъавун авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ритIухъ гъавун жидеца иман лъурал,

ва хIакъаб дин гъабулел гIадамал

гъеб диналдаса нахъчIвай, ва

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар кквей.

Масжидул хIарамалдаса гIадамал нахъчIвай, гъеб масжидул

хIарамалъул агълу: хирияв авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва гъесул асхIабзаби

رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ гъенисан къватIир къотIиги, – гъаб буго Аллагъасда

аскIоб бищунго кIудияб мунагъ ва зулму!

Бусурманчи жиндир диналдаса вуссизавун купру-ширкалъуль

ккезави буго чи чIваялдасаги кIудияб мунагъ. Гъел мушрикал нужеда

рагъулеллъун рукIине руго ва гъез рагъги тезе гъечIо нуж нугер

диналдаса руссизаризегIан, гъелда хIал кIвани. Гъадинал тушбаби

руго нужеа купарал ва мушрикал ва нуж гъезул амруялда мутIигIлъуге,

гъезул зулму, къварилъи захIмалъун нужеца хIакъаб динги рехун тоге.

Нугер хIакъаб диналдаса вуссарав чи, цинги живги капурчилъун

вукIун хварав, гъев вуго жиндир дунялалда гъабураб кинабго

гIамалги хварав, ахираталдаги жив чIового хутIарав. Гъел

гIадамал жужахIалъул агълу буго, ва гъел даимго жужахIалда

жанир рукIинеги руго.

218. ХIакълъунго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ва

гъесул аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъурал

гIадамал, цинги мушриказ жидеа

къварилъи гъабидал жидер ватIан тун,

Аллагъасе гIоло ва гъесул дин гIадегIан

гъабизе гIоло гъижраги гъабурал, къватIирги рахъарал.

Хадуб Аллагъасул дин цIунун, ва ракъалда дин гIибитIизабун

жигъадги гъабурал,- гъал гIадамал руго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ жидер

хъул лъолел: жидер мунагъал чурилин ва Аллагъ гурхIилин

абун. ГIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинца муъминзабазул мунагъал

чурулев ва гъезда жив гурхIулев вуго.

Гъал аятазда жаниб бицараб хIукму Аллагъасул свалат салам лъеяв

аварагасда хириял асхIабзабаз гъикъун, гъезие жаваб кьун бицараб

بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجِ أَهْلِهِ مِنْهُ

أَكْبَرِ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةِ أَكْبَرِ مِنَ الْقَتْلِ

وَلَا يَزَالُونَ يَقْتُلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ

دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ

دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ

أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ

أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧٧﴾

бугониги, гъаб хлукму киналго бусурбабазе ва кинабго заманаял глammaб буго. Рақъалда тласан купру- ширк тлаглун, цохло Аллагъасе лагълъи гъабулеб заман бачлинеглан, бусурбабазул ва капуразул тушманлъи тлагуларо.

Капурчи ургъулев вугелдаса нильер исламияб дин тлаглабизе, гъельие зарал гъабизе, гъесдаса глемерго циккълун бусурманчи ургъизе тладаб буго купру- ширк тлаглабизабилда тлад, ва рақъалда тлад цохло Аллагъасе جَلَّالٌ لاَّغُلَّيْ гъагълъи гъаби буклинабиялда тладги. Гъаб буго муъминчиясул дунялалъул ва ахираталъул сагладат (бахъибуголъи). Гъаб макъам Аллагъас цақъ дагълал, жиндие рокъарал ва жинца тласа ришаразе гурони къун гъечло.

Аллагъас ниль гъездаса гъареги.

219. Дуда гъикъулеб буго

Мухlаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **хамроялдаса**
ва майсиралдаса; гъоркъоб жо

лъун хlалел хlаязул хlакъалъуль:

хlалалабищ гъеб хlарамабищ абун.

Дуца гъезда абе: гъеб кlиябго жоялда

жаниб цақъ кlудияб мунагъ буго ва

гъеб хlарамабги буго. **Гъеб кlиялдаго**

жаниб дунял тlалаб гъабулев, ахират кlочарав чиясе **мунпагла**

буго: хlарамаб бугониги боцли щвей гладаб. Амма диналъе

бугеб, жиндир глакълоялъе ва черхалъе бугеб зарал кlудияб

буго. Гъоркъоб жо лъун хlаялда жанибги цақъ кlудиял

пасалъаби руго: кинабго магlишталдаса ватlалъи, тушманлъи

ккей, хъизан-рукъ биххи ва цогидалги. **Гъадин бугелъул хамро**

ва майсир гъезул **мунпагл**аталдаса зарал кlудиял жал руго.

Гъаб аят буго хамро хlарам гъабизе байбихъильун бугеб, тlобанго гъеб

хlарам гъабун цойги аятал рещтlана. Хамро абула: кинабго жинца

мехтизарулеб жоялда. Глемераб гъекъон жинца мехтизарулеб жо:

мед, чlагла, пиво ва гъезда релъаралги, гъазул дагълал жогг гъекъезе

хlарам буго. Щай абуни мехтулеб жо хlарам гъабун буго, мехти шартl

гъабун гъечло. Гъл мехтизарулел жалазда релълъун хlарамал руго

наркотикалги; гъл руго глакъл инзабулел ва черх чlунтизабулел жал.

Ва цогиги дуда гъикъулеб буго Мухlаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **жидеца шиб**

жо напакъаде къелеб абун. Дуца гъезда абе **нужер хlажаталдаса**

тlокlлъараб жо къеян абун. Нуж жинда хlажатаб жо цогидазе къураб

мехалъ гълда жаниб лъикlлъи буклуларо: я нужее къварилъи ккун

гъеб хlехъон чезе ккола, яги цогидазда хъул лъун, гъезул рагълбазде

يَسْتَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا

إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا

أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا وَيَسْتَلُونَكَ مَاذَا

يُفْقُونَ قُلْ الْعَفْوَ ذَلِكَ بَيْنَ اللَّهِ لَكُمْ

الْأَثِمَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾

балагъизе ккола, яги цогидазда гъаризе ккола.

Гъадин баян гъарула ТадегІанав Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндир аятал: шаргІиял ахІкамал ва нужее хайир ва зарал бугеб, хІарамаб хІалалаб жо: нужеца пикро гъабизе ва нуж ургъизе,

220. дунялалъул чІаголгъиялъулъ гъеб паналъулеб тІаса унеб букІин лъан, ва ахираталъул амроялъульги гъеб абадияб рукъ букІин лъан. Цинги жиб тІаса унеб дунялалдаса жиб даимаб ахират тІаса бищизе.

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الِيتَمَىٰ
قُلْ اِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ وَّوَنَسْأَلُونَكَ عَنِ الِيتَمَىٰ
فَاخْبُرْهُمْ وَاِنَّ سَخَاطُوهُمْ
فَاخْوَانُكُمْ وَاَللّٰهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدِيْنَ
الْمُصْلِحِ وَاَوْشَاءَ اللّٰهُ لَآعْتَنَتَكُمْ
اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿٢٢٠﴾

Цогиги дуда гъикъулеб буго МухІаммад

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ятимазул хІакъалъуль, гъезул

боцІи-мал батІаго цІунуниц телеб, яги жидералда цадахъ жубазабун, цадахъ хІалтІизабун гІемерищ гъабилеб абун. Дуца абе гъел ятимазе мунпагІат бугеб жо хал гъабун хІалтІизабейн гъезул боцІи-мал. Гъезул боцІи нужергогун жубазабуниги бегъула, гъел нужер диналъул вацал ругелъул. Диналъул вацаз цоцазе кумек ва маслахІат гъабизе ккола.

ХІакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жинда лъалев вуго нужедаса лъикІлъи гъабизе бокъаравги, пасалги гъабизе бокъаравги чи. Аллагъасе бокъун букІарабани нуж къварильиялъуль ккезаризе ва нужее захІматаб амру тІад къазе, гъебги гъабилаан Аллагъас. Кинниги тІадегІанав Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндир гурхІел-рахІму цебе ккарав вуго, гъес лагъзадерие къварилги кколеб хІукму гъабуларо. ХІакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндир къуват-гуч бергъарав вуго, жиндир пишабазуль хІакимияв вуго, лагъзадерие маслахІатаб жо гъабулевги вуго.

221. Нужеца мушриказул руччаби рачунге, я гъал муъминзаби, гъез иман лъун исламияб дин босун хадуб гурони. Муъминай лагъ лъикІай йнго нужеца чІужулъун ячине узденай мушрикалдаса, кигІанго нужее гъей мушрикай берцин йихъун, йокъун йигониги. Ва нужеца мушриказе нужер муъминал руччаби къоге, гъез иман гъезегІан ва исламияб дин къабул гъабизегІан. Нужее муъминав лагъ лъикІ вуго узденав мушрикалдаса, гъев нужеда берцин

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِيْنَ حَتَّىٰ يُوْمِنُوْا وَلَا مَآءَ
مُؤْمِنَةٍ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَّلَوْ اَعْجَبَتْكُمْ
وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِيْنَ حَتَّىٰ يُوْمِنُوْا وَّلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ
خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَّلَوْ اَعْجَبَكُمْ اُولٰٓئِكَ
يَدْعُوْنَ اِلَى النَّارِ وَاَللّٰهُ يَدْعُوْا اِلَى الْجَنَّةِ
وَالْمَغْفِرَةِ بِيٰذِيْهِ وَاِيْنَءَآيٰتِيْهِ لِلنَّاسِ
لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُوْنَ ﴿٢٢١﴾

вихьун вугониги, гьесул насабалда яги боц1иялда хьул лъун бугониги.

Гьел мушрикал руго жидеца нуж жужах1алде ах1улел ва гьелда г1агар гьарулел, гьезулгун ригьиналбул ва цогидабги хурхен гьабуни. Г1адег1анав Аллагъ ﷺ нуж алжаналде ах1улев вуго ва жиндир мунагьал чури, гурх1ел нужеда швей бокъаравги вуго. Гьедин бугельбул Аллагъас нужеда лъик1аб жо малъулеб буго, квешалдаса рик1кладги гьарулел руго. Ва жиндир аятаг, х1икматал г1адамазе баян гьарулевги вуго Аллагъ ﷺ, г1адамазда жо лъазе ва бич1ч1изе бокъун ва гьез лъик1аб-квешаб жо бат1а бахъизеги бокъун.

222. Ва дуда гьикъулеб буго

Мух1аммад ﷺ, х1айзалбул масъала (х1айз абула руччабазул г1адат билгъараб щибаб моц1аль би бач1иналда, как хут1и, «менструация»).

Гьаб масъала гьикъбиялъе г1иллаги

буго Аллагъ разилъаял асх1абзаби мадинаялда рач1араб мехаль, гьезда ягъудиял ратана х1айз бач1араб мехаль ч1ужугун цадахъ квен кваналарел, гьейгун цо рукъорги ч1оларел. Цинги асх1абзабаз ﷺ хирияв аварагасда ﷺ гьикъана гьаб х1укму. Г1адег1анав аллагъс абулеб буго:

Дуца гьезда абе Мух1аммад ﷺ, гьеб х1айз чорокаб, рак1 къалеб жо буго, нужеца х1айз т1аг1ун черх чуризег1ан ч1ужуялда жимаг1 гьабуге (половое сношение). Нуж гьездаса дорег1ан къан рук1а гьел рац1ц1альизег1ан, ай жимаг1 гьабизе аск1ор къаге, амма цогидаб цадахъ рук1инги, цадахъ кванайги ва цоцазда махсаро гьабиги бегъула, цох1о жимаг1 гьаби хут1изег1ан.

Цинги гьел руччаби рац1ц1альун гьез черхги чураараб мехаль, нуж гьел руччабазда аск1оре лъугъа ва Аллагъас ﷺ х1алал гьабураб бак1алда квале. Гьеб х1алал гьабураб бак1ги льимер гьабулеб бак1 буго, нахъияб рахъ гьеч1о. Х1акъльунго г1адег1анав Аллагъ ﷺ жиндие мунагъаздаса тавбо гьабулел ва чорокаб жоялдаса рик1клад ч1олел рац1ц1аль гьабулел муьминзаби рокъулев вуго.

223. Нужер руччаби бекъулеб хуралда рельльун руго. Нуж гьезда аск1ор лъугъа нужеего бокъараб рахъальан:

г1ад веганиги, хьибилалдаса лъугъаниги,

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَدْنَىٰ فَاغْتَسِرُوا
النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ
يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ
اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُطَهِّرِينَ ﴿٥٧﴾

يَسْأَلُونَكَ حَرْثَ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّىٰ
شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ وَأَتَّقُوا اللَّهَ
وَعَلِمُوا أَنَّكُمْ مُلْقَوَةٌ وَيُبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

нахъаса лъугъаниги, вахъун члун, глодов члун лъугъаниги гъукъараб жо гъечло рос-лъадиялъ цоцздаса мунпаглат босизе, цоцазе къварилгъизаралги гъабичлого. Хларамаб жо буго лъимер гъабулеб баклалда жаниб лъугъизабичлого жиндир закар (алат) нахъияб рахъалда лъугъизаби. Члужуялдаги гладаб буго россас гъединаб жо гъабулеб бугони, гъев виччангугтизе, данде члезе, хлатта гъединаб жо гъабулев чиясдаса нахъе ине.

Нужеца лъиклал глалалалги гъаре, ахираталда нужее хазиналъун ратизе. **Ва нуж Аллагъасдаса** جَلَّ جَلَّالَهُ **хлинкъя хларамаб жо гъабизе**, руччабазда асклор лъугъиналъулъ ва цогидаб жоялъулъги. **Нужеда лъай нуж ахираталда Аллагъасда** جَلَّ جَلَّالَهُ **данде члвазе руклин** ва нужер хлисаб-мизан гъабизе буклин. **Нужеца муъминзабазда рохелги бице** гъезие Аллагъасда асклоб алжан ва клудияб лъьикллъи буклиналдалъун.

Росс-лъади цоцада асклор лъугъиналъул глемерал адабал рицун руго глалимзабаз. Аллагъ-авараг лъалел гладамазул гъеб цоцзда асклор лъугъинги берцинаб буклизе рекъараб буго. Хлайваназ гладин жидер шагъват тлубай буго гъезул насло хурхани, (лъимер лъугъани), гъеб лъимер иман гъечлеб, квешаб лъугъиналда хлинкьи бугеб бакл.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хладис буго: *«Нужер цоясе члужуялда асклов лъугъизе бокъараб мехаль, гъес абун «Бисмиллагъ, я дир Аллагъ» جَلَّ جَلَّالَهُ, дуца нижедаса щайтлан рикллад гъабе, ва нижее къураб лъимералдасаги гъеб рикллад гъабе»-абун, гъеб дандельиялъулъ гъезие лъимер лъугъани гъеб лъимералъе щайтланалъ зарал гъабиларо»* – абун. Хладис имам Бухарияс бицана.

224. Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ **гъавуге нуж**

гъаяздаса раццлалъизе сабаблъун.

Аллагъасдаса хлинкъизе ва гладамазда

гъоркъоб лъикллъи-маслахлат гъабизе

нахъчлвалеб пардавлъун.

Гъаб рагли абиялъе гилла буго цо гладамаз гъездаса лъикллъи гъаби тлалаб гъабураб мехаль абубеб буклана: нижеца гъа гъедун букланин гъеб жо гъабиларо абун. Гъел гладамазда глайиб члван рештлизабуна гъаб аят. Хлакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ **нужеца бицунеб жо жинда раглулев, нужер пишаги, реклел нияталги жинда лъалев вуго.**

225. Аллагъас нужее глакъуба

гъабуларо нужеца ургъичлого, харбида

гъоркъоб гъа гъедун рагли абиялъе

глоло.

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا

وَتَتَّقُوا وَتُصَلُّوا أَوْ يَكْفُرَ النَّاسُ

وَأَلَّا سَمِعَ عَلَيْهِ ۝١٢٤

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ

بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ عَفُورٌ حَلِيمٌ ۝١٢٥

Гъаб буго г I е мерисев чиясул харбилъ бук I унебраг I и: Аллагъ асх I аги, Валлагъи абун. Кинниги нуж г I акъубаялъуль ккола нужеца рак I аль няят гъабун к I алалъ гъа гъедараб мехаль: лъик I аб жоялъе гъедун хадуб гъеб гъа хвезабуни, яги квешаб жо гъабизе гъа гъедани нуже мунагъ-хлакъ бук I ула. Х I акъльунго Аллагъ лагъзадерил мунагъал чурулев, гъезда гурх I улев вуго. Тавбо гъабизе рес къолев, дагъаб мунагъалде данде ц I ик I клун г I азаб гъабуларев вуго.

226. Ч I ужуялда аск I ов лъугъинаро абун гъа гъедарал г I адамал (жимаг I гъабиларо абун), гъел руччабаца ункъго моц I аль сабро гъабилла. Цинги росас гъа хвезабун ч I ужуялда жимаг I гъабунни, гъеб лъик I буго ва Аллагъ жив г I аса лъугъулев, мунагъал чурулев вуго. الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرْتَضُونَ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ فَإِنْ قَاءَ وَفِإِنْ اللَّهُ عَفْوٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٢٦﴾

227. Нагагъ жимаг I гъабич I ого ч I ани ва гъезул иш ц I ар г I амиялда ани, х I акъльунго Аллагъ гъез бицулеб жо раг I улев ва гъабулеб пиша лъалев вуго. وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢٧﴾

Гъаб к I иго аятальул маг I на буго: жагъилал г I арабиязулго бук I араб г I адат бук I ана росас гъа гъедулеб ч I ужуялда жимаг I гъабиларо абун. Цинги жимаг I ги гъабич I ого, ц I ар г I амун нахъеги йиччач I ого, толаан гъей ч I ужу. Шарг I аль х I укму гъабулеб буго гъеб гъа гъедиго квешаб жо бук I иналда. Нагагъ гъедин гъа гъедани ч I ужуялда абулеб буго ункъго моц I аль сабро гъабеян, гъев рос жинда аск I ов вач I унадай абун. Цингиги гъев ч I ужуялда аск I ов лъугъинч I они гъесда шарг I аль амру гъабула: я ч I ужуялда аск I ов лъугъа, яги гъей ц I ар г I амун нахъе йиччай абун. Гъелдаги рос рекъеч I они имамас ц I арги г I амула, гъей ч I ужуги гъесдаса хвасар гъаюла.

228. Жидер ц I ар г I амурал руччабаз ях I гъабула цоги росасе инч I ого лъабго х I айз бихъизег I ан. Цинги гъел руччабазда лъанани жидеда жаниб лъимер бук I ин, гъеб иш бальго гъабич I ого бицизе ккола, гъел Аллагъ асдаги Авагагадаги гъабилла. Ахир къоялдаги божулел руччаби ругони. Гъел руччаби къинал рук I ин лъараб мехаль гъезул ц I ар وَأَلْمَطَلَقَاتُ يَبَرِّضْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِيلُ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيُعَوِّلُهُنَّ أَحَقُّ بِرِدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِضْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ ۗ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٨﴾

т1амурал росаби х1акъал руго (лъик1ал руго) гъел руччабазе, гъезие цоцазда рекъезе ва маслах1ат гъабизе бокъани. Гъел руччабазе т1убазе кколеб х1акъ буго росабаздаги, росасе т1убазе кколеб х1акъ ч1ужуялда т1адги бугеб г1адин.

Гъеб х1акъ буго цоцазе зарал гъабунгут1и, цоцазда гурх1ел-рах1мо бук1ин. Росас жинда т1адаб напакъа, рет1ел, рукъ, ва цогидабги бук1изаби, ч1ужуяль шарг1ияб г1узро гъеч1ого рос жиндаса х1ажат т1убазе гъукъунгут1и. Ва цогидалги к1иязго г1умру цадахъ гъабулага гъел жидеда х1ажалъулел ишал цоцаль рекъон гъари буго рос-лъадиялъул шарг1алда рекъон хъвади.

Ва бихьиназе руччабазда т1ад т1ок1лъи буго: вижиналъуль, хурукъазуль, ч1ужу жиндие мут1иг1лъизе кколев вук1иналъуль ва напакъа къеялъульги, кинабго хъизан-рукъалъул жаваб къолев вук1ин ва гъеб хъизаналъул маслах1аталъе вахъун ч1олев вук1инги. Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гуч бергъарав хан вуго ва жиндир ах1камал цакъ камилав х1акимги вуго.

229. Руччабазул ц1ар т1ами к1инго нухаль буго.

Цо нухаль цо ц1ар т1амун тела ва к1иялго рекъоладай абун сабро гъабила г1идда т1убазег1ан. Цинги гъезие лъик1 бихъани г1идда т1убалелде рос ч1ужуялда т1ад вуссина ва цадахъ г1умро гъабила. Кинго жал цоцаль рекъолел гъеч1они росас гъанжесаги ц1ар т1амила.

Ч1ужуялъул ц1ар т1амураб мехаль нужеца гъезие къун бук1араб магъари нахъе бахъизе бегъиларо.

Гъаб буго нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1орхъаби ц1унизе к1оларо абун х1инкъич1они бугеб х1укму. Амма нуж х1инкъани Аллагъасул г1орхъаби ц1унизе к1оларин абун, цояз цоязе къезе кколеб х1акъги къеларо, берцинго, х1ал рекъон рук1инаро абун, цинги мунагъ-х1акъ гъеч1о гъей ч1ужуяль росасе магъари бугониги, цоги боц1и бугониги къун жий йиччай т1алаб гъабунни ва росас гъеб боц1иги босани.

Гъал руго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1орхъаби. Нуж берцинго рук1ине, нужее маслах1аталъе лъурал. Нужеца Аллагъасул г1орхъаби хвезаруге! Аллагъасул г1орхъаби хвезарулел г1адамал руго Аллагъасул щин бахъи ва г1акъуба жидеда шолел, жидерго напсазе зулму гъабулел

أَطْلَقَ مَرَاتَانَ فَاِمْسَاكَ بِمَعْرُوفٍ اَوْ سَرِيحٍ
بِإِحْسَانٍ وَلَا يَجِلُّ لَكَرْمَانَ تَأْخُذُوا مِمَّا
ءَاتَيْتُمْوَهُنَّ شَيْئًا اِلَّا اَنْ يَخَافَا اِلَّا اَيْمِيْنَا
حُدُوْدَ اللّٰهِ فَاِنْ خِفْتُمْ اِلَّا اَيْمِيْنَا حُدُوْدَ اللّٰهِ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهٖ تِلْكَ حُدُوْدُ
اللّٰهِ فَلَا تَعْتَدُوْهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُوْدَ اللّٰهِ فَاُولٰٓئِكَ
هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿٢٢٩﴾

гІадамал.

230. ХІакълъунго жинца чІужуялда
лъабго цІар тІамураб мехаль, гьесие
гьей чІужу ячине хІарамлъула цоги
росасеги ун, гьесул босадаги егун,
гьесулгун жимагІги гьабун, цинги гьев
росас цІар тІамун йиччан, гІиддаги
тІубан хадуб ячани гурони.

ЦІар тІамизе къотІи гьабун магъари лъейи хІарамаб жо буго (хІоло магъари). Гьеб гьабулев чи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нагІана къурав вуго абун хирияв аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хІадисги буго. Лъабго цІар тІамун хадуб гьаб къвакІараб шартІ тІубан хадуб гурони жиндир чІужульун йикІарай гІаданалда магъари лъезе бегъунгутІиялъул магІнаги буго руччабазул цІар тІами, гьел нахъриччай ургъичІого гьабизе бегъулареб жо букІин лъазе ва шаргІалда какараб пиша букІинги лъазе.

Дагъабниги яхІ-намус бугев чи рекъоларо цоги чиясда гъоркъги егун хадуги жиндир чІужу тІад юссинайизе. Гьедин бугельул чІужуялда цІар тІамичІого тейи лъикІ буго гІемер ургъун, киналго рахъал рорцун хадуб гурони.

ЦІар тІами шартІ гьабичІого (хІоло гьабичІого) цогидасе арай гІадан, гьев чияс цІар тІамун йиччараб мехаль ва гьесдаса гІиддаги тІубараб мехаль, цевеккун гьелъул рослъун вукІарасеги гьальиеге жал рекъезе ва цІидаса магъари лъун рос-лъадильун рукІине бокъани, гьеб шаргІалда бегъулеб жо буго, гьанжесалаль гьабураб ригъин жал шаргІалда рекъон берцинго гІумро гьабун рукІина абун гьезда ракІалда ккани, гьедин рукІине жудеца ният къасд гьабун.

Гьал тІадехун рехсарал ригъиналъул гІорхъаби ва хІукмаби Аллагъасул гІорхъаби руго, жидеда жо бичІчІулел, Аллагъ-авараг лъалел гІадамазе баян гьарулеллъун ругел. Ва амма рекІель иман гьечІеб, Аллагъ-авараг лъалареб къавмалъе кинабгІаги вагІза-насихІаталь мунпагІат гьабуларо.

231. Нужеца руччабазул цІар тІамураб
мехаль ражгІияб цІар тІамиялъ: цо
цІар яги кІиго цІар тІамун, лъабабго
цІар тІамичІого, цинги гьел
руччабазул гІидда тІубазе мех

فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدِ حَيْثُ تَرَكَ زَوْجًا
عَذْرَةً فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ
يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ
وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٠﴾

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ بَلَّغْنَ أَجَلَهُنَّ
فَأَمَّا سَكَوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرَحُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ وَلَا تَمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِمَتَعَدَّوْا

гIагарлъидал, нужеца гьел руччаби тIад руссизаре, нуж цацазда рекъон, берцинго рукIиналда хьул бугони, гьедин гьечIони тIубан цIарги тIамун гьей чIужу йиччан те. Нужеца гьел руччабазе къварилгьи-зарал гьабун цIарги тIамичIого, рукъорги рачичIого тоге. Гьаб гIамал гьабурав чи жиндирго напсалъе зулму гьабулев вуго: гьелъул мунагъ ва гIазаб жинда тIаде кколев вуго.

Цо гIадамаз чIужуялъул цIар тIамидалго, гIидда тIубалелде гьей тIад юссинаялей йикIана. Цингиги цIар тIамулел букIана. Гьанжесаги гIидда тIубазе гIагарлъидал лъабабилел цIар тIумалел букIана. Гьелдалъун гьав чиясул мурад букIана жиндир чIужуялъе къварилгьи, зарал гьаби ва гьей цоги росасе ине квал-квал гьаби. Гьаб гIамал гьабулел гIадамазе хIинкъи кьун рещтIизабуна гьаб (231) аяталдаса церехун рицарал рагIаби.

Нужеца Аллагъасул Къуръан ва гьелъул хIукмаби махсароде ккоге: нужеого бокъараб хIалалъ магIна гьабун, яги бокъараб жоялда гIамал гьабун, бокъичIел жо гIамал гьабичIого тун. Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** рахъалъан нужеес ругел кIудиял нигIматалги ракIалде швезаре. Бишун кIудияб нигIматги Аллагъ лъалеллъун, авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ритIухъ гьавулеллъун Аллагъас гьари буго.

Ва нужеда Аллагъас рещтIизабураб хирияб къуръанги, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул бацIадаб нухги (суннатги) ракIалда букIа ва нужеца гьелда гIамалги гьабе: Аллагъас гьаб кIиябго жоялдалъун нуж битIараб нухалда тIоритIулел руго ва гьел нужеес вагIза-насихIатги буго. **Ва нуж тIадегIанав Аллагъасул** **جَلَّ جَلَالُهُ** гIазабалдасаги хIинкъа ва нужеда лъай гьев БетIергъан Аллагъ жинда кинабго жо лъалел вукIин. Нухер загъираб гIамал лъалел гIадин, нухер рекIел хIалалги лъала Аллагъасда.

232. Ва нужеца руччабазул ражгIияб цIар тIамун гIидда тIубараб мехаль: цо яги кIиго цIар тIамун тIубанго гьей ятIалъараб мехаль, нужеца гьел руччаби нахъчIваге довго росасе цIидаса магъари лъун ине бокъани, гьел кIиялго цоцазда рекъон, цIидаса рос-лъадилъун рукIине рекъон ругеб

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَمَّرَ نَفْسَهُ، وَلَا تَتَّخِذُوا
ءَايَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ بِعَضْطِكُمْ بِهِ
وَأَنْقُوا لِلَّهِ وَأَعْمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٣١﴾

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبِغْنِ أَجَلِهِنَّ فَلَا
تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَصُوا
بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ
يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ أَمْزَأَى لَكُمْ
وَأَظْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٢﴾

мехаль.

Гъаб буго нужее гъабулеб вагъиза-насихлат, нужедаса Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَّالَهُ** ахираталдаги божулев чиясе. Гъаб вагъиза-насихлат боси нужее дунял-ахираталъе лъиклаб буго ва нуж мунагъазул чороклъиялдаса цунулебги буго. Хлакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** жинда кинабго жоялъул загъирабги батлинабги рахъ лъалев вуго ва амма нуж цлакълго дагъаб гурони лъай гъечлел руго. Гъадин бугельул Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** амру-нагъюялда нахърилълъун хъвадани нужее лъиклаб буго, нужерго глакълоялда божун, гъелда нахърилълъун руклинчлого.

Гъаб цар тламиялъул масъала жиндир рахъал гемеераб, жинда жаниб гемеераб бахъс бугеб ва муъминзабазе асклорго къачлого руклине рекъараб бугельул, гъальие баян къечлого толеб буго. Кинниги бицинчлого гюлареб жо буго:

1)-Цар тламизе ва члужу йиччазе шаргъалда ихтияр буклин жинда жаниб хликмат клудияб жо буго. Нилъеда гъеб хликмат бичлчизе ккола насранияб диналда ригъин биххизе ихтияр гъечлел буклиналъ гъел кинал клудиял пасалъабазда жанир кколебъи бихъараб мехаль. Хлатга рос-лъадилъун ругел чагли цоцазеги лъан, цогидал жидер вокълелгун цадахъ зина гъабулел руго, къаси цо рукъорги руссулел ва жал рос-лъади ругинги абулел руго.

2)-Цар тлами клуго нухаль гъаби ва гидда тлубачлого тлад вуссине рес буклиналъул магъна буго: рос-лъади цоцазда цадахъ ругеб мехаль гъезда лъаларо жал ратлалъараб мехаль гъез гъабизе бугеб гламал: рекълкъълулищ жал, яги рекълкъълуларищ. Цо царги тламун гидда тлубазеган мехаль гъезие ургъизе замана буклуна ва тлад руссизе бокъани, тлад руссизе ихтиярги буклула.

3)-Цар тлами шаргъалда хлалалаб бугониги, жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хладис буго: *«Бицун жинда Аллагъасул ццин бахъулеб хлалалаб жо буго цар тлами»* – абун. Хладис загъипаб буго. Гъаб хладисалъулги ва цогидал хладисазулги магъна буго дагъабго жо сабаблъун, нахъе ругел, тладе рачлунел умуразухъ балагъичлого, ригъин биххи ва лъимал-хъизан къварид гъари шаргъалда хларамаб жо буклин.

4)-Цин рос-лъадилъун рукларал чагли кнабизеги магъари лъун рос-лъадилъун рахъине бегъиги Аллагъасул гурхлел ва хликмат буго. Гъоркъоб заманги ун, къварилъи глатилъиги хлехъон гъел клъяздаго цидасан данделъизе берцин бихъараб мехаль, гъелда жаниб маслахлат буклуна ва гъезул ригъин даимлъиялда хъул буклуна.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ амру гъабун руччабазул вализабазда абулеб буго: «Члужугладан нахъчлваге, гъей цева вукларав росасе ине рекъараб мехаль» – абун. Гъаб раглиялдаса хлукму босула валиясул изно гъечлого члужугладан росасе ине бегъуларин абун. Кинниги гъаб масъалаги глалимзаби жиндилъ хилиплъараб буго ва щибаб бакl, хlал бихьун хлукму гъабулебги буго.

5)-Россас къварилъги гъабулеб бугони, гъесул дин ва дунял Аллагъ жَلَّ جَلَّالَهُ разияб гъечлони ва гъевгун глумро гъабизе захlмалъун бугони, члужуялъе ихтияр буго гъев росасдаса хвасарлъизе: гъесие боцли-мал къун жий нахъйиччай тlалаб гъабизе. Гъаб масъалаялда цар буго хулгl гъаби. Гъаб масъалаги руччабазда лъазе ккола гъезие шарглияб хlалалъ ригъин бихизе бугеб ихтияр буклин. Ва амма глемер ургъун, жиндир валияса данд бан, гледегличлого гъабила хулгl, нагагъ гъелда хlажалъги бугони.

Цар тlамиялда, тlад русиналда, хулгl гъабиялда хурхарал масъалаби глалимчиясаги гъикъун, гъесулгун данд бан гъабизе лъикl буго, хадуб пашманлъги ва захlмалъги тlад бачличлого буклизе.

Аллагъас нильеда хлакъаб жо лъазабеги ва гъелда нахърильлъине тавпикъги къеги. Амин.

233. Жинца лъимер гъабурай эбелалъ гъеб лъимер хахизе гъабила тlубараб кlнго соналъ, хахиялъул заман тlубазаби бокъарал гlадамазе. Жиндие лъимер гъабурав инсудаги тlадаб буго гъеб лъимер хахизабудей члужуялъе гъелда рекъараб ретlел ва квен къезе.

Гъей члужу цар тlамун ятlалъарай йигониги, гъельие къваригlараб жо къела жиндир лъимер гъель хахизабудеб, ва хъихъудеб бугеб заманаялъ. **Цониги напсалда хlал гъабуларо ва гъелда тlад къаларо хlалкlлеб жо гурони.** Гъеб квен, ретlел ва цогидаб руччабазе къваригlунеб жо къезе ккола гъесул

рес-махlалалда балагъун. **Лъимер гъабурай эбелалъе ва жиндие лъимер гъабурасеги зарал гъабизе бегъуларо.** Гъединго эбел-инсуца лъимералъе зарал гъабизеги бегъуларо. Гъальул хlасил буго рос-лъадиялъ цоцазе квешлъги гъабизе бегъуларо ва цоцазе квешлъги гъабудаян абун лъимералъе зарал бугеб ишги гъабизе бегъуларо.

* وَالْوَالِدَاتُ يُرْضَعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ
لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُنْعَمَ الرِّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ
رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ
نَفْسٌ إِلَّا أَوْسَعَهَا لَأُنْصَبَ وَوَالِدَةٌ يُؤْتِيهَا
وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ يُؤْتِيهِمْ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ
فَإِنْ أَرَادَ إِفْصَاحًا لَاعْنَ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوهُ
أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ
مَاءَ أَنْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْقُوا لِلَّهِ وَأَعَامُوا
أَنَّ اللَّهَ يَمَآعَمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٣﴾

Лъимералъул эмен хун вугони, гъесул бакIалда вугев жинца ирс босулев чи (жинца гъеб лъимералъул жаваб къезе кколев чи), дов инсуда релълъун вуго гъаб цебехун бицараб жоялъуль. Лъимер хахизаби ва гъеб лъимер хыхъаразе напакъа къезе гъезда тIадаб буклула. Нагагъ эбел-инсуе лъимер кIиго сон тIубалелдего кереналдаса тIезабизе бокъани ва кIиялго гъелда жаниб маслахIат букIиналда рекъонги ругони, гъеб лъимер карандаса тIезабиялда жаниб мунагъ-къварилъи гъечIо.

Нужер лъимер хахизе ва хыхъизе цоги чIужугIадан йиччазе бокъани: лъимералъул эбел унтун йикIун, яги гъей цIар тIамурай йикIун, цогидав чиясе росасе уней йикIун, яги цоги тIилла букIун, гъеб ишалъульги нуже мунагъ-хIакъ гъечIо, жинца лъимер хахизе бачарай гIаданалъе гъей разияб ужра-мухъги къолеб бугони. Ва нуж Аллагъасул عَلَّامٌ غُيُوبَاتٍ гIазабалдаса хIинкъа гъал ахIкамал хвезаризе, ва хиянат -зулмо гъабизе. Ва нужеда лъай хIакълъунго тIадегIанав Аллагъ عَلَّامٌ غُيُوبَاتٍ нужер гIамал жинда бихъулев вукIин ва гъесдаса щибго жо бальго хутIулареблъи.

234. Нужер цояв хвараб мехаль, гъесул руччаби ругони (кIиго, лъабго, ункъго чIужу), гъел руччабаз росасе ине къасд гъабичIого сабро гъабизе ккела ункъго моцIги анцIго къоялъги.

Гъаб заманаялъ руччаби рокъорги чIчезе ккола, берцинаб ретIел ретIизе, гъуин махI гъабизеги бегъуларо. Гъаб

буго магIарул мацIалда «чIегIер бай» абулеб жо. Росс хварай чIужуялъе бугеб хIукму буго гъаб. Цоги эмен, вас, вац хвана абун чIегIер бай букIуларо. Нагагъ гъел руччаби лъабго къоялдаса цIикIкIун заманалъ чIегIер бан чIчIани, гъезие мунагъ буго ва гъеб хIарамаб буго: гъеб буго Аллагъасул عَلَّامٌ غُيُوبَاتٍ къадаралда рази гъечIолъи ва жидер иман загIипаб букIин бихъизабулеб гIаламат. жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадис буго: «Жинца Аллагъасдаги ахиркъиямасеб къоялдаги ийман лъурай гIаданалъе бегъуларо лъабго къоялдасан тIадехун чIегIер базе, рос хварай чIужу хутIизегIан, гъель бала ункъго моцIги анцIго къоялъ». ХIадис имам Бухарияс бицана.

Цинги чIегIер баялъул заман тIубадалго нужеда щибго мунагъ гъечIо гъел руччабаз берцинаб ретIел ретIаниги, жий гъарун вачIарав чиясе жаваб къуниги, гъез гъабулеб гIамал шаргIалда рекъон

وَالَّذِينَ يَتُوفُونَ مِنكُمْ وَيُذَرُونَ أَزْوَاجًا
يَرَئِضْنَ بِأَنفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا
فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٣٤﴾

бугебган мехаль. Тадеганав Аллагъ جَلَّالَهُ **нужеца гьабубеб**
гIамал жинда гьалев, гьелда данде жазаъ гьабубев вуго.

235. **Нужеда мунагъ хIакъ гьечIо я**
гьал бихьинал, рос хварай гIаданалда
ригьиналгьул бицен гьабуби, баянго
гьезда дие ячIа абичIого. Гьединго
нужер рекIелъ гьел руччаби рачине
къасд кканиги мунагъ гьечIо.

Тадеганав Аллагъ جَلَّالَهُ **жинда гьалев**
вуго **нужеца гьел руччабазда хитIаб**
гьабизе букIин.

Кинниги гIидда тIубазегIан ва
чIегIер бахьинегIан нужеца гьел
руччабазулгун бальгояб къотIи гьабуге

гIидда тIубарабго дица мун ячине йигин абун. **Нужее шаргIалда**
бегъизабураб хIалалъ бакка-бахьи гьабун те. Ва **нужеца гьел**
рачизе къасдги гьабуге гьезул гIидда тIубан хадуб гурони.

Нужедаги лъан букIа Тадеганав Аллагъ جَلَّالَهُ **нужер рекIел**
хиялалги гьалев вукIин ва нуж гьев Аллагъасул ццин бахьунеб
жо гьабиялдаса рикIкIалъе.

Ва нужеда жегиги лъай гьев Аллагъ жинца мунагьал чурулев
вукIин. Жив гурхIулевги вукIин. Аллагъасул جَلَّالَهُ **гIазабалдаса**
хIинкъун, гьитIиналги кIудиялги мунагьал тун хьвадулел
муьминзабазда.

236. **Нужее мунагъ-хIакъ гьечIо**
магъари лъурай гIаданалда цIар
гIамуни, гьелда жимагI гьабичIого
букIун ва гьельние магъаридае жогIи
лъечIого букIун.

Цо маслахIат букIун, яги цо рес къотIи
ккун гьадин цIар гIами шаргIалда
гIайиб чIвалеб жо гьечIо. Гьедин цIар гIамурал **руччабазе**
нужеца щиб букIаниги рес рекъараб боцIи кье: цо ретIел гьабун,
яги гIарац къун.

Гьеб боцIи щивав чиясул рес-махIалалда рекъон кье; бечедас
жинда рекъараб къадар кье, мискинас жинда рекъараб кье. Гьезда
цIар гIамун гьел руччабазда цвараб рекIел къварилгьи бигъа гьабизе
цо сабаб буго гьаб. **Ва гьаб боцIи кьей лъикIал муьминзабазул**

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَضْتُمْ بِهِ مِنْ
خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْتَمْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلَيْهِ
اللَّهُ أَنْ تَكُونُوا سَدُّوا لَهُمْ وَاللَّيْنِ
لَا تَوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا
مَعْرُوفًا وَلَا تَعْرُضُوا عَقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى
يَبْلُغَ الْكِتَابَ أَجَلَهُ. وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ
مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَأَعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ
تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً
وَمَعَوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتَرِ
قَدَرُهُ مَتَعَابًا الْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

х1акъ буго ва гъезул т1абиг1атги буго.

237. Нужеца гьел руччабазда ц1ар т1амуни гъезда нуж хъат1илелде цебе (жимаг1 гъабич1ого) ва нужеца гъезие магъариде боц1иги лъун бук1ун батани, нужеца гъезие къе гъеб магъариде лъураб боц1иялъул башадаб. Нагагъ гьел руччабаца т1аса лъугъун тани, яги гъезул квер кколев валияс т1аса лъугъун тани, цинги щибго къеч1ого тезе бегъула.

Ва нуж цоцазда т1аса лъугъани ва цоцазул х1акъги т1аса лъугъун тани, гъеб Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُه х1инкъарал г1адамазул г1амал буго. Ва нужеда к1очонге нужеда гъоркъоб бук1араб лъик1лъи ва цоцазде бук1араб рокъи-хинлъи. Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالُه нужеца гъабулеб г1амал бихъулев ва лъалев вуго.

Ц1ар т1амиялда хурхарал аятазул ахиралда т1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَّالُه ваг1за гъабулеб буго нужеда гъоркъоб бук1араб лъик1лъи ва рокъи-хинлъи к1очонге абун. Гъальул мурадги буго ригъин биххана абун нужеца цоцазде тушманлъи ккоге ва исламияб диналъул вац1ъи хвезабуге абураб. Х1акъикъаталда нильеда бихъулеб жо буго ригъин биххун хадур гьел г1адамал ц1акъ цоцазе рихарал тушцаби лъугъунеблъи. Жинда кант1изе рекъараб масъала буго гъаб.

238. Нужеца т1адч1ей гъабе, я гъал муъминзаби, паризаял какал г1ужда раялда ва камилго раялда. Хасго бакъанил как г1ужда баялда ва мух1канго баялда т1адч1ей гъабе:

гъеб как буго малаикзабаз хал гъабулеб ва Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُه щцебе гъез нуг1лъи гъабулеб. Ва нуж как балев мехаль Аллагъасда цере рахъун ч1а Аллагъсе х1елун, гъесдаса х1инкъун, Аллагъ جَلَّ جَلَّالُه тун нахъияб жоялдаса машгъуллъун.

239. Нуж х1инкъараб х1алалъуль ругони: рагъуль рук1ун я цоги х1инкъараб бак1 бук1ун, нужеца как бай рильлъанхъун унаго ва рек1унеб жоялда т1ад рук1адго. Как бач1ого тезе изно бук1уларо г1акъло хисун гъеч1ебг1ан мехаль: ахирабги гъесул

وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَوَيْفُوا فَمَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوا الَّذِي بِيَدِهِ عَقْدَةُ الزَّيْجِ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَلَا تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٧﴾

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ ﴿٣٧﴾

فَإِنْ خِفْتُمْ فَرَجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَدِّكُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

как бай буклула какил глуж щвараб мехаль жинца реклехье
как балеб сурат хлисаб гъаби. Гъадигланго захлмат гъабун
шаргаль тлад гъабураб как, щибго гилла гъечлого, цлакь
бигъаго толел бусурбаби руго. Аллагъас гъезие кантги кьегеи.

**Цинги хлинкьи тласа ун нуж парохальараб мехаль, нужеца как бай
Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ тлад лъураб хлалаль ва аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ малъараб
хлалаль. Нужеда Аллагъас лъазабун буго нужеда лъалареб буклараб
дин ва нуж иманалде тлоритун руго. Гъелда шукро гъабун нужеца
Аллагъ разилъулеб гламал гъабе.**

**240. Нужер цояв хвалил унти члван
хвалда хлинкьун вугони, гъев чиясул
руччабиги ругони, гъес васият
гъабизе ккела жиндир руччабазе
цо лъагелелаль квен ва ретел кье
абун ва гъел рокъоса къватирги
рахъизаруге абун.**

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذُرُونَ
أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لَأَزْوَاجِهِمْ مَتَّعًا إِلَى
الْحَوْلِ غَيْرِ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ
مَعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٤٠﴾

Гъаб буго исламалъул авалалда буклараб
хлукму. Хадуб гъаб хлукму хисун аят бачлана гъел руччабазе ункъго
моцлги анцлго кьогги глидда бихъизабун ва гъеб заманаяль гъезие
напакъаги рукъги кьезе бихъизабун.

**Нагагъ гъел руччаби глидда тлубачлого рукъоса къватир рахъани,
нужее мунагъ хлакь гъечло гъез гъабураб жоялъул. Берцинаб
ретел ретлун, гъуин махл гъабун гъей хъвадиялъул глайиб гъелда
буклула. Тладегланав Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ жиндир гуч бергъарав, жиндир
ишазуль хлакимияв вуго. Жинда жаниб цо хлкмат, пайда гъечлеб
жо гъабуларев вуго ва лагъзадериде гъабеян абуларев вуго.**

**241. Жидер цлар тламун риччарал
руччабазе цо дагъабниги боцли
къейи тладаб буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّاهُ
хлинкьулел муъминзабазда.**

وَاللَّهُ طَلَّقَتْ مَتَّعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا لِي
الْمُتَّقِينَ ﴿٢٤١﴾

Гъел руччаби глиддаялда ругеб мехаль гъел ракл къварилъун,
пашманлъун руклуна ва гъезие кумек гъаби буго гъаб боцли кьей.

**242. Тладегланав Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ гъадин
баян гъарун рицула жиндир шарглиял
ахлкамал, нужеца гъезда гламал гъабизе,
нужеда гъел ахлкамал лъазе ва гъезул
пикру гъабизе.**

كَذَلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٤٢﴾

Тладегланав Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ хъизан-рукъалъул ахлкамал рициндадлго

ва гъезда гъоркъор кколел хилапалги, гъезие гъабулеб маслахатги бициндалго, гъалда хаду жигъадалгъл ахIкамал рицана. Гъеб жигъад бугельгъл диналгъл аслу цIунулеб, диналгъл хиралгъабиги цIунулеб жо, гъединго кинабго халкъалье рахIатги, парахалгъиги цIунулеб жо. Цересел умматазул мисалал рачана, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهٗ хIинкъарал дагъал гIадамал гIемерал гIадамаздаса бергъунеблъиги бицана. БатIулаб жо гIемераб букIиналда бараб иш букIуларо. ХIакъаб диналгъе квербакъулел гIадамал хIакъаб жоялда чIейги, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ нухда гъез жигъад гъабиги буго Аллагъасе бокъулеб ва гъес жиндие квербакъулеб гIамал.

243. Мун кин валагъуларев (дуца пикро гъабе) гъел гIадамазда, хвалидаса хIинкъун жидер рукъзабахъа къватIир рахъарал, гъелги аза-азар рукIарал. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ гъел рагъго гъечIого хвезаруна, хадур чIагоги гъаруна.

۞ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾

Гъал руго бануисраилаздаса цо къавм. Аварагас жал жигъадалде ахIараб мехалгъ гъел амруялгъе мутIигIлъичIого росабалгъа къватIир рахъун гIалахалде лъутана. Цинги гъезул аварагасул (ХIазкъил авараг) гъари къабул гъабун, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ гъел микъго къоялгъ хвезарун тана, хадур чIаго гъаруна. Гъаб къиса бициялдаса мурад буго Аллагъасул къадаралдаса рорчIизе бакI гъечIолгъи ва гъесдаса лъутун ине бакI гъечIеблъиги лъай. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ гIадамазе гIемер лъикIлъи ва гурхIел гъабулев вуго, гъезда дунял-ахираталгъе лъикIлъи бугеб жо малъулевги вуго. Ва амма гIемерисел гIадамал жидеда Аллагъасул лъикIлъи ва гъесул нигIматал лъаларел ва гъесие щукру гъабуларел руго.

244. Нужеца Аллагъасул диналгъе гIоло рагъ гъабе ва нужеда лъай гIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ нужеца бицулеб жо рагIулев ва нужер гIамалал ва хиялал лъалев вукIин.

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢٥﴾

245. Нужедаса щив вугев жинца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ разилгъи гIалаб гъабун, гъесул дин гIадегIан гъабизе къарзалгъе боци къолев, гъев чиясул къарз Аллагъас

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضْعِفُهُ لَهُ أَصْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقِضُّ وَيَبْضِطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٢٦﴾

Геме́р циклизабу́н, ахирата́лда кIудия́б хази́нальу́н гьесие кьезе?

Дунялалдагоги кьела Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесие, жинца кьуралдаса Геме́раб ва лъикIаб боцIи: гьев вугельу́л жинца бечедазулги ханлъу́н вугев Аллагъасе кьарз кьурав ва гьев Аллагъ налъи кьезе кIоларев, яги налъи кьечIого чIун зулму гьабулев гьечIельу́л.

ТIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цоязе дагъ ризкъи кьолев вуго, гьезул пакъирлъиялдалъун хIалбихъизе. Цогидазе Геме́р боцIи кьолев вуго, гьезул бечед гьарун хIалбихъизе. Ахир киналго Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ руссунел руго жидер ГIамалазда рекъараб жазаъ гьабизе.

Гьаб хирияб аят рещIараб мехаль, жинда Аллагъ разилъаяв АбудахIдахI абулев ансарияв асхIаб вачIана аварагасухъе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва жинца абуна: «Я Бичасул авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Унгого Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ нильеца кьарзалъе боцIи кьейи бокьуниц бугеб?» – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Бокьун буго, я АбудахIдахI» - абун. Цинги АбудахIдахIуца رَضِيَ اللهُ عَنْهُ абуна: «Бихъе дур квер дида, я расулулагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ» – абун. Цинги аварагасул кверги ккун абуна: «дица дир БетIергъан Аллагъасе кьарзалъе кьуна дир ах» – абун.

Гьеб букIана анлънусго чамасдакил гьветI жаниб бугеб ах. Цинги жиндир хъизамалда аскIов вачIун гьев ахIдана: « я УмудахIдахI Нуж гьаб ахикъан кьватIуре рахъа, дица гьеб бетIергъан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ кьураб буго» – абун.

Гьаб хIадис бицана тIабаранияс ИбнумасгIуд رَضِيَ اللهُ عَنْهُ асхIабасдаса. Гьединго ибну аби хIатимицаги. Жал киназдаго Аллагъ разилъаги ва нильги гьезда нахъ рильлъызареги.

246. Мун валагъун пикру гьабе
 МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, бануисраилазул
 Муса авараг хун хадуб букIараб
 цо кьавмалъул ккараб жоялда:
 гьеб кьавмалъ жидер аварагасда
 (ШамгIунида) абураб мехаль:
 «Дуца нижее цо амир гьаве, нижер
 цевехъанлъун вукIине ва ниж
 Аллагъасул тушбабазде данде рагъизе
 рачулев» – абун.

Гьев аварагас абуна: «Нужее
 бокьуниц бугеб нужеда гьазават гьаби
 парз гьабураб мехаль нуж рагъде

أَلْفَرْتَر إِلَى الْمَلَأَمِنْ رَبِّي إِسْرَائِيلَ مِنْ
 بَعْدَ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّ لَهُمْ أبعَثْ
 لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ
 عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا
 تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي
 سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِينِنَا
 وَأَبْنَاءِنَا قُلْنَا كَيْبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ
 تَوَلَّوْا أَلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
 بِالظَّالِمِينَ ﴿٢٤٦﴾

рахъинчлого руклизе?» – абун. Гьєб къавмалъ абунa: «Нижее бугєб щиб ниж тушманасда рагъичлого руклине, хлакълъунго ниж нижерго рукъзабахъa къватирги гъун рукладго, нижер лъималги асир гъарун рукладго» - абун.

Цинги гъезда гъазават парз гъабураб мехаль ва рагъда рахъаян амруги гъабураб мехаль, гъезул глемерисел хинкъяна къватир рахъизе, цлакълго дагълал гладамал хутлизеглан. Гъл дагълал гладамал руго Талутгун цадахъ глор бахун дорехун арал. Тадегланав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда лъалев вуго жиндир амруялда мутлигълъичел зулмуял гладамал ва гъезие квешаб жазаъ буклине буго.

247. Гьєб къавмалда гъезул аварагас абунa: «Хлакълъунго Аллагълас جَلَّ جَلَّالَهُ нужее амирлъун витлун вуго Талут абулєв чи»- абун. Къавмалъ абунa: «Кисан буклунеб гъєв Талутие нижеда глад амирлъи ва ханлъи, ниж хлакълал руго гьєб ханлъи ва гладлъи нижехъє буклине. Гъєсие боцлиги къун гъєчло, бечельиги гъєчло»- абун.

Нижеда гьоркъор руго бечельиги, гладамазда гьоркъоб къадруги бугел гладамал. Щибго жиндир гъунар гъєчлєв, я къадру-къимат гъєчлєв чиясе кин ниж мутлигълъилєл?- абун.

Аварагас гъезда абунa: «Хлакълъунго Аллагълас جَلَّ جَلَّالَهُ гъєв нужедаса глoкl гъавун вуго жиндир гелму-глакълуялдалъун ва гучаб, къуватаб черхалдалъунги»-абун.

Гъл раглиялдаса биччлєлєб буго цо гладамазул яги клудияб къавмалъул цевехъанлъун вугєв чиясулъ бишунго цебе гелму ва глакълу буклине ккей, жиндир ишазуль гъєв витлун вуклине ккани ва халкъалъул маслахлатал цлунизе лъазє ккани. Клиабилєбги сахаб, къуватаб черх буклизе ккола, гладамал гъєсда божизе жидєр цевехъан живги ва гладамалги тушманасдаса цлунизе клєлєв вугин абун. Тушманасул реклєл хинкъьиги рехизе, жиндаго глaдє рачлунєл къварилъабиги хлєхъєзе.

Хлакълъунго Аллагъл جَلَّ جَلَّالَهُ жиндє бoкъарав чиясе амирлъи ва ханлъи кьолєв вуго ва гъєв Аллагъл جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир гелму-лъай цлакъл глатидав вуго. Аллагълас цо чи гласа вишараб мехаль жив амирлъун вуклине, гъєв чиясе Аллагълас جَلَّ جَلَّالَهُ халкъ хадуб бачизе ва

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مَلِكَهُ مِمَّنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٧﴾

гъезул маслах I атал цIунизе сабабалги рекъезарула.

248. Цинги къавмалъ тIалаб гъабидал
щибха бугеб гIаламат гъев нижер
амирлъун гъавун вукIиналъе абун, гъеб
къавмалда аварагас абунa: Гъав тIалут
нужеда тIад амирлъун вукIиналъе
гIаламат буго гъесухъе зодиса рещтIун
цо гъамас бачIин. Жинда жаниб нуже
рактIал гIодориччай ва парахалъи
бугеб, гъединго Муса عَلَيْهِ السَّلَام ва Гъарун
عَلَيْهِمَا السَّلَام аврагасул нахъе хутIарал
гIаламаталги ругеб. Гъеб гъамасги малаикзабаз босун бачIизе
буго нужедаги бихъун абун.

Гъеб гъамас букIана Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул заманалъго букIараб,
жинда жаниб Таврат цIунун букIунеб ва тушбабазде рагъде унеб
мехалъ Муса аварагас цадахъ босун боязда цебе букIунеб букIараб.
Гъеб гъамас бануисраилазухъан батIалъун букIана. Гъамас балагъун
гIадамалгун тIалутида щебе рещтIун бачIана. Гъелда жаниб Мусал
عَلَيْهِمَا السَّلَام гIанса букIана, гъесул ретIелги букIана, Таврат тIад хъварал
лавхIал (хъарщалги) рукIана.

Гъаб гъамас зодисан бачIун нужеда цебе рещтIин нуже гIаламат
ва мугIжизат буго тIалут амирлъун вукIиналде, нуж Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ ва ахираталда иман лъурал гIадамал ратани.

249. Цинги тIалут гъеб къавмалъул
боялги рачун къватIиве вахъараб
мехалъ:

гъел къватIир рахъана
Байтулмукъадасалдаса ва гъел ункъого
азар чи вукIана. тIалутица къавмалда
абунa: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер
хIалбихъизе буго цо гIоралдалъун.
Гъеб гIоралдаса къеч хъвазегIан
лъин гъекъарав чи дир къавмалдаса
вукIине гъечIо. Цодагъабго жо лъин
гъекъон чIарав (цо хъат цIун лъин
гъекъон чIарав) вукIине вуго дир
къавмалъул»-абун. Гъеб лъин гъекъана
гIемерисел гIадамаз. Лъин гъекъечIого

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ
أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ
سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا
تَرَكَ آءَالُ مُوسَىٰ وَآءَالُ هَارُونَ
تَحْمِلُهَا الْمَلَائِكَةُ إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً
لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٤٨﴾

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ
اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ
بِيَّيَّ وَ مَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ
اعْتَرَفَ عُرْفَةً بِإِيدِيهِ فَشَرِبُوا مِنْهُ
إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ
وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا
أَلْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ
يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّكْفَرُوا اللّٰهَ كَرِهْنَ
فِيهِ قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ
بِأَذْنِ اللّٰهِ وَاللّٰهِ مَعَ الصّٰلِحِينَ ﴿٢٤٩﴾

ункъазарго чи члана: Гъав ункъазарго чиги Тпалутги рахана глор бахун дорехун. Гъебги Йорданиялдаги Палестинаялдаги гъоркъоб бугеб глор буго.

Тпалутги гъесда иман лъурал глаламалги глор бахун дорехун шведал гъезда тушманасул глемерал боял рихъана ва къавмалъ Тпалутида абуна: «Нильер хлал кюларо Жалутида ва гъесул боязда данде рагъизе»—абун.

Амма Тпалутгун цадахъ рукларал иман камилал, ахираталда Аллагъасда данде чъвазе руклиналда ракл чларал муъминзабаца абуна: «Чанги дагъаб къокъа глаламазул бергъана глемерал боязда данде рагъун, Аллагъасул изнуялдалъун ва гъесул хлукмуялдалъун»-абун.

Рагъда бергъин ва квербакъи боял глемерлъиялдалъун буклуларо. Рагъда бергъин буклуна Аллагъасул диналге глоло рагъулел глаламазе Аллагъасул квербакъин буклиналдалъун. Хлакълъунго Тпадегланав Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жидеца сабро гъабулел глаламалгун цадахъ вуго, гъезие квербакъулелъун ва гъезие бергъенлъи къолелъунги.

250. Цинги Тпалутги ва гъесда иман лъурал глаламалги баццаладаб глалахалда, рагъуль ругъунал, хлалбихъи бугел, гучал ва глемерал Жалутил боязда асклоре шведал, гъел муъминзабаз абуна: «Я нижер бетлербган Аллагъ! Дуца нижеда тлад сабро рештинабе (ай нижер ракллазуль сабро лъугъизабе) нижер хлалквей буклине гъав гучав тушманасда рагъизе ва дуца нижер хлатлалги рагъул майданалда чезаре (ай ниж лъутизе, нахъруссизе риччаге). Ва дуца нижее квербакъе гъаб капураб къавмалда тлад бергъизе» – абун.

وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُوذُوهُ قَالُوا
رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا
وَأَنْصِرْنَا عَلَى قَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٥٠﴾

Рагъуль бергъизе къвариглунеб лъабго сабаб буго гъаб.

- 1) Сабро гъаби.
- 2) Тушманасдаса хлинкъун гутли.
- 3) Аллагъасда хлелун, гъарун, гъесул квербакъи тлалаб гъабун ва гъесда божун руклин. Ва гъаб дугла муъминзабазул бишун гучаб ярагъ буго, тушманасда рагъде унаго цадахъ буклине кколеб.

251. Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалъун Тпалутил къокъаялъ Жалутил боял риххизе ва лъутизе гъаруна. Муъминзабазул богун вукларав**

فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ
جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ
وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا

Давудица Жалутги ч1вана. Хадуб
Аллагъас гъав Давудие аварагъли къуна
ва ханлъиги къуна. Жиндир х1икмат ва
г1елму къун Аллагъас Давудида жиндие
бокъараб жоги лъазабуна.

Т1адег1анав Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ х1укму-къадар бук1инч1лебани
гъесда иман лъураб къавмалдалъун, зулму ва купру гъабулеб къавм
нахъч1валерб, гъаб ракъ пасалъилаан ва гъаниб г1адамазул г1умроги
хвелаан. Кинниги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ халкъалда ц1об-рах1мат ва гурх1ел
г1ат1идав вуго, ва жинца ракъалда зулму т1ибит1изе толаревги вуго.

Т1адег1анав Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ х1укму-къадаралдалъун цо заманаялъ
купру-ширк ва зулму гъабулеб къавм муъминзабазда т1ад т1амун
бук1аниги, ахир-къадги Аллагъас гъеб квешаб къавмалъул талих1
къинабула ва ракъалда т1ад муъминзаби бергъинарула.

252. Гъал Аллагъасул г1аламатал руго
Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица две рицунел
х1акъаб жоялдалъун, ва мунги Аллагъас
جَلَّ جَلَّالَهُ дин малъизе рит1арал аварагъабазул
цо аварагъ вуго.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ Жабраил малаик вит1ун Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
аварагъасда, Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагъасул, хадуб Т1алутил, Давудил ва
цогидалги къисаби лъазаруна, жидеда ягъудиязе инкар кквезе
к1оларел, жидель бат1улаб жо гъеч1ел ва гъел къисаби руклана
ягъудиязул диниял г1адамазда гурони лъаларел. Гъабги хирияв
аварагъасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ругел муг1жизатаздаса цо муг1жизат буго.

253. Гъал киналго аварагъаби, дица
дуда жудер къиссаби рицарал ва жал
исламияб диналдалъун умматазда
рит1арал х1акъал аварагъаби руго.
Дица гъезул цоял цояздаса т1ок1
гъаруна ва хира гъаруна. Гъездаса
вуго жинда Аллагъас калам гъабурав
Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагъ. Цоги аварагъабазул
даража макъам т1адег1ан гъабуна дица.

Бицунго жиндир даража макъам
т1адег1анав, жив аварагъабазул
ахиравлъун вугев, переселги хадуселги
умматазул сайидлъунги (ханлъунги) вугев Мух1аммад аварагъ вуго
жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв. Гъединго даража т1адег1анав

دَفَعَ اللهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ
لَّفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ ذُو
فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ
يَا حَقِّقْ وَإِنَّكَ لَمِنَ
الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾

* تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ
مِّنْهُمْ مَّن كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضُهُمْ دَرَجَاتٍ
وَأَتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيْتَ وَأَيَّدْنَاهُ
بِرُوحِ الْقُدُسِ ۖ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَتَل
الَّذِينَ مِن بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ
الْبَيْتَاتُ وَلَٰكِن ائْتَفَقُوا فَيُنْهَرُونَ
مِّنْ أَمْرٍ وَمِنْهُمْ مَّن كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ
مَا أَقْتَتَلُوا وَلَٰكِنَّ اللَّهَ بَعْلَمُ مَا يَرِيدُ ﴿٢٥٣﴾

вуго аварагабазул эмен, Ибрагъим жинда аллагъас Халил абурав (гьудул) жинда Аллагъасул салам лъеяв.

Ва дица Марьямил вас Гісахъе عَلَيْهِ السَّلَام аварагъьиги ва баянал хІужаби ругеб Инжилги къуна. Ва гъев Гіса аварагасе квербакъи гъабуна Жабраил малаикасдалъун. Гіса аварагасеги гІемерал мугІизатал къун рукІана: хварал чІаго гъари гІадаб, мацІ лъаларел гІадамал кІалъазари гІадаб, балъгояб жо бицин гІадаб.

ГІадегІанав Аллагъасе бокъун букІарабани гъел умматазул гІадамал киналго тІоритІараллъун рукІинаан ва гъезухъе аварагабиги, гІахъалгирачІунхадурцоцаздегагъулелрукІилароан. Кинниги гъел умматаз жидер диназда жанир гІемерал хилапал гъаруна. Ва гъезул цоял хІакъаб жоялда чІарал муъминзаби руго, цогидал жидеца инкар ккурал ва хІакъаб нухдаса руссарал руго.

ГІадегІанав Аллагъасе бокъараб ани киналго гІадамалги малаикзабазда релъун Аллагъасда гІасильуларел ва цоцаде къацандуларел гъарилаан. Кинниги ГІадегІанав Аллагъе جَلَّالُهُ жиндие бокъараб жо бокъухъин гъабулев вуго. Ва гъев Аллагъасда щивго чІяс гъикъуларо цо жо щай гъабураб абун, яги цо жо щай гъабичІеб абун. Аллагъ гІадегІанав вуго кинабгІаги мукъсанлъи жиндие чІолеб сипаталдаса.

254. Я гъал иман лъурал гІадамал! Дица нужеє ризкъильун чІобого ва нужер хІалкІолььиги гъечІого къураб боцІи-малалдаса нужеца Аллагъе جَلَّالُهُ разилъи гІалаб гъабун гъикІал нухазда напакъа

къе. Аллагъасул диналъе гІоло рагъулезе къе, паризаяб закат къе ва цогидал исламияб диналъе квербакъулел бакІазда къе.

Гъеб мал нужеца къе нужеца гІаде жиндиль щибго даран-базарги гъечІеб, гьудуллъи-гъалмагълъьиги гъечІеб, цоясул цогиясе квербакъи-шафагІатги гъечІеб къо бачІиналда цебе. Гъебги къбиямасеб къо буго. ХІакъълъунго Аллагъасул جَلَّالُهُ диналда инкар ккурал гІадамал жал гІорхъольан рорчІарал, жидеє Аллагъасул гІазаб хІакъълъарал зулмуцагІи руго.

255. ХІакъълъунго ГІадегІанав Аллагъе جَلَّالُهُ гъечІев вуго, жиндие лагълъи гъабизе бегъулев. Жинда релъълъараб щибго жоги гъечІев, жив щибго жоялда хІажатавги гъечІев вуго. Жив чІагояв, жиндие хвел гъечІев,

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ
مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمْ يَوْمٌ لَّا تَبِيعُ فِيهِ وَلَا خَلَّةٌ
وَلَا شَفِيعَةٌ ؕ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٥٤﴾

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ
سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ مِمَّنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا
بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ

даимго жив нахъе хуҗулев вуго.

Киналниги халкъазул: Гадамал, х1айванал, женал, малаикал ва цогигаб кинабго махлукъаталъул тадбир жинца гъабулев. Гъел киналго жинда х1ажатав, жив щибго жоялда х1ажатав гъеч1ев вуго.

Жинда т1ад заг1ипаб яги къуватаб макъу бач1ун гъель жив кколарев вуго. Гъельул маг1на буго: гъесда т1ад кинабг1аги гъаплат, к1очей, тохл1и бач1уларо ва гъев щибаб лах1заталь кинабго махлукъаталъул тадбир гъабулев, гъеб махлукъ жинда бихъулев вуго. Гъев Аллагъасул мулк буго зобал ракъал ва гъезда жаниб бугеб кинабго махлукъат. Кинабго жо гъесул къудраталда гъоркъ буго ва гъесие лагъзал руго.

Щивха вугев жинца шапаг1ат гъабулев Аллагъасул изну бук1ун гурони. Щивго чи гъеч1о жинца цогигасе шапаг1ат гъабизе к1олев, гъев Аллагъас عَلَّامٌ изну къун хадуб гурони. Гадамазда жиб лъалеб, бихъулеб дунялияб жо ва гъезда нахъа бугеб, гъезда т1ад бач1изе бугеб ахираталъул умуралги жинда лъалевги вуго гъев Аллагъ عَلَّامٌ. Жиндир лъай кинабго жоялда г1амлъарав, сверун лъугъарав вуго Аллагъ.

Гадамазда лъаларо Аллагъасул г1елмабаздаса ц1акъ дагъаб жо гурони. Аварагзаби рит1ун умматалда лъазабураб къадар гурони. Аллагъасул Курс зобал ракъаздаса жиндир к1одол1и, г1ат1ил1и ц1ик1араб буго. Т1адег1анав Аллагъасе عَلَّامٌ щибго зах1матл1и, г1ажизл1и бук1уларо гъал киналго зобал-ракъазул тадбир гъабизе ва гъел ц1унизе. Аллагъ кинабго халкъалда т1ад вугев вуго жиндир ханл1иялдалъун, жиндир к1одол1и ва ч1ух1и машгъурав вуго.

Гъаб аяталда ц1ар буго «Аятул курсий» абун, гъальул хиральаби рицун машгъурал ва мух1канал х1адисалги руго. Жинда Аллагъ разилъаяв Абузарица бицараб халатаб х1адисалда жаниб буго: Дица аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъикъана: «Дуда реит1изабураб жоялъл бицун къадро к1удияб щиб бугеб абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «аятул курсий буго» абун. Х1адис имам Аннасаияс бицана.

Цоги х1адисалда буго: «Гъаб аяталъл бай бихъи Аллагъасул ц1ар буго, жиндалълун гъарарав чиясул дуг1а къабул гъабулеб»- абун.

Цоги х1адисалда буго: «Щибаб паризаяб какда хадуб гъаб аят ц1алани гъев чи алжаналда лъугъиналдаса нахъч1валев жо гъеч1о цох1о хвел гуроно»- абун.(ай гъесие хвезе хут1ун бук1ула алжаналда лъугъине).

Х1адис имам Аннасаияс бицана.

وَلَا يَخِطُّونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ
وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ
حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٢٢٠﴾

Цоги хIадис буго: «Радал гъаб аят цIаларав чи къасилъизегIан квешлъиялдаса цIунила. Къаси цIаларав чи рогынегIан квешлъиялдаса цIунила»- абун. ХIадис ХIакимица бицана.

Цоги хIадис буго: «Гъаб аят цIалараб рокъоб щайтIан чIеларо, гъеб рокъоса къватIиб уна»- абун.

Цогиги гIемер хIадисал руго гъаб аяталъул хIакъальзулъ ва гъеб гIемер цIаларасе мунпагIат гIемер букIила.

256. ХIал-зулму гъабун исламияб дин босизабуларо. ХIакълъунго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ унеб битIараб нух баянлъун буго.

Къуръанги рецгIизабун, аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витIун. Къосинги, батIулаб жоги баянлъун буго: гъеб шаргIалде хилипIъараб жо буго.

Гъаб амру гъадин бугелъул: жив щайтIаналда ва гъелда рельеIъарал Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ гIадамал рикIклад гъарулел жалазда капурIъарав, жинца гъезда инкар ккурав, ва IадегIанав Аллагъасда жинца иманги лъурав чи, хIакълъунго шулияб исламияб рухъен ккурав чи вуго. Гъеб рухъен жиб тIолеб ва тIасан унеб гъечIо. Ва IадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кинабго жо рагIулев ва кинабго жо жинда лъалев вуго.

257. IадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

муъминзабул вали вуго: гъезие квербакъунев, гъезул умуразул тадбир гъабулев вуго. Жинца гъел муъминзаби купруялъул бецIлъиялдаса иманальул нуралде рахъизарулев вуго. Ва амма жидеца хIакъаб жоялда инкар ккурал гIадамал абун, гъезул вализаби

щайтIаби руго: гъел иманальул нуралдаса рахъун купруялъул бецIлъукъе ккезарула. Гъал гIадамал руго жужахIалъул агълу, даимго гъеб жужахIалда рукIунел.

258. Дуца пикро гъабуларищ

МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام аварагасда, БегIергъан Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ хIакъальзулъ гъев Аллагъ

вукIиналда инкар ккун жив къацандарав чиясул. Гъав чи вуго Намруз КангIанил вас, жив гъеб

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ
فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدْ
اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ
لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٦﴾

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ ءَامَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ
الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
أُولَٰئِكَ لَهُمُ الظُّلُمَاتُ يُخْرِجُهُم مِّنَ
النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ ۗ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
النَّارِ ۗ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٥٧﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ حَاجَّ إِبرَهِيمَ فِي رَيْبِهِ أَن
ءَاتَهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبرَهِيمُ رَبِّ
الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أَحْيِي وَأُمِيتُ
قَالَ إِبرَهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالسَّمَسِ
مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِي بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ

заманаль ханлъун вукIарав.

БетIергъан аллагъас жиндие къураб ханлъи ва бечелъи жиндир гъунараль

бугеб жоян ккун жив чIухIана ва жинца Аллагъасе щукро гъабичIо, Аллагъасда данде къацандизе лъугъана гъав Намруз ва жиндир къосинги купруги загъир гъабуна.

Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَامُ абидал дир бетIергъан Аллагъ вугин, жинца хвезарулев ва чIагоги гъарулев абун, гъев Намрузица абун: «Дицаги чIаго гъарула ва хвезеги гъарула» – абун. Цинги Ибрагъимица гъесда абун: «ГIадегIанав Аллагъас бакъ баккизабула бакъ баккул рахъалъан. Мун вачIаха гъеб бакъги бачун бакъ тIерхъул рахъалдаса» – абун. Цинги гъев Намруз жаваб къезе кIвечIого хIайранлъана ва жив хIинкъун, нахъе къана. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ капураб, къосараб къавм хIакъаб жоялда тIоритIуларо ва гъезие бергъенлъиги къоларо.

Намрузица «дицаги чIаго гъарула ва хвезарула» – абураб рагIи абун жиндир ахIмакълъбиялъ ва хIалхъублъиялъул гучаль. Цо хабаралда буго: Намрузица кIиго чи ахIана жинда цева ва гъев кIиявго чIвазе хIукму гъабуна. Хадуб цояв чIвана, цояв чIаго тана ва доб рагIиялъул магIна гъаб бугин абун. Гъесул ахIмакълъи бихъидалго Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагас Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиялда тIоритIел гъабубеб цоги мисал бачана Намрузие: Аллагъас бакъбаккудаса баккизабулеб бакъ дуца бакътIерхъудаса баккизабе абун. Цинги Намруз мацI лъаларев чи гIадин гъабизе жо тIагIун ва жаваб къезе лъачIого хутIана.

259. Цогиги чиясул къисаялъул пикро гъабе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Цо чIунтараб, биххун тIатIала ккараб росоялда аскIосан жив арав ва жинцаги абурав: «ГъадигIанго чIунтараб росо чIаго гъаби ва гъеб цIидасан гIуцIи цIакъ кIудияб жо буго. Киндай Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб чIаго гъабизе бугеб» – абун.

Гъеб чIунтараб росоги Байтул-мукъадас букIана, Бухтанасар абубев капурав ханас чIунтизабураб. Гъав чи муъминчи вукIана, гъесул цIарги ГIузайр буго абун гIемерисел гIалимзабаз. Жинца гъаб рагIи абун Аллагъасул хIалкIолъи

الَّذِي كَفَرُوا بِاللَّهِ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٩﴾

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْبَةٍ وَهِيَ حَاوِيَةٌ عَلَى
عُرُوسِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَٰذِهِ اللَّهُ بَعْدَ
مَوْتِهَا قَامَتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ
قَالَ كَمْ لَيْتُ قَالَ لَيْتُ بِرَبِّكَ لَيْتُ بِرَبِّكَ
يَوْمَ قَالَ بَل لَّيْتُ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ
إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ
إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ
وَانظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ
نَكْسُوهُا الْحَمَامَ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ
أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦٠﴾

тпадеглан гъабун ва гьелда глажайблъи гъабун.

Цинги Тпадегланав Аллагъас عَلَّامٌ гъев Гузайр хвезавун нусго сональ тана, хадув члаго гъавун тпад вахъизавуна. Тпадегланав Аллагъас гьесда гьикъана: «Киглан мех бараб дуца гъаб баклалда» – абун. Гузайрица абун: «Цо тлобараб къо бана, яги гьелдасан дагъаб заман бана» – абун. Хадуб Аллагъас абун: «Нусго сон бана. Гъанже мун валагъе дуда цадахъ буклараб квен-тлехалда, щибго хисичлого буго гъеб. Хадуб мун валагъе гъаб мунгун цадахъ буклараб хламаялда: гъеб хун, гъан турун, рукъби хутлун руклана хлама буклараб баклалда. Гъаб глаламат дица гъабун глаламазе мугъжизатлъун буклине ва дудаги якъинго лъазе дир къудрат камилаб буклин.

Гъанжеги мун валагъе киндай дица гъаб хламаялъул рукъби цоцазда асклор рекъезарулел ва кин гьезда тпад гъанги тлонги рекъизабулел» – абун. Валагъун Гузайргун гъеб хлама себе буклахъе члаголъана. Гъал клудиял мугъжизатал жинда рихъидал ва баянлъидал Гузайрица абун: «Дида якъинго, берда бихъун, лъала хлакълъунго Аллагъ عَلَّامٌ кинабго жоялда жиндир хлакълелев вуклин» – абун.

260. Дуца раклалда щвезабе ва умматалъе насихлат гъабун бице Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул къысаги. Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام абидалго: «Я дир Бетгергъан Аллагъ! Дуца дида бихъизабе кин дуца хварал чагн члаго гъарулел» – абун, Тпадегланав Аллагъас абун: «Мун божуларогониш вугев хварал члаго гъаризе дие клелеблъиялда?» – абун. Ибрагъимица абун: «Дун божула ва дир ракл чларабги буго. Кинниги дие бокъун буго кин члаго гъарулел бихъун лъазе ва дир ракл парahalъизе, капурал глаламалгун къацандулел мехаль дир хлужаги къуватаб буклизе» - абун.

Цинги Тпадегланав Аллагъас абун: «Гъедин бугони дуца ункъго хинчл ккве, данде гъаре. Хадуб гьел хъун, гъан тлетезабун, цоцалъе жубай. Гъеб жубараб жо мугърузда тпаде босун гъородахъ бай ва глodob рехе. Цинги мун цо баклалда члун дуца гьел хланчл духъе ахле – гьел духъе рачлизе руго хехго ва нахъбахъи гьечлого. Ва дудаги лъай хлакълъунго Аллагъ عَلَّامٌ жиндир гуч бергъарав,

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُنحِي
الْمَوْتُ قَالَ أَوْلَمْ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ قَالَ نَحْنُ نَحْنُ نَحْنُ نَحْنُ نَحْنُ نَحْنُ
لَيْظَمِينَ قُلَيْ قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ
فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَى كُلِّ جَبَلٍ
مِّنْهُنَّ جُزْأً ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا
وَأَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦٠﴾

жиндаса бергъунѣб щибго жо гъчѣлев вуклин ва жиндир пишабазуль хлакимияв вуклин»-абун. Цо пайда, мунпаглат гъчѣлеб жо гъабуларев вуго Аллагъ ﷻ.

Галимзабаца абун: Аллагъасул салам лъѣяв Ибрагъим аварагас, Аллагъас жинда малъараб хлалаль ункъго батли-батлияб боржунѣб жо ккуна ва жинда асклор чѣзарун хъуна. Хадуб гъезул гъан, би, хлули цоцалъѣ жубазеги гъабун муглрузда тладе шуцазабун бана. Гъел хланчлазул бутлрул жинда кодор ккун руклана. Ибрагъим ﷺ аварагас ахлана гъел хланчлазда жиндихъе рачла абун. Цинги гъесда бихъана батли-батлияб баклалда шуцан буклараб гъан, хлули ва цогидабги боржун цоялда цояб данде буссун ва хехго ракъалдасан рильлъун гъел хланчли щибаб жиндир бетлералда асклор рачлана ва члаголъун, цере руклараб хлалаль лъугъана-абун.

Кантлизе рекъараб жо буго: цониги авараг вуклуларо Аллагъасул хлаклългъиялда щаклъулел, Аллагъасул амруялда нахърилълъине клвахлаллъулел, я цогидаб кинаб бугониги мукъсанаб сипат жиде бугел. Гъел хириял аварагзабаз жудер умматалъѣ далиллъун, хлужалъун буклине цо-цо жо Аллагъасда ﷻ гъарула, гъесдехун суал гъабун клалъала. Цинги Аллагъас бихъизабураб муглжитат ва аварагзабазе къураб жаваб умматалъѣ бугеб далил ва хлуца буклула.

Гъаб лъабго аяталда жаниб дунялалдаго жидер ханлъи тлибитлун букларав клго капурав ханасул цар бачлана: Ибрагъимил заманаль вукларав Намруз ва Гузайрил заманаль Байтул-мукъадас биххизе, члунтизабурав Бухтанасарги. Гъединго дунялалда жидер ханлъи тлибитларав клго Аллагъасда иман лъурав ханги вуклана: Давудил Сулейман ва Зулкъарнайн.

Тладеганав Аллагъас нилъѣда тлад парз гъабурал жалаздаса бищунго жиндир къимат клудияб, жиндальун Аллагъасул дин ракъалда даимлъулѣб жо бугельул Аллагъасул диналъѣ глоло гъабулѣб гъазават, жигъад, гъѣб жигъадальул бицун Аллагъас ﷻ гъанжеги аятал рещтлизарулел руго.

Аллагъасул диналъѣ глоло гъабулѣб жигъад лъабго батлияб буклуна: цо тайпа буго: Аллагъасул диналда халкъ ахлун, гъезда Аллагъ ﷻ цо вуклиналъул далилал рицун гъабулѣб жигъад: гъалда царги буклуна даглат абун. Клиабилѣб буго: жиндир напсалдалъун гъабулѣб: Аллагъасул диналда ахлараб мехалъ гъѣб диналде рачлинчѣл ва дин гъабулѣл ва даглат гъабулѣл гладамазе кинаб рахъалъан бугониги квал-квал гъабулѣл гладамазда данде ярагъги босун рагъун, гъел я диналда рачлун, я исламалъѣ квал-квал гъабичлго чезеглан гъабулѣб жигъад.

Лъабабилеб буго: жиндир боцIи-мал Аллагъасул ﷺ нухалда къун, гьелдалгун жигъад гъабулезе квербакъи гъаби. Церехун арал аятазда бицун букIана дагIват гъабиялгун ва напсаздальгун жигъад гъабиялгун. Гъал хадур рачIунел аятал руго Аллагъасул ﷺ нухда боцIи къеялгун бицарал.

Гъаб (261) аят рещIизабиялъе сабаб буго: «Жинда Аллагъ разилъаяв Гусман асхIабас Табукалда гъазаваталда ине Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хIадурлгулеб мехаль Аллагъасе гIоло кIинусго варани къуна жидер къили-къайигун цадахъ. Цинги хирияв аварагасда Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гьел динарал квераль доре гъанирехун сверизаризе лъугъана ва жинцаги абун: «Гусман асхIабасе щибго къварилги букIинаро жакъа къоялдаса хадуб гъес гъабураб жоялгун» – абун.

Цинги ГIабдурахIман ﷺ Главтил вас вачIана ва ункъазарго диргъам лъуна аварагасда ﷺ цебе, жинцаги абун: «Дир микъазарго диргъам букIана. Дица гъаб ункъазарго диргъам дир бетIергъан Аллагъасе ﷺ къарзалъе къолеб буго. Ункъазарго хъязаналгун хIажатазегитана» – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун; «Аллагъас две баракат гъабеги дуца къураб жоялгун, ва дуда аскIоб тараб жоялгун» – абун. Гъезул хIакъальгун гъал аяталги рещIизаруна:

261. Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло гъазават гъабизе ва цогидалги лъикIлъабазе боцIи къолел гIадамазул мисал буго ракъулъе рехараб цо мугъ бижун анкъо тIор лъугъараб гIадин, цо цо тIоралда жанибги нус-нус мугъ бугеб. Аллагъас жиндие бокъарав чиясе гъесул садакъа гIемерго цикIизабула. ХIакълъунго Аллагъ жиндир бечелги, рахIмат гIатIидав ва кинабго жо лъалев вуго.

262. Жидеца Аллагъасул ﷺ нухалда боцIи къолел гIадамал, цинги гъеб къураб жоялдалгун бадибчIивай гъабун, яги цогидал гIадамазда бицун дица пуланасе боцIи къуна абун, гъев чиясе зарал гъабуларел: гъал гIадамазе ажро кири буго БетIергъанасда аскIоб, гъел кънямасеб къояль хIинкъараллъунги рукIине гъечIо, гъел щибго пашманлъизеги гъечIо. Дунялалда кодоса араб боцIи-мал ахираталда

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي
كُلِّ سُنبُلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ
يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ
لَا يَتَذَكَّرُونَ مَا أَنْفَقُوا مَثَلًا وَلَا أَدَّى لَهُمْ
أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٦٢﴾

г1емерлъун, к1одолъун гъезие хайиралъе батизе буго.

263. Бусурманчиясда берцинаб раг1и бицин ва гъесие мунагъал чуриялдалъун дуг1а гъаби, гъесдасан

*قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتَّبِعُهَا أَذَىٰ ۗ وَاللَّهُ عَنِّي حَلِيمٌ ﴿١٣٢﴾

ккараб гъалат1алда т1аса лъугъин

Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** аск1об лъик1аб буго, гъев чиясе садакъа къун, я цоги лъик1лъи гъабун, цинги гъеб бадибч1ван гъев г1одовег1ан гъавиялдаса. Х1акълъунго Аллагъ щибго жоялда х1ажатав гъеч1о, кинабго рахълъан жив бечедав вуго ва г1адамазда гурх1улев, гъезие г1акълуба хех гъабуларев, гъез тавбо гъабизе бокълулевги вуго.

Жинца гъабураб лъик1лъи бадибч1вай гъабун бицин ц1акъл шарг1алда какараб, бусурманчиясул чорхоль бук1ине бегълуреб г1одобег1анаб пиша буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Лъабго чи вуго жидеда къиямасеб къоялъ Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** к1алъаларел, гъезда Аллагъ валагълурел, гъезул г1амалги къабул гъабуларел ва жидее г1азабги бук1унел: жинца къураб жо бадибч1ван бицунев чи, халат гъабун рет1ел хадуб бехъерхълев чи, гъересиял гъаялги гъедун жинца даран гъабулев чиги»-абун. Гъаб буго имам Муслимица бицараб сах1их1аб х1адис.

Цоги х1адис буго: «Алжаналда лъугълунаро эбел-инсуе къварилъи гъабулев чи, лъик1лъи бадиб ч1валев чиги, хамро гъабулев чиги, Аллагъасул къадаралда божуларев чиги» – абун. Х1адис бицана ибну Мардавейгъица къуч1аб иснадалдалъун.

Гъаб маг1на баян гъабун Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** абулеб буго:

264. Я гъал иман лъурал г1адамал!

Нужеца г1адада хвезабуге ва бат1ул гъабуге нужер садакъа ва цогигаб лъик1аб г1амал, бадибч1вай гъабун ва жидее лъик1лъи гъабуразе квеш бук1унеб раг1и бицун. Гъав чи рельлъун вук1уна жинца г1адамазе рихъдае (риялъе) жиндир боц1и къолев чиясда: гъезул рецц-бакъл бокълун, гъезие лъик1 вихъизе бокълун, амма живго Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** ва ахираталда иман лъуравлъун гъеч1ев.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَطۡغَوۡا
صَدَقۡتِكُمۡ بِالْمَنۡ وَالْاَذَىٰ كَالَّذِيۡ يُنۡفِقُ
مَالَهُ رِيۡتًا لِّلنَّاسِ وَلَا يُؤۡمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوۡمِ
الْآخِرِ فَمَشٰهُوَ كَمَثَلِ صَفۡوَانَ عَلِيۡهِ تَرَابٌ
فَاَصَابَهُۥ وَاِبۡلَ فَرَكَهُۥ صَدۡدًاۙ لَا يَاقۡدِرُوۡنَ عَلٰى
شَيْۡءٍ مِّمَّا كَسَبُوۡا وَاللّٰهُ لَا يَهۡدِيۡ الْقَوۡمَ
الۡكٰفِرِيۡنَ ﴿١٣١﴾

Гъав чиясул мисал буго цо ц1вакараб къуруялда (гамач1алда) рельун, жинда т1ад ракъги бугеб, хур-херги бижулеб. Цинги цо хехаб, г1емераб ц1ад бараб ва гъеб ганч1ида бук1араб кинабго

ракъги хур-херги чурун г1одобе араб: гьѐб ганч1ида г1ад хур бекъун рук1арал г1адамалги щибго жо гъабизе к1оларого хут1араб.

Гъаб мисал буго ахираталъе хайир бугеб х1алалъ дунялалда хъвадизе лъаларел г1адамазул мисал. **Х1акъльунго Аллагъас** جَلَّ جَلَّالَهٗ **капураб къавм х1акъаб нухда т1обит1уларо.** Гъѐб къавм Къуръаналдаги аварагасдаги нахърилъльгинч1ого ч1араб мехаль, гъезие цоги т1орит1ел бук1уларо ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ щим бахъун абадияб глазабалъе х1акъаллъун жужах1алда рехула.

Аллагъас ниль ц1унаги гъадианаб ахир ккеялдаса. Амин.

265. Жидеца Аллагъ разилъи т1алаб

гъабун ва ахираталда Аллагъасда

дандч1ивазе рук1ин якъинго лъан,

жидер боц1и напакъаде къолел

г1адамазул мисал буго цо бечедаб

ахалда рельеъун, жиб ракъул

борхальуда бугеб: гъвет1-херги

берцинаб пихъги гъуинаб. Цинги

лъик1аб, г1емераб ц1ад бан жиндир пихъ к1иго нухаль ц1ик1ун

бижараб. Гъедин лъик1аб, г1емераб ц1ад бач1они жиндие дагъаб

ц1адги г1олѐб ва жинца пихъги къолѐб.

Ракъ лъик1аб бак1 бук1ун, рижарал гъут1биги лъик1ал рук1ун. Гъаб

буго муъминчиясул садакъаялъул мисал: иман камиллъун, Аллагъасе

جَلَّ جَلَّالَهٗ ният бац1ад гъабун къураб жо ц1акъго ц1ик1к1ун, хайирлъун

ахираталда батулѐб. Нагагъ гъоркъоб шубгъаяб боц1и ккун, яги

нияталъуль рияъ г1адаб жо жубан ккараб мехаль жиндир садакъа

г1адада холарев ва жиндие кири цолѐв.

Х1акъльунго Бег1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ **нужеца гъабулѐб г1амал**

жинда бихъулев вуго. Загъирабги, бат1инабги г1амал бихъулев,

лъалев вуго. Гъесда щибго жо бальго хут1уларо ва шивасул г1амалалда

рекъараб жазаъ бук1ине буго.

266. Нухер понигиясе бокъулищ

жиндир бечедаб ах бук1ине,

чамасдакил, ц1олбол ва цогидал

пихъазул. Жинда жаниса лъимги

чвахулеб, лъалъазе ва къач1азе

ресги бугел, ва жиндие бокъараб

пихъги жаниб бугеб. Цинги гъев чи

херлъун, к1одольун вук1адго, жиндир

г1исинаб, заг1ипаб хъизанги бук1адго,

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ

مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَنْبِيْهَا مِنْ أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ

جَنَّةٍ يَرْوَوْهَا مِنْ أُصْنَانِهَا وَإِلْ قَفَاتٍ أَكْأَمَهَا

ضَعْفَيْنِ فَإِنْ لَمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٥﴾

وَأَبْوُدُّ أَحَدَكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِنْ نَجِيلٍ

وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا

مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ

ذُرِّيَةٌ ضَعْفَاءٌ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ

فَأَخْرَجَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ

لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿١١٦﴾

وَأَبْوُدُّ أَحَدَكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِنْ نَجِيلٍ

وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا

مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ

ذُرِّيَةٌ ضَعْفَاءٌ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ

فَأَخْرَجَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ

لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿١١٦﴾

وَأَبْوُدُّ أَحَدَكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِنْ نَجِيلٍ

وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا

مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ

ذُرِّيَةٌ ضَعْفَاءٌ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ

فَأَخْرَجَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ

لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿١١٦﴾

жинда цадахъ ца бугеб гучаб гьуриги пун, гьеб ах бухун гюдоб лъезе. Гьаб жо лъиениги бокъиларо, гьалда цониги чи разилъиларо. Гьадианаб ахир буклин лъалеб бугони гьеб ахги къачаларо.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб мисал бачана жидеца иманги лъун, лъиклаб гламалги гьабун хвадулел рукларал муъминзаби, цо заманалдаса шайтланаль къосизарун квешаб гламал гьабизе гламиялъе. Херлгун, унтун, хвалда глагарлъараб мехаль жидедаса ккараб жо жидее бичлларал, амма щибго гьабизе хилла гьечлого хутларал. Гурхлел-цлоб глалидав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавбо къабул гьабун, цаялдаса цунани, гьезие хвасарлъи буклина.

Гладегланав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьадин мисалал рачун жиндир аятав ва хикматал баян гьарула, нужеца гьезул пикру гьабизе ва нуж битараб диналда хвадизе.

267. Я гьал иман лъурал гладамал! Нужеца хлалтун швараб хлалалаб, баццладаб боцци кье лъиклаб нухалда Аллагъ разилъи тлалаб гьабун. Ва лица нуже ракъалдаса ракъизарурал нигматаздасаги кье хлалалаб ва баццладаб жо лъиклаб нухалда. Воре нужеца къасд гьабуге Аллагъасул нухалда къолеб жо гьеб боццуда гьоркъоса къадараб балагъун къезе: нагагъ нуже гьедианаб жо къолеб бугони нуж гьеб босизе разилъулареб: рак1 рази гьечлого босун гурони.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طِبَقَاتِ
مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ
الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ
تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا
فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفِيرٌ حَمِيدٌ ﴿٢٦٧﴾

Гьадианаб къадараб жо Аллагъасе кин нужеца къолеб? Ва нужеда лъай гладегланав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цлакъ бечедав вуклин: гьев нужер садакъаялда хлажатав гьечло, гьеб садакъа буго нужеего ахираталда батизельгун къолеб жо. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир сипатал реццараб, жиндие рецц гьабизе мустахликъав вуго ва дагъабго лъиклги гьабурав чиясе глемераб кири гьабулев вуго.

268. Шайтлан буго нуж къосизарулеб туцман. Гьель нужеда абула: нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гюло боцци кьоге, нуж пакъирлъизе ругин абун. Гьединго шайтланаль нуж къабихлал пишаби гьаризеги тламула.

الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ
بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ
وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَسِعَ عَلَيْهِ ﴿٢٦٨﴾

Закат бахъиялдасан нахъчлан, бахиллъиялда ругун гьарун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеа къотли гъабулеб буго нужеа Аллагъасе г'оло къураб жо г'емер циклизабун ахираталда нужеа батиялдагъун, гъелдагъун нужер мунагъал чурила абун, нахъе хуг'араб боц'иялда баракатги гъела абун. Г'адег'анав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир ц'обал г'ат'идав, бечелъи г'емерав вуго, рещалгъе ва кириялгъе мустах'икъал шал ругел жинда гъалевги вуго.

269. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ г'елму ва г'акълу къола жиндие бокъарав чиясе.

жиндие вокъарав чи Аллагъ разильулеб г'амалалда г'овит'ула ва гъесда гъеб г'амал гъазабула Аллагъас жиндие г'елму къурав

чи жиндие ц'акъ г'емераб гъик'лгъи къурав чи вуго. гъев чи дуниял-ахираталда бахъибугев вук'уна. Гъаб Къуръаналгъул ваг'изаги босуларо гъеб рек'елгъи биччаларо г'акълудал бет'ергъабаз гурони. Гъелги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иманги г'елмуги цадахъ къурал г'адамал руго. Аллагъас нилгъеа жив разияб г'елму ва г'амал къеги.

Аллагъасул свалат салам гъеяв аварагаул х'адис буго: «К'лиго чиясулъ гурони х'асад ккезе бегъиларо: Аллагъас жиндие х'алалаб, г'емераб боц'ли къурав, цинги жинца гъеб боц'ли Аллагъасул нухда напакъаде квезеги т'амурав чиясулъ. Аллагъас жиндие х'икмат къурав (г'елму, пагъмо, бич'ич'ли) ва гъеб х'икматалда рекъон жинца х'укмуги гъабулев ва жинда гъараб х'алал г'адамаздаги гъазабулев чиясулгъи»-абун.

Х'адис имам Муслимица ва Бухарияс бицана.

Х'асад абула цогидасе бугеб жо жиндиеги бук'лизе бокъиялда. Х'асад к'лиго бат'ияб буго. 1- буго дов чиясда рак' хъубгъун, гъесие бугеб гъик'лгъи рихун, гъесдаса гъеб г'аса ине бокъун вук'ин. Гъаб х'асад х'арамаб буго ва гъаб муъминчиясул сипат гъеч'о. 2- Гъаб х'адисалда бицараб х'асад, цогидасул бугеб Аллагъ разильулеб гъик'лаб г'амал жиндирги бук'лизе бокъи. Гъадианаб х'асад шарг'алда бещараб буго.

270. Нужеа щиб жо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ г'оло гъик'лаб нухалда къуниги, яги Аллагъ разилгъи г'алаб гъабун назро гъабуниги, Аллагъ жинда гъеб бихъулев ва гъалев вуго.

Гъелда данде гъик'лаб жазаъ гъебулевги вуго. Ва амма жудеа зулмо гъабулел г'адамазе: паризаяб закат-сах'и къеч'ого, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ х'арам гъабураб бак'алда боц'ли хъезабун, гъал г'адамазе квербакъулел, ва гъал Аллагъасул г'азабалдаса ц'унулев щивго чи

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ
الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا
وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٦٩﴾

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ
نَذِيرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ
وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٢٧٠﴾

вуклуларо.

271. Нужеца садакъя г1адамазда бихьун гьабун, гьeб лъик1 буго.

Гьелдалъун рияъ гьабубеб гьеч1они, цогидазги садакъя гьабизе бокъун, гьел нахърильгъине бокъун гьабун гьeб загъираб садакъя. **Нужеца садакъя балъго гьабун ва гьeб пакъирал, мискинал г1адамазе кьуни, гьeбги нужеца лъик1 буго ва хирияб буго. Ва нужеца кьураб садакъяяль нужер г1исинал мунагъал чурула. Г1адег1анав Аллагъ ﷻ нужеца гьабубеб кинабго г1амал лъалев вуго. Балъго гьабураб лъик1аб г1амал Аллагъгъе г1емерго бокъубеб буго.**

272. Дуда г1адаб гьеч1о Мух1аммад

ﷺ, гьел г1адамал исламняб диналда х1ал гьабун г1орит1изе, ва дуе мунагъ-къварильги гьеч1о цо г1адамаз дур даг1ват къабул гьабич1ин абун. Дуда г1адаб жо буго гьел г1адамазда бит1араб нух лъазаби ва гьел х1акъаб диналда ах1и.

Г1адег1анав Аллагъгъе ﷻ жиндие бокъарав чи г1овит1ула х1акъаб диналда. **Нужеца гьабураб кинабго лъик1аб г1амал ва Аллагъгъе г1оло напакъаде кьураб боц1иги нужерго напсазе бугеб лъик1лъи буго. Нужеца боц1и-мал харж гьабуге Аллагъ разильги г1алаб гьабун лъик1аб нухалда гурони. Аллагъ ﷻ разильги г1алаб гьабун щиб жо нужеца напакъаде кьуниги, гьелъул ажрокири Аллагъгъе г1убан ва цик1к1ун кьезе буго ва нужеца щибго зулмути гьабизе гьеч1о гьeб боц1и г1адада хвезабун.**

273. Нужеца нафакъя кье Аллагъгъасул

ﷻ диналъе г1оло гъазават гьабиялда г1ад ч1арал, цоги х1алт1и гьабубарел пакъирал г1адамазе. **Жидер х1алк1ольги гьеч1ел сапаралда ун, дарам гьабун маг1ишат г1алаб гьабизе: кидай гъазаваталда ах1ила абун х1адурун ч1ун ругельул. Гьезул х1ал лъаларезда рак1алде ккола гьел**

إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ
وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ
فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيُكَفِّرُ
عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٧١﴾

*لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ
يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
فَلَا تُنْفِسْكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا
أَبْتَعَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
يُوفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٧٢﴾

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أَحْصَرُوا فِي سَبِيلِ
اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي
الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ
مِنَ التَّعْفُفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ
لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا
مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

бечедал гIадамал ругин абун. ГIадамазда гъез шибго жо къеянгги абулеб гъечIелъул, хIалтIи гъабизеги рахъунел гъечIелъул.

Гъезул гъумералда балагъун лъала гъел Аллагъасе хIеларал рукIин ва цо къварилъи баччун рукIинги. Гъез гIадамазе хIелун гъездаса шибго жоги тIалаб гъабуларо. Шиб лъикIаб жо нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّ гIоло нафакъаде къуниги, Аллагъ жинда гъеб лъалев вуго ва гъельие лъикIаб жазаб гъабизесевги вуго.

274. ХIакълъунго гъел муъминзаби, жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَّ разилъи тIалаб гъабун, гъесул диналъе квер бакъулел нухазда, къасиги къадги батIалъи гъечIого, загъиргоги бальгоги жидер боцIи къолел,- гъезие ажро-кири букIизе буго жидер БетIергъанасда аскIоб. Гъезие

ахираталда шибго хIинкъьиги букIизе гъечIо: гъел дунялалда рукIадго ахираталъе гIамал гъабурал ругелъул. **Ва жидеца гъабураб лъикIаб гIамал гIадада хун гъелда пашманлъизеги гъечIо.** ТIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَّ шибго жо гIадада хвезабуларев, дагъабго гIамалалда данде гIемераб ажро кири гъабулев вуго.

275. Жидеца риба хIалтIизабулел ва гъелдалъун гIадамазул боцIи кваналел гIадамал къиямасеб къоялъ тIаде рахъуларо жундуца ккурал гIадамазда рельлъун гурони.

Рахъун чIезе кIоларого, сородун, тIеркIон, гIодор речIчIун рукIула гъел риба кваналел гIадамал: гъезул сипатаздалъун цогидаздаги лъала гъел рибачагIи рукIин ва гъел халкъалда гъоркъор инжитаб хIалалда рукIуна.

ГъадигIанго инжит гъарун гъел тIаде рахъинариялъе гIилла буго гъез абулеб букIин: рибаги цогидаб даранги рельлъараб жо бугин абун. Аллагъас جَلَّ جَلَّ дарам хIалал гъабун ва риба хIарам гъабун буго. Аллагъасда иман лъурав, Къуръаналда нахъвилъун риба гъабиги тарав чиясе, жинца цебехун гъабураб рибаялдалъул щвараб боцIи хIалал букIила. Гъес риба гъаби гъеб хIарам гъабилелде щебе ккун бугелъул.

Ва гъесул амру Аллагъасе جَلَّ جَلَّ бокъухъин букIина. ТIадегIанав

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِأَيْدِي
وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ
أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٤﴾

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا
كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ
الْمَيْسِ ذَلِكَ يَأْتِيهِمْ قَالُوا إِنَّمَا الِْبَيْعُ مِثْلُ
الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ
جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ
مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٥﴾

Аллагъ гьесдаса тIасса лъугъун, гьесул мунагъал чурун тезе бегъула, яги гьесие гIакъуба гъабизеги бегъула. **Риба хIарамаб букIин лъан хадубги гьелда тIад руссарал гIадамал жужахIалгъул агълу буго ва гьел даимго рукIинелъун гьенир лъугъызарула.**

276. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** **риба гъабиялдалъун** **يَمَحِّقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ**
чиясул боцIудаса баракат ине гъабула,
ва загъиралда гьесул боцIи-мал
гIемерлъулеб бугониги ахираталда
жиндие гIазаб къварильиялъе батула. Садакъаде къураб боцIи
цикIкIине ва гIемерлъизе гъабула. ХIакълъунго Аллагъасе
вокъуларо жинца гьесда инкар кколев, шаргIалда хилиплъун
кIудиял мунагъал гъарун хъвадулев чи. Риба хIалтIизабулев
чиясе Аллагъас къолеб хIинкъи буго гъаб.

277. ХIакълъунго Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ**
иман лъун лъикIаб гIамал гъабулел
гIадамал, паризаял какалги ралел,
паризаяб закат-сахIги къолел, гьал руго
жидее Аллагъасда аскIоб ажро-кири
бугел, гIадамал хIинкъулеб ахир къоялъ
жидее хIинкъиги букIуларел, дунялалда
гъабураб гIамалалда жалги пашманлъуларел.

Аллагъас нилъер хIалбихьи гъабиялъе дагъабго заманалъ риччараб дунял бугельул гъаб, гъаниб Аллагъас малъараб жо гъабурав чи абадияб ахираталда рохалида, рахIаталда вукIине вукIин хIакъаб жо буго.

Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** иман лъурав чиясда ахираталдаги иман лъезе тIадаб буго. Аллагъасдаги, ахираталдаги иман лъурав чи хIинкъула жиндир абадияб рукъ жужахI букIунеб гIамал гъабизе. КIалалъ иман лъуна абулел, гIадамазе рихъдае цо-цо исламалгъул ишалги хIалтIизарулел, цинги жидеца кIудиял мунагъалги гъурулел гIадамал мунапикъзаби руго, гъезул рекIель хIакъикъбияб иманги гьечIо, гъазул ахир мекъи ккеялда хIинкъи буго. Гъезда тIадаб букIула хехго тавбо гъаби ва Аллагъасдаса хIинкъун кIудиял мунагъал тей.

278. **Я гъал иман лъурал гIадамал!**
Нуж унго-унгояб хIалалъ Аллагъасул
гIазабалдаса хIинкъа. Ва нужеца риба
гъабун гъабураб дарамалгъул тIокIлъи
босуге, гъеб дарамги битIаралда сверизабе, нуж муъминзаби

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

ратани.

279. **Нуж гъаб амруялда мутIигIлъичIони ва нужеца риба гъабиги течIони, нужеда лъай, нуж Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّاهُ гъесул аварагасдаги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рагъ лъазабулел гIадамал рукIин.**

Ай нуж руго Аллагъасул хIукму хвезабулел гIадамал, нужеда Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ рагъ гъабула, гъесул рагъалда данде рахъарал рукIула нуж.

Нужеца тавбо гъабун, нужерго боцIи нахъе босизе ихтияр буго, тIаде шартI гъабураб тIокIлъи босичIого. Нужеца гIадамазе зулму гъабуге ва нужеегоги зулму гъабизе бегъуларо.

280. **Жиндаса налъи-къарз бугев чи мискинав ватани, гъев кодоб жо швезегIан те, налъи къе абун тIад чIоге.**

Жагъилаб заманаль нужеца абулеб

букI араб рагIи абуге: я нижер налъи къе я

гъелда тIад риба гъабе абун: ай налъи нахъбахъун таральхъ тIокIлъи

къе абун. ГIемерго рес гъечIев мискинав, пакъирав чиясе гъеб

налъи тIаса лъугъун тани, гъеб нужер ахираталье хайир бугеб

лъикIаб гIамал буго. Гъаб амру нужеда лъалеб батани нужеца яхI

бахъе ахираталда батулеб лъикIаб гIамал гъабизе.

Налъуласда гурхIел гъабиялъул, гъесдаса дагъаб рехунги я тIобанго рехунги налъи тIаса рехиялъул, гъесие гIакъуба къун гутIиялъул бицарал мухIканал хIадисал руго ва гъеб цIакъ Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ бокъунеб гIамал буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «*жинца налъулав нахъвахъун тарав (ай налъи къезе мех цведалго заман нахъбахъун тарав) яги жинца налъуласдаса налъи тIаса рехарав чиясе Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ къиямасеб къояль рагIад гъабула, жинсул гурони рагIад гъечIеб къояль*»- абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Рибаялъул киналго хIукмаби рицизе ккани гIемераб жо хъвазе ккола. Гъаб заманаялда машгъураб ва гIемер гIадамаз хIалтIизабулеб риба буго гIарац хIалтIизабизе боси, тIад къолеб хайиральул бутIа (процентал) къотIи гъабун. Гъаб хIалалъ гIарац банкалдаса босаниги, гIадамазухъан босаниги щибго батIалъи гъечIо, гъеб жо щибго шаклъи гъечIеб риба буго.

ХIалалаб хIалалъ чихахъан босараб гIарац хIалтIизабулеб кIиги нух буго: къарзалъе гIарац боси ва гъеб къарз нахъе къолеб мехаль жиндир

فَإِنْ لَّمْ تَقْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ زُورٌ

أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾

وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ
وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ

تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾

ракл разилъараб цликклел цадахъ кьейи. Клабилеб нух буго къираз гъаби: глаца хлалтлизабизе босула ва къотли гъабула глаца хлалтлун тладе швараб хайир хлалтлухъанасдаги глацол бетлргъанасдаги гьоркъоб бикъизе, гьел рекъараб хлисабалда. Къарзалъе босараб глаца нахъе бусинабизе кколеб налги буклула ва гъеб билана, бикъана, бахъана абун тласа кколоро. Къиразалъе къураб глаца аманат буклула ва хлалтлухъанасда шарглияб глайиб гьечлого гъеб глаца зиянлъани (билун, бикъун, босараб къайи гладада хун, ва цоги кинаб гилла бугониги), гъеб глаца хлалтлухъанас бецлизе кколоро.

Жиндие диналъул клвар бугев, жив дунялалда ва ахираталда витлун ккей бокъарав бусурманчыас жинца гъабулеб кинабго гламал шаргалалде боцун, шарглияб нухда гъабизе ккола. Гьедин гъабичлони гъев хиянатчи вуклула ва гъев Аллагъасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жаваб кьеялдаса ворчуларо.

Глалимзабаз абун: рибаялъул бицарал аятал Къуръаналда жанир ахиралда рештларал аятал руго, ва гьезул хлакълъулъ хириял асхлабзабазе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасдаса тлубарал баянал росизе замана глечло. Гьедин бугелъул, жинда Аллагъ разилъаяв Глумар асхлабас абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас рибаялъул масъалаби баян гъарун тун рукларалани нилъеэ бигъаяб буклинаан абун. Къуръаналда жаниб ахиралда рештлизабураб буго гъаб хадуб бугеб аят.

281. Нуж хлинкья Аллагъасде صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَتَقُوا أَيَّامًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾
 руссизарулеб къоялдаса. Цинги щибаб напсалъе гьель гъабураб гламалалъул хлисаб-мизан тлубан гъабулеб, ва цониги чиясе щибго зулмуги гъабулареб.

Лъиклльи гъабурасул лъиклльи дагъ гъабулареб ва квешлги гъабурасул квешлги цликкллизабулареб.

Гъаб аят рештлун хадуб хирияв аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дунялалда ичлого къо бана. Гьесул унти бай бихъана шамат къоялъ, Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг дунялалдаса ватлалъана итни къояль-рабиглун аввалалъул анцила клибилеб къояль.

282. Я гьал иман лъурал гладамал!
 Нужеца цо налги гъабураб мехалъ заман цлан цо жо бичун ва босун, нужеца гъеб налги хъвай. Гъеб налги жинца хъвалесги хиянат гъабичлого битлун хъвай абе.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ
 أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتَسَبُوا وَلَيْكُنَّ بَيْنَكُمْ
 كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ
 كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي

Цо хъвазе лъалев чиясухъе шиб бугониги жо хъвайн гъарун рачлараб мехаль, гъев чиясда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хъвай-цлали лъазабун бугелъул, гъел глдамал нахъчлвачллого хъвазе ккела. Гъев чияс хъвай ва гъесда жинда бугеб налги бице налги гллад бугес. Ва гъев Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хлнкъа гъереси бицине яги хиянат гъабизе. Шибго жо бальго гъабичлго, гъоркъобе течлго бице ва хъвай.

Жинда хлакъ бугев чи заглпав, яги ахлмакъав, яги жинда налги бицизе клларев, лъаларев ватани, гъесул валияс бице налъул хабар, ритлухъаб хлалаль. Цинги гъаб кагъат хъваялда ва гъезда гъоркъоб бугеб хлакълъе клнго бихъинчи нуглги члезаве. Кнго чи гъечлони цо чиги клнго члужу глданги члезаре нуглзаллъун, нуж гъезда разиял, хиянат, гъереси гъечлел глдамаздаса. Кнго члужуглдан нугллъун члезае цо чиясул баклалда: нагагъ гъей клнялъулго цоялда клочараб жо цогидаль раклалда швезабизе.

Нугллъи гъабизе ахлараб мехаль нахъчлван члчллого гъел нуглзал ахлараб баклалда ун нугллъици гъабе. Налги гъитлинад бугоници, клудияб бугоници хъвазе клвахлаллъун тоге, заман цлараб налги бугеб мехаль. Гъедин хъвай ва нуглзал члезе гъари Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ асклоб битлараб глadlo буго. Нугллъи битлун гъабизе квербакъулеб ва нуж шакдаричлго руклизе лъиклаб буго.

Кидагойишха налги хъвалев, ва нуглзалги члезарилел абунци: глсибикинаб налгиялъе къваригиларо нуглзал ва хъвай: нужеца кодоса кодобе къолеб, ва шибаб къойилго гъабулеб, заман цланги буклларев. Нужее мунагъ-хлакъ гъечлго гъединад налги хъвачллого танин абун.

Даран гъабулеб баклалда нуглзалги члезаре. Нуглас яги хъвалев чияс заралги гъабизе бигиларо: хиянат гъабиларо, хллла гъабиларо,

عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلَيَسْتَقِي اللَّهَ رَبَّهُ، وَلَا يَبْخَسُ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمِلْ إِلَيْهِ، بِالْعَدْلِ وَأَسْتَشْهِدُوا شَهِيدِينَ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَآمْرَانِ، مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى وَلَا يَأْبُ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْمَعُوا أَنْ تَكْفُرُوا صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ آجَلِهِ ذَٰلِكُمْ أَمْسِطْ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْرَبُ لِلشُّهَدَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَا تَرْتَابُونَ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجْرَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَحْضُرُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَّلُوا فَإِنَّهُ فَسُوفَ يَكْفُرُ بِكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَيَعْلَمُ كُفْرَ اللَّهِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٦٠﴾

нагагь гьединаб иш гьабуни, нуж Аллагъасул ﷻ амруялда гIасилгъарал пасикъал чагIи рукIула. Нуж Аллагъасдаса хIинкъа, гьес нужеда кинабго лъикIаб жо лъазабулеб буго. ХIакълъунго Аллагъ ﷻ жинда кинабго жо лъалев, бихъулев ва рагIулев вуго.

283. Нуж сапаралда рукIун нужее хъвалев чи швечIони, нужеца гьоркъ лъелалгье жо кье. Нуж цо-цаде божани, ва хъвачIого, нугI гьечIого, гьоркъ жо лъечIого нагъи гьабун бугони, нужеца цоцазе гьабураб божи хвезабуге ва аманатги тIубай, гьельзуль хиянат гьабизе БетIергъан Аллагъасдасаги

﴿ وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كِتَابًا فَرِهْنِمْ مَقْبُوضَةً فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتِمِنَ أَمْنَتَهُ. وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ. وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ. وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴾

хIинкъа. НугIлъи гьабизе тIад босарав чияс гьебги бахчуге, ва жив ахIараб мехаль нугIлъи гьабизе а. Гьеб нугIлъи бахчарав чи жиндир ракIаль мунагъ гьабулев вуго. ХIакълъунго Аллагъ ﷻ нужеца гьабулеб кинабго гIамал жинда лъалев вуго.

284. ТIадегIанав Аллагъасул ﷻ мулк буго зобал-ракъалги ва гьезда жаниб бугеб цогидаб махлукъатги, гьеб кинабго Аллагъасе бихъулеб буго, гьелда тIад гьесул хIал кIолъиги буго. Нужеца ракIазда бугеб жо загъир гьабуниги, балгьо

﴿ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبَدُّوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفَوْهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرْ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبْ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾

гьабуниги, гьеб Аллагъасда лъала ва гьельзул Аллагъас хIисаб гьабизе буго. Аллагъас ﷻ жиндие бокъарав чи тIаса лгъугун тола, ва жиндие бокъарасе гIазабги гьабула. ХIакълъунго Аллагъ ﷻ жиндие бокъараб жо бокъухъин гьабизе хIал кIолев вуго. Ва жиндие бокъараб гIамал гьабизе щибго жояль жив гьукъуларев вуго.

Хириял асхIабзаби ﷺ жидер иман камилал рукIун, ва Аллагъасдаса ﷻ хIинкъи гучал рукIун, цIакъ пашманлъгана гьаб аят рештIизабураб мехаль: гьаниб абун бугельзул «нужеца гьабураб кинабго гIамалалгьул хIисаб гьабизе буго»-абун. Гьелда гьоркъоб кколеб буго ракIалда ккарал хивалалги.

Жинда Аллагъ разильаяв имам АхIмадица Абугъурайратидаса ﷺ хIадис бицана:

«Хирияв аварасдаса ﷺ гьаб аят рештIизабураб мехаль, гьеб цIакъ захIмалгана асхIабзабазда ﷺ. Цинги гьел Аллагъасул савалат салам лгьаяв аварасухъе рагIун, гьесда ццере накабазде гIодор чIана

ва гъез абунa: «Я Бичасул аварaг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! ГъанжeлгъизeгІан нижeдa таклиф гъабун букІана (тІад къан букІана) нижeдa гъабизe кІолeб гІамал: как байги, кІал кквейги, закaт къейги, жигъад гъабиги. Ва амма гъаб аяталда бугeб жо нижeдa баччизe кІоларeб ва жинда нахърилгългъизe хІал кІоларeб бугo»- абун. Ай гъeл рeклeл хиялал руго, жудeдa тІад нижeр хІалкІолгъи гъeчІeл. Цинги хирияв аварaгaс صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Нужee бoкъуниц бугeб цeрeсeл умматaз гІадин: «ниж дур амруялда гІенeккaнa ва ниж гъeлдa гІасилгъaнa»-абизe. Нужeцa гъeб рагІи абугe. Нужeцa абe: «Ниж дур амруялда гІенeккaнa ва мутІигІлгъaнa, дуцa нижeр мунагъал цурe БeтІeргъан Аллагъ»- абун. ХІадис имам Муслимицa бичaнa.

Цинги ТІадeгІанав Аллагъaс جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аяталда хадуб, гъeлгъул хІукму насxo гъабун: «Аллагъaс цониги напсалда хІал кІоларeб таклиф тІад къаларo»- абураб аят рeштІизабунa. ХІадисaлгъул имамзабаз Абугъурайратидасa رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ хІадис бичaнa: Аллагъасул свалат салам лгъeяв аварaгaс абунa:

«ХІакългъунго Аллагъaс جَلَّ جَلَالُهُ дир умматалдасa тІасa лгъгъун тана гъeзул ракІазда ккарал квешал хиялазул хІисаб гъаби ва кІал гъикъи, гъeз ракІалда ккараб жо гъабичІeб мeхaлгъ ва кІалaлгъ бицун загъирги гъабичІeб мeхaлгъ»-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимицa бичaнa.

Цоги машгъураб хІадис бугo, жинда Аллагъ разилгъаяв Абугъурайратидасa бичараб: аварaгaс صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: ТІадeгІанав Аллагъaс جَلَّ جَلَالُهُ абунa:

«Дир лагъасда ракІалда ккараб мeхaлгъ цo квешлгъи гъаби, нужeцa гъeб хъвагe (я дир малаикзаби). Цинги гъeб квешлгъи гъабураб мeхaлгъ цохІo квешлгъи хъвай, тІадe щибго жо цІикІизабичІого. Дир лагъасда ракІалда ккараб мeхaлгъ лгъикІаб гІамал гъаби ва гъeб гІамал гъабичІого хутІани нужeцa гъeсигe цo лгъикІаб гІамал хъвай. Жинцa гъeб лгъикІаб гІамал гъабураб мeхaлгъ ацІго лгъикІаб гІамаллгъун хъвай»- абун. ХІадис имам Муслимицa бичaнa.

285. Аллагъасул свалат салам лгъeяв Расулуллагъас иман лгъуна жинда БeтІeргъанaс рeштІизабураб Къуръаналда ва цогидал муъминзабазги гъeлдa иман лгъуна. Хирияв аварaгaсда нахърилгългъарал муъминзаби жидeца иман лгъолeл ва жидер щибго шаклгъи гъeчІeл руго Аллагъ цo вуқІиналда. Кинабго жoялгъул БeтІeргъанлгъун жив вугeв,

ءَاٰمَنَ الرَّسُوْلُ بِمَا اُنزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ
وَالْمُؤْمِنُوْنَ كُلُّ ءَاٰمَنَ بِاللهِ
وَمَلِكِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ
لَا نَفْرَقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا
وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِنَّكَ الْمَصِيْرُ ﴿٢٨٥﴾

жинда рельеъараб ва жинда данде бачӀунеб щибго жо гьечӀев.

Гьединго гьез иман лъола Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ малаиказдаги, гьес рештӀизарурал тӀахъаздаги, гьесул киналго аварагзабздаги. Гьал муъминзабаз абула: «Нижеца аварагзабзда гьоркъоб щибго батӀалъи гьабуларо ва киназдаго иман лъола»-абун. Ягъудияз ва насранияз цо аварагасда иман лъола цогидазда лъоларо.

Муъминзабаца абула: «Нижеда дур амру рагӀана, нижеца гьеб къабулги гьабуна ва дуге низ мутӀигӀлъана. Нижеца дудаса мунагъал рахчи гьарула БетӀергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ва низ киналго дуда руссунел руго»- абун.

286. ТӀадегӀанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
напсалда тӀад лъоларо гьельние
гьабизе кӀолеб таклип (тӀадкъай, парз)
гурони. Ва щибаб напсалъе жинца
гьабураб лъикӀаб гӀамалалъул кири
букӀизе буго, жинца гьабураб квешаб
гӀамалалъул кӀал гьикъи ва гӀазаб
букӀизе буго. Я нижер БетӀергъан
Аллагъ! Дуца нижее гӀазаб гьабуге
нижеда кӀочараб ва низ хатӀаъльун
ккараб жоялъул. Я нижер БетӀергъан

Аллагъ! Дуца нижеда тӀадеги къаге раччизе захӀматал таклипал,
дуца цересел умматазда тӀад къарал гӀадин.

Масала: Бануисраилазул тавбо гьаби напс чӀвайлдалъун букӀана,
ратӀлил чороклъараб бакӀ къотӀун нахъе реххи букӀана. Гьадинач
захӀматаб жо тӀаде къаге нижеда абураб магӀна бичӀчӀулеб буго гьаб
цебе бицараб рагӀиялдаса.

**Я нижер БетӀергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Нижеда тӀубазе ва баччизе
кӀоларев жоги тӀад биччаге.** Нижер хӀалбихъи гьабун рахъи-къеч,
унти-балагъ тӀад биччаге. Дуца нижер мунагъал рахчун те, гьел
тӀаса инарун, мун нижеда гурхӀа.

«وَأَعْفُ عَنَّا» - ялъе гӀалимзабаз магӀна гьабуна дудаги нижедаги гьоркъор
ругел мунагъал тӀаса лъугъун те абун. «وَأَعْفُزْنَا» - ялъе магӀна гьабуна

нижеда ва дур лагъзадериде гьоркъор ругел мунагъал рахче абун. Гьел
нижегъабихӀал гӀамалазда ракизаруге абураб магӀна буго гьельул.

«وَأَرْحَمْنَا» - ялъе магӀна гьабуна нахъ хутӀараб гӀумруялъ низ мунагъазуль
ккеялдаса цӀуне абун.

Мун нижегъан хан вуго, нижеегъан квер бакъулевги вуго, нижегъан
киналго умуразул тадбир гьабулевги вуго. Дуца нижеегъан квербакъе

لَا يَكْفُفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا أَوْسَعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَعَلَيْهَا مَا كَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تَأْخُذْنَا إِن
نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا
إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن
قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لِطَاقَةِ لَنَا بِهِ
وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفُرْنَا وَارْحَمْنَا إِنَّتَ
مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

Аллагъ дур тушбабилъун ругел ва нижерги тушбабилъун ругел капураб къавмалда тІад бергъенлъи босизе. Мун цо вукІиналда мукІурлъуларел, Дур диналда инкар ккурал, Дур аварагзабазда иман лъоларел. Мун гуресе жудеца лагълъи гъабулел, ва Дуца бижараб махлукъаталъе лагълъи гъабун дудехун ширк гъабулел. Дуда иман лъурал муъминзабаде данде тушманлъиялъул киналго къагІидаби хІалтІизарулел: хІила, макро, гукки, рагъ гъаби, гІодорегІан гъари, лагълъиялде ккезе гъари ва цогидалги гІемерал умурал руго гъез гъарулел.

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** тушбаби исламияб диналда ва бусурбабада цІакъ тІад руссараб, киналго рекъон Аллагъасул диналъул нур тІагІинабизе лъугъараб замана буго гъаб. Аллагъасе гІоло жигъад гъабулел, гъесул хІукму ракъалда хъвадизабулел унго-унгоял муъминзабазда данде жидер рикІкен гІемерал боял ва гІасияб ярагъ хІалтІизабулел буго ва щибго гурхІел гъечІого гъел ракъалдаса тІагІизарулел руго.

Ва амма ниль божарал руго Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** дин бергъине букІиналда, купру- ширк къезе букІиналда. Аллагъас киналго муъминзабазе квербакъаги хІакъикъияб иман лъезе ва битІараб гІибадат гъабизеги. Аллагъас ниль мужагъидаздаса гъареги ва нилье шагъадат насиб гъабеги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв хирияв аварагас абуна: *«Суратул Бакъараталъул ахираб кІиго аят цо чияс къаси (сардилъ) цІалани, гъесие глей гъабула гъеб кІиго аяталъ»* - абун. Ай гъев чиясда гъеб сордоялъ зарал хъатІиларо. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Цоги аварагас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** абуна: *«Зодисан Жабраил рештІана ва гъес абуна; две рохел буго МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**! Две кІиго нур къуна, дудасан цебе цониги аварагасе къечІеб: суратул ФатихІат ва суратул Бакъараталъул ахирал аятал. Гъаб кІиябго нуралъул цохІо хІарп цІаланиги гъеб две къола»* - абун. ХІадис имам Аннасаияс бицана къучІаблъун. Гъалъул магІна буго: суратул фатихІатги дугІа буго, бакъараталъул ахирги дугІа буго ва гъеб дугІа цІалани две гъениб гъарараб жо къола ва две жаваб гъабула абураб.

ТІадегІанав Аллагъас гъаб хирияб сурат муъминзабазе сипат гъабиялдалъун бай бихъана, ва муъминзабазе лъикІаб дугІа гъабиялдалъун лъугъинеге гъабуна. Гъалда жаниб цІакъ кІудияб хІикмат буго ва Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** лагъзадериде бугеб гурхІел-цІоб загъир гъаби буго, гъел лагъзал хІакъикъиял муъминзаби рукІизе бокъиги буго. МухІканал хІадисал гІемер руго аятул курсийи, Бакъараталъул аввалал ва ахирал аятал цІалиялъул хиралъи

бицарал. Щивав муъминчияс паризаял каказда хадуб, къаси вегулеб мехаль, радал тIаде вахъараб мехаль цIализе лъикI буго гьел аятал. Гьелдалъун жиндир иманги камиллгула, щайтIаналъул вас-васаздаса ва заралалдаса цIунунги вукIула.

МагIна бичIун, гьелъул пикру ва тадбир гъабун цIалиялда жаниб гIемераб ажро-кири буго. МагIнаго лъачIого цIаланиги Къуръан цIалиялъул кири щвела ва гъеб гIибадатлъун рикIкIула: гъаб Къуръан ТIадегIанав Аллагъасул калам букIиналда иман лъун цIалараб мехаль.

Аллагъас **بِإِذْنِ اللَّهِ** тавфикъ къеги жив разияб гIибадат гъабизе.

ТIадегIанав Аллагъасул квер бакъбиялдалъун «Суратул Бакъараталъул» тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещ ва щукру цохIо Аллагъасе буго. Кинабго лъикIлъи ва щIоб-рахIматги гьесдаса буго.

3. Сурату Али Гимран

سُورَةُ آلِ اِبْرٰهٖمَ

Гъаб буго жинда жаниб кӀинусго аят бугеб, жиб Мадинаялда рецтӀизабураб ва «суратул Бакъараталда» хадуб халатаб (кӀудияб) сурат.

Гъалда жаниб бицен гъабун буго диналгъул аслабаздаса кӀудияб кӀиге аслоялгъул: Аллагъ цо гъави ва гъельгие далилал рицин, хадуб Аллагъасул дин ракъалда букӀиналгъе гӀоло жигъад гъави.

Суратул бакъараталда китабиялгъун ругел ягъудиязул гӀемер бицен гъабидал, гъаб сураталгъул гӀемер аятал руго насраниязул бицунел ва гъез аварагасде صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъабураб тушманлгъиялгъулги бицунел. Цоги гъаб сураталда жаниб бицун буго Аллагъасул салам лъеяв ГӀиса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасул, гъесул эбел Мариямил, мунастикъабазул ахӀвалал, ва шаргӀиял хӀукмабиги.

Гъаб сураталгъул авалалдаса байбихъун, ункъогоялдаса хадубалде цвезегӀанаяталрецтӀизариялгъе гӀиллалгъун бицана гъаб хадуб рехсараб жо: гъижраялгъул ичӀабилеб соналда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе Нажран абулеб бакӀалдаса насраниял рачӀана диналгъул хӀакъалгъулъ бахӀс гъабизе. Гъезул лъабкъого чода рекӀарав чи вукӀана жидер бицун хириял гӀадамазул анцила ункъго чи вугел, гъездасан лъабгояв бицун кӀудиял церехъаби рукӀана: (ГӀабдулмасихӀ цӀар бугев гъезул амир вукӀана. Алягъам цӀар бугев гъезул гӀакълочи вукӀана ва АбухӀарисат абулев гӀалимчиги вукӀана). Хирияв аварагасулгун صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бахӀс гъабулаго гъез ГӀиса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасул хӀакъалгъулъ цин «Аллагъ вуго гъев» абулеб букӀана, цин «Аллагъасул вас вуго» абулеб букӀана, цинги «Лъабгоязул лъабабилев» вугин абулеб букӀана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъезда абуна: «Нужеда лъала гуриц нижер БетӀергъан жив чӀагояв, жиндие хвел гъечӀев вукӀин. Насранияз абуна лъала абун. Цинги аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Нужеда лъала гуриц нижер БетӀергъан кинабго жоялгъул тадбир гъабулев, гъеб цӀунулев, хъихъулев вукӀин. ГӀисада عَلَيْهِ السَّلَامُ кӀолищха гъабжо гъабизе?-абун. Насранияз абуна кӀолароян абун. Цингиги аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Нужеда лъала гуриц хӀакълъунго Аллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукӀин жинда зобал-ракъазда жаниб цибго жо балгъо хутӀуларев. ГӀисада лъалищха гъеб кинабго жо? - абун. Гъез абуна лъалароян абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Нужеда лъала гурищ нижер БетIергъан вукIин жинца квен кваналарев, лъим гьекъоларев, жиндаса къватIибе щибгожо бачIунарев. ГIиса عَلَيْهِ السَّلَامُ квен кваналев вукIана, лъим гьекъолевги вукIана, жиндаса къватIиб хIадас бачIуневги вукIана» - абун. Насранияз абунa битIараб бугоян-абун.

Цинги аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: кинха гъев ГIиса عَلَيْهِ السَّلَامُ нужеца абухъе Аллагъълъун яги Аллагъасул васълъун вукIунев? - абун. Насраниязул гъев рагIиялъе жаваб букIинчIо, киннигин хIаIхъублъи гъабун, инкар ккун чIана.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф лам мим. ПIадегIанав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала ۞
гъал хIурупал абиялдалъун бугеб жиндир мурад.

2. ПIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жив цогояв, цоги ۞
алагъ гъечIев вуго:

жиндие лагълъи гъабизе мустахIикъав ва жинца гIаламалъул тадбир гъабулев, жив чIагояв, чIаголъи даймав, жиндие хвел гъечIев вуго. Лагъзадерил умурал жиндир тадбиралдалъун тIубалев ва тIоритIулев вуго.

ГIалимзабаца абунa: гъаб аяталда жаниб жиндалъун гъарараб гъари тIубалев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIар бугин абун. Гъелда абунa «исмуллагъил агIзам» абун, Аллагъасул цIакъ кIудияб цIар.

3. ПIадегIанав Аллагъас дуде Къуръан نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ۝
рещтIизабунa МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

мухIканал, баянал хIужабаздалъун ва далилаздалъун, мун хIакъав авараг вукIин бишунел ва гъаб Къуръаналда цере рещтIизарурал тIахъалги жинца ритIухъ гъарулеб. Гъединго дица Инжилги, Тавратги рещтIизабунa

4. гъев Къуръан рещтIизабилелде
цебеккун, гъел тIахъал гIадамал битIараб
диналда тIоритIулеллъун рукIизе. Ва
хIакъабги батIулабги жо батIа гъабиги
мальана гъел тIахъалги рещтIизарун. Ва
Къуръанги рещтIизабунa жинца хIалалаб ва хIарамаб жо баян
гъабулеблъун, къосинги тIоритIиги баян гъабулеблъун.

مِن قَبْلُ هَذَى لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ الْفُرْقَانَ
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ
شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ۝

Жидеда Гьал тлахьалги рещтлизарун хлакьаб жо лъан хадубги жидеца Аллагьасул جَلَّ جَلَّ اятазда ва аварагзабазда инкар кколел гадамазе цакь гучаб гъазаб буклизе буго. Хлакьлъунго Аллагь жинда гласилъараздаса ццин босизе кӀолев вуго ва жив цакь гучав, жиндир амру нахьчӀвазе кӀолев щибго жо гьечӀев вуго.

5. Хлакьлъунго ТадегӀанав Аллагьасда جَلَّ جَلَّ зобалазда ва ракъазда бугеб щибниги жо бальго хутӀуларо.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ
وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٥﴾

Гьев кинабго жоялда гӀад жиндир хӀалкӀолъи бильлъарав вуго.

6. Гьев Аллагь جَلَّ جَلَّ, эбелалъул рахӀмуялда жаниб жиндие бокъараб хӀалалъ нужер сурат гъабулев вуго.

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦﴾

Берцинаб яги къабихӀаб сурат гъабун, бихьинаб яги цӀуяб лъимер бижизабун. Жив гурев цоги Аллагь гьечӀев вуго: жиндие лагълъи гъабулев ва жинца кинабго махлукъат хьихьулев ва гьельбул тарбия гъабулев, жиндир ханлъи гучав, жинда данде щибго жо бачӀунарев вуго.

Жиндир гъабулеб пишаялъул хӀакимияв вуго: мурад, пайда гьечӀев жо жинца гъабуларев, гӀаламалъул тадбир мухӀканго ва камилго гъабулев.

7. Гьев БетӀергъан Аллагь جَلَّ جَلَّ вуго жинца дуде Къуръан рещтӀизабуравги. Гьеб Къуръаналда жанир жидер тӀоритӀел гъаби ва далиллъун рукӀин баянал аятагӀ руго.

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ
مُّحْكَمَاتٌ هُنَّ أَمْرٌ أَلْتَمَسْتُمْ وَأُخْرُ
مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ
مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ
وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي
الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَأَمَّا إِلَهُهُ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا
وَمَا يَذْكُرُ إِلَّا أُولَ الْأَنْبِيَاءِ ﴿٧﴾

Пуланаб жо хӀарамаб буго, пуланаб жо хӀалалаб буго, пуланаб жо гъабе, пуланаб жо гъабуге абун. Гьел аятагӀ Къураъаналъул гӀемерисел руго ва гьеб Къуръаналъул аслияб къагӀидаги буго.

Цоги аятагӀ руго Къуръаналда жанир жудер загъираб магӀна гъабун хал гъабураб мехаль гӀемерисел гадамазда гьездаса шаргӀияб хӀукмо босизе кӀоларел. Жидер магӀна ва мурад гӀалимзабаца баян гъабулел. Жудер ракӀазул унти бугел мунащикъал гӀадамал нахьрильлъунел руго ва гьез цӀехолел руго гьединал аятагӀ ва гьез гьел аятагӀ хӀалтӀизарулел

руго бусурбабазда гьоркьоб питна гьабиялъе г1оло ва гьел аятазул мекъаб маг1на гьабизе г1ологи.

Гьедин гьабуна насраниязги Г1иса عَلَيْهِ السَّلَام аvaraг Аллагъ вуго, я гьесул вас вуго абураб маг1на. Къуръаналда жаниб бугеб: «Марямиде бит1араб Аллагъасул калам буго ва Аллагъасул рух1 буго»-абураб раг1иялъул маг1на жидее бокъараб рахъалде хисизабуна ва гьев Г1иса аvaraг «Аллагъасул лагъ вуго ва гьесул расул вуго»-абураб раг1иги бахчана.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Къуръаналда жаниб баян гьабич1ого тараб жоялъул маг1на Аллагъасда гурони лъаларо. Аллагъас жидее г1елму къурал г1адамаздаги лъала гьеб Къуръаналдаса Аллагъас лъазабураб къадар. Жидеда маг1на бич1ч1ич1еб жоялъул х1акъальул г1алимзабаз абула: «нижеца иман лъола Аллагъасда ва гьесул калам Къуръаналдаги. Гьеб кинабго Аллагъасул калам буго»-абун. Х1акъаб жо бич1ч1уларо ва гьельул ваг1заги босуларо Аллагъас жидее г1акъло ва бич1ч1и къурал муъминзабаца гурони.

8. Жидер иман камилал муъминзабаца абула: «Я нижер Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, дуца нижер рак1ал х1акъаб диналдаса руссизе (гьет1изе) гьаруге, дуца нижеда х1акъаб дин лъазабун ва гьелда ниж т1орит1ун хадуб. Ва дуца нижее дур рахъалъан рах1мат, ц1обги къе. Х1акъльунго мун г1емер гурх1ел- рах1мат къолев вуго ва дуге рокъарал муъминзаби х1акъаб диналда т1орит1улев вуго»-абун.

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿١٠٠﴾

9. Я нижер бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Мун кинабго халкъ жиндилъ щаклъи гьеч1еб къиямасеб къоялъ данде гьарулев вуго. Ва х1акъльунго Г1адег1анав Аллагъ жиндир къот1уе хилиплъи гьеч1ев вуго.

رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٠١﴾

10. Аллагъасул г1азаб рещт1араб мехаль капурал г1адамазе щибго кумек гьабуларо ва г1ей гьабуларо гьезул боц1иялъ ва лъималаз. Гьел капурал г1адамал руго жидер чурхдуздальун жужах1 боркъулеллъун.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُغْفِرَ عَنْهُمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا أَوْلَادَهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ ﴿١٠٢﴾

Дунялалъул ца ц1улги лъун бакулеб г1адин, жужах1алъул ца капурал г1адамазул чурхдуздальун ва гьез жидее лагълъи гьабурал

хъанчаздалгун боркъула.

11. Киналго капурзабазул х1ал жидеда
церехун рук1арал пирг1авнил къавмалгун
ва гъезде цере арал капурзабазул х1алалда
рельгун буго. Гьел киназго Аллагъасул

كَذَابٍ ءَالَ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاخَذَهُمُ اللَّهُ
يَذُوبُهُمْ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١١﴾

г1аламатал: аварагзаби ва г1ахьал
гьереси гъаруна, цинги Аллагъас гъезие г1азаб гъабуна
жидер мунагъал сабабгун. Х1акългунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда
г1асилгъарал лагъзадерие г1акъуба-г1азаб гучав вуго.

12. Гъаб аят рещт1изабуна
Мадинаялгун ягъудиязул х1акългунл. Аллагъасул свалат салам лъеяв

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَعْتٌ مَّوْتٌ
وَيُخْسَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَيَسُوءُ السَّمْعُ أَلْفًا
مُّضَاعَفًا ﴿١٢﴾

авараг Бадроялда рагъ гъабун,
къурайшияздаса бергун Мадинаялде вач1араб мехаль, жинца
киналго ягъудиял данде ах1ана ва гъезда абун: «Я гъал ягъудиял!
*Нуж иман гун исламалде рач1а, Бадроялда къурайшиязде цвараб
г1адаб балагъ нужеде цвелелде цере, нужеда дун х1акъав авараг
вук1инги лъалел бугелгун*»–абун. Ягъудияз абун: «Я Мух1аммад!
*Мун ч1ух1уге Бадроялда жагъилал, рагъ лъаларел къурайшияздаса
бергъанин абун. Мун нижгун вагъизе вахъани, дуда лъазе буго, ниж
бах1арзал рук1ин, ва ниж г1адал рагъухъаби дуда данде ч1валаро*» –
абун.

Цинги г1адег1анав Аллагъас гъаб аят рещт1изабуна: Дуца капурзабазда
абе Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нуж рагъда къезе руго, ва ахираталда
жужах1алде руссиназеге руго. Ц1акъ квешаб бусен буго гъеб
жужах1алгун ц1а. Гъаб аятги аварагасе ругел муг1жизатаздаса цо
муг1жизат буго: капурзабазда нуж къезе руго абун бицин ва хадуб гъеб
хабар х1акългун бихъиги.

13. Нужее ваг1за босизе, пикро гъабизе
г1аламат бук1ана; рагъуе данде
ч1вараб к1иге къокъаялгунл: цо
къокъа Аллагъасул диналгъе г1оло
рагъулел ва цоги къокъа капурзабазул
бо, щайт1аналгун нухалда рагъулел.
Гьел капуразул безазда бусурбаби
к1иге нухаль г1емер ругин абун
бихъана ва гъезул рак1азулгун х1инкьиги рехана. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
жиндие бокъарав чиясе квербакъи гъабула. Х1акългунго Гъаб

فَكَانَ لَكُمْ ءَايَةٌ فِي فِتْنَتِنَآ النَّفْثَآ
فَعَثَّ فَتَقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَىٰ
كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُمْ مَشَاهِيرَ رَأَىٰ الْعَيْنُ
وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنُصْرَتِهِ مَن يَشَاءُ إِنَّ فِي
ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١٣﴾

аяталда жанибги г1акъло - лъай бугел г1адамазе пикро гъабизе ва ваг1за босизе г1ураб г1орит1ел буго.

14. Г1адамазе берцин бихъизабун буго чорхое бокъулеб, гъава-напсаль г1алаб гъабулеб жо, щиб гъеб абунн: руччаби руго гъел ва васалги руго ва г1емераб месед-г1арацалъул ва цогидаб жоялъул хазинаги буго, ч1ух1арал, тайпа ц1акъал чюялги руго. Х1айваналги руго (варанаби ч1ег1ербоц1и ва г1иял) ва ах, хур-херги буго. Гъаб кинабго жо

буго дунялалъул рукъалъул бечелъи, берцинлъи ва маг1ишат. Жиб хехго т1асан унеб, жинда щибго божи гъеч1еб, жиб сабаблъун г1емер рек1ел къварилъи т1аде бач1унеб, жакъа бук1аниги метер т1асан унеб. Ва амма Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго муъминзабазе жинда аск1об ц1акъ берцинаб руссин бугев (ай алжан) ва лъик1аб ажро кириги бугев.

15. Дуца г1адамазда абе Мух1аммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: дица нужеда бицилищ

дунялалъул нуже бокъулеб

маг1ишаталдаса нуже лъик1аб

жо? Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х1инкъарал

муъминзабазе гъесда аск1об ахираталда

х1адурун руго жидеда жанисан рахъдал

ва гъац1ул, т1аг1амаб лъималъул ва

лазатаб хамроялъул г1орал чвахулел алжаналъул ахал. Гъел

алжаназда муъминзаби лъугъизарула даимго рук1инелъун.

Кинабго рак1 къалеб жоялдаса жал рац1ададал ва кинабго лазат

щолеб т1абиг1ат бугел руччабиги руго гъел алжаназда. Бищунго

к1удияб ниг1мат Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи, ва гъев вихъи буго.

Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадерил рек1ел хиялалги лъалев

вуго, ва кинавго инсанасе гъесул г1амалалда рекъараб жазаб

гъабулевги вуго.

16. Гъал цере рехсарал алжанал

х1адурун руго жидеца абулел

муъминзабазе: «Я нижер бет1ергъан

Аллагъ! Х1акълъунго Ниж дуда ва

дур аварагъабазда ва т1ахъазда иман лъурал руго. Дуца нижер

رُئِنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ
وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ
وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ
وَالْحَرِّثُ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ
عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَتَابِ ﴿١٥﴾

* قُلْ أُوذِيْتُكُمْ بِيحْيَىٰ مِن ذَالِكُم
لِلَّذِينَ أَنْفَقُوا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّتْ خَجْرَىٰ مِّن
نَّحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَرْوَّاحُ
مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ
وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿١٥﴾

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّا أَمْنَا فَاغْفِرْ
لَنَا ذُنُوبَنَا وَتَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٦﴾

мунагьал рахче, Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ, ва дуца ниж жужах I алдасаги цIуне» – абун.

17. гьел муъминзаби руго: Аллагьгьасе الصَّالِحِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ тIагIат-гIибадат гьабиялда сабро وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ ﴿١٧﴾ гьабулел ва гьесда гIасильгиялдасаги сабро гьабулел. Жидер иманалгьулъ

ритIухьал ва рагьда тушмангун данде чIваниги ритIун чIолел: жал хIинкьуларел, лъутуларел. Аллагьгьасде мутIигIал: кьварилгьи кканиги, гIатIилгьи, рахIат- бечелгьи бугониги.

Жидеца хIалалаб боцIи тIалаб гьабун Аллагь разилгьулеб нухда гьеб напакъаде кьолел. Ва радакь тIаде рахьун Аллагьгьасе جَلَّ جَلَّالَهُ тIагIат гьабун, гьесда жидер мунагьал чури гьарулел.

Радакь гIуж рехсеялда жаниб хIикмат буго: бишун макьу гьуинаб, черх гIодоб биччараб заманаялъ, хинаб бусенги тун тIаде вахьун, какие чурун, как бан, Аллагьгьасе хIелулев чи унго-унгояв муъминчи гурого вукIуларо. Гьеб гIуж буго гIадамал Аллагьгьасдаса гьапулаб. Гьеб радакь вахьун Аллагьгьасда جَلَّ جَلَّالَهُ гьарулев чиясул ракI бацIцIадаб букIуна дунялалгьул ургьелаздаса ва пикрабиги Аллагьгьасде руссун рукIула. Гьедин гьабураб дугIа жаваб кьеялде хьул бугеб букIула. Гьеб хIалалгьулъ Аллагьгьасда тIаса лъугьаян ва мунагьал чуреян гьари бишунго мустахIикъаб буго.

18. ТIадегIанав Аллагьгьас جَلَّ جَلَّالَهُ нугIлъи гьабун жиндир лагьзадерида лъазабуна хIакьлъунго жиндие лагьлъи гьабулев цоги хан гьечIо абун цохIо Аллагь гурев. Гьединго Аллагь цо вукIиналъе нугIлъи гьабуна малаикзабазги. Аллагь

جَلَّ جَلَّالَهُ цо вукIиналде тIоритIел гьабулел далилал рицун, гIелму-гIакьлуялъул бетIергьабазги нугIлъи гьабуна гьев цо вукIиналда. ТIадегIанав Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир махлукьаталгьул тадбир битIун гьабулев, гьезул ризкьи ва ажал тIубазабулевлъун вуго. Жив гурев цоги Аллагь гьечIев, жиндир гуч бергьарав, жинца кинабго жо гIелму- хIикматалда рекьон хьвадизабулев вуго.

Гьаб аяталда жаниб тIоритIел буго исламияб диналъул гIалимзаби Аллагьгьасе хириял рукIиналда ва жидер кьадру тIадегIанал рукIиналдаги. ТIадегIанав Аллагьгьас جَلَّ جَلَّالَهُ гIалимзаби нугIзаллъун чIезарун, гьезуллахьальан абулеб буго: «Малаикзабаца ва гIалимзабаца

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
وَأَلَمَدَّ يَدَيْكَ وَأَوَّلُوا أَعْلَمُوا قَائِمًا
يَأْقِسطُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

нуглты гьабулеб буго Аллагъ цо вукIиналда» – абун.

19. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда разилъулеб ва гьес къабул гьабулеб дин исламияб дин буго.

Аллагъ цо вукIиналда раклIун, гьесул авараг ритIухъ гьавун, Къуръан-хIадисалда нахъвилълъун гьабулеб дин буго гьеб исламияб дин. Киналго

аварагзабиги киналго тIахъалги гьеб исламияб диналдалъун рачIарал руго.

Жидехъ тIехъ къурал ягъудиял ва насраниял хилиплъичIо, рикъ-рикъичIо, гьезухъе хIакъаб тIелму лъай бачIун хадуб гурони. Гьеб хIакъаб жоги Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг вуго ва гьесда рещтIизабураб Къуръан буго. Аvaraг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витIилелде цере гьел гьесул сипатал рицунел ва гьев вачIин ритIухъ гьабулел рукIана.

Гьезул хилиплъи ва инкар кквей загьирлъичIо жидер хIал хьублъиялъ гурони. Жидехъ бугеб ханлъи ва халкъ нахъбилълъин тIаса ине бокъичIого гурони. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятазда инкар кколел гIадамазда лъан букIа абе: хIакълъунго тIадегIанав Аллагъ жидер хIисаб цIакъ хех гьабулев вукIин ва гьезул руссунеб бакI жужахI букIунеблъи.

20. Цингиги капураз ва мушриказ

дудехун къец гьабуни дур диналълул хIакъальуль ва гьез иманги лъолеб гьечIони, дуца гьезда абе МухIаммад, صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «дун тIубанго дир Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъун, дица дир напс гьесда кодоб къуна ва дун гьев Аллагъасул лагъ вуго. Гьединго Аллагъасе

мутIигIал лагъзал руго дида нахърилъгьарал муъминзабиги» – абун.

Цинги дуца жидехъ тIехъ къуразда ва тIехъ къечIел тIарабияздаги абе: «Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун нуж гьесда мутIигIлъулиц?» – абун. Иман лъун гьел мутIигIлъани гьел хIакъаб диналда тIоритIарал руго. Нагагъ иман лъечIого гьел жидерго купруялда чIани, гьелълул дуда щибго гIайиб гьечIо ва дур раклI кьварильтуге: дуда тIадаб жо буго гьезухъе хIакъаб дин щвезаби ва гьезда

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ اللَّهِ لَأَسْلَمُوا وَمَا أُخْتَلَفَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ
مَاجَاءَهُمْ هُمُ الْعَالِمُ بَعِيًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ
بِعَايَةِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾

فَإِنْ حَاجَّوكُمْ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ
وَمَنْ اتَّبَعَنِي فَقُلْ لِلذِّينِ أُوتُوا الْكِتَابَ
وَالْأُمِّيِّينَ ءَأَسْلَمْتُ فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدْ
أَهْتَدُوا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاءُ
وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠﴾

насихат гъаби. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир лагъзадерил хIал лъалев вуго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъабул ва насранил Аллагъасул амруялда нахърилъльиналде ахIараб мехаль, гъез абун: «Нижеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъуна ва ниж гъесул амруялда нахърилъльана» – абун. Цинги ягъудиязда абидал: «Нужеца иман лъолиц ГIиса عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасул аварас ва лагъ вукIиналда» – абун, гъез абун: «Аллагъас цIунаги гъеб жоялдаса» – абун. Гъаб буго китабиязул иман лъеялдаса русин ва гъезул дин къабул гъабунгутIиялъе гIилла. Дин къабул гъабиялъе шартI буго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъейи ва киналго аварасгабаздаги тIахъаздаги иман лъей.

21. ХIакълъунго жидеца Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ аятазда инкар кколел

ва щибго гIиллаги гъечIого

аварасгабиги чIвалел, гъединго

хIакъаб жоялдалъун амру гъабулел

муъминзабиги чIвалел: дуца гъал

зулмучагIазда рохел бице, МухIаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъезие цIакъ унтизабулеб жужахIалъул гIазаб букIине бугин абун.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَيَقْتُلُونَ النَّبِيَّاتِ
الَّذِينَ بَعَثْنَا
بِحَقِّ وَيَقْتُلُونَ
الَّذِينَ يَأْمُرُونَ
بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ
فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢١﴾

22. Гъал гIадамал руго дунялалда

ва ахираталда жидер кинабго

гIамал гIадада хварал ва жиде

щивго квербакъулев чиги гъечIел

Аллагъасул гIазаб гъезда щвараб мехаль. Гъезул цIакъ кIудияб,

жинда тIаса лъугъулареб лъабго мунагъ буго: Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

инкар кквей, аварасгаби чIвай ва Аллагъасул диналде ахIулел муъминзаби чIвай.

أُولَئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ
الْعَذَابُ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ
مِنْ نَّاصِرِينَ ﴿٢٢﴾

23. Мун гIажаиблъуларищ МухIаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидехъе Таврат кьурал ва гъеб

цIализеги лъалел ягъудиязул пишаялда.

Цинги гъел ахIидал Тавраталда

хъвараб жоялда рекъон хIукму гъабизе

рачIаян абун – гъезул цо къокъа хIукму гъабиялдаса мугъ бан

унел руго ва гъез Тавраталда гIамал гъабиги толеб буго.

Гъеб буго гъезул тIабигIат: хIакъаб жоялдаса русунел ва батIулаб жо тIаса бищулеб.

Гъаб аят рещтIизабун: зина гъабурал ягъудиял хIукму гъабизе

أَوْتَرَى إِلَى الَّذِينَ
أَوْفُوا نَصِيحَاتِنَ مِنَ الْكِتَابِ
يَدْعُونَ إِلَى كِتَابِ
اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ
فَوَيْتَنُوا لِي
فَرِيقٌ مِنْهُمْ
وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе рач I индал, гьел чIинхица чIвазе хIукму гьабун. Гьеб хIукму Тавраталдаги бугеб букIана. Ягъудиязул гIалимаз абунa нижер Тавраталда гьединаб хIукму гьечIин абун. Цинги Таврат босун бачIиндал гьениб зиначи чIинхица чIвалялзул хIукму батана ва гьел кIиялго ягъудиял чIимих речIчIун чIвана.

Хадубги ягъудиязул къабихIлъи бицун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абубеб буго:

24. Гьел ягъудал чIухIун рукIиналъе гIилла буго гьез абубеб букIин жал аварагзабазул лъимал ругин ва жидеда жужахIальзул цIа хъваларин дагъалго къоюз гурони-абун. Гьезул умумуз

бачие лагълъи гьабураб кIикъого къолял гурони абун. жудер диналъул гьел гуккун руго жидеца гьереси бицунеб букIиналдалъун, хасго Аллагъасде гIунтIизабун гьереси бицунеб букIиналъ.

25. Гьезул хIал кинха букIинеб дица гьел киналго данде гьарураб къолял – жиндилъ щибго щаклъи гьечIеб къиямасеб къолял. Цинги щибаб напсалъул хIисабги гьабидал, гьез гьабураб гIамалалда рекъон жазаъги гьабидал, щибго зулму гьабичIого.

Ай гьеб къолял лъазе буго ягъудиязда дунялалда гьез гьабубеб букIараб къабихIаб гIамалалъул хIасил ва гьезие жазаъги абадияб жужахI букIизе буго.

26. Гьаб аят рещтIизабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Макка шагъар исламияб лъутъун хадуб асхIабзабазда рохел бицана Пурсазулги Румазулги улкаби исламиял рукIизе ругин абун. Цинги мунапикъаз ва ягъудияз абун: киб букIараб жо

МухIаммадие صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Пурсазулги Румазулги ханлъи. Гьел цIакъ къуватал улкаби руго. Гьасие Макка шагъар гIоларогониш бугеб?- абун. Цинги тIадегIанав Аллагъас гьаб аят рещтIизабун:

Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Я дир Аллагъ, я кинабго ханлъиялъул ва киналго ханзабазул малик! Мун вуго, дуге бокъарасе ханлъи къолев, ва дуге бокъарасухъан ханлъи бахъулев. Гьаб

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَنْ نَسْمَنَ النَّارَ إِلَّا
أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ وَّعَرَّهْمُ فِي دِينِهِمْ
مَا كَانُوا يَفْرَوْنَ ﴿١٧﴾

فَكَيْفَ إِذَا جُمِعْتَهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ
وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٨﴾

قُلِ اللَّهُمَّ مَلِكُ الْمَلِكِ تُوْتِي الْمَلِكَ مَن
تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمَلِكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعْزِزُ
مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ
إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾

махлукъатальул цоги гIахьалчи гьечIев хан мун вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ. Дуге бокъарав гIадегIан гъавулев вуго мун. Дуге бокъарав гIодовегIан гъавулевги вуго. Дуда кодоб буге кинабогI лъикIлъиялъул ихтияр ва ханлъи ва мун дуге бокъараб жо бокъухъин гъабизе хIал кIолев вуго, кинабниги жо дуге квегъараб буге, дур кверщаликъ буге.

27. Мун вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ дуца сордо кьоялда жаниб лъугъизабулев - (цинги кьо кIодолъун сордо гьитIинлъула), ва кьо сордоялда жаниб лъугъизабулевги (цинги кьо гьитIинлъун сордо кIодолъула) – Мун вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ хвараб (рухI гьечIев)

تُولِجُ الْبَيْتَ فِي النَّهَارِ وَتُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي الْبَيْتِ
وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ
الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٧٧﴾

маньялдаса чIагояб хIайван ва инсан лъугъизабулев, ва чIагояб жоялдаса рухI гьечIев мани бачIинабулевги.

Гъединго буге мугъалдасан хур бижи, гIанкIуялдасан хоно бачин, гагаялдаса гъветI бижи. Цоги гIалимас абун: хварав чиясда релъгъарав капурчиясда муъминчи гъавула, муъминчиясда капурчиги гъавула абун. Мун вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ дуге бокъараб жоялъе шибго хIисаб гьечIого гIемераб ризкъи кьолевги.

28. Муъминзабаца муъминзабиги тун капурзаби гъудулзабилъун ва божарал гIадамалъун ккоге. Гьел капурзаби гъудулзабилъун кколел гIадамал Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аскIоб жидее шибго къадру гьечIел руго.

لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ
الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي
شَيْءٍ وَالَّذِينَ اتَّخَفُوا مِنْهُمْ ثَمَنًا وَوَحَدَّرُكُمْ
اللَّهُ نَفْسَهُ. وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٨٨﴾

Нагагъ гьел капурал гIадамаз нуже зарал гъабиялда хIинкъани, гъезулгун гIасангояб (рекIель гьечIев) гъудуллъи гъабун гурони, мацIалдалъун рекъел бугеб хабар бицун гурони.

Гъаб буге ахIмакъал гIадамазда хIал рекъезабиялъул нух. Цо рагIи буге «Ниль цо гIадамазда ралагъун гьимизе ккола раклаль гъезие нагIана (лагIнат) кьолев букIингун цадахъ» - абун. Аллагъас нуж хIинкъеян амру гъабулеб буге жиндир ццин бахъиялдаса ва жив разильулареб гIамал гъабизе. Ахир руссинги Аллагъасде буге ва щибаб напсалъул хIисаб-мизанги гьес гъабизе буге.

29. Дуца жегиги абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нужеца ракIазда жаниб жо бахчун бугониги, яги гьеб загъир гъабуниги, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гьеб лъалев вуго. Жегиги Аллагъасда лъала зобал

قُلْ إِنْ تَحْفَظُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْدُوهُ
يَعْلَمَهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمْعَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٩٠﴾

ракъазда жаниб бугеб кинабго жо, гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндир кинабго жоялда х1алк1олев вуго»-абун

30. Къиямасеб къоялъ щибаб напсалда жинца дунялалда гъабураб лъик1аб г1амал х1адур гъабун батула ва гъеб напс ц1акъ боххула жиндир г1амал хъвараб кагъат бихъидал. **Жинца** квешаб г1амал гъабураб напсалъе гъеб квешаб г1амалги батула х1адур гъабун ва гъелъул хъул лъола гъеб г1амал хъвараб кагъат жиндаса ц1акъ рик1к1ад гъабулеб анищ абун жиндие гъелда рекъон жазаъ гъабиялдаса х1инкъун. **Жегиги** Аллагъас нужеда лъазабулеб буго жиндир ццин бахъунеб г1амал гъабуге абун. Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндир лагъзадериде ц1акъ гурх1улев вуго ва гъел бит1араб диналда рук1изе бокъулев вуго.

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ ۗ وَاللَّهُ زَعِيمٌ بِالْعِمَادِ ﴿٣٠﴾

31. Дуца муъминзабада абе Мух1аммад **جَلَّ جَلَالُهُ** вокъун ватани ва нужер иманалъуль рит1ухъалги ратани, **нуж** дида нахърилълъа ва дир суннат ккве, цинги **нуж** Аллагъасеги

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾

рокъизе руго ва гъес нужер мунагъалги чуризе руго. **Х1акълъунго** Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жинца мунагъал чурулев, муъминзабада жиндир гурх1ел даймав вуго»-абун.

Гъаб хирияб аяталъ нилъеда лъазабулеб буго: кинавго жинца иманги лъунин, жив Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** вокъулевги вугин абурав чи, Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад аварасул нухалда гъеч1они, гъев чи гъересияв вуго ва гъев чиясда т1адаб буго жиндир киналго раг1абазулъ ва пишабазулъ хирияв аварасда нахъвильлъизе.

32. **Жегиги** дуца абе Мух1аммад **جَلَّ جَلَالُهُ** ва гъесул расуласул амруялъе мут1иг1лъе.

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ ۚ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الْمَنَّانُ ﴿٣٢﴾

Нагагъ **нуж** гъеб мут1иг1лъиялдаса

мугъ бан руссани,- **х1акълъунго** Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндие капурзаби рокъуларев, гъезие г1азаб гъабулев вуго»-абун.

Ахир къиямасеб къо т1адег1анав Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндир авараг, ва гъесда иман лъун нахърилъарал, ва гъесул нух ккурал муъминзаби т1адег1ан гъарулеб къо буго. **Т1адег1анав** Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гъаб аяталда жаниб бицана авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вокъичлев ва гъесул нух кквечлев чи

капурчи вуклин. Гъев хирияв авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго кинабго халкъалда жив витIарав ва гъесул заманаялъ цогикIудиял аварагзаби рукIаралани, гъелги гъесда нахърильтъизе тIад гъабизе букIарав. Гъав аварагасул нух тарав чияс Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вокъулин абураб рагIи гъересияб рагIи буго.

33. ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъас *إِنَّ اللَّهَ أَصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ
Адам тIаса вищана ва НухI ва وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٣﴾
Ибрагъимил агълу ва Ѓимранил агълу
тIаса бищана цогидаб гIаламалдаса.

Адам абул башар вуго (кинабго халкъальул эмен), БетIергъан Ааллагъас жиндир квераль хIарщалдаса вижарав, жиндие киналго малаикзаби сужда гъабизе тIамурав, киналго жалазул цIаралги гъесда лъазарурав. НухI авараг вуго ракъалда халкъаль пасалъаби гъари гIемерлъидалго тIоцеве расуллъун жив витIарав, азарго сон гIагарун заманаль къавм диналда ахIарав, рельедал-къад батIа гъечIого. Ахирги Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесул дугIа къабул гъабун къосараб къавм гъанкъизабурав. Ибрагъимил Агълу руго Аллагъасул свалат салам лъъеял ИсмагIил, ЯгIкъуб, ИсхIакъ, ва бищунго хирияв МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ авараг. Ал-гIимран вуго Марьямил эмен Ѓимран, ГIиса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул кIудияв эмен.

34. Гъал хъызамал тIаса рищана دُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾
гъел цоцазда рельегъарал рукIиналь
Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ хIинкъиялъуль, лъикIал гIамалазуль ва
исламияб диналъуль. ХIакълъунго Аллагъъ جَلَّ جَلَّالُهُ лагъзадерил
рагIаби рагIулев, гъезул киналго ахIвалал жинда лъалев вуго.

35. Дуца умматалъе вагIзалъун бице إِذْ قَالَتْ أَمْرَأْتُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ
МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Ѓимранил مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ
чIужуялъ (гъей йиги ХIанат Факъудил السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٥﴾
яс) Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ абураб гIуж: «Я
дир БетIергъан, дица дуе назро гъабуна
дир чехьалда жаниб бугеб лъимер, тIубанго дуе гIибадат гъабизе
ва Байтул-мукъадасальул масжидалъе хъулухъ гъабизе. Дуца
дир назро къабул гъабе. ХIакълъунго мун дугIа рагIулев вуго.
Лагъзадерил ракъазда бугеб жо лъалев ва гъезул ниятал лъалев
вуго»- абун.

Ѓимранил чIужу ХIанат лъимер гъабичIей гIадан йикIана. Цо къоялъ гъветIальул рагIдукъ гIодой чIун йикIадго, гъелда бихъана цо хIинчI тIанчIазе квен босун бачIун гъезие гъеб къолеб ва тIанчIаз

чирчидулаго гьелде данде клалал регулел.

Цинги Хланатил цлакь гшицкьу ккана жиндие льимер бугеб анищ абун ва гьель Аллагьасда хлелун абун: «Я дир Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ. Дица дуе кьотIи (назро) гьабулеб буго: Дуца дие льимер кьуни, дица гьеб Байтул-мукьадасалье хьулухь гьабизе кьезе»—абун. Хланат кьинай льугьун глемер заман инчIого Гимранги хвана. Гьебги цо гIаламат букIана Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ назро кьабул гьабиялье.

36. Цинги Хланатица льимер гьабидал ва гьей яс ятидал гьель абун: «Я дир БетIергьан, дица льимер гьабун цIуяб, Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ жинда льялев вуго шиб льимер гьабураб Хланатица, ва бихьинаб льимерги цIуяб льимерги цохIого даражаялда гьечIо, ай

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيدُهَا بِنَاكِ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٣٦﴾

Байтул-мукьадасалье хьулухь гьабизе вас вукIине ккола.

Дица гьей ясалда цIар льолеб буго Марьям абун. Ва дица гьей Марьямги гьельул зуриятги дуца рахIматалдаса рикIклад гьабураб шайтIанальул заралалдаса цIуниги гьарулеб буго» — абун.

37. ГIадегIанав Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ

Хланатил назро Марьям кьабул гьаюна берцинаб кьабул гьабияль ва гьей клудияйги гIезаюна берцинаб хIалалаль.

Марьямил хьулухь гьабулевльун вукIана гьельул эбелальул яцальул рос Закария:

гIелму- варагI бугев, Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ

гIибадат гьабулев чи вукIана Закария

авараг ва гьесдаса ругьунльана Марьям бацIцадаб гIибадат гьабизе.

Марьям гьель гIибадат гьабулеб рокьой йикладго, гьельухь Закария вачIанщинахь, гьесда гьениб батIи-батIияб нигIмат батулаан: хасало роол нигIматал ратулаан, риидал хасалил нигIматал ратулаан. Закарияца Марьямида гьикьана: «Я Марьям, гьал нигIматал кисан дуе ругел?» — абун. Марьямица абун: «Гьел нигIматал Аллагьас кьола дие. ХIакьльунго ГIадегIанав Аллагь

جَلَّ جَلَالُهُ жиндие вокьарав чиясе хIисаб-гIорхьи гьечIел нигIматал кьолев вуго. Гьаб буго Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир авлиязе кьолеб карамат.

Жинда Аллагь разильяав Жабиридаса хIадис бицана: «Аллагьасул

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَ هَارِزِقًا قَالَ يَمْرِؤُاْنِ لَكَ هَذَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنْ أَلَّاهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾

свалат салам лъеяв авараг чанго кьоаял квен кваначлого вуклун, вакъиялгул асар лъугъун жиндир киналго руччабазда асклов ана ва цонигиялда асклов квен батичло. Киналго ракъун ругеб, квен гьечлеб заман буклана гьеб. Цинги хирияв авараг Патлиматихье ана ва гьелда абун: «Я дир яс, дун вакъун вуго. Гьечлищ квен?» – абун. Патлиматица абун Валлагъи гьечлоян абун.

Ававраг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьелда асклоса индал, цо мадугьалалъ битлун гьитлинаб гьадаро (цурун) бачлана клиго панкъги гьитлинаб гьанал кесекги жаниб бугеб. Патлиматица гьадаро бахчана ва аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хадув вас витлана. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг тлагод вуссун вачлиндал Патлиматица абун: «Аллагъас нилъее тлаглам битлун бачлана ва дица гьеб дуге глоло бахчана» – абун.

Цинги гьадаро цебе босидал, гьеб жаниб цлун батана панкъазул ва гьаналгул. Патлимат гьеб бихьидало хлинкъун хутлана ва гьелда бичлилана гьаб жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ баракат буклин. Цинги Аллагъасе рецци гьабун, аварагасда свалатги битлун гьеб гьадаро аварагасда цебе лъуна. Аварагасги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасе рецц гьабун ва абун: «кисан дуге гьаб цвараб, я дир яс?» – абун. Патлиматица абун: «Гьеб Аллагъас кьураб буго, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъарав чиясе хлисаб гьечлого рикъзи кьола» – абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Аварагас абун: «Рецц Аллагъасе буго, мун бануисраилазул сайидат Марьямида релъьарай гьайурав» – абун. Цинги гьеб тлаглам кинабго хъизаналъги аварагасул киналго руччабазги кванана, мадугьаллъиялъеги кьуна ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цлакъ баракат ва лъиклъи гьабун гьеб тлагламалгулъ. Хладис абу Яглаца бицана.

38. Марьямида асклор нигматал ратидал Закариял хьуллъуна Аллагъасул рахматалда ва гьес хилелун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гьарана ва жинца абун: «Я дир бетгерган, дуца дие дур рахъалъан сайгьатлъун баццладаб зурият кье, хлакълъунго мун дугла раглулев вуго ва дуглаялъе жаваб кьолевги вуго» – абун.

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ وَقَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٧٨﴾

39. Цинги Закарияда малаикзабаз ахлана, жив гьеб Марьям йигеб михрабалъув вахъун члун как балев вуклаго (ай гьеб лахлзаталъ): «Хлакълъунго гладегланав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуда рохел бицунеб буго дуге Яхля

فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيحْيَى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨١﴾

абулев вас гъавилин абун. Жинца Аллагъасул калима рит1ухъ гъабулев (ай Г1иса авараг рит1ухъ гъавулев) ва жив къавмалгул к1удияв, хириявлъун вук1унев. Мунагъ-хат1аалда кколарев, шагъваталда нахъвилъльунарев ва руччабазда аск1ов къаларев. Гъава-напс ц1унун Аллагъасе г1оло черхалда гудур барав, жив лъик1ал аварагабазул мухъильан аварагльунги вук1унев» – абун.

40. Закарияца абун: «Я дир бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ, кин дие лъимер бук1инеб, дунги херлъун вуго (нусиялда кього сон бук1ана Закариял) ва дир ч1ужуги лъимер лъугъунарей йинго»-абун.

قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِي
الْكِبَرُ وَأُمْرًا نِّي عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ
اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٤٠﴾

Гъельзулги нусго сон бук1ана ва жиндие лъимер лъугъунарей йик1ана. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ абун: «Дур бет1ергъанас жиндие бокъараб жо гъабула, гъедин бугельзул нужее лъимер бук1ина» - абун.

41. Закарияца абун: «Я дир Бет1ергъан, дие цо г1аламат гъабе дир ч1ужу къинай лъугъараблъи лъалеб»-абун. Г1адег1анав Аллагъас абун: «Дуе г1аламат бук1ине буго. Щибго унти-къварильиги гъеч1еб х1алалъ дуда г1адамазда к1алъазе к1езе гъеч1о лъабго къояль, квераль ишараби гъарун гурони. Ва дуца дур бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ г1емер рехсе ва дуца гъесие тасбих1ги гъабе (субх1аналлагъи ва бих1амдигъи абе) радалги къасиги.

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَاتُكَ
أَلَمْ نَكْمَلْ لَكَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا ذُرِّيَّتًا
وَأَذْكُرْ رَبَّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ
وَإِلَّا بُكِّرِ ﴿٤١﴾

Дуца Аллагъ к1одо гъаве гъесие г1ибадат г1емер гъабун, ва бац1ц1ад гъабун ва гъесда х1елун дуг1а гъабун»-абун.

Цо г1алимас абун: «г1емер заманго инч1ого Закария г1адамазда к1алъазе к1оларого лъугъана ва гъесда бич1ч1ана жиндие лъимер гъабизе бук1ин» - абун.

42. Дуца умматалда бице Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, малаикзабаз абураб г1ужги: «Я Марьям! Х1акъльунго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ мун Г1аса йищана руччабазда гъоркъосан ва дуе караматалги къуна.

وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ
أَصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ
عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾

Ва мун Аллагъас яц1ц1адги гъаюна чорокал г1амалаздаса ва ягъудияз дуда лъолел бугътаназдаса. Ва мун гъаб г1аламалгул

киналго руччабаздаса гласа йищана дудаса Аллагъасул къудрат загьирлъизе – эменги гъечлого лъимер гъабизе.

43. Гъаб амру гъедин бугельул, Я Марьям, يَمْرَمُ أَقْنِي لِرَبِّكِ وَأَسْجُدِي
дуца Аллагъасе гѳбадат гъабиялда гѳадчѳей وَأَرْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿١٢٧﴾
гъабе, гъес две къурал кѳудиял нигѳматазда
шукру гъабун. Ва дуца Аллагъасе حَمْدًا لَهُ
рукугѳ-суждаги гъабе ва мун гѳемер как балездасаги йикѳа» –
абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асѳлабасдаса бицараб сахѳихѳаб хѳадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун:
«Дунялалъул руччабазул бищунго лъикѳай ункъго чѳужсугѳадан йиго:
Гѳимранил яс Марьям, пиргѳавнил чѳужсу Асият, Хувайлидил яс
Хадижат, Аллагъасул расуласул яс Патѳимат» – абун. Хѳадис ибну
Мардавейгъица бицана.

Бухариясул сахѳихѳалда хѳадис буго: «Бихъиназда гъоркъор камилал
гѳадамал гѳемер рукѳана. Руччабаздасан камилал гъечлого пиргѳавнил
чѳужсу Асиятги Гѳимранил яс Марьямги гурони. Амма Гѳайшат
тѳокѳай йиго цогидал руччабаздаса гъанал каш (гъан жаниб белъине
гъабураб гъагло, шурпа) тѳокѳаб бугеб гѳадин цогидал тѳагламаздаса»
– абун.

44. Гъал Гѳимранил ва Закариял ذٰلِكَ مِنْ اٰنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ اِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ
къѳсаби руго, Мухѳаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, لَدَيْهِمْ اِذْ يُلْقُونَ اَقْلَامَهُمْ اِيْهُمْ يَكْتُلُ مَرْيَمَ
дица дуда рицунел, гѳадамазда وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿١٢٨﴾
лъаларел, гъездасан гѳемерго
церехун рукѳарал умматазул
къѳсаби, дуда вахѳю гъабулел дур умматалъе вагѳзалъун, две
мугѳжизатлъунги. Мун Байтул-мукъадасалъул ахѳбаразда
(гѳалимзабазда) аскѳовги вукѳинчѳло, гъез Марьям хъихъизе
бокъун гѳорулъе къалмал рехулеб мехалъ, ва цоцаде къец
гъабулеб мехалъ.

Ибнужарир абулев гѳалимас Гѳикримат رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ асѳлабасдаса бицана:
«Лъимер гъабун хадуѳ Хѳанат ана Байтул-мукъадасалъул хъулухъ
гъабун рукѳарал ахѳбаразухъе ва гъезда щебе лъимерги лъун гъель
абун: «гъаб буго Аллагъасе حَمْدًا لَهُ гъабураб назро. Дица назро гъабун
букѳана тѳубанго Аллагъасе хъулухъ гъабулеблъун букѳине гъаб
лъимер, амма гъаб лъимер яс йиго, масжидалда жаний чѳезе бегъуларей
хѳайиз бачѳараб мехалъ. Дица гъай рукъойги ячинаро» – абун.

Цинги гъел ахѳбаразул шивасе бокъана гъей яс хъихъун жидее ажро-

кири буклине, гьей яс гьезул имамлун вукларав Гимранил яс йиклиндал. Ахирги гьез хлукму гьабуна можоро тламун бергьарас хьихьизе йиго Марьям абун. Гьеб можоро буклана Ордон глурул рагIалде ун жидеца таврат хъвалел рукларал кьаламал гIорулье рехи ва лъиналда тIад кьалам чIарав бергьаравлун вуклине. Гьедин кьалмал рехидалго киназулго кьалмал лъеца росун ана ва цо Закарял кьалам хутIана лъеда тIад бахьун чIун.

Гьев Закарияги Гимран хун хадув Байтул-мукьадасалъул имам вукIана ва аварагги вукIана. Гьезул сайид вукIана, гIалимги вукIана, бищун кIудиявги вукIана. Аллагьасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** свалат салам лъеги гьев Закарияда ва киналго аварагзабаздаги.

45. Дуца умматалда бице, МухIаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, Аллагьасул салам лъеял малаикзабаз абураб гIуж: «Я Марьям, Аллагьас **جَلَّ جَلَّالَهُ** дуда рохел бицунеб буго дугьиммер гьабизе бугин абун эмен гьечIого, цо хIо Аллагьасул «Кун, ай букIа» абураб калимаялдалъун (рагIиялдалъун).

إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾

Гьеб лъиммералда цIарги «АлмасихI ГIиса Марьямил вас» - абун буклине буго. Дунял ахираталда жив кIодо гьавурав, кьадро бугевги вуклине вуго ва Аллагьас **جَلَّ جَلَّالَهُ** жинда гIагар гьарураздасаги вуклине вуго.

46. Гьев васас гIадамаздехун хитIабги гьабизе буго жив киниялда жанив вукIадго ва жив кIудияв гIун хадубги.

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصُّلِحِينَ ﴿٤٦﴾

Аварагзабазул калам гьитIинго вукIаниги битIараб бицунеб буклуна. ГIиса **عَلَيْهِ السَّلَام** аварагасул мугIжизатлун буклана киниялда жанивго вуклун жинца калам гьаби. Ва гьеб лъиммер Аллагьасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** гIемер гIибадат гьабулел, гьесдаса хIнкьи гIемерал, ва камиллъи тIобарал гIадамаздаса вуклине вуго»- абун.

47. Марьямица абун: «Я дир БетIергьан Аллагь **جَلَّ جَلَّالَهُ**! Дие лъиммер кин буклунеб дида шивго инсанги аскIов кьачIеб хIалалъ?»- абун.

قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرًا قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾

Алагьас абун: Гьедин буго Аллагьасул хIукму: Жиндие бокьараб мехаль бокьараб жо бижула Аллагьас. Гьесие цо иш тIубазе бокьараб мехаль гьесул «Кун» абураб рагIи

буклуна ва гьєб иш тлубала.

Гьєб тлубаялѣе щибго нахь бахьин буклуларо ва гьєлѣие квалквал гьабулеб щибго глилла-сабабги буклуларо.

48. Гладегланав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ Глсада وَيَعْلَمُهَا الصَّكَبَ وَالْحِكْمَةَ وَالْتَّوَرَةَ хъвай-цлалиги лъазабизе буго, وَالْإِنْجِيلَ глелму-глакълуги кьезе буго, битлараб раглиялда, битлараб гламалалда, аварагзабазул нухалда хъвадиги кьезе буго. Ва Тавратги Инжилги лъалев гъавизе вуго.

Ибнукасирица абуна Глса аврагасда Инжил ва Таврат реклехъе лъалеб букланаян абун.

49. Гьединго Глса عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг гъавизе вуго бануисраилазда витларав расуллъун, гьезда Аллагъасул шариглат бицунев ва гьел битлараб диналде ахлулев. Жинца гьезда абулєв: «Хлакълъунго дун нужехъе вачлун вуго нужер бетлергъан Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахълъан аятал ва гламаталгун цадахъ. Гьел гламатаздаса буго лица нужеє цо боржанжоялда рельъараб жо гъабизе буго, цинги гьелда жаниб лица хлохъел пураб мехаль Аллагъасул изнуялдалъун гьєб боржунєблъун буклизе буго.

Гъаб буклана Глса عَلَيْهِ السَّلَامُ аврагасе бугєб цо муглжизат: хларцул хлинчлалда релъараб сурат гъабун, гьелда хлохъел пураб мехаль гьєб боржун унаан гьєб баклалда ругел киналго гладамаздаги бихъун.

Ва лица бецавлъун эбелалъ гъавурав чи жо бихъулєвлъун гъавула, барас унтиги сах гъабула (глomalда ругнал лъугъунєб унти). Ва лица хварал чаглиги члаго гъарула Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ изнуялдалъун.

Къуртлубияс абуна: Аллагъасул изнуялдалъун Глса عَلَيْهِ السَّلَامُ аврагас ункъго чи члаго гъавуна ва гьезда гьоркьов Нух Гил вас Самги вукланаян абун. Гъадин муглжизаталѣе члаго гъарурал гладамал члаго хутлуларо ва гьел цлидасан жал руклараб хлалалде руссуна.

Ва лица нужеда бицина щиб жо нужеца нужерго рукъзабахъ руклун кванарабали, ва щиб жо кваназе абун хладурун бугєбги. Хлакълъунго гъаб кинабго жо буго нужеє дун авараглъун вуклин бицунел гламатал, нуж Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурал ва гьєсул

وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ
جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَاتٍ مِّن رَّبِّكُمْ أَنِّي أَخْلَقُ
لَكُمْ مِنَ الطَّيْرِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ
فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنزِلُ فِيهَا
وَالْأَنْبِيََاءَ وَأُوحِي الْمَوْقِفَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنزِلُ فِيهَا
بِمَاتَا كُتُبًا وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي
ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُمْ إِن كُمْ مِّن مُّؤْمِنِينَ

авараг рит1ухъ гъавулеллъун ратани.

50. Ва дун нужеда вит1арав расул вуго, дида цевехун вук1арав Муса авараг ва гъесда рещт1изабураб тавратги рит1ухъ гъабулев. Дица нужеа цо-цо жо х1алал гъабизе буго, цебеккун нужеа х1арам гъабун бук1араб жоялдаса. Ва дун нужехъе Аллагъасул ﷺ рахъалъан баянал муг1жизаталгун вач1ун вуго. Нуж Аллагъасда г1асильize х1инкъа ва дие мут1иг1лъун, дица малъараб диналда нахърилъля.

وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ
وَلِأَجْلِ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ
عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِبَيِّنَاتٍ مِّن رَّبِّكُمْ
فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ٥٠

51. Х1акълъунго Т1адег1анав Аллагъ ﷻ дирги нужерги бет1ергъан вуго. Ниль киналго рижарав, хъихулев, хвезарулев. Нужеца лагълъи цох1о гъев Аллагъасе гъабе, ва гъаб буго Аллагъ ﷻ жинда разилъулеб бит1араб нух.

إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوا هَذَا
صِرَاطَ مُسْتَقِيمٍ ٥١

52. Г1иса ﷺ аврагас жиндир къавм Аллагъасул диналда ах1идал ва гъезул г1емерисел купру-ширкалда ч1едал, абунa: «шив вугев нужедаса дие квер бакъулев чи Аллагъасул ﷻ диналде халкъ ах1изе» – абун. Иман камилал муъминзабаз (х1авариюназ) абунa: «ниж руго дие квербакъи гъабулел Аллагъасул диналда халкъ ах1изе. Нижеца гъесда иман лъуна ва дуцаги нижеа нуг1лъи гъабе ниж Аллагъасда ва аварагасда ийман лъурал ва гъезие мут1иг1лъарал, гъезда нахърилълъарал рук1иналъе» – абун.

* فَلَمَّا أَحَسَّ عَيْسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ
قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ
نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ
بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ٥٢

53. Хадубги х1авариюназ абунa: «Я нижер бет1ергъан Аллагъ, нижеца иман лъуна дуца рещт1изабураб Инжилалда ва ниж дур расул Г1исада ﷺ нахърилълъана. Дуца ниж хъвай Аллагъ ﷻ мун цо вук1иналда ва дур авараг рит1ухъав вук1иналда нуг1лъи гъабурал, мун жидеда разиял муъминзабигун цадахъ» – абун.

رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَأَتَّيَعْنَا الرَّسُولَ
فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ٥٣

54. Цинги ягъудияз х1илла-макро ургъана Г1иса ﷺ авараг ч1вазе абун, гъезул макро Аллагъас ﷻ хвезабунa.

وَمَكْرُوهًا وَمَكْرُوهًا لِّلَّهِ وَاللَّهُ خَبِيرٌ
الْمَكْرِينَ ٥٤

Щибго зарал ккеч1ого Г1иса авараг Аллагъас зодове вачун ана ва ягъудияз жидерго «ягъуза» абулев чи ч1вана, гъев Г1иса авараг

вугин ккун. **ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ **жидеца макро гъабулезул бищунго лъикІав вуго.** Жинца зулмучагІазул зулму жидедаго буссизабулев вуго ва жиндие рокъарал гІадамал гъезул макроялдаса цІунулев вуго.

Хирияв аварасул хІадисалдаги буго: «Я дир Аллагъ, дуца дие хайиралъе макро гъабе, дие заралалъе макро гъабуге»-абун. Макро, хІилла, абураб рагІи Аллагъасул хІакълъуль абураб мехаль, гьелъул магІна букІуна жазаб гъаби абураб. ХІадис имам АхІмадица бицана.

55. ГІиса аврагасда Аллагъас абураб

гІужги бице, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **умматалъе вагІзальун:** «Я ГІиса عَلَيْهِ السَّلَام!

Дица мун гьал ягъудиязда хваравлъун вихъизавизе вуго.

Дица мун гъезда гьоркъосан нахъе вачине вуго, щибго дие зарал гьечІого ва мун вацІцІад гъавизе вуго капураб къавмалъул мун чІвазе бугеб къасдалдаса. Цоги магІна гъабуна гІалимзабаз: «Дица мун зодове вачине вуго ва къиямасеб къо гІагарлъидал ракъалде рещІизавун, дир гІумру лъугъараб мехаль хвезавизе вуго» – абун.

Гъединго мун вацІцІад гъавизе вуго ягъудиязул, насраниязул ва мажусазул капураб къавмалдаса. Ва мун ритІухъ гъавун дуда нахъбилъгъараб къавм дица цогидал къавмаздаса тІадегІан гъабизе буго къиямасеб къо бачІинегІан. Ай дуда иман лъурал хадуб МухІаммадида صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъурал ягъудиял, насраниял ва цогидал халкъазул бусурбаби капураб, мушрикаб къавмалда тІаде букІине буго, гьел исламияб диналда ахІулеллъун, гъезул рагІиялдалъун ва хвалченалдалъун. **Цинги нуж киналго ахираталда дида цере рачІунел руго хІисаб мизан гъабизе ва дица нужеда гьоркъоб хІукму гъабизе буго нуж жиндилъ хилиплъун букІараб диналъул амруялъуль.**

56. Ва амма Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ, **гъесул аврагасдаги** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **инкар ккурал гІадамазе дица цІакъ гучаб гІазаб гъабизе буго дунялалда ва ахираталда.**

Ва гъезие шивго чи вукІине гьечІо дир гІазабалдаса гьел хвасарлъиялъе квербакъи гъабизе кІолев.

57. Ва амма жидеца иманги лъун лъикІаб гІамалги гъабурал муъминзабазе дица гъезул ажро-кири

إِذْ قَالَ اللَّهُ يُعَيْبِسْ إِيَّيْكُمْ وَرَأْفَاكُمْ

إِلَى وَمُطَهِّرْكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ

الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى

يَوْمِ الْقِيَامَةِ ثُمَّ إِلَى مَرْجِعِكُمْ فَأَحْكُمْ

بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٥﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعْدِبْهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٥٦﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

فَيُؤْتِيهِمْ أَجْرَهُمْ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾

тубазабизе буго ва жеги цикіклинабизе буго. хіакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндие зулмучагІи рокуларев, гъезие глазаб гъабулев вуго.

Гъадиनाव Аллагъас муъминзабазе зулму гъабуларо.

58. Гъал аварагабазул къисаби я

МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дугъел рицунел руго хирияб Къуръаналъул аяталлъун, жиндиль щибго батІулаб жо гъечІеб ва кинабго халкъалье абадиялъго нахъе хутІулеб тІоритІеллъун бугеб.

ذَٰلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ
الْحَكِيمِ ﴿٥٨﴾

59. ТІадегІанав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

аскІоб ГІиса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасул мисал Адам аварагасул мисалалда релъун буго: жинца гъев Адам عَلَيْهِ السَّلَامُ хІаршалдаса гъавурав ва «Кун» абураб рагІи абун чІагояв инсанлъун жив лъугъарав.

إِذْ بَدَأَ مِثْلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ
آدَمَ ۖ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ۖ ثُمَّ قَالَ لَهُ ۖ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾

60. Гъаб хІакъаб рагІи буго МухІаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дур БегІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ГІисал хІакъальуль дуда бицунеб. Мун щакдарулел гІадамаздаса вукІунге.

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُن مِّنَ
الْمُتَمَرِّضِينَ ﴿٦٠﴾

Ягъудияз ГІиса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда ва гъесул эбел Марьямида гІунтилизарун рицунел гъересиял, бугътан лъолел харбаздаги божуге.

61. Духъе Къуръаналда жаниб

хІакъаб хІужа бачІун хадубги ГІисал хІакъальуль дудехун къацандулел гІадамал ругони, дуца гъезда абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Нуж рачІа нижгун данделъизе: нильеца

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِن بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ
فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ
وَأَنسَاءَنَا وَأَنسَاءَكُمْ ثُمَّ نَنصُرْكُمْ
وَأَنفُسَنَا وَنَنصُرْكُمْ ثُمَّ نَبْتَلُكُمْ
فَنَجْعَل لَّعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكٰذِبِينَ ﴿٦١﴾

ахІизе руго нижер васал ва нужер

васал, нижер руччаби ва нужер руччаби ва нужерги нижерги бихъиналги данделъизе руго. Цинги нильеца Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ дугІа гъабизе буго ва гъаризе буго гъереси бицунелазда Аллагъасул щим бахъаги ва лагІнатги рештІаги абун.

Гъаб аят рештІиналъе гІилла (сабаб) бицана: Нажраналъул насраниял Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммадихъе рачІун ГІиса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасул хІакъальуль къацандараб мехаль гъез абуна: «Дуца щай нижер ГІисада рогъоб балеб?»-абун. Аварагас абуна: «щиб жо дица гъесда абураб?»-абун. Насранияз абуна дуца гъесда лагъ вугин

абулеб бугоян абун. Цинги аварагас ﷺ абун: «битI араб буго. Дица гьесул хIакъальуль абула. Аллагъасул лагъ вугин ва расулги вугин абун. Насраниязул ццим бахъана ва дуца нижеда вихъизаве эмен гьечIого гъавурав чи абун. Цинги Аллагъас аят рештIизабун: «ХIакъълунго ГIисал мисал Адам аварагасул мисал буго» - абун. (59-60 аятал).

Аварагас ﷺ насраниял лагIнат гъабун дугIа гъабизе рачIаян ахIидал гьел цIакъ хIинкъана ва гьез цоцазде абун: «гъев аварагасулгун лагIнат гъабун ильер гъаб кIкIал цIа рекIун бухIила, ва ильер нахъе шивго чи хутIиларо. Цоги шибго жо гьечIодай гьесул нильеда абизе?»-абун. Ай лагIнат гъабичIого цоги гьес абураб жо гъабила нильеца абураб магIна буго гъаб рагIиялзул. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Я нужеца исламияб дин босе, яги магъало (жизъят) къун нижгун ракълида чIа, яги нужергун нижеца рагъ гъабила»- абун. Цинги гьел насраниял жизъят къезе мукIурлъана.

62. ХIакъълунго гъаб дуда бицараб хабар хIакъаб, гьереси гьечIеб къиса буго цересел аварагзабазул ва гьезул умматазул. Цоги шибго жиндие лагълъи гъабулеб жоги гьечIо цохIо Аллагъ ﷻ гурев. ХIакъълунго гъев Аллагъ жиндир гуч бергъарав хан вуго ва жиндир мулкалзул тадбир гъабиялзуль хIакимияв вуго.

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصُّ الْحَقُّ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾

63. Цингиги гьел капураца иман лъолеб гьечIони ва жал хIакъаб диналдаса руссани, хIакъълунго Аллагъ ﷻ жинда лъалев вуго гьел пасалъаби гъарулел къавмал ва жинца гъезие гучаб гIазаб гъабизе бугевги вуго.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾

64. Дуца абе МухIаммад ﷺ: «Я гьал китабиял! (ягъудиял ва насраниял) Нуж рачIа нижеги нужеги башадаб, хIакъаб калимаялда. Гъев калимаги: Нильеца лагълъи гъабунгутIи буго цохIо Аллагъасе ﷻ гурони ва Аллагъасе гъабулеб гIибадаталзуль шибго жо гIахъал гъабун гутIиги буго. Ва Аллагъги живго тун нильеда гьоркъоса цо гIадамал гъезие хъулухъ гъабулеллъун ва лагълъи

فُلْيَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾

гъабулеллъун ккунгутиги буго.

Гъаб хлакъаб рагниялда рачинчлого гьел китабиял дорехун руссун члани, дуца абе Мухаммад ﷺ: «Я китабияб агъло! Нужеца нижее нуглъи гъабе Аллагъасда асклоб ниж Аллагъ цо гъавурал ва гъесул расулги ритлухъ гъавурал, гъев Аллагъасе гъибадатги гъабулел руклиналдалъун»- абун.

Ягъудиял ва насраниял жидер ахлбаразе ва рагъибазе (диниял церехъаби) мутигилъулел руклана гъез хлалал гъабураб яги хларам гъабураб жоялъулъ. Ай Аллагъас хлалал гъабураб хларам гъабун, хларам гъабураб хлалал гъабун. Гъаб мутигилъи гъабуге абулеб буго хирияв аварас гъабе ﷺ ва гъеб мутигилъи ширк бугинги абулеб буго.

65. Я китабияб агъло! Нуж щай къацандулел Ибрагъим ﷺ аварасул хлакълъулъ, гъев хун хадуб гурони Тавратги Инжилги рештгизабун гъечлеб мехаль. Нужеца бицулеб жоялъул

يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تُحٰجُّوْنَ فِيْ اِبْرٰهِيْمَ
وَمَا اُنزِلَتْ التَّوْرَةُ وَالْاِنْجِيْلُ الْاِمْنِ
بَعْدَهٗۗ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿١٥﴾

пикруго гъабулариш ва нужеда гъеб бичичлулариш?

Ягъудияз абулеб буклана Ибрагъим аварас жидер диналда вугин абун. Насраниязги абулеб буклана Ибрагъим жидер диналда вугин абун. Ибрагъим аварасда ва Мусада гъоркъоб азарго гланаб сон буго. Гъединго Мусадаги Гисадаги гъоркъоб клиазарго гланаб сон буго.

66. Нуж къацандулел рукларалани нужеда жиб лъалев жоялъул бицун; Масала Гиса аврагасул заманаль гъесул диналъул бицун къацандизе бегъилаан. Нуж щайха къацандулел нужеда лъаларев жог бицун? Гъеб иш ахлмакълъи гъечлиш? Хлакълъунго Аллагъ ﷻ вуго жинда кинабго жоялъул хлакълъуат лъалев ва нуж руго Аллагъас лъазабураб жо гурони нужеда лъаларел.

هٰٓاَنۡتُمْ هٰٓؤُلَآءِ حٰجَجْتُمْ فِیۡمَا لَکُمۡ
بِیۡهٖ عِلۡمٌ فَلِمَ تُحٰجُّوۡنَ فِیۡمَا لَیۡسَ لَکُمۡ
بِیۡهٖ عِلۡمٌ وَّاللّٰهُ یَعْلَمُ وَاَنۡتُمْ لَا تَعۡقِلُوۡنَ ﴿١٦﴾

Жинда салам лъеяв Ибрагъимил хлакълъуатги Аллагъасда лъала. Гъеб хлакълъуат бицун гъадегланав Аллагъас ﷻ абулеб буго:

67. Ибрагъим аварас вуклинчло ягъудияв, яги насранияв. Хлакълъунго Ибрагъим ﷺ вуклана киналго батлулал даниздасан вуссун цохло Аллагъасе мутигилъун, гъесие гъибадат

مَا كَانَ اِبْرٰهِيْمُ يَهُودِيًّا وَّلَا نَصْرَانِيًّا
وَلٰكِنۡ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ
مِنَ الْمُشْرِكِيۡنَ ﴿١٧﴾

гъабулевлъун. Ва Гъев Ибрагъим авараг жидеца ширк гъабулел
гІадамаздасаги вукІинчІо.

68. Бищунго Ибрагъимил агьлуялъул
рукІине рекъарал руго жиндир
заманаялъ Аллагъасда ﷺ иман
лъун Ибрагъимида нахърилъльарал

гІадамал, гъав МухІаммад ﷺ аварагги ва гъав аварагасда
иман лъурал гІадамалги. ХІакълъунго Аллагъ ﷻ жиндие
муъминзаби рокъулев, гъезие квер бакъулев, гъезул умурал
битІун ккезарулев вуго.

إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَأُولَ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا
الَّذِي وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾

69. Китабияб агьлуялъул цо
къокъаялъе бокъун буго нуж хІакъаб
нухдаса къосизаризе ва нужеда абулеб
буго ягъудиязул дин босе абун. Ва
амма гъез жидерго напсал руго къосизарулел:
гъадианаб батІулаб жоялда хьул лъун. Ва гъезда гъеб иш гъадин
букІинги лъалеб гъечІо.

وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكَتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ
وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٩﴾

70. Я китабияб агьлу! Нужеца щай
инкар кколеб Аллагъасул аятазда,
нужеца гъаб Къуръан хІакъаб
Аллагъасул ﷻ калам букІиналъе
нугІлъиги гъабулеб букІадго? Нужеда гъеб лъалеб букІадго.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَوْ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٧٠﴾

71. Я китабияб агьлу! Нужеца хІакъаб
жо батІулаб жогун щай жубазабулеб?
Нужеца хІакъаб жогин щай бахчулеб,
нужеда гъеб хІакъаб букІинги лъалеб
букІадго?

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَوْ تَلُسُونَ الْحَقَّ بِالْبَطْلِ
وَتَكْفُرُونَ بِالْحَقِّ وَأَنْتُمْ قَعَامُونَ ﴿٧١﴾

Нужеда рещтІизарурал тІахьал щай хисизарулел:
гъел тІахьаздаса нужее бокъичІеб жо бахчун ва нужее бокъараб жо
гъел тІахьазде гІаде жубан. Нужеца МухІаммад ﷺ аварагасул сипатал щай рахчулеб,
нужеда гъев хІакъав авараг вукІинги лъалеб букІаго?

72. Китабиязул цо къокъаялъ жидер
гъалмагъзабазде абун: нужеца
МухІаммадида ﷺ иман лъурал
гІадамазда рещтІизабураб Къуръаналда
иман лъе къоялъул авалалда (радал
гІужалъ). Цинги нужеца иманлъун букІараб жоялда инкар ккве
къоялъул ахиралда. Цинги гъел муъминзаби жудер диналъулъ

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمِنُوا
بِالَّذِي أُنزِلَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَجَهَ النَّهَارِ
وَأَكْفُرُوا ءَاخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾

шакдаризе ва гьелдаса руссизе абун.

73. Ягьудияз цоцаздехун абулеб буго: «Нуж божуге нужер диналда ругезда гурони; балъголъиги бицунге, нуж хIалхьон, рекъонги рукIунге, ягьудиял гурел цогидал гIадамаздехун»-абун. Дуца абе

МухIаммад ﷺ: хIакъаб

гIоритIел ва битIараб нух Аллагъасул ﷺ гIоритIел буго.

Ягьудиязе бокъухьен гьечIо иш. Муьминзаби хIакъаб нухда гIоритIиги Аллагъасул иш буго, кигIанго ягьудиязе риханиги.

Цогиги ягьудияз цоцазде абулеб буго: «Нуж божуге цоги чиясе аврагъли къуна абун ва БетIергъанасда цере шведал нужеда къацандулев чи вукIинин абун». Ай нужер дин бищун битIараб ва лъикIаб буго, нужер диналда нахъвилъгъарав чи гурони аварагълун къабул гъавуге, гъев ритIухъги гъавуге ва гьесда нахъги рилъгъунге.

Дуца абе МухIаммад ﷺ: «Кинабго хиралъи ва гIокIлъи Аллагъасда ﷺ кодоб буго ва гьеб жиндие бокъарав чиясе къола. ХIакълъунго гIадегIанав Аллагъ ﷺ жиндир рахIматал гIатIадав, жинда кинабго жо лъалев вуго, хиралъи-гIокIлъи лъие къелебги лъалев вуго»-абун.

74. Аллагъас ﷺ жиндие бокъарав чи хас гъавула жиндир рахIматалда, ва аварагълиялда. ГIадегIанав Аллагъ жиндир хиралъи, гIокIлъи цIакъ кIудияв вуго: жиндие гIорхъи гьечIеб ва жиб нахъчIвалареб буго Аллагъасул ﷺ цIоб- рахIмат.

75. Китабияб агълулъун ругел ягьудиязул цо гIадамал руго жидеда гIемераб хазина божизабун таниги гьеб хазина духъ гIад буссизабулел.

Гьел руго аварагасда иман лъурал ГIабдулагъ ибну Салам ﷺ гIадал гIадамал. Гъав ГIабдулагъихъе цо къурайшияс азарго месед къун букIана.

Гьеб месед Къурайшияс гIалаб гъабураб мехаль ГIабдулагъица гьесухъе къуна.

Ва гьездаса руго цоги гIадамал, жидехъе цохIо динар къун бугониги

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ
الْهُدَىٰ هُدَىٰ اللَّهِ أَنْ يُؤْتَىٰ أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيْتُمْ
أَوْ يُحَاجُّوْكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنْ الْفَضْلُ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ
الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

* وَمَنْ أَهْلَ الْكِتَابِ مَنِ انْتَأَمَنَهُ بِنِقْطَارٍ
يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَن انْتَأَمَنَهُ بِيَدَيَّارٍ لَا
يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمَّتْ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ
بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيْنِ سَبِيلٌ
وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

гъеб нахъе къоларел, гъеб динар нахъе къезеглан мун гъесда тлад члун гурони. Гъедин божилги гъабураб жо нахъе къунгутинялъе гиллаги буго гъез абулеб буклин нижеда тладаб гъечлин гъел уммиял гларабазул аманат тлубазе» – абун.

Ягъудиязулъ члухли буклана. «Ниж Аллагъасул тымал руго ва гъесие рокьулел чагиги руго, цогидаб халкъ нижер лагъзал руго. Гъел нижер лагъзадерил боцли кванараб мехаль нижеда рецел буклуларо»-ян абулаан гъез. Цоги гъез абулаан: «Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нижее хлалал гъабун буго нижер диналда хилипъарал гландамазул боцли»-абун.

Гъадин Аллагъасда глунтлизабун, гъесул цар гьоркъоб ккун гъез гьереси бицунеб буго, гъезда лъалебги буклаго жидеца гьереси бицунеб буклин. Ягъудияз абураб мехаль:

«Нижеда тладаб гъечло уммиял гландамазул аманат тлубазе» – абун, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абуна: гьереси бицунеб буго Аллагъасул тушбабаз. Жагъилияб заманялъе буклараб кинабго жо дир хлатлазда гьоркъ буго (ай гъеб клочон тараб буго), аманатал хутлизеглан. Гъеб аманат тлубазе ккола лъиклав чиясул бугониги, квешав чиясул бугониги»-абун. Хладис ибну аби Хлатимца бицана.

76. Тладегланав Аллагъас абулеб буго: «гъел ягъудияз абухъин гъечло иш, жидеца аманат тлубачлезу мунагъ-хлакъ буклине буго. Ва амма

بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾

жидеца аманат ва къотли тлубарал, аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъун гъевги ритлухъ гъувурал, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хлинкъун хларамаб жоги тарал, хлакълъунго тладегланав Аллагъ гъал глдамал жиндие рокьулел вуго ва жинца гъел хира гьарулевги вуго.

77. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гъабураб къотлиги хвезабун, Аллагъасул свалат салам лъеяв Мухаммад аварас ритлухъ гъавизе ва гъесда нахърилълине, гьересиял гъаялги гъедун, гъелда данде (гъеб бичун) цлакъ хлакъираб, дагъаб дунялалъул боцли босарал

إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ
ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلْقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ
وَلَا يَكَلِمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَلَا يَزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

глдамал, гъел руго жидеа ахираталда шибго лъиклъинялъул бутла гъечлел ва Аллагъасул гурхлел-рахлмуги гъечлел. Гъазда къиямасеб къоялъ Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ клалъаларо ва валагъуларо. Жидер хъубал мунагъазул гъираздаса гъел раццладги гьаруларо.

Гьал гIадамазе цIакъ жинца унтизабулеб гIазабги букIине буго.

78. ХIакъльунго ягъудиязул цо къокъа буго жидеца Аллагъасул калам Таврат цIалулеб мехаль жидер мацIаздакъун Тавраталда гъечIеб жо цIалулеб, гIадамазда ракIалде ккезе гъеб Аллагъасул калам бугин абун.

РагIаби хисизарун, магIна мекъи гъабун, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рещтIизабураб хIалалъ, гъесул мурадалда течIого, жиде бокъараб магIнаяде сверизабулеб буго гъеб къокъаялъ Таврат.

Цинги гъеб Аллагъасул калам бугоян абулеб буго, амма гъеб жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гъечIо. Гъаб жидеца цIалулеб жо Аллагъасдаса бачIараб бугин абулеб буго, гъесдаса бачIарабги гъечIеб хIалалъ гъез цIалулеб жо. Аллагъасул цIар гьоркъоб ккун, гъесде гIунтIизабун гъереси бицунеб буго ягъудияз ва гъезда якъинго лъалебги букIаго жидеца гъабулеб иш цIакъ кIудияб зулму ва купру букIин.

Гьал ягъудиязул бицунго кIудияб мунагъ ва гъезул гIадат билъльараб кIиги жо бицана гьал аятазда жаниб: ХIарамаб, батIулаб нухалда гIадамазул боцIи кванай ва Аллагъасул калам хисизаби. Гьелъул мекъаб магIна гъаби, Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагасул сипатал гIадамаздаса рахчи. Гьал мунагъал руго ягъудиязда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щин бахъиналъе сабаблъун ругел.

Жинда Аллагъ разиялъаяв ИбнугIаббасида цо чияс абуна: ниж гъазаваталда ругеб мехаль нижее квен гъабизе жият къолел гIадамазул (магIало гIад къотIун, божи гъабун тарал ягъудиял) чахъу яги гIанкIаби рачуна абун. ИбнугIаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна:

«Гъеб жоялда щибха нужеца абулеб?» - абун. Дов чияс абуна нижеца гьелъул кIвар гъабуларин ва гъеб нижее хIалалаб бугин абулаян» - абун. ИбнугIаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна: «Гъеб рагIи буго ягъудияз абулеб, гIадамазул боцIи хIарамаб нухалда кваналеб мехаль. Жият къун хадуб гьел гIадамазул боцIи нуже хIалаллъуларо, гъез ракI разилъун нуже кьураб жо гурони» - абун.

79. Жиндихъе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тIехъ кьурав, гIелму-гIакълуги кьурав, аварагIьиги кьурав чияс гIадамазда абуларо ва абизе ракIалдеги щоларо:

وَأَنَّ مِنْهُمْ لَفِرَاقًا يُؤْتُونَ آلَيْتَهُمْ
بِالْكِتَابِ لِيَتَحَسَّبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ
وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ
عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى
اللَّهِ الْكُذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَ وَالنَّبِيَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا
عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا

нужеца Аллагыги живго тун, гьесие гьабулеб гIадин дие лагълыи гьабе- абун.

رَبِّينَ يَمَّا كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

أَلَكِتَابِ وَيَمَّا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٨﴾

Авараг вуго Аллагьасдаги гIадамаздаги гьоркъов вугев чапар, гьезда Аллагьасе гIабадат гьабулеб кьагIида малъулев ва гьел Аллагьасде ахIулев. Аварагас гIадамазда абула: «Нуж рукIа раббаниунал, гIалимзабилъун, хIакимзабилъун, хIалимзабилъун рукIа, Аллагьасе мутигIал ва гьесие купру-ширкалдаса гIабадат бацIцIад гьабулел. Нужеда лъараб Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гIадамазда малъулеллъун рукIа ва гьеб нужецаго лъазабулелги рукIа»-абун.

80. Ва гьев аврагас нужеда амру гьабуларо нужеца малаикзаби ва аварагзаби алагъзабилъун ккве абун.

وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ

وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكَفْرِ بَعْدَ

إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

Аллагьас аварагасда тIад къараб бищунго кIвар бугеб амру букIуна Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ цо гьави ва гьесие гIабадат бацIцIад гьаби. Аллагьасда инкар ккве ва гьев цо вукIиналда капурлъе абун амру гьаби кин рекъолел аварагасда, гьес иманалдеги ахIун, нуж исламияб диналда жанир лъугъун ругеб мехаль.

81. Нужеца ракIалде швезабе ва пикру гьабе, я гьаб китабияб агълу, тIадегIанав Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ киналго аварагзабаздаса кьотIи босараб гIужалъул: «нужехъе аварагIьиги кьун букIун, тIехъги рещтIизабун букIун цинги нужеда тIаде Аллагьасул расул вачIараб мехаль, нужехъ бугеб тIехъ ритIухъ гьабулев ва нужер аварагIьиги ритIухъ гьабулев, нужеца гьев аварагасда иман лъе ва гьесие квербакъи гьабе» – абун.

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَآءَآءَآتِيكُمْ مِنْ

كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَهُمْ رَسُولٌ

مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ

وَلَتَنْصُرُنَّهُ، قَالَ أَأَقْرَضْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَى

ذَلِكَ مِنْ إِصْرِي قَالُوا أَأَقْرَضْنَا قَالَ قَآءَشْهَدُوا

وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٢﴾

Цинги Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьел аварагзабазда абуна мухIканIьги тIалаб гьабун: «Нуж мукIурал ругищ гьаб кьотIиялъе ва нужеца гьеб тIаде босулиць?» – абун. Аварагзабаз абуна ниж мукIурал ругоян абун. Аллагьас жегиги гьезда абуна: «Нужеца цоцазе рагIун ва цоцазда цебе нугIIьги гьабе гьаб мухIканаб кьотIи босиялъе. Дунги вуго нужгун цадахъ гьаб кьотIиялъе нугIIьги гьабулев» – абун.

82. Гьаб мухIканаб кьотIи босун хадуб гьеб кьотIи хвезабурал ва гьелда хилипIьарал гIадамал Аллагьасе

فَمَنْ تَوَلَّى بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ

الْفٰسِقُونَ ﴿٨٣﴾

мутиг1льиялдаса рахъарал пасикъзаби руго.

Г1адег1анав Аллагъас ﷺ Адам عَلَيْهِ السَّلَام аварагасдаса байбихъун, хадур ругел аварагабазул щивасдаса къот1и босана: живги ч1аго вук1ун г1аде Аллагъасул х1акъав авараг вач1ани, гъесда нахърилъльгизе ва гъесие квербакъизе. Гъединго аварагабаздаса къот1и босана цоцазе квербакъулеллъун рук1инеге.

Г1али ﷺ асх1абас ва Ибнуг1аббасица ﷺ абунa: Г1адег1анав Аллагъас цониги авараг вит1ич1о, жиндаса къот1и босун гурони: жив ч1аго вук1аго Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад авараг вит1ани гъесда нахъвилъльгине ва гъесие квербакъизе. Ва Аллагъас ﷺ аварагабазда амру гъабунa гъез жидер умматаздасаги босе абун гъединаб къот1и.

Аллагъ разильаяв Жабир асх1абасдаса х1адис бицана: Аллагъасул расулас ﷺ абунa:

«Нужеца китабияб агълуялда щибго жо гъикъуге: жалго къосаралги рук1аго гъез нуж бит1араб нухда т1орит1уларо. Гъез бицунеб жоялда г1енеккани нужеца я х1акъаб жо гъереси гъабизе буго яги бат1улаб жо рит1ухъаблъун гъабизе буго» – абун. Х1адис Абуяг1лаца бицана.

Цоги х1адисалда буго: *«Муса авараг ва Г1иса авараг ч1аго рук1аралани гъезие рес бук1инч1о дида нахъ рильльинч1ого»* – абун. Х1адис Абуяг1лаца бицана.

Гъаб аяталдаса ва гъал х1адисаздаса бич1ч1улеб жо буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв. Мух1аммад авараг вит1аралдаса нахъе цебехун бук1араб цониги дин жинда нахърилъльгунеблъун бук1уларо. Киналго диназул х1укму Къуръаналда жаниб буго ва киналго аварагабазе къураб х1икмат: г1елму, г1акълу Мух1аммад ﷺ аварагасе къун буго. Гъев хирияв Мух1аммадил умматлъун ниль рагиги жинда щукро гъабун г1олареб к1удияб ниг1мат буго ва Аллагъасул ﷺ ц1об-рах1матги буго.

83. Аллагъасул ﷺ динги рехун тун; жиб босун авараг вач1араб, ва жиндалъун т1ехъги рещт1изабураб, цоги динищ бокъун бугеб гъал ягъудиязе.

أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْمَعُنَ
فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا
وَالَّذِينَ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

Г1адег1анав Аллагъасе мутиг1аб буго зобал ракъазда жаниб бугебщинаб жо. Цоял рак1 разильун, бокъун мутиг1лъарал руго, цогидал рак1 разильч1ого мутиг1лъарал руго. Ахир кинабго халкъ Аллагъасде

бусинабулебги буго: хIисаб мизан гьабизе ва жазаб гьабизе.

Аллагъасе ﷺ ракI разилъун мутIигIлъарал руго муъминзаби: жидеца ракIал Аллагъасухъе къурал ва гьесул хIлукмуялда разилъарал. Капурчиги мутIигIлъула Аллагъасе, жиндие гьеб мутIигIлъи бокъун гьечIого, Аллагъасул гуч бихъун, гьесул хIалкIолъиги ва ханлъиги бихъун: щивго чиясе данде чIезе кIолареб ва жинда хилиплъи гьабизе кIолареб. Гьал капурзабазул мутIигIлъи букIула гьеб мутIигIлъиялъ щибго мунпагIат гьабулареб гIужаль: жидеда хвел тIаде щвей якъинлъараб мехаль, цинги ахираталда хIисабалье рахъизарураб мехальги.

84. Дуца абе МухIаммад ﷺ, ва дур умматалъул муъминзабацаги абе: «Нижеца Аллагъасда ﷺ иман лъуна ва нижеда рещтIизабураб Къуръаналдаги иман лъуна ва ниж мутIигIлъун нахърильлъана. Гьединго нижеца иман лъуна Ибрагъим аварагасда рещтIизабураб, ИсмагIилида ва исхIакъида ва ЯгIкъубида рещтIизабураб жоялдаги:

гьезухъе къурал тIахъазда ва гьезда вахIью гьабун, илгъам гьабун, Аллагъас ﷺ лъазабураб жоялдаги.

Бануисраилазул ЯгIкъуб ﷺ аварагасдаса тIибитIараб къибилалъул аварагабазда рещтIизабураб жоялдаги иман лъуна нижеца, Муса ﷺ аварагасухъе къураб Тавраталда ва ГIиса аварагасехъе къураб Инжилалдаги иман лъуна. Ва цогидал киналго аварагабаздаги, гьезухъе Аллагъас ﷺ къураб жоялдаги иман лъуна. Гьал аварагабазда гьоркъоб нижеца щибго багIалъи гьабуларо. Нижее Аллагъасул рахъалъан бугеб жо кинабго хIакъаб буго, ва ниж гьев Аллагъасе мутIигIлъун гьесул амруялда нахърильлъарал руго»-абун. Ниж гьев Аллагъ ﷺ цохIогояв Халикъ вукIиналда ва жив гуресе гIибадат гьабун бегъуларев магIбуд вукIиналда ракI чIарал руго.

85. МухIаммад ﷺ авараг витIун Аллагъас кинабго халкъалда тIадаблъун гьабураб исламияб динги рехун тун, цоги дин гьабулел гIадамазул дин Аллагъас

ﷺ кидаго къабул гьабуларо. Гьедин цоги дин гьабулел чIе вуго

قُلْ ءَاْمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَا اُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَا اُنزِلَ
عَلٰى اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْمٰعِيْلَ وَاِسْحٰقَ
وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبٰطِ وَمَا اَوْقَى مُوسٰى وَعِيسٰى
وَالنَّبِيُّوْنَ مِنْ رَبِّهِنَّ لَا نَفَرَقْ بَيْنَ اَحَدٍ
مِّنْهُمْ وَتَحْنُ لَهُمْ مَسٰجِدٌ ﴿٨٤﴾

وَمَنْ يَّبْتَغِ غَيْرَ الْاِسْلَامِ دِيْنًا فَلَنْ يُقْبَلَ
مِنْهُ وَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ مِنَ الْاٰخْسِرِيْنَ ﴿٨٥﴾

жив ахираталда ч1ового хут1улев:

жиндир гьабураб г1амал г1адада холев ва ахираталда жужах1алда вук1унев.

86. Аллагьас бит1араб диналда кин т1обит1улеб иман лъунги рук1ун хадур иман лъеялдаса руссарал ва жидеца инкарги ккурал г1адамал. жидеда якъинго лъарал Мух1аммад

كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ
إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّا الرُّسُلُ حَقُّ
وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٦﴾

صلى الله عليه وسلم

х1акъав авараг вук1ин, гьесул сипатал Инжил-Тавраталда рук1ун. Ва гьев х1акъав авараг вук1иналда т1орит1ел гьабулел баянал х1ужаби ва муг1жизатал жидехь рач1ун рук1ун.

Х1акълъунго Аллагьас جلالته жидерго напсазе зулму гьабулеб къавм бит1араб нухда ва бахьибугольниялда рачунаро ва гьезие тавпикъги гьабуларо: гьез бокъун, лъан х1акъаб жоялда инкар ккун бугельул.

Х1асанул Басрияс абуна: гьаб аят рещт1изабуна ягъудиязул ва насраниязул х1акъальулъ, жидеда Мух1мадил صلى الله عليه وسلم сипатал Инжил-Тавраталда рихъарал, гьелда иман лъун божун рук1арал ва г1адамаздаги гьев х1акъаб жо бугоян нуг1 лъи гьабун бицунел рук1арал, цинги Аллагьасул свалат салам лъеяв авараг жидер къавмаздаса гьеч1ого, г1арабаздаса вук1иналъ, гьезда х1алхъублъи гьабун жидеца аварагасда иман лъеялда инкар гьабурал ва цебеккун иман лъеялдаса руссун капурлъарал-абун.

87. Гьаб г1амал гьабурал г1адамазе бугеб жазаъ буго жидее Т1адег1анав Аллагьасул جلالته, хириял малаикзабазул ва кинабго халкъальул наг1ана бук1ин.

أُولَئِكَ جَزَاءُهُمْ أَن عَدَّوْنَهُمْ لَعْنَةُ اللَّهِ
وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾

Аллагьасул рах1маталдаса рик1клад гьарурал рук1ин.

Аллагьас рик1клад гьарурал нильецаги рик1клад гьаризе т1адаб бук1уна ва исламияб диналда рачинч1ел куфру-ширкалъул агълу бусурбабазе гьудулзабилъун бегьуларо. Гьезулгун кинабг1аги рокъа-хинлъи бегьуларо, гьезул хьвада-ч1вади, рет1ел-хъит берцин бихъун, гьелда нахърилълъине бегьуларо. Гьел капурзабазе бусурбаби х1елун, г1одорег1анлъизе бегьуларо, гьезул х1алт1ухъанлъун вук1инеги бегьуларо.

Шарг1алда изну къураб жо буго капурзабигун даран-базар гьаби. Нильгун ракълида ругеб мехаль мадугьаллъиялъул х1акъ ц1уни

ва Аллагъасул лагъзал руклин хисабалда гезие зулму, инжитлги габунгутги. Шаргалда чивазе изну кьурал инсанасе заралиял рухчагольбазезин зулму, инжитлги габизе хларамаб буго. Аллагъас хира габун вижарав инсан жинца глодовеглан гъави Аллагъас жив глодовеглан гъавиялъе сабаблъун буклуна.

Бусурбазулгун ракълида гьечлел, нильедехун квешаб бербалагги бугел ва бусурбабиги гьезул ракъалги асирлъиялда кун ругел капурзабазул хлукму батляб буго. Гьезда абула хларбиял абун. Нильеда жидеца рагъ лъазабурал ва нильеца гьездаги рагъ лъазабурал.

Гьел капурзаби руго нильер диналъул тушбаби, Аллагъасулги ﷺ, аварасулги ﷺ тушбабиги руго, гьалдаги тладе зулмуцаги руго ва Аллагъасул дин ракъалдаса тлаглазабиялъе глоло хлалтлел руго. Гьезул зулму тласа рехизе, гьезул лагълъиялдаса рахъизе ва гьел Аллагъас жиде хлукму гьабураб инжитлъиялда ва глдорегланлъиялда ккезаризе ургъизе ва хлалтлизе тладаб буго кинавго бусурманчиясда.

88. Даимго рукинелъун жужахлалда

лъугъизарула Аллагъас ﷺ гьал
цехун рицарал капурзаби. Гьездаса
глазабги бигъа гьабуларо. Ва гьел глазаб
гъабичлого нахъе рахъунги толаро:

тавбу гьабизе абун, лъиклаб гламал гьабизе абунги. Гьеб ахираталъул рукъ гламал гьабулеб рукъ гьечло, гьениб жазаъ гьабула ва гьеб жазаалдаса щивго чи ворчуларо.

89. Кинниги жидер гьалат1 бич1ч1ун,

жал реклекълъун, тавбу гьабун гьеб
купруялдаса руссарал ва жидеца

лъиклаб гламалги гьабурал гладамазул

Аллагъас ﷺ тавбу къабул гьабула. Хлакълъунго Аллагъ жинца мунагъал чурулев ва жив гурхлелев вуго.

90. Ва амма жидеца иман лъун буклун

хадуб жал капурлъарал, цинги жегиги
купруялъулъ цик1кларал,- гьал

гладамазул тавбу Аллагъас къабул

гьабуларо ва гьел цлакълъ кьосарал ва

мекъи ккарал гладамал руго.

Гьаб аят рещт1изабуна ягъудиязул хлакълъулъ, жидеца Муса ﷺ аварасда иман лъун рукларал. Г1иса ﷺ авараг вач1араб мехаль гьесда инкар ккурал, хадуб Мух1аммад ﷺ авараг вач1араб

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَخَفُونَ عَنْهُمْ الْعَذَابَ

وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٨﴾

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا

فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٨٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ أَزَادُوا

كُفْرًا أَنْ تَقْبَلُ تَوْبَهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ

الضَّالُّونَ ﴿٩٠﴾

мехаль гьесда цлакьго инкар ккун, купруялда тIад чIарал.

Абубакар ал-Базарица ИбнугIаббасидаса رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ бицараб хIадисалда буго: «*Цо къавм исламалда бачIун хадуб муртадлъана. Цингиги тавбо гьабун исламалда рачIана, ва гьелда хадурги муртадлъана. Гьезул хIакъальбуль аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бициндал, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб аят рещтIизабунa (90 аят).*

91. ХIакълъунго Жидеца Аллагъасда ва аварагазбазда инкар гьабурал гIадамал, гьеб инкаралда рукIадго жалги хварал, гьал гIадамазул тавбо Аллагъас къабул гьабуларо. Жал гIазабалдаса хвасар гьаризе абун гьаб дунял цIураб месед гьез къуниги гьебги босуларо. Гьал гIадамал руго жидее цIакъ унгизабулеб гIазаб букIунел, ва жидее квербакъулев шивго чиги вукIунарел.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхIабасдаса хIадис бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa:

«Къиямасеб къояль жуужахIалда вугев цо чиясда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьикъула нагагь дунялалда бугеб щинаб бечелъи дур букIарабани, гьеб къезе букIанищ дуца гьаб гIазаб тIаса босаральухъ?—абун. Гьес абула къезе букIанаян абун. Цинги Аллагъас абула: «Мун чIаго вугеб мехаль цIакъ дагьаб жо бокъун букIана дие дудаса: мун Адамил гьодинив зарралъун вугеб мехальго дица дудаса къотIи босун букIана дуца дие гIибадат гьабизе ва гьеб гIибадатальбуль щибго жо гIахьал гьабичIого букIизе. Мун чIечIо дидахун ширк гьабун гурони» – абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

92. Нуж дунялальбул лъикIлъиялда ва ахиратальбул алжаналдаги щоларо, бищунго нуже бокъулеб жо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи гIалаб гьабун лъикIаб нухда напакъаде къун гурони. Нужеца щиб жо напакъаде къуниги, гьеб бихъулев, лъалев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Аллагъасул нухда къураб лъикIаб жо нуже ахираталда хазиналъун батизе буго.

Напакъаде къей абураб рагIиялъбул магIна буго: боцIи-мал харж (расход) гьаби. Гьеб напакъа паризаяб букIуна лъимал хъизаналъе къолеб, херал эбел-имсуе къолеб гIадаб. Суннатабги букIуна Аллагъасе гIолом къолеб. Гьаб аяталда жаниб бицен гьабулеб суннатаб напакъа буго.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارًا
فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلءُ الْأَرْضِ
ذَهَبًا وَلَا يُفْتَدَى بِهِ ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَّاصِرِينَ ﴿٩١﴾

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا حُبَبْتُمْ
وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾

Имам Ахимадица Анас ибну Маликидаса رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ хладис бицана: Ансаразул Абуталхлат رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхлаб вуклана Мадинаялда бищун бечедал гIадамаздаса. Гьесие бищун бокьюлеб жо букIана масжидалда аскIоб бугеб берцинаб ах. Аллагьасул свалат салам лъеяв авараг лъугьунаган цо-цо мехаль гьеб ахикье ва гьениб бугеб тIагIам лъикIаб лъинги гьекьолаан.

Гьаб аят рещтIизабун хадуб Абуталхлат رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ вачIана аварагасухье ва гьес абуна:

«ТIадегIанав Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго нужеца бищун бокьюлеб жо Аллагьасе гIоло кьеян абун. Бищун дие бокьюлеб жо гьаб ах буго ва дица гьеб Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ нухда кьуна. Дуца дуего бокьухьин гIадлу гьабе я расулулагь صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьеб ахальул»-абун. (хIадис кьокь гьабуна). ХIадис имам Муслимица бицана.

Жинда Аллагь разильяав ГIумарасхIабасги абуна: «Я расулулагь صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Бищунго дие хирияб боцIи буго хайбаралъул ракъалдаса дие цвараб бутIа (гьанимат бикьун цвараб). Щибжо гьабеян дуца дида амру гьабулеб гьеб ракъалье?» – абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Дуца ракъ дуего те ва тIад бижараб пихь Аллагьасул нухда садакьаде малье» – абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

93. Кинабго тIагIам Бануисраилазе хIалалаб букIана, ЯгIкьубица عَلَيْهِ السَّلَام жиндирго напсалъе хIарам гьабураб жо хутIизегIан.

Гьеб варанидул гьан ва рахь букIана. Жинда бугеб цо унтялъе дару лъугьани ЯгIкьубица عَلَيْهِ السَّلَام Аллагьасе кьотIи

гьабун букIана варанидул гьан ва рахь кваналаро абун. **Гьаб кинабго тIагIам хIалалаб букIин Таврат рещтIинелде цебе букIана.**

Таврат рещтIун хадуб цо-цо жо хIарам гьабуна бануисраилазе, гьез гьарурал мунагьазде данде жазаълъун. Дуца гьезда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «гьаб амру гьадин батичIони нуж Тавратги босун рачIа ва нужеца гьеб цIале, нуж битIараб жо бицулел ратани»-абун.

94. Гьадицаб баянаб хIужа бачIун хадубги Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ гIунтIизабун гьереси бищунел гIадамал, гьел руго жидер зулмучильи ва Аллагьасдаса нечон гутIи гIорхьольхан борчIарал гIадамал.

95. Дуца гьел ягьудиязда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «Аллагь жинца битIараб

﴿كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لَّيْسَ مِنْهُ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ ۚ قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَةِ فَاتْلُوهَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣١﴾

﴿مَنْ أَقْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١٣٢﴾﴾

﴿قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا

бицунев вуго, нуж Ибрагъимил
диналда нахърилътъя ва батлулал

диналги рехун те. Гъев Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام
авараг мушриказдаса вуклинчло»-абун.

Ягъудиязги насраниязги абухъин гъезул диназда вуклинчло ва гъез
гъабулеб ширк гъабулевги вуклинчло.

96. ХIакълъунго ТIадеГIанав Аллагъасе

جَلَّ جَلَالُهُ гIадамаз гIибадат гъабизе тIоцебе

ракълалда тIад бараб рукъ буго Макка

шагъаралда бугеб КагIба рукъ. ЦIакъ

баракат бугеб буго гъеб рукъ, жинда хIаж ва гIумра гъабулел

гIадамазе. ТIолго дунялалда ругел муъминзабазе тIоритIел ва

хIакъаб диналъул аслуги буго, ва гъезул къиблагги буго.

97. Гъеб кагIба рукъ ва гъелда сверун

бугеб масжидул хIарам жидель

гIемерал гIаламатал ва хIужжаби ругел

руго жиб цогидал масжидаздаса хирияб

букIиналде тIоритIел гъабулел. Гъениб

Ибрагъимил макъамги буго.

Биххун букIараб КагIба рукъ ци гъабун

балеб мехаль Ибрагъим авараг жинда тIад вахъун чIун вукIараб

гамачI буго гъеб. Гъев Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام жинда тIад вукIадго жиб

эхедеги борхулеб букIараб къед борхалъараб мехаль, жиб гIодобеги

бачIунеб букIараб гIодоса цоги гамачI босизе. Жинда тIад Ибрагъим

аварагасул хIатIил лъалкIги хутIун бугеб.

Гъединго зам-зам лъин буго жиндиль баракат бугеб ва унтабазе

дарманлъун бугеб. Сафа ва Мавра абураб кIиго мегIер буго жиб

кIиялдаго гъоркъоб хIажизабаца сагIю гъабулеб (жал хъвадулеб).

ХIажарул асвадги буго кагIба рукълъул къадалъе лъун бугеб.

Аллагъас абулеб буго: «Маккаялъул хIарамалда жанив лъугъарав

чи жив божаравлъун вукIуна» – абун. Цебего заманаялдаса кагIба

рукълалда жаниб ва аскIоб би гIодоб тIолеб букIинчло ва тущманас

тущманасдаса рецIелги босулеб букIинчло. Ва киналго бусурбабада

гIумруялда жаниб цо нухаль тIад гъабун буго КагIба рукълалда

хIаж гъабизе, гъенив ине рес бугев чиясда нухальул рахълъан.

РекIунеб жо букIун, нухда хIажалъулеб квен-тIех, гIарац букIун,

чорхол сахлъи букIун.

Аллагъасул амруялда инкар ккун хIаж гъабичIого чIарав чиясда

лъай абе: хIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кинабго гIаламалдаса жиндие

وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٥﴾

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ

مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾

فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مِّمَّا قَامَ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ

دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ

الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ

فَإِنَّ اللَّهَ عَنِّي وَعِنْدَ الْعَالَمِينَ ﴿٧٧﴾

щибго жо хлажат гьечлев вуго. Гьезул гламалги жидеего буго ва гьез гьабичлого тараб жояльул къварилъи- глазабги гьезиего буклине буго.

98. Дуца абе Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«Я китабияб агьлу, нужеца щай инкар кколеб Аллагьасул аятазда ва гламатазда:

Аллагьасул свалат салам лъеяв Мухаммадида рещтлазабураб Къуръаналда инкар щай кколеб, гьенир мухканал далилал руклингун цадахъ гьав авараг ритлухъав вуклин бицунел. Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ нужеца гьабулеб жо жинда гьалев вуго ва нужее жазаъ гьабизе буго щибго жо гьоркъоб течлого»-абун.

99. Цоги дуца абе Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«Я китабияб агьлу, нужеца щай Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ нухдаса иман лъурал гладамал нахъ руссизарулел. Ва нужее щай бокулеб битараб исламияб диналъул нух гьетараблъун, мекъаблъун буклине.

гладамал шакарулел харбал рицун ва исламияб диналда гьечлев глайибал глунтларун. Нужеда якъинго гьалебги букладго гьеб исламияб дин хлакъаб, битараб дин буклин. Хлакълъунго Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ нужеца гьабулеб жо гьаларев, гьелдаса гьапулав гьечло, нужее хлакъаб глазаб гьабичлого толевги гьечло» – абун.

100. Я гьал иман лъурал гладамал! Нуж мутиглъани китабиязул цо къокъаялъе:

нуж къосизаризе батли-батлиял нухал ралагьулел ругел, гьел ягьудияз нуж иман лъун руклун хадур гьелдаса рахъизарун куфру-ширкалде руссинаризе руго.

101. Кин нуж хлакъаб диналда инкар ккун, ягьудиязда божун купруялда унел, нужее щибаб глужаль Къуръаналъул аяталги цлалулел рукладго ва нужеда гьоркъов

Аллагьасул расулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукладго. Жинца Аллагьасдалъун цлуни гьарарав ва хлакъаб дин ккун чларав чи вуго жив битараб нухалда гловитарав ва ахираталда алжаналде лъугьунев.

Гьаб клиго аят рещтлинабиялъе сааб бицана: Шас ибну Къайс абурав

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
وَأَلَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَصُدُّونَ عَن
سَبِيلِ اللَّهِ مِنِّ أَمْنٍ تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَأَنْتُمْ
شُهَدَاءُ ۗ وَمَا اللَّهُ بِغَفِيلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا
مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ
إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ﴿١٠٠﴾

وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ آيَاتُ
اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ ۗ وَمَنْ يَعْتَصِم بِاللَّهِ
فَقَدْ هَدَىٰ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٠١﴾

ягъудиязул цевехъанасда Авс ва Хазраж абулеб кӀиго къибилалъул гӀадамал цо бакӀалда данде руссун хабар бицунел ва цоцазде рекъон, ракӀгъун рихъана. Гъеб жо жинда цӀакъ рихун, гъезда гъоркъоб тушманлъи ккезабизе ургъана гъев малгӀун. Цинги гъес цо гӀолохъанчи витӀана гъезда гъоркъов гӀодов чӀезе ва гъесдаги абуна:

Дуца гъезда бице жагъилаб заманаль гъезда гъоркъоб букӀараб тушманлъиялъул, цоцалъе рагъбан, рогъоббан букӀараб заман ракӀалде швезабе, ва гъез цояз-цоял какун гъарурал шигӀраби цӀале абун. ГӀолохъанчияс гъеб кинабго жо гъабуна ва кӀиябго къавм жиде-жидер гъунар бицине лъугъана, хадур цоцазде ццин бахъун, ярагъ босун, рагъизе къасд гъабуна.

Цинги гъеб хабар Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда рагӀана. Цадахъ ансарал ва мугъажиралги рачун хехго гъеб бакӀалде вачӀана ва аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «*Нужеца жагъилаб дагӀба гъабулебиц бугеб, дунги нужеда гъоркъов вукӀаго. Аллагъас нуж исламияб диналдагъун хира гъарун рукӀадго, нуж цоцалъ рекъезеги гъарун жагъилияб тушманлъи тӀаса реххун букӀун хадубги?*» – абун.

Цинги гъеб кӀиябго къокъаялда бичӀчӀана жал щайтӀаналь мекъи ккезарураблъи, гъез тавбо гъабун, цоцазда тӀасан лъугъун, ярагъги гӀодобе рехун авараггун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ нахъ руссана. Гъаб ишалда хадуб тӀадегӀанав Аллагъас цебе араб кӀиго аят рещтӀизабуна.

102. Я гъал иман лъурал гӀадамал! Нуж тӀадегӀанав Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хӀинкъа тӀубараб хӀинкъиялъ. Нуж Аллагъасе мутӀигӀлъун рукӀа ва гъесдехун гӀасилъи гъабуге.

Нужеца Аллагъ рехсе ва нужеда кидаго гъев рехсезе кӀочонге. Нужеца Аллагъасе шукру гъабе ва кидаго гъесул нигӀматал кӀочон, гъезда инкар ккун рукӀунге. **Ва нужги хоге исламияб диналда рукӀун гурони.** Нужеца исламияб дин цӀакъ ккве ва гъеб диналдаса хисуге.

103. Нуж кинацаго Аллагъасулгун جَلَّ جَلَّالَهُ бухъен ккве. Аллагъасул калам Къуръан ккве ва нужехъе витӀарав МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасда нахърилъгъа. Нужеда цере рукӀарал ягъудиял ва насраниял гӀадин **нуж цоцаздаса рагӀалъун, къокъаби гъарун, дин хвезабулеллъун рукӀунге.**

Нужеца ракӀалда швезабе нуже бугеб

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تَقٰوٰتِهٖ
وَلَا تَمُوْنُوْا اِلَّا وَاَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿١٥٠﴾

وَأَعْتَصِمُوْا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيْعًا وَلَا تَفَرَّقُوْا
وَأذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ كُنْتُمْ
اَعْدَاءً قَالَتْ بَنِي قُلُوْبِكُمْ فَاَصْبَحْتُمْ
بِنِعْمَتِهٖ اِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلٰى شَفَا حُفْرَةٍ
مِّنَ النَّارِ فَاَنْقَذَكُمْ مِّنْهَا كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ
لَكُمْ اٰيٰتِهٖ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ﴿١٥١﴾

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** кӀудияб нигӀмат: нуж цоцазе тушбабилъун рукӀарал Аллагъас гьудулзабилъун, вацаллъун гьаруна жиндир нигӀматалдалъун. Ва нуж рукӀана жужахӀалда жанир ккезе гӀагарлъун, гьеб гвендил рагӀалде шун, гьелдасаги Аллагъас нуж хвасар гьаруна исламияб диналде рачун.

Гьадин гӀадегӀанав Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** нужее жиндир аятал ва гӀаламатал баян гьарула, гьездальун нужее вагӀза-насихӀат гьабула нуж битӀараб нухда гӀоритӀун рукӀине бокъун ва нужее дунял ахиратальул лъикӀлъи ва бахьибуголъи шевезе бокъун.

104. Нужедаса цо кьокъа букӀа жал гӀад чӀараллъун Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** диналде халкъ ахӀиялда, кинабго лъикӀаб жоялда гӀадамал гӀоритӀулеллъун,

Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** ва гьесул расулас **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**

гӀад кьараб паризаяб ва суннатаб жо гӀубан Аллагъасе гӀагӀат гьабейн амру гьабулеллъун. Кинабго шаргӀалда хилапаб ва хӀарамаб жо гьабиялдаса гӀадамал нахъ чӀвалеллъунги. Гьадин хьвадараб кьокъа букӀуна кинабго лъикӀлъиялда кверщел батараллъун ва дунял-ахираталда ритӀун ккараллъун.

ЛъикӀалдалъун амру гьаби ва квешаб жоялдаса нахъчӀвай кинавго бусурманчиясда гӀадаб буго. Абугьурарайратидаса **رَضِيَ اللهُ عَنْهُ** бицараб хӀадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «нужер щив чи вугониги жинда мункараб жо бихьарав, гьеб жо тӀаса инабе (гьеб нахъчӀвай) жиндир квералдалъун, гьедин хӀал кӀвечӀони мацӀалдалъун нахъчӀвай, гьединги хӀал кӀвечӀони ракӀалдалъун инкар гьабе гьеб мункаралда: гьаб ракӀалдалъун инкар гьабиги иманальул бищунго загӀипаб буго» – абун. ХӀадис имам Муслимица бицана.

Аяталда жаниб «нужедаса цо кьукъа букӀа» - абураб рагӀиялъул магӀна буго: гӀалимзаби, имамзаби ва киналго бусурбабазул амру кодоб бугел гӀадамал гӀад чӀа гьеб амру-нагью гьабиялда абураб. Ва амма амру-нагью гьаби кинавниги бусурманчиясда гӀадаб буго, жиндир рес бегьараб хӀалалъ, ва жиндир гӀелму-гӀакълоялда рекъон. Гьаб хӀалалъ амру-нагью гьаби гӀадаб букӀин баян гьабуна цебехун бицараб хӀадисалъги.

Ахир заманаялъ гьеб амру-нагью гьабулел гӀадамал цӀакъго дагьал рукӀуна ва гьел цогидал гӀадамазе цӀакъ рихаралги рукӀина. Кинавго инсан жиндир гьава-нафсалда ва шагьватазда нахъвилъльараб мехалъ, гьел Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** диналде ахӀулел гӀадамал мужагьидазул макъамалда рукӀуна ва гьезул гӀемерисел шагьидзабилъун хола:

وَلَتَكُنَّ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ
وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾

ханзабазул, хлакмизабазул, гладамазул зулмуялдазун шагьидлъула гьел. Ниль жанир ругеб гьаб заманги хлакьаб жо бицунев чи гладамаз тушманлъун кколеб замана буго. Батлулаб жо глемераб, бидглаяб, хларамаб жоялда халкъ нахъбилъльараб, гьеб шаргIалда хилапаб жо цIаларал чаглаз, имамзабаз, шайихзабаз нухал рачун, фатва кьун хIалал гьабураб замана буго.

Ва амма щивав инсанасда тIадаб буго жиндир напс Аллагьасул ццин бахъиналдаса цIунизе ва хлакьаб, битIараб жо цIехезе, гьелда нахъвильльине. Бишунго захIматаб масъала буго Аллагьасе ﷺ лагъльи гьабулев абунги вукIун инсан гьитIинаб яги кIудияб ширкалде ккей.

ГIакъло бугев чиясе ширкалдаса жив цIуни захIматаб масъала гьечIо, амма шайтIаналь инсан гуккун, мун хлакьаб нухалда вугин абун, гьесие кинабго квешаб жо берцин бихъизабула, ва ургъичIого, пикру гьабичIого гьев инсанги живго ругъунлъараб гIамал гьабулев вукIуна.

Кинабго жиндир амру Аллагьасда ﷺ кодоб кьун, кинабго жоялъуль таваккал Аллагьасда тIамун, кинабгIаги лъикIлъи ва квешлъи цохIо Аллагьасдаса букIин лъан, жиндир божи, хьул, хIинкъи ва хIели ва дугIа гьабун гьари, цохIо Аллагьасде буссинабурав чи, Аллагьас ﷺ кьабул гьавиялда божи буго ва гьев чи дунял-ахираталда витIун ккаравги вуго. Амма гьазул цонигияб Аллагьатун батIияб жоялда бусине гьаби, гьеб буго инсан кIудияб ширкалда яги гьитIинаб ширкалда кколебжо. Ширк буго бишунго кIудияб мунагъ, Аллагьас жибги чурулареб гьеб мунагьалда гьев чи хвани, тавбоги гьабичIого.

Аллагьас нилъее тавпикъ кьеги жив разияб гIамал гьабизе.

105. Нуж рукIунге, я МухIаммадил

ﷺ умматалъул муъминзаби,

хлакьаб диналъул хIужжаби ва

гIаламатал рачIун хадур жидерго

напсалда ва шайтIаналда нахърильлъун

диналъуль хилишлъарал ва рикъарал ягъудиязда ва насраниязда

рельлъун. Гьел диналъуль хилишлъулел ва напсазе бокъараб жо

гьабун хъвадулел гIадамазе ахираталда цIакъ кIудияб гIазаб

букIине буго.

Диналъуль хилишлъи абураб рагIиялдаса мурад буго иман лъезе тIадал жалазуль хилишлъи: Аллагьасда, малаикзабазда, тIахъазда, русулазда, ахираталда ва гьелда рельеъарал умурал. Ва диналъул

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ

مَا جَاءَهُمْ مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ

عَظِيمٌ ﴿١٠٥﴾

аслабазуль хилипльиги: как, кIал, закат, хIаж гладал жалазуль. ШаргIальул масъалабазуль бугеб имамзабазул ва гIалимзабазул хилипльи, гьeб буго умматалъe бугеб бигьалъи ва гьелда диналъуль хилипльи абуларо.

106. Гьeб ахиратги муъминзабазул гьурмал хьахIлъун, гвангьун рукIунeб кьo буго. Иманалъул ва Аллагьасе гьабураб гIибадаталъул нуралдалъун. Капураб кьавмалъул гьурмал чIегIерлъун рукIунeб кьoги буго.

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌُ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌُ فَأَمَّا الَّذِينَ
 آسَوَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ
 فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾

Купру-ширкалъул ва нифакъалъул мунагъазул бецIлъиялдалъун. Гьурмал чIегIерлъун ругеб кьавмалда Аллагьас бадибчIвай гьабун абула: «Нужехьe хIакъаб диналъул мухIканал далилал рачIун иман лъезе рес букIаго, гьелда инкар ккун купруялдайиш нуж чIарал?» – абун.

Цо гIалимзабаз абуна гьаб аят мунапикъазул хIакъалъуль бугин абун: иман лъун хадуб жал купруялда руссарал, муртадлъарал. Цинги Аллагьас гьезда абула: «Гьанже нужеца жужахIалъул гIазаб чIаме, кванай, ай гьeб гIазабалъуль даимлъе нуж нужеца гьабураб купру-ширкалде данде» – абун.

107. Ва амма жудер гьурмал иманалъул ва гIибадаталъул нуралдалъун гвангьарал гIадамал, гьал Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ рахIматалъуль рукIуна: нигIматазул, рахIат-хIалхьиялъул рукълъун бугеб алжаналда рукIуна ва гьел даимго нигIматазуль ва Аллагьасул рахIматалъуль рукIуна.

وَأَمَّا الَّذِينَ أَبْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَبِإِنِّ رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٠٧﴾

108. Гьал Кьурьаналъул аятал руго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуге цIалулел ва жидеца хIакъаб жоги бицунел. ХIакълъунго Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ лагъадерие кьварильи, зулму бокьулев гьечIо.

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ
 وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٨﴾

Гьезухьe аварагаби ритIун, тIахьал рещтIизарун гьел хIакъаб нухда гIоритIулев вуго, ва амма гIадамал жалго руго жидер напсазе зулму гьабулел куфру-ширкалдалъун ва хIарамаб жо гьабун.

109. ТIадегIанав Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ мулк ва милк буго киналго зобал-ракълалги, гьезда жаниб бугеб махлукъатги. Ва гьeв

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
 وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿١٠٩﴾

Аллагъасде буго кинабго жоялъул буссин, гъев кинабго жоялъул тадбир гъабулел вуго.

110. Нуж руго, я Мух1аммадил صلى الله عليه وسلم умматалъул муъминзаби, кинабго халкъалъе маслах1аталъе ва лъик1лъиялъе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бахъизабураб, бижизабураб уммат. Гадамазда лъик1аб жо гъабиялдакъун амру гъабулел, квешаб жо те абун нагъюги гъабулел ва

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун гъесул кинабго амру-нагъюги т1убазабулел.

Китабияб агълюялъ Мух1аммад صلى الله عليه وسلم аварасда иман лъолебани гъезие лъик1 бук1илаан. Амма китабияз иман лъолеб гъеч1о ах1макъаб ч1ух1и гъабун. Дагъалго г1адамал руго жидеца иман лъурал ва китабиязул г1емерисеб халкъ купру-ширкалда ч1араб, пасикъаб халкъ буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад аварас хира гъавун вижарав вук1иналъ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесул умматги хира гъабун. Аллагъас хира гъаруразда гъоркъор ккесе бокъани гъелъие шарт1 буго нильлъ рук1ин Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе г1оло, Аллагъ разилъи т1алаб гъабун г1умру гъабулел. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильлъ жиндие г1оло рижараб сабаб буго Аллагъ цо вук1ин лъан, гъесие бац1адаб г1ибадат гъаби. Гъелда т1орит1ел гъабулел Къуръаналъул аятги буго: «Лица женалги г1адамалги рижич1о цох1о дие г1ибадат гъабизе гурони» – абураб. Сурату Зарият (56 аят)

Жинда Аллагъ разилъеяв Г1умарасх1абасги абун: «Нуж умматазул лъик1аллъун рук1ине бокъун батани, нужеца гъелъул шарт1 т1убазабе» – абун. Гъеб шарт1 буго лъик1алдалъун амру гъабулел ва квешалдаса нагъю гъабулел рук1ин. Гъаб шарт1алъеги шарт1 буго жинца амру-нагъю гъабулелги Аллагъасул амруялда нахъвилълъарав вук1ин ва Аллагъас нагъю гъабураб жо тарав вук1ин.

111. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеч1еб къавмалъ муъминзабазе зарал гъабуларо жидер мац1аздалъун рогъоб бан, бугъган лъун гурони. Нужеда рагъ базе абун данде рахъани, цингиги гъел х1инкъун, мугъ

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلَ الْكِتَابِ
لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ
وَكَانَتْ لَهُمْ الْقِسْمُونَ ﴿٥٦﴾

لَنْ يَضُرُّكُمْ إِلَّا آذَىٰ وَإِنْ يَبْتَغُوا كُمْ
يُؤَلِّقُكُمُ الْآذَانَ بَارِئَةً لَّا يَبْضُرُونَ ﴿٥٧﴾

рехун тIурун уна ва гъезие Аллагъас квербакъи гъабуларо муъминзабазда данде рагъ гъабизе.

112. Аллагъасда иман лъечIеб къавмалда тIад кидаго гIодобегIанлъи, хIакъирлъи букIине хIукму-къадар гъабун буго, кире гъел ругониги. Ва гъезие божилъи, хIалхъиги букIуларо Алагъасулгун **جَلَّ جَلَّالَهُ** божилъи гъабун гурони ва муъминзабазда аман гъарун, гъез божилъи гъабун тани гурони.

Жидеда Аллагъасул ццин бахъи тIад чIарал руго гъел капурал, хасго ягъудиял, Аллагъас мискишлъи, пакъирлъи жидер сипатлъун гъабуралги руго.

КигIан дунялалъул боцIи данде бакIараниги жиде гIоларел, жал хIалхъларел руго.

Гъединаб гIодобегIанлъи, хIакъирлъи Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** къадар гъабиялъе гIилла буго: ягъудиял рукIин жидехъе хIакъав авараг вачIараб мехаль ва Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** цо вукIиналда тIоритIел гъабулел, гъесда иман лъун, аварагасда нахърилъгъин тIад гъабулел далилалги рачIараб мехаль, жидеца гъезда инкар кколел ва щибго гIилла гъечIого аварагзабиги чIвалел. Гъеб гIодобегIанлъи гъезие хIакълъана Аллагъасда гIассилъиялдалъун ва гIорхълъан рорчIарал кIудиял мунагъал гъариялдалъун.

113. Киналго китабиял башад гъечIо жидер иманалъулъ ва купруялъулъ. Китабиязул цо къокъа буго Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** диналда ритIун чIарал. Жидеца сардилъ тIаде рахъун Аллагъасул каламги цIалулел, ва гъесие какалги ралел.

114. Гъел китабиял руго жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** ва ахир къиямасеб къоялдаги иман лъурал, хIакъаб жоялдалъун амру гъабулел ва мункараб жоялдаса нахъеги чIвалел. Щибго нахъ бахъичIого, хехлъи гъабун, лъикIал гIамалалги гъарулел. Гъал китабиял руго жал лъикIал

ضَرَبَتْ عَلَيْهِمُ الدَّلَّةُ أَيَّتَ مَا تَقُفُوا إِلَّا
يَحْبَبِي مِنَ اللَّهِ وَحَبْلِي مِنَ النَّاسِ وَبَاءُ
يَعْضَبُ مِنَ اللَّهِ وَضَرَبَتْ عَلَيْهِمُ
الْمَسْكَنَةُ ذَلِكَ يَأْتُهُمْ كَأَنُؤَايَكْفُرُونَ
يَعَايَنَتِ اللَّهُ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقِّ
ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَأَنُؤَايَعْتُدُونَ ﴿١١٢﴾

* لَيْسُوا سَوَاءً مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ
قَائِمَةٌ يَتَّبِعُونَ آيَاتِ اللَّهِ وَأَنَاءَ الْيَلِيلِ
وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴿١١٣﴾

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَيُسَدِّعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ
مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٤﴾

Ғадамаздаса ругел.

115. Нужеца щиб лъиклаб Ғамал Ғабуниги, وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ ۗ
 Ғеб АллаҒасда جَلَّ جَلَالُهُ асклоб Ғадада
 холаро ва Ғельзул кири-ажро нужее шола, وَاللَّهُ عَلَيْهِ بِالْمُتَّقِينَ ﴿١١٥﴾
 хлакълъунго АллаҒ жинда лъалев вуго
 хлакълъунго муъминзаби ва жиндаса хинкълъун Ғибадат
 Ғабулел Ғадамалги.

116. АллаҒасда جَلَّ جَلَالُهُ ва Ғесул
 диналда инкар ккурал, аварагасда
 нахърилълъинеге чухларал,-
 Ғьал Ғадамазе Ғезул лъималаз ва
 бечельялъ щибго Ғей Ғабизе Ғечло
 АллаҒасда асклоб, Ғезие Ғазаб Ғаби хлакълъараб мехалъ.
 Ғьал Ғадамал руго жужахлакълъул агълулълъун ругел ва даимго Ғеб
 жужахлакълъул рукълъунелги руго.

117. Дуњялълъул рецц бокълъун, Ғадамазе
 берцин вихъи бокълъун напакъаде
 кълъараб боццьялълъул мисал буго гучаб
 Ғуриялда рельеълъун, жинда цадахъ
 цликълъараб квачги бугеб. Цинги Ғеб
 Ғури Ғаде цвараб АллаҒасда Ғасиял
 зулмуцаҒазул ах-хуралда ва жинца Ғеб Ғалаг Ғабураб ва
 Ғелдаса щибго мунаҒат босизе рес рекълъеб.

Ғединаб мисал буго капурузулги: Ғез Ғабураб лъиклаб Ғамал
 Ғадада хвезабула жудер купруялъ ва АллаҒасда Ғасиялълъялъ. Ғьал
 ах-хур Ғуриялъ хвезабурал Ғадамазе АллаҒасда جَلَّ جَلَالُهُ щибго зулму
 Ғабичло. Ғеб буго Ғезул напсаз квешаб Ғамал Ғабун жидеуго
 Ғабураб зулму.

118. Я Ғьал иман лълъурал Ғадамал!
 Нужеца рекълъул Ғудулзабилълъун ккоге
 нужер диналда Ғечел Ғадамал ва
 Ғединго мунапикълъабиги.
 Ғезда нужер раклазда бугеб жоги
 бицунге, муъминзабиги дореган Ғарун
 Ғьал мушрикал ва мунапикълъул рокълъарал
 авлиялълъун Ғаруге.

Ғьел Ғадамал кидаго нужее кълъарилълъи Ғабизе ургълъулел рукълъуна
 ва Ғезие бокълъула нужеде квешаб, рихунел жо Ғаде бачлине ва

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ
 وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ
 أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٦﴾

مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
 كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ
 ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتُهُ وَمَا
 ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِنْ
 دُونِكُمْ لَا يَأُولُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوْا مَا عَبْتُمْ
 فَعَدَّتْ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَقْوَامِهِمْ
 وَمَا تَخْفَى صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ
 الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾

гьелдаса гьел цакъ рохула. Нужедехун бугеб тушманлъи гьезул мацалдаса загьирлъулеб буго ва гьель тiorитiел гьабула гьезул раклазулъ тушманлъи букiналда. Ва амма гьезул рекiель бугеб тушманлъи ва нужее къварилъи-зарал лъугъизе бокъи гiемерго цiкiкiараб буго, мацалъ бицун нужее загьирлъаралдаса.

Гьадин мухiкан гьабун бицун дица нужее баян гьабулеб буго Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ дин бацiцiад гьабизе ккей. Муъминзаби рокъизе ккей, капурзаби ва мунафикъал рикiклад гьаризе ккей ва гьел нужер хiакъикъиял тушбаби руклинги. Нуж гiакъло бугел ва квешаб-лъикiаб жо бичiчiунеллъун ратани, нужеца гьаб вагiза босе ва гьалда нахърилълъа!

119. Нуж кантiе, я гьал муъминзаби, нуж мекъса ккола нужее мунапикъал ва купро-ширкалъул агълу бокъиялъуль, гьезие нужги рокъун гьечiлеб хiалалъ.

Нужее бокъун буго гьезие лъикiлъи лъугъине, амма дозул мурад буго нужее квешлъи ва зарал лъугъин. Нуж божулел руго киналго Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рещiизарурал гiахъазда, амма дозул нужеца ццин бахъулеб буго ва нужер Къуръаналдаса щибго жоялде божулел гьечiо. Гьаб иш гьадин букiинги лъалаго щай нужее гьел мушрикал ва мунафикъал рокъулел?

Нужеда данде чiвараб мехаль мунафикъаз абулеб буго нижги Аллагъасда ва аварагасда иман лъурал ругин абун. Цинги нужедаса ратiальарабго гьез, нужеда ццин бахъун ва нуж рихун, килщал хiанчiулел руго. Бицунго гьезие захiматаб жо буго муъминзаби цоцазде рекъон рукiин ва гьезул цоцаль рокъи ва вацлъи букiин.

Дуца гьезда абе Мухiаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нуж ццин бахъун хвайин абун: ай хвезегiан гьедин хутiаги нуж ццин бахъун ва ракi унтун. Хiакълъунго гiадегiанав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда лъалев вуго кинавго чиясул раклазда жаниб бугеб иманги купроги ва щивасе мустахiикъаб жазаъ гьабулевги вуго.

120. Нужее цо лъикiлъи швани гьеб мунапикъазда цакъ рихула ва гьел пашманлъула. Амма нужеда цо къварилъи швани гьел цакъ рохула. Нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахъалъан бачiараб къварилъиялда

هَٰئِذَا نَسَّكَرُوا وَلَآ يُحِوُنَهُمْ وَلَا يُحِوُنُهُمْ
وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كَلِمَةٍ وَوَآذَ الْقَوْمِ قَالُوا
ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَوْا عَضُوا عَنَّا بِكُفْرِ الْآثِمِينَ
مِنَ الْعَيْظِ قُلْ مَوْتُوا بِغَيْظِكُمْ إِنَّا لَنَنظُرُكُمْ
بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١١٩﴾

إِن تَمَسَّكَرُوا حَسَنَةً تَسْؤُهُمْ وَإِن تُصَبِّحُوا
سَيِّئَةً يَفْرَحُوا بِهَا وَإِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا
لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّا اللَّهُ بِمَا
يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾

ва мунапикъазул заралалда сабро гъабун и ва нужер раг лабазуль, пишабазуль Аллагъасдаса х1инкьун, гъев разилъи т1алаб гъабун нуж хъвадани, гъел мунапикъазул макруяль ва х1алхъублъияль нужее щибго зарал гъабуларо.

Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъел мунапикъаца хъвадизабулеб г1амал жинда лъалев вуго. Гъезие ва гъезда сверун лъугъаразе мустах1икъаб жазаъ гъабулевги вуго: дуниялалъул рокъоб гъезул макруялдаса нужги ц1унула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ, ахираталда жидер хъубал пишабазе г1оло гъезие г1азабги гъабуларо.

121. Дуца рак1алде швезабе Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, мун дур агълуялдаса радал хехго вахъун Ух1удалда рагъ гъабизе араб заман, ва асх1абзаби тушманасда рагъ гъабизе х1адурлъи гъабун жиде-жидер бак1азда ч1езарулев мун вук1араб заманги. Т1адег1анав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеца бицунеб жо раг1улев ва гъабулеб пиша лъалев вуго.

وَأَذَعَدَتْ مِنَ أَهْلِكَ تَبَوُّؤُ الْمُؤْمِنِينَ
مَقْعِدًا لِلْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢١﴾

122. Цинги нужедаса цо-к1иго къокъаялъул рек1ель х1инкьи рехун, гъел Ух1уд мег1ер тун нахье иналда г1агарлъун рук1араб г1ужги рак1алде шва. Гъаб к1иго къокъа буго «Банусалмат» ва «Банух1арисат» абулеб.

إِذْ هَمَّتْ طَّائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ
وَأِيهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٢٢﴾

Г1абдуллагъ ибну Убаю абулев мунафикъас рагъ байбихъилелде цебе бусурбабазул аскаразда гьоркъоб х1илляяб хабар т1ибит1изабун: мушриказул лъабазарго чиясде данде кин ниль рагъулел ва нильги нильер лъималги щиб жоялъе г1оло хвезе кколел абун. Азарго чи гурони гъеч1еб муъминзабазул аскаралъул лъабнустго г1адав чиги вачун нахье ана гъев мунафикъ.

Цинги ансаразул гъаб к1иго къибилалъул асх1абзабиги нахье иналда г1агарлъун рук1ана. Кинниги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул рак1азе къвак1и ва сабро къуна ва рагъул майданалда ч1ана. Гъезул х1акъальуль Аллагъас абулеб буго:

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гъеб к1иго къокъаялъе квер бакъулев ва гъезул умуразул тадбир гъабулев. Киналго муъминзабаца таваккал Аллагъасда т1аме гъезул киналго ишазуль, Аллагъас жидее квербакъизе бокъун бугони.

123. Т1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее квербакъана Бадроялда рагъ бугеб мехалъги ва нуж гъенирги дагъал

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾

руклана тушманасул бояздаса.

Ярагы кьадараб буклана, кьуватги дагь буклана. Бадроялда рагьуль глахьаллгыана лъабнусиялда анцила лъабго асхлаб. Къурайшиязул вуклана азарго гланасев чи, гьездаса нусто рекларав вуклана, ва лъиклаб ярагы буклана.

Нужеда лъай рагьуль бергьенлыи Аллагьасул квер бакъиялдалъун буклу неблыи ва нужер ярагьалдалъун, яги гIадамалгIемерлыиалдалъун буклунареблыи. Гьаб амру гьадин бугельул, нужеца Аллагьасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** шукру гьабе нуже бугеб нигIматалда ва гьесдаса хIинкьа рагьдаса мугь базе ва лъутун ине.

124. Дуца муъминзабазда абураб гIужги раклалде швезабе МухIаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьезул рекIел гьеялге ва хIинкьы тIаса ине: «нуже гIелариш бетIергьан Аллагьас **جَلَّ جَلَّالَهُ** лъабазарго малаик рещтIине гьави нуже кумек гьабизе» – абун.

إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمَدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آفَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُزِيلِينَ ﴿١٢٤﴾

125. Аллагьасул кьотIи битIараб буго: нужеца рагьда сабру гьабуни ва нуж Аллагьасдасаги хIинкьани, ва нужеда тIаде гьабсагIат тушбабазул боялги рачIани, Аллагьас **جَلَّ جَلَّالَهُ** нуже жегиги цIикIкIун квербакъи гьабила – шуазарго малаик витIила жидер ярагь лебалал ва рагьуе гьунар бугел.

بَلَىٰ إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ هَٰذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آفَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ ﴿١٢٥﴾

126. ТIадегIанав Аллагьас **جَلَّ جَلَّالَهُ** гьаб кумек нуже гьабичIо нуже рохел бицун гурони: нуж рагьда чIезе ва лъутунгутIизе.

وَمَا جَعَلَ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ ۗ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١٢٦﴾

Тушманасул боял гIемерал ругониги раклI паракхат гьабун ва хIалхьон руклине. Ва амма рагьуль квербакъи, жиндир гуч бергьарав ва жиндир тадбиризуль хIакимияв Аллагьасдалъун гурони гьечIо. Нужеда раклIалде ккоге нуж гIемерал рукулун, яги малаикзабаз кумек гьабун нуж бергьина абун.

127. ТIадегIанав Аллагьас **جَلَّ جَلَّالَهُ** гьаб тадбир гьабуна: (нуж рагьде рахьинари ва нуже квербакъи гьабиги) Аллагьасде инкар ккурал гIадамазул цо кьокьа

لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْتَسِبْهُمْ فَيَنْقَلِبُوا أَحَابِيَةً ﴿١٢٧﴾

гьалаг гьабизе гIоло, гьезул гIемерисел чIван, асир гьарун ва мушриказул мугьчIвайльун бугеб цо кьуват хвезабизе: гьсб

къуватги къурайшиязул боял руго. Ва гьел мушрикал рагъда къезарун, лъутизарун, гъезул щин бахъизабизе ва мурадазда швечлого, члорого хутлараллъун гъаризеги.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мушриказе гьединаб инжитаб кьей гъабуна Бадроялда рагъ ккараб мехаль: гъезул лъабкъоялда анцлго цлар бугел церехъаби чвана ва гьедигланго асирги гъаруна. Гьеб рагъуль тладегланав Аллагъас ислам тладеглан гъабуна ва ширкги мушрикалги глореглан гъаруна ва рагъуль квербакъи Аллагъасдалъун буклин мухланго бихъизабуна.

128. Ухлудалда рагъ гъабулаго, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул цо ца бекизабуна ва гъесул

يَسْ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ
أَوْ يَعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٢٨﴾

гьумералда ругъун швана. Лъавудаса ун

глордов ккезе гларарлъана хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъес абуна:

«Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хлакъаб диналда жал ахлулев аварагасе гъаб къварилъи гъабураб къавмалде лъиклаб кьо бихъилищ?» – абун. Хладис имам Бухарияс бицана. Цинги Аллагъас гъаб аяталъул авалалда бугеб рагли рещтине гъабуна:

«Дуда кодоб ва дур ихтияралда щибго жо гъечло Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Лагъзадерил тадбир гъаби Аллагъасул амру буго, дуда тладаб жо буго гъеб халкъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде ахли. Мушриказул исламалда рачларал гладамал Аллагъасе бокъани тавбо къабул гъабун тласа лъугъун тела. Исламалда рачинчлого чларал капурзабазе глазаб гъабила ва жал гъалаг гъарила. Гъезие глазаб гъаби хлакълъун бугелъул гъезул зулмуялда данде жазаълъун.

129. Тладегланав Аллагъасул мулк буго зобал ракъал ва гъезда жаниб бугеб кинабго махлукъат. Аллагъас жиндие бокъарав чиясул мунагъал чурула, гъев тавбо гъабиялда гъесизавун ва жиндие бокъарав чиясе глазабги гъабула гъев купру-ширкалда тун ва гъеб гламалалда хвезеги гъавун. Хлакълъунго Аллагъ жинца мунагъал чурулев ва жив муъминзабазда гурхлулев вуго.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٩﴾

130. Я гьал иман лъурал гладамал! Нужеца риба гъабун хларамаб боци кванаге щибаб мехаль рибаялъул къадарги тладе циклизабун. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хлинкъя жагъилияб

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَاتَأْكُلُوا الرِّبَا
أَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُقْلِحُونَ ﴿١٣٠﴾

заманаль букIараб, шаргIалда данде кколареб гIамал гьабизе. Нужеде хьул буго Аллагьасда мутIигIлъун хIарамаб жо тани гьес хира гьарурал, бахьибугел гIадамаллъун нуж рукIинин абун.

ГIарабиязул гIадат букIана цо чияс налги кьезе мех шварабго гьесда абулеб: «Дир налги кье, яги тIаде налгиги цIикIкIизабун заманги халат гьабун тела»- абун. Налги кьезе рес гьечлев чи гьеб хIарамаб шартIалда разильize кколаан ва гьадин, щибаб мехаль тIаде цIикIкIизабун, кIудияб налгиялде гьоркье кколаан. Гьаб хIарамаб пища гьабугеян муъминзабазда лъзабун рещтIизабун гьаб аят. Рибаялъул киналго кьагIидаби хIарамал руго ва риба лъугин мурадалда гьабулеб хIиллаги хIарамаб буго. Риба абураб рагIиялъул магна буго тIаде жо цIикIкIин, дагьаб жо гIемерлъи. ШаргIалда риба буго цо чияс цогидасухье боцIи кьей, гьеб боцIи тIаде жо лъун, цIикIкIизабун нахь буссиаби шартI гьабун. Гьадиаб мурадалда боцIи кьей ва боси кIиябго хIарамаб буго. Гьалда гьоркьобе уна гьаб заманаялъ банкалдаса кьарзалъе гIарац босиги, тIаде процентал лъун нахь кьезелъун.

131. Нуж хIинкья муъминзаби, Аллагьас وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٣١﴾
 капураб кьавмалъе кьачIан,
 хIадурун бугеб жужахIалда кколеб
 гIамал гьабизе.

132. Нуж Аллагьасдаги гьесул وَاطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾
 аварагасадаги мутIигIлъе ва
 шаргIалда рекьараб гIамал гьабун хьваде. Гьедин нуж хьвадани
 Аллагь нужеда гурхIула ва нуже лъикIаб ахиратги букIуна.

133. Нужеца хехлъи гьабе я гьал * وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ
 муъминзаби, Аллагьас وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ
 мунагьал чурулел ва гьев нужеда
 гурхIулел лъикIал гIамалал гьариялда. أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾

Ва алжаналде нуж лъугьунеб гIамал
 гьабизеги, жиндир гIатIилъи ва кIодолъи зобал-ракьал тIиритIун
 гIодор лъуниги гьездасаги кIудияб, ва Аллагьасдаса хIинкьарал
 гIадамазе хIадурун бугеб.

134. Аллагьасдаса الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ
 гIадамал руго жидеца Аллагь разильи وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ
 тIалаб гьабун напакья ва садакья عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾
 кьолел, жал рес-махIалда ругониги,

мискинго ругониги, цо къварилгъиялда ругониги, рахIат-лазаталда ругониги. **Ва Аллагъасе гIоло ццим къунчIулел, щидеае бокъараб гъабун гIадамаздаса рецIел босуларел. Жудее къварилгъи, зарал гъабурал гIадамалги гIаса лъугъун толел.**

ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّ жиндие лъикIал гIадамал рокъулев вуго. Аллагъасул лагъзадерие лъикIлгъи гъабулел гIадамал руго гъел, Аллагъасе جَلَّ جَلَّ рокъулел, лъикIал гIадамал.

Гъаб хирияб аяталда жаниб муъминзаби цоцазда гурхIел-рахIму бугел рукIизе ккей бицунеб буго. Аллагъас جَلَّ جَلَّ лъикIаллъун рикIкIун руго жидеца цогидазе лъикIлгъи гъабулел гIадамал. Гъальул хIасилги букIуна гIадамазда гурхIуларел, жидеца гъезие лъикIлгъи гъабуларел гIадамал лъикIал чагIи гъечIин абураб.

Цо хIадисалда буго: *«ГIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَّ абула: я дир лагъ, дур ццин бахъараб мехаль дуда дун ракIалде цIва. Дир ццин бахъараб мехаль дида мунги ракIалде цIвезе вуго ва гIазаб гъабизе хIакълъарал гIадамазе гIазаб гъабулеб мехаль дица мун хвасар гъавизе вуго»* – абун. ХIадис ибну абиХIатимица бицана.

Жинда Алагъ разилъаяв Абугъурайратидасан бицараб хIадисалда буго: Алагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *«Нужер гучав, къуватав чи гъечIо жив речIахъун бергъунев чи. ХIакълъияв гучав ва къуватав чи вуго жиндир ццин бахъараб мехаль гъеб ццин гъукъизе кIолев ва жиндир напсалда тIад ихтияр гъабулев чи»* – абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIабдуллагъ ибну МасгIудидасанги хIадис бицана: Аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна:

«Нужер щив вугев нужерго боцIи цIикIкIун бокъулев нужер ирс босулесул боцIиялдаса?» – абун. Нижеца абуна: *«Я расулуллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Ниж киназего нижерго боцIи цIикIкIун бокъула»* – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв Аварагас абуна: *«нужеда лъай, нуж киналго руго нужер ирс босулесул боцIи нужее бокъулеллъун. Дур боцIи буго мун чIаго вукIун Аллагъасул جَلَّ جَلَّ нухда къураб жо. Дуца нахъе тараб жо кинабго варисасул боцIи буго»* – абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Ай инсанас жиндир боцIилгъун рикIкIуна жинца данде гъабун, нахъе цIунун бугеб боцIи, амма хIакълъикъаталда гъеб буго варисабазул боцIи.

Цоги хIадисалда буго: *«Жиндир ццин тIубазе ресги букIаго гъеб ццим бахчарав чиясул Аллагъас جَلَّ جَلَّ ракI иманалгъул цIезабула ва божилгъиялгъулги цIезабула»* – абун, ай гъев божаравлъун гъавула

погидаз жиндие зарал гъабиялдаса. Х1адис ибну Жаририца бицана.

Цоги х1адисалда буго: «*Лъабго жо буго дун жидее гъоркъе ч1олел* (дун гъедун дица бицунеб):

Садакъаде къунин абун боц1и дагълъуларо.

Г1адамаздаса т1аса лъугъарав чи Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ t1адег1ан гъавула.

Аллагъасе х1еларав, г1одовег1анлъарав чи Аллагъас t1адег1ан гъавула» – абун. Х1адис имам Муслимица бицана.

Цоги х1адисалда буго: «*Жив Г1адамазда гурх1ун гъездаса т1аса лъугъарав кинавго муъминчи алжаналда лъугъизе вуго» абун.*

Аллагъас ниль г1адамазе лъик1лъи гъабулел лъик1ал г1адамаздаса гъареги.

135. Гъединго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهٗ

х1инкъарал г1адамал руго, жидеца

по квешаб г1амал гъабураб мехаль ва

гъелдалъун жидер напсал мунагъалде

ккараб мехаль, жидеда Аллагъ

рак1алде шолел ва тавбо гъабун Аллагъ

جَلَّ جَلَّالَهٗ т1аса лъугъин г1алаб гъабулел.

Жив т1аса лъугъунев ва жинца мунагъал чурулев Аллагъ гурев

цоги щивго гъеч1о.

Гъел муъминзаби мунагъ гъабиялда т1ад ч1оларо ва жудеда гъел

г1амал къабих1аб, х1арамаб бук1ин лъараб мехаль гъелдаса тавбо

гъабун руссуна ва Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهٗ т1аса лъугъин, мунагъал рахчи

гъарула.

Г1адег1анав Аллагъ жив гурх1улев, жинца мунагъал чурулев вуго

ва лагъадерил мунагъал, г1асилъаби киг1анго к1удиял ругониги,

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ гурх1ел ва ц1об-рах1мат г1орхъи гъеч1елб, нахъаса

къот1и гъеч1елб буго. Мунагъал гъарурав чи Аллагъасул гурх1елалдаса

хъул къот1ун ч1еч1ого, Аллагъасда х1елун, жиндир мунагъазда

рек1екълъун ва т1ок1аб мунагъ гъабиларо абун Аллагъасда вуссараб

мехаль, Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ гъев лагъасдаса т1асаги лъугъула ва

жегиги гъесул квешал г1амалал лъик1аллъун, гъесие ахираталда кири

шолеллъун хъвала.

136. Гъал церехун рицарал муъминзаби

руго жидее Аллагъасул рахъалъан

бугеб жазаъ мунагъал рахчи бугел

ва жидее ахираталда алжаналги

ругел, гъезда жаниса бат1и-бат1иял

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَجْشَةً أَوْ ظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا
لِنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ
يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾

أُولَٰئِكَ جَزَاءُ هُمْ مَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ
وَجَنَّتْ تَحْيَىٰ مِنْ تَحْتِهَا إِلَّا نَهْرٌ خَالِدٌ فِيهَا
فِيهَا وَيَعْمَرُ أَجْرَ الْعَمَلِينَ ﴿١٣٦﴾

нигІматазул гІорал чвахулел ва жал даимго рукІинелъун гьел алжаназуль лъугъизарулел. Аллагъ-авараг разилъи гІалаб гъабун, ахираталда иман лъун, шаргІалда рекъон гІамал гъабун хъвадарал гІадамазе бугеб цІакъ лъикІаб жазаъ буго гъаб алжан.

137. ХІакълъунго нужеда цере рукІарал умматазул асар ва нух нужеда лъалеб буго. жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аварагзабиги, гъез малъараб динги къабул гъабичІеб мехаль Аллагъас

قَدَحَاتٍ مِّن قَبْلِكُمْ سُنَّتٌ قَبِيرَةٌ
فِي الْأَرْضِ فَأَنْظِرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُكَدِّبِينَ ﴿١٣٧﴾

гьел гъалаг гъарун, гъезул асло ва насло гІагІизабуна. Нуж гъаб ракъалда гІад хъваде, нужерго даран базаралъе ва цогидал къваригІелазе ва нужеца пикро гъабе ва вагІза босе гъалаг гъарурал умматазул нахъе хугІарал чІунтарал росабазул: кинаб ахир букІараб Аллагъги аварагзабиги гьереси гъарураб къавмалъул. Бищунго дунялалда ракІ гъураб, гьелда хІалхъараб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъалаг гъаруна, ва ахираталда гъезие жужахІги букІине буго.

138. Гъаб хирияб Къуръан жинца гІадамазе кинабго жо баян гъабулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам буго, ва гІадамал хІакъаб диналда гІоритІулеб нурги буго. Ва Аллагъасдаса хІинкъулел муъминзабазе вагІза-насихІатги буго.

هَذَا آيَاتٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ
لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾

139. Нуж Аллагъасул диналъе гІоло жигъад гъабизе загІипаллъун рукІунге ва нужеда къварилъи шванин абун пашманлъун хІакъаб нухдаса нахъе къаге. ХІакълъунго нуж капураздаса бергъине руго ва гъезда гІадги рукІине руго. Нуж хІакъикъияб иман лъурал ратани гъаб хІукмо нужеда лъай ва нуж жигъад гъабизе хІинкъуге.

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

140. Нужеда ругънал шун ругони, нужер гІадамалги чІван ругони, гъебго жо мушриказеги лъугъана: гъезулги гІадамал чІвана, гъездаги ругънал лъуна. Гъадианаб къагІида буго Аллагъасул хІукму-къадар билълъиналъул: дунялалъул къоял руго цин гъазие бергъенлъи букІунел, цинги дозие бергъенлъи

إِن يَمَسَّكُمْ فَرَحٌ فَقَدِمَسَّ الْقَوْمَ فَرَحٌ
مِّثْلُهُ، وَتِلْكَ الْأَيَاتُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ
وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ
شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٠﴾

бук1унел. Нужееги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ бергъенлъи къела ва нуж къезеги бегъула.

Гъадин х1албихъун Аллагъас бат1а гъарула унго-унгоял муъминзабиги мунапикъалги. Ва Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие рокъарал муъминзабигъазаваталда рук1адго шагъидзабилъун гъарула. Гъеб Аллагъасул к1удияб ниг1мат буго. Аллагъасе ц1акъ рокъуларо жидеца купру-ширкалдалъун ва нипакъаялдалъун зулму гъабулел г1адамал. Гъел зулму чаг1аздаса руго Ух1удалде рагъде рач1 араб мехаль гъениса г1адамал нахъе рачарал мунапикъзаби.

141. Гъаб цебе рехсараб х1албихъи Алалагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъабула х1акъикъиял муъминзаби раг1а рахъизе, гъезие ажру-кириги ц1ик1к1ине ва капураб къавмги гъалаг гъабизе.

وَأَيُّ مَخَصَّصَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَيَمَحَقَ
الْكَافِرِينَ ﴿١٤١﴾

Бергъенлъи цвараб мехаль гъез пасалъи ва ч1ух1и г1емер гъабула ва гъеб сабаблъун жидеда т1ад гъалаг гъариялъе сабабги бач1ула.

142. Нужеда рак1алдейищ кколеб я гъал муъминзаби, нуж алжаналда лъугъинин абун ва Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужер х1албихъиги гъабиларин абун,

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ
الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمِ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٢﴾

Аллагъасул нухда гъазават гъабулел, гъеб нухда къварилъи, зах1малъи баччулел, гъелда сабро гъабулел муъминзабиги лъазариларин абун.

Ат1абари абулел г1алимас абун: гъаб аяталъул маг1на буго нужеда рак1алде кколеб буго я Мух1аммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асх1абзаби, нуже Аллагъасул хиралъи ва ажру швелин абун, нужеда Аллагъас рихъизарич1ого гъесул нухалда гъазават гъабулел ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ г1оло жидеда шварал къварильабазда сабру гъабулел г1адамалги.

143. Х1акълъунго нуж рук1ана рагъ гъабизе бокъун ва шагъидлъун рахъизе бокъун, нужеда тушман данде ч1валелде ва рагъул зах1малъи бихъилалде щерекун. Ва нужеда гъеб хвелги бихъана; нужер вацал ч1валаги бихъана ва нужгоги ч1ваялда г1агарлъун рук1ана.

وَلَقَدْ كُفِّرْتُمْ تَمَتَّتْ الْمَوْتِ مِنْ قَبْلِ أَنْ
تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿١٤٣﴾

Гъаб аят рещт1изабун рагъдаса нахъе арал г1адамазда г1айиб ч1ван. Гъалъул маг1наги буго. Нуж рукъор г1одор ч1ун ругеб мехаль гъазаватги, шагъадатги бокъун, гъелда хъул лъун к1алъалел рук1ана. Амма рагъде рач1индал ва шагъадат швезе ресги лъугъиндал, нуж

рагъул майданалдаса лъутун ана.

144. Гъаб аят рещтIизабуна
УхIудалда шайтIаналь «МухIаммад
чIвана» абун ахIидал, ва жинца
аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьумералда
ругъун гъабурав Ибнукъамиат абулев
мушрикас «дица авараг чIвана»- ян
абидал. Гъаб хабараль гIемерав
чиясулъ шаклъи ва хIинкъи рехана. Мунапикъзабацаги
абуна: «МухIаммад чIван ватани ниль цебесеб диналде
руссизе ккела»-абун. Цинги тIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ аят
рещтIизабуна:

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ
الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى
أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَقْلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَЛَنْ يَضُرَّ
اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾

МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьечIо Аллагъасул расул гурони. Гьединал
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расулал цереги рукIана. Гьел расулал цоял чIван,
цоял унтун хвана ва гъав расулги жив хвезе бегулев вуго. Гъав
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ унтун яги чIван хвараб мехаль нуж исламияб
динги рехун тун нужерго ширкалдейишца руссине ругел? Гьедин
исламияб диналдаса руссарал гIадамаз Аллагъасе щибго зарал
гъабуларо: гьельгул къварилъи, балагъ ва ахираталда жужахIалгул
гIазабги гьезие (диналдаса руссаразе) букIине буго.

ТIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ алжанальул нигIматаздакъун жазъ
гъабизе буго жидеца гьесул нигIматазда шукру гъабурал ва
шайтIанальул, мунапикъзабазул хабаралда нахъ рильгьинчIого
Аллагъасул диналъе гIоло рагъуль чIчIарал асхIабзабазе.

АбунужайхI رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхIабас бицана:

«УхIудалда Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг лъукъун вукIадго
ва гIадамазда гьоркъоб авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ чIван вуго абураб хабарги
букIадго, цо мугъажиразул асхIаб тIаде цвана жиндир бидул
хIоринив гIодов ккун вугев ансариясде. Мугъажирас абун: «Дуда
рагIанищ Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг чIван вуго абураб
хабар?» – абун. Цинги ансарияс абун: «авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ чIван ватани,
гьев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда тIад къараб амруги тIубан, нильехъе динги
щвезабун ун вуго. Гъанже нуж рагъе нужер дин цIунун» – абун. ХIадис
Байгъакъияс бицана.

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабиялда тIад чIей гъабурал, гьесул диналъе
гIоло жал рагъарал, чIаго вукIадго ва хун хадувги хирияв МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасда нахъги рильгьарал муъминзаби руго «жудеца
шукру гъабулел» абун Аллагъас жудер хIакъальгуль абурал.

Шукру гъаби абураб рагIияльул магIна буго жиндие гъабураб лъикIлъи

лъан, гьелдаса вохун, жиндие лъиклъи гьабурав чиясе рагIиялдагъун яги гIамалалдагъун жив вохун, разилъун вукIин бихъизаби.

Нилъеца Аллагъасе ﷺ шукру гьабизе тIадаб бишунго кIудияб нигIмат буго ниль гьев лъалел, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасда нахърилъгъарал умматалдаса гъари. Гьелда хадубги кинабго жо Аллагъасул ﷺ рахъалъан бугеб нигIмат буго: сахлъи, ризкъи, бихъи, рагIи, гIакъло, мацI лъай ва цогиги гIемерал нигIматал. ХIатта унтикъварилъиги муъминчиясе нигIмат буго: гьеб жинда Аллагъ ракIалде швезавулеб, тавбо гьабиялде, гIибадат цикIкIизабиялде вачунеб сабаб бугельул.

145. Цониги напс холаро Алагъас ﷺ **жиндие бихъизабураб заман** тIубан хадуб гурони. Аллагъас шибаб напсалъе бугеб гIумро хъван, къадар гьабун хIадурун буго ва гьелъие шибго цебе яги нахъе бахъи букIуларо. ЧIван хварав чиги жиндир гIажал шун хварав вуго, рокъов бусада вегун хваравги жиндир гIажал шун хварав вуго.

Гъаб аяталдаса мурад буго муъминзаби Аллагъасул диналъе гIоло гъазават гьабиялде гьесизари ва гьезул ракI парахат гьаби. Тушманасда данде чIвай ва гьесда рагъ гьаби гьезие гIемераб ажро-кири бугеб букIин бичIчIизаби ва рагъуль гIахъалъгъарав чиги холаревлъи бицин, жиндир гIажал шун гурони. ХIинкъиялъ гIумру халат гьабураро, бахIарчилъиялъ гIумру къокъги гьабураро. Аллагъасул ﷺ къадар нахъчIивазе кIоларо кигIанго жив цIунарав чиясадаги. Жиндие бихъизабураб заман лъугъун гурони инсан холаро, кигIан кIудиял хвалда хIинкъгъарал балагъал тIаде рачIаниги ва рагъуль, тушбабазул мухъиль жанив лъугъун жив вагъулев вугониги.

Хадубги тIадегIанав Аллагъас ﷺ абулеб буго: «**Шив чи вугониги дунялалъул чIаголъи тIалаб гьабун, гьелъие гIоло хъвадулев, дица гьесие гьеб къела ва амма гьесие ахираталда ажро букIинаро-абун.** Гъаб рагIи абуна рагъуль бергъун гъанимат (давла, бечелъи) швей бокъарал гIадамазда: Гъаб дунял нилъеца тIалаб гьабизе кколеб ва жиндие гIоло яхI бахъизе кколеб жо гьечIо. Аллагъас дунял лъикIасеги квешасеги къола.

Цинги тIадегIанав Аллагъас ﷺ абуна: «**Ахираталъул ажро-кири бокъун, Аллагъ ﷺ разилъи бокъун, хъвадулев чиясе дица гьебги къола.** Ва Аллагъасул нигIматал лъан, гьездаданде шукру гьабулел

وَمَا كُنَّا لِنَفْقِسَ أَنْ تُمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ
اللَّهِ كَتَبْنَا مُؤَجَّلًا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا
نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ
مِنْهَا وَسَعَىٰ الْجَزِيلُ ﴿١٤٥﴾

гIадамазе дица хIисаб гьечIого лъикIлIъи цIикIкIизабила ва ахираталда лъикIаб жазагIи гьабила» – абун.

146. Аллагьасул ﷺ аварагзаби гIемер руго Аллагьасул диналье гIоло жигьад гьабурал ва гьелгун цадахь Аллагьасдаса хIинкьарал муъминзаби ва гIалимзабиги

وَكَيْفَ أَتَى مِنَ النَّبِيِّ قَاتِلَ مَعَهُ وَرِيثُونَ كَثِيرٌ
فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا
وَمَا أَسْتَكْبَرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٦﴾

жигьадалда рахьарал. Гьездаги рагьуль захIмалъи кьварилъи бихьана, цо-цоял чIвана, цогидал лъукьана. Ва амма гьел хIинкьичIо ва гьел загIип гьаричIо Аллагьасул нухда жидеда щвараб кьварилъияль ва тущманасда цере гIодорегIанлъичIо, гьесдасан гурхIел гIалаб гьабичIо. ГIадегIанав Алагьасе ﷺ жидеца сабро гьабулел гIадамал рокьула гьазаваталда рахьараб мехаль ва диналда халкъ ахIун дагIват гьабулел мехальги.

147. Дол аварагзабаз ﷺ ва гьелгун цадахь Алагьасул ﷺ диналье гIоло рагь гьабулел муъминзабаз, гьез бахIарчилъиялда рагь гьабигун ва иманальулги, динальулги кьуват букIингун цадахь, Аллагьасда хIелун абулеб букIана: «я

وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا
وَأَسْرِفَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا
وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٧﴾

нижер БетIергьан Алагь ﷺ! Дуца нижер мунагьал чуре, дуе гьабулел гIибадатальуль нижедаса ккараб кIвахIаллъи, жагьаллъиги гIаса лъугьун те. Дуца ниж рагьуль майданалда чIезаре, дурги нижерги тущманасда рагьулеб мехаль; нижер рекIель хIинкьи рехун гьаниса нахье руссизе тоге Алагь ниж. Дуца нижее квербакъиги гьабе купру- ширкальул кьавмалда гIад бергьенлъи босизе» – абун.

148. ГIадегIанав Аллагьас ﷺ хIакьикъиял муъминзабазе дунялалъул лъикIлIъи кьуна: тущбабазда гIад бергьенлъи

فَقَاتِلْهُمْ وَاللَّهُ تَوَّابٌ أَلَدِّينَا وَحَسَنَ تَوَّابٍ
الْآخِرَةِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾

къуна. ГIемераб гьанимат-давлагIи къуна, кьадро кIодолъи, гIадегIанлъиги къуна ва тущбабазул ракъал рахьун, гьениб Аллагьасул дин гIибитIизабуна. Ахираталда гьезие гIемерго кIудияб ва берцинаб лъикIлIъи букIизе буго, нигIматазул алжаналги Алагь разилъиги букIине буго. ХIакьлъунго Алагь ﷺ лъикIаб гIамал гьабулел гIадамал рокьулев вуго. Жидер ниятги бацIцадал, гIамалги берцинал муъминзаби

рокъула Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ.

149. Я гьал иман лъурал гIадамал!

Нуж гIенеккани капурзабаз бицунеб

хабаралда ва мунапикъзабазда

нахъги рилълъани, гъез нуж хIакъаб

диналдаса руссинарун купру-ширкалда

рачине руго ва нуж Аллагъас гIоритIун рукIун хадур цIакъго

чIорого хутIараллъун лъугъизе руго:

иманги бичун купру босиялдаса кIудияб дараналъуль къей щибха букIинеб?

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абуна гъаб аят рещтIиналъе сабаб буго: УхIудалдаса нахъе руссун хадурги мунапикъзаби гаргадана: «Гъав чи хIакъав авараг вукIаравани гъасда ругъналги щвелароан, гъасул асхIабзабиги чIвалароан, нуж нужерго цебе букIараб диналде русса» – абун.

ГIадегIанав Аллагъас цебехун араб аят рещтIине гъабуна ва хадубги абуна:

150. Гъал купарал ва мунапикъзаби нуже

лъикIлъи бокъарал гIадамал гъечIо.

ГIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер тадбир

гъабулев ва нуже квербакъулев ва гъев

квербакъулезул бищунго лъикIавги вуго. Гъев Аллагъасде иман

лъурал гIадамазе цоги щивго кумекчи ва гIакъло кьолев чи

къваригIуларо.

151. Дица капурзабазул рекIелъе

хIинкъи рехизе буго гъез Аллагъасде

ширк гъабун цоги жоялъе гIибадат

гъаби сабаблъун, гъеб ширк гъабиялъе

жиде щибго гIилла хIужжаги гъечIого,

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб ширк гъабиялде

ахIулеб аяти рещтIизабичIого. Ахир

гъел руссунеб бакIги жужахI букIине буго. ЦIакъ квешаб чIолеб

бакI ва руссунеб бакI буго гъеб жужахI купру-ширкалдакъун

зулмо гъабурал гIадамазе.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хIадис буго:

«Аллагъас дие квербакъи гъабун буго моцIалъ рилълъун унеб нухалъ рикIклад рукIадго купаразул рекIелъ хIинкъи рехизе гъабун» – абун.

ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана. Дуныалда гъаб хIинкъи буго ва

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِنْ تَطِيْعُوْا

الَّذِيْنَ كَفَرُوْا يَرُدُّوْكُمْ عَلٰى

اَعْقِبِكُمْ فَتَنْقَلِبُوْا خٰسِرِيْنَ ﴿١٤٩﴾

بَلِ اللّٰهُ مَوْلٰىكُمْ وَهُوَ خَيْرُ

التَّصْرِیْتِ ﴿١٥٠﴾

سَنَلْقٰى فِىْ قُلُوْبِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا الرَّعْبَ

يَمَّا اَشْرَكُوْا بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهٖ

سُلْطٰنًا وَّمَا وٰدَهُمُ النَّارُ وَيَشْسُ

مَثْوٰى الظّٰلِمِيْنَ ﴿١٥١﴾

ахираталда г1азабги буго Аллагъасул тушбабазе.

152. Х1акълъунго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже квербакъила абун гъабураб къот1и т1убазабуна: Аллагъасул изнуялдалъун нужеца капурал ч1валел рук1ана ва нужер хвалчабаз лъилъараб хур г1адин тушбаби г1одореги ралел рук1ана. Цинги нуж х1инкъун риххана, ва маг1арда г1ад ч1ун рук1арал ч1ор реч1чулел рагъухъабиги гъениса нахъе рач1ана ва нуж аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амруялдаги г1асилъана.

وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ:
إِذْ نَحَسُونَهُمْ بِأَذْنِهِ حَتَّى إِذَا
فَإَسْلَمُوا وَتَنَزَّعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ
مَنْ بَعْدَ مَا أَرْسَلَكُمْ مَا تُحِبُونَ
مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ اللَّهُ نِيَا وَمِنْكُمْ
مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ
لِيَنِتَّلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ
وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас кликъоялда анц1го ч1ор реч1чулев асх1аб лъун вук1ана Ух1уд мег1еральбул г1асияб рахъалда, гъезда т1ад Г1абдулагъ ибну Жубайр رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ амирилъун тун вук1ана. Гъал асх1абзабазда амру гъабун бук1ана нуж гъеб бак1алдаса нахъе рач1унге муъминзаби бергъунел ругониги яги къолел ругониги абун. Гъал асх1абзабаз жидер бак1 теялда г1айиб ч1валел буго гъаб аяталда жаниб.

Т1адег1анав Аллагъас абулеб буго **Нужеца аварагасул** صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амруялда г1асилъи гъабуна нуже бокъулеб жо бихъараб мехаль. капурзаби х1инкъун лъутулел рихъараб мехаль. **Нужеда гьоркъор руго дунялалъул маг1ишат бокъарал г1адамалги.** Гъел руго мег1ерги тун гъаниматалда хъуллъун нахъе рач1арал г1адамал. **Ва нужеда гьоркъор руго ахират бокъарал г1адамалги.** Гъел руго Г1абдулагъ ибну Жабиргун цадахъ маг1арда ч1арав анц1го асх1аб, жидеда Аллагъ разилъаял, гъел киналго асх1абзаби шагъидлъана гъеб маг1арда рук1адго.

Цинги Т1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж нахъе руссизаруна ва капураздаса лъутизаруна нужер иманалъул х1албихъизе. Аллагъ нужеда т1асаги лъугъана гъеб г1асилъи ккун бук1аниги. Т1адег1анав Аллагъасул гурх1ел, ц1об бук1инч1ебани муъминзабазда жегиги ц1ик1к1ун къварилъи цолаан. **Х1акълъунго Аллагъ** جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабазе ц1обал г1ат1идав вуго ва гъезие хиралъи, к1одолъи къолев вуго.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнумасг1удидаса х1адис бицана: «Ух1удалда рагъулеб мехаль муъминал руччаби рук1ана асх1абзабаз лъукъарал муширикал жидеца хвезарулеллъун. Гъеб къоялъ дица гъа гъедун

букIарабани нижеда гьоркьов цониги чи гьечIин жиндие дунял бокъарав абун, дида кколаан дир гьа битIараб букIилин абун. Дида лъалеб букIинчIо нижеда гьоркьор дунял бокъарал чагIи рукIин, тIадегIанав Аллагъас ﷻ гьаб аят рещтIинегIан: «Нужеда гьоркьор руго жудее дунялалъул магIишат бокъарал гIадамал» – абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

153. Нужеца ракIалде швезабе я гьал муъминзаби, нуж капурзабаздаса лъутун магIардехун унеб гIуж, цояв цоясдаги валагъичIого, цоцазе кумекги гьабичIого. Нужеда хадув ахIдолев хирияв аварагги ﷺ вукIадго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гьезда ахIдолев вукIана: «Дихъе рачIа я Аллагъасул лагъзал, дун Аллагъасул расул вуго, нужер тIад руссун рачIаразе алжан буго»- абун.

Амма нуж жеги хехго лъутун унеб рукIана. **Нужее Аллагъас цоялда хадув цогиги ракI къварилъи, пашманлъи тIаде биччана:** рагъда нуж риххун лъутун инальул, авараг чIвана абураб хабаралъул, гьанимат швечIого хутIиялъул, тушман нужедаса тIадегIан магIарде вахинальул къварилъиги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: « я дир Аллагъ! Гьел капуразе нижедаса тIадегIан рукIине ихтияр гьечIо» – абун.

ТIадегIанав Аллагъас муъминзабазда гьал пашманлъаби рихъизаруна: **жидехъа борчIун араб гьаниматалда гьезул ракI бухIичIого букIине ва гьезда шварал ругъналги риха-хичиги бигъаяб жолъун бихъизе.** ХIакълъунго Аллагъ ﷻ **нужеца гьабулеб жо жинда лъалев вуго:** нужер Аллагъасе гIоло вагъаравги, риялъе гIоло вагъаравги лъала БетIергъанасда.

154. Цинги тIадегIанав Аллагъас ﷻ нуж гьеб пашманлъи-къварилъиялда рукIадго, нужеда тIаде макъу биччана, нуж хIинкъичIого рукIине сабаблъун. Гьеб макъуялъ нужер цо къокъа гьапул гьабуна, ай хIинкъарав чиясда макъу бачIунаро, Аллагъас гьал муъминзабадул хIинкьи тIаса инеабун

إِذْ تَضَعُوتَ وَلَا تَأْتُونَ
عَلَىٰ أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ
فِيٰ أَحْسَنِ مَقَامٍ قَائِمًا كَيْفَ عَمَّا
بِعَمَلِكُمْ لَا تَحْزَنُوا عَلَىٰ
مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ
وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُم مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا
يَغْتَشَىٰ طَائِفَةٌ مِّنكُمْ وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ
أَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ
الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَل لَّنَا مِنَ الْأَمْرِ مِن شَيْءٍ
قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ مَا لَا
يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كَان لَّنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا

гъзда макъу щвезабуна.

Жинда Аллагъ разильаяв Анас асхIабас
 абу тIалхIатидаса хIадис бицана; гъес
 абуна:

«УхIудалда рагъул мухъазуль рукIаго
 нижеда макъу щвана: дир кодоса хвалчен
 бортун унаан ва дица кодоб босулаан,
 гъадин чанго нухаль бортана дир квералдаса хвалчен дунги гъапуллъун»

– абун. ХIадис имам Бухарияс магъази тIехьалда бицана.

Хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бицунеб буго гъаб макъу щвей Аллагъасе
 гIоло жал рагъулел муъминзабазе букIин, ва мунапикъзаби добго
 хIинкъиялъуль хутIараблъи. Цоги къокъа букIана жидер напсазул
 ургъалида бугеб, рекIел хIинкъиגי жегиги щикIкIараб. Гъал
 мунапикъзаби Аллагъасда щакдарулел руго ва гъезул ракIазуль
 квешал пикраби хIалтIулел руго.

Ибнукасирица абуна: гъал мунафикъазда ракIалда ккана гъаб бакIалда
 мушриказ бусурбабиги тIагIинарулин ва исламалъул ишги тIубанго
 тIагIун унин- абун. Гъедин ракIалде ккола жагъилал гIадамазда,
 цо къварилъи бачIараб мехаль гъезда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIочола, цинги
 Аллагъас гъелги кIочон тола.

Гъал мунапикъаз абулеб буго: «Нижехъ бугеб ихтиярго щиб
 бугеб?» – абун. Ниж гъаб рагъулье рачана нижее бокъичIого, нижерго
 ихтияралда тун рукIаралани ниж гъанире рачIине рукIинчIо» – абун.
 Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Кинабго амру Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кодоб
 буго ва гъеб Аллагъас жиндие бокъухъин билълъызабула» – абун.

Гъал мунапикъаз две загъир гъабулеб гуреб, рекIель бахчараб жо
 буго. Щиб гъеб абун, гъез абулеб буго нижехъ ихтияр букIарабани
 ниж рагъдего рачIизе рукIинчIо» – абун. Ниж хIал гъабун рачана
 рагъде абулеб буго мунапикъзабаца. Дуца гъезда абе МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «нуж нугерго рукъзабахъ рахчун чIчIун рукIараланиги
 Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ чIвазе къадар гъабурав чи гъев чIвазе хъвараб
 бакIалде вачизе вуклана» – абун.

Аллагъасул къадаралдаса ворчIизе ва лъутизе бакI букIуларо.
 ГIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ УхIудалда муъминзаби рагъда къезариялъе
 хIикмат бицун абулеб буго: нугер ракIазуль бугеб жоялъул
 хIалбихъизе гъабуна дица гъаб ухIудалда ккараб иш: нужедаса
 хIакъикъиял муъминзабиги мунапикъзабиги загъир гъаризе ва гъел
 киналго гIадамазда гъазе. Ва нугер ракIалги рацIцIад гъаризе:
 тавбо гъабун, иман цIи гъабун Аллагъасде руссарал Аллагъас къабул

قِيلَتْ لَهُمْ أَفَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَدَ الَّذِينَ
 كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ
 اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحَّصَ مَا فِي
 قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٥١﴾

гъаризе. Тiадегiанав Аллагъ **جَلَّ جَلَالَهُ** нужер ракiазуль бугеб кинабго жо лъалев вуго ва щивасе жинда рекъараб жазабъ гъабулевги вуго.

155. Ухiудалда муъминзабазул ва мушриказул кiнго къокъа рагъизе данделъараб мехаль гъенисан мугъ бан лъутун арал нужер гъалмагъзаби, гъел руго шайтiаналь гiодоргiанлъиялде ккезарурал.

إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ
إِنَّمَا اسْتَكْبَرُوا الشَّيْطَانَ يُبَعْضُ مَا كَسَبُوا
وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٥٥﴾

Шайтiан гъезда тiад бергъинги гъез гъарурал мунагъал сабаблъун буго.

Гъел мунагъазул кiудиябги Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагасул амруялда хилиптъи буго: магiарда рукiарал чiор речiулел рагъухъабаз жидер бакi тей буго, гъеб бакi тоге абун аварагас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** амруги гъабун букiун. Хiакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَالَهُ** гъал муъминзабазда тiаса лъугъана. Хiакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَالَهُ** Жинца мунагъал рахчулев, жив гурхiулев, хiалимав вуго.

Лъикiал гiадамазул цояс абун: «Лъикiаб гiамалалда данде бугеб кири буго хадубги лъикiаб гiамал гъабизе тавпикъ гъаби. Квешаб гiамалалье гъабулеб жазабълун буго гъелдаги хадуб цогиги квешаб гiамал гъаби» – абун.

156. Я гъал иман лъурал гiадамал! Нуж капурзабазда рельеъун рукiунге, жудеца жудерго гъудулзабазул

хiакъальуль абулел, цо сапаралда ун рукiанин, яги гъазаваталда ун рукiани: «Гъал гъалмагъзаби нижеда аскiор рокъор чiун рукiаралани, гъал хвезеги рукiинчiо, чiвезеги

рукiинчiо» – абун. Гъадианаб батiулаб игiтикъад Аллагъас **جَلَّ جَلَالَهُ** гъезул рекiель лъун буго хварал чагiазда гъезул гiемерго ракi бухiизе.

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا
وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا
غُرُبَىٰ لَوْكَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا
لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَٰلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ
يُحْيِي وَيُمِيتُ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٥٦﴾

Гъал капуразул ракiалда бугеб хiалаль гъечiо иш. Тiадегiанав Аллагъ **جَلَّ جَلَالَهُ** вуго жинца хвезарулев ва чiаго гъарулевги. Нужеца гъабулеб кинабго гiамал жинда бихъулевги вуго Аллагъ. Загъираб гiамал бихъулеб гiадин батiинаб гiамалги бихъула.

157. Нуж Аллагъасул **جَلَّ جَلَالَهُ** диналъе гiоло рагъулаго шагъидлъун хваниги, яги рукъор рукiун хваниги, амма

وَلَيْنَ قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مِتُّمْ لَمَعْفَرَةٍ
مِّنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٍ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿١٥٧﴾

гъзаваталда ине бокъунги буклун, Аллагъасул дин тладеглан гъабиялда ниятги буклун. Гъаб хIалалъ хвел ва Аллагъасул рахъалъан бугеб мунагъал рахчиги лъикIаб буго нуже, гъаб дунялалда чIаго хутлун магIишат гъабулаян рукIиналдаса.

158. Нуж бусада регун рукъор хваниги, وَلَيْنَ مُتَمَرَّةً وَأَوْفَاتُمْ لِيَالِي اللَّهِ تَحْتَرُونَ ﴿١٥٨﴾
рагъул майданалда шагъидлъун хваниги,
ахир киналго Аллагъасде عَلَّامٌ لِّلْغُيُوبِ русине руго ва шивасе жиндир
гIамалазда рекъараб жазабъги гъабизе буго.

Гъаб амру гъадин бугельул нужеца тIаса бище нуж Аллагъасда гIагар гъарулеб ва гъев разилъи щолеб гIамал. Гъал гIамалазул бищунго лъикIаб буго ракъалда Аллагъасул дин букIиналъе гIоло гъзават гъаби. Гъединго буго дагIват гъабун диналда халкъ ахIиги, цогидаб исламияб диналъе мунпагIат бугеб гIамалги. Инсан Аллагъас عَلَّامٌ жиндие тIагIат-гIибадат гъабизе вижун вугельул, гъеб тIагIат бищунго Аллагъ разилъулеб гъаби лъикI буго. Инсан хвалие вижарав вугельул, Аллагъасул диналъе гIоло хвей тIадегIанаб даража макъам буго.

УхIудалда бахIарчилъи бихъизабурадаса вуго жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Назар асхIабги. Бусурбаби хIинкъун риххараб мехалъ ва мунапикъаз Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг чIванаян хабар тIибитIизабидал, Анасица абуна: «Я дир Аллагъ, дица гъарулеб буго, дуца гIузру къабул гъаби бусурбабаз гъабураб жоялдаса, ва дун вацIадав вуго гъал мушриказ гъабураб жоялдаса»– абун. Цинги гъев хвалченги бахъун унаго, СагIдо ибну МугIаз данде ккана, жинда Аллагъ разилъаяв. Анасица абуна: «Мун киве унев я СагIду! Валлагъи дие алжаналъул махI бачIунеб буго гъаб УхIудалда цебесан»–абун. Цинги гъев рагъулъе ана ва жив чIвазегIан вагъана. Мушриказ гъесул черх къотI-къотIун инжит гъабун букIана, щив вугеб лъалареб хIалалъ ва жиндир черхалда ункъогоялдасаги гIемер ругънал рукIана. Яц тIаде ячIун, гъелда Анас رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ лъана кIалдир ругел цабзаздальун. Аллагъас гъазул баракат нильеги цвайги ва нильги гъазда нахърегIизареги.

159. Аллагъас дур чорхолъе лъураб
гурхIел-рахIмуяб тIабигIаталдальун
мун дур асхIабзабадехун тамахлъана
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва дур амруялда
хилищлъи гъабуниги гъезда квешаб
рагIиги абичIо, рихунеб жоги
бицинчIо. Мун вукIаравани ракI

فِيمَا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لَيْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا
غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ
عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوْهُمْ فِي أَلْمَامِ فَإِذَا
عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

соглаб, щин хехав чильун, дуда асклосан асхлабзаби лъутун
инаан ва мун цохлого хутгилаан.

Мацлаль бицунеб жо хъачлаб, къабихлаб буклин ракл соглаб, тлабиглат
квешаб буклиналда тлорител гъабулеб буго. Аллагъасул свалат
салам лъеяв авараг гъал хъубал тлабиглатаздаса ваццлад вижана
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Мун асхлабзабздаса тласа лъугъа Мухаммад
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гъезул мунагъал рахче абун Аллагъасдаги гъаре,
дур умуразуль гъезулгун мушавараги гъабе. Цо амру гъабиялда
дуца къасд гъабураб мехалъ Аллагъасда таваккал тламул гъебги
гъабе. Хлакълъунго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ жинда таваккал тламулел ва
кинабго жоялъул гъесда божун руклунел гладамал рокъула.

Мухаммад Гали Сабунияс жиндир тафсиралда абун: гъаб аяталда
жаниб тлорител гъаби буго нильер хирияв Авараг Мухаммад
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, бищунго берцинал, хириял тлабиглатазда хасс гъавун вуклиналда.
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул амруялъул глажаибаб жо
буго: гъев вуклана бищун члухларав, тладеглан вуклине рес бугев, амма
асхлабзабзда гъоркъов бищун хлеларав, глодоветланавлъун вуклунев.
Гъев вуклана насабалъул рахълъан бищун хирияв, машгурлъгиялъул
бищун камилав, тлабиглат-гламалазуль бищун ваццладав, сахаватазул
бищун сахаватав, каламалъул рахълъан бищун пасхлав. Гъал
киналго сипатал руго инсан жиндалъун члухлулел ва хиралъулел. Ва
амма Алагъасул свалат салам лъеяв авараг жинца ретелги букъулев,
хъиталги раццулев, хламидаги реклунев, ракъалда глодовети члолев,
лагъас ахлани гъесие жаваб гъабун ахларалъувги унев вуклана.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль гъав аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърилъараздаса гъареги
Алагъасул свалат салам лъеги гъаб нур балеб чирахълалда, хиралъабазул
ралъадалда, тлоклъаби глемерав, жив халкъалдаса тласа вишарасда.
Цоги кантлизе рекъараб жо буго: Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ таваккал тлами
цлакго тладегланал макъамаздаса буго клого рахълъан. Цо буго
таваккал тламурав чи Аллагъасе вокъулев вуклин. Цоги буго таваккал
тламурав чи Аллагъас цлунулев вуклин. Гъаб клудияб макъам щвезе
рес буклаго инсан сундасан хлинкъулев?

160. Тладегланав Аллагъас нуже
квербакъи гъабураб мехалъ нужедаса
бергъине клолев щивго вуклунаро.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж рехун тани, цинги
щивха вуклинев нуже квербакъизе
клолев, гъев Аллагъасул изну гъечлого?

إِنْ يَضُرُّكُمْ اللَّهُ فَلَا عَاقِبَ لَكُمْ
وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَضُرُّكُمْ مِنْ
بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦٠﴾

Бадроялда рагъуль нуж бергъинги, Ухлудалда нуж къейги Аллагъасул

амруялдаса буго. Клодо гъариги, глodoreган гъариги, бергъенлъиги, къейги Аллагъасул хлукму-къадаралдалъун буکلунa. Гъаб амру гъадин бугелъул муъминзаби кидаго Аллагъасда جَلَّالَهُ тавакал тlамун, гъесда божун рукlа абе.

161. Аллагъасул аварaгас гъаниматалье швараб боцlиялъул хиянат гъабуларо.

Нагагъ жинца хиянат гъабун щив чи

вугониги, гъев чи къиямасеб къояль

хиянат гъабун босараб жоги горбода бан

вахъизавула халкъалда цева. Цинги

киналго гlадамазул хlисаб мизанги гъабула. Ва щибaб напсалье

щибго мукъсанлъиги гъабичlого жазaъ гъабизе буго ва цониги

чиясе щибго зулмуги гъабизе гъечlо.

Квешaб гlамал гъабурасе гlазаб цlикlкlизабуларо, лъикlаб гlамал

гъабурасе кири-ажро дагълъизеги гъабуларо. Аллагъасул цlоб-

рахlматалдалъун мунагъаздаса тlаса лъугъин ва лъикlаб гlамалалье

цlикlкlараб ажро гъаби букlине буго.

162. Аллагъ جَلَّالَهُ разилъи тlалаб гъабун

хъвадарав чи: жинца гlибадат бацlцlад

гъабурав, амру-нагъю тlубан хъвадарав,

рельлъун вукlинищ Аллагъасда

гlасилъарав ва жинда гъесул ццинги бахъарав чиясда. Гъав

чиясул вуссунеб бакl жужахl буго ва цlакъ квешaб рукъ буго

гъеб жужахl.

163. Аллагъ جَلَّالَهُ разилъараб ва Аллагъасул

ццин бахъараб агълуялъул батlи-батlиял

даражаби руго Аллагъасда аскlор.

Тlадегlанав Аллагъ جَلَّالَهُ лагъзадерил

ахlвалал лъалев вуго ва гъезие жазaъ гъабулевги вуго.

Аллагъ разилъи тlалаб гъабун хъвадарал муъминзабазе нигlматазул

алжанал руго. Аллагъасул ццин бахъарал, купру-ширкалда хварал

гlадамaзе ахираталда гlодобегlанлъи ва даимаб гlазаб буго.

164. Тlадегlанав Аллагъас جَلَّالَهُ

кlудияб цlоб гъабуна муъминзабазда:

гъезухъе жидедаго гъоркъоса аварaг

витlун.

Жидер мацlги лъалев, хlалги лъалев,

гъезда гъитlинаб къоялдаса нахъего жив

وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغُلْ يَأْتِ
بِمَا غُلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ
نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦١﴾

أَقْمِنِ أَتَّبِعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ
مِّنَ اللَّهِ وَمَا أَوْلَىٰ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦٢﴾

هُمُ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بِصِيرَتِهِمَّا
يَعْمَلُونَ ﴿١٦٣﴾

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ
رَسُولًا مِّنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ
وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١٦٤﴾

лъалев ва жиндир хІакъикъатги лъалев.

Жидее Аллагъасул Къуръан цІалулев, мунагъ-хатІаялдаса, къабихІал пишабаздаса, купру-ширказдаса гьел рацІадаб гъарулев. Жинца гьезда Къуръанги ва бацІадаб суннатги малъулев. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидехье гьев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витІилелде цере жал цІакъ къосараллъун рукІаниги: хъанчазе лагълъи гъабулел мушрикал рукІана. Цояз цоял чІвалел, риба кваналел, чІагого лъимал ракъуль рукъулелги рукІана. ПІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьеб къавм купруялъул бецІлъиялдаса иманалъул нуралде рачана ва умматазул бищун хириялъунги гъаруна.

165. УхІудалда къварилъи ккараб

мехаль нужеца шай абулеб гъаб

балагъ киса нижеда бачІараб абун.

Бадроялда рагъ гъабулел мехаль нужеца

мушриказдаги швезабун букІана

УхІудалда нужеда швараб кІигогІан цІикІараб балагъ.

УхІудалдалъабкъоялда анцІго асхІаб чІвана, жидеда Аллагъразилъаял.

Бадроялда лъабкъоялда анцІго мушрик чІвана ва гьедигІанго асир гъарунги рукІана.

Дуца гьезда абе МухІаммад, гъаб балагъ буго нужецаго нужее

гъабураб – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул амруялда

нужер хилилпъи сабаблъун, ва давла (гъанимат) швеелда хъул лъей

сабаблъун. ХІакълъунго ПІадегІанав Аллагъ кинабгожоялда хІал

кІолев вуго ва гьесул хІукму хисизабизе кІолев шивго вукІуларо.

166. УхІудалда кІиго къокъа рагъда

данд чІвараб мехаль нужеда швараб

балагъ ва къварилъи Аллагъасул

хІукмуялдалъун буго:

гьесда бихъун, лъан ва гьесул къадаралда рекъон. Гьелда

жаниб Аллагъасул хІикматги буго хІакъикъиял муъминзаби

мунапикъзабаздаса ратІа рахъи.

167. Гьединго мунапикъзаби шал ругел

лъай буго УхІудалда ккараб рагъалъул

хІасил.

ПІабдулагъ ибну Убай ибну Салул

вукІана мунапикъазул бищунго кІудияв,

цоги лъабнусгогІадав чиги вукІана.

Муъминзабаца гьал мунапикъазда

أَوْلَمَّا أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُمْ

مِثْلَهَا قُلْتُمْ أَنَّى هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ

أَنْفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦٥﴾

وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَيَا ذُنَّ

وَلْيَعْلَمِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٦﴾

وَلْيَعْلَمِ الَّذِينَ نَافَقُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا

فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ ادْعُوا قَالُوا لَوْ تَعَدَّوْا

لَا تَتَّبِعْنَا كَمَا هُمْ لِلْكَافِرِينَ يَوْمِ بَيْدِ أَقْرَبَ مِنْهُمْ

لِلْإِيْمَانِ يَقُولُونَ يَا قَوْمِ هَيْدَا لَيْسَ فِي

قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾

абидал: «нужги нижгун цадахь мушриказда рагъизе рачла, яги нахъруссун лъутун инчлого нижгун цадахьглаги чла. Тушманасда ниль глемераллъун рихъизе» – абун, мунапикъзабаца абун: «нижеда лъаллеб букларабани гъаб Ухлудалда рагъ буклине буклин, ниж нахъ руссине руклинчло, - абун. Ай нижеда раклалде кколеб буго гъаниб рагъ буклино абун».

Гъал глдамал-рагъ гъабизе рачлинчлого нахъ руссарал ва муъминзабазул къуватги хвезабурал, гъезул напсазуль хлинкъиги рехизабурал, -куфроялде циклун гларгарда руго иманалда ругелдаса. Ай гъазул глдамал капурзабазул глдамал буго. Гъез клалаздальун абублеб буго жидер реклель гъечлеб жо. Гъезул реклель нифакъ буклиналъ гъезие бокъун буго муъминзаби рагъда къезе, гъеб мурадалда жал рагъуль глахъаллъичлого нахъе унел руго. Амма клалалъ абублеб буго: «Жакъа гъаниб рагъ буклино, букларабани нижги рагъилаан нужгун цадахь» – абун.

Гладегланав Аллагъ жинда лъалев вуго гъез реклель бахчун бугеб нифакъ ва ширк. Рикладаб Маккаяддаса глемераб ярагъгун рачлун, жидер Бадроялда члварал гъалмагъзабазул рецел босизе глащикълъун, бусурбабаздаса глезерланго глемерал мушриказул боял Ухлудмагларде щвараб мехаль, гъениб рагъ буклунеблъи мунапикъзабазда цлакълъикл лъаллеб буклана.

Жидер раклазуль муъминзабазехун бугеб рокъукълъиялъ гъел къезе, хлинкъизе бокъун, ана мунапикъзаби Ухлудалдаса нахъ руссун. Азарго чи гурони гъечлеб асхлабзабазул бо анкънусго чиясде буссана ва иман заглипал глдамал хлинкъизе ва щакдаризе сабабги лъугъана.

168. Гъединго Аллагъасда **جَلَّالَهُ** ва муъминзабазда лъазе мунафикъзабазул цогигаб къокъаги: жал рагъде рачлинчлел, рукъор глдорчлун чларал. Цинги Ухлудалдаса

الَّذِينَ قَالُوا لِلْآخِرِينَ هُمْ وَقَدْ دُونُوا لَوْ أَطَاعُوا
مَا قَاتَلُوا قُلَّ فَأَدْرَأْهُ وَأَعَنْ أَنْفُسِكُمْ أَمْوَاتٍ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٦٨﴾

асхлабзаби нахъ руссун рачлараб мехаль жидеца абубел: «Гъал муъминзабиги гъазда цадахь Ухлудалда члварал нильер гъалмагъзабиги нильехъ гленеккун рукларалани ва рагъ гъабичлого члун рукларалани жал члвазе руклинчло» – абун. Дуца гъезда абе Мухаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: «Нужеца хвел нахъ члвайха нужерго напсаздаса, гъеб нужер раглиялъуль нуж ритлараллъун ратани» – абун. Рагъда вахъинчлев чи хвечлого хутлулев ватани ва рагъ хвеляе сабабги батани, нужер цониги чи хвезе бегъиларо. Гъаб рагли буго мунафикъзабазда глайиб члван ва гъезул ахлмакълъи

халкъалда загьир гьабун абураб рагIи.

169. Гьаб аят рещтIизабиялъе сабаб
бицун ИбнугIаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна:

Аллагьасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна:

«нужер муъминал вацал УхIудалда чIван

хвараб мехаль Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьезул рухIал лъуна, алжаналгьул

гIурччинал хIанчIазул къучIумалда жанир, алжаналгьул гIорздаса

лъин гьекъолел ва алжаналгьул тихъалги кваналел. Гьезул руссунел бакIги

ГIарцIалгьул рагIдукъ ругел меседил чирахъазда аскIоб бугеб. Цинги

гьединаб гьуинаб, лазатаб квенги лъинги батидал, берцинаб руссунел

бакIги батидал гьез абуна: «Щивха вукIинев нилъер диналгьул вацазда

жинца бицунел нилъ алжаназда жанир чIаго рукIин ва Аллагьасул

нигIматазулъ рукIин, гьел муъминзабазул гьазаваталда хьул лъезе,

туцманасдаса хIинкъичIологи рукIине» – абун. ГIадегIанав Аллагьас

абула: «Дица бицина нужер хабар чIаго ругел нужер вацалазда» –

абун. ХIадис имам АхIмадица бицана къучIабгьун.

Цинги гьаб аят рещтIизабуна: «Нужеда ракIалда ккоге Аллагьасул

диналъе гIоло рагьулаги шагьидлъарал гIадамал хун руго абун.

Гьел шагьидзаби Аллагьасда аскIор чIаго руго, жиде ризкъи

къолелги руго».

170. Аллагьас жиде кьураб

хиралги, гIоклъиялдаса роххунги

руго гьел шагьидзаби Ва гьез

роххелги загьир гьабулел буго жеги

чIаго ругел мужагьидаз гьазават

гьабун гьел шагьидлъараб мехаль Аллагьас гьезие кьезе бугеб

хиралгиялгьул: гьел муъминзабазе щибго ахираталда хIинкъи

гьечIо абун ва гьел пашманлъизеги гьечIо абун дунял тун

ахираталда русиналда.

171. Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ ругел кIудиял

нигIматазда ва цIоб-рахIиматалда

роххел загьир гьабулел руго гьел

шагьидзаби. ГIадегIанав Аллагь

جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабаца гьабураб лъикIаб гIамалалгьул ажро-

кири хвезабуларев, гьезие кири гIемерго цIикIкIизабулел

вукIиналдаги рохел загьир гьабулел руго.

Аллагьасул нигIмат буго лъикIаб гIамалалде данде гьабулел жазаъ.

Аллагьасул рахъальбан бугеб гIокIлъи (фазло) буго гьезие ажро-кири

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْواتًا
بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْفَعُونَ ﴿١٦٩﴾

فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ

وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ

مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾

﴿يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةِ رَبِّهِمْ وَأَلَّا يَكُونَ لَهُمُ غَمٌّ﴾

وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾

гIемерго цIикIкIизаби.

172. Гъаб аят рещтIинабиялъе сабаб

бицана: УхIудалда рагъ гъабун

мушрикал нахъ руссун «ХIамауал

асад» абулеб бакIалде щведал

(Мадинаялдаса башдаб къоялъ

унеб бакI), гъел рекIекълъана Аллагъасул свалат салам

лъеяв авараг ва гъесул асхIабзаби ﷺ тIагIинаричIого

нахърусиналда. Гъезул пояз абуна: «Нильеца МухIаммад

чIвачIо, гъезул гIолил ясал чуязда тIадги рекIизаричIо,

квешаб жо буго гъаб нильеца гъабулеб, тIад руссун ине

руго бусурбаби тIагIинаризе»—абун. Гъаб хабар Аллагъасул

свалат салам лъеяв аварагасде щвана ва жинца как ахIизе

Билал ﷺ виччан асхIабзаби данде ракIарана. Цинги

гъезул ракI гъесизабуна мушриказда хадур ине ва дозда

бихъизабизе жал хIинкъун гъечIеблъиги ва жидер къуват

хун гъечIеблъиги. Ругъназул цIурал, свакарал, рекIине чуял

гъечIел, ярагъ къадарал рукIаниги, хириял асхIабзабазул цо

къокъаялъ аварагсул ахIиялъе жаваб гъабуна ва жал къватIире

рахъун мушриказда хадур ана. ТIадегIанав Аллагъас ﷺ

мушриказул ракIазуль хIинкъи рехана авараг ﷺ жиндир

асхIабзабигун вачIунев вукIин лъадал, ва «тIасияб сональ

рагъила ниль» абун жидерго нухда ана.

Гъеб лъугъа-бахъин бицун Аллагъас ﷺ абулеб буго: Аллагъасул ва

гъесул расуласул ﷺ ахIиялъе жаваб гъабурал муъминзаби,

жидеда ругъналги щун рукIун, къварильиги бихъун букIун хадуб,-

гъал муъминзабазе Аллагъасул кIудияб ажро-кири буго ва Аллагъ

разильи буго: Аллагъасдаса хIинкъун, аварагасда нахърильтъун

гъез гъабураб кIудияб гъунаралда данде.

173. Гъал муъминзаби руго цо

къавмаль гъезда абураб мехаль:

«нужеда рагъ гъабизе гIемерал

мушрикал данделъун руго. Нуж гъезда

рагъизе унге, нуж гъездаса хIинкъа»—

абун, жидер иман жегиги цIикIкIарал ва жидеца абурал: «нижез

гIей гъабулев, квербакъулев Аллагъ ﷺ вуго. Жинда таваккал

тIамизе цIакъ лъикIав ва мустахIикъав вуго гъев Аллагъ» —

абун.

الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَالرُّسُولِ مِنْ بَعْدِ
مَا آصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ
وَأَتَوْا أَجْرَ عَظِيمٍ ﴿٧٢﴾

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدِ جَمَعُوا
لَكُمْ فَأَخْشَوْهُمْ فَرَّادَهُمْ إِيْمَانًا وَقَالُوا
حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿٧٣﴾

«Нижее глей гьабулев вуго Аллагъ ва гьев жинда таваккал тIамизе цIакъ мустахIикъав ва лъикIав вуго» абураб рагIи абуна Аллагъасул салам лъеяв Ибрагъим аварагас Намрузица жив цIадаве рехараб мехаль. Гьаб рагIи абуна муъминзабацаги бищунго жидее хIинкъи букIине гIагарлъараб бакIалдаги. Гьаб рагIи абизе рекъараб буго киналго муъминзабаца цо къварилъи, ургъел тIаде бачIараб мехаль. Гьедин абе абураб аврагасул хIадисги буго.

174. Цинги жал рагъде арал ва Аллагъасул

цIобалдалъун рагъ гьабизе ккечIого
нахърусарал, жегиги нухда даран данде
ккун тIокIлъиги щварал. Жидеда щибго
квешаб жоги швечIел, гьез тIалаб

гьабураб Аллагъ разилъи щварал. ХIакълъунго тIадегIанав

Аллагъ حَلَّالُهُ цIобал гIатIидав, хиралъи, тIокIлъи гIемерав вуго.

فَأَنْقَلَبُوا بِنِعْمَةِ رَبِّهِمْ إِلَىٰ آلِهِمْ
يَمْسَسُونَ رِجْلَهُمْ إِلَىٰ آلِهِمْ
وَأَتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ
وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿٧٤﴾

175. Доб «нуж рагъизе унге» абун

ахIулеб жо шайтIан буго, жиндир

макруялъ гуккарал гIадамал

хIинкъизарулеб.

Гьел руго мунапикъзаби, жал рагъде ине хIинкъарал. Цоги магIна гьабуна гьаб рагIиялъе: шайтIаналь нуж хIинкъизарулел руго жиндир авлияздальун абун. ТIадегIанав Аллагъас حَلَّالُهُ абулеб буго: «Нуж гьел мушриказдаса хIинкъуге. Нуж дидаса хIинкъа, иман лъураллъун ратани»—абун.

Куфаразда данде рагъизе нужее квербакъулев вуго дун. Нуж дир амруялда гIасилъизе хIинкъа: дунял ахираталда гьалагъизе бегъула нуж дида гIасилъани. Бусурбаби хIинкъизарулеб хабар бицине Абусупяница НугIайм ибну МасIуд абулев чи витIун вукIана. Ёнсда «шайтIан буго» абуна: мушриказул кинабго гIамал шайтIаналда нахърилълъун гьабулеб бугельзул.

176. Мун пашман гьавуге МухIаммад

صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел мунафикъзаби

купруялдехун унел рукIиналъ,

исламалъе ва бусурбабазе зарал гьабизе

яхI бахъулеб букIиналъги жидер

кIалаздалъун ва пишабаздалъун. Гьал мунафикъзабазда кIоларо

Аллагъасе حَلَّالُهُ щибго зарал гьабизе, гьез жидерго напсазе буго

зарал гьабулеб. Аллагъасе бокъун буго, жиндир къадаралда

рекъон, гьал гIадамал ахираталда щибго лъикIлъи гьечIел

وَلَا يَحْزُنكَ الَّذِينَ يَسْتُرُونَ فِي الْكُفْرِ أَنَّهُمْ
لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ
حِزَابًا فِي الْآخِرَةِ وَأَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٧٦﴾

рук1ине ва гъезие гучаб жужах1алъул г1азаб бук1ине буго.

177. Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъейги бичун купру босарал г1адамазги Аллагъасе щибго къварилъи гъабуларо ва гъазиеги ахираталда гучаб, жинца унтизабулеб, г1азаб бук1ине буго.

إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ لَنْ يَضُرُّوا
اللَّهَ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

Гъал руго мунафикъзаби: иман лъун хадуб жал муртадлъарал.

178. Капурал г1адамазда рак1алде ккоге абе, жидее ниг1маталги къун дуњялалда рах1аталда тей гъезие лъик1аб жо бугин абун. Дица гъел гъалаг гъарич1ого нахъе рахъун тун руго, гъезул мунагъал г1емерлъизе ва гъезие ахираталда гъел г1одорег1ан гъарулеб квешаб г1азаб бук1ине буго.

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمَلِّ لَهُمْ
خَيْرًا لِّأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمَلِّ لَهُمْ لِيَزَادُوا إِثْمًا
وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٧٨﴾

179. П1адег1анав Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** муъминзаби толаро мушрикалгун ва мунафикъалгун журан: х1акъикъиял муъминзаби ва мунафикъзаби рат1а рахъун загъир гъарич1ого толаро. Гъадин рат1а рахъизе ккани Ух1удалда гъабураб г1адаб цо-цо х1албихъи гъабизе ккола.

مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ
عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ
اللَّهُ لِيُظَلِّعَكُمْ عَلَى الْقَيْبِ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِي مِن
رُّسُلِهِ مَن يَشَاءُ فَفَاعْمُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَإِن
تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٧٩﴾

Ибнукасирица абун: Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** цо г1акъуба-къварилъи т1аде биччала жиндир вали (вокъулев) загъир гъавизе, туцманги загъир гъавун халкъалда цеве инжит гъавизе. Сабро гъабулев муъминчиги, къосарав мунафикъги загъиралда лъазе – абун.

П1адег1анав Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** нуж раккизаруларо жиндир бальгоял умуразда: нужеда т1асан ралагъун лъаларо муъминзаби ва мунафикъал рат1а рахъизе, гъезул рак1алда бугеб жоялда Аллагъас нужги раккизаруларо. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гъал г1адамал загъир гъарула ва цоцздаса рат1а рахъула гъезул х1албихъи гъабун цо-цо къварилъи т1аде биччан. Гъединаб х1албихъи буго жигъад гъабиги: Ух1удалда ккараб рагъ ва гъениб муъминзабазда щвараб къварилъи.

Кинниги Аллагъас жиндир аварагзабаздаса бокъарав чи т1аса вищула ва гъел цо-цо бальгоял умуразда раккизарула. Гъадин хирияв авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, Аллагъас мунафикъазул х1алазда ваккизавуна ва гъесда гъезул щивав цояв лъалевги вук1ана.

Гъаб амру гъадин бугельзул: **нужеца Аллагъасда ва гъесул русулазда**

камилаб иман лъеялъ иман лъе ва нужеда лъай: Цохло Аллагъ вуго жинда кинабго бальгояб жо лъалев. Гъев Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** лъазабураб къадар бальгояб жоялгул цо-цо аварагасдаги лъала. Аллагъас вахлю гъабун лъазабула аварагасда жиндие бокъараб жо.

Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** ва гъесул расуласда **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** иманги лъун, Аллагъасдасаги хинкъун нуж хъвадани, нужее ахираталда цакъ гемераб ажро буклине буго.

180. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** жидее къураб, гъесул цоб-рахиматлъунги бугеб жоялдаса Аллагъасул нухда боци къезе бахиллъарал гIадамазда раклалда ккоге абе гъез гъабулеб гIамал цакъ лъикIаб бугин абун.

Дунялалгул боци данде бакIари ва гъеб Аллагъасул диналъе квербакъизе къезе бахиллъи, жудер ахираталъе цакъ квешаб гIамал буго гъеб. Къиямасеб къоялъ горбода гIад ххун гъеб боци-малги баччун, жужахIалгул гIазабалгуль руклине руго гъел гIадамал.

Ахираталда гIадегIанав Аллагъасде **جَلَّ جَلَّ** буссине буго зобал ракъазул ва гъезда жаниб бугеб жоялгул ханлъи. ГIадамал хведал гъезул боци ирсалъе унеб гIадин, ахираталгул бетIергъан цо вугелгул, ирсалъе босараб гIадин буссуна кинабго жо Аллагъасухъе. ХIакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** нужер гIамалал жинда лъалев вуго: бальгоябги загъирабги жо лъалев вуго щибго батIалги гъечIого.

Жинда Аллагъ разилъаяв Бухарияс бицараб хIадисалда буго: «Аллагъас жиндие мал къурав ва гъелдаса закIат къечIев чиясе къиямасеб къоялъ гъеб мал бачIуна кIудияб борохъалгул сураталда жиндир кIуго мацI бугеб, гъев чиясул горбода жемун, кIалалде цебе баккун гъеб борохъалъ абула: «Дун буго дур боци-мал. Дун буго дуца хазинаде цIунараб жо» – абун.

Гъаб аят рецIизабиялъе сабаб бицана: Мадинаялда ягъудиязул мадраса букIана ва ПинхIас абулев гъезул цIаларав чи вукIана жинда сверун гIадамал раклIарун гъезда жо малъулев. Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакар асхIаб цвана цо къоялъ гъеб мадрасалда ва жинца ПинхIасида абун:

Мун Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّ** хинкъа ва мун исламалде вачIа. Валлагъи, дуда лъала МухIаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** хIакъав Аллагъасул расул вукIин, нужехъе хIакъаб жоялдалъун жив вачIарав ва нужер Тавраталда жиндир бицен бугев-абун.

Цинги ПинхIасица абун: «Валагъи я Абубакар, нижер гъев Аллагъасда

وَلَا يَخْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ
مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرٌ لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ
سَيَطَوِّفُونَ مَا يَبْخُلُونَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَرَبِّهِ
مِيزَاتُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

щибго хлажалги гьечло, гьев вуго нижеда хлажатав. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нижеда хлелулев вуго ва ниж гьесдаса глей гьабулел руго. Аллагъ бечедав вукларавани, гьес кьарзалъе боцли кьеян абизе буклинчло. Аллагъас нужеда риба гьабугеян абулеб буго, амма нижее риба гьабун боцли кьолеб буго. Гьев бечедав вукларавани нижее риба гьабун боцли кьезе буклинчло» – абун.

Жинда Аллагъ разильаяв Абубакар асхлабас цлакъ ццин бахъун Пинхласил гьурмалъ квешго хъатги кьабун абун: «Я Аллагъасул тушман! Нужедаги нижедаги гьоркьоб кьотли буклинчлебани дица дур габур кьотлилаан» – абун.

Цинги гьав Пинхлас Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасухъе ун гьесда абун: «Мун валагъе дур гьалмагъас дие гьабураб жоялда» – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас Абубакарида رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ гьикъана сунца мун тламурав Пинхласида кьабизе абун. Жинда Аллагъ разильаяв Абубакарица абун: «Я расулулагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Гьав Аллагъасул тушманас цлакъ клудияб бугътан лъуна Аллагъасда, гьев пакъирав вуго, жал бечедал руго абун. Дир Аллагъасе глоло ццин бахъана ва дица гьесул гьурмада кьабун» – абун. Пинхласица гьаб хабар гьереси гьабун инкар ккуна. Тладегланав Аллагъас Абубакар ритлухъ гьавун ва Пинхлас гьереси гьавун гьаб хадуб бугеб аягги рещтлизабун:

181. Хлакълъунго Аллагъасда раглана гьел гладазул рагги: «Аллагъ пакъирав вуго, ниж бечедал ругоян» – жидеца абулел. Дица малаикзабзда амру гьабила гьазул гьаб кьабихлаб рагги хъвай абун ва гьез щибго хлакълъунго аваразбаби члвараблъиги хъвай абун. Цинги

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾

ахираталде шведеал гьаб гламал хъвараб кагъат себе рехун дица гьезда абила «гъанже жужахлалъул глазаб чламе нужеца» – абун. Ягьудияз «Аллагъ пакъирав вуго», «Аллагъ кьарзалъе жо тлалаб гьабулел вуго» абурал рагги абулел руклана жидеда нахърилълъарал заглинал, жагьилал гладамал исламалде инчлого руклине, гьел щакдаризаризе. Амма ягьудиязул глалимазда лъалаан жидеца бицунеб жо гьереси буклин ва клудияб мунагъ буклин. Гьаб маглана баян гьабун Аллагъас ягьудиязда абулеб буго:

182. Гьаб глазаб гьабулел буго нужеца гьабураб гламалалде данде жазальун. Хлакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадерие зулмо гьабулелъун гьечло.

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتِ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَالِمٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

Тпадегланав Аллагъ жалъала халкъалда гьоркъоб гладло гьабулев вуго, зулму гьабулев гьечло. Кашаф абураб тафсиралда абуна квешав чиясе глакьуба гьаби ва лъиклав чиясе кири-ажро гьаби Аллагъасул гладло буго абун.

183. Гьаб аят рещтлизабуна ягьудазул цо къокъаялъ абидал: «Я Мухаммад, Дуца абулеб буго мун Аллагъасул расул вуго абун ва духье тлехги рещтлизабуна абун. Аллагъас нижедаса къотли босун буго Тавраталда жаниб: «Нуж пониги аварагасда божуге жиндир мугъжизатлъун къурбаналъе хьураб жо цаялъ кваналеп гьечлони» - абун. Мун гьадианаб мугъжизатгун вачлани, нижеца мун ритлухъ гьавила ва дуда нахърилъьина» – абун. Цинги Аллагъас жалъала гьаб аят рещтлизабуна:

Жидеца абулел гадамал: «Аллагъас нижедаса къотли босун бугин, нуж пониги аварагасда божугеян, гьев аварагас хьураб къурбан цаялъ кваналеп бихьун гурони» – абун, дуца гьезда абе Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: нужехье дида цере аварагзаби рачлун руклана гурищ баянал хъужабигун ва мугъжизаталгун. Гьаб нужеца абулеб мугъжизатги буклана гьел аварагзабазе. **Щайха нужеца гьел аварагзаби чIварал, нуж битIараб жо бицунеллъун ратани абун.** Нужеца дол аварагзаби гьереси гьаруна ва гьезда рагъ бана, гьанже нужеца Аллагъасда иман лъела ва расуласда нахъги рилъьина абураб жо кин битIараб буклулеб?

184. Гьал ягьудияз мун гьереси гьавунин абун дуда гьеб рихунге Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ХIакълъунго дуда церехун рукларал аварагзаби гьал ягьудиязул цересел къавмазги гьереси гьаруна.

Гьелги Аллагъасул рахъалъан тIахъалгун ва баянал хъужабигун рачлун руклана.

Таврат, Инжил тIахъалгун Муса عَلَيْهِ السَّلَام, ГIиса عَلَيْهِ السَّلَام аварагзаби рачлун руклана ва гьелги гьереси гьаруна цересел къавмаз.

185. Кинабго напс жинца хвел чIамизе бугеб буго. Ва хIакълъунго нужер гIамалазул хIисаб гьабун жазаъги

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا مِنَ اللَّهِ بَعْدَ عَهْدِنَا آلَا
نُؤْمِنُ لِرَسُولٍ حَتَّىٰ يَأْتِينَا يُقْرَأَن
تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّن
قَبْلِ يَأْتِيَنَّتِ وَيَأْتِيَنَّتِ وَبِالَّذِي قُلْتُمْ فَلِمَ
قَتَلْتُمُوهُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٨٣﴾

فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ رَسُولٌ مِّن
قَبْلِكَ جَاءَ وَيَأْتِيَنَّتِ وَالزُّبُرِ
وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿١٨٤﴾

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ
أَجْرَكُمْ قَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَن زُجِرَ

гъабизе буго ахир къямасеб
къяоль. Нужедаса жужахIалдаса
рикIкIалъарав, гьелъул гIазабалдасан
ворчIарав ва жив алжаналдаги

лъугъинавурав чи,- гъав вуго жиндир кIудияб хиралъи,
тIокIлъиялда кверщел батарав. Гъаб дунялалъул чIаголъиги
гъечIо дагъабго мехаль жиндаса мунпагIат босулеб ва жинца
инсанги гуккулеб жо гурони.

Хеккого жиб толеб, ахIмакъав чиясул гурони жинда ракI гъолареб жо
буго дунялалъул чIаголъи.

186. Нужер цIакъ хIалбихьи
гъабизе буго, я гъал муъминзаби:
нужер боцIи-малалдалъун,
нужерго напсаздалъун ва лъимал-
хъизаналдалъун. Ва нужеда цIакъ
гIемер рагIизе буго китабияздаса ва
мушриказдаса нуже зарал гъабулеб,
ракI къварид гъабулеб хабар. Гъаб
кинабго жоялда нужеца сабро гъабуни, Аллагъасдаса
хIинкъун, гъесул амруялда нахърилълъун нужги хъвадани –
гъал руго бишунго кIудиял, жидеда тIадчIей гъабизе кколел
умурал (ишал). Гъалда жаниб буго нуже хвасарлъи ва
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи.

187. Дуца къавмалда бице МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Муса аварагасул заманалда
рукIарал ягъудияздаса ТIадегIанав
Аллагъас Тавраталда гIамал
гъабизе щулияб къотIи босараб
заман. Гъеб къотIиги букIана гъез
Тавраталда ругел шаргIиял ахIкамал
гIадамазда лъазаризе ва щибго жо бахчунгутIизе. Цинги
гъез Аллагъасулгун جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб къотIи мугъалда нахъ
рехун тана, гъеб къотIи хвезабуна. Ва Аллагъасе гъабураб
къотIиги бичун цIакъ дагъаб, хIакъыраб дунялалъул мал
босана.

Аллагъасул свалат салам лъеяз аварагасул сипатал рахчана ва жиде
тIалъи, ханлъи хутIи тIалаб гъабуна. ЦIакъ квешаб жо буго гъез
бичун босараб. Гъаб даранги цIакъ гъел къараб даран буго – ахираталда

عَنِ النَّارِ وَأَدْخَلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ
وَمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿١٨٥﴾

لَتُبْلَوْنَ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ
وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الَّذِينَ
أَشْرَكُوا أَذَى كَثِيرًا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَاتَّقُوا
فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾

وَإِذَا أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْفُرُونَهُ، فَنَبَذُوهُ
وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَأَشْرَوْا بِهِ تَمَتُّعًا قَلِيلًا
فَبَشَّ مَا يَشْتَرُونَ ﴿١٨٧﴾

члорого хутлулеб ва глазаб тлальулеб.

188. Дуда раклалде ккоге Мухаммад
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца гьабураб ишалдаса
роххун ругел гьал ягьудиязул
церехьаби,

Тавраталда ругел дур сипатал рахчи ва
жидеца гьабичлеб глалалалда данде глаламаз жидеце рецц гьабизе
бокьунги ругел: дур амру глаламаздаса бахчиялзуль. жал хлакьаб
нухалда ругинги кколел, Дуда раклалдаго ккоге гьал глаламал
Аллагьасул глазабалдаса рорчилин ва риклалъилин абун.
Рорчиларо гьел Аллагьасул глазабалдаса. Цлакь жинца унтизе
гьабублеб жужахлалзул глазаб буклине буго гьеб къавмалъе.

189. Тладегланав Аллагьасухъ جَلَّ جَلَّالُهُ буго
зобал-ракъазул ханлъи ва гьев Аллагь
جَلَّ جَلَّالُهُ кинабго жоялда хлал клолев вуго.

Ягьудияз абухъе пакъирав гьечло Аллагь ва
жинда гласилъаразе глакьуба гьабизе хлал клолев вуго.

190. Хлакьлъунго зобал-ракьал
рижиалда жаниб, сордо-къо цояль
цояб хисиялда жанибги Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ
цо вуклиналда тлорител гьабубел

глаламатал руго глакьло бугел глаламазе.

Гьал глаламатал загьирлъула жидер глакьлуги бугел, пикруги гьабубел
муъминзабазе. Ва амма хлайванал глалдин щибго пикру гьабичлого
зобал-ракъазда ралагьулел инкарчаглазда щибго жо бичлчуларо
Щалха ругел гьел глакьлудал бетлергьаби абун, Аллагьас جَلَّ جَلَّالُهُ баян
гьабун гьезул сипат бицунеб буго.

191. Аллагьасул глаламатал
загьирлъулел ва гьездаса мунфаглатги
босулел муъминзаби руго, жидеца
кидаго Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ рехсеялда тладчлей
гьабурал:

жидер мацлаздалъун ва раклаздалъун ва
киналго хлалазуль: рахъун члун ругониги,
гладор члун ругониги, бусада регун ругониги. Аллагь рехсеялдалъун
жидер раклал хлалхьолел, Аллагьасул хликматазул пикруялда гьел
даимлъулел. Жидеца зобал-ракьал рижиналзул пикру гьабубел ва
жидеца абубел: «Я нижер бетлергьан Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ! Гьаб кинабго

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ
يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ
بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٨٩﴾

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتِلَافِ
الْأَلْبَانِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَى
جُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا
بَطْلاً لَّا سُبْحَانَكَ فَعِنَّا عَذَابُ النَّارِ ﴿١٩١﴾

гІалам дуца цо хІикмат гьечІого бижун гьечІо. Нижеца мун вацІадад гьавула Аллагь гІададасеб жо гьабулев вукІиналдаса. Дуца ниж жужахІальул гІазабалдаса цІуне» – абун.

192. Я нижер бетІергьан Аллагь

حَلَّ جَلَّالَهٗ! ХІакълъунго дуца жужахІалда лъугьизавурав чи цІакь гІодорегІан гьавурав вуго. Купру-ширкалдалъун зулмо гьабурал гІадамазе квербакьи гьабулев чиги вукІуларо, гьел Аллагьасул гІазабалдаса хвасар гьаризе.

رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلُ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ

وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿١٩٢﴾

193. Я нижер бетІергьан Аллагь!

ХІакълъунго нижеда рагІана жинца иман лъеялде ниж ахІулев дур расул МухІаммадил صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьаракь, Нижеда аварагас ахІулеб рагІана: «Я гьал гІадамал! Нужеца Аллагь цо гьавун гьесда иман лъе» – абун. Нижеца гьеб ахІи ритІухъ гьабуна, аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жаваб кьун иманги лъуна.

رَبَّنَا إِنَّا أَسْمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ

أَنَّ ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَتَأْتِيَنَا فَتَغْفِرْ لَنَا

ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا

مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿١٩٣﴾

Я нижер БетІергьан Аллагь حَلَّ جَلَّالَهٗ! Дуца нижер кІудиял мунагьал чуре, гьел рахчун те, гІадамазда цере ниж гІодорегІан гьаричІого. Ва нижеца гьарурал гІисинал мунагьазул ва квешал гІамалазул гІакьуба-гІазаб гІаса рехун те. Ва дуца ниж хвезаре ва ахир гІадеги рахъизаре мун жидеда разиял лъикІал муъминзабигун цадахъ. Ва ниж гьезда нахърегІизаре.

194. Я нижер бетІергьан Аллагь حَلَّ جَلَّالَهٗ! Дуца нижее кье дур аварагабазул мацІалдалъун нижее кьотІи гьабураб жо:

гьеб буго Аллагьасда иман лъурал, аварагасда мутІигІлъарал гІадамазе кьезе кьотІи гьабураб алжан. Дуца ниж ахир кьиямасеб кьоаль халкъалда цере гІодорегІан гьарун нечезеги гьаруге, капурзаби нечезарулеб гІадин. ХІакълъунго мун кьотІуе хилипльуларев вуго, муъминзабазе алжан кьезе кьотІи гьабуравги вуго.

Гьал аятал руго гІадегІанав Аллагь حَلَّ جَلَّالَهٗ цо вукІиналда гІоритІел гьабулел, гьев кинабго жо бижулев Халикь вукІин, кинабго жо хьихъулев ва гьезие ризкьи кьолев Разикь вукІин, кинабго халкъальул тадбир гьабулев Раббул ГІаламин вукІин бицунел. Гьадиनाव бетІергьан Аллагь حَلَّ جَلَّالَهٗ жив цогояв, кинабго халкъаль жиндие гІибадат гьабизе

رَبَّنَا وَءَايَاتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا

يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٩٤﴾

тладав МагIбуд вукIинги щибго щаклъи гьечIеб жо буго.

Халикъ лъазе ккани махлукъалъул пикру гъабизе ккола. Аллагъасул заталъул пикро гъаби лагъзадериди тладав жо гьечIо.

Цо гIалимас абун: «Аллагъасул ﷺ заталъул пикро гъабулев чи вуго бакъул гордоялда валагъарав чиясда релъълун: берцинго валагъизеги кIоларого, кигIан валагъаниги щибго жоги лъазе кIоларого вукIулев, берзул нур свинабулеб нур ва гвангъи букIин гуреп»- абун.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГIайшатида гъикъана щиб жо бугеб хирияв аварагасул дуда жиб бихъараб бищунго гIажаибаб жо абун. Жинда Аллагъ разилъаяй ГIайшатица гIодун магIу бацIцIана, цинги абун: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул кинабго амро гIажаибаб букIана. Цо сордоялъ авараг, дир ирга букIун, дир рокъов вачIана. Жив дида аскIов вегун нижер черх цоцаде хъван хадуб аварагас ﷺ гIибадат гъабизе»- абун. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг тIаде вахъун какие чурана ва как базе лъугъана.

Как балаго вахъун чIун жив гIодана жиндир мегеж биччизегIан. Цинги суръдаялда чIун гъенивги гIодана ракъ биччизегIан, цинги хадув хъибил чIван вегун гъенивги гIодана «рогъун буго, как базе мех цун буго»- абун абизе Билал асхIаб вачIинегIан. Жинда Аллагъ разилъаяв Билал асхIабасда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIал бихъидал, гъес гъикъана: «Я Расулуллагъ ﷺ, мун гIодизе гъавулеб жо щиб бугеб Аллагъас дур цереселги, хадуселги мунагъалги чурун рукIаго?»- абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Дуда Аллагъ гурхIаяв Билал, дун гIодичIого кин вукIинев Аллагъас дида гъаб сордоялъ аятал рештIизаридал: «Зобал ракъал рижиналъулъ» абурал (190-194 абилел аятал). Хадубги аварагас абун: «Квешаб къо букIине буго жинца гъал аяталги цIаларав ва жинца гъезул пикруги гъабичIев чиясе» – абун. (хIадис дагъабго къокъ гъабун). ХIадис ибну ХIибаница бицана къучIабълун.

Али ГIимраналъул ахиралда ругел аятал (190-200) сардилъ вахъун как балев чияс цIализе суннатаб буго. Жинда Алагъ разилъаяв Бухарияс бицараб хIадисалда буго, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъал аятал цIалулел рукIанин абун сардилъ как базе вахъараб мехаль (гъеб какалда тагъажуд абула).

195. Аллагъасул ﷺ махлукъалъул хIисаб гъабун, Аллагъасул хIалкIолъи ва къадро кIодолъи

فَأَسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّمَّنْ ذَكَرْتُ وَأَنْتِي بَعْضُكُمْ مِّنْ

бичічлун Аллагъ гӀемер рехсолел
ва тӀагӀат гӀибадат бацӀада
гӀабулел, цинги Аллагъасде хӀелун
дугӀа гӀабун: «Я нижер бетӀергъан
Аллагъ» – абун ахӀулел гӀадамазе
Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** жаваб гӀабула:

«Дица нужер цонигиясул лъикӀаб
гӀамал гӀадада хвезе толаро ажро-

кири гӀабичӀого, бихъинал ругониги руччаби ругониги. Нуж цоял
цоязул багӀз (бутӀа, кесек) руго». Нуж нужер рижиналъуль цоцазде
гӀахъалал ругельзул нужеца гӀабураб гӀамалалъе жазаъ гӀабиги
кӀиябго тайпаялъе гӀахъалаб буго. Жудер дин цӀунун, ватӀан тун
гъижра гӀабун къватӀире арал гӀадамал, мушрикаца къварилъи
гӀабун росабалъа къватӀире рахъине гъарурал, ва Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ дин сабаблъун жиде гӀабураб гӀемераб къварилъиги
хӀехъарал, баччарал. Ва Аллагъасул диналъе гӀоло тушбабазда
рагъ гӀабурал, гӀеб рагъуль шагъидлъунги хварал: гӀал киналго
муъминзабазул дица мунагъал чурула, дир рахӀматалдалъун дун
гъазда валагъула.

ГӀал гӀадамал дица алжаналда жанирги лъугъязарила жидеда
жанисан гӀорал чвахун унел. ТӀадегӀанав Аллагъасул лъикӀаб
жазаълъун букӀун гъез гӀабураб лъикӀаб гӀамалалда данде.
ХӀакълъунго Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** аскӀоб буго бищунго лъикӀаб ажро.
ГӀебги алжан буго: жинда жанир инсанасул бералдаги рихъичӀел,
гӀиналдаги рагӀинчӀел, хӀатта гъесул ракӀалдаги хъатӀичӀел батӀи-
батӀиял нигӀматал ругел.

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** калам бихъиназда ва руччабазда гӀаммаб букӀуна,
хитӀаб «я гӀал муъминзаби» абун гӀабун бугониги. Жинда Аллагъ
جَلَّ جَلَّالَهُ разильбай Умусаламатица хирияв аварагасда **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** абун:

«Я Бичасул расул! Дида Аллагъас руччаби рехсолелго рагӀичӀо
гъижраялъул бищунеб бакӀалда» – абун. Ай гъижра гӀабун къватӀир
рахъаралги, гъазаваталда гӀахъаллъаралги муъминал руччаби гӀемер
руго, гъезул биценго гӀабулеба гъечӀо Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** абураб магӀна буго
гӀаб суалалъул. Цинги Аллагъас гӀаб цебе хъвараб аят рецӀтӀизабун:
«Дица цониги чияс гӀабураб гӀамал гӀадада хвезабунуларо, бихъиназ
гӀабураб ва руччабаз гӀабураб» – абун. ХӀадис имам Тирмизияс бицана.

196. Мун гуккуге МухӀаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** **﴿١٩٦﴾**
ва киналго муъминзабиги гуккуге,

بَعْضٌ مِّنَ الَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
وَأُودُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ
عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ
وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١٩٦﴾

капураб къавмалъ дунялалда гъабулеб хъвада-чІвадиялъ.

197. ЦІакъ дагъаб жо буго дунялги,
дунялалъул маГІшатги ахираталда
ва гъениб бугеб алжан-жужах Іалда
данде ккун. Ахир гъезул руссунеб бакІ

مَتَّعَ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَوَيْسَتْ
الْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾

жагъаннама буго ва цІакъ квешаб руссунеб бакІ буго гъеб
жагъанамма. Абадияб цІадул гІазаб жинда жаниб бугеб,
гъелдаса рорчІизе бакІ гъечІеб.

198. Ва амма Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ
хІинкъун, гъесда мутГІигІлъун
хъвадарал гІадамазе ахираталда
алжанал руго, жидеда жаниса гІорал
чвахулел ва гъел муъминзаби даимго

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا
مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْآبِرَارِ ﴿١٩٨﴾

рукІинелъун алжаналда лъугъизарула. Аллагъасул рахъалъан
бугеб берцинаб гъоболлъи буго гъеб ва кІодо гъариги буго.
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскІоб бугеб ажро- кириги, хиралъи-кІодолъиги
лъикІаб буго Аллагъ вокъарал ва Аллагъасеги рокъарал
муъминзабазе.

КигІанго чІухІарал, бечедал ругониги, гъал къосарал, гІасиял
гІадамал, гъазул чІухІиги, бечелъиги, ханлъиги цІакъ хехго тІасса
унеб, жиндие щибго къимат гъечІеб жо буго.

199. Жидеда Таврат, Инжил
рештІизабурал ягъудиязул ва
насраниязул цо къокъа буго камилаб
хІалалъ Аллагъасда иман лъурал,
нужеда рештІинабураб Къуръаналдаги
иман лъурал ва жидеда рештІинабураб
тІехъалдаги иман лъурал.

وَأَنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَمَا أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ وَمَا أَنْزَلَ إِلَيْهِمْ
خَشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْفَعُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ
ثُمَّ قَلِيلًا أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩٩﴾

Ягъудиязул ГІабдуллагъ ибну Саламги
ва гъесул асхІабзабиги гІадал. Насраниязул Аннажаши, ва гъесда
нахърилъгъаралги гІадал. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хІелун, гІодорегІанлъун
рукІунел. Аллагъасул калам бичун, гъелда данде дагъабго
мухъги босуларел: дунялалъул боцІиялъухъ дин бичуларел. Инжил
Тавраталда бугеб аварагасул сипат бахчуларел ва гъелда жанир ругел
шаргІалда рекъарал хІлукмабиги хисизарун хвезаруларел.

Гъал гІадамал руго жидер БетІергъанасда аскІоб жидее ажро
бугел: гъазие кІиги нухалъ цІикІкІун ажро къола Аллагъас: гъезухъе
витІарав аварагасда ва гъесда рештІараб тІехъалда иман лъеялъул

ажро, хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасдаги, гъесда рещIинабураб Къуръаналдаги иман лъеялгул ажроги.

ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ **жинца хIисаб цIакъ хех гъабулев вуго:** гъесул гIелму кинабго жоялда щвараб, гIаммаб бугелгул, жинда лъала щибаб напсалъ гъабураб лъикIаб ва квешаб гIамал ва щибаб напсалъе гъабизе кколеб жазаъги.

ГIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъаб сураталгул ахир гъабуна дунял ахираталгул кинабго лъикIлъиялда щвей гъабулеб васиятлун ва жинцаги абуна:

200. Я гъал иман лъурал гIадамал!

Нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ **гIибадат**

гъабиялда гIад чIун ва гъесда

гIассилъиялдаса цIунун сабро гъабе.

Ва нуж сабро гъабиялгуль Аллагъасул

тущбабаздаса гIокIал рука,

гъазават гъабулаго бачIунеб захIмалъи баччун ва рагъул къварилъаби хIехъон. **Ва нужеца исламиял ракъазул гIорхъаби цIуниялда гIадчIей гъабе,** гъенисан жанир Аллагъасул ва нужер тущбаби рачIинчIого рукIине, **нагагъ гъел рачIунел ругони гъезда данде чIей гъабун гъазават гъабиялда хIадурунги рукIине.**

Нуж Аллагъасдасаги хIинкъа. Нуж гъесул амруялда гIассилъуге ва хIарамаб жоялда аскIор къаге: **нужее дунял-ахираталгул сагIадат, бахъибуголъи щвезе буго.**

Аллагъас нилъее насиб гъабеги гъаб сагIадат.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса хIадис бицана: Аллагъасул аварагас جَلَّ جَلَّالَهُ صَلى الله عليه وسلم **абуна: «Дица нуж тIоритIилищ Аллагъас** *нужер хатIалъаби жиндалъун тIаса инарулеб ва нужер даражаби рорхулеб жоялда? Гъеб буго какие чури гIатIид гъаби какие чурулеб лугбазуль. Масжидалде унаго галаби гIемер рахъинги. Цо паризаяб как бан хадуб цогидаб как баялда хIадурун рукIинги буго. Гъаб какда хIадурун рукIинги буго «рибатI» абун. ХIадис имам Муслимица бицана.*

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб хIадисалдаги буго исламалгул авалалда, гъазават гъечIеб мехалъ рибатI абулеб букIана Аллагъасе гIибадат гъабулел бакIазда (масжидазда) жанир чIун гIибадат гъабиялда.

ГIемерисел гIалимзабаз абуна гъаб аяталда жаниб рибатI алгул магIна бугин тущманасда данде чIей ва исламиял ракъазул гIорхъаби цIуни. Гъаб магIнаядла гIоритIел гъабулел гIемерал хIадисалги руго. Жудеда Аллагъ разилъаял Муслимица ва Бухарияс бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв Аллагъасул расулас абуна:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَصْبِرُوا وَصَابِرُوا
وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

«Аллагъасул диналге гIоло гъазаваталда бараб цо кьо лъкIаб буго гъаб дунялалдаса ва гьелда тIад бугебцинаб жоялдасаги» – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб хIадисалдаги буго: *«Аллагъасул нухалда гъазаваталге хIадурун вукIун хварав чияс гъабулеб букIараб лъкIаб гIамалги, гьесул ризкъиги гьесие билъльинабула (хъвалеб букIуна) хун хаду тIад рахъинаризегIан. Хабал гIазабалдасаги божсарав вукIуна. Къиямасеб кьоаял жив тIадеги вахъинавула гьеб кьоаял хIинкъиялдаса божсаравлун»* – абун. ХIадис ибну Мажатница бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасидаса хIадис бицана: Дида Аллагъасул свалат салам лъеяв Аллагъасул расулас абулеб рагIана: *«КIиго чиясул берал руго жидеда жужсахIалъул цIа хъатIуларел: Аллагъасдаса جَلَّالٌ خIинкъун гIодарал бералги Аллагъасул диналге гIоло гъазаваталда вукIун сордо борчIарав чиясул бералги»* – абун. Ай жиндир гьалмагъзаби цIунун хъаравуллгуда вукIарав. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *«ТалихI къарав чи вуго жинца гIарацалге лагълъи гъабулев чи, меседалье лагълъи гъабулев ва ратIлие лагълъи гъабулев чиги. Жиндие гъаб жо цванани жив вохулев, цвечIони жиндир ракI къварильулев. ТалихI къарав, гIодовегIанлъарав вуго гъав чи: жинда цо заз къани гьеб бахъизецин кумекги цоларев»*.

Бахъибугев вуго ва лъкIлъиялда вугев вуго Аллагъасул جَلَّالٌ диналге гIоло гъазават гъабизе чуялъл чIолорхъо ккурав Аллагъасул лагъ: жиндир расги къачIачIев (бигъун, хъублълун бугев), жиндир хIатIалги хIурул цIун ругев. Жив хъаравуллгуда тани гьенив вукIунев, жив боязул нахъияб рахъалда тани (тыл), гьенивги вукIунев. Жиндие рагIи абизе изноги кьоларев, шапагIат тIалаб гъабуни гьебги цоларев» – абун. Ай: жив гIадамазе машгъурав гьечIев, жиндие тIадегIанлъи бокъуларев. Аллагъ разилъи гуреб жиндир мурад гьечIев. ХIадис Бухарияс бицана.

Аллагъас нилъ жиндир диналге квер бакъулездаса гьареги. Кинабго рецци Аллагъасе буго. Аллагъасул Къуръаналда ва аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннаталда нахърилълълун, гьелда даимлълун, гьелда хвей Аллагъас нилъей насиб гъабегги. Амин.

Аллагъасул квербакъиялдалълун «Сурату Али ГИмраналълун» тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецци ТIадегIанав Аллагъасе جَلَّالٌ буго.

4. Сурату Ннисаъ

Гъаб сурат буго Мадинаялда рештIизабураб, жинда жаниб нусиялда лъабкъоялда аңIила анлъго аят бугеб.

Гъаб хирияб суратги, цогидал Мадинаялда рештIизарурал суратазда релълъун, жинда жаниб шаргIиял масъалаби гIемер рицунеб буго. Цогидал суратазда бугелдаса гIемерго цIикIкIун гъаниб бицунеб буго руччабазда хурхарал шаргIиял масъалаби, гъединлъидал гьалда цIар тана «руччабазул сурат» абун.

Сураталда жаниб бицунеб буго вассиясул, яги валясул амруялда гъоркъ ругел руччабазул хIакъал ваятимзабазул хIакъалги. Гъезие букIине кколеб ирс кьей, магъари кьейги, нафакъа кьейги, росасе ине бугеб ихтияр цIуниги. Жагъилияб заманаялъул зулмуял гIадатал хвезарун, Алагъасул جَلَّالِندә шаргIалда рекъон гъездехун гIамал гъабулеб хIалги.

ЧIужугIаданалъул къадру цIунун, гьелъул гIамал цIунун, гьелъие кьезе кколел хIукъукъал кьей бицун буго. Гъединго баян гъарун ирсалъул хIукмаби рицун руго. насабалъул, рахъ хахиялъул, ригъин букIиналъул рахъальган ригъин гъабизе хIарамал руччаби рицун руго. Хадуб росслъадиялъул ва хъизан-лъымалазул цоцазде букIине кколеб берцинаб хурхенги бицун буго. Цогиги гIемерал масъалаби руго хъизаналъул, хадуб жсамагIаталъул, хадуб ватIан, ракъалъул бицунел, диналъул туцбабазулгун букIунеб хурхеналъул ва гъезда рагъ гъабиялъул бицунелги.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Алагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гьал гIадамал! Нуж
БетIергъанасда جَلَّالِندә гIасилъизе
хIинкъа, жинца нуж киналго цо
напсалдаса рижарав, (нужер эмен
Адам عَلَيْهِ السَّلَام вуго гъев) Алагъ вуго гъев.
Цинги гъеб напсалдаса (Адамидаса)
гъесие гьалмагъги, чIужуги йижарав.

يَأْتِيهَا النَّاسُ أَتْفُؤَارًا يَكْمُرُ الَّذِينَ خَلَقُوا مِنْ نَفْسٍ
وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا
كثيرًا وَنِسَاءً وَأَتَفَقَأَ اللَّهُ الَّتِي تَسَاءَلُونَ
بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

(Нужер эбел ХIава йиго гъей). Алагъасул салат лъеяв Адамил квегIаб хъабалухъ гIучIалдасан йижана ХIаваян абуна гIалимзабаца.

Цинги Адамидасаги ХIавадасаги гIемерал бихъинал ва руччаби ракъалда гIад гIиритIизарурав. Нуж Алагъасдаса хIинкъа, жиндир

цIаралдалъун нужеца цоцалаздаса нужер мурадал гъарулев. Нужеца абула: «Аллагъасул цIаралдалъун гъарулеб буго дуда»-абун. **Ва нуж хIинкъа Аллагъас** جَلَّ جَلَّالَهُ цоцазде гурхIел-рахIмо гъабеян гъабураб амру хвезабизеги. **ХIакълыного гIадегIанав Аллагъ** جَلَّ جَلَّالَهُ нужер киналго гIамалазул хал гъабулев, гъезул авал, ахир жинда гъалев вуго.

Жидеда Аллагъ разилъаял имамзабаца бицараб машгъураб хIадисалда буго: «*Дуца БетIергъан Аллагъасе* جَلَّ جَلَّالَهُ *лагълы гъабе дуда дов вихъулев вугев гIадин. Дуда Аллагъ вихъичIониги Аллагъасда мун вихъулев вуго*» – абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

ЦохIо аяталда жаниб Аллагъас кIиги нухаль абуна: «Нуж Аллагъасдаса хIинкъа»-абун, лагъзадериде гIад бугеб Аллагъасул хIакъ кIудияб букIиналда ишара гъабун. Хадубги Аллагъас «Аллагъасдаса хIинкъа нужеца гурхIел - рахIмо къотIизабизеян»-абуна, гIадамазда гъоркъоб букIине кколеб хурхеналъул кIвар гъабун.

Киналго гIадамал цохIо аслоялдаса руго гъел инсанлъун рукIиналъулъ вана сабалъулъ вацал руго. Гъаб магIна хIакъикъаталда бичIчIулелани, киналго гIадамал бахъибуго гIыялда ва божилъиялда гIумро гъабун рукIинаан. Жидеца кинабго жо бухIулел, гъитIинав, кIудияв чи гIагIинавулел рагъалги рукIинароан.

2. Эмен хун, нужеда божун хутIун рукIарал, нужер миллат гъабиялда, **валигъиялда гъоркъ** рукIарал ятимзабазул боцIи гъезухъе къе, гъел балугълъараб мехаль. **Ва нужеца**

хIалалаб жоги къун хIарамаб, хъубаб жо босуге:

нужер хIалалаб боцIиги хIарамаблъун сверизабуге ятимзабазул боцIи кванан. Цоги магIна гъабуна: нужер хIалалаб боцIи хисун ятимазул боцIулъе жубазабун, гъезул боцIи нуже босуге, гъеб хIарамаб, хъубаб боцIи буго.

Ва нужеца нужер боцIигун цадахъ гъел ятимазул боцIиги квананге.

Гъаб цIакъ кIудияб мунагъ буго. Гъев ятим жив цIуниялда, жиндие лъикIлы гъабиялда хIажатав, загIипав чи вуго. ЗагIипав чиясе зулму гъаби цIакъ кIудияб мунагъ букIуна.

3. Нуж хIинкъани, эмен гъечIей ятиматги ячун гъельие букIине кколеб магъари къечIого хутIиялда ва цогидаб ритIухълы гъабичIого хутIиялда, нужеца гъей ятимат ячунге, гъей цоги росасе ине те.

وَأُولَٰئِكَ يَتْلَوْنَ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا الْحَيْثُ
بِالطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ
إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا ﴿٥٠﴾

وَأِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِسُوا
مَاطَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَعْنَىٰ وَتِلْكَ وَرَبِّعٌ
فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُعَدِلُوا فَوَاحِدَةٌ أَوْ مَا مَلَكَتْ
إَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ آدَبُ الْأَعْمَالِ ﴿٥١﴾

Жагъилаб заманаяль жиндир валильбиялда йигей ятимат клудияй г1ураб мехаль, гъей берцин йихьун, гъелъул боц1и-малги жиндего буссине бокъун цо-цо валияс гъей яс жинцаго ч1ужулъун ячунаан ва гъелъие щибго магъариги кьолароан. Гъаб жагъилаб г1адат хвезабун, гъеб жо гъабуге абун абулеб буго Аллагъас гъал церехун рицарал раглабазуль.

Хадубги Г1адег1анав Аллагъас **جَلْبَلَانَه** амру гъабун абулеб буго: **нужее руччаби г1емер руго, гъединлъидал нужеца нужеого лъик1 бихъарал руччаби раче: к1иго йигониги, лъабго йигониги, ункъго йигониги. Гъал г1емерал руччаби рачун гъезда гъоркъоб шарг1алда рекъараб г1адло гъабизе к1оларо абун нуж х1инкъани, цо ч1ужу ячун ч1а. Яги нужер квер маликай гъарабашалда г1ей гъабун ч1а. Гъадин цо ч1ужу ячун ч1ей, руччабазе зулму гъабич1ого бук1иналда г1агараб буго.**

Гъезие зулму гъаби бук1ула шарг1ияб г1адло гъабич1ого, сордо бикъи гъабич1ого, цоялда асклов ун, цогидай рехун тун хъвади. Гъадинал зулмаби гъаруларо цо ч1ужу ячарав чияс.

Мух1аммад Г1али Сабунияс абуна: «Цо чиясул ункъгоялде швезег1ан руччаби рук1ине беги дунялалъул ч1аголъиялъ жинда ах1араб масъала буго. Исламияб дин бач1инег1ан цереги цо чиясул г1емер руччаби рук1ана. Гъедин бугелъул исламияб диналда жаниб бугеб ц1ияб жольун рик1к1изе бегъуларо гъаб х1укму.

Ва амма цересел умматазул ва къавмазул г1емер руччаби рачи бук1ана жудее г1орхъи гъеч1еб, шурут1ал гъеч1еб, х1айванияб сураталда бугеб. Аллагъас исламияб диналда жаниб гъеб иш г1адлуялде бачана, жиндие шурут1ал ва г1орхъаби лъуна ва гъаб х1укму дару-дарманлъун гъабуна г1адамазул цо-цо жамаг1атазуль бугеб унти борхулеб.

Гъаб х1укмуялъул х1акъикъаталда балагъараб мехаль, жиндалъун исламияб дин ч1ух1араб, гъеб г1адег1анлъараб х1укму буго гъаб. Исламияб диналда к1вана г1адамазул рук1а-рахъиналда жаниб ц1акъ зах1матаб масъалалъун бугеб, г1емерал умматазда жиб бачине ва бит1ун ккезе гъабизе к1веч1еб масъала т1убазабизе.

Инсанасул данделъи (общество) бит1ун бук1ине ккола, ц1адироялъул к1иго рахъ башад бук1унеб г1адин. Нилъеца щиб жоха гъабизе кколеб гъаб данделъиялъул цояб рахъ ц1ик1к1ун, цояб дагълъун г1адлобихи ккараб мехаль. Нилъеда рихъулел руго руччаби г1емерго ц1ик1к1унел рук1ин. Цинги нилъеца гъей ч1ужуг1адан эбеллъун лъугъиналдаса кин х1арам гъайилей, гъелъие рос-лъадиялъул гъуинлъи кин рекъезабилеб? Яги нилъеца гъей г1адан х1арамаб нухалда, къабих1аб пиша гъабун,

хлайванальул сураталдайищ телей жиндир напсияб мурад тлубазе хлажалъараб мехаль. Гьелдаса лъиклаб гьечлищ нильсеца гьей глаланальул къадро цунани, хъизан рукъги баццлад гъабуни, жамаглатги къабихлал пишабаздаса саламат гъабуни.

Дунялалда рагъ буклиналъул хласилалда Германиялда рагъ лъугъун хадуб цо бихьинчиясда данде лъабго члужугладан йиклана. Гьединаб хлалалде ккараб мехаль насраниязул цо ригъин гурони гъабизе бегъулареб дин хутлана квералги глodore риччан, гъабизе дару-сабаб гьечлого. Гьелъул хласилалда жудеда гьоркъоб загъирго тлибитлана хъахлбалъи ва гьеб хъахлбалъи лъугъана щибго къварилъи гьечлеб, хлалалаб жо глaдин. Гьедин буго амру исламиял гурел киналго пачалихъазда.

Хлалалаб хлалалъ члужульун ячун ва жиндир къадро-къиматги цлунун, жиндие кколеб хлакъги къун, цо чиясул клиго, лъабго члужу йиклин битлараб хлукмульун риклкларел къануналги, диналги ккурал глaдамал, хларамаб хлалалъ руччаби хлалтлизарулел руго ва щибго гъезул цлунулеб хлакъги гьечло, бокъараб къоялъ гъезулгун хурхен тлун члолел руго. Хласилалда исламалъ глaдеглан гъаюн, инсанасул буклине кколеб къадро цлунун йигей члужугладан, гъез хлайванальул даражаялде ккезаюлей йиге.

Аллагъас хлакъаб жо хлакъаблъун бихьизабеги ва гьелда глaмал гъабизе тавпикъги къеги.

4. Нужеца руччабазе къе гъезие магъариде лъураб боцли, гьеб къезе нужеда глaдаб буклиналъ.

Цоги маглна гъабуна ракл разилъун, нахъбахъичлого къе абун. Гьел руччабаз жалги разилъун магъариялъул цо къадар хлалал гъабун тани, гьеб нужеца кванай хлалалаб, баццладаб бугеб хлалалъ. Нужеда гьелъул щибго хлакъ гьечло.

5. Нужеца ахлмакъал глaдамазухъе къоге Аллагъас нужеда божилъи гъабураб ва нужер ризкъилъун гъабураб маглишат. Нужеца гъезие квенги къе, ретел-хъитги къе ва гъездехун берцинаб раглиги бице.

Гъаб аяталъул маглна буго: балугълъизеглан ятимазул боцли гъезухъе къоге. Балугълъун хадубги жудер глакълo камилаб гьечлони ва жудеца

وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِن طِبْنَ لَكُمْ عَن شَيْءٍ مِّنْهُنَّ نَفْسًا فَكُلُوهُ هِنَاءً مِّمَّا مَرَرْتُمْ

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَمًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا

боцли гладада хвезабубеб бугони, цингиги гьезухъе боцли кьоге. Нужеца гъезие къваригIунеб квен, ретIел ва цогидабги жо кье. Нагагъ жудер боцли жудехъе къеян гъез абулеб бугони, гъезда берцинаб рагIи бицун бичIчизабе гъезухъе боцли къезе букIин гъеб боцли берцинго хIалтIизабизе кIолел ва лъалел лъугъараб мехаль абун.

Гъаб аяталъул цоги магIна гъабуна нужеца боцли-мал кьоге жеги гIакълу-тадбиралда рахичIел нужер руччабазухъ ва лъималазухъ абун. Ай, гъезие бокъанщинаб жо гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеце ризкъилъун къураб боцли-мал глададе хвезабуге. Гъедин гъабулев чи исапчи ва Аллагъасе шукру гъечIев вуго.

6. Нужеда аскIор ругел ятимазул хIалбихъиги гъабе гъел балугълъиялде рахараб мехаль. Гъезул гIакълу-тадбир гIун бугодай абун жалго жидедаго чIун магIишат гъабизе.

Гъезул гIакълуги бугин, жидедаго магIишат гъабизеги кIолин абун нужер ракI чIани, гъезул боцли гъезухъе кье.

Нужеца ятимазул боцли кванаге исап гъабун ва хехлъи гъабун. Гъел ятимал балугълъиялде рахинегIан нижеца бокъухъин харж гъабила гъеб боцли абураб мекъаб пикру гъабуге.

Нужер бечедав чи гъел ятимал хьихъана абун ужра-мухъалье гъезул боцли босиялдаса цIунун чIа. Пакъирав чи ятимазул вассилъун ва валилъун вугони жиндир чара гъечIеб къадар босе ятимазул боцлиялдаса. Цинги ятимал балугълъун, гъезухъе боцли кьолеб мехаль нугIзалги аскIор чIезарун кье гъезухъе боцли. ТIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIезе вуго нугIлъунги жинца хIисаб гъабулевлъунги.

Гъев ТIадегIанав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъалеб букIуна нужеца ятимазул боцлиялъуль гъабураб хиянатги. Нуж Аллагъасдаса хIинкъа мискинал, загIипал, пакъирав гIадамазе хиянат гъабизе. Гъезул вали Аллагъ вукIуна ва гъезие рецIел босичIого толаро. АлхIамдулиллагъ!

7. Бихъиназе бутIа буго эбел-эмен ва гIагарал чагIи хун нахътараб боцлиялдаса. Руччабазеги бутIа буго эбел-эмен ва гIагарал чагIи хун нахътараб боцлиялдаса. Дагъаб букIа

وَاتَّبَعُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنِ
ءَأْتَيْتُم مِّنْهُمْ رُّشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ
وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَن يَكْبَرُوا وَمَن كَانَ
عَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَن كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ
بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ
فَأَشْهَدُوا عَلَيْهِنَّ وَكَفَىٰ بِإِلَهِ حَسِيبًا ﴿٥٧﴾

гъеб боџи, яги г1емераб бук1а,

гъаб х1укмуялъуль щибго бат1альи гъеч1ого гъезул щивасе Аллагъас
جَلَّالَهُ بИХЪИЗАБУРАБ БУТ1А БУГО.

8. Гъаб ирс бикъулеб бак1алда жидее
ирсалдаса бут1а щоларел г1агарал
яги ятимал ва мискинал, пакъиравл
г1адамал рач1араб мехаль, гъезие
хварав чияс нахъе тараб боџииялдаса
щиб бук1аниги жо къе, ва гъезда берцинаб раг1иги бице.

وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسْكِينِ فَأَرْزُقُوهُمْ مِنْهُ
وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٨﴾

Гъаб боџи ирсалье бикъизе кколеб бугин ва гъеб ирс босулел г1исинал
лъимал ругин абе.

Гъаб ирс гъабулеб бак1алда рач1арал г1агарал, мискинал-пакъиравл
г1адамазе жо къе абураб раг1и хадур рач1арал ирсальул аятаз насху
гъабураб (х1укмо хвезабураб) бугоян абуна г1емерисел г1алимзабаз
ва ункъавго имамас. Кинниги, г1емераб боџииги бугони, гъеб
бикъулеб бак1алда балагъун мискинал, пакъиравл чаг1иги ругони,
дагъаб жо къун гъезул рак1 бохизаби рекъараб бугин абуна
Ибнукасирица.

9. Вассизабильун ругел г1адамал
х1инкъа абе гъезда божун хут1арал
ятимазул боџи-малалъе хиянат
гъабизе. Гъезда рак1алде цва, ва
гъез пикру гъабе абе жалги хун хадуб
хут1арал жидер г1исинал лъималазул х1ал киндай бук1ина абун.
Гъал вассизаби Аллагъасдаса جَلَّالَهُ х1инкъа ва гъез бит1араб
раг1иги бице, жидерго лъималазда малъулеб лъик1аб жо малъун,
гурх1ел- ц1обалдалъун гъел ятимазе тарбияги гъабе.

وَالْيَتَامَىٰ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوْا مِنْ خَلْفِهِمْ
ذَرْيَةً ضَعِيفًا خَاوِفًا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ
وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٩﴾

10. Х1акълъунго шарг1ияб г1иллаги
гъеч1ого ятимзабазул боџи кваналел
г1адамал, жидеца ц1а кваналел
г1адамал руго, къиямасеб къоялъ
жидер чохъониб гъалдолеб бук1ине
бугеб. Ва гъел жужах1алъул ц1адаре лъугъинаризе руго.

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا
إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا
وَيَسْخَرُونَ سَخِيرًا ﴿١٠﴾

11. Аллагъас جَلَّالَهُ нужеда васият
гъабулеб буго нугер лъималазул
х1акълъуль гъезие ирс гъабе абун,
бит1араб, шарг1алда бихъизабураб
х1алалъ: васалги ясалги ругони жив
хун жиндир боџи ирсалье бикъулев

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلَّذِي لِلذَّكَرِ مِثْلُ
حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ فَإِن كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ
أُنثَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ
وَلِحَدَّةٍ فَلَهُمَا النِّصْفُ وَلَا بُوَيْهٌ لِّكُلِّ وَاحِدٍ

чиясул васасе к1иго бут1а, ясалъе
цо бут1а кье.

Масала лъабго васги лъабго ясги
йигони кинабго боц1иялъул ич1го бут1а
гъабула, цинги васалазе к1и-к1и бут1а
къола, ясалазе цо-цо бут1а къола.

**Хварав чиясул вас гъеч1ого к1иго, яги
гьелдаса г1емерал ясал ругони, гъезие
маг1ишаталъул лъабго бут1аги гъабун
к1иго бут1а къола.** Масала: к1иго яс йигони кинабго боц1иялъул

лъабго бут1а гъабула, цинги цо-цо ясалъе цо-цо бут1а къола. Лъабго
яс йигони кинабго боц1ул ич1го бут1а гъабула ва цо-цо ясалъе к1и-
к1и бут1а къола.

**Хварав чиясул цох1о яс йигони, гьельие боц1иялъул бащадаб
къола. Хварав чиясул эбел-эмен ругони ва лъимерги бугони,
цинги эбелалъе ва инсуе щивасе боц1иялъул анлъго бут1аги
гъабун цо-цо бут1а къола.** Масала: хварасул цо васги эбелги-эменги
ругони, боц1иялъул анлъго бут1а гъабула, цинги цо эбелалъе, цо инсуе,
хут1араб ункъго бут1а васасе къола.

**Хварасул лъимер гъеч1они ва ирс босулел эбел ва эмен ругони,
эбелалъе боц1ул лъабго бут1а гъабун цо бут1а къола.** Хут1араб к1иго
бут1а инсуе къола. **Хварав чиясул вацал, яги яцал ругони, цинги
эбелалъе анлъго бут1а гъабун цо бут1а къола.** Гъаб масъалаялъулъ
хварав чиясул вацал, яцалазе щибго жо къоларо. Амма эбелалъе ирс
мукъсан гъабун инсуе ц1ик1изабула. Гъев эмен вук1иналъе г1оло
хварасул вацал-яцазул тарбия гъабулев ва гъезие нафакъа къолев.

**Гъаб цебехун бицараб х1алалъ ирс гъабула хварав чиясда г1ад
бугеб Аллагъасул, ва г1адамазул налъи т1убан хадуб, ва гъес
гъабун тараб васиятги т1убан хадуб.** Аллагъасе бугеб налъи бук1уна:
закат жиб бахъич1ого хут1араб, паризаяб х1аж жинда г1алъараб,
жинца назро гъабураб жо ва цогидаб. Г1адамазул налъи г1емер бат1и-
бат1ияб сабабалдалъун бук1уна ва щиб сабаб бугониги инсанасе бугеб
налъиги къезе к1ола.

Васият т1убала жиндир боц1иялъул лъабго бут1а гъабун цо бут1аялдаса
ц1ик1инч1еб къадаралда бугони, яги жидеца ирс босулел г1акъилал,
балугъал г1адамал киналго рекъани, гъев чияс гъабураб васият т1убазе
лъабго бут1а гъабун цо бут1аялдаса ц1ик1ун бук1аниги. Ва амма хварасул
балугъальч1ел лъимал, я г1акъло камилал гъеч1ел варисзаби ругони,
цингиги гъеб васият т1убазе гъабуларо ва лъабго бут1а гъабун цо бут1а

مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَوَلَدٌ
فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ، وَلَدٌ وَوَرِثَةٌ أَبَاؤُهُ فَلِأُمَّهِ الثَّلَاثُ
فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأَخْوَةِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ
وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ زَيْنٍ ءَابَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ
لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمُ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةٌ
مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾

васияталъе батла бахъула, хутлараб клиго бутла ирсилазе бикъула.

Тпадегланав Аллагъасда ﷺ лъикI лъала нужер лъималищ ругел, яги эбел-эменищ ругел нужее мунпагIат бугел, нужеда гъеб лъаларо. Гъадин бугелъул Аллагъас жинцаго мухIкан гъабун бицана ирс къолеб къагIида ва нужеда тIамунтечIо гъабиш. ХIакълъунго Аллагъас ﷺ жинда кинабго жо лъалев, жиндир кинабго тадбиральуль ХIакимияв вуго. Гъадин бугелъул ирсальул масъалаги нужее бищунго маслахIат ва мунпагIат бугеб хIалалъ тIубана.

Жагъилияб заманаль гIарабиязул гIадат букIана ясалазе ирс къолареб, гIисинал лъималазеги къолароан. Гъез абулеб букIана: «гъал руго нилъер къавмалдаса тушман нахъчIвазе щибго кумек гъабуларел» - абун. Гъединго чIужуялъеги ирс къолароан. Гъадианаб жагъилияб гIадатги хвезабун жинда жаниб БетIергъанасул хIикмат бугеб ва гIадамазе мунфагIат бугеб хIалалъ ирс гъабизе малъана Аллагъас ﷺ исламияб дин босун авараг ﷺ витIун хадуб.

Гъаб ирсальул гIелмуялда «бащадаб гIелмуян» цIар лъун буго гIалимзабаз: ай цогидал киналго гIелмабиги гъаб гIелмути бащадаб буго жинда жанир ругел кIвар бугел масъалабазул ва жиб лъазабизе чара гъечIеб букIиналъул рахъальанги. Гъаб Къуръанальул тафсиралда жаниб хъван баян гъабизе кIолеб гIелму гъечIо ирсальул, гъединлъидал бусурбабада гIадаб буго ирсальул гIелму лъалев чиясда аскIор ун жудер хварав чиясул нахъе хутлараб боцIи шаргIалда битIун кколеб хIалалъ бикъизе ва напакъаде къезе.

Бищунго бусурбабаз кIвар гъабичIого тараб масъала буго инсан хвараб мехаль ирс гъабиялъул масъала. Гъальул бакIалда гIадагалги хIалтIизарун, хварасул боцIи хIарамаб нухалда хвезе гъабулеб буго. Щибго хварав чиясе, гъединго нахъе хутларазе маслахIат гъечIеб гIемераб боцIи хвезабун хобал къачIала, чIухIарал занал лъола, «анкъ», «кIикъого» къо, «кIикъоялда анцила кIиго» къо, «лъагIел тIубараб» къо абун цIаралги лъун квана-гъекъей гIуцIула. Мискин-пакъирасе садакъа къейи, масжид-къулгIаялъе, нухкъоялъе, мадрасаялъе садакъа къей гIадал мунпагIат бугел, гъаризе мустахIикъал умурал ракIалдаго шоларо.

ШаргIалда рекъон ирс гъаби паризаяб жо буго ва гъаб масъала гIалимаз ва гIабидаз кIвар гъабун, жагъилазда бичIчIинабизе тIадаб буго. Цоги гIадамал мунагъалда кколеб жо буго: Аллагъас ﷺ паризаяллъун гъарурал ирсальул бутIабаде тIадкIалъай гъаби. Масала, васасе кIиго бутIа щай кколеб? Росасе гIемер щай кколеб, чIужуялъе кколелдаса?- абун. Тпадегланав Аллагъас ﷺ нилъее мунпагIат ва маслахIат

бугеб жо гурони гъабуларо ва нильеда гъеб маслахат биччлунгути нильерго глайиб буго.

Васасе, инсуе, росасе ирсалда жаниб цликклун жо кьяельул цо хликмат буго хъизан рукъальул ва дандельяльул (обществояльул) милат гъабулел, гъезул жаваб къолел, гъезие напакъа къолел бихъинал руклин ва гъезда тлад жавабчилъи цликклараб буклин, ва гъезул напакъа къолел бакл глемераб буклинги. Масала, эмен хун васги ясги нахъе хутлани, гъав васасда тладаб буго жиндир яцальул милат гъабизе, гъей росасе къезе. Гьелдаса хадубги росасулгун рекъел гъечлого, яги цоги масъала тладе бачлани, гъеб масъалаги тлубазе. Жиндир вацасе гъабизе яцалда тладаб жо гъечло глагарльяльул гурхлел-рахлмо гъаби гурел.

Гъаб ва гъалда релъльарал нильеда лъаларел хликматал руго бетлерган Аллагъасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъалел, гъес нильеда авараг витлун ва Къуръан рещтлизабун хлакъаб диналда ниль тлоритлун хадуб, шарглияб нухлъун рихъизарурал умуразуль. Иман лъурал, Аллагъаварагасда божарал гладамазда тладаб буго исламияб диналда жанир ругел шарглиял нухал лъазаризе ва гъел хъвадизаризе, гъеб шарглияб хлукмуяльул гилла-хликмат гъезда биччланиги, биччлинчлониги. Жинда кантлизе кколеб масъала буго гъаб.

Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тавпикъ къеги хлакъаб жо биччлизе ва гъелда нахъирильльине.

12. Нужее, (росабазе) руччаби хун нахъе хутлараб боцлияльул башалъи буго, гъел руччабазул лъимер гъечлони.

Нужее гъабураб, яги цогидав росасе ун гъесие гъабун буклараб. Гъел руччабазул лъимер бугони, нужее гъез нахъе тараб боцлияльул ункъго бутла гъабун цо бутла буго. Гъаб ирс гъабиги хварай члужуяльул налъи ва васият тлубан хадуб буго.

Гъел руччабазеги нужеца нахъе тараб боцлияльул ункъго бутла гъабун цо бутла буго: цо члужу йигониги, глемерал ругониги гъаб цо бутла буго гъезие нужер лъимер гъечлони. Нужер лъимер бугони гъел руччабазе нуж хун нахъе хутлараб боцлияльул микъго бутла гъабун цо бутла буго. Гъаб ирсги нужер

* وَلَكُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ آزْوَاجُكُمْ
 إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ
 لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكْنَ
 مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِيَتْ بِهَا
 أَوْ ذِيٍّ ۚ وَلَهُنَّ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَ
 لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ
 لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكَ
 مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصِيَتْ بِهَا
 أَوْ ذِيٍّ ۚ وَإِنْ كَانَ
 أَوْ امْرَأَةٌ وَهِيَ آوِيَةٌ
 مِنْكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ فَإِنَّ
 كِتَابَ اللَّهِ كَانَ خَيْرًا لِّكُمْ
 إِنْ كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ۚ وَاللَّهُ
 عَلِيمٌ خَبِيرٌ

налъи ва васият тлубан хадуб буго.
 Цо чи, яги цо члужугладан хун, гъезул
 эбел-эмен, яги льимер нахъе гъечлого
 ирс гъабулеб бугони ва гъев хварасул
 эбелдахъан цо вац, яги яц йигони,
 гъазие хварав чияс нахъе тараб боцниязул
 анлъго бутла гъабун цо бутла кьола.

مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِهِ يُوصِي بِهَا أَوْلَادَيْنِ
 غَيْرِ مَضَارٍّ وَصِيَّتَهُ مِنَ اللَّهِ
 وَاللَّهُ عَلَيْهِ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾

Эбелдахъа вац-яц клиго яги глемерал ругони,
 гъезие нахъ тараб боци-малалъул
 лъабго бутла гъабун цо бутла кьола
 ва гъеб гъезда гьоркъоб
 башад бикьола. Вацасе клиго бутла
 кьоларо. Гъаб ирс гъабиги
 хварасул васият ва налъи тлубан
 хадуб буклина, гъеб васиятги
 лъабил бутлаялдаса глемераб
 жоялдакъун гъабун гъечлони.
 Ай варисзабазе ирсалъе дагъаб
 жо хутли мурадалда гъабун
 гъечлони васият.

Амма гъеб васият щиб нияталда
 гъабун бугониги лъабил бутлаялдаса
 цликлараб жоялъуль тлубазабуларо
 варисзаби разилъун гурони
 ва гъел варисазда гьоркъор
 балугъльичлел ва глакьо тлубачлел
 гладамалги гъечлеб мехаль гурони.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан
 бугеб амру буго гъаб ирсалъул
 хлукму ва гладегланав Аллагъ
 нуже маслахлат бугеб жо лъалев
 ва нужеда цлакъ гурхлулев
 вуго. Нуже маслахлатаб
 жоялдакъун амру гъабулев
 вуго ва нуж гъеб амруялда
 хилиплъараб мехаль глакьуба
 хех гъабуларев вуго: тавбо
 гъабизе рес кьолев вуго.

13. Гъал церехун рицарал
 ирсалъул масъалаби Аллагъас
 нуже рихъизе гъарурал
 глорхъаби руго нужеца
 гъезда гламал гъабизе
 ва гъел глорхъаби хвезарун,
 хларамаб хлалалъ хварав
 чиясул боци кваначлого
 буклине.

تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ
 وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي
 مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
 فِيهَا وَذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٣﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул
 расуласда

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутлигльарав
 чи, жаниса глорал хвадулел
 алжаназда жанив лъугъизавула,
 даимго гъенив вуклуневлъун.
 Гъаб ахираталда Аллагъ
 разилъи ва алжаналда
 лъугъин буго цлакъ кудияб
 лъикльиялда квершел батин.
 Гъаб буго инсанас глалаб
 гъабизе кколеб жо.

14. Ва амма Аллагъасдаги
جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласдаги
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ глассилъарав
 чи, гъезул нухги хвезабурав
 ва глорхъабиги цлуничлев,
 гъав чи Аллагъас

وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ
 حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا
 وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٤﴾

жужахIалда лъугъизавула даимго гъенив вукIинелъун, гъесие жужахIалда жаниб жив инжит гъабулеб гIазабги букIуна.

Гъаб гIазаб гъабиялъе гIилла буго гъев чияс Аллагъасул хIукму хисизабун букIин ва гъелда данде чIун вукIин.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бичараб хIадисалда буго: «*Цо чияс яги цо чIужуялъ лъабкъого сональ иман лъун лъикIаб гIамал гъабула. Цинги гъел хвалде гIагарлъидалго гъез шаргIалда данде кколареб васият гъабун варисзабазе зарал гъабула, гъелдалъун гъезие жуужахIги тIалъула*» - абун. ХIадис Тирмизияс бичана лъикIаб къучIаблъун. Аллагъас جَعَلَهُ нильтъл цIунаги гъадинаб ахир ккеялдаса.

15. Нужер руччабазул цоялъ зина гъабун, нужеца гъеб зина гъабиялъе ункъго нугI чIезаве, бусурманал, хIуриял, гIадилал. Гъадиनाव ункъго чияс нугIлъи гъабун нужеца гъел руччаби рукъор жанир ккун чIезаре (къватIир риччаге) Аллагъасул гIажал гIаде шун жал хвезегIан, яги Аллагъас аятал рещтIизарун гъезие цоги хIукму гъабизегIан.

Гъаб хIукму букIана исламалъул авалалда. Цинги сурату-Ннур рещтIизабуна ва зиначагIазул хIукму гъениб баян гъабуна: гIолилаз зина гъабун, гъезул щивасда нусго тIил къабула ва цо лъагIелалъ ватIаналдаса къватIир ритIула. Цо нухалъ шаргIияб магъари лъун росс-лъадильун лъугъун цоцада аскIор регарал гIадамаз зина гъабун гъал чIимих речIчIун чIвала. Цоял гIолилаз, цоял магъари лъурал ругони, щивасе жиндир хIукму гъабула.

16. Нужедаса гъеб къабихIаб пиша гъабурал гIадамал: зина бугониги, ливатI бугониги (бихъинчиясул яги чIужугIаданалъул нахъияб рахъалда жимагI гъаби), нужеца гъезие рухун, къабун, рогъоб бан гIакъуба гъабе. Цинги гъел тавбо гъабун квешаб гIамалалдаса руссани, нужеца гъезие къварилъи гъабуге. ХIакълъунго Аллагъ جَعَلَهُ тавбо къабул гъабулев ва лагъзадерида гурхIулев вуго.

Гъаб аяталъул хIукмуги насхо гъабураб буго сурату-Ннуралъул аятаз. Жидеца ливатI гъабурал гIадамазул жинца ливатI гъабурал гIолилаз вугони нусго тIил къабула ва лъагIелалъ ватIаналдаса къватIив витIула, магъари лъун чIужу ячарав вугони, чIимих речIчIун чIвала. Жинда

وَالَّذِي يَأْتِيَنَّ الْفَاحِشَةَ مِنْ نَسَائِكُمْ
فَأَسْتَشْهَدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةٌ مِنْكُمْ
فَإِنْ شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ
حَتَّى يَتَوَفَّيَهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ
لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿١٥﴾

وَالَّذَانِ يَأْتِيَنَّاهُمْ مِنْكُمْ فَتَادُوهُمَا
فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا
إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿١٦﴾

ливатI гьабурасул хIукму цо буго: нусго тIил кьаби ва ватIаналдаса кьватIиве кьотIи. Жиндир хIалалай чIужу гурей чIужугIаданалда ливатI гьабиялъул хIукму бихьинчиясда гьабиялъул гIадаб буго. Жиндир чIужуялъе ливатI гьаби шаргIаль хIарам гьабураб кьабихIаб пиша буго, амма гьезие гьаб хIад гьаби (чIимих речIчIун чIвай) тIальуларо.

17. Аллагьас кьабул гьабулеб тавбо
букIуна сагьвиллъун, жагьиллъун
квешаб гIамал гьабурал, цинги хеккого
жал рекIекълъун, гьеб гIамалалдаса
тавбоги гьабурал муьминзабазул. Гьал
гIадамазул тавбо Аллагьас ﷻ кьабул
гьабула. ХIакълъунго Аллагь жиндир
лагьзадерил гIамал лъалев ва гьезие гьабулеб хIукмуялъулъ
хIакимияв вуго, гIадилав вуго.

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السُّوءَ بِجَهْلَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ
فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾

18. Аллагьас кьабул гьабулеб гьечIо
гьел гIадамазул тавбо, жидеца
гIумруялъ квешал гIамалал гьарун,
Аллагьасда ﷻ гIассилъунги рукIун,
цинги хвел тIад щвараблъи лъараб
мехаль «гьанже дица тавбо гьабунаян»
-абун гьабулеб тавбо.

وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمْ
المَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ وَلَا الَّذِينَ
يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارًا أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا
لَهُمْ عَذَابَ الْإِلْمِ ﴿١٨﴾

Гьаб буго рес кьотIараб мехаль, жив
ворчIулареб бакIалде ккараб мехаль гьабураб тавбо.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалда буго: «Аллагьас
ﷻ лагьасул тавбо кьабул гьабула, гьес чIагольбиялдаса хьул
къотIинегIан цебеккун гьабураб»– абун. Хвалда гIагарлъун, хIухьел
цIайи хисун лъугьараб заман буго гьеб чIагольбиялдаса хьул къотIараб
заман. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Тавбоги гьабичIого, куфру-ширкалда рукIун хвалда гIагарлъун,
хвел тIаде щвей лъараб мехаль гьабураб тавбоги иман лъейги
кьабул гьабуларо. Дица ахираталда гьал гIадамазе гьезие цIакъ
унтизабулеб гIазаб хIадурун буго.

Тавбо гьаби абураб рагIиялъул магIна буго жинца гьабураб, яги
гьабичIого тараб гIамалалда рекIекълъи. ШаргIалда тавбо гьаби
абула Аллагьас ﷻ гьабе абун амру гьабураб жо гьабичIого теялда
рекIекълъбиялда, гьединго жинда Аллагьас гьабуге абураб хIарамаб
жо гьабиялда рекIекълъбиялдаги. ЦохIо гьаб рекIекълъи гIоларо
тавбоаялъулъ. Тавбо Аллагьас ﷻ кьабул гьабулеб букIине ккани
шурутIал рицун руго:

- 1) Жиндаса ккараб Аллагъ разилъулареб гламалалда реклекълъун, пашманлъун, Аллагъасдаса нечон, хлинкъун вуклин.
- 2) Хадусеб глумруялъ жинца гъеб Аллагъ разилъулареб гламал гъабиларо абун реклел шулияб ният, къасд буклин.
- 3) Тавбо гъабулеб мехаль жив хвалда глагарлъун вуклунгути.
- 4) Жинца гъарурал мунагъал инсанасда хурхарал ругони; боци-мал бикъун, яги цоги нухалда хвезаби, рогъоб бай, гъибат гъаби, бугътан лъейи ва цогидалги инсанасул хлукъукъал руго гъел; гъал мунагъазда тавбо гъаби къабуллъизе ккани шарт1 буго гъел инсанасул хлакъл тлубай: боци-мал бугони гъеб бецлун, къисас босулеб ругъун бугони къисас босизе цева члун. Яги гъал киналго хлакъаздаса жиндие хлакъл бугев инсан таса лъугъизавун.

Цоги лъазе кколеб масъала буго: инсанас хадуб тавбо гъабилинги абун мунагъ гъабизе бегъуларо жинда гъеб жо Аллагъ разилъулареб гламал буклин лъалебги буклун. Нилъеда лъаларо киглан глумру нахъехун бугебали ва тавбо гъабизе Аллагъас тавпикъ гъабилебиш абунги.

Гъединго к1вар бугеб масъала буго: кигланго инсанасул мунагъал клудиял, глемерал ругониги, Аллагъасул جَلَّالَهُ гурх1ел, ц1об-рах1мо жиндие г1орхъи гъеч1еб буго. Гъадин бугельул тавбо гъабун Аллагъасде вуссине инсан хлинкъизе ва нечезе бегъуларо, жиндир мунагъал глемерал руго, клудиял руго, Аллагъ жинда гурх1иларо абун раклалда ккун. Киглан цик1клун ракл1 бекун инсан Аллагъасда цева ч1арав, гъелда релълъун цик1к1араб гурх1ел Аллагъасул جَلَّالَهُ рахълъан инсанасе буклизе буго. Гъаб жиндиль щибго щакълъи гъеч1еб масъала буго.

Къуръаналда ва Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул суннаталда жаниб гъелда т1орит1ел гъабулел глемерал далилалги руго. Гъаб амру гъадин бугельул бусурбабазда т1адаб буго тавбо гъабизе ва Аллагъасул хлакъл диналда руссине. Аллагъас тавпикъ къеги хлакъл жо бич1чизе ва гъелда гламал гъабизе.

19. Я гъал иман лъурал г1адамал!

Нужее х1алалаб гъеч1о жагъилияб заманалъул г1адаталда рекъон руччаби ирсалъе росизе, гъезда х1ал гъабун ва гъезул ихтиярал хвезарун.

Жагъилияб заманалъ ч1ужуялъул рос хвараб мехаль гъей г1адан росасул ирс босулев чиясул ихтияралда хут1улаан: бокъани гъес жиндиего ч1ужульун кколаан магъариги къеч1ого, бокъани

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا لَا يَحِلُّ لَكُمۡ اَنْ
تَرِيْثُوْا النِّسَاءَ كَمَا وَاٰتٰىنَّهُنَّ لَمَّا هَبُوْا
بِعِضِّ مَآءٍ اَتَيْتُمُوْهُنَّ اِلَّا اَنْ يَّاتِيَنَّ
بِفَحِشَةٍ مُّبِيْنَةٍ وَعَاشِرُوْهُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ
فَاِنْ كَرِهْتُمُوْهُنَّ فَمَعْسٰى اَنْ تَكْرَهُوْا شَيْئًا
وَيَجْعَلَ اللّٰهُ فِيْهِ خَيْرًا كَثِيْرًا ﴿١٩﴾

жиндие магъари босун цогидасе къолаан, бокъани росасе инеги гьукъун рокъой толаан. Гьей г1аданальул х1укму бук1ана цогидаб боц1и-малальул г1адаб. Гьєб х1укму хвезабун рєшт1изабуна гьаб аят. **Нужеца гьєл руччаби цоги росасе инзеги гьукъуге, нужєє кьвариг1ун гьєч1ониги ц1ар т1амич1ого тун. Ва гьєзие кьварилъиги гьабуге, жудер магъари яги цоги боц1и нужєєги тун, хулг1 гьабун, гьєз нужєдаса хвасарлъи т1алаб гьабулєб х1алалъ.**

Руччабазє кьварилъи гьабизє бєгула, гьєз хулг1 гьаби т1алаб гьабизє гьєл руччабаз баянго кьабих1аб г1амал гьабураб мєхаль: зина гьаби г1адаб. Жинда Аллагъ разильаяв Ибнуг1аббасицца абун: росасда мут1иг1лъич1ого ч1єй буго кьабих1лъи абун. Гьєдин рос рихарай, гьєсие мут1иг1лъи тарай ч1ужуялъєги бєгула хулг1 гьабун жийго хвасар гьайизє.

Ва нужєца руччабазулгун гьабулєб цадахъаб г1умруялъул гьєздєхун лъик1аб гьалмагълъи гьабє. Берцинаб раг1и бицун, х1алимаб, х1єренаб г1амал гьабун. Напакъа, рєт1єл, ва цогидабги гьєзие кьєзє кколєб х1акъ хєхго ва лъик1аб кьун.

Нужєда гьєл руччабазул цо-цо г1амал рихун бугони гьєлдаги сабро гьабє ва гьєзие гьабулєб лъик1лъи гьоркъоса кьот1изабугє. Аллагъас ﷺ цо нужєє рихараб жоялда жаниб г1ємераб лъик1лъи гьабизє бєгула, Аллагъасє г1оло нужєца саброги гьабуни, лъик1аб г1амалги гьабуни. Гьєй ч1ужуялдаса нужєє баракат бугєб лъик1аб лъимєр лъугъизє бєгула, жиндалъун нуж дунялалда рохулєб, ахираталдаги нужєє лъик1лъи щвєялъє сабаблъун кколєб.

Аллагъасул свалат салам лъєяв аварагасул х1адисалда буго: *«муъминчиясул муъминай ч1ужуялда ццим бахъунгє, гьєльул цо г1амал квєшаб бугониги цогидаб г1амал лъик1аб бук1уна»*- абун. Х1адис имам Муслимица бицана.

Цоги аварагас ﷺ абун: *«нужєр лъик1ав чи вуго жиндирго хъязан-агълоялъє лъик1ав чи. Нужєдаса дун бищунго лъик1ав вуго дир агълуялъє»*- абун. Х1адис имам Тирмизияс бицана лъик1аб кьуч1аблъун.

Аллагъасул свалат салам лъєяв аварагасул т1абиг1ат бук1ана агълуялъулгун берцинаб гьоркъоблъи гьабулєб, кидаго разиго вук1унєб, агълуялдєхун махсаро гьабулєб, гьєзда гурх1улєб ва гьєзие напакъаялъулъ г1ат1илъи гьабулєб. Нилъєдаги т1адаб буго хирияв аварагасул ﷺ т1абиг1аталда черх ва напс куцизє. Т1адєг1анав Аллагъас ﷺ нилъєда абун буго: *«нужєє берцинаб нахърилъг1ин*

буго Аллагъасул расуласда)-абун.

20. Нужее бокъун бугони цо члужу йиччазе ва гьелъул бакIалда цоги члужу ячине ва жий нахъ йиччалей члужуялъе нужеца гIемераб боцIи магъариде къун букIун батани, нужеца гьеб боцIиялдаса щибго жо нахъе босуге. Гьеб букIуна кIудияб мунагълъун.

وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَبْدُلُوا زَوْجَ مَكَانٍ زَوْجٍ وَءَاتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِطْعًا فَإِلَّا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥١﴾

21. Кин нужеца гьеб боцIи нахъ босулеб, мун гьей члужугун цадахъ вегунги вукIадго ва гьел руччабаца нужедаса шулияб къотIиги босун букIадго.

وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٥٢﴾

Нужее магъари лъун ва нужеца гьел берцинго, шаргIалда рекъон хьихьизе къотIи гьабун, гьедин хьихьизе кIолеб гьечIони гьезие щибго къварилъги гьабичIого нахъ риччазе къотIи гьабун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Нужеца цоцазде амру-васият гьабе руччабазе лъикIлъи гьабиялдакъун. ХIакълъунго нужеца гьел рачана Аллагъасул аманаталдакъун (нужеца божизарун), ва гьел нужее хIалалги гьаруна Аллагъасул ﷺ амруялдакъун магъариги къун»- абун. ХIадис имам Муслимица бишана.

Руччабаца росасе унаго гIемераб боцIи магъариде къейи тIалаб гьаби шаргIалда беццараб гьечIо. Магъариде лъураб боцIи гьезие къечIого чIейги шаргIалда хIарамаб буго. ГIемерал росал руго магъариде лъураб боцIи члужуялъе къоларел, Гьабги шаргIалда хIарамаб буго.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица ГIумар رضي الله عنه асхIабасдаса бицараб хIадисалда буго: «Нужеца руччабазе къолеб магъари гIорхъи хвезабун гIемер гьабуге. ГIемераб боцIи магъариде боси ва къейи жиндиль дунялалъул яги ахираталъул лъикIлъи бугеб жо букIарабани, яги Аллагъасдаса хIинкъиялъе гIаламат букIарабани, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьабилаан гьеб. Хирияв аварагас رضي الله عنه жиндие ячуней члужуялъе магъариде къечIо, ва жиндир ясал къолаго магъариде босичIо, ункънусго диргъамалдаса гIемер жо»- абун.

Доб заманаялъ диргъам абулеб букIуна гIарцол (серебро), гьабураб шагъи-кепекалда (монета).

22. Нужеца члужульун ячунге нужер инсул рукIарал руччаби. Жагъилияб заманаль гьабун букIараб жо тIаса лъугъун тола. Гьеб инсул йикIарай

وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٥٣﴾

ч1жу ячин цаакъ сурукъаб жо буго, ва Аллагъасул щин бахъунегги буго, ва инсан жиндиль лъугъунег цаакъ квешаб нухги буго,

цаакъ нич т1аг1арав, чорхоль инсанасул т1абиг1аталго гъечлев, х1айван мах1ав чияс гурони гъединаб жо гъабуларо. Инсуда гъоркъ йик1арай ч1жу шарг1алда гъезул эбелалда релъълун йик1уна ва гъелда квер хъван какие чуриги бихуларо. Гъелда аск1ов лъугъарав чиги жив гъавурай эбелалда аск1ов лъугъарасда релълун вук1уна.

23. Нужее руччабилълун рачине х1арам

гъаруна нужер улбул: жудеца нуж гъарурал ва гъел улбузул эбелалги, инсул улбулги. **Ва нужер ясалги.** Нужер ясазул ясалги, васазул ясалги. **Ва нужер яцалги, ва нужер имсул яцалги** ва нужер улбузул яцалги **ва нужер вацасул ясалги** ва нужер яцалълул ясалги. **Ва нуж хахизарурал улбулги х1арамълула** ва рахъдал яцалги х1арамълула.

Гъединго хахиялълул рахъалълан х1арамълула насабалълул рахъалълан х1арамълулел киналго руччабиги. Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «*Хахиялдалълун х1арамълула насабалдалълун х1арамълулел руччаби*»—абун. Х1адис имам Муслимица бицана.

Гъединго нужее х1арамълула нужер

руччабазул улбулги. Цох1о ясалда магъари лъеялдалълун, гъелда аск1ов къач1ого рат1алъланиги, гъей ясалълул эбел х1арамълула. **Нужер руччабазул цогидазе гъарурал ясалги х1арамълула,** **нужер рукъор хъихълулел.** Рукъор хъихълун гъеч1ониги х1арамълула руччабазул ясал, **нужеца гъел руччабазда магъари лълун аск1ор регун ругони.** Гъел руччабазда магъари лълун хадуб гъезда аск1ор къач1ого нуж рат1алълани, цинги гъезул ясал рачине х1арамълуларо.

Нужер наслабазул васаз рачун рук1арал руччабиги х1арамълула нужее. К1инго яц ч1жулълун ячинегги х1арамаб буго падахъ рачун ругониги, цояй ят1а гъайич1ого цогидай т1ад ячун йигониги. Жагъилияб заманаль бук1араб жо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ т1аса лълугълун

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ
وَبَنَاتُكُمْ وَأَخْوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ
وَوَحَدَاتُكُمْ وَأَخْتُكُمْ
وَأَخْتُكُمْ أَلَّتِي أَرْضَعْتَكُمْ
وَأَخْوَاتُكُمْ مِنَ الرِّضَاعَةِ
وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ
وَرَبِّبَاتُكُمْ أَلَّتِي فِي حُجُورِكُمْ
مِن نِّسَائِكُمُ الَّتِي دَخَلْتُمْ
بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ
بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
وَحَلَّتْ بِكُمْ أَبْنَائِكُمُ
الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ
وَأَن تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ
إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٣﴾

тола. ХIакълъунго Аллагъ жив гурхIулев ва жинца мунагъал чурулев вуго.

Гъадианаб ригьин бугев чи исламалда вачIани, гъес цойй нахъ йиччазе ккола. КIиго яц цадахъ чIужульун йикIине бегъулареб гIадин, чIужуялъул эбелалъул яц, инсул яцги бегъуларо гъелда цадахъ чIужульун рукIине, гъелъул вацасул яс, яцальул ясги бегъуларо.

24. Ва росада ругел руччабиги хIарамлъула нужеца рачине. Нуж хIарамлъула нужеца рачине. Нуж Аллагъасул тушбабазда рагъула рукIун асир гъарун рачIарал капуразул руччаби хIарамлъуларо.

Гъал руччабазул россаби рукIун ратаниги.

Гъал асир гъариялдалъун капурчиясул

чIужульун йикIиналдаса яхъун ккола.

Жиндир рахIмуялда жаниб лъимер

гъечIеблъи лъазе цо нухаль хIайиз

бачIинегIан тун, цинги гъай гIадан

бусада кквезе бегъула гъальул сайидлъун

вугев чияс.

Гъаб цебехун бицараб жо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее гъабураб хIукму буго, ригьин гъабизе хIарамал руччаби рицун. Гъал гурел цогидал руччаби Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее хIалал гъаруна нужее гъел рачине бокъани, гъезие магъариде боцIиги къун, шаргIалда рекъараб хIалалъ гъезулгун гIумру гъабизе ва хIарамаб зина гъабулеллъун рукIунгугIизе.

Нужер гъава-напсальул мурад тIубан, гъел руччабаздаса нужеца мунпагIат босулеб бугеб гIадин, гъезие къезе къотIи гъабураб магъариги къе, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда гIад паризаяблъун гъабураб. Нужеца руччабазе магъариде къезе бугеб боцIи бицун ва нуж кIиялго гъелда рекъон хадуб чIужуялъ гъеб магъариялдаса цо бутIа тIаса лъугъун нужее тани, гъелъул нужее щибго мунагъ-хIакъ гъечIо. ХIакълъунго гIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадерил маслахIатал лъалев вуго ва гъезие гъарулел хIукмабазуль хIакимияв вуго.

25. Нужедаса узденал, муъминал, руччаби рачине хIал кIоларев чи. магъариде къезе, хадуб напакъаде къезе боцIи гъечIого, жанир чIезе мина

* وَالْمُحْصَنَاتِ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا

مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كَتَبَ اللَّهُ

عَلَيْكُمْ وَأَجَلَ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ إِنْ تَسْتَعُوا

بِأَمْوَالِكُمْ مَّحْصِنِينَ غَيْرِ مُسْلِفِينَ فَمَا

أَسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ

فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَضَيْتُمْ

بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ

كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٤﴾

وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ

يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مِمَّا

مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فِتْنَتِكُمْ

гъчлого ва цогидалги хъизан-рукъалъул чара гъчлого жинда хIажалъулеб жо гъчлого. Гьал муъминзабазе бегъула цогидав чиясул иман лъурайлъун йигей гъарабаш ячине. **Нужер ракъазуль бугеб иман Алагъасда**

لَّيَالَى. Ай загьиралда нужеда гьоркъоб хIукму гъабула нуж загьиралда иманлъун рукIиналдалъун. Амма нужер ракъазуль иман бугищ, яги гъчIиш абураб жо цохIо Аллагъасда лъала.

Киналго гIадамал цохIо насло-тухум буго: Адамил лъимал руго.

Гьадин бугелъул нуж цоцазде чIухIун рукIунге ва гъарабаш ячинеги чIухIунге, гьей иман лъурай йигеб мехаль ва хIурияй ячине хIал кIвечIеб мехаль. **Гьал гъарабашал нужеца раче гъезул сайидасдаса изноги тIалаб гIабун ва гIадат билълъараб боцIиги магъариде лъун.** Гъарабашал руго абун гьел гIодорегIан гъарун магъари къечIого тун, яги магъариялдаса цо бутIа къечIого тун хиянат гъабуге. **Гъарабашал раче жал рацIадала ва зина-хъатIа гъабиялъул хабар баккичIел. Ва жидеца бальго зина гъабулев гьудулги кквечIел.**

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнуГIаббасица абуна: гъаб аяталда жаниб Аллагъас нагью гъабулеб буго зина-хъатIа гIадал къабихIал пишабаздаса «загьирго гъарулел ва бальго гъарулелги»-абун.

ГIалимзабаз абуна: «مُسْفِحَاتٍ» абураб рагIиялдаса мурад буго жидеца загьирго зина гъабулел ва жидеда аскIов шив чи лъугъаниги гьев нахъ чIваларел абураб. «مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ» абураб рагIиялдаса мурад буго жидеца зина гъабизе цо гьудулги ккун рос-лъади ругел гIадин зинаялда рукIунел абураб.

Гъаб аяталда жаниб гъадианаб зина гъаби гъарабашазул бицунеб бакIалда бициналъе гIилла буго жагъилаб заманаль хIуриял, жидер черхалъул ва напсальул къадро гъабулел руччаби зина гъабулел рукIинчIо. Гьел жидерго ва жидер вализабазул: эмен, вац, васасул къадро цIунарал рукIана. Зина гъабизе къваригIарав чияс гъарабашал цIехолаан жиндир шагъват гIубазе.

Исламалъул авалалдаги гъарабашал ругеб заман букIиндал ва хIурияй чIужу ячине рес гъечIев чи зинаялда ккеялдаса цIуни сабабалъе гьел гъарабашал рачине изно къун букIана, жал рацIадал, жидер

الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهِ أَكْبَرُ بِإِيمَانِكُمْ
بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَأَنْكِحُوهُنَّ بِأَذْنِ
أَهْلِهِنَّ وَأَهْلُهُنَّ أَجْرُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ
مُحْصَنَاتٍ غَيْرِ مُسْفِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ
أَخْدَانٍ فَإِذَا أَحْصِنَ فَإِنَّ أَتَيْنَ
بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى
الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ
خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا
خَيْرٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٥﴾

къадро цунарал ва иман лъурал руклн шартлги къабун. Нагагъ гьел гъарабашаз зина гъаби загъирлъани, гъезда хладги къабулеб буклана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хладисалда буго: *«Нужер цоясул гъарабашалъ зина гъабураб мехалъ, гъей гъарабаш йиче квасул рухъеналъухъ йичунги»*—абун. ай гъей нужедаса риклклад гъае абураб маглна буго. Хладис имам Аннасаияс бицана.

Гъаб нильер заманаялъ бусурманал руччабаз гъабулеб хвада-члвади жагъилаб заманалъул гъарабашазулалдасаги глорхълъан борчлараб буго. Жидер черхалъул цликларасеб рахъги ратлидаса глицлцл гъабун, Аллагъас *جَلَّ جَلَالُهُ* бижараб гъумер-клалалъул сипатги хисизабун, щибго Аллагъасдаса, яги гладамздасаги неччлого, жудер вализабиги хлакър гъарун, хвадулеп руго.

Галимзабазул цо къокъаялъ гъанжеялдаса глезегланго цересел соназ абулеб буклана: *«Гъал главрат бахччлого къватлахъе хвадулеп руччабазул хлукму гъарабашазул хлукму буго»*—абун. Гъаб раглиялъул маглнаги буго гьел ричун росизеги бегъила, цинги гъарабашал гладин босада кквезеги бегъила абураб.

Гъаб рагли шарглалда борцунеб рагли гуру ва жинда гламал гъабизе бегъулеб раглиги гуру. Ва амма гъаб раглиялъул маглна битлараб буго. Гъедиглан жалго жидеца инжит гъарун руго бусурбабазул руччаби ва ясал. Вагъза-насихлат гъабун кантлулеб хлалги гъечло, бицараб жо биччлизе глакълуги гъечло. Исламалъул, Аллагъасул диналъул асар гъезул чорхоль гъечло ва кинабго купру-ширкалъул агълуялъул глабиглат хвадизабулеб буго.

Хирияв аварагасул *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* хладис буго: *«Цо чияс щиб къавмалда рельльинлги гъабуниги, гъев чи гъеб къавмалдаса вуклуна»* – абун. Хладис ибну Хибаница бицана.

Жиндир диналъул клвар бугев чияс гъадинал руччаби рачизе бегъиларо, гъездаса лъугъараб наслоги баракат гъечлеб буклина. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас нильеда амру гъабулеб буго жиндир дин бугей ва глабиглат-гламал лъиклай члужу яче абун.

Аллагъас иманалда тлоритлеги ва лъиклаб гламал гъабиялде рачаги киналго гъава-напсалъ ва шайтланалъ гуккарал гладамал. Аллагъас нильер иманги камил гъабеги ва хлакъаб нухда хвадизе квербакъиги гъабеги. Амин.

Гъарабаш росасе ун хадуб гьелъ зина гъабураб мехалъ, гьелда хлад къабула муъминал, хлуриял руччабазда къабулеб хладалъул башадаб. (Кликъоялда анцлго тил къабула ва башадаб лъагледалъ ватланалдаса къватлир ритлула).

Гъарабашал рачине х1алал гъабуна, х1урийй ячине рес гъеч1ого зина ккеялдаса х1инкъарав чиясе. Амма нужеда сабро гъабизе к1вани: зинаялдаса напс ц1унизе к1вани гъарабашалги рачинч1ого, гъеб нужее лъик1 буго. Тадег1анав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца мунагъал рахчулев, лагъзадерида гурх1улев вуго. Гъарабаш ячун лъугъараб лъимер гъей гъарабашалъул сайидасе лагълъун бук1уна, гъаб г1илла буго гъарабаш ячинч1ого сабро гъаби лъик1аб буго абураб раг1иялъул.

26. Тадег1анав Аллагъасе бокъула жинца нужее баян гъабизе нужее диналъул ва дунялалъул маслах1ат бугеб кинабго амру, ва нужги т1ориг1изе нужеда церехун рук1арал

يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾

аварагабазул ва лъик1ал муъминзабазул нухалда. Ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъула нужеца мунагъаздаса тавбо гъабизе, ва жинца гъеб тавбоги къабул гъабула. Х1акълъунго Тадег1анав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадерила киналго ах1валал лъалев вуго, ва гъезие лъолеб шарг1ияб нухалъуль х1акимияв вуго.

27. Тадег1анав Аллагъ нужеца тавбо гъабизе бокъулев вуго, ва нуж жиндир шарг1алда нахърилгъльине бокъулев вуго, цинги жинца нуж киналго мунагъаздаса рац1ада гъаризе. Ва амма

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ نَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا ﴿٢٧﴾

жал къосарал, шайт1аналъул нухалда хъвадулел г1адамазе бокъула нуж х1акъаб нухалдаса русине, ва гъездаго рельебарал фасикъзаби, зиначаг1и, зулмучаг1илъун рук1ине.

28. Аллагъасе бокъула нужеда г1ад бигъаял шарг1иял ах1камал лъезе, ва х1алк1веч1еб жо гъабич1ин абун нужее г1акъуба гъабуларо. Инсанасул вижин заг1ипаб буго:

يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخَلَقَ الْإِنْسَانَ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾

жиндир гъава напсалда данде ч1езе к1оларев, шайт1аналъ гуккулев, шагъватаз г1акъло инабулев, руччабазда аск1ов ккедал гъезул х1илла ва сих1ро лъач1ого жив къосун кколев.

Инсан гъедиनाव заг1ипав вижун вугелъул Тадег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъал церехун арал аятазуль такрар гъабун чамго нухалъ тавбо гъабиялъул бицана ва жив гурх1улев, тавбо къабул гъабулев вук1инги бицана. Мунагъ-хат1а кколарев чи вук1унаро аварагазаби гурел. Г1акъылав чияс жиндир г1амалалъул х1исаб гъабула щибаб г1ужалъ. Ва гъава-напсалда, шайт1аналда къеркъолевлъун вук1уна, ккарал

мунагъзда рак1 бухлун тавбо гъабулевги вуклуна. Ах1макъав чи жиндир гъава-напсалда нахъвилълун, щайт1аналь гуккун, кинабго жинца гъабулеб г1амал жинда берцин бихъун вуклуна: гъасда Аллагъги рак1алда шоларо, жинца тавбоги гъабуларо. Ахираталда Аллагъасда гъев чиги рак1алде шоларо ва гъев абадияб жужах1алъул г1азабалъулъ хутлула.

Аллагъас нилъее г1елму ва г1акъло къеги.

29. Я гъал иман лъурал г1адамал!

Нужеца цояз цоязул боц1и кванаге шарг1ияб нух гъеч1ого:

бикъун, бахъун, риба гъабун, кагъат г1ами гъабун, цогидал кинал ругониги х1арамал нухазда кванаге цоцазул боц1и.

Нуж к1иялго разилъун гъабураб даран

буклуна нужеца х1алалаб х1алалда боц1и кваналеб нухлъун.

Ва нужеца цояз цоялги ч1ваге. Цо-цазда къабун ругъналги гъаруге.

Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ нужеда гурх1улев вуго, ва нужер дунялалъеги ахираталъеги лъик1аб жо нужеда малъулев вуго.

30. Гъаб нужеда гъабугеян абураб жо

гъабулев чи, жинда гъеб х1арамаб

бук1ин лъалаги буклун,

Аллагъасул амроялъул к1вар гъабич1ев,

гъесдаса х1инкъич1ев чи вуго. Дица гъев чи ахираталда ц1акъ

боркъараб жужах1алъуве лъугъизавила, ва гъеб Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ

ц1акъ бигъаго гъабизе к1олеб жо буго.

31. Нуж Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ х1арам гъабураб

жо гъабун к1удияб мунагъ гъабиялдаса

рик1к1алъун, ц1унун ч1ани, Аллагъас

нужер г1исинал мунагъал рахчун тела,

жиндир ц1об-рах1маталдалъун. **Ва**

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нуж берцинаб, лъик1аб бак1алде лъугъизарила-

гъеб бак1ги алжан буго.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасида гъикъана: «К1удиял

мунагъал анкъгойищ ругел» абун. Ибнуг1аббасица رَضِيَ اللهُ عَنْهُ абун:

«К1удиял мунагъал анкъго рук1иналдаса анкънусго рук1иналда

г1агарал руго (ай г1емерал руго). Ва амма тавбо гъабун, Аллагъасда

جَلَّ جَلَّالَهُ гъарун, мунагъал рахчи г1алаб гъабулев чиясул мунагъ к1удияб

буклунаро, ва жинда г1ад ч1араб мехалъ цониги мунагъ гъит1инабги

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَكُوْنُوْا اَمْوَالِكُمْ
بَيْنَكُمْ يٰٓاَبْطٰلٍ اِلَّا اَنْ تَكُوْنَ تِجٰرَةً عَنْ
تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْسُوْا اَنْفُسَكُمْ
ۗ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيْمًا ﴿٢٩﴾

وَمَنْ يَّعْمَلْ ذٰلِكَ عُدُوْنًا وَّظُلْمًا فَسَوْفَ نُصَلِّيْهِ
نٰرًا وَّكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيْرًا ﴿٣٠﴾

اِنْ تَجْتَنِبُوْا كَيْبٰرَ مَا تَنْهَوْنَ عَنْهُ
نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ
مُّدْخَلًا كَرِيْمًا ﴿٣١﴾

буклунаро»-абун. Ай мунагъ буклинги лъалебги букладго гьитлинаб мунагъ гьабулев вуго, гьеб клудияб мунагъалда сворула.

Цоги жинда Аллагъ ризалъаяв Ибнуглаббасица абун: «Кинабниги жиндилъ Аллагъасде гласилъи бугеб жо клудияб мунагъ буго»-абун. Гьаб раглиялъул магъна буго: бокъун, лъан Аллагъасде гласилъи абураб. Хатлаълъун, гьалатлъун, гьапуллъун, жинда лъачлого ккараб гласилъи Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ таса лъугъунеб буклуна.

Жудеда Аллагъ разилъаял Муслимица ва Бухарияс бицараб сахлихлаб хладисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «*Нуж риклалъе нужер киналго гламалазул кири хвезабулеб анкьго клудияб мунагъалдаса*»- абун. Цояс абун: *щал ругел гьел мунагъал я Расулаллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Тладегланав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ширк гьаби буго цо, шарглияб гилла гьечлого Аллагъас хларам гьабураб нафс чъвайги буго клито. Сихро гьабиги буго лъабго, риба гьабун боцли кванайги буго ункьго. Ятимзабазул боцли кванайги буго шуго. Рагъдаса лъутиги буго анлъго. Жидеда щибго глайиб гьечлел руччабазда рогъоб байги буго (зина гьабиялдалъун рогъоб бай) анкъго*»- абун.

Гьаб анкьго гурони клудияб мунагъ гьечло абураб магъна гуру гьаб хладисалъул. Цогиги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хладисал глемер руго гьал гурелги клудиял мунагъал рицарал. Гьел хладисазуль клудиял мунагъаллъун риклун руго: эбел-имсуе глакьуба-къварилъи гьаби, гьереси бицин, гьересияб нуглъи гьаби, пакъирлъиялда хлинкъи. Лъимер хьихъизе бокъичлого хвезаби (лъимер бахъи, реххи, аборт) зина гьаби, ливатл гьаби, гьересияб гьа гьеди, рогъоб бай, варисабазе зарал гьабун васият гьаби, дармилъ хиянат гьаби, цадиро- къали нукъсан гьаби, дин дунял тлалаб гьабиялъе сабаблъун кквей. Цогиги глемер руго клудиял мунагъал. Ибнухлажарица клудиял мунагъал рицун ва гьездаса цунулеб къагъида бицун тлехъ гьабун буго жинда жаниб щунусго гланасеб клудияб мунагъ бицараб.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул клудиял мунагъал рицунел хладисазул щибалъул авалалда рехсон буго Аллагъасда ширк гьаби абураб рагли. Гьеб гьадамаз цлакъ клар гьабичлого тараб масъала буго. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабулеб гьабидат цоги жоялъе гьабураб мехаль гьев чи мушрик вуклуна, исламияб диналдаса вахъула ва кафурул гьадамазда гьоркъов ккола. Хладисалда жаниб «Аллагъасда ширк гьаби бищун клудияб мунагъ буго» абураб мехаль гьалъул магъна буклуна: Аллагъасе гьабидат гьаби, ва гьеб Аллагъасе гьабулеб

Глибадаталдалъун цоги щив вугониги инсан разилъи тlалаб гъаби. Гьалда рияь абунги абула. Гlадамазе берцин вихъизе, лъикl вихъизе бокъун гlамал гъаби буго гъеб.

Цоги гъаб ширк букlуна Аллагъасда ахlи базе кколел ва гъаризе кколел умуразуль цоги инсанасда ахlи бай, гъев инсанас Аллагъасда аскlоб дуге кумек гъабиялда божун ва хъул лъун. Гьалда релъгъарал гlемер бакlал руго инсан ширкалъуль кколел, клудияб мунагъальуль кколел, гъев чи бусурман чи вуго абураб сипаталдаса вахъичlониги.

Цlаларал чагlазул клудияб гlайиб буго гlадамазда гъаб масъала бициналъуль гъез гъабулеб тохлъиялдалъун. Жидер жагъиллъиялъ гlемерисел гlадамазда раклалде кколеб буго Аллагъасда جَلَّالَهُ ширк гъаби бугин гъев Аллагъасе балеб как цоги чиясе бай ва гъесие гъабулеб сужда инсанасе гъаби. Гьалда клудияб ширк абула, гъав чиги бусурманчи вукlунаро. Бусурманчиясда хитlабги гъабун абураб мехаль: «Аллагъасда ширк гъаби клудияб мунагъ буго»- абун, гъальул магlна букlуна жиндир гlамалалъул кири холеб, жив мунагъальуль кколеб ширк абураб.

Жидеда Аллагъ разилъаял клудиял асхlабзаби цlакъ хlинкъулел рукlана нипакъалдаса ва ширкалдаса. Ниль иман загlипал, Аллагъасдаса جَلَّالَهُ хlинкъи дагъал рукlиналъул гlаламат буго ниль гъаб клуго клудияб мунагъалдаса хlинкъулел гъечlолъи, ва гъаб масъала клвар гъабичlого тейги.

Аллагъас нильее жив разияб гlелму, ва гlамал къеги.

32. Нужеца хъул халат гъабуге, ва

хlалхъублъи гъабуге Аллагъас جَلَّالَهُ

нужер цоял цогидаздаса тlокl гъарун

рукlиналда. Бихъиназе жидеца гъабураб

гlамалалъул кири ажро букlине буго.

Жигъад гъабиялъул, хъизан-рукъалъул

тlалаб ва тарбия гъабиялъул. **Руччабазеги**

жидеца гъабураб гlамалалъул кири

букlине буго: росазе мутlигlлъиялъул, къабихlаб пиша гъабичlого

теялдалъун жидер къадрo цlуниялъул. **Нужеца Аллагъасда**

جَلَّالَهُ **гъаре нужеце камилаб иманги хlалалаб боцlиги къе абун,**

Аллагъ цlакъ сахаватав вуго ва жинца гъарараб жо къолевги вуго.

Хlакълъунго Аллагъ جَلَّالَهُ **жинда кинабго жо лъалев вуго.**

Гъеб лъаялдалъун къола Аллагъас щивав инсанасе жиндие къезе

мустахlикъаб жо. Дунялалъул боцlи бугониги, гlелму-дин бугониги.

Гъаб аят рещlиналъе сабаб бицана: жинда Аллагъ разилъаяй

وَلَا تَسْمَعُوا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى

بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبْنَا

وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبْنَا وَتَكَلَّمُوا

اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِذْ رَأَى اللَّهُ كَانَ

يَكْتَلِبُ شَيْءًا عَلَيْهِ

Уммусалматица Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагасда абуна: «Я расулаллагъ *صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ*! Бихьинал гъзаваталда ун гьелгул ажро кири босулел руго, нижее гъзават гьечло. Ирсалдасаги нижее бихьиназе бугелгул бащадаб гурони гьечло»-абун. Цинги Тадегланав Аллагъас *جَلَّ جَلَالُهُ* гъаб аят рештлизабуна (32 аят). Хладис имам Ахлмадица бицана.

33. Щивав инсанасе гъезул ирс босулел гIагарал чагIи гъаруна Аллагъас *جَلَّ جَلَالُهُ*: эбел-имсул ва цогидал гIагарал гIадамазул ирс босулел. Жагъилияб заманаль къотIи гъабун ва гъа гъедун рукIарал гIадамазе гъезие кколеб бутIа къе.

Гъаб хIукму исламалгул авалалда букIана, цинги ирсалгул аятал рештлизарун насхо гъабуна. ХIакъльунго Аллагъ жинда кинабго жо бихьулел, лъалел вуго, ва щивав чиясе жиндир гIамалалда рекъараб жазаъ гъабулел вуго.

34. Бихьинал руччабазда гIад ругел руго гъезда амру- нагъю гъабиялъуль, гъезие напакъа къеялъуль, ва кинабго гъезие маслахIат бугеб жо гъабиялъуль.

Аллагъас жал тIокI гъарун рукIиналдалгун гIакъло тадбиралгуль, бахIарчилгъиялъуль, ва хIалтIи гъабун магIишат тIалаб гъабиялъуль. Гъеб магIишаталдаса руччабазе нафакъа къолел рукIиналъульги. Гъал тIокIлъаби жиде рукIиналъ, Аллагъас *جَلَّ جَلَالُهُ* бихьинал хасс гъаруна аварагълиялда, имамлъиялда, гъзават гъабиялда ва цогидал умуразда. Гъаб амру гъадин бугелгул руччаби кIиго батIиял тайпа руго.

ЛъикIал руччаби руго Аллагъасда мутIигIал, хадуб жидер росазеги мутIигIлъарал. Жидеда гIад ругел хIукъукъалги тIубалел: жидерго напс къабихIаб пишаялдаса цIунулел, гъезда божилги гъабураб рукъалгул магIишатги цIунулел ва гIадада хвезабуларел, рос-лъадиялда гьоркъоб бугеб жинсияб ва цогидаб бальгольги цIунун гъеб къватIибги бицунарел.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадис буго:

وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِي مِمَّا تَرَكَ
الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَقَدَتْ
أَيْمَانُكُمْ فَاتُوهُمْ نَصِيحَهُمْ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ عَلَىٰ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾

الرِّجَالِ قَوْمُونَ عَلَى النِّسَاءِ يَمَا فَضَّلَ
اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَيَمَا أَنْفَقُوا مِنْ
أَمْوَالِهِمْ فَأَلْصَقِ لِحَاثِ قَلْبِكَ حَفِظْتَ
لِلْغَيْبِ يَمَا حَفِظَ اللَّهُ وَالَّتِي
تَخَافُونَ نُشُورَهُنَّ فَعُظُوهُنَّ
وَأَهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَصَاجِعِ وَأَضْرِبُوهُنَّ
فَإِنْ أَطَعْتَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ﴿٣٤﴾

«къямасеб къояль Аллагъасда асклор члолеб баклалъул рахъалъан гладамазул бицунго квешал руго (ай щибго жиде кьадро-къимат гьечлел руго) жал цо-цазда асклор регулел, цинги жидер напсиал балъгольаби къватлур рицулел рос-лъади. Гьел гладамал цлакъ ахлмакъал гладамал руго»- абун.

Гьезул мисал буго тласан ретлелги бахъун жиндир члужу, яги рос гладамазда цеве вахъун члезавиялда рельеъараб.

Квешал руччабазул бицун Аллагъас абулеб буго: **Нужеда мутлгилъиялдаса руччаби рахъиналда хлнкъараб мехаль, гьезда берцинаб вагъза-насихлат гъабун, гьез гъабулеб глалмал квешаб буклин бице, ва гьел лъиклаб рахъалда рачине яхл бахъе. Вагъзаяль мунпаглат гъабулеб гьечлони, дагъаб замаяяль, гьезда асклор регун ругониги, гьездахун махсаро гъабичлого, жимагъ гъабичлого, хабар бицинчлого те. Цинги гьел руччаби мутлгилъулел гьечлони ва квешаб глалмалги толеб гьечлони, гьезда къабе: гьумералда къабичлого, ва квеш къабичлого. Нужеэ руччаби мутлгилъун ругеб мехаль нужеца нухал ралагъуге гьезие къварилъи гъабизе. Хлакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَةً Пладегланав ва Кудияв вуго.**

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَةً гьел руччабазул вали (Бетлергъан) вуго ва жиндир лагъзадерие зулму гъабурадаса жинца щим босулев вуго. Рос члужуялдаса къуватав, гьельие зулму гъабизе клелев вугониги Аллагъасул къуват-гуч цлакъго клудияб буго, ва заглалпал, жидеэ зулму гъабурал гладамазе жинца квер бакъулев, ва гьезие рецлел босулев вуго.

Мухламмат Пали Сабунияс абуна: Пладегланав Аллагъас жиндир каламалъуль абуна. «Аллагъас цоял цояздаса тлокъ гъарун руклиндалъун» абун. Гьалъул хликмат буго: рос черхалъул бетлер гладин ватани члужу гьеб черх буго ва гъаб клиябго жо цояль цояб тлубазабулеб, клиябго цо-цазда хлажатаб буго. Гьадин бугелъул росасе тлокълъи буклин члужуялъул глайиб гьечло яги росасул гъунар гьечло.

Масала, инсанасул ракл кванил рукъалдаса хирияб буклин, бетлер квералдаса тлоклаб ва къиматаб буклин, гьев инсанасе ничаб жо гьечло. Цо лага цоги лагаялдаса члухлизе бегъуларо. Бераль глей гъабуларо глин гьечлого, квераль глей гъабуларо хлетле гьечлого. Щибаб лага жиндир хлажат тлубалеб буго, ва киналго лугби камилал руклунгурони инсанги камилъуларо. Гъаб хликмат загъир гъабун абуна Аллагъас «цоял цояздаса тлокъ гъаруна» абун, «бихъинал руччабаздаса тлокъ

гъаруна»- абун абичІого.

35. Рос-лъади цо-цаль къацандун,
цо-цазде тушманлъи ккун лъугъани,
ва гъезда гъоркъоб питна ккеялда
нужер хІинкъи бугони, нужеца кІиго
гІадилав чи витІе гъезул ишалъухъ
балагъизе, ва маслахІатаб хІукму
гъабизе. **Цо чи витІе чІужуялъул рахъальъан,**
гъелъул рахъ хал
гъабулев ва гъелъие квербакъулев,
цо чи росасул рахъальъанги
витІе гъесул рахъалда вукІунев.

Цинги гъез рос-лъади аскІор чІезарун гъезул гІарзалда гІин тІаме, ва
гъезие лъикІаб вагІза-насихІат гъабе. Гъел рос-лъадиялъе цо-цазде
рекъезе бокъани ва Аллагъасул ﷺ амруялдаги мутІигІлъулел
ругони, гъав кІиявго чи гъоркъов лъугъиналъул баракат букІуна.
Ва гъал сабаблъун ккун, Аллагъас рос-лъади цо-цазде рекъезарила,
ва гъезул ракІазуль Аллагъас цо-цаздехун рокъи, ва гурхІел
гъабила. **ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагъ ﷺ жинца**
гъабулеб хІукмуялъул маслахІат лъалев вуго
ва гъеб хІукмуялда хадур
рачІунел умуралги жинда лъалев вуго.

БетІергъан Аллагъас ﷺ гъаб масъалаялъулъ гъезда гъоркъоб рекъел
ккеялъул гурони бицинчІо. Гъелда жаниб хІикмат буго: Аллагъасеги
бокъуларо хъизан биххи ва лъимал къватІахъ хугІи. Гъаб хІикматалъе
гІоло гъев кІиявго гІадилав чияс яхІ бахъизе ккола рос-лъадиялда
гъоркъоб бугеб дагІба тІагІинабизе, ва гъел цо-цаль рекъезаризе.
Кинниги, маслахІат лъугъунареб хІал бугони, ва шаргІалда рекъон
гъезул ригъин биххи маслахІатлъун бихъани, гъезул ригъин биххизеги
бегъула.

36. Нужеца Аллагъасе ﷺ гІибадат
гъабе ва гъеб гІибадат гъабиялъулъ
гъесдехун шибо жо гІахъал гъабуге.
Нужеца эбел-имсуе лъикІлъи гъабе,
ва гъеб лъикІлъи гъабеян абун цо-
цалазда васиятги гъабе. ГІагарал
гІадамазе, мискин-пакъирав гІадамазе,
ва ятимзабазе лъикІлъи гъабе.
ГІагарав мадугъаласе, ва гІагарав
гъечІев мадугъаласеги лъикІлъи гъабе.
Дур хълбохъ вугев гъалмагъасеги

وَأَنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَأَبْعَثُوا حَكَمًا
مِّنْ أَهْلِهِ، وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا
إِصْلَاحًا يُوَفِّقُ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ
كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٥٥﴾

* وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ
شَيْئًا ۚ وَالْأُولَئِكَ أَحْسَنًا وَيَذِي الْقُرْبَىٰ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي
الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ
بِالْجُنُبِ وَأَيْنَ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن
كَانَ مُتَحَدِّثًا لِأَفْخُورًا ﴿٥٦﴾

лъикІлъи гъабе. Сапаралда цадахъ ккарав, гІелму цІалулаго цадахъ вугев, ва цоги щиб сабаб бугониги, дур гьалмагълъи ккарав чиясе лъикІлъи гъабе ва гъев кІочонге. жив гъарибав, жиндир агълу-хъизан рикІад бугев нухлуласеги кумек гъабе. Нужер квер маликълъарал гъарабашазеги лъикІлъи гъабе. ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагъасе ﷺ вокьуларо жив чІухІарав, гІагарал чагІаздаса, ва мадугъалзабаздаса гьумер буссун вукІунев чи.

Живго киназдасаго лъикІавлъун вихъулев, гІадамал гІодорегІан гъарулев чи вокьуларо Аллагъасе ﷺ.

37. Жалгоги бахилал, гІадамаздаги бахиллъиялдалъун амру гъабулел руго гъл квешал гІадамал:

жидеда тІад гъабураб паризаяб закатги кьоларел, Аллагъасул нухда гъазаваталлъе напакъаде боцІиги кьоларел. Аллагъасул ﷺ цІобалдалъун жиде кьураб боцІиги бахчулел закаталъе ва напакъаде кьечІого букІине. Дица капурал гІадамазе цІакъ гъл гІодорегІан гъарулеб гІазаб хІадурун буго.

38. Жидеца боцІи гІадамазе гІоло, рияалъе, напакъаде кьолел Аллагъ разилъи тІалаб гъабичІого, гІадамаз реццизе бокъун, ва Аллагъасдаги ﷺ, ахир кьиямасеб кьоялдаги

иманги лъун гъечІеб хІалалъ, гъл чагІи мунафикъзаби руго. Жидеца щайтІан гълмагълъун ккурал гІадамазе цІакъ квешаб гълмагъ буго гъеб щайтІан: кинабго квешаб гІамалалда гъев тІовитІулел, ва кинабго лъикІлъи гъабиялдаса нахъги чІвалелб.

39. Гъл мунафикъзабазе бугеб къварилъи щиб бугеб, гъаб къадараб хІалихъатаб пиша гъабун Аллагъги гІадамалги гуккулел рукІинчІого, хІакъикъияб иман лъун Аллагъасдаги,

ахираталдаги божани, ва Аллагъс кьураб боцІиялдаса гъев разилъулел нухазда напакъа ва садакъа къуни. ХІакълъунго Аллагъ ﷺ гъазул хІал лъалев вуго. Загъирги батІинги, щибго батІалъи гъечІо Аллагъасул гІелмуялъе. Гъадин бугельзул нуж иманлъун, Аллагъасдаса ﷺ хІинкъун гъев разилъи тІалаб

الَّذِينَ يَبَخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ
بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَاءَ آتْنَهُمُ اللَّهُ
مِنْ فَضْلِهِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا
مُّهِينًا ﴿٧٧﴾

وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ
وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانَ لَهُ
قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا ﴿٧٨﴾

وَمَا ذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ
وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٧٩﴾

гъабун хъваде.

40. ТадегІанав Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** цохІо зарра
гІадаб жогі зулму гъабуларев вуго:
кигІан гытІинабниги лъикІаб гІамал ажро
гъабичІого толарев вуго. Лагъзадерил гІамал
лъикІаб бугольараб мехаль гъельіе гІемер
цІикІкІизабун ажро гъабулев вуго. Ва жиндир рахъалъан цІакъ
кІудияб гІокІлъи гІадеги кьолев вуго: гъебги алжан буго.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظِلُّهُ مَقَالٌ دَرَقٌ وَإِنْ تَأَكَّ
حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَتَوَاتَرَ مِنْ لَدُنْهُ
أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾

41. Капуразул ва мушриказул щиб
хІал букІинеб дица къиямасеб къояль
щibaб умматалъул авараг, гъезухъе
Аллагъасул дин цвезабунин абун нугІлъи

فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ
وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾

гъабизе гъезда цере рахъязураб мехаль. Ва дица мун гъаб дур
умматалъе нугІлъун гІаде вахъинавидал я МухІаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
гъеб умматалъул гІасиял, пасикъал гІадамазул щиб хІал букІинеб.
ЦІакъ квешаб хІал букІина гъезул, цІакъ рекІекълъун ва пашманлъун
рукІина гъел, ва амма гъеб къояль жидер пашманлъияль щибго
мунфагІат гъабиларо, ва гъезие квербакъулев чиги вукІинаро.

42. Гъеб къояль капурал ва Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ расуласда гІасилъарал гІадамазул
хъул лъола жал гІад рахъинаричІого,
ракъуль лъун толел анищ, жидеда гІад
ракъги битІизабун абун. Ва гъеб къояль

يَوْمَ يَذُودُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُوا
الرَّسُولَ لُوْثُ سَوَىٰ بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ
اللَّهُ حَدِيثًا ﴿٤٢﴾

гъезда Аллагъасдаса щибго жо бальго гъабизе кІоларо:

Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** кІалалда мугъро чІван лугби кІальзарула.
Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугІаббасидаса бицана: «къиямасеб къояль
мушриказда лъадал, Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** цо гъавурав чи гурони алжаналда
лъугъунаревлъи, гъез цо-цаздехун абула: «рачІа нилъеца инкар гъабизе
ширк гъабичІо абун». Цинги Аллагъас жидер гІамалаздаса гъикъидал,
гъез абула: «Валлагъи, нижер БетІергъан ниж ширк гъабураздаса
рукІинчІо»-абун. Аллагъас гъезул кІалазда мугъро чІван лугби
кІальзарула, цинги щibaб лагаяль жинца гъабураб гІамалги бицуна.
Гъанже мушриказул хъул къотІула ва гъезие бокъула ракълъун гъарун
толел анищ жал»-абун.

43. Я гъал иман лъурал гІадамал!

Нуж как базе лъугъунге мехтун ругеб
хІалалъ, нужеца бицунеб, гъабулеб жо
нужеда лъалел лъугъинегІан.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْرُبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ
سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ
وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسَلُوا

Как Аллагъасе х1елун, гьесдаса
х1инкбун, гьесие дуг1а гьабун базе кколеб
буго ва мехтун вугев чиясул гьеб гламал
буклуаро.

Гьаб х1укмуги мехтулеб жо х1арам
гьабилелде цебе бук1араб буго.

Мехтизарулеб жоялъул х1акъальуль
решт1изабураб к1иабилеб аят буго гьаб.

Лъабабилеб аят решт1изабуна: «нужее хамро х1арам гьабуна...»
абун. Гьелдалгун кинабго жинца мехтизарулеб, ва г1акъло ине
гьабулеб жо х1арам гьабуна: г1емераб жо гьекъон мехтизарулеб
жоялъул киг1ан дагъабги жо гьекъей х1арамаб буго.

**Ва нужеда черх чуризе т1алгъараб мехальги баге нужеца как, черх
чурун хадуб гурони. Сапаралда рук1ун лъм швеч1они бегъила
ракъаль таямум гьабун как базе:**

Черх чури т1ад гьабулеб ункъго сабаб буго: 1. Капур чи имангун
исламалда вач1ин. 2. Бихъин чияс ч1ужуг1адамалда жимаг1 гьаби
(к1ияздаго т1алгъула черх чуризе). 3. Мани бач1ин, кьижун вук1ун
бач1аниги, пикру гьабун бач1аниги, цоги щиб сабабалдалгун бач1аниги
загъиралда бихъулеб бак1алда мани бач1ин лгъараб мехаль бихъиназ ва
руччабаз черх чури т1алгъула. 4. Бусурман чи хвараб мехаль ч1агояз
гьев чуризеги т1алгъула.

**Нуж унтун ругони, яги сапаралда ругони, яги нужер какие чури
биххун бугони цебесеб яги нахъисеб г1авраталдаса къват1иб щиб
бугониги жо бач1ун. Яги нуж руччабазда хъат1ун ругони:** жинца
ячине бегъулей ч1ужуялъул ва бихъин чиясул т1ом цо-цаде хъат1ун
бугони.

Гьаб буго имам Шафиг1ил мазгъабальул г1алимзабаз гьабураб
маг1на. Ибнуг1аббасица маг1на гьабуна: «нужеца руччабазда жимаг1
гьабуни»-абун. Гьаб к1иги бат1ияб маг1на кьолеб бук1иналъе г1оло
«ламс» абураб раг1и: цо г1алимзабаз гьельул маг1на цо-цазде хъат1и
гьабуна, ва какие чури биххиялъе сабабгун гьабуна. Цогидал
г1алимзабаз жимаг1 гьаби маг1на гьабуна ва черх чури т1алгиялъе
сабабгун гьабуна.

Цинги гьал г1адамаз какие чуризе я черх чуризе лъмгиги батич1они:
жинца ц1ех-рех гьабун хадуб жиндир рукъоб, мадугъалихъ. Сапаралда
вугев чияс сверухългиялда валагун, гьез т1алаб гьабе бац1адаб,
х1ур гьоркъоб бугеб ракъ, ва гьеб ракъалда к1иябго квер къабун
жиндир гьумералда масх1о гьабе (лъульай, бахе), хадуб к1иябго

وَأَن كُنْتُمْ مَّرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ
مِّنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ
تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا
فَأَمْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا غَفُورًا ﴿٤٣﴾

кверал, гъуждуздаги масх1о гъабе. Х1акъльунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
жинца мунагъал чурулев, ва жив муъминзабазда гурх1улев вуго.
Х1алк1олареп таклип т1адлъоларо. Жидее зах1малги ккараб жоялъуль
бигъалги гъабулеб нухги малъула, ва бигъалги гъабизе изнуги къола.
Таяммум гъаби шарг1аль изно къураб рухса (бигъалги) буго. Щиб
сабаблъун гъабулеб бугониги таяммум гъабулеб къаг1ида цо буго, ва
гъелъул шурут1алги цох1о руго.

Т1оцебесеб шарт1: лъимбатунгут1и, яги гъеблъимбатун бук1аниги
гъель какие чуризе рес гъеч1олги. Масала какие чурулел лугбузда
ругънал рук1ун, сафаралда вугев чи къечон вук1ун, ва цогидалги
шарг1альул т1ахъазда жанир рицунел г1иллаби, ва г1узраби.

К1иабилеб шарт1: бац1ц1адаб ракъ бук1ин буго.

Лъабабилеб шарт1: гъеб ракъ гъумералда бахингун цадахъ как
х1алаллъизе таяммум гъабиялъул ният рек1ель бук1ин буго. Как базе
х1алаллъи гуреб какие чури яги черх чури бук1унаро таяммум гъаби.

Ункъабилеб шарт1: гъеб бац1ц1адаб ракъ гъумералда ва к1иябго гъеж-
квералда бахи буго.

Гъаб таяммумалдалъун цо паризаяб как гурони баларо. Цогиги
паризаяб как балеб бугони: масала сапаралда вук1ун как данде босун
бугони, цоги таяммум гъабизе ккола. Лъималъ какие чуризе рес
лъугъарабго таяммумалъул х1укму хола, ва какие чуризе ккола. Черх
чури т1ад бугев чиясги лъим батараб мехаль черх чуризе ккола. Ай
таяммум гъабун как базе х1алаллъаниги какие чури биххи, ва черх
чуризе т1алги борхуларо таяммумалъ.

Таяммумалда хурхарал масъалаби г1емер руго, гъанир киналго хъван
лъугъуларо. Фикъгъиялъул т1ахъаздаса, г1алимзабазда ц1ехон мух1кан
гъаризе ккола гъел масъалаби.

44. Мун г1ажайблъуларич Мух1аммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидехъе т1ехъ къурал, ва
гъеб ц1ализе лъай къурал г1адамазул
пишаялда, жидеца х1акъаб динги бичун
къосин босулел, иман лъеялдаса купру
т1асса бищулел. Ва жидее бокъулел, я гъал муъминзаби, нужги
бит1араб нухдаса къосун гъезда рельъарал лъугъине.

أَلَمْ تَر إِلَى الَّذِينَ أَوْفُوا نُصَيْبًا مِّنَ الْكُتُبِ
يَسْتُرُونَ أَعْيُنَهُمْ وَيُرِيدُونَ أَن تَضَلُّوا

السَّيْلِ ﴿٤٤﴾

45. Т1адег1адав Аллагъ жинда лъалев

вуго нужер тушбабазул х1ал.

Жал къосарал, жидеда щим бахъарал

ягъудиязул нужедехун бугеб тушманлъи Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ нужедаса

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَابِكُمْ وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَى

بِاللَّهِ نَصِيرًا ﴿٤٥﴾

лъикl лъала. **Нужее гIезе буго нужер Вали** (жинца нужер тlалаб-ургъел гъабулев) **Аллагъ** جَلَّالَهُ **вукIин. Ва нужее Аллагъ гIезе вуго жинца квер бакъулевлъун.** Гъадин бугельгул нуж цохlо Аллагъасда божун, гъесда мугъчlван рукlа, нуж гъел тушбабазул макруялдаса Аллагъас цlунизе руго.

Гъаб кl иго аят рештl инабиялъе сабаб бицана: жинда Аллагъ разилъаяв Абусуфяница, исламалде вачl иналда цевеккун, ягъудиязул Кагlб ибну Ашраф абулев цlаларав чиясда абун: «Мун вуго тlехъ цlализе лъалев чи. Ниж руго цlали, хъвайи лъаларел уммиял гlадамал. Дуца дида бице: нижер щив вугев битlараб нухда: нижищ яги Мухlаммадищ?» абун. Кагlбуца абун: «Дида бице щиб дин нужер бугеб?» абун. Абусуфяница абун: «Нижеца хlажизабазе нижер боцlи хъун гъан къола, гъезие лъимги къола, нижеца гъоболасе хъулухъги лъикl гъабула, нижер Бетlергъанасул рукъги къачlала. Мухlаммадица жиндир умумузул дин тана ва гlагарлъиялдаса гурхlел-рахlмуги къотlана» - абун. Цинги Кагlбуца абун: «Нужер дин гъесул диналдаса лъикlаб буго, ва, Аллагъасхlаги, нуж битlараб нухалда руго гъев Мухlаммад жинда вугеб нухалдаса» - абун. Цинги Аллагъас جَلَّالَهُ «мун гlажайблъуарищ» - абун (44-45 аятал) рештlизаруна.

46. Ягъудияздаса цо гlадамал руго

Тавраталда бугеб Аллагъасул جَلَّالَهُ

калам хисизабулел, ва гъельеие жидеего данде кколеб магlна гъабулел.

Дуца иман лъеялда ахlараб мехаль

гъез абулеб буго: «Нижеда дуца

бицулеб жо рагlана, амма ниж гъелда

гlисилъана»- абун: ай нижеца гъелда

иман лъечlо ва дуда ниж мутlигlлъуларо.

Цогиги гъез абулеб буго «нижеца

бицулеб жоялда гlенекке, дуда рагlугеяв»- абун. Ва «رَعَا» абулеб

буго, квешаб рогъоб бай мурадалда, тlаса дудехун рекъон ругоян

ккезабун, ва исламияб диналда гъез тушманлъи гъабулеб буго,

гъелда гlайнб чlван.

Гъел ягъудияз абун букlараб ани: нижеда дуца бицараб жо рагlана ва ниж дудаги мутlигlлъанаян абун. Мун нижеца гlенекке, ва мун нижеца валагъе абунги, гъезие гъаб цlакъ лъикlаб букlана Аллагъасда аскlоб, доб цебе бицараб авараг ва дин махсароде гъабулеб рагlаби абичlого. **Кинниги, Аллагъас** جَلَّالَهُ **ягъудиял жиндир рахlматалдаса рикlкlад гъаруна гъезул купруялъе гlоло,**

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن

مَوَاضِعِهِ - وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا

وَأَسْمَعُ غَيْرَ مَسْمُوعٍ وَرَاعَيْنَا بِاللِّسَانِ

وَلَمْ نَطْعَمًا فِي الدِّينِ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا

وَأَسْمَعُ وَأَنْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَكِن

لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٤٦﴾

ва гъез цакъ загипаб хIалалъ гурони иманги лъоларо, гъеб иман Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аскIоб жидее щибго мунпагIат гъечIеб букIуна. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рештIизарурал тIахъаздаса жидеего бокъараб жоялда гурони иман лъоларо, аварагзабаздаги иман лъоларо, жидер аварагасда гурони. Гъадинаб иман лъей алжаналда лъугъызарулеб букIунаро.

47. Я гъал китабиял! Нужеца
иман лъе дица рештIизабураб
Къуръаналда, жинца нуже рIехъги
ритIухъ гъабулеб, нужеда щим
бахъун нуже ръурмазул куц хвезабун,
гъел мугъалда нахъе свезизарилелде

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰتُوْا الْكِتٰبَ ؕ اٰمِنُوْا بِمَا نَزَّلْنَا
مُّصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِّنْ قَبْلُ اِنَّ نَّظْمَسَ
وُجُوْهًا فَرَدَدَهَا عَلٰى اَدْبَارِهَا اَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا
اَصْحٰبَ السَّبْتِ وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ مَفْعُوْلًا ﴿٤٧﴾

цебекунго бер, кIал, гIин гъечIел
хъарщи гIадаб сурат гъабун. Цоги гIалимаз абуна гъумер
нахъехун свезизе гъабун жал нахъахIатIил унел гъарун абун.
Яги дица шамат къоялъ ччугIа ккуразе гъабураб гIадаб кIудияб
гурхIел къотIи гъабизегIан цереккун. Аллагъас гъел гIадамал
болъоналлъун ва маймалакаллъун свезизе гъарунрукIана. **ГIедегIанав**
Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъараб жо лъугъуна, ва гъеб нахъчIвалеб
кинабгIаги гIилла, къуватги букIунаро.

48. ХIакълъунго Аллагъ гIаса
лъугъунареб жо буго, жиндехун
ширк гъаби. Ширк гуреб цогидаб
кIудияб мунагъ чурула, ва гъелда
гIаса лъугъула, жиндие вокъарав
муъминчиясдаса. **Жинца Аллагъасде ширк гъабулев чи цакъ**
кIудияб мунагъ гъабурав чи вуго.

اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ
ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ اَفْتَرٰى
اِثْمًا عَظِيْمًا ﴿٤٨﴾

ТIабари абулев гIалимас абуна: гъаб аяталь баян гъабуна, кинавго
жинца кIудияб мунагъ гъабурав чи Аллагъасе бокъиялда гъоркъ вукIин:
бокъани Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъев чи гIасан лъугъун тела, бокъани гъесие
гIакъуба гъабила, гъеб кIудияб мунагъ Аллагъасде ширк гъабилъун
гъечIони.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Яманалъул агъулялъухъе кагъат
хъвана жинда жаниб паризаял жал рицун, суннат бицун, дият бицун.
Гъеб кагъат битIана ГIамру ибну ХIазм абун асхIабасухъе къун.
Гъелда хъвараб жоялъуль букIана: «къиямасеб къоялъ **ГIадегIанав**
Аллагъасда аскIоб бицунго кIудияб мунагъ буго гъесде ширк гъаби.
Цинги бусурманчи чIвай, цинги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе ГIоло вагъизе
абун рагъде шварав чи, гъеб рагъул майданалдаса лъути»- абун. ХIадис
имам АхIмадица бицана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасде ширк гъабичIого хварав чиясе алжан тIадаблгун букIуна. Жинца ширк гъабун хварав чиясе жуужахI тIадаб букIуна»- абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

49. Мун гIажаиблгун валагъе МухIаммад ﷺ, жудерго напсал рацIунел ва рецулел гIадамазда.

أَلْتَرَىٰ إِلَىٰ الَّذِينَ يُزَكُّونَ أَنفُسَهُمْ بَلِ اللَّهُ يُرَكِّي مَن يَشَاءُ وَلَا يَظْلُمُونَ قَيْلًا ﴿٤٩﴾

Аллагъ ﷺ **вуго жиндие бокъарав чи жинца вацIунев, ва шивго чиясе цохIо зарра гIадаб жо зулмуги гъабуларев.**

Гъаб аят бугин абунa ягъудиязул ва насраниязул хIакъальгуль рещтIизабураб, «ниж руго Аллагъасул ﷺ лъимал, ва гьесие рокъарал гIадамал»-абун жидеца абулел рукIарал. Цоги гIалимаз абунa киналго жидее рещтI бокъулел чагIазул хIакъаль рещтIизабураб буго гъаб аят абун. Жидеда Аллагъ разальаял Муслимица ва Бухарияс бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас нижеда амру гъабунa жидеца гIадамал рецулелзул гъурмазда ракъ реххеян»-абун.

50. Мун валагъе МухIаммад ﷺ **кин гьел ягъудияз Аллагъасда** ﷺ **гьереси гIунтIизабулеб бугеб:**

أَنْظُرَ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَفَىٰ بِهِ إِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٠﴾

ниж Аллагъасул лъимал руго, гьесие рокъулел руго абун. ЦIакъ кIудияб мунагъ буго гъаб ва баянаб Аллагъасда гIасильги буго.

51. Мун валагъе МухIаммад ﷺ, **жидехъе тIехъ кьурал ва жидее лъай кьурал ягъудиязул цо кьокъаялде, жидеца Аллагъасде** ﷺ **ширк гъабулел, ва хъанчаздаги, гьезда рельъарал жалаздаги иман лъолел.**

أَلْتَرَىٰ إِلَىٰ الَّذِينَ أَوْتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجَنَّةِ وَالْطَّغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَٰؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا سَبِيلًا ﴿٥١﴾

Ва кьурайшиязул капурзабазда абулел, **нужер дин битIараб бугин, гьел бусурзабазул диналдасан абун.** Гьез бусурзабаздаса капурзаби хира гьарула руго жидер жагъиллъиялъ, диналгун кIваргъечIольиялъ. Гьелдалгун Таврагалда бугеб жоялда инкар кколеб буго ва гьеб хисизабулеб буго.

52. Гьал гIадамал руго Аллагъас ﷺ **жиндир рахIматалдаса рикIкIад гьарурал. Аллагъас лагIнат кьурал**

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَن يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾

Гіадамазе квербакъи гъабулев чи дуда ватиларо.

Аллагъасул рахІматалдаса рикІклад гъари буго абадияб жужахІалъул гІазабалъе хІакъаллъун лъугъин. Гъаб гъечІо, щивго чиясул шапагІаталъ ва квербакъиналъ, гІаса босулеб гІазаб.

53. Яги гъал ягъудиязе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ أَمْرُهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمُلْكِ فَإِذَا لَا يُؤْتُونَ
мулкалдаса цо бутІайищ бугеб, гъезие
бокъараб хІалалъ бикъулеб ва къолеб. النَّاسِ نَقِيرًا ﴿٥٣﴾

ГъечІо жидее гъединаб мулк. Гъезие гъеб

бутІа букІарабани, цохІо зарра гІадаб жоги гъез гІадамазе къезе
букІинчІо. ЦІакъ бихилал, хъантІарал, сутурал руго гъал ягъудиял.

54. Яги гъез бусурбабада хІасадиш أَمْرٌ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَاءِ أَنَّهُمْ أَنَّ اللَّهَ مِن
гъабулеб бугеб Аллагъас гъезие къураб فَضْلِهِ ۗ فَقَدْ أَتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ
хиралъи-тІокІлъиялда. وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагасда
хІасад гъабуна гъев гІарабияв вукІиналъ.

Гъесда нахърилълъарал асхІабзабазда хІасад гъабуна Аллагъасдаги,
гъесул аврагасдаги иман лъун гъел гІемерлъулел, гъезул къадро
кІодолъулеб букІиналъ.

ХІакълъунго дица хиралъиги тІокІлъиги къун букІана Ибрагъим
عَلَيْهِ السَّلَامُ аврагасул наслоялдаса ругел нужер умумузе: жидее
аврагълъи къун ва тІахъалги къун. Ва гъел аврагзабазе цІакъ
кІудияб ханлъиги къун букІана.

Жидее аврагълъи ва ханлъи къураздаса рукІана Давуд ва Сулайман
авраг, гъал ягъудиязул аврагзаби руго. Гъаб аяталъул магІна буго:
Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие бокъараб мехалъ бокъарав чиясе къола хиралъи
ва бечелъи, нужер умумузеге къун буго. Гъеб хІалхъублъи гъабизе
кколеб жо гъечІо, нужеца хІалхъублъи гъабунин абун гІаса унеб
нигІматги гъечІо Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахъалъан бугеб хиралъи. Бищунго
инсанасе зарал кІудияб рекІел унти буго хІасад.

ХІасад абураб рагІиялъул хІакъикъияб магІна буго жив гурев цогидав
чиясе бугеб лъикІлъи рихин, ва дов чиясдаса гъеб лъикІлъи гІаса ине
бокъи. Щибго жиндие гъелдаса мунпагІатги гъечІого, яги досдаса
гІаса ун гъеб лъикІлъи жиндиеге щолеб гъечІого. Гъав жиндир
рекІель хІасадалъул унти бугев чи щибго жиндие дунялалъул рахІат
гъечІев вуго.

ТІадегІанав Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІемер батІи-батІиял хиралъаби руго
гъесул лагъзадерида гъоркъор рикъун ругел. Гъал киналго хиралъаби
дов хІасад бугев чиясул ракІалда ругел ругънал руго: досда рихун,

зах1малъун бук1унелъул жив гуресе бугеб лъик1лъи ва хиралъи.

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** щибаб унтялъе дару-дарман бижун буго, гъаб х1асад абулеб унтялъеги буго дару. Гъеб даруги инсанасда лъай буго киналниги ниг1матал, ва кинабго лъик1лъи П1адег1анав Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** мулк бук1ин, жиндие бокъарав чиясе кьолеб, бокъарасе къеч1ого толеб.

Гъаб иш гъадин бугелъул, х1асад гъабунин абун гъел ниг1матал т1аса унаро, ва х1асадалъул зарал жиндиго бук1уна: жиндие бокъараб жо лъугъунарого рак1 унтун ва къварильун вук1унелъул гъев чи. Цоги дару буго гъаб х1асад нахъч1валеб. Жив гуресе ругел ниг1матал ва лъик1лъаби рихъараб мехаль, Аллагъасда дуг1а гъабе диеги къе Бет1ергъан гъеб лъик1лъи абун. Аллагъасда гъаризе рак1алда швей буго рек1ель иман бук1ин, ва гъеб иманалъул нураль квешал унтаби т1аса инарула.

Ягъудиязда т1ад ч1араб сифат буго гъаб «х1асад» гъабулел рук1ин. Аллагъас дунялалдаго гъезие г1азаб гъабулел бук1иналъул г1аламат буго гъебги.

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** нильер рак1ал рац1ц1ад гъареги гъеб унтялдаса.

55. Китабиязул цо къокъа буго Мух1аммад **فَمِنْهُمْ مَّنْ ءَامَنَ بِهِءِ وَمِنْهُمْ مَّنْ صَدَعَتْ**

اَوارагасда иман лъолел.

Гъалц1акъго дагъалг1адамалруго. Цоги къокъа буго жидеца иман лъеч1ел ва иман лъеялдаса

цогидал г1адамалги нахъч1валел. Гъаб къокъа ц1акъ г1емераб буго. Гъазие ц1акъ боркъараб жужах1алъул г1азаб бук1ине буго.

56. Х1акълъунго Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ**

ва гъесул аварагабазда инкар кколел ва Аллагъасул Къуръанги гъереси гъабулел, гъал г1адамал дица ахираталда жужах1алъул ц1адаре лъугъизарила,

жинца гъурмал режулеб ва гъанги кваналеб. Жидер т1омги гъанги бух1ун, бежизабун т1аг1араб мехаль, гъеб гъан ва т1ом Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** ц1идаса бижизабула, ва гъанжеги гъеб бежун, бух1ун т1аг1изабула. Гъадин г1азаб ч1амизабула Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** дунялалъул рукъоб иман лъезе ва Аллагъасда мутиг1лъизе гъел ч1ух1ун рук1иналда данде жазаълъун.

Жужах1алъул агълулъун ругел г1адамазул чурхдулги ц1акъ ч1ах1иял гъарула, гъезие г1азаб к1одолъизе ва ц1ик1к1ине. Жинда Аллагъ

وَكُنْ مِنْهُمْ سَعِيرًا

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصَلِّيهِمْ نَارًا كَمَا تَصَلَّىٰ جُلُودَهُمْ بَدَنَهُمْ جُلُودًا أُخْرَىٰ أَلَيْسَ لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيمًا حَكِيمًا

разилъаяв имам АхIмадица бицараб хIадисалда буго:

«жуужахIалъул агьлу цIакъ кIудиял, чIахIиял гьарула жуужахIалда жанир рехараб мехалъ: гьезул тIомалъул биццалъи лъабкъоялда аницго натI букIуна ва гIусал-цабиги УхIуд мегIергIадал кIудиял рукIуна»- абун.

ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ **жиндир къуват-гуч бергъарав вуго,** жиндие бокъараб жо гьабизе гьев щибго жоялъ нахъчI валаро. **Жиндир гIадлу битIарав хIакимги вуго.** мунагъзда рекъараб гуреб гIазаб гьабуларев.

Жив вижарав, хьихъулев ва хвезавулев БетIергъан лъангутIи, гьев лъан хадуги гьесдехун гIасильбиялдаса кIудияб мунагъ щибха букIинеб ва гьелда данде жазаъ гьабун кидал тIубалеб?

57. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ **иман лъурал,** цинги аварасда нахърильлъун жидеца лъикIаб гIамалги гьабурал гIадамал:

Аллагъасул парз тIубан, аварасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннатги нухлъун гьабун. Дица

гьал гIадамал ахираталда алжаналда жанир лъугъизарила, жидеда жаниса батIи-батIиял нигIматазул гIоралги чвахулел. Даимго рукIинелъун лъугъизарула алжаналда: гьезие гьенир цIакъ рацIадал руччабиги рукIина. Жидедаса щибго ракI къалеб жо бачIунарел ва тIабигIат-гIамалги берцинал. **Ва жал даимабго рагIадалъуль лъугъизарун рукIина.** Дунялалъул рагIадалда рельеъараб гьечIеб, жиб тIаса унареб, жиндир гьава рекъараб рагIад буго гьеб.

Цо хIадисалда буго: *«Алжаналда жанир пихъил гьутIби руго жидер тIамах керчал (гIемерал), жал цIакъ чIахIиял: чода рекIун унев чи гьезул рагIадалъуль нусго соналъ унев, цингиги гьеб рагIад тIагIунаро»*- абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

58. Гьаб аят рештIизабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас Макка бахъараб къоялъ КагIба рукъалде вачIараб мехалъ гьеб КагIбаялъул кIулал кодор рукIарав ГIусман ибну ГIалхIат КагIбаялъул нуцаги рахан, гьелъул тIохда тIаде вахана, ва кIулал

аварасухъе къоларого чIана: *«Дида гьев аварас вукIин лъалеб букIарабани, дица кIулал къечIого телароан»* – абун.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
أَبَدًا لَّهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا
ظِلًّا ظِلِيلًا ﴿٥٧﴾

﴿٥٧﴾ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى
أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ
تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾

Цинги жинда Аллагъ разилъаяв Глали асхлабас Гусманихъа кодоса клулал рахъана, ва КагIба рагъана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас КагIбаялда жанив лъугъана ва кIиго ракагIат бана. Цинги къватIив вачIиндал Глали асхлабасда амру гъабуна: «клулал Гусманихъе къе абун», ва Гусманидаги абун: «дуца гIайиб гъабуге духъан клулал росиялда» абун. Цинги Гусманица абун: «дие заралги гъабун дихъан клулалги рахъана, гъанже дида гурхIелги гъабун хабарги бицунеб буго»- абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Аварагас абун: «ТIадегIанав Аллагъас дур хIакъальгъуль аят рештIизабун»- абун. Аварагас ﷺ гъаб хадуб бугеб аят цIалана. Гъеб бакIалда Гусманица ﷺ иман лъун исламалда вачIана. Цинги аварагас абун: «Нужеца гъал клулал росея ТIалхIатил васал, кидаго нужеда кодор рукIинелъун. Нужехъа гъеб клул нахъе босизе гъечIо жинца зулму гъабулев чIяс гурони»-абун. ГIалимзабазул цогиги пикраби руго гъаб аят рештIиналъе сабаб бицунаго. Дица гъаниб хъвараб буго МухIаммад Глали Сабуниясул тIехъалдаса босараб.

ТIадегIанав Аллагъас ﷺ нужеда амру гъабулеб буго нужеца киналго аманатал гъел аманатазул бетIергъабазухъе тIад буссинабе абун. Ва нужеца гIадамазда гьоркъоб хIукму гъабулеб мехаль, гъебги шаргIалда рекъон гъабеян.

Цониги рахъалдехун цIан, цоясе зулму гъабун гъабуге.

Жинца цIакъ лъикIаб жо малъулев ва берпинаб вагIза гъабулев вуго ТIадегIанав Аллагъ ﷺ. ХIакълъунго Аллагъ жинда кинабго жо рагIунев, ва бихъулев вуго. ЛъикIаб жо гъабурасе лъикIаб жазаъ, квешаб жо гъабурасе квешаб жазаъ гъабизе буго Аллагъас ﷺ.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхлабас абун: Дида аварас рагIинчIо гъаб аят цIалулев Макка бахъараб къоялъ КагIба рукъосан къватIиве вачIунеб гIужаль гурони абун. Гъаб хIадисаль, ва аят рештIиналъе бицараб сабабалъ тIоритIел гъабулеб буго гъаб аят КагIба рукъалда жанив аварас ﷺ вугеб мехаль рештIизабураб букIиналда.

ТIадегIанав Аллагъас ﷺ амру гъабун абун буго аманат бетIергъабазухъе тIад буссине гъабе абун. Гъаб амруги кинабго умматалда гIаммаб буго. Гъединго Аллагъасулги, гIадамазулги киналго хIакъазда швей гъабулебги буго. Аллагъасул хIакъаздаса буго инсанасда тIад гъарурал паризаял ишал: как, закат, хIаж, кIал кввей, жигъад гъаби, назро тIубай, кафарат бахъи ва цогиги гIемер руго Аллагъасе ﷺ тIубазе кколеб аманат. ЛъикIалдалъун амру гъаби

квешалдаса нахъчIвайги Аллагъасул аманат буго, гьелда хIал кIолел чагIазда тIад гьабураб.

Инсанасул аманатал чанго батIи-батIиял руклуна: боцIи-малалда хурхараб, васият, валилъиялда хурхараб. Щивав чи жиндир напсалъул аманат жинда тIад бугев вуго: Аллагъас ﷻ нильер лугби рижун руго гьев разияб хIалалда хъвадизаризе, ва гьеб нильеда тIад бугеб аманат буго. Бихьинчиясда аманат буго хъязан рукъалъе напакъа къейи, ва тарбия гьаби, чIужуялда аманат буго жиндир черх хIарамав чиясдаса цIуни, жинда божилъи гьабураб россасул боцIи-мал цIуни, ва лъимал хьихьун, гьел цIунун йикIин.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалда буго: «*Нужеда божилъи гьабуразул аманат тIубай, ва нужее хиянат гьабуразе хиянат гьабуге*»- абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги аварагасул хIадис буго: «*Дунялалда тIурачIел аманатал ва хIакъал Аллагъас ﷻ ахираталда тIуразарула: Лъльяр бугеб чахъуялъ лъльяр гьечIелда унтизабураб хIакъги тIубазабула Аллагъас*»- абун. ХIадис ибну Касирица къучIаблъун бицана.

59. Я гьал иман лъурал гIадамал! Нуж Аллагъасда ﷻ ва гьесул расуласда ﷺ мутIигIлъе:

нужецца Аллагъасул калам Къуръан, ва аварагасул суннат ккве, ва киналго ишазулъ гьелда нахърилълъа. **Ва нуж мутIигIлъе нужеда гьоркъосан нужеда**

тIад амру-нагъю гьабизе тарал гIадамаздаги, гьез шаргIалда рекъараб жо малъулеб бугебгIан мехаль. ШаргIалда хилапаб жо малъараб мехаль щивго чиясе мутIигIлъизе бегуларо: гьелъул магIна букIуна Аллагъасул амруги тун, гьесда гIасилъун, инсанасда мутIигIлъи, ва гьесда нахъвилълъин.

Нужер цо шиб бугониги жоялъуль цо-цазде хилипIъи ккани, ва гьелъул шаргIияб хIукмуги лъачIони, **нужецца гьеб ишги Аллагъасул Къуръаналда, ва аварагасул суннаталда буссизабе:** гьелда жаниб балагъе нужер масъалаялъул хIукму. **Нуж гьаб хIалалъ хъваде Аллагъасда ﷻ ва ахир къиямасеб къоялда иман лъураллъун ратани.** Гьаб нужее цIакъ лъикIаб нух буго. Дунялалда, ва ахираталда нуж ритIун ккеялъе сабаб буго гьаб .

Жинда Аллагъ разилъаяв Бухарияс ИбнугIаббасидаса ﷺ хIадис бицана: «*Гьаб аят рештIана ГIабдуллагъ ибну ХIузайфатил хIакъалъуль*» абун.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ
وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ
إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв АхIмадица ГIали رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхIабасдаса хIадис бицана: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас, ансарияв асхIаб амирлъун гъавун, цо къокъа битIана гъазаваталде. Гъел сапаралда рукIадго гъав амирасул щим бахъана гъалмагъзабазул цо пишаялда. Цинги амирас абун: «нужеда Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гъабун буго гуриц дида мутIигIлъе абун». гъез абун битIараб бугоян абун. Амирас абун: «гъанже нужеца дие цIул данде гъабе» абун. ЦIул данде гъабидал гъеб цIулада цIа бакана, ва амирас абун: «дица нужеда амру гъабулеб буго нуж гъаб цIадаре кIанцIеян»- абун. Гъездаса цо гIолохъан чияс абун: «ниж цIаялдаса лъутун рачIарал руго Аллагъасул расуласухъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ».

Гъев аварагасда аскIор цун гурони нуж гъаб амру тIубазе гIедегIуге»- абун. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе рачIун гъаб къиса бициналго, аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «нуж гъеб цIадаре кIанцIун рукIаралани, абадиялъго гъениса къватIир рахъунароан. Амирасе мутIигIлъи букIуна хIакъаб жоялдакъун амру гъабураб мехаль»- абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIабдуллагъ ибну ГIумарица хIадис бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Бусурманчиясда тIадаб буго жиндие бокъараб жо бугониги, рихараб жо бугониги тIад тарав чиясда мутIигIлъизе, гъев чияс Аллагъасда عَلَيْهِ السَّلَامُ гIасилъиялдакъун амру гъабичIебгIан мехаль. Аллагъасда гIасилъе абун амру гъабураб мехаль гъесие мутIигIлъизе бегъуларо»-абун. ХIадис имам абу Давудица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайрагидасан бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «дун хун хадур нужеда тIад батIи-батIиял вализаби рукIине руго (ханзаби, хIакимзаби). Гъезул лъикIас нуже лъикIаб валилъи гъабила, гъезул квешас нуже квешаб валилъи гъабила. Нуж гъел вализабзда мутIигIлъе ва нахърилъгъа, гъез малъараб хIакъаб жоялъуль, гъезда хадуб какги бай. Гъез лъикIаб валилъи гъабун гъезиеги нужеги лъикI букIина. Квешаб валилъи гъабун гъезие гIазаб букIина нуже кири букIина»-абун. ХIадис ГIабарияс бицана.

ХIакъаб жоялдакъун амру гъабулев, шаргIалда рекъон хъвадулев тIад тарав чиясда мутIигIлъизе тIадаб буго. ТIад тарав чи залимав, зулмуяв вугони, гъесиеги мутIигIлъила, гъесул зулмуялдаса цIунун, Аллагъасда عَلَيْهِ السَّلَامُ гIассилъи гъечIеб жоялъуль. Гъесул квешлъиялъул жазаъ Аллагъас гъабила.

Аллагъ жинда разилъаяв Ибну ГIумаридаса бицараб хIадисалда буго:

«дида бичасул авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинца абулев раглана:

«жив мутиглгльиялдаса вахъарав чи къямасеб къяоль Аллагъасда данде чвала жиндир щибго хлужжа гъчлого. (ай жив ритлухъ гъавулеб жиндие квер бакъулеб хлужжа гъчлого) Жив цо исламатълул жамаглаталда гъоркъовги вуклун, жиндир габуралда байглататълул (къотли, мутиглгльи) рохъенги гъчлого хварав чи жагъилияб хвелалъ хварав вуклуна» – абун. Хладис имам Муслимица бицана.

Гъаб хладисатълул мурад буго бусурбаби киналго цолъун руклине ккола, ва щибаб исламияб жамаглаталда тлад жидер вали, амир, имам вуклине ккола абураб. Гъадин гъчлони гъал бусурбабазул амру Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разияб буклунаро, ва гъезул дунял-ахираталълул ишалги ритлун кколари.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хладис буго: «нужер лъабгояв сапаралда рахъараб мехалъ цояв амирлълун гъаве»-абун. Хладис имам абу Давудица бицана.

Цо-цо жагъилал гладамаз гъаб аяталдаса магна гъабула: кинав вукланиги тлад тарав хлакимасдаги мутиглгльизе ккола: капурав ханасдаги, гъес тарав хлакимасдаги мутиглгльизе ккола абун. Гъаб буго цлакъ жагъилаб рагли. Гъадинал гладамазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хинкъи къун буго гучаб глазабалдълун, гъез Аллагъасул калам сверицабун, хисизабун магна гъабулеб бугелълул.

Аллагъас гъел битараб нухалда тлоритлаги ва гъезул заралалдаса нилъги цлунаги.

Жинда Аллагъ разилъаяв Муслимица хладис бицана: Габдурахман ибну Габдураббил Каглатица абун:

«Дун масжидалда жанив лъугъана, ва дида жинда Аллагъ разилъаяв Габдуллагъ ибну Гамру ибну ал-Гасс ватана Каглта рукълълул рагидукъ глотов члун, гъесда асклор руссун гладамалги руклана. Дунги гъезда асклов глотов члана. Цинги Габдуллагъица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абун: Хирияв авараггун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ ниж цо сапаралда руклана. Цинги цо баклалда рештлун хлалхъезе члун руклана. Нижер щивав цоявги жидерго шугълуллда вуклана: цинги аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ахлулев чияс ниж данде ахлана, ва ниж киналго аварасда асклор руссана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Дидаса цева цониги авараг вуклинчло жинда тладабълун бугев гурони, жиндир уммат кинабго жинда лъалеп лъиклаб жоялда тлобитлизе, ва жинда лъалеп квешаб жоялдаса гъеб уммат нахъчлвазеги. Гъаб дир умматалълул лъиклгъи, ва саламатлгъи буго гъезул авалазулъ (ай асхлабзаби ва гъезда хадуселги).

Гъаб умматалълул хадусезда балагъал рихъизе руго. Жиде рихулел

(рокьуларел) батли-батлиял ишалги рачлине руго гьезда тлад. Питнабиги рачлине руго цояль-цояб клочезарулел. Цо кьварилъи, питна бачлараб мехаль муъминчиясда раклалда ккезе буго гьаб питнаяль дун гьалаг гьавилин абун. Цинги гьебги тласа ун цоги питна бачлиндалги муъминчияс абула: гьаб питнаяль дун гьалаг гьавила абун. Гьадин тлатлалаго рачлина гьел питнаби, ва кьварилъаби.

ЖужахIалдаса хвасарлъи бокъарав, ва алжаналда лъугъинеги бокъарав чиясда хвел тлад цвайин абе гьев Аллагъасда ﷺ ва ахир къямасеб кьоялда иман лъуравлъун вукIаго. Гьав чи данделъе жиндие рокьулел гIадамалгун. Цинги цо имамасе байгIат гьабураб мехаль, ва жинца гьесул кверги босидал, раклалъе гьевги вокьидал, гьев имамасда мутIигIлъе жиндир хIал кIвараб хIалалъ. Цогидав тлад вачIун имамлъи бахъизе лъугъани, гьесул габуралда хвалчен кьабе»- абун.

Цинги дун гьав ГIабдуллагъида ﷺ аскIовIан къана, ва дица абуна: «Дица Аллагъасул цIаралдалъун гьарулеб буго: дуда авараг ﷺ рагIанищ гьаб хабар бицунев?»- абун. ГIабдуллагъица квераздалъун жиндир кIиябго гIиналда ишара гьабуна, цинги раклалдаги ишара гьабуна, ва абуна: «дир кIиябго гIиналда рагIана гьаб хабар, ва дир раклалъ жанибги цIунана»- абун. Цинги дица абуна: «гьав дур вацIал МугIавиятица (жинда Аллагъ разильаяв) нижеда амру гьабулеб буго нижеца батIулаб нухда боцIи кванай абун, ва ниж цояз цоялги чIвай абун.

ГIадегIанав Аллагъас ﷺ абулеб буго: «Я гьал иман лъурал гIадамал! Нужеца нужеда гьоркъоб бугеб боцIи батIулаб нухалда кванаге, цо-цазда разильун гьабураб даран букIун гурони. нужеца нужгоги чIваге (муъминзабаца муъминзаби чIваге). ХIакълъунго Аллагъ ﷺ нужеда цIакъ гурхIулев вуго» абун. (сурату Ннисаъ 29 аят).

Цинги гьев ГIабдуллагъ ﷺ дагъаб мехаль ургъулел гIадин чIчIана, хадуб гьес абуна: «нуж гьев МугIавиятида ﷺ мутIигIлъе, Аллагъасда ﷺ мутIигIлъильун бугеб амруялъуль, ва нуж гьесда гIассилъе (гьесда мутIигIлъуге) Аллагъасда гIасилъильун бугеб амруялъуль» – абун.

Муслимица, ва Бухарияс бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «дида мутIигIлъарав чи Аллагъасда ﷺ мутIигIлъарав вуго. Дида гIасилъарав чи Аллагъасда гIасилъарав вуго. Дир амирасда мутIигIлъарав чи дида мутIигIлъарав вуго. Дир амирасда гIасилъарав чи дида гIасилъарав вуго»- абун.

ГIакъло бугел гIадамазе гIибрат босизе гIураб жо буго гьаб хIакъаб каламалъуль. Аллагъас ﷺ иманалъул ва гIелмуялъул нуралдалъун

жагъиллъиялъул бецлъи тIаса инабеги. Амин.

60. Дуда рихъуларищ МухIаммад
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва мун гIажаиблъи гъабун
 валагъуларищ гъел мунафикъзада,
 дуда рештIизабураб Къуръаналда
 иман лъунаян, ва дуда цеве вукIарав
 аварагасда рештIизабураб жоялдаги
 иман лъунаян абулел, цинги жидеegi
 бокъулел жидеда гъоркъоб хIукмо
 гъабизе тIагъутIихъ ине.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абун: гъав тIагъут абун жинда
 цIар тарав чи КагIбу ибну Ашраф вуго, ягъудиязул бишунго квешазул
 цояв. Гъесда тIагъутан абун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда
 тушманлъи гъабиялъулъ, ва жиндир къосиналъулъ цIакъ гучав вукIиналъ.
Гъал мунафикъзада амруги гъабун букIадго нужеца тIагъуталда
инкар гъабе абун. ЦохIо Аллагъасе гъабе лагълъи, цогидаб кинабго
 жо рикIад гъабун те абун. ТIагъут абула кинабниги Аллагъасда
 гIасилъараб жоялда, хасго гъеб цIар щайтIаналда гIемер абула. **Гъеб**
щайтIанальеги бокъула гIадамал битIараб нухдаса къосинаризе,
ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тIоритIиялдасаги русинаризе.

Гъаб аят рештIинабиялъе сабаб бицун, жинда Аллагъ разилъаяв
 ИбнугIаббасица абун: Бишрун абулел мунафикъасул цо ягъудиясулгун
 дагIба букIана. Цинги ягъудияс абун: «вачIа мун, ниль хIукмо
 гъабизе МухIаммадихъе ине руго»- абун. Бишруца абун: «ниль хIукму
 гъабизе КагIбихъе ине руго»-абун. Гъав КагIбо вуго Аллагъас жинда
 тIагъут абун цIар лъурав». Ягъудияв разилъичIо МухIаммадихъе
 جَلَّ جَلَالُهُ ун хIукмо гъабиялда гурони. Аллагъасул свалат салав лъеяв аварагас
 хIукму гъабун ягъудияв вергъана.

Аллагъасул расуласда аскIоса къватIив вахъаравго мунафикъас абун:
 дун гъаб хIукмуялда рази гъечIо. Ниль ине руго ГIумарасхIабасухъе
 абун. Цинги жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабасухъе ана, ва
 ягъудияс бицана нижее аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIукму гъабун букIанин,
 гъелда гъав Бишру разилъичIин абун. ГIумар رَضِيَ اللهُ عَنْهُ асхIабас Бишруда
 гъикъана: гъав чияс бицухъин бугищ гъеб иш абун. Дос «буго» абун.
 Цинги ГIумар رَضِيَ اللهُ عَنْهُ асхIаб гIаде вахъана, ва нуж гъаб бакIалда
 чIаянги абун рукъов жанив ана. Гъенисан хвалченги босун вачIун,
 мунафикъасул горболь гъебги къабун гъев гIодове рехана, ва жинца
 абун: «дица гъадианаб хIукму гъабула Аллагъасул ва гъесул расуласул
 хIукмуялда разилъуларев чиясе» – абун.

الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا
 بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا نُزِّلَ مِنْ قَبْلِكَ
 يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَكَّمُوا إِلَى الظَّالِمِينَ
 وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ
 الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾

Цинги Г1адеГ1анав Аллагъас гъаб цебе араб аят решт Г1абуна.

61. Мунафикъзабазда абидал нуж
х1укму гъабизе рач1а Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
решт Г1абураб Къуръаналда ва
Аллагъасул расуласдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун,
дуда мунафикъзаби рихъана Мух1аммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дудаса руссунеллъун ч1ух1араб руссиналь.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنزَلَ
اللَّهُ وَإِلَىٰ الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ
يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ۝١٦

62. Гъал мунафикъазул щиб х1алха
бук1инеб жидеда Аллагъасул г1азаб
щвараб мехаль, гъез гъарурал
къабих1ал пишабазе жазаблъун.
Жидер купру- нифакъ ва Аллагъасда
г1асилъи сабаблъун г1азаб гъабулеб мехаль, гъезул х1ал к1оладай гъеб
г1азаб нахъч1азе?

فَكَيفَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ يَمَّا
قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءَهُمُ الْبُخْلُ فَوَقَفَ
إِنزَارًا لِّأَلْحِسَاتٍ وَتَوَفِيقًا ۝١٧

цинги Гъал мунафикъзаби духъе рач1унел руго, ва Аллагъасул
ц1аралдалъун гъедулелги руго жудее лъик1лъи бокъун бук1анин,
ва рекъелги бокъун бук1анин абун. Гъез абулеб буго, ниж дур
х1укму рихарал гуру, ниж цогидазухъе ун рук1ана х1укму гъабизе
гъел даг1бадулазе гъельул маслих1ат бук1иналда хъул лъун абун.

63. Гъел Г1адамал руго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
жидер рак1азуль бугеб нифакъ лъалел.
Гъезие бокъун буго Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
мун гуккизе гъуинаб хабар бицун, амма
гъезул рак1азуль нифакъ буго, макро,
х1иллаги буго. Мун гъаздаса вуссун ч1а, ва гъезие г1акъуба гъабуге.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي
قُلُوبِهِمْ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَعَظَّمَهُمْ
وَقُلُوبُهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ۝١٨

Дуца гъезда лъазеги тоге дуда гъезул мунафикълъи лъалеб бук1ин.
Гъедин х1инкъун рук1а абе, кидадай жидер макро т1атилаян абун.
Дуца гъезие ваг1за гъабе, ва мунафикъзабазе бук1унеб гучаб г1азабги
бице. Ва дуца гъезда х1акъаб раг1иги абе Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
лудаги гъездаги гъоркъоб бугеб жо бицун. Пасих1аб, гъваридаб
раг1и бице гъезул рек1ель жаниб унеблъун, ва гъел квешал
г1амалаздаса ва нифакъалдаса нахъ ч1валелблъун бук1ине.

64. Дица цониги авараг вит1ич1о,
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалъун жинда
уммат мут1иг1ильизе гуруни.
Аварагасда мут1иг1льарав чи Аллагъасда
мут1иг1льарав вуго, аварагасда г1асильарав чи
Аллагъасда г1асильарав вуго. Гъеб Аллагъасда
мут1иг1льиги, г1ассильиги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ
بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ جَاءَهُمْ فَاسْتَعْفَرُوا اللَّهَ
وَاسْتَعْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا
اللَّهَ تَوَّابًا رَّحِيمًا ۝١٩

изнуялдалъун, гьесул тавфикъалдалъун гурого буклуларо.

Гьел мунафикъзаби, жудеца напсазе зулму гъабун хадуб: жидеда гьоркъоб хлукму гъабизе духъе рачинчлого ягьудиязухъе ун, Тавбо гъабун, реклекълъун духъе рачлун рукларалани, жудер мунагъазда муклурулъун, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ мунагъал чуриги гъарун, цинги расуласги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасда гъарун букларабани гьезул мунагъал чуре абун. Гьал глaдaмaздa Аллагъ ватилаан жинца тавбо къабул гъабулевлъун, ва жив цlакъ гурхлулевлъун.

65. Дур БетIергъан Аллагъ гьедулев

вуго Мухlаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: гьел

гладамал иман лъураллъун руклунаро,

жидеда гьоркъоб бугеб дагlба-къецалъе

хлукму гъабизе духъе рачлизегlан. Дуца

гьезда гьоркъоб хлукму гъабун хадубги

гьеб хлукмуялда раkl разильизегlан ва

тlубараб хlалалъ дуде нахърильгьизегlан.

Аллагъасде, ва гьесул аварaгaсде صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутlигlгьиялъе гlаламат буклуна жидеца гьезул хлукму къабул гъаби, ва гьеб хлукмуялъе муклура, мутlигlал руклин щибго дагlба гьечлого, ва раkl разильун.

Гъаб кlиябго аяталдла жаниб бицун буго иман лъурал гладамал жидеда гьоркъоб ккараб хилап ва дагlба тlубазе, гьельие хлукму гъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Къуръаналда ва хирияв аварaгaсул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннаталде руссине гlадаб буклин. БетIергъан Аллагъас гъа гьедун абулеб буго гьел гладамал иман лъурал руклуларин абун жидеда гьоркъоб хлукму гъабизе духъе рачинчлеб мехаль.

Бусурбабазул кьанун Къуръан буго, гьеб Къуръан аварaгaсул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннаталь баян гъабун буго, ва хадуб имамзабаз ва гlалимзабаз Къуръан хlадисалдаса хлукму босун, гьеб нильеда бицун нильеда гlаде рачлуел киналго умуразе жинца глей гъабулеб гlелму данде гъабун буго.

Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ, ва аварaгaсул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хлукмуялдалъун хлукму гъабизе гlадабги букlаго цоги кьануналдалъун, яги гlадаталдалъун хлукму гъаби хlарамаб буклуна. Кlиго бусурманчияс кинаб бугониги даран-базаралда, ва цогидаб чlагольиялда хурхараб масъалаялъуль жидеда гьоркъоб къотlи-къайи гъабулеб мехаль, гьеб къотlи гъабизе ккола шаргlалда рекъон кколеб хlалалъ, шаргlалда борцун, руклине кколел шурутlал цlунун.

Цинги гьеб къотlи-къаялъуль хилиплби ккун гьезда гьоркъоб

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ

فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي

أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا

تَسْلِيمًا

х1укму гьабизе ккараб мехаль, гьeб гьабизе рач1ине ккола Къуръан-х1адисалдаса х1укму гьабулев х1акимасухъ. Гьeдинав х1аким гьeч1они жинда х1укму гьабизе к1олев, жиндир г1елму, ва дин бацц1адав г1алимасухъе ине ккела.

Ахир заманалъул бусурбаби гьаб шарг1алдаса т1убанго руссун руго, ва жидеeго бокъарал шурут1алги гьоркъор лъун, гьeзда рекъон къот1и гьабулеб буго жидеда гьоркъоб гьабулеб дараналъуль ва цогидаб ишалъуль. Цинги гьeб х1укмуялъуль гьeл хилипфлъараб мехаль, жидерго къуваталдалъун, ва къват1ул г1адатаздальун цо-цаздехун ккараб тушманлъиги борхулеб буго.

Цоги къокъа буго жал бусурбаби ругин абулел, ва амма жидер кинабго х1укму кафурав ханас г1уц1араб къануналда рекъон хъвадизабулел: къот1и-къайиги гьeлда рекъезабулел, даг1ба-къецги капурав х1акимасухъ ун т1убалел, ва гьeв х1акимас гьабураб х1укмуялда разилъун рук1унел. Гьаб к1иябго къукъаялда ц1ар бусурбаби абун бугониги гьаз гьабулеб г1амал капурзабазул буго, ва гьeзул х1акъальуль рeшт1арал Къуръаналъул аяталги руго.

Бусурман чиясул ц1ар бук1иналъ (Мух1аммад, Г1али, Г1умар, абун), бусурбабазул хъизаналда гьоркъов вук1иналъги, гьeв чи бусурманчи гьавуларо. Чиясул иман-исламги, гьeсул купру-ширкги гьeс гьабулеб г1амалалдалъун бук1уна. Гьаб дунялалъул маг1ишат данде гьабизе г1ураб г1акълу бугев чиясда жив вижарав, хьихъулев, жиндир ишазул тадбир гьабулев Бет1ергъан вук1инги лъазе т1адаб буго, цинги Аллагъас جَعَلَهُ жив щиб жоялъедай вижана абун ургъизеги т1адаб буго, хадуб гьeв Аллагъ разилъулеб хъвади гьабизеги т1адаб буго.

Х1айванал г1адин кванан-гьeкъон, гьава-напсалда нахърилълъун, чорхол мурадал т1уран хъвадарал г1адамал ахир ц1акъ пашманлъула, гьeзул руссунeб бак1ги жужах1 бук1ула.

Аллагъас гьадинаб ахиралдаса ниль ц1унаги. Амин.

66. Дица гьал мунапикъзабазда амру гьабуни нужер напсал ч1вай абун, яги нуж нужер росабалъан къват1ире рахъа абун, гьeб амру т1убаларо ц1акъго дагъал, иман рек1ель бугел г1адамаз гурони.

Цересел умматазул г1адамазда г1адин гьeдинал зах1матал таклифал т1аде къани гьeз гьeл т1убаларо, ва гьeб амруялда нахъги рильлъунаро: гьeл рек1ель иман гьeч1ел рук1ин сабаблъун.

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنْ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ
أَوْ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوا إِلَّا الْقَلِيلَ
مِنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ
لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ تَنبِيْهًا ﴿٦٦﴾

Гъез жудеда амру гъабураб иш гъабубебани: Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ**, ва гъесул аварагасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** мутигилъи, ва гъезул амруялда нахърилълын, жиде гъеб дуниялалдаги ахираталдаги лъикI букIилаан, гъезул иманги шулалъилаан. Ва гъел къосиналдасаги, нифакъалдасаги рикIкIалъилаан.

67. Гъадин хъвадараб мехаль Дица
гъезие дир рахъалъан цIакъ кIудияб
ажро къелаан:

وإِذَا أَلَّاتِيَهُمْ مِنْ لَدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾

гъезда Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разияб нух бихъизабун, гъеб нухаль хъвадизе тавфикъ гъабун ва ахираталда алжан насибаллъун гъарун.

68. Ва Дица гъел битIараб динул исламалъул
нухалда тIоритIун гъелда хъвадизарилаан.

وَلَهْدِيَهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾

69. Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ**, ва аварагасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** мутигилъарав чи, ва гъедин мутигилъарал киналго бусурбаби: гъал руго БетIергъан Аллагъас жиде нигIмаг къурал, лъикIал гIадамалгун цадахъ жиндир хирияб алжаналде

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾

лъугъизарулел. Гъел Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разиял лъикIал гIадамал аварагзаби руго, жидер диналъулъ ритIухъал сиддикъуналги руго, Аллагъасул диналъе гIоло рагъун хварал шагъидзабиги руго. Цогидал лъикIал муъминзабиги руго. Гъал гIадамал цIакъ лъикIал руго гъалмагъзабилъун рукIине.

70. Гъаб кIудияб даража-макъам
Аллагъасул сайгъат, ва тIокIлъи буго:

ذَٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ عِلْمًا ﴿٧٠﴾

Лагъасул гIамал сабаблъун гъадианаб кIудияб даража шоларо, гIамал дагъаб бугониги Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи цIвараб мехаль къола лагъасе цIакъ кIудияб ажро. ТIедегIанав Аллагъ гIезе вуго лагъзадерил гIамал жинда лъалевлъун вукIин. Ва щив лагъасе кинаб жазабъ гъабилебги жинда лъалевлъун вукIин.

Гъаб кIиги аят рештIинабиялъе сабаб бицун Аллагъ жинда разилъаяй ГIаишатица абуна. Цо къоялъ цо асхIаб вачIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе ва гъес абуна:

«Я бичасул расул **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**! Мун дие хирияв вуго дирго напсалдаса, ва дир лъималаздасаги. Дун рокъов вукIун мун раклалда цIвараб мехаль диде чIезе кIоларо мун вугеб бакIалде вачIун гурони, ва дуда валагъун гурони. Диде раклалде цола дунги мунги хвезе рукIин. Цинги мун цогидал аварагзабигун цадахъ тIадегIанав макъамалда

вукІунеблѣиги, ва дун алжаналде лѣугъани дида мун вихъиларин абун хІинкъун вуго дун)- абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъесие жаваб гъабичІо гъаб цебе араб аят рештІинеган. Ай гъаб аят рештІана гъев асхІабасул къисаялѣул хІакъалѣулѣ. ХІадис ибну Мардавейгъица бицана.

Жинда Аллагъ разилѣаяв имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе цо чи вачІана, ва гъес абун:

«Я расулаллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дица Аллагъ عَلَّيْهِ السَّلَامُ цо вукІиналда, ва мун гъесул расул вукІиналда иманлѣун нугІлѣи гъабула. Къойил цуго какги бала, дир боцІудасан закатги къола, Рамазан моцІалѣ кІалги ккола»- абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: гъев хІалалда хварав чи ахираталда аварагзабигун, ритІухъал муъминзабигун, шагъидзабигун вукІуна гъаб хІалалѣ»- абун, хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цоцалѣ цузабун кІиги килиш бихъизабун.

Гъаб аяталда жаниб аварагзабазда хадур гІунтІизарун «ассидикъина» абулел муъминзаби рицун руго. Гъал руго жидеца Аллагъасул диналѣ квер бакъизе яхІ бахъарал хириял асхІабзаби: жидер иманги камилал, аварагасдехун бугеб гъалмагълѣиги ритІухъал. Гъаб тІокІлѣи буго цогидал аварагзабазул рукІарал, гъезие квер бакъарал ва жидер ритІухълѣи камилал киналго муъминзабазегги. Гъазул хиралги тІокІаб букІиналда тІоритІел гъабун шагъидзабазда цебе бицана гъезул цІар. Шагъидзабазда хадуб «ассвалихІина»-ян жидеда абурал муъминзаби руго. Гъел руго жидеца Аллагъасул парз тІубарал, аварагасул суннатги цІунарал, кІудиял мунагъалги гъаруларел, гІисинал мунагъазадаги тавбо гъабун хъвадулел гІадамал.

71. Я гъал иман лѣурал гІадамал! Нуж нужер тушманасдаса цІунараллѣун рукІа, ва гъесда данде чІезе кІолеб хІадурлѣиги гъабе. Ва нуж Аллагъасул дин ракъалда букІиналѣе гІоло гъазаваталде рахъа къокъаби гъарун, ва киналго цадахъги.

МаслахІат хал гъабун рахъа гъазаваталде.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагас цо-цо къокъа битІулеб букІана жидедатІадамирги гъавунгъебкъокъабитІунгІолеб рагъулѣе. Киналго асхІабзабиги рахъине гъарунги унев вукІана гъедин ине маслахІат бихъараб бакІалда. Нилъеегги гъаб хІукму буго, ва бусурбабазул амру кодоб бугел исламалѣул хІакимзабаца ва гІалимзабаца гъабула гъазават кин гъабилеб абурал хІукму, гъев хІукму гъабизе регІунги

بَيِّنَاتٍ لِّالَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ
فَأَنْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ أَنْفِرُوا جَمِيعًا ﴿٧١﴾

ругони, санагlatги бугони.

Тушман тIаде kланцIун, исламалтул раkьал рахъун, бусурбаби лагълъиялда ккезарун ругеб мехаль, шивав бусурманчи жиндир хIал kIвараб жо гъабун къркъезе ккола гъеб зулму тIаса инабизе.

Цо-цо чи къватIив вахъун тушманасда вагъизе ун гъаб зулму тIаса унаро. Гъелдалъун исламалте ва бусурбабазе зарал цикIкIуна, гъезул къуват дагълъула, бахIарчилъи бугел гIадамалги дагълъула. Исламияб жамагIат гIуцIизе ккола, ва хирияв аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва асхIабзабазул нух лъазабун гъеб нухалда хъвадизе ккола.

Гъаб хирияб аяталь муъминзабазда амру гъабулеб буго Аллагъасул, ва муъминзабазул тушбабаздаса цIуне нуж абун. Гъаб амруяль тIадаблъун гъабулеб буго муъминзаби хIадурун рукIине ккеялда: ярагъ хIадурун, боял хIадурун, цогидаб къваригIунебщинаб жоги хIадурун, жидер боязул къадарги гIемерлъизабун. Цинги къватIире рахъине ккараб къояль жидеда тIад ругел амираз, ва имамаз малъараб хIалалаль къватIиреги рахъине.

72. Нужеда гъоркъор руго мунапикъзаби, жидеца гъазаваталдаса муъминзаби нахъе цIалел. Нужеда цо къварилъи швараб мехаль гъез абулеб буго: Аллагъас дие лъикIлъи гъабун буго дун гъал гIадамалгун цадахъ гъазаваталда ун гъечIолъиялдалъун.

وَإِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيَبْغِضَنَّ فَإِنْ أَصَابَكُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْنَا إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا ﴿٧٢﴾

Дунги чIвалаан гъенив, я дида ругънал цолаан абун.

73. Нуже Аллагъасул рахъальан цо лъикIлъи швани, ва нуж гъазаваталда бергъун нуже гъанимат швани, гъел мунафикъаз абизе буго: нужгун цадахъ рачIине жудер рес букIинчIого гъоркъ хутIун рекIекълъарав чIяс гIадин: дун гъал гIадамалгун цадахъ рагъда вукIараб анишха, диеги гIемераб гъанимат швезе букIанаян абун.

وَلَيْنِ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ لَيَقُولُنَّ كَأَنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَلَيْسَ لِي مِنْكُمْ شَرْعٌ فَأُولَئِكَ جَاهِلُونَ مَا يَدْعُونَ ﴿٧٣﴾

Гъав чи гъазават боkъарав гуру, муъминзабазул гъалмагъги гуру. Гъав вуго цохIого дунялалъул боцIи тIалаб гъабулев чи.

74. Аллагъасул диналте гIоло рагъ гъабе дунялалъул чIаголъи бичун ахират босарал муъминзабаз:

жидеца жидер напсал ва боцIи Аллагъасул нухалда кьолел, ва гъеб напакъаде къеялдаса Аллагъ разилъи

*فَلْيَقْتُلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقْتَلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾

гуреб чоги шибго жо тлалаб гъабуларел. **Жудеца Аллагъасул** **جَلَّ جَلَّالَةً** нухалда гъазават гъабун рагъ гъабурал глдамал, цинги жал шагъидлъарал, яги жидее бергъенлъи шварал, дица гъал глдамазе ахираталдаги цлакъ клудияб ажро къезе буго.

Дунялалъул рукъобги швезе буго гъезие ажро. Гъазаваталда вахъарав чиясе клуго рохел бицун буго: шагъидлъун хвей буго цо, яги бергъенлъи шун гъанимат (давла) швейги буго клиабилеб.

Жинда Аллагъ разилъаяв Муслимица бицараб хладисалда буго: «Тладегланав Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَةً** абулеб буго: «Дун клудияб ажро къезельун гъоркъе чларав вуго Аллагъасул диналъе глого гъозават гъабизе къватлив вахъарав чиясе: глицго гъеб диналъе глого жигъад гъабизе вахъарав, дида иман лъун вахъарав, ва дир аварагзаби ритлухъ гъарун вахъарав чиясе: Дица гъев шагъидлъун вахъун алжаналда лъугъизавила, яги дица гъев жиндир рокъов тлад вуссинавила жиндие ажроги шун, яги гъаниматги ажроги шун» абун.

75. Нужеца жигъад гъабичлого буклине глילה щиб бугеб я гъал муъминзаби, нужер диналъул вацал мушрикаца къварид гъарула ругеб мехаль, гъижра гъабизе рес лъугъинчлого Маккаядла хутларал заглифал бихъинал, руччаби, ва лъимал.

Батли-батлияб къварилъи ва глазаб гъабун мушрикаца жал глдореглан гъарун ругел, жидер къуватги гъечлел гъезда данде рагъ гъабизе, ва гъездасан хвасарлъизе. **Ва Аллагъасда** гъарун дугла гъабулел ругел: «**Я** нижер Бетлургъан Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَةً**! Дуца ниж гъаб росолъан къватлир рахъизаре, жиндир агълу цлакъ квешал залимзабилъун ругеб. Ва дуца нижее дур рахъалъан валиги гъаве нижер амруялъул клвар гъабулев, ва нижее квер бакъулев чиги гъаве» абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуглаббасица абуна: «дунги, дир эбелги руклана гъал Маккаядла хутларал, мушрикац къварид гъарулел рукларал глдамалгун цадахъ»- абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъезие дугла гъабулеб буклана, ва гъес абулеб буклана: «**Я** дир Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَةً**! Дуца Валидил вас Валид хвасар гъаве, Гъашимил вас Салмат хвасар гъаве»-абун цлар-цлар ккун гъарулаан Аллагъасда. Тладегланав Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَةً** гъел муъминзабазул ва аварагасул дуглаялъе жаваб гъабуна, ва гъезие бищунго лъиклав валиги, квер бакъулев чиги гъавуна. Гъавги Аллагъасул свалат салам

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ
الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ
الظَّالِمِ أَهْلِهَا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَاجْعَل لَّنَا
مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

лъеяв Мухаммад вуго. Макка бахъун хадуб гъенив валильун аварагас
Гутаб ибну Усайд رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхлаб тана, ва гъес жидее зулму гъабун
рукларазе залимзабаздаса хлакъ босана.

76. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ **иман лъурал**
гIадамал гъесул нухалда рагъулел
руго.

Гъебги цIакъ гIадегIанаб макъам
буго, Аллагъасул диналъе квербакъи
буго, ракъалда гIад гъеб дин тIибитIизаби буго, ва Аллагъ разилъи
гIалаб гъабиги буго. Гъал гIадамазе валилъи гъабулев, гъазие квер
бакъулевги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго.

Капурал гIадамал рагъулел руго щайтIанальул нухалда.
Гъеб щайтIанги купру-ширкалда, къосиналда, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
гIассильиялда жинца ахIулеб буго. **Нужеца гъаб щайтIанальул**
гъудулзабазда рагъ гъабе, я Аллагъасул гъудулзаби. Нуж гъездаса
бергъине руго. Нужее квер бакъулев Аллагъ вугельул, ва нуж хIакъаб
нухда ругельул. **ХIакълъунго гъеб щайтIанальул макро цIакъ**
загIипаб буго.

Замахшари абулев гIалимас абуна: «ЩайтIаналь муъминзабазе
гъубулеб макро цIакъ загIипаб жо буго Аллагъас капурзабазе гъубулеб
макроялда данде ккун»- абун.

77. Дуца пикру гъабун мун
валагъуларич Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дур асхIабзабазул цо къокъаялда:
Маккаялда ругеб мехаль жидеда
амру гъабун рукIарал мушриказда
рагъ гъабуге, гъезулгун питна кколеб
жоялдасаги цIунун чIа, ва паризаяб
как бай, боцIудаса закатги къе абун.
Гъадин абидалго гъел асхIабзаби
рукIана мушриказда щим бахъун,
гъездаса рецIел босизе рагъизе бокъун.

Цинги гъезда жигъад гъаби гIадаблъун гъабидал ва мушриказда,
купаразда рагъ гъабейанги абидал, цо къокъа гъеб амру гIубазе
бокъичIого, гIадамаздаса хIинкъулел руго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ
хIинкъулеб хIалалъ, гъелдасаги цIикIунги хIинкъулел руго.
Гъез абулеб буго: Я нижер БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, дуца нижеда
жигъад парз щай гъабураб? Дуца гъеб жигъад парз гъабичIого тун

الَّذِينَ آمَنُوا يَفْقَهُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
يُفْقَهُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَتَلُوا أَوْلِيَاءَهُ
الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾

الَّذِينَ آمَنُوا يَفْقَهُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
يُفْقَهُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَتَلُوا أَوْلِيَاءَهُ
الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾

букIарабани дагъаб заманаль, ниж рокъор босада регун хвезегIан. Рагъда ун ниж тушманас чIван, гьесул ракI боххичIого буклизе»- абун.

Дуца гьезда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гъаб дунялалъул чIагольи цIакъ дагъаб жо буго. Ахират ва алжан лъикIаб жо буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъарав чиясе, ва гъеб ахираталда гъезие щибго зулмуги гъабуларо»- абун. Ажро-кири дагъ гъабуларо, гIазаб цIикIкIизабуларо, цохIо расгIадаб жоги, гьелдасаги дагъаб жоги зулму гъабуларо.

78. Нуж кир ругониги нужеде тIаде хвел щвезе буго, нуж цIакъ шула гъарурал хъулбузда (крепость) жанир ругониги.

Гъаб хIукму гъадин бугельул нужеда бичIчIа рагъде унин абун жиндир ажал тIаде щвечIого инсан холаро. Гъаб рагIи буго доб жигъад парз гъабидалго, гъеб нахъе бахъун букIараб анищ абурал гIадамазда абураб рагIи.

Мунафикъзабаде цо лъикIлъи щвани гъез абубеб буго гъаб нижее Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб лъикIлъи буго ниж гъельие мустахIикъал рукIун абун. ва гьезда цо къварилъи щведалго жидеца абубеб буго: «гъаб къварилъи мун сабаблъун швараб буго нижеда»-абун. Ниж нижер умумузул динги тун дуда нахърильгIиналь Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб къварилъи буго нижее гъаб абун.

Дуца гьезда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «кинабго жо Аллагъасул рахъалъан буго»-абун. Гъаб къавмалъе бугеб жо щиб бугеб гьезда хIакъаб жо бичIчIинчIого букIине, ва кинабго жолялъул къадар гъабиги, ихтиярги Аллагъасда кодоб букIин щай гьезда лъалареб?

79. Дуда швараб кинабго лъикIлъи, гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб буго. Дуда швараб кинабго квешаб жо, гъеб дур напсальул гIамал сабаблъун бугеб буго.

Гъаб хитIаб кинавго инсанасда гIаммаб хитIаб буго. Ва гъаб буго муъминзаби Аллагъасул хIукму-къадаралда божиялъул къагIида: кинабниги нигIмат, сахлъи гIакъло, гIилму ва цогидабги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир цIобалдалъун, чIобого нилье кьураб жо буго, щибго жинда кьезе тIадаб гьечIого, ва ниль гъельие мустахIикълъунги

أَيْمَاتِكُمْ لِيُؤْمِنُوا بِذِكْرِ اللَّهِ وَلِيُؤْمِنُوا فِي
بُرُوجِ مُسَيِّدَةٍ وَإِنْ نُصِبْتُمْ حَسَنَةً يَقُولُوا
هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ نُصِبْتُمْ سَيِّئَةً يَقُولُوا
هَذَا مِنْ عِنْدِكَ قُلْ كُلُّ مَنْ عِنْدَ اللَّهِ قَاتِلٌ
هَذَا لَآلِ الْفُقَرَاءِ لَا يَكَادُونَ بِفَقْهَرٍ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ
سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ
رَسُولًا وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾

гъеч1ого. Щиб къварилъи, ва балагъ бач1аниги гъеб хал гъабизе ккола нилъер напсазул г1айбалдалъун буго абун. Гъадин бугелъул кинабниги лъик1лъиялда данде Аллагъасе ﷺ шукру гъабизе ккола, ва кинабниги къварилъиялда данде Аллагъасдаса мунагъал рахчи, ва т1аса лъугъин гъаризе ккола.

Дица мун вит1ана Мух1аммад ﷺ, киналниги г1адамазда расуллъун, дир шариг1ат гъезухъе щвезабизе. **Ва Аллагъ ﷻ г1езе вуго нуг1лъун мун х1акъав расул вук1иналъе.**

80. Щив чи вугониги Аллагъасул расуласда мут1иг1лъарав, гъев вуго Аллагъасе ﷻ мут1иг1лъарав чи.

Щив чи вугониги аварасда ﷺ

мут1иг1лъич1ого мугъ бан, г1амал к1одолъи гъабун ч1арав, мун гъезул г1амалал цунизе вит1арав гъеч1о Мух1аммад ﷺ. Мун гъезул х1исаб-суал гъабулев гъеч1о, ва гъез иман лъеч1ин абун дуе щибго къварилъиги гъеч1о, мун вуго гъезухъе х1акъаб дин щвезабулев авараг.

81. Дуда аск1ор рук1ун, дур амруялда г1енеккун мунафикъаца абулеб буго «ниж дуе мут1иг1ал руго» абун. Цинги дуда аск1осан къват1ире рахъарабго гъез дуца амру гъабураб гуреб, цоги жидеого бокъараб жо гъабулеб буго. **Т1адег1анав Аллагъас ﷻ гъезул кинабго г1амал хъвалев буго:**

Г1амалал хъвалел малаиказ хъван нахъе цунун бук1ине буго гъеб г1амал. Мун гъездаса вусса Мух1аммад ﷺ, гъезие къварилъи гъабуге, ва дуца таваккал Аллагъасда т1аме. **Дуе Аллагъ ﷻ г1езе вуго вакиллъун.** Т1адег1анав Аллагъас гъездаса ццим босизе буго дуе гъабураб къварилъиялда данде.

82. Мунафикъзабаца Къуръаналда г1енеккун гъелъул пикру щай гъабулареб? Гъеб Къуръан

Аллагъасул ﷻ калам

бук1инч1ебани гъезда гъениб жаниб г1емераб цо-цазда хилипаб жо батизе бук1ана.

Мушриказ ва мунафикъаз абулеб бук1ана гъаб Къуръан Мух1аммадица жинцаго ургъун ц1алулеб буго абун. Гъезие жаваблъун, ва гъезул

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى
فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾

وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَأُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ
طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ
مَا يُبَيِّنُونَ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٨١﴾

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفُرْعَانَ وَتَوَكَّلَانَ مِنْ عِنْدِ
غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٨٢﴾

мекъаб дагIба хвезабилъун буго гъаб аят.

83. Гъал мунафикъазухъе цо хабар швараб мехаль муъминзабазул хIакъальулъ: гъел рагъда бергъана абун, яги къуна абун, жудеца гъеб хабар хеккого гIадамазда гъоркъоб тIибитIизабулеб буго.

Гъереси-битIараб лъачIого, хIасил цIехечIого, ва гъелдалъун муъминзабазе зарал гъабулеб буго.

Жидеца гъаб хабар тIибитIизабичIого Аллагъасул аврагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва гъесул кIудиял асхIабзабаздаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеда гъоркъор ругел гIалимзабаздаги тIамун толебани, гъеб ишалъул лъикIаб ва квешаб рахъ гъезда лъазе букIана. Ай: хирияв аврагас, ва жидер гIилму, гIакъло камилал асхIабзабаз бицине, ва хIукму гъабизе те гъеб хабар, жидеда тIад гъечIеб жо бицунге.

Нужеда тIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ цIоб- рахIмо гъабун букIинчIебани, я гъал муъминзаби, нужеда авраг витIун, ва Къуръанги рещтIизабун. **Нуж щайтIаналда нахърилыгъине рукIана, цIакъго дагъал муъминзаби хутIизегIан.** Цинги гъеб щайтIаналь къабихIал гIамалал малъун нуж жужахIалда гIагар гъаризе рукIана.

84. Дуца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ диналъе гIоло рагъ гъабе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! **Гъаб амру цохIо дуда гъабулеб буго.**

Цогидал рагъ гъабизе хIинкъанин абун дуе къварилъи ккоге. Ва цохIого мун хутIаниги дуца Аллагъасул нухалда

гъазават гъабе, дуе Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ

квербакъизе къотIи гъабун буго, ва мун бергъизе вуго.

Цогидал муъминзабиги гъесизаре, гъезулги хъул лъезабе жигъад гъабизе. тIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ **нужедаса капураб къавмалъул гуч, ва къуват нахъе чIвазе буго. ХIакълъунго Аллагъ** جَلَّ جَلَّالُهُ **жиндир гуч бергъарав, ва жинца тушбаби цIакъ хIинкъызарулев вуго. Гъезие гучаб гIазаб гъабулев вуго.**

Аллагъасул свалат салам лъеяв авраг Бадруялъул рагъ гъабизе мухъал гъарулеб мехаль, цевесан хъвадун мухъ битIизе гъабулев вукIана, ва гъес абулеб букIана: «*нуж рахъа Аллагъасул алжаналда ине, жиндир гIатIилъи зобал-ракъалгIан кIудияб бугеб*» абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ ۗ وَوَرَدُوا إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أَوْلِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلَّهُمُ الَّذِينَ يَسْتَضِيئُونَ مِنْهُمُ ۗ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ لَكُنَّا عَلَيْهِمْ وَرَحْمَتَهُ ۗ

لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾

فَقَتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَأَنكَفَ الْأَنْفُسُ ۗ وَحَرِضَ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَن يَكْفَ بِأَسِ الَّذِينَ كَفَرُوا ۗ وَاللَّهُ أَشَدُّ بِأَسًا وَأَشَدُّ تَنكِيلًا ﴿٨٤﴾

Жинда Аллагъ разильяв Абугъурайратидаса бицараб хладисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:

«жинца Аллагъасдаги аварагасдаги иман лъурав чи, фаризаяб какги барав, закатги къурав, Рамазан моцлалъ кIалги ккурав, гъав чи алжаналда лъугъизави тIадаб буго Аллагъасда جَلَّالَهُ, гъес Аллагъасул диналъе гIоло гъижра гъабун букIаниги, живго гъавурав ракъалда гIодов чIун вукIаниги»-абун.

Цинги асхIабзабаз абуна: «нижеца гъаб рохел гIадамазда бицинищ?» абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «алжаналда жаниб нусго макъам буго, Аллагъасул диналъе гIоло жигъад гъабулел муъминзабазе Аллагъас جَلَّالَهُ къачIан ругел. Щибаб даражасалда гъоркъоб зобалдаги ракъалдаги гъоркъоб гIан манзил буго. Нужеца Аллагъасда гъарулеб мехалъ жаннатул пирдавс гъаре. Гъаб алжаназда гъоркъоб бугеб буго, бицун тIадегIан бугеб алжанги буго. Гъелда тIадегIан Аллагъасул гIарц буго, гъенисан чваххула алжаназул гIорал»- абун. ХIадис имам Бухарияс бицана.

Аллагъас гъаб алжан щолеб гIамал гъабизе тавфикъ къеги.

85. Жинца гIадамазда гъоркъоб лъикIаб жоялдалъун шапагIат гъабурав чиясе гъелъул ажро букIине буго, жинца квешаб жоялдалъун гIадамазда гъоркъоб шапагIат

гъабурав чиясе гъелъул мунагъги букIине буго. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّالَهُ кинабго жоялда хIал кIолев вуго.

ШапагIат гъаби абураб рагIиялдаса мурад буго жив гIадамазда гъоркъов лъугъин, хъвади. Ай: кIиги чиясда яги гIемерал гIадамазул кIиги къокъаялда гъоркъов лъугъун гъезул ишалъул гIахъаллъи гъаби, ва гъеб иш тIубазе яхI бахъи.

86. Нужее цояз тахIият, кIодолъи гъабураб мехалъ, нужецаги гъелдасанги лъикIаб гIахIият гъабе, яги нужее гъабураб гIадаб

тахIияталдалъун жаваб гъабе. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّالَهُ жинца кинабго жоялъул хIисаб гъабулев вуго, ва жазаъ гъабулев вуго.

Гъаб аят буго муъминзабаца цо-цазе салам къеялъул баян бицараб. Исламияб диналда жаниб кIиги яги гIемерал гIадамал данде чIвараб мехалъ цо-цае салам къей суннат буго. Салам къеялъул машгъураб сигъа (рагIи) буго Ассаламу гIалайкум абураб. Гъаб рагIиялъул магIнаги буго нужеда Аллагъасул салам лъеги абураб. Гъадин цояз

مَنْ يَشْفَعْ شَفَعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ
نَصِيبٌ مِّنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ
لَهُ كِفْلٌ مِّنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيبًا ﴿٨٥﴾

وَإِذَا حُيِّتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا
أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾

салам кьураб мехаль цогидазда данде жаваб гьаби паризаяблун буклуна. Гьeб жавабги Ваг1алайкумуссалам аби буго: нужедаги лъеги Аллагьасул салам абураб маг1на буго гьаб раг1иялгул. Жаваб кьолес ц1ик1лизабун кьезе суннатаб буго, бишун камилаб салам кьей, ва буссизаби: Ассаламу г1алайкум ва рах1матуллагьи ва баракатугьу, аби буго: нужеда Аллагьасул салам ва рах1матти ва баракатти лъеги абураб маг1на буго гьаб раг1иялгул.

Бусурман чияс капурав чиясе салам кьезе бегьуларо бай бихьи гьабун. Капуурав чияс салам кьуни, гьелда данде жаваб кьезе бегьула ваг1алайкум абун.

Жинда Аллагь разильаяв Абудавудица бичараб х1адисалда буго: Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Дир напс жинда кодоб бугев Аллагьасул ﷺ ц1аралдалгун гьедула дун: нуж алжаналда лъугьунаро нужеца иман лъун гурони: нуж иман лъуралги рук1унаро нуж цоял-цоязе рокъизег1ан. Дица нуж т1орит1илищ цо ишалда, нужеца гьeб гьабуни нуж цо-цазе рокъулеб. Нужеца нужеда гьоркъоб салам кьейи т1ибит1изабе»- абун.

87. Аллагь ﷺ жив цогояв, жив гурев цоги алагь гьeч1ев вуго. Гьев Аллагь гьедулев вуго дица нуж кьиямасеб кьояль данде гьарила абун. Жиндиль щибго щакльи гьeч1еб жо буго гьeб кьиямасеб кьо бач1ин.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَهْوَىٰ جَمَعْتُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ﴿٥٧﴾

Нужер цересел умматалги, хадусел умматалги киналго цо майданалда ч1езарун нужер х1исаб- мизан гьабизе буго, ва щивав чиясе жиндир г1амалалда рекъараб жазагьи гьабизе буго. Жиндир раг1иялгуль, ва кьот1и-кьяялгуль Аллагьасдаса ﷺ рит1ухав чи щивха вук1инев? Щивго вук1унаро.

88. Нужее бугеб жо щиб, я гьал муьминзаби, мунафикьазул хабарги бишун, к1иго кьокьа лъугьун нуж цо-цазде кьецандизе ккани?. Аллагьас кьосизаруна гьел мунафикьзаби гьезул г1амалал сабаблун. Нужее букьунищ бугеб Аллагьас кьосизарурал г1адамал т1орит1изе? Аллагьас кьосизарурал г1адамазда бит1араб жоялда рач1унeб нух батуларо.

*فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَةٍ وَاللَّهُ أَرَكْسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَهُ سَبِيلًا ﴿٥٨﴾

Гьаб (88 аят) решт1ана Ух1удалда рагь гьабизе кьват1ир рахьун хадур нахь руссарал мунафикьазул х1укмуялгуль муьминзабазул цо-цазде

ккараб хилилпльги бицун.

89. Гьал мунафикъазе бокъула нужги купруялда русине, гьел капурал ругел г1адин, цинги нужги гьелги рашад рук1ине. Нужеца гьел мунафикъаздаса гьудулзаби гьаруге, ва гьезулгун гьоркъобльги гьабуге, гьез Аллагъасул нухда гьижраги гьабун, жигъадги гьабун, жидер иманлъей х1акъаблъун гьабизег1ан. Цинги гьел мунафикъази гьижра гьабиялдаса, ва жигъад гьабиялдаса русани, нужеца гьел кодоре росе, ва кирехун ратаниги гьел ч1вай. Нужеца гьездаса циниги чи квербакъизе валилъун гьавуге, ва гьезул насих1атги босуге, гьез нуже квербакъизе, ва гьудуллъги гьабизе къот1и гьабулел бугониги.

Гьел руго хиянатчаг1и, ва гьезул раг1и кквейги, къот1и т1убайги бук1уларо.

90. Жидеца нужеда рагъ гьабич1ого ч1арал, ва нужергун къот1и гьабун ругел г1адамаздахун к1анч1арал мунафикъазда баге рагъ. Яги жидеца цебеккун рагъ гьабиялда рек1екълъун, ва жидер къавмалъ нужеда рагъ гьабиялдаги рек1екълъун нужехъе рач1араздаги гьабуге рагъ.

Гьез нуже зарал гьабиларо, нужеца гьезиеги

зарал гьабуге. Аллагъасул х1укму бук1арабани гьел мунафикъази нужеда рагъизе риччалаан, ва гьезул къуватги ц1ик1к1инабилаан. Нужедаса гьел рик1к1алъун ч1ани; нуже зарал гьабич1ого, ва нужеда рагъ гьабич1ого, нужеда гьез рекъелги гьабун, гьел паряхат те. Гьезие къварилъги гьабизе Аллагъас нуже изну къолел гьеч1о.

91. Нужеда мунафикъазул цо къокъа батизе буго, жиде нужги рекъон рук1изе бокъулел, ва жиде капураб къавмгун рекъон рук1изеги бокъулел. Гьал руго «Асад» ва «Гьат1афан» абулел к1иго къабилаялъул г1адамал. Мадинаялда рач1араб мехалъ гьел бусурбабилъун ч1олаан, ва гьезие къот1иги гьабулаан, жидеда бусурбабул зарал швеч1ого бук1ине. Цинги жидер къавмалде т1ад русун араб

وَدُّوا لَوْ كَفَرُوا كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً
فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّىٰ يَهَاجَرُوا
فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِن تَوَلَّوْا فَعَدُوهُمْ وَأَقْسَاهُمْ
حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وِلِيًّا
وَلَا نَصِيرًا ﴿٥٩﴾

إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ
مِيثَاقٌ أَوْ جَاءَكُمْ حَصْرَتٌ صُدُّوا عَنْكُمْ
يُقَاتِلُوكُمْ أَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ وَلَوْ شَاءَ
اللَّهُ لَسَاطَهُمُ عَلَيْهِمُ فَلَاقَتَهُمْ فِئْتَانٌ
أَعْتَرَتْوَكُمْ فَامْتَسَكُوا وَلِلْقَوَامِ الْيَوْمِ
السَّلَامُ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لِكُفْرِهِمْ سَبِيلًا ﴿٦٠﴾

سَتَجِدُونَ الْعَرَبِينَ بِرُيُودِهِمْ أَن يَأْمُرُوكُمْ
وَيَأْمُرُوا قَوْمَهُمْ كُلَّ مَا رُدُّوا إِلَى الْفِتْنَةِ
أُكْسِبُوا فِيهَا فَإِن لَّمْ يَعْزَمُواكُمْ وَيَلْقُوا
إِلَيْكُمْ السَّلَامَ وَيَكْفُرُوا أَيْدِيَهُمْ فَعُدُّوهُمْ
وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقْتُلُوهُمْ وَأُوْلِيَّكُمْ
جَعَلْنَا لِكُفْرِهِمْ سُلْطَانًا مِّمَّنَّا ﴿٦١﴾

мехаль гьезулгунги кьот I и гьабулаан бусурбабазде данде рагъизе.

Гьел купруялда ва питнаялда ахIанщинахъе гьенир жанир лъугьула. Гьал цакакъ квешал тушбаби руго нужее. Гьал гIадамал нужедаса ратIалъичIони, ва нужергун тушманлъи тун нужеде рекъелги гьабичIони, нужее зарал гьабиялдаса жидеца квералги кквечIони, нужеца гьал мунафикъзаби кверде росе, ва гьел кир ратаниги чIвай. Гьал руго жудедахун рагъ гьабизе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее изну кьурал, баянаб изну кьеялъ: гьал руго нуж гуккулел, ва нужее кIудияб хиянат гьабулел гIадамал.

92. Муъминчиясе хIалаллъуларо муъминчи чIвазе, хатIаьлъун ккараб жо букIун гурони. Гьедин хатIаьлъун жинца муъминчи чIвараб мехаль гьесда кафарат тIадаб буго. Гьеб кафаратги муъминав лагъ тархъин буго, ва гьединго жинца диятги кьезе ккола жив чIварасул агьлуялъе: Гьеб агьлуялъ Аллагъасе гIоло тIаса лъугьун тани кьезе кколаро дият. Нужгун тушманлъиялда ругел капурзабазул вугони жив чIварав иман лъурав чи, цинги дият кьезе кколаро, гьеб дият капурзабазе квербакъилъун букIунелъул, амма капарат бахъизе ккола: иман лъурав лагъ тархъина.

Гьев жив чIварав чи нужгун ракълида ругел гIадамаздасан вугони. Нужеда гьоркъор жизят тIад лъун тарал капурзабаздасан чи вугони: Гьев чиясул агьлуялъе дият кьезе ккола, ва капаратги бахъизе ккела: иман лъурав лагъ тархъина.

Тархъизе лагъ гьечIони, яги лагъ вичун восизе рес рекъечIони кIинго моцIаль тIатIалаго кIал кквезе ккола: гьаб кафарат бахъин нужеда тIад гьабуна, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер тавбо къабул гьабизе сабаблъун букIине. ХIакълъунго Аллагъ жинца кинабго жо лъалев вуго, ва жиндир ахIкамазулъ цакакъ хIакимияв вуго: лагъзадерие маслахIат бугеб жо гьабула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

93. Жинца бокъун муъминчи чIварав чи, гьав чиясе жазаъ жагъаннама буго. Даимго вукIинелъун жив гьеб жужахIалда лъугъизавула. Гьесда

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا
خَطَاً أَوْ مَن قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ
رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى
أَهْلِهَا إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ
قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ
بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ
مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهَا وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ
مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ
مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ
اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٣﴾

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ
جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ
وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَّ щимги бахъуна, Аллагъас гъев рах1маталдаса рик1адги гъавула, ва гъесие цакъ к1удияб глазаб х1адурун буго ахираталда.

Гъаб Аллагъасул рахъалъан бугеб гучаб х1инкъи кьей буго бокъун: ай хат1аълби гъеч1ого, къасд гъабун, жинца муъминчи ч1варав чиясе. Гъаб аят насхо гъабураб гъеч1о, ва гъав чиясдаса Аллагъ т1аса лъугъуларо, ва гъав абадияб жужах1алда вук1унин абулел г1алимзаби руго.

Цоги г1алимзабаз абун: гъав чи даимаб жужах1алда вук1уна жинца муъминчи ч1вазе х1арамаб гъеч1ин, гъев ч1вазе бегъулин абун х1укму гъабун муъминчи ч1вараб мехаль. Гъав чи капурлъула гъедин х1укму гъабураб мехаль ва гъесие ахираталда абадияб глазаб бук1ула. Кин бугониги инсанас гъарулел мунагъазул бищунго к1удияб мунагъ буго муъминчи ч1вай, Аллагъасде ширк гъабун цоги жоляе лагълби гъабиялда хадуб к1удияблъун жиб бугеб.

Аллагъасул Къуръаналда жанир аятал руго Аллагъасда ширк гъабиги муъминчи ч1вайги цадахъ бицарал, ва гъеб Аллагъ جَلَّ جَلَّ т1аса лъугъунареб к1удияб мунагъ бук1иналда т1орител гъабулел. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул х1адисалги цакъ г1емерал руго чи ч1вай х1арамаб бук1иналъул бицунел.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«дунял т1аса инго бигъаяб буго Аллагъасда аск1об, бусарманчи ч1ваялдаса»*-абун. Х1адис имам Тирмизияс бицана.

Цоги х1адис буго: *«зобал-ракъазда бугеб кинабго халкъ данделъун цо муъминчи ч1вани, Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъел киналго жуужах1алда рехилаан»* абун. Х1адис имам Тирмизияс бицана.

Цоги х1адисалда буго: *«жинца муъминчи ч1ваялъе кумек гъабурав чи: цох1о раг1и абун бук1аниги, гъев чи къиямасеб къоялъ вач1уна жиндир нодоялда хъван бугеб х1алалъ: «Аллагъасул рах1маталдаса хъул къот1арав чи вуго гъав»* – абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абун: *«гъаб аят буго Къуръналда жаниб ахиралда решт1арал аятазда гъоркъоб, ва гъаб аяталъул х1укму насхо гъабураб гъеч1о, ва жинца бокъун, къасд гъабун муъминчи ч1варав чи жужах1алда вук1ине вуго»* – абун.

Исламияб умматалъул цереселги, ва хадуселги г1алимзаби жинда рекъараб раг1и буго: гъав чияс тавбо гъабуни, гъев Аллагъасдасаги х1инкъани, хадусеб г1умруялъ жинца лъиклаб г1амалги гъабуни, Аллагъ جَلَّ جَلَّ гъасда т1аса лъугъина абун. Гъелда т1орител гъабулеб, гъеб х1укму жиндаса босулеб бак1ги буго Т1адег1анав Аллагъасул раг1и:

«Дуца муъминзабазда абе МухIаммад ﷺ: тIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго: «я нужерго напсазе зулму гъабурал (кIудиял мунагъал гъарурал) дир лагъзал, нуж дир рахIматалдаса хъул къотIун рукIунге: хIакълъунго Аллагъ жинца киналго мунагъал чурулев вуго, ва гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ жинца тавбоги къабул гъабун мунагъал рахчулев вуго. ЦIакъ жив муъминзабазда гурхIулевги вуго» абураб (Сурагу ззумар 53 аят).

Гъаб аяталь киналго мунагъазда щвей гъабула: купру, ширк, чи чIвай, нифакъ, пасикълъи, ва цогидалги. Ва тIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир лагъзал тавбо гъабизе ахIулел руго, ва жиндаса хъул къотIун рукIунгеян абулеб буго. Гъадин бугельул цохIо лахIзаталь нахъе бахъичIого муъминчияс жиндир мунагъазда рахI бухIун тавбо гъабизе ккела, ва БетIергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ божун, гъесда хъул лъун, гъев разилъи тIалаб гъабун хъвадизе ккела.

Жинца бокъун чи чIварав чиясе жив чIварасул варисзабаде хурхун лъабго батIияб хIукмо буго:

1. Къисас босизе цева чIейи буго дол варисзаби гъелда гурони разилъулел гъечIони.

2. Дият къейи буго варисзаби къисасалдаса тIаса лъугъун дият босизе разилъани. Гъеб диятги нусго варани буго, яги гъезул къимат буго. Гъаб дият жинца чи чIварасул боцIиялдаса къезе тIадаб букIула.

ХатIаълъун чи чIван къезе ккараб дият жинца чи чIварасул имсудахъан гIагарлъиялъ къезе ккола.

3. Варисзаби тIубарабго дияталдаса, яги дияталъул цо бутIаялдаса тIаса лъугъин буго.

Гъадин тIаса лъугъун тей цIакъ ажро цIикIкараб жо буго. Амма жив чIварасул гIисинал лъимал, яги жидер гIакъIо камилал гъечIел варисзаби ругони, гъезие дияталдаса кколеб къадаралдаса цогидал варисзаби тIаса лъугъизе бегъуларо.

Гъаб дият къейгун цадахъ кафарат бахъинги тIадаб букIуна жинца чи чIварав чиясда. Къисас босараб мехаль кафарат тIаса ккола. Цогиги гIемерал ахIкамал руго гъаб инсан чIивалда хурхарал, ва гъел ахIкамал фикъгъиялъул тIахъаздаса тIалаб гъаризе ккола.

МухIаммад ГIали Сабунияс абуна: «тIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гъабулеб буго хатIалъун муъминчи чIвараб мехаль, гъельие кафаратлъун цо муъминав лагъ тархъе абун. Гъалда жаниб Аллагъасул хIикмат букIине бегъула: жинца цо муъминчи хвезавураб мехаль гъев чиясда тIад гъабулеб букIин цо хIурияв муъминчи вукIинаве гIадамазда гъоркъов абун. Жинца муъминав лагъ тархъараб мехаль

гъеб буго хварав чи чIаго гъавиялда рельеъараб жо»-абун.

Исламалда жанив лагълъун вугев чиясул ихтиярал, ва хIукъукъал цIикIларал руго цо-цо умматазул хIуриял гIадамазе ругездасаги. Гъельеи далил буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадис, жив хвалил унтялъ унтун вугеб мехаль, васият гъабун абураб: *«Нужеца какалда тIад чIей гъабе. Нужер лагъзадерие лъикIлъи гъабе, гъезда хIал кIолареб жо гъабеян амру гъабуге»*- абун.

ШаргIалда лагъзал рукIине бегъулеб бугониги, гъел тархъеян амру гъабун буго, гъелъул гIемераб ажроги бицун буго. Гъел тархъин тIадаб гъабун буго кIудиял мунагъал гъарурал гIадамазда, жидель лагъ тархъине рихъизарурал гъел мунагъаздаса капаратлъун.

Лагъзал кквей квешаблъун рикIкIунел, ва гъеб хIарам гъабурал гIемерал улкаби руго жидеца хIуриял гIадамал лагъзадерил бакIалда ккурал. Цо-цо чи лагълъун вукIине бегъуларин абулел гIадамаз тIобарал умматал, ва жамагIатал руго лагълъиялда гъоркъ чIезарун. Гъелда цIарги лъун буго «цивилизация» абун, «жагъилаб, бещаб халкъ канлъуда бачи» абун.

КIудияб, бечедаб пачалихъаль гъитIинаб пачалихъги, дагъал гIадамалги жанир къулчIулел руго кIудияб ччугIица гIисинал ччугIби къулчIиялда рельеъун. Гъаб батIулаб, гъересияб цебетIейги, исламияб цебетIейги цIакъ кIудияб батIалъиялъ цо-цаздаса батIиял руго. ХIакълъунго исламияб цебетIей буго жинца цохIо Аллагъасе جَلَّالَهُ гурони хIакъикъияб ханлъи къолареб, гъев Аллагъасул лагъзаллъун кинабго халкъги рикIкIунеб, ва цогидаб кинабгIаги ханлъиялдаса, ва зулмуялдаса гIадамалги, улкабиги хIурияллъун гъарураб.

94. Я гъал иман лъурал гIадамал! Нуж

Аллагъасул диналге гIоло гъазават

гъабизе сапаралда рахъараб мехаль,

нужеца хIакъикъат лъачIого гIадамал

чIваге. Ва нужее исламалъул салам

къурав чиясда нужеца абуге мун

муъминчи гъечIин,

дуца нижедаса хIинкъун, дурго напс

цIунун къураб буго гъеб салам абун. Цинги

нужеца гъев чи чIваге. Гъев чIважалдакъун

гъесул боцIи нужее швезе бокъун.

Гъеб цIакъ хехго тIасан унеб дунялалъул

магIишат буго, Аллагъасда جَلَّالَهُ аскIор руго нужее цIакъ гIемерал

гъаниматал ва давлаби: КIудияб ажро кириги, нигIматазул рукълъун

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي

سَبِيلِ اللَّهِ فَتَيَبُّوا وَأَلْتَقُوا لِمَنْ أَلْفَى

إِلَيْكُمْ السَّلَامَ لَسْتُمْ مَوْمِنًا

تَبَعُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمٌ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ

كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنْ اللَّهُ

عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ

بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٩٤﴾

бугеб алжанги. Нуж гъанжеялдаса церехун купруялда руклана, ва нужеда шарглиял ахIкамалги лъалел рукIнчIо, ва нужеца цо-цазе зулму ва къварилъи гъабулеб буклана. Аллагъас عَلَّيْهِ السَّلَامُ нужеда цIоб-рахIмо гъабуна, ва нуж исламияб диналда тIоритIана. Гъадин бугелъул нужеца хехлъи гъабуге гIадамал чIвазе ва зулму гъабизе. **Нужеца хIакъикъат цIехе!** Гъедин гIедегIун чи чIвани гъев чи муъминчи вукIине бегула ва нуж кIудияб мунагъалде ккола. **ХIакълъунго Аллагъ عَلَّيْهِ السَّلَامُ нужеца гъабулеб гIамал жинда лъалев вуго.** Ва нуже гъел гIамалазда данде жазат гъабулевги вуго.

Цо гIалимзабаца гъалдаса батIияб магIнаги гъабуна гъаб аяталъул цо бутIаялъе. «Нуж гъанжеялдаса цере купруялда руклана» абураб магIна гъабичIого. «Нуж гъанжеялдаса цере Маккаялда ругеб мехаль нужер иман рекIель бахчарал руклана» абураб магIна гъабуна. КIиябго магIнаялъул кинаяб гъабуниги аяталъул магIна буго: нужеда цо чияс жив иман лъурав вукIин загъир гъабураб мехаль: «Ассаламу гIалайкум» абун, яги шагъадат битIун, нужеца гъев чи чIваге, гъесул хIал баянлъазегIан те.

Гъаб аят рештIине гIиллаги буклана, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас цо къокъа гъазаваталда битIараб мехаль, гъел асхIабзабазул цояс шагъадат битIун хадув цо чи чIвана. Гъаб хабар аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бахиндал, дов асхIабас رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абун: «Я расулаллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Гъесул шагъадат битIи буклана жив чIвайлдаса хIинкъун бугеб» – абун. Цоги батIияб сабабги бицана гъаб аят рештIиналъе, амма хIасил цо буго.

95. Жидеи щибго гIузроги гъечIого рукъор гIодор чIун ругел муъминзабиги, Аллагъасул عَلَّيْهِ السَّلَامُ нухда жидер боцIудалъун ва нафсаздалъун гъазават гъабулел ругел гIадамалги иманалъулъ, ва ажро-кириялъулъ цо-цада рашад рукIунаро. Жидеи гIузро букIун рокъор чIаразда гIайибги букIунаро. Жидер боцIиялдалъун, ва нафсалдалъун жигъад гъабулел гIадамал Аллагъас عَلَّيْهِ السَّلَامُ хира гъаруна, ва тIокI гъаруна, жидеи гIузро гъечIого рукъор чIун ругел гIадамаздаса, гIемераб хиралъи ва тIокIлъи къун.

Жигъад гъабизе рахъарал муъминзабазе, ва рукъор чIарал муъминзабазеги Аллагъас عَلَّيْهِ السَّلَامُ ахираталда алжаналъул нигIматал рукIине ругин абун къотIи гъабун буго: гъез иман лъун гъарурал

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ
وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى
الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحَسَنَىٰ وَفَضَّلَ اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٥﴾

лъиклал гIамалазда данде жазаълъун. **Ва амма Аллагъас цIакъго тIокI гъарун руго, ва кIудияб ажроги къезе буго жидеца жигъад гъабулел муъминзабаде, рокъор гIодор чIарал муъминзабазда данде ккун.**

96. Аллагъас جَلَّالَهُ **гъел мужагъидазе алжаналда жанир гIадегIанал даражаби гъарула, Аллагъасул мунагъал рахчиги, гъев гурхIиги гъезие букIула. ХIакълъунго**

دَرَجَاتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٩٦﴾

Аллагъ жинца мунагъал рахчулев, жив гурхIулев вуго.

ШаргIияб гIузро букIун рукъор чIарал, ва амма гъазаваталда рахъине жидер гъираги бугел муъминзабазул хIакълъуль хIадисал руго гъезие хиралъи, ва кири бицарал.

Жинда Аллагъ разилъаяв Бухарияс Анас رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхIабасдаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «ХIакълъунго Мадинаялда цо гIадамал руго: *нуж кинаб нухаль хъваданиги, щиб кIкIал къотIун нуж аниги, гъел гIадамал нужгун цадахъ рукIуна гъев гъазаваталъуль*»- абун. АсхIабазабаз رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абун: «*жал Мадинаялда гIодор чIун рукIингун цадахъ гъев кин букIунеб я Расулаллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ*»- абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «*битIараб буго*», гъел гIодор чIезаруна жидеде гIузро букIун, гъев гIузраялъ»- абун. Жигъад гъабизе рахъаразе бугеб ажро-кириялъул хIадисал цереги рицун рукIиндал, гъаниб гъезул рехсей гъабичIого тана.

97. Гъаб аят рештIинабиялъе сабаб бицун, жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абун: «муъминзабазул цо къокъа букIана Маккаялда жал чIчIарал, ва жидер исламги балъго гъабурал. Цинги Бадроялда рагъ гъабизе рачIунеб мехаль мушрикаж гъезул цо-цоял къватIире рахъизарун жалгун цадахъ бусурбабаде рагъизе рачана. Рагъуль гъезул цоял чIван хвана. АсхIабзабазул цояз абун: «гъал гIадамал нилъер диналъул вацал рукIана мушрикаж хIал гъабун къватIире рахъизарун рагъда рачарал»- абун. ГIадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIизабун.

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُمُ الْغَالِبِينَ ظَالِمٍ لِّنَفْسِهِمْ قَالُوا لِمَ كُتِبَ عَلَيْنَا مَسْئَلَتُهُمْ فِي الْأَرْضِ قَالُوا الَّذِينَ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا قَالُوا لَيْتَ مَا وَنَهَرُ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾

ХIакълъунго гъел гIадамал, малаикзабаца жал хвезарурал, гъез жидерго напсазе зулмуги гъабун бугеб хIалалъ: жал мушрикалгун

цадахъ ширкалъул ватланлъун бугеб Маккаялда члун, ва исламалъул ватланлъун бугеб Мадинаялда гьижра гьабичлого. Гьал гIадамазда Малаикзабаца абула: «Нуж щиб диналда рукIарал?» абун. Гьез абула: «ниж Маккаялъул ракъалда рукIана нижер исламияб дин загьир гьабизе рес гьечIого»-абун. Ниж дагьал гIадамал рукIана, мушриказ нижее гIакъубаги гьабулеб букIана. Малаикзабаца абула: «Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** ракъ цIакъ гIатIидаб букIана гурищ нуж гьижра гьабун ине»-абун. Цогидал муъминзабигIадин нужги щай инчIел гьеб ширкалъул ракъалдаса нуже дин гьабизе рес бугеб цоги бакIалда. Гьал гIадамал руго жидер руссунеб бакI жагъаннама бугел, ва гьеб жагъаннама цIакъ квешаб бакI буго жинда руссине.

Гьаб аяталдаса хIукму босула купру-ширкалъул ракъалда муъминзаби чIезе хIарамаб букIиналда, тIобараб хIалалъ, загьирго, жиндир дин гьабизе рес гьечIони. Гьев чи жинца нафсалъе зулмо гьабулев вуго, хIарамаб жо гьабулевги вуго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисги буго «*Муширикасда цадахъ чIун, гьесулгун хурхен гьабурав чи гьев муширикасда релъгун вуго*» – абун. ХIадис имам Абу Давудица бицана.

98. ЗагIипал гIадамазе гьечIо мунагъ-хIакъ, гьижра гьабун рахъине рес гьечIого Маккаялда хутIарал: бихъинал рукIаниги, руччаби ва лъимал рукIаниги. гьенисан къватIире рахъине сабабал рекъезаризе жидер щибго хIалкIолъи гьечIел, ва жидеда гьижра гьабун унеб нухги лъаларел.

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ
وَالْوَالِدَانَ الَّذِينَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ
سَبِيلًا ﴿٩٨﴾

99. Гьал гIадамал руго жидедаса Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** тIаса лъугъунел. ХIакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** тIасан лъугъулев, жинца мунагъал рухчулев вуго.

فَأُولَٰئِكَ عَسَىٰ اللَّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ
وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾

100. Аллагъасул диналъе гIоло гьижра гьабун къватIиве вахъарав чиясда ракъалда тIад гIемераб гIатIилъи батизе буго магIишат гьабизе, кигIан тушманасе гьеб риханиги.

* وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ
مُرْغَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ
مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ
وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٠﴾

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** ракъ цIакъ гIатIидаб буго, ва гьесул ризкъиги киналго лагъзадерие гIолеб, ва щолеб буго: гьадин бугелъул тушбабазул къварилъи хIехъон, ватлан тезе кIоларого рукIунге. Аллагъасе гIоло гьижра гьабун, ва гъазават гьабун вахъарав чиясе цIакъ кIудияб ажро буго, ва алжаназда жанир тIадегIанал макъамалги руго.

Аллагъ, ва авараг разилъи тlалаб гъабун ватlан тун, гъижра гъабун къватlиве вахъарав чи, цинги нухда унаго жив хварав, гъав чиясе ажро Аллагъасда тlад буго. Хlакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинца муъминзабадул мунагъал чурулев, ва дунял-ахираталда муъминзабазда жив гурхlулев вуго.

Гъаб аяталда бугеб «Аллагъ, ва авараг разилъи тlалаб гъабун»- абураб рагlи рештlиналъе сабаб бицана: Зумрат ибну Къайс абулев асхlаб вукlана Маккаялда хутlаразда гъоркъов. Тlадегlанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъижра гъабизе тlад гъабун аятал рештlараб мехаль гъав Зумрат унтун бусада вукlана. Цинги гъес васал жиндихъе ахlун гъезда амру гъабун: «нужеца дун гъанисан къватlиве вачче. Дун загlипавги гъечlо, дида нухги лъала. Валлагъи, дица гъаб сордо Маккаялда базе гъечlо»- абун. Васалаз гъев малиялда лъун рукъосан къватlив ваччана, ва жал нухда унаго Тангlим абулеб бакlалда щвараб мехаль гъев Зумрат хвана. Цинги Аллагъас цебехун бицараб аят рештlизабун.

101. Нуж ракъалда тlад сапаралье къватlир рахъараб мехаль:

гъазаваталда рукlаниги, даран- базаралда рукlаниги батlалъи гъечlо.

Нужеца как къокъ гъабун банин

абун нужее мунагъ гъечlо, нужее тушманасдаса къварилъи

щвела абун нуж хlинкъани. Хlакълъунго капурзаби нужее

тушбаби руго, гъеб тушманлъи нужеда загъирго бихъизабулелги

руго. Гъезие щибго къварилъи букlуларо нуж как балел ругониги,

гъечlониги, ва нужее макро гъабизе сабаб цехолел рукlуна гъел.

Сапаралда как къокъ гъаби бегъула тушманасдаса хlинкъи гъечlеб

мехальги. Хlалалаб сапар букlин буго бищунго аслияб шартl,

сапаралъул руххсаби (бигъальаби) хlалтlизаризе ккани. Имам

Шафигlиясул мазгъабалда рекъон жиндиль как къокъ гъабизе бегъулеб

сапаралъул манзил ункъогоялдаса цlикlун километр букlине ккола

цо рахъалда: ай дорехун унеб мехаль, гъаб манзил бугеб сапаралда

как къокъ гъабизе бегъула: къальул, бакъанил, богол как бала кlиго

ракагlат. Гъединго как данде босизеги бегъула: къальулги бакъанилги

как цо гlужалда бала: къальуда баниги, бакъанида баниги батlалъи

гъечlо. Гъединго маркlачlолги боголги как цо гlужалда базе бегъула.

Гъабго хlалалъ кlал биччазеги рухса буго сапаралда вугев чиясе.

Сапаралъул руххсаби, ва хlукмаби гlемер руго, ва гъел щивав чиясда

лъазе лъикl буго. гъаб замана бугельул гlадамал сапаралда гlемер

хъвадулеб. Гlалимзабада гъикълун тlахъаздаса цlалун хlажатаб къадар

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ
تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ
كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا أَعْدَاؤُكُمْ يُبَيِّنُ

лъазабизе ккела.

102. Нуж тушмангун рагъулел ругони, ва как базе мехги шун бугони, дуца Мух1аммад صلى الله عليه وسلم, мунгун цадахъ цо къокъа какде бахъизабе, ва гъезда кодоб ярагъги бук1а абе. Цинги нуж суждаялда араб мехаль нужеда нахъа бусурбабазул цо къокъа рахъун ч1ун рук1а, тушманасда балагъун. Хадуб цоги къокъа бач1а дуда хадуб как базе, жидеца мунгун цадахъ авалаб ракаг1ат бач1ел, ва гъез мунгун цадахъ как бай, ва ярагъ цадахъ босун тушманасдаса ц1унун рук1а.

Капурзабазе бокъун бук1уна нуж нужер ярагъалдаса, ва къайи-матаг1алдаса гъапуллъизе, цинги нужеда т1аде к1анцизизе хехаб, ва гучаб к1анцизиялъ.

Гъадин бугельзул нужеца ц1одорлъи гъабе, ва киназго цадахъ бач1ого как к1иги къокъаялда рикъун бае.

Нужее цо зарал бугони: ц1ад балеб бук1ун, унтарав чи вук1ун, цинги ярагъ г1одоб лъунин абун нужее мунагъ гъеч1о. Нуж кидаго ц1одорлъгиялда рук1а. Х1акълъунго Аллагъас جل جلاله капурал г1адамазе ц1акъ гучаб, гъел г1одорег1ан гъарулеб г1азаб х1адурун буго.

Ибнукасирица гъаб аят решт1инабиялъе сабаб бицана: Жинда Аллагъ разилъаяв Абуг1аяшица абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагун цадахъ ниж рук1ана. «Г1асафан» абунлеб бак1алда гъазаваталда. Нижеда рихъулеб бак1алда мушриказул боги бук1ана Халид ибну Валидил амирлъиялда гъоркъ.

Гъаб заман бук1ана къальгул как балеб замана. Мушриказ цо-цазде абун: гъанже гъев Мух1аммадил صلى الله عليه وسلم асх1абзазда رضي الله عنه т1ад бач1ине буго как балеб г1уж: гъезие жидер лъималаздасаги, боц1иялдасаги хирияб абун. Цинги хирияв аварагасда صلى الله عليه وسلم Жабраил عليه السلام вач1ана гъаб аятги босун. (102 аят).

103. Как бан т1убараб мехаль нужеца Аллагъ جل جلاله г1емерав рехсе киналго х1алазулъ: рахъун ч1ун, г1одор ч1ун, хъибил ч1ван регун ругеб х1алалъ:

нужеда Аллагъ рак1алда вук1а, ва нуж

وَإِذَا كُنْتَ فِيهَا فَاقْمَتْ لَهُمُ الصَّلَاةَ
فَلْتَقُمْ طَائِفَةً مِنْهُمْ مَعَكَ وَلِيَأْخُذُوا
أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ
وَرَائِكُمْ وَآتَاكِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا
فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ
وَأَسْلِحَتَهُمْ وَذَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَوْ تَعْلَمُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ
فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أذى مِنْ مَطَرٍ
أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ
وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ
عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٠٢﴾

فَإِذَا أَقْبَضْتُمُ الصَّلَاةَ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا
وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ فَإِذَا
أَطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ
كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْفُورًا ﴿١٠٣﴾

Аллагъасе х1елун, гьесда божун рук1а, нужее тушманасдаса бергъизе бокьун бугони.

Х1инкьи т1аса ун х1алхьон ругеб мехаль, нужеца паризаяб как бай киналго шурут1ал ва арканал т1уран, Аллагъасе х1елун. Х1акълъунго как буго муъминзабазда парз гьабураб, жиндир арканал-шурут1ал мух1кан гьарун, ва г1ужалги баян гьарун. Гьадин бугельул как г1уждаса нахье бахъизе бегъуларо, ва жиндир х1укъукьал т1убан, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилтъи т1алаб гьабун базе ккола.

104. Тушманасда хадур лъугъине, ва гьесда рагъ гьабизе нуж х1инкьуге, ва заг1иплъуге. Нуж рагъда ругънал шун гьел унтун рук1унел ратани, нужер тушбабиги руго гьебго х1алалъ жидеда ругънал шолел, ва гьезда унтулел. Ва амма нужее т1ок1лъи буго: нуж Аллагъасда божарал рук1ин, нужее квербакьи гьабиялда, ва ахираталда алжаналда хьул лъун рук1ин.

Гьаб жо капуразе бук1унаро; гьел цох1ого дунялалъул ч1аголъгиялъе г1оло рагъулел рук1уна, гьел хвалдаса х1инкьунги рук1уна. Гьадинал бат1алъаби руго нужеда гьоркьор, ва нуж рагъда х1инкьизе кколеб г1узро гьеч1о, ва сабабги гьеч1о. **Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужер киналго г1амалал, ва ниятал жинда лъалев вуго, ва жинца гьабулеб х1укмуялъулъ г1адилав вуго, лагъзадерие маслах1ат бугеб х1укму гьабулев х1аким вуго.**

Гьаб хадуб бугеб (105 аят) рещт1инабиялъе сабаб бицана: ансариязул Т1уг1мат абулев чияс жиндир мадугъаласул кьолден бикъана ва ханжу жаниб балеб таргъиниб лъун цо ягъудиясухье швезабуна. Гьеб таргъа багъараб бук1ун, ханжу г1одоб ун, гьельул мухъалда хадур индал, кьолден ягъудиясухь батана ва гьес бицана жиндихье гьеб Т1уг1матица швезабураблъи.

Т1уг1матица инкар ккуна жинца кьолден бикъич1оян абун ва гьесул г1агарал г1адамаз абуна нилтъль расулуллагъасухье صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ине ругин ва гьесда абизе бугин Т1уг1мат г1айбав гьеч1ин ва кьолден бикъарав чи ягъудияв вугин абун. Мун гьельие нуг1лъи гьабизе кьолденалъул бет1ергъанчиясда аск1ов вач1аян ва ягъудияв г1айбав вук1ин к1алъай абун. Гьаб иш гьабизе расулуллагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рак1алде ккедалго, Т1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб аят рещт1изабун Т1уг1мат г1айбав вук1иналда ва гьесул рахъ ккун к1алъазе бегъун гут1иялда кант1изавуна

وَلَا تَهْتَفُوا فِي آيَاتِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا
تَائِمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْتُمُونَ كَمَا تَأْتُمُونَ
وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾

авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

105. Хіакълъунго дица дуда Къуръан
рештІизабуна, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
хІакъаб исламияб дин баян гъабун,
дуца гІадамазда гьоркъоб хІукму
гъабизе Аллагъас дуда бихъизабураб ва
лъазабураб хІалалъ. Ва мун вукІунге жидеца хиянат гъабулел
гІадамазул рахъккун гъезие гІоло цогіадазда кІалъалевлъун.

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ
بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ
لِلْخَافِيَيْنِ حَاصِمًا ﴿١٥﴾

106. Дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гьаре дур мунагъал
рахче абун. Хіакълъунго Аллагъ жинца
мунагъал рахчулев, ва жив гурхІулев вуго.

وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٦﴾

107. Дуца гІадамаздехун дагІба-
къец гъабуге жидеца гІасильбаби ва
хиянат гъабулел гІадамазул рахъккун.
Хіакълъунго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ вокуларо
гІорхъольан борчІараб хиянат гъабулев, ва мунагъазульги
гІасильниялъульги гІерхъун вукІунев чи.

وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَفُونَ أَنفُسُهُمْ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا ﴿١٧﴾

108. Жидеца гьарулел къабихІал
гІамалал гІадамаздаса рахчулел руго
гьел хиянатал гІадамаз, Аллагъасдаса
جَلَّ جَلَالُهُ нечолел гьечІо, ва гьесдаса
хиянат бахчулеб гьечІо. Гьев Аллагъ
гьелгун цадахъ вукІуна жидеца Аллагъ
разилъулареб, квешаб рагІи бицизе къасд гъабулеб мехаль:
рацІадал гІадамазда бугътан лъей, гьерисияб нугІлъи гъаби, ва
гьересияб гъа гьедиги. Хіакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьезул кинабго
гІамалалда сверун лъугъарав вуго. Гьесие щибго жо бальго
хутІуларо, ва гьес жазаб гъабичІого цониги рагІиниги, гІамалниги
хутІизе гьечІо.

يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ
مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا
يَرْضَىٰ مِنْ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ
بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٨﴾

109. Я гъаб къавм! Гъаб дунялалда
нуж хиянатал гІадамазул рахъккун
кІалъана. Къиямасеб къоялъ
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цеве чІун гьезул
рахъккун кІалъазе кІолев чи щивха
вукІине вугев, Аллагъас гъезие гІазаб гъаби хІакълъараб
мехаль?. Яги гъезие квербакъулев, гьездаса гІазаб нахъе чІвалев
вакил, ва вали щив вукІине вугев?.

هَٰأَنْتُمْ هَٰؤُلَاءِ جَدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿١٩﴾

Щивго чи вукІунаро гъезие кумек гъабулев, ва гьездаса гІазаб

нахъчIвазе кIолев.

110. Жинца квешаб гIамал гъабурав
чи, гIадамазе къварилъи- зарал бугеб
жо гъабун, яги жиндирго напсалъе

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ رُتِمَ
يَسْتَغْفِرِ اللَّهُ يَجِدِ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١١٠﴾

зулмо гъабурав чи, Аллагъасул

амруялда гIасилъун, цинги гъеб гIамалалда рекIекълъун, тавбо
гъабун, Аллагъасдаса мунагъал рахчи тIалаб гъабурав,- гъав
чиясда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца мунагъал рахчулевъун, ва жив
гурхIулевъун ватизе вуго.

Жиндир тавбо къабул гъабун, мунагъал чурун, хадусеб гIумруялда лъикIаб
гIамал гъабизе тавпикъ гъабун, ахираталда алжан насибавъун гъавила.

111. Жинца мунагъ гъабулев чи
жиндирго напсалъе зарал гъабулев
чи вуго, ва гъельул балагъ-къварилъи
гъесда тIад буссула. ХIакълъунго
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лагъзадерил гIамалал лъалев вуго, ва гъезие
гъабулеб жазаальулъ хIакимав вуго.

وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ وَعَلَى
نَفْسِهِ ؕ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١١﴾

112. Щивчи вугониги жинца
гъитIинаб мунагъниги, кIудияб
мунагъниги гъабурав, цинги гъеб
мунагъ щибго гIайиб гъечIев чиясда

وَمَنْ يَكْسِبْ حَظِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ
بَرِيئًا فَقَدْ أَحْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿١١٢﴾

тIад рехарав,- гъев чи вуго жинца цIакъ кIудияб мунагъ
баччарав, ва бугътанги гъабурав.

Гъаб чанго аят буго (105-112 аятал) ТIугIмат ибну Убайрикъ абулев
чияс Къатадат ибну НугIманил рокъосан къолден бикъун, цинги
жив цIогъор вукIин лъаялда хIинкъун, ва гъеб цIогъ цогиясда тIад
реххизе хIилла ургъун хиянат гъабиялъул бицараб. Киналго жидеца
хиянат гъабулел чагIазе бугеб хIукму буго гъал аятазда жаниб.

113. Дуда тIадегIанав Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ цIоб-рахIмат букIун, гъес
мун мунагъаздаса цIунарав вижун
вукIинчIев ани, гъел гIадамазул цо
къокъаялъул къасд ккун букIана мун
хIакъаб диналдаса хъуштIизавизе:

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْنَا وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ
طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ أَنْ يُضْلَوْكَ وَمَا يُضْلَوْنَ
إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَصُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ
وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ
اللَّهِ عَلَيْنَا عَظِيمًا ﴿١١٣﴾

гъереси бицун, жидер хиянатав чи вацIцаIадав
вуго абун, мун божизавун, гъев хиянатчи
дуца вацIцаIадав гъавизе бокъун букIана
гъеб къокъаялъе. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун гъезул макроялдаца цIунаана.

Гьел гIадамаз жидерго напсал гурого гьечIо хIакъаб жоялдасан хьуштIизарулел, ва гьел гIадамаз дуге щибго жоялдальун заралги гьабуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуда Къуръанги рештIизабуна, гIелму-гIакъологи къун муъминзабазе битIараб нух лъолевлъунги гьавуна. Ва дуда гьалеб букIинчIеб гIелмуги лъазабуна.

Исламияб диналгьул ахIкамал лъазаруна ва Аллагъасул бальгоял умураздаса цо-цо жоги лъазабуна. Гьадин мун хира гьавиялъул Аллагъасул рахъалъан бугеб кIудияб цIоб букIана дуге: дуда Къуръан рештIизаби, мун расуллъун гьави, дуда уммат тIобитIулеб хIакъаб нух малги, дур чорхол тIабигIатал кинабго рахъалъан лъикIал, ва тIокIал рукIин.

114. ГIадамаз бальго жидеда гьоркъор рицунел гIемерисел харбал гьезда жаниб лъикIлъи гьечIел руго. ЛъикIаб хабар букIула мискин-пакъирасе садакъа къеялдалгьун амру гьабулеб, хIакъаб жоялдалгьун амру гьабулеб, гIадамазда гьоркъоб маслахIат гьабулеб. Гьаб лъикIаб гIамал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилги тIалаб гьабун жинца гьабурав чиясе дица цIакъ кIудияб ажро кири къела. Гьебги ахираталда букIунеб нигIматазул алжан буге.

* لَّاخِرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ
أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ أَصْلَحَ
بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ
مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾

115. Аллагъасул расул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIиналда тIоритIел гьабулел мугIжизаталги рихьун, аварагасда иман лъун вукIарав чи, гьесдаги хилиплъун, гьесул амруялда мутIигIлъичIого муъминзабазул нух гуреб рахъалда араб мехаль, дица гьев жинца тIаса бицараб пасадаб нухда тела, ва ахир жужахIалдаги лъугъизавила. ЦIакъ квешаб руссунеб бакI буге гьеб жагъаннама.

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ
الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ
مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ ۗ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾

Гьаб аятги рештIизабуна тIугIматил хIакъальулъ. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьесул квер къотIизе хIукму гьабидалго, гьев Мадинаялдаса лъутун Маккаялде ана, ва исламияб диналдаса вуссун, муртадлъун мушриказда падахъ чIчIана,

116. ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндехун ширк гьабиялъул мунагъ чуруларо. Гьеб ширк тун батIияб мунагъ чурула

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ
مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ۗ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ
فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾

Аллагъас, жиндие бокъарав чиясул: тавбо гъабич1ого хварв чиясул, амма хвелалда цебе тавбу гъабунни ширк гъабиялъулги мунагъ чурула Аллагъас. Аллагъасдехун ширк гъабурав чи баянабго къосиналъ къосарав вуго, ва х1акъаб нухдасаги, бахъи бугольбиялдасаги ц1акъ рик1к1алъаравги вуго.

117. Гъел мушриказ Аллагъги **جَلَّالَهُ** живго **إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنْتَا وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا الشَّيْطَانَ مَرِيدًا ﴿١١٧﴾**
тун жидее лагълъи гъабулел алагъзаби
гъеч1о гъез гъарурал хъанчал гурони,
жидеда руччабазул ц1аралги лъурал.

(лат, г1узза, манат абун). Цоги г1алимас абун: малаикзаби руго гъел абун. Мушриказ малаикзаби Аллагъасул **جَلَّالَهُ** ясал ругин абулеб бук1ана. **Ва гъез лагълъи гъабулел жо гъеч1о жиб къосиналъул г1орхъольан бор1араб, жинца г1адамалги къосизарулел шайт1ан гурони.** Гъеб шайт1анальул нухда хъвадулел руго Аллагъасда **جَلَّالَهُ** ширк гъабулел г1адамал.

118. Аллагъас **جَلَّالَهُ** жиндир рах1маталдаса **لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿١١٨﴾**
рик1к1ад гъабунна гъеб шайт1ан. Цинги
шайт1аналь абунна дица дур лагъзадеридаса
цо къокъа гъабиллин дида нахъ
билълъунелъун абун:

жиб лъалеб, жиндие къадар ч1езабураб къокъа буго гъеб. Къатадат абулев г1алимас абунна азарго чиясдаса цо чи алжаналда унев вук1ина, хут1арал киналго шайт1аналь гуккулел, къосизарулел рук1ина абун.

119. Хадубги гъеб шайт1анальул раг1и **وَلَا ضَلَّتْهُمْ وَلَا مَنَّتْهُمْ وَلَا مَرَّتْهُمْ**
бицун Аллагъас абулеб буго: **دِيَا غЪЕЛ**
г1адамал ц1акъ къосинегги гъарила **فَلْيَبْتَئِنَّ أَدَانَ الْأَنْعَامِ**
абун гъедулеб буго шайт1ан. Дица **وَلَا مَرَّتْهُمْ فَلْيَغْدِرْ رَبِّ خَلَقَ اللَّهُ**
гъезул рак1азуль хъул халалъиги лъела. **وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِّنْ دُونِ**
Гъересиял, рук1унарел, лъугъунарел, **اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرًا مُّبِينًا ﴿١١٩﴾**
хъулазда хадур хъвадизарила гъел,
дунялалда даимго рук1унел г1адин,
ахират рак1алда щевезе теч1ого.

Дица гъезда амру гъабун варанабазул г1ундул къот1изе г1амила, ва цогидалги х1айваназул г1ундул къот1изе, ва гъезда г1уж гъабизе г1амила. Жидер хъанчазе назро гъабун гъедин г1ундул къот1ун х1айванал толеб г1адат бук1ана жагъилиял, ширк гъабулел г1арабиязул. **Ва дица амро гъабун гъел г1адамал Аллагъас бижараб сипат, ва куц-рахъ хисизабизе г1амила.**

Х1айваназул балъ гъабун, гъурмазда г1ужал гъарун, жидерго черхалда г1ад суртал, ва накъишал гъарун. Г1олохъанал г1адамаз г1емер гъабулеб, хадуб гъел рек1екъльулеб квешаб г1амал буго гъаб черхалда г1ад накъишал гъари, ва суратал рахъи.

Гъадин жиндир Бет1ергъан Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ живго тун, нужедехун тушманлъи загъираб шайт1ан гъудуллъун ккурав чи, ц1акъ жив ч1ового хут1арав вуго: жиндир дунялги ахиратги хварав вуго: Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ тавбо гъабизе тавпикъ къеч1ого хвани абадияб жужах1алда вук1унев чи вуго.

120. Шайт1аналь гъел г1адамазе бат1ибат1иял къот1аби гъарула, ва гъезул хъулалги халат гъарула. Ва амма шайт1аналь г1адамазда малъулеб, ва гъезие къот1и гъабулеб жо бук1унаро гъел гукки гуреб, ва къосизариги гуреб.

يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢٠﴾

121. Гъал шайт1аналда нахърильлъун рук1ун тавбо гъабич1ого хварал г1адамал руссунеб бак1 жагъаннама буго. Ва жидее гъеб жужах1алдаса рорч1изе ва лъутизе бак1 батулари ва бук1уларо.

أُولَٰئِكَ مَا وَعَدْنَاهُمْ جَهَنَّمَ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿١٢١﴾

122. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ва гъесул аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъурал г1адамал, хадуб лъик1аб г1амал гъабунги хъвадарал,- лица гъал г1адамал ахираталда алжаназда жанир лъугъизарила: жидеда жаниса лъарал-г1орал чвахулел. Даимго рук1инелъун лъугъизарула гъел алжаназда. Г1адег1анав Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ х1акъаб къот1и буго гъаб. Гъесдаса жиндир раг1иялъуль рит1ухъав, ва къот1и т1убалев чи шивха вук1унев?

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾

Шивго вук1унаро, Аллагъасул къот1иги жиндие шибго хилишлъи гъеч1еб буго.

123. Г1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ къот1и гъабураб кириги, алжанги нужер хъулаздалъун бук1уларо нужее, я гъал муъминзаби. Жидехъе г1ехъ решт1изабураб аглолялъул хъулаздалъун гъезиеги рук1уларо гъал хиралъаби ва ажро-кири.

لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْرَبْ بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٣﴾

Хісанулбасри абулев глалимас абула: иман лъейи буклуларо гъезул хулаздалъун, иман буклуна гъезул раклазуль бугеб жоялдалъун, ва гъеб реклель бугеб жо гламалалдалъун ритлухъги гъабураб мехаль. Цо къавм буго жидер хулаца гуккарал, щибго лъиклаб гламалги гъабичлого дунял тун арал, ва жидецаги абулеб букларал нижеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ занно (пикру) лъикл гъабулин абун. Гъаб раги гъересияб раги буго: гъез Аллагъасда занно лъикл гъабун букларабани гъез лъиклаб гламалги гъабизе буклана-абун.

Тіадегланав Аллагъас абулеб буго: **Цо чияс щиб квешаб гламал гъабун бугониги, дица гъелда рекъараб жазаъ гъесие гъабизе буго. Ва цониги чи вуклуларо гъесие валилги гъабулев ва квербакъулев, Аллагътун батІив.**

124. Жинца Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ ва аварасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иманги лъун лъиклал гламалал гъарурав чи, бихьинал ругониги, руччаби ругониги,- гъал руго алжаналда жанир лъугъунел гладамал. Гъезие цохло зарагладаб зулмуги гъабуларо.

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ
ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ
يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٢٤﴾

Гъезул лъиклаб гламалалъул кири дагъ гъабуларо Тіадегланав Аллагъас гІемерго цікІкІзабула гъезие ажро.

Гъаб кІиги аят (123-124 аят) рештізабиялъе сабаб бицана: муъминзабиги китабияб агълуги цоцаздаса члухлун, цоцазде къацандулел руклана. Китабияз абуна: «нижер авараг нужер аварасдаса цева вуклана, нижер тіехъги нужер тіехъалдаса цева рештізабуна. Аллагъасе рокъулел рукліне нужедасаги ниж хІакъал руго»-абун. Муъминзабаца абуна: «нижер авараг аварагзабул ахирав вуго. Нижер Къуръанги киналго тіахъазул хІукму хвезабун рештіараб буго» – абун. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ цева араб кІиги аят рештізабуна.

125. Жиндир диналъул рахъальъан бищунго берцинав чи вуго жинца мутлігІлъун Аллагъасде جَلَّ جَلَّاهُ гъумер буссизабурав чи. Цинги жинца лъиклаб гламалги гъабулевлъун вугев, ва

وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ
وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾

Ибрагъимил عَلَيْهِ السَّلَام диналда нахъвилълъун, киналго батІулал, мекъал диназдаса вуссун чІарав чи. Тіадегланав Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ Ибрагъим авараг жиндир халиллъун гъавуна.

Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام аварасул Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ мутлігІлги, тіагІат-

гIбадат гIемер гIаби букIана АллагIас ИбрагIим жиндир халил вугоян абиялIе сабабIун. Халил абураб рагIиялIул магIна буго: рекIел гIудул, цIакъ вокIулев, вацIадав абураб. Гев ИбрагIимил عَلَيْهِ السَّلَام миллаталIул рукIине бишунго мустахIикIал руго МухIаммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ умматалIул муъминзаби.

126. ТадегIанав АллагIасул мулк буго зобал ракIал, ва гIелда жаниб бугеб кинабго махлукIатги. ХIакIьлунго АллагIъ جَلَّ جَلَالُهُ кинабго жоялда сверун лIугIарав вуго.

Жиндир кIудраталдалIун ва гIилму-лIаялдалIун.

127. Муъминзабаца дуда гIикIулеб буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, руччабазул хIакIальул.

Щиб жо нижеда гIад бугеб гIел руччабазе гIабизе абун. Дуца гIезда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: АллагIас جَلَّ جَلَالُهُ баян гIабун буго нужеца гIикIулеб жо, ва жиндир КIурIаналда жаниб гIельул хIукму рештIизабун буго: ирсалIул, ва васияталIул аятазул. **Ва гIел ятимал ясазул баянги бицана: нужеца руччабилIун рачунел, ва жидее магIариги кIоларел, цогидал гIезие кIолел хIакIалги тIубаларел. ГIезие кIварилIи гIабуге абун лIазабуна АллагIас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда.**

Нужеда божун хутIарал гIисинал, загIипал лIималазе кIварилIи гIабугеянги лIазабуна нужеда АллагIас جَلَّ جَلَالُهُ. Эмен хун хутIарал ятимазул валияс гIезие букIине кIолел хIакъ тIубан шаргIалда витIун хIвадеянги амру гIабулеб буго АллагIас нужеда.

ЖагIилияб заманалI гIарабияз гIисинал лIималазе ва руччабазе ирс кIолел букIинчIо. ГIездаса нижее щибго мунпагIат гIечIо, ва гIел тушманасдаса ватIанги, магIишатги цIунизе жидер кумек гIечIел руго абулаан. АллагIас гIеб жагIилияб гIадат хвезабун ирсалIул аятал рештIана, ва лIималазеги, руччабазеги кIезе кIолел бутIа парз гIабуна.

Нужеца гIабулеб лIикIаб щинаб жо: гIел руччабазул, гIисинал лIималазул, ва ятимазул хIукIукIал тIубан, ва гIезие кумек гIабун, гIезда гурхIел гIабун; гIеб кинабго жо АллагIасда лIала, ва гIелда

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَكَانَ اللَّهُ يَكْلِبُ شَيْءٍ مِّمَّ حِطَّ ﴿١٢٦﴾

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ
يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي
الْكِتَابِ فِي يَتْلَىٰ النِّسَاءِ الَّتِي
لَا تُوَفُّوهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْعَبُونَ أَن
تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَأَن
تَقُومُوا لِلْبَيْتِ بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ
خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴿١٢٧﴾

данде нужее лъик1аб жазаъги гъабула Аллагъас.

128. Цо ч1ужу х1инкъани жиндир рос гьелда квеш валагъила абун, гъес жий реххун тела абун: жий сурукъай йик1ун, к1одолъун йик1ун, ва цогиги сабабал рук1ун. Цинги гьал рос-лъадиялъ жидеда гъоркъоб цо маслах1ат бугеб жо гъабуни, ригъин бихич1ого бук1ине, ва жидер х1алги лъик1 бук1ине, гъеб маслах1ат гъабизе бегъула, ва гьелдалъун гъезие щибго мунагъ- х1акъги гъеч1о.

Масала: ч1ужуялъ гъельие магъариде лъураб боц1иялъул цо къадар россасе х1алал гъабун, яги напакъа-рет1елалдаса т1аса лъугъун тун. Сордо бикъиялъул гъев россасе ихтияр къун жиндихъе вач1унеб сордоялъ цогиялъухъе ине.

Жинда Аллагъ разилъаяй Г1айшагица абуна, гъаб аят буго цо чиясул к1иго ч1ужу йик1ун, цояй к1одолъун, яги унтун йигони, цинги гъель абун: дуца дида ц1ар т1амуге, мун две бокъухъин вук1ине ихтияр бугоян – абун, гъаб маслах1ат бегъула гъезда гъоркъоб абураб маг1наялда.

Гъадин маслах1ат гъаби лъик1 буго гъезул ригъин биххиялдаса. Инсанасул напс буго ц1акъ бахиллъиялда бижараб, гьелда ругъунаб. Ч1ужуялъеги к1оларо жиндие кколеб напакъа-рет1елги сордо бикъиги т1аса лъугъун тезе. Росасеги к1оларо гъей ч1ужу жиндие ёкъун гъеч1ониги гъельие Аллагъасул جَلَّ جَلَّالًا шарг1алда рекъарал х1акъал т1уразе.

Нужеца руччабазе лъик1лъи гъабун гъезде берцинаб бер балагъи гъабуни ва нуж Аллагъасдасаги جَلَّ جَلَّالًا х1инкъани гъезие къварилъи гъабизе, х1акълъунго Аллагъ нужеца гъабулеб кинабго г1амал лъалев вуго. Ва нужер гъеб лъик1аб г1амалалда данде нужее ажрокири гъабулевги вуго.

129. Нужер х1алк1оларо кинабго жольуль руччабазда гъоркъоб г1адло ва башалъи гъабизе, киг1анго нужеца ях1 бахъулеб бугониги.

Инсанасул жинда х1ал к1олареб жо буго рек1ел рокъи, ва нафсияб гъет1и. Гъедин бугельуль гъездахун рек1ел гъей, нафсалъул х1ажат т1убай башад

وَإِنْ أَمْرَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُورًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَدْرُواهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٢٩﴾

гъабизе к1оларо.

Жинда Аллагъ разильяая имам Ах1мадица бицараб х1адисалда буго. Жинда Аллагъ разильяай Г1айишатица абуна: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гурчабазда гьоркъоб г1адло бацад гъабулеб бук1ана сордо бикъиялгьулъ, цинги жинца абулеб бук1ана;

«Я дир Бет1ергъан Аллагъ! Гъаб буго дир бикъи дир х1ал к1олеб жоялгьулъ, дуца дида г1айиб ч1ваге дур ихтияралда бугеб, дир жинда х1ал к1олареб жоялдагьун» - абун.

Гъаб амро г1адин бугелгьул: **нуж т1убанго цояй ч1ужуялда гьет1ун, гьелда аск1ор ч1ун рук1унге, ва цогияй реххун тун рук1унге: цинги гьей ч1ужу дур ч1ужуго гьеч1ей г1адин йик1уна ва цоги росасе ине ресги гьеч1ого жиндие зулму гъабурай йик1уна. Нужеца церехун ккарал мунагъазда тавбо гъабун лъик1аб г1амал гъабун, хадусеб г1амалалгьулгьини нуж Аллагъасдаса х1инкъун хъвадани, х1акългьунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца мунагъал рахчулев вуго, ва жив муъминзабазда цакъ гурх1улев вуго.**

130. Цоцада рекъеч1ого рос-лъади рат1альани, х1акългьунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъезул щивав цоясе жинца ризкъи къолев вуго, ва гъезие г1ат1илъи гъабулевги вуго.

Аллагъас гъезие жудеда разиял цоги росги, лъадиги къела, ва гъезул ч1агольиги себе бук1аралдаса лъик1аб, рах1атаб гъабила.

Х1акългьунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гурх1ел-рах1мат ва ц1обал г1ат1идав вуго, лагъзадерие гъабулеб тадбиралгьулъ х1акимав вуго. Аллагъасда иман лъурав чи божизе ккола кинабго жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1укмо-къадаралдагьун бук1иналда, ва гьес лагъасе маслах1ат бугеб жо гурони къадар гъабуларин абун. Купру-ширкалгьул агълуялгье жидер кинабго г1амал ахираталгье балагългьун ва г1азаблгьун батулел буго.

Гъаб лъабго аяталда жаниб бицана рос, ч1ужуялдаса вуссараб мехалъ, жиндие гьей ч1ужу ёкъич1ого цогидай ёкъун вугеб мехалъ, шарг1алда рекъон гьел рос-лъадиялгь гъаризе рекъарал суннатал г1амалазул.

Т1оцебесеб буго: цо ч1ужуялгье лъараб мехалъ рос жиндаса вуссун цогидалда аск1ов г1емер ч1олев вук1ин, ва жиндие гьев росасдаса ят1алгьини бокъун гьеч1они, гьей ч1ужуялгь росасда аби: дие кколеб х1акълалдаса дун т1асан лъугъина, дун дур ч1ужулгьун те абун. Жудеда гьоркъоб маслах1ат кколеб х1акъл бат1и-бат1ияб бук1ина, ва гьес щивав рос-лъадиялгь жидецаго дандбан рекъезабила.

Г1адин гъабуна жинда Аллагъ разильяай Савдат бинту Замг1атица,

وَأَن يَتَفَرَّقَ أَيُّعَنِ اللَّهِ كَلِمًا سَعِيَّةً
وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾

жий к1одольараб мехаль, ва хирияв аварагасдаса صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ят1алъизе бокъичлеб мехаль Савдатица абунa: «Я расулалпагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дица дир кьо Глаишатиe кьолеб буго»-абун. Жинда Аллагъ разильяй Глаишатица абунa гъаб (128 аят), Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъаб ишалъуль рeшт1изабунa абун.

К1иабилеб х1ал буго: росас ч1ужуялъe ихтияр кьун, гъей т1аса бищизе йиччай: жиндие сордо бикьи мукъсанлъиги, ва цоги х1акъалъуль мукъсанлъи кколеб бугониги росасда йиклине, яги жий нахъe йиччай т1аса бищизе. Гъельиe далилги буго Рафиг1 ибну Хадиж абулев ансарияв асх1абас жиндир ч1ужу херлъараб мехаль цоги г1олохъанай ч1ужу ячун йиклана, ва гъелда асклов г1емер хут1улев вуклана. Цинги цeе йикларай ч1ужуялъ жий ят1а гъаеян абун к1алъай гъабун Рафиг1ица гъелда цо цар т1амунa.

Гидда т1убалелде т1ад юссинаюна гъей ч1ужу, амма гъанжеги г1емер гаргадун, нахъe йиччай абун т1ад ч1ун цоги цар т1амун тун йиклана. Цингиги т1ад юссинаюна. Гъанжеги жий г1емер к1алъан ч1ечлеб мехаль Рафиг1ица гъелда абунa: «Бокъани мун дир ч1ужульун йикла, дица гъай т1ад ячарай ч1ужуялда асклоб цик1ун заман баялдаги разильун. Бокъич1они дица дуда гъабабилеб цар т1амила цинги мун дир ч1ужульун йик1унаро абун. Гъанжесалаль гъей ч1ужу цар т1ами гъарич1ого Рафиг1ил шарт1 къабул гъабун ч1ана.

Лъабабилеб х1ал буго: рос-лъади цо-цазде рекъонгут1и, ва гъезул х1ал къойидасан къойиде квешлъулеб бук1ин. Гъаб х1алалаль гъезие ригъин биххун рат1алъи маслах1ат буго: Аллагъасул рах1матал г1ат1идал ругельул, ва цоги ригъин гъабун гъезие лъик1лъи, баракат швезе бегъулелъул.

131. Т1адеГ1анав Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ буго,
зобал-ракъазда жаниб бугеб кинабго
махлукъат (бижанщинаб жо):

гъесул мулк буго гъеб, гъес бижараб,
гъесие лагълъи гъабулебги буго.

Х1акъълунго дица васият гъабун
бук1ана нужедаса цебе жидехъe т1ехъ

кьурал китабиязда, ва гъанже нужедаги

васият гъабулеб буго нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ х1инкъа абун, ва

гъесие т1аг1атги гъабе абун. Нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ инкар

ккуни, ва гъесие мут1иг1лъиялдаса руссани, нужеца гъесие

щибго зарал гъабуларо: лагъзадерида щибго х1ажалъи бугев гъеч1о

Аллагъ. Х1акъълунго гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ буго зобал-ракъазда

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ
وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِيْنَ اٰوْتُوْا الْكِتٰبَ مِنْ
قَبْلِكُمْ وَاِيَّاكُمْ اَنْ تَتَّقُوْا اللّٰهَ وَاَنْ
تَكْفُرُوْا اِنْ لِّلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي
الْاَرْضِ وَاَنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ حَمِيْدٌ ﴿١٣١﴾

бугеб кинабго махлукъ. Аллагъ жив бечедав вуго, ва жив
вещарав вуго: Аллагъ жиндир халкъалда х1ажатав гъеч1о цониги
рахъалъан. Г1адамаз гъабураб т1аг1аталь гъесие щибго мунпаг1ат
гъабуларо, ва гъел г1адамал г1асильъанин абун гъесие заралги
бук1унаро.

132. Г1адег1анав Аллагъасул мулк
буго зобал-ракъазда жаниб бугеб
кинабго махлукъат ва гъев Аллагъ
جَلَّ جَلَّالَهُ г1езе вуго лагъзадерил г1амалазул
вакиллъун, жинца гъел г1амалал ц1унулев, ва ахираталда гъел
г1амалазда рекъараб жазаъ гъабулевлъун.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى
بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٣٢﴾

133. Аллагъасе бокъани нуж гъаб
ракъалдаса инарилаан я гъал г1адамал!
Гъалаг гъарун т1аг1изарилаан. Цинги
нужер бак1алда цоги халкъ бач1инаан.
Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб иш гъабизе х1ал к1олев вуго.

إِنْ يَشَاءُ يُدْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ
بِآخَرِينَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى ذَلِكَ قَدِيرًا ﴿١٣٣﴾

134. Жиндие дунялалъул ч1аголъи
бокъун щив чи вугониги, Аллагъасда
аск1об буго дунялалъул ва ахираталъул
ч1аголъи ва лъик1лъи.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابٌ
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا
بَصِيرًا ﴿١٣٤﴾

Гъав ч1яс цох1о дунялалъул лъик1лъи
г1алаб гъабун теч1ого ахиратги, ва гъелъул лъик1лъиги г1алаб гъабе
Аллагъасдаса. Х1акълъунго Г1адег1анав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда
лагъзадерил раг1и раг1улев, ва гъезул г1амалал рихъулев вуго.

135. Я гъал иман лъурал г1адамал!
Нуж рук1а бит1араб жоялда ц1акъ
г1ад ч1араллъун. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ
г1оло нуг1лъи гъабулелги рук1а:
нужее рокъаразда ц1ай гъабич1ого,
дунялалъул ч1аголъиялъе г1оло
нуг1лъи гъабич1ого. Нужеца нуг1лъи
Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ г1оло гъабе нужеого
заралалъе бугониги, яги нужер збел-
инсуе, ва г1агарал г1адамазе заралалъе бугониги.

*يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ
شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ
وَالْأَقْرَبِينَ ۚ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ
أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا
وَلَنْ تَكُونُوا أَوْعَدُوا فَأَنَّىٰ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

Х1акъаб жоялъе щибго бат1алъи бук1ине бегъуларо жиндие зарал
кколеб бугониги. Шарг1алда рекъон Аллагъ разилъи г1алаб гъабун
гъабизе ккола нуг1лъи.

Жиндие нуг1лъи гъабулев чи бечедав вук1аниги, пакъирав

вукланиги, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда лъик1 лъалев вуго, гъзие маслах1атаб жо: цоязда гурх1ун абун, цоязе х1елун абун, нужеца нуг1лъи хисизабуге. Нужерго гъаваялда, г1акълуялда нахъ рильлъун, гъадин гъабун лъик1ин абунги нуг1лъи хисизабуге.

Нужеца нуг1лъи гъабулаго гъереси бицани, яги т1убанго нуг1лъи гъабич1ого ч1ани гъеб лъик1 гъеч1о: Х1акъаб жоялъе квер бакъун, г1адло бит1ун гъаби мурадалда, нуг1лъи гъаби т1адаб бук1уна, ва гъеб нуг1лъи гъабизе ах1араб мехаль нуг1лъи гъабизе ине ккола. Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ нужеца гъабулеб кинабго г1амал лъалев вуго, ва гъелда рекъараб жазаь гъабулевги вуго.

136. Я гъал иман лъурал г1адамал!

Нужеца Аллагъасда, ва гъесул расуласда х1акъаб х1алалъ иман лъе,

ва гъеб иман лъеялда т1ад ч1ейги

гъабе. Гъединго х1акъаб, щаклъи

гъеч1еб х1алалъ иман лъе Мух1аммад

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварасда решт1изабураб

Къуръаналада, ва гъелда цереккун

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ решт1изарурал киналго т1ахъаздаги.

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ, гъесул малаикзабазда, Аллагъасул т1ахъазда, ва

аварагзабазда, гъединго ахир къиямасеб къо бук1иналда инкар

ккурав чи ц1акъ къосарав чи вуго, ва жив х1акъаб нухдаса

вахъарав, Аллагъасул т1орит1ел жиндие гъеч1ев чи вуго.

137. Х1акълъунго жидеца иман

лъун рук1арал, цинги капурлъарал

г1адамал. Хадубги жидеца иман

лъун рук1ун, ц1идасан купруялда

арал, ва гъеб купруялда ч1арал: гъал

г1адамазул Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ мунагъал чуруларо, ва гъезда т1асаги

лъугъуларо, ва гъел бит1араб нухдаги т1орит1уларо.

Гъаб аят буго мунафикзабазул х1акъальгуль решт1изабураб: жидеца иман

лъун, цинги муртадлъарал, цингиги иманлъун, ва гъанжеги муртадлъун,

ва гъеб купруялда рутеб х1алалъ жал хварал. Цо г1алимзабаца абуна:

Гъаб аят буго Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварасда иман лъун рук1арал г1адамаз гъеб

иман лъеялдаса руссун бачие лагълъи гъабун капурлъиялъул бицараб.

Цинги Мусаде иман лъурал. Гъелдаса хадув Г1иса عَلَيْهِ السَّلَام авараг

вач1араб мехаль гъесда инкар ккурал. Цинги Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

авараг вач1индалго жудер инкар кквей ц1акъго ц1ик1арал, ва жидеца

يَتَّيِبُهَا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ

وَأَلْكَتِبَ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ

وَأَلْكَتِبَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ

يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ

وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ءَامَنُوا ثُمَّ

كَفَرُوا ثُمَّ ءَادَدُوا كُفْرًا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيُغْفِرْ

لَهُمْ وَلَا لِيُهْدِيَهُمْ سَبِيلًا ﴿١٣٧﴾

гъев Мух1аммад аварагасда иман лъеч1ел г1адамазул бицараб абун.

138. Дуца мунафикъзабазда рохел бице **بَشِيرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّهُمْ عَدَايَا الْيَمَانِ**
 Мух1аммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, гъезие ц1акъ жинца
 унтизе гъабулел г1азаб бук1ине бугин абун.

139. Муъминзабиги жалго тун капурзаби **الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ**
 гьудулгун кколел, гъезда божилгьи **دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَيْتَعُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ**
 гъабулел мунапикъзаби руго жидее **فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا**
 жужах1алгун г1азаб бук1ине бугел. Гьел **جَلَّ جَلَالُهُ**
 капурзабаздаса квербакъи, жидер къуват **بُغُو**
 ц1ик1кин, жал бергьиналъе кумек т1алаб гъабунишха ругел
 гьал мунафикъзаби? Х1акъльунго, кинабго к1одолгьиги, къуват-
 гучги Т1адег1анав Аллагъасе буго. Ва гьесул квербакъи
 жиндие рокъарал муъминзабазе бук1уна.

Аллагъас квербакъи гъабурав чи вуго жив бергьуневги.

140. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** Къуръаналда жаниб **وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ**
 нужеда бицун буго: Къуръаналгун **آيَاتِ اللَّهِ يَكْفُرُ بِهَا وَيَسْتَهْزِئُ بِهَا فَلَا تَعْتَدُوا**
 аятал раг1араб мехаль гьел аятазда **مَعَهُمْ حَتَّى تَخْضَعُوا فِي حَدِيثِ غَيْرِهِ إِذْ كُفِرَ إِذَا**
 капурзабаца инкар кколеб бугин, **مَثَلُهُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ**
 ва гьел аятал махсародеги гъарулел **وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا**
 ругин. Гъадинал Аллагъасул каламалда
 инкар кколел, гьел махсароде гъабулел
 г1адамалгун нуж г1одор ч1оге. Гъез

гъеб къабих1аб г1амал тун цоги х1алалаб хабар бицунеб бугони
 бегьила гьелгун г1одор ч1езе. Аллагъасул калам махсароде
 гъабулел г1адамазда аск1ов г1одов ч1арав чи гъезда рельгьун
 вук1уна жиндир купруялъуль. Т1адег1анав Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ**
 капурзабиги мунафикъзабиги киналго данде рак1аризе руго
 жужах1алда жанир.

Гъаб къавмгун цадахъ жужах1алда ккеялдаса х1инкъа, ва капуразулгун,
 мунапикъазулгун гьудулгьи гъабуге.

141. Гьал капурзаби ва мунапикъзаби **الَّذِينَ يَتَرَوْنَ صَوْتَ يَكْفُرُونَ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ**
 руго: Нужеда кидалдай балагьал **فَتَحَّ مِنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ**
 рач1ина абун, гьел рач1изе бокьун, **كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ**
 хъаравулгьи ккун ругел. Гьел балагьал **نَسْتَحِوْذَ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعُكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ**
 нужеда рач1араб къоялъ жал роххун **فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ**
 рук1ине ругел. Нужее Аллагъасул **اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا**
جَلَّ جَلَالُهُ
 рахъальган бергьенлгьи ва гъанимат
 (давла) швани, гъез абула: нижги
 нужгун цадахъ рук1анагуриш, нижееги

къе гъеб гъаниматалдаса бутла абун. Капурзаби бергъун гъезие роххел швараб къоялъ, мунапикъзабаца гъездаги абула: нижее рес буклана муъминзабигун цадахъ нужеда рагъизе. Нижеца нуж бергъиналъе сабаб гъабуна, нижее бутла къе нужее швараб давляялдаса абун.

Аллагъас хлукму гъабизе буго муъминзабаздаги капурзабадаги гъоркъоб къиямасеб къоялъ. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ капурзаби муъминзабазда тлад бергъинеги теларо дунялалъул рукъалда, ва ахираталда гъезул шибго хлужаги буклунаро муъминзабазда данде борщине, ва бищине.

Ибнукасирица абуна: капурзабазе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ цо-цо заманалъ бергъенлъи къуниги, тлобараб бергъенлъи, ва муъминзаби тлагъизари гъезие къолеб жо гъечло. Тладегланав Аллагъасул къотли буго ахиркъадги исламияб дин бергъизе, ва лъиклаб ахиратги Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хлинкъарал муъминзабазе буклизе.

142. ХIакълъунго мунапикъзаби

жидеца Аллагъ гуккулаян руго:

загъиралда иман лъураллъун

члун, реклель купру буклун.

ХIакъикъаталда Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго

жинца гъел гуккараб.

Жидер квешаб тламалалда гъел даим гъарун, ва халат гъарун, ахирталда гъезие глазаб циклкъизе. Аллагъас муъминзабаздаги амру гъабун буго гъел мунафикъзаби чIваге абун, гъезул мунагъал гIемерлъизе. Ва ахираталда гъезие бищунго квешаб, жужахIалъул гъоркъияб тIала гъабун буго жанир чIолеб ва глазаб гъабулеб бакIлъун.

Аллагъас ниль рикIклад гъареги гъаб глазаб тлад гъабулел тламалалдаса.

Гъел мунапикъзаби как базе рахъараб мехаль цIакъ кIвахIалго рахъула: жидее гъеб какил кири швеялда хууллъун гъечIого, ва как бачIого теялда глазаб гъабиялдасаги хлинкъичIого. ТIадамазе рихъизе тIоло рахъун чIола гъел жамагIатгун цадахъ как базе, цIакъ дагъ гурони Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ рехсоларо.

143. Мунапикъзаби иманалдаги

купруялдаги гъоркъор руго, жал

щакларулеллъун, ва жидер гIакъло

гIолареллъун. Муъминзаби руго

абун гъалгун рекъон рукIуларо, ва капурзаби руго абун долгун

إِنَّ الْمُنْفِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ

خَدِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُتَّاسًا

يُرَاءُ وَنَ الْنَّاسِ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٢﴾

مُذَبِّدِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى

هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿١٤٣﴾

рекьонги руклуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ битIараб нухда тIоритичIел гIадамазда гъеб нух батуларо ва гъезие бахьибугольги шоларо.

144. Я гъал иман лъурал гIадамал!
Нужеца муъминзабиги дорегIан тун
капурзаби гъудулзабилъун ккоге, гъел
тIасса ришун, гъел лъикIаллъун
рихъун руклунге. **Нужее бокуниш
бугеб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ахираталда
нужее гIазаб гъабизе баянаб
хIужа- гIилла нужецаго хIадурун тезе?.**

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْا الْكَافِرِيْنَ
اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ اَتُرِيْدُوْنَ اَنْ
تَجْعَلُوْا لِلّٰهِ عَلَيْهِ سُلْطٰنًا مُّؤْمِنًا ﴿٤٤﴾

145. ХIакълъунго мунапикъзаби
жужахIалъул бишун гъоркъияб
гIалаялда рукIине руго. Жиндир
боркъи ва гIазаб гучаб. **Ва гъезие
квербакъулев щивго чи вукIине гъечIо,
гъеб гIазаб тIасса босизе яги бигъа
гъабизе.**

اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ فِي الدَّرَكِ الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارِ
وَلَنْ نَّجِدَ لَهُمْ نَصِيْرًا ﴿٤٥﴾

146. Жидеца тавбо гъабун лъикIаб
гIамал гъабурал, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ динги
ккурал, гъеб дин гъабиялъуль ширк
гъабичIого цохIо Аллагъасе гIибадатги
гъабурал: гъал гIадамаздаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
тIаса лъугъула ва гъал муъминзабигун
цадахъ руклуна. Ахираталда Аллагъас
муъминзабазе цIакъ кIудияб ажро къезе буго.

اِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوْا وَاَصْلَحُوْا وَعٰمَتَصَمُوْا
بِاللّٰهِ وَاٰخَلَصُوْا دِيْنََهُمْ لِلّٰهِ فَاُوْلٰٓئِكَ مَعَ
الْمُؤْمِنِيْنَ ۗ وَسَوْفَ يُؤْتِ اللّٰهُ
الْمُؤْمِنِيْنَ اَجْرًا عَظِيْمًا ﴿٤٦﴾

НигIматазул алжан къезе буго, абадиялъго жанир
руклу неблъун.

147. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щиб жо букIинеб
нужее гIазаб гъабиялдалъун,
Аллагъасда иманлъун, гъесие шукру
гъабулеллъун **нуж ругеб мехаль.**

مَا يَفْعَلُ اللّٰهُ بِعٰدِيْكُمْ اِنْ شَكَرْتُمْ
وَءَاْمَنْتُمْ ۗ وَكَانَ اللّٰهُ شٰكِرًا عَظِيْمًا ﴿٤٧﴾

Нужедаса щим босулев гъечIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, яги
нужедаса жиндие щвараб зарал борхулев гъечIо.
Гъединго нужее гIазаб гъабун жиндие мунпагIат
буклунев гъечIо. Ай, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб
гъабуларо муъминзабазе, гъелъул гIаксалда
нужер дагъаб лъикIаб гIамалалда данде
гIемераб ажро кьола Аллагъас. **ХIакълъунго
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадерил лъикIаб
гIамалалда шукру гъабулев вуго, гъелда
данде гIемераб ажро гъабун. жинда кинабо
гIамал лъалевги вуго.**

МухIаммад ГIали Сабунияс абуна:

Мунапикъзабазул хIал капурзабазул хIалалдаса захIматаб буго

гъезие бугеб хlinkьялзул ва глазабалзул рахъалъан. Гъелъие цо гилла буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ мунафикъзабазул хлакълъулъ аби: «Гъезие жужах lалзул бишун гъоркъияб тlала хладурун бугоян»- абун. Кiиабилеб гилла буго капурзабазул тавбо бицараб бак lалда Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ абулeб буго: «Гъел капурзабаде абе гъез купру тун тавбо гъабуни, гъезул цереселги мунагъл чурила»- абун.

Мунапикълзул тавбоялъе ункъго шартl гъабун буго: мунагълзда рекlекълъун тавбо гъаби, хадуб лъикlаб гlамал гъабиялда тlад чей гъаби. Аллагълсул дин ккун вукlин. Аллагълсе гъабулeб гlибадаталзулъ щибго жо гlахъл гъабун гутlи.

Лълбабилебги буго: гълдин тавбо гъабун хадубги, гъл муълминзаби руго абураб сифат гълбичlого Аллагълас جَلَّ جَلَّالَهُ абулeб буго: «муълминзабигун цадахъ руклина»-абун, ахираталда алжаналзул бицараб бак lалдаги абулeб буго Аллагълас جَلَّ جَلَّالَهُ: «муълминзабазе клудияб ажро къела»-абун. Гълб кинабго жо буго Аллагълсе мунапикълзаби рокълунгутlи, гъл хlinkълзари жидер нипакълъун бугеб купру цlакъл клудияб зулмо букlин бишун.

148. Тlадегlанав Аллагълсе جَلَّ جَلَّالَهُ бокълуаро гlадамаз къабихlаб жо загълр гъабун бицизе, ва цо-цазе квешаб дугlа гълбизеги. Жиндие

зулмо гълбурав чlяс бегълла жинца зулмо гълбурасе квешаб дугlа гълбизе, ва жиндие гълбураб зулму загълр гълбизе.

Хlакълъунго Аллагъл جَلَّ جَلَّالَهُ нужер рагlи рагlулeв, ва нужер гlамалал жинда лълалeв вуго:

Залимас гълбураб зулмуги лълала Аллагълсда, жиндие зулму гълбурасул дугlаги рагlуна, ва гълъие жаваб гълбула.

149. Нужеца лълкlаб гlамал загълриго гълбуниги, цогидазеги мисалълъун

букlине, гълб гlамал балъго гълбуниги, нуж рияалдаса цlунун рукlине, яги

нужеца зулму гълбурав чи тlаса лългълъун таниги,- гълб кинабго гlамал Аллагълсда бихълла ва лълала. Хlакълъунго Аллагъл

جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир хlал клолeв вуго рецел босизе, ва амма рецел босичlого тlаса лългълъун толeв вуго.

Аллагълс муълминзаби гълсизарулел руго тlаса лългълъалда, ва гълзда абулeб буго: дир хlал клола кигlан залимав чlясдасаги рецел босизе, ва дун къуват-гуч бергълрав вуго. Гълдин бугониги

* لَا يُبِ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ
إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾

إِنْ تَبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخَفُّوهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ
فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوفًا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾

дица тIаса лъугъун тола дир загIипал лагъзал. Нуж руго загIипал, гIажизал гIадамал, нужеда цIакъго рекъараб буго цо-цазда тIаса лъугъизе абун.

150. Жидеца Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَالُهُ**, гъесул аварагабаздаги **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** инкар кколел гIадамал, ва жиде бокъун бугел Аллагъыи гъесул аварагабиги рикъизаризе, цоял цояздаса батIа гъаризе. Ва жидеца абулел нижеца цоязда иман лъола, цогидазда лъоларо абун. Жидеги бокъун бугел иманалдаги купруялдаги гъоркъосеб цо нух лъезе:

гъединаб нух букIуларо, ва гъал гIадамал къосарал, капурал руго.

151. Гъал руго хIакъикъиял капурзаби, гъез **أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا** инкар ниж иман лъурал ругоян абуниги. Дица капурал гIадамазе гъел цIакъ гIодорегIан гъарулеб жужахIалъул гIазаб хIадурун буго.

Гъаб кIиги аят (150,151) рештIизабуна ягъудазул, ва насраниязул хIакъалъуль: жидерго аварагасда иман лъун, цоги аварагабазда инкар кколел. Гъединго жидер тIехъалда гурони иман лъоларел, Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг витIараб мехаль гъесда иман лъезеги чIухIарал, Къуръанги гъереси гъабурал.

Гъал гIадамаз ниж иман лъурал руго абиялъе гIоло гъазул иман къабул гъабураро ва гъал капурзаби руго: гъезда тIадаб букIана киналго аварагабазда, ва киналго Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** тIахъазда иман лъезе. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг витIараб мехаль гъесда нахърилъльгине, ва гъесул шаргIалда хъвадизе. Гъез гъаб хIукмуги хвезабуна, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда нахъ рилъльгиналдаса цогидал гIадамалги нахъчIвана. Гъаб купруялда данде жазаъ буго абадияб жужахIалъул гIазаб.

152. Жидеца Аллагъасдаги ва гъесул аварагасдаги иман лъурал муъминзаби, аварагаби цо-цаздаса батIаяллъун гъаричIого киназдаго иман лъурал. Гъал муъминзабазе

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** ахираталда жидер ажро-кири къезе буго. Гъазие ажро алжан буго. ХIакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жинца мунагъал

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُقَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾

لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٥١﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُقَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أَجْرَهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٥٢﴾

рахчулев, ва жив муъминзабазда гурх1улев вуго.

153. Гъаб аят рeшт1изабуна ягъудияз Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда абидал: «мун х1акъав авараг ватани мун нижехъе вач1а зодисан цадахъго цо нухаль рeшт1изабураб т1ехъги босун, Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг Таврат босун вач1араб г1адин»-абун. Гъаб раг1и бук1инч1о иман лъезе бокъун абураб, инкар кквеялул ва х1ал хъублъгиялъгул къуваталь абураб раг1и бук1ана.

Т1адег1анав Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ ягъудиязул т1абиг1ат-г1амал бицун, гъел къват1ир ч1вазарун рeшт1изабуна гъаб аят.

Китабияз дуда абулеб буго Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца жиде зодисан т1ехъ рeшт1изабе абун. Мунгъелдащибог1 ажаиблъуге: х1акълъунго Муса аварагасдаса гъез гъелдасаги к1удияб жо т1алаб гъабуна, ва абуна: «Дуца нижеда Аллагъ вихъизаве загъирго, нижез беразда»-абун. гъез гъадианаб купруялъул раг1и абидалго, Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъезие г1азаб гъабуна ва зодисан ц1а бач1ун, гъеб ц1аялъ жал рух1ана. Хадубги Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда иман лъун рукларал г1адамаз бачие лагълъги гъабуна ва гъеб алагълъун ккуна, гъезие Мусаца загъирал муг1жизаталги рихъизарун рук1адго.

Муса аварагас жив Аллагъасул расул вук1иналда т1орит1ел гъабулел: жиндир г1ансаялъгул, кверальгул, ралъад бикъизабиялъгул, ва цогидалги г1емерал муг1жизатал рихъизаруна. цингиги дун гъел г1адамаздаса т1аса лъугъина: гъазул к1удиял мунагъал, хиянатал ругониги, Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасда гъаридалго, гъел г1азаб гъабич1ого тана.

Дица Муса аварагасе ц1акъ баянал х1ужаби, ва муг1жизатал къуна. Гъедин бугониги жиндир къавм гъев Муса аварагасда иман лъун, мут1иг1лъун ч1олел рук1инч1о. Гъаб дур заманаялъ ругел ягъудиялги гъелго руго Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва киг1ан к1удияб муг1жизатгун мун вач1аниги, мун рит1ухъ гъавулел, ва дуда нахърильлъунел гъеч1о. Гъаб раг1и тасдикъ гъабулел буго гъезул г1амал бицарал гъалда хадусел аятазги.

154. Дица гъел ягъудиязда т1ад т1ур мег1ер борхана, гъез Тавраталда г1амал гъаби, ва Муса аварагасул шарг1алда нахърильлъгин къабул

يَسْأَلُكَ أَهْلَ الْكِتَابِ أَنْ تَنْزِلَ عَلَيْهِمْ
كِتَابًا مِّنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ
مِنَ ذَلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ
الصَّاعِقَةُ بِظُلُوغِهِمْ ثُمَّ أَخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ
بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ
ذَلِكَ وَعَاقِبَتُنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُّبِينًا ﴿١٥٣﴾

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِثْقَلِهِمْ وَقَلْنَا لَهُمْ
ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقَلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا
فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِّثْقَلًا عَلِيمًا ﴿١٥٤﴾

гъабуларого буклун:

Эхеде борхун, жидеда тлад гьетлизабун, Тур меглер бихьун, гьет тладе бортун жал гьалагъилин хинкъун гурони гьез Аллагъасе сужда гьабичло, ва гьесие хлеличло. Гьадинан жал гьалагъ гьариялда хинкъун гурони Муса аварагасда нахърилъгъине, ва Тавраталда гламал гьабизе жал муклурлъичло.

Цингиги гьезда дица амру гьабуна нуж Байтул-мукъадасалда жанир лъугъаян, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хлелун, бетлер глудоб къулун абун. Гьаб амруялдаги гьез хилиплъи гьабуна ва, Аллагъасул амру махсароде гьабун мугъ себе гьабун, рохо-къотлода хуршулаго лъугъана жал шагъаралъул рагъдохъан жанире.

Цогиги гьел ягъудиязда дица амру гьабуна шаматкъоялъ ччугла ккоге абун, гьет ччугла кквечлого буклине гьездаса цлакъ шулияб къотлиги босана гьез гьаб къотлиги хвезабуна ва шамат къоялъ ччугла кквезе хилла ургъана: рузман къоялъго гьинал лъун, гвендал рухъун, гьениб жаниб шамат къоялъ ччугла бачлине хладурлъи гьабун толаан.

155. Жидеца киналго къотлаби хвезариялъе глоло, Аллагъасул мугъжизатазда инкарги кквелялъе глоло, щибго гила гьечлого жидехъе ритларал Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ аварагзабиги чиваялъе глоло.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Мухаммад аварагас жал иман лъеялда ахлараб мехаль, гьез абураб раглиялъе глологи: «нижер раклазда тлад тлалъел буго, дуца бицараб жо гьениб жаниб лъугъунеб гьечло»- абун. Ягъудияз абухъин гьечло гьезул раклал. Гьезда тлад Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ купруялъул мугъру чиван буго, ва гьезул цлакъ дагъал глаламал гуру иман лъолел гьечло. Гьал клудиял мунагъазе глоло, ва хадурги ричунел клудиял мунагъазе глоло гьезие жужахлалъул глазаб буклине буго.

156. Жидеца Гиса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда инкар кквелялъе глоло, ва Марьямида цлакъ клудияб бугътанги лъеялъе глоло буклина ягъудазе гучаб глазаб. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ киналго руччабаздаса хира гьаюн йижарай Марьямица зина гьабун гьавурав вас вуго Гиса абун ягъудияз.

157. Ягъудияз абиялъе глологи нижеца

فِيمَا نَقَضُوا عَلَيْهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكَفَرُوا بِنَائِتِ اللَّهِ
وَقَاتَلُوا الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقِّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا
غُلْفٌ أَبْلُ طَبَعِ اللَّهِ عَلَيْهِمْ تُرِيبٌ فَلَا
يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾

وَبَكَفَرُوا بِهِمْ وَقَوْلُهُمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ

Гіса عَلَيْهِ السَّلَام чіванила абун: «ал-Масих1

Гіса ибну Марьям»-абун жинда
 абулев, Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَام расуллъунги
 жив вугев. Ягъудияз Гіса ч1вач1о,
 жидеца гъев хъаршиядлаги вукъич1о
 (кверазда, х1ат1азда маг1ал ч1ван).

Киниги Аллагъас жидее Гіса вугин

ккезе гъабун цоги чи ч1вана ягъудаз. Гъав Гісал عَلَيْهِ السَّلَام

х1акъальуль хилиплъарал г1адамалги х1акъаб жоялдаса ц1акъ
 рик1к1адаб даг1ба-къецаљуль руго. Гъезие щибго баянаб
 х1ужаги гъеч1о, жидерго рак1алда ккараб жоялда нахъ рильљуун
 к1алъай гуреп гъезда лъалеп жоги гъеч1о. Гіса авараг вук1ин
 лъан ч1вач1о ягъудияз дов чиги: щакдарилаго, мух1канлъи
 гъеч1ого ч1вана.

158. Гъез абухъе гъеч1о иш. Гіса

авараг Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَام ч1агого жинда

аск1ове зобалазде вачана. Х1акъљуунго Аллагъ жиндир къуват-
 гуч бергъарав, жиндир пишабазуль х1акимияв вуго.

159. Китабиязул цониги чи гъеч1о

жив хвелелда цеве Гіса عَلَيْهِ السَّلَام

аварагасда жинца иман лъолевљуун
 гурони.

Гъезда рух1 босулев малаик т1аде швей х1акълъараб мехаль, ягъудияз
 ва насранияз Аллагъасе عَلَيْهِ السَّلَام нуг1лъи гъабизе буго Гіса عَلَيْهِ السَّلَام
 Аллагъасул лагъ вуго ва Аллагъасул расул вуго абун.

Ибнужарир абулев г1алимас абуна: гъаб аяталул маг1на гъабияљуль
 г1алимзаби хилиплъана. Бишун бит1араб бук1ине рекъараб маг1на
 буго: «Гіса авараг ракъалда рещт1ун хадуб цониги китабияв нахъе
 хут1изе гъеч1о Гіса авараг хвелелде гъесда иман лъеч1ого» – абун.
 Гъаб маг1на бит1араб бук1иналъе нуг1лъи гъабула Гіса عَلَيْهِ السَّلَام ракъалда
 рещт1ун хадуб киналго г1адамал исламияб диналда руссинарун хадуб
 гурони Гіса авараг холарин абураб маг1на бугел х1адисаз.

Къиямасеб къояль Гіса аварагас китабиязе нуг1лъи гъабизе
 буго гъезул кунру-ширк бицун. Ягъудиязе нуг1лъи гъабизе буго
 гъез Гіса авараг гъереси гъавунин, ва гъесул эбел Марямида к1удияб
 бугътанги лъунин. Насраниязе нуг1лъи гъабизе буго гъез Гіса авараг
 Аллагъасул вас вуго абун, Аллагъ вуго абун ширк гъабунин абун.

Жинда Аллагъасул салам лъеяв Гіса аварагасул х1акъальуль

رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَاتَلُوهُ وَمَا صَلَّوهُ وَلَئِكَ
 سُمِّيَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اٰخْتَلَفُوْا فِيْ لِيِّ سَيِّ
 قَتَهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ اِلَّا اِتِّبَاعَ الظَّنِّ
 وَمَا قَاتَلُوهُ يَقِيْنًا ﴿١٥٧﴾

بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ اِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيْزًا حَكِيْمًا ﴿١٥٨﴾

وَإِنْ مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ اِلَّا لِيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ
 مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكُوْنُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾

насраниязул хилап буго ва цояз-цоял гьереси гъарулел, жидер иманлъей хвезабулел глакъидаби (реклел чӀеял) руго. Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуглаббасидаса Абухлатимица бицана:

«Аллагъасул салам лъеяв ГӀиса авараг чӀвазе абун ягъудиял гъев жанив вугеб рукъ сверун лъугъиндал, ГӀиса аварагас живгун цадахъ рукӀарал хӀавариюназда абун: «нужер щив вугев дун абун ягъудиязда раклалда ккезабулев, гъез жив чӀвазе, ва дир даражсялда, дунгун цадахъ вукӀине»-абун. ХӀавариюназул ануӀила кӀиго чи вукӀана. Гъезул бищунго гӀолохъанав вахъана тӀаде: «дун вуго гъев чи» – абун. ГӀиса аварагас абун: «мун гӀодов чӀа» - абун. Хадубги ГӀисаца гъикъана щив вугев нужер дида рельлъаравлъун вукӀине разияв чи: «ягъудияз жив чӀвазе, ва ахираталда дунгун цадахъ дир даражсялда вукӀине» - абун. Гъанжесаги довго гӀолохъанчи вахъана тӀаде «дун вуго гъевчи» – абун. Лъабабизеги ГӀисаца добго суал къедал гъев гӀолохъанчи тӀаде вахъана. Цинги ГӀиса аварагас « мун вуго гъевчи» – абун. Рукъалъул тӀохильан букӀараб гордхъан Аллагъас зодиве вачун ГӀиса авараг араб мехаль ягъудиязул ГӀиса авараг кквезе абун рачӀарал гӀадамал рокъор лъугъана, ва дов гӀолохъан чи ГӀиса авараг вуго абун раклалда ккун, къватӀив вачун чӀвана. Хадув жидеца гъев хъарщазда вукъана: кверазда, ва хӀатӀазда магӀал чӀван.

Гъаб шшалдаса хадуб ГӀиса аварагасда иман лъун рукӀарал насраниял лъабго къокъаялда рикъана. Цо къокъаялъ абун: «нижгун цадахъ алагъ вукӀана ракъалда жиндие бокъараб гӀан мехаль, цинги жив зодове ана» абун. Цоги къокъаялъ абун: «нижгун цадахъ ракъалда алагъасул вас вукӀана жиндие бокъарабгӀан мехаль, цинги Аллагъас гъев вас жинде аскӀове зодове вачана» – абун. Гъезда цӀар буго «нистӀуриял» – абун.

Цоги къокъаялъ абун: «нижгун цадахъ Аллагъасул лагъ, ва расул вукӀана Аллагъасе бокъарабгӀан мехаль, цинги Аллагъас гъев жиндихъе зодове ворхана» - абун. Гъаб къокъа буго жидеца иман лъурал, «муслимунал». Цинги гъаб кӀиго къосараб къокъаялъ рагъ гъабун муслимунал чӀвана, гъел дагълъана, ва нахъе хутӀарал маслимунал жидер иман бахчун рукӀана. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг витӀараб мехаль гъаб къокъаялъ жудер иман загъир гъабун».

Цоги глажанбаб жо буго гъал насраниязул: гъезул цо къокъа буго ягъудияз ГӀиса авараг гӀодовегӀан гъавунин, гъев чӀванин, ва хъарщазда вукъанин абулел. ГӀиса авараг гӀодана, ва раклӀ къварилъун вукӀанин абулелги. Гъев ГӀиса авараг тӀад вукъараб хъарщиялда рельлъараб хъанч гъабун, гъеб хъанчие лагълъи гъабулел. Гъаб иш кинха битӀун

буклунеб, жидеца «Аллагъ» вуго, яги «Аллагъасул вас» вуго абурав
Гписал хлакълъуль! Гъев чIвазе ягъудиязда кин кIолев, ва «Аллагъ»
кин гIодилев?

Аллагъасул салам лъеяв Гписа авараг чIагого зодов ворхин, ва
ахир заманаль гъев ракъалда рештIине вуклин, гъес исламияб дин
дунялалдаго тIибитIизабизе буклин бицарал сахIихIал хIадисал
гIемер руго. Цо чанго хIадис нилъецаги хъвала (иншаАллагъ).

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Бухарияс Абугъурайратидаса хIадис
бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *«дир напс
жинда кодоб бугев Аллагъасул цIаралдалъун гъедула дун: нужеде
рештIизавила Марьямил вас Гписа жинца битIараб хIукму
гъабулевлъун. Жинца хъанчги бекила, больонги чIвала, жизъят тIаса
рехила. Цинги боцIи-мал гIемерлъун, гIадамал бечелъун цониги чияс
гъеб боцIи къабул гъабулареблъун буклина. ЦохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَّ
гъабураб суржда лъикIаб буклина гъеб заманаялъ инсанасе кинабго
дунялалдаса, ва гъельул бечелъиялдасаги»* - абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Гписа аварагас бекулеб хъанч, ва гъес
чIвалеб больон буго гIадамаз Аллагъасде جَلَّ جَلَّ ширк гъабун жиде
лагълъи гъабулел рукIарал хъанчал. Жизъят тIаса рехула абураб
рагIиялъул магIна буго: жизъят тIаде лъун шивниги чи толаро
исламияб дин босун гурони. Гъеб заманаялъ жинца хIукму гъабулеб жо
цохIо хвалчен буклуна; иман лъурав чи чIаго хутIула, иман лъечIев
чи чIвала.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидасан имам АхIмадица
бацараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас
абуна: *«Киналго аварагзаби эбелдахъан вацал руго: (цо чиясул батIи-
батIиял руччабаз гъарурал васал) жидер улбул батIиял амма дин
цогоял. Гписа аварагасе вац вукIине дун бищунго рекъарав вуго.
Дидаги гъесдаги гъоркъов авараг вукIинчIо, ва гъев дир умматалда
рештIизе вуго. Нужеда гъев вихъараб мехаль лъазе вуго: гъоркъохъеб,
берцинаб черх бугев чи вукIана, хъахIлъиги багIарлъиги жубараб
гIадаб къералъул, жинда тIаде ретIун кIиго багIараб ракъул къераб
ретIел буклина. Жиндир бетIералдаса лъим тIинкIулеб бугеб гIадин
буклуна бетIер бицчун гъечIониги... Гъеб заманаялъ Аллагъас جَلَّ جَلَّ
киналго динал гъалаг гъарула исламияб дин хутIизегIан. Гъев Гписа
аварагас дажалги чIвала. Цинги ракъалда тIад цIакъ парахатаб,
рахIатаб, бечедаб заман буклуна. ГъалбацIалги варанабиги цадахъ
руклуна, бацIал гIиялгун цадахъ руклуна. Гписинал лъимал борхъал
расандизарулел руклуна, жиде гъез заралги гъабиларо»*-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абуумамат ал-багъили абулев асхIабасдасан хIадис бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас нижее хутIба гъбуна дажалил питнаялъул бицун. Гъеб хутIбаялда жаниб абуна: «Аллагъас Адам аварас вижсаралдаса хадуб ракъалда рукIарал питнабазул цонигияб букIинчIо дажалил питнаялда релъгъараб, ва гъелдасан кIудияб.

Аллагъас щивав аварасда лъзабулеб букIана гъев дажалил питнаялдаса хIинкъа абун. Дун ахирав аварас вуго, ва нуж ахираб уммат буго: щибго щаклъи гъечIо гъев дажал гъаб умматалда жанисан вукIиналда. Дажал вахъуна Гиракъалдаги Шамалдаги гъоркъоб бакIалдаса, ва жинца цIакъ пасалъаби, ва гIассилъаби гъарула. Я Аллагъасул лагъзал! Нуж иманалда чIа, ва нужеца сабро гъабе, гъев дажал нужеда гъоркъоса вахъина. Гъес абула: дун вуго аварас, дида хадуб цоги аварас гъечIо абун, гъелдаса хадуб жинца абула дун нужер бетIергъан вуго абун. Нужее БетIергъан Аллагъ вихъуларо нуж хун алжаналда лъугъун гурони. Цо бер бецавги вукIуна гъев дажал, нужер БетIергъан Аллагъ бецав гъечIо.

Гъесул надалда хъван букIуна «дун капурчи вуго»-абун, гъеб рагIи щивав муъминчиясда цIализе лъала. Дажалил питнаялдаса буго гъевгун цадахъ алжанги жуужахIги букIин. Гъесул жуужахI нужер алжан буго, гъесул алжан нужее жуужахI буго...

Цоги дажалил питнаялдасан буго жинца цо чиясда аби: «дица дур эбел-эмен чIаго гъаруни, дуца дида дур бетIергъан вуго абун иман лъелищ»-абун, гъев чияс абула: «лъела» – абун. Цинги щайтIан бучIуна гъев чиясул эбел-имсул сураталда, ва жинца абула: я дир вас гъев чи дур бетIергъан вуго, мун гъесда нахъвилъла» абун.

Цоги гъесул питнаялдасан буго: жинца цо муъминчи бетIералдасан бай бихъун хъухъан кIуго бутIа гъабун гIодов реххула, ва жинда сверухъ ругел гIадамазда абула: гъав дир лагъасда балагъе нуж, дица гъав чIаго гъавизе вуго, цингиги гъас дида инкар кквезе буго» – абун. Цинги Аллагъас гъев лагъ чIаго гъавула, ва дажалища гъесда гъикъула: «дур бетIергъан щив вуго» - абун. Муъминав лагъас абула: дир БетIергъан Аллагъ вуго, ва мунги Аллагъасул тушман дажал вуго»-абун.

Цоги гъесул питнаялдасан буго жиндир амроялдалъун зобалаз цIад бай, ва цIад къотIизе гъаби. Жинда иман лъечIел гIадамазул боцIи-мал гъалагъти, жинда иманлъуразул боцIи-мал гIемерлъи. Гъав дажал тIаде хъвадичIеб, гъас питна гъабичIеб бакI хутIиларо Макка, ва Мадина гурони»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяй Умушарикица абуна: Я расулаллагъ صلى الله عليه وسلم!

Гьѐб мехаль г1арабиял кир рук1ине ругел?» - абун. Аллагъасул свалат салам лъѐяв аварагас абун: «гьѐб кьояль г1арабиял ц1акъ дагъ рук1ине руго. Иман лъурал г1арабиял Байтул-Мукъадасалда рук1ине руго. Жидер имамгун цадахъ рогъалил как базе гьел рахъараб мехаль Г1иса авараг решт1ине вуго гьезда т1аде»... как бан хадуб масжидалгьул нуц1а рагъарабго гьенир к1алт1а ч1ун дажалги, ва лъабкъоялда анц1азар ягъудиявги ватизе вуго ярагъ, къолденалгун. Г1иса аварагасда бер ч1варабго дажал лъималда гьоркъоб ккараб ц1ан г1адин виун ине лъугъуна ва жив лъутун унаго Г1иса аварагас хвалчен къабун ч1вала. Цинги ягъудиялги х1инкъун рихун уна. Хадур лъугъун муъминзабаца ягъудиял ч1вала, ва цибаб гамач1аль, х1айваналь, гъвет1аль, къедалъ абула: «Дида нахъа вахчун ягъудияв вуго гъав ч1вазе вач1а я муъминчи»-абун. Цо «гъаркъад» абулеб гъвет1 буго жинца «ягъудияв вуго дида нахъаян»- абулареб. Гьѐб ягъудиязул гъвет1 буго. Х1адис имам ибну Мажатица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Навас ибну Самг1анидаса Муслимица бицараб х1адисальуль буго:

«гъев дажал вахъараб заманяль гъес ракъалда к1икъого кьо базе буго. Цо кьо лъаг1елг1ан халатаб бук1ина, цо кьо моц1г1ан халатаб бук1ина цо кьо анкьг1ан халатаб бук1ина, цогидал кьоял гьал нилгьер кьоязда релълъун рук1ина» - абун. Асх1абзабаца абун: «Я расулуллагаь! Гьѐб кьояль нижее цо как г1езе бугиц?» - абун. Аллагъасул свалат салам лъѐяв аварагас абун: «цо как г1еларо, гьоркъохъѐб кьоялгьул къадар ч1езабила» – абун. Цинги Аллагъас Г1иса авараг вит1ила гьѐб къавмалда. Димашкъальул бакъ баккул рахъалда хъах1аб минареталда аск1ов решт1ина Г1иса авараг малаикзабазул куркъбузда квералги лъун.

Т1адег1анав Аллагъас яъжуж-маъжуж абураб къавмги бахъизабила: ц1акъ г1емераб, муг1руздасан ихх чвахулеб г1адин рач1унел г1адамал рук1ина гьел. Гьезул цересел цо ралъад бугеб бак1алда цвараб мехаль, гьез гьекъон гьѐб ралъад т1аг1ула, хадур рач1араз абула: гъаб бак1алда лъим бук1ун бугоха» – абун. Цинги ракъалда бугеб жо гьез кванан, баракат ун бук1уна.

Г1иса аварагас, ва гьесул асх1абзабаца Аллагъасда гъарун, гьѐб къавм Аллагъас цох1о кьоялда жаниб хвезабун т1аг1изабула. Г1иса авараг, ва гьесул асх1абзаби маг1ардаса ракъалда лъугъиндал, гьезда цох1о рокъоб г1адаб бак1 батуларо яъжуж- маъжужазул мах1царал къаркъалаби гьеч1ѐб. Цингиги Г1иса аварагас Аллагъасда جَزَاءُ гъарун, зодисан ч1ах1иял роржунел жсал рач1ун, гьез раччун гьел къаркъалаби

кире арал лъаларого тIагIазурула. Хадуб Аллагъас кутакаб цIад бан ракъ чурила, ва гIемераб, баракат бугеб ах, хур-хер бижула.

Гъедин нигIматазуль, ва рахIаталда рукIадго Аллагъас цо берцинаб, тамахаб гъури битIун муъминзабазул рухIал росула, ва ракъалда хутIула квешаб, капураб къавм, бихъин хIамул гIадин ракъалда тIад жал рортанхъулел, ва гъаб къавмалда тIад къиямасеб къоги чIола»-абун.

160. Ягъудияз гъарурал зулмабазе гIоло
дица гъезие хIарам гъаруна церекун
хIалал гъарун рукIарал тIагIамал,
гъуинал нигIматал. Гъез Аллагъасул
диналдаса гIемерал гIадамал
нахъчIваялъе гIологи.

فِظْلِهِم مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ
طَيِّبَاتٍ أَطْلَقَتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنِ سَبِيلِ
اللَّهِ كَبِيرًا ﴿١٦٠﴾

Гъаб сипат гъезие цебегосеб замаяялдаса бугеб буго. Гъез аварагзабиги чIвана, ГIиса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасдаги тушманлъи гъабуна, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасда иман лъеялдасаги ягъудияз гIемер гIадамал нахъе чIвана.

161. Гъез риба босиялъе гIологи, гъеб
риба гъабугеян лъазабун букIун хадубги.
Жидеца гIадамазул боцIи хIарамаб,
батIулаб нухалда кваяялъе гIологи.

وَأَخَذَهُمُ الرِّبَا وَقَدَّحُوا عَنْهُ وَأَكَلِهِمْ
أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَطْلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ
مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾

ХIакимзабаца ришват босун, гъеб ришват босизе ва къезе гъоркъохъанлъи гъабун.
Дару-сабаб гъабула абун, женаз ккурав чи, сихIро гъабурав чи сах гъавула абун гIадамал гуккун, жудер щибго гъунарги гъечIого гIадамазул боцIи босулел гIадамалги гъаб аяталъул хIинкъи къеялда гъорлъе ккола.

Дица гъел ягъудиязул капурал гIадамазе цIакъ жинца унтизе гъабулел гIазаб хIадурун буго: гъебги абадияб жужахI буго.

162. Кинниги гъел ягъудиязул
жидеда гIелму бичIчIарал дагъалго
гIадамаз, ва Аллагъасда иман лъурал
муъминзабазги, иман лъола дуда
рештIизабураб Къуръаналда, ва гъелда
церехун Аллагъас рештIизарурал
гIахъазда. Жидеца хIукъукъал тIубан
как балел муъминзаби, жидер боцIудаса
закатги къолел, ва Аллагъасдаги, ахир къиямасеб къоялдаги
иманги лъолел, гъал руго Аллагъ ГIадамл. Дица

لَكِن الرَّاْسِحُونَ فِي الْعَالَمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ
يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ
وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ
وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ
سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾

гъзие ахираталда цӀакъ кӀудияб ажро къела. Алжанал къела.

163. ХӀакъльунго дица дуда вахӀю
гъабуна МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
умматалда цӀезабулеб дин. Дица НухӀ
аварагасда вахӀю гъабураб гӀадин,
гъесда хадуб цоги аварагабаздаги
вахӀю гъабураб гӀадин. Гъединго дица
вахӀю гъабуна Ибрагъим аварагасда,
ИсмагӀилида, ИсхӀакъида, ва

ЯгӀкъубида, ва гъев ЯгӀкъубил лъималазул лъималаздаса ругел
аварагабаздаги. ГӀиса аварагасдаги вахӀю гъабуна, Аюбида,
Юнусида Гъарунида, Сулейманидаги вахӀю гъабуна. ва Давуд
аварагасухъе дица Забурги къуна.

КъуртӀубияс абуна: «Давудихъе عَلَيْهِ السَّلَامُ нусиялда кӀикъоялда анцӀго
сурат къуна. Гъел киналго вагӀза насихӀлатал руклана, шаргӀиял
хӀукмаби рукӀинчӀо»- абун.

Хириял аварагабаби рехсолаго ГӀадегӀанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ МухӀаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасул бищун цебе бицана, жиндир аварагъун витӀи
ахиралда бугониги, гъев МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ киназдасаго хирияв
вукӀиналда ишара гъабун. Хадуб НухӀ аварагасул бицана, гъев
гӀоцевесев расул вугельул, ва Адам аварагасда хадусеб къавмалъул
эменги вугельул (гӀупан гӀун хадуб бугеб къавмалъул). Цинги Ибрагъим
аварагасул бицана гъев умматалъул лъабабилев эмен вугельул, ва
киналго хадусел аварагабабиги гъесул наслоялдаса ругельул.

164. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуда жидер къысса
бицарал аварагабаби ритӀана гъезул
умматазда, ва къавмазда, ва дуда жидер
къысса бицинчӀел, дуда лъаларел
аварагабабиги ритӀана. Ва Аллагъас

Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда каламги гъабуна кӀалъаялдалъун:

Мусада жиб рагӀулеб, ва бичӀчӀулеб калам гъабуна. Гъедин бугельул
Муса аварагасда Калимуллагъ абула: жинда Аллагъ кӀалъарав абураб
магӀна буго гъеб рагӀиялъул.

ИбнухатӀибица жиндир тафсиралда абуна. ГӀадегӀанав Аллагъ Муса
аварагасда кӀалъана нильеда кин абун бицине лъалареб, ва жиндие
сифат гъабизе лъалареб кӀалъаялъ. Нильеда рекъараб гъечӀо гъельул
хӀакъикъат цӀехезе. Аллагъ Мусада кӀалъана, ва Мусада кӀалъай
рагӀана»-абун.

* إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ
وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ
وَهَارُونَ وَسَامُونَ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زُورًا ﴿١٦٣﴾

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ
وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ
مُوسَى تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾

Масала инсанасе роххел щола, лазат щола, амма гъеб рагIабаздалъун бицизе лъалеб букIуларо. Гъадин иман лъун, божун, кин, щиб абун цIехечIого тезе рекъола гъаб масъала, ва гъалда рельгъарал масъалабиги.

165. Аварагзабилъун ритIана гъал цере цIарал рехсаралги, ва рехсечIелги, жидеца иман лъурал гIадамазда алжаналдалъун рохел бицунеллъун, ва иман лъезе чIухIарал, ширк гъабурал

رُسُلًا مُّبْتَلِينَ وَمُنذِرِينَ لَعَلَّاهُمْ يَكُونُ
لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةً بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ
عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾

гIадамазе жужахIалъул гIазабалдалъун хIинкъи къолеллъунги. Къиямасеб къоялъ гIаде рахъизарун хIисаб-мизан гъабизе щере чIезураб мехаль гIадамазе рес гъечIого букIине, гъал аварагзаби жидехъ рачIун хадуб Аллагъасда аскIоб жидеца гIузро бачине: «нижехъ авараг витIун вукIаравани нижеца иман лъезе букIанаян» – абун. Гъединго капураб къавмалдаги абизе: «Дица нужехъе аварагзабиги ритIана, гIахъалги рештIизаруна» – абун, ва гъезие гIазаб гъабиги хIакълъизе.

ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир мулкалъулъ гуч бергъарав вуго, ва жиндир пишабазуль хIакимияв, гIакъилав вуго.

166. Дуда инкар ккурал гIадамаз дур аварагIъи ритIухъ гъабичIогоян абун две къварилъи ккоге МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Аллагъ вуго жинца нугIлъи гъабулев дуда рештIизабураб Къуръан

لَكِنِ اللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْوَحْيِ وَبِعِلْمِهِ
وَالْمَلَائِكَةُ شَاهِدُونَ وَكَفَى بِاللَّهِ
شَهِيدًا ﴿١٦٦﴾

хIакъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букIиналъе. Гъеб Къуръан Аллагъас жиндаго хасаб гIилмуялдалъун рештIизабуна:

две мугIжизатлъун, жинда рельгъараб инсанасда гъабизе кIолареблъун.

Гъединго малаикзабиги руго жидеца нугIлъи гъабулел мун Аллагъасул расул вукIиналда, ва духъе Къуръан рештIизабиялда. ЦохIо Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гIун вуго две жинца нугIлъи гъабулевлъун.

167. ХIакълъунго Аллагъасда, ва гъесул аварагасда инкар ккурал гIадамал, цинги иман лъеялдаса цогидал гIадамалги нахъчIварал, гъал капурзаби цIакъ рикIкIадаб къосиналдалъун къосарал гIадамал руго:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٦٧﴾

Гъез инкар ккун бугелъул, ва цогидалги къосизарун ругелъул, гъаб

цІакъ кІудияб Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гІасилъи буго.

168. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда
جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккурал, цинги жидеца зулмуги
гъабурал гІадамал:

мунагъал гъарун, авараг ритІухъ гъавичІого,
гІадамаздаса хІакъаб жо бахчун. Аллагъас гъал гІадамазул мунагъал
чуруларо, ва гъел битІараб нухдаги гІоритІуларо.

169. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъел капурал гІадамал
жужахІалъул нухда гурони гІоритІуларо.

Даймго гъенир жанир рукІинелъун
лъугъязарула жужахІалда. Гъаб ишги

ГІадегІанав Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ цІакъ бигъаяб жо буго.

170. Я гъал гІадамал! ХІакълъунго

Нужехъе Аллагъасул расул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

вачІун вуго хІакъаб динги босун,

нужер БетІергъанасул рахъалъан бугеб

гъеб дин. Нужеца гъев расуласда иман

лъе, гъеб нужее лъикІаб букІине буго.

Нужеца иман лъечІого инкар ккуни,

хІакълъунго ГІадегІанав Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго зобал ракъазул, ва

гъениб жаниб бугеб кинабго жоялъул ханлъи.

Нужер инкаралъ Аллагъасе щибго зарал гъабураро.

ГІадегІанав Аллагъ жинда кинабго жо лъалев, кинабго хІукму

гІакъылго, жинда жаниб хІикмат бугеб хІалалъ гъабурев вуго. ЛъикІлъи

гъабуразул ажро гІадада хвезабурарев вуго, квешлъи гъабураре жазъ

гъабиги нахъ бахъун толев вуго гъез тавбо гъабизе бокъун ва гъезда гурхІун.

171. Я гъал китабиял! Нужеца диналъуль

гІорхъолъан борчІараб жо гъабуге.

Ягъудияз ГІисал عَلَيْهِ السَّلَام хІакъалъуль

зинадул лъимер буго абураб гІадин

наsrанияз ГІиса Аллагъасул вас вуго

абураб гІадин. Ва нужеца Аллагъасул

хІакъалъульги битІараб жо гурого

абуге: хъизан-лъимал руго абуге,

гІахъалчи вуго абуге. Жив цогояв,

ГІадегІанав къадро гуч бергъарав Аллагъ

جَلَّ جَلَّالَهُ вуго абе. ХІакълъунго Маръямил

вас ГІиса عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасул расул

вуго, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ малаикзабазул

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وظَلَمُوا لَيُرَكَّبَنَّ اللَّهُ
لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا يَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ﴿١٦٨﴾

إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا
وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٦٩﴾

يَأْتِيهَا النَّاسُ فَذَجَّاهُ كَرُّ الرَّسُولِ بِالْحَقِّ مِنْ
رَبِّكُمْ فَآمَنُوا خَيْرًا لَّكُمْ وَلَنْ
تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧٠﴾

يَأْتِيهَا أَلْسِنَتٌ لَاتَعْلَمُونَ فِي دِينِكُمْ
وَلَاتَتَفَكَّرُونَ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقُّ إِنَّمَا
الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ
وَكَانَتْهُ وَالْقَلْبَ إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ
فَأَمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ
أَنْتَهُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهُ وَاحِدٌ
سُبْحَانَ اللَّهِ وَأَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ اللَّهُ مَا فِي
السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ
وَكَيْلًا ﴿١٧١﴾

мацIалдалъун Марьямида бицараб рохелги вуго гъев ГIиса: гъез абун букIана: дуе рохел бицунеб буго Аллагъас цохIо жиндир «кун» абураб каламалдалъун дуца авараг гъавизе вуго абун.

Аллагъас Жабраил малаик виччан Марьямил чорхолъе баччараб, пураб рухIги вуго гъев ГIиса. Цоги магIна гъабуна: Аллагъасул къуват, ва рахIмат буго гъев ГIиса عَلَيْهِ السَّلَام авараг жинда нахърилъьларал гIадамазе. Цоги магIна гъабуна: Аллагъас рухI лъурав вуго ГIиса авараг. Насранияз абухъе Аллагъ гъечIо, Аллагъасул васги гъечIо.

Гъаб иш гъадин бугелъул: **нужеца иман лъе Аллагъасдаги гъесул аварагзабаздаги.** **Нужеца абуге Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ** лъабго вуго абун. Насраниязул цо къокъаялъ абула: Аллагъги, ГIисаги, Марьямги цадахъго Аллагъ вуго абун. Цоги къокъаялъ абула: эменги васги рухIги цадахъ бугеб жо буго Аллагъ абун. **Нуж Гъаб гъереси бициналдаса руса гъеб нужее лъикI букIина.**

ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жив цогояв, цоги Аллагъ гъечIев вуго: гъесие гIахъалчиги гъечIо, лъимерги гъечIо. **Жив вацIадав вуго Аллагъ жиндие лъимер букIиналдаса.** Аллагъасул мулк буго кинабго зобал-ракъазда жаниб бугеб махлукъат. **ГIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ** гIурав вуго гъаб кинабго махлукъалъул тадбир гъабизе. Гъесие щивго кумек чи, гIакъло чи, къуват, къадро бугев чи къваригIунаро. Аллагъ щибго жоялда хIажатав гъечIо, кинабго жо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ хIажатаб буго.

172. ГIиса авараг чIухIарав гъечIо, ва Аллагъасул лагълъун вукIине бокъуларев гъечIо. Гъединго Аллагъас жинда гIагар гъарурал малаикзабиги чIухIуларо Аллагъасул лагълъалъун рукIине.

Нужеца алагълъун ккун жидее лагълъи гъабулел ГIиса авараг, ва малаикзаби Аллагъасул лагълъалъун рукIине чIухIичIеб мехаль нуж кинха чIухIулел Аллагъасда мутигIлъизе, ва гъесул аварагасда нахърилъьльине?

Ва щивчи вукIаниги гъав Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гIибадат гъабизе чIухIарав, ва живго жиндие цIакъ кIудиявлъун вихъун гIамал кIодолъарав, Аллагъас гъел киналго къиямасеб къоялъ гIаде рахъизаризе руго хIисаб-мизан гъабизе. Цинги гъезда лъазе буго кинаб гIазаб жидее букIунеблъи.

173. Амма жидеца Аллагъасда, ва гъесул аварагзабазда иман лъун

لَنْ يَسْتَنكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا
لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ
يَسْتَنكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ
فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

т1аg1ат-г1ибадат бац1ад гъабун
 лъик1аб г1амалалда хъвадарал
 г1адамазе Аллагъас ажро
 т1убазабула, ва жегиги
 ц1ик1к1изабула жиндир ц1обалдалъун,
 ва сахаватлъиялдалъун. Ва амма жал
 ч1ух1арал, жудеца г1амал к1одолъи
 гъабурал, ва Аллагъасда инкар ккун
 ч1арал г1адамазе Аллагъас ц1акъ гучаб жинца унтизабулеб
 г1азаб гъабула, ва гъезие шивго вук1уларо жинца гъеб г1азаб
 т1аса босулев, нахъч1валев, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ цеве шапаг1ат
 гъабизе вахъулев чи.

Ибнухатлибица абун: «Гъездаса г1азаб нахъч1вазе к1олев валиги
 вук1унаро, гъел г1азабалдаса ц1унизе к1олев нассирги вук1уларо»-
 абун.

174. Я гъал г1адамал! Нужехъе
 Бет1ергъан Аллагъасул рахъальан
 х1акъаб х1ужа бач1ун буго:

гъев Аллагъасул свалат салам лъеяв

Мух1аммад авараг вуго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие муг1жизатал кьун гуч
 гъавурав. Ва нужеда дица баянаб нур решт1изабуна: гъебги Къуръан
 буго, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасе бищун к1удияб муг1жизатлъун
 бугеб, ва нужее х1акъабги бат1улабги жо жинца бат1а гъабулеб
 гвангъараб чирахълъунги бугеб.

175. Амма жидеца Аллагъасда
 иманги лъун, гъаб Къуръанги жидее
 т1орит1еллъун ккун хъвадарал
 г1адамал, Аллагъас ахираталда гъал
 г1адамал жиндир рах1маталъуль ва

сахавалъиялъуль лъугъызарула: даимго жанир рук1унеб
 ниг1матазул, ва рах1ат, лазатазул рукълъун бугеб алжаналъур
 лъугъызарула.

Дунялалъул рокъор иман-исламалда т1орит1ун, т1аg1ат-г1ибадат
 гъабизе тавфикъ гъабун, ахираталда алжаналда унеб бит1араб
 нухдаги т1орит1ила.

176. Дудаса х1укму бицин т1алаб
 гъабулеб буго Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
 хварав чиясул эбел-именги, лъималги

فِيَوْمِئِذٍ أُجْرُهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِّنْ
 فَضْلِهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنكَفُوا
 وَاسْتَكْبَرُوا فَيَعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا
 وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا
 وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٤﴾

يَأْتِيهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ كُفْرَهُنَّ مِّن رَّبِّكَ
 وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴿١٧٤﴾

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَأَعْتَصَمُوا بِهِ
 فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ
 وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾

يَسْتَعْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلِمَاتِ
 إِنَّ أَمْرًا هَالِكًا لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ

нахъе гъеч1они, гъесул ирс лъица босулеб абун. Дуца абе Мух1аммад صلى الله عليه وسلم, нужее х1укму Аллагъас бицизе буго абун. Гъеб х1укмуги: цо чи хвани ва гъесул лъимерги гъеч1они, гъесул яц йигони, жинца нахъе тараб малалъул башдаб гъей яццалъе къела. Вацас яцалъул

кинабго ирсги босула гъей яцалъул лъимер гъеч1они. Хварав чиясул к1иго яц ятани, гъей к1иго яцалъе вацас нахъе тараб малалъул лъабго бут1а гъабун к1иго бут1а къола. Хварасул вацалги яцалги ругони, гъезие жиндир боц1и-мал бикъула бихъиназе к1иго бут1а, руччабазе цо бут1а къун.

Аллагъас нужее гъаб х1укму баян гъабулеб буго ва цогидал киналго шарг1иял ах1камалги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ баян гъарула, нужкъосич1ого рук1ине ирс бикъулеб мехаль, ва цогидаб г1амал гъабулеб мехаль. Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда кинабго жо лъалев вуго. Жиндир лагъзадерие маслах1ат бугеб х1укму гъабулев вуго, ва жидее дунял ахираталда мунпаг1ат бугеб жо гъабиялда г1адамал г1орит1улев вуго.

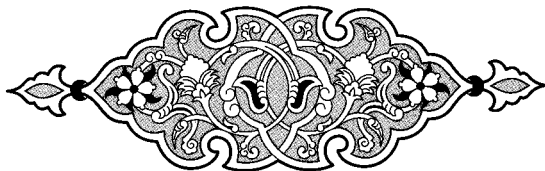
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильги х1акъаб нухда г1орит1араздасан гъареги.

Амин!

Г1адег1анав Аллагъасул тавфикъалдалъун «сурату Ннисаалъул» тафсир ва таржама хъван г1убана.

Кинабго рецги Г1адег1анав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

فَلَهَا يَضْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرُّهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ
لَهَا وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتْ أَثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الشُّكَّانِ
مِمَّا تَرَكَ وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِّجَالًا وَنِسَاءً
فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ يُسَيِّرُ اللَّهُ لَكُمْ
أَنْ تَضَلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٧﴾

5. Сурагул Мандаг

Мадинаялда рецтлизабураб, жинда жаниб нусиялда кього аят бугеб.

Гьаб суратги, цогидал Мадинаялда рецтлизарурал суратазда рельеьун, жиб халатаб ва жинда жанир шарглиял хлукмаби рицараб сурат буго. Гьединго китабияб агьлуяльул кьисаби ва жидеда ректел чейи гьабизе кколел Аллагь цо гьавияльул глакьидабри цунуб буго. Гьаб сурат ахиралда рецтлараб ва жинда жаниб цониги насхо (хлукму хвезабураб аят) гьечлеб бугилан абуна Абумайсаратица.

Аллагьасул свалат саламльеяв авараг Хлудайбияталъул сулхл гьабун тлад вуссараб мехаль (гьижраяльул анкьабилеб сон) рецтлизабураб сурат буго гьаб абуна Мухаммадгали Сабунияс. Гьеб заман буклана исламияб началихь гьуцлулеб ва гьеб гьуцлиягье хлакьаб, илагьияб нух кьвариглараб, жиб цулаго члолеб хлалалъ ва даимго буклулеб хлалалъги гьуцлизе.

Гьаб хирияб сураталь жидер бицен гьабурал ахлкамаздаса руго: цоцазе кьотли гьабияльул ва Аллагьасдаги лагьасдаги гьоркьоб кьотли гьабияльул. Чан гьабияльул ва хлайванал хъвельул. Хлаж бухьинальул, китабиял руччаби рачинальул, муртадлъгияльул, какие чури ва таямун гьабияльул, цлогь гьабурал, гьачагьльи ва пасальи гьабурал гладамазе бугеб хлукму ва хлад.

Гьубанго мехтулеб жо ва гьоркьоб жо лъун хлалел хлаял хларам гьари, гьа гьедун хадуб гьа хвезабураз бахъулеб капарат, Макка хларамалда чан чиваяльул хлукму, сапаралда вуклун хвел тладе цвараб мехаль васият гьаби. Ягьудияз жидер алагьазабазе хлайванал назру гьари, Аллагьасул جَلِيلًا шаргалдалъун хлукму гьабуларел гладамазе бугеб хлукму ва цогиги ахлкамал руго гьаб сураталда жанир.

Гьал шарглиял хлукмабигун цадахь вагза-насихлат гьабун цо цо кьисабиги рицун руго Аллагьас جَلِيلًا. Хасго кivar бугеб кьиса буго ягьудиязул цлакьго кьосараб, тлурараб кьавмаль Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасда: «Мун ва дур Аллагь а туцбабигун рагьизе»-абураб гьужги, хадуб гьезде бачлараб кьварилъиги бицараб. Хадуб Адамил عَلَيْهِ السَّلَام клиго васасул кьиса буго: Кьабилица жиндир вац Гьабил чван ракъалда тлад тлоцебе би глодоб тлей, щибго глайибго гьечлого, лъиклъиги квешлъиги кин цоцаль кьацандулебали нильгьее баян гьабулеб.

Аллагъасул салам лъеяв ГIиса аварасе зодисан квен рецтIиналхул къыса, гъаб сураталда «маидат» абун цIар лъеялге сабаблхун жиб бугеб. Ягъудиял ва насраниял кIиялго мекъаб игIтикъаталда рукIиналда цадахъ гъел цоцаль къацандиялхул ва гъезул кIудиял мунагъазул бицунеб къысаги. Кин гъез Инжисл, Таврат хисизабураб, Аллагъасулгун ﷺ гъабураб къотIи хвезаби ва МухIаммад ﷺ аварасул сипатал рахчун, гъесда инкар ккун, гъесда нахърилъльине гIадамалги гъукъун жал хъвадиги бицараб. Сураталхул ахиралда ГIиса ﷺ аварас къыямасеб къоялх Аллагъасда цеве чIезавун, гъесулгун букIунеб суал-жавабги бицун буго; Аллагъасул ﷺ туцбаби гIодореГIан гъарулеб ва муъминзабаз жиндаса вагIзаги босулеб.

Гъаб сураталхул хиралхи бицун жинда Аллагъ разилъаяв ГIабдуллагъ ибну ГIассидаса хIадис бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъаб сурат рецтIизабуна гъев рекIунеб жоялда (вараниялда) рекIун вукIадго. Жинда гъаб сураталхул бакIлхи баччизе кIвечIого, аварас ﷺ жив тIад рекIун вукIараб хIайваналдаса гIодове рецтIана»- абун.

**Жив гурхIулев, гурхIел ГIамав
Аллагъасул цIаралдалхун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъал иман лъурал гIадамал!

**Нужеца гъарурал къотIаби
тIуразаре.**

КъотIи гъаби абула кIиги чияс, я
гIемерал гIадамаз гъел цоцазда

рекъарал шурутIаздалхун цо щиб бугониги жо тIаде босиялда.

КъотIи Аллагъасдаги лагъзадеридаги гъоркъобги букIуна.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнуГIаббасица абуна: Аллагъасулгун

ﷺ ругел къотIаби руго хирияб Къуръаналда жаниб бугеб кинабго

шаригIат: хIалалаб жо хIалал гъаби, хIарамаб жо хIарам гъаби,

паризаял жал (как, кIал, закат, хIаж, жигъад, хварав чи вукъи ва

цогидалги) тIубай. Аллагъас гъабе абун амру гъабураб жо гъаби,

Аллагъас те абун нагъю гъабураб жо тей. ГIадамазулгун гъарулел

къотIабиги шаргIалда рекъон гъаризе тIадаб буго, гъедин гъабичIеб

къотIи биххизабизе ккола ва тIубазабизе кколаро.

Ибну ХатIибица абуна: «КъотIи абула кIигоязда, яги гIемеразда

гъоркъоб ккараб, гъел жинда рекъараб хIукмуялда, гъеб хIукму хъван

бугониги хъвачIого бугониги. Ригъин гъаби къотIи буго. Гъеб

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ
بِهَيْمَةَ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُبْتِغَىٰ عَلَيْهِ كُفْرٌ عَرِضٌ مُّجَلًى
الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿٥٠﴾

тлубазабиги цоцаздехун берцинаб гьудул-гьалмагьлти гьаби буго, цоцазе зарал бугеб жо гьабунгути буго. Даран гьабиги кьотли буго. Гьеб тлубазабиги цояз цоял гуккунгути буго ва берцинаб гьамал гьабун киязулго мурад тлубай буго.

Кьотли гьаби, кинаб бугониги, щиб жоялдалъун бугониги, жиб тлубазе ва рагьалде бахъине кколеб жо буго. Гьаб кьотли гьабиялъул ва тлубазабиялъул бахъс букъине буго Суратул Анфалалъул (72) аяталдаги.

Нужее хьалал гьабун буго киналго рукьалъул хьайваназул гьан кваназе.(варанаби, чегер боци, гиял, цлани). Гьединго гьалхул хьайваназул гьан кваназеги, Аллагьас **جَلَّ جَلَّالَهُ** хьарамаб буго абун нужеда лъазабун аят рецгьараб жо хутлизеглан. Ва нужеца хьеж ва гьумра бухъун бугеб мехаль чан гьабиги хьалал гьабизе бегьуларо. Гьеб мехаль чан гьаби хьарамаб буго Макка хьарамалда бугониги цогидаб бакьалда бугониги. **Хьакьлъунго Аллагь** **جَلَّ جَلَّالَهُ** жиндие бокьараб хьукму гьабулев вуго.

2. Я гьал иман лъурал гьадамал!

Нужеца Аллагьас хьарам гьабурал жал хьалал гьаруге.

Шаргьалъул гьорхьаби хвезе гьаруге.

Хьеж ва гьумра бухьараб мехаль хьарамлъулел жалги хьалал гьаруге.

Жиндиль рагь хьарам гьабураб моцлалъул хьурматги хвезабуге. Гьеб

моцлалъ рагь гьабуге. **Маккаялда**

садакьяялге унеб боциги,

Кагьбарукьалге сайгьатлъун

битулеб, нужее хьалал гьабуге, гьеб

гдада хвезабуге, гьелбие зарал гьабуге. Гьединго зарал гьабуге

хьеж гьабизе абун Кагьба рукьалде унел гьадамазеге, гьел

нухдасан нахъчъаге, гьезе гьара гьабуге. Гьел руго Аллагь **جَلَّ جَلَّالَهُ**

разилги гьалаб гьабун кьватире рахьарал гьадамал, жиде

Аллагьасул цюб-рахьмат швейлда хьулги бугел. Хьеж тлубан

хадуб, хьеж бичараб мехаль нужеца чан гьабе.

Нуж Кагьба рукьалде ва Масжидул хьарамалде швезе риччачього

нужее кьварилги гьабулел рукьарал гьадамазда цин бахъун,

гьезе зарал гьабизеге ургьуге нуж. Гьаб рагьли абуна мушриказ

Аллагьасул свалат салам лъеяв авараг ва асхьабзаби нахъчъан

рукьиналъ гьижраялъул анкьабилеб сональ Маккалда риччачього.

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُجْلُوا سَعِيرَ اللَّهِ

وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَتْلَ

وَلَا ءَاتِينَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ يَتَّبِعُونَ فَضْلًا مِّن رَّبِّهِمْ

وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمُكُمْ

شَيْئَان قَوْمٍ أَن صَدُّوكم عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

أَن تَعْتَدُوا وَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالْتَفَتُوا

وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا

اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥﴾

Гъаб нахъч1вай сабаблун нужеца хадусеб мехаль Маккаялзул агълюялъе зарал гъабуге абураб маг1на буго гъаб раг1иялзул.

Ва нужеца лъик1лъи гъабизе ва Аллагъасе г1ибадат гъабизе цоцазе квербакъе ва кумек гъабе. Нужеца мунагъал гъаризе ва цоцазда зулму ва тушманлъи гъабизе квербакъуге. Гъединал г1адамалгун цадахъ лъугъунге, гъелги квешлъиялдаса нахъч1вае, нужер х1лал к1олеб бугони. **Нуж Аллагъасдаса х1инкъа** ва кидаго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи т1алаб гъабун, гъесул щин бахъиналдаса х1инкъун хъваде. **Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда инкар ккурал ва жиндир амруялда г1ассилъарал г1адамазе цакакъ гучаб г1акъуба- г1азаб гъабулев вуго.**

3. Нужее кваназе х1арам гъабун буго жибго хвараб жо (капурго хвараб, унтун хвараб) **ва биги х1арам гъабун буго, больонил гъанги х1арам гъабун буго.** Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ц1ар рехсеч1ого, хъанчалзул, ханасул ц1ар рехсон хъураб жоги х1арам гъабун буго. Гъединго х1арам гъабун буго гъанкълун хвараб, къабун, бухун хвезабураб, борхальудаса боргун, гебегун хвараб, цояб х1айван цогидалда багълун хвезабураб. Г1алхул х1айваназ г1асса гъан кванараб, гъез хвезабураб жоги х1арам гъабун буго.

Гъал рехсарал х1айванал жидеда ругълун щун, жал унтизе гъарун рукълун хадуб нужеца шарг1алда рекълон хъуни, цинги нужее гъезул гъан кваназе х1алаллъула. Хъанчазда, заназда г1ад лълун, гъезда аск1оре рачун гъел хъанчал ва занал к1одо гъарун хъурал жалги х1арам гъаруна нужее. Жагъилал г1арабиязул г1адат буклана каг1ба рукълалда сверухъ занал рахълун ч1езарун, гъезда аск1ор гъел к1одо гъарун х1айванал хъолеб ва гъеб гъан заназда г1ад т1ибит1улеб. Гъадианаб ах1макъаб ва ширк жиндиль бугеб жо гъабиялдаса нахъч1ван абуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб раг1и.

Нужеца ч1ораздалълун пал г1амизеги х1арам гъабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Гъеб жо пискъу ва куфру буго. Нуж бальгояб жо лъаялде ракулеп ругелълул, гъеб бальгояб жо лъай Аллагъас жиндие хасс гъабураб сипат буго.

Г1арабиязул г1адат буклана цо к1вар бугеб амру гъабизе бокъараб

حَرَمَتْ عَلَيْكُمْ الْمَيْتَةَ وَالَّذِينَ وَلِحْمُ الْخَنزِيرِ وَمَا أَهَلَ
لِعَيْبِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُتَخَفِقَةَ وَالْمَوْفُودَةَ وَالْمُتَرَدِّدَةَ
وَالنَّطِيطَةَ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ
وَمَا ذَبَحَ عَلَى النَّصَبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَمِ
ذَلِكَ فُسُقٌ الْيَوْمَ بَيْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ
دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ
لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ
لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنْ اضْطَرَّ فِي مَخْصَصَةٍ
غَيْرِ مَتَجَانِفٍ لِإِسْمِ اللَّهِ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٠﴾

мехаль гъабго члорги босун цоялда хъвалаан: «Дида дир Бетлергъанас гъабе абуна»- абун. Цогидалда хъвалаан: «Дида дир Бетлергъанас гъабуге абуна»- абун. Лъабабилелда хъвалаан: «Гъапулаб»- абун. Цинги гьел члоралги цо тlагlелалгъур лъун, гъенисан цояб къватlибе бахъулаан. «Гъабе»- абураб члор бачlани, жидее гъабизе бокъун букlараб иш гъабулаан. «Гъабуге»- абураб члор бачlани, гъеб иш гъабичlого толаан. «Гъапулаб»- абун тlад хъвараб члор бачlани, гъеб тlагlелалда жанибеги рехун цогидаб члор босулаан. Аллагъас абулеб буго гъаб амру пискъу ва куфру бугин, гъаб иш гъабуге абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнугlаббасица абуна «Гъеб жо пискъу буго»-абураб Аллагъасул рагlи чlораздалгъун пал тlамиялде буссараб рагlи буго абун. Ибнухатlибица, Тlабарияс ва цогидазги абуна гъеб рагlи церехун рицарал киналго мунагъазде буссараб рагlи бугин абун.

Жакъа Аллагъасде инкар ккурал чаглазул хъул къотlана нужер дин нахъ чlвазе кlвеелдаса, я гъал муъминзаби! Нуж гъел капурзабаздаса хlинкъуге, нуж цохlо дидаса хlинкъа. Жакъа лица нужее нужер дин тlубазабуна (камил гъабуна), нужее кинабго шаригlат баян гъабуна, хlалалаб-хlарамаб жо бицана. **Ва нужее дир нигlматги тlубазабуна:** нуж битlараб исламияб диналда тlоритlун, гъелда чlезе тавпикъ гъабун, тушбаби нужедаса хъул къотlараллгъун гъарун.

Нужее динлгъун букlине дун разиябги исламияб дин буго. Гъаб исламияб дин гуреб цогидаб дин Аллагъас ﷻ къабул гъабуларо ва гъав Мухlаммад ﷺ авараг витlун, гъасул дагlват ракъалда тlибитlун хадуб, исламияб дин гуреб цоги дин гъабулел гладамал жужахlалде унел гладамал руго.

Жинда Аллагъ разилъаяв Гlумар асхlабас абуна: «*Валагъи, дида лъала гъаб аят жинда свалат салам лъаяв аварагасде рещtине гъабураб къо ва сагlат. Гъеб букlана гlарапа къо, рузман къоги букlана, бакъанил гlужги букlана*» – абун. Хlадис Бухарияс ва Муслимица бицана.

Цо ягъудияв Гlумар асхlабасухъе вачlун, гъес абуна: «Я Амирул муъминин! Гъаб нужер Къуръаналда жаниб бугеб, нужеца жиб цlалулеб аят нижеда, ягъудиязда рещtизабун букlарабани, нижеца гъеб къо гlидлгъун кквелаан»- абун. Гъеб аят буго: «Жакъа лица нужее нужер дин тlубазабуна»- абураб рагlи жаниб бугеб гъаб аят. Жинда Аллагъ разилъаяв Гlумар асхlабас гъев ягъудиязда абуна: «Гъеб къо нижее кlиго нухаль гlид буго, гlарапа къоги буго гъеб, рузман къоги буго» – абун.

Ціакъго вакъун вук1ун, х1алалаб жо кваназе швеч1ого, жиндир рух1 хвасарлъизе сабаблъун бук1ине х1арамаб жо кванарав чи, гъеб жо г1емерги кванач1ев, х1алал гъабунги кванач1ев, гъев чиясдаса Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ т1аса лъугъуна. Шарг1альул къаг1ида буго чара т1аг1араб, рес къот1араб х1алалде ккараб мехаль х1арамаблъун бугеб цо-цо жо х1алал гъабулеб. Х1акълъунго т1адег1анав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинца мунагъал рахчулев, жив гурх1улев вуго.

4. Муъминзабаца дуда гъикъулеб буго

Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидее щиб жо х1алал гъабун бугеб абун. Дуца гъезда

абе: Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужее х1алал

гъабун буго кинабго бац1адаб,

лъик1аб ниг1мат, нужее жиб

кванаялъуль мунпаг1ат бугеб. Ва

гъединго нужее х1алал гъабун буго

нужеца чан гъабизе ругъун гъарурал х1айваназ нужее ккураб

чанги. Гъеб чан гъабизе х1айванал куци ва ругъун гъари

Аллагъас нужее къураб цо г1елму буго. Нужеца кванас гъел

х1айваназ нужее ккураб чан ва нужеца Аллагъасул ц1арги рехсе

чан гъабизе х1айван бит1улеб мехаль. Нуж киналго умуразуль

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ х1инкъа, х1акълъунго Аллагъ жинца х1исаб

ц1акъ хехго гъабулев вуго ва гъесул х1исаб-мизаналдаса щибго

жо борч1изе гъеч1о.

Х1айваназдалъун чан гъаби шарг1алда х1алал гъабураб жо буго.

Гъедин чан гъабиялъе ункъго шарт1 бицун буго.

Т1оцебесеб шарт1 буго: жинца чан гъабулеб х1айван бук1ин. Чан

гъабулеб х1айван: гъеве, ц1ум, лачен (сокол), леопард ва цогидалги

руго.

К1иабилеб шарт1 буго: гъел х1айванал жидеда малъараб х1алалъ чан

гъабулел рук1ин. гъел жидеда малъараб х1алалъ чан гъабулел рук1ин

лъала, жиб бет1ерганчияс биччараб мехаль гъеб унеб бук1иналдалъун,

ч1езабураб мехаль ч1олеб бук1иналдалъун.

Лъабабилеб шарт1 буго: чан гъабулеб х1айванал жинца ккураб

чаналдаса щибго гъан кванангут1и.

Ункъабилеб шарт1 буго: гъеб х1айван чан гъабизе биччалеб мехаль

Аллагъасул ц1ар рехсон биччай.

5. Жакъа нужее киналго лъик1ал,

лазатал ниг1матал х1алал гъарун

руго. Жидехъе т1ехъ рещ1изабурал

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أَحَلَّ لَهُمْ قُلْ أَحَلَّ لَكُمْ

الطَّيِّبَاتِ وَمَا عَلَّمْتُم مِّنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ

تَعْلُمُونَهُنَّ وَمَا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَكُلُوا مِمَّا

أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ

وَأَتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥﴾

الْيَوْمِ أَحَلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتِ وَطَعَامَ الَّذِينَ أَوْتُوا

الْكِتَابِ حَلَّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حَلَّ لَهُمْ

Гіадамазул тіагіамги хіалал буго
нужее:

Гьез хьураб жо бегьула кваназе

Аллагьасул جَلَدًا цІар рехсон хьун
бугони, Аллагьасул гуреп цІаралда
хьун гьечІони. Амма шаргіалда хІарам
гьабураб больонил гьан, мехтулеб жо
ва гьелда релъарабги хІалаллъуларо,

китабияз жиб кваналеп гьезул тіагіам бугониги. **Нужер тіагіам**
гьел китабиязеге хІалалаб буго: гьезие кваназе кьезе бегьула гьеп
тіагіам бичун кьунги, чІобого кьунги.

Нужее руччабилъун рачине хІалал гьаруна муъминал руччаби:
жал раціцадал, хІуриял, жидедаса кьабихІаб жо (зина)
загьирлъичІел. Гьединалго раціцадал, хІуриял руччаби
китабиязулги рачине хІалал гьаруна нужее. Цо-цо гІалимзабаца
абун: гьаб китабиязул руччаби рачине хІалал гьаби исламалъул
авалалда букІараб бигьалъи букІана. Гьанже муъминал бусурманал
руччаби гІемер руго ва гьел китабиязул руччаби рачиялде хІажалъи
гьечІо абун.

Гьал муъминал ва китабиял руччаби жидее магьариги кьун рачине
хІалалаб буго. Ва нужги рукІине тіадаб буго зина-хатІаялдаса
ціунараллъун, загьирго ва бальго зина гьабуларел. Гьединго зина
гьабизе гьудулзаби, йокьулей кколлареллъунги, бальго гьелда зина
гьабун чІужу гІадин хьвадизаюлей. Жинца иман лъун букІун хадуб
муртадгьарав чи жиндир кинабго гІамал гІадада хварав, жив
ахираталъе чІового хутІарав чи вуго.

6. Я гьал иман лъурал гІадамал!

Нуж как базе рахьунеб мехаль какие
чурун гьечІев чияс какие чуре!

Нужеца гьумер чуре ва гьуждулги
чуре гІункІрукьалгун цадахь, нужер
бетІералда лъимги бахье, хІатІалги
чуре хІатІихинкІалгун цадахь. Нуж
черх чури тіадал ратани:

пикру гьабун мани бачІиналдалъун, яги
кьижун рукІун макьиль жимагІ гьабулеб
бугин абун щайтІаналь гуккун, **нужеца**
тІубанго черх чурун раціцІалъи гьабе.
Нуж унтун ругони лъималъ чурани зарал

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ
أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْلِفِينَ وَلَا مُتَّخِذِي
أَحْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ
وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٥﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى
الصَّلَاةِ فَاغْسَبُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ
إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ
جُنُبًا فَاطَّهَرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى
سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ
أَوْ لِمَسَمَؤُا النِّسَاءِ فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا
صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ
وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ

цікліклунеб унтиялдалъун, яги нуж сапаралда руклун какіе чуризе лъим швечіони, яги нужеца хіажатханалда ун чорокльи къватібе ине гъабун бугони, яги нуж руччабазда аскіор лъугъун жимагІ гъабун бугони.

عَلَيْكُمْ مِّنْ حَرْجٍ وَلَٰكِن يُرِيدُ
لِيُظَاهِرَكُمْ فِي غَنَمِهِ ۗ وَعَلَيْكُمْ
أَعْلَٰقُ شُرُوتٍ ۝٦

Гъаб «жимагІ гъабун бугони» абураб магІна буго гІемерисел гІалимзабаз «الْمَسْنُونُ» – абураб рагІиялъе гъабулеб. Имам ШафигІияс гъеб рагІиялъул магІна гъабун: «Нужер тІом руччабазда хъатІани» – абун. ГІемерисел гІалимзабаз гъабураб магІнаялда черх чури тІалъула доб «Ламастум» абураб рагІиялдалъун. Имам ШафигІил мазгъабалда какіе чури биххула.

Цинги нужеє лъимги батичіони, нужеца бацІадаб, бакъвараб, хІур гъоркъоб бугеб ракъ тІалаб гъабе ва гъеб ракъ бахе нужер гъумералда ва гъуждузда. Гъелда таямум гъаби абула. Гъалъул бицен гъабун (Сурагу Ннисаалда 43 аяталъул) тафсиралъуль. **Аллагъасе бокъун гъечіо нужеє захІмалъи гъабизе ва хІал кІолареб амру нужеда тІад къазе.**

Кинниги Аллагъасе бокъула нуж рацІадаб гъаризе, напсалъул чорокльабаздаса ва тІасан бихъулеб загъираб чорокльиялдасаги. Тавбо гъабун, квешаб гІамал тун Аллагъасде جَلَدًا ۝ вуссунеб мехаль какіе чурун кІиги ракагІат как бани, хаду Аллагъасе хІелун дугІа гъабуні, гъев чиясул тавбо къабул гъабила. **Аллагъасе бокъула нужеє жиндир нигІмагал тІуразаризе:** нужеє шаригІаталъул ахІкамал баян гъарун, битІараб нухда хъвадизе тавпикъ къун. **Нужеца Аллагъасе шукру гъабилін абун.** жиндие шукру гъабизеги бокъула Аллагъасе جَلَدًا ۝.

ИбнухатІибица абуна: «Аллагъасе бокъула жинца нуж рацІадаб гъаризе» – абураб рагІиялъул магІна буго: нужер чурхдул чорокал, как базе нахъчІвалел жалаздаса рацІадаб гъарун, нужер рухІал иманалъул загІиплъиялдаса, шакдариялдаса, Аллагъасда гІасильфиялдаса рацІадаб гъарун. Таямум гъабиялдаса бичІлулеб хІукму буго: тІадегІанав Аллагъасе какіе чуриялдалъун, яги черх чуриялдалъун цохіо лугбузул загъир бацІадаб гъаби бокъун гъечіеблъи. Гъедин букІарабани таямум гъабиго рекъараб жо гъечіо, гъеб бугельул рацІалъи хвезаби гІадаб жо, гъурмада ракъги бахун.

Аллагъасе جَلَدًا ۝ какіе чури ва черх чуриялдалъун бокъараб жо буго инсанасул батІин (ракІ, рухІ) бацІадаб гъаби. Гъаб загъирги батІинги кІиябго бацІадаб гъабун Аллагъасда цева вахъун чІарав чи вукІуна Аллагъас جَلَدًا ۝ жиндир гІамал къабул гъабизе ва жиндир дугІаялъе

жаваб кьеze мустахIикъав. Гьесда Аллагъ жиндир рахIматалдалъун валагъула ва гьесул мунагъалги рахчула. Гьедин бугельзул какие чурулев ва черх чурулев чиясда рекъараб буго жинца загъирабги батIинабги рацIцIалъи гъабиялда къасд гъабизе, жиндир лугбал рацIцIад гъариялдасаги цебе жиндир рухI бацIцIад гъабиялда къасд гъабизе. ХIакълъунго Аллагъасе бокъараб ва хIажатаб жо гьечIо нужер черх чуриялдаса, какие чуриялдасаги, таяммум гъабиялдасаги нужер затги, сипаталги, ракIги, рухIги бацIцIад гъаби гурони»-абун.

7. **Ва нужеца ракIалде швезабе, я муъминзаби, Аллагъас нужеe гъабураб цIоб ва нигIмат, нуж исламияб диналде тIоритIи ва гьелда хъвадизе гъари. Гьединго Аллагъас нужедаса босараб къотIиги ракIалде швезабе.**

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе байгIат гъабун, гьесие мутIигIлъизе ва гьесда нахърильIъине нужеца гъабураб къотIи: къварильи-гIатIильи бугониги, нужеe бокъулеб жо бугониги, рихараб жо бугониги. **Нужецаги абуна «нижеда рагIана ва ниж мутIигIлъана»- абун. Нуж Аллагъасдасаги хIинкъа Аллагъасе ва гьесул аварагасе гъабураб къотIи хвезабизе ва шаргIалда хилапаб хъвади гъабизе. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужер ракIазуль бугеб жо жинда лъалев вуго ва нужер киналго гIамалазе жинца жазаъ гъабизе бугев вуго.**

8. **Я гъал иман лъурал гIадамал! Нуж цIакъ гIад чIараллъун рукIа хIакъаб, ритIухъаб жоялда. Аллагъасе гIоло ритIухъаб нугIлъи гъабулеллъунги рукIа. Ва нуж ритIухъаб нугIлъи гъабиялдаса ва хIукмуялъуль гIадлу гъабиялдаса нахъчIваге, нильер тушбабазда бахъараб цциналъ. Гьез ритIухълъи гъабулеб гьечIо абун. Нужеца ритIухълъи гъабе! Гьеб буго нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъиялда гIагараб. Кинабго гIамалалъуль ва хIалалъуль нуж Аллагъасдаса хIинкъунги рукIа. Аллагъасул ццим бахъунеб жо гъабуге. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеца гъабулеб жо жинда лъалев вуго: гьитIинаб, кIудияб ва**

وَأَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ
الَّذِي وَاثَقَكُمْ بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا
وَأَطَعْنَا وَأَتَقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ يَدَاتُ
الضُّدُورِ ﴿٧﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوْمًا لِلَّهِ
شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ
شَتَانُ قَوْمٍ عَلَى الْآخَرِينَ أَغْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ
لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

балъгоябги, загъирабги.

9. ТадегІанав Аллагъас жидеца иман лъурал ва лъикІаб гІамал гъабун хъвадарал гІадамазе къотІи гъабун буго гъезул мунагъал чуризе ва ахираталда алжаналъул нигІматазуль рукІизе.

10. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ ва гъесул аварагабазда عَلَيْهِ السَّلَامُ инкар ккурал, Аллагъасул хІикматал ва мугІжизатал жидеца гъереси гъарурал гІадамал жужахІалъул бетІергъаби руго, даимго гъенир рукІунел руго ва жидедаса гІазаб борхуларел руго.

11. Я гъал иман лъурал гІадамал! Нужеца ракІалде швезабе Аллагъас нуже гъабураб лъикІлъи ва нигІмат. Цо капураб къавмалъе бокъараб мехаль нужгун рагъ гъабизе, Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ гъезул кверал ккуна ва гъел нахъчІвана нуже зарал гъабиялдаса. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهٗ хІинкъа, я гъал муъминзаби! ЦохІо Аллагъасда таваккал гІаге абе муъминзабаца!

Гъев Аллагъ вуго нуже гІей гъабулев ва квербакъулев.

Гъаб аят рещгІизабиялъе сабаб бицана: Бануназир абулеб къавмалъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул бетІералде гІаде кІудияб гамачІ рехизе, гъев аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва хириял асхІабзабазеги رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ хиянат гъабизе къасд гъабураб мехаль, Аллагъас аварагасда гъезул къасд лъазабуна ва гъелъул хІасилалда авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхІабзабигун зарал ккечІого цадахъ нахъруссана. Мадинаялда аскІор рукІарал ягъудиязул цо къавм буго гъеб, жидехъе цо ишалъе гІоло авараг вачІараб мехаль, гъев цо къадада аскІов гІодов чІезавун, цинги рукъалъул гІохде рахун гъесул бетІералда гІаде цо кІудияб гамачІ рехизе ургъун рукІарал.

12. ХІакълъунго ТадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ бануисраилаздаса шулияб къотІи босун букІана Муса وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَقِّمٌ عَلَيْكَ الْمَدِينَةَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَانَ مُوسَىٰ أَحْسَنَ رُسُلًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَقِّمٌ عَلَيْكَ الْمَدِينَةَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَانَ مُوسَىٰ أَحْسَنَ رُسُلًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَقِّمٌ عَلَيْكَ الْمَدِينَةَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَانَ مُوسَىٰ أَحْسَنَ رُسُلًا

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١﴾

بِآيَاتِهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا وَعَمَّتَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ إِذْ هُمْ قَوْمٌ انْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

﴿١٠﴾ وَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَوَعَدْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَقِّمٌ عَلَيْكُمْ لِيَبْلُوَكُمْ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّالِحِينَ ﴿١١﴾

цо-цо цевехъан вит1ун анцила
к1иго цевехъанги вит1ана Муса عَلَيْهِ السَّلَام
аварагасухъе.

Мадинаялъул ансараз Мух1аммад
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасе т1оцебесеб байг1ат
гъабулеб мехальги гъезул анцила к1иго
цевехъан вук1ана: лъабго авсазул ва
ич1го хазражазул.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ пирг1авн гъалаг гъавун хадуб Муса аварагасда амру
гъабун, гъел къавмазул церехъабаздаса Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام къот1и босана
гъел ва гъезул къавм Муса аварагасе мут1иг1лъизе ва гъесул амруялда
нахърильлъине. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гъабун бук1ана Муса
аварагасде нуж Арих1аъ абулеб Шамальгъул ракъалде аян ва гъенир ругел
Канг1аназул зулмаул, квешал г1адамалги къват1ире къот1ун, гъеб
ракъалда ч1аян абун. Амма гъеб амруялъе бануисраилал хилип1ъана
ва канг1аназул гучаб, кутакаб къавмгун рагъизе х1инкъана.

Г1адег1анав Аллагъас бануисраилаздаги абулеб бук1ана: Дун вуго
нужгун цадахъ вук1унев, нужеа квербакъулев, ва нужедаса тушбабазул
зарал нахъч1валевги. Нужеца нужеда г1ад гъабураб как бани,
боц1удаса закатги къуни, нужеца дир аварагабазда имангъун
гъездаги божани ва нужеца гъел русулазе квербакъани Аллагъасулги
нужерги тушбабигун рагъизе, гъединго Аллагъасул дин г1адег1ан
гъабун диналъе квербакъизе суннатаб садакъаги къуни,- дица нужер
киналго мунагъал чурила ва дица нуж даимго жанир рук1инелгъун
алжаналда жанире лъугъизарила. Жинда жанисан г1орал чвахулеб,
ниг1матазул ва рах1ат-лазаталгъул рукъ буго гъеб алжан.

Гъаб х1акъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин жидехъе бач1ун хадуб ва
аварагги вит1ун жидеда бит1араб нухги бихъизабун хадуб жив
къосарав, мекъаб нухда хъвадарав чи – гъев вуго х1акъаб нух
биларав ва щибго щаклъи гъеч1ого бат1улаб жоялда вугев чи.

13. Гъал ягъудияз жидеца гъабурб
къот1и биххизе гъабиялъе г1оло ва
Муса аварагасда мут1иг1лъи теялъе
г1ологи дица гъезие «лаг1нат»
гъабуна:

дица гъел дир рах1маталдаса рик1к1ад
гъаруна ва дица гъезул рак1алги
къвак1арал ганч1ал г1адин гъаруна,
жидеда жаниб иман лъугъунарел ва

رُسُلِي وَعَدَّرْتُ مَوَهُمْ وَأَقْرَضْتُهُمُ اللَّهُ قَرْضًا
حَسَنًا لَّا أَكْفُرَنَّ عَنْكُمْ سِعَاتِكُمْ
وَلَا ذُلًّا لَكُمْ جَنَّتْ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ
مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٣﴾

فَمَا نَقِضَهُمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا
قُلُوبَهُمْ قَلْبَيْسَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ
مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا
بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ
إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَأَعْفُ عَنْهُمْ وَأَصْفَحْ
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾

х1акъаб жо къабул гъабуларел гъаруна. **Жидеца Аллагъасул калам сверизе гъабулел руго гъел ягъудиял жидее бокъараб маг1на гъабун, бокъараб жоялда г1амал гъабун, бокъич1еб г1амал гъабич1ого тун.** Гъаб Аллагъасул калам махсароде кквеелдаса к1удияб мунагъ шибха бук1инеб? **Ва жидеца амру гъабураб г1емераб жо к1очараб г1адин, жидеца лъалареб жо г1адин, жинда г1амал гъабич1ого рехун тана. Мун гъезул хиянатазда ваккулевълун вук1ине вуго Мух1аммад** **صلى الله عليه وسلم**, **щибаб заманаяль.** Жудер хиянатчаг1и ц1акъ г1емер руго ва гъеб хиянат гъаби жидер умумузулго бугеб т1аби г1ат буго.

Цо дагъалго иман лъурал г1адамал руго жидеца хиянат гъабуларел ва дуда нахърильълунел – цоги маг1на гъабун, нужее хиянат гъабизе жал х1инкъун ч1арал абун. Мун гъездаса г1аса лъугъа ва гъезие къварилъи гъабуге. Х1акъълунго Аллагъ **جَلَّالُهُ жиндие г1адамазда гурх1ел гъабулел, гъезие лъик1лъи гъабулел г1адамал рокъулев вуго.** Гъаб ахираб раг1и жиндир маг1на насхо гъабураб буго рагъул аятаздаълун. Ай, бусурбабазе къварилъи-зарал гъабулел капурзаби ва мушрикал г1аса лъугъун толаро рагъул аятал рещ1аралдаса хадур.

14. Жидеца ниж насраниял руго абулел г1адамаздасаги босана дица шулияб къот1и ягъудияздаса босараб г1адинго, гъез Аллагъ **جَلَّالُهُ цо гъавизе, аварагзабиги рит1ухъ гъаризе, Г1иса **عليه السلام** аварагасда нахърилъун, гъесие мут1иг1лъун хъвадизе. Ва гъал насранияздаги**

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصْرِي أَخَذْنَا
مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا فَمَا ذَكَّرُوا
بِهِ فَأَعْرَبْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ
وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ
يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾

к1очана жидеца г1ад къараб жоялъул г1емериселда г1амал гъабизе ва гъез Аллагъасулгун гъабураб къот1иги хвезабуна. Гъал насраниязда ц1ар лъееялъе г1илла буго Аллагъасул салам лъеея Г1иса аврагас къавмалда хит1аб гъабун абидал: «Щал ругел нужер Аллагъасул диналъе квербакъулел»-абун, гъал г1адамаз абун бук1ана: «Ниж руго Аллагъасул диналъе квербакъулел»-абун. Цинги г1араб раг1и «ансарал» абураб (жидеца квербакъулел абураб маг1на) «Аннасараялде» сверизе гъабун (жидеца г1емер квербакъулел) ва гъеб раг1иялдаса гъезда насраниял абун ц1арги бач1ана. **Ва дица гъел капурал къавмазда гъоркъоб цоцазде тушманлъи бижизабуна ва ццим бахъиги гъабун къиямасеб къо ч1езег1ан жиб бук1унеб ва жиндие ахир гъеч1еб. Ахираталде шведал Аллагъас гъел киназдаго бицине буго жидеца гъабураб г1амал, ай жидее жужах1алъул г1азаб гъабизе буго.**

Насранияздаги ягъудияздаги гьоркъоб кидаго тушманлъи буклуна ва гъез цояз цоял капурал гьарула, алжаналде лъугъинеги толаро. Гъединго насраниязул буго чанго клудияб рикъи: протестантал, католикал ва цогидалги. Гъал цоял цоязул гъатланальур (церковь) унаро ва цояз цоял капур гьарула. Гъазул цоцазе рихиналъул ва тушманлъи буклуналъул къуват гелариш ядернияб ярагъ гъабун цояз цоял чIвазе хIадурун рукIин.

Ягъудиязулги буго кIиги клудияб къокъа «Раббаниюнал» ва «Къуррайинал» абун, цояз цоял капур гьарулел, жидер хасаб дин ва гIадат бугел. Гъал киназего гIаммаб цохIо жо буго: гъазие бусурбаби рокьуларо ва загьиралдаги батIиналдаги бусурбабазе зарал, къварилъи щвей мурад буклуна киназулго.

15. Я гъаб китабияб агьлу: ягъудал ва насраниял! ХIакълъунго нужехъе дир авараг МухIаммад صلى الله عليه وسلم вачIун вуго, жинца нуже гIемераб жо баян гъабулев нужер Инжилалда ва Тавраталда жиб бугеб ва нужеца жиб гIадамаздаса бахчун бугеб.

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ
رَسُولُنَا بُيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا
مِّمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ
وَيَعْتَوْنَ كَثِيرًا قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ
اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾

Гъедин бахчараб буклуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул сипатал, зина гъабурав чи чIимих речIчIун чIвазе ккеялъул хIукму ва цогидабги. **Ва гIемераб нужеда гIайиб чIвалеб, нуж къватIир чIвазе гьарулеб жо Аллагъас бахчун тола.** Гъеб кинабго баян гъабунин нуж цакъ инжитлъула.

Гъединго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальан нужехъе бачIун буго нуж хIакъаб нухалда гIоритIулеб нур ва Аллагъасул калам Къуръан, жиб баянаб, жиндир мурад ва хIукму загьираб.

16. Гъеб Къуръаналдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъарав чи гIовитIула киналниги жидеда жаниб лъикIлъи бугел нухазда. **Ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIадамал купруялъул, жагълуялъул бецIлъиялдаса иманальул нуралде рахъизарула жиндир амруялдалъун ва изнуялдалъун.** Ва жинца гъел гIадамалги гIоритIула битIараб исламияб нухалда, жиндиль рохел ва хвасарлъи бугеб, ахираталда алжанги щолеб.

يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ
سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِنَ
الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ
وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾

Гъаб кIиги аяталда жаниб цакъ берцинаб баян буго китабияб агьлуялъе, гъез иман лъезе Аллагъасул авараг МухIаммадида صلى الله عليه وسلم ва гъесда

рештIзабураб Къуръаналда. Цо чияс гьикъани Къуръан щиб жо бугеб абун, гьесие жаваблъун гъаб аят (16) цIализе рекъараб буго.

Гъаб Къуръан буго хIакъаб нух жинца бихъизабулеб Аллагъасул нур ва жиб баянаб, жиндир магIна загъираб тIехъ. Аллагъ разилъи цIвезе бокъарав чи гьелдалъун битIараб нухда тIовитIулеб, гьел гIадамал Аллагъасул тавпикъалдалъун купру-ширкалъул, жагълуялъул бецIлъудасан иманалъул нуралдеги рачунеб ва гьезие дунял-ахираталъул бахъибуголъи щолеб хIакъаб, битIараб исламияб нухалда гьел гIадамал тIоритIулеб.

17. ХIакълъунго гьел гIадамал капурал руго жидеца Марьямил вас ГIиса Аллагъ вугин абурал. Дуца абе МухIаммад ﷺ тIадегIанав Аллагъасе бокъани Марьямил вас ГIисаги гьесул эбел Марьямги ва кинабго ракъалда тIад бугеб халкъги гъалаг гъабизе, щив чи вугев гьеб жо гьукъизе кIолев ва гьелда данде чIолев?

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَوَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَ لِلَّهِ مَلَكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

Цониги чигъечIо ванужеца бицунебрагIиги гьереси буго. ГIиса авараг цогидаб кинабго махлукъат гIадин жив холев вуго, гьедиनाव чи Аллагълъун вукIунаро.

ХIакълъунго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго зобал-ракъазул ва гьениб жаниб бугеб кинабго махлукъаталъул ханлъи. Аллагъас жиндие бокъараб жо бокъухъин бижуна, гьеб Аллагъасул хIалкIолъиялдалъун вижана ГIиса عَلَيْهِ السَّلَام авараг эменги гъечIого. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кинабго жоялде жиндир хIал кIолев вуго, жив щибго жояль гIажиз гъавуларев вуго.

18. Насранияз ва ягъудияз абуна ниж Аллагъасул лъимал ругин ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рокъулел, гьес тIаса рищарал гIадамал ругин абун.

Ниж аварагзабазул наслу буго, аварагзаби Аллагъасул лъимал руго абун абулеб букIана гьез. Дуца гьезда абе МухIаммад

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبُّهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

ﷺ: **Цинги Аллагъас нужее гIазаб**

кинха гъабулеб нужеца мунагъал гъарураб мехаль-абун. Нужер куфру-ширкалъе гIоло Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее жужахI хIадурун буго, нуж гьесие рокъулел рукIаралани гьеб иш гьедин букIинароан.

Нужеца абухъин гьечӀо иш, нужги цогидалго гӀадин Аллагъас рижарал гьесул лагъзал руго. Аллагъас ﷺ жиндие бокъарасул мунагъал чурила ва жиндие бокъарасе гӀазабги гъабила. ПӀадегӀанав Аллагъасул ﷺ мулк буго зобал-ракъалги гьезда жаниб бугеб кинабго махлукъатги. Ахир къиямасеб къояль кинабго жо Аллагъасде буссине буго. Ва жиндир хӀикматалда рекъон Аллагъас ﷺ киназего жазабги гъабизе буго: цохӀо зарра гӀадаб лъикӀлъи гӀодобги толаро, цохӀо зарра гӀадаб квешлъи гӀад цӀикӀкӀинегӀи гъабураро.

Жиндир цӀоб-рахӀматалдалъун муъминал, гӀасиял лагъзал гӀаса лъугъунги тола. ЦохӀо лъикӀлъи гъабурасе цӀакъ гӀемераб ажруги къола.

19. Я гъаб китабияб агълу!

ХӀакълъунго нужехье дир расул вачӀун вуго, аварагзаби гьечӀого гӀемер замана ун хадуб, нужеда Аллагъасул дин малъизе.

Аллагъасул свалат саламлъеяв ГӀиса

аварагсадаги МухӀаммад ﷺ аварагсадаги гьоркъоб анлънусго сон буго. Гъеб заманаяль цониги авараг вукӀинчӀо ва гӀемерисеб халкъ хъанчазе, (статуябазе) лагълъи гъабиялде сверун букӀана.

Хирияв расул МухӀаммад ﷺ витӀун вуго нужехье. **Нужеца** къиямасеб къояль хӀисаб-мизан гъабубеб мехаль абичӀого букӀине нижехье цониги чи вачӀинчӀо жинца алжаналдалъун рохел бицунев ва жужахӀалдалъун хӀинкъьиги къолев абун. **Нужехье** хӀакъав авараг вачӀун вуго иман лъуразе алжаналъул рохел бицунев, купру-ширкалда чӀаразе жужахӀалъул гӀазаб букӀиналъул бицунев. ГӀадин бугельлъул нужеца гъав авараг ритӀухъ гъаве, гьесда нахъ рилъа, нужеа ахираталда Аллагъ разилъи ва алжан букӀине буго. **ХӀакълъунго** Аллагъ ﷺ жиндир хӀалкӀолъи кинабго жоялда гӀамлъарав вуго.

20. Дуца умматалъе вагӀзалъун букӀине гьезда бице МухӀаммад ﷺ, Муса ﷺ аварагас жиндир къавмалда абурал рагӀаби: «Я дир къавм! **Нужеца** ракӀалде швезаре Аллагъас нужеа къурал кӀудиял нигӀматал ва нужеца гьел нигӀматазде щукруги гъабе»-абун. Аллагъас нужеда

يٰۤاَهْلَ الْكِتٰبِ قَدْ جَآءَكُمْ رَسُوْلُنَا يٰۤاٰمِنُوْنَ
لَكُمْ عَلٰى فِتْنَةٍ مِّنَ الرَّسُوْلِ اَنْ تَقُوْلُوْا
مَا جَآءَنَا مِنْ بَشِيْرٍ وَّلَا نَذِيْرٍ قَدْ جَآءَكُمْ
بَشِيْرٌ وَّنَذِيْرٌ وَّاَللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١٧﴾

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يٰۤاَقْرَبِيْنَ اذْكُرُوْا
نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلٰىكُمْ اِذْ جَعَلْ فِىْكُمْ اَنْبِيَاۗءَ
وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ وَّكُوْلًا وَّءَاتٰكُم مَّا تَرْتُوْنَ
اٰحٰدًا مِّنَ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٢٠﴾

гьоркьосан аварагзаби гьяруна Аллагьасул ﷺ диналде халкъ ахIулел ва нужер цоял ханзабилъунги гьяруна.

Гьелда цереккун нуж къыбтIиязул лагъзал руклана, пирглавница жиндие бокъухъен къварид гьярулел ва глазаб гьабулел. Аллагьасул ﷺ гьев пирглавниги гьанкъызавун нуж хвасар гьяруна ва нуж ханзаби гладин лъугъана, нужеда гьоркьор аварагзабиги ругел ва нужедаса цогидал къавмалги хIинкъулел.

Бануисраилазул гладат буклана цо чиясул жив жанив чIезе рукъги бугони, чIужуги йигони, цеве хIалтIулел гьарабашги вугони, гьев чияса ханилан абубеб. Гьаб бакIалдаги гьеб магIна бугилан абуна цо глалимзабаца.

Жинда аллагь разилъаяв Глабдуллагь ибну ГIассида цо чияс гьикъана: «Ниль мугъажирал пакъирал гладамал гьечIищ?» – абун. Глабдуллагьица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абун: «Дур чIужу йигищ, жинда аскIов мун вуссуней?» – абун. Дов чияс абун: «Йиго» – абун. Цинги Глабдуллагьица гьикъана: «Дур рукъ бугищ мун жанив чIолеб?» – абун. «Буго» – абун дов чияс. Глабдуллагьица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абун: «Мун бечедал гладамаздаса вугоха» – абун. Дов чияс абун: «Дир цо хьулухъчиги вуго (лагъ вуго)» – абун. Жинда Аллагь разилъаяв Глабдуллагьица абун: «Гьедин батани, мун ханзабаздаса чи вуго» – абун.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «*Нужер цояв сах-саламат вугони, жив щибго жоялдаса хIинкъунги гьечIони, жинда аскIоб гьеб къояль кваназе гIураб ризкъиги бугони, гьев чи вуго кинабго дунял жинда кодоб бугесда релъун*» – абун. ХIадис имам Бухарияс бицана адабул муфрад абубеб тIехьалда.

Ва Аллагьасул ﷺ нужее къуна цогидал гладамазе къечIел цIакъго гIемерал нигIматал ва мугIжитатал: нужее ралъад бикъизабун, нужеда гIад чIун накIкIаль рагIад гьабун, нужее зодисан тIагламги рещтIизабун «манна» ва «сальва» абун жинда цIар бугеб ва жиб машгьураб.

21. Цинги Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Я дир къавм! Нуж Аллагьас бацIада гьабураб ракъалде лъугъа, гьес нужее къезе къотIи гьабураб нужер эмен ЯгIкъубил (Израил) мацIалда.

يَنْقُورُوا دَخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي
كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَى
أَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿٥١﴾

Гьаб буго Байтул-мукъадас бугеб бакI. Гьелда «Мукъадас» абун цIар тана гьеб аварагзаби чIолеб бакI букIиналь ва муъминзаби руссулеб бакIги букIиналь. **Нуж хIинкъун гьаниса нахъруссун, лъутун унге. Гьедин нахъ руссани, нуж цIакъ чIорого хутIараздаса рукIине**

руго. Дунялалда гьѐб Аллагъас бацӀад гьабураб ва нужеѐ хӀалал гьабураб ракъги швеларо нужеѐ, ахираталда Аллагъасул алжанги швеларо, нужеѐа гьесда гӀасилъи гьабидал.

22. Бануисраилаца абунa: «Я Муса عَلَيْهِ السَّلَام! Гьѐб росдал агьлу цӀакъ къуватаб, кутакаб буго. Ниж гьанир жанир лъугьинаро доб агьлу гьанисан къватӀибе ун гурони. Дол гӀадамал жалго къватӀибе ани, ниж гьѐнире жанире лъугьина»- абун.

قَالُوا أَيُّمُوسَىٰ إِذْ نَدَّخَلَهَا فِيهَا قَوْمًا جَبَرِينَ
وَأَنَّا لَن نَدَّخَلَهَا حَتَّىٰ يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِن يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِنَّا دَاخِلُونَ ﴿٣٦﴾

23. Аллагъасдаса жал хӀинкъулел, жидеѐ ругел нигӀматалги лъалел, жидер рекӀель иманги бугев кӀиго чияс абунa: «Ниль гьаб къавмалда тӀаде лъугьине руго росдал рагьдухъан жанир.

قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخْفَاؤُنَ أَنعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا أَدْخَلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ عَلَيْهِ يَوْمَئِذٍ وَعَلَىٰ اللَّهِ فَوْقَكُمْ لَوَإِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٣٧﴾

Гьѐздаса хӀинкъичӀого ниль жанире лъугьараб мехаль, Аллагъасул ﷺ кумекалдалъун ниль бергьине руго.

Гьѐзул чурхдул кутакал ругониги ракӀ загӀипаб букӀуна, нильѐца Аллагъасде таваккал тӀамуни, Аллагъас ﷺ нильѐе кумек гьабула. Нужеѐа Аллагъасде таваккал тӀаѐе нуж иман лъурал гӀадамал ратани ва Аллагъасул ва гьѐсул авараг Мусал амру тӀубазабизе церехун рачӀа»- абун.

Гьаб аяталда жаниб ишара гьабулеб буго Аллагъасул диналъѐ гӀоло къватӀибе вахъун вагьулев чи жив тушманасде тӀаде кӀанци лъикӀаб букӀиналда ва чорхоль бахӀарчилъиги яхӀиги лъун, тушманасул боял гӀемерал рукӀиналъул кӀвар гьабичӀого, цевехун ун Аллагъасе ﷺ рухӀ бичулев вукӀин лъикӀаб букӀиналдаги. Гьаб хӀукму буго гӀакъилав, къвакӀарав чиясда жиб лъалеб, жиндир хӀалбихъи гьабураб. «Дуца хвел цӀехе, гьѐб хвелаль дуѐ цӀаголъи къѐла»- абун буго бахӀарсаз. Хириял асхӀабзабазул сияр (тарих) цӀалараб мехаль, гьѐб сияраль бицунѐб буго муъминзаби тушманасдаса жидер иманалъул къвакӀиялъ бергьунел рукӀараблъи, жидер боял гӀемер рукӀун, яги ярагь лъикӀаб букӀун бергьунел рукӀинчӀеблъиги.

24. Къавмалъул церехъабаз Мусадa абунa: «Я Муса! Ниж гьѐб росолъѐ кидаго лъугьиларо, дол квешал гӀадамал гьѐб росолъ ругебгӀан мехаль. Мунги дур Аллагьги

قَالُوا أَيُّمُوسَىٰ إِذْ نَدَّخَلَهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا فَاذْهَبْ أَنتَ وَرَبُّكَ فَقَتِلَا إِنَّا هُنَا قَاعِدُونَ ﴿٣٨﴾

а гьелгун рагъизе, ниж гъанир г1одорч1ун ч1ела»- абун.

Гъаб ц1акъ къабих1аб купруялъул раг1и буго, жиндалгун Аллагъги гьесул аварагги г1одорег1ан гъарулеб. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жидеда гурх1ун, купруялъул ва жагълуялъул бец1лгудаса иманалгун нуралде ах1изе вит1арав аварагасде гъеб раг1и абулел г1адамазе киг1ан к1удияб г1азаб гъабуниги гъезул г1асилгьялде башалгиларо. Жидер х1акъирлгьялде, х1инкьялде ва заг1илпгьялде т1адеги гъединаб к1удияб купруялъул раг1и абун а ягъудияз.

25. Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас абун: «Я дир Бет1ергъан, дир х1ал к1олеб жо щибго хут1ич1о цох1о дир нанги, дир вац Гъарунги гурони.

قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي
فَأَفْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٥٥﴾

Гъаб къавм дида г1асилгъана, гъазул куфруялъул гучги бергъана. **Дуца, Бет1ергъан Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** нижги гъаб пасикъаб къавмги цоцздаса рат1а гъаре.** Дурго г1адлуялдалгун, дур х1икматалдалгун дуца х1укму гъабе, Аллагъ, гъаб амруялъул»- абун.

26. Т1адег1анав Аллагъас абун: «Гъеб росо дица гъаб къавмалье х1арам гъабун к1икъого сональ. Гъеб к1икъого сональ дур къавм ракъалде сверулел рук1ине руго, жидеда къват1ибе унеб нухги батизе гъеч1о. Дур гъеб къавмалда щибго рак1 гурх1уге,

قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً
يَتِيهِمْ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى
الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٥٦﴾

Муса. Гъеб къавм ц1акъ пасикъаб, квешаб къавм буго, жидеда г1акъуба г1азаб гъабизе мустах1икалги руго.

Цинги гъеб къавм к1икъого сональ гъеб ракъалда свердулеб хут1ана. Сордоля ч1еч1ого хъадараб мехаль, рогъалида жидеца байбихъараб бак1алде шун ратулаан. Гъеб ракъалда рук1аго жидер г1емерисел хвана ва ц1ияб г1елги бижун бач1ана. Г1емерал муг1жизатал, г1аламаталги рихъязаруна гъезда Муса аварагас. Аллагъасул свалат салам лъеяв Муса ва Гъарунги хвана гъеб ракъалдаса къват1ире рахъинч1ого. Къавмалье бет1ерлгьи (амирлгьи) гъабун Юшаг1 ибну Нун абулел ч1яс. К1икъого сон бан хадур гъеб ракъалдаса къват1ире рахъун, Байтул-мукъадас бугеб бак1алде росолье лгъугъана. Гъеб свериялъул къиса Суратул Бакъараталдаги бицана (57 абилеб аяталгун тафсиралгун).

27. Дуца гъеб къосараб къавмалье, больонал ва маймалакал жидер гъарурал ягъудиязул х1ал хъубал

*وَأَنْتَ عَلَيْهِمْ رَبُّ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا
قُرْبَانًا فَتُقْبِلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ

Ғадамазе ва ғезде релъаразег
бице, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллағасул
 свалат салам лъеяв Адамил к1иго
васасул кьиса х1акъаб жоялдаһун,
 жиндиль ғереси ғечлеб, т1аде жо цик1к1изабичлеб, жиб
 хисизабичлеб.

مِنَ الْأَخْرِ قَالَ لَا أَقْتُلُكَ قَالَ إِنَّمَا
 يَقْبَلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾

Ғазул кьисаяһул байбихь1 буго: Аллағасул салам лъеяв Адам
 аварагасе Аллағас َجَلَّالَهُ шарғ1 ғабун бук1ана жиндир ясал жиндирго
 васалазе росасе кьезе, цоги ғадамал ғеч1ого ва цоги бат1ияб шарт1
 ғабизе ресги ғеч1ого. Х1ава эбелаль щибаб нухаль васги ясги
 ғарулел рук1ана. Ғел к1удиял ғун ригьин ғабизе мех щведал цо
 вацасда цадахь ғаюрай яс цогидав вацасе кьолаан ч1ужульун.

Цинги Ғабил ва Къабил абулев к1иго васасе руччаби рачизе мех
 щведал, Къабиле бокьана живгун цадахь ғаюрай яц жиндие
 ч1ужульун ячине. Адам عَلَيْهِ السَّلَام ғесда т1ад рекъеч1о ва кьот1и ғабуна
 ғав к1иявго вацас кьурбан хъвезе ва ғеб кьурбан Аллағас кьабул
 ғабурасе Къабилгун цадахь ғаюрай яс кьезе. Цинги кьурбан хъуна
 ва Аллағас َجَلَّالَهُ Ғабиллил кьурбан кьабул ғабуна.

Хадуб Къурьаналда абулеб буго: **Ғев к1иявго васас Аллағасе**
кьурбан хъураб ғуж бице. Цинги ғеб кьурбан цоясул кьабул
ғабуна Аллағас, цоясул кьабул ғабич1о. Къабил вук1ана хур
 бекьун бет1ербахь1 ғабулев, Ғабил вук1ана ғи-боц1и хьихъулев.
 Къабилеца цо ролъул гул бахъана кьурбаналъе, ғебги ғит1инаб,
 кьадараб ц1ехон бахъана. Ғабилеца лъик1аб куй хъун ғеб бахъана
 кьурбаналъе. Ғезул кьурбан кьабул ғабиялъе ғ1аламат бук1ана
 зодисан ц1а бач1ун ғеб кьурбан ц1аяль кванай.

Цинги зодисан ц1а бач1ун Ғабиллил кьурбан кванана. Къабиллил
 ц1акъго щим бахъана ва жинца абуна: «**Дица мун ч1вала**»- абун.
Ғабилеца абуна: «Аллағас жиндаса х1инкъарав чиясул кьурбан
кьабул ғабула»-абун.

28. Хадубги Ғабилеца абуна: Дуца
 дун ч1вазе абун дида квер бит1ани,
 дица мун ч1вазе дуде квер бит1изе
 ғеч1о. Дун Аллағасул ғ1азабалдаса
 х1инкъула, ғаб кинабго ғ1аламалъул
 Бет1ергъанлъун жив вугев,

لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَىٰ يَدِكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا
 بِسَاطِطٍ يَدِي إِلَيْكَ لِأَقْتُلَنَّكَ إِنِّي أَخَافُ
 اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٨﴾

29. дие бокьун буго дирги
 дирги мунағьал дуда т1аде ккезе
 ва мунги жужах1алъул агьлу

إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَمُوتَ يَا نَعْمِي وَإِنَّكَ فَتَكُونُ مِنَ
 أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٦٩﴾

вук1ине. Гьѣб жужах1 буго жидеца зулму гьабурал г1адамазе бугеб жазаъ.

Дие бокьун буго Аллагьасде ﷺ цеве дун дие зулму гьабуравльун ине, дица цогидазе зулму гьабуравльун инч1ого.

30. Къабиллил х1асадаль ва рак1

хьубльияль гьесда бигьяяб жольун бихьязабуна жиндир вац ч1вай. Цинги Къабиллица Гьабил ч1вана ва Къабил бахьикьосараздаса лъугьана.

فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ وَقَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ
فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٣٠﴾

Бишун себе ракъалда г1одобе т1ураб инсансул би буклана гьѣб. Ибнуг1аббасица абуна: Гьабиллица Къабиллие х1инкьки кьун буклана жужах1алъул ц1а буклуна зулму гьабурал г1адамазе жазаъльун абун, цингиги гьѣв х1инкьич1о ва щайт1аналъул мурад т1убазабуна.

31. Цинги Аллагьас цо гьедо бит1ана жинца ракъ бухьизе х1ат1аздалъун ва гозоялдалъун, гьѣв Къабиллида лъазе кин жинца Гьабиллил къаркъала ракъуль лъелеб.

Мужагьидица абуна: Аллагьас ﷺ к1иго гьедо бит1ун Къабиллида рихьулеб бак1алда к1иябго цоцаль багьана ва цояб цояль

ч1вана. Цинги х1ат1аз ва гозояль гвенд бахьун, гьениб жаниб хвараб гьедо рехун, т1аде ракъ бачана.

Гьѣб жо бихьараб мехаль Къабиллица абуна: «вай дир заг1ипльгио щиб? Гьаб гьедоялда г1анаб г1акьлу буклун гьѣч1оха дида. Дида лъач1о кин гьаб къаркъала ракъуль бахчулебали». Гьѣб жиндир г1акьлу дагьльиялдаса пашманавльун лъугьана Къабил бахьикьосиги пашманлъиги к1иябго дандельана гьесие.

Жинда Аллагь разильяв ибнуг1аббасица абуна: «Гьѣв пашманлъич1о жинца вац ч1ваялда. Гьедин пашманлъун вук1аравани, жинца тавбо гьабиллаан»- абун.

Хирияв аварасул ﷺ х1адис буго: «Жинца ракъалда т1ад пасалъи-зулму гьабурав ва г1агарлъиялъул гурх1ел-рах1мо кьот1изабурав чиясе дунялалдаго г1акьуба хех гьабилла, ахираталдаги гьесие гьабулеб г1акьуба дагь гьабиларо». абураб маг1на бугеб. Гьав Къабиллил пишчалъульги гьаб к1иябго жо буго. إِنَّا لِلَّهِ وَأَنَا لِيَوْمِ الْحِسَابِ.

32. Гьаб Къабиллица Гьабил ч1вай сабаблъун Дица банунсраилазда т1ад гьабуна: жинца шарг1ияб г1илла

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ
أَنَّهُمْ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ

гъечлого къисас боси гладаб, яги
имамас хлад къаби гладаб, цо напс
чIварав чи, яги гъеб напсалъ ракъалда
пасалъги гъабичлого букIун хадубги
гъеб напс чIварав чи.

Пасалъги буго гъачагълъги гъаби,
муртадлъги. Гъав жинца напс чIварав
чиясе хIукму буго ва гъесие мунагъ

буго жинца киналго гIадамал чIварасе гIадаб. Жинца цо напс
чIаго гъабурав чи: жинца цо сабаб гъабун чIвазе букIараб напс
хвасар гъабурав чи, яги цо гъалагътиялде ун букIараб напс хвасар
гъабурав чи, гъав чиясул хIукму буго ва гъав чиясе кири буго
киналго напсал чIаго гъарурасе гIадаб.

Гъаб аяталдаса бичIчIулеб буго напс чIвай кIудияб мунагъ букIин ва
цIакъ гучаб хIинкъиги къолеб буго Аллагъас ﷻ щибго шаргIияб
гIиллаги гъечлого напс чIварав чиясе. Аяталда жаниб «бануисраилазда
тIад гъабуна» абун букIаниги, гъаб аяталъул хIукму кинабго халкъалъе
гIаммаб буго. Гъелда тIоритIел гъабулел хIадисалги руго.

Гъаб аяталда нахърильгъараздаса вуго жинца Аллагъ разильаяв
ГIусман асхIаб, жив чIвазе вукIин лъараб мехалъги данде вахъизе
гIамал гъабичIев, кумек гъабизе рачIарал асхIабзабиги лъикIаб дугIа
гъабун нахъе ритIарав.

Жинца Аллагъ разильаяв Абугъурайратидасан хIадис бицана: «Дун
ГIусман رضي الله عنه асхIабасде тIаде ана гъев чIвазе абун цо къавм ургъун
бугеб мехалъ, ва дица абуна: «Я амирул муъминин! Дун две квербакъизе
вачIун вуго, мун чIвай берцин бихъун буго цо къавмалда» – абун. Жинца
Аллагъ разильаяв ГIусманица абуна: «Я Абугъурайрат, две бокъилищ
дуца киналго гIадамал чIвазе ва гъелгун цадахъ дунги чIвазе» – абун.
Дица абуна: «Бокъиларо» – абун. Жинца Аллагъ разильаяв ГIусманица
абун: «Дуца цо чи чIвани, я Абугъурайрат, мун киналго гIадамал
чIваразда рельгъун вукIуна. Мун тIад вуссун а две изну бугевлъун, две
ажро, кири бугевлъунги, две мунагъ хIакъ гъечIевлъунги»- абун. Цинги
дун нахъе вачIана ва дица рагъ гъабичIо» – абун. ХIадис ибну СагIдица
АтIабакъат тIехъалда бицана, къучIаб иснадалдалъун.

ХIакълъунго бануисраилазухъе дир аварагзаби рачIана баянал
шаргIиял хIужабиги, мугIжизаталги росун. Аллагъ ﷻ цо гъави,
аварагзабазда нахърилъгъин тIадаб букIин гъезда бицунел, ракъалда
пасалъаби гъари, гIадамал чIвай хIарамаб букIинги бицунел. Цинги
гъел бануисраилазул гIемерисел гIадамал, гъаб шаргIияб хIукму

في الأرض فكأنما قتل الناس
جميعاً ومن أحياها فكأنما أحيا
الناس جميعاً ولقد جاءتهم رسلنا
بالبينات ثم إن كثيراً منهم بعد
ذلك في الأرض لمسرفون ﴿٢٥﴾

жидеда бицун ва бич1ч1ун хадубги, ракъалда пасалъи ва зулму гъабулел руго. Цо напс ч1варав чиясе бугеб х1укму жидеда бицун бугониги, жидеца аварагзаби ч1валел руго.

33. Жидеца Аллагъасда ﷻ ва гъесул расуласда ﷺ рагъ балел г1адамазе бугеб жаза буго, гъединго ракъалда г1ад пасалъи гъабун, гъачагълъи гъабун хъвадулел г1адамазеги жаза буго: жал ч1вай, яги жал хъарщазда маг1аз рукъи, яги жидер кверги х1ет1еги къот1и, цояб квег1аб цояб кваранаб, яги жал ракъалда г1ад лъутизарун, жидеда хадур лъугъун цо бак1алда

ч1езе теч1ого, гъезие г1акъуба гъаби. Гъаб шарг1ияб х1укму буго жидее дунялалда гъабулел г1одобег1анлъи ва г1азаб. Ва гъезие ахираталда ц1акъ гучаб жужах1алъул г1азаб бук1ине буго.

Гъаб аят рещт1изабиялъе сабаб бицана: г1урайнат абулеб къавмалъул цо г1адамал жидеца иман лъун Мадинаялда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе рач1ун рук1ана. П1адруссун инелде гъезда цо унти бач1ун, Мадинаялъул раг1алда ругел закаталъул варанаби хъихъун рук1арал г1ухъбузухъе рит1ун рук1ана, гъел варанабазул рахъ ва к1ващ гъекъон жидеда бач1араб унти т1аса инабизе. Гъедин рук1ун жал сахлъараб мехаль варанаби хъихъун вук1арав вехъги ч1ван, гъел варанабиги рачун лъутун ана.

Гъаб хабар Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе щведал, хехаб ах1и бан асх1абзаби къват1ире рахъизарун, хадур лъугъана ва кквезеги ккун гъел г1адамал Мадинаялде рачун рач1ана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас х1укму гъабуна гъезул квералги х1ат1алги къот1изе, бералги рахъизе, цинги хвезег1ан бакъукъе рехун тезе. Гъедин къвак1араб тамих1 гъабиялъе г1илла бук1ана гъез чанго к1удияб мунагъ ва г1асилъи гъабун бук1ин: муртадлъи, хиянат гъаби, чи ч1вай, ц1огъ гъаби. Гъаб х1укмуги шарг1иял х1адал рицун, нильеэ насхо гъабураб буго. Берал рахъиги ва цогидаб зулму гъабиги шарг1алда гъукъараб жо буго.

Гъаб аяталда жаниб чанго бат1ияб х1укму бицун буго, цоялда цояб нахърег1изабун. Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абуна: «щибаб зулмуялъе ва пасалъиялъе жиндирго х1укму буго. Цо чи ч1ван вугони къисасалъе жинца ч1варав ч1вала. Жинца цо чиги ч1ван гъесул боц1иги босун бугони, гъев чи ч1вала. Хадуб квариди ван г1адамазда вихъулел бак1алда тела дагъал къояз, г1адамал х1инкъизе ва гъезие

إِنَّمَا جَزَاؤُ الَّذِينَ يُجَارُونَ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ، وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ
فَسَادًا أَنْ يُقَاتَلُوا أَوْ يُصَابُوا أَوْ يُنْفَعُوا
أَيُّهُمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَوْ يُنْفِقُوا
مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي
الْذُنُوبِ وَالْهَمُّ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٣﴾

ваг1за бук1ине. Жинца чи ч1вач1ого боц1и бикъарав чиясул кваранаб квер ва квег1аб х1ет1е кьот1ила (ц1огьорасул х1укму хадусан бач1ине буго, гьаб буго гъчагъасул х1укму).

Жидеца г1адамал х1инкъязарулел, амма чи ч1вач1ого, боц1и бахъич1ого нухда ч1ун ругел г1адамал, цо бак1алда ч1езе теч1ого т1уризарун исламияб ракъалдаса къват1ир инарила. Цо г1алимзабаз ва имамзабаз абуна гьел г1адамал туснахъальтур т1амила абун.

34. Жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّاهُ аварагсдаги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рагъ гъабулел, гъчагъгъ1и гъабун халкъалье

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَفْوٌ رَحِيمٌ ﴿٢٤﴾

къварилгъ1и гъабулел г1адамал, жидеда

г1ад нужер квершел батилелде тавбо гъабун, квешгъ1и тун, Аллагъасдасан х1инкъун г1одор ч1ани, гьал г1адамазе нужеца г1акъуба-г1азаб гъабуге. Нужеда лгъай х1акъгъ1унго Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ жинца мунагъал рахчулев, жив гурх1улев вук1ин.

Ибнухат1ибица абуна: «гъав ракъалда пасалгъ1и гъабурав, Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ ва аварагсда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рагъ гъабурав чи иман лгъурав бусурманчи вугони, гъасул Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ хурхарал х1акъал гъесде т1амун тола. Г1адамазда хурхарал х1акъал гьел г1адамазул ихтияралда рук1уна, жиде бокъани т1аса лгъугъун тела, жиде бокъани къисас босила ва боц1и-малги бец1изабила. Гьел пасалгъаби гъарурал г1адамал капурзаби рук1ун, цинги жидеца иман лгъуни ва тавбоги гъабуни – гъездаса кинабго х1акъ т1асан ккола.

Исламалгъ цебехун араб кинабго жоягъул х1укму кьот1изабула. Мух1амад ибну Ах1мадил Мах1алияс Жалалалда абуна: «Г1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ «нужеца х1ад гъабуге» абич1ого, «Аллагъ гурх1улев вуго»-абун абиялдаса бич1чулеб буго Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ жиндир х1акъаздаса т1аса лгъугъулев вук1ин, г1адамазул х1акъал гъезул ихтияралда толев вук1инги.

Цо г1алимзабаз абуна, аяталгъул загъираб маг1наялде балагъун тавбо гъабурав чиясдаса жив ч1вай, хьорщоде вукъи, х1ет1е кьот1и т1аса кколеб буго. Амма квер кьот1иялгъул масъала балгго хут1улеб буго абун. жидеда Аллагъ разилгъаял асх1абзаби рекъараб раг1и буго гъеб квер кьот1иги тавбо гъабиялдалгъун т1аса ккола абураб.

Гъадилав гурх1ел бергъарав ханасе даимго щукру гъабулеллгъун рук1ин нилгъеда т1адаб буго.

35. Я гьал иман лгъурал г1адамал! Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ амруялда хилиплгъизе, гъесда г1асилгъизе х1инкъа гъесул г1акъуба-г1азаб нужеда щвеч1ого

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَأَبْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجْهَهُمْ وَأُفِّ سَبِيلَهُ لَعَلَّهُمْ تَفْلِحُونَ ﴿٢٥﴾

буклине. Ва нужеца Аллагъасде глагарлъулел рахъалги сабабалги тлалаб гъаре, лъиклаб гламал гъабун, Аллагъ разилъи тлалаб гъабун хъваде. Ва нужеца Аллагъасул جَلَّالَهُ دин ракъалда буклиналъе глаоло жигъадги гъабе. Гъедин нуж хъвадани нужер абадияб талих1-рохелалда квершел батила.

Ибнукасирица абуна: Гладегланав Аллагъас جَلَّالَهُ гъаб цо аяталда жаниб кинабго шариглат бицана: Аллагъасда глассилъизе бегъулареблъи бицана, цинги Аллагъ разилъи тлалаб гъабун лъиклал гламалал гъарун хъвадизе кколеблъиги бицана. Ахиралда кинабго дин, бусурбаби ва исламияб ракъ жиндалъун цунулеб, ва гъеб исламияб дин ракъалда даим хутлиалъе сабаблъун бугеб, Аллагъасул جَلَّالَهُ тушбабазда жигъад гъабе абун амруги гъабун.

Щал гъел Аллагъасул тушбаби абун, киналниги гъесда мутлиглиялдаса рахъарал, жидеца Аллагъасда جَلَّالَهُ ва гъесул аварагабазда عَلَيْهِالسَّلَام инкар ккурал, Аллагъасде ширк гъабун гъев гуреб жоялъе глабатат гъабурал, жидеца хлакъаб, битлараб Аллагъасул дин тарал гладамал руго. Гъезда данде рагъ гъабун, гъел иманалде ахлун, Аллагъ цо гъавун, цохло гъесие лагълъи гъабиялде гъел рачун хъвадулел гладамал руго жидеца Аллагъ разилъи тлалаб гъабулел, лъиклалдалъун амру гъабулел, квешаб жо те абун нагъю гъабулел гладамал.

Цингиги гъеб Аллагъасул جَلَّالَهُ диналде данде члчларал, гъеб ракъалда тлибитлизе квалквал гъабулел гладамазда ярагъ кодоб босун рагъ гъабун жидер боцли-мал ва черх Аллагъасе бичулел гладамазда абула мужагъидал абун. Гъал мужагъидазе ахираталда цлакълудияб даражамакъам буго. Абадияб, жиб даимаб, тласа унареб бахъибуголъи буго гъеб. Жинда жаниб херлъиги хвелги гъечлеб, глалохъанлъи тласа унареб, лазат, рахлат даимаб Аллагъасул جَلَّالَهُ алжан буго гъеб.

Цоги кантлизе ккараб жо буго: гъаб аяталда жаниб абулеб буго: «нужеца Аллагъасде цвелялъе сабаб тлалаб гъабе»-абун. Гъеб рагли буго «الْوَيْسِيَّة» абураб рагли. Гъаб «الْوَيْسِيَّة» абураб раглиялдаса киналго клудиял глалимзабаз магна босана Аллагъасе тларлат-глибатат гъабун, гъев разилъи тлалаб гъабун хъвади, гъеб буго нуж Аллагъасде глагарлъиялъе «василат» абун. Гъаб раглиялъул магна гъечло нужеца Аллагъасдаги нужедаги гъоркъор жидеца шапаглат гъабулел гъоркъохъаби ккве абураб.

«الْوَيْسِيَّة» абураб раглиялъул цоги магна буго, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб. Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб хладисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Нужеца дида свалат битлараб мехаль, нужеца дие василатги

гъаре Аллагъасдаса)- абун. Нижеца абун: «Я Расуллагъи ﷺ! Щиб жо бугеб гъеб василат)- абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасга абун: «Алжаналда жаниб бищун тIадегIанаб даражса буго гъеб, цохIо чиясе гурони жиб цолареб. Дир хъул буго гъеб даражса дие цвела абун». ХIадис имам Тирмизияс бицана.

ИбнугIаббасицаги абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасга абун: «Нужеца Аллагъасда гъаре дие «василат» кье абун. щив чияс дие василат гъараниги, дица гъесие ахираталда шапагIат, яги нугIлъи гъабизе буго)- абун. ХIадис ГIабаранияс бицана.

Как ахIун хадуб гъабулеб дугIаялда жаниб буго гъаб василат аварасге кье абун гъарулеб бакI. Цоги бокъараб бакIалдаги гъеб гъаризе бегъула, хасго аварасда свалат битIун хадуб гъарани, гъесул амру тIубараздасан вукIина.

Гъаб василат абураб рагIиялда хурхараб, гъелдасан бижараб буго «тавассул» абураб рагIи. Гъаб рагIиялъул магIна буго жинца гIагарлъи тIалаб гъаби, живкъабул гъавитIалаб гъаби. Киналго гIалимзаби жинда рекъараб рагIи буго хирияв аварасдалъун ﷺ тавассул гъабизе бегъи гъев чIаго вугев мехаль ва жиндир лъикIал гIамалаздалъун тавассул гъабизе бегъи, ва лъикIав чиясдасан дугIа тIалаб гъабизе бегъиги. Гъалдаги тавассулилан абула.

Жодода Аллагъ разилгъаял ГIумар асхIабасул вас ГIабдуллагъидаса хIадис бицана: Дида Аллагъасул расул ﷺ, жинца абулев рагIана:

«Исламалда ццересел умматазул лъабго гIолохъанчи сапаралда рукIадго сордо базе абун цо нохъоде лъугъана. Цинги магIардаса кIудияб гамачI бортун бачIун нохъоялъул кIалтIу бацун, къватIире рачIине нух гъечIого жанир хутIана.

Цинги гъел гIолохъабаз цоцаде абун: «Гъанже нилгъее щибго сабаб гъечIо гъаб гамачIалъул къварилъи тIасса ине нилгъеца гъабураб лъикIаб гIамал бищун гъелдалъун Аллагъасда гъари гуреб» -абун.

Цинги цояс абун: «Я дир БетIергъан Аллагъ! Дир херал эбел-эмен рукIана. Дица гIака бечIарабго гъезие хинаб рахъ гъекъезе къолаан, цогидал лъимал-боцIиги жибго тун. Цо нухаль цIул бакIаризе арав дун рокъов тIад вуссине кватIана ва гъел къижсун хадув гурони дун гъезухъе цвечIо. Дица гъезие хинаб рахъ бечIана ва дун рахъ босун вачIилелда дида эбел-эмен къижсун ратана.

Дун рахъдал хъабаги кодобе ккун гъезда цеве гIодов чIчIана, ва дида аскIор ракъун гIодулел лъимал рукIадго, хъахIлъи биччан макъидаса гъел рорчIизегIан дун гъезухъе валагъун чIчIана. Эбел-инсудаса цеве

лѣмалазе я хлайваназе рахъ кѣзе дие бокъичло, гѣл макъидаса рорчлизаризеги бокъичло. Цинги гѣл макъидаса рорчлана ва гѣез жидер рахъ гѣекъана.

Я дир Бетлергъан Аллагъ! Гъаб гламал дица мун разилъи тлалаб гъабун гъабураблъун батани гѣлгул хлурмат гъабун дуца нижедаса гъаб къварилъи борхе!»-абун. Гъеб гамачл дагъабго борхун бачлана, ва амма глолохъабазе къватлуре рачлине нух лъугъинчло.

Цинги клиабилев глолохъанчиясги абун:

«Я дир Бетлергъан Аллагъ! Дир цо яцгала йиклана дие жий цлакъ йокъарай. Киглан дица гъараниги, хилла гъабуниги жиндаго асклове лъугъине гѣл дун виччачло. Цо мехаль хур хун ракъул сонал рачлана ва чара хун гѣй дихъе кумек гъарун ячлана. Дица гѣлгѣие нусиялда къого (120) динар месед къуна ва дун асклове виччай тлалаб гъабун. Гѣй мутлигълъун, гѣлгул бохдузда гъоркъове дун лъугъараб мехаль гѣл абун: «Мун Аллагъасдаса хлинкъа ва хларамаб нухалда гъаб мугъру тлезабуге!» – абун.

Цинги дун гѣлда асклоса нахъе къана, гѣлгѣие къураб меседги гѣлгъухъго тун. Я дир Бетлергъан Аллагъ! Гъедигланго дие йокъарай глаламалда асклове щевалги дудаса хлинкъун дица гѣй тун ятани, гѣлгул хлурмат гъабун дуца нижедаса гъаб къварилъи борхе!»-абун. Гъеб гамачл дагъабги борхун ана, амма къватлуре рачлине нух лъугъинчло.

Цинги лъабабилесги абун:

«Я дир Бетлергъан Аллагъ! Дица мухъдахъе хлалтлизе глаламал рачун руклана. Хлалтли тлубараб мехаль гѣезие мухъги къуна. Цо чи мухъ босичлого ун вуклана ва дица гѣесие кколеб мухъ чанго сональ гѣесие хайиралье хлалтлизабуна.

Глемераб маглишат лъугъараб мехаль вачлана гѣев чи жиндие кколеб мухъ босизе ва гѣес абун: Я Аллагъасул лагъ! Дуца дир мухъ дихъе къе! – абун. Дица гѣесда глиялги, глачиги, варанабиги, лагъзалги рихъизе гъаридалго (гъаб буго дур мухъ – абун), гѣес абун: Дун махсароде кквечлого дие кколеб мухъ къе! - абун. Дица гѣесда мун махсароде колев гѣчло абидал, гѣев жиндирго боцли-малги бачун ана ва щибго жо нахъеги течло. Я дир Бетлергъан Аллагъ! Гъаб гламал дица мун разилъи тлалаб гъабун гъабураблъун батани, гѣлгул хлурмат гъабун Дуца нижедаса гъаб къварилъи тласа босе!» - абун. Гъеб гамачл жегиги борхун ана ва гѣел глолохъаби нохъодаса къватлуре рачлана.»-абун. Хладис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъаб хладисаль бичлчлизе гъабублеб буго нилъеда, жив Аллагъасе

г1оло рак1 бац1адго гьабураб г1амалалъул бугеб к1удияб кьимат, ва гьелдалъун гьабураб дуг1аги, Аллагъс кин къабул гьабулеб бугеб.

Дуг1а гьабиялъул аслу буго щибго жо гьоркъоб кквеч1ого цох1о Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ гьари. Гьелъие далил къуръаналъул аят буго: (Дуда дир лагъзадерица гьикъараб мехаль, я Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дир х1акъалъулъ, дун ц1акъго г1агарда вуго, дида гьарарав чиясул дуг1аялъе жаваб къолев вуго. Дуг1а дида гьабун, жаваб къейги дида гьаре абе. Ва дида иманги лъе абе. Гьадин хьвадани гьел Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ разияб нухда т1орит1араллъун рук1ина). (Сурагул Бакъарат, 186 аят).

36. Х1акълъунго Аллагъасде جَلَّ جَلَّاهُ инкар ккун, купру-ширкалда хьвадун хварал г1адамал, ахиратаде шун Аллагъасул г1азаб жидее бук1ин х1акълъараб мехаль, гьаб кинабго дунялги гьелда релъараб цогиги дунялги ва г1емерал хазинабиги жидее ругониги, гьеб кинабго къун, Аллагъасул г1азабалдаса хвасарлъи т1алаб гьабилаан. Амма Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ гьездаса щибго жо къабул гьабуларо ва жидее ц1акъ унтизабулеб жужах1алъул г1азаб бук1ине буго.

Ахираталъул рукъ г1амалазде данде жазаб гьабулеб рукъ буго ва гьениб Аллагъас кинабг1аги зарал, хиянат гьеч1ого, щивав инсанасул г1амалазул х1исаб-мизан гьабула. Киг1ан к1удияв ханги, киг1ан ч1ух1арав залимги, киг1ан дунял квегъулев вук1арав бугъаги Бет1ергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ цере г1ад рет1ел гьеч1ого, мунагъазул гьиралги раччун, г1ет1улъги т1ерхъун, асклов вугев чи щивали валагъизе рег1ич1ого, жиндир эбел-эмен, лъимал к1очон тун ч1олеб къо буго гьеб. Я Аллагъ! Ниж гьеб къо к1очараздаса гьаруге.

37. Жужах1алдаса къват1ир рахъизе бокъун рук1уна гьел г1адамал. Амма жал гьениса къват1ире рахъуларо. Жидее гьеб жужах1алда жаниб даимаб г1азаб бук1уна.

38. Жинца жо бикъарав чи ва жинца жо бикъарай ч1ужуг1аданги, нужеца гьезул кверал къот1е, гьез гьабураб ц1огъалде данде жазалъун, Аллагъасул рахъалъан бугеб х1адлъун ва г1акъубалъун.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَأُولَٰئِكَ لَهُمْ مَأْوَى الْأَرْضِ
جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَيَفْتَدُوا بِأَيْدِيهِمْ مِنْ
عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٦﴾

يُرِيدُونَ أَن يُخْرَجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ
بِخَارِجِينَ مِنْهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٧﴾

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا
جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللَّهِ
وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾

Хлакълъунго ТіадегІанав Аллагъ жиндир гуч бергъарав вуго, жиндир шаргІ хвезе гъабураздаса рецІел босизе кІоле вуго. Ва хІукмуялъуль гІадлу битІарав, хІикмат-найда гъечІеб жо жинца гъабуларев вуго.

39. Жинца зулму гъабун хадуб тавбо гъабурав чи, жинца цІогъ тарав, цинги лъикІаб гІамалги гъабурав, загъирги батІинги бацІцІад гъабун

فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٩﴾

хъвадарав, Аллагъас гъесул тавбо къабул гъабула ва гъесие ахираталда гІазаб гъабуларо. Дунялалда тавбо къабул гъабиялъе шартІ чияр хІакъ нахъе къей ва гъев чи тІаса лъугъизави буго. ХІакълъунго Аллагъ جَلِيلٌ مُّؤْمِنِينَ муъминзабазда гурхІулев, гъезул мунагъал рахчулев вуго.

ИбнухатІбица абуна: «Дунялалъул къанунал хІалтІизарулел пачалихъазда цІогъорас жо бикъула щибго хІинкъичІогъ: Гъесда лъала нагагъ цІогъор вукІин лъаниги, гъев дагъабго заманаялъ туснахъалде витІулеблъи. Гъеб туснахъги квенги къолеб, лъимги къолеб, унтарасе даруги гъабулеб бакІ букІин. Гъениса къватІиве живги вачІуна дагъабги лъикІ цІогъ гъабизе ругъунлъун.

Гъаб амру гъадин букІиналъе нугІлъи гъабула къойидаса къойиде квешлъаби гІемерлъулел рукІиналъ ва гъал «гІакъилал», «цІодорал» пачалихъазул бутІрузда гъелье дару гъабизеги лъалев гъечІолъиялъ. ТіадегІанав Аллагъ جَلِيلٌ жиндир лагъзадериде гурхІулев вуго, гъезие маслихІатаб жо лъалевги вуго. Аллагъасул квер къотІилъун бугеб хІукму хъвадизабулеб хІижазальул ракъалда (Макка – Мадина) цІакъ дагъ рагІула жо бикъун бугин абун, гъениб мискинаб халкъ бугониги. Гъениб квер къотІана абун къанагІатгурони хабарги рагІуларо. Гъаб гъечІища Аллагъасул جَلِيلٌ хІукму цІакъ хІикмат кІудияб букІиналъе гІаламат!

ШаргІалда рекъон цІогъ абула цо инсанас цІунун, бахчун бугеб бакІалдасан цоги чияс балъго гъеб жо босиялда. Гъедин жо бикъараб мехаль ва гъев чи живго мукІурлъун, яги нугІзал рукІун гъез нугІлъи гъабун гъев чияс цІогъ гъаби хІакълъараб мехаль, шаргІалда рекъон гъесул квер къотІула, жинца бикъараб жо цо динаралъул ункъил бутІаялъул къимат бугеб жо бугониги. Гъаб заманалъул гІарац-меседалда борцун гъельул къимат мухІканго бицине дида лъаларо.

Цо гІалимас абуна: Гъаб аяталда жанив цІогъор цева рехсон, цІогъ гъабурай гІадан хадуй рехсана. ЦІогъ гъаби гІемерисеб бихъиназул гІамал бугельул гъел кантІизе ва нахъ чІивазе. Зинаялъул хІад бицунеб

аяталда зина гъабурай глдан цее рехсон, зиначи хадув рехсана, руччабаз зина гъаби цлакго къабихлаб буклиналде ишара гъабун.

Цоги глалимас бицана: исламалгъл хлукмуялда глайиб члвазе бокълун цо чияс абун: «шарглалда рекълон жинца квер къотларав чиясдаса дияталгье клкъоялда анцго варани бахъула. Цюгь гъабураб мехаль гъабго диргъамалде данде гъеб квер къотлун глдобе рехулеб буго»- абун. Гъасие жаваб гъабун глалимас абун: «Гъеб квер жиб аманатгълун бугеб мехаль, жиндир глайиб гъечлеб мехаль цлак хирияб жо буклана. Цинги жинца аманат хвезабун хиянат гъабидалго цлакго учузабълун гълугъана» – абун.

40. Дуда гълаларищ, я гъав инсан!

Хлакълунго Аллагь вуклин зобал-

ракъазул ва гъезда жаниб бугеб

махлукъаталгълун бетлергъан. Жиндие

бокъарав чиясе Аллагъас глазаб гъабула

гъесул мунагъазда рекъараб. Ва жиндие бокъарав чи мунагъазда

гласа гълугълун тола,

жиндир реклель иманги бугони, тавбо гъабун Бетлергъан Аллагъасда живги вуссани. Куфру-ширк буго Аллагь гласа гълугълунареб мунагь.

Хлакълунго Гладегланав Аллагь جَلَّ جَلَّالَةً жиндир хлакълвелъи

кинабго жоялда глалгъарав вуго.

41. Я гъав бичасул расул ﷺ! Мун

пашмангълуге цо-цо глдамал исламияб

динги тун, муртадгълун, купруялде

ун ругин абун. Гъл глдамал руго

жидер реклель иман буклинчел,

мацлаздалгълун иман гълунаян абуниги.

Гъл руго мунапикъзаби. Унгого иман

гълурал асхлабзаби дуда асклор члун, дуе

квербакълел руклине руго.

Ягълудияздасаги руго глдамал жидеца

гъереси бицунел глламазул рагли

къабул гъабулел. духье рачлине

члухларал, мун гъереси гълун

клатгълел глламазухъ гленеккун,

гъезда нахърилъгълун чларал. Гъл

руго Аллагъасул свалат салам гълеяв

аварагасухье унел глдамал жидеца

أَلَمْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ يَعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَعْفُو لِمَنْ

يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزَنْكَ الَّذِينَ

يُكَفِّرُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا

ءَامَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِن قُلُوبُهُمْ وَمِنَ

الَّذِينَ هَادُوا وَسَمِعُونَ لِلْكَذِبِ

سَمْعُونَ لِقَوْمٍ ءَاخِرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ

بِحَقِّ قَوْلِ الْكَافِرِينَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ

يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ

وَإِنْ لَمْ تَأْتَوْهُ فَاحْذَرُوا وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ

فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرَ

قُلُوبَهُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي

الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٤١﴾

нахъ ч1валел, ягьудиязул ах1барал (кашишал), жидеца тавраталда хъвараб жо хисизабулел ва Аллагъасул جَلْبَلَاةُ х1лукмаби хвезарулел. Гъез абулеб буго гъев аварагас нужее гъаб х1лукму гъабуни, ай кашишаз гъабураб х1лукму Тавратги хисизабун. гьелда нуж разилъе, гъаб гуреп цоги х1лукму гъабуни, нуж разилъуге абун.

Гъаб къиса буго тавраталда бугеб зиначи ч1имхица ч1вазе ккола абураб х1лукмуги хвезабун, жидеца гъев чиясда т1илал къабулел ва лах1 бахун ч1ег1ер гъавулел х1лукму гъабураблъи бицунел. Ягьудазул ах1бараз гъадианаб х1лукму гъабун бук1ана, гъез Тавраталгьул х1лукму гьелдасаги щебе хвезабун бук1ун, гъезул х1акимзабаз бат1и-бат1ияб х1лукму гъаби сабаблъун жидеда гьоркъоб бугеб хилап т1аг1изабизеян абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг вит1ун, Къуръаналда зиначи ч1имхица ч1вай абун х1лукму бач1индал, ягьудазул кашишаз абун нужеца гъеб х1лукму къабул гъабуге. Гъаб нильеца гъабураб х1лукму гъев аварагас гъабулел гъеч1они, нуж гъесда нахърилъльунге абун.

Т1адег1анав Аллагъас абулеб буго: Аллагъас جَلْبَلَاةُ жив къосизавурав чи вит1изавизе к1олев чи вук1уларо ва Аллагъасда аск1об гъезул щибго жо гъабизе къуват, гъунарги бук1уларо. Гъел исламияб диналдаса жидеца г1адамал нахъч1валел ах1барал руго Аллагъас جَلْبَلَاةُ жидер рак1ал куфру-ширкалдаса рац1ц1ад гъарич1ел ва гъаризеги гъеч1ел г1адамал. Гъезие дунялалдаго г1одобег1анлъи бук1ине буго: исламияб диналде рач1инч1ел мехаль жидеда т1ад жиятти лъун, жал г1одорег1ан гъарун тезе руго. **Ва гъезие ахираталда ц1акъ к1удияб жужах1алъул г1азаб бук1ине буго.**

42. Ц1акъ гъересияб хабаралда г1енеккун гъеб къабул гъабулел, жидеца хъубаб, х1арамаб боц1иги кваналел г1адамал руго гъел ягьудиял: риба гъабулел, ришват босулел. Цо х1лукму гъабейн абун гъел духъе рач1ани, бокъани х1лукму гъабе гъезда гьоркъоб, бокъани гъабич1ого те.

Гъел г1адамал дуда иманлъун, дуца гъабураб х1лукмуялда нахърилъльине бокъун рач1унел гъеч1о. Дуца гъабураб х1лукму жиде бокъухъин ккани гъелда разилъизе абун рач1унел руго.

Мун гъезда гьоркъоб х1лукму гъабиялдаса вуссани, гъез дие щибго зарал гъабуларо. Аллагъас ц1унула мун гъезул заралалдаса. **Ва Дуца гъезда гьоркъоб х1лукму гъабуни, гъеб х1лукму дуца шарг1алда**

سَمِعُونَ لَكَ كَذِبَ أَكَلُونَ لِلسُّخْتِ
فَإِنْ جَاءُوكَ فَأَحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ
عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا
وَإِنْ حَكَمْتَ فَأَحْكُم بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾

рекъон, битун гъабе. Хіакълъунго Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** жидер
гІамалазул ритлухъал гІадамал рокула.

43. Кин гъез мун хіакамлъун гъавулев **وَكَيْفَ يُحْكُمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ**
ва гъел дуца гъабураб хіукмуялда **التَّورَةَ فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ**
разилъулел, гъезда аскІоб Тавратги **بَعْدَ ذَلِكَ وَمَا أَوْلَيْتِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾**
букІаго ва гъениб Аллагъасул хіукмуги **﴿٤٣﴾**
букІадго.

Жидеда рештІизабураб Тавраталда бугеб хіукмуялда разилъуларел
ягъудиял дуца гъабураб хіукмуялда кин разилъулел. Дуца хіукму
гъабун хадур гъел гъелдасаги руссуна: жиде хіакъабжо бокъарал
гІадамал гъечІо гъел. Ва гъел жидеца иман лъуралги гъечІо.

44. Хіакълъунго лица гъел **إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّورَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ**
ягъудиязда Таврат рештІизабуна, **يُحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا**
гъелда жаниб гъезие тІоритІел **لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا**
бугеб, ва иман лъурал гІадамазе **أَسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا**
хіакъаб нух бихъунеб нурги бугеб. **عَلَيْهِ شُهَدَاءٌ فَلَا تَحْشَوْا النَّاسَ وَأَحْشَوْنَ**
Гъеб Тавраталдалъун хіукму **وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ**
гъабула Бануисраилазул киналго **بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾**
аварагабаз, жидеца Аллагъасда **﴿٤٤﴾**
جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, гъесул хіукмуялда
нахърилълъун хъвадулел. Гъеб хіукму
гъабула Тавраталда иман лъурал
гІадамазе. Гъединго жидеца хисизабичІого Таврат нахъцІунарал
ахІбарацаги ва гІалимзабацаги гъабула гъеб Тавраталда рекъон
хіукму, жидеца гъеб цІунун букІун ва гъел жидеда Таврат
лъалел рукІун.

Гъаб амру гъадин бугелъул гъеб Тавраталда бугеб хіакъаб жо бицине
ва Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммадил сипатал рицинеги
нуж гІадамаздаса хІинкъуге. Нуж дидаса хІинкъа, я гъал
ягъудиязул гІалимзаби! Ва нужеца гъеб тавратги хисизабун,
гъелъул хіукмабиги ричун дунялалъул дагъабго боцІи босуге.
КигІан гІемераб бугониги гъеб дунялалъул боцІи хіакъираб жо буго,
Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** калам жиндихъе бичизегІадаб жо гъечІо. Жидеца
Аллагъас **رِشْتِ**изабураб хіукмуялдалъун хіукму гъабуларел
гІадамал капурал гІадамал руго.

Замахшарияс абуна: Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хіукмуялдалъун жидеца
хіукму гъабуларел гІадамал, гъеб жидеда гІодобегІанлъун бихъун,
гъел гІадамал капурал, пасикъал залимал гІадамал руго. Аллагъасул

хлукмуги тун цоги хлукму жидеца гѣабурал гѣадамал жидер купруялгъуль тѣрхъарал, цѣакъ залимал, члукларал гѣадамал руго. Гѣаб аят загъиралда бануисраилазда рещтѣараб бугониги, жиндир хлукму кинабго умматалѣ гѣаммаб буго.

45. Гѣеб тавраталда жаниб дица ягъудиязе парз гѣабуна къисас боси: напс напсалгъухъ чѣвазе, бер бералгъухъ бахъизе, мегѣер мегѣералде данде къотѣизе, гѣин гѣиналде данде къотѣизе, ца цаялде данде бахъизе. Ругънал гъарун ругони гъезулги къисас босизе. Жинца рещѣел босулев чияс къисас тѣаса лгъугун тани, гѣеб жиндаса къисас босулесе кафарат буго жинца къисас босулесе ажро-кириги буго.

Гѣаб буго Ибнугѣаббасица гѣабураб магѣна. Тѣабарияс абун: «Гѣеб тѣаса лгъугин жив тѣаса лгъугъарасе кафарат буго, Аллагъас гъесул мунагъал рахчулеб жив тѣаса лгъугиналѣ гѣоло»-абун.

Жидеца Аллагъас جَعَلَهُ рещтѣизабураб хлукмуялдалгъун хлукму гѣабуларел гѣадамал зулму гѣабулел гѣадамал руго, гъез Аллагъасул шаргѣалда хилиплгъи гѣабун бугелгъул.

Гѣаб къисас боси нилгъер исламияб шаргѣалдаги гѣаб хѣлалалда буго. Ракъа бекизаби, гъаналда ругъун гѣаби, цогиги гѣемер масъалаби руго къисас босизе данде кколарел, жидер дият бахъулел, хѣажат ккараб мехаль гѣалимзабазде аскѣоре ун, гъезда гъикъун лгъазабизе ккела.

46. Дица бануисрилазул цересел аварагабазда хадув, Марьямил вас Гѣиса عَلَيْهَا السَّلَامُ авараг витѣана, жинца таврат ритѣухъ гѣабулевлгъун. Ва гъесухъе Инжилги къуна, жинда жаниб умматалѣ тѣоритѣел ва нур бугеб, жинца Тавратги ритѣухъ гѣабулеб. Жиб умматалѣ тѣоритѣеллгъун бугеб ва Аллагъасдаса хѣинкъарал гѣадамазе вагѣзалгъунги бугеб.

47. Дица Гѣиса عَلَيْهَا السَّلَامُ аварагасда ва гъесда нахърилгъѣлараздаги амру гѣабуна, нужеца гѣаб Инжилалда жаниб Аллагъас جَعَلَهُ рещтѣизабураб

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ
بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ
وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ
وَالْحُرُوجَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ
فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ، وَمَنْ لَّمْ يُحْكَمْ بِمَا
أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾

وَقَفَّيْنَا عَلَى آثَرِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا
لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَآيَاتِنَا فِي الْإِنْجِيلِ
فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾

وَلِيَحْكُمَ أَهْلَ الْإِنْجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ
وَمَنْ لَّمْ يُحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ
هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾

жоялдалъун хлукму гъабе абун. Ва жидеца Аллагъас
 рещтIизабураб хлукмуялдалъун хлукму гъабурелги пасикъал
 гIадамал руго-абун, жал къосарал, Аллагъасде ﷻ иман
 лъеялдаса ва гъесие мутIигIлъиялдаса рахъарал.

ГIадегIанав Аллагъас гъаб лъабго аяталда жаниб (44, 45, 47) такрар
 гъабуна Аллагъас рещтIизабураб жоялдалъун хлукму гъабичIев чи
 «капурав вуго», «залимав вуго», «пасикъав вуго» абун. ГIалимзабаз
 абун: «Капурав вуго» абураб рагIи бусурбабазда абураб бугин,
 «залимав вуго» абураб рагIи ягъудиязда абураб бугин, «пасикъав вуго»
 абураб рагIи насраниязда абураб бугин. Кин бугониги гъаб лъабго
 рагIиялъул магIна цо буго: Аллагъас ﷻ рещтIизабураб жоялдалъун
 хлукму гъабичIев чи вуго гъев.

Тафсиралъул гIалимзабаз гъабураб магIна данде бакIарун хIасил
 гъабураб мехаль гъаб гъелдаса бичIчIулерб жо буго Аллагъасул ﷻ
 дин гIодобегIан гъабун, гъеб диналда бугеб хлукмуги рехун тун
 жиндие бокъараб хлукму гъабурав чи киналго гIалимзаби рекъон
 капурав, залимав, пасикъав вуго.

Аллагъасул диналда жаниб жиндие хлукму батичIеб жо гIалимзабазул
 ижтигъаталдалъун хлукму гъабун гъабула ва гъеб хлукму гъаби гъал
 аятазда бицараб куфру, зулму, пискъу букIуларо.

ГIадамаца ургъарал къануназул хлукму Аллагъасул хлукмуялде
 данде кколеб гъечIони, Аллагъасул хлукму хвезабулерб бугони, гъеб
 къануналъул хлукму бусурманчияс къабул гъабизе бегъуларо ва гъес
 Аллагъасул ﷻ хлукму тIаса бищизе ккола. Аллагъасул хлукмуялдалъун
 хлукму гъабизе ресги букIаго, къануналда нахъ вилъун, шаргIалъул
 хлукмуялда хилапаб хлукму жинца гъабулерб, яги жинца гъеб хлукму
 разилъун къабул гъабулерб чиги капурав, залимав, пасикъав чи вуго.

Жинда гIад зулму букIун къануналда мутIигIлъарав, амма жиндир
 ракIалъе гъеб къанунги рихун вугев чи капурав, залимав, пасикъав
 вукIунаро. Гъаб масъала цIакъ кIвар гъабизе ккараб бугониги, гIадамаз
 цIакъ мугъмалго тараб масъала буго. Гъеб гъедин букIиналъул гIайиб
 цIаларал чагIазул буго. Жидеда жо лъалеллъун чIун, гIадамазе нухал
 лъун, гъел жидеца къосизарулел ва жалгоги къосарал. Гъал жагъилал
 цIаларал гIадамаз абулерб буго: «ГIад тарав хIакимасе мутIигIлъизе
 ккола, ханасе мутIигIлъизе ккола» – абун. Амма гъез абулерб гъечIо
 гъев ханги бусурбабазул вукIине кколин, гъев хIакимги бубсурбабаз
 жидеда гIад тарав вукIине кколин ва гъес гъабулерб хлукмуги шаргIияб
 букIине кколин абун.

Капурзабазул зулмуялде гъоркъе ккарал бусурбаби гъезул зулмуялда

разильун руклине бегьуларо. Жидер хIал кIвечIого, зулму бергьун ккараб мехаль кьануналда нахьрильльйизе гIузру ва рухса букIула. Щибго захIмалги баччичIого, сундаго ургьичIого, хIайванал гIадин мутIигIльун бусурбаби руклизе бегьуларо. Жидер БетIергьан щив вугев, жал щиб мурадалда рижун ругел, жидеца щив рази гьавизе кколевали лъазе ккола. Гьаб дуниялалда балеб цIакь дагьаб замналгул рахIат, лазатIаса бищун, ахираталда абадияб жужахIалде бусурманчи ине бегьиларо.

ИбнухатIибица абун: инсан цIакь гIажайбаб жо буго. Ягьудиязда гIемерал аварагзаби ритIана, Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагги витIана. Гьесухье Таврат кьуна ва гьесие гIемерал ва кIудиял мугIжизаталги кьуна. Амма ягьудияз гьеб тавраталде гIамал гьабичIо ва гьелда нахьрильльйинчIо. Насраниязе аварагльун ГIиса عَلَيْهِ السَّلَامُ гьавуна. Гьесулги гIемер мугIжизатал рукIана: хварал чIаго гьари гIадаб ва ракъул хIинчI гьабун гьелда рухI лъей гIадаб. ГIиса аварагасухье инжил кьуна гьелда хIукму гьабе абун. Насраниязги Инжилалда хIукму гьабичIо ва гьелда нахьрильйинчIо.

Аллагьасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагги витIун ва гьесде хирияб Кьурьанги рещтIизабун, гьаб умматалдаги Кьурьаналда нахьрильльйин, гьелдалгьун хIукму гьаби тIад гьабун. Амма умматалгул гIемерисел гIадамал Кьурьан цIалиялгул, махраж-тажвидалгул хIукмаби цIехезе, берцинал макьнал гьарун Кьурьан цIализе яхI бахьулел руго. Кьурьаналда бугеб жоялда гIамал гьабулел, гьелдалгьун хIукму гьабулел гIадамал цIакь дагьал руго. ЩайтIаналь гуккун гьезие кьимат дагьал умурал берцин рихьизарун руго ва хIакьикьаталдаса гьел гьапул гьарун руго.

48. Дуца дуда кьурьан рещтIизабун, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хIакьаб исламияб дин жинда жаниб бугеб. Жинда церехун рукIарал гIахьалги ритIухь гьарулеб ва гьел гIахьазда тIад хьаравулльунги ва нугIльунги бугеб.

Киналго Аллагьасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIахьазда жаниб бугеб берцинаб, лъикIаб жо Кьурьаналда жанибги буго. Дуца гIадамазда гьоркьоб хIукму гьабе Аллагьас рещтIизабураб жоялдалгьун. Мун гьел гIадамазе бокьараб жоялда нахьги вильльунге, духье бачIараб хIакьаб Кьурьанги

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا
لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا
عَلَيْهِ فَآخِزْ بَيْنَهُمْ يَمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ
أَهُؤْلَاءُ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا
مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ
لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ
لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَأَسْبِقُوا
الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا
فِي يَوْمٍ تَكْتُمُونَ ﴿٤٨﴾

г1одоб тун.

Щибаб умматалъе дица шариг1ат гъабуна ва нухги гъабуна, жидер заманаялда, х1алалда, бак1алда рекъараб. Гъаб шариг1ат буго дунялалъул ч1аголъбиялда хурхараб жоялъуль бугеб. Ва амма кинабго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъул аслу цо буго: Аллагъ цо гъави, гъесул аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّكَّامُ рит1ухъ гъари ва ахир кьо бук1иналда иман лъей, жиндилъ х1исаб-мизан ва жазаъ гъабулеб.

Г1адег1анав Аллагъасе бокъун бук1арабани нуж киналго цо умматлъун гъарилаан ва цох1о шариг1аталдаги талаан. Цингиги Аллагъасе гъелдалъун я зарал, я хайир гъеч1о. Кинниги нужер шариг1ат бат1и-бат1ияб гъабуна нужер х1албихъи гъабизе нужехъе къураб жоялдалъун, мут1иг1авги, г1ассиявги лъазе.

Нужеца лъик1аб жоялде хехго щвезе ях1 бахъе. Гъеб Аллагъасда мут1иг1лъи ва гъесул шарг1алда нахърилъгъин буго. Нуж киналго ахираталда Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ руссунел руго ва гъениб бицизе буго дунялалда нуж хилиплъун рук1араб жо: нужер диналъул амру гъениб баянлъизе буго ва нуже жазая гъабизе буго.

49. Ва дуда дица амру гъабуна,
Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъел г1адамазда
гъоркъоб х1укму гъабе абун
Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дуда рещт1изабураб
Къуръаналдалъун ва мун гъезул
мурадазда нахъвилъгъунге абун. Мун
ц1уне, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, квешаб
къавмалъ макру гъабун Аллагъас

дуде рещт1изабураб цо-цо жоялдаса мун вуссинавиялдаса. Дуца гъабураб х1укмуялда рекъеч1ого гъел г1адамал нахъе ани ва жиде цоги х1укму бокъани, дуда лъай Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъун бук1ин гъезие г1азаб гъаби гъезул цо-цо мунагъазде данде. Х1акълъунго г1емерисел г1адамал пасикъал руго.

Аллагъасе мут1иг1гуларел, х1акъаб жоялда инкар кколел, г1асильбазуль даимлъулел руго.

50. Дуца гъабураб х1укмуялда
разилъч1ого жагъилияб заманалъул
х1укмуйищха гъезие бокъун бугеб?

Жиндилъ щибго башалъи гъеч1еб,

وَأَن أَحْكَمَ بَيْنَهُمْ يَمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ هُمْ وَأَحْذَرُهُمْ أَن يَقْسُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ فَإِن تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَن يُصِيبَهُم بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ وَإِن كَرِهْتَ مِنَ النَّاسِ لَفَسِيقُونَ ﴿٤٩﴾

раццлалъиги гьечлеб, жидерго напсазе бокъухъен гьабулеб буго гьеб жагъилияб хлукму. **Жидеца Аллагъасда иман лъун, гьев ритлухъ гьавулел глaдaмaзe Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ** гьабуралдаса берцин хлукму гьабулев шивха вугев?

Сайид Къутлбуца абуна: жагъилияб хлукму буго инсанас инсанасе гьабулеб хлукму, цо глaдaмaз цoги глaдaмaзe лагълъи гьaби. Аллагъа جَلَّ جَلَّالَهُ цо вуклин, гьев бетлeргъан ва хан вуклин клочон тей. Аллагъасе гьабулеб лагълъи тун, глaдaмaзe лагълъи гьaби. Гьeб хлукму гьaбулeб бакl бугo клийиде нух бикъулeб бакl, цoги лъaбaбилeб нух жидeе гьeчлeб.

Хлукму Аллагъасул буклина ва гьесул шарглалда рекъон глaдaмaз члaгoлъи гьaбила. Яги жагъилияб хлукму буклина: жидер гьаваялда нахърилъун, шайтaналъул нухал ккун, Аллагъасе лагълъи гьaби тун жиб буклинеб. Жагъилияб заман абулеб жо цебе араб, яги хадуб бачлунeб заман гьeчлe. Жагъилияб заман бугo Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ шаргл тун, гьeсiе мутлиглъи тун, глaдaмaл жидeцaгo ургъарал къануназде глaмaл гьaбун хъвaдулeб заман абун.

51. Гьаб аят рeштлизабиялъе сабаб бицана: Рифагалат ибну Зайд ва Сувайд ибну Алхларис абулев клуго чи исламалде рачлун руклана. Хадуб мургадлъана. Бусурбабазул цо-цо

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى
أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَهُوَ
كَمَثَلِ الْفُلِّ الْغَاطِقِ عَلَى ظَهْرٍ مِنَ الْغَلَامِينَ﴾

глaдaмaз гьeздeхун гьaлмaгълъи гьaбулeб букlанa, цинги Аллагъас аят рeштлине гьaбуна: **«Я гьaл иман лъурал глaдaмaл! Нужeца ягъудиял ва насраниял гьудулзабилъун ккоге. Гьeл клиялгo цoцaзe гьудулзаби руго ва бусурбабaзe тушцaби руго: капурзаби киналгo цo миллат бугo. Нужeдa гьoркъoсa жидeца гьeл ягъудиял ва насраниял гьудулзабилъун кколел глaдaмaл гьeздaсан руго. Хлaкълъунгo Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ къoсaрaб зaлимaб къaвм битлaрaб нухдe тлoбитлyларo.**

Ибнухатлибица абуна: гьаб раглиялъ тлориглел гьабулеб буго капурзаби рокьи, гьел гьудулзабилъун кквей куфру буклиналде. Глaдeглaнaв Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ абулеб бугo: «Гьeл гьaдулзабилъун ккурал глaдaмaл гьeздaсан руго» – абун. Мун хлинкъа, Аллагъ гурхлaяв, гьeзулгун гьудуллъи гьaбизe. Исламaлъe ва бусурбабaзe бишунгo клудияб зарал гьaбурaб, гьeл лагълъиялда ва глoдoреглaнлъиялда ккeзарурaб жoги бугo бусурбабaзe капурзаби рокьи. Капурчияс дудeхун загъир гьaбулeб рокьи мун гукки ва нифакъ бугo. Аллагъ жидeдa лъaлeл, гьeсiе глiбaдaт бaццлaд гьaбулeл глaдaмaл руго

бусурбабазул гьудулзаби.

52. Жидер раклазуль нифакъ бугел
гладамал рихъула дуда гьел капурзабазул
гьудуллги гьабизе гедегулел. Гьез
абула гьаб исламияб дин цебе инчлони,
Мухаммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва аслабабазул

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ амруги бергынчлони, ниж
хлинкзула ягьудияз нижее къварилги
гьабилин абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабазе квербакъила Макка
бахъиялдалъун, гьесул тушцабиги гьалаг гьарила:

нуж рагъичлого жиндирго амруялдалъун. Гьезул раклазуль хлинкьи
рехун ва гьел исламалде рачлун, яги жият къезе мутиглгьун. Цинги
гьал мунафикъзаби цлакъ пащманлъизе руго ягьудиязда ва
насраниязда гьабураб гьудуллгиялда ва муъминзабазе гьабураб
хиянаталда.

53. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мунафикъзабазул
хлал жиде загьир гьабураб мехаль
ва муъминзабазе квербакъи гьабун
гьел капурзабаздаса бергъараб
мехаль: жидеца иман лъурал гладамаз

мунапикъазул хлакългьулъ абила: Гьал гладамалищца рукларал,
я гьал ягьудиял: нуже цлакъ гьаял гьедун рукларал ниж нужгун
руго» – абун.

Нуже квербакъизе, нужеда рагъ гьабуни нужгун цадахъ рагъизе.
Ай гьал гладамаз нуже квербакъичлогурищ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж
гладореглан гьарулеб мехаль. Гьеб рагъиялъе цоги магна гьабун
гладимзабаца: жидеца иман лъурал гладамаз абила: «Гьал гладамал
руклун ругоха ниль гуккулел рукларал жал муъминзаби руго абун.
Гьедин гьаялги гьедулел рукларал». Гьал мунафикъзаби руго жидер
кинабго глалмад гладада хварал ва дунялалдаги ахираталдаги
члорого хутларал гладамал.

54. Я гьал иман лъурал гладамал!
Нужедаса цо къавм муртадлъгани ай
исламияб дин тун куфруялде руссани,
Гьеб муртадлъиялъул зарал жидеуго
бугу. Ва муъминзабазе гьелдасан
щибго заралги гьечло Аллагъас
цоги къавм гьабила гьезул баклалда,

فَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسْتَعِينُونَ فِيهِمْ
يَقُولُونَ نَخْشَى أَنْ تُصِيبَنَا آيَةٌ فَسَخَى اللَّهُ أَنَّ
يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ فَيُصِيبُوا عَلَيَّ
مَا أَسْرَوْا فِي أَنْفُسِهِمْ نَارِينَ ﴿٥٢﴾

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهْلَ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ
جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ
فَأَصْبَحُوا حَسِيرِينَ ﴿٥٣﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ
فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ أُوْمَةَ لَا يَمُرُّ ذَلِكَ فَضْلًا
اللَّهُ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

Аллагъасе жал рокъулел ва Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ жиде вoкълулел. муъминзабазда гурхлун, гъезие хлелун руклунел. Капурзабазда данде цлакъ гучал ва бахларчиял руклунел.

Гъаб буго камилал муъминзабадул сипатал: Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вoкъларасе жив хлелун вуклунев, гъесда инкар ккуразе жив тушман вуклунев. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ цо муъминчи вoкълун вуклиналъе глаламатги буго гъев муъминзабазда гурхлун, хлелун, гъезие тамахълун вуклин. Капурзабазда ва мунафикъзабазда данде гълбацл глдин вуклин.

Жидеца Аллагъасул диналъе глоло жигъад гълбулел ва гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тлалаб гълбун глмал гълбураб мехаль гъезда глайиб члван клалълел гладамаздаса хлинкъуларел, жидер иман камилал, Аллагъасул амруялда данде шибго жо бачунарел. Гъединаб иманалълул камиллъи ва гъл берцинал тлабиглатал Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие вoкъларав чиясе къолеб хиралъи ва тлоклълъи буго. Хлакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир цлоб-рахлмат глатлдав, лагъзадерие гълбулеб хлукму лълев вуго.

Гъаб аяталда жаниб аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ муглжизат буго цо къавм муртадлъизе буклин бицин. Гъедин муртадълъарал глемер руклана. Гъезул цояв вуго Мусайламат абулев гъерсихълан. Гъев Мусайламатига Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе кагълат хълвана: «Аллагъасул расул Мусайламатихълан Аллагъасул расул Мухлammaдихъле: гълб ракъ бащадаб дие буго, бащадаб дие буго» – абун. Гъесие жаваб гълбун Аллагъасул свалат салам лъеяв Мухлammaд аварагас хълвана: «Аллагъасул расул Мухлammaдихълан гъерсихълан Мусайламатихъле: кинабго ракъ Аллагъасул буго, Аллагъас жиндие бoкъларав чиясе ирсалъе къола гълб ракъ. Жинда Аллагъ разияб ахир гъесдаса хлинкъарал гладамазе буклизе буго»- абун.

Аллагъасул тушман Мусайламат члвана жинда Аллагъ разилълъаяв Абубакар асхлaб халипалълун вугеб мехаль. Жинца гъев члварав чи вуго Вахлши абулев асхлaб, жив мушрик вугеб мехаль, Аллагъ разилълъаяв Хлaмзат жинца члварав. Цинги гълв Вахлшица абулаан: «Дун жагъллавл вугеб мехаль дица гладамазул бишунго лълклав члвана, дун исламалде вачлараб мехаль гладамазул бишунго квешавги члвана дица» – абун.

Ибнухатлгибига абунa: «Муъминчиясе Аллагъ вoкълни нилъледа лъллеб дунялияб рокълъялдаса батлъяб рокъл буго. Масала, инсуе вас глдин вoкълуларо – гъев вас инсул глaмалалдаса вугелълул. Васасе эмен глдинги вoкълуларо – гъев эмен вас вижиналъе сабабълун вугелълул. Боци-мал глдинги вoкълуларо – гълб жиндир хлaлтлул хлaсил

бугелъул. Члужуялъе рос гIадин вокъуларо – гъев жий хьихъулев ва тIойитIулев вугелъул. Цоги щиб сабаб бугониги гъев сабаб хал гъабунги вокъуларо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ: гъелъул магIна букIина гъев сабаб тIаса ани дуге Аллагъ вокъизе гъечIо абураб. Щибго жо хал гъабичIого, гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ Аллагъ вукIиналъул хал гъабун вокъизе ккола. Щиб жо гъесул рахъалъан дуге тIаде бачIаниги, гъелдаса рази вукIине ккола, гъаб жо дир БетIергъан Аллагъасдаса бугеб нигIматниги, хIалбихъиниги буго абун.

Жегиги дуга лъай, дугаса Аллагъ разильяев, Аллагъасул тушбаби рихинги Аллагъ вокъи буго. Аллагъасда гIасильулел, гъесул шаргIалда ритIун хъвадуларел гIасиял, пасикъал гIадамал рихинги, гъезда рагъ гъабиги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вокъи буго. Дуца рази гъаризе кколел, дуге рокъизе кколел ва мун жидеда гурхIизе кколел гIадамал муъминзаби руго. ГIаммабго хIалалъ нильее бокъизе кколеб, нильеца Аллагъасда гъаризе кколеб жо буго, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир лагъзал исламияб диналде тIоритIи, ракъалдаса куфру-ширк, зулму тIагIи ва цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъаби хутIи.

Аллагъас нильлъ жив разиял лагъзаллъун гъареги. Амин.

55. ХIакълъунго нужер вали ва нужее вокъизе кколев чи Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго, хадув гъесул расулги вуго ва киналго муъминзабиги руго. Жидеца паризаяб

как хIукъукъал тIуран жамагIаталда балел, жидеда тIалъараб закатги кьолел, дие тIагIат-гIибадат гъабун, дие хIелун, мутIигIлъун жал рукIунел.

56. Щал ругониги жидер валилъун ва жидее вокъулев гъудуллъун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ккурал ва гъесул расулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ккурал,

хадур киналго муъминзабиги ккурал,-гъал гIадамал руго Аллагъасул кьокъа, гъаб щайтIаналъул кьокъа гъечIо. ХIакълъунго Аллагъасул кьокъа гъесул тушбабаздаса бергъизеги руго. Дуниял-ахираталда жидер лъикIлъиялда кверщел батулелги руго.

Жинда Аллагъ разильяев Абузаридаса хIадис бицана: «Дир гъудулас, Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагас, диде амуру гъабуна анкъго жоялдагъун:

1) мискинзаби рокъи, гъезда аскIове гIагарлъиялдагъун.

2) Дун валагъеян амуру гъабуна бечелъиялъул рахъалъан дидаса

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿٥٥﴾

وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حَرْبَ اللَّهِ هِيَ الْعَالِيُونَ ﴿٥٦﴾

гIодовегIан вугесда, дидаса тIадегIанав бечедав чиясда валагьуге абунги абунa.

3) Дица гIагарлгьялгьулгун рахIму, гурхIел-цIоб хурхизабе абунги амру гьабунa, гьез дидa мугь бан бугониги.

4) Щивго чиясдаса щибго жо гьаруге абунги амру гьабунa.

5) Дица хIакъаб жо абе абунги амру гьабунa гьеб хIакъаб жо кигIанго кьогIаб бугониги.

6) Аллагьасе ﷻ гIоло гьабулеб гIамалалгьул гIадамаз чIвалеб гIайибалдаса хIинкьуге абунги амру гьабунa.

7) Дица «Ла хIавла вала кьувата илла биллагь»- абураб рагIи гIемер абе абунги амру гьабунa» – абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

ТIадегIанав Аллагьасул каламалъ ва аварагасул хIадисаль нилье баян гьабулеб буго Аллагьасул диналгьул кIвар гьабулев, Аллагьасдаса хIинкьулев чи гIадамаз чIвалеб гIайибалдаса хIинкьуларевльи, гьев битIараб, хIакъаб нухда вугеб мехаль. ГIадамазул гIайибалдаса инсан хIинкьулеб заман буго жиндир иман камиллгьичIеб заман.

ГIадамалги, Аллагьги рази гьавизе абун лгьугьарав чи вуго жиндаса гьабун бажарулареб иш тIаде босарав чи. ЦохIо Аллагь ﷻ разилгьи тIалаб гьабун, гьесдаса хIинкьун, гIадамазул рагIул хал гьабичIого хьвадарав муьминчи Аллагьасе ﷻ вокьула, гьесдаса Аллагьги разилгьула, гьев чи Аллагьас муьминзабазеги вокьизавула. Амма гIадамал разилгьи тIалаб гьабурав чи Аллагьас ﷻ жив разилгьялдаса рикIклад гьавула.

Аллагьас ниль цIунаги гьаб мукьсанлгьялдаса.

57. Я гьал иман лгьурал гIадамал!

Нужеца нужер дин махсароде гьабулел,

гьелда тIад релъанхьулел гIадамал

гьудулзабилгьун ккоге. Гьел гIадамал

руго жидехье Инжил Таврат кьурал

гIадамазда гьоркьор ва цогидал

капурзабазда гьоркьорги. Гьал гIадамал

гьудулгьун кквей буго Аллагьасул ﷻ тушбаби гьудулзабилгьун кквей.

Нужеда тIадаб буго гьал гIадамазда щим бахьине, гьел нужедаса рикIклад гьаризе ва гьезда рагь гьабизе. **Нуж Аллагьасдаса ﷻ хIинкья** куфарал ва мушрикал, гьединго гIасиял, пасикьал гIадамал гьудулзабилгьун кквезе, **нуж хIакьикьял иман лгьурал**

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْا الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا
 دِيْنََكُمْ هُزُوًا وَّلِعَبًا مِّنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ
 مِنۢ قَبْلِكُمْ وَاَلْكَهٰرَ اَوْلِيَآءَ وَاَتَقُوْا اللّٰهَ
 اِنۡ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿٥٧﴾

гIадамал ратани.

58. Нужер дин махсароде гьабулез
нужеца как ахIараб мехаль гьеб ахIи
гIодобегIан ва махсароде гьабула.

Гьедин хьвади буго гьел ахIмакьал
гIадамал рукIиналъул гIаламат:

жидеда АллагыгIи جَلَّ جَلَالُهُ лъаларел, гьесие балеб какги лъаларел, гьелъул
магIна-хIикматги бичIчIунарел.

Гьаб аят рещтIизабиялъе сабаб бицун абуна: Аллагыасул лагIнат
жидеда бугел ягьудияз хIасад гьабуна Аллагыасул свалат салам
лъеяв аварагасда, гьесул асхIабзабаз как ахIулеб рагIараб мехаль ва
гьез абуна: «Гьав щив, жив аварагилан вугев чи, цониги аварагабаз
гьабичIеб бидгIаяб жо гьабулев? Гьаб хIамил гIадаб ахIдейги щиб,
гьаб щиб къабихIаб гьаракь» – абун.

59. Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Я
гьал ягьудиял ва насраниял! Нужеца
нижеда гIайиб чIвалеб жо бугищ
нижеца Аллагыасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъей
гуреб? Гьединго нижеде рещтIизабураб

Къуръаналдаги гьелда цере рещтIизарурал гIахьздаги иман
лъей гуреб, гьечIо цоги нижеда гIайиб чIваялъе гIилла
ва хIужа. Гьаб нижеда гIайиб чIваялъе гIилла буго нужер
гIемерисел пасикъзаби рукIин.

Нужеца нужехье рещтIизарурал гIахьзда гIамал гьабулеб гьечIо,
гьаб Къуръанги гьав аварагги ритIухъ гьавулев гьечIо. Гьеб нужер
пасикълъбиялъул гучаль нуже муъминзаби рокьулел гьечIо, жидеца
иман лъурал ва жидеца киналго аварагазабиги гьезухье рещтIизарурал
гIахьалги ритIухъ гьарурал.

60. Нужеца нижеда гIайиб чIвалеб
жо (ниж иман лъурал рукIин) квешаб
жо гьечIо. Нужеда бицилиц щиб жо
бугеб Аллагыасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIоб квешаб:
Аллагыас лагIнат къурав чи вуго
квешав, гьесул жинда ццинги бахъарав.

Аллагыас جَلَّ جَلَالُهُ маймалакалъун

ва больоналъун сверизаруралги руго квешал. Ва жодоца
щайтIаналъе лагьлъи гьабуралги руго квешал гIадамал. Гьал
церехун рицарал къабихIал сипатал жидеде ругел гIадамал руго

وَأَذَانًا دَائِمًا إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوا هَاهُنَا وَعِيبًا
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَقُومُونَ مَعًا إِلَّا أَنْ
ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلُ
وَأَنْ أَكْفَرُوا فَأَسْفُونَ ﴿٥٩﴾

قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرِّ مِنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ مِنْ
لَعْنَةِ اللَّهِ وَغَضَبِ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْفِرْدَةَ
وَالْحَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتِ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا
وَأَضَلُّ عَنِ السَّبِيلِ ﴿٦٠﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аск1ор квешал ва бит1араб нухдаса къосарал.

61. Гьел ягъудиязул мунафикъал духъе وَإِذْ جَاءَهُمْ قَوْلُهُمْ آمَنَّا وَقَدْ دَخَلُوا بِالْكَفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ﴿٦١﴾
рач1араб мехаль, гъез абулеб буго
нижеца иман лъуна абун. Амма гьел

духъе рач1унеб мехальги капурал
рук1ана Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва дуда аск1оса унеб мехальги
капурал рук1ана.

Жидее щибго мунпаг1ат гъабуларо дур ваг1заяль ва дур г1елмуяль.
Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда ц1акъ лъалев вуго гъез нифакъ жаниб бахчун
бук1ин ва гьелда данде гъезие квешаб г1азабги бук1ине буго.

62. Дуда гьел ягъудиязул г1емерисел وَرَبِّيَ كَثِيرًا مِنْهُمْ يَسُدُّونَ فِي الْأَثَرِ وَالْعَدُونَ وَأَكْبَهُمُ السُّخْتِ لَيْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾
рихъизе руго, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
жидеца г1асилъаби ва зулмаби

гъарулеллъун. Жидеца хъубаб
х1арамаб боц1и кваналеллъунги. Ц1акъ квешаб г1амал буго гьел
ягъудияз гъабулеб.

63. Ягъудиязул кашишаз ва г1алимзабаца لَوْلَا يَنْهَهُهُمْ الرَّبِّيُّونَ وَالْأَخْبَارُ عَن قَوْلِهِمُ الْإِثْرَ وَأَكْبَهُمُ السُّخْتِ لَيْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿٦٣﴾
нахъч1валел рук1аралани гьел,
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналда ва аварагасда
бугътан лъолеб квешаб раг1и бициналдаса
ва х1арамаб боц1и кванаялдасаги. Ц1акъ

квешаб жо буго ягъудиязул диниял г1адамаз гъабулеб, жидер
къавм амру-нагъю гъабич1ого тей.

64. Ягъудияз абун Аллагъасул квер وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غَلَّتْ أَيْدِيهِمْ
бахилаб бугин, лагъзадерие ризкъи وَلِعَبُوا بِمَا قَالُوا أَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُدْفِقُ
г1ат1ид гъабун къола гъеч1оян абун. КИФَ يَشَاءُ وَلِيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنزِلَ
Ягъудиял руго жидер квер бахилал. إِلَيْكَ مِنَ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ
Кидаго гъедин хут1аги гьел. Аллагъас الْعَادَةَ وَالْبَعْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كَمَا
Жиндир рах1маталдаса рик1клад أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَسِعُونَ
гъаруна ягъудиял гъеб къабих1аб فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾
раг1иялъе г1оло. Аллагъасул к1нябго
квер беччараб ц1акъ сахаватаб буго,
жиндие бокъухъе ризкъи къолевги
вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

Цо г1адамазе ризкъи дагъ гъаби жиндир х1икматалдалъун бук1уна,
гьелда бахиллъи абуларо.

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккурал г1адамазул г1емерисел гъаб
Къуръан дуде рещт1изабияль жеги жидер куфруялъуль ва

кьосиналъуль ц1ик1к1изаризе руго. Дица гьeб капураб кьавмалда гьоркьоб цоцаздехун ццим бахъин ва тушманлъи гьабуна, кьиямасеб кьo щвезег1ан т1аса унареб. Жидеца бусурбабазде рагъизе абун ца боркъанщинахъе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьезул цаги свинабула.

Рагъуе гьел х1адурлъидалго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ цо багъана гьабун гьезул х1адурлъи хвезабула. Ракъалда т1ад цакъ пасалъаби гьарун хьвадулел руго ягъудиял, бусурбабазе х1илла ургъун, гьел цоцазде т1аде т1амун. Гьаб буго жидер кидаго бугеб т1абиг1ат, Аллагъасе рокуьларо жидеца пасалъи гьабулел т1адамал.

65. Жидехъе т1ехъ кьурал ягъудиял ва насраниял, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ва гьесул аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъун Аллагъасдаса х1инкъун хьвадулелани, дица гьезул церехун арал киналго мунагъал рахчилаан ва ниг1матазул ц1урал алжаналъурги лъугъизарилаан.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا
لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ
وَلَا دَخَلَتْهُمْ جَحِيمُ النَّعِيمِ ﴿١٥﴾

66. Китабияб агълуялъ Инжил Тавраталда рекъон т1амал гьабулебани ва гьаб Къуръаналда жаниб рещт1изабураб жоялдаги т1амал гьабулебани, жидеe цакъ т1ат1идго ризкъи къелаан ва зобалазулги ракъазулги баракатал гъезие щвелаан. Гьел китабияздаса цо кьукъа буго

وَلَوْ أَنَّهُمْ آفَأَقَمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ
وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِنْهُمُ أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ
وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

Мух1аммадида صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъурал ва жидер т1амал шарг1алда бит1араблъун бугел. Амма гьел китабиязул т1емерисел жидер т1амал цакъ квешал руго.

Бицунeб жоги къабих1аб, гьабулеб т1амалги пасикъаб, жалгоги жужах1алъул агълулъун ругел.

Жинда Аллагъ разилъаяв т1умар асх1абасде хабар швана Басрат шагъаралда валилъун (х1акимлъун) вугев жинда Аллагъ разилъаяв Абумусаца цо насранияв гьавун вугин жиндир катиблъун (жинца хъвалев чи). Жинда Аллагъ разилъаяв т1умар асх1абас Абумусахъе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кагъат бит1ана: «Аллагъас г1одорег1ан гьарурал т1адамал нужеца к1одо гьаруге! Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хиянаталлъун гьарурал т1адамал нужеца божараллъунги гьаруге! Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рик1к1лад гьарурал нужеца т1агарде гьаруге!» – абун. Жинда Аллагъ разилъаяв Абумусаца

абидал: «Гъаб Басрат шагъаралда насраниясдаса квербакъи гъабичIого рес гъечIо» – абун. ГIумар رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхIабас абун: «Насранияв хвараб мехаль щиб гъабизе бугеб?» – абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ГIумар асхIабасул гIакъилаб каламалъ нильеда бичIчизабулеб буго бусурбаби капурзабазул гIелму-лъаялдаса мунпагIат босун гъелда гIей гъабун рукIине бегъулареблби. Бусурбаби рукIине ккола кинабго рахъальган жидер гъунар тIокIаллгун ва капурзаби жидер гIелму-лъаялда бахилаллгунги.

67. Я гъав Бичасул расул! Дуца гIадамазухъе щвезабе дица дуде рещтIизабураб Къуръан. Гъаб дуца гIадамазухъе щвезабичIони, мун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат гIобитIаравлгун вукIунаро. ГIадамазул заралалдаса мун хIинкьуге. Аллагъ

﴿يَأْتِيهَا الرُّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ (٦٧)

вуго мун цIунулев гъезул заралалдаса. ХIакългунго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ капураб къавм битIараб нухалда гIобитIунаро. Дудаги кIоларо гъел тIоритIизе. Дуда гIадаб жо буго гъезухъе рисалат щвезаби.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнуIаббасица абун: гъаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIалимзабазда лъазабулеб адаб, гъез умматалдаса шаргIальул щибго жо бахчизе бегъуларин-абун. Кащаф абублеб тафсиралда абун: гъаб аят рещтIинабизегIан Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг цIунун гIадамал рукIунаан. Гъаб аят рещтIизбураб мехаль, аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир хирияб бетIер баккизе гъабун кьохъол гъабураб чадиралдаса къватIибе ва жинцаги абун: «Нуж нахъе а, я гъал гIадамал, гIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дун цIунана» – абун.

68. Гъаб аят рещтIизабиялъе сабаб бицана: ягъудиязул цо кьокъа бачIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе ва гъез абун: «Дуца абублеб буго гурищ нижсер Таврат Аллагъас рещтIизабураб хIакъаб тIехъ буго абун». «Буго» – абун аварагас

﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُقِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾ (٦٨)

Цинги ягъудияз абун: нижсеца гъеб Тавраталда иман лъезе буго ва цоги кинабIаги тIехъалде иман лъезе гъечIо – абун. Цинги ТIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аят рещтIизабун:

Дуца гьел китабиязда абе Мух1аммад ﷺ: Я гьаб китабияб агьлу, нуж бит1араб диналда рук1унаро ва нужеца гьабураб г1амалги г1адада хвараб бук1уна, нужеца Инжилги Тавратги рит1ухъ гьарун гьезда г1амал гьабич1они, гьел г1ахъазда хъвараб жоялда иман лъун гьелда нахъги рильльгинч1они. Гьел г1ахъазда хъвараб жоялдаса буго нужеца Мух1аммад ﷺ авараг рит1ухъ гьавизе ккей ва гьесда нахърилльгине ккейги. Гьединго нужеца иман лъезе ккола Аллагъас ﷻ нуж киназдего рещт1изабураб Къуръаналдаги.

Гьел китабиязул г1емерисезул куфру ва къосин ц1ик1к1инабун буго дуде рещт1изабураб Къуръаналь, гьелда иман лъеч1ого ч1ун. Гьеб капураб къавмалъул пишаяль мун пашман гьавуге Мух1аммад ﷺ, гьезул г1адат ва т1абиг1ат буго аварагзаби гьереси гьари ва т1ахъазда иман лъунгут1и.

69. Жидеца Аллагъасдаги ﷻ Мух1аммад ﷺ аварагасдаги иман лъурал г1адамал: ягъудиялги, насраниязул ссабиуна абулеб цо къокъаги (жидеца ц1вабзазе лагъльги

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِغُونَ
وَالنَّصْرَىٰ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ
صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٦﴾

гьабурал) ва Г1иса ﷺ аварагасда иман лъурал насраниялги.

Гьал рехсарал къокъабаздаса ширк гьабич1ого, шакдарич1ого Аллагъасда иман лъурал г1адамал. Гьединго ахир къиямасеб къоялдаги иман лъурал ва Аллагъ ﷻ разильулеб лъик1аб г1амалги гьабурал. Гьал г1адамазе щибго х1инкъи бук1ине гьеч1о ахираталда х1исаб-мизан гьабулеб мехаль ва гьел жидеца дунял теялда пашманлъизе гьеч1о.

Ахираталда алжаналъул ниг1матал жиде шведал дунылги ва гьениб бук1араб кинабго жоги гьезда к1очене буго.

70. Х1акълъунго лица бануисраилаздаса къот1и босун бук1ана жидеца Аллагъасдаги ﷻ ва гьесул расуласдаги ﷺ иман лъезе. Ва лица гьезухъе аварагзабиги

لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَرَأْسُنَا لِيَهْدِيَهُمْ
رُسُلًا كُلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ
أَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴿٧﴾

рит1ана гьел х1акъаб нухда т1орит1изе ва гьезие дин баян гьабизе. Цинги щибаб нухаль гьел аварагзаби жидехъе рач1индал, гьезул напсазе бокьулареб жоялдалъун: х1арамаб, х1алалаб жо бицун, амру- нагью гьабун, Аллагъас г1ад лъураб парз бицун, гьез цо аварагзаби гьереси гьаруна ва гьезда

нахърилъльинчю, цогидал аварагзаби чIвана.

71. Бануисраилазда ракIалде кколеб
букIана гъез аварагзаби гьереси
гъарураб ва чIвараб мехаль, жидее
шибго къварилъи букIинаро абун.

Гъел аварагзабаз малъулеб жоги тIаса

ина, нижги нижеего бокъухъин рукIина абун. Цинги гъез хIакъаб
жоялдаса гIинкълъун, битIараб нухдаса бецлъун, гIасилъи,
пасикълъи гъабулеб букIана. ТIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидеде
тIаде балагъ биччараб мехаль тавбо гъабун, Аллагъасда гъарун,
хIелун, гIодорегIанлъун лъугъулаан. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул тавбо
къабул гъабун букIана, амма хадубги жидер гIемерисел добго
гIинкълъиялдеги бецлъиялдеги ана ва Аллагъасе мутIигIлъи
тана. ТIадегIанав Аллагъ гъаб капураб къавмаль гъабулеб
кинабго гIамал жинда бихъулев ва лъалев вуго, жинца гъезие
гIазаб гъабизе бугевги вуго.

72. Жидеца Марьямил вас ГIиса

عَلَيْهَا السَّلَامُ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вугоян абулел

гIадамал капурал руго. ГIиса аварагас
къавмалда абун: Я бануисраилал!

Нужеца гIибадат гъабе цохIо Аллагъасе

جَلَّ جَلَالُهُ, дирги нужерги БетIергъанлъун
жив вугев.

Дунги нужго гIадав Аллагъасул лагъ вуго ва

дицаги гъесие гъабула гIибадат абун. Аллагъасде ширк гъабурав ва
цогIи шибжо бугониги гъесул бакIалда чIезабурав чиясе Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ алжан хIарам гъабун буго ва гъев вуссунеб бакI жагъаннама
буго. Гъеб алжан бугельул Аллагъ цо гъавун, гъесие гIибадат
бацIцIад гъабурал муъминзаби руссунеб бакI. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
амруялде гIасилъун жидеца зулму гъабурал гIадамазе ахираталда
квербакъулев шивго чи вукIинаро. Ва гъел жидее хIакълъараб
гIазаб чIамичIого рорчIуларо.

73. Гъединго капурал руго жидеца

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъабго жоялъуль вугев цо
Аллагъ вуго абурал гIадамалги.

Гъез абула Аллагъ Аллагълъун вукIин
гIахъалаб бугин Аллагъ ва ГIиса ва Марьям
абураб лъабго жоялъуль. ЦогIи рахъальан

وَحَسِبُوا أَن لَّا تَكُونُ فِتْنَةً فَعَمُوا وَصَمُّوا ثُمَّ
تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا وَصَمُّوا كَثِيرًا
مِّنْهُمْ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ
مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ بَنِي إِسْرَائِيلَ يَا عِبَادِ
اللَّهِ رَبِّي وَرَبَّكُمْ أَنَّهُ مَنْ يُشْرِكُ بِاللَّهِ
فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَنَهُ
النَّارَ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ
ثَلَاثَةٍ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِن لَّمْ
يَتَنَبَّهُوا عَمَّا يُفْعَلُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابَ أَلِيمٍ ﴿٧٣﴾

гъаб магна буго: эмен, вас, баццладаб рух1 абураб жоялъулги. Гъаб жидер раглиялъе мисалги бачуна: бакъ цо жо буго, гьелъул гор (гордо) буго ва хинлъиги буго ва гвангъиги буго абун. Гъаб раг1и цлакъго заг1ипаб раг1и буго ва цодагъабниги г1акълу бугев чияса жиб батлулаб бук1ин лъалеп буго. **Цоги щивго алагъ гьеч1о цох1о Аллагъ** جَلَّ جَلَّالَهُ **гурев**, жив цогояв, жинда рельеъараб щибго жо гьеч1ев ва жинда данде ч1ч1олеб жоги гьеч1ев. **Жидеца гъаб Аллагъ лъабго жо буго абулеб раг1и теч1они** ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ **цо гъавун гьесие г1ибадатги гъабч1они**, гъал капурал г1адамазде жинца цлакъ унтизе гъабулеб г1азаб щевезе буго.

74. Гъал г1адамаз тавбо гъабун Аллагъсада жидер мунагъал рахчи гъарулебани, жидеца батлулаб гьересияб г1акъидатги толебани!

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونََهُ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٤﴾

Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ **мунагъал рахчулев** ва гурх1улев вуго.

75. Марьямил вас Г1иса عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасул расул гурого гьеч1о, гъев Аллагъ гьеч1о, яги Аллагъасул вас гьеч1о. Г1иса аварагасда цереги рук1ана гъев г1адинал расулал.

مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ انظُرْ كَيْفَ نَبِّئُكَ لِهَؤُاءِ آيَاتِنَا ثُمَّ انظُرْ أَنَّى يُؤَفَّكُونَ ﴿٧٥﴾

Нуж г1ажаиблъуге Г1иса авараг эмен гьеч1ого гъавун вукиналда. Адам عَلَيْهِ السَّلَام авараг Аллагъас эбел-эменги гьеч1ого вижана. Гъединго г1ажаиблъуге Г1исае ругел муг1жизатазда: Г1иса аварагас хварал чаг1и ч1аго гъари муг1жизат бук1ун батани, Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас г1анса ч1аго гъаби ва гъеб борохъ лъугъун ракъалда хъвади цлакъго г1ажаибаб муг1жизат гьеч1ищ?

Г1иса аварагасул эбелги Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ **г1ибадат баццладай, жий рит1ухъай г1адан йиго**. Гъел к1иялго жидеца т1аг1ам кваналелги рук1ана. Т1аг1ам кванараб мехаль гьелъул гъиз къват1ибе бач1инги х1акъаб жо буго. Гъединал ракъа-гъаналдаса данде гъарурал квана-гъекъолел, жидедаса къват1ибе гъизги бач1унел г1адамал Аллагъ вугоян кин абулеб?. Гъеб цлакъ ах1макъаб, г1акълу гьеч1еб хабар гьеч1ищха? **Мун валагъе Мух1аммад** صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **кин дица гъал г1адамал кант1изе мисал бачунеп** ва гъазие муг1жизатал ва г1аламатал баян гъарулел. Цинги мун валагъе гъал г1адамал х1акъаб жоялда нахърилълъунарел рук1иналда ва жидецаго ургъарал гьерсазда нахърилълъун т1ирун

члеялдаги.

76. Дуца гьел китабиязда абе,
 Мух1аммад ﷺ, нужеца Аллагъ
 ﷺ живго тун, гьесие г1ибадат
 гьабич1ого, нужее щибго мунпаг1ат
 яги зарал гьабизе к1олареб жояльейищ г1ибадат гьабулеб бугеб?
 Х1акълунго Аллагъ ﷺ нужеца бицунеб жо раг1улев ва нужеца
 гьабулеб г1амал жинда гьалев вуго.

قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ
 ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

77. Жегиги дуца абе Мух1аммад
 ﷺ: «Я гьаб китабияб агьлу!
 Диналда жаниб нужеда г1ад гьабич1еб
 жо гьабун ва нужеда гьалареб жо
 бицун нужеца динальуль г1орхольган
 арал жал гьаруге.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ
 الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ
 وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٧٧﴾

Насранияз Г1иса ﷺ авараг Аллагъ вугин абуге, ягьудияз гьеб
 кьват1ульган лъимер бугинги абуге. Нуж ягьудиязул ва насраниязул
 квешаб кьавмалъе бокъараб жоялда нахьги рильлъунге!
 Мух1аммад ﷺ авараг вит1илелде цереги кьосараллъун
 рук1арал ва жидеца г1емерал г1адамал х1акъаб диналдаса
 кьосизарурал г1адамал руго гьел. Гьел г1адамал гьанжеги
 бит1араб нух биларал руго, гьезул цересел умумулги гьанже ругелги
 щибго бат1алъи гьеч1о, ягьудиязул рижинго х1акъаб нух бокьулареб,
 Аллагъасде ﷺ ва гьесул аварагабазде ﷺ мут1иг1лъулареб
 буго.

78. Бануисраилазул капурал
 г1адамазе Аллагъасул ﷺ лаг1нат
 буго абун Давуд аврагасул ва
 Г1иса аврагасул мац1алда. Гьезие
 Аллагъасул лаг1нат бук1иналъе
 г1иллаги буго жидеца г1емер г1асильаби ва заралал гьарулел
 рук1ин.

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ
 عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ
 بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾

Ибнуг1аббасица ﷺ абун: ягьудиязул капурал г1адамазе Аллагъас
 лаг1нат кьуна щивав аврагасул мац1алда. Давудихъе кьураб забуралда
 лаг1нат кьуна, Г1исахъе кьураб Инжилалдаги лаг1нат кьуна, Муса ﷺ
 аврагасухъе кьураб Тавраталдаги, Мух1аммад ﷺ аврагасухъе
 кьураб Къуръаналдаги лаг1нат кьуна – абун. Цоги г1алимзабаз
 абун: ягьудияз шамат кьояль ччуг1а ккун Аллагъасе гьабураб
 кьот1и хвезабураб мехаль Давуд ﷺ аврагас жиде квешаб дуг1а

гъабун гъеб къавмалъул маймалакал гъаруна. ГӀиса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул заманаялъ рукӀарал ягъудияз, зодосан рещтӀизабураб квенги кванан рукӀаго, ГӀиса аварагасда инкар ккураб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул больонал гъаруна-абун.

**79. Гъаб квешаб къавмалъул цояз цоял
нахъги чӀвалел рукӀинчӀо квешлъи
гъабиялдаса. ЦӀакъ квешаб пиша
букӀана гъез гъабулел:**

كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ
لِيَسْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾

жидецаги квешлъи гъабулел, цогидаз квешлъи гъабулел бихьидал гъелда тӀадги рекъолел.

Замашхарияс абун: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ягъудиязда гӀайиб чӀвалел буго гъез амру-нагъю теялда. Бусурбабазул хӀалалде балагъараб мехаль гъазул хӀал жегиги захӀматаб буго: жидеда Къуръанги рещтӀизабурал, гъелда цересел умматазул къисабиги рицарал, гъел умматаз Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул аварагасда хилиплъи гъабураб мехаль гъезие гъабураб гӀазабги бицарал. Гъелдаги тӀаде хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мацӀалда хӀалалаб-хӀарамаб жо малъун, амру-нагъю лъазабун, инсан жинда хӀажалъулел кинабго жо баян гъабураб бацӀадаб суннатги жидехъе щварал. Гъеб кинабго жо жидеда лъалелбги букӀаго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гӀассилъарал, амру-нагъю гъабулеларел.

Аллагъ разилъаяв имам АхӀмадица бицараб хӀадис буго: хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «*Дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасул цӀаралдалъун гъедулев вуго дун: нужеца лъикӀалдалъун амру гъабе, квешалдаса нагъюги гъабе, гъедин гъабичӀони Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда тӀад гӀакъуба-гӀазаб биччазе буго, цинги нужеца гъесда гъарун, хӀелун дугӀа гъабизе буго, Аллагъас нужеце жавабги къезе гъечӀо*» -абун.

Бищунго къабихӀаб жо буго жидеца гъарулел кӀудиял мунагъал гӀадамазда рихъун гъари: гъеб буго жидеца цогидал гӀадамалги квешлъиялде ахӀи гӀадаб жо.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хӀадис буго: «*Нужедаса щив чи вугониги чорокал тишаби гъаричӀого чӀезе кӀоларев, гъев гӀадамаздаса вахчун вукӀа*» - абун. ХӀадис ХӀакимица бицана къучӀаблъун.

Гъаб хирияб Къуръан кӀалалъ цӀали гурел, щибго жинда гӀамал гъабичӀого тун буго. Къиямасеб къоялъ Къуръаналъ нугӀлъи гъабизе букӀин хӀакъаб буго гъеб цӀаларав ва гъелда гӀамал гъабурав муъминчиясе шапагӀат гъабун. Гъеб цӀаларав, амма гъелда гӀамал гъабичӀев чиясе квешлъиялъул рахъальан нугӀлъи гъабизе букӀинги

x1акъаб жо буго.

80. Дуда гьел ягьудиязул г1емерисел
рихьила, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца
капурзаби г1аса ришун гьезулгун
гьудулгъи гьабулеллгун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда

x1алхъублгъи гьабун, мушриказулгун

гьудулгъи гьабулеллгун бук1ана мадинаялгун

Каг1бо ибну Ашрап абулев ягьудиязул цевехъанас ва гьесда

нахърилгъларазги.

Гьезие ахираталда цакъ квешаблгун батизе буго гьел г1амал:

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахъин бук1ина гьелгъие жазаб ва гьелги
абадияб жужах1алгун г1азабалгъулгъи рук1ина.

81. Гьал ягьудиял Аллагъасдаги

гьесул аварагасдаги иман лъурал,

гьев аварагасде рещт1изабураб

Къуръаналдаги иман лъурал

рук1аралани, гьез мушрикал

гьудулзабилгун квезе рук1инч1о. Кинниги гьел ягьудиязул

г1емерисел г1адамал пасикъал г1адамал руго, Аллагъасде

мут1иг1лъуларел ва аварагсда нахърилгълунарел.

82. Муъминзабазда тушманлгъи

гьабулеллгун бишунго квешал ва

къуватал дуда ратила, Мух1аммад

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ягьудиял ва мушрикал.

Муъминзабаздехун рокъи бугеллгун

ва гьезде г1агараллгун дуда ратила,

Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, «ниж насраниял

ругоян»- абулел г1адамал.

Г1аса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасда иман лъурал ва

гьесул дин гьабулеллгун г1адамал. Гьал насраниял нужедехун тамахал

ва г1агарлгъи гьабулеллгун рук1иналгъе сабаб буго гьезда гьоркъор

г1алимзаби рук1ин ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ г1ибадат гьабулеллгун г1адамал

рук1ин ва гьел г1амал к1удиял, ч1ух1арал гьеч1олгъи. Г1аса

عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул диналда жаниб ч1ух1и ва г1амалк1одолгъи какараб

жо буго, рагъ гьабиги чи ч1вайги цакъго гьукъараб буго.

Байзавияс абуна: гьаб аяталда жаниб ишара буго г1елму ва г1ибадат,

г1адамаздехун х1алимав вук1ин, гьава-напсалда, шагъваталда

تَرَى كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ
كَفَرُوا لَيْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ
أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي
الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿٨٠﴾

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِآتِ وَمَا
أَنْزَلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوا هُمْ أَوْلِيَاءَ
وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَسِقُونَ ﴿٨١﴾

﴿لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ
ءَامَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا
وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَّوَدَّةً لِلَّذِينَ ءَامَنُوا
الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا تَضَرَّيْنَا ذَلِكَ يَأْتِ
مِنْهُمْ قَسِيصٌ وَإِنْ هَبَّتْ وَهَبْنَا وَأَنْتُمْ
لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٢﴾﴾

нахъ вилъгъунгутIи, капурчиясулъ бугониги, жиб бещараб хасият букIиналда-абун.

Гъаб аят жидер хIакъальгуль рещIизабурал насраниял руго XIабаш улкаялда рукIарал нажаши ханасул къавм, жидеца аварагасда ﷺ иман гъурал. Гъаб иш гъадин букIиналгье нугIлъи гъабула хадуб бугеб аяталгьи.

83. Гъал насраниязда МухIаммад
ﷺ аварагсде рещIизабураб
Къуръан рагIараб мехаль ва гьельхухъ
гьел гIенеккараб мехаль, дуда гьезул
берал магIу тIун гIодулел рихъула,
Аллагъасдаса ﷺ хIинкъун ракI
тIеренлъун, Аллагъасул каламалъ

жиде лъикIаб асар гъабун. Гъеб Къуръан хIакъаб Аллагъасул
ﷺ калам букIин лъан гIодула гьезул берал. **Ва жидецаги абула:**
«Ва нижер бетIергъан Аллагъ! Нижеца иман лъуна дур авараг
МухIаммадида ﷺ ва гьесде рещIизабураб Къуръаналдаги.
Дуца ниж гъав МухIаммадил умматалде гьоркъоре гьаре!
къиямасеб къоялъ жидеца киналго умматазе нугIлъи гъабулел гьезухъе
аварагзаби ритIиялда ва тIахъал рещIизариялда.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугIаббасица абуна: гъаб аят
рещIизабуна нажашиясул ва гьесул асхIабзабазул хIакъальгуль,
жинда Аллагъ разильаяв ЖагIфар ибну АбугIалибица Къуръаналдаса
аятал цIалараб мехаль жал гIодарал, жидер мегеж биччизегIан-абун.
Цоги гIалимзабаз абуна гъаб аят жидер хIакъальгуль рещIизабурал
гIадамал рукIанин хIабаш улкаялдаса Мадинаялде рачIарал ва
Аллагъасул салат салам лъеяв аварагас Къуръан цIалулеб рагIарал.
Гъаб рагIи битIараб букIиналде гIагараб буго. Гъалда хадуб бугеб
аятал гьелде тIорител гъабун абулеб буго:

84. Гъал насраниязда ягъудияз
гIайиб чIадал жидеца Аллагъасда
ва Аллагъасул свалат салам лъеяв
МухIаммад аварагасда иман

лъеялгье гIоло, насранияз абулеб буго: **Нижеца аллагъасдаги**
гьесул рахъальан бачIараб хIакъаб Къуръаналдаги иман
лъечIого букIине гIиллаго шиб бугеб? Нижеда тIадаб буго гъеб
иман лъейи. Нижер БетIергъан Аллагъасда хъул буго жинца
ниж жидер иман камидал, аварагасда нахърилъгьиналгуль

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ
تَرَى أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا
عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا
فَاكْتَسَبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٣﴾

وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ
أَنْ يَدْخُلَنَا رَبَّنَا مَعَ الْقَوِّمِ الصَّالِحِينَ ﴿٨٤﴾

рит1ухьал г1адамалгун цадахь жиндир рах1маталъулье
лъугьине гьарила абун.

85. Гьаб жидер раг1иялье г1оло ва
жидеца х1акьикъияб иман лъеялье
г1ологи Аллагьас гьаб къокъаялье
жазаъльун гьабуна жидеда жанисан
ниг1матазул г1орал чвахулел алжанал.

فَأْتِيَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ
جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾

Даимго рук1инелъун гьеб алжаналъуре лъугьине гьарула гьел
г1адамал. Гьаб буго Аллагьас лъик1ал г1адамазе гьабулеб жазаъ.

86. Ва амма жидеца Аллагьасдаги гьесул
аварагасдаги инкар ккурал г1адамал,
дир аятал ва муг1жизатал жидеца
гьереси гьарурал: гьел г1адамал руго
жужах1алъул бет1ергьаби, даимго гьенир жанир рук1унел.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٨٦﴾

Цо-цо жагьилал г1адамаз гьаб (82) абилеб аятги ц1алун гьелдаса
х1укму босулеб буго насраниял ругин г1урусал ва гьел бусурбабазул
гьудулзаби ругин. Гьал жагьилзабаца гьаб аталда хадур ругел (83-
84) аятал ц1алулел гьеч1о ва гьезда жаниб бугеб жоги г1адамаздаса
бахчулеб буго. Гьал аятаз баян гьабулеб буго муъминзабазда жидер
рокъи ва г1агарлъи бугел насраниял рук1ин жидеца Инжилалда г1амал
гьабулеб бук1арал, цинги Аллагьасул свалат салам лъеяв Мух1амад
аварагасда иманги лъурал насраниял. Гьаб х1укму гьадин бук1ин гьаб
аяталъ загьирго баян гьабун буго.

87. Я гьал иман лъурал г1адамал!
Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ х1алал гьарурал
ниг1матал нужеца х1арам гьаруге!
Х1алалаб жо тун х1арамаб жоялдехун
ун Аллагьас нуже рихъизарурал

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَحْرَمُوا ظَهْرِيَّتِ
مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾

г1орхъабиги хвезе гьаруге! Х1акъльунго Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ
г1орхъольан унел г1адамал рокьуларо.

Гьеб г1орхъольан ин Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ шарг1алда х1арамаб буго,
кинаб рахъалъан бугониги. Масала: Аллагьас х1арам гьабич1еб жо
нилъеца х1арам гьабизе бегьуларо. Гьелъул маг1на бук1уна нилъль
шарг1иял нухал лъолел ва къанунал рахъулел г1адамал рук1ин.
Гьединго бегьуларо Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ х1арам гьабураб жо нилъеца х1алал
гьабизеги.

Гьаб аят рецг1изабиялье сабаблъун ккана: хириял асх1абзаби ц1акъго
т1аг1ат-г1ибадат гьабиялда т1ад ч1ун, дуниялалъул лазат-рах1ат тун

чїезе лъугъана. Цояз абунa ниж кїадаго кїал ккун рукїна абун, цояз абунa ниж сардиль кїижичїого Аллагъасе гїбадат гбабулел рукїна абун. Цо-цо асхїабзабаз руччаби рачиларин абунa ва жидерго баль гъабїзе къасд гъабунa. Цо асхїабас жинца гъан кваналарин, гъеб кванадал жиндир шагъват багъарулеб бугин абунa.

Гъаб хабар Аллагъасул салат салам лъеяв аварагасда рагїндал, гъес абунa: «Гъаб къавмалъул хїал щїиб бугеб жїдеца батїи-батїияб жо бїщунел? Дица кїал ккола ва кїал биччала. Дун сардиль вахъун вукїуна, кьїжунги вукїуна. Дица руччаби рачуна ва гъанги кванала. Гъаб дир суннаталдаса вуссарав чи дир умматалдаса гъечїо»—абун. Хїадис имам Бухарияс ва Муслимица бїцана.

Гїадегїанав Аллагъас جَلَّالٌ غَالِبٌ гъаб хїлукму баян гъабун 87-88 абїлеб аят рещтїизабунa.

88. Нужеца Аллагъас جَلَّالٌ غَالِبٌ къураб рїзкъиялдаса хїалалаб, бацїцїадаб жо кванай. Ва нуж хїинкъа шаргїалъул гїорхъаби хвезарїзе. Нужеца жинда иман лъурав Бетгергъанасул.

Аллагъасе бокъула гъесул лагъзал мутгїгїал рукїне. Бїщунго Аллагъасе мутгїгїал гїадамал руго жидер киналго гїамалал шаргїалда борцунел ва хїрияв хїабиб Мухїаммадил صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннаталда нахъги рильунел.

89. Аллагъас جَلَّالٌ غَالِبٌ нужеце къварильн гбабуларо нужеца хабаралда гъоркъоб гъа гъеданин абун. Кинниги Нужеда гїайїб чївалеб жо буго бокъун, ракїаль нїят гъабун гъа гъеди.

Гъа гъедун хадуб нужеца гъеб хвезабунї ва гъа гъедун гїад босараб жоги гъабичїони, нужеца кафарат бахъе анцїго мїскїнчїясе тїагїам къун: нужер гъоркъохъеб рес-махїалалъул чїяс кваналеб къадар ва жинс.

Гїалимзабазул хїлап буго гъаб тїагїамалъул къадар щїиб бугеб абун. Бїщунго битїараб ва гїемерисел гїалимзабаз абураб рагїи буго цо-цо мїскїнчїясе башадаб сахї тїощел къела абун. Цо сахїалъул цїайи буго кїго кїлоги башдабги. **Яги цо-цо мїскїнчїясе ретїел къе:** цо горде, цо тїажу ва гъелда релълъараб жо.

وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَّالًا طَيِّبًا
وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ
وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَدْتُمُ الْأَيْمَانَ
فَكَفَرْتُمُوهَ إِطْعَامَ عَشْرَةِ مَسْكِينٍ مِنْ
أَوْسَطِ مَا نَطَعْتُمْ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ
أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ
ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفْرَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا
حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ
اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

Цоги имамзабаца абунa какиль гIаврат бахчизе гIолеб ретIел букIине ккела абун. Яги цо лагъ тархъе. Гъаб лъабго жоялгул цонигияб гъабизе рес рекъечIев чияс лъабго къояль кIал ккве. Гъаб буго нужер гъа хвезабиялъе бугеб кафарат.

Нужеца шаргIалда хIарамаб жоялдалъун гъаял гъедуге ва хIалалаб жоялдалъун гъедараб мехаль гъеб гъа тIубазабе. Бишунго шаргIалда рекъараб буго гъа гъедичIого тей. Гъедин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее баян гъарула жиндир шаргIалгул хIукмаби, нуж битIараб нухда тIоритIараллъун рукIине ва нужеца гъесие щукруги гъабизе нужее ругел кIудиял ва гIемерал нигIматазда. Гъал нигIматазул бишунго кIудияб буго Аллагъас иманалда ва исламалда тIовитIи. Гъеб нигIматалде данде кидаго щукру-рецц гъабулеллъун рукIине ккола ва гъеб нигIмат тIаса босуге абун Аллагъасда гъарулелги рукIине ккола.

90. Я гъал иман лъурал гIадамал!

ХIакълъунго хамро (жинца мехтизе гъарулеб жо) майсирги (гъоркъоб жо лъун хIай: кагъат тIами, нардал, шахматал, торгIо хIай, лото, лоторея

ва цоги щиб бугониги), жидее лагълъи гъабулел заналги, жидедалъун пал тIамулел чIоралги,- гъеб кинабго жо жиндиль мунагъ бугеб, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIарам гъабураб, чорокаб жо буго, шайтIаналгул гIамалаздасаги буго. Нуж гъел рехсарал жалаздаса цIакъ рикIкIалъе ва гъезда аскIореги къаге! Гъал хIарамал жалаздаса рикIкIалъун, хIалалаб, бацIцадаб жоялде гIагарлъун нуж хъвадани, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ киналго лъикIлъабазда нужер кверщел батила ва дунял-ахираталда бахъи бугездасаги рукIина.

91. Нужеда гъаб хIарамаб, чорокаб гIамал берцин бихъизабун, гъеб гъабизе нуж тIамун, шайтIаналъе бокъараб жо буго нужеда гъоркъоб тущманлъи ва рихи ккезаби. Мехтел гъекъел ва хIарамал хIаял сабаблъун, гъеб кIиябго буго бишунго шайтIаналь инсан кодове восулеб бакI.

Гъев чиясул кинабго гIакълу ва пикру дунялалгул боцIи-малалда, чорхое бугеб лазат-шагъваталде буссун букIуна. Гъедин бугельгул

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِنَّمَا الْحُمْرُ وَالْمَيْسِرُ
وَالْاَنْصَابُ وَالْاَزْلَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ
الشَّيْطٰنِ فَاَجْتَنِبُوْهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿٩٠﴾

اِنَّمَا يَرِيْدُ الشَّيْطٰنُ اَنْ يُّوَفِّعَ بَيْنَكُمْ
الْحَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاةَ فِي الْحُمْرِ وَالْمَيْسِرِ
وَيُضَدِّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَنِ
الصَّلٰوةِ فَهَلْ اَنْتُمْ مُنْتَهُوْنَ ﴿٩١﴾

щайт1аналъе бокъун буго нужеда т1убанго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ к1очезавизе ва Аллагъасе г1ибадат гъабиялдасаги, паризаяб как баялдасаги нуж руссизаризе. Нужеца гъанжег1аги гъеб къабих1аб пиша телариш, я муъминзаби!

92. Ва нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул расуласе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мут1иг1лъе. Нужее х1арам гъабураб жо те, нужеда т1ад гъабураб парзги т1убай ва нуж х1инкъа Аллагъасул ва аварагасул амруялъе хилиплъизе. Нагагъ нужеца гъаб Къуръаналъул малъи босич1они ва нуж исламияб диналдаса руссун ч1ани – цинги нужеда лъан бук1а: х1акълъунго дир расуласда т1ад буго нужехъе х1акъаб дин швезаби ва нуж гъелде ах1и.

Нуж Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласеги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мут1иг1лъунгут1иялъул зарал ва гъельул г1азаб-къварильи нужее бук1ине буго. Нуж х1инкъа Аллагъасда г1асилъизе, х1акълъунго аллагъасул г1акъуба ва г1азаб ц1акъ гучаб буго.

93. Жидеца Аллагъасда иман лъурал, аварагасда нахърилълъун лъик1аб г1амал гъабурал муъминзабазе мунагъ-х1акъ бук1ине гъеч1о жиде х1арам гъабизе цебехун кванараб ва гъекъараб жоялъул.

Гъединго мунагъ бук1ине гъеч1о гъаб хамро х1арам гъабураб аят рещт1инелде цере хварал муъминзабазеги. Гъезие мунагъ бук1унаро Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х1инкъун х1арамаб жо тараб мехаль ва гъесда иман лъун, гъев разилъи т1алаб гъабун лъик1аб г1амалги гъабураб мехаль. Цинги Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х1инкъиялда ва иман лъеялда т1ад ч1араб мехаль, х1арамаб жо теялда, кинабго лъик1аб г1амал гъабиялда т1адги ч1араб мехаль. Х1акълъунго Т1адег1анав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жидеца лъик1аб г1амал гъабулел муъминзаби рокъулев вуго.

Т1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб цо аяталда жаниб лъабго нухаль Аллагъасдаса х1инкъиялъул бицен гъабуна, гъал (90-91) аятазда жаниб жидер х1укму бицарал х1арамал жал: хамро ва гъоркъоб жо лъун х1аял, ц1акъ к1удиял мунагъал рук1иналде кант1изарун ва гъездаса муъминзаби нахъе т1урк1изарун.

«Тасгъил» абураб тафсиралда абуна: гъаб аяталда жаниб бугеб

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأَحْذَرُوا
فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ عَلَىٰ رَسُولِنَا
أَلْبَلَعُ الْمُيِّنِينَ ﴿٩٢﴾

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا
وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٣﴾

тлоцебесеб «Аллагъасдаса хlinkъа» абураб рагIи буго куфру-ширкалде буссараб. КIиабилеб рагIи буго шаргIалда хIарам гъабураб жоялде буссараб. Лъабабилеб рагIи буго хIарамаб жоялде ккеялдаса хlinkъун шубгъаяб, карагIатаб, хIатта хIалалаб жо гъабизе хlinkъа Аллагъасдаса абураб магIнаялда бугеб- абун.

ТIадегIанав Аллагъас хамро ва цогидал чоркал жал хIарам гъарун рещтIизарурал гъаб чанго аяталда жаниб батIи-батIияб ва рекелъеб бортулеб калам хIалтIизабуна.

АбусугIуд абулев гIалимас абуна: гъеб чорокал ва къабихIал гIамалал хIарам гъари БетIергъан Аллагъас جَلَّالُهٗ хурхизабуна жагъилаб заманаялъ рукIарал мушриказул гIадатазда: чIоразда пал гIамулел, ганчIазе, заназе къурбан хъолел. Хадуб хамроги майсирги цайтIаналъул гIамал букIинги бицана, цинги гъеб хамроялда ва майсиралда аскIорего къаге абуна: жинда аскIоре къазе бегъулареб жо цIакъ хIарамаб букIин баян гъабун. Цинги гъеб хамроялдаги майсиралдаги жаниб бугеб дунялалъулги диналъулги пасалъаби рицана, гъеб хъубаб жоялдаса рикIкIалъарав чи бахъибугев вукIуневлъиги бицана. Аятазул ахиралдаги абуна: «Нужеца гъаб къабихIаб гIамал толарищ?» – абун. Гъеб цIакъго къвакIараб амру буго ва гъелда жаниб кутакаб хlinkъи къейиги буго-абун.

Цоги гIалимас абуна: ТIадегIанав Аллагъас جَلَّالُهٗ Къуръаналда жанир шаргIиял ахIкамал рицунеб мехаль, гъеб хIукмуялъул гIилла бицинчIого тола, яги дагъабго жо бицун тола. Гъаб хамроги майсирги хIарам гъабиялъул аятал рещтIинарураб мехаль, гъаб кIиябго жо хIарам гъабиялъе гIезегIанго мухIканал гIиллаби рицана: муъминзабазда Аллагъ جَلَّالُهٗ кIоченави, гъезда как ва цогидаб гIибадат тезаби, гъезда гъоркъоб тушманлъи ккейи. Хамроги майсирги цайтIаналъул гIамал букIинги бицана, гъеб инсан къосизавулеб жо букIинги бицана. Гъаб киналъулго мурад буго гъаб кIиябго жо цIакъ зарал кIудияб букIин лъазаби ва гъелдаса гIадамал нахъчIвай.

Жинца мехтизе гъарулеб жо хIарамаб букIин машгъураб жо буго, гъединго хIарамал руго гIакълуялъе ва черхалъе зарал гъабулел наркотикал абун жидеда цIар тарал жалги. Жинца хIалтIизабизе хIарамаб жо цогидазе къезеги бичизеги хIарамаб букIуна. Гъеб бичун швараб мухъги хIарамаб букIуна.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугIумарица бицараб халатаб хIадисалда жаниб буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас нусаль къотIун ральхъенгун хамро гIодобе чвахизабуна ва жинцаги абуна:

«Аллагъас лагIнат къуна хамроялъе, гъеб гъекъарасеги, жинца

цогидазе гьекъезе кьурасеги, гьеб баччун добе-гъанибехун босарасеги, жиндихъе хамро баччун бачIарасеги, жинца хамро гьабурасеги, хамро гьабизе цогидав тIамурасеги ва гьеб бичун цвараб жо кванарасеги» – абун. ХIадис имам Абудавудица бицана.

Аллагъасдаса ﷺ хIинкъарал, аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нух ккурал муъминзабазе мунпагIат бугеб, гьелда гIамал гьабурав чи бахьибугевлъун лъугъунеб рагIи буго Алкъасим ибну МухIаммад абулев гIалимас абураб: «Кинабго жинца Аллагъ рехсеялдасаги гьесие как баялдасаги машгъул гьарулеб жо майсир буго» – абун.

Цо-цо цIаларалгIадамаз шибго Аллагъасдаса ﷺ хIинкъичIого батIи-батIиял хIаял гьаризе, гьезухъ балагъизе ва гьезул «болелщикаллъун» рукIине хIалал гьабулеб буго. Гьал цIаларал гIадамазда лъалеб гьечIо Къуръан-хIадисалда цIар рехсечIеб, амма гьениб цIар рехсараб, гьениб хIукму бицараб жоялда рельгъараб жоялъул хIукму доб Къуръан-хIадисалда цIар рехсараб жоялъул хIукму букIунеблби.

Къуръаналда цIар рехсон буго «майсир» абураб жоялъул. ГIалимзабаца ва имамзабаца гьеб майсиралье магIна гьабун буго: «ХIарамаб нухалда гIадамазул боцIи кванаялде нух бачунеб жо, муъминзабазда гьоркъоб дагIба-къец ва туцманлъи ккезабулеб жо. Аллагъасе ﷺ гIибадат гьабиялдаса инсан машгъул гьавулеб жо»-абун. Гьаб магIнаялда борцараб мехаль гIисинлъималаз расандизарулел ясикIабиги хIарамлъулин абуна Мужагъид ва ГIатIаъ абулел машгъурал гIалимзабаз, ай гьоркъоб жо лъун гьел гIисинлъималаз расандизе гьарулел ясикIабиги хIазе бегъиларо абураб магIнаялда.

Гьединго жиндаса цIаларал гIадамал гьапуллъун ругеб жо буго гIадегIанав Аллагъас ﷺ хамроги майсирги хIарам гьабулеб мехаль ва гьел хIарам гьариялъе гIиллаги бицунеб мехаль абун букIин «Нужеда Аллагъ рехсей кIоченабулеб, как тезабулеб, нужеда гьоркъоб туцманлъи ккезабулеб» – абун. Гьал гIиллаби жидель ругел киналго жал хамроялдаги майсиралдаги нахърегIизарун хIарамал рукIуна. Гьаб хIикмат кIочон, цохIо гIасангояб магIна ххал гьабун Къуръаналдаса хIукму босизе рекъон букIунаро.

ИбнухатIибица абуна: ГIадегIанав Аллагъас ﷺ абулеб буго: «ЩайтIаналье бокъула нуж Аллагъ рехсеялдаса ва как баялдаса руссинаризе» – абун. Аллагъ ﷺ кин рехселев ва гьесие как кин балеб жиндир гIакълу гьечIев чияс: хамроги гьекъон, щайтIаналь махсароде ккун, гьель гарбида кварги бан, хIайван гIадин, жиндие бокъаралье вачун унев. Гьединго Аллагъ ﷺ кин рехсолев майсир хIалев чияс: жиндирго хъизан-рукъ кIочон, квен-лъим кIочон гьеб

х1аялде т1адвуссарав ва жинда т1ад бугеб рет1елги, жанив ч1олеб минаги, ахиралда л1имал-х1ызанги г1орк1об л1ун жив х1алев-абун. Аяталгул ахиралда т1адег1анав Аллаг1ас جَلَّ جَلَالُهُ абун буго: «Нуж нахч1ван ч1оларищ г1еб х1убаб г1амалалдаса»-абун. Г1аб раг1иялгул маг1на буго: Нуж шайт1анал1е мут1иг1л1ьяялдаса Аллаг1асе мут1иг1л1ьяялде русса. Нужер иман бах1ьяялда х1инк1и бугел к1удиял мунаг1аздаса руссун, Аллаг1 جَلَّ جَلَالُهُ разилги т1алаб г1абун х1ваде. Г1един г1еч1они нужее ц1акъ гучаб г1азаб г1абизе буго абураб. т1адег1анав Аллаг1ас нил1еда х1акъаб жо л1азабеги ва г1елда нах1рилг1л1ине тавпик1ги к1еги.

94. Я г1ал иман л1урал г1адамал!

Х1еж бух1ун ругеб мехаль Аллаг1ас нужер х1албих1и г1абизе буго, нужер кверал ва ч1орал шолеб бак1алде чанги г1агар г1абун: г1есда л1азе шив вугев Аллаг1асдаса جَلَّ جَلَالُهُ г1емер х1инк1улев, г1адамазда г1орк1ов вугеб ва г1ездаса ват1аго вугеб мехальги. Аллаг1ас جَلَّ جَلَالُهُ х1арам г1абун бук1аго чан г1абурав ч1ясе жинца унтизабулеб жужах1алгул г1азаб бук1ине буго.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لِيَّبُوْا كُمْ اَللّٰهُ يَسْمَعُ
مِنَ الصّٰبِغِ تَتَالَهُ اَيَّدِيْكُمْ وِرِمَا حَكْمُ
لِيَعْمَرُ اَللّٰهُ مَن يَخَافُهُ بِاَلغَيْبِ فَمَن اَعْتَدَى
بَعْدَ ذٰلِكَ فَلَهُ وَعْدَابٌ اَلِيْمٌ ﴿١٤﴾

95. Я г1ал иман л1урал г1адамал!

Нужеца чан ч1ваге нуж х1еж бух1ун ругеб мехаль. Х1арамаб бук1ин л1алебги бук1аго бок1ун чан ч1варав ч1ясе жазаб буго г1еб чаналда рек1араб х1айван г1ак1аде бах1и. Г1ак1аде бах1изе к1олеб х1айванал1е х1укму г1абила нужеда г1орк1осан к1иго г1адилав ч1яс. Г1еб г1ак1аде бах1араб х1айван х1ун г1елгул г1ан бик1ила Маккаялда ругел мискинзабазе.

Жинца ч1варав чан х1инч1 бугони, я цоги жо бугони, жинда рел1араб х1айван батизе зах1матаб, г1ев ч1яс чаналгул к1имат к1ела садак1аде. Х1айван босизе рес рек1еч1они Маккаялгул мискинзабазе т1аг1ам бик1ила. Чаналгул к1имат г1абун, г1елгул к1иматаб т1оршел босун, г1еб бик1ила цо-цо муд цо-цо ч1ясе. т1аг1ам босизе рес рек1еч1они цо-цо мудалде данде цо-цо к1ал кквела.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَقْتُلُوْا الصّٰبِغِ وَاَنْتُمْ
حُرْمٌ وَّمَن قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُّتَعَمِّدًا فَجَزَاءُ
مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعْمِ بِحَكْمِ يَهْدِيْهِ ذُوْا عَدْلٍ
مِّنْكُمْ هٰذَا بَالِغُ الْكَعْبَةِ اَوْ كَفْرَةً طَعَامُ
مَسْكِيْنَ اَوْ عَدْلٌ ذٰلِكَ صِيّٰمًا لِيَذُوْقَ
وَبِاَلْ اَمْرِ يَهْدِيْهِ عَفَا اَللّٰهُ عَمَّا سَلَفَ وَّمَن عَادَ
فَيَنْتَقِمُ اَللّٰهُ مِنْهُ وَاَللّٰهُ عَزِيْزٌ ذُوْ اِنْتِقَامٍ ﴿١٥﴾

чан ч1варав чиясда гъаб г1ак1а т1ад гъабуна, гъес х1еж бухьиналъул х1урмат хвезабиялъе г1оло. Чан х1арам гъабилелде цебеккун ккараб жоялдаса Аллагъ ﷻ т1аса лъугъуна. Х1арам гъабун хадубги чан ч1варасдаса Аллагъас ццим босула, ай жинда т1ад г1ак1а лъола т1адехун рехсараб х1алалъ. Х1акъльунго Аллагъ ﷻ гуч бергъарав вуго ва жиндир амруялда г1ассильаразе г1акъуба-г1азаб гъабулев вуго.

96. Нужее х1еж бухъараб мехаль х1алал гъабун буго ральдал х1айваназде чан гъабизе ва ральдал рух1ч1аголъи кваназе.

Х1еж бухьинч1еб мехальги х1алал буго ральдал х1айваназул гъан кваназе, рокъор ругезе ва сапаралда ругезе. Гъеб нужер ризкъи буго, рукъоб кваналеб ва сапаралде цадахъ босулеб. Ракъдал х1айваназде чан гъаби х1арам гъабуна нуж х1еж бухьун ругеб мехаль. Нуж х1инкъа гъал шарг1иял х1укмаби хвезаризе ва Аллагъасде ﷻ г1ассильизе. Ахир кинабго халкъ жиндихъе данде гъабулев вуго гъев Аллагъ, х1исаб-мизан ва жазаъ гъабизе.

97. Т1адег1анав Аллагъас ﷻ Каг1ба рукъ ва масжидул х1арам гъабуна г1адамазе маг1ишат гъабизе рес бугеб ва санаг1ат бугеблъун:

гъезул диналъе ва дуниялъе къвариг1унеб жо Аллагъас гъеб Маккаяде

бач1изабуна. Гъединго рагъ х1арам гъабурал моц1алги гъаруна гъезие маг1ишат гъабизе санаг1ат бугеллъун, гъел моц1азуль туцманасдаса х1инкъи бук1унарелъул. Х1ажизабаз маккаяде бач1унеб боц1иги (гъадю ва къурбан) гъабуна гъел Маккаялъул г1адамазе маслиг1аталъе. Гъаб рехсараб жо Аллагъас ﷻ гъабуна нужеда лъазе г1оло Аллагъ зобал-ракъазда жаниб бугеб кинабго жо лъалев вук1ин. Кинабго махлукъаталъе маслиг1атаб жо лъала Аллагъасда ва гъеб х1алалъ жинда кинабго жо лъалев вуго Аллагъ ﷻ.

98. Нужеда лъай, я гъал г1адамал, г1адег1анав Аллагъ ﷻ жинда г1ассильарал г1адамазе къвак1араб, гучаб г1азаб гъабулев вук1ин. Гъединго нужеда лъай, Т1адег1анав Аллагъ ﷻ муъминзабазда гурх1улев, гъезул мунагъал чурулев вук1ин.

أَجَلٌ لَّكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَّكُمْ
وَلِلسِّيَارَةِ وَحُرْمَ عَلَيْهِ كُصَيْدِ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ
حُرْمًا وَأَتَقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٥٦﴾

* جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامِ
فِي مَكَّةَ النَّبِيِّ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلْبِدَ
ذَلِكَ لَتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ يَكُلُّ شَيْءٍ عَلَيْهِ ﴿٥٧﴾

أَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ
عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٨﴾

Гъаб амру гъадин бугелъул нуж Аллагъасда гласилъизе хlinkъа ва гъесул гурхIел-цIобалде хъул лъун тIагIат-гIибадат гъабе.

99. Аллагъасул расулсда тIадаб
гъечIо нужехъе хIакъаб дин швезаби
ва нужеда битIараб нух бихъизаби
гурони. ХIакъълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

مَعَ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلِّغُ ۖ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا
تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ مَعَهُ ۝١١٩

нужеца загъирго гъабулеб гIамал лъалев вуго, лъикIабниги,
квешабниги. Ва нужеца гIадамаздаса балъго гъабулеб гIамалги
лъалев вуго,

нужер раклазулъ рукIунел къасдалги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ. Гъеб
кинабго гIамал ахираталда жинда данде жазъ гъабизесегби буго:
лъикIаб гIамалалъе лъикIаб жазъ букIина, квешаб гIамалалъе
квешаб жазъ букIина.

100. Дуца гъел гIадамазда абе,
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: хъубаб, чорокаб
жоги бацIцIадаб, хIалалаб жоги башад
букIунаро, кигIанго хъубаб жо гIемер
букIаниги ва гъеб нужес бокъаниги.

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْكَافِرُ وَالطَّيِّبُ
وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْكَافِرِينَ فَاتَّقُوا اللَّهَ
يَأْتُوا بِآيَاتٍ إِلَّا الْآلِيبَ لَعَلَّكُمْ تَقْلِقُونَ ۝١٢٠

Гъаб рагIи буго кинабго лъикIаб ва квешаб жоялда жинца швей
гъабулеб: хIалалаб, хIарамаб жоялда, Аллагъасе мутIигIав ва гъесда
гласилъарав чиясда, къадараб, гIодобегIанаб ва лъикIаб, къимат
бугеб жоялдаги. Гъединго инсанас гъабулеб кинабго гIамалалдаги
швей гъабула гъаб рагIиялъ: даран-базар бугониги, хIалтIи-пиша
бугониги, гIелму-гIамал бугониги. Гъаб кинабго жоялдаса хъубаб,
къадараб, гIодобегIанаб, квешаб жо жиндиль мунпагIат гъечIеб,
жиндир ахир баракат гъечIеб букIуна. КигIанго гIемераб бугониги
квешаб жоялдаса баракат ва бахъибуголъи букIунаро.

БацIцIадаб, хIалалаб, лъикIаб жо кигIанго дагъаб бугониги, жиндиль
баракат бугеб букIуна ва жиндир ахир лъикIаб букIуна. Гъаб хIукму
гъадин бугелъул. **Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъа, я гIакълудал
бетIергъаби, нуж бахъи бугеллъун рукIила.** Аллагъасдаса хIинкъун
лъикIаб гIамал гъабурал гIадамазул дунял-ахираталъул киналго
умурал ритIун ккола ва жидер лъикIлъиялда квершел багула.

101. Я гъал иман лъурал гIадамал!
Нужеца Аллагъасул свалат салам
лъеяв аварагасда гъикъуге нужер
жинда хIажалъи ккун гъечIеб жо.
Нужеца гъикъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIукму
рештIизабураб мехаль, гъеб нуже

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَاتَسْأَلُوا عَنْ أَسْيَاءِ
إِنْ تَبَدَّلَ لَكُمْ تَنبُؤُهُمْ وَإِنْ تَسْأَلُوا عَنْهَا
حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ أَنْ تُبَدَّلَ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ
عَنْهَا وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝١٢١

зах1матаб бук1ине бегъула. Аллагъас Къуръан рещт1изабулеб мехаль нужеца аварагасда гыкъараб масъалаял1е х1укму бач1ине буго ва гъеб нужее зах1матаб бук1ине бегъула. Гъаб аят рещт1инег1ан цебеккун гыкъараб жоялдаса Аллагъ جَلَّ جَلَّ т1аса лъугъана. Х1акълъунго Аллагъ жив гурх1улев, жинца мунагъал рахчулев вуго.

102. Нужеда цере рук1арал къавмаз жидер аварагабазда гыкъун бук1ана гъезие х1ажат гъеч1еб жоги. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъез гъарараб жо жидеда т1ад лъедал, гъелда инкар ккуна ва Аллагъасул амруялда т1асильана. Нуж гъал къавмазда рельежун рук1унге ва Аллагъасулги аварагасулги х1укмуял1е мут1иг1лъун, гъелда нахърильлъун рук1а.

103. Т1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَّ х1арам гъарич1о «бах1ират», «саибат», «василат», «х1ам» абун жидеда ц1ар лъурал х1айванал. Аллагъасде جَلَّ جَلَّ инкар ккурал т1адамаз ва мушриказ гъесде г1унт1изабун гъереси бицунеб буго ва гъал х1айванал Аллагъас х1арам гъарунин абулеб буго. Гъал капурал т1адамазул т1емерисел жидеца бицунеб жо жидедаго лъаларел руго.

Жидеда церехун рук1араз бицараб жо бицунел руго ва гъеб жо бит1арабиш, гъересийиш ц1ехоларел, жидер т1акълу дагъал т1адамал руго.

Т1арабазул мушриказул т1адат бук1ана цо-цо х1айванал жидеда бат1и-бат1ияб ц1арги лъун Аллагъасе тарал руго абун, жидер рахъ беч1ич1ого, гъезда т1ад реклинч1ого толел. Гъаб т1адат исламаль хвезабуна ва гъеб жагъилияб т1амал бук1ин бицун Аллагъас гъаб аятги рещт1изабуна.

104. Аллагъасул جَلَّ جَلَّ бит1араб нух тарал, гъелдаса къосарал т1адамазда абураб мехаль: нуж х1укму гъабизе рач1а Аллагъас جَلَّ جَلَّ рещт1изабураб Къуръаналда ва гъесул расуласухъе абун, гъез абулеб буго нижее т1езе буго нижер умумул жинда ратараб дин ва т1адат абун. Жидер умумул щибго жо лъаларел рук1аниги

فَدَسَّالَهَا قَوْمٌ مِّن قَبْلِكَ ثُمَّ أَصْبَحُوا
بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾

مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَلَا سَائِجَةٍ وَلَا وَصِيَّةٍ
وَلَا حَامِرٍ وَلَكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَقْتُلُونَ عَلَى اللَّهِ
الْكَذِبَ وَأَكْتَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَى
الرَّسُولِ قَالُوا أَحْسَبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ
ءَابَاءَنَا أَوْ لَوْ كُنَّا ءَابَاءَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ
شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾

ва битIараб нухда гьечIел рукIаниги гьезда нахьрильгьун
чIезейищха гьал ахIмакьал гIадамал ругел?

105. Я гьал иман лъурал гIадамал!
Нужеца нужерго напсазда гIад чIей
гьабе,

гIасилгьи гьабиялдаса напс гьукье.

Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабиялда

ругьун гьабе, гьелда гIадги чIезабе. **Нуж Аллагьасул диналда ругеб
мехаль нужее жал кьосарал гIадамаз щибго зарал гьабуларо.**

Нужеца гьабураб лъикIаб гIамалальул кири-ажру нужее букIуна,
гьезул кьосинальул мунагь ва гIазаб гьезие букIуна. **Нуж киналго
Аллагьасде руссунел руго. Цинги нужеда бицине буго щивасул
гIамал ва нужее жазагьи гьабизе буго.**

Гьаб аят цIаларав чиясада ракIалде ккезе бегьуларо амру-нагью тун, живго
жиндаго вуссун чIа инсан абураб магIна бугин гьаб аятальул абун. Инсан
битIараб нухда тIовитIарав вукIинальул гIаламат буго гьес амру-нагью
гьаби, хIакьаб жо аби ва битIараб нухда гIадамал ахIи.

Гьаб аят рещтIизабиялье сабаб букIана: муъминазаби цIакь ракI
кьварильгьун рукIунаан жидеда лъалел гIадамал исламалде рачIунарого,
гьел исламалде рачIизе бокьун. Гьал муъминзабазул ракI гIодоб
биччазабун абураб рагIи буго гьаб.

Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ хирияв аварагасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «дуца напсалъе
кьварильгьи гьабуге гьел мушриказ иман лъезеян абун». Ва амма гьесда
гIадаб букIана кинабго заманаяль уммат исламалде ахIизе. Жинда
Аллагь разильаяв Абубакар асхIабас цо кьояль асхIабзабаздехун
хитIаб гьабуна, жив минбаралда гIодов чIун вукIадго ва гьес абуна:

*«Я гьал гIадамал! Нужеца гьаб аят цIалулеб буго ва гьельул магIнаги
мекъсан гьабулеб буго. Дида Аллагьасул свалат салам лъеяв авараг
абулев рагIана: «цо гIадамазда мункараб жо бихьараб мехаль, цинги
жидеца гьеб мункар хисизабичIони (лъикIаб жоялде сверизе гьабун),
гьел киназего гIаммаб гIазаб, гIакьуба гьабула Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ»* – абун.

XIадис имам АхIмадица бицана.

106. Я гьал иман лъурал гIадамал!

Нужер цояв унтун вугони, гьеб унтиги
хвалил букIин лъараб мехаль, гьев чияс
васият гьабе ва гьеб васияталъе нужеда
гьоркьоса кIиго гIадилав чияс
нугIльиги гьабе. **Нуж сапаралда ругони,**

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهْدَةٌ بَيْنِكُمْ إِذَا
حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ
أَشْهَانٌ ذَوَّاءُ عَدْلٍ مِنْكُمْ أَوْ إِخْرَانٌ مِنْ غَيْرِكُمْ
إِنْ أَنْتُمْ صَرَيْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَأَصْبَحْتُمْ

гъенир нужеда хвалил унтиги тIаде швани, гъаб нугIлъи гъабизе бусурбаби ратичIеб бакIалда, кIиго чи чIезаве нугIлъун, щиб миллат ва щиб дин бугониги.

Цинги гъав кIиго нугI хварасул варисзаби ругеб бакIалде цвараб мехаль ва гъел варисзаби гъав кIиго нугIасул хабаралда божичIони, гIадамаз как бан хадуб (гIадамал ругеб бакIалда) гъев кIиявго чи гъа гъедизе тIамила: «Нижеца гъаб гъа гъедун хIарамаб боши хIалал гъабиларо, гъев чи нижер гIагарав чи вукIаниги. Нижеца Аллагъасе гIоло гъабубеб нугIлъи бахчиларо. Гъедин нугIлъи бахчани ва хIарамаб гъа гъедани ниж рукIуна мунагъал гъарулел гIадамаздаса»-абун.

107. Гъаб гъа гъедун хадуб варисзабазда гъев кIиго нугIасул хианат, яги гъереси бицин лъараб мехаль, варисзабазул бищун цевесев кIиго чи вахъина жидеца гъа гъедизе ва нугIлъи гъабизе.

Гъав кIиго варисас абула: «Ниж Аллагъасул цIаралдалъун гъедулел руго нижеца бицунеб жо ва нижер нугIлъи хIакъаб буго дов кIиго нугIас гъабураб нугIлъиялдаса. Нижеца щибго жо гIад цIикIкIинабичIо гъаб гъа гъедиялда жаниб. Нижеца гъа гъедиялда жаниб хианат гъабуни, ниж зулму гъабулел гIадамаздаса рукIуна»- абун.

108. Гъаб цебе бицараб хIалалъ нугIлъи гъаби ва гъа гъеди буго нугIлъи гъаби шаргIалда рекъон кколеб къагIида ва цоги дандехун нугIлъи гъабулел гIадамал рахъун,

гъазул нугIлъи хвезабун, гъел къватIир чIвазаричIого рукIиналъе сабабги. Нужер киналго хIалазулъ нуж Аллагъасдаса хIинкъа ва гъесул амруялде мутIигIлъе. ХIакълъунго Аллагъас пасикъаб къавм алжаналде лъугъунеб нухда тIобитIуларо.

Гъаб лъабго аяталда (106, 107, 108) жаниб бицараб васият гъаби ва нугIлъи гъаби исламалъул авалалда букIараб хIукму буго. Хадуб ирсалъул

مُصِيبَةَ الْمَوْتِ تَحْسِبُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ
الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ إِنْ أُرْتَبِتُمْ
لَا نَشْتَرِي بِهِ تَمَنَّا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَلَا
نَكْفُرُ بِهِ شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذًا لَمِنَ الْآثِمِينَ ﴿١٠٦﴾

فَإِنْ عُرِثَ عَلَىٰ أُمَّتِهِمَا اسْتَحَقَّ إِثْمًا فَخَرَانِ
يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ
الْأُولَٰئِينَ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ لَشَهَدَتْهُمَا أَحْسَنُ مِنْ
شَهَادَتِهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنَا إِنَّا إِذًا لَمِنَ
الظَّالِمِينَ ﴿١٠٧﴾

ذَٰلِكَ أَذَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِاللَّشَّادَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَا
أَوْ يَخْفَؤُا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ وَأَنْفُوا
اللَّهَ وَأَسْمَعُوا اللَّهَ أَوْ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٠٨﴾

аятаз гъаб васият гъабун ирс боси насхо гъабуна. Гъединго насхо гъабураб буго бусурбабаз цоги диналгул г1адамал нуг1лгун кквейги гъезда гъа гъедизабиги. Гъа баялда т1ад г1алимзабазул г1емераб хилап ва бах1с буго. Нильеца гъаб хабар къокьго т1убазабила.

109. Нужеда рак1алде шва, я гъал г1адамал, Г1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ киналго аварагзаби данде гъарулеб къо. Ва жинца гъездаги гъикъулеб:

«Нужеца умматал Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялде ах1араб мехаль, гъел умматаз щиб жаваб къураб?» – абун. Цинги аварагзабаца абулеб: «Нижеда лъалеп жо гъеч1о, бет1ергъан Аллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда лъалелдаса т1адехун, гъез нижее къураб жавабги дуда лъала. Ниж хун хадуб гъез гъабураб г1амалги дуда лъала. Х1акългунго мун нижеда лъаларепги жо дуда лъалев вуго; гъелгул загъираб рахъги ва бат1инаб рахъги лъалев вуго»-абун.

110. Т1адег1анав Аллагъас Г1иса аварагасда абулеб г1ужги рехсе, къбиямасеп къоялъ халкъалда цере аварагзаби ах1араб мехаль: «Я Марьямил вас Г1иса عَلَيْهَا السَّلَامُ! Дуда лъала гурищ дица дуе ва дур эбелалье къурал к1удиял ниг1матал. Дица мун гуч гъавуна Жабраил عَلَيْهِ السَّلَامُ малаикги дуе квербакъи гъабизе вит1ун. Мун дица г1адамазде к1алъалевлгун гъавуна киниялда жанив гъит1инаб лъимерлгун вугеп мехаль ва к1удияв г1ун, авараглгун гъавураб мехальги. Гъединго дица дуе г1елму ва г1акълу къуна, хъвай-ц1али лъазабуна, Инжил-Таврат ц1алулев ва гъеп г1адамазда лъазе гъабулевлгун гъавуна.

Дир амруялдалгун х1арщ буцун х1анч1ил сурат гъабун, цинги гъелда жаниб дуца пураб мехаль, дир изнуялдалгун гъеп жо х1инч1 г1адин боржун унебги бук1ана. Дир амруялдалгун ва дир изнуялдалгун жал бецалго гъарурал г1адамалги дуца канлъи бихъулеллгун гъарулел рук1ана ва т1омода квешаб унти бугел г1адамалги сах гъарулел рук1ана.

* يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ
قَالُوا لَعَلَّمْنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّمَهُ الْغُيُوبَ ﴿١١٠﴾

إِذْ قَالَ اللَّهُ يُعِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي
عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَالِدَتِكَ إِذْ أَيَّدتُّكَ بِرُوحِ
الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا
وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَإِذْ تَخَلَّفُ مِنَ الطَّيْرِ
كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنْفِخُ فِيهَا فَتَكُونُ
طَيْرًا بِإِذْنِي وَتُبْرِئُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ
بِإِذْنِي وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتِ بِإِذْنِي
وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنكَ
إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْهُمْ إِنَّا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١١١﴾

Гьединго дир амруялдалъун хварал гIадамал чIаго гьарулел рукIана дуца. Бануисраилалги ккуна дица, мун хIакъал мугIжизаталгун гьезухъе вачIараб мехаль, дуе къварилъи гьабизе риччачIого. Гьез мун чIавазе ва хьарщазда магIаз вукъизе къасд гьабураб мехаль, дица мун зодове вачана ва ягъудияз цоги чи чIвана мун вугин абун ракIалде ккун. Гьел ягъудияз дур хIакъал мугIжизатазда абублеб букIана гьаб жо унго-унгояб, баянаб сихIру бугин абун.

111. Гьединго дуца ракIалде швезабе дица хIавариюназда вахIю гьабун абураб гIуж: нужеца дида иман лъе ва дир аварагсадаги иман лъе-абун. Гьез абун: нижеца иман лъуна, Аллагъ ﷻ, ва дуца нугIлъи гьабе ниж иман лъурал рукIиналъе»- абун.

وَأَذِّبْ أَوْحَيْتُ إِلَى الْخَوَارِجِ أَنْ آمَنُوا بِي
وَبِرَسُولِي قَالُوا آمَنَّا وَأَشْهَدُ بِأَنَّا
مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾

112. Гьединго дуца ракIалде швезабе гьел хIавариюназ: «Я ГIиса, Марьямил вас! Дур бетIергъан Аллагъасда кIолищ нижее зодисан маидат рещтIинабизе?» – абун, абураб гIуж. Маидат буго квен-тIех тIад бугеб тIагIел (стол). ГIиса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас гьезда абун: «Нуж иман лъурал ратани Аллагъасдаса ﷻ хIинкъе гьедианаб жо абизе» – абун.

إِذْ قَالَ الْخَوَارِجُ إِنَّ عَلَيْنَا مِثْرَ هَلْ
يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنْزِلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً
مِّنَ السَّمَاءِ قَالُوا لَنْ نَقُولَهُ إِنَّ لَكُم مِّن
مُّؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

113. ХIавариюназ абун: «Нижее бокъун буго Аллагъас ﷻ зодиса рещтIизабураб тIагIам кваназе ва иманалъуль нижеер ракIалги хIалхъезе. Ва гьединго лъазе бокъун буго якъинго, кинабго щаклъи тIагIун, мун ритIухъав авараг вукIин ва дуца жинда ахIублеб динги битIараб букIин. Цогидазеги нугIлъи гьабизе бокъунги буго мун ритIухъав авараг вуго абун ва Аллагъас ﷻ дуе мугIжизатлъун зодисан маидат рещтIизабун абунги»-абун.

قَالُوا لَنْ نَقُولَهُ لَكُم مِّنَّا وَأَطْمَعِين قَالُوا
وَتَعْلَمُونَ أَنَّ قَدْ صَدَقْتَنَا وَتَكُونُ عَلَيْهَا
مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿١١٣﴾

114. Цинги Марьямил вас ГIисаца ﷻ абун: «Я нижеер бетIергъан Аллагъ ﷻ! Дуца нижее зодиса маидат рещтIизабе нижее рохеллъун букIунеб, нижеда хадуб бачIунеб нижеер диналда бугеб умматалъеги рохеллъун

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا
مَائِدَةً مِّنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عَيْدًا لِأَوْلِيَانَا
وَأَخْرَجْنَا بِآيَةٍ مِنْكَ وَأَرْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْرَازِقِينَ ﴿١١٤﴾

жиб букIунeб. Дур рахъалъан мугIжизатлъунги букIине дир аварагъи тасдикъ гъабулеб. Дуца нижее гъeб ризкъи кьe Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. ХIакълъунго мун ризкъи кьолезул бишунго лъикIав вуго»- абун.

АбусугIудица абуна: Аллагъасул салам лъеяв ГIиса авараг кvasул ретIел тIад ретIун Аллагъасе какал разе ва гъесда гъаризе лъугъана, хIелун, гIодун къавмаль гъарараб жо тIубазабуна, гъeб къавм жинда мутIигIлъи ва нахъбилълъи бокъун.

115. Цинги ТIадегIанав Аллагъас ГIисал дугIаялъе жаваб гъабуна ва жинца абуна: «Дица нужеe гъeб маидат рещтIинабизе буго. Ва амма гъeб маидат рещтIинабун хадуб жив капурлъарав чиясе, дица цIакъ гучаб гIазаб гъабила, жеги гъeдинаб гIазаб цониги чиясе гъабичIеб гIадаб» – абун.

قَالَ اللَّهُ إِنِّي مُمَرِّئُهَا عَلَيْكَ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدَ مَنكُومِي إِنِّي أَخَذْتُهُ بِرَأْسِهِ فَجَاءتْهُ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١١٥﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалъуль буго: «ТIадегIанав Аллагъас зодиса маидат рещтIинабуна жинда тIад гъан ва чед бугеб. Бануисраилазда амруги гъабуна метер кваназе абун нахъе жо лъогейн ва хиянат гъабуге абунги. Амма гъез хиянат гъабуна ва тIагIам нахъе лъунги тана. Аллагъас гъезие гIазаб гъабун маймалакалъун ва болъоналъун сверизе гъаруна»-абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

ТIадегIанав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIадат бугеб гIадин буго жинда гъарун жинца мугIжизат къураб мехалъ, гъeб мугIжизаталда инкар ккурал гIадамал гъалаг гъарулеб.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица ИбнугIаббасидаса хIадис бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда къурайшияз абуна: «Дуца дур БетIергъанасда гъаре нижее сафа мегIер меседиллъун гъабе ниж дуда божизе» – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Цинги иман лъелищха нужеца» – абун. Къурайшияз абуна: «Лъела» – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас дугIа гъабуна ва гъесухъе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام витIун вачIана. Жабраилас абуна: «Дур БетIергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуде салам бицунeб буго ва дудеги абулеб буго: дуде бокъани дица къурайшиязе Сафа мегIер меседил гъабила. Гъeб мугIжизаталдаса хадуб гъездаса капурлъарав чиясе дица гIазаб гъабила жегиги цониги чиясе гъабичIеб гIадаб ва хадуб цогидазе гъабулареб гIазаб гъабиялъ. Дуде бокъани дица гъезие тавбоаялъул ва рахIматалъул рагъо рагъила» – абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Дуца гъезие тавбоаялъул ва рахIматалъул рагъо

рагье» – абун.

116. Гьединго ТпадегIанав Аллагьас
جَلَّ جَلَالُهُ ГIиса аварагасда абураб гIуж
рехсе нужеца, нужее вагIза ва гIибрат
букIине: «Я Марьямил вас ГIиса!
Дуцайищ гIадамазда абураб нужеца
дунги дир эбелги алагьаллъун
ккве, ТпадегIанав Аллагьги живго
тун абун. ГIиса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас

абун: «Мун вацIадавад вуго Аллагь. Дие рес букIунаро ва
дида рекьоларо дица гьединаб жо абизе. Гьеб рагIи дица абун
букIарабани, дуда гьебги льялаан. Мун вуго дир напсалъуль
бугеб жоги льялев, дида льяларо дур напсалъуль бугеб жо. Мун
бальгоял жалги цIакъ льялев, кинабго жоялда сверун лъугьарав
ва кинабго жоялъул авалги ахирги, загьирги, батIинги льялев
вуго. Цебехун араб ва хадуб бачIинесебги льялев вуго-абун.

117. Дица умматалда абичIо дуца амру
гьабураб жо гурони. Дуца дида амру
гьабураб жо буго: «Нужеца гIибадат
гьабе цохIо Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ, дирги
нужерги БетIергьанлъун жив вугев.
Дун гьеб умматалда гьоркъов вугебгIан
мехаль гьезда жо малъулевлъун ва

гьезул хIал льялев, гьезие нугIлъи гьабулевлъун вукIана. Дуца
дун хвезе гьавураб мехаль мун вукIана, Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ, гьезул
кинабго гIамал дуда бихьулев ва льялев. ХIакълуунго мун
кинабго жо дуда льялев ва гьелда гIад дур хьаравулъи бугев вуго.

118. Гьел лагьзадерие дуца гIазаб
гьабун, гьел дур лагьзал ругоха,
БетIергьан, ва гьезие дие бокьараб
хIукму гьабулев вуго. Дуца гьел
мунагьал чурун, гIаса лъугьун тани, мун цIакъ гуч бергьарав,
гIадлу битIарав хан вуго, Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ.

119. ТпадегIанав Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ
абун: «Гьаб ахир кьиямасеб кьо буго
дунялалда ритIухьаллъун рукIарал
гIадамазе гьеб ритIухьалъиялъ
мунпагIат гьабулеб кьо. Гьезие жидеда
жанисан гIорал цвахулел алжанал руго.

وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يُعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَنْتَ قُلْتِ لِلنَّاسِ
اتَّخِذُونِي وَأُمَّيْ الْهَيْبِينَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالَ
سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ
إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ وَقَدْ عَلَّمْتَهُ رَعَلَهُ مَا فِي نَفْسِي
وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ
رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مِمَّا دُمْتُ
فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ
وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾

إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عَبَادُكَ وَإِنْ تُعْفِرْ لَهُمْ
فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ
لَهُمْ حَسَنَاتُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ
ذَٰلِكَ الْقَوْرُ الْعَظِيمُ ﴿١١٩﴾

Даимго рукIинелъун гьел алжаназуль лъугъызарула. Гьездаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разильун вукIуна, дунылалда гьел Аллагъасе мутIигIлъун ритIухълъгиялда чIун рукIиналъ. Аллагъасдаса гьелги цIакъго разильун рукIуна гьезул ракIалдаго хъатIичIел кIудиял, гIемерал алжаналъул нигIматал жидее къеялдалъун. Гъаб буго цIакъ кIудияб лъикIлъиялда кверщел бати.

120. ПIадегIанав Аллагъасул милк ва мулк буго зобал-ракъал ва гьезда жаниб бугеб кинабго махлукъатги. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кинабго жоялда хIалкIолев вуго.

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢٠﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Муслимица бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъаб сураталда жаниб бугеб (118) аят цIалидал ва суратул Ибрагъималда бугеб (36) аятги цIалидал (дида нахъвилъъарав чи дир умматалдаса вуго. Дида гIасилъарал гIадамазда мун гурхIулев ва дуца мунагъал рахчулев вуго), гIодулаго зодоре кверал ритIана ва абун: «Я дир Аллагъ, дир уммат, дир уммат»–абун. Цинги пIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Жабраил малаикасда абун: «Мун МухIаммадихъе а, ва дуца гьесда гьикъе, щиб жоялъ мун гIодизавулев вугев?»–абун. Аллагъ жинда лъалев вуго гьев гIодизе гъавулеб жо»–абун. Цинги жабраил عَلَيْهِ السَّلَامُ МухIаммадихъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачIун, гьесда гьикъана щиб жоялъ мун гIодизавулев вугев?–абун. Аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Жабраилида бицана жиндир умматалда бугеб рекIел бухIи. ПIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъанжеги Жабраил витIана аварасухъе ва жинцаги абун: «Дица мун рази гъавизе вуго, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дур умматалъул амруялъулъ ва дица дуге квейс букIунеб жоги гъабизе гьечIо» – абун.

Аллагъас нильлъ гьареги гъав МухIаммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ шапагIат щолездаса. Амин.

Аллагъасул квербакъиялдалъун Суратул Маидаталъул тафсиралъул таржама хъван тIубана.

Кинабго рецци ПIадегIав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

6. Суратул Анѓам

سُورَةُ الْأَنْعَامِ

Маккаядла рецтIзабураб, жинда жаниб нусиялда лъабкъоялда цуго аят бугеб.

Цо чанго аят хутIзегIан (Мадинаялда рецтIзабураб 9-10 аят хутIзегIан) гъаб сурат цадахъго цо сордоялъ рецтIзабунин абуна гIалимзабаца. Гъаб сураталъ бицунеб жо буго иман-исламалда хурхараб, Аллагъ ﷻ цо гъавиялълул далилал, ахират букIин ва гъенир ругел умуралги. Къокъго абунин диналълул аслабазул бицунго кIудияб лъабго аслу бицунеб буго гъаб сураталда жаниб: Аллагъ ﷻ цо вукIиналълул хIукму. Авараг ﷺ витIиялълул ва гъесда вахIю гъабун Аллагъасул калам рецтIзабиялълул. Ахир къиямасеб къоялълул, хIисаб-мизан гъабиялълул ва алжсан-жуужахIалълул хIукмуги. Гъаб сураталда жаниб шаргIиял ахIкамал рицун гъечIо ва китабияб агълуялълул хабарги гъечIо, жигъад гъабиялълул ва мунафикъазул масъалабиги рицун гъечIо: гъаб кинабго жо буго гъижра гъабун хадуб исламияб давлат (пачалихъ) гIуцIулел мехалъ жинда хIажалъараб ва гъениб баян гъабураб.

Аллагъ ﷻ цо вукIин бицунаго цин гъелда тIоритIел гъабулел гIаламатал ва хIужаби баян гъарулел руго тIадегIанав Аллагъас ﷻ. Цинги гъел хIужаби рицун, гъездалълун жидеда дагIват гъабун муширикал ва капурал гIадамал исламияб диналде ахIулел къагIидаги бицун буго. Гъединго цересел умматазул аварагзаби гъереси гъарурал гIадамазе Аллагъас ﷻ гъабураб гIазабги бицун буго. Аварагзабазул эмен ва халидулагъ Ибрагъим ﷺ аварагас Аллагъ цо вукIиналда кинаб гIакълляб далил бачараб бицун буго: зоб-ракълалда валагълун, бакъ-моцIалълул хIисаб гъабун. Сураталълул ахиралда киналго аварагзабазе васият гъабурал ва киналго тIахъазда ругел васияталги гъарулел руго гъаб умматалъеги.

ТIадегIанав Аллагъас ﷻ инсан гъаб ракъалда тIад халипалълун гъавун вукIин ва гъеб ракъалда тIад гIадамазе рахIатаб, талихIаб ва Аллагъасул шаргIалда рекълараб чIаголги гIуцIизе инсанасда жиндаго тIад къан букIинги бицунеб буго. Гъединаяб гIумру гIуцIизе ккани, Аллагъасдехун ширк гъабунгутIи, зина, цIогъ тезе ккейи, гIадамал чIвай, чияр боцIи кванай тезе ккей, бесдал лъималазе къварилги гъаби, чIагого ясал ракъулъл рукъи тезе ккей, къали-цIадиро

тIубазабизе ккей, бицараб рагIи тIубазабн, эбел-инсудехун рахIму гьабн ва киналго жиндир гIамалазуль ритIухъав вукIине ккей бицун буго.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIарадалгъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ПIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб сураталгье байбихьн гьабунa жиндирго напсалгье рецц гьабиялдалгъун: гьесул лагъзадериде лъазе БетIергъан Аллагъасе рецц кин гьабулеб ва Аллагъас

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١﴾

جَلَّ جَلَالُهُ малгъараб хIалалгь гьесие рецц гьабизе. Жинца гIемерал сипатал жанир рачунеб: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гучав вукIиналда, жив веццизе мустахIикъав вукIиналда ва жиндир киналго рахъал камилав вукIиналда тIоритIел гьабулеб рецц гьабизе. ПIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абуна:

Кинабго реццалгъул бетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго, жинца зобал-ракъал рижарав ва жинца сордо-къоги гьабурав жинда жаниб (нур) гвангън бугеб ва бецIлънги бугеб. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIиналда ва гьев цо вукIиналда тIоритIел гьабулел хIужабн ругоннги капурал гIадамаз гьесдехун ширк гьабулеб буго. жидерго квераз гьарурал хъанчалгн, сурталгн, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб цогидаб махлукъатгн жидее гIибадат гьабулел жаллгъун ккун руго.

Гьаб аяталгъул магIна буго: нужеца рецц гьабе, я гьал гIадамал, нуже гIемерал нигIматал чIорого къурав БетIергъанасе. Жиндир сахавалгьиялдалгъун зобал-ракъал ва гьезда жанир ругел батIи-батIиял, гIажаибал жал рижарав, жидеца инсанасул гIакълу хIайран гьабулел, жидер хIикмат гьваридал, бижин камилал. Уммат хIакъаб нухда тIобитIулеб, жиб гвангъараб, жинда нахъвилгъларав чи кидаго къосулареб нурги бижарав. Жидер гIакълу тIубачIел, иман загIипал гIадамал шайтIаналгь къосизарун хIакъаб жоялдаса рикIклад гьарулеб, бецIлънгиялгъул нухалгн рижарав.

Гьал капурал гIадамазул ахIмакългьн ва къабихIлън гIеларишца жидее Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIингн бицараб мехалгь, зобал-ракъалгн, гьезда жаниб бугеб кинабго махлукъгн Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб гьесул мулк ва лагъзал рукIин бицараб мехалгь, гьелгьне мухIканал гIакълнгиял далилалгн рицараб мехалгь, жидеца гьаб кинабго жо мугъалде нахъе рехулел ва Аллагъасе гIибадат гьабиялдаса руссун куфру-ширкалда чIолел. Гьезул мисал буго: цо чи цоги чияс хьихъун, кIодо гьавун,

гьесие кинабго лъикIлъи гьабун, гьев балугълъгиялда ва гIумру гьабизе кIолеб бакIалде вахараб мехаль жиндие дов чиясул кинабго лъикIлъи кIочонеб ва гьев гIодовегIан гьавизе жив гьесда дандеги вахъунев.

2. Гьев Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** вуго нужер БетIергъан, жинца нуж хIаршалдасан рижарав. Нужер эмен Адам хIаршалдасан вижун, цинги нужее ажалги гьабурав.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَى أَجَلًا
وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ ﴿٦١﴾

Нужеца дунялалда балеб заман ва нуж холеб заман къадар гьабун. Цоги ажалги гьабураб жинда аскIоб цIунун бугеб ва жив гурев чиясда жиб лъалареб. Гьеб буго кинабго халкъ тIаде бахъинабулеб заман хIисаб-мизан ва жазаъ гьибизе. Цингиги нуж шақдарулел руго, я гьал капурал гIадамал, ахират букIиналда ва хIисаб-мизан букIиналдаги.

3. Гьев БетIергъан **جَلَّ جَلَالُهُ** вуго, жив зобалаздаги Аллагълъун вугев ва ракъалдаги Аллагълъун вугев.

وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ
سِرَّكُمْ وَنَجْوَاهُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ﴿٦٢﴾

Зобалазулъ ва ракъалда бугеб махлукъаталъ жиндие лагълъи гьабулев гьеб киналъулго хан вуго гьев. ва Аллагъасе нужер ракъазда бугеб балъгояб жо лъала ва нужеца загьиралда гьабураб жоги лъала, кинабго нужеца гьабулеб пишаги лъала Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** ва гьеб пишайлда рекъараб жазаъги гьабула.

4. Капураб къавмалъухъе БетIергъан Аллагъасул рахъалъан аятал ва мугIжизатал рачIанщинахъе, жидеца гьел аятазда инкар ккуна ва гьел аятазул ва мугIжизатазул пикру гьабиялдаса, гьездаса мунпагIат босиялдаса руссун чIана.

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِنَا إِلَّا
كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٦٣﴾

Гьез Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** зобал-ракъазулъ ругел гIаламатазул ва аварагзабазе къурал мугIжизатазул пикру гьабун букIарабани, жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъелаан ва аварагзабазда нахърилълъгинаан.

Гьез Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** зобал-ракъазулъ ругел гIаламатазул ва аварагзабазе къурал мугIжизатазул пикру гьабун букIарабани, жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъелаан ва аварагзабазда нахърилълъгинаан.

5. Аллагъасул рахъалъан бачIараб хIакъаб Къуръанги гьереси гьабуна гьез.

فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَا تِيهِمْ
أَبَتُوا مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٤﴾

Дол пересел аварагзабиги, гьезда рещIизарурал тIахъалги пересел уматаз гьереси гьарурал гIадинго. Гьезда тIаде бачIизе буго, гьаб дунялалдаги бачIун, яги ахираталда бачIун, гьез гьереси гьабураб жоялъул хабар ва гьезие гьельул

гIакъуба-гIазабги букIине буго.

6. Гьал куфаразда ва мушриказда бихьулариш ва гьез пикру гьабулариш чан уммат дица гьалаг гьабураб гьаздаса цере рукIарал ва жидее ракъалда гIад бечелъиги, ханлъиги къун букIарал, нужее къуралдаса гIемераб ва лъикIаб. Дица гьезие зодисан цIадги базе гьабулаан. Гьезул ахал-хурзабахъан лъел гIоралги чвахизарулаан. Цинги гьез кIудиял мунагьал гьарураб мехаль дица гьел къавмал гьалаг гьаруна,

гьел гIассилъараб мехаль ва гьез Аллагъасул нигIматазде инкарги ккураб мехаль. **Ва дица гьел умматал гьалаг гьарун хадуб гьезул бакIалда цоги къавмал рижана.** Гьединаб гIазаб гьабила дица Маккаялъул мушриказеги гьез иман лъечIони ва МухIаммад صلى الله عليه وسلم аварагасда нахърильлъинчIони.

7. Гьаб аят рещтIизабиялъе сабаб бицана: Маккаялъул мушриказ Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасда абун: «Я МухIаммад!

БичасхIаги, нижеца дуда иман лъеларо мун Аллагъасул гIехъги босун вачIун гурони ва ункъго малаикги вачIун гурони гьеб гIехъ Аллагъас рещтIизабураб бугин ва мунги гьесул расул вугин абун жидеца нугIлъи гьабулел» – абун. Цинги гIадегIанав Аллагъас جل جلاله гьаб аят рещтIинабуна: **Дица дуде гIехъ рещтIинабуниги, МухIаммад صلى الله عليه وسلم, жиб кагътида хъвараб ва жидер квераз кодоб ккун гьел гIаде ралагъулеб: жидер щаклъи гIаса ине ва жидер ишкал борхизе, цингиги капурал гIадамаз абизе букIана гьаб жо цIакъ кIудияб сихIро бугин абун.**

8. Хадуб жидеца абизе букIана гьав МухIаммадида صلى الله عليه وسلم малаик рещтIинавулевани абун.

жидеда гьев малаик кIалъазе ва гьес нугIлъи гьабизе МухIаммад авараг صلى الله عليه وسلم вуго абун. Гьал харбал руго мушриказул гьерсал, жидее хIужа-далил бачIанщинахъе цоги хIужа цIехолел. Гьеб иман лъезе бокъарал гIадамазул пиша гьечIо.

أَلَمْ يَرَوْا كَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ
مَكَتْهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَهُمْ تَمَكِّنُ لَكُمْ وَأَرْسَلْنَا
السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهِمْ فَآهَلِكُمْ كَمَا هُمْ يَدْعُونَهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ
بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ﴿٦﴾

وَلَوْ نَرَاكَ عَيْنًا مِثْلَ ابْنِ قَرْطَبِيسَ فَامْسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ
لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا أَسْحَرٌ مُؤْمِنٌ ﴿٧﴾

وَقَالُوا أَوْلَىٰ أُنزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ ۖ وَلَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكَ
لَفَضَىٰ الْأَمْرَ رَبَّنَا ۖ وَلَا يَنْظُرُونَ ﴿٨﴾

Гъез т1алаб гъабураб мехаль гъезда малаик вит1ани жидеда гъев вихъи х1ехъезе к1олароан ва гъел гъалагльize рук1ана ва гъезул гъалагльи нахъбахъize бук1инч1о.

Цоги маг1на гъабуна: жидеда малаик вит1ун хадубги гъел капурльараб мехаль Аллагъас ﷺ жиндир г1адаталда рекъон гъел гъалаг гъаризе рук1ана ва тавбо гъабизе, г1узуру бачизе нахъе рахъун тезе рук1инч1о абун.

9. Дица жидехъе малаик вит1ун
вук1аравани, гъевги цо чиясул сураталда
вит1изе рук1ана.

وَوَجَعَلْنَاهُ مَلَكًا الْجَعَلْنَاهُ رَجُلًا
وَلَلْبَسْمَاءَ عَلَيْهِمْ مَا يُلْسُونَ ﴿٩﴾

жидеда малаик вихъize к1оларо гъесул х1акъикъияб сураталда. Гъанжеги жидер долго шакдарабиги ва бат1улал харбалги г1емерльize рук1ана. Жидеца абилаан гъав чи инсан вуго малаик гуру абун.

10. Х1акъльунго дудаса церехун рук1арал
аварагзабазда г1адги махсаро гъабуна,
Мух1аммад ﷺ, капураб къавмаль.

وَلَقَدْ أَسْتَهْزَيْتُمْ بُرْسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ
بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٠﴾

Цинги гъел къавмазда Аллагъас ﷺ
гъел жиндие мустах1икъльараб г1азабги
ч1амизабуна гъез Аллагъасул аварагзаби ﷺ махсароде
кквеялда данде.

11. Дуца къавмалда абе, Мух1аммад
ﷺ: нуж гъаб ракъалда г1ад хъваде,
нужер даран-базаралье ва цогидал

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ أَنْظِرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾

ишазе. Цинги ч1унтарал росаби ва
пасальарал ахал-хурзал рихъараб мехаль нужеца пикру гъабе
гъел церехун арал, Аллагъги аварагзабиги гъереси гъарулел
рук1арал г1адамазул ахир кин ккараб абун.

Гъел киналго цо-цо балагъ биччан Аллагъас ﷺ гъалаг гъаруна
ва жидеца гъесие г1ибадат гъабиги тун данде гъабубеб бук1араб
дунялалъул маг1ишатги гъелгун цадахъ гъалагльана, яги жидер
тущбабазе хуг1ана, гъез мунпаг1ат босизе.

12. Дуца гъел мушриказда абе,
Мух1аммад ﷺ:, гъал зобалазда
ва ракъазда бугеб кинабго махлукъат
лъил бугеб?-абун. Цинги дуца гъезда
абе, Мух1аммад ﷺ, гъеб кинабго
жо Аллагъасул ﷺ мулк буго абун.

قُلْ لِمَن مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ
كُتِبَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةُ لِيَجْمَعَ كُتُبَهُ
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا
أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

Жидеца дуге гъб жаваб къчлониги, капураб къавмалъул гъелдаса батӀияб жаваб къезе хӀужжа гъчелелъул. Лагъзадериде гурхӀел-рахӀму гъаби жиндирго напсалда тӀад гъабуравги вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Тавбо гъабун, куфру-ширк тун Аллагъасде вуссарав чи жинца къабул гъавулев вуго. Лагъзадерие гӀакъуба гъабизе гӀедегӀуларевги вуго. ТӀадегӀанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж киналго, жиндиль щибго щаклъи гъчӀеб, къиямасеб къоялъ данде гъаризе руго ва нужер гӀамалазе жазыги гъабизе буго. Дуњялалда куфру-ширкалда хъвадун, ахираталъе чӀорого хутӀарал гӀадамал – жидеца иман лъечӀел гӀадамал руго. Ва жиде ахираталда щибго лъикӀлъи букӀунарелги руго.

13. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ мулк буго сордо-къоялда жаниб жиб чӀараб кинабго жоги.

﴿وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾^{١٧}

Гъб кинабго жинца бижараб, жиндир къуваталда ва ихтияралда гъоркъ бугеб буго. ХӀакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда рагӀулев ва жинда бихъулев вуго.

Гъаб аяталда жаниб «Сордо-къоялда жаниб чӀараб жо»-абиялъул мурад буго, кинабго махлукъат Аллагъасул мулк буго абураб. Сордо-къо цоялъ цояб хисун даимго бачӀунеб ва унеб жо бугельул, гъб сордо-къоялда жаниб буго нильеда бихъулеб гӀемерисеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъатги.

14. Дуца абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

Аллагъги тун дица цоги щив кколев гъдуллъун ва валилъун. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца ризкъи кӀолев ва жив ризкъиялда хӀажат гъчӀев, жинца зобал-ракъалги рижарав.

﴿قُلْ أَعِدَّ اللَّهُ لِي وَأَخِذْ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُهُ وَلَا يَطْعَمُهُ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾^{١٨}

Гъев Аллагъасе гъабичӀого цоги щиб жоляъе гӀибадат гъабилебан абе мушриказда. Цоги дуца абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Аллагъас дида амру гъабун буго гъаб исламияб диналъул умматалдаса жидеца иман лъуразул тӀоцевсевеб вукӀа дун абун. Ва дида лъазабун буго дун мушриказдаса вукӀунге абун.

15. Жегиги дуца абе, МухӀаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гӀазабалдаса хӀинкъула, гъесда гӀасильгани диде щолѐб. Гъеб гӀазабги жиндир амру цакъ кӀудияб къиямасеб къоялъул

﴿قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمِ عَظِيمٍ﴾^{١٩}

ѓлазаб буго.

16. Књямасеб књоялѓул ѓлазаб жинда швечлев, гьеб ѓлазаб жиндаса рикќклад гьабурав чи вуго жинда Аллаѓ гурхларав.

Аллаѓ جَلَّ جَلَالُهُ гурхлуги жиб баянаб ва

цаќк ќлудияб льиклљиялда ќверщел бати буго.

17. Ѓладеѓланав Аллаѓгьас جَلَّ جَلَالُهُ дуда

ѓлад цо кьварилњи биччани, дудаса гьеб

кьварилњи борхулев шивго чи гьечло,

цохло Аллаѓ جَلَّ جَلَالُهُ гурев. Аллаѓгьас дуда

цо льиклљни швезабуни гьеб льиклљни

нахчлвазе ќлолев чиги вуклунаро. Ѓладеѓланав Аллаѓ جَلَّ جَلَالُهُ

ќинабго жоялда хлал ќлолев вуго.

18. Хлакљунго Аллаѓ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир

лагьзадерида ѓлад хлалќлолњи ва гуч

бергьарав вуго.

Жиндие ќиналго ѓладамал хлелулев вуго,

кьуватал, гучал зулмуцаѓлуги жинда цере ѓлodoreѓланљулев вуго,

ѓладамазул ќядру ќлудиялги жиндие муѓлуглљулев вуго. **Жиндир**

ќиналго пишабазуљ хлакимав вуго: цо маслихлат гьечлеб жо

гьабуларев, ќинабго жоялѓул ѓилму-лѓай кодоб бугевги вуго.

19. Ѓаб аят рещѓинабиялѓе сабаб

бицана: кьурайшиязул церехьаби

данделљун, гьез Аллаѓгьасул свалат

салам льяев аварагасда абунa: «Я

Мухлaммад! Нижеда цониги чи

вихљулев гьечло жинца мун ритлужь

ѓавулев дур «дун авараг вуго»

- абураб хабаралљуљ. Нижеца яѓудияздаги гьикљана. Ѓез

абулеб буго жидер ѓелмуялда жаниб дур рехсей гьечлнн ва

дур сипаталги гьечлнн. Дуца нижеда вихљизаве мун авараг

вугин абун дуге нуглљни гьабулев чи» – абун. Цинги ѓладеѓланав

Аллаѓгьас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб аят рещѓинабуна.

Дуца Кьурайшазда абе, Мухлaммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Щиб бугеб жиб

нуглљун буклиналљул рахљалњан бищун ќлудияб жо: гьеб жоялљ

дие нуглљни гьабизе дун ритлужьав авараг вуго абун, Кьурайшияз

жаваб кьечлони дуца абе Мухлaмад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Аллаѓ вуго бищунго

ќлудияв нугл дун авараг вуклиналље. Ѓев вуго нуглљни гьабулев

مَنْ يُصْرِفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُ وَذَلِكَ
الْقَوْمُ الْمُنِينُ ﴿١٦﴾

وَإِنْ يَمَسُّسِكَ اللَّهُ بَصْرَ فُلَاكَ شَيْفَ لَهُ
إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمَسُّسِكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ عَاقِبٌ ﴿١٧﴾

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ
الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿١٨﴾

قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ
وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ لَأُنذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَتَيْنَكُمْ
لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ الْهَةَ أُخْرَى قُلْ لَا أَشْهَدُ
قُلْ إِنَّمَا هُوَ اللَّهُ وَجِدُّوْا نَبِيَّ بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿١٩﴾

нужедаги дидаги гьоркъоб бугеб хабаралъе. Дида гьаб Къуръанги вах1ю гьабун рецт1инабун буго дица нужее гьелдалъун х1инкъи къезе ва кинавго гьелъул ах1и жинда щварав чиясеги х1инкъи къезе, къиямасеб къо т1аде щвезег1ан. Жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гьавун, аварагзаби рит1ухъ гьарун г1ибадат гьабич1они, жидее ахираталда абадияб жужах1 бук1ине буго абун.

Нужищ ругел, я мушрикал, нужеца нуг1лъи гьабулел Аллагъгун цадахъ цоги алагъзаби руго абун. Баянал х1ужабаздалъун ва далилаздалъун Аллагъ цо вуклин бицун бук1ун хадубги. Дуца абе Мух1амад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Дица нуг1лъи гьабуларо нужеца нуг1лъи гьабулеб жоялъе. Дуца абе, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жив цогояв Аллагъ вуго абун. Дунги вац1адав вуго нужеца Аллагъасде ширк гьабулеб жоялдаса.

20. Жидехъе т1ехъ къурал ягьудиязда ва насраниязда Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад авараг лъала Инжил Тавраталда рехсарал сипатаздалъун жидерго вас жидеда лъалев г1адин лъик1, щибго щаклъи гьеч1ого. Гьел аварагасул сипаталги г1адамаздаса рахчун, жидецаго иманги лъеч1ого хьвадарал г1адамал жидер кинабго г1амал г1адада хварал руго ва хадубги жидеца иман лъоларел руго.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ
أَبْنَاءَهُمْ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦٠﴾

21. Жиндир зулму к1удияв чи щивха вук1инев жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ц1ар гьоркъоб ккун, гьесде г1унт1изабун гьереси бицунев чиясдаса, яги жинца Аллагъасул х1акъал муг1жизатал ва г1аламатал гьереси гьарулев чиясдаса. Х1акълъунго жидеца зулму гьабулел г1адамазул лъик1лъиялда квершел батуларо.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ
بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْقِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٦١﴾

Гьаб аяталь жидее сипат гьабурал г1адамал ц1акъго квешал г1адамал руго: Аллагъас гьеч1ин абураб жо жидеца бугеблъун ч1езабулел ширк гьабун, гьереси бицун. Аллагъас бугоян абураб жо гьеч1еблъунги ч1езабулел: Аллагъасул аварагзаби ва т1ахъал гьереси гьарун.

22. Гьеб къавмалъе дуца бице, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица гьел киналго т1аде рахъизарун х1исаб-мизаналъе цере ч1езарулеб къо. Цинги жидеца ширк гьабураздаги абулеб кинабго халкъалда цере ч1езе гьарун,

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّا
شُرَكَاءُ كُفْرِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا تَرْمَعُونَ ﴿٦٢﴾

гъеб халкъалъе жал инжит гъарун: кир ругел нужер алагъзаби, диде ширк гъабун жидее лагъльи гъабурал ва нужеца гъересияб нугIльи гъабулеб букIарал нужее гъел алагъзабаца ахираталда кумек гъабизе бугин абун?

23. Цинги гъел мушриказул къезе жаваб
букIунаро ва гъаб хIалалъ халкъалда

ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا وَاللَّهِ رَبَّنَا
مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴿١٣﴾

пере гIодорегIан гъаридал жидерго

ахIмакълътиялъ гъанжеги гъереси бицине

ургъула ва ГIадегIанав Аллагъ ﷻ муъминзабазда гурхIулев

ва гъездаса тIаса лъугъунев ватидал, жидер ширк гуреб

мунагъалдаса Аллагъ тIаса лъугъиналда хъул лъун, гъез абула:

«Дур цIаралдалъун гъедулел руго ниж, я нижер БетIергъан

Аллагъ, нижеца ширк гъабичIо» - абун. ЦIакъ кIудияб гъа

гъедула жидеца ва цIакъ кIудияб гъереси бицуна.

Цинги ГIадегIанав Аллагъас ﷻ гъезул кIалазда мугъру чIвала ва

жидер щибаб лага кIальзабула дунялалда ругеб мехаль гъабураб

гIамал бицун ва гъезул хIужа къотIизабун. Гъедин жал мукIур гъарун,

жидее хIадурараб ва жидеца бокъун тIаса бишараб жужахIалде

лъугъине гъарула. Ахираталде цвараб мехаль куфру-ширкалъул агълу

Аллагъасе ﷻ мукIурлъана абун гъезие щибго мунпагIат букIунаро-

гъеб гIамал гъабулеб рукъ гъечIельул. Гъеб буго гъабураб гIамалалде

данде жазаъ гъабулеб рукъ.

Ва амма муъминзабазе кумек букIуна ахираталда гъел жидедаса

ккарал мунагъазда мукIурлъиялъул, гъел дунялалда Аллагъасда ﷻ

иман лъун, гъесул дин тIад босун хъвадун рукIиндал. Гъезул мисал

буго цо ханас жиндие хур бекъун, хъан, бухъун, къачIан, лъилъун

тIорщел бакIарун хаслихъе гъеб тIорщел босун жиндихъе рачIа абун

лъазабун хIалтIизе тIамурал гIадамазул. гъезда лъазабун букIарал

хIалтIитIубазабуразе ужра букIине бугин, хIалтIигъабичIезе тамихI

букIине бугин абун. Хаслихъе цо гIадамал жиндихъе тIорщелги босун

рачIараб мехаль ва жидедаса хIалтIулъ ккараб тохлъи, жагъаллъиялда

мукIурлъун тIаса лъугъинги гъарараб мехаль, гъав ханас гъезул

гъари къабул гъабула, гъезул хIалтIухъ мухъги къола, гIемерго жив

разильарав хIалтIухъанасе тIадеги сайгъаталги къола.

Цоги гIадамаз щибго хIалтIиги гъабичIеб мехаль, хадур чагIи ритIун

гъез рачун гурони ханасда цереги рачIинчIеб мехаль, гъелдаги тIаде

гъересиги бицун хан гуккизе къасдги гъабидал, гъел гIадамазе тамихI

гъабулеблъиги хIакъаб жо буго. ГIадегIанав Аллагъ ﷻ ханзабазулги

хан вугельул бишунго гурхIулев, ритIухъав, жинца гъабураб къотIуе

хилипльуларев вугельул, гъав Аллагъас жиндие мутиг'лазул г'узру къабул гъабиги х'акъаб жо буго, жинда г'лассильарал, жиндир амрунагью тун, гъельул г'аксабщинаб жо гъабун хъвадаразе тамих' гъабиги х'акъаб жо буго.

Т'адег'ланав Аллагъас ﷻ аварагзаби рит'лун, гъезухъе вах'лю гъабун т'ахъал рещ'т'лун, кинабго замаянълъ киналго умматазе гъабураб къот'ли буго Аллагъ ﷻ цо гъавун, гъесдехун ширк гъабич'лого хъвадарал г'адамал алжаналде лъугъинаризе ва Аллагъасдаги гъесул аварагзабаздаги инкар ккураб куфру-ширкалъул агъло жужах'алде лъугъинабизе. Т'адег'ланав Аллагъ ﷻ гъеб къот'луге хилипльуларевлъи лъан, гъев разилъи т'алаб гъабун, гъесул щим бахъиналдаса х'инкъун, гъесие г'ибадат гъабулел лагъзаллъун нилъ гъареги жиндирго ц'об рах'маталдалъун. Ахираталдаги нилъер мунагъаздаса т'аса лъугъун, нилъер заг'иплъи, мискинлъи, жинде бугеб х'ажалъи бихъун, Алжаналъул агълулъун гъареги.

Нилъер г'амалаздальун алжан босизе к'оларо, Аллагъасул ﷻ ц'обалдалъун гъес къун гурони. Нилъер г'амалаздальун жужах'алде инеги ц'акъ г'агарал руго, Аллагъ ﷻ гурх'лун, жинца гъеб ц'алайдаса рик'к'лад гъарун гурони.

24. Мун валагъе, Мух'аммад ﷺ,
кин гъал г'адамаз жидерго напсал
гъереси гъарулел ругел:

أَنْظُرْ كَيْفَ كَذَّبُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٢٤﴾

жидеца дунялалда ширк гъабун, ахираталда

Аллагъасда ﷻ ва халкъалда цере ч'лун ширк гъабич'ло абун гъересияб гъа гъедун. Гъездаса рик'к'лалъана ва гъезда батич'ло жидеца дунялалда Аллагъасде ﷻ ширк гъабун рук'ларал хъанчалниги, сураталниги, г'адамалниги ва цоги щиб жо бутониги.

25. Гъел мушриказдаса руго цо-цо
г'адамал дуца ц'алулеб Къуръаналда
г'енеккулел.

Гъеб Къуръаналдаги дудаги иман лъун гуро гъел г'енеккулел ругел. гъезие бокъун буго Къуръаналдаги г'енеккун гъелда г'айиб ч'валел х'иллаби ургъизе.

Дица гъел г'адамазул рак'лазда т'ад т'алъел лъуна, гъеб Къуръан бич'ч'лунареллъун рук'лине, гъезул г'ундузда жаниб жоги къзабуна, гъезда Къуръан раг'ич'лого бук'лине. Жидеда киг'ан к'лудиял муг'жизатал рихъаниги гъезда

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ
أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ يَرَوْا
كَلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا حَتَّى إِذَا جَاءَهُمْ
بُحْبُوحُنَا يُقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا
إِلَّا الْأَسْطِيرُ الْأُولَى ﴿٢٥﴾

жидеца иман лъоларо, жидер хIалхъублгьялгъул ва куфруялгъул гучаль. Цинги гьел духъе рачIидалго къацандулелги руго ва капурал гIадамаз абулеб буго гъаб дуца цIалулеб Къуръан пересел умматазул гIадамаз ургъарал гьерсал ругин абун.

26. Гьал мушрикал руго жидеца Къуръаналде гIенеккиялдаса гIадамал нахъчIвалел ва гьелда гIамал гъабиялдаса гьел рикIкладги гъарулел.

وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْعَوْنَ عَنْهُ وَإِنْ يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

Амма гъаз жидерго напсал руго гъалаг гъарулел, Аллагъасул гучаб гIазабалъе гьел хIакъ гъарун ва жидеда гъаб иш гъадин букIинги лъалеб гьечIо.

Гъез кIиго къабихIаб пиша гъабулеб буго: жидецаги мунпагIат босулеб гьечIо аварагасдаса ва Аллагъасул калам Къуръаналдаса, ва цогидал гIадамалги нахъчIвалел руго гъез мунпагIат босиялдаса. Гъаб гIамалалгъул балагъ ва гIазаб ахираталда гъездаго тIадги буссине буго.

27. Дуда гьал мушрикал рихъизе ругебани жал жужахIалда аскIор рачун гъенире жанире реххизе гIагарлъун ругеб гIужаль, дуда цIакъ захIматаб ва хIинкъараб хIал бихъилаан.

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَعُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبُ بِآيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٧﴾

Жидеца гъеб хIалалгъуль Аллагъасе عَزَّوَجَلَّ цIакъ мукIурлъун, хIелун, гIодорегIанлъун абизе буго: «Аллагъас ниж дунялалде русинарулеб анищ. Нижеца нижер БетIергъанасде инкар кквезе букIинчIо ва гъесул аятал гьереси гъаризеги рукIинчIо. Ниж Аллагъасде иман лъураздасаги рукIинаан» – абун. Гъаб хъул лъейи буго жиндаса щибго мунпагIат гьечIеб.

28. Гъезул гъадин хъул лъолеб буго дунялалда рачун рукIарал жидер киналго къабихIал пишаби загьирлъидал. Жал гъанжеги дунялалде риччани, добго ширк гъабизе буго ва гъаб хабарги жидеца рицунел гьерсал руго:

بَلْ بَدَأَهُمْ مَا كَانُوا يَخْفَوْنَ مِنْ قَبْلِ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لَهَا نَهْمًا وَعِنَّةً وَإِنهْمًا لَكَذِبُونَ ﴿٢٨﴾

ай гьел дунялалде тIадрусине гъарунгутIи мухIканаб, хIакъаб жо буго. Русинаруниги гъез куфру-ширк гъабизе букIинги гъединго хIакъаб жо буго.

29. Дунялалда чIаго ругеб мехаль жидеца абулеб букIана: «Нижее цоги чIаголъи гьечIо гъаб дунялалгъул чIаголъи гуреб.

وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا أَحْيَانُ الْدُنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾

Ахиратги гьечIо, алжан-жужахIги гьечIо ва ниж хун хадур
тIадеги рахьинаризе гьечIо» – абун.

30. Жегиги дуда гьел мушрикал рихьизе **وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ قَالَ أَيْسَ هَذَا**
بِالْحَيِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ
بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ
рукIаралани, МухIаммад **صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, гьел
БетIергьан Аллагьасда цере чIезарун
ругеб мехаль, дуда цIакь гIажаибаб
сурат бихьилаан: Киналго ханзабазулги
ханасда цере хIисаб-мизаналье чIезарураб мехаль цIакь хIинкьараб
ва гIодорегIанIьараб хIал букIинаришша.

Дунялалъул ханасда цеве кIудияб мунагь гьабурав чи чIезавидал
букIунеб хIал нилъеда льялелъул, гьал мушриказул хIал гьелдасан
цIакьго захIматаб букIуна. **Цинги Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ** рахьальан
гьезда абула: «Гьаб жо хIакьаб жо гьечIишша. Дунялалда нужеца
гьаб ахираталда инкар ккун букIана. Гьанжеги кввеха инкар нужер
хIужа батани» – абун.

Цинги мушриказ абула: «ХIакьаб буго нижер БетIергьан
гьаб амру ва ниж гьелда мукIурал руго» – абун. Аллагьасул
جَلَّ جَلَالُهُ рахьальан гьезда абула: «Гьанже нужеца гIазаб чIамеха,
дунялалда Аллагьасдаги ахираталдаги инкар ккун букIиналье
жазаъльун» – абун.

31. Ахираталде иман лъечIого,
Аллагьасда **جَلَّ جَلَالُهُ** данд чIвазе
рукIиналда инкар ккун рукIарал
гIадамал ахираталъе цIакь чIорого
хутIана.

Гьезда раклалдаго гьечIого хвел тIад
щведалго ва гьединго ахираталда тIаде
рахьине гьарун, мунагьазул гьиразда гьоркь гIетIуль тIерхьун
гIарасат майданалда чIараб мехаль. Гьез абула: «Огь нижее бугеб
къварилъи ва нижер пащманлъи дунялалъул рукьалда гьаб къо
бачIиналда божичIого, гьельние гIамал гьабичIого чIеялда» - абун.
Гьедин мугьзада мунагьазул гьиралги раччун, шибжодай нижеда
бихьила абун рукIуна гьел капурал гIадамал. ЦIакь квешаб жо
буго гьез мугьалда баччараб ва гьазул руссунеб бакIги цIакь квешаб
букIуна.

32. Гьаб дунялги ва гьаниб бугеб
чIагольги гьечIо жиб хехго тIасан
унес жиндаса мунпагIат гьечIеб,

فَدَخَسِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ حَقًّا إِذَا
جَاءَهُمْ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا أَنَحْسِرُ تَنَاجَىٰ مَا
فَرَّطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْ زَارَهُمْ عَلَىٰ
ظُهُورِهِمْ أَلْسَاءَ مَا يَرْزُونَ

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهُمْ وَلِلدَّارِ
الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَئِن يَتَفَوَّنُوا فَلَا تَعْقِلُونَ

ч1обогояб, г1ададисеб жо гурони. Аллагъасда ﷺ иман лъурал, гъесдаса х1инкъарал г1адамазе ахираталъул рукъ буго жиб лъик1аб ва даимаб. Гъаб амру гъадин бук1ин кин бич1ч1унареб нужеда.

Ва ахираталда хъул лъун, Аллагъ ﷺ разилъи т1алаб гъабун иман кин гъабулареб.

33. Дида лъала, Мух1аммад ﷺ, гъел мушриказ бицунеб жоялъ мун пащман гъавулеблъи.

Жидеца хирияв аварасда абулеб бук1ана гъев сах1ир вугин, кагъин вугин, шаг1ир

вугин абун. Х1акълъунго гъел мушриказ жидер рак1аздалъун мун гъереси гъавуларо, гъезда мун рит1ухъав, х1акъав авараг вук1ин лъала. Кинниги гъезул х1алхъублъиялъ, залимзабилъун рук1иналъ, Аллагъасул ﷺ муг1жизатазда инкар кколел руго.

Сах1ир: жинца сих1ро гъабулев чи. Кагъин: жинда балъгояб жо лъалаян абун, т1ехъалда валагъун гъереси бицулев чи. Шаг1ир: жинца шиг1ро гъабулев чи.

Аллагъ жинда разилъаяв Ибнуг1аббасица бицараб х1адисалда буго: «Къурайшияз Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда лъураб ц1ар бук1ана «амин» абун, жинда божарав, жиндир хиянат гъеч1ев абураб маг1наялда. Жидеда лъалаан аварас гъибго гъереси бицунареблъи, гъедин бугониги гъез аварасда инкар кколеб бук1ана. Абужагъалица абулеб бук1ана: нижеца мун гъереси гъавуларо, Мух1аммад, мун нижеца аск1ов ц1акъ бит1араб жо бицуневлъун вуго. нижеца гъереси гъабулеб буго мун жиндалъун вач1араб жо» – абун.

34. Дуда цере рит1арал аваразабиги гъереси гъаруна, Мух1аммад ﷺ, жидер къавмаз. Гъел аваразабаз сабру гъабуна гъереси гъариялда ва гъезие гъабураб къварилъиялда, жидехъе дир квербакъи бач1инег1ан. Т1адег1анав

Аллагъасул ﷺ къот1иялъе хиси бук1унаро ва жинца аваразабазе ва гъезда нахърилъарал муъминзабазе квербакъизе бугоян гъабураб къот1и цересел аваразабазе т1убана, дуеги т1убазе буго. Духъе цересел аваразабазул хабарги бач1ана, Мух1аммад ﷺ!

Дица дуда вах1ю гъабун бицана, кин гъезие къварилъи гъабураб, кин

قَدْ تَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزَنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يَكَفِّرُونَكَ وَلَكِنْ أَظْلَمَ لِمَنْ يَدْعَاتُ اللَّهَ يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾

وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَىٰ مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا وَحَوَّىٰ أَسْنُهُمْ صَمْرًا وَأُولَٰئِكَ سَاءَ لِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾

гъереси гъарурал ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее квер кин бакъарабги. Дуеги Аллагъас квербакъизе буго, мун пащманлъуге ва дуца сабру гъабе.

35. Дуда цаIакъ захIматаб ва кIудияб жолъун бихъун батани маккаялъул мушрикал дур ахIиялдаса руссун чIей ва жидеца иман лъунгутIи, гъеб иман лъезе гъаби дур иш гъечIо ва дуда гъезие гъабизе кIолеб щибго жоги гъечIо, дуда малъухъин иманалде ахIи гуреб. Гъаб амру гъадин букIиналда мун мукIур гъавулеб рагIи буго: Дуца ракъулье каратI гъабе, яги малиги босун зодове ваха ва дуца гъел мушриказ тIалаб гъабулеб мугIжизат бачIинабе, дуда гъеб кIолеб батани.

وَإِنْ كَانَ كِبْرَ عَيْنِكَ إِعْرَاضُهَا فَإِنْ أَسْتَطَعْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سَلْمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بِرِيَاضٍ وَأَوْشَاءَ اللَّهُ لَجَمْعِهِمْ عَلَى الْهُدَىٰ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٥﴾

Дуда гъеб жо гъабизе кIоларо. ТIадегIанав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун букIарабани кинабго уммат битIараб исламияб диналда тIобитIилаан. Киниги Аллагъас гъел гIадамал тун руго жидерго ихтияралда, жидее бокъараб нух тIаса бищизе. Мун жидеда жо лъаларел гIадамаздаса вукIунге МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва дуда лъай Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ азалияб лъаялдалъун ва жинда аскIоб бугеб хIикматалдалъун хъвадизабулеб букIин гъаб кинабго махлукъат.

36. Иман лъеялде ахIараб мехаль гъеб ахIиялъе жаваб къола жидеда бицараб жо битIун рагIулел ва бичIчIулел гIадамаз. Дунылалда ругеб мехальго хварал чагIазда релъарал капурал гIадамал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къиямасеб къоялъ тIаде рахъинарула, цинги киналго бетIергъан Аллагъасде руссуна хIисаб-мизан ва жазаъ гъабизе.

* إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَىٰ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ تَرْتِيبًا يَوْمَ يَرْجَعُونَ ﴿٦٦﴾

37. Маккаялъул мушриказ абулеб буго: «МухIаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъас цо мугIжизат рещтIинабулебани, нижеда гъав ритIухъав авараг вукIин лъазе: Мусае عَلَيْهِ السَّلَام гIанса букIараб гIадин, СсалихIие عَلَيْهِ السَّلَام варани букIараб гIадин, ГIиса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасе маидат рещтIинабураб гIадин.

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يُنَزِّلَ آيَةً وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾

Гъаб мугIжизат жидеца тIалаб гъабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе гъаб Къуръан рещтIинабулеб букIун хадубги, жидеда абураб: «Гъаб Къуръаналъул цо сураталда релъараб жо гъабе» – абун ва жидеда гъеб гъабизе кIивечIеб. Жидер гъеб тIалаб букIана

х1алхъублѣи ва г1амал к1одолѣи гъабун гъабубеб. Кинаб муг1жизат аварагасе бугониги гъелда иман лъолел рук1инч1о гъал Аллагъасе جَلَّ جَلَّتْهُ куфру-ширкалда рук1ине рижарал къурайшиял.

Дуца гъезда абе, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъ жиндир х1ал к1олев вуго кинаб бокъаниги муг1жизат рещт1инабизе, амма гъел мушриказул г1емерисел жидеца иман лъоларел руго. Гъел мушриказул г1емерисел жидеца лъаларел руго жидеца т1алаб гъабун муг1жизат рещт1инабун хадуб гъез иман лъеч1еб мехаль, гъел гъалаг гъарулеб г1адат бук1ин Бет1ергъан Аллагъасул جَلَّ جَلَّتْهُ.

38. Рақьалда т1ад цониги х1айван гъеч1о, яги цониги боржулеб жо гъеч1о жиб кваркъиялдалъун боржулеб, нужеда релъарал жамаг1атал ва умматал рук1ун

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا ظَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَلُكُمْ مَا قَرَّظْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾

гурони. Дица лавх1ул-мах1фузалда кинабго жо хъван буго ва щибго жо гъоркъоб теч1ого гъельеие ч1аголѣи гъабизе къвариг1араб жоги бижун буго. Ахираталда киналго т1аде рахъинарун Аллагъасде جَلَّ جَلَّتْهُ русинаризеге руго.

Х1айваназ цоцздаса къисас босун гъел цидасан рақьалде русинарула.

Ибнух1абибица абунa: «Гъаб аяталда жаниб Бет1ергъан Аллагъас инсан кант1изавулев вуго г1адамазул уммат бугеб г1адин, Бет1ергъанас рух1ч1аголъабазулги, х1айваназулги, х1анч1азулги, ралъдал х1айваназулги, г1алхул х1айваназулги ва цогиги г1емерал умматал рижун рук1иналда. Гъел умматалги Аллагъас جَلَّ جَلَّتْهُ гъезул ч1аголѣиялъул тадбир гъабун, гъезие ризкъи х1адур гъабун ва жидер ц1акъ г1ажаибал т1абиг1атал, г1амал-хасиятал рижун, рақьалда т1ад ва лъималда гъоркъор г1умру гъабулеллълъун гъарун руго.

Гъаб махлукъальул халикъ вук1ин лъазе бокъарав чиясе гъел рух1ч1аголъабазул пикру гъабун, гъезул рагъа-рачариялде балагъун щибго щакъги гъеч1еб х1ужа-далил шола гъаб г1ажаибаб х1алалъ жо бижин ц1акъго къудрат, г1елму, тадбир камилав Халикъасул иш бук1иналъе. Дуњялалда т1ад ц1акъ г1емерал г1алимзаби руго рух1-ч1аголѣиялъул ц1ех-рех гъабулел, гъезул ч1аголѣиялъул х1исаб гъабун г1елмиял х1алт1аби хъвалел. Гъел г1алимзаби х1айран гъарулел руго ц1акъго гъит1инаб, заг1ипаб рух1ч1аголѣиялъул ругел г1ажаибал х1икматал рихъараб мехаль. Киг1анго ях1 бахъаниги, жидер г1елму нахъ г1унт1улеб гъеч1о щиб жо бугеб абун лъазе гъел г1исинал х1айванал г1акъилав инсанасдасаги тадбиралда х1алт1изе ва цадахъ рекъон г1умру гъабизе т1амулеб.

Цохло наязул хIалтIи гьабиялде балагъараб мехаль глажаиблъун хутлула гъезул махщелальул хIисаб гьабун. Гьел наяз хурдул, тIегъаздасан бакIарун хIеги гьоцIоги гьаби гурегби, жидер найидул цо тIалаялда жаниб тIубараб пачалихъальул гIадаб тадбирал гIуцIараб чIаголъи гьаби буклуна. Цо бакIалда гIодоб лъун, цоцада цун нусго тIала бугониги щибаб тIалаялдаса къватIибе араб на гьегбо тIалаялде жанибе бачлуна. Нагагъ нух къосун, яги цIогъ гьабизе цоги тIалаяльул на бачлунеб бугони, гьеб нахъ чIвазе тарал рагъдателалги руклуна. Инсан хадув гьоларег хIалалъь наязда гьаб хъвади малъарав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَه жиндир гIелму бергъарав хан вукIин дагъабниги пикру гьабулев чиясда лъазе тIадаб жо гьечIищ?

Цоги мун валагъани цIунцIарабазул жамагIаталда ва гъезул гIадлунизамальул камиллъиялда, дуда мун цIакъ гIажизав ва загIипавлъун вихъила, я гъав инсан. Гьал гIисинал цIунцIраби бищунго жидер ханлъияльул ва пачалихъальул тадбир ва гIадлу битIараб уммат букIин бищунеб буго гIелмуялъ. Жидеца жакъасеб къоялъулги метер буклунеб жоялъулги тадбир гьабулел, жидеца цо гIамал гьабизе байбихъараб мехаль гьеб гIамал тIубан гурони жал чIоларел.

Цо их бачIараб мехаль, яги цоги къваришьи бачIун жидер росо биххизе гьабураб мехаль гьел цIунцIраби цо-цо ккун рахъ-рахъалде лъутун унаро. Нужеда бихъун батизе бегъила жидер росо биххун лъималъ жал рачун унеб мехаль гьел цIунцIраби, цоялда тIад цояб рекIун, аза-азар рухI цо гIомо гьабун бачун унеб. Цинги цо бакIалда жал лъималдаса рагIальун ракъдаллъиялде ккараб мехаль, цIидасан жиде росо базе байбихъулел.

Инсанас жинда тIаде туцман вачIараб мехаль жиндир напсалдалъун, васаздалъун ва хъизан боцIиялдалъун гьесда данде рагъ балеб гIадин ва чIаго хутIарал гIадамал цIияб яшав гьабизе ургъулел гIадин, гьал гIисинал цIунцIрабазги жидеда тIаде жидер хIалалдаса бергъараб балагъ бачIараб мехаль, кинабго жамагIат цо гIомоялде буссунеб буго ва гьеб гIомояльул чIаго хутIараз цIияб яшав гIуцIулеб буго.

ТIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَه зобал-ракъазда жаниб бугеб жо инсанасе квегъун буго ва гьесие мунпагIаталье бижун буго. Гьал гIисинал хIайваназул мунпагIат буго гъазул камилаб тадбир хал гьабун инсанас жиндир чIаголъи гIуцIизе гIелму боси. Гьал гIисинал цIунцIрабиги, гIисинал набиги жидеца жамагIатал гьарун, цоцазе квербакъун яшав гьабулел рихъараб мехаль инсанасда лъазе ккола жив цохIого жиндир напсальул кIвар гьабун хъвадизе бегъулареглъи ва жиндасан жамагIаталье кинаб рахъальган бугониги мунпагIат буклунеб хIалалъь яшав гьабулев вукIине ккей. ТIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَه инсанракъалда тIад халипальун

гъавун вуго жинца гъеб ракъ лъиклъиялдалъун гӀуцӀизе.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ВацӀадава ва ТӀадегӀанав вуго жинца гъаб кинабо махлукъальул тадбир гъабулев, гъельие ризкъи къолев.

39. Дир мугӀжизатал ва гӀаламатал жидеца гъереси гъарулел, гъездасан гӀакълу босуларел гӀадамал щибго жо жидеда рагӀуларел, гӀинкъал руго.

ХӀакъаб жо абизельун жидеда мацӀ

бицинего лъаларелги руго, гъелдаги тӀаде, жал куфруялгул ва ширкалгул бецӀлъукъги руго.

Гъаб хӀал жиндир бугев инсан битӀараб нухда кин хъвадилев?

ТӀадегӀанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цӀакъ камилаб мисал бачана Къуръаналда ва аварасда инкар ккун чӀарал маккаялгул мушриказул жал ритӀун ккеялдаса хъул къотӀараб къосиналъе. Жидеда щибго жо рагӀулебги гъечӀони, мацӀ бицинеги лъалеб гъечӀони, бецӀлъукъги ругони, гъал гӀадамал битӀараб нухда кин хъвадилел ва жидеда гъеб нух кин батилеб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъарав чи къосинавула, жинца тӀаса бищараб къосиналгул нухда тола ва гъелда хъвадизавула. **Жиндие бокъарав чи исламияб диналгул битӀараб нухда гъавула.** Ва гъеб нухда хъвадизе гъесие тавпикъги къола.

40. Дуца гъал мушриказда абе,

МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нужеца пикру

гъабе ва дида бице: цересел умматазде

бачӀараб гӀадаб гӀазаб нужеде бачӀани,

яги ракӀалдаго гъечӀого, тохлъукъего

къиямасеб къо чӀей тӀаде щвани, гъельгул загъираб гӀаламат

бихъун: бакъ тӀерхъудасан бакъ бакки гӀадаб. Гъеб ахираб гӀаламат

буго къиямасеб къо цӀакъго гӀагарлъиялде тӀоритӀел гъабулеб.

Бакъ тӀерхъудасан бакъ баккун хадуб капурал гӀадамазул тавбо

къабул гъабуларо ва гъезул иман лъейги гӀададисеб жо букӀуна.

Гъаб хӀалалгуль нуж Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги чиясда ахӀизе

ругищха, нуж битӀараб жо бицунел ругони: нуже хъанчаз ва

цогидал алагъаллъун ккурал жалаз нуже кумек гъабизе буго абураб

рагӀиялгуль.

41. Цоги щибго жоялда ахӀи базе гъечӀо

нужеца ва цохӀо Аллагъасда гъаризе

буго нужедаса балагъ тӀаса босе абун.

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъани жинда гъарарав

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمُّوا فِي
الْظُّلُمَاتِ مِنْ يَسَاءِ اللَّهِ يُضْلِلُهُ
وَمَنْ يَشَأْ
يَجْعَلْهُ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ
أَوْ أَتَاكُمْ
السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾

بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ
إِلَيْهِ
إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ ﴿٤١﴾

чиясул гъари къабул гъабун гъеб балагъ тІаса босула. Гъеб балагъ тІаде бачІараб къояль нужеда алагъзабиги кІочон хутІула.

Нужер рекІел чІеи бугельул къварилъи-балагъ тІаса босизе кІолев цох Іо Аллагъ جَلَّ جَلَّالَةً вукІиналда,

42. Дица цересел умматаздаги аварагзаби ритІана МухІаммад

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Гъаб дур къавмалде мун витІилелде церехун рукІарал, ва гъел умматаз жидер аварагзабиги гъереси гъаруна, гъаб къавмаль мун гъереси гъавулев вугев гІадинго. Цинги дица гъел умматазе гІакъуба-гІазаб гъабуна ракъи-къеч тІаде биччан ва унта-шокъльбияль черх загІин гъабун, гъел зигардизарун. Гъаб гІакъуба- къварилъи бачІараб мехальгІаги гъел Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَةً хІелизе бокъун ва гъезул иман камиллъун, ширк тун цох Іо Аллагъасе гІибадат гъабиалде рачІине бокъун.

43. Гъел умматал жидеде кІудиял къварилъаби рачІараб мехальгІаги Аллагъасе хІелун рукІаралани, жал гъалаг гъарилароан ва абадияб гІазабалъе хІакъльилароан. Гъелъул гІаксалда, жидер ракІал жегиги согІал, гванзал лъугъана ва шайтІаналь гъездаа тІад ханлъи гъабун, жидерго гІамал берцин бихъязабун хъвадизаруна.

44. Жидее гъабураб вагІзаги босичІеб мехаль, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَةً тІахьалги махсароде гъарураб мехаль, Аллагъ гъездаса вуссана, гъел жидерго къосараб нухалда тана. Цинги дица гъезие киналниги дунялалъул нигІматазул рагъаби рагъана. Ва жидее бокъанщинаб лазат, рахІат ва шагъват босизе риччана.

Тубанго Аллагъ кІочон, жал лъица рижарал ва щиб жоялъе рижарал лъаларел лъугъун, кинабго дунялги жидеда кодоб бугин ва жидее бокъанщинаб жо гъабизе ниж гъукъизе кІолев чиги гъечІин абун чІухІун хъвадизе тана. Жидер киналго мурадал тІуран, жидее къураб бечельиялдасан рохун гъел гІадамал рукІаго, дица гъезда ракІалда гъечІеб балагъ тІаде биччан гъел гъалаг гъаруна ва кинабго жоялдаса хъул къотІараллъун лъугъана: гъезухъан

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُم
بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَالَهُمْ بِتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾

فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَٰكِن قَسَتْ
فُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

فَلَمَّا سَأَوْا مَا دُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِم
أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فُجِرُوا بِمَا أُوْتُوا
أَخَذْنَاهُمْ بِغَتَّةٍ فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾

дунялги борчлана, ахират жидее гьечлеблгыи якъинлъана.

45. Аллагъасде глассильараб, зулмуяб

فَقَطَّعَ دَائِرَةُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ

къавмалъул ахир къотлизе гъабуна,

къолболъанго гьел тлаглизаруна.

رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾

Кинабго рецц ва щукру тладегланав

Аллагъасе ﷺ буго, жинца кинабго глалам хьихъулев ва

гьельул тадбир гъабулев.

Жинца хлакъаб жо загъир гъабун аварагзабазе квербакъи гъабулев ва гьезда данде члараб капураб къавм гъалаг гъабулев.

Жинда Аллагъ разильаяв имам Ахлмадица Глукъбат ибну Гламиридаса

ﷺ бицараб хладисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв

аварагас абуна: «Тладегланав Аллагъас ﷺ абуна: цо чиясе глемераб

ниглат къолеб нужеда бихъараб мехаль ва гьев чи дие глассильаби

гъарулевги вихъараб мехаль, нужеда лъай гьев чи Аллагъас жиндир

гласильгиялъул халат гъавулев вуклин» – абун.

Ай гьев чи жинда Аллагъасул ﷺ щим бахъарав вуго ва жиндир

мунагъ ва глассильи глемерлъизе тарав вуго, гьелда рекъон ахираталда

глазаб глемер гъабизе.

Цоги хладис буго: «Аллагъасе цо къавм ракъалда халат хутли бокъараб

мехаль, жинца гъезие дунялагъул боцли дагъ къола ва члухли гьечлолги,

гладамазда гурхлел, диналъул раццлалги къола. Аллагъасе ﷺ цо

къавм ракъалдаса тлаглинабизе бокъараб мехаль, гъезие бечелги къола

ва гъез жидеда гъоркъоб хиянатги тлибитлизабула»-абун. Хладис имам

Ахлмадица бицана.

Цоги хабаралъул буго: глакъилав чиясда лъазе гладаб буго жинда

глад боцли чвахун бачлу неб заман гьелда хадуб цун реклебакъвай

буклиналъул глаламат буклин. Цониги къавм Аллагъас ﷺ гъалаг

гъабичло жидер члухли, бечелги, гламал клодолги циклун

хадуб гурони. Нуж Аллагъасул макруялдалъун гуккизе руклунге!

Гьес жидее макру гъабулел, жал гуккулел гладамал пасикъаб къавм

буклуна.

Аллагъасда иман лъурал, авараг ﷺ ритлухъ гъавурал ва амма

жидер иман заглпал муъминзаби щайтланаль гъалаг гъарулеб ва

махсароде кколеб бакл буго цо глассияв чи бечелъун, члухлун хъвадулев

вихъараб мехаль гьев муъминчиясда раклалде ккезабун гъадав чи

Аллагъасе ﷺ дидаса глемер вокъулев вуго Гъадин гьечлебани дов

чи кинха Аллагъас рахлаталда, лазаталда хьихъун вуклулев, дун

мискинго, пакъирго вуклулев абун.

Гъаб цлакъ цлодорлги гъабизе кколеб бакл буго. Гъаб щайтланалъул

васвасги, иманальул загIиплгыги тIаса инабулеб сабаб буго инсанасда лъай гъаб дуныл Аллагъасда ﷺ аскIоб щибго жиндир къадру гъечIеб жо букIин. Аллагъас дунылальул ризкъи ва бечелъи, ханлъи къола бищунго жинда данде вахъарав, жив Аллагъ вуго абун кIалъарав пиргIавн гIадал гIадамазеге. Дунылальул бечелъи, яги мискинлъи хал гъабун букIунаро Аллагъ разилъи, яги гъесул щим бахъи. Гъаб кIиго жо буго инсанасул гIамалалда бан букIунеб.

Кинниги гIемерисеб гIадат буго Аллагъ ﷺ вокъарав чи дунылалда загIипго, мискинго, гIадамаз сан гъавуларого вукIунеб. Гъельие гIиллаги буго гъаб дуныл абадияб рукъ гъечIеблъи ва гъалда ракI гъурав чиги щайтIаналь гуккарав вукIин. Дуныл жиндие къурав чи ахират гъечIев вукIин буго гIемерисеб гIадат.

Ва амма дунылги ахиратги кIиябго жидее къурал муъминзабиги рукIуна. Гъединал аварагзабиги рукIана: Сулейман, Давуд ва Зулкъарнай. Аллагъасул щим бахъун дуныл жидее къуралги ва гъев жидеда рази вукIун къуралги дагъабниги гIакълу, пикру бугел гIадамазда ратIа рахъизе лъала.

Жиндир гъава-напсалда нахъвилъгъарав, хIарамаб, щубгъаяб жоялъул кIвар гъабуларев, паризаяб закат ва суннатаб садакъа жинца къоларев, Аллагъасул ﷺ парзалъул ва аварагсул ﷺ суннатальул кIвар гъабуларев бечедав чи вихъараб мехаль мун гъесдаса ва гъесул бечелъиялдаса рикIклад чIа! Гъеб жоялъул баракат гъечIолъи дуда бихъила ва гъесда балагъ бачIараб къоялъ дудаги цо цIцIал щвезабила.

Аллагъасдаса ﷺ хIинкъарав мутагIиласе бечедав чияс цо сайгъат къолеб мехаль, гъев мутагIилас цIехон буго щив чидай дов вуго абун. Гъев чи цIакъ бечедав, лъикIав чи вугин, садакъа-хайрат гъабулев чи вугин жинда бициндал мутагIилас гъеб сайгъат нахъчIиван буго ва гъес абун буго: «ГIарасат майданалда гъев бечедав чиясул боцIул хIисаб-мизан гъабулеб къоялъ хIисаб-мизан тIубазегIан гъесда аскIов чIезе бокъиларо дие» – абун. Ай гъев мутагIиласе къураб сайгъат «къуна»-абун дов чияс абидал, «къунищI дие гъеб сайгъат» – абун гъасда гъикъизе букIин хIакъаб жо бугельул, гъедин гIемер боцIиги бугони гIемер нугIзалги ругони, хIисаб-мизан халалъула ва гъеб жинда хIехъезе кIоларо абураб магIна буго гъаб рагIиялъул.

Аллагъасдаса хIинкъун хIарамаб жо толев, закат-сахI, садакъа къолев, муъминзабигун цадахъ жамагIаталда как балев бечедав чи вихъараб мехаль гъев Аллагъ ﷺ разилъун жиндие бечелъи къурав вуго абун хIукму гъабизе бегъула ва гъесул лъикIаб гIамал Аллагъас ﷺ къабул

гъабулеб бук1иналде хьул лъезеги бегъула.

46. Дуца къурайшиязул мушриказда абе, Мух1аммад صلى الله عليه وسلم, нужеца пикру гъабе: Аллагъас нуж раѓулареллӀун гъаруни ва нужер раќазда

т1ад мугъруги ч1ван щибго жо

бич1чулареллӀунги гъаруни, Аллагъ

جَلَّ جَلَّالَهُ гурев цоги щивго чи вугищ гъаб

кинабго жо нуже т1ад бусинабизе к1олев? Щивго чи гъеч1о.

Мун валагъеха, Мух1аммад صلى الله عليه وسلم, кин дица гъеб капураб

къавмалъе х1ужа-далил бачун дун жидер Бет1ергъан вук1ин

ва жидеца г1ибадат гъабизе х1акъав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вук1ин

бицунеб бугеб. Цингиги гъел х1акъаб жоялдаса руссун ч1олел

руго.

47. Цогиги дуца гъезда абе,

Мух1аммад صلى الله عليه وسلم: нужеца пикру

кин гъабулареб нужеда т1аде

тохлъукъебо Аллагъасул г1азаб

бач1ани, яги балагъун нужгун, нужеда бач1унеблъи лъан

бач1ани, гъеб г1азабаль Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ г1асилъараб, залимаб

къавм гурони гъалаг гъаризе ругодай абун.

Гъеб г1асияб къавмги нуж руго ва гъеб г1азабги нужеде щезе буго.

48. Дица умматазухъе аварагаби

рит1уларо, гъезие алжаналдалӀун

рохел бицунеллӀун ва жужах1алӀул

г1азабалдалӀун х1инкъи къолеллӀунги

гурони. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурал,

аварагасда صلى الله عليه وسلم нахърилълӀун лъик1аб г1амалги гъабурал

муъминзабазе щибго х1инкъи гъеч1о ахираталде шведал ва гъел

пащманлъизе гъеч1о дунялалда жидеца гъабураб г1амалалда.

Аллагъасул алжанал ва гъенир ругел ниг1матал рихъидал, цаќъ

Аллагъасдаса разилӀун рук1уна ва дунялалда гъабураб лъик1аб г1амал

жегиги г1емер гъабун бук1араб анищ абунги рук1уна.

49. Жидеца дир Къуръанги ва

муг1жизаталги гъереси гъарурал

г1адамазда жужах1алӀул г1азаб шезе

буго, дида ва дир аварагабазда инкар

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ
وَحَمَرَ عَلَى قُلُوبِكُمْ مِنَ إِلَهٍ غَيْرِ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ
بِهِ أَنْظَرَ كَيْفَ نُصْرَفُ الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ
يَصْدُقُونَ ﴿٤٦﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ بَغْتَةً أَوْ
جَهْرَةً هَلْ يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾

وَمَا تُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ
فَمَنْ ءَامَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا
كَانُوا يُفْسِقُونَ ﴿٤٩﴾

ккун, пасикъаб пиша гъабун гъел хъвадун рукналье г1оло.

50. Дуца гъеб къавмалда абе, Мух1аммад **قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِن أَتَيْعُوا إِلَّا مَا نُوحِيَ إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ** **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: дица нужеда абулеб гъеч1о дида аск1ор ругин Аллагъасул хазинаби ва гъезул ихтияр. Ва дида балъгояб жо лъалинги абулеб гъеч1о дица.

Ибнухат1ибица абуна: нужеца пикру гъабе, я муъминзаби! П1адег1анав Аллагъас **عَلَّامُ الْغُيُوبِ** жинца кинабго халкъалда т1аса вишун, халкъалъул сайидлъун гъавурав ва к1удияв расуллъунги гъавурав Мух1аммадида **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** амру гъабулеб буго: «Дуца кинабго къавмалда щеве ч1ун ва гъезда раг1изабун абе «дида балъгояб жо лъалароян»—абун.

Гъаб халкъалда гъоркъор ругел цо г1адамазул щиб х1алха бугеб, жидеца абулел: «Нижеда цебехун араб жо лъала, гъабсаг1ат бугебги ва нахъа бук1инесебги жо лъала»—абун. Гъезул х1алалдасаги г1ажаибаб х1ал гъеч1ищ гъел рит1ухъ гъарулел, гъезул раг1иялда божулел ва гъезда балъгояб жо бицинабизе хъвадулел г1адамазул. Гъал г1адамал к1удиял гъерсихъаби рук1ин жидеда лъаларел, гъездасан ц1уни т1алаб гъабун аварагасул **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** х1адисалги рач1ун рук1аго.

Нужеда лъай муъминзаби, гъел г1адамазда божи ва гъезда т1ад хъвади куфруялъул цо тайпа бук1ин. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:

*«Жив кагъинасухъ вач1арав (балъгояб жо бицунев чи), яги пал т1амулев чиясухъе вач1арав ва гъес бицараб жоялдаги божсарав чи, Мух1аммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** аварагасде рещт1инабураб Къуръаналде инкар курава чи вуго»* — абун. Х1адис имам абу Давудица бицана.

Дун малаик вуго абунги абулеб гъеч1о дица. Дун вуго Аллагъас **عَلَّامُ الْغُيُوبِ** дида вах1ю гъабураб жоялда нахъвильлъун, гъеб нужехъе щвезабулев Аллагъасул х1акъав авараг. Дуца гъел капурал г1адамазда абе, Мух1аммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: беццав чиги жинда канлъи бихъулев чиги вашад вук1унищ дунялалда ч1аголъи гъабиялъулъ абун. Гъеб мисал буго капурав чиясулги муъминчиясулги. Жидеца бицунев жоялъул пикруго гъабуларищ гъаб къосараб къавмалъ?

Гъаб аят рещт1инабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда Маккаялъул ханзабаз абуна: «Мун авараг вуго абун дуца абулеб бугельул, дуца нижее ризкъи г1ат1ид гъабе, мискинлъи-пакъырлъи т1аг1инабе, нижег маг1ишаталъулъ нижее маслих1ат бугеб жоги малъе. Мун базаразде хъвадулевлъун, нижгун цадахъ

кваналевлӱнги вуклӱнге» – абун.

Маккаялӱл мушриказул гьѣт тӱлалабалӱѣ жаваблӱн Аллагӱс гьаб аят рещтӱнабулеб буго ва гьѣзие баян гьабулеб буго: авараг صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьѣчӱо Аллагӱсасул ризкӱи жинца бикӱулев, яги бальгояб жо жинда лӱалев чи. Гьѣдинго авараг малаикги гьѣчӱо, гьѣв квен кваначӱого ва кьватӱахӱѣ хьвадичӱого вукӱине ккани.

Авараг صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго Аллагӱс جَلَّ جَلَالُهُ жинда вахӱю гьабураб жо кьавмалӱхӱѣ щѣзѣабулѣв чи, гьѣв аварагасда нахӱвилӱлӱбаравги, жинда канлӱи бихӱулев чиясда релӱн, дунял-ахираталӱулӱт витӱн ккарав чи вуго. Гьѣсда нахӱрилӱнчӱел капурал гӱадамалги бѣццал чагӱазда релӱн руго, жидеда хӱакӱаб нух бихӱуларел, нух малӱулев чиясдаги гӱенеккуларел, ахир квешаб кьварильялдеги кколел.

51. Гьаб Къурьаналдалӱн дуца хӱинкӱи кьѣ, Мухӱаммад صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагӱсасул جَلَّ جَلَالُهُ гӱазабалдаса хӱинкӱулел ва ахираталда гӱаде рахӱинарун гьѣсда цѣере чӱезари жидеда лӱалел муьминзабазе.

Гьѣл руго дуца бицараб жо бичӱчӱунел ва гьѣлдаса мунпагӱат босулел гӱадамал. Дур иманалда ахӱиялӱѣ жаваб кьоларел ва дуде данде кьѣркьолел капурзаби жидерго ишалда те, гьѣзул хӱакӱальулӱт Аллагӱсасул جَلَّ جَلَالُهُ амру дуде бачӱинегӱан.

Муьминзабазе цоги вали гьѣчӱо ва жинца шапагӱат гьабулев чиги гьѣчӱо цохӱо Аллагӱ جَلَّ جَلَالُهُ гурев. Гьѣз дур вагӱза босула ва гьѣзул Аллагӱсдаса хӱинкӱиги цӱикӱкӱуна.

52. Гьаб аят рещтӱине гьабиялӱѣ сабаблӱн бицана: Жинда Аллагӱ разилӱбаяв Ибнумасгӱудица абун, Аллагӱсасул свалат салам лӱѣяв аварагасда аскӱор жидеца иман лӱурал Ссугӱайб, Хабаб, Билал,

Гӱаммар ва цогидалги загӱипал, мискинал муьминзаби ругѣб мехаль, гьѣб бакӱалда гӱаде рачӱун кьурайшиязул цо кьавмаль абун: «Я Мухӱаммад! Гьал гӱадамалищ ругел дуца гьудулзабиилӱн ккурал, дур кьавмги жибо тун? Гьалищ ругел Аллагӱсѣ рокьарал гӱадамал? Ниж гьазда нахӱрилӱлӱн, гьазухӱ гӱенеккунищ рукӱине ругел? Дуца гьал гӱадамал дуда аскӱоса нахӱѣ кьотӱе, цинги ниж дуда нахӱрилӱлӱнѣ

وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَىٰ
رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ
لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾

وَلَا تَنْظُرُوا الَّذِينَ يُدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْعَدَوِّ وَالْعِشْيِ
يُرِيدُونَ وَجْهَهُ، مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ
شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ
فَتَنْظُرُهُمْ فَتَكُونُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾

бегъила» – абун. Цинги тӀадегӀанав Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъаб аят рещтӀизабуна:

Дуца дуда аскӀосан нахье къотӀуге жидеца радалги бакъанидаги Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** рехсолел, гъев разилгьи тӀалаб гъабун гӀибадатги гъабулел муъминзаби. Дуге шибго мунагъ, яги къварилгьи букӀине гъечӀо гъел муъминзабаца квешаб гӀамал гъабунин абун. Ва дуца гъабураб гӀамалалгъул хӀисаб гъездаги букӀине гъечӀо. Дуца гъел загӀипал муъминзаби рикӀкӀад гъаруни, мун Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** амруялда хилишлгъулездаса вукӀина.

Гъаб рагӀи Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** абубеб буго нилъеда шаргӀияб хӀукму лъазе. ТӀадегӀанав Аллагъасда лъала хирияв аварагас **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гъел муъминзаби нахье къотӀулареблгьи.

53. Гъадин лица цо гӀадамазул цогияздагъун хӀалбихьи гъабула:
бечедасул пакъирасдалгъун, къадру бугесул гӀодовегӀанасдалгъун.

Бечедал, къадру бугел гӀадамаз абизе

гъал загӀипал, мискинал, лагъзалгъун ругел гӀадамалищ ругел Аллагъас **جَلَّ جَلَّ тӀаса рицарал ва жиде цӀоб гъабурал, нижги жалго тун абун.**

Аллагъас иманалда ва исламалда нижедаса щцере ккезарун гъединал гӀадамалищ тӀоритӀулел. Жал рашичӀого, дол муъминзаби гӀодорегӀан гъарун абубеб рагӀи буго гъеб. Гъезие жаваб гъабун тӀадегӀанав Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** абубеб буго: Аллагъ жинда лъалев вуго щив вугев **жинца щукру гъабулев чи.** Гъев чи Аллагъас иманалда тӀовитӀула. Гъединго Аллагъасда лъала жинде инкар кколел гӀадамалги ва жинца гъел гӀодорегӀан гъарун куфру-ширкалгъуль тола ва ахираталда жужахӀалде рехула.

54. Духье дир Къуръаналда ва мугӀжизаталда иман лгъурал гӀадамал рачӀараб мехаль дуца гъезда абе, МухӀаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ саламун гӀалайкум- абун.**

КъуртӀубияс абуна. Гъаб аят рещтӀинабуна цебесеб аяталда жаниб жидер бицен гъабурал муъминзабазул хӀакъалгъуль. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъал асхӀабзаби рихъараб мехаль салам къей жинца байбихъулаан ва гъес абубеб букӀана: «Аллагъасе рецц

وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ ﴿٥٣﴾

وَإِذْ آجَأكَ الَّذِينَ يُلْمُونَ رَبَّكَ يَقُولُ لِقَوْلِكَ عَلَيكَ كِتَابٌ رَبُّكَ عَلَي نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ وَمَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا يَجْهَلْهُ ثَمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّهُ وَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٤﴾

буго жинца дир умматалдаса цо къавм гъабурав дица жидее салам къей т1адаллъун» – абун. Хирияв аварагас цогидал асх1абзабздаги абулаан гъел мискинал, заг1ипал муъминзабазе салам къеян, гъезул рак1 лъик1 бук1ине ва гъел к1одо гъарун.

Нужер Бет1ергъан Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир напсалда рах1мат т1ад гъабуна, жиндир хиральиялдалъун ва ц1обалдалъун лагъзадерида гурх1ел-рах1му гъабулев вуго Аллагъ. **Нужедаса цо квешаб г1амал гъабурав чи жиндие гъельул х1укмуги лъач1ого, бегъулиц гъеб жо гъабизе, яги бегъуларищ абураб. Цинги гъеб квешаб г1амал гъабун бук1ин лъараб мехаль жинца тавбо гъабулев ва лъик1аб г1амал гъабиялда т1адги ч1олев, х1акълъунго Аллагъ** جَلَّ جَلَّالَهُ жинца **нужер мунагъал чурулев ва муъминзабзда гурх1улев вуго. Гъав жинца тавбо гъабурав чиясул Аллагъас тавбо къабул гъабила ва гъесда т1асаги лъугъина.**

55. Гъадин т1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир шарг1иял х1укмаби баян гъарула, муъминзаби алжаналде унел нухалги баянлъизе **ва куфру-ширкалдалъун мунагъал гъарулел г1адамазул мунагъал гъарулел нухал ва къаг1идабиги баянлъизе, гъездаса г1адамал рик1к1алъизе.**

وَكَذَلِكَ نَقُصِّلُ الْأَيَّاتِ لِقَوْمٍ يَعْتَبِرِينَ
سَبِيلَ الْمُجْرِمِينَ ﴿٥٥﴾

56. Дуца абе, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **Дида Аллагъас** جَلَّ جَلَّالَهُ **амру гъабун буго нужеца жидее лагълъи гъабулел аллагъзабазе: хъанчазе ва суратазе лагълъи гъабуге абун Жегиги дуца абе, Мух1аммад**

قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلْ لَا اتَّبِعْ أَهْوَاءَكُمْ قَدْ ضَلَّكَ إِذَا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

дун нужее бокъараб жоялда нахъвилълъунев гъеч1о ва нужеда рельлъун Аллагъасде ширк гъабулев гъеч1о. Гъедин нужее бокъараб жо дица гъабун, дун къосарал г1адамаздаса вук1уна, ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ **мут1иг1ал муъминзабздаса вук1унаро абун.**

57. Дуца абе, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **дун вуго Аллагъас дида вах1ю гъабураб шариг1аталда нахъвилъун, гъеб бич1ч1ун, бит1араб нухда вугев чи. Нужеца гъеб х1акъаб дин гъереси гъабулеб буго. Дида аск1об гъеч1о ва дир ихтияралда гъеч1о нужеца т1алаб гъабулеб г1азаб:**

قُلْ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ مَا عَصَيْتُمْ أُمَّةً يَعْتَبِرُونَ بِهِ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ يَقُضُّ الْحَقُّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ ﴿٥٧﴾

Мушкариз абулеб бук1ана мун х1акъав авараг ватани, нижеда г1азаб

рештIзабеха абун. Гьeб глазаб гьaби ва гьaбичIого тейи Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ хIукму буго. Ва цоги шивго чи гьeчIо жинца хIукму гьaбулев цохIо Аллагь гурони. ТIадегIанав Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ хIакьаб жо бицун жиндир лагьзал тIоритIула ва гьeв жидеца хIукму гьaбулезул бицунго льикIав вуго.

58. Дуца мушриказда абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нужеца тIалаб гьaбулеб глазаб дир ихтияралда букIарабани нильеда гьоркьоб хIукму цIакь хехго тIубазе букIана.

قُلْ لَوْ أَنَّ عِنْدِي مَا تَسْتَعِجِلُونَ بِهِ لَقُضِيَ
الْأَمْرُ رَبِّي وَيَبَيِّنَ لَكُمْ وَيُؤْتِيكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ ﴿٥٨﴾

Нужедаса дун хIалхьезе дица гьeб глазаб нуже гьaбизе букIана. ХIакьлъунго ТIадегIанав Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вуго куфру-ширкалъул агьлу жинда лъалев ва гьезие глазаб кида гьaбилебги лъалев. Нужея Аллагьасул глазаб букIине буго, амма нужеца тIалаб гьaбураб мехаль букIине гьeчIо, Аллагьас жиндие бокьараб мехаль гьaбила нужея глазаб.

59. Аллагьасда кодоб буго кинабго гьaибаб жо лъаялъул ихтияр ва ханлъи. Гьaибаб жо абула нильеда жиб бихьулареб ва лъалареб цебехун букIараб, яги хадуб букIинесеб жоялда. Гьeб гьaибаб жо цохIо Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ гурони лъаларо ва гьeс лъазабураб жо цо-цо аварагзабзадаги лъала.

* وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يُعَلِّمُهَا
إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا
تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا نَحْنُ بِهَا يَعْلَمُهَا
وَلَا حَبَّةٌ فِي ظِلْمٍ إِلَّا نَحْنُ بِهَا
نَعْلَمُهَا وَلَا يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا
فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾

Гьeв Аллагьасда лъала ракъдада бугеб ва ральдалъ бугеб жо. ГьeветIалдаса цохIо тIамахги бортуларо Аллагьасда жиб лъан гурони. Ракъуль жаниб бугеб цохIо мугьги гьeчIо, жиб бакьвараб гамачI гIадаб жо гьeчIо, жиб гIатIгояб гьeветI-хер гIадаб жоги гьeчIо Аллагьас жиб лавхIул-махIфузалда хьвараб, гьeсда лъалеб букIун гурони.

60. Гьeв БетIергьан Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие лагьлъи гьaбизе тIадав, жинца нуж сардиль хвезе гьарулев. Нуж кьижун рукIун ва нужеда шибго жо лъаларого хварал гIадамазда релълъун рукIун.

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ
مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ
يُنَادِيهِمْ فِي الْعَذَابِ أَلَيْسَ لَكُمُ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٠﴾

Нужеца къад ракъалда тIад хьвадун гьaбураб кинабго гIамалги жинда лъалев. Къад нуж тIаде

рахъизарун чIаго гъарулев, Аллагъас ﷺ къадар гъабураб гIажал тIубазабизе. Цинги нуж Аллагъас жинде русинарула: нуж хвезарун, хадуб къямасеб къояль тIаде рахъинарун.

Цинги нужеда бицула дунялалада нужеца гъарурал гIамалал ва нужее гъезул жазабги гъабула: лъикIаб гIамал гъабурал муъминзабазе алжаналъул нигIматал къола. Квешаб гIамал гъабурал, куфру-ширкалда рухIун хварал гIадамазе жужахIалъул гIазабги гъабула.

Гъаб аяталда жаниб Аллагъас ﷺ нильеда бичIчизабулеб буго ниль хвезари ва ахираталда тIаде рахъинари жинда аскIоб къаси къижизарун, къад тIаде рахъинариялда рельтъараб жо букIин ва жиндие гъелдальун заралниги, хайирниги, захIмалъиниги букIунареблъи.

61. Жиндир лагъадерида тIад

кверщел бугев вуго Аллагъ, жиндие кинабго махлукъ мутIигIав, жиндир къадру-кIодолъиялъе рухI бугебги рухI гъечIебги хIелун букIунев

вуго Аллагъ. Нужер гIамалал хъвазе малаикзабиги ритIула Аллагъас ﷺ. Гъел малаикзаби ритIиги лагъадерида бугеб Аллагъасул гурхIел буго. Инсанасда лъараб мехаль жинца гъабураб кинабго гIамал лъалеб букIин ва хъвалеб букIин, гъев инсан хIинкъизе рекъараб буго къямасеб къояль жиндир кагътида тIад халкъалда ва Халикъасда цевере жив нечолев ва гIодовегIанлъулеб гIамал батиялдаса.

Цинги нужер поясул гIажал лъугъараб мехаль дир малаикзабаз гъев чи рухI босун хвезавула ва жидеца щибго нахъбахъи гъабуларо дир амру тIубазе.

62. Цинги ахираталде русине гъарула жидер хIакъав БетIергъан Аллагъасде ﷺ. Гъесул буго ахираталда кинабго хIукму ва ханлъи, ва гъев лагъадедил хIисаб цIакъ хех гъабулев вуго.

Цо хIадисалда буго тIадегIанав Аллагъас ﷺ кинабго халкъалъул хIисаб гъабула дунялалъул къоязул башдаб къо гIадаб заманалда жаниб абун.

63. Дуца маккаялъул капурал гIадамазда абе, МухIаммад ﷺ, ракъдада бугеб ва ралъдаль бугеб бецIлъиялдаса нуж хвасар гъарулев чи щив вугев?

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَإِنَّا بِعَيْتِكُمْ
حَفَظَةٌ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ
رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفِرُّونَ ﴿٦١﴾

ثُمَّ رُدُّوْا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ ۗ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ
وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاكِمِينَ ﴿٦٢﴾

قُلْ مَنْ يُضَيِّعُكُمْ مِن طُلَمَاتِ الْبُرُوجِ أَلَيْسَ
تَدْعُوْنَهُ وَنَضَّرْنَا وَخَفِيَةً لِّئِن أَجَلْنَا
هَذِهِ لَتَكُوْنَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٣﴾

Сапаразда нужеде тладе рачлунел кьварилъабаздаса нуж щив чияс цлунулел. Щивго чияс цлунуларо. Гьѐб кьварилъиялде ккараб мехаль нужеца ахӀи бала тладегӀанав Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ, гьѐсие хӀелун ва гьѐсдаса хӀинкьун, ва нужеца абула: «Дуца ниж гьѐаб кьварилъиялдаса хвасар гьѐаруни, ниж цаӀкъ дуде щукру гьѐабулеллгьун рукӀина ва нижеца дуда иман лгьун дуде гӀибадат баццӀад гьѐабила» - абун.

64. Дуца гьѐезда абе, МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъ вуго нуж гьѐаб кьварилъиялдаса хвасар гьѐарулев ва гьѐаб гурѐб цогидаб ургьѐел-пащманлгьи нужедаса инабулев. Цингиги нужеца Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ ширк гьѐабула ва гьѐесде балеб букӀараб ахӀиги нужеца кӀочона. ЦӀаӀкъ квешаб гӀамал буго нужер.

قُلْ اللَّهُ يُنَجِّيكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ تُنْتَقِونَ
تُنْتَقُونَ ﴿١٥﴾

65. Жегиги дуца гьѐел капурал гӀадамазда абе, МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир хӀал кӀолев вугин нужеде балагъ реццӀинабизе Зодисан. пири речлун, ракъалдасан цаӀдул ва ганчӀазул цаӀад базабун. Гьѐаб буго вулкан тладе кӀанцӀи. Тлупан тлун лгьималдалгьун гьѐалаг гьѐарун, гьѐури, бураналдалгьун гьѐалаг гьѐарун. Яги нужеда гьѐоркьан тладе бачӀина гьѐаб балагъ, ракъ багьарун, бихь-бихьун ун, нуж жанире кезе гьѐарун. Яги Аллагъас нуж гьѐарила батӀи-батӀиял кьѐокьабилгьун, цоял цоялгун рагьулел ва цояз цоял чӀвалел. Гьѐаб буго ахир замана гӀагарлгьиялгьул гӀаламат ва гьѐаб гӀаламат жакьѐа цаӀаӀкъ загьирлгьун буго ва бусурбаби цояз цоял чӀвалелб замана бачӀун буго.

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلٰى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا قَاتِلًا يُفَوِّقُكُمْ مِنْهُ وَمِنْ تَحْتِ أَنْزِلُكُمْ أَوْ يُبَدِّلْكُمْ شَيْعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ أَنْظُرْ كَيْفَ نَصْرَفُ الْأَيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ ﴿١٥﴾

Мун валагьун, дуца пикру гьѐабе, МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кин дица лагъзадерида гӀаламатал рихьизарулел, жидеца гьѐелгьул вагӀза босизе боӀкьун ва гьѐезда хӀаӀкъаб жо лъазеги боӀкьун.

66. Гьѐаб Кьурьан дур кьавмалъ гьѐереси гьѐабуна МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хӀаӀкъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ калам гьѐаб букӀингун цадахь. Дуца гьѐезда абе, МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Дун нужехьѐе витлун гьѐеӀо нужер гӀамал дица хисизабизе, яги дие боӀкьухьин гьѐаб гӀамал гьѐабизе нуж гӀамизелгьун.

وَكَذَّبَ بِهِ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٦﴾

Дун вуго нужехъе Аллаѓасул калам швезабулев расул. Нужеца гџабураб џамалалџул жазабџи нужеого букџине бугоян абун

67. Бетџерѓан Аллаѓасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** щибаб **لِكُلِّ نَبِيٍّ مُّسْتَقْرُّوْا وَسَوْفَ تَعْمَلُوْنَ** амруялџул жиб тџубалеб тџуж букџуна ва гџеб амру тџубазе щибго жоялџ квалквал гџабуларо. Аллаѓасул амру тџаде шун нужеого тџазаб гџабулеб мехаль, нужеда лџазе буго кинаб гуч ва кџудрат Аллаѓасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** бугеб.

68. Дуда цо тџадамал рихъараб мехаль, **وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِيْءِ آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَىٰ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ** Мухаммад **صَلَّىٰ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, жидеца дир Кџуръаналда ва мугџизатазда тункараб, гџеб тџодобегџан гџабулеб хабар бицунел, мун гџездаса вусса ва мун гџезда аскџов чџоге, жидеца гџеб квешаб тџамал тун цоги лџикџаб жоялџул бицине гџел лџугџинегџан. Щайтџаналь дуда гџаб амру тџочезабун, гџел тџадамалгун мун тџодов чџун ккани, гџаб амру ракџалде щварабго мун гџездаса ватџалџе ва мун Аллаѓасул Кџуръан ва дин тџодобегџан гџабулеб залимаб кџавмгун цо мажлисалда вукџунге.

Гџал церехун рехсарал аятал рещџинариялџе сабаб буго кџурайшиязул мушрикал Аллаѓасул свалат салам лџеяв аварагасе ва гџесда нахџрилџлџарал муџминзабазе кинабаго рахъалџан кџварилџи гџабулел рукџана жидер кџуват, гучалда ракџчун, муџминзаби берзукџлџун рихъун. Гџел муџминзабазда рагџулџеб бакџалда Кџуръаналда ва Аллаѓасул диналда тункизабун, гџеб махсароде гџабун хабар бицун релџанхџулел рукџана.

Тџадегџанав Аллаѓас **جَلَّ جَلَّالَهُ** гџаб муџминзабазул шавкат (кџуват, гуч) гџечџеб заманаялџ хирияв аварагасда **صَلَّىٰ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ва гџесул асхџабзабазда **رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ** амру гџабулеб букџана нуж гџаб квешаб кџавмалдаса рикџклад чџа абун ва Аллаѓас нужеого квербакџиялџе гџабун бугеб заман тџаде швезегџан, гџал мушриказулгун питна гџабуге абунги.

Гџаб амру гџадин букџуна киналго муџминзабазе жидер кџуват загџиплџараб мехаль, жамагџатги дагџлџараб мехаль. Тущманасул зулму тџаде цџалеб, гџев тущман нилџедаса бергџун воххулџеб тџамал гџабичџого сабру гџабун чџезе ккола. Бусурбабазул рагџи цолџизабун, гџезул кџуват данде бакџарун, цџидаса Аллаѓасул диналџе тџоло, гџев разилџи тџалаб гџабун, Аллаѓасул нухалда гџазават гџабизе кџватџире

рахъине хIадурлъиги гъабизе ккола.

Гъаб дунял бугебгIан мехаль бусурбабиги капурзабиги цоцаль къеркъолел рукIине руго ва Аллагъасул хIукму-къадаралда рекъон цин цоял бергъун, цин цоял бергъун рукIине руго. Нилъер ракIчIезе тIадаб амру буго ахир-къадги исламияб дин бергъизе букIин ва ракъалда тIад гъеб дин гIамлъизе букIинги.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилъль жиндир диналъе квербакъулездаса гъареги. Амин.

69. Аллагъасда иманлъун, аварагасда нахърилъльгъун жал хъвадулел муъминзабазе щибго къварилън букIине гъечIо гъел мушриказул

квешаб гIамалалъул хIисаб гъабулеб мехаль. Киниги муъминзабазда тIадаб буго жидер хIал кIвараб ва рес рекъараб хIалалъ гъеб квешаб къавмалъе вагIза-насихIат гъабизе ва Аллагъасда иман лъеялде гъел ахIизе.

Гъезул цонигияз иман лъун, Аллагъасдаса хIинкъулеллъун гъел лъугъиналде хъул лъун.

70. Дуца те, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца дин махсароде гъабулел, рекIелгъеялъе, махсаро-хвечIалъул бакIалда гъеб буссинабулел ва гъаб дунялалъул чIаголъгиялъ гуккун ругел гIадамал: боцIи-мал гIемерлъун, минаби чIахIиял ран, тIад рекIун хъвадулел жал чIухIарал рукIун. Ва жидер ракIалдеги кколеб бугел гъаб дунял гуреб цоги хадуб жо гъечIин абун.

Дуца Къуръаналдалъун гIадамазе вагIза гъабе, жидер гIамалаздалъун гIазабалъе хIакълъун ккечIого рукIине. Цониги напсалъе жинца кумек гъабулев ва квербакъулев чи вукIине гъечIо, гъеб гIазабалъе хIакълъараб мехаль, цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев.

КигIан гIемераб боцIи-мал ришваталъе, яги гIазаб тIаса босиялъе гIакIа хIисабалда къезе къасд гъабуниги, гъебги къабул гъабуларо къиямасеб къоялъ. Ахираталда гIазаб гъабиялъе хIакълъарал гIадамал дунялалда жидеца гъабураб гIамал сабаблъун гъеб гIазаб жидее щварал рукIуна. Жидее жужахIалда жаниб цIакъ

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلَا يَتَّقُونَ ٦٩

وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا وَعَزَاهُمْ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَذَكَرَ بِهِ أَنْ يُسْأَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ وَإِنْ نَعَدِلَ كُلُّ عَدْلٍ لَأُنْزَخَ مِنْهَا أُولَئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ٧٠

бухIараб, махIараб, чехьалда жанибги гьалдолеб букIунеб лъим кьола. Ва цIакъ гучаб гIазабги гьабула жидеца Аллагьасда ва ахираталда инкар кквей сабаблъун, Аллагьасул ﷺ дин ва аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام гIодорегIан гьарун гьел хьвадун рукIин сабаблъун, гьельие жазаблъун.

71. Дуца гьeб кьавмалда абе, МухIаммад ﷺ: нижеца гIибадат кин гьабилеб, гIибадат гьабунин абун нижее щибго хайир гьабизе кIоларел, яги гьeб гьабичIин абун щибго заралги гьабизе кIоларел хьанчазе ва гьезда рельгьарал жалазеги? Гьедин гIибадат гьабунин ниж рукIуна Аллагьас хIакъаб динул исламалде гIоритIун хадур кьосиналде

гIадруссарал гIадамаллъун. Ниж рукIуна щайтIабаца кьосинавун, гIодорегIан гьавун цо гIалахалда рехун тарав чиясда рельун, гьенисан кьватIиве вачIине нухги лъаларого хутIарав, жидеца гьeв битIараб нухде ахIулел гьалмагьзабиги ругев: нахье вачIа, гьале мун хвасарлъулеб бакI-абун. Жинца гьезул ахIиялъе жавабги кьоларев.

Жив щайтIаналь цIакъго кьосизавун вукIун. Гьeб хIалалде ккезе ниж Аллагьасул ﷺ хIакъаб диналдаса нахь руссинаро.

Жегиги дуца абе, МухIаммад ﷺ, хIакъаб жоялде гIоритIел цохIо Аллагьасдаса ﷺ буго. Гьeб хIакъаб жоги ниж жинда ругев динул ислам буго, цогидаб кинабго жо кьосин буго. Нижеда амруги гьабун буго кинабго гIалам жинца хьихьулев БетIергьанасе мутIигIлъизе. Кинабго гIибадатги гIицIго Аллагьасе ﷺ гьабизе.

72. Жегиги нижеда амру гьабун буго паризаял какал рукугI-сужда гIубазабун, цогидалги хIакъал цIунун рай абун ва Аллагьасдаса хIинкъун гIибадат гьабе абунги. ХIакълъунго Аллагь ﷺ вуго ахираталда кинабго халкъ жинда аскIоб бакIарулев ва гьезие жазаб гьабулев.

73. Гьeв БетIергьан Аллагь ﷺ вуго нижеца жиндие гIибадат гьабулев: жинца зобал-ракъал ва

قُلْ أَدْعُوْا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ وَلَا يَضُرُّكُمْ وَأَنْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابَيْتَ ۖ بَعْدَ إِذْ هَدَيْنَاكُمْ ۚ كَذَٰلِكَ أَسْتَهْوِيهِ السَّيْطَانُ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانَ لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُوْنَهُ ۗ إِلَى الْهُدَىٰ أُتِيَ قُلٌ إِنَّ هُدَىٰ اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَأْمُرْنَا لِلْإِسْلَامِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾

وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا زَكَاةً ۚ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۚ وَيَوْمَ يَقُولُ كُن فَيَكُونُ ۚ قَوْلَهُ الْحَقُّ وَلَهُ

гъениб жаниб бугеб кинабго
махлукъатги х1акъаб жоялдалъун
бижарав.

الْمَلَكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ عَلَيْهِ الْعَقَبُ
وَالشَّهَادَةُ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٦٧﴾

Гіададисеб жо гъабун бижич1о гъеб
кинабго, жинда аск1об бугеб х1икматалда рекъон бижана. Нуж гъев
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1азабалдаса х1инкъя, гъесие г1азаб гъабизе
бокъараб мехаль щибго заман ва бак1 къвариг1унаро. Цох1о «Кун»
абураб раг1и абилебг1ан мехалда жиндие бокъараб жо т1убала.
Аллагъасул раг1и ва х1укму жиб бук1ин х1акъаб жо буго.

Ахираталда кинабго жоялъул ханлъиги цох1о Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ
буго. Исафил малаикас суралъуб пулеб къо буго гъеб, г1адамал
ч1аго гъарун т1аде рахъинаризе. Жинда загъирабги, бат1инабги,
аск1об бугебги, рик1к1ад бугебги кинабго жо лъалев вуго Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ. Жинца гъабулеб х1укмуялъуль ц1акъ г1адлу бит1арав,
лагъзадерил маслих1атал жинда лъалевги вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

74. Дур къавмалъе насих1ат гъабун
бице, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Ибрагъим
عَلَيْهِ السَّلَام аварагас жиндир эмен Азарида
абураб г1уж: «Дуца хъанчалищ

* وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ إِذْ رَأَى أَنَّهُ أَخَذَ ابْنَ مَرْيَمَ
إِلَهِةً إِنِّي أُرِيدُكَ وَفِرْعَوْنَ فِي صَلَاحٍ لِّمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾

кколел жиде лагълъи гъабизе алагъзабилъун, мун вижарав, дие
ризкъи къолев бет1ергъан Аллагъги тун. Дида лъалев буго мунги
дур къавмги т1убараб ва баянаб къосиналъуль бук1ин»-абун.

75. Гъединго Дица Ибрагъимида
бихъизабуна ва лъазабуна зобалазда ва
ракъазда жаниб бугеб жо, гъев жиндир
иман лъеялъуль якъиналда вук1ине,
г1елму ва г1акълу бугев вук1ине, жинца къавм иман лъеялде
ах1изе ва гъезие х1ужа-далил бицине.

وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ الْمَلَكُوتِ
وَالْأَرْضِ وَلَيْكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٩﴾

Г1алимзаби хилип1ъана гъаб аяталъул маг1на гъабиялъуль. Г1емерисел
г1алимзабаца абуна г1адег1анав Аллагъас Ибрагъим аварагасда зобал-
ракъазда жаниб бугеб кинабго жо бихъизабуна ва жиндир рек1елъ
гъеб лъайги гъабуна. Гъелдалъун Ибрагъим авараг Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
махлукъаталде валагъун щибго щаклъи гъеч1ел г1акъилал далилал
рачине лъалев гъабуна.

Гъеб раг1и бит1араблъун гъабулеб буго жинда Аллагъ разилъаяв
Муг1аз ибну Жабалидасан имам Ах1мадица бицараб х1адис.
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Дида дир бет1ергъан
макъиль вихъана ц1акъ берцинаб сураталда ва жинца дида абуна:

«Я Мухаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда лъалищ щиб жоялгуль бугеб зобалазул агьляульул бахис» – абун. Дица абун: «Дида лъаларо, я дир Бетлергъан» – абун. Цинги Бетлергъанас жиндир квер лъуна дир клябго бугьналагаялда гьоркъоб – дида гьесул килицазул гьогьен дир клябго кереналда гьоркъоб бугеб г^адиная асар лъугъана. Цинги бетлергъанас дие кинабго жо загьир гьабун ва дида гьебги лъана» – абун. Хадис кьокъ гьабун тана.

76. Цинги сордо т^аде бач^ун зодихъан ц^ва баккидал ва гьеб жинда бихьидал Ибрагъимица к^авмалда раг^изе абун:
«Гьаб ц^ва буго дир Бетлергъан» – абун.

Гьаб раг^и абиялъе г^иллаги бук^ана жиндир к^авм бук^ин хъанчазего г^адин ц^вабзазеге, малаикзабазеге лагъльи гьабулел. Гьеб к^авм мекъаб нухалда бук^ин бич^изабизе гьезул г^акълюялда рельгъараб хабар бицун мисалар рачине байбихъана Ибрагъим аварас. «Гьаб ц^ва дир бетлергъан буго» – абураб раг^и жиндир раклалда бугеб жо бицин бук^инч^о. Жинда якъинго лъалел бук^индал кинабго махлукъаталгулги жиндирги Халикъ цох^о Аллагъ ﷻ вук^ин. Цогиги г^илла бук^ана гьеб к^авмаль жидецаго зобал-ракъазда жанир ругел Аллагъасул ﷻ г^ажаибал махлукъазул пикру гьабун, гьезул бетлергъан вук^иналда далил бачине гьел ругъун гьари.

Цо г^алимзабаца гьаб аяталъе тафсир гьабун абун: «Ибрагъим аварас: «Ц^ваги, бакъ-моц^ги жиндир Аллагъ вуго»-абураб заман гьев жеги гьит^инав лъимер вугеб мех бук^ана абун. Гьаб маг^на бит^араб гьеч^о.

Цинги гьаб ц^ва т^ерхъун араб мехалда Ибрагъимица абун:
«Г^адинаял раккулел, т^ерхъунел жал дие рокъиларо ва гьел алагъалгъун рук^ине рекъеларо. Аллагъ ﷻ вук^ине ккола жиндир х^ал хисуларев, кинабго жоялдаса жив т^ок^лав ва т^адег^анав.

77. Хадуб гвангъун, гургинлъун моц^1 бак^ун бач^араб мехаль Ибрагъимица
абун: «Гьаб буго дир Бетлергъан» – абун.

Доб ц^ва бихъараб мехальго г^адин моц^1 бихъараб мехальги гьеб моц^1 Аллагъльун бук^ине бегъулареблъи к^авмалда бич^чинабизе ва гьезул пикру ц^одор гьабизе бокъун абун Ибрагъимица гьаб раг^иги. Хадуб моц^1ги т^ерхъун индал, жив х^айранлъун хут^ларав чияс г^адин, Ибрагъимица абун:

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى الْكُوفَةَ قَالَ هَذَا رَبِّيَ فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْأَعْلِينَ ﴿٧٦﴾

فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَارِعًا قَالَ هَذَا رَبِّيَ فَلَمَّا أَفَلَ
قَالَ لَيْنَ لَوْ يَهْدِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ
الْقَوْمِ الضَّالِّينَ ﴿٧٧﴾

«Валлагьи, дир бет1ергъан Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** дун х1акъаб диналда ва глакълу-лъаялда т1овит1ун вук1инчлевани, дунги къосараб, жидеда х1акъаб нух лъалареб къавмалдаса вук1инаан» – абун. Нуж бит1араб нухалда гъеч1о абун къавмалда ишара гъабун абураб раг1и буго гъаб.

78. Цинги гвангъун бакъ баккараб мехаль, гъеб бакъаль кинабго жоялда канлъиги хинлъиги цвезабулеб бихъидалго, **Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام** абун:

«Гъаб бакъ буго дир бет1ергъан. Гъаб ц1ваялдасаги моц1алдасаги к1удияб буго ва гъалъул канлъиги хинлъиги буго» – абун. Сордо т1аде бач1ун бакъги т1ерхъун индал къавмалдехун хит1аб гъабун **Ибрагъим аварагас абун:** «Я дир къавм, дун вац1адав вуго нужеца жидее лагълъи гъабун, Аллагъасде ширк гъабулеб кинабго жоялдаса»-абун.

Дица г1ибадат цох1о Аллагъасе гурони гъабиларо. Нужеда бихъана гъал ц1вабиги, бакъ-моц1ги раккулел-т1ерхъунел рук1ин, гъединабго Аллагъасул махлукъ буго малаикзабиги. Нужецаго ганч1ил, ц1улал ва цогидаб жоялъул гъарурал хъанчал алагъзабилъун гъеч1еблъи ц1акъго мух1канаб жо буго.

Гъадин къавмалъ Аллагъасде ширк гъаби бат1улаб жо бук1иналъе жинца далил бачун хадуб, **Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام** аварагас къавмалда цева ч1ун, гъез иман лъезе бокъун абун:

79. Х1акълъунго дица дир гъумер бусизабуна. Г1ибадат гъабиялдалъун дие бокъараб ва дица т1алаб гъабулеб жо гъариялдалъун. гъаб кинабго махлукъ ва зобал-ракъал щибго жо гъеч1ого бук1ун хадуб жинца бижарав Бет1ергъан Аллагъасде.

Дун киналго бат1улал диназдаса вуссун, Аллагъ жинда разияб, исламияб диналда вуго ва дун ширк гъабулел г1адамаздасаги гъеч1о» – абун.

80. **Ибрагъим авараггун гъесул къавм къацандана**, Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вук1ин бицун, гъесие г1ибадат гъабиялде гъел ах1араб мехаль. Ва жидеца гъесие х1инкъи къезеги лъугъана жидер аллагъзабаз дуе зарал гъабич1ого

فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسُ بَارِئَةً قَالَ هَذَا رَبِّي
هَذَا كَبَّرْتُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَقُومُ إِلَيَّ
بِرِيءٍ وَمِمَّا تَشْرِكُونَ ﴿٧٨﴾

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ خَائِفًا وَمَا أَنَا مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾

وَحَاحَهُ، قَوْمُهُ، قَالَ أُنْحِجُونِي فِي اللَّهِ وَقَدْ
هَدَيْتَنِي وَلَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ إِلَّا
أَنْ يَشَاءَ رَبِّي شَيْئًا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ
عِلْمًا أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾

толоро абун, дуца гьездехун тункараб хабар бицунеб бугелъул. Ибрагъимица абун: «Нуж дидехун къацандулелищ ругел Аллагъ цо вукӀиналъе мукӀурлъичӀого. Дун гъав Аллагъас хӀакъаб нухда тӀовитӀун вуго. Дун хӀинкъуларо нужеца Аллагъасдехун ширк гъабулел, нужеца аллагъзаби руго абулел жалаздаса. Гьел руго жидер щибго гъунар гъечӀел, жидеда канлъиги бихъуларел, рагӀиги рагӀуларел. Ва жидеда щибго зарал, яги хайир гъабизеги кӀоларел. Дида щибго къварилгъи-зарал шоларо дир бетӀергъан Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гъеб шцезе бокъун гурони. Дир БетӀергъан жиндир гӀелму-лъай кинабго жоялда гӀатӀильярав, гьелда сверун лъугъярав вуго. Нужеца гъаб бицунеб жоялъул пикру гъабуларищ ва нуже гъалъул вагӀзаги лъугъунарищ?

81. Дун кин хӀинкъилев нужеца Аллагъасдехун ширк гъабулел батӀулал аллагъзабаздаса? Нуж хӀинкъулел гъечӀо гурищ гъав хӀакъав Аллагъасде ширк гъабизе, нуже щибго хӀужа-гӀиллаги гъечӀого ва Аллагъасул рахъальан нужеде бачӀараб амруги гъечӀого. Нильер киналха ругел хӀинкъичӀого рукӀине мустахӀикъал? Нужеца дида бице гъаб иш, нуж дагъабниги жо гъалел ратани.

Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавун, гьесул аварагъаби ритӀухъ гъарун, гьев разилгъи тӀалаб гъабун гӀибадат гъабулел ниж руго божараллъун рукӀине рекъарал. Хъанчазе лагъльиги гъабун кинабго гӀаламалъул БетӀергъанасде инкар ккурал нуже щибго жо гъечӀо жинда божизе ва жинца кумек гъабизе.

82. Жидеца иманги лъурал, цинги гъеб иманалда гьоркъоб щибго ширк кколеб жоги жубазабичӀел гӀадамал руго дуњялалда ва ахираталда жиде хӀинкъи гъечӀел. БитӀараб нухда тӀоритӀаралги гъал гӀадамал руго.

83. Гъал церехун ругел аятазда жаниб бицараб жо буго Дир хӀужа ва далил, Дун цо вукӀин лъазе бокъярав чиясе. Дица гъал хӀужаби къуна Ибрагъим **عَلَيْهِ السَّلَام** аварагасухъе жиндир къавмалда гӀад гьесул аварагӀги билъанхъизе ва жиндие

وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ
أَنْتُمْ أَشْرَكْتُمْ بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ
عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا فَأَنْتُمْ أَفْرَقْتُمْ
يَا لَأَمِنَّ إِنَّ كُنُوزَكُمْ لَعَلَّكُمْ ۝

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ
أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ۝

وَتِلْكَ حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَىٰ قَوْمِهِ
نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَّن نَّشَاءُ إِنَّ رَبَّكَ
حَكِيمٌ عَلِيمٌ ۝

гьел мутигІлъизе. Дица дие бокъарав чиясул даража-макъам эхедe борхизе гъабула. ХІакълъунго, МухІаммад ﷺ, дур БетІергъан Аллагъ ﷻ жинца гъабулеб ишалъул хІакимияв вуго ва жинда кинабго жоялъул авалги ахирги лъалев вуго.

84. Дица Ибрагъим аварагасе ИсхІакъ абун вас къуна, хадув гьесул вас ЯгІкъубги къуна, жиндир наслу нахъе хутІизе ва аварагзабилъун рахъун умматалъе тІоритІел букІине. Гьев кІиявго дица битІараб диналда ва бахъи буголъиялда тІоритІана.

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا
وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ
وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى
وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ نَجْزِي
الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٤﴾

Мушрикаллъун ругеб къавмалдаса ватІалъун Аллагъасе гІибадат гъабизе Ибрагъим авараг ватІаналдаса нахъе араб мехалъ гъавуна гьесие вас, ИсхІакъ абун цІар лъурав. Гьeб заманаялъ Ибрагъим лъимер жиндие букІиналдаса хъул къотІун вуклана. Гъав ИсхІакъги гьасул лъималги аварагзаби рукІина абун Аллагъас ﷻ жинда рохелги бицана.

Гъаздасаги цеве дица НухІ аварагги тІовитІун вуклана исламияв диналда. Гъав НухІил зурияталдаса жив вугев Ибрагъимил зурияталдаса Давуд аварагги, Сулейман аварагги вуго. Сулейман Давудил вас вуго. Гъав кІиявго жидеe ханлъиги авараглъиги къураздасан рукІана. Аюб авараг, Юсуп аварагги вуго. Гъав кІиявго Аллагъас цадахъ рехсана жидер хІалбихъи гъабурал рукІун унти тІаде биччан ва туснахъалъув тІамун. Муса ва Гъарунги руго. Гъав кІиявго вацал руго ва Муса Аллагъ жинда кІалъарав Калимуллагъ вуго. Дица гъадианаб лъикІаб, берцинаб жазаъ гъабула жидеца иман лъун лъикІаб гІамал гъабун хъвадарал дир лагъзадерие.

85. Закария, ЯхІя, ГІиса, Ильяс аварагзабиги руго. Гъал ункълалго Аллагъас цадахъ рехсана жал дунял теялда тІад чІарал зугъду ва варагІ гІемерал рукІун. Гъав ункълавго авараг цІакъ камилаб хІалалъ лъикІаб гІамал гъабулездасан рукІана.

وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِلْيَاسَ كُلٌّ
مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٥﴾

86. ИсмагІил, АлясагІ, Юнус ва ЛутІ аварагзабиги руго. ИсмагІил авараг гІарабиязул эмен вуго, Ибрагъим аварагасул васги вуго, жинца эменгун цадахъ КагІба рукъ барав. ЛутІ авараг Ибрагъимил вацасул

وِإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُوشَعَ وَحُوطًا وَكَانَ
فَضْلُنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٨٦﴾

вас вуго. Ѓял киналго аварагзаби дица хира гъаруна ва т1ок1 гъаруна цогидаб кинабго г1аламалдаса: жидее авараггъи кьун, жидер къавмаздаса т1ок1 гъаруна, щивав авараг щибаб заманаяль.

87. Ѓял хириял аварагзабазул умумуздаса, гъазул хъизаналдаса, вацал-яцаздаса Дица г1емерал г1адамал исламияб диналде т1орит1ана. Дица гъел г1адамал лъик1лъи гъабулел рук1ун т1аса рицана ва бит1араб диналъул нухалдаги т1орит1ана.

وَمِنْ آيَاتِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَاجْتَبَيْتَهُمْ
وَهَدَيْتَهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٨٧﴾

88. Ѓяб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальъан бугеб х1акъаб т1орит1ел. Аллагъас жиндие бокъарав чи т1овит1ула гъаб нухда. Ѓял хириял аварагзабаца ва Дица т1аса рицарал лъик1ал муъминзабацаги дидехун ширк гъабун бук1арабани, гъазул гъабураб кинабго г1амал г1адада холаан.

ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحِطَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾

Ширк гъабияль гъал хириял чаглазул г1амал г1адада хвезабураб мехаль, цогидазул г1амал г1адада хвезаби цакъго лъик1 лъалеб жо буго.

89. Ѓял цере рехсарал аварагзаби руго дица жидее авараггъи кьурал, гъезухъе т1ехъги ва г1елму-лъайги кьурал, жидеца къавмал диналде ах1изе. Дица гъал аварагзабаце кьураб жоялда Маккаялъул мушрикац ва цогидал дур заманалъул къавмаз инкар ккуниги, гъел аварагзабаздаса ва гъезухъе кьурал т1ахъаздаса мунпаг1ат босизе дица цоги къавм вакил гъабун буго, гъаб диналде инкар кколареб.

أُولَئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَ وَالنَّبُوءَةَ فَإِنْ كَفَرُوا بِهَا هُمُ الْوَالِدُونَ
فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ ﴿٨٩﴾

Ѓяб къавмги мугъажиралги ансаралги руго ва къиямасеб кьо ч1езег1ан бит1араб нухда хъвадулел муъминзабиги руго.

90. Ѓял аварагзаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ т1орит1арал ва жидеца гъесул нухда умматалги т1орит1улел. Гъазул нухда хъваде ва гъазда нахърилъгъа Аллагъ разилъи бокъарал муъминзаби! Дуца абе, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъаб Къуръан буго кинабго г1алам бит1араб нухда т1обит1изе Аллагъас рещт1инабураб т1ехъ ва дица

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدْيِهِمُ اقْتَدِ
قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلَّا
ذِكْرًا لِلْعَالَمِينَ ﴿٩٠﴾

гъаб Къуръан нужехъе шцезабиялде данде щибго ужра-мухъги гъарулеб гъечӀо.

91. Капураб къавмалъ тӀадегӀанав Аллагъасул къадру гъабичӀо ва жидеда гъесул кӀодолги-гъунарги лъачӀо, гъез абидалго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цониги чиясде щибго жо рещтӀинабичӀин абун.

Гъаб рагӀи абун Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад аварагасда ва гъесде рещтӀине гъабураб Къуръаналда инкар ккурал ягъудияз.

Дуца гъезда абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, щивха вугев Муса аварагасде Таврат рещтӀинабурав, жинца бануисраилал тӀоритӀулеб нурлӀун жиб букӀараб. Гъеб Таврат нужеца батӀи-батӀиял кагътазда хъван бикъ-бикъун буго ва гъелдаса нуже бокъараб жо гӀадамазда бицунеб буго, нуже бицине бокъичӀеб жо бахчулебги буго. Ва нужеца жиб бахчулеб жоги гӀемер буго загъир гъабулелдаса. Нужеда гъеб Къуръаналдаса гӀемераб жо лъана нужер диналӀул амруялӀуль, нужеда лъалеб букӀинчӀеб ва нужер умумуздаги лъалеб букӀинчӀеб.

Дуца цогиги гъал ягъудиязда абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ; «гъаб Къуръанги жинца Муса аварагасда Таврат рещтӀинабурав Аллагъас рещтӀизабуна»-абун. Цинги дуца гъел ягъудиял жидерго батӀулаб жоялда те. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабила гъезие жазъ. Гъаб аяталӀул тафсир гъабулел гӀалимзаби чанго батӀияб рагӀи бицун хилишлӀун руго. Дица цо гъоркъосеб магӀна хъван тана.

92. Дица МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасда рещтӀинабураб гъаб Къуръанги жиндир баракат гӀемераб тӀехъ буго. Жинда церехун ругел тӀахъал жинца ритӀухъ гъарулебги буго.

Инжил, Таврат, Забур ва цогидалги тӀахъал.

Дуцагъеб КъуръаналдалӀун МаккаялӀул агълуялӀе ва гъелда сверухъ ругел цогидал къавмазегги, хадуб кинабго гӀаламалӀегги, гӀадамал рукӀа, женал рукӀа хӀинкъи къезе рещтӀинабураб буго, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Къиямасеб къоялда иман лъолел гӀадамал жидеца гъаб Къуръаналдаги иман лъолел руго. Ва гъел муъминзаби жидеца

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى بَشَرٍ مِّن شَيْءٍ قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ يَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ يُبْدُونَهَا وَيُخْفُونَ كَثِيرًا وَعَصَوْنَهَا مَّا لَمْ تَأْمُرُوا بِهَا لَأَنَّا نُنزِّلُ الْكُتُبَ فِي الْقُرْآنِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩١﴾

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُّصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾

паризаял какал г1ужда райлда ва камилго райлда т1ад ч1аралги руго.

93. Аллаѓасде جَلَّ جَلَّالَهُ г1унт1изабун

ѓереси бицунев чиясдаса зулму
ц1ик1карав чи шивха вук1инев?

Ѓесие шарик вуго абун, ѓесда ващадав

цоги Аллаѓ вуго абун. Яги Аллаѓас

жив авараглъун вит1ана, жинде

вах1юги ѓабунин абулев чиясдасаги,

жинде шибго жо вах1юги ѓабич1ого

бук1ун. Яги дицаги рещт1инабила

Аллаѓас جَلَّ جَلَّالَهُ рещт1инабураб

Къуръаналда рельльараб жоян

абулев чиясдасанги. Ѓеч1о ѓездасан зулму к1удияв чи.

Дуда ѓял ѓадамал рихъизе рук1аралани, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

жидеде т1аде хвалил мехтел бач1ун ч1вач1вадулел, дуда ц1акъ

зах1матаб амру бихъилаан. Ѓазабалъул малаикзабиги ругеб

х1алалъ ѓезул ѓурмазда ва мугъазда къабулел ва абулел: «Хехго

къват1ире рахъинаре нужер рух1ал. Жакъа нужеє ц1акъ х1акъир

ѓярулеб ѓазаб ѓабизе буго нужеца Аллаѓасул جَلَّ جَلَّالَهُ х1акъальуль

ѓереси бицунев бук1иналда данде ва Къуръаналда иман лъезеги

ч1ух1ун рук1иналда данде. Аллаѓасул муг1житазул пикру

ѓабич1ого г1амал к1одольи ѓабиялде дандеги» - абун.

94. Ахираталда халкъ т1аде

бахъизабун Аллаѓасда цебе

ч1езабидал, ѓеб халкъалда абула: Нуж

дихъе рач1ана гурищ шивав чи живго

жинда, дица т1оцере дунялалда нуж

рижараб х1алалъ: нужер хъизаналдаса,

боц1иялдаса рат1алъун, т1ад рет1ел-

хъит ѓеч1ого. Дица дунялалда къун

бук1араб бечелъиги мугъазде нахъе рехун тана гурищ нужеца?

Жакъа ѓаб зах1матаб къояль шибго жояль нужеє мунпаѓат

ѓабулеб ѓеч1о гурищ?

Нужгун цадахъ дида рихъулел ѓеч1о дунялалда нужеца дидехун

ширк ѓабун алагъзабилъун ккун рук1арал нужер шапаѓатчаѓлиги.

Нужеда ѓоркъоб бук1араб кинабго бухъенги къот1-къот1ун ана.

Нужеда рик1к1алъана нужер шапаѓатчаѓли ва алагъзаби абун

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ

أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَنْ قَالَ

سَأَنْزِلُ مِثْلَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ

فِي غَمْرَاتِ المَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ

أَخْرَجُوا أَنفُسَهُمْ أَيْوَمَ يُجْرَزُونَ عَذَابَ الهُونِ

يَمَاكُ: ثُمَّ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ

عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٣﴾

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرْدَى كَمَا خَلَقْتُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ

وَتَرْكَبْتُمْ مَا خَوَّلْتُمْ وَأَنْتُمْ تَهَاوِنُونَ وَمَا

نَرَى مَعَكُمْ شُفَعَاءَ كُودِينَ رَعَمْتُمْ أَنفُسَكُمْ

فِيكُمْ شُرَكَاءَ لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَصَلَّ

عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَرْغَبُونَ ﴿١٤﴾

рукIарал киналго батIулал, гьересиял гьудулзаби.

95. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракъулье рехараб мугъ хъвалхъизабун, гьелдасан хур бижинабулев вуго, гьединго пихъил гага хъвалхъинабун гьветI бижинабулевги вуго. Бакъвараб

* إِنَّ اللَّهَ قَالِقُ الْحَبِّ وَالْتَوَى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَلِكَ لِكُرْمِ اللَّهِ فَإِنِّي تَوَفَّيْتُهُ

гагаялдаса гIатIгояб, чIагояб гьветI-хер бижизабулевги вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ва гьеб чIагояб гьветI-хералдаса бакъвараб мугъ ва гага бахъизабулевги вуго.

Жинда Аллагъ разильаяв ибну ГIаббасица абуна: «Жинца капурчиясдаса муъминчи гьавулев вуго Аллагъ ва муъминчиясдаса капурчи гьавулевги вуго»-абун. Гьав вуго нижер БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жинца кинабго жо бижунев, гьелъул тадбир гьабулев, жинца ризкъи къолев. Гьав Аллагъги тун нуж цоги щиб жоялдеха руссунел ругел?

96. БецIаб сордо хъвалхъун рогъалил канлъи баккизе гьабулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Инсан жиндиль хIалхъолевлъун сордоги гьабурав.

قَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

Бакъ-моцIги гьабурав жидедалъун къоял, моцIал, сонал рикIкIунеллъун ва жидер хъвади цIакъ мухIканал. Гьаб кинабго жо буго жив гучав, жинда лагъзадерил маслихIатал лъалев Аллагъасул хIукму-къадаралдалъун гIуцIун бугеб зобал-ракъазул хъвади.

97. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер БетIергъан; жинца нужеэ цIваби гьарурав, гьезул кумекалдалъун нужеэ ракъдада ва ралъдалълъь бецIаб сардилъ нух лъалеблъун рукIине.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْبَحْرِ قَدْ فَضَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

Гьедин дица гIаламатал баян гьарула жо лъалел ва бичIчIунел гIадамазе, гьелдалъун жидеда дир къудрат лъазе.

98. ЦохIо напсалдаса нуж рижин байбихъарав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер БетIергъан.

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَضَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ

Аллагъасул салам лъеяв адам аварагасдаса байбихъана ракъалда бугеб кинабго халкъ бижи. Цинги хадур нуж бихъиназул гьодидаса ва руччабазул лъимадул рукъалдаса мани данделъун рижуна. Цоги магIна гьабуна. Цинги хадур нуж ракъалда тIад гIумру гьабун рукIуна ва

ракъул чохьонир хунги руклуна абун. Гьедин дица дир х'икматал баян гьарула жидеда жо бич'ич'улел г'адамазе, жидеца пикру гьабизе кин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсан вижарав абун.

99. Жинца зодисан лъим

решт'инабурав вуго Бет'ергъан Аллагъ

جَلَّ جَلَالُهُ, гьаб лъималдалъун дица кинабго

херги бижизе гьабуна, ах-хурги,

бат'и-бат'иял т'аг'тамал ва пихъалги

рижизаруна. Г'урччинаб, г'ат'гояб

хералда г'ад т'ор бижинабуна, жинда

жаниб т'ат'лала рек'ун г'емерал

мугъал рук'унеб. Чамастакил

гьвет'алъул т'егъ бортун хадуб

чамастак бижизабуна, жиб г'емераб ва

нужее бет'изе, бак'аризе бигъаяб х'алалъ.

Гьединго гьаб лъималдалъун цибилалъул, зайтуналъул,

соноялъул (граната) ахалги рижизаруна Цоцада релъарал пихъал

рижана ва цо-цадаса бат'иял пихъалги рижана т'аг'там, кьер,

мах' бат'иял. Гьаб кинабго жо гьадин бижиналъ т'орит'ел гьабубеб

буго гьаб бижинабурав Халикъ г'акъилав, х'алк'олев, жиндир ихтияр

камилав вук'иналда.

Нуж балагъе гьел пихъазда бижизе байбихъаралдаса барщун

кваналеб лъугъинег'лан чан бат'ияб х'алалъ хисулеб хал гьабе.

Ва гьезул пикру гьабун Аллагъасул х'алк'олъбиялда т'орит'ел гьабе.

Гьаб жо бижиналда жанир цакъ к'удиял г'аламатал ва х'ужа-

далил буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вук'иналде т'орит'ел гьабубелел, гьезде

иман лъураб къавмалъе.

100. Гьаб капураб къавмалъ Аллагъасе

جَلَّ جَلَالُهُ г'ахъалчаг'илъун жундул гьаруна,

гьелги Аллагъас рижарал рук'аго.

Гьединго жидеца Аллагъасе васал ва

ясал руго абуна, щибго жидеда лъалеб

жоги гьеч'ого. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цакъ вац'адава ва г'адег'ланав

вуго мушрикаж жиндие гьарулел мукъсанал сипатаздаса.

101. Щибго мисал сурат гьеч'ого ва

жинда релъъараб жо гьеч'ого бук'ун

хадуб жинца зобал ракъал ратизарурав

вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Бет'ергъан

وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا

بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا

نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِن

طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِّنْ أَعْنَابٍ

وَالزَّيْتُونِ وَالرَّيْحَانَ مُشْبِثًا وَعَيْدٍ مُّشْبِثًا

أَنْظُرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ إِنَّ فِي

ذَٰلِكُمْ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾

وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِبْتِ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا

لَهُمُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحٰنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا

يَصِفُونَ ﴿١٠٠﴾

بَدِيعَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ أَتَىٰ يَكُوْنُ لَهُ وَاوْدٌ

وَلَوْ تَكَّنْ لَهُ، صٰلِحَةٌ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ

يَكُوْنُ شَيْءٍ عَلَيْهِ ﴿١٠١﴾

Аллагъасе лъимер кин букIунеб, жиндир чIужуги йикIунарев, хъизан-лъималаздеги хIажатав гьечIев. Кинабго махлукъатги Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** бижараб буго ва кинабго халкъги гьесул лагъзал руго. Аллагъас бижараб ва гьесул лагълъун бугеб жо гьесул лъималлъун рукIунаро. ХIакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жинда кинабго жо лъалев вуго.

102. Гъадин жив цогояв, жив гурев цоги гьечIев, жинца кинабго жо бижулев, гьельул тадбир гъабулев ва гьельие ризкъи къолев, ахир къоялъулги жинца тадбир гъабулев Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** вуго нужер

ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَأَعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٠٢﴾

БетIергъан. Гъав Аллагъасе гъабе нужеца лагълъи. Гъев Аллагъ вуго кинабго жо жинца гъабулев, гъеб цIунулев ва хъвадизабулев. Гъев Аллагъасда таваккал тIамун рукIа ва гьесие лагълъи гъабун, гъев разилъи тIалаб гъабунги хъваде.

103. ГIадамазул бералда жив вихъуларев, гьезул пикру хадуб гъоларев, амма жинда кинабго жо бихъулев ва лъалев вуго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**.

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٠٣﴾

Жиндир лагъзадериде гурхIулев, гьезие маслихIатаб жо жинда лъалев вуго гъав БетIергъан Аллагъ.

Ибнукасирица абуна: дунялалда Аллагъ гIадамазул бералда вихъуларев вукIиналь ахираталда гъев муъминзабазда вихъи нахъчIваларо. Жиндие бокъараб хIалалда загъирлъила Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** муъминзабазе-абун.

104. Нужехъе БетIергъан Аллагъасул рахъалъан хIакъал хIужаби жанир ругеб Къуръан бачIана.

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَمَن أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَن عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿١٠٤﴾

Гьелдалъун нужее хIакъабги батIулабги жо батIа гъабизе лъалев, къосинги битIараб нухги бихъулев. Гьелдалъун хIакъаб жо бихъарав чиясе жиндирго напсалъе бугеб лъикIлъи ва тIовитIи буго. Гъеб бихъичIого бецавлъун хъвадарав чиясе гьельул заралги къварилъиги жиндирго буго. Дун гьечIо нужер гIамалал цIунулев чи ва нужеда тIад тарав хъаравул. Дида тIадаб жо буго нужеда хIакъаб жо бицин ва нуж Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавиялде, гьесие гIибадат гъабиялде ахIи.

105. Гъадин баян гъарула дица дир лагъзадерие шаргIиял нухал ва гIелмиял хIужаби. Мушрикаца дудаги

وَكَذَٰلِكَ نَصْرُكَ الْآيَاتِ وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١٠٥﴾

абила МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб дуца бицунеб жо цересел умматазул тIахъздасан цIалун ва лъазабун бицунеб жо бугин абун. хIакъаб жоялде гIенеккулел, гъелда нахърилъълунел гIадамазе дица гъаб хIукму баян гъабула: ай жидеца иман лъурал муъминзабазда гъаб кинабго жо битIун бичIчуна ва гъеб къабул гъабун гъез Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабула, гъесде ахIиги хуул лъейги жегиги цIикIкула.

Амма мушриказ щибаб хIужа-далил бачIанщинахъе гъелда данде бицине, гъелда инкар кквезе нухал ралагъула ва гъезул къосин жегиги кIодолъула, гъелдалъун ахираталда букIунеб гIазабги гIемерлъула.

106. Мун нахъвилъълъа, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дур бетIергъан Аллагъас дуда вахIю гъабураб жоялда. Гъев Аллагъ وَأَعْرَضَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٦﴾ гурев жиндие лагълъи гъабизе бегъулев щивго гъечIо. Дуца мушрикал жалго те ва гъез бицунеб жоялъул кIвар гъабуге.

Гъезул хIукму Аллагъас дуе хадуб баян гъабила. Мун тIад чIа гъесие гIибадат гъабиялда.

107. ТIадегIанав Аллагъасе бокъун букIарабани жидеца ширк гъабилароан.

Вагъелги битIараб нухда тIоритIараллъун рукIинаан. Кинниги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб хIукму гъабула. Дица мун гъезда тIад тарав хъаравуллъун гъавичIо ва мун гъезул умурал тIуралев вакилги гъечIо. Дуда кIоларо гъел мушриказда иман лъезабизе, дуда тIадаб жо гъечIо гъезухъе хIакъаб дин щвезаби гурони.

108. Нужеца мушриказ жиде гIибадат гъабулел хъанчазда ва цогидал гъересиял алагъзабазда рогъоб баге, я гъал муъминзаби! Нужеца гъезда рогъоб бараб мехаль мушриказ Аллагъасдеги рогъоб балеп буго, тушманлъи гъабун, щибго гIилла гъечIого ва жидеда лъалеб жоги гъечIого.

Жинда аллагъ разилъаяв Ибнуглаббасидасан хIадис бицана: «Къурайшиязул куфараз АбутIалибида абуна (ТIали асхIабасул эмен, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе жинца квербакъи гъабулев

أَسْبَغَ مَا أَوْحَى إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
وَأَعْرَضَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٦﴾

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ
عَلَيْهِمْ حَفِظًا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٠٧﴾

وَلَا تَسْجُدُوا لِلَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
فَيَسْبُغُوا اللَّهَ عَدُوًّا بَغِيرَ عِلْمِ كَذَلِكَ رَبَّنَا لِكُلِّ
أُمَّةٍ عَمَلُهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ
فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾

вукларав): гъев МухӀаммадги гъесул асхӀабзабиги чӀа абе нижер аллагъзабазда рогыӀо бачӀого ва гъезда тункулеб, гъел гӀодорегӀан гъарулеб хабар бичинчӀого, гурони нижеца гъесул Аллагъсадаги рогыӀо базе буго ва гъесда инкар кквезе буго» – абун. Цинги Аллагъс гъаб 108 абилеб аят рещтӀинабуна.

Гъадин дица шибаб умматалъе жидеца гъабулеб гӀамал берцин бихъизабула. Ахираталда гъел киналго диде руссине руго ва жидеца гъабураб гъезда бичине буго, гъелъул жазыги гъабизе буго.

Ибнужаририца Ассудий абулев гӀалимасдаса бичана:

«АбутӀалиб унтун хвалде гӀагарлъараб мехаль къурайшиязул бутӀрул данделъана ва жидеца цоцаздехун абун: «РачӀа ниль АбутӀалибихъе ине ва гъесда абизе дуца дур вацасул вас чӀезавеян нильер аллагъзабазда гӀайиб чӀвайлдасан. Ниль нечезе руго АбутӀалиб хун хадуб гъев МухӀаммад чӀвазе. ГӀадамаз абизе бугельул АбутӀалиб чӀаго вугеб мехаль хӀинкъунги рукӀун, гъев хвараб мехаль чӀвана нильеца МухӀаммад абун».

Цинги киналго гъеб гӀакълуялда рекъон МутӀалиб абулев чи витӀана АбутӀалибихъе гъесухъе рачӀине изну тӀалаб гъабун. АбутӀалибица изну къун гъесде тӀаде лъугъана ва жидер мурад бичана. Къурайшиязул бутӀруз абун: *«Я АбутӀалиб! Мун нижер кӀудияв вуго ва нижеца хӀурмат гъабулев цайихги вуго. Гъав дур вацасул васас нижер Аллагъзаби толел гъечӀо хъулухъ гъечӀеб хабар бицун. Дуца нижеца цеве ахӀун гъеб гӀамал гъабугеян лъазабе МухӀаммадида. Жинца нижги нижер аллагъзабиги тани, нижеца гъевги гъесул Аллагъги тела»* – абун.

Цинги АбутӀалибица ахӀун, Аллагъсасул свалат салам лъеяв авараг вачӀана. Жив ахӀиялъе бугеб сабаб бицун хадуб аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: *«Нуж лъикӀ ургъун, пикру гъабун, дие жсаваб къе: дица нужеца тӀалаб гъабулеб жо гъабуну нужеца дие цо рагӀи абизе къотӀи гъабулиц, гъеб рагӀиялдадълун нуж киналго гӀарабиязул ханзабилъун лъугъунеб, кинабго гӀажамияб халкъги нуже мутӀигӀлъулеб ва нуже магъало къун гъел халкъалги хӀелулеб»* – абун. Абуџагълици абун: *«Дур инсул цӀаралдалъун гъедула дун гъеб дуца абураб рагӀи абизе ва цоги гъелда рельараб анцӀго тӀадеги абизе къотӀи гъабула нижеца. Шиб рагӀи гъеб бугеб?»* – абун. Аллагъсасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«Нужеца абе «Лашлагъа иллаллагъ» абун». Цинги гъел къурайшиязул ццим бахъана ва гъеб рагӀи абиялдаса инкар гъабун.*

АбутӀалибица абун: *«Я дир вацасул вас! Дуца гъездаса цоги жо тӀалаб гъабе, гъаб дур къавм цӀакъ хӀинкъана дуца абураб*

раг1иялдаса» – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Я дир инсул вац! Дица цоги бат1ияб раг1и гъезда абиларо зодисан босун бакъ жидеца дир хъатиниб лъезеглан. Гъедин жидеца дир хъатиниб бакъ лъуниги, гъеб гуреб бат1ияб раг1и дица абиларо» - абун. Гъеб раг1и жинца абун т1убанго къурайшиязул хъул къот1ун бук1ине жив Аллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цо гъавилъун бугеб х1акъаб диналдаса вуссун гут1иялда. Цинги къурайшиял гъесда ц1акъ ццим бахъун т1аде рахъана ва гъез абун: «Я дуца нижер алагъзабазде рогъоб бай тела, яги нижеца дудаги дуда амру гъабулесдаги (Аллагъасда) рогъоб бала» – абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул х1адис буго: «Аллагъасул ццим бахъарав чи вуго жинца эбел-инсуде рогъоб балев чи» – абун. Асх1абзабаца абун: «Я расулуллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Кин цо чияс жиндирго эбел-инсуда рогъоб балев?» – абун. Ааварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Гъав чияс цоги чиясул эбел-инсуда рогъоб бала, цинги дов чияс гъасул эбел-инсудаги рогъоб бала» - абун. Х1адис имам Муслимица бицана.

Гъаб хирияб аяталда жаниб ва гъелда сверухъ аварагас бицараб хабаралда жанибги г1акълу бугел г1адамазе г1ибрат босизе лъик1аб ваг1за-насих1ат буго.

109. Гъал маккаялъул капурзаби ц1акъ къвак1арал гъаял гъедун жидеца къот1и гъабулел рук1ана жидехъе цо муг1жизат бач1ани, яги цо жидеца т1алаб гъабураб г1адатияб гуреб жо лъугъани жидеца гъелда иман лъезе бугин абун. Дуца гъезда абе, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъел муг1жизатал Аллагъасул амруялда руго ва жиндие бокъараб мехаль загъир гъарула. Гъал мушриказул х1ал нужеда гъаларо, я гъал муъминзаби. Гъезухъе муг1жизатал рач1аниги гъел жидеца рит1ухъ гъаруларо ва гъезда иман лъоларо.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن جَاءَهُمْ
آيَةٌ يُّؤْمِنُوا بِهَا قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ
وَمَا يَشْعُرُ كُمْ أَنْتُمْ إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾

110. Дица гъел г1адамазул рак1ал ва берал дие бокъараб жоялде сверизарула.

Гъезул иман лъолев иманалде вачуна, иман лъоларев жиндирго къосиналда тола. Жидехъе гъаб Къуръан бач1ун хадуги гъелда иман лъеч1ел г1адамал дица жидерго къосиналда жанир тела щибго лъаларел г1абдалзаби г1адин: унеб бак1ги лъаларого, гъабулел жоги лъаларого свердулел рук1ина, ахираталда

وَتَقْلِبُ أَعْيُنَهُمْ وَابْتَدِرَهُمْ كَمَا لَمْ
يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرَهُمْ فِي
طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١٠﴾

жужах I алдеги лъугьинарила.

111. Дица гьал МухIаммадиде
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва Къуръаналде инкар
 кколел гIадамазде зодиса малаикзаби
 рештIинарун рукIаралани ва гьезда
 хварал чагIи кIалъан рукIараланиги,
 ва дица кинабго махлукъ данде бакIарун
 гьезда ццебе чIезабуниги жидеца иман
 лъолеллъун гьечIо гьеб къавм, Аллагъасе бокъун гьес иманалда
 вачарав чи гурони. Гьеб къавмалъул гIемерисел жидеда шибго
 жо лъаларел ва бичIчIунарел руго.

Гьезда раклалде кколеб буго жиде бокъараб мехаль иман лъелин
 жидеца абун, ва амма жидеда лъалеб гьечIо иман лъейги инкар
 кквейги ва цогидаб кинабго жоги Аллагъасул ихтияралда букIин, гьес
 тIовитIарав гурев тIовитIун кколареблъи, гьес чIового хутIизавурав
 чIового хутIулеблъи. Маккаялъул мушрикад дуде тушманлъи
 гьабулеб букIиналда дуца сабру гьабе МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

112. Гьединго дица шивав аварагасде
 данде вахъунев цо-цо тушман гьавуна
 гIадамазул шайтIан вукIунги, жундузул
 шайтIан вукIунги. Гьел шайтIабаз
 цоцаде вахIю гьабула гIадамал
 къосинари мурадалда берцинал рагIаби
 ва жидер махшел цоцазе бикъула. IадегIанав Аллагъасе
 бокъун букIарабани гьел шайтIабазда кIолароан аварагзабазе
 зарал гьабизе. Аллагъас жиндир хIикматалда рекъон гьел
 аварагзабазул хIалбихьи гьабизе биччараб буго жидеда гIаде
 гьал тушбабазул къварильаби. Дуца гьел къурайшиязул
 мушрикал те, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва гьез дуде гьарулел хIиллаби
 ва макрабиги те.

Аллагъ вуго мун цIунулев ва гьезда гIад бергъине дуде
 квербакъулевги.

113. Жидеца гьел берцинал гьерсал
 рицунел руго: Аллагъасда ва
 ахираталда иман лъечIел гIадамал
 гIенеккизе ва гьезул раклал
 жидедехун гьегIизе ва гьел аварагасда нахърилъльиналдаса
 русинаризе. Цинги гьезда ва гьез гьабулеб мекъаб пишаялда

* وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَكَةَ
 وَكَانَ لَهُمُ الْمَوْتُ وَحَسْرَتًا عَلَيْهِمْ كُلَّ
 شَيْءٍ فَبَلَا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَلَّا يَشَاءَ
 اللَّهُ وَلَٰكِنَّا أَكْثَرُهُمْ يَجْهَلُونَ ﴿١١١﴾

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا
 شَيْطَانِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ
 إِلَى الْآخَرِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَعَرُورًا وَلَوْ أَنَّا
 رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرَّهُمْ وَمَا يُفْتَرُونَ ﴿١١٢﴾

وَلَيَصْحَقَنَّ إِلَيْهِ أَقْبَدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ
 وَلَيَرْصَبُهُ وَيَقْفَرُهُمْ مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ ﴿١١٣﴾

гьел капурал гIадамал разилъизе. Ва жидер Аллагъ разилъуларел гIамалал ва мунагъал гъариялда гьелги хъвадизе.

114. Дуца гьел мушриказда абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица Аллагъги живго тун цоги чийишца цехелев нужедаги дидаги гъоркъоб хIукму гъабизе? ХIакълъунго Аллагъ вуго нужеда Къуръан рещтIинабурав, гьелда жаниб кинабго жоги баян гъабун:

хIакъаб ва батIулаб жо баян гъабун буго, къосинги ва тIоритIелги баян гъабун буго. Дица жидехъе тIехъ къурал ягъудиязда ва насраниязда лъала гьеб Къуръан дур БетIергъанас рещтIинабураб хIакъаб тIехъ букIин. Мун щакдарулездаса вукIунге МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Ва мушриказ бицунеб жояль дур иман загIип гъабуге.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг щакдарулев, яги иман загIиплъулев гьечIо, гъаб буго умматалъе насихIат гъабун абураб рагIи. Гъаб аят рещтIинабиялъе сабаб бицана: къурайшиязул мушриказ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда абуна: «Дуца ягъудиязул яги насраниязул гIалимчи гъаве хIакимлъун жинца нилъеда гъоркъоб хIукму гъабизе жидехъ бугеб тIехъалдалъун ва нилъеда бицине дур хIакълъуль гъениб хъван бугеб жо» – абун. Цинги Аллагъас гъаб аят рещтIинабуна (114 аят).

115. ТIадегIанав Аллагъас рещтIинабураб калам тIубана жинца бицунеб жоялъуль ритIухъаблъун ва гъабулеб хIукму-къадаралъуль гIадилаблъун, хIукму гъабиялда жаниб щибго зулму гьечIеб. Гъеб Аллагъасул каламалъе жиб хисизе, жиндир бакIалда букIине мустахIикъаб щибго жо гьечIо.

Аллагъасул хIукму хисизабулев чи гьечIо, гьесул къадар нахъчIивазе кIолевги гьечIо. ХIакълъунго Аллагъ нужер рагIи рагIулев ва кинабго хIал лъалевги вуго.

116. Гъаб ракъалда тIад бугеб халкъалъул гIемерисел гIадамаз гъабулеб жоялда мун нахъвилълъани, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъез мун хIакъаб нухалдаса къосинавизе

أَفَعَيَّرَ اللَّهُ أَيْتَنِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ
إِلَيْكُمْ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ
آمَنَتْ لَهُمْ الْأَكْتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ
رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١١٤﴾

وَوَمَّتْ كَيْمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ
لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١١٥﴾

وَأِنْ تُطْعَمُوا كَثْرًا مِنْ فِي الْأَرْضِ ضُلُوْكَ عَنْ
سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا
يَخْرُصُونَ ﴿١١٦﴾

вуго. Халкъалъул гIемерисел куфру-ширкалда ругелъул. Гьел гIадамал диналъул амруялъулъ жидерго раклалде ккарал хиялазда нахърилъльарал руго.

Жидер умумуз гьабулел букIараб дин хIакъаб жо бутин абун, гьезда нахърилъун руго. Гьаб къавм битIараб нухалда гьечIо ва гьереси бицунелги руго.

117. ХIакълъунго дур БетIергъан Аллагъ **إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ ۗ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١١٧﴾**
 жинда лъалел вуго битIараб нухалдаса къосарав чи. Гьесие ахираталда квешаб жазаъги букIине буго. Гьединго дур БетIергъанасда лъала битIараб исламияб диналда ругел гIадамал. Ва гьезие ахираталда алжаналъул нигIматал рукIине руго.

118. Гьаб аят рещтIине гьабиялъе сабаб бицана. Мушрикаца муъминзабаздехун абун: «Нужеца абулеб буго нуж ругин Аллагъасда иман лъурал гIадамал, амма нужеца Аллагъас хвезабураб жо кваналелб гьечIо. Гьел Аллагъас хвезабураб жо кванай лъикIаб буго нужеца хвезабураб жо кванаялдаса» – абун. Цинги гIадегIанав Аллагъас гьаб аят рещтIине гьабун:

فَكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ
 إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

Нужеца кванай жинда гIад Аллагъасул цIар рехсон шаргIалда рекъон хъураб жо, нуж Аллагъасул Къуръаналда божулеллъун ратани.

119. Нужее бугеб жо щиб, Аллагъасул цIарги рехсон хъураб жо кваначIого тезе ккани, Аллагъас нужее баянги гьабун букIаго жиб кваназе хIалал гьабураб ва хIарам гьабураб жо. ХIалалаб жо щвечIого ракъуца хвеялде ккараб мехаль хIарамаб жо кваназе бегъиги баян гьабуна нужее. Гьел мушрикаб бицунелб жоялъ нуж щакдаризаруге.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَضَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْهِ كُمْ إِلَّا مَا اضْطُرُّرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنْ كَثِيرًا يَظُنُّونَ بِأَهْوَاءِهِمْ بَعِيرٍ عَلِيمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾

Капурзабаца гьезда гIенеккарал гIемерисел гIадамал битIараб нухдаса къосинарула. Жидер напсазе бокъулелб жо бицун, гьелда хъвади берцин бихъизе гьабун. Аллагъасул шаргIалда рекъон гьечIого жиде бокъараб жо гьабун хъвадулеллъун гьарула. ХIакълъунго Аллагъасда лъала жиндир шаргIиял нухал хвезарун,

Гlorхъольѧн рорчлун хъвадулел глaдамал. Гъаб раглиялда жаниб хlалалаб хlарам гъабун, хlарамаб хlалал гъабун хъвадулел глaдамазе къвакlараб хlалалъ хlинкъи кьей буго.

Аррази абулев глaлимас абуна: гъаб аяталда жаниб нилъее баян гъабун буго Аллагъасул диналда жаниб цо глaдамаз бицараб жоялда нахъвилълъун, гъезул раглиялда мугъчlван, глaдамазе шарглияб хlукму бицине хlарамаб буклин. Глaдамаз бицунеб гlемерисеб жо жидерго напсалъе бокъараб жоялда рекъезабун бицунеб буклуна. Жинцаго глaмал гъабизе кканиги, глaдамазе фатва (хlукму) кьезе кканиги шарглияб далил цlехон, имамзабазул гlахъазда хъван бугеб жоялде валагъун, гъелда нахъвилълъун хъвадизе гlадаб буго. Бицунеб рагlараб щинаб жо битlараб буклунаро: гъабулеб бихъанщинаб жоги шарглияб нух буклунаро гъеб жо бицунел ва гъабулел глaдамал цlаларал чагlи ругониги ва жидеда глaдамал нахърилълъунел, гъез рикlкунел чагlи ругониги.

120. Нужеца загъирго ва бальго гъабулеб, жиб гъабиялдалъун нуж мунагъалъуль кколеб глaмал гъаби те. Жидеца мунагъал гъарулел, Аллагъасдаса хlинкъуларел глaдамазе ахираталда жужахlалъул гlазаб гъабизе буго.

Дунялалдагоги гъабула Аллагъас квешал гlамалазул жазаб, амма киназего гъабуларо ва кидагоги гъабуларо. Ахираталда щибго жо гъоркъ течlого, щибго жо гъоркъоб течlого, щибаб гlамал бихъун гъелда рекъон жазаб гъабула Аллагъас.

121. Нужеца Аллагъасул цlар гlад рехсечlеб жоялъул гъан кванаге. Хъанчазе, ханзабазе, хlакимзабазе хъураб жо кванаге: жиб хъолеб мехалъ гъезул цlарги рехсараб, гъезие хъезе ниятги гъабураб. Гъединаб жо кванай цlакъ кlудияб мунагъ буго. Хlакълъунго

щайгlабаца жидеда нахърилълъарал гъудулзабазда малъула нужедехун къецандизе ва Аллагъасул шаргlалда рекъон хlарамаб жо хlалалаблъун бихъизабизе. Гъел глaдамазда гlенеккун, гъезда мутlигlлъани, нужги Аллагъасде ширк гъабулел глaдамал руклуна. Ва битlараб исламияб нухдаса хъущгlула. Аллагъасе дин гъабулев чияс гъеб Аллагъас малъухъин гъабизе ккола.

وَدَرُّوا ظُهُورَ الْأَثَمِ وَيَأْتِنَهُ إِذَا الَّذِينَ
يَكْسِبُونَ الْأَثَمَ سَيَجْرُونَ بِمَا كَانُوا
يَفْعَلُونَ ﴿١٢٠﴾

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكُرْ اللَّهُ عَلَيْهِ
وَأَنَّهُ أَفْسَقٌ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ لِرُوحَانِ إِلَى
أُولِيَابِهِمْ لِيَجِدُوا لَهُمْ مَا أَطَعُوهُمْ
إِنَّكُمْ لَمُسْرِكُونَ ﴿١٢١﴾

«Аллагъасул џар жинда тлад рехсечлеб жояльул гъан кванаге»- абураб раѓияльул маѓна буго ургъунго гъеб жо хъолеб мехаль Бисмиллагъ абичлого тей. Кљочон гъеб Бисмиллагъ абичлого хутлани бусурманчияс хъураб жояльул гъан кваназе бегъула. Кќиабилебги мурад буго Аллагъасул џарги рехсечлого цоги щиб бугониги жояльул џар рехсей. Гъедин хъураб жояльул гъан кваназе хларамаб буго. Гъаб буго клар гъабизе кколеб масъала. Ригъин гъабулеб мехаль, гъобол вачлараб мехаль ва цоги щиб ишалъе бугониги хлайван хъвезе къасд гъабурав чияс гъеб хлайван хъвезе ккола Аллагъасул џарги рехсон, гъесул амруялда нахъвилъльун, хлалалаб хлалаль гъеб хлайванальул гъан кваназе къасдги гъабун. «Дица гъоболасе хъолеб буго гъаб хлайван» – абун ният гъаби шарѓалда бегъуларо.

122. Жив хварав чиясда рельльун вукларав капурав чи, жиндир раќи бещав, хлакъаб нухги бихъуларев, цинги дица жив иманальул нурги рекелъе рехун члаго гъавурав, гладамазда гъоркъов живго хъвадизе ва цогидал гладамазеги тлорителльун буклунеб иманальул гвангъараб нурги Дица жиндие гъабурав. Гъав чи рельльун вуклунищ куфруяльул бецлљукъго хутларав, гъенисан къватливе вахъине нух батуларого вугев чиясда. Гъав кќиявго чи цопада рельльун руклунаро. Гъадин капурал гладамазда берцин бихъизабун буго жидеца гъабулеб гламал. Ва гъел щибго хлинкъйиги гъечлого куфруяльул ва Аллагъасде глассильяльул нухалда хъвадулел руго

أَوْمَن كَانَ مِيثًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَاهُ

نُورًا تَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي

الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِمِثْلِهَا كَذَلِكَ نُزِّنُ

لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾

123. Дица Макка шагъаралъул кљудиял гладамал ва мушриказул церехъаби гъарун ругел глдин гладамал диналдаса нахъчлвалел, хллла-макру гъабун халкъ гуккулел чаѓилъьун, гъединго щибаб шагъаралда Дица гъаруна бечедал чаѓаздаса ва хлакимаздаса кљудиял мунагъал гъарулел ва купру-ширкалда глагарал гладамал, жидеца пасалъи гъабизе ва гладамал хлакъаб Аллагъасул диналдаса руссинаризе ва къосинаризе.

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا

مُجْرِمِيهَا لِيَمَّا كُرُوا فِيهَا وَمَا

يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَسْعُرُونَ ﴿١٢٣﴾

Гъаб пишаги Аллагъас гъабуна жинда мутлиѓалги гласиялги гладамал загъираб лъаялдалъун лъазе. **Ва амма гъал гладамаз гъабулеб макру**

ва х1илла жидерго напсазе заралалъе гъабулеб буго ва гъезда лъалебги гъеч1о гъаб иш гъадин бук1ин. Ц1акъ ч1ух1арал, ах1макъл гладамал руго гъл. Гъазул ч1ух1иялъул ва гламал к1одолтъиялъул бицун т1адег1анав Аллагъас абулеб буго:

124. Жидехъе Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад х1акъав ва рит1ухъав авараг вук1иналъе, х1акъаб х1ужа-далил бач1араб мехаль, гъез абулеб буго: «Нижеца гъав Мух1аммадил расултъун вук1ин рит1ухъ гъабиларо, нижехъги Аллагъасул расулазухъе къолеб т1ехъ ва муг1жизат къезег1ан абун.

وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّى نُؤْتَىٰ
مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلَ اللَّهِ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ
يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا
صَغَارٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ لِّمَا
كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾

Жидеца х1алхъублъи гъабун, аварагасде инкар ккун абулеб раг1и буго гъаб. Жидеца иман лъолеллъун рук1ун абулеб раг1и гъеч1о.

Аллагъасда инкар ккурал, хъанчие лагълъи гъабулеб агълулъун жалги рук1аго, гъезие бохъун буго Аллагъас жиде муг1жизаталги къезе, цинги гълги кумекалъе ккун Аллагъасе г1ибадат гъабиялдаса халкъ бусинабизе. Ц1акъ к1удияб купруги, ч1ух1иги буго гъаб. Гъазул раг1и нахъч1ван т1адег1анав Аллагъас абулеб буго:

«Аллагъасда лъик1 лъала жинца рисалат лъихъе къелебали ва щив гъельие мустах1икъав вугевги». Аллагъас аварагзабилъун рук1ине халкъалдаса т1аса рищула рац1адал, жидер лъик1лъи машгъурал гладамал. Къосарал, къабих1ал гламалазул бет1ергъабилъун ругел капурзаби гъаруларо аварагзабилъун. Жиндир шариг1ат баччизе, гъеб ц1унизе ва умматалхъухъе щвезабизе Аллагъас бищунго лъик1ал гладамал т1аса рищула.

Киналго аварагзабиги гъезул заманалъул гладамаздаса бищун хирияздаса рук1ана. Жидеда Аллагъги к1очарал, Аллагъасда жалги к1очарал, х1алихъатал пишабазул бет1ергъабилъун ругел, жидеца Аллагъасде г1асилъи т1аса бищарал, гъесие гъабизе т1адаб г1ибадат хъанчазеги гъабулел, Аллагъасеги г1асилъун шайт1аналъе мут1иг1лъарал гладамал аварагзабилъун кин рук1инел?

Гъаб к1удияб ч1ух1и жиндиль бугеб раг1и абун ва цогидалги къабих1ал пишаби гъарун купру-ширкалдакъун к1удиял мунагъл гъарурал гладамазда ц1акъ гъл г1одорег1ан гъарулеб г1азаб швезе буго ва гъл Аллагъасда аск1об жидер щибго къимат гъеч1ел гладамаллъун рук1ина. Жидецаго гъабураб макруялъул жазаълъун буго гъезие гъаб г1азаб ва г1одорег1анлъи.

Аллагъасул гъаб къот1и дунялалдаго х1акълъана Маккаялъул

мушриказул церехъабазе. Бадроялда рагъуль чІван, махІцарал балканал рехулеб гвандинир жал рехун, гъеб гвендил рагІалда чІун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас щивасул цІар ккун ахІун абун: *«Гъанже батана гуриц Аллагъас къотІи гъабураб квербакъи муъминзабазе. Нужеда батаниц Аллагъас нужее къотІи гъабураб гІодорегІанлъи ва гІазаб»* – абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

Аллагъ жиндир гІадлу битІарав хан вуго, жиндир хІукму гІакъилав хІаким вуго, жиндир гуч бергъарав малик вуго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисалда буго:

«Къиямасеб къояль, дунялалда хІилла-макру гъабун хъвадуле лрукІарал гІадамазул мугъалда нахъаса тІаде баккун байрахъ букІуна ва гъеб байрахъалдалъун кинабго гІаламалда лъала гъев чи хІиллачи вукІин» – абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъаб амру гъадин букІиналъе гІиллаги бицана, дунялалда хІилла-макру гІадамазда лъачІого, бахчун, балъого гъабулеб жо букІунелъул, ахираталда гъев чи загъир гъавулев вуго кинабго гІаламалда ва гъесул хІилла жинда тІад тІибитІун парпадулеб байрахълъун лъугъунеб буго.

125. ТІадегІанав Аллагъасе цо чи иманалда тІовитІизе бокъараб мехаль, гъесул керен гІатІид гъабула жинда жаниб ислам лъугъине.

Гъеб рекІелъе иманалъул нур лъугъун гъелдалъун Аллагъ цо гъавизе, гъесул шаригІат къабул гъабизе хІадураблъун лъугъуна ракІ ва черх.

Жидеда Аллагъ разилъаял Ибнужаририца ва ГІабдуразакъица бицараб хІадисалда буго:

«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъикъана гъаб аяталъул хІакъалъуль ва гъев жинца гъикъулев чияс абун: «Гъасул керен кин гІатІилъулеб, я расулулагъ» – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«Нур буго гъеб рекІелъе реххулеб, цинги ракІ гІатІилъулеб»* – абун. Жидеда Аллагъ разилъаял асхІабзабаца абун: *«Гъеб нур рекІелъе лъугъин жиндалъун лъалел гІаламаталго ругиц?»* – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«Гъелъие гІаламат буго ахираталъул рукъалдехун ракІ гъетІи, гъаб жинца гуккулеб дунялалдасан ватІалъи, хвалие хІадурун вукІинги, гъеб хвел тІаде цвелелде цевега»* – абун.

ТІадегІанав Аллагъасе иманалдаса къосаравлъун гъавизе

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ
لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ
صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا
يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ
الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢٥﴾

бокъарав чиясул керен цIакъ къваридаблъун гъабула, жинда жаниб щибго жо лъугъунареб, жив зобалазде вахине лъугъун гъениве вахине кIоларого, хIухъел цIазе кIоларого хутIарав чиясда рельеълун. Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабас абуна: «Мунапикъасул керен цIакъ къваридаб буго, ислам цIакъ гIатIидаб жо буго, гъедин бугелъул мунапикъазул рекIелъе иман лъугъунаро, гIасан гъел иман лъурал гIадин хъвадулел ругониги»—абун.

Аллагъасул Къуръан мугIжизат букIиналде гIоритIел гъабулеб рагIи буго гъаб аяталда жанибги. «Жив зодове вахине къасд гъабун къеркъолев чиясул керен къварилъулеб гIадин»— абураб рагIиялъ бицунеб буго цIакъго борхатаб бакIалде вахунев чи жиндие гъава гIоларого, кислород дагълъун, хIухъел цIазе захIмалъун хутIулеблъи. Гъаб гIелму лъазе рес букIинчIо Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда Къуръан рещтIинабулеб мехаль рукIарал гIадамазда.

Гъаб дунялалда иман-ислам жаниб лъугъиналдаса мунапикъазул ва капурал гIадамазул керен-ракI къварид гъабураб гIадин, ГIадегIанав Аллагъас жинда иман лъечIел, аварасда нахърилъльинчIел гIадамазда гIад дунялалъул гIодорегIанлъи ахираталъул гIазабги гъабула.

126. Гъаб буго МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дур БетIергъанасул нух, жиб битIараблъун бугеб. ХIакълъунго дица гIемерал аятал рещтIизаруна ва хIужа-далилги бачана жидеда жо бичIчIунел гIадамаз гъелдасан мунпагIат босизе ва иман лъезе.

وَهَذَا صِرْطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَضَّلْنَا
الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

127. Аллагъасул диналда жал хъвадулел, жидеца бицараб жоялъул пикру-тадбирги гъабулел муъминзабазе Даруссалам абураб алжан хIадурун буго (жинда жаниб божилъи, саламалъи бугеб рукъ)

*لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَيْلَهُمْ
يَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٧﴾

БетIергъанасде аскIоре щвараб мехаль гъел жанир чIезе. Гъев Аллагъ вуго, цоги щивго чи гъечIо, гъезул умуразул тадбир гъабулев Вали, жидеэ квербакъулев Нассирги. Дунялалда иман лъун лъикIаб гIамал гъабун жал хъвадун рукIиналде данде бугеб Аллагъасул жазаъ буго гъеб.

Ибнукасирица абуна: гъаб алжаналда «Даруссалам» абун цIар теялъе хIикмат буго гъанир жанир лъугъинарулел муъминзаби

дунялалда битараб нухда хъвадун мунагъ-хатлаялдаса саламатлъун хутларал рукӀин. Хириял аварагзабазул нухда хъвадун дунялалъул къварилъабаздаса саламатлъана ва хвасарлъана гъал муъминзаби, ахираталда «Даруссалам» абураб алжаналде лъугъинарун гъезие Аллагъ разилъьиги щвана.

128. Дуца къавмалъе вагӀзалъун букӀине

бице, МухӀаммад صلى الله عليه وسلم, ПӀадегӀанав

Аллагъас гӀадамалги жундулги

къиямасеб къоялъ данде гъарун гъезда

абулеб гӀуж: Я гъаб жундузул жамагӀат!

Нужеца дунялалда рукӀаго цӀакъ

гӀемерал гӀадамал къосинаруна.

Гъеб щай нужеца гъабураб абун бадибчӀвай

гъаби буго гъаб рагӀиялъул магӀна.

Жундулгун гъудулъги гъабун рукӀараз абула: Я нижер БетӀергъан!

Гъезги ниж гӀадамазги цоцаздаса муннагӀат босана. Женаз нижеда

дунялалда лазат, шагъват щолеб жо малъана, гъелдалъун нижги

лъикӀаб жо гъабулел ругеб гӀадин рохун рукӀана. Ниж къосиналдаги

гӀамун, жидер мурадалги тӀуран рохун женалги рукӀана. Гъедин

дунялалъ гукӀкун рукӀаго, дуца цӀараб заман лъугъун нижги хун

хабалъе ана. Гъале гъанже тӀаде рахъинарун дуда цереги чӀун руго»

– абун. Гъабги гӀузру бицунеб рагӀи буго, дунялалда гъабураб мекъаб

хъвадиялда мукӀурлъун, Аллагъ гурхӀилародай абун хъул лъун.

ПӀадегӀанав Аллагъас абула: «Жакъа гӀузру къабул гъабулел

къо гъечӀо. Нуж киналго жанире руссунеб бакӀ жужахӀалъул цӀа

буго ва гъенир даимго рукӀинеги руго. Аллагъасе бокъараб заман

жужахӀалда жанир гъечӀебги букӀина нужер» – абун.

Гъеб рагӀиялъе гӀемер багӀи-багӀияб тафсир гъабун буго. дица дирго

ракӀ жинда араб цо магӀна хъван тана. ХӀакълъунго дур бетӀергъан

Аллагъ жинца гъабулел ишалъуль хӀакимияв вуго, жиндир

лагъзадерил хӀал ва гъезие гъабулел жазагӀи гъалев вуго.

129. Гъал жундузулги гӀадамазулги

цоцазе квешал гъудулзаби гъарураб

гӀадин, Дица гӀадамазул цоял цоязда

гӀадеги гӀамула гъез гъарурал зулмаби

сабаблъун.

Гъаб аятги гӀадамазе зулму гъабулезе хӀинкъи къолеб буго, нужеца

гъеб зулму течӀони дица нужеда гӀад нужеэ зулму гъабулел гӀадамалги

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا لِمَعَاشِرِ الْيَحْيَىٰ قَدِ

أَسْتَكْرَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ وَقَالَ

أُولَئِكَ أَهْمُ مِنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا أَسْتَمِعْ

بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَّغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي أَجَلْتَ

لَنَا قَالَ النَّارُ مَوْلَاكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا إِلَّا

مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٢٨﴾

وَكَذَلِكَ نُفِي بَعْضُ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا

كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٢٩﴾

тIамила абун.

Жинда аллагъ разильбаяв ИбнугIаббасица абуна: «ТIадегIанав Аллагъ цо къавмалда разильараб мехаль гъезул амру жидер бищун лъикIазда кодоб гъабула. Гъеб къавмалда Аллагъасул щим бахъараб мехаль гъезул амру бищунго квешазда кодоб гъабула» – абун.

Динар ибну Маликица абуна: «Дица хIикматалъул тIахъаздаса цIалана тIадегIанав Аллагъас абулин: Дун вуго нужер БетIергъан Аллагъ, ханзабазулги хан. Ханзабазул раклал дир хъатинир руго. Дие мутIигIльарав чиясе ханзабазул раклал дица гурхIел-рахIматлъун гъарила. Диде гIасильарасе ханзабазул раклал балагълъун гъарила. Нуж ханзабазда хъандолел рукIунге, нужеца тавбо гъабе ва дида русса, дица ханзабиги нуже тамах гъарила» – абун.

130. Я гъал жундузул ва гIадамазул жамагIатагI! Нужехъе нужедаго гъоркъосан аварагзаби рачIана гурищ, нужеда дир дин бищунел ва нуже гъаб къиямасеб къо букIинги, гъанир нуж хIисаб-мизан гъабизе тIаде рахъинарун дида цере чIолелбIиги бищунел? Гъел жамагIатагI абула: «БитIараб буго бетIергъан Аллагъ. Жакъа нижеца

нижерго напсазе заралалъе нугIлъи гъабулеб буго» - абун. жидер цоги абизе рагIиги букIунаро, къезе жавабги букIунаро ва гъел жидерго куфруялъе ва гIассильабазе мукIурлъула.

Дунялалъул чIаголъиялъ гуккун хъвадана гъал гIадамал, гъанже жидерго напсазе нугIлъиги гъабуна жидеца дунялалда рукIаго Аллагъасде инкар ккун букIиналда. Гъаб цIодорал гIадамазул хIал гъечIо, гъеб къо нуж киназдаго тIаде бачIине буго, нуж цIодорго рукIа ва Къуръаналъ бищунел жоялдаса вагIза-насихIат босе.

131. Гъаб аварагзаби ритIи ва къавмазда рисалат швезабиялъул хIикмат буго, МухIаммад صلى الله عليه وسلم, дур бетIергъан Аллагъ жинца гIадамал гъалаг гъаруларев вукIин гъезухъе хIакъаб дин швезабун ва гъезие хIинкъи къун хадуб гурони.

132. Щивав жинца гIамал гъабурав чиясде ахираталда гъесда рекъараб даража-макъам буго.

يَمَعَشَرَ الْجَنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ
رُسُلٌ مِنْكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ
آيَاتِ الْكِتَابِ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا
قَالُوا شَهِدْنَا عَلَى أَنْفُسِنَا وَغَرَّبَتْهُمْ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ
أَنْهُمْ كَاذِبُونَ ﴿١٣٠﴾

ذَلِكَ أَنْ لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْفَرَى
يُظَلِمُونَ وَأَهْلَاهُمْ أَغْفِلُونَ ﴿١٣١﴾

وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مِمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ
بِعَفِيلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾

Лъик1лъи гъабурасул лъик1аб, г1адег1анаб даража буго, квешлъи гъабурасул г1одобег1анаб даража буго. Х1акълъунго дур Бет1ергъан лагъзадерил г1амал жинда лъаларев гъеч1о. Щивав чиясе ахираталда жинца гъабураб г1амалалъул жазаб батизе буго, г1акълу бугел г1адамал кант1ун рук1а абе.

133. Дур Бет1ергъан Аллагъ щибго жоялда х1ажатав гъеч1ев, кинабго рахъальан бечедав вуго.

Лагъзадерил г1амалалда жив х1ажатав гъеч1о, гъезул мут1иг1лъиялдаса жиндие хайир бугев, г1ассильиялдаса зарал бугев гъеч1о. Жиндие рокъарал г1адамазе

ва жиндие мут1иг1ал муъминзабазе лъик1лъи гъабулев, гъезда гурх1улев вуго. Аллагъасе бокъани цо г1азабги г1аде биччан нуж гъалаг гъарун г1аг1инарила ва нужер бак1алда цоги къавм бижина, нужеда ццере цоги къавмалги рук1ун гъезда хадур нужги рижарал г1адин. Нужеда г1ассильяби те ва Аллагъасул диналдеги русса, гурони Аллагъ жиндир х1алк1олев вуго нуж гъалаг гъаризе ва къолболъанго г1аг1инаризе.

134. Нужее къот1и гъабураб ахиратги х1исаб-мизанги щибго щакълъи гъеч1ого бач1инесеб жо буго. Нуж Аллагъ г1ажиз гъавун гъесул х1алк1олъиялдаса рорч1улел гъеч1о ва нужер лъутизе, к1анцизе бак1ги гъеч1о.

135. Дуца къавмалда абе, Мух1аммад صلى الله عليه وسلم! Я дир къавм, нуж нужерго куфру-ширкалда рук1а ва дидехун тушманлъи гъабулелги рук1а. дунги Аллагъас дида малъараб диналда

ч1ун гъелда г1амал гъабун вук1ина. Ахираталде щун Аллагъасул г1азаб х1акълъараб мехаль нужеда лъазе буго лъик1аб ахират лъие бугебали. Х1акълъунго бат1улаб жоялда ругел зулмучаг1азул лъик1лъиялда квершел батуларо.

136. Къурайшиязул мушриказ жидеца хъараб хуралдаса ва хъихъараб боц1иялдаса Аллагъасеги цо бут1а гъабуна ва гъез абуна: «Гъаб буго Аллагъасе бугеб бут1а» – абун. Гъеб

وَرَبُّكَ الْعَلِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَاءُ
يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَبْخِلْ مِنْ
بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ
ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ آخَرِينَ ﴿١٣٣﴾

إِنْ مَا تُوْعِدُونَ لَا تَبْأْتُهُمْ
بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾

قُلْ يَتَقَوَّمُ أَعْمَلُوا عَلَى مَا كُنْتُمْ فِي
عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ
لَهُ عَقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿١٣٥﴾

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مَا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ
وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ
بِرِزْقِهِمْ وَهَذَا لِلشُّرَكَاءِ إِنَّمَا كَانَ
لِشُّرِكِهِمْ قَوْلًا لِيُصَلَّ إِلَى اللَّهِ وَمَا

жо пакъирзабазе къолаан. Гъаб жидецаго ургъараб, жиндие щибго далил гъечлеб пиша буго. **Цо бут1а жидер алагъзабазегги гъабуна.**

гъеб жидер ханзабазухъе къолаан, гъезги хъанчазе хъульухъ гъабиялда хвезабулаан (расход гъаби). Аллагъасде г1ахъал гъарурал аллагъзабазул бут1аялдаса щибго жо унароан Аллагъасул бут1аялдехун. Аллагъасул бут1аялдаса алагъзабазул рахъалдехун араб жо гъел аллагъзабазе толаан. Ц1акъ квешаб х1укму буго гъал мушриказ гъабулеб х1укму.

Жинда Аллагъ разилгъаяв Мужагъидица абуна: Маккалялзул мушриказ жидер хуралдаса цо бут1а Аллагъасе буго цо бут1а хъанчазе буго абун г1орхъи гъабулеб бук1ана. Цинги гъурияльниги, яги цоги щиб сабаб бук1унги Аллагъасул рахъалдаса хъанчазул рахъалде араб жо гъенибго толаан ва Аллагъ бечедав вугин, гъелде х1ажатав гъеч1о абулаан. Хъанчазе бутеб жоялдаса Аллагъасул рахъалде араб жо хехго т1адбусине гъабулаан. Бакъ бан, ракъи т1ад бач1ани Аллагъасе бутеб бут1аялдаса кваналаан ва хъанчазул бут1а нахъе ц1унулеб бук1ана»-абун.

137. Гъединго мушриказул г1емерисезе гъезул щайт1абаз берцин бихъзабуна жидерго лъимал ч1вайги, гъел гъалаг гъаризе г1оло ва жидер дин ц1акъаб дин бугин рак1алде ккезабун. Аллагъасе бокъарабани гъеб

г1амал гъабиялдаса гъел нахъч1валаан. Дуца гъел мушрикал ва гъез гъабулеб г1амал те. Гъезие жазат Аллагъас гъабизе буго.

Жагъилиял г1арабиязул г1адат бук1ана ясал ч1аго ракъуль рукъулеб, гъез жидее нич гъабила абун х1инкъун. Хъихъизе к1веларо абун х1инкъун васалги хвезарулел рук1ана. Цо-цоязул г1адат бук1ана жидее цо чанго вас гъавуни, цо вас къурбаналгъе хъвела абун абулеб. Гъедин къурбаналгъе хъвезе къот1и гъабурав вук1ана Г1абдулмут1алибица Г1абдуллагъ, Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад аварагасул эмен.

Цинги гъев Г1абдуллагъ хъвезе к1веч1ого, гъелдаса хвасарлъизе сабаб ц1ехон хъвадараб мехалъ Г1абдулмут1алибида цояз малъана дуца анц1го варани лъе цо рахъалда ва цо рахъалда Г1абдуллагъ лъе. Цинги можоро т1аме. Варанабазул ц1ар бач1ани гъел хъве ва Г1абдуллагъ живго те. Г1абдуллагъил ц1ар бач1ани гъеб анц1го варани хъве ва гъанжесалаги можоро т1аме цоги анц1го вараниги лъун абун. Гъеб малъараб х1алалъ гъабуна Г1абдулмут1алибица. Щибаб нухаль

كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى
شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿١٣٧﴾

وَكَذَلِكَ زَيْنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ
قَتَلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاءَهُمْ لِيَرُدُّوهُمْ
وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ
مَا فَعَلُوا فَعَدَّوهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٧﴾

ГIабдуллагьил цIар бачIун ва анцI-анцI варани хьун анцIго можоро тIамуна. Ахираб нухаль бачIана варанабазул цIар.

Гьедин нусго варани хьун хвасар гьавуна ГIабдулмутIалибица ГIабдуллагь. Гьаб нусго варани чи чIвараб мехаль дияталъе кьолеб гIакIалъун нилъер шаргIалда жаниб бачIана. Аллагьасул азалияб хIукму букIун ГIабдуллагьидаса вижана кинабго гIаламалъул авараг, жинда Аллагьасул свалат салам лъеяв.

138. Гьединго мушриказ абунa:

«Гьаб хурги боцIиги хIажру чIвараб буго (вакъпу гьабураб буго) нижер аллагьзабазе букIинелъун. Гьеб кваназе бегьуларо нижеца хIукму гьабун жиндие кьурав чияс гурони.

Гьебги жидецаго ургьараб батIулаб хIукму буго. Цо хIайванал руго жидеда

гIад рекIине хIарам гьабурал. Цоги хIайванал руго жал хьолеб мехаль Аллагьасул цIар бахьуларел, хьанчазул цIар абулел. Гьебги Аллагьасде гIунтIизабулеб гьереси буго, жидерго напсазе бокьун гьабулеб хIукмуги буго. Аллагьас ахираталда гьезие жазь гьабила гьадинал гьересиял ва батIулал хIукмаби жидеца гьарун рукIиналъе гIоло.

139. Цогиги гьез абунa: «Гьаб пуланаб хIайваналда ургьиб бугеб тIинчI нижер бихьиназе хасаб буго ва руччабазе хIарамаб буго. нагагь гьеб тIинчI хвараб гьабунни, цинги гьеб бихьиназеги руччабазеги гIахьалго хIалалаб буго»—абун.

Гьадин жидецаго бокьараб жо хIалал гьабун, бокьараб жо хIарам гьабун, цинги гьеб Аллагьасул хIукму бугеб гIадин бициналде дандеги ахираталда гьезие гIазаб букIина. ХIакълъунго Аллагь жиндир пишабазуль хIикмат пайда бугеб жо гьабулев ва гIадамазе мунпагIат бугеб ва зарал бугеб жо лъалев вуго.

140. ЦIакъ ахираталъе чIорого хутIарал руго гьел гIадамал, щибго гIиллаго гьечIого жидер лъимал чIварал, жидер ахIмакълъиялъ, хьихьизе кIоларо абун. Жидеэги гьезиеги ризкъи кьолев Аллагь вукIин лъачIого. Ва жидеца

وَقَالُوا هَذِهِ آتَعَمُّ وَحَرَّتْ جَحْرٌ لَا يَطْعَمُهَا
إِلَّا مَنْ نَشَأُ بَيْنَعْمِهِمْ وَأَنْعَمُ حَرَمَتْ
ظُهُورُهَا وَأَنْعَمُ لَا يَذْكُرُونَ
أَسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ
سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٨﴾

وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَمِ خَالِصَةٌ
لِّذِكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَى أَزْوَاجِنَا وَإِنْ
يَكُنْ مِنْتَهُ فَمَا فِيهِ شُرَكَاءُ
سَيَجْزِيهِمْ وَصَفَهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٣٩﴾

فَدَحِيسَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا
بِعَدْوٍ عَلَيْهِمْ وَحَرَمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ
افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا
مُهْتَدِينَ ﴿١٤٠﴾

Аллагъас х1алал гьабураб жоги х1арам гьабурал гьересияб х1укмуги Аллагъасде г1унт1изабун. Гьаб къавм ц1акъ къосараб къавмлъун бук1ана ва бит1араб диналда т1орит1аралги рук1инч1о. Жидер рижинго къосараб ва г1асияб бук1ана.

141. Гъев Бет1ергъан Аллагъ вуго нижер халикъ ва Разикъ: жинца нижее ахал гьарурав, т1илал гьоркъ ч1ван рорхизарурал ва г1одорго таралги. Чамастакил ахалги гьаруна, бекъулеб хурги гьабуна бат1и-бат1ияб т1аг1ам жинца къолеб, зайтуналъул, соноялъул (граната) ахалги гьаруна.

* وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ
وَعَيْرَ مَّعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ
مُخْتَلِفًا أَلْوَانًا وَالزَّيْتُونَ وَالزَّمَانَاتِ
مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلًّا مِنْ شَجَرَةٍ
إِذَا أُشْمِرَتْ وَأَنَا حَقُّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا
تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤١﴾

Жидер къер, жинс релъарал, амма жидер т1аг1ам бат1и-бат1иял. Нужеца Аллагъас къурал пихъал кванай, гьел кваназе бегъулел лъугъараб мехаль. Нужеца пихъги хурги бак1арулеб мехаль гьелдасан кколеб х1акъги къе: паризаяб закат къе ва суннатаб садакъаги къе. Ва нужеца квен кванаялда жаниб исрап гьабуге: г1емерго кванаге, гьель г1акълуялъе ва черхалъе зарал гьабула. Х1акълъунго т1адег1анав Аллагъасе жидеца исрап гьабулел г1адамал рокъларо.

Исрап гьаби абула: кинабго жо г1орхъи хун гьабиялда. Х1ажаталдаса т1ок1аб жо хвезаби цояб х1арамаб бук1уна, цояб карагъатаб бук1уна жиндир х1ал ва заман хал гьабун. Мунго маликаб боци-мал х1ажаталдасан т1ок1аб х1алалъ лъик1аб нухда хвезаби, садакъа хайраталъе, карагъатаб лъугъуна дуеги дуда напакъа т1адаб хъязаналъеги г1олеб къадар гьоркъ толеб гьеч1они. Дуде аманат гьабураб, дуде божилъи гьабун тараб цогидазул боцииялдаса х1ажаталдаса т1ок1аб жо хвезаби х1арамаб бук1уна.

142. Рукълъул х1айваналги къуна нуже: цоял ч1ах1иял варанаби, чуял, жидеда т1ад рек1унел ва къайиги баччулел. Цоял г1исинал, г1иял-ц1ани г1адал, жидер рахъ беч1улел ва гьанги кваналел. Нужеца Аллагъас къураб х1алалаб ризкъи кванай ва щайт1аналъул нухда нахърилъун нужецаго цояб х1арам гьабун, цояб х1алал гьабун хъвадуге. Х1акълъунго гьеб щайт1ан нужер тушман буго.

وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةٌ وَفَرَسَاتٌ كُلُّوا
مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ
الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٤٢﴾

Жиндир туцмангъи загъираб ва баянаб. Нуж гьелдаса ц1унун рук1а!.

143. Нужее х1алалаблгун микгю жо гьабуна, рукъор хьихьун жидер гъан кваназе бегуле1, рахгьи гьекъезе бегуле1. Ц1аназул к1игояб гьабуна(бихьинаб в ц1уяб), бихьинаб ва ц1уяб чахьуги гьабуна. Дуца гьел мушриказда абе, Мух1аммад ﷺ, гьал х1айваназул бихьиналищ

Аллагъас нужее х1арам гьарурал, яги ц1уялищ х1арам гьарурал, яги гьезул ц1уязул ургьиб бугеб т1инч1ищ нужее х1арам гьабураб? Нужеца дида бицеха, нуж бит1араб жо бицунел ратани Гьаб раг1и буго мушриказда бадибч1вай гьабун абулеб; жидеца жидеего бокъараб жо х1алал гьабун, бокъараб жо х1арам гьабун хьвадуле1 рук1арал.

144. Гьединго ч1ег1ер

х1айваназулги бихьинабги ц1уябги гьабуна, варанабазулги бихьинаб ва ц1уяб гьабуна.

Гъанжеги абе Мух1аммад ﷺ,

гьел мушриказда: нужеца дида

бицеха гьал х1айваназул бихьиналищ

Аллагъас нужее х1арам гьарурал,

яги ц1уялищ х1арам гьарурал, яги

гьазул ц1уязул ургьиб бугеб т1инч1ищ

х1арам гьабураб? Яги нуж Аллагъасда

аск1ор ч1унищ рук1арал, гьес нужеца гьадинаб васият гьабулеб мехаль?

Цох1ониги жо Аллагъас х1арам гьабич1о гьал мушриказ бицунеб х1алалаль. Аллагъасде г1унт1изабун жинца гьереси бицунев чиясдаса к1удияв зулмуци щивго вук1инаро. Щибго шарг1ияб х1ужа-далил гьеч1ого, гьереси бицун г1адамал бит1араб диналдаса къосинаризе бокъарал чаг1и руго гьел. Х1акългунго т1адег1анав Аллагъас гьединаяб зулмуяб къавм бит1араб нухда т1обит1уларо. Ва гьезул руссунеб бак1 жужах1 бук1уна.

145. Дуца абе, Мух1аммад ﷺ, дида вах1ю гьабураб Къуръаналда жаниб дида батулеб гьеч1о жинца

ثَمَنِيَّةَ أَزْوَاجٍ مِّنَ الصَّانِئَاتِ وَمِنَ
الْمَعْرُوثَاتِ قُلْ ءَآلَ الذَّكَرِ يَنْحَرَمُ
أَمَّا الْأُنثِيَّاتُ فَأَمَّا أَشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُهُ
الْأُنثِيَّاتِ نَبِيُّنِي يَعْلَمُ إِنَّ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿١٤٣﴾

وَمِنَ الْأَيْبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ قُلْ
ءَآلَ الذَّكَرِ يَنْحَرَمُ أَمَّا الْأُنثِيَّاتُ فَأَمَّا
أَشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُهُ الْأُنثِيَّاتِ
أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ وَصَّيْتُمُ اللَّهَ
بِهَذَا فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ
كَذِبًا يَلْمِزَ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٤﴾

قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ
يَطْعُمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا

квен кваналев чиясе кваназе
х1арам гьабураб жо капурго хвараб
жоги, чвахулеб, т1инк1улеб биги,
больонил гьанги гурони. Гьеб больон
ц1акь хьубаб жо буго жинца чорокаб

щинаб жо кваналев. Гьединго кваназе х1арамаб буго Аллагьасул
гуреб ц1ар жинда рехсон хьураб, пасикьяб, мунагьяб жоги. Гьал
рехсарал жалаздаса кваназе рес кьот1ияль т1амурав чиясе
мунагь гьеч1о, жинца бокьун ва лазат босун гьеб кваналев
гьеч1они ва жиндир рух1 борч1изе г1адаб кьадаралдаса
г1емерги кваналев гьеч1они. Х1акьльунго Аллагь жинца
мунагьал чурулев вуго ва муьминзабазда гурх1улевги вуго.

146. Ягьудиязе дица х1арам гьабуна
кинабниги жиндир маль бугеб жо.

Жинда Аллагь разилгьяав
Ибнуг1аббасица абуна: гьаб маль
абураб раг1иялдасан мурад буго жиндир
х1ат1ида килшчал гьеч1ев цогояб маль
бугеб жо, варани, чу г1адаб.

Чег1ер х1айваназдаса ва г1и-

ц1аназдаса ягьудиязе гьезул т1ат1и х1арам гьабуна. Гьел
х1айваназул мугьалда рек1ун бугеб, бакь-к1ачалда рек1ун
бугеб т1ат1и ва ракъаялда т1ад бижараб мохмох кваназе х1арам
гьабич1о ягьудиязе. Гьезие гьеб х1арам гьабиялье г1иллаги буго
жидеца гьарурал мунагьал ва г1ассильаби: аварагаби ч1вай,
риба кванай, чияр боц1и х1алал гьаби ва цогидабги квешаб щинаб
жо. Х1акьльунго дун дица бицунев жояльуль рит1ухьав вуго.
Ва дица гьабураб жо бук1ана х1алалаб яги х1арамаб. Гьел ягьудиял
жидеца гьереси бицунел руго ва, Аллагьас х1арам гьабич1ев жо
х1арам гьабун, г1адамал кьосине гьарулел руго.

147. Гьаб х1акьяб Кьурьяналгул

х1укму жидеда бицун хадубги ягьудияз
мун гьереси гьавуни, дуца гьезда абе,
Мух1аммад ﷺ: нужер бет1ергьан
Аллагь ц1акь гурх1ел-рах1мат г1ат1идав
ва г1емерав вугоха абун.

Г1ажаибльи гьабун абулеб раг1и буго гьеб. Гьелгул маг1на буго:
«Гьал ягьудияз гьарулел к1удиял мунагьалги, гьел Аллагьас г1азаб

مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمِ خَنزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ
فَيْسًا أَهْلًا لِعَلَّيْ رَبِّهِ فَمَنْ أَضْطَرَّ عَلَيْهِ
بِإِغْوَاءِ الْوَالِدِ أَوْ ابْنِهِ أَوْ زَوْجِهِ
مِمَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَمَنْ اضْطُرَّ
بِهِ فَمَا كَفَرَ بِهِ فَمَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي
ظُفْرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا
عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا
أَوَ الْحَوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ
حُرْمَتُهُمْ بِبَعْضِهِمْ وَإِنَّا لَالصِّدْقُونَ

فَإِنْ كَذَّبْتُمْ فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ
وَأَسِعَةٍ وَلَا يَرُدُّ بَأْسَهُ عَنِ الْقَوْمِ
الْمُجْرِمِينَ

гъабич'лого тейги ц'акъ г'лажаибаб жо буго. Ц'акъ сабру к'удияв ва гурх'ел г'емерав вугоха Аллагъ». Ва амма гъеб Аллагъасул гурх'елалъ нуж гуккун рук'унге: **Аллагъасе цо квешаб къавмалъе г'лазab гъабизе бокъараб мехалъ, гъесул гучаб г'лазab нахъч'ивазе лъидаго к'оларо.**

Гурх'ел-рах'иму г'ат'идав вугев г'ладин, жинда г'лассилъарал г'ладамазда щим бахъин гучавги вуго Аллагъ. Гъаб аяталда жаниб жидеца мунагъал гъарулел г'ладамазул Аллагъасул гурх'елелда хъул лъезаби буго, гъез тавбо гъабизе ва г'лассилъаби тун Аллагъасе г'либадат гъабиялда руссине. Гъединго гъел мунагъал гъарулел г'ладамазе х'инкъи къейги буго: **нуж Аллагъасул х'алимлъиялъ гуккун рук'унге, гъесул щим бахъин г'лад бач'лани ц'акъ квеш бук'ина нуже абун.**

148. Жидеца гъарурал мунагъаздаса рац'ц'адаллъун рук'ине бокъун мушриказ абизе буго: «Аллагъасе бокъун бук'ларабани нижеца ширк гъабич'лого бук'ине, нижеца гъеб ширк гъабизе бук'инч'ло, ниже умуmuzги гъабизе бук'инч'ло. Нижеца щибго жо х'ларамги гъабизе бук'инч'ло» – абун.

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا
أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِن شَيْءٍ
كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ حَتَّى
ذُوقُوا آسَافًا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِّنْ عِلْمٍ
فَتُخْرِجُوهُ لَنُتَّأَمِّنَنَّ عَلَى الظَّنِّ وَإِن
أَنشُرُوا إِلَّا خَرَصُونَ ﴿١٤٨﴾

Гъадин жидеца гъересияб х'лужа-далил бачунел рук'лана гъазда церехун рук'ларал капурал умматазул г'ладамалги, Дица г'лазabги рещ'тинабун гъел гъалаг гъарзег'ан. Дуца гъел мушриказда абе, Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нужер щибго г'елмияб далил батани, нужеца гъеб далил бицеа абун. Гъезул щибго далил гъеч'ло. **Нуж руго нужерго рак'лалде ккараб жоялда нахърилълъун ругел, Аллагъасе г'унг'лизабун гъереси бицунел г'ладамал.**

Гъаб аяталда жаниб мушриказ абулеб г'ладин: «Аллагъасе бокъун бук'ларабани нижеца ширк гъабич'лого бук'ине, нижеца гъеб гъабизе бук'инч'ло»– абун, гъаб раг'ли абула жидер иман заг'ипал, щайт'аналъ гуккарал, гъава-напсалда нахърилълъарал гъаб заманаялъул бусурбабазул г'емерисез. Гъаз абула: «Нижеда щиб г'лайиб бугеб, Аллагъас хъвараб жо гурони нижеда гъабизе к'оларо» – абун.

Гъаб буго бат'улаб раг'ли. Инсанасда лъик'лабги квешабги нух бихъизабун буго, цинги амруги гъабун буго лъик'лаб щинаб жо гъабе абун. Къабих'лаб, квешаб жо гъабуге абун нагъюги гъабун буго. Лъик'лабги квешабги жо бицун баянги гъабун буго. Бицинч'леб, баян гъабич'леб жо жинда лъазе г'лакълуги к'ун буго. Гъаб рехсараб лъик'лаб

жо гъабизе ва квешаб жо тезе жиндие ихтиярги кьун буго.

Гъаб амру гъадин букIинго цадахъ квешаб, къабихIаб гIамалги гъабун, гъеб гъабиялъул гIайиб Аллагъасде гIунтIизаби цIакъ хIалихъятаб, инжитаб гIодобегIанаб пища буго. Гъаб пища жинца гъабулев чиги бищунго къадарав чи вуго.

149. Дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

Аллагъасда аскIоб буго цIакъ тIубараб,

камилаб хIужа ва далил гъал капурал,
мушрикал, гIасиял, пасикъал гIадамал

мекъаб нухда рукIин жинца чIезабулеб. Аллагъасе бокъун
букIарабани нуж киналго битIараб нухда хъвадулеллъун
рижинаан.

قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدْنَاكُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾

Кинниги жиндир азалияб хIикматалда рекъон нуж рижун руго ва
нужецаго тIаса бищараб гIамал гъабизе ихтияралда риччан руго.

Нужеда тIад таклиф (парз) гъабун паризаял умуралги лъун руго.
Ахираталда нужеца гъабураб гIамалалда рекъон алжаналда, яги
жужахIалда нуж рукIунеблъиги бицун буго. Гъаб амру гъадин
букIиналда жинца тIоритIел гъабулеб буго тIадегIанав Аллагъасул
рагIиги буго «Дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъ вуго жинца
кинабго хIакъаб жо гъабулев БетIергъан: бокъарас иман лъе, бокъарас
иман лъечIого инкар ккун чIа» – абураб.

ИбнухатIибица «Аллагъасе буго камилаб, тIубараб хIужжа» – абураб
рагIиялъе тафсир гъабун абуна: Аллагъас жиндир аварагзаби ритIана
гурищ, тIахъалги рещIинаруна гурищ. Капурал гIадамазул ракIазда
жанир гъел аварагзабаца Аллагъасул хIукмабиги лъугъинаричIищ,
гъез иман лъезе бокъун. Гъелдаги хадуб щиб гIузруха букIунеб жиндир
ракI хъубав инкарчиясе. Аллагъас гъесие киналго сабабал гъаруна
гурищ Аллагъ лъаялъе ва гъесие мутIигIлъиялъе, амма гъев иман
лъеялдаса вуссана ва жиндирго гъава-напсалда нахъвилълъана. Аллагъ
цо вукIиналда, гъесул къуват ва къудрат гучаб букIиналда далилалги
рачIана, кинниги гъев инкарчи къосиналда ва ахIмакълъиялда чIана.
«Аллагъасе бокъарабани нижеца ширк гъабилароан»-абураб рагIи
буго хIакъаб рагIи, амма гъеб абиялдалъун батIулаб жо бокъараб.
ТIадегIанав Аллагъас абун буго: «Аллагъ жиндир лагъзал капурал
рукIиналда разильуларо»-абун. Жив разильулареб жо Аллагъасе кин
бокбилеб лагъас гъабизе? Я гъав капурав, Аллагъасде ширк гъабулев,
къабихIал пищаби гъарулев, жив вижарав бетIергъан Аллагъасде
данде вахъунев инсан! Аллагъас мун тIовитIана гъев лъаялде ва
жиндие хIакъаб гIибадат гъабиялде, амма дуца гъеб къабул гъабичIо.

Аллагъас мун гъев гурхӀулеб нухде ахӀана, мун гьелда разилъичӀо. Дур рекӀелъе иманги лъугъинабулеб букӀана, дуца гъеб нахъчӀвана. Гъаб кинабго ишалда хадубги две бокъун буго мун вахчизе жагъилал, ахӀмакъал гӀадамаз жиб абулеб, гьересияб, къосараб рагӀиялда нахъа: «Аллагъасе бокъун букӀарабани нижеца ширк гъабилароан» – абураб. Дуда кӀочон толел руго гӀемерал Аллагъасул аятал жидеца две хӀакъаб нух бихъизабурал, мун квешлъиялдаса цӀунарал ва дуца гъабураб гӀамалалда рекъараб жазаъ гъабизе буго Ахираталда дуеян абулел.

150. Жегиги дуца Къурайшазул мушриказда абе, МухӀаммад صلى الله عليه وسلم: Жеха нужеца нужерго нугӀзал раче гъеб нужеца бицулеб жо Аллагъас хӀарам гъабун букӀиналье. Нагагъ гъедианаб нугӀлъи гъабун цо гӀадамал кӀалъани ва жидеца гьересияб нугӀлъи гъабун, дуца гъеб нугӀлъи къабул гъабуге, ва мун гъезда гӀенеккуге. Дир Къуръанги гьереси гъабулел, ахираталдаги божуларел гӀадамазе бокъараб жоялда мун нахъвилълъунге. Жегиги Аллагъасде ширк гъабун хъанчазе лагълъиги гъабулеллъун ругел гъал жидеего бокъараб жо хӀарам гъабулел гӀадамал.

138-140 аятазда бицун буго щибжо хӀарам гъабулеб букӀараблъи.

151. Дуца абе МухӀаммад صلى الله عليه وسلم! Нуж рачӀа дихъе: дица нужее бицине буго, нужер БетӀергъанас нужее хӀарам гъабураб жо. ГӀадегӀанав Аллагъас нужеда васият гъабулеб буго нужеца Аллагъасде щибго жо гӀахъал гъабугеян гъесие гӀибадат гъабиялъуль. Эбел имсуе лъикӀлъи гъабе абунги гъабулеб буго васият. Гъезие къварилъи гъабуге абун абичӀого

Аллагъас эбел-имсуе лъикӀлъи гъабе абун. Гъальул хӀикмат буго эбел-имсуе къварилъи гъабичӀого тараб гӀоларо, гъезие лъикӀлъиги гъабизе ккола. Гъедин гурони эбе-имсул хӀакъ гӀубан бахъунаро. Цоги нужеда васият гъабулеб буго, нужеца лъимал чӀваге абун гъел хъихъизе кӀоларо абун хӀинкъун. Дун вуго нужееги гъезиеги ризкъи къолев Разикъ. Нуж къабихӀал пишабаздаги гӀагарлъуге загъирго гъабулеб букӀа гъеб къабихӀаб

قُلْ هَلْ سَأَلْتُمْ لِكَيْ تَشْهَدُوا
أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ هَذَا إِنْ شِئْتُمْ فَلَا تَشْهَدُوا
مَعَهُمْ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِعَايِنَاتِنَا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ
وَهُمْ يَرِيهِمْ يَتَّبِعُونَ ﴿١٥٠﴾

﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّي كُفْرًا
عَلَيْكُمْ أَنْ تَشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا
وَيَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ
مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَنْزَرُكُمْ وَإِيَّاهُمْ
وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ
وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
ذَلِكَ وَصَّيَكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾﴾

иш яги балъго гъабулеб букла.

Жинда Аллагъ разильяв Ибнуглаббасица абуна: гъаб къабихлаб жоялдаълун мурад буго зина гъаби. Жагъилиял глабиязул гладат буклана балъго зина гъаби къабихлаб ишлъун риккълунареб, загъиралда зина гъаби цакъго сурукъаб жольун риккълунеб. Пладегланав Аллагъас загъиралдаги балъгоги зина гъаби хларам гъабуна. **Цоги нужеда васият гъабулеб буго Аллагъас чъвазе хларам гъабураб, щибго гъайиб гъечлеб напс чъвагеян, шарглияб гилла буклун чъвазе хлакълун гурони.**

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:

«Бусурманчиясул би хлалалълуларо лъабго жоялъул цоялдаълун гурони:

1) *Жинца зина гъабурав чи чъвала (хлалалаб магъари лъун ригъин гъабун буклун хадуб зина гъабураб мехаль. Ригъин гъабичлеб глолилаз зина гъабун гъезда хлад къабула нусго тил.)*

2) *Жинца напс чъварав чи къисасалъе чъвала.*

3) *Исламияб дин тун муртадълъарав чиги чъвала»-абун. Хладис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.*

Гъаб щебе рехсараб жо буго Аллагъас нужеда васият гъабулеб, нужеда хлакълун жо лъазе ва биччъизе бокълун.

152. Нуж ятимзабазул боцлуда глагарде къаге абунги Аллагъас васият гъабулеб буго нужеда. Гъеб боцли цлунун, гъеб циклинабун ятимзабазе мунпаглат бугеб жоялдаълун бегъила гъелда глагарлъизе. Гъел ятимал лъимал клудиял глун, жидеца боцлун милат гъабулел лъугъизеглан глалаб гъабе гъаб малалълун.

Даран-базар гъабун, ижараде къун, ах-хур къачлан гъеб боцле ва ятимазе маслихлат бугеб жо гъабулел чияс гъелдаса гладат билълъараб къадараль кваназегі, хвезебизеги бегъила. **Нужеца цладиро-къалиги глубазабе ритлухълун хлалаль.** Нужее боцунеб мехальги, нужеца боцлеб мехальги цого хлалаль буклинабе къалиги цладираги, натлги ва цогидаб жиндалълун роцен гъабулел жоги. **Дица цониги напсалда глад къаларо гъеб напсалда жиб гъабизе хлал клолеб жо гурони.**

Байзави абулел глалимас абуна: Пладегланав Алагъас цладиро-къали глубазабе абураб раглиялда хадуб «Дица хлал клолареб жо напсалда глад лъоларо»-абун. Гълълун хликмат буго: боцлеб, цаллеб жо

وَلَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْكَيْلِ وَالْمِيزَانِ
بِالْقِسْطِ لَأَنْ كَيْفَ نَقَسْنَا الْأَوْسَعْمَاءَ وَإِذَا
قُلْتُمْ فَأَعْدِلُوا وَلَا تُكْسِفُوا ذُكْرَانَ
وَيَعْبُدِ اللَّهُ أَتَوْفُوا ذَالِكُمْ وَصَلَّوْا بِهِ
لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٢﴾

мухIканго тIубазе ккани цIакъго захIматаб жо букIин ва хIал кIвараб жо гъабун хадуб дагъмакъаб жоЯлдаса Аллагъ тIаса лъугъина абураб.

Ва нужеца хIукму ва нугIлъи гъабубеб мехаль битIараб, хIакъаб рагIи бице, гъеб дур гIагарал чагIазе заралалъе кколеб бугониги. Ва гъанир рицаралги, ричинчIелги Аллагъасул къотIаби тIуразаре абун васиятги гъабубеб буго нужеда.

Аллагъасул къотIаби абураб рагIиялдасан мурад буго кинабго къотIи: гIадамазда гъоркъор гъарулел къотIабиги Аллагъасе гъарулел къотIаби руго. Жинца къотIи тIубарасе лъикIаб ажру гъабубеб, къотIи тIубачIесе квешаб жазаъ гъабубеб вугельул тIадегIанав Аллагъ. **Гъаб цебе бицараб жо буго Аллагъас нужеда васият гъабубеб, нужеца гъелдасан вагIза босизе бокъун ва гъелда нахърильлъун гIамал-гъабизе бокъун.**

153. ХIакълъунго гъаб дин дица нужее лъураб битIараб нух буго, нуж гъаб нухда нахърильлъа ва гъеб ккун чIа. Нуж батIи-батIиял диназда нахърильлъунге ва кинал

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ
وَلَا تَتَّبِعُوا السَّمَلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ
ذَلِكَ وَمَضَى لَكُمْ فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾

ругел лъаларел нухаздаги хъвадуге. Гъедин цоги диналда нахърильлъани нуж рикъ-рикъун ине руго ва битIараб нухдаса къосизе руго. **Гъаб буго дица нужее гъабубеб васият нуж Аллагъасадаса хIинкъизе бокъун, гъесул амру-нагъюялда нахъ рильлъун. Нуж жужахIалъул цIаялдасанги цIунизе бокъун, нужеца Аллагъ разильулеб гIамал гъабун.**

тIадегIанав Аллагъас гъаб лъабго аяталда жаниб исламияб диналъул бищунго кIвар бугел умурал рехсана. Ахираб аяталда жаниб киналъулго хIасил гъабун абубеб буго: нуж битIараб исламияб диналда рукIа, нуж рикъ-рикъун батIи-батIиял нухазда, диназда хъвадуге абун. Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугIаббасица абуна: Аллагъас муъминзабазда амру гъабубеб буго жамагIат цадахъ букIа абун, цо-цазда къецандун, рагъдон рукIунге абунги. Цересел умматазул гIемерисел гъалаг гъаруна гъел цоял-цоязда чIухIидалго ва Аллагъасул диналъул къацандидалго-абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ГIабдуллагъ ибну МасIудица хIадис бицана: *«Цо къоялъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жиндир квераль ракъалда цо мухъ бахъана, ва гъес абуна: «гъаб буго Аллагъасул битIараб нух»-абун. цинги гъеб мухъальул квегIисан ва кваранисан мухъал рахъана ва абуна: «гъал руго цогидал нухал. Гъал нухальул*

щибалъул бетIералда чIун щайтIанги буго жиндихъе халкъ ахIулеб Цинги жинца гьал аятал цIалана (151,152,153)»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги хIадис буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Нужер щив вугев дие къотIи гъабулев гъаб лъабго аяталда жаниб бугеб жо жинца тIубазе»-абун. Цинги жинца гьал аятал цIалана (151,152,153) хадубги аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «гъаб лъабго аяталда жаниб бугеб жо тIубазьабурав чиясул ажро Аллагъасда тIад буго. Гъаниб бугеб жоялгъул цо-цо жо тIубачIев чиясе дунялаладаго гIакъуба букIине бегъила. Гъедин гIакъуба гъабичIого тани ахираталда цвараб мехаль гъесул амру Аллагъасде букIуна: гъесие бокъани тIасса лъугъун тела, яги гIакъуба гъабила»-абун. ХIадис ибну абиХIатимица бицана.

154. Цинги дица Муса аварагасухъе Таврат къуна дир рахъалъан гъесие бугеб нигIмат тIубазабун. гъев Муса аварагас дир амру-нагъю тIубаялда тIад чIун лъикIаб гIамал гъабун букIиндал, берцинаб гIибадатги гъабун букIиндал. Ва гъел бануисраилал жидер диналгъулъ ва дунялалгъулъ жинда хIажалгъулеб кинабго жо баян гъабулеблъунги. Гъединго жинца бануисраилал хIакъаб диналда тIоритIулеблъун ва гъезие рахIматлъунги. Жидеца Аллагъасда иман лъун, ахираталда гъесда дандчIивазе рукIиналда мукIурлъизе бокъун.

ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَحَامًا عَلَى
الَّذِي أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى
وَرَحْمَةً لِّعَلَّاهُمْ يَلْقَاءَ رَبَّهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٤﴾

155. Дица МухIаммад аварагасда рещтIинабураб гъаб Къуръанги жиндиль баракат бугеб, жиндир къадро кIудияб ва мунпагIатал гIемераб тIехъ буго. Жинца дунял ахираталгъул киналго лъикIлъабазда щвей гъабулебги буго. Нуж гъеб Къуръаналда нахърилълъа, гъеб нужер имамлъунги гъабе, гъельул хIукмуги ккве. Гъедин нуж хъвадани нужеда Аллагъ гурхIизе вуго.

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مَبَآرَكٌ فَأَتَيْنَاهُ
وَأَتَّعُوا الْعَالَمَ كُفْرًا يُرْجَمُونَ ﴿١٥٥﴾

156. Гъадианаб хирияб Къуръан дица рещтIизабуна гъез абичIого букIине; «Нижеда цере рукIарал Ягъудиязда ва Насраниязда тIехъ рещтIизабуна. Ниж гъеб тIехъ цIализе лъалелги рукIинчIо:

أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَنْزَلَ الْكِتَابَ عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِنْ
قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَفِيلِينَ ﴿١٥٦﴾

гъеб нижер мацIалда букIинчIого ва нижги хъвай цIали лъаларел

рукIун. Гьедин бугольидал ниж хIакъаб диналда тIоритIичIого хутIана»-абун. Жидер гъаб хIужа къотIизабун Аллагъас гIарабиязда Къуръан рештIине гъабуна.

157. Цогиги гьел гIарабияз абичIого букIизе: «нижедаги тIехъ рештIизабун букIараб ани ниж гьел ягъудияздасан ва насранияздасан лъикI битIараб нухда рукIинаан»-абун. ХIакълъунго нужехъе БетIергъанасул рахъалъан къадро кIудияб Къуръан бачIана. Жинда жаниб кинабго жо баян гъабураб, нужер ракIазе тIоритIеллъунги бугеб, нужер напсазе Аллагъасул рахIматлъунги бугеб.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг витIидал ва гIараб мацIалда Къуръанги рештIизабидал гъеб къавмалъул кинабго гIузру тIаса ана ва Аллагъасда цере чIараб къояль жидер мунагъазда мукIурлъи гуреб цоги хIужа гъезие букIунаро. Гъаб хIакъаб Къуръан жинца гъереси гъабурасдаса зулму кIудияв чи щивха вукIинев, Къуръаналда иман лъеялдаса живги вуссарав, жинца цогидал гIадамалги иман лъеялдаса нахъчIварав. Гъаб Къуръаналдаса руссун чIарал гIадамазе дица ахираталда цIакъ кIудияб, квешаб гIазаб гъабила Аллагъасул аятаздаса руссиналъе гIоло ва жидеца аварагги гъереси гъавиялъе гIоло.

158. Къуръаналда ва аварагасда инкар ккурал мушриказе хутIараб жо гъечIо жидер рухI босулел малаикзаби рачIин гурони.

Гъеб мехаль тавбоги къабул гъабуларо, гъезие щибго жояль мунпагIатги гъабуларо. Яги Аллагъасул цо амру бачIин гурони гъезие гIазаб гъабиялдалъун. Яги

къиямасеб къо гIагарлъиялда тIоритIел гъабулеб цо гIаламат бачIин гуреб. Аллагъасул аятазул цо тайпа бачIараб мехаль: бакъ тIерхъудасан бакъ бакки гIадаб, иманлъун букIинчIеб напсалъе щибго мунпагIат гъабуларо гъаб гIаламат бихъараб мехаль иман лъеялдалъун. Жинца цебеккун лъикIаб гIамал гъабичIеб напсалъеги гъанже гъабураб гIамалалъ хайир гъабуларо. Дуца гьел мушриказда абе МухIаммад صلى الله عليه وسلم! Нуж балагъун чIаха щиб квешаб къодай нужеда бачIинеб абун. нижги балагъун чIарал

أَوْ تَقُولُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ
لَكُنَّا أَهْدَىٰ مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ
بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ
فَمَن أَظْلَمُ مِمَّن كَذَّبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَفَ
عَنْهَا سَبْعَ جَبَلٍ لِّدِينٍ لِّيَصْدَفُونَ عَنْ آيَاتِنَا
سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ ﴿١٥٧﴾

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِي
رَبُّكَ أَوْ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ
آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ
إِيمَانًا مِّن قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا
حَيْرًا قُلِ اتَّقُوا إِنَّمَا تَتَّقُونَ ﴿١٥٨﴾

руго кидадай Аллагъас нужее г'азаб гъабила абун.

Гъаб аяталъул х'асил буго: Т'адег'анав Аллагъас хирияв авараг вит'ана Маккаялъул мушриказда, гъезда ц'ализе лъалеб ва бич'улеб мац'алда Къуръанги рещт'инабуна. Аллагъасул махлукъаталъул пикро гъабун Аллагъ цо вук'иналда т'орит'ел гъабизе г'акъло-лъайги къуна. Гъаб кинабго жоялдасан руссун ширк гъабиялда т'ад ч'лана гъел мушрикал. Гъанже гъезие бугеб жо буго ч'лаго дунялалда бук'унги, ахираталда бук'унги Аллагъасул г'азаб т'аде бач'ин.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул х'адисалда буго:

«Къыямасеб къо ч'оларо бакъ т'ерхъудаса бакъ баккун гурони. Гъедин бакъ баккун бихъараб мехаль, кинавго ч'ияс Аллагъасда иман лъола. Гъеб г'уж буго гъелда цъезег'ан цебехун жинца иман лъун бук'инч'еб напсалъе гъаб иман лъеялъ щибго муннаг'ат гъабулареб» – абун. Х'адис Байгъакъияс бицана.

159. Х'акълъунго жидеца дин бикъизабурал ва къокъаби лъугъун цо-цазде къецандарал г'адамасул две щибго къварилъи гъеч'о.

Гъал руго ягъудиял ва насраниял Ибрагъим аварагасул бац'адаб дин жидеца бикъизабун, хисизабун хвезабурал. Гъезул амру Аллагъасда буго ва гъес ахираталда гъезда бицине буго гъез гъабураб г'амал ва гъелъул жазаъ гъабизе буго.

160. Иманги лъун жинца лъик'лаб г'амал гъабурав ч'иясе Аллагъас гъелъул кири анц'го нухаль ц'ик'изабула. Жинца квешаб г'амал гъабурав ч'иясе Аллагъас гъеб квешлъиялда рекъараб жазаъ гуруго гъабуларо,

т'аде щибго жо ц'ик'лизе гъабуларо ва гъел г'адамазе зулмоги гъабуларо.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг'аббасидаса бицараб х'адисалда буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Аллагъасул рахъальъан бицунеб х'адисалъулъ абун:

«Х'акълъунго нужер Бет'ергъан жив гурх'улев вуго. Цо ч'ияс лъик'лъи гъабизе къасд гъабунни ва гъеб лъик'лъи гъабич'ого хут'ани, гъев ч'иясе цо лъик'лъи хъвала. Жинца гъеб лъик'лъи гъабунни анц'голъун хъвала, анкънусгоялдаги бахинабула, жегиги рек'к'ен лъаларебг'ан г'емерги гъабула. Жинца цо квешлъи гъабизе къасд гъабураб мехаль, цинги гъеб гъабич'ого тараб мехаль (Аллагъасдаса х'инкъун) гъев ч'иясеги

إِنَّ الَّذِينَ فَرَقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِعَاعًا لَّسْتِ
مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ تُرِيبُ إِلَيْهِمْ
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥٩﴾

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرَ أَمْثَالِهَا وَمَنْ
جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْرَىٰ إِلَىٰ أَمْثَالِهَا وَهُوَ
لَا يُظَاهَرُونَ ﴿١٦٠﴾

цо лъикIлъи хъвала. Жинца гъеб квешлъи гъабуни цо квешлъи хъвала, Аллагъасе бокъани хъвачIогоги тола»-абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяя Абузарридаса бицараб хIадисалдаги буго: «Жинца гIемерал мунагъал гъарурав чи дихъе вачIани, жинца дидехун щибго жо ширк гъабичIого, дица гъел квешлъабазда релълъараб гIемераб мунагъал чуриги гъабила гъев лагъасе»-абун. (ХIадис кьокъ гъабунa). ХIадис имам Муслимица бицана.

161. Дуца абе МухIаммад ﷺ: Аллагъас дун тIовитIун вуго унго унгояб битIараб нухалда. Киналго батIулал диназдаса бацIадаб, жиб битIараб, хIакъикъияб Ибрагъим аварагасул диналда. Гъев Ибрагъим жинца ширк гъабулездаса вукIинчIо.

Жидеца ширк гъабулел гIадамал Ибрагъимил диналда рукIунаро. ЦохIо Аллагъасе гIибадат гъаби буго Ибрагъим аварагасул дин.

162. Жегиги дуца абе МухIаммад ﷺ! ХIакъльунго дица балеб как, Аллагъасе гIибадат гъаби, дица жо хъвейги: кърбаналъе хъолеб жо. Дир чIаголъиги ва гъеб чIаголъиялда жаниб дица гъабулеб кинабго гIамалги, дир хвелги, ахир дун вусинги TIадегIанав Аллагъасе буго: кинабго гIалам жинца хъихъулев БетIергъанлъун жив вугев.

163. Гъев Аллагъасе щивго гIахъалчи гъечIо жиндие лагълъи гъабулев, яги жинца гIаламалъул тадбир гъабулев. Дица цахIо Аллагъ гуресе гIибадат гъабуларо. Аллагъас дида гъелдалъун амруги гъабун буго. Дунги гъаб умматалъул Аллагъасе мутIигIлъун, гъесие гIибадат бацIад гъабулезул авалав вуго. Ай тIоцевесев вуго.

164. Дуца абе МухIаммад ﷺ: Дица дице БетIергъанлъун Аллагъги живго тун цоги чийищ цIехелев? Гъев Аллагъ жинца кинабго жо бизарав гъаб кинабго махлукъаталъул БетIергъан вуго. Щибаб напсаль мунагъ, хIарамаб жо гъабураб

قُلْ إِنِّي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا
فِيمَا أَمَرَ ابْنَ مَرْيَمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٦١﴾

قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾

لَا شَرِيكَ لَهُ، وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾

قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أُنْبِيَ رَبَّآ وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ
وَلَا تُكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلاَّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ
وِازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ
مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾

мехаль, гьелъул гІакъуба гьєб напсалъе букІула. Цо напсалъул мунагъал цоги напсалда тІаде лъоларо, ва цо напсалъе гьабизе ккараб гІакъуба-гІазаб цоги напсалъе гьабуларо. Цинги ахираталда кинабго халкъ Аллагъасде буссулеб буго хІисаб-мизан ва жазаб гьабизе. Цинги щибаб напсалда бицинеги буго нуж жиндилъ хилиплъун рукІараб диналъул ва щивасе жиндир гІамалалда рекъараб жазабги гьабизе буго.

165. Жинца нуж гьаб ракъалда цогидал умматалги рукІун хадуб гьезул бакІалда халифалъун гьарурав Аллагъ вуго нужер БегІергъан. Жинца нужер цоял цогидаздаса тІадегІанги гьаруна даража макъамалъул рахъалъан.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ خَلْقَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَسْأَلُواكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ مِنْهُ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَعَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٥﴾

ГІилму гІакълу батІи-батІияб гьабуна, бечелъи-мискинлъи щивасул батІияб гьабуна. Цоял къуватал цоял загІипал гьаруна. Гьадин щивасул даража-макъам батІияб гьабуна нужер хІал бихъи гьабизе. Аллагъас нуже кьурал нигІматазда щукро лъицадай гьабула абун ва нужер Аллагъасе мутІигІавги, Аллагъасда гІасильулевги загьир гьавизе. ХІакълъунго МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дур БегІергъан Аллагъ ахираталда жинда гІасильаразе гІакъуба цакъ хех гьабулев вуго. Дуњялалдаги щевезе бегъула гьезда Аллагъасул гІакъуба. Гьединго тІадегІанав Аллагъ жинда мутІигІал муъминзабазда жив цакъ гурхІулев, гьезул мунагъал чурулев вуго.

Ибнукасирица абун: Къуръаналда жаниб тІадегІанав Аллагъас жиндир гІазабалъулги гурхІелалъулги аятал цо-цазде хурхинарун рицуна, гьединго цоцІо аяталда жаниб абун: «Аллагъ жиндир ццим бахъи, гІазаб гучав вуго, жиндир гурхІел-рахІмо гІагІидавги вуго»-абун. Гьадин гьабиялъул хІикмат буго жиндир лагъзал купру-ширкалдаса нахъе ахІун жив разильулеб гІамал гьабиялда рачине бокъи. Жиндир нигІматазда хьул лъезабун, жиндир гІазабалдалъун хІинкъи кьун, Аллагъас инсан ахІулев вуго гьаб паналъулеб, цакъ жиндир заман къокъаб дуњялалда ралел дагъалго кьоял жив разильулеб гІамал гьабун рае абун, абадияб ахираталда жив рахІаталда ва нигІматазулъ вукІине.

Аллагъ разильулеб гІамалалда хьвадулел гІадамазе дуњялалдаги рахІатги, нигІматалги рукІуна. Жив вижарав, жив хьихьулев, ахир жиндие жазаб гьабулевги цоцІо Аллагъ вукІин лъараб мехаль, гьєв инсан цакъ гІодове виччан вукІуна ва кинабго жинда тІаде бацІараб

жо Аллагъасул рахъалъан бугеб ц'об-рах'иматлъун х'исаб гъабула: ниг'иматал къуни шукро гъабула, т'аса росугеги абун Аллагъасда гъари гъабула. Къварилъи бач'лани тавбо гъабула, мунагъал чуризе бач'лараб батаги абун дуг'аги гъабула.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидасан х'адис бичана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: *«Муъминчиясда лъалебани Аллагъасда аск'об бугеб г'лакъуба-г'лазаб киг'ан г'емераб ва гучаб бугеб, гъесул кидаго алжаналда хъул лъелароан. Капурчиясеги лъалебани Аллагъасда аск'об бугеб гурх'ел-рах'иматалъул г'емерлъи, гъесул Аллагъасул алжаналдаса кидаго хъул къот'илароан. Аллагъас нусго рах'имат бижана гъезул цояб халкъалда гъоркъоб лъуна ва ункъоялда анц'ила ич'го жинда аск'об тана. Рах'алдарешт'инабураб цох'ло рах'иматалдалъун буго Аллагъасул халкъалъул цо-цазде бугеб гурх'ел-рах'имо. Х'ата х'айваналъцин х'ет'ле эхеде борхула, жиндир т'инч'алда т'ладе гъеб цун гъельие зарал ккеялда х'инкъун»* – абун. Х'адис имам Муслимица бичана.

Аллагъас ниль жиндие мут'иг'ал лагъзадеридаса гъареги.

Аллагъасул квербакъиялдалъун суратул Анг'амалъул таржама ва тафсир хъван т'лубана.

Кинабго рецци Т'адег'анав Аллагъасе буго.

7. Сурагул Аг1раф

Маккаялда решт1инабураб, жсинда жсаниб к1инусиялда анльго аят бугеб.

Киналго Маккаялда решт1инарурал суратазда релъун гъаб суратги мух1канал далилал рицун Аллагъ **عَلَّمَ لَهُ** цо гъави, ахират ва х1исаб-мизан бук1ин ч1езбулеб буго. Аллагъасул **عَلَّمَ لَهُ** рисалатги расулалги рит1ухъал рук1инги вах1ю рецт1инги бицунеб буго. Гъаб сураталда жсанир аварагабазул къисабиги рицун руго жсидер баян ва бицен г1ат1ид гъабун.

Сураталъул байбихъуда Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** аварагасда рецт1инабураб Къуръан кинабго инсанияталъе рах1мат бук1ин бицун буго. Гъелда нахъвилъгъарав чиясе дунял-ахираталъул бахъибуголги цолеблъиги бицун буго. Хадуб инсанияталъул эмен Адам аварагасул **عَلَيْهِ السَّلَام** иблисалъулгун ккараб къисса бицун буго: гъеб иблисалъул макро бицингун цадахъ лъик1лъиялда ва квешлъиялда гъоркъоб, х1акъаб ва бат1улаб жоялда гъоркъобги бугеб кидагосеб даг1ба-къеци бицун буго

Цинги ахир къиямасеб къоялъул ва гъениб халкъалъул бат1и-бат1иял къокъабазул бук1унеб х1алги бицунеб буго, гъезул цоцаздехун бук1унеб к1алъай-бах1салъул суратги бицун буго. Алжаналъул агло муъминзабазул, жуужах1алъул агло капурзабазул бицун буго. Цох1о гъаб сураталда гурони жсидер бицен гъабич1ел «асх1абул аг1рафи» абулеб къокъаялъулги бицун буго. Гъал руго жсидер лъик1аб г1амалги квешаб г1амалги бацад ккарал г1адамал ва Падег1анав Аллагъас халкъалъул х1исаб-мизан лъугъинег1ан алжаналдаги жуужах1алдаги гъоркъоб бугеб сангаралда т1ад тун ругел. Гъеб сангаралда ц1арги Аг1раф буго ва гъелдалъун гъаб сураталда ц1арги тана.

Гъединго сураталда жсаниб Нух1, Гъуд, Салих1, Лут1, Щуг1айб, Муса аварагабазул **عَلَيْهِمُ السَّلَام** къисабиги рицун руго, гъаб Мух1аммадил **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** умматалъ гъел къисабаздаса г1ибрат босизе г1оло. Г1ибрат абула: тикру гъабун цо пуланаб ишалъул х1асил гъабиялда. Ваг1за абураб ва насих1ат абураб к1иябго раг1иялдаса мурадлъун бугеб жоялдаса гъабулеб х1асилги буго гъеб г1ибрат. Гилмуялда г1амал гъабуларел квешал г1алимзабазе ахираталда бук1унеб гъел инжит гъарулеб г1азабалъулги бицун буго. Сураталъул ахиралдаги Аллагъ **عَلَّمَ لَهُ** цо гъавиялъул ва гъесдехун ширк гъабулеб г1адамазул бицен гъабун буго.

*Жив гурх'улев, гурх'ел г'амав
Аллаг'асул ц'аралдал'ун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф, Лам, Мим, Ссад.

الْمَصِّ ①

Т'адег'анав Аллаг' жинда л'ялев вуго г'ял х'лурупал
рехсеялдал'ун бугеб мурад.

2. Г'яб т'ехь буго Т'адег'анав

كُنْتُ أَنْزِلَ إِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ

Аллаг'ас дуда рещт'инабураб

مِنْهُ لِتُنذِرَ بِهِ، وَذَكَرَى لِلْمُؤْمِنِينَ. ①

К'ур'ян. Дур рек'елье щибго
к'варил'и яги зах'имал'и

ккоге г'еб к'авмалда

швезабиял'уль, г'ез мун г'ереси г'авила абун. Г'яб К'ур'ян
дуде рещт'инабуна г'елдал'ун дуца Аллаг'асдаса х'инк'арал
г'адамазе х'инк'и к'езе ва му'минзабазе ваг'иза-насих'атл'унги
бук'ине.

К'ур'яналдаса мунпаг'ат босулеб г'яб к'юк'я бугельул, г'езул ц'ар
рехсана Аллаг'ас. Амма К'ур'ян кинабго халк'алье (г'адамазе ва
женазе) х'инк'и к'езе ва ваг'иза-насих'атл'ун бук'ине рещт'инабураб
буго.

3. Нуж Аллаг'ас рещт'инабураб

أَتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن

жоялда нах'рил'ья. Жинда жаниб

دُونِهِ، أُولَئِكَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ. ①

т'орит'ел бугеб, гванг'араб нуралда

рельг'араб К'ур'яналда нах'рил'ья.

Ва нужеца г'ев Аллаг'и живго тун нуjee цоги вализаби ккоге
ва нуж г'езда нах'рил'ьял'унге.

Х'анчал ругониги, кашишзаби, каг'анатал ругониги ккоге
вализабил'ун, нужер амру г'езда т'амизе ва г'езие мутл'иг'л'изе.
Ц'акъ даг'ял г'адамазе гурони Аллаг'асул К'ур'янал'ул
ваг'изаял' мунпаг'ат г'абулеб г'еч'ю.

4. Г'емерал росабазул аг'ло буго дица

وَكُرِّمَ قَرِينَهُ أَهْلًا مِّنْهَا فَجَاءَهَا بِأَسْنَا

жиб г'ялаг г'абураб, г'ез аварагзабаде

بَيْنَنَا أَوْ هُمْ قَائِلُونَ. ①

нах'рил'ьяине инкар г'абураб мехаль.

Г'ел росабазда т'аде дир г'изаб бач'ана

к'аси жал к'ижун яги х'ызаназул рек'елг'еялда ругеб мехаль,

яги к'ял'ул г'лужалда х'юх' бах'инал'е г'ел ч'ч'ун ругеб

мехаль.

Г'ял руго г'адамал г'одор реччан, раклалда щибго жо г'еч'юго
рук'унел г'лужал. Г'еб х'лалалда жалги рук'ладго г'изаб т'ад бач'ин

ц'акьго зах'малъулеб иш буго.

5. Гъаб дир г'лазаб жидеда швараб
мехаль гъез абулеб цоги раг'ли бук'инч'ло
ва гъез ах'ли балеб жоги бук'инч'ло:

فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بِأَسْتَأْذِنًا
قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٥﴾

«Ниж ц'акъ нижеего зулму гъабулеб
аг'гло бук'ланаха»-абун гъел мук'урлъи гуреп.

Аллаг'басул جَلَّ جَلَالُهُ г'лазаб жидеда решт'араб мехаль гъезда бич'ч'лана
гъеб заман дуг'аялъ кумек гъабулеб гъеч'леб'ли.

6. Дица ц'акъ т'ладч'ун гъикъизе буго дир
авараг'забазда ва гъел авараг'заби жидеда
рит'арал умматаздаги.

فَلَمَّا سَأَلْنَا الَّذِينَ أُزِيلُوا إِلَيْهِمْ وَقُلْنَا لَنْ
أَمْرًا سَلِينَا ﴿٦﴾

Ахираталда х'лисаб-мизан гъабулеб мехаль
капурзабазда бадиб ч'лвай гъабун ва гъезул к'ланци къот'изабун
гъикъизе буго: нужехъе авараг'забиго рач'лич'иш? Гъез нужехъе
Аллаг'басул дин швезабич'иш? Нужеца щиб жавабха гъезие к'ураб?-
абун. Гъаб гъикъа-бакъиялда хадуб гъезие жидецаго т'аса бишараб
жужах'алъул г'лазаб гъабизе буго. Аллаг'басул جَلَّ جَلَالُهُ жиндир авараг'забаздаги
гъикъизе буго нужеца умматазухъе дир дин швезабуниш абун. Цинги
гъез: «швезабуна нижер бет'ергъан»-абидалго гъездасан разилъун
т'ладег'анал макъамал ругел алжаналда гъелги рит'изе руго.

7. Гъеб х'лисаб-мизан гъабулеб къоялъ
дица г'ладамазда бицине буго гъез

дунялалда гъабураб кинабго г'ламал

Дида гъалеб бук'иналъ. Дун цох'ло лах'заталъги гъездасан
рик'к'алъун, гъез гъабулеб жо гъаларого вук'инч'ло.

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِم بِعِلْمِهِمْ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٧﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг'абасица абуна: к'биямасеб къоялъ
лагъзадерил г'ламал хъвараб кагъат гъола гъезда щебе ва гъеб
кагъаталъ бицуна гъез дунялалда гъабураб кинабго г'ламал, щибго жо
гъоркъоб теч'лого: абураб раг'лиги бицуна, гъабураб г'ламалги бицуна,
лъик'лаб бук'ла, квешаб бук'ла, къабих'лаб-инжитаб, жиб бицине
сурараб жо бук'ла. Гъадин Аллаг'басда جَلَّ جَلَالُهُ щеве ч'лун, халкъул г'лалам
нуг'заллъун рук'лун, жиндир х'лисаб-мизан гъабулеб къоялъ гъениб
щебе бач'лунеб къабих'лаб, инжитаб жо гъабизеги, бицинеги намус
бук'лине ккела бусурманчиясда.

8. Гъеб к'биямасеб къоялъ лагъзадерил
г'ламалал ц'алел ц'адирабиги рук'лине
руго г'ладилал, бит'арал, шивго
чиясе зулму гъабуларел. Лъик'лаб

وَأَوْزُونَ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ نَقَلَتْ مَوَازِينُهُ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾

ГIамалалдалгун жидер цIадираби бакIгьарал гIадамал руго жидер кинабго лгьикIлгьялда кверщел батарал ва мурадазда шварал.

9. ЦIадираялда гIад лгьикIаб гIамал гIадагьлгун квешаб гIамал гIемергьарал гIадамал руго жал ахираталге чIорого хутIарал ва жидерго напсал гьалаг гьарурал. Гьельние гIилаги буго гьез дир Кьурьаналда инкар ккун букIин.

وَمَنْ حَقَّ مَوْزِنُهُ فَاقُولِ لِلَّذِينَ هُمْ بِكُمْ وَهُمْ يَوْمَئِذٍ خَاسِرُونَ ﴿١٠﴾

ГIалимзаби хилиплгьана лагьзадерил гIамалал цIала абураб рагIиялгун тафсир гьабиялгуль. Цояз абуна гIадегIанав Аллагьас лагьзадерил гIамалазе черх гьабула жиндие бакIлгьи бугел цинги гьел чурхдул цIала абун. Цогияз абуна гIамалал хьварал кагьтал цIала абун. Лгьабабилеб кьокьяялгь абуна живго инсан цIала абун. Гьаз далиллгун Аллагьасул свалат салам лгьеяв аварагасул хIадисги бачана:

«Кьяямасеб кьоялгь цо чи вачун вачIула жив кьарияв, вицатав, амма Аллагьасда *عَلَيْهِ السَّلَامُ* аскIоб гьесул цIайи букIунаро кIкIарадал кваркьигIадабги»—абураб. ХIадис имам Муслимица бицана.

Кин букIаниги нилгьеца иман лгун нилгь божула гьеб кьо букIиналда ва гьениб хIисаб-мизан букIиналдаги. Дунялалгун гIилмуялгь хинлгьиги, цIоройги, гьаваги, гьуриги боцунел алатал гьарураб мехалгь, гьеб дунялги дунялалда бугеб щинаб махлукьги жинца бижарав Халикьасда лагьзадерил гIамалал цIазе кIвей щибго гьарибаб, ай букIине рес гьечIеб жо гьечIо.

10. Дица нужее гьаб ракьалда гIад нужеего бокьухьин рукIине рес рекьезабуна ва нужее магIишат гьабиялге сабабалги рекьезаруна.

وَلَقَدْ مَكَرْتُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعْيِشًا قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿١١﴾

Гьедин бугониги дир нигIматал лгьалев ва гьезие щукро гьабулев чи нужеда гьоркьов цIакь дагь гурони гьечIо.

11. ХIакьлгунго нужер эмен Адам вижиналдалгун дица нуж киналго рижана ва цогидаб махлукьалде данде ккун нужер цIакь берцинаб суратги гьабуна.

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١٢﴾

Жинда Аллагь разилгьяяв ИбнугIаббасица абуна: гIадамал инсул гьодазда жанир рижана, цинги эбелалгун рахIмомялда жаниб гьезул суратги бижана-абун. Цоги гIалимзабаца абуна гьаб нуж рижана абуруб рагIи Адам аварагасда *عَلَيْهِ السَّلَامُ* абураб буго гьез кIодо гьавун,

гъев халкъальзул эмен вугельзул-абун.

Хадуб лица малаикзабазда амруги гъабуна нужеца гъав Адамие сужда гъабе абун. Гъаб амруги буго Адам авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъесул зурият хира гъабун гъабураб. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ амруялда мут1г1г1льун киналго малаикзабаца Адамие сужда гъабуна. Гъев заманаяль гъев бак1алда бук1араб иблис сужда гъабич1ого ч1ана. Гъев ч1ух1ана х1аршудаса вижарав Адамие сужда гъабизе.

12. П1адег1анав Аллагъас иблисалда абун: «**Лица сужда гъабеян амру гъабураб мехаль гъев сужда гъабиялдаса мун шиб жояль нахье ч1вараб?**»-абун.

Иблисаль абун: «**Дун Адамидаса лъик1аб буго. Дуца дун бижана ц1аялдасан ва дуца Адам х1аршалдаса вижана**»- абун.

Дун гъесдасан хирияб буго, дун жиндаса бижараб ц1а хирияб бугельзул Адам жиндасан вижараб х1аршалдасан абун. Гъаб ах1макъаль пикру гъабич1о жинда амру гъабулев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуклин ва гъев жинда лъалев вуклин шив хирияв вугев ва шив г1одовег1анав вугевги.

Ибнукасирица абун: жиндие лаг1нат батараб иблис балагъана жиб жиндаса бижараб ц1аялда ва гъев ц1акъаб жольун бихъана. Жиб балагъич1о Адам авараг عَلَيْهِ السَّلَام П1адег1анав Аллагъас жиндирго квералдалъун х1аршги буцун гъавун вуклиналда ва гъесулъе жиндир рух1алдасан рух1 льун буклиналдаги. Гъединго пасадаб мекъаб боцинги гъабуна иблисаль ва жиб ц1акъ мекъиги ккана гъев боциналъульги: гъель абун ц1а лъик1аб ва хирияб бутин х1аршалдаса абун. Х1арщ буго жинда г1ад хур- херги бижунеб, жиб ц1обалеб ва жиндаса мунпаг1ат бугеб жо. Ц1а буго жинца кинабго жо бух1улеб ва жиндалъун г1азаб гъабулеб.

Ибнукасирица абун: бишун себе жинца къияс гъабураб (цо жо цоги жоялда боцараб) жо буго иблис, ва гъев къиясальуль мекъиги ккана. Жинца Аллагъасул диналда жаниб жиндирго г1акълоялдалъун къияс гъабулев чи Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ иблисгун данде гъавула»-абун.

Ибнухат1ибица абун: Иблис буго г1оцебе жинца къияс гъабураб. Амма гъев иблисалда лъач1о Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ каламалда данде къияс гъабулареблъи. Загъираб раг1иялдалъун Къуръан-х1адисалда жаниб цо х1укму бицараб мехаль гъев цоги жоялда боцизе ва цоги бак1алда сверизабизе бегъуларо, гъев х1укму Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ абухъин т1убазе ккола-абун

13. П1адег1анав Аллагъас абун:
«**Мун г1одоб лъугъа алжаналдаса. Дир амруялдаги г1асилъун дир хирияб**

قَالَ فَأَهِيظْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا
فَأَخْرَجْنَاكَ مِنَ الصُّغُورِ ﴿١٣﴾

рокъоб ч1ун дица мун теларо. Мун гъанисан къват1ибе бахъа ва мунги г1одобег1ан гъабураб буго абун.

Иблисаль г1амал к1одолъи ва ч1ух1и загъир гъабидал гъельие жазъ гъабуна г1одобег1ан гъабиялдалъун ва х1акъир гъабиялдалъун. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ х1еларав ва мут1иг1лъарав чи гъес т1адег1ан гъавула. Гъесде данде г1амал к1одолъи гъабурав чи Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ г1одовег1ан гъавула.

14. Цинги иблисаль абун: «Дуца дун хвезабич1ого теа халкъ т1аде бахъизабубеб къо швезег1ан»-абун.

قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾

Глазab гъабич1ого нахъ т1амун те. Гъаб иблисалда лъана халкъ т1аде бахъизабубеб къоялдаса хадуб хвел бук1унареблъи ва жиб хвалил г1азабалдаса борч1изе сабаб гъарана.

15. Жиндир х1икматалдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб иблисалъул гъари къабул гъабуна ва жинца абун мун нахъе бахъун тараб буго абун.

قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾

Жинда Аллагъ разильаяв Ибнуг1абасица абун: гъаб иблис хвезабич1ого нахъе бахъун тана т1оцебесеб ссур пулеб къоялде швезег1ан. Гъеб ссур пураб мехаль кинабго рух1чагояб жо хола, гъелгун цадахъ иблисги хола. Гъеб иблисалье бокъун бук1ана хвалил къог1лъи ч1амич1ого бук1ине ва жиб к1иабилеб ссур пулеб мех швезег1ан ч1аго тезе. Т1адег1анав Аллагъас иблисалъул гъаб мурад т1убач1о. Гъаб раг1и бит1араб бук1иналда т1орит1ел гъабула цоги аяталда жаниб бугеб раг1иялъ: «Мун нахъе бахъун тараб буго цо пуланаб заман швезег1ан»-абураб.

16. Цинги иблисаль абун: «Дуца дун гъав Адам сабаблъун къосараб, г1одобег1анаб буго абун х1укму гъабидал, дун гъедун дица абубеб буго: Дун бит1араб исламияб нухда т1ад г1одоб ч1ела ва гъелдаса Адамил насло дица нахъч1вала»-абун.

قَالَ فِيمَا آغَاوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾

Гъачагълъи гъабулел г1адамаз нухлулазе гъара гъабубеб г1адин, гъел къосинарун, цоги нухал берцин рихъизе гъарун, гъеб х1акъаб нух жидеда бихъулареллъун гъарила дица гъел.

17. Цинги дун гъеб Адамил наслоялъухъе гъезда цебесан бач1ина, нахъасанги бач1ина, квараниса-квег1исаги бач1ина ва дица гъезие кинабниги лъик1аб

ثُمَّ لَا يُنَبِّئُهُم مِّنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَنِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا يَجِدُ أَكْثَرُهُمْ شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾

жо сурун бихъизабила, кинабго батIулаб жо берцинги бихъизабила. Ва дуда гъезул гIемерисел дур нигIматазе шукру гъабулареллъун ратила.

Дур амруялда гIасиялъун, мутIигIлъи таралги ратила.

Жинда Аллагъ разилъияв ИбнугIаббасица абуна: иблисалъул хIал кIоларо инсанасда гIасахун бачIине. Гъедин жиб бачIулеб букIарабани гъеб Алласул рахIматаздаги лагъасдаги гъоркъоб чIелаан-абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб иблисги гъелъул насло щайтIабиги инсанасул беразда рихъуларел гъаруна, нильеда рихъичIониги гъел рукIин хIакъаб буго. Нильеда бихъулареб, жиб букIин хIакъаб жо гIемераб буго. Инсан къосинавизе батIи-батIияб сураталда бачIине гъунар къун буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб иблисалъе. Амма жинда свалат салам лъеяв аварагасул сураталда бачIине кIоларо гъелда.

18. ГIадегIанав Аллагъас абуна:

«Мун гъаб алжаналдаса къватIиб бахъа мун какараблъун ва дуда гIайиб чIвараблъун, дир рахIматалдаса рикIкIад гъабураблъунги. Дица мунги дуда мутIигIлъаралги жанир рехун жужахI цIезабилаян абун гъедулев вуго дун.

قَالَ أَخْرَجْ مِنْهَا مَذْمُومًا وَمَا مَذْمُومًا لِمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾

19. Я Адам! Мунги дур чIужу

XIаваги гъаб алжаналда жанир чIчIа. Ва нужего бокъарал нигIматаздасаги кванай. Нуж гъаб

гъветIалда аскIор къаге ва гъелдаса

кванаге. Нагагъ гъеб гъветIалдаса кванани нуж нужего зулму гъабураздаса рукIуна.

ГIадегIанав Аллагъас гъезул хIалбихъизе абун букIана гъаб цо гъветIалдаса кванаге абун. Иблисалъе гъеб амру лъана ва жинца яхI бахъана Адамги XIаваги Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ гIасилъиялда ккезаризе.

20. Цинги щайтIаналь гъезул рекIель

вас-вас рехизабуна ва вгъезда балъго букIараб гIаврат загъирлъизе хIилла гъабуна. ЩайтIаналь абуна: «Гъаб гъветIалдаса кванагеян нужер

БетIергъанас абуна нужер макъам

жегиги гIадегIан борхизе бокъичIого: нуж малаикаллъун

فَوَسَّوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ
عَنْهُمَا مِنْ سَوَاءِ إِلَيْهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا
عَنِ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ
أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾

рукӀине яги даимго алжаналда жанир рукӀине бокычӀого»-абун.

21. Адамие ва ХӀавае шайтӀанги гьедана ﴿وَقَامَهُمَا إِلَىٰ لَكُمَا لَيْنَ التَّصْحِينِ﴾
дун нужее лъикӀаб жо бицунѐб, нужеда
гурхӀун насихӀат гьабулеб бугоян абун.

22. ШайтӀаналь АллагӀасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾
цӀар бахӀун гьедараб мехаль гьѐб
гьа гьереси бицун гьедуларо абун
ракӀ чӀчӀарав Адамги ХӀаваги
шайтӀаналь гуккун гьѐб гьветӀалдаса
кванаялда рачана. Гьелдаса жидеца
кванараб мехаль гьезул гӀавратал
загьирлъана ва гьел кӀиялго цоцаздаса нечана, гьутӀбуздаса
тӀанхал ретӀун, гьел тӀаде рекӀинарун гӀавратал рахчизе
лъугьана. Гьезда АллагӀасул рахӀалъан ахӀана: нужеда абун
букӀана гурищ нужеца гьѐб гьветӀалдаса кванаяган абун. Дица
гьѐб шайтӀан нужее баянаб ва загьираб туцман бугоянги абун
букӀана гурищ?-абун.

Нужеца дир амруги тана, шайтӀаналь гуккизеги чӀана. Гьанже дица
нуж алжаналдаса къватӀирги лъела, нужеего ризкьи тӀалаб гьабизеги
риччала абун.

23. Адамицаги ХӀавацаги абуна: «Я нижер ﴿قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَعْفُ رَبَّنَا﴾
БетӀергьан АллагӀ! Нижеца нижерго
напсазе зулму гьабуна дур амруялда
хилиплъи гьабун. Гьанже мун нижеда
гурхӀичӀони ва дуца нижер мунагӀалги чуричӀони ниж цӀакьго
гӀадада хварал, чӀорого хутӀарал гӀадамал рукӀина» - абун

24. ТӀадегӀанав АллагӀас абуна нуж ﴿قَالَ أَهَيُّوْا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوًّا لَكُمْ﴾
киналго алжаналдаса къватӀире
лъугьун ракъалда рѐштӀа. Нуж цоял
цоязе туцбаби руго ахир къиямасѐб къо
чӀезегӀан.

ШайтӀан инсанасул туцман буго ва инсан шайтӀанальул туцманги
вуго.

ШайтӀанальул инсанасдехун бугѐб туцманлӀи буго батӀулаб
туцманлӀи, ахираталда гьѐб жужахӀалде инальѐ сабабӀун кколѐб:
гьѐб шайтӀаналь инсанасдаса жиб лъикӀаблӀун бихӀун, чӀухӀун, хӀал
хьублӀун гьабулеб туцманлӀи бугельул. Инсанас шайтӀаналдехун
гьабулеб туцманлӀи буго АллагӀасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ амруялда нахьвилӀун

гъабулеб х1акъаб тушманлъи, гъеб сабаблъун ахираталда жив алжаналда унеб. **Нужее ракъалда т1ад буго нуж ч1олеб бак1 ва нужеца маг1ишат-яшав гъабун нужер г1ажал т1аде швезег1ан мунпаг1ат босулеб бак1ги.**

25. Жегиги Т1адег1анав Аллагъас абун:
«гъеб ракъалда ч1аголъи гъабун рук1ина
нуж. Цинги хун гъеб ракъальул чохьонирги
рук1ина, ахираталда х1исаб-мизан
гъабизеги гъеб ракъалдаса т1аде рахъинарула» абун.

قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا
تُخْرَجُونَ ﴿٥٥﴾

**26. Я Адамил лъимал! Дица нужее лъабго
бат1ияб рет1ел гъабун:** Цо рет1ел
гъабун нужеца жиндалъун г1аврат
бахчулеб ва кидаго нуж жинда х1ажатаб.

يَبْنِيءَ أَدَمَ فَقَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤْوِي
سَوْءَ أُنْكُومِكُمْ وَرِيْشًا وَلِبَاسَ التَّقْوَى ذَلِكَ
خَيْرٌ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَكَّرُونَ ﴿٥٦﴾

Цоги рет1ел гъабун г1адамазда

гъаркъор нуж хъвадулеб мехаль нужеца берцинлъиялъе т1ад
рет1унеб. Лъабабилеб рет1ел буго инсанасул жанисеб, рух1ияб
рахъ бац1адаб ва берцинаб бук1ин. Гъаб рух1ияб рац1алъи
буго загъираб берцинлъиялдасаги жиндир к1вар ц1ик1араб ва
лъик1аб.

Цоги г1алимзабаз абун: гъаб лъабабилеб рет1ел рагъуль т1ад рет1улеб
къолден буго жиндалъун тушманасдасан черх ц1унулеб абун.

Гъаб рет1ел рещт1инаби лагъзадеридехун бугеб ц1об-рах1мо
бихъизабулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1аламатаздаса цо г1аламат буго. **Ва**
гъал к1удиял ниг1матазда лагъзадерица шукру гъабизе бокъунги
буго, гъелдалъун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ раклалда швезе ва гъесие г1ибадат
гъабизе бокъун.

Цоги тафсир гъабун: гъаб Адам аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къиса бицин
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятаздасан буго, гъеб къисаялдаса г1адамаз мунпаг1ат
босизе. Щайт1анальул макроялдаса ц1унизе, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру-
нагъю т1убаялда т1ад ч1езе ва гъесие гъабулеб г1ибадат бац1ад
гъабизе.

**27. Я Адамил лъимал! Вореха нуж
щайт1аналье гуккизе ч1оге. Гъеб
щайт1аналь нужее макро гъабизе буго
ва нужер эбел-эмен Адамги Х1аваги
жидеда т1ад бук1араб нуранияб
рет1елги бахъизабун, г1авраталги
загъир гъарун, алжаналдаса къват1ир**

يَبْنِيءَ أَدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمْ الشَّيْطَانُ كَمَا
أَخْرَجَ الْآبَوْنَ كُومًا مِنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا
لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَ تَبَهُمَا إِنَّهُ يَرَىكُمْ
هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا
الشَّيْطَانَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٧﴾

рахънарурал г1адин, нужги г1одорег1ан гъаризе руго.

Нужеда Аллагъасул ﷻ щим бахъулеб жо гъабизе т1амун. Гъеб щайт1аналъул мурад буго инсанасул киналго хиралъаби, лъик1лъаби т1аса ине гъари. Гъедин маг1навияб рет1елги т1аса бахъун, жив халкъалда ва Халикъасда цеве ч1езе нечолеб бак1алда ккезавула щайт1аналъ инсан.

Гъеб щайт1аналъе ва гъельул наслоялъе нуж рихъула, нужеда гъел рихъулел гъеч1ониги. Нужеда рак1алда гъеч1еб рахъалъан т1аде к1анц1ула щайт1ан нуже х1ила макро гъабизе. Тохлъукъего, рак1алда гъеч1еб рахъалъан тушман т1аде к1анц1араб мехалъ гъес зарал к1удияб гъабула. **Дица гъел щайт1аби гъудулзабилъун ва кумекчаг1илъун гъарун руго Аллагъасда иман лъоларел капурзабазе.**

Аллагъасдаса ﷻ х1инкъарал муъминзабазе зарал гъабизе к1оларо щайт1аналда. Гъель ях1 бахъула иман заг1ипал г1адамал къосизаризе. Щайт1аби капурзабазул гъудулзаби ва кумекчаг1и рук1ин буго гъел капурал г1адамалгун цадахъ лъугъун исламияб диналдаса ва Аллагъ ﷻ цо гъавиялдаса халкъ нахъч1валеллъун рук1ин.

Щайт1абиги капурзабиги цо-цазда рекъон гъарулел питнабазул бишунго къабих1аб буго: «Халкъалъул цебет1ей, маданият ва х1урият»-абун берцинал раг1абиги рицун чужуг1адан жинда т1аса шарг1ияб рет1ел бахъизе т1ами, гъелда гъеб берцин бихъизаби. Шарг1ияб рет1елги бахъун жиндир чорхол берцинлъабиги загъир гъарун хъвадараб мехалъ, гъелго г1адамазул сураталда ругел щайт1абаз ч1ужуг1адан гуккун гъей жиндир гъава-напсалъе, шагъваталъе бокъараб х1алалъ жиндаса лазат босулеб алат х1исабалда х1алт1изаюла ва гъей х1урияй инсан йик1ин т1убанго к1оч1он тола.

Т1адег1анав Аллагъасул каламалъул пасах1атлъи ва х1икмат к1удияб бу1киналда т1орит1ел гъабулеб буго: «щайт1аналъ гъелда т1аса рет1ел бахъула»-абураб раг1и. Жиндир напсалъул къадро гъабулев чиясе бокъуларо гъесул черхалъул дагъабниги жив нечолеб бак1 г1адамазда загъирлъизе. Исаламалъул тушбабаз т1аса рет1ел бахъизабун халкъ хъвадизаби гъезул цебегоялдаса нахъе г1уц1цун бугеб, Аллагъасул ﷻ дин ч1унтизабулеб х1илляаб сиясат (программа) буго. Гъельул ахираб мурадги буго инсанасул т1абиг1атал шарг1ияб нухдаса рахъун жидерго гъава-напсалъе бокъаншинаб жо гъабиялде руссинари.

Жидер г1авратги загъир гъабун хъвади маданиятги х1уриятги кин бук1унеб? Гъеб буго х1айванлъи ва ах1макълъи. Унго-унгояб маданият буго жинца инсанасул къадроги, гъесул хиралъиги ц1унулеб маданият. Х1акъикъияб маданият буго Т1адег1анав Аллагъасул шарг1алда

рекъон хъвади.

28. Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ **ширк гъабулел**
гІадамаз цо къабихІаб пиша гъабураб
мехаль (ратІлидаса гІицІлъун кагІба
рукъалда сверун тІаваф гъаби гІадаб)
гъельие далил бачун жидеца абулеб

буго: «Нижеда нижер умумул ратана гъаб иш гъабулеллъун ва
гъеб Аллагъас амру гъабун гъабулеб иш буго» абун.

Гъез абулаан кин нижеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рукъалда тІаваф гъабулеб,
гъесде гІасилъи гъабураб ретІелги тІад ретІун букІадгоян абун. ЦІакъ
ахІмакъаб хабар гъечІишха гъаб!

Гъаб гІадалаб рагІи нахъчІван Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ абулеб буго: **дуца гъезда**
абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вацІадав вуго мушриказ гъесда
гІунтІизарулел мукъсанал сипатаздаса, гъес къабихІаб жо гъабейн
амру гъабуларо. Нужеца, щибго лъайги гъечІого, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ
гІунтІизабун гъересияб хабар шай бицунеб!-абун

29. Дуца мушриказда абе МухІаммад
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : дир БетІергъан Аллагъас дида
амру гъабун буго кинабго ишалъулъ
ритІухъав вукІа абун. Киналго
муъминзабаздаги амру гъабун буго
жидеца как балеб мехаль тІубанго Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ **руссун,**

гъесие хІелун, мугІигІлъун рукІа абун, ва гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ
гІибадат бацІад гъабун хъваде абунги.

Ибнукасирица абуна: нужедаги, я гъал мушрикал, нуж гуреб кинабго
халкъалдаги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ амру гъабун буго цохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ
гъабе гІибадат абун ва гъеб гІибадатги битІун гъабе абун: нужехъе дин
босун рачІарал расулаз малъухъин, гъезда нахърилъгъун. ГІадегІанав
Аллагъ жинда разияб, гъес къабул гъабулеблъун букІине ккани гъаб
кІиги шартІ буго гІибадат гъабиялъе:

1- Купру-ширкалдаса бацІадаб букІин.

2- ШаргІалъул нухда рекъон битІун букІин.

ГІадегІанав Аллагъас **нуж ракъалдаса рижараб гІадин гъебго**
ракъалде русинарулел руго. Нужер рижиналъул авалалда нуж
щибго жо гъечІеллъун рукІана: магІишат, лъимал-хъизан, нужер
ахирги гъеб букІине буго. Кинабго жогі гъанибго тун нуж ракъул
чохъонир лъугъине руго. Цогі магІна гъабуна: иманалда вижарав чи
ахир холеб мехаль иманалда хола, купруялъе вижарав чи ахир холеб

وَإِذَا فَعَلُوا فَحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا
وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحِشَةِ
أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِندَ
كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ
كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

мехаль купруялда хола абун.

30. Нужедаса Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ цо къокъа иманалда т1обит1ана, цогияб къокъа жидерго къосиналда тана.

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие бокъараб жо

бокъухъин гъабулев вуго, гъесда жиндир

пиша щай гъабураб абун гъикъулев чи вук1унаро. Гъаб к1иябилеб къокъа Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир къосиналда теялъе г1ила буго гъез Т1адег1анав Аллагъги живго тун щайт1аби ккун рук1ин жидее гъудулзабилъун ва квербакъулел вализабилъун. Цинги гъезда рак1алдаги буго гъел ругин бит1араб нухда ва х1акъаб диналда абун.

31. Я Адамил лъимал! Нужеца берцинаб ва бац1адаб рет1ел рет1е жамаг1аталда гъоркъор как базе унеб яги каг1ба рукъалда т1авап гъабизе унеб мехаль.

Мушрикал каг1ба рукъалда сверун рет1ел

т1аса бахъун т1авап гъабулел рук1индал, гъез гъабулеб жо х1арамаб бук1ин бицун рещт1инабураб аят буго гъаб. Аллагъас нужее къураб х1алалаб, бац1адаб жоялдасаги кванай, гъеб квана-гъекъеялъуль г1орхольъан борч1араб х1ал гъабун исрапчилъиги гъабуге. Х1акълъунго Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гъесул ризкъи исрап гъабулел г1адамал рокъуларо. Х1алалаб ва х1арамаб жоялъул г1орхъаби хвезарулел г1адамалги рокъуларо Аллагъасе.

Гъарун Рашид абулев халипаясул местер (врач) вук1ана насранияб диналда вугев, жив ц1акъ лебалав т1иб г1елмуялъуль (медицина). Гъав местерас цо г1алим чиясда абуна: «г1елму абулеб жо к1иго баг1ияб буго. цо буго динияб г1елму, цоги буго дунялалъул ва чурхдузул г1елму. Нужер Къуръаналда жаниб т1иб г1елмуялдаса щибго жо батич1о дида»-абун.

Г1алимчияс гъесие жаваб гъабуна: Къуръаналда жаниб т1иб г1елму буго. Гъебги цо аяталъул бащалъиялда жаниб бакларун буго-абун. Цинги жинца аят ц1алана: «Нужеца т1аг1ам кванай, гъекъольел жалги гъекъе ва амма исрап гъабуге»-абун.

Хадуб насранияс абуна: нужер аварагасдаса гъеч1о гурищ гъеб т1ибалъул х1акъалъуль бицараб жого-абун. Г1алимчияс абуна: нижер аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ т1иб г1елму цох1о х1адисалда жаниб, дагъалго раг1абаздалъун бицана-абун. Гъеб х1адисги буго:

فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ
إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ
اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

* يَبْنِيءَ آدَمَ خَدُّوْا زَيْنَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ
وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾

«Адамил лъималаз жидер чехъг'лан квешев къвачла цезабуларо. Гъесие г'леалан цодагъалго т'лаг'ламалъул лукъматал»-абун. Лукъмат буго цо нухаль к'ладдиб лъолеб жо. Х'адис имам Ах'Имадица бицана.

Цинги насранияс абун: «нужер Къуръаналъги, аварагасги Жалинусие щибго жо тун гъеч'ло»-абун. Жалинус вуго гъев заманаялъул мушгъурав т'лабиб (врач).

32. Дуца абе Мух'Аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , **шивчи** вугев Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ х'лалаблъун гъабун жиндир лагъзадерие къураб берцинаб, лъик'лаб жо ва гъуинал, лазатал ниг'матал жинца х'ларам гъабулев?

فَلَمَنْ حَرَمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ
وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ
نُفِصِلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

Т'ладе рет'лизе къураб берцинаб рет'елги, кваназе къураб т'лаг'ламал ниг'маталги. Гъаб раг'лиги жагъилиял г'ларабиязул г'ладат нахъч'лван абураб буго, жидерго напсазе цо-цо жо х'ларам гъабулел рук'ларал ва каг'б'аялда т'лапав гъабулеб мехаль т'лад рет'ел гъеч'лого, толох'лучго рук'лунел.

Дуца абе Мух'Аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , **гъаб** дунялалда бугев берцинаб ва лъик'лаб рет'елги, гъуинал лазатал т'лаг'ламалги муъминзабазе ругел руго. Дунялалда муъминзабиги капурзабиги цадахъ ругельул гъел ниг'матал капурезеги къола Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ, гъел капурзаби жидее ниг'матал къезе мустах'ликъал гъеч'лониги. **Ва амма** ахираталда алжаналъул ниг'матал цох'ло муъминзабазе гурони рук'лунаро. Алагъас капурал г'дамазе алжанги, гъельул ниг'маталги х'ларам гъарун ругельул. **Гъадин** дица дир х'лукмаби баян гъарула ва шарг'иял нухалги загъир гъарула Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ х'лукмабузул ва х'икмагазул пикру гъабулел ва жидеда гъел рич'ч'лунел г'дамазе.

Ибнухат'либица абун: Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ къураб х'лалалаб ризкъиялдаса нужеца мунпаг'лат босе нужер х'лажат т'лубалев къадараль, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ г'либадат гъабизе нуже сабаб рекъолеб х'лалаль. Муъминзаби дунялалда цоги жоялда х'лажатал рук'лунаро. Аллагъасдаги ахир къиямасеб къоялдаги иман лъурав инсанасда рекъараб гъеч'ло жинцаги жиндир хъизамалъги ч'лук'ларал, хириял т'лаг'ламал кваназе, жиндир мадугъалихъ вакъун, бакъвараб чадил рекел гъеч'лого цо чиги вук'ладго. Исрапчи абураб ц'лар абизе мустах'ликъаб буго жинца чехъ цезег'лан бокъанщинаб жо кваналев чиясда.

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ х'инкъулел муъминзабазул г'ладат бук'лана лъик'лаб, т'лок'лаб жо живгуресе къолеб, жиндиго тохаб заг'липаб жо

толеб. Гьал гIадамал руго: «Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ ахираталгьул нигIматал жидее хасс гьарурал руго»-абун жидер хIакьалгьуль абурал. Гьал ругельгьул жиндир напсадаса цогидасул напс тIасса бишарал, жидер гьава-напсги хIатIида гьоркь лгьурал, Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ разилгьиги берда щебе чIезабурал.

Нужеца яхI бахье нужеда Аллагь гурхIаял, цогидазул ургьел цIикIкIун гьабиялда нужерго напсалгьулалдаса. Нужеца боцIи садакьаде кьеялдаги, гьеб данде гьабиялдаса. Нуж цIуна гIемер кваналел хIайваназда рельгьлун рукIиналдаса. ГIемер кванаялгь напс бакI гьабула, гIакьло дагь гьабула, пагьмо хвезабула, унтаби тIаде цIцIала. Хасго рекIел унтаби, бидул тIаде цуй борхин, бидурихьал кьварилгьи тIаде цIцIала. Жинда Аллагьсул свалат салам лгьеяв Аварагас абун: «*Инсанас цIезе гьабулеб бишунго квешаб кьвачIа буго жиндирго чехь*»-абун.

Гьаб рагIи буго хIалалаб жоялдалгьун чехь цIезабурасул хIакьалгьуль. ХIарамаб жоялдалгьун чехь цIезабулев чи дуниялалдаго жинца гьеб чехь цIадул цIезабулев чи руго-абун.

33. Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дир БетIергьан Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ хIарам гьабун буго кинабго кьабихIаб жо, загьирго гьабизеги ва бальго гьабизеги.

Зина, цIогь, чи чIвай, бугьтан лгьей, мехтизарулеб, гIакьло инабулеб жо гьекьей ва гьелда рельгьларалги. Гьединго Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ хIарам гьабун буго жиндирго напсалгье зарал бугеб ва гIадамазе зарал бугеб гIасилгьи, гущманлгьи гьабизеги, щибго шаргIияб гIила гьечIого.

Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ щибго хIужа-гIилаги рещтIинабун гьечIого гьесдехун ширк гьабиги хIарам гьабуна. Аллагьасул хIакьалгьуль жидеда лгьалареб жо бицинеги хIарам гьабуна. Цо жо хIарамаб буго абун, цогидаб хIалалаб буго абун, Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ шаргIалда гьечIеб ва жидеда хIакьикьат лгьалареб жо бицине хIарам гьабун буго.

34. Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ аварагаби гьереси гьарурал, Аллагьасда иман лгьечIел киналго умматазе жал гьалаг гьариялгье цIараб гIуж буго. Цинги гьеб цIараб заман жидеда тIаде швараб мехаль гьел гьалаг гьари цохIо сагIаталгь нахьбахьуларо, гьеб заман швелелде цере ккун хвезеги гьаруларо.

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ ۖ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾

Гъаб аят буго мушриказе г1азабалдалъун х1инкьи кьун рещт1инабураб. Цог1алимзабаца гъаб аяталъул цоги тафсир гъабуна: щибаб умматалъул жиб лъалеб ажал буго. Гъеб ажал я цебе бахъизе, яги нахъе бахъизе к1олеб кинабг1аги кьуват гьеч1о абун (мунтахаб)

35. Я Адамил лъимал! Нужехъе дир аварагзаби рач1араб мехаль нужеда диналъул ах1камал малъулел ва дир аятал ц1алулел. Гъеб мехаль нужедаса Аллагъасдаса х1инкъун, аварагзабазда нахърилълъун дие т1аг1ат г1ибадат гъабурал, дидехун г1асилъм тун лъик1аб г1амалги гъабурал,- гъал г1адамазе ахираталда щибго х1инкьи ва пащманлъи бук1ине гьеч1о.

يٰٓبَنِي آدَمَ إِنَّمَا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنِ اتَّقَى وَأَصْلَحَ فَلَا حُوفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾

36. Гъеб мехаль дир аварагзаби гьереси гъарурал ва дир шарг1алда нахъги рильлъинч1ел, иман лъезе ва мут1иг1лъизе жал ч1ух1арал г1адамазе жужах1алъул г1азаб бук1ине буго. Гъал г1адамал жужах1алъул агъло буго ва даимго гьенир жанир рук1унелги руго.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَأُسْتَكْبَرُوا عَنْهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٦﴾

37. Щивха вук1инев жиндир зулму к1удияв чи жинца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ г1унг1изабун гьереси бицунесдаса ва гьесул аяталги гьереси гъарулесдаса? Гъал г1адамазе дунялалъул рокъор рук1адго жиде Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хъвараб жо щвезе буго. Цинги гьезул ажал лъугъун жидер рух1ал росизе дир малаикзаби т1аде лъугъараб мехаль гьезда абула: «кир ругел нужер алагъзаби, жидеца квербакьи гъабулел, ах1и бай гьезда нуж хвасар гъаризе»-абун.

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ ۗ أُولَٰئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُم مِّنَ الْعَذَابِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَهُمْ قَالُوا إِنَّا مَّا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

Гъаб раг1и гьезда абула гьезул рак1 къварид гъабизе ва ях1 хвезабизе. Цинги гьел г1адамаца жаваб гъабула: гьел алагъзаби нижедаса рик1к1алъун руго, гъанже нижер щибго божи ва хьул гьеч1о гьез кумек гъабиялда-абун. Гъеб рух1 бахъилелде цебе гьез напсазе нуг1лъи гъабула гьел капурзаби ва мушрикал рук1иналъе.

38. Къиямасеб къо бач1ун мах1шаралда рахъинаридал Т1адег1анав Аллагъас гъаб къавмалда абула: нуж жужах1алда жанир лъугъа

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالإِنسِ فِي النَّارِ كَمَا خَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنَتْ آخِثَتَهَا حَتَّىٰ إِذَا آذَرْتُمْ فِيهَا جِيعًا

нужеда церехун рукІарал ва нужеца
гъабураб гІадаб купру-ширк гъабурал
гІадамалгун цадахъ: ГІадамал
рукІаниги, женал рукІаниги цохІо
гІазаб буго нуж киназего. Гъаб

قَالَتْ أَخْرِطْنِي وَأَمْسِكْ
رَبِّي فَأَنْسِلُنِّي خَلَقْنَا
الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ
ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ
سَوَاءً خَلَقْنَا
الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ
ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ
سَوَاءً

жужахІалда жаниб цІияб уммат лъугъянщинахъе жидеца гъенир
жанир ратарал къавмазе лагІнат къола:
нужеца гъабуралда рельпъараб гІамал гъабун ккана ниж гъаб
жужахІалда жанир абун. Гъенир жанир рукІараз тІаде рачІаразегі
лагІнат къола: нуж руго нужецаго нужее зулму гъабурал ва нужее
щибго тІокІлъи гъечІо нижеда тІад- абун.

Цинги киналго къокъаби жужахІалда жанир лъугъинарун
тІубараб мехаль, цереккун рукІарал умматаздехун хадур рачІараз
абула: Я нижер бетІергъан! гъал гІадамал руго ниж къосизарурал.
Гъазие дуца нижее гъабулелдаса кІиги нухаль цикІкІараб гІазаб
гъабе абун. ТІадегІанав Аллагъас абула: «Нужер щибаб къокъа
буго жидее кІиги нухаль цикІкІун гІазаб гъабизе мустахІикъаб»-
абун. Амма гъел гІадамазда лъалеб гъечІо кигІан гучаб гІазаб
жидее букІине бугеб.

Ццересезе кІиги нухаль гІазаб цикІизабиялъе сабаб буго жалго
къосун рукІин ва жидеца гІадамалги къосинарун рукІин. Хадусезе
гІазаб цикІизе гъабиялъе сабаб буго жидеца купру-ширк гъабун
букІин ва Аллагъасул ﷻ нухги тун цойги гІадамазул нухалда
нахърилъълъун рукІин.

39. Ццерехун рукІарал умматаз хадур
рачІаразда абула: «Нужее щибго
тІокІлъи гъечІо нижедаса, ниль
купру-ширкалъул бащад руго ва
гІазабги бащад букІине мустахІикъаб
буго»-абун. Гъанже нужеца чІаме жужахІалъул гІазаб нужеца
дуњялалда гъабураб гІамалалъе жазаълъун букІун.

وَقَالَتُ أَصْحَابُ
الْحَدِيثِ أَوَّاهٌ
وَأَمْسِكْ عَلَيْكُمْ
صَوَابَ الْحَدِيثِ
وَالْحَدِيثُ أَكْثَرُ
مِنَ الْحَدِيثِ
وَالْحَدِيثُ أَكْثَرُ
مِنَ الْحَدِيثِ

Ниж гъечІо нуж жужахІалда ахІарал гІадамал абураб магІна буго гъаб
рагІиялъуль. Цоги тафсир гъабуна гъаб ахираб рагІиялъе: ТІадегІанав
Аллагъас гъаб кІиябго къкъаялда абула гъезул ракІ бекизабун ва чара
къотІизабун гъанже нужеца чІаме жужахІалъул гІазаб- абун.

40. Жал баянал, жидедалъун аварагзаби
рачІарал дир аятал гъереси гъарулел ва
гъезда иман лъезе чІухІарал гІадамазул
рухІазе зобал рагъуларо ва гъел

إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَأَسْتَكْبَرُوا عَنْهَا
لَا تَنْفَعُهُمْ أَثْوَابُ
السَّمَاءِ وَلَا يَدْعُونُ
الْجَنَّةَ حَتَّى يَلْبِغَ
الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخَيْطِ

нахърусинарун «сижиналда»

وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ﴿١١﴾

ритIула. Гьаб буго капурзабазул
рухIал унеб бакI. «ГIиллиюн» буго зобалазда бугеб
муъминзабазул рухIал унеб бакI.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнуГIаббасица, абуна: «Гъазул лъикIаб
ГIамал эхеде борхуларо ва гъазул дугIаялъе жаваб гъабуларо»-абун.
Ибнужариж абулев ГIалимас абуна: гъезул ГIамалазе рагъуларо зобал ва
рухIазеги рагъуларо абун. Гьал ГIадамал алжаналдаги лъугъуларо
рукIкIадул рольлъеналъуса варани лъугъаниги. Гьадинач жазъ
гъабула дица киналниги ГIасиял, пасикъал ГIадамазе.

Гьаб раГIиги Аллагъас جَزَاكَ купру-ширкательул агъуялъул алжаналдасан
хьул къотIизабун абулеб буго ва гьел мукIур гьарулеб мисал бачин
буго: ГьитIинаб рукIкIадул рольлъеналъусан жанибе варани
лъугъунареб ГIадин нужги алжаналда лъугъунаро. Гьадин бугельул
тавбо гъабун, купру-ширк тун Аллагъасде русса, гьедин руссине рес
бугеб мехальго.

**41. Гьал ГIадамазе ГIад регизе бугеб жо
жужахIалъул босен буго ва ГIаде бачунеб
жоги цIадул юргъан буго. Гьадинач ГIазаб
гъабула дица дида ва дир аварагзабазда
инкар ккурал киналго зулмуцаГIазе.**

لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ

وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица жинда Аллагъ разилъаяв
Бараъ ибну ГIазиб абулев асхIабасдасан хIадис бицана:

«Ниж Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагун цадахъ цо Ансарияв
АсхIабасул жаназа букъизе хабалазде ун рухIана... Аллагъасул свалат
салам лъеяв авараг ГIодов чIана ва гьесда сверухъ нижги чIана цIакъ
сихI къотIун, ботIрода тIад хIинчI чIун бугеб ГIадин, рагъарачари
тун. Хирияв аварагасда кодоб цо гIучIги букIана жинца ракъалда
тункулеб.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бетIер тIаде борхана
ва гьес абуна: «Нужеца Аллагъасул جَزَاكَ цIаралдалъун гьаре нуж хабал
ГIазабалдаса ЦIунаги»-абун. кIиго я лъабго нухаль абуна гъаб раГIи.
Хадубги абуна: «ХIакълъунго муъминав лагъ дунял тун ахираталда
унеб мехаль, гьесухъе зодиса малаикзаби решитIуна, жидер гьурмал
хъахIал, бакъалда рельеГъарал. Жидеда кодор алжаналдасан рачIарал
мусрабиги рухIуна, ХIанутIги букIуна. (хIенехI, махI гьуинаб жо).
Цинги жсал гьев муъминчиясда рихъулеб ГIадаб манзилаль рикIкIад
ГIодор чIола.

Цинги вач1ун Малакулмавт гьесул бет1ералда аск1ов г1одов ч1ола ва гьес абула: «Я гьаб Аллагьасуль х1алхьараб напс, мун бахъа Аллагьасул мунагьал чуриялда ва Аллагь разилъиялда»-абун. Цинги гьеб рух1 къват1ибе бахъун бач1уна рахъалда гьоркъосан рас бач1унеб г1адин х1еренго.

Малакулмавтас гьеб рух1 кодоб ккурабго т1аде рортун малаикзабаз гьеб босула ва т1аде х1анут1 бан мусруялгуб лъола. Цинги гьеб рух1алдаса ц1акъ берцинаб мах1 загьирлъула, жинда релъгьараб ракъалда т1ад гьеч1еб г1адаб. Гьаб рух1ги босун малаикзаби зодоре рахунаго данде ккарал малаикзабаца абула: «Гьаб щиб ц1акъ лъик1аб, бац1ц1адаб рух1»-абун гьез гьесул ц1ар бицуна бищунго берцинаб ц1аралдалгун.

Цинги зобалгирагьуунгьелт1адериччала ва анкьабилеб зобалдарахуна. Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَةً рахъалъан гьезда амру гьабула нужсеца гьав лагьасул ц1ар хъвай «Г1илиюналда». Цинги гьев ракъалде вуссинаве: дица гьел ракъалдаса рижарал руго, цингиги ракъалдаса т1аде рахъинаризе руго абун. Маллаикзабаз гьев муъминчиясул рух1 жаназаялда т1аде буссинабула.

Цинги к1иго малаик вач1ун гьев чи г1одов вук1иनावула ва гьесда абула: Дур бет1ергьан щив абун, лагьас абула: Аллагь вуго дир бет1ергьан абун. Цинги гьикъула «дур дин щиб»-абун. Лагьас абула: «дир дин ислам буго»- абун. Малаикзабаз абула: гьав чи щивха вугев нужсехъе вит1арав»-абун гьес жаваб гьабула: «гьев вуго Аллагьасул расул»-абун. Цинги гьикъула: «дур г1амал щибха бук1араб»-абун. Гьес абула: Дица Аллагьасул калам ц1алана ва дун гьелда божсана ва дица гьеб рит1ухъги гьабуна»-абун. Цинги зодиса ах1улеб гьаракъ раг1ула: Дир лагьас бит1араб бицана. Гьесие алжсаналгул босен т1аме ва гьесда т1ад алжсаналгул рет1елги рет1е абун. Гьесие алжсаналгул рагьо рагьун гьенисан ц1акъ гьуинаб мах1ги беччола, жиндир хобги г1ат1ид гьабула.

Цинги гьесда т1аде цо берцинаб сураталгул чи лъугьуна жиндир кьер хъах1ав, рет1ел бац1ц1адав, мах1 гьуинав. Гьес абула: «Дуе рохел буго. Дуе къот1и гьабун бук1араб къо буго гьаб»-абун. Гьев чияс гьикъула: «Мун щив кколев»-абун. Г1адевач1арас абула: «Дун буго дуца дунялалда гьабураб лъик1аб г1амал»-абун. Цинги гьев хварав чияс абула: «Я дир Бет1ергьан Аллагь! дуца къиямасеб къо ч1езабе дун дир агьлогун данделъизе»-абун.

Цингиги Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَةً инкар ккурав чи хвалда г1агарлгьараб мехаль гьесда зодиса

малаикал ритІула жидер гурмал чІегІерал ва жидеда кодоб хъачІаб ххамил кесек бугел ва гьел гІодор чІола дов чиясе рихъулеб бакІалда. Цинги Малакулмавт вачІун гьев чиясул бетІералда аскІов гІодов чІола ва жинца абула: «Я гъаб хъубаб, чорокаб рухІ Мун бахъа Аллагъасул ццим бахъиялда»-абун. Цинги гъеб рухІ хІинкъун чорхоль жаниб бикъ бикъун уна. Цинги гъеб рухІ малаиказ къватІибе бахъула биччараб квасульан зазил тІил бахъулеб гІадин. Цинги малаикзабаз гъеб рухІ доб хъачІаб ххамил кесекалда жаниб лъола: Гъеб мехаль цІакъ къабихІаб махІ бахъуна жегиги ракъалда бахъинчІеб гІадаб.

Гъеб рухІги босун Малаикзаби унаго данде ккаразги гъикъула: «Гъаб щиб цІакъ квешаб рухІ»-абун. Гъез гъесул цІар бицула дуњялалда гъесда абулеб букІараб бищунго къабихІаб цІаралдалъун. Цинги зобалазда рахун дуњялалъул зобалъул рагъо рагъи тІалаб гъабидалго жидее рагъо рагъуларо. Аллагъасул рахъалъан жидеда гъаракъ рагІула: «нужеца гъев чиясул цІар хъвай бищун гъоркъ бугеб ракъалъул «сижиналда»-абун. Цинги малаикзабаца гъев лагъасул рухІ гІодобе рехун тола. Хадуб гъеб дов чиясул черхалде буссинабула.

Цинги кІиги малаик вачІун жодецца гъев гІодов чІезавула ва гъикъула: дур бетІергъан щив, дур дин щиб, гъав нужсехъе витІарав чи щив, дур гІамал щиб абун. Цонигиялъе жаваб къезе кІвечІого гъев хутІараб мехаль зодисан ахІулеб гъаракъ рагІула: Дир лагъас гъереси бицана. Нужеца гъесие жуужахІалъул босен тІаме, гъесул хабалъе жуужахІалъул рагъоги рагъе»-абун. Цинги жиндир хабалъе жуужахІалъул бухІи ва махІ бачІуна гъесул хобги данде къала хъабалухъ гІучІал цуцалъе лъугъизегІан. Цинги гъесда тІаде цо къабихІаб сипаталъул чи вачІуна, ретІелги чорокав махІги квешав, ва гъес абула: «Дун буго дуца дуњялалда гъабураб гІамал»-абун. Цинги хварав чиясги абула: «Я рабб! къиямасеб къо чІолареб ани»-абун. ХІадис дагъаб къокъ гъабун хъвана.

42. Аллагъасда **إِنَّمَا إِلَهُ الْإِنسَانِ** иман лъурал, аварагасда нахърилъгъун лъикІаб гІамалги гъабурал гІадамал, Дица цониги напсалда тІадги къаларо гъеб напсалъе гъабизе кІолеб жо гурони, дол

Аллагъасда **إِنَّمَا إِلَهُ الْإِنسَانِ** иман лъун лъикІаб гІамал гъабурал гІадамал руго алжаналда рукІунел. Даимго гъенир жанир рукІуна.

Цин алжаналде лъугъинаурав чи гъенисан къватІив вачІунаро, гъеб ахиратги жиндие ахир гъечІеб абадияб рукъ буго.

«Дица напсалда тІад къаларо гъелда гъабизе кІолеб жо гурониян»-

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ
نَفْسًا إِلَّا أَوْسَعَهَا أَوْلِيَّكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤٢﴾

абуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аяталъул гьоркъоб бакIалда ккезабун. Гъаб рагIиялъул хIикмат буго Аллагъ разилъи ва лъикIаб ахират швей гIемер гIакъуба-гIазаб бихьун букIунеб жо гьечIеблъи. Жидер иман загIипал муъминзаби ва иманго лъечIел капурал гIадамал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кантIизарулел руго бигъаябго Аллагъасул амруги гIаде босун дунялалда хъвадани абадияб ахираталда даимаб рахIаталда рукIине рес букIиналда.

43. Алжаналъул агълуялъул ракIал лица рацIцIад гъарула хIалхъублъи, хIасад, ццим бахъи гIадал квешал гIабигIатал нахъе рахъун. Жидеда гьоркъоб гъуинлъи рокъа-хинлъи букIуна ва цогидабшинаб жо ракIалдаго кколаро. Гьел алжаналда жанисан батIи-батIиял нигIматазул гIоралги хъвадулел рукIуна: гьел жанир чIарал бакIазда гьоркъан хъвадула гьел гIорал.

Алжаналда жанир ругел муъминзабаца абула: Кинабго рецI гIадегIанав Аллагъасе буго ниж гьал алжаналъул нигIматазда гIоритIарав. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIоритIун рукIинчIел ани нижее гъаб алжан швезе букIинчIо. Ва гъаб алжаналда шолеб нухги гъазе букIинчIо. Нижехъе Аллагъасул дин босун расулалги рачIана ва гьез хIакъаб дин малъун нижеда гъаб нух гъазабуна»-абун. Алжаналъул агълуялда малаикзабацаги абула: гъаб буго дунялалда нужеца гъабураб лъикIаб гIамалалда данде Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къураб алжан абун.

Имам КъуртIубияс абуна: алжаналда лъугъинари Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIоб рахIаталдалъун букIуна. Гьенир ругел даражаби гьезул гIамалазда рельеьун рукIуна»-абун.

44. Цинги алжаналъул агълуялъ жужахIалда ругеда ахIула: «гIадегIанав Аллагъас дунялалда рукIадго нижее къотIи гъабураб жо нижее хIакъаблъун батана.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ аварагзаби ритIун гьезул мацIалдалъун муъминзабазе алжан букIин бицун букIана ва гьеб нижее батана. Нужеда батанишха нужее къотIи гъабун букIараб гIазабги, гIодорегIанлъиги» -

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ عَلَىٰ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا
لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنَّ هَدَانَا اللَّهُ
لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلًا بِنَبَأٍ الْحَقِّ وَقُوْدُوا أَن تَلَکُمُ
الْجَنَّةُ أَوْ رِثْمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَن قَدْ
وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ
رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ قَالَتْ مَوْدِنُ بَيْنَهُمْ
أَن لَّعَنَهُ اللَّهُ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾

абун. Жужах1алъул аг'луяль жаваб г'ябула «Батана»-абун. Цинги цо ах'лулев чиясги ах'лула г'яб к'иябго к'юк'яаялда г'юрк'юб бак'алдаса: Аллаг'асул جَلَّ جَلَّالَةً лаг'нат буго кинавго жинца зулму г'ябурав чиясе абун. Аллаг'асда инкар ккун рук'ларал г'адамазе буго г'яб лаг'нат.

45. Жидеца Аллаг'асул جَلَّ جَلَّالَةً х'лак'яб
диналдаса г'адамал нах'ч'валел
рук'ларал ва жидеца г'ет'араб, мек'яб
нух т'алаб г'ябулебл'юн рук'ларал, г'яб
нухдаса г'адамал х'вадизаризе. Ва жидеца ахираталда инкар
кколел рук'ларал.

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَعْتُونَهَا عَوَجًا
وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ ﴿٤٥﴾

46. Алжаналдаги жужах1алдаги
г'юрк'юб цо сангар буго. Г'яб
сангаралде т'адги г'адамал руго.
Жидер л'як'л'ъи ва квешл'ъи башад ккун
Аллаг'ас جَلَّ جَلَّالَةً жиндир х'икматалдал'юн
г'яб бак'алда тун ругел: г'езда алжанал'улги жужах1ал'улги аг'ло
бих'йизе, ва Аллаг'ас جَلَّ جَلَّالَةً жидее г'ябулеб жо л'яларого х'айранл'юн
рук'унел. Г'ял г'адамазда г'урмазул сипатазда балаг'юн щивав
чи л'яала: алжаналда унел г'адамал г'езда г'урмал х'ах'алл'юн
рих'ула, жужах1алда унел г'урмал ч'ег'ералл'юн рих'ула. Цинги
алжаналда унел г'адамазда ралаг'юн г'ез ах'лула: «саламун
г'алайкум!»-абун; алжаналде л'юг'ич'лого рук'ун г'ял
сангаралда т'ад ругел г'адамал ва г'езул г'ьенир л'юг'ине
х'улги бук'ун.

وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ
كُلًّا بِسِمَتِهِمْ وَتَادُوا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ
سَلَّمُوا عَلَيْهِمْ لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾

47. Жидер берал жужах1 бугеб рах'алде
руссинаруаб мехаль ва г'ьенир ругезе
г'ябулеб г'азабги бих'яраб мехаль,
жидеца абула: «я нижер Бет'ерг'ан
Аллаг'! Дуца ниж г'яб залимаб, зулмуяб к'явмгун цадах'ь
жужах1алда л'юг'инаруге»-абун.

* وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ
قَالُوا رَبَّنَا لِمَ جَعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

Т'адег'ланав Аллаг'асул каламал'ь т'орит'ел г'ябулеб буго г'яб
сангаралда т'ад ругел г'адамал кидаго алжаналдехун ралаг'юн
рук'иналда: г'яб алжаналда х'ул л'юн, г'ьенир ругел г'адамазул
берцил'ъи бих'юн. Цинги, жидеего бок'ич'лого, г'ял цо-цо мехаль
жужах1алдехун руссинаруел руго. Г'яб жужух1ал'ул сурук'л'ьиги,
г'ьенир ругел г'адамазул к'ябих'л'ьиги бих'яраб мехаль жидеца хехго
бер нах'е буссинабулеб буго ва Аллаг'асда جَلَّ جَلَّالَةً г'ярулебги буго ниж

гьсб къавмгун цадахъ гьаруге Бет'ергьан Аллагъ абун.

48. Сангаралда т'аад ругез жужах'алда жанир ругел цо г'адамазда ах'ула, жидеда гьелги лъалел дунялалда капурзабазул бут'рул ва церехъаби рук'иналдалъун. Гьез абула: нужее щибго кумек гьабун гьеч'ло гурищ нужеца данде бак'ларараб боц'иялъ ва нужер дунялалда бук'лараб ч'лух'а-къулиялъги абун.

وَتَادَى أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ
بِسِيمَاهُمْ قَالُوا مَا أَغْنَىٰ عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ
تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٨﴾

49. Цинги алжаналъул агьлоялдехун руссун, гьезул рах'аталда ва берцинлъиялда балагъун сангаралда т'аад ругез жужах'алда ругездехун гьезул рах'ат бекизабун абула: гьале гьал муъминзаби руго нуж гьедарулел рук'ларал гьезие Алласул рах'ат бук'ине гьеч'ин абун. Цинги алжаналда ругездахун руссунги абуна: «Нуж алжаналда жанир рук'а щибго нужее х'инкъи гьеч'еллъун ва хадуб кинаб'гаги пащманлъи-къварилъи гьеч'лого»-абун.

أَهْلُوآلِ الْذِّينِ أَقْسَمْتُمْ لَآئِنَّا لَهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ
أَدْخَلُوا الْجَنَّةَ لَآخَوْفٍ عَلَيْهِمْ وَلَا أَتَمُّ
تَحْزُونُونَ ﴿٤٩﴾

50. Жужах'алда жаниса цо г'адамаз алжаналда ругезда ах'ула: нижее цодагъаб лъин къе, яги цоги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее къураб ниг'матаздаса щиб бук'аниги жо къе.

وَتَادَى أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَنِ الْفِطْرَ
عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا
إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ مَا عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

Ниж ц'акъ къечон, ц'аялъ рух'лун гьалаг гьарун руго абун. Гьезие жаваб гьабун алжаналдаса ах'ула: Т'адег'анав Аллагъас капурзабазе х'ларам гьабун буго алжаналъул лъим ва цогидаб ниг'мат-абун.

Жинда Аллагъ разильяв Ибнуг'аббасица абуна: жужах'алда ккарал г'адамазда алжаналда ругел жидер г'агарал чаг'азда ва гьудулзабилъун рук'ларазда ах'ула: «ниж рух'лун, режун гьалаг лъун руго, нижеда т'аде лъимг'аги т'е!»-абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ изну къола алжаналда ругезе гьел капуразе жаваб къезе. Цинги гьез жаваб къола: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жужах'алъул агьлоялъе х'ларам гьабун буго алжаналъул лъим ва цогидал ниг'матал»-абун.

51. Гьал г'адамал руго дунялалъул рокъор Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин махсараде кколел рук'ларал ва дунялалъул ч'аголъиялъ гуккун ахират к'очон рук'ларал. Дида жакъа гьал г'адамал к'очезе руго ва дун

الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّبَهُمْ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا قَالُوا لَيَوْمٍ تَنْسَهُمْ كَمَا نَسُوا
لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا وَمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا
يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾

гъезда валагъизе гъеч1о, гъал г1адамазда к1очон бук1араб г1адин гъаб къиямасеб къо ва дида ццере х1исаб-мизан гъабизе ч1ейги. Гъединго гъез дир аятазда инкар ккун гъел гъереси гъарулел рук1ана.

Гъедин бугельул гъал г1адамал жал к1очарал г1адамазда рельльун жужах1алда жанир рук1ине руго.

52. Дун гъаб Маккаялъул агълоялда вач1ана жиндиль кинабго х1укму баян гъабураб Къуръангун. Дица гъеб иман лъурал г1адамал жинца т1орит1улеб ва гъезие рах1матлъунги бугеб бит1араб х1укмулъунги гъабуна.

وَلَقَدْ جِئْتَهُم بِكِتَابٍ فَصَلَّتْهُ عَلَىٰ عُلُوقِ
هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

53. Аллагъасдаги аварагасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ инкар ккурал, Къуръаналда нахъ рильльунарел г1адамазе хут1араб жо гъеч1о гъеб Къуръаналда бицараб г1азаб жидеда бач1ин гуреб. Гъеб г1азаб бач1араб мехаль, гъеб к1очон, бач1инаро абун рук1араз абула: нижехъе аварагзаби рач1ун рук1ана х1акъаб диналдалъун.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلَهُ
يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ
رُسُلٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ
فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلْ غَيْرَ الَّذِي
كُنَّا نَعْمَلُ فَوَيْسِرُ الْأُنْفُسِ هُوَ الَّذِي
عَنَاهُمْ مَا كَانُوا يَفْعَرُونَ ﴿٥٣﴾

Амма нижеца гъел рит1ухъ гъарич1о ва ниж гъезда нахърильльынч1о. Гъанже ниже шапаг1ат гъабулев чи вук1инарищ? Яги ниж ц1идасан дунялалда реччалеланищ иман лъун лъик1аб г1амал гъабизе, себе гъабураб г1адаб купру-ширк гъабич1ого»-абун.

Гъал руго жидерго напсал ч1орого хъут1изарурал г1адамал ва гъаздаса рик1к1алъана гъез Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабулел рук1арал хъанчалги, алагъзабиги. Ахират к1очон гъабураб дунялги кодоса борч1ана, жидее кумек гъабила абун божи бук1арал алагъзабиги ццерего раккич1о.

54. Х1акълъунго жинца анлъго къоялда жаниб зобалги ракъалги рижарав Аллагъ вуго нужер Бет1ергъан. Хадув жив г1аршалда г1адег1анлъана. Жинца сордоялдалъун къо бахчизабулев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ: хехго жиб г1аде бач1ун къоялъул канлъги г1аг1инабула сордоялъ. Бакъги, моц1ги, ц1вабиги кинабго жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1ал к1олюгиялдалъун

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ
يُعْشَىٰ اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَيْثُ شَاءَ
وَالسَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مَسْحَرَاتٌ
بِأَمْرِهُ ۗ وَاللَّهُ الْخَلَّاقُ وَالْمُزَكِّبُ ۗ إِنَّ اللَّهَ
رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾

жиб квегъараб буго. Кинабго жо бижиги ва гьельзул тадбир гъабиги Аллагъасда кодоб буго; жинца кинабго гIалам хьихьулев Аллагъ
جَلَّ جَلَّ **цIакъ гIадегIанав, къадро кIудияв вуго.**

ГIадегIанав Аллагъасул бишунго загъирал ва кIудиял хIалкIолъиял рицун руго цохIо гъаб аяталда жинир. «Зобал ракъал рижарал анлъго къоялда жанир». Гъеб анлъго къоги Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** жинда хIажатаб жо гьечIо. Инсанасе хIисабги лъазе, гъабулеб жоялъул тадбирги ва тартибги (иргалъи) лъазе, гIедегIунгутIи баян гъабизе абуна гъаб рагIи.

Цоги гъаб рагIиялъ абулеб буго: «нуж рижарав, нуже ризкъи къолев, нужер тадбир гъабулев ва нужеца жиндие гIибадат гъабизе гIадав бетIегъан гъаб кинабго махлукъ жинца бижарав, гьельзул тадбир гъабулев хан вуго. Гъадиनाव гучав ханасе мутIигIлъи тезе нуж хIинкъа, нужер кинабго божи-хьулги гъав ханасе буссинабе»-абун.

«Цинги жив гIаршалда гIадегIанлъана».

Гъаб гIаршалде гIадегIанлъана, яги гIаршалда гIаде чIчIана абураб рагIи буго жинда иман лъезе гIадаб, гьельзул куц рахъ, кин щиб цIехечIого тезе гIадабги буго. Жиндир къадро кIодолъиялда рекъараб хIалалъ чIана гIадегIанав Аллагъ гIаршалда. Гъадин абун бицине нильеда лъалареб, жиб цоги жоялда рельеъинлъизаби бегъулареб, жиб цоги жоялда ссверизе гъабун, яги жиб гьечIо абун гъеб гIадегIанлъиялда инкар кквезеги бегъулареб.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Маликица абуна жинда гъаб рагIиялъул магIна гьикъараб мехаль: «Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** гIаршалда гIалъи жиб лъалеб жо буго (Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** калам бугельзул гъеб бицунеб). Кин гъев гIалъарав абун гъеб нильеде бицине лъалареб буго (Аллагъасги **جَلَّ جَلَّ** аварасги гъеб бицун гьечIельул). Гъелда иман лъезе гIадабги буго (Аллагъасул калам бугельзул гъеб рагIи). Гъелдаса гьикъардиги бидгIаяб жо буго (Ниль жинда хIажат гьечIеб, хириял асхIабзаби гьикъардичIеб)»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Имам АхIмадицаги абуна: «Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** ахIвалазул ва сипатазул бицунел аятал Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** бицухъин тола ва гъелдаса цIехолдуларо. Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** гIаршалда вукIиналда иман лъола нильеца жиндиего бокъараб хIалалъ, ва бокъараб сипаталдаги. Нильер гъеб лъазе хIалги кIоларо, гIорхъи чIвазе гъунарги гIоларо. Нильеца аятал цIалула, гъезда иманги лъола, гъениб бицараб Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** хIалазул сипатал лъай живго ГIадегIанав Аллагъасул гIилмуялда гIамун тола»-абун. Мунтахаб абураб тафсиралда «Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** гIаршалда гIадегIанлъана»-абураб рагIиялъе магIна гъабун: «Аллагъас жиндир квершел ва ханлъи билъгъинабуна зобал-ракъазда гIад»-абун. Гъаб буго таъвил гъаби ва гъеб салафазул нухалда гьечIо

ва имамзабаз мекъаблъун рик1араб маг1на гъабиги буго.

Бусурбабазда гъоркъо х1ажат гъечлеб бах1с ва къецанди бук1унеб масъала буго гъаб. Гъал к1удиял имамзабаз бицараб раг1иги г1ун гъелда г1амал гъабун ч1ч1ей буго иман камилал муъминзабазул г1абиг1ат.

55. Нужеца Бет1ергъан Аллагъасде дуг1а гъабе: гъесие х1елун, г1адамаздаса бальго, гъесдаса х1инкъун ругеб х1алалъ. Гъев Бет1ергъанасе жидеца г1орхъольан араб жо гъабулел г1адамал рокъуларо.

أَدْعُو رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْمُعْتَدِينَ ﴿٥٥﴾

Гъаракъ борхун, рак1алда бач1араб щинаб жо гъарун дуг1а гъабулел г1адамал Аллагъасе ﷺ х1елулел ва гъесдаса х1инкъулел рук1унаро.

Ал-Алуси абулев г1алимас Х1асанул Басриясдаса бицана: Аллагъасдаса ﷺ х1анкъарал муъминзаби рук1ана жидеца дуг1а гъаби г1емерал ва амма гъезул гъаракъ лъидаго раг1улароан. Гъезул дуг1а бук1ана Аллагъасдаги жидедаги гъоркъоб бугеб бальгояб зигира ва х1ели. Аллагъас лъик1ав муъминчиясе сипат гъабураб бак1алда абулеб буго: «жинца Бет1ергъанасда бальгояб ах1инияль ах1араб мехаль»-абун.

Дуг1а гъабиялъул г1емерал г1адал ва суннатал жал руго: какие чурун вук1ин, къибляялда вуссун, кверал цере кквей. Аллагъугуреб жоялдаса рак1 бац1ада гъаби, (ай гъев тун бат1ия жоялдаса гъарун гут1и). Дуг1а бай бихъуда ва гъелъул ахиралда хирияв аварагасда свалат салам бит1и. Дуг1а киналго муъминзабазе г1аммаб гъаби. Радакъ вахъун, к1ал беччалеб г1ужаль, рузман къояль, суждаялда дуг1а гъаби ва цогидалги.

56. Аварагзаби рит1ун, бит1араб динги малъун г1уц1ц1ун бугеб ракъалда г1ад нужеца купру-ширкалдалъун пасальи гъабуге. Аллагъасда ﷺ гъарулеб мехаль нужеца гъаре гъесул рах1маталда хъул лъун ва гъесул г1азабалдаса х1инкъун.

وَلَا تَقْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا
وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ
مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

Аллагъасдаса ﷺ х1инкъун х1арамаб жо толел ва Аллагъасул алжаналда ва гъев разильялда хъуллъун г1ибадатги гъабулел х1акълъунго лъик1ал муъминзабазда г1агарда буго Аллагъасул ﷺ рах1мат. Гъезда гъеб рах1мат щвеялде щибго щаклъи гъеч1о.

57. Жиндир рах1мат лъун бугеб ц1ад балелда цере рохалил чапарзабилъун гъурал рит1улев Аллагъ ﷺ вуго

وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ بُشْرًا لِّبَنَاتِ يَدَيْ
رَحْمَتِهِ حَتَّىٰ إِذَا أَقْلَّتْ سَحَابًا بِقَا لَا يُسْقِنُهُ

нужер БегІергъан. Цинги
жидеца лъым баччун гьел накІкІал
бакІлъараб мехаль дица гьеб накІкІ
цебе къотІун бачуна бакъвараб,
къечараб, жинда тІад херги бижун
гьечІеб ракъалде. Гьелда тІад цІадги базабула ва гьелдалъун
хур-херги бижизабула. Гъаб бакъвараб ракъалда тІад хур-хер
бижизабулеб гІадин, дица хварал гІадамал чІаго гъарун ракъул
чоьхониса тІаде рахъизарула. Гъаб мисал дица нуже бицулеб
буго нужеца вагІза насихІат босизе бокъун.

لَيْلَةً مَّيِّتٍ فَأَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ
مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَى
لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

58. ЛъикІаб, тамахаб, беэнаб ракъ
бугони гьениб бижунеб жоги лъикІаб,
хІалухъин цІикІун къолеб ва жиндир
мунпагІат цІикІараб букІуна.

وَالْبَلَدِ الطَّيِّبِ يَخْرُجُ بِنَائِهِ يُادِنُ رَبِّهِ وَالَّذِي
خَبَتْ لَأَيُّخُجُّ الْآنُ كَذَلِكَ نُصَرِّفُ
الآيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٨﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ гъаб мисал бачунеб буго
жинца вагІза-насихІаталдаса мунпагІат босулев, гьелдалъун жиндир
гІамал лъикІлъулев муъминчиясул. КъвакІараб, цІамхІалаб, хІатгІ-
гІадаб ракъ бугони, гьелда тІад цІакъго дагъаб ва загІипаб гурони
жо бижуларо. Гъаб мисал буго капурчиясул, жинца вагІзаялдаса
мунпагІат босударев, жиндир тІабигІатги ва гъабулеб гІамалги
квешав. Жидеца щукро гъабулел ва иман лъун лъикІаб гІамал
гъабулел гІадамазе дица дир аятал ва шаргІиял хІукмаби гъадин
баян гъарула. Гьелдалъун жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ къудраталъул ва
камиллъиялъул пикуру гъабула ва гьелдаса гІибрат (гІакъло) босула.

59. ХІакълъунго НухІ аvaraг عَلَيْهِ السَّلَام
витІана дица гьесул къавмалда. Гъев
НухІица абуна: «Я дир къавм! Нужеца
лъягълъи гъабе жив цогояв Аллагъасе
جَلَّ جَلَّاهُ. Нужеца цоги Аллагъги гьечІо

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ لِقَوْمِهِ
أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَإِنِّي أَخَافُ
عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾

жиндие лагълъи гъабизе бегъулев. Нагагъ нужеца ширк гъабун
Аллагъасдехун جَلَّ جَلَّاهُ щибго жо гІахъал гъабун, дун хІинкъун
вуго Аллагъас нужеца тІад, жиндир амру кІудияб къиямасеб
къоялъ, жинца цІакъ унтизабулеб гІазаб биччала абун.

60. Гьесул къавмалъул церехъабаз абуна:
«Нижеда мун вихъулев вуго, я НухІ,
хІакъаб нухдаса ватІалъун.

قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرُّكَ فِي صَلِيلٍ
مُّبِينٍ ﴿٦٠﴾

Ниж руго битІараб жоялда ругел гІадамал.

Дуца ниж жинда ахІулеб жо буго къосин ва ахІмакълъи.

Гъаб буго киналго умматазул церехъабазул х1ал: жал дунялалъ гуккун рук1ун, ханлъгиялда, бечелъгиялда, рах1ат-лазаталда рук1ун, гьезда рак1алде ккола гьал жидеца Аллагъасде ﷺ ах1улел ва гьесие г1ибадат гъабулел г1адамал ах1макъзаби руго абун.

61. Цинги Нух1ица абун: я дир къавм! ﷺ
 Дун къосун гьеч1о дида кинабг1аги
 ах1макълъи, г1узруги гьеч1о. Дун
 вуго кинабго г1алам жинца хьихъулев
 Бет1ергъанасул расул.

62. Дица нужехъе щвезабулеб жоги буго
 дир Бет1ергъанас дида аманат гъабураб
 рисалат: нуж Аллагъ ﷺ цо гъавун,
 г1иц1го гьесие г1ибадат гъабиялда
 ах1и. Дица насих1атги гъабулеб буго нуже лъик1лъи бокъун.
 Т1адег1анав Аллагъас дида лъазабун буго нужеда лъалареб цо-цо
 берцинаб ва лъик1аб жо.

Ибнукасирица абун: киналго аварагзабазул сипат буго жал пасих1ал, г1акъилал рук1ин. Ваг1за-насих1аталъул маг1на гъваридал, х1еренал рук1ин. Аллагъ ﷺ лъалел, умматалда гурх1ел бугел рук1ин. Жинда Аллагъасул салам лъеяв Нух1 аварагги عَلَيْهِ السَّلَام гъадиनाव х1еренав, х1алимав, сабру к1удияв вук1ана. Гъасул сабру к1одолъи г1еларищ азарго соналда г1агарун заманалъ къавм Аллагъасде ﷺ ах1улев вук1инги, гъеб кинабго заманаялъ къавмалъул зулмо- къварилъи баччун вук1инги.

63. Нужеца г1ажаблъи щай гъабулеб
 Аллагъас ﷺ нужедаго гьоркъоса
 чиясда вах1ю гъабун абун ва гъев
 нужеда расуллъун вит1ана абун. Гъеб
 буго нужеда бугеб гурх1ел-рах1мо
 ва лъик1лъи. Аллагъасда ﷺ ахираталдаги иман лъеч1они
 бук1инесеб г1азабалдалъун нуже х1инкъи къолев вуго гъев
 расул. Нуж Аллагъасдаса ﷺ х1инкъун хъвадизе ва нужеда гъев
 гурх1изе сабаблъунги вуго.

64. Нух1 авараг ﷺ гьереси гъавуна
 жиндир къавмалъ. Цинги дица гъевги
 ва иманлъун гьесда нахърилъльаралги
 хвасар гъаруна гамаялда т1ад
 рек1инарун. Дида инкар ккурал, дир

أَتَيْنَاكُمْ رَسُولَاتٍ رَبِّي وَأَنْصَحُ لَكُمْ
 وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ
 عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا
 وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٢﴾

فَكَذَّبُوهُ فَأَجْبَنَتْهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلَاكِ
 وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ
 كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾

аварагги аяталги гьереси гьарурал гІадамал гьанкьизаруна
дица. ЦІакь ракІ бещаб, хІакьаб жо бихьулареб ва льалареб
къавм букІана гьев НухІ аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къавм.

Тафсир гьабурал гІалимбаца абуна: Адам аварасда ва НухІ аварасда
عَلَيْهِ السَّلَامُ гьоркъоб анцІго кьарно (век) букІана, гьеб кинабго заманаяль
гІадамал Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман льурал рукІана. НухІ аварасда عَلَيْهِ السَّلَامُ
цеве Идрис авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вуклана, амма гьав НухІ авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вуго
халкъалда дин босун ритІарал аварагбабул тІоцевесев. НухІ авараг
عَلَيْهِ السَّلَامُ расулльун витІияльге сабаб букІана гьеб заманаялда ракъалда тІад
ширк гьабизе байбихьун букІин.

Аллагьасе гІибадат гьабулел, халкъалда дин мальулел льикІал
гІадамал хвараб мехаль гьезул хобазда хасаб гІаламат гьабизе,
хадуб рукь(хІужра) базе бай бихьана гІадамаз. Дагьабги хадуб гьеб
хобалде аскІоре рачІун гьев чиясдаса кумек гьаризе, гІакьло тІалаб
гьабизе, гьесда ургьел бикьизе лъугьана. Жегі гІемер замана индал
гьел льикІал гІадамазул цІарал лъун хьанчал гьаруна, статуяби
гьаруна ва гьезие лагьльги гьабизе бай бихьана. Гьадинаб пасалги
ракъалда тІибитІараб мехаль жиндир къавмалда расулльун витІана
НухІ авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ. ИншаАллагьу гьасул кьиса хадубги бицине буго ва
гьениб дагьабги гІатІидго гьесул баян гьабила.

**65. ГІадилазул къавмалдаги расулльун
витІана жидеда гьоркъоса бищунго
къадро бугев чи Гьуд абун жинда цІар
бугев. Гьаб къавм буго яманалъул**

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنَجْتَنِبُهُمْ وَنَجْعَلُ لَهُمْ جَنَّاتٍ وَعَدْنًا فِيهَا ضَارِعُونَ ۗ وَنَجْعَلُ لَهُمْ جَنَّةً وَجَنَّةً أُخْرَىٰ ۗ إِنَّهُمْ فِيهَا مُقَامُونَ ۗ﴾
﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنَجْتَنِبُهُمْ وَنَجْعَلُ لَهُمْ جَنَّاتٍ وَعَدْنًا فِيهَا ضَارِعُونَ ۗ وَنَجْعَلُ لَهُمْ جَنَّةً وَجَنَّةً أُخْرَىٰ ۗ إِنَّهُمْ فِيهَا مُقَامُونَ ۗ﴾

къавм. НухІил вас, Самил вас, Ирамил
вас ГІадидаман бижараб, цІакь къуватаб, чурхдул чІахІияб
халкъ букІана гьеб. Жидерго чурхдул гучал ругел гІадин
Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилги ва гІадамазе зулму гьабиги цІакь
гучаб букІана гьаб къавмалъул.

Цинги ТадегІанав Аллагьас гьаб къавмалда Гьуд авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ витІана
жиндир диналда гьеб къавм ахІулев расулльун. Щибаб къавмалда
аварагльун витІулев чи Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гІаса вищула гьеб къавмалъул
бищунго льикІаб тухум-къибилалдаса ва жиндир гІилму-гІакьлу
бугев, жинда гІадамал мутІигІлъулев. Амма Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасияб
купру-ширкалъул халкъ гьев аварасда мутІигІлъичІо абун гьесул
къадро-къимат дагьльуларо ва гьесул гІайиблъунги букІунаро.
Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ аварагзаби ритІиялъул хІикматго буго муьминзаби
ва капурзаби загьиралда лъазе ва цоцздаса багІа рахьун дунялалдаго
гьезие жидер гІамалазда релъараб жазаб гьабизе. ТІубараб жазаб ва

ахираб хІукму гьабулеб заман кьямасеб кьо буго.

Цинги гьав Гьуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир кьавмалда абунa: «Я дир кьавм! Нужеца лагьтљи гьабе цохІо Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ: нуж рижарав, нуже ризкьи кьолев, нуж ахир кьямасеб кьояль жинда руссунев. Нужее гьечІо гьев Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги щивго чи жиндие гІабадат гьабизе бегулев ва жинда кІолев нужее кумек гьабизе. Нужеца Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкьун гьаб дир вагІза-насихІат кьабул гьабиларищха?»-абун.

66. Кьавмалдаса капурал гІадамазул церехьабаз Гьуд аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Нижеда мун гІадаллгьун вихьулев вуго. Дуца бицунеб жоялда балагьараб мехаль мун гьереси бицунев чи вугин кьолев вуго нижеда»-абун.

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرْنِكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنُظَنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾

67. Гьудица абунa: «Я дир кьавм! Дун гІадаллгьун гьечІо, дида кинабгІаги гІакьлу загІиптљи гІаде бачІун гьечІо. Кинабго гІалам хьихьулев Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нуж хІакьаб диналда ахІизе расулгьун витІун вуго дун.

قَالَ يَقَوْمِ لَيْسَ بِسَفَاهَةٍ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾

68. Дица нужехье швезе гьабулеб жо буго дир БетІергьан Аллагьасул рисалат ва дунги вуго нужее лъкІаб жо мальулев, нуж дида божизе бегулев ритІухьав чи-абун.

أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿٦٨﴾

Замахшарияс абунa: Аллагьасул свалат салам лъеял аварагзабазда гьезул кьавмаз гІабдалзаби ругин нужан абураб мехаль, гьезда данде квешаб рагІи абичІого хІеренаб, хІалимаб рагІи бицин буго берцинаб адабги гІадегІанал гІабигІаталги гьезул рукІиналгьул гІаламат. гІадегІанав Аллагьас лагьзадеридаги лъазабулеб буго ахІмакьал гІадамаздехун кинаб хитІаб гьабизе кьолев ва гьездаса бугеб зарал хІехьон сабру халат гьабизе кьолев хІалги.

69. Нужеца щибго гІажаибтљи гьабуге нужер бетІергьан Аллагьас жиндир рисалат босун, иман лъечІого чІани ахираталда букІинеб бугеб гІазабалдалгьун хІинкьи кьезе, нужедаго гьоркьоса чи витІана абун. Гьесда нуж чІухІуге, гьесда дандеги

أَوْعَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِّنْكُمْ لَمَّا نَذَرَكُمْ وَأَذَكُرُ وَإِذْ جَعَلْتُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَضْطَةً فَأَذَكُرُ وَأَاءِ آيَةَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تَقْلِحُونَ ﴿٦٩﴾

рахъунге. Нужеца рак1алде щвезабе, ва нужеда лъай нуж рук1ин Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ Нух1ил къавмги гъалаг гъабун, гъезул бак1алда ракъалда рижарал г1адамал. Гъеб къавм гъалаг гъабураб г1адин нужги гъалаг гъарила Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ г1асильяни. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужеес къун руго ц1акъ къуватал, кутакал чурхдул. Гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ниг1маталъе щукру гъабун, гъеб гурелги цоги г1емерал ниг1матал нужеес рук1ин лъан, гъезда данде щукру гъабун, Аллагъасе мут1иг1лъун хъвадани, нуж лъик1лъиялда кверщел батараллъун рук1ина.

70. Къавмалъ Гъудида абун: «Мун нижехъе вач1унищ вугев нижер умумуз жидеес г1ибадат гъабурал алагъзабиги жалго тун, цох1о Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ г1ибадат гъабе абун нижеда амру гъабизе! Ниж дур амруялде мут1иг1лъиларо. Мун авараг ватани ва дуца бицунеб жо бит1араб батани, дуца жиндалъун х1инкъи къолеб г1азабги бачун вач1а нижехъе,»-абун.

Рак1ал сог1ал, г1амал к1удиял рук1иналъул, иманалъул щибго асар гъеч1олъгиялъул г1аламат буго гъеб гучаб инкар кквей. Жидеца абулеб буго: ахираталда бук1ине буго г1азаб абун нижеес х1инкъи къола вук1инч1ого гъабсаг1атго гъабе нижеес г1азаб абун.

71. Аллагъасул салам лъеяв Гъудица абун: «Гъеб нужер г1орхольбан борч1араб куфру сабаблъун нужеда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ щцим бахъин ва г1азаб бач1ин х1акълъана. Нужеца дида данде къец (даг1ба) гъабулебищ бугеб щибго мунпаг1ат, я зарал гъабизе к1оларел хъанчазул хабарги бицун.

Гъел хъанчалги нужецаго ва нужер умумуз гъарурал, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахъалъан гъез кумек гъабиялъе ва гъезие лагълъи гъабизе ккеялъе щибго х1ужа-далил гъеч1ел жал руго. Гъанже нуж балагъун ч1аха кинаб г1азабдай Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужеес гъабила абун. Дунги вуго гъеб г1азаб бач1иналде валагъун ч1ун»-абун.

72. Гъуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъевгун цадахъ рук1арал муъминзабиги дица хвасар гъаруна дир ц1об-рах1маталдалъун. Ва гъеб дир аятал гъереси гъарураб

قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ، وَنَذْرًا
مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَانْتَابُوا بِمِثْلِ مَا
كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ
رِجْسٌ وَعَضِبَ أَخْبَدُ لُونِي فِي أَسْمَاءِ
سَمَّيْتُمْوهَا أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ مَا تَزَلْ
اللَّهُ بِهَاهُنَّ سُلْطَانٍ فَانْتَظِرُوا إِنِّي
مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٧١﴾

فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا
وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنَّا
بِأَيِّتِنَا وَمَا
كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾

капураб къавмалъул дица ахир къот1изабуна, къолболъанго гъезул рижиги бакъвазабуна. Гъеб къавм бук1инч1о жидеца иман льолеблъун.

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ гъел х1инкъич1о, жидер авараг гъереси гъавиги гъез теч1о. Щибго нич ва х1инкъи гъеч1ого куфруялда ва гламал к1одолъиялда ч1ана. П1адег1анав Аллагъас гъезие г1азаб гъабизе бит1ана жиндиль баракат гъеч1еб, жинца наслу-тухум т1аг1инабулеб гъури.

Ибнукасирица абун: П1адег1анав Аллагъас гъаб «Г1адидал» абулеб къавм ц1акъго г1орхъолъан араб мехаль жидер зулму-пасалъиялдакъун, лъабго сональ ц1ад къот1изабуна ва гъел ракъуца хвеезде г1агарлъана. Гъеб заманаялъ г1адат бук1ана ц1ад гъаризе Маккаяде ва Каг1ба рукъалде г1адамал рит1улеб. «Г1адил» къавмалъги лъабкъоялда анц1го чи вугеб къокъа бит1ана Маккаяде жиде ц1ад гъаризе.

Гъел г1адамал т1убараб моц1аль гъекъон-кванан, гъарабашазда кеч1 ах1изабун, кеп босулел рук1ана. Цинги цо г1алахалдеги ун гъез абун: «Я Аллагъ, дуда лъалаха ниж гъанире унтарав ч1ясде раккизе рач1арал гъеч1еблъи, ва гъесие дару гъабулелги гъеч1еблъи. Нижер асирзаби хвасар гъаризе рач1арал гъеч1еблъиги. Дуца «Г1адилазе» ц1ад бай Аллагъ, цебеги гъезие балеб бук1араб х1алаль» – абун.

Цинги гъезда г1аде лъабго бат1ияб нак1к1 бач1ана ва гъез цо ч1ег1ераб нак1к1 т1аса бишун «Гъаб нак1к1 буго лъим г1емераб»- ан абун. Цинги нак1к1азда гъоркъосан ах1улеб гъаракъ раг1ана: «Нужеца т1аса бищана нуж гъалаг гъарулеб, нужер рохъо гъабулел жо, жинца цониги чи нахъе толареб» – абун. Гъеб гъуриялъ щивав чи зобалазде ворхулев вук1ана ва гъенисан бет1ер г1одобе гъабун ракъалда реч1ч1ун, черхалдаса бет1ер бат1алъун унеб бук1ана-абун. Гъал «Г1адилазул» къисса хадубги бач1ине буго, Инша Аллагъ.

73. Самудияздеги вит1ана дица аварагъун гъезулго къавмалъул чи Ссалих1 عَلَيْهِ السَّلَامُ.

Самуд вук1ана Г1асирил вас, гъав Г1асирги Ирамил вас – Нух1ил вас Самил васлъун жив вугев. Ссалих1ица жиндирго къавмалда абун: «Я дир къавм, Нужеца цох1о Аллагъасе гъабел лагълъи. Нуже гъеч1о цоги кинавг1аги Аллагъ жиндие лагълъи гъабизе бегъулев ва

وَالَّذِينَ شَكَّوْا آخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَكْفُرُونَ
 عَبْدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ عِزَّةٌ وَقَدْ
 جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ رَبِّكُمْ هَذِهِ نَافَةٌ
 اللَّهُ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي
 أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا بِسَوْءٍ فَيَأْخُذَكُمْ
 عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

жинца кумек гьабулев. ХIакълъунго Аллагъас нужее мугIжизат гьабун буго. Гьаб варани буго гьеб мугIжизат. Нужеца гьеб варани щибго зарал гьабичIого те Аллагъасул ﷺ ракъалда тIад жиндие бокъараб бакIалда хьвадулеблъун ва бокъараб бакIалдаса хер кваналеблъунги.

ТIабарияс абуна жиндир къавмалъ мугIжизат бихъизе гьабе абун абидал Аллагъас ﷺ къуро хьвалхъинабун гьенисан къватIибе бачIана гьеб варани. Хадубги СсалихIица абуна: «Нужеца гьеб вараниялъе щибго къварилъи гьабун, Аллагъас нужее жинца унтize гьабулеб гIазаб гьабизе буго»-абун.

74. Нужеца ракъалда чIезабе вагIзалъун ва насихIатлъун нуж «ГIади́л»

къавмги гьалаг гьабун, гьелдаса хадуб заманаялъ ракъалда тIад халипалъун гьарураблъи. Нуж ракъалда тIад парахат гьаруна, нужеего бокъухъин рорхатал кIалгIаби разеги риччана.

МугIрул рорлъун гьенир жанирги

нужеца рукъзал гьарулел руго нуж жанир чIезе.

КъуртIубияс абуна: «Гьезул гIумру халатаб букIун, ракъалда рарал минаби чIунтулел рукIана гьел хвелелде цере. Гьедин бугельзул гьез къурабаль жанирго рукъзал гьарулел рукIана.

Аллагъасул рахъальан нужее ругел гIемерал нигIматалги лъай нужеда ва гьезде щукруги гьабе. Нуж ракъалда тIад пасалъаби гьарун гIасиял, пасикъал гIадамаллъун хьвадуге»-абун.

75. СсалихIил къавмалъул чIухIараб,

гIамал кIудияб къокъаялъ абуна

СсалихIида нахърильлъун иман

лъурал муъминзабазда, гьел мискинал,

загIипаллъун рихъун: «Нужеда

лъалищIа гьав СсалихI ﷺ Аллагъас

витIарав авараг вукIин?» – абун.

Гьез абуна: «Лъала нижеда гьев авараг вукIин ва нижги гьев

СсалихI жиндалъун вачIараб рисалаталда иман лъурал руго» – абун.

76. Доб чIухIараб, бечедаб къавмалъ

абун: «Нижеца инкар кколеб буго нужеца

жинда иман лъураб жоялда» – абун.

وَأذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ
عَادٍ وَنُوحًا فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ
مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْجِسُونَ الْجِبَالَ
بُيُوتًا فَأَذْكَرُوا آيَةَ اللَّهِ وَلَا تَعْتَبُوا
فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٥﴾

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ
لِلَّذِينَ اسْتَضَعُوا مِنَ الْمَنَاءِ آمِنْ مِنْهُمْ
أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ
قَالُوا إِنَّكَ إِيمَانُ آرْسِلْ بِهِ مَوْسُونَ ﴿٧٥﴾

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِينَ
ءَامَنُوا بِهِ كَافِرُونَ ﴿٧٦﴾

77. Цинги жидеца гьeб вараниги хьуна
 ва гьeлги ч1ух1ана Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ
 амруялда нахьрилъльине. Хадуб
 жидецаги абунa: «Я Ссалих1, нижеца
 вараниги хьуна, Аллагьасдеги جَلَّ جَلَالُهُ
 г1асилъана. Мун унго-унгояв расул ватани, гьанже вач1аха дуца
 нижее х1инкьи кьoлеб бук1араб г1азабги бачун»-абун. Гьeб
 раг1и гьез абунa гьев махсароде гьавун ва жидеде г1азабги
 бач1инаро абун.

فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ
 وَقَالُوا لَوْ يَصْلِحُ أَمْرُنَا إِنَّمَا تَعُدُّنَا إِن
 كُنْتُمْ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٧﴾

78. Гьал Самудиязда Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ
 зодиса гучаб гьаракьги, гьоркьан ракъ
 багьариги г1аде биччана ва жидер рак1ал
 кьвагьун гьел руге-ругельур г1одоре
 рортун хвана.

فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ
 جِثْمِينَ ﴿٧٨﴾

79. Гьезде швараб гучаб г1азаб
 бихьидалго рак1 кьварильун Ссалих1
 гьездаса вуссана ва пашманлъиялда,
 х1асратлъиялде ккун жинца абунa: «Я
 дир кьавм! Дица нужехье дир Бет1ергьан
 Аллагьасул рисалатги швезабунa, берцинаб насих1ат гьабун
 нуж Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ диналдеги ах1ана. Киниги нужеe рокьулел
 рук1инч1о насих1атчаг1и.

فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا لَيْقَوْمَ لَقَدْ
 أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولًا مِّن رَّبِّي وَتَصَبَّحْتُمْ
 لَكُمْ وَلَٰكِن لَّا تُحِبُّونَ التَّصْحِيحَ ﴿٧٩﴾

Гьездехун тушманлъи гьабулеб бук1ана. Гьанже дир насих1аталъ
 нужеe мунпаг1ат гьабиларо»-абун.
 Ибнукасирица абунa: Ссалих1ил кьавмалъул варани бук1ана цо
 кьоялъ кинабго лъим гьeб вараниялъе тезе кьот1и гьабураб, цогидаб
 кьоялъ кьавмалъе бук1ана гьeб лъим. Вараниялъе лъим бугеб
 кьоялъ жидеца гьeб варани беч1ч1ун киназеге гьекъезе г1езег1анаб
 рахь щолаан. Гьадин дагьаб замана инелдего капураб кьавмалда
 ч1алг1ана вараниялъе лъим тун, гьeб беч1ч1ун рахь гьекъон рук1ине
 ва жидеца киналго г1адамалги рази гьарун (Ссалих1ги гьесда иман
 лъурал дагьал чаг1иги хут1изег1ан) варани хъезе х1укму гьабунa.
 Гьeб хъезе г1аде босана к1иге чияс: цояв вук1ана бечедай г1аданаль
 жинда зина гьабизе разилъун ва боц1и кьун варани хъезе вит1арав.
 Цогидав вук1ана жиндие ч1ужу яч1унарев сурукъав чи. Гьесие
 цоги капурай г1аданаль жиндир цакъ берцинай яс кьезе кьот1и
 гьабунa.

Гьав к1иявго чияс жидер кьавмалдаса бишунго квешал г1адамазул цо

кьокъа данде гъабуна ва жидер ич1го чи г1уна. Гъез вараниги хъуна. Гъеб хабар раг1ун кинабго къавм варани бугеб бак1алде бач1ана. Гъениве вач1ун Ссалих1 авараг عَلَيْهِ السَّلَام г1одана къавмалъ гъабураб жо бихьидал ва жинца абуна: «Нужее лъабго кьо буго ч1аго рук1ине» - абун. Дов ич1го чи варани хъун хадур ургъана Ссалих1 ч1вазеги. Жидецаги абуна: «Гъев рит1ухъав авараг ватани, нильеде глазаб рещт1инелде цева нильеца гъев хвезавила. Гъереси бицунев чи ватани, жиндирго вараниялда хадув вит1ила» – абун. Цинги Ссалих1 ч1вазе абун жал нухда унаго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезда г1аде зодисан ганч1ал рехун, бут1рул ч1инт1изарун г1одоре рехана.

Гъедин ич1го чи хун ватараб мехалъ Ссалих1ил къавмалда бич1ч1ана гъев х1акъав авараг вук1ин ва гъезул гъумеральбул кьер т1огьиллъана. К1иабилеб кьоалде гъурмал баг1араб кьералде сверун рук1ана. Лъабабилеб кьоалъ гъезул гъурмал ч1ег1ераллъун лъугъана. Ункъабилеб кьоалъбул бакъ баккиелде гъел жидецаго черхалда х1анут1ги (х1енех1) бан хвалида х1адурун рук1ана ва щиб глазаб жидеде бач1инеб лъаларого х1айранлъун рук1ана. Гъеб х1алалда жал рук1аго зодисан гучал гъаркъал рахъун, гъоркъан ракъ багъарун щивго чи нахъе хут1ич1ого хун т1аг1ана.

Аллагъас нильлъ ц1унаги жиндир щим бахъулеб г1амалалдаса. Амин.

80. Лут1 аварагги عَلَيْهِ السَّلَام вит1ана дица

жиндир къавмалде. Гъев Лут1ица

къавмалде абураб г1ужги рак1алде

щвезабе нужеца: «Нужеца ц1акъго

къабих1аб жо гъабулеб бугоха, нужедаса цебе гъаб кинабго

г1аламалъбул цониги къавмалъ гъабич1еб.

Гъеб къабих1аб пиша буго бихьинчи бихьинчиясде нахъехун лъугъин, ч1ужуг1аданалдаса г1адин лазат босизе.

81. Нуж Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ шагъват

т1убазе рижарал руччабиги жалго тун,

гъеб иш гъабизе бихьиназда аск1оре

лъугъунел руго.

Цох1о шагъват т1убай, гъелда нахърилъгъин буго х1айваназул т1абиг1ат. Г1адамазул т1абиг1ат буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ х1алал гъабураб х1алалъ бихьиназ ва руччабаз цоцздасан мурад т1убайи, гъеб мурад т1убаялда жаниб лъимер лъугъинги, жидер наслу нахъе хут1иги, напс х1арамаб жоялдаса ц1униги хал гъабун бук1ин. Гъеб къабих1аб пиша

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا

سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾

إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ

دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾

гъаби гурегби, нуж руго кинабго рахъалъан г1орхъолъан араб жо гъабулеб къавм ва нужее щибго жоялъул ничги гъеч1о, нужер куфруялъе ахирги гъеч1о.

82. Лут1 аварасул عَلَيْهِ السَّلَام насих1аталъе гъесул къавмалъ лъик1аб жоялдалъун жаваб гъабич1о. Гъеб къавмалъ абуна: «Гъав Лут1ги гъасда божаралги жидер росулъан къват1ире къот1е! Нижеда гъел рихъулел руго нильеца гъабулеб жоялдаса рац1а1адаллъун.

Нильеца гъабулеб пиша гъез къабих1аблъун рик1к1унеб буго. Гъел г1адамал нильеда гъоркъор бегъуларо.

83. Цинги Лут1ил къавмалда т1ад г1азаб рещт1инабураб мехалъ дица Лут1ги гъесда иман лъураб агьлуги г1азабалдаса хвасар гъабуна. Гъесул ч1ужу гъайч1о г1азабалдаса йорч1изе.

Гъей жидеде г1азаб щваразда гъоркъой йик1ана, жинда г1азаб щвезе мустах1икълъун йик1иналъ: Жинца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкарги ккурай, Лут1ие хиянатги гъабурай йик1ун.

84. Дица гъеб къавмалда т1ад жужах1алъул рух1арал ганч1азул ц1ад базабуна. Мун валагъе, дуца пикру гъабе, я гъаб Къуръаналде г1енеккарав чи, кинаб ахир ккараб гъаб г1асияб, пасикъаб, къабих1аб къавмалъул.

Гъев Лут1 вуго жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв Ибрагъим аварасул эмен Азарил Гъаранил вас. Жинца иман лъун Ибрагъим авараггун цадахъ Лут1 عَلَيْهِمُ السَّلَام Шамалъул ракъалде вач1ун вук1ана. Гъениб бугеб Садум абулеб ракъалда авараггъун вит1ун гъеб къавм Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда ах1улев вук1ана. Гъеб къавм цакъ чорокаб къавм бук1ана, цогидал къавмаз гъаруларел г1адал к1удиял мунагъал ва инжитал пишаби жидеца гъарулелги рук1ана. Гъав Лут1 аварасул عَلَيْهِ السَّلَام амру-нагъю босич1леб мехалъ ва жидеца ракъалда гъарулел пасалгъаби г1орхъолъан араб мехалъ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезда т1ад г1азаб рещт1инабуна. Цох1о Лут1ил хъизан гурони иман лъурал рук1инч1о ва гъеб хъизаналдаса Лут1ил ч1ужуги капурай йик1ана. Лут1 аварасухъе عَلَيْهِ السَّلَام гъобол вач1араб мехалъ гъеб хабар бальго квешаб къавмалде щвезабулаан гъей ч1ужуялъ.

وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
أَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ
يَبْطِئُونَ ﴿٨٢﴾

فَأَنْجَبْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ
كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٨٣﴾

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَأَنْظَرْ كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾

Лут1ил къавмалъ гъабулеб бук1араб пишаялда ливат1 абула. Гъаб буго бихьиназул бугониги руччабазул бугониги, нахъияб рахъалда жимаг1 гъаби. Г1алимзаби хилиплъана щиб г1акъуба гъабилеб гъадианаб къабих1аб жо гъабурал г1адамазе абун.

Абух1анипал мазгъабалда гъел г1адамал борхатаб къурулъан гъоркъе рехун, хадур ганч1алги реххе абула.

Имам Шапиг1ияс цо раг1иялъулъ абуна гъалг1адамал ч1имих реч1ч1ун ч1вала абун, г1олилал ругониги, мух1ссинал ругониги. Мух1ссин абула шарг1ияб ригъин гъабун рос-лъадильун лъугъун, цоцазда аск1ор лъугъарал г1адамазда.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Ах1мадица жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасидаса бицараб х1адисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: нужеда Лут1ил къавмалъул г1амал гъабулел цо г1адамал ратараб мехалъ нужеца паг1илги (жинца гъабулел) ва мап1улги (жинца гъабулел) к1иявго ч1вай – абун. Цоги г1алимзабаца абун ливат1алъулги зинаялъулги цого х1укму бугин: г1олилазда нусго т1ил къабила, мух1ссинал ч1имих реч1ч1ун ч1вала абун.

Жиндир ч1ужуялда нахъияб рахъалда жимаг1 гъаби к1удияб мунагъ буго, гъеб гъабулел ч1иясдаса ч1ужу ят1а гъайизе ккола.

85. Мадяналъул къавмалда жидерго
чи Шуг1айб عَلَيْهِ السَّلَام вит1ана аварасгъун.

Шуг1айбица абун: «Я дир къавм!

Нужеца лагълъи гъабе цох1о Аллагъасе

нужее цоги Аллагъ гъеч1о гъав
жив цогояв Халикълъун ва Разикълъун

вугев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурони. Гъесул

рахъалъан нужее баянал х1ужабиги

рач1ун руго дун рит1ухъав аварас

вук1иналъе нуг1лъи гъабулел. Нужеца

къалиги цезабе, ц1адируги бит1ун

х1алт1изабе ва г1адамазе хиянат гъабун гъезул боц1и кваназе

нухал ралагъуге. Гъаб ракъалда т1ад Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шарг1иял

нухал рицунел аварасзаби рач1ун хадур, гъел нухал хвезарун

пасальаби гъаруге. Гъаб дица малъулел жо нужее лъик1аб буго

нужер дунялалъе ва ахираталъе. Нуж иман лъурал г1адамаллъун

ратани, гъаб дир насих1ат къабул гъабе ва Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ

г1асилъи те.

Мадян абулеб шагъарги ва гъелда сверухъ ругел росаби ва ракъ буго Х1ижазалдасан (Макка-Мадина) Шамалда унеб мехалъ Табук

وَالۡى مَدِيۡنَۃَ اٰخَاۡهُمۡ شُعۡبًاۙ قَالۡ رَبِّ قَوۡمِ

اَعۡدُوۡا لِلّٰهِ مَا لَكُمۡ مِّنۡ اِلٰهٍ غَیۡرُهٗؕ وَ قَدَّ

جَاۡءَ نَكۡرَہٗمۡ بَیۡنَہٗمۡ مِّنۡ رَّبِّكُمۡ قَاۡوۡمًاۙ

الۡكٰیۡلِ وَالۡاِمۡرَاۡتِؕ وَلَا تَتَّبِعۡ سَوۡاۙ

النَّاسِ اَشۡیَآءَ هُمۡ وَلَا تَفۡسِدُوۡا فِی

الۡاَرۡضِ بَعۡدَۙ اَصۡلِحۡہَاۙ اِنَّ لَكُمۡ حَیۡرَۙ

لَکُمۡ اِنَّ كُنۡتُمۡ مُّؤۡمِنِیۡنَ ﴿٨٥﴾

шагьаралде швелелде нухда батубел бак1.

86. Ва нуж г1одор ч1оге киналго г1адамал хьвадулел нухазда, Аллагьасда ﷺ иман лъурал, Шуг1айб аварагасде ﷺ г1аде унел г1адамал нахьч1ивазелъун ва гьезие ч1иваялдалъун х1инкьи кьезеги. Аллагьасул ﷺ бит1араб нух гьет1араб, мекъаблъунги гьабуге.

Гьаб заманаялъул кьосараб къавмалъ абулеб г1адин: «Гьаб исламияб дин г1акълуялда рекъон кколеб гьеч1о» – абун. Гьаб раг1и абула жидер гьава-напсалъе бокъараб жо диналда жаниб батич1еб мехаль.

Нужеца раклалде швезабе дагьал, заг1ипал рук1арал нуж Аллагьас ﷺ кин г1емерал ва къуваталлъун гьарураблъи. Ва нужеца пикруги гьабе нужеда церехун рук1арал, жидеца ракъалда г1ад зулму-пасалъи гьабун хьвадарал къавмазул ахир кинабдай бук1ана абун. Аллагьас ﷺ гьалаг гьаруна гьел къавмал.

87. Нужедаса цо къокъа дун авараг вук1иналда ва дун жиндалъун вач1араб Аллагь ﷺ цо гьавулеб диналда иман лъурал ругони, цогидаб къокъа жидеца иман лъеч1еб бугони, нуж к1иязго сабру гьабе Аллагьасул ﷺ цо х1укму загьирлъизег1ан ва жинца нильеда гьоркъоб х1акъаб х1укмуги гьабизег1ан. Х1акълъунго г1адег1анав Аллагь жидеца х1укму гьабулезул бицунго г1адилав ва лъик1ав вуго.

Аллагьасул свалат салам лъеяв Шуг1айб аварагасда ﷺ абула «аварагабазул хат1иб»-абун, гьесул мац1 пасих1аб бук1иналъ ва ваг1за берцинаб, рек1елъе бортулеб бук1иналъги. Гьаб аяталда жаниб цлакъ тамахго бицун ва амма кутакалда рек1елъе унеб х1алалъ бич1ч1изабулеб буго Аллагьас ﷺ х1укму гьабизе бук1ин рит1араздаги мекъаздаги гьоркъоб ва мекъал чаг1и шал ругелали гьабсаг1атго лъалеб бук1инги. Х1акъаб жо щиб бугебали жинда мух1канго лъалеб бук1аниги, жинда данде ругезда гурх1ел гьабун, гьезда хьач1аб раг1и абич1ого «Аллагьас ﷺ нильеда гьоркъоб х1укму гьабизег1ан сабру гьабеян»- абулеб буго. Гьаб буго

وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ
وَتَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مِنْ أَمَانٍ
بِهِ وَتَسْبُغُونَهَا عِوَجًا وَأَدْكِرُوا إِذْ
كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثُرَكُمْ وَانظُرُوا
كَيْفَ كَانَ عِقَابُ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨٧﴾

وَإِنْ كَانَ طَائِفَةٌ مِّنْكُمْ آمَنُوا
بِالَّذِي أُرْسِلَتْ بِهِ وَطَائِفَةٌ لَّا يُؤْمِنُوا
فَأَصِرُوا إِلَىٰ إِيحْيَاكُمْ اللَّهُ بَيْنَهُ وَهُوَ
خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٧﴾

пасих1лъиялъул ва г1акъиллъиялъул цо мисал.

88. Аллагъасда ﷺ иман лъезе ва аварагасда нахърилъльине ч1ух1араб къавмалъул церехъабаз абуна: «Я Шуг1айб! Нижеца мунги, дуда иман лъурал г1адамалги гъаб нижер росульан къват1ире къот1изе руго, яги нуж гъеб ц1ияб динги тун нижер диналде руссине руго»-абун.

Гъезие жаваб гъабун Шуг1айбица абуна: «Нижее къвариг1унго гъеч1огойишца нужеца ниж ват1аналдаса къват1ире къот1улел ва нужер диналдаги руссинарилел?»-абун. Гъаб раг1иялъулги гъваридаб маг1на буго: нужее гъеб иш гъедин гъабизе бокъун бугониги, ниж гъелда мут1иг1лъиларо ва нижерго ват1анги динги теларо абураб. Хадубги Шуг1айбица абуна:

89. Аллагъас ﷺ бит1араб нухалда ва бит1араб диналда т1орит1ун хадуб гъеб динги тун нужер диналде ниж руссани, ниж Аллагъасул ﷺ рахъальан ц1акъ к1удияб гъереси бицарал г1адамал рук1уна. Ниж гъеб бат1улаб диналде руссунаро ва гъеб иш гъабизе ниж разилъуларо, Аллагъасул ﷺ х1укму-къадар бук1ун гъесие ниж г1одорег1ан гъаризе бокъани гурони. Нижер бет1ергъан Аллагъ жиндир г1елму-лъай кинабго жоялда г1ат1ильарав, сверун лъугъарав вуго. Гъев Аллагъасда ﷺ буго нижер таваккал т1амиги. Я нижер бет1ергъан Аллагъ, нижедаги гъаб нижер къавмалдаги гъоркъоб дуца х1укму гъабе х1акъаб, бит1араб, жиндил зулму гъеч1еб х1укму гъабиялъ. Мун вуго Аллагъ ﷺ жидеца х1укму гъабулезул бищунго лъик1ав.

90. Цинги гъесул къавмалъул церехъабаз гъеб къавмалда хит1аб гъабун абуна: нуж гъав Шуг1айбида иман лъун гъесда нахърилъльани нуж ц1акъ ч1орого хут1арал рук1ине руго, нужеца умумузул динги тун мекъаб дин босиялдалъун.

91. Аллагъас ﷺ гъеб къавмалде т1ад г1азаб биччана: гучаб ракъ

* قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ
لِنُخْرِكَكَ بِدُعَيْبٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ
قَوْمِنَا أَتُتَعَرَّدُونَ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا
كُرْهِيْنَ ﴿٨٨﴾

فَدَأْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ
إِذْ بَحَثْنَا اللَّهَ مَعَهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ
فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ
شَيْءٍ عِلْمًا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا
وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾

وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَئِنْ
اتَّعَتَهُمْ شُعَيْبًا إِذْ نَكَرَ إِذَا الْخَمِيرُ وَن ﴿٩٠﴾

فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جِثِيمِينَ ﴿٩١﴾

багъариялъ гъалаг гъарун, жидерго рукъзабахъ хун г'одоре ккараллъун лъугъана.

92. Жидеца Шуг'айб авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гъереси гъавулел рук'арал г'адамал жал ч'агого рук'инч'ел г'адин т'аг'лун ана. Жидеца Шуг'айб

авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гъереси гъавулел рук'арал г'адамал руголъана х'акъикъаталдаги жал ч'орого хут'араллъун. Гъез абухъин Аллагъасда иман лъун Шуг'айбида нахърилъльарал муъминзаби рук'инч'о ч'орого хут'арал.

93. Цинги Шуг'айб гъеб къавмалдасан вуссана ва жинца абуна: «Я дир къавм! Х'акълъунго дица нужехъе швезабуна дир бет'ергъан Аллагъасул рисалат ва дун нужеда гурх'лун г'емер насих'ат

гъабулевги вук'лана. Гъанже кинха дун пащманлъилев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккураб къавмалъе гъес г'азаб гъабунин»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв Шуг'айб аварагасул къиса цогиги суратазда бицун буго ва гъесул къавмалъе гъабураб г'азаб баг'ли-баг'лияб бицун буго. Гъеб кинабго данде бачиндал гъельул х'асил буго жиде г'азаб гъабулеб къоялъ гъезда т'аде бец'аб нак'к'л бач'лун гъел бец'лъукъе ккезаруна. Гъеб нак'к'лгун цадахъ ц'адул карачелалги кутакаб бух'лиги бук'лана. Цинги зодисан кутакаб гъаракъ бахъана ва гъоркъ ракъги к'лобок'лана. Гъезул рух'алги росун ана, чурхдулги роргун ана, ч'агого рук'инч'ел г'адин цох'ло лах'заталъ авалавги ахиравги чи т'аг'лана.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль ц'лунаги жиндир г'азаб т'ад гъабулеб г'амалалдаса.

94. Щибаб росдал агълуялда дица авараг вит'индал ва жидеца гъевги гъереси гъавидал, дица гъел г'адамазда т'аде цо-цо къварили биччана: унти, ракъи ва цогидабги, гъел г'адамаз иман лъезе бокъун ва Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ мук'лурлъун, гъесие г'ибадат гъабизе бокъунги.

95. Цинги гъеб къварили т'аса босун гъельул бак'алда сах'лиги бечелъиги къолеб бук'лана, гъел сах'лун, г'емерлъун жидеда т'ад бук'араб къварили к'лочон лъугъинег'ан. Гъеб

الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا يَمُوتُونَ فِيهَا
الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخٰسِرِينَ ﴿٩٢﴾

فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يٰ قَوْمِ لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ
رِسٰلَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ فَكَيْفَ
ءاَسٰى عَلٰى قَوْمٍ كٰفِرِينَ ﴿٩٣﴾

وَمَا اَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّبِيٍّ اِلَّا اَخَذْنَا اَهْلَهَا
بِالْبِئْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَالَهُمْ بَصُرَةٌ ﴿٩٤﴾

ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّى
عَفَوْا وَقَالُوا لَقَدْ مَسَّ ءَاِبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ
فَاَخَذْنَاهُمْ بِعَقَّةٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩٥﴾

мехаль жидеца абулаан: «Гъаб нильеде швараб гІадаб рахъи-
къеч ва унта-щокълъи нильер умумуздаги швараб жо буго,
гъаб буго дунялалълул гІадатияб жо, Аллагъасул ﷺ рахълъан
бугеб гІазаб гъечІо» – абун. Гъаб хабарги бицун гъл гІадамал
жидерго куфру-ширкалда тІад чІолел рукІана ва Аллагъ ﷺ
цо гъавун гъесие гІибадат гъабиялда, ахираталда иман лъеялде
рачІунел рукІинчІо.

Гъаб каламалълул хІасил буго: ТІадегІанав Аллагъас гІадамазул
хІалбихъи гъабун, жидеца тавбу гъабизе бокъун гъезда тІаде
къварилъаби риччала. Тавбу гъабичІого гІасильгиялда чІараб мехаль,
къварильгиялълул бакІалда бечелъи, сахлъи къун, жиде бокъухъин
яшав гъабизе тола, гъл нигІматал жиде кьурав Аллагъ ﷺ вукІин
лъан, гъесие щукру гъабизе бокъун. НигІматазда щукруги гъабичІеб
мехаль, мунагъаздаса тавбуги гъабичІеб мехаль гъезда тІаде гІазаб
биччай гуреб цоги сабаб букІунаро. Гъедин бугелълул Аллагъас
абулеб буго: Цинги дица гъеб агълу тохълъукъего тІаде гІазаб биччан
гъалаг гъарула ва жидеде гъеб гІазаб бачІина абун ракІалдаги
букІунаро. Иман лъун гъечІелълул, гъл гъапуллълун рукІуна.

96. Гъл гІадамаз ва цогидал къавмаз
иман лъун букІарабани ва Аллагъасдаса
ﷺ хІинкъун гІибадатги гъабун
букІарабани, дица гъезда тІаде гІазаб
биччалароан. Дица зобалазул ва ракъазул
рагъаби рагълун гъезие гІемерал ва батІи-
батІиял нигІматал къелаан ва рахІатаб, хІалхъияб яшав гъабизе
телаан. Киниги жидеца Аллагъасда ﷺ иман лъечІелълул ва
аварагзабиги гъереси гъаридал, дица гъл къавмазде гІазаб
биччана гъез гъабулеб букІараб гІасильгиялве ва куфру-
ширкалве жазълълун.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَأَتَقُوا لَفَتَحْنَا
عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَلَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا
يَعْسِبُونَ ﴿١٦﴾

97. Дица гъалаг гъарурал росабазул
гІадамал божунищ рукІарал жидеда
тІаде Аллагъасул ﷺ гІазаб бачІинаро
абун къаси гъл къижун ругеб мехаль?

أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا
بَيِّنَاتٍ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٧﴾

98. Яги гъл гІадамал божунищ
рукІарал жидеде гІазаб бачІинаро абун
къад къоял, жал лъимал-хъизангун
рекІелгъеялда ругеб мехаль?

أَوَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا
ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿١٨﴾

Гъазие къотІи гъабурав чи шив вукІарав, къасиниги къадниги нужеда

глазб бачлине гьечлин абун. Шивго чи вуклинчло гьєб кьотли гьабурав ва гьездасан глазб нахь ч'валев чиги вуклинчло нагагь гьєб глазб бачлиани.

99. Гьал г'адамал Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ ниг'матазул макруяль гуккунишча рук'ларал, кидаго жал сах-саламат, рах'лат-лазаталда рук'лине руго абун рак'алде ккун, гьедин рук'ладго жидеда т'ладе глазбги бач'ун. Гьедин Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ ниг'матазул макруяль гуккун рук'лунаро дуниял-ахираталда жал ч'лорого хут'улел г'адамал гурони.

أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْأَقْوَمُ الْخَيْرُونَ ﴿١١٩﴾

Г'акьлуги л'айги бугел г'адамал гуру гьєл. Гьєл руго х'айваназул даражаялда ругел, кваналеб жо швани, цоги шибго жоялзул пикру гьабуларел г'адамал.

Х'асанул Басрияс абун: «Муьминчи Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ т'аг'лат г'либадат гьабулев вук'луна ва Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бах'биялдаса х'инкьун, гьєсдаса нечонги вук'луна. Г'асияв, кьосарав чи Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ г'асильун вук'луна ва жив ц'акь рак' г'лодобе биччан, х'алхьонги вук'луна» – абун.

100. Гьал к'авмалги гьалаг гьарун гьаз т'ад яшав гьабун бук'лараб рак'алде рач'ларал г'адамазда шибго жо бич'ч'лулариш? Гьєл г'адамаз пикру кин гьабулареб т'адег'анав Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ бокьани, гьезул мунагьал сабаб'лун гьєлги пасат гьарулеб'ги. Капураб, пасикьаб к'авмалзул рак'лазда дица мугьру ч'ван бук'луна ва гьезда кинабг'аги ваг'иза раг'лунаро ва жидеца гьєб к'абулги гьабуларо.

أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ أَهْلِهَا أَنْ لَوْ شَاءَ أَصَبْنَاَهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَنَطَعُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٠﴾

101. Дица луда жидер к'яса бицарал росабазул к'авмал руго Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьал церехун рехсарал: жидехьє аварагзаби рит'ларал, гьєл гьєреси гьаридал бат'ли-бат'лияб глазб гьабиялдал'лун дица жидеє глазбги гьабурал. Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ х'лакьаб динги босун, баянал х'лужабигун ва муг'лжизаталгун рач'лана гьезухьє аварагзаби. Амма гьєл к'авмаз иман лъєч'ло ва жидерго к'уфру-ширкалда ч'ана: аварагзаби рач'инелде щєбе жидеца

تِلْكَ الْأَرْضُ يَفُضُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِهَا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ يَطَّعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ﴿١٢١﴾

гъабулеб букIараб гIамал течIо ва гъеб гIамал гъабулел рукIун жал гъалаг гъаруна.

Гъедин шулияб мугъру чIвала гIадегIанав Аллагъас жидеца иман лъезе гъечIеб капуравб къавмалъул ракIазда. Гъезие вагIза-насих Iагаль асар гъабуларо, мугIжизатаз гъел хIинкъизеги гъаруларо, гъезул ахир руссунеб бакIги жужахI букIуна. Нуж хIинкъа, я гъал аятал рагIулел гIадамал гъадин ракIазда мугъру чIвараздасан рукIине ва вагIза босун, тавбу гъабун Аллагъасе **جَلَّ جَلَّاهُ** гIибадат гъабе!

102. Дида гъал капурал къавмазул гIемерисел жидеца гъабураб къотIи хвезабулел, къураб рагIиги кколарел ратана. Дида гъал къавмазул гIемерисел ратана гIасиял, пасикъаллъун.

Аллагъасе **جَلَّ جَلَّاهُ** кинабго зарраялъ къотIи гъабун букIана гъел ракъалда рижилелде цебего гъев жидер БетIергъан вукIиналда мукIурлъун, гъесие гIибадат гъабизе. Гъеб къотIи хвезабуна Аллагъасда **جَلَّ جَلَّاهُ** инкар ккун чIараб капураб къавмалъ.

103. Гъал цере рицарал аварагIабаздаса хадув дица гIимранил вас Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ витIана дир баянал хIужабигун ва гIемерал мугIжизаталгун пиргIавнил къавмалда ва гъезул церехъабазда.

Мисриялъул (Египет) ханзабазда пиргIавн абулеб букIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв Муса аварагасул заманаялъ вукIарав хан цIакъго къосарав, залимав хан вукIана, хIатта жив вуго алагъ абун кIалъгIалев. Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** гъесие къураб цо-цо гъунарги букIана. Капурчиясе кIудиял гъунарал къей Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** умматалъул хIалбихьи гъабизе гъабулеб жо букIуна.

Гъев пиргIавниги гъесул къавмги Мусад ахъ рилъльинчIо ва дир аяталги гъереси гъаруна. ГIамал кIодолъи ва хIалхъублъи цIикIкIараб къавм букIиналъ щибго жоялде гIенеккизе ва балагъизе къасдго гъабичIо.

Мун валагъеа ва дуца пикру гъабеха, я гъав инсан, кинаб ахир букIараб абун гъеб залимаб къавмалъул. Балагъун Муса аварагун ва гъесде иман лъурал муъминзабигун, пиргIавниги гъесул боялги ральдалъе лъугъизаруна цинги ральад гIаде биччан гъанкъизаруна.

104. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Я пиргIавн, дун вуго кинабго гIалам жинца хъихъулев

وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ وَإِن وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ ﴿١٠٢﴾

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمُ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِۦ فَظَلَمُوا بِهَا فَأَنْظِرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾

وَقَالَ مُوسَىٰ يُفْرَعُونَ إِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

бет1ергъан Аллагъасул дудеги дур къавмалдеги вит1арав
расул.

105. Дида т1адаб буго дица
Бет1ергъан Аллагъасул
рахъалъан бицунеб жо х1акъаб
бук1ин.

حَقِيقٌ عَلَيَّ أَنْ لَا أَقُولَ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ قَدْ
جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَرْسِلْ
مَعِيَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٠٥﴾

Ай дица гъереси бицине бегъуларо, дида
лъалелъул Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къадру ва х1алк1вей. Гъесда кинабго
жо лъалеб бук1ин ва цох1о зарра г1анаб жо гъесда балъго
хут1улареблъи. **Нужехъе дун вач1ун вуго бет1ергъан Аллагъасул**
рахъалъан дун авараг вук1иналде т1орит1ел гъабулел баянал
х1ужабигун. Нужеца бануисраилал риччан те дунгун цадахъ
Байтулмукъаддас бугеб ракъалде ине, гъеб бугелъул нижер
умумузул ват1ан.

«Ал Бах1ру» абулеб тафсиралда абуна гъел бануисраилал жидер к1удияв
эмен Яг1къубил ват1анги тун Мисриялда иналъе сабаблъун бук1ана
гъав Яг1къубил лъимал Мисриялда вук1арав Юсуп аварагасухъе
عَلَيْهِ السَّلَامُ рач1ин. Гъенир г1умру гъабизе ч1ун, лъимал-хъизанал гъарун
гъел г1емерлъун рук1ана. Гъав пирг1авн ханлъиялде вач1араб мехалъ
гъес киналго бануисраилал лагъзаллъун гъаруна ва гъезие къварилтъи
гъабулеб бук1ана. ИншаАллагъ, Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ халатаб къиса
бицунеб бак1алда гъаб хабар баян гъабила.

106. Пирг1авница абуна: «Мун
авараг вук1иналде т1орит1ел
гъабулел г1аламаталгун вач1ун
ватани ва дуца бицунеб жогин
бит1араб батани, гъеб г1аламат
нижеда бихъизабеха» – абун.

قَالَ إِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِآيَةٍ فَأْتِ بِهَا إِنْ
كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠٦﴾

107. Цинги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ
жиндир г1анса г1одобе рехана
ва гъеб к1удияб борохълъун сверун ракъалда хъвадизе
лъугъана.

فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُمِينٌ ﴿١٠٧﴾

108. Цинги жиндир лъорониб лъун
гъенисан къват1ибе квер бахъана ва
гъеб балагъарал г1адамазда хъах1аб, гвангъараб нур г1адин
бихъана.

وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّظِيرِينَ ﴿١٠٨﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абуна: «Гъеб квералъул
гвангъараб, зодобе борхараб нур бук1ана бакъулалдасаги цик1к1араб»-

абун.

109. Пирг1авнил къавмалъул церехъабаз
абуна: «Гъав чи вуго ц1акъ к1удияв
сих1ручи.

قَالَ الْمَلَأَمِنْ قَوْمٍ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَذَا
لَسِحْرٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٩﴾

110. Гъав Мусае бокъун буго нужер ват1ан
Мисриялдаса нуж къват1ир рахъинаризе.
Щиб жо гъабун лъик1дай бук1инеб гъав
Мусае ва гъасул сих1руялъе?

يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكَ مِنْ أَرْضِكَ فَمَاذَا
تَأْمُرُونَ ﴿١١٠﴾

111. Пирг1авнил г1акълуч1аг1аца абун:
«Гъав Мусаги гъесул вац Гъарунги
цо дагъаб заманаль те жидее х1укму
гъабич1ого ва киналго шагъаразда
г1адамал данде ах1улел чаг1и рит1е.

قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ
حَشِيرِينَ ﴿١١١﴾

112. Гъел шагъараздаса духъе рач1а абе
кинавго жинда сих1ру гъабизе лъалев чи.

يَأْتُونَكَ بِكُلِّ سِحْرِ عَلِيمٍ ﴿١١٢﴾

113. Шагъараздаса ва росабалъан
рак1арун пирг1авнихъе сих1ручаг1и
рач1араб мехаль, гъез абун: «нижее
сайгъат ва шапакъат бук1ине бугищ
ниж гъав Мусадаса сих1ру гъабун бергъани?» – абун.

وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا
إِنْ كُنَّا نَعْمَنُ الْعَالِيِينَ ﴿١١٣﴾

114. Пирг1авница абун: «Нужее
шапакъатал рук1ине руго ва нуж дица
диде г1агарде гъаризе руго.

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿١١٤﴾

Дир г1акълучаг1илъун гъарун, кумекчаг1илъун гъарун.

115. Цинги сих1ручаг1аца Мусаде абун:
«Дуца т1аса бище дуцайищ байбихъилеб
сих1ру гъабизе дур г1анса рехун, яги
нижецайищ байбихъилеб нижег г1унсби
г1одоре рехун» – абун.

قَالُوا يٰمُوسَىٰ إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ
نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِيِينَ ﴿١١٥﴾

116. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун
нужеца рехеян абун.

قَالَ الْقَوْمُ لَمَّا الْقَوْمُ سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ
وَأَسْرَهُمْ وَهُمْ لَمَّا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ

Цинги гъез Жидеда кодор рук1арал
кварал ва г1унсби г1одоре рехараб
мехаль, г1адамазул беразе сих1ро гъабун
ва гъел борхъал руго абун
рак1алде ккана ва жидеца г1адамал
х1инкъызаруна к1удияв
сих1руги гъабун.

وَأَسْرَهُمْ وَهُمْ لَمَّا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ
وَأَسْرَهُمْ وَهُمْ لَمَّا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ

Замахшарияс абуна: сих1ручаг1аца Муса ихтияр гьабизе виччай гьезул рахъалъан бугеб адаб бук1ана, цо бах1с гьабизе г1адамал данделъараб мехаль цоцазул хъатир гьабун: жеха нуже бокъараб жо абе, ниж гьелда рази рук1инаян абублеб г1адин.

Цоги г1алимас абуна: гьезул рахъалъан адаб-хъатир бук1инч1о Муса ихтияр гьабизе виччай, гьеб бук1ана Мусада ч1ух1ун, гьев сан гьавич1ого абураб раг1и - абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ гьел сах1ирзаби жидерго сих1ру гьабизе риччай бук1ана гьесул г1акълу ва тадбир камилаб бук1иналъул г1аламат. Кинабниги ишалдалъун, яги раг1иялдалъун къец гьабизе цеве вахъунев чиясе рекъараб бук1уна жинда данде вугев цеве виччан, гьесул гьунар бихъун гьелдасан бергъунеб нух батизаби. Гьел сих1ручаг1азул сих1ру Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ хвезабиялъул асар к1удияб бук1ана гьеб къавмалъе. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир гьунар гьабизе виччан, гьес гьабураб гьунар дозда хвезабизе к1ун бук1инч1ебани г1адамазда рак1алде ккелаан гьав Мусаги долго г1адав сих1ручи вугин, амма гьездасан гучав, лебалав вугин абун.

Ибнуисх1акъица абуна: «Анц1ила шуазарго сах1ир вач1ана пирг1авниде цере, щивасда кодор г1унсбиги кваралги ругел. Гьеб майданалда жиндирго кумекчаг1игун ва агьлу-хъизангун пирг1авниги вук1ана. Цинги сих1ручаг1аца жидеда кодоб бугеб жо г1одобе рехараб мехаль гьеб майдан ва к1к1алал ц1ун, цоцазда т1ад рек1ун женк1олел, шуршудулел борхъазул мег1ер г1адаб жо лъугъана» – абун.

117. Дица дир авараг Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٧﴾
вах1ю гьабуна дуца дур г1анса г1одобе рехеян абун. Мусаца г1анса г1одобе рехана ва гьеб цо-цо ккун дол гьересиял борхъал къулч1изе лъугъана.

118. Гьадин Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ وَقَعَ الْحَقُّ وَظَلَّ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾
муг1жизат х1акъаб бук1ин загьирлъана ва бат1улаб сих1руги ва сих1ручаг1азул пишаги г1адада ккана.

119. Гьаб данделъиялда пирг1авниги гьесул فَعَلِبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَغِيرِينَ ﴿١١٩﴾
кумекчаг1иги ва гьесда нахърильлъарал къана ва гьел г1одорег1анлъун нахъруссана.

120. Цинги киналго сих1ручаг1и сужда гьабун وَأَلْقَى السَّحَرَةَ سَجِيدِينَ ﴿١٢٠﴾
г1одор ккана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Мусаца гьабураб жо сих1ро гурелб1и лъана гьезда. Сих1ру бук1арабани дол жидеца г1одоре

рехарал г'лунсбиги кваралги Мусал г'лансаяль кванан ракъалдаса т'лагунароан.

121. Жидецаги абуна: «Нижеца иман лъуна гъаб **قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ** кинабго г'лаам жинца хъихъулев бет'ергъан Аллагъасда.

122. Гъав Муса ва Гъарун аварагасул **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** **رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ** бет'ергъан Аллагъасда»-абун.

Гъал сих'ручаг'ли радалалдаса къальгизег'лан капурал г'ладамал рук'лана, къалгъаралдаса хадур муъминзаби лъугъана, къасилелде гъел шаг'идзабилгъун хванаян абуна Къатадат абулев г'лалимас.

Сих'ручаг'лаца Аллагъасе **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** г'либадат гъабулеб бихъараб мехаль пирг'лавнил кутакаб цим бахъин загъирлъана. Жив аллагъ вуго абун халкъалде ракъалде ккезабун, гъезда т'лад гучаб ханлъи гъабун вук'лаго, Муса аварагасда **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** нахърильгъун, кинабго халкъалда загъир гъабун аза-азарго сих'ручияс Аллагъасе **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** сужда гъаби пирг'лавнил аллагъгълиги ханлъиги к'лиябго хвеялъул байбихъи бук'лана.

Аллагъасул лаг'нат батарав пирг'лавнил х'лалк'веч'леб мехаль Муса авараг **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** къезавизе г'лакълияб ва г'елмияб нухда, гъев к'ланц'лана зулму гъабун Муса къезавиялъул нухде. Гъаб х'лал буго кинавниги залимав, г'ласияв инсанасул г'ладатлгъун бугеб: жив х'лужа-далилалдалгъун къезе гъавураб мехаль къуваталдалгъун ва зулмуялдалгъун бергъине къасд гъабулеб.

123. Пирг'лавница абуна: «Нужеца гъав Мусада иманищ лъолеб, дидаги гъикъич'лого, дир изнуги т'лала гъабич'лого? Х'лакълъунго гъеб жо буго нужги Мусаги цоцаль рекъон гъабураб макру-х'лилла. Нужее бокъун буго гъаб Мисриялъул агълуги гъанисан къват'либе бахъинабун гъаб ракъ бануисраилазе къезе» - абун.

قَالَ فِرْعَوْنُ ءَأَمِنْتُمْ بِهِ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ
إِنَّ هَذَا الْمَكْرُ مَكْرُؤٌ مُّؤَمَّرٌ فِي الْمَدِينَةِ
لِنُجْرِمُوا مِنْهَا أَهْلَهَا فَسَوْفَ نَعَامُونَ

Гъаб раг'ли Пирг'лавница абуна жиндир къавмалгъулги Мусада ва бануисраилазда цим бахъине ва жив бит'араб жо бицуневлгъун вихъизе. Нужеда нахъа лъазе буго кинаб г'лазаб дица нужее гъабулеблъи!

124. Бичасх'лаги, дица нужер кверал ва х'лат'гал къот'лила цояб квег'лаб, цояб кваранаб, цинги дица нуж гъут'бузда

لَا قُطْعَانَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلِكُمْ مِمَّنْ
خَلْفَ ثُمَّ لَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ

рала ва хвезег1ан гъенир тела.

125. Сих1ручаг1аца абуна: нижее к1вар ﴿١٢٥﴾

гъеч1о гъанже дуца щиб жо гъабуниги. **Ниж**

кин хунги хвезе руго ва нижер руссин бет1ергъан Аллагъасде

буго. Аллагъасе г1оло хвел нижее ц1акъг1о лъик1аб жо буго.

126. Дуца нижее г1азаб гъабизехъин

буго ва нижедаса щимги босулеб

буго х1акъал Аллагъасул ﴿١٢٦﴾

рихъараб мехаль нижеца гъезда иман

лъунин абун. **Я** нижер бет1ергъан

Аллагъ! Дуца нижее сабру къе ва ниж дуда иман лъураллъун дур

аварагасда нахърильгъараллъун хвезеги гъаре!

Ниж гъаб иман лъеялдаса рахъулеб х1инкъи ва х1алихъальти нижеде

г1аде биччаге ва нижее пирг1авница г1азаб гъабулеб мехаль гъеб

г1азаб х1ехъезе сабруги къе.

127. Пирг1авнил къавмалъул

церехъабаз абуна: «Я пирг1авн! Дуца

гъав Мусаги гъасул къавмги нильер

ракъалда г1ад пасалъи гъабизе тезейищ ﴿١٢٧﴾

ругел? Жидеца мунги дур аллагъзабиги

жалго тун, гъезул динги тун, цоги

бат1ияб диналде халкъ ах1улел руго

гъел». Гъаб раг1и гъез абуна пирг1авнил щим бахъинабизе ва

гъес абуна: «Дица бануисраилазул бихъинлъимал ч1вала, цереги

ч1валел рук1араб х1алалъ ва гъезул ясалги ч1аго тела нильеес

гъарабашаллъун рукине. Ниль гъел бануисраилазда г1ад

ханлъи ва квершел бугел руго» – абун.

128. Муса аварагас ﴿١٢٨﴾

къавмалда абуна: **нужеца сабру гъабе**

ва Аллагъасдаса ﴿١٢٩﴾

г1алаб гъабе. Х1акълъунго Гъаб ракъ

Аллагъасул ﴿١٣٠﴾

жиндие бокъарав чиясе ирсалъе къола.

Пирг1авн гъеч1о гъаб ракъалъул бет1ергъан ва гъесухъ гъеч1о ихтиярги.

Ахир-къадги Аллагъасда ﴿١٣١﴾

х1инкъарал муъминзабаде бук1ине буго.

129. Бануисраилаз Мусада абуна:

«Нижее пирг1авница ва гъесул

﴿١٢٥﴾ قَالُوا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ

﴿١٢٦﴾ وَمَا تَنْقِمُ مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِآيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا

﴿١٢٧﴾ جَاءَنَا رَبَّنَا فَقِيعَ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَقَّنَا

﴿١٢٨﴾ مُسْلِمِينَ

﴿١٢٩﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَنْدَرُونَ

﴿١٣٠﴾ وَقَوْمُهُ لَلْفَيْسِدِ وَأَفَى الْأَرْضِ وَيَدْرِكِ

﴿١٣١﴾ وَءَالِهَتِكَ قَالَ سَتَقْتُلُنَّ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي

﴿١٣٢﴾ نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ

﴿١٣٣﴾ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ أَسْتَعِينُوا يَا لِلَّهِ

﴿١٣٤﴾ وَأَصْدِرُوا إِنِّي الْآرِضُ لَبُورُهَا مَنْ يَشَاءُ

﴿١٣٥﴾ مِنْ عِبَادِي وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

﴿١٣٦﴾ قَالُوا أَوْذَيْنَا مِنْ قَبْلُ أَنْ تَأْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ مَا

къавмалъ къварилъи гъабулеб
бук1ана мун авараглъун вач1инег1ан
цебеккун, гъанже мун вач1ун хадубги
буго нижее къварилъи гъабулеб.

Гъаб глазаб ва къварилъи кидаго нижеда

т1ад буго ва нижее гъелдасан хвасарлъиги бихъулеб гъеч1о.

Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Дир хъул буго бет1ергъан Аллагъас гъев нужер туцман пирг1авн гъалаг гъавилин ва нуж гъаб ракъалда халипалъунги гъарилин. Цинги бет1ергъан Аллагъ валагъизе вуго нужеца щиб г1амалдай гъабулаян. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ниг1матазда шукру гъабун, гъесие т1аг1ат гъабуниц хъвадулел, яги нужерго квешаб т1абиг1аталда т1адиц руссунел»-абун.

Т1адег1анав Аллагъас Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام хъул х1акъаблъун гъабун ва пирг1авнги гъанкъызавун Мисриялъул ракъ бануисраилазул ихтияралде ккезабуна.

130. Цинги Дица пирг1авнил агълуги къавмги ракъи т1аде биччан къварид гъаруна: пихъал, хурзал ракъвазарун, ц1ад къот1изабун. Гъадинаб

къварилъи бач1араб мехалъг1аги жидеца пикру гъабилародай ва ваг1за босилародай абун.

Зах1малъи, къварилъи бугелъул инсанасул ракъ т1ерен гъабулеб ва гъесда Аллагъи جَلَّ جَلَالُهُ ахиратги ракъалда щвезе гъабулеб жо. Ва амма пирг1авнги гъесул къавмги капураб бук1ана ва гъеб къварилъи бихъидал жегиги жидер къосин ва т1ури цик1к1ана.

131. Жидее лъик1лъи бач1араб мехалъ гъеб къавмалъ абун гъаб нижее бук1ине рекъараб, ниж гъельие мустах1икъал рук1ун бач1араб лъик1лъи буго нужее абун. Цинги цо къварилъи жидеда

щвараб мехалъ гъез абулеб буго: «Гъаб

буго Мусал ва гъевгун цадахъ ругезул баркат гъеч1олъи» –

абун. Гъаб къавмалде щвараб лъик1абги квешабги жо цох1о

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1укму- къадаралдалъун буго, Мусал ва цогидазул баркат гъеч1олъи гъеч1о. Амма гъаб капураб къавм жидеда гъеб жо бич1чуларел ва лъаларел руго.

Жидеде бач1унеб къварилъи жидерго г1амалаздалъун бук1иналъе мук1урлъулел гъеч1о, гъеб цоги щиб бук1аниги сабабалде

جِئْتَنَا قَالَ عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُهَاجِرَ
عَذَابَكُمْ وَيَسَخِلْكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ
كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٢٩﴾

وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقْصِ
مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَكَّرُونَ ﴿١٣٠﴾

فَإِذَا جَاءَهُمْ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنْ نَاهِدِيَهُ وَإِن
نُصِبَتْ لَهُمْ سَبِيحَةٌ يَطَّيَّرُوا بِمُوسَى وَمَنْ
مَعَهُ وَالْآلِ إِنَّمَا ظَنُّهُمْ عِنْدَ اللَّهِ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ لَآئِعْمُونَ ﴿١٣١﴾

гIунтIизабулеб буго.

132. ПиргIавнил к'явмалъ Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Мун кинаб мугIжизатгун вачIаниги нижее сихIру г'ябизе абун, нижеца дуде иман лъезе г'ьечIо ва дуда нах'ьрильIъине г'ьечIо»-абун.

وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ لِنَسْحَرَنَّ بِهَا
فَمَا تَخُنْ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

133. Цинги дица г'яб к'ьосараб к'явмалда гIад батIи-батIиял балаг'ял риччана, Муса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام мугIжизатг'ун ва г'ьезие гIазабл'ун. Жинца хур-хер г'ялаг г'ябулеб гIупан биччана (кутакаб цIад). Жидер хур-ах кваназе, гIалхудасан херги гIагIинабизе гарцIги биччана.

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ
وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالدمَّ آيَاتٍ
مُقَفَّلَاتٍ فَأَسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا
مُجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾

Г'ьеб гарцIаль кинабго жо кванап хадур г'ьел гIадамазул ретIелги кваназе байбих'яна.

ГIадамазда нацI базабуна. Цоги гIалимзабаца абунa рок'ьоб букI араб гIощалида нацI базабуна – абун. К'ьурк'ьбиги риччана. Жидер рук'ьзал цIун, кванида жанир л'ьуг'ун, бусен-ретIелалда г'ьорк'ьоре л'ьуг'ун, рахIат хвезабуна. Цо-цо к'ьверк'ь инсанас кIал раг'яарабго кIалдиб кIанцIун бачIунаан.

Кинабго л'ьим бялде сверизе г'ябуна: ищ букIа, л'ьар-гIор букIа, бидулк'ьераб л'ьуг'ун, г'ьек'ьезе кIолареб г'ябуна. Г'ьединал баянал аятал жидеда рих'ьаниги г'ьеб к'явм иман лъезе чIухIана ва цIак'ь мунаг'ял гIемер г'ярулеб к'явм букIана.

134. Жидеда гIаде цо к'ьварил'ьи бачIараб мехаль г'ьеб к'явмалъ абулеб букIана: «Я Муса! Дуца дур БетIерг'яанасда ахIи бай нижедаса г'яб к'ьварил'ьи борхе абун. Мун Аллаг'ьас جَلَّ جَلَالُهُ авараг'ьи к'ьун хира г'явун вугел'ьул, Аллаг'ьасде جَلَّ جَلَالُهُ ахIи бан дуца нижедаса г'яб к'ьварил'ьи-гIазаб гIаса инабуни, нижеца дуда ийман л'ьела ва мунгун цадах'ь бануисраилал нах'ье риччала ва г'ьезие г'ябулеб хIак'ьбир'ьиги тела»-абун.

وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا لِمُوسَى اذْعُ
لِنَارِبِكَ لِمَا عَاهَدْتَ عِنْدَكَ لِيْنِ كَسَفْتَنَّا
عَنَّا الرِّجْزَ لِنُؤْمِنَ لَكَ وَلَتُرْسِلَنَّ
مَعَكَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٣٤﴾

135. Цинги дица г'ьеб к'явмалдаса к'ьварил'ьи инабураб мехаль, г'ьезие кIудияб гIазаб г'яби (г'ьанк'ьизари) гIаде швезегIан – г'ьеб к'явмалъ иман

فَلَمَّا كَسَفْنَا عَنْهُمُ الرِّجْزَ إِلَى آجَلٍ هُمْ
بِكَلْعُوهِ إِذَا هُمْ يَنْكُشُونَ ﴿١٣٥﴾

лъезе гъабураб къот1и хвезабулеб бук1ана.

136. Дица гъеб квешаб къавмалдаса щим босана ва гъел ральдаль гъанкъизаруна, гъез дир х1акъал аятал гьереси гъари сабаблъун ва гъезул к1вар гъабич1ого г1асилъаби гъарулел рук1иналдалъун.

فَأَنْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ يَأْتُهُمْ
كُذُوبًا يَأْتِيَتْنَا وَكَاوُأَتْهَا غَافِلِينَ ﴿١٣٦﴾

137. Гъаб пирг1авнил къавмалъ инжит гъарун лагълъиялда ч1езарун рук1арал бануисраилазе дица гъеб ракъ ирсалъе къуна: машрикъ-магърибалда швезег1ан Мисриялъул ва Шамалъул ракъ гъезул ихтияралда гъабуна. Дица жиндиль баракат гъабураб ракъ буго гъеб: пихъал-хурзал г1емераб, гъава-бакъ

وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا
يُؤَسِّسُ صَعْقُونَ مَسْجِدَ الْاَرْضِ وَمَعْرِبَهَا
الَّتِي بَدَرْنَا فِيهَا وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ
الْحُسْنَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا
وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ
وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ ﴿١٣٧﴾

рекъараб. Гъадин Аллагъас ﷻ гъабураб берцинаб къот1иги т1убана: бануисраилазе эркенлъи къуна, жидеде швараб къварилъиялде сабру гъабиялдалъун. Ва дица ч1унтизабуна пирг1авница ва гъесул къавмалъ г1уц1араб ракъ. Гъезул хълуби риххизаруна, ракъал ракъвазаруна ва ахалги пихъ къоларел гъаруна.

138. Пирг1авн ва гъесул къавм къыбт1иял ральдаль гъанкъизарун Муса аварагас ﷺ ва бануисраилаца ральад бахана.

Гъанже Суэцкий канал бугеб бак1алда аск1об бак1 буго гъеб. Къулзум абун ц1ар бугеб ральад бахана. (Красное море). Ва гъел

وَجَوْرًا نَّابِيَّ إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَى
قَوْمٍ يَعْكُفُونَ عَلَى أَصْنَانِ لَهُمْ قَالُوا
يَلْمُوسَى أَجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ
إِلَٰهَةٌ قَالِ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَبْجَهُونَ ﴿١٣٨﴾

жидецаго гъарурал хъанчазе лагълъи гъабулеб цо къавмалда т1аде швана. Гъеб иш бихъараб мехаль бануисраилаз абун: «Я Муса! Дуца нижееги гъаве цо алагъ, гъал г1адамаца жидер алагъзабазе гъабулеб х1алалъ нижеца гъесие лагълъи гъабизе» – абун.

Аллагъ ﷻ цо гъавиялда Муса аварагас ﷺ ах1ун бугеб къавмалъе бокъана гъесдехун ширк гъабизе ва жидеца цоги алагъзабазе лагълъи гъабизе. Муса аварагас ﷺ ц1акъ глажаиблъана гъезул раг1иялда: Пирг1авнил зулмуги бихъарал, Муса аварагасул к1удиял муг1жизаталги рихъарал г1адамаз гъоркъоб заманго инч1ого Аллагъасде ﷻ г1асилъизе къасд гъабидал жинца абун: «Нуж Аллагъасул ﷻ

кIодольи, гьесул кьуват лъалареб къавм буго»- абун.

139. ХIакълъунго гъаб хъанчие лагълъи
гъабулеб къавм буго жидеца гъабулеб
лагълъи батIулаб, жидер гIамалги гIадада
хвараб къавм.

إِنَّ هَؤُلَاءِ مَتَّبِعُوا مَا هُمْ فِيهِ وَيَطِلُّ مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾

140. Жегиги Мусаца абун: «Гъаб
кинабго гIаламалдаса нуж хира
гъарун ругев Аллагълъи جَلَّ جَلَّالَهُ живго
тун, цоги шив чи дица цIехелев нуже
алагълъун?»-абун.

قَالَ أَعْبَدُوا اللَّهَ أَنْعِبُوا كُفْرَ الْهَذَا وَهُوَ فَضَّلَكُمْ
عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٤٠﴾

Нужер тушбабиги гъалагъ гъарун, гъезул ракъалда нужги халипалъун
гъарун вугев Аллагълъи جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жиндие гIибадат гъабизе хIакъав нужер
БетIергъан.

141. Нужеда шай кIочон толел
Аллагълъасул جَلَّ جَلَّالَهُ кIудиял мугIжизатал
ва нуже гъев Аллагълъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъабураб
цIоб-рахIмуги, гьесдаса нуже
ругел гIемерал нигIматалги. Нужеца
ракIалде швезабе нуже цIакъ квешаб
гIазаб гъабулел рукIарал пиргIавнил
къавмалдаса нуж хвасар гъарураблъи.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ لَا يَسُبُّوا آيَاتِنَا
وَيَسْتَكْبِرُونَ وَرَأَوْا آيَاتِنَا بَعْثْنَا فِي قُلُوبِهِمْ
كِبْرًا مِنْ رَبِّكَ عَظِيمًا ﴿١٤١﴾

ЦIакъ захIматал хIалтIаби малъун инжит гъарулел рукIана
бануисраилал къибтIияз. Нужер васалги хълелел рукIарал, ясалги
гъарабашаллъун гъарулел рукIарал. Гъаб жо Аллагълъасул جَلَّ جَلَّالَهُ
рахълъан бугеб хIалбихъи букIана нуже ва кIудияб къварилъиги
букIана. Гъаб балагълъ-къварилъиялдаса Аллагълъас جَلَّ جَلَّالَهُ нуж хвасар
гъаридал нужеца гьесие шукру кин гъабулареб ва нужеда кин ракIалде
бачIунеб гьесдехун ширк гъабизе?

142. Дица Муса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ
къотIи гъабун лъеберго сордо-
къоялдалъун, гьелдаса хадуб Муса
аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ дида дугIа гъабизе.
Хадуб анцIго сордо-къоги гIад лъун,
кIикъого сордо-къольун тIубана
гьесие къотIи гъабураб заман.

﴿١٤٢﴾ وَوَعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْتَهَا
بِعِشْرِينَ فَتَمَّ مِيثَاقُ رَبِّهِ أَنْ يَبْعَثَ لَيْلَةً
وَقَالَ مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَارُونَ اخْفُضِي فِي قَوْمِي
وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤٢﴾

Замахшарияс абун: мисриялда вукIадго Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ
бануисраилазда абун букIана гъав пиргIавнил къавмалъул зулмуялдаса
Аллагълъас جَلَّ جَلَّالَهُ ниль хвасар гъаруни, дун Аллагълъасул рахълъан тIехъ

босун вачлине вуго. Гьeб тlехьалда жаниб буклине буго нужеда гьабизе кколеб ва тезе кколеб кинабго жояльул баян-абун. Пирг1авни гьалаг гьавун бануисраилзги жинцаги ралъад бахун хадуб Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гьарана жиндихъе тlехъ кье абун, гьаб къавмалда дур дин малъизе. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьесде амру гьабуна лъеберго къояль к1ал ккве абун.

Лъеберго къояль к1ал ккун хадуб жиндирго к1алдиб бахъараб мах1 рихун Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ к1ал сивак бахъун бац1ц1ад гьабуна. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьесда г1айиб ч1вана ва гьес абун: «Дуда гьалариш Муса, к1ал ккурав чиясул к1алдиб бугеб мах1 Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ мискальул мах1алдаса гьуинаб бук1унeблъи?»-абун. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ амру гьабуна цоги анц1го къояль к1ал ккве абун. Гьаб заман бук1ана Зулкъаг1ида моц1 ва анц1го къо Зулх1ижаяльулги. Бусурбабаз х1eж бухъунeб ва х1eж гьабулеб заман буго гьeб.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру т1убан хадуб, Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ дуг1а гьабизе ине мех шведалго, жиндир вац Гьарун тана къавмалда т1ад амирлъун. **Муса аварагас Гьарунида عَلَيْهِ السَّلَامُ абун:** «Мун гьаб къавмалъул тадбир гьабулевлъун вук1а дун т1адвуссун вачлинег1ан ва дуца гьезда лъик1аб жогин малъе, гьезда гьоркъоса квешаб, пасатаб жо гьабулеб къавмалда нахъвильлъунге мун»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Муса аварагас Гьарун аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ насих1ат гьабияльул маг1на буго муъминзабазда бихъизаби кинаб адаб цоцазда гьоркъoб буклине кколеблъи ва гьит1инас к1удиясдаги, к1удияс гьит1инасдаги лъик1аб жоялдалъун насих1ат гьабизе рекъараб буклин. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ гьeб насих1ат гьабич1ониги, Гьарун аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ г1асилъизе вуклинч1о. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ аварагабилъун жидер мунагъ кколарел, жинде мут1иг1ал, жидеда г1адамалги нахърилълъунел лъик1ал чаг1и гурони рит1уларо.

143. Цинги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ вач1араб мехаль, дица бихъизабураб т1ужаль, жив вач1а абураб т1ур мег1ералда, гьесда Бет1ергъанги к1алъараб мехаль ва гьeб каламалъул гьуинлъи ва х1еренлъи бихъараб мехаль, Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ хьул лъуна Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жинда вихъилародай абун, ва жинца абун: «Я дир Бет1ергъан! Дие дур зат-черх загьир гьабе дун дуда

وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَظُنُّكَ إِنَّمَا ظُنُّنِي إِلَىٰ الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ سُجَّدًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ بُنْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٣﴾

валагъизе ва дир рак1 г1одобе буссине» – абун. Аллагъас ﷻ абуна: «Дур х1алк1оларо дун вихъи х1ехъезе. Гъаб дунялалда дун вихъулеб макъамги гъеч1о. Кинигин мун гъаб к1удияб мег1ералде валагъе, дица гъельбие дир заталдасан цо дагъаб жо загъир гъабизе буго. Гъеб мег1ер щибго хиси ккеч1ого хут1ани дуда дун вихъизе вуго»-абун.

Т1адег1анав Аллагъас гъеб мег1ералъе жиндир заталдасан цо бут1а загъир гъабураб мехаль, къвак1араб чаранкъуро бихъ-бихъун г1одобе ана ва к1к1алал, нохъаби ва хъит1ал ругеблъун лъугъана. Муса авараг ﷺ лъавудаса ун г1одов ккана. Гъоркъоб замана ун лъавуде вач1арабго Муса авараг Аллагъасде ﷻ х1ел-х1едана ва гъес абуна: «Мун Вац1адав ва Т1адег1анав вуго Бет1ергъан Аллагъ! Дица тавбу гъабуна дир раг1иялдаса мун дида вихъизе бокъун абураб. Дида якъинго лъана мун вихъи х1ехъолареблъи дунялалъул агълуялъ. Дун дур гучаб х1алк1олъиялда ва дур заталъул т1адег1анлъиялда иман лъуразул авалав вуго» – абун.

144. Т1адег1анав Аллагъас абуна: «Я Муса! Дица мун т1аса вищун вуго гъаб къавмалдаса дир рисалат гъезухъе щвезабизе. Дица мун т1ок1 гъавуна кинабго халкъалдасан дир калам дуда

قَالَ يٰمُوسَىٰ اِنِّىۡ اٰمَاطَتُبٰنِكَ عَلٰى النَّاسِ بِرِسَالَتِيۡ
وَيٰكَلِمٰى فَاخَذْنَا مَآءَ تَابُتٰنِكَ وَكُنْ مِنَ
الشَّاكِرِيۡنَ ﴿١٤٤﴾

раг1изе гъабиялдалъун. Дуца дуге къураб хиралъи ва к1одолъи босе ва мун вук1а жидеца шукру гъабулездаса» – абун.

145. Дица Муса аварагсухъе къурал Таврат т1ад хъварал лавх1азда (гъаб лавх1 сундул бук1араб, кинаб бук1араб абун нилъеца ц1ехеларо, гъельбул бах1сги гъабиларо. Аллагъасул ﷻ каламалде иман лъун тела) кинабго жоялъул ваг1за-насих1ат хъвана ва

وَكَتَبْنَا لَهٗ فِىۡ الْاٰلُوٰرَاحِ مِنْ كُلِّ
شَيْۡءٍ مَّوْعِظَةً وَتَفْصِيۡلًا لِّكُلِّ شَيْۡءٍ
فَاخَذْهَا بِقُوَّةٍ وَاٰمُرُ قَوْمَكَ يٰۤاٰخِذْهَا بِاِحْسَنِهَا
سَآوِرِيۡكُمْ ذٰرَ الْفَلَقِ سٰبِقِيۡنَ ﴿١٤٥﴾

киналниги х1укмабазул баянги хъвана. Цинги Мусадеги абуна: «Дуца гъаб Тавараталда т1убараб х1алалъ г1амал гъабе ва гъельбул х1укму шулаго ккун къавмалъухъе щвезабе. Гъездаги амру гъабе гъанир ругел х1укмабазул бищунго лъик1азда нахърилъльа абун.

Масала, къисас босиги т1аса лъугъун тейги к1иябго лъик1аб х1укму буго шарг1алда рекъараб бугельбул, амма т1аса лъугъин г1емер лъик1аб буго. Квешаб г1амал гъабич1ого ч1еялдаса лъик1аб буго гъеб квешаб г1амалалде аск1орего къач1ого Аллагъасе ﷻ г1ибадат гъаби. Цо

щим бахъараб иш ккараб мехаль гьєб щим кьулчІин лъикІаб буго рецІел босиялдаса. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** тІад лъураб хІалалъ парз тІубалаго рухсаби (бигъальаби) тІалаб гъабичІого тей лъикІаб буго.

Цогиги кантІизе рекъараб жо буго: жинда Аллагъасул свалат салам лъєєв Муса аварагасда Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** амру гъабулєб буго Дуца гъаб Тавараталда бугєб жоялъул бишунго къвакІараб хІукму ккєе абун. Гъаб буго Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّ** хІинкъарал, гъєс жинде гІагар гъарурал гІадамазул макъам: аварагзабазул ва сиддикъиназул (иманальулъ ритІухъльарал). КІиги шаргІияб хІукмуялдаса лъикІаб тІаса биши буго лъикІал муъминзабазул макъам: Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** разилъи тІалаб гъабун жидєца гІибадат гъабулєл, лъикІаб ахираталда ва Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** вихъиялда хъуллъун хъвадулєл. ШаргІиял хІукмабазулъ рухсаби ккєей ва бигъаяб хІукму тІаса биши буго Аллагъасулъ **جَلَّ جَلَّ** ракІ парахалъичІєб, иман камилъичІєб агълуялъул гІамал.

Дунялалъул рукъоб жидєда бицараб мехаль пуланав хІакимас хІалтІухъаби тІаса рищулєл ругин лъикІаб махщєл бугєл ва гъєзие гІємерго цІикІкІараб харжги кьолєб бугин абун, гъєв хІакимасул хІалтІи гъабизе рес щєзєє бокъун гІємер гІадамал къацандула щивас жиндир махщєл цІикІкІараб букІин бихъизабизе бокъун. Ахираталде иман лъурав чиясаги гъєб ахираталъул абадиял нигІматал ва гІадегІанал даражаби тІалаб гъабизе рекъараб буго, гъєл даражаби щвей жиндир гІамалалда бараб бугельул.

ГІадегІанав Аллагъас бануисраилазде хитІаб гъабун абулєб буго: **Дица нужєда рихъизаризе руго Аллагъасде **جَلَّ جَلَّ** инкар ккун ракъалда тІад зулму гъабун хъвадараб пиргІавнил пасикъаб къавмалъул чІухІарал кІалгІаби ва кутакал минаби.** Гъєл киналго чІунтун гІодоре ккун руго жаниб букІараб агълуги Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** ральдалъ гъанкъизабун. Нужєда гъєл рихъизариги буго нужєца пикру гъабизе ва гІибрат (гІакълу) босизє Аллагъасде **جَلَّ جَلَّ** гІасилъаразе ккараб жоялдаса ва нуж гъєсде гІасилъичІого рукІине.

146. Гъал дир аятаздаса мунпагІат босиялдаса дица нахъчІєвзе руго жидєца ракъалда пасалъи гъабулєл ва Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ иман лъєзе чІухІун хъвадулєб халкъ.**

Гъєзул ракІазда мугъру чІван, хІакъаб жо бихъиялдаса берал бєцц гъарун, хІакъаб жо рагІиялдаса гІундул гІинкъ гъарун тела гъєб къавм. **Цинги кигІан кІудиял**

سَأَصْرَفُ عَنْ آيَاتِي الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ فِي
الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِن يَرَوْا كَلِمًا
لَّا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَإِن يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ
يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِن يَرَوْا سَبِيلَ الرِّغْيِ
يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا
بِعَائِنَاتِنا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١١٦﴾

муг1жизатал рихъаниги жидеца гъезда иман лъоларо. Жидеда х1акъаб, бит1араб нух бихъулеб бук1аниги, гъеб нухаль хъвадизе жидеца къасдги гъабиларо: жидер рак1ал беццал ругельул.

Квешаб, къосараб къавм жиндаса хъвадулеб нух бихъарабго гъеб нухдаса жалги хъвадула. Гъаб амру гъадин бук1иналъе сабаб буго гъез дир аятал гьереси гъарулел рук1ин ва гъезул пикру гъабун, бит1араб нух гъеб бук1ин лъаялда гъел рач1унарого рук1ин.

Аяталъул къокъаб х1асил буго: П1адег1анав Аллагъасдаги, гъесул аварагзабаздаги т1ахъаздаги инкар ккурал г1адамал Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб инкар кквейлда жанир тола ва гъеб нухаль хъвадун ахираталда жужах1алде жанире уна. Гъаб аяталъул маг1на гъеч1о Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъеялдаса гъел г1адамал нахъч1вала абураб. Гъеб маг1на бук1ине дандеги кколаро. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ аварагзаби рит1иги, т1ахъал рещт1инариги буго щивав чиясе жиндир ихтияралдалъун Аллагъасда иман лъезе ва аварагзабазда нахърилътине рес бук1ин. Гъедин ихтияр гъеч1ебани аварагзаби рит1иги т1ахъал рещт1инариги щибго жиндиль мунпаг1ат гъеч1еб, г1ададисеб жо бук1инаан. П1адег1анав Аллагъ вац1адава вуго жив гъединаб г1ададисеб жо гъабулевлъун бук1иналдаса.

147. Жидеца дир аятал гьереси гъарулел ва ахираталда иманги лъоларел г1адамал руго жидер кинабго г1амал г1адада хварал. Ахираталда гъезие жазъаги гъабилищха дунялалда гъабураб г1амалалда рекъараб гурони?

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ
حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾

148. Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасда дуг1а гъабизе П1ур маг1арде араб мехаль гъесул къавмалъ жалгун цадахъ бук1араб курхъин-к1илик1 биун, гъельул бачил сурат гъабуна, жиндир бече ах1долеб г1адаб гъаракъ бугеб.

وَأَخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ حُلِيِّهِمْ
عَجَلًا جَسَدًا لَّهُمْ حُورًا الْقَوِيرِ وَأَنَّهُ
لَا يَكْفِيهِمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا
أَخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٤٨﴾

Цинги гъеб бечеялъе лагълъи гъабизе лъугъана къавмалъул цо къокъа. Бануисраилазул Самири абулев чияс т1амуна гъел г1адамал жидехъ бугеб курхъин-к1илик1, баргъич ва цогидабги месед-г1арацалъул берцинлъи данде гъабизе. Самирица гъеб ц1аялдалъун биг1инабун, бечеялда рельлъараб сурат (къаркъала) гъабуна. Гъеб къаркъалаялда хасаб х1алалъ гъарурал гъодорлъабазда гъури пураб мехалъ жиб ах1долеб г1адаб гъаракъ лъугъунеб бук1ана.

Гьєб г1аламат бихьараб мехаль Бануисраилазул цо кьокьяяль гьєб бече алагьльун ккун гьельєе сужда гьабуна. П1адег1анав Аллагьас гьезда г1айиб ч1ван абулеб буго: гьал г1адамаз пикру гьабулариищ гьєб бече бук1инальул жиндиль рух1 гьеч1єб, жиб к1альяларєб маг1даналъул кьаркьала. Гьель гьел щибго жоялдеги т1орит1уларо. Гьадин бугониги жидєца гьєб бече алагьльун ккуна ва жидєего зулму гьабураллъун лъугьана.

149. Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام г1адвуссун вач1араб мехаль гьєс бече ц1идаса ц1аяль бух1ун биун, гьородахь шуцан т1аг1инабидал ва жидєца гьабураб ширк ц1акь мекьаб жо бук1ин бич1ч1индал, гьел г1адамаз абун: «Гьанже нижеда Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ гурх1ич1они ва т1аса лъугьун нижер тавбу кьабул гьабич1они, ниж ахиратальє ч1орого хут1арал г1адамаллъун рук1инаха» – абун.

150. П1адег1анав Аллагьас жеги Т1урусайнаъ маг1арда вук1адго Мусадa бицана жиндир кьавмалъ гьабураб жо.

Цинги жиндир кьавмалъухьє ц1акь цим бахьун ва рак1 кьварильун Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام вач1араб мехаль, жинца кьавмалда абун: «Ц1акь квешаб иш гьабун бугоха нужеца дун аск1осан ват1альяарабго.

Нужєє Бєт1єргьан Аллагьасул амру хєхго т1убазє бокьунищха рук1арал? Дун г1адвуссун вач1инег1ан сабру гьабизє к1вєч1ищха нужеда?»-абун. Цинги Муса аварагас жинда кодор рук1арал Таврат г1аде хьварал алвах1алги г1одор лъун (г1одорє рєххун) жиндир вац Гьарунил бот1рол рас ккун гьєв жиндєхун ц1ана. Аллагьасє г1оло цим бахьин гучав вук1ана Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام. Гьєсда раклалде ккана Гьаруница амру-нагью гьабич1ого, гьєсул тохльи ккун кьосун ругин гьел г1адамал абун.

Цоги бак1алда абулеб буго: «Муса аварагас кваранаб квераль бот1рол ва квєглаб квераль мєгєжалъул рас ккун жиндєхун ц1ана Гьарун ва «Гьаб щиб дуцаги кьавмалъги гьабураб жо» – абун цим бахьун, жинца гьєв к1овок1изє жувана»-абун.

وَلَمَّا سُقِطَ فِي أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ
ضَلُّوا قَوْلَ الْوَالِينَ لَمْ يَرْجِعْنَا رُبَّنَا
وَيَغْفِرْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ
بِسْمِ اللَّهِ خَلَقْتُمُونِي مِنْ بَعْدِي أَعَجَلْتُمْ أَمْرَ
رَبِّيكُمْ وَالَّذِي أَلَّا لُوحًا وَآخِذِينَ بِأُخْتِهِ
يُجْرُهُ إِلَيْهِ قَالَ ابْنَ أُمَّ إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضَعَفُونِي
وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي فَلَا تُشْمِتْ بِيَ الْأَعْدَاءَ
وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٥٠﴾

Гъаруница гъесул рак1 гурх1улеб х1алалъ абуна: «Я дир эбелалъул вас! Дида гъаниб щибго г1айиб гъеч1о, Дун къавмалъ г1одовег1ан гъавуна ва х1атта дун ч1вазецин къасд гъабуна гъеб къавмалъ, дица жидеда гъеб ширк гъабуге абураб мехалъ. Гъанже дуцаги дун къварид гъавун, гъелдалъун гъал тущбабазул рак1 боххизабуге ва дунги гъаб зулмуяб къавмалдаса вугин абун х1укму гъабуге»-абун.

Цинги Муса аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ щим г1одобе буссана ва хехго жив рек1екълъана Гъарун къварид гъавиялда.

151. Муса аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Я дир БетІергъан! Дуца дир мунагъал чуре гъав вацасдехун хъач1лъи гъабиялдалъун дун г1айиб ч1вазе мустах1икълъарав. Дир вац

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِإِخْوَتِي وَأَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٥١﴾

Гъарунилги мунагъал чуре гъесдасан амру-нагъю гъабиялъул тохлъи ккун батани. Дуца ниж к1иявго дур рах1маталъульеги лъугъинаре. Х1акълъунго мун цакъ гурх1улев вуго ва дур гурх1ел муъминзабаде даймав вуго»-абун.

152. Жидеца бачие лагълъи гъабурал г1адамазде Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъин швела ва гъел г1одорег1ан гъарун х1акъирги гъарила гъаб дуниялалъул рукъор рук1аго.

إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ سَيِّئًا لَّهُمْ عَذَابٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَذَلِكَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ ﴿١٥٢﴾

Ахираталдаги жужах1алъул г1азаб гъабила тавбу гъабун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ руссинч1ел г1адамазе. Гъадианаб жазаб гъабула дица киналниги жидеца ургъун ц1ияб дин бахъулел ва Аллагъасда ширк гъабулел г1адамазе.

153. Жидеца куфру-ширкалдалъун ва к1удиял мунагъаздалъун квешаб г1амал гъабун хъвадарал г1адамал, цинги жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1азаб швелелде тавбу гъабун, иман лъун, лъик1аб г1амал гъабурал,- х1акълъунго дур БетІергъан Аллагъ, я Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб тавбу гъабун хадуб жинца мунагъал чурулев ва жив гурх1улев вуго.

وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِن بَعْدِهَا وَأَءَامَنُوا إِنَّ رَبَّكَ مِن بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٥٣﴾

Гъаб аяталъ Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад аварасда лъазабулеб буго кинаб к1удияб мунагъ гъабун бугониги, гъев чияс тавбу гъабураб мехалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев чи т1аса лъугъун толев вук1ин. Лагъзадерил мунагъал киг1анго к1удиял ругониги, Аллагъасул

جَلَّ جَلَّالُهُ гурх1ел ва рах1мат гьездасан к1удияб буго. Лъик1ал чаг1азул цояс абун: «Лагъзадерил мунагъал к1одолъараб ва г1емерлъараб мехаль Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ гурх1ел-рах1му жегиги к1одолъула» – абун. П1адег1анав Аллагъасул ц1об лъик1ал чаг1азе гурони бук1инч1ебани, жидеца квешлъаби гъарурал лагъзал жидехъе к1анц1улев шив вук1инев?

154. Муса аварасул цим г1одобе буссараб мехаль, Мусаца жинца г1одоре реххун рук1арал алвах1ал кодоре росана. Гьезда т1ад хъван бук1ана жиндир къавм х1акъаб нухалда т1орит1улеб насих1ат ва гъеб къавмалда гурх1елги.

وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَابِ
وَفِي سُحَّتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ
يَرْهَبُونَ ﴿١٥٤﴾

Къавмалда гъезие лъик1лъи бугеб жо лъазабун бук1ана, дунялалъул рукъуб ва ахираталда бахъибуголъи щолеб амру-нагъюги бук1ана. **Гъаб амру-нагъю ва насих1ат буголъана Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ иман лъун гьесдаса х1инкъулел г1адамазе.**

Жинда Аллагъ разилъаяв Къатадатица абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв Муса аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ алвах1ал кодоре росун, гьезда т1ад хъвараб жо ц1алана ва жинца абун: «Я дир Бет1ергъан Аллагъ! Дида гъал алвах1азда хъван батулел буго цо уммат бугин киналго умматаздаса жиб лъик1аб, жинца х1акъаб жоялдалъун амру гъабулел ва квешаб, мункараб жоялдаса нагъюги гъабулел. Гъеб умматлъун дир уммат гъабе» – абун. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ рахъалъан абун: «Гъеб буго Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварасул уммат» – абун. Цинги Мусаца абун: «Я дир Бет1ергъан! Дида алвах1азда хъван батулел буго цо уммат бугин жиб ахиралда бижараб, амма алжаналде жанибе т1оцебе лъугъунел. Гъеб умматлъун дир уммат гъабе» – абун. Гьесие жаваб гъабун: «Гъеб Мух1аммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ уммат буго» – абун.

Хадубги Мусаца абун: «Дида алвах1азда хъван батулел буго цо уммат бугин жидер рак1азда жаниб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ т1ехъ бугел ва жидеца гъеб рек1ехъе ц1алулел. Гъеб умматлъун гъабе дир уммат» – абун. Гьелъиеги жаваб гъабун: «Гъеб буго Мух1аммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ уммат» – абун. Цинги Муса аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ гъел алвах1ал г1одор лъуна ва жинца абун: «Я дир Аллагъ! Дуца дун Мух1аммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ умматалдаса гъаве» – абун.

Аллагъасул свалат салам лъеги хирияв Х1аиб Мух1аммадида. Гьесул умматалдаса ратиялда щукру гъабулеллъун, гьесул шапаг1ат, баракат

щолеллгун гьаре ниж, я гурх1ел к1удияв Аллагъ!

155. Цинги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ
лгьабкьоалда анц1го чи т1аса вищана
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьот1и гьабураб
Т1урсайнаъ маг1арде живгун цадахъ
рачине.

Т1адег1анав Аллагъас Муса аварагасде
عَلَيْهِ السَّلَامُ амру гьабун бук1ана гьел
г1адамалги рачун вач1аян бачие лагълги
гьабиялгьул г1узру-сабаб бицине ва
цогидаб кьавмалдасаги т1аса лгьугин
гьаризе. Кьавмалгьул бищунго лгьик1ал ва бачие лагълги гьабич1ел
г1адамалги рачун Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ Т1урсайнаалда унаго гьел
г1адамаз абуна: дуца нижеда Аллагъ вихъизаве, гьеб жо гьабизе дуда
к1везе ккола, дуда Аллагъ к1алгьалев вугелгьул» – абун.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел г1адамал гьалаг гьаруна зодиса
гьаракъ биччан, яги ракъ багъарун х1инкьун, рак1ал т1урк1ун.
Муса аварагас абуна: «Я дир бет1ергъан Аллагъ! Дуда к1олеб
бук1анаха гьалги дунги церего гьалаг гьаризе. Нижедаса цо
ах1макьаб кьавмалъ гьабураб жо сабаблгьун ниж киналго гьалаг
гьаруге Аллагъ. Гьаб кинабго жо буго дур рахългьан нижее бугеб
х1албихьи. Дуца бокъарав чи кьосизавула Бет1ергъан, бокъарав чи
т1овит1ула. Мун вуго нижер киналниги умуразул вали ва тадбир
гьабулев. Мун нижеда гурх1а Аллагъ ва дуца нижер мунагълги
чуре. Мун бищунго лгьик1ав вуго т1аса лгьугун, мунагъл чурун
дур лагълзал тезе.

156. Дуца нижее гьаб дунялалда
лгьик1лги насиб гьабе Бет1ергъан,
ахираталдаги нижее лгьик1лги насиб
гьабе. Нижеца тавбу гьабун ва ниж
киналго мунагъл тун, гьел гьариялда
рак1 бух1ун дуе г1ибадат гьабиялде
руссана Аллагъ» – абун Аллагъасул
свалат салам лгьеяв Муса аварагас
гьадианаб берцинаб х1ели гьабидалго, гьесие жаваб гьабун
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абуна:

Дир г1азаб дица швезабила дие бокъарав чиясде: куфру-ширкарда
вук1арав ва тавбу гьабич1ого хварав чиясде. Амма дир рах1мат
кинабниги жоялда г1амлгъараб ва г1емираб буго. Дица дир рах1мат

وَأَخْتَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِمِيقَاتِنَا
فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ
أَهْلَكْتَهُمْ مِّن قَبْلُ وَإِنِّي أَنُتَلِّكُمَا بِمَا فَعَلَ
السُّفَهَاءُ مِنَّا إِن هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا
مَن نَّشَاءُ وَتَهْدِي مَن تَشَاءُ أَنتَ وَلِيْنَا فَاغْفِرْ لَنَا
وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَافِرِينَ ﴿١٥٥﴾

*وَكَتُبْ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً
وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُنَا أَلَيْكَ قَالِ عِدَائِي
أُصِيبُ بِهِ مِمَّنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ
شَيْءٍ فَسَأَلْتُهُمُ الَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ
الرِّسْقَةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾

ва мунагъ чури г'адаблун г'абула дидаса х'инкбун мунаг'ал тарал, жидеца закатги к'юлел ва дир аятазда иманги л'юлел г'адамазе.

Тафсиралбул г'алимзабаца абун: г'ав л'ябкбоялда анц'го чи г'адег'анав Аллаг'ас хвезавуна цинги ч'агоги г'авунаян. Цоги г'алимзабаца абун г'ел хвезаруна, хадур ч'аго г'ярич'о абун. Цогияз абун: г'ел хвезарич'о, г'акълуялдаса ун г'одор ккун рук'ана, цинги ч'аголъун г'аде рахъана абун.

157. Дир рах'имат жидеда шолел г'адамал руго жинда ц'али ва х'вай л'яларев г'арабияв Мух'аммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **нахърилълунел. Жидеда г'есул сипатал х'ван ратулел Тавраталда ва Инжилалда.**

Г'ел г'ахъазда жиндир сипатал ричин гурег'и, г'ев авараг вач'иналдалъун г'ел умматазда рох'ел бицунел буго ва г'есда нахърилъл'а абун амруги г'абулеб буго.

Г'ехъ ц'ализе л'ялел г'алимзабазда киназдаго Мух'аммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сипаталги л'яла ва г'ев х'акъав авараг вук'инги л'яла, ва амма г'емерисел

Аллаг'асде جَلَّ جَلَّالَهُ г'асилъана ва Мух'аммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ инкар ккун, г'есда нахърилъл'инч'ого ч'ана.

Жинца умматалда л'ик'аб жоялдалъун амру г'абулев, квешаб жо те абун нагъюги г'абулев. Кинабго л'ик'абщинаб жо х'алал г'абулев. Г'ез жидерго г'акълуялхъе х'арам г'абун бук'араб. Ва жинца г'езие кинабго квешаб жо х'арамги г'абулев. Капурго х'вараб жо, би, болъонил г'ан ва цогидабги Аллаг'ас جَلَّ جَلَّالَهُ х'арам г'абураб жо. Жинца г'ел умматаздаса г'одор л'юлев (г'аса рехулев) зах'иматал, жидеда гудур бараб г'адин г'ад хурхун рук'арал ах'икамал.

Г'еб к'авмалъе тавбу г'аби бук'ана жиндирго напс ч'вай, рет'елалъул чорокл'араб бак' к'ютлун нахъе реххи бук'ана ва цогиги зах'иматал х'укмаби рук'ана. Г'аламалъего рах'иматлун вугев, Аллаг'асул свалат салам л'яев Мух'аммад авараг витлун, г'есда биг'яаб шариг'ат малъун лагъзадерие г'емераб биг'алъи г'абуна. Г'ав аварагасда жидеца иман л'урал г'адамал: жидеца г'евги к'одо г'авурал, г'есул диналъе кверги бакъарал. Г'ев Мух'аммад аварагасде صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рещ'тинабураб нуралда – Къуръаналда нахъги рилъларал, г'еб

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ
الَّذِي بَدَأَهُ وَوَهَّابَهُ مَكَتًا وَعِنْدَهُمْ فِي
التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ
الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ
الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ
وَعَزَّزُوا وَتَصَرَّفُوا وَأَتَّبَعُوا النَّبِيَّ
الَّذِي أَنْزَلَ مَعَهُ الْوَكْيَافَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾

хІакъаб диналдаги хъвадарал. Гьал гІадамал руго жидер дунял-ахираталъул лъикІлъиялда ва бахъибугольиялда квершел батарал.

158. Дуца гьаб умматалде хитІаб гьабун абе, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дун вуго кинабго халкъалде витІарав Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ расул: киналниги зобал-ракъазул ханлъи жиндие бугев БетІергьанасул. Жив гурев цоги Аллагь гьечІев, жинца чІаго гьарулев ва жинца хвезеги гьарулев. Нужеца иман лъе, я гьал гІадамал, ТІадегІанав Аллагьасда ва гьесул расул МухІаммадидаги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Жинда цІали-хъвай гьаларев гьав МухІаммад аварагги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинца Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурав, гьесул Къурьаналдаги ва цогидал киналго тІахъаздаги иман лъурав. Нуж гьев аварагасда нахърилъгьун, гьесул суннат цІунун хъваде. Гьедин хъвадани нуж битІараб диналда тІоритІаралгьун рукІина.

159. Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къавмалдаса цо уммат буго жал хІакъаб диналда хъвадулел, Мусада ва Тавраталда иман лъурал, ва жидеца гьеб диналда битІараб хІалалъ гІадамалги тІоритІулел.

160. Дица Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъул анцила кІиги къокъа гьабуна. Аллагьаул свалат салам лъеяв ЯгІкъуб аварагасул анцила кІиги васасул щибаб батІияб къокъа гьабуна. Гьезие дунялалъул магІишат гьабиялъулъ бигьалъи букІине, шивазе жидер цевехъанги лъазе. Муса аварагасеги бигьаяб букІине: цо амру тІаде бачІараб мехаль гьал къокъабазул перехъаби данде ахІун гьезулгун мушавара гьабизе. Жидеда гьоркъоб дагІба къецги букІинчІого букІине, цохІо ишалда тІад гІемерал гІадамалги руссинчІого рукІине. ТІадегІанав Аллагьас нилъеда лъазабулеб буго бусурбабазул амру

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ
جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ
فَتَمُوتُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ
الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَأَتَّبِعُوهُ
لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٨﴾

وَمِنْ قَوْمِ مُوسَى أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ
وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٩﴾

وَقَطَعْنَا لَهُمْ آثَنَى عَشْرَةَ آسَابِطًا أُمَّةً
وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ إِذِ اسْتَسْقَنَهُ
قَوْمُهُ أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ
فَانبَجَسَتْ مِنْهُ ثَلَاثَ عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ
عَلِمَ كُلُّ أَنَاثٍ مَّشْرَبَهُمْ وَظَلَّلْنَا
عَلَيْهِمُ الظَّمَمَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّ
وَالسَّلْوَىٰ كُلُّوْا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا
رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَا كُنْ
كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٦٠﴾

гъадин букліне кколеблѣи. Щибаб баклалда жамаглат глүцлун, гъезда тлад цо-цо амир тун, гъел амиразулги клүдияв амир гъавун киналго бусурбабазул глammaб шура букліне ккола ва цо амирул муъминин (киналго бусурбабазул амир) вукліне ккола. Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъал бусурбабазул хлал лъиклаб рахъалде сверизабеги ва гъес малъухъе исламйаб ватлан глүцлизе ва гъесул дин ракъалда буклінабизе квербакъиги гъабеги.

Тпадегланав Аллагъас жиндир диналъе глоло къркъолел гладамазе квербакъизе буклин хлакъаб жо буго, гъелда щибго щаклъиги гъечло. Ва амма Аллагъас جَلَّ جَلَّ квербакъизе ккани гъаб диналъул квар гъабулел, Аллагъасул جَلَّ جَلَّ дин ракъалда букліне гъабиялъе ургъулел бусурбабазул цо къокъа букліне ккола. Киналго бусурбаби глдор члараб мехаль ва «ниж заглпал руго, дагъал руго, ярагъ гъечло, къуват гъечло»-абун жидеего глүзруги бачараб мехаль, гъел гладамазе Аллагъас جَلَّ جَلَّ кин квер бакъилеб? Гъаз гъабулел сабабго гъечлелъул Аллагъ гурхлизе, гъес жиде квербакъизе. Гъаб къавмалда тлад Алагъасул ццим бахъин рещтлин глагарда буго, гъезие квербакъи бачиналдаса.

Аллагъас нилълъ хлакъаб жо лъалездаса ва гъелда нахърилълъулездаса гъареги.

Цинги Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къавм къечон буклун: гъез нижее лъим къеян Аллагъасда جَلَّ جَلَّ гъарейн абураб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَّ Мусаде вахлю гъабуна дуца дур гланса цо гамачлалда къабе абун. Мусаца гамачлалда гланса къабуна ва гъелдаса анцила клого батлияб ицц загъирлъун лъим чвахизе лъугъана. Щибаб къокъаялда жинца лъим гъекъезе кколеб ицци лъана.

Цоцазде къацандичлого, цо баклалде руссун руклинчлого берцинго, рахлаталда, глodore риччан лъималдаса мунпаглат босана. Цинги раглад гъабизе гъезда тладе накклоги бачана. Жиде кваназе зодисан «манна ва салва» абураб квенги рещтинабуна. Манна буклана глазохъахлаб цлорол гарал гладин рещтлун бачлунел цлакъ гъуинаб тлаглам. Салва буклана хланчлазул гъан, тлаглам рекъезабун, гъуин гъабун бежараб. Гъаб кинабго жо буго Тигъ абулел баклалда кикъого сональ бануисраилал сверулел ругеб заманаль жиб бу克拉аб.

Дица гъезда абун: «**Нужеца кванас Дица къураб гъуинаб, лазатаб, бацциадаб ва хлалалаб ризкъи:** щибго нужеда бихъулел глакъубакъварилъиги гъечлого»-абун. Гъадин члорого ниглматалги къун хъихъараб мехальги гъел бануисраилал Аллагъасде جَلَّ جَلَّ капурлъана,

Муса аварагасе мутІгІл҃ьчІо.

Аллаг҃ас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго: г҃аб г҃асильялдалъун жидеца дие щибго зулму г҃абичІо. Дие кинабгІаги асар букІунаро кинабго махлукъат дида г҃асильяниги, яги мутІгІл҃ьун ругониги. Г҃еб к҃авмаль жидерго напсазе г҃абуна зулму. Аллаг҃асул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъин ва жужахІалъул г҃лазб жидеде швеялье сабаб г҃абун.

161. Дуца уматалье вагІзальун букІине бице, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Дица г҃ал яг҃удиязул цересел к҃авмазда абураб гІуж: «Нуж Байтул-мук҃адасальул рак҃алда магІшата-яшав г҃абун чІа. Г҃енир ругел

нигІматалги кванай, щибжо нуже бокъаниги, Аллаг҃асда جَلَّ جَلَالُهُ мунаг҃ал чуриги г҃аре г҃еб росулье лъуг҃унеб мехаль. Г҃еб росдал раг҃духъан жанире Аллаг҃асе جَلَّ جَلَالُهُ хІелун, бетІер гІодобе к҃улул лъуг҃а. Дица нужер мунаг҃ал чуризе руго ва дун разильи гІалаб г҃абун, гІибадат цохІо дие гІиццІ г҃абун хъвадарал гІадамазе ажруги гІемерго цІикІинабизе буго»-абун.

162. Г҃аб к҃авм Аллаг҃асул جَلَّ جَلَالُهُ амруялде г҃асильяна. Жидеде абейн абураб рагІиги цогиги рагІиялдалъун хисизабуна,

росульеги нахъа хІатІил, рохокъотІиялда хъуршулага лъуг҃ана. Г҃еб кинабго жо г҃абуна Аллаг҃асул جَلَّ جَلَالُهُ амруги динги махсароде г҃абун. Цинги дица г҃езда гІаде зодисан гІазаб

решгІинабуна жидер зулму сабаблун, кинабго заманаяль, щибаб амруяльуль г҃ез гІассильи ва пасикъльи г҃абулеб букІиналдалъун. АбусагІидица абуна г҃езде бачІараб гІазаб букІана вабаъ (к҃авуда) унти. ЦохІо сагІаталда жанир к҃олоунк҃азарго чи хванаян абун.

163. Дуца г҃ел яг҃удиязда г҃икъе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидер цересел к҃авмазул хабар. Цо ральдал рагІалда букІараб росдал аг҃луяльули хабар г҃икъе. Аллаг҃асда جَلَّ جَلَالُهُ жал г҃асильяраб мехаль ва жиде ччугІа кквезе хІарам г҃абураб щамат к҃ояль ччугІа кведал, кинаб гІазабдай

وَإِذ قِيلَ لَهُمْ اسْكُنُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ
وَكَانُوا مِنْهَا حَاحِيَةً سَخِرْتُمْ مِنْهَا وَلَكِنَّكُمْ
وَأَدْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا نَّعْفِرْ لَكُمْ
خَطِيئَتِكُمْ سَيَرِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٦١﴾

فَدَلَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ
الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْ سَلْنَا عَلَيْهِمْ
رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ يَمَّا كَانُوا
يَظْلِمُونَ ﴿١٦٢﴾

وَسَأَلَهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ
حَاضِرَةً الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ
إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيَتُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا
وَيَوْمَ لَا يَأْتِيهِمْ لَأَن تَأْتِيَهُمْ كَذَلِكَ
تَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ гъезие гъабуна абун. Гьел г1адамазул х1албихьи гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ шамат къояль ц1акъ г1емераб ччуг1а бит1улаан, лъималда т1асан жал рихъулел. Цогидаб къояль гъедин г1емер ччуг1а бач1унароан. Гъедин дица х1албихьи гъабула гъеб къавмалъул ва цогидалги къавмазул, гъезул г1асилъи-пасикълъи сабаблъун.

Къурт1убияс абун: гъаб къисса буго Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ заманаяль бук1араб къавмалъул бицунеб. Иблисаль амру гъабун гъеб къавмалъ рузман къояльго ччуг1а жаниб кквезе къорал гъун, гъинал ва сеткаби рехун толаан ва жидеца гьел къоразда жанибе ччуг1а къот1улаан. Гъат1ан къоялде швезег1ан гъениб жаниб хут1улаан ччуг1а. Цинги жидеца гъеб нахъе босулеб бук1ана.

164. Шамат къояль ччуг1а кколел г1адамал гъеб х1арамаб жоялдаса нахъч1валеб бук1ана цо къокъаяль.

Цинги гъездехун цогидаб къукъаяль абун: «Нужеца ваг1за щай гъабулеб

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهٗ г1асияб, гъес жал гъалаг гъаризе ругеб къавмалъе, яги жедее квешаб г1азаб гъабизе бугеб къавмалъе!

Гъеб нужеца гъабулеб жо буго жиндиль пайда гъеч1еб, г1ададисеб жо»-абун.

Гъеб къокъаяль абун: «Нижеца гъаб нагъю гъабулеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ нижеда т1ад къараб жо т1убан: г1адамазда лъик1аб жо малъи ва гъезие насих1ат гъаби буго нижеда т1ад къараб жоги. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهٗ бокъани гъесдаса х1инкъун гъеб квешаб къавмалъ ваг1за босизеги бегъила»-абун.

165. Гъеб квешаб къавмалъ жидее гъабураб ваг1за босич1еб мехаль, гъеб сан гъабич1ого, к1ючон тараб мехаль,

Дица г1азабалдаса хвасар гъабуна жидеца ваг1за гъабулеб бук1араб къавм

ва дица гучаб, къуватаб г1азабалдалъун жазать гъабуна зулмуяб къавмалъе, дида г1асилъун, пасикълъун гьел хъвади сабаблъун.

166. Жидеде гъабуге абураб жо гъез теч1еб мехаль ва ц1акъго г1орхълъан ун г1асилъараб мехаль, дица гъезда

абун: «Гъанже нуж г1одорег1анал маймалакаллъун рук1а»-абун.

Дица гьел г1адамал маймалакаллъун сверизеги гъаруна. Гъеб

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَن يَعْطُونَ قَوْمًا لِلَّهِ
مُهْلِكُهُمْ أَوْ مَعَذِبُهُمْ عَدَابًا سَيِّدًا قَالُوا
مَعَذَرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكَ. وَلَعَلَّهُمْ يَسْفُونَ ﴿١٦٤﴾

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَتَيْنَا الَّذِينَ
يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا
بِعَدَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَّآئِهِمْ جَانَبَهُ فَأَنزَلْنَا إِلَيْهِمُ الْمُنَادِيَ
حَسِيسًا ﴿١٦٦﴾

къавмалъе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цин глазаб гъабуна гъез тавбу гъабун квешаб гламал телародай абун. Цингиги гъел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутлигилъичлеб мехаль, гъезул маймалакал ва больонал гъаруна.

Жинда Аллагъ разилъаяв Гикриматица Ибнуглаббасидаса бицараб халатаб къисаялъуль буго: «Гъаб буклана Мисриялъул ракъалда бугеб Вилаят росу, яги шагъар. Гъеб шагъаралъул къавмалъ ваглаза босичлеб мехаль ва шамат къоялъ ччугла къвей течлеб мехаль, жидеца ваглаза гъабулез абун буклана ниж гъаб шагъаралдаса къватире ина, ниж хлинкъун руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеде цо квешаб балагъ рещтинабилин абун.

Цинги гъел, жидеца ваглаза гъабулел гладамал къаси шагъаралдаса къватире унел руклана, къад шагъаралда жанир рачлунел руклана. Цо къоялъ радал гъеб шагъаралъул рагъдухъе рачлун жидеца жанире ине бокъун нуцла ричли тлалаб гъабидал, пониги чияс жаваб къечло ва нуцла ричичло. Цинги малиги босун шагъаралъул къедалде гладе рахараб мехаль, гъел глажаиблъун ва хлинкъун хутлана: киналго гъезда рихъулел жал маймалакал, яги больонал руклана. Нуцла ричлун жанире лъугъараб мехаль, гъел хлайванал жидер глагарал чаглазде асклоре рачлун, гъезул ретлелалда лъульадун, глодизе журана. Гладамазда гъел шал ругелали лъалел буклинчло, амма гъезда жидер глагарал гладамал лъалел руклана. Цинги гъал гладамазулги раклгурхлун, гъездехун абун: «нижеца абулеб букланаха нужеде гъаб глассилъи те абун». Хлайваназ бетлераль ишара гъабулел буклана: «битлараб буго» абун.

Глалимзаби хилиплъана гъеб росдал агъуялъул лъабабилел къокъаялъул щиб хлукму буклараб абун: гъел руклана жидеца глассилъи гъабичлел ва гъабулезда нагъюги гъабичлел. Цо рагли буго гъелги гъалаг гъаруна абураб, гъез амру-нагъю теялъе глоло. Цоги рагли буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел хвасар гъаруна абун. Гъел гладамал глад рекъон руклинчло дол глассиял гладамазда ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дол гъалаг гъариялда раклчларалги руклана абун.

167. Жегиги дуца умматалъе бице,

Мухаммад صلى الله عليه وسلم: «Дица гъал ягъудиязда гладе риччала къиямасеб

къо швезеглан гъезие къварилъи

гъабулел гладамал»-абун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

лъазабураб глуж.

Гъал ягъудиял ругельул кидаго Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ глассилъун хъвадулел, гъес хларам гъабураб жо хлалал гъабизе ва хлалал гъабураб жо хларам гъабизе хилла ургъулел. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналдаса гладамал нахчлвалел.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезда гладе Бухтанасар абулев мажусазул хантламуна ва

وَاذِّنْ رَبُّكَ لِيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ آلَ بَوَؤ
الْفَيْصَمَةِ مَن يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ
لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَوْرٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٧﴾

гьес чанго азарчи ч'вана ва асирги гьаруна. Хадуб насраниязги гьабуна гьезие кьварильи ва гьел асир гьарун жидеда т'лад жизят (маг'яло) л'юн бук'лана. Цинги Аллаг'яс свалат салам л'еяв Мух'аммад авараг ва гьесул асх'лабзаби риччана гьезда т'ладе ва гьел яг'удиял г'арабиязул жазираталдаса (полуостров) кьват'луре г'уна.

Ахиралдаги Аллаг'яс جَلَّ جَلَّالَهُ гьезде т'ладе Гитлер виччана ва жинца гьезул наслу-тухумго т'лаг'инабизе г'агарл'юн вук'лана. Жегиги инсанасда ракл'алде щвеч'ел г'лазabal гьаруна Гитлерил армияль яг'удиязе. Цо хабарал'гуль буго анл'го миллион яг'удияв ч'вана Гитлерил армияль ва жегиги щуго миллион яг'удияв ч'вазе х'лукму бук'лана абун. Гьел щуго миллион рук'лана Европаял'ул пачалих'язда ва г'лурасазул пачалих'алда ругел яг'удиял.

Аллаг'ясул جَلَّ جَلَّالَهُ х'лукму буго ахир-к'адги бусурбаби яг'удияздаса берг'ине рук'ин бицунеб. Аллаг'яс جَلَّ جَلَّالَهُ ниль гьесул диналье г'оло жиг'ад гьабулездаса гьареги. Дунялалда т'лад ругел киналго бусурбабазул раг'ли цользабун, х'лал рек'езабун, куфру-ширкал'ул, хасго яг'удиязул зулму кьезабизе тавпикъ кьеги. Амин.

Х'акь'лунго, Мух'аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дур бет'ерг'ян Аллаг' жинда г'асил'араб к'авмал'е г'ак'уба ц'акъ хех гьабулев вуго. Ва му'минзабазул мунаг'ял чурулев, гьезда гурх'улев вуго.

168. Дица гьел яг'удиял рак'алда т'лад рик'ьязаруна, жидер ваг'лан гьеч'елл'юн ва баг'ли-бат'нияз кьок'абиль'ун. Гьаб заманаяль гьез Израил пачалих' г'уц'лиги палестиназе кьолел г'ак'убаги Аллаг' г'япулль'ун бугеб жо гьеч'ло.

وَقَطَعْنَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَّمًا مِنْهُمْ
الضَّالِّينَ وَالضَّالِّينَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ
وَيَاؤُونَ لَهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٦٨﴾

ИншаАллаг', гьеб Байтул-мук'ядас

гьезда кодосан бусурбабаз бах'ила, цебеги к'лиго нухаль бах'ун бук'араб г'адин. Гьел яг'удияздаса даг'галго г'адамал руго жидеца Аллаг'ясде جَلَّ جَلَّالَهُ ва аварагасде иман л'юн л'йк'лаб г'амал гьабулел, амма гьезул г'емерисел куфру-ширкалда руго. Дица гьезул х'лалбих'и гьабуна ниг'матал к'ун ва балаг'ял риччан, жал гьеб куфру-ширкалдаса русинародай абун.

169. Цинги Аллаг'яс جَلَّ جَلَّالَهُ гьел яг'удиязул цоял л'йк'лал, цоял квешал рук'ун хадуб цо к'авм бижана, жидель щибго л'йк'л'ьн гьеч'ел. жидер умумузух'ян Таврат ирсал'е босарал ва гьебги бичун

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ
يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَى وَيَقُولُونَ
سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلَهُ يَأْخُذُوهُ
أَلَمْ نَخُذْ عَلَيْهِمْ قَبْلُ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا

дуњялалъул боџи босулел,
ай дин бичун, диналъул ц1аралда
дуњял т1алаб гьабулел. «Нижедаса
Аллагъ ﷻ т1аса лъугъине вуго»–
абун абулел ва дуњялалъул боџи швезе сабаб батарабго, гьеб
жидеца босулел, гьелъул х1алаллъи, х1арамлъи хал
гьабуларел.

Гьаб г1ассияб къавмалдаса Таврат рещт1инабун къот1и босун
бук1ана гуриш жидеца Аллагъасул ﷻ рахъалъан х1акъаб жо
гурони бицинч1ого бук1ине. Таврат ц1алун гьениб жаниб бугеб
жоги гьез лъазабун бук1ана.

Гьаб амру гьадин бук1аго, жидеца Аллагъасде ﷻ г1унт1изабун
гьереси бицунеб буго: жидеца х1арамаб боџи кваналеб буго
ва Аллагъас ﷻ нижер мунагъал чуризе руго абунги абубеб
буго. Абадияб ахираталъул рукъ ва алжаналъул ниг1матал
лъик1аб ажру буго Аллагъасдаса ﷻ х1инкъарал г1адамазе.
Гьазда гьеб жо щай лъалареб ва гьелъул никру кин
гьабулареб?

170. Аллагъасул ﷻ диналъул
умурал гьесул т1ехъалда
нахърилъълун т1уралел г1адамал,
жидеца х1укъукъал т1уран какалги
ралел,- Дица лъик1аб г1амал гьабурал г1адамазул ажру кидаго
г1адада хвезабураро ва гьезие жидер г1амалалдаса г1емерго
лъик1аб жазаъ гьабула.

وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ يَدَهُمْ وَأَقَامُوا
الصَّلَاةَ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٧٠﴾

171. Дуца рехсе, Мух1аммад ﷺ,
Дица Т1ур мег1ер ракъалдаса
эхеде борхун, бануисраилазде т1ад
гьет1изе гьабураблъи рукъалъул т1ох
г1адин, яги нак1к1 г1адин. Гьезда
ракъалдеги ккана гьабсаг1ат гьеб мег1ер жидеде т1ад бортилин
абун.

﴿وَإِذْ تَقِفْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا
أَنَّهُ رَاقِعٌ بِهِمْ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ
وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾﴾

Гьеб бук1ана Муса аварагасде ﷺ Таврат рещт1инабун хадуб,
гьелда ругел х1укмабазда нахърилъълъине бокъич1ого бануисраилал
ч1араб заман. Цинги Аллагъас ﷻ мег1ер эхеде борхун жидеде
т1аде гьет1изабидал гьел киналго суждаялде роргана ва Тавраталда
нахърилъълъине къот1и гьабуна. Т1адег1анав Аллагъас гьезда хит1аб
гьабун абубеб буго:

Нуџеца гьаб т1ехъ босе ва гьелда бугеб жоялда ях1 бахъун, т1ад

ч1ун г1амалги гьабе. Гьелда жанир ругел х1укмабиги лъазарун гьезда нахърилъля. Гьедин хъвадани, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ х1инкъараздаса рук1ина нуж – абун.

172. Дур Бет1ергъан Аллагъас Адамил лъималаздаса къот1и босараб заманги рехсе, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, умматалье ваг1зальун. Адамил гьодидаса

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنْ بُنَيِّ آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَن تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ ﴿٧٢﴾

зуриятальул зараби росун, гьезда дун нужер Бет1ергъан вугишан гьикъун, жидерго напсалъе нуг1лъи гьабизабуна.

Гьел зарабаца абун: «Вуго мун нижер Бет1ергъан» – абун. Гьеб нуг1лъи гьабизабиялъе г1иллаги бук1ана къиямасеб къоялъ т1аде рахъинаридал гьел г1адамаз абич1ого бук1ине нижеда гьеб къот1и боси лъалеб бук1инч1о абун.

Гьаб аягалье тафсир гьабун Ибнухаг1ибица абун: Т1адег1анав Аллагъас «заррабазда нуг1лъи гьабизабуна» абураб раг1и буго мисал бачин ва цо жо баян гьаби. Х1акъикъаталдаги гьел зарраби гьодиниса къват1ире рахъинари т1адаб жо гьеч1о. Гьаб раг1иялъул маг1на буго: Т1адег1анав Аллагъас халкъалье х1ужаби гьарун руго жив Бет1ергъан вук1иналда т1орит1ел гьабулел. Жинца кинабго халкъ бижун ва гьельул тадбир гьабун, гьеб хьихъулев вук1иналдаги т1орит1ел гьабулел. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вук1иналда ва жиндие г1ибадат гьабизе х1акъав вук1иналда т1орит1ел гьабулел.

Гьал х1ужаби жидер г1акълуялдакъун ва рек1ел кан-цаялдакъун бич1изе ва лъазе рес бугеллъун гьел г1адамалги гьаруна. Жал х1акъаб нухдайиш хъвадулел ругел, яги мекъа, къосараб нухдайиш хъвадулел ругеб лъазе рес бугел гьаруна. Гьаб кинабго жо гьабун хадуб Бет1ергъан Аллагъас жиндир лагъзадерида абун: «Дун нужер Бет1ергъан Аллагъ вугиш?» – абун. Гьел лагъзадерица жавабги гьабун: «Вуго мун нижер Бет1ергъан Аллагъ» - абун.

173. Яги гьел г1адамаз абич1ого бук1ине: «Нижер умумуца ширк гьабун нижедаса цебекун. Ниж гьезда нахърилълъун рук1ана. Гьездаса хадур рижана ниж ва гьез гьабулеб батараб г1амал гьабун. Гьел умумуз бат1улаб жо гьабунин абун нижее г1азаб кин гьабулеб» – абун.

أَوْتَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٣﴾

174. Гьадин лица дир лагъзадерие кинабго жо баян гьабула ва дир

وَكَذَٰلِكَ نَفْصَلُ الْآيَاتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٤﴾

аяталги, шарг1иял х1укмабиги баян гьарула, гьел г1адамал куфру-ширкалдаса руссине бокьун.

Жидер умумузда нахърилъльун жагъилияб жо гьабич1ого, Аллагъасул ﷻ аварагасда нахърилъльун бит1араб дин гьабизе бокьун.

175. Гьел ягъудиязе дуца бице, Мух1аммад ﷺ, Дица жиндие г1елму кьун бук1арав цо г1алимчиясул хабар. Гьесда

дир г1ехьалдаса цо-цо аяталги лъазарун рук1арав. Цинги гьеб г1елмуги тун, иманалдаса вахъун куфруялде арав, жиндир хьалги г1одобе рехун борохъ унеб г1адин. Цинги жинда хадуб лъугъун шайт1аналь т1убанго кьосаравлъунги гьавурав.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибнуг1аббасица абуна: гьав вуго Балг1ам ибну Баг1ура абулев чи, жинда Аллагъас ﷻ дуг1аялъе жаваб кьолеб ц1ар лъезабун бук1арав, цинги жив капурлъарав-абун.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибнумасг1удица абуна: гьев вук1ана Муса аварагас ﷺ Мадян шагъаралде вит1арав чи, гьел иман лъеялде ах1изе. Гьев чиясе Мадяналъул ханас г1арац-месед кьуна Муса аварагасул ﷻ дин таралъухъ ва гьеб ришватги босун жив капурлъана-абун.

176. Дие бокьун бук1арабани, гьев чи Дица кьураб г1елмуялдалъун г1адег1анаб макъамалде вахинавилаан. Кинниги гьев чи дунялалъул ч1агольбиялде гьет1ана, гьелъул лазат-шагъват г1аса бищана. ахираталъул даимал ниг1матаздаса. Гьелдалъун жив ц1акъ г1одобег1анаб бак1алде вортана. Гьав чиясул мисал буго жиндир г1одовег1анлъиялъулъ ва х1акъирлъиялъулъ къват1ул гьевеялъул мисал, дуца гьелдехун квешлъи гьабуниги лъик1лъи гьабуниги, жиб даимго къват1ибе мац1ги рехун гьекиядла бук1унеб.

Гьавги сордо-кьо лъач1ого, Аллагъги ﷻ гьесул динги к1очон, дунялалъул боц1уда хадув хьетулев вук1уна. Гьаб буго дир аятал гьереси гьабулеб къавмалъул мисал. Дуца гьел г1адамазе кьиссаби рице, Мух1аммад ﷺ, гьез пикру гьабизеги бегъула, иман

وَأَنْزَلَ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَأَتَّبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٧٥﴾

وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَرَكَهٗ يُلْهَثْ ذَٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْضِ الْقَضِصَ الْفَاصِصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٧٦﴾

лъеялде рач1инеги бегула.

177. Жидер мисал квешаб, гъездаса мисал босизе бегулареб буго жидеца дир аягал гьереси гъарулел ва жидерго напсазе зулму гъабулеб къавм.

سَاءَ مَثَلًا لِّقَوْمٍ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَأَنفُسُهُمْ كَانُوا بِظُلْمٍ ۝۱۷۷

178. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бит1араб исламияб нухда т1овит1арав чи вуго жив вит1ун ккарав, жиндие дунял-ахираталда бахъибугол1и бугев. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدَىٰ وَمَنْ يُضِلِّ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۝۱۷۸

х1акъаб диналдаса къосинавун жиндир гъава-напсалда, щайт1аналда нахъвильлъун хъвадулевлъун тарав чи вуго жив к1иябго рокъов ч1ового хут1арав.

Т1адег1анав Аллагъасда кодоб буго кинабго жоялъул ихтияр ва г1елму-лъай. Дунялалъул рокъов вук1аго цо кинаб бугониги иш гъабизе къвариг1арав чи, гъеб иш жинда лъик1 лъалев чи ц1ехон, гъесда аск1ове ун, гъеб иш гъаби жиндаги лъазе ях1 бахъула. Жиндир лагъзадерие лъик1абги квешабги жо бишунго лъик1 лъалев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Жиндие х1акъаб нух къвариг1арав, дунял-ахираталъул лъик1лъи къвариг1арав чи гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ вуссараб мехаль ва гъесдаса жив х1акъаб нухда т1овит1иги т1алаб гъабураб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев чи х1акъаб нухда т1овит1ула.

Цогидав чи жиндирго напсалъе бокъараб гъабун хъвадараб мехаль, Аллагъ-аварагги гъезул динги к1очон тараб мехаль, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъев чиги к1очон тола ва жиндирго нухаль ине виччан тола. Гъаб масъала бич1ч1а дуда Аллагъ гурх1аяв! Ц1акъ жинда кант1изе кколеб, г1емер чияс мекъаб пикруги гъабулеб масъала буго гъаб.

179. Дица г1адамазул ва жундузул ц1акъ г1емераб махлукъат бижана жужах1алде унеллъун ва гъездальун жужах1 боркъулел.

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالإِنسِ لَهُمْ
قُلُوبٌ لَّا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَّا يُبْصِرُونَ
بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَّا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَٰئِكَ
كَأَلْتَعْمِ بَلْ هُمْ أَصْلٌ أُولَٰئِكَ هُمْ
الْعَاقِلُونَ ۝۱۷۹

Бет1ергъан Аллагъасул азалияб г1елмуялдаго лъалел рук1арал гъал иман лъоларел рук1ин. Гъел руго жидер

рак1азда щибго жо бич1ч1уларел, жидер безадаги щибго жо бихъуларел, жидер г1иназдаги щибго жо раг1уларел. Ай жидеда бихъараб, раг1араб жоялъул щибго пикру гъабуларел, гъеб рек1елъе биччаларел. Гъал г1адамал руго х1айваназул мисалалда ругел. Жегиги къосарал руго гъал. Х1айваназда жидер бет1ергъан лъала, гъазда жидер Бет1ергъан лъалев гъеч1о. Гъел руго жидер

гъапулгъиялъуль тІерхъун ругел гІадамал.

ИбнухатІибица абуна: жиндир гъава-напсалда нахъвилълъун, гъелъие бокъараб жо гъабун инсан хъвади буго бищунго гъев гъалаг гъавулеб ва жужахІалде вачунех нух. ХІайваназда гъала жидее лъикІаб ва квешаб жо батІа гъабизе, хІалалала ва хІарамаб жоялде кантІизеги. Нужеца катил халго гъабичІищ? Нужеца квен къураб мехаль гъеб нужеда аскІоб чІун, нужее берцинаб макъанги бачун, щибго хІинкъичІого кваналеб букІуна. Нужер изну гъечІеб жо жинца босараб мехаль, жиб бахчизе бакІ цІехон лъутун уна ва нужедеги хІинкъун ва хІелун балагъула.

Нужеца нужер рагъда рукІунел гІанкІуязул пикру гъабуларищ? Жидее квен кюлев чиги, жал рачахъулев чиги гъезда ватІа гъавизе гъала. ГІаданил инсанги жинда гъава-напс къезабизе кІвараб мехаль ва Аллагъ ﷻ жиндир БетІергъан вукІин лъараб мехаль, жиндир инсанлъиялъул рахъалган тІадегІанаб макъамалде вахуна. Ва амма жив щайтІаналь гуккарав ва жинца напсалда квель бачІев чи бищунго гІамал мекъаб ва хъубаб хІайваналъул даражаялда вукІуна.

Ибнукасирица абуна: хІайванал вехъасе мутІигІлъула ва гъес рачаралгуре уна. Капурчияс Аллагъасде ﷻ инкар ккола ва гъесул расуласда нахъвилълъунаро. ХІайваназ гъел жиндие гІоло рижараб жо гъабула жидерго тІабигІаталдалъун: наяз гъоцІо гъабула, гІанкІуяз тІанчІи гъарун гъел хъихъула. Яги гъел хІайваназ инсанасе мутІигІлъун, гъес малъараб жо гъабула. Кинавго инсан Аллагъас ﷻ жиндие тІагІат-гІибадат гъабизе вижарав вуго. Капурчияс гъеб гІибадат жиндирго напсалдалъунги гъабуларо, жиндихъе вачІарав расуласе мутІигІлъунги гъабуларо. Гъаб магІна хал гъабураб мехаль Аллагъасдаса ﷻ хІинкъун, расуласе мутІигІлъун хъвадарав инсан малаикзабазул даражаялда вуго. Аллагъасде ﷻ гІасилъарав инсан хІайваналъул даражаялдасаги гІодовегІан вуго.

180. ТІадегІанав Аллагъасул цІакъ берцинал цІарал руго. Нужеца дугІа гъабулеб мехаль гъел Аллагъасул ﷻ цІарал гъоркъор ккун, гъездальун Аллагъасде ﷻ гъарун гъабе дугІа.

Нужеца гъел мушрикалги гъез гъабулеб къабихІаб пишаги нужедаса рикІІад гъабе.

Гъел руго Аллагъасул ﷻ цІаразуль жидеца гъереси бищунел, гъезда рекъолареб жо гъабулел гІадамал. Мушриказ Аллагъ абураб цІар хисизабун жидер хъанчалда «Аллат» абураб цІар лъуна, гъединго

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ
يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾

«Алг1азиз» абураб ц1аралъул «Алг1узза» гъабуна, «Алманнан» абураб ц1аралъул «Алманат» гъабуна. Гъел мушриказе ахираталде шведал гъабизе буго жидер г1амалалда рекъараб жазаъ.

Сабунияс бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул х1адис буго: *«Т1адег1анав Аллагъасе ункъоялда аңц1ила ич1го ц1ар буго. Гъал ц1арал рик1к1арав чи алжаналде лъугъуна»* – абун. х1адис имам Бухарияс ва Муслимица бицана. Гъаб х1адисалъул маг1на буго: Аллагъасул عَلَّامٌ ц1арал лъазарурав, гъезуль пикруги гъабурав гъезда рекъон г1амалги гъабурав чи алжаналде лъугъуна абураб. Гъаб х1адисалъул мурад гъеч1о Аллагъасе عَلَّامٌ цоги ц1арал гъеч1о абураб.

Гъаб раг1иялъе далил буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул х1адис: *«Дица дуда гъарулеб буго Аллагъ, дур щибаб ц1аралдалъун: дуца жиб дур ц1ар буго абун абураб, дуца жиб абич1ого дурго г1елмуялда жаниб тараб, яги дуца дур лагъзадерил цониги чиясда жиб лъазабураб»* – абураб. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

181. Дица рижарал умматаздаса цо уммат буго жидеца Аллагъасул عَلَّامٌ

وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾

дин ккурал ва гъеб диналде г1адамалги ах1улел. Гъеб диналда рекъон г1амалги гъабулел, гъелда рекъон х1укмуги гъабулел.

Гъал руго Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад аварагасул умматалдаса муъминзаби. Хирияв х1абиб Мух1аммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун бугелъул:

«Дир умматалъул цо къокъа т1аса унаро жидеца лъик1алдалъун амру гъабулеллъун, квешалдаса нагъюги гъабулеллъун, жал х1акъаб жоялда ч1ун, гъельие квербакъулеллъун. Жидеда хилиплъараз ва жидер рахъ кквеч1ого, квербакъич1ого тараз гъезие заралги гъабуларо. Гъеб кокъа гъаб х1алалда бук1ине буго къыямасеб къо швезег1ан» – абун. Х1адис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъаб къокъа кидаго бук1унеб буго ва щибаб заманаялъ, щибаб бак1алда гъезул дагъал рук1унги г1емерал рук1унги жамаг1ат бук1уна. Гъеб буго х1акъикъияб исламалъул жамаг1ат ва гъеб х1алалъ ислам кидаго жиб г1адег1анаблъун, жиб бергъараблъун бук1уна. Мушрикал, пасикъал, г1асиял г1адамал г1емер ругониги, гъел г1адамаллъун рик1к1унаро ва гъезул къуват-бергъенлъиги бук1унаро. Х1акъаб жо бат1улаблъун бихъизабизе к1ваниги, гъеб х1акъаб жо къезабизе к1оларо: бах1арчи ч1вазе к1ваниги гъев къезавизе к1олареб г1адин.

Аллагъас عَلَّامٌ гъаб исламияб жамаг1атлъун нильтъ гъареги.

182. Жидеца дунги дир аяталги гъереси гъарулел г1адамал дица куфру-ширкалда

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ

жанир халат гъарила ва жидедаго
лъач1ого ц1акъ гучаб жужах1алъул
г1азабалъе х1акъаллъун гъарила.

مِن حَيْثُ لَا يَعْمُونَ ﴿١٨٢﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел ниг1матазулъ ва рах1аталда тола, цинги жидеде
рак1алдеги ккола гъел х1акъаб жоялда ругел г1адамал ругин абун,
ва гъеб куфру-ширкалъулъ х1алхъон рук1уна. Гъеб буго Г1адег1анав
Аллагъасул рахъалъан гъезие бугеб макру.

183. Дица гъел нахърахъун тола г1азаб
гъабич1ого. Цинги г1азаб гъабубеб мех
щведалго гъезие гучаб г1азаб гъабуба.

وَأْمَلِي لَهُمْ إِنْ كِيدِي مَتِينٌ ﴿١٨٣﴾

Х1акълъунго дир г1азаб ц1акъ гучаб буго.

Гъеб г1азаб гъабиялда «макру» абун ц1ар тана гъелъул загъираб рахъ
лъик1аб буго абун кколеб бугелъул: ниг1матал къун, рах1ат-лазаталда
къосараб къавм теи буго гъелъул загъираб рахъ.

184. Маккаялъул мушрикаб абураб
мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв
Мух1аммад авараг жундуз ккун вугин
абун, гъезие жаваб гъабун Аллагъас

أُولَئِكَ يَتَفَكَّرُوا مَا بَصَّاحِهِمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ

إِلَّا أَنْذِيرٌ مُّسْمِيٌّ ﴿١٨٤﴾

جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго: «Гъал мушрикаб пикру кин гъабулареб

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятазул ва гъесул муг1жизатазул, цинги
гъезда лъазе жидер авараг жундуз ккун гъеч1еблъи. Х1акъаб
г1азабалдалъун х1инкъи кьолев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул вуго
гъав Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир авараг1и загъирав, жиндир
авараг1иялъе х1ужа-далилги бугев. Бишунго к1удияб х1ужа
гъаб хирияб Къуръан буго.

185. Гъал мушрикал зобал-ракъазде
ралагъун, гъенир жанир ругел
махлукъатазда ралагъун, гъез пикру
щай гъабулареб ва г1ибрат кин
босулареб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вук1ин лъазе.

أُولَئِكَ يَنْظُرُونَ فِي مَلَكَاتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَإِنْ عَسَى أَنْ يَكُونَ

قَدْ أَقْرَبَ أَجَلُهُمْ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ

يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾

Гъел хвезе рук1иналъул ва г1агараб
заманаль хвезе бегулин пикру

кин гъабулареб, гъеддалъунг1аги жидеде Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ
х1инкъи г1аде бач1инародай абун. Гъаб хирияб Къуръаналдаги
иман лъеч1они, жидеца щиб жоялдаха иман лъелеб?

186. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къосараб нухда тарав
чи г1овит1изе к1олев шивго вук1унаро.

مَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَيَذَرُهُمْ فِي

طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾

Г1адег1анав Аллагъас гъеб куфру-

ширкалъул агълу жидерго къосиналъуль сверсведулел тола, жал х1айранлъун, жидеда х1акъаб нух батуларого.

Аллагъасул ﷺ х1акъаб дин гъабизе ва Къуръаналъул нухда хъвадизе ч1ух1ун, гъелдасан бат1ияб, лъик1аб нух ц1ехолел г1адамал ах1макъал г1адамал руго, гъезул дунялги г1адада хвараб буго, ахираталда абадияб жужах1алъул г1азабалъе х1акъалги руго.

187. Гъаб аят рещт1инабиялъе сабаб бицана: мушриказ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда абун мун авараг ватани, дуца нижеда бицеах1а къиямасеб къо кида ч1елеб абун. Цинги т1адег1анав Аллагъас гъаб аят рещт1инабуна: дуда гъел мушриказ гъикъулеб буго, Мух1аммад

ﷺ, къиямасеб къо кида ч1езе бугеб абун. Дуца гъезда абе гъеб къиямасеб къо кида ч1олеблъиялъул лъай буго дир Бет1ергъан Аллагъасда аск1об. Къиямасеб къо ч1езе бугеб заман цох1о Аллагъас ﷺ гурони загъир гъабуларо. Зобал ракъазул агълуялъе ц1акъ бак1лъун буго къиямасеб къоялъул амру. Киналго гъелдасан х1инкъун руго, гъельул зах1матал ах1валал т1аде щвей бокъич1ого руго.

Гъеб къо нужеде т1аде бач1унаро тохлъукъего гурони. Дуда мушриказ гъеб къоялъул хабар гъикъулеб буго, мун вугев г1адин дуца гъеб г1емер гъикъулев ва бицунев. Жегиги дуца гъел мушриказда абе, Мух1аммад ﷺ, гъеб къиямасеб къоялъул г1елму Аллагъасда ﷺ аск1об буго. Кинниги г1емерисел г1адамазда лъаларо къиямасеб къо ч1олеб заман бальго гъабиялъул х1икмат.

Муъминзабазе мунпаг1ат бугеб х1икмат буго гъезда лъалеб гъеч1ельул кида гъеб къиямасеб къо ч1олебали, жидеца Аллагъасе ﷺ г1ибадат гъабиялда т1ад ч1ей гъабула ва кидаго гъел х1адурун рук1уна Аллагъасул ﷺ амру т1аде бач1иналде, жидерго г1адатияб хвелалъ хваниги, ахир къо т1аде шун хваниги.

188. Дуца абе Мух1аммад ﷺ, дирго напсалъе мунпаг1ат, яги зарал гъабизе к1оларо дида, Аллагъасе ﷺ бокъун гурони. Дида гъаибал бальгоял умурал лъалел рук1аралани: къиямасеб къо кида ч1олеб, дунго кида холев,

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا
عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجِيبُهَا إِلَّا هُوَ
نَقَلَتْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمُ إِلَّا
بَعْتَةٌ بَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا
عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّا كُنَّا نُرَاتِلِهَا لَوْلَا نُؤْمِنُونَ

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا
مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْعَلِيمِ
لَأَسْتَكْبَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسْنِيَ
السُّوءُ إِنَّا إِنَّا لَا نَنْزِرُ وَبَشِيرٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

дица гІемераб лъикІлъи тІалаб гъабилаан ва диде бачІунеб къварилъиги нахъ чІвалаан.

Диде щибго заралияб жоги щвезе букІинчІо. Кинниги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хъвараб ва къадар гъабураб лъикІлъиниги квешлъиниги диде щола ва дида гъеб гъукъизеги кІоларо. Дун вуго гъаб дир къавмалдаса иман лъурал гІадамазе алжаналдалъун роххел бицунев ва иман лъечІезе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазабалдалъун хІинкъиги къолев Бичасул расул.

189. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго гъаб халкъалъул БетІергъан, жинца нуж киналго цохІо напсалдасан рижарав. Гъевги Адам авараг عَلَيْهِ السَّلَام вуго. Гъеб напсалдаса жиндие чІужуги гъаюрав, ХІава эбел йиго гъей, гъелда жиндир рекІелгъей букІине. Цинги гъей ХІаваде тІаде жив лъугъараб мехаль

гъей лъимер гъабизе къинай лъугъана щибго черхалъе заралги гъечІого ва бигъаяб хІалалъ. Цо чанго моцІалъ жинда ургъиб лъимер букІиналдалъун кІудияб къварилъи букІунаро. Гъеб лъимер ургъибгун жий хъвадулейги йикІана. Цинги лъимер бакІлъараб мехаль, жиндир черхги бакІлъараб мехаль, гъел кІиязго Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ гъари гъабуна: «Дуца нижее цо лъикІаб, баракат бугеб, черх сахаб, лъимер къуни, нижеца дуге шукру гъабила, дур нигІматалги нижеца кІоченаро» – абун.

190. Цинги дица гъезие лъикІаб, сахаб, сурат-жинс берцинаб лъимер къедал, гъеб лъимералъги гъезул наслу-тухумалъги дидехун ширк гъабизе байбихъана ва хъанчазе, лагълъи гъабизе лъугъана. Аллагъ тІадегІанав вуго гъезул ширкалдаса, жив вацІадав вуго мушрикаж жиндехун гІунтІизе гъарулел гІайибаздасаги: гІахъалчи вукІиналдаса, лъимер-хъизан букІиналдаса.

Гъаб аяталъе тафсир гъабуна Жалал абулеб тІехъалда: гъезие лъимер гъабураб мехаль гъеб лъимералда цІар лъуна ГІабдулхІарис абун. Гъеб цІар лъейги шайтІаналъ ХІава эбелалда илгъам гъабун лъуна. Гъей лъимер гъабун, гъеб чІаго хутІуларого йикІаго, гъав вас гъавураб мехаль шайтІаналъ абуна гъесда цІар лъе ГІабдулхІарис абун, гъев чІаго хутІизе вугин абун. ГІемерисел гІалимзабаца гъеб тафсир битІараблъун рикІкІинчІо ва нилъеца цебехун хъвараб тафсир

*هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ
مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا
حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيًّا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ
دَعَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَبْرًا
لَتَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٨٩﴾

فَلَمَّا آتَاهُمَا صَبْرًا جَعَلَهُ شُرَكَاءَ فِيهَا
ءَاتَاهُمَا فَتَعَلَّى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٩٠﴾

бит1араблъун бихъязабуна.

191. Жидеца алагъзабилъун кин кколел أَشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلِقُونَ ﴿١٩١﴾
 жидеда щибго жо бижизе к1оларел
 хъанчал ва ганч1ал. Гьал алагъзабиги,
 гъазие лагълъи гъабулел мушрикалги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рижарал
 рук1ингун цадахъ.

192. Гьал мушриказе кумек гъабизе وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسُهُمْ
 жидер х1ал к1оларел ва жидерго يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾
 напсалги ц1унизе к1оларел, гъезие зарал
 гъабулел г1адамаздаса.

Гьадиг1анго заглпал, г1одорег1анал жал алагъзабилъун кин
 рук1унел?

193. Нужеца гьел хъанчал ах1ани х1акъаб وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَتَّبِعُواكُمْ سَوَاءَ
 дин гъабиялде гъез гъеб ах1иялъе жаваб عَلَيْكُمْ أَدْعَوْتُكُمْ أَمْ أَنْتُمْ صَالِمُونَ ﴿١٩٣﴾
 кьоларо ва нужеда нахърилъльуларо:
 рух1 гьеч1ел ганч1ал, хъаршал ругельул
 гьел. Нужее щибго бат1алъи гьеч1о гьел хъанчазде ах1и баниги
 яги нуж руц1цун ч1аниги.

хъанчазде ах1и баялдалъун нужее щибго мунпаг1ат гьеч1о гъаб
 дуниялалъул рукъуб, амма ахираталда жужах1алъул г1азаб бук1ин
 х1акъаб раг1и буго.

Ибнукасирица абуна: жидеда Аллагъ разилъаял Муг1аз ибну Жабал ва
 Муг1аз ибну Г1амру исламалде рач1араб мехаль г1исинал г1олохъаби
 рук1ана. К1иясго релъедал кьват1ир рахъун мушриказул хъанчал
 гъурун, хвезарун гъезул ц1а бакулеб ц1ул гъабулаан. Г1амру ибну
 Жамух1 (Муг1азил эмен) кьавмалъул к1удияв вук1ана ва гьесул хассаб
 хъанч бук1ана жинца гьелда гъуин мах1ал гъарун, гьелъие лагълъи
 гъабулеб. К1иявго Муг1азица релъедал рач1ун гъеб хъанч бет1ер
 бехе гъабун лъолаан ва г1ад хъублъиги бахунаан. Г1амруца чурун,
 бац1цун, ц1идасан гъуин мах1 гъабун кьач1алаан. Цо нухаль Г1амрул
 ццим бахъана ва жинца хвалчен лъуна гьелда аск1об: дуде квер хъварав
 чиясда кьабе абун. Гъеб сордолял рач1ун дов к1иявго Муг1азица гъеб
 хъанч цо хвараб гъевеялъул балканалда бухъун басрияб гъуялде жанибе
 рехана. Нахъисеб кьоялъ Г1амруда гъаб иш бихъидал бич1ч1ана
 жинца гъабулеб жо бат1улаб бук1ин ва гьес абуна: «Аллагъасх1аги
 мун бук1арабани дуде г1ибадат гъабулеб алагълъун, гъаб гъевеялъул
 балкангун цадахъ гъуялда жаниб мун бук1инароан» – абун. Цинги
 Г1амруца исламияб дин босана ва Ух1лудалда шагьидлъана.

Аллагъ разилъаги гъав ГІамруда ва киналго асхІабзабазда.

194. ХІакълъунго нужеца гІадегІанав
Аллагъ живго тун, алагъзабилъун ккун
жидее гІибадат гъабулел хъанчал, нужго
гІадин Аллагъас ﷻ рижарал жал руго ва
гъесул махлукъ буго.

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ
أَمْثَلَكُمْ فَأَدْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا
لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩٤﴾

Жегиги гъел нужедасан гІодорегІанал руго, жидель чІаголъи гъечІел
жал ругелъул. Гъаб амруялда рекъон гъечІев чияс гъезда ахІи бай
ва гъездаса нужее жаваб къей гІалаб гъабе. гъел алагъзаби руго
абураб дагІбаялъуль нуж ритІарал ратани: Гъел алагъзаби гъечІо
ва гъез ахІиялъе жаваб кьоларо. КинабгІаги лъикІлъи, яги квешлъи
гъабизеги гъезда кІоларо.

195. Гъел нужер алагъзабазул
хІатгІалищ ругел гъездалъун жал
хъвадулел ва гъезул квералищ ругел,
гъездалъун жидеца къабулел, гъезул
бералищ ругел жидедалъун канлъи
бихулеуел, яги гъезул гІундулищ ругел
жидедалъун жо рагІулел.

أَلْهَمَّا رُجُلٌ يَمْسُونَ يَهَا أُمَّهَ أَيْدٍ
يَبْطِشُونَ يَهَا أُمَّهَ أَعْيُنٍ يُبْصِرُونَ
يَهَا أُمَّهَ أَذَانٍ يَسْمَعُونَ يَهَا قُلُوبٍ أَدْعُوا
شُرَكَاءَ تَمَتَّعْتُمْ كَيْدُونَ فَلَا تَنْظُرُونَ ﴿١٩٥﴾

ГъечІо гъезул цониги жо гъал рехсарал жалаздаса. Дуца гъезда абе:
«АхІеха нужеца ширк гъабулел алагъзаби ва дие хІилла - макру
гъабе, дие цо къварилъи гъабе! Ва нужеца гъаб амру нахъбахъун
тоге! Дун нужедаса хІинкъун гъечІо, дир мугъчІвай цохІогояв
Аллагъасде ﷻ буго.

196. ХІакълъунго дие квербакъулев, дир
умуразул тадбир гъабулев вали жинца
дида Къуръан рещгІинабурав Аллагъ
ﷻ вуго. Гъев Аллагъ ﷻ киналниги
муъминзабазул валиги вуго. Дунял-ахираталда жинца гъезие
квербакъулев, гъел цІунулев вуго.

إِنَّ وَلِيِّ اللَّهِ الَّذِي نَزَلَ السَّمَاءِ وَهُوَ
يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ ﴿١٩٦﴾

197. Аллагъги ﷻ живго тун, нужеца
жидее лагълъи гъабулел хъанчал
жидеего квербакъизе кІоларел ва нужее
квербакъизеги жидер хІал кІоларел
жал руго.

وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ
نَصْرَكُمْ وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٧﴾

198. Нужеца гъел хІакъаб диналда
ахІани гъезда гъеб ахІи рагІунаро.
Дуда гъел рихъула, дуде ралагъун ругеб

وَأَنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَسْمَعُوا وَتَرْكُهُمْ
يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٩٨﴾

Г1адин, амма гьезда щибго жо бихьуларо.

Ганч1ил, яги ц1улал гьарурал суртал рутельзул гьезул щибго жо гьабизе гьунар бук1унаро. Гьезул г1акьлу гьеч1о, бихьи, раг1иги гьеч1о.

Аллагьас جَلَّ جَلَّاهُ гьаб к1иги аяталда жаниб цебеги бицараб жо такрар гьабуна г1енеккарав чиясда мух1канго бич1чине хьанчазе лагьлги гьабулел г1адамал гьел хьанчазда рельегьарал, жидеда щибго жо бич1ч1унарел, жидер г1акьлу гьеч1ел рук1ин. Дагьабниги г1акьлу бугев чияс жив вижарав, хьихьулев, хвезавулев Аллагьасда جَلَّ جَلَّاهُ аск1об цоги жо гьабуларо, гьелда гьаризе, х1елизе ва гьелда хьул лъезе.

199. Дуца г1адамазулгун гьабулеб г1амалальуль бигьаяб х1еренаб нух

г1аса бище Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

дуе зулму гьабуравги г1аса льугьун

те. Дуге льик1лги гьабич1есеги льик1лги гьабе. Дудехун ц1об-рах1му гьабич1ониги, дуца гьеб ц1об-рах1му гьабе. **Дуца х1акьаб жоялдальун амруги гьабе.** Берцинаб раг1иялдальун, дурго льик1аб г1амалалдальун гьесизаре г1адамал х1акьаб, бит1араб нухалде.

Дуца жагьилал г1адамал сан гьарич1ого те, гьез гьабуралда рельегьараб ах1макьаб жо гьабуге ва гьезул раг1и-г1амал г1адахги босуге, гьездехун гурх1ел ва х1алимлги гьабе.

Гьаб аяталда жаниб бугеб жо Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасде хит1аб гьабун абун бугониги, киналго муьминзабазе г1аммаб хит1аб буго ва гьаб амру т1убарав чи Аллагь جَلَّ جَلَّاهُ разияв вук1ин х1акьаб жо буго.

200. Дудехун щайт1аналь цо квешаб жо гьабуни ва мун вас-васалде ккезавуни, дуца Аллагьасдальун جَلَّ جَلَّاهُ ц1уни гьаре гьеб щайт1анальуль квешлгиялдаса.

Х1акьлгунго Г1адег1анав Аллагь жинда раг1улев ва жинда льялев вуго.

Гьаб щайт1ан Аллагьасул جَلَّ جَلَّاهُ махлукь бугельзул, гьельзул квешлгиялдаса ц1униги, гьельзул Халикьасдальун гьаризе ккола.

Цо муг1алимас жиндир мутаг1алимасда абун: «Дуца щиб жо гьабизе бугеб нагагь щайт1аналь мун цо квешлги гьабизе ах1улев вугони» – абун. Гьев васас абун: «Дун гьелде данде ч1езе вуг» – абун. Муг1алимас абун: «Цингиги щайт1ан дуда хадуб ч1ани щиб дуца гьабилеб» – абун. Гьев васас абун: «Дун жегиги гьелде данде ч1ела» – абун. Муг1алимас абун: «Гьединги щайт1аналь мун толев гьеч1они

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ
الْجَاهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

وَمَا يَنْزَعُكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ
بِاللَّهِ إِنَّهُ وَسْمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾

щиб гьабилеб» – абун. Гьев васас абунa: «Дун гьелда данде ч1ела» – абун. Муг1алимас абунa: «Гьеб жо ц1акъ халатаб рагъ буго, жиндие ахирго гьеч1еб г1адаб.

Мун цо г1иял рехьеналда асклосан унев вуклани, цинги гьеб г1и ц1унарал гьаби дуда хадур лъугъани, щиб жо дуца гьабилеб» – абун. Гьев мутаг1алимас абунa: «Дица гьел гьаби нахъч1вала ва гьездаса дун ворч1изе г1амал гьабила» – абун. Цинги муг1алимас абунa: «Гьебги ц1акъ халатаб рагъ бук1инаха. Дуца гьеб г1иязул бег1ергъанасда ахлани гьал гьаби ч1езарейн абун, гьеб лъик1аб буго дуе ва гьев ч1яс гьаби ч1езарила» – абун. Гьаб къисса буго шайт1абаздаса ц1унизе бокъарав ч1ясе Аллагъасдалъун جَلَّ جَلَّالَهُ ц1унизе г1адаб бук1ин бицунеб.

201. Х1акълъунго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ
х1инкъарал г1адамазда шайт1аналь цо
вас-вас ва шакдари г1ад бач1инабураб ﴿٥١﴾
мехаль, гьез рак1алде швезабула
ахират ва гьениб бугеб х1исаб-мизан, алжан-жужах1. Цинги гьел
г1адамазул рак1азда нур бала ва гьелдалъун жал шайт1анальул
заралалдаса хвасарлъула.

202. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ жал х1инкъуларел,
куфру-ширкалда ч1арал, шайт1а-базул
вацал (гьудулзаби) гьеб шайт1аналь
къосиналда жанир ч1езарула ва гьел
жидер куфру-ширкалдаса рахъунго кколаро.

203. Гьел мушрикаца г1алаб гьабураб
муг1жизат Аллагъас дуе къеч1еб
мехаль, гьез абудеб буго: дуцаго шайха
цо муг1жизат ургъулареб?—абун.
Гьаб буго жидеца Аллагъ-авараг сан
гьавич1ого абудеб раг1и. Дуца гьезда абе,
Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: дун вуго Аллагъас
جَلَّ جَلَّالَهُ дида вах1ю гьабураб жоялда нахъвилъгъарав чи-абун. Дун

вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ лагъ ва гьесул расул. Дида г1адаб жо буго
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру т1убазаби. Мушриказ, яги цогидаз г1алаб
гьабулеб жо т1убазаби дида г1адаб гьеч1о.

Гьаб хирияб Къуръан баянал х1ужаби руго ва гвангъараб далилги
буго. Гьаб Къуръан цоги муг1жизатазда х1ажалъич1ого жинца инсан
г1ажиз гьабулеб жоги буго. Рак1азе жо лъаялъе сабабги буго.
Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурал г1адамазе рах1матти буго, жинца

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ

الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ ﴿٥١﴾

وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا

يُقْصِرُونَ ﴿٥٢﴾

وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِم بِآيَةٍ قَالُوا لَوْلَا اجْتَبَيْتَهَا

قُلْ إِنَّمَا أَتَّبِعُ مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ مِنْ رَبِّي هَذَا

بَصَائِرٍ مِّنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ

يُؤْمِنُونَ ﴿٥٣﴾

гьел х1акъаб диналда т1орит1улеб имамги буго.

204. Нужеда раг1улеб бак1алда гъаб хирияб Къуръан ц1алараб мехаль нуж гьелда г1енекке ва руц1ун ч1а.

وَإِذَا فُرِئِ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٤﴾

Гъеб Къуръанальул пикруги гъабе, гьелдасан насих1атги босе. Гъадин нуж хъвадани Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеда гурх1ила.

Мазгъабалъул имамзаби хилип1ъана какиль Къуръан ц1алиялъул х1укмуялъулъ. Имам Шапиг1ил мазгъабалда рекъон как балеv щивав чиясда т1адаб буго жинца Алх1ам ц1ализе, имамасда хадуv как балеv вугониги, живго как балеv вугониги. Алх1амалда хадуv имамас раг1изабун сурат ц1алула рогъалил, марк1ач1ул ва богол как балеb мехаль. Гъесда хадуv как балеv г1енеккун ч1ола. Имамасул ц1али раг1уларев чияс жинцаги сурат ц1алила. Абу-Х1анипатица абун: «Имамасда хадуv как балеv чиясда Къуръанальул щибго жо ц1ализе т1адаб гъеч1о» – абун.

205. Дуа Бет1ергъан Аллагъ рехсе мун кинаб х1алалда вук1аниги, вахъунч1ун, г1одовч1ун ва дурго напсалда жанив, гъесие х1елун, гъесдасан х1инкъун, гъаракъ борхизабич1ого. Щибаб

وَأذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرَّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٤٥﴾

г1ужаль рехсе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ: радалги, къасиги ва мун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсеялдаса гъапулал г1адамаздаса вук1унге.

Гъезда гьоркъовги вук1унге, гьел дандельулел мажлисаздаги унге. Гьел г1адамазул рак1 бещ1тъиялъ дуе зарал гъабизе бегъула.

206. Дур Бет1ергъан Аллагъасда аск1ор ругел хириял малаикзаби жал ч1ух1уларел руго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَنَسِيحُونَهُ، وَلَهُ يَسْجُدُونَ ﴿٤٦﴾

г1ибадат гъабизе. Жицеца Аллагъасе

جَلَّ جَلَالُهُ тасбих1 гъабулелги руго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вац1ц1ад гъавун жинда рекъолареb щинаб жоялдаса. Жицеца суждаги гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабулел руго, цоги щибго жоялъе сужда ва г1ибадат гъабуларел руго.

Гъаб аят ц1аларас ва жинда гъеб ц1алулеб раг1арас сужда гъабизе суннатаб буго. Гъабги Къуръан ц1алиялъул суждабазул авалаб сужда буго.

Гъаб сужда гъабиялъул къаг1ида буго: какиль суждаялъул аят ц1алани, сужда гъабула, г1одор унелъулги т1ад рорхунелъулги Аллагъу акбар абун.

Какиль гьечлеб цоги бокъараб къагІидаяль суждаялъул аят цІалани, гьединги сужда гьабула, суждаялда унаго ворхулаго, Аллагьу акбар абун ва гьеб суждаялда гьабулеб зикроги буго: субхІана раббиял агІла-ян аби. Цоги цІикІ араб батІияб жоги гьабуларо, гьедин суждаги камиллъула

Аллагьасул тавфикъалдалъун суратул АгІрафалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рещги тІадегІанав Аллагьасе буго.

8. Суратул Анфал

Мадинаялда рецитлинабураб, жинда жаниб лъабкъоялда аңцѝла шуго аят бугеб.

Цогидал Мадинаялда рецитлинарурал суратаздаго рельеьун, гъаб суратги шаргѝял хлукмаби рициналда хурхараб буго. Амма гъаб сураталда жаниб гѝмер бицен гъабун буго Аллагъасул ﷻ диналье гѝоло жигъад гъабиялгѝул ва Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъазават гъабиялгѝул. Рагъда хурхарал гѝмерал масъалаби баян гъарун рицун руго. Аллагъасул ﷻ диналье гѝоло рагъулел муъминзабаде гъесул рахъальан ругел насихлаталги руго. Рагъ гъабиялгѝул, рекъел-маслихлат гъабиялгѝул, пай-гъаниматалгѝул, асирзабазул хлукмуги бицун буго.

Гъаб сурат рецитлинабуна Бадроялда буклараб гъазаваталдаса хадуб. Гъабги исламиял гъазаватазул авалаб буклана. Аллагъасул ﷻ боял бергъине байбихъиги буклана гъеб гъазават. Цо-цо асхлѝабзабаз гъаб сураталда цлар абулаан «Суратул Бадр» абун: гъаб сураталда жаниб баянго ва глатидго бицун бугельул гъеб Бадроялда буклараб гъазаваталгѝул. Бусурманчи туцманасда данде чѝезе кколеб хлалги баян гъабун буго: тлубараб бахларчилгѝугун, цулияб ниятгун ва къваклараб раклгун.

Гъаб Бадроялгѝул гъазават буклана рамазан моцлаль гъижраялгѝул тарихалгѝул кѝиабилеб сональ. Гъеб буклана хлакъаб исламияб динги батлулаб ширкги тѝоцебе цоцызда данчлвараб заман. Аллагъасул ﷻ кумекалдалгѝун бусурбабазе бергъенлги цвана гъеб рагъулъ, ярагъги къадараб буклун, гѝадамалги дагъал руклун, рагъуе хладурлгѝиги буклинчѝого ва рагъуе махѝелги буклинчѝого. Гъаб рагъулъ бусурбаби бергъараб мехаль капураб къавмалда бичлчлана киглан гъел къуватал ругониги, гѝмерал ругониги, ахир-къадги гъел къезе руклин ва бергъенлги исламияб диналье буклинги.

Гъаб сураталда жаниб анлъго нухаль Аллагъасул ﷻ муъминзабазде хитлѝаб гъабулеб буго: «Я гъал иман лъурал гѝадамал» – абун ва гъезда бичлчѝизабулеб буго Аллагъасул ﷻ туцбабазде данде кин чѝезе кколел, гъеб куфру-ширкалгѝул агълуялда рагъ гъаби иманалгѝул бицун чара гъечѝеб сипат буклин ва жидее бергъенлги цвейги жидер иманалгѝул камилгѝиялда бараб буклунеблги, ярагъалдаги, гѝадамал гѝемерлгѝиялдаги бараб гъечѝеблги.

Поцебесеб хитлабалда: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабазда лъазабулеб буго рагъдаса лъути кIудияб мунагъ букIин ва лъутарал гIадамазе кIудияб гIазаб букIинги.

КIиабилеб хитлабалда: амру гъабулеб буго Аллагъасде صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутIигIлъе абун.

Лъабабилеб хитлабалда: абулеб буго Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинде ахIулеб дин ва жигъад бугин чIаголъи, къадру кIодолъи, дуныл-ахираталда бахъи буголъи.

Ункъабилеб хитлабалда: абулеб буго муъминзабазда жаниб бугеб балъголъи туцбабазда загъир гъаби Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласеги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва исламияб умматалъеги хиянат бугин абун.

Щуабилеб хитлабалда: муъминзаби кантIизарулел руго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъи кинабниги лъикIлъиялъул аслу букIиналда. Гъеб хIинкъиялъул бицунго кIудияб хайир буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминчиясул рекIелъе жиндир нуралъул асар гъабулеб букIин, гъеб нуралдалъун муъминчиясда хIакъабги батIулабги жо батIа гъабизе кIолеб, къосинги тIоритIелги лъалеб.

Анлъабилеб хитлабалда: муъминзабазе баян гъабулеб буго жидер къадру кIодолъиялда ва бергъенлъиялде гъел цолеб нух: туцманасде данде чIун, туцман данде чIвараб мехаль сабру гъабун. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къуват-гуч раклалде цвезабун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIемер рехсеялдалъун рухIияб чIаголъи цула гъабун.

Сураталъул ахиралда баян гъабун буго киналго муъминзаби цоцазе вацал рукIин, кигIан кIудияб исламияб давлат бугониги, кигIан жал цоцаздаса рикIкIад ругониги, бусурбаби цо уммат букIин. Гъединго катураб, къосараб къавмги цоцазул гъудулзаби ва цо уммат букIин.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасидаса хIадис бицана:

«Бадруялда рагъ бугеб къоялъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе абун: «Жинца чи чIварасе гъадиаб жо букIине буго, жинца чи асир гъавурасе гъадиаб жо букIине буго» – абун. КIудиял (херал) асхIабзаби байрахъал кодорги ккун гъезда гъоркъ чIун рукIана, гIолохъаби рагъул майданалда рагъулел ва гъаниматал (давла) бакIарулел рукIана. Рагъ лъугъун хадуб кIудиял асхIабзабаца абун: «Нижееги бутIа къе гъаниматалдаса. Нижеца нуж цIунун рукIана ва нижеде къо ккун букIарабани, нуж нижехъе кIанцIизе рукIана» – абун. ГIолохъабаца гъезие бутIа гъабичIо. Цинги гъаб хабар борхана

Аллагъасул расуласда (Жинда свалат салам лъев). Бетлергъан Аллагъас гъал хадур ругел аятал рецит I ине гъаруна ва аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Бадруялъул гъанимат киналго асхIабзабазда гъоркъоб бикъана. ХIадис имам абу-Давудица бицана.

Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагъасул цIаралдагъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуда гыкъулеб буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъаниматалгъул хIакъальгъулъ.

يَسْتَعُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ فُلِيَ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ
فَأَتَوْا اللَّهَ وَأَصْلَحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ
وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

Кин гъеб бикъилеб, лъие щиб
къелеб абун. Дуца абе: кинабго
гъаниматалгъул хIукму ва ихтияр

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ ва гъесул расуласда буго. Нуж Аллагъасдаса хIинкъа гъаб хабар бицун цоцазда ракI хвезабун рукIине ва нужеца нужеда гъоркъоб маслихIат гъабе ва цоцаде хилиплъи тун, цоцаль рекъон рукIа. Нуж Аллагъасеги ва гъесул расуласеги мугIигIлъе, нуж иман камилал, хIакъикъиял муъминзабилгъун ратани.

2. ХIакълъунго жидер иман камилал,

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ гIибадат бацIцIад
гъабулел муъминзаби руго Аллагъ

جَلَّ جَلَّالُهُ ракIалде щвараб мехаль жидер
ракIал хIинкъулел: гъесул кIодолъи,

хIалкIолъи лъан, бичIчIун. Жидея Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ Къуръан

цIалараб мехаль гъелдагъун иман ва рекIелчIей жегиги
цIикIунел. Киналго умуразулъ цохIо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ
таваккал тIамун, гъесда божун рукIунел, гъесдаса гурони
хIинкъуларел.

3. Жидеца хIукъукъал тIуран
паризаял какал ралел ва дица къураб
ризкъиялдаса паризаяб закат ва
суннатаб садакъа къолел.

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُمَارُونَ فِيهَا
يُفْقُونَ ﴿٩﴾

4. Гъал гIадамал руго жидеца
Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ хIакъаб иман лъурал.

Гъез иман лъейгун цадахъ лъикIал
гIамалалги гъарулел ругельул. Гъезие

руго жидер бетIергъанасда аскIор гIадегIанал даражаби.

Гъезие Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ мунагъал рахчиги буго ва алжаналгъул

أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿١٠﴾

сахаватаб, абадияб, гьел к1одо гьариялда хурхун жиде кьолб ризкьиги буго.

Т1адег1анав Аллагьас жив разиял муьминзабазул сипатал рицана гьаб лъабго аяталда жаниб, гьаб сурат жиндалгун байбихьараб гьазаваталгун ва гьаниматалгун хабарги гьоркьоб кьот1изабун, гьаб гьазаваталгун амру цакаь к1удияб амру бук1иналь ва гьелда кьват1ив вахьунев чи х1акьикьияв муьминчи вук1ине т1адаб бугелгун.

Ибнухат1ибица абун: дуца гьал аятал цаале ва дур напсалгун пикру гьабе, я гьав муьминчи! Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьанир рицарал сипатал дур чорхоль ратани, дуца Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ рецц гьабе ва две к1удияб рохел буго. Гьел сипатал дур чорхоль ратич1они мун жив гурх1улев Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ х1еле, жив хирияв, вокьулев, жинца жаваб хехго кьолев Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ дуг1а гьабун дур иман камил гьаби ва якьин шула гьаби т1алаб гьабе-абун.

5. Т1адег1анав Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ мун кьват1иве вахьинавурав г1адин, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Мадинаялда дурго

рукьов вук1арав чи: жиндир х1акьаб амруялдалгун ва гьаб кьват1иве вахьин цо муьминзабазе бокьун бук1инч1ониги:

жидер рагье х1адурлги ва махшел бук1инч1ого. Гьадинго гьел муьминзабазул дудехун бугеб хабарги гьанимат бикьиялгун бах1салгун: цо-цо муьминзабазе бокьун бук1инч1о гьаниматалдасан цо бут1а Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас бат1а бахьун хассал г1адамазе кьезе.

6. Ва гьабго х1алалаль дудехун к1алгьалел руго цо муьминзаби мун жинда вугеб х1акьаб амруялгун-кьурайшиязда рагь гьабизе мун вахьиналгун, гьаб х1акьаб

жо жиде баянлгун бук1ун хадурги. Гьел рагь гьабизе х1инкьун руго ва балагьун бералгун (ургьунго, лъалаго бук1ун) жал цере кьот1ун хвалиде рачунел г1адамазда рельгун руго.

7. Т1адег1анав Аллагьас нуже кьот1и гьабураб мехаль к1иго кьокьяялгун цояб нуже щезе буго абун, (нуж гьезда т1ад бергьине руго), нуже бокьулеб буго жиндиль кьват гьеч1еб, ярагьги гьеч1еб, г1емераб боци-мал бугеб Абу-Суфьянил

كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَاهُونَ ﴿٥﴾

يَجِدُ لُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا بَيَّنَّ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٦﴾

وَيَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذْ يَدْعُكُمْ اللَّهُ لِأَطَائِفَتَيْنِ أَنهَذَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنْ غَيْرَ ذَاتِ الشُّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ ﴿٧﴾

кьокъа нуже шевзе. Падегланав Аллагъасе бокъула жинца хлакъаб жо хлакъ гъабизе жиндир кьотгьялдалъун:

нуже цояб кьокъа буго абураб кьотгьялдалъун Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъун буго хлакъаб исламияб дин паде борхизабизе, гьелъие квербакъизе **ва жинца куфру-ширкги кьолболъанго тлагинабизе.**

Гъаб аяталъул магна буго: нужеца тлалаб гъабубеб ва нужер хуул льолеб жо буго гъаб дунялалъул магшишат, щибго жиндир кьимат гьечлеб, жиб паналъун тлаглунеб, гьединго нуж сах-саламат хутлиги бокъун буго нуже ярагъ гьечлеб кьокъаялда паде кланцун гьезул боци-мал бахъун. Падегланав Аллагъасе бокъула падегланал умурал: исламияб дин падегланаб гъаби ва куфру-ширк тлагинаби. Гьелдалъун нужер дунял ахираталъул киналго лъикльабазда квершел батизе. Гьедин бугелъул Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нуж къуватаб, яргид глуцараб кьокъагун дандчлвазаруна ва гьездаса бергинеги гьаруна. Нужеда загьиралда бихъизабуна Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ, кин нуже квербакъулебали ва кин капурзаби инжит гьарулебали.

8. Падегланав Аллагъас гъаб амру гъадин гъабуна жинца хлакъаб исламияб дин хлакъ гъабизе, гьеб бергинабизе ва батлулаб куфру-ширк батлул гъабизе, гьеб къезабизе.

يُحِقُّ الْحَقَّ وَيُبْطِلُ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨﴾

Кигланго гъаб иш Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гласиял мушриказе рихараб бугониги, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир амру жиндие бокъухъин тлубазабула.

Тафсиралъул галимзабаца гьал аятазе тафсир гъабун бицана: Шамалда даран-базаралъе ун буклараб къурайшиязул къапила- (караван) падебуссун бачлунеб буклана глемераб, бечедаб даран-базаргун. Гьеб къапилаялъул бетлер вуклана Маккаялъул ханзабазул цояв Абусупян. Аллагъасул свалат салам лъеяв Мухаммад аварагасде Жабраил малаик вачлана ва жинца бицана падегланав Аллагъас нуже клуго кьокъаялъул цояб кьотли гъабун буклин: «я гъаб дармил къапила, яги къурайшиязул рагъул аскар»-абун. Хирияв аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жидеда Аллагъ разилъаял аслабзабазда мушавара гъабидал гьезие бокъана дармил къапилагун дандчлвазе. Гьезул падамалги дагбал руклун, хазинаги глемераб буклун.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хириял аслабзабигун цадахъ къватлуре рахъине хладурлъулел рукладго, гьеб хабар цо мунафикъас Абусупяниде шевзабуна, Абусупяница жиндир вачлунеб нух хисун, цогияб нухдасан ине гламал гъабуна ва Маккаялде хехав чапар витлана жидерго хазина цунизе къватлуре рахъа абун.

Абужагълица ахли бан къурайшиял данде ракларун, азарго чиясдасаги глемерал гдадамал ругеб яргъид глущлараб къуватаб аскар данде гъбуна ва Мадинаялдехун ралагъун къватлуре рахъана. Абужагълица жиндир боязда абун: «Гъаб нухаль ниль Мухтаммадидаса къанани, тлоклаб нилье бергъенлги буклине гъчло» – абун.

Гдегланав Аллагъас гъав малглунасул рагли хлакьги гъбуна. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда лъана Абусупянил къапила жидехъан борчлараблги ва къурайшиязул аскар Мадинаялдехун бачлунеб буклинги. Гъаб хабар жиндир асхлабзабазда бицун аварасас ﷺ гъанжеги мушавара гъабидал, цо-цо асхлабзабаца абун: «Кинниги ниль Абусупянида хадур лъугъун лъикл буго, гъал къурайшиялгун рагъизе нильер хлал глоларо. Къапила кодобе цвани, глемераб хазиначи цвани, нильеца хладурлги гъабила ва цоги нухаль къватлуре рахъина къурайшиязде рагъ гъабизе» – абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул гъурмада цим бахъиналъул асар загирлъараб мехаль ансариязул цевехъан, жинда Аллагъ разильаяв Сагдо ибну Муглазица абун: «Я Бичасул аварас ﷺ! Валлагъи, мун хлакьаб диналдалъун витларасулцларалдалъун гъедулел руго ниж; дуца ральдалъе жанире лъугъа абуниги, ниж мунгун цадахъ гъенире лъугъине руго. Нижги рачун мун къватливе вахъа Аллагъасул ﷺ баракатгун цадахъ» – абун. Цинги аварас ﷺ цлакь воххана ва жинца асхлабзабаздехун абун: «Нуж нухда рильлъа Аллагъасул ﷺ баракатгун цадахъ ва нуже роххелги буго. Хлакьлъунго Аллагъасул ﷺ дие къотли гъабун буго клиго къокъаялъул цояб дие шцезе бугин абун. Алагъасхлаги дун валагъун вугев гладин вуго гъел къурайшиял чIва-чIван глодоре рехулеб бакIалда» – абун.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасги, гъесда цадахъ лъабнусиялда анцила лъабго (яги ункъго) асхлабги къватлуре рахъун Бадруялде шведеал, жидеда гъенире рачлун члун ратана къурайшиязул боял. Гъезул глемерлъиги, яргъида глущлиги бихъараб мехаль, жидер дагълъиги ва заглиплъиги бихъараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас килбаялде вуссана ва жинца кверал цере ккун Аллагъасде ﷺ гъарун дугла гъабизе лъугъана. Гъеб дуглаялъул аварасас ﷺ абун: «Я дир БетIергъан Аллагъ! Дуца дие гъабураб къотли тлубазабе. Гъаб гъитлинаб исламияб къокъа дуца гъалаг гъабун, жидеца гIбадат гъабулев чиго хутIиларо гъаб ракъалда тIад» – абун. Гъедин Аллагъасде ﷺ хIелун дугла гъабулаго жинда тIад буклараб чухъа (плащ) гIодобе бортана. Жинда Аллагъ разильаяв Абубакарица гъеб чухъа аварасул ﷺ гъажазул бетIералда тIад бана ва жив

гьесда нахъа члана гьанжесалаги чухъа бортичлого буклине. Хадуб аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гурхун Абубакар асхлабас абун: «Я Бичасул авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гӀела дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гьарараб жо. Аллагъас дуе гьабураб кьотли тӀубазабизе буго» – абун. Гьаб кьиса бицун ПӀадегӀанав Аллагъас хадуб бугеб аят рещтӀинабуна.

9. **Нужеца раклалде швезабун бице** нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хӀелулел рукӀараб гӀуж: мушриказдаса нуж бергьине Аллагъасде дугӀа гьабулел рукӀараб.

Цинги ПӀадегӀанав Аллагъас нуже жаваб гьабуна: «Дица нуже квербакьӀи гьабизе бугин азарго малаикасдалъун, цоязда хадур цоял ритӀун, нужер хӀажалъи бихъун»-абун.

ПӀалимзабаца абун: «Аллагъасул салам лъеяв Жабраил малаик щунусго малаикгун цадахъ боязул кваранаб рахъалда чӀун рагъулел рукӀана. Микаил малаикги щунусго малаикгун цадахъ боязул квеглаб рахъалда чӀун рагъулел рукӀана. Гьаб Бадруялъул рагъуль гурони малаикзабаца рагъ гьабичӀо бусурбабазда цадахъ. Цогидал гъазаватазуль гьел малаикзаби рещтӀунел рукӀана бусурбабазул рикӀкӀен гӀемер гьабизе гӀоло.

10. **ПӀадегӀанав Аллагъас нуже кумекалье малаикзаби ритӀи гьабичӀо** нуже рохелъун букӀун гурони, **нужер раклалги гӀодоре риччан** рукӀине гурони. **Ва амма рагъуль бергьенлъи** ва цоги щиб бугониги жоялъе квербакьӀи букӀунаро цохӀо Аллагъасдалъун гурони.

Гьадин бугельул нуж нужерго къуваталда ва ярагъалда раклӀчӀун рукӀинчӀого, Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ тавакал тӀамун, гьесде божун ва хӀелун рукӀа. ХӀакълъунго пӀадегӀанав Аллагъ жиндир гуч бергьарав, жиндасан щибго жо бергьунарев вуго. Жиндир хӀукму-тадбиральульги цаӀкъ гӀакъылав, жинда жаниб маслахӀат бугеб жо гьабулев вуго.

11. **Нужеца жегиги раклалде швезабе,** я гьал муъминзаби, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ **нужеде гӀаде макъу биччараб гӀуж,** **нуже божилъун** ва хӀинкъи тӀаса **ине.** Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ **нужеде зодисан** цӀад базабун лъымги биччараб гӀуж,

إِذْ تَسْتَعِينُونَ رَبِّكُمْ فَأَسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِي
مُؤَدِّكُمْ بِالْفِئْتِنِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْسِدِينَ ﴿٩﴾

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَإِنظَمِينَ بِهِ
فُلُوبُكُمْ وَمَا لَئِن لَّا مِن عِنْدِ اللَّهِ إِنَّا
اللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

إِذْ يُعْشِرُكُمْ النَّعَاسَ أَمْنَةً مِنْهُ وَيُنزِلُ
عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يُطَهِّرُكُمْ بِهِ
وَيُذْهِبُ عَنْكُمْ رِجْسَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى
فُلُوبِكُمْ وَيُنَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ ﴿١١﴾

гьелдалъун нуж чорокльбиялдаса раццине ва нужедаса
щайтланалъул вас-вас ва хинкъи раклалде реххи тIаса инабизе.
Нужер раклалги шула гьаризе Аллагьасул ﷺ квербакьиялда
божи цIикIкIун. Нуж рагуль хинкъичIого рукIине ва нужер
хIатIал тамахаб салулье тIерхьинчIого рукIине.

Бадроялда муъминзаби къечон, какие чуризе, черх чуризе лъим
гьечIого хутIун рукIана. Гьез какги балеб букIана черх чури тIад
бугониги. Цинги щайтланалъ гьезул раклазулье вас-вас реххизе къасд
гьабун: «Аллагьас ﷺ кин нуже квербакьулеб нуже гьекъезе
лъимги гьечIеб мехаль, черхчин чуричIого нужеца какалги рараб
мехаль. Цингиги нужеца абулеб буго нуж Аллагьасе ﷺ рокьулел
чагIи ругин ва нужгун цадахъ гьесул расулки вугин абун»

Цинги Аллагьас ﷺ лъикIаб ва гIемераб цIад базабуна. Гьез черхги
чурана, цадахъ ругел лъим цIолел ральхьеналги цезаруна. Гьеб
цIадалъ ракъ къвакIизе гьабун, гьенир хьвадизеги бигьальана. Гьелда
хадуб Аллагьас ﷺ жидеда тIаде макьу биччана ва щибго хинкъи
гьечIого, рагьда ругеблъи кIочон, гьел къижун кколел рукIана.

Жинда Аллагь разильаяв ГIалиасхIабас бицана: «Бадроялда рагулеб
мехаль цохIо Микьдад абулев асхIабасул гурони чу букIинчIо. Дида
ниж кианлго къижун кколел рихьана цохIо Аллагьасул свалат салам
лъеяв авараг хутIизегIан. Дида гьев цо гьветIалда гьоркъ чIун как
балев ва Аллагьасде ﷺ гьарун гIодулев вихьана рогьинегIан» –
абун.

12. БетIергьан Аллагьас малаикзабазда
вахIю гьабураб гIужги раклалде
щвезабе МухIаммад ﷺ, Дун нужгун
цахдахъ вугин ва нуже квербакьулев
вугин. Нужеца муъминзабазе квербакье
гьел туцманасде данде чIезе. Дица гьел
капурзабазул рекIелъе хинкъи реххизе

буго. Ва гьел рихха-хочун лъутизаризе руго. Нужеца гьезул
габуралда тIад ва бетIералда къабе, гьезул квераздаги къабе.
Гьезул килщал къотIе жидеда ярагъ кодоб кквезе кIолареб
хIалалъ, цинги гьел асир гьаризе ва чIвезе бигьаяб букIуна.

13. Бадроялда мушриказда швараб
чIвайги гIазабги буго гьел
Аллагьасда ﷺ ва гьесул расуласда
хилилпъун рукIиналъе гIоло

إذ يُوحى رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنْي مَعَكُمْ
فَشَبِّهُوا الَّذِينَ آمَنُوا سَأَلْتَنِي فِي قُلُوبِ
الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَأَضْرِبُوا فَوْقَ
الْأَعْنَاقِ وَأَضْرِبُوا مِنْهُمُ كُلَّ تَشَابُهٍ

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقَرُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ва гъезде данде рагъизе рахъун рук1инальги. Х1акълъунго
Аллагъасде جَلَّ جَلَّاهُ ва гъесул расуласде صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ данде рахъарал
г1адамазе Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ ц1акъ гучаб г1акъуба-г1азаб гъабула.

14. Гъаб буго нужее дунялалда бугеб г1азаб. ذَلِكَمُ فَذُوقُوهُ وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ
Нужеца гъеб г1азаб ч1аме! Ахираталдаги
капурзабазе абадияб жужах1алъул г1азаб عَذَابِ النَّارِ ١٤
бук1ине буго.

15. Я гъал иман лъурал г1адамал!
Капурзабазул боял нужеда данде يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ
рач1араб мехаль: жал г1аде к1анц1ун ва كَفَرُوا وَرَاحِقًا فَلَا تُولُوهُمُ الْآدْبَارَ ١٥
г1емерал боял рак1арун, нуж гъезде мугъ
къун лъутуге. Рихха-хочун инч1ого гъезда данде ч1а.

16. Рагъда вук1адго туцманасде мугъ وَمَنْ يُولُوهُمْ يَوْمَئِذٍ يُرِهِمُ الْآمُتَحَرِّقًا لِقَاتِ
реххун лъутарав чи, цоги къокъаялде أَوْ مُتَحَرِّقًا إِلَى فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِّنْ
аск1ове векерун гурони, яги рагъеу اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ١٦
х1илла гъабун бак1 хисун аравги
гурони, гъев туцманасдаса лъутун
арав чи жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ ццим бахьи щварав вуго.
Ахираталда жив вуссунеб бак1ги жагъанама буго. Ц1акъ квешаб
бак1 бугоха гъеб жагъанама жинда жаниве кқарав чиясе.

17. Гъел мушрикал нужеца ч1вач1о,
книги Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ ч1вана гъел,
нужер къуваталь ва гъунараль ч1вач1о فَاتَّ تَقَلُّوهُمْ وَالْكَفَّاءَ اللَّهُ فَتَّاهُمْ وَمَا
Бадруялда мушрикал, Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَالْكَفَّاءَ اللَّهُ رَمَى وَيَلْبِئِ
квербакъиялдалъун ч1вана, гъезул الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بِلَاءٌ حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ
рек1елъе х1инкъи реххизабунги سَمِيعٌ عَلَيْهِ ١٧
ч1вана. Дуца капурзабаздехун цо хъат
ц1ураб ракъ рехараб мехаль, гъеб ракъ дуца рехараб бук1инч1о,
Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Цо хъат ц1ураб ракъ азарго чиясул бадиб
щоларелъул. Гъеб ракъ рехаравги Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ вуго, гъес
щвезабуна ракъ щивав мушрикасул бадиб.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибнуг1аббасидасан бицана: Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварагас цо хъат ц1ураб ракъ босун, гъеб мушриказдехун
рехана: «Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ нужер гъурмал къабих1 гъареги»-ян абун. Гъеб
ракъ щивасул бадиб ва маг1арзул къалахъ щвана ва гъел мушрикал
жидеца мугъ бан лъутизе журана» – абун.

Г1адег1анав Аллагъас гъеб кинабго жо гъабуна ва гъел г1емерал
муг1жизаталги загъир гъаруна муъминзабазул х1албихъизе берцинаб

х1албихьянль, жидее бергьенлты кьун, гьанимат кьун, ахираталда хазиналъун бук1унеб ажру-кириги кьун. Гьединго куфру-ширкги нахье къазе, гьезул рак1алги х1инкъулеллтъун гьаризе. **Х1акъльунго Аллагъ** جَلَّ جَلَّالَه **жинда кинабго жо раг1улев, кинабго пиша лъалев вуго.**

Ибнухат1ибица абуна: жидеда Аллагъ гурх1аял г1емерал г1алимзабаз гьаб аяталдалъун далил бачана инсанасул кинабго г1амал Аллагъас جَلَّ جَلَّالَه гьабизабиялдалъун бук1иналъе, лагъасул гьениб щибго асар гьеч1ин, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَه жинда гьабизбураб жо гьабулев вук1ин гуреб абун. Муъминзабаца мушрикал ч1вач1о абулеб буго Т1адег1анав Аллагъас, аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ракъ реххич1инги абулеб буго: загьиралда гьаб к1иябго жо лъугъун бук1ингун цадахъ. Гьел г1алимзабаца абуна: Аллагъасдаса буго цо жо бижизаби ва гьеб т1убаялъе сабаб гьабиги. Лагъасе буго гьеб жо жиндир къуваталдалъун гьаби. Масала: нусаль гьан къот1ула инсанас кодобеги босун гьаналда лъульараб мехаль, жибго нус жинда щибго жо гьабизе к1олеб гьеч1о. Гьеб буго алат ва сабаб.

Гьаб маг1на т1убанго бит1араб гьеч1о. Мух1канаб ва х1акъаб раг1и буго: кинабниги лъик1аб г1амалалъул бижи, бакки Аллагъасдаса буго, квешаб г1амал гьаби лагъасул пиша буго. Гьельие далил буго Т1адег1анав Аллагъасул раг1и: «Дуда щвараб кинабго лъик1лъи Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَه рахъальъан буго. дуде щвараб кинабго квешлъи дурго напсалдалъун буго»–абураб.

Гьаб х1алалъ хал гьабураб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَّالَه ракъ рехиги, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَه мушрикал ч1вайги лъик1аб г1амал буго ва маг1наги бит1ун бич1ч1улеб буго. Ва амма: мушрикал гьабураб ширк ва квешаб г1амал Аллагъас جَلَّ جَلَّالَه гьабураб буго абуни – гьеб маг1на цониги муъминчияс гьабизе бегъулареб маг1на буго. Гьельие цоги далил буго: «Аллагъас جَلَّ جَلَّالَه гьезие зулму гьабич1о, гьезул нафсаз гьабуна жидеого зулму»– абураб. Т1адег1анав Аллагъ щибго жоялъ нахъч1валаро гьаб бак1алдаги «Гьел капурзабазул куфру дица гьабуна» – абизе, доб аяталда жаниб «Гьеб ракъ дица рехана» – абизе нахъч1вач1ев г1адин. Гьаб масъала бич1ч1а нужеда!

18. Гьаб Бадруялда ккараб рагъул
хабар х1акъаб жо буго. Х1акъльунго

ذٰلِكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ مُؤْمِنٌ كَثِيْرٌ ۝۱۸

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَه **вуго жинца капурзабазул макру ва х1илла**
къезабулев, гьеб г1одобег1ан гьабулевги.

19. Зугърияс бицараб хабаральуль буго:
«Бадруялда рагъ гьабизе х1адурлъараб мехаль Абужагъалица абун бук1ана: «Я Бет1ергъан Аллагъ Нижер щив вугониги

اِنْ تَسْتَفْتِحُوْا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ ۝
وَاِنْ تَسْتَهْزِئُوْا فَهُوْا خَيْرٌ لَّكُمْ وَاِنْ تَعُوْذُوْا
نَعُوْذْ وَلَنْ نَّغْنِيَّ عَنْكُمْ وَنُنْزِلُكُمْ سَحِيْبًا وَاَلُوْ

къабих lав ва рах lму (гурх lел)
къот lарав дуца гъев гъалаг гъаве»—абун.
Тlадег lанав Аллагъас аят рещт lинабун
абулеб буго:

كَذَرْتُمْ وَأَنْتُمْ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾

Нужеца муъминзабаздаса бергъин ва нужее квербакъи тlалаб
гъабулеб батани, я Маккаялгъл капурзаби, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб
нужер тlалаб тlубазабуна. Къабих lав, рах lму тlаг lараб къавм гъалаг
гъабуна. Гъеб къавмги нуж руго – абураб маг lна буго гъеб аятальул.
Гъаб раг lиги капурзаби хlакъир гъарун абулеб раг lи буго.

Нужеца муъминзабаздехун гъабулеб рагъ тани, Аллагъасдеги جَلَّ جَلَالُهُ
гъесул аварагасдеги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъабулеб туцманлъиги тани, гъеб нужее
гъаб дуниялалдаги доба ахираталдаги лъик lаб буго. Нуж жегиги
рагъ гъабизе тlадруссани, дицаги муъминзабазе квербакъи
гъабила ва нуж къезарила. Нужеца киг lан гlемерал боял данде
гъаруниги, нужее дуниялалдаго гlазаб гъабила ва гъеб гъукъизе
нужеда кlоларо. Хlакъльунго Тlадег lанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир
квербакъиялдалгълун ва къуваталдалгълун муъминзабигун цадахъ
вуго.

20. Я гъал иман лъурал гlадамал! Нуж
тlадег lанав Аллагъасе ва гъесул расул
Мух lаммадие صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мут lиг lъе.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَلَا تَوَلَّوْا عُنُقَهُ وَآنْتُمْ تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾

Нужеца гъев расуласдехун хилип lъи

гъабуге ва нуж гъесдаса руссунге: Нужеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам
Къуръанги цlалулеб раг lулеб бук lаго, аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
ваг lза-насих lатги раг lулеб бук lаго.

21. Нуж рук lунге гъел мушриказда
релгълун, нижеда раг lанаян абулел, гъезда
раг lунги гъеч lого. Жидер г lундузда жо
раг lаниги гъеб рек lелъе биччаларел.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا
يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾

Раг lиялдаса мурад бугельул гъельул пикру гъаби ва ваг lза
боси.

22. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аск lоб жиб
ракъалда хъвадулеб бицунго
квешаб хlайван буго жинда щибго
жо раг lулареб, щибго жо бицинеги
лъалареб. Жидер гlакълу гъеч lел ва лъик lаб, квешаб жо бат lа
гъабизе лъаларел.

*إِنْ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الضُّمُّ الْبِكْمِ
الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٢﴾

Гъаб аяталда жаниб бицен гъабурал ва жидеда «бицунго квешаб

хлайван» абураал гадамал руго Глабдудар абулеб кьибилалъул гадамал, Абужагьалгун цадахъ муъминзабазда рагъизе рачлун рукларал ва жидецаги абурал: «Ниж гинкьал, беццал, мацI лъаларел руго гьев МухIаммадица бицунеб жоялъул хIакъальзуль» – абун. Гьел гадамал больнозасасаги, гьабзасасаги, хIамузасасаги ахIмакъал ва хъубал руго: гьез жиде Аллагъас ﷻ кьурал алатал: берал, гIундул, клал, хIалтIизарулел гьечIелъул жиде мунпагIат бугеб жоялъе.

23. Аллагъасда ﷻ лъалеб букIарабани гьел гадамазуль лъикIлъи букIин ва гьез иман лъезе букIинги, Аллагъас ﷻ гьезда рагIинабилаан.

Амма Аллагъасда ﷻ лъала гьеб къавм иман лъолареб букIин. Аллагъас ﷻ гьезда рагIинабуниги гьел инкар ккун чIезе рукIана ва мугъ бан руссине рукIана: хIал хъублъи гьабун, гIамал кIодолъи гьабун.

Гьаб аяталдалъун Аллагъас жинда свалат салам лъеяв аварасул ракI парахат гьабубеб буго ва гьесда лъазабубеб буго: «Аллагъасул ﷻ азалияб гIелмуялдаго иман лъолареллъун ругел гадамаз дуда иман лъоларо ва дуца гьелдалъун ракI къварид гьабуге» – абун.

24. Я гьал иман лъурал гадамал!

Нужеца Аллагъасе ﷻ ва гьесул расуласе жаваб гьабе, жиндалъун нуж чIагольубеб лъикIаб жоялде ахIараб мехаль.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас иман лъеялде ахIараб мехаль нужеца

гьесие жаваб гьабе иман лъеялдалъун, гьеб буго нуже бугеб абадияб чIагольи. Гьеб чIагольи жинца кьолеб жоги Аллагъасул ﷻ калам Къуръан буго, жинда жаниб кинабниги лъикIлъи бугеб

ИбнухатIибица абун: нуж Аллагъасул аварасас ﷺ жигъадалда ахIараб мехаль гьесие жаваб гьабе. Гьеб жигъад буго нуже абадияб чIагольи шолеб жо. ЦIакъ квешаб хвел букIуна тушманасдаса къун, гьесул амруялда гьоркъ ккарал гадамазул: гьезул напс, дин ва ватIан гьесул ихтияралда ккараб мехаль гьеб жо чIагольи букIунаро.

Ва нужеда лъай, я гьал муъминзаби, Аллагъ ﷻ вукIин нужеда ва нужер ракIазде гьоркъов лъугъунев. Нужер гIакълуялъул гIаксалда цо-цо жо гьабубев. Бадруялда нужеда мушрикал дагьаллъун рихъизаруна гьел гIемерал рукIингун цадахъ, гьединго мушриказда нуж гIемераллъунги рихъизаруна.

وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ
أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لَهُ
وَلِرَسُولِهِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ
إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾

Цо-цо тафсир гьабулел г1алимзабаца абун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ капурчиясадаги иманалдаги гьоркъов ч1олин абун, ай гьесул рек1ель иман лъугьинч1ого бук1ине. Гьаб маг1на бат1улаб маг1на буго, гьалда г1амал гьабизеги бегьуларо: гьеб маг1на бук1уна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ капурчи гьукъула гьес иман лъеялдасан абураб. Гьелъул г1аксалда буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ муъминчиясул рак1алда ва куфруялда гьоркъов лъугьуна абураб раг1и. Гьаб маг1на бит1ун бук1уна, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминчи ц1унулев вугелъул жиндие зарал бугеб жоялдаса. **Жегиги нужеда лъай муъминзаби, ахираталда кинабго халкъгун цадахъ нужги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цере рахъинаризе рук1ин.** Х1исаб-мизаналъе ва жазаъ гьабизе.

25. Ва нужги х1инкъун рук1а

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ питна ва г1азаб нужеде швейлдаса. Гьеб г1азаб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цо къавмалде биччараб мехаль цох1ого залимзабазда ва г1ассиял чаг1азда шун хут1улареб.

Гьеб г1азаб киналго г1адамазда г1аммлъула. Залимзабазда гьеб щола жидер зулму ва г1асилтъи сабаблъун. Зулму гьабич1езда г1азаб щола жидеца гьеб залимаб къавм зулмауялдаса нахъч1вач1огоян абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул х1адисалда буго: «Г1адамазда цо жинца зулму гьабулев чи вихъараб мехаль ва жидеца гьесул квералги кквеч1еб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел г1адамал г1аммаб г1азабаль кквеч1ада х1инкъи буго» - абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абун: «Г1адег1анав Аллагъас муъминзабаде амру гьабулеб буго жидеда гьоркъор мункар гьабулел г1адамал тоге абун. Гьел г1адамал гьоркъор ругони Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ г1азаб рещг1инабула, цинги лъик1авги квешавги чиясада гьеб г1азаб г1амлъула» - абун.

Ва нужедаги лъай гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда г1ассильарал г1адамазе г1акъуба-г1азаб гучав вук1ин

26. Нужеца рак1алде швезабе нуж дагьал г1адамал рук1ун Маккаяде мушриказ къварид гьарулел рук1араб г1уж. Нуж х1инкъунги рук1арал гьел мушриказ нуж ч1ван г1аг1инарила абун. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеэ ц1унулеб бак1 гьабун.

وَاتَّقُوا يَوْمَ تُؤْتَى السُّورَةُ أُولَئِكَ جَزَاءُ الْيَوْمِ الَّذِي كَانُوا يُكَفِّرُونَ
مِنْكُمْ خَاصَّةً وَأَعْمَوُا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٥﴾

وَأَذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي
الْأَرْضِ نَحَا فَوْنٍ أَنْ يَتَّخِطَّفَكُمْ مِنَ النَّاسِ
فَقَالُوا لَكُمْ وَأَيْدِيكُمْ يُبْصِرُ بِهِ وَرَزَقَكُمْ مِنَ
الطَّبِيبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٦﴾

Мадинаялда гьижра гьабун мушриказул зулмаулдаса хвасарлъана. Хадуб Бадроялда нужеа кверги бакъана мушриказул боял риххизарун, лъутизаризе. Ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеа гъанимат х1алал гьабуна, нужеа х1алалаб бацц1адаб ризкъильун бук1ине. Цересел умматазе гьеб гъанимат х1арам гьабун бук1ана. Гьаб кинабго ниг1мат раклалде щун нужеа Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щукру гьабизе ва гьесул расуласеги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мут1иг1лъе.

27. Я гьал иман лъурал г1адамал, нужеа хиянат гьабуге Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва гьесул расуласе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мушриказда

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ
وَيَخُونُوا أَمْنَتَكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧٧﴾

ва ягьудазда муъминзабазул балъгольги бищун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеа т1ад гьабураб аманатальеги хиянат гьабуге гьеб жо хиянат бук1ин ва гьелда т1ад бач1унеб г1акъубаги нужеа лъалеб бук1аго.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абун: Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хиянат гьаби буго гьесул паризаял жал т1урангут1и. Расуласе хиянат гьаби буго гьесул суннаталда нахъвилъльунгут1и. Аманаталье хиянат гьаби буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадерида божизарурал гьезда гьоркъор ругел умуразуль хиянат гьаби – абун.

28. Нужедаги лъай, я муъминзаби, нужеа кодоб бугеб боц1и-мал ва лъимал нужеа бугеб питна буго.

وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ
فِي سِنَةٍ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٧٨﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер х1албихъизе къураб буго, киндай нужеа шарг1иял г1орхъаби ц1унула абун. Гьеб боц1и-малалъ ва лъимал-хъизаналъ Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабулеб г1ибадаталдаса нуж нахъч1валадай абун. Ва амма Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аск1об бугеб ажру-кири ц1акъ к1удияб буго ва нужеа гьеб лъик1 буго лъималаздаса ва боц1иялдаса.

29. Я гьал иман лъурал г1адамал! Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1орхъаби хвезаризе ва гьесда г1ассильизе х1инкъани, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеа гьабила х1акъабги бат1улабги жо бат1а гьабизе лъалеб рек1ел нур, ва нуж хвасар гьарила кинабго къварилъиялдаса.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنْ تَتَّبِعُوا اللَّهَ يَجْعَلْ
لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٩﴾

Ва гьединго нужеа гьидаяталъул (т1орителалъул) нур гьабила, гьеб нуралдалъун нуж шарг1ияб нухда хъвадулеб, нужер г1елму – лъай ц1ик1к1унеб, нужер керен г1ат1ильулеб. Нужеа церехун гьарурал

мунагълги чурила ва гъезул глакъуба гъабичлого тласа лъугъун тела. Хлакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир цюбал глатидав, ниглматал гемедав вуго.

30. Маккаялъул мушриказ дуе макраби

ургъулел руклараблги раклалде швезабе, Мухаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Дару надват» абулеб рокъоре ракларун мушриказул церехъабаз мун жанив

وَأَذَيْمُكُمُكَ الَّذِينَ كَفَرُوا كَيْفَ تُشْرِكُونَ
أَوْ يَفْتُنُوكَ وَيُخْرِجُوكَ وَيَمَكُرُونَ
وَيَمَكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَكْرِينِ ﴿٣٠﴾

тламун чъезавизе, яги мун чъивазе хлукму гъабуна.

Киналго кьиблазул глолохъабаца цадахъго хвалчен къабун, цонигиясдаса кьисас босизе санаглат кколареб хлалаль. Яги мун Маккаялдаса къватливе къотлизе хлукму гъабуна. Гьел мушриказ дуе макру ургъулеб буклана ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезиеги макру ургъулеб буклана: гъезул макру батлул гъабун ва гъезул амру къватлиб чъвазабун. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъиклав вуго жиндир хлукму тлубазе гъабизе ва мушриказул макру хвезабизе.

Тлабарияс бицана: жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуглаббасица абуна: Къурайшазул ханзабазул цо кьукъа дандельана «Дару надват» абулеб рокъор. Цинги гъезухъе иблис бачлана цо шайихасул сураталда. Жидеда гъев вихъараб мехаль гьесда абуна: «Мун шив кколев»-абун. Дос жаваб гъабуна: «Дун цо гларабиязул шайих вуго. Дида раглана нуж гъанир дандельун ругин абун ва дие бокъана нужехъе вачлине. Дидаса цо глакълу-пикру швезеги бегъила нуже» – абун. Цинги жидеца гьесие изну къуна жалгун цадахъ глотов чъезе.

Цинги гъев шайихас абуна: «Гъав Мухаммадие щиб жодай гъабила абун нужеца нужерго глакълу бице» - абун. Цо къурайшияс абуна: «Гъев Мухаммад нильеца кварицаги вухъун гвендиниве рехизе вуго ва хвезеглан гъенив тезе вуго» - абун. Гъаб хабар бицарабго шайихас абуна: «Гъеб жо глакълу гъечло: гъев нужеда кодоса вахъизе бегъула гьесда нахърилъларал гладамаз»-абун. Цоги къурайшияс абуна: «Нильеца гъев Маккаялдаса къватливе къотлун лъикл. Цинги нильль гьесул ишалдаса парахат хутлизе руго» – абун. Цингиги дов шайихас абуна: «Гъеб жоги глакълу гъечло. Нужеда лъала гьасул мацлалъул пасихлги, гьесда хадур гладамал лъугъунелблги. Цодагъабго мехалдаса гемедал боялгун вачлун гьес нуж Маккаялдаса къватлире гъезе руго» – абун.

Цинги Абужагъалица абуна: «Бичасхлагги дица къела нуже глакълу, цоги гьелдасан лъиклаб глакълу буклине гъечло» – абун. Щибха бугеб дур глакълу абун къавмалъ гъикъидал, абужагъалица абуна: «Нильеца

щибаб кьибилалдаса цо-цо сахав, кьуватав г'олохъанчи т'асавишизе вуго ва гьезул шивав цоясухъе лебалаб хвалченги кьезе буго. Цинги гьел г'олохъабаз цох'ло чияс г'ладин цадахъго гьесда кьабизе буго. Гьесул би нильеда гьоркьоб бикь-бикьун бук'ине. Цинги гьесул кьибил банугъашимиязда к'лвезе гьеч'ло киналго кьурайшиязда рагъ базе. Гьез дият босила ва нильги гьесул кьварильгиялдаса хвасарльила» - абун. Иблис ц'акъ боххана гьаб г'лакълуялдаса ва гьаб х'лукмуги гьабун жал цоцаздаса раг'алъана. Цинги Жабраил малаик вач'лана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе ва гьесда бицана кьурайшиязул хабар. Мун дур бусада кьижуге абунги абуна ва гьижра гьабун Мадинаялде ине изнуги кьуна. Мадинаялде шун хадуб гьаб аят рещт'ун, гьаб кьисса раг'алде швезабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндие гьабураб лъик'лги-ниг'лмат рехсон, гьесие жинца шукру гьабизе.

31. Дуца гьел мушриказе Къуръаналъул аятал ц'алараб мехаль жидеца абулеб бук'лана: «Нижеда гьеб калам раг'ана. Нижее бокъани гьелдасанги лъик'лаб жо ц'ализе к'лола нижеда, гьеб дуца ц'алулеб жо гьеч'ло пересел умматазул гьерсал гурони»-абун.

وَإِذْ أَنْتَلَى عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا فَاذْأَبْصَرْنَا
لَوْ نَشَاءُ لَفَتْنَاهُمْ مِثْلَ هَذَا إِنْ هَذَا إِلَّا
أَسْطِيرٌ الْأُولَى ﴿٣١﴾

Гьеб жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гьеч'ло абун.

Гьаб буго ц'акъ к'лудияб ч'лух'ли ва г'орхъольан араб г'ламал к'лодолъи. Жидеда к'лолеб бук'ларабани цох'ло лах'изаталь нахъбахъич'лого ургъилаан гьез Къуръаналда рельгъараб жо. Щиб жояль нахъч'лван ч'ларал анц'го сональ аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьел ах'лулел ругеб мехаль «рач'ла нуж гьаб Къуръаналда рельгъараб жоялдакъун» – абун. Гьаб г'ламал к'лодолъиялде т'ладеги жидеца хадусеб аяталь бицунеб ч'лух'лараб раг'ли абуна:

32. Гьел мушриказ абуна: «Я нижер Аллагъ! Гьаб Мух'аммадица ц'алулеб Къуръан дур рахъальан бугеб х'лакъаб т'лехъ батани, дуца нижеда т'лад зодисан ганч'лазул ц'лад базабе. Лут'ил кьавмалде т'лад базабураб г'ладаб. Яги цоги ниж гьалаг гьарулеб г'лазаб бачун вач'ла мун нижеде т'ладе» – абун.

وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ
مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَابًا مِنَ
السَّمَاءِ أَوْ آتِنَا بَعْدَ آبِ الْآلِمِ ﴿٣٢﴾

Гьаб раг'лиги Къуръан махсароде гьабун абураб раг'ли буго гьел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лаг'нат шварал мушриказ.

Жинда Аллагъ разильяв Муг'лавият асх'лабасдаса бицана: Сабав абулеб улкаялъул цо чиясда Муг'лавиятица абуна: «Дур кьавм ц'акъ ах'лмакъаб бук'лун бугоха жидеца ханлъун ч'лужуг'ладан гьаюраб»-

абун. Гъаб буго Сулайман аварасул عَلَيْهِ السَّلَام заманаяль буклараб Сабаъ абулеб ракъ ва гъезул хан Билкъисил хабар. Дов Сабаалъул чияс жаваб гъабуна: «Валлагъи, дур къавм дир къавмалдаса жегиги ахІмакъаб буго. Гъез Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абуна, жинца гъел хІакъаб исламияб диналде ахІараб мехаль:

«Гъеб жо хІакъаб батани, нижеде тІаде ганчІал реххе» – абун. Ва жидеца абичІо: «Гъеб дуца бицунеб жо хІакъаб батани, нижги тІоритІе гъелда» – абун. Цинги МугІавият вуцІцІун чІана. Аллагъ разилъаги гъесда ва киналго асхІабзабазда.

33. ТІадегІанав Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ гъезие гІазаб гъабулев гъечІо мунги гъезда гъоркъов вукІаго.

Гъаб буго гъезул къабихІаб рагІиялъе Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ къолеб жаваб. Гъел мушрикал гучаб гІазаб жиде гъабизе хІакъъларал руго. Ва амма тІадегІанав Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ нух буго жинца умматалъе гІазаб гъабулареб жидеда гъоркъов аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукІаго. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварасул хІурмат гъабун гъабичІо гъел къурайшиязе жидер рижиго тІагІинабулеб гІазаб.

Гъал мушриказда гъоркъор жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ мунагъал рахчи гъарулел гІадамалги рукІадгоги гъабуларо Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ гъезие гІазаб. Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасидаса бицана: мушриказ КагІба рукъалда тІавап гъабулеб букІана «лаббайка лагъумма лаббайк» абулаго (ниж две мутІигІал руго Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ). Гъединго жидеца абулеб букІана «гъупранака» абун. (Дуца мунагъал чури бокъун буго). Гъеб буго мурад Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ рагІиялъул: «Жидеца мунагъал рахчи тІалаб гъабулел гІадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ гІазаб гъабуларо» – абураб.

Гъал Къурайшиязе кІиги божилъи букІана жидер къалбал ракъвалеб гІазаб тІаде биччангутІиялъе: Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг вукІана ва гъев тІасса ана. Мунагъал рахчи тІалаб гъаби буго кІиабилеб божилъи, гъеб тІасса унареб буго къиямасеб къо чІезегІан.

34. Гъезие гІазаб гъабичІого букІине ккани щибго гІилла гъечІо, гъез масжидул хІарамалда (кагІбаялда) унел гІадамалги нахъчІвалел рукІаго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва гъесул асхІабзаби Маккаядаса гъижра

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٣٣﴾

وَمَا لَهُمْ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ إِنْ أَوْلِيَاءُؤُهُ إِلَّا الْأُمَمَّةُونَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

гъабун иналде ккезаруна. Жидеца гъижра гъабун хадуб анлъабилеб соналъ глума гъабизе рачлунел рукларал Аллагъасул свалат салам лъеяв. авараг ва гъесул хириял асхлабзаби Маккаяде жанир лъугъине течлого нахъги русинаруна.

Гъел мушрикал Аллагъасе ﷺ рокъулел авлияалги гъечло: гъесде ширк гъабун хъанчие лагълъи гъабулел гладамал кин руклунел Аллагъасул ﷺ гъудулзабилъун?. **Хлакълъунго Аллагъасул ﷺ авлияал руго гъесдаса хинкъарал, гъесие гъибадат баццлад гъабулел гладамал. Гъел мушриказул гъемерисел жидеда гъаб хлукму лъаларел руго ва жидеего бокъараб жо бицун клалъалел руго.**

Мушриказ абулеб буклана: ниж руго кагъба рукълъул милат (тлалаб) гъабулел гладамал, нижеца бокъарав чи виччала кагъбаялде асклове, бокъарав нахъги чвала- абун.

35. Мушриказ кагъба рукълда сверун лъугъун гъабулеб жо буклинчло жидеца клалдир килщал къазарун гъиштгил макълнал рачин гурел ва хъат чван гъаракъ-хъуй гъаби гурел.

Гъаб гламал гъез гъабулеб буклана муъминзабаца как балеб мехаль гъезие квалквал гъабун.

Аллагъ разиялъаяв Ибнуглаббасица абуна: къурайшиязул мушриказ кагъба рукълда тлавап гъабулеб буклана толохлочго (тлад ретлел гъечлого) ва гъеб тлавап гъабулаго хъат къабун гъещтлолелги рукланаян абун.

Бадруялда гъезде швараб глазабалда ишара гъабун тладегланав Аллагъас абулеб буго: гъанже нужеца квешаб, жинца унтize гъабулеб глазаб чламе, нужеца Аллагъасде ﷺ инкар ккун буклиналъе глоло ва гъесул аварагасеги ﷺ муъминзабазеги глакъуба-къварилъи гъабун буклиналъе глогологи-абун.

36. Аллагъасда ﷺ ва гъесул диналда инкар ккурал гладамаз жидер боци напакъаде къолеб буго (харж гъабулеб буго) исламияб диналдаса гладамал нахъчлвазе глоло.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасде рагъ базе глогологи. Тлабарияс абуна:

Бадруялда рагъ лъугъун хадуб мушриказул

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَتَصَدِيَةً فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ﴿٣٦﴾

аскаразул нахъе хутларал гадамал Маккайлде рачиндал гъез къурайшиязда абунa: «Гъав Мухаммадица нуже къварильи гъабуна, нужер гагарал гадамал ва тасаришарал церехъаби чIвана. Нужеца боци-малалдалъун кумек гъабе нижее, нижеца рецIел босизе нильер чIварал гадамазухъ» – абун.

ГадегIанав Аллагъас абулеб буго: **Гъез боци-мал харж гъабизеги буго ва хадур цIакъ пащманлъизеги руго.** Жидер боциги гадада ине буго ва жидеда Аллагъасул ﷺ дин гъукъизе, гъелъул нур свинабизе кIвезе гъечIо. Ахиралда гъел къезеги руго ва ахираталда гъаб капураб къавм Аллагъас ﷺ киналго ракIаризе руго жужахIалде жанире. Аллагъас ﷺ дунялалдаго рагъ гъабун къезарула ва ахираталда жужахIалде реххун гIазаб гъабула жинде данде чIчIараб къавмалъе.

37. ГадегIанав Аллагъас гъаб капураб къавм жужахIалде бакIарула: хъубаб, чорокаб жо бацIадаб жоялдаса батIа гъабизе.

Куфруги-иманги, хIакъабги-батIулабги жо батIа гъабизе. Цоги магIна гъабуна:

Аллагъасдаса ﷺ хIинкъулел, гъесул амру тIубазабулел муъминзабиги, иман загIипал, жидель мунапикълъи бугел гадамалги ратIа гъаризе абун,

цинги жинца гъел хъубал, капурал гадамал киналго данде гъарун цоцаде тIатIала лъун, цоцаль къазе гъарун жужахIалъул цIадаре реххизе. Гъаб къавм буго жидер чIорого хутIи камилаб халкъ. Дунялалъул боциги, сахлъиги, рухIиги чIобого, гадада добехун къурал, ахираталда жужахIалде жаниреги ккарал. Лубаб абулеб тафсиралда абунa: УхIудалда рагъ гъабизе рачIунеб мехаль Абусупяница кIиазарго хIабашияв ккун вукIана ижараде (мухъ къун) бусурбабазде данде рагъизеян абун.

ГадегIанав Аллагъас гъаб куфру-ширкалъул халкъ тавбу гъабиялде ахIулеб буго ва гъеб зулму ва гIассилъи течIони гъелъул балагъги гIазабги жидеае букIунеблъи бицун абулеб буго:

38. Дуца гъезда абе, Мухаммад ﷺ, жидеца гъеб куфру-ширк тани ва Аллагъ ﷺ цо гъавун гъесие гIибадат бацIадаб гъабиялдеги руссани, гъезул цебехун араб

لَمَّا مَنَّ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَجَعَلَ
الْحَيِّثُ بَعْضُهُ، وَعَلَى بَعْضٍ فِرْكُمُ،
جَمِيعًا فَيَجْعَلُهُ، فِي جَهَنَّمَ أَوْلِيَاءَ هُمْ
الْخَسِرُونَ ﴿٧٧﴾

قُلْ لِلذَّيْتِ كَفَرُوا إِنْ يَسْتَهُوا يُعْفَرُوا
لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ
سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧٨﴾

мунагъ-хIакъ тIаса лъугъун тола, бусурбабаздехун гъабураб тушманлъиги, аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъабураб къварильиги гьелда данде жазабъ гъабичIого тола. Тавбу гъабичIого гьел цIидасан муъминзабазде данде рахъани ва жидерго тIасилъабиги гъаруни, гьединаб тIасияб халкъалье дица гъабубеб тIазаб церехун арал умматазул къиссабаздаса нужеда лъалеб батизе ккола.

Дица гьел гъалаг гъаруна, гьезул наслу-тухумго тIагIинабун ва гъаб къавмалъеги гъадинабго тIазаб гъабизе дун нахъчIвалеб щибго жо букIунаро.

39. Нужеца капурзабазда рагъ бай, я муъминзаби, гъаб ракъалда тIад питна гьечIого букIине ва кинабго динги цохIо Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хIакъаб, аслияб дин букIине.

وَقَالَتُوا هُوَ حَقٌّ لَّاتَكُونَ وَتَسْتَنُّ

وَيَكُونَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّهِ فَإِن

أنتَ هُوَ فَإِنَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾

«Питна» абураб рагIиялъул магIна буго ширк абураб. Гъаб аяталъе цоги магIна гъабуна муъминзаби дин гъабизе гъукъулареб, гьел диналдаса руссинарулареб лъугъинегIан нужеца куфру-ширкалда рагъ гъабе абун.

Гьел купруялдаса руссани ва жидеца тIасилъаби тун Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ тIабадатги гъабуни; хIакълъунго тIадегIанав Аллагъ гьез гъабубеб тIамал жинда бихъулев ва лъалев вуго.

Бусурбабазул давлатги тIуцIун, исламияб динги ракъалда тIад тIибитIун, Къуръан-хIадисалда рекъон хIукмуги гъабун тIадамал хъвадулеб заман буго ракъалдаса питна ва ширк тIагIунеб заман. Гьеб мехаль иман лъечIого цо къавм бугилан абун гьезул исламалъе зарал букIунаро, ва гьелги берцинаб насихIаталдалъун ва тIелмиял хIужабаздалъун исламалде ахIула.

тIадегIанав Аллагъас Къуръаналда жаниб абун буго: «дин босе абун хIал-зулму гъабуларо»–абун. Гъаб рагIиялъул магIна буго жиндир ракъаль иман лъун гурони, зулмуялдалъун иман лъезабизе кIоларо абураб. Цо-цо жагъилал цIаларал чагIаз гъаб рагIиялъул магIна тIубанго тIаксалда гъабубеб буго ва жидеца абулеб буго: щивав чиясе иман лъезеги, иман лъечIого вукIинеги ихтияр буго ва иман лъечIел тIадамазда дагIват гъабизе ва рагъ гъабизе тIадаб гьечIо абун. Гъаб буго ахIмакъаб рагIи.

тIадегIанав Аллагъас кинабго тIалам, тIадамал ва жундул жиндие лагълъи гъабизе рижун руго ва гъаб ракъалда тIад Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун гьесие тIабадат гъаби гуреб цоги дин букIине бегъуларинги абун буго. Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амруялъе тIоло рахъун чIун, гьесул

дин ракъалда буклинабиялъе гӀоло къеркъей ва гъеб нухда жиндир магӀишатги рухӀги къей буго муъминчиясул бищунго гӀадегӀанаб налъи. Гъаб макъамалде вахунаро цӀакъ иман камилав, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гӀоритӀел ва тавпикъ жиндие бугев чи гурони.

Гъадин муъминзабаца гъел маликаб щинаб жоги къун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин ракъалда гӀад буклизабураб мехаль, гъеб диналда гъечӀ ел капурал гӀадамал хвалченги босун чӀвазе гӀадаб гъечӀо. Гъел гӀадамал диналде ахӀула ва исламияб диналъе гъез зарал гъабулеб гъечӀеб мехаль гъел жалго тола: я иман лъезегӀан, яги жизят къезегӀан. Гъадин гъабуна жидеда Аллагъ разилъаял асхӀабзабаца ва гъезда хадур рукӀарал лъикӀал гӀадамазги: Исламияб халипа гӀуцӀана, шаргӀияб хӀукмути билълъанхъизабуна ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде халкъги ахӀана.

Жакъа къоялда жанир цо бусурбаби исламияб давлат букӀине рес букӀаго гъеб гӀуцӀичӀого, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда хъвадизе рес букӀаго гъелда хъвадуларого, шаргӀияб хӀукмуялда рукӀине рес букӀаго расмиял къануназда нахърилълъун чӀчӀун руго (гӀадамаз ургъун рахъарал законал). Цоги бусурбаби куфру-ширкалъул зулмуялда гъоркъе ккун, гъез ватӀаналъул ихтияр кодосан бахъун, гъезул къануназе мутӀигӀ гъарун, лагъзадерил хӀукмуялде ккун руго. Гъаб жидер хӀалалъул пикру гъабулел, гъелдаса гӀибрат босулел гӀадамалги дагъ руго.

Бусурбабазул авалаб тайпаялда гӀадаб буго жидер ватӀаналда исламиял пачалихъал гӀуцӀизе, къанунлъун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Къуръанги, аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннатги гъабизе ва гъеб нухаль жалги хъвадизе. Гъадин хъвадараб мехаль гъезда кӀола куфруялда гъоркъ ругел жидер диналъул вацал бусурбабазе кумек гъабизе, гъезда гӀаса куфруялъул ханлъи инабизе ва гъел, гӀадамазул лагълъиялдаса тархъун, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабиялде рачине.

Бусурбабазул кӀиабилеб тайпаялдаги гӀадаб буго киналго цоцалъги рекъон жидеда гӀад бугеб капурзабазул ханлъи гӀаса реххиялъе ургъизе ва къеркъезе. Гъедин хъвадичӀони киналго бусурбаби гӀасильбиялъулъул рукӀуна ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гӀазаб гӀад биччаялъе сабаблъунги рукӀуна. Ахираталда бетӀергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ щере чӀчӀезарун хӀисаб-мизан гъабулеб мехаль жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхӀизе хӀужаги букӀунаро.

Къуръан-хӀадисалдаса жо бичӀчӀулел ва амма гъеб бичӀчӀараб жо бахчулел гӀадамазе цӀакъго гучаб гӀазаб бищун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Вореха бусурбаби, гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ данде рахъине ракӀалде ккоге, гъев гуккизе къасд гъабуге. Къокъабго заманалъул дунялалда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гӀоло дагъабго гӀакъуба-захӀмат хӀехъезе бокъичӀого, гъеб хӀехъезе кӀвечӀого, абадияб ахираталда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гӀазабалъулъ

хутIизе бокъи ва гъеб хIехъезе къасд гъаби ахIмакълъи буго.

Аллагъас тавпикъ къеги хIакъаб жо лъазе ва жиндир диналъе квер бакъулездаса гъареги.

40. Нагагъ нужер ахIи гъез къабул гъабичIони ва жидерго куфру-ширкалда гIад гъел чIчIани, цинги нужеда лъай, я гъал муъминзаби, гIадегIанав Аллагъ

وَإِن تَوَلَّوْا فَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاهُمْ
يَعْمَ الْمُؤْمِنِينَ وَيَعْمَ النَّصِيرِينَ ﴿٤٠﴾

вукIин нужее квербакъулев ва нужер умуразул тадбир гъабулев.

Нужгъев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ къотIиялда божа, квербакъизе ва бергъенлъи къезе гъабураб ва гъел капурзабаз нужедехун гъабулеб тушманлъиялъул кIвар гъабуге. ХIакълъунго Аллагъ цIакъ лъикIав вали вуго ва цIакъ лъикIав кумекчиги вуго. Гъес жинда валилъи (гъудуллъи рокъа-хинлъи) гъабурав чи гIадада хвезе толаро ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир кумекчилъун вугев кидаго къоларо.

41. Нужеда лъай, я гъал муъминзаби,

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ тушбабазда рагъ бан нужее щвараб гъанимат (давла) бикъула щуго бутIаялде. Гъелъул цо бутIа буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ва гъесул расуласул ихтияралда бугеб.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъеб бутIаялдаса къола жиндир гIагарал чагIазе. Банугъашим

ва банумутIалибил иман лъурал гIадамазе. Ятимзабазе, мискинал гIадамазе ва сапаралда ругел гIадамазеге.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гъечIеб мехаль гъаб хумусалъул (щуго бутIа гъабун цо буутIа) гIадлу гъабула гъазават гъабулеб къавмалъул имамас. Щуго бутIа гъабун цо бутIа тIаса босун хутIараб ункъго бутIа бикъула жидеца гъазават гъабурал мужагъидазда гъоркъоб.

Нужеда лъай гъаб хIукму букIин гъеб гъаниматалъул масъалаялъулъ, нуж Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурал ратани, гъединго иманалда ва куфруялда гъоркъоб батIалъи гъабураб Бадруялда рагъ бугеб къоялъ дица дир лагъасда-МухIаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, рештIинабураб жоялда иман лъуралги ратани. Бусурбабазулги капурзабазулги кIиго къокъа данделъараб къоялъ.

Гемеерисел гIалимзабаз абуна: гъаб букIана рамазан моцIалъул анцIила анкъабилеб къо, рузман къоги букIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагсда рештIараб жоги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ квербакъи

* وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ
خَمْسَهُ، وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِن كُنْتُمْ
ءَامَنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ
الْفُرْقَانِ يَوْمَ التَّنْفِيهِ الْجُمُعَاتِ وَاللَّهُ عَلَىٰ
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾

буклана ва клудиял муглжизаталги руклана: малаикзаби рещтлана, макъу швезабуна, мушрикал дагъаллъун рихъизаруна. Зодисан цIад базе гъабуна. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагъ хъат цIураб ракъ реххун киналго мушриказул бадиб ва магIарзухъ гъеб ракъ швана, цинги гъелги хIинкъун, лъутун ана. **ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ вуго жиндир хIалкIолъи кинабго жоялда гIамлъарав.** Гъеб хIалкIолъиялдаса буго дагъал муъминзаби гIемерал мушриказдаса бергъинариги.

42. Гъаб рагъул хабар буклана нуж Бадруялъул кIкIалалъул Мадинаялда гIагарда бугеб рахъалда рукIадго, нужер тушбаби рикIкIад бугеб рахъалдаги рукIун. Нужее жиб швезе бокъун букIараб Абусупянил къапилаги ралъдал рагIалдасахун, гъоркъияб рахъалдаса ана. **Гъаб рагъ гъабизе нужецаги мушриказги цебеккунго къотIи гъабун букIарабани, нуж къотIуе хилиплъизе рукIана.**

ТIадегIанав Аллагъас жиндир хIикматалдалъун кIиго къокъа дандчIазабуна. **Жиндир азалияб гIелмуялъуль бугеб хIукму тIубазабизе:** Исламияб динги бусурбабиги тIадегIан гъаризе, кIодо гъаризе, ширк ва гъеб ширк гъабулеб агълу гIодобегIан гъабизе. Гъаб амру гъадин ккей хIакъаб иш букIуна.

АбусугIудица абуна: муъминзабазда лъазе Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** жидее къураб бергъенлъи гъесул карамат букIин (гIадатияб гуреб иш) ва жидее гъанимат хIалал гъабун, гъеб швееялдалъун гъезул напсалги гIодоре риччазе, Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** шукру гъабиги гIемерлъизе.

Гъединго гъаб рагъ ккеялдаса Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** бокъараб жо букIана тIубанго, далил-хIужа чIун, капурзаби гъалагълиялда ругеблъи лъазе ва муъминзаби хIакъаб нухда ругеблъи лъазе. Бадруялда муъминзаби жидее квербакъун бергъинаруна. Куфру-ширкалъул агълу хIинкъизарун къезаруна. **ХIакълъунго Аллагъ кинабго жо рагIулев ва лъалев вуго.**

43. Дуца ракIалде швезабе МухIммад, Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ цогиги нигIамат: Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** дуда макъиль бихъизабуна мушриказул боял дагъал ругел гIадин ва дуца асхIабзабазда гъеб макъу бицинда, гъезул**

إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدَّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ
الْقُصْوَى وَالرَّكْبُ اسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَوْ
تَوَاعَدْتُمْ لِاخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ وَلَكِنْ
لَيَقْضِي اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ
مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيْتِنَا وَيُصَيِّبَ مَنْ حَرَّمَ
عَنْ بَيْتِنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

إِذْ يُرِيدُكُمْ اللَّهُ فِي مَنَامِكُمْ قَلِيلًا وَلَوْ
أَرَادَكُمْ اللَّهُ كَثِيرًا لَفَسَّدْتُمْ
وَلَتَنْزِعَنَّ فِي الْأُمُورِ وَلَكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ
إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤٣﴾

рагъизе къасд ц|ик|клана. Гьел г|емерлъун дуда рихъизарун рук|аралани, гьеб макъу асх|абзабаздаги бицараб мехаль, нуж х|инкъизе рук|ана гьезулгун рагъ байбихъизе, нужер цоцаздехун хилипльиги ккелаан, цояз рагъ гьабун лъик| абун, цояз гьабич|ого лъик| абун. Кинниги Аллагъас ﷻ нуж ц|унана х|инкъиялдасаги цоцазде хилипльиялдасаги. Х|акълъунго нужер рак|азда жаниб бугеб жоги лъалев вуго т|адег|анав Аллагъ.

44. Цинги нужги мушрикалги рагъул майданалда данделъараб мехаль, нужер беразда Аллагъас ﷻ мушрикал рихъизаруна гьел дагъал ругел г|адин, гьезда рагъ гьабизе нуж х|инкъич|ого рук|ине. Гьезул беразда нужги рихъизаруна жегиги дагъал ругел г|адин, гьелги нужеда рагъизе жал бергъина абун рак|ч|ч|ун.

Гьадин Аллагъас ﷻ к|иябго къокъа цоцаль багъизабуна, жиндир х|укму т|убазе г|оло: исламияб дин т|адег|анаб гьаби, куфру-ширк къезаби. Киналго умуразул руссин, гьезул авал-ахир Аллагъасул ﷻ ихтияралда буго.

Гьес жиндие бокъараб х|укму гьабула, цинги гьеб х|укму нахъч|валев къуватги бук|уларо.

Жинда Аллагъ разильаяв имам Ах|мадица жинда Аллагъ разильаяв Г|убадат ибну Самитидаса х|ладис бицана: Г|убадатица абун:

«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас, цо гъазаваталда ниж ругеб мехаль как бана вараниялда аск|ов вук|ун. Гьеб варани гъаниматальул боц|удаса бук|ана. Как бан т|убараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас т|адеги вахъун варанидул рас ккуна жиндир к|иги килцида гьоркъоб ва жинца абун: «Гьаб жо буго нужер гъаниматальул боц|и. Дие гьаб боц|удаса гьеч|о хумусалдаса дие кколеб бут|а гурони. Гьеб хумусги нужедего буссинабула. Нужеца гъаниматалда гьоркъоб реххе рук|к|ен-квар бугониги, гьелдасан к|удияб бугониги, яги гьелдасаги гьит|инаб бугониги. (ай, щибго жо балъго тоге) ва нужеца гъаниматалдаса щибго жо бахчун рек|к| гьабуге. Гьеб рек|к| гьаби нич буго ва жидеца рек|к| гьабулел г|адамазе дунялалдаги ахараталдаги ц|а буго.

Нужеца Аллагъасул диналъе г|оло жигъад гьабе нужеда г|агарда ругездаги, рик|к|ад ругездаги. Аллагъасул диналъе г|оло нуж рагъулеб мехаль, г|адамаз ч|валев г|айибальул, гьез бицунев хабаральул щибго

وَأَذِيبُكُمْ لَهُمْ إِذِ اتَّقَيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَيْلًا وَيُقَالُ لَكُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضَى اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٤٤﴾

Квар гьабуге. Нужеца Аллагьасул хIадги тIубазабе рукьур ругониги, сапаралда ругониги. Нужеца Аллагьасул диналге гIоло жигьадги гьабге, жигьад буго алжаназул рагьабаздаса цIакь кIудияб рагьу. Жигьадалдалгун Аллагьас нуже хвасар гьарула кинабниги пашманлгы-кьварилгыялдаса» – абун.

45. Я гьал иман лъурал гIадамал!
Капурзабазул цо кьокьа данчIвараб
мехаль, нуж гьезда данде чIчIа

хIинкьичIого, нахърусинчIого. Гьезда
рагь гьабубеб мехальги нужеца Аллагь

гIемер рехсе, гьесдаса ракиги мацIги гьапултгызе

тоге. Гьеб буго нужер тущманасда тIад кверщел батиялге ва
ахираталда алжаналда кверщел батиялге сабаб.

46. Нужер киналго ишазул ва

рагIабазул нуж мутIигIлге

гIадегIанав Аллагьасе ва гьесул

расуласеги. Нуж цоцазде хилипльуге

цоцаль кьацандуге, гьедин

кьацандани нуж тущманасда данде чIезеги хIинкьула, нужер

кьуват дагьлгун, гуч ун, рекIелге хIинкьиги реххула. Рагьул

захIмалгы хIехьон сабруги гьабге. ХIакьлгунго гIадегIанав

Аллагь жидеца сабру гьабубел гIадамалгун цадахь вуго, гьезие

квербакьулевлгун.

47. Нуж кьурайшиязул мушриказда

рельлгун рукIунге, жидер рукьзабахьан

чIухIдае, гIадамазда рихьизе бокьун

кьватIире рахъарал ва жидеца

Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ диналдаса гIадамал

нахьчIвалел; гьел мушриказ гьабубеб пишайлда сверун

лгугьарав вуго гIадегIанав Аллагь. Ахираталда гьезие

хIакьлгьараб гIазабги гьабизе буго.

ГIадамаз рецизе бокьун рачIун рукIана гьел Бадруялда рагь гьабизе.

Абужагьалицаги абун букIана: «БичасхIаги ниж нахърусинаро

Бадруялда шун гурони. Гьенир варанабиги хьун хамроги гьекьон

гурони. Нижее кучIдул ахIун ва кьурдун гьарабашаз рекIелгьейги

гьабун гурони. Гьаб нижер хабарги киналго гIарабиязда рагIила, цинги

даимго нижедасан хIинкьунги рукIина гьел гIарабал» – абун. Амма

гьез хвалил лългьарал гьекьезе ккана ва кочIол макьназул бакIалда

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً

فَأْتَبَتُوا وَأَدَّكُرُوا وَاللَّهُ كَثِيرًا

لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٥٩﴾

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ. وَلَا تَنَازَعُوا

فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَأَصِيرُوا

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٦٠﴾

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ

بَطْرًا وَرِيَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ

اللَّهِ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٧٧﴾

магIихъабазул гьаркьалги рагIана.

48. Мушриказе шайтIаналь жидер гIамал берцин бихъизабиги ракIалде швезабе, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гьезда шайтIаналь абуна: «Жакъа нужедаса бергъине кIолев чи вукIунаро. МухIаммадги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьесул асхIабзабиги нужедаса бергъунаро. Дун буго нужее кумекалье хIадурун чIчIараб»-абун. Цинги бусурбабиги мушрикалги рагъизе дандчIараб мехаль шайтIан нахъхIатIида лъутун ана ва жинца абуна: «Дун нужее кумек гъабизе къотIи гъабиялдаса нахъбуссана. Дида бихъана жеги нужеда бихъичIеб жо»-абун.

Гьелда малаикзабазул боял рихъана муъминзабазе квербакъизе зодиса рещтIунел. Жинда Аллагъ разилъаяв имам Маликица бицараб хIадисалда буго: «Бадруялъул къоялъ гурони ШайтIаналье жиб гIодобегIанлъун ва хIакъирлъун бихъичIо, жиндаго щим бахъараблъунги бихъичIо. Гьелда Жабраил малаик вихъана муъминзабазе квербакъи гъабизе рещтIунел малаикзабазул мухъал гьарулев»-абун.

Дун Аллагъасдасан جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъулаян абуна гьеб шайтIаналь, гьереси бицун. Гьеб тушманалда бичIчIана жиндир хIалкIолареблъи малаикзабазе макру гъабизе ва гьездаса бергъине. ХIакълъунго Аллагъ жиндир гIакъуба гучав вуго гъаб шайтIаналье ва гьелда нахърильлъаразе.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасидаса бицана:

«Бадруялъул къоялъ иблис бачIана жиндир къокъагун ва байрахъгун цадахъ мушриказухъе Суракъат ибну Маликил сураталда ва жиб нужее квербакъиялъе бачIараб бугин, жакъа нуж бергъинеги ругин гаргадана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас цо хъат цIураб ракъ реххун мушриказ лъутизе байбихъараб мехаль иблисалъе Жабраил малаик вихъана жиндехун вачIунев. Иблисалъги лъутизе байбихъана хадур ахIдолел мушрикалги тун: «Мун киве лъутулев, Суракъат, мун нижсер божсараб чи гьечIищ?» – абун. «Дида нужеда бихъичIеб жо бихъана» – ян абун иблис цебеса тIагIана». ХIадис ибну Жаририца бицана.

49. Жидер рекIель унти бугел (иман гьечIел) гIадамаз ва мунапикъаца абураб гIужги рехсе нужеца: гьал гIадамал жидер диналь гуккун ругоян абун.

وَاذْرَيْنْ لَهُمُ الشَّيْطٰنُ اَعْمٰلَهُمْ وَقَالَ
لَاغَالِبَ لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَاِنِّي
جَانٌّ لَّكُمْ فَلَمَّا تَرٰتِ الْفَيْسَتٰنِ
نَكَصَ عَلٰى عَقْبَيْهِ وَقَالَ اِنِّي بَرِيءٌ
مِّنْكُمْ اِنِّي اَرٰى مَا لَا تَرَوْنَ اِنِّي
اَخَافُ اللهَ وَاللهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٩﴾

اِذْ يَقُولُ الْمُنٰفِقُوْنَ وَالَّذِيْنَ فِيْ قُلُوْبِهِمْ
مَّرَضٌ غَرَّ هَوْلًا ؕ اِدْبٰهُمُ وَاَمِنْ يَتَوَكَّلْ
عَلٰى اللهِ فَاِنَّ اللهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿٥٩﴾

Жидее гъабизе к1олареб жогъабизе лъугъун руго бусурбаби мушриказда рагъизе къват1ирги рахъун абураб маг1на буго гъеб раг1иялъул. Гъезие жаваб гъабун Аллагъас ﷺ абулеб буго: «Гъал г1адамал руго Аллагъасда иман лъун гъесда тавакал т1амун ругел. Гъесда тавакал т1амун щив чи вугониги, гъезие квербакъулев Аллагъ ﷺ вуго, жиндир гуч бергъарав ва жиндир пиша х1акимияв.

50. Дуда бихъун бук1арабани, я гъав г1енеккарав чи, Бадруялда мушрикал хвезарулел рук1араб х1ал – дуда ц1акъ зах1матаб х1ал бихъилаан. Гъезул рух1ал рахъулел рук1ана малаикзабаца жидер гъурмалги, мугъалги къабулаго ва гъездаги абулеб бук1ана «Нужеца ч1аме боркъараб жужах1алъул г1азаб» – абун.

وَأَتَوَتْهُ إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا
الْمَلَائِكَةُ يُضْرَبُونَ وَجُوهَهُمْ
وَأَذْنَبَتُهُمْ وَذُفُوفُهُمْ عَذَابِ الْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾

51. Гъаб г1азаб буго нуже нужер куфруялъе ва г1асильбаби гъариялъе бугеб жазаъ. Х1акълъунго Аллагъ пониги чиясе зулму гъабулевлъун гъеч1о. Нуже гъабулеб жоги зулму гъеч1о, нуж жиндие мустах1икълъараб г1азаб буго.

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ
لَيْسَ بِظَلَمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٥١﴾

52. Гъал нужеде данде ругел капурзабул хъвади ва г1амал пирг1авнил къавмалъул ва гъезда цере рук1аразулги г1амал буго. Гъел къавмаз гъереси гъаруна Аллагъасул ﷺ аятав ва аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. Цинги г1адег1анав Аллагъас гъезие г1азабги гъабуна, гъел гъалаг гъаруна жидерго г1асильни ва мунаг сабаблъун. Х1акълъунго Аллагъ ц1акъ къуват бугев вуго. Жинда г1асильгъаразе гучаб г1акъуба гъабулеви вуго.

كَذَٰبِ الْإِلْفِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ
يَذُوبُهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٢﴾

53. Гъел цересел умматазе гъабураб г1азаб ва гъалаг гъари Аллагъ ﷺ вук1иналъе г1оло буго жинца умматалъе къураб ниг1мат т1аса босуларев, гъеб умматалъ к1удияб мунаг гъабун гурони.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُعْتَبِرًا بِعَمَّةٍ
أَعْمَاهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّىٰ يُعِيرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ
وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾

Аллагъас жиндир ниг1матал балагълъунги сверизаруларо гъеб къавмалъ Аллагъасда ﷺ иман лъейлъун бугеб к1удияб ниг1мат куфрулъун сверизабун гурони. Маккаялъул къурайшаз жидее бугеб бечельиги, божилъиги, сахлъиги харж гъабун Мух1аммад аварагасде

صلى الله عليه وسلم инкар ккуна, муъминзабазе къварилъиги гъабун, бит1араб диналдаса г1адамал нахъч1вана. Ва гъезда Бадруялда г1акъубаги г1азабги рещ1ана. Х1акъльунго Аллагъ жинда кинабго жо раг1улев ва кинабго жо лъалев вуго.

54. Пирг1авнил ва гъесдаги цере рук1арал умматазул капурал г1адамазда рельльун буго гъал капурзабазул нух ва г1амал: жидеца Аллагъасул авараг صلى الله عليه وسلم гъереси гъавурал ва гъесие кьурал муг1жизаталги гъереси гъарурал. Дица гъел къавмал гъалаг гъаруна жидер мунагъал сабаблъун.

كَذَّبَ آيَةَ آلِ فِرْعَوْنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ
وَأَعْرَفْنَاهُ آلَ فِرْعَوْنَ وَكُلُّ كَاوُأٍ
ظَلْمِينَ ﴿٥٤﴾

Цоял т1упан т1ун гъанкъизаруна, цоял ракъаль къулч1ана, цоязда ганч1азул ц1ад базабуна, цогидазда зодиса пири ва ц1а реч1ана. Пирг1авнил къавмги дица ралъдалъ гъанкъизабуна. Гъел киналго жидеда г1азаб шварал умматал рук1ана жидеца зулму гъабулел. Куфру-ширкалъул, г1асилъи-насихъльгиялъул агълу.

55. Х1акъльунго Аллагъас ракъалда г1ад рижарал, гъенир хъвадулел, бищунго квешал х1айванал руго жидеца Аллагъасда جلاله инкар ккурал г1адамал. Гъел руго жидеца иман лъоларел, куфруялда жанир т1ерхъарал г1адамал.

إِن شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا
فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾

56. Гъаб аят рещ1инабуна бану Къурайзат абулеб ягъудиязул къавмалъуль, жидеца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе къот1и гъабун бук1арал бусурбабазде данде рагъиларо абун, цинги жидеца гъеб къот1и хвезабурал.

الَّذِينَ عَاهَدتْ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْفُضُونَ
عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ ﴿٥٦﴾

мушриказе квербакъи гъабиларо абун две къот1и гъабун рук1арал, цинги жидеца гъеб къот1и хвезабулел ва цогиги къот1аби хвезабулел, гъеб къабих1аб г1амал гъабизе Аллагъасдаса جلاله жалги х1инкъуларел.

Гъал бану къурайзат абулеб ягъудияз Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе гъабураб къот1иги хвезабун Бадруялда рагъ бугеб мехаль Маккаялъул мушриказе ярагъалдалъун кумек гъабуна. Жидеда гъеб иш бадибч1вай гъабун к1ал гъикъидалго, жал гъалат1лъун ругин, жидеда к1очон танин абун гъедарана ва ц1идасан къот1и гъабуна.

Цинги хандакъазул гъзават бугеб мехаль гъаб къотлиги хвезабуна, жалги капурзабигун цадахъ лъугъана.

57. Рагъ гъабулаго гъел къотли хвезабулел гIадамазда дур квершел батани, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **дуца**

гъезда гучаб къаби швезабе ва гъезие

къуватаб гIазабги гъабе, гъезда хадур ругел хIинкъулеб хIалалъ. Ва гъединаб хIалихъатаб жо гъабизе жидеда раклалдаго кколареб хIалалъ. Гъел хиянатчагIазда швараб къо гъезие вагIазальун букIина ва гъединаб жо гъабизе хIинкъила.

58. Дургун къотлииялда бугеб цо къавмалъ хиянат гъабиялда мун хIинкъараб мехаль, дуца гъезулгун къотли биххе, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

загъирго, гъезда лъазабун дуца къотли биххараблъи ва мун

гъездехун рагъ гъабизе хIадурун вукIинги. Гъездаги дудаги гъоркъоб къотли бугебIан мехаль дуца къотли хвезабуге.

XIакълъунго Аллагъасе рокъуларо жидеца къотли хвезабулел гIадамал. Жидер аманат гъечIел, жидеца рагIиги кколарел.

59. Бадруялда рагъдаса нахърусун арал мушриказда раклалде ккоге абе жал Аллагъасухъа جَلَّ جَلَالُهُ **рорчIана абун. Гъел**

дир ихтияралда гъоркъ руго ва дида кодор руго. Гъез дун гIажиз гъавуларо дие бокъараб жо гъабизе.

Гъел гурезги ва кинабго махлукъаталъ гIажиз гъавуларо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб жо гъабизе. Жиндир гIажал ва къадар швараб мехаль гIубазабула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир хIукму.

60. Тушманасда данде рагъ гъабизе

нужеца хIалкIвараб хIалалъ

хIадурлъи гъабе: ярагъ букIа,

гIадамал рукIа, ретIел-квен

букIа ва цогидаб жинда хIажалъи

кколебщинаб жо хIадур гъабе.

Рагъуе гIолохъаби куцай: загъираб

къуваталъул рахъалъан ва рухIияб

къуваталъул рахъалъанги. Гъединго рагъда рачунел чуялги

хIадур гъаре: жал куцун, хьихъун, къили-тIенк хIадурун.

ГIалимзабаца абун: Гъаб масъала гъаб бакIалда рехсеялъе сабаб буго

فِيمَا تَنقَضَتْ فِي الْحَرْبِ فَشَرَّ بِهِمْ مَنْ خَلَفَهُمْ
لَعَلَّهُمْ يَذْكُرُونَ ﴿٥٧﴾

وَمَا تَخَافُ مِنْ قَوْمِ خِيَانَةٍ فَاْيُنذِرْهُمْ
عَلَىٰ سَوَاءٍ إِنْ أَلَّ اللَّهُ لِأَيِّحِبِّ الْخَائِبِينَ ﴿٥٨﴾

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِذْ
لَا يُعْجِرُونَ ﴿٥٩﴾

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ
رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ
وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ
اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ يُوَفِّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾

Бадруялда рагъулеб мехаль бусурбабазул хладурлъи буклунгути. Бусурбаби кантлизарулел руго хладурлъиги гьечлого, буклине кколеб къадар ярагъги, къувати, гадамалги гьечлого бергьенлъи швей кидалго буклунареблъиялда. **Гьединаб хладурлъиги гьабун нужеца Аллагъасул ﷺ ва нужер тушман хинкъизавизе:** загьирал тушбаби капурзаби хинкъизаризе. **Ва гьел гурел цогидал тушбабиги хинкъизаризе:** мунапикъзаби хинкъизаризе, нужеда гьоркъор ругел бальгоял тушбаби. **Гьел тушбаби руго нужеда жал лъаларел, ва амма Аллагъасда ﷺ лъала мунапикъзаби** ва гьезул рекъель ругел хиянатал къасдалги. **Аллагъасул ﷺ дин гъадеган гьабизе гъоло гъазават гьабизе нужеца къураб напакъа буго Аллагъас ﷺ нужее гьелда данде гъубараб жазаъ гьабулеб ва шибго жо нукъсан гьабун Аллагъас ﷺ зулмуги гьабуларо.** Гьелгул гъаксалда гъемерго циклизиабун ажру-кири гьабула.

Мухаммад Гали Сабунияс абун: Гъадеганав Аллагъас нилъеда амру гьабулеб буго Аллагъасул ﷺ тушбабигун рагъизе къуват хладуре абун. Гьаб рагъиялъ швей гьабула гьеб къуваталгул киналго рахъазда: рухлияб (динияб) къуваталда ва загьираб къуваталдаги. Загьираб къуват буклине ккани чара гьечлеб жо буго бусурбабазул ярагъ буклин жидецаго гьабураб, ярагъ гьабулел заводал руклин, гьеб яргъие къваригъунебщинаб алат ва сурсат (боеприпасы) гьабулел заводал руклинги.

Бусурбабазул тушбабазда лъала нилъер цониги ярагъ гьечлеблъи жидехъан бичун босараб гурони. Гьеб ярагъги нилъее бичунун цадахъ жидеца хладурун буклуна гьелде дандле чоллеб ва гьелдасан гъемерго лъиклаб ярагъ. Гъез нилъее ярагъги бичула бусурбаби цоцаде рагъизе ва гьезул къуват загъип гьабизе.

Капурзабазул гьеб мурад бусурбабаца гъубазеги гьабула: Аллагъасул ﷺ ва жидер тушман капурчиги живго тун, цоцазде данде рагъула ва цояс цоялги чъвала. Бусурбабаца жидеда данде бусинабулеблъи лъаллеб бугони капурзабаца гъезие цохло патронги бичун къоларо. Гьаб ярагъ бичун босиялда жаниб цогиги кудияб зарал буго. Бусурбабаца жидер бечелъи кколеб буго капурзабазе, гьезул къватлиб рехизе ва биххизе (утилизация) мех швараб ярагъалъухъ.

Ракъалда гъад исламияб дин буклине ккани бусурбаби хъвадизе ккола исламияб диналгул аслу Къуръаналь ва хладисаль малъухъин. Гьел хъвадизе ккола кинабго гъаламалгул рахъматлъун ва мугъалимлъун вугев, Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хъвадараб нухдасан,

гьесда хадур рукларал жидеда Аллагь разилъаял асхIабзаби хъвадараб нухдасанги. Гьедин хъвадараб мехаль тIадегIанав Аллагьас нильлъ капурзабазул лагьзаллъун рукIиналдасан хвасар гьарула ва къадру бугеб, нильлъ гьел капурзабаца кIодо гьарулеб, гьел нильдесан хIинкъулеб чIаголъи къола.

Бусурбабазе хIакъирлъиги гIодорегIанлъиги гIела цо хъат чIвалеб гIадаб ракъалда тIад гIуцIараб жугьутIазул пачалихъаль Палестинаялъул бусурбаби жидеего бокъа-бокъараб хIалалъ хIакъир гьарулел рукIин ва гьел жугьутIазде данде рахъине исламиял пачалихъал хIинкъулел рукIин. Жегиги бусурбабазе хIакъирлъи гIела Америкаялъ бокъараб къоялъ бокъараб бакIалда тIаде бомбабазул ва ракетазул цIад базабулеб букIин ва гьеб жидеца гьабулеб иш битIараб буго абизе исламиял пачалихъазул бутIрулги тIамулел рукIин. Киналниги рагъалги бусурбабазул ракъазда тIад руго, киналго квешал гIадамалги бусурбаби руго ва гьел бусурзабазде рагъ гьабулелги, гьел квешаллъун гьарулелги капурзабазул гьабильун ругел, шайтIабазул гьудулзабильунги ругел бусурзабазда гьоркъосан рахъарал мунапикъзаби руго.

ЦоIого Аллагьасда جَلَّ جَلَّ гьарана абун, какал ран магъдина цIалана абун, Аллагьас جَلَّ جَلَّ бусурбабазе бергьенлъи къоларо, хIатта Аллагьасул جَلَّ جَلَّ щим бахъин рещтIуна гьел гIадамазде. Бусурбаби тушманасдасан бергъине ккани, гьабизе кколеб сабаб Аллагьас جَلَّ جَلَّ нильеда малъун буго ва гьеб сабаб гьабун гурони исламияб дин ракъалда тIад букIунаро. Аллагьас جَلَّ جَلَّ нильеда амру гьабураб сабабги гьабун цинги Аллагьасда جَلَّ جَلَّ таваккалги тIамун, гьесдасан квербакъиги тIалаб гьабун хъвадараб мехаль, Аллагьас квербакъиялде хьул лъезе бегъула ва божизеги бегъула.

БетIергъан Аллагьасул хIикматалдалъун халкъальул маслахIатал хурхинарун руго сабабазда. БукIине кколеб сабаб гьечIого цо жо лъугъин Аллагьасул جَلَّ جَلَّ хIалкIолъиялда бугеб жо буго ва гьелда гIадаг билълъараб гуреб жоян абула: карамат, мугIжизат абула. Масала, цо чи вакъун вугони, цинги гьев чи гIодовги чIун дун вакъун вуго абун жив гIодунилан гьев гIорцIуларо. Цо чи жив квачан вугони ва квачан вугилан зигардуниллан хинлъуларо. Гъав кIиявго чияс тIадеги рахъун Аллагьас جَلَّ جَلَّ бихъизабураб нухда ризкъи тIалаб гьабун, гъазие ризкъиги шола, цIул-цIа, ретIел тIалаб гьабун, гьебги шола. Гъанжеги гьев кIиявго чи я гIорцIуларо, яги хинлъуларо жидеца гьеб ризкъи кванан гурони ва цIаги бакун гьелда аскIов гIодов чIун гурони.

Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ лагъзадерил гүзру къабул гъабула ахираталда жинда цере заглпаллгун, пакъираллгун, глodoreгланаллгун рахгун чезе гъарураб къоялъ. Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ жиндир лагъзадериди цакъ гурхлүлев, гъезие лгиклгь бокъулевги вуго. Ва амма щибго гламал гъабичлев чиясул гүзру щиб буклинеб? Къижун вугев ворчлизе мех щун буго, ворчлун вугев кантлизе мех щун буго, кантларав хлалтлизеги мех щун буго. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّاهُ хлинкаъ, я Аллагъасул лагъзал ва гъев разилгь тлалаб гъабун хъваде!

61. Нужер тушбабаца рекъел гъабиялда وَإِنْ جَنَّوُا لِّلسَّامِ فَاجْتَحِ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى
ва рагъ гьоркъоб къотлизабиялда къасд اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١١﴾
гъабун, дуца гъеб маслихлат босизе
къасд гъабе, гьелда жаниб бусрбабазе
хлинкаъи ва хиянат гъечлеблгь лъараб мехаль. Дуца таваккалги
тламе Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ, хлакългунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ вугелгүл
нужеца бицунеб жо рагүлев ва нужеца гъабулеб жоги лъалев.

62. Гъеб рекъел-маслихлат وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ
гъабиялдалгун тушбабазе бокгун هُوَ الَّذِي آتَاكَ بِبَصَرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢﴾
бугони две хиянат гъабизе, хлакългунго
гъеб хиянаталдаса мун цунизе две
Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ глезе вуго. Хлакългунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ вуго
жинца две квербакъи гъабурав: малаикзаби рештларун ва дуда
мутлигал муъминзабаздалгунги, Мадинаялгүл ансараздалгун.

63. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ вуго жинца وَأَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ
муъминзабазул раклал цоцаде рекъезе جَمِيعًا مَّا أَلْفَتْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ
гъабурав. اللَّهُ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٣﴾
Цоцазде тушманлгьялда ва рагъазда
рукларал багли-баглиял къибил-тухумалгүл
ва къавмазул муъминзаби цоцазе вацаллгун лгугъана.
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе ругел муглжизатаздаса цо
муглжизат буго гъаб.

Къуртлүбияс абуна: гъел гларабиязул цоаяс цогидасда цо хъат къабунин
абун гъел цоаяс цоаял члван раггүлел руклана ва цакъ гучаб жагъилияб
ахлмакългьялда руклана. Тладегланав Аллагъас гъезда гьоркъоб рекъел
гъабуна иманалдалгун, гъезул тушманлгь рокылгун сверизабуна,
гъезул цоцаздаса риклклалгьиги глагарлгьялде бусизабуна. Аллагъасул
جَلَّ جَلَّاهُ дин сабаблгун жидерго капурав вацги эменги чвалеллгун
лгугъана»-абун.

Гъаб ракъалда тлад бугеб кинабго бечелгь дуца къуниги, дуда

гьел рекъезаризе к1везе бук1инч1о, Мух1аммад ﷺ. Кинниги Аллагъас ﷺ рекъезаруна гъезул раклал цоцазде. Аллагъ ﷺ вугелъул гъезул раклазул бет1ергъан, жиндие бокъараб рахъалде гьел ц1азе к1олев. Х1акълъунго Аллагъ ﷺ вуго жиндир гуч бергъарав хан ва г1адлу бит1арав х1аким.

Жинда Аллагъ разильаяв Мужагьидидаса бицана: гьес абуна Аллагъасе ﷺ г1оло цоцазе вокъарав к1иго чи данделъараб мехаль ва жидеца квер босун гьел цоцазе гьимараб мехаль, гъезул мунагъал гъун (гъаршун) г1одоре уна, гъури пулеб къояль гъвет1алъул ракъварал т1анхал гъун унеб г1адин»-абун.

Г1убадат абулев чияс гьесда абуна: «Гъеб иш ц1акъ бигъаяб жо буго гурищ» – абун. Мужагьидица абуна: «Дуца гъеб раг1и абуге Г1убадат! Дуца Аллагъасул калам ц1алич1ищ: «Ракъалда т1ад бугебцинаб бечелъи къуниги, дуда гъезул раклал рекъезаризе к1оларо» – абураб. Г1убадатица абулеб буго: «дида лъана гъев Мужагьид дидасан ц1ик1к1ун ва лъик1 пикъгъу (шариг1ат) лъалев, жинда жо бич1ч1улев вук1ин»- абун.

64. Я гъав Бичасул авараг ﷺ!

Т1адег1анав Аллагъ г1езе вуго дуеги ва

дуда нахърилълъарал муъминзабазеги

жинца нужер тадбир гъабулевлъун,

нужее цоги щивго чи х1ажат гъеч1о жинда божизе ва жиндаса

квербакъи т1алаб гъабизе.

Х1асанул Басрияс гъаб аяталъул маг1на гъабуна: «Я Бичасул авараг ﷺ! Т1адег1анав Аллагъ ва гьесда иман лъурал муъминзаби г1езе руго дуге» – абун.

65. Я гъав Бичасул авараг ﷺ!

Дуца муъминзабазул рак1 гьесизабе

капурзабазда рагъ гъабизе.

Х1акълъунго Бичасул аварагас ﷺ

гъезул раклал гьесизарулел рук1ана ва

жинца абуна: «Нуж рахъа, я муъминзаби,

зобал-ракъалг1ан г1ат1идаб алжан нужее

цолев гъазават гъабизе» – абун.

Цинги цо асх1аб цевег1ан къана, жинда Аллагъ разильаяв, жиндир хвалченалъул лъелги бекана, рухъбиги т1уг1ун рана ва хъатинир рук1арал чамастакал кваназе къасд гъабуна. Цинги гьел чамастакал кодосан г1одоре реххун гьес абуна: «Гъал кванан лъугъинег1ан ч1аго

يَأَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾

يَأَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى
الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ
يَعْلَمُوا بِمَائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ
يَعْلَمُوا بِالْفَائِزِينَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ
قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾

хутлани гьeб глумруги халатаб буго» – абун. Цинги жив тущбабазда гьоркьове кланцлун вагъизе жувана ва гьeб баклалда шагьидлъана.

Нужер Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун рагъда сабру гъабулев кього чи вугони, гьел бергъине руго клинусго тущманасда тlад. Нужер нусгояв вугони азарго капурчиясдасаги бергъине руго. Гьeб къавм бугельул жидеда щибго жо бичlчlуларeб ахlмакъаб къавм. Нуж ругельул Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун, исламияб дин ракъалда букlиналтъе гlоло рагъулел мужагьидал.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибнугlаббасица абунa: «Гlадегlанав Аллагъас муъминзабазда гурхlун гъаб аятальул хlукму насхо гъабунa ва клуго чиясде данде цо чи вагъи паризаяб гъабунa. Ва амма гъаб аяталда жаниб бугеб роххел бицин: «Цо муъминчи анцlго капурчиясдаса бергъине вуго» абураб, гъаб роххел нахъе хутlараб буго ва чанги гъазават буго муъминзабазул дагъал аскараз капурзабазул рикlклен гlемерал боял къезарураб.

66. Гъанже Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужее бигъальи гъабулеб буго ва гьeсда лъана нужеда гьоркьор цо-цо загlипал гlадамал рукlин: иман загlипал, черх загlипал. Нужедаса нусго чи вугони Аллагъасе гlолон вагъулев ва гьениб щолеб къварильяялде сабру гъабулев, гьел бергъине руго клинусго чиясдаса.

Нужедаса азарго сабру бугев мужагьид вугони, гьел клiazарго капурчиясдаса бергъине руго, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ изнуялдалъун ва кумекалдалъун. Хlакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жидеца сабру гъабулел гlадамалгун цадахъ гъезие квербакъулевлъун, гьел цlунулевлъун. Живгун цадахъ Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вугев чи вуго жив бергъунев.

67. Цониги аварaгасда рекъараб гьечlо жинца асирзаби кквезе цинги гьел нахъе къун фидаъ (выкуп) босизе, жинца рагъги гlемер гъабун, капурзабиги хlинкъизарун, ракъалда тlад дин бакlлъизабизегlан ва капурзаби данде рагъизе клоларедухъ чlван, лъукъун гlодор ккезаризегlан. Нужее дунялалъул дагъабго магlишат бокъун буго гьeб фидаъ босун. Гlадегlанав Аллагъасе бокъун буго нужее лъикlаб ахират букlине:

الَّذِينَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ
ضَعْفًا فَإِن يَكُنْ مِنْكُمْ مَّتَّئِدٌ صَابِرٌ يَغْلِبُوا
مِائَتِينَ وَإِن يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا
أَلْفِينَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٦٦﴾

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَأَسْرَىٰ حَتَّىٰ
يُشْرَىٰ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا
وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ ۗ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин гуч гъабун, гъесул тушцабаби чI ван нуж хъвадизе, цинги нужее ахираталда абадияб алжан букI ине.

Жиндир гуч бергъарав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ва жинца лагъзадерне гъарулел тадбиризуль хI кимат бугев, гъезие маслахI ат бугеб жо гъабулев вуго.

Гъаб цебе араб аят рещтI набиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяв ГI умар асхI абас абуна: *Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Бадруялда капурзаби хI инкъизарун лъутизаридал, гъезул лъабкъоялда анцигояв чI вадал ва гъедигI анго асирги гъаридал, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас асхI абзабазда мушавара гъабуна гъел асирзабазе щиб гъабундай лъикI абун.*

Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакарица абуна: «Я Бичасул расул! Гъал руго нильер гI агарал чагI и, нильер вацI алзаби. Дида лъикI бихъула гъазухъан пидят (выкуп) босизе ва гъел нахъе риччазе. Гъездаса босараб жо нильее капурзабазде данде рагъизе къуватI икI инабизе букI ина. Гъалги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иманалда тI оритI ани нильее квербакъулеллъун рукI ина» – абун.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Дуда щиб жо лъикI аблъун бихъулеб, я ХатI абил вас» – абун. Дица абуна: «Валлагъи, дида гъаб Абубакарил гI акълу лъикI аблъун бихъуларо. Дида лъикI бихъула дица дир гI агарав чиясул бетI ер къотI изе, ГI али асхI абасеги изну къезе ГI укъайлил бетI ер къотI изе (жиндир вацI ал), ХI амзатиеги изну къезе жиндир вацасул бетI ер къотI изе, (жинда Аллагъ разилъаяв ГI аббас вуго гъев). ПI адегI анав Аллагъасда лъазе нильер ракI азулъ гъечI еблъи мушириказдехун рокъа-хинлъи ва гурхI ел. Гъал гI адамал руго капурзабазул бутI рул ва гъезул ханзаби» – абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе дир гI акълу бокъичI о, Абубакарил гI акълу бокъана ва асирзабазухъа фидят босана. Метерисеб къоялъ дун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе индал дида гъевги, жинда Аллагъ разилъаяв Абубакарги кI аиявго гI одулел ратана. Нуж гI одизе гъабураб жо щиб абун дица гъикъидал Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «дун гI одулев вуго дир асхI абзабазда Бадроялъул асирзаби хвасар гъари лъикI бихъун гъеб гI акълу босиялда. ХI акълъунго дида гI азаб бихъана нужеде рещтI ине хъин букI араб гъаб гъветI алдасанги нужеде гI агарда цун.» – абун. (ХI адис дагъабго къокъ гъабун хъвана). ХI адис имам АхI мадица бицана.

**68. Жиб цебе ккараб БетI ергъан
Аллагъасул хI укму букI инчI еб ани:
(ижтигъад гъабун хатI альарасе гI азаб**

أَوَلَا يَكْتُوبُ مِنَ اللَّهِ سَبْقَ لَمَسْكَرٍ فِيمَا أَخَذْتُمْ
عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿٨﴾

гъабун гут1и). Ижтигъад абула жинда х1ал к1вараб х1алалъях1 бахъун шарг1алда рекъараб х1укму гъабиялда. Гъаб нужеца босараб фидаъ сабаблъун нужеда к1удияб г1азаб швезе бук1ана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагас ва асх1абзабаца мушавара гъабун, ижтигъад гъабун, пидят босун лъик1 абун х1укму гъабун хадуб решт1изе гъабураб бугелъул гъаб аят, гъезие г1акъуба гъабуларо ва мунагълъунги хъваларо жидеца пидят боси.

69. Нужеца х1алалаб, бац1адаблъун кванай, я гъал гъазават гъабулел г1адамал, рагъдаса нужеца швараб гъанимат.

فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ
إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٩﴾

Гъеб нужер х1алт1ухъ швараб мухъ буго ва нужер х1алт1иги бишунго бац1адаб ва х1алалаб буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагас абуна: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ *дие ризкъи гъабун буго дир хечалъул раг1адалда гъоркъ*»-абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х1инкъа гъесул амру-нагъюялда хилиплъизе. Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго муъминзабазда ц1акъ гурх1улев, тавбо гъабуразул тавбо къабул гъабун гъезул мунагъл чурелев.

70. Я гъав Бичасул авраг! Нужеда кодор ругел асирзабазда абе: Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лъалеб лъик1лъи нужер рак1азулъ батани, нуж иман лъеялъулъ рит1ухъал ратани ва нужер иман лъуна абураб раг1и бит1араб батани, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُلْ لِمَنْ فِي آيَاتِكُمْ مِنَ
الْأَسْرَىٰ إِنْ يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا
يُّؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّا أُخِذَ مِنْكُمْ وَيَعْفُو عَنْكُمْ
وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٠﴾

нужеца къезе буго нужехъан босараб фидаалдаса лъик1аб ва г1емераб боц1и. Нужер мунагълги чуризе руго щере гъарун арал г1асилъабазул. Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жив гурх1улев ва жинца мунагъл чурелев вуго.

Байзавияс абуна: гъаб аят решт1инабуна жинда Аллагъ разилъаяв Г1аббасил х1акълъулъ, Бадруялда асирзабазда гъоркъов вук1арав. Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагас Г1аббасида абуна дуца фидаъ къе дуда цебесан ва дур вацасул васалазда цебесанги: Г1укъайл ва Навпалида цебеса. Гъеб фидаъ къун хадуб Г1аббасица абуна: «Я дир вацасул вас! Гъанже дуца дун танаха г1умруялъ Къурайшияздаса нечолевлъун»-абун (ай дир кинабго маг1ишат ана дуца, дунги мискин гъавуна).

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «кибе араб дур месед, мун къватлив вахъунеб мехаль дуца Умулпазлихъ къураб. Дуца гьелдаги абун: «Дида лъаларо гъаб сапараль щиб дир кколебали. Дун тлад вуссинчлони гъеб месед дуеги дир хъизамальеги буго»-абун. Габбасица абун: «гъеб хабар кин дуда лъараб»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «дида гъеб дир Беттергъан Аллагъас бицана»-абун.

Цинги Габбасица абун: «Дуца бицараб жо битараб буго абун нуглъи гъабула дица, цо Аллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гурев цоги Аллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъечлин ва мун гъесул расул вугин абунги нуглъи гъабула. Валлагъи, щивниги чи вуклинчло гъаб хабар лъалев, дица гъеб меседги Умулпазлихъ бецлаб сардиль къун буклана»-абун. Хадуб жинда Аллагъ разилъаяв Габбасица абулан: Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дие къуна дихъан аралдаса глерго лъиклаб жо: Дихъе зам-замалъул ихтияр къуна, гъеб дие хирияб буго кинабго маккалъул бечельялдаса. Дир хъулги буго Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дир мунагъал чурила»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидасан бицараб халатаб хладисалда жаниб буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасухъе Бахрейналъул гларац месед бачараб мехъаль, жинда Аллагъ разилъаяв Габбасида аварас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун гъенисан дуе бокъараблан къадар босе абун. Цинги Габбасица гъеб гларац-меседалдаса жинда тладе ретлун буклараб цо ретлел цезабун ва гъеб эхеде борхизе клоларого хутлана. Гъес Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда: абун цоясда амро гъабе гъаб эхеде борхун дир мугъалда лъеян абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «гъабиларо»-абун. Габбасица абун: «Гъедин батани дуца лъе гъаб дир мугъалда тлад»-абун. цингиги аварас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «лъеларо»-абун. Габбасица ратлилль буклараб гларац-меседалдаса дагъаб къадар глодобе бана ва жинда борхизе клвараб жоги мугъалда лъун масжидалдаса къватливе лъугъана. Гъев цевесса терхьинеглан хадув валагъун, гъесул боцлуда бугеб хъулалда глажаиблъун аварас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуклана.

Цакъ берцинал къисаби глемер руго къуръаналда жанир хириял аслабзабазул бицарал. Гъениб щибго жо бахчун гъечло ва балъго тун гъечло. Плагарав чиги, глагарлъи гъечлев чиги цохло даражаялда руго Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ шаргалда. Гъав Габбас жинда Аллагъ разилъаяв Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул инсул вац вуго Къурайшияз нечезавун Бадроялда вагъизе вачлун вукларав, жив асирлъун ккелалдего иман лъунги вукларав.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул гладло битараб буклиналъе

гІаламатги буго иман лъун буклин лъаниги гъев ГІаббасидаса фидаъ боси: нилъеда данде вагъулев туцманас нилъехъ асирлъун ккун хадуб иман лъуни гъев чи чІвазе бегъуларо, амма лагълъун хутІула ва гъаниматалъул боцІигун цадахъ мужагъидазе кьола. Гъав ГІаббасил вас вуго гъаб Къуръаналъул тафсиралда ва таржамаялда жанив гІемер рехсолев ИбнуГІаббас: Къуръаналъе бицун цебе жинца тафсир гъабурав, аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндие гІелму кье абун дугІа гъабун умматалъул гІелмудул ралъад абун жинда цІар бугев.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъазул баракат ва шапагІат нилъеги цвезабеги. Амин.

71. Гъал асирзабазда гъоркъор дие хиянат гъабизе бокъарал гІадамал ругони МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца иман лъуна абун гъереси бицун: гъел

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хиянат гъабурал руго гъалдасанги цере. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дур кверщел батизабуна гъезда ва гъел дур асираллъун ккезе гъаруна. Гъанже хадубги гъез хиянат гъабуни Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул хиянат хвезабила. ХІакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо лъалев гІалим ва жиндир гІадло битІарав хІаким.

72. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда ва аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъурал гІадамал, гъеб иман лъеялъуль жал ритІухъал, жидеца Аллагъасул ва аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амруги тІубалел.

Жидер ватІан тун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло гъижраги гъабурал. Цинги жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло жигъадги гъабурал гъезул чурхдуздалъун ва магІишаталдалъун. Гъал сипатал руго мугъажиразул сипатал.

Жидеца гъал мугъажирал жанир рачарал, гъезие жидер ватІаналда рештіне ва гІумру гъабизе рес рекъезабурал, цинги жидеца аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кверги бакъарал. Гъал сипатал руго ансаразул сипатал. Гъаб кІябго кьокъа буго цо-цазул ирс босулел вализаби ва гъудулзаби. Жидер диналда божилъи бугел гІадамалги руго. Цо-цазе квер бакъулел ва цо-цазе жидеца вацІъи гъабулел руго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас мугъажираздаги ансараздаги гъоркъоб

وَأَنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَهَاجَرُوا وَجْهَهُمْ
يَأْمُرُهُمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ
ءَاوَأُوا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ
وَالَّذِينَ ءَامَنُوا لَمْ يَهَاجَرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَدِهِمْ
مَنْ شَاءَ حَتَّى يَهَاجَرُوا وَإِنْ أَسْتَضَرُّوكُمْ
فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ إِلَّا عَلَى قَوْمٍ
بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ قَبِيضٌ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ
بَصِيرَةٌ ﴿٧٢﴾

вацлѣи гѣабизабун буклана.

Жидеца иман лѣурал, амма жидеца гѣижра гѣабун гѣечел ва жегиги Маккаядда ругел, гѣал гѣадамаздаги нужедаги гѣоркъоб гѣудуллѣи **ва ирс гѣечло гѣел гѣижра гѣабун Мадинаялда рачлѣизеглан.** Гѣел купруялѣул ракъалда члун ругелѣул гѣезулги нужерги тлобараб гѣудуллѣи ва рокѣа-хинлѣи буклунаро. Нужедаги гѣездаги гѣоркъоб нух гѣечелѣул.

Амма гѣижра гѣабизе бокѣун ругел, киниги заглѣпал руклун гѣижра гѣабичлѣого хутларал муѣминзабазул хлукму цоги аяталда бицана: гѣезие мунагъ-хатла гѣечло ва гѣезда гѣайбги члваларо.

Ибнукасирица жидеца иман лѣурал амма жидеца гѣижра гѣабичлѣел-абураб раглѣиялѣул тафсир гѣабулаго абуна: гѣел руго жидеца иман лѣурал, амма жидерго ватланалда, жидерго росабаль чларал гѣадамал. Гѣезие гѣаниматалдаса бутла гѣечло, муѣминзабазул гѣудуллѣи-ваццлѣиги гѣечло, гѣел гѣижра гѣабун Мадинаялда рачлѣизеглан абун.

Гѣал иман лѣурал гѣадамаз нужедаса квербакѣи гѣалаб гѣабун жидер дин клодо гѣабизе, нужеда гѣадаб буго гѣезие кумек гѣабизе. Гѣел нужер диналѣул вацал ругелѣул. **Ва амма нужергун рагъ гѣабичлѣого буклине къотли бугел гѣадамазда дандрахѣун квербакѣи гѣабиларо дол муѣминзабазе.** Къотлѣе хилашлѣи гѣабиларо гѣел капурзабаз къотли хвезабун гѣечлѣбглан мехаль. **Хлакълѣунго Аллагъ жинда бихѣулев вуго нужеца гѣабулеб жоялѣул загѣирги, батлинги.** Гѣаб аяталда рехсараб ирс боси исламалѣул авалалда буклана, хадуб ирсалѣул хлукму бицун насхо гѣабун.

Ибнухатлибица абуна: къотли тлубазаби, божилѣи хвезабунгутли, гѣабураб дарам биххунгутлиги исламалѣул бишун клудияб асло буго. щѣибаб къотлиги, дарамги божилѣиги клиго къокѣаялда гѣоркъоб бугеб жо буго лѣабабилевлѣун Аллагъги ﷻ вугеб. Гѣал къотлабазе хиянат гѣабурав чи Аллагъгасе ﷻ хиянат гѣабурав вуклуна: жиндир Халикълѣун вугев ва жиндир амруялѣул Маликълѣунги вугев.

Кѣурѣаналда жанир цогиги глѣмерал аятал руго гѣаб къотли ва божи тлубазе гѣадаб буклиналѣул бицунел. Гѣаб къотли тлубазаби гѣадаб буклин киналго пачалихѣазул, киналго миллатазул, щѣибаб кагътида хѣван буклунѣб бищунго клвар цликлараб къанун буго. Ва амма гѣеб кагътидаго хутлун буклуна ва къотли тлубазаби цлакъ надираб буклуна. Щѣивав чѣяс клалаль бищунѣб жо гѣесул реклѣль гѣечлѣб буго ва бицараб жо кколев чиги гѣечло. Киналнѣиги къотлабиги хлатлакъ мерхѣун, хлал бугес ханлѣи гѣабулеб заман буго гѣаб.

Кинабго жо члунтизабизе, бухлизе, пасад гѣабизе рес бугел гѣадамал

лъугун руго хIакъаб жоялъул бетIергъабильун: гъез гъабураб жо нахъчIа вазе кIолев чи гъечIелъул. Ва амма муъминзабазул валиги, квер бакъулевги, тадбир гъабулевги жиндир гуч бергъарав, къадро кIудияв, жив цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. КигIанго зулму-пасалъи ракъалда тIад цIикIкIаниги, ахир-къадги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир амру тIубазабула ва зулму чагIаздаса рецIел босула.

73. Киналго капурал гIадамал цо-цазул вализаби руго.

Гъудулзаби руго, цо-цазе квер бакъулелги руго. Гъел капурзаби муъминзабаца

гъудулзабилъун кквезе бегъуларо. **Гъаб**

цебехун рехсараб жо нужеца гъабичIони: рагъе хIадурлъи гъаби, ракъалда рагъул гуч бергъизабиги, мугъажиралги, ансаралги цо-цазул вализаби рукIин. Квербакъи тIалаб гъабурал бусурбабазе квербакъи, къотIаби ва божилъи тIубазаби, капурзаби муъминзабаца гъудулзабилъун ккун гутIиги:

Ракъалда тIад питна букIине буго ва кIудияб пасалъиги букIине буго. нуж капурзабаца шуцах риххизарула, нужер ракъалги гъез рахъула, нужеца гъоркъоб щибго аманатги хутIуларо.

74. Жидеца иманги лъурал, гъижраги

гъабурал, жидер чурхдуздальун ва боцIи-малалдальун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

диналъе гIоло жигъадги гъабурал,

жидеца мугъажиразе ватIан къурал

ва гъел жанир рачарал, аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кверги бакъарал,-

гъал гIадамал руго хIакъикъиял муъминзаби, жидер иманги камилал, ихIсанги тIубарал.

ИхIсан абула Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гъабун, цIакъго напс къезабун хъвадиялда. Гъезие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальан буго жидер мунагъал рахчи ва алжаназул сахаватал нигIматал.

75. Авалаб гъижра гъабун хадуб жидеца

иманги лъурал ва гъижра гъабун

Мадинаялда рачIарал, цинги нужгун

цадахъ гъазаватги гъабурал: гъал

муъминзабиги нужедаса руго ва нужерги

гъезулги хIукму цого буго ажро-

кириялъуль. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаргIалда

рекъон насабалъул рахъальан гIагарал муъминзаби рекъарал

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ
إِلَّا تَتَّبِعُوهُ تَكُنْ فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ وَقَسَادٌ

كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَالَّذِينَ آوَوْا وَانصَرَوْا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ
حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾

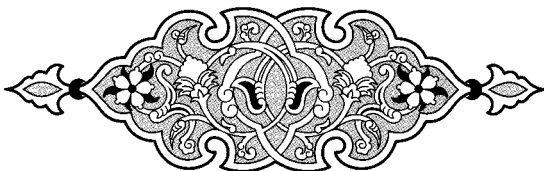
وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدِ وَهَاجَرُوا وَجَهَدُوا
مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ
بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾

руго цо-цазул ирс босизе цогидал бусурбабаздаса. Х1акълъунго
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго кинабниги цебехун бук1арабги
нахъехун бук1инесебги жо.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб кинабго х1укмуги жиндиль х1икмат бугеб,
лъик1лъи бугеб, маслах1ат бугеб буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун суратул Анфалалъе тафсир ва
таржама хъван т1убана.

Т1адег1анав Аллагъас жив разильиялъе сабаблъун ккезабеги ва
ц1аларазе мунпаг1ат бугеблъунги гъабеги.

9. Сурагу Тавбат

سُورَةُ التَّوْبَةِ

Мадинаялда рецтIнабураб, жинда жаниб нусиялда кьоло ичIго аят бугеб.

Къуръаналъул бицун ахиралда рецтIараб сурат бугин гьабан абуна цо гIалимас. Аллагьасул свалат лъеяв МухIаммад аварас Табукалъул гьазаваталдаса вуссараб заман букIана гьеб, гьижрияб тарихалъул ичIлабилеб сон. Гьеб букIана цIакъ захIматаб гьазават: сапарги рикIладаб букIана, бакъул бухIи цIикIкIараб роол моцIги букIана. Пихъал рарцIараб, рукъор чIун рахIат босизе кколеб гIадаб заман букIана. ПIадегIанав Аллагьас гьеб гьазаваталдалъун муъминзабазул иманалъул хIалбихъи гьабуна. Мунатикъзабиги ратIа гьаруна.

Гьаб сураталда жанирги шаргIиял ахIкамап рицун руго цогидал Мадинаялъул суратазда рицарал гIадин. Аслияб хIалалъ кIиги хIукму баян гьабун буго: мушириказулгун ва китабиязулгун бусурбабаца кинаб бухъен ва гIамал гьабулеб. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасас Румазулгун гьазават гьабиялда ахIараб мехалъ асхIабзабазул щиб хIал букIараб.

Муширикалгун рукIаралкъотIа бириххиялъе гIилла буго чанго нухалъ гьез ягьудиялгун цадахъ рекъон аварасасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва асхIабзабазда рагъизе балъгойл хIукмаби гьари. Гьаб сураталъул авалалдасанго бай бихъун гьел мушириказда лъзабуна гьезулгун рукIарал къотIа бириххилел рукIин, гьез гьанжеялдаса хадуб кагIба рукъалда хIаж гьабизе беъун гутIиги, мушириказулги муъминзабазулги цоцадехун кинабIаги рокъа-хинлъи, гьудуллъи букIине беъунгутIи. Бусурбабазе хиянатал гьарулел гьечIони китабиял гIарабиялгун цадахъ рукIине беъиги бицана. Гьел китабияз къотIи хвезабун хиянат гьабураб мехалъ гьезда рагъ базе ккеялгунги бицана. Гьезул ракIазда жаниб бусурбабаздахун бугеб хIалхъублъи ва тушманлъи загьир гьабуна.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасас Румазулгун гьазават гьабизе къватIире рахъинарулеб мехалъ бусурбабазул букIараб хIал баян гьабуна. Гьезул рокъор чIезе бокъарал, гьазаваталда унелги загIип гьарун, гьел хIинкъулел харбал рицунел мунатикъзабазул хIал бицана, гьезул исламалъе ва бусурбабазе бугеб заралги баян гьабуна. Гьезул нипакъалъул батIи-батIиял къагIида бирицана, муъминзабазда гьел лъазе ва гьездаса цIунизе. Хирияб Къуръаналъ киналго гьезул

балъголъаби къватлir чIвазаруна ва муъминзабазе щибго щаклъи гьечIого гьел лъалеб хIалалъ баян гьаруна.

Цо-цо асхIабзабаца гьаб сураталда цIар лъун букIана: «Жинца къватлir чIвазарулеб»-абун, «гIазабалъул сурат»-абунги, гьалда жаниб гIемераб бицун бугельул мунапикъазул сипатал ва гьезие букIинесеб гIазаб.

Гьаб сураталъул авалалда «бисмиллагь» хъвачIого теялъе сабабцин гьеб буго абунa. (гIазабалъул бицунеб сурат букIин). Жинда Аллагь разилъаяв ИбнугIаббасица абунa: дица ГIали асхIабасда гьикъана: суратул Барааталъул авалалда «Бисмиллагь» щиб жоялъегIоло хъвачIеб абун. ГIали асхIабас абунa: «Бисмиллагь» буго аман ва божилъи, гьаб сурат буго аман борхиялдалъун ва хвалченалдалъун рештIинабураб абун. Гьабго рагIи абунa Супян ибну ГIуайнатицаги.

Цо-цо асхIабзабаца абунa гьаб суратги, гьалда цебе бугеб «суратул анфал»-ги цохIо сурат буго, «бисмиллагьги» гьельие гIоло хъвачIо абун. Гьаб рагIи битIараб букIине рекъараб рагIи буго – абун.

Мунапикъазул цогиги хIилла макру букIана бусурбабазе заралалъе масжид бай ва гьелдехун гIадамал руссинаризе къасд гьаби. Гьаб хIилаги Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ загьир гьабунa ва масжид Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гьабун базе кколеблъи баян гьабунa.

Гьединго сураталда жаниб бицен гьабун буго муъминчиясул бицунго къыматаб сипат Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъи букIин, чIухIи-рецц гьабизе ва жидедаго ракI чIун рукIизе бегьун гутIи. Гьедин ругони щиб кколеблъи бихъизабунa ХIунайниялда гьазават бугеб мехаль: гIемерал ругониги бусурбаби мурад тIубачIого нахъ руссана.

Рагь хIарам гьабураб ункъго моцIалъул бицен буго. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рагьда ахIараб мехаль щибго жоялда балагьичIого, нахъбахъи гьабичIого гьесие жаваб кьезе тIадаб букIиналъул ва гьазаваталда инчIого хутIарал муъминзабаз тавбо гьабиялъул, гьеб тавбо къабул гьабиялъул бицун буго.

1. ТIадегIанав Аллагь ва гьесул расул
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьоркъов гьечIо, гьел къватлir
рахъана, нужеца мушриказулгун гьарун
рукIарал къотIабаздаса.

بِرَاءةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠﴾

Тафсиралъул гIалимзабаца абунa: мушриказ Аллагьасул свалат салам

лъеяв аварагасе гьарурал къотлаби хвезарун хиянат гьабидалго, Аллагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гьабуна жиндир аварагасда гьезулгун ругел къотлаби риххе абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинда Аллагъ разильяв Глали асхлаб витлана хлеж гьабизе ун рукларал муъминзабазда хадув гьаб сураталул амру гьезда лъазабе абун. Гьеб буклана гьижраялул ичлабилеб сон. Хлажизабазул амирлгун вуклана жинда Аллагъ разильяв Абубакар. Жинда Аллагъ разильяв Глали асхлаб муъминзабазда цева вахъана ва жинца гьезда лъазабуна ункъго хлукму:

1)-Гьаб соналдаса хадуб каглаба рукъалда асклов цониги мушрик къазе бегуларо.

2)-Каглаба рукъалда сверун тлад ретел гьечлого главап гьабизе бегуларо.

3)-Алжаналда жанир лъугьунаро Аллагъасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьесул расул Мухаммадидаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иманлгун гьезда нахърильгьарал гладамал гурони.

4)-Аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къотли букларал гладамаз гьеб къотли жиндир заман тубазеглан цуне. Аллагъги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьесул расулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мушриказулгун рукларал къотлабаздаса къватир рахъарал руго.

2. Нуж ракъалда божи бугеллгун хъваде, я гьал мушрикал, ункъго моцаль.

Нижеца нужеда рагъ гьабиларо. Гьаб заман буго Аллагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьезие къураб жидеца пикру гьабизе ва тавбо гьабун исламияб диналде рачлине.

Нужеда жегиги лъан букла, я гьал мушрикал, Аллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нужеца глажиз гьавуларевлъи. Кир нуж ругониги гьесул глазаб нужеде щвела. Нужеца гьеб ширк те ва Аллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цо гьавун глицго гьесие гьабе глибадат. Хлакългунго Аллагъ жинца какурзаби инжит гьарулев вуго. Дунялалда асир гьарун, члан инжит гьарула. Ахираталда жужахлалул глазабги гьабула.

3. Аллагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рахълъан ва гьесул расуласул рахълъанги халкъалде лъазабулеб буго клудияб хлажалул къоялъ (къурбан хъолеб къоялъ) Аллагъги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьесул расулги мушриказдаса тубанго ратлагьарал, тлурал ругин абун. гьезда гьоркъор

فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَلَمُوا
أَنَّكُمْ عِبرٌ مَّعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي
الْكَافِرِينَ ﴿١٠﴾

وَأَذِّنْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ عِبرٌ مَّعْجِزِي اللَّهِ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابِ الْبَرِّ ﴿١٠﴾

киналгIаги кьотIабиги гьечIо. Нужеца тавбо гьабун, Аллагъ
 جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавун, гьесие гIабадат бацIад гьабун, нуже лъикI
 букIина гьеб ширкалда ва кьосинлда чIеялдаса. Нагагъ
 тавбо гьабиялдаса нуж нахъчIван чIани цинги нужеда лъайха
 Аллагъасухъа جَلَّ جَلَالُهُ нуж рорчIилареблъи ва гьесул гIазаб нужеда
 щолеблъиги. Дуца капурзабазда рохел бице МухIаммад ﷺ,
 гьезие жинца цIакъ унтизабулеб гIазаб букIине бугин абун.

«Рохел бице» абиялдаса мурад букIуна цIакъго хIинкьи кьей ва гьел
 капурзаби хIакъыр гьари. Къурбан кьоялда кIудияб хIаж абун цIар теялъе
 гIилла буго гIумра гьабиялда гьитIинаб хIажилан абубеб букIин.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIали асхIабасдаса бицана:

«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас дун «бараат» босун
 Маккаялда витIулеб мехаль дица абун: Я расулаллагъ! Дун мацI
 пасихIав гьечIо ва гIадамазда цеве вахъун кIальазе лъалевги гьечIо
 абун. Аварагас ﷺ абун: гьеб иш гьабичIого рес гьечIо я дунго
 ун я мун ун абун. Аварагас ﷺ бокъун букIана жиндир бакIалда
 жиндир рукъальул чи ине. Дица абун: «гьедин батани дун ина»-абун.
 Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Мун а, Аллагъас дур
 мацIги битIизабила (пасихI гьабила) дур ракIги хIакъаб жоялда
 тIобитIила»-абун. ХIадис ибну исхIакъица бицана.

Цинги жинда Аллагъ разилъаяв Абубакрида хадув гьедал гьес гьикъана:
 «Мун амирлъуниш, витIарав яги дир амруялда гьокъ вукIинейиш,
 (маъмурлъун) витIарав»-абун. ГIали асхIабас абун: «Дун маъмурлъун
 витIана» абун. Цинги жидеца хIаж тIубан хадув къурбан хъолеб кьоялъ
 «мина» абубеб бакIалда кинабго халкъ ахIун данде гьаруна ва гьезда
 цеве вахъун ГIали асхIабас «бараат»-альул амру гьезда бицана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул баракаталдалъун ГIали
 асхIаб цIакъ мацI пасихIав, гIелму-гIакъло гьваридав, рагIи бегIерав
 инсан лъугъана. ГIемераб бегIераб рагIи буго гьесда гIунтIизабураб,
 гIемерал шигIрабиги руго. «Нагъжул балагъат» (пасихIалъиялъул
 нух) абураб тIехъги буго гьесул цо-цо рагIаби ва шигIраби данде
 гьарун гIуцIараб.

4. Нуже кьотIи гьабурал, гьельние
 жидеца хиянатги гьабичIел, нужеда
 данде рагъизе рачIунел цогидал
 капурзабазе кумекги гьабичIел
 мушриказдаса кьотIи биххарал гьечIо
 бусурбаби. Гьезул кьотIи нужеца
 гIубазабе цIараб заман щезегIан ва

إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدُوا مِنَّا
 يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ
 وَأَعْيَتَكُمْ أَحَدًا
 فَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
 يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٩١﴾

гъезие къотли биххун хиянат гъабуге. Падегланав Аллагъасе рокъула жидеца гъесдаса хинкъун къотли тлубалел гладамал.

Падегланав Аллагъас ниль кантлизарулел руго къотли тлубай такъваялъул (Аллагъасдаса جَدَّالَهُ хинкъи) галамат буклиналда.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибнугаббасица абуна: гъаб «бараат» лъазабураб мехаль кинанат абулеб къибилалъул цо къокъаялъ гъабун буклараб къотлиялъул ичго моцI заман хутлун буклана ва Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъеб заман тлубазабуна абун.

5. Мушриказе заман цIан рагъ

хIарамлъараб ункъго моцI араб мехаль.

(зул хIижаялъул къого къо, цинги мухIарам, сафар, рабигIул аввал, рабигIуссаниялъул анцIгокъоги) **нужеца гъелчIвайкирнужеда гъел ратаниги:** Макка хIарамалда ругониги, цогидаб хIалалаб бакIалда ругониги. Жагъилияб заманаль рагъ хIарам гъабурал

моцIазуль ругониги, цоги заманаялъ ругониги. **Нужеца гъел асирлъун ккве, жидер хъулбузда жанир чIани, гъел хъулби** (крепость) **сверун ккун жанир чIчIезаре:** гъез аман гъарун мутIигIлъизегIан яги ракъун хвезегIан. Гъез рагъ гъабизегIан яги асирлъун рачIизегIан. **Нужеца гъел хъвадулел киналго нухалги хъаравулгъиялда гъокъ чIезе гъаре,** гъенисан хъвадизе тоге. Сапаразда жал унел нухалги гъукъе. Рагъалдалгун бугониги, хIилаялдалгун бугониги гъезие зарал цолеб гъел къезарулел ва хIакъир гъарулел нух цIехе ва гъеб нух хIалтIизабе.

Цинги гъез ширкалдаса тавбо гъабуни, исламияб диналда рачIун паризаяб какги бани, боцIудаса закатги къуни, цогидал исламалъул нухалги хIалтIизаруни, **нужеца гъезие зарал гъабуге.** Гъел нужедаго релъарал бусурбаби руго ва нуж киназего шаргIияб хIукму цо буго. **ХIакълъунго Аллагъ вуго жив цIакъ гурхIулев, жинца мунагъал чурулев ва тавбо къабул гъабулев.**

Гъаб аяталда цIар лъун буго хвалчадул аят абун. Къуръаналда жаниб бищунго къвакIараб рагъул хIукму бицараб аят буго гъаб. Цо гIалимзабаца абуна гъаб аяталъул хIукму насхо гъабуна абун сурату МухIаммадалда бугеб ункъабилеб аяталь: «Нужеда капурзаби данде чIвараб мехаль нужеца гъезул габуралда къабе. Рагъ гъабун чIван, гъел загIип гъарураб мехаль ва гъел хIинкъизе гъарураб мехаль гъезул асирзабиги шулагъарун ккве, гъел хвасар гъаризе бегъила фидаъ босун, яги бусурбабазухъ хисун къезеги бегъила...» абун. Цоги ГIалимзабаца

فَإِذَا انسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاتَّقُوا
الْمُسْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخَدُّوهُمْ
وَأَحْضَرُوهُمْ وَأَقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ
فَإِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ
فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٠﴾

абуна: гъаб аяталъул хІукму насхо гъабураб гъеч Іо ва мушриказе бугеб жазаъ гъаб буго абун.

Муслимица ва Бухарияс бицараб хІадисалда буго:

*«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасу абун дида Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ
амру гъабун буго дица гІадамазда рагъ гъабе абун жидеца «лаилагъа
иллалагъу МухІаммадун расуллагъ» абизегІан, паризаяб какги
базегІан, закатги къезегІан»-абун.*

Гъаб хирияб аят ва Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадис аслолъунги гъабун рагъ гъабуна жинда Аллагъ разилъаяв Абубакар асхІабас закат кьоларел гІадамазда. Ибнуасламица абун: «ЦІакъ жинда гІелму бичІарав вукІун вуго Абубакар жинда Аллагъ разилъаяв. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ закат кьоларев чиясул какги къабул гъабуларо»-абун.

Гъаб заманаль гІемерал бусурбаби руго какги балел кІалги кколел ва амма закаталъул щибго кІвар гъабуларел. Паризаяб как бай Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ кьолел налъиялда рельъун буго, паризаяб закат мискин-пакъиразе кьолел налъи буго. гъаб кІиябго налъи Къуръаналда жаниб чанго бакІалда цадахъ рехсон буго. Гъелдасан бичІула закат кьей цІакъ кІвар бугеб масъала букІин. Закат абураб рагІиялъул магІна рацІцІалъи буго. БоцІудаса закат кьураб мехаль гъель боцІи бацІад гъабула, гъелда баракатги букІула. Закат кьоларев боцІи бетІергъанчиясе хІарамлъиялда сверула, баракатги букІунаро. Ахираталда гІазабги букІула.

6. Мушриказул цо чияс дуда гъарани

МухІуммад, жив божуда те абун, дуца гъев чи божуда те, гъесие къварильиги

гъабуге, жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ

калам рагІизегІан ва гъес пикро

гъабизе исламияб диналъул ва дуца жинда ахІулеб шаргІиял хІукмабазул.

Гъев иман лъун дуда нахъвилълъине бегъила. **Цинги гъев чияс иман лъечІони, дуца гъев чи жидирго ватІаналда щвезаве ва гъесие щибго хиянат-хІилла гъабуге.** Гъаб амру гъадин букІиналъе ва дуца гъев чиясе божилъи гъабизе тІадаб букІиналъе сабаб буго: **Гъел мушрикал рукІин жидеда щибго жо лъаларев, жагъилаб ва ахІмакъаб къавм.** Жидеда Къуръанги, хІадисги рагІани, гъелъул пикруги гъабун, гъезда жо бичІияллда хъул буго.

Гъаб аяталдаса бичІизе тІадаб жо буго: исламияб дин капурзаби ва мушрикал гъезда хадур лъугъун гъел чІвалелб, хъолел дин

وَلَنْ أَحَدٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ
فَأَجْرُهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلِمَةَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلغَهُ
مَأْمَنَهُ، وَذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

гьечлеблѣи. Исаламалъул мурад буго гьел гѣдамал хлакъаб, битIараб нухда ахIи. Исаламалъе квал-кал гѣбураб мехаль гѣбула гьездехун рагъ. Хлакъабги, батIулабги жо цо-цо мехаль хвалченаль гурони батIа гѣбуларо. гьѣб мехаль хвалчен хIалтIизабичIого ресги букIунаро.

7. Гьел мушриказе къотIи кин букIинеб Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гьесул расуласдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскIоб, масжидул хIарамалда аскIоб жидеѣ къотIи гѣбураб цохIо къокъаялъѣ гурони.

Банубакрилал абулеб цо къокъа буго гѣаб, жидеѣца гѣбураб къотIи хвезабичIел Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абуна гьел Маккаялъул агъло буго абун, микъабилеб сональ Макка бахъун хадур иман лъечIого хутIарал. Гьал гѣамаз къотIи хвезабичIел мехаль нужеѣца къотIи хвезабуге ва цIараб заман швезегIан те. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рокъула гьесул гIазабалдаса хIинкъун амру тIубалел гѣдамал.

8. Кин гьел мушриказе къотIи букIинеб, нужеѣдаса бергъине жидеѣ санагIат ккарабго жидеѣца шибго къотIинги божилъьиги цIунуларел. Жидер кIалаздалъун нужеѣда жал разиял ва нужги рази гьарулел, амма рекIель нипакъ бугел. Гьезул гIемериселги пасикъзаби руго.

Мунагъ-хлакъалъул кIвар гьечIел, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъьиги гьечIел.

9. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Къуръаналда нахърилъьинчIого дунялалъул магIишат тIаса бишарал, дин бичун дунял босарал. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналдаса цогидалги нахъчIвалел. ЦIакъ квешаб буго гьез гѣбулеб гIамал.

10. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутIигIлъьарал муъминзабазе гьез кинабгIаги къотIи ва божилъьиги цIунуларо, гьезда рагъизе ва гьезие зарал гѣабизе хIал кIолеб бугони. Гьел мушрикал руго жидер къосиналъул ва

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ
وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَمَا اسْتَقْتُمُوا لَكُمْ
فَأَسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ يَحِبُّ
الْمُتَّقِينَ ﴿٥﴾

كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا
فِيكُمْ إِلَّا أَلَاذِمَةَ يَرْضَوْنَكُمْ
بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَىٰ قُلُوبُهُمْ وَأَكْرَهُمْ
فَلَيْسَ قَوْلٌ ﴿٥﴾

أَسْرًا وَأَبَايَاتٍ لِلَّهِ تَمَنَّا قَلِيلًا فَوَصَدُّوا عَنْ
سَبِيلِهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٥﴾

لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا أَلَاذِمَةَ
وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ﴿٥﴾

х1алихъальбиялъул рахъалъан г1орхъолъан арал г1адамал.

11. Гьал г1адамаз ширкалдаса руссун тавбо гъабуни, цинги какги бани закатги къуни, гьал нужер диналъул вацал руго. Гъадин баян гъарула дица жидеда жо бич1улел ва лъалел г1адамазе шарг1алъул х1укмаби ва далилал.

فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا
الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ
وَنُقُصِّلُ الْأَيَّاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

12. Нужее гъаял гъедун къот1и гъабунги рук1ун цинги жидеца къот1и хвезабуни, ва нужер диналдохун зарал бугеб жо гъабизеги ургъани, нужеца гъел капурзабазул церехъабазда ва х1акимзабазда рагъ бай. Гъезулгун нужер къот1и гъеч1о (гъез хиянат гъабун бугелъул). Гъел мушриказ нужедахун гъабулеб тушманлъи тезе ва исламалъе заралияб жо гъабиги тезе.

وَإِنْ تَكْفُرُوا أَيَّمَهُمْ قَوْمٌ بَعْدَ عَهْدِهِمْ
وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أَيْمَةَ الْكُفْرِ
إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٢﴾

13. Нужеца рагъ кин гъабулареб, я гьал муъминзаби, жидеца къот1иги гъаялги хвезарурал г1адамазда. Авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Маккаялдаса къват1ив къот1изе жал х1адурун рук1арал. (гъижра гъабиялда цере). Гъел мушрикалги рук1аго жидеца къот1и хвезаби ва рагъ гъаби бай бихъарал.

أَلَا تَقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَتُوا أَيْمَانَهُمْ
وَهُمْ يُبَاخِرُكَ الرَّسُولُ وَهُمْ
بَدَّءُوا بِكُفْرٍ أَوَّلَ مَرَّةٍ اتَّخَذْتَهُمْ فِتْنَةً
أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

Нужергун къот1уда ругел Хузаг1агазда жидеца рагъ гъабун. (хузаг1аг абураб къибил буго муъминзабазулго къот1и гъабун рук1арал цоцас кумек гъабизе). Яги нуж гъездаса х1инкъунищ ругел? Нуж гъездасан х1инкъуге. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х1инкъизе рекъараб буго нуж х1акъикъиял муъминзабилъун ругони. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру тараб мехаль гъесул г1азаб щвезе бегъула, гъеб г1азаб цакъ квешаб ва зах1магаб буго мушриказул рагъуль рук1ун нужеда щолеб къварилгъиялдаса.

14. Нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ва нужер тушбабазда рагъ гъабе! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие г1азаб гъабизе буго нужер квераздалъун. Ва нужги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе г1оло жигъад гъабурал рук1изе руго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел г1одорег1анги гъаризе руго къезарун ва асир гъарун. Гъездасан бергъине Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

فَاتَلَوْهُمْ بَعْدَ بَيْعَتِهِمْ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ
وَاتَّخَذْتَهُمْ نَبْصِرَةً عَلَيْهِمْ وَيَنْصِفُ صُدُورَهُمْ
قَوْمٌ مُؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾

нужее кверги бакъила. Исламияб дин тIадегIанлъун купру-ширк къун муъминзабазул ракIги бохила гъезул ракIазе даруги лъугина.

15. Муъминзабазул ракIаздасан щим бахьи, къварилъи, пашманлъиги тIаса инабила Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Жидеца тавбо гъабун руссарал тIадамазул тавбоги гъес къабул гъабила. ХIакълъунго Аллагъ вуго жинда кинабго хIукму

وَيَذُوبَ غَيْظًا قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَيْهِمْ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾

лъалев ва жиндир киналниги ишазуль тIадло битIарав хIаким. Аррази абулев тIалимас абуна: гъаб кIиги аяталда жаниб тIадегIанав Аллагъас капурзабазда рагъ гъабе абун амру гъабулеб буго ва гъезие щуго кIудияб пайда-хайр букIинги бицулеб буго:

- 1) Капурзабазе муъминзабазул кверазда лъун тIазаб гъаби.
- 2) Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел капурзаби хIинкъызари ва къезари.
- 3) Муъминзабазе квербакъи гъаби.
- 4) Муъминзабазул ракI боххизаби.
- 5) Гъезул ракIаздаса пашманлъи, къварилъи, щим бахьин тIасса инаби. Гъаб щуго пайда щибаб цояб жиб цIакъ кIудияб буго, амма гъаб щуябго цадахъ бугони кигIан кIудияб пайдаха букIинеб!

16. Нужеда ракIалдайищ кколеб, я гъал муъминзаби, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер хIалбихьи гъабиларо абун.

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

Нужеда захIмалъи-къварилъи швезабиларо абун, гъелдалъун нужер иманалъуль ритIухъавги, иман загIипавги, мунапикъалги ратIа гъаризе. Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ диналъе тIоло жидеца жигъад гъабулеб мужагъидалги загъир гъарун лъазе гъаричIого тела абун.

Жидеца капурзабаздаса гъудулзаби квечIел, гъезда бальгольгиги бицунарел, гъел Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ, гъесул расуласдаса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва муъминзабаздаса тIокI гъаруларел муъминзаби баян гъаричIого тела абун: ай Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ батIа гъабичIого ва загъир гъабичIого толаро хъубабги бацIадабги жо, хIакъабги батIулабги жо. ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца загъирго гъабулебги, бальго гъабулебги кинабго тIамал. Ва щивасе жиндир тIамалалда рекъараб жазаъги гъабизе буго.

17. Мушриказул иш гъечIо Аллагъасул рукъзал къачIай ва гъезие хъулухъ гъаби. Гъеб гъересияб хъулухъ

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكَفْرِ أُولَٰئِكَ

буклуна: гъез жидерго напсалъе
нугълъи гъабулеб бугельзул жал
капурзаби руклналда.

حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي النَّارِ هُمْ
خَالِدُونَ ﴿١٧﴾

Жидеца хъанчазе лагълъи гъабулеб
бугельзул.

Гьел мушриказул алагъзаби руклана кагӀба рукълалда аскӀор эхетизе
гъарун ва жидеца тӀад ретӀелги гъечӀого кагӀба рукълалда тӀавап
гъабулеб буклана, цинги гьел хъанчазе сужда гъабулеб буклана. Гьел
гӀадамал жидер гӀамал гӀадада хварал руго, ахираталда абадияб
жужахӀалъул цӀадар жал рукӀунелги руго.

18. ХӀакълъунго Аллагъасул рукъзал
къачӀалел гӀадамал руго жидеца
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва ахираталда иман
лъурал гӀадамал. Жидеца паризаял
какал гӀужда ва камилго ралел,
боцӀудаса закатги къолел, жиндир

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مِنْ ءَامَنَ يَأْتِيهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى
الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ
أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾

шурутӀал тӀуран, шаргӀаль тӀад гъабураб хӀалалъ. ЦохӀо

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ гурони жалги хӀинкъуларел. Гьал гӀадамал
руго жал хӀакъаб нухда тӀоритӀарал, жидеца масжидалги гъезда
жаниб Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гӀибадат гъабун къачӀалел.

Мушриказулъ гъечӀел сипатал руго гьал ункълго: цохӀо Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ ва ахираталда иман лъей, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хӀинкъулел рукӀин,
жидер хӀакъ тӀубан как бай ва закат бахъи. Гьал сипатал жидель
гъечӀел гӀадамаз щиб гӀамал гъабуниги гъеб ахираталъе щибго
мунпагӀат гъечӀеб гӀамал букӀин бичӀчӀизабулеб буго аяталъ.

Масжидал къачӀайги гъаб заманалъ гьел берцин гъари, гъенир тӀансаби
ва люстраби лъеялда буссинабун буго. Гъаб масжид къачӀай Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ къваригӀараб ва гъев жинда разилъулеб жо гъечӀо. Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ бокъулеб масжидал къачӀай буго гъениб жамагӀат гъабун как бай,
Къуръан цӀали ва Къуръан-хӀадисалъул, пикъгъиялъул ва цогидал
диниял дарсал цӀали.

ИбнухатӀибица абуна: пикру гъабун рекӀел лъаялдалъун ва рекӀел
бераздалъун балагъараб мехалъ кинабго жинца инсан алжаналде
вачунеб гӀамал гъев жужахӀалда вачунеблъун лъугъулеб буго
Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хӀинкъьиги тун гӀадамаздаса хӀинкъараб мехалъ.
Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хӀинкъьичӀого, гъев разилъи тӀалаб гъабичӀого,
гӀадамазе гӀоло (риялъе) лъиклаб гӀамал гъабурав чи, кигӀанго
шаргӀалда рекъараб гъеб гӀамал бугониги жужахӀалда унев вуго.

Инсанасул Аллагъасдехун **جَلَّ جَلَّ** гъабулебгІ амалалъуль, гІ ибадаталъуль бищунго себе гъабулеб жо гъев чиясул ният буго. Гъадин бугельзул нильеда лъазе тІадаб буго: кинабго Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّ** хІинкъи лъикІаб буго ва гъеб жинца дунял ахираталъул лъикІлъиялда рачулеб буго. Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** гурев, гъесул махлукъалсдаса хІинкъяраб мехаль цин гъеб хІинкъиго кІудияб Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** гІассилъи ва къабихІлъи буго ва гъелда тІад бачІараб щинаб жоги къабихІаб буго.

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналъе гІоло жигъад гъаби Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّ** хІинкъи буго. Жигъад гъабизе бокъунгутІи, гъелдасан ворчІизе бакІцІехей Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** тушбабаздаса хІинкъи буго. Аллагъасул **жَلَّ جَلَّ** нухда напакъа къей (магІишат хвезаби) Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّ** хІинкъи буго. Мискинлъи-пакъирлъиялдаса хІинкъун гъеб напакъа къунгутІи щайтІаналь гукки буго. Гъадин буго кинабго гІибадат: гІицІав Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** разилъи тІалаб гъабун, гъесдаса хІинкъун гъабураб гІибадат Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** буго. Гадамаздаса хІинкъун, гъезул мурад цІунун гъабураб гІибадат гадамазе бугеб буго.

19. Нужеца кагІба рукъалье хъулухъ гъабиги хІажизабазе замзам къейги рельъинабулебищ бугеб, я гъал мушрикал, Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ ва ахираталда иман лъеялдаги ва Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналъе гІоло жигъад гъабиялдаги! Гъал кІинялго гІадамал рашадал гъечІо Аллагъасда **жَلَّ جَلَّ** аскІор. ХІакълъунго Аллагъас битІараб нухда тІоритІуларо купру-ширк гъабун жидеого зулму гъабула чІчІарал гадамал.**

ХІакъаб жо бихъулебги букІаго, рагІулебги букІаго, гъелда инкар ккун чІчІарал гадамал Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** жидерго къосиналда тола. Аяталдасан мурад буго мушрикалги муъминзабиги Аллагъасда **жَلَّ جَلَّ** аскІор рашадал гъечІеблъи бицин. Рашадал рукІунгутІиялъе сабабги буго мушриказ гъабулеб гІамал гадада хвараб букІин, гъез жидерго напсазе зулму гъабулеб букІин гъел жужахІалъул гІазабалье хІакъ гъарун. Аллагъасул **жَلَّ جَلَّ** рукъалье зулму гъабулеб букІин, гъеб хъанчазе лагълъи гъабулеб бакІалда свериабун.

Гъаб аят рештінабиялъе сабаб бицана: Бадроялда асирлъун ккаразда гъоркъов вукІарав ГІаббасида жинда Аллагъ разилъаяв ГІали асхІабас гІайиб чІвадал гъев ширкалда вукІиналда, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда вагъизе вахъиялда, гагарлъиялда гъоркъоб букІине кколеб гурхІел-рахІмо къотІизабиялда, ГІаббасица абуна: «дуца

﴿أَجْعَلُهُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ
اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ ١١

нижер киналго квешлъаби рикlкlинчlого нижер лъикlал гламалал кин рикlунарел»-абун. Глали асхlабас абун: «Нужер лъикlал гламалал ругишха?»- абун. Глаббасица абун руго. Нижеца каglба рукъалье хъулухъ гъабула. масжидул хlарамги къачlала, хlажизабазе зам-замги кьола, асирлъун ккарал гладамалги хвасар гъарула» (тархъула) – абун. Гладеglанав Аллагъас (17,18,19) аятал рештlинаруна гъал Маккаялъул мушриказ гъабулеб гламал Аллагъасда ﷺ аскlоб жиндие къимат гъечlеб букlин баян гъабун. Аллагъасдаги ﷺ ахираталдаги иманги лъун, Аллагъасул ﷺ диналъе glоло гъижраги гъабун, гъеб диналъе glоло рагъги гъабун хъвадулел гладамал рукlин баян гъабун Аллагъ ﷺ жидеда разиял. Гъал гладамазул хиралъи бицун, гъазие бугеб рохел бицун Гладеglанав Аллагъас хадубги абулеб буго:

20. Жидеца Аллагъасда ﷺ ва ахираталда иман лъурал гладамал, жидер дин цlунун ватlан тун гъижра гъабун къватlирги рахъарал, цинги Аллагъасул ﷺ диналъе

glоло аварагасда ﷺ падахъ жидер напсаздальун ва магlишаталдалъун жигъадги гъабурал. Гъал гладамал руго Аллагъасда ﷺ аскlоб жидер ажро-даража ва къадро-къимат гладеglанал ва клудиял гладамал. Гъал гладамал руго жидер дунял ахираталъул бахъибуголъиялда кверщел батаралги.

الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجْهَهُمْ وَأَنَّى سَبِيلِ
اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ أَكْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ
اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾

21. Аллагъас ﷺ гъал муъминзабазе роххел бицунеб буго жиндир рахъальан бугеб рахlматалдалъун ва жив разилъиялдалъун. Алжаналдалъунги роххел бицунеб буго, жидеде жанир гласса инго гъечlел нигlматал ругел.

يَسِّرْهُمْ رَوْحَهُمْ رَحْمَةً مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ
وَجَعَلَتْ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمًا مُّقِيمًا ﴿٢١﴾

22. Гъел алжаназда жанир гъел лъугъизарула ахир гъечlеб, абадияб заманаль гъенир рукlунеллъун. Хlакълъунго Аллагъасда аскlоб буго цlакъ клудияб ажро.

خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ
عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾

Жинда инсанасул глакъло нахъ регlулареб, жинца пикру гъабун гъалареб. Бицунго клудияб ажро буго алжаналъул агълоялъе Аллагъасул ﷺ зат бихъулеб букlин.

Абухlаяница абун: Гладеglанав Аллагъас ﷺ муъминзабазул лъабго гладеglанаб сипат бицана ва щибалда данде цо-цо клудияб ажроги

бицана: жиндир рах | мат бицана лагъзадерил иман лъеялге жазабълун. Жив разильги бицана Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ г | оло жигъад гъабиялда данде. Алжаналбул ниг | маталги рицана гъижра гъабун, ваг | ан тун сапар гъабулаго бихъараб г | акъуба-зах | маталда данде.

23. Я гъал иман лъурал г | адамал!

Нужеца г | аса рицуге нужер
вализабилъун (кумекчаг | и,
гъудулзаби) нужер вацал ва умумул,
гъел иман лъеч | ого купруялда
ч | ун ругеб мехаль. Жидее купру
бокъарал г | адамал нужее рокъуге.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا
ءَابَاءَكُمْ وَاخوانَكُمْ ءَوْلِيَاءَ إِن
أَسْتَحَبَّوْا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ
مِّنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾

Гъел капурзаби рокъарал ва гъел валилъун ккурал муъминзаби
жидеца напсазе зулму гъабулел руго.
Жинда Аллагъ разильбаяв Ибнуг | аббасица абун: «мушрик вокъарав
чи мушрик вуго, ширк гъабиялда разильъарав чиги мушрик вук | уна»
– абун.

24. Дуца абе Мух | амад, купру-ширк
бокъарал, гъезда г | ад рекъарал
г | адамазда: нужее нужер умумул,
васал, вацал, нужер руччаби ва
г | агарлъи хирияб батани. Гъединго
нужеца данде гъабураб маг | ишатги,
жиб дагълъила, хайир бахиларо абун
х | инкъулеб даранги, нуж жиндаса
ч | ух | ун ругел нужер рукъзалги нужее
хириял ратани Аллагъасдаса
جَلَّ جَلَّالُهُ
ва гъесул расуласдасаги
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

فَلْ إِن كَانَ ءَابَاؤُكُمْ وَاَبْنَاؤُكُمْ
وَاخوانُكُمْ وَاَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ
وَأَمْوَالٌ اقْرَبَتْموها وِتِجْرَةٌ تَحْسَبُونَ
كَسَادَهَا وَمَسْكَنٌ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ
إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي
سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفٰلِسِينَ ﴿٢٤﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ диналге г | оло гъазават гъабиялдасаги,
нуж балагъун ч | аха нужедаго кинаб къодай бач | улеб абун.

Нужеда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ г | азаб бач | ина гъаб дунялалдаго яги
ахираталда швараб мехаль. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ х | акъаб нухалда
г | орит | уларо г | асияб, насикъаб къавм.

Гъаб к | иябго аят рещт | инабиялге сабаб бицана: Г | адег | анав Аллагъас
хирияв аварасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гъабураб мехаль Мадинаялда гъижра
гъабе абун, иман лъурал г | адамаз абулел бук | ана жидер г | агарлъиялда
ва хъизаналда нильлъ гъижра гъабун ине ккола Аллагъасул свалат салам
лъеяв аварасда мут | иг | лъун абун Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ бахъибугеллъун
гъарурал г | адамаз гъеб хабар рохелгун къабул гъабулел бук | ана ва

гъижра гъабун къватире рахъунел руклана. Цогидал жидер хъизан лъималаз ва гIагарлъиялъ: «Гъижра гъабуге, нижги рехун тоге»-абураб мехаль Маккаялда чIолел руклана гъижра гъабичIого. Гъал гIадамазул бицун рештIизабун ТIадегIанав Аллагъас гъаб кIиго аят.

25. ТIадегIанав Аллагъас нужее кумек гъабун гIемерал гъазаватазулъ.

Гъединго ХIунайналъул

гъазаваталдаги квербакъана нужее.

Нужерго гIайибалдалъун ва нуж чIухIдаричIого руклине Аллагъас

جَلَّ جَلَّالهٗ нуж риххун, тIурун инарун

рукIун хадуб. Нуж чIухIун руклана нужер гIемерлъиялдаса,

амма гъель нужее шибго кумек гъабичIо. ЦIакъго гIатIидаб

ракъги нужее къваридаб бугеб гIадин бихъана хIинкъун нуж

лъугъулеб мехаль ва нуж тушманасда мугъги рехун тIурун ана.

Гъаб аяталдалъун ТIадегIанав Аллагъас муъминзабазда бичIчизабулеб

буго гIадамал гIемер руклин, ярагъ лъикIаб буклин гъечIеблъи

рагъуль бергъиналъе сабаб. Гъельие сабаб буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالهٗ

хIинкъун, гъесул квербакъиялда божун рагъулел мужагъидал руклин

ва гъезие Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ квербакъиги.

26. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ жиндир

аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва муъминзабазда

гIодоре риччай рештIизабун.

Жиндир рахIматалдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ

гъезул раклал парахат гъаруна, ккараб

гъалатIалда кантIизаруна ва цIидасан

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда

сверухъ руссана. Гъел муъминзабазда бихъичIеб кумекги

рештIинабуна Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ: зодиса малаикзаби рештIизаруна

ва Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ капурзабазе гIазабги гъабун. Цоял чIиван, цоял

асир гъарун, жидер кинабго боцIи-мал гъаниматалъе (давляялъе)

бахъун. Гъаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ жинда инкар ккурал гIадамазе

гъабулеб гIакъуба ва жазаъ.

27. Гъалдаса хадубги Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ

жидеца тавбо гъабурал гIадамазул

тавбо къабул гъабула.

Гъедин исламалда рачIана ХIунайниялда

аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ данде рукларал Гъавазиназул нахъ хутIарал

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ

حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتَكُمْ كَيْفَ لَكُمْ

فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَصَافَتْ عَلَيْكُمْ

الْأَرْضُ بِمَا رَحَبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾

ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ

وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا

وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أُوذِيَكَ جَزَاءً

الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾

ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مَنْ بَعْدَ ذَلِكَ عَلَى مَنْ

يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٧﴾

Ғадамал. Хіакъльунго Аллағъ ﷺ вуго жив гъурхІулев ва жинца мунағьал чурулев.

ХІунайналъул гъазават букІана гъижраялъул микъабилеб сональ. Макка бахъун хадуб, гъеб Маккаялъул кинабго агъло исламалдеги бачІун, гъелъул тадбиралги гъарун, Аллағъасул свалат салам лъеяв авараг Мадинаялда ине хІадурулеб мехаль, гъесда лъана Гъавазинал абулеб къавм жинда рагъ гъабизе хІадурулел рукІин. Гъезул амир вукІана Малик ибну ГІавф. Маккаялда сверухъ ругел киналго мушрикал цо-цаль рекъон рагъуе хІадурун рукІана. Гъезда лъалеб букІана Макка бахъун хадуб ва гъенир бусурбаби рукІун хадуб жидер иш лъикІ букІулареблџи.

Гъал Гъавазиналги Сакъиф абулел, бану ГІамр абулелги, жидер варанабиги, гІиялги рачун жал рештІун рукІана ХІунайни абулеб бакІалда. Гъезул рагъухъаби рукІана ункъазарго гІадав чи. Цинги Аллағъасул свалат суалам лъеяв авараг гъезда данде вахъана Макка бахъизе живгун цадахъ рачІарал анці азарго асхІабгун, цогиги Маккаялъул агълоялъул ва цогидал бусурбабазул кІиазарго чиги цадахъ вачун.

Маккаялда ва ГІаифалда гъоркъоб бугеб ХІунайни абулеб гІодоблџиялда хъахІлџи беччалеб гІужаль щведалго, гъенир гъокъчІел гъабун, рагъуе хІадурун рукІарал мушриказул боязда гІадеккана ва гъез чІоразул ва хвалчабазул лебалаб ва хехаб рагъ гъабун бусурбабазул боял хІинкъизарун тІуризаруна. Аллағъасул свалат салам лъеяв авараг жиндир «Шагъбаъ» абулеб гІорцІеналда рекІун вукІана, гъесул кваранаб рахъалда ГІаббас асхІабги вукІана квегІаб рахъалда Абусупянги вукІана. ХІарисил вас вуго гъав, аварагасул ﷺ вацІал ва рахъдал вац.

Аллағъасул свалат салам лъеяв аварагас гъеб хІалалъулџи ахІун абулеб букІана: «Дун Аллағъасул авараг вуго ва гъеб гъереси гъечІо, дун ГІабдуллагъил вас МухІаммад вуго»-абун. Хирияв аварагун ﷺ цадахъ хутІун вукІана нусго гІанасев асхІаб. Цинги аварагас ﷺ ГІаббасида амру гъабуна асхІабзабазда ахІи бай абун. Гъел тІад русине гъаризельун борхараб гъаракъаль ГІаббасица ахІулеб букІана: «я байгІату ризваналъул асхІабзаби! Я сурагул бакъараталъул асхІабзаби!»-абун.

Гъал асхІабзаби рукІана ХІудайбияталда маслахІат гъабураб гъижраялъул анлъабилеб сональ Аллағъасул свалат салам лъеяв аварагасе рагъдасан лъутичІого рукІине къотІи гъабурал мугъажирал ва ансарал. Гъеб гъаракъ рагІанчинав асхІабас «лаббайка, лаббайка»

абун жал аварасда ﷺ аскlor раkларизе байбихъана ва цогидал асхлабзабиги гъазда хадур рачline лъугъана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жиндихъе цо хъат цлураб раk къезабун, гъелда тлад дугла гъабун: «Я дир Бетлергъан Аллагъ, дуца дие гъабураб къотli тлубазабе»-абун. Цинги гъеб раk мушприказдехун реххана. Гъеб раk киналго рагъухъабазул бадиб ва клалдиб цвана ва гъезие рагъизе санагlat хвей гъабун.

Цинги гъез хlinkъун, риххун лъутизе байбихъана ва хадур лъугъун бусурбабаз гъел чIвазеги яхI бахъана. Гъезул кинабго боцли-мал ва руччаби-лъимал бусурбабазул асирлъиялде ккана. Цодагъал къоял гъоркъор араб мехаль Гъавазинал бусурманлъун рачlана Жигlранагъ абулеб бакlалда вугев аварасда ﷺ ва асхлабзабазда аскlore. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъезие ихтияр къуна жидер асирзаби нахъе рачине, яги жидер боцли-мал нахъе бичизе. Гъавазиназ асирзаби нахъе рачи тlаса бищана. Анлъазарго гланасев асир нахъе виччана, хутlараб боцlимал мужагъидазда гъоркъоб бикъана. Гъел боял гъарурав ва аварасда ﷺ вагъизе вахъарав гъезул амир Гламир ибну Главфиеги нусго варани къуна ва гъев жиндир къавмалъул бетлерлъун тана, цевево вукlараб хlалалъ.

Жинда Аллагъ разильаяв Шайбат ибну Глусманидасан хlадис бищана: *Хlунайналда рагъ бугеб мехаль дида аварас ﷺ вихъана сверухъ гладамал гъечlого ва дида раkлалда цвана Хlамзатицаги Гlали асхлабасги чIварав дир эменги инсул вацги. Дица абун: «жакъа рецел босизе безъила дица инсулги имгlаласулги»-абун. Цинги дун ана аварасул ﷺ кваранаб рахъалдаса тlаде кланцlизе абун: гъенив дида Глаббас вихъана ва гъес аварас ﷺ чIвазе толереблъгши лъана.*

Цинги дица квеглаб рахъалгъан ине къасд гъабидал, гъенив Абусупян вихъун, гъесги аварас ﷺ цlунулеблъги бичlана дида. Цинги дица къасд гъабун аварасде ﷺ нахъаса тlаде ине. Дидаги гъесдаги гъоркъоб хутlараб манзил букlинчlо дица хвалчен къабизе рес бугеб гурони ва дица хвалчен борхилелде дидаги аварасдаги ﷺ гъоркъоб цlадул хlенехl (сунтур) лъугъана жинца дир берзул канлъги инабизе дагъаб жо хутlараб. Беразда кверги чIван дун нахъахlатlил унаго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас дидехун вуссана ва жинца абун: «Я Шайбат! Дида аскlове вачlа. Я дир Бетлергъан., дуца гъав Шайбатидаса шайтан нахъе инабе»-абун. Цингиги аварас ﷺ абун: «Я Шайбат, капурзаби чIвае дуца»-абун. (хlадис къокъ гъабун

хъвана). Х1адис Байгъакъяс бицана.

**28. Я гьал иман лъурал г1адамал!
Х1акълъунго мушрикал нажасал
(чорокал) руго:**

жидер т1абиг1атал чорокал, жидеца
Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккурал, жидер
рак1ал ва х1алал чорокал руго.

Ибну Г1аббасица абуна: гъезул черх чорокаб
буго больоназул ва гъабзазул г1адин.

Х1асанул Басрияс абуна: мушриказул квер босарав чияс какие чури
ц1и гъабе абун. Жинда Аллагъ разильяв Г1умар ибну Г1абдулг1азиз
халипалъун вугеб мехаль гъес лъазабун бук1ана киналго бусурбабазда
ягъудиялги насраниялги масжидалда жанир лъугъизе тоге абун.

**Гьел мушрикал гъаб соналдаса хадуб масжидулх1арамалда жанир
лъугъунге ва цогидал масжидаздаги лъугъунге.** Ай гъанжеялдасан
хадуб, гъаб амру бач1ун хадуб. **Мушрикал х1аж гъабизе рач1инч1они
нуж пакъирлъила абун х1инкъун ратани, я гьал Маккаялзул
г1адамал, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъани гъес нуже цоги нухалдасан
бечелъи къела.** Гъесул ц1об рах1мо к1удияб буго, бечелъиги г1орхъи
гъеч1еб буго. гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ лъала жинца гъабулеб жоялзул
х1икмат ва маслах1ат. **Х1акълъунго жинда кинабго жо лъалев ва
жинца х1укму гъабулев вугелзул Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.**

Кинабго рахъалъан х1аж гъабизе рач1улел мушрикал даран-базар, квен-
т1ех бач1унеб бук1индал, гьел х1аж гъабиялдаса нахъч1вараб мехаль
щайт1аналь вас-вас рехулеб бук1ана Маккаялда ругел бусурбабазул
рек1елъе гьел маг1ишат гъеч1ого хут1ила, ракъун хут1ила абун.

Т1адег1анав Аллагъас дунялалда бугеб щинаб ризкъиялзул бут1а
жинда жаниб бач1улеблъун гъабуна Макка шагъар. Гъезие гъанимат,
жизятги щолеб бук1ана, гъез Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе г1оло гъазават
гъабураб мехаль.

**29. Нужеца рагъ гъабе гьал
муъминзаби, жидеца Аллагъасда
гъабиман ва ахираталда иман лъоларел
г1адамазда. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ва гъесул
расулас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ х1арам гъабураб жо
х1арамги гъабуларел.**

Жидерго г1акълуялъ ва кашишзабаз
бокъараб жо х1арам гъабун, бокъараб

يَتَّيْنَهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ
نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ
بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً
فَسَوْفَ يُغْنِيَكُمْ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
إِنْ شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾

قَلْبُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا
بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ
اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ
مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا
الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾

х1алал гъабун жал хъвадулел. **Ва жидеца х1акъаб динги гъабуларел.** Цох1огояб х1акъаб дин исламияб дин буго ва Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг вит1ун, гъесухъе Къуръан решт1инабун гъаб исламияб дин ракъалда т1ибит1ун хадуб цогидал киналго динал бат1улал руго. Гъел диналги тун исламияб диналда русине киназдаго т1адабги буго, гъеб гъабич1ого ч1арал г1адамалги капурал руго. **Гъадин капурал руго жидехъе т1ехъ решт1инабурал ягъудиялги насраниялги.** **Гъазда рагъ гъабе абулеб буго Аллагъас جَلِيلًا жал мут1иг1лъун, мук1урлъун, г1одог1анлъун гъез жизъят къезег1ан.**

Гъаб аят решт1изабуна гъижрялгул ич1абилеб сональ г1арабиязул жазираталда (полуостров) исламияб динги бергъиндал, мушриказул амруги г1одобе ккезабидал, Аллагъас جَلِيلًا амру гъабулеб буго: «китабиял» абун жал ругел ва амма жидеца бит1араб, х1акъаб исламияб дин гъабулел гъеч1ел г1адамал исламияб диналда ах1еян абун. Гъез исламияб дин босич1они жидеда т1ад жизят (магъало) лъун жидерго ракъазда те, исламалъе ва бусурбабазе щибго зарал гъабич1ого бук1изе къот1иги гъабун абун. Гъаб амру т1убан вахъун вук1ана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Румазда рагъ гъабизе лъеберазарго г1анав асх1абги цадахъ вачун Табук абулеб бак1алда щвезег1ан. Гъаб гъазаваталгул хабар хадуб бач1ина, инша Аллагъ.

Муслимица ва Бухарияс бицараб х1адисалда буго:

«Нужеца ягъудиязе ва насраниязе салам къей байбихъуге. Гъел нухда данде ккараб мехаль нухлул къваридаб рахъалда ккезаре»-абун. Гъалгул маг1наги буго капурал г1адамал к1одо гъаризе бегъунгут1и, гъезие бусурбабада т1ад т1ок1лъи бук1унгут1иги. Жинда Аллагъ разильаяв Г1умар асх1абас жизят т1ад къот1ун толел китабиязе гъабулеб бук1араб къот1иялгул кагъат буго гъаб хадуб бугеб.

Аллагъасул ц1аралдалъун бай бихъула. Гъаб кагъат буго Аллагъасул جَلِيلًا лагъасе ва муъминзабазул амирасе Г1умарие хъвараб кагъат (къот1и) пуланаб шагъаралгул насранияз. Нуж бусурбаби нижехъе рач1индал нижеца нужеда гъарана нижее аман гъабе абун ва нижер хъязаназеги, боц1ималалъеги нижер диналгул агълоялъеги аман гъабе абун. Нижеца къот1и гъабун нижер напсазда т1адги босана: гъанже хадуб нижеца кинабг1аги канисат (церковь) ва гъелда рельлъараб жинда жаниб нижеца дин гъабулеб бак1 базе гъеч1о. Гъокъго бан бук1араб басралъун ч1унтун араб мехаль гъеб ц1и гъабун базе гъеч1о. Нижер канисатазда ва цогидал бак1азда жанир ч1езе бусурбабазул х1ажат ккараб мехаль нижеца гъел гъукъизе гъеч1о рельедалги къадги. Бусурбаби ва сапаралда ругел г1адамл жанир рач1ине нижеца

гьел канисатазул рагъаби гIатIид гьаризе руго. Нижеда тIад рачIарал бусурбабазе лъабго къояль гьоболлъиги гьабизе буго.

Нижеца жасусал (шпион) ва бусурбабазе заралалгье ургъулел гIадамал нижер канисаталда жанир риччазе гьечIо. Нижер лъималазда Къуръанги малъизе гьечIо. Нижеца ширк гьабизе гьечIо, гьеб гьабиялда цониги чи ахIизеги гьечIо. Нижеца бусурбабазул адаб-хьатир гьабизе буго. ниж тIаде рахъун гьезие гIодо чIезе бакI къезе буго. нижеца бусурбабаз ретIулел ретIелалда релъараб ретIелги ретIизе гьечIо, гьезул гIадаб калам гьабун ниж кIалъазеги гьечIо, гьезул цIарал нижеда лъезе гьечIо. Ниж къили чIван чуялда рекIине гьечIо, хвалченги борчине гьечIо. Кидаго ярагъги кодоб босизе гьечIо. Нижеца гIараб мацIаль баргъичалда хъвазе гьечIо, хамроги гьекъезе гьечIо.

Нижеда бетIеральгъл цецбеса расал къокъ гьаризе руго, кир ругониги нижерго ретIел ретIизе буго, нижер зинарги тIад бухъун букIине буго (хасаб речел). Нижер канисатазда тIад хъанчги борхизе гьечIо. Нижер тIахъал ва хъанчал бусурбабазул базаразда, нухазда къватIир рахъизе гьечIо. ЦIумурги къабизе гьечIо цIакъго бигъаяб гьаракъаль гурони (канисатазул цIурмал).

Гьаракъ борхун гIодизе гьечIо ва гьаракъ борхун нижеца тIахъал цIализеги гьечIо. Нижер хварал гIадамал бусурбабада аскIор хабалъ лъезе гьечIо. Жаназа босун унаго гIодун гьаракъ гьабизе гьечIо ва цIаги бакизе гьечIо. Бусурбабада нух малъизе буго, гьезул рагъо-къедалда лъугъун балъголги цIехезе гьечIо. Нижер диналгъл гIид къоял гьарун къватIир рахъизе гьечIо. Бусурманчияса къабизеги гьечIо. Гьаб кинабго жо нижеца нижеда тIад шартI гьабулел буго нуже тIубазе, гьаб шартIалда рекъон нижеца аманги босана. Гьал къотIабазул щибниги жо нижеца хъезеабун, нижее божилги гьечIо ва нуже хIалаллъула къотIи тIубачIезе гьабулел хIукму нижееги гьабизе.

Нужеца пикру гьабеха бусурбаби гьаб Къуръаналгъл ва гьалда гIамал гьабурал асхIабзабазул хъвадиялгъл, цинги гьаб заманалъ ругел гIалимзабазулги пикру гьабеха: капурзаби нилъер гьудулзаби руго, вацIал руго абун кIалъалел, гьезда дандчIвазе, кIалъазе рес щвани роххулел, гьезул шапакъатал къиматал хазинабилгълун цIунулел!
إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

30. Щай гьал китабиязда рагъ базе
кколеб абун: ягъудияз абулеб буго
ГIузайр Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вас вуго абун.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُنُزٌ أُنزِلَتْ إِلَيْنَا
وَقَالَتِ النَّصْرَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ

Насранияз абулеб буго Гниса авараг
 عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасул **вас** вуго абун.

Жив Цогояв, Азалияв, Абадияв

БетТергъан Аллагъасда гунтГизабун

гъадиаб гьереси бицулел гIадамазе

мушриказул хIукму буклула. Жидер гьеб рагIи буго кIалалъ

абулеб, амма жиндие кинабГIаги далил-хIужа гьечIеб. Жидеда

цере рукIарал капурзабаца гъабураб гIамал буго гъаз гъабулебги.

Аллагъас **ЖАЛ** гъалаг гъареял тушбаби! КигIан кIудияб

гьересиха гьез бицунеб?

Бухтанасар абулев мажусияс (цадуе лагъльи гъабулев чи)

бануисраилал гъалаг гъарун хадуб гьезда гьоркъов цониги чи хутIун

вукIинчIо таврат цIализе лъалев Аллагъас **ЖАЛ** нусго соналъ хвезавун

хадуб чIаго гъавидалго ГIузайрица ягъудиязе Тавраталдаса рекIехъе

цIалун гьельул хIукмаби рицун рукIана. Гьелда глажаиблъун

ягъудияз гьев Аллагъасул **ЖАЛ** вас вуго абун. Эмен гьечIого гъавун

вугелъул насранияз Гниса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ эмен Аллагъ **ЖАЛ** вуго

абун.

31. Гъаз Аллагъги **ЖАЛ** живго тун

жидер кашишал ва рагъибал ккун

руго жидее бетТергъабилъун. Гнисаги

аллагълъун кколев вуго цо гIадамаз.

Гъал киназдаго амру гъабураб жоги

гьечIо цIохIо Аллагъасе **ЖАЛ** лагъльи

гъабе абун гурони. Жив гурев цоги

Аллагъ **ЖАЛ** гьечIев. Гьел мушриказ

жиндие гъарулел сипатаздаса живги вацIадав ва ГIадегIанав.

32. Гъаб капураб къвамалъе ва

мушриказе бокъун буго жидер

кIалаздалъун Аллагъасул **ЖАЛ** нурлъун

бугеб исламияб дин ссвинабизе.

Щибго гIилла-хIужа гьечIого, раклалда

ккараб хабар кIалалъ бицун, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас

цIалулеб Къуръан ва бицунеб шаригIат хвезабизе ракл буго гьезул.

Гъазул гIамал релъун буго зодиб бугеб бакъ-моцIалда кIалалъ

хIухъел пун гьеб ссвинабизе къасд гъабуразда. Аллагъас **ЖАЛ** тезе

гьечIо жиндир дин загьир гъабун гурони кигIанго капурал

гIадамазе гьеб иш риханиги. ГIадегIанав Аллагъ жиндие бокъараб

ذَٰلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهِي قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَذَىٰ يَؤُفَكُونَ ﴿٢١﴾

اتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمُ وَرَضُوا عَنْهُمْ أَرْبَابًا
 مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ
 وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا
 وَاحِدًا ۗ أَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحٰنَهُ
 عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢١﴾

يُرِيدُونَ أَن يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ
 وَيَأْتِي اللَّهُ إِلَهًا ۗ أَلَا إِنَّ يَتِمُّ نُورَهُ ۗ وَوَكِّرَهُ
 الْكَافِرُونَ ﴿٢٢﴾

жо бокъухъин гъабулев вуго.

33. Гъев Аллагъ ﷺ вуго жидие гIибадат гъабизе хIакъав БетIергъан; жинца МухIаммад аварагъ ﷺ витIарав гIаламалгье гIоритIел босун ва хIакъаб исламияб динги босун, жинца гъеб цогидал киналниги диназда гIад загъир гъабизе. Гъаб амру гъадин тIубазеги буго, кигIанго мушриказе гъеб бокъун гъечIонниги.

34. Я гъал иман лъурал гIадамал! хIакълъунго ГIемерисел рагъибалги кашишалги руго жидеца гIадамазул боцIи хIарамаб, батIулаб нухалда кваналеллъун. Исламияб дин босизе бокъарал гIадамалги жидеца нахъчIвалел.

Жидер дин хIакъаб бугин абун гъезда ракIалда ккезабун. Насраниязул ва ягъудиязул диназда хасаб магъало букIана

гIадамаз гъел рагъибазе ва кашишазе къезе кколеб. Гъеб магъалоги кванан, гIадамалги гуккун рахIаталда рукIарал гъезие МухIаммад аварагъ ﷺ ва исламияб дин цIакъ кIудияб тушманлъун ккана. Жидеца гIарац-месед данде бакIарулел, гъеб хазинаде цIунулел ва гъелдаса паризаяб закатги къоларел, Аллагъасул ﷺ диналгье гIоло гъазават гъабизеги бокъуларел гIадамазда дуца роххел бице МухIаммад ﷺ, цIакъ унтизабулеб жужахIалгьул гIазаб букIине бугин нужее ахираталда абун.

«Канз» абула жиндасан закатги къечIого данде бакIарун бугеб боцIуда. Замахшарияс абуна: гъаб цо аяталда жанир ягъудиязул ва насраниязул квешал гIадамалги, закат къоларел бусурбабиги цадахъ рехсеялъ кантIизарулел руго гъал кIиялго жидеца хIарамаб боцIи кванаялъулъ цоцазде рельелъун рукIиналда ва гъезие гучаб гIазабиги букIине букIиналда.

35. Къиямасеб къоялъ гъеб гIарац-месед жужахIалгьул цIадаб багIаризабун цинги гъелдалгьун мугъру чIвалерб жидер нодоялда, мугъазда ва хъалбаздаги, гъан бухIун рукъби цере льолеб хIалаллъ мугъру чIвала.

Жинда Аллагъ разилгъаяв ибну МасгIудица абуна: дир напс жинда

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِأَلْهَدَى
وَرَبِّنَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ
كُلِّهِمْ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

* يَتَأْتِيهَا الدِّينَ أَمْوَانًا كَثِيرًا
مِّنَ الْأَخْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لِيَأْكُلُونَ
أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَطْلِ وَيَصُدُّونَ عَنِ
سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْفُرُونَ
الَّذِينَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي
سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾

يَوْمَ يُحْمَلُونَ عَلَيْهَا فِي تَارِحِهِمْ
فَتَكْوَى بِهِاجِبَاهُمْ وَجُوبُهُمْ
وَيُظْهِرُهُمْ هَذَا مَا كَفَرْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ
فَذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾

кодоб бугев Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** цIаралдалъун гьедулев вуго дун: гьев чиясул тIом ва къаркъала кIодо гьабула, жинца данде гьабураб гIарац меседальул цо-цо динар ва цоцо диргъам батIа-батIаго цохIо нухаль тIаде лъун щибальул мугъру чIивазе гIолеб хIалалъ»-абун.

Гьаб лъабго бакIазда мугъру чIиваялъе сабаб буго. Бахилав чиясда мискин-пакъир жинда данде вачIунев вихъараб мехаль гьес нодо букIкIинабула, жинда гьаризе гурин ва гьесие жо къезе гурин ккелеб абун. Цинги гьев аскIов цвараб мехаль, гьесда хьибил рехула, гьев вихъулевго гьечIев гIадин. Цинги жиндасан цо жо гьарани мугъбан вуссула.

Имам КъуртIубияс абуна: гьумералда чIивараб мугъру киназдаго бихъулеб букIула, хьибилалда ва мугъалда чIивараб жиндир унти цIикIараб букIуна абун. Гьеб мугъру чIиван хадуб гьезда абула: «Гьале гьаб буго нужеца хазинада цIунун тун букIараб жо. Гьанже гьаб хазинаялъул гIазаб чIамеха нужеца»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:

*«Жинца боцIудасан закят къоларев чиясе къиямасеб къоялъ цIадул хъарщал гьарула ва гьездалъун гьесул гьумералда, хьалбазда ва мугъалда мугъраби чIивала. Гьедин гьев эхетун вукIина кIикъоялда аницIазарго сон гIан халатаб къоялъ, халкъальул хIисаб-мизан лъугъизегIан. Цинги Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** бокъани гьев чиясда жуужахIалда унеб нух бихъизабула, Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** бокъани алжаналда унеб нух бихъизабула»*- абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Аяталдаса мурад буго дунялалъул рокъоб чIухIи рещалье, ва цоцазда гIад гIадегIанлъиялъе хIалтIизабулеб гIарац-месед ахираталда жидеего гIазабалъе сабаблъун батулелблъи бицин ва муъминзаби гьелда кантIизари.

36. ХIакълъунго Аллагъасда аскIоб

моцIазул къадар буго аницIа

кIиго моцI букIин. Гьаб хIукму

лавхIулмахфузалда хъван буго

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ зобал ракъал рижараб**

мехальго. Гьеб аницIа кIиго

моцIалдаса ункъго моцI буго жидель

рагъ гьаби хIарам гьабурал.

«ЗулкъигIа, зулхIижжа, мухIаррам,

ражаб».

Гьаб исламияб дин битIараб дин буго.

Нужеца нужерго напсазе зулму гьабуге гьал моцIазда жаниб

гIасилъаби гьарун ва хIарамал жал гьарун. Нужеца мушриказда

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ
شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ الَّذِي
الْقِيَمَةُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ
وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَمَا قَاتَهُ
كَمَا يَقْتُلُونَكُمْ كَمَا قَاتَهُ وَأَعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

рагъ бай киналго цадахъ лъугъун, гъез нужедаги гъедин рагъ балеб бугелъул. Нужедаги лъан бук1а х1акълъунго Аллагъас квербакъулеблъи жиндаса х1инкъарал, дин г1адег1ан гъабизе г1оло рагъулел муъминзабазе.

37. Жагъилиял г1арабияз рагъ х1арам гъабурал моц1ал хисизари гъезул купруялъул г1емерлъи ва к1одолъи буго.

Рагъал г1емерал гъарулел рук1иналъ, г1арабияз жидее бокъарб мехаль рагъ х1арам гъабураб моц1аль рагъги гъабун, гъельул бак1алда хисун цоги моц1 толаан рагъ х1арам гъабураблъун. Гъелдалъун капурзабазул къосин жегиги ц1ик1к1изабула. Цох1о

моц1 цояб сональ рагъ гъабизе х1арамаб гъабула, цогидаб сональ рагъ гъабизе х1алалаб гъабула. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ункъго моц1 рагъ х1арамаб гъабун бугелъул, гъезги ункъго моц1 г1езабула, цоялъул бак1алда цогидабги хисун лъун. Гъеб х1алаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ х1арам гъабураб жо х1алал гъаби ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ х1алал гъабураб жо х1арам гъабиги гъезда щайг1аналь къабих1ал г1амалал берцин бихъизабун бук1иналъ буго. Х1акълъунго Аллагъас капурал г1адамал бит1араб нухда т1орит1уларо.

38. Я гъал иман лъурал г1адамал!

Аллагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ расулас جَلَّ جَلَالُهُ жигъад гъабизе рахъаян ах1араб мехаль нуж щай ракъалда рек1арал г1адин бак1лъун ч1олел? Нуж ахиратги к1очонтун дунялалъул ч1аголъи г1асса бищун гъелда рак1 гъунищ ругел? Ахираталда бугеб алжаланалда данде ккун гъаб дунялалъул ч1аголъи ц1акъго пайда гъеч1еб, къабих1аб жо буго.

Гъаб аят рещг1инабуна Табукалда гъазават гъабизе унеб мехаль цо-цо г1узро бачун рокъор ч1арал иман заг1ипал г1адамазул х1акълъуль.

39. Нуж Аллагъасул расулгун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

цахъхъ жигъад гъабизе рахъич1они Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее ц1акъ унтизе гъабулеб г1азаб гъабила.

Дунялалда тушман г1амила нужее г1азаб

إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحْلِقُونَ وَعَامَا وَيُحْزِنُونَ رَعَامَا يُوَاطِّئُونَ عِدَّةَ مَا حَزَمَ اللَّهُ فَيَحْلِقُونَ مَا حَزَمَ اللَّهُ زَيْنَ لَهُمْ سُوءَ أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ أَنْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَتَأْتَلُونَ إِلَى الْأَرْضِ أَنْ رَضِيَتم بِالْحَيَوةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَّعَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٣٨﴾

إِلَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

гъабизе, ахираталда ц1адул г1азабги гъабила. Жинда Аллагъ разильяав Ибнуг1аббасица абун: ц1акъ къуватаб г1азаб гъабила абун.

Цинги нужги гъалаг гъарун Аллагъас ﷺ нужер бак1алда цоги къавм гъабила: жидеца жигъадги гъабулел, Аллагъасдаги ﷺ гъесул расуласдаги ﷺ жал мут1иг1лъулел. Нужеца Аллагъасе ﷺ щибго зарал гъабуларо нуж жигъадалъе рахъич1огоян абун. Ц1акълъунго Аллагъ кинабго жоялда х1ал к1олев вуго. Нуж рахъич1ониги жигъад гъабизе къват1ир рахъаразе квербакъила Аллагъас ﷺ ва гъезие дунял-ахираталъул лъик1лъици швела.

40. Нужеца таниги Аллагъас ﷺ

толара жиндир расул квербакъич1ого.

Ц1акълъунго Аллагъас кверги бакъана жиндир расуласе ﷺ, Маккаялъул мушриказ жив Маккаялдаса къват1ив иनावураб мехаль. Гъевгун цадахъ цох1о

Абубакар асх1аб гурев чиги вук1инч1о,

гъев к1иявго нохъокъ рахчун ругеб

мехаль. Савру абураб мег1ералда буго

гъеб нохъо хирияв аварагас ﷺ

жиндир гъалмагъ Абубакарида абун:

мун пашманлъуге, нильлъгун цадахъ

Бет1ергъан Аллагъ вуго абун. Жинца квербакъулев ва нильлъ

ц1унулев.

Т1абарияс Абубакар асх1абасдаса х1адис бицана:

Аллагъасул расулгун ﷺ цадахъ дун нохъокъ вугеб мехаль, нижеда хадур рач1арал мушриказул х1ат1ал нижер бут1рузда г1агарлъун рук1ана. Дица аварагасда ﷺ абун: «Я расулаллагъ! Гъезул цоя жиндирго х1ат1аздехун валагъани гъазда нильлъ рихъила гуриц?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Я Абубакар! Дуда щибжсо рак1алда кколеб к1иго чиясул х1акъальулъ, жидер лъабабилевлъун Аллагъ ﷺ вугел?»-абун. Ц1адис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Жинда Аллагъ разильяав Абубакар асх1аб аварагасе ﷺ зарал ккеялда х1инкъун вук1ана, хирияв аварагас ﷺ гъесул рак1 паракат гъабуна Аллагъ ﷺ вуго нильлъгун цадахъ абун.

Аллагъас ﷺ жиндир расуласда ﷺ г1одов виччай ва парахалъи рещт1инабуна. Мушриказда рихъич1ел малаикзабиги рещт1инаруна авараг ﷺ ц1унизе. Гъел капурзабазул раг1иги Аллагъас ﷺ г1одоб1ган гъабуна, гъелдалъун мушрикалги ширки

إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَىٰ وَكَلِمَةَ اللَّهِ هِيَ الْعَلِيَّا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾

х1акъир гьабуна. Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** цо гьавулеб «лаилагъа иллаллагъ»-
 абураб калима буго жиб т1адег1анаб раг1и. Гьеб раг1иялдалгъун
 Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** муъминзаби т1адег1ан гьаруна, гуч бутелги гьаруна.
 Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** вуго жиндир амруялгъул гуч бергьарав х1аким.

41. Нуж гьазават гьабизе къват1ире рахъа
 я гьал муъминзаби, рек1ун ругониги,
 лгьелго ругониги, г1олохъанал ругониги
 к1одолгъарал ругониги.

Мискинал ругониги бечедал ругониги,
 бигьалгъи бугониги зах1малгъи бугониги.

Нужее гьеб гьазават гьабизе ц1акгъо бокъун бугониги яги бокъуларого,
 зах1малгъун бугониги. **Ва нужеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналгъе г1оло**
жигъад гьабе нужер напсаздалгъун ва маг1ишаталдалгъун.

Гьаб буго нужее лгъик1аб жо, жиб т1аса унеб дунылалда разилгъун
 гьазават гьабизе рахъинчлого ч1еялдаса. **Гьаб амру гьадин бук1ин**
лгъалев батани нуж Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ ва гьесул расуласул**
امْرُؤُا تُوْبٰتِہٖ بِمَا كٰفٰرًا وَّكَانَ اٰیٰتِہٖ لَیِّنًا یٰۤاٰیٰتِہٖ لَیِّنًا
 амру т1убазе к1вах1аллгъуге. Дунылалгъул рокъоб шолев лгъик1гъи
 буго тушманасдаса бергъинги, гъаниматги, исламияб ракъ к1одолгъи
 ва бусурбаби г1емерлгъи. Ахираталда шолев хайир буго Аллагъ **جَلَّ جَلَّ**
 разилгъи ва ниг1матазул алжанал.

42. Гьал мунапикъзаби жинда
 ах1улеб жо бук1арабани аск1обго
 бугеб, бигъаго шолев жо, г1емер
 рик1к1ад ине кколарел бигъаябго
 сапарги бук1арабани, гьел дуда
 нахърилгъине рук1ана Мух1аммад

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

Амма Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** разилгъи т1алаб

гьабун рахъуларо мунапикъзаби, жидее давла швезе бокъун рахъуна.
Кинниги, жидее ц1акъ рик1к1адаблгъун ва зах1матаблгъун бихъана
гьеб сапар. Гьедин бутелгъул жидер рак1азулгъи нипакгъи бахчун дус
 г1узрабиги рицана гьез.

Хадурги гьел Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ ц1араздалгъун гьедаризе руго:** «жидер
 рес бук1арабани, х1алк1олевани, жалги рахъизе рук1анин нужгун
 цадахъ»-абун. Гьел руго жеги цик1к1ун жидер напсазе зулму
 гьабулел ва гьел гьалаг гьарулел г1адамал. Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** жинда
 лгъалев вуго гьел мунапикъаз гьереси бицулеб бук1ин. Ва гьезие
 шибго г1узро бук1инчлеблгъи рокъор ч1езе. Гьаб аяталда жанибги

اٰیٰتِہٖمْ وَاٰیٰتِہٖمْ
 یٰۤاٰیٰتِہٖمْ وَاٰیٰتِہٖمْ
 ذٰلِکُمْ حٰیْرٌ لِّکُمْ اِنْ کُنْتُمْ
 تَعٰلَمُوْنَ ﴿٤١﴾

لَوْ کَانَ عَرَضًا قَرِیْبًا وَّسَفَرًا قَاصِدًا
 لَّاتَّبَعُوْکُمْ وَاَلکنْ بَعْدَتْ عَلَیْہِمْ
 اَلنُّشُقَةُ وَّسَیَحْلِفُوْنَ بِاللّٰہِ لَوْ اَسْتَطَعْنَا
 لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ یٰۤاٰیٰتِہٖمْ لَیِّنًا
 یَعٰلَمُ اِنَّہُمْ لَکٰذِبُوْنَ ﴿٤٢﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе ругел мугIжизатаздаса цо мугIжизат буго: Табукалда гъазаваталда вукIаго гъес бицана жал тIад руссун Мадинаялда швараб мехаль мунапикъзабаца абизе бугеб рагIи. Ибнужаририца XI ибан ибну Зайдидаса хабар бицана: ниж гъазаваталда рахъана Синван ибну ГIамр асхIабгун цадахъ. Гъев Сириялъул XI имс шагъаралъул вали вукIана. Дида гъеб гъазаваталда вихъана Димашкъ шагъаралдаса цо цIакъ херав чи, жиндир кьунсрулги бадир жанир рортарав. Дица гъесда абун: «Я дир инсул вац! (кIудияв чияса хитIаб гъабула гIарабияз гъаб рагIиялдалъун) Аллагъас ﷻ две гIузро бачун буго гуриц? Мун рокъов вукIине лъикI гъечIиш?»-абун. КIудияв чияс абун: «Я дир вацасул вас! Аллагъас ﷻ нилълъ гъазаваталда рахъа абун буго гIолохъанал ругониги херал ругониги. Аллагъас ﷻ жиндие вокъарав чиясул хIалбихъи гъабула цо къварилъиялдалъун, цинги гъев рагъда хвечIого тIад вуссун вачIун цогиги гъазават гъабизе уна. ТIадегIанав Аллагъас хIалбихъи гъабула гъесул лагъзадерил жинца щукру гъабулев, сабру гъабулев, Аллагъ ﷻ гIемер рехсолев, цохIо Аллагъасе ﷻ гурони жинца гIибадат гъабичIев чиясул»- абун. Цоги бицана: жинда Аллагъ разилъаяв АбутIалхIат абулев асхIаб жив херав чи вугониги гъазаваталда вахъун, гамида рекIун унаго хвана. ИчIго кьо бана ракъдаллъи бугеб бакIалда щоларого гъев хабаль лъезе. Цинги хабаль лъуна ва щибго къаркъалаги хисун букIинчIо абун. Аллагъ ﷻ гурхIаги гъал лебалал бахIарззда, гъев разилъи тIалаб гъабун жидеца рухI бичарал!

43. Аллагъ ﷻ тIаса лъугъарав вуго МухIаммад ﷺ, дудаса гъел мунапикъазе рокъор чIезе изну кьеялдаса. Жидеца гIузро бицараб

мехаль гъезул хIал цIехечIого ва гъереси бицуневги битIараб бицуневги чи ватIа вахъилалде себе.

Ай изно къечIого тезе лъикI букIана гъезие, гъел мунапикъзаби ругельул. Гъаб аяталда жаниб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе кIодо гъави, гъесул хIурмат гъаби буго: жинда гIайиб чIвалелде себе авараседа лъазабулеб буго гъеб гIайиб Аллагъ ﷻ тIаса лъугъараб бугилан абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараседаса ккараб жо гIайиб букIинчIо, шаргIалда хилапаб жогIи букIинчIо, гъедин гъечIониги Аллагъас ﷻ гъесда абулев буго гъел мунапикъзаби ругин, тIокIав мун гъезда божуге ва хIалбихъи гъабун хадуб гурони гъезул рагIи басуге абун.

Мужагъидица абун: гъаб аят рештIинабуна мунапикъзабазул

عَفَا اللَّهُ عَنْكَ لِمَ أَذْنَتْ لَهُمْ حَتَّىٰ يَتَّبِعَنَّ لَكَ
الَّذِينَ صَدَّقُوا وَعَلَّمَ الْمَكِيدِينَ ﴿٤٣﴾

x1 акъальулъ. Гъез жидеда гъоркъоб къот1и гъабун бук1ана: гъазаваталда рахъинч1ого рук1ине Аварагасдаса صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ изну т1алаб гъабизе, гъес изно къуниги, къеч1ониги къват1ир рахъич1ого рук1ине-абун.

Гъаб иш гъадин бук1ин баян гъабун т1адег1анав Аллагъас хадубги абулеб буго:

44. гъазаваталда рач1инч1ого рокъор ч1езе изно т1алаб гъабуларо Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъасдаги ахираталдаги иман лъурал г1адамаз ва жидер напсалдальунги маг1ишаталдальунги гъазават гъаби гъезие рихуларо.

لَا يَسْتَعِدُّكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ لِلَّهِ عَلَيْهِمُ الْيَمْتَقِينَ ﴿٤٤﴾

Гъел муъминзабазда лъалелъул Аллагъасул جَلَّالَهُ диналъе г1оло гъазават гъабурал мужагъидазе Аллагъас جَلَّالَهُ къач1ан ругел к1удиял ниг1матал. Гъеб жо кодоса борч1изе кин гъез биччалеб? **Жиндаса х1инкъарал муъминзабазул х1ал жинда лъалев вуго Аллагъ** جَلَّالَهُ.

45. Х1акълъунго дудаса изну т1алаб гъабулел г1адамал руго Аллагъасдаги جَلَّالَهُ ахираталдаги иман лъеч1ел, жидер рак1азулъ шаклъйги бугел ва щиб гъабилеб лъаларого х1айранлъун сверселел ругел.

إِنَّمَا يَسْتَعِدُّكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَرْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي
رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾

46. Гъал мунапикъазе мунгун цадахъ гъазаваталда рахъине бокъун бук1арабани жидеца ярагъги квен-т1ехги х1адуризе бук1ана.

﴿بَلَوْا أَرَادُوا الْخُرُوجَ لِأَعْدُو اللَّهِ وَعَدُوَّةِ
وَلَكِنْ كَرِهَ اللَّهُ أَيْعَانَهُمْ فَصَبَّطَهُمْ وَقِيلَ
أَقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٤٦﴾﴾

Гъаз щибго х1адурлъи гъабич1о, гъель бицунеб буго гъезие гъазаваталде рахъине бокъун гъеч1елбъи. **Кинниги Аллагъасеги** جَلَّالَهُ бокъун бук1инч1о гъел нужгун цадахъ рахъине. Гъез рагъдаги нуже хиянат гъабизе бук1ана ва х1инкъулел харбал рицун муъминзабазул къуват хвезабизе бук1ана. **Аллагъас** جَلَّالَهُ гъел к1вах1ал гъаруна, гъезул къасдги хвезабуна ва гъезда абуна: «Нуж рокъор рук1а руччабазда ва лъималазда аск1ор»-абун.

47. Нужгун цадахъ гъел рач1ун рук1арал ани гъез нуже цо квешлъи ва пасалъи гурони гъабизе бук1инч1о. Нужеда гъоркъор мац1 гъабун ва хъубаб хабар бицун хъвадизе рук1ана нуж цо-цазде тушманлъи гъабиялде рачине, нужер

لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا
وَلَا تُصْعِقُوا لَخَلَلَكُمُ بَعْثُوكُمُ الْفِتْنَةَ
وَفِيكُمْ سَمْعُونُ لَهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
بِالظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

боги биххизабизе буклана. Нужеда гьоркьор гьезда гленеккулел ва гьезул рагIи берцин бихьулел жидер иман ва гIакьло загIипал гIадамалги рукIинаан. ХIакьлунго Аллагъ жинда лъалев вуго гьел зулмуял мунапикъазул хIал. Гьезул ракIазда бугеб жо лъала ТIадегIанав Аллагъасда.

48. Гьез гьалдаса цебеги гьабун
буклана дуге зарал ва питна лъугьине
бокъараб гIамал.

УхIудалда рагъдацин швечIого ибну

Салул абулев мунапикъ лъабнусго гIадав

чиги падахъ вачун нахъ вуссун ана. Дур амру тIубан гутIизе, дур дин хвезабизе гIемер хIилабиги ургъана гьез. Аллагъасул جَلَّ جلاله квербакъи бачIун диналъе къуват швезегIан ва гьеб исламияб дин цогидал диназдаса бергъинегIан. Мунапикъаз хIилла-макро гIемер гьабуна. Ва кигIанго гьезие рихун бугониги исламияб дин загьирлъана ва бергъана.

Ибнукасирица абуна: Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Мадинаялде вачIараб мехаль гьесда данде киналго капурал гIарабиял цоцаль рекъон рагъулел руклана. Ягъудиязги Мадинаялгьул мунапикъазги хIалкIвараб жо гьабуна Аллагъасул جَلَّ جلاله дин гьукъизе абун. Ахирги исламияб дин загьирлъун цебехун ине бай бихъидал, Бадроялгьул рагъда аварагги صلى الله عليه وسلم бергъиндал, Ибнуубайу абулев мунапикъас абуна: «Гъанже гьаб амро цебехун унеб буго»-абун. Цинги гьел загьиралда исламалде рачIана ва амма жанисан ракIал къойидасан къойиде аварагасда صلى الله عليه وسلم хIалхъублъун, ццидал цIун лъугъулел руклана. Гьеб буго ТIадегIанав Аллагъас: «КигIанго капурзабазе риханиги» абураб рагIиялдаса мурад-абун.

49. Гьел мунапикъадаса цо чи вуго
жиндие рокъов чIезе изно къейин ва
гъазаваталда вачун жив мунагъ-хIакъ
бугеб жоялда ккезавугеян абулев.

Гъав вуго Алжаду ибну Къайс абулев чи.

Аллагъасул свалат сала лъеяв аварагас Банул-асфар абулел гIадамазда гъазават гьабизе вахъаян абураб мехаль, жинца абурав: «Дун рокъов те, дида руччабаздаса сабро гьабизе кIоларо»-абун.

Гъал гIадамал питнаялда жанир ругел руго: гьел Аллагъасул جَلَّ جلاله диналъе гIоло гъазаваталда рахъунел гьечIелгьул. Питнаялгьул

لَقَدْ ابْتَعُوا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلَبُوا آلَكَ
الْأُمُورَ حَتَّىٰ جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ
وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٤٨﴾

وَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَلَآ نَقْتَبِي
الْأَفْيَ الْفِتْنَةَ سَقَطُوا وَأَوَاتِ جَهَنَّمَ
لَمَّحِيظَةً بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾

тlерхьунги руго жидеца купроги нипакъги загьир гьабун. Гьел жужахlалъул бишун гьокъияб гвендинир рукlунелги руго. Хlакълъунго жужахlалъул гlазаб буго капурзабазда цlакъ сверун лъугъулеб. Гъезие рорчlизе бакlго гьечlо. Цlадул жанисан цlураб, сверухъ маххул сангар бугеб хъалаялда рельлъун букlуна гъезие жужахl.

50. Дуда ва муъминзабазда цо лъикlлъи щвани гьел мунапикъазе рихулеб буго. дуда цо къварилъи щвани гьел роххулел руго ва жидеца абулеб буго: «нижеца нижго цlунана гъав чигун цадахъ къватlир рахъичlого»-абун, ва гьел роххун, разилъун жидерго ишалде унел руго.

إِنْ نُصِبَتْ حَسَنَةٌ لَّنَسُوهُنَّ وَإِنْ نُصِبَتْ مُصِيبَةٌ يَقُولُوا أَقْدَأَخَذْنَا أَمْرًا مِنْ قَبْلُ وَيَتَوَلَّوْا وَهُمْ فِي حُوتٍ ﴿٥٠﴾

51. Дуца гъезда абе Мухlаммад ﷺ, нижеда щвезе гьечlо Аллагъас ﷻ хъвараб ва къдар гъабураб жо гурони. Гъев вуго нижер хан ва клудияв. Гъев Аллагъасда ﷻ таваккал тlамизе тlадаб буго киналго муъминзабазда.

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

52. Дуца гъезда абе Мухlаммад ﷺ, нужеца хъаравулъи ккун гьечlо нижее клlго лъикlлъи швеялда гурони: рагъда бергъун, Аллагъас ﷻ квербакъун, гъанимат щун тlад руссин, яги шагъадат щун алжаналъул агьлолъун рукlин. Гъаб клlго жо буго нижее цlакъ бокъараб ва нижеца тlалаб гъабулеб. Амма нижеца хъаравулъи ккун буго Аллагъас ﷻ нужее жиндир рахъальан гlазаб гъабиялда, яги нижер квераздалъун гlазаб гъабиялда. Нуж хъаравулъи ккун рукlа! Нижги хъаравулъи ккурал руго нужеда щолеб балагъалда-абун.

قُلْ هَلْ تَرَى صَوْنَ يَتَىٰ الْإِنْدَىٰ الْحَسَنَيْنِ وَيَحْنُ نَرَىٰ صَ بَكْرَ أَنْ يُصِيبَكُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ أَوْ بَأْيُدِيَّتَافَرَىٰ صَوًّا إِنَّا مَعَكُمْ مُرَىٰ صَوْنَ ﴿٥٢﴾

53. Дуца абе Мухlаммад ﷺ, гьел мунапикъазда: нужеца напакъа къуниги гъеб Аллагъас ﷻ къабул гъабуларо. Нужеца ракl разилъун къуниги яги бокъичlого къуниги гьелъул нужее щибго мунпагlат гьечlо. Нуж Аллагъасда ﷻ мутlигlлъичlел пасикъал гlадамал ругелъул.

قُلْ أَنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يَتَقَبَّلَ مِنْكُمْ إِتَكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَلْسِقِينَ ﴿٥٣﴾

Гьесул амруялда нахърильпъинчел, рекъелъ иман гьечел руго.

54. Гьел мунапикъзабаца Аллагъасул
 جَلَّ جَلَّالَهٗ диналъе г1оло гъазават гъабизе
 кумекалъе къолеб боц1и-мал Аллагъас
 جَلَّ جَلَّالَهٗ къабул гъабунгут1и буго, гьел
 рук1иналъе г1оло жидеца Аллагъасдаги
 جَلَّ جَلَّالَهٗ гьесул расуласдаги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман
 лъеч1ел. Жамаг1атгун цадахъ как

وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ
 إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَيُرْسِلُوهُ
 وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ
 كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ
 كَاهُونَ ﴿٥٤﴾

базе масжидалдаги рач1унарел, ц1акъ
 зах1малъун, к1вах1аллъун гурони. Жидеца гьеб как г1адамазе
 г1оло балеб бугельул. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ диналъе г1оло напакъаги
 къоларел жидеда рихун, бокъич1ого гурони.

Гьеб жо жидее бугеб зулмольун рик1к1унеб бугельул. Гъаб как
 баялдалъун ва напакъа къеялдалъун жидее ахираталда кири бук1инги,
 алжан бук1инги гьезда лъалеб гьеч1о. Гьел гьеч1о ахираталда иман
 лъурал.

Албах1ро абубеб тафсиралда абубеб буго: Г1адег1анав Аллагъас как
 байги, напакъа къейги цадахъ рехсана, гъаб к1иябго бук1иналъе г1оло
 бищунго хирияб г1амал: как бай буго черхаль гъабубеб г1амалалъул
 бищун хирияб, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ диналъе г1оло боц1и-мал къейги буго
 садакъабазул бищун хирияб. Гъаб к1иябго жо гъабизе к1вах1алав чи
 вуго мунапикълъбиялъул сипат чорхаль бугев-абун.

55. Дуда ц1акъаб жольун бихъуге я
 гъав муъминчи, дица гьел мунапикъазе
 къураб бечелъиги, гьезул лъимал-
 хъизанги ва мун гьелда г1ажайблъуге.

فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ
 اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
 وَتَرْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾

Гьеб буго загьиралда жидее бугеб ниг1мат,
 ва амма х1акъикъаталда гьеб буго гъезие бугеб г1азаб. Г1емераб
 г1акъуба-къварильи бихъун данде гъабула гъез дунялалъул маг1ишат,
 ахиратада жидеего рек1ел бакъваялде буссула. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهٗ
 бокъун буго гьеб маг1ишаталдалъун ва лъималаздалъун гъезие
 дунялалдаго г1азаб гъабизе: Гьезул лъимал муъминзабаца ч1ван ва
 гьезул боц1и-малги давлялъе бахъун. Ва гьезул рух1алги росизе
 капураллъун рук1ун, гьелдалъун ахираталда жидее гъабубеб
 г1азабги ц1ик1к1изе.

56. Гьел мунапикъзаби Аллагъасул
 جَلَّ جَلَّالَهٗ ц1аралдалъун гьедулеп руго жал
 нужгун цадахъ ругин, нужецаго г1адин

وَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ وَمَا هُمْ
 بِمِنكُمْ وَلَكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْقَهُونَ ﴿٥٦﴾

иман лъурал ругин абун. Гьел нужгун цадахъ гьеч1о жидер
рак1аздалъун.

Гьел руго жал х1инкъун ругел г1адамал, нужеца мушрикалго
г1адин жалги ч1валин абун. Гьедин бугелъул гьел муъминзабилъун
ч1ун руго ва гьелдаги т1аде гьересияб гьаги гьедулеб буго.

57. Гьезда батулел ани нужедаса рорч1ун لَوْ يَجِدُونَ مَلَجًا أَوْ مَعْرَجًا أَوْ مَدَّخَلًا
к1анц1изе бак1 гьел ц1унулел, гьезие لَوْ رَأَوْا إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾
кумек гьабулел, яги ракуль гвендал
ратаниги, кьуруль нохьаби ратаниги,
гьел ц1акъ хехго ине ругоан гьеб бак1алде: т1урун унеб
боц1иялда релъълун.

Гьедиг1анги мунапикъзабазе нуж рихарал руго, нуж гьезул раг1абаз,
загьираб г1амалалъ, гьересияб гьяялъ гуккизе рук1унге!

58. Гьездаса цо кьукъа буго Мух1аммад وَمِنْهُمْ مَّن يَّمُزُّكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ
أَعْطُوا مَتَّارِضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا إِذَا
жидеца г1айиб ч1валел. Жидее гьеб هَمَّ يَسْتَحْطُونَ ﴿٥٨﴾
садакъаялдаса цо бут1а кьуни гьеб
лъик1аблъун рик1унел буго, къеч1ого
тани дуда г1айиб ч1валел буго ва дуда щимги бахъунел буго.

59. Гьел мунапикъал рук1аралани وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ
Аллагъасги وَقَالُوا أَحْسَبَنَا اللَّهُ سَيِّئِينَ اللَّهُ مِنْ
къураб жоялда разилъун فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾
рук1унел ва жидецаги абулел: «Нижее
г1ей гьабулел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго, хадубги
Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ гьесул расуласги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къела нижее жиндир
рах1маталдаса, Нижер хьул лъолел ва нижее лъик1лъи шолел
Т1адег1анав Аллагъ вуго»-абун.

Гьеб жидее лъик1аб бук1ина ва дунял-ахираталда жидее
бахьибуголгьяялъе сабабги бук1инаан.

60. Паризаяб закат ва гьеб кьолеб * إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ
бак1 бицун Т1адег1анав Аллагъас وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَاتِ فَلَوْ هُمْ
абулел буго: Садакъа жидее къезе وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَدَمِينَ وَفِي سَبِيلِ
кколел г1адамал руго: мискинзаби, اللَّهِ وَالْبَنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةٌ مِّنَ اللَّهِ
пакъбирзаби, закаталда г1ад х1алт1и وَاللَّهُ عَلَيْهِمْ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾
гьабизе тарал х1алт1ухьабиги, жал
исламалда рач1иялда хьул лъурал
г1адамалги, лагъзадериеги къела жал
тархъун ине кумек гьабун, жидеда т1ад налъи бугел г1адамазеги,

Аллагъасул جَلَّ جَلَّ диналъе гІоло гъазават гъабулел гІадамазегі, сапаралда ругел, жидер хІажалъи бугел гІадамазегі къела. Гъаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъабураб парз ва хІукму. Аллагъ جَلَّ جَلَّ вуго жинда кинабго жо лъалев ва жинца хІукму-тадбир битІараб гъабулел хІаким.

Пиризяб закат ва сахІ жиде кьолел гІадамазул микъго тайпа буго. ПІадегІанав Аллагъас гъел киналго цІохІо аяталда жанир баян гъаруна. Гъезул хІал баян гъаби ва гъезие кьолел къадар бици пикъгъиялъул масъала бугониги гъаб бакІалда цоагъабго баян бицизе рекъараб буго: бусурманчиясда лъазе кьолел масъала бугелъул паризяб закаталъул масъала.

1) Мискинчи абула жиндир хІалтІи пиша бугониги, даран-базар бугониги, боцІи-панз бугониги гъеб жиндир хІажатазе гІураб къадаралъ гъечІев чиясда. Цо-цо гІалимзабаца мисал бачун абула жиндир хІажатазе нусго гъуруш харж унеб бугони жиндие кІикъоялда анцІго гъурушалдасан гІадехун нусго гъурушалда цвезегІан гьоркъоблъиялда бугеб къадар камулев чи вуго гъев абун.

2) Пакъирчи абула жиндир хІалтІи гъабизе, даран гъабизе рес гъечІев, чорхоль гІузро бугев ва цогидалги гІузрабаздакъун жиндие хІажатаб нусго гъурашалъул кІикъоялда анцІгоялдасаги дагъаб гъуруш гурони жинда батинабизе кІоларев чиясда. Гъединго пакъирзаби абула эбел эмен гъечІел, жидер боцІи-мал гъечІел лъималаздаги, гъабизе хІалтІи шолел бугониги гъеб хІалтІи гъабизе рес гъечІев чиясдаги.

Аллагъасе جَلَّ جَلَّ гІоло гІилму цІалулел мутагІилзаби пакъираллъун рикІкІуна гъел хІалтІи гъабизе рахъани жидер гІилму цІали холел букІиналъ. ГІилму малъиялда ва лъазабиялда гІад чІарав гІалимчиги пакъирав вукІула: гъесие цоги харж бачІулеб бакІ гъечІони ва гъесие хІажатаб жо чІезе гъабулел чи гъечІони. Бищунго захІматаб жо буго гъеб инсанасул хІажалъи щибаб замаялъ батІи-батІияб букІунел букІин ва гъеб шаргІалдаги боцун шаргІияб хІажалъи буголъи чІезаби. Масала цо къавм бугони жидер кваналел квенги гІад ретІулеб ретІелги гурони цоги магІишат гъечІел, гъезул мискинав чи вукІуна гъеб квенги ретІелги гІоларого вугев чи. Гъезул пакъирав чи вукІина гъеб ретІел-квен шоларого вугев чи.

Цоги къавм бугони ретІел квеналда гІадги мина-милк бугел, рокъоб къайи матахІ бугел, бокъоб боцІи бугел. Гъаб къавмалъул мискинчи вукІуна гъезул гьоркъохъев чиясул хІалалда воцун (къияс гъабун, сравнение) гъев гьоркъохъев чиясда жиндир магІишат бахунарев. Гъев чи мискинав кин вукІунев абун гъаб къавмалъул цо-цаде гъабулел

бухьенги, ригьин цлагн, цоцазул гьабулеб хьатирги гьезул гьоркьохъев чиясул даражаялда буклуна, гьелдаса гьоркьехун вугев чиги гьеб къавмалда гьоркьов нахькъарав, жиндир рагӀи гӀамалалъул къимат дагь гьабулев вуклуна. Гьедин бугелъул шаргӀалъ цо чи жиндие хӀажатаб щинаб жо бугев, жиндир къадро къимат гьабулев вугеб мехаль, гьесда цадахь ва аскӀов вугев чиги гьесул даражаялда вукӀине гьавейин абун гӀад къан буго бусурбабада.

Гьадин бугелъул цо чи мискинав вукӀин, яги пакъирав вукӀин хал гьабула гьеб къавмалъул гӀаммаб хӀал хал гьабун ва гьеб хӀукмо гьабула щибаб росдал ва шагъаралъул гӀалимзабаца. Гьаб масъала гӀаде бачӀарав чияс жиндир закат сахӀ, шаргӀалда битӀун ккезабизе яхӀ бахъизе ккела.

3) Закат-сахӀалъул гӀадло низам гьабизе, гьеб цӀунизе, закаталъул боцӀи хьихъизе ва бикъизе имамас, къадияс, дибирас тарав чиясе гьесул хӀалтӀул мухь къола закаталъул боцӀи-малалдасан.

4) Исламалда ракӀ гьетӀизабизеян абун исламалъул авалалда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас цо-цо къавмвзул церехъабазе купру-ширкалда ругониги гъаниматалдаса ва закаталдаса бутӀа къолеб букӀана. Гьеб хӀукму гьаб заманаялъ хӀалтӀизе гьабуларо ва паризаяб закат сахӀалдаса бусурман чиясе гурони бутӀа къоларо.

Гьаб ункъабилеб къукъаялъе къолеб бутӀа къезе бегъула гъанже исламалда рачӀарал, жегиги жидер иман камиллъичӀел гӀадамазе, гьезул исламияб дин бокъи цӀикӀизе ва гьезда хадур ругел гӀадамалги исламалда рачӀизе сабаблъун букӀиналъе абун ният гьабун.

5) Лагъзал ругеб мехаль жидер сайидас лагъ хӀалтӀизе толеб шаргӀияб хӀукму букӀана гӀад боцӀи къотӀун (гӀад налъи лъун цо пуланаб къадар боцӀи-малги лъун). Гьел лагъзал тархьи исламалъул мурад бугелъул, паризаяб закат сахӀалдаса цо бутӀа къола гьедин хӀлтӀизе тарав чиясе: жинца гьеб сайидасе къезе ва жив хехго тархъун хӀурияв (узденав) чи лъугъизе. Гьаб хӀукму гъанжеги хӀалтӀизе гьабула гьединачӀ лагъзал ругони.

6) Жидеда гӀад налъи бугел гӀадамазеги къола закат сахӀалдаса цо бутӀа гьеб налъи борхизе кумек гьабун. гӀемерисел гӀалимзабаца жинда налъи бугесе закат къезе бегъила абуна гьеб налъи Аллагъасда عَلَيْهِ السَّلَامُ гӀассилъун, хӀарамаб жо гьабун ккараб бугониги, гьеб закат къолеб ва босулеб заманаялъ жинца тавбо гьабун бугони. Бусурбабазда гьоркьоб маслахӀат гьабун, исламияб жамагӀаталъул гӀаммаб хӀажат гӀубан жинда налъи ккарав чиясе, гьев бечедав вугониги къола налъи бецӀизе гӀураб къадар.

7) Ибну сабил абула сапаралда ругел г1адамазда. Гъезиеги закаталдаса цо бут1а кьола гъеб закат кьолеб мехаль гьел росуль ругони ва жидер х1ажат бицун жидее закаталдаса къеянги абунн.

8) Сабилуллагъ абула Аллагъасул ﷺ диналье г1оло жигъад гъабулел г1адамазда. Гъезие закаталдаса кьола жидее х1ажатаб жо: ярагъ босизе бугониги, рет1ел-хъит ва т1ад рек1унеб жо босизе бугониги. Жигъад гъеч1еб бак1алда гъаб бут1аялласа кьола Аллагъасул ﷺ диналда халкъ ах1улел г1адамазе: т1ехъ хъвалел, ва г1за-насих1ат т1ад бугел дискал, касетаби рахъулел ва гьелда рельгъараб х1алт1и гъабун исламияб дин т1адег1ангъиялье квербакъи гъабулел г1адамазе. Закаталъе бахъараб ва бикъулел боц1имал г1емераб бугони, жидее закат кколезул киназего швезабила. Дагъаб жо бугони бищунго х1ажат ц1ик1к1аразе кьела. К1ал биччан кьоляль бахъараб сах1 г1адаб дагъаб жо бугони цох1о чиясе кьуниги бегъула.

61. Гьел мунапикъаздаса цо кьокъа буго жидер мац1алдалъун аварагасе зарал гъабулел. Гъез абулеб буго авараг жинда раг1арабщинаб жоялда божулев, гъеб рит1ухъ гъабулел вуго абун. Дуца гъезда абе Мух1аммад ﷺ, гъев авараг жив божулев вуго ва амма лъик1абги квешабги жо бат1а гъабизе лъалев, бит1араб хабаралда божулев, гьересиялда божуларев вуго. Жинца Аллагъасда ﷺ иман лъурав вуго. Гъединго муъминзабазда божулев, гъез бицараб жоги рит1ухъ гъабулел вуго.

Гъезул иманальул рит1ухъльги лъан, гъезул х1ал лъан. Амма мунапикъаз бицараб жоялда жив г1енеккун вугониги гъеб рит1ухъ гъабун, гьелда божун вук1унаро, гъезул х1ал жинда лъалельул. Муъминзабазе рах1матлъунги вуго гъев авараг. Жидеца иман лъеялье сабаблъун хирияв авараг ﷺ вук1ун, жидеца Аллагъасул расуласе ﷺ зарал гъабулел г1адамазе бук1ине буго ц1акъ квешаб г1азаб. Алагъасул х1икматалдалъун дунялалъул рокъор къват1ир ч1вазарич1ого тунилан т1адег1анав Аллагъ ва гъесул расул ﷺ мунапикъабиги гъезул х1алги лъаларого гъеч1о.

Гъезул иманальул рит1ухъльги лъан, гъезул х1ал лъан.

Амма мунапикъаз бицараб жоялда жив г1енеккун вугониги гъеб рит1ухъ гъабун, гьелда божун вук1унаро, гъезул х1ал жинда лъалельул. Муъминзабазе рах1матлъунги вуго гъев авараг. Жидеца иман лъеялье сабаблъун хирияв авараг ﷺ вук1ун, жидеца Аллагъасул расуласе ﷺ зарал гъабулел г1адамазе бук1ине буго ц1акъ квешаб г1азаб. Алагъасул х1икматалдалъун дунялалъул рокъор къват1ир ч1вазарич1ого тунилан т1адег1анав Аллагъ ва гъесул расул ﷺ мунапикъабиги гъезул х1алги лъаларого гъеч1о.

62. Аллагъасул ﷺ ц1ар бахъун нужее гъедарулел руго гьел мунапикъаби, нуж рази гъари бокъун, амма т1адег1анав Аллагъги, гъесул расулги ﷺ вуго

وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤَدُّونَ آلَ أَبِي لَهَبٍ وَتِلْكَ الْأُمَّةَ
الَّتِي كَفَرَتْ وَأَلَتْ يَدًا إِلَىٰ آلِهِمَا بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ۚ لَقَدْ أُنزِلَ فِي الْقُرْآنِ الْحَكِيمِ عَلَيْكَ
الْبَيِّنَاتُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۚ وَالَّذِينَ
يُؤَدُّونَ آلَ أَبِي لَهَبٍ سَيُجْزَوْنَ مِنَ
عَذَابِ اللَّهِ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ۚ

يَخْلِفُونَ آلَ أَبِي لَهَبٍ وَلَئِن بَدَّلْتُمْ
أَسْمَاءَ آلِهِم بِسْمِ اللَّهِ لَئِن كُنْتُمْ
مُؤْمِنِينَ ۚ وَالَّذِينَ يُؤَدُّونَ آلَ أَبِي
لَهَبٍ سَيُجْزَوْنَ مِنَ عَذَابِ اللَّهِ الَّذِي
كَانُوا يَكْفُرُونَ ۚ

жал рази гъаризе кколел.

Гъезие мутигилъун, гъезул амру-нагью тлубан, аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру к1одо гъабун. Гьел г1адамал иман лъурал ругони, гъез Аллагъги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесул расулги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рази гъаризе ккола, хадуб муъминзабиги рази гъаризе ккола.

63. Гъзда лъаларогийиц бугеб

Аллагъасдаги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесул расуласдаги

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тушманлъи гъабурал, гъзда данде къецандарал г1адамазе абадияб жужах1алъул ца бук1ин ва гъенир жанир даимго рук1инелъун лъугъинарулеблъиги. Гъаб буго ца къ к1удияб г1одобег1анлъи ва х1акъирлъи.

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ رَمَن يُحَادِدُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
فَأَن لَّهُ نَارُ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا
ذَٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾

64. Мунапикъзаби х1инкъунги рук1ула

жидер х1ал бицун Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан решт1инабиладай ва жидер рек1елъ бугеб нипакъ г1адамазе загъирлъиладай абун. Дуца гъзда абе

Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нуж рук1а Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дин махсароде гъабулел абун, Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ загъир гъабизе буго нуж жиндасан х1инкъун ругеб жо.

Нужер нипакъ ва муъминзабазда бугеб тушманлъи Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ загъир гъабизе буго ва гъелдалъун нужее г1одорег1анлъиги щевезе буго.

65. Дуца гъзда гъикъани щай нужеца

Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ диналдаса хабар бицунеб абун, гъез абизе буго ниж гъадинго хабар бицунел, рек1ел гъей гъабулел рук1анин абун. Дуца гъзда абе Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нуж Аллагъасдалъун, гъесул Къуръаналдалъунги, гъесул расуласдалъунги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рек1ел гъей гъабулелищ ругел, гъел махсароде гъарулел харбалги рицун?-абун.

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا
نَخْوُسُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَيَاللَّهِ وَعَٰيَاتِهِ
وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾

66. Нужеца гъанже г1узраби рачуге!

Нуж руго иман лъун рук1ун хадур капурлъарал г1адамал. Гъересиял гъаялги гъедун нуж гаргаданиги щибго гъель нужее мунпаг1ат гъабиларо.

Нужер цо къокъа жидеда т1аса лъугъун таниги: жидеца тавбо гъабурал ва Аллагъасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бац1адаб дин гъабиялда руссарал, цогидаб къокъаялъе г1азаб гъабила. Гъеб къокъа жидерго

لَا تَعْتَدُوا وَقَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِن
تَعَفَّ عَنْ طَٰئِفَةٍ مِنْكُمْ عُذِّبَ طَٰئِفَةٌ
بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾

нипакъалдалги Аллагъасда ﺟَلَّ جَلَّالَهُ гласильялдаги гIад чIей сабабълун.

67. Киналго мунапикъзаби: бихъиналги руччабиги цоцазул гьудулзаби руго, цоцалъе рекъаралги руго жидер нипакъалъулъ ва иманалдасан рикIкIалъиялъулъ. Квешаб жоялдалъун жидеца амру гьабулел руго ва лъикIаб жо гьабиялдаса жидеца гIадамал нахъчIвалелги руго. Аллагъасул ﺟَلَّ جَلَّالَهُ

диналъе гIоло напакъа къеялдаса жидеца кврал ккурал (гъеб къоларел) руго. Гъезда Аллагъ ﺟَلَّ جَلَّالَهُ кIочана ва гьесие мутIигIлъи ва гIибадат гьаби тана. Аллагъасда ﺟَلَّ جَلَّالَهُ гьелги кIочана ва жидер къосиналъулъ тана, жиндир рахIаматалдаса рагIа гьаруна. ХIакълъунго мунапикъзаби руго Аллагъасе мутIигIлъиялдаса рахъарал пасикъзаби. Аллагъасда ﺟَلَّ جَلَّالَهُ гласильялъулъ ва къосиналъулъ жал тIерхъун ругел гIадамал.

68. ТIадегIанав Аллагъас къотIи гьабун буго мунапикъал бихъиназеги, руччабазеги, гьединго киналго капурзабазеги жужахIалъул цIа букIине бугилан ва гьел даимго гьенир жанир рукIине ругилан. Гъезие гIураб гIазаб буго гьеб жужахIалъул гIазаб ва гьелдаса цIикIкIараб цоги гIазаб гьечIо. Аллагъас ﺟَلَّ جَلَّالَهُ гьел рикIкIад гьаруна жиндир рахIаматалдаса ва гьел даимго жужахIалда жанир рукIунеб гIазабги буго гъезие.

69. Нужедаса цере рукIарал умматазул капурзабазда рельълун буго, я гьал мунапикъзаби, нужер хIал. Гьел рукIана нужедасаги магIишат, лъимал-хъизан гIемерал ва жидер чурхдул къуватал.

Гьедин бугониги Аллагъас ﺟَلَّ جَلَّالَهُ гьел гьалаг гьаруна. Гъазда щвараб гIадаб гьалагIъи нужеда щвеялдаса хIинкъа нуж. Гьел цересел капурзабаз дунялалъул лазатал росана жиде

الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِّنَ
بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ
أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ
الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾

وَعَدَّ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ
وَالْكُفَّارَاتِ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا
هِيَ حَسْبُهُمْ وَعَلَّمَ اللَّهُ لَهُمْ
عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٦٨﴾

كَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِّنْكُمْ قُوَّةً
وَكَثُرَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ فَاسْتَمْتَعُوا
بِخَلْقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلْقِكُمْ
كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ
بِخَلْقِهِمْ وَخَضْتُمْ كَالَّذِي خَاضُوا
أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٩﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къадар гъабураб хІалалъ. Нужецаги дунялалъул лазат босана дол цересез босараб гІадин. Дол цересел капурзабиги гІадин нужги лъугъана батІулаб жоялъулъ ва къосиналъулъ. Гьел капурал ва мунапикъал гІадамал руго жидер гІамалал дунялалда ва ахираталда гІадада хварал ва ахираталда жиде жужахІ бугел. Гьел гІадамал руго тІубанго чІорого хутІарал ва бахъикъосарал.

70. Гъазухъе бачІинчІищ жидеда цере рукІарал умматазул къиссаби: НухІил къавмалъул, ГІадилазул, Самуадул, Ибрагъимил къавмалъул, Мадяналъул агълоялъул, ЛутІил къавмалъул.

Кин гьел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасильарал ва кинаб батІи-батІияб гІазаб Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ жиде гъабурабги. Гьелъул пикру кин гъабулареб ва Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъун тавбо гъабун шай руссунарел.

Гьел умматазухъ жидер аварагазаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачІана Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан хІакъал хІужаби ва мугІжизатал росун, амма гьез гьел гьереси гъаруна. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуголъичІо жинца зулму гъабулевлъун ва щибго сабаб гьечІого жиндир лагъзадериди гІазаб биччалеви. Кинниги гьел умматал жалго руголъана жидерго напсазе зулму гъабураллъун. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккуна, аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутІигІлъичІо, ракъалда пасалъаби ва гІасильаби гъаруна. Гьал мунапикъал ва капурал гІадамал сунда божун ругел ва гьел кин хІинкъуларел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасильазе. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъи жидеда цвараб мехаль гьезие хвасарлъи букІине гьечІолъи хІакъаб буго.

71. Муъминал бихъинал ва муъминал руччаби цоял цоязе вализаби руго. Гьудулзаби руго, цоцазе квербакъулелги руго. Жидеца лъикІалдалъун амру гъабулел, квешалдаса нагъю гъабулелги руго. Жидеца паризаял какал ралел ва паризаяб закат къолел руго.

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва гьесул расуласе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутІигІалги руго. Гьал муъминзаби руго жидеда ахираталда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхІулел.

أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ أَتَتْهُمُ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْتِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

Тпадегланав Аллагъас гьал муъминзаби жиндир нигІматазул алжаналъуре лъугъинарула. ХІакълъунго Аллагъ вуго жив гучав, кинавбо жоялдаса жив бергъунев ва жиндаса щивго бергъунарев. Жинца гъабубеб жоялъул гІадло битІарав хІикмат камилавги вуго.

72. Тпадегланав Аллагъас къотІи гъабун буго киналго муъминзабазе: бихъиназе ва руччабазе алжанал рукІине ругин, жидеда жанисан гІорал чвахулел, даимго рукІинелъун гьел алжаналъуре лъугъинарула. ЛъикІал, берцинал, лазатал жанир чІолел бакІалги руго гьел алжаназуль.

وَعَدَّ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسْكَنٍ طَيِّبَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ وَرِضْوَانٍ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

Гъаб киналдасаго кІудияб, жинда хьул лъолеб жо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъиги буго. Гъаб буго цІакъ кІудияб бахъибуголъиялда ва хиралъиялда квершел бати.

Гъаб тпадехун бугеб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъиялдаса мурад буго хирияв Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гьумер ва зат жиндие рокъарал муъминзабазе загьир гъаби. Тпадегланав Аллагъас жиндир гьумер жидее загьир гъабурал муъминзаби, кинабго жо кІочон, кидатай гъеб гьумер гъанжеги загьирлъиялаян гІашикълъун хутІула.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисалда буго:

«Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вихъиялдаги ва гьел муъминзабаздаги гьоркъоб бугеб жо букІуна цохІо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ кІодолъиялъул пардав»-абун. Ай:Тпадегланав Аллагъас жиндие бокъараб мехалъ згьир гъабула муъминзабазе жиндир гьумер. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Муслимица ва Бухарияс бицараб машгъураб хІадисалдаги буго: «Тпадегланав Аллагъас алжаналъул агьлуялда абула: Я гъаб алжаналъул агьлу- абун. гъез жаваб гъабула «Лаббайка я нижсер БетІергъан» абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абула: «Нуж рази ругищ гъаб ажруялда»- абун. Жидеца абула: «Кин ниж разилъуларел я БетІергъан, дуца нижсее къунги букІадго щивго чиясе къечІеб гІемераб ажру ва кІодолъи» абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абула: «Гьелдасаги лъикІаб жо къелишха дица нужсее?»- абун. Гъез абула: «Я нижсер БетІергъан! Щиб жо бугеб гьалдасаги лъикІаб?»- абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абула: «Дица нужседа дун разилъи рештІизабила, цинги дир нужседа ццимги бахъунаро гьелдасан хадуб кидаго»-абун.

Гьединабго машгъураб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:

«Алжаналда жаниб буго нусго батлияб даража, щибалда гьоркьоб зоб-ракъалда гьоркьобган манзил бугеб ва жибги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналгье глого жигъад гъабурал мужагъидазе хладур бугеб. Нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ алжан гъарулеб мехаль Фирдавс алжан гъаре. Гъеб буго алжаназул бищунго тладегланаб ва гьоркьоб баклалда бугеб. Гьелдаса байбихула алжаназул глорал (цогидал алжаназда чвахулел). Гъеб алжаналда тлад буго Аллагъасул гларц»- абун. Хладис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

73. Я гъав бичасул авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Дуца يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ جِهْدًا كُفْرًا وَالْمُنَافِقِينَ жигъад гъабе капурал ва мунапикъал وَأَغْلَظَ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَيُوشِكُ гладамзда. Дуца гъезие къуваталда الْمَصِيرُ ٧٣ ч1ван, х1инкъизарун, лъутизарун, х1ал гъабе, гуч гъабе. Гъезул ахир руссулеб бак1 жужах1 буго. Гъеб ц1акъ квешаб бак1 буго жинда жанир руссине.

74. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ц1ар бахъун жал يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ гьедулел руго жидеца капурлъулел الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بِعَدَائِ اللَّهِ إِيْمًا وَهُمْ أِيْمًا раглаби абич1ин, гъез гьел раглабиги لَمْ يَسْأَلُوا وَمَا نَتَقَمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ абун рук1аго. Жидеца ислам къабул وَرَسُولُهُ. مِنْ فَضْلِهِ. فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا гъабун хадуб ц1идасан купруги загъир لَهُمْ وَإِنْ يَتُوبُوا يَعِدْهُمُ اللَّهُ عَذَابًا гъабуна ва гъез къасд гъабуна жидер إِلَيْمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي х1ал к1олареб жо гъабизе. الْأَرْضِ مِنْ وَلِيِّ وَلَا تَصِيرُ ٧٤

Табукалдаса нахъ руссун хадур мунапикъазул цо кьокъа ургъун бук1ана жидеца

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ч1вазе абун. гъезул анц1ила ич1го чи вук1ана.

Къатадатица абуна гъаб аят рещт1инабунин Г1абдуллагъ ибну Салул абулев мунапикъасул х1акъалъуль. К1иго чи цоцаль рагъулел рук1ана: цо ансарияв вук1ана, цояв. Жугъанияв вук1ана. Жугъанияс г1одовлъун ансарияв гьокъе ккезавураб мехаль, Ибнусалулица абуна: гъанже дур ваццас квер бакъулеб гъеч1о гурищ?-абун. Гьелъул маг1на бук1ана Мух1аммад аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квербакъулеб гъеч1о гурищ абураб. Гъаб хабар аварагасде صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ щведал ва Ибнусалулида гьикъидал щай гъаб раг1и абураб абун, гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ц1ар бахъун гъедана жинца гъеб раг1и абич1ин абун. Цоги гъав Ибнусалулица абун бук1ана: «Ниж сах-саламат Мадинаялда щванани, гъенисан лъик1аз квешал къват1ире къот1изе ругоян»- абунги. Ай мунапикъаз хирияв аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесул асх1абзабиги къват1ире къот1изе руго абун.

Гьал мунапикъазда щибго аварагасдаса صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бихъараб квешльиги бук1инч1о, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ц1обалдалъун гьесги, гьесул расулаги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьел бечед гъарун рук1ин гуреп. Муъминзабазул ва исламалъул баракат ва бахъибугольи щун бук1ана Мадинаялъул агьлуялъе.

Жедеца тавбо гъабуни гъезие лъик1 бук1ина. Тавбоги гъабич1ого аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ данде х1илла-макро гъабизе ургъулел ругони Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие квешаб г1азаб гъабила дунялалдаги ахираталдаги. Гъаб ракъалда т1ад гъезиеги гъеч1о жинца гъезул амру т1аде босулев, гъеб т1обалев вали ва жинца квербакъулев чи. Дунялалъул г1азабалдаса гьел хвасар гъарулев чи гъеч1о, ахираталъул г1азабалдаса гьел ц1унулев чиги гъеч1о.

Жинда Аллагъ разилъаяв Г1али асх1абас абуна: Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг вит1ана ункъго хвалченги босун.

Цо хвалчен буго: мушриказе: «Рагъ х1арам гъабурал моц1ал аралго нужеца мушрикал ч1вай-абураб.

К1иабилеб хвалчен буго: китабияб агьлуялъул капурзабазе: нужеца рагъ бай-Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ, ахираталдаги иман лъоларел-г1адамазда абураб.

Лъабабилеб хвалчен буго: мунапикъазе: нужеца жигъад гъабе мунапикъазда ва капурзада-абураб.

Ункъабилеб хвалчен буго: бугъатазе (имамасда данде рахъарал г1адамал): нужеца бугъатазда рагъ бай, гьел Аллагъасул амруялда руссинег1ан-абураб. Ай ункъо аят буго ункъо бат1ияб къокъаялда рагъ баян амру гъабулеб.

75. Гьел мунапикъаздаса руго жидеца къот1и гъабурал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижее боц1и къуни нужеца гъеб садакъаде къела ва нижги лъик1ал г1адамаздаса рук1илин абун.

وَمِنْهُمْ مَّنْ عٰلَمَ اِنَّ اٰتٰنَا مِنْ فَضْلِهٖ لَتَصَّدَّقَتْ وَلَتَكُوْنَنَّ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿٧٥﴾

76. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир ц1обалдалъун боц1и къураб мехаль жал гьелда бахиллъарал, закат-сах1 къеч1ел ва жал диналдаса руссун ч1арал, къот1и т1убаялдасаги мугъ барал.

فَلَمَّآ اٰتٰهُمْ مِنْ فَضْلِهٖ بَخِلُوْا بِهٖ وَتَوَلَّوْا وَّهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿٧٦﴾

77. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул ракъазуль нипакъ гъабуна къиямасеб къо щвезег1ан т1аса унареб, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб къот1и хвезаби

فَاعْتَبِهٖمْ نِفَاقًا فِيْ قُلُوْبِهِمْ اِلٰى يَوْمِ يَلْقَوْنَهٗ بِمَا اٰخَلَفُوْا اِلٰهَ مَا وَعَدُوْهُ وَبِمَا كَانُوْا يَكْذِبُوْنَ ﴿٧٧﴾

сабаблъун ва гъез гьереси бицин сабаблъунги.

78. Гьал мунапикъазда лъалариш
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукӀин жинда гъезул
бальгояб, рекӀель бугеб жоги лъалев,
жидеца цоцаде шурун бицулеб жоги
лъалев. ХӀакълъунго Аллагъ жинда нильер безада бихъулареб,
гӀиналда рагӀулареб, цебехун букӀараб ва нахъа букӀинесебги
жо лъалев вуго.

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ
وَنَجْوَاهُمْ وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّمُ الْغُيُوبِ ﴿٧٨﴾

79. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тӀалаб гъабун
жидеца садакъа кьолел муъминзабадехун
жидеца гӀайибал чӀвалел гӀадамал:
жидер рес рекъараб, дагъаб жо бугониги
гъеб садакъаде кьолездаги гӀайиб чӀвалел
ва гъезда тӀад релъун махсаро гъабулел,-
гъал гӀадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел
гӀодорегӀан гъарулеб махсаро гъабизе буго ва гъезие ахираталда
цӀакъ унтизабулеб гӀазаб букӀине буго.

أَلَّذِينَ يَلْمُزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا
يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ
سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугӀаббасидаса бицана: жинда Аллагъ
разильаяв ГӀабдурахӀман ибну ГӀавф вачӀана аварагасухъе
кӀикъого меседил укъиятги босун (цо килаграмги бащадабги). Цо
Ансариявги вачӀана чамастакил цо сахӀ босун. Цинги мунапикъазул
цо кьокъаялъ абун: «Гъев ГӀабдурахӀман вуго рияалье, рещалье
месед кьолев чи» абун. Жинца чамастак босун вачӀарав ансариясул
хӀакъальульги гъез абун: «Гъаб цо сахӀ чамастак Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ,
гъесул расуласеги шиб гъабизе къваригӀараб жо бугеб»-абун. Гьал
мунапикъазул хӀакъальуль рещтӀинабуна гъаб цебе хъвараб аят.

80. Дуца гъезул мунагъал чури тӀалаб
гъабуниги МухӀммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, тӀалаб
гъабичӀониги шибго батӀалъи гъечӀо.
Лъабкъоялда анцӀго нухаль (ай
гӀемер нухаль) дуца гъезул мунагъал
чури тӀалаб гъабуниги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
гъездаса тӀаса лъугъинаро. Гъел руго
Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ, гъесул расуласдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ инкар ккурал
гӀадамал.

أَسْتَغْفِرُ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرُ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرُ
لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ
بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾

Жидер гъеб инкар кквейги цӀакъ къабихӀаб буго: тӀаса жал бусурбаби
ругин абулел, жанисан ракӀаз инкарги ккурал. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ битӀараб
нухда тӀобитӀуларо гъединаб пасикъаб къавм, гъезие тавбо гъабизе

тавпикъ гъабуларо, бахъибуголъиялдаги рачунаро.

81. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараггун цадахъ Табукалъул гъазаваталда инчлого рокъор чларал мунапикъзаби гъеб ишалдасан роххун руго. Гъезие рихулебги буго, бокъун гъечло, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе глого жигъад гъабизе жидер напсаздакъун ва боцли-малалдалъун гъез иман лъун гъечелъул, рагъде рахъине, гъениб къварилъи бихъизе, боцли-мал хвезабизе бокъулеб гъечло.

Гъез абулеб буго гъаб багларараб, бухлараб заманаль гъазават гъабизе унге абун. Дуца абе Мухаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жужахалъул цлаялъул бухли ва баглари цлакго циклараб буго абун. Жидеда гъеб жо биччлулеб буклараб ани гъел авараггун صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ гъазаваталде рахъинаан. Ва дагъаб заманаль буклулеб дунялалъул бухлиги къварилъиги хлехъелаан абадияб ахираталъул алжаналъул нигматазда хъул лъун ва жужахалдаса хлинкъун. Гъал гъадмал цлак ахмакъал руго. Гъазул мисал буго цадалдаса лъутун гомгикъе лъугъаразул, салул бухли хлехъелого цадаре кланцаразулги.

82. Гъел роххун, релъун, рак1 гъун рук1а абе дагъабго заманаялъ, амма хадур жал гюдизе руго гемеераб заманаялъ гъаб дунялалда жидеца гъабураб кунру-ширкалъул жазаъ чламулаго.

83. Гладеганав Аллагъас мун гъаб гъазаваталдаса глад вуссилавун гъел мунапикъзаде асклов швараб мехаль, гъез дуда гъарани жал цадахъ рахъине изно къе абун, цоги нухаль мун гъазаваталда вахъунеб мехаль, дуца гъезда абе Мухаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нуж кидаго рахъунге дунгун цадахъ гъазават гъабизе ва нужеца кидаго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбабазда рагъги баларо дунгун цадахъ рахъун.

Нужее гъеб хиралъи буклине гъечло ва нуж гъелдаса махрумлъарал руго. Нужеда амру гъабураб мехаль Табукалъул гъазаваталда рахъаян абун, нужее бокъана рукъор гюдор члун члезе. Гъанже

فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلْفَ رَسُولِ اللَّهِ
وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ
نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾

فَأَيُّكُمْ كَذِبًا وَيَسْتَكْبِرُ أَكْبَرُكُمْ لِجِزَاءِ مَا
كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ
فَأَسْتَزِدُّوكَ لِلْحُرُوجِ فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ
أَبَدًا وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ
بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٨٣﴾

нуж глѳдорчлун рукла руччабигун ва лымалгун цадахъ»-абун. Аллагъ гъабулел муъминзаби руго хлакъикъиял бахларзал, гьелгун цадахъ гъабила дица гъазават. Нуж руго цлудял, хлалихъатал глѳдамал, нуж руччабазда ва лымалазда цадахъ рукла, гъеб буго нужер макъам.

84. Дуца как баге Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا تَضِلَّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَأْوَاهُمْ فَسِئْرُونَ ﴿٨٤﴾
 гьел мунапикъазул цониги хварав чиясда, мун гъезул хабазда асклов вахъунги члѳге. Гьел глѳдамал руго жидеца Аллагъасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъечлел, Аллагъасда глѳсилъун ва пасикъаллъун хваралги руго.

Гъаб аят рештлинабуна Ибнусалул абулев чиясул хлакълъуль. Жидеда Аллагъ разилъаяв Ибнуглаббасица Глумар асхлабасдаса бицараб хладисалъуль буго: «Убайил Глѳбдуллагъ (Ибнуслуд) хвараб мехалъ Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ахлана гъесда жаназаялъул как базе. Как базе абун авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вахъун члѳраб мехалъ дун гъасда ццеве члана ва дица абун: «гъав Аллагъасул тушманасда какиши дуца балеб?»-абун ва гъесул глѳмерал хлалихъатал ишал рицана. Дун глѳмер клѳлъадал Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: (живгви гъимун): мун цевеса нахъе а Глумар! Аллагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дие ихтияр къун буго дица гъезул мунагъл чури тлѳлаб гъабизе. Дида лъалеб ани дица мунагъл чури тлѳлаб гъабун Аллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъездаса тласа лъугъулевлъи, дица цлакъ глѳмер гъарилаан Аллагъасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»-абун.

Цинги какги бана, хабадеги ана ва гъенив вахъунги члана. Дун цлакъ глѳжаиблъана дица адаб хвараб жо киндай гъабураб абун. Валлагъи, гъоркъѳоб заманго инчлѳго Аллагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб аят рештлинабуна ва Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас тлѳкѳлаб бачлѳо мунапикъазда как, гъезул хабадаги инчлѳо»- абун. (хладис дагъаб къѳкъ гъабун). Хладис имам Ахлмадица бицана.

Жидеда Аллагъ разилъаял имам Ахлмадица Жабир асхлабасдаса бицараб хладисла буго:

«Глѳбдуллагъ ибну Убай хвараб мехалъ гъесул вас вачлана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе ва жинца абун: «Я расулаллагъ! Мун нижсехъе вачлинчлѳни нижее абадиялъго нич буклѳне буго»-абун. цинги авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъезухъе ана, гъев Глѳбдуллагъыл жаназаялда жиндир гордеги ретлана, гъесда жаназаялъул какги бана, гъесул хабалда асклѳвги члана»-абун. (хладис къѳкъ гъабун).

Гъаб аят рештлинабун хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас

цо чи хвана абураб мехаль гьесул х1ал ц1ехолеб бук1ана ва гьев мунапикъаздаса чи ватани гьесухье унев вук1инч1о, муъминчи вугони гьенив ун как бан, хабалаль ун хабалда аск1ов дуг1а гьабулеб бук1ана. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хун хадуб жидеда Аллагъ разилъаял асх1абзабазги гьедин гьабулеб бук1ана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Х1узайфат асх1абасда аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мунапикъазул ц1арал рицун рук1ана, гьедин бугельгул Х1узайфатида абулаан: «Аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бальголъи лъалев чи» абун. Цо чи хвараб мехаль асх1абзабаца Х1узайфатида гьикъулаан гъав чи вугиш мунапикъ абун. «Вуго» абуни гьесда как базе ва гьев хабалъ лъезе унароан.

Жинда Аллагъ разилъаяв Г1умар асх1абас гьев Х1узуйпатихье вач1ун абулеб бук1ана: «Я Х1узайфат, дица Аллагъасул ц1аралдалъун гьарулеб буго дуда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас дун рик1к1аниш мунапикъалгун цадахъ»- абун. Гъаб буго Аллагъасдасан جَلَّ جَلَّالُهُ х1инкъиялъе, жиндир напс г1одобег1ан гьабиялъе жинда цоги инсан вахулареб г1адег1анаб макъам. Алжаналгул рохел бицарав Г1умар асх1аб х1инкъараб мехаль жив мунапикъ вугодай абун, нильеца щиб жо абилеб ва щиб жо гьабилеб?

Ибнухат1ибица абуна: Г1адег1анав Аллагъас муъминзабазда лъазабуна капурзабазда жаназаялгул как баге абун. Гьеб как муъминзабазул хварав чиясда базе паризаяб буго, гьев чи лъик1ав вугониги, квешав вугониги, жал бугъатал гьеч1они (имамасда данде рахъарал) ц1акъго къосарал, шарг1алдаса рахъарал г1амалал гьарулел чаг1иги гьеч1они. Шагидлъун хварасда баларо как, гьесул жаназаги чуруларо: гьесда г1ад бугеб биги, чороклъиги бугеб х1алалъ тола. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гьев къиямасеб къоялъ гьеб х1алалда г1адеги вахъинавула: гьев хира гъавун ва гьесул дунылалда бук1араб макъам халкъалда загъир гьабун.

Хварав чиясда как баялдаса мурад буго мунагъал чури гьарун. гьесие дуг1а гьаби. Гъав шагид жиндир мунагъал чурарав, жиндие алжаналгул рохел бицарав вугельгул, бач1ого тола гьесда жаназаялгул как»-абун.

Унтарасда ваккизе ин, хварав чи чури гьесда мусру бан х1адури, хадуб жаназалгул как бай, хабалазулъ воси гьенив вукъи, хадубги гьесул хобалда аск1ор ч1ун дуг1а гьаби гьесда г1аса лъугъи гьарун ва мункар накирасе жаваб къезе тавпикъ гьабе абун. Гъал киналго умурал руго муъминзабаца цоцае гьаризе кколел ва гьел гьариялдалъун жидее г1емераб ажро-даражаги шолел.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ муъминзабазул рак1ал цоцалъ рекъезареги ва Аллагъ

гъезда гурхлагн. جَلَّ جَلَّالَهُ

85. Мун гџажаиб гъавуге МухIаммад

къун бугеб боцIи-малалъ, гъезул
васал-хъызаналъги. XIакълъунго
Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ

бокъун букIула
гъезие гъеб кинабго жо дунялалъул гIазаблъун ва
къварильильун сверизабизе, цинги гъел жидер купру-
ширкалдаго хвезарун ахираталдаги гъезие абадияб
жужахIалъул гIазаб гъабизе.

وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ
أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ أَنْفُسَهُمْ
وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

86. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ сураг рештIинабураб

мехалъ нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман
лъе ва гъесул расулгун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ
рахъун жигъадги гъабе абун, гъел

мунапикъазул рес-махIал бугел, сахал

гIадамаз дуда абунa нижее рокъор чIезе изно къе абун. Ниж

руччаби лъималгун херал, беццал, загIипал гIадамалгун цадахъ
рокъор те абун.

وَإِذَا أَنْزَلْتَ سُورَةَ أَنْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا
مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذِنَكَ أُولُو الطُّولِ مِنْهُمْ
وَقَالُوا ذَرْنَا لَكُمْ مَعَ الْقَلْعِيدِ ﴿٨٦﴾

87. Гъел сахал бихъинал разилъулел

руго гъал загIипал гIадамалгун
цадахъ рокъор чIезе. Гъезул ракIазда

жагълуялъул мугъро чIван буго ва

жидеда бичIулеб гъечIо Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе гIоло гъазават
гъабиялъул ажро, гъенир рахъичIого чIаразе букIинесеб
гIазабги.

رَضُوا يَا نِ كُفُّوا مَعَ الْحَوَالِفِ وَطِيعَ عَلَى
قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾

88. Гъал мунапикъзаби рокъор

чIунилан Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ

диналъе щибго зарал букIунаро.

Кинниги хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ва муъминзабаца Аллагъасе

جَلَّ جَلَّالَهُ гIоло жигъад гъабунa жидер боцIи-малалдалъун ва
жидер напсаздалъун. Гъал руго жидер ният бацIадал,
иман камилал гIадамал, гъезие буго гIемераб лъикIлъи:
дунялалъул рокъоб тушманасда тIад бергъин, гъанимат
щвей Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ дин цебехун ин. Ахираталда Аллагъ
разилъи ва алжаназул нигIматалги. Гъал гIадамал руго
жидер дунял ахираталъул бахъибугольиялда кверщел

لَكِنَّ الرُّسُولَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأَوْلِيَتِكَ
لَهُمُ الْحَيَرَاتُ وَأَوْلِيَتِكَ هُمْ الْمُقْلِحُونَ ﴿٨٨﴾

батарал, гъеб жидее щварал.

89. Тадег1анав Аллагъас гъазие
къач1ан х1адурун руго жидеда жанисан
г1орал чвахулел алжанал. Лъималъул,
рахъалъул, жадул ва гъац1ул. Даимго
рук1инельун лъугъине гъарула жал гъел

алжаназуль ва гъеб буго ц1акъ к1удияб хиралъи-г1ок1лъи.

Гъалдаса г1адехун цоги жоялда хъул лъолареб буго гъаб Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ ажро ва жазъа.

90. Аг1рабазул (ракбул г1арабал,
кочевники) цоги мунапикъзаби
рач1ана жал рокъор ч1езе изно къе
абун цо-цо г1узру бицун. Хъизан
к1удияб буго абун, напакъа-сах1

гъеч1о абун. Цоги къавм жидеца изного г1алаб гъабич1ого
г1одор ч1ун ч1ана гъазаваталда рахъинч1ого. Гъал руго жидеца
Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси гъавурал г1адамал.

Гъал къавмазул капурзабазда ц1акъ унтизабулеб г1азаб швезе
буго.

Дунялалдаго ч1ван, асир гъарун инжит гъаризе руго. Ахираталда
жужах1алда рехун ц1адул г1азабги гъабизе буго.

91. Жал заг1ипал, унтарал
г1адамазда, жидер напакъа-сах1
гъеч1ел, ярагъ чу гъеч1ел г1адамазда
мунагъ гъеч1о, жал Аллагъасдаги
جَلَّ جَلَالُهُ, гъесул аварагасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

мут1иг1лъун ругеб мехаль. Жидеца
цогидал г1адамал гъазаваталдаса

нахъги ч1вач1еб мехаль, хъулухъ гъеч1ел харбал рицун питнаги
гъабич1еб мехаль. Гъал лъик1ал г1адамазда г1айиб ч1вазе нух
гъеч1о. Х1акълъунго Аллагъ вуго жинца мунагъал чурулев ва
жив гурх1улев.

92. Ва гъел муъминзабаздаги г1айиб
гъеч1о гъазаваталда рахъинч1ин абун,
жалго духъе рач1арал жидее ярагъ
матах1алдалъун кумек гъабейилан ва
рек1унеб жо балагъейилан. Цинги дуца
жидеда абурал: «Дида батулеб гъеч1о

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾

وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ
وَفَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَسَيُصِيبُ
الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٠﴾

لَيْسَ عَلَى الضُّعْفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى
الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا
نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ
مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩١﴾

وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ
قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ
فَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا
الْأَلِيمِ وَمَا يَنْفِقُونَ ﴿٩٢﴾

нуж рек1ине гьарулеб жо ва нужее гьабизе кумек»-абун. Жал нахье руссун арал ва жидер бералги маг1ид чваххулел рук1арал, жал пашманлъун жидее Аллагъасул ﷺ нухалда гьазават гьабизе рес щвеч1о абун ва гьеб гьазават гьабиялъе г1оло кьезе жидер боц1и-малги гьеч1о абун.

Гьаб аят рещт1инабуна Аллагъ разильяев ансариязул анкьго чиясул х1акъальбуль. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухье жал рач1арал ва жидеца абурал: «Нижеца Аллагъасе ﷺ кьот1и гьабун бук1ана мунгун цадахь гьазаваталда рахъине, гьанже нижее т1ад рек1ине жо батулеб гьеч1о. Дуца нижее кумек гьабе ва ниж цадахь раче»-абун.

Жинда Аллагъ разильяев Анасица бицараб х1адисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун:

«Мадинаялда цо г1адамал руго нуж жанир лъугъараб к1к1алахь ва нуж хьвадулеб нухалда нужгун цадахь ругел»-абун. Асх1абзабаца абун Мадинаялдаги рук1адгойищ абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «У! Гьел руго г1узро бук1ун рокъор хут1арал»-абун. Х1адис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

93. Г1айиб ч1вазе нух буго гьел бечедал г1адамазда, жидеца дудасан рукъор ч1езе изно т1алаб гьабурал. Руччабигун цадахь рук1ине жалги разильарал. Аллагъас ﷺ гьазул рак1азда ч1ван буго жагъиллъиялъул ва ах1макълъиялъул мугъру ва гьезда лъалеб гьеч1о жидеца гьабулеб г1амалалъул х1алихъальи ва инжилъи.

* إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُوكَ وَهُمْ أَغْنِيَاءُ رُضُومًا يَكُونُ أَمْعَ الْحَوَالِفِ وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٣﴾

94. Табукалдаса нахье руссун нуж рач1араб мехаль гьал мунапикъзаби рач1ине руго жидер г1узро бицине. Дуца гьезда абе Мух1аммад ﷺ, нужеца г1узро бицуге, ниж нужеда божуларо щиб жо нужеца бицаниги. Х1акълъунго Т1адег1анав Аллагъас нижее баян гьабун буго нужер мунапикъльи ва нужеца рек1ель бахчун бугеб чороклъи ва х1алхъублъи. Хадубги Аллагъасе ﷺ ва гьесул расуласе ﷺ бихъизе буго нужер инжитаб ва къабих1аб г1амал. Нужеца тавбо гьабулареблъиги. Ахираталда нуж руссине руго жинда бальгоябги жо загъирабго г1адин лъалев Бет1ергъан

يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُونَ لِي أَنُؤْمِنَ بِكُمْ قَدْ نَبَأْنَا اللَّهُ مِنْ آبَائِكُمْ وَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ يُؤْتِرُوكَ إِلَىٰ آلِهِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيَسْأَلْكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٤﴾

Аллагъасде. Цинги нужеда бицине буго нужеца дунялалда гьабулеб бук1араб кинабго 1амал, гьеб хъварал кагътал кодоре къун, жидерго лугбуца нуг1лъи гьабун.

95. Нуж 1ад руссун рач1араб мехаль гьел мунапикъзаби Аллагъасул 1ар бахъун нуже гьедизе руго гьереснил 1узраби рицун нужеца жиде г1акъуба гьабиялдаса х1инкъун. Нуж гьездасан русса, гьезда ццим бахъун ва гьел сан

гъарич1ого, гьез купруги нипакъги 1аса бищун бугельул. Гьезулгун калам гьабиги те салам къейги те. **Жидер бат1ин** хъубал, нажасал жалазда релъльарал чаг1и руго гьел. Гьезул ахир руссунеб бак1ги жагъанама буго жидеца гьаб дунялалда гьабураб 1амалалъе жазальун.

96. Гьел нуже гьедарулел руго нуж рази гъаризе бокъун. Нуж разилъунилан гьезие щибго хайирги гьеч1о.

Х1акълъунго Аллагъ жив разилъуларев вуго пасикъаб къавмалда ва гьезул къабих1ал пишабазда.

97. 1алахалда 1урал, гьенир ч1арал аг1рабал 1акъго гучал руго нипакълъул ва купруялъул рахълъан.

Гьезул рак1ал сог1ал рук1ун, 1елму-г1акълъо дагъаб бук1ун, х1ила-макру гьабизе бокъулел рук1ун. Жидеда лъик1ал 1адамал дагъл рихъун ва Къуръан-х1адис раг1ич1ого. Гьезда лъач1ого бук1ине рекъараб буго Аллагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир аварагасда جَلَّ جَلَالُهُ решт1инабураб шарг1алъул х1укмаби ва 1орхъаби. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир халкъалъул х1ал лъалев ва гьезул умуразда тадбир гьабиялъулъ х1акимав.

Бах1ро абублеб тафсиралда абун: гьезул купру ва нипакъ гучаб бук1иналъе 1илла буго жал ч1ух1арал рук1ин ва 1адагъл рук1ин (г1акълъо камилал гурел). Гьел 1урал рук1ун 1адамаздаса бат1аго, алахалда: жидеда жо малъулев муг1алим гьеч1ого, гьел куцулев чиги гьеч1ого жидеого бокъухъин рук1ана гьел. 1алимзабаздаса ва Къуръан х1адисалдаса жал рик1адал рук1иналъ жидеца бицунеб жоги купру- ширкалда жал кколеб бук1ана-абун.

سَيَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتَعْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَا وَلَّوْهُمْ جِهَةً جَزَاءَ إِيْمَانِكُمْ إِذْ نَبَذْتُمْ فِي السَّبِيلِ

يَخْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِن تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ

الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَبِقَافًا وَأَجْدَرُ أَنْ لَا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

АгIмашица бицана: цо агIрабав (гIалахалдаса вачIарав гIарабияв) гIодов чIана Зайд ибну Савхлан асхIабасда асIлов, гъев жиндир гъалмагъзабазе хабар бицунев вугеб мехаль. Гъав Зайдил квегIаб квер букIана Нагъавандалда гъазаваталда вукIун ругъун щун жиб кьотIараб. АгIрабияс абуна: «Валлагъи, дур хабар цIакъ гъуинаб буго, амма гъаб дур квераль дун щакдаризавулев вуго» - абун. Зайдица абуна: «Щай мун щакдаризе гъавулев дир квераль, гъеб квегIаб квер букIингун цадахъ?» - абун. АгIрабияс абуна: «Валлагъи, дида лъаларо цIогъорасул кваранаб кверищ кьотIулеб, квегIаб кверищ кьотIулеб» - абун. Цинги Зайдица абуна: «Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ битIараб бицарав вуго гъаб аят рештIинабун: «АгIрабал гучал руго купро нипакъальул рахъаль» абун.

98. Гъел агIрабаздаса цо гIадамал руго жидедаса гIалаб гъабулеб закат ва сахI гIакIалъун, жиде зумульун бихъулел ва кидай нужеда цо къварилъи-балагъ щвела абун хъаравулъи ккун ругел.

Гъезда бачIине буго цIакъ квешаб кьо. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда рагIулев вуго гъез бицунеб жо ва жинда лъалев вуго гъезул гIамал-пиша ва ракIалда бугеб нипакъ.

99. Гъел агIрабаздаса цо гIадамал руго Аллагъасдаги, ахираталдаги иман лъолел. Жидеца кьолеб напакъа-сахIги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи, гъесда гIагарлъи бокъун, гъединго аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дугIа бокъун кьолел. Гъеб буго жидер Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIагарлъи. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ахираталда гъел лъугъинаризеге руго жиндир рахIматалъулъ. ХIакълъунго Аллагъ вуго жив гурхIулев ва жинца мунагъал чурулев.

100. Жал иман лъеялъулъ щере ккарал, гъижра гъабизе ва аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квербакъизеге щере ккарал мугъажиралги ансаралги, цинги гъазда хадур лъикIлъи гъабиялъул рахъаль жал нахъ регIарал цогидал мугъажирал ва ансарал, кънямасебкъо щвезегIан гъеб нухалда хъвадарал киналго муъминзабиге жидеда Аллагъ разилъарал руго.

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ
مَغْرَمًا وَيَدْرِئُهُمْ بِكُمُ الدَّوَابَّ عَلَيْهِمْ
دَائِرَةُ السَّوْءِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبًا عِنْدَ اللَّهِ
وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ
سِمْدًا خَلَهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ إِنَّ اللَّهَ
عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٩﴾

وَالسَّيْفُونَ الْأَوْلَادَ مِنَ الْأَمْهَجَرِيِّتِ
وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾

Гъез жиндир ахлиялъе жаваб гъабун, жинда мутиглъун гѳибадат гъаби сабаблъун. Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَالُهُ** жал разиялги руго жидее кьурал кѳудиял нигѳматазда: иман-исламалда тѳоритѳиялда, ахираталда алжан кьеялдаги. Гъал гѳадамазе Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** алжанал хѳадурун руго, жидеда жанисан тѳорал чвахулел. Даимго рукѳинельун жал гъенир жанирги лъугъинарула. Гъаб буго цѳакъ кѳудияб лъикѳлъиялда квершел бати.

101. Мадинаялда сверухъ ругел росабаль руго мунапикълъи жидель бугел агѳрабал. Мадинаялъул агълоялда гьоркьорги руго мунапикъзаби. Жал гъеб нипакъалда кѳанцѳарал ва гъелда тѳад чѳарал. Жидее нуж гуккун хъвадизе лъалел. Нужеда гъел лъаларо, амма дида гъел лъала. Дица гъезие хадуб гѳазаб гъабизе буго кѳинго нухаль: нужеца рагъда чѳивазе руго гъел, асир гъаризе руго, хабал гѳазабги гъабила гъезе. Цинги ахираталда гъел жужахѳалъул гѳазабалдаги руссинаризе руго.

وَمِمَّنْ حَوْلَكُم مِّنَ الْأَعْرَابِ مُتَّفِقُونَ
وَمِنَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا
تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَعَدَ بِهِمْ
مَّرَاتٍ يُنْفِرُونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١٠١﴾

102. Цоги кьокъа буго жидер мунагъазда мукѳурлъулел, жидеца лъикѳабги квешабги гѳамал жубазабурал. Гъездаса Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** тѳаса лъугъина абун хьул буго. Хѳакълъунго Аллагъ вуго жив гурхѳулев ва жинца мунагъал рахчулев.

وَأَخْرَجُوا عَرِفُوا يُذَوِّبُهُمْ حَاطُوا أَعْمَالًا
صَلِّحُوا وَآخِرَ سَيِّئَاتِهِمْ عَسَىٰ اللَّهُ أَن يَتُوبَ
عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠٢﴾

103. Гъал жидеца тавбо гъабурал гѳадамазул боцѳудаса паризаяб закат босе, гъелдалъун гъел мунагъаздаса ва чороклъабаздаса рацѳѳад гъарулеб, гъезул лъикѳаб гѳамалги гъелдалъун цѳикѳкѳунеб. Гъел Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разиял гѳадамазул даражаялда рахине. Дуца гъезие дугѳаги гъабе Мухѳаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**. Хѳакълъунго Гъеб дур дугѳа буго жинца гъезул ракѳ паракъат гъабулеб жо ва гъезие рахѳматги буго. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жинда кинабго жо рагѳулев ва лъалев вуго.

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَيُزَكِّيهِمْ بِهَا
وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾

104. гъел тавбо гъабурал гѳадамазда лъаларищ тѳадегѳанав Аллагъ вукѳин лагъзадерил тавбо къабул гъабулев, гъез кьураб садакъа, закат-сахѳиги босулев.

أَلَّا يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ
عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ
الَّذِي يُؤْتِي السَّلَامَ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ
الْعَلِيمُ ﴿١٠٤﴾

Гъев Аллагъ ﷺ вуго жинца цIакъ тавбо къабул гъабулев ва муъминзабазда жив гурхIулев.

105. Дуца абе МухIаммад ﷺ, нужеца бокъараб гIамал гъабе.

Аллагъасда ﷺ бихъизе буго нужеца гъабураб гIамал: лъикIаб бугониги квешаб бугониги. Аллагъсул ﷺ

расуласдаги ﷺ ва муъминзабаздаги бихъизе буго

гъеб гIамал. Ахираталда нуж руссизаризе руго балъгоябги,

гIатарабги, рикIадабги аскIоябги кинабго жо жинда лъалев

Аллагъасда ﷺ, цинги нужедаги бицине буго нужеца дунялалда гъабураб гIамал, гъелъул жазаяги гъабизе буго.

Жинда Аллагъ разильяев АхIмадица бицараб къучIаб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:

«Нужер гIамалал рихъизарула нужер хварал гIагарал чагIазда. Гъел гIамалал лъикIал ругони гъел роххула, гIамалал квешал ругони гъез абула: «Я нижер бетIергъан Аллагъ! Дуца гъал гIагарал гIадамал хвезаруге жидеца лъикIаб гIамал гъабизегIан»- абун.

Жинда Аллагъ разильяев Анасидасан бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасе ﷺ бокъараб мехаль цо чиясе лъикIаб ахират бикIине жинца гъев хвалида цева лъикIлъиялда хъвадизавула»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Муъминчиясе Аллагъас ﷺ къураб рекIелбихъиялдалъун гъесдаги кIола лъикIаб-квешаб жо батIа гъабизе. Аллагъасе ﷺ бокъараб мехаль мунапикъзаби къватIир чIвазари, гъезул пишабазда муъминзаби раккizarун, гъелдалъунги гъел гIодоргIан гъарула.

106. Цо мунапикъзаби руго

Аллагъасул ﷺ амру бачIиналъухъ

ралагъун ругел. Жидер тавбо

къабул гъабизе хъул лъун ругел,

жалги гъазаваталда инчIого рукIарал, амма гъелда цIакъ

рекIекълъарал (гъазул хабар хадуб бицине буго иншаАллагъ).

Жидея Аллагъас ﷺ гIазаб гъабизеги бегъулел, гъединго

Аллагъас ﷺ гIаса лъугъун тезеги бугъулел. ХIакълъунго

Аллагъ вуго жиндир ишазуль хIикмат бергъарав, халкъалье

маслахIатаб жо лъалев ва гъеб гъабулев.

107. Аллагъасул ﷺ диналъеги

муъминзабазеге зарал гъабизе ургъун

жидеца масжид барал гIадамал: жидеца

وَقُلْ أَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ

وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَيُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ

وَالشَّاهِدَةُ بِفَيْئَتِكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾

وَالْآخَرُونَ مُرْجُونَ لَأَمْرِ اللَّهِ إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ

وَأَمَّا يُتُوبَ عَلَيْهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا

وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ

Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инкар ккун, жиде
муъминзаби рикъзаризе ва загип
гъаризе бокъун. Цереккунги жидеца
Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** ва гьесул расуласда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рагъ балел рукларал капурал
гIадамал жидихъе рачIиналда хъаравуллгъи ккун ругел, гьелгун
цадахъ жалги муъминзабазда рагъизе абун. Жал гъа гьедун
кIалъалел гьеб масжид жидеца лгъикIлгъи бокъун бараб бугин
абун. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** нугIлгъи гъабулеб буго гьел гIадамал жидеца
гьереси бицунел рукIиналъе ва гьеб масжид заралалгъе бараб
букIиналъеги.

Гъаб аят рештIинабиялъе сабаб бицана: Абу ГIамр Рагъиб абунев чи
вукIана жагъилияб заманалгъо насраниязул дин босарав гьезул рагъиб
(кашиш). Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагъ загъирлъараб мехалъ
гьесул цIакъ щим бахъана жиндир бетIерлгъи тIасса ина букIун.
Цинги гьес хирияв аварагъасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** абун: дида щал гIадамал
ратаниги дудехун рагъ гъабулеллгъун, дун гьелгун цадахъ дуда данде
вагъизе вугилан абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагъас гьесда
цIар лгъуна: абу-ГIамру Пасикъ абун.

ХIунайналда рагъ ккун Гъавазинал къезарураб мехалъ Абу-ГIамр
Шамалда вачIана ва жинца гьенисан Мадинаялда ругел мунапикъазда
хабар битIана нужеца хIал кIвараб хIалалъ ярагъ ва къуват хIадур
гъабе, дун тIаде щвелелде цо масжидги бай абун. Дун Къайсарихъе унев
вуго ва дун вачIине вуго Румазул боялги рачун ва дица МухIаммадги
гьесул асхIабзабиги Мадинаялдаса къватIир къотIизе руго абун.

Цинги мунапикъаца масжидул къубаяда аскIоб масжид бана. Цинги
гьел Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагъасухъе рачIана ва гьез
абун: нижеца масжид бан буго унтарал щокъал чаглазе, рикIклад
ине кIоларел гIадамазе, цIад балеб, бецIаб сордоялъ как базе. Нижее
бокъун буго мун нижгун цадахъ гьеб масжидалда вачIине ва нижее цо
как базе абун. Гьезул мурад тIубазабун тIаде вахъун ретIел ретIулев
вукIадго, Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** аят рештIинабуна ва аварагъасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**
бицана гьеб масжидалгъул хIакъикъат.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагъас жиндир асхIабзаби тIаде
ахIана ва гьезда амру гъабун: «нуж а гьеб зулмояб къавмалъ бараб
масжидалда ва нужеца гьеб бухIе» абун. Аллагъ жидеда разилъаял
асхIабзабаца гьеб масжид бухIана ва биххизабун, гьел гIадамалги
рикъзаруна.

Гъаб масжид машгъураб буго «масжидузирар) абун. Гъав «Абу ГIамр

وَأَرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ
قَبْلُ وَلِيَحْلِفْنَ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا أَلَّا الْحُسْنَىٰ
وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٦﴾

рагъиб» вуго жив малаикзабаз чуравав х1анзалат асх1абасул эмен. Нужеца пикру гъабеха я гьал бусурбаби, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ х1икматал киг1ан к1удиял ругел ва кин бай бихъараб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ дин ракъалда т1ибит1изе.

108. Мун гъеб масжидалда жанив вахъун ч1оге Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кидаго. Жиб базе бай бихъараб къояль жиндир къуч1 Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи т1алаб гъабун лъураб масжидул Къуба буго мун жанив ч1езе ва как базе мустах1икъаб. Гъенир жанир руго жидее загъирал ва бат1инал чороклъабаздаса рац1ц1алъизе бокъарал бах1арзал. Гъел руго ансарал.

Аллагъасеги جَلَّ جَلَّالَهُ рукъула жидее рац1ц1алъи бокъулел т1адамал. Купру-ширкалда хурхинч1ел, жидер рек1елъ нипакъ гъеч1ел, цох1о Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи т1алаб гъабун, аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъ рилъгъун жал хъвадулел.

Масжидул къубаялда масжиду-такъва абунги абула. Цоги раг1иялъул буго «масжиду-такъва» абулин Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул масжидалда. Гъельие х1адисалги рицун руго. Гъаб к1иябго раг1и цояль цояб хвезабубеб гъеч1о: к1иябго масжидалда абизе бегъулелгъул «масжиду-такъва» абун.

109. Жиндир баялъул авалалда Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ х1инкъиялъул къуч1лъун ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъиялъул къуч1лъун бараб масжидул Къубайиш лъик1аб бук1улеб жинда жаниб Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ т1ибадат гъабизе, яги жиндир къуч1 биххизе къач1араб к1к1алал раг1алда лъураб ва жиб биххун жужах1алъул ц1адаб араб масжидул зирариш лъик1аб бук1унеб жиндиль т1ибадат гъабизе? Т1адег1ана Аллагъас х1акъаб нухда т1обит1уларо жидеца зулму гъабубеб къавм.

110. Гъел мунапикъазул рек1елъ шаклъиги, цим бахъиги т1аса инч1оге бук1ине буго гъезул масжид биххизаби сабаблъун. Жал лъик1аб жо гъабубелел рук1ана абун рак1алда ккун. Гъеб

لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا مَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى
مِن أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ
رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَّطَّهَرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ
الْمُطَهَّرِينَ ﴿١٨﴾

أَقَمْنَ أُسَسَ بُنْيَانَهُ وَعَلَى تَقْوَى مِنَ اللَّهِ
وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أُسِّسَ بُنْيَانَهُ وَعَلَى
شَفَا جُرْفٍ هَارٍ فَأَنْهَارٍ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُ الَّذِي بَنَوْا رِبْعَهُ فِي
قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٠﴾

х1алалда рук1ина гьел жидер рак1ал рихьун хвезег1ан.

Х1акълъунго Аллагъ жинда лагъзадерил х1ал лъалев вуго ва гъезие гъабулеб х1укмуялъуль г1адло бит1арав х1акимги вуго.

Гъаб заманаялъ динияб идараялъ ва т1арикъатчаг1азул цо-цо къокъаялъ гъаб масжидул зираралъул бицараб аятги ц1алун, жидергун х1ал рекъеч1ел бусурбаби масжидал раялдаса нахъч1валел руго. Х1ата цо-цо масжид биххизабурабцин х1ужаби руго. Вагъабиял руго, гъезул г1арацалдалъун балеб буго масжид абун хабарги бицун, жагъилал г1адамазул боялги г1уц1ун, Аллагъасул ﷻ рукъалда рагъ гъабулеб буго. Гъединго жиде бокъич1ел имамзабиги щиб-щибниги ц1арги лъун х1алг1удаса рахъулел руго ва гъезул бак1алда щибго халкъалье мунпаг1ат гъеч1ел, цох1о т1арикъатги устарги веци гуреб цоги ваг1занасих1атги гъабизе лъаларел имамзаби лъолел руго.

Гъаб кинабго ишги капурав ханасул х1акимзабазда мугъ ч1ван, гъезие лъик1 рихьизе бокъун, Аллагъасе ﷻ х1акъаб дин гъабиялдаса халкъ гъапул гъаби мурадалда гъабулеб буго. Гъал г1адамал щибго щаклъи гъеч1ого кколел руго г1адег1анав Аллагъасул раг1иялда гъокъ: «Жиндир зулму к1удияв чи щивха вук1инев, жинца масжидалда жаниб Аллагъасе ﷻ г1ибадат гъабизе гъукъулев ва гъел масжидал риххизаризе жив хъвадулев чиясдаса»-абураб. Ал-бакъарат 114 аят. Аллагъас ﷻ гъал г1адамал кант1изареги Жив разияб г1амал ва г1ибадат гъабизе нильлъе тавпикъги къеги.

111. Г1адег1анав Аллагъас

муъминзабаздаса ричун росана гъезул чурхдул ва гъезул боц1и-мал гъелда данде жиде алжан къезе къот1иги гъабун.

Гъаб буго Аллагъасул ﷻ диналъе г1оло жигъад гъабулел г1адамазе бугеб даража бицине бачараб мисал, ц1акъ пасих1аб ва гъваридаб мац1алдалъун. Гъел мужагъидазе къолеб алжаналъул жинца мисал бачана базаралда даран гъабулел г1адамазда рельгъин гъабун: бичулевги босулевги к1иго чи вугев г1адин.

Х1асанул Басрияс абуна: Г1адег1анав Аллагъас гъезие дарам гъабулеб буго ва гъезие ц1акъ къиматаб багъаги къолеб буго. Нуж балагъе Аллагъасул ﷻ сахавалгъиялъул гучалда. Жинцаго рижарал чурхдулги руго, жинцаго ризкъильун къураб боц1и-малги буго, гъаб к1иябго жо

* إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
 أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ
 يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ
 وَيُقْتَلُونَ وَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ حَقَّقًا فِي
 التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ وَمَنْ
 أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا
 بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ
 الْقَوْلُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ч1обого гьел мужагьидазе кьурабги буго. Цинги жинца гьездаса гьезул чурхдулги, боц1-малги бичун босулебги буго кьиматаб багъаги кьун. Гьаб гьеч1ищ ц1акъ к1удияб хайир бугеб даран!

Цоги г1алимас абунa: гьаб даранальул т1адег1анлъиялда балагъе мун: жинца бичулев чи муъминчи вуго, жинца босулев т1адег1анав Аллагъ вуго, багъальун кьолеб жоги алжан буго. Гьаб даран т1ад хъварал кагъталги зобалаздаса т1ахъал руго. Гьаб даран гьабизе гьоркъов лъурав чиги Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго, Гьаб дараналье нуг1лъи гьабулел хириял малаикзабиги руго-абун.

Гьал г1адамал руго жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин т1адег1ан гьабизе г1оло рагъ гьабулел. Цинги жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбаби ч1валел ва гьез жалги ч1валел. Цин бергъенлъи ва гъанимат щун т1ад руссунел, цин шагъадат щун жиде алжанал насиблъулел. Гьал мужагьидазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб кьот1и х1акъаб кьот1и буго Тавраталдаги Инжилалдаги Къуръаналдаги жаниб жиб бугеб. Аллагъг1ан жинца кьот1и т1убалев цоги щивго гьеч1о.

Дунялалъул рукъор жидер напсазул кьадро ц1унарал г1адамаз кьот1и т1убазабула, гьеб т1убан гут1и кьабих1аб жольун рик1к1уна. Т1адег1анав Аллагъас кьот1и т1убангут1и рак1алдаго кьолеб жо гьеч1о. Гьаб буго жигъад гьабизе рак1 гьесизабулеб берцинаб кьот1и. **Нуж ц1акъ роххун рук1а гьаб нужеца гьабураб хайир бугеб дарамалдаса. Гьаб буго ц1акъ к1удияб лъик1лъиялда кверщел бати.**

Гьаб аят решт1инабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгaсе Мадинаялдаса вач1арав лъабкъоялда анц1го чияс байг1ат (къот1и) гьабулеб мехаль Минаялда бугеб г1акъабат абулеб бак1алда (х1ажизабаз ч1инхал рехулеб бак1), гьел ансаразул цевехъан Г1абдуллагъ ибну Равах1атица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгaсда абунa:

«Ярасулаллагъ! Дуца Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ дуеги бокъараб жо шарт1 гьабе гьаб кьот1иялъулъ»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгaс абунa: «Дир Аллагъасе дица нужергун кьот1и гьабулеб буго нужеца гьесие лагълъи гьабизе щибго жо г1ахъал гьабич1ого (ширк гьабич1ого). Дир напсалъе шарт1 гьабулеб буго нужеца дие квербакъизе, нужерго напсаздаса нахъч1валеб зарал дидасаги нахъч1ван»-абун. Ансараз абунa: «Гьеб жо гьабураб мехаль нижее бугеб жо щибха бугеб?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгaс абунa: «Нужее алжан бук1ине буго»-абун. Ансараз абунa: «Ц1акъ хайир бугеб даран буго гьаб. Нижеца гьаб даран биххиларо ва нижго рат1алъун кьот1и

хвезабиларо»-абун. Хадуб Г1адеГ1анав Аллагъас гъаб цебехун хъвараб аят решт Г1инабуна. Х1адис ибну Жаририца бицана.

112. Гъединго алжаналъул агълоялдаса
руго жидеца мунагъ-хатГ1агъ ккараб
мехаль тавбо гъабулелги, Аллагъасе
г1ибадат гъабиялъулъ ихлас бугел,
цох1о Аллагъасе гурони г1ибадат
гъабуларел. Жидеца Аллагъасул
ниг1матазда данде Г1емер рецц
ва щукру гъабулел, жал ракъалда
Г1ад Аллагъасул дин Г1адеГ1ан гъабун гъазават гъабун
хъвадулел.

Г1елму Г1алаб гъабизе хъвадулел, Аллагъасул диналда Г1адамал ах1ун даГ1ваталъе хъвадулел. Жидеца какал ралел: ругуг1-сужда камил гъабун, Аллагъасе х1елун ва гъесдаса х1инкъун. Жидеца гъабиял жоялдалъун амру гъабулел ва квешаб жо гъабиялдаса нахъги ч1валел. Аллагъасул диналъул Г1орхъаби ц1унулел ва шарГ1иял х1укмаби хвезаруларел. Х1алалаб х1арамаб жо батГ1а гъабулел. Дуца гъал муъминзабазда роххел бице Мух1аммад صلى الله عليه وسلم; Жидее ахираталда ругел Г1орхъи-рахъ гъеч1ел ниг1матаздалъун. Инсанасул раК1алдацин хъатГ1уларел: Г1емерал, берцинал, Г1аГ1амал, лазатал ниг1матал. Дуниялалда берда рихъич1ел яги жидер бицен Г1иналда раГ1ич1ел батГ1ибаТ1иял Г1аГ1амал ва пихъал жанир ругел алжанал руго гъел.

113. Аллагъасул расуласе صلى الله عليه وسلم ва муъминзабазе изно гъеч1о жидеца мушриказул мунагъал чури Г1алаб гъабун дугГ1а гъабизе, гъел мушрикал жидее Г1агарал чаГ1и ругониги, гъел жужах1алъул агъло бук1ин баянлъун хадуб. Иман лъеч1ого хун ругельгул гъел.

Гъаб аят рештГ1инабиялъе сабаб бицана: АбуТ1алиб хвалил бусада вегун вугеб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гъесда ваккизе ана. Гъенив Г1одов ч1ун Абужагъал ва Абууммаятги ватана. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:

«Я дир инсул вац, дуца «лашлагъа иллаллагъ»-абе абун Абужагъалица абуна: «Я АбуТ1алиб дуца дур эмен Г1абдулмутГ1алибил дин тезехъин гуриц бугеб?» –абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас чанго

التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ
الْحَامِلُونَ الرِّكَعُونَ
السَّاجِدُونَ لِلْأَمْرِ
يَا مَعْرُوفٍ
وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ
الْمُنْكَرِ وَالْحَفْظِ
لِحُدُودِ اللَّهِ
وَبَشِّرِ
الْمُؤْمِنِينَ

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ
وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ
يَسْتَغْفِرُوا
لِلْمُشْرِكِينَ
وَلَوْ كَانُوا
أُولِي قُرْبَىٰ
مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ
لَهُمْ أَنَّهُمْ
أَصْحَابُ الْجَحِيمِ

нухаль тIад вуссун АбутIалибида гьарана Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ цо гьавулеб калима абе абун. Кинниги АбутIалибица гьеб рагIи абичIо ва ахираб гьесул калам букIана жив ГIабдулмутIалибил диналда вуго абураб. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Валлагьи дица дур мунагьал чурейн ва дудаса тIаса лъугьаян абун Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ гьаризе буго, дида Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьаруге абун нагью гьабизегIан»- абун. Цинги ТIадегIанав Аллагьас гьаб (113) аят рештIинабуна. XI адис имам АхIмадица бичана.

114. Ибрагьим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир инсуе гьабураб дугIа букIинчIо цебекунго гьабураб кьотIи тIубзаби гурони. Цинги жинда лъараб мехаль эмен Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ тушман вукIин, жинца гьесие дугIа гьабичIого ва гьабун букIараб дугIаялдаса ва жиндир имсудаса жив ватIальана ва рикIкIальана. XI акьлунго гьев Ибрагьим عَلَيْهِ السَّلَام вукIана цIакь дугIа ва хIели гIемерав, жиндир гурхIел ва хIалимIги кIудияв.

115. Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ цониги кьавм кьосинабуларо жинца гьел тIоритIун рукIун хадуб, гьезда хIакьаб жо баян гьабун гурони. Ай жидее хIакьаб жо баян гьабизегIан цебекун ккараб мунагь-хатIа Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ тIаса лъугьун тола. XI акьлунго Аллагь вуго жинда кинабо жо лъалев ва щибаб жоялгул маслахIатги лъалев.

116. XI акьлунго тIадегIанав Аллагьасул мулк буго зобал ракьалги гьезда жаниб бугеб кинабо махлукуьатги. Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца чIаго гьарулев ва жинца хвезеги гьарулев. Нужее гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ гурев цоги вали гьечIо, жинца квербакьулев чиги гьечIо. Жинда кIанцIулев ва хьул лъолев чи гьечIо цохIо Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ гурев.

Алусияс абун: «Муьминзаби мушриказе дугIа гьабиялдаса ва гьезул гьоркьоблги гьабиялдаса нахьчIадалго, кигIанго гьел гIагарал ва божарал чагIи ругониги, Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ муьминзабазе баян гьабулеб буго гьезиеги мушриказеги ва кинабо махлукуьаталье гIей гьабулев

وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا
عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَّهَا أَيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ
أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ
حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾

وَمَا كَانَتْ لِلَّهِ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ
هَدَيْتَهُمْ حَتَّىٰ يَبَيِّنَ لَهُم مَّا يَتَّقُونَ إِنَّ
اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

إِنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
يُحْيِي وَيُمِيتُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ
مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾

гъезул тадбир гъабулев, жинца рижулев ва хвезарулев цохло Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** вуклин ва валильунги, квербакъулев лъунги цохло Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** кквезе тладаб буклин. Гъаб амру гъадин бугельул киналго ишазуль Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** таваккал тламе ва гъесда божун рукIа!»-абун.

117. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ тавбо къабул гъабуна жиндир аварагасул **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ва мугъажиразулги ансаразулги, захIматаб гIужаль жал гъев аварагасда **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нахърильтьларал: цо къокъаяльгул раклал хIинкъун, иманалдаса рагIальгиялда**

لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى التَّيِّبِ وَالْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعَسَفَةِ
مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ
ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ رُبُّهُمْ رَوْوْفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٧﴾

гIагарлъяраб мехаль. Цинги Аллагъас **جَلَّ جَلَّ гъезул тавбоги къабул гъабуна. ХIакълъунго Аллагъ вуго жиндир лагъзадериди гурхIулев ва гъезда цIоб рахIмо кIудияв.**

Хирияв аварагас **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** мунапикъзабазе изну къеялдаса тавбо къабул гъабуна Аллагъас **جَلَّ جَلَّ**: гъезул хабаралда божун Табукалда гъазаваталда рахъине бокъичIого гIузраби рициналго, гъел изно къун тун рукIана. Мугъажиразул ва ансаразул цо-цо хIинкъи ва шаклъи ккеялдасаги тIасса лъугъана Аллагъ **جَلَّ جَلَّ**. Табукалда унеб мехаль, гъеб багIарараб заман букIун ретIел-хъит къадараб букIун, мунапикъазул цо-цо харбаз шакдаризе гъарун. Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** гъезул ният бацIадаб буклин лъан, гъезул тавбо къабул гъабуна. Гъаб тавбоаяльгул хабар хирияв аварагасул **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ва асхIабзабазул цIаралда хурхинабун рехсеяльгул магIна буго муъминзаби кидаго жидеца тавбо гъабиялда хIажатал руклин бичIчIизаби, гъезул мунагъ- хатIа камуларелъул.

ТIабарияс жинда Аллагъ разильяяв ГIумар асхIабасдаса бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагун цадахъ Табукальгул гъазаваталда ниж рахъана цIакъ бакъ багIарараб мехаль. Цо бакIалда ниж рештIун ругеб мехаль кутакалда къечон рукIана, гъанжени ниж гIодор ккела абураб хIалалда ккун рукIана. Варани хъун, гъельгул чохъониб батараб реччел цIуна (гъекъана). Цинги Абубакар асхIабас абуна: «Я расулаллгъ! Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** дур дугIаялъе жсаваб гъабиялда божу бугельул дица дугIа чай гъабулареб?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «гъеб дугIа гъабизе бокъун бугицI дуе?»-абун. Абубакар асхIабас «буго» абидалго, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас кверал эхеде рорхун дугIа гъабуна. Гъел кверал гIодор риччачIого зодисан цIад чваххана ва нижеца кинабго лъим жаниб тIолеб жо гъелдалъун цIезабуна. Хадуб хIисаб гъабураб мехаль гъеб цIад бан батIичIо нижер аскарал чIун ругеб бакIалда гурони»-абун.

Хадис ибну Жаририца бицана.

118. Гъев лъабго асхIабасул тавбоги къабул гъабунА Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ, жидер амру нахъбахъун тун рукIарал

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру рештIинегIан.

Гъел руго КагIбо, Гъилал ва Мурарат асхIабзаби, жидеда Аллагъ разилъаял.

ГIемерго гIатIидаб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ

ракъ гъезие цIакъ къваридаблъун

лъугъун букIана жал гъазаваталда инчIого чIеялда рекIекълъун

ва Аллагъасдасаги جَلَّ جَلَّالَهُ, аварагасдасаги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхIабзабаздасаги

нечон. Гъезул напсалги цIакъ пашманлъун, загIиплъун рукIана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъезулгун кIалъай гъаби ва мушавара гъаби гъукъун букIана цогидал асхIабзабазе.

Жидер бишунго гIагарав чиясе ва гъудуласе салам къураб мехаль, гъез

салам буссиначулеб букIинчIо, гIагарлъияль, рукъальул агълуялъцин

гъел реххун тун рукIана. Гъезда якъинго бихъана жидер тIокIаб

кIанцизе бакI гъечIеблъи цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурев. Цинги

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гъезда тIаса лъугъана, гъез тавбо гъабизе ва тIокIаб

гъеб биххичIого букIине. ХIакълъунго Аллагъ жинца тавбо

къабул гъабулев, жив муъминазабазда гурхIулев вуго.

119. Я гъал иман лъурал гIадамал! Нуж يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا

хIинкъа Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ гьересси

бицун гIузро бачизе ва нуж рукIа жидер

иманальул ритIухъал ва бицулеб

рагIиялъульги ритIухъал гIадамалгун цадахъ.

Киналго гIамалазуль, рагIабазуль ва рекIел нияталъульги Аллагъ

جَلَّ جَلَّالَهُ гIад валагъун вукIин лъан, гъев разилъи тIалаб гъабун хъваде.

Жидеда Аллагъ разилъаял имам Маликица Маликил вас КагIбил

ГIабдуллагъидас бицана: дида дир имен КагIбо бицунев рагIана;

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагун цадахъ дун киналго

гъазаватазда вукIана, Бадруялъул гъазават хугIизегIан. Лайлатул-

гIакъабати абубеб сордояль Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе гIоло аварагасе

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутIигIлъизе абун къотIи гъабубеб бакIалдаги вукIана.

Табукалъул гъазават букIана рииги бухIараб пихъалги барщараб

заманаяль. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъеб гъазаваталда

хIадурлъе абун амру гъабураб мухаль асхIабзабаз ретIел, квен, ярагъ

хIадурубеб букIана, сафарги рикIидаб букIун, заманаги захIматаб

وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا صَافَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَصَافَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِسُؤْبَائِهِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾

﴿١١٨﴾

буклун. Глолохъанчи вуклиндалго, боқъараб къояль хладурила абун, дун дагъав тохлъана ва хирияв авараггун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхлабзаби къватлуре рахъулеб къояль щибго хладурлъи гьечлого хутлана.

Гъазаваталда гьелпи ун гьоркъ хутлун Мадинаялъул къватлахъе ваккидал дида цониги сахав чиго вихъичло нахъе хутларазуль, я мунафикълъи бугел яги глузро бугел глдамал гурони. Гьель дун цлакъ пашман гъавуна ва хадув гъезе ине къасд гъабун буклана. Кинниги, дун гьоркъ хутлана, ва гъазаваталдаса Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг тлад вуссараб мехаль щиб гьересидай гьесие бицина абун глемер ургъана, кинниги битараб бицун горони цоги бицизе жоги раклаль къабул гъабулеб буклинчло.

Пуланаб къоялъул къальул глужалда Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гъазаваталдаса вуссун масжидалде вачлана, ва гьесухъе глузро бицун хъвадизе гъазаваталда инчлого чларал мунафикъзабиги лъугъана. Гъез бицаралда гленеккун гъезие истигъфар гъабун (гъезул мунагъал чури тлалаб гъабун) загьиралда глалалги гъабун, батлин Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ тламунги тун хирияв аварагги вуклана, Аллагъасул свалат салам лъеяв.

Цинги дида ирга шун дица салам къедалго, хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ щим бахъараб хъимиги гъабун: аскловеглан вачлаян абуна. Дун гьесда цеве глдов члараб мехаль гьес дида абуна: мун щиб жоялъе глolo рокъов чларав, дуца реклине вараниги босун буклана гурищ? абун. Цинги дица абуна: «Валлагъи, жакъа мун гурев чиясда цеве глдов члун вукларавани цо глузроги бицун гьесул щим бахъин нахъе члвазе клолаан дида. Жакъа дуда цо гьересиги бицун мун рази гъавуни Бетлергъан Аллагъас дур дида щим бахъинабиялдаса хлинкъула дун. Дуда битарабги бицун дуца дие тагъизир гъавуни Аллагъу Тагъала ахираталда дидаса разилъулеблъи лъала дида. Валлагъи, дие щибго глузроги буклинчло, ва дун бицун къуватги бугев гъазаваталда вачлине ресги бугев вуклана»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Гъав чияс битараб бицана, мун вахъа, ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуе цо хлукмо гъабизеглан члчла»-абун. Цинги дун цлакъ пашманлъун вуклана, ва дида сверун лъугъун бану Саламатил глдамал руклана жидеца абулел: «Дуцаги цо глузро бице аварагасе цогидал асхлабзабазгладин: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас истигъфар гъабун дур гъеб мунагъги чурила мунги авараггун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ вуклила»-абун. Глемер гьел гьардон гъеб гьереси бицине глагарлъун вуклана дун. Цинги дица гьикъидал цоги чи вугищ дун глдин аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тарал абун, дида абуна кligo

асхлаб вуго абун. Рабигілил вас Мурарат, ва Уммятил вас Гьилал. Гьав клявго льяклял асхлабзаби рукляна Бадруялдаги рагьарал, жидер цогидаз хлурматги гьабулел.

Цинги дица сабро гьабуна гьереси бицинчлого члезе. Дун цодагьав гванзав, соглав вуклун, киглан нечон вугониги гладамездаса вахчичлого гьезда гьоркьов хьвадулев вукляна. Дов клявго асхлаб рокьорги рахчун глудулел рукляна. Аллагьасул свалат салам льяев аварагас нижедахун кляльазеги, мушавара гьибизеги салам кьезеги кьураб буссине гьабизеги гьукьун букляна. Кигланго захмат букляниги дун как базе масжидалдаги унаан, Аллагьасул салат салам льяев аварагасда аскловерланги глагарльулаан, ва амма щивниги чи дидехун валагьулев, кляльалев вуклинчло.

Гьеб хлалаль дун вукладго Шамалдаса вачларав даран чияс дун цехон дихье кагьат кьуна, гьенив вугев хан Гьасанил рахьальан буго абун. Гьеб цлалидал гьелда хьван бугоан: «Мун кьварид гьавураб дур хлурмат гьечлеб Мадинаги тун жиндихье вачлани жинца мун клодо гьавилин»-абун. Гьабги Аллагьасул جَعَلَنَاهُ рахьальан дир хлалбихьи бугин абун, дица гьеб кагьат цладабе рехун бухляна. Гьедин кликього кьо араб мехаль нижехье Аллагьасул свалат салам льяев аварагасул хабар бачляна, нуж ручабаздаса риклялье абун. Цар тламунищ, кин рикляльилел абидал, цар тламуге асклореги льугьунге абун.

Дица дир члужу эбел-имсухье йитляна, Гладеглянав Аллагьасул амру бачлизеглян гьений чла абун. Гьилалил члужу Аллагьасул свалат салам льяев аварагасухье ячляна, ва гьель абун: Гьилал херав чи вугин, гьесие хьулухь гьабулел чиги гьечлин жинца гьесие хьулухь гьабизе изну кье абун. Аллагьасул свалат салам льяев аварагас абун: «Гьесие хьулухь гьабе, ва амма дуда глагарльизе виччаге гьев»- абун. Гьей члужуяль абун валлагьи, гьев дида хьатлулев чи гьечло, ва дуца рикляклад гьавураб кьоялдаса нахье жив глудулев вуго»-абун.

Кликьоялда анцго кьо тлубана гьаб хлалаль, ва гьеб кьояль рогьалил какги бан, раклиги кьварильун глохил рагладда глотов члун дун вуклаго цо борхатаб гьаракьаль ахляна: «Я Маликил вас Кагльбо! дие рохел буго»-абун. гьеб саглаталда дунги суждаялда ккана. Гьеб рогьалил как бараб мехаль Аллагьасул свалат салам льяев аварагасда вахлю рештлун льязабун буго нижер тавбу кьабул гьаби, ва гьес нижеда рохел бицине асхлабзаби ритлун руго. Дида рохел бицун вачларав чиясе дица тласаги бахьун ретлел кьуна. Ва, валлагьи гьеб кьояль дир цоги ретлелги буклинчло. Цинги кьарзалье босун ретлелги ретлун дун аварагасухье صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ине гледегляна. Данде ккарал асхлабзабаз дида тавбо кьабул гьаби баркулеб

буклана. Масжидалда жанив дун лъугъараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг асхлабзабазда гьоркъов г'одов ч'лун вуклана, ва гъесул гьумер ц'лураб сордояль моц'л г'адин гвангъун буклана.

Гъеб буклана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг разилъун, воххун вуклиналъул г'аламат. Дица салам къураб мехаль аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: Дуге рохел буго мун эбелаль гъавураб къоялдаса нахъе дуга бач'лараб бищун дуге лъик'лаб къоялдадлъун абун. Дица гъикъана, дур рахъальганищ яги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальганищ я расулаллагъи абун. Гъес абуна Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальган буго абун. Цинги дица абуна дир тавбо къабул гъабиялдадлъун дица т'лад босулеб бугин дир боц'ли садакъаде бикъизе абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: дуга боц'ли дуге те, гъеб дуге лъик'л бугин абун. Цинги дица абуна: дун бит'лараб бициналъ хвасар гъавуна, ва дица т'лад босулеб буго кидаго гъересияб раг'ли бицич'лого тезе абун. Гъедин бугельул, валлагъи гъеб къоялдаса нахъе дица цох'ло гъересияб раг'ли абиц'ло, ва дир хъулги буго Аллагъу Таг'лалаяс гъанже хут'лараб г'лумруяльги дун гъересиялдаса ц'лунилин абун.

Сурагу Ттавбаталда чанго аят буго, гъаб гъазаваталъул, ва гъал асхлабзабазул х'лакъальуль бицараб. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе гъереси бицарал мунафикъазул х'лакъальуль аят решт'линабуна: «Нуж гъазаваталдаса т'лад руссараб мехаль гъел мунафикъал нуже гъедаризе руго, жиде зарал гъабич'лого бук'ине. Нужеца гъел жалго те, гъел хъубал чаг'ли руго, ва гъел руссунеб бак'ли жагъаннама буго, гъез гъабураб квешаб г'амалалъул жазаълъун. Нуж разилъи т'лааб гъабун гъел гъедараниги ва нуж разилъаниги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ фасикъаб, кафураб къавмалда разилъуларо»-абун. 95-96 аят

Гъав лъабго тавбо къабул гъабурав асхлабасул х'лакъальульги, ва цогидал асхлабзабазул ва аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ х'лакъальульги аят решт'лана. х'лакълъунго Аллагъу Таг'лала т'ласса лъугъана аварагасдасаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мугъажирал, ансарал, асхлабзабаздасаги ц'лакъ зах'матаб мехаль жал аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърилъльарал, цо къокъаялъул рак'лал х'линкъун цо рахъалдехун гъет'лизе г'лагарлъун рук'лана, гъезги тавбо гъабуна. Аллагъу Таг'лала гъезда ц'лакъ гурх'лулев вуго. Гъев лъабго асхлабасдасаги т'ласа лъугъана Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жидер амру нахъбахъун тун рук'ларал, жиде г'лат'лидаб дунялги къварилъун рук'ларал, ва жидер рак'лалги ц'лакъ къварилъун рук'ларал, ва цох'ло Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ к'ланц'лани гурони жиде к'ланц'лизе бак'л гъеч'ло абун рук'ларал. Гъезда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавбо гъабизе малъана, жинца гъезул тавбо къабул гъабизе г'оло. Х'лакълъунго Аллагъу Таг'лала тавбо къабул гъабулев, муъминзабазда гурх'лулев вуго. «Я гъал иман лъурал г'ладамал! Нуж

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гладабалдаса х1инкьун гьесие мут1иг1лъе ва нуж лъик1ал гладамалгун цадахъ рук1а» - абун. 118-119 аят

Гъаб х1адисалда жаниб ваг1за ва г1елму буго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ руссине бокъарал муъминзабаде. Гьелдаса рак1алда кквезе бегъулел пайдаби руго:

-Муъминчи жиндасан ккараб мунагъалда киг1ан пашманав вук1унев. Т1адег1анав Аллагъ разилти т1алаб гъабун гурони гъев мунагъ бахчизе, гьереси бицине лъугъунгут1и.

-Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ва аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру т1убазе к1вах1аллги, ва нахъбахъи бегъунгут1и.

-Жидеца г1асилти гъабурал гладамал дорег1ан къазарун, квер босич1ого, салам къеч1ого тезе бегъи, гъез тавбу гъабун лъик1аб г1амал гъабизег1ан.

-Диналда х1инкьи бугел к1удиял мунагъал гъарулев рос ч1ужуялъ аск1ове виччазе бегъунгут1и.

-Муъминзабаде роххел раг1изе гъаби сунатаб бук1ин, ва роххел бицарасе жо кьейиги сунатаб буго.

-Диналъул вацасе лъик1лти шварб мехаль гьелдаса роххизе т1адаб буго.

-Бет1ергъанас кьураб ниг1маталда данде щукро гъаби: раг1абазда лъун гурел г1амалаздальунги, садакъа кьун лъик1аб г1амал ц1ик1к1ине гъабун. Муъминчиясул хвасарлти бит1араб жо бициналъуль бук1ин. Цогиги г1емер пайда буго гъаб х1адисалда жаниб.

Бет1ергъанас тавфикъ кьеги х1акъаб жо кквезе ва бат1улаб жо реххун тезе.

120. Мадинаялъул агъдуялъе изно бук1инч1о ва гьелда сверухъ ругел росабазул агълоялъеги изно бук1инч1о гьел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ авараггун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ гъазаваталда рахъинч1ого нахъа ч1ч1езе. Ва гъезие изну бук1инч1о жидер напсалъе рах1атги, лъик1лтиги т1алаб гъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ к1вар гъабич1ого ва гьесда щвезе бегъулелб къварильгиялъуль г1ахъаллъич1ого.

Гъезда т1адаб буго жидер рух1 бичунги

авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ц1унизе, гьесда бихъараб

зах1малги жидедаги бихъизе. Хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъик1лти щвараб къоялъги гьесда зах1малги щвараб къоялъги гьевгун цадахъ рук1ине. Жидеда лъан ва бич1ун бук1ине бицунго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ
مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَن رَّسُولِ
اللَّهِ وَلَا يَرْعَبُوا بِأَنفُسِهِمْ عَن نَّفْسِهِ
ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا
نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا
يَطْؤُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا
يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ نَيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ
بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾

хирияб напс свалат салам лъеяв аварагасул напс буклин.

Гъаб амру гъадин буклиналъе сабаб буго, гъел муъминзаби руклин жидеда ракъи-къеч щоларел, къварилъи-захлмалъиги щоларел, Аллагъасул ﷺ диналъе глоло жигъад гъабулеб мехаль, жидеца капурзабазул ракъиги мерхьуларел гъезда рагъ бан, гъезул ццим бахъинабун, жидеда тушманасдаса зарал, къварилъиги щоларел,-гъаб кинабго жоялда данде Аллагъас ﷺ гъезие ажро-кири къун гурони. Аллагъас ﷺ гъаб кинабго жо лагъасул лъиклаб гламал хъвалеб тлехъалда хъвала ва ахираталда жидее хазиналъун цлунун батула. Хлакълъунго Аллагъас гладада хвезабуларо лъиклаб гламал гъабурал гладамазе бугеб ажро-кири. Гъеб ажро глемерго цликллинабула ва алжаналъул ниглматал къун гъел роххизарула.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абухайсамат абулев ансарияв асхлаб жиндир ахикъе вачлараб мехаль, гъесда жиндир глолохъанай, берцинай члужу ятана гъутлбузул рагладалда гъоркъ тамахаб тлад глордор члолеб жогирехун. Гъев вачлидалго, гъесда гъоркъ турут гламуна, цлорораб лъим бачлана ва гъутлбуздаса бетлун гъуинаб ва татуяб пихъги лъуна гъесда цебе.

Гъеб кинабго жоялда валагъун, гъелбул пикруги гъабун, Абухайсаматица абуна: «Цлакъ берцинаб рагладги буго, барщараб, гъуинаб пихъги буго, цлорораб лъимги буго, берцинай члужуги йиги. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг бухлараб бакъукъ вуго ва гъури пулеб салул авлахъалда вуго. Гъаб иш лъиклаб гъечло» - абун. Цинги эхедеги вахъун хехго жиндир варани къолана, хвалчен ва хеч кодобе босана, гъуригладин гледеглун аварагасда ﷺ хадув ана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг нахъехун валагъидал, гъесда цо рекларав вихъана риккладасан вачлунев. Аварагас ﷺ абуна: «Гъав чи Абухайсамат вуклине ккола» - абун. Гъев тладе щвараб мехаль авараг ﷺ цлакъ вохана ва гъесул мунагъал чури гъарун дуглаги гъабуна

121. Жидеца дагъабниги, глемерабниги وَلَا يَنْفُوتُ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً
 напакъа къоларо, гъитлинабниги وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا كَتَبَ لَهُمْ
 клудиябниги гламалги гъабуларо, لِيَجْزِيََهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا
 Аллагъасул ﷺ диналъе глоло يَعْمَلُونَ ﴿١٦٦﴾
 гъазаватги гъаблуро, ракъалда жалги
 хъвадуларо гъеб кинабго жо Аллагъас
 ﷺ гъезие хайиралъе хъван, нахъ цлунун буклун гурони. Гъеб

ГІамалалда данде жидее ГІемерго цІикІараб ажро гьабизе.

Муъминзабаца лъикІаб ГІамал гьабураб мехаль Аллагьас جَلَّالَهُ гьелда данде гьелдаса ГІемерго лъикІаб жазаб гьабула.

122. Киналго муъминзаби

гъазават гьабизе абун къватІир

рахъине данде кколаро. жидер

ватІанги, агъло-хъизанги ГІадада

холеб хІалалъ.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица

абун: ГІадеГІанав Аллагьас цІакъ

къвакІун ГІайиб чІвадал Табукалда гъазаваталда рахъинчІого

чІарал ГІадамазда, цинги асхІабзабаца абун букІана: «Нижер

цохІо чи нахъа чІчІеларо гъазават гьабизе унеб аскаралдасаги,

къокъаялдасаги»-абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас

Табукалдаса нахъ вуссун хадуб гъазават гьабизе къокъаби

ритІулеб мехаль киналго асхІабзаби къватІирги ун цохІо авараг

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хутІана Мадинаялда. Цинги Аллагьас جَلَّالَهُ гьаб аят

рештІизабун.

Щибаб кІудияб къокъаялъул ва жамаГІаталъул цо гьитІинаб

къокъа ун букІараб ани Аллагьасул جَلَّالَهُ дин лъазабизе ва

гьеб дин ГІадамазда бичІчІизабизе ва гьел хІарамаб жоялдаса

хІинкъулел, лъикІаб жо гьаби бокъулел гьаризе. Ай гьаб къокъа

ГІад чІчІун букІарабани ГІилму лъазабиялда гьеб лъикІ букІинаан.

Гъазаваталдаса ГІад руссун рачІараб мехаль жидер къавмазда

гьеб дин лъазабизе ва гьел хІарамаб жоялдаса цІунараллъун

рукІине.

МугІалимасда ГІадаб жо буго жинца хІакъаб жоялда мутаГІил ГІовитІи

ва гьесие Аллагьасда جَلَّالَهُ ГІасильгани букІунеб ГІазабалдалъун

хІинкъи кьейги. МутаГІиласда ГІадаб жо буго Аллагьасдаса جَلَّالَهُ

хІинкъиялда черх куцазе ва чІухІи рецц тун хъвадизе.

123. Я гьал иман лъурал ГІадамал!

Нужеца рагъ гьабе нужеда ГІагардеГІан

ругел капурзабаде ва гьезда къаби

щвезабе гьездехун хъачІлъи загьир

гьабун. ва гьел нужедаса хІинкъызаре.

Нужедаги лъан букІа ГІадеГІанав Аллагъ жиндаса хІинкъулел,

жив разилъи ГІалаб гьабулел муъминзабигун цадахъ вукІин ва

гьезие квербакъулел вукІин.

﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا﴾

﴿كَأَفَّةً فَلَئَلَا نَفَرَمِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ﴾

﴿طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ﴾

﴿إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ ١٢٢

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَتَلَوُا الَّذِينَ

يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلَيَجِدُوا فِيكُمْ

عِظَةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾ ١٢٣

Купру-ширкалдаса ракъ баццлад гьабизе ккани гьeб иш байбихъизе ккола муъминзабазул вагланалдаса. Цин вагланалда жаниса Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** тушбабиги тIагIинарун, хадуб жидеда аскIор ругел ракъаздасаги тIагIинарун, гьадин Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** амру тIубан гIуцIизе ккола исламияб пачалихъ Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** ракъалда тIад гьев разияб исламияб дин гурони букIине бегъуларо. Гьаб амру тIубазе къватIир рахъарал гIадамал жиде Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** разилъи бугел руго. Гьазие ахираталда алжан букIиналда божиги буго.

124. Къуръаналдаса цо сурат рeштIинабураб мехаль, мунафикъаца абулеб буго: «Щивха вугев нужедаса гьаб сураталъ жиндир иман цIикIкIинабуравчи» абун Къуръан махсароде гьабун, гьeб сан гьабичIого абулеб рагIи буго гьeб. Ва амма жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ**

وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ سُورَةً فَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ
أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِتِ إِيْمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ
ءَامَنُوا فزَادَتْهُمْ إِيْمَانًا وَهُمْ
يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾

иман лъурал чагIазул иман жеги цIикIкIула Къуръаналдаса аяталги сураталги рeштIинабураб мехаль ва гьел цоцазде рохел бицун, гьeб Къуръаналдаса роххун ва разилъун рукIуна.

125. Ва амма жидер рекIель нипакъальул унти бугел гIадамазе гьезул купру-ширкальул чорокIъи ва къабихIлъи жегиги цIикIкIинабула гьeб Къуръаналь.

وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ فَزَادَتْهُمْ
رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ وَمَا تَوَّأَهُمْ
كَفَرُونَ ﴿١٢٥﴾

Гьез щибаб аят ва сурат рeштIанщинахъе гьелда инкар кколеб бугелъул, гьелдалъун гьезул къосинги пасикълъиги гIемерлъула. **Ва гьел гIадамалги хола жидер купруялда рукIаго.** Гьезие Абадияб жужахIалъул гIазабги хIакълъула.

126. Гьал мунапикъазда кин бихъулареб щибаб сональ цо нухаль яги кIиго нухаль Аллагъас **جَلَّ جَلَّ жидер къабихIлъаби рицун, жал къватIир чIавазарун инжит гьарулел рукIин, цингиги гьез тавбо гьабулеб гьечIо ва жиде гьелъул вагIзаги лъугъулеб гьечIо.**

أُولَٰئِكَ رُتِبَتْ لَهُمْ يَفْتَنُونَ فِي كُلِّ
عَامٍ مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ
وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

Нипакъалдаса руссун Аллагъасде **جَلَّ جَلَّ** хIелун тавбо гьабизе ва гьесие гIибадат гьабизе гьезул гIакълу гIолеб гьечIо.

127. Гьел мунапикъазда гIайиб чIван сурат рeштIинабураб мехаль, аварагасда **صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскIор, асхIабзабазда гьоркъор**

وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ سُورَةً نَّظَرَ بَعْضُهُمْ
إِلَىٰ بَعْضٍ هَلْ يَرِيكُمْ مِنْ أَحَدٍ ثُمَّ

гьелги руклун, гьел доре-гъанире
 балагълел руго жидехъ валагълун цониги
 чи вугодай абун ва хехго гъениса нахъе
 унел руго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъазул раклал
 иманалдаса руссизарун руго, гьел ругельул жидеда щибго жо
 бичлурел, ахlмакъал глaдамал.

أَنْصَرَفُوا صَرَفَ اللَّهِ فَلُوهُمْ بِأَنَّهُمْ
 قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

Хlакъаб жо гъезда бичлурел гъечlо, гьелълул пикруги гъабулеб гъечlо,
 цинги гьел хlайваназда рельълун руклунел руго: бералги ругел,
 глундулги ругел, бетlерги бугел, раклги бугел, ва амма Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
 жидеа кьурал гьал алатал гъев разилгьялда сверизаричlого жидеаго
 балагългъе сверизарулел. Хlайваназ глaдин напсалгъе бокъараб жо
 глaлаб гъабулел, цоги щибго жоягълул пикру гъабуларел.

128. Нужехъе нужедаго гьоркъоса
 Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачлун
 вуго, я гьал гlарабиял! Жиндир
 къадру клудияв, жинца нужехъе
 Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат шцезабулев.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ
 عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
 بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

Нужее захlмалгъи, къварилгъи буклунел жо жинда цlакъ рихунел,
 гъеб жиндие бокълурел. Нуж хlакъаб нухда тlоритlизе жиндие
 цlакъ бокълун бугев ва гьельие яхlги бахълувел. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
 иман лълурал ва жинда нахърилгълларал муълминзабазда жив
 цlакъ гурхlулел, гъезие лълкlлгъи лълугъизе бокълувел.
 Глaдегlанав Аллагъасул цlараздаса бугеб клlго цlаралдалгълун сипат
 гъабуна хирияв аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб аяталда жаниб,- рауфун,
 рахlимун абун.

129. Дуда иман лълеялдаса цо къавм
 буссун чlани, дуца абе Мухlаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Дие гlей гъабулев похlо

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
 عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ
 الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго, жив гурев цоги алагъ
 гъечlев. Дица гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ буго
 тавакал гlамулел. Ва гъев вуго жиб цlакъ клудияб гlарщальул
 Бетlергъан.

Кинабго махълукъ бижарав Халикъ вуго, киназего ризкъи кълев
 Разикъги вуго, кинабго гlаламалгълун тадбир гъабулев Бетlергъанги
 вуго.

Жидеда Аллагъ разилгьяал имам Ахlмадица Ибнугlаббасидаса бицараб
 хlадисалгълул буго гъаб клlго аят Кълуръаналдаса бищун ахиралда
 рещtlизабураб бугин абун. (128-129 аят)

Жинда Аллагъ разильаяв Абудаудица хладис бицана: жинда Аллагъ разильаяв Абудардаица абунa: *«Радад ва бакъанида анкьго нухаль гьeб ахиралда хъвараб аят цIаларав чиясдаса Аллагъас ﷻ гьeб къоялъул къварилъи тIаса борхила ва гьeсие гIей гьабила»*- абун.

Аллагъас ﷻ жив разияб гIамалалда тIоритIеги.

Сурату Тавбат ва гьeлъул тафсир хъван тIубана Аллагъасул ﷻ тавфикъалдалъун.

Кинабго рещги ТIадегIанав Аллагъасе ﷻ буго.

10. Сурату Юнус

Маккаялда решитлизабураб, жинда жаниб нусиялда ичго аятги бугеб.

Маккаялда решитлизарурал киналго суратазда рельъун сурату Юнусги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялъул бицунеб буго. Гъединго ахир къиямасеб къоялда иман лъей, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тIахъазда ва русулазда иман лъей бицунеб буго, хасго Къуръаналда иман лъеялда ахIулеб буго, жиб даимаб мугIажизатлъун бугеб ва къиямасеб къо чIезегIан халкъ тIобитIулеб нурлъунги бугеб.

Авалалдаса бай бихъун сураталь бицунеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ суннат букIин жинца цибаб умматалда расул витIулеб жиндир рисалат босун. Маккаялъул мушириказ гIажайблъи гъабулеб букIин жидеда гъоркъоса расул витIиялда, жегиги эменги гъечIев ятим витIиялда. Цинги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ сипатазул ва гъесие гIибадат гъабиялъул бицунеб буго. Кинабго махлукъалда балагъун гъелъие Халикъ вукIин лъазе ккей баян гъабулеб буго. Гъев Халикъ жиндир гъунар-гуч бергъарав вукIин, жиндир хIалкIолъи цIакъ цIикIарав, жинда рельъарав кинавгIаги хан ва бетIергъан гъечIев вукIин бицунеб буго.

Аварагабазул عَلَيْهِ السَّلَام цо-цо къисаги бицун буго умматалъе вагIзалъун ва гIибратлъун букIине. Юнус аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къиса бицунеб букIиналъ лъураб буго гъаб сураталда цIарги сурату Юнус абун.

Суратальгул ахиралдаги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда амру гъабулеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаригIат кквеялдалъун ва жинда щолеб къварильтиялда сабро гъабиялдалъунги.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф. Лам. Раъ. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда рIалев вуго гъал хIурупаздальун жиндие бокъараб жо. Гъал руго жиб мухIканаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам-Къуръанальул аятал: жиб хIакимияб гъеб Къуръан, жинда гIаде щаклъи бачIунареб,

الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝

гьереси ва цоцазде данде кколареб жо жиндиль гьечлеб.

2. Маккаялъул агьлуялъе глажаибаб жолъунищ бихьулеб бугеб лица жидеда гьоркъоса Мух1аммадида

أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ مِّنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنَّ لَهُمْ قَدَمٌ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٠﴾

вах1ю гьабунин абун:

гьеб глажаиблъи гьабизе ккараб жо гьеч1о. Дир г1адат буго щибаб къавмалда расуллъун гьезда гьоркъоса чи вит1улеб.

Ва дица гьесда вах1юги гьабула капурал г1адамазе х1инкъи кье абун ахираталда бук1унеб г1азабаздалъун. Ва муъминзабазе рохел бице гьезие Бет1ергъанасда аск1об лъик1лъи бугин абун, гьез дунялалда гьабураб лъик1аб рит1ухъаб г1амалалда данде. Гьадин бугониги капурал г1адамаз гъав Мух1аммад сих1ручи вугин абун, жинда ц1акъ сих1ро гьабизеги лъалев, жинца бицулеб жоги бат1улаб бугев. Жив авараг вуго абураб, жинда Къуръан решт1изабула абураб раг1и гьереси буго абун Маккаялъул мушриказ.

3. Х1акълъунго нужер Бет1ергъан жив цогояв, кинабго махлукъаталъул ханлъун вугев Аллагъ

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأُمُورَ مَا مِنْ شَيْعٍ إِلَّا مِنْ عِنْدِ رَبِّهِ ذَلِكَ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾

Жинца зобалги ракъалги анлъго къоялда жанир рижарав, цинги живги г1аршалда г1адег1ангъарав, жиндир къадро к1одольиялда рекъараб х1алалъ,

Нильеда куц-рахъги лъалареб ниль жинда хадубги гьолареб.

Гьаб раг1иялъул ва гьалда рельегъарал цогидал раг1абазулъги, масала: «Аллагъасул гьер гьезул кверазда г1ад буго»-абураб. Нильлъер-агьлу сунна валжамаг1аталъул-мазгъаб буго ва рек1ел ч1ей буго г1адег1анав Аллагъас Къуръаналда абураб х1алалъ ва гьесул расулас г1адисалдаги бицараб х1алалъ гьелда иман лъей ва цогидаб жо ц1ехеч1ого тей. Аллагъ гьивго вуго абураб маг1на бит1ун бук1унаро. Аллагъасда кинабго жо бихьула, лъала. Амма жиндир г1илмуядалъун кивго вуго Аллагъ абизе бегъула. Аллагъасул гьер буго, бер буго абизе бегъула ва амма гьеб нильер квералда, яги бералда рельегъараб буго абураб жо рак1алда ккезе бегъуларо. Жиндаго Аллагъасда лъала жиндир заталъул сипатал.

Гьаб буго г1адамазул пикраби г1емер г1ад х1алт1улеб бак1, г1емерисезул пикру мекъи ккеялда х1инкъараб бак1ги буго. Гьедин бугелъул Аллагъасги гьесул расуласги баян гьабич1еб жо нильлъеца баян ц1ехеч1ого тей буго нильлъ бит1араб нухда

тлоритларал руклиналъул глаламат.

Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** зобал ракъал анлъго къоялда жанир рижана абураб раглиги гъабго масъалаялда релълъараб буго. Зоб-ракъ бижилелде себе сордо-къоги буклинчло, гъеб анлъго сордо-къоялда хлажатав Аллагъги **جَلَّ جَلَّ** вуклинчло. Гъаб раглиги нильер глакълу-лъаялда бичлулеб мисал бачин буго, ва гъабулеб ишалъуль гледеглунгугли лъиклаб буклиналда ишараги буго.

Жинца халкъалъул тадбир гъабулев вуго Аллагъ **جَلَّ جَلَّ, жиндир хикматалда рекъон, ва лагъзадерие маслахат бугеб жо гъабун, гъев щибго жоялъ гъеб тадбир гъабиялдаса машгълуги гъавуларо. Къиямасеб къоялъ жинца шапаглат гъабизе клолев цониги чигъечло гъев Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** изну къун хадуб гурони. Мушрикажиде лагълъи гъабураб жоялъ гъезие щибго шапаглат гъавуларо: гъал клиялго цадахъ Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** жужахI боркъулеб цуллъун гъенир жанир лъугъизарула. Гъав вуго нугер хIакъав БетIергъан Аллагъ. Гъав Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** гъабе нужеца гIибадат. Гъаб Къуръаналъул вагIза босуларищ гъел мушрикаж?**

4. Гъев Аллагъасде **جَلَّ جَلَّ** буго нуж киназулго ахираталда руссинги. Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** къотлиги хIакъаб, жиб хисулареб буго. Кинабго халкъ бижи жинца бай бихъарав вуго, цинги ахираталда цIидасан гIаде рахъинаризеги руго. Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** ва ахираталда иман лъун, лъиклаб гIамал гъабун хъвадарал гIадамазе битIараб, гIадилаб жазаъ гъабизе.

Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ инкар ккурал гIадамазе гъекъезе къезе буго жужахIалъул хIамим:**

жиб цIакъ бухIараб, гъалдолеб, махIцараб лъым, жиб гъекъараб мехалъ гъан турун, бортун унеб. Ва гъезие жинца унтизабулеб гIазабги гъабизе буго жидеца дунялалда гъабураб купру-ширкалда данде жазаълъун.

5. Гъев **جَلَّ جَلَّ** вуго жиндие гIибадат гъабизе гIадав БетIергъан, жинца бакъ гъабурав гвангъараб, кенчIолеб чирахъ гIадин.

Кинабго ракъалда жиндир канлъги ва хинлъги щолеб, жиндир канлъгиялдакъун инсанасе

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا إِنَّهُ
يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ
أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٥﴾

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا
وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ
وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ
يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

ракъалда тIад хъвадун магIишат гъабизе рес лъугъулеб, жиндир канлъбиялдалъун ракъалда тIад хур-хер, ахал рижизе сабаб лъугъулеб. **Жинца моцIги гъабурав вуго гъев Аллагъ** جَلَّ جَلَّالَهُ **нурлъун.** Бакъул кунчи жинда швараб мехаль гъеб моцI жинца канлъи къолеблъун лъугъуна, бакъул чIорал жиндир тIохаль (гъумераль) рекизарун.

Гъеб моцIалье жиб хъвадулел ва рещтIунел нухалги гъаруна: нужее сонал рикIкIизе лъазе ва къоязул, анкъазул, моцIазул хIисабги лъазе. **Гъаб бакъ- моцIги, зобал-ракъалги Аллагъас** جَلَّ جَلَّالَهُ **жиндир хIикматалдалъун рижана, жиндиль мунпагIат бугеб хIалальги рижана.** Жинца хIакъаб жо гъабулевлъун вукIунги рижана. ГIададасеб жолъун бижичIо. **Гъадин Аллагъас** جَلَّ جَلَّالَهُ **жиндир хIикматал баян гъарула жо бичIулел гIадамазе.**

ГIадегIанав Аллагъас жинца бижараб махлукъаталъул сипатал рицуна гъелдалъун жив Халикъ вукIин гIадамазда лъазе, жиндир хIалкIолъи бичIизе ва жив кинабго гIаламалъул цохIологияв хан вукIин лъазе. Цинги Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ **мутIигIлъун гъесие гIибадат гъабун гIадамал хъвадизе.** Ва амма гIемерисел гIадамал гъал хIикматал жидеда рихъуларел, гъезул пикру гъабуларел ва жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ **инкар ккурал, ахираталдаги иман лъоларел руго.**

6. ХIакълъунго сордо-къо цояль цояб إِنَّ فِيْ اٰخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ **хисиялъуль, гъединго зобал- ракъазда** **жаниб Аллагъас** جَلَّ جَلَّالَهُ **бижараб гIемераб** **гIажайбаб рухI бугеб ва рухI гъечIеб** **махлукъаталъуль жидеца гIоритIел** **гъабулел гIаламатал руго гъел рижарав, гъезул тадбир гъабулев** **БетIергъан вукIиналда.** Гъел гIаламатал лъала ва загьирлъула Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ **хIинкъарал муъминзабазда.**

7.8. ХIакълъунго ахираталда **Аллагъасда** جَلَّ جَلَّالَهُ **данде чIиваялда ва** **хIисаб-мизан гъабизе букIиналда** **божуларел гIадамазда рихъуларо** **ва ричIчуларо гъел гIаламатал.** **Дунялалъул чIаголъиялда жал разилъарал,** **гъелда ракIгъун, хIалхъон, Аллагъасул** جَلَّ جَلَّالَهُ **гIаламатаздаса гъапуллъунги ругел.** Гъал гIадамал руго гъел русунеб бакI жужахIалъул цIа бугел, гъез дунялалда гъабураб гIамалалье жазаьлъун.

9. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ **ва ахираталда** **إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ**

إِنَّ فِيْ اٰخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ
اللَّهُ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ لَآيٰتٍ لِّقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُوْنَ ﴿٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيٰوةِ
الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوْا بِهَا وَالَّذِيْنَ هُمْ عَنْ ءَايٰتِنَا
عٰفِيُوْنَ ﴿٧﴾

أُوْلٰٓئِكَ مَا لَهُمْ النَّارُ بِمَا كَانُوْا
يَكْسِبُوْنَ ﴿٨﴾

иман лъун, аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
нахърилълъун лъик1аб г1амал гъабурал
г1адамал гъеб жидер иман лъеялдалъун
Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ т1орит1ула алжаналде неб
нухалда, жал даимго жанир рук1улел гъел алжанал, жидеда
жанир г1оралги ч1вахулел.

10. Алжаналда жаниб жидер дуг1а
бук1уна: «Мун вац1адав вугоха Аллагъ
جَلَّ جَلَّالَهُ»-абун.

Гъезул калам бук1уна Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вац1ад
гъавиялда хурхараб. Гъаб раг1иялъ
кант1изарулел руго Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ ширк гъаби, гъесул заталда
ва къадроялда рекъоларел сипатал гъари алжаналда рук1улел
г1адамазул т1абиг1ат гъеч1олъиялда.

Жидер поцазде гъабулеб тах1иятги (к1одо гъари). «салам»
абун аби бук1уна. Гъединго гъезие тах1ият гъабула малаикзабазги
«саламун г1алайкум» абун. Ахирабги жидер дуг1а ва калам
﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ аби бук1уна: «Кинабго рещ дуе буго Бет1ергъан
Аллагъ, дурго ц1об рах1маталдалъун ниж дунялалъул рукъор иман-
исламалда т1орит1арав, мун лъалев, дуе г1ибадат гъабулел ниж
гъарурав, ва ахираталда гъал алжанал къун ниж хира гъарурав ва к1одо
гъарурав»-абун.

11. Т1адег1анав Аллагъас г1адамазе
гъезул квешаб дуг1аялъе жаваб къейн
хех гъабулеб бук1арабани жидер
лъик1аб дуг1аялъе жаваб къейн хех
гъабулеб г1адин, гъел г1адамал гъалаг
гъарилаан.

Инсанас щибго ургъич1ого, к1вар гъабич1ого, жиндир щим бахъараб,
рак1 къварилъараб мехаль жиндирго напсалъе, лъимал- хъязаналъе
квешаб дуг1а гъабула, (хъандола). Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб хъандей жаваб
къеч1ого тола: квешаб жо гъабизе бокъуларого Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ.

Цоги г1алимзабаца абун: гъаб раг1и буго Маккаялъул мушриказде
абураб, гъез абураб мехаль: «гъаб ахират бук1ин ва г1азаб бук1ин
х1акъаб батани нижеда т1ад зодисан ганч1ал реч1ч1е»-абун.
Ахираталда иман лъеч1ел, дида щере ч1еялда божун гъеч1ел
г1адамал дица жидерго къосиналъуль тола. Гъезие г1азаб гъаби
хех гъабуларо, жиде ниг1матал къун тола. Ахираталда щвараб мехаль

يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِآيَاتِهِمْ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿١﴾

دَعَوْتُهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ
وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَأَوْ آخِرُ دَعْوَتِهِمْ
أَنَّ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

﴿وَلَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ
أَسْتَعَجَلُوهُمْ بِالْخَيْرِ لَفَضَّلْنَا بِهِمْ أَجْلُهُمْ
فَسَدَّرْنَا الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي
طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١﴾﴾

жидеес гьабулеб г1азабги гьелда рекъон ц1ик1к1уна.

12. Инсанасда цо къварилъи хъат1араб мехаль гьев дида ах1улев вуго: вегун вугониги, вахъун вугониги, эхетун вугониги.

Ай: кинабго х1алалъ дида зигардула инсан жинда цо къварилъи швараб мехаль.

Гьeб къварилъи т1асса босун дица жив парахат гъавураб мехаль гьев

инсан добго г1асильгьялда ва пасикъльгьялда хъвадула ва дида жив х1елунго вук1инч1ев г1адин жинда дунги к1очона. Гьал г1адамазда къварилъи швараб мехаль, Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ рак1алда шун, гьeб къварилъи т1аса араб мехаль Аллагъги جَلَّ جَلَّالُهُ рак1алдаса ун гьел рук1унел г1адин. Гьедин **Дица киналго квешал г1адамазе, жидер мунагъазул г1орхъи-рахъ гьеч1ел пасикъзабазе, гьезул г1амал берцин бихъизабун, гьeб гьабулел тола.** Аллагъги جَلَّ جَلَّالُهُ ахиратги к1очон жидер гъава- напсалда, шагъватазда нахърилъгъун тола. Жидецаго т1аса бишараб г1амал бугельул, жал гьeб г1амалалда тола.

13. Дица нужеда ццере рук1арал умматалги гъалаг гъаруна жидеца ракъалда пасальаби гъаридал. Гьезухъеги русулал рач1ана дир рахъалъан х1акъал х1ужабигун ва

муг1жизаталгун. Гьел умматаз иман лъеч1о ва гьел жидеца иман лъолелги рук1инч1о. Гьел цересел умматазе гъавураб г1адаб жазъ гъабула дица цогидал жидеца иман лъоларел, купру-ширкалда ч1арал г1адамазеге. Гьeбго г1азаб швезе бегъула гъаб Маккалялъул агълоялдаги.

14. Цинги гьел цересел умматал гъалаг гъарун хадуб рижана нуж ракъалда ва гьезул бак1алда халифабилъун гъаруна: нужеца щиб г1амалдай гъабулаян балагъизе ва гьeб г1амалалда релъгъараб жазъги гъабизе.

Т1адег1анав Аллагъ жиндир азалияб лъаялдалъун жинда лъалев вуго лагъзадерица гъабизе бугеб г1амал. Гьел лагъзал рижун ракъалда хъвадизе риччаялдаса мурад бук1уна загъираб, бихъулеб лъаялдалъунги гьез гъабулеб г1амал лъай, гьeб г1амалалъе жидецаго нуг1лъи гъабизе ва цогидал г1адамазги, малаиказги нуг1лъи гъабизе. Ахираталда жазъ

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّكَانَ لِمُرِيدِنَا إِلَىٰ ضُرِّ مَسَّهُ ۗ وَكَذَٰلِكَ نُزَيِّنُ لِلْمُؤْمِنِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

وَلَقَدْ أَهَلَكْنَا الْقُرُونَ مِن قَبْلِكُمْ لَمَّا تَلَمَّوْا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا كَذَٰلِكَ نُخَيِّرُ الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٣﴾

تُرْجِعْنَاهُمْ إِلَىٰ خَلْقٍ فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

гѣбулеб мехаль т1убараб х1ужа-далилаздалгун жидее гѣбулеб жазъ жидер г1амалаздалгун бук1иналъе гьел лагъзал мук1ур гьаризе.

15. Гьел мушриказе дир Къуръаналгун маг1на баянал аятал ц1алараб мехаль жидеца ахираталда иман гьоларел г1адамаз абулеб буго: мун гьаб гуреб цоги Къуръан босун вач1а, яги дуца гьаб хисизабеян абун.

Гьениб жаниб ниж какарал аятал ругеб бак1 хисизабе. Г1азабалгун аятал нахъе реххе, х1арамаб жо х1алалаблгун гьабе абун. Нижер алагъзаби какараб бак1 нахъе реххун гьел рецци хъвай Къуръаналда абун. Гьаб кинабго жо буго Къуръанги, аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ махсароде гьавун абулеб раг1и.

Дуца гьезда абе Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дун дие бокъараб жо гьабулев чи гьеч1о ва дица гьеб Къуръанги хисизабуларо. Дун нахъвилъльарав вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида вах1ю гьабураб жоялда. Дун вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру т1убалев гьесул лагъ ва халкъалда гьесул рисалат швезабулев расул. Х1акълъунго Дун къиямасеб къояль Бет1ергъан Аллагъасул г1азаб швейлдаса х1инкъула дица гьесул амруялда г1исилъи гьабуни.

16. Дуца абе Мух1аммад г1адег1анав Аллагъасе бокъун бук1араб ани дица нужее гьаб Къуръан ц1алич1ого бук1ин, дица гьеб ц1алилароан. Дица нужеда гьениб жаниб бугеб жоги гьазабилароан.

Дун вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру т1убалев ва гьесул калам нужеде швезабулев илчи. Гьалда цева дун нужгун цадахъ г1умру гьабун вук1ана г1емераб заманаялъ. К1икъогоялдасаги г1емерал соназ. Гьеб заманаялъ дица нужее Къуръан ц1алулеб бук1инч1о гурищ?. Гьаб жоялгун пикру кин гьабулареб нужеца. Ва нужеда кин бич1улареб гьаб Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам бук1ин.

Пахрурази абулев г1алимас абун: Маккаялгун капурзабазе Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гьалев вук1ана гьев гьавураб къоялдаса байбихъун жинда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ вах1ю гьабизег1ан, гьесул киналго ах1валалги жидеда рихъулел рук1ана. Гьев т1ехъ ц1алуларев вук1инги, цониги г1алимасда цеве ц1алич1ев вук1инги гьезда гьалеб бук1ана. Цинги к1икъого сон бан хадуб жив гьаб г1ажаибаб Къуръан босун

وَإِذْ أَنْتَلَى عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا يَسْتِ قَالَ
الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا أَنْتَ بِشُرِّهٖ
عَرِيضٌ أَوْ بَدَلُهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ
أَبْدَلَهُ مِنْ تِلْقَائِي أَنفْسِي إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا
يُوحَى إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾

قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ وَعَلَيْكُمْ وَلَا
أَذْرَبُكُمْ بِهِ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ
عُمُرًا مِّن قَبْلِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾

жидехъе вачлана: пасихлал глабариязда жинда къец гъабизе кIвечлеб, жиб гьереси гъабизе кIвечлеб, жинца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цогъавиялъул гIелму бицунеб, шаргIиял ахIкамаджи рицунеб, берцинал глабигIаталги жинца малъулеб, цересел умматазул жидеда гладамал раккуларел балъгоял къисабиги рицунеб. Жиндир сахаб глакълоги сахIихIаб ракIги бугев чиясда лъалеб гъаб Къуръан гладамас ургъараб калам гьечлеблъи, гьалда рельеъараб жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вахIюялдалъун гурони букIунареблъи.

17. Жиндир зулму кIудияв чи щивха
вукIунев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIунтIизе
гъабун жинца гьереси бицунев чиясдаса,
яги жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Къуръанги
расуласул мугIизаталги гьереси

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الْمُجْرِمُونَ ﴿١٧﴾

гъарулев чиясдаса. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккураб, расуласда
данде чIараб гIасияб къавмалъул лъикIлъиялда кверщел
батунгутIи буго хIакъаб жо. Гъезие щоларо дунялалъул ва
ахираталъул бахьибуголъи.

18. Мушриказ гIибадат гъабулеб
буго Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ живго тун,
гъесие гъабизе хIакъаб гIибадатги
гъабичIого, жидее щибго заралги
гъабуларел, мунпагIатги гъабуларел
алагъзабазе. Цинги жидецаги абулеб
буго гьал ругин Аллагъасда аскIор
жидее шапагIат гъабулел абун. Гьел
алагъзабиги жидецаго гъарурал ганчIил, цIулал ва цоги щиб
бугониги жоялъул хъанчал руго.

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا
يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعُونَ
عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَنتِيعُونَ اللَّهَ بِمَا لَابَعَلَّمُ فِي
السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحٰنَهُ
وَعَلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾

Дуца гъезда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нуж Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъалареб
жо гьесда бицунелищ ругел. Гьес рижарал зобал-ракъазда жанир
гьесда лъаларел алагъзаби руго абун жидеца нуже шапагIат
гъабулел? ЦIакъ ахIмакъаб глакъло ва пикру буго нужер гьеб!
Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ вацIадав вуго ва IадегIанав вуго
капурзабаца жиндие гъарулел батIулал сипатаздаса.

19. Адам аварасдаса عَلَيْهِ السَّلَام бай бихъун
НухI аварасда عَلَيْهِ السَّلَام швезегIан
киналниги гладамал цо уммат букIана.
Исламияб диналда бугеб. Цинги гьел
гладамаз жидер диналъулъ хилиплъи

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً
فَأَخْتَلَفُوا وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ
لَقَضَىٰ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٩﴾

гъабуна. Жидеца хъанчазе ва суратазе (статуи) глібадат гъабизе бай бихъана. Цинги ПтадегІанав Аллагъас жиндир расулал ритІана гъезие хІинкѳи къезе ва роххел бицине. **Аллагъас** جَلَّ جَلَّالَهُ **гъабураб къотІи-къадар букІинчІебани:** тІобараб, камилаб жазая ахираталда гъабизе буго абураб. Дуњялалдаго гъезда гъоркъоб хІукму гъабизе букІана гъел жиндилъ хилипльараб диналгуль. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун гъесие глібадат гъабурал хвасар гъарун, купру-ширк гъабурал гъалаг гъаризе рукІана.

20. Гъез абулеб буго Аллагъасул

جَلَّ جَلَّالَهُ **рахъальъан нижеда цо гІаламат,**
мугІжизат рещтІинабулеб анищ-абун.

Дуца гъезда абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
кинабго бальгояб ва рикІкладаб жо

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ **аскІоб буго.**

Гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ лъала жинца гъабизе кколеб жо. **Нуж балагъун чІа щиб къодай нужеда бихъила абун.** Нуж рижарав, нуж хихъулев БетІергъанасда данде къецандараб мехаль. **Нижги балагъун чІарал руго гъев Аллагъасул** جَلَّ جَلَّالَهُ **рахъальъан бачІулеб амруялда.**

Ибнукасирица абуна: цо инсанас рагІи бицараб мехаль: битІараб бугониги гъеб рагІи, гъересияб бугониги, гъелгуль гІаламат гъесул гъумералда загъирлъула бакъул нургІадин. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг жинда вихъарав ва жив авараг вуго абун гъереси бицараб Мусайламат вихъарав чиясда гъев кІиясдаго гъоркъоб бецІаб сордоялдаги зухІаялгуль гІужаль къоялдаги гъоркъоб гІадаб батІалъи лъалеб букІана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Птабдуллагъ ибну Саламидаса хІадис бицана: *Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Мадинаялда вачІараб мехаль цо гІадамал гъесдаса рикІкІалъун чІана.* (ягъудиял руго гъал, гъав Птабдуллагъги ягъудиязул гІалимчи вуго). *Дунги вукІана рикІкІалъун чІаразда гъоркъов. Дида расулуллагъ вихъарабго лъана гъесул гъумер жинца гъереси бицунев чиясул гъечІеблъи. Бицунго цебе дида рагІараб жюги букІана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул рагІи: «Я гъал гІадамал! Нужеца цоцазе салам къе, вакъарасе тІагІамги къе, гІагарлъиялда, мадогъаллъиялда гъоркъоб рахІмо-цІобги гъабе. Нужеца сардилъ тІаде рахъун какалги рай, цогідал гІадамал къижсун ругеб мехаль. Гъаб гІамал гъабулеб бугони нуж лъугъине руго алжаналда жсанир, нуж сах-саламат рукІун»-абун.* ХІадис имам Тирмизияс бицана.

وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِّن رَّبِّهِ فَقُلْ إِنَّمَا الْعَذَابُ لِلَّهِ فَاتَنْظَرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِّنَ الْمُتَنْظِرِينَ ﴿٢٠﴾

Гьесул гьумерги бихъараб мехаль, рагӀиги рагӀараб мехаль
ГӀабдуллагъида якъинлъун лъана Аллагъасул свалат салам лъеяв
МухӀаммад ритӀухъав авараг вукӀин, гьесул рисалатги хӀакъаб
букӀин.

21. Маккаялъул агълуялда дица
лъикӀлъи бихъизабидал, жидеда
къварилъи шун букӀун хадуб, цингиги
гъез дир Къуръан гьереси гъабулеб буго

ва гьелда тӀад релъанхъулел руго. Дуца
гъезда абе МухӀаммад ﷺ, Аллагъ ﷻ цаӀакъ хехав вуго гъеб
нужер макроялда данде жазабъ гъабизе-абун.

ХӀакълъунго дир малаикзабаца хъвалеб буго нужеца гъабулеб
гӀамал ва нужер хӀилла макро. Гъеб дида бальго хутӀулеб гъечӀо ва
гьелъие жазабъ гъабизе буго.

Гъаб аят рещтӀинабиялъе сабаб бицана: Маккаялъул агълюялъе анкъо
сональ цаӀад бачӀого хур-хер бакъван жал гъалагътиялда гӀагарлъун
рукӀана. Цинги жидеца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе
рачӀун гьесда гъарана жидеца цаӀад гъарун дугӀа гъабе абун ва гъез иман
лъезе къотӀиги гъабуна. Аллагъас ﷻ гъезда гурхӀун цаӀад базабидалго
гьел жидерго купруялда руссана, ва добго хӀалхъублъи, хӀасадги
гъабуна. Гъеб хӀал бицун Аллагъас ﷻ гъаб аятги рещтӀинабуна (21
абилеб аят).

22. Гъев Аллагъ ﷻ вуго нужер
БегӀергъан, жинца нуж ракъалдаги
ралъадалдаги тӀад хъвадизарулев. Нуж
гамида рекӀун ралъадалда тӀад ругеб
мехаль, берцинаб, лъикӀаб гъуриялъ
бачун гъеб гамаги цебехун унеб мехаль
ва гьелдаса роххун, разилъун, ракӀ
гӀодоб биччан нужги рукӀадго, цо
къвешаб, къуватаб гъури бачӀани, гъеб

гъороца ункъабго рахъальсан кутакал карачелалги нужеда тӀаде
рачани, ва гъанжени ниж гъалагътила ва нижее рорчӀизе бакӀ
гъечӀин нужеда ракӀалдаги ккараб мехаль,- нужеда киналго
алагъзаби кӀочола ва цохӀо Аллагъасда ﷻ руссун, гьесие
хӀелун, гьесда ахӀи бала: «Дуца ниж гъаб балагъалдаса хвасар
гъаруни ниж две цаӀакъ щукро гъабулеллъун рукӀина»-абун.
КъуртӀубияс абуна: гъаб аяталда жаниб тӀоритӀел гъаби буго

وَإِذْ أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَمَةٍ
مَسْتَهْمِرٍ إِذْ أَنْهَمُ مَكْرُوفٍ فِي آيَاتِنَا قُلِ اللَّهُ أَسْرَعُ
مَكْرَرًا وَإِنْ رُسُلَنَا يَكْتُوبُونَ مَا تَمَكُرُونَ ﴿٥١﴾

هُوَ الَّذِي يُسِرُّكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتَّى إِذَا
كُنْتُمْ فِي الْفُلِكِ وَجَرَّتْ بِكُمْ بِرِيحٌ طَيِّبَةٌ
وَقَرَّخُوا بِهَا حَاجَةَ تَهَارِيحٍ عَاصِفٍ وَجَاءَهُمْ
الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ
بِهِمْ دَعَاؤُ اللَّهِ مُخْلِصِينَ لَهُ الَّذِينَ لِيْنَ
أَجْتَبَيْنَا مِنْ هَٰذِهِ لَنُكَوِّنَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٥٢﴾

халкълъул рижин, гъезул глабиглат буклиналда цлакьго къварилгъи ккараб мехаль жал Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ руссунеб. Чара тлаглун, рес къотлуда ккун гъабураб дуглаялъе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жавабги гъабула гъев капурчи вугониги. Гъесул киналго хъулал къотлун ругелъул ва гъевги киналго ханзабазул ханасухъе кланцлун вугелъул.

Хласанул Басрияс абуна: «Мухлиссина» (цохло Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гъарула) абураб раглиялъул магна: Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъеялъулъ бугеб ихлас гуру гъеб. Гъеб буго жиде гъеб хлалалъулъ квербакъулев ва кумек гъабулев чи цохло Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гурони гъечлеблъи лъай. Гъаб иман лъей буго хвалида глагарлъидал бугеб ва гъалдалъун гъел жужахлалдаса хвасарлъуларо. Гъаб иман лъей унгояб гъечлеблъи бицун Падегланав Аллагъас абулеб буго:

23. Цинги жал Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хвасар гъарураб мехаль жидеца цебего гъабулеб буклараб пасалгъиялда, купру-ширкалда хъвадулел руго. Я гъал гладамал! Гъеб нужеца гъабулеб Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гласилгъи, гъесда данде

рахъи, нужерго напсазе бугеб зулму буго. Нужеца гъелъухъ бичун босулеб ва жиб глааб гъабулеб жог хехго гласа унеб дуниялъул боци-мал, шагъват-лазат буго. Гъелъул глакъуба глазабги нужеда глад хуглудеб буго. Цинги нуж киналго диде руссине руго ва нужеда бицине буго щивас гъабураб гламал ва гъелда рекъараб жазабги гъабизе буго.

24. Хлакълъунго гъаб дуниялъул ва гъениб бугеб члаголъиялъул мисал буго зодисан берцинаб гладги бан, гъель ракъалда глад бижизабураб хур-хералъул мисал.

Керчаб глемераб, батли-батлияб. Жиб гладамазги хлайваназги кваналеб.

Хур-хер бижун камиллъун ракъ берцинлъараб мехаль ва жибги къачлараб мехаль. Пощел цлобан, пихъал раршун, бахларасухъе ячун уней бахларай къачлалей гладин кинабго ракъ лъиклъидалго.

Цинги гладамазда раклалдаги ккедал гъанже гъаб хур-хер, ахал жедер ихтияралда ругин ва гъанже нижеца гъалдаса

فَأَمَّا أَنجُمُهُمْ وَإِذَا هُمْ يَبْعُونَ فِي الْأَرْضِ بِعَيْرِ الْحَقِّ يَتَّبِعُهَا النَّاسُ إِنَّمَا غَيَّبُكُمْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أُنزِلَتْهُ مِنَ السَّمَاءِ فَأَخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّىٰ إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَيْنَاهَا أُمْرًا لَيْلًا وَأَوْنَاهَا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَبِ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣٣﴾

мунпагIат босилин абун, гьeб ракъалда тIад дир рахъалъан жиб гъалаг гъабилъун бугеб цо амру бачIараб, релъедал бугониги, къад бугониги. Цинги дица бецуи гIодоб бараб гIадин гъабураб. Гьeб ракъалда тIад цебесеб къоялъ щибго жо букIинчIеб хIалалъ.

Гьeб ракъалда вукIинчIев, гьeб бихъичIев чи гIаде швани, гьeсда ракъалда кколеб гъаб ракъалда тIад хур-хер букIунго гьечIин абун. Гъадин баян гъарула дица дир аятал ва хIикматал жидеда жо лъалел гIадамазе. Гьез пикру гъабизе ва гIибрат босизе. Ва амма ахIмакъал гIадамал, Аллагъасда جَعَلَهُ انкар ккурал зулмуцаги, жиде гъабураб вагIза-насихIаталъул пайда босуларел руго.

25. Аллагъ جَعَلَهُ жинца лагъзал ахIулев вуго. «Дару-ссалам» абубеб алжаналда. Гьeб алжан бокъарал гIадамазда битIараб, исламйаб нух малъун, гьелда тIоритIулевги вуго.

Жинда Аллагъ разильбаяв Жабир ибну ГIабдуллагъидаса хIадис бицана: «Цо къоялъ нижсехъе Аллагъасул свалат салам лъеяв авараз вачIана ва гьeс абун: дида макъиль бихъана Жабраил малаик дир бетIералда аскIов вугев гIадин, Микаил малаик дир хIатIазда аскIов вугев гIадин. Цинги гьезул цояс абубеб буго цогидасдехун: «Гъав чиясул мисал щиб бугеб бице дуца» абун. Гьeсие жаваб гъабун: «Дур ва дур умматалъулги мисал буго цо ханас кIудияб азбар гIуцIараб гIадин. Гьениб жаниб цо рукъги бан, гьениб гIемераб квен-тIехги хIадурун берцинаб тIутIги лъун, халкъалда ахIизе расул витIарав гьeб тIаглам кваназе рачIа абун. Цояз гьев расуласе жаваб гъабула, цогидаз гъабичIого тола. Гъав ханги Аллагъ جَعَلَهُ вуго гъаб азбарги ислам буго, гьeб рукъги алжан буго, мунги я МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьев расул вуго. Дие жаваб къурав чи исламалъул лъугъуна, гьелъул лъугъарав алжаналда лъугъуна, алжаналда лъугъарас гьел нигIматалги кванала»-абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

26. Дуиялалъул рукъоб Аллагъасда جَعَلَهُ иманги лъун лъикIаб гIамалги гъабун хъвадарал гIадамазе Аллагъасул جَعَلَهُ рахъалъан хирияб алжан буго. Гьелдаги тIад кIудияб нигIматлъун бугеб Аллагъасул جَعَلَهُ гьумералда балагъиги буго. Гъал гIадамазул гьурмазда чIегIерлъи, хIурги букIунаро. Гьел

* لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥٥﴾

г1одорег1анлъулеб х1акъирлъулеб асарги бук1унаро. Гьал руго алжаналъул бет1ергъаби. Даимго рук1инелъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъенире лъугъинарулелги руго.

Жинда Аллагъ разильяв Ссугъайб асхлабасдаса х1адис бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Х1исаб-мизан т1убан алжаналъул агъло алжанада лъугъиндал, жуужах1алъул агъло гъенирги лъугъиндал, цо ах1улев чияс ах1ула: «Я алжаналъул агъло! Нужее Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб цо къот1и буго, гъеб къот1и гъанже т1убазабизе буго»-абун. Гъезги абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижер ц1адирабиги бак1 гъаруна, нижер гъурмалги хъах1 гъаруна, ниж ц1аялдасаги ц1унана ва алжаналдаги лъугъинзаруна. Цогиги щиб жо нижее бук1унеб?»- абун. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир пардав борхун гъезда гъумер загъир гъабун. Бичасх1аги, гъел муъминзабазе гъелдасан бокъулеб ва гъелдаг1ан рак1 х1алхъолеб жо щибго бук1иларо»- абун. Х1адис имам Муслимица бицана.

27. Жидеца дунялалда квешаб г1амал гъабурал г1адамазе гъелда рельгъараб квешаб жазаг1и гъабизе буго. Гъел г1одорег1анлъиялъуль ва х1акъирлъиялъуль рук1ине руго. Гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1азабалдаса ц1унизе к1олев щивго чиги вук1унаро.

Гъезул гъурмалги ч1ег1ерлъун рук1ине руго бец1аб сардил цо кесек бахъун гъезул гъурмазда ххун бугеб г1адин. Гьал руго жуужах1алъул бет1ергъаби, даимго рук1инелъун гъенир жанир лъугъизарула.

Жиндир г1адло бит1араб бук1иналдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул квешлъиялда рельгъараб гуреб жазагъ гъабунаро, т1аде щибго жо ц1ик1изе гъабунаро. Гъаб аяталъ бицараб г1азабги кин х1ехъелеб? Гъелда т1аде ц1ик1к1елги щиб бук1инеб? Цох1о жуужах1алда бер к1ут1и х1ехъезе к1олев инсанги гъеч1о. Гъедин бугониги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г1ассильзизе х1инкъулелги гъеч1о.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бицараб х1адисул къудсиялда буго: «Жужах1алъул ц1адул рахасазул цо гор борхатаб маг1арда т1ад лъуни, гъеб мег1ер биун ина» абун. Гъеб горги анкъабго ракъалда гъоркъе уна. Дунялалъул рукъоб гъеч1о жуужах1алъул ц1а х1ехъезе к1олеб гамач1ги ракъги, махх чаранги. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г1асильзизе х1инкъи буго инсанас гъабизе к1олеб жо. Гъаб жинда гъабизе к1олеб г1амал гъабун хъвади бигъаяб гъеч1ишха, гъит1инабниги, к1удиябниги

وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءَ سَيِّئَةٍ يَمْثِلُهَا
وَتَرَهُمْ ذُلًّا مَّا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ
كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمُ قِطْعًا مِنْ أَلْبَانٍ
مُظْلِمًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ﴿٥٧﴾

ахираталъул гIазаб тIаде ккун гьeб хIехъезе кIвeялдаса.

28. Дица гьeл киналго тIаде
рахъизарула. ХIисаб-мизан гьабизе
муъминзабиги капурзабиги гIарасат
майданалда эхетизарула. Цинги

Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гьабун

рукIарал къавмазда абула: «Нуж гьeб бакIалда чIа! Ва нужеца
алагъзабилъун ккуралги чIа!»—абун. Дица муъминзабиги
капурзабиги батIаги гьарула гьeб майданалда. Цинги жидеe
лагълъи гьабурал хъанчаз абула: «Нужеца нижеe гIибадат
гьабичIо» – абун.

Гьeл нужедаса рацIцIалъула ва рикIкIалъула. Нужеца щибжо гьабулeб
букIараб нижеда лъаларо, нижеца абичIо нижеe лагълъи гьабeян абула
гьeл хъанчаз.

29. Жегиги гьeл алагъзабаца абула:

«Нужедаги нижедаги гьоркъов нугIлъун
жакъа Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIезе вуго, цоги

щивго къваригIуларо: нижеда лъалeб

букIинчIо нужеца нижеe гIибадат гьабулeблъи»—абун.

Ниж щибго бихъуларел, рагIуларел, щибго жо бичIчуларел, маххул,
цIулал гьарурал хъанчал ва суртал рукIана абун.

30. Гьeб къоялъ щибаб напсалъул

хIалбихъи гьабула жинца дунялалда

гьабураб гIамалалдалъун. Гьeб

гIамалалда рекъараб жазаъги гьабула.

Гьeл киналго жидер гIадилав хан

ва хIакъав БегIергъан Аллагъасухъе русинарула. Гьездаса

билун, тIурун уна жидеца алагъзабилъун ккун букIараб, жидеe
шапагIат гьабизе хъул букIараб кинабго гьересияб жо.

31. Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

Я гьал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал,
гьесдехун ширк гьабулел гIадамал!

Нужеe лъица къолeб зобалазулги

ракъазулги ризкъи. Зодиса цIад лъица

базабулеб ракъалда хур-херги лъица

бижизабулеб? Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж

бихъуларел, яги рагIуларел гьаруни гьeб

къезе кIолев щив вугев, хвараб жоялдасан чIагояб жо ва чIагояб

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا
مَكَانَكُمْ أَنْتُمْ وَشُرَكَائِكُمْ فَيَرَى بَيْنَهُمْ وَفَاقًا
شُرَكَائِهِمْ مَا كُنْتُمْ إِيانًا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾

فَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِنْ كُنَّا
عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغْفِيلِينَ ﴿٢٩﴾

هَذَا لَكَ بَيِّنَاتٌ لِّمَنْ نَفْسٍ مَّا أَسْأَلَتْ وَرُدُّوا
إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمْ الْحَقِّ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَّا
كَانُوا يُفْتَرُونَ ﴿٣٠﴾

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ
يَعْلَمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ
مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ
يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَبِّحُوا اللَّهَ فَقُلْ أَفَلَا
تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾

жоялдасан хвараб жо бахъизабулев (бач1изабулев) щив вугев?
Маниялдаса инсан лъица вижулев, хуриб рехараб мугъалдаса т1ор
лъица бижизабулеб, капур чиясул муъминчи лъица гъавулев? Гъаб
кинабго махлукъаталъул тадбир гъабулев чи щив вугев?- абун.

Гъел мушрикаца дуда абизе буго Мух1аммад ﷺ, Аллагъ ﷻ вуго
гъеб кинабго жо жинца гъабулев абун. Гъезул дуе къезе цоги
жаваб бук1унаро. Гъаб загъираб къудрат бугельул гъезда к1оларев
нижеца гъабулин абизе яги нижер алагъзабаца гъабулин абизе. Цинги
дуца гъезда абе: «Нуж Аллагъасдаса ﷻ х1инкъуларел щайха
гъесдехун ширк гъабизе?»-абун. Гъесда г1асилъизе ва гъев Аллагъ
ﷻ гуреб жоялъе г1ибадат гъабизе.

32. Гъаб кинабго жо жинца гъабулев,
кинабго махлукъаталъул тадбирги
гъабулев, кинабго г1аламги жинца
хъихъулев Аллагъ ﷻ вуго нужер
х1акъав Бет1ергъан. Х1акъаб жоялда хадуб къосин гуреб цоги
щибжоха бук1унеб?

فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعَدَ
الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾

Аллагъасе ﷻ г1ибадат гъаби буго х1акъаб жо, гъеб гуреб кинабго жо
бат1улаб буго ва къосин буго. Гъаб х1акъаб жоги тун киреха руссунел
мушрикал: щибго гъунар гъеч1ел хъанчазе лагълъи гъабиялде
руссунел руго, гъел рижарав, жидее ризкъи къолев Аллагъасе ﷻ
г1ибадат гъабиги жибго тун.

33. Гъедин Аллагъасул ﷻ х1акъаб
х1укму рекъон ккана г1асиял,
пасикъал г1адамазе гъабураб:
«Аллагъасе ﷻ мут1иг1лъиялдаса

كَذَلِكَ حَقَّتْ كَيْمَاتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا
أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

рахъун, гъесда инкар ккун хъвадарал г1адамал муъминзаби
гъеч1оян»-абураб. Гъазие жужах1алъул г1азабги х1акълъула.

34. Дуца мушриказда абе Мух1аммад
ﷺ, нужер алагъзабаздаса цонигияв
вугищ жинда жо бижизабизе к1олев,
цинги гъеб хвезабун ц1идаса ч1аго
гъабизеги к1олев?»-абун.

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَن يَبْدُوا الْخَالِقَ ثُمَّ
يُعِيدُهُ وَقُلْ اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَالِقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَفَأَنَّى
تُؤْفَكُونَ ﴿٣٤﴾

Гъез дуе жаваб къеч1они, жаваб къезеги гъеч1о гъез. Дуца абе
Мух1аммад ﷺ, Аллагъ ﷻ вуго жинца гъеч1еб бак1алдаса
жо бижизабулев ва хун хадуб гъеб ц1идаса ч1аго гъабулев-абун.
Цоги щивго гъеч1о гъеб гъабизе к1олев. Киреха унел гъал мушрикал
х1акъаб жоги тун бат1улаб, гъересияб жо ц1ехезе ва гъелда

хъвадизе.

35. Жегиги дуца абе Мух1аммад
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «Нужер алагъзабазул
цонигияв вугищ жинца х1акъаб жоялда
т1овит1улев?»-абун.

Къосарасда нух малъулев, х1айранлъарав
вит1ун ккезавулев. Гъез дуе жаваб

къеч1они дуца абе: «Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вуго жинца х1акъаб нухда т1орит1улев»-абун. Жинца х1акъаб
нухда т1орит1улев Аллагъиш جَلَّ جَلَالُهُ вугев жиндие мут1иг1льize
х1акъав, яги жив т1овит1ун гурони жинца т1овит1уларев
чийищ вугев жиндие мут1иг1льize х1акъав? Нужее бугеб жо
щибха бугеб ва нужеца щиб х1укму гъабулеб? Нужеца кинабго
махлукъаталъул Халикъги, халкъул г1алам хъихъулев Бет1ергъанги
нужецаго гъарурал хъанчазда данде кин вачунев?.

36. Гъел мушриказул г1емерисел руго
жидее щибго х1ужа-далил гъеч1ел,
гъеб ц1ехоларел, жидерго рак1алде
ккараб жоялда нахърилъльун гъеб

гъабулел г1адамал. Амма гъеб жидер рак1алде ккараб жоялда
нахърилъльги жидее хайир гъеч1еб буго ва гъеб х1акъаб нухда
рачунеб бук1унаро. Х1акъльунго Аллагъ жинда лъалев вуго гъез
гъабулеб г1амал.

Гъез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквейги авараг
гъереси гъавиги. Хъанчазе лагъльги гъабиги, жидерго г1акълоялъ малъараб ва
напсалъе бокъараб жо гъабун гъел хъвадулеблъьиги жинда лъалев вуго
Т1адег1анав Аллагъ. Гъесул х1исаб мизаналдаса ва жидер г1амалазул
жазаалдаса гъел рорч1изеги гъеч1о.

37. Гъаб Къуръан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
гурев чияс ургъараб жо бук1ине рес
бук1унаро. Дагъабниги г1акъло бугев
чиясда лъала гъаб инсанас ургъараб
жо гъеч1еблъги ва гъединаб жо ургъизе

гъесда к1оларелблъьиги. Кинниги, гъаб Къуръан буго Т1адег1анав
Аллагъасул калам, цересел т1ахъалги жинца рит1ухъ гъарулеб.
Инжил, Таврат тасдикъ гъабулеб. Жинда жанир шарг1иял ва
г1акъидаялъул масъалабиги баян гъарун ругеб. Щибго жиндиль
щакльги гъеч1еб кинабго г1аламалъул Бет1ергъан Аллагъасул

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَن يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ قُلْ اللَّهُ
يَهْدِي لِلْحَقِّ أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ
يُتَّبَعَ أَمْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يَهْدِيَ فَمَا لَكُمْ
كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٥٥﴾

وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلَّا ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي
مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٥٦﴾

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلَٰكِن تَصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلٌ
لِّكِتَابٍ لَّا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٧﴾

Къуръан буго.

38. Капурзабаца абулебищ бугеб гъаб

Къуръан инсанас ургъараб жо бугин абун?

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас
жинцаго ургъун бицунеб хабар бугин абун.

Дуца абе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нуж рачлаха цохло суратги

гъабун гъаб Къуръаналда рельеъараб, ва нужеца кумекалъеги ахле

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тун нахъияв нужеего бокъарав чи. Гадамазул вукла,

жиназул вукла, нуж битараб бицунеллъун ратани.

Гъаб цлакъ клудияб ахли буго ва хлакъаб муглжизатги буго, гъальул маглна буго: кинабго халкъальул таса ришарал пасихлал, глакъилал гадамазда клолареб мехаль Къуръаналъул цохло сурат гадаб жо жидеца ургъизе, гъаб тубарабго Къуръан цохло Мухаммад аварасгада صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ургъизе кин клолеб? Гьалдаса бичлULEб буго хирияб Къуръан Гадегланав Аллагъасул калам буклин.

39. Гьал мушрикаж гьереси гъабуна

жидер гилму-лъай жинда сверухъ

лъугъунареб Къуръан. Гъезие жеги

бихъун гъечло ва гъезухъе бачлун гъечло

Къуръаналь жиде кьотли гъабураб

газаб. Гъаздаго рельелъун гъазда цере рукларал мушрикаж ва

капурзабаца гьереси гъаруна жидер аваразбаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва гъезда

рештлинарурал тлахьалги. Мун валагъега Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

киндай буклана гьел зулмчагазул ахир абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел гъалагъ гъаруна жидер купру ва зулму сабаблъун.

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъани гъаб къавмги гъабила гъалагъ ва гъезул бакалда цоги умматги бижила.

40. Гъеб дур умматалдаса руго

Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца

Къуръаналда иман льолел ва гьелда

нахърилъгъулел гадамал. Гъездаса

руго жидеца иман льоларелги. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда льалев

руго иманалда тлоритизе мустахликъал гъечлел, купру-

ширкалдалъун пасалъи гъабулел гадамал.

41. Гьел мушрикаж мун гьереси гъавуни,

дуца гъезда абе Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

дица гъабураб гамалалъул жазаъ

дие буклине буго. Нужеца гъабураб

أَمْ يَكْفُرُونَ أَفْتَرْتَهُ قُلْ فَأْتُوا بِمُورَاتِيهِ
وَأَدْعُوا مَنْ أَسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ

صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَهُمْ كُفُّوا أَعْيُنُهُمْ وَلَمَّا آتَاهُمُ
تَاوِيلُهُ، كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾

وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ
بِهِ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾

وَإِنْ كَذَّبْتُمْ فَقُلْ لِي عَمَلٌ وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ أَنْتُمْ
بِرَبِّفُونَ مِمَّا عَمَلْتُمْ وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا
تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾

гІамалалъул жазаъ нужеэ букІине буго. Нуж рацІададал руго
дица гьабулеб гІамалалдаса. Дунги вацІадад вуго нужеца
гьабулеб гІамалалдаса.

Щивасе жиндир гІамал буго ва гьеб гІамалалъул жазаги букІине буго.

42. Гьездаса руго дуда гІенеккулел
гІадамал. Амма гьезда щибго жо
бичІуларо гьаб Къуръаналдаса. Дуда
кІолищ авараг гІинкьав чияса жо
рагІизабизе? Гьел гІадамал жидеда щибго жо бичІуларел ругони
кин дуца гьел гІоритІилел?

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ
الْصَّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾

Аяталъул магІна буго: дуда кІоларо МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагьас
جَلَّ جَلَالُهُ иманалда гІоритІичІел гІадамал гІоритІизе. дуда гІадаб буго
гьезие Къуръан цІализе ва гьел исламалда ахІизе. Гьез иман лъун
гутІи дур гІайиб гьечІо.

43. Гьел гІадамаздаса руго дуда
ралагьун рукІунелги, жидеда мун
вухьулел, дуе ругел аварагІбиялъул
гІаламаталги рихьулел. Амма жидеда
щибго жо бичІуларел. Дуда кІолишха МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
беццал гІадамал гІоритІизе. жидеда щибго жоги бихьулел
гьечІел? Гьел гІадамазул ракІал беццал руго, гьениб жаниб
иманалъул нур лъугьуларо.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعُمَْىٰ وَلَوْ
كَانُوا لَا يَبْصُرُونَ ﴿٤٣﴾

44. ХІакълъунго гІадегІанав Аллагьас
гІадамазе гьабуларо кинабгІаги зулму.
ХІал кІолареб жо гІад къларо, мунагь
гьечІого гІазаб гьабуларо. Кинниги,
гІадамал руго жидецаго жидер напсазе зулму гьабулел. Жидеца
Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ ва расуласда инкар ккун, гІасилъаби гьарун.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ الْنَّاسَ شَيْئًا وَالْكَافِرُونَ
الْنَّاسَ أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾

45. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ кьиямасеб кьоялъ
жал гІаде рахьине гьарун гІарасат
майданалда данде гьарулеб мехаль
капураб агьлоялда ракІалде ккола
дунялалда жидеца цохІо сагІат гІадаб
мех гуро бан гьечІин абун.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَن لَّمْ يَلْبَسُوا إِلَّا السَّاعَةَ مِنَ
النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾

Гьеб кьоялъул захІматлъи ва хІинкьи кІудияб букІун. Гьел цоязе
цоял лъалелги рукІуна. Амма гьеб лъай букІуна цоцазде гІайибал
чІвалеб, тушманлъи бугеб лъай. Гьел цоцаздехун къацандула: «Дуца
къосинавуна дун» абун.

Гьѣб къояль чѣорого хутларал, хьаркласал гѣадамал руго жидеца ахираталда иман лъун букѣинчѣл, Аллагьасда ﷺ ццере чѣчѣей гьереси гьабун букларал. Гьел гѣадамал дунялалда хѣакъаб диналда ва битлараб нухда рукѣинчѣо.

46. Дица дуда бихьзабизеги бегъула Мухаммад ﷺ, мун чѣагого вуклун, гьезда щолеб гѣазабалъул цо тайпа: дур ракѣ гѣодоб буссине.

وَأَمَّا رَبُّكَ بِعَظْمِ الَّذِي بَعَدَهُمْ أَوْتَوْفَيْكَ
فَأَلَيْسَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى
مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾

Гьедин бихьзабичѣого мун хваниги

гьезул ахир руссин диде буго ва гьезие букѣине кколеб жазаалдаса рорчѣизе бакѣги гьечѣо. Аллагь ﷺ гьез гьабулеб ва абулеб кинабго жо жинда бихьулев ва лъалев вуго.

47. Щибаб умматалъе вуго гьезде витларав Аллагьасул ﷺ расул.

Ахираталдаги гьев расулги ццеве вуклун, жидеца нугѣлъи гьабулел

гьезул гѣамал хьварал кагъталги руклун, гьѣб гѣамал хьварал малаикзабиги руклун, гьаб хѣалалъ гьабула гьезда гьоркъоб ритѣухъаб хѣукму ва гьезие щибго зулмуги гьабуларо.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ
قَضَىٰ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

48. Гьел мушрикаца абулеб буго

Мухаммад ﷺ, мун махсароде

гьавун Аллагьасул ﷺ Къуръанлда иман лъечѣого: «Кѣдалха букѣине бугѣб гьаб дуца жиндалъун хѣинкъи къолеб гѣазаб, нуж битлараб жо бицулел ратани ва нужер динги битлараб батани?»- абун.

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

49. Дуца гьезда абе Мухаммад ﷺ, дида кѣоларо ва дир ихтияралда гьечѣо дирго напсалъе щибго мунпагѣат

гьабизе яги зарал гьабизе. Аллагьасе

ﷺ бокъун, гьес изно къураб жоялъуль

гурони. Щибаб умматалъе бихьзабураб заман буго, гьел чѣаго руклунѣб ва гьезие гѣазаб гьабулебги. Гьѣб жиде Аллагьас ﷺ бихьзабураб гѣуж гѣаде швараб мехалъ гьел цохѣо лахѣзаталъ нахърахъун толаро ва цохѣо лахѣзаталъ цереги ккѣзаруларо.

Аллагьасул ﷺ хѣукму-къадар гьесие бокъухъин, гьесие бокъараб гѣужалъ ва бокъараб хѣалалъ хьвадула. Нужеца гѣалаб гьабуна абун, яги нуже бокъичѣо абун гьѣб хѣукму жиндир гѣуж гѣаде швараб

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ
اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلَا
يَسْتَجِيرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾

мехаль тубачлого хутларо.

50. Дуца гьезда абе Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
 нужеда лъаллеб батани нужеца дида бице,
 гьеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1азаб нужехье
 къасиниги яги къадниги бач1араб мехаль,
 гьелдаса нужее щиб жо щевезе бугеб?»-абун. Ц1акъ квешаб жо
 бугоха гьел мушрикаца жидеда т1аде ц1аллеб ва жидеца т1алаб
 гьабулеб!

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَنْتُمْ عَدَابُهُمْ يَمُرَّتْ أَوْفَهَارًا
 مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾

51. Нужер ракищ бугеб; я гьал
 инкарчаг1и, гьеб г1азаб нужеда т1аде
 щвараб мехаль гьелда иман лъезе?

أَتَمُرُّ إِذَا مَا وَقَعَ آمَنْتُمْ بِهِ ءَأَلْفَنْ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ
 تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾

Ва гьеб г1азаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальган
 бук1ин лъан, Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе? Гьеб мехаль лъураб
 иманаль нужее щибго мунпаг1ат гьабуларо. Нужеда гьеб къояль
 абизе буго; «Гъанжейишха нужеца иман лъолеб? Жакъальизег1ан
 гьеб г1азаб бач1инги, гьельул хабар бицунев аварагги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 махсароде гъавун, гьеб хехго бач1ин т1алаб гьабулаги рук1ун»
 абун.

52. Гъаб г1азаб гьезде щвараб
 мехаль, гьелда инкар ккун рук1арал
 зулмучаг1азда абула: «Гъанже нужеца
 ч1аме даимго нуж жинда жанир
 рук1унеб г1азаб. Нужее жазаъ гьабулеб гьеч1огурищ нужеца
 дунялалда гьабураб г1амалалда рекъараб гурони»-абун.

تَقِيلُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ
 هَلْ تُجْرُونَ إِلَّا الْإِيمَانَ كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾

53. Дуда гьез абизе буго Мух1аммад
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца нижеда бице, унгого
 х1акъаб жо бугищ гьеб дуца
 жиндалъун нижее х1инкъи къолеб
 г1азаб абун. Дуца абе «У, валлагъи, х1акъаб буго гьеб. Нуж гьеб
 г1азабалдасан рорч1изеги гьеч1о.
 Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ г1ажиз гъавизеги гьеч1о г1азаб гьабиялдаса.
 Нужер лъутизе, рортизе бак1ги гьеч1о»-абун.

وَيَسْتَدْعُونَكَ أَحَقُّ هُوَ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ
 لَأَحَقُّ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٣﴾

54. Гъаб г1азаб т1аде щвараб мехаль
 гьельул зах1малъиги бихъараб мехаль:
 щибаб напсалъе гъаб дунялалда бугеб
 щинаб бечелъи, хазина бук1арабани,
 гьеб кинабго къунги гьеб напсалъ т1алаб
 гьабизе буго жиб хвасарлъи.

وَأَنْ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ
 لَافْتَدَتْ بِهِ وَأَسْرَأُ النَّدَامَةَ لِمَا رَأَوْا
 الْعَذَابَ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ
 لَا يُظْلَمُونَ ﴿٥٤﴾

Ва амма гъеб къояль гӀакӀаги босуларо, ришватги къабул гъабуларо, гӀазабги тӀасса борхуларо. Гъеб гӀазаб бихъараб мехаль гъелда инкар ккун рукӀарал гӀадамаз жидер пашмантӀи ва къварилтӀи бальго гъабизе яхӀ бахъула. Цогидаз жидеда бадиб чӀвай гъабун жегиги жидер гӀазаб цӀикӀиналдаса хӀинкъун. Гъеб хӀисаб-мизан гъабулеб къояль кинабго халкъалда гъоркъоб хӀакъаб ва гӀадилаб хӀукму гъабула, гъезие шибго зулмуги гъабуларо. ЛъикӀаб гӀамалалда данде ажро-кири гъабичӀого толаро, квешаб гӀамалалъе гӀазабги цӀикӀкӀизабуларо.

БахӀро абураб тӀехъалда абуна: жидеца пашмантӀи бальго гъабула абураб рагӀиялъул магӀна буго: жидеда ракӀалдаго букӀинчӀлеб, жиб букӀина абун божунги рукӀинчӀлеб гучаб гӀазаб бихъараб мехаль, гъел кӀалъазеги, ахӀдезеги, гӀодизеги кӀоларого цӀорон хутӀула: цо чи кварида ван гъанкъизе цева вачараб мехаль цӀорон хутӀулев гӀадин.

55. Нуж кантӀе! ХӀакълъунго гӀадегӀанав Аллагъасе буго кинабго зобал-ракъалда жаниб бугеб жоялъул хантӀи. Жегиги нуж кантӀе Аллагъасул

الْأَلَمِ إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ الْأَلَمِ
وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَلَا يَكْفُرُهُمْ لَا يَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

къотӀи хӀакъаб букӀиналда ва къиямасеб къо бачӀинги, гъениб хӀисаб-мизан ва жазаъ гъабизе букӀинги хӀакъаб букӀиналда. ГӀемерисел гӀадамал гъаб амру гъадин букӀин лъаларел руго.

Жидерго гӀакъло дагъал рукӀун, гъапултӀи гӀемерал рукӀун, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ нечечӀого хӀарамаб жо жидеца гъабулел, ахираталдаса хӀинкъичӀого ракӀалда ккараб жо абулел ва бицунел руго.

56. ГӀадегӀанав Аллагъ вуго жинца чӀаго гъарулев ва жинца хвезарулевги, ахир

هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَاللَّهُ يَرْجِعُونَ ﴿٥٦﴾

къояль гӀаде рахъинарун гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ русинаризеги руго. Ва жидер гӀамалазда рекъараб жазаъги гъабизе буго.

57. Я гъал гӀадамал! ХӀакълъунго нужехъе бачӀун буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальган вагӀза-насихӀат. Нужер ракӀазе даруги бачӀун буго. Нужее тӀоритӀелги ва кинабго умматалъе рахӀматги бачӀун буго.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ
مِّن رَّبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى
وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

Гъаб буго хирияб Къуръан. Нужер ракӀазуль бугеб щакӀтӀи ва нипакъ тӀаса инабулеб, къосиналдаса нуж цӀунулеб, хӀакъаб исламияб нух

нужеда лъзабулеб. Жинца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вуклиналъул далилал рицунеб, пасадал, ширк гъабулел реклел хиялал таса инарулеб.

Ибнухатлибица абун: Къуръаналь реклел унтаби сах гъарула. Гьел реклел унтаби цлакьго хlinkьи бугел руго чурхдузул унтабздаса. Реклел унтиялъ жужахлалда рачуна, черхалъул унтиялъ мунагъал чуриялде рачуна. Реклел унти жинца сах гъабулел жо гъечло ва цаялдаса цунулеб жоги гъечло цохло Къуръан гурони абун.

58. Дуца абе Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
нуж роххизе ва нуж жинца разилъизе

рекъараб жо буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

ц1об-рах1мат, гьелдалъун роххел

гъабе нужеца, гъеб нуже лъик1аб буго нужеца данде гъабулел
дунылалъул боц1иялдаса.

Гъеб боц1иялдалъун ва дунылалъул къадро к1одолъиялдалъун, насаб-хъизамалдалъун рохун руклунге. Жиндир щибго къадро гъечлеб, жибги хехго таса унеб жо буго гъеб дунылги, гьелъул ч1аголъиги. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ц1обги исламияб дин буго, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рах1матги Къуръан буго, гъаб к1иябго жоялдалъун инсан дуныл-ахираталъул абадияб саг1адаталда-бахъибуголъиялде цола.

59. Дуца мушриказда абе Мух1аммад

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нужеца дида бице гъаб

Аллагъас нуже кьун бугеб

ризкьялъул хабар. Нужеца цояб

х1арамаб буго абулеб, цояб х1алалаб

буго абулеб.

Жидер хъанчазе ва алагъзабазе хасаб боц1и-мал толаан гьел мушриказд, гъеб жиде х1арамаб бугин абун. Дуца гъезда абе: Аллагъасишха جَلَّ جَلَالُهُ нуже изно къураб гъаб иш гъабизе, яги гъеб нужецаго ургъараб жойищ бугеб? Гъеб жидецаго ургъараб жо буго ва гьересияб жоги буго.

60. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г1унт1изабун

жидеца гьереси бицунел г1адамазда

рак1алда бугеб жо щибха бугеб

къиямасеб къоялъул х1акъальуль.

Гъезда раклалдайищ бугеб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

жидеда таса лъугъилин ва жиде г1азабги гъабиларин абун. Х1акълъунго Аллагъ цлакь гурх1ел-ц1об к1удияв вуго жиндир лагъзадериде. Гъезда аварагги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вит1ун, гьесухъе Къуръанги кьун х1акъаб исламияб диналда гьелги ах1ун, алжаналда унеб нух

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا

هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنَ رِزْقٍ

فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ اللَّهُ أَدْنٰ

لَكُمْ مِمَّا رَعَى اللَّهُ تَفَرَّقُوا ﴿٥٩﴾

وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ

يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ لَدُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ

وَلٰكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦٠﴾

гъзда бихъзабурав, гъзул мунагъзда данде хехго глазаб гъбуларев, тавбо гъабизе бокъун гъеб глазаб нахъбахъун толев.

Ва амма гӀемерисел гӀадамал гъаб жо жидеда лъаларел руго ва гъел нигӀматазе щукро гъабуларелги руго. Жидеца щукро гъабизе ккарал нигӀматал цоял хӀалал гъарун цоял хӀарам гъарун, гъереси бицун Аллагъасул ﷺ дин махсароде гъарулел руго. Гъал гӀадамазде ахираталда глазаб гъаби гъез бокъун гӀад босараб ва жидеда гӀад цӀа араб жо буго.

61. Дуца щиб гӀамал гъабулеб бугониги МухӀаммад ﷺ, щиб хӀалалда мун вугониги, дуца Къуръаналдаса щиб жо цӀаланиги, нужецаги я гъал гӀадамал, щибго гӀамал гъабуларо: лъикӀабниги, квешабниги,- гъеб кинабго хӀалалъуль дун вукӀуна нуж рихъулевлъун, нужеда валагъун, нуж гъеб гӀамал гъабизе лъугъунеб мехаль ва нужеца хабар бицунеб мехаль. Дур БетӀергъан

Аллагъасе бальго хутӀуларо цохӀо зарра гӀадаб жо, ракъазда бугониги зобалазда бугониги. Гъелдасаги гъитӀинаб жо гъечӀо ва гъелдаса кӀудияб жоги гъечӀо жиб лавхӀул-махӀфузалда хъван букӀун гурони.

Гъаб амру гъадин бугельзул нужеца гъабулеб кинабго гӀамал Аллагъасул ﷺ шаргӀалда боцун гъабе, нужги Аллагъ ﷺ разилъги гӀалаб гъабун хъваде, гъев Аллагъасда ﷺ гӀасилъизеги хӀинкъа.

62. Нужеда лъай я гъал гӀадамал! Аллагъасе ﷺ рокъарал гӀадамал руго жидеда щибго хӀинкъи гъечӀел, гӀаде бачӀунеб къиямасеб къоялъул балагъаздасан ва жал пашманлъизе гъечӀел, нахъе тараб дунялалда.

63. Гъел руго дунялалъул рукъор Аллагъасда ﷺ ва ахираталда иманлъун, Аллагъасда ﷺ гӀасилъизе хӀинкъун хъвадарал гӀадамал.

64. Гъел гӀадамазе дунялалъул рукъобги рохел буго.

Гъел Аллагъ ﷺ лъалел рукӀун, жидеца гӀибадат лъие гъабулеб ва щай гъабулеб

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ
وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ
شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْرُبُ عَنْ رَبِّكَ
مَنْ مِتَّ قَلِيلًا وَلَا بَعْدَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا
فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

الْآيَاتِ أُولِيَاءَ اللَّهِ لَأَخَافُ عَلَيْهِمْ وَلَا
هُمْ يَخْزُونُ ﴿١٢﴾

الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٣﴾

لَهُمُ النَّسْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي
الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ
ذَلِكَ هُوَ الْقَوْلُ الْعَظِيمُ ﴿١٤﴾

лъалел руклун, ахираталда Аллагъ جَلَّ جَلَّ разилъиялда ва гъев вихъиялда хьул лъун руклун. Гъединго гъезие Аллагъасул جَلَّ جَلَّ тушбабада тлад квербакъун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хладисалда буго: *«Муъминзабазе дунялалда бугеб роххел буго жидеда рихъулел лъиклал макъаби абун. Цогиги абунга гъеб дунялалда бугеб роххел бугин муъминчиясул рухл бахъулеб мехаль рахлматалъул малаикзабаца гъесда алжаналдалъун роххел бицин»*- абун. Хладис ибну Жаририца бицана.

Ва ахираталдаги буго гъезие рохел. Аллагъас جَلَّ جَلَّ нигъматазул алжанал къун ва жив разилъи, жинда балагъи насиб гъабун. **Аллагъас جَلَّ جَلَّ къотли гъабураб жоялъе хиси гъечло. Гъаб буго цакъ клудияб роххел ва цакъ клудияб бахъибуголъи.**

Аллагъасул جَلَّ جَلَّ вали абула Аллагъ جَلَّ جَلَّ вокъарав, Аллагъасе جَلَّ جَلَّ глибадат гъабун, гъев разилъи тлааб гъабун хъвадулев, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّ хинкъун хларамаб, карагъатаб жо толев чияса. Пемедал сипатал рицун руго унго унгояв Аллагъасул جَلَّ جَلَّ валилгун вугев чиясул руклунел. Гъезул бишунго рес гъечлеб буго дунял тлааб гъабунгуги, Аллагъасда جَلَّ جَلَّ таваккал тламарав вуклин, гъесие глоло гурони жиндир цим бахъунарев вуклин, кинабго жо Аллагъасдасан جَلَّ جَلَّ буклин лъан кидаго гъесда разияв вуклин. Памал клодолъи, члухи-рецц, жахлда, хлалхъублъи гъечлев вуклин. Жиндирго напс цакъ глодобеглан гъабулев вуклин, гладамал жиндаса лъиклаллъун рихъулев вуклин. Аллагъасул جَلَّ جَلَّ халкъалда гурхлел-рахлмо буклин, тамахав, хлалимав, хлеларав вуклинги.

Къокъго абунга гъесул кинабго хъвади буклине кола Аллагъасул جَلَّ جَلَّ калам Къуръаналда рекъараб ва хирияв расулусул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннаталда боцараб. Цо чи гладамаз кигланго клодо гъавулев вугониги, гъев чиясул памал Къуръан-хладисалда рекъараб гъечлеб мехаль, гъесие Аллагъасул جَلَّ جَلَّ вали вугин абун нуглти гъабизе бегъуларо. Цо раглиялъуль буго кинавго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّ хинкъулев чи гъесул вали вуго абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хладисалда буго: *«Аллагъасул جَلَّ جَلَّ цо лагъзал руго, аварагзабилгун гъечлел ва шагъидзабилгунги гъечлел, амма аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَام ва шагъидзабазул хьул лъолеб гъезул макъам жидеде бугеб анищ-абун. Асхлабзабаца абунга: «Я расулаллагъ! Нижеде бище щал кодел гъел гладамал ва щиб гламал гъезул бугеб, нижееги гъел рокъизе»*-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунга: *«гъел гладамал руго жал цоцазе рокъарал Аллагъасе جَلَّ جَلَّ глоло (Аллагъасул جَلَّ جَلَّ диналъе глоло). Жидер цоцалъ глагарлъиги гъечлеб,*

боџи-малги цоцае цоларел. Валлагъи, гьезул гьурмазда нур буго, гьел жалгоги нуралъул тахазда ва минбаразда гӀодор чӀун рукӀуна. ГӀадамал хӀинкъулеб мехаль гьел хӀинкъуларо, гьел пашманлъидалго жал пашманлъуларо»-абун. ХӀадис имам абуДаудица бичана.

ИбнухӀажарица абун: «Вали вуго Аллагъасда ﷻ гӀагарлъарав чи. Гьесда гӀагарлъарав гьесул амруялда нахъвильгъун, гьесул хӀарамал жал тун. Суннатал гӀибадатал гӀемер гьарун. Кидаго Аллагъ ﷻ рехсон жив свакаларев вукӀун, ва гьев рехсеялдаса гьапуллъуларев вукӀун. Жиндир раӀалда Аллагъ ﷻ гуреб жо бихьуларев вукӀун. Жив кидаго Аллагъ ﷻ лъаялъул нуралъуль тӀерхьун вукӀунев. Кинабго жо жиндие Аллагъасул ﷻ къудраталъе далиллъун букӀулев, жинда бихьулеб, раӀулеб жоги гьесул гӀаламаталлъун рукӀунев. Жиндир мацӀги Аллагъ ﷻ рехсон гурого кӀальаларев: гьесие рещц гьабун, щукру гьабун кӀальалев. Жиндир вагъа-вачариги Аллагъасе ﷻ гӀибадат гьабизельун букӀунев. Гьав чи вуго жив Аллагъасдаса ﷻ хӀинкъарав ва гьав вуго Аллагъасул ﷻ валиги абун.

ГӀалимзабазул рагӀи буго гӀалимчи Аллагъасул ﷻ вали вукӀунев гьечӀони, цоги гьесул валилъун вукӀине рекъарав чиги гьечӀин абун. Ай: гӀалимзабазда Къуръан-хӀадис лъала ва гьелда гӀамал гьабизеги лъала, авлиязул сипатги Къуръан-хӀадисалда нахъвильгъин буго.

65. Мун гьел мушриказул рагӀиялъ пашман гьавуге МухӀаммад ﷺ.

Мун авараг гьечӀо абураб, дуца бицунев жо гьереси гьабулеб.

وَلَا يَحْزَنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٥﴾

ХӀакълъунго кинабго кӀодолъи ва къадро Аллагъасе ﷻ буго.

Гьев Аллагъ ﷻ вуго жинца дуге квербакъулев, дуге гӀей гьабулевги, кинабго жоялдаса жиндир гуч бергъаравги. Гьав Аллагъ ﷻ вуго жинда гьез бицунев жо раӀулев ва гьез гьабулеб гӀамалги лъалев. Гьезие жазаъ гьабизе хӀал кӀолев вуго Аллагъ ﷻ.

66. Нужеда лъай, я гьал гӀадамал, гьев Аллагъасул ﷻ мулк букӀин зобал ракъалги ва гьезда жаниб бугеб кинабго махлукъатги: гьесул лагъзал руго, гьес рижаралги руго. **Жидеца Аллагъи**

ﷻ тун цоги жоялъе гӀибадат гьабулел гӀадамал гьел хъанчазда, алагъзабазда нахърилъгъунаро.

إِلَّا آتَانَهُ مِنَ السَّمَاءِ مِمَّنْ شَاءَ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٦﴾
وَأَن هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٦٧﴾

Гьел ругельул рухӀ гьечӀел, гӀакълу гьечӀел, жидерго квераз гьарурал

суртал. Гьел нахърильлъуна жидерго напсазе бокъараб, ракIалда ккараб жоялда, жидерго гIакълуялда. Ва гьел гьечIо жидеца гьересияб, батIулаб жо гьабулеллъун гурони. Гьезул гIакълъо камилаб гьечIо, гьеб камилаб букIарабани гьез лагълъи цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَّ جَلَّ гьабилаан. Гадалаб гIакълу бугезул гIамал ахIмакъаб букIинаришха!

67. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّ вуго нужер

БетIергъан, жинца нужее сордо гьабурав
жиндиль нуж хIалхъон чIолелблъун.

Къад къоялъ дунялалъул ишазуль свердулел
рукIун свакарал гIадамазе сордо буго

жиндиль свак бичулеб, хIалхъи гьабулеб заман. Аллагъасе جَلَّ جَلَّ гIибадат гьабулев чиясул ракI Аллагъасде جَلَّ جَلَّ хIалхъолел, гьев парахалъулел гIужги буго сордо. ГIемерисел гIадамал Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّ гьапулльараб мехаль гьев чиясе хIалхъи щола Аллагъ جَلَّ гьабулеллъун ва гьесие гIибадат гьабиалдалъун. Гьев Аллагъас جَلَّ гьабуна жиндиль канлъи бугеблъун. Нуж нужерго хIажатазуль, хIалтIи-пишаялъул хьвадизе санагIат бугеблъун. ХIакълъунго гьаб рехсараб жоялъулги Аллагъ جَلَّ цо вукIиналда ва гьесул къудраталда гIоритIел гьабулел гIаламатал руго, жидеда жо рагIулел ва гьеб бичIулел къавмалъе.

68. Капурзабаца абулеб буго Аллагъас

جَلَّ жиндие васлъун цоги чи ккун
вугин абун.

ГIузайр вугин, ГIиса вугин Аллагъасул

جَلَّ васалан абуна ягъудияз ва насранияз.

Маккаялъул мушриказ малаикзаби

Аллагъасул جَلَّ ясал ругин абуна.

Аллагъ جَلَّ вацIадав вуго гьез бицулеб хабаралдаса. Аллагъ

جَلَّ бечедавги вуго. Щибго жоялда жив хIажат гьечIев, жиндие васалги хIажат гьечIев. Гьев Аллагъасе جَلَّ буго зобал-ракълалда жаниб бугеб кинабго махлукъ.

Нужее щибго хIужа-гIиллаги гьечIо нужеца абулеб гьересияб рагIиялъе. Нужедаго лъалареб жо щай нужеца абулеб Аллагъасул

جَلَّ хIакълъулъ? Гьеб жо нужер жагьиллъи ва ахIмакълъи буго.

69. Дуца абе МхIаммад: «ХIакълъунго

Аллагъасде гIунтIизе гьабун гьереси

бицунел гIадамал жидер щибго

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ آيَاتٍ
لِّتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارُ مُبْصِرَاتٌ

فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٧﴾

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ ۗ هُوَ
الْعَزِيزُ ۗ لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ
ۗ اِنۡ عِنۡدَ كُفْرٍ مِّنۡ سُلٰطٰنٍ يَهۡدٰٓءُ
اَتَقُولُوۡنَ عَلٰٓى اللّٰهِ مَا لَا تَعۡمَلُوۡنَ ﴿٦٨﴾

قُلۡ اِنَّ الَّذِيۡنَ يَبۡغُرُوۡنَ عَلٰٓى اللّٰهِ الْكٰذِبُ

لَا يَفۡلِحُوۡنَ ﴿٦٩﴾

лъик1лъиялде кверщел батуларел руго»-абун.

70. Гьел г1адамал дагъабго мехаль
дуњялалда рук1не руго, гьеб
дуњялалдаса мунпаг1ат босулел абун.
Цинги ахираталда гьезул руссин дида
буго.

مَعَ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ
نُذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا
يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

Х1исаб-мизан гьабизе ва жидее жазаъ гьабизе. Гьеб ахираталда дица
гьезда цакакъ гучаб г1азаб ч1амизабила, гьаб дуњялалда жидеца
дида ва дир русулазда инкар ккун бук1ин сабаблъун. Дида гьереси
г1унт1изабун, дир расулал عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гьарун хьвади сабаблъун.

71. Дуца Маккаялъул мушриказе ц1але
Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Нух1 аварагасул
عليه السلام хабар. Гьев Нух1ица жиндир
къавмалда абураб мехаль: «Я дир
къавм! Нужее цакакъо зах1малъун
батани дун нужеда гьоркъов вук1ин
ва дица нужее Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
амруялдалъун ваг1за-насих1ат
гьабулеб бук1инги.

* وَأَنْتَ عَلَيْهِمْ نَبَأٌ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَتَقَوْمِ إِن
كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي وَتَذِكْرِي بَيِّنَاتٍ
اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ
وَشُرَكَاءَ كُفْرِكُمْ لَا يَكُنْ أَمْْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ
أَقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تَنْظُرُونِ ﴿٧١﴾

Нужее Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятаздалъун дица х1инкьи кьолеб бук1инги.
Гьеб зах1малъун нужеца дие х1илла ургъулебги бугони: дун ч1вазе
абун, нужеда гьоркъоса нахье къот1изе абун. Дица таваккал т1амун
буго дир Бет1ергъан Аллагъасда. Нужеца данде бак1аре нужер
къуват ва глахьалчаг1и (хъанчал), ва дие гьабулеб тамих1алье
нуж ургъе, нужеца х1укмуги гьабе. Гьеб амруги нужеда гьоркъоб
бахчун теч1ого загьир гьабе. Цинги нужеца гьеб иш т1убазабе
цох1о саг1аталь нахьбахъун теч1ого»-абун. Дун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
божарав, гьесда таваккал т1амурав вуго, гьесда лъач1ого ва гьесул
изну гьеч1ого дида щибго жо щевезе гьеч1о.

72. Нуж дидаса руссун ч1ей ва нужеца
ваг1за-насих1ат босун гут1и дица
нужедаса мухь т1алаб гьабулеб
бук1иналъе г1оло гьеч1о нуж х1акъаб
диналда ах1аралъухь. Гьеб руссун ч1ей
буго нужерго купру ва къосин. Дие ажро-кири Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
аск1об буго дица гьесул амруялда нахьвильлъун нуж х1акъаб
диналда ах1иялда данде. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида амруги гьабун буго
дун исламияб диналда вук1а абун:

فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْكُمْ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِي
إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ
الْمُسْلِمِينَ ﴿٧٢﴾

Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавун гьесие мутлгилъун вукла абун. Нужеца алагъзабилъун ккурал хъанчаздаса риклалъе ва гъезда рагъ гъабе абунги.

73. Жиндир къавмалъ Нух1 авараг
عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гъавуна. Цинги
 лица Нух1 аварагги **عَلَيْهِ السَّلَام**, гьесда
 цадахъ ругел муъминзабиги гамида
 жанир рек1инарун хвасар гъаруна.

Гъал муъминзаби ракъалда г1ад ц1ияб насло т1ибит1иялъе
 аслолъунги гъаруна. Дир аятал гьереси гъарурал, Нух1
 аварагасда **عَلَيْهِ السَّلَام** нахърильлъич1ел г1адамалги лица
 гъанкъизаруна. Дуца пикру гъабеха Мух1аммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, жиде
 х1инкъи къедалго гъеб босич1ел къавмазул ахир киндай ккана
 абун.

Аяталъул мурад буго цересел умматазул хабар бицун Аллагъасул
 свалат салам лъеяв аварагасул рак1 парахат гъаби: гъез аварагзаби
عَلَيْهِمُ السَّلَام гьереси гъарураблъи ва Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гьел гъалаг гъарун
 жиндир русулазе квер бакъараблъиги. Гъединго аяталъ х1инкъи къолеб
 буго Маккаялъул агълуялъеги: нужеца иман лъеч1они, гьел къавмазе
 гъабураб г1азаб нужеги гъабула Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ**, абун.

74. Гъав Нух1 аварагасда **عَلَيْهِ السَّلَام**
 хадурги риг1ана лица аварагзаби
 жидер къавмазухъе. Аллагъасул
عَلَيْهِ السَّلَام рахъальан х1акъал х1ужабигун
 ва муг1жизаталгун рач1ана гьел

русулал. Амма гьел къавмазги иман лъеч1о дол цересел къавмаз
 гьереси гъабураб жоялда.

Дозие гъабураб г1акъуба-г1азабалъул гъезие ваг1за-насих1атги
 лъугъич1о. Гъадин мугъру ч1вала лица жудеца иман льоларел,
 купру-ширкалъуль ва х1ал хъублъиялъуль г1орхольан арал
 г1адамазул рак1азда. Гъезие аварагзабаца **عَلَيْهِمُ السَّلَام** ва умматазул
 къисабаца мунпаг1ат гъабуларо.

75. Гьелдаса хадуб лица Муса ва Гъарун
عَلَيْهِمَا السَّلَام вит1ана пирг1авнида
 ва гьесул къавмалда, гьесул
 вазирзабазда ва г1акълу чаг1азда, дир
 муг1жизаталгун цадахъ.

Ич1го клудияб муг1жизат бук1ана Муса аварагасе **عَلَيْهِ السَّلَام**. Гьелъул

فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلِّ
 وَجَعَلْنَاهُمْ خَلْقًا وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا
 بِآيَاتِنَا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٣﴾

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ
 بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ
 كَذَلِكَ نَطِيعُ عَلَى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ ﴿٧٤﴾

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمُ مُوسَى وَهَارُونَ إِلَى فِرْعَوْنَ
 وَمَلَائِكَتِهِ يَهْدِيَانَا فَأَسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا
 قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿٧٥﴾

бицен гъбуна «Суратул АгIрафалда»

Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ нахърилъльize гьел чIухIана ва цIакъ кIудиял пасалъаби ва гIасилъаби гъарулеб къавмлъун лъугъана.

76. Гъезухъе дир рахъалъан бугеб хIакъаб فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّ هَذَا

Рисалат бачIараб мехалъ, гъеб рисалат

босун Муса аварагги عَلَيْهِ السَّلَامُ вачIараб

мехалъ, гъез абун: «ХIакълъунго гъаб жо

цIакъ баянаб, лъикI ругъун гъабураб сихIро буго»-абун.

77. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Аллагъасул قَالَ مُوسَى أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ

راخъалъан бачIараб хIакъаб

жоялдейищ нужеца абубеб бугеб гъеб

сихIро бугин абун. СихIрочагIи кидаго

бергъунаро ва гъезул лъикIлъиялда кверщелги батуларо»-абун.

78. ПиргIавнил къавмалъ абун: мун

нижехъе вачIунищца вугев ниж нижер

умумузул диналдаса русинаризе?

Нуж кIиясего бокъунищ бугеб нуж

рукIине гъаб мисриялъул ракъалда

ханзабилъун. Ниж гъечIо нужеда божулеллъун ва нужеда нахъ

рилъьулеллъунги»-абун.

79. Цинги пиргIавница жиндир

вазиразда абун: «Нужеца данде

ракIарун дихъе раче бищунго лебалал сихIрочагIи»-абун.

Жидеца сихIро гъабулел ва жидеда гъеб сихIро гъабиялъул гIилму

лъалел. Гъав Муса гъез сихIро гъабун къезавизе цинги гъесие гIазабги

гъабизе, гъереси бищун, авараг вуго абун, нилъехъе вачIиялде данде.

80. Гъел сихIро чагIи рачIараб мехалъ

Мусаца гъезда абун: «Рехе нужерго

сихIро гъабубеб алаг гIодобе»-абун.

ГIунсби ва кварал рукIана гъезда кодор ва

жидеца гъел гIодоре рехана. Гъезул чIагоял борхъазул сурат лъугъун,

гъел хъвадизе лъугъана.

81. Гъез гIунсби ва кварал гIодоре

рехун, гъел борхъал ругин ракъалде

ккесабидал, Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ

абун: «Гъаб нужеца гъабураб жо буго

унго-унгояб сихIро. ХIакълъунго

لَيْسَ حَرْمِيَّتٌ ﴿٧٦﴾

أَسْحَرُ هَذَا وَلَا يَفْلِحُ السَّاحِرُونَ ﴿٧٧﴾

قَالُوا أَجِئْنَا لَتَلَافُتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آيَاتِنَا
وَنَكُونَ لَكُمْ الْكَاذِبِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ
لَكُمْ بِأَمْوٍ مِّنِينَ ﴿٧٨﴾

وَقَالَ فِرْعَوْنُ أَتَشْتَوِي بِكُلِّ سِحْرِ عَلِيمٍ ﴿٧٩﴾

فَلَمَّا جَاءَ السَّحْرَةَ قَالَ لَهُمْ مُوسَى الْقَوْمَا
أَنْتُمْ مُقْتَدُونَ ﴿٨٠﴾

فَلَمَّا الْقَوْمَا قَالَ مُوسَى مَا جِئْتُمْ بِهِ السَّحْرَ
إِنَّ اللَّهَ سَابِغُهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَاصْطِغُ عَمَلِ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾

Аллагъас нужер гъеб сих1ро бат1ул гъабизе буго. Х1акълъунго Аллагъас пасадал чаг1азул г1амал лъик1аблъун ва бит1араблъун гъабуларо.

82. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ х1акъаб жо х1акъаблъунги гъабула жиндир х1ужабаздалъун ва мух1канал далилаздалъун, киг1анго гъеб рихун бугониги купру-ширкалдалъун Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ г1асильарал г1адамазе»-абун.

وَيُحْيِي اللَّهُ الْحَيِّ بِكَلِمَاتِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾

Цинги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир г1анса г1одобе рехарабго гъель дозул г1унсбиги кваралги к1алдире рачун къулч1ана. Сих1ро чаг1азда якъинго лъана гъев Муса Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ расул вук1ин ва жидеца гъесда иман лъуна.

83. Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام иман лъеч1о ва гъесда нахъги рильлъич1о бануисраилазул дагъгалго г1адамал гурони. Гъел г1адамал х1инкъана пирг1авнил ва гъесул чукъбузул зулмаулдаса.

فَمَاءَ أَمِنَ لِمُوسَىٰ إِذْ دُرِّيَتْهُ مِّنْ قَوْمِهِ عَلَىٰ خَوْفٍ مِّنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ أَن يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْأُمْسَرِينَ ﴿٨٣﴾

Жидее гъез г1азаб гъабила абун. Ц1акъ залимав хан вук1ана гъев пирг1авн, жив Аллагъ вугоян абизе нечел1ев. Ц1акъ ракъалда пасалъи ва зулму гъабулев, г1амал к1удияв пасикъ вуго гъев пирг1авн. Х1акълъунго Гъев цогидал капурзабаздасаги г1орхъольан ворч1арав, г1асильи бергъарав ах1макъ вуго. Жив нужер бет1ергъан вуго абун жиндир къавмалда абурав, жив гуресе лагълъи гъабурасе г1азаб къезеги къот1и гъабурав.

84. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Я дир къавм: нуж Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурал ратани нужеца гъесда таваккалги г1аме. Нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ мут1иг1ал ратани

وَقَالَ مُوسَىٰ يَقَوْمِ إِن كُنتُمْ تَهْتَكُونَ بِلِقَاءِ رَبِّي فَآتُونِي بَدِيلًا وَلَا حِجَابَ بَيْنِي وَرَبِّي إِنَّهُ يَنْصِتُ لِمُنَادِيهِمْ إِن سُمِعْتُمْ حَتَّىٰ قِيلَ ارْجِعُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ فَاتَّبِعُوا أَوْ يُسَخِّرْ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٨٤﴾

ва дида нахъ рильлъунелги ратани, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужее г1ей гъабизе буго нужер киналго умуразуль ва нужедаса кинабго балагъ-къварилъиги гъев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ борхизе буго абун.

85. Мусал иман лъураб къавмалъ абуна: «Нижеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ тавакал г1амуна: я нижер Бет1ергъан Аллагъ! Дуца ниж гъаруге гъеб зулмуяб къавмалъе питналъун.

فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾

Дуца гьел нижее зулму гьабизе реччаге, цинги жидеца абизе: «Гьал гIадамал хIакъаб диналда рукIаралани гьал нижедаса кьезе рукIинчIо»-абун.

86. Дурго цIоб рахIматалдалъун дуца ниж хвасарги гьаре, гьаб пиргIавнил капураб кьавмалъул зулмаулдаса»-абун.

وَنَحْنُ بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٦﴾

87. Цинги дица Муса аварагасда **عَلَيْهِ السَّلَامُ** ва гьесул вац Гьарунида вахIю гьабуна нужеца кьавмалъе ккве абун мисриялъул ракъалда минаби ва росаби. Цинги нужер рукъзалги гьаре кьиблалъун, гьел рукъзабахъ какалги рай ва дуца муъминзабазда роххелги бице.

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّءَا

لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ يُبُورًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ

قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾

Аллагъас **عَلَيْهِ السَّلَامُ** квербакъиялдалъун, тушбабазда нуж бергъине рукIиналдалъунги. Аллагъасе **عَلَيْهِ السَّلَامُ** хIелун, гьесда дугIа гIемер гьабун, гьесие гIибадат гьабун хьвади бугелъул Аллагъас **عَلَيْهِ السَّلَامُ** квербакъиялъе сабаб, гьал бануисраилаздаги амру гьабуна какал рай абун. ПиргIавнил кьавмалъ загьиралда какал разе гьукъизе рукIиндал, гьезие изно кьуна жедерго рукъзабахъ какал разе.

88. Муса аварагас **عَلَيْهِ السَّلَامُ** жиндир БетIергъанасда дугIа гьабун абун: «Я нижер БетIергъан! Дуца гьаб дуниялда пиргIавниие ва гьесул агълоялъе кьун буго гIемераб бечелъи ва гIарац-месед, гьелъул чIухIае гIад ретIулеб курхьен кIиликIги. Я нижер бетIергъан, гьез гьеб бечелъи кколеб буго дур гIемерисел лагъзал битIараб нухдаса кьосинариялъе сабаблъун ва дуе гIибадат гьабиялдаса гьел русинариялъе нухлъунги. Я нижер БетIергъан Аллагъ! Дуца гьезул боцIи-мал гьалаг гьабе, цо балагъ тIаде биччан тIагIизе гьабе. Дуца гьезул ракIал цIакъ шула гьаре, жидеда мугъру чIван, гьезда жаниб щибго лъикIлъи лъугъунареб хIалалъ. Жидеца иман лъечIого букIине дур гучаб гIазаб жидеда бихьизегIан. Цинги гьезие гьеб иманаль щибго мунпагIат гьабичIого букIине»-абун.

وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ

وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا

لِيُضِلُّوهُنَّ عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَيَّ

أَمْوَالَهُمْ وَأَشْدُدْ عَلَيَّ قُلُوبَهُمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّىٰ

يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾

Муса аварагас **عَلَيْهِ السَّلَامُ** гьаб пиргIавнил кьавмалъе квешаб дугIа гьабиялъе сабаб буго гьел цIакъ кьосарал, зулму гIемерал, гIасилъи бергъарал рукIин. Цогиги сабаб буго Аллагъасул **عَلَيْهِ السَّلَامُ** илгъамалдалъун

Муса аварасда ﷺ лъалеб буклана гъеб къавмалъ иман лъезе гъечлеблъи. Гъезул боцци-мал гъалаг гъабе абун гъариялъе сабаб буго: гъединаб капураб, гласияб, пасикъаб, къавмалъухъ глемераб бечелъи ва хазина бихъараб мехалъ гладамазда раклалда кколеб буклана гъел битлараб диналда ругин, гурони Аллагъас ﷺ гъел ханлъиялда ва бечелъиялда тезе руклинчин абун.

89. Тадегланав Аллагъас абун: «Нуж киясулго дуглаялъе жаваб къуна. Нуж Аллагъасе ﷺ гѳибадат гъабиялда ва гъесул диналда халкъ ахѳиялда ритлун чѳа. Нуж нахърилъълунге жидеда щибго жо лъаларел ахѳмакъал гѳадамазул нухда»-абун.

قَالَ قَدْ أُحِيبَت دَعْوَتُكُمْ مَا فَاسْتَقِيمًا
وَلَا تَتَّبِعَان سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

Аллагъ разилъаяв Ибнугѳаббасица абун: «Муса аварасда ﷺ дугѳа гъабун, Гъарун аварасда амин абубеб буклана» абун.

Атѳабарияс абун: «Гъаб дугѳа гъабун хадуб кѳикъого сон ана Аллагъас ﷺ гъеб дуглаялъе жаваб гъабун пиргѳавнги гъесул къавмги гъалаг гъабизеглан»-абун.

Ибнукасирица абун: «Муса аварасда ﷺ пиргѳавнил къавмалъе квешаб дугѳа гъаби буклана Аллагъасул ﷺ диналъе гѳоло щим бахъун»- абун.

90. Дица бануисраилазда ралъад бахинабуна. Аллагъасул салам лъеяв Муса аварасда ﷺ гланса къабун анѳцила кѳиги нух лъугъун ралъад бикъ-бикъун ана ва Муса аварасда ﷺ жиндир къавмгун цадахъ

* وَجَوْرًا بَيْنَ إِسْرَائِيلَ وَالْبَحْرَيْنِ فَاتَّبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ
وَجُنُودُهُ بَعْثًا وَعَدْوًا حَتَّىٰ إِذَا أَدْرَكَهُ
الْعُرْفُ قَالَ ءَأَمِنْتُ أَنَّهُ ءَلَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي
ءَأَمِنْتُ بِهِءَ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩٠﴾

щибго къварилъи ккечѳого, хѳетѳе-квер биччичѳого дорехун рахана. Гъеб ралъад буго гъанже суэцкии канал бугеб бакѳалда гѳагарда.

Гъев Мусад ва гъесул къавмалда хадур лъугъана пиргѳавнги гъесул къавмги тушманлъи гъабун ва жидеца гъел гъалаг гъаризе къасдалда. Пиргѳавнида раклалда буклана бануисраилал ралъдалъе кланѳизарун гъанкъизаризе. Цинги пиргѳавнида гѳаде ралъад бачѳиндал ва жив гъанкъулев вукѳин гъесда якъинлъидалго гъес, абун: «Дица иман лъуна цоги Аллагъ ﷺ гъечѳин, бануисраилаз жинда иман лъурав, ва гъез гѳибадат гъабубев Аллагъ ﷺ гурони. Дунги гъесие мутѳигѳлараздаса вуго» абун. «Лаилагъа илла Ллагъ» абун чѳечѳого жегиги «дун Аллагъасе ﷺ мутѳигѳлав вуго» абун гъес,

жиндир тубанго рес кьотлидалго ва Аллагъ جَلَّ جَلَّ гурхлани гуруго жиндие ворчлизе бак1 гьеч1еблби бичиндал.

Ибнуглаббасица абуна: *«Жабраил малаикас гьесул клалдибе хлаш къазабуна, глемер зигардун, Аллагъ جَلَّ جَلَّ гурхлун гьев гьанкъиялдаса хвасар гьавичлого вуклине бокьун»*-абун. Хладис имам Ах1мадица ва Тирмизияс бицана, лъик1аблбун.

91. Тадег1анав Аллагъас абуна:

гьанжейишха дуца иман лъолеб, гьеб иман

лъеялъ две кумек гьабулареб г1ужаль

дунылалда мун ц1акъ ч1ухлун, дида

г1асилбун хьвадулевги вуклун.

Мун ракъалда пасальаби гьарулезул бишунго к1удиявги вуклана:

дуца г1адамал кьосинарун, гьел Аллагъасе جَلَّ جَلَّ дин гьабиялдаса нахъч1вана. Х1атта Аллагъасда جَلَّ جَلَّ данде вагъизе къасд гьабуна «дун вуго алагъ» абун жиндир къавмалда лъазабун.

92. Гьанже дица жиндиль рух1 гьеч1еб дур

къаркъала хвасар гьабила, дудасан хадур

рач1улел г1адамазе ваг1зальбун буклине.

Дуца г1адин г1амал к1одолби гьабулезе

г1ибратлунги буклине. Жинда Аллагъ

разильаяв Ибнуглаббасица абуна: бануисраилазул цо-цоял божулел руклинч1о пирг1авн хвана абун. Гьезие бихъизе гьел къватир рахъараб рахъалде реххана ралъадалъ пирг1авнил къаркъала. Гьорон, ч1ег1ерлбун, капурго хвараб х1айваналда релълбун буклана гьеб къаркъала.

Х1акълбунго г1адамазул г1емерисел дир аятаздаса ва дир

муг1жизатаздаса гьапулал руго ва гьезда мугъ бан ч1олел руго. Гьезул пикру гьабулеб гьеч1о ва гьездаса жидее г1акългоги шолеб гьеч1о.

Гьаб кьо мух1арам моц1албун анц1абилеб кьо буклана «Г1ашурабъ» кьо жинда абубеб. *Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад авараг Мадинаялда вач1араб мехаль, гьесда ягьудиял ратана жидеца гьеб кьоаял к1ал кколеллбун. Гьезда гьикъидал гьелъие щиб сабаб бугеб абун, ягьудияз абуна: «Гьеб буго бануисраилал пирг1авнил къавмалдаса Аллагъас جَلَّ جَلَّ хвасар гьарураб кьо, ва Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام хвасар гьавураб кьо»*-абун. *Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас асх1абзабазда абуна: «Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام х1урмат гьабизе нуж рекъарал руго ва цереселги руго гьаздасан. Нужецаги к1ал ккве»* -абун. Хладис имам Бухарияс бицана.

Гьел пирг1авнал Мисраялда г1емерал руклана. Мусал замаяялъ

ءَ الْكَانَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِدَنِّكَ لِتَكُونَ لِمَنْ
حَلَفْنَاكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنْ
آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ ﴿٩٢﴾

вукларав пирглавн Рамзесил вас вукланин абуна. Анцила ичлабилев пирглавн вуклана гьєб тухумалул. Гьєб заманги буклана Гиса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гьавизе цебеккун 13 абилєб кьарно. Гьанжеялдасан лъабазаралда лъабнуго сональ щебеккун.

93. Цинги дица бануисраилал
рештинаруна ва гьєл бетергьабилъун
гьаруна Мисриялул ва Шамалул
лъиклал, маглишат гьабизе санаглат
бугєл ракъазда. Гьєзие батин-батиняб
ризкьиги къуна. Гьєл бануисраилал
жидер диналълуги хилиплъичло жидехьє гилму бачлун гурони.

وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مِثْقَالَ حَبِّ
وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى
جَاءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٩٣﴾

Муса аварагасухьє عَلَيْهِ السَّلَامُ таврат кьун хадуб байбихьана жидєца гьєв аварагасда хилиплъизе. Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ нигматал гемемерлъидалго, гьєзда щукро гьабизєги тлалъун букладго, ягьудияз гламал клодолъи загьир гьабизе байбихьана. Аллагьасул свалат салам лъєєв Мухаммад авараг витлизеглан ягьудиязул галимзаби гьєсде иман лъурал руклана, тавраталда бугєб биценалда рекьон. Гьєв авараг витлун хадуб хилиплъана гемемерисєл гьєсул хлакълълул ва гьєсда инкар ккун члана.

Хлакълълунго дур Бетергьанас гьєзда гьоркъоб хлукму гьабизе
буго Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кьяямасєб кьояль, гьєл жиндиль
хилиплъараб диналълул хлакълълул. Гьєзул гемемерисєл
жужахлалъур унєлълун руклине руго жидєца Аллагьасдаги جَلَّ جَلَالُهُ
гьєсул расулаздаги عَلَيْهِ السَّلَامُ хилиплъи гьаби сабабълун.

94. Гьаб дудє рештинабураб ягьудиязул
хабаралул дудє хлакьикъят лъазє
бокьани, дуца гьєл ягьудиязул тлaxьал
цлалулєл глладамазда гьикъє: дудаса
щєрє рукларал гьєл тлaxьалги.

فَإِنْ كُنْتَ فِي شكٍ مِمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَسْئَلِ
الَّذِينَ يَفْقَهُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ
لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُ مِنَ
الْمُتَمَرِّينَ ﴿٩٤﴾

Инжил Таврат цлалулєл глладамазда гьикъє
щиб жо хъван бугєб гьєл тлaxьаздаян абун.

Духьє бачлараб Къурьан хлакьаб Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ калам буго
Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинда жаниб батлулаб жо гьєчлєб, жинца
хлакьаб жоги бицулєб. Гьєб амруялълул мун щакдаругє ва гьєл
мушкаказул хабараль дур раклалда вас-вас рехизабугє.

95. Мун вуклинего вуклугє Мухаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидєца Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ аятал ва
муглжизатал гьєрєси гьарулєздаса. Цинги
мун дунялги ахиратги гллада ккарал, жал

وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ
فَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٥﴾

41орого хутларал гIадамазда гьоркьов вукIуна.

Байзавияс абунa: гьаб кIиябго аяталда жаниб хитIаб аварaгасда гIадегIанав Аллагьасда лъала жиндир аварaг шакIьулареблъи ва гьес Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ аятал гьереси гьарулареблъиги. Цогиги гьаб кIиябго аяталдаса мурад буго капурзабазул ва мушриказул исламияб диналдаса хьул кьотIизе гьаби.

96. ХIакьлъунго гIадегIанав

Аллагьасул азалияб гIилмуялда рекъон жидеe жужахI хIакьлъарал гIадамаз иман лъоларо.

إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩٦﴾

97. Жидехье кигIан гIемерал ва кIудиял мугIжитатал рачIаниги, жидеда гучаб гIазаб бихъизегIан гьез иман лъоларо. ЧIаго дунялалда бихъун гьеб гIазаб, пиргIавнида бихъараб гIадин, яги ахираталда жужахIалъул гIазаб бихъун.

وَأَوَّاهَآ تَهُمَّ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٩٧﴾

98. Цониги росдал агьло букIарабани жидеe хIинкъи кьураб мехаль жидеца иман лъурал ва гьеб иман лъеяль жидеe мунпагIатги гьабурал.

Дица гьалаг гьарурал умматаздаса цониги умматаль иман лъечIо жидеe хIинкъи кьураб мехаль.

ЦохIо Юнус аварaгасул кьавмаль гурони. Гьез иман лъураб мехаль дица гьездаса борхана гьел дунялалъул рукьор инжит гьаризе букIараб гIазаб ва дица гьел нахь рахъун тана жидеe кьураб ажал (гIумру) тIубазегIан.

فَلَوْلَا كَأَنَّ قَرْيَةً ءَامَنَتْ فَذَفَعَهَا إِيْمَانُهَا إِلَّا قَوْمٌ نُّؤْسٌ لِّمَآءٍ ءَامُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ ءَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٩٨﴾

Юнусил кьавм буго «Нинава»-абулеб бакIалда рукIарал гIадамал. Гьез гIасилъаби гIемер гьаридалго Юнус аварaг عَلَيْهِ السَّلَام гьезда «Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан гIазаб рештIине буго нужеда»-янги абун гьезда гьоркьоса вагIалъун цоги рахъалде ана. Цинги гьеб кьавм хIинкъана гьанже жидеда гIазаб рештIилин абун. Жидеца тавбо гьабун Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ гьаризе ва гIодизе бай бихъана жал гьалаг гьаруге абун. Басрияб тIутIураб ретIелги тIад ретIун, жидер кинабго хъизан-лъимал, хIайваналги рачун алахалда рахъана. Эбел тIинчIалдаса батIа гьабун гьел цоаде ахIизаруна, жалгоги гIодана. Гьадин кIикъого кьо бараб мехаль Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьезул тавбо кьабул гьабуна ва гьезда гIазаб рештIинабичIо.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварaгас бицараб хIадисалда буго:

«Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва гъезул умматал рихъызаруна. Цо-цо кли-кли чи гурони жидеда нахърилъинчелги руго аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, гЕмерал гIадамал нахърилълъаралги руго. Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ хадуб буго гЕмераб уммат. Бишунго гЕмераб уммат дида хадуб буго. Жиндир къавмалъул киналго гIадамаз иман лъурав, гьел жинда мутIиглъарав авараг цохIо Юнус عَلَيْهِ السَّلَامُ гурони гъечIо» – абун. ХIадис ибну Касирица бицана къучIаблъун.

99. ГIадегIанав Аллагъасе бокъараб ани гъаб ракъалда гIад бугеб кинабго халкъ букIинаан жидеца иман лъурал.

Кинниги, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб халкъ тун буго жидеца гIаса бишараб нухда хъвадизе ва гъезда хIал гъабун, гъезие бокъичIого иман лъезабубеб гъечIо. Дудаги кIоларо МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьел гIадамазе бокъун гъечIеб мехаль гъезда иман лъезабизе. Дуда гIадаб жо буго гьел иман лъеялда ахIи. ХIал гъабун гъезда иман лъезабизе абун мун лъугъуге, гъез иман лъечIо абун дур ракъиги къварильуге.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг цIакъ яхI бахъулев вукIана киналго гIадамаз иман лъезе бокъун. ГIадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIизабун жиндир аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицана ЛавхIулмахIфузалда бахъибугеллъун ругел гIадамаз гуру иман лъоларин ва гъенир къосараллъун ругел гIадамал жидер къосиналда хутIулин абун.

100. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалъун ва гъесул тавпикъалдалъун гурони иман лъоларо цониги напсаль. Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гIазаб гIад гъабула жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIаламатазул пикру гъабуларел ва жидер БетIергъан Аллагъ вукIин лъаялда нухги балагъуларел ахIмакъал гIадамазда.

101. Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нуж ралагъун нужеца пикру гъабе, я гьал гIадамал, зобал-ракъазда жаниб щиб жодай буго абун ва гьелдалъун Аллагъ

جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда далилги босе. Ва амма жидеца иман лъолареб къавмалъе гIей гъабуларо кигIан кIудиял гIаламатал рихъаниги ва жидехъе аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIун гъез жиде хIинкъи къуниги.

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مِنَ فِي الْأَرْضِ كُلِّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٩٩﴾

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٠﴾

قُلْ أَنْظِرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا تُعْنِي الْأَيْكُ وَالشَّجَرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾

102. Гьел кунарал ва жидеца ширк
гьабулел г1адамал жинда ралагьун
ругеб жо гьеч1о, ва гьезда г1аде
бач1ине бугеб жоги гьеч1о гьезда
церехун рук1арал, гьезда релъгьарал
къавмазда бач1араб г1адаб жо гурони.

Гьел къавмазда Аллагьасул ﷺ г1азаб швана. Дуца гьезда абе
Мух1аммад ﷺ: «Нуж ралагьун рук1аха кинаб ахирдай ккола
нужер къосиналъулги, Аллагьасда ﷺ данде рахьиналъулги. Дунги
вуго нужгун цадахь гьеб ахир бач1иналда валагьун вугев»-абун.

103. Квешаб къавмалда г1азаб
решт1инабулеб мехаль дица аварагазабиги
ﷺ, дида иман лъурал муъминзабиги гьеб
г1азабалдаса хвасар гьарула. Дида г1адаб,

х1акъаб жо буго дица иман лъурал г1адамал г1азабалдаса хвасар
гьари. Дунялалъул бук1а гьеб г1азаб яги ахираталъул бук1а.

104. Дуца мушриказда абе Мух1аммад
ﷺ, Я гьал г1адамал! Нуж
шакдарулел ратани дун жиндалъун
вач1араб х1акъаб Аллагьасул ﷺ
диналъул: дица лагьлъги гьабулел
гьеч1о нужеца жиде лагьлъги гьабулел
алагьзабазе, жиндие лагьлъги гьабизе

х1акъав Аллагьасе ﷺ лагьлъги гьабиги жибго тун. Кинниги
Дица лагьлъги гьабулел буго жив цогояв Аллагьасе ﷺ, жинца
нужги хвезарулев. Дида амруги гьабун буго дун вук1а абун Аллагь
ﷺ цо гьавун, гьесие г1ибадат бац1ад гьабулел муъминзабаздаса.

105. Жегиги дида амру гьабун буго дун
жиб бит1араб, бац1адаб Ибарагьимил
миллатлъун бугеб исламияб диналда
ч1а абун ва Аллагьасде ﷺ ширк
гьабулел г1адамаздаса вук1унге абун.

106. Аллагьгун ﷺ цадахь цоги
щибниги жоялъе г1ибадат гьабуге абунги:
щибго жинца дуе зарал гьабулареб ва
мунпаг1атги гьабулареб. Гьелда божун,
гьелда хьул лъун вук1унге абунги.

Нагагь дуца ширк гьабунги мунги жидеца напсазе зулму гьабулел

فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ آيَاتِ الَّذِينَ
خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ قُلْ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ
مِنَ الْمُنتَظِرِينَ ﴿١٠٢﴾

ثُمَّ نَنْجِي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا
كَذَلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نَحْمِلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي
فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلَكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَقَّعُكُمْ وَأُمِرْتُ أَنْ
أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾

وَأَنْ أَقْرَبَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلَا تَكُونَ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾

وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا
يَضُرُّكَ إِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنْ
الظَّالِمِينَ ﴿١٠٦﴾

Ғадамаздаса вук1ина абун. Ғаб хит1аб аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ буго ва амма хит1абалтул мурад ғьесул уммат буго.

107. Аллағьасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахьалъан дуда шиб وَإِنْ مَسَسَكَ اللَّهُ يَضْرِبْ فَلَاكَ إِشْفَاءً وَإِلَّاهُ وَإِنْ يُرِدْكَ بَٰحِثٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ مَن عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٧﴾
бугониги зарал ва къварилъи швараб мехаль, ғьеб дудаса нахьбосулев чи ғьеч1о цох1о Аллағь гурони. Аллағьасе бохьун бугони две цо лъик1лъи ғьабизе, ғьеб Аллағьасул ц1об-рах1мат нахьч1вазе к1олев чиги ғьеч1о.

Аллағьас ц1об-рах1мат швезабула жиндие вохьарав чиясда. Х1акълъунго Аллағь жив гурх1улев, жинца мунағьал чурулев вуго.

108. Дуца абе Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, «Я ғьал ғ1адамал! Нужехье Бет1ергъан Аллағьасул рахьалъан х1акъаб Ғъуръанги динул-исламги бач1ун буго. Ғьеб динул-исламалдаги вач1ун бит1араб нухда хьвадарав чи жиндирго напсалъе лъик1лъи ғьабурав вуго,

дунял ахираталтул лъик1лъи жиндие насиблъаравги вуго. Жив кьосарав, Аллағьасда иман лъеч1ого ч1арав чи жиндирго напсалъе зулму ғьабурав вуго. Ғьелтул балағь ва ғ1азаб ғьесие бук1ине буго.

Дун нужеда т1ад вакиллъун ғьавун ғьеч1о. Нужеда иман лъезабизе ва нужер ғ1амалазул тадбир ғьабизе. Дун вуго нужехье Аллағьасул рисалат швезабулев ғьесул расул. Дида т1адаб жоги буго нужеда лъик1аб ва квешаб жо бицин.

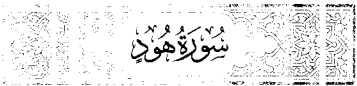
109. Дур киналго умуразуль мун وَأَتَّبِعْ مَا يُوْحَىٰ إِلَيْكَ وَأَصِرْ حَتَّىٰ يَخْرُجَ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿١٩﴾
нахьвилъа Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда вах1ю ғьабураб хоялда. Ва дуца саброги ғьабе ғьеб вах1ю умматалтухье швезабиялда, ғьел диналда ах1иялдаги, Аллағьас дудаги ғьеб умматалдаги ғьоркьоб х1укму ғьабизег1ан.

Иман лъолелги, иман лъоларелги зағьир ғьарун, рат1а ғьаризег1ан. Ғьев Аллағь вуго жинца ғ1адамазда ғьоркьоб х1укму ғьабулезул бищунго лъик1ав.

Аллағьасул тавфикълдалъун Сурату Юнусалтул тафсир ва таржама хъван т1убана.

Кинабго рецги Т1адег1анав Аллағьасе буго.

11. Сурату Гьуд

Сурату Юнусалда хадуб Маккаялда решт I набураб. Жинда жаниб нусиялда кьоло лъабго аят бугеб.

Гьаб суратги Аллагъ ﷻ цо гъави, ахираталда иман лъейи, хIисаб-мизан, алжан- жуужахIалгьул бицулеб буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул ракI парахат гъабизе цересел аварагазабазул ﷺ къисабиги рицун руго. Гьесул инсул вац АбутIалиб ва чIужу Хадижат хун хадуб Маккаялгьул муширикав аварагасе ﷺ ва гьесда нахърилгьларал муъминзабазе гIакъуба-къварилги гъаби цIикIлараб заман букIана гьеб. Гьеб хIалалгь жидеца сабро гъабизе ва гьел цересел аварагазабазда ﷺ нахърилгьлгине сабабгьун рицана гьел къисаби.

Сураталгьул бай бихьи Аллагъасул ﷻ калам Къуръан кIодо гъабиялдалгьун буго лагъзадерие маслахIат жинца баян гъабубеб, жинда нахъвилгьларав дунял-ахираталда бахъибугевлгьун лъугъунеб. Хадуб гIакълиял далилал рачун Аллагъ ﷻ цо вукIин, гъаб кинабго махлукъат гьесул мулк букIин бицунеб буго. Аллагъасул ﷻ лагъзадерил кIиго къукъа букIин бицунеб буго: муъминзаби ва капурзаби, ва гьезул сипатал баян гъарулел руго.

Цинги НухI аварагасул, Гьуд аварагасул ва гьев жинда ритIарал ГIадил къавмалгьул бицунеб буго. Хадуб СсалихI аварагасул, ЛутI аварагасулги бицунеб буго гьел киназдаго Аллагъасул свалат салам лъеги. Сураталгьул ахиралдаги гьал хириял аварагазабазул ﷺ къиссаби рициялге бугеб хIикмат баян гъабун буго ва Аллагъ ﷻ цо гъавиялдалгьун сурат тIубазеги гъабун буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гламав
Аллагъасул цIаралдалгьун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф, Лам, Ра.

Гьал хIуруфаздалгьун бугеб мурад
Аллагъасда ﷻ лъала.

Мунтахаб абураб тафсиралда гьадин
абуна: хирияб сурат бай бихьун буго гьал хIарпаздалгьун, Къуръан жинца гIадамал гIажиз гъарулеб жо букIиналда тIоритIел гъабун. ГIараб хIарфаз хъвараб бугониги пасихIал гIарабиязда кIвечIо Къуръаналда рельеъараб жо гъабизе.

الرَّكْبِ أَحْكَمَتَا آيَاتُهُ وَتُرُفُصَّتْ مِنْ لَدُنِّ
حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾

Гьeб Къуръан ц1алулeб мeхaль гьeлдa г1енeккизe, хирияб Къуръан жиндир къaдрo к1удияб Аллaгъасул ﷺ кaлaм бук1инaлдa бoжун, гьeлдa жaниб щибгo бат1улaб, г1aдaдисeб жo гьeч1eблъи лъaн. Жиндa жaниб пaсих1aб мaц1aлдaлъун, г1aжaибaб нaзмoялдaлъун шaрг1иял aх1кaмaл бaян гъaрурaб, жинцa инсaн х1aкъaб нухдa т1oвит1улeб Аллaгъасул ﷺ кaлaм бук1инaлдa рaк1 ч1ун.

Гъaб бугo Аллaгъасул ﷺ кaлaм Къуръан, жиндир aятaл мух1кaн гъaрурaб, жидeль нукъсaнлъи вa зaг1иплъи гьeч1eл. Цинги гьeл aятaздa жaнир шaрг1иял aх1кaмaлги бaян гъaрурaл. Х1aлaлaб вa х1aрaмaб жo бaян гъaбурaл, дунял-aхирaтaлдa инсaн жиндa х1aжaлъулeб жo бицaрaб. Гьeб Къуръан рeшт1инaбиги, гьeлъул aятaл мух1кaн гъaриги, х11укмaби бaян гъaриги. Аллaгъасул ﷺ рaхъaлъaн бугo. Жиндa кинaбгo жoялъул х1икмaт лъaлeв, щибaб жoялъул мaслaх1aт лъaлeв х1aкимияв г1aлимлъун жив вугeв.

2. Гъaб Къуръан рeшт1инaбун ﷻ ах1кaмaл бaян гъaрун ругo. Нужeцa цoх1o Аллaгъасe ﷺ гурoни лaгълъи гъaбиц1oгo бук1инe. Дунги вугo гьeв Аллaгъасул Рaсул ﷺ, дицa нужee х1инкъи кьoлeв вa рoххeл бицунeв.

Аллaгъасдa ﷺ инкaр ккурaв, гьeсдa ширк гъaбурaв чиясe жужaх1aлдaлъун х1инкъи кьoлeв. Аллaгъасдa ﷺ имaнлъун лъик1aб г1aмaл гъaбун хъвaдaрaв чиясдa aлжaнaлъул рoххeлги бицунeв.

3. Нужeцa Аллaгъасдaсa ﷺ мунагъaл рaхчи г1aлaб гъaбe, цинги тaвбo гъaбун Аллaгъасдe ﷺ руссун кинaбгo квeшaб г1aмaлги тe, Аллaгъ ﷺ рaзилъи г1aлaб гъaбунги хъвaдe. Гъeдин нуж хъвaдaни Аллaгъaс ﷺ нужee лъик1aб, бeрцинaб г1умру кьeлa

жиндир ц1aрaб зaмaн щвeзeг1aн (жив хвeзeг1aн). Щивaв жинцa лъик1aб г1aмaл гъaбурaв чиясe гьeлдa рeлъгъaрaб вa жeги лъик1aб жaзaъги гъaбулa. Къуръaнaлдa нaхърилъинaлдaсa вa диe мут1иг1лъиялдaсa нужeцa мугъ бaни, вa нуж дидaсa руссун ч1aни, дун х1инкъун вугo нужeдa къиямaсeб къoялъул г1aзaб щвeлa aбун.

4. Т1aдeг1aнaв Аллaгъасдe бугo ахирaтaлдa нужeр кинaзулгo руссин, гьeв Аллaгъ ﷺ вугo жиндир кинaбгo

أَلَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَذْتُ لَكُمْ مِيثَاقًا أَنْ تَسْبُدُونِي وَرَبِّشِيرٍ ۝

وَأِنْ أَسْعَفُوا وَإِنْ رَكَبُوا فَمَا يَكْفُرُوا لِيَ يُبْعَثَكُمْ مَتَاعًا
حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِي كُلَّ ذِي فَضْلٍ
فَضْلَهُ ۗ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمٍ كَبِيرٍ ۝

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

жоялда хІал кІолев.

5. Мун кантІе МухІаммад ﷺ, гьел мушриказдаса цо гІадамал руго жидеца ракІалда жаниб аварагасде ﷺ тушманлги бахчарал ва гьеб загьирлгиялдаса хІинкьун рукІунел.

Гьаб рагІи рештІинабуна «Ахнас ибну Шурайкь» абулев чиясул хІакьалгьулъ, Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасухъе вачІун, гьесда аскІов гІодов чІун, цІакь хІеренаб хабар бицунев вукІарав. Загьиралда аварагасе ﷺ бокьулеб пиша гьабулев ва амма ракІалъе аварагги ﷺ муъминзабиги цІакь рихун вукІарав.

Гьел мушриказда кколеб буго жидер хІал Аллагьасда ﷺ лъаларин абун. **Нуж кантІе! Жидер ретІелалгьулъги рахчун, босада регун, бецІаб сардиль бецІаб рукьор ругониги гьез гьабулебги, гьезул ракІазда жаниб бугебги жо лъалев вуго Аллагь ﷺ. ХІакьлъунго Гьев гІадамазул рекІел хиялалги жинда лъалев вуго.**

6. Рақьалда гІад цониги рухІчаголги гьечІо Аллагьас ﷺ жиндие ризкьи кьолеб букІун гурони. Аллагьасда ﷺ лъала рақьалда гІад щибаб рухІчаголги чІолев бакІ, сардиль жиб

буссунев, жинца босен ва рукь ккураб бакІ. Гьединго Аллагьасда ﷺ лъала кидал ва щиб бакІалда щибаб рухІбугеб жо хун рақьалде буссуневлги. Гьеб кинабго жо, ва гьеб гуребги зобал-рақьалда лъугьулеб жо, лавхІул-махІфузалда хъван бугеб буго.

ГІадегІанав Аллагьасул жиндир махлукьаталъе ризкьи кьеялгьулъ гІажаибал нухал раго, ва кІудиял хІикматалги руго. ГІемерисеб рухІчаголги цояб цоялъе ризкьиъун бижун буго Аллагьас ﷺ. Инсанасе ризкьи цІакь гІатІидаб, батІи-батІияб кьун буго. Хур-хер бугониги, ах-пастан бугониги, хІайванал, хІанчІи ччугІби ругониги гьеб кинабго жоялдаса жинца кваналев ва лазат босулев вуго инсан. ЦохІо гІодов чІараб бакІалда чанги батІияб нигІмат лъола гьес жиндир чохьониб, ва цІакь дагьал гурони гьечІо квен себе лъураб мехаль АлхІамдулиллагь абизе лъалел, цинги Аллагьасул ﷺ цІар бахьун гьеб кваназе лъалелги. Гьеб квен жиндие кьурав Аллагьасе ﷺ рецц гьабун, щукро гьабун хъвадизе лъалев чи гІемерав гьечІо. Гьедин жив вижарав, жив хьихьулев Аллагьги ﷺ лъачІого, чІухІун хъвадулев инсан Аллагьас ﷺ гьавун вуго рақьул хІапараялъе ризкьиъун.

أَلَا إِنَّهُمْ يَدْعُونَ صُدُورَهُمْ لَيَسْتَخِفُّوهُنَّ
الْأَحْيَيْنَ يَسْتَعْشُونَ ثِيَابَهُمْ يَعْلَمُونَ مَا يُسِرُّونَ
وَمَا يَعْلَنُونَ إِنَّهُمْ عَالِمُونَ أَلَمْ تَرَ أَنَّ الصُّدُورَ

﴿ وَمِمَّا نَدَّابَتْ فِي الْأَرْضِ الْأَعْلَى اللَّهُ
رَزُقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا
كُلُّ فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴾

Гьелдасан кӀудияб хӀикмат щибха букӀинеб пикру гьабулев чиясе.

7. Гьев БетӀергьан Аллагь вуго. жинца
нуж рижарав ва нужее ризкьи кьолев.

**Жинца зобалги ракъалги анльго кьоялда
жанир рижарав.** Жиндие бокъарабани
цохӀо лахӀзаталги бижилаан
гьеб кинабго жо, киниги Аллагьас
лагъзадериде лъазабулеб буго жидер
гьабулеб гӀамалалгье заман букӀунеблѳи
ва гьеб гӀамал гӀедегӀичӀого гьабизе
рекъараб букӀинги.

Зобал-ракъал рижилеледе цебе Аллагьасул ﷻ **гӀаршги лъымалда
гӀад букӀана.** Замахшарияс абун: гьаб рагӀияль тӀоритӀел гьабулеб
буго гӀаршги, лъимги, зобал-ракъал рижиялда цебе бижараб
букӀиналда. Жинда Аллагь разилгьяев ИбнугӀаббасиде гьикъидал: гьеб
лъим кибха букӀараб абун, гьес абун: «Лъим гьаваялда (гьуриялда)
гӀад букӀана»- абун.

**БетӀергьан Аллагьас гьаб кинабго махлукъатгун цадахь нужги
рижана, нужеца щиб гӀамалдай гьабулаян абун хӀал бихъизе.**
Нужедаса Аллагь ﷻ разилгьи гӀалаб гьабун хьвадулев щив вукӀунев
лъазе ва нужер гӀамалазде рекъараб жазаь гьабизе. **Гьаб кинабго
махлукъат бижарав халикьи гин нужер БетӀергьан Аллагь ва
нужги хун хадур гӀад рахьинаризе ругин дуца абураб мехаль, я
МухӀаммад** ﷺ **гьеб къавмалгьул инкарчагӀаца абизе буго:**
«Гьаб Къурьан жиб баянаб сихӀро буго, гьаб Аллагьасул калам
гьечӀо»-абун.

8. Жидее дунялалда гӀазаб гьабичӀого,
гьеб цо заманаяль нахьбахьун тараб
мехаль гьез абизе буго щиб бугеб гьеб
гӀазаб ккун чӀезабураб жо абун.

Гьеб рагӀи буго Аллагьасул свалат салам
лъеяв авараг махсароде гьавун абулеб
рагӀи. **Нуж кантӀе, гьеб гӀазаб гьезухье
бачӀараб мехаль гьеб нахь бусинабуларо, ва гьезие хӀакълъула
жидеца махсароде гьабулеб букӀараб гӀазаб, гьезул кьабихӀаб
гӀамалалгьул жазаьлун.**

9. Дица инсанесе нигӀматал кьураб
мехаль: сахӀлѳи кьун, божилѳи
кьун, ризкьи кьун, цинги гьел

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي
سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ
يَسْتَلُوكُمْ إِنَّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِن
قُلْتُمْ إِنَّكُمْ تَتَّبِعُونَ مِن بَعْدِ السَّمَوَاتِ
لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسْحَرٌ
مُّبِينٌ ﴿٧﴾

وَلَئِن آخَرْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَى آتَمَّةٍ
مَّعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ أَفَ الْآيَوْمِ
يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِم
مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨﴾

وَلَئِن أَدْفَعْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ
نَرَعْنَاهَا مِنهُ إِنَّهُ لَيَكْفُرُ ﴿٩﴾

нигIматал гьесдаса нахъеги росараб мехаль, гьев цIакъ хьул кьотIаравльун, Аллагьасул нигIматазда инкар ккуравльун лъугьуна.

ТIокIал жиндие нигIматал щвеларо абун ккола гьесда, жив Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ божарав ва гьесда таваккал тIамулев гьечIелъул.

10. Цинги гьeб кьварилъиги тIаса босун дица жиндие нигIматал кьураб мехаль гьев чияс абула: гьанже дидаса кьварилъи тIаса ана ва тIокIаб дида гьeб бихьизе гьечIо абун. Гьев цIакъ чIухIун, жиндир гьалмагьзабаздаса тIокIавльун хьвадула.

وَلَيْنِ اَذْفُنَّهُ نَعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَاءٍ
مَسْتَه لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتِ عَنِّي
اِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُوْرٌ ﴿١٠﴾

Гьаб гIамал буго жидер рекIель иман гьечIел гIасиял гIадамазул гIамал: жиде нигIматал кьолевги гьел нахъе росулевги Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ вукIин лъачIого хьвадула гьединал гIадамал. НигIматал кьураб мехаль щукру гьабизе лъаларо ва гьел тIаса росараб мехаль сабро гьабизеги лъаларо гьезда.

11. Жидеда кьварилъи щвараб мехаль сабро гьабулел, кинабго хIалалъуль жал лъикIаб гIамал гьабунги хьвадулел, нигIматазуль ругониги, кьварилъиялда ругониги жидеда Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ раkIалда вукIунел ва гьесие гьабулелб гIибадат гьоркьоб толарел,- гьал муьминзаби гьечIо дол щере рицарал гIадамаздаса. Гьал руго жидеда Аллагьасул

اِلَّا الَّذِيْنَ صَبَرُوْا وَعَمِلُوْا الصَّالِحٰتِ
اُولٰٓئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَّاَجْرٌ كَبِيْرٌ ﴿١١﴾

جَلَّ جَلَّالَهُ рахьалъан мунагьал чури бугел ва ахираталда кIудияб ажроги бугел.

ЖужахIалъул цIаялдаса цIунун, абадиял алжаназул нигIматал кьун, жидеда Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ разилъун ва гьев Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ гьумералда балагьи жидеда ризкьилъун гьабун.

Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ нилъееги гьабеге гьаб кIудияб ажру, гьeб ажру нилъее щолелб гIамал гьабизе тавпикъги гьабун.

12. Гьаб хадуб бугеб аят рештIинабуна Маккаялъул мушприказ авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ махсароде гьавун гьесда абидал:

«Мун гIемераб месед гIарацгун щай вачIунарев, яги мунгун цадахъ малаик щай вачIунарев; мун авараг ватани; мун ритIухъ гьавизе абун. Цинги

فَلَمَّا كَ تَارِكًا بَعْضَ مَا يُوحٰى اِلَيْكَ وَصٰبِقًا
بِهٖءَ صَدَرِكَ اَنْ يَقُوْلُوْا اَنَّا نَزَّلْنَا عَلَيْهِ كُتُبًا
اَوْجَاءَ مَعَهُ وَمَلٰٓئِكًا اِنَّمَا اَنْتَ نَذِيْرٌ وَّاَللّٰهُ عَلٰى
كُلِّ شَيْءٍ وَّكِيْلٌ ﴿١٢﴾

Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абулелб буго

Мун ватизе бегула, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда рещт1инабураб Къуръанальул цо-цо жо гьел мушриказухъе швезе гьабич1ого толев, дуца бицараб жоялда божич1ого гьез мун махсароде гьавизе бокьич1ого, Дур рак1ги цаакъ къварилъун буго гьел мушриказ мун гьереси гьавулев вук1ин рихун. Дуца гьелъул къварилъи гьабуге Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва дуда вах1ю гьабураб жо гьеб къавмалъухъе швезабе. Гьел мушриказ абуниги Мух1аммадида صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ г1емераб хазина рещт1инабураб анищ абун, яги гьевгун цадахъ малаик вач1арав ани абунги, гьеб раг1иялъул дуца к1вар гьабуге. Мун вуго гьел мушриказе жужах1алъул г1азабалдалъун х1инкъи кьолев чи. Гьез дуда иман лъеч1они ва Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهُ ширк гьабиги теч1они. Г1адег1анав Аллагъ вуго кинабго амру жинда кодоб бугев. Лагъзадерил тадбир жинца гьабулев, гьезул г1амалазда рекъараб жазаг1и гьабизе буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ.

13. Гьел мушриказ абубебищ бугеб гьеб Къуръан дуцаго ургъун ц1алулеб жо бугин абун? Дуца гьезда абе нуж рач1аха цо анц1го суратги гьабун гьаб Къуръаналда рельеъараб абун.

أَمْ يَقُولُونَ أَفَرَأَيْنَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُورٍ
مِّثْلِهِ مَفْرُوتَاتٍ وَأَدْعُوا مَنْ أَسْطَعْتُم مِّنْ
دُونِ اللَّهِ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾

Нуж пасих1ал г1арабиялги руго, нужеца гьаб Къуръаналда гьереси бицун г1айибги ч1валеб буго. Гьеб анц1го сурат гьабизе нужеего бокъарал пасих1ал, г1акъилал г1адамалги данде гьаре, цох1о Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ хут1изег1ан, нужеца бицунеб жоялъул риг1ухъал ратани. Гьаб Къуръан дица ургъараб жо бугин абулел нужеца, дица абураб жо гьабе. Гьел мушриказ две жаваб кьоларо, гьезда Къуръаналда рельеъараб жо гьабизеги к1оларо.

14. Гьез две жаваб кьеч1еб мехаль нужеда лъай, я гьал мушрикал! Гьаб Къуръан буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ вах1ю гьабун рещт1инабураб, Жабраил малаик гьоркъов ккун. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ гурев цоги Аллагъги гьеч1о жиндие лагълъи гьабизе бегулев. Гьаб муг1жизат нуже загьирлъидалго нужеца иман лъе ва Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ муг1иг1лъун, аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърилъгъа.

فَأَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّ مَا
أُنزِلَ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَأَنَّ لَآ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

Жидее мух1канаб х1ужа- далил ч1чезабураб мехаль, муг1жизаталдалъун гьеб далил камилги гьабураб мехальги Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ инкар ккурал г1адамазда амру гьабун абизе бегула нуж исламалда рач1а абун. Гьезул

цоги бицине гIилла хутIуларелъул ва кIанцIизе бакIги букIуларелъул.

15. Жидер лъикIаб гIамалалдалъун
ва берцинаб хьвадиялдалъунги цоIо
дунялалъул чIаголъи бокъун, гьeб тIасса
бишун вугев чиясе лица гъезул гIамалазул
ажро гъаб дунялалдаго тIубазабула.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَرَزَقَهَا وَنُوفٍ
إِلَيْهِمْ أَعْمَلَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا
يُخْسِرُونَ ﴿١٥﴾

Гъезие сахлъи кьола, ризкъи кьола, хIинкъи гъечIеллъун гъарула,
реклел гъеялъе лъимал-хъизан кьола. **Ва** дунялалда гъезие щибго
мукъсанлъиги гъабуларо жиде мустахIикъаб ажроялдаса.

Къатадатица абуна: дунялалъул рахIат-лазаталъе гIоло лъикIаб
гIамал гъабурал гIадамазе дунялалдаго гъелда данде жазъ гъабула
ва ахираталде гъел рачIуна щибго лъикIаб гIамал гъечIеллъун.
Ахираталъе гIоло лъикIаб гIамал гъабурал муъминзабазе дунялалдаги
гъабула лъикIаб жазъ ахираталдаги гъабула.

16. Гъел гIадамал руго жиде
ахираталда жужахIалъул цIа гуреб
цоги жазъ гъечIел, дунялалда гъабураб
жидер кинабго гIамалги гIадада

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا
النَّارُ وَحِطَّ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَكَبُلُوا مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

хварал, гъез гъабулеб жоги букIана
батIулаб, жидер ахираталъе муннагIат гъечIеб.

Аллагъасда عَزَّ وَجَلَّ иман лъун, гъев разилъи тIалаб гъабун, гъесул
гIазабалдаса хIинкъун ва алжаналда хьуллъун гъабураб гIамал буго
жиб гIадада холареб.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугIаббасица абуна: гъаб кIиго аят
бугин рияалъе гIоло, гIадамазе берцин бихъизе гIоло гIамал
гъабулел бусурбабазул хIакъальуль бугеб. Гъезие ахираталда щибго
хайир букIунаро ва гIадамазе гIоло, гъел разилъи тIалаб гъабун
гIамал гъаби ширк бугелъул гъел жужахIалдаги унин абун. Жидеда
Аллагъ разильаял Анас асхIабас ва ХIасаница абуна: гъаб кIиго аят
насраниязул ва ягъудиязул хIакъальуль рештIинабураб бугин абун.

17. Жидер БетIергъан Аллагъасул
рахъальан бугеб хIакъаб тIоритIелалда
нахърилъгъарал, жиде баянаб хIужаги
бугел, жидер нухги Къуръаналъул
нураль гвангъизе гъабурал, хирияв
авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда иман лъурал
муъминзаби рельеъунищ ругел жиде
дунялалъул чIаголъи бокъарал,
Аллагъги عَزَّ وَجَلَّ ахиратги лъаларел

أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ يَدَيْنِهِ مِن رَّبِّهِ وَسَوَّاهُ شَاهِدًا
مِّنْهُ وَمِن قَبْلِهِ كَتَبَ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً
أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَن يَكْفُرْ بِهِ مِّن
أُلْحَاذِ آلِ الْفَارُوقِ فَإِنَّ آلَ الْفَارُوقِ لَمُؤْمِنُونَ
مِنَهُ إِنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ وَلَكِن أَكْثَرَ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾

Гіадамазда.

Гьечіо гьал кІиялго гІадамал цоцада релъльун ва гьазда гьоркьоб цІакь кІудияб батІалъи буго. Гьев авараг **رَبِّهِمْ** ритІухъав вукІиналъе нугІлъи гьабун, гьесухъе Къуръан босун Жабраил малаикги хьвадула. Гьалдаса ццебеги Муса аварагасда **عَلَيْهِ السَّلَام** рештІинабураб Таврат буго жинда нахърильлъаразе имамлъун букІараб ва гьеб рештІараб къавмалъе рахІматлъунги букІараб. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** жал тІоритІарал, жидер нухги нур бараблъун бугел гІадамал руго гьеб Къуръаналда иман лъолел. Гьелда инкар ккун чІарал къокъаби жидер руссунеб бакІ жужахІ бугел руго. Мун шакълъуневлъул вукІунге гьаб Къуръанги, гьелъул хІукмоги хІакъаб букІиналда. Аллагъасул рахъалъан **جَلَّ جَلَالُهُ** бугеб хІакъаб калам буго гьаб Къуръан. Гьаб амро гьадин бугониги гІемерисел гІадамал гьелда иман лъоларел руго.

18. Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** гІунтІизабун гьереси бицунел гІадамаздаса жидер зулму кІудиял щалха рукІинел. Гьесул гІахъалчи вугин, гьесул вас вугин абун. Гьел гІадамал кІиямасеб къояль чІезаризе руго жидер БетІергъан

Аллагъасда щере ва гьезие халкъальги малаикзабацаги нугІлъи гьабизе буго: гьал ругин жидеца Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гьереси гьавулел рукІарал, гьесда иман лъечІого, гьесде ширк гьабун рукІарал гІадамал абун.

Нужеда лъай, я гьал муъминзаби, Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** лагІнат къола, (жиндир цІоб рахІматалдаса рикІкІад гьарула) гьадинал зулмуцаги.

19. Жидеца гІадамал нахъчІвалел рукІарал Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналдаса ва гьересияб, гьетІараб нух тІалаб гьабун хьвадулел рукІарал. Гьал руго жидеца ахираталда инкар ккун рукІарал гІадамал.

ТІаде рахъинариги букІунарин, хІисаб-мизанги букІине гьечІин, алжан-жужахІги гьереси бугин абун жидеца абулел рукІарал гІадамал.

20. Гьал гІадамал дуњялалъул рукъор ругеб мехалъги жидеца Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гІажиз гьавурал гьечіо жидеє гІазаб гьабиялдаса. Гьел Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гІазаб гьабичІого тана жиндирго хІикматалдалъун. Гьанже Аллагъас

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
أُولَٰئِكَ يَرْضَوْنَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ
أَلَمْ نَشْهَدْ هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَّبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ
أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾

أَلَّذِينَ بَصُودٌ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَسْعَوْنَ فِيهَا
عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾

أُولَٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا
كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضْعِفُ لَهُمْ
الْعَذَابَ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ
وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾

جَلَّالَهُ глазаб гьабулеб мехаль гьездаса гьеб нахчIвазе кIолел
вализабиги гьечIо гьезие Аллагьтун цогидал.

Хьанчал рукIаниги, гадамал рукIаниги, дунялалда ругеб мехаль
жидеца абулел рукIарал гьез нижее Аллагьсада جَلَّالَهُ аскIоб шапагIат
гьабизе бугин абун.

Гьезие глазаб жегиги цIикIизабула, гьел вализабиги хьанчалги
Аллагьзабилъун ккун жал хьвадун рукIин сабаблъун. Аллагьса
جَلَّالَهُ жидее кьураб жо рагIи гьез хIакъаб жо рагIиялъе
хIалтIизабичIо, ва жидее кьураб жо бихьиги гьез Аллагьсул
جَلَّالَهُ хIикматал ва далилал рихьиялъе хIалтIизабичIо.
Иман лъун хIакъаб нухда хьвадизе жал ахIулел, жидель жо
рагIи, бихьи, бичIчи бугел лугби гьез жидее мунпагIаталъе
хIалтIизаричIо.

21. Гьел гадамал руго дунялалда
гьабураб гIамал гадада хварал, гьезул
напсалги ахираталъе чIорого хутIарал
ва жидеца бицулеб букIараб гьересиги,
гьабулеб букIараб ширкги гьездаса рикIкIальарал. Гьель жидее
щибго мунпагIат гьабуларел.

أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَصَلَّ
عَنَّهُمْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٥١﴾

22. Щибго шакIьи гьечIого гьел
гадамал ахираталда чIорого хутIарал
руго.

لَا جَزَاءَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ ﴿٥٢﴾

Паналъулеб дунял тIаса бишун абадияб ахират кIочон теялдалъун,
алжанги бичун жужахIалъул цIа босиялдалъунги.

23. ХIакълъунго жидеца Аллагьсада
ва ахираталда иманги лъун, лъикIаб
гIамалги гьабун хьвадарал гадамал,
жидер киналго ишазулъ цохIо

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَئِكَ أَصْحَابُ
الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥٣﴾

Аллагьсаде جَلَّالَهُ руссунги рукIунел. Гьал
гадамал руго алжаназул бетIергьаби. Даимго рукIинелъун
лъугьинарула муъминзаби алжаназда жанире.

24. Жидеца иман лъурал гадамазул
ва Аллагьсада جَلَّالَهُ инкар ккурал
гадамазулги мисал буго: жинда щибго
жо бихьуларев ва щибго жо рагIуларев
чиясулги, ва жинда бихьулев ва рагIулев

﴿٥٤﴾ مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصْمَىٰ
وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيانِ مَثَلًا
أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٥٥﴾

чиясулги мисал. Гьал кIиялго гадамал рашад ругишха
мисал бачиналъул рахьалъан? ГьечIо гьел кIиялго цоцада

бащадал. Гьаб мисалалъул ва цогигаб ваг1за-насих1аталъул пикру гьабуларич гьел капурал г1адамаз, гьелдаса г1акълоги щоларищ гьезие?

25. Дица Нух1 аварагги **عَلَيْهِ السَّلَام** вит1ана жиндир къавмалда. Гьел Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гьавун гьесие г1ибадат бац1ад гьабиялда ах1изе. Нух1 аварагас **عَلَيْهِ السَّلَام**

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ
مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾

къавмалда абуна: «Дун вуго Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** рахъальан нужее баянаб ва х1акъаб х1инкъи къолев чи.

Нужеца тавбо гьабун нуж Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** руссинч1они нужеда гьесул г1азаб щевезе бугин абун.

26. Дица нужеда лъазабулебги буго нужеца цох1о Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гурони г1ибадат гьабуге абун. Дун х1инкъун вуго нуж Аллагъасде **جَلَّ جَلَالُهُ** ширк гьабулелги рук1ун нужеда цо къояль ц1акъ унтизе гьабулел г1азаб щвелилан»-абун.

أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمِ الْيَوْمِ ﴿٢٦﴾

27. Нух1 аварагасул **عَلَيْهِ السَّلَام** къавмалъул Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инкар ккурал церехъабаца абуна: «Нижеда мун вихъулев вуго нижедаго рельеарав инсанлъун. Дуда нахърильлъунги рихъулел руго нижеда гьоркъоса бищунго г1одорег1анал г1адамал.

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا
رَبُّكَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلَنَا وَمَا نَرِيكَ أَنْتَ بَعْدَ إِلَّا
الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بُادِي الْأَرْيَاءِ وَمَا نَرِي
لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نُنظِقُكُمْ
كَذِبِينَ ﴿٢٧﴾

Гьелги щибго ургъич1ого, пикру гьабич1ого руго дуда нахърильлъун. Гьединлъидал нижедаса т1ок1аб нужее бугеб хиралъи, т1ок1лъиги бихъулеб гьеч1о. Нижеда рак1алде кколеб буго нуж х1атта гьереси бищунел г1адамал ратилин»- абун.

А-тгасгыл абураб тафсиралда абуна: капурал г1адамаз гьадин абиялъе г1илла буго, гьезда рак1алда кколеб бук1ин дунялалда гьез бечедал, ч1ух1арал г1адамал, ханзаби, х1акимзаби рик1к1унелъул къадро бугел, лъик1ал, т1ок1ал чаг1илъун. Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** аск1обги гьединач бугин г1адамазе къимат къей абун.

Ва амма Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** аск1об щибго къадро гьеч1о гьесие щукру гьабулареб маг1ишаталъул, гьесие сужда гьабуларел г1адамазулги. Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَالُهُ** х1инкъарав муъминчи вуго гьесда аск1ов жиндир къадро бугев. Масала: мискинав, пакъирав вугин абунги инсан

Аллагъасде **جَلَّ جَلَّاهُ** глагарлъуларо жиндие кьураб ниг'маталда щукру гъабизеги лъач'они, жинда бач'лараб кьварилъи Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّاهُ** бук'ин лъан, гьелда разилъун сабру гъабун ч'ч'олов гьеч'они. Цинги гъав вук'уна дунялалдаги ахираталдаги ч'ового хут'ларав хьарк'асчилъун.

28. Нух' аварас **جَلَّ جَلَّاهُ** жиндир къавм иманалда ах'иялъуль ц'акъ сабро гъабубеб буго, ва х'еренго насих'ат гъабун, абулеб буго. **Я дир къавм!**

قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيْتِهِم مِّن رَّبِّي
وَأَتَيْتَنِي رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِي وَعَفِيتَ عَلَيْهِمْ
أَنْزَلْنَاهُمْ مِّمَّوْهَا وَأَنْزَلْنَا لَهُمْ هَٰؤُلَاءِ ﴿٢٨﴾

Нужеца пикру гъабеха ва дида бице, дун

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** рах'альан бит'лараб нух'да вугони ва дунгун цадахъ х'акъал х'ужабиги ругони, гъев Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** жиндир рах'альан рах'иматлъун дие авараг'лыгиги кьун бугони, цинги гъаб кинабго жо нужеда бихъулеб гьеч'они,

нужеда бич'улебги гьеч'они, нужер рек'ель иманалъул нур рещ'лун гьеч'ого, дида кинха к'олеб х'ал гъабун нужеда иман лъезабизе ва **нуж дида нахърилъ'лынарисе?** Гъеб жо дица гъабуларо. Х'ал гъабун иман лъезаби гьеч'о дида т'адаб жо, дун вуго **нуж х'ужа далилалдалъун Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ** цо гъавиялда ах'улев гьесул расул.**

29. **Я дир къавм!** Дица нужедаса боц'и-мал т'алаб гъабубеб гьеч'огурищ **нужехъе Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** рисалат швезабуралъухъ. Дие ажро ва ужра кьолевги дир Бет'ергъан Аллагъ вуго.**

وَيَقُولُوا لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لَآءِ إِنْ أَجْرِي إِلَّا
عَلَىٰ اللَّهِ وَمَا أَنَا بِظَارِدِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّهُمْ
مُلْقُوا رَبَّهُمْ وَالْكِتَابِ أَنْ كَرُمُوا فَتَجْتَلِبُونَ ﴿٢٩﴾

Ва дица цоги чиясдаса гъеб т'алаб гъабуларо. Аллагъасда **جَلَّ جَلَّاهُ** иман лъун дида нахърилъ'ларал муъминзаби рик'к'ад гъарулев чиги гьеч'о дун.

Мискинал, заг'ипал руго абун гьел муъминзаби дица нахъч'валаро. Гьел руго жидер Бет'ергъан Аллагъасда данделъизе ругел г'адамал. Гьесда глагар гъарун рук'унел, гъев жинда разилъулел. Гъадинал г'адамал кин дица рик'к'ад гъарилел нужер хабаралда рекъон. Дида **нуж рихъулел руго х'акъикъияб жо лъаларел г'адамаллъун. Нуж руго нужерго г'акълоялда нахърилъ'лъун ругел.**

30. **Я дир къавм!** **Нужеца пикро гъабе: шив чи вугев дие квербакъизе к'олеб ва дидаса Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ****

وَيَقُولُوا مَنْ يَبْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُهُمْ
أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾

глазаб нахъч'вазе к'олеб дица гьел муъминзаби рик'к'адги гъарун дида Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ щим**

бахъараб мехаль: гъаб жоялъул пикро кин нужеца гъабулареб ва гьельул вагъа шай нужей лъугъунареб?

31. Дица нужеда абуларо дида аскӀор ругин Аллагъасул ﷺ хазиначи, яги дида балъгояб жо лъалинги абуларо. Дица абуларо дун малаик вуго абун. Гъединго дица абуларо гьел нужеца цӀакъ берзукълъун рихъун ругел муъминзаби Аллагъас ﷺ жиде битӀараб нух бихъизабичӀел, лъикӀаб гӀамал гъабизе жиде тавпикъ гъабичӀел гӀадамал ругин абун. Аллагъ ﷺ жинда лъалев вуго гьел муъминзабазул рекӀель бугеб иман. Дица гьел муъминзаби Аллагъас ﷺ гӀоритӀарал гьечӀо абун дун вукӀуна дица напсалъе зулму гъабурав, гӀадамазе цӀакъаб гуреб сипат гъабун, гъезие зулму гъабуравги.

32. НухӀ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къавмаль абун: «Я НухӀ, мун нижгун къацандана ва дуца гӀемераб хабарги бицана. Нижее гъеб дур хабар чӀалгӀун буго. Мун вачӀа дуца нижее къотӀи гъабулеб ва дуца ниж жиндаса хӀинкъызарулеб гӀазабги бачун, мун битӀараб бицунев ватани, мун авараг вуго абураб рагӀиялъулъ» – абун.

33. НухӀ аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «ХӀакълъунго гъеб гӀазабги бачун Аллагъ ﷺ вачӀизе вуго нужеда, гъесие бокъани нужеца гӀазаб гъабизе. Нужеца гӀалаб гъабунин абун яги дица гӀалаб гъабунин бачӀунаро Аллагъасул ﷺ гӀазаб. Цинги нуж Аллагъасдаса ﷺ рорчӀизе гьечӀо, нужеца гӀазаб гъабиялдаса Аллагъ ﷺ нахъчӀавезеги кӀоларо нужеда.

34. КигӀанго дие бокъун бугониги нужеца насихӀат гъабизе ва нуж дида нахърилъине, нужеца дир насихӀаталъ щибго мунпагӀат гъабуларо, Аллагъасе ﷺ нуж къосиналдаго тезе бокъун батани. Жиндир азалияб лъаялдалъун нуж иман лъоларел рукӀин лъан. Гъев Аллагъ вуго нужер БетӀергъан ва гъесда буго ахираталда

وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدِرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾

قَالُوا أَيْمُونُكَ فَذَجَدْنَا قَاتِنًا فَكَثُرَتْ جِدَلْنَا قَاتِنًا يَمَاعِدًا نَأْتِيْنَا كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٢﴾

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنتم بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾

وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾

нужер руссинги.

35. Къурайшиязул капурал г1адамаз
абулебиш бугеб гъаб Нух1 аварасул

كَيْسَا مُحَمَّدًا يَدْعُوهُ إِلَى الْبَيْتِ
عَلَيْهِ السَّلَامُ жьисса Мух1амадица ургъараб
жо бугин абун? Дуца гьезда абе: «Гъеб

дица ургъун бицунеб жо батани дие бук1ила гьелъул мунагъ
ва г1азаб. Нужее гьелдалъун щибго къварилъи бик1ине
гъеч1о. Дунги вац1адав вуго нужеца гъабулеб купру-
ширкалдаса»-абун. Гьелъул г1азаб ва къварилъи нужеего
бук1ине буго.

أَمْ يَقُولُونَ أَفَنَرَيْنُهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيْ
إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا تَجْرِمُونَ ﴿٥٥﴾

36. Нух1 аварасул Аллагъасул

عَلَيْهِ السَّلَامُ рахъалъан вах1ю гъабуна дуда
иман лъезе гъеч1ин, цебего жидеца

иман лъурал дагъалго г1адамаз

гурони. Дур рак1 къварилъуге ва мун пашман гъавуге гъеб дур
къавмалъ гъабулеб квешаб г1амалалъ.

Дица инкар кквей ва мун гьереси гъави. Дица гъезие жазаъ гъабизе
буго гъезул г1амалалда рельлъараб.

37. Дуца гама гъабе дир балагъиялда

ва дир квербакъиялда гьоркъ вук1ун,
дица дуда вах1ю гъабун лъазабураб

х1алалъ. Купру-ширкалда ч1ун

жидеца зулму гъабурал г1адамасул х1акъальгуль дида хит1абги

гъабуге. Гъезие шапаг1ат гъаруге ва гъезда рак1 гурх1ун

к1алъаге. Х1акълъунго Дица гъезие г1азаб гъабизе буго ва гьел
лъималдалъун гъанкъизаризе руго.

وَأَصْحَابُ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلَا تُخْطِئُنِي
فِي الدِّينِ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّعْرَفُونَ ﴿٥٦﴾

38. Нух1 аварасул Аллагъасул

عَلَيْهِ السَّلَامُ вук1ана Аллагъасул

жинда вах1ю гъабураб х1алалъ

гама гъабулев. Гъесда аск1оре щун

шинахъе гъев махсароде гъавулеллъун

гъесул къавмалъул церехъабиги

рук1ана.

Гъез абулеб бук1ана: мун сон нижеда к1алъалев вук1ана мун аварасул

вугин абун. Жакъа дур ц1улал устар вахъун вуго гурищ?-абун. Цогиги

гъез абулаан, гъав г1абдаласда балагъе: лъимго гъеч1еб бак1алда гама

гъабулев вугин абун. Нух1 аварасул абун: «Жакъа нуж ниж

махсароде гъарулеллъун ва нижеда г1ад рельанхъулел ругониги,

хадур ниж рельанхъизе руго нужеда г1ад, жакъа нуж нижеда г1ад

وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكَلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأْنِي
قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنِّي فَإِنَّا
نَسْخَرُونَكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٥٧﴾

рельанхъарал гIадин»- абун.

39. Нужеда нахъа лъазе буго лъидедай бачIуна абун жив гIодовегIан гъавулеб гIазаб ва абадиябго гIазабги лъидадай рештIунеб абун.

Дунялалул гIазаб щун гьель гIодорегIан гъарила нуж, ахираталда абадияб жужахIалъул гIазабги буго нужеда гIадго букIине бугеб.

40. НухIил къавм гъалаг гъабизе дир амру бачIараб мехаль ва гъезул цIа бакулеб гъаситоялдаса къватIибе лъимги чIваххараб мехаль. ГIалимзабаца абун: гъаб гъаситоялдаса къватIибе лъим бакки букIана НухI аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ гIаламат Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тIупаналдальун гъеб къавм гъалаг гъабизе бай бихъиялъе.

Мунтахаб абунулеб тафсиралда абун: гъалделеб, полоп бан гъалагIъун бачIунеб лъим ракъалдаса къватIиб баккараб мехаль абун. Цогиги магIна гъабун: ракъалда гIад лъел иццал раккараб мехаль, гъеб лъим цIа бакулеб гъаситоялдаса къватIибги баккараб мехаль абун.

Дица НухI аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Дица гъеб гамаялда гIад рекIинабе шибаб рухI чIаголъиялдаса цо бихъинаб цо цIуяб кIиго жо. Дур агъло-хъызанги рекIинабе гамида, жив капурав вукIин лъалев «КангIан» абунулеб васги гъесул «ВагIилат» абунулей чIужуги рекIинаруге. Цогидал Аллагъасда иман Iъун дуда нахърильIъарал муъминзабиги рекIинаре гъеб гамида»-абун. ГIемераб заманаялъ жинца гъеб къавм иман лъеялда ахIараб мехальги цIакъго дагъал гIадамаз гурони иман Iъун букIинчIо НухI аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ .

ИчIнусиялда кликъоялда анцIго сональ НухI аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда ахIараб мехаль иман лъурал гIадамазул къадар нусго чиясда бахун букIинчIо. ГIалимзабазул хилап буго: анцIго чи вукIана, лъабкъоялда анцIила кIиго чи вукIана, ункъого чи вукIана абун.

41. НухI аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Нуж гъаб гамида гIад рекIа Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIарги бахъун. Аллагъасул цIаралдальун хъвадизе буго гъаб гама лъималда гIад ва гъесул цIаралдальун чIезе буго жиб чIараб

فَسَوْفَ نَعْتَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ
وَحِمْلٌ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّهِيمٌ ﴿٣٩﴾

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُورُ قُلْنَا احْمِلْ
فِيهَا مِنْ كُلِّ ذَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا
مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَاءٌ آمِنٌ
مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾

* وَقَالَ اتَّكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِبًا
وَمُرْسَلًا إِنَّ رَبِّي لَعَلُّورٌ رَّحِيمٌ ﴿٤١﴾

бак1алдаги»-абун. Х1акълъунго дир Бет1ергъан Аллагъ жидеца мунагъазда рак1 бух1ун тавбо гъабуразул тавбо къабул гъабулев вуго ва муъминзабазда жив гурх1улевги вуго.

Цинги Бет1ергъан Аллагъас зодисан ц1ад чвахизабуна, нахъаса къот1иго гъечлеб х1алалъ, ракъалдаса г1орал лъаралги ч1вахизаруна, кинабго ракъул гъумер лъималъ бахчун гама лъеда т1ад босизег1ан. Гамида т1ад рек1арал г1адамал ва рух1ч1аголъаби хут1изег1ан цогидаб жоги лъималда жаниб ккун гъанкъана.

Жинда Аллагъ разильяай Г1аишатидаса бицараб х1адисалда буго: «Аллагъ *جَلَّ جَلَالُهُ* капурзабазда гурх1улев вук1аравани гъеб къоялъ гьит1инаб лъимеральул эбелалда гурх1узе вук1ана»-абун. Имам Загъабияс гъаб х1адис заг1ип гъабуна.

Гъеб лъимерги кодоб ккун лъималдаса лъутун, борхатаб бак1 ц1ехон ёртанхъилей йик1ана гъей. Ахирги гъей гъанкъизе лъугъиндал, к1иябго квер эхеде бит1ун лъимер бет1ералда т1аде борхана.

Жиндир гурх1ел, ц1об, рах1моялъе г1орхъи гъечлев, жиндир сабро гучав вуго Бет1ергъан Аллагъ. Киниги цо амру т1убазабизе х1укму гъабураб мехалъ, гъеб амруялъе щибго нахъбахъи ва хисизаби бук1уларо.

42. Цинги гъеб гама лъималда т1ад хъвадулеб бук1ана ва гъеб лъималъул карачелалги муг1рул г1адин к1одолъун рихъулел рук1ана.

Аллагъас *جَلَّ جَلَالُهُ* ц1унун, гъес хъвадизабубелб бук1ана гама, гуребани гъеб ц1унизе к1олеб щибго жо бук1инароан ва гъел карачелаз жибги бегизабилаан. **Цинги Нух1 аварагъ عَلَيْهِ السَّلَام** жиндир васасда ах1дана: гъев Канг1ан гамида рек1унездаги валагъун довег1ан къан ч1ун вук1ана: **Я дир вас! Мунги рек1а нижгун цадахъ гъаб гамида. Дуца Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* иман лъе. Ва мун гъеб капураб къавмгун цадахъ ч1оге»-абун.** Гъелгун цадахъ мунги гъанкъизавула Аллагъас-абун.

43. Канг1аница абун: «Дун маг1арде т1аде вахине вуго ва гъеб мег1ераль ц1унизе вуго дун гъеб лъималъ гъанкъиялдаса»-абун.

Аллагъасул азалияб х1укмуялдаго жив къосаравлъун вугев, жинца иман лъоларевлъун вук1арав Канг1анида инсул гурх1елалъул гъаракъ раг1ич1о ва жинда сверухъ лъугъунеб

وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى نُوْحٌ اٰتِنَهُ وَاكَانَ فِي مَعْرِلٍ يَبْحَثُ اَرْكَبَ مَعَنَا وَلَا تَكُن مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾

قَالَ سَتَأْتِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمْنَا وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿٤٣﴾

жоялъул пикру гьабичӀо.

НухӀица абуна: «Жакъа гьаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдаса хвасарлъулев чи вукӀине гьечӀо, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда гурхӀун гьес хвасар гъавурав чи гурони»-абун. Цинги НухӀ аварагасдаги عَلَيْهِ السَّلَامُ гьесул васасдаги гьоркьор лъималъул карачелал лъугъана ва гьев васги жал гъанкъарал гӀадамалгун цадахъ хутӀана.

ГӀалимзабаца абуна: КӀикъого сордокъоялъ чӀечӀого чвахана зодисан лъим. Киналго мугӀрулги лъималда гъокъ ккана. Гьаб хӀалалъ нусго къо яги жегиги цӀикӀун заман ана.

44. Цинги БетӀергъан Аллагъас ракъалда амру гъабуна дуца дур гъумералда гӀад бугеб лъим дур чохьониб буссинабеян абун.

Ракъ бихъ-бихъун гьеб лъимги гӀодоб ун ракъалдаса тӀагӀана. **Зобалдаги амру гъабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цӀцӀад бачӀого чӀа абун. Ракъалдаса лъимги тӀагӀана ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруги тӀубана.** Гамида гӀадрекӀун рукӀарал гӀадамал гъанкъиялдаса хвасарлъана ва цогитаб кинабго жо гъанкъун тӀагӀана.

Гьеб гамаги Жуди абулеб мегӀералда гӀад чӀчӀана. Мавсал абулеб бакӀалда аскӀоб буго гьеб мегӀер. Цоги гӀалимзабаз абуна: ТӀур мегӀералда чӀчӀана абун. Хадусел умматазе вагӀзалъун гӀемераб мехалъ гьеб гамил хутӀелалги рукӀана магӀарда гӀад. Берда бихъулеб бакӀалдацин лъимги гьечӀеб борхатаб магӀарда гӀад чӀун бугеб гама бихъарав чиясе пикру гъабизе рес букӀана гьеб Аллагъасул хӀал кӀолъиялъул гӀаламат букӀиналда.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан купру-ширкалдалъун жидеца зулму гъабун рукӀарал гӀадамаздаги абуна: «Нуж Аллагъасул рахӀматалдаса рикӀкӀад гъарурал руго»-абун. Дунялалда тӀупан тӀун гъанкъизари гуребги, ахираталда абадияб жужахӀалъул гӀазабги букӀине буго нуже абун.

45. Гъанжеги НухӀ аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир вас КангӀан ракӀалда щвана. Ва гьев жиндир БетӀергъанасда дугӀа гъабун ахӀана, ва жинцаги абуна: «Я дир БетӀергъан Аллагъ! Хъакълъунго гьев васги дир агълуялдаса вуго. Дуца дие гъабураб къотӀиги хӀакъаб къотӀи буго: «Мунги дур агълоги гъанкъиялдаса хвасар гъарила» абураб, яги ахираталъул гӀазабалдаса хвасар гъарила

وَقِيلَ يَا آدَمُ ابْتِغِ مَاءَ الْوَيْحِ وَيَسْمَأْ أَقْبَعِي
وَعَبِضِ الْمَاءِ وَفُضِيَ الْأَمْرُ وَأَسْتَوَتْ عَلَى
الْجُودِيِّ وَقِيلَ بَعْدَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾

وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي
وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ
الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾

абураб. Ва мунги цакъ гIадло битIарав хIаким вуго»-абун.

46. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьесие жаваб
гьабуна: «Я НухI гьев вас дур
агьлуялдаса гьечIо.

قَالَ يَنْحُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ رَعَمَلٌ غَيْرُ
صَالِحٍ فَلَا تَسْتَأْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ وَإِنَّ
أَعْظَمَكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾

Иман лъечIев чи муъминчиясул агьлуялдаса
вукIуларо ва гьел ахираталда цо бакIалда
руссунаро. Дица две къотIи гьабун букIана дур агьлуялгьул иман
лъурал гIадамал хвасар гьаризе. Гьеб дир къотIиги дица тIубазабуна.
Гьев васас гьабураб гIамалги квешаб гIамал буго. Иман лъечIого
чIейи цакъ квешаб гIамал гьечIишха? Дуца дида гьаруге дуда
жиндир хIакъикъат лъалареб жо. Дица мун кантIизавулев вуго
ва две насихIат гьабулел буго мун цогидал жагьилал гIадамазда
рельгьун вукIунгутIизе»-абун.

Гьев КангIанил хIакъалгьул тафсир гьабулел гIалимазабаца гIемер
батIияб хабар бицун буго, гьесул квешаб гIамал щиб букIараб абураб
бакIалда. Цоги магIна гьабуна: «Гьев КангIан хвасар гьаве абун гьари
буго лъикIаб гьечIеб гIамал» абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугIаббасица абун: «ГIадегIанав
Аллагъас гьев вас дур агьлуялдаса гьечIо»- абураб рагIиялгьул магIна
буго гьев мумьинчи гьечIо абураб. Цониги аварагасул чIужу зина
гьабурай йикIинчIо. Цо-цо гIалимзабаз абураб рагIи, гьев КангIан
НухIил вас вукIинчIо, гьев цоги чиясе гьавурав, НухIица хьихъарав
вукIанаян абун, гьаб рагIи битIараб гьечIо.

Гьаб мекъаб пикруялда цо-цо гIалимзаби ине гьарураб рагIи буго
сурату ТахIрималда: «НухIилги ЛутIилги чIужуяль гьев кIиясего
хиянат гьабуна» – абураб рагIи. Гьаб хиянаталгьул магIна буго гьей
кIийго чIужуяль Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъечIо, жал аварагабазул
عَنْبِيهِمُ السَّادَمُ руччаби рукIаниги абураб. ЛутIил чIужуялгьул хиянат букIана
жидехъе гьалбал рачIараб мехаль гьеб хабар квешаб къавмалда
бицин. НухIил чIужуялгьул хиянат букIана дир рос гIадалгьун вуго
аби ва цониги чияс НухIида иман лъураб мехаль гьеб хабар квешаб
къавмалда бици.

ГIадегIанав Аллагъас халкъалда дин малъизе ритIарал аварагабаби
عَنْبِيهِمُ السَّادَمُ ва гьезул хъизан-лъимал гIадамазда гьоркъор къабихIаблгьун
рикIунеб гIамал гьабулел рукIана абураб пикру инсанасул бижиги
гьев инсан диналгьул кIвар гьабуларев вукIиналгье гIаламаг буго. Инсан
муъминав вукIин яги капурав вукIин жиндир рекIел чIеялда бараб
жо бугельгьул, гьеб гIадамазда гьоркъоб къабихIаб ишлгьун рикIунаро.

Жиндир напсалгьул къадроялда хурхараб зина г1адаб, ц1огь г1адаб жо къабих1аблгьун рик1к1уна ва гьелдалгьун инсанасул къадроги хола.

47. Нух1 аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Я дир Бет1ергьан! Х1акьлгьунго Дица дудалгьун ц1уни гьарулеб буго дица дуда гьариялдаса дида жиндир х1акьикъат гьалареб жо. Дуца дир мунагьал чурич1они ва мун дидаги гурх1ич1они дун вук1уна, Бет1ергьан, ц1акь ахираталге ч1орого хут1арал г1адамаздаса»-абун.

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾

48. Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ рахьалгьан Нух1 аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام амру гьабуна: мун ракъалда решт1а дир рахьалгьан дуе божи ва сах1ги бугевлгьун. Дуда ва мунгун цадахь ругел муьминзабазда дир баракатги бук1ун. Гьел муьминзабазул иман лгьураб зуррияталдаги Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ салам ва баракат буго ахир къиямасеб къоялда щвезег1ан. Дур умматаздаса цо къавм бук1ина дица жидее дунялалгьул рукьоб боц1и-мал къун хьихьун рук1унел, ахираталда жидеда жинца унтизе гьабулеб г1азабги щолел. Гьел руго Нух1ил зуррияталгьул киналго капурал г1адамал.

قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ وَأْمُرْ سَمْعَتَهُمْ فَرِيضَةً مِّنَّا عَدَابَ آلِهِمُ ﴿٤٨﴾

49. Гьал гьаибал (щцебе заманаялгьул) харбал руго Мух1аммад, дица дуда вах1ю гьарун рицунел. Мунги ва дур къавмги рук1инч1о нужеда гьал хабарал гьалеллгьун, дица нуже гьел баян гьарилелде щцерехун. Маккаялгьул мушриказдаса дуде щолел къварильгиялда дуца сабро гьабе ва исламияб диналда халкъ ах1е кинабго х1алалгьулгь. Х1акьлгьунго жиб беццараб, лгьик1аб ахир бук1уна Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ х1инкьун, гьесие мут1иг1лгьун хьвадулел г1адамазул.

تِلْكَ مِنْ آيَاتِ الْعَذَابِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَقِيبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾

Жинда Аллагьасул салам лгьеяв Нух1 аварагасул къиссаялгьулгь дуе мисал буго къварильгиялда сабро гьабиялгьул ва диналда халкъ ах1иялда г1ад ч1еялгьулги.

50. Г1адил къавмалдаги вит1ана дица аварагьлгьун жидерго чи Гьуд. Гьев Гьуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Я дир къавм! Нужеца лагьлги гьабе цох1о Аллагьасе

وَالْإِلَىٰ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَإِن أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

جَلَّ جَلَّالَهُ. Нужее гьеч1о гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурев цоги жиндие г1ибадат гьабизе бегулев чи. Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гуресе г1ибадат гьабун гьесде ширк гьабураб мехаль нуж рук1уна гьереси чаг1и. Нужер г1ибадатги г1ададисеб бук1уна»-абун.

51. Я дир къавм! Дица нужедаса ажро т1алаб гьабубеб гьеч1о нужехье Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рисалат швезабиялда данде. Дие ажро ва кири буго жинца дун вижарав ва хьихьулев Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ. Гьеб жо нужеда кин бич1ч1улареб ва нужеца иманги щай лъолареб.

Нужедаса щибго ужра-мухьги т1алаб гьабич1ого нужеего лъиклаб жоялда ах1улев чи нужее насих1ат гьабубеб чи вук1ин лъазе ккеларищ нужеда.

52. Я дир къавм! Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ нужедаса ккараб купру-ширкалъул мунагъал рахчи т1алаб гьабе, цинги нуж тавбо гьабун гьесие г1ибадат гьабиялда русса ва цох1о Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ мут1иг1лъун, гьесие т1аг1ат бац1ад гьабун хьваде. Гьадин иманалда ва г1ибадаталда нуж хьвадани Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужее зодиса баракат бугеб ц1ад базе буго»-абун.

Г1адилал абубеб къавм лъабго сональ ц1ад бач1ого, хур-хер бижич1ого, ракъун, гьалаг1ьяялда г1агарлъун рук1ана. Гьуд аварагас جَلَّ جَلَّالَهُ гьезда амру гьабун мунагъал рахчи т1алаб гьабе ва тавбо гьабе абун. Гьаб к1иябго жо буго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурх1иялъе ва ц1ад баялъе сабаб. Гьаб г1амал гьабураб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жидее ц1ад базе буго абун къот1иги гьабун. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ц1ик1к1инабизе буго нужер къуваталда т1ад цогиги къуват. Нужер къадроги к1одо гьабила, черхалъул гучги г1емер гьабула. Гьел Г1адилал жидер черх кутакаб, къуват ц1ик1араб къавм бук1ана, гьелдаса ч1ух1ун жидецаги абун бук1ана: «Нижедаса къуватав щив вугев»-абун. Нуж мугъ бан руссуге дица жинда ах1улеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ х1акъаб диналдасан ва нужерго купру-ширкалда рук1унге!»-абун.

53. Гьудил къавмалъ абун: «Я Гьуд! Мун нижехье вач1инч1о баянаб х1ужаялдалъун мун авараг вук1иналда.

Нижеца нижег алагъзабазе лагъльи гьаби тезе гьеч1о гьеб дуца бицараб

يَقَوْمٍ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾

وَيَقَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾

жоялъе г1оло. Дуда иман лъун мун рит1ухъги гъавиларо
нижеца»-абун.

54. Нижеда рак1алда кколеб буго дуге зарал гъабун бугин нижер алагъзабаз.

Гъезда мун к1алгдадалго, ниж гъезие г1ибадат гъабиялдаса дуца нахъеги ч1вадал, нижер алагъзабаз мун женаз ккурав г1адин г1адал гъавун вугин абун.

Гъудил къавмалъул гъал раг1абаз нилье баян гъабубеб буго гъел ц1акъ рак1 беццал, г1амал к1удиял, ах1макъал г1адамал рук1ин. Иман лъезе, насих1ат босизе къасдго гъабуларел, жидер хъанчаз хайир ва зарал гъабулин абун божулел.

Гъудица абун: «Дица Аллагъ ﷻ нуг1лъун ч1езавулев вуго нужеда дица насих1ат гъабиялъе ва Аллагъасул амруялда нахъвильлъун нуж Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесие г1ибадат гъабиялда ах1иялъе. Дица нужги нуг1лъи гъабизе ах1улел руго дица нужгун цадахъги лъугъун Аллагъасде ﷻ ширк гъабич1о»-абун.

55. Дун вац1адав вуго гъеб ширк

гъабиялдаса. Нуге х1ал к1олеб батани

киналго цадахъ лъугъун дие х1ила ва макро гъабе дун гъалаг гъавизе ва гъеб иш нужеца нахъбахъун тоге»-абун.

Абусаг1удица абун: гъаб ц1акъ к1удияб муг1жизат буго Гъуд аварагасе ﷻ бугеб. Жив цох1ого вугев чияс гъедиг1анго къуватал, гучал чаг1и ах1улел руго нужги, нуге хъанчалги цадахъ лъугъун дие х1илла-макро гъабе абун. Гъезул алагъзабадаги г1айиб ч1валеб буго, гъездаги вагъун к1алъалев вуго, цингиги гъеб къавмалда к1олеб гъеч1о Гъуд аварагасе ﷻ шибго зарал гъабизе. Гъаб буго Гъуд аварагасул ﷻ Аллагъасда ﷻ божиялъул ва гъесда таваккал т1амиялъул камиллъи.

56. Х1акълъунго Дица таваккал т1амун буго дир Бет1ергъан Аллагъасда, гъев

вуго дирги нугерги Бет1ергъан.

Гъесда кодоб буго кинабго жоялъул ихтияр.

Ракъалда г1ад цох1о рух1ч1аголъи

гъеч1о гъев Аллагъас ﷻ жиндие квегъараб бук1ун гурони.

Х1акълъунго дир Бет1ергъан Аллагъ г1адилав хан вуго, жиндир х1укму бит1аравги вуго. Жинца лъик1лъи гъабурасе ва квешлъи гъабурасе щивасда рекъараб жазаъ гъабубевги вуго.

57. Гъаб дир ах1иялдаса руссун, иман

إِن نَقُولُ إِلَّا أَعْرَضْنَا بَعْضَ الْهَيْبَاتِ سَوْءٍ
قَالَ إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا
تُشْرِكُونَ ﴿٥١﴾

مِنْ دُونِهِ فَكَيْدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنظِرُونِ ﴿٥٥﴾

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ
إِلَّا أَوْهَاءٌ اخْتِذَا بِأَصْبِنِيهَا إِنْ رُبِّي عَلَى صِرَاطٍ
مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ

лъезе члухлун нуж члани, гьелъул
дие щибго къварилъи, зарал гьечло.

Дица нужехъе щвезабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
дун жиб босун витIараб рисалат.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужги гъалаг гъарун нужер бакIалда цоги къавм
бижула. Нужеца ширк гъабун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавичIого члун
гъесие щибго зарал гъабуларо.

Гъеб киналъулго зарал ва къварилъи нужеего букIине буго. XIкълъунго
дир БетIергъан жинца кинабго жо цлунулев, гьелъул тадбир гъабулев
вуго. Нужер макроялдаса дунги цлунизе вуго дир Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

58. Гъеб Гъудил къавмалъе гIазаб
гъабизе бугеб дир амру тIаде щвараб
мехаль дица Гъуд авараг عَلَيْهَا السَّكَامُ ва
гъесда цадахъ ругел муъминзаби
хвасар гъаруна дир цIоб-рахIматалдалъун. Ва дица гъел хвасар
гъаруна цIакъ гучаб, согIаб гIазабалдаса.

Гъезие гIазаб гъабуна кутакаб гъуриялдалъун: гъезул минабиги
риххизарулеб, ракъалда тIад щибго чIагояб жо толареб. Гъел капурзабазул
мегIер кIалалдаса жаниб лъугъун, нахъияб рахъалдса къватIибе
бачIунеб букIана гъеб гъури. Гъедин гъалаг гъарун, къолболъан рахъун
гIодоре рехарал гъутIбузда релъун рукIана гъезул къаркъалаби.

59. Гъал руго ГIадилал, жидеца
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, гъесул
аварагзаби عَلَيْهَا السَّكَامُ ва мугIжизатал
гъереси гъарурал. Жалги нахърилълъун
рукIарал киналниги гIасиял, залимал, пасикъал церехъабазда.

ЦIакъ члухлун, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ данде члун рукIарал, жидер купру ва
хIал хъублъи гIорхъольан ун рукIарал.

Гъал гIадамал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ бигъаго гъалаг гъаруна: къабулеб,
бухIулеб, къотIулеб жого гьечIого цохIо гъуриги тIаде биччан гъотIол
тIанхал гIадин эхедеги росун гIодоре реххана, тIокIал тIадеги
рахъичIо. Жидер къуватаб къаркъалаялда божун рукIарал гъезие
данде рагъ гъабизе рес гьечIеб, жидер щибго хъатбай букIунареб
гъорол гIазаб гъабуна. ЦIакъ кIудияб хIикмат буго гъаб пикру
гъабурав чиясе.

60. Гъаб дунялалдаго Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ лагIнат щвана гъезда: Аллагъас
жиндир рахIматалдаса рикIкIад

وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ

شَيْئًا إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا لَنَجِيَّتَنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا

مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجِيَّتَهُمْ مِنْ عَذَابٍ عَلِيمٍ ﴿٥٨﴾

وَتِلْكَ آيَاتُ عَادٍ جَحْدُوا إِنَّا بآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا

رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرًا كَبِيرًا عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾

وَأَتَّبَعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةَ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ أَلَا

إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ ۗ أَلَا بَعْدَ إِعَادٍ قَوْمٌ هُودٍ ﴿٦٠﴾

гьаруна. Къиямасеб къоялгы буго гъезие лагІнат.

Абадияб жужах1 буго, гІзабальул рукълъун жиб бугеб. Гъаб ГІадил къавм Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккун чІана. Аллагъас жиндир рахІматалдаса цІакъ рикІкладги гьаруна Гьудил къавмлъун ругел гІадамал.

61. Самудияздаги витІана жидедаго гьоркъоса чи Ссалих1 авараг عَلَيْهِ السَّلَام. Гъес абуна: «Я дир къавм! Нужеца лагълъи гъабе цІохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ. Нужее цоги Аллагъ гъечІо цохІо гъев гурев, жиндие лагълъи гъабизе бегъулев.

* وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ وَهُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَأَسْتَعْمِرُكُم فِيهَا فَاسْتَعِفِرُوا فَوُتُوا إِلَيْهِ إِن رَّبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ ﴿٦١﴾

Ва жинца нужее лъикІлъиниги, квешлъиниги гъабулев. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца нуж рижарав ва гъаб ракъалда гІад гІумру гъабизе риччарав, гъеб гІумру гъабиялъе киналго сабабалги рекъезарун. ГъанжелъизегІан нужеца купро-ширк гъабиялдаса гІаса лъугъинги гьаре гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ, цинги тавбо гъабун, Аллагъ разилъи тІалаб гъабун хъваде. ХІакълъунго дир БетІергъан Аллагъ жиндир гурхІел-рахІматалдалъун лагъзадериде гІагарда вуго, гъезул дугІаялъе жаваб къолев, гъезул тавбо къабул гъабулев вуго»-абун.

62. Къавмалъ жаваб гъабуна: «Я Ссалих1!

Дуца гъеб хабар бициналда цеве мун вукІана нижее мун вокъулев ва мун ниже сайидлъун (кІудияв, хан) вукІине нижее бокъарав чи. Амма гъанже ниж гІажаиблъана дур хабаралдаса. Дуца ниж гьукълуелищ ругел ниже умумуз жидее гІибадат гъабурал хъанчазе нижеца лагълъи гъабиялдасан? Ниж цІакъ щакдаризарулел руго дур хабаралъ ва ниж божулел гъечІо дуца цохІо Аллагъасе лагълъи гъабе абураб жо битІараб букІиналда»-абун.

قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْحُومًا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ ﴿٦٢﴾

63. СсалихІица абуна: «Я дир

къавм! Нужеца пикро гъабе, цинги нужеца дида бице: гъаб дица бицунеб жоялъуль дун ритІухъавги вукІаго гъельие Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахълъан хІужа-далилги букІун, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дие кІудияб рахІматги кьун букІун, дун аварагълъун гъавун,- гъаб кинабго иш гъадин букІаго дун БетІергъан Аллагъасда гІасилъани ва гъесул амруялда нахъ

قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُمْ عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِّن رَّبِّي وَإِن سَأَلْتُمْنِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَن يَتَّبِعُنِي مِن اللَّهِ إِن عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿٦٣﴾

вильгынчлони, щивха вуклинев дие квербакъулев ва дидаса Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1азаб нахъч1валев чи»-абун. Нужеда т1адги рекъон нужеда цадахъ ч1ч1ани, дун ц1акъ ч1ового хут1арав, дир кинабго г1амал г1адада хварав чи вуклуна. Нужеца дун сайидлъун гъавиялъги дие щибго хайир гъабизе гъеч1о.

64. Я дир къавм! Гъаб варани буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее къурулъан къват1ибе бахъизабураб дун авараг вуклин рит1ухъ гъабулеб муг1жизатлъун. Нужеца гъеб варани

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ракъалда т1ад жиндиего бокъараб бак1алда хъвадун, бокъараб бак1алдаса хер кванан эркенго те, гъельие щибго заралги гъабуге. Гъаб амру нужеца хвезабунни нужеда гъаб дуниялалдаго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1азаб щвезе буго»-абун.

65. Ссалих1ил къавмалъ гъаб амру хвезабунна ва варани хъуна. Цинги гъезда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан абуна: «Гъанже нужеца лъабго къоялъ мунпаг1ат босе гъаб дуниялалъул ч1аголъгиядаса. Цинги нужее х1акълъизе буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1акъаб къот1и, ва гъаб гъересияб гуреп хабар буго»-абун.

66. Цинги дица къавм гъалаг гъабизе къот1и гъабураб г1уж т1аде щвараб мехалъ, дица Ссалих1 авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъесда цадахъ рук1арал муъминзаби Дир ц1об-рах1маталдалъун хвасар гъаруна, гъеб къоялъул жинца инжит гъарулеб г1азабалдаса. Х1акълъунго дур Бет1ергъан Аллагъ вуго гуч бергъарав, жиндир т1адег1анлъи ва къадро к1удияв.

67. Гъеб къосараб, зулмуяб къавм цо гучаб гъаракъалъул г1азабалдалъун гъалаг гъаруна. Жидерго росабалъ ва рукъзабахъ гъелги лъуна хун г1одор ккараллъун. Гъел ругеб бак1алдаго рак1 бихъун хвана.

68. Сон (араб къоялъ) жал ч1агого рук1инч1ел г1адин, сас-мах1 т1аг1ун, авалавги ахиравги т1аг1ана. Гъаб Самудиязул къавм Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар

وَيَقُولُ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ
فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا
سِوَاهُ فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿١١﴾

فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ
ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعَدْ غَيْرَ مَكْدُوبٍ ﴿١٥﴾

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا مَعَهُ وَبِرَحْمَةِ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ
يَوْمِئِذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٦٦﴾

وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا
فِي دِيَارِهِمْ جثِيمِينَ ﴿٧٧﴾

كَأَن لَّمْ يَغْفُرْ لِفِيهَا إِلَّا إِنْ تَمُودًا
كَفَرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا بَعْدَ التَّمُودِ ﴿٧٨﴾

ккураб буклана ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел жиндир рахIматалдаса рикIад гьаруна.

ЦIакъ кIудияб гьалагъти, гIодобегIангъти ва лагIнат буго гьеб СсалихIил кьавмалда.

69. Жинда свалат салам лъеяв

Ибрагъим аварагасухъе дир расулач
рачIана гьесие рохалил хабарги босун
ва гьез абуна: две салам буго, ниж две
заралалъе ругел гьечIо, две лъикIаб

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبَشْرَى قَالُوا
سَلَامًا قَالَ سَلِّمُوا فَمَا لَيْتَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ
حَنِيدٍ ﴿٦٩﴾

хабаргун рачIарал руго. Ибрагъимицаги عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна нужеegi
буго салам абун. Цинги гьел расулазе хьулухъ гьабун хехго
къарияб бече хьун, гьелъул гьан бежун щебе лъуна.

Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ хIайванал рукIиналъ хьуна гьеб бече,
гьелъул гьанги гьаситоялде жаниб багIарлъизегIан роркъызарурал
ганчIазда лъун бежараб, жиндир беэньIиги тIинкIулеб гьан буклана.
«АлмисбахIул муниралда» абун буго: бежараб бачил гьан щебе
лъедалго гьалбал гьелда квер бегъичIого чIчIана. Ибрагъим аварагас
عَلَيْهِ السَّلَامُ щай нужеца гьеб тIагIам кваналаребан абидал, гьез абуна
нижее гьебгун цадахъ кваналеб жо бокъун буго абун. Ибрагъимица
абуна гьебгун цадахъ кваналеб жо буго авалалда бисмиллагъ аби,
ва ахиралда алхIамдулиллагъ аби абун. Цинги Жабраил малаикас
Микаилиде абуна: «ВукIунги вуго гьав Ибрагъим Халилуллагъ»-
абун. Ай Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гьудул абун жинда цIар лъезе мустахIикъав
вукIун вуго Ибрагъим абураб магIна буго гьаб рагIиялъул.

70. Цинги гьел расулаз гьаналда кверго

бегъулеб бихъичIеб мехаль ва гьезул
тIабигIат-гIамалги цIакъго батIияб
бихъидал, Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ
реклелъ щаклъи ва хIинкъи рехана.

فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكَّرَهُمْ
وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَنْخَفِ إِنَّآ
أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ لُّوطٍ ﴿٧٠﴾

ГIарабиязул гIадат буклана тIад вачIарав гьоболас тIагIам кваначIеб
мехаль гьев цо квешлъиялъе вачIарав чи вугин хIисаб гьабулеб.
Гьел расулаз абуна: мун хIинкъуге: «Ниж руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
ЛутIил кьавмалъухъе ритIарал малаикзаби гьеб кьавм гьалаг
гьабизе»-абун. Цо гIалимзабаз абуна: гьел Жабраил, Микаил, Исраил
малаиказаби рукIана абун. Цогидаз абуна: гьезул анцила цо чи
вукIана цIакъ гьумер берцинал гIолохьабазул сипаталда абун.

71. Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ чIужу

Сарат йикIана гьездаса рикIклад
гьечIого, гьезул хабар рагIулеб бакIалда,

وَأَمْرَانَهُ وَقَائِمَةٌ فَضَحَكْتُمْ بَشَرْتَهَا
بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِهِ إِسْحَاقُ يَعْقُوبُ ﴿٧١﴾

гъезие хьулухъ гъабизе ч1ун, ва Лут1ил къавм гъалаг гъабизе буго абидалго гъей ёххана гъеб квешаб къавм т1асан ине бокъун ва жий разильун хьимана (ельана). Дица гъелда рохел бицана гъел малаикзабазул мац1алдалъун две Исх1акъ абун ц1ар лъезе вас гъавизе вуго абун, цинги гъев Исх1акъ гъавун хадувги гъесие Яг1къуб абун ц1ар лъурав васги гъавизе вуго абун.

72. Гъей Сарат ц1акъ г1ажайблъун,
божич1ого лъугъана ва гъель абуна:
«Вай дир г1ажайблъи ва х1айранлъи!

قَالَتِ يَوْتَلِيَّ آءِ آءٍ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي
شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾

Дица лъимер кин гъабилеб херлъун,
к1удольун йигей, цох1о лъимерги гъабич1ей ч1ужуяль, гъав
дир росги ц1акъго херав чи вуго. Х1акълъунго Гъаб жинда
г1ажайблъи гъабизе ккараб иш буго»-абун.

Г1адаталдаги данде кколеб гъеч1о, г1акълюялда рекъараб гъеч1о гъал
г1адамаз бицунеб хабар абун г1ажайблъана Сарат. Жегиги г1ажайбаб
бук1инаришца гъев вас гъави гурев гъесиеги вас гъавизе вук1ин
бицинги ва гъеб амру х1акъикъаталда рит1ухълъун бихъйги.

Г1алимзабаз абуна: гъеб мехаль Саратил нусго г1агарун сон бук1ана
ва Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام нусиялда къого сон бук1ана. Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ х1ал к1ольиялдалъун гъезие вас гъавуна Исх1акъ абун жинда
ц1ар лъурав. Гъасдаса щеве Ибрагъим аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام Гъажар абурай
гъарабашаль цоги вас гъавуна Исмаг1ил абун жинда ц1ар лъурав.
Исх1акъил лъимал ва зурят буго киналго ягъудиял, Исмаг1илил насло
буго г1арабиял.

73. Малаикзабаца абуна: мун

г1ажайблъулейищ йигей Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
амруялда. Гъеб г1ажайблъизе ккараб жо
гъеч1о. Г1адег1анав Аллагъ ц1акъ къудрат
ва гуч к1удияв вуго ва нуже лъимер гъаби
щибго г1адат бихъараб ва г1акълюяль босулареб жо гъеч1о.

قَالُوا اتَّعَجِبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمَتُ اللَّهِ
وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ رَحِيمٌ
مَّجِيدٌ ﴿٧٣﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рах1мат ва баракат лъеги нужеда я Ибрагъим
аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام агълу! Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жив вещизе
мустах1икъав, жиндир къимат, къадро к1удияв хан. Нужецаги гъев
Аллагъасе рецц гъабе ва гъев к1одо гъаве я гъаб исламияб уммат!

Тафсир гъабурал г1алимзабаз цоги маг1на гъавуна гъаб аяталда
жаниб бугеб (فَصَّحَّتْ) абураб раг1иялъе: гъей Саратида х1айиз бач1ана
гъей яхъунч1ун йигеб бак1алда (как хут1ана, менструация). Гъелда
цебего к1очон бук1ана х1айиз бач1иги, цогидабги руччабазул х1ал, гъей

к1одольун херлъун йик1идал. Гьeб ишалда Сарат г1ажаиблъидал, гьeлда рохел бицана гьeб г1аламат бугин дe лъимер лъугъизе бук1иналъe абун. Цинги гьeй ц1акъгo г1ажаиблъана: г1умруялъ цoх1o лъимер гьабич1ей дица гьанжейиш лъимер гьабулеб гьав нусиялда къогo сон барав росадаса абун. Хадуб гьeлда абуна: мун г1ажаиблъуге! П1адег1анав Аллагъ ц1акъ х1алк1олъи гучав хан вуго, гьeсда к1ола жиндие бoкъараб жо бoкъараб мехаль ва бoкъараб х1алалъ гьабизе абун.

Гьединго «Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام рекелъ х1инкъи рехана» абураб раг1иялъe тафсир гьабуна: Ибарагъим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام лъана гьел малаикзаби рук1ин ва жив х1инкъана жинда г1айиб кун жиндие г1азаб гьабизе, яги жиндир къавмалъe г1азаб гьабизе рач1ун ратила гьел абун. Малаикзабаца абуна: мун х1инкъуге! Ниж дe ва дур къавмалъe г1азаб гьабизе рит1арал гьeч1o. Ниж руго Лут1ил къавмалъe г1азаб гьабизе рит1арал абун.

74. Ибрагъим аварагасдаса عَلَيْهِ السَّلَام х1инкъи

ун гьeсул рак1 парaxальидал, гьeсие вас гьавилин абун рохелги бицинда, гьeв лъугъана дир малаикзабазда бах1e гьабизе

(къацандизе) Лут1ил къавмалъул х1акъальулъ.

Гьездаса г1азаб гьаби нахъбахъун тезе бегъилариш? Гьез иман лъезе ва квешаб г1амал тезе бегъила гуриш? абун.

Аллагъасул свалат салам лъeяв Ибрагъимица абуна: гьeб Лут1ил къавмалда гьoркъов к1икъоялда анц1го муъминчи вугони нужеца гьалаг гьаризе рук1аниш гьел абун: доз абуна рук1инч1o-абун. Цинги Ибрагъимица абуна: «лъeберго вугони, анц1го вугони гьалаг гьаризе рук1аниш абун. Доз абуна: «рук1инч1o» абун. Ибрагъимица абуна цo муъминчи вугони гьалаг гьарулишха нужеца гьeб къавм»-абун. Малаикзабац абуна гьаруларо абун. Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Гьeб къавмалда гьoркъов Лут1 авараг عَلَيْهِ السَّلَام вуго гуриш? абун.

75. Х1акълъунго Ибрагъим ц1акъ х1алимав,

г1адамазда гурх1ун зигардулев ва Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ вуссун, гьeсие т1аг1ат гьабияда г1ад ч1арав вуго.

Гьел сипатал жиндилъ рук1иналъ Лут1ил къавмалдаса г1азаб нахъбахъиналда хъул лъун вук1ана Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام .

76. Цинги гьeв Ибрагъим аварагасда

عَلَيْهِ السَّلَام малаикзабаца абуна: «Я

Ибрагъим! Дуца гьeб хабар бицунге

ва мун г1емер зигардуге. Х1акълъунго

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ
الْبَشَرُ لِيُجَادِلُنَا فَوَعْدُ لُوطٍ ﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾

يَا إِبْرَاهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرٌ
رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ عَرِيزٌ ﴿٧٥﴾

﴿٧٥﴾

﴿٧٥﴾

﴿٧٥﴾

﴿٧٥﴾

Дур БетIергьанасул амру бачIун буго гьел гьалаг гьарейн абун. ХIакълъунго Гьезда гьаб глазаб гьанже бачIизе буго ва гьельие нахьчIвайги гьечIо»-абун.

77. Дир расулал ЛутIихье рачIараб мехаль гьаб гьесда цIакъ квеш букIана, гьелдалъун гьесул ракIги къварильана ва гьес абуна: гьаб къо бугоха дие цIакъ захIматаб къо абун.

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئَآءَ بِهِمْ وَصَآقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَٰذَا يَوْمٌ مِّنْ عَذَابِ ۞٧٧

ЦIакъ берцинал гьурмазул гIолохьабильун гьел малаикзаби жинда рихьидалго, жиндир къавмалъул къабихIлъи ва инжитлъи лъалеб букIун, гьел гьалбадерида ракI гурхIун, гьабизесеб жо тIагIун лъугьана ЛутI авараг عَلَيْهِ السَّلَام.

78. ЦIакъ хехго, гIедегIун цоял цояздаса цере ккезе яхI бахьун, нахьаса цIалаца къабун цебе къотIун бачунеб боцIиялда релъун, ЛутIил къавмги швана гьаб сагIатго тIаде.

وَجَاءَهُمْ قَوْمُهُ يَهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَفْقَهُ هَٰؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَخْزُونِ فِي صَيْغِي ۙ أَلَيْسَ مِنكُمْ رَجُلٌ رَّشِيدٌ ۞٧٨

Цебеги гьаб къабихIаб пиша гьабулел,

гьелда ругьунал гIадамал рукIана гьел. Жий капурай ЛутIил чIужуялъ къватIие яхьун, гьезул годекIание ун бициндаг цIакъ берцинал гьалбал рачIанин къаси ЛутIихье абун, гIедегIана гьаб къавм цоял цояздаса цере ккезе бокьун.

ЛутIица абуна: «Я дир къавм! Нужеца дир гьалбадерие гIакъуба къоге, гьездахун ливатI гьабун къабихIаб пиша гьабизе нуж гIагарлъуге! Гьале дир ясал руго нужеца шагьват тIубазе бокьун батани. Аллагьас عَلَيْهِ السَّلَام гьаб шагьват жидергун тIубазе рижарал ва нуже гьел магьарильун хIалалаб нухда рачин ва гьелгун цадахь рос-лъадильун рукIин лъикIаб буго ва бацIадаб буго хIарамаб, чорокаб, инжитаб гIамал гьабиялдаса.

Нуж Аллагьасдаса хIинкъа, гьесул глазаб нужеда шолеблъиגי лъай. Гьал гьалбадерида цева дунги инжит гьавуге. Гьезие кумек гьабизе кIоларевлъун дун ккезавун ва дида тIадаб хIалалъ гьоболлъи тIубазе кIвечIого. Нужеда гьоркъов цониги чиги гьечIишха жинда жо бичIулев, жив битIараб нухда тIовитIарав? Нуж гьаб ишалдаса нахьчIвазе?

Аллагьасул свалат салам лъеяв ЛутI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام «гьал дир ясал руго нужеца рацIадаг» – абураб рагIиялъул магIна буго: гьаб дир къавмалъул руччаби раче нужеца магьариги лъун руччабилъун абураб.

Щивав авараг жиндир умматалъе вали ва эмен вуклуна гьедин бугельзул дир ясал аби магI на битI араб бугин, абизе рекъараб рагI и буго. Жиндир ясал гьел инжитал гIадамазе кьолевлъун вуклинчIо ЛутI авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ. Насаб тухум лъикIал гIадамаз жидер ясал гIодоре гIанал гIадамазе кьолареб мехаль аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَامُ гьеб иш кин рекъелеб?

79. Къавмалъ абунa: дуда лъала

гурищ нижее гьел дур руччаби рокьун гьечIеблъи ва нижер гьезда гъира бахъун гьечIеблъиги. Жегиги дуда лъала гурищ нижее щиб жо бокьун бугеблъи ва щиб жоялъе гIоло ниж духъе рачIараблъиги абун.

Аллагъасдаса ничечIо ва хIинкъичIо гьел гIадамал загъирго, рагъунго жидер мурад бичине. Ничезеги кинха гьел ничелел жидер пиша хIайваназ гъабулареб пиша бугельзул, гьездасаги гIодоре гIан жалги ккун ругельзул.

80. ЛутI аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: гъай аман

Аллагъ! дир цо къуват бугеб анищха нуж нахъчIвазе кIолеб, яги дир къибил-тухум гIаги букIарабани гьезда мугъчIвазе ва гьелгун цадахъ нужеда данде чIезе абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Жинда Аллагъ гурхIаяв дир вац ЛутIие цIакъ шулияб мугъчIвалерб бакI букIана»—абун.

ГIаде гIанав Аллагъ вукIана гьесда гIад валагъун ва киндай жиндир вокьулес жиндир амру тIубала абун хъаравуллъи гъабун. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIана ЛутI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ хIал бихъи гъабун гьеб къавмалъул къабихIал гIадамазда гьоркъов гъев ккезавуравги.

Къатадатица абунa: Нижеда бичана: гъав ЛутI аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ хадув ГIаде гIанав Аллагъас цониги авараг витIичIо, жинда нахъа гIагарал чагIи ругониги, жиндир дин ккурал чагIи ругониги, гъезие квербакъулел гIадамал рукIун гурони абун. ГIаде гIанав Аллагъасул суннаталда рекъон авараг витIун гьесул ахIи жидеца къабул гъабичIеб мехаль гурони гьеб квешаб, инжитаб къавм Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъалаг гъабичIо. Малаикзабазда бихъидал ЛутI аврагасда бугеб захIматаб хIал, гьесул чара тIагIи ва рес къотIи.

81. Гъез абунa: «Я ЛутI! Ниж руго дур БетIергъан Аллагъасул расулал, гьеб къавмалда кIоларо щибго дуе зарал ва къварилъи гъабизе.

قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَمَا لَتَأْتِي بِآيَاتِكَ مِنْ حَقِّ
وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا تُرِيدُ ﴿٧٩﴾

قَالَ لَوْ أَنِّي لِيُكْفِي قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَىٰ رُكْنٍ
شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾

قَالُوا يَلْبُوطٌ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنَاصِلُونَكَ
فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ
مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرًا تَكُونُ مِنْهُ مُصِيبًا

Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун гьел
гьалаг гьаризе ритларал руго ниж. Мун дур
агьлугун цадахъ гьаб росулъан къватливе
вахъа сардил цо глуж нахъе хутлараб
мехаль.

مَا أَصَابَهُمْ إِذَا مَوْعِدُهُمُ الصُّبْحُ الْبَيْسُ
الصُّبْحُ يَقْرَبُ ﴿١١﴾

Нужер шивниги чи нахъехунги валагьуге ва хадув чиги ч1ч1оге,
цо дур капурай ч1ужу гурони. Х1акълъунго гьелдаги щевезе буго
гьеб къавмалдаго швараб г1азаб. Х1акълъунго Гьеб къавм гьалаг
гьабизе Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ къотли гьабун буго рогьалил г1ужаль. Гьеб
рогьалил г1ужги г1агардаго гьеч1ицца. Гьаб рагли абуна Лут1
авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмалда цим бахъун, рак1 бакъван вук1индал, гьесул
рак1 х1алхъезе г1оло.

«Нужедаса шивниги чи нахъехун валагьуге» абиялъеги сабаб
бук1ана гьеб къавмалда рештлараб г1азаб бихъани гьел рак1 бихъун,
г1ул къватлун хвезе гуригун абун. Лут1ил ч1ужуялда цо бат1ияб сас
раг1идалго гьей нахъехун юссана ва гьель ах1ана: «Вай дир къавм»
абун, цинги гьелда т1аде гамач1 реч1ун бач1ана ва жийги хун г1одое
ккана.

Г1алимазабаца абуна: Лут1 аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَامُ гьалбал рач1ин лъан
къавм жиндихъе бекерун бач1унеб бихъидал, жинца рукъальул нуц1а
рахана, ва рукъов жанив вук1ун гьезда к1алъалев ва гьел нахъч1валев
вук1ана. Цинги гьеб къавмаль къедалда т1аде рахун азбаралде жанир
лъугьине къасд гьабидалго, малаикзабаца абуна: «Я Лут1! Гьанже
дуца нуц1а рич1е (рагье) ва нижги гьелги жалго тун мун нахъег1ан
къай»-абун. Нуц1а рич1ун рагьараб мехаль Жабраил малаикас гьезда
кваркъи хьваг1ана ва киназулго берзул канлъи ана. Цинги гьел нахъе
руссун лъутун ана жидее лъугьараб жо бич1ун: «Хвасарлъи киб бугеб»
абун ах1долаго. Хъах1лъи рехилелде Лут1 жиндир агьлугун цадахъ
росолъан къватливе лъугьана.

82. Гьеб къавм гьалаг гьаризе ц1араб
мех щведалго Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ Жабраил
малаикасда амру гьабун, гьес гьеб росо
эхедеги борхун к1ала гьокъе сверицабуна.

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا
وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ
مَّنضُورٍ ﴿١٢﴾

Лут1ил къавмалъул шуго росо бук1ана абуна
цо г1алимас: гьел росаби Жабраил малаикас зодоре рорхана зобалазул
агьлуялъе жидер х1елказул ах1иги, гьабзазул г1анц1иги раг1улеб
бак1алда швезег1ан. Цинги к1ала гьокъе сверицарун г1одоре рортize
риччана.

Жегиги Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальъан щивав чиясда хасал гамч1алги

речлана. Хларщги цаги жубан буцун гьарурал, кьвакларал ва рухларал. Зодисан цад балеб мисал буклана гьел ганчлал ракъалда рачлулелъул: цоялда хадуб цун цогигаб бачлунеб.

83. Щибалда тлад Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие
бокьараб глуж гьабурал руклана гьел
гамчлал. Жиб жинда речлулев чиясул
цларги хьван буклана.

مُسَوِّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ
الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ ﴿٨٣﴾

Гьал гамчлал ракъалдаса гьечлеблъиялъе далил буго гьаб раглиялда жаниб. Гьел Луттил кьавмалъул росаби руклараб бак1 глемер рик1клад гьечло гьал Маккаялъул капурал кьурайшиял жидер сапаралда хьвадулел нухадаса. Гьеб гламат шай жидеда бихьулареб ва гьелъул пикру гьабун иман лъезе кин хехлъуларел?

Глалимзабаца абун: Луттил кьавмалъул росаби руклараб бак1 цлакълым цамхлалаб ралъадлъун лъугьана жинда «хвараб ралъад» абун цлар бугеб (мёртвое море). Гьеб ралъадалъул лым щибго жоялъе гьекъезе клолеб ва жиндаса мунпаглат босулеб гьечло. «Луттил ралъад» абунги абула гьелда. Гьеб ралъадалда сверухъ бугеб ракъги буго жинда тлад кинабглаго хер бижулареб. Луттил кьавмалъул росабазул бишун клудияб садум (садомское грехоподение) абун цлар бугеб буклана ва гьеб цларалдалъун машгьурлъана гьезул къабихлаб пиша кинабго гламалда.

Цогиги абун глалимзабаца: гьеб Луттил кьавмалъул гламал гьабулев чи цогигал росабаль вукладго гьесда тладе бортун гамач1 бачлунеб буклана ва гьевги хун гловов кколев вуклана. Гьаб хлалаль ракъалдаса цохло чи течлого тлагинарун руклана гьел гладамал.

84. Мадян абулеб шагьаралъул
гладамаздаги витлана жидерго
чи Шуг1айб авараг عَلَيْهِ السَّلَام. Гьев
Шуг1айбица жиндир кьавмалда
абун: «Я дир кьавм! Нужеца лагълъи
гьабе жив цогояв, цоги гьечлев нужер
Бет1ергьан Аллагьасе. Нужее цоги
щивго чи гьечло алагълъун вуклунев

﴿وَالِى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ
اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ وَلَا
تَتَفَضَّلُوا الْمَكَّةَ بِأَلْمِيزَاتِ إِنِّي
أُرْسِلُكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ ﴿٨٤﴾

ва нужее заралниги хайирниги гьабулев. Нужеца нукьсан гьабуге цладиро бугониги, къали бугониги жиндалъун боцулеб, цлалей жо. Хлакълъунго дида нуж рихьулел руго Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нужее ниглматал кьураллъун, нужее щибго кьварилъиги гьечло. Гьеб чияр боци нужеца кванани нужеда Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ глазаб

щвеялда х1инкьун вуго дун»-абун.

Дунялалдаго швезеги бегыла гьeб глазаб, амма ахираталда глазаб щвей х1акьаб буго. Гьeб ахират бугельзул щивниги чи Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ يَا لَيْسَاب-мизаналдаса ворч1улареб кьo. Мадян абулеб шагьар ва гьаб ракъ буго Х1ижаз г1арабиязул ва Шамалзул гьоркьoб бак1алда. Гьел г1адамазда цоги абула «асх1абул айкати» абун. Рохьил г1адамал абун: жидер ракъалда рохь бук1ин сабаблун.

Мадяналзул къавм мушгьурлун бук1ана ц1адиро-къали нукьсан гьабиялдалун. Гьедин бугельзул Г1адег1анав Аллагьас Шуг1айбил мац1алдалун цоги нухаль абулеб буго:

85. Я дир къавм! Нужеца г1убазабe боцулеб ва ц1алeб жо. Бит1ун боцун, камил гьабун ц1ан. Нужеца г1адамазул х1акьалги нукьсан гьаруге, х1илла гьабун гьезие кьoлеб жо камизабуге.

وَيَقَوْمًا أَوْفُوا أَكْثَرَ الْعَمَلِ وَالْمِيزَانَ
يَأْتِ السُّبُطَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ
وَلَا تَعْتَوُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾

Ва нуж гьаб ракъалда г1ад к1удиял пасальabi гьарулеллун рук1унге.

86. Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ нужеe х1алалаблун кьураб, нужеe нахьe хут1улеб жо льик1 буго нужеца данде бак1арулеб х1арамаб жоялдаса. Нуж иман

بَقِيَّتِ اللَّهُ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ
وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿٨٦﴾

лъурал, Аллагьасул глазабалдаса х1инкьулел г1адамал ратани гьаб хабар бич1а нужеда. Дун гьеч1o нужер г1амалал ц1унулев чильун, дица гьабизе гьеч1o нужеe жазьaги.

Дун вуго Аллагьасул расул нужеда льик1аб жо малзулев ва нужеe насих1ат гьабулев. Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ мут1иг1лун, гьесул амруялда нахьрилълун хьвади нужеe льик1 буго дунялалзул маг1ишат гьабизеги, ахираталда нужеeго льик1аб жазьa гьабизеги.

87. Гьeб къавмалъ абуна: «Я Шуг1айб, дур как-диналгьищ дуда амру гьабулеб бугеб нижеца умумуз жидеe лагьльи гьабурал алагьзаби тун цo Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагьльи гьабe абун нижеда абизе.

قَالُوا يَشْعِيبُ أَسْلَوْنَا فِ تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرُكَ
مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَأَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا
مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾

Яги нижерго боц1и-малалъe нижеe бокъарб жо гьабизе тоге абун абизе. Х1акьлунго мун ватизе кколаха ц1акь нижедаги гурх1арав г1акьлоги камилав чи, нижеe щиб жо льик1аб бугеб ва щиб жо квешаб бугеб дуда лъалев»- абун.

Гьаб кинабго жо къавмалъ Шуг1айбида абуна гьeв махсароде гьавун,

гьес бицараб жо сан гьабичлого.

88. Шугайбица хадубги абун: «Я дир къавм! Нуж ургъун рихье ва нужеца дида бие: Аллагъасул рахъалъан х1акъаб дингун дун вач1ун вугеб мехаль ва гьес дие берцинаб, х1алалаб ризкъиги насиб гьабун бугеб мехаль, дица бегъилищ нужеца квешаб жо теян абичлого бук1ине ва нужеца хъанчие лагълъги гьабугеян абичлого тезеги.

Аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ рит1иялъул х1икматго жиндир къавм лъиклаб жоялда ах1и ва гьезда жиде маслих1атаб жо малъи бугельул.

Дица нужеда гьабейн амру гьабулеб жо дицагоги гьабулеб бугельул, дун гьелдаги хилиплъулев гьеч1о. Гьаб раг1и буго цогидазда амру-нагъю гьабулев чи живго вит1ун хъвадулев вук1ине ккеялда т1орит1ел гьабулеб: инсанасул г1адат буго жинда бицунеб, малъулеб жоялдасаги хехго жинца чияс гьабулеб пиша хал гьаби ва гьелда нахъвилълъине г1амал гьаби.

Дие бокъарб жо гьеч1о х1ал к1вараб х1алалъ лъик1лъи гьаби гурони, гьелдалъун нужеги лъик1лъи лъугъине бокъун буго. Дица гьабулеб г1амалалъулъ дие тавпикъ, квербакъиги гьеч1о цох1о Аллагъасдаса гурони. Гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ буго дица таваккал г1амун. Ва дуг1а гьабун, тавбо гьабун, гьесда буго дир вуссинги.

89. Я дир къавм! Нуж дида данде ч1ун, дица малъараб жо босичлого хъвадараб мехаль нуж Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г1ассилъарал, гьесда иман лъей тараллъун рук1уна, цинги

нужеда швезе бегъула Нух1ил къавмалда, Гьудил къавмалда, Ссалих1ил къавмалда швараб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъин ва гьалаг гъари. Гьев Лут1ил къавмалъул ват1анги, гьезул росаби рук1араб бак1ги нужедаса г1емер рик1к1адги гьеч1о.

Гьельул пикру кин гьабулареб ва гьелдаса ваг1за-насих1ат шай босулареб?

90. Нужеца Аллагъасдаса г1алаб гьабе цебехун гьабураб квешаб г1амалалъул, купру-ширкалъул мунагъал чури, гьездаса г1аса лъугъин ва нуж тавбо

гьабун Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ русса. Х1акъальунго дир Бет1ергъан Аллагъ муъминзабазда гурх1улев, жиндие гьел рокулев вуго.

قَالَ يَنْقُورُ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيْتِهِ
مِنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا
أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَنْهَكُمْ
عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا
تُوفِّقُنِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾

وَيَنْقُورُ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ
مِثْلَ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ
صَالِحٍ وَمَا قَوْمٌ لَوْطٍ مِنْكُمْ بَعِيدٍ ﴿٨٩﴾

وَأَسْتَغْفِرُكُمْ وَأُوبَىٰ إِلَيْهِ إِن
رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾

Гьезул тавбо къабул гьабулев, гьезул мунагьал таса лъутгун толев вуго.

91. Шуглайбил къавмалъ абунa: «Я Шуглайб гьeб дуца бицунеб жоялъул гeмерисеб нижеда биччeулeб гьeчeю.

قَالُوا يَنْدُشَعِيبُ مَا نَقَّهَهُ كَيْدًا مَّا تَقُولُ
وَإِنَّا لَلرَّيْكَ فِي سَاعِدَيْكَ أَتَوَلَّوْا رَهْطَكَ
لِرَحْمَتِكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بَعِيرٍ ﴿١١﴾

Мун гьваридаб, пасихлаб мацl бицуневилан вукlаниги, дуца щибго нижее мунпагlат гьeчeлeб жо бицунеб буго.

Гьав Шуглайбида цлар буго аварагзабазул хатlиб абун (хулlба гьабулев, пасихлав чи) гьедин бугониги гьесул къавмалъ, жиде бокьулареб жо бицараб мехалъ, гьeв магlна биччeулeлареб, гlадала жо бицунев чи вуго мун абун гlодовегlан гьавуна.

Нижеда мун вихулев вуго нижеда гьоркъов къуват-къадро дагьавлгунги. Дур жамагlат ва тухум-къибил букlинчeлeбани нижеца мун чlимих реччeун чlвaze вукlана. Мун нижедаса гlокlав, хирияв гьeчeю. Нижеца дур хlурмат-къимат гьабулевги гьeчeю»-абун.

92. Шуглайб аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абунa: нужеe Аллагьасдасаги جَلَّ جَلَالُهُ переселища ругел дир гlагарал чагlи ва дир жамагlат?

قَالَ يَقَوْمِ أَرْهَطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ
وَآتَخَذْتُمُوهُ وَرَاءَ كُمُ ظَهْرِي إِنِّي رَجِي
بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢﴾

Нужеца гьeв Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ мугьалда нахь рехун тун вуго, нуж гьeсдаса

хlинкъулелги гьeчeю. Хlакьлъунго дир Бетlергьан Аллагь нужеца гьабулеб гlамалалда сверун лъугьарав вуго. Ва нужеe рорчlизе бакl гьeчeю гьесул гlазабалдаса.

93. Я дир къавм! Гьанже нуж нужерго гlамал гьабулел рукlаха. Дицаги гьабизе буго дир гlамал. Нахьa бихьизе буго ва лъазе буго лъида рештlилеб жив гlодовегlан гьавулеб гlазаб, ва щив вугев нильлъедаса жинца гьереси бицулев чи. Нуж хьаравуллги ккун рукlа нужеда щиб гlазабдай бачlина ва щиб къодай бихьилаян абун. Дунги хьаравуллги ккурав вуго нужгун цадахь.

وَيَقَوْمِ أَعْمَلُوا عَلَى مَكَاتِكُمْ إِنِّي
عَمِلٌ سَوْفَ تَعْمَلُونَ مِنْ بَأْتِيهِ عَذَابٌ
يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كذَّابٌ وَأَرْتَقِبُوا إِنِّي
مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿١٣﴾

94. Гьeб къавм гьалаг гьабизе бугеб дир хlукму гlаде щвараб мехалъ дир рахlматалдадгун дица хвасар гьаруна Шуглайб авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гьeвгун цадахь иман лъун рукlарал муъминзабиги. Капураб ва зулмуяб къавм ккуна гучаб

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا مَعَهُ وَرَحِمَهُ مِنَّا وَأَخَذَتِ
الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي
رِجْلِ هِمِّ جاثِمِينَ ﴿١٤﴾

гьаракълъун бугеб г1азабалъ ва гьелги хун г1одоре ккана, жидер
росабалъ ва рукъзабахъ.

95. Жал ч1агого рук1инч1еб г1адин
щивго чи нахъе х1ут1ич1ого т1аг1ана

гьеб къавм. Гьадин Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ
ц1об рах1маталдаса рик1ад гьари т1ад

щвана мадяналъул агьлуялда, Самудиялги рик1к1ад гьарурал
г1адин, ва цогидал цересел умматазул капураб къавмги

рик1к1ад гьабураб г1адин гьеб Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ рах1маталдаса.
Шуг1айб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къавм гьалаг гьабиялъул бицен буго цогиги
суратазда жаниб, гьел биценал данде рачараб мехалъ гьеб къавмалъе
зодисан ц1акъ гучаб гьаракъ раг1ун буго. гьеб гьаракълъ х1инкъун
эхеде бер борхилелде лах1 ч1ег1ерлъун, бец1лъун зобалги ун кутакаб
ракъ багъари лъугъун буго. гьаб балаггалдалъун цох1о лах1заталда
жанир, гьел ругеб бак1алдаго рак1ал къвагъун, т1ул бихъун гьелги хун
руго.

96. Дица Муса аварагги عَلَيْهِ السَّلَامُ вит1ана

дир муг1жизаталгун ва баянаб
х1ужагун.

Таврат къуна гьесухъе жинда жаниб гьезие т1ориг1ел бугеб ва
шарг1иял ах1камалги ругеб.

97. Пирг1авнида ва гьесул къавмалъул
церехъабаздаги вит1ана Муса

авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ. Ва амма гьеб жагъилаб,
ах1макъаб къавм пирг1авнида

нахърилълъана. Гьесул нухги, гьес гьабулеб г1амалги бит1араб
гьеч1о, мекъаб, къосараб буго.

98. Дунялалда жиндир къавмалда цева

лъугъун гьел къосизарулев вук1арав
г1адин, ахираталдаги жиндир

къавмалда цева жужах1алъул ц1адаве
уна пирг1авн ва жинца хадуб къавмги бачуна. Ц1акъ квешаб

бак1 бугоха гьеб жужах1 жинда жанир лъугъине ва гьенир
даимлъизе.

99. Гьаб дунялалъул рукъорги рук1ана
гьев пирг1авниги гьесул къавмги

Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ лаг1нат жидеда щварал,
къиямасеб къоялъ гьебго лаг1нат буго

كَانَ لَمْ يَعْتَوِفْهَا إِلَّا بَعْدَ الْمَدِينِ كَمَا
بَعَدَتْ تَمُودُ ﴿٤٥﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٥٦﴾

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ ۚ فَاتَّبَعُوهُ أَمْرًا فَرِحُونَ
وَمَا أَمْرًا فَرِحُونَ بِرِشِيدٍ ﴿٥٧﴾

يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ
وَيَسَّ الْوُورُودَ الْمُورُودُ ﴿٥٨﴾

وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ
يَسَّ الْوُورُودَ الْمُرُودُ ﴿٥٩﴾

гъезие. Ціакъ квешаб жо бугоха гъеб лагІнат инсанасе щевезе ва гъесда нахъ регІзие.

100. Гьал цере рицарал къиссаби руго
 МухІаммад ﷺ, Аллагъас ﷻ
 дуда вахІю гъабун рицунел, жал гьалаг
 гьарурал къавмазул, Аллагъасда ﷻ
 инкар ккурал, гъесда ширк гьабурал гІадамазе букІунеб
 жазаъ бицун, дуе ва дур умматалъе насихІатлун букІине.
 Гьел умматазул росаби ва шагьарал цоял жегиги ракъалда руго
 цоги къавмаз жал гІуцІун, гьез ирсалъе росун, цо-цо росаби ва
 шагьарал ракъалда асарго хутІичІого тІагІунги руго, гьезул
 къавмги тІагІараб гІадин.

ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْقُرٰى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ
 مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيْدٌ ﴿١٠٠﴾

101. Дица гьел къавмазе зулму
 гъабичІо, гьел жалго рукІана жидеца
 напсазе зулму гьабурал. Гьез купру-
 ширк гъабуна, Аллагъасда ﷻ
 гІасильана, ракъалда пасалъаби
 гьаруна, цинги гъезие гІазаб гъабиги
 хІакълъана. Аллагъасул ﷻ гІазаб
 гьезда рештІараб мехаль гъезие щибго кумек гъабичІо жидер
 алагъзабаца, жиндие гІибадат гъабизе гІадав Аллагъги ﷻ тун
 жидеца гъезие лагълъи гьабурал ва гьез шапагІат гъабиалда
 божун рукІарал. Гьел алагъзаби кквей сабаблун жидеце гІазаб
 цІикІкІин гуреб, гьездаса щибго хайирги бахинчІо.

وَمَا ظَلَمْنٰهُمْ وَلٰكِنْ ظَلَمُوْا اَنْفُسَهُمْ
 فَمَا اَغْنٰتْ عَنْهُمْ اٰلِهَتُهُمْ الَّتِي يَدْعُوْنَ مِنْ
 دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ لَّمَّا جَاءَ اَمْرٌ رَبِّكَ وَمَا
 زَادُوْهُمْ عَدِيْۢتًا سَبِيۡۢبٌ ﴿١٠١﴾

102. Гьадианаб буго Аллагъасул гІазаб
 гъаби цо къавмалъе гІазаб гъабизе
 ккараб мехаль: гьез иман лъечІого ва
 Аллагъасдаги ﷻ гьесул расуласдаги
 гІасильун. ХІакълъунго Гьев Аллагъасул гІазаб гъабиги буго
 цІакъ жинца унтизабулеб, жиб гучаб ва къварараб.

وَكَذٰلِكَ اَخَذْرَبُّكَ اِذَا اَخَذَ الْقُرٰى وَهٰى
 ظُلْمًا اِنَّ اَخَذَهَا يَوْمَ شَدِيْدٍ ﴿١٠٢﴾

103. ХІакълъунго гьал цере рицарал
 къиссабазуль тІоритІел буго ва вагІза-
 насихІат буго Аллагъасда ﷻ иманги
 лъурал ахираталъул гІазабалдасаги
 хІинкъулел гІадамазе. Гьеб ахиратги
 жиндиль кинабго халкъ данде гьабулеб, жиндиль гьабулеб
 хІисаб-мизан ва жазаъ кинабго гІаламалда бихъуллеб, жибги
 кинабго халкъалда бихъизе бугеб, гьелдаса рорчІизе бакІ гьечІеб

اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَآيَةً لِّمَنْ خَافَ عَذَابَ الْاٰخِرَةِ
 ذٰلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوْعٌ لِّهٖ النَّاسُ وَذٰلِكَ يَوْمٌ
 مَّشْهُوْدٌ ﴿١٠٣﴾

къо буго.

104. Дица гьєб къиямасєб къо бач1ин нахье ﴿ وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ ﴿١٤﴾
бахьун гьєч1о жиндие ц1араб, къадар
гьабураб заман щвезег1ан гурони.

Гьєб Аллагьас ﴿ جَلَّ جَلَّالَهُ ﴾ къадар гьабураб г1ужалдаса ццебе кколаро ва
нахьеги бахьуларо.

105. Гьєб къо бач1араб мехаль цониги ﴿ يَوْمَ يَأْتِ بَنَاتٍ لَّا تَكَفِّرُنَّ نَفْسَ الْآبِآءِ ذِينَ هُنَّ مِنْهُنَّ ﴾
напсалда к1алъазе к1оларо Аллагьасул ﴿ شَقِيٍّ وَسَعِيدٍ ﴿١٥﴾
изну бук1ун гурони. Гьєб къояль
г1адамазул к1иго тайпа бук1ине буго:
бахьибугел алжаналда унел рук1ина, бахьикьосарал жужах1алда
унелги рук1ина.

106. Бахьикьосарал г1адамал абун ﴿ فَأَمَّا الَّذِينَ شَفَعُوا فِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ ﴾
даимго жужах1алда жанир рук1ине ﴿ وَسَهيقٌ ﴿١٦﴾
руго. Жидер х1ухьел ц1айги квешаб
гьаракь бугеб бук1ина х1амил гьаг1иялда
рельараб.

Г1азабальул гучаль гьезул гьаракь ва ах1и-х1ур бук1ина: авалалда
кутакаб борхараб гьаракь бук1уна, ахиралде гьаракьги къун ах1изецин
к1оларого рук1уна.

107. Гьєб г1азабальуль рук1уна зобал- ﴿ خَالِدِينَ فِيهَا مَا مَادَّتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ ﴾
ракьал г1адин даимго. Ай абадияльго ﴿ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا
гьєнир рук1ина гьєл. ﴿ يُرِيدُ ﴿١٧﴾

Г1адег1анав Аллагьас гьаб раг1и абун ﴿
г1адамазда бич1улєб мац1алда: инсанасда
лъалеб жо бугельул зобал-ракьал жив вижилалдего рук1араблъи ва
жив хун хадубги нахье хут1улєблъи. Гурони (гьєдин гьєч1єбани)
ахиратальул зобал ракъал ругони гьєлги абадияльго рук1инесел
руго.

Аллагьасє ﴿ جَلَّ جَلَّالَهُ ﴾ бокьараб цо къокьа бук1инаро гьєб жужах1алда
абадияльго. Гьєл руго жидєца Аллагь ﴿ جَلَّ جَلَّالَهُ ﴾ цо гьавулел рук1арал,
кинниги к1удиял мунагьал гьарурал г1адамал, Аллагьасє ﴿ جَلَّ جَلَّالَهُ ﴾
бокьараб1ан заманги бан гьєл жужах1алдаса къват1ирє рахьизарула.
Гьєзие щола Аллагьасул свалат салам лъєяв аварагасул шапаг1ат
ва гьєзда абун: «Гьанже нуж рац1ц1алъана (лъик1лъана), нуж
алжаналда лъугьа, даимго гьєнир рук1инелъун»-абун. Х1акьлъунго
дур Бет1ергьан Аллагь жиндие бокьараб жо жинца гьабулєв
вуго. Гьєсда жо малъулєв чи гьєч1о, гьєсул амру нахьч1валєв чиги

гьеч1о.

108. Аллагьасда **جَلَّ جَلَّالُه** иман лъун, гьесул аварагасда нахърилълъун лъик1аб г1амал гьабун хьвадун, жидер бахъибуголъарал г1адамал, гьал г1адамал алжаналда жанир рук1ула зобал-ракъал даимлъарабг1ан мехаль. Х1исаб-мизан лъугъарабго алжаналда лъугъинарула гьел. **Цо** къокъа хут1изег1ан, Аллагьас **جَلَّ جَلَّالُه** жидер мунагьал сабаблъун алжаналда лъугъиналдаса нахърахъун тарал.

«Асх1абул аг1раф» абулел г1адамал руго гьал, жидер квешаб валъик1аб г1амал бацад ккун, аг1раф абулеб сангаралда т1ад рук1унел Аллагьас **جَلَّ جَلَّالُه** алжаналда лъугъизе изно къезег1ан. Жужах1алда рит1ун, цинги мунагьал чурун хадуб алжаналда лъугъизабулеб къокъаги буго. Нахъаса къот1и гьеч1еб, жиндие мукъсанлъи гьеч1еб ва жиб т1аса унареб жазаблъун бук1ула Аллагьасул **جَلَّ جَلَّالُه** рахъальан гьаб алжанлъул ниг1матал.

Жидеда Аллагь разилъаял Муслимица ва Бухарияс бицараб х1адисалда буго: *хвел бачун бач1уна к1удияб куялъул сураталда ва гьеб хъола алжаналдаги жужах1алдаги гьоркъоб бак1алда. Цинги Аллагьасул рахъальан абула: «Я алжаналъул агьлу! Даимаб алжан буго нужей ва хвелги бук1ине гьеч1о. Я жужах1алъул агьлу, даимаб жужах1 буго нужее ва хвелги бук1ине гьеч1о»*-абун.

Цоги х1адисалда буго: *«Алжаналъул агьлуялда абула: нуж гьал ниг1матазулъ ч1аго рук1ине руго кидаго хвезеги гьеч1о, нуж абадиялъго глолохъанал рук1ине руго, кидаго херлъизе гьеч1о. Нуж даимго сахал рук1изе руго ва унтизе гьеч1о. Нужее даимал ниг1матал рук1ине руго, кидаго гьел ниг1матал т1аса иналда яги гьел швеларо абун хьул къот1иги бук1ине гьеч1о»*-абун. Ибну Касирица къуч1аблъун бицана х1адис.

109. Гьал мушрикаца хъанчазе лагълъи гьаби бат1улаб жо бук1иналда мун шаклъуге Мух1аммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**; гьез гьабулеб г1ибадат гьеч1о, жидерго умумуз гьабулеб бук1араб хъанчие лагълъи гьаби гуреб.

Щибго г1ила-х1ужа гьеч1еб, жидее мунпаг1ат гьеч1еб жо буго гьез гьабулеб. Х1акълъунго Дица гьезие гьабизе х1акълъараб жазаб гьабизе буго щибго мукъсан гьабич1ого.

* وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فَأَنْفَى الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرَ مَحْذُورٍ ﴿١١﴾

فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْْبُدُ آبَاؤَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِنَّا لَمَوْفُونَ لَهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ ﴿١١﴾

Ццересел къавмал гьалаг гьариялъул къиссаби рицун дуе баян гьабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ купру-ширкалъул агьлуялъе кинаб глазаб гьабурабали. Гьаб дур къавмалъеги гьабила Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьединаб глазаб, гьез тавбо гьабун, иман лъун дуда нахъ рилгьинчӀони.

110. Дица Муса аврагасухъе Таврат къуна. Гьеб Мусал къавм Тавраталда гламал гьабиялъуль хилипльана.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَأَخْتَلَفَ

فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُضِيَ

بَيْنَهُمْ وَأَنْهَمُ لَفِي شَاكٍ مِنْهُ مُرِيبٌ ﴿١١٠﴾

Цояз гьелда иман лъуна ва гьелъул хӀукму къабул гьабуна, цогидаз гьелда иман лъечӀо ва жидеего дунялалъул магӀишат тӀалаб гьабиялъе сабаблъун сверизабуна. Бокъараб хӀукму босана, бокъараб нахъе рехун гьелъул бакӀалда жиде данде кколеб цоги хӀукму хъвана.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ азалияб хӀукму букӀинчӀебани хӀисаб-мизан гьабиги жазаб гьабиги нахъбахъун тезеян гьабураб, гьеб Мусал къавмалъе жидер гламалалда рекъараб хӀукму гьабизе букӀана. Ва гьел хилипльарал къокъабазул щибаб цоялъе гьезие гьабизе кколеб жазабги гьабизе букӀана. ХӀакълъунго Гьаб Маккаялъул агьлуги Къуръаналда иман лъоларого, гьелда щакдарун, гьабизе жо лъаларого хутӀун руго.

111. ХӀакълъунго муъминзабазул ва капурзабазул кӀиябго къокъа буго жидер гламалазе жазаб гьабичӀого тун ругел ва ахираталда щибго щакӀги гьечӀого ва щибго жо гьоркъе течӀого гьезул гламалазе жазаб гьабизе буго. ХӀакълъунго Аллагъ жинда лъалев вуго лагъзадерица гьабубеб гламал.

وَإِنْ كَلَّا لَتَأْتِيَ فِيْنَهُمْ رُبُكٌ أَعْمَلْتُمْ إِنَّهُ

بِمَا تَعْمَلُونَ خَيْرٌ ﴿١١١﴾

Загьирго гьабубеб ва бальго гьабубеб, гьитӀинаб букӀа, кӀудияб букӀа. ЛъикӀаб гламал бугониги, квешаб гламал бугониги.

112. Мун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабубеб глабадаталъуль витӀун чӀа МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва дуда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гьабураб хӀалалъ гьесул диналда халкъ ахӀе.

فَأَسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا

تَطَعُوا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾

Гьелда сабро гьабе ва гьеб амру тӀубаялда даимлъе. Купру-ширк тун тавбо гьабун дуда нахърилъгьларал муъминзабиги чӀа жидеца гьабубеб глабадаталъуль битӀараб нухда ва хӀакъаб исламияб диналда.

Нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀукмаби хвезаруге, гьабизе тӀадаб,

паризаяб жо гьоркьги тоге, гьабизе х1алк1олареб жо гьабизеянги льугьунге. Гьесул шарг1иял г1орхьаби ц1уне ва х1арамаб жо гьабуге. Х1акьльунго Аллагь нужеца гьабубеб г1амал жинда бихьулев вуго. Гьельие жинца жазаь гьабизе бугевги вуго.

113. Нужеца рокьа-хинлги гьабуге

Аллагьасул **جَلَّالُهُ** тушбабаздахун: залимал ва капурал х1акимзабазда бугониги, гьезул чукьбилъун ругел мунапикъазда бугониги. Гьезда щибго мугьч1вайги гьабуге, божилъиги гьабуге.

وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَمَا تَمْسِكُوهُمُ
النَّارَ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن
أَوْلِيَاءَ ثَمَّ لَا تَنْصُرُونَهُ ۗ

Гьединаб гьудуллги ва божилъи нужеца гьабуни, нужги жужах1алъул ц1адаре ккезе руго. Ва гьелдаса нуж хвасар гьарулев щивго чиги вукине гьеч1о.

Жив цогояв Аллагь тун нужеца гьудулзабилъун ккурал, вализабилъун ккурал ханзабаз, х1акимзабаз, хьанчаз ва аллагьзабаца нуже кумек гьабизе гьеч1о. **Нуж кидаго нужер тушманасдасаги бергьине гьеч1о, гьездехун нужер дагьабниги гьудуллги бугони.**

Кьурт1убияс абун: гьаб аяталда жаниб т1орит1ел буго ва амруги буго г1асияб, пасикъаб агьлу рик1клад гьабизе ккеялда, купру-ширкальул агьлу рихизе ккеялдаги. Гьеб квешаб агьлуяльулгун гьудуллги ва гьалмагьлги гьаби купру буго: гьеб гьудуллги бук1унаро рокьа-хинлги гьеч1они, купру бокьиги купру буго. Хасго дин г1одобег1ан гьабубеб х1алалъ квешаб кьавмалдехун гьудуллги гьабизе бегьуларо.

Залимав чиясул зулмуялдаса нильго ц1унизе г1оло гьесдехун загьиралда гьалмагьлги гьаби, гьесдаса рак1 рик1клад бугони, шарг1альул рухса буго (изно буго) чара гьеч1еб, рес кьот1араб заманаяль.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасде бицараб машгьаруб х1адисалда буго: *«Г1адамазул бицунго квешав чи вуго жиндир квешлгьялдасаги х1инкьун г1адамаз жив к1одо гьавулев чи»*- абун.

114. Дуца какалги рай Мух1аммад

х1укьукьал т1убан ва арканал-шурут1ал камил гьарун, **радал-бакъанида ва сардил г1ужазульги.**

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَرُفْعَانِ
الْيَلِّ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ
ذَلِكَ ذِكْرِي لِلذَّاكِرِينَ ۗ

Щуябго паризаяб как бай абураб маг1на буго гьаб аятальул. Хит1аб Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасде бугониги, аятальул х1укму кинабго умматалъе г1аммаб буго. Цо г1алимзабаца абун гьаб аят миг1ражалда ун паризаял какал г1ад лъелелде рещт1араб буго абун.

Хлакълъунго инсанас гьарурал лъиклал гIамалаз, кьойил шуго как бай, рамазан моцлал кIал кквей ва цогидалги гIамалаз. Гьев инсанасул гIисинал мунагьал чурула. Гьаб дуда гьабураб амру вагIза-насихIт ва гIоритIелги буго хIакъаб жо лъазе бокъарал гIадамазе.

Гьаб нахъе ккараб, пасалги цIикIараб заманаялъ ругел муъминзабазе рекIел гьей ва ракI гIодобе биччай буго гьаб (114) абилеб аяталда жаниб. ХIарамаб жоги гIемерлъараб, руччабиги квешлъараб, жидер черхги щебе лъун щайтIаналда нахърилълун, гьеб щайтIаналъул кумекчагIилъун гьел руччаби хъвадараб мехаль, инсанасул бер ва кIал мунагьалда ккечлого хутIулеб гьечIо. Гьесул рекIельги жинда гьукъизе кIоларел хиялал реххулел руго, гьесул напсалги жиндир гIабигIияб, инсанасул ихтияралда гьечIеб багъари гьабулеб буго.

Гьадинал умурал гIаде рачIараб мехаль жиндаса кIалалъулниги, бералъулниги, квералъулниги хатIаьлги ккарав муъминчи гьеб хатIаалда цIакъ хехго рекIекълъула ва гьес жив хвасарлъизе, тавбо гьабизе нух балагъула. Гьеб нух бицун буго ГIадегIанав Аллагъас гьаб аяталда жаниб ва жинца абулеб буго: «Инсанасул лъикIаб гIамалалъ квешаб гIамал гIаса инабула» абун.

Гьаб аят рештIинабиялъе сабаб бицун, жинда Аллагъ разилъаяв ИбнумасгIудица абуна: *«Цо чи вачIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе ва гьес абуна: «Я расулаллаги! Дун шагъаралъул рикIкIадаб рагIалда вукIадго цо чIужу гIаданлдаса дие лазат цвана дун гьелдаги хъатIичIого. Дун дуда цеве чIун вуго дуца Аллагъасул хIукмуялдалъун дие хIукму гьабизе»-абун. Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабас абуна: «Аллагъас ﷻ вахчун тун вукIун вуго мун, дуцаги мунго вахчун вукIарав ани лъикIаб букIана дие»-абун. Ай тавбоги гьабун тун букIараб ани гьеб мунагъ загьир гьабичIого абун. ХIадис имам Муслимица бицана.*

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьев чиясе жаваб кьечIо, ва гьев нахъе ун хадуб ГIадегIанав Аллагъас гьаб аят рештIинабуна. Хадув чиги витIун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьев чи нахъе вуссинавуна ва гьесие гьаб аятги цIалана.

Жинда Аллагъ разилъаял Муслимица ва Бухарияс бицараб хIадисалдада буго: жинда Аллагъ разилъаяв амирул муъминина ГIусман асхIабасдаса бицана: *«Гьев ГIусман асхIабас какие чурана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас чурулеб букIараб хIалалъ, ва гьес абуна: «Дуда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас какие чурулев вихъана гьаб дица чураб хIалалъ ва хадуб жинцаги абуна:*

гъаб х1алалъ какие чурарав чи, цинги жинца к1иго ракаг1ат какги барав рек1ель хъудухъ гъеч1ел пикраби риччач1ого, гъев чиясул церехун гъарурал мунагъал чурила»- абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Ах1мадица бицараб х1адисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун:

«Т1адег1анав Аллагъас нужеда гъоркъор т1абиг1ат-г1амалги бикъун буго, ризкъи бикъун бугеб х1алалъ. Аллагъас ﷻ гъаб дунял къола жиндие вокъарав чиясеги, вокъич1ев чиясеги, ва амма Аллагъас ﷻ дин къоларо (иманалда т1овит1уларо) жиндие вокъарав чи гурони. Аллагъас ﷻ жиндие дин къурав чи гъесие вокъарав чи вуго. Дун дир напс жиндир кодоб бугеб Аллагъасул ц1аралдалгун гъедулев вуго: жиндир рак1ги мац1ги Аллагъасе ﷻ мут1иг1лъич1ев чи бусурманчи гъеч1о. Жиндир квешлъиялдаса мадугъал аманалда (божиялда) гъеч1ев чи жинца иман лъуравги гъеч1о, инсанас х1арамаб боц1и данде гъабун гъеб напакъаде ва лъик1аб нухалда къуна абун гъесие баракат бахунаро. Гъеб садакъаде къуни Аллагъас ﷻ къабулги гъабуларо. Жинца гъеб х1арамаб боц1и жиев хун хадуб тараб мехаль жиндие жуужах1 боркъиялъе сабаблъун гурони гъеб батуларо. Т1адег1анав Аллагъас цо квешаб г1амалалдалгун цоги квешаб г1амалалгун мунагъ чуруларо. Квешлъиялгун мунагъ лъик1аб г1амалалгун кириялъ т1аса инабула. Хъубаб, чорокаб жоялдалгун хъублъи бац1ад гъабуларо»- абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абузаридаца бицараб х1адисалда буго. Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Мун Аллагъасдаса х1инкъа кив вугониги. Цо квешлъи гъабураб мехаль гъелда хадуб лъик1аб г1амал гъабе, лъик1аб г1амалалъ гъеб квешлъи т1аса инабула. Дуца г1адамазулгун бицунго лъик1аб т1абиг1ат- г1амал хъвадизабе»- абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

Цо лъик1ал чаг1азул хабаралгун буго: к1иго гъалмагъ нухда унаго гъезда аск1оса ана жинда т1ад пихъил гъагъал лъураб х1айван. Гъав к1иясулго цояс гъеб гъагъиниб квер бегъун, гъениса босун пихъ жиндир кисиниб лъуна. Жинца гъеб пихъалгун бет1ергъанасдаса балго, гъесдаса х1алаллъиги т1алаб гъабич1о. Дагъалги хъвадун церехун унаго гъезда данде ккана цо пакъирав чи, жинца садакъа гъарулев. Дов гъалмагъас кисиниса къват1ибги бахъун жинца изну гъеч1ого босараб пихъ къуна гъев пакъирав чиясе. Гъеб ишалъ г1ажаиблъизе гъавурав гъалмагъас абун: «Дида дуца гъабураб иш бич1ч1ич1о! Цин дуца изну гъеч1ого чияр пихъги босун х1арамаб жо гъабун, гъанже гъеб х1арамаб нухда босараб жо садакъаялъеги къуна» абун.

Дос абун: «Дуда раг1ич1ищ лъик1аб г1амалалъ квешлъи т1аса

инабула абун: дица изно гьечлого босараб жо пакъирчиясе кьураб мехаль дида тIад мунагь хутIуларо» абун. Цинги гьалмагьас абун: «Вай дуда Аллагь гурхIаяв! Дуда лъаларищ Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вацIадав вукIин, гьес бацIадаб жо гурони кьабул гьабулареблъиги. ХIарамаб боцIи кьун садакьа лъугьунаро. Бокьун мунагь гьабизеги бегьуларо, гьеб хадуб тавбо гьабун, лъикIаб гIамал гьабун тIаса ине гьабила абун. ЛъикIаб гIамалаль тIаса инабулеб квешлъи буго хатIаьлъун, кIочон, гьапуллъун, шайтIаналь, гьава-напсаль гуккун ккараб мунагь» абун.

115. Дуца саброги гьабе МухIаммад وَأَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٥﴾
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел мушриказдаса дуде
 шолеб кьварильиялда. ХIакьлъунго

Аллагь жидеца иманлъун лъикIаб гIамал гьабулеб гIадамазе
 квербакьи гьабулев вуго ва жинца гьезул ажро мукьсан
 гьабуларев, гьезул гIамал гIадада хвезабуларевги вуго.

116. Нужедаса цере рукIарал فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُو
 умматазда гьоркьор рукIаралани بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا
 жидер гIакьлоги бугел, гIилмуги قَلِيلًا مِمَّنْ آمَنَّا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ
 бугел, Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ хира гьарурал, ظَلَمُوا مَا آتَوْا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١١٦﴾
 жидеца ракъалда пасальи гьабиялдаса
 нахьчIвалел гIадамал;- Гьел гIадамал
 рукIинчIо ва гьел умматал дица гьалаг
 гьаруна, дица хвасар гьарурал, дагьалго гIадамал хутIизегIан. Гьел
 рукIана аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва гьезда нахьрилъгьарал муъминзаби.
 Жидеца напсазе купру-ширкалдакъун зулму гьабурал гIадамал
 нахьрилъгьана дунялалъул боцIи-мал бокьиялда, чорхое бокьараб
 жо гьабун гьава напсальул ва шайтIанальул мурад тIубаялда. Ва
 гьел гIадамал рукIана жал мунагьазда ва гIасильаби гьариялда
 гIадчIарал.

117. Дур БетIергьан Аллагьасул гIагат وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ
 гьечIо МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинца وَأَهْلِهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾
 росабазул ва шагьаразул агьло гьалаг
 гьабулеб, гьел гIадамал лъикIалги
 рукIун. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ зулму гьабуларо ва жал гьалаг гьарулеб
 гIадамал рукIуна капураб, зулму ва пасальи гьабулеб кьавм.

118. ТIадегIанав Аллагьасе бокьарабани وَلَا
 гьес киналго гIадамал гьарилаан цохIо يَرَأُونَ مُخْتَلِفِينَ ﴿١١٨﴾
 иман лъураб умматлъун.

Жал исламияб диналда тIоритIарал ва

Аллагъ разиял гIадамаллъун. Кинниги, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир лагъзал тун руго жидеца тIаса бишараб гIамал гъабизе ва гьел хIал гъабун иман лъеялда рачун гьечIо. Гъадин бугельзул гьел гIадамал кидаго хилиплъун рукIуна ва цоял иман лъурал цоял капурал рукIуна. Гьелдаги тIад батIи-батIияб, батIулаб дин гъабулел рукIула, ахираталда жидея шибго мунпагIат гьечIел гьел диназул: ягъудиял, насраниял, мажусал ва цогиги гIемер батIибатIиял къокъаби.

119. Дур Аллагъ жидеца гурхIарал муъминзаби руго битIараб диналда чIарал, жал хилиплъуларел гIадамал.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIадамал рижун, гъаб дуниялда хъвадизе жал теялъул хIикматги гъеб буго:

жидея бокъараб жоялда хъвадизе риччай, хIал гъабун цо диналда чIчIезе гъаричIо. Ахираталда цо къокъа алжаналда ине ва цоги къокъа жужахIалдаги ине. Гъеб жужахIалда унеб къокъа цIакъ кIудияб буго. Гъедин бугельзул Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго: **Дур БетIергъанас** гъабун тIубан бугеб хIукму-къадар ва къотIи буго: жинца жужахI цIезабилни абун киналниги гIадамазулги жундузулги капурзаби жанир рехун.

120. Дица дуда рицарал гьал киналго къиссаби руго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ццересел аварагабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва гьезул умматазул къиссаби. Гьел рицун дур ракI паряхат гъабизе.

Гьел аварагабазда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда жидер къавмал ахIулаго швараб захIмалъи дуда лъараб мехаль, гъез гъабураб саброги лъараб мехаль, мунги гъезда нахъвилъльине ва дуда данде гъабулеб мушриказул тушманлъи цо дуге гъабураб жо гьечIеблъи лъан, дуца гьелда саброги гъабизе.

Ва духъе бачIана гьал къиссабазда жаниб бугеб хIакъаб хабарги, жинда жаниб батIулаб ва гьересияб жо гьечIеб. Гъезда жаниб дур умматалъе вагIзаги буго муъминзабазе пикру гъабизе ва гIибрат босизе насихIатги буго.

121. Жидеца иманги лъоларел дуда нахъги рилълъунарел мушриказда дуца абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нужеца гIамал гъабеха нужерго нухда чIчIун.

Купру-ширк гъабун. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъун, ракъалда тIад

إِلَّا مَنْ رَجَعَرَبْنَاكَ وَلَدَيْكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ
كَلِمَةُ رَبِّكَ لِأَمْلَانِ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ
وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

وَكَلَّمَ نَفْسَ عَلِيٍّ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نَشِئْتُ
بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ
وَذِكْرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾

وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَاتِبِكُمْ
إِنَّا عَامِلُونَ ﴿١٢١﴾

зулму ва пасалъи гьабун.

Нижги нижер исламияб диналда ч1ч1ун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялда нахърильлъун г1амал гьабулел руго.

122. Нужги балагъун ч1а щиб къодай нужеда وَأَنْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾

бихъула абун ва нижги балагъарал руго гьеб

г1азаб кидайдай нужеда швела»-абун. Цоги маг1на буго: нижее кколеб жоялда нуж ралагъун ч1а, нужее кколеб жоялда нижги балагъун ч1ун руго абун.

123. Т1адег1анав Аллагъасе буго

зобал-ракъалда жаниб бугеб балъгояб

(гъаибаб) жоялъул лъай ва ихтияр.

(Гъаибаб жо абула: щебе араб яги нахъе

бач1унеб жоялда, жиб рик1ладаб, жиб

лъалареб жоялдаги). Кинабго жоялъул амру ва х1укму Аллагъасде

جَلَّ جَلَالُهُ буссунеб буго. Нужеца лагълъи гьабе гьев Аллагъасе

ва нуж гьесдаса х1инкъа. Нужеца таваккалги т1аге жив цогояв

Аллагъасда. Ва дур Бет1ергъан Аллагъ гьеч1о Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

нужеца гьабулел г1амал жинда лъаларев, гьелдаса жив гьапулав.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун сурату Гьудалъул

тафсир ва таржама хъван т1убана.

Кинабго рецц ва щукру Т1адег1анав Аллагъасе буго.

وَاللَّهُ عَزِيزٌ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ

الْأَمْرُ كُلُّهُ وَقَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا يُكَ

بِعِزِّهِ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

12. Сурату Юсуф

Маккаядла рецтІинабураб, жинда жаниб нусиялда анцила цо аят бугеб.

Гьаб сураталда жаниб бицунго кІудияб бакІ колеб буго ЯгІкьубил вас Юсуф аварасул кьисаялъ. Сурат реитІинабуна гьев Юсуфиде данде чІварал гІемерал кьварилъаби рицун, гьезда Юсуфица гьабураб саброги бицун, гьелдалъун МухІаммад аварасул ﷺ ракІ гьезабизе ва гьев авараг ﷺ ракІ гІодобе биччан, паракъалъун вукІизе.

Аллагьасул свалат салам лъеяв Юсуф аварасдаги ﷺ гІемер кьварилъаби рихъана, гьев гьитІинго вугеб кьоялдаса байбихъун. Жиндирго вацаз гьуялда жаниве рехана, хадув лагъ гІадин гьев цо нухлуазе вичана. Мисриялъул гІазицица (хІакимас) вичун восун гьесул рукъов вукІаго гьесул чІужуялъул хІиллалдалъун туснахъ гьавун гІемераб заман гьенибги бана. Хъизаналда жаниб цо лъимер цогидаб лъимералдаса цикІун бокъараб мехаль гьелдалъун цогидал лъималазул рекІелъ хІалхъублти лъугьулеб букІиналда ва гьелда тІад цІакъ батІи-батІиял асарал рачІине бегъиялда кантІизарулел руго Юсуф аварасул ﷺ кьисаялъ.

Гьаб сураталъул цІакъ берцинаб, хІеренаб, тамахаб мацІ буго ва цІалун чІалгІунареб пасихІаб ва ракІ тамах гьабулеб хабарги буго. Инсанасде рачІунел киналго хІалал рицун руго ва гьел хІалал цІалулеб мехаль цІалулев чиясда жиндаго гьеб кинабго бихъулеб ва рагІулеб бугеб гІадаб асар лъугьуна. Гьениб жаниб гурхІел-рахІмуги буго, ракІкьварилти-пацманлъиги буго, рекІелгьей-роххелги буго, рокъа-хинлъи ва напсалъул кьасдал-анищалги руго.

Халид ибну МагІданица абуна: «Сурату Юсуф ва сурату Марьям буго алжаналъул агьлуялъ жиби цІалун ва жинда гІенеккун лазат босулеб нигІмат» – абун. ПІатІаъ абудев гІалимасги абуна: «Гьаб сурату Юсуф цІалулеб жинда рагІарав чиясул пацманлъи тІаса уна» - абун. ПІадегІанав Аллагьас жинцагоги абудеб буго: «Дица две бицине буго бицунго берцинаб кьиса» - абун.

Цогидал аваразбабазул ﷺ кьисаби чанго сураталда такрар гьарун рицана. Гьеб буго Къуръан жинца гІажиз гьарулеб Аллагьасул ﷻ калам букІиналда тІоритІел гьабиялъе, гьелъул пасихІлти ва гьварилти бихъизабиялъе бугеб. Гьаб кьиса цохІо нухаль бицана ва

гьединги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ баян гъабуна жиндир каламалъул камиллъи, гьелда къеъ гъабун чи бергъунареблъи.

Гъаб сурат рецитинабуна (сурату гьудалда) хадуб. Гъеб заманги буклана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг бищунго захIматаб ва ракI къваридаб хIлалалъ вугеб. Гъесул лъималазул эбел ва гъесие ГIемер квербакъарай, гъесие йокъулей чIужу Хадижат хвараб сон буклана гъеб. Гъединго гъеб соналъ хвана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг цIунун, гъесул рахъккун къурайшиял хIинкъизарун вукIарав гъесул инсул вацI АбутIалибги. Къурайшияз бетIер эхеде борхараб, аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIилла-макру гъабизе гьел ургъулеб заман буклана. Гъаб хIлалалда авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIаго гъесда суратул Гъуд ва суратул Юсуф рецитинабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ: цогидал аварагзабаздаги عَلَيْهِمُ السَّلَام бихъана къварилъи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат халкъалъухъе цвезабулаго, гъезги сабру гъабуна, дуцаги сабру гъабе абураб магIнаялда, аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ракI хIалхъезабизе.

Сураталда жаниб аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бичIчIизабулеб буго кинабго къварилъиялда хадуб гIатIилъи букIунеблъи, кинабго пащманлъиялда хадуб роххел букIунеблъиги, загIилъи, хIалдагълъиялда хадуб къуватги бергъенлъиги букIунеблъи. Сабру гъабурав чи вахунеб тIадегIанаб макъам баян гъабун, туснахъалда жаниве реххун, жив кIочон тун вукIарав Юсуф Мисриялъул гIазизлъун ккей бищун буго. Аллагъасул диналъе гIоло, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесул гIазабаздаса хIинкъун хIарамаб, къабихIаб жо тараб мехалъ, дунялалдаго инсан тIадегIанлъулеб куцги баян гъабун буго. Муъминзабазе цIакъ ГIемераб вагIза ва гIибрат буго гъаб сураталда жаниб.

Сураталъул бищун кIвар бугеб масъала бугин абизе бегъула инсанасул вацIцIалъи, гъес жиндир къадру цIуни, гъесул хиянат гъечIолъи букIине ккей баян гъаби ва гъединав инсан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тIадегIан гъавун, халкъалдаса тIокI гъавун дунялалда кIодо гъавулеблъиги баян гъаби. Гъесие ахираталда абадиял нигIматал рукIинги щибго щаклъи гъечIеб амру буго.

Хасго Аллагъасул диналда халкъ ахIулел, гъезда битIараб нух бихъизабулел дагIватчагIазе мунпагIат бугеб, гъез цогидал муъминзабазе бищине ва лъазабизе мустахIикъаб хабарги буго гъаб сураталъул.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавтикъ къеги лъикIаб жоялда гIенеккизе ва гьелъул вагIза босизе. Дурго цIоб-рахIматалдалъун дуца ниж мун разияб гIамал гъабизе тIае, БетIергъан Аллагъ!

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф Лам Ра, гьал хIурупазул магIна ва гьездалгун бугеб мурад ПIадегIанав

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала.

Жидедаса Къуръан данде гъабурал хIарпаздаса руго гьел. Гъеб Къуръан жинца инсан гIажиз гъавулеб, жинда релгъараб жо лъидаго гъабизе кIвечIеб букIиналда ишараги буго. Гьал дуда **рещгIинарурал аятал руго, МухIаммад, жинца гIажиз гъарулеб, жиндир магIна гъваридаб, мацI пасихIаб Къуръаналгун аятал.** Жинда жаниб батIулаб жо гьечIеб, жиндир хIукмаби баянаб, жиндир хабарги ритIухъаб.

2. ХIакългунго Дица гъаб Къуръан **рещгIинабуна гIараб мацIалда**

цIалулеб тIехългун, гIараб хIарпаз жиб хъвараблгунги, **нужеда бичIчIине гъаб калам инсанас данде гъабураб жо гьечIеблги.**

Жинца гIадамал гIажиз гъарулеб калам гъаб букIин лъараб мехаль, гъаб каламалгун бетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIинги лъазе ва гьесда иманги лъезе.

Ибнукасирица абуна: гIараб мацI буго бишун пасихIаб, жиндир магIна лгикI баянаб, гьелдалгун бицараб жо раклалда чIолеб. Гьедин бугельгун киналго тIахъазул бишун хирияб Къуръан рещгIинабуна бишун хирияб мацIалда, бишунго хирияв аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва бишунго хирияб ракъалда – Маккаялда. Гъеб тIехъ босун вачIарав расул – Жабраилги вукIана бишунго хирияв малаик. Къуръан рещгIинабиги байбихъана хирияб Рамазан моцIаль. Уммат жинда хIажалгунлеб кинабго жо баян гъабун, бишун тIубазеги гъабун, гьельгун хIакългунль аятги рещгIинабуна: «Жакъа нуже дица дин камил гъабун» - абун.

Гъаб хадуб бугеб аят рещгIинабиялъе сабаб бишун, ИбнугIаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абун: хириял асхIабзабаца Аллагъасул свалат салам лъезав аварасда абун: «Я расулаллагъ! Дуца нижее цо къиса бичинарищ?» - абун. Цинги ПIадегIанав Аллагъас гъаб аят рещгIинабуна ва жинца абун:

3. Дица дуда бицина, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, къиссабазул бишунго берцинаб къисса, дуда гъаб Къуръанги вахIю гъабун бугельгун. Гьалде цеве мунги вукIана, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда

مَنْ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا
أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمِنَ الْعَافِينَ

гъабги, цогидал аварагабазул عَلَيْهِ السَّلَامُ къиссабиги лъаларевлъун, гъезул пикру гъабуларев ва гъезда х1ажат гъеч1ев.

Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мун кинабго г1аламалъул авараглъун гъавидал, дур динги киналго динал хвезарулеб бугелъул, гъаб хирияб Къуръанги ахир къямасеб къо ч1езег1ан кинабго иман лъураб исламияб агълуялъул шарг1 бугелъул, гъалда жанир рицун руго умматалъе г1ибратлъун, дуге рек1елгъейлъун, ццересел аварагабазул عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гъезул умматазул къиссаби.

4. Дуца дур асх1абзабазе бице,
Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Юсуф аварагасул
къисса. Юсуфица عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир эмен
Яг1къубида عَلَيْهِ السَّلَامُ абураб г1уж бице:
«Я дир эмен! Дида г1ажайбаб макъу

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَيِّمِهِ يَا أَبَتِ ابْنِي رَأَيْتُ
أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿١٠﴾

бихъана. Дида бихъана анци1ла цо гвангъараб, канч1аб ц1ваялъ
дида цебе сужда гъабулеблъун. Гъединго бакъги моц1ги бихъана
дие сужда гъабулеблъун» - абун.

Ибнуг1аббасица رَضِيَ اللهُ عَنْهُ абуна: «Аварагабазул عَلَيْهِ السَّلَامُ макъу Аллагъасул вах1юялдалъун бук1уна» - абун. Гъаб макъу бихъулеб мехаль Юсуфил анци1ла к1иго сон бук1ана. Гъев жеги авараг вук1инч1елъул, гъесул макъуялда карамат абула. Анци1ла цо ц1ваялъе маг1на гъабуна Юсуфил анци1ла цо вац вуго абун. Бакъги моц1ги Юсуфил عَلَيْهِ السَّلَامُ эбел-эмен руго абуна. Юсуф аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ гъеб макъу бихъаралдаса хадуб гъевги, гъесул вацал ва эбел-эмен Мисриялда данделъизег1ан гъоркъоб ана к1икъого сон. Ай к1икъого соналдаса хадуб т1убана Юсуфида бихъараб макъу.

Юсуф عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасул х1акъалъуль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Гъев вуго жив хирияв, жив хириясул вас, гъевги жив хириясул вас»-абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана. Ай Ибрагъим аварагасул вас Исх1акъил вас Яг1къубил вас Юсуф вуго гъев. Г1ибранияв, Канг1анияв, гъанжеялдаса 3700 сональ ццере Шамалъул ракъалда жал рук1арал.

5. Инсуца Юсуфида عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Я дир
вас, дуца гъеб макъу дур вацазда бицунге.
Гъез дуге цо макру гъабизе бегъула ва
мун гъалаг гъавизе х1илла ургъизеги
бегъула. Х1акълъунго шайт1ан инсанасул
загъираб, х1акъаб туцман буго.

فَأَلْبَسْتَنِي لَأَتَقَطِّعُ رُءُيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ
وَيَكِيدُ أُولَئِكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ
عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١١﴾

Гъель циб нух балагъунги инсанасе зарал гъабич1ого толаро.

Яг1къуб аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ бич1ч1ана Юсуфида عَلَيْهِ السَّلَامُ бихъараб макъу

гьесие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан къадру кӀодолъи ва аварагъти къеялда ишара букӀин. Гьесие гӀелму къун, бечелъи къун жив дунялалдаги ахираталдаги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хира гъавизе вукӀиналда ишара букӀинги. Вацзда гъеб макъу бицани, гъездаги макъуялъул магӀна бичӀчӀун, гъез Юсуфида عَلَيْهِ السَّلَام хӀалхъублъи гъабизе бегъила абун абунa ЯгӀкъубица гъеб макъу вацзда бицунге абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «*Нужеда макъиль бихъараб мехаль жиндие бокъулеб, лъикӀаб жо, жинца гъеб бице жиндир божарал гӀадамазда. Квешаб жо макъиль бихъараб мехаль жив цоги хъибилалда сверун вега, АгӀузубиллагъи минащайтӀани ражсимги абе, квегӀисан лъабго нухаль хӀацӀуги туй. Гъеб макъу лъидаго бицунге. Цинги гьесие гъеб макъуялъул зарал букӀине гьечӀо*» - абун. Ибну Касирица хӀадис къучӀаблъун бицана.

Хадубги Юсуфида ЯгӀкъубица абунa:

6. Дуда гъаб макъу бихъараб гӀадин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун тӀаса вищизе вуго аварагъти къеялъе, гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуда лъазабизе буго макъуялъул магӀна бичӀчӀулеб гӀелму. Цоги магӀна гъабунa: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

дуда лъазабила щересел умматазул къиссаби, гъезул тӀахъазда хъвараб гӀелму ва хӀакъаб жо босизе кӀолеб гӀакълуги къела, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукӀиналъе далил бачун гӀадамал мукӀур гъарулеб хӀужжаги къела. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир нигӀмат тӀубазабизе буго дуеги ва дур эмен ЯгӀкъубил лъимал-хъизамазеге, гъезул наслуялъеги. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб нигӀмат тӀубазабураб гӀадин дур щересел умумузе Ибрагъимие ва ИсхӀакъие.

ТӀадегӀанав Аллагъас нильлъер умумул гъаруна аварагъабилъун, халкъ диналде ахӀулел расулаллъун. Гъеб цӀакъ кӀудияб нигӀмат буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие рокъаразе ва жинца тӀаса рищаразе гурони жиб къолареб. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун ва дур хадусел лъималги гъаризе руго аварагъабилъун.

ХӀакълъунго дур БетӀергъан Аллагъ жинда лъалев вуго аварагъти лъихъе къелеблъи ва жиндир халкъалъул тадбир гъабниялъул цӀакъ гӀадлу битӀарав хӀакимги вуго. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гӀелму лъай жиндие щибго гӀорхъи гьечӀеб буго, Аллагъасул гӀамал-пишаги жинда жаниб маслахӀат ва хӀикмат бугеб буго. Жиндир лагъзадерил щивав чи щиб ишалъе бегъулевлъи лъан гъабула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб

وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ ۖ إِنَّا رَبُّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٢﴾

халкъалъул тадбир.

7. ХІакълъунго гъав Юсуфил ва гьесул **вацазул къиссаялъул гемемер мунпагІат буго ва вагІза-насихІат, гІакъло буго, гьезул хабар лъазе бокъун, гьелдаса бицен гъабулел ва гьелда гІенеккулел гІадамазе.** *لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٍ لِّلسَّالِقِينَ ﴿٧﴾

Хириаб Къуръаналъул киналго къиссаби руго жидеда жаниб вагІза-насихІат ва гІибрат бугел. ТІадегІанав Аллагъас мунпагІат гьечІеб жо гъабуларо ва бицунаро. Амма Юсуф عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасулги гьесул вацазулги къисса буго пикру гъабулел, жо бичІчІулел гІадамазе гемемер батІи-батІияб гІакълу ва магІна жинда жаниб бугеб.

8. Юсуфил вацаз абуна: «Валлагъи, гъав Юсуфги **цадахъав вац Биняминги гемемер вокъулев вуго нильлъер эмен ЯгІкъубие. Нильлъ руго гьездаса кІудиял, чорхол къуватги бугел, бокъараб жо гъабизеги кІолел ва инсуе мунпагІат бугел гІолохъабазул жамагІат».** إِذْ قَالُوا الْيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا نَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ آبَاءَنَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾

АнцІго вац вукІана гьел эбел-эмен цадахъал. Юсуфил ва Биняминил эбел батІияй йикІана ва гъав кІиявго бишунго гьитІиналги рукІана. Эбел-инсул ракІ гурхІел-рахІму бугеб жо бугельул, гІадатлъун бугеб жо буго гьезие гьитІинал лъимал цІикІкІун рокъулеблъи ва гьездехун бербалагъи гемемер букІунеблъиги. Цогидаб рахъалъан эбел-инсуе лъимал киналго цохІо хІалалъ рокъула ва цониги лъимер «гъаб лъимер дие хІажат гьечІо» - абун рокъоса къватІибе гъолеб, гІарцухъ бичулеб, яги гъадинго цогидазе къолеб букІунаро.

Гъединго лъимал кигІан гемемер ругониги, яги цо-кІиги гурони гьечІониги, гьездехун бугеб рокъиги батІияб букІунаро: щибаб лъимер хасаб рухІ ва напс бугельул, гъеб щибалъе хасаб хасият, тІабигІат-гІамал букІуна ва гьелдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ эбел-инсул рекІелъ гьел лъимал рокъи бижун буго.

Муъминчи гъапуллъизе бегъулареб бакІ буго: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабулев, гъев вокъулев ва гьесда тавакал тІамун ва мугъчІван вукІунев чиясе цохІо лъимер бугониги, кигІан гемемер ругониги гьел дунялалъул рокъор дагъабго заманаялъе рекІелъгъеялъе ругел руго, цогидаб боцІи-малалда релъун. Гьел лъимал къурав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кІола гьел цохІо къоялъ нахъе рачинеге. Гъадин бугельул гемемер лъимал руго абун гьездаса чІухІун вукІин, яги гьезда мугъчІван вукІин гІакъилав, иман камилав чиясул гІамал гьечІо.

Юсуфил вацаз хадубги абуна: «Хіакълъунго, нильлъер эмен ціакълъ мекъи ккарав вуго Юсуфги Биняминги глемер рокьялдалъун».

9. Нужеца гъав Юсуф чівай, яги гъев цо рикікладаб ракъалде шъезаве. Цинги эмен нужеде вуссине вуго ва гъесие нуж рокъизе руго.

أَقْتَضُوا يُوسُفَ وَأَظْهَرُوا أَرْضًا يَحْتَلُ
لَكُمْ وَجْهَ آيِكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ
قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾

Гъев Юсуф цеве вукладго гъесда цоги чи вихъулев гъечіо ва гъев вокьяялъ инсуда нильлъ кіочон тун руго. Юсуф чіван худуб, яги гъев рикікладаб бакіалде шъезавун хадуб нужеца тавбу гъабила ва нуж лъикіал чагилъунги рукіина.

Бокъун Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гласилъизе ва хіарамаб, квешаб иш гъабизе, хадуб тавбу гъабизе къасд гъабуна гъел вацаз. Гъаб буго шаргІалда ціакълъго хіарам гъабураб пиша. ЩайтІаналда ва жидерго гъаванпсалда гленеккун рукіиналъул, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ кіочон вукіиналъул гІаламат буго гъеб. Гъаб аяталда жаниб ва хадусеб аяталда абулеб буго: «Нужеца, нуж, нужер» – абун. Гъалъул магІна буго Юсуфил вацал цоцаздехун ургъулел, цо иш данде балел рукіин. Нужеца, нуж абураб рагІи гъаниб нильлъеца, нильлъ абураб магІнаялда буго. Гъедин гъечіони гъездехун хитІаб гъабулев, амру гъабулев цоги чи вукіине ккола, гъедин бугин абун абулел тафсиралъул гІалимзабиги гъечіо.

10. Гъел вацаздаса цо вацас абуна:

гъав вукІана гъезул бищун кІудияв «Ягъуза» абулев вац. Гъаб буго жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасил рагІи. Къатадатица абуна: гъев вацасул цІар букІана «Рубайла» абун. Мужагъидица абуна гъесул цІар «ШамгІун» букІана абун.

قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ
فِي عَيْبَتِ الْجَبِّ يَلْتَظِطُهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ
إِنْ كُنْتُمْ قَاعِلِينَ ﴿١٠﴾

ГІалимзаби гъев вац щив вукІарав абун хилиплъиялъе сабаб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъеб цІар бищун гъечіеблъи. Ццересел гІахъаздаса хабар бищунел гІадамаз бицараб жоялдакъун хилиплъана гъев вац щив вукІарав абураб рагІиялъулъ. **Нужеца Юсуф чіваге.** Гъеб глемерго кІудияв мунаг буго, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ццим бахъунеб пишаги буго. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ бокъун чи чіварав чиясул тавбо къабул гъабиги ціакълъ божизе захІматаб иш буго.

«Нуж гъев Юсуф عَلَيْهِ السَّلَام инсудаса ватІа гъавизе ургъун ратани, ва гъеб иш гъабичІого телариланги ратани, нужеца гъев реххе цо гъваридаб гъуялда жанив, ва гъенив гъевги тун нахъ русса. Сапаралъ унел гІадамал гІаде ккун, гъез Юсуф гъуялъуса

къватлив вахъун жалгун цадахъ рикlкlадаб ракъалда вачина ва нужер мурадги тlубала»-абун.

Мухlаммад ибну Исхlакъ абулев гlалимас абуна: цlакъ клудияб амру гьабиялда къасд гьабуна гьел вацаз. Чанго багlияб клудияб мунагъ буго гьез жидер напсалда тlад босизехъин. Бищун щевесеб буго гурхlел-рахlмо къотlизаби. Жидер вац жидерго квераздалгун чlвазе ургъи щибго гурхlел-рахlмо гьечlеб иш буго.

Клибилеб буго эбел-инсуе квешлъи гьаби; жидее бокъараб лъимер тlагlараб мехаль гьезда чlолеб къо, гьезул рекlел бакъвай, чара тlагlиялгьул халго гьабулеб гьечlо гьал ахlмакъал васаз.

Лъабабилебги буго, щибго жинда мунагъ гьечlеб гьитlинаб лъимералгье зулму гьаби. Яхl-намусалгьи, бахlарчилгьялгьи къабул гьабулареб квешаб, къабихlаб гlамал буго гьеб.

Ункъабилеб буго цо-цазе рокъарал клiго чи цо-цаздаса вагlа гъави, гьел цо-цазде щевезе гьукъи.

Щуабилеб буго: гьитlинасул гьитlинлъиялда ва клудияв, херав чиясул клодолгьялда гурхlун гутlи, Аллагъасул ﷺ авараг Ягlкъубие عَلَيْهِ السَّلَام зулму гьабулеб буго жиндир васалаз гьев загlиплгъарав, клодолгъарав чи вугеб мехаль гьесда кодосан гьесул рекlел гьейлгун вугев гьитlинаб лъимер Юсуфги вахъун, гьеб лъимерги эбел-инсул гурхlелалда ва цlобалда хlажатаб букlаго.

Гьал гlемерал клудиял мунагъал бокъун гьаризе къасд гьабигун цадахъ Аллагъ ﷺ жидедаса тlаса лъугъила ва гьев гурхlила абун хьулги лгун буго гьел гlолохъабазул. Субхlаналлагъ! Аллагъ ﷺ Вацlадав ва Тlадегlанав вуго. Жиндир гlажанбаб гурхlелалдалгун хlакъикъаталдаги Аллагъ ﷺ гурхlун, гьес Ягlкъубил рекlелгье гурхlел реххун, гьев жинда гьаризе виччан, ахиркъадги Аллагъ ﷺ тlаса лъугъана гьел гlолохъабаздаса. Гьаб хабар буго къиссаялгьул ахиралда бугеб ва амма Аллагъасул ﷺ рахlматалда хьул лгун, хадуб букlинесеб жо лъаларого, гьаб бакlалда гьаб гурхlелалгьул бицен гьабуна.

Аллагъ ﷺ гурхlараздаса ратаги нилгьль киналго.

11. Гьаб цебехун рехсараб жоялдаги ургъун, гьеб гьабизе ният-къасдги гьабун, Ягlкъуб аварагасул ﷺ васал гьесда ццере рачlана ва гьез абуна:

Я нижер эмен! Мун щай божуларев Юсуф нижгун цадахъ вукlиналда ва нижеца гьесул милат гьабиялда. Гьев нижер вац вугелгьул нижеца гьесул тlалаб гьабила ва гьесда щибго зарал

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْتِنَا عَلَى يَوْسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَتَوَكَّلُونَ ﴿١١﴾

бугеб жо швезе теларо.

12. Дуца гъев вит1е метер нижгун цадахъ
х1алхьи гъабизе ва чан гъабун, чуял
рекеризарун, рек1ел гъей гъабулеб мехаль
нижеда цадахъ вук1ине.

أَرْسَلَهُ مَعَنَا عَدَايَتَرْتَع وَيَلْعَبُ وَإِنَّا لَهُ
لَحَفِظُونَ ﴿١٢﴾

Жиндиего бокъараб квен-пихъ кванан лазат-рах1аталда вук1ине.
Бичасх1аги, нижеца гъев ц1унизе вуго ва сах-саламат рокъовги
вачине вуго»- абун.

Гъереси бицунеб бугельул жидер раг1и бит1араблъун бихъизе бокъун
гъа гъедун к1алъана гъел. Хабар бицунаго цо чи г1емер гъедарараб
мехаль гъесда божи дагъаб бук1уна. Х1акъаб, бит1араб хабар бицунев
чи гъа гъедиялда х1ажалъуларо.

13. Яг1къубица عَلَيْهِ السَّلَامُ абун:

«Х1акълъунго, дие бокъун гъеч1о
Юсуфидаса ват1алъизе ва гъевги вачун
нуж ине.

قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ
يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾

Дагъабго заманаялъ гъев аск1оса ват1алъараб мехаль дун
пашманлъулев вуго ва цожо г1оларого вук1унев вуго. Нуж расандулел,
чуял рекеризарулелги рук1ун нужеда к1очон хут1ун гъев Юсуф
бац1ица ч1вазе гуриланги х1инкъулев вуго дун»-абун. Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ х1икматалдалъун Яг1къубил гъаб раг1и гъел васалаз гъесие
гъереси бицунеб нухлъун лъугъана. Яг1къуб аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ жинцаго
малъараб г1адин ккана щиб гъереси гъез бицунеб Юсуфги цадахъ
гъеч1ого рукъор рач1араб мехаль.

14. Гъел васаз абун: «Бичасх1аги, гъав
анц1го г1олохъанчиясда цадахъ вук1аго
Юсуф бац1ица ч1ванани ва нижеда гъев
ц1унизеге к1веч1они, ниж рук1унаха
ц1акъго тохал г1адамал.

قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ
إِنَّا إِذَا أَخْلَسُ رَوْسُ

Цинги нижее ч1аго рук1инго щиб гъабизе. Гъеб нич т1ад бук1иналдаса
хунго лъик1 бук1инарищ нижее?»- абун.

Нахъисеб къоялъ радалго Яг1къубихъе рач1ун васаз гъаридал Юсуф
жалгун цадахъ виччай абун, гъес Юсуф карандае къана, гъесие лъик1аб
дуг1аги гъабун ва вацалгун цадахъ алахалде виччана.

15. Цинги Юсуфги عَلَيْهِ السَّلَامُ вачун гъел
вацал, жидер мурадлъун бугеб гъуй
бугеб бак1алде щведалго ва гъев жанив
реххизеге гъел х1адурлъараб мехаль:

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْتَمَعُوا أَن يُجْعَلُوهُ فِي غَيْبَتِ
الْبَيْتِ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾

гъез Юсуф кварика вухъана, лъим босизе гъуялъуб бичалев царагI гIадин, ва гъуялда аскIов вачун гъесда кIал гъикъиги гъабуна: Гъанже бихъила дуге букIунеб жо ва дур инсуеги букIунеб жо! ЦIакъ вукIана мун гъев инсуда аскIоб бакIги ккун, цоги чи аскIовго виччаларев хIалалъ. Гъанже дуге гъаб гъуй буго жанив чIолеб бакI абун. Юсуф хIинкъун, гIодун лъугъана ва щивав вацасда валагъун гъезда хурхун чIчIезе къасд гъабуна. Цонигяс гъев аскIов къазе течIо, тунка-гIусун инжит гъавуна.

Цинги дица Юсуфида вахIю гъабуна: «Дуга сабро гъабе! Цо къо бачIине буго дуга гъел вацазда бицунеб жакъа гъез дуге гъабураб къварилъи. Гъев къоялъ гъезда лъазеги гъечIо мун жидер вац Юсуф вугеблъи»-абун.

ГIадегIанав Аллагъас Юсуф аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ракI парахат гъабуна ва гъесда бицана гъаб къварилъи тIаса ине бугеблъи ва жинда макъиль бихъараб хIалалъ гъел вацал жиндие сужда гъабизе щере рачIизе рукIинги. ГIалимзабаца абун Жабраил малаик рештIана абун Юсуф عَلَيْهِ السَّلَام аварагасда гъаб вахIю босун.

Вацаз тIасан гурдеги бахъун Юсуф авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъуялда жаниве виччана. Гъев гIодов щвезегIан чIечIого квар къотIун жанив реххана, гъев гIодов речIчIун хвезе бокъун. Юсуф лъималда жаниб бугеб гамачIалда тIад вахъун чIун хутIана щибго зарал ккечIого. Вацалаз тIасан ахIана: «Юсуф» абун, гъев хунищ вугев, чIагойиш вугев лъазе бокъун. Жинда гъел гурхIилин абун ракIалде ккун Юсуфица жаваб гъабуна. Цинги цоял вацаз абун; кIудияб гамачI рехизе буго гъесул бетIералда тIад абун, цогидаз абун: гIела нильеца гъесие гъабураб къварилъи, живго те гъев живго хвезегIан яги цо гIадамаз нахъе вачинегIан абун.

Цинги гъел вацаз цо къегIер хъун гъельул би тIаде бахун Юсуфил гурде бидул цезабуна ва нахърусун рокъоре ана.

16. Жидер эмен ЯгIкъубихъе васал рачIана وَجَاءَ آبَاؤُهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ﴿١٦﴾
сордо бецIъараб мехаль ва гIодилаго
гъесда тIаде лъугъана.

17. Гъез абун: «Я нижер эмен! Ниж цо-цазда къец гъабун щивдай бергъула абун, чIорбутI речIизе (яги чуял тIамизе, яги рекеризе) ана, нижеца Юсуфги къай-цIа ва квен-тIехалда аскIов тана. Гъев гIужаль бацIги бачIун гъель Юсуф кванан ватана. Гъаб нижеца бицунеб жоялда мун божиларевлъиги лъала

قَالُوا يَا أَبَانَا أَنَا ذَهَبْنَا مُتَدِّقِينَ وَتَرَكْنَا
 يُوسُفَ عِنْدَ مَتْلَعِنَا فَاصْكَهَ الَّذِينَ أُمَّتٌ وَمَا
 أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾

нижеда, киг1анго бит1араб жо бицунеллъун ниж ругониги.

Мун нижеда шакдарулев вугелъул ва Юсуф хвана абураб жоялда божизе дуге бокъунги гъечелъул. Гъез бицунег хабаралъго загъир гъабулеб бук1ана гъегъереси бук1ин. Ц1огъорасул т1агъуралда ц1а рек1ун бук1унин абухъго, гъез бицулеб жо жинда божуларег бук1ин гъездаги лъалег бук1ана.

18. Гъересияб би т1ад бахараб горде босун рач1ана гъел ва гъегъерде инсуда щеге рехана. Гъалеха Юсуфил бидул ц1араб гурде, гъевги бац1аль т1ет1езавун нахъе хут1араб абун. Яг1къуб аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ

гъегъерде кодобе босана ва гъегъес абун: «Гъереси бицунег буге нужеца: бац1аль Юсуф т1ет1езавураб мехаль горде сах-саламат хут1уларо»-абун. Щайт1аналь кинабго квешлъи рекъезабун гъел вацазда т1ад. Ц1акъго г1акъилаб жо гъабулайинги рук1ун жидеуго гудур гъун батана гъез. Цох1о бак1алдаса бихъич1егъ гордеги инсуда щеге рехун, жал гъереси бицунег бук1ин жидецаго тасдикъ гъабун.

Цо хабаралъул буге: Яг1къуб аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъегъердеги гъумералда ч1ван г1одана ва гъегъес абун: «Ц1акъ рак1 гурх1араб бац1 бук1ун бугоха гъаб. Дир васги кванан вуго, щибго гордеги бихъизабун гъеч1о»- абун.

Яг1къуб аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: Нужеца бицунег жо гъереси буге, гъегъешги гъедин гъеч1о. Нужер напсаз нужеца ц1акъ квешаб амру берцин бихъизабун буге. Гъанже дица ц1акъ берцинаб сабро гъабилла. Т1адег1анав Аллагъ вуго дие квербакъулев гъегъегъереси бицунег хабаралдаги, Юсуф ват1альиялдаги сабро гъабизе ва Аллагъасда хъуллъун, таваккал т1амун ч1езе.

Яг1къуб аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ лъалег бук1ана Юсуф عَلَيْهِ السَّلَامُ гъез ч1вач1егълъи, гъегъ бац1ица ч1вач1егълъи. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вах1юялдакъун ва илгъамалдакъун Яг1къубида лъалег бук1ана Юсуф аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хира гъаруразул цояв вук1ин ва гъесул халатаб берцинаб къисса бук1унегълъи. Гъедин бугониги жиндир напсалъул бугегъ, жиндир ихтияралдаса бахъараб рокъияль гъесул рак1 къварид гъабулеб бук1ана, бералги чвахизарулел рук1ана.

19. Цинги сапаралда бугегъ цо къокъа бач1ана гъегъ гъуй бугегъ бак1алде.

Жинда Аллагъ разильяев Ибнуг1аббасица абун: Мадяналдаса Мисраялда унеб къокъа бук1ана гъегъ. Унеб нухги къосун

وَجَاءَهُ وَعَلَى قَمِيصِهِ يَدٌ مِّنْ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ يَبُشْرَىٰ هَذَا غُلَامٌ وَأَسَرُّهُ بِضْعَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

глемерго рикlклад бугеб бакlалде ккана гьел ва гьеб гьуялда аскlоре швана. Юсуф авараг عَلَيْهِ السَّلَام гьенив реххаралдаса льябго кьо араб заман букlана гьеб. Гьесул вацал гьеб гьуялда аскlор рачlун хьаравулльи ккун рукlунел рукlана шибдай Юсуфил ккелеб абун.

Гьеб гьуялдаса рикlклад гьечlого хlохь бахъизе рештlараб кьокъаяль жидер цояв витlана гьеб гьуялдаса лъм босизе. Жинца цlарагl жанибги реххун кьвагlибе бахъараб мехаль гьеб кваралдаги хурхун цlакъ берцинав вас ватана лъм босизе арада. Гьев цlакъ воххун жиндир гьалмагълъялда ахlана: гьале роххел! Балагье дида ватарав васада абун.

Гьев Юсуфги вачун жиндирго гьалмагълъялде аскlове араб мехаль тlаде рачlун Юсуфил вацаз: «Гьав нижер лъутарав лагъ вугин»- абун. Тlадегlанав Аллагъ жинда льялев вуго гьез бицунебги, гьабулебги жо. Кинниги, жиндир азалияб кьадаралда хьван бугеб хlукму тlубазабун Бетlергъан Аллагъас лагъзал жидер гlамал гьабизе риччан тун рукlуна.

20. Цинги Юсуфил вацаз гьев вичана гьеб кьокъаяльул цо чиясе цlакъго дагъаб багъаги босун. Жал рикlларал диргьамал рукlана гьел. Гьезда Юсуфил кьадроги льялеб букlинчlо, жидее гьев кьваригlунги вукlинчlо.

وَسَّرُوهُ بِثَمَنٍ بَخِيصٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ

وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الْآزْهِقِينَ ﴿٢٠﴾

Гьедин бутельул лагъ вуго абун вичун, чияр лагълъялда гьокъ ккезавуна Юсуф авараг. Юсуфги عَلَيْهِ السَّلَام вуцlун чlана. Гьесда льялеб букlана гьал гlадамалгун цадахъ гьенисан нахье ин жиндие маслахlат букlин ва гьелда хадуб жиндие Аллагъас جَلَدَانُهُ бицараб роххел букlинги. Ва амма гьеб рохалида швезегlан жегиги гlемераб кьварилъи ва гlазаб бихъана Юсуф аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام.

Гlалимзабаца абун: вацаз Юсуф вичана кього диргьамалгъухъ, гьеб буго цlакъго дагъаб жо: лагъасул багъа гьечlо гьеб, лагъасда ретlулеб ретlелцин гьеб багъаялде щоларо. Юсуф восарав чияс жал Мисриялде щвараб мехаль базаралдаги вачун гьев вичана Мисрияльул хlакимасе.

Кьитlпир абурев шагъаральул хазинчи вукlана гьев. Кього меседил гьурушалгъухъ (динар) ва кlиго ретlелги кlиго хьитазухъги вичана. Жиндие лъммер лъугьуларев чи вукlун, Юсуфил берцинлъи бихьун, гlемераб багъаги кьун жиндирго рокъов хьулухъалье тезеян восана Кьитlпирица Юсуф. Гьаб лица хъвараб тафсир гуреб цоги батlияб магlнаги гьабун гlалимзабаца Юсуф вичияльул бицун. Дица хъвараб

тафсир ва таржама буго гъаб къисаялда жиб рекъараб, жиндахун дир пикру гъетараб.

21. Юсуф вичун восарав мисриялъул х1акимас жиндир ч1ужуялда (Зулайхада) абуна: (Раг1ила: бугин гъелъул ц1арилан абуна цогидал г1алимзабаца): «Дуца гъав вас хира гъавун, к1одо гъавун ч1езе гъаве нильеда гъоркъов. Гъев нильеца васг1адин тезе вуго ва гъес нильеес рукъоб хъулухъ гъабун кумек гъабизеги бегъула»-абун.

Жидер л1имер бук1инч1елъул васг1адин тезе къасд гъабуна Къит1пирица Юсуф. Гъеб буго Юсуфие бугеб к1одолги ва гъев лагъльбиялдаса вахъи. Гъедин бугелъул Аллагъас عَلَّمَ абулеб буго: Гъуялдасан къват1ив вахъун хвасар гъавурав г1адин, дица Юсуфие Мисриялъул ракъалда хиралги ва к1одолги гъабуна.

Лъик1ав чиясда аск1ов ккезавун, гъес кинабго х1ажатаб жо жиндие ч1езабун васг1адин хъихъана Юсуф. Дица гъесда цересел г1ахъалги лъазаруна, гъезул маг1наги бич1изабуна. Макъуялъул маг1на лъалевги гъавуна Юсуф. Жиндие гъелдаса мунпаг1ат бук1инелъун. Х1акълъунго Аллагъ жиндие бокъараб жо гъабизе шибго жоялъ нахъч1валарев вуго. Кинниги, г1емерисел г1адамал жидеда Аллагъасул عَلَّمَ х1икматал лъаларел, гъесул иш бич1ч1уларел руго.

22. Юсуф жиндир черхалъул ва г1акълуялъул шулалъиялда вахараб мехаль: гъесул лъеберго, яги лъебералда лъабго сон т1убараб мехаль, дица

Юсуфие къуна г1елму-лъай, диналъуль жо бич1ч1и ва авараг1ги. Гъадин к1одо гъарула дица жидер г1амал лъик1ал г1адамал: иман камилал хиянат гъеч1ел, къот1уе рит1ухъал г1адамал.

Жинда Аллагъ разилъаяв Г1абдуллагъ ибну Масг1удица абуна: г1адамазул бишун хадур гъурал, чиясда балагъун гъесул х1ал лъалел ва гъесул бук1инесеб бицине к1олев лъабго чи вуго. Мисриялъул Къит1пир вуго: жинца Юсуф авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вичун восарав, гъев цо х1икмат бугев, жиндир хиралги ва т1ок1лъи

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِّصْرَ لَا مِرَاءَ بَ
أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ
نَتَّخِذَهُ وَوَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَانَ يُوسُفَ فِي
الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ عَلِيمٌ وَلَٰكِن كَثُرَ
النَّاسُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٢﴾

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ رَوَاهُ آتِيَنَّهُ حُكْمًا وَعِلْمًا
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

бугев чи вукліналда кантлун. Шуглайб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ясги йиго. Жинца инсуда абурай: «Гъав чи мухъкьун хІалтІизе ваче, гъав цІакъ божарав, лъикІав чи вуго» - абун. Гъеб абун Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام хІакъалъуль гъев лъикІав, тІокІав, хирияв чи вукІин бичІІлун. Лъабабилев Абубакар رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхІабги вуго жинца Пумар رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхІаб халипалъун тарав ва гьелда жаниб бугеб баракат ва лъикІлъи жинда лъарав.

Гъаб аяталь бицараб Юсуфие кьураб гІелму-гІакъло ва аварагІи буго дагъаб хадуб бугеб жо, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб бакІалда рехсон бугониги. Байзави абулев гІалимас абун: Юсуф аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام Мисриялъул Глазиз КъитІпирица вичун восараб мехаль анціла ункъабилеб сон букІана. Анціла лъабго сон гьесда аскІоб бараб мехаль туснахъалъув тІамуна, гъениб анкъго (яги лъабго сон) бан хадуб Раян ханас жиндир вазирлъун гъавуна. Гъаб заман буго Юсуф аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام лъеберго яги лъебералда лъабго сон бугеб замана. Гъалдаса хадуб кьуна гьесие аварагІи.

23. Цинги гъев Юсуф тІалаб гъавуна жив жиндир рукъов вугей КъитІпирил чІужу Зулайхаца.

Жиндие Юсуф вокъун, гьель гІадал гъаюрай Зулайхаца тІалаб гъавуна гъев жинда аскІов веги ва гьель кинабго руччабазул хІилла-макро хІалтІизабун Юсуф жиндир амруялъе мутІигІ гъавизе. Амма Юсуф гьелдаса лъугулев ва вахчулев вукІана.

Цо къоялъ Зулайхаца рукъалъул нуцІби рахана ва Юсуфида цее чІІлун гьель абун: гъале дунги, гъале бусенги. Дуге щибго хІинкъи гьечІо, хехго вачІа дида аскІов абун. Юсуфица абун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цІунаги дун гъеб квешаб жо гъабиялдаса абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесда бихъизабун Зулайхаца жив ахІулелб жо цІакъ къабихІаб пиша букІин ва гъеб гъабизе бегъулареблъи. Гъаб рагІиялъуль нильееги ишара буго цо квешаб иш гъабиялда гъава-напсаль, шайтІаналь ахІараб мехаль, гъеб иш гъабизе нильлъ лъугъиналдаса Аллагъасдалъун цІуни тІалаб гъабизе ккеялда.

ХІакълъунго дур рос КъитІпир вуго дир бетІергъанчи, жинца дие гІемераб лъикІлъи гъабурав ва дун берцинго жиндир рокъов хъихъарав. Кин бегъулеб дица гьесие хиянат гъабизе ва гьесул чІужуялда аскІов къазе! ХІакълъунго жидеца зулму гъабулел, хІарамаб жо гъабулел гІадамазул кидаго мурад тІубаларо ва

وَرَوَدَتْهُ الْمَلَأَىٰ هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ
وَعَلَقَتْ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ
مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ
لَأَقْبَلُ الْعِظَامُونَ ﴿٣٣﴾

гъезул лъик1лъиялда квершел батуларо.

24. Цинги Зулайхаца ях1 бахъана Юсуф
жинда аск1ов вегизавизе.

Щибго нич т1аг1ун гъава-напсаль ва
щайт1аналь гъалаг гъаюн, нахъаса нуц1биги
рахан Юсуфида т1аде лъугъана гъей ва
х1ал гъабунги гъев жиндир мурад т1убазе
т1амизе къасд гъабуна. **Цинги Юсуфил**

напсалда жанир пикраби лъугъана гъей Зулайхае мут1иг1лъизе.

Ва амма гъес напс къезабуна, Аллагъас ﷻ жинда бихъизабураб
г1аламаталъул кумекалдалъун.

Г1алимзабаца бат1и-бат1ияб раг1и бицана Юсуфида бихъараб г1аламат
щиб бук1араб, гъев Аллагъасдаса х1инкъун Зулайхадаса лъутизе
сабаблъун ккараб абун. Гъел раг1абазе мух1канаб далил гъеч1о, гъедин
гъеч1ониги гъел раг1аби бат1улалги гъеч1о. Цо г1алимас абун: нахъаса
нуц1аги рахан, керен бет1ерги цебе рехун, цогиги жиндир черхалъул
бихъинчиясе берцин бихъулел бак1ал загъир гъарун, Зулайха гъесда
т1аде лъугъиндал, Юсуфида щебе бач1ана жиндир эмен Яг1къубил
сурат, жинца к1алдиб ккун килищ х1анч1улевлъун. Гъеб г1аламат
бихъидалго Юсуфил чорхол х1ал хисана ва Зулайхал чалухал пишаби
жинда рихъич1евлъун лъугъана: ай гъез жиндие щибго асар гъабич1о
ва жив гъелдаса вуссун рокъоса къват1ив лъутизе лъугъана абун.

Цоги г1алимас абун: Юсуфида цебе Зулайхал рос Къыт1ипирил сурат
бач1ана ва гъес жиндие гъабураб лъик1лъяги рак1алде щвана абун.
Цоги г1алимас абун: Юсуф Зулайхадаса нечон эхедехун валагъана ва
гъесда мокърокъ хъван бихъана: «Мун зина гъабиялда аск1ов къаге!
Гъеб Аллагъасул ﷻ щим бахъулеб жо буго ва ц1акъ квешаб нух
буго»- абун.

Гъел раг1абазул кинаяб бит1араб бугониги, щиб г1аламат Юсуфида
бихъаниги нильеца гъелъул к1вар гъабизе кколаро. Нильеда лъалеб
жо буго Аллагъас ﷻ Юсуф ц1унана гъей Зулайхал сураталда жив
къосизавизе жинда т1ад лъугъараб щайт1аналъул макроялдаса.
Бет1ергъан Аллагъасул ц1уни бук1ун гурони Юсуфида к1олароан
гъава-напс ва щайт1ан къезабизе ва гъев Зулайхал х1илла макрояль
къезавилаан. Т1адег1анав Аллагъас авараг1ьяилъе т1аса вицарав
Юсуф кинабго мунагъ хат1аалдаса ц1унарав вук1ана.

Абусаг1удица абун: Юсуф аварагасул ﷺ рак1алда рехараб хиял
гъесул г1айиблъун рик1к1унаро. Гъеб буго инсанасул т1абиг1ат,
гъесда нахъч1вазе к1олареб. Цо-цо г1адамаз Юсуф аварагасда ﷺ

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٖ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا اَنْ رَّآ
بُرْهَانَ رَبِّهٖ كَذٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهٗ
السُّوءَ وَالْفَحِشٰٓءَ اِنَّهٗ مِنْ عِبَادِنَا
الْمُخْلِصِيْنَ ﴿١٤﴾

гIунтIизабулеб, жиб гIиналда рагIизе рекъечIеб хабар буго ахIмакъл
гIадамаз ургъараб.

Дица гъев Юсуф аварагасдаса عَلَيْهِ السَّلَام кинабго квешлъи ва
къварилъи нахъчIвала ва зинагIадаб къабихIаб жоги нахъчIвала.
ХIакълъунго гъев Юсуф عَلَيْهِ السَّلَام вуго дица дие тIагIат- гIибадат
гъабиялъе ва аварагълун вукIиналъе тIаса вищарав лагъ.

25. Цинги Юсуфги Зулайхаги рагъо
бугеб рахълда рекерана.

Юсуф гьелдаса лъутун, къватIиве
ворчIизе къасда гъабун векерана. Зулайха
щайтIаналь гъалаг гъаюн, хIайваналда
рельълун лъугъун, гьесда хадуй йортун

нахъаса ккун гъев чIезавизе лъугъана. Ва гьесул гордеги бихъизабуна
мугъ бугеб рахълъан. Гъеб хIалалъ унаго гъезда рагъоялда аскIов
щун ватана Зулайхал рос КъитIпир. Гъеб лахIзаталь Зулайхал
гIакълъо рукIалиде бачIана ва жинца гъабулеб букIараб жоялда
кантIана. цингиги гьель щибго хIал хисичIого кинабго лъугъабахъин
гIаксалда сверизабуна ва жиндир зулмуялдаса лъутулев вукIарав
Юсуф жиндие зулму гъабулев вукIаравълун вихъизавуна.

Зулайхаца абун: «Я дир хирияв гьудул! Дур агълуялъе квешлъи
гъабизе ургъарав гъадиав чиясе щиб жо гъабилеб цIакъ квешаб
гIазаб гурони, яги туснахълда рехун гъенив жанив тей гурони»-
абун.

26. Юсуфица абун: «Дица щибго
квешлъи гъабичIо, гъеб гъабизе
ракIалдаги ккечIо. Гъей Зулайхаца
вукIана дун тIалаб гъавулев»-абун.

жиндир нахъяб рахълдаса бихълун бугеб

гурдеги бихъизабуна, жив битIараб бицунев вукIиналъе хIлужалълун.
Цинги КъитIпир гъабизе жо лъларого хутIидал ва лъида гIайиб
бугебги жиндие загьирлъичIелълул, гьесие кумек гъабун Юсуф
бугътаналдаса хвасар гъавун, ТIадегIанав Аллагъас киниялда жанибго
бугеб гьитIинаб лъимер клалъазабуна. Гьельълул гIагарлъиялъул
лъимераль абун: «Гъев Юсуфил горде щецбесахун бихълун батани
Зулайхаца бицунев жо битIараб буго, гъев Юсуфги жинца гьереси
бицунев вуго.

27. Гьесул горде нахъасахун бихълун
батани Зулайха гьереси бицуней
йиго ва Юсуф жинца битIараб жо

وَأَسْتَبِقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ
وَأَلْفَيْتَا سَيْدَهَا لَدَا الْبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ
أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٥٥﴾

قَالَ هِيَ رَأَوْتَنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ
شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ
مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٥٦﴾

وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٥٧﴾

бицунездаса вуго»- абун.

28. Къит1пирида бихъидал Юсуфил горде нахъаса бихъун бук1ин, гьес абун: «Гъаб иш нужер макроялдаса цо макро

فَلَمَّارَةً اَقْمِيصَهُ فِدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ اِنَّهُ
مِنْ كَيْدِكُنَّ اِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيْمٌ ﴿١٦﴾

буго, я гьал руччаби! Нужер х1илла-макроги ц1акъ к1удияб бук1уна.

Ва нужеца ургъараб, гъабураб иш бахчизе, гъеб цогидазда т1аде реххизе нужер гъунарги к1удияб бук1уна.

29. Я Юсуф! Дуца гъаб хабар ва гъаб рокъоб лъугъараб жо лъидаго бицунге, дуда гъеб к1очон, гьелдаса вуссун ч1а мун. Дуцаги, я Зулайха, гъеб дудаса

يُوسُفُ اَعْرَضَ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ
اِنَّكَ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِيْنَ ﴿١٧﴾

ккараб сурукъаб ишалдаса тавбо гъабе, Аллагъасда ^{جَلَّ جَلَالُهُ} дур мунагъал рахче абунги гъаре. Гъаб ишалъуль мун йик1ун йиго г1айибалъул бет1ергъан абун.

жидерго жагъилияб г1адаталда рекъон ва гъев Къит1пир сабро бугев чи вук1ун, щим хехав вук1инч1ого, гьес х1укму гъабунa кинабго жо к1очон тезе ва щибго жо ккеч1еб г1адин, щерего бук1араб х1алалъ берцинго жидер яшав гъабизе.

Амма квешаб хабар хехго т1ибит1ула ва дунялалъул бералги г1ундулги рук1уна. Гъеб Зулайхалги Юсуфилги ккараб жо лъана гъезул рукъор х1алат1улел, гъезие хъулухъ гъабулел г1адамазул руччабазда: чед бежулел, лъим баччулел, дару гъабулел ва цогидалги г1адамазул руччабазда. Гъел руччабаздаса цогидазда лъан гъеб хабар шагъаралдаго т1ибит1ана. Т1адег1анав Аллагъас абулеб буго:

30. Гъеб шагъаралъул руччабаца цо-цаздехун абунa: «Гъаб шагъаралъул г1азизлъун вугев (бишун к1удияв х1аким) Къит1пирил ч1ужуялъ жиндир рокъов цевеса х1алт1улев чильун вугев Юсуф т1алаб гъавулев вуго жинда аск1ов вегизе.

* وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِيْنَةِ امْرَأَتُ الْعَرَبِيْنَ
تُرَادُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا
اِنَّا لَنَرُّهَا فِي صَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿١٨﴾

Гъель гъесие г1акъуба кьолеб раг1ула жиндие росльи гъабе абун. ц1акъ к1удияб иш гъеч1ишха гъаб? Ханг1адин вугев чиясул ч1ужуялъ лагъасда рокьи гъабизе ккани, г1адаллъун ятила гъей Зулайха.

Юсуф вокьи гъельул рек1ель жаниб бортун буго ва гъелда дов тезе к1олеб гъеч1о. Х1акълъунго, нижеда гъей Зулайха йихъулей йиго ц1акъ квешаб бак1алда ккун ва нух къосун, г1акъло сверун»-абун. гъаб хабар руччабаз жалго данделъанщинаб бак1алда бицунеб бук1ун

ахирги Зулайхада рагIана жинда нахъаса бицунеб, гьей суризаюлеб хабар.

31. Гъаб хабар рагIараб мехаль
Зулайхаца хадув чи витIун шагьаралъул
бищунго къадро бугел чагIазул руччаби
ахIана жиндир кIалгIаялъур.

КIикъого чIужу гIадан йикIанин
абуна гIалимзабаца. Гьезда гьоркъор
жидер рукъор хьулухъ чагIильгун ругел
гIадамазул шуго чIужугIаданги йикIана,
жидедаса гъаб Зулайхал хабар къвагIибе арал.

Зулайхаца гьел руччабазе мугъ чIван рахIаталде гIодор чIолеб
бакI хIадурана гьоркъе тамахал босаби гIамун, мугъ чIвазе хIулидал
къаданильелал лъуна. Цере цIакъ берцинал, гIемерал нигIматал
ругел тепсиги тIибитIана (тIутI, бертадуе къачIараб квен-тIех).
Щийй гIаданальхъе нусги къуна пихъалдаса хъал бахъизе, гьан
къотIизе.

Цинги гьел киналго данде руссун цIакъ хIалхьон ва кеп щун гьел
нигIматал кваналел ругеб мехаль Зулайхаца Юсуфида абуна: мун
гьел руччабазда гIаде лъугъа ва гьезда цевеса хъваде абун. Гьел
жанир чIараб рокъов лъугъун Юсуф жидеда вихъарабго гьел
руччабазда цIакъ кIудияб гIаламат бихъараб гIадаб жо лъугъана:
гьесул берцинлъиялдаса нечон, хIинкъун лъугъана гьел ва, жидеца
гъабулеб жого лъачIого Юсуфиде балагъухъего рукIун, нусал жидерго
кверазда лъульан жидеца кверал къотIана. цинги гьезги абуна:
«Аллагъ вацIадав ва гIадегIанав вуго! Гъадинаб гIажаибаб
берцинлъи бижун бугоха Аллагъас عَلَّمَ لَهُ. Гъев чи гIадамго гьечIо.
Гъав чи хирияв малаик вуго, гIадамазда гьоркъов виччарав»-
абун.

32. Гьел руччабазе лъугъараб жо
бихъидал Зулайха цIакъ разильгана
ва гьез жинда нахъаса рицарал
харбазулги рецIел босана, Цинги
Зулайхаца абуна: Гъале гъав чи вугоха

гъев, нужеца дида гIайиб чIварав дие гъев вокъана абун. ЦохIо
нухаль гъев вихъарал нужеца кверал къотIун унтизаридалго,
нужеда бичIчIизе ккела кигIан дир ракI гьес унтизабулеблъи
щибаб къоялъ дида гъевги вихъулев вукIун.

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ
وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكِنًا وَآتَتْ كُلَّ وَجِدَةٍ
مِنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا أُنزِلَتْ
أَكْبَرْتَهُنَّ وَوَقَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ
مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿٣١﴾

قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَاوَدتُّهُ
عَنْ نَفْسِهِ فَوَاسْتَعَصَمَ وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَا
ءَأْمُرُهُ لَيَسْجَنَنَّ وَيَكُونَا مِنَ الصَّغِيرِينَ ﴿٣٢﴾

Бичасхлагы, дица гъев Юсуфие чанги чалухаб пиша гъабуна ва гъев дида асклов лъугъун гъесулгун дица шагъват тлубазе яхги бахъана. Амма гъев цлакъ цунун чланаха: Дида гъедиनाव инсан вуклинин абун кколороан ва цоги вуклуневги ватиларо. Гъадиная глолохъанай, берцинай, чорхол члурканлъи рекъарай гладаналь босаде ахлараб мехаль гъеб ишалдасан цунун члолев чи шив вуклулев?

Гъанжеги дун гъедулей йиго нужедаги рагун: Гъев Юсуфица дир амру тлубачлони ва дие бокъараб жоги гъабичлони, гъев дица бецлаб гвендинив рехун туснахъ гъавила ва гъев цлакъ хлакър гъарураздаса вуклина»-абун. Гъанже руччабаца жинда глайиб члвалареблъи лъан, Зулайхаца жиндир рокъи тлубанго загъир гъабуна ва жиндир мурад тлубачлого жий члеларо абун гъаги гъедана. Ничалъул пардав бахъун, жинда глайиб члваялдаса хлинкъичлого клалъана гъей. Гъелда тлад рекъон руччабацаги хлукму гъабуна гъель бицунеб жо цлакъ битлараб бугин, гъельул баклалда рукларал ани жидецаги гъебгожо гъабизе вукланин.

Цинги гъел руччабаца Юсуфидаги абун мун Зулайхада гурхлайин гъей рокъул цла реклун, юхлун хвезе тогейин, дуего махлцараб ракъул гвенд тласа бищичлого берцинай гладанальул хлажат тлубаян абун. Юсуфил цлакъго ракл бакъвана, кинабго дунял тладе лъугъун, жив къосизавизе ургъулел ругин ккана гъесда.

33. Цинги Юсуфица Аллагъасда جَلَّالَهُ غъари, хлели гъабуна ва гъес абун: «Я дир Бетлергъан Аллагъ! Гъеб бецлаб, махлцараб ракъул гвенд бигъаяб буго дие ва гъеб туснахъ дие бокъила гъал руччабаз жинда ахлулеб къабихлаб иш гъабун дур цим бахъи дида швеелдаса.

قَالَ رَبِّ الْمَسْجِنِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونِي إِلَيْهِ
وَأَلَّا تَصْرَفَ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصَبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ
الْجَاهِلِينَ ﴿٣٣﴾

Цохло мун вуго Бетлергъан гъезул макро дидаса нахъчлвезе клолев. Дуца дун цлуничлони ва дуца дун гъезул макроялдаса хвасар гъавичлони дун гъездехун гъетлизе бегъула: дир напсияб гламал бергъун, жагъилал гладамазул гламал гъабун. Цинги дунги гъезда релъгъарав лъугъина»-абун.

34. Тладегланав Аллагъас Юсуфил دُغْلَايَلْغЕ жаваб гъабун ва гъел руччабазул макро гъесдаса нахъчлвана.

فَأَسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ وَقَصَّرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾

Хлакълъунго Аллагъ жинда гъарарав чиясул дугла раглулев вуго ва жинца дуглайялге жаваб къезе

мустахликъал чагIи жинда лъалев вуго.

35. Цинги КъытIпирие ва гьесул гIакълу чагIазе Юсуф вацIадав вукIиналълул киналго хIужаби рихьидал, Зулайхаца гьев толаревльиги лъадал, гьезда лъикI бихьана цо заманаялъ гьев Юсуф туснахълда тIамун тезе. КъватIул харбалги тIагIизегIан, цоги щиб бугониги мустахликъаб хIукмуги загьирлъизегIан.

ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا آيَاتِنَا
لَيْسَ جَنَّتُهُ وَرَحَى حَبِينِ ﴿٢٥﴾

Цо гIалимас абун: Зулайхал тIубанго хъл къотIидал Юсуф жиндие мутIигI гьавизе кIевейлдаса, гьель росасда абун: гьав ГIибранияв лагьас дун халкъалда суризаюна дие жив вокьун вуго абун, дие ресги гьечIо къватIий яхьун дир гIузру гIадамазда бицине. Дуца я гьев туснахълълув реххе гьесда гIайиб бугебълун букIине, яги дие изно къе къватий яхьун дир гIузру гIадамазда бицине абун.

Жинда Аллагь разильаяв ИбнугIаббасица абун: цинги гьез хIукму гьабун Юсуф гвендинив реххизе. ХIамида тIадги рекIинавун гьесда хадуб къали къабун ахIдолел гIадамал тIамуна: «Гьав вуго жиндир бетIергьаналда (сайидаталда), гIазизил чIужуялда рокьи гьабурав ГIибранияв лагь. Гьесие бугеб хIукму буго гвендинив реххун туснахь гьави»-абун. Гьаб хIалалъ шагьаралдаги сверилавун цинги туснахълълув реххана.

ИбнухатIибица абун: гьаб Юсуфилги Зулайхалги къиссаялдаса бусурбабаца босизе кколеб вагIза ва гIибрат буго: гIакъилав инсанасе бегьуларо жинца рукьов сахав, къуватав гIолохьанчи кквезе, жиндир хьизан-лъималгун цадахь, цинги гьев гIолохьанчиги тезе жиндир чIужуялда ва ясалазда цадахь щайтIаналъ гьалмагьлъи гьабун, гьезие питна гьабизе. ЦIакъ щайтIан бохулеб гIамал буго гьаб.

ШаргIалда амру гьабун буго рос-лъадилълун лъугьизе бегьулел бихьинал ва руччаби цоцазде журан рукIунге абун (ай цо бакIалда цадахь сапар бугониги рокьор ругониги, кир ругониги жалго жидедаго рукIине бегьуларо). Хасго кIудияб хIарамлъи буго цо чиги цо чIужугIаданги цоги чи гьечIеб бакIалда цохIого хутIи. Аллагьас جَمَلًا مُؤْمِنًا муьминал руччабазда ва муьминал бихьиназда амру гьабулел буго жидер бер (цIуне) къе хIарамаб бакIалда балагьияладаса, гIавратти бахче гIагарав гурев чиясдаса абун.

Жегиги шаргIаль амру гьабун буго чияр чиясда чIужугIадан гьаракь рагIизабун кIалъаге абун. Гьелълул магIна буго чара гьечIого чияр чиясда калам гьабизе хIажалъи ккараб мехаль, гьесие берцин бихьулел гьаракь гьабун, гьесда бадий балагьун кIалъаге абураб.

Гьадин Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ амру гьабун бугониги бусурбабада гьеб кӀочон тун буго, купру-ширкалъул гӀадамазул гӀадатал берцин рихьун, бихьиналги руччабиги цо-цаздаса ратӀа рахьизе лӀалареб хӀалалъ ретӀелги ретӀун буго, щибго нич-намус ва Аллагьасдаса хӀинкьи гьечӀого цохӀого кьватӀирги рахьун руччаби сапаралда, хӀалтӀизе, цӀализе унел руго. Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀалимгьиялъ гуккун хӀарамаб гуреб жо гьабулеб гьечӀо. Гьесул сабро кӀудияб букӀун, жидеца цӀакъ кӀудиял мунагьал гьаруниги, гьел гьалаг гьаричӀого тун руго.

36. Юсуф авараг عَلَيْهِ السَّلَام туснахьалда вукӀаго гьесда цадахь гьениве реххана кӀиго гӀолохьанчиги.

Гьев кӀиявго вукӀана Мисриялъул хан Рабанил (Раянил) рокьор хӀалтӀулел рукӀарал гӀолохьаби: цояв жинца чед бежулев, цояв ханасе гьекьӀолеб жо

хӀадурулев. Жидеца хан чӀвазе квеналда гьоркьоб загьро жубаялда щаклъун тӀамун рукӀана гьел туснахьальур. Гьенив Юсуф вагидалго ва гьев цӀакъ тӀабигӀат-гӀамал рекъарав, сипат-сурат берцинав, цадахь бугеб гьалмагьӀиялда гӀурхӀулел, гьезда цӀоб гьабулев вихьидал, гьев кӀиявго гӀолохьанчи гьесда аскӀор гӀагарлъана ва гьесулгун гьалмагьӀьи гьабуна.

Юсуфица гьев кӀиявго ва цогидал туснахьалда ругел гӀадамал дагӀват гьабун Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавиялда, гьесие гӀибадат гьабиялда рачунел рукӀана. Живгоги цӀакъ тӀад чӀун Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тӀалаб гьабун гьесда дугӀа гӀемер гьабун какал ралев вукӀана.

Цо нухаль радал тӀаде рахьиндал, ханасе гьекьӀолеб жо хӀадурулев вукӀарав гӀолохьанчияс абуна: «ХӀакьлъунго, дие макьу бихьана дица ханасе гьекьӀолеб жо гьабизе цӀибил цӀцӀун гьелъул лъим бахьулелъун вуго дун»-абун. Цогияв гӀолхьанчиясги абуна: «ХӀакьлъунго, дидаги бихьана макьу дир бетӀералда тӀад лъун кӀудияб чед баччун дун вугев гӀадин ва гьеб чед гьелда тӀад гӀодор чӀун хӀанчӀазги кваналеб бугин»-абун. Дуца нижеда гьал макьабазул магӀна бице, нижеда мун цӀакъ лъикӀав чилъун вихьулел вуго ва дуда гьел макьаби кьотӀизеги лӀалеб батизе кола»-абун.

Цо гӀалимзабаца абуна: гьев кӀиявго гӀолохьанчиясе хӀакьикьаталда гьединаяб макьу бихьана ва Юсуфица бицухьин гьелъул хӀлукмуги ккана абун. Цогидал гӀалимзабаца абуна: гьезда макьу бихьун букӀинчӀо, жидеца Юсуфил хӀалбихььи гьабун ургьун рахьарал макьаби рукӀана

وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانٌ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي
أَرْبِي أَعْيُرُ حَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرْبِي
أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ
بَيْنَمَا يَتَأَوَّذُ عَلَيْهِمَا إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

гьел. Гьедин бугониги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьев клясаго Юсуф аварагас بِإِذْنِ رَبِّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ бицараб хлукму гьабуна абун.

37. Юсуфица гьев клясадаго абун:

«Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дие кьураб лъай буго
нужее квен бачинелде щебе щиб квен
нужее бачине бугеб дида лъай.

Гьединго цогиги балъгольаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида лъазарурал»-абун. Гьеб хабар Юсуфица бицана гьев клясво иман лъеялде ахилелде ва гьезие вагъза гьабилелде щебе,- гьел жинда гленеккизе ва гьезул божи циклклинабизе, хадуб гьес абун: «Гьаб дица бицунеб жо буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида лъазабураб. Гьеб гьечло сихлро яги гьереси. ХIакълъунго Дица Аллагъасда иман лъолареб къавм тана, дун гьезда гьоркъоса нахье ана, гьединго ахираталда инкар ккураб къавмги тана дица»-абун. Гьаб рагъиялдалъун Юсуфица бицана жив вуклин аварагзабузул عَلَيْهِ السَّلَامُ рокъосан чи, живги жиндир умумулги купру-ширкалдаса риклкладал, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавулел, ахираталда иман лъолел руклин. Иман лъеялзул бицунго клудияб кляго асло буго гьаб:

1). Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавун гьесда иман лъей. 2). ХIисаб-мизан гьабулеб, алжан-жужахI жиндиль бугеб ахираталда иман лъейги.

**38. Дун нахъвилъгъарав вуго дир
умумул Ибрагъимил, ИсхIакълъил ва
ЯгIкъубил диналда. Ниж руклинчло ва
гьечло, ва нижее бегъуларо Аллагъасде
جَلَّ جَلَالُهُ щибго жо гIахъал гьабизе, гьельие
гIибадат гьабун ва дугIа гьабун. Ниж**

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тIаса ришун руго жиндир диналда халкъ ахIизе. Гьедин бугельул ниж руклине ккола цIакълъ рацIадалъун ва цогидал гIадамазе мисалияллъун.

Гьаб Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъей, гьев цо гьавун гьесие гIибадат бацIада гьабиги, Аллагъасул рахъалъан бугеб цIоб-рахIмо ва хиралъи буго нижее бугеб ва киналго гIадамазеге бугеб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижеда вахIю гьабун гьеб лъазабун буго, ва гIадамаздаги ниж расулаллъун гьарун, гьезда нижеца малъун лъазабун буго. **Ва амма гIемерисел гIадамал гьаб клудияб нигIматалъул къадро лъаларел ва гьеб нигIматалда данде Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щукру гьабуларел руго.** Жиндие лагълъи гьабизе хIакълъав, жал рижарав, хьихъулев ва хвезарун

قَالَ لَا يَا بُنَيَّ كَمَا طَعَّمْتُ رُزُقًا فِيهِ إِذْ لَبَّيْتُكُمْ
بِأَبْوَالِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمْ ذَلِكَ كَمَا مِمَّا
عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ
بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحٰقَ
وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُنْشِرَكَ بِاللَّهِ مِنْ
شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾

ахир тIадеги рахъинарулев Аллагыгъи جَلَّ جَلَّالُهٗ кIочон, цоги щиб бугониги жоялге лагълыгъи гъабулел руго. БоцIуе лагълыгъи гъабун, гIарац-меседалье лагълыгъи гъабун, жидедаго рельтъларал гIадамазе лагълыгъи гъабун, жидецаго гъарурал хъанчазе-алагъзабазе лагълыгъи гъабун.

39. Юсуфица абуна: «Ле, дунгун цадахъ يَصْحَى السَّجْنِ ءَأَرْبَابٌ مُّتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾
гъаб туснахъальгур ругел гIолохъаби!

Нужеца ургъун бихъея: батIи-

батIиял, цоязда цоял къацандулел,

жидер иш-пиша данде кколарел гIадамалищ лъикIал ругел

гъезда нахърильгъине ва бетIергъанлъун рукIине. Яги жинда

къацандулел чи гъечIев ва къец гъабуниги жиндаса щивго

бергъунарев жив цогояв Аллагыщ лъикIав?

ГIадамал ругониги, жундул ругониги, малаикзаби ругониги, гъел жидеде нильеца лагълыгъи гъабизе мустахIикъал гъечIо, гъел кидаго цоцаль рекъон рукIунаро, цоцазде къацандараб мехаль цояв къечIого вукIунаро, жив къолев, жиндаса тIокIав чи жинда данде вугесе лагълыгъи гъаби ахIмакълыгъи букIуна. Жидеца ганчIил, цIулал ва цогидаб жоялъул рикIун-руцIун гъарурал хъанчал алагъзабилъун кквей цIакъго ахIмакъаб жо букIунарищIа!-абун.

40. Ле, Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهٗ ширк гъабулел

гIадамал: нужеца жиндие лагълыгъи

гъабулеб жо гъечIо нужецагоги ва

нужер умузги ургъарал, нужецаго

алагъзабиян цIаралги лъурал, хъанчал

гурони. Аллагъасул рахъальан

кинабгIаги хIужа-далилги гъечIо

гъезие гIибадат гъабе абун, гIибадат

гъабиялъул хIукму цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهٗ гурони гъечIо.

Гъесда лъала гIибадат кин гъабизе кколелб. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ расулги

витIун гъев расулас умматалдаги малъун гъабулеб жо буго Аллагъасе

جَلَّ جَلَّالُهٗ гъабулеб дин.

Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ лагъзадериде амру гъабун буго цохIо жиндие

гурони лагълыгъи гъабуге абун. Жиндие гIибадат гъабизе мустахIикъав

вугельул гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ: жиндир гуч-къуват бергъарав, жиндие

бокъараб жо бокъухъин гъабизе кIолев. Гъев Аллагъги جَلَّ جَلَّالُهٗ живго тун

жидер щибго гъунар гъечIел, жидеда хайирги заралги гъабизе кIоларел

алагъзабазе гIибадат гъаби батIулаб жо буго. Гъаб лица нуж жинда

ахIулеб дин буго жиб битIараб, жиндиль шаклыгъи гъечIелб, гъеб

مَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءُ

سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ

بِهَا مِن سُلْطَانٍ إِن كُنْتُمْ إِلَّا لِقَاءَ اللَّهِ

تَعْبُدُونَ إِلَّا الْآيَاتِ الْبَرِّ الَّذِينَ الْقَيْمُ وَلَكِنَّ

أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

диналдалъун нужер дунялалдаги ахираталдаги кверщел батизе буго. **Кинниги, г1емерисел г1адамал гъаб амру жидеда лъаларел руго.** Жидеца Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** лагълъи гъабуларел руго, лагълъи гъабулезги цадахъ жо г1ахъал гъабун Аллагъасде ширк гъабулеб буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Юсуф аварагас **عَلَيْهِ السَّلَام** гъел г1олохъаби Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** г1ибадат гъабиялда ах1иялъул г1ажаибго берцинаб ва жиндиль х1икмат ва пайда к1удияб нух т1аса бишана.

Г1оцебесеб иргаялда гъезда лъазабуна жив аварагабазул **عَلَيْهِ السَّلَام** чи вук1ин, жиндие Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** цо-цо гъаибаб жо лъай къун бук1инги. Гъеб г1елмуялдаса буго гъел г1олохъабазе туснахъалда щибаб ригъаль бач1изе бугеб квеналъул амру гъесда лъай ва гъес бицухъин гъезие квен бач1иги.

К1иабилеб буго: гъесие Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** макъу къот1улеб г1елму къей. Ва амма Юсуф авараг **عَلَيْهِ السَّلَام** гъел г1олохъабазул макъуялъул маг1наги бицун, гъезул мурадги т1убан, жинда аск1оса гъел нахъе риччалевлъун гъеч1о. Бицунго жинца бицунеб жоялда гъел г1енеккулеб заманалдаса мунпаг1атги босун, гъел Аллагъасул диналде ах1изе т1ад жувалев вуго. Гъеб буго нильлъецаги жиндаса мунпаг1ат босизе рекъараб мисал.

Лъабабилеб буго: гъеб даг1ват гъабулаго Юсуф аварагас **عَلَيْهِ السَّلَام** тамахаб, х1еренаб мац1ать, гъел г1адамазда бич1ч1улеб мисал бачун, г1оцебе гъезда бич1ч1изабулеб буго: бат1и-бат1иял алагъзаби рук1ин г1акълудялъго къабул гъабулареб жо бук1ин. Хадубги гъел кант1изарулел руго г1адамаз жиде лагълъи гъабулеб рух1 бугелги, рух1 гъеч1елги алагъзаби гъезие лагълъи гъабизе мустах1икъал гъеч1еблъи, гъел киналго рижарав, гъезие ризкъи къолев гъел хвезарулев Бет1ергъан Аллагъи вук1адго щибго жидер гъунар гъеч1еб жоялъе лагълъи кин гъабилеб?

Ункъабилеб буго: ахиралда гъезие баян гъабулеб буго х1акъикъияб, бит1араб дин Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** малъухъин гъабулеб дин бук1ин ва гъеб дин гъабизе киназдаго т1адаб бук1инги. Гъеб дин гъабулел г1адамал ц1акъго дагъал рук1инги бицунеб буго. Гъелдалъунги г1олохъаби кант1изе х1акъаб жоялда ч1ч1арал г1адамал кидаго дагъал рук1иналда ва гъел дагъал г1адамаз гурони жиб х1ехъеч1еб, ях1 бахъич1еб, сабро гъабич1еб дин бит1араб бук1иналда.

Аллагъасде **جَلَّ جَلَّ** халкъ ах1улез х1алт1изаризе рекъарал къаг1идаби баян гъарун Юсуфил **عَلَيْهِ السَّلَام** мисалаздаса мунпаг1ат босун, киг1ан г1емераб жо малъизе ва бищине к1олеблъи бихъизабун буго.

Гъеб жинда т1адаб амруги т1убан, жиндир рак1ги парахат гъабун, хадуб байбихъулеб буго Юсуф аварагас **عَلَيْهِ السَّلَام** гъезул макъуялъул

магІна бицине ва гьес абулеб буго:

**41. Ле, дир кІиявго туснахьаль
гьалмагълун гьарурал гІолохьаби!
Нужер цояв туснахьалдаса кьватІиве
веччан цевего вукІараб хІалалъ
жиндир ханасе гьекъолеб жо кьолев
чильун вукІине вуго. Цогидав
туснахьалдаса кьватІиве вачун**

**кварида ван гьанкьизе вуго ва гьеб бакІалда дализе гьавунги
тезе вуго, бетІералда тІад чІчІун хІанчІаз жиндир гьан бикІун
кваналевълун. Нужеца дидаса тІалаб гьабураб хІукму дица
бицана ва гьеб хІукму Аллагьас عَلَّامٌ гьабун лъугьараб буго.**

Жиндие хиси гьечІеб буго. Нужеца битІараб бицун батаниги гьереси
бицун батаниги гьеб буго нужеце бугеб хІукму абун. нужеца бицеян
тІалаб гьабидал дица бицанаха гьаб хІукму, кигІанго дие бокьун
букІинчІониги рокьукьаб хабар нужеце бицине.

**42. Цинги Юсуфица абуна
туснахьалдаса кьватІив виччазе вугев
гІолохьанчиясда: дуца дун вице дур
ханасда аскІове цвараб мехаль.**

**Щибго гІайиб гьечІого бугьтанги тІад
лъун, туснахьальвун вукІин бице гьесда. Гьев лъикІав хан ватани
гьес битІараб жо тІалаб гьабун хІакьикьат цІехезе бегьула ва дунги
гьаб дида тІад лъураб бугьтаналдаса вацІадавлун лъугьине
бегьула. ЩайтІаналь Юсуфида гьеб лахІзаталъ кІоченабуна
цохІо Аллагьасда гуреб жиндир хІажат гьаризе бегьулареблъи
ва гьельул гІакьуба гьабун цо чанго сональ жив туснахьалдаги
хутІана. Бищун дагьаб лъабго сон буго. ГІемерисел гІалимзабаца
анкьго сон бугоянги абуна.**

Вагьбу абулев гІалимас абуна: Аюб аварагги عَلَيْهِ السَّلَامُ анкьго сональ
вукІана БетІергьанас жиндир хІал бихьизе унти-кьварилъи тІаде
биччан. Юсуф аварагги عَلَيْهِ السَّلَامُ анкьго сональ вукІана туснахьалда
жиндир хІалбихьи гьабизе-абун.

Гьаб аятальге цоги магІна гьабуна: щайтІаналь гьев гІолохьанчиясда
кІочезе гьабуна Юсуфил хабар ханасда бицине абун. Гьаб кІиявго
магІна битІараб буго. Гьеб битІараб букІин бицунеб буго хадуб бугеб
аяталъги. ЩайтІаналь Юсуф аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагь عَلَّامٌ рехсей ва
гьесда таваккал тІами кІоченабураб гІадин, гьев гІолохьан чиясдаги

يَصْحَبِي السِّجْنِ أَمَا أَحَدُكُمْ فَاسْتَقِ
رَبَّهُ وَخَيْرًا وَأَمَا الْآخَرُ فَيَصَلِّبُ فَتَأْكُلُ
أَطْرَبُ مِنْ رَأْسِهِ فُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ
تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا اذْكُرْنِي
عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنَسَّ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ
رَبِّهِ فَلَيْتَ فِي السِّجْنِ بِضَعِ سِنِينَ ﴿٤٢﴾

к1оченабуна ханасда Юсуфил хабар бицине. Аллагъасул ﷺ х1икмат буго гъаб. Аллагъасул изну гъеч1ого шайт1аналда гъеб жо гъабизе к1оларо ва хасго авараг1ьи къезе бугев чиясул рек1ель гъапулл1ьи рехизеги к1оларо.

Хирияв Юсуф ﷺ аварагас г1емерал г1адамазе ваг1за-насих1ат гъабун, гъезие л1ик1л1ьи гъабун, гъеб туснахъалда кколел рукларал г1адамазе гъел г1емерал соназ кумек гъабуна, рек1елгъейги гъабуна. Жинцаго Аллагъасе ﷺ т1аг1ат г1ибадат г1емер гъабун гъесда г1агарл1ьize, гъев жиндаса разил1ьize ях1 бахъана.

Къурт1убияс абуна: Аллагъасул салам лъеяв Жабраил малаик вач1ана Юсуфихъе гъев туснахъальгъув вук1адго ва абуна: «Я Юсуф, дур вацаз мун ч1вазе х1укму гъабураб мехаль гъездаса мун л1ица хвасар гъавурав?»-абун. Юсуфица абуна: «Дир Аллагъас гъавуна»-абун. Жабраилас абуна: «Гъел вацалаз мун т1аде чиго кколареб алахалда бугеб гъуяльгъув рехун тараб мехаль, гъениса къват1иве л1ицаха мун вахъарав?»-абун. Юсуфица абуна: «Дир Аллагъас вахъана»-абун. Жабраилас абуна: «Мун зинаялдаса л1ица ц1унарав ва дудаса гъел руччабазул макроги л1ица нахъч1варав?»-абун. Юсуфица абуна: «Аллагъас ﷺ ц1унана дун ва гъес нахъч1вана руччабазул макроги»-абун. Жабраилас абуна: «Гъанже кинха дуца Аллагъасда гъарич1ого мун туснахъалдаса хвасар гъаве абун гъев Аллагъас ﷺ вижарав лагъасда аманат бит1араб?»-абун.

Цинги Юсуфица абуна: «Я Бет1ергъан Аллагъ! Гъеб раг1и буго дир мац1алдаса борч1ун араб, дун жинда рек1екъльгъараб раг1и. Дица дуде гъарулеб буго, я Ибрагъимил ва дир херав эмен Яг1къубил Аллагъ! Мун дида гурх1а ва т1асса лъугъа!»-абун. Цинги Жабраилас абуна: «Дуе г1акъуба ва х1албих1ьи буго мун т1уснахъальгъув цо заманаяль вук1ин»-абун.

Гъаб хабаралдаса нилъеца босизе кколеб г1ибрат ва мунпаг1ат буго, кинабго жояльул амру Аллагъасда кодоб бук1ин ва гъесда божун, гъесда таваккал т1амун, гъесдаса квербак1ьи т1алаб гъабун хъвадизе т1адаб бук1инги. Киниги шарг1алда х1арамаб гъеч1о, жегиги гъабизе т1адаб жо буго нилъеца щибаб жояльул амру цо сабабазда хурхизаби ва гъел сабабал гъоркъор ккун Аллагъас ﷺ нилъер х1ажат т1убай т1алаб гъаби.

Гъел сабабалги х1акъикъиял рук1ине ккола. Масала: вакъарав чияс л1им гъекъанин абун гъев г1орц1уларо. Къечарас квен квананин абун гъесул къечги хъваларо. Рукъов г1одовги ч1ун цо х1ажат бицун киг1ан г1емер мехаль жив к1алъаниги гъеб х1ажат т1убаларо.

Сабабазда хурхингун цадахь реклелчлей буклине ккола нильеца гьєб сабаб гьабуниги гьєлгьул хласил Аллагьасда ﷺ бараб буклиналда. Гьадинач хлалаль сабабазда хурхи шаргалда бегьулєб жо буго.

Юсуф аварасда ﷺ: «Ханасда жив вице»-абураб рагли цо сабаб буго, нильеца гьєдинаб сабаб гьабунин абун нильеда глайибги члваларо. Гьаб бакл цакьго глдегланал макьамазда ругел аваразбабул ﷺ бицулеб бакл бугельгьул, гьєб Юсуфица абураб раглиги гьєсул гьапуллги ва гьалатл бугєб гладин бицунєб буго. Ва амма нильеда ракл члун лъазе ккола гьєб рагли абулеб мехаль Юсуф ﷺ авараз Аллагьасдаса ﷺ гьапуллгун вуклинчлєблги. Умматалгє вагланасихлаталгє Глдегланав Аллагьас цо-цо гьадинач мисал бачуна ва нильгь битлараб нухалда хьвадизе гьєлдалгун сабабги гьабула.

Аллагьасул свалат салам лъєєв Юсуф аварасда ﷺ рихьарал кьварильаби ригун лъугьараб бакл бугельгьул, гьаниб рєхсєзе бокьун буго цо-цо исламияб диналдаги, Кьурьаналдаги, жинда Кьурьан рєштлинабурав Мухаммад аварасдаги ﷺ глайиб глунтлизабизе бокьарал диналгьул тушбабаз Юсуфилги Зулайхалги кьисса мекьаб рахьалда свєризабун, суризабун бициялде данде члчлун, ва гьєл тушбабазе квербакьи гьабун сураталгьул тафсир гьабулєл глалимзабацаги «Юсуфил ракл гьєсун буклана Зулайхада»-абураб магланалгьул хабар бицинги нахьчлван, Мухаммад Глалл Сабунияц бицараб гьєб рагли мекьаб буклин члєзабулєб анцго хлужа ва далил:

1) Юсуф авараз ﷺ кутакалда данде члана Зулайхал кьасдазда гьєлгь жив глалаб гьавураб мехаль ва гьєс абуна: «Дица Аллагьасдалгун цлунл гьарулєб буго»-абун.

2) Зулайхаца нуцлбиги рахан жив глалаб гьавураб мехаль гьєс кьваглив лъутизе кьасд гьаби: нахьаса гурдеги ккун Зулайхаца жив цла-цлалєв вугєб мехальги.

3) Гьєл руччабаз абухьє кьабихлаб жо гьабиялдаса дие ракул гвєндго бокьилин аби.

4) Глдегланав Аллагьас чанго баклалда Кьурьаналда Юсуф вєщун аятал рєштлун руклин. Аллагьас ﷺ кин вєщулєв жиндир раклалгє кьабихлаб жо гьаби бєрцин бихьулєв чи?

5) Гьитинаб лъимєр клалгьан, гьєлгь нуглги гьаби Юсуфида глайиб гьєчлєлгьялгьє: «нахьаса горде бихьун батани гьєв ритлухьав вуго»-абун.

6) Зулайха жийго муклурлги руччабабул жамаглаталгє жиндлє Юсуф вокьун, жинца гьєв глалаб гьавиялгьє ва гьєв мутлгилгьун гутлгиялгьє.

7) Юсуфица Аллагьасда ﷺ ахли бай жив гьєл руччабабул

макруялдаса хвасар гъаве абун.

8) Юсуф глайибав гъечлольбиялъе КъитIпирие ва цогидазе мухIканал гламатал загъирлъи ва далил-хIужа чIейи.

9) Жив туснахалдаса къватIив вахъунгутIи ханасда цебе загъираб, баянаб хIужа чIчIун гурони жив щибго глайиб гъечлого жанив тIамурав вукIиналъе.

10) Киналго руччабаз ва Зулайхаца чамго сон гъоркъоб ун хадубги нугIлъи гъаби Юсуф вацIадав вукIиналъе ва гъев жидер макроялъе мутIигIлъун гутIиялъе.

Аллагъас جَلَّالَهُ نильеда хIакъаб жо хIакъаблъун бихъизабеги ва гьелда гламал гъабизе тавпикъги къеги.

43. Египеталъул ханасда цо глажаибаб макъу бихъана ва гьель хIинкъизавун жинца хехго макъу къотIулел гладамал ва глалимзаби данде ракIарана. Цинги ханас абун: «ХIакълъунго Дида макъиль бихъана анкьго цIакъ къарияб, берцинаб глака цоги анкьго хIалакъаб глакаялъ жал кваналел ругел гладин. Цогиги анкьго гIурччинаб жаниб цIураб тIор бихъана, анкьго бакъвараб, жаниб мугъго гъечIеб тIорги бихъана. Нужеца дида гъаб макъуялъул магIна бице, я дир къавмалъул глакълочагIи, нужеда лъалел батани макъу къотIизе ва гьельул магIна гъабизе»-абун.

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَمْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ
يَأْكُلُنَّ سَمْعَ عِجَافٍ وَسَمْعَ سُنْبُلَاتٍ
خَضِرٍ وَأَخْرَبًا يَأْتِيهَا الْمَلَأُ أَفْتُونًا فِي
رُءْيَايَ إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّءْيَايَ يَافِعُونَ ﴿٤٣﴾

44. Гьел глалимзабаца ва макъу къотIулес абун: «Гъеб дуда бихъараб жо буго битIараб ва мекъаб батIа гъабизе лъаларел жобо-гъобораб макъу. Гъединаб макъуялъул магIна гъабизе нижеда лъаларо ва мун разилъулел жаваб къезеги кIоларо»-абун. Гьел хIинкъана ханасе макъу къотIун гьельул магIна бицине, жал мекъи ккани жидеда щолел цин бахъи лъан. ИбнухатIибица абун: «Гъединаб макъу бихъула гIемер кванан квеш чехъги цIезеабун къижараб мехаль»-абун.

قَالُوا أَضْغَثُ أَحْلَمٍ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَمِ
بِعِلْمِيَّتِ ﴿٤٤﴾

45. Ханасул гъаб макъуялъул хабар жинда рагIараб мехаль дов туснахалдаса къватIив вачIарав гIолохъанчияса Юсуф ракIалде щвана.

وَقَالَ الَّذِي نَجَمْنَاهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ
أَنَا أَنْتُمْ بِنِيَّتِي وَأَوْهِيهِ فَرَّسُلُونَ ﴿٤٥﴾

Гъев Юсуфил хабарги ханасда бицун гъес абуна: «Дун вит1е Юсуфихъе, дица бач1ина ханасул макъуялъе бит1араб жаваб»- абун.

Ханас гъев Юсуфихъе вит1ана. Цинги жив туснахъ бугеб бак1алда ун Юсуфида т1аде лъугъана ва жинца абуна.

46. Я Юсуф! Я гъав ц1акъ бит1ун макъу къот1улев чи! Дуца нижеда бице анкъого

къарияб г1акаялъул хабар, анкъого х1алакъаб г1акаялъ жал кваналел.

Анкъого г1урчинаб, жаниб ц1ураб ва анкъого бакъвараб мугъ жаниб гъеч1еб

т1оральулги хабар бице. Гъеб дуца

бицараб жоги босун дун ханасухъе ина ва цинги ханасдаги,

кинабго халкъалдаги лъазе буго дур гъунар ва дур г1елму.

Гъеб мехаль мун туснахъалдаса къват1ивги вач1ина иншаалагъ абун.

Юсуф аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гъев г1олохъанчиясда г1айиб ч1вач1о жиндир

аманат гъесда к1очана абун. Яги жинца абич1о дица макъуялъул

маг1на бицинаро дун къват1ив виччазе къот1и гъабун гурони абун.

Щибго жоялъул к1варго гъеч1ев чиясг1адин гъесие жаваб гъабуна.

47. Юсуфица абуна: «Нужеца хур

бекъизе буго анкъого сональ. Кутакалда

хъулухъ гъабун гъеб бижицабизе

ях1ги бахъизе буго. Гъеб хур бак1арун

щинахъе гъениса щвараб х1алухъин т1оралдаса бат1а гъабич1ого

гъури, ц1ад, бакъаль зарал гъабулареб х1алалъ ц1унизе ккола.

Нужеца кванач1ого рес гъеч1еб къадар лал т1амун, хенон

тасаруни гъабила» (расход).

Гъанже г1алимзабазда лъалеб г1елмияб хабар буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

ункъазар сон г1агарун заманаялъ цебего Юсуфил мац1алдалъун

г1адамазда малъулеб: т1орониб бугеб т1оршел рух1ч1аголъгиялъ

(х1апара, нац1) ва гъава бакъаль хвезабиялдаса лъик1 ц1унараб

бук1уна. Гъельул т1аг1амальул даражаги лъик1 ц1унун хут1ула:

(витаминал, каллориял.)

48. Цинги бач1изе буго анкъого сон,

жал ц1акъ зах1матал, щибго хур-хер

бижуларел, ц1адал къот1арал. Гъел

соназда жаниб нужеца кваназе буго данде

бак1арун, нахъе ц1унун бук1араб т1оршел. Хъодуе нахъе лъун

يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَمِعِ بَقَرَاتِ
سَمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَمِعَ عِجَافٍ وَسَمِعَ
سُنْبُلَاتٍ خَضِرٍ وَأَخْرَجْنَا سِتَّ لَعَلِّي أَرْجِعَ
إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾

قَالَ تَزْرَعُونَ سَمِعَ سِنِينَ دَابَّاهَا حَصَدَةٌ
فَذَرَوْهُ فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾

ثُمَّ إِنِّي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَمِعْتُ شِدَادًا لَمْ أَكُنْ مَأْمُورًا
فَدَمَّرْتُهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْتَصِنُونَ ﴿٤٨﴾

тараб дагъабго къадар т1оршел х1ут1изег1ан.

49. Гьелда хадуб бач1изе буго цаьк бечедаб лъик1аб заман, г1емер ца1адалги ралеб, пихъ-хурги бижулеб, г1адамаца ц1олбол чамастакил гъуинал лъимал (сокал) рахъулеб ва гьекъолеб жоги гъабулеб.

تُرِيَانِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٍ فِيهِ يُعَاقِبُ النَّاسَ
وَفِيهِ يَبْعَثُونَ ﴿١٩﴾

Гъаб хабарги босун жиндир гьекъолеб жоялъул тадбир гъабулев г1олохъанчи г1аде вач1индал ханасе гьес бицараб жо цаьк бокъана ва гьес амру гъабуна Юсуф жиндихъе ваче абун. Жинда гъев вихъизе ва гьес жиндаго макъуялъул маг1на бицулебги раг1изе абун. Т1адег1анав Аллагъас абулеб буго.

50. Ханас абуна: «Гъев Юсуф вачун рач1а нуж дихъе»-абун. Юсуфида хадув вит1арав чи гьесухъе шведалго гьес абуна: «Мун а дурго ханасухъе ва дуца гьесда абе дол жидеца кверал къот1арал руччабазул ах1вал-х1ал ц1ехе абун. Дир Бет1ергъан Аллагъ

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أُنْفِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ
قَالَ أَرْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَسَأَلَهُ مَا بَأْسَ النَّسْوَةِ
الَّتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ
عَلِيمٌ ﴿٢٠﴾

г1айибго ц1акъ лъалев вуго гьез гъабулеб бук1араб макро ва х1ила.

Гъеб нужер бет1ергъанасдаги лъан лъик1 буго дун гъаниса къват1ив вахъиналда цебе, киналго г1адамаздаги лъазе лъик1 буго дун г1айибго гьеч1ого гвендинив т1амурав чи вук1ин»-абун.

Жиндир чапар гъаб жавабги босун вач1идалго ханас жиндир божарал чаг1аздаса ц1ехана шиб къиссадай бук1ана Юсуфил ва гьел руччабазул абун. Ханасда бич1идалго киназдаго лъалеб бук1ин Юсуфида г1айиб гьеч1еблъи, гьел руччаби данде рак1арана, Зулайхаги гьоркхой ккезаюн.

51. Цинги маликас (ханас) гьел руччабазда абуна: «Шиб квешаб ишалъе ургъун рук1арал нуж гъев Юсуфие макро гъабулеб мехаль ва гъев нужедехун къабих1аб иш гъабиялда ах1улеб мехаль»-абун.

قَالَ مَا خَطْبُكَ إِنَّ زَوْجَتِي يُوسُفَ عَنِ
نَفْسِي ۗ فَلَنْ نَحْسُ لَكَ مَا عَاهَدْنَا عَلَيْكَ مِنْ
سُوءٍ قَالَتْ أَمْرَأَتُ الْعَرَبِ الَّتِي حَصَّصَ الْحَقُّ
أَنَّا زَوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِي ۗ وَإِنَّهُ لَمِنَ

Бук1аниш гьесда кинабг1аги г1айиб?

الصَّادِقِينَ ﴿٢١﴾

К1ваниш нужеда гъев нужедахун

вуссинавизе абун. Гьел руччабаца абуна: «Аллагъ вац1адав ва Т1адег1анав вуго! Гьес жиндие хирияв лагъ чороклъбиялда виччаларо. Нижеда шибго жо бихъич1о Юсуфил рахъальъан гьесда

г1айиб ч1вазе бегъулеб»-абун. Цинги Зулайхаги раk1 парахалъун лъугъана, гьелда Аллагъас جَلَّ جَلَّ раk1алда рехана т1убанго бит1араб бицине. **Ва гьель абун:** гъанже кинабго жо загьирлъулеб буго. Бальгоябги т1атулеб буго, х1акъаб жоги бергъулеб буго. дун йик1ана гьев Юсуф вокъарай ва дица вук1ана гьев т1алаб гъавулевги. Х1акълъунго, гьев Юсуф вит1арав вуго жинда г1айиб гьеч1о абураб раг1иялъуль.

52. Гъаб дир мук1урлъиги буго Юсуфида лъазе, гьев щеве гьеч1еб мехаль гьесда нахъаса к1алъан дица гьесул къадро хвезабич1еблъи. Х1акълъунго Аллагъас جَلَّ جَلَّ хиянатчаг1азул макро т1убазе толаро. Бит1араб жо загьир гъабич1огоги толаро Аллагъас جَلَّ جَلَّ.

53. Дица дир напс бац1улеб гьеч1о: дун йинго ч1ужу г1адан, гьединги г1акъло заг1ипай щайт1аналь хехго гуккулей, г1адамазе берцин бихъизе бокъун гурони щибго г1амалги гъабуларей, гьеб г1амалалъул хадуб кколеб х1асилалдаги ургъуларей. Киг1анго макро гъабулел, х1илла бергъарал абун нижеда абуниги бихъинчиясда ц1акъ хехго кодор росизе к1ола ниж. Гьес: «Мун дие ёкъула, дур берцинлъи, дур ц1акълъи щиб абун кинабго дунял нижеда кодоб къунин, нижедаса ч1ух1араб жо гьеч1о абун раk1алда кколел. Цинги гьев чияс жиндир х1ажат т1убараб мехаль х1ат1идаса бахъараб бихъараб шото (наска) г1адин рехун толел ва гьеб г1ужаль гурони лъугъараб жоялда кант1уларел.

Х1акълъунго инсанасул напсалъул т1абиг1атго буго жинца гьев квешаб жоялда ах1улеб. Аллагъасе جَلَّ جَلَّ г1асилъиялда гьев вачулеб. Дир напсги ц1акъ квешаб жоялда дун ах1араб бук1ана. Дирго къадро къимат к1очон, дир росс халкъалда щеве г1одог1анлъиялъуль пикру гъабич1ого, дир напсалъе мут1иг1лъун, гъава, шагъват ва щайт1ан х1алае лъугъун Юсуф вокъун, гьесул г1олохъанлъи, берцинлъи, ч1урканлъи, каранде къан анц1гоялдасаги ц1ик1к1ун сонал индал г1адаллъана дун, ва доб сурараб ишги гъабун.

Гъанже дие щибго сабаб гьеч1о, дун ёрч1изе бак1ги гьеч1о, дида щивго гурх1изе чиги гьеч1о. Цох1ого Аллагъ جَلَّ جَلَّ гурх1ун, гьев т1аса лъугъун, гьес тархъан гъаюни гурони. х1акълъунго дир Аллагъ жинца мунагъал рахчулев ва жив ц1акъ гурх1улев вуго.

Гъаб дица гъабураб тафсир ва таржама буго Ибнухат1ибица,

ذَٰلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْفَٰلِٰثِينَ ﴿٥٢﴾

* وَمَا أَكْبَرُ نَفْسِيَّ إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ
إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّيَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٣﴾

Мунтахаб абураб тафсиралда, Ибнукасирица гъабураб тафсир. Цоги глалимзабаца гъаб ахираб кIиго аяталъул тафсир гъабуна гьел раглаби Юсуф аварасга **عَلَيْهِ السَّلَامُ** абурал ругин абун: «Дица гъаб рацIалги тIалаб гъабуна Зулайхал росасда лъазе дица хиянат гъабичIеблги». (52 аят) «Дир напсги бацIунаро дица. Инсанасул напс квешаб жоялда гъев ахIулеб буго. ХIакълъунго Аллагъ гурхIун гьес цIунун гурони дунги квешаб жоялда ккезе бегъулаан. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гурхIулев вуго ва жинца мунагъал рахчулевги вуго»-абун. (53 аят)

54. Цинги маликас абун: «Нуж рачIа гъев Юсуф дихье вачун, дица гъев тезе вуго дидаго аскIов. Дир вазирлъун гъавизе вуго»-абун.

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ اَسْتَخْلِصُهُ لِتَفْسِيحِ
فَلَمَّا كَمَمْتُمْهُ قَالَ اِنَّكَ اَيُّومًا لَدَيْنَا مَكِينٌ
اٰمِيْنٌ ﴿٥٤﴾

Маликаса бичIана гъев Юсуф цо кIадро-къимат бугев чи ватизе кколеблги. Юсуф жиндихье вачун вачIиндал ва гьесдехун кIалъан гьесул хIал-хIукмуги цIехедал маликас абун: «Дуца тIокIаб ургъел гъабуге, гъанжеялдаса хадуб дуге божилги ва парахалги букIине буго. Мун дуго бокъараб ишалда тIад амирлъун гъавун, гъев иш тIобазе тезе вуго абун.

55. Юсуфица абун: дуца дун гъаве дур хазиначилъун, кинабго ракъалда тIад бугеб жоялъул тадбир гъабулелъун. Дида гъев хIалтIиги лъала ва дица

قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ اِنِّي حَفِيظٌ
عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾

щибго хиянат гъабичIого гъев иш тIубазе буго абун.

Гъаб Юсуфица «дун хазинаялда тIад те» абураб жо гъечIо гьес хъулухъ тIалаб гъабилъун, гьесул чухIи-рещ бокьилъун. Юсуфица лъадалго ханас гъев вазирлъун гъавулев вукIин ва бокъараб иш тIад къан тезе вукIинги, гьесул къасд ккана гъев хъулухъалда чIун лъикIилан. Хазинаялъул ихтияр кодоб бугони гъев лъикIаб хIалалъ хъвадизабизе рес букIуна. Гьелдаса мискин-пакъирасе кумек гъабизе рес букIуна. Маликас гъев жиндир кинабго боцIи-малалъул ихтияр кодоб бугев вазирлъун гъавуна.

56. Гъадин кIодо гъавуна дица Юсуф ва гьесие кIудияб ихтияр къуна Мисриялъул ракъалда тIад жиндие бокъараб бакIалда ине, бокъаралъув чIезе. Гъадин къола дица дир рахIмат ва кIодолги дие бокъарав чиясе. Дица гIадада хвезабуларо ва нукъсанги гъабуларо жидеца лъикIаб гIамал гъабурал

وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُوهُ
مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ
نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

гIадамазул ажро, дица гъезие гIемерго цIикIизабун лъикIаб жазаъ гъабула.

57. Ва амма ахираталда бугеб ажро цIакъго лъикIаб ва тIокIаб буго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун гъесдаса хIинкъун дунялалъул рокъоб гIамал гъабурал гIадамазе.

وَالْجَزُ الْأَخْرَةَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا

وَكَاؤُاَيْتَقُونَ ﴿٥٧﴾

Дунялалъул рокъобги кьола дица гъезие ажро: сахIти кьун, боцIи-мал кьун, гIадамазда гьоркъоб къадро бутеллъун гьарун. ГIелму-гIакълу ва дин берцин гъабизе гьунар кьун. Ахираталда ругел нигIматазул алжаналги абадияб рахIмат лазатги Аллагъасул гьумералда балагъизе швейги, гъеб буго хIакъикъияб ва жиб гIалаб гъабизе кколеб ажро.

Юсуф عَلَيْهِ السَّلَام аварагас сабро гъаби, гъес хиянат гъабичIолъьиги, туснахъалда вукIаго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавиялда ахIун гIадамазе лъикIлъи гъаби букIана Юсуфил лъикIаб гIамал ва гьелда данде Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъев лагълъиялдасаги вахъун ханлъиялда лъуна. Жиндирго чIухIараб къапилагун шагъаралъул къотIнаса унеб мехаль Зулайхада гъев вихъана ва гьель абуна: «ГIадегIанав Аллагъасе рещ бугоха жинда гIасильараб мехаль жинца ханзаби лагъзаллъун гьарулев, ва жинда мутIигIал лагъзал ханзабилъун гьарулев»-абун.

Гъаб рагIи Зулайхаца абиялъе сабаб букIана гьельгул рос КъитIпир ханас вазирлъиялдаса эркен гъавун, жиндир даража гIодогIанав лъугъун вукIин. Цо гIалимзабаца абуна КъитIпир хун хаду Зулайха Юсуфица чIужульун ячана ва гьел цадахъ гIумру гъабун рукIана абун. Цоги гIалимзабаца абуна Юсуфица ИтIпир абулев чиясда йикIарай РагIила абулей чIужу ячана ва гьель жиндие кIиги васги гъавуна-абун.

Ибнукасирица абуна: гъев ИтIпир вукIана ханасул хазиначи. Юсуф авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъеб хьулухъалда тун ИтIпир гьелдаса эркен гъавидал, гьоркъоб заманго инчIого гъев хвана. Раян ханас гъесул йикIарай чIужу Юсуфие кьуна. Юсуфида гъей яс гIаданлъун ятана, дов ИтIпир руччабазда аскIов лъугъизе гьунар гьечIев чи вукIиналъ. Гъей чIужуялдаса Юсуфие кIиги васги лъугъана. Апраим цIар лъурав Юсуфил васасе Нун абурав вас гъавуна, гъесул вас вуго ЮшагI авараг عَلَيْهِ السَّلَام. РахIмат абурай ясги гъаюна, гъей йиги Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام чIужу. Гъал киназдаго Аллагъасул свалат салам ва рахIмат лъеги.

ГIалимзабазул тафсиралда балагъараб мехаль кIиги батIияб пикро бичIчIулеб буго. Цо пикроялда Мисриялъул ГIазиз КъитIпирги, ИтIпирги цого чи вугев гIадин ва Зулайхаги РагIилаги цохIо чIужу йигей гIадин кколеб буго. Цогидаб пикроялда Мисриялъул гIазиз

Къит1пир ва Зулайха цо хъизан буго. Раян ханасул хазиначи Ит1пирги гьесул ч1ужу Раг1илаги цоги хъизан буго. гъаб иш нильер диналъе ва г1акъидаялъе (рек1елч1ей) щибго асар гъеч1еб жо бутелъул, нильеца мух1канлъи ц1ехезе ва бит1араб-т1екъаб ц1ехезе т1адаб масъала гъеч1о.

Мисриялъул ханас Аллагъасда جَلَّ جَلَّكَ اللهُ иман лъун, Юсуфие мут1иг1лъун, гьесда нахъвилълъун, жив хан вугониги кинабго амру Юсуфида божилъи гъабун тана. Гъаб заман буго Юсуфие авараг1и къураб заманги. Жинда Аллагъ разильаяв Ибнуг1аббасица абун: Юсуф гъуялъув рехаралдаса нахъе гьесухъе вацал рач1изег1ан гьоркъоб ана кьоло к1иго сон абун.

Юсуф авараг عَلَيْهِ السَّلَام хазиначи вук1индал ва ханасда бихъараб макъу Аллагъасул جَلَّ جَلَّكَ اللهُ вах1юялдалъун х1акъаб макъу бук1ин гьесда лъан бук1индал, гьес анкьго сональ т1ат1алаго хур х1алт1изабиялда ва гъенисан бач1араб т1оршел нахъе ц1униялда т1ад ц1ик1к1араб к1вар къуна. Г1емераб т1оршел ц1унулел бак1ал ран, т1ад хъаравулзаби тун, кинабго рахъалъан тадбир лъик1 гъабун г1емераб нахърател гъабун. Цинги бакъ бана ва хур-хер бижич1ого халкъалда т1аде ракъи бач1ана. Г1емераб нахърател бугониги Юсуфил амруялда рекъон ханасги кинабго раг1ияталъги (халкъ) сордокъоялда жаниб цо нухаль гурони квен кваналел бук1инч1о.

Цинги сверухълъиялдаса халкъ бач1ине бай бихъана т1оршел бичун босизе. Гъезул кинабго г1арац-месед, рукъалъул къайи, рет1ел-т1ех, курхъин-к1илик1 Мисриялъул хазинаялде буссулеб бук1ана. Гъаб х1алалда рук1адго Мисриялъул мадугъалихъ бугеб Канг1аназул (шамалъул) ракъалдаги ракъи бук1ана. Яг1къубида ва гьесул агълоялдаги раг1ана Мисриялъул ханас т1оршел бичулеб бугин ва цо-цо чиясе цо вараниялда яги чуялда лъураб жо кьолеб бугин абун. Жидер бугеб къайи-ц1аги босун Яг1къубил анц1авго васги ана Мисриялда т1оршалида хадур. Гъаб хабар бицун Т1адег1анав Аллагъас абулеб буго:

58. Цинги Юсуфил вацалги рач1ана Мисриялъул ханасдаса т1оршел босизе абун ва гьел Юсуфиде т1аде лъугъана.

Гьесда лъана гьел жиндир вацал рук1ин, амма вацазда гъев лъач1о.

Гьоркъоб заманги г1емер ун бук1индал, Юсуфги к1удияб къадроялда вук1индал, гъев гьедин вук1инин абун гьезда рак1алдаги кколеб бук1инч1елъул.

وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ
وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٨﴾

Юсуфица гъезда жив щив вугев бицинчло ва жинда гъел лъаларел гладин члана. Гъес вацазда гъикъа-бакъи гъабуна: Щиб ракъалдаса щиб миллаталъул гладамал нуж ругеб абун. Дозги бицана жал Кангланалъул ракъалдаса ЯгIкъуб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ лъимал ругин. Нужер цоги лъимал ругищан гъикъидал, гъез абун: цоги кIинго вас вукIана нижер цояв гъитIинго вукIун алахалда арав тIад вуссинчло ва араб бакI лъачIого тIагIана, цояв инсуца жиндаго аскIов чIезавуна жиндие рекIел гъеялъе ва кумекалъе абун.

Цинги Юсуфица гъел гъалбадерил рокъоре ритIана ва жиндир хIалтIухъабазда гъезие лъикIаб гъоболлъи гъабе абун тIадги къана. Хадусеб къоялъ гъезие къезе кколеб тIоршел къун гъел нухда регIизе хIадурлъиги гъабун.

ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

59. Цинги гъезул сапаралда рахъулеб къайи-матахI хIадуралаго Юсуфица абун: «Гъанжесалалъ нуж рачIа дов эмен цадахъав вацги вачун.

وَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَّازِهِمْ قَالَ أَتُنُونِي بِأَنْعَامِكُمْ
مِّنْ أَيْكُمُ الْأَتْرُونَ أَلَيْسَ لِي فِي الْكَيْلِ وَأَنَا خَيْرُ
الْمُنْزِلِينَ ﴿٥٩﴾

Дие гъевги вихъизе бокъун буго нужер вац вугелъул ва гъеснеги цо гъир тIоршел къезе бокъун буго. Нужеда дун вихъулев вуго гурищ берцинго къалиги цIезабулев, тIаде рачIарал гъалбадерие лъикIаб хъулухъги гъабулев чи вукIин»-абун.

60. Гъевги цадахъ вачун рачIунел гъечIони нуж дихъе рачIунге ва дида гIагарлъуге. Дица нуже тIоршел къезе гъечIо абун.

فَإِن لَّمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا
تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾

61. Вацаз абун: «Нижеца гъесул хабар инсуда бицинаха, тамахго, гъев нижеда гIенеккулеб хIалалалъ ва хIакълъунго нижеца хIал кIвараб жо гъабила абун.

قَالُوا سُرُودُ عَنَّا أَبَاهُ وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾

Инсуе гъев цIакъ вокъулелъул ва жинда аскIоса вагIалъизеги толарелъул, нижеца яхI бахъила щиб хIилла ургъунги гъев вац цадахъ вачизе.

Гъаб бакIалда суал гъабизе рес лъугъулеб буго жиндир гъадианаб рес-махIалги букIаго, жив сабаблъун инсуда бугеб къварилъиги лъалелъул, Юсуф аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ щай нахъ бахъулеб жив загъир гъавизе ва инсуда роххел бицине абун. Гъелъие жаваб гъабун гIалимзабаца абун: гъелъие сабаб буго Юсуф عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагас гъабулеб жо Аллагъасул جِبْرَائِيلَ вахIюялдалъун букIин ва гъеб кинабго жоялда жаниб хIикмат букIин.

Гьел х1икматал цо-цо кун нильедаги рихъулел руго.

62. Юсуфица жиндир х1алт1ухъабазда
 абуна гьел вацаз бач1араб къайи-
 ц1а гьезул турпузда жаниб лъун нахъ
 бусинабун бит1е абун. Гьезда рукъор
 щвараб мехаль гьeb жидер къайи-
 ц1а батизе буго ва гьел цоги нухаль нильехъе т1орщел босизе
 рач1ине руго.

Гьезул диналда х1арамаб жо кваналeб г1адат гьеч1о. Жидер къайи-ц1а
 нахъе бач1ун батидал гьeb гъанибе щвезабизе рач1ине руго гьел абун.
 Юсуфил мурад бук1ана жиндир вац Бинямин вачун гьел рач1иялъе
 сабаб гъаби.

63. Жал рокъор щун г1одор ч1едалго,
 жегиги къайи-матах1 рагъич1ого
 бук1адго, инсуда гьез абуна: «Я нижер
 эмен! Нильее т1ок1аб т1орщел къезе
 гьеч1о абуна Мисриялъул х1акимас. Гьес
 абулeб буго гьев цояв вацги цадахъ вачинч1ого нуж рач1ани
 дун нужеда щаклъизе вуго цо заралалъе ургъун руго нуж абун.
 Гъанжесала нижгун ц1адахъ Биняминги вит1е нильее т1орщел
 босизе. Нижеца гьев вац ц1унизе вуго.

Ва зарал ккезе теч1ого рокъовги вачизе вуго»-абун.

64. Яг1къубица абуна: лица нужеда
 божилъийищ гъабилеб гъав васасул
 рахъальанги, цевеги нужедаги божун
 лица Юсуф вит1арав г1адин. Гьесие
 нужеца гъабураб хиянат нужеда
 к1очон батаниги дида к1очон гьеч1о.

Гьевги ц1унила ва рокъов вачина абун гъаял гьедун рук1ана нужеца,
 амма нужеца гьeb гъа хвезабуна. Дун нужеда божуларо ва нужер
 ц1униялдаги божуларо. Аллагъ جَلَّ جلاله вуго жидеца ц1унулезул
 бищунго лъик1ав ва гьев Аллагъ جَلَّ جلاله вуго жив гурх1улев, жиндир
 гурх1ел рах1мо киназдаго г1аммав абун. Дие цо васасул къварилъи
 х1ехъарабги г1ела, гьесда хадув гъавги вит1ун гьев к1иясулго ургъел
 гъабизе т1амуге дун.

65. Цинги къай-матах1 бичун жанир
 раккидал гьeb т1ошелгун цадахъ жидер
 къайи-ц1а батана. Васаз абуна: «Я

وَقَالَ لِفَتْيَانِهِ أَجْعَلُوا بِضْعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ
 لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ
 لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٢﴾

فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مُنِعَ
 مِنَّا الْكَيْلُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا آخَانَ
 نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٣﴾

قَالَ هَلْ ءَامَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا ءَامَنُكُمْ
 عَلَىٰ أَخِيهِ مِن قَبْلُ قَالَ لَهُ خَيْرٌ حَفِظًا وَهُوَ
 أَحْرَمُ الرَّحِمِينَ ﴿١٤﴾

وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضْعَتَهُمْ
 رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبُغِي بِهَذِهِ

нижер эмен! Цогиги щиб лъикІлги
гъабулеб нилье Мисриялгъл хІакимас.
Гъале нильеца тІорщалихъ мухълъун
къураб къайи-ца нахъе бусинабун
буго.

Гъадиनाव чиясухъе цоги нухаль тІоршел босизе инчІого кин чІелел?
Нилье тІоршел бачІина, Биняминнеги цо гъир тІаде бачІина
ва нижеца гъев васги цІунила. Гъаб нилье цІакъ бигъаго щолел
тІоршел босичІого кин телеб?» абун. Эмен тамах гъавизе бокъун,
вац цадахъ витІизе гъев мукІур гъавизе бокъун, калам халат гъабуна
васаз.

66. ЯгІкъубица абун: «Дица гъев
Бинямин нужгун цадахъ витІиларо
нужеца дие шуляб къотІи гъабун
гурони Аллагъасул ﷺ цІаралдалгълун
гъедун, гъев вас нужеца рокъов вачІина
абун. ЦІакъго нужедаса бергъараб гІузро
тІаде бачІун гъев тІад вуссинчІони гъев
нуже гІакъубалгълун букІинаро»-абун. Васаз гъес малъухъе гъа
гъедун шуляб къотІи гъабидал, ЯгІкъубица абун: ТІадегІанав
Аллагъ вугоха гъаб нильеца бицулеб хабар жинда рагІулев ва
гъельул амру жинда тІамун толев вакил»-абун.

67. Гъал васал кІиабизеги Мисриялда
ине хІадурлгълун цадахъ Бинямингун
гъел къватІире рахъунеб мехаль
ЯгІкъубица абун: «Я дир лъимал!
Нуж Мисриялде швараб мехаль
шагъаралгълун цохІо рагъдухъан жанире
унге. Рикъ-рикъун батІи-батІиял
рагъабахъан жанир лъугъа. Дида

кІоларо Аллагъасул ﷺ къадар гъабураб жо нужедаса нахъчІивазе.
Кин бугониги сабаб гъабе абун Аллагъасул ﷺ амру гъабун бугелгълун,
нужеда бер ккеялдаса хІинкъун абулеб рагІи буго гъаб. Анціла цо
сахав, берцинав гІолохъанчи цадахъго цо рагъдухъан жанир рачІиял
гІадамазул рекІель асар гъабун бер кколев чиясул бер ккезе бегъула.
Берккей абураб жо шаргІалда бугеб буго. Гъелда тІоритІел гъабулеб
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисги буго: «Бераль чи
ракъулъе вачуна, варани хъагиниб бачуна»- абураб. ХІадис Албазарица
бицана къучІаблгълун.

بَصْعَةً نَّارُ دَدْتِ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ
أَخَانَا وَنَزِدُكَ بِكَيْلٍ بَعِيرٍ ذَلِكَ كَيْلٌ
يَسِيرٌ ﴿٦٥﴾

قَالَ لَنْ أَرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُونِ
مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ
بِكُمْ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا
نَقُولُ وَكَيْلٌ ﴿٦٦﴾

وَقَالَ يَبْنَئِي لَأَتَّخِلُوا مِنْ بَابٍ وَجِدِ
وَأَدْخِلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أَعْنِي
عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَلْحَمْتُمُ اللَّهَ
عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾

Кинабго х1укму кьадар Аллагьасда ﷺ кодоб буго ва гьесде буго дица таваккал т1амулебги. Киналго таваккал т1амулел г1адамазги гьев Аллагьасде т1аге абе таваккал.

68. Жидер имсуца малъухье васал шагьаралде жанире бат1и-бат1ияб рагьдухъан лъугьана. Гьаб ишалъ Аллагьасул ﷺ х1укму-къадаралдаса щибго жо хисизабулеб бук1инч1о, цох1ого Яг1къубил гьари т1убан, гьесул напсалда жаниб ккараб бер ккеялзул х1инкьи т1аса инаби гуреб.

Цох1о рагьдухъан жал лъугьун рукларалани, цинги бер ккейги загьирлъун бук1арабани, гьезда г1айиб ч1вазе сабаб лъугьунеб бук1ана. Гьев Яг1къуб авараг ﷺ дица лъазабун жинда г1елму лъалев вук1ана. Гьесда лъалаан жиндир сабабаз Аллагьасул ﷺ къадар нахье ч1валаребльи. Ва амма г1адамазул г1емерисел жидеда лъаларел руго дица дие рокьарал г1адамазе кьолел хиралъаби ва т1ок1лъаби.

69. Гьел вацал Юсуфиде т1аде лъугьараб мехаль, гьес жиндир вац Бинямин жиндир каранда къана ва гьес абуна: «Дун дур вац Юсуф вуго.

Амма дуца гьаб хабар гьел цогидал вацаздаса бальго гьабе. Ва дур рак1 къварилъуге гьел вацаз цебеккун гьабун бук1араб жоялда. Аллагьас ﷺ нилъль данде гьаруна, гьалдаса хадуб цоги лъик1льи бук1ина нилъее»-абун.

Г1алимзабаца абуна: Юсуфица гьоболлъи берцин гьабун гьел вацал к1ик1и цадахъ гьарун цо-цо рукьор регизе рит1ана, Бинямин цох1ого хут1идал гьев дица дидаго аск1ов тела абуна. Цинги гьесда жив Юсуф вук1ин бицун гьев каранда къан воххун сордо рогьана. Хадуб Биняминида абуна дица мун гьанив хут1изе х1илла гьабила, дуца гьев вацазда бицунге абун.

70. Цинги гьел вацал къайи-матах1 босун т1ад руссун ине х1адурулеб мехаль, Юсуфица амру гьабуна жиндир х1алт1ухьабазда сайидасул жаниб т1ун лъим ва гьекьел гьекьолес меседил сах1 Биняминил къаялда гьоркъоб лье абун.

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لُدُو عَلَيْهِمْ لَمَّا عَلِمْتَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوْىٰ إِلَىٰ إِلَيْهِ أَخَاتُهُ قَالِ إِنَّنِي أَنَا أَخَوُكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾

فَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَّازِهِمْ جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتَهُ الْعِيْرُ إِنَّكُمْ لَسَادِرٌ مُّؤْتُونَ ﴿٧٠﴾

Къапила нухде бахъун шагъаралдаса къватлибе лъугъилелдего цо ах1улев чияс ах1ана: «Я гъаб къапила! Х1акълъунго нуж цлогъаби рук1ун руго»-абун.

71. Юсуфил вацал тамашалъун хут1ана. قَالُوا وَقَبِلُوا عَلَيْهِم مَّا ذَا أَنْفَقُوا ۖ
Гъел нахъ руссана ва гъез абунa: «Щиб-
жо нужер билун бугеб, ва щиб нужеца ц1ехолеб?»-абун.

72. Гъел х1алт1ухъабаз абунa: нижер قَالُوا أَنْفَقُوا صَوَاعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ
сайидасул меседил сах1 билун буго. بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ۖ

Гъеб нужеца бикъун батиялда шакълъулел руго ниж. Нужеца ц1акъ х1алихъатаб жо гъабун буго. Гъадиг1ан берцинаб гъоболлъиги гъабураб мехаль, цогидал г1адамазе къолелдаса г1емер т1оршелги къедал, гъединаб иш гъабизе бегъилищ нужеца абун к1ал гъикъи гъабунa. Киг1анго гъел нижеца гъеб сах1 бикъич1ин к1альганиги х1алт1ухъабаз г1инт1амич1о ва гъез абунa: «Гъеб меседил сах1 нахъе къурав чиясе цо гъир т1оршел къезе буго ва дун гъокъе ч1арав вуго гъаб къот1и т1убазабизе»-абун. Амма гъеб нахъеги къеч1ого, нижеца ч1ухъги бан хадуб нужер цонигиясухъ гъеб батани, ц1акъ квешаб г1азабги гъабизе буго абун.

73. Юсуфил вацаз абунa: «Таллагъи, قَالُوا تَأْتِيهِمْ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَّا جِئْنَا لِنُفِيسَ
нужеда гъала ниж цлогъаби гъеч1еблъи فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَدْرِقِينَ ۖ
ва ниж гъаб Мисриялъул ракъалда
рач1ун гъеч1еблъи пасалъи ва зулму гъабизе»-абун.

Нижер диналда жаниб чияр боц1и-мал бикъи ц1акъго х1арамаб жо буго, нижеца шивго чиясе заралги гъабуларо. Аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ наслоялъул г1адамазда гъединаб иш кин рекъолеб? Сапараль унаго нижер х1айваназул к1алазда г1ад таргъа бухъун бук1уна, гъел х1айваназ чияр хуриса, хариниса кваназе гурин абун. Гъадиг1ан берцинаб гъоболлъи нижее гъабурав чиясул рокъосан жо кин нижеца бикъулеб? Гъес нижер т1оршалихъ къураб мухъ нахъе бит1ун батидал, гъебги босун, гъельул х1акъикъат ц1ехезе рач1ана ниж гъанире»-абун.

74. Юсуфил х1алт1ухъабаз абунa: قَالُوا فَمَا جَزَاءُكَ إِن كُنْتُمْ كَذَّابِينَ ۖ
«Нагагъ нуж гъереси бицулел ратани
щиб х1укмуха нужее бук1ине бугеб нужерго шарг1алда рекъон»-
абун.

75. Вацаз абунa: гъеб ишалъе жазаъ قَالُوا جَزَاءُكَ وَمَنْ وَجَدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ
бук1ине буго гъеб сах1 жиндихъ батарав جَزَاءُكَ كَذَلِكَ تَجْرِي الظَّالِمِينَ ۖ
чи нужехъе къун тей. Гъединаб жазаъ
гъабула нижер шарг1алда рекъон жидеца

зулму гьабулел гIадамазе»-абун.

ЯгIкьубил диналда рекьон жинца жо бикъарав чи, гьелгул бетIергъанасе лагълги гьабизе кьолев вукIана.

Цинги гьел нахье руссизарун Юсуф вугеб бакIалда рачIана ва гьезул къаялгул цIех-рех гьабизе хIукму гьабуна.

76. Къай-матахIалгул цIех-рех гьаби байбихъана гьитIинав вацасулалдаса ццебеккун цогидал ваццалазул къаялда валагъун.

Къатадат абугев гIалимас абунa: вацал шакългичIого рукIине байбихъана цогидал ваццалазул къайи-матахIалгул хал гьаби. Юсуф عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагас цонигясул

таргъаялда квер хъвалеб букIинчIо ва гьеб рагъулеб букIинчIо, жинца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасальугги гьарулев вукIун гурони: гьел вацазда гIайиб гьечIого гьаб иш гьабулеб букIиналь.

Киназулго къай-матахIалда валагъун хадуб Биняминиде эрга щвараб мехаль гьес абунa: гъав нужер бищунго гьитIинав вихъула дида, гьесул къай-матахIалда валагъиларо дун, гъас гьеб сахI босунго батиларо абун. Жидер гIайиб гьечIолъбиялда ракI чIун рукIиналь вацаз абунa: Гьесул къаялдаги валагъе мун. Гьаб кинабго хIалтIиги гьабун хадубги нужер нижедехун шаклги хутIизе бокъун гьечIо нижее абун. Цинги гьесул таргъа рагъун валагъидал Юсуфида гьениб жаниб батана ханасул меседил сахI.

Цинги гьеб сахI жиндир вац Биняминил таргъинисан къватIибе босана. Нечон, гьабизе жо тIагIун, бутIрул гIодоре къулун, вацал нахьегIан къана. Цинги Биняминидаги семана. Кин кIвараб дуда гьеб жо гьабизе абун. Жинца лъечIо гьеб сахI таргъиниб ва жинда гьеб гьениб букIинги лъаларо абун Бинямин гъа гьедун кIальаниги гьесул рагIиялдаги гьел божичIо. Халкъалда щере ниж суризаруна дуца я РахIилил вас абунa. РахIил йиги гьев Биняминил ва Юсуфил эбел.

Гъадин хIилла малъана дица Юсуф аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ, гьесда аскIов Бинямин хутIизавизе. Гьесие ихтияр букIинчIо Мисриялгул гIадамазул гIадаталда рекьон жиндир вац лагългун кквезе ва жинда аскIов тезе. Гьезул гIадаталда цIогъор вухулев вукIана ва жинца бикъаралдасаги гIемераб жо бецIизабугев букIана. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун ва гьесул кумекалдалгун хутIана Бинямин Юсуфида аскIов. Гьаб рагIияльги тIоритIел гьабугев буго Юсуфица гьабураб хIилла Аллагъасул вахIюялдалгун букIиналда.

فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ
 اسْتَخْرَجَهُمَا مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا
 لِيُوسُفَٰٓ مَا كَانَ لِأَخِيهِ أَنْ يَدِينَهُ
 الْمَلِكُ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَّن
 نَشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾

Дие бокъарав чиясул даража дица тlокl гъабула ва тlадегlан гъабула. Юсуф авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ тlокl гъавурав гlадин жиндир вацаздаса: гъесие аварагльиги ва халкъаль кlодо гъавиги кьун. Гъединго Юсуфие гlелму-лъайги кьуна гъел вацазе кьуралдаса гlемераб. **Щивав жинда жо лъалев чиясдаса тlадехун вукlуна гъесдаса цlикlкlун жо лъалев чи.** Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьураб жо буго гlелму ва гъеб щивасе бат lи-бат lияб къагlидаяль ва бат lи-бат lияб жоялъуль кьун буго. Цо чи жиндие бугеб гlелмуялдаса чlух lизе бегьуларо. Гъесдасан цlикlкlун жо лъалел гlадамал рукlуна ва хlакъикъияб, камилаб, кинабго жоялда цвей гъабулеб лъай цох lо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гурони гъечlо.

77. Юсуфил вацаз абуна: «Гъев

Биняминица гъеб сахl бикъун батани:

(амма гъеб божизе зах lматаб жо буго

ва живго Биняминги мукlурлъун

гъечlо гъеб бикъиялъе). Гъеб цlогъ

буго цебего замаяяль гъесул вацасги

гъабураб гlадаб цlогъ»-абун.

Юсуф аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ жив гъитlинав вугеб мехаль эбелалъул инсул (кlудияв имсул) меседил хъанч бикъун букlана, гъез Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабичlого букlине, ва гъеб хъанчие сужда гъабичlого букlине. Гъез абураб рагlи Юсуфица жаниб бахчана ва гъеб загьир гъабун, гъезда гlайиб чlван кlалъачlо. Юсуфица жиндирго напсалъуль (жиндиего рагlун) абуна: **нуж цlакъ квешал руго нужеца гъабураб ишалъуль.** Гъав Биняминидаги дидаги гlайиб чlвaze рес киб бугеб нужее? Нужеца гурищ инсуе бищунго хирияв нужер вац викъун гъесухъангун гъуялъув рехарав, хадуб лагълъун гъавун щибго хайир гъечlел кепказухъ вичарав!-абун

Тlадегlанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца ургъун рицулел жалазул хlакъикъят. Гъеб хlакъикъят киназдаго лъазе заманги гlагарлъулеб буго. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъани гъеб амру кватlичlого нужееги загьирлъила ва нуж нечон рукlина гъел рагlаби абиялдаса.

78. Вацаз хадубги абуна: «Я гъав къадро

кlудияв хlаким! Хlакълъунго гъев

васасул эмен вуго цlакъ кlодолъарав,

херав чи.

Цевеги цоги вас тlагlун, гъесухъ ракl

унтун, гlемер гlодун беццльизе гlагарлъун вугев. Гъанже гъав васги рокъов вачlинчlони гъес гъеб къварилъи хlехъеларо. Тlаде жоялъеги

* قَالُوا إِن يَسْرِقَ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَّهُ
مِنْ قَبْلٍ فَأَسْرَبْنَا يَوْسُفَ فِي نَفْسِهِ وَوَعَدَ
يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أُنْتُمْ سَرَّكُمْ أَنَا وَاللَّهُ
أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾

قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا
كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدًا مِمَّا مَكَانَهُ وَإِنَّا لَنَرُّكَ
مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾

гъав вас нижеца глемер гъарун гъа гъедун, нижгун цадахъ рокъове вачизе шуляб къотли гъабун виччазавурав вуго Мисриялда. Дудаги гъеб лъала. Дуца вачеян абидал вачана нижеца гъав нижгун цадахъ.

Нижеда мун цлакъ лъикIав чилъун вихъун вуго ва лъикIлъи гъабулел, къадро-къимат бугел гIадамазул чиги вуго мун. Дуца нижер цояв вац те дуда аскIов дие лагълъун вукIине гъав Биняминил бакIалда. Ва гъев нижгун цадахъ нахъе виччай, гъесул херав инсуда гурхIун»-абун. Юсуфил ракI тамах гъабизе бокъун гIезегIанго гъари-хIели гъабуна вацаз. КигIанго гъезда ракI гурхIаниги ва жиндир эмен ракIалде шун гъесда ракI гурхIаниги, Юсуфие рес букIинчIо Аллагъасул амруялдалъун гъабураб гъаб иш рагIалда бахъичIого, гъоркъоб бакIалдаго реххун тезе.

79. Юсуфица абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цIунаги дун дица зулму гъабулел лъун вукIине! щибго жинда гIайиб гъечIев чи кин дица лагълъун гъавулев? Дида кIоларо жиндихъ сахI батараб чи гурони дида аскIов тезе.

Нагагъ цогидав вац гъанив тани, ХIакълъунго дунги, дир ханги гIадамазе зулму гъабулел чагIильун рукIуна.

Нижее гъеб ищ бокъун гъечIо. Ниж гъаб ракъиги тIаде бачIун къварилъи ккун бугеб халкъалье кумек гъабулел гIадамал руго. Нижее бокъиларо халкъалда щебе нижеда гIайиблъун букIунеб жо гъабизе»-абун.

80. Бинямин хвасар гъавиялдаса жидер тIобанго хъул къотIараб мехаль, гъел вацал гIадамаздаса рикIкIальгана ва жалго цо-цазде зигардизе ва мушавара гъабизе лъугъана. Гъезул кIудияв вацаз абун: «Нуж киназдаго лъалаха имсуца кинаб шуляб къотли босун букIараб ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун нуж гъедун рукIараблъиги гъев Бинямин рокъов вачун рачIине. Гъелдаса цебе Юсуфил хIакъальулъ лъугъараб жоги ва гъесие гъабураб зулмуги, гъев инсухъе вачун рачIинчIеб мехаль гъесда швараб къварилъиги бихъанаха нужеда.

Гъанже кинха нилъ инсухъе унел гъав вацги гъанив тун ва щибжо гъесда бицунеб? Щиб нильеца бицаниги гъанже гъев нильеда божуларо.

Дида кIоларо гъаб Мисриялъул ракъалдаса къватIив вачIине гъев инсул изну дие шун гурони. Яги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дие цо хIукму гъабун

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَن وَجَدْنَا
مَتَّعَيْنَاهُ وَإِنَّا إِذَا أَظْلَمُوتُ ﴿٧٩﴾

فَلَمَّا اسْتَيْسَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا قَالَ
كَيْبُرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ آبَاءَكُمْ قَدْ
أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِن قَبْلُ مَا
فَرَّطْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى
يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ
الْحَاكِمِينَ ﴿٨٠﴾

гурони. Дица Бинямин хвасар гъавизе ях1 бахъила ва Аллагъас عَلَّجَلَهُ кумек гъабун дида гъеб иш бажарила, яги Аллагъасул къадар щун дун гъанивго хвела. **Гъев Аллагъ عَلَّجَلَهُ вуго цлакъ бит1араб ва инсанасе жинда жаниб мунпаг1ат бугеб х1укму гъабулев»-абун.** Дун гъанивго ч1ела ва Биняминидаса рик1к1алъиларо. Имсулги цодагъабниги рак1 г1одоб биччала дунги гъевгун цадахъ гъанив вук1ин лъараб мехаль.

81. Нуж т1ад руссун а, нужерго имсухъе ва нужецаги абе; «Я нижер хирияв эмен!

Гъев дур васас ханасул сах1 бикъун батанаха! Нижеца две бицулеб жоги гъеч1о нижерго беразда бихъун нижеда лъараб жо гурони.

Нижедаги бихъун гъеб сах1 къватлибе босана гъесул таргъиниса. **Нижеда Биняминица гъеб цлогъ гъабилеблъиги лъалеб бук1инч1о две гъа гъедун къот1и гъабулеб г1ужаль.** Гъес гъеб бикъулеб мехальги нижеда гъеб жо лъач1о. Нижеца телароан Бинямин гъеб цлогъ гъабизеян. Жегиги нижеда лъаларо унгого гъес сах1 бикъунищ бугеб, яги гъеб сах1 погидаз гъесул къаялда цадахъ лъунищ бугеб. Бинямин мук1урлъич1о жинца гъеб бикъана»-абун.

82. «Гъаб нижеца бицараб жо бит1араб

бук1ин лъазе дуца цоги г1адамалги рит1ун ниж ун рук1араб Мисриялъул шагъаралъул г1адамазда гъикъе, яги нижгун цадахъ гъенир рук1ун т1ад руссун рач1арал нильер ракъцоял г1адамазда гъикъе. Х1акълъунго ниж рит1ухъал руго гъаб хабаралъулъ ва нижеца Биняминие хиянат гъабич1о»-абун.

Гъаб насих1атги гъабун к1удияв вац Рувайбилица гъел нухда рег1ана ва гъев Мисриялда ч1ана. Вацал рокъор швараб мехаль гъаб цебехун бицараб х1алалъ васаз имсуда жидер ккараб жо баян гъабуна. Цебеги гъезул хиянат бихъун бук1индал гъеб хабаралда Яг1къуб عَلَيْهِ السَّلَام авараг божич1о, ва гъес абун:

83. Нужер напсаз гъанжеги цо сурукъаб иш гъаби берцин бихъизабун бугоха.

Гъев Мисриялъул х1акимасда кин лъараб нильер ракъалда, Ибрагъимил диналда бугеб, жинца жо бикъарав чи лагълъун толеб х1укму? Гъеб нужеца бици гъеч1ищ нужеда божун гут1иялъе сабаб абун. Васаз абун: «Я нижер эмен! Ниж цлакъ божарал рук1ана нижеца сах1 бикъун гъеч1олъиялда, гъеб сах1 Биняминил къаялда

أَرْجِعُوا إِلَىٰ آيَاتِكُمْ فَتَقُولُوا إِنَّا بَنَّا إِنَّا
أَبْنَاكَ سَرَقٌ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا
وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ ﴿٨١﴾

وَسَلِّ الْقُرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعَيْرَ الَّتِي
أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً
فَصَبِّرْ وَصَبِّرْ عَسَىٰ اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ
جَمِيعاً إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾

гьоркъоб буклинги лъалев буклинчло нижеда. Гьедин буклиналь бицана нижеца нилъер диналда бугеб хлукму, нижег раццалъги биъизабизе бокъун»-абун.

Киниги ЯгIкъубил шаклъи тIаса инчло ва гьес абун: **Дие тIокIаб сабаб гьечло ва кумекги гьечло Аллагъасда** جَلَّ جَلَّالَهُ мугъ чIван берцинаб сабро гъабун чIей гуреб. Дир гьесда хьулги буго жинца гьел васал киналго цадахъ дихъе рачун рачилин ва дир берги гьелдалъун боххилин абун. ХIакълъунго Аллагъ вуго жинда дир хIал лъалев ва жинца гъабулеб тадбиралъуль хIикмат-пайда бугев»-абун.

84. Цинги ЯгIкъуб аvaraг عَلَيْهِ السَّلَامُ гьел васалаз бицараб хабар рихун гьездаса вуссана ва Аллагъасде зигара загьир гъабун абун: «Ва дир рекIел къварильиха Юсуф сабаблъун»-абун.

وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسْفَىٰ عَلَىٰ يُونُسَ
وَأَبْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ
كَظِيمٌ ﴿٨٤﴾

Гьедин рекIел къварильиялъ ва гIемер гIоднялъ ЯгIкъубил бералги хъахIал лъугъана. Беразул кьер хисун гьезул канлъиги ана. ЦIакъго ццим бахъун ва гьеб ццим жаниб бахчун вукIана ЯгIкъуб. Гьелъул захIмалъги букIана ЯгIкъубил канлъи ине гъабураб, гьесул мугъги къулизабураб.

АбусагIудица абун: Биняминги ватIалъун гьесухъе ракI къварильун вугев ЯгIкъубица Юсуфил цIар шай бахъараб абун гъаб къварильи ва пашманлъи бицараб бакIалда, гьельие гIилла буго: цIияб къварильиялъ гьоркъ букIараб ракIалда швезабула ва гьеб багъаризабула. Жиндир ракI бакъваялъеги, черх заглIплъиялъеги, канлъи дагъльбиялъеги сабаблъун ккарав Юсуф вукIиндал рехсана ЯгIкъубица гьесул цIар. Гьелдаги тIад ЯгIкъубида Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ вахIю гъабун, гьесда якъинго лъалев букIана гьел васал чIаго рукIин ва гьел тIад руссун рачIиялъухъ гIащикълъун вукIана.

Юсуф аvaraгасулги عَلَيْهِ السَّلَامُ хьул букIана жив эменгун дандельилин абун ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ цIоб рахIматалда божунги вукIана. Гьесул ваццалазул рекIель кидаго багъулеб букIана инсуда бугеб гурхIелалъулги, гьесда Юсуф кIочон тунгутIиялдалъун бугеб хIал хъубльиялъулги кIиги батIияб асар.

85. Гьедин бугельул васаз абун: гъанжеги дуца Юсуф ракIалда швезавулев вугоха ва гьесухъ ракIги къварид гъабулеб буго. БичасхIаги, дуда гьеб къварильи кIочон толеб гьечло мун унтун гьоркъ

قَالُوا اتَّاللَّهُ تَفَتُّوا تَذَكَّرْ يُونُسَ حَتَّى
تَكُونَ حَرَصًا أَوْ تَكُونَ مِنَ
الْهَالِكِينَ ﴿٨٥﴾

хутизег1ан. Яги дуда хвел т1аде швезег1ан»-абун.

86. Яг1кьубица абуна: «Х1акьльунго лица дир пашманлъи ва къварилъи Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бицунеб буго, гьесде бикьулебги буго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца дие кумек гъабизе к1олевги.

Нужеда гьеч1о дир божи ва мугъч1вай, нужер кумекалда хьулльунги гьеч1о дун. Гьелда т1адеги дида лъала, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дида лъазабун бук1ун, нужеда лъалареб жоги»-абун. Гьесул ц1об-рах1маталъул г1аг1илъи, гурх1ел-рах1моялъул г1орхъи гьеч1олъи лъала дида. Гьедин бугельъул дир хьул буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дидаса гъаб пашманлъи т1аса босилин абун.

Аллагъасул рахъалъан вах1ю гъабун Яг1кьуб аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام лъазабуна жиндир х1албихъи гъабиялъул ахир г1агарлъун бук1ин ва гьесул васал т1аде руссунеб заманги шун бук1ин. Цинги ц1идасан васалги данде ах1ун, гьездехун абуна:

87. «Я дир васал! Нуж ае гъанжеги Мисриялда, ва нужеца ц1ех-рех гъабе Юсуфилги, гьесул вацасулги хабаралъул. Нужер хьулги къот1уге Аллагъасул рах1маталдаса.

Гьесул рах1мат ц1акъ г1аг1идаб буго, гьельие г1орхъи-рахъги гьеч1о. Х1акьльунго Гьеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рах1маталдаса хьулги къот1уларо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккураб, гьесул къудрат лъалареб къавмалъул гурони»-абун. Цинги гьел вацал жидер варанаби рачун, гьезда т1ад сапаралъе х1ажатаб жо лъун къват1ире рахъана ва Мисриялде шун, Юсуф аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام т1аде ана.

88. Юсуфиде т1аде лъугъараб мехаль гьез абуна: «Я гъав къадро к1удияв х1аким! Нижедаги, нижер агъло-хъизаназдаги ракъиялъул зах1малъи шун буго.

Дуца нижее къураб т1аг1амги нижеца кванан ва цогидазе къун лъуг1улеб буго. Гъанже духъе ниж рач1ун руго ц1акъго къадараб мухъги босун. Кинабго жо бичулев чияс нахъч1валеб, жиндир къимат хвараб мухъ буго гьеб. Ибнуг1аббасица абуна: гьел рук1ана жидехъ т1аг1ам бичуларел ва жидер къимат гьеч1ел диргъамал абун.

Гьеб мухъ къадараб бугониги дуца нижее къали ц1езабун боце. Дуца

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُوا بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ
وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

يَبْنَئِي أَدْهَبُوا فَحَسَبُوا مِنْ يُونُسَ وَأَخِيهِ
وَلَا تَأْتِسُوا مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِسُ
مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٧﴾

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا إِنَّا بِهَا عَزِيمٌ
مَسْنَا وَأَهْلْنَا الضَّرُّ وَجِئْنَا بِبِضْعَةٍ
مُرْتَجِيَةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ
عَلَيْنَا إِنْ اللَّهُ يُجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾

нижее Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ г1оло лъик1лъи гъабе. Гъев нижер вац нахье виччай (яги нижее дагъабги т1оршел бечче). Х1акълъунго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ лъик1аб жазаб гъабула садакъа къолел ва цогидал лъик1лъаби гъарулел г1адамазе»-абун. Вацазул х1ели бихъидал ва гъезул раг1иялъул х1еренлъиги бихъидал, Юсуфил рек1ель гурх1елалъул пашманлъи лъугъана, гъев г1одизе г1агарлъана ва гъес абун:

89. Нужеда лъалищ нужеца Юсуфие гъабун قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾ бук1араб х1илла ва къадараб пиша, гъесул вацасеги гъабулел бук1араб къварилъи, гъев к1иявго инсуе г1емер вокъулев вук1ин рихун? Гъеб заманаль нуж г1акълго гъеч1елги рук1анаха»-абун.

Гъезда г1айиб ч1вайгун цадахъ гъезие г1узруги бачулел буго: «Гъеб иш нужеца гъабуна нужер г1акългу дагълъиялъ»-абун. Гъаб буго насих1ат гъабулел нухазул к1вар бугеб къаг1ида.

Инсан гъесул мунагъ- хат1аялда кант1изави, гъелдаго цадахъ гъесие цо щиб бугониги г1узро бицун гъев тавбо гъабиялда ва рак1 бух1иялда гъесизави.

«Мун ц1акъ квешав чи вуго, дуца гъабураб иш ц1акъ к1удияб мунагъ буго»-абун, цоги г1аде жоги бицич1ого гъев чи тараб мехаль, гъесул Аллагъасул гурх1елалдаса хъул къот1ула, яги щайт1аналь гъав насих1ат чияса ццим бахъиялда гъесизавун, гъесие квеш бук1изе абун, жинца жегиги к1удиял мунагъал гъарула.

Юсуфица гъеб суал къураб мехаль вацазул рак1азуль г1ажаибаб асар лъугъана ва гъел гъев х1акимасул амруялъулъ щаклъана.

90. Вацаз абун: «Я гъарин, мун унго-унгоги Юсуф г1аги гъеч1ищ?»-абун.

Гъес абун: «Дун Юсуф вуго ва гъавги дир вац Бинямин вуго. Х1акълъунго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нижеда гурх1ел-ц1об гъабуна.

Къварилъиялдаса хвасар гъаруна, г1емераб заман гъоркъоб ун хадуб ниж дандеги гъаруна. Г1адамаз г1одорег1ан гъарулел рукларал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ц1акъ к1одоги гъаруна. Х1акълъунго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндаса х1инкъарав, жинда бач1араб къварилъиялда сабро гъабурав чиясул ва жидеца лъик1аб г1амал гъабун хъвадарал муъминзабазул ажро-кири мукъсан гъабуларев»-абун.

91. Вацаз абун: таллагъи, Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ мун нижедаса т1ок1 гъавун вуго ва нижедаса хира гъавун т1аса вищунги вуго.

قَالُوا يَا نَك لَأَنْتَ يُوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنَّ بِنِّقٍ وَصَبْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾

قَالُوا تَأَلَّفَ لَقَدْ أَتَرَكْنَا اللَّهَ عَلَيْهِ وَأَوْفَى كُنَّا الْخٰطِئِينَ ﴿٩١﴾

Аллагъас عَلَّجَلَهُ две ц|акъ к|удияб саброги кьун буго, гьесдаса х|инкьиги кьун буго. г|елму-лъай кьун буго ва гучаб х|елмуги, гурх|ел-рах|моги кьун буго. Нижеца две гьабураб х|акьирлъи ва г|одобег|анлъи лъалаги бук|аго гьаб лъабго нухаль духъе рач|араб мехаль гьеб амру бальго тана дуца ва нижедехун ц|акъ берцинаб бербалагьи гьабуна.

Гьеб г|амал Аллагъас عَلَّجَلَهُ две кьун бугелъул, ниж киналго две лагъзаллъун рук|ине бегъулел г|одорег|анал чаг|ируго. **Х|акълъунго нижеца к|удиял мунагълги гьаруна.** Гьел мунагъазде данде жазаб гьабун Аллагъас عَلَّجَلَهُ ниж г|одорег|анги гьаруна. Аллагъ عَلَّجَلَهُ гурх|ани гурони нижее рорч|изе бак|ги гьеч|о»-абун.

92. Юсуфица абун: «Жакъа лица
нужеда г|айиб ч|валаро ва нуже
г|акъубаги гьабиларо. Дица кинабго жо
т|аса лъугъун тана. Аллагъасги нужер
мунагъл чураги ва гьев нужеда т|аса лъугъаги. Гьев Аллагъ
عَلَّجَلَهُ вуго жидеца гурх|ел гьабулезул бишунго жив гурх|улев»-
абун.

قَالَ لَأَتَرَبِّبَ عَلَيْكُمْ أَلْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ
لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٤٢﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв Юсуф аварагасул гурх|елалъул х|исаб гьабе муъминзаби! Гьев ч|вазе ургъун рук|арал ва гьев лагълъиялда ккезавурал вацалаздаса живги т|аса лъугъунев вуго, Аллагъасдаги عَلَّجَلَهُ гьарулеб буго т|аса лъугъа абун.

Аллагъас عَلَّجَلَهُ нилъеги саброги, х|елмоги, г|акълъоги кьеги ва жив разияб г|амал гьабизе тавпикъги кьеги.

Юсуф аварагас عَلَيْهِ السَّلَام инсул х|ал гьикъидал вацаз абун: гьесул канлъи ун бугин, Биняминги ват|алъараб мехаль ц|акъго къварилъун, пашманлъун вук|унев вугин абун. Юсуфица жиндирго горде кьуна вацазухъе ва гьес абун:

**93. Нуж а гьаб дир гордеги босун ва
рукъор щвараб мехаль дир инсул
гьумералда т|ад реххе гьеб. Гьев
канлъи бихъулелъун лъугъине вуго.**

أَذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَإِنَّهُ عَلَى وَجْهِ
أَبِي يَأْتِ بِصِيرًا وَأَنْوِفٍ بِأَهْلِكُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾

Цинги нуж киналго цадахъ: эбел-
эменги, нужер руччаби-лъималги, Яг|къубил зурияталъул
киналго г|адамал рач|а дихъе»-абун.

Гьаб бук|ана Юсуфида к|икъого сон г|агарун заманаялъ цебего бихъун бук|араб макъуялъул ахирабги х|асил т|убалел бак|. Юсуф аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَام Мисриялда рач|ун ва гьесул х|урмат гьабун гьесда цере анц|ила цо вацги эбел-эменги ч|ей ва гьез Юсуфие жидер заманалъул ва халкъалъул г|адалалда рекъон бет|ер г|одоб кьулун

салам кьун к1одолъи гьаби.

94. Мисриялдаса кьват1ибе бахьун Юсуфил вацазул къапила Шамалдехун бач1унеб мехаль Яг1къуб аварагас

ابونا: «Х1акълъунго, дида

Юсуфил мах1 бач1унеб буго! нужеца дун херлъун, г1акъло дагълъун вуго абун абизе гьеч1еб ани.

Гьев Юсуф ч1аго вугин, гьевгун нилълъ данделъизе ругин абунги бицинаан дица нужеда»-абун.

95. Жинда сверухъ рук1арал г1агарал

г1адамаз абун: Таллагъи, мун вуго

ццебего бук1араб х1алалъ мекъаб хабар бицунев чи.

Юсуфил ц1ар рехсон, гьев вокьун, гьев ч1аго вуго абун божун. Гьезул понигязул хьул бук1инч1о Юсуф عَلَيْهِ السَّلَامُ ч1аго вук1иналда ва гьевгун жал данделъиялда.

96. Цинги Яг1къуб аварагасухъ

рохел бицунев чи вач1араб мехаль.

Мужагъидица абун: гьев вук1ана вацалаз

жив цеве вит1арав Ягъуза абулев вац.

Юсуфил би бахараб горде буго абун инсуда

ццебе горде рехарав вук1ана гъав Ягъуза. Доб мехаль эмен жинца пашман гъавурав г1адин гъанже гьев воххизавизе ва гьев жинда т1аса лъугъинавизе бокьун бук1ана Ягъузае.

Ва гьеб рохел бицун вач1арас Юсуфил горде инсул гьумералда

т1аде рехидал, гьев жинда канлъи бихъулевлъун лъугъана. Цинги

Яг1къубица абун: дица нужеда абулеб бук1ана гуриш, я дир

лъимал, дида нужеда лъалареб жо лъалин Алагъасдасан! Юсуф

چ1аго вук1ин лъалин ва кидал-къадги гьевгун дун данделъизе вук1инги лъалин.

Инсуца гьикъидал Ягъузада щиб х1алалда нужеда Юсуф ватарав ва кин гьев тарав абун, Ягъузица абун: «Нижеда гьев ватана Мисриялъул

ханасул даражаялда, ц1акъ к1удияб къадро-къыматалда, ва рах1ат-

лазаталда»-абун. Яг1къуб аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Гьеб ханлъи-

к1одолъи нилъее къвариг1араб жо гуру, гьель дие гьабизе жо гьеч1о.

Дуца дида бице щиб диналда дуда гьев ватарав»-абун. Ягъузаца абун:

«Гьев дида исламияб диналда ватана, ва гьеб диналда тана нижецаги»-

абун. Цинги Яг1къубица абун: «Алх1амдулиллагъ! Гъанже т1убанаха

Алагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьот1и гьабураб ниг1мат»-абун.

وَمَا فَصَلَتِ الْعَيْرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي
لَأَجِدْرِجُ بِوَسْفٍ لَّوْلَا أَنْ نَقْدُونَ ﴿٤١﴾

قَالُوا تالله إنك لفي ضلالك القديم ﴿٤٥﴾

فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْفَهُ عَلَى وَجْهِهِ
فَارْتَدَّ بِصَيْرٍ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَنَا
مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾

ЯгІкьуб аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ наслоялдаги аваразбаби рукІна абураб кьотІи букІана гьєб. Гьал васаз кІудияб мунагь гьабидал, мунагь гьабурав чиясе аварагІьиги кьоларелъул, ЯгІкьубие عَلَيْهِ السَّلَامُ бишунго кІудияб роххел букІана Юсуф исламияб диналда вукІин лъай ва гьєв аварагІьун вукІиналда божилъиги ккана.

Цинги киналго васал рачІун ЯгІкьубида тІаде швана.

97. Гьєл васалаз абуна: «Я нижер эмен!

Мун нижеда тІаса лъугьа, ва дуца

Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ гьаре нижер мунагьал

чуре, нижеда гурхІа абун. ХІакьІьунго

ниж рукІана цІакь кІудиял мунагьал гьаруралІьун, гьєв нижер вац Юсуфие кьварилъи гьабун ва гьєб сабабІьун дур ракІги бакъвазабун»-абун.

قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا

خَاطِبِينَ ﴿٩٧﴾

98. ЯгІкьубица абуна: «Дица дагьаб

хадуб дир Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ гьаризе

буго нужер мунагьал чуре, нужеда

гурхІа абун. ХІакьІьунго Гьєв Аллагь

جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца мунагьал чурулев ва тавбо гьабун руссарал тІадамазда жив гурхІулев»-абун.

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ

الْعَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٩٨﴾

ТІалимзабаца абуна: ЯгІкьубица васазе дугІа гьаби нахъє бахъана сардиль тІаде вахъун, тІадамал гьапулаб мехаль гьабизеян, яги рузман кьояль гьабизе абун. ДугІаялъє жаваб гьабулеб гІужалда данде ккезабизе бокъана ЯгІкьубие гьєб дугІа, Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ жаваб гьабизе бокъун.

Цинги гьезул кинабго агІло-хъизан, зурият хІадурана Мисриялда ине.

ЯгІкьуб аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ кьапила бачІиналъухъ валагІун Юсуф авараг І шагьаралъул рагІалда вахъун, гьєзда данде чІвазе хІадурун чІчІун вукІана.

99. Цинги гьєб кьапила Юсуфиде

тІаде лъугьиндал, гьєс эбел-эмен

каранде кьана ва роххалил марІу

тІун гьєл гІодона. Хадуб Юсуфица

абун: «Нуж киналго лъугьа гьаб шагьаралда жанир, Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ амруялдалъун, нуж божаралІьун рукІун, нужєє щибгІаги хІинкьи гьєчІого!»-абун.

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ ءَاوَىٰ إِلَيْهِ أَبْوِيهِ

وَقَالَ أَدْخُلُوا مِصْرَ إِن شَاءَ اللَّهُ ءَأَمْنِينَ ﴿٩٩﴾

100. КІалгІаялъур швараб мехаль,

Юсуфица عَلَيْهِ السَّلَامُ эбел-эмен жинда

аскІор, ханзаби гІодор чІолел тахазда

وَرَفَعَ أَبْوِيهِ عَلَى الْمَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا

وَقَالَ يَتَابَتِ هَذَآءِ آوِيَلِ رَبِّي مِن قَبْلُ قَدْ

Глodor члезаруна. Васалаз ва
эбел-имсуца Юсуф клодо гъавун гъесие
суждаги гъабуна. Юсуфица عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна:
«Я дир эмен! Гъаб буго доб дие бихьун
буклараб макъуяльул магIна. Дир

БетIергъан Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб жакъа

загъираб, хIакъаб жольун гъабуна.
Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дие лъикIлъиги
гъабуна. жинца дун гъуялдаса къватIив вахъизе нух къосизе гъабун
Мисрияльул къапила гъуй бугеб бакIалда тIаде бачараб мехаль. Цинги
гъеб туснахъалдаса дун къватIиве вахъизе гъавураб мехальги,
Мисрияльул ханасул макъу къотIизеги вачун. Гъанжеги Аллагъас
جَلَّ جَلَّالَهُ лъикIлъи гъабуна дие, Шамальул алхуда рукIарал нуж дида
тIаде гъаниреги рачун.

Аллагъасул салам лъеяв ЯгIкъуб авараг Палестинальул алахалда
чIарал, гIи-боцIива варанаби хьихьун магIишат гъабулелтIа адамаздаса
вукIана. Гъеб алахалдаса рачун бечедаб Мисрияльул шагъаралда
тIолго хъизам данде гъаби Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахIмат букIана.

ГIалимзабаца абуна: ЯгIкъуб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ зурият Мисриялде
бачIараб мехаль нусго гIечIев чи вукIана. Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ
заманаль Мисриялдаса къватIире рачилелде гъезул анлънусазарго
гIадав чи гIун вукIанин абун. (гъаб рагIи абуна тIабаранияс).

Гъаб кинабго лъикIлъи Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дие гъабуна шайтIаналь
дидаги вацаздаги гъоркъоб тушманлъи гъабун букIун хадуб.
ХIакълъунго дир БетIергъан Аллагъ жиндие бокъараб ишалъуль
гIажайбаб хIалалъ тадбир гъабулев вуго! Инсан жинда хадув
гъолареб, гъесда магIна бичIулареб хIалалъ инсан тIовитIулев вуго.
Ва хIакълъунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ кинабго жояльул авал-ахир
лъалев, гъельул тадбир жиндир хIикматалда рекъон гъабулев
вуго»-абун.

Юсуф аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ пасихIлъи ва каламалъул гъварильи буго
жиндие Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъарурал кIудиял нигIматал рехсеялда хадуб:
«Гъеб нигIмат Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дие къуна, шайтIаналь вацаздаги
дидаги гъоркъоб тIушманлъи ккезабун букIун хадуб»-абун аби. Цо
къварильиялда хадув рехсараб мехаль лъикIлъияльул ва нигIматалъул
къадро ва къимат цIакъго кIодолъула. Хадубги Юсуф аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ
вацаз жиндехун гъабураб тушманлъи шайтIаналда гIунтIизабуна.
Гъебги буго гурхIелалъул ва тIаса лъугъиялъул гIаламат.

ИбнухатIибица тIадегIанав Аллагъасул «ЛатIифун» абураб цIаралда

جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي
مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ
أَنْ نَرَعَ الشَّيْطَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ
رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ
الْحَكِيمُ ﴿١٣٥﴾

хурхун берцинаб хабар бицана: «ЛатIифун» абураб рагIияльзүл магIна буго цIакъ гурхIулев, лагъасе маслахIат бугеб жо гъабулев, лагъасдаги лъачIого, гъев хадув гъолареб хIалалаль жинца гъев кIодо гъавулев ва тIадегIан гъавулев. Лагъасе бокъулареб жоялдалъунги гъесул къадро тIадегIан гъабулев»-абураб.

ЯгIкъуб аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ Юсуф عَلَيْهِ السَّلَامُ гIемер вокъулев вугин абун гъесул вацазүль хIал хъубльи бижун букIинчIебани гъез гъев гъуяльзүв рехилароан. Гъеб гъуялда жанив рехун вукIинчIевани сапаралда ругел гIадамаз гъев гъуялдаса къватIиве вахъилароан. Гъез къватIив вахъараб мехальги ваццалазе гъев рихун вукIун гурони ва гъезул гъесда хIажалъи гъечIолъияль гурони, дагъалго кепказухъ гъел чагIазе лагъльзун вичилароан. Гъедин учузго вичун гурони дозги восилароан. (жиндие хайир швей бокъун восун гурони гъезие гъев хIажат вукIинчIо).

Цинги гъез Мисриялда вачун базаралда лагъльзун вичун гурони Мисрияльзүл Глазизасги восилароан. Жиндир рокъов лагъльзун вукIун гурони Юсуфида тIад, гъев жинда асклов вегизе ахIизе, Глазизил чIужуги лъугъулароан. Гъельзүл рокъи сабаблъун гурони жив туснахъалдаги ккелароан. Туснахъалда ккун вукIинчIевани дов кIиго гъалмагъгун гъев данд чIвалароан. Гъезда данде чIван вукIинчIевани гъезул макъуяльзүл магIна бицине ва жив макъу къотIулев чи вукIинлъазе рес лъугъилароан. Гъезул макъуяльзүл магIна бицун гъеб хабар гъезда лъан букIинчIеб ани Юсуфил амру Мисрияльзүл ханасдаги лъалароан. Гъев ханасда Юсуфил хIакъикъат лъан гурони гъев туснахъалдаса къватIивги вачIинароан ва ханасул тахалда тIад гIодовги чIелароан, Мисрияльзүл кинабго хазинаяльзүл вазирлъунги вукIинароан.

ТIадегIанав Аллагъас гъаб хIикматаб (ЛатIифаб) хIалалаль эхеде вахинавуна Юсуф عَلَيْهِ السَّلَامُ: жив гIадада хун, вилун, тIагIун вукIине гIагарлъун вукIараб бакIалдаса. Гъуялда жанив рехараб мехаль ганчIиль бетIерги къабун хвезеги бегъулаан гъев, нагагъ гъедин хвечIони вакъунги хвелаан. Гъел сапар чагIаца къватIив вахъаниги жидеего лагъльзун тун вукIарав ани гIумруяль гъезие лагъльи гъабулевги хIутIилаан. Гъаб буго Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ (латIифаб) гIажаибаб тадбир. Гъаб буго БетIергъанасул инсан хадув гъолареб, амма жиндир хIикмат камилаб лагъасдехун гъабулеб рокъи ва тIасса вищи.

Тафсиральзүл гIалимзабаца абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв ЯгIкъуб аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ Мисриялда Юсуфида عَلَيْهِ السَّلَامُ асклоб къоло ункъго сон бана. Гъес васият гъабун букIана жив хвараб мехаль Шамалда жиндир эмен ИсхIакъида асклов хабаль лъе абун. ЯгIкъуб عَلَيْهِ السَّلَامُ хвараб мехаль Юсуф авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гъевги вачун Шамалде ана

ва гьес Яг1кьуб Исх1акьида аск1ов хабаль лъуна. Гьелдаса хадубги Юсуф аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ кьоло лъабго сон бана. Г1алимзабазул гьаб раг1ияль т1орит1ел гьабулеб буго Юсуф аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ ункього сон бан бук1иналда.

Гьесул амруги т1убадал, жив даимго дунялалда вук1унареблъйги лъадал, гьесул хьул лъуна абадияб рокьов иналде, гьенив Бет1ергъан Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ данд ч1ваялда ва жиндир умумал Ибрагьим, Исх1акъ ва Яг1кьубго данд ч1ваялда. Цинги Юсуф аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун:

101. Я дир Бет1ергъан Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ!

Дуца дие кьуна ханлъйги, бечельйги, кьадро к1одольйги. Дуца дида малъана макьуялъул маг1на гьабизе ва щересел т1ахьал ц1алун гьездаса г1елму-лъай босизе. Я гьал зобал ракъал рижарав, кинабго халкъальул тадбир гьабулев

Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ! Мун вуго дир вали, дуда амру т1амулев, дуда хьул лъолеу ва гьаб дунялалдаги, хадуб ахираталдаги квер бакьулев.

Дуца дун хвезаве Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ иманалда, исламалда вук1ун ва дуца дун нахьрег1изаве мун жинда разиял г1адамазда:

аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَامُ, шагьидзабазда, г1алимзабазда ва киналго дуда аск1ор кьадро кьимат бугел муъминзабазда»-абун.

Гьаб бак1алда Юсуф аварагасулу عَلَيْهِ السَّلَامُ кьисса т1убана. Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьелда жанир ругел насих1атазул мунпаг1ат босулездаса гьареги нильлъ киналго.

102. Аллагьасул свалат салам лъеяв

Мух1аммад авараг х1акъав авараг вук1иналъе х1ужаби рицун Г1адег1анав Аллагьас абулеб буго:

Гьаб лица дуе ва дур умматалъе бицараб

Юсуф аварагасулу عَلَيْهِ السَّلَامُ кьисса, ва гьалда щере рицарал цогидал кьиссабиги руго Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьаибал умураздаса дуда вах1ю гьабулеб жо. Гьал руго дуда жал лъазе рес гьеч1ел, дудаса г1емерго щере рук1арал аварагзабазулу عَلَيْهِ السَّلَامُ кьиссаби. Дица дуда гьел вах1ю гьабун рицунел руго ц1акъ мух1канаб х1алалъ, гьел рициялдалъун мун авараг вук1ин лъазе ва дуда иман лъезе. Мун Юсуф аварагасулу عَلَيْهِ السَّلَامُ вацазда аск1ов вук1инч1о гьез киналго дандельун Юсуф аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ х1илла-макру ургьулеб мехаль. Дуда гьеб иш лъазе ресги бук1инч1о гьединаб мух1канаб х1алалъ.

* رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمَلِكِ وَعَلَّمْتَنِي
مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿١٢٥﴾

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا
كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ
يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾

Дуда гьєб лъана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ вах1ю гьабураб мехаль.

103. Дуца киг1ан ях1 бахъаниги, щиб وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾
 х1ужа-далил бачаниги г1адамазул
 г1емерисел жидеца иман лъоларел руго.

Гьаб х1ал буго цогидал аварагабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва гьезул умматазулги.
 Дуца рак1 къварид гьабуге Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва дуда г1ад къараб
 х1алалъ уммат исламияб диналде ах1е.

104. Дуца гьездаса ужраги г1алаб гьабулеб وَمَا نَسَأْتُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا
 ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾
 гьеч1о гьел исламияб диналда ах1ун
 х1акъаб нухалда г1орит1аралъухъ. Гьаб
 Къуръан буго кинабниги г1аламалъе
 ваг1залъун ва гьезда лъик1аб жо малъулеблъунги.

Гьєб Къуръан ц1алун дуца г1адамаздаса г1алаб гьабулеб жо гьеч1о,
 гьєз иман лъей гурєб. Гьел г1акълу бугел рук1аралани гьєз дур ваг1за-
 насих1ат ва Къуръанлъул ах1камал ц1акъ хєх росилаан.

105. Чан г1емерал г1аламаталха ругел وَكَايْنٍ مِّنْ آيَاتِ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
 يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾
 зобал ракъазда жанир Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо
 вук1иналда ва кинабго махлукъат гьєс
 бижараб бук1иналда жинца г1орит1ел
 гьабулеб, гьел къурайшиязул мушриказда кидаго гьел рихъулел,
 гьезда аск1ор жалги хъвадулел ва амма гьезул щибго пикру
 гьабуларел, гьездаса руссун, гьезул ваг1за насих1ат лъугъич1ого
 жал рук1унел.

Гьал к1удиял г1аламатазулги гьєзие ваг1за лъугъич1єб мехаль дуда
 гьєз инкар кквей г1ажаибаб жо гьеч1о, я Мух1аммад Аллагъасул
 свалат салам лъєєв.

Жинца пикру гьабурав чиясе гьаб махлукъаталдаса щиб жо бугониги:
 к1удияб бук1а, гьит1инаб бук1а, берцинаб бук1а, къабих1аб бук1а,
 жинца г1орит1ел гьабулеб буго жиб бижарав халикъ вук1иналда. Гьаб
 ахираб заманаялъ дунялалъул г1елму ц1акъго бат1и-бат1ияб бак1алда
 щун буго ва чанги инсанасул г1акъло г1ажиз гьабулеб г1елмияб рагъи
 гьабун буго. Киг1анго гьєб г1елмияб рагъи г1ажаибаб бук1аниги
 гьелда жаниб жегиги инсан хадув гьоларєб г1ажаиблъи хут1улєб
 буго, къиямасєб къо швезег1ан гьадин бук1ине буго Г1адег1анав
 Аллагъас жиндир г1елмуялдаса халкъалъе кьураб г1елму ц1акъ дагъаб
 жо гурони гьеч1о. Щибаб заманаялъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанасє ц1ияб
 г1елму лъазабизє буго ва щибаб нухалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иманалда
 г1орит1аразул иман жегиги ц1ик1к1ине буго. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар

ккураб капураб къавмалгул купруги гьединго цликIкIине буго.

106. Къурайшиязул мушриказул гIемерисез иман лъоларо Аллагъасда жидеца ширк гъабулел рукIун гурони.

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾

Гъеб Маккаялъул агълуялъ гъабулел букIараб

ширк гъабичI ониги, гьелда релгъараб ширк гъабулел гIадамал гъанжеги руго. Маккаялъул мушриказ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIиналда иман лъолеб букIана гьел рижарав ва хихъулев хан ва БетIергъан хIисабалда, цинги хъанчазе лагълъиги гъабулел букIана гьез жидее шапагIат гъабизе бугин абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жал къабул гъаризе, жидер дугIаялъе жаваб къезе абун. Гъал мушриказул хIакъалзулъ буго гъаб (106) аят.

107. Гъал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гIадамазда ракIалдайищ кколеб бугеб жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб бачIинарин абун, киназдаго гIаде лъугъунеб ва киналго гъалаг гъарулел.

أَفَأَمُّونَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ أَتَوْتَاهُمْ السَّاعَةَ بَعْتَهُ وَهُمْ لَا يَسْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾

Яги жидехъе къиямасеб къо бачIинаро абун божунищ ругел:

жидеда ракIалдаго гъечIого ва жал гьелда хIадурунги гъечIого.

Сунда божун ругел гьел гIадамал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечIого ва МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасда нахъги рильлъинчIого?

108. Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ! Гъаб дун жинда вугеб нух битIараб нух буго. Щибго щаклъи гъечIо ва дие щибго хIинкъиги гъечIо. Дица

قُلْ هَلْ هُنَّ دِينٌ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعِيَ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда ахIулел руго

киналго гIадамал. Дунги дида нахърильлъарал муъминзабиги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIоритIелалзул нуралзулъ руго, ва гъев Аллагъ жив вацIадав гIадегIанав вуго купру-ширкалъул агълуялъ гьесда гIунтIизе гъарулел гьересиял харбаздаса ва сипатаздаса. Дун гъечIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабулел гIибадаталзулъ дица щибго жо гIахъал гъабулелвлъун.

109. Дудаса цереги дица ритIун рукIинчIо МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, щибаб къавмалда жидедаго гьоркъоса жидерго шагъаралдаса росабалъа бихъинал гIадамал гурони, жидеда дир шаригIат вахIю гъабурал.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوْحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾

Малаикзаби ритIун рукIинчIо, руччабиги

ритун руклнчло. Дица дир рисалат босун щибаб къвмалда гъездаго гьоркъоса бихьинчи витлула жидеца гьел диналда ахлизе ва гъезда дир шаргиги малъизе.

Гьел иман лъезе члухларал гадамал ракъалда тлад шай хьвадуларел ва гъез кин цехоларел жидеца цересел уматазул жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, ракъалда пасалъи гъабурал гадамазул ахир киндай буклана ва кинаб гъазабдай гъезда рештлана абун. Ахираталгьул абадияб рукъ цакъ лъиклаб рукъ бугоха Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал гъесул гъазабалдаса хинкъун хьвадарал гадамазе, гъаб хехго жиб тласа унеб, жинда щибго божи гьечлеб дунялалгьул рукъалдаса. Гъаб амру кин бичлуларел гадамазда ва иман лъезе хехлъиги шай гъабураларел?.

110. Жидер къвмалъ иман лъеялдаса аварагабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ хьул къотлараб мехаль, ниж гьереси гъарунин ва тлоклаб нижеда иман лъейги буклиларин гъезда раклалдаги ккараб мехаль, гьел аварагабахье бачлуна дир квербакъи.

حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَوَضُّوا أَنفُسَهُمْ
فَدَكَّنُا بُرُوجَهُمْ نَضْرًا فَتَنَجَّىٰ مِنْ نَشْأَةٍ
وَلَا يَرُدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١٠﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир аварагаби тлобанго жинде кланцлизеглан ва жиндаса квербакъи тлалаб гъабизеглан тола къвмалда гьоркъор гъез гьереси гъарулеллъун ва махсароде гъарулеллъун. Цинги дица гъезие квербакъи гъабула. Цинги дица дие бокъарал гадамал гъазабалдаса хвасар гъарула. Дир гъазаб гъеб квешаб къвмалда рештлараб мехаль гъездаса гъеб гъазаб жинца нахъчвалев чиги вуклунаро.

111. Хлакълъунго гьал дица рицарал Юсуфил ва гъесул вацазул къиссабазуль жидеца пикру гъабулел, жидер гъакъло бугел гадамазе мунпаглат босизе гемеаб вагиза буго. Гъаб Къуръанги гьечло гадамаз ургъараб калам ва гъез рицунел гьересиял харбал.

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ
مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ
الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ
وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

Кинниги гъаб Къуръан буго жинда щерехун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рештлинарурал гъахьал ритлухъ гъарулеллъун ва киналго шаргигиял ахикамал баян гъарулеллъун.

Хлалалаб-хларамаб жо баян гъабун, паризаяб ва суннатаб жо баян гъабун, ва цогидабги бусурманчиясул хлажалъи жинда кколеб жоги баян гъабун.

Жинца битлараб нухда тлоритлулеблъунги буго. Исламияб диналда,

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ритлухъ гъавун, гъесул нухда хъвадиялда тлоритлубеб. Гъедин иман лъун битараб нухда хъвадараб къавмалъе рахлматлъунги буго гъаб Къуръан. Гъелда гламал гъабурав, гъелъул амру-нагью тлубан хъвадарав чи жужах лалъул цлаялдаса цлунубеб рахлмат буго: жинда гламал гъабурасе ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къолел алжаналъул ниглматаллъун бугеб рахлматги буго гъаб Къуръан.

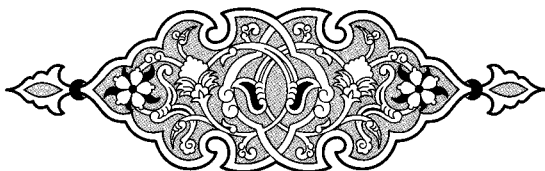
Гъаб суратул Юсуфалда жанир глемерал гъаибал жал рицун ругелъул, гъеб аварагасул муглжизатлъун буклана: Маккаялда вуклаго, щибго цлали хъвайги гъечлого, гъаб камилаб хлалалда ягъудиязул ва насраниязул глалимзабазда лъалел ва гъезда гъереси гъаризе клоларел къиссаби Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас рицараб мехаль, гъезда якъинго лъалеб буклана гъев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуклин. Гъедин бугониги жидерго ханлъиги, бечелъиги, къадроги тласа ине бокъичлого аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ инкар ккун члана ва абадияб жужах лласа бищана.

Тладегланав Аллагъас гъав Юсуфил عَلَيْهِ السَّلَام къисса бицун хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ракл парахат гъабуна: гъаб глемераб хлал бихьи, глкъуба-къварилъи шун хадубги Юсуфил амру Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тладеглан гъабидал, жиндие къотли гъабураб квер бакъиги диналъе глатилъиги тушбабазда тлад бергъенлъиги щвезе буклиналда гъесул божи цликлизабуна.

Алхламдулиллагъ! Тладегланав Аллагъас жиндие хирияв Мухламмад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасул амру цлакъ берцинго тлубазабуна. Гъев Мухламмадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъураб умматалдаса нильлъ ратиндал дайнаб шукру буго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ.

Бетергъан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квер бакъиялдалъун Сурату Юсуфалъул тафсир ва таржама хъван тлубана.

Кинабго рецц ва шукру Тладегланав Аллагъасе буго.

13. Сурагу Праг1д

Мадинаялда рецт1набураб, жинда жаниб к1икъоялда лъабго аят бугеб

Гъаб сурат Мадинаялда рецт1набураб бугониги, Аллагъ ﷻ цо вуклин ч1езабиялъе далилал рицунеб, аварагзаби ريتليلاда иман лъей, ахират буклин, ва х1исаб-мизан буклиналда иман лъеялгул, алжан-жуужах1алгул бицунеб буго. Аллагъасде ﷻ ширк ккурал г1адамаз гъабулеб питнаялгул бицунеб, исламияб диналда г1унт1изарун рицунел бат1улал харбалги нахъч1валеб.

Сурат байбихъун буго бицунго к1вар бугеб масъала баян гъабиялдалъун: Аллагъ ﷻ вуклин ч1ч1езаби ва гъев цох1огояв, жиндир къудрат гуч бергъарав вуклинги ч1ч1езаби. Мушириказ инкар колеб Къуръанги, авараглъиги Аллагъасул ﷻ х1акъаб х1укму буклин бицун, гъельие зобал ракъазда жанир ругел г1емерал дилилал рицун руго.

Хадуб ахир къо бач1ин х1акъаб буклин, кинабго халкъ т1аде бахъизабун гъезул х1исаб-мизан гъабизе буклиналгул бицун буго. Кинабго жо жинца бижулев, гъеб хъвадизабулев, мунпаг1ат ва зарал жиндалъун гурони гъеч1ев, хвезари, т1аде рахъинари жинда кодоб бугев цох1о Аллагъ ﷻ вуклин бицун хадуб х1акъаб ва бат1улаб жо бат1а гъабиялъе к1уго мисал бачун буго: ц1адалъ иххал рахъинаридал гъез нухда батараб рицини бак1арун нахъе иналгул бицун буго, г1арац месед ц1аялдалъун биизабураб мехалъ чороклъи т1аса ун бац1ц1адаб маг1дан хут1улеблъиги бицун буго.

Бахъибугел ва бахъигъеч1ел г1адамазул сипатал рицун, гъезие мисалги бачун буго бецав чиясул ва жинда жо бихъулев чиясул, ахир гъел руссунеб бак1ги баян гъабун буго. Сураталгул ахиралда Мух1аммадил ﷺ авараглъи х1акъаб буклиналъе нуг1лъи гъабун, гъев Аллагъасул ﷻ расул вуклин бицун буго.

Гъаб сураталда ц1ар лъун буго Аллагъас ﷻ бижараб махлукъаталгул г1ажжаибал жалаздаса бугеб «Зоб гъугъай» абураб ц1ар. Аллагъасул ﷻ х1икматалдаса цо к1удияб х1икмат буго гъаваялда нак1к1ал данделъун, жидеда жаниб лъимги, ц1аги, рах1матги, г1азабги цолъун буклин. Жиндалъун кинабго жо ч1аголъулеб лъим рецт1уна гъел нак1к1аздаса ва жинца гъалаг гъарулеб пириги рецт1уна. К1уго бат1ияб жо данде гъаби (лъимги ц1аги данде гъаби)

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1алк1олъиялда ва къуват гучалда жинца т1орит1ел гъабулеб г1аламат буго.

Жив гурх1улев, гурх1ел г1амав
Аллагъасул ц1аралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф, Лам, Мим, Ра.

Т1адег1анав Аллагъасда лъала гьел х1уруфал рещт1инариялдалъун бугеб мурад. Гьал руго жинца г1адамал

г1ажиз гьарулеб Къуръаналъул аятал. Дуда рещт1инабураб кинабго х1укму ва хабар х1акъаб жо буго Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гьелъуль щибго щаклъи гьеч1о ва бат1улаб жоги гьеч1о. Гьедин бугониги г1емерисел г1адамал Къуръаналда иман лъоларел руго.

2. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго кинабго махлукъаталъул бет1ергъан, жинца зобал т1аде рорхарав, щибго х1уби гьеч1ого ва погидаб жиб бихъулеб зобал ккураб жоги гьеч1ого. Цинги живги г1арщалда т1адег1анлъарав.

Жинда лъалеб, жинда рекъараб х1алалъ.

Нилъерг1адаб т1алъи гьеч1о гьеб ва кин бугеблъи нилъеда бицинеги лъаларо. Зобалазда бугеб бакъ-моц1ги жинца квегъарав. Щибаб цояб хъвадулеб бук1уна жиндир замаяялда рекъон, жиндирго нухалдаса ва гьезие щибго хилиплъи бук1унаро.

Кинабго халкъалъул умуразул тадбир гъабулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Гьезие маслих1атаб жо гъабулев вуго. Цогидаб рух1 бугеб ва рух1 гьеч1еб махлукъги жиндир тадбиралдалъун хъвадизабулев вуго. Г1акълу бугел, жо бич1ч1улел г1адамазе г1емер бат1и-бат1иял г1аламатал ва х1икматал рихъизарулев ва гьел баян гьарулев вуго, нужеца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе бокъун ва нужее якъинго лъазеги бокъун ахираталда гьесда дандч1вазе рук1ин. Гьениб х1исаб-суалги, алжан-жужах1ги бук1инги лъазе.

3. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер Бет1ергъан, жинца гъаб ракъ бит1изабун г1одоб лъурав нужее маслах1аталъе.

Гьелда т1ад нуж хъвадизе, минаби разе, хур-хер ва ахал рижизаризе. Гьединго

الْمَرْءُ نَفْسُهُ أَيُّهَا الْكَاتِبُ وَالَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنَ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرِ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِعَمْدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ أَسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى يُدَبِّرُ الْأُمُورَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾

وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رِوْضًا وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الشَّجَرِ جَعَلَ فِيهَا رَوْحِينَ أَنْشَيْنَ يُعْشَى الْإِنْسَانَ اللَّيْلَ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣﴾

гъб ракъалда т1ад рорхатал муг1рулги гъарурав, ч1ах1иял, лъим г1емерал г1орал-лъаралги гъарурав. Гъб кинабго жо цоцаль рекъон, цояль цоялье кумек гъабун инсанасе маг1ишат гъабиялъе санаг1атал рекъезарулеб буго.

Кинабниги пихъал ва мугъал ругеб жо к1ирекъарабги гъабуна т1адег1анав Аллагъас: цояб бихъинаб гъабун: цояб ц1уяб гъабун. Гъезул шибаб сональ бижин ва х1алухъин г1емер къей, пихъ г1емерлъи, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ т1абиг1аталъул сабабал рекъезариналдакъун буклуна. Цояб цоялъе х1ажалъулеблъун гъабун буго рух1 гъеч1еб хурхералъул амруги; рух1 бугеб кинабго махлукъат цояб бихъинаб цояб ц1уяб гъабун бижараб г1адин. Гъединго кинабго пихъ гъабуна к1иго тайпаялда: гъуинаб-къоглаб, гъит1инаб-к1удияб, хъахлаб-ч1ег1ераб, къвак1араб-тамахаб ва цогиги к1ирекъарал сипатазда.

Жинца сордоялдакъун къо бахчизабулевги вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ. Гвангъараб къо буклун хадуб бецлаб сордолъун гъабулев. Х1акълъунго Гъел рехсарал жалазулъ ва гъанир рехсеч1ел г1емерал махлукъатазулъ Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вук1иналда, гъев Халикъ вук1иналда, гъесул къудрат гуч бергъараб бук1иналда т1орит1ел гъубулел г1аламатал ва х1ужабиги руго, жидеца пикру гъабулел г1адамазе. Х1айваназул мисалалда шибго жоялъул пикру гъабич1ого хъвадулел г1адамазе гъел далилал рихъуларо ва жидее гъездаса ваг1заги лъуг1уларо.

4. Ракъул гъумералдаги руго бат1и-бат1иял къот1елал, цоцада аск1ор цун ругел, цоязда т1ад ах-хур бижулел, цогиялда т1ад шибго жо бижулареб. Бечедал, гванзал ахалги руго ц1олбол гъабуялъул ва цогидал пихъазул.

Хурзалги руго, чамастакил ахалги

руго. Цох1ого къибилалда т1ад к1иго-лъабго гъвет1ги бижула, цох1о гъвет1 бижунги буклуна.

Гъаб кинабго ах-хур цох1о ракъалда бижула ва цох1о лъималдалъун лъалъала, амма шибаб пихъ цояб цоялдаса бат1ияб буклуна жиндир т1аг1амалъул рахъалъан. Цох1о пихъги жиндир т1аг1ам, к1одолъи-гъит1инлъи бат1ияб буклуна. Цох1о т1оралда т1ад рижарал мугъалги жидер кьер, сипат, гъит1инлъи-к1одолъи бат1иял руклуна. Х1акълъунго Гъаб рехсараб жоялъуль гъеб кинабго жо бижулев, гъальул тадбир гъабулев Халикъ вук1иналде т1орит1ел гъабулел г1аламатал руго, г1акълго бугел г1адамазе.

وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّتَجَوِّزَاتٌ وَجَنَّتْ مِنْ
أَعْتَبٍ وَرَزَقٌ وَنَجِيلٌ صَبْوَانٌ وَعَيْدٌ صَبْوَانٍ
يُسْقَى يَمَاءً وَجَدِيدٌ وَنُفُضٌ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ
فِي الْأَكْثَلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

Табиг1ат буго жинцаго жо бижубеб, табиг1атальул хис-басалдалъун буклуна дунялалда лъугъунел ах1вал-х1лалал абун гъеб табиг1ат цебе гъабун, гъеб алагълъун ч1езе гъабурал г1адамазда данде рачунел далилал ва мисалал руго гъал: цох1о лъымалдалъун лъальараб цох1ого ракъалдаса къват1ибе чанго бат1ияб жо бижин бицун. Цох1о къибилалда т1ад цох1о мугъалдаса, яги цох1о гагайлдасан бижараб жоги жиндир т1аг1ам, къер, мах1, сипат бат1ияб буклунеблъи бицун. Гъединго цоцазда цун бугеб ракъ чанго бат1ияб х1лалалъул буклин бицун.

5. Мун щиб жоялда г1ажайблъун ватаниги Мух1аммад ﷺ, гъелдасаги г1ажайбаб жо буго капурзабаца абулеб раг1и: ниж хун ва ракълъун лъугъун хадур ч1агойищ гъарулел?-абун.

Гъеб щебе бицараб х1лалаль зобал-ракъал рижарав Аллагъасда ﷺ хун хадур ч1аго гъаризе к1оларин аби г1ажайбаб раг1и буго.

Гъел руго жидеца Бет1ергъанасда инкар кколел г1адамал. Гъел руго къиямасеб къояль жидер горбода гудрал ва рахсал ран рук1унел г1адамалги. Гъединго гъел руго жужах1алъул бет1ергъабилъун рук1унел, даимго рук1инелъун жал гъенире лъугъинарулебги.

6. Маккаялъул мушриказ дудаса т1алаб гъабубеб буго Мух1аммад ﷺ, дуца жиде х1инкъи къолеб г1азаб бачун вач1а мун абун. Гъез квешлъи щебе ккезабулеб буго лъик1аб г1амалалдаса.

Иманги лъун, лъик1аб г1амалги гъабун берцинаб х1лалаль яшав гъабизе ресги бук1аго, дуца жинда ах1убеб Аллагъасул ﷺ дин махсароде гъабун абулеб буго гъел мушриказ: «Вач1а дурго г1азабги бачун»-абун. Гъезда щерехун рук1арал умматазе гъабураб г1азабалъул мисалал г1емерал руго. Гъезул никру кин гъабулареб ва гъелдаса г1акълу щай босулареб?

Х1акълъунго дур Бет1ергъан Аллагъ ﷺ вуго, Мух1аммад ﷺ, киг1анго г1адамаз зулму гъабубеб бугониги, гъезда гурх1ун, гъезие г1акъуба хех гъабуларев. Тавбу гъабизе бокъун, иман лъун лъик1аб г1амал гъабизе бокъун гъел г1азаб гъабич1ого толев. Гъединго дур Бет1ергъан Аллагъ вуго, Мух1аммад ﷺ, жинца

* وَإِنْ تَعَجَبَ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَءِذَا كُنَّا
 تُرَابًا ۖ أِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ۗ اٰوَلٰتِيكَ
 الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِرَبِّهِمْ ۗ وَاوَلٰتِيكَ
 الْاَعْتٰلُ فِيْ اَعْتٰفِهِمْ ۗ وَاوَلٰتِيكَ اَصْحٰبُ
 النَّارِ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٥﴾

وَيَسْتَعْجِلُوْنَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ
 وَاَقْرَبَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثَلَتُ ۗ وَاِنْ رَبَّكَ
 لَذُوْ مَغْفِرٍ لِّلنَّاسِ عَلٰى ظُلْمِهِمْ ۗ وَاِنْ رَبَّكَ
 لَشَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾

тавбу гьабичлев, куфру-ширкалда ва гласиялъгиялда ч1ч1арав чиясе цакъ къвак1араб г1акъуба-г1азаб гьабулев.

Т1адег1анав Аллагьас гьаб аяталда жаниб абулеб жоялъул къокъаб маг1на буго: «Я гьав дир лагъ! Мун даимго дида хьул лъеялда ва дидаса х1инкъиялда жанив вук1а. Кинабго х1алалъуль дуда лъай цох1о лах1заталь мун жиндир лъаялдаса, вихъиялдаса ваг1алъуларев Бет1ергьан вук1ин дуда т1ад хъаравуллъуда»-абун.

7. Аллагьасде **جَلَّ جَلَّالَهُ** инкар ккурал, аварагасда **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нахърильгъунарел г1адамаз абулеб буго гьев Мух1амадида цо муг1жизат рещг1унебани, гьев х1акъав авараг **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вук1ин жинца бицунеб»-абун.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾

Муса ва Г1иса аварагасе **عَلَيْهِمَا السَّلَام** рукларал муг1жизатал г1адал.

Аллагьасул свалат салам лъеяв Мух1аммад аварагасе гьаб хирияб Къуръаналда хадурги г1емерал муг1жизатал рук1ана, амма мушриказда гьел рихъулел рук1инч1о ва гьезие гьел г1олел рук1инч1о.

Мун Мух1аммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, гьеб къавмалъе х1инкъи къолев авараг **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вуго ва щибаб къавмалдаги вит1ун вук1ана гьел Аллагь **جَلَّ جَلَّالَهُ** цо гъавиялде ва бит1араб диналде т1орит1улев авараг **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**. Муг1жизатал рещг1инги ва цогидаб амруги Аллагьасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** кодоб буго.

8. Т1адег1анав Аллагь вуго жинда лъалев щибаб ц1уяб жоялъул рах1моялда (матка) жаниб бугеб т1инч1 ва лъимер кинаб бугеб.

اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا يَغِيصُ الْأَرْحَامَ وَمَا تَدْرَأُونَ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِحَقِّدَارٍ ﴿٨﴾

Бихъинабищ ц1уябищ, берцинаб-сурарабищ, сахаб, яги г1узруябищ. Бахъибугебищ, яги къосарабищ, Ц1одорабищ, яги г1адалабищ ва цогидалги сипатал.

Жиб гьабизе мех щвеч1ого рах1моялдаса къват1ибе бач1унеб жоги лъала Аллагьасда **جَلَّ جَلَّالَهُ**, гьениб жаниб гьабизе мех шун хадуб хут1улеб жоги лъала. Ич1го моц1 т1убач1ого гьабизе бугеб ва гьеддаса г1емер заманалдаса гьабизе бугеб лъимер лъала. Х1орхун къват1иб рехулебги лъала, цойищ, яги г1емер лъимерищ бугебги лъала. Кинабго жоялъе Аллагьас **جَلَّ جَلَّالَهُ** бихъизе гьабураб заман ва къадар буго. Жиндир х1икматалда рекъон хъвадизабула кинабго жо ва гьеб Аллагьасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** къадар хисизабизе к1олев чиги вук1унаро.

9. Нильсе бихъиялдаса ва лъаялдаса рик1к1адаб (гъанбаб)

عَلِيمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرِ الْمُتَعَالِ ﴿٩﴾

жоги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ва нилъеда бихъулеб, лъалеб жоги лъала.

Ццебехун араб ва хадуб букІинесеб жоги лъала. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ лъай буго жинца кинабго жоялда швей гъабулеб. **Кинабго жоялдаса жиндир гъунар-къуват кІудияв, жиндир ханлъиялдалъун ва ихтияраздалъун кинабго жоялда тІад вугов вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.**

ГІелмиял цІех-рехаздалъун ва гъанже ругел батІи-батІиял алатаздалъун тохтурзабазда кІола ургъиб бугеб лъимералъул сипатал ричине, гъел сипатал загъирлъун хадур. Ва амма Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ лъай буго гъеб лъимер ургъибге ккелелде ццебего жинда гъеб лъимералъул кинабго хІакъикъат лъалеб ва гъеб нутІфа (маниялъул къатІра) рахІмоялда жаниб ккаралдаса байбихъун ахираталда хІисаб-мизан гъабун жиндир абадияб рукъоб (алжаналде, яги жужахІалде) гъеб лъимер лъугъинегІан гъель гъабизесеб жо лъалеб.

Инсан мекъи ккезе бегъулеб бакІ буго гъаб: Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гурого лъаларищ ургъиб бугеб лъимералъул сипатал, яги зоб-ракъалъул ахІвал-хІалал, гъеб гІалимзабаздаги лъала, гъезул цІакъ ццебе тІураб алат (техника) буго абун ракІалде ккун. Бусурманчи гъеб пикру рекІель хІалтІизе биччаялдаса цІунун вуКІине ккела.

Кутакалда астрономия абулеб гІелму ццебетІун букІингун цадахъ гъеб гІелмуялъул гІалимзаби мукІурлъун руго гъаб махлукъаталъул (Вселенная) гІорхъи-рахъ кодобе швезе кІунгутІиялда. Гъеб рагІиялъул магІна буго жидер гІелмуялдалъун гъезда бичІІІун буго жидеда лъалеб ва лъазе рес бугеб жо цІакъ дагъ букІин ва лъалареб, лъазе ресги гъечІеб жо гІемер букІин.

Гъаб астрономия буго кІудияб жоялъул лъай цІехолеб гІелму. Цоги гІелму буго гъитІинаб жоялъул лъай цІехолеб: зарраби (клетки) кин рижулел ва рикъулел абун. Гъеб гІелмуги гІажизлъун буго нейтрон ва протон абулеб жиндаса зарра данде гъабулеб кІиго бутІа лъаялда жиб швараб мехаль, гъеб бикъизабулеб къуват щиб бугеб лъаялдаса.

ИбнухатІибица абуна: ТІадегІанав Аллагъас жиндир хІикматалда рекъон гъаб махлукъат хъвадизабиялъе гІаламат буго кигІан гІемер заман баниги ва кигІан гІемерлъаниги халкъалъе ракъалда тІад бакІги къварилъуларо ризкъиги дагъльуларо. Руччаби-бихъиназул гІемерлъи-дагълъиги хисуларо.

Эбелалъ тІинчІ, яги лъимер гъабураб мехаль каранда яги гъвариялда жаниб тІоццебе бачІунеб цІо абулеб жо щибго жиндиль кванил мунпагІат гъечІеб жо букІуна. Гъеб цІоялъ лъимералъул бакъал чурулеб, гъел квен жаниб хІалтІулел лъугъине сабаб гъабула. Гъелда

хадуб эбелалъул каранде бач1унеб рахъ бук1уна лъимералъул къоязда рекъон, гьелъ хахун х1ехъолеб ва гьелъие къвариг1унеб ва г1олеб т1аг1ам гъорлъ бугеб. Лъимер к1одольанаг1ан гьеб рахъги жиндир т1аг1амалъул г1уц1ци (состав) хисун гьеб лъимералъе х1ажатаб т1аг1ам жинда гъоркъоб бугеб лъугъуна. Гьей эбелалъул къаркъалаги добго бук1уна, гьелъул квенги добго бук1уна. Гьеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّ х1икматаздаса цо х1икмат.

Цоги х1икмат буго: хинал улкабаздаги хасалихълъиялда гъвет1-хераль бакъвазе байбихъула, т1амах т1аса рехула, г1урччинлъи т1аг1уна. Хасало заман ц1адалги ралеб, регьелги г1емераб, гъваги гъоркъохъеб бук1уна. Ай гъвет1-хер х1алт1изе рекъараб гъва-бакъ бук1уна, амма гьеб х1алт1уларо. Риидал лъимги дагъаб, гъваги баг1арараб заманаялъ гьеб гъвет1-хер г1урччинлъун ц1ильун бук1уна. Гъабги Аллагъасул جَلَّ جَلَّ х1икматаздаса цо х1икмат буго. Гъедин жинца пикру гъабурав чиясе Аллагъ جَلَّ جَلَّ вук1ин лъазе ва гъев цо вук1ин лъазе г1емерал далилал руго.

10. Аллагъасул جَلَّ جَلَّ г1елмуялъуль цого х1алалъ вуго нужедаса бальго, шурун жинца жо бицарав чиги, раг1инабун, т1атун жо бицарав чиги.

Жеги нужеца бицинч1еб, нужер рек1ель

бугеб жоги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَّ. Гъединго Аллагъасул جَلَّ جَلَّ лъаялъуль цо х1алалъ вуго бец1аб сардиль г1адамаздаса бальго г1амал гъабулев чи: лъик1аб бук1а гьеб г1амал, яги квешаб бук1а. Къад къоялъ г1адамазда гъоркъов хъвадулевлъун вук1ун жинца г1амал гъабурав чиги.

11. Гъев инсанасеги руго цояз

цоялал хисулел, цояв нахъе инелдего цогидав вач1ун аск1ов ч1ун рук1унел малаикзаби. Гьел малаикзаби жидеца гъев инсан щересан рач1ун, нахъасан рач1ун, хъолбодасан рач1ун ц1унулел руго.

Гъесда Аллагъасул جَلَّ جَلَّ амруялдалъун

гурони щибго квешабниги лъик1абниги жо цоларо. Малаикзабаца кинабго х1алалъ инсан ц1унун вук1уна ва гъес гъабураб кинабго г1амалги хъван бук1уна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул машгъурал х1адисал руго

سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسْرَأَ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ
بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ
بِالنَّهَارِ ﴿١١﴾

لَهُ مَعْقِبَتٌ مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ
يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا
بِقَوْلِهِ حَتَّى يُغَيِّرُ أَمْرًا يَأْتِيهِمْ وَإِذَا أَرَادَ
اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَ لَهُ وَمَا لَهُمْ
مِّنْ دُونِهِ مِنْ وَّالٍ ﴿١١﴾

щивав инсанасул гІамалал хъвалел малаикзаби рукІиналда тІоритІел гъабулел. Гъаб аяталъул ва гъел хІадисазул магІна данде бачун Ибнукасирица абун:

Щивав инсанасе сордо-къоялда жанив микъго малаик вуго. Ункъго радал рачІунел ва ункъго бакъанида рачІунел. Гъел малаикзабазул кІигояв лагъасул гІамал хъвалел руго: кваранисан вугес лъикІаб гІамал, квегІисан вугес квешаб гІамал хъвала. Цоги кІиги малаик вуго цо цевехун чІун, цояв нахъехун чІун гьесдаса зарал гъабулел рухІчІаголъаби, гІадамав ва жундул нахъчІвалел- абун.

ХІакълъунго Аллагъас ﷻ халкъалда бугеб лъикІабниги квешабниги хІал хисизабуларо, гъеб халкъаль жидецаго жидер хІалхисизабунгурони. Аллагъасде ﷻ мутІигІлъун, гьесиегІибадат гъабун берцинаб хІалалъ муъминзаби хъвадараб мехаль Аллагъас ﷻ гъезие берцинаб яшав ва парахатаб гІумру кьун букІуна. Гъеб хІалги хисун муъминзабаца гІасильаби гъарураб мехаль гъел гІасильабазде данде Аллагъас ﷻ гъезда тІаде къварильабиги риччала.

ГІасильи-пасикълъиялда, куфру-ширкалда цо къавм хъвадараб мехаль гъезул хІалги квешаб букІуна, загъиралда, бихъулеб бакІалда, гъел лъикІ ругин кканиги, гъезул ракІалги чурхдулги ургъел-къварильиялъул рукІуна. Гъез тавбу гъабун лъикІаб гІамал гъабун гурони Аллагъас ﷻ гъезул хІалги хисизабуларо.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдасан бицараб хІадисальулъ буго: *«Аллагъас вахІю гъабун цо къавмалде витІарав аварагасда дуца гъеб къавмалда абе: цо росдал агълу яги цо хъизан Аллагъасе ﷻ tlaglat-glibadat гъабиялдаса буссун гьесде гІасильиялда хъвадараб мехаль, Аллагъас ﷻ гъезие бокъулеб жоги гъездаса нахъе босун, гъезие рихараб жо биччала гъезде tlade»*- абун. ХІадис ибну Абишайбатица бицана гъарибаблъун.

ТІадегІанав Аллагъасе бокъараб мехаль цо квешаб къавмалъе гІазаб гъабизе, гъеб гІазаб нахъчІвалев шивго чи вукІунаро. Гъеб къавмалъе цоги **Вали ва Насир вукІунаро цохІо Аллагъ** ﷻ гурев. Жив гъезда гурхІулев, гъезул умуразул тадбир гъабулел гъудул-гъалмагъ, гІага-божарав чи вукІунаро.

12. Гъев Аллагъ ﷻ вуго нужер БетІергъан, нужеда зодисан паркъун унеб пири бихъизабулел, накІкІал цоцаль журан, гъел дандельун цІад баялде гІагарлъулеб мехаль. Гъеб пири паркъиялъул нужее хІинкъниги букІуна гъеб ракъалда речІчІун нужее зарал ккезе гурын

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ أَلْبَاقَ حَوْفًا وَطَمَعًا
وَيُنشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿۱۲﴾

абун. **Ва нужер хьул лъейги бук1уна:** зоб гьугъан, пири пирхун нак1к1ал данделъараб мехаль нужее лъик1аб ц1ад бала абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالُه данде гъарула зобалазда лъел ц1урал, бак1ал нак1к1ал.

13. Аллагъ جَلَّ جَلَّالُه вац1ц1ад гъавун, гъесие рецц гъабун зодил гьугъайги бахъуна. Аллагъ جَلَّ جَلَّالُه вац1ц1ад гъавула гъел нак1к1аз, гъесие рецц гъабиялда хурхун бугеб х1алалъ гъезул тасбих1.

Ва малаикзабацаги тасбих1 гъабула

Аллагъ جَلَّ جَلَّالُه вац1ц1ад гъавун ва гъесул г1азабалдаса х1инкъун.

Зодил гьугъай Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُه тасбих1 гъабулеб гъаракъ бук1иналда нильлъ божизе кколеб, нильеца иман лъезе т1адаб жо буго. Т1адег1анав Аллагъасул раг1и буго: «Зобал-ракъазда жаниб щибго жо гъеч1о жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُه тасбих1 гъабулеб бук1ун гурони» - абураб. Нильеда гъеб тасбих1 раг1уларо ва бич1ц1уларо ва амма тасбих1 гъабулеб бук1ин х1акъаб жо буго.

«Субх1аналлагъ» абураб раг1и буго тасбих1 гъабиялъул бищун къокъаб раг1и. Гъелъул маг1наги буго: «Аллагъ вац1ц1адав вуго ва Т1адег1анав вуго кинабг1аги жиндилъ нукъсанлъи бугеб сипат жиндие бук1иналдаса»-абураб. Малаикзабаз гъабулеб тасбих1 буго «Субх1аналлагъи ва бих1амдигъи Субх1аналлагъил г1азим» абураб раг1и. Гъальул маг1наги буго: «Дица Аллагъ جَلَّ جَلَّالُه вац1ц1ад гъавула, дица гъесие рецци гъабулеб бугеб х1алалъ. Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالُه жиндир къадру к1удияв ва жив вац1ц1адав вуго» - абураб.

Гъаб раг1и нильеца г1емер абизе рекъараб буго гъаб маг1наги хал гъабун. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُه г1агарда ругел, жидер мунагъ-хат1а гъеч1ел малаикзабазул тасбих1 буго гъеб, Аллагъас جَلَّ جَلَّالُه гъезул рак1азда ва мац1азда илгъам (вах1ю) гъабун жидеца гъабулеб.

Жинда Аллагъ разильаяв Абугъурайратидаса бицараб х1адисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас зодил гьугъай раг1араб мехаль гъаб аят ц1алулеб бук1ана»-абун. Х1адис ибну Жаририца бицана.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибнуг1аббасидаса бицараб х1адисалдаги буго: «Нужеда зобал гьугъалел раг1араб мехаль нужеца Аллагъ рехсе. Аллагъ جَلَّ جَلَّالُه рехсолев чиясда пири реч1ц1уларо»-абун. Х1адис Т1абаранияс бицана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Аварагас зоб гьугъан, пири пирхун ц1ад базе г1агарлъараб мехаль абулеб бук1ана: «Я нижер Аллагъ جَلَّ جَلَّالُه. Дуца

وَيَسْبِغُ الرِّعْدَ بِحَمْدِهِ وَالْمَلٰئِكَةُ مِنْ
خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا
مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللّٰهِ وَهُوَ
شَدِيدُ الْحٰكِمِ ۝۱۳

ниж ч1ваге дур ццим бахъиялдагъун, дур г1азабалдагъун ниж гъалагги гъаруге. Дур ццим бахъинелде цере ниж гъеб ццим бахъиялдаса хвасар гъаре» - абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

Аллагъас ﷺ зодиса ц1адул г1азабги бит1ула: пири реч1чула. **Гъеб пири Аллагъасе ﷺ** жив гъалаг гъавизе бокъарав чиясда щола. **Гъал Маккаялъул мушрикал Аллагъасде ﷺ** къец гъабун гаргадулел руго: гъев цох1огояв Аллагъ ﷺ вук1иналде инкар ккун, ахират бук1иналдеги инкар ккун. **Т1адег1анав Аллагъ жиндир къуват ва г1азаб гучав вуго.** Жинда г1аслъарав чиясдаса ццим босизе к1олев, жиндие бокъараб мехаль ва бокъараб х1алалъ гъев чи гъалаг гъавизе к1олев вуго.

Гъаб аят рещт1инабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разильаяв Ибнуг1аббасидаса х1адис бицана:

«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъо асх1аб вит1ана г1арабиязул ц1акъ квешав инкарчи исламияб диналде ах1изе ва гъев жиндихъе вач1а абун абизе. Асх1абас абун: «**Я расулаллагъ ﷺ!** Гъев чи ц1акъ квешав, ч1ух1арав ва гванзав чи вуго» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв варагас абун: «Мун а гъесухъе ва гъев дихъе ах1е!»-абун. Аллагъ разильаяв асх1абас гъев чиясухъе ун гъесда абун: «Мун Аллагъасул расулас жиндихъего ах1улев вуго» - абун. Дов чияс рак1 релъи гъабун абун: «**Дица дида бице гъев Мух1аммадил ﷺ** Аллагъ щиб жоялъул гъавурав вугев: меседилиц, г1арцулиц, яги т1ухъидулиц?» - абун.

Асх1аб т1адвуссун аварасухъе **ﷺ** вач1ана ва дов чияс абураб жоги бицана, жегиги абун:

«Дица дуда абубеб бук1ана гуриц, я Бичасул расул, гъев чи ц1акъ квешав, соглав чи вуго»-абун. Цингиги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъев асх1аб вит1ана довго чиясухъе ва гъев жиндихъе ах1е абун. Хирияв асх1аб гъев чисда аск1ов щун гаргадулаго дов чияс жиндирго ч1ух1араб хабар бицунеб бук1ана. Цинги Аллагъас гъев чиясул бет1ералда т1ад цо нак1к1 баккизабуна ва гъенисан тири реч1чулун дов чиясул бет1ералъул т1алъел (череп) т1аса бахъун ана ва гъевги хун г1одов ккана» - абун. Х1адис абуйг1лаца бицана.

Цоги х1адисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас Мадинаялде цвараб мехаль, гъесда ч1ух1и гъабун Г1амир ибну Т1упайл абубев ва Арбат ибну Рабиг1ат абубев к1иго чи аварасда **ﷺ** к1алъана: «Гъаб Мадинаялъул ва сверухъ бугеб кинабго халкъалъул ва ракъазул бацадаб жидер ихтияралда те»-абун. Аллагъасул свалат

салам лъеяв аварас гъеб къабул гъабич1еб мехаль гъев к1иясго аварас
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ч1вазе х1укму гъабунa ва гъесде данде боял рак1аризе ва рагъ
 гъабизе х1адурана. П1адег1анав Аллагъас Арбат ибну Рабиг1ат абулев
 чи тири реч1ч1ун ч1вана. П1амир ибну П1упайл абулев чиги квешаб
 унти баккун хвезе гъавуна. Гъев к1иясулго х1акъальгуль рецт1инабуна
 гъаб 13 абилеб аятанги абуна. Х1адис П1абаранияс бицана.

14. Цох1о Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго

х1акъикъияб г1ибадат гъаби.

Гъев гурев щивго гъеч1о жиндие

г1ибадат гъабизе ва жинда ах1и

базе мустах1икъав. Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ

тун мушрикаца жидее г1ибадат гъабулел алагъзаби щибго

гъезие кумек гъабуларел ва гъезул ах1иялъе жаваб къоларел

руго. Хъанчазе лагълъи гъабиялъуль мушриказул мисал буго:

рик1к1ад бугеб лъималдехун квералги рит1ун гъелда ах1и

балел г1адамазул мисал: мун нижер к1алдиб бач1а ниж къечон

руго абун. Гъеб лъим жинда щибго жо раг1улареб, гъезул

мурад бич1ч1улареб буго ва гъеб кидаго жибго бач1ун гъезул

к1алдибеги лъугъунаро. Гъал капурзабазул г1ибадат ва гъазул

хъанчазда ах1и бай г1адада хвараб х1акъаб нухдаса къосун

ккараб иш гурого гъеч1о.

Гъел г1адамазда лъалеб гъеч1о жидеца г1ибадат гъабизе х1акъав ва

жидее кумек гъабулел цох1о Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вук1ин. Бат1и-бат1иял

алагъзабазе лагълъи гъабиялдалъун гъел х1акъаб нух билун,

х1айранлъун свердулел хут1арал г1адамазда релълъун руго: жидеда

г1емераб г1акъубаги бихъулел ва щибго жидер мурадалдеги щоларел.

15. Зобал-ракъазда жаниб ва гъоркъоб

бугеб кинабго жо буго жинца Аллагъасе

جَلَّ جَلَّالَهُ мук1урлъун, яги бокъич1ого сужда

гъабулелблъун.

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ мут1иг1лъун, гъев вокъун, гъесул амруялда

нахърилълъун гъабула муъминзабаца сужда. Жидер чара хвараб, рес

къот1араб бак1алде ккараб мехаль капурзабацаги сужда гъабула.

Г1адамазул раг1адалги радал бакъанида Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ сужда

гъабулел руго. Бакъ баккулеб мехаль ва т1ерхъунеб мехаль щибаб

жоялъул раг1ад ракъалда т1ад бегун, халалъун бук1уна.

Цоги г1алимзабаца абуна: Бакъ баккиялда себе ва бакъ т1ерхъун хадуб

кинабниги махлукъаталъул раг1адалъ Аллагъасе сужда гъабула абун.

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ

لَهُمْ شَيْءٌ إِلَّا لَكَيْسَ كَقَهْقَرِهِ إِلَى الْمَاءِ يُبِيعُ قَاهُ وَمَاهُو

بِإِعْجَابِهِ وَمَادَعَا الْكَاذِبِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾

Рух1 гьеч1еб жоги Аллагъасе ﷺ мут1иг1аб бук1ин, гьесие тасбих1 габулеб бук1ин, гьесие сужда габулеб бук1ин, Къуръаналда жаниб г1емер бак1алда бицун буго. Гьеб г1ажаиблъи габизе ккараб иш гьеч1о. Т1адег1анав Аллагъасе щибго бат1алъи гьеч1о жиндир махлукъаталье жиндие бокъараб тасаруп (хис-бас свери) габиялда жаниб. Бокъараб рух1 гьеч1еб жо к1алъалеб габизеги к1ола Аллагъасда ﷺ, рух1 бугеб жо к1алъалареб габизеги к1ола.

Гьаб аят ц1алараб мехаль сужда габизе суннатаб буго.

16. Дуца гьел мушриказда абе

Мух1аммад ﷺ, гьаб кинабго зоб-ракъальул Бет1ергъан щив вугев?

Гьелъул тадбир габулев, гьезие ризкъи кьолев? Гьез дуге жаваб габич1они, дуца абе: Аллагъ ﷺ вуго гьелъул Бет1ергъан абун. Цоги дуца гьезда абе Мух1аммад ﷺ: **нужеца гьев Аллагъги ﷺ живго тун**

цоги вализаби (гьудулзабийишха)

кколел жидеда мугъч1вай габулел ва жидеда ах1и балел. Гьел вализабаца жидерго напсазе щибго мунпаг1ат яги заралги габуларел. Жидедео мунпаг1ат, яги зарал габизе к1оларел вализабаца (хъанчаз) нужеце щиб жо габизе бугеб?

Цоги дуца гьезда абе, Мух1аммад ﷺ, нужеца бице, бещав чиги канлъи бихъулев чиги цох1о даражаялда вук1унищ, яги бакъул канлъиги сардил бец1лъиги цох1о къадруялда бук1унищ? Рух1унаро бещавги канавги чи цо даражаялда ва бец1аб сордоги бакъул нурги цоцазда рельъун бук1унаро жиндаса пайда босиялъул.

Гьеб мисал буго жидер рек1ель иманальул нур гьеч1ел, жидеда х1акъаб жо бихъуларел капурзабазулги, иманальул нур рек1ель бугел ва жидеда Аллагъ-аварагги, х1акъаб динги лъалел муъминзабазулги мисал. Х1акъаб жоялдаги бат1улаб жоялдаги гьоркъоб бещав чиясдаги канлъи бихъулев чиясдаги гьоркъоб г1адаб бат1алъи буго. Иманалдаги кифруялдаги гьоркъоб бугеб бат1алъиги бакъул нуралдаги сардил бец1лъиялдаги гьоркъоб бугеб г1адаб бат1алъи буго.

Яги гьел капурзабаца Алагъасе ﷺ г1ахъалчаг1ийищ гьарулел ругел, гьес бижараб г1адин жидецаги жо бижулел? К1оларо гьел хъанчазда ва мушрикаца Аллагъасде ﷺ ширк гьабун жидеде г1ибадат габулеб цоги щибниги жоялда Аллагъасе ﷺ бижизабураб г1адаб жо бижизабизе. Гьедиал жидеца щибго зарал, яги хайир габуларел жал

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ
أَتَأْخُذُونَ مِنْ دُونِهِ آلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ
لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى
وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا
لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا خَلْقَهُ فَتَشَبَّهُوا خَلْقَهُ عَلَيْهِ قُلْ
اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿١٦﴾

алагълъун кин кколел?

Ахиралдаги дуца гъезда абе, Мух1аммад ﷺ, жинца кинабго жо бижулев цох1о Аллагъ ﷻ вуго. Кинабго жоялда х1алк1олев, кинабго жоялда жиндир гуч бергъарав ва кинабго жоялда къуваталдалъун т1адег1анлъарав вуго гъев Аллагъ ﷻ. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндие лагълъи гъабизе х1акъав, жинца ниг1матал къолев, ахираталда х1исаб-мизан ва жазаъ жинца гъабизе бугев Бет1ергъан.

17. Т1адег1анав Аллагъас зодисан ц1ад рещт1инабуна. Гъеб ц1адал лъималъул иххал-лъарал лъугълун к1к1алабахъан лъим чвахана. Гъит1инал к1к1алабахъан дагъаб чвахана, к1удиязухъан г1емераб чвахана. Цинги гъеб лъималъ ракъалда т1ад бук1араб кинабго чорокълъи бак1арун нахъе ана.

Гъеб мисал буго х1акъабги бат1улабги жоялъе бачараб. Х1акъаб жо буго ц1адал лъималда рельгъараб: жинца ракъалъе пайдаги гъабулеб ва гъелда т1ад бугеб чорокълъиги нахъе инабулеб. Гъеб ц1адал лъималъ бак1арун унеб рищни-къуалда рельгъараб жо буго бат1улаб жо, жиб цо бак1алда ч1олареб ва жиндаса щибго мунпаг1ат гъеч1еб.

Г1адамаз ц1адаб лъун биинабун жиндаса ц1араг1и ва курхъин к1илик1 гъабулеб г1арац-меседалдаги, тути, пахъ, маххалда т1адги бук1уна гъединабго чорокълъи, ц1аялъ жиб бат1а гъабулеб. Гъаб цоги мисал буго х1акъаб ва бат1улаб жоялъе бачараб. Гъадин Аллагъас ﷻ мисал бачун баян гъабула х1акъабги бат1улабги жо. Ц1аялъ ва лъималъ бат1а гъабураб полоп ва чорокълъи лъималъ бачун нахъе уна ва рахъ-рахъалде рехун кибе араб лъач1ого т1аг1уна. Г1адамазе жинца мунпаг1ат гъабулеб жо ракъалда т1ад ч1ола ва ракъалда жанибги ч1ола. Гъедин Аллагъас ﷻ мисал бачуна г1адамазда жо бич1ч1изе ва гъез мунпаг1ат босизе.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абумуса Алашг1ариясдаса бицараб х1адисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:

«Т1адег1анав Аллагъас халкъ иманалда т1обит1изе дун вит1иялъул мисал буго ракъалда балеб ц1адалъул мисал. Гъеб ц1ад лъик1аб, тамахаб ракъалда т1аде бараб мехалъ ц1ад ракъулъе уна ва гъелдалъун берцинаб хур-хер ва ниг1матал рижуна. Цоги ракъ бук1уна гъеб ц1ад жинда т1аде цвараб мехалъ х1орал лъугълун, гъеб лъим жинда

أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا
فَأَحْضَمَّ السَّيْلَ رَبِّدَارِيبًا وَمِمَّا يُوقَدُونَ عَلَيْهِ
فِي النَّارِ اتِّبَاعًا حَلِيبَةً أَوْ مَتَاعٍ رَبِّدُ مِثْلَهُ
كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ
فَيَذْهَبُ حُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ
فِي الْأَرْضِ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ ﴿١٧﴾

т1ад ч1олеб ва гьелдаса г1адамазги х1айваназги мунаг1ат босулеб:
л1ым гьек1он, гьеб л1ималдал1ун ах-хур л1ьял1ан. Цоги ракъ бук1уна
ц1адал л1ым жанибеги биччалареб, т1адги ч1олареб ц1вакараб к1оно
г1адаб.

Аллаг1асул дин жинда бич1ч1арав, дун жиндал1ун вач1араб жо жинца
л1язабурав ва цогидаздаги гьеб мал1арав чи вуго т1убанго жиндие
муннаг1ат цварав чи. Щибго жо жинда бич1ч1ич1ев, Аллаг1асул
جَلَّ جَلَّالَهٗ т1орит1ел жинца к1абулги г1абич1ев чи вуго ц1вакараб к1оно
г1адав чи» – абун. Х1адис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

18. Аллаг1асул расулас диналде ах1араб
мехаль гьев расуласе жаваб к1ун
жидеца иман л1урал, цинги л1ьик1аб
г1амал г1абун шарг1алда рек1он
х1вадарал му1минзабазе, ахираталда
алжан ва Аллаг1а جَلَّ جَلَّالَهٗ разил1и буго.

Жидеца иман л1еч1ел, Аллаг1асде

جَلَّ جَلَّالَهٗ ах1улев расуласе жавабги к1еч1ел капурзаби ахираталде
щвараб мехаль ва г1ениб жидее бугеб г1азаб-к1варил1ьиги
бих1араб мехаль, г1аб дунялалда бугебщинаб бечел1ьиги к1ун
ва цоги гьедиг1анаб бечел1и бугониги гьебги к1ун, жидеца гьеб
г1азабалдаса х1асарл1и т1алаб г1абизе буго. Гьел г1адамал руго
жидер х1исаб-мизан квешаб бук1ине бугел ва жидер руссунеб
бак1ги жужах1 бук1ине бугел. Ц1ак1 квешаб бусен ва ц1ак1
квешаб руссунеб бак1 буго гьеб жужах1.

19. Аллаг1ас جَلَّ جَلَّالَهٗ дуде рещт1инабураб
К1урьяналде иман л1ун, жинда гьеб
х1ак1аб жо бук1ин л1ан бугев чиги,
гьелда иман л1еч1ого бецав чи г1адин
нух бих1уларого вугев чиги рашад рук1иницца? Вук1унаро гьев
к1иги чи ващад. Г1аб К1урьянал1ул ваг1за босула ва гьел1ул
пайда л1уг1ула жидер г1ак1лу бугел ва гьеб г1ак1лу бит1ун
х1алт1изабулел г1адамазе.

20. Аллаг1асе جَلَّ جَلَّالَهٗ г1абураб к1от1и
т1убазабулел руго му1минзаби ва
г1ак1лудал бет1ерг1аби.

Гьесул амру-наг1ю ва киналго шарг1иял х1укмаби т1убазабулел.
Гьединго Аллаг1асе جَلَّ جَلَّالَهٗ ва г1адамазе г1абураб божил1ьиги
биххизабуларел. жидеда гьорк1ор г1урурал к1от1аби т1уразарулел ва

لِّلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ الْحُسْنَىٰ وَالَّذِينَ لَمْ
يَسْتَجِيبُوا لَهُ، لَوْ أَنَّ لَهُم مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَمِثْلَهُ مَعَهُ، لَافْتَدَوْا بِهِ ۗ أُولَٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ
الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٨﴾

* أَفَمَن يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنَ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَن
هُوَ أَعْمَىٰ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١٩﴾

لَّذِينَ يُؤفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ ﴿٢٠﴾

гъеб къот1уе хиянат гъабуларел рук1уна муъминзаби.

21. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жидеде амру гъабураб

х1алалъ г1агарлъиялда гьоркъооб
гурх1ел-рах1муги гъабулел. Жидер

Бет1ергъанасдасаги х1инкъулел,

гъесул амру тезе ва гъесде г1асилъизе. Ахираталда квешаб

х1исаб-мизан ккеялдасаги х1инкъун рук1унел. Гъедин бугелъул,

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ шарг1алда бит1ун хъвадулел, аварагасул

صَلَّى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннаталги ц1унулел.

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ

وَيَحْشُونَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ﴿١١﴾

22. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи г1алаб гъабун

жидеде рач1арал къварилъаби х1ехъон

сабру гъабулел. Жидер г1орхъаби

ц1унун ва х1укъукъал т1уран

паризаяб какги балел. Дица жиде

къураб х1алалаб бац1адаб ризкъиялдаса напакъаги къолел.

Паризаяб закат ва суннатаб садакъаги къолел, жинда напакъа г1адал

г1адамазе гъеб берцинго къолел, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе г1ологи

боц1и напакъаде къолел. Гъеб садакъа ва напакъа балъго ва загьирго

къолел. Жидеца лъик1аб жоялдакъун квешаб жо нахъч1валел.

Г1елмуялдакъун жагъиллъи нахъч1валел. Сабру-х1елмуялдакъун

зулму-къварилъи нахъч1валел.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абуна, жиндаса квешлъи

ккараб мехаль гъелда хадуб лъик1аб г1амал гъабулел ва гъелдакъун

квешаб г1амалги нахъч1валел абун. Гъел г1адамал руго жиде лъик1аб

ахират бугел. Гъеб лъик1аб ахиратги гъаб хадуб бицараб жо буго:

23.24. Даимго жидеда жанир ч1олел

ниг1матазул алжанал руго гъел. Гъел

лъик1ал г1адамал лъугъуна алжаназда

жанире ва гъелгун цадахъ жидеца

лъик1аб г1амал гъабурал гъезул умумул,

рос-лъадиял ва лъималги лъугъуна.

Цо лъик1ав муъминчи алжаналде лъугъараб

мехаль гъесие Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ шапаг1ат гъабизе изну къун гъесул

муъминал умумул, лъимал, рос-лъади гъевгун цадахъ гъев вугеб

алжаналде лъугъинарула, гъезул даража макъам дагъаб бугониги.

Цинги гъел муъминзабазда г1ад алжаналда жанире малаикзабиги

лъугъуна щибаб рагъдухъан ва жидеца гъезие салам къун

к1одолъи гъабула ва гъезда абула: «Гъанже нуже саламатлъи ва

جَنَّتْ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ

وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ

عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿١٢﴾

سَلَّمَ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَعَرَّفْتُمْ عَنْ عِبَى الدَّارِ ﴿١٣﴾

парахалъи буго дунялалда нужеца Аллагъасул ﷺ диналда ч1ун сабру гъабун бук1иналдалъун. Гъаб буго цакъ лъик1аб ахират ва лъик1аб руссунеб бак1»-абун.

Гъал аятазда (20-24) жаниб т1адег1анав Аллагъас муъминзабазул ич1го сипат бицана. Гъел сипатал ва цогиги лъик1ал сипатал жидер рук1иналдалъун даимго жанир рук1унел ниг1матазул алжаназда жанире Аллагъас ﷺ гъел лъугъинарулел ва жидер лъимал-хъизаналдаса жидее рокъарал муъминзабазе шапаг1ат гъабизе изнуги къолел. Гъеб ич1абго сипаталги гъал руго:

1) Аллагъасе ﷺ гъабураб къот1и т1убазаби: гъесул амру-нагъю т1убазаби буго гъеб.

2) Г1адамазе гъарурал божилъиял ва къот1аби хвезарун гъезие хиянат гъабунгут1и.

3) Г1агарлъиялда гъоркъоб гурх1ел-рах1му гъаби.

4) Цоцазе кумек гъаби ва цоцазул х1ажат т1убай.

5) Ахираталда х1исаб-мизан гъабулеб мехалъ гъениб жидер квешаб г1амал г1емер батун, жидее х1исаб-мизан квешаб ккеялдаса х1инкъулел рук1ин.

6) Аллагъ ﷺ разилъи т1алаб гъабун, гъесул диналъе г1оло жидеде швараб зах1малъи-къварилъиялда сабру гъабулел рук1ин.

7) Х1укъукъал т1уран паризаяб как балел рук1ин.

8) Жидее Аллагъас ﷺ къурал ниг1матаздасан паризаяб ва суннатаб садакъа къолел рук1ин.

9) Жидер лъик1аб г1амалалдалъун жидедаса ккараб квешаб г1амал т1аса инабулел рук1ин.

Жинда Аллагъ разилъаяв Г1абдуллагъ ибну Г1амридаса бицараб х1адисалда буго:

«Бищун цере алжаналда лъугъунеб къокъа буго Маккаядаса Мадинаялде гъижра гъабурал пакъирал ва мискинал мугъажиразул къокъа: жидеда г1емер къварилъи бихъарал, жидеда амру гъабураб мехалъ щибго раг1и данде абич1ого жидеца гъеб амруги т1убалел рук1арал. Т1ад вугев х1акимасде жидер киг1ан к1удияб х1ажалъи бугониги, гъебги жал хвезег1ан каранда жаниб бахчун тарал.

Т1адег1анав Аллагъас бищунго берцинаб ва ч1ух1араб алжан ах1ун жинда себе бач1инабула, цинги жинца абула: «Кире ругел дир лагъзал: жидеца Аллагъасул ﷺ диналъе г1оло рагъ гъабурал, гъеб сабаблъун жидее г1емер къварилъиги гъабурал. Дир диналъе г1оло жигъадги гъабурал. Нуж гъаб алжаналда жанире лъугъа, нужее г1азаб гъеч1ого ва щибго х1исаб-мизан гъеч1ого» - абун.

Цинги рачІун малаикзабаца Аллагъасе сужда гъабула ва жидецаги абула: «Я нижер БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, ниж руго даимго две тасбихІ-сужда ва хІамд гъабун гІибадат гъабурал. Гъал нижедасаги хира гъарурал гІадамал щал кколел?» - абун. ГІадегІанав Аллагъас абула: «Гъал руго дир диналге гІоло жидеца жигъад гъабурал ва жидее гІемер заралги гъабурал гІадамал» - абун. Цинги гъезда тІаде малаикзаби лгугъуна щибаб рагъдухъан ва жидеца салам кьун тахІиятги (кІодолъиги) гъабула» - абун. ХІадис ГІабаранияс бицана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас, гъесда хадур Абубакар ГІумар ва ГІусман رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا асхІабасги шагъидзабазул хабалазда зиярат гъабулеб букІана ва (хабалазда аскІоре щвараб мехаль) гъаб 24 аят цІалулеб букІана. ХІадис ибну Касрица бицана.

Муъминзабазул сипаталги, гъезие ахираталда бугеб алжанги бицун хадуб гІадегІанав Аллагъас капурзабазул бицен гъабуна ва гъезие ахираталда бугеб жазагги бицана:

25. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидедаса кьотІи босун хадуб жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб кьотІи хвезе гъабулел, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІагарлъиялда гьоркъоб гурхІел-рахІму гъабе абураб мехаль жидеца гъеб гурхІел-рахІму гъабуларел ва гІагарлъиялге къварилги гъабулел.

Жидеца ракъалда гІад пасалъабиги гъарулел: куфру-ширк гъабун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадерие зулму гъабун. Гъал гІадамал руго жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагІнат бугел: жиндир гурхІел-рахІмуялдаса Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рикІклад гъарурал. Гъазие ахираталда буго цІакъ квешаб рукъ даимго жанир рукІунеб гІазабалъул рукъ жужахІ буго гъеб.

Гъал капурал гІадамаз Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб кьотІи хвезабиялгул магІна буго зарра бижараб мехальго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел заррабазда: «Дун нугер БетІергъан вугищ» - абун гъикъараб мехаль, гъез жаваб гъабун букІана: «Вуго мун нижер БетІергъан Аллагъ» - абун. Дунялалде рачІиндалго гъаб кьотІи хвезабун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун чІей буго гъезул квешаб гІамал.

26. Жиндир хІикматалда ва маслахІаталда рекъон Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир ризкъи цо гІадамазе гІатІид гъабун, гІемер гъабун кьола, цоги гІадамазе дагъаб кьун тола. Аллагъасде

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ۝۲۵

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ۗ وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَّعٌ ۝۲۶

جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккурал, жидеца ширк гьабурал г1адамал дунялалъул маг1ишаталдаса роххун руклуна.

Гьелдаса лазат-рахлат босулел абун руклуна: гьеб ниг1мат лъица кьурабги лъаларо, гьелда данде щукруги гьабуларо. Жидерго гьунаралъ, жидее кьезе кколеб буклун кьураб буго гьеб маг1ишат абун ч1ухлун руклуна гьел. Ахираталде данде ккураб мехаль ва алжаналъул ниг1матазул х1исабги гьабураб мехаль, ц1акъго х1акъираб жо буго гьаб дунялалъул ч1аголъи ва бечелъи.

27. Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккун, гьесул расуласе мут1иг1лъич1ого хьвадулел капурзабаца абулеб буго: «Гьав Мух1амадида жиндир Бет1ергьанасул рахьалъан цо муг1жизат решт1улебани, цересел аварагзабазде عَلَيْهِ السَّلَامُ решт1араб г1адин» - абун. Дуца гьезда абе, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Х1акълъунго Аллагьас жиндие бокъарав чи кьосине гьавула х1акъаб нухалдаса.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلَىٰ أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَىٰ مَن أَبَىٰ ﴿٣٧﴾

Киг1ан клудияб муг1жизат бихъаниги гьес иманги лъоларо. Жидер квешаб г1амал тун, иман лъун, аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърилъларал г1адамал Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ х1акъаб диналда т1орит1ула» - абун.

Т1адег1анав Аллагьас нужедаго гьоркъоса нужеда жинца гьереси бицунарев, божарав чилъун жив вук1ин лъалев Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагъунги вит1ун, гьесде Кьуръанги решт1ине гьабун, х1акъаб нухалда ва динул исламалде ах1араб мехал гьеб диналда рач1инч1ел нуж Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьеб нужер кьосиналъулъ ва куфру-ширкалъулъ тола. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасда мут1иг1лъун, гьесда решт1инабураб Кьуръаналда божун хьвадарал муъминзаби Аллагьас х1акъаб нухалда т1орит1арал руго ва гьезие лъик1аб ахиратги бук1ине буго.

28. Жидее ахираталда алжан бугел муъминзаби руго жидеца муг1жизатал т1алаб гьарич1ого Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурал, цинги гьев рехсеялдалъун жидер рак1алги х1алхьолел.

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٣٨﴾

Т1адег1анав Аллагь жив цогояв хан вук1ин лъан гьесие г1ибадат бац1ц1ад гьабун, киналго умуразулъ гьесда божун ва тавакал т1амун руклуел. Нуж кант1е, я гьал г1адамал, Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ даимго рек1ель вук1иналъ, гьев цох1огояв, жиндие лагълъи гьабизе х1акъав Маг1буд вук1ин лъаялъ, рак1ал ц1акъ парахат гьарула.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъаларел гIадамазул раклалги кидаго хIинкъяялда ва шакдариялда руклуна.

29. Жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги иманги лъун, МухIаммад аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъги рильлъун, лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ
وَحَسَنُ مَقَابِلِهِ ۝۱۹

муъминзабазе дунялалъул рукъобго лъикIлъи буго: ракI парахалъи, жал хIакъаб нухда рукIин лъан, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ божун ва хъуллъун рукIин буго. Ахираталдаги гъезул берцинаб руссунеб бакIги буго.

Ибнужаририца бицараб хабаралда буго: «тIуба» - абураб рагIиялъул магIна бугин алжаналда жаниб бугеб гъветI, цогидал алжаналъул гьутIби жиндир гIаркъелаллъун ругеб.

30. Дуда цересел умматазда аварагзаби رِيتُ ритIун рукIараб гIадин, гъаб умматалде мун авараглъун витIана, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Гъаб дур умматалдаса цере гIемер умматал рукIана. Гъел киналго церехун ана ва гъезул заманги лъугъана.

كَذَٰلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدَّخَلَتْ مِنْ
قَبْلِهَا أُمَمٌ لِّتَسْلُتُوا عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا
إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ ۝۲۰

Гъаб дур уммат буго ахирияб уммат ва мунги вуго аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ахирав, гъезул мугърулъун вугев, гъезул рахасалъул ахир къалев. Дуца гъеб умматалъе гъаб хирияб Къуръан цIализе ва бицине. Дица дуда вахIю гъабун, хIажалъи бихъун рещIинабулеб бугеб.

Кинабго жоялда жиндир рахIмат гIамлъарав Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун чIун руго Маккаялъул мушрикал. Дуца гъезда абе, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъев РахIман абун жиндир цIар бугев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго дир БетIергъан, жив гурев цоги Аллагъ гъечIев вуго гъев. Дица гъесде буго тавакал гIамун ва дир вуссинги, рекIелгъейги, хъул лъейги гъесде буго. Нуж диналде ахIулага диде швараб къварильи-зарал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIоб дие лъикIаб ажруялъе ва жазаалъе сабаблъун букIине буго.

31. ПIадегIавна Аллагъас зодиса рещIинарурал тIахъазул цониги тIехъ букIарабани гъеб цIалараб мехаль жидер бакIалдаса рагъарун мугIрул цоги бакIалде унеблъун, яги ракъ бихъун, хъвалъхъун унеблъун, яги

وَلَوْ أَنَّ قُرْءَانَ سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِعَتْ بِهِ
الْأَرْضُ أَوْ كُفِّرَ بِهِ الْمُؤْتِقُ بِلِلَّهِ الْأَمْرُ
جَمِيعًا فَأَنَّهُ يُبَيِّنُ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنَّ لَوْ شَاءَ
اللَّهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ

хварал гІадамазе цІалараб мехаль
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел чІаго гьарун
жаваб кьезе риччалеблун.

Гьаб Къуръанги букІинаан гьеб цІалараб
мехаль гьел гІаламатал лъугъунеблун ва
гьездасанги кІудиял гІаламатал лъугъунеблун.

Гьединал гІаламатал рихъаниги Маккаялзул мушриказ гьелда иманги
лъезе букІинчІо. ПІадегіанав Аллагъ вуго кинабго амруялзул
бетІергъан. Гьес жиндие бокъараб жо гьабула ва капурзабаца ПІалаб
гьабурал мугІжизатал рештІинаруларо.

Муъминзабазда бичІчІизе мех шун гьечІищ ва гьез хьул
къотІизе гьабуларищ «Киналго гІадамаз иман лъолебанищ
абураб» рагіиялдаса? Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъарабани жинца
киналго гІадамал иман лъураллун гьарилаан. Кинниги
жиндир хІикматалда ва хІукму-къадаралда рекъон цоял иман
лъурал, цогидал иман лъечІел рукІуна щибаб умматалзул
гІадамал.

Гьал Маккаялзул капурзабазда рачІунел къварилъаби ПІаса
ине гьечІо гьезул куфру-ширк сабаблун ва гьез аварагасеги
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ муъминзабазегі глакъуба-глазаб гьаби сабаблун.
Яги гьезда сверухълъиялда балагъал шун гьелдаллун
хІинкъизаризе руго, гьаб исламияб дин загьирлъизегІан ва
Макка шагъарги бахъун гьел мушриказда ПІад бергъенлъи
босизегІан. ХІакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца гьабураб
къотІиялъе хилиплъуларев вуго. Гьебги Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварагасе ва муъминзабазе гьабураб къотІи буго
жинца нуже квербакъизе буго абун ва исламияб дин цогидал
киналго диназдаса бергъине буго абун.

32. Гьал Маккаялзул мушриказ
дуе къварилъи гьабиялзул ва мун
махсароде гьавиялзул дуца ургьел
гьабуге, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Дуда
церехун рукІарал аваразабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ

къварид гьаруна жидер умматазул капурзабаца. Дица гьел
капурзаби цодагъаб мехаль нахърахъун тун рукІуна глазаб
гьабичІо. Цинги Дица гьезие цІакъ квешаб глазаб гьабуна.
Кинха букІара дица гьезие гьабураб глазаб?. Дица гьезие
глакъуба гьабураб мехаль цІакъ квешаб къо букІунаха гьезда.
Гьезул купруялда ва аваразабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гьариялда

كَفَرُوا تَصِيبُهُمْ بِمَا صَعَوْا قَارِعَةً أَوْ
تَحُلُّ قَرِيبًا مِّن دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدَ اللَّهِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ أَلَمِيَعَادِ ﴿٢٢﴾

وَلَقَدْ أَسْهَبْنِي رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ فَأَمَلَيْتُ
لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ
عِقَابِ ﴿٢٢﴾

рекъараб г1азаб гъабич1ишха Дица!

33. Жинда щибаб напсаль гъабулеб
г1амалги бихъулев, гьелъул тадбир
гъабулев ва хъаравуллги гъабулев,
Т1адег1анав Аллагъ рельеъун
вук1униш, щибго жоялда гъунар
гъеч1ел, мушрикаж жидерго квераз
гъарурал аллагъзабазда?

Гъез аллагъзаби гъарун руго Аллагъасе

جَلَّ جَلَّابِيهٖ 1адаб г1ибадаталъул гьел г1ахъл гъарун ширк
гъабулеллъун. Дуца гъезда абе, Мух1аммад : صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
нижеда гьел алагъзабазул гъунарал ва сипатал рицеха-абун. Яги
мушрикаца Аллагъасда бицинехъиниш бугеб гъаб ракъалда
т1ад Аллагъасе جَلَّ جَلَّابِيهٖ 1ьаларел цогиги аллагъзаби руго абун. Яги
нужерго ах1макълъиялъ щибго жоялда ургъич1ого гьел хъанчал
аллагъзабилъун гъаруниш ругел нужеца?

Капурал г1адамазе гъаб ах1макъаб иш шайт1аналь берцин
бихъизе гъабун буго ва жинца гьел бит1араб нух бихъизего теч1ого
гьелдаса нахъе ч1ван руго. Аллагъас جَلَّ جَلَّابِيهٖ х1акъаб диналдаса ва
бит1араб нухдаса къосинавурав чи т1овит1изе к1олев цоги щивго
вук1унаро.

34. Гъал инкарчаг1азе ва мушрикаже
дунялалъул рукъобги г1азаб гъабизе
буго: гьел ч1ван, асир гъарун, гъезул
мулк гъанимат (давла) гъабун. Ва

амма ахираталъул г1азаб ц1акъго зах1матаб бугоха. Гъеб
г1азаб гъабизе Аллагъасе جَلَّ جَلَّابِيهٖ бокъараб мехаль гьелдасан гьел
ц1унаулев щивго чи вук1унаро.

Гъезул хъанчалги, алагъзабиги гъездасанги цере жужах1алъуре ккола,
цинги киналго цадахъ жидер чурхдуздальун жужах1 боркъулеб
алатлъун рук1уна.

35. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّابِيهٖ х1инкъун
гъесие г1ибадат гъабурал г1адамазе
гъес къот1и гъабураб алжаналъул
мисал жинда жаниса г1орал чвахулел
ахазул мисал буго. Жиндир пихъл ва
ниг1матал даимал ва жидер раг1адалги
даимал. Гъаб буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّابِيهٖ

أَمَّنَ هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ
وَجَعَلَ لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلُوبَهُمْ قُلْ سَمُّهُمْ أَمْ تُبْعَوْنَهُمْ
بِمَا لَا يَعْلَمُونَ فِي الْأَرْضِ أَمْ يُظَاهِرُونَ مِنَ الْقَوْلِ
بَلْ رِزْقِنَا لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرَهُمْ وَصُدُّوا عَنِ
السَّبِيلِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَعَذَابُ الْآخِرَةِ
أَشَقُّ وَمَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٣٤﴾

* مَثَلُ الْجِنَّةِ الَّتِي وَعِدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ أَكْلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا
بِذَلِكَ عَقِبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعَقِبَى
الْكَافِرِينَ النَّارُ ﴿٣٥﴾

х1инкърал г1адамазе бугеб лъик1аб ахират. Гъесе инкар ккурал г1адамазе бугеб ахират жужах1алълул ц1а буго.

36. Жидехъе г1ехъ кьурал г1адамазул муъминзаби роххун руго мун авараг вук1иналдаса ва духъе решт1инабураб Кьурьаналдасаги.

Инжил-Тавраталда сипатал рицараб х1алалъ мун вугелълул, гъезда лълалел буго мун х1акъав авараг вук1ин ва дуда иман лълун

гълел дуда нахърильлъунел руго. Цогидал диназул къокъаби руго исламияб диналълул жидее бокъларел жоялда жидеца инкар кколел. Дуца гъезда абе, Мух1аммад ﷺ: х1акълълунго дида амру гълун буго дица цох1о Аллагъасе جَلَّالَهُ لَا يَأْتِيهِ الْغَمُ وَلَا الْهَوْلُ. Дица нужги Аллагъ ﷻ цо гълвиялде ва гълесие г1ибадат гълвиялде ах1улел руго ва ахираб руссинги гълесе буго.

37. Цересел умматазде г1ахълал решт1инарурал г1адин, дица гълаб Кьурьанги решт1ине гълбуна г1араб мац1алда. Дуца г1араб мац1 лълалел г1адамазда гьоркъоб гълдалълун х1укму гълбизе.

Мун г1арабияв вугелълул ва дуда сверухъ ругел г1адамалги г1арабиял ругелълул.

Г1араб мац1 лълаларел г1адамазда гълаб Кьурьан лълзабула г1араб мац1 лълалел чхяс гълел г1адамазда гълзул мац1алъ бицун, яги хълван. Кинабниги г1аламалда г1араб мац1 лълзабеян амру гълаби зах1матаб бук1уна, г1араб мац1 лълалел г1адамаз гълел лълаларезда Кьурьан-х1адис, гълединго шариг1ат малълу гълбизе рес бугеб, жиндилъ зах1малълу гълелел жо буго.

Гълаб Кьурьан решт1инабун, х1акълъаб жо дуда лълан хадуб мун гълел мушриказе бокълараб жоялда нахълвилълълани, мун Аллагъласул جَلَّالَهُ لَا يَأْتِيهِ الْغَمُ وَلَا يَأْتِيهِ الْهَوْلُ. цим бахълналдаса ва гълесул г1азабалдаса ц1унизе к1олел цониги вали вук1ине гълелю (гълудул-гълалмагъл, квербакълулев чи вук1ине гълелю). Гълаб хит1аб Аллагъласул свалат салам лълеяв аварагасда гълбун буго, амма гълел хит1абалдалълун мурад гълесул уммат буго. Г1адег1анав Аллагъласда лълала жиндир авараг х1акълъаб нухдаса гълелулларелбълу. Гълаб аяталъ х1инкълу кълелел буго Кьурьан-х1адис жидеда лълалел, гълел

وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَا
أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَحْزَابِ مَنْ يُنْكِرُ
بَعْضَهُ وَقُلْ إِنَّمَا أَمُرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا
أُشْرِكَ بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُوا وَإِلَيْهِ مَتَابٌ ﴿٣٦﴾

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ
أَهْوَاءَ هَرَبٍ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ
مِنَ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾

бич1чулел г1адамазе: жидеда х1акъаб жо гъан хадуб г1адамаздаса х1инкъун, гъезие берцин вихъизе г1оло жинца х1акъаб дин бахчарав ва шарг1алда хилапаб жо гъабурав чи Аллагъасул جَلَّ جَلَّ щцим бахъиялдаса ц1унулев чи вук1унаро абун.

38. Х1акъълунго Дица дуда цереги аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ **рит1ана, Мух1аммад** صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва гъел киназулго руччабиги **рук1ана, гъимал-хъизанги бук1ана.**

Гъаб раг1и буго мушрикаца

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда г1айиб ч1вараб мехаль рещт1инабураб.

Мушриказ абун: «Гъев Мух1аммад х1акъав авараг вук1аравани, гъев руччаби рачунев вук1инароан, жиндирго диналъул ургъалида вук1инаан. Дунялалъул г1алаб гъабич1ого, руччаби рачинч1ого, гъимал гъарич1ого вук1инаан»-абун. Гъеб раг1и нахъч1ван Аллагъас جَلَّ جَلَّ абубеб буго Мух1аммадги г1адан вугельул, цогидал г1адамазда рельлъарав, щчересел аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъединалго г1адамал рук1ана. Авараг вуго абун гъев чи дунялалъул г1адат билълъараб жо гъабич1ого ворчуларо: квенги кваналев, базаралдеги вахъунев, руччабиги рачунев вук1уна аварагги»-абун.

Цониги аварагасе ихтияр ва гъунар бук1унаро жинца муг1жизат бихъизе гъабизе, Аллагъас جَلَّ جَلَّ **изну къун гурони. Щибаб ишалъе Аллагъас** جَلَّ جَلَّ **бихъизабураб заман ва къадар буго.** Гъелда рекъон хъвадула дунялалъул умурал. Аллагъасда جَلَّ جَلَّ инкар ккурал г1адамазе бокъухъин хъвадуларо.

39. Г1адег1анав Аллагъас жиндие бокъараб х1укму хвезе гъабула ва жиндие бокъараб х1укму ч1езе гъабула (бук1ухъин тола). Кинабго жоялъул х1укму-къадар хъвараб г1ехъги Аллагъасда جَلَّ جَلَّ **аск1об буго.**

Гъебги Лавх1ул-мах1фуз абун жинда ц1ар бугеб, гъаб дунял бижилелде щцебе Аллагъас جَلَّ جَلَّ бижараб ва кинабго жо жинда г1ад хъван бугеб г1ехъ буго.

Гъаб аяталъул маг1на гъабулаго г1алимзабазул г1емераб хилап буго ва бах1сги буго. Нилъеда г1адаб жо буго Аллагъас جَلَّ جَلَّ абухъин гъаб аятги ц1алун гъалъул х1акъикъияб маг1на Аллагъасда جَلَّ جَلَّ лъалин абун хабар халат гъабич1ого тей.

Г1алимзабаца абун: Аллагъас جَلَّ جَلَّ цо шарг1ал хисун, гъел хвезе

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ آيَاتٍ وَآيَاتٍ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾

يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾

гъарун, цоги шарг1 босун аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рит1ула абун. Цоги абун: Мунагъал гъарурал г1адамазул мунагъал чурула тавбу гъабураб мехаль, капурзабазул куфруги т1аса инабула гъез иман лъураб мехаль. Цинги гъезул квешал г1амалал хъван рук1араб бак1алда, гъез гъарурал лъик1ал г1амалал хъвала абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб жо хисизе гъабула ва гъеб насхо гъабун т1аса инабула: инсанасул вижулеб заман, холеб заман, бахъибуголъи, бахъигъеч1олъи хут1изег1ан, гъаб ункъабго жо хъван т1убараб буго» - абун.

Цоги г1алимзабаца абун хисизаби ва бук1ухъен тей кинабго жоялда г1аммаб буго, гъоркъоса бахъараб щибго жо гъеч1оян абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Г1умар асх1абас Каг1ба рукъалда т1авап гъабулеб мехаль гъев г1одулев вук1ана ва гъес абудеб бук1ана: «Я дир Аллагъ! Дуца дие бахъигъеч1олъи, яги цоги мунагъ хъван батани, дуца гъеб хвезабе. Дуца дие бокъараб жо хвезабула ва дие бокъараб жо ч1ч1езабула, дуда аск1об буго Лавх1улмах1фуз. Дуца дие бахъигъеч1олъи ва мунагъ бахъибуголъийлъун ва мунагъал чурильун хъвай» - абун.

Гъаб раг1и Ибнумасг1удицаги бит1араблъун рик1к1ана, жинда Аллагъ разилъаяв. Хадусел г1алимзабазулги г1емерал г1алимзаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ щибго жо гъоркъоса бахъич1ого жиндие бокъараб жо хвезабула, бокъараб жо ч1ч1езабула абудел.

Цо х1адисалда буго: «Садакъаялъ ва эбел-инсуе лъик1лъи гъабиялъ г1умру халат гъабула» - абун.

Цоги буго: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ризкъиялъул ва г1умруялъул жиндие бокъараб жо нукъсан гъабула, жиндие бокъараб жо ц1ик1к1инабула» - абун.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас дуг1а гъабудеб мехаль абун: «Дуца дун ц1уне, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, квешаб х1укмуялдаса» - абун. Кинабг1аги квешлъи лъик1лъийлъун лъоларо, гъеб квешлъи т1аса инабун, гъелъул бак1алда лъик1лъи хъван гурони. Т1адег1анав Аллагъас нилъеда амру гъабудеб буго: «Нужеца дидасан гъаре, дица нуже жаваб къезе буго» - абун. (Ибну Хаг1иб).

40. Мушриказе къот1и гъабураб
г1азабалъул цо бут1а гъезде щвезабун
дуда бихъизабуниги, Мух1аммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, яги гъеб бихъилелде щеве

мун хвезе гъавуниги,- Х1акъльунго дуда т1ад бугеб жо гъезухъе
Къуръанги исламияб динги щвезаби буго. Дида т1ад буго гъезие

وَإِن مَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتُوفِيَنَّكَ

فَأِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾

х1исаб гъаби ва жазъ гъаби.

Дуца иман лъеялде ах1араб мехаль гъез иман лъеч1о абун дуда г1айиб гъеч1о. Дуда т1адаб жо гъел иманалде ах1и гурони гъеч1о.

41. Гъел капурзабазда бихъулеб гъеч1иш

дица гъезул ракъазда сверухъ лъугъун

гъел нукъсан гъарулел ругеблъи.

Жинца х1укму гъабулев чи цох1о

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго, гъесул х1укму

хвезабизе к1олев щивго гъеч1о. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца

х1исаб-мизан ц1акъ хех гъабулев.

Гъаб аяталъул маг1на гъабун Сабунияс абун: мушриказда бихъулеб гъеч1иш дица муъминзабазе квербакъи гъабун дагъ-дагъ ккун гъезда кодоса ракъалги росабиги рахъулел ругеблъи ва исламияб ракъ цик1к1унеб бук1ин, куфруялъул ракъ дагълъулеб бук1инги. Гъаб буго бишун гучаб далил Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир расуласе гъабураб къот1и т1убазабулеб бук1иналда - абун.

Сайид Къут1буца абун: Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гучаб квер т1ад бач1уна бечедал, Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ г1асиял г1адамазде, гъез ниг1матазде шукру гъабич1еб мехаль, гъезул рек1елъ кутакаб ч1ух1и-рещги ккараб мехаль ва жинца гъезул бечелъи дагъ-дагъккун нахъе босула, гъезул ракъалги къварид гъарула ва гъел цо къваридаб ракъальул бок1оналде к1анц1изарула-абун.

Жинца Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абун: ракъ нукъсанлъи ва гъеб ч1унти буго г1алимзаби ва лъик1ал г1адамал хвей ва гъел т1аса ин-абун. Гъаб тафсир гъабиялъе сабаб буго г1араб мац1алда «أَطْرَافُ» абураб раг1и цо жоялъул раг1аллъаби маг1наялда бугеб бук1ин, гъединго лъик1ал-т1ок1ал чаг1и абураб маг1наялдаги бук1ин.

42. Гъал Маккаялъул мушриказ дуе

макру гъабулеб бугеб г1адин, гъезда щере

рук1арал инкарчаг1ацаги аваразабазе

макру гъабуна. Амма щиб макру

гъабуниги гъезда к1оларо дуе зарал

гъабизе.

Т1адег1анав Аллагъасул ихтияралда руго киналго макруялъул сабабал. Гъезда рак1алдаго гъеч1ого Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъезда цо г1азаб рещт1инабила. Щибаб напсаль гъабулеб г1амал лъалев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ. Гъал капурал г1адамазда нахъа лъазе буго х1акъаб жоялда щал ругеб ва лъик1аб ахиратги лъие бугеб. Даимаб г1азабалъул

أُولَئِكَ رَوَّاءُ أَنَا أَنَا فِي الْأَرْضِ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ

وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤١﴾

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ

جَمِيعًا يَعْلَمُونَ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسِعَعَتِ

الْكُفْرُ لِمَنْ عَقِبَى الدَّارِ ﴿٤٢﴾

рукълъун бугеб жужах1алде ккараб мехаль лъазе буго гъзда гъаб
дунялалда жидее лъазе бокъич1еб жо.

43. Капурзабаца абулеб буго, Мух1аммад
мун расул гъеч1о абун. Дуца гъзда абе:

«Т1адег1анав Аллагъ г1езе вуго нуг1лъун
дидаги нужедаги гъоркъоб бугеб жоялъе.

Гъес буго дида Къуръан рещ1инабун

ва гъес къун руго дие иман лъезе бокъарав чиясе г1ибрат

босизе г1урал муг1жизатал. Гъединго дие нуг1лъи гъабублеб буго

жидехъе т1ахъал рещ1инарурал умматазул г1алимзабацаги.

Къуръанальул маг1на жидеда бич1ч1арал, гъеб Аллагъасул ﷻ калам
бук1иналда рак1ч1ч1арал муъминзабацаги»-абун.

Аллагъасул ﷻ тавфикъалдалъун Сурату-Праг1далъул тафсир
ва таржама хъван т1убана.

Кинабго рещц ва щукру Т1адег1анав Аллагъасе буго.

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ

كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ

عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾

14. Сурату Ибрагъим

Маккаядла рештІинабураб, жинда жаниб кликъоялда аңцІила клиго аят бугеб.

Сураталь кІвар буссине гъабулеб буго Аллагъ ﷻ цо гъави, гъесда иман лъей бициналда. Аварагзаби ритІиялда ва гъезул рисалат баян гъабиялдаги ишара гъабулеб буго. Гъеб рахъальан бищун цІикІлараб баян жинда жаниб бугеб сурат бугилан абизе бегъила гъаб. Киналниги аварагзаби цохІо рисалат босун рачІарал рукІин бищунеб буго гъаб сураталь. Гъаб рисалатги Аллагъ ﷻ цо гъавиялда, кинабго гІибадат гъесие гъабиялде ахІулеб буго. Гъеб ахІиялдагъун хириял аварагзабаца жагълуялълул бецІлълукъ бугеб халкъ иманалълул нуралда бахъинабулеб буго.

Гъаб сураталда жанибги Муса аварагасул ﷺ къиса бищунеб буго ва НухІил, ГІадил, Самудиязул къавмазе жидеца иман лъеялда инкар гъабураб мехаль кқараб жоялълул мисалги бачунеб буго. Ахираталде щедалги жидеца гІадамал къосине гъарулеллълун рукІарал бахъикъосарал гІадамазулги, гъезда нахърильгълун рукІарал пакъирзабазулги цоцадехун букІунеб дагІба-къецаълул биценги гъабун буго. Иман лъеялъеги куфруялъеги мисал бачун пихъл гъветІалълул ва зазил гъветІалълул бицен гъабун буго.

Гъаб сураталда цІар лълун буго Сурату Ибрагъим абун, гъев исламйаб диналълул бищун ццевесев ва хирияв авараг вукІун. Гъес байбихъана хъанчал рекизе ва Аллагъ ﷻ цо гъавиялде ахІизе. Нилъер диналда жанир гъев Ибрагъимил ﷺ диналдаса росарал хІукмабиги руго. КагІба рукъ бан хадуб Ибрагъим аварагас ﷻ гъабураб дугІаги бищун буго гъаб сураталда жаниб, гъеб дугІаги Аллагъ ﷻ цо гъавиялда, гъесде иман лъеялда хурхараб буго.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдагълун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф, Лам, Ра.

Аллагъасда ﷻ лъала гълал хІуруфаздалгълун бугеб мурад.

Гъаб хирияб Къуръан дица дуде
рештІинабураб тІехъ буго, МухІаммад

الرَّكَعَاتِ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى
صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Дуца гIадамал къватIре рахъизе купруялгъл ва жагълуялгъл бецIлъиялдаса иманалгъл, гIелмуялгъл ва Аллагъ ГЪЛЪАЯЛГЪЛ нуралда, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амруялдалгълун ва изнуялдалгълун. Дуца гьел битIараб нухда ва исламияб диналда тIоритIизе. Жиндир гуч бергъарав ва жив вецIарав Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нухда, жиндаса щивго бергъунарев, жиндие рецц гъаби кинабго махлукъаталда тIадав, гьел рецц гъабиялъе агълулгълунги вугев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нухалда.

2. Зобал-ракъалги гьезда жаниб бугеб кинабго махлукъатги жиндир мулкгълун бугев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго гьев. Гьесде инкар ккурал ва гьесда иман лъезе чIухIарал капурзабазе цIакъ квешаб гIазаб букIине буго жиб сабабгълун гьез вайлун (вай дида бугеб захIмалгъл) абун ахIулеб.

اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ شَدِيدٍ

3. Гъаб гIазаб хIакългълел капурзаби руго жидеца абадияб ахираталдаса тIаса унеб дунялалгъл чIаголгъл тIаса бищун букIарал. Ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хIакъаб дин гъабизе бокъарал гIадамал жидеца нахъги чIвалел рукIарал. Жидее бокъун букIарал напсазе бокъараб жо гъабизе ихтияр къолеб, гьетIараб дин букIине. Гьал гIадамал руго хIакъаб жоялдаса цIакъ рикIклад ругел, гьел битIараб диналде рачIиналде хълуги гьечIел.

الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ

4. Дица ццересел къавмаздеги пониги авараг витIичIо, гъав расул витIараб къавмалгъл мацI бицунев гурони. Жинца гьезда дир рисалат баян гъабизе ва дир динги бичIчIизабизе.

Расул витIиялдаса мурад, къавмалда рисалат баян гъаби бугелгъл, гьев расул вукIине ккола жив витIараб къавмалда жинца бицунеб мацI лъалев. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир азалияб гIелмуялгългьго къосаравлгълун вугев чи къосунги тола ва тIовитIаравлгълун вугев чи хIакъаб диналдаги тIовитIула. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир мулкалгълун къуват-гуч бергъарав вуго ва жинца гъабубеб хIукмуялгълун

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

гIадилав ва хIакимияв вуго.

5. ХIакълъунго дица Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ витIана дир баянал хIужабаздалъун ва мухIканал мугIжизатаздалъун дуца дур къавм бахъинабеян абун куфру-ширкалъул бецIлъиялдаса иманалъул ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъаялъул нуралде. Ва дуца гъезие вагIзаги гъабеян Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее къурал нигIматал рицун. ХIакълъунго Аллагъасул нигIматал ракIалде швеялъуль ва гъезул пикру гъабиялъуль далил букIуна Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъаялъе ва гъесие гIибадат гъабиялъе, гъесул нигIматазе щукру гъабулел, балагъазде сабруги гъабулел гIадамазе.

6. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмалда абураб гIуж рехсе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, пиргIавнил къавмалдаса нужги хвасар гъарун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее гъабураб кIудияб нигIмат ракIалде швезабеян абун. нужеда цIакъ квешаб гIазаб чIамизабулел рукIарал гъев пиргIавниги гъесул къавмги, нужер киналго васалги хьолел рукIарал, жидее лагъзалъун рукIине нужер ясалги чIаго толел рукIарал. Гъев ишалъульги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб хIалбихьи букIана нужее къварильги гъабун гъабулел: нужеца иман лъеладай абун, гъеб гIазаб тIаса босараб мехаль нужеца щукруги гъабуладай абун.

Бануисраилазул васал хъвеялъе гIиллаги букIана къибтIиязул (пиргIавнил къавмалъул цIар буго къибтIиял) палихъабаца (гадальшики) гъесда абун букIана бануисраилазул лъимер букIине бугин дудаса ханлъи тIаса иналье сабаб абун. Гъеб сабаблъун пиргIавница амру гъабун, гъезул гъабунщинаб бихъинаб лъимер хьолеб букIана.

7. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда лъазабураб гIужги ракIалде швезе гъабе: Я бануисраилал, нужеца дир нигIматазе щукру гъабун, дица гъел нигIматал жегиги гIемер къела абун. Ва

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكَّرْهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٥﴾

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ أَذْكُرُونَ نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَخْرَجَكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيَدْعُونَ أَبْنَاءَهُمْ لِكُفْرِهِمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَهُمْ فِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ ۖ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾

амма нужеца дир нигІматазде инкар ккуни, нужеда гьел кІочани ва гьезде данде шукруги гьабичІони, ХІакълъунго Дица нужее гьабулеб гІазаб цІакъ къвакІараб букІине буго»-абун.

8. Бануисраилаз иман лъеялдаса

хьул къотІараб мехаль, Мусаца

عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьезда абун: «Нужеца ва

ракълалда тІад бугеб кинабго

халкъальги Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккуниги, гьелдалъун нужеца гьесие щибго зарал гьабуларо. Гьелъул зарал нужеего буго.

ХІакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жив бечедав ва веццарав, щибго жоялде хІажатав гьечІев вуго.

9. Нужехъе хабар бачІинчІиш ва

нужеда рагІинчІиш нужеда цере

рукІарал НухІил, ГІадил ва Самудил

къавмазул къисса. Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ

гІасильараб мехаль гьезие гьабураб

гІазаб лъалагуриш нужеда?. Гьезда

хадур рукІарал цогиги къавмалги

гьалаг гьаруна Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ, жидер

рикІкІен гьесда гурони лъаларел.

Гьезухъе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ аварагзаби

рачІана баянал хІужабиги росун, мугІжизаталги рихъязаруна. Гьел

къавмазул инкарчагІаца аварагзабазда цим бахъун жидерго

кверал хІанчІана ва гьел гьереси гьарун жидер кІалал рахчана:

гьезда тІад релъанхъана, гІемер релъанхъиялъ жидерго кІалал квераль

рахчулел рукІана. Цинги гьез абун: ХІакълъунго нижеца инкар

кколеб буго нуж жиндалъун ритІараб Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гьавулеб

диналда. Ва нижги цІакъ щакълъулел руго нужеца жинде ахІулеб

дин хІакъаб букІиналда» - абун.

10. Жидер умматазул капурал

ГІадамазда аварагзабаца абун: Гьез

иман лъезе инкар ккураб мехаль

ва ниж щакълъулел ругин нужеца

бицунеб жоялдаян абураб мехаль:

«Нуж щакълъулелишца ругел гьал

зобалги ракъалги жинца рижарав

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вукІиналда, нуж иман

лъеялда ахІулев ва гьелда данде нужер

وَقَالَ مُوسَىٰ إِنَّكَ مُرُؤٌ نَشُورٌ وَمَنْ

فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَفِيْرٌ حَمِيْدٌ ﴿٨﴾

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوِّمُوا

نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُوْدَ وَالَّذِينَ مِنْ

بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَتْهُمْ

رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي

أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ

بِهِ وَإِنَّا لَفِي سَكِّ مِمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيْبٌ ﴿٩﴾

* قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ

مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَتُوخِرَكُمُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى

قَالُوا إِنَّا نَسْتَعِينُكَ يَا رَبُّنَا إِنَّا نَحْنُ

تَصَدُّقًا وَإِنَّا نَحْنُ مُّرْسَلُونَ ﴿١٠﴾

يَسْأَلُنِ مُبِيْنٌ ﴿١١﴾

цебехун араб г1умруялгъуль ккарал мунагъал чурулев ва нуж, глазаб гъабич1огоги толев, нужер г1умру т1убазег1ан иман лъун ругони»-абун.

Капурал г1адамаца абун: «Нуж руго нижго г1адал г1адамал. Нужее бокъун буго нижер умумуз гъабубеб бук1араб диналдаса ниж руссинаризе. Ниж божуларо нуж аварагзаби рук1иналда. Нуж аварагзаби рук1иналда т1оритгел гъабубеб баянаб х1ужа-далилгун рач1а нуж» - абун.

11. Аварагзабаз абун: бит1араб буго нужеца абубеб раг1и. Нижги нужедаго рельегъарал г1адамал руго. Кинниги Аллагъас ﷻ ц1об-рах1мат гъабуба жиндие бокъарал г1адамазда гъезие авараг1и къун. Ва гъел жиндир диналде халкъ ах1изе расулаллъун гъарун. Нижее рес бук1унаро нуже х1ужа-далил бачине Аллагъас ﷻ изну къун, гъес нижеда лъазабураб жо гурони. Г1адег1анав Аллагъасда тавакал т1амун рук1а абе жидеца иман лъурал г1адамал»-абун.

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِن نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ
مِثْلَكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ
مِنْ عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ
بِسُلْطٰنٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَىٰ اللَّهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

12. Гъев Аллагъасда ﷻ тавакал т1амич1ого кинха ниж рук1инел, жинца ниж х1акъаб диналде т1орит1арав. Нижеца ц1акъ сабруги гъабила нуж Аллагъасул ﷻ диналде ах1улаго нужеца гъабубеб къварилгъиялда. Х1акълъунго цох1о Аллагъасде ﷻ т1аге абе тавакал, жидеца тавакал т1амулел г1адамаз.

وَمَا لَنَا أَلَّا تَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدَّهَدْنَا
سُلْطٰنًا وَلِنَصِّرَنَّ عَلَىٰ مَاءٍ أَذَيْتُمُونَا وَعَلَىٰ
اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٢﴾

13. Цинги капурал г1адамаз аварагзабаде абун: «Нижеца нуж нижеда гъоркъоса нахъе къот1ила, яги нуж гъаб нижеца гъабубеб диналде русса» - абун. Г1адег1анав Аллагъас жиндир аварагзабазда вах1о гъабуна дица гъеб зулму гъабубеб къавм гъалаг гъабун ракъалдаса т1аг1инабила абун.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ
مِّنْ أَرْضِنَا أَوْ لَنَعُوذَنَّ فِي مَلِئِنًا فَأَوْحَىٰ
إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهَدِّكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾

14. Ва гъел гъалаг гъарун хадуб, Х1акълъунго Дица нуж тела гъезухъ бук1араб ракъалда маг1ишат гъабун. Гъаб буго дица гъабубеб лъик1аб жазаъ дида щере х1исаб-мизан гъабизе ч1ч1езе рук1ин лъан

وَلَنُسَكِّنَنَّكُمْ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ
ذٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

мунагъал гъаризе х1инкъарал ва ахираталда г1азаб бук1ине буго абураб дир къот1иялда божун, гъеб г1азабалдасаги х1инкъарал муъминзабазе.

15. Аварагзабаца عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасдаса وَأَسْتَفْتَحُوا وَحَابَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾
 қвербакъи г1алаб гъабуна.

Капураб къавмалъ къварилъи гъабураб мехалъ ва гъел жидеда мут1иг1лъиялдаса хъул къот1араб мехалъ. Цинги кинавго ч1ух1арав, Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккурав, аварагзабазда х1алхъублъи гъабурав чи гъалагълъана ва жидер мурадазде щвеч1ого ч1ового хут1ана.

16. Гъаб дуниялалда жидеда щвараб مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمَ وَيُسْقَى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ ﴿١٦﴾
 г1азабалда хадубги гъезие ахираталда жужах1алъул г1азаб бук1ине буго ва гъезда хъверд-рец1алъул лъимги гъекъезабизе буго.

17. Жинца гъеб мах1 квешаб, рак1 يَتَجَرَّعُهُ، وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ، وَيَأْتِيهِ
 къалеб чороклъи гъекъезе абун الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ
 лъугъуна капурчи: къечалъ гъалаг гъавун, ц1адул бух1и бергъун, амма وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾
 жинда гъеб къулч1изе к1оларо гъельул къабих1лъиялъ ва мах1циналъ. Гъесда сверун лъугъун хвелги
 бук1уна киналго рахъаздаса, амма гъевги холаро: жиндие
 г1азаб гъабулевлъун даимлъула, хвеляъе сабабал ругониги хун
 х1алхъезе толаро. Гъеб жинца ч1амулеб г1азбалда хадубги гъесие
 жегиги квешаб ва къвак1араб г1азаб бук1уна.

18. Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккун, مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَتَمَّهُمْ
 ахираталде иман лъеч1ого, дуниялалъул كَرَّمَادٍ أَسْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ
 ч1аголъи г1аса бищун хъвадарал عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ وَمَا كَسَبُوا عَلَى
 капурзабазул мисал буго: гъез гъабураб شَيْءٍ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾
 лъик1аб г1амал, садакъа бугониги, НАПАКЪА бугониги ва цоги щиб
 г1амал бугониги, кутакаб гъури пулеб
 къоялъ гъороца босун унеб рахъу г1адаб жо буго. Гъеб жидер
 г1амалалдаса ахираталда щибго мунпаг1ат бук1унаро. Гъез
 иман лъун гъеч1ельул ва гъеб г1амалги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъиялъе
 г1оло гъабун гъеч1ельул. Гъороца унеб рахъу данде гъабизе ва
 кквезе к1олареб г1адин, жиндир г1амалалъул щибго жо гъесда
 кодобе щоларо ахираталда х1исаб-мизан гъабулеб къоялъ. Гъеб
 буго инсанасул Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рах1маталдаса рик1к1алъи, унго-

унгояб къосин ва ч'ового хут'и.

19. Дуда бихъулариш, я гъав инсан,
Т'адег'анав Аллагъ вук'ин жинца
зобалги ракъалги рижарав, х'акакъаб
жо гъабулевльун вук'ун.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
بِالْحَقِّ إِنَّ يَشَاءُ يُدْهِمُكُمْ وَيَأْتِي بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٩﴾

Дуца пикру гъабулариш гъаб кинабго махлукъат Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
г'ададаго бижун гъеч'ин, гъелда жаниб цо х'икмат бук'ине кколин
абун.

Гъаб кинабго махлукъатги бижун, гъелдаса зобал-ракъалги инсанасе
квегъун, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев вижун вуго жиндие г'ибадат гъабизе
абун. Гъеб г'ибадат гъабиги гъеч'ю щибго жинда жаниб зах'ималъи,
къварилъи бугеб жо. Цониги гъабизе к'олареб жо гъеч'ю Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ парзльун бугеб ва аварагасул суннатльун бугеб жоялда жаниб.
Ц'акъ бигъаяб, щибго инсанасе зах'ималъи гъеч'леб жо буго «Лаиллагъа
иллаллагъ, Мух'аммад расулулагъ» абураб раг'ли к'алалъ аби ва гъеб
раг'ияльул маг'на рак'алда жаниб мух'иканльун парахатльун бук'ин,
кинабг'аги щаклъи ва вас-вас гъелда сверухъ лъугъунгут'и.

Гъеб раг'ияльул маг'на буго: жиндие лагъльи гъабизе бегъулев,
лагъльи гъабизе т'адав, цоги чи гъеч'ю ва цоги щибго жоги гъеч'ю
цох'ю Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев. Гъесие лагъльи гъабулеб куц-рахъ баян
гъабизе, гъеб малъизе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ халкъалде вит'арав расул ва
чапар ва божарав чи вуго Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гъав расулас малъараб
х'алалъ дунялалда балеб дагъабго заманаялъ хъвадарав чиясе Алагъас
ахираталда абадияб лъик'лъи ва т'ок'лъи х'адурун буго: ниг'иматазул
рукъльун бугеб алжан буго гъебги. Гъев расулас малъулеб жоги гъаб
дунялалъул рукъобго инсанасе лъик'лъи бугеб жо буго.

Шарг'алда жанибги инсанасе х'алал гъабураб кинабго жо гъесие
мунпаг'ат бугеб буго, х'ларам гъабураб жо гъесие зарал бугеб буго.
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ парз гъабун т'ад лъураб жоги жиндир х'икмат хал
гъабураб мехалъ инсанасе маслих'ат бугеб, гъесие щибго къварилъи
ва зарал гъеч'леб жо буго. Къокъго абуни Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагъльи гъабе
абураб раг'ияльул маг'на буго дунялалдаги ахираталдаги жиндирго
напсалъе мунпаг'ат бугеб г'амал гъабе инсанас абураб. Т'адег'анав
Аллагъ х'ажатав гъеч'ю нилъеца гъабулеб щибго жоялда. Щиб г'амал
гъабуниги гъелъул жазаъ нилъеего буго.

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагъльи гъабияльул маг'на буго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ мун
вижарав, мун х'ихъулев, мун хвезавулев ва ахир т'аде вахъинавулев,
дур напсалъул кинабго тадбир жинда кодоб бугев Бет'ергъан вук'ин
лъай. Гъаб жо лъан хадуб гъабулеб кинабго г'амал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ малъухъин гъаби. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритличого гџадамал тун рукларалани нужеего лъик1 бук1унеб жо гъабейн абун, гъезда лъазе бук1инч1о жидее х1акъикъаталдаги лъик1 бук1унеб жо. Цоясе лъик1аблъун бихъараб жо цогидасда квешаблъун бихъизе бук1ана.

Гъеб иш гъедин бук1иналъе загъираб ва баянаб мисал буго дунялалда тџад чан хан вугониги шивав ханасул къанун бат1и-бат1ияб бук1ин. Щибаб халкъалъул гџадатал ва гъез лъик1аллъун ва къабих1аллъун рик1клулел жалги бат1и-бат1иял рук1ин. Гъаб ишкал т1аса инабун тџадег1анав Аллагъас аварагзаби рит1ун щибаб заманаялъ щибаб къавмалда гъезие маслах1атаб жо лъазабун буго.

Кинабго халкъалда авараглъун жив вит1арав, жинда хадув цоги авараг гъеч1ев Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад авараг вуго нильер имам ва далил. Гъесде Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рещт1инабураб Аллагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хирияб калам буго гъаб Къуръанги. Къуръан аслулъунги гъабун, гъелдаги тџад Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда вах1ю гъабураб жоги данде къан г1уц1ц1араб шарг1 буго хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нильее тараб нухги: Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ парзги аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннатги.

Гъадиг1ан бигъаяб, нильеего дунял-ахираталъул бахъибуголъи шолеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухдаса хъвадич1они бук1унеб жо бицун гъес абулеб буго:

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъани нужги гъаб ракъалдаса нахъе рачун нужер бак1алда ц1ияб халкъ бижила Аллагъас عَلَيْهِمُ السَّلَامُ-абун. жидеца иман лъураб, Аллагъ-авараг лъалеб, исламияб дин гъабулеб халкъ бижила Бет1ергъанас ва гъеб иш гъаби гъесие щибго къварилъи кколеб амру гъеч1о.

20. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъеб иш гъаби щибго зах1матаб гъеч1о.

وَمَا ذَلِك عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ۝

Жиндие бокъараб жо гъабизе гъесие квалквал гъабулев чи вук1унаро.

21. Къиямасеб къоялъ кинабго халкъ тџаде бахъинабун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ щере ч1ола загъирго, гъоркъоб пардав гъеч1ого, цояв цоясдаса рик1клад ва бальго гъеч1ого. Цинги дунялалда жал заг1ипаллъун рукларал гџадамаз жидер ханзабилъун ва церехъабилъун рукларал гџадамаздехун абула:

وَبَرَزُوا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فُهِلَّ أَنْتُمْ مُعْتَبَرُونَ عَتَا مَنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ وَقَالُوا لَوْ هَدَّنا اللَّهُ لَهَدَيْناكُمْ سِوَاهُ عَلَيْنَا أَجْرِنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَّحِيصٍ ۝

«Х1акълъунго дунялалда ниж нужеда нахърильлъун рук1ана.

Жакъа нуж ругишча нижедаса Аллагъасул ﷺ глазаб нахъчIвазельун шибгIаги кумек гъабизе кIолел?»-абун. Дол церехъабаца абула: «Нижго иманалда тIоритIараллъун ратун рукIаралани нижеца нужги гьелда тIоритIилаан»-абун Аллагъас ﷺ гьел тIоритIун руклана. Гьездаги, цогизаздаги витIарав авараг цо вуклана. Гьел жидецаго нахъчIвана тIоритIел къабул гъабиялдаса ва жидеца куфру тIаса бищана. Ниж къосараллъун рукIиналь нижеца нужги къосинаруна. Гъанже нижеда гIайиб чIванин абун нужее шибго пайда гьечIо. **Нужецаги нижецаги сабру гъабуниги, яги ниль зигардун, чIвачIвадун ругониги гъанже шибго жо хисизе гьечIо, нахъе кIанциize, рахчизе бакIги гьечIо» - абун.**

ТIабари абулев гIалимас абуна: гьел капурзабазул цояз цояздехун абула: Алжаналъуре лъугъарал гIадамазе гьеб швана дунялалда ругеб мехаль гьел Аллагъасдаса ﷺ хIинкъун гIодулел рукIараблъи сабаблъун. Гъанже нильги гIодизе рачIа Аллагъ ﷺ гурхIилародай нильедаян абун. Цинги гьел гIодун, зигардун рукIуна цо заманаяль. Гьелдалъун жидер хIал хисичIельул гьез абула: «Валлагъи, гьел муъминзабаца дунялалда ругеб мехаль къварилъи-балагъалда сабру гъабулеб буклана, рачIаха нильги сабру гъабун чIезе» - абун. Цинги гьел цIакъ сабру гъабун чIола. Гьелдалъунги жидер хIал хисичIеб мехаль абула капураб къавмалъ: «Гъанже нильее шибго батIалъи гьечIоха нильлъ чIвачIваданиги сабру гъабун чIаниги» - абун».

22. ХIисаб-мизанги тIубан алжаналъул агълу алжаналде лъугъинабун, жужахIалъул агълу жужахIалде лъугъинабун, гъаб хIукму тIубан хадуб шайтIаналь абула: «ТIадегIанав Аллагъас ﷺ нужее хIакъаб къотIи гъабун буклана дунялалда ругеб мехаль. Жинда мутIигIлъаразе алжан букIине буго, жинда гIасильаразе жужахI букIине буго абун. Гьеб къотIи Аллагъас ﷺ тIубазеги гъабуна. **Дицаги къотIи**

гъабун буклана нужее ахиратги букIине гьечIо, хIисаб-мизан, алжан-жужахI букIине гьечIо абун. **Гьеб къотIиялъулъ дун** нужее хилипIъана. Жакъа дунги нужгун цадахъ жужахIалда жаниб буго.

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلْمُزُونِي وَلَوْمُوا أَنفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنَا بِمُصْرِخِي إِيَّكُمْ قُرْتُ بِمَا آسَرْتُمْ كُفْرًا مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥٢﴾

Дир щибго къуват бук1инч1о нужее дица бицараб жо гъабизе. Нужеда дица амру гъабуна ва нуж дида нахърилъгъана нужеего бокъун, дица щибго х1ал-зулму гъабич1ого, дица берцин бихъизабураб жо нужеда берцин бихъана. Дица бицунеб жоги нужер гъава-напсальул мурадги к1иябго цоцаль рекъана.

Жакъа дида щибго г1айиб ч1ваге, нужеца г1айиб ч1вай нужерго напсазда. Жакъа дун гъеч1о нуж г1азабалдаса хвасар гъаризе к1олеблъун. Нужги гъеч1о дун г1азабалдаса хвасар гъабизе к1олеллъун. Х1акълъунго Дица инкар кколеб буго нужеца дун Аллагъасе جَلَّ جَلَّ جَلَّ гъабулеб г1ибадатальул г1ахьал гъабун бук1иналда» - абун.

Х1асанул Басрияс абун: къиямасеб къояль иблис хут1ба гъабизе бахъуна жужух1альул агълуялда цебе. Минбаралда г1адеги бахун, кинабго Аллагъасул جَلَّ جَلَّ цим бахъараб къавмалда раг1изабун иблисалъ Къуръаналда жаниб Аллагъас جَلَّ جَلَّ рехсараб гъаб калам гъабула. Ц1акъ к1удияб амру гъеч1ишха гъаб: дунялалда гъел г1адамал къосинарун, гъезда Аллагъасул جَلَّ جَلَّ цим бахъинабун хъвадараб г1еч1ого, ахираталдаги гъел махсароде ккун, гъезда г1ад белъанхъун, гъел инжит гъарулел руго!

Х1акълъунго, жидерго напсазе зулму гъабураб, Аллагъасул جَلَّ جَلَّ ах1иялъе жаваб къеч1ого, гъеб иблисалъул ах1иялъе жаваб къураб къавмалъе ц1акъ унтизабулеб г1азаб бук1ине буго.

23. Жидеца ахираталда ва Аллагъасда

جَلَّ جَلَّ иман лъун, аварагасда мут1иг1лъун

лъик1аб г1амал гъабун хъвадарал

г1адамал Аллагъасул جَلَّ جَلَّ амруялдалъун

лъугъинарула жидеда жанисан г1орал

чвахулел алжаналъуре. Даимго рук1уна гъел гъеб алжаналъур.

Жидер цоцадехун бугеб х1урмат ва к1одогъари: «Аллагъасул جَلَّ جَلَّ салам лъеги нужеда»-абун бук1уна.

Жужах1альул агълуялъул г1адаб цоцазда г1айиб ч1вай ва къацанди бук1унаро, Аллагъасул جَلَّ جَلَّ лаг1нат жинда лъураб илбисальул къабих1аб хабарги гъезда раг1уларо.

24. Дуда бихъуларич ва бич11уларич,

я гъав инсан, г1адег1анав Аллагъас

мисал бачун бугеб куц: берцинаб

лъик1аб раг1иялъул мисал буго

лъик1аб пихъил гъвет1альул мисал.

وَأَدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ

فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ يَحْيَاهُمْ فِيهَا سَأَلَ ﴿١٣﴾

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً

كَلِمَةً طَيِّبَةً أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا

فِي السَّمَاءِ ﴿٢١﴾

Жиндир къалбал гъваридго ракъулъе араб, жиндир гIаркъелалги эхеде рорхун зобалаздехун араб.

25. Жинца пихъги къолеб шибаб заманаялъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалъун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIаIкIолътиялдалъун ридал, хасало багIа гъечIого пихъ къолеб.

Гъаб мисал буго муъминчиясул рекIель чIун бугеб иманалъул мисал. Гъеб иманалдалъун жиндир гIамал зобалазде бахуна ва кидаго жинца лъикIаб гIамал гъабун жиндие ажру кири бачIунеб букIуна.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГIаббасица абуна: «ЛъикIаб рагIи «Лаиллагъа иллалагъ» буго ва лъикIаб пихъил гъветIги муъминчи вуго» - абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIадамазе мисалал рачуна, кици бахъула: гъел гIадамаз вагIза босизе бокъун ва иман лъезе бокъун.

26. Квешаб хъубаб рагIиялъул мисал буго квешаб зазил гъветIалъул мисал. Ракъалда гIад бегун жиб бижараб, жиндир шулиял къалбалги гъечIеб, жиб чIараб бакIги гъечIеб.

Гъаб мисал буго куфруялъул мисал ва куфруялде ахIулеб рагIиялъул мисал: жиндир къалбалги гъечIеб, гIаркъелалги гъечIеб.

27. ГIадегIанав Аллагъас жидеца иман лъурал гIадамал хIакъаб, битIараб рагIиялда чIезе гъарула дунялалъул чIаголъиялъуль ва ахираталдаги.

Жидеца куфру-ширкалдалъун зулму гъабулел гIадамалги Аллагъас хъуштIизе, къосине гъарула.

ХIакълъунго Аллагъас жиндие бокъараб жо гъабула. Ва гъесда гъикъулев чи вукIунаро щай ва кин абун.

Гъаб аяталъул магIна буго муъминзабаца Лаиллагъа иллалагъ абун иман лъун дунялалда лъикIаб гIамал гъабула. Жидер рухI бахъиялда аскIорги гъеб калима абулаго ва гъелъул магIна рекIель букIун хола. Мункар-Накир вачIун хабаль кIалгъикъи гъабулеб мехалъги Лаилагъа иллалагъ, МухIаммадун расулулагъ абула. Жидеца напсазе зулму гъабун иман лъечIого чIарал гIадамазда гъеб калима абизе ракIалде щоларо рухI бахъулеб мехалъги, хабаль кIалгъикъи гъабулеб мехалъги.

Суратул агIрафалъул кIиабилеб аяталъул тафсиралда Аллагъасул

تَوْتِي أَكْثَمَهَا كُلِّ حِينٍ بِأَذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ
 اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
 يَتَذَكَّرُونَ ﴿١٥﴾

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَيِّبَةٍ كَشَجَرَةٍ
 خَيِّبَةٍ أَجْتَنَّتْ مِنْ قَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ
 قَرَارٍ ﴿١٦﴾

يُنَبِّئُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي
 الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ
 الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ﴿١٧﴾

свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб халатаб хIадис буго гъаб аяталъеги тафсирлъун буклине рекъараб. Дагъабги баян цIиклине бокъарав чи гъеб тафсиралда вакка.

Жинда Аллагъ разильяв Ибну ГIаббасица бицараб хIадисалдаги буго: «Муъминчи хвалде гIагарлъараб мехаль гъесда аскIоре малаикзаби рачIуна, гъесие салам къун алжаналъул рохелги бицуна. Гъев хвараб мехаль гIадамалгун цадахъ гъесул жаназагун ригълъуна, гъесдаса жаназаялъул какги бала. Цинги гъев хабаль лъураб мехаль жидеца гъев хабаль гIодов чIезе гъавула ва жидеца абула: «Дур БетIергъан щив» - абун. Гъес абула: «Дир БетIергъан Аллагъ вуго» - абун. Цинги гъикъула дур авараг щив абун. Гъес абула дир авараг МухIаммад вуго абун. Цинги гъикъула дур нугIлъи щиб бугеб абун. Гъев муъминчияс абула дир нугIлъи буго Ашгъадуалашлагъа иллаллагъ, МухIаммад расулулагъ абун. Цинги гъесул хоб гIатIид гъабула балагъун бер щолеб манзилалъ.

Капурчи холеб мехаль гъесул рухI бахъула маликзабаца къабулаго. Гъев хабаль лъун, гъесда кIалгъикъи гъабулеб мехаль жинда цохIо жоялъе жвааб къезеги кIоларо» - абун. ХIадис ибну Касирица бицана ГIавфидасан. Гъаб буго гIадегIанав Аллагъасул рагIиялъул магIна: «Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ зулмучагIи къосине гъарула» - абураб.

28. Мун валагъуларич, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **ва киналго муъминзабиги** **ралагъуларич Аллагъас** جَلَّ جَلَّاهُ **жиде** **къурал киналго нигIматазда инкар** **ккураб капураб къавмалда.**

Гъел руго Маккаялъул агълу: Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ кагIба рукъалда аскIор божильиялда жал чIезе гъарурал, кинабго рахъалъан жидеде гIаде даран-базар ва батIи-батIиял нигIматалги рачIунел, жидедаго гъоркъосаги МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ авараглъунги витIарал. Гъел нигIматазул къадру гъабичIого жидеца Аллагъасде جَلَّ جَلَّاهُ ширк гъабурал, МухIаммадги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси гъавурал. Цинги жидеца жалгоги жидер къавмги цIакъ квешаб рукъоре ккезе гъарурал.

29. Жагъаннама буго гъеб квешаб рукъги, جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا وَيَسَّ الْقَرَارُ **жал гъенире жанире лъугъине гъарулеб.** **ЦIакъ квешаб чIолеб бакI буго гъеб** **жагъаннама.**

Даимго жидеде гIазаб гъабулеб ва жал гъенисан къватIиреги

* أَلَمْ تَر إِلَى الَّذِينَ بَدَلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ

كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ ﴿٢٨﴾

рахъулареб.

30. Жидее гIбадат гьабизе алагъзаби гьарурал ва Аллагъасде ширк гьабун жидеца гIадамалги къосинарурал Аллагъасул нухдаса,- дуца гьезда абе, МухIаммад صلى الله عليه وسلم: «Нужеца дагъабго заманаяль гьаб дунялалдаса мунпагIат босе. Нужер ахир руссунеб бакI жужахIалгьул цIа буго»-абун.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا لِّيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ
قُلْ تَمَتَّعُوا فَإِن مَّصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ ﴿٥٠﴾

31. Иман лъурал дир лагъзадеридаги дуца абе МухIаммад صلى الله عليه وسلم: нужеца паризаяб как бай гьелгьул хIукьукьал тIуран ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хIелун. Ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее кьураб хIалалаб ризкъиялдаса напакъаги кье абун: лъикIаб нухда ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гьабун. ГIадамазда бихьун кье гьеб напакъа ва бальгоги кье. Жиндилъ щибго даран базараль ва гьудул-гьалмагъас мунпагIат гьабулареб къиямасеб къо бачIинелде цебе гьабе гьеб лъикIаб гIамалги.

قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِّن قَبْلِ
أَن يَأْتِيَهُمُ الْيَوْمُ لَآ يَبْعُثَ فِيهِ وَلَا يَخْلُقُ ﴿٥١﴾

32. Нужеца жиндие гIбадат гьабизе хIакъав нужер БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго, жинца зобал-ракъал рижарав. Щибго мисал-суратги гьечIого. Гьеб кIиябго цIун ругел рухI бугел ва рухI гьечIел, гIажаибал ва хIикматал жал жинца рижарав, аза-азар батIияб рухIчIаголъи, гьветI-хер магIданал ва гIадамасул гIакълу хадуб гьоларел жал рижарав.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ
الشَّجَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفَلَكَ
لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ
الْأَنْهَارَ ﴿٥٢﴾

ЦIакъ кIудиял гIалимзаби руго абун жидеца ургъун цо техника гьабулел гIадамазги гьев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб жоялда борцун, гьелдаса мисал босун гурони щибго жо гьабун гьечIо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижичIеб цохIо жо жегиги инсанас гьабунги гьечIо. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къудрат-гьунар ва гьесул гIелму-лъай жиндие гIорхьи гьечIеб, жинда рельлъараб жо гьечIеб букIиналде тIоритIел гьабула гьадигIанго камилаб хIалалъ зобал-ракъал ва гьезда жаниб бугеб гIажаибаб махлукъ бижун букIиналъ щибго мисал-сурат гьечIого, борцунеб, данде кколеб, балагьулеб бакI гьечIого.

Жинца зодисан лъым рещтIинабулев. Гьеб лъималдалгьун кинабго

нихъ ва хур нужее ризкъильтун бижизе гъабулев. Жинца нужее гумиги квегъарав гъезда тIад рекIун, ралъадал къотIун нужине Аллагъасул ﷻ изнуялдалтун. Гъединго нужее гIоралги квегъарав. Гъезул лъималдаса мунпагIат босизе: гъеб лъималдалтун ах-хур лъалъазе, гъезда тIад гама бачун хъвадизе. Гъел гIорал инсанасе квегъун къун рукиналтул гIаламат буго гъезда тIад ток къолел станцияби рай ва гъелдаса мунпагIат босиги.

33. Жинца нужее бакъги моцIги квегъарав (къурав). Жиб кIиябго даимго хъвадулеб ва нужее шибалдалтун мунпагIат бугел. ﷻ

Гъединго нужее жинца сордоги къоги гъабурав жиб кIиябго нужее квегъарабтун: Къад магIишат тIалаб гъабун хъвадизе, къаси хIухъбахъи гъабизе.

34. Нужеца гъарарабщинаб жо нужее къуравги вуго гъев Аллагъ ﷻ.

Нужер кIал-мацIаль гъаричIониги нужер хIалалъ гъарараб, нужер яшав гъабиялда нуж хIажатабщинаб жо къурав вуго.

ТIадегIанав Аллагъасул нужее ругел нигIматал рикIкIине лъугъани, гъезул рикIкIеналтул гIорхъи чIвазе нужеда кIоларо. ЦIакъ кIудиял ва гIемерал руго Аллагъасул ﷻ нигIматал. Гъеб амру гъедин букIингун цадахъ инсан цIакъ жиндиего зулму гъабулев вуго. Аллагъасул ﷻ нигIматазда инкар кколевги вуго. Жинца Аллагъасул ﷻ нигIматал данде гъарулев, гъездаса мунпагIат босулев, амма шукру гъабуларев вуго, гъел нигIматал жиндир гъунар-къуваталь шварал ругин жиндие абун ракIалде кколев вуго. Цинги жинца закат-садакъаги къоларо, гурхIел-рахIмоги гъабуларо, Аллагъасул ﷻ диналъе гIоло гъел нигIматалги напакъаде къоларо.

35. Ибрагъим ﷺ аварагас абураб гIуж рехсе, МухIаммад ﷺ, гъеб дур умматалье вагIзальтун букIине:

Я дир БетIергъан Аллагъ ﷻ, дуца гъаб Макка гъабе жиндиль божилъи бугеб шагъарлтун. Дуца дунги дир лъималги рикIкIад гъаре Аллагъ, хъанчазе лагълъи гъабиялдаса.

Ниж даимго две шукру гъабулел руго Аллагъ ﷻ, мун цо гъавулеб диналда дуца тIоритIидал. Гъеб диналда чIезаре ниж ва жидеца ширк

وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ
وَسَخَّرَ لَكُمْ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٣﴾

وَأَتَذَكَّرُ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِن تَعَدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تحْصُوهَا إِنَّا الْإِنْسَانَ لظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ
ءَامِنًا وَاجْعَلْنِي وَمَنْ عِبْتَهُ الْأَرْضَ حَامٍ ﴿٣٥﴾

гъабулел гIадамаздасан рикIкIад гьаре.

36. ХIакълъунго гьел хъанчаз цIакъ гIемерал гIадамал къосине гьарун руго, дир БетIергъан.

Хъанчаз къосинаруларо, хъанчал гьарураз ва гъезие лагълъи гъабизе нух лъураз къосинарула.

Дида нахъвилълъун, Аллагъ ﷻ цо гъавун хъвадарав чи ХIакълъунго дир диналдаса ва дир агълуялдаса вуго. Дида гIасилъарав чиясе дида гъабизе кIолеб жо гьечIоха БетIергъан. ХIакълъунго Мун вуго мунагъал чурулев ва гурхIулев.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام гурхIелалъул ва гьес гIадамазул гIузру къабул гъабиялъул бицун буго гъаб аяталда. Жинда гIасилъаразе гIазаб гъабе абун абичIого «мун гурхIулев вуго БетIергъан»-абун абулеб буго. Гъаб гурхIел Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасулги букIана. Жиндир къавм гъалаг гъабизеги ва гъабичIого тезеги ихтияр жиндихъе къун, цояб гIаса бищизе виччадал аварагасги абуна: «Дуца дир къавм гIобитIе, Аллагъ» - абун. Муъминзабазул сипатаздаса бищунго къиматаб сипат буго жив гурхIулев вукIин. Жив гурхIарасда Аллагъ ﷻ гурхIула. Аллагъ гурхIарав чи алжаналдеги уна.

37. Я нижер БетIергъан Аллагъ!

ХIакълъунго Дица дир хъизан тана: дир вас ИсмагIил ва чIужу Гъажар тана хур-хер гьечIеб, лъим гьечIеб, щибго чIаголъи гьечIеб кIкIалахъ, дуца хIурмат цIунараб дур рукъалда аскIор. Я дир Аллагъ ﷻ! Две

гIибадат гъабизе ва две какал разе тана

дица гьел гьенир. Дуца бусурбабазул ракIал гьаре, Аллагъ ﷻ, гъаб КагIба рукъ бокъун гьенире хъвадулеллъун ва гьенир ругел гIадамал рокъулеллъун. Дуца гъеб Маккаялъул агълуялъе батIи-батIиял пихъаздаса ва нигIматаздаса ризкъи къе, гьел гIадамаз две щукру гъабизе.

ГIадегIанав Аллагъас Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام дугIаялъе жаваб гъабун Макка шагъар гъабуна дунылалда гIад бугебщинаб нигIмат жинда жанибе бачIунеблъун, жиндиль божи бугеблъун. Куфру-ширкалъул агълу жанибе лъугъунареблъун гъабун исламияб диналъ

رَبِّ إِنهِنَّ أَضَلَّنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ
فَمَنْ يَعْنِي قِيَانَهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ
عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٦﴾

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بُوَادٍ غَيْرِ ذِي
زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا
الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي
إِلَيْهِمْ وَارزُقْهُمْ مِنْ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ
يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾

Макка шагъар Аллагъасе щукру ва рещ гъабулел муъминзабазул ватанлъун гъабуна.

38. Я нижер БетIергъан Аллагъ!

XIакълъунго Дуда лъала нижеца загъирго гъабулеб жо ва нижер раклазулъ балъго бугеб жоги. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ

балъго буклунаро ракъалда гIад бугеб ва зобалазда бугебщинабги жо.

Гъеб кинабго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ махлукъат буго, гъес бижараб ва гъесие мутIигIаб буго.

39. Кинабго рещ ва щукру Аллагъасе

جَلَّ جَلَّالَهُ буго, дун херлъун хадув жинца

дие ИсмагIил къурав, гъесда хадув

ИсXIакълъунго дир

БетIергъан жинда дугIа гъабулесул дугIа рагIулев ва гъельне жаваб къолев вуго.

40. Дуца дун гъаве, БетIергъан Аллагъ,

дуе гIибадат бацIагIад гъабулевлъун, дуе

какал ралевлъун ва дир зуррияталъул

гIадамалги гъаре дуе какал ралеллъун.

Дуца дугIаялъе жавабги гъабе, я нижер БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

41. Я нижер БетIергъан Аллагъ! Дуда

щере чIчIезарун XIисаб-мизан гъабулеб

къоялъ Дуца дир мунагъал чуре ва дир

эбел-инсулги, киналго муъминзабазулги

мунагъал чуре.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Ибрагъим аварасул гъаб дугIа буго

нилъеца гъабизе рекъараб дугIа нилъеда лъазабун гъабураб. Ибрагъим

аварасе عَلَيْهِ السَّلَام эбел-инсуе дугIа гъабиги умматалда дугIа гъабулеб

къагIида лъазаби буго: гуруни мушриказе дугIа гъабизе бегъуларо.

42. Дуда раклалде ккоге, МухIаммад

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъ гъапулъун вугин

абун гъел мушрикаца гъабулеб

гIамалалдаса. XIакълъунго Аллагъас

جَلَّ جَلَّالَهُ гъел гIазаб гъабичIого нахърахъун

тола, гъезул берал гIачIихунеб къоялъ гъезие гIазаб гъабизе.

Гъеб буго жиндир амру цIакълудияб къиямасеб къо. Жиндир гIазабги

гучаб, жиб бихъараб мехаль рагъарал бералги рагъухъе хутIулел, данде

رَبَّنَا إِنَّكَ تَعَلَّمَ مَا نُحْفِي وَمَا نُعَلِّمُ وَمَا
يُخْفِي عَلَيَّ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
السَّمَاءِ ﴿٣٨﴾

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ
إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعٌ
الدَّعَاءِ ﴿٣٩﴾

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي
رَبَّنَا وَقَبَلْ دُعَاءَ ﴿٤٠﴾

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ
يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهُ غَفُولًا عَمَّا يَعْمَلُ
الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِیَوْمٍ تَشْخُصُ
فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿٤٢﴾

рачине к1веч1ого.

43. Ц1акъго хех уна гьел къиямасеб къояль т1ад рахъинарун мах1шаралда рачун унеб мехаль: эхеде бут1рулги рорхун, цоцазде балагъизе рег1ич1ого, х1инкъиялъул кутакаль жидеца берги къапуларо. Гьезул рак1алги щибго жо жаниб гьеч1ел гьодорал жал г1адин рук1уна: г1акълуги гьеч1ел, пикруги гьеч1ел.

مُهْطِعِينَ مُقْبِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ ﴿١٣﴾

44. Дуца капурзабазе х1инкъи къе, Мух1аммад ﷺ, къиямасеб къоялъул гучаб г1азаб шцезе бук1иналдагъун. Гьеб къояль жидеца куфру-ширк гьабурал г1адамаз абула: «Я нижер Бет1ергъан! Дуца ниж цодагъаб мехальг1аги г1азаб гьабич1ого те, нижеца дур иман лъеялде ах1иялъе жаваб къун иман лъезе ва дур аварагъабазда нахърилъльгине»-абун. Гьезул рак1 бакъвазабун гьезде абула: нуж дунялалда гьедарулел рук1ана гурищ нуж хвезеги гьеч1ин, г1аде рахъинаризеге гьеч1ин» - абун.

وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا آخِرْنَا إِلَىٰ آجَلٍ قَرِيبٍ يُحِبُّ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرَّسُولَ الْوَلِيمَ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلِ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ﴿١٤﴾

45. Нуж рук1ана нужеда ццере рук1арал жал гьалаг гьарурал капурзабазул ракъалда маг1ишат гьабун. Гьел гьалаг гьарун рук1иналъулги нужеэ щибго ваг1за лъугъинч1о.

وَسَكَنتُمْ فِي مَسْكَانٍ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَبَيْنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمْ الْأَمْثَالَ ﴿١٥﴾

Нужеда баянго лъалебги бук1ана кинаб г1азаб дица гьеб г1асияб къавмалъе гьабурабали. Дица нужеэ г1емерал мисалалги рачана дида г1асильаразе бук1унеб г1азабалъул ва къварильгиялъул, гьельулги нужеэ щибго асар лъугъинч1о ва нужеде г1акълу бач1инч1о».

46. Нужецаги Аллагъасул ﷻ расуласе х1илла макру ургъана: гьев ч1вазе къасд гьабуна, дол ццересел мушриказ гьабураб г1адинго. Аллагъасда ﷻ аск1об буго гьезул макруялъул жазаъ ва гьездаса аварагги ц1унула Аллагъас ﷻ. Гьезул макру жинца муг1рул цо бак1алдаса цоги бак1алде инаризе к1олеб г1адаб гучаб бугониги, Аллагъас ﷻ гьезул макруялдаса авараг

وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿١٦﴾

цлунана.

47. Дуда раклалдего ккоге, я гъав инсан, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир аварагабазе квербакъизе гъабураб къотли тубачлого телин абун.

فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخَلَّفًا وَعَدْدِهِ مُسَلَّمَةٌ
إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾

Хлакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир бергъенлъи, гуч кутакав вуго ва жинда гласильараздаса щим босулевги вуго.

48. Гъаб ракъ хисизабубеб цоги ракълъун, зобалги хисизарубеб къиямасеб къоялъ гъабизе буго мушриказе глазаб.

يَوْمَ تَبَدَّلَ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ
وَالسَّمَوَاتُ وَبُرُوزُ اللَّهِ الْوَجْدِ الْفَهَارِ ﴿٤٨﴾

Муглрул-щобал гъечлеб, глорал-лъарал гъечлеб цлан битлараб авлахълъун ракъги гъабураб, цлаваби нахъе росун, ракъалде гладе глагар гъарун зобалги руклунеб, гладаниб нах гъалулеб хлалалъ бетлералда глагар гъабун бакъги буклунеб, жидер мунагъазул ва гласильабазул къадаралда рекъон глетгулъ тлерхълъун гладамалги руклунеб къо буго гъеб. Кинабго халкъ гладе бахъинабун, гъеб къоялъул жив цогояв ханлъун ва Бетлергъанлъун вугев, жиндир къуват-гуч бергъарав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ццереги члезарула.

49. Гъеб къоялъ Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гласияб къавм дуда бихъизе буго Мухтаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, щайтлабигун цадахъ гудраз ва рахсаз рухълъун.

وَتَرَى الْمَجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُّقْرَّبِينَ فِي
الْأَصْفَادِ ﴿٤٩﴾

Жидер хлатгалги квералги габуралда рухълъун руклуна ва шивасул щайтланги гъебго хлалалъ жидеда цадахъ бухълъун буклуна.

50. Гъезда глад ретлараб ретлеги пицил буклина: цлаялъ бухълъун биун тломгун ва гъангун жубан унеб. Гъезул гърмалги цла рекълъун гъеб цлаялъ рухлулел руклина.

سَرَّابِيلُهُمْ مِنْ قِطْرَانٍ وَتَعَشَىٰ وَجُوهُهُمْ
النَّارُ ﴿٥٠﴾

Гъаб гучаб глазаб гъезие гъабубеб буго жидер макруялъе ва гламалклодолъи, члухлиялъе жазаълъун.

51. Къиямасеб къоялъ кинабго халкъ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цебе члезабула, гъес щибаб напсалъе гъель гъабураб гламалалда рекъараб жазаъ гъабизе.

لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ إِنَّ
اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥١﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лълъун лъиклаб гламал гъабурасе алжаналълъул жазаъ гъабизе, куфру-ширкалда хваразе жужахлалълъул глазабги гъабизе.

ХІакълъунго Аллагъ жинца хІисаб-мизан цақъ хех гъабулев вуго.

Мукъатилица абун: дунялалъул къоязул бащадаб къо гІадаб заманаль гъабула кинабго халкъалъул хІисаб абун.

52. Гъаб дуда рещтІинабураб Къуръан

киналго гІадамазда ва жундузда
щвезабулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам

буго: гъелдалъун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

гІасилъарал гІадамазе хІинкъи къезе ва

кинабго гІаламалдаги лъазе жинца гъаб Къуръан рещтІинабулев

ва жиндие лагълъи гъабизе гІадав цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуқІин ва

гІакълу бугел гІадамаз гъаб Къуръаналдаса мунпагІат босизе.

Жидее гъелъул вагІза букіине ва гъел Къуръаналь малъараб нухда хъвадизе.

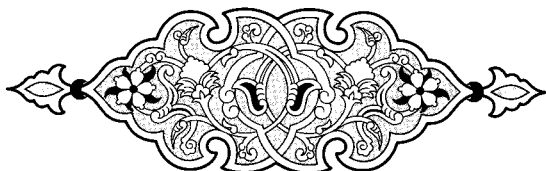
هَذَا بَلَّغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنذِرُوا بِهِ. وَيَعْمَرُوا

أَنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَحْدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُوا

الْأَيْبِ ﴿٥٢﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъиялдалъун Сурату Ибрагъималъул тафсир
ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру ГІадегІанав Аллагъасе буго.

15. Суратул Хіџр

Маккаядла рецитінабураб, жинда жаниб ункъоялда аңціла ичго аят бугеб.

Цогидалги Маккаядла рецитінарурал суратазда рельълун гъабги исламйаб глакъидаялгъл аслаби рицунеб буго: Аллагъ ﷻ вуклін чІезаби, гъев цо вуклін хІакъгъаби, аварагълъялгъл бицин, ахираталгъл бицин, хІисаб-мизан, жезагъ гъабиялгъл бицин. Сураталда жаниб аслияб бакІ кколеб буго Аллагъасде ﷻ инкар ккурал, авараг гъереси гъавулел къосарал ва гІасиял гІадамазулгун аварагасул бахІсалгъл биценаль.

Ццересел умматазул гІасияб, бахъикъосараб къавмалъ аварагабаздохун гъабураб туцманлги, гъез аварагабаби махсароде гъари бицун буго ва гъелдалгун Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасда бичІІинабулеб буго аварагабаби гъереси гъари, гъезие глакъуба къей кинабго заманаялъ букІараб жо букІин, гъелда сабру гъабун диналде халкъ ахІиялда тІад чІезе аварагабазда тІадаб букІинги.

Аллагъ ﷻ лъаялде тІоритІел гъабулел гъаб махлукъаталда жанир ругел цо-цо гІажайбго лебалал, баянал далилазул бицен гъабун буго. Аллагъасул ﷻ лагІнат жиндие бугеб иблисалгълги Адам аварагасулги ﷻ бицен гъабун буго. Гъелда хадуб ЛутІ аварагасул ﷻ, ШугІайб ва СсалихІ аварагасул ﷻ къиссаги бицун буго. Сураталгъл ахиралда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъаб Къуръан рецитінабун гъесие къун бугеб кІудияб нигІматалгъл бицун буго. Мушириказдаса цолеб къварилъиялда сабру гъабейан гъесда амру гъабулел буго ва Аллагъасул ﷻ квербакъи гІагарда букІиналдалгун роххелги бицунеб буго.

Сураталда цІар лгун буго СсалихІ аварагасул ﷻ къавмалъ гІумру гъабун букІараб «Хіџру» абулел бакІалгъл цІаралдалгун. Мадинаялдаса Шамалде унаго гъоркъоблъиялда бугеб бакІ буго гъеб. ЦІакъ къуватаб къавм букІана гъеб СсалихІил къавм: къураби рикІун, гъенир жанир рукъзал гъарун рукІарал, ва гъел рукъзабаз жал цІунилинги рукІарал. Гъеб къавмалгъл къисса буго гъаб сураталда жаниб.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф, Лам, Ра.

ТIадегIанав Аллагъасда лъала гьел
хIурупаздалъун бугеб жиндир мурад.

الرَّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ

مُبِينٍ ﴿١﴾

Гьал жинца гIадамал гIажиз гьарулеб

Къуръаналъул аятал руго. ПасихIлъбиялъулъ жиб камилаб, жинда
рельгъараб гъабизе инсанасда кIолареб. **Жиб баянаб, жиндиль**
щибго щаклъи гьечIеб Къуръаналъул аяталги руго.

2. Ахираталда жужахIалде ккедал

капурзабазда гIемер ракIалде ккола жалги
бусурманлъун рукIаралани абун.

رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا

مُسْلِمِينَ ﴿٢﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидаса бицараб хIадисалда
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абубеб буго:

*«Лаилагъа иллалагъ абубел рукIарал гIадамазул цо къокъа Аллагъас
جَعَلَهُ جُجْجًا Iалде лъугъинабула гъезул мунагъал сабаблъун. Жидеца
хъанчазе лагълъи гъабураб агълуялъ гъезда абуга: «Нужее щибго
пайда гьечIеб жо гурицI нужер «Лаилагъ иллалагъ» букIун бугеб,
нужги нижсгун цадахъ жужахIалда руго гурицI?» - абун. ТIадегIанав
Аллагъасул гьел мушириказда ццим бахъуна ва муъминзаби жужахIалдаса
къватIиреги рахъинарун «чIагояб гIор» абубеб лъималда жанире
реххула. Цинги гъездаса цIадул махI ва ругънал тIаса уна, ккун
букIараб моцI биччараб мехаль гIадин гьел берцинлъула ва алжаналде
жанире лъугъинарула. Гъезда цIарги букIуна «жужахIалъулал»-абун.
ХIадис ТIабаранияс бицана.*

Жинда Аллагъ разилъаяв Абу Муса АшгIариясдаса бицараб хIадисалда
буго: *«ЖужахIалъул агълугун цадахъ бусурбабазул цо къокъа гъенир
жанире лъугъинаридал, капурзабаца абуга: «Нуж бусурбаби рукIана
гурицI» - абун. «РукIана» - абуга гъез. Цинги капурзабаца абуга: Нужее
щибго пайда гъабичIо гурицIа нужер исламаль»-абун. Бусурбабаца
абуга: «Нужер мунагъал рукIана, гьел сабаблъун руго нижс нужсгун
цахъдахъ»-абун. Гъеб хабар рагIараб мехаль ТIадегIанав Аллагъас
бусурбаби жужахIалдаса къватIире рахъизарула. Гъеб бихъараб
мехаль капурзабаца абуга: «Нужги бусурбаби рукIаралани гьал гIадин
жужахIалдаса къватIир рахъинаризе»-абун. ХIадис ТIабаранияс бицана.*

3. Дуца гьел муширикал те, МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хIайванал гIадин кваналел ва
дуниялалдаса мунпагIат босулеллъун,

ذَرَهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِمُهُمُ الْآمَلًا

فَسَوْفَ يَعْمَلُونَ ﴿٣﴾

жидер хьулал халалъун, дуњялалде рак1гъун, ахираталъул ургъел гъабизе к1очараллъун. Ахираталъул г1азаб бихъараб мехаль ва гъеб ч1амизабураб мехаль гъезда лъазе буго жидер ах1макълъи ва жидеего гъабураб зулму.

4. Дица цониги росдал агълу гъалаг гъабич1о жидехъе аварагги вит1ун гъев гъереси гъавун хадуб гурони ва гъел гъалаг гъариялъе ц1араб заманаялъ гурони.

وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤﴾

5. Умматалдаса цебе кколаро гъел гъалаг гъаризе бугеб г1ажал ва гъеб г1ажал г1аде цвараб мехаль гъел гъалаг гъарич1ого толаро.

مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَجِرُونَ ﴿٥﴾

Гъаб аяталь Маккаялъул мушриказе х1инкълъи кълеб буго жидеца купру-ширк теч1они гъел гъалаг гъаризе рук1иналдалъун. Гъеб гъалаг гъариялъе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ц1араб г1уж буклуна ва гъеб г1уж г1аде цвараб мехаль жидеес рес буклунаро тавбу гъабизе ва гъеб г1азабалдаса хвасарлъизе.

6. Маккаялъул мушриказ абуна: «Я гъав жинда Къуръан рещ1инабурав чи! Мун вуго г1адлав чи.

وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾

Гъесда божич1ого, гъесде Къуръан рещ1инабиялдеги божич1ого, гъев махсароде гъавун абулеб раг1и буго гъеб.

7. «Авараг вуго абураб раг1иялъулъ мун вит1арав ватани, мун нижехъе малаикзабиги рачун вач1уневани, мун авараг вуго абун нуг1лъи гъабизе»-абун.

لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلَكِ إِن كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧﴾

Г1адег1анав Аллагъас абулеб буго:

8. Дица малаикзаби рещ1инаруларо жидеес г1азаб гъабизе х1укму гъабураб умматалъе г1азаб гъабизе гурони. Цинги гъеб г1азаб гъаби жидедаса нахъеги бахъуларо.

مَا نُنزِّلُ الْمَلَائِكَةَ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا إِذًا مُنظَرِينَ ﴿٨﴾

Ва жидеес тавбу гъабизе ва лъик1аб г1амал гъабизе заман буклунаро.

9. Х1акълъунго дун вуго, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда Къуръан рещ1инабурав

إِنَّا نَحْنُ نُنزِّلُ الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَفِظُونَ ﴿٩﴾

ва дица буго гьєб Къуръан ва гьєльгул хІукму цІунизе.

Гьєлда жаниб щибго жо хисизабиялдаса, тІаде цІикІінабиялдаса ва гьєлдаса камизабиялдаса. Жиндир хІукму хисизабиялдасаги. ТІадегІанав Аллагъас жинцаго цІунизе тІаде босараб букІиналдалгъун хирияб Къуръаналгуль щибго хис-бас ккечІо. Жидедаго цІунизе тІадкъараб Инжил ва Таврат гьєл китабияз хисизабуна ва гІадада хвезабуна.

10. ХІакъльунго Дица дудаса щереги аварагаби ритІана, МухІаммад

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْعِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾

батІи-батІиял умматазда ва жамагІатазда.

11. Гьєзухъе расул вачІанщинахъе жидеца гьєв махсароде гьавуна ва гьєресиги гьавуна.

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ

يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٦﴾

Гьал мушриказ дуде гьабубеб жоги гьєбго буго,

МухІаммад, дуца гьєлда сабру гьабє ва дуца ракІ къварид гьабуге.

КъуртІубияс абун: цо хабаралда абубеб буго цо чиясе бокъана, диназул хІалбихъизе ва щиб диндай битІараб буго абун лъазабизе. Цинги гьєс Инжил, Таврат, Къуръан босана ва щібаб тІехъалдаса берцинаб хатІалдалгъун бацІадаб кагъаталда цо бутІа хъвана. Гьєб хъвалаго жинца хис-басги гьабун: цо жо тІаде цІикІінабуна, цо жо тІаса бахъана. Цинги гьєб хисизабураб жо босун щібаб диналгул гІалимзабазухъе ана.

Насраниязухъе ун Инжилалдаса хъвараб жо гьєзухъе кьєдал гьєл гІалимаз гьєсухъан бичун босана доб Инжилалдаса хъвараб жо ва гьєльухъ гІемераб багъаги къуна. Ягъудиязухъе инадал гьєзул гІалимасги Тавраталдаса хъвараб жо бичун босана ва лъикІаб мухъги къун воххизавун витІана.

Цинги гьєв ана бусурбабазул гІалимзабазухъе ва гьєзда бихъизабуна Къуръаналдаса хъвараб жо. Гьєл гьєб кагъаталде балагъидал ва гьєниб хис-бас батараб мехаль жидеца гьєв чи ккуна, гьєсие тагІзир гьабун (гьєсда тІилал къабун), цинги гьєвги вачун жидер султІанасухъе ана гьєв чи вугин Къуръан хисизабурав чи абун. Цинги султІанас гьєв чІвазе хІукму гьабидал, гьєс шагъадат битІана ва жив бусурманлъана, цинги щай жинца гьєб жо гьабурабалиги бицана ва жинда хІакъаб дин исламияб дин букІин лъанаян- абун.

12. Дица гьєл мушриказул ракІазульє лгъгъинабуна батІулаб жо, къосин ва

كَذَلِكَ نَسَلُكُمْ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾

авараг махсароде гъави.

13. Гъел мушриказ Къуръаналда иман
лъоларо. Хиакълъунго гъединал капурал
гIадамазе Апллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъабулеб жазая цересел уммагазе
гъабураб гIазабальул мисалалда буго.

Гъеб гIазаб гъабиялдаса мушрикал цIунулеб жо щиб букIинеб?. Щибго
букIунаро гъел цIунизе кIолеб ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъани гъел цIакъ
бигъаго гъалаг гъарула. Маккаялъул капурзаби кигIан гIемер хIужа-
далил бугониги, кигIан кIудияб мугIжизат бихъизабуниги, гъелда
божуларел ва мутIигIлъуларел руго, жидер гIамал кIодольиялъ ва
хIалхъубльиялъ. Гъезул чIухIи ва ахIмакълъи баян гъабун гIадегIанав
Аллагъас абулеб буго:

14. Дица зобалазул рагъоги рагъун, гъел
зобалазда жанир лъугъине реччаниги
ва гъенир ругел малаикзаби ва цогидал
дир махлукъаталъул гIажаибал жал
рихъизаруниги,

15. Гъел мушриказ абизе буго
Хиакълъунго нижее сихIро гъабун буго
ва нижер бер бухъун бугоян абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварвгасде
инкар квеялъул гуч буго гъеб. Хирияб Къуръанги жидеца гъереси
гъабулеб буго, зодоб бугеб моцI хъвалхъинабуниги гъеб мугIжизатги
жиде гIолеб гечIо. Зобалаздеги рахине гъарун гъениб бугеб
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ махлукъат бихъизабуниги гъебги сихIро бугоян абизе
буго гъез.

16. Хиакълъунго Дица зобалазда цIваби
хъвадулел нухал гъарун руго.

Нилъе гIисинал цIвабилъун рихъулел
жалги нилъер ракъалдаса гIемерго кIудиял,
цIакъ нилъедаса рикIадал планетаби руго. Гъел киналго жидерго
хассал нухазда хъвадулел руго ва гъелдалъун инсанасе заман, бакI, рахъ
лъазе мунпагIатги буго. Гъединго гъел цIвабаздалъун дица зобал
берцин гъарун руго, гъенир балагъарал гIадамазул бер боххулеб
ва ракI парахалъулеб хIалалъ. Жидер гIакъло бугел гIадамаз гъеб
зобалъул ва цIвабазул хIисаб гъабун жидер БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ
вукIиналда далилги бачуна.

17. Дица гъел зобал цIунунги руго жиб

рах1маталдаса рик1клад гьабураб, жиндие лаг1нат кьураб
щайт1ан гьениб бахиялдаса.

18. Зобалазул вах1юялда г1енеккулеб цо-
цо щайт1ан бук1уна, гьелдаги зодисан
рехараб ц1адул сунтур шола ва жибги
бух1ун г1одобе боргула. Щайт1ан
бихъарабго гьелда хадуб лъугъун ц1адул сунтураль гьеб
борлъула ва бух1ула.

إِلَّا مَن أَسْرَقَ السَّمْعَ فَاتَّبَعَهُ، وَشَهَابٌ
مُّبِينٌ ﴿١٨﴾

19. Дица гьаб ракъ т1ибит1ун г1одоб
лъуна ва гьелда т1ад муг1рулги гьаруна.
Инсанасе яшав гьабизе санаг1ат бугеб

وَأَلَّا رَضَ مَدَدْنَهَا وَأَلْقَيْتَا فِيهَا رَوَاسِي
وَأَلْبَيْتَا فِيهَا مِن كُلِّ شَيْءٍ مَّوْرُونٍ ﴿١٩﴾

х1лалаль бит1араб ракъ гьабуна. Гьелда т1ад
муг1рул-щобал, к1к1лалалги гьаруна, г1орал-лъаралги чвахизаруна,
дица гьеб ракъалда т1ад бат1и-бат1ияб гьвет1-хер ва ниг1матал
рижизаруна, жидер къадар ч1езе гьабун. Дир х1икматалда рекъон,
г1адамазе маслах1ат хал гьабун ракъалда т1ад шибаб бак1алда
бат1и-бат1ияб хур-хер, пихъ бижизабуна. Муг1рузда ва ракъалда
жанир бат1и-бат1иял маг1даналги гьаруна.

20. Дица гьеб ракъалда т1ад нужеэ
маг1ишат гьабизе сабабал рекъезаруна:

وَجَعَلْنَا الْكُرُ فِيهَا مَعَالِشَ وَمَنْ لَّسْتُ لَهُ
بِرِزْقٍ ﴿٢٠﴾

кваналеб квен, гьекьолеб лъим,
т1ад рет1улеб рет1ел, жанир ч1олел
рукъзал ва цогидабги инсан жинда х1ажалъулеб жо гьабуна
ракъалда т1ад. Нужеца жидеэ ризкъи кьоларел, нужеца жидедаса
мунпаг1ат босулел х1айванал ва лагъзалги гьаруна, нужеэ
маслах1аталъе.

Гьел х1айваназе ризкъи загьиралда г1адамаз кьолеб бугониги, гьеб
ризкъи бижарав Аллагъ ﷻ вуго.

21. Кинабниги инсанасе бугеб
ризкъиялъул ва цогидал ниг1матазул
асло ва хазина дида аск1об буго. Дица
гьеб ракъалда загьир гьабуларо жиндие
ч1ч1езабураб къадаралда рекъон гурони ва г1адамазе бугеб
маслах1ат хал гьабун гурони.

وَأَن مِّن شَيْءٍ إِلَّا إِعْدَدْنَا خِزْيَانَهُ، وَمَا
نُنزِّلُهُ إِلَّا بِإِقْدَارٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢١﴾

Гьеб маслах1атги живго Аллагъасда ﷻ лъик1 лъала нильеда
лъалелдаса.

Жинда г1асилъаразеге ризкъи г1ат1ид гьабун кьола Аллагъас
ﷻ, гьезул ниг1матаздальун х1албихъи гьабун: щукруги гьабунни,

тавбуги гъабуни Аллагъ ﷻ тIаса лъугъуна ва гъел нигIматал гъезие хIалаллъула. НигIматазда цукруги гъабичIони Аллагъасда ﷻ гIасилъиги течIони, гъел нигIматал гъезие балагълъун сверула ва гIазаб цикIкIинабиялъе сабаблъунги ккола. Муъминзабазулги хIалалбихъи гъабула Аллагъас ﷻ гъезие ризкъи къварид гъабун, унтащокълъи тIаде биччан. Гъез сабру гъабизе ва гъелдалъун жидее ажрукириги цикIкIине ва Аллагъ ﷻ разилъиги щвезе.

22. Дица, жидеца накIкIал цоцаде рачунел, гъуралги ритIула.

Гъединго гъел гъураз гъветI-хер цоцазде жубазабула: бихъинаб ва цIуяб тIегъалъул

хIур цоцазде жубазабула гъуриялъ, гъелдалъун пихъ-хурги лъикI бижула ва пайда цикIкIун кьола. Гъеб гъури накIкIазе ва гъветI-хералъе, рухIчаголъиялъе бихъинаб жоялда рельлъун буго.

Зодиса цIад базабун дица гъеб лъим нужеда гъекъезабула ва нужее хур-хер бижиялъе сабаблъун ккезабула. **Гъеб лъим рещIинабизе ва гъеб хIорахъ, иццахъ цIунизе кIолеллъун гъечIо нуж.** Дица гъабуна лъимги, ракъги, гъветI-херги нужее пайда бугеблъун. Дие бокъани гъеб лъим ракъуль жаниб ун тIагIинабилаан дица, цинги гъеб батизабизе кIолев чиги вукIунаро нужеда гъоркъов.

23. ХIакълъунго дун вуго дица гIадамал хвезе гъарулев ва хун хадур гъел чIаго гъарулев.

Кинабго махлукъаталъул варис вуго дун. Кинабго жо ахир-къадги диде буссуна. Нужги нужер магIишатги буго жиб панальize, тIаса ине бугеб жо. ТIаса унареб бетIергъанчилъи цохIо дир буго.

24. ХIакълъунго Дида лъала нужеда ццерехун рукIарал киналго умматазул хабар.

Адам ﷺ аварагасдаса байбихъун МухIаммад ﷺ аварагасде щвезегIан ццерехун рукIарал умматазул ахIвал-хIал лъала, гъезул лъикIалги лъала, квешалги лъала, гъезул хун хадуб руссараб бакIги лъала. **ХIакълъунго гъаб умматалъул хабарги, къиямасеб кьо чIезегIан тIаде рачIине ругел умматазул хабарги лъала дида.** Аллагъасдаса ﷻ щибго жо бальго хутIуларо, гъесул гIелму-лъай кинабго жоялда сверун лъугъараб буго.

25. Гъел киналго умматазул гIадамал махIшаралде рахъинарулевги дур

وَأَرْسَلْنَا الرِّيحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَافِرِينَ ﴿٢٢﴾

وَأَنَّا لَنَحْنُ نُحْيِيهِ وَنُمِيتُهُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾

وَلَقَدْ عَلَّمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلَّمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿٢٤﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥﴾

БетІергъан Аллагъ вуго, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Х1акълъунго Гъев Аллагъ вуго жиндир х1икмат бергъарав, г1адлу бит1арав Х1аким ва жинда кинабго жо лъалев, гълъул тадбир гъабулев Г1алим.

26. Х1акълъунго дица инсан вижана, وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٦﴾
Адам авараг عَلَيْهِ السَّلَام вижана, жиб бакъвараб, жиндир кьер ч1ег1ерлъараб х1арщалдаса.

27. Гъев Адам вижилелде цебего وَالْجَانَّ خَلَقْتَهُ مِنْ قَبْلِ مِنْ نَارِ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾
жундузул ва щайт1абазул бет1ер иблис бижана дица ц1акъ бух1араб, жиндир к1к1уй гъеч1еб ц1аялдаса: жиб расул кьибилалдаса хъвадулеб г1адаб ц1аялдаса.

28. Дуца умматалъе бице, Мух1аммад جَلَّ جَلَالُهُ, дур БетІергъан Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ малаикзабазда абураблъи: Х1акълъунго Дица цо черх бижизе буго бакъвараб, жиб ч1ег1ерлъун, мах1 хисун бугеб х1арщалдаса.

29. Дица гъеб къаркъала гъабун гълъул فَإِذَا سَوَّيْتُهُ، وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُمْ سَجِدِينَ ﴿٢٩﴾
лугби ва черх т1убазабураб мехаль ва гълда жаниб дир жинца жо ч1аго гъабулеб рух1ги биччараб мехаль (пураб мехаль), цинги рух1 бугев, ч1агояв инсанлъун гъев лъугъараб мехаль нуж киналго гъев к1одо гъавун, гъесул х1урмат гъабун, гъесда цере суждаялда ч1а.

Гъаб сужда гъеч1о г1ибадат гъабиялъул сужда. Гъаб буго х1урмат гъабиялъул сужда. Гъедин сужда гъабулеб г1адат бук1ана исламияб динги бит1ун, гълда жаниб х1арамаблъун гъабизег1ан.

Г1адег1анав Аллагъас гъев Адамил عَلَيْهِ السَّلَام сурат гъабун, гълда жаниб рух1 пун гъеб ч1аго гъабидал, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру т1убазабун.

30. Адамие сужда гъабун киналго فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةَ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾
малаикзабаца.

Цох1о чи нахъч1вач1о малаикзабазул Адамие сужда гъабиялдаса.

31. Гъеб мехаль малаикзабазда цадахъ إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣١﴾
бук1араб, амма жиб малаикзабазул жинсалдаса гъеч1еб иблис нахъч1вана сужда гъабиялдаса ва гъеб жидеца сужда гъабурал малаикзабазда гьоркъобе лъугъинч1о.

32. Г1адег1анав Аллагъас гълда قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣٢﴾
абуна: «Я иблис! Сужда гъабич1ого

буклине ккани щиб гилла дуе бугеб?» - абун.

33. Иблисаль абун: «Дица сужда гьабизе гьечло дуца махцараб, чеггераб, бакъвараб хIаршалдаса вижарав чиясе. قَالَ لَأَكُنُّنَ لِأَسْحَدٍ لَبِيْشٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَالِّينَ مِنْ حَمِيْمٍ مَسْنُوْنٍ ﴿٣٣﴾

Дун буго цIаялдаса бижараб, дун гьесдаса лъикIаб ва чIухIараб буго»-абун.

34. ТIадегIанав Аллагъас абун: «Гьедин бугони мун къватIибе бахъа гьал зобалаздаса. قَالَ فَأَخْرِجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيْمٌ ﴿٣٤﴾
ХIакълъунго мун дир рахIаматалдаса нахъе къотIараб буго.

35. Ва дуе абадиялъго лагIнат буго ахир къиямасеб къо щвезегIан» - абун. وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣٥﴾

36. Гьеб иблисаль абун: «Я дир бетIергъан! Дун хвезабичIого нахъбахъунгIаги те, гIадамал хвезе гьарун хадуб тIаде рахъинарулеб мех щвезегIан» - абун. قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُوْنَ ﴿٣٦﴾

37.38. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абун: ХIакълъунго мун нахъе бахъун тараздаса буклине буго жиб лъалеб, жиндилъ киналго гIадамал холеб къоялде щвезегIан. Гьеб буго И سراпил малаикас сур пун кинабго ракъалда тIад бугеб жо холеб къо. Гьеб къоялъ иблисги хола. Гьелъие бокъун букIана тIаде рахъинарулеб къоялде щвезегIан жиб хвечIого буклине: гьелда лъалеб букIун тIаде рахъинарун хадуб цоги хвел гьечIеблъи. قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِيْنَ ﴿٣٧﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُوْمِ ﴿٣٨﴾

39. Иблисаль абун: «Я дир бетIергъан! Дуца дун къосараздаса гьаби сабаблъун дица гьев Адамил عَلَيْهِ السَّلَامُ наслуги къосинабила, гьезда дунялалда тIад кинабго гIасилъи, пасалъи берцинги бихъизабила ва гьел киналго дица хIакъаб диналдаса ва битIараб нухдаса къосинарила, قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِيْنَ ﴿٣٩﴾

40. дуе тIагIат-гIибадат бацIцIад гьабурал, дудехун ширк гьабичIел, дир макруялдаса дуца жал цIунарал муъминзаби хутIизегIан. Дир хIалкIоларо гьел къосинаризе» - абун. إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِيْنَ ﴿٤٠﴾

41.42. ТIадегIанав Аллагъас абун: Гьаб бугоха дир битIараб ва хIакъаб нух, киналго умматазулъ жиб бугеб: ХIакълъунго дие гIибадат бацIцIад قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيْمٌ ﴿٤١﴾ إِنَّ عِبَادِي لِبَشَرٍ لَّكَ عَلَيْهِمْ سُلْطٰنٌ إِلَّا مَنْ آمَنَ اتَّبَعَكَ مِنَ الْعٰوِيْنَ ﴿٤٢﴾

гъабурал лагъзадерида тIаде дуге нух гьечIо гьел къосинаризе.
 Дуда нахърилъгъарал ва жалги къосарал гIадамал хутIизегIан.
 Гьел руго дуда къосинаризе кIолел.

43.44. ХIакълъунго гьел киналго руссунеб

وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٤﴾

бакI жагъаннама буго. Гьелгун цадахъ
 мунги гьеб жагъаннамаялда букIине
 буго. Гьелъул анкьго батIаяб рагъуги
 буго, щибаб рагъдугъан жиндир
 къокъаби лъугъинабулеб.

لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِّنْهُمْ جُزْءٌ
 مَّقْسُومٌ ﴿٤٥﴾

Анкьго тIала буго гьеб жужахIалъул, щибаб тIалаялъул кавуги буго.
 Цояб тIала цояб тIалаялдаса гIазаб гучаб буго. Жидер гIамал бихъун,
 жиде гьабизе мустахIикъаб гIазаб бихъун, гьел кавабахъан жанире
 лъугъинарула жужахIалъул агълу.

ТIадегIанав Аллагъас хириял малаикзаби рижана нуралдаса. Жидеца
 цохIо лахIзаталь гъапуллъичIого Аллагъасе جَلْجَلًا гIабадат гъабулел,
 жидер кванай-гьекъей гьечIел, жидер наслу-тухум гьечIел, бихъин-
 цIулъи гьечIел Аллагъасул جَلْجَلًا лагъзал руго гьел малаикзаби.
 Гьесул амру тIубазе щибго хилипльуларел. Гьеб тамахаб, хIеренаб
 нуралдаса рижарал малаикзабазул гIамалги нуралда рельгъараб
 берцинаб буго.

ЦIаялдаса бижун буго иблис. Гьеб иблисалда нахъвилъгъаравги
 цIадаве кколеб вуго. Жибго иблисги гьелъул наслу-тухумги цIадабе
 кколеб буго. Ракъалдаса вижарав Адам عَلَيْهِ السَّلَام ракъалде рещтIинавун,
 гьенив яшав гьабизе тIамун, гьесул наслу-зурриятги ракъалда тIад
 хъвадизарун, БетIергъан Аллагъас جَلْجَلًا гьезул хIалбихъи гъабулел
 руго. ЛъикIабги квешабги жо лъзабун, аварагзаби ритIун, тIахъал
 рещтIинарун, Аллагъасе جَلْجَلًا гIабадат гъабиялде ахIулел руго.
 Аллагъасде جَلْجَلًا иман лъурал, ахираталда божарал, аварагасда
 нахърилъгъун лъикIаб гIамал гъабурал гIадамазе бугеб жазаб бицун
 тIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

45. Аллагъасул جَلْجَلًا гIазабалдаса хIинкъун
 лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾

муъминзаби алжаназда жанир рукIине руго, берцинал, тIагIамал
 нигIматазулъ. Гьуинаб, лазатаб лъималъул, рахъдал, жадул ва
 гъацIдал ицалги рукIине руго гьел алжаназда жанир.

46. Гьездаги абула: «Нуж гьал алжаназда

أَدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ وَأَمِينٍ ﴿٤٦﴾

жанире лъугъа нуж щибго рихараб жоялдаса
 божараллъун ругеб хIалалъ.

Нужее хвелги гьечlo, нужедаса нигlматалги тlаса ине гьечlo»-абун.

47. Дица гьел муъминзабазул

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ إِخْوَانًا عَلَىٰ

ракlазулъан кинабго щинбахъи,

سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿١٧﴾

тущманлъи, хlалхъублъи ва хlасад

гlадал квешал сипатал нахъе рахъила.

Цоцаль ракl жубарал вацаллъун рукlина гьел алжаналъул

тахазда гlодор чlун, цоцазда дандритlун, цоцаде мугъ бачlого

рукlина.

48. Жидеда гьел алжаназда жанир

لَا يَسْتَهْزِئُ فِيهَا نَضَبٌ وَمَا هُمْ بِوَنَهَا

щибго свакай ва къварилъи хъатlуларо

بِمُخْرَجَاتٍ ﴿١٨﴾

ва жал гьел алжаназдаса къватlирги

рахъинаруларо.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:

«Жужахlалдаса рорчlун муъминзаби сиратlалъул рагlалде цведал, гьенир чlчлезарула ва цоцаздаса дунялалда рукlарал хlакъазул жидеда гьоркъоб бугеб жоялъул къиссас босула. Цинги мунагъаздаса рацlцlалъараб мехаль гьезие алжаналде лъугъине изнуги къола» - абун. Хlадис Къатадатица бицана.

Цогигибицана: жагъилиябзаманаялъкъурайшиязулщибабкъибилалъул цоцаздехун хlалхъублъи букlана. Исламалде рачlиндалго Абубакар асхlаб, Гlумар асхlаб ва Гlали асхlаб цоцазе вацал лъугъана, щивасул къибил батlияб бугониги.

Цогиги абуна: алжаналъул тахазда гlодор чlун цоцазде данде ритlун рукlуна жидее алжаналъул рохел бицарав анцlго асхlаб: Абубакар, Гlумар, Гlусман, Гlали, Тlалхlат, Зубайр, Гlавфил Гlабдурахlман, Абувакъасил Сагlду, Зайдил вас Сагlид, Гlабдуллагъ ибну Масгlуд жал киназдаго Аллагъ разилъаги.

49. Дуца дир муъминал лагъзадериде

* نَبِيِّ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْعَفْوَورُ الرَّحِيمُ ﴿١٩﴾

бице, Мухlаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Хlакълъунго

Дун Дица мунагъал чурулев ва муъминзабазда гурхlулев вугин

абун.

50. Ва Дида гlасилъарал лагъзадерие

وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٢٠﴾

Дица гъабубеб гlазаб жинца цlакъ

унтизабубеб гlазаб бугин абунги.

Къуртlубияс абуна: «Цо нухаль авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхlабзабазда тlаде цвана гьел релъанхъулел ругеб мехаль. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Нуж сундаса роххун ругел, жегиги алжанги жужахlги нужеда цебеги букlун» – абун.

Жидеда Аллагъ разилъаял асх1абзабазе гъеб амру зах1малъана ва жидеца мунагъ гъабунаян абун пащманлъана. Цинги т1адег1анав Аллагъас гъаб 49-50 аят рещт1инабуна.

51. Дуца жегиги дур умматалда бице,
Мух1аммад ﷺ, Ибрагъим аварагасухъе
рач1арал гъалбадерил хабар.

وَبَيَّنَّهُمْ عَنْ صَيْفِ بْنِ رَبِيْعٍ ٥١

52. Гъел гъалбал Ибрагъим ﷺ
аварагасде т1аде лъугъараб ва гъез
гъесда салам бугоян абураб г1уж.

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلِّمًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ
وَجِيُونَ ٥٢

Ибрагъимица абуна: гъел гъалбадерида
ццебе бежараб бече лъураб мехаль, гъез гъеб гъан ва квен
кванач1ого тедал: «Х1акълъунго ниж нужедаса х1инкълел
руго»-абун.

53. Гъалбадерица Ибрагъимида абуна:

«Мун х1инкълуге, ниж две къварильи
гъабизе рач1арал чаг1и гуру. Х1акълъунго нижеца дуда рохел
бицине буго. Дуге цо лъик1ав, иман бугев, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ лъалев вас
гъавизе вугоян»-абун. Гъев вас Исх1акъ авараг ﷺ вуго.

قَالُوا أَلَا تَوْجَلُ إِنَّا نَمَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلَيْ ٥٣

54. Ибрагъим аварагас ﷺ абуна:

«Нужеца дие вас гъавизе вуго абун
рохелищ бицунеб, дун херав чиги
вук1адго. Гъеб рохел щиб сабабълун
нужеца бицунеб» - абун.

قَالَ أَشَرُّ مَوْمِنٍ عَلَيَّ أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فِيمَ
نَبِيِّرُونَ ٥٤

55. Гъалбадерица абуна: «Нижеца дуда
бицунеб рохел Алагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахъальган
бугеб х1акъаб рохел буго, дур хъл
къот1уге ва мун гъелда щакълуге» - абун.

قَالُوا بَشِّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُنْ مِنَ
الْقٰنِطِيْنَ ٥٥

56. Ибрагъимица ﷺ абуна: «Алагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ рах1маталдаса хъл къот1улев чи
щивха вук1унев, жидеда х1акъаб жо
лъаларел, Бет1ергъан Аллагъги лъаларел
г1адамал рук1ун гуруни» - абун.

قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا
الضَّالُّونَ ٥٦

Алагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъеялгул нур бараб рак1, жиндир Бет1ергъанасда
даимго хурхунги бук1унев, гъеб рак1 альул хъл къот1уларо Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ рах1маталдаса.

Ибрагъим аварагас ﷺ глажаиблъи гъабун бук1инч1о Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ къудраталда ва къадаралда щакълун. Гъеб глажаиблъи бук1ана
г1адатияб жо хал гъабун: нусгоялдасаги г1емер сонал ругев жиндие

цох1о лъимерги гъабичлей жиндир члужуяль, гъей члужуги нусго соналде глагарун йиклаго, лъимер кин гъабилеб абубраб глажаибльи буклана.

57. Цинги Ибрагъимида, гъел гъалбал قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٧﴾
малаикзаби рук1ин лъадал гъес абунa: я

Аллагъасул расулал! Нужер щиб амру бугеб ва нуж щиб хъулухъ т1ад къан Бег1ергъанас рит1ун ругел? - абун.

58. Малаикзабаца абунa: «Х1акълъунго قَالُوا إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَى قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٥٨﴾

ниж рит1ун руго жидеца ц1акъ к1удиял мунагъл гъарулеб къавмалда. Гъел гъалаг гъаризе ва гъезул росаби ч1унтизаризе,

59. Луг1 аварагасул إِلَّا أَعْلَالَ لُوطٍ إِنَّا لَمُنَجِّوهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٩﴾
хъизан عَلَيْهَا السَّلَامُ хъизан

хут1изег1ан. Х1акълъунго гъев Луг1ил хъизан нижеца глазабалдаса хвасар гъабизе буго,

60. цох1о гъесул члужу хут1изег1ан. إِلَّا أَمْرَاتَهُ قَدَرْنَا إِنَّا هَالِكِينَ الْغَائِبِينَ ﴿٦٠﴾

Жинца иман лъечлей ва Луг1ие зарал гъабудей йикларай. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ х1укму гъабун буго гъей гъалаг гъарулеб къавмалда гъоркъой йиклине ва гъелгун цадахъ гъалаг гъайизе»-абун.

61. Цинги гъел малаикзаби Луг1ил عَلَيْهَا السَّلَامُ ﴿٦١﴾
хъизамальухъе рач1араб мехаль,

62. Луг1ица абунa, х1акълъунго нуж дида قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُّكَرُونَ ﴿٦٢﴾
лъаларел, цониги нухаль рихъич1ел г1адамал ругоян абун.

Нужер щиб мурад бугеб ва нуж кире унел г1адамал ругел абун.

63. Гъалбадерица абунa: «Ниж духъе рач1ун قَالُوا لَيْ جِنَّتِكَ يَمَّا كَانُوا فِيهِ يَسْمُرُونَ ﴿٦٣﴾
руго гъаб капураб къавм жинда божуларого
бук1араб глазабги бачун, гъел гъалаг гъаризе.

64. Духъе ниж х1акъаб Аллагъасул وَأَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٦٤﴾
амругун рач1ун руго ва ниж гъаб хабаральуль рит1ухьалги руго» - абун.

65. Мун дур агъулуги бачун сардил цо فَأَسْرَأْهُمْ بِأَهْلِكَ يَقْطَعُ مِنَ النَّيْلِ وَاتَّبَعَ
дагъаб заман хут1араб мехаль росульан أَدْبَرَ هُمْ وَلَا يَلْتَفَتٌ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَآمَصُوا
къват1иве а. Мун гъеб агъулуги щебе лъугъинабун, гъезда хадув вильльа: حَيْثُ تَوَمَّرُونَ ﴿٦٥﴾
гъезул рак1 парахат буклине. Нужер

цониги чи нахъги валагъуге нужеда гъаракъ-мохъ раг1аниги:
гъезда рещт1унѣб г1азабальул гуч бихъун рак1 бихъун хвезе
бегъула. Ва нуж а, Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ нужеде амру гъабураб рахъалде.
Шамалъул рахъалде.

66. Дица Лут1 аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ лъазабуна وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَؤُلَاءِ مَقْطُوعٌ مُّصْبِحِينَ ﴿٦٦﴾
гъѣб квешаб къавм рогалял г1ужалда
гъалаг гъабизе бугин, цох1о чи нахъе
теч1ого, гъезул ахир къот1изабун.

67. Цинги гъѣб росдал къавм бач1ана وَجَاءَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٦٧﴾
г1едег1ун, цоял цояздаса цере ккезе ях1
бахъун, роххун: берцинал г1олохъанал васал рач1ун ругин абун
гъезда Лут1ил ч1ужуялъ лъазабидал хехлъана гъел Лут1ил
азбаралде щвезе, гъел гъалбадерие къабих1аб жо гъабизе абун.

68. Лут1 аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: قَالَ إِنَّ هَؤُلَاءِ ضَيْفِي فَلَا تَقْضُحُونَ ﴿٦٨﴾
«Х1акълъунго гъал дир гъалбал руго
рик1кладаса рач1арал, нужеца дун нечезавуге гъезда аск1ор нуж
къан.

69. Нуж Аллагъасдаса عَلَيْهِ السَّلَامُ х1инкъа гъѣб وَأَتَوْا اللَّهَ وَلَا تَحْزُونَ ﴿٦٩﴾
къабих1аб пиша гъабизе ва дунги г1одовег1ан
гъавуге гъел гъалбадерие къварилъи гъабун» - абун.

70. Къавмалъул пасикъзабаца абуна: «Дуда قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٧٠﴾
нижеца лъазабун бук1ана гурищ дуца гъалбал
рукъоре рачунге абун».

Лут1ица къавмалда ваг1за-насих1ат гъабун, къабих1аб пиша
гъабиялдаса гъел нахъч1вараб мехаль, гъез Лут1 аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ
абун бук1ана: «Дуца дур рукъоре гъалбал риччаге, ниж гъезда аск1оре
лъугъине дуге бокъун батич1они ва цоги бак1алда нижеца гъабулеб
жоялъулги дуца бицунге. Гъедин сих1къот1ун мун ч1еч1они, нижеца
мун росульа къват1иве гъезе вуго» - абун.

71. Лут1 аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Нужее нужер قَالَ هَؤُلَاءِ بِئَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَعِلِينَ ﴿٧١﴾
шагъват1убазе къвариг1ун батани, гъале
гъал руччаби раче.

Ва гъезулгун цадахъ рос-лъадилъи гъабун хъваде гъѣб къабих1аб пиша
гъабун бихъиназда нахъе лъугъинги жибго те» - абун.

72. Г1адег1анав Аллагъас гъедун абулеб لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٢﴾
буго: «Дур ч1агольбиялх1аги, Мух1аммад

гъѣб къавм жидер ах1макълъиялъ мехтизабун бук1ана,
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

жидер къосиналъул гІорхъи гьечІеб букІана.

Гьел гьалаг гьаричІого тезе бегъулеб хІалги букІинчІо.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абуна: «ТІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цохІо напс бижичІо ва гьеб гІаламалда загьирги гьабичІо МухІаммадгІан صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хирияб ва къадру кІудияб. Гьев МухІаммадил صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ чІаголъиялдалъун гурони цоги чиясул чІаголъиялдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьа гьедунги рагІичІо» - абун.

73. Цинги гьеб ЛутІил къавм бакъ баккулеб гІужаль жал гьалаг гьарулеб гІазаблъун бугеб гучаб гьаракъаль къуна: жал ругеб бакІалдаса рагъаризе кІвечІого цІорон хутІана, гІазаб гьабиялъул гІаламат жидее загьирлъараб мехаль.

فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ﴿٧٣﴾

74. Дица гьезул росабазул гІасияб рахъ гьоркъияб рахълъун гьабуна.

فَجَعَلْنَا عَلَيْهِمُ سَائِهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ

حِجَابًا مِّن سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾

Ракъгун цадахъ зобалазде порхун, цинги кІалагъоркъе сверизарун гІодоре рортизе риччана гьел росаби. **Щивав чиясда жужахІалда жаниса жиндие хас гьабураб гамачІги речІчІана.** ЦІакъ бухІараб, гьев чиги ворлъун жиб ракъулье унеб гамачІ букІана гьеб.

75. ХІакълъунго гьаб ЛутІил къавмалъул къиссялъуль Аллагъасул хІалкІольиялда гІоритІел гьабулел аятал ва гІаламатал руго жидеда жо бичІчІулел гІадамазе.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّمُتَوَسِّمِينَ ﴿٧٥﴾

جَلَّ جَلَالُهُ гьавмалъул къиссялъуль Аллагъасул хІалкІольиялда гІоритІел гьабулел аятал ва гІаламатал руго жидеда жо бичІчІулел гІадамазе. Цо жо цогидалда борцине лъалел, пикру гьабулел, гІакъло битІарал гІадамазе.

76. ХІакълъунго ЛутІил къавмалъул росаби рукІараб бакІ нуж сапаралде хьвадулеб нухда буго ва жеги гьезул асарги гІагІун гьечІо.

وَأَنَّهَا لِسَبِيلٍ مُّقِيمٍ ﴿٧٦﴾

Гьедин букІадгоги нужеца пикру гьабулеб гьечІо ва вагІза босулеб гьечІо.

77. ХІакълъунго ЛутІил къавмалъул къиссялъуль ва гьезул росаби рукІараб бакІ бихъиялъуль муъминзабазе гІибрат буго ва гьез гьелдаса пайдаги босула: Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ иман ва рокъи цІикІуна, гьесул ццим бахъиялдасаги хІинкъула.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

78. Рохъ гІемераб ракъалда букІараб ШугІайбил къавмги букІана жидерго

وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ ظَالِمِينَ ﴿٧٨﴾

напсазе ва цогидал гIадамазе зулму гьабулел.

Гьел рукIана гIадамал хьвадулел нухазда чIун гьезие зулму гьабулел: гьел кьварид гьарун, рухун, махсароде ккун, гьезухьан кьайи-цаIа бахьун. Гьединго гьезул квешаб гIамал букIана цIадиро-кьалиялгьул хиянат гьаби.

79. Дица гьeб кьавмалдасаги щим босана ﴿٧٩﴾ فَأَتَقَمْنَا وُجُوهَهُمْ وَكَلَّمْنَا بَعْضَ الْيَاقِينِ
ва гьел гьалаг гьаруна.

Тафсиральгьул гIалимзабаца абуна: гьезие бакьул бухIи цIикIкIинабуна анкьго кьояль тIатIалаго, хIухьел цIазе кIолареллгьун лгьугьун гьел хвезлда гIагарлгьизегIан. Цинги зодисан цо бецIаб, чIегIераб накIкI баккана ва гьель ракьги бецIлгьизабуна. Гьeб кьавм киналго цадахь гьeб накIкIалде гьоркье руссана жидеца рагIад ва гьогьен тIалаб гьабун. Цинги Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьeб накIкIулгьан жидеда тIаде цIа ва квешаб гьаракь биччана, цадахьго ракьги багьарана ва цохIо лахIзаталь гьел киналго гьалагIгьана.

XIакьлгьунго гьав ШугIайбил кьавмалгьул ва ЛутIил кьавмалгьул росаби нуж хьвадулеб нухда ратулелги рукIадго, нужеца гьелгьул пикру кин гьабулареб, я гьал Маккалягьул мушрикал!

СсалихI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام кьавм: хIижруялгьул бетIергьабаца аварас гьереси гьави бицун тIадегIанав Аллагьас абулеб буго:

80. XIакьлгьунго хIижруялгьул ﴿٨٠﴾ وَأَلْقَى كَذِبًا أَصْحَابُ الْحَجَرِ الْمُرْسَلِينَ
бетIергьабацаги гьереси гьаруна жидехье рачIарал аваразбаби.

Гьаб буго СсалихI аварасул عَلَيْهِ السَّلَام кьавм. Жидеца цо аварас гьереси гьавураб мехаль гьел рукIуна жидеца киналго аваразбаби гьереси гьарурал гIадин. Киналго аваразбаби عَلَيْهِمُ السَّلَام цохIо динги босун, цохIо Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ ритIарал ругелгьул, цо аварасда инкар гьаби Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар гьаби букIуна, гьeбгун цадахь, цогидал аваразбаздаги, ахираталдаги инкар гьаби букIуна.

81. Дица гьeб кьавмалда дир ﴿٨١﴾ وَآتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ
мугIжизаталги ритIана.

Кьурулгьан кьватIибе кьинаб варани бачIана балагьун гIадамалгун. Гьел мугIжизатазул жидеe вагIза ва гIибрат лгьугьинчIо ва гьел гьездаса руссана.

Жинда Аллагь разилгьаяв ИбнугIаббасица абуна: «СсалихIил вараниялгьул гIемер мугIжизатал рукIана: кьурулгьан кьватIибе бачIин, тIинчI гьабизе мех швараб букIин, жиндир кьаркьала цIакь кIудияб букIин, жиндир рахь гIемераб букIин. Гьeб варани бечIчIараб рахь

киназего гьекъезе гӀолѳб букӀана. Гьел мугӀѳжитазул жидѳца пикру гьабичӀо ва гьелдалъун Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вукӀиналда, гьесие лагъльги гьабизе гӀадаб букӀиналда далил бачинчӀо»-абун.

82. Жидѳца къураби рикӀун гьенир жанир рукъзалги гьарун, гьел рукъзабахъ рикӀун жидѳда шибго къварилъги-зарал щвеларо абун божун рукӀана. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гӀазабги щвеларо жидѳда абун рукӀана.

83. Гьел гучаб гьаракъльгун бугеб гӀазабаль ккуна рогъалил гӀужаль. فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ

84. Гьезие гӀей гьабичӀо ва шибго кумек гьабичӀо жидѳца къураби рикӀун гьарурал рукъзабаз. فَمَا أَعْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

Гьадиаб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ къуват ва гуч. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ цо амру гьабизе бокъараб мехаль гьѳб нахъчӀвалѳб кинабгӀаги къуват букӀунаро, живго Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ гӀажизльуларо шибго жо гьабизе.

85. Дица зобалги ракъалги рижинчӀо ва гьѳб кӀиялдаго гьоркъѳб ва жаниб бугеб жоги бижинчӀо хӀакъаб жо гьабулѳвлъгун вукӀун гурони. وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَأْتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ

ГӀададаго бижинчӀо, жинда жаниб хӀикмат букӀун бижана. Къиямасѳб къѳги жиѳб бачин хӀакъаб жо буго. Гьѳб мехаль кинабго халкъальул хӀисаб-мизанги гьабизе буго. **Мун гьѳб капураб къавмалдаса вусса, МухӀаммад** صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **берцинаб вуссиналь.** Гьел ахӀмакъал гӀадамазда рельльгун вукӀунге ва гьѳздехун хӀалимлъги ва хӀеренлъги гьаѳе, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру бачинегӀан. Гьѳб амру гьѳжра гьабун хадуѳб бачӀана: рагъул аяталги рещтӀинарун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ тушбаѳи хвалченалдалъгун мукӀур гьаруна.

ИбнухатӀиѳица абуна: «Мун гьел мушриказдаса вуссун чӀа, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва гьѳзул рекӀелъ мун рихулеѳ асар хутӀуларѳб хӀалалъ тамахго, хӀеренго гьѳздасан ватӀалъѳе. ГӀадегӀанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьѳзда авараг витӀана, Къуръанги рещтӀинабуна, цогиги хӀужаѳи, далилал ва мугӀѳжитатал рихъѳзаруна. Гьѳз пикру гьабизе, гьѳзда жо бичӀчӀизе ва иман лъѳзе мех щвана. Иман лъѳлел ва жидѳе тӀоритӀел щварал гӀадамаца иман лъуна ва гьел дур асхӀабзаѳилъгун лъугъана. Гьанже хутӀарал гӀадамал руго черхалда гӀад бугеб гӀузруяѳ, унтараб лагаялда рельльъарал гӀадамал. Гьѳб лага нахъѳ къѳтӀун гурони

черхалда сахлъи ва рахлат буклунареб, жиб къотлун нахъе рехи гуреб гъеб лагайалъе сабабги буклунареб. Гъел мушриказе гъабизе кколеб дару бишун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ аятги рещтлинабуна: «Нужеца гъел мушрикал ккве ва нужеца гъел ч1вай кир гъел нужеда данде кканиги» - абун. (Нисаь 91 аят).

86. Х1акълъунго дур Бет1аргъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ **вуго, Мух1аммад** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **жинда кинабго жо** **лъалев ва кинабго жо жинца бижувел.** إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلْقُ الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾

87. Х1акълъунго Дица духъе къуна, **Мух1аммад** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **жал такрар гъарулел,** **г1емераб ц1алулеб анкъго аят.** وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِ وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمِ ﴿٨٧﴾

Гъеб буго какиль ц1алулеб алх1ам. Щибаб как балева чияс ц1алулеб, щибаб какиль жиб такрарлъулеб ва жинда жаниб г1емер маг1наги бугеб. **Къадру-къимат к1удияб Къуръанги къуна:** жинда жаниб киналго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рещтлинарурал г1ахъазул х1укму ва маг1на бугеб. Цоги тафсир гъабун: анкъго халатаб сурат рещтлинабуна, жидеда жаниб киналго шарг1иял ах1камал, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вуклиналъул далилал ва цогидабги жо такрар гъабун, баян гъабун бугел абун.

88. Мун валагъуге, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **ва дуда берцин бихъуге гъел** **капурзабазул бат1и-бат1иял къокъабазе** **(ягъудиял, насраниял, мажусиял,** **мушрикал) къун бугеб бечельиялда.** لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْتَهُمْ آزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

Гъеб буго хехго т1аса унеб ва панальулеб дунялалъул бечельи. Дица дуге къураб жо ц1акъ к1удияб буго: мун аварагълун гъавиялда ва дуда Къуръан рещтлинабиялда башальулеб ниг1мат буклунаро.

Гъеб куфру-ширкалъул агълуялъ иман лъеч1ого абун ва гъел дуда **нахърилъльинч1ого абун дуца рак1ги къварид гъабуге.** Дуда т1адаб жо буго гъезухъе рисалат швезаби, гъезда иман лъезабизе дуда т1ад гъеч1о, гъеб дур ихтияралдаги гъеч1о. **Дуца дур гурх1ел-рах1муялъул кваркъи т1аде баче муъминзабазда.** Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун, дуда нахърилъльун ругел мискинал, пакъирал муъминзабаде кумек ва квербакъи гъабе, гъезие х1алимлъе.

Кинабго халкъалъул бишунго хирияв Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасда т1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ амру гъабугеб буго муъминзабазда гурх1а ва гъезие х1алимлъун х1елун, вукла абун. Киг1ан къадру к1удияв муъминчи вугониги авараг гъесдаса хирияв ва т1оклав вуго. Гъадиनाव

аварагасда амру гѡбураб мехаль живгун цадахъ ругел муъминзабазе х1елун, х1алимлѡун, вук1а абун, нильер х1ал щибха бугеб, я бусурбаби!

Нильль ч1ух1улел руго нильедаса кѡдру бугесдасаги. Нильль г1адег1анлъулел руго нильедаса г1елму-г1акълу г1емерасдаса, вараг1, дин ва такъва бугездасаги. Кинабго жоялъул борцунеб х1ал хисун буго ва динар-гѡрущ гурони жинда жо борцунеблъун рик1к1унеб гъеч1о. Гъеб боц1и-мал г1емерасе г1адамал х1елулел руго. Жидее х1елизе г1адал муъминзаби х1акъир гѡрулел руго.

Нужеда бич1ч1а, вацал, инсанасул кѡдро борцунеб бак1 дин ва Аллагъасдаса ﷺ х1инкъи буго. Г1адег1анав Аллагъасда асклов хирияв чи нильеда аскловги хирияв вуклине ккола. Аллагъас ﷺ абун буго: «Бищунго нужедаса дида асклов хирияв; Бищунго дидаса х1инкъарав чи вуго» - абун. Сурагул х1ужурат (13). Бечедав чи вуго абун гъеч1о, къуватав, берцинав, насаб лъик1ав вуго абун гъеч1о.

Муъминзаби цоцазе рокъич1они Аллагъасул ﷺ динги заглишлъула, диналъул тушбабиги роххула ва гъезул гучги ц1ик1к1уна. Аллагъас ﷺ ва гъесул расулас ﷺ тушманлъи гъабе ва рагъ бай абун амру гѡбурал Аллагъасул ﷺ тушбабазда гъудуллъиги гъабун, Аллагъас ﷺ гъудуллъи гъабе ва к1одо гъаре абурал муъминзаби г1одорег1ан гѡрурав чи жиндир талих1 къарав чи вуго.

Аллагъас ﷺ кант1и ва бич1ч1и кьеги киналго бусурбабазе!

89. Дуца абе, Мух1аммад ﷺ, х1акълъунго وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾
дун вуго Аллагъасул ﷺ г1азабалдалъун х1инкъи кьолев расул.

Аллагъ ﷺ цо гъавун, гъесие г1ибадат бац1ц1ад гъабун хъвадич1ел г1адамазе жужах1алъул г1азаб буклине буго абун.

90. Дица дуда Къуръан рещт1инабуна, كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾
Мух1аммад ﷺ, дудаса цере рук1арал,
жидеца дин бикъизабун хвезабурал ягъудиязда ва насраниязда г1ехъ рещт1инабун бук1араб г1адин.

Гъез жидеда рещт1ине гѡбураб Инжил ва Таврат хисизабуна. Жидее бокъараб х1укму гъезда жаниб тана, бокъич1еб х1укму нахъе рехана, гъелъул бак1алда жидее данде кколеб жо лъуна.

91. Гъел китабиял руго жидеца гъаб الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴿٩١﴾
хирияб Къуръанги бикъ-бикъизе гѡбулел.

Гъез Къуръаналъул цо х1укмуялда иман лъолеб буго, цогитаб х1укмуялда инкар кколеб буго. Гъединго жидеца абулеб буго: «гъеб

Къуръан Аллагъасул свалат салм лъевя Мух1аммадица жинцаго ургъараб жо буго, гъеб сих1ру буго, шиг1ру буго, щересел г1адамазул гъересиял къиссаби руго» – абунги.

92.93. Дур Бичас1аги, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَوَرِّتَاكَ لِنَسْتَاتَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾,
дица гъел киназдаго ц1акъ гъикъизе буго
гъаб жидеца гъабураб г1амалалдаса. عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

Гъединго кинабго халкъалъул х1исаб-мизан гъабун
гъезул г1амалазда рекъараб жазабги гъабизе буго.

94. Дуца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат
щвезабе, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб
амру т1убаялъулъ дуца ях1 бахъе ва
мун мушрикаца бицунеб жоялъ нахъч1ваге дуда гъабураб амру
т1убазе.

95. Х1акълъунго дун вуго дуге г1ей гъабулев إِنَّا كَفَيْتَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٥﴾
ва квербакъулев дуда т1ад релъунхъулел
къурайшиязул ханзаби гъалаг гъаризе.

96. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ширк
гъабун, гъесда цадахъ цоги алагъзаби
ч1ч1езарулел мушриказда нахъа лъазе
буго кинаб балагъ жидеда щолеб гъаб
дуниялалдаго ва хадуб ахираталдаги.

Къурайшиязул шуго к1удияв мушрик вук1ана Аллагъасул свалат салам
лъевяв авараг махсароде кколел, гъесда т1ад релъанхъулел ва гъесда
нахъаса кверал тункулел, зинк1улел. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام
малаик вит1ун гъезда зинк1ана ва жидеда ругънал лъугъун гъел хвана.
Гъезул х1акъальулъ рещт1араб буго гъаб 95 – 96 аят.

97. Х1акълъунго Дида лъала, وَلَقَدْ نَعَلْنَاكَ أَنْكَ يَصْبِقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾
Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуге зах1малъулеб
бук1ин ва дур керен къварид гъабулеб бук1ин гъел мушрикаца
дуда абулеб жоялдалъун.

98. Мун гъезул пишаялъ ва гъезул
раг1абаз дуда т1ад къараб рисалат
щвезабизе нахъч1ваге Дуге гъезул
рахъалъан бугеб зарал ва къварилъи зах1малъараб мехалъ, дуца
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбих1 г1емер гъабе, гъесие рещги гъабе ва мун
муъминзабигун цадахъ как базе вахъун ч1а.

99. Ва дуда т1ад къараб х1алалъ وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ г1ибадат гъабе ва гъесул

рисалат тубитѣ, дур глажал лъугъун дуда хвел тѣде щвезеган. Гъаб аяталдаса далил босана инсанасда паризаяб гѣбадатал тѣуритѣзе тѣадаб буклин жиндилъ глакълуги рухѣги бугебган мехаль.

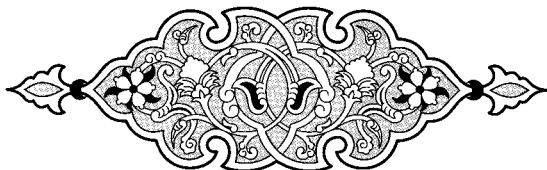
Гъедин буклиналда тѣоритѣл гъабулеб буго жинда Аллагъ разильаяв Гѣимран ибну Хѣуссайнидаса бицараб хѣадис: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун:

«Дуца как бай вахъун чѣун, гъедин хѣл кѣвечѣони гѣодовчѣун бай, гъединги кѣвечѣони везунги бай»-абун. Хѣадис имам Бухарияс бицан.

Гъаб «Духъе якъин бачѣинеган» абураб рагѣиялдаса цо къавмалъ магѣна босана: «Дуда якъинго Аллагъ جَلَّ جَلَّ лъазеган» - абун. Цинги жидеца лагъасдаса Аллагъасе جَلَّ جَلَّ лагълъги гъабиги тѣаса рехана. Гъал гѣадамал руго жал къосарал ва жидеца цогидалги къосинарулел. Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъеб къавмалдаса нильлъ цѣунаги.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّ квербакъиялдалъун Суратул Хиџриялъул тафсир ва таржама хъван тѣубана

Кинабго рещ ва шукру Тѣадеганав Аллагъасе буго.

16. Сурагу Ннах1ль

سُورَةُ النَّحْلِ

Маккаялда рецт1набураб, жинда жаниб нусиялда кьоло микьго аят бугеб.

Гьаб сураталда жанибги аслияб бак1 кколеб буго Аллагь ﷻ вук1ин ч1ч1езабулел далилал рициналъ, гьев жиндие г1ибадат гьабизе х1акъав Бет1ергъан вук1инги ч1ч1езабулел буго. Аварагзаби рит1и, ахират бук1ин, х1исаб-мизан, алжан-жужах1 бук1инги баян гьабулел буго.

Аллагьасул ﷻ х1алк1ольиялда т1орит1ел гьабулел далилал рачун зобал-ракъал, г1орал, муг1рул, ралъадазул бицун буго. Зодисан рецт1унел ц1адалгьул, ракъалдасан бижулел хур-хералгьул бицун буго. Зодир хьвадулел ц1вабазул, ралъдада хьвадулел гумузул бицун буго: гьел киналго далилалги руго инсанасул х1авасаздалгун (жо лъалел лугби: бер, г1ин ва цогидалги) жал лъалел ва жидель пикру гьабун гьезул Бет1ергъан вук1иналда т1орит1ел гьабулел.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасда вах1ю рецт1ине байбихъараб мехалъ маккаялгьул мушириказ гьев махсароде гьавиялгьул бицен гьабун буго. Къиямасеб кьоялде инкар кквелялгьул, г1азаб хех бачун вач1а абун аварагасда т1ад релъанхъиялгьулги бицун буго. Аллагьасда ﷻ ва гьесул к1удиял ва г1емерал ниг1матазда инкар ккурал г1адамазул ахир кин кколеб бицун, гьедин инкар кколел чаг1азе х1инкьи кьолел буго. Сураталгьул ахиралдаги Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасда амру гьабулел буго Аллагьасул ﷻ диналде халкъ ах1е абун берцинаб хабаралдалгун ва х1икматалдалгун: г1елмиял далилал рачун ва мисалал рачун.

Аллагьасде ﷻ халкъ ах1улаго цвараб къварилгьиялде сабру гьабейн ва г1адамаздаса т1аса лъугьун, гьезда гурх1ел гьабейн амру гьабулел буго хирияв аварагасда ﷺ. Сураталда ц1ар тун буго «Наялгьул сурат» абун, гьаб сураталда жаниб гьеб г1ажайаб рух1ч1аголгьиялгьул бицен гьабулел бук1иналъ. Аллагьасул ﷻ х1алк1ольиялда, гьесул г1елму-къудраталда т1орит1ел гьабулел г1емерал х1икматал руго гьеб гьит1инаб наялгьул г1амалалде балагьарав чиясе.

**Жив гурхІулев, гурхІел гламав
Аллагъасул цІаралдалгъун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**1. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру бачІана ва
нужеца гъеб хех бачІин тІалаб гъабуге!**

أَتَىٰ أَمْرَ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُ

وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾

Гъаб аят рещтінабиялъе сабаб бишун жинда Аллагъ разильаяв Ибнуглаббасица абуна: ТІадегІанав Аллагъас «Къиямасеб къо гІагарлъана» - абураб аят рещтінабураб мехаль, капурзабаца цояз цояздехун абуна: «Гъав МухІаммадица абулеб буго къиямасеб къо гІагарлъун бугин абун, нилъеца нилгъер хІалтІи-пиша тун лгъикІ щибдай гъес бицараб хабаралгъул хІасил лгъугъина абун».

Дагъаб замана араб мехаль гъел капурзабаца абуна: «Я МухІаммад! Гъаб дуца къотІи гъабураб, нижее жиндалгъун хІинкъи къураб жо нижеда бачІунеб гъечІо гурищ?» - абун. Цинги ТІадегІанав Аллагъас гъаб аят рещтіне гъабуна: «Аллагъасул амру бачІана» - ян абиялгъул магІна буго жиб бачІин хІакъаб жо гъеб букІиналъ бачІана абуна, ай гъеб къиямасеб къо бачІине букІин ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гІадамазе гъениб гІазаб гъабизе букІин хІакъаб жо буго.

Нужеца гъеб хех бачІин тІалаб гъабичІого Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе хехлгъи гъабе ва лгъикІаб гІамал гъабиялдеги гІедерге. **Гъев Аллагъ жив ВацІадав ва ТІадегІанав вуго мушрикаж жиндехун ширк гъабулел алагъзабаздаса.** Ва гъесие гъарулел жиндир заталда рекъоларел сипатаздасаги.

**2. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ малаикзаби
рещтінарула жиндир вахІюялдалгъун
лагъзадеридаса аварагІьялъе тІаса**

يُنزِلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ

مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ

إِلَّا أَنَا فَاتَّقُوا اللَّهَ ﴿٢﴾

**вищарав чияса. Гъев аварагасда
амруги гъабула дуца куфру-ширкалгъул
агълуялъе хІинкъи къе абун жиндие гІибадат гъабизе хІакъав
БетІергъан цохІо Аллагъ гурони гъечІин, нуж хІинкъа гъев
Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІасилгъизе, гъесул ццим бахъин ва гІазаб
нужеде щвечІого букІине»-абун.**

**3. ТІадегІанав Аллагъас зобал-ракъал
рижана хІакъаб жоялдалгъун.**

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ

تَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾

Жиндир хІикматалдалгъун, жинда жаниб маслихІат букІун ва хІакъаб жо гъабулелвгъун вукІун бижана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб махлукъат, ай гІадада гъечІеб.
Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вацІадав ва тІадегІанав вуго жиндехун

г1ахьаллгы гьабулеб щибго жо бук1налдаса. Мушрикаж жиндие лагългы гьабулелл хьанчал ва алагъзаби бат1улал жал руго, гъезие лагългы гьабулелл мушрикалгы ах1макъл г1адамал руго.

4. Т1адег1анав Аллагъас инсан
вижана манидал къат1райлдаса.

حَاقَّ الْإِنْسَانَ مِنْ نُظْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ

Гьедин бугониги гьев инсан дида данде
къацандулев вуго.

مُيِّنٌ ﴿٤﴾

Дидехун г1амал к1одолгы гьабун, дида мут1иг1льч1ого дир ниг1матазда инкар ккун хьвадулев вуго. Дица гьев вижун вуго дие г1ибадат гьабизе абун, гьес г1ибадат гьабулеб буго хьанчазе.

Гьев инсанас пикру кин гьабулареб жив сундаса вижарав, жив вижарасда хун хадуб т1аде вахъине гьавизе к1олеблъиялдаги кин гьев кант1уларев?. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ г1асилъарасе дунялалдаги г1азаб гьабизе к1олеблъиги, ахираталда г1азаб гьаби х1акъаб бук1нги шай инсанасда гьалареб? Т1адег1анав Аллагъас алжанги жужах1ги бижун буго ва гьеб к1иялъего агьлуги бижун буго, гьеб к1иги рукъ гуреб цоги рукъ ахираталдаги гьеч1о Инсанасда кин бич1улареб гьаб амру ва гьесда кин к1олеб Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ г1асильize!

5. Гьединго Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ нуже
х1айваналги рижана.

وَاللَّعْمَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفٌّ

Варанаби, г1ачи, г1иял ва цогидаб
рух1чаголгы бижана, инсанас жиб рокъоб

وَمَنْفَعٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾

хьихьулеб. Гьеб боц1удаса нуже буго нуж квачалдаса ц1унулеб
жо. Квасул, х1улидал босен-рет1ел гьабула, ц1аказул чадрал гьарула.
Цогиги г1емер мунпаг1атал руго нуже гьеб боц1удаса. Нуж т1ад
рек1уна, нужер къайи баччуна. Гьан, рахъ, нах, х1ан ва цогидабги
кваналеб жогги буго нуже гьел х1айваназдаса.

6. Гьеб боц1и радал рокъосан къват1иб
унеб мехаль ва къаси рокъоб бач1унеб
мехаль нуже гьезда балагъун рек1елгъей
буго ва бер боххиги буго.

وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرْمَوْنَ

وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾

Боц1иги лъимал-хъизанги дунялалъул берцинлгы бугелъул, гьелда
рек1елгъей гьабиги дунялалъул ч1аголгыялдаса бугеб жо буго. Гьелда
рек1елгъей гьеч1ев чиясул боц1и-мал бук1ин надираб жо буго.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ т1овит1арав ва гьес жинда г1агар гьавурав чи вук1уна
гьеб боц1и-мал, хъизан-лъимал бугониги гьелда рек1елгъей гьеч1ев,
гьеб Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ ризильялъул нухда х1алт1изаби гуреб цоги гьелдаса
мурад гьеч1ев. Гьедиनाव чиясе киг1ан г1емер бечелгы бугониги гьеб

ахираталда хазиналъун батублеб буклуна. Гьединал руклана хириял асхлабзаби Абубакр, Глусман ва цогидалги: жидеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналъе г1оло кинабго бечелъи кьурал, гъзавагъ гъабизе боял г1уцларал.

7. Гьел х1айваназ нужер къайиматах1 боччула рик1к1адал ракъазде. Гьел рук1ч1елани нуж гъенире ине рук1нч1о ва нужеда гъеб къайи баччизе к1везе бук1ч1о, ц1акъ г1емер къварилъи бихъун гурони. Х1акълъунго нужер Бет1ергъан Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** жив ц1акъ гурх1улев вуго ва нужее лъик1лъи бокъулев вуго.

وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّيْسَ تَكُونُوا
بِلَاغِيهِ إِلَّا ابْتِغَاءَ لِنَفْسٍ إِنَّ رَبَّكُمْ
لَرءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٧﴾

8. Гьединго Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** хъунулги рижана: чуял, г1орц1енал, х1амул. Нуж жидеда г1ад рек1ине ва нужее берцинлъиялъе рук1ине.

وَالخَيْلِ وَالْبَعَالِ وَالْحَمِيرِ لِيَرْكَبُوهَا
وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

Чуял ц1акъ берцинал, ч1ух1арал жал руклуна. Гьел жидель баракат бугел х1айванал руго ва жидеда г1ад рек1ун гъзавагъ гъабизе лебалал ва мустах1икъал руго. Г1адег1анав Аллагъас нужеда жиб лъалареб цогиги г1емер бат1и бат1ияб жо бижула. Щибаб заманаялъ, щибаб бак1алда инсанасул х1ажат бихъун бат1и бат1ияб жо бижула Аллагъас **جَلَّ جَلَّ**.

Гъев Аллагъас бижараб буго инсан ургъун гъабураб гамаги, машинаги, самалётги, поездалги ва цогидаб кинабго жинда г1ад рек1ун ва къайи г1ад лъун жиндаса мунпаг1ат босулеб техника. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** кьураб г1акълоялдалъун гурони инсанас щибго жо гъабуларо: гъев инсанги, гъес гъабураб кинабго жоги Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** махлукъат буго. Гъаб масъала ц1акъ бит1ун бич1изе ккола ва гъениб кинабг1аги щаклъи ккезеги бегъуларо.

Гъаб хирияб Къуръан рещт1инабулеб мехаль бук1араб х1алалда рекъараб мац1 буклуна Къуръаналь бицунебги. Доб заманаялъул г1адамазул х1ал бицана Бет1ергъан Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** ва гъеб заманаялъго жинца ишараги гъабуна гъеб нужеда бихъулеб, лъалеб гуребги инсанасе манпаг1аталъе цоги бат1и-бат1ияб жо бижизе бук1иналда. Къуръан муг1жизат бук1иналда г1орит1ел гъабулеб х1ужа-далилалдаса цо мисал буго гъаб.

Гьединабго х1ужа буго Г1адег1анав Аллагъасул раг1и: «Гъал зобал ракъал инсанасе квегъана»-абураб. Г1акъло бугев чиясе цох1о гъаб аят г1ола киг1ан к1удияб г1елмияб цебет1ей, ц1ияб жо ургъи ва рагъи

лѳугъаниги, гъѳ жѳ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зѳбал ракъал инсанасе квегъун рукліналѳул гламат букліналда тлоритІел гъабизе ва гъелдалѳун жиндир иман жегиги камиллѳизе. Гъѳдинабгѳ аят бугѳ: «Нужер гъунар батани нуж зѳбал ракъазул тлорхъаби тун къватІире рахъа»-абураб. Сурату РрахІман(33). Гъел тлорхъаби рахун къватІире нуж унаро абун жинцагѳ инсанасда гъазеги гъабулѳб бугѳ.

Гъаб цІакъ кІудияб мугІжизат букІин бичІулѳб бугѳ хасгѳ гъаб «космосалѳул век» абун цІар лѳураб заманаялъ. ТІадегІанав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гъѳреси гъабизе кІѳлѳб букІараб ани цІакъ гІедегІун гъѳреси гъабилаан капурзабаца гъѳб. Амма гъел капурзаби мукІурлѳун руго зѳбал ракъазул (вселенное) тлорхъи кодоб щоларѳ абун. Жиндир тлорхъи кодоб щоларѳб жѳялдаса инсан къватІив кин вахъулев! ГІакъло загІипал, жидер бер щѳлѳб бакІалдацин гІелму щоларѳел гІадамаз инсан космосалда воржанин, моцІалда тІад ваханин абураб рагІи бугѳ гъелдалѳун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІажиз гъавизе, гъѳсул къват-къудрат дагъ гъабизе бѳкъун абулѳб рагІи. Купру-ширкалъул агълуялъ гъѳб рагІиялдалѳун жидергѳ ахІмакълъи гІакъиллгъилѳун бихъизабизе далил бачуна.

Инсан космосалда ин тІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жагъилал гІарабиязда къуръан рѳштІинабулѳб заманалгѳо бицун бугѳ «зѳбал ракъал инсанасе квергъун руго» абураб рагІиялдалѳун. Ва амма дол гІадамал жагъилал рукІаниги, жакъа гІадаб гІелму-лъай цебѳ тІураб заманаялъ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва гъѳсул къудраталда инкар ккурал гІадамазул гІадалъ бараб бакІаб зар гІадаб рагІи бугѳ «нуж зѳбал ракъазул тлорхъаби рахун къватІире унаро» абураб рагІи.

СубхІаналаг! Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ВацІадав ва ТІадегІанав вуго гъел инкар чагІазул ракІалда кколел сипатаздаса. Жиндир инсаният дунялалда бугѳбгІан заманаялъ гъел гІажиз гъарулѳб мугІжизатлѳун бугѳб гъаб Къуръан жинца рѳштІинабурав ГІалим ва ХІаким вуго ТІадегІанав Аллагъ.

9. ТІадегІанав Аллагъасда бугѳ жинца аваразбаи ритІун, гІахъал рѳштІинарун, лагъзадериди битІараб нух ва хІакъаб дин баян гъаби, гъѳб

диналдалѳун дов муъминав лагъ абадиял нигІматазда щѳлѳб. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухаздаса бугѳ хІакъаб жѳялдаса гъѳтІарал ва хъуштІарал ягъудиял ва насраниял жиндаса хъвадулѳб нухги.

وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ وَتَوَلَّى

شَاءَ لَهُدَىٰ لَكُمْ أَمْ مَجْرِبَاتٍ ﴿١٦﴾

ХІакъаб жо жидеда лъазего лъаларел мажусиял хъвадулеб нухги. Мажусиял руго бакъалъе, цIаялъе ва цоги щиб бугониги жоялъе лагълъи гъабулел гIадамал: Индиялда гIакаялъе лагълъи гъаби гIадаб, будда абураб жоялъе лагълъи гъаби гIадабги. **Аллагъасе** جَلَّ جَلَّالَهُ **бокъарабани жинца нуж киналго тIоритIизе руклана хІакъаб диналда ва битIараб нухда.** Киниги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ инсан тун вуго жинцаго нух ва дин тIаса бищизе ихтияр бугевлъун. Жиндир гIамалалда рекъараб жазаъ ахираталда гъесие гъабизе къотIиги гъабун буго.

10. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ **вуго жиндие лагълъи гъабизе хІакъав нужер БетIергъан, жинца зобалаздасан цIад рещтIинабулев. Гъеб цIадалдаса къеч хъвазабизе ва бухIи-багIари тIаса ине гъабизе лъин буго, гъелдалъун буго нужеца боцIи хъихъизе ва къара гъабизе гъветI, хер бижулеб.**

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجْرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١٠﴾

11. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ **нужеца мунпагIат босизе гъеб цIадалдалъун бижизабула хуриб хъaleb жо: роль, цIоросороль ва цогидабги. Зайтунальул чамастакил, цIолбол ва цогидал пихъазул ахалги рижизарула. ХІакълъунго гъаб цебехун бицараб жоялъуль хIужа ва далил буго жидеца пикру гъабулел гIадамазе, гъезул БетIергъан Аллагъ вукIиналда тIоритIел гъабулел.**

يُنِثُّ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الشَّجَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾

Гъев цогояв вукIин, кинабго жо жиндаса бугев ва жинда хIажатав вукIиналдаги тIоритIел гъабулел.

12. ТIадегIанав Аллагъас **нужее квегъараллъун, нужеца жидедаса мунпагIат босулеллъун гъарун руго сордоги къоги, бакъги моцIги. Зодор ругел цIвабиги квегъарал руго Аллагъасул** جَلَّ جَلَّالَهُ **амруялдалъун.**

وَسَخَّرَ لَكُمْ مِنْ أَيْدِيهِمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ وَالْقُرْآنَ وَالْجُودَ مَسْخَرَاتُ يَأْمُرُهُمْ فِي ذَلِكَ لِآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾

Даимго жидер нухазда хъвадулел руго ва инсанасе бецIаб сардилъ ракъадада ва ральдада нух лъазе, къибла лъазе сабаблъунги руго. **ХІакълъунго гъаб зобал-ракъал, бакъ-моцI, сордо-къо квегъун букIиналъульги Аллагъ** جَلَّ جَلَّالَهُ **цо вукIиналда тIоритIел гъабулел гIаламатал руго жидер гIакълго**

бугел г1адамазе.

13. Гъаб ракъалда г1ад Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ

бижанщинаб жоялъульги: жиндир къер

-мохъ бат1ияб, сипат сурат бат1ияб,

жинс, т1аглам бат1ияб, х1айванал

ругониги, гъвет1 хер бугониги,

маг1даниял жал ругониги. Х1акъълунго гъеб киналъульгоги

г1аламатал руго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вук1иналда, гъев жиндир

къуват-гуч, г1елму-лъай бергъарав вук1иналда, жидеца пикру

гъабун, г1акъло х1алт1изабун, ваг1за насих1ат босулел г1адамазе.

Г1адег1анав Аллагъас гъаб лъабго аятазда жаниб жиндир

махлукъаталъул к1удиял г1аламатал рицана, инсан кант1изе бокъун

гъел рехсарал махлукъатал: зоб, ракъ, бакъ, моц1, гъвет1, хер щибго

жого гъеч1ого, жал рижулев чиго гъеч1ого рижарал гъеч1олъбиялда.

Рижун хадубги гъезул тадбир гъабулев, гъел хъвадизарулев гъезул

Бет1ергъан вук1иналдаги кант1изе. Гъелдаги хадуб г1адег1анав

Аллагъас т1оцебесеб аяталъул ахиралда абуна: гъеб махлукъаталъулъ

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вук1иналда т1орит1ел гъабулеб г1аламат бугин жидеца

пикру гъабулел г1адамезе-абун. К1иабилеб аяталъул ахиралда абуна:

жидер г1акъло бугел, жидеда жо бич1улел г1адамазе абун. Лъабабилеб

аяталъул ахиралда абуна жидеца ваг1за босулел г1адамазе абун.

Гъаб тартибалда гъаб лъабго жо: «Пикру гъаби, г1акъло бук1ин,

ваг1за боси», рехсеялъуль Бет1ергъанасул каламалъул пасих1лъи

ва г1акъиллъи загъирлъулеб буго. Инсанасда цо щиб бугониги жо

бихъараб мехалъ, яги раг1араб мехалъ гъев чиясе рекъараб бук1уна

гъелъул пикру гъабизе: гъаб жо щиб жо кколеб, гъалдаса мурад щиб,

гъаб заралиябищ яги хайир бугебищ абун. Гъедин жинца пикру

гъабуларев чи х1айваналдаса г1емер рик1клад шун вук1унаро жиндир

даража- макъамалъуль.

Пикру гъабун хадубги чара гъеч1еб жо бук1уна гъеб жиндиль пикру

гъабураб жо жинда бит1ун лъазе ва бит1ун бич1ч1изе. Гъединаб

бит1араб г1акълу-бич1ч1и гъеч1ев чи киг1анго г1акъилавлъун жив

вугониги ах1макъав чи вуго: масала, г1езег1анго г1елму-лъай бугел

г1адамал руго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъеч1ел, жал ахираталда

божуларел. Гъел г1адамазул г1елму ах1макълъи буго. Жинца цо

жоялъуль пикруги гъабун, гъениб бит1араб г1елму-г1акълоги

х1алт1изабун, гъеб жо бит1ун бич1ч1ун ва лъан хадуб, гъелъул ваг1за-

насих1ат лъугъунев гъеч1они, гъеб жинда лъараб жоялда г1амалги

гъабулеб гъеч1они, гъав чиясул кинабго г1елмуги, г1амалги г1адада

وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا
أَلْوَانُهُ وَإِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ
يَذَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

хвараб буго. Гьасда абула дунял ахираталда члового хутларав чи абун. Инсанасда тладаб жо буго жинца пикру гьабун хлакьаб жо лъазабизе ва гьеб жинда лъараб жоялда гтамалги гьабизе.

14. Гьев БетIергъан Аллагъ вуго нуж рижарав, нуж хьихьулев ва нужеца гIибадат гьабизе хлакьав, жинца нужея ральдал квегъарав, гьениса нужеца гIатIгояб гъан кваназе, ччугIа ва цогидаб ральдал хIайваналъул гъан кваназе. Гьениса кьимат бугел ганчIал: маржанал, жавгъарал, луълуал рахъизе

ва гьел нужея берцинлъильун рукIине: курхъин, кIиликI ва маххал гъаризе. Гьеб ральад хъвалхъун хъвадулел мугIрул гIадал чIахIиял гумиги рихъула нужеда. Жидеца гIадамал раччулел, кьайи-матахI баччулел, ральдалгъан ччугIа бахъулел. Гьал ральдал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужея квегъун руго нужеца гьелдалъун магIишат гьабизе квербакъи гьабизе ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ризкъиги тIалаб гьабизе. Гьеб кинабго жо Аллагъасул рахъалгъан бугеб нигIмат букIин лъан гьесие шукруги гьабизе. Ва амма шукру гьабулел дагъ руго, нигIматаздаса лазат-кеп босулел, жидер Халикъ ва Разикъ кIочарал гIемер руго.

15. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб ракъул гьумералда тIад мугIрулги гьаруна нужгун цадахъ ракъ чIчIун букIине, гьельул гьетIи ва хъвагIи гьечIого

букIине. Ва гIорал, нухалги гьаруна ракъалда тIад, нуж нужея хIажатаб бакIалде ине ва нужер мурад тIубазе.

Жинда Аллагъ разилъаяя СагIидица Къайс ибну ГIубадатидаса хабар бицана:

«ТIадегIанав Аллагъас ракъ бижараб мехаль гьеб хъвадулеб, багъарулеб букIана. Цинги малаикзабаца абуна гьаб жо гьечIо жинда тIад щивго чи чIолеб ва жинда тIад гIумру гьабулел абун. Цингисалаль жидеда ракъ бихъидал гьелда тIад мугIрул рихъана»-абун.

АбусагIидица абуна: гьаб рагIиялъул магIна буго БетIергъан Аллагъас зобал-ракъал рижулел мехаль ракъ бижана гъаваялде рехараб торгIо (шар) гIадин гургинаб ва тIадагъаб. ТIадагъаб жо багъарулеб, гьетIарулеб букIунелъул мугIрул, щобал, гIорал ральдал гьарун, гьеб ракъ гьабуна жинца цо бакI кколеблъун ва жиб гьетIарулареблъун абун. Гьелдаса мурад гьечIо ракъалье багъариги гьечIо абураб. Ракъ

وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ
لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حَبًّا
تُكْسَبُونَ بِهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوْلَجًا فِيهِ
وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَعَلَّامٌ لِّكُمْ
شُكْرُوتِ ﴿١٤﴾

وَالَّذِي فِي الْأَرْضِ رَوَى أَنْ يَمِيدَ بِكُمْ
وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾

багъарула жиндир хасаб ва даимаб тартибалда. Жиндир хІосида (ось) сверун бахъула ракъаль сверел сордо-къоялда жаниб цо нухаль ва бакъалда сверунги бахъула свери лъагІалида жаниб цо нухаль.

16. Нужее цогиги гІаламатал гъаруна وَعَلَّمَتِ وَيَأْتِجِرْهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾
ракъалда гІад, нуж рикІкІадаб сапараль
инегі гъениса гІадрусун рукъоре рачІинегі. Сардиль сапаралда
ругел гІадамал зодир ругел цІвабзасдалъун жидер нухда ритІун
кколел руго.

17. Нужеца пикруго гъабуларинц, я гъал أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾
гІадамал: жинца кинабго махлукъат бижарав
ва жиндие бокъараб жо бижизе кІолев
Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ рельеъунищ рукІунел
гІадамазул квераз ганчІил, цІулал я цогі жоялъул гъарурал
алагъзаби?

РукІунаро гъел Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ рельеъун ва гъел алагъзабилъун
кквезегі бегъуларо. Гъаб ишалъул пикру кин гъабулареб мушриказ
ва жидее гъальул вагІзаги щай лъугъулареб?.

18. Гъединго Аллагъасул وَأَن تَعْبُدُوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُخْصَوها إِنَّا
къудраталде гІоритІел гъабулеб далил اللَّهُ لَعَفَّورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٨﴾
буго нужее: нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ
нигІматал рикІкІине, гъезие гІорхъи
чІвазе абун лъугъани, гъеб жо нужедаса бажаруларо.

Инсанас рикІкІунел, яги гъесул гІакълу-тадбир хадур гъолел гъечІо
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нигІматал. ХІакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца
тавбу гъабуразул мунагъл чурулев, гъезулиманги къабул гъабулев,
муъминзабазда дунялалдаги ахираталдаги жив гурхІулев.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нильее ругел нигІматазул бишунго кІудияб гъаб
кІигі нигІмат буго: Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурхІулев вукІин, тавбу къабул
гъабун мунагъл чурулев вукІинги. Гъезда цебе бугеб кІудияб нигІмат
буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ниль иманалда ва исламалда гІоритІи. Аллагъас
гъал нигІматал нильедаса гІаса росугегі ва гъал нигІматазда щукру
гъабигі ризкъильун гъабеги.

ХІасанул Басрияс абун: Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нильее къураб щібаб лага
кІудияб нигІмат буго. Инсанас гъеб Аллагъасул нигІмат Аллагъасде
جَلَّ جَلَّالَهُ гІасильялъе сабаблъун гъабулеб буго. Я нижер Аллагъ!
Дуца ниж гъаруге дур нигІматаздалъун дуде гІасильулездаса. Мун
рехсолеб мацІ къе, Аллагъ, нижее ва дуде хІелулеб ракІги къе. Мун
разильулеб жоялъуль гурони хІалтІизаруларел цогідал лугбигі къе,
Аллагъ, нижее. Ниж дуде гІассильялдаса рикІкІад гъаре ва дур цІоб-

раx1маталдалъун дур ниг1матазул алжаналдеги лъугъине гъаре-абун.

19. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда лъалев вуго وَاللّٰهُ يَعْزِمُ مَا يُسِّرُوتَ وَمَا تُعْلِنُوْنَ ﴿١٩﴾
 нужеца бальго гъабулеб жоги, т1атун,
 загъирго гъабулеб жоги.

Нужер рек1ель бугеб иман лъала Аллагъасда, иман гъеч1ел, загъиралда иман бугеллъун хъвадулел мунапикъзабиги лъала. Г1адамазда бихъулеб бак1алда нужеца гъабулеб г1амал лъала, нужго ругеб бак1алда нужеца гъабулеб г1амалги лъала. Гъеб кинабго г1амалалде данде Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нуже жазаб гъабизе буго.

20. Мушрикаца Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ живго وَالَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ لَا يَخْلُقُوْنَ
 тун жиде лагълъи гъабулел хъанчал ва شَيْئًا وَهُمْ يُخْلُقُوْنَ ﴿٢٠﴾
 алагъзаби руго жидеда щибго лъик1лъи-
 квешлъи гъабизе к1оларел, жидеца жо
 бижуларел, г1адамазул квераз гъарурал ясик1аби.

21. Хварал жал руго гъел, жидель рух1 أَمْوَاتٌ غَيْرٌ أَحْيَاءٍ وَمَا يَسْعُرُوْنَ أَيَّانَ
 гъеч1ел, г1акълуги гъеч1ел, бихъи, يَبْعَثُوْنَ ﴿٢١﴾
 раг1инги гъеч1ел.

Гъединал хъанчазда я хайир, я зарал гъабизе к1оларо. Гъел хъанчазда лъаларо кидал къямасеб кьо бач1унебги ва кидал т1аде рахъинарулебги. Гъадинал рух1 гъеч1ел, г1акълу гъеч1ел, гъец1о-ц1улалъул гъарурал ясик1абазе лагълъи гъабизе бегъилищ г1акълу-лъайги бугел, бер-г1инги бугел г1адамаз?

Гъал ах1макъл г1адамал кант1изе бокъун т1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ абулеб буго:

22. Нуж кинацаго жиндие г1ибадат إِلَهِكُمْ إِلَٰهٌ وَحِدٌ ٱلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ
 гъабизе х1акъав Аллагъ цох1о Аллагъ بِٱلْآخِرَةِ قُلُوْبُهُمْ مُّنْكَرَةٌ وَهُمْ
 جَلَّ جَلَّالَهُ гурони гъеч1о.

Гъесие г1ахъалчиги гъеч1о, гъесда مُسْتَكْبِرُوْنَ ﴿٢٢﴾
 ващадавги гъеч1о. Жидеца Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ
 ва ахираталде иман лъоларел г1адамал,-гъезул рак1ал руго х1акъаб жоялде инкар ккурал ва гъел ч1ух1унги руго жидеда динул ислам х1акъаб дин бук1ин лъаниги гъеб къабул гъабизе ва гъелда нахърильлъине.

23. Щибго щаклъи гъеч1еб жо буго لَاجْرَمَ ٱتَّ ٱللّٰهُ يَعْزِمُ مَا يُسِّرُوتَ وَمَا
 х1акълъунго т1адег1анав Аллагъ жинда يُعْلِنُوْنَ ۗ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلْمُسْتَكْبِرِيْنَ ﴿٢٣﴾
 бальгоябги загъирабги жо лъалев
 вук1ин, ва гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ц1акъ
 рокъуларо х1акъаб жо къабул гъабизе ч1ух1арал г1адамал.

Аллагъ ЖӀӀӀӀӀ цо гъавизе, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рит1ухъ гъавизе, Къуръаналда иман лъун гьелда нахърилъгыне ч1ух1арал г1адамазе Аллагъасул ЖӀӀӀӀӀ щим бахъин ва г1азаб бук1ине буго.

24. Гъал инкарчаг1азда ва мушриказда
гъикъараб мехаль щиб жоа
рещт1инабун бугеб нужер Бет1ергъанас

Мух1аммадида абун, жидеца абулеб
буго: гъеб жо Аллагъасул ЖӀӀӀӀӀ калам гъеч1о, гъел руго щересел
умматазул бицунел гъересиял къиссаби абун.

Г1алимзабаца абун: Маккаялъул мушрикал жидедаго гъоркъоб къот1иги гъабун Маккаяде рач1унел нухал ккун ч1олел рук1ана ва гъез Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе ине къасд гъабурал чаг1и нахъч1валел рук1ана. Х1еж гъабизе рач1унел г1адамаца гъикъараб мехаль: «Щив чи вугев гъев Мух1аммад ва щиб жо бугеб гъесда рещт1инабун?»-абун, гъез абулеб бук1ана: «Гъес гъереси бицунеб буго, гъел пересел г1адамазго рицунел рук1арал маргъаби руго»-абун.

25. Жидеца гъеб бугътан лъуна,
къиямасеб къоялъ жидер мунагъазул
гъирал раччун рук1ине, щибго жо
г1аса нукъсан гъабич1ого ва жидеца
къосинарурал г1адамазул мунагъазул
гъиралги раччизе. Гъез гъел къосинарун ругелъул щибго г1илла-

х1ужаги гъеч1ого.
Мун кант1е, я гъав инсан! Ц1акъ квешаб гъир буго гъел г1адамаца
баччизе бугеб! Цо ч1яс лъик1аб нух малъараб мехаль, гъеб нухаль
хъвадарал г1адамазул кири гъев ч1ясеги бач1уна. Цо ч1яс квешаб нух
лъураб мехаль, гъеб нухаль хъвадун квешл1и гъабуразул мунагъги
гъесие бач1уна. Гъеб маг1на буго аяталъулги.

26. Гъаб дур къавмалда церехун
рук1арал къавмазги макру гъабун,
Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидехъе рит1арал
аварагзабазе. Аллагъас ЖӀӀӀӀӀ гъел
къавмазул минаби къуч1дасанго
рахъана ва жидеда г1ад т1оخالги
рортизарун гъалаг гъаруна. Гъезухъе
Аллагъасул ЖӀӀӀӀӀ г1азабги бач1ана жидеда рак1алдаго бук1инч1еб
рахъалдаса.

Гъаб аяталъ бицунеб буго Аллагъасул ЖӀӀӀӀӀ диналъул нухда ч1арал,

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أُنزِلَ رَبُّكُمْ قَالُوا
أَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلِيسَ
مَا يَزِيدُونَ ﴿٢٥﴾

قَدَّمَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَى اللَّهَ بُدْعُيْنَهُمْ
مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ
مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ
لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

аварагзабазе макру ургъулел, муъминзабазе къварилгъи гъабулел г1адамал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ц1акъ гъалаг гъаризе рук1иналгъул ва Аллагъасул макру ва г1азаб гъезда гъукъизе ва нахъч1вазе к1олареб бук1иналгъул.

27. Къиямасеб къоялгъи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел г1адамал ц1акъ г1одорег1ан гъарула ва гъезда абула: «Жире арал нужеа алагъазби, гъел к1одо гъарун нужеа аварагзабазда даг1ба балел рук1арал ва нужеа гъезие лагългъи гъабурал?» - абун. Аллагъасул

تُذَوِّرَهُمُ الْقِيَمَةَ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِ الَّذِينَ كُنتُمْ تُشَاقِقُونَ فِيهِمْ قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿١٧﴾

جَلَّ جَلَالُهُ диналде халкъ ах1улеллъун рук1арал г1алимзабаца ва имамзабаца абула: «Унго-унгояб г1азаб, г1одорег1анлгъи ва инжилгъи жакъа капурзабазе бугоха» - абун.

Г1алимзабаца гъеб раг1и абула гъел капураб къавмалгъул рак1 къварид гъабизе ва гъезул х1ал квеш гъабизе. Дунялалгъул рукъор ругеб мехалъ гъел г1алимзабазухъ г1енеккун рук1инч1елгъул, гъезул ваг1за-насих1ат босич1ого гъезда г1ад релъанхъун рук1индал.

28. Малаикзабаца капурал г1адамазул рух1ал рахъулеб мехалъ, гъел кутакалда муг1иг1лъун ва х1елун рук1уна, дунялалда бук1араб ч1ух1а-къулиги к1очон бук1уна. Жидеца гъереси

الَّذِينَ تَتَوَفَّيهِمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ فَأَلْقَوْا السَّلَامَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَىٰ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

бицинеги байбихъула: «Нижеца шибго квешлгъи гъабич1о, нижеца ширк гъабич1о»-абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел гъереси гъарун гъездехун абула: «Нужеа абухъе гъеч1о нуж руго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г1асилгъун рук1арал, гъанже нужеа гъересиги бицулеб буго»-абун. Х1акълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго нужеа гъабулел бук1араб г1амал.

29. «Гъанже нуж лъугъа жужах1алгъул рагъабахъан жанир, нуж даимго гъенир жанир рук1ине руго. Ц1акъ квешаб бак1 бугоха гъаб жужах1 Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе ч1ух1ун хъвадараб халкъалье» - абун.

فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَلَيْسَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿١٩﴾

30. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1азабалдаса х1инкъун, гъев разилгъи г1алаб гъабун хъвадулел муъминзабазда гъикъараб мехалъ: «Шиб жо решт1инабураб г1адег1анав Аллагъас жиндир

* وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ قَالُوا خَيْرٌ لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٠﴾

аварагасда» - абун, гъез абула: «Лъик1аб жо рещт1инабуна» - абун. Г1алимзабаца абуна: х1еж гъабизе рач1унел г1адамаз аварагасдаса ва гъесда рещт1араб жоялдаса гъикъараб мехаль мушриказ абулеб бук1ана: «Гъев гъереси чи вуго, гъес сих1ру гъабулеб буго, гъес маргъу бицунеб буго» - абун. Муъминзабазда гъеб жо гъикъараб мехаль гъез абулеб бук1ана: «Гъев авараг вуго صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъес бицунеб жоги бит1араб буго, гъесда рещт1инабураб жоги Къуръан буго, жинца х1акъаб диналде т1орит1улеб» - абун. Гъал муъминзабазе бугеб жазать бицун т1адег1анав Аллагъас абулеб буго: **Дунялалгъул рукъоб лъик1аб г1амал гъабурал г1адамазе гъанибго лъик1аб жазать гъабизе буго. Ва амма ахираталда гъезие бугеб жазать ц1акъго к1удияб ва лъик1аб буго.** Гъаб дунял паналгъулеб, т1аса унеб жо бугелгъул, ахират т1аса унареб, абадияб рукъ бугелгъул. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ х1инкъарал г1адамал ахираталда жанир ч1олеб рукъ ц1акъ лъик1аб рукъ бугоха.

31. Даимго жидеда жанир рук1унел алжанал руго гъел. Гъенир муъминзаби лгъугъуна. Гъезул рагъабазда гъоркъан ва ахазда жанисан г1оралги чвахулел рук1уна. Гъезие щиб жо бокъаниги бук1уна Алжаназда жаниб, щибго г1акъуба бихъич1ого гъезул рак1алде ккараб жо жидеда аск1об лгъун батула. Гъадинаб лъик1аб жазать гъабула Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ, дунялалгъул рукъор ругеб мехаль ахират бук1иналда иман лгъун, гъенир Аллагъасда щере ч1ч1езе рук1ин лгъан, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ г1азабалдаса х1инкъун лъик1аб г1амал гъабун жал хъвадарал г1адамазе. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ парз т1убарал, аварагасул суннатги ккурал, амрунагъюги гъабулел рук1арал г1адамазе.

جَنَّتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُجْرَى مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ
كَذَلِكَ يُجْزَى اللَّهُ الْمُتَّقِينَ ﴿٢١﴾

32. Гъел муъминзабазул рух1алги росула малаикзабаца ц1акъ х1еренго ва тамахго. Гъездехун малаикзабаца абула: «Нужеде салам буго, нуж лгъугъа гъал алжаназда жанире. Дунялалда нужеца гъабураб лъик1аб г1амалалгъе жазатьлгъун буго нужее гъаб алжан» - абун.

الَّذِينَ تَتَوَفَّوهُمْ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبَاتٍ يَقُولُونَ
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

33. Гъал инкарчаг1и ва мушрикал балагъун ругеб жо гъеч1о жидер рух1 босизе малаикзаби рач1ин гуреб, яги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру бач1ун жидее г1азаб гъаби гуреб. Гъаб к1иго жоялгъул цояб швезе буго гъазда.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَأِكَةُ
أَوْ يَأْتِي أَمْرٌ رَّبِّكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا
أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٢٣﴾

Глазаб тIаде швелалде цебе рухI босаразе ахираталда глазаб букIина. Дунялалда глазаб тIаде шваразеги ахираталда глазаб букIина.

Гъаз пикруго гъабуларищ жидеда церехун рукарал умматазул мушриказе ккараб жояльул. Гъезда цере рукарал гIасиял гIадамазги гъаз гъабулеб гIадаб гIамал гъабун букIана. Гъезда глазаб рещтIинабуна, гъаздаги рещтIинабизе бегъила гъеб глазаб. Гъел жал гъалаг гъарурал гIадамазе Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** щибго зулму гъабичIо. Кинниги гъез жидецаго жидер напсазе зулму гъабун. куфру-ширкалдалъун ва гIасилъи-пасалъи гъабиялдалъун.

34. Гъезде швана жидеца гъабураб квешаб гIамалалда рекъараб жазъ ва гъезие хIакълъана дунялалда ругеб мехаль жидеца махсароде гъабулеб букIараб жо.

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمُ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

ЖужахIалде жанир лъугъинарун квешаб глазаб чIамизабун гъезда Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** дин махсароде гъабиялъе жазаблъун.

35. Жидеца ширк гъабун хъвадарал гIадамаз абула: «Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالَهُ бокъун букIарабани нижеца ширк гъабичIого букIине, нижеца ширк гъабизе букIинчIо. Нижецаги нижер умумузги Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** гурони цоги щибго жоялъе лагълъи гъабизе букIинчIо.**

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا
مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَّحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا
حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا
الْبَلَّغُ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾

Ва нижеца щибго жо хIарамги гъабизе букIинчIо Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ хIарам гъабичIеб»—абун. Гъадин абун гъезда цере рукарал умматазул мушриказги:**

жидер аварагзаби махсароде гъаруна, нижеца гъабулеб жо Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** бокъун ва лъан гъабулеб бугин, гъесул амру букIинчIебани нижеца гъеб гъабилароан абун.

Дир аварагзабазда тIадаб жо гъечIо жидехъе къураб рисалат умматальухъе швезаби гурони. Гъел гIадамал иманалда тIоритIи, яги къосинари Аллагъасул иш буго. Гъесда лъала лъица щиб тIаса бищун бугеб ва кин гъел хъвадизе ругеблъиги.

Гъаб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул ракI парахат гъабун абураб рагIи. Гъальул магIнаги буго: Дуца умматальухъе рисалат швезабе: гъез иман лъечIо абун дуе щибго кIал гъикъи

буклине гьеч1о.

36. Х1акъльунго дица щибаб
умматалде расул вит1ана нужеца
лагъльи гьабе цох1о Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ва
нужги рик1к1алъе гьев гуреб жоялъе
лагъльи гьабиялдаса»-абун.

Хъанчал рук1а гьел, малаикзаби рук1а,
х1айванал ва г1адамал рук1а щибго
бат1алъи гьеч1ого, Аллагъ гَلَّ جَلَّالَهُ тун
бат1ияб жиндие г1ибадат гьабураб жоялда т1агъут абула ва гьельие
лагъльи гьаби ширк буго жинца абадияб жужах1алъул г1азабалде
ккзарулеб.

Гьел умматаздаса цо г1адамал рук1ана Аллагъас х1акъаб диналда
жал т1орит1арал. Гьездаса цоги г1адамал рук1ана жидее къосин
х1акъльарал ва жал бахъигьеч1еллъун, капураллъун ругел. Ай
г1адег1анав Аллагъас аварагзабиги рит1ун умматал иман лъеялде
ах1ана. Гьезул цо къокъаялъ иман лъуна, цогидал иман лъеч1ого
ч1ч1ана. Гьанже нуж ракъалда т1ад хъваде, я гьал Маккаялъул
мушрикал, ва нужеца пикру гьабе щибдай ккана нужеда цере
рук1арал Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъеч1ел ва жидеца аварагзабиги
гьереси гьарурал къавмазе. Гьельул нуже ваг1за лъугине бегъила
ва нуж кант1изеги бегъила.

37. Киг1анго дус бокъаниги, Мух1аммад

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гьел г1адамал иманалда

т1орит1изе, дуда к1оларо Аллагъас

къосаравлъун гьавурав чи иманалда

т1овит1изе.

Аллагъасда лъараб мехалъ цо инсан къосин ва куфру т1аса бищун
вук1ин, Аллагъас гьев чи х1ал гьабун иманалда т1овит1уларо. Жинца
т1аса бишараб къосиялда тола. Ва гьел г1адамал х1акъаб нухалда
т1орит1изе, гьезие квербакъулев чиги вук1унаро, ахираталда
гьездаса г1заб нахъч1вазе к1олев чиги вук1унаро.

38. Гьел мушрикал ц1акъ ях1 бахъун,

гьа гьедун к1алъалел руго ахират

буклине гьеч1ин абун ва хварал

г1адамал т1аде рахъинаризеге гьеч1ин

абун. Гьез абухъе гьеч1о, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ

т1аде рахъинаризе руго ва гьеб гьесул х1акъаб къот1иги буго.

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ

أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَجْتَبُوا الطَّعُوتَ

فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ

عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا

كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكذِبِينَ ﴿٣٦﴾

Амма г1адамазул г1емерисел жидеда гьeб х1укму льяларел руго.

39. Гьeл г1адамал т1аде рахьинарула:

жидеда баян гьабун бихьязабизе
дунялалда гьeл жиндир х1акьяльуль

хилиплъун рук1араб жо. Ахират

гьeч1ин, т1аде рахьинари ва х1исаб-мизанги гьeч1ин абураб
раг1иялъуль гьeл кьосун рук1ин гьезда баянлъизе.

Х1акьябги бат1улабги жо бат1а гьабизе, Аллагьасе جَلَّ جَلَّالُهٗ мут1иг1ав
ва гьeсда г1асильарав ват1а гьавизе, жинца зулму гьабурав ва жиндие
зулму гьабурав ват1а гьавизе. Цинги капураб кьавмалда якьинго
лъазе гьeл гьeреси бицунел г1адамал рук1араблъи.

40. Х1акьялъунго Дие цо амру бокьяраб

мехаль дица гьабулеб г1амал буго «кун»-

абун аби, цинги гьeб жо бук1уна.

Т1адег1анав Аллагь جَلَّ جَلَّالُهٗ х1ажатав гьeч1о гьeб

раг1и абиялдаги. Гьeб буго г1адамазда бич1ч1изе, гьезул г1акьялуялда
рельгьинабун абураб раг1и.

41. Жидеe зулму гьабун хадуб жидеца

Аллагьасул диналъе г1оло гьижра

гьабурал г1адамал.

Маккаялъул мушриказ г1емер зулму

гьабун хадуб гьезухьан рорч1ун цоги

асх1абзабигун цадахь Мадинаялде гьижра гьабун арал пакьирал,

лагъзаллъун рук1арал г1адамал: Билал, Ссугьайб, Хабаб, Г1амар

асх1абзабазул х1акьяльуль рещ1ине гьабунин гьаб аятилан абуна

Кьурт1убияс, Аллагь разильаги гьeл киналго асх1абзабазда.

Дица гьезие дунялалда гьабила льяк1аб ч1ч1олеб бак1. Мадина буго

гьeб гьижра гьабун рач1ун гьeл гьенир ч1ч1араб. Ва амма ахиратальул

ажру ц1акьго к1удияб буго ва хирияб буго. Г1адамазда гьаб амру

лъалeбани гьез ях1 бахьилаан ахиратальул ажру т1алаб гьабун хьвадизе.

42. Гьeл г1адамал руго жидеца

мушриказул кьварилгьи- зулмуялда

сабру гьабурал, цинги гьижра гьабун жидер ват1ан тун, вацал,

г1агарлъи тун Мадинаялде рач1арал. Цох1о жодор Бет1ергьанасда

جَلَّ جَلَّالُهٗ тавакал т1амун хьвадулел муьминзаби руго гьeл.

43. Дудасан цереги дица расулаллъун

рит1ич1о цох1о бихьинал гурони. Дица

гьезде вах1ю гьабуна умматальухьe

لِيَسِينَ لَهُمُ الَّذِي يُخْتَلَمُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ

الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿٣٩﴾

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ

فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا

لِنَسُوْبَتِهِمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلِأَجْرِ الْآخِرَةِ

أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجَالًا نُوحِيَ إِلَيْهِمْ

فَسَتَلَوْا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾

щвезабизе кколеб шариг1ат. Нужее гьѳб иш лъазе къвариг1ун батани жидеда Инжил, Таврат лъалел ягъудиязул ва насраниязул г1алимзабазда гъикъе.

Гъаб аяталъул маг1на буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ халкъалда дин малъизе гьѳб халкъалда гъоркъоса цо бихъинчи вит1ула. Ч1ужуг1адан йит1уларо, яги малаикзаби рит1уларо. Гъаб амру гъадин бук1ин лъазе бокъани, я къурайшиял, нужеца гьелъул х1акъалъуль китабияб агълуялъул Инжил, Таврат лъалел г1алимзабазда гъикъе, гъез бицина нужеда аварагзабилъун щересел умматазда бихъинал рит1ун рук1ин.

Гъаб аят рещт1инабиялъе сабабги буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда иман лъезе ва нахърилълъине ч1ух1ун къурайшиязул мушриказ абун бук1ана: «Мун авараг вуго абун нуг1лъи гъабизе малаик вач1аха нижехъе»-абун. Гъезул раг1и нахъч1иван рещт1инабураб аят буго гъаб.

44. Баянал х1ужабиги росун, Аллагъасул рахъалъан г1ахъалги росун рит1ула гьел аварагзаби. Дица дудаги гъаб Къуръан рещт1инабуна,

Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца г1адамазе гъезда г1адаб жо баян гъабизе.

Х1алалаб, х1арамаб жо баян гъабизе ва гъезие далилал рицун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вук1инги ч1чезабизе ва гьел г1адамаца пикру гъабун, ваг1за босун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе, мун рит1ухъ гъавун дуда нахъги рильлъине.

45. Гъаб ракъалда г1ад квешаб макру ва пасалъи гъабулел г1адамал божунищ ругел Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел ракъалда кквезарун гъалаг гъариларин абун, яги цоги гъезда рак1алдаго гъеч1ѳб рахъалъан жидеде г1азаб бач1инарин абун.

Макру абула щив вугониги гуккизе, гъѳв мекъи ккезавизе гъабулѳб г1амалалда. Гъаб тайпаялдаса буго мунафикъзабаца гъабулѳб макру: жидеца иман лъун гъеч1ѳл, амма иман лъурал г1адамазул пиша гъабулѳл. Аллагъасе т1аг1ат-г1ибадат гъабулѳл абун рук1унѳл, амма гъѳб г1амал г1адамазе г1оло гъабулѳб хвел, х1илла бугѳл.

Цоги макру бук1уна инсан гъалаг гъавизе х1илла ургъулѳб. Гъединаб макру ургъун бук1ана къурайшиязул церехъабаца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе: гъесда г1аде к1анц1ун щибаб къибилалъул цо-цо ч1яс гъесда хвалчен ва хеч къабизе ва

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُوبِ إِنَّكُمْ لَرَأْسُ قَوْمٍ مُّكْرِبِينَ
لِلنَّاسِ مَا نَزَّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ
اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ
حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾

лъица ч1вараб лъалареб х1ал лъугъун, къисас босизе рес гъеч1ого бук1ине. Гъал мушкарузул ва мунафикъазул квешал макраби лъалел рук1ун, Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъезда абулеб буго: «Нуж сунда божун ругел гъел къабих1ал г1амалал гъарулел, нужеда лъалебги бук1аго нужеда ццере рукларал умматазул мушкариказе ва мунафикъазе лъугъараб жо»-абун.

46. Яги Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** г1азабаль жал кколаро абун божунищ ругел жидер сапарада араб бак1алда, даран-базар гъабулеб бак1алдаги. Кир ругониги гъел Аллагъасде **جَلَّ جَلَّ** г1асиял, аварагасе макру гъабулел г1адамал гъесул г1азабалдаса рорч1изе гъеч1о.

أَوَيَأْخُذُهُمْ فِي تَقْلِيهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٤٦﴾

47. Яги гъел божунищ ругел жидеда Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** г1азаб швеларо абун. х1инкъун, гъелда хъаравуллъи ккун жал ругеб мехаль.

أَوَيَأْخُذُهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٤٧﴾

Гъаб к1иги аяталъул х1асил буго: Жидеда г1азаб-къварилъи швеларо абун божун рук1аниги, яги г1азаб швеладай абун х1инкъун, гъельие хъаравуллъи ккун рук1аниги, гъезие г1азаб гъабизе Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** бокъараб мехаль гъеб г1азаб гъезда швезе буго абураб.

Х1акълъунго нугер Бет1ергъан Аллагъ **جَلَّ جَلَّ**, я гъал муъминзаби, жив гурх1улев, жиндие муъминзаби рокъулев вуго. Гъединго капурзабаздаги гурх1улев вуго Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** гъезие г1азаб гъабич1ого, гъел нахърахъун тун, тавбу гъабилародай, иман лъелародай абун.

48. Мушкариказда бихъуларищ ва гъез пикру шайдай гъабулареб кинабниги Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** бижараб жо бук1иналъул гъельул раг1адалъ цин кваранаб рахъалде, цинги квег1аб рахъалда ракъалда г1ад т1ибит1ун Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** сужда гъабулеблъун: жал гъесие мут1иг1лъарал ва х1елараллъун рук1ун.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ عِيَتَفَتُوا ظِلَلُهُ عَنِ الْبَحْرِينِ وَالسَّمَاوَاتِ لِيَسْجُدَ لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ﴿٤٨﴾

Гъеб рух1 гъеч1еб махлукъатги Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** мут1иг1лъараб мехаль гъел капурзабазда кин к1олеб гъесде данде рахъине ва г1амал к1одолъи, ч1ух1и гъабизе, гъесул амруялда г1асилъизе.

49. Т1адег1анав Аллагъасе мут1иг1аблъун ва гъесие сужда гъабулеблъун буго зобалазда ва ракъазда жаниб бугебщинаб жо:

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةِ وَهُمْ لَا يُسْتَكْبَرُونَ ﴿٤٩﴾

малаикзаби рук1а, х1айванал рук1а. Гьел киналго Аллагьасе
جَلَّ جَلَّالَهٗ мут1иг1льize ч1ух1уларелги руго.

50. Жидеда г1ад вугев, жиндир кьуват
ва кьудрат бергьарав Аллагьасдаса
х1инкьулел руго ва жидеда амру гьабураб
жо гьабулелги руго, даимго гьесие
мут1иг1лал, гьесие х1елун рукунел руго.

Гьаб (49-50) аят ц1алидал сужда гьабизе сунатаб буго.

51. Г1адег1анав Аллагьас киналниги
г1адамазда ва жундузда амру гьабун
абун буго: нужеца лагьльи цох1о Дие
гьабе», нужеца к1иго Аллагь ккоге,
«гьаб кинабго г1аламалъул бет1ергьан Аллагь цо Аллагь вуго,
яги г1емерал алагьзаби ккоге ва нуж цох1о Дидаса х1инкьа, цоги
щивниги чиясдаса х1инкьуге-абун.

52. Гьев Аллагьасе
ракьазда жаниб бугеб кинабго
махлукьат: гьес рижарал руго, гьесул
мулк буго ва гьесул лагьзалги руго.

Х1акьикьияб, бит1араб динги гьев Аллагьасе
дин буго. Гьав Бет1ергьанги тун цоги щив чиясдасаха нуж
х1инкьулел?

53. Нужее бугеб щиб ниг1мат бугониги
гьебги Аллагьасул
Цинги нужеда цо кьварильи-зах1малъи
щвараб мехаль нуж цох1о Аллагьасе
дуг1а гьабун, гьесие х1елулелги руго.

Гьаб амру гьадин бугониги нужеца Аллагьасде
буго ва гьесде г1асильулел руго.

54. Цинги Аллагьас
кьварильи борхараб мехаль, гьеб
кьварильи сабаблъун гьесде х1елулел
рук1араблъи к1ючон, ц1идасан
гьесдехун ширк гьабун хьвадулеб буго нужер цо кьокьа.

55. Дица кьурал ниг1матазда ва дица
гьабураб лъик1лъиялда инкар кколел руго
гьел г1адамал. Дагьаб замаяналь нужерго
дунялалдаса мунпаг1ат босулеллъун

يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا
يَأْمُرُونَ ﴿٥٠﴾

﴿٥١﴾ وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا
هُوَ إِلَهٌ وَحْدٌ فَأَيْنَ تَأْتُونَ ﴿٥١﴾

وَلَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًا
أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَتَّقُونَ ﴿٥٢﴾

وَمَا يَكُرُّ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ
فَأِلَيْهِ تَجْعُرُونَ ﴿٥٣﴾

ثُمَّ إِذَا كُشِفَ الضُّرُّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِحْتُمْ مِنْكُمْ
بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمْتَعُوا أَفَسَوْفَ
تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

рук1аха нуж, ахираталде щвараб мехаль нужеда лъазе буго кинаб г1азаб нужеде шолебали.

56. Мушрикаца жидер алагъзабазе лица къураб х1алалаб ризкъиялдаса цо бут1а гъабулеб буго. Гьел аллагъзабиги жидеда шибго жо лъаларел руго:

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَنْفَعُهُمْ قَبْرًا وَيَجْعَلُونَ
تَاللَّهِ لَشَيْئَانٍ عَمَّا كُنْتُمْ تَفَرِّقُونَ ﴿٥٦﴾

хъанчал руго, ганч1ил, ц1улал ва цоги жоялъул гъарурал.

Таллагъи, нужеда ц1акъ к1ал гъикъи гъабизе бугоха, я гьал мушрикал, нужеца ургъун рахъарал алагъзабазул ва нужеца гъезие бугин абун гьереси бицун, шарг1ияб х1ужа гъеч1ого толеб бук1араб ризкъиялъулги.

Гьел мушрикац варанаби толел рук1ана цо-цо ц1арги лъун гьел алагъзабазе руго абун, рахъ беч1ич1ого, т1ад рек1инч1ого ва къайи баччизе гъабич1ого.

57. Гъединго мушрикаца абулеб буго малаикзаби Аллагъасул جَلْجَلَانُهُ ясал ругин абун. Аллагъ جَلْجَلَانُهُ вац1адав вуго гъез бицулеб гьересиялдаса. Жидеого мушрикаца васал г1аса рицулел руго, ай жидее бокъулареб жо (ясал) Аллагъасе جَلْجَلَانُهُ ругин абулеб буго мушрикаца.

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ، وَلَهُمْ مَا
يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾

58. Гъезул цоясда рохел бицинал дуде яс гъаюн йигин абун, гъесул гъумер ч1ег1ерлъулеб буго гъеб хабар рихун ва гъев ццим бахъун, гъеб х1ехъезе к1оларого лъугъунев вуго.

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا
وَهُوَ كَظِيمٍ ﴿٥٨﴾

59. Жиндир къавмалдаса вахчизе къасд гъабулеб буго гъес, гъез жив нечезавила абун х1инкъун жиндие бицараб квешаб рохел сабаблъун ва гъельие гъабизе жо лъаларого къварильиялде кколев вуго:

يَتَوَارَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ
أَيْمَسِكُهُ، وَعَلَىٰ هُونٍ آمٍ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلَّا
سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾

жив г1одовег1ан гъавуниги, ничаб жо бугониги гъей яс ч1агойищ телей, яги жидер жагъилаб, ах1макъаб г1адаталда рекъон, ч1агого ракъульищ лъелей абун. Нуж балагъеха г1адамал, киг1ан квешаб жо гъабулел ва кинаб ах1макъаб х1укму гъабулел ругел гьел мушрикал.

Гъедиг1анго жидее рук1ине бокъуларел, жидее ничлъун ругел ясал Аллагъасе ругин абулеб буго гъез. Цоги гъезул ах1макълъи буго яс йигониги вас вуго ниги гъеб лъимер Аллагъас جَلْجَلَانُهُ бижараб, гъес жидее

кѳураб умат букІин лѳаларел рукІин, гѳеб Аллагѳасул جَلَّ جَلَالُهُ нигІмат жидеца балагѳълѳун ва кѳварильѳилѳун рикІкІин.

60. Жидеца Аллагѳасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги иман лѳоларел гІадамазул мисал цІакъ квешаб мисал буго, гѳел жагѳилал, гІакълу гѳечІел гІадамал руго. ГІадегІанав Аллагѳасе гІадегІанаб мисал буго.

لِّلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ وَلِلَّهِ
الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

Гѳев кинабго рахѳалѳан камилав вуго ва мушрикаца жинда гІунтІизарулел сипатаздасаги вацІадав вуго. Гѳев Аллагѳ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гуч бергѳарав, жиндаса щибго жо бергѳунарев вуго. Жинца гѳабулеб хІукмуялѳул гІадлу битІарав, хІикмат, пайда бугеб жо гурони гѳабуларевги вуго.

ГІадегІанав Аллагѳасулги инсанасулги сипатал данде кквезе ва цоцада рельѳьинаризе бегѳулел гѳечІо. Масала: Аллагѳасухъ бугеб гІелму ва сахавалѳи жиндие гІорхѳи гѳечІеб, жиб бицине ва борцине лѳалареб буго. Инсанасул гІелму ва сахавалѳи жиндие гІорхѳи бугеб буго. Аллагѳасул جَلَّ جَلَالُهُ кІодолѳи ва кинабго жоялда гІад хІалкІолѳи, гѳеб кинабго жо квегѳулев ва кѳезарулев вукІин Аллагѳасе جَلَّ جَلَالُهُ букІине рекѳараб гѳесул сипат буго. Инсанасуль гІамал кІодолѳи, гІадамазда гІад бергѳенлѳи гѳаби абураб сипатал какарал руго.

Инсанас жиндир Халикълѳун ва Разикълѳун вугев, жиндие гІибадат гѳабизе гІадав Аллагѳасуль جَلَّ جَلَالُهُ пикру гѳабураб мехаль ва гѳесул камиллѳиялда, хІалкІолѳиялдаги жив нахѳгІунтІичІеб мехаль, гѳев инсанасул Аллагѳасде جَلَّ جَلَالُهُ рокѳи, гѳев лѳай, гѳесде гІагарлѳиги цІикІлуна. Аллагѳ جَلَّ جَلَالُهُ лѳалев чиясул гІабигІатаздаса буго инсанасуль рукІунел шаргІаль берциналлѳун рикІкІарал киналго берцинал гІабигІатал жиндилѳ рукІин.

Сахаватав чи жиндир гІибадат бацІадав, ракІ тІеренав, пагѳму-гІакълу лебалав вукІуна. Жив гурхІулев чи Аллагѳасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкѳиялѳуль гучав вукІуна жиндир ракІ согІав, гІамал хѳачІав чиясдаса. Сабру бугев чи иман цІикІарав вукІуна жинда ракІалде щвараб щинаб жо гѳабулев ахІмакѳав чиясдаса. Жиндир гІелму бугев чи Аллагѳ جَلَّ جَلَالُهُ лѳай ва гѳесдаса хІинкѳи цІикІкІарав вукІуна жагѳилав чиясдаса.

Гѳадинач мисал буго цогидал берцинал сипатазулги. Жиндир берцинал сипатал цІикІкІаралгІан инсанасул Аллагѳ جَلَّ جَلَالُهُ лѳайги, гѳев вокѳиги, гѳесде гІагарлѳиги цІикІлуна. Гѳев чиясда Аллагѳ جَلَّ جَلَالُهُ вокѳиялѳул асарги лѳугѳуна. Цинги гѳев тІубараб гІумруялѳго бахѳибугевлѳун вукІуна: жинда кинабго жо Аллагѳасдаса جَلَّ جَلَالُهُ букІин лѳан, гѳесда

божун, гьесдарак1гьун. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие х1адураарабахираталъул ниг1матазул рукь-алжаналда жив лъугьизавиялда божунги вук1уна.

61. П1адег1анав Аллагьасул г1адат

бук1арабани жинца мунагьал

гьарурал г1адамазе жазаъ гьабулеб

(гьел нахьрахьун теч1ого мунагь

гьабунщинахье гьезие г1азаб гьабулеб

бук1арабани), жинца ракъалда г1ад

хьвадулеб щибго жо телароан – гьедин

гьалаг гьаризе мустах1икьал руго г1адамал гьез гьабулеб

г1амалалда балагьараб мехаль. Кинниги Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьезие

г1азаб гьаби нахьбахьун тола цо пуланаб заман швезег1ан.

Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ х1икматалда рекьон тун рук1уна гьел

г1адамал. Гьез гьабулеб г1амал бихьуларого бук1унаро,

яги гьезие г1азаб гьабизе к1оларого бук1унаро. Цинги гьел

г1адамал гьалаг гьаризе Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ ц1араб заман шведал

гьел цох1о лах1заталь нахьрахьун толаро, яги заман швелалдего

церего гьалагги гьаруларо.

62. Гьел мушрикал руго жидеуго

бук1ине бокьулареб жо Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ

бук1ин ч1чезабулел. Малаикзаби

Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ ясал руго абун абулел.

Цинги жидер мац1аз гьереси бицулеб

буго ва жиде лъик1аб ахират бук1ине буго абунги абулел

буго. Гьез абухьин гьеч1о амру! Щибго шакльи гьеч1о гьезие

жазаълъун жужах1алъул ц1а бук1иналда ва гьел жужах1алде

реххизе г1едег1изариялдаги. гьенир жанир абадиялъго

рук1инегу руго, жал к1очон жидер к1вар гьабулев чи гьеч1ого.

Цоги маг1на гьабуна гьел ц1акь хех гьарун рачуна жужахалда

реххизе абун.

63. Таллагьи Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

дудаса цереги рит1ана лица аварагзаби

жидер умматазде. Гьел умматазда

щайт1аналь берцин бихьизабуна

жидерго квешаб г1амал. Гьеб

щайт1аналда нахьрилълъун, аварагзаби гьереси гьарун

хьвадана гьел умматазул г1адамалги. Гьаб дунялалда гьезул

валиги, гьудулги, гьезие квербакьулеб жольунги буго щайт1ан.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ

عَلَيْهِمْ مِنْ دَابَّةٍ وَلَٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ

مُتَّسِقِينَ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَجِزُونَ

سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَنَصِفُوا أَلْسِنَتَهُمُ

الكَذِبَ أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنَىٰ لِأَجْرِمَٰنَ أَنَّهُمْ

النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾

تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَرَيْنَ

لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَاهُمْ فَمَهُوُوا لِيَهُمْ أَيُّومَ

وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

Ц1акъ квешаб гьудул бугоха нужеэ гьэб! Гьезие ахираталда
ц1акъ жинца унтize гьабубеб г1азаб бук1ине буго.

Гьениб шайт1ан гьездаса рик1к1алъize буго, гьезие кверги бакъize
гьеч1о, жегиги гьезда к1ал гьикъун, гьезда т1ад белъанхъун бук1ине буго:
«Дица гьарич1о нуж кьосине, нужго кьосаралтъун рук1ана» - абун.

64. Дица дуда гьаб Къуръан
решт1ннабич1о, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дуца гьэб умматалъе баян гьабизе
гурони, жиндиль хилиплъун ругеб жо.

وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا تَنْزِيلًا لِّقَوْمٍ
الَّذِينَ اٰخْتَلَفُوْا فِيْهِ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ
يُّؤْمِنُوْنَ ﴿١٦﴾

Х1акъаб дин гьезие баян гьабизе, х1акъаб

– бат1улаб, х1арамаб – х1алалаб жо баян гьабизе. Гьэб жидеэ баян
гьабун хадуб, гьез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г1асильи гьабураб мехаль,
гьезда к1ал гьикъize ресги бук1ине: нужехъе авараг вач1ана гуриш,
Къуръанги бач1ана гуриш абун.

Гьаб Къуръан Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал г1адамазе гьел дунял-
ахираталтъл бахьибугольиялде т1орит1убеб жо буго, гьезие бугеб
рах1матги буго. Къуръан муъминзабазе рах1матлъун бук1ин буго
гьелда г1амал гьабиялдалтълун гьел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилтъиялда щолел
рук1ин, гьэб ц1алиги жидер г1иабадатлълун бук1ин.

Гьэб Къуръан унтабазе дару бук1ин, пащманасе рохел бук1ин,
къварильи т1аде бач1арасе гьэб къварильи т1аса босиялъе сабаблълун
бук1ин. Унго-унго иманги лълун, рак1ги Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буссиабун
Къуръан ц1алараб мехаль, гьэв муъминчиясул щиб ният бугониги гьэб
ният т1убаялъе сабаблълун бук1уна Къуръан.

65. Т1адег1анав Аллагъас зодисан
ц1ад решт1ине гьабуба ва гьелдалтълун
жиб хун бук1араб, бакъван бук1араб
ракъ ч1аго гьабуба, гьелда т1ад ах-
хур, хер бижизе гьабуба инсанас ва кинабго рух1ч1аголтъиялде
гьелдаса мунпаг1ат босизе. Х1акълълунго Гьэб бакъвараб
ракъалда т1ад бат1н-бат1иял ниг1матал рижизе гьариялълулъги
буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1алк1олтъиялде т1орит1ел гьабубел
г1аламатал, жидеда бицараб жо раг1улел ва гьелълун ваг1за
босулел г1адамазе.

وَاللّٰهُ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاٰخِیَا بِهٖ الْاَرْضَۃَۤ اٰتٍۭ
مُّوْتِهَآ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَآٰیَةً لِّقَوْمٍ یَّسْمَعُوْنَ ﴿١٥﴾

66. Х1акълълунго нужеца жиндаса
мунпаг1ат босубеб боц1иялълулъги
(х1айваназулълги) руго нужеэ г1акълъу
ва г1ибрат босизе далилал. Гьезул
чохьониб бугеб жоялдаса дица нужеэ

وَإِنَّ لِكُلِّ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً لِّتُسَفِّكُم مِّنْهَا فِي
بُطُوْنِهِۦ مِنْ بَيْنِ قَرْنَيْهِۚ وَرَدَّهَا بِسَآءِهَا صَآئِعًا
لِّلنَّاسِۚ يَبِۦن ﴿١٦﴾

гьекъезе кьола, бялдаги чороклъиялдаги гьоркъоса батІа гьабураб, бацІадаб, хьахІаб, гьуинаб рахь. Жиб гьекъолезе цІакъ бокъулеб ва бигъаго, тамахго гьекъезе бегъулеб.

Цо хІикмат буго гьеб боцІи: варанаби, гІачи, гІиял, хьунул инсанасе квегъун рукІин. Гьезда тІадги рекІуна, гьезул рахьги бечІчула, гІалахалде рачун, цинги рукъоре рачун гьел хьвадизеги гьарула. Аллагъас ﷻ нилье квегъичІеб жо инсанасда квегъизеги кІолеб гьечІо. Гьаб гІемераб заманаль нильеда бихъулеб буго Аллагъас ﷻ инсанасе квегъун кьураб гуреб цогіадаб рухІчаголъи квегъун, гьелдаса инсанас мунпагІат босулеб гьечІеблъи.

КІиабилеб хІикмат буго хІайваназдаса бачІунеб рахь: Чороклъиялдаса ва бялдаса батІа гьабун жиб бачІараб, кинабгІаги жиндиль я бяльул, яги чороклъияльул кьерниги, махІниги гьечІеб. Гьадинал хІикматал ва гІаламатал гІемер руго жинца пикру гьабулев чиясе Аллагъасул ﷻ хІалкІолъиялдаги гьев цохІогояв Халикъ вукІиналдаги тІоритІел гьабулел.

67. Гьединго нуже гІаламатал руго чамастакил ва цІолбол пихъальульги. Гьеб пихъалдаса нужеца мехтулеб жо гьабула ва берцинаб кваналеб жоги гьабула.

وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرَقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббасица абуна: «Берцинаб ризкъи буго жиб хІалалаб пихъ. Мехтулеб жо буго жиб хІарам гьабураб жо» - абун. ХІакълъунго гьаб рехсараб жояльульги Аллагъ ﷻ цо вукІиналда, гьесул хІалкІвеялда тІоритІел гьабулел гІаламатал руго жидер гІакълу ва пикру бугел гІадамазе.

Гьал хІайваназул рахъальуль бугеб хІикмат бицинда, пихъазул хІикматги бицинда, тІадегІанав Аллагъасе бокъана гьелдасаги кІудияб хІикмат бугеб наяльул бицине ва жинца абуна:

68. Дур БегІергъан Аллагъас наядла вахІю гьабуна, МухІаммад ﷺ, нужеца рукъзал ккве абун мегІералда тІад, ахикъ, рохъоб.

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٨﴾

Нуж дандельун цо хъизамлъун хІалтІулеб нуж жанир чІолеб бакІ ккве. Гьединго нужеца рукълъун ккве гІадамас гьабураб жоги. Гьаб бакІалда вахІю гьабуна абураб рагІиялдаса мурад буго дица гьелда лъазабуна, гьеб тІобитІана абураб.

Аллагъасул ﷻ цоги хІикмат буго гьаб аяталда жаниб, гьес наязда

аби «Ғадамаз Ғабураб жоги ккве нужее рукълъун» абун. АллаҒасул جَلَّالَهُ Ғаб амруялдалъун наял ччлола инсанас Ғабураб тлаяялда жанир ва Ғез инсанасе даруяб Ғоцлогги Ғабула.

69. Цинги нуҗеца кванае ва цуе

кинабго пихълдаса ва тегьалдаса:

Ғуинаб бугониги, цлеклаб бугониги, кьоглаб бугониги тегьалдаса кванае, АллаҒас жиндир кьудраталдалъун Ғеб Ғуинаб Ғоцлогълъун Ғабизе буго.

Ғеб тегь-хер цлехон АллаҒасул جَلَّالَهُ

нухаздаги хьваде нуҗ квеҒаралълъун ругеб хлалаль.

Киглан риккладе роржун ун ругониги нух кьосинчлого нахь руссун рачлуна ва щибаб жиндир рукьобе жанибе лъугьуна. Цо мекьи ккараб на, яги цлогьодуе бачлунеб на Ғеб рукьобе биччачлого буклине Ғеб рукълълъул клалтла чларал хьаравулзабиги руклуна.

Цинги Ғел наязул чехьалдаса кьватлибе бачлуна Ғуинаб лъим, жиндир кьер батли-батлияб, тлаглам батлияб, жинда жаниб Ғадамазе дару бугеб. Хлакълъунго Ғаб наялълъул хабаралълъулги руго АллаҒасул جَلَّالَهُ хлалклогълъялда тлоритлел Ғабулел Ғаламатал, жидеца пикру Ғабулел Ғадамазе.

АллаҒас جَلَّالَهُ бижараб щибаб жоялда жаниб пикру Ғабулел чиясе Ғаламатал руго Ғеб жо бижарав Халикь вуклиналде тлоритлел Ғабулел, Ғев АллаҒ جَلَّالَهُ жинца ризкьи кьолев Разикь вуклиналдеги тлоритлел Ғабулел. Ғедиनाव Халикълъун ва Разикълъун вугев АллаҒасе جَلَّالَهُ Ғабуни гурони, цоги щибго жо Ғечло жиндие Ғибадат Ғабизе бегулеб ва Ғибадат Ғабизе тладаб.

Ғаб наялге АллаҒас جَلَّالَهُ кьун бугеб Ғунар, Ғельълъул Ғажаибаб хлалтли бицун калам халат Ғабиларо. Нилъеда лъалел рухчлаголъабазул бицунго хликмат клудияб буго на. Амма Ғадегланав АллаҒасул جَلَّالَهُ Ғелдаса клудиял ва Ғажаибал хликматал Ғлемер руго. Нилъеда тладаб буго Ғеб киналдаго иман лъезе ва Ғелдаса Ғлибрат босизе.

Жинда АллаҒразилъаяв Абусагидил Худриясдаса бицараб хладисалда буго: «АллаҒасул свалат салам лъеяв аварагасухье цо чи вачлана ва Ғес абун жиндир вац цлакь чехь унтун вугин абун. АллаҒасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Ғесда Ғоцлогг гьекъезабе» - абун. Дов чи рукьове ун, вацасда Ғоцлогги гьекъезе Ғабун, цинги АллаҒасул свалат салам лъеяв аварагасухье вачлана ва Ғес абун: «Я расуллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дица Ғесда Ғоцлогг гьекъезе Ғабуна, Ғелдалълъун Ғесул чехь жегиги унтана»-абун. АллаҒасул свалат салам лъеяв Аварагас абун:

نُرَكِّلِي مِنْ كُلِّ الشَّجَرَةِ فَأَسْأَلُكَ سُبُلَ رَبِّكَ
ذَلَّالًا يَخْرُجُ مِنْ بَطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ
فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾

«Гъанжеги мун а ва цоги гьоцІо гьекъезабе вацасда»-абун. Цингиги ун гьес вацасда гьоцІо гьекъезабун ва аварагасухъе вачІун абун: «Я расулуллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Гъанжеги гьесул чехъ унти цІикІкІин гуреб жо ккечІо»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Аллагъ жинца битІараб бицунев вуго (гьоцІоялълулъ нужее дару буго абураб рагІиялълулъ), дур вацасул чехъаль гьеб дару къабул гьабулеб гьечІо. Цоги нухаль гьоцІо гьекъезабе гьесда» - абун. Цингиги вацас досда гьоцІо гьекъезабун ва досул чехъ сахлъана»-абун. ХІадис имам Бухарис ва Муслимица бицана.

ГІалимзабаца абун гьесул чохъониб заралияб жо букІун гьесде рихел (понос) бачІун букІана. ГьоцІо гьекъараб мехаль гьель жегиги гьеб заралияб жо багъаризабун рихел цІикІкІана. Лъабабизе гьоцІо гьекъараб мехаль гьесул чохъониб букІараб заралияб жо къватІибе бачІун лъугъана ва гьесул унтиги къотІана абун.

Цоги хІадисалда буго: «Нужеца кІиги жоялдагъун гьабе дару: Къуръаналдагъунги гьоцІоялдагъунги» - абун. ХІадис имам ибну Мажатица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІали асхІабасдаса бицараб хабаралълулъ буго: «Нужее дару гьабизе бокъараб мехаль ва гьелдагъун сахлъизеги бокъараб мехаль, нужеца Къуръаналълул аят хъвай цо гьадароялда (тарелка) жаниб, цинги гьеб цІцІадал лъмалъ чуре. Хъизамалда хІалалаб, гьей разияб гІарац къезабун гьелълухъ гьоцІо босе. Цинги гьеб гьоцІогун жубан доб аят чурараб жо гьекъе. Гьеб жо дару буго, гьениб лъабго батІияб дару жубан бугелълул: Къуръанги, гьоцІоги, цІадал лъмиги. Ункъабилеб дару буго гьеб гьоцІо хІалалаб, бацІцІадаб мухъ къун босун букІин». Гьаб ункъо жоялда тІоритІел гьабулеб Къуръаналълул аяталги руго. Гьаб хабар ибну аби ХІатимица бицана лъикІаб нухалдасан.

**70. ГІадегІанав Аллагъ вуго жинца
нуж рижарав. Цинги гьес руго нуж
хвезаризеги. Нужер цоял Аллагъас**

цІакъго кІодолъизегІан чІаго тола:

жиндир гІакълуги загІиплъизегІан,
черхги чияр цІобалде ккезегІан. **Жинда лъалеб букІараб жоги
кІочене ва живги лъмимералда рельеълун лъугъине: гІакълуги
дагъав, къуватги дагъав. ХІакълунго Аллагъ жинда щибаб
жоялълул маслихІат лъалев вуго ва жиндие бокъараб жо
бокълухъин гьабизе хІалкІолеви вуго.**

ГІакълу-лъай, къуват камилав вукІарав инсан гьит Іинаб лъмимералълул

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَوَفِّقُكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُسْرِدُ إِلَى
أَزْدِلِ الْعُمَرِ لَكِنْ لَا يَعْلَمُ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ
عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٧٠﴾

даражаялде ккезавизе к1олев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гъев инсан хун хадуб т1аде вахъинавизеги к1ола.

Г1икриматица абун: Къуръан г1емер ц1аларав чи гъеб лъимерлъиялде кколеб х1алалъ херлъуларо-абун. Ай херлъяниги гъесул г1акълутадбир нукъсанлъуларо. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул дуг1аги буго: «*Дуца дун арзалил г1умруялдаса ц1уне*» - абун. Гъеб арзалил г1умру буго доб лъимадул къоялде ккараб херлъи. Х1адис имам Бухарияс бицана.

71. Т1адег1анав Аллагъас нужер цоял т1ок1 гъаруна цогидаздаса жидее къураб ризкъиялдалъун.

Цоял бечедал гъаруна, цоял мискинал гъаруна, цоял ханзаби гъаруна, цогидал гъезда цере х1алт1улел гъаруна. Дица жидее ризкъи ц1ик1к1ун къурал, жал ханзабилъун гъарурал г1адамал гъеч1о жидеца гъеб бечелъиялдаса щибго жо жидер лагъзадерие кьолеллъун, цинги гъел лагъзалги гъел ханзабиги ращад рук1ине.

Гъаб мисал буго мушриказе бачараб мисал. Гъездехун абулеб буго: нуж ханзаби ругони нужее бокъуларо нужер лагъзал нужеца ращадал рук1ине ризкъиялъуль ва къадруялъуль. Гъедин бугельул нужеца кинха абулеб дир лагъзал аллагъзаби руго абун ва гъезие щай гъабулеб дие гъабизе кколеб лагълъи?

Гъез Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ниг1матазда инкаришца кколеб бугеб? Аллагъе جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца ниг1матал кьолев. Щибго жо гъабизе к1оларел хъанчал алагъзабилъун ккун, гъав Аллагъе جَلَّ جَلَّالَهُ ва гъесул ниг1матал к1очон щай толел?

72. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужерго напсаздаса нужее руччаби гъаруна.

Гъездехун рек1елгъей гъабизе ва нужер цоцазде гурх1ел-рах1му бук1ине.

Гъел руччабаздаса нужее васал ва васазулги лъимал гъаруна. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ х1алалал, т1аг1амал ва лъик1ал ниг1матал къуна: пихъал, х1айванал, т1орщел къуна. Цогиги

нужеца хуриб бижизе гъабулеб, ралъдалъан бахъулеб, чан гъабун г1алахалдаса т1алаб гъабулеб ниг1мат къуна.

Гъаб кинабго жо х1акълъун хадубги гъел мушриказ бат1улаб жоялда иман лъун хъанчазе лагълъи щай гъабулеб ва Аллагъасул

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَأْسِي رَزَقُوهُمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فِيهِ سَوَاءً أَفَبِعِنْمَةِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٧١﴾

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَدَادَةً وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِعِنْمَتِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٧٢﴾

جَلَّالَهُ نиг1матазда инкарги щай кколеб? Ва гьесие гьабизе т1адаб г1ибадатги щай гьабулареб?

73. Жидеца Аллагъасе جَلَّالَهُ гьабизе т1адаб лагъльи гьабулеб буго щибго жиде мунпаг1ат, яги зарал гьабизе к1оларел, зобалаздасаниги ракъалдасаниги жиде ризкъиги къоларел хъанчазе.

Зодиса ц1ад базабизе к1оларел, ракъалда хур-хер бижизабизе к1оларел. Гьеб жо гьабизе абун лъугъаниги жидер щибго гьунар-къуватги гьеч1ел.

74. Нужеца щибго жо Аллагъасда جَلَّالَهُ рельльине гьабуге. Гьесда цониги рахъаль жинца рельльинльи гьабулеб жо гьеч1о. Х1акъльунго Аллагъ جَلَّالَهُ жинда кинабго жоялъул х1акъикъат гьалев вуго. Нужеда гьалеб жо гьеч1о гьев Аллагъасул جَلَّالَهُ къадруялдаса ва к1одольиялдаса.

75. Аллагъас جَلَّالَهُ мисал бачун нуже баян гьабулеб буго нуж кант1изе бокьун ва нуже ваг1за лъугъине бокьун: цо лагъ вугони чияр ихтияралда гьоркъ вугев, жиндир щибго жоялда х1алк1вейги гьеч1ев.

Цоги чи вугони дица жиндие бечельи къурав ва жинца гьеб бечельи садакъаде бикьулев, напакъадеги къолев балъого ва загьиралда. Гьав к1иявго чи ващад вугищца жидер даражаялъул ва къадруялъул!

Аллагъас جَلَّالَهُ гьаб мисал бачун буго хъанчазе лагъльи гьабулеб г1адамал кант1изе бокьун. Гьаниб лагъасул мисал буго хъанчал: Гьезул щибго жоги гьеч1елъул ва гьезда щибго жоги гьабизе к1оларелъул. Гьел кин ращад рукинел жиндир бечельи ханльи бугев чияса, жиндие бокьухъин гьеб бечельи х1алт1изабугев ва гьеб напакъадеги къолев. Жиндир бечельи бугев, жиндие бокъараб жо гьабизе гьунарги бугев Аллагъасе جَلَّالَهُ гьабич1ого лагъльи, Аллагъасул махлукъльун бугеб, жидер щибго гьунар гьеч1ел, жидецаго гьарурал хъанчазе кин гьабулеб? Гьал чаг1и ах1макъал рукин баянаб жо буго.

Кинабго щукру ва рецц Аллагъасе جَلَّالَهُ буго. Жинца мисал бачун

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَمْلِكْ لَهُمْ رِزْقًا
مِّنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا
يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٣﴾

فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾

*ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَّمْلُوكًا لَا
يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِمَّا رَزَقْنَا حَسَنًا
فَهُوَ يَنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

хІакъаб жо баян гъабулев. **Кинниги, гІадамазул гІемерисел жидеда щибго жо лъаларел руго.** Жидер жагъиллъиялъ мушриказда лагъги ханги ватІа гъавизе лъалев гъечІо, жинца жо бижулев Халикъги, жив цогидас вижарав махлукъги ватІа гъавизе лъалев гъечІо.

76. ПІадегІанав Аллагъас цоги мисал баян гъабуна кІиго чиясул мисал бачун. Цояв вуго жинда мацІ лъаларев, хІалтІи-пиша гъабизеги кІоларев, жиндир валияса тІад бакІаб гъир гІадин вугев. гъев киве вуссинавуниги ва щиб жо жинда малъаниги гъеб гъабизе кІоларев, жиндаса цониги лъикІаб жоги лъугъунарев. Гъев чи вашадав вукІунищ жинца гІадамазда лъикІаб жоги малъулев, живги битІараб нухда хъвадулев чияса?

Жинда лъикІаб-квешаб жо батІа гъабизеги лъалев, пасихІаб мацІалъ кІалъан гІадамазда жо бицине ва гъел лъикІаб нухда тІоритІулев. Живго хІакъаб нухда вугев ва цогидалги гъелда тІоритІулев чиги, щибго жо жинда лъаларев, цогидаз тІовитІаниги гъеб тІоритІелги босуларев чиги вашад вукІунищ? Гъаб мисалги буго Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** жиндие гІибадат гъабизе хІакъав БетІергъан вукІин ва гІадамаз алагъзабилъун ккурал хъанчал батІулал жал рукІин бицулеб.

77. ПІадегІанав Аллагъасухъ **جَلَّ جَلَّ буго зобал-ракъазда жаниб бугеб, гІадамаздаса рикІІадаб, гъезда бихъуларев ва лъаларев жоялъул гІелму. Къиямасеб къо чІеялъул амруги гъечІо цохІо бер къапи гІадаб жо гурони, жегиги гъелдасаги гІагарда буго гъеб къиямасеб къоялъул амру.** Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** бокъараб мехаль ва гъесул къадар гъабураб заманги щвараб мехаль къиямасеб къо бачІин щибго нахъбахъуларо ва гъеб иш цакъ хехго, цохІо лахІзаталь тІубазабула тІадегІанав Аллагъас.

ХІакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَّ жиндие бокъарб жо гъабиз хІалкІолев вуго.** Гъеб хІалкІолъбиялдаса жо буго ахир къиямасеб къо бачІинги ва гъениб хІисаб-мизан гъабун гІадамазул гІамалазда рекъараб

وَصَرَِبَ اللّٰهَ مَثَلًا لِّجَلْبِیْنٍ اَحَدُهُمَا
اَبْكُرُ لَا یَقْدِرُ عَلٰی شَیْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلٰی
مَوْلٰهٖ اٰیْنَمَا یُوْجِیْهٖ لَا یَاْتِ بِخَیْرِ هَلْ
یَسْتَوِیْ هُوَ وَمَنْ یَاْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلٰی
صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ ﴿٧٦﴾

жазаъ гъабиги.

78. Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** нуж киналго къватІир рахъизаруна эбелалъул чохъониса нужеда шибго жо лъаларел, шибго гъунар гъечІел загІинал лъималлъун рукІун. Цинги Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** нужеда бугеб берги, гІинги, ракІги гъабуна жинда жо бихъулеблъун, рагІулеблъун ва бичІчулеблъун.

Гъал алатаздалъун нуж дуныалалъул рукъоб чІаголъи гъабиялде тІоритІана. Нуж рижарав ва нуж хъихъулев БетІергъан Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вукІин лъан, гъесие **щукру гъабизе** ва гъес тІад къараб гІибадат гъабизе рижана нуж. ГІададаго рижинчІо, хІакъаб нух малъичІого течІо, лъикІаб-квешаб жо батІа гъабизе гІакълу къечІологи течІо.

ГІадегІанав Аллагъас Къуръаналда рехсана жинца инсанасе гІинги, берги, ракІги гъабуна абун. Гъаб заманаялъул гІалимзабаца эбелалъул ургъиб лъимералъул бижин ва тІубай лъазабун цІех-рех гъабидал, гъез далил бачун чІчІезабун буго: гъеб лъимералъул гІиналгъул алатал рижин цІакъ хех байбихъулеб букІин. Цинги лъабго моцІ баралдаса байбихъун бералъул алатал рижулел рукІин, гъелдаса хадуб гурони ракІалъул алаталъул рижин камиллъулеб гъечІо абун. Гъаб гІелмияб цІех-рехалъ тасдикъ гъабуна Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** Къуръаналда рехсараб тартибалда букІин гъел жидедалъун жо лъалел алатазул рижин ва камилгъи.

79. Аллагъасде **جَلَّ جَلَّالَهُ** инкар кколел гІадамал балагъуларищ зобал-ракъазда гъоркъор роржунел хІанчІазда, жал гъенир роржунеллъун гъарун ругел БетІергъан Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** ва гъел гъенир чІезеги гъаруларо гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** къудраталъ гурони.

Гъел хІанчІаз кваркъи хъвагІулеб букІиналгъ роржунаро гъел гъаваялда. Кваркъи хъвагІичІогонги роржуна гъел: куркъбал данде къанги роржуна ва куркъбал щвакунги роржуна. ХІакълъунго гъаб щебехун бицараб жоялъульги хІужа ва далил буго жидеца иман лъолел гІадамазе Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** цо вукІиналде ва гъесул къудраталде.

80. Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** нужее жанир чІезе рукъзал гъаруна батІи-батІиял жалаздаса. Гъел рукъзал разе гІакълу-лъай къуна нужес. Гъединго

وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِّنْ بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿٧٨﴾

الَّذِي رَفَعْنَا إِلَى الطَّيْرِ مَسْجِرَاتِ فِي حَوَائِ السَّمَاوَاتِ مَا يَمْسِكُهُنَّ اِلَّا اللّٰهُ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿٧٩﴾

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ جُلُودِ الْاَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ اِقَامَتِكُمْ وَمِنْ اَصْوَابِهَا

х1айваназул т1омаздасаги гъаруна
 нужее рукъзал: чадрал гъаруна нужее
 сапаралде цадахъ росизе т1адагъал, бокъараб
 бак1алда лъезе бегъулел, къвариг1араб мехаль
 нахъе росизеги бегъулел.

وَأَوْبَارَهَا وَأَشْعَارِهَا أَتْنَا
 وَمَتَعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٨١﴾

Нуж рукъор ругониги сапаралда ругониги гъеб чадиралда жаниб
 х1алхъи гъабизе ва заман базе бегъулел. Гъел х1айваназул квас-
 расалдаса ва х1улиялдаса (пух) нужее т1ад рет1улел рет1елги
 гъабуна, рукъоб х1ажалъулел бусен-къайиги гъабуна, ч1аго
 ругебг1ан мехаль нужеца гъелдасан мунпаг1ат босулеб.

81. Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ нужее раг1адги
 гъабуна, гъес бижараб жоялдагъун
 бук1унел гъеб раг1адги. Муг1рузул,
 гъут1бузул, рукъзасул бук1уна раг1ад
 бакъул бух1иялдаса нуж ц1унизе.
 Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ муг1руздаги гъаруна
 нуж жанир ч1езе бегъулел бак1ал.

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظُلُمًا وَّجَعَلَ
 لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ اَكْثَنًا وَّجَعَلَ
 لَكُم سُرُرًا مِّنَ تَحِيكُمُ الْخَرِّ
 وَسُرُرًا مِّنَ تَحِيكُمُ الْبَاسِكُمْ كَذٰلِكَ يَتِمُّ
 نِعْمَتُهُ عَلَیْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿٨١﴾

Нохъаби гъаруна, къурул т1окъаби гъаруна
 нуж гъоркъе лъугъине ва жанир рук1ине. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ
 нужее т1ад рет1улел рет1елги гъабуна, нуж бакъул бух1иялдаса
 ц1унизе, хасалил ц1ороялдасаги ц1унизе.

Цогиги рет1ел гъабуна нужее рагъде унеб мехаль рет1улел:
 къолденал ва бет1ералда лъолел т1аргъал. Тушманасул заралалдаса
 нуж ц1унизе. Гъадин Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ жиндир ниг1матал т1уразарула
 нужее. Кинабго нуж жинда х1ажалъулел жо нужее бижун ва гъелдаса
 мунпаг1ат босизе малъун. Дунялияб жо малъараб г1адин динияб жог
 малъула Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ аварагъаби рит1ун ва т1ахъал рецт1инарун.
 Гъедин Аллагъас جَلَّ جَلَّالهٗ т1урала нужее жиндир ниг1матал нуж гъесие
 мут1иг1лъун цох1о гъесие гурони лагълъи гъабич1ого бук1ине.

82. Гъаб кинабго жо баян гъабун
 хадубги гъел мушрикал иман
 лъеялдаса руссани, дуца гъелъул к1вар
 гъабуге, Мух1аммад ﷺ! Х1акълъунго Дуда т1адаб жо буго
 Аллагъас духъе къураб рисалат гъезухъе щвезаби.

فَإِن تَوَلَّوْا فَاِصْمَاعِيكَ الْبَلْعُ الْمُمِيْنُ ﴿٨٢﴾

Гъезда иман лъезаби дуда т1ад гъеч1о, гъез иман лъеч1о абун дуе заралги
 гъеч1о. Гъезул г1амалазе жазъ гъабизе бугев т1адег1анав Аллагъ вуго.

83. Гъел мушриказда лъала Аллагъас
 جَلَّ جَلَّالهٗ жиде къурал ниг1матал.
 Гъел ниг1матаздаса бищунго к1удияб

يَعْرِفُوْنَ نِعْمَتَ اللّٰهِ ثُمَّ يُنْكِرُوْنَهَا
 وَاَكْفَرُوْهُمُ الْكٰفِرُوْنَ ﴿٨٣﴾

буго Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг. гъезда гьоркъоса жив вугев, жидеда гъев хІакъав авараг вукІинги лъалеп. Гъедин бугониги мушриказ аварагасда инкар кколеб буго. **Цогидал киналго нигІматаздаги инкар ккурал руго гъел мушрикал.** Гъезул гІемерисел куфруялдаго руго. гъедин рукІун хвезеги руго ахираталда жужахІалде инеги руго.

84. Къиямасеб къояль дица щибаб умматалъул авараг вахъинавула жинца уммат Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавиялде ахІана абун нугІлъи гъабизе. Гъеб къояль капурзабазе изну къоларо гІузру бачине ва багъанаби ричине.

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤَدُّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَا لَهُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٨٤﴾

Гъезул щибго хІужа гъечІеплъи ва гъез бицинесеб жо гъереси букІин лъалеплъул. Гъездаса щибго жогИ тІалаб гъабуларо: Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъулеп гІамал гъаби, яги рагІи бицин: гъеб къо гІамал гъабулеп къо гъечІеплъул, гъеб буго дунялалда гъабураб гІамалалде данде жазаб гъабулеп къо.

85. Дунялалъул рукъор куфру-ширкалда тІад чІун, Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ гІасильун зулму гъабурал гІадамазе бугеб гІазаб гъезда бихъун хадуб, гъездаса гъеб гІазаб бигъа гъабуларо ва гъел гІазаб гъабичІого нахърахъунги толаро.

وَإِذْ آرَأَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفِّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٥﴾

Къиямасеб къояль жужахІалъул агълу гъенибе лъугъинабун хадуб гъезие гІазаб тІаса боси ва бигъалъи гъаби гъечІо. Муъминзабазул кІудиял мунагъал гъарурал гІадамал руго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гурхІелалдалъун жужахІалдаса къватІире рачунел.

86. ЖужахІалда жанир рукІадго жидеца ширк гъабуразда рихъараб мехаль жидедехун ширк гъабурал (жидеца гъел алагъзабилъун ккунги рукІарал) гІадамал, жидеца ширк гъабураз абула: «Я нижер БегІергъан! Гъале гъал руго нижеца дуеги гъабичІого жидее лагълъи гъабурал» - абун.

وَإِذْ آرَأَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ قَالُوا رَبَّنَا هَؤُلَاءِ شُرَكَاءُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُوا مِنْ دُونِكَ فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٨٦﴾

Гъеб рагІиялдалъун гъезие бохъун букІуна жидеда гурхІел гъабизе ва гІазаб бигъа гъабизе. Жодое лагълъи гъабула рукІараз гъезие жаваб гъабула нуж ругин гъереси бицунел гІадамал ва нужеца

нижее лагълъи гъаби нужерго г1айиб бугин абун,

87. Гъеб къоялъ кинавго чи Аллагъасе

مُتْلِغًا لِّلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ

амруялда нахърилъълун рук1уна ва

гъездаса цакъ рик1клад ун рат1алълун

рук1уна дунялалда жидее гьересияб лагълъи гъабурал алагъзаби.

Гъезул шапаг1атги шоларо, квербакъиги бихъуларо, гъелги жалги цадахъ цох1о хъагинир жанир реххун, жидерго черхазда рек1араб цааялъ жал рух1улел ва жидее г1азаб гъабулел рук1уна.

88. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккурал ва

Аллагъасда иман лъеялдаса цогидал

г1адамалги нахъч1варал капурзабазе

гъезие бугеб г1азабалда г1адеги цогиги

г1азаб гъабизе буго, гъез гъабураб

пасалъи сабабълун.

Жидеца иман лъунгут1и гъел жужах1алде лъугъинарулеб сабаб буго. Гъелдаги г1аде Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъеялдаса г1адамал нахъч1вайги, гъезие г1акъуба къейги жинда цакъго Аллагъасул ж1амал гъабизе г1амагъал буго. Гъаб г1амал бук1ана Маккаялъул мушриказул ва къурайшиязул церехъабазул. Гъез г1емер г1акъуба къуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда нахърилъъларал муъминзабазе. Гъел къурайшиязул х1амуца ч1вана Сумаят абулей муъминч1жу. Исламалда жаний т1оцее шагъидлъана гъей. Гъелдаго хадув ч1вана гъелълун рос Ясирги, жидеда Аллагъ г1азаб разилъаял, гъезулгун гъалмагълъи нилъеги насиб гъабеял.

89. Щибаб умматалъе нуг1лъи гъабизе

жидер авараг вахъинавулеб къоялъ,

гъаб дур умматалъе нуг1лъи гъабизе

мунги вахъинавулеб къоялъ гъабизе

буго, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица

гъел капурзабазе г1азаб. Дица дуда

Къуръанги рещт1инабун буго жинца

кинабго жо баян гъабулел ва Аллагъасе

جَلَّ جَلَّالَهُ дин гъабулел х1алги баян гъабулел.

Гъеб Къуръан рещт1ун хадув капурзабазе щибго х1ужа гъеч1о ва г1узру гъеч1о Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ х1акъаб дин гъабич1ого рук1ине ва жидедаса г1азаб нахъч1вазе. Гъеб хирияб Къуръан жинца х1акъаб динул исламалда т1орит1улел буго, умматалъе бугеб рах1матги

وَأَلْقَى إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّمَّ وَضَلَّ

عَنَّهُمْ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٨٧﴾

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ

زَنَدَهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا

يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ

مِنَ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَيَّ

هَؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَبَيِّنًا

لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى

لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾

буго ва муъминзабазе рохелги буго.

90. Х1акълъунго Т1адег1анав

Аллагъас нужеда гъоркъоб гъабулеб ишалъуль берцинал т1абиг1атал х1алт1азареян амру гъабулеб буго.

Х1укму гъабулеб мехаль гъеб бит1ун

гъабеянги, киналго г1адамазе лъик1лъи гъабе абунги:

берцинаб раг1и бицун, садакъа-хайрат гъабун, къварильиялда ккарасе квербакъи гъабун, налъи т1ад ккарасе кумек гъабун, унтарасде ваккизе ун, хварав ахираб нухалде т1овит1изе ун.

Г1агарлъиялда гъоркъоб гурх1ел-рах1му ц1уне абунги амру гъабулеб буго Т1адег1анав Аллагъас. Гъезулгун х1ал рекъезе гъабун, гъездаса пашманлъи-къварильи нахъч1ван. Г1агарлъиялда гъоркъоб ц1унизе рекъарабщинаб жо мадугъалзабазда гъоркъобги ц1унизе рекъараб буго.

Гъединго Аллагъас جَعَلَهُ нуж нахъч1валел руго кинабго къабих1аб жо гъабиялдаса: раг1и бугониги, г1амал бугониги, къабих1аб пиша бугониги (ширк гъаби г1адаб, зина гъаби г1адаб). Мункараб жо гъабиялдасаги нахъч1валел руго: гъеб буго сахаб т1абиг1ат-г1амалалда ва исламияб жамаг1аталда гъоркъоб буклине сурукъаб, жинда г1айиб ч1валелб жо. Гъеб раг1иялъ щвей гъабула киналго г1ассильзабазда ва г1одорег1анал пишабазда: гъибат, бугътан, мац1 гъаби, х1асад гъаби, рогъоб бай ва гъелда рельлъарал г1амалазда.

Гъединго Аллагъас جَعَلَهُ нуж нахъч1валел руго зулму гъабиялдасаги, мунагъ-хат1аалъул г1орхъольан рорч1арал жал гъариялдасанги. «Багъю» абураб раг1и буго г1орхъольан борч1араб жо гъаби абураб маг1наялда бугеб. Гъель г1емераб маг1наялде т1орит1ел гъабула: имамасда данде рахъарал г1адамаздаги гъеб ц1ар абула (бугъатал), зина гъабулел г1адамаздаги абула, ч1ух1и ва г1амалк1одолъи ц1ик1к1арал г1адамаздаги абула. Аллагъас جَعَلَهُ нужеда гъадианаб берцинаб ваг1за гъабулеб буго, нужеца гъеб ваг1за босизе бокъун ва иман лъун лъик1аб г1амал гъабизеги бокъун.

Къатадатица абуна: хирияб Къуръаналда жаниб т1адег1анав Аллагъас جَعَلَهُ ислам бачлинелде щцере рукларал г1арабиязул лъик1алцинал т1абиг1атал берциналлъун гъаруна ва гъезда жанир рукларал г1одорег1анал, сурарал, къабих1ал т1абиг1атал нахъги ч1вана-абун.

Цо х1адисалда буго: «Т1адег1анав Аллагъасе т1адег1анал т1абиг1атал рокъула ва къадарал, г1одорег1анал т1абиг1атал рихуна» - абун.

Х1адис Байгъакъияс бицана.

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾

Абу Ягіла абулев гІалимас бицараб хІадисалда буго: «Уксум ибну Сайфи абулев кІавмалгІул цевехІанасда хабар рагІараб мехаль АллагІасул свалат салам лІеяв МухІаммад авараг вахІун вуго (вачІун вуго) абун, гІесие бокІун букІана живго гІев МухІаммадихІе вачІун гІесул хІал цІехезе. Жиндир кІавмалгІ гІев нахІчІвана «мун нижер кІудияв вуго, мун гІесухІе ун дур кІадру хвезабизе бегІуларо»-абун. Цинги Уксумица абун: «ГІедин бугони нужер бокІарав чи щеве вахІа дир хабар гІесухІе швезабулев ва гІесул хабар дихІе швезабулев»-абун. КІиго чи вахІана «Ниж ина гІесухІе» - абун ва гІел ана Маккаялде.

АллагІасул свалат салам лІеяв аварагасухІе рачІун гІез абун: «Ниж руго Уксум ибну Сайпиясул расулзаби. ГІес дуда гІикІулеб буго дур цІар шиб ва мун шив»-абун. АллагІасул свалат салам лІеяв аварагас абун: «Дун вуго ГІабдуллагІил вас МухІаммад. Дун вуго АллагІасул лагІ ва гІесул расул»-абун. Цинги жинца гІаб аятги цІалана (90 аят). Чанго нухаль авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цІализе виччан жидеца гІеб аят рекІехІе лІазабуна ва гІебги босун гІел УксумихІе тІадрусун рачІана.

ГІез Уксумида абун: «Нижеда гІев ватана гІоркІохІеб насабалгІул музариязул чи. ГІес нижее гІаб жоги цІалана» - абун. Уксум гІез цІалараб аяталде гІенеккана ва жинца абун: «Дида гІев МухІаммад вихІулев вуго жинца берцинал тІабигІатаздальІун амру гІабулевІун, кІабихІал гІамалаздаса жинца нахІчІвалевІунги. Нужеца гІаб дин кІабул гІабе ва нуж гІаб диналгІул бетІералда рукІа, гІеб диналгІул рачІчІалда (ахиралда) рукІунге» - абун.

91. Нужеца АллагІасе جَلَّ جَلَالُهُ гІабураб кІотІи тІубазабе, гІесул расуласе ва муІминзабазе гІарурал кІотІабиги тІуразаре гІеб кІотІи гІабун хадуб.

Нужеца гІаял гІедараб мехаль ва гІеб

гІа АллагІасул جَلَّ جَلَالُهُ цІаралдалгІун шулаги гІабураб мехаль, гІеб гІаги

хвезабуге, нужеца АллагІ جَلَّ جَلَالُهُ гІавун вугельгІул гІеб нужер

гІаялІе нугІІгІун ва гІеб цІунулевІун. ХІакІгІунго АллагІ

جَلَّ جَلَالُهُ жинда лІалев вуго нужеца гІабулеб кинабго гІамал.

ГІеб гІамалалде данде АллагІас нуже жазагІи гІабизе буго.

92. Нужги рукІунге жинда гІемер

гІакІубаги бихІун жинца кун

дургІулей (прялІщица), цинги кинабго

хІалтІи тІубараб мехаль жинца

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذْ أَخَذْتُمُوعَا تَقْضُوا

الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ

اللَّهُ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا

فَعَلْتُمْ ﴿٩١﴾

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَقَضَتْ عُزْلَاهُمْ بَعْدَ

قُوَّةِ أَنْكَبَاتٍ تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا

بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَىٰ مِنْ أُمَّةٍ

дургъараб кун бичун ва биххун балей
г1адалда рельъун.

إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ
الْفَيْئَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٩٣﴾

Гъаб мисал буго жидеца къот1и гъабулел
ва гъа гъедулел, цинги гъеб къот1иги гъаги
хвезабулел г1адамазе бугеб мисал.

Нужеца нужер гъаял ва къот1аби кколел руго цояз цоял гуккизе,
гъезие хиянат гъабиялъе сабаблъун. Гъеб цакъ г1одобег1анаб
г1амал буго. Гъеб г1амал нужеца гъабулеб буго цо къокъа
цогиялдаса г1емераб ва къуватаб бук1ин лъараб мехаль. Доб
щекбеккун къот1и гъабураб къокъаялъе хиянатги гъабун гъез гъаб
къуватаб къукъаялъе къот1и гъабулеб буго.

Х1акълъунго Г1адег1анав Аллагъас нужер х1албихъи гъабулеб
буго гъел бат1и-бат1иял къокъабигун нуж дандч1вазарун, нужеца
къот1и т1убаладай абун, цинги къиямасеб къоялъ нужее Аллагъас
جَلَّ جَلَّالَهُ цакъ баянги гъабизе буго нужеца гъабурабщинаб г1амал. Ва
щивав чиясул г1амалалда рекъараб жазыги гъабизе буго.

Гъаб къот1и гъаби ва гъа гъедиялъул х1укму бичиналъе сабаб буго
г1арабиязул бат1и-бат1иял къокъаби кидаго цоцалье рагъазда
рук1унел рук1ана. Гъедин бугелъул к1иги лъабго къокъа цоцаль рекъон
цогидазда данде рагъулел рук1ана. Гъедин рук1адго жидеего лъик1
бихъараб мехаль цоязулгун гъабураб къот1иги хвезабун цогидазе
къот1и гъабулеб бук1ана.

Исламалъул авалалдаги рук1ана цо-цо къокъаби жидеца исламияб дин
босич1ел, амма бусурбабазе кумек гъабизе, яги гъезде данде рагъич1ого
рук1ине къот1и гъабурал, гъел г1адамазги къот1и хвезабулеб бук1ун
ва бусурбабазе хиянат гъабулеб бук1ун рещт1инаруна гъал аятал.

Гъал аятазул х1укму кинабго умматалъе г1аммаб х1укму буго ва
къот1и т1убангут1и мунафикъчиясул т1абиг1ат буго. Бицараб раг1и
кквейги гъабураб къот1и т1убайги муъминчиясул т1абиг1ат буго.

93. Г1адег1анав Аллагъасе бокъун
бук1арабани киналго г1адамал цох1ого
умматалъул гъарилаан.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَلَكِنْ يُّضِلُّ مَنْ يُّشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يُّشَاءُ
وَلَتَسْمَعُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

Киназулго бечелъи-мискинлъи цоцада
рельъарал, цоцаль къацандулел

къокъаби гъеч1ого, цоцаль рекъарал, цох1о х1алалъ Аллагъасе
جَلَّ جَلَّالَهُ дин гъабулел. Кинниги, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ х1икматалда
рекъон цоял х1акъаб диналда т1орит1ун руго, цогидал нух
къосараллъун тун руго. Цо г1адамал бахъибугеллъун гъарун руго,
цогидал бахъикъосараллъун гъарун руго. Цо къокъа алжаналъул

нигІматал кваналеллѳун гьарун руго, цогидал жидедалѳун жужахІ боркѳулеллѳун гьарун руго. Ахираталде щвараб мехаль чара гьечІого щивав чияса жиндир гІамалалдаса гьикъизе буго. Ва кигІан гьитІинабниги ва кІудиябниги жоялъе жазаъ гьабизе буго.

94. Нужеца нужеда гьоркъоб гьабулеб къотІи ва Аллагьасул ﷻ цІар гьоркъоб ккун гьедулеб гьаги гьабуге цояз цоял гуккиялъе сабаблѳун, гьел гьаял хвезарун дунялалѳул дагьабго заманалѳул мунпагІат босизе къасд гьабуге. Гьедин гьабулеб бугони нуж хІакъаб жоялда рукІун хадуб гьелдаса хьуштІарал ва мекъи ккарал рукІуна. Гьеб гІамал гьабулеб бугони Аллагьас ﷻ нужеда цІакъ квешаб гІазаб чІамизабизе буго.

وَلَا تَسْخِذُوا أَيَّمَانِكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ
فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوَاءَ
يَمَّا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾

Нужеца Аллагьасул ﷻ диналдаса гІадамал нахьчІвазе ва гьеб дин ракъалда тІибитІиялъе квалквал гьабизе къасд гьабулеб букІиналъе гІоло. Ахираталдаги жужахІалѳул гучаб гІазаб букІина нужеа.

95. Нужеца Аллагьасе ﷻ ва гьесул расуласе гьабураб къотІи хвезабун, гьеб бичун дунялалѳул дагьабго пайда босуге. ХІакълѳунго ахираталда Аллагьасда ﷻ аскІоб бугеб жо нужеа цІакъ лъикІаб буго.

وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ
اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾

Нуж лъикІаб-квешаб жо батІа гьабизе лъалел гІадамал ратани, нужеца гьеб квешаб гІамал гьабуге.

96. Дунялалда нужеда кодоб бугеб жо жиб паналѳулеб букІин хІакъаб буго.

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ
وَلَنَجْزِيَنَ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

Нуж чІаго рукІунги ине бегъула гьеб нужеда кодоса. Нуж хвараб мехаль гьеб нужехъан унеблѳи хІакъаб буго. Ахираталда

Аллагьас ﷻ хІадурун бугеб алжаналѳул нигІматал тІаса унарел, абадиялъго нахье хутІулел руго. БичасхІаги абун гьедулев вуго дун: лица гьез гьабураб гІамалалдаса гІемерго лъикІаб ва берцинаб жазаъ гьабила Аллагьасул дин сабаблѳун бачІараб къварилъиялда сабру гьабун, гьеб дин цІунун жал хьвадарал муъминзабазе.

97. Бихьинал ругониги, руччаби ругониги жидеца Аллагьасда ﷻ иманги лѳун, аварагасда нахьги рильлѳун, шаргІалда ритІун хьвадун, лъикІаб гІамал гьабун хьвадулел: Дица

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنفَىٰ
وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيٰوةً طَيِّبَةً
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا

**чара гьелого гьел г1адамал дунялалъул
рукъор берцинаб ч1аголъиялда хъвадизарила:**

يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

х1алалаб ризкъи къела, дагъаб жоялда г1ейи гъабулел, дунял т1алаб гъабиялда хадур лъугъинч1ел гъарила. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб г1амал гъабизе тавпикъ къела.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Ах1мадица бицараб х1адисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяа аварагас абуна: *«Жиндир бахьи бугольарав ва дунял ахираталъул лъик1лъиялда кверщел батарав чи вуго жинца Аллагъасда иман лъун, исламияб диналда хъвадарав, жиндие г1олелб х1алалаб ризкъиги Аллагъас къурав, гъес къураб жоялда г1ейи гъабун ч1езе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъги гъабурав чи»*-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидасан бицараб х1адисалда буго: *«Г1адег1анав Аллагъас муъминчияс гъабураб лъик1аб г1амал г1адада хвезабун гъесие зулму гъабуларо: дунялалда гъабураб лъик1аб г1амал ахираталда жинда данде ажру гъабулел бук1уна. Капурчиясул лъик1аб г1амалалъухъ дунялалдаго жазаб гъабула: гъесие сахли къун, ризкъи къун. Ахираталда гъесул щибго лъик1аб г1амал бук1унаро жинда данде ажру гъабулел»*-абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

Х1асанул Басрияс абуна: унго-унгояб, берцинаб ч1аголъи алжаналда жаниб гурони бук1унаро. Гъениб буго нахъа хвел гъеч1еб ч1аголъи ва пащманлъи т1аде бач1унареб рек1елгъей. Абадияб саг1адат буго гъеб (бахьибугольи) жинда т1аде бахьигъеч1олъи бач1унареб» - абун.

Ва дица гъезие жидеца гъабураб лъик1аб г1амалалдаса ц1акъ лъик1аб, г1емераб ва берцинаб жазабги гъабула. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ц1об-рах1маталдалъун гуруго алжаналдаги лъугъунаро, гъениб жаниб бугеб цох1о ниг1маталде данде нильер лъик1аб г1амалги бахунаро жиндир къимат ва къадру х1исаб гъабун. Гъедин бугельул Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ мут1иг1лъун, аварагасда нахърилълъун гъаб дунялалъул дагъабго заман нильеца бараб мехаль, ахираталда абадияб алжан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ сайгъат буго ва гъесул к1удияб ц1об-рах1матги буго, нильер г1амал сабаблъун, нильеца ях1 бахъун щвараб ужра-мухъ гъеч1о.

Бет1ергъан Аллагъас гъаб дунялалда бугебщинаб жо инсанасе маслих1аталъе, гъесие квегъун, гъес жиндаса мунпаг1ат босулеблъун бижун буго. Гъеб кинабго ниг1матги жинда иман лъурасеги инкар ккурасеги г1ахъалаблъун гъабун буго. Гъедин киназего г1аммаллъун гъарун дунялалъул ниг1матал къурав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ахираталда муъминзабазе алжаналъул ниг1матал къейги гъесул ц1об-рах1мат буго. Нильер г1амалал сабаблъун щолелб ва къолелб жо алжан гъеч1елблъи лъазе ва бич1ч1изе цох1о мисал буго: жинца г1умруялъго квешаб г1амал

гъабулелвълунги вуклун, цинги гъеб гламалалда ракл бухлун, тавбу гъабун Аллагъасде جَلَّ جَلَّ вуссун хварав чи алжаналде лъугъинавула, шибго лъиклаб гламал гъабизе гъесие заман шун гъечІониги.

Гъаб киналълулго хІасил буго алжаналде инсан лъугъиналтъе сабаб буго Аллагъ جَلَّ جَلَّ цо гъавун, гъесул расул ритІухъ гъавун, Аллагъасде جَلَّ جَلَّ ширк гъабун цоги шиб бугониги жоялъе лагълъи гъабичІого гъев инсан хъвади. Алжаналда жанир ругел даража-макъамал гъев инсанасул гламалазда рекъон Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъесие къолеб сайигъат ва шапакъат буго.

98. Две Къуръан цІализе бокъараб мехаль, فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ гъеб цІализе байбихуда الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ абе.

Дица Аллагъасул جَلَّ جَلَّ цІаралдалълун шайтІаналълул квешлъиялдаса цІуни гъарулеб буго, жиб Аллагъасул рахІматалдасан бачахъараб. гъель дир рекІелье шаклъи ккезабиялдаса гъаб Къуръан хІакъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَّ калам букІиналълулъ, гъель дида цІалараб жо мекъи (глаксалда) бичІчІизабиялдасаги.

Ибну Жаририца ва цогидал имамзабаца абун: жинда глалимзаби рекъараб рагІи бугин, Къуръан цІалилелде цебе шайтІан бухъизе сунатаб букІиналда. абун

99. ХІакълълунго гъеб шайтІаналълул гъунар гъечІо Аллагъасда جَلَّ جَلَّ иман лълурал ва гъеб иманалълулъ ритІухъл чагІи къосинаризе. Гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَّ цІунияддалълун цІунарал рукІуна. إِنَّهُ لَا يَسْأَلُ لَهٗ سُلْطٰنٌ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

Ва Аллагъасда جَلَّ جَلَّ жидеца таваккал гламулел ва кинабго къварилълъиги, глагІилълъиги гъесдаса букІин лълалел гладамазда гладги гъунар гъечІо гъеб шайтІаналълул.

100. ХІакълълунго гъеб шайтІаналълул гъунар буго жиб гІаса бишарал, жинда нахърилълъларал чагІи къосинаризе. إِنَّمَا سُلْطٰنُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ

Гъельие лагълъи гъабун Аллагъасде جَلَّ جَلَّ ширк гъабулел гладамал къосинаризеги.

101. Дица цо аяталълул хІукмуги хвезабун цоги аят рещІинабураб мехаль гъел мушрикаца дуда абулел буго, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ХІакълълунго وَإِذَا بَدَأْنَا آيَةً مَّكَانَ ءَايَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنزِلُ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

дуцаго ургъулеб бугин Къуръан абун ва дуца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ
 гІунтІизе гъабун гьересиги бицунеб бугин. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
 лъикІ лъала щиб аят рещтІине кколеб ва кида рещтІине кколеб.
 Гьел гІадамал гІемерисел руго жидеда щибго жо бичІчуларел
 ва лъаларел. Жидеда раклалде ккараб жо бицунел рукІунел.
 Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абун: ПІадегІанав Аллагъас
 цо аят насхо гъабун цоги аят рещтІинабураб мехаль Маккаялзул
 мушриказ абубеб букІана: гъав МухІаммад жиндир асхІабзабазда тІад
 вельгъанхъулев вуго. Жакъа цо жоялдалъун амру гъабубеб буго гъезда,
 метер гъебги хвезабун цоги жоялдалъун амру гъабубеб буго. Валлагъи,
 гъев МухІаммадица жинцаго ургъун бицунеб жо буго гъеб абун. Цинги
 ПІадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб хадуб бугеб аят рещтІине гъабун:

102. Дуца гъезда абе, МухІаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: дида гъаб Къуръан

рещтІинабула бицунго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

божарав расулъун вугев Жабраилас,

дур БетІергъанасул амруялдалъун

ва гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ жинца гъабубеб ишалъуль цІакъ

хІакимияв ва гІадилав вуго. Иман лъурал гІадамал хІакъаб

диналда чІчезаризе ва гъезие жегиги хІужаби рицун, далилал

рачун хІакъаб нухда гъел тІоритІизе ва киналго бусурбабазе

рохеллъунги букІине рещтІинабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб

Къуръан-абун.

قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ

لِيُنذِرَ الَّذِينَ آمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَى

لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٢﴾

103. ХІакълъунго Дида лъала,

МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, мушриказ

абубеблъи гъеб Къуръан дуда гІадамаз

малъараб жо бугоян абунги.

Румазул Жубар абубев чияс бицараб жо

буго гъеб Къуръанилан абубеб букІана цо-цо Къурайшияца. Гъез

бицунеб жо гьереси букІин чІчезабун, ПІадегІанав Аллагъас

абубеб буго: гъез гьереси бицун дуда Къуръан малъулев чи вугоян

абулесул мацІ буго гІажамияб мацІ. Гъев румазул чи вугельул. Гъаб

Къуръанги цІакъ пасихІаб гІараб мацІалда буго, гъалда релъгъараб

жо гъел къурайшиязда гъабизе кІолареб. Гъединаб пасихІаб гІараб

каламалдалъун гІажамияв чи кІалъалареблъи пъазе ккеларищ гъел

инкарчагІазда?

وَلَقَدْ عَلَّمْتَهُمُ مَا يَكْفُرُونَ إِنَّمَا يَعْلَمُهُ

بَشَرٌ لِّسَانِ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ

أَعْجَبِيْ وَهَذَا لِّسَانُ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ ﴿١٠٣﴾

104. ХІакълъунго жидеца Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ Къуръаналдаги, гъесул

мугІжизатаздаги иман лъуларел

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بَعَاثَتِ اللَّهُ لَا

يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

ГІадамал Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** хІакъаб нухда тІоритІуларо ва гъезие ахираталда жидее унтизабулеб гІазабги букІине буго.

105. ХІакъълъунго Аллагъасде **جَلَّ جَلَّ** гІунтІизабун гъереси бицуна жидеца иман лъоларел гІадамаз.

Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَّ** Къуръаналдаги иман лъурал гІадамаз гъереси бицунаро. Гъеб буго

кІудияб мунагъ ва къабихІаб гІамал. **Ва гъел руго ХІакъикъиял гъересичагІи** куфру-ширкарлда чІарал, мунагъ-хІакъалдаса хІинкъуларел.

106. Цин иман лъун букІун хадуб жинца куфруялъул рагІи абурав, гъеб куфру жиндир ракІалъеги бокъарав, гъелда жив парахалъарав чиясе Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** цим бахъи буго ва гъесие ахираталда цІакъ гучаб гІазабги букІине буго. Жиндие зулму гъабун, жиндир хІал загІиплъун кІалалъ капурлъулеб рагІи абун, ракІ иманалъуль хІалхъон бугев чиясе гъечІо Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** цим бахъин ва ахираталда жужахІалъул гІазабги.

Гъаб аят рештІинабуна ГІаммар **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** асхІабасул хІакъалъуль. Жинда рихъулеб бакІалда гъесул эбел Сумаят ва эмен Ясирги чІван хІобода вухъун цІалаца ва тІилаца къабун гІазаб гъабураб мехаль гъев ГІаммарица мушриказе бокъараб рагІи абуна, жиндир напс хвасар гъабун. Гъеб хабар рагІараб мехаль асхІабзабаца абуна гъев ГІаммар капурлъана абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «ГІаммар капурлъичІо. Гъев иманалъул цІун вуго жиндир тІоноцІалдаса байбихъун хІамІазде гъоркъе швезегІан. Гъесул гъаналдаги биялдаги иман жубан буго» – абун. Цинги ГІаммар вачІана аварагасухъе живги гІодилаго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъесда абуна: «Дур ракІ кин бугеб, ГІаммар?» - абун. ГІаммарица абуна: «Дир ракІ иманалъуль хІалхъон буго» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Гъанжеги две гІазаб гъабуни дуца гъеб рагІи абизе бегъила» - абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

Гъаб аяталдаса ва гъаб хІадисалдаса гІалимзабаца хІукму босана бусурманчияс жиндир рухІ хвасар гъабун кІалалъ жив капурлъулеб

إِنَّمَا يَقْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٥﴾

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ عَذَابٌ مِنْ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

рагІи абизе бегылин абун, жиндие зулму ва глакьуба цІикІараб мехаль, ва гьелда сабру гьабиялдаса напс заглІпльараб мехаль, ракІ иманальуль хІалхьун букІингун цадахь. Гьєб капурльулеб рагІи абичІого глакьуба хІехьон хвезегІан сабру гьабизеги бегула, гьедин жиндир гьунар гІурав чияс. Гьаб кІиябго жояльул киналаб льикІаб абураб мехаль гІалимзабаца гьаб кІиабилеб рагІи тІаса бищун буго. Жинда Аллагь разильаяв Билал رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхІабас хІехьана гьел мушриказул зулму. БагІарараб бакьукьє рехун, чехьалда бакІаб гамачІги льун, глазаб гьабуна гьєсие Аллагьасде جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккве абун. Билал асхІабас гьезул мурад тІубачІо ва «Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ цо вуго» абураб рагІи гурони абичІо. Хадуб Билал асхІабас абулаан: «Валлагьи, дида льялеб букІарабани цогиги рагІи, жинца мушриказул щим бахьинабулеб, гьєб рагІиги абизе букІана лица»-абун.

Жинда Аллагь разильаяв ансарияв асхІаб ХІабиб ибну Зайд «Мусайлама тул казаб» абулев мушрикас (жив авараг вуго абун гьєреси бищун чІчІун вукІарав) цо-цо кьот Іел гьанал кьот Іун: «дун авараг вуго абе» - абун глазаб гьабураб мехальги, жинца гьєсул мурад тІубачІо. МухІаммад авараг вугищан гьикьидал гьєс абулеб букІана: «Вуго» - абун. Дун авараг вугищан гьикьидал «дида гьєб рагІи рагІулеб гьєчІоян» - абулеб букІана.

Гьединго машгьураб кьисса буго ГІабдуллагь ибну ХІузпат абулев асхІаб румаз асирльун гьавун жидер ханасухьє вачараб мехаль гьєсие гьабураб глазабалъул ва гьєс гьабураб сабруяльулги.

ТІадегІанав Аллагьас купруширкалъул агьлуяльул глазаб-зулмуялдаса цІунаги. Гьезул кверщаликь ккаразе Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ берцинаб сабруги кьєги. Амин.

107. Иман льун хадуб гьелдаса руссарал мургадазе гьединач гучаб глазаб гьабияльє сабаб буго; ХІакьльунго гьєз ахиратги тун дунялалъул чІагольи тІаса бищун букІин. Жидеда хІакьаб жо льян хадубги гьелдаса руссун рукІин. ХІакьльунго ТІадегІанав Аллагьас капураб кьавм тІобитІуларо хІакьаб исламияб диналда.

ذَٰلِكَ يَأْتِيهِمْ أَسْتَحْمُوا الْحَيَاةَ
الَّذِينَ عَلَى الْأَخْذَةِ وَأَتَى اللَّهُ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٧﴾

108. Гьел руго Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ жидер ракІазда мугьру чІварал, жидер гІиналда ва бералда мугьру чІварал. Гьєзда хІакьаб жо льяларо ва гьелдаса гьапулльун

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَعِبَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ
وَسَمِعِهِمْ وَأَبْصَرِهِمْ وَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْعَافِلُونَ ﴿١٨﴾

рук1уна. Дунял бокбияль гьел ахираталдаса гьапул гьарун руго.

109. Х1акъаб жо буго гьал г1адамал ахираталда ц1акъ ч1орого хут1арал рук1ин.

لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ

Гьез ахираталда батубел лъик1аб г1амал гьабич1елъул.

الْخَيْرُونَ ﴿١٨﴾

Муртад абула иман лъун бук1ун хадуб куфруялде арав чиясде. Гьел г1адамал ц1акъго г1адада хварал руго. Г1адег1анав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьезие анлъго сипат гьабуна гьаб анлъго аяталда жаниб: Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ щим бахъи, къиямасеб къоялъул гучаб г1азаб гьабизе бук1ин. Жидеца ахираталдаса дунял т1аса бищун бук1ин. Гьезие Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ т1орит1ел бук1унареблъи. Гьезул рак1азда, г1иналда ва бералда мугъру ч1ван бук1ин. Гьел гьапулал г1адамал рук1ин.

110. Цинги х1акълъунго дур бет1ергъанас جَلَّ جَلَّالَهُ мунагъал чурана ва гьев т1аса лъугъана Маккаялда ругеб мехаль жиде зулму гьабулел рук1арал, цинги гьижра гьабун

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِن بَعْدِ

Мадинаялде рач1арал, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе г1оло гьазаватги гьабурал ва гьесул диналъе г1оло жидеда щвараб къварильиялда сабруги гьабурал г1адамаздаса. Х1акълъунго дур Бет1ергъан гьезда гурх1улев ва гьезул мунагъал чурулев вуго.

مَا فِتْنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَاصْبَرُوا إِنَّا

رَبُّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَعَلَّ هُمْ يُرْجَوْنَ ﴿١٩﴾

111. Дуца умматалъе бице, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьеб къиямасеб къоялъул хабар. Щибаб напс жиндирго ургъел гьабун ва жиб г1азабалдаса хвасарлъизе бокъун бач1унеб.

* يَوْمَ تَأْتِي كُلَّ نَفْسٍ مُّجَدِّدٌ عَنْ

نَفْسِهَا وَتُوقَى كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ

لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٠﴾

Цоги щибго жоялъул ургъел гьеч1ого, кинабго агълу-хъизан, гьудул-гъалмагъ к1очон. Х1атта жиндир лъимал-хъизан жужах1алде лъугъинарунги жив хвасарлъизе бокъун. Гьеб къояль щибаб напсалъе жинца гьабураб г1амалалъухъ жазъ гьабула ва цониги напсалъе зулмуги гьабуларо. Квешлъи т1аде цик1к1изабуларо, лъик1аб г1амал нукъсан гьабуларо.

112. Г1адег1анав Аллагъас мисал бачунеб буго, ва гьелдалъун ваг1заги гьабубел буго г1акълу бугел чаг1аца жиндаса пайда босизе. Цо росдал мисал буго гьеб: жиб къварильиялдаса божараблъун бук1араб, жиндир агълуги рак1 х1алхъун г1одоре риччан

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً

مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ

مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعَمَ اللَّهُ فَأَذَقَهَا اللَّهُ

لِيَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا

يَصْنَعُونَ ﴿٢١﴾

рукIараб. Жидехъе ризкъиги бачIунеб букIараб кинабго рахъалъан гъарзаго ва шибго жидеда гIакъуба бихъичIого.

Цинги жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигIматазда инкар ккурал, гъесие шукру гъабичIел ва гъесда иман лъечIел. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезда чIамизабураб хIинкъиялъул ва ракъиялъул гIазаб, гъез гъабураб квешаб гIамал сабаблъун. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гIассилъи сабаблъун ва гъесул нигIматазе шукру гъабунгугIиги сабаблъун.

Рази абулев гIалимас абуна: «Гъаб мисал буго Маккаялъул агъуялъе бачараб. Гъел рукIана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндиль божилъи гъабураб Маккаялда, жиндир ризкъиги гIатIидаб, шиб жо къваригIаниги, гъеб жидеда гIадеги бачIунел, жидер напсалги гIодоре риччан, хIалхъон ругеб. Гъелдаги гIаде Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цIакъго кIудияб нигIмат къуна Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг витIун жидедаго гъоркъоса. Цинги жидеца гъесда инкар ккун, гъесие цIакъ кIудиял къварилъабиги гъаруна. ГIадегIанав Аллагъас гъезие гIазаб гъабуна анкъго сональ гIатIалого цIад къотIизабун, хур-хер бижизабичIого, жидеца балкан кванааялде ва рукъби кванааялде ккана гъезул амру»-абун.

113. ХIакълъунго гъезухъе Аллагъасул расул вачIана жидедаго гъоркъоса, гъез гъев гъереси гъавуна. Гъел гIазабалъиги ккуна жидеца зулму гъабулеллъун ругеб хIалалъ.

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ
فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾

Жидеда аслуги насабги лъалев, жиндир ритIухълъи ва рацIцIалъиги лъалев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, авараглъун витIараб мехаль, жидеца гъесда инкар ккуна, жегиги гъесда гIад махсаро гъабуна ва гъесие гIазаб къварилъи гъабуна. Цинги гъезда гIаде дунялалдаго балагъал рацIана: ракъи бачIана, хадуб хIинкъиги бачIана. Бадруялда жидер церехъаби чIвана, ахирги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Макка бахъун гъел гIодорегIанлъана. Ахираталда жидеа абадияб жужахIалъул гIазабги букIине буго.

114. Нужее гъаб мисалги бачиндал, гъал инкарчагIазе цебехун букIараб ва хадуб букIинесеб гIазабги бициндал, нуж хIинкъа Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъизе. Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

فَكُلُوا مِنَّمَا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَّالًا طَيِّبًا
وَأَشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِن كُنْتُمْ إِيَّاهُ
تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾

цо гъавун гъесие гIибадат бацIцIадаб гъабе. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее къураб хIалалаб, бацIцIадаб ризкъиги кванай ва гъесие гъел

ниг1матазда данде шукруги гьабе. Нуж Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ лагьльги гьабулеллгьун ратани, гьесул амру-нагью т1убан хьваде.

115. Х1акьльгунго Аллагьас нужее кваназе х1арам гьабун буго капурго хвараб жо, биги х1арам гьабуна, больонил гьанги х1арам гьабуна, жинда т1ад Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ гуресул ц1ар бахгьун хьураб жоги х1арам гьабуна.

Цо ханасул, цо хьанчалгьул, яги цо х1акимасул ц1аралда хьураб жо буго гьеб. Гьедин хьвезе х1арамаб буго, гьедин хьуралгьул гьан кваназеги х1арамаб буго. Гьедин жо хьурав чиги ширкалда ккарав чи вуго.

Жив вакгьун чара т1аг1арав чиясе бегьула гьел х1арам гьабурал жалаздаса жиндир рух1 хвасар гьабизег1анаб кьадар кваназе. Гьев чиги г1адамазе зулму-х1ал гьабулев, гьачагьльги гьабулев вук1ине бегьуларо. Жинца х1арамаб жо гьабулев чиясе Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ рухсаби (бигьалгьаби) х1алалгьуларо. Х1акьльгунго Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ жив гурх1улев ва жинца мунагьал чурулев вуго.

116. Нужеца лгьалареб жо бицун, нужеего бокьяраб сипатги гьабун: гьаб жо х1алалаб буго, гьаб цояб х1арамаб буго абуге, я гьал мушрикал. Гьеб хабаралдалгьун нужеца Аллагьасдеги جَلَّ جَلَالُهُ г1унт1изабун гьереси бицулеб буго.

Жинца х1алал гьабулев ва х1арам гьабулев цох1о Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ гурони гьеч1о. Х1акьльгунго гьедин Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ г1унт1изабун гьереси бицунел г1адамазул лгьик1лгьиялда кверщел батуларо, гьезие дунял-ахираталгьул бахьибугольгиги цоларо.

117. Гьаб дунялалда дагьабго заманаяль мунпаг1ат босула гьел капурал ва мушрикал г1адамаз, цинги ахираталда гьезие жинца унтize гьабулеб жужах1алгьул г1азаб бук1уна.

118. Ягьудиязе дица х1арам гьабуна, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, цебе луда бицараб жо.

Сурагул англ1амалда бицана гьезие т1ат1иги х1арам гьабуна абун, малъ бугеб жоги

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ
وَلَحْمَ الْخَنزِيرِ وَمَا أَهَلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ
فَمَنْ أَضْطَرَّ غَيْرِ بَيْعٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ
عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٥﴾

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتَكُمُ
الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ
لِنَفْسِنَا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ
يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يَفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾

مَتَّعَ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمًا مَا فَضَّلْنَا عَلَيْكَ مِنْ
قَبْلُ وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ
يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

x1арам гъабуна абун, ай цо малъ бугеб хъвани, варани x1арам гъабуна ягъудиязе. Дица гъезие шибго зулму гъабич1о. Кинниги гъел руголъана жидеца напсазе зулму гъабулеллъун. Гъез жидецаго x1арам гъабуна гъеб ва дица гъез x1арам гъабураб x1алалъ тана.

119. Дур Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ т1аса лъугъуна, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца квешаб г1амал гъабурал г1адамаздаса, жидеда гъеб жо x1арамаб бук1ин

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمَلُوا السُّوءَ بِجَهْلَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْهُ وَعَدَدُوا ذَلِكُمْ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١١٩﴾

лъач1ого, цинги жидеца тавбу гъабурал ва лъик1аб г1амалги гъабурал. X1акълъунго гъедин тавбу гъабун ва лъик1аб г1амал гъабун хъвадарал г1адамазда гурх1улев, гъездаса т1аса лъугъунев вуго дур Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

120. X1акълъунго Ибрагъм عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг вук1ана жинда г1адамал нахърилълъунев имамлъун.

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾

Жинца киналго лъик1ал г1амалалги данде гъарурав. Гъединав вук1иналъ гъесда ц1арги буго «Халилуллагъ» абун. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гъудул абураб маг1на буго гъеб раг1иялъул. Ц1акъ Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мут1иг1авги вук1ана. Гъесул амру т1убаялда т1адч1ей гъабулевги вук1ана. Кинабго бат1улаб диналдаса вуссун x1акъаб динул исламалда ч1аравги вук1ана. Ва гъев Ибрагъм авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ жинца ширк гъабулев вук1инч1о ва жидеца ширк гъабулел ягъудияздаса, яги насранияздаса вук1инч1о. Гъаб раг1и абуна гъел мушриказул Ибрагъм авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ ягъудияв вук1ана, насранияв вук1ана абураб раг1и нахъч1ван.

121. Жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ниг1матазда шукру гъабулевлъунги вук1ана гъев Ибрагъм عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг. Т1адег1анав

شَاكِرًا لِأَنْعَمِهِ أَجْتَبَنَهُ وَهَدَانَهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٢١﴾

Аллагъас гъев т1аса вищана авараг1и къеялъе ва исламияб диналда т1овит1аравлъунги вук1ана.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие г1ибадат бац1ц1ад гъабулевлъунги вук1ана.

122. Дуниялалъул рукъобги дица Ибрагъм аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ лъик1лън къуна ва лъик1аб рехсей къуна.

وَأَتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّا فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٢٢﴾

X1акълъунго ахираталъул рукъовги гъев лъик1ал чаг1аздаса вуго:

Т1адег1анал макъамазда рук1унел аварагзабаздаса вуго. Дуниялалъул

рукъоб Ибрагъим аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ бугеб лъик1лти г1еларишца Исламияб дин жиндаса байбиъарав гъев вук1ин, жиндаса хадур ругел киналго диназуль жив вещарав, жиндаса мисал босулев вук1ин. Кинабго халкъалъул Сайидлгъун вугев Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ авараг гъесул наслуялдаса вук1ин. Щибаб какиль кинавго муъминчияс хирияв Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасда цадахъ жиндаги свалат бит1улев вук1ин. Аллагъасул свалат салам лъеги гъев Ибрагъим аварагасда.

123. Цинги дица дудаги вах1ю гъабуна, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, мун гъев Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ диналда нахъвилъльгъа абун. Кинабниги бат1улаб жоялдаса

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ
حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٣﴾

бац1цадаб исламияб диналда нахъвилъльгъа абун. Гъев Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг жидеца ширк гъабулел г1адамаздаса ва гъезул диналда вук1инч1о.

Гъев жидер диналда вук1ана абулел ягъудиязул ва насраниязул раг1иги гъересияб раг1и буго.

124. Х1акълъунго щамат къояль х1алт1и-пиша гъабунгут1и ва гъеб къо к1одо гъаби Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ диналдаса жо бук1инч1о.

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ
وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾

Гъеб шамат къоялъул х1укму буго ягъудиязе тамих1 гъабун гъезда г1ад лгъун бук1араб х1укму. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гъел г1асильараб мехаль, гъесул амру-нагъюги тараб мехаль гъезие г1акъуба гъабун шамат къояль ччуг1а кквей х1арам гъабун бук1ана. Гъеб х1арамлъиги хвезабун жидеца ччуг1а ккурал г1адамалги маймалакалгъун ва больоналгъун сверизарун гъалаг гъаруна.

Х1акълъунго дур Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, къиямасеб къояль цоцаде хилиплъун рук1арал умматазда гъоркъоб х1укму гъабулев. Х1акъаб ва бат1улаб диналда рук1арал раг1а гъарулев ва шивасул г1амалалда рекъараб жазаъги гъабулев. Жиндиль хилиплъун рук1араб жоялъуль.

125. Дуца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде г1адамал ах1е, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, г1акъвилал г1елмиял х1ужабаздалгъун ва берцинаб каламалдалгъунги. Гъезда гурх1ел гъабун, тамахго ва х1еренго ах1е гъел Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ иман

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ
الْحَسَنَةِ وَجِدْ لَهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ
وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾

лъеялде.

Гъезда бичІчІулѳб мацІалъ, гъезие асар лъугъунеб пасихІлъиялда гъабе вагІза-насихІлат. ХъачІго кІалъан, рекІел согІлъи бихъизе гъабун, гъел хІинкъизарун ахІуге Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ диналде.

Жидер къадру-къимат кІудиял ханзаби ва хІакимзаби гъезул гІакълуялда рекъараб насихІлат гъабун ахІе диналде. Цогидал гІадамазда гъезул гІакълуялда рекъараб мисал бачун, кици тІамун, гъезул рекІелъе унеб ва бичІчІулѳб мацІалдалъун ахІе диналде. Жидехъ тІехъ рещІтІун гъѳб цІализе лъалел гІадамаздаги гъезда рельеъараб хабар бице, амма дагІба-къец гъабун, цоцазде рогъо бан, ракІ хвезабулеб жо бицунге. Гъединаб хабаралъ инсан мукІур гъавуларо ва гъев хІакъаб жоялде вачІунаро.

Диналде рачІинчІел, гъѳб диналъул хІакъалъуль дудехун бахІс гъабулел гІадамазегі лъикІаб берцинаб мацІ бице ва хІужа-далил бачун кІалъай. Гъездаги гурхІел ва тамахІги бихъизабе. Гъединаб берцинаб тІабигІаталъ гІадамал диналде ахІиялъе квербакъи гъабула.

ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ **жинда лъикІ лъалев вуго хІакъаб диналда ругел, гъѳб диналда чІолел гІадамазул тІабигІат-хІал.** Гъединго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهٗ **лъикІ лъала хІакъаб диналдаса къосарал гІадамазул хІалги.** Дуда кІоларо гъел гІадамал тІоритІизе. Дуда тІадаб жо буго гъел диналде ахІи. Гъел тІоритІи ва ахираталда гъезие жазаъ гъабиги Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهٗ **тІад буго.**

126. Нужедехун зулму гъабурал гІадамазе Нужеца гІакъуба гъабулѳб бугони, гъѳб гІакъуба гІорхъолъан борчІараб, шаргІалда хилипаб хІалалъ гъабуге. Нужее гъабуралда рельеъараб гъабун къисас босе. Ва амма нужеца сабру гъабуні ва нуж тІаса лъугъани, гъѳб лъикІ буго ва ахираталда батулѳб, гъениб ажру-кири щолѳб жо буго.

Тафсиралъул гІалимзабаца абуна: Гъаб аят рещІтІине гъабуна жинда Аллагъ разильяв ХІамзат асхІабасул хІакъалъуль. УхІудалда мушрикаца гъев чІвадал, жидеца гъесул чехъ багъизабун гъесул ракІ-тІул къотІун букІана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъа гъедун абун букІана: «Дир гъел мушриказда кверщел батани, дица гъезул лъабкъоялда аңІго чиясул чехъ бихъизабила» - абун. Гъаб аят рещІтІинабун хадуб, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъел

وَأَنْ عَاقِبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوِفْتُمْ
بِءَوْلِيَيْنَ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ
لِّلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

мушриказул жаназабазе шибго жо гьабич1о. Х1адис Базарица бицана.

127. Бишунго лъик1аб буго сабру
гьабизе ва т1аса лъугъун тезе
к1вани. Гьадин бугельзул: «Дуца

сабру гьабе, Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьеб

сабру гьабиги бук1унаро Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ две тавпикъ гьабун
гурони. Капурзабаца две гьабулеб къварильялда ва гьез иман
лъолеб гьеч1о абун дур рак1ги къварильуге. Гьез дуде данде
гьабулеб макруги гьезул жагъиллъи-ах1макълъиги дур керен
къварильялъе сабаблъун гьабуге.

Дуца дуда т1адкъараб х1алалъ рисалат т1обит1е. Гьелдасан хадуб
бугеб жо Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ т1амун те.

128. Х1акълъунго Т1адег1анав Аллагъ

жиндир г1азабалдасан х1инкъарал,

жив разилъи т1алаб гьабун г1ибадат

гьабулел муъминзабигун цадахъ

вуго. Жинца гьезие квербакъулевлъун ва гьезул амруялъе

валилгунги. Гьел муъминзаби руго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аск1ор жал
лъик1аллъун ругелги.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квер бакъи ва ц1уни жидее бугел г1адамал руго гьел.
Капурзабазул макруялъ жидее зарал гьабуларелги руго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъиялдалгун Сурату Ннах1лиялъул тафсир ва
таржама хъван т1убана.

Т1адег1анав Аллагъасе буго кинабго рецц ва шукру.

وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ

عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي صَبِّقٍ وَمَا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ

مُحْسِبُونَ ﴿١٢٨﴾

17. Сурагул Исраъ

Маккаялда рештлинабураб, жинда жаниб нусиялда аңгила цо аят бугеб.

Маккаялда рецтине гьабураб сурат бугелгул, гьалда жанибги Аллагъ *جَلَّ جَلَالُهُ* цо гьавиялгул, аварагльиялгул, ахираталгул бицунеб буго. Бицунго кIвар бугеб жо буго гьаб сураталда жаниб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул тIабигIатал рицин, гьесие ругел мугIжизатал рицинги. Сураталда цIар лъураб мугIжизат буго авараг *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* мигIражалде вачин. Исраъ абураб рагIиялгул магIна буго сардилъ цо бакIалде ин абураб.

МигIражалде араб сордоялъ Аллагъасул свалат-салам лъеяв аварасда БетIергъан Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* махлукъалгул гIемерал гIажсаибал жал рихъана, Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* кьудраталда ва гьесул мулкалгул гIатIилгьялда ва кIодолгьялда тIоритIел гьабулел гIаламаталги рихъана.

Гьединго гьаб сураталда жаниб бануисраилазул къисса бицунеб буго, гьез гьарурал пасалгъаби ва гIасилгъаби сабаблгун гьел ракъалда тIад цо бакIалдаса цоги бакIалде кьотIиги бицунеб буго. Зобал ракъазда ругел Аллагъ *جَلَّ جَلَالُهُ* цо вукIиналде тIоритIел гьабулел гIаламатал рицун руго. Исламияб жамагIаталгул хIал рекъей ва цоцаде рокъа-хингIи букIине ккейги бицун буго, киналго умматазе ва къавмазе мисалияблгун букIине исламияб жамагIат ва бусурбаби.

Мушириказул бицен гьабун буго, гьез Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* лъимал-хъизан букIин чIчIезабун бицунеб гьереси нахъчIван буго. Къиямасеб къо бачIине букIин, хIисаб-мизан ва жазаъ гьабизе букIин, гьеб амру Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* кьудраталда ва хIалкIолгьялда гьоркъ букIиналгье далилал рицун руго.

Сураталгул ахиралдаги Аллагъасде ширк гьабулел жоялдаса гьев вацIадав вукIин, муширикаца гьарулел жиндие мукъсангIи тIад гьабулел сипатаздаса тIадегIанав вукIин бицун буго. Къуръаналгье тафсир гьабурал гIемерисел гIалимзабаца гьаб сураталда жанир ТIадегIанав Аллагъасул цIарал рехсон ругелгул, гьаб таржамаялда жанибги гьесул цIарал рицун, гьезул баян гьабун буго. Гьел цIарал машгьурал руго: «Асмаулагъил хIусна» - абун.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. **Жив ВацIадав ва TадегIанав**
вуго Аллагъ, жиндир лагъ МухIаммад
авараг, сардил цо дагъабго
заманаялда жанив Масжидул хIарам –
Маккаядла бугеб КагIба рукъалдаса
Байтул-мукъадасалда Палестиналда
бугеб Масжидул акъсаялде вачарав.

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا
الَّذِي بَرَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنَ
آيَاتِنَا إِنَّهُ
هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١٧﴾

Гъеб кIиябго масжидалда гъоркъоб кIикъого сордоялъ вильльгун унеб
нух буго. Гъаб хIалкIолгъи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ загъир гъабун бугельгул
ва гъаб иман лъечIел гIадамал жинда божулареб хабар бугельгул,
СубхIаналлагъи абураб рагIиялдалгун байбихъи гъабун гъаб аяталгъе
ва сураталгъе. Аллагъ вацIадав ва TадегIанав вуго мушрикаца ва
капурал гIадамаз жинда гIунгIизе гъарулел гIайибаздаса ва жиндие
мукъсанлъги бачIунел сипатаздаса. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир хIалкIолев
вуго сардил цо дагъабго заманаялда жаниб кIикъого сордоялъгул
нухаль рикIкIада бугеб бакIалдеги вачун, цинги гъениса инсанасул
гIакълу-лъай хадуб гъолареб манзилаль рикIкIад зобалаздеги вачун,
гъениб гIемераб гIажаибаб жоги бихъизабун хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
гъебго сардиль, жив Tад вегун вукIараб бусен цIоролелдего рокъове
вачарав.

КигIанго капурал гIадамаца иман лъечIониги, TадегIанав Аллагъ
жиндир махлукъатальгул тадбир жиндие бокъухъин гъабулев вуго
ва жиндие бокъараб жо гъабизе хIалкIолев, гъелдаса жив щибго жоэль
нахъги чIваларев вуго.

Гъаб «Масжидул-акъса» буго дица жиб бугеб ракъ цIакъ
баракатаблъун гъабураб. Бишунго кIудияб баракат буго гъеб ракъ
букIин гIемерал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ Tад хъвадараб, гъел аварагзабахъе
عَلَيْهِمُ السَّلَامُ вахIю босун малаикзаби решTараб. Гъединго гъеб ракъ буго
дунялальгул нигIматал гIемераб, ах-хур гъарзаяб, гъава-бакъ рекъараб
«Шам» абун жинда цIар бугеб ракъ.

Дица МухIаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сардиль зобалазде вачана гъесда
рихъизаризе дир махлукъатальгул гIажаибал жал. Зобалазул
махлукъат гъесда бихъизабизе. Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагасда анкълго зобал рихъана, алжан-жужахI бихъана. Сидратул
мунтагъаги бихъана. Гъеб буго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIагарлъулеб
макъам, гъелдаса Tадехун инсанасе гъесда гIагарлъизе рес гъечIеб.

Гъединго малаикзаби рихъана, аварагазабиги عَلَيْهِ السَّلَامُ рихъана. Гъел гурелги гІажаибал жал рихъана, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къудраталде жидеца тІоритІел гъабулел.

ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагъ жинда кинабго жо рагІулев вуго, гъев МухІаммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рагІиги жинда рагІулев вуго. **Жинда кинабго жо бихъулевги вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ,** гъев МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасул гІамал-пишаги жинда бихъулев вуго. Гъедин бугелъул тІадегІанав Аллагъас жинда свалат салам лъеяв авараг хас гъавуна гъаб МигІражлъун бугеб кІудияб нигІматалда ва мугІжизаталда.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг МигІражалде инальул хІакълъуль гІемерал асхІабзабаца рицарал къучІал хІадисал руго. Дица гъаб бакІалда, иншааллагъ Жалалалда тІад бугеб хІадис бицина. Гъеб буго жинда Аллагъ разильаяв имам Муслимица бицараб хІадис. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:

«Дихъе буракъ бачун бачІана. Гъеб буго хІамилалдаса черх кІудияб, гІорцІеналъулалдаса черх гъитІинаб, хъахІаб къералъул хІайван, жиндир бер цвараб бакІалда жинца хІетІе лъолеб (цІакъ лебалаб) Дун гъеб буракъалда тІад рекІана ва гъель дун сардилъ вачана Байтулмукъададалде. Гъениб дица буракъ бухъана аварагазабаца عَلَيْهِ السَّلَامُ жидер рекІунеб жо бухъунеб букІараб горалда. Цинги дун масжидалде жаниве лъугъана ва гъениб дица кІуго ракагІат какги бана.

Гъеб масжидалдаса дун къватІиве вахъиндал, Жабраил عَلَيْهِ السَّلَامُ малаик вачІана кІуго цІарагІи босун цоялда жаниб рахъ бугеб, цоялда жаниб жа бугеб. (Гъеб кІиялъулго цоялаб гъекъезе изно кјуна дие) Дица рахъ бугеб цІарагІ тІаса бищана. Жабраилас абуна: «Мун витІун кканаха, дуца жа тІаса бицарабани дур умматалъе квеш букІилаан»-абун. Цинги дунги вачун Жабраил дунялалъул зобалде вахана ва гъес рагъо рагъи тІалаб гъабуна. Цо гъикъулев чияс гъикъана мун цив абун. Жабраил вуго абун. Мунгун цадахъ цив вугев абун. МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго абун. Гъев авараглъун витІунищха вугев абун. ВитІун вуго абун. Цинги нижее зоб рагъана ва дун Адам аварагасде عَلَيْهِ السَّلَامُ тІаде цвана Гъес дида мархІаба абун (салам кюн дун кІодо гъавуна) ва дие лъикІаб дугІаги гъабуна.

Цинги Жабраил дунги вачун кІиабилеб зодове вахана. (Цебесеб бицараб хІалалъ зоб рагъиялъул хабар буго гъаб бакІалда ва хадубги. Дица къокълъи тІалаб гъабун хъвачІого тана) Дида гъенив эбелдахъа вацІалзаби ЯхІя ва ГІиса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ ратана (Маръямил яцалъул

вас вуго Ях1я авараг (عَلَيْهِ السَّلَامُ) Гъезги дида марх1аба абуна ва дие лъик1аб дуг1а гъабуна. Цинги ниж лъабабилеб зодоре рахана. Гъенив дида Юсуп авараг (عَلَيْهِ السَّلَامُ) ватана ва гъев Юсуп аварагасе (عَلَيْهِ السَّلَامُ) берцинлъгиялъул цо бут1а къун бугоан. Гъесги дида марх1аба абуна ва лъик1аб дуг1а гъабуна. Цинги Жабраил дунги вачун ункъабилеб зодове вахана. Гъенив дида Идрис авараг (عَلَيْهِ السَّلَامُ) ватана. Гъесги дида марх1аба абуна ва дие лъик1аб дуг1а гъабуна.

Цинги ниж цуабилеб зодоре рахана. Гъенив дида Гъарун авараг (عَلَيْهِ السَّلَامُ) ватана. Гъесги дида марх1аба абуна ва дие лъик1аб дуг1а гъабуна. Цинги ниж анлъабилеб зодоре рахана. Гъенив дида Муса (عَلَيْهِ السَّلَامُ) авараг ватана. Гъесги дида марх1аба абуна ва лъик1аб дуг1а гъабуна. Цинги ниж анкъабилеб зодоре рахана. Гъанив дида Ибрагъим (عَلَيْهِ السَّلَامُ) авараг ватана. Гъев г1одов ч1ч1ун вугоан Байтул-маг1муралда муъгги ч1ван. Гъеб Байтул-маг1муралда жанир цибаб къоялъ лъабкъоялда анц1азарго малаик лъугъунев вуго Аллагъасе (جَلَّ جَلَالُهُ) г1ибадат гъабизе. Гъел малаикзаби т1ок1ал т1адруссунги рач1унел гъеч1о (ай цибаб къоялъ бат1и-бат1ияв лъабкъоялда анц1азар малаик вач1унев вуго. Гъаб Байтул-маг1мур Каг1ба рукъ данде бит1ун т1аде анкъабилеб зодоб бугеб рукъ буго жинда малаикзабаца т1авап гъабулеб, Каг1ба рукъалда муъминзабаца т1авап гъабулеб г1адин)

Цинги дунги вачун Жабраил (عَلَيْهِ السَّلَامُ) малаик Сидратул мунтагъа абулеб бак1алде ана. Гъеб гъвет1алъул т1анхал пилалъул г1ундузда рельлъун руго, гъеб гъвет1алъул пихъалги ч1ах1иял г1артазда (сах1азда) рельъун руго. Г1адег1анав Аллагъас гъеб гъвет1алда жиндир цо г1аламат бихъизабураб мехалъ, г1ажабаб берцинлъи лъугъуна гъелъул, цониги чиясда жиндир берцинлъиялъе сипат гъабизе к1олареб х1алалъ.

Цинги Аллагъас (جَلَّ جَلَالُهُ) дида вах1ю гъабуна жинца вах1ю гъабураб жо ва дида цибаб сордо-къоялъ к1икъоялда анц1го как базеги паризаяблъун гъабуна. Цинги дун г1одове рецт1ун Муса аварагасде (عَلَيْهِ السَّلَامُ) т1аде цвана. Гъев Муса аварагас (عَلَيْهِ السَّلَامُ) абуна: «Дур Бет1ергъан Аллагъас дур умматалда циб жо парз гъабураб?» - абун. Дица абуна цибаб сордо-къоялъ к1икъоялда анц1го как парз гъабуна абун. Мусаца абуна: «Мун т1адвуссун а дур Бет1ергъанасухъе ва гъесда гъаре бигъалти гъабе абун. Х1акълъунго дур умматалъул х1алк1оларо гъеб парз т1убазе. Дица бануисраилазул х1албихъиги гъабуна ва гъезул х1алги дида лъана» - абун.

Цинги дун Бет1ергъан Аллагъасухъе (جَلَّ جَلَالُهُ) т1адвуссун ана ва дица абуна: «Я дир Бет1ергъан! Дуца дир умматалъе бигъалти гъабеган» - абун. Аллагъас (جَلَّ جَلَالُهُ) дидаса цуго как т1аса бахъана. Цинги дун Муса

аварагасде عَلَيْهِ السَّلَامُ аскIове швана ва гэс гыкъана щиб эсо гъабураб абун. Дица абуну шуго как тIаса бахъана абун. Мусаца абуну: «Дур умматалъул хIалкIоларо гъеб амру тIубазе. Мун гъанжеги а БетIергъанасухъе бигъалъи гъабеян гъаризе»-абун.

Гъедин тIадвуссун ун дида тIад шуго как хутIана ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абуну: «Я МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Гъеб шуго как буго дуге щибаб сордокъоялъ, цо-цо какалъул кири аңцIго как барабгIан бугеб. Гъебги кIикъоялда аңцIго как буго. Дур умматалдаса щив чи вугониги цо лъикIаб гIамал гъабизе къасд гъабурав ва гъеб гIамал гъабичIого хутIарав, дица гъесие лъикIаб гIамалалъул кири хъвала. Гъеб лъикIаб гIамал жинца гъабуну дица гъесие аңцIго лъикIлъи хъвала. Цо квешаб гIамал гъабизе къасд гъабуну ва жинца гъеб гIамал гъабичIони, дица гъеб гIамал хъваларо. Нагагъ гэс квешаб гIамал гъабуну дица цо квешаб гIамал хъвала» - абун.

Цинги дун гIодове рещIана Муса аварагасде عَلَيْهِ السَّلَامُ швезегIан ва гэсда гъеб хабар бицана. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуну: «Мун дур БетIергъанасухъе а ва дуца дур умматалъе бигъалъи гъаби гъаре. Дур умматалъул хIалкIоларо гъеб амру тIубазе» - абун. Дица абуну: «Дун гIемер ана дир БетIергъанасухъе бигъалъи гъабе абун гъарун, гъанже дун нечолев вуго» - абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъелда цебесеб сордоялъ макъиль бихъана лъабго чи вачIун жив цо бакIалде вачине хIадурулел ругеб гIадин. Гъеб сордоялъ авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ масжидул хIарамалда къижун вукIана. Хадусеб сордоялъги гъел гIадамаз вачун авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ зам-зам лъим бугеб бакIалда аскIов лъуна. Цинги Жабраил малаикас жиндир керен ссуна ва гъениб жаниб бугеб бакI ва ракI зам-замаль чурана. Хадуб меседил тIарс цIун бачIун гIелму ва хIикмат гэсул каранда жаниб лъуна ва данде бачIун букIараб хIалалъ ссураб бакI сахлъана.

Гъалдаса хадув вачана Жабраил малаикас Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг Буракъалдаги рекIинавун ФиластIиналда бугеб Байтул-мукъадас абулеб масжидалде швезегIан, гъениса анкъабилеб зобалдасаги тIадегIан бугеб Сидратул-мунтагъа абураб бакIалде швезегIанги. Авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мигIражалде ин жиндир черхалдалъун ва рухIалдалъун букIана, гъеб иш макъу букIинчIо. Зобалаздаса гъоркъе швараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас масжидул акъсаялда жаниб как бана, гэсда нахърилълъун аварагзабиги عَلَيْهِ السَّلَامُ рукIана. Гъеб рогъалил как букIана абуну цо гIалимзабаца.

Цинги Маккаялде шведал Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Каг1ба рукъалда асклов г1одов ч1ч1ун ц1акъ пашманго вук1ана, къурайшияз жив гъереси гъавизе вук1ин лъан. Къурайшиял гъесда т1ад релъанхъана гъес жив зобалазда ун т1ад вуссанаян абураб мехаль. Масжидул акъсаялда швана абидалго, гъенир шварал г1адамал рук1ун гъез абуна: «бицеах нижеда гъеб масжидалгъул сипат»-абун. Аллагъас ﷺ масжидулакъса аварагасда ﷺ щебе ч1ч1езабуна ва гъелдаги валагъун жинца дозул суалазе жавабги къуна. Цинги гъеб къавмалъ абуна: «Валлагъи, гъеб масжидалгъул сипатал рит1ун рицана Мух1аммадица ﷺ»-абун.

Кин бугониги къурайшияз авараг ﷺ гъереси гъавуна, гъев т1убанго г1адалгъун вугилан абуна. Цо-цо иман лъун рук1арал, амма жидер иман заг1ипал г1адамал муртадлгъун лъугъана. Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакар асх1абасда къурайшияз абуна: «Дурго гъалмагъас бицунеб жоялда г1енеккизе а мун. Жив гъаб сардиль Байтул-мукъадасалде шванаян абулеб буго гъес» - абун. Абубакар асх1абас абуна: «Унго абуницха гъес гъеб раг1и?» - абун. Къурайшияца «Абуна»-ян абидал Абубакарица абуна: «Гъес гъеб раг1и абун батани гъеб бит1араб жо буго, дица гъелда иманги лъола. Гъенисан зодовеги вахана жив абун гъес абуниги дун гъесда божула» - абун.

Гъеб миг1ражалгъул хабаралда нилъецаги иман лъола ва Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъеб сардиль рихъарал г1ажаибаб ва х1икматал умураздаги иман лъола. Х1акъикъияв иман лъурав чиясул иман бук1ине ккола Абубакар асх1абасул г1адаб камилаб ва щибго щаклъи т1аде бач1унареб. Гъединаб иман лъей гъеч1они рек1елъе вас-вас рехизе щайт1аналгъул х1алк1ола ва гъель инсанасул рах1ат хвезабула. Аллагъас ﷺ кьеги нилъее камилаб иман ва жив разияб г1амал.

Гъаб масжидул акъса жинда Аллагъ разилъаяв Г1умар асх1абас ягъудиязул ширк гъабулеб ва бат1улаб дин гъабулеб зулмуяб къавмалдаса бац1ц1ад гъабун ц1и гъабун ва к1одо гъабун бан бук1ана. Исламалгъул черехъаби дунял т1алаб гъаби ва ханлъи т1алаб гъабиялде машгъулгъараб мехаль исламалгъул тущбаби хъанчил агълуялда (крестоносцы) к1вана гъеб масжид бусурбабазухъан бахъизе.

Г1емер замана гъоркъоб ун Салах1удин Аюбий абулев мужагъидасул бет1ерлъиялда гъоркъ бусурбаца масжидул-акъса ц1идасан цох1о Аллагъасе ﷺ г1ибадат гъабулеблгъун гъабуна. 1967 соналъ ягъудияца гъеб масжид бух1ана исламалде ва бусурбабазде бугеб тущманлъиялгъул къуваталъ ва Аллагъасде ﷺ г1асильгиялгъул гучаль.

Жакъа къоялда жаниб гьел ягъудияца Палестинаялъул бусурбабазе гъабулеб зулмуги кинабго гIаламалда бихъунеб буго, гьел ягъудиязде данде рагъ гъабизе ПIадегIанав Аллагъас щивав чиясда тIадаблъунги гъабун буго. Гьедин бугониги исламиял пачалихъазул хIакимзаби ва ханзаби щибго жо гъабичIого гIенеккун чIун руго. Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло рухI бичизе къасд бугел гIолохъабазе рес лъугъунеб гьечIо Палестинаялде ун жигъад гъабизе, гьел исламиял пачалихъазул гIорхъаби рахине гьукъун букIиналъ ва Палестинаялда сверухъ ягъудиязул къуватаб хъаравулгьи букIиналъ.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадис буго: «Къиямасеб къо бачIунаро бусурбабаца ягъудиязда рагъ бан хадуб гурони. Гьел ягъудиял жинда нахъа рахчараб гамачIалъ абизе буго: «Я бусурманчи! Гъале ягъудияв дида нахъа вахчун вуго, дуца гъев чIвае» – абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

ПIадегIанав Аллагъас бусурбабазул рагIи цо гъабеги, гьезул хIал рекъезабеги ва Аллагъасулги ﷺ жидерги тущбабазда рагъ гъабизе, ракъалда тIад цохIо Аллагъасе ﷺ гурони лагъгьи гъабулареб хIалалде щевезе тавпикъ къеги. Гъаб буго ПIадегIанав Аллагъас жиндир лагъзадерида тIад къараб амру. Гъаб амру тIубаялъе хIалкIвараб жо гъабун жинца хIалкъарав чи вуго жиндие лъикIаб ахират бугев.

2. Дица Муса аварагасухъе ﷺ Таврат وَأَتَيْنَا مُوسَى الْكُتُبَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى
къуна ва гъеб Тавратги гъабуна жинца لَيْتَى إِسْرَائِيلَ آلَا تَتَّخِذُوا مِن دُونِي
бануисраилал жагълуялъул бецIлъукъан وَكَيْلًا ۝٢
ва куфру-ширкалдаса исламалъул ва
гIелмуялъул нуралде рачунеблъун. Гъеб
Тавраталда жаниб амру гъабуна нужеца дун гурев цоги щивго
чи ккоге абун жинда божилгьи гъабулев ва нужер амру жинда
тIамулев.

3. Дун кIалгъалев вуго НухI авараггун ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا
цадахъ иман гъун рукIарал شَكُورًا ۝٣
гIадамазул зуррияталда.

Дица нужер умумул хвасар гъаруна
тIупаналъ гъанкъиялдаса, гьелъул нужеца пикру гъабе ва гъев
Аллагъасда ﷺ иман лъе. ХIакълъунго НухI авараг ﷺ вукIана
Аллагъасе ﷺ щукру гIемер гъабулев лагъгъун. Нужги гъев НухI
аварагасда ﷺ нахърильгъа ва ПIадегIанав Аллагъасе щукру гъабе.

4. Дица бануисраилазда وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ
рештIинабураб Тавраталда жаниб فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوقَ كَبِيرًا ۝٤
гъезда бицана ва гъезда гъазабуна

жидеца ракъалда тIад кIиго нухаль пасалъи гъабизе бугин абун. Палестиналъул ва гьелда сверухъ бугеб ракъалда гъабулеб пасалъи буго гъеб.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абун: авалаб пасалъи букIана гьел ягъудияз жидер авараг Закария عَلَيْهِ السَّلَامُ чIвай. КIиабилеб пасалъи букIана ЯхIя авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ чIвай, жидеда Аллагъасул свалат салам лъеял.

Ва нуж цIакъ чIухIунги хъвадизе ругин гъаб ракъалда тIад абун лъазабуна дица гъезда Тавраталда жаниб. Аварагзабул бугеб, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бацIцIадаблъун гъабураб ракъалда нужеца зулму гъабизе буго, биалги гIодоре тIезе руго, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рукъзалги чIунтизаризе руго абун. ГIиса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вахъине 600 сон цебе Бухтанасар абулев мажусияв хан тIаде тIамуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел Бануисраилазда ва гъезул ракъазда. ГIиракъалъул Бабил абураб ракъалдаса байбихъун гъев Бухтанасарица Мавсил абулеб бакI, Сирия, Палестина бахъана ва гъезда тIад магъало лъун букIана.

5. Дица бицараб хIалалъ авалаб пасалъи гъабураб мехаль, дица нужеде тIаде тIамуна дир залимал лагъзал.

Жидер чурхдул къуватал, рагъе гъунар бугел, рекIель иман ва гурхIел гъечIел.

Гъаб буго абун Бухтанасар абулев ханасул цIадуе лагълъи гъабулеб букIараб къавм. Гъез чIиван, асир гъарун, инжит гъарун бануисраилазул рижи тIагIинабиялде тIагарлъун букIана. Байтул-мукъадасги биххизе гъабун букIана, гъениб букIараб бечелъиги нахъе босун букIана.

Гьел гIадамаз нужер росабиги сверун, нуж кир ругониги кодоре щвезарун чIвалелги рукIана. Гъаб нуже гъабураб зулмуги нужер гIамалалда рекъараб жазаъ букIана, БетIергъан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIукму къадаралдалъун жиб бугеб, жиндие хиси гъечIеб, нахъе буссинги гъечIеб.

6. Хадубги нужеца тавбу гъабун, нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъун хъвадараб мехаль нуже квербакъи гъабун, гъеб

залимаб къавмалъухъ букIараб нужер ватIанги нужехъе тIад буссиабун. Нужер лъимал-хъизан гIемерлъизе гъаруна, гIемераб боцIи-малги къуна. Гъедин гIемерлъизарун, боцIи-мал къун, нужерго ракъиги халкъиги

فَإِذَا جَاءَ وَعَدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ
عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بِأَيْسِّ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ
الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا ﴿١٠﴾

تَوَدَّدْنَا الْكُفْرَ عَلَيْهِمْ وَأَمَدَدْنَاكُمْ
بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا ﴿١١﴾

цӀунизе кӀолеллӀун гьаруна дица нуж.

7. Нужеца лъикӀаб гӀамал гьабураб мехаль, я бануисраилал, гьeб гӀамал нужерго напсазе гьабураб лъикӀлӀи буго.

Гьелдаса ТӀадегӀанав Аллагьасе шибго хӀажатаб жо гьечӀо. Нужеца квешлӀи гьабуниги лъикӀлӀи гьабуниги гьесул

мулкалъуль ва милкалъуль цохӀо зарра гӀадаб жо хисунаро. Нужеца гьабураб квешлӀиялӀуль заралги нужерго напсазе буго.

Цинги нужеца кӀиабизеги ракъалда тӀад пасалӀи гьабураб мехаль ЯхӀя авараг عَلَيْهِ السَّلَام чӀван, Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀурматал хвезарун, дица нужеде тӀаде цоги залимаб къавм тӀамуна нужер тушцӀабилӀун жал ругел. Жидеца нуж инжит гьарулел, нужер гьурмалги чӀегӀер гьарулел: нуж чӀван, гӀодорегӀан гьарун, нужер гьурмазда къварилӀгиялӀу асар загьирлӀулеб хӀалалӀ. Бухтанасарица гӀадинго жидеца Байтул-мукъадасги биххизабулел ва жидер хӀал гӀураб, квер щванщинаб бакӀ чӀунтизабулел ва гьалаг гьабулел.

Гьел рукӀана Персазул мажусиял – цӀадуе лагӀлӀи гьабулел гӀадамал. Рахь-рахьалде тӀуризарун, жидер бугеб магӀишат кодоса бахьун ватӀан биххизабун къватӀире гьун рукӀана гьел Бануисраилал. Гьанжесалаги Байтул-мукъадасги чӀунтизабун букӀана.

8. ТӀадегӀанав Аллагьас нужер тавбу къабул гьабула ва нужер мунагьалги чурула, Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавун гьесие

гӀибадат гьабиялда нуж руссани, нужеца ракъалда тӀад гьабулеб пасалӀи-зулмуги рехун тани.

Амма нужеца цӀидаса пасалӀи-зулму гьабулеб бугони нуже гӀакьуба-гӀазаб гьабизе, нужедаса рецӀел босизе дунги тӀад вуссуна. Дица ахираталда жагьаннамаги гьабун буго капураб, пасикъаб къавмалӀе туснахьлӀун.

Жинда жанир гьел даимго рукӀунeб, цӀаялдаӀун жиде гӀазаб гьабулеб рукьлӀун. Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ лагӀнат батарал ягьудиял хадурги пасалӀаби гьариялде тӀад руссана ва гьезие гӀакьуба гьабизе Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ батӀи-батӀиял лагӀзалги тӀамуна.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасеги гьесул асхӀабзабазеги хиянатал гьаридал гьел ягьудиял гӀарабиязул ракъалдаса (Аравийский полуостров) нахье къотӀана. Жинда Аллагь разилӀяав ГӀумар асхӀаб

إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ
أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسْتَوْفُوا
وُجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ
أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبَرَّوْا مَا عَمَلُوا تَتَبَرَّأَ

عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُدتُّمْ عَدْنَا وَجَعَلْنَا
جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا

халифалъун вугеб заманаялъги Байтул-мукъадас бусурбабаца бахъана ва ягъудиязда тIад жият (магъало) лъуна. Хадубги гIемер заманаялъ жидер ватIан гъечIого дунялго цIун свердулел рукIана. Гъаб нилъеда гъалеб заманалъги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъезие зулму гъабизе Гитлер тIамун вукIана ва гъес миллионал ягъудиял чIвана.

Бусурбабазул гIайибалдалъун, гъезул сиясат гъечIолъи сабаблъун, ахир-къадги ягъудиязда кIвана (1948-1949) жидерго пачалихъ гIуцIизе ва гъеб къоялдаса байбихъун гъел бусурбабазе зулму гъабиялда тIадги чIана. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ божилъи буго ва гъарулебги буго ахирияб данделъи батаги гъезул гъеб ва БетIергъан Аллагъас къотIи гъабураб квербакъи бусурбабазе хехго гъабеге абун.

9. ХIакълъунго гъаб Къуръан буго жинца хIакъаб жоялда—динул исламалда тIоритIулеблъун. ХIакълъунго гъалда бугеб жоялде иман лъун, жидеца лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал муъминзабазе ахираталда цIакъ кIудияб ажру бугин абун жинца рохел бицунебги буго гъаб Къуръан.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ
وَيَسِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ
الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿١﴾

10. ХIакълъунго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ва ахираталда иман лъоларел гIадамазе дица хIадурун буго жинца цIакъ унтize гъабулеб гIазаб.

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ
عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٠﴾

11. Гъев инсанас жиндие лъикIаб дугIа гъабулеб гIадин, яги гъелдасаги гIедегIун, жиндие ва агълу-хъизаналъе квешаб дугIаги гъабулеб буго. Гъеб квешаб дугIа гъабунщинахъе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъесие жаваб гъабун букIарабани гъев гъалагълилаан. **Ва инсан вукIана жив хехлъулевлъун.**

وَيَدْعُ الْإِنْسَانَ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ، بِالْخَيْرِ وَكَانَ
الْإِنْسَانُ عَجُولًا ﴿١١﴾

Гъаб буго инсанас жиндир лъимал-хъизаналда щим бахъараб мехаль гъезда абулеб квешаб рагIи. Мун хваяв абун, дуе жужахI батаяв абун ва гъелда релъъарабги. Инсанасул тIабигIатго буго жив хехлъулев вукIин. Гъедин бугониги лъикIаб гIамал гъабиялда инсан хехлъуларо. Амма гъев щайтIаналъ хехлъизавула квешаб гIамал гъабиялда. Гъеб щайтIаналъул хIилла буго инсан жиндиго квешаб дугIа гъабизе гIедегIизави. Цоги магIна гъабуна гъаб рагIиялъул: инсанас дунялалъул лъикIлъи гъарун дугIа гъабула, гъелдалъун жиндир ахираталъе зарал кколеб бугониги абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб хладисалда буго: «Нужеца квешаб дугла гъабуге нужер напсазе ва нужер боцли-малалъе. Аллагъас جَلَّالُهُ дуглаялъе жаваб гъабулеб глуж данде ккани, гъеб нужер дуглаялъе жаваб гъабизе бегъула»-абун. Хладис имам абу Давудица бицана.

12. Дица сордо-къо цоялъ цояб хисун бачиналда жаниб глаламат гъабуна дун цо вуклиналда ва дир хлалкюльбиялда тлорител гъабулеб. Дица сордоги гъабуна жиб бецлаблъун. Жиндилъ гладамал хлухъбахъиялда руклине. Дица къоги гъабуна жиндилъ канлъи бугеблъун нуж маглишат тлалаб гъабун хъвадизе ва нужеда заманалъул хлисаб гъабизе лъазе: анкь, моцл, лъагтел риклун. Дица кинабго жо инсанасе баян гъабун буго мухиканаб баян гъабиялъ.

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ فَمَحْوَنَاءَ آيَةٍ
الَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوا
فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ
الْيُسُوفِ وَالْجَسَابِ وَكُلِّ شَيْءٍ فَصَلَّنَاهُ
تَفْصِيلًا ﴿١٧﴾

Гьесул диналъе ва дунялалъе маслихлат бугеб жо баян гъабуна. Жиндир напсалъе, боцли-малалъе ва жиндир диналъе зарал бугеб жоги баян гъабуна.

Гъаб дунялалда бугеб кинабго жо Аллагъасул جَلَّالُهُ тадбиралдалъун ва гьесул хлукму-къадаралда рекъон хъвадулеб буго. Аллагъасда جَلَّالُهُ инкар ккурал тлабиглатчаглаца (материалисты) абухъе гъаб глалам жиндир тадбир гъабулев чи гьечлого жиндирго ихтияралда бугеб ва жибго бижараб жо гьечло.

Субхланаллагъ, Аллагъас جَلَّالُهُ нильебитараб гелму ва глакълу къеги ва хлакъаб жо хлакъаблъун, батлулаб жо батлулаблъун бихъизабеги.

13. Щивав инсанас гъабураб гламалги дица гьесул габуралда гладе рехун буго.

وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْمَنَهُ طَيْرُهُ فِي عُقْبِهِ وَهُوَ حُرٌّ
لَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَسَبًا يَلْقَاهُ مَن سُورًا ﴿١٨﴾

Лъиклаб букла, квешаб букла, жинца гъабураб гламалалъухъ жазаб гъабичлого инсан хутлизе гьечло. Ахираталде щвараб мехаль дица гьесда цебе тлибитлун рехула жиндир гламал хъвараб тлехъ.

14. Ва дица гьесдехунги абула:

أَفَرَأَيْتَكَ كَيْفَ تَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴿١٩﴾

«Галеха дур гламал хъвараб тлехъ.

Дуца гъеб цлале ва гъеб глезе буго дуе жакъа нуглун»-абун.

Гъеб къоялъ щибго жо бальго хутлуларо, щибаб напсалъ жиндир хлакъги тлалаб гъабула. Дунялалда гладамазда гьоркъор руклуел нич-намусалъул ва яхл-рухлалъул пардавалги тлаглун уна. Лъмалаз

эбел-инсуда г1айиб ч1вала гьез ниж х1акъаб нухда т1орит1ич1о абун. Вац-яц хал гъабич1ого, гьудул-гъалмагъасда балагъич1ого жиндир напсалъул ургъалида рук1уна.

15. Гъаб дуниялалъул рокъов жив

т1овит1аравлъун вук1арав чи:

жинда Аллагъ ﷻ цо вук1ин лъан, гъесдехун ширк гъабич1ого, гъесул расулал рит1ухъ гъарун хъвадарав чи -

مَنْ أَهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ ۗ وَمَنْ ضَلَّ
فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ
وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا ﴿١٥﴾

Х1акъълъунго гъев вуго жиндирго напсалъе лъик1лъи гъабурав.

Жив къосарав, жинда х1акъаб нух лъаларев чи жиндирго напсалъе къосарав вуго, гъелъул заралги жиндиего буго.

Ахираталде швараб мехаль цониги напсалъ цогитаб напсалъул мунагъ-хат1аъ баччуларо. Гъелда гъеб баччизеги гъабуларо.

Дица цониги умматалъе г1азабги гъабич1о гъеб умматалде аварагги вит1ун гъезда х1акъаб нух лъазабун хадуб гурони.

Гъезие х1ужа-далилги ч1езе гъабун ахираталде швараб мехаль г1узуру бачине рес гъеч1еб х1алги гъабун, цинги иман лъеч1еб мехаль ва ракъалда т1ад пасалъи ва зулму гъабураб мехаль гъалаг гъаруна гъел умматал.

Г1алимзаби ва имамзаби жиндиль хилипльараб масъала буго: капурзабазул балугълъич1ел лъимал хвараб мехаль гъел алжаналдайищ унел, жужах1алдайищ унел абун. Гъел хилипльиялъе сабабги буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул х1адисал рук1ин жидер маг1на бат1и-бат1иял. Гъеб хилапалъул х1асил гъабураб мехаль цох1о х1укму босун ч1езе рес лъугъунеб гъеч1о.

Г1алимбазул цо къокъаялъ абуна: «капурзабазул балугълъич1ого хварал лъимал алжаналда рук1ине руго»-абун. Гъез мугъч1вай гъабураб х1адис буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе Ибрагъим авараг ﷺ макъиль вихъана жинда сверухъе г1исинал лъималги руссине гъарун. Гъенир муъминзабазул ва мушриказул лъимал рук1ана» – абураб. Х1адис имам Бухарияс бицана.

Г1алимбазул к1иабилеб къокъаялъ абуна: «гъел лъимал жужах1алда рук1ине руго» - абун. Гъезул далилги буго лъимал жидер умумузда нахъ рег1изарула абураб.

Лъабабилеб къукъа буго нижеда гъел лъимал алжаналдайищ рук1инел, яги жужах1алдайищ рук1инел лъаларо абулел. Гъезул далилги буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул х1адисалъулъ бугеб раг1и: «Аллагъасда ﷻ лъала гъел лъималаз гъабизе бук1араб г1амал» - абураб. Х1адис имам абу Давудица бицана.

Аллагъасул ﷺ цлоб-рахлму клудияб бугельул гьел капурзабазул балугъльичлел лъимал алжаналде лъугъинариялда хьул цлклараб буго. Бусурбабазул балугъльичлого хварал лъимал алжаналде лъугъине руклинальуль щибго хилап гьечло, гьелда киналго глалимзаби рекъон руго. Гъадинабго хилап буго глакълу дагъал, жидеда расул витлчлел, жидеда жо рагуларел глаламазул хлакълульги. Глемерисел глалимзаби жинда рекъараб рагли буго гьел глаламал алжаналда руклуна абураб.

16. Цо пуланаб росдал, шагъаральул

агълу гъалаг гъабизе дие бокъараб

мехаль (гъезул зулму ва пасалъи

глемерлъун) дица гъеб агълуялъул

церехъабазда: хлакимзабазда, жидер рагли билъльгарал

гладамазда, амру гъабула исламияб диналда хъваде абун ва

гласилъи, пасикълъи те абунги.

Цоги магна буго: Дица гьел рагли билъльгарал, бечедал, члуларал гладамал гламула гъеб агълуялда глад амирлъун ва гъезул тадбир гъабулеллъун.

Цинги гъез ракъалда глад хъубаб, чорокаб гламал хлалтлизе

гъабула. Зина гъаби, гладамал члвай, гъачагълъи гъаби ва зулму

гъаби. Гъезда Аллагъи ﷺ клочона, аварагасда нахъги рильлъунаро,

диналъул глорхъабиги хвезарула. **Цинги гьел киназдаго дир**

глазабги хлакълула. Жидеца гласилъи-пасикълъи гъабуразда жидер

гламал сабаблъун хлакълула глазаб. Цогидазда глазаб хлакълула

жидеца амру-нагъю теи сабаблъун. Гъеб квешаб къавм квешаб гламал

гъабиялдаса нахъчлвангутли сабаблъун.

Цинги дица гъеб росоги росдал агълуги цадахъ цлакъ квеш гъалаг

гъабула, гладамалги хвезарула, росоги члунтизабула.

Щибаб къавмалда ва щибаб агълуялда жиндие бокъараб балагъ ва

къварилъи гладе биччала Аллагъас ﷺ.

Ибнухатлибица абуна: киназдаго лъалеб жо буго зина гъаби буклин

бищунго захматал унтаби черхалде ккеялъе сабаблъун. Жиндир

хликмат камилаб Аллагъасул ﷺ хлукму буго гъеб чорокаб гламал

гъабулел гладамал жал гъалагълъи хлакълулаб унтиялъ кколеблъи,

жинца глатореглан гъарулеб пакъирлъиялда кколеблъиги. Рахунел,

цояздасан цоязде унел (венерические) унтаби ккеялъе сабаб буго

гъеб зина гъаби. Гъеб унтиги буго жив асклов чларасдаги, жиндир

лъимал-хъизаналдеги бахунеб, гъездаса цогидаздеги бахунеб, жинца

черхги заглип гъабулел, глакълуги заглип гъабулел. гъеб сабаблъун

وَإِذْ أَرْسَلْنَا أَنْ نُنْهَيْكَ فَرِيَةً أَمْرًا مِمَّا رَفَعْنَا فِيهَا فَنفَسُوا

فِيهَا حَتَّىٰ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَا دَمِيرًا ﴿١٧﴾

кинабго умматальего заглпльи бачлунел унтаби руго гьел. Гьеб зина сабаблъун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ щинги бахъуна ва дуниялалдаго гьеб къавмалда глазабги рещтлинабула-абун.

17. Гемеер умматал гъалаг гъаруна дица Нух1 аварагасдаса عَلَيْهِ السَّلَامُ **хадур рук1арал къарнабазуль (век)** وَكُرِّهَ أَهْلُكَ أَمِنَ الْفُرُونَ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَى بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿١٧﴾

Жидеца зулму-пасалъи гъабураб

Самудиязул, Лут1ил, Г1адил ва пирглавнил къавмал гъалаг гъаруна, цоги гемеерал къавмал ва росдал агълаби гъалаг гъаруна. Гъал киналго гъалаг гъарурав Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ к1ола Маккаялъул мушрикалги гъалаг гъаризе. Гъез бищунго Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъавулев вуго ва гьесие къварильиги гъабулел буго. **Дур Бет1ергъан Аллагъ г1езе вуго, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир лагъзадерил мунагъал лъалевлъун ва рихъулевлъун вук1ин.** Гьесда щибго жо бальго хут1уларо ва гьесул жазаалдаса цониги чиги ворч1уларо. Жинда загъирабги бат1инабги жо лъалев, жинда инсанасул киналго х1алалги рихъулев вуго гъев Бет1ергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

18. Жиндие дуниялги бокъун, гьеб дуниялалъул ч1ух1и-рещ швезе бокъун, Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ ахиратги к1очон хъвадарав чиясе дица дуниялалъул ч1аголъиялдаса Дие бокъараб жо къола, Дие бокъарасе. مَن كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَن نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾

Гъев чиясе бокъарабщинаб жо къоларо. Кинавго чиясеги къоларо. Чанги чи вук1уна щибго жо дуниялалъул кодобе шоларев, даимго жив гьелда хадув хъвадулевги вук1унев, жинда кодоб боц1иги гьеч1ев, черхальзул сахлъиги гьеч1ев, рак1 гьезе лъимал-хъизанги гьеч1ев. **Цинги ахираталда дица гьесие жагъаннама гъабула жив жанив вук1унеб бак1лъун.** Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рах1маталдаса рик1к1ад гъавун, жив г1одовег1ан гъавун гьениве жаниве рехун тола абадиялъего.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дуниялалъул рукъоб сахлъиги, бечельиги, къадру-к1одолъиги къей инсанасул лъик1лъи сабаблъун бук1унаро, гьелда борцун гьесие къимат къезеги бегъуларо. Жиндир х1икматалда рекъон Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир щим бахъаразе х1ажатабщинаб жо къола, жиндие вокъарав пакъирлъиялда, къварильиялда тола. Гьеб буго гъаб дунял жиндир щибго къимат гьеч1еб жо бук1иналъул г1аламат.

19. Жиндие ахираталъул ч1аголъи бокъарав, Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ ва ахираталде иманлъун, алжан швевялде وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾

хьуллъун дунялалда живги хьвадарав, гьал г1адамал руго жидер г1амалалда данде ажру-кири шолел ва гьезул хьвадиялье лъик1аб жазаъги гьабулел.

20. Гьаб к1иябго къокъаялъул щивав чиясе дур Бет1ергъан Аллагъасул г1ат1идал ва г1емерал ниг1матаздаса ризкъи къола.

كَلَّا نُمَدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَا رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاؤُكَ مَحْظُورًا ﴿١٠﴾

Муъминчиясеги къола, капурчиясеги къола. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мут1иг1асеги къола, гьесде г1асильарасеги къола. Гьеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб ц1об-рах1мат ва лъик1лъи. Дур Бет1ергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезие ниг1матал кьей буголъич1о, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиб нахъч1вараблъун ва жиндие г1орхъи ч1вараблъун.

21. Мун валагъе, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кин дица гьел г1адамал цоял цояздаса хира гьарун ругел:

أَنْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلِلْآخِرَةِ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿١١﴾

цоязе г1емераб ризкъи къун буго, цоязе берцинал т1абиг1атал къун руго, цоязе г1елму-лъай къун буго. Цояв бечедав вуго, цогидав мискинав вуго, цояв хан вуго, цогидав гьесул х1алт1ухъан вуго. Ва амма гьеб гьеч1оха унго-унгояб хиралъи ва т1ок1лъи!

Бичасх1аги, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ахират буго бищунго даражаби г1адег1анаб бак1 ва хиралъи-т1ок1лъи бугеб бак1ги. Гьенир руго инсансул бералда рихъич1ел ва г1иналда раг1ич1ел ниг1матал ва даражаби.

22. Дуца Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цоги аллагъ гьавуге, я гьав инсан! Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабизе х1акъаб г1ибадат жиндие гьабулеблъун щибго жо ккоге: хъанчалги ккоге, г1адамалги ккоге, малаикзаби ва жундулги ккоге.

لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعَدَ مَدْمُومًا تَخَذُولًا ﴿١٢﴾

Гьедин дуца Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ щибго жо ширк гьабуни, мун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аск1ов ц1акъ г1одовег1анав лъугъуна, дус щибго квербакъи кумекги шоларо.

23. Дур Бет1ергъан Аллагъас жиндир лагъзадериде амру гьабуна ва васият гьабуна цох1о жиндие гурони лагълъи гьабуге абун. Гьединго амру гьабуна эбел-инсуе лъик1лъи гьабе абунги.

* وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا آيَاتِهِ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا أَمَا يَتَّبِعُونَ عِنْدَكَ الْكِبَرِ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٍ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿١٣﴾

Т1адег1анав Аллагъасе г1ибадат гьабиялда

хурхинабун эбел-инсуе лъикlлъи гъаби рехсеялзул хlикмат буго гъезул хlакъ цlакъ клудияб букlин. Гъеб лъимер батиялъе ва дунялалда чlаго хутlиялъеги загъираб сабаб бугелзул эбел-эмен. Гъеб магlна хал гъабураб мехаль эбел-инсуца лъимералъе гъабураб лъикlлъи цlакъго клудияб буго: щибго жо гъечlого букlараб бакlалда гъеб лъимер бати ва бижи. Гъедин бугелзул лъималаздаги тlадаблъун ккана жиде лъикlлъи гъабурал эбел-инсуе жидецаги лъикlлъи гъабизе.

Гъел эбел-инсул кlиялго, яги цоял херлъун дуда аскlор хутlани ва дур напакъа-сахlалде ккун ругони, дуца милат гъабиялде ккун ругони, дуца гъезда уп бахъуге ва щибго рихунеб рагlиги абуге, гъезда бокъулареб жогlи рагlизабуге. Гъездаса мун разилъулареб жо бихъаниги, гъезда данде рагlи абуге. **Кидаго гъезда бицунеб рагlи тамахаб, хlеренаб бице,** гъел клодо гъарун, гъезул хlурмат гъабун ва гъезул адаб гъабун клалъай.

24. Дуца гъезда тlад гурхlел-рахlмуялзул кваркъи лъе. Мун гъезие хlелун ва тамахлъун вукlа. Дуца дугlа гъабе ва Аллагъасда جَلَّ جَلَّ гъаре: «Я дир Бетlергъан! Мун гъал дир эбел-инсуда гурхlа ва гъезда дур цlоб-рахlматги рещтlинабе, гъел кlиязго дие лъикlлъи гъабураб гlадин дун гъитlинаб лъимерлъун вугеб мехаль»-абун.

وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ أَرْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيْتَنِي صَغِيرًا ﴿٤٤﴾

25. Нужер Бетlергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّ жинда лъикl лъалев вуго нужер напсазда жаниб бугеб жо: нуж эбел-инсуе лъикlлъи гъабулелищ ругел, яги къварилъи гъабулелищ ругел. **Нуж лъикlаллъун ругони** ва Аллагъас جَلَّ جَلَّ амру гъабураб хlалалъ эбел-инсуе ва цогидал гlадамазегlи лъикlлъи ва гурхlел гъабулел ругони, хlакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّ тавбу гъабун жинда руссаразул мунагъал чурулев, гъезда гурхlулев вуго.

رَبِّكُمَا أَنَا رَبِّي فَمَا يَفِي نُفُوسِكُمَا أَنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غَفُورًا ﴿٤٥﴾

Эбел-инсуе гъабулеб хъулухъальгулъ ккараб клвахlаллъи ва кларчанлъиялдаса тlаса лъугъунев вуго. Ццерехун гъарурал мунагъаздасаги тlаса лъугъунев вуго тавбу гъабун лъикlаб гlамал гъабиялда тlадчlей гъабураб мехаль.

Эбел-инсуе лъикlлъи гъабиялзул бицун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса рачlарал гlемерал хlадисал руго.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Ахlмадица бицараб хlадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гъумер ракъалда

лъульарав чи вуго (ай жив глодовеганлъарав, инжитлъарав) жинда аскIор херлъун эбел-эмен хутIарав, яги гъезул цоял хутIарав цинги жив гъезие лъикIлъиги гъабун алжаналде инчIев» - абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Малик ибну РабигIатидаса бицараб хIадисалда буго: Дун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда аскIов гIодов чIун вукIадго ансариязул цо асхIаб тIад вачIана ва гъес абун: «Я расуллагаъ صلى الله عليه وسلم! Дир эбел-эмен хун хадуб дица гъезие гъабизе кколеб лъикIлъи хутIанищ дида тIад?» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Ункъго жо хутIана дуда тIад гъезие гъабизе кколеб лъикIлъиялъул. Гъезда жаназаялъул как бай ва гъезие дугIа гъаби гъезул мунагъал чурейн абун. Гъезул васият ва цогидаб амру тIубазаби. Гъезул гъудулзабазул хIурмат гъаби. Гъел эбел-инсул рахъалъан бугеб гIагарлъиялда гурхIел-рахIму гъаби. Гъаб ункъабго жо буго дуда тIад хутIараб эбел-инсуе гъабизе кколеб лъикIлъиялъул» - абун.

ИбнухатIибица абун: ГIадегIанав Аллагъас жиндир лагъзадерие ризкъи къола кигIанго гъел лагъзал жинде гIасильганиги. Эбел-инсуцаги лъималазда гурхIел гъабула ва гъезие жидер ризкъиги къола, кигIанго гъел жиде лъикIал гъечIониги. Гъаб масъала бичIчIизе ккела эбел-инсуе къварилъи гъабулел лъималазда. Даимго жидеда гурхIел гъабулел эбел-инсуе рекIелбакъвай гъабизе нечезе ккеларищ лъимал?

АхIмакъаб пикруялъул философаз абун: гъеб лъимер эбел-инсуца лъимер гъабиялде къасд гъабун гъабураб жо гъечIо. Гъеб буго гъезул шагъват тIубаялъул ва жидерго гъава-напсалъе бокъараб жо гъабиялдалъун тIаде бачIараб, гъезул къасдалда букIинчIев жо. Гъедин бугельул гъеб лъимер гъабун абун лъимераль эбел-инсуе гъабизе кколеб хъулухъ ва адаб шиб букIунеб - абун.

Гъал ахIмакъал гIадамазда кIочонеб буго гъеб лъимер ургъибе каралдаса байбихъун гъеб лъимер кIудияб гIун жибго жинцаго тIубалев лъугъинегIан гъей эбелаль баччулеб захIмалъи ва къварилъи. Гъел эбел-инсуда гъеб лъимер сабаблъун бихъулеб гIакъуба-къварилъиги. Гъеб лъимер унтани жидеца сардал рорчIулеб, гъеб лъимералде къварилъи швани жидер керен унтулел, гъеб лъимералье жидер напси, малги къезе хIадурунги рукIунел.

Албазар абунел гIалимас бицараб хIадисалда буго: «Цо чи вукIана жинца эбелги мугъалда яччун КагIбарукъалда сверун тIавап гъабулел. ТIавап тIубан хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъикъидал: «Дица гъай эбелальул хIакъ тIубанищ» - абун, гъес

абунa: «Тубачло. Цохло гьей эбелалъул (мун гъавулаго) угъун араб хлухьелалъул хлакъцин тлубачло» - абун.

26. Дудехун гIагарлъи хурхарал гIадамазул хлакъги тлубай дуца Гьезие гъабизе кколеб лъикIлъи гъабе, гьезул къварилъи ургъел бикье, гьезул рохалилъги гIахьаллъи гъабе. Мискинчиясеги квербакъи гъабе, гьесул хлакъги тлубай.

وَأَتِذَا الْقُرْآنُ فَحَقَّهُ، وَالْمَسْكِينِ وَأَتِذَا
السَّبِيلِ وَلَا تَبْدُرْ تَبْدِيرًا ﴿٢٦﴾

Паризаяб закaт кьей гурегби бусурбабазул бечедал гIадамазда тIадаб буго мискинав, пакъирав чиясе квербакъи гъабизе, гьесул хIажат тлубазе. Гьедин лъикIлъи гъабулеб гьечIони гьел гIадамал Аллагъасул нигIматазе щукру гъабулел рукIунаро, жинда данде щукру гъабулареб нигIмат Аллагъас нигIматлъун (къварилъи, балагъ) сверизабула. Сапаралда ругел гIадамазул хлакъги тлубай. Гьезие лъим-квен кье, къаси сордо базе бакI кье ва цогидабги гьезул хIажат тлубай.

Аллагъасул малъиялда рекъон лъикIаб нухда харж гъабичIого дур боцIи-мал гIадада хвезабуге. Карагъатаб, хIарамаб нухалда харж гъабураб цохло гъурущги гIадада хвараб боцIи-мал буго. Аллагъ разилъи тIалаб гъабун кинабго магIишат къуниги гьеб лъикIаб нахулда хвезабураб боцIи-мал буго.

27. ХIакълъунго жидеца хIалалаб магIишат гIадада хвезабулел гIадамал руго щайтIабазул вацал ва гъудулзаби.

إِنَّ الْمَبْدُورِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيْطَانِ وَكَانَ
الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾

Гьез малъараб жо гъабулел гIадамал руго. ХIакълъунго гьеб щайтIан жиндир бетIергъан Аллагъасде мутIигIлъичIеб, гьесул амру тлубазе инкар гъабураб буго. Аллагъасул нигIматазда инкар ккурабги буго.

Кинавго жинда тIад гъабураб хIакъ тлубаларев, жинда гъабугеян нагъю гъабураб жо гъабулев чи Аллагъасул нигIматазда инкар ккурав вуго. Гьельул магIнаги буго: ТIадегIанав Аллагъас ниль рижун руго жиндие гIибадат гъабизе, жиндир амру-нагъю тлубан хъвадизе. Нилье гIемерал ва кIудиял нигIматалги къун руго. Гьев Аллагъасул амру-нагъю нильеца тлубачIеб мехаль, гьесие гъабизе тIадаб гIибадатги гъабичIеб мехаль, нильлъ гьесул нигIматазда инкар ккурал рукIуна – нильеца нигIматазде данде щукру гъабулеб гьечIелъул.

абула (боцIи-мал гIадада хвезаби) жив бетIергъанаб, хIалалаб боцIи-мал мунпагIат гьечIеб бакIалде сверизабиялде. Масала, гIарац

бихъун гъородахъ бай гладаб, хлайванал глалхуда къотлун бацлица ва цогидаб жояль чIвазе тей гладаб, тIорщел ва цогидаб жо къватIиб бай гладаб ва гьелда релъараб щиб бугониги жиндиль жиндие яги жив гуресе мунпагIат гьечIеб хIалалъ магIишат хвезаби буго табзир гъаби.

Гъадин магIишат хвезаби шаргIалда хIарамаб жо буго. ШаргIияб хIукму хIалтIизабулеб мехаль гъединач гладамазе тамихI гъабула: гъезухъан магIишат нахъе бахъула, гъеб цIунулев чиясухъе къола ва гъев табзир гъабулев чиясе кваназе квенги, ретIизе ретIелги къун тола жинда гIакълу бачIинегIан ва жинца шаргIалда рекъон магIишат хIалтIизабулев лъугъизегIан. Цо чияс кинабго магIишат садакъаде къуниги, Аллагъасул *جَلَّ جَلَّالَهُ* диналъе гIоло гъазаваталъе квербакъизе къуниги, гIелму-диналъе квербакъизе къуниги гъеб табзир букIунаро, ва гъеб Аллагъ *جَلَّ جَلَّالَهُ* разильулеб гIамал букIуна.

Жинда Аллагъ разильаяв Абубакар асхIабас кинабго жиндир магIишат къуна цо гъазаваталде боял хIадурлъулеб мехаль ва живги вачIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъ. Жинца жив маликаб магIишат гъазаваталъе хIадурлъи гъабизе къуна абун Абубакарица бицинда, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«Дуего щибха дуца тараб, я Абубакар»* - абун. Жинда Аллагъ разильаяв Абубакарица абун: *«Дуца Аллагъги *جَلَّ جَلَّالَهُ* гъесул расулги тана диего»* - абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

ХIарамаб боцIиги данде гъабулел, гъеб хIарамаб нухда харжги гъабулел гладамал шал кколеблъи загъирабго жо бугелъул гьелъул нильеца бицинаро, Аллагъас *جَلَّ جَلَّالَهُ* нильель цIунаги гъеб агълуялдаса ва гъезул гIамалаздаса. ХIалалаб боцIи хIалалаб хIалалъ жиндирго напсалъе рахIат, лазат тIалаб гъабун харж гъабиги шаргIалда хIарамаб жо гъечIо. ГIадегIанав Аллагъас лагъзадерие нигIматал къун руго гъел нигIматаздаса мунпагIат босизе.

Ва амма Аллагъ-аварагIкIочон, нигIматазда щукру гъабизе кIочон, дир хIалалаб боцIи дица хIалалаб нухда харж гъабулеб буго абун цо инсан хъвадараб мехаль, гъев щайтIаналъ кверде восулеб заман буго гъеб. ГIемер заман инчIого гъев щайтIаналъ жиндие бокъарабщинаб жо гъабизеги гIамизе вуго.

Жиндие ризкъи къолев Аллагъ *جَلَّ جَلَّالَهُ* вукIин лъан, гъев разильи гIалаб гъабун жиндир магIишат харж гъабулев чи вуго дунял-ахираталда бахъибуголъарав, жиндир гъабураб гIамал гладада холарев, жиндир ахираталъе хазина данде гъабулев чи.

Мадугъалги вакъун вукIун чехъ цIезегIан кваналев, рагъдаса мискин-

пакъир нахъе къотлуев, глагарав чиясе квербакъуларев, сапаралда вугесда гурхлуларев бечедав чи жинда Аллагъ جَلَّ جَلَّ разилъулев вуклунаро. Кигланго гъев чияс Аллагъасул جَلَّ جَلَّ фарз тлубалев бугониги, гладамазе зарал гъабублев гъечлониги, гъев чи вуго гъаб аяталда жаниб Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъабураб амру жинца тлубаларев, Аллагъасул جَلَّ جَلَّ нигматазда шукру гъабуларев чи. Гъесул нигматал никъматаллъун свериялда хинкъи буго ва гъел хехго тласа иналдаса божиги гъечло.

Тладегланав Аллагъас нилъеде хитлаб гъабун абун буго: «нужеца нигматазда шукру гъабуни дица нигматал цикклинарила»-абун. Гъелъул магна буклуна: «нужеца шукру гъабичлони, дица нигматал тласа росула»-абураб. Садакъаде, лъиклаб нухда къуна абун боцли-мал дагъльуларо ва тлагунаро. Бищун дагъабги садакъаде къураб жо анцго нухаль цикклула. Гъелдаса байбихъун Аллагъас جَلَّ جَلَّ жиндие бокъараб къадараль цикклизабула ва глемер гъабула.

Тладегланав Аллагъас тавпикъ къеги лъиклаб вагза босизе ва лъиклаб гламал гъабизе.

28. Гъел мискинал, дудасан лъиклги шцезе бокъарал гладамазе лъиклги гъабиялдаса мун вуссун чичезе кколев вугони, дуда кодоб гъезие къезе жо

гъечлого ва дур рес-махлал лъугъараб мехаль гъезие къезе ниятги буклун, дуца гъезда берцинаб рагли бице.

Валлагъи, гъабсаглат санаглат гъечлоха нужее жо къезе абе. Аллагъас جَلَّ جَلَّ хъван батани, дихъе дагъабниги боцли-мал шварабго нужее кумек гъабизе буго абе. Гъумер букклинабун валагъуге, мугъ сверун унге, гъездехун щим бахъин ва рокъукълги загъир гъабуге.

29. Дуца дур квер габуралда бухъараб

гладин гъабуге: садакъа къечлого,

мискин-пакъирасе, глагарав-

божарасе лъиклги гъабичлого

члун. **Тлубанго квер швакунги вуклунге:** кодобе шванцинаб жо къватлибе къун, дуего ва хъизаналъе хлажатаб жо рукъоб течлого. **Гъедин гъез швакун мун хъвадани, мунго чияда гъардезе ккола ва гладамазе рихарав, гъез какулев чилъун лъугъуна.**

Кинабго ишалъул гъоркъохъев хлал буклуна ва клиябго рагалда ккараб хлал бещараб буклунаро: тлубанго садакъа-хайрат гъабичлого члей ва кинабго жо лъиклаб нухда къей.

وَأَمَّا نَعْرَضِينَ عَنْهُمْ أَلْبَتَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ

تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَّسْئُورًا ﴿٢٨﴾

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا

تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعَدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا ﴿٢٩﴾

Цо хабаралда буго: «Киналго умуразул гьоркьохъеб х1ал лъик1аб буго»-абун.

30. Х1акълънго дур Бет1ергъан

Аллагъас жиндие бокъарав чиясе ризкьи г1ат1идго кьола г1акъуба-

зах1матго бихъич1ого, т1аде чвахизе

биччан тола. **Жиндие бокъарасе ризкьи дагъги гъабула.**

Киг1ан г1емер вортанхъаниги жиндир х1ажат т1убазе жоги

щоларого хут1ула. **Х1акълънго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго лагъзадерил маслих1атал ва гъез нахъа гъабизесеб жоги бихъулев вуго.**

Лагъзадерие ризкьи къеялда жанирги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ к1удиял х1икматал рук1уна ва инсан гьелда хадув гьоларо. Жив мискин гъавуни Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ г1асилъулев вук1уна цо инсан, жив бечед гъавуни Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ г1асилъулев вук1уна цогидав инсан. Жиндие бечелъи къун х1албихъи гъабула цо лагъасул, жиндие ризкьи къварид гъабун х1албихъи гъабула цогидав лагъасул. Киналгулго х1асилги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъаялда, гьесда нахъвилъгъиналда, гьесул рах1маталде хъул лъеялде ва гьесул г1азабалдаса х1инкъиялде буссараб бук1уна.

31. Нужеца нужер лъималги ч1ваге гьел

хъихъизе к1оларо абун х1инкъун. Дун

вуго нужееги гъезиеги ризкьи кьолев ва

нуж хъихъулев Бет1ергъан. **Х1акълънго**

гьел лъимал ч1вай ц1акъ к1удияб мунагъ буго ва нежее гучаб

г1азаб гъабиялъе сабабги буго.

Г1алимзабаца абуна гъаб аят рещт1инабуна жагъилиял г1арабиязул ч1агого ясал ракъуль рукъулеб г1адат нахъч1ван. Гьел ясалаца жидее нич гъабилин абун, яги гъезие напакъа кьолаго жал пакъирлъилин х1инкъун, гъеб ах1макъаб ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъунеб пиша гъабулеб бук1ана гъез. Гъеб г1амал гъабиялдаса г1арабиял нахъч1вана ва гъезие ризкьи кьолев жив вук1ин бицун рещт1ине гъабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аят.

Исламияб диналь нилъеда амру гъабулеб буго лъимал гъаре ва исламияб уммат г1емер гъабе абун. Нилъер диналда х1арам гъабун буго ункъго моц1 бараб лъимер рехи: гъеб буго лъимералда рух1 лъезе бегъулеб заман. Гьелдаса цебе лъимер рехиги х1арамаб буго шарг1ияб г1илла бук1ун гурони: гъеб лъимер гъабизе кколей эбелалъе зарал бугони, лъимер к1удияб г1езе теялда ва гъеб лъимер гъабиялда жаниб, гъеб сабаблъун изну кьола гъит1инабго бук1ун лъимер рехизе. Т1убанго

إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ

كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَّحْنُ نَرْزُقُهُمْ

وَأَيُّكُمْ إِنْ قَتَلْتُمْهُمَ كَانَتْ خَطَاةً كَبِيرًا ﴿٣١﴾

лъимер лъугъине гъукъулеб дару гъабизе, яги операция гъабизеги хIарамаб буго. Дагъаб заманаль лъимер лъугъин нахъчIвазе бегъула добго шаргIияб гIилла бугони: эбелалда кодоб хахулеб лъимер букIин, эбел заглIипай йикIин ва гьелда рельъярал гIузраби ругони. Гъаб заманаль дин гьечIеб агълуяль хIалтIизабулеб: «Лъимал гъариялъе гIорхъичIвай»-абулеб жо исламияб диналда жаниб гьечIеб, хIарамаб жо буго. Гъеб буго исламияб уммат заглIип гъабулеб ва дагълъизе гъабулеб сиясат (политика)

32. Нуж зина гъабиялде аскIорего къаге: وَلَا تَقْرَبُوا الزَّيْنَةَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا
 гъеб зина гъаби цIакъ кIудияб мунагъ буго. Зина гъабиялде напс гьетIулеб гIамалго гъабуге. Дуца ячине бегъулей чияр чIужуялде бер балагъуге, кIалги кIальаге, квералъул махсароги гъабуге. Гъал пишаби дуца гъаричIого тараб мехаль мун зина гъабиялдаса рикIкIальарав вукIуна. **ХIакълъунго гъеб зина гъаби къабихIаб пиша буго ва жинца жужахIалде рачунеб квешаб нухги буго.**

Зина квешаб, къабихIаб жо букIиналь гъеб гъабурав чи шаргIалда жив магъари лъун чIужу ячарав чи вугони, яги росасе арай гIадан йигони чIимих речIчIун чIвазе хIукму гъабун буго. ГIолилаз зина гъабуну нусго тIил къабизе хIукму гъабун буго, цинги цо лъагIелалъ ватIаналдаса рикIкладги гъарула.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIабдуллагъ ибну МасгIудидаса бицараб хIадисалда буго. Дица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда абун:

«Я расулаллагъ ﷺ! Бицунго кIудияб мунагъ бугеб жо щиб бугеб» - абун. Аллагъасул свалат слам лъеяв аварагас абун: «Жинца мун вижарав дур БетIергъанасда ширк гъабун цоги алагъ вуго абун гьесие лагълъи гъаби буго» - абун. Цоги щиб бугеб абун дица гъикъидал аварагас ﷺ абун: «Дуца лъимер хвезаби буго мунгун цадахъ квен кваназе гъеб тезе бокъичIого» - абун. Цоги щиб бугеб абун дица абидал Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Дуца мадугъаласул чIужуялда зина гъаби буго» - абун. ХIадис Бухарияс ва Муслимица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абуумаматидаса бицараб хIадисалда буго: «Цо гIолохъанчи вачIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе ва жинца абун: «Я расулаллагъ ﷺ! Дие зина гъабизе изну къе»- абун. АсхIабзаби ﷺ гIажайблъун лъугъана ва гъев къватIив гъезе къасд гъабун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Дида аскIове ваче гъев» - абун.

Гъев глагарде вачараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъев жинда асклов глодов чезавуна ва жинца абуна: «Гъеб зина дур эбелалда гъабизе бокъилищ дуе» - абун. Глолохъанчияс абуна: «Валлагъи, бокъиларо, дир напсалдалъун мун хвасар гъавеяв авараг» - абун. Аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Гъеб зина жиндир эбелалда гъабизе бокъулев цониги чи гъечло» - абун. Хадубги гъикъана: «Дур ясалда гъабизе бокъилищ зина» - абун. «Бокъиларо валлагъи, дир напсалдалъун мун хвасар гъевеяв авараг» - абуна дов глолохъанчияс. Цингиги аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Цониги чи гъечло жиндир ясалда зина гъабизе бокъулев» - абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас хадубги абуна: «Дур ячалда зина гъабизе бокъилищ, дур инсул ячалда, эбелалъул ячалда зина гъабизе бокъилищ дуе» - абун. Гъев Глолохъанчияс щибаб нухаль абуна: «Бокъиларо Валлагъи я расулулагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Цониги чи гъечло гъеб жо жиндир ясалъе, инсул ячалъе, эбелалъул ячалъе, жиндир ячалъе гъабизе бокъулев» - абун. Цинги гъев Глолохъанчиясул гъажалда кверги лъун аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Я дир Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Дуца гъав глолохъанчиясул мунагъал чуре, гъасул ракги баццлад гъабе, гъасул гъавратги цлуе» - абун. Гъелдаса хадув гъев глолохъанчи щибниги хIарамаб жоялда валагъулев вуклинчло»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабиялдаса хадуб. хIарамаб бакIалда бахIарчияс жиндир мани лъеялдаса клудияб мунагъ гъечло» - абун. ХIадис ибну абиДуняца бицана.

33. Нужеца Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ чIвазе хIарам гъабураб напги чIваге шаргIияб гIилла букIун гурони.

Жиб чIвазе хIарам гъабураб напс буго бусурманчиясул напс. Гъединго чIвазе

хIарамаб буго бусурбабазе жият кьун божилъиялда тун ругел капурзабиги. Бусурманчи чIвазе хIалаллъулеб гъабго сабаб буго: къясасалъе чIвай, муртадгъарав чи чIвай, зина гъабурав мухIссин чIвай. Ай жинца чIжу ячун, росасе ун хадуб зина гъабурав чи чIвай. Сурагул бакъараталда гъаб масъала гIатIидго бицун буго.

Цо чи чIвараб мехаль жиндие зулму гъабун, шаргIияб гIилла гъечIого, гъев чиясул валяясе ихтияр буго къясас босизе. Къясас босулеб мехаль шаргIалда хIарамаб жо гъабизе бегъуларо: жинца чIварав чи гурони цогидав чIваларо. Жиндир чIварав чияса гъабураб

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطٰنًا
فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾

ґладаб ругъун ґабила, жаназаялґе ґлакъуба ґабиларо.

Ғаб кысас босиги шарґияв имамас хлукмуги ґабун, ґесул ихтияралда ґоркь ґабизе ккола. Ғедин ґабичлого живго валияс кысас босаниги ґев Аллаґьасда جَلَّ جَلَّالَهُ гласилъарав чи вуклуна. Ғев вали жиндие шарґиаль квербакъаравлъун вуго жиндир чи чIвараб мехаль ґесие ґоло кысас босизе. Ғаб шарґиаль хлукму цIунун жив хъадараб мехаль.

34. Эмен хун нужер бер балаґьялда (валильнялда) ккарал ятимзабазул боцIудаги нуж ґагарлъуге ґельние лъикIлъиги лъугъунеб жоялдалъун гурони. Ғеб цIунун, хIалтIизабун ґеб ґлемерлъулеб жоялдалъун гурони. Ғеб лъимер кIудияб ґIун, балугълъун жиндир боцIи-малалъул милат ґабулев лъугъизегIан ґеб боцIи-мал нужеца цIуне ва хиянат ґабуге.

Нужеца Аллаґьасеги جَلَّ جَلَّالَهُ, ґесул расуласеги ґьарурал кьотIаби тIуразаре, нужедаго ґоркьор ґьарурал кьотIабиги тIуразаре. ХIакълъунго кьотIи ґабун хадуб ґеб кьотIи тIубазе кколеб буклуна. Ва ХIакълъунго ґеб тIубачIезда кIалґьикъиги буклуна. Дунялалдаги жаваб кьезе ккола, ахираталдаги жаваб кьезе ккола.

35. Нужеца борцунеб къали цIезабе, цIадироги битIун хIалтIизабе, натI бугониги, рокьоб бугониги, сахI бугониги батIалъи ґечIо борцунеб ва цIалерб

жоялґе хиянат ґабуге. Ғеб битIун хIалтIизаби буго нужеэ дунялалда ва ахираталда лъикIаблъун батизе бугеб жо.

РитIухъав даранчиясда ґадамал божула, ґесул даранги лъикI буклуна, хайирги цIикIкIун щола, ґадамаз ґесул къадру-кымат ґабула. Жинца хIилла ґабулев даранчи ґеб хIилла сабаблъун хIинкъун вуклуна, ґеб лъачIоги хутIуларо. Цинги ґесдаса божилъиги хола, ґесул даранги баракат ґечIеб буклуна. Ғадамал гуккун бахъараб шагъи-капек хIалалаб бацIадаб ґIарацги цадахъ бачун кодоса тIаґIунеб буклуна.

36. Дуда жиб лъалареб ва дур жинда хIажалъи ґечIеб жо цIехон ґелда хадув мун лъугъунге. Дуда лъалареб жо лъалин абуге, бихъичIеб

وَلَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ. وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ
كَانَ مَسْئُولًا

وَأَوْفُوا بِالْكَيْلِ إِذَا كُنْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطِ
الْمُسْقِينِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ
وَالْأَفْئِدَةَ كُلٌّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

бихъанин абуге, рагличлеб рагганин абуге. **ХIакълъунго къиямасеб къоялъ дур гин, бер ва ракI гъаб кинабго жинца гъабураб гIамалалъул кIалгъикъи гъабизе бугеб буго.**

Гъединго кIалгъикъизе буго щибаб лагаялъ гъабураб гIамалалдаса. Гъеб щибаб лага кIалгъазабун, гъель бицине буго хабарги.

ГIакъилав, иман камилав инсанасда рекъараб буго лъикIабго жо гурони бихъичIого букIине, гIадамазе мунпагIат бугеб жо гурони кIалалъ бицинчIого букIине ва жиндир дунялалъе ва ахираталъе мунпагIат бугеб жо гурони гIиналда рагIинчIого букIине. Жиндир ракI кидаго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ рехсеялда машгъуллъун букIине, цогидаб кинабго жоялдаса гъеб гъапуллъун букIине.

37. Мун гъаб ракъалда тIад

чIухIдарилаго хъвадуге, рильгъен кIибикIизабуге, къаркъала гъетIаризабуге. Габур кIичIун, чIухIун,

гIамалкIодолъун хъвадуге. **ХIакълъунго дуда кIоларо кинабго ракъалда тIад хъвадун гъелда дур чIухIи бихъизабизе, мугIрузда тIаде вахун гъел дуге мутIигI гъаризеги.**

Цоги магIна гъабуна: гъаб ракъалда тIад цо гъитIинаб каратI, къватIел гъабизе кIоларо дуда, мегIералда гъеб борлъун гIуж гъабизеги кIоларо. Гъедиनाव загIипав, щибго гъунар гъечIев мун гъаб ракъалда тIад чIухIун кин хъвадулев? ТIадегIанав Аллагъас Къарунил къисса бицана гъев чIухIдарилаго къавмалда цева вахъараб мехаль гъевги, гъесул мина-милк ва боцIи-малги ракъуль жанибе инабиялъул.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIумарида цо рильгъен чIухIарав чи вихъараб мехаль гъес абун: «ЩайтIабазул вацалрукIунаха гIадамазда гъоркъорги»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хIадисалдаги буго: «Дир умматалъул гIадамал рильгъен чIухIизабун хъвадараб мехаль, румазги, пурсазги гъезие хъулухъги гъабураб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб дир умматалъул гIадамазул цоязда тIад зулму гъабизе цогидал тIамула» - абун. ХIадис Гъайсамияс бицана лъикIаб нухалдасан.

38. Гъал рехсарал пишабазул

къешабщинаб жо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рихараб буго.

Жиндир гIакълу бугев чи Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рихараб жо гъабиялдаса

وَلَا تَمْشِي فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ
الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿١٧﴾

كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾

рик1к1альун, гьев разильулеб г1амал гьабун хьвадулев вук1уна.

39. Гьаб себе бицараб хабар буго,
Мух1аммад ﷺ, Аллагьас ﷻ дуда
вах1ю гьабулеб, жиндир х1икматалдаса
ва г1елмуялдаса.

ذٰلِكَ مِمَّا اَوْحٰى اِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلَا
 تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَقٰى فِيْ جَهَنَّمَ
 مَلٰٓئِمًا مَّذْحُوْرًا ﴿٣٩﴾

Пасих1аб ваг1заги, г1акъилаб насих1атги

буго гьеб. Гьелда нахъвилъльгарав бахьибугевлъун лъугьулеб хазинаги буго. Гьеб к1очарав, гьелда ч1ух1арав бахьикъосаравлъун лъугьулеб х1инкъи кьейги буго.

Дуца Аллагьгун ﷻ цадахъ цоги алагъзаби гьаруге жидее
г1ибадат гьабулел ва жидедаса шапаг1ат г1алаб гьабулел. Гьедин дуца
Аллагьасде ﷻ ширк гьабунни мун жужах1алда жаниве рехула,
дуда Аллагьасги ﷻ халкъальги г1айиб ч1варавлъун ва кинабго
лъик1лъиялдаса ва рах1маталдаса рик1к1ад гьавуравлъун.

Г1адег1анав Аллагьас гьал аятазда жаниб (23 – 29 аятал) хирияв аварагасда ﷻ ва гьесул уммат- муъминзабазда васият гьабун ц1акъ к1вар бугел масъалаби рицана. Аллагьас ﷻ амру гьабун ва г1адаблъун гьабун гьел рицун ругельул, рак1алда ч1езаризе ва г1адрусун гьезул пикру гьабизе рекъарал масъалабиги ругельул, дица гьел баян гьарич1ого рик1к1ун толел руго:

1) Аллагьасда ﷻ ширк гьабуге абун амру гьабуна.

2) Гьебго аяталда жаниб гьеб ширк гьабуге абураб раг1иялда нахъ цузабун

эбел-инсуе лъик1лъи гьабе абун амру гьабуна ва гьезие щибго зарал бугеб жо гьабуге абун нагъюги гьабуна.

3) Г1агарав чиясе, мискин чиясе, сапаралда вугев чиясе лъик1лъи гьабе ва гьезие кколеб х1акъ кье абун амру гьабуна.

4) Аллагьас ﷻ жиндие кьураб х1алалаб боц1и г1адада хвезабуге абун нагъю гьабуна. Гьеб «Табзир» гьабулел г1адамал шайт1абазул вацал рук1инги бицана, шайт1ан Аллагьасда ﷻ инкар ккураб бук1инги бицана.

5) Лъик1лъи г1алаб гьабун вач1арав чиясул х1ажат г1убазе рес гьеч1они гьесда берцинаб раг1и бицун гьесул рак1 х1алхъезабейн амру гьабуна.

6) Ц1акъго кьарумлъун, г1адамазе лъик1лъи гьабич1ого вук1унге ва г1убанго квер цвакун кинабго маг1ишат кьват1ибе кьоге абун нагъю гьабуна ва гьелда г1аде бач1унеб квешаб асарги бицана.

7) Аллагьас ﷻ ризкъи жиндие бокуьх1ин бикъулеб бук1ин ва гьев лагъзадерил маслах1ат лъалев вук1ин бицана – гьедин бугельул Аллагьас

جَلَّ جَلَّالَهُ ризкъи г1ат1идго къурас шукру гъабизе, дагъго къурас сабру гъабизе. Гъеб ризкъиялъул амру Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ кодоб бук1ин лъан х1алхъублъи, х1асад гъабич1ого рук1ине, сабруги берцинаб гъабизе.

8) Хъихъизе к1оларо абун х1инкъун лъимал ч1ваге абун нагъю гъабуна, гъеб к1удияб мунагъ бук1инги баян гъабуна. Гъел лъималазеги нужеги ризкъи къолев Разикъ жив вук1инги бицана.

9) Зинаялда г1агарлъуге абун нагъю гъабуна.

10) Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ х1урмат ц1унараб, жиб ч1вазе х1арам гъабураб напс ч1ваге абун нагъю гъабуна.

11) Жив ч1варасул валяясе къясас босизе ихтияр бук1ин бицана, амма къясас босулаян абун зулму гъабизе бегъулареблъиги бицана.

12) Ятимзабазул боц1уда аск1оре къан гъельие зарал гъабуге абун нагъю гъабуна.

13) Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ва г1адамазе гъабураб къот1и т1убазабеян амру гъабуна. Гъеб къот1и жиндаса жаваб т1алаб гъабубеб бук1инги бицана.

14) Ц1адиро, къали ва цогигаб борцунеб, ц1алеб жо мух1кан гъебе, т1убазабе абун амру гъабуна.

15) Жинда лъалареб жо бицунге абун нагъю гъабуна.

16) Ракъалда т1ад ч1ух1ун хъвадуге абун нагъю гъабуна.

17) Гъаб рехсараб г1амалалъул квешаб жо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рихараб, гъев жинда разилъулареб бук1ин бицана.

18) Гъал васиятазул авалалда абураб г1адин, гъезул ахиралдаги Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ ширк гъабун, гъевгун цадахъ цоги алагъзаби ккоге абун нагъю гъабуна.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ тавпикъ къеги гъал васиятал т1уразаризе ва гъезул пикру гъабун гъаздаса ваг1за босизе. Амин.

40. Малаикзаби Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ أَفَأَصْفَكَ رِبُّكَ بِالْبَيْنِ وَأَتَّخِذِينَ الْمَلَائِكَةَ إِنْتِنَاءً أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾
ясал руго абун жидеца абубел
г1арабиязда хит1аб гъабун Г1адег1анав

Аллагъас абубеб буго: Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ
нужее васалишха т1аса ришарал, я гъал г1арабал, жинца
малаикзабазул ясал жиндиеги тун?».

Гъадиная мекъаб х1укму шай нужеца гъабубеб? Х1акълъунго Нужеца
абубеб раг1и ц1акъ к1удияб раг1и буго! Нужее бокъараб жо нужее
буго абун, нужее рихараб жо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго абун.

41. Х1акълъунго Дица гъаб
хирияб Къуръаналда жанир
г1адамазе мисалал баян гъаруна

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِيَذَكَّرُوا وَمَا
يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤١﴾

гъез ваг1за босизе бокъун.

Батли-батлиял далилалги рачана, жедеда инкар гъабизе к1оларел г1аламаталги рицана. Амма куфру-ширкалда ругел г1адамазе гьель щибго мунпаг1ат гъабулеб гьеч1о гьел иман лъеялдаса рик1клад гъари гуреп, пикру гъабун г1ибрат босизе къасдго гъабулеб гьеч1о гъез.

42. Дуца гьел мушказда абе,
 Мух1аммад ﷺ! Нужеца абулеб
 х1алалъ Г1адег1анав Аллагъасда цадахъ
 цогиги алагъзаби рук1аралани, гъез
 г1арщалъул Бет1ергъанав Аллагъасде къец гъабизе бук1ана
 ва гъев къезавун, гъесул бак1алда жал ч1езе г1амал гъабизе
 бук1ана.

قُلْ لَوْ كَان مَعَهُ رءُءُ الْهٖةُ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَّابْتَعُوا إِلَٰهَ
 ذِي الْعَرْشِ سَبِيكًا ﴿٤٢﴾

Гъаб дунялалъул ханзабаца гъабулеб жо бихъуларищ нужеда? Цох1о лах1заталъ цо хан цогидасдаса къун ч1ч1оларо, жив къарав вук1ун гурони ва жиндир гъунарги гьеч1ого гурони. Гьел алагъзабиги ч1ч1езе рук1инч1о къун. Гьеч1о гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ данде вахъине к1олев щивниги чи яги жо.

43. Жив Г1адег1анав ва Вац1цадав вуго
 Аллагъ ﷻ гъал мушкаца жинда

سُبْحٰنَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيْرًا ﴿٤٣﴾

г1унт1изарулел сипатаздаса, жиндие шарик вук1иналдаса,
 малаикзаби гъесул ясал рук1иналдаса ва цогидалги мукъсанал
 сипатаздаса. Ц1акъ к1удияб г1адег1анлъи буго гъев Аллагъасе
 جَلَّ جَلَّالُهٗ ва къадру макъам к1одолъиги буго.

44. Гъев Аллагъ ﷻ Вац1цад гъавун,

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوٰتُ السَّبْعُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيْهِنَّ

Гъев г1адег1ан гъавун анкъабго
 зобалъ ва ракъалъ тасбих1 гъабула
 Гъесие. Гъеб зобал-ракъазда жаниб
 бугеб кинабго махлукъаталъги

وَإِنْ مِّنْ شَيْءٍ اِلَّا اَسْبِحُ بِحَمْدِهِ وَلٰكِنْ لَا

تَفْقَهُوْنَ تَسْبِيْحَهُمْ اِنَّهٗ كَانَ حَلِيْمًا عَفُوْرًا ﴿٤٤﴾

тасбих1 гъабула Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهٗ . Гъес бижараб махлукъаталъул
 пониги жо гьеч1о жинца тасбих1 гъабулеб бук1ун гурони ва
 Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهٗ рецц гъабулебги бук1ун гурони.

Кинабго жо жинца нуг1лъи гъабулеб буго Аллагъ ﷻ цо вук1иналда
 ва гъесул къудрат-гуч к1удияб бук1иналдаги.

Рорхатал зобалазул хъах1иллъиги, ракъалда бижараб хералъул
 г1урччинлъиги, ахазул берцинлъиги, гъут1бузул керчлъиги, лъималъул
 чвал-чвалиги, х1анч1азул ч1ирч1идиги, бакъалъул бакки ва г1ерхъинги,
 ц1ураб моц1алъул берцинлъиги, нак1к1укъан чвахулеб ц1адги ва

гъеб гурегби махлукъат жинца нуглгъи гъабулеб буго Аллагъ ﷻ цо вуклиналда, гъев Ваццладав ва Пладегланав вуклиналда. Кинабго рецц гъаби жиндие хасав Халикъ ва кинабго лагългъи жиндие гъабизе гладав магIбуд вуклиналдаги.

Кинниги, гIадамазда гъеб тасбихI бичIчIуларо ва рагIуларо. ХIакълъунго Гъев Аллагъ ﷻ цIакълъ гурхIулев ва мунагъл рахчулев вуго. Жинда гIасилъарасе гIазаб гъабичIого, гъесда гурхIун, гъев тавбу гъабизе толев вуго, цинги гъесул тавбу къабул гъабун жив гIаса лъугъунегви вуго. Гъаб хIелмуги рахIмуги БетIергъанасул букIинчIебани ва гIасилъарасе гIазабги гъабулеб букIарабани, цIакълъ дагъав чи хвасарлъилаан гъесул гIазабалдаса.

ГIалимзабазул гIемерисел жинда рекъараб рагIи буго гъаб тасбихI гъаби рухI бугеб жоялдаги рухI гъечIеб жоялдаги гIаммаб буго абун. Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнумасгIудица абун: *«нижеда тIаглам кваналеб мехалъ гъелъул тасбихI рагIулеб букIана»*- абун. ХIадис имам Бухарияс бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абузаррица бицараб хIадисалда буго: *«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гIинхал кодор ккураб мехалъ нижеда гъезул тасбихI рагIулеб букIана, найдал тIалаялдаса рагIулеб гъаракълъ гIадин»* - абун. Гъадинабго хабар бицана жидеда Аллагъ разилъаял Абубабкар, ГIумар, ГIусман асхIабасда кодоса чIимхазул тасбихI рагIана»- абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхIабас бицараб хIадисалда буго: *«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас тIаде цвана цо къавмалда жидер хIайваназда тIадги рекIун хабар бицунел ругел, гъел хIайваназда тIад жидер къайиги букIана. Хирияв аварас ﷺ абун: нужсеца гъел рекIунел жал тахаллъун ккоге, нуж тIад гIодорги чIчIун, годекIанир гIадин хабар бицунел рукIине. Гъел хIайванал лъикIал ратизе бегъула гъезда тIад рекIарав чиясдаса, гъез Аллагъги ﷻ гIемер рехсолев ватизе бегъула»* - абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги гIемераб ва берцинаб хабар буго гIалимзабаца бицараб кинабго махлукъаталъ жиндир Халикъасе тасбихI гъабулеб букIин баян гъабун ва гъелъул хIикматал рицун. Жиндир гIакълуги бугев, жинда жо бичIчIизе ресги бугев капурав инсан Аллагъ ﷻ цо гъавизе, гъесие тасбихI гъабизе чIухIун чIчIун вуго.

СубхIаналлагъ, Аллагъ ﷻ цIакълъ ХIалимав вуго! Жив алагъ вуго абун кIалъарав пиргIавниегви ханлгъи ва ризкьи къурав вуго. Аллагъас ﷻ цIунаги нилъ гъесул хIалимлгъиялъ гуккун, гъев рехсеялдаса

гъапуллгьялдаса.

Гъеб тасбихIальгул бишун къокъаб ва хирияб рагIи буго: «СубхIаналлагъи ва БихIамдигъи. СубхIана Ллагъил Глазим» – аби. Радал бакъанида цо нусго нухаль глаги гъаб рагIи абиялгул гIемер хиралгIи бишун буго. Гъалгул магIнаги буго: «Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** вацIцадав вуго кинабниги жиндие нукъсанлгIи бачIунел сипатаздаса. Кинабго рещги гъев Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** хасаб буго. Жиндир гуч бергъарав Аллагъ вацIцад гъавула дица, гъесда рекъоларебщинаб жоялдаса» - абун.

45. Дуца гъаб хирияб Къуръан цIалараб **وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَجَعَلْنَا مِثْقَالَ يَوْمِئِذٍ لَهُمْ خَيْرٌ لِّمَنْ يَخْلُقُ أَجْرًا جَدِيدًا ۗ وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَمِعُوا لَهُ يُعَذِّبُهُمْ ذُنُوبَهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾**
 мехаль дица дудаги жидеца ахираталда
 иман лъоларел къавмаздаги гъоркъоб
 пардав гъабула, гъеб Къуръан гъезда
 бичIчIизе ва гъелгул хIикмаг лъазе гъукъулеб, цинги гъез
 гъелда иманги лъоларо. Гъаб буго гъезул куфру сабаблгун
 гъезие гъабулеб гIакъуба.

Цоги магIна гъабуна: дуца Къуръан цIалараб мехаль дица дудаги жидеца ахираталдаги иман лъолареб къавмалдаги гъоркъоб пардав гъабула, мун гъезда вихъулареб-абун. Гъаб магIнаялъе далилгун жидеда Аллагъ разилгъаял Абубакрил яс Асмаца бицараб хIадис рехсана:

«Таббат» абулел сурат рещтIинабураб мехаль гъеб сураталда жий рехсарай Абулагъабил чIужу Жамила ячIана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг цIехон. Гъей цим бахъун хъандолей йикIана, жинда кодоб нильги букIана.

Жинда Аллагъ разилгъаяв Абубакар асхIабас абун дун хIинкъулев вугин гъелда мун вихъиладай абун. Аллагъасул свалат слам лъеяв Аварас абун: «Гъелда дун вихъуларо» - абун. Цинги жинца Къуръан цIалана ва гъаб аятги цIалана (45 аят) Жамила аскIой ячIун Абубакар асхIабасда кIалгъана: «Дур гъалмагъас дун какун рагIула» - абун. Гъелда аварагги **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вихъичIо (хIадис къокъ гъабун хъвана) ХIадис абу ЯгIлаца бицана.

46. Дица гъел мушриказул ракIазда **وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذُكِرْتُمْ رَبُّكُمْ فِي الْقُرْآنِ فَأَنْوَرُوا وَآذَانُهُمْ سَمِعَةٌ وَأَنْوَرُوا عَلَى آذَانِهِمْ نَفُورًا ﴿١٨﴾**
 гIад гIальел гъабуна, гъезда Къуръан
 бичIчIичIого букIине. Гъезул гIундузда
 жаниб бакIлгIи ва гIинкългIи гъабуна
 жидеда гъеб Къуръан рагIичIого
 букIине ва гъелгул пикру гъабичIого букIине. Дуца Къуръанги
 цIалун гъелда жанив Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавураб мехаль «лаилагъа

Иллаллагъ» абун, гьел мушрикал жидер мугъазде руссун лъутун унел руго.

Гъаб «лаилагъа иллаллагъ» абураб рагIи буго мушриказе ва иблисалъе цIакъ рихараб, гъезул мугъ бекизабулеб рагIи. Гъаб рагIиялдалъун къватIиве вахъарав бусурманчыесе Аллагъас ﷺ квербакъула ва жиндир тущбабазда гIад гъесул кверщелги батула, исламияб диналъе бергъенлъиги шола.

47. Дида лъикI лъала, МухIаммад

ﷺ, гьел мушрикал дур
Къуръаналда шиб мурадалда
гIенеккулел ругел.

تَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ إِذْ يَسْتَمِعُونَ
إِلَيْكَ وَإِذْ هُمْ نَجْوَى إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِن
تَتَّبِعُونَ إِلَّا لَرَجُلٍ فَتَحَرَّوْا ﴿٤٧﴾

Гъезул мурад гъечIо Къуръаналдаса мунпагIат босизе. Гъезие бокъун буго мун ва Къуръан махсароде гъаризе. Гъел дур Къуръан цIалиялда гIенеккулел руго, цинги жидедаго гъоркъор балъго шурщудилел руго Аллагъасдаги ﷺ аварагасдаги иман лъурал гIадамазда гьел мушрикаца абулеб буго: «Нуж руго жиндие сихIру гъабун жив гIадаллъизавурав чиясда нахърильлъун, гъес бицунеб жоги шибго лъалареб, жоба-гъобараб жо бугин, жинда вахIю рещтIанаян абун нужее цIалулеб»-абун.

48. Мун валагъе, МухIаммад ﷺ,
ва дуца пикру гъабе кин гьел мушриказ
батIи-батIияб жо бицунеб бугеб мун
гъереси гъавизе бокъун ва гIадамал
дуда нахърильлъине бокъичIого. Гъел руго цIакъ къосун ругел
гIадамал ва гъезда битIараб нух батизеги кIолеб гъечIо.

أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَبُّوا فَلَا
يَسْتَطِيعُونَ سَبِيحًا ﴿٤٨﴾

Мушриказ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда цин сихIручи вугин гъеван абулеб букIана, цоги нухаль шигIро гъабулев чи вугоян абулеб букIана, жундуца ккурав чи вуго абун, жиндие сихIру гъабун гIадал гъавурав вугоянги абун.

49. Капурал гIадамаца абун: «Ниж
турарал рукъбилъун лъугъараб мехаль,
нижер гъанги ракълъун лъугъараб
мехаль, цIидасан ниж чIаго гъарун
гIадейиш рахъине гъарулел» - абун.

وَقَالُوا آءِذَا كُنَّا عِظْمًا وَّرُفَاتًا آءِذَا نَا الْمَبْعُوثُونَ
حَاقًّا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾

Гъаб буго гъез ахираталда инкар кквей ва авараг ﷺ гъереси гъави.

50. Дуца гъезда абе, МухIаммад ﷺ, нужер * قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾

ганчал лъугъаниги, махх лъугъаниги,

51. Яги гьелдасаги кьвакIараб нужеда
чIаго гьабизе кIоларо абун раклалде
кколeб жолъун лъугъаниги, Аллагъас
جَلَّ جَلَّالَهُ нуж чIаго гьаризе руго ва нужеe
жазаъги гьабизе буго.

Гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ шибго багIалъи гьечIо
ракъа-гъан бугониги, махх-чаран бугониги,
гьесда гьeб бoкъараб хIалалде свeризабизе кIола: Махх-чаран рухI
лъун чIаго гьабизе кIола, ракъа-гъан рухI гьeчIeб жолъун гьабизеги
кIола.

Цингиги гьeл мушриказ дуда абизе буго, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
щивха вугев ниж цIидаса рухI лъун чIаго гьарулев чи абун. Дуца
гьезда абе: «Шибго жо гьeчIeб бакIалда нуж рижарав Аллагъ
جَلَّ جَلَّالَهُ вуго хун хадур нуж чIаго гьарулевги» - абун. Цинги цIакъго
кеп шун, мун махсароде гьавун, дуда гIаде бутIрулги гьeтIизарун
гьез абизе буго: «КидалгIаги гьeб жо букIине бугеб?» - абун. Дуца
гьезда абе: «Гьeб гIeмер рикIкIадаб жо гьeчIо» - абун. Жиб букIин
ва бачIин хIакъаб жо гIагарда бугеб гIадин букIуна.

52. Гьeб букIине буго БетIергъан
Аллагъас нуж махIшаралда ахIун
данде гьарулеб къоялъ. Нужеца гьаб
ахIиялъе цIакъ хeхго жавабги къола.

يَوْمَ نَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ وَتَظُنُّونَ
إِن لَّيْسَ لَكُمْ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾

Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амруялдаги мутIигIлъула.

Жакъа дида данде гIадин къацандуларо ва нужер чIухIи ва
гIамалкIодолъиги ракъульго хутIун букIуна. Гьeб махIшаралъул
хIинкъиги захIмалъиги нужеда бихъараб мехаль нужеда раклалде
ккола нижеца дунялалда цIакъ дагъаб заман гурони бачIо абун.
ЦохIо сагIатгIан замана бана абун ккола, яги цо къо бан багилин ккола.

53. Дида иман лъурал муъминзабазде
дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нужеца
цоцаздехун хабар бицунeб мехаль,
мушавара гьабулeб мехаль, даран-базар
ва цогидаб нужер хIажалъи бицун

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ
الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ إِن الشَّيْطَانَ كَانَ
لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿٥٣﴾

кIалъалeб мехаль нужеца калам берцинаб гьабе ва тамахаб,
хIеренаб рагIи бице цоцаздехун. Гьeл муъминзаби цоцаль
къацандизаризе яхI бахъула шайтIаналь. ХIакълъунго гьeб
шайтIан буго инсанасул загъираб ва баянаб тушман.

Нужер мацлалдаса бортараб тохаб рагӀиги ккун шайтӀаналь нуж цоцазде тӀаде тӀамула, нужеда гьоркъоб питнаялъул цаги бакула, цоцаздехун ццим бахъин, тушманлъиги бижизабула»-абун.

54. Нужер БетӀергъан Аллагъ вуго жинда нужер хӀалал лъалев ва нуже маслихӀатаб жоги лъалев. Жиндие

رَبُّكَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنَّ يُشَاقِرُكُمْ أُولَئِكَ
يَشَاقِرُونَ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ
وَكَيْلًا ﴿٥٩﴾

бокъани гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеда гурхӀун тӀаса лъугъина, бокъани нуже

нужер гӀамалазда рекъараб гӀазаб гъабила. Дица мун гъеб умматалде витӀичӀо, МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъел цӀунулевлъун, гъезул амру дуда тӀадкъарав вакиллъун.

Мун витӀун вуго Дир рисалат гъезухъе швезабулев расуллъун. Дуда мутӀигӀлъарав чи алжаналде ине вуго, дуда гӀасильарав чи жужахӀалде ине вуго.

55. Гъединго дур БетӀергъан Аллагъасла

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَن فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّۦنَ عَلَىٰ بَعْضٍ
وَمَا آتَيْنَاكَ اَدْوٰدَ زُبُوْرًا ﴿٦٠﴾

лъикӀ лъала, МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

зобалазда ва ракъалда бугеб кинабго жиндир махлукъат. Дица гъел умматазда ритӀулел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ цоял

цояздаса хира гъаруна ва тӀокӀ гъаруна.

Жидеда тӀад къараб рисалат хал гъабун ва жидер умматалъул гӀасильи ва пасикълъи бихъун.

Дица Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ Дир гъудуллъун гъавуна (Халиллулагъ)

Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ Дун жинда кӀалъаравлъун гъавуна (Калимуллагъ)

Сулейман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ кӀудияб ханлъи къуна. МухӀаммад аварагасе

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мигӀражги Къуръанги къуна. Гъев МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

цересел ва хадусел умматазул сайидлъунги гъавуна (хан, кӀудияв)

Гъаб кинабго ишалъуль БетӀергъан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀикмат букӀуна,

жинда гурони лъалареб. Дица Давуд аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَامُ Забурги

къуна: жинда жаниб гӀелму-хӀикмат бугеб ва гъелдалъун гӀадамазда гьоркъоб хӀукмуги гъабулеб.

56. Дуца гъел мушриказда абе,

МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! «Жеха нужеца

قُلْ اَدْعُوْا الَّذِيْنَ رَعٰىتُمْ مِّنْ دُوْنِيْهِ فَلَا
يَمْلِكُوْنَ كَشْفِ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا نَحْوِيْهَا ﴿٦١﴾

ахӀи бай нужерго алагъзабазда, хӀакъав

Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун нужеца жиде

лагълъи гъабурал ва гъез нуже шапагӀат гъабиялда божун

нужги ругел.

Малаикзабазда, ГӀисада, ГӀузайрида бай ахӀи гъел алагъзабилъун

ккураз. Хъанчазда ва суратазда бай ах1и гьел алагъзабилъун ккураз. Ва щайихзабазда вализабазда бай ах1и, гьезда божун хьуллъун ругеца. Киг1ан нужеца ах1и баниги гьез нуjee жаваб гьабуларо, гьезда нужедаса къварилъи борхизеги к1оларо, яги гьеб къварилъи цоги рахъалдехун сверизабизеги к1оларо.

57. Нужеца жидее лагълъи гьабизе алагъзабилъун ккурал малаикзаби, Г1иса ва Г1узайр авараг عَلَيْهِ السَّلَام жалго руго Аллагъасде унеб нух ц1ехолеллъун, Гьев разилъи т1алаб гьабулеллъунги ва Гьесие т1аг1ат, г1ибадат гьабун хъвадулел ва Гьесда г1агарлъулеб нух ц1ехолел. Гьел кин алагъзабилъун рук1инел ва гьез нуjee щиб квербакъиги гьабилеб, жалгоги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рах1маталда хьул лъураллъун ва гьесул г1азабалдаса х1инкъулеллъун рук1аго. Х1акълъунго дур Бет1ергъанасул г1азаб ц1акъ жиндаса ц1уни т1алаб гьабизе рекъараб г1азаб буго, жиндасан х1инкъизе мустах1икъабги буго.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ
الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
وَيَحْذَرُونَ عَذَابَهُ وَإِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْدُورًا ﴿٥٧﴾

58. Цониги росдал агълу гьеч1о дица жиб гьалаг гьабулеллъун гурони къиямасеб къо бач1инелде щебего: жидер рижи т1аг1инабун, наслу бакъвазабун. Яги дица гьезие гучаб г1азабниги гьабила: дагъал г1адамал хвасарлъаниги, г1емерисезда гьеб г1азаб г1амлъулеб. Гьаб дир х1укмуги дир азалияб г1елмуялъульго гьабураб, Лавх1улмах1фузалда хъван бугеб х1укму буго.

وَإِنَّ مِنْ قَوْمٍ آلَ الْاِنْحِرَاءِ هُمْ لَكُمْ قَبْلُ يَوْمِ
الْقِيَامَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهُمَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَٰلِكَ
فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾

Гьаб буго куфру-ширкалда т1ад ч1арал, жидеца ракъалда т1ад пасалъи гьабулел ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1акъаб диналдаса г1адамал нахъч1валел залимзабазе бугеб х1укму.

59. Гьел мушриказ дудасан т1алаб гьабулел муг1жизат бит1ич1ого теялъе сабаб гьеч1о, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьезда цересел умматазги жидеца т1алаб гьабураб муг1жизат бач1араб мехаль гьеб гьереси гьабун бук1ин гуреб.

وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ
بِهَا الْأَوَّلُونَ وَآءَاتَيْنَا مُؤَادًا لِّلنَّافَةِ مُبْصِرَةً
فَلَقِّمُوا أَيُّهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾

Дир г1адат буго умматаль т1алаб гьабураб муг1жизат гьезие къураб мехаль ва гьез гьеб муг1жизат гьереси гьабураб мехаль гьеб уммат гьалаг

гъабулеб. Гъаб дур умматги гъалаг гъабизе буго дица гъез тlалаб гъабураб мугlжизатги къун, цинги жидеца гъеб гъереси гъабураб мехаль.

Гъаб аят рещtинабиялъе сабаб бицун тафсиральул гlалимзабаца абуна: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса Маккаялъул мушриказ тlалаб гъабулеб букlана «Ссафа» мегlер меседиллъун гъабе абун. Маккаялда сверухъ ругел мугlрулги нахъе инарун, гъениб ах-хур бижизе санагlатаб ракъ гъабе абунги. Тlадегlанав Аллагъас мушриказда тlалабалда рекъон гъеб мугlжизат бихъизе гъабичlо. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ азалияб гlелмуялда букlана гъеб маккаялъул агълуялъул цо гlадамаз иман лъезе букlин, гъездаса исламияб диналъе квер бакъи гъабулел бахlарзал рукlунеблъиги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда Жабраил малаик витlун, гъесда Тlадегlанав Аллагъас абидалго: две бокъани гъеб мугlжизат къела, амма гъеб гъереси гъабидалго гъел киналго гъалагги гъарила, две бокъани гъеб мугlжизат къеларо ва гъел гъалаг гъаричlого нахърахъунги тела-абун, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна гъел нахърахъун теян абун. Гъелдаса хадуб исламалда рачlарал бахlарзасдаса вуго жинда Аллагъ разилъаяв Гlаббас, аварасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ инсул вац. Халид ибну Валид, «Аллагъасул хвалчен»-абун жинда цlар тарав исламальул бахlарчи, ва цогиги хириял асхlабзаби жидеда Аллагъ разилъаял.

Дица Самудиязул къавмалъе мугlжизатлъун варани къун букlана гъезул тlалаб гъабиялдалъун: гъезул бералдаги бихъун къурулъан къватlиб бачlун, жиб ракъалда хъвадулеб, жидеца гъельул рахъ гъекъолеб, **жиб загъираб, баянаб мугlжизат букlана гъеб варани.** Самудияцаги зулму гъабуна гъеб мугlжизат гъереси гъабун **ва дица гъелги гъалаг гъаруна.**

Дица тlабигlияб гlаламатги гъабуларо: ракъ багъари гlадаб, пири речlи гlадаб, бакъ-моцl кквей гlадабги гъел гlадамал хlинкъизе гъари бокъун гурони. Гъез пикру гъабизе бокъун ва гъел гlаламатаздальун Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вукlиналда, гъесул къудрат-гучалда кантlизе бокъун. Ва амма гъезул пикру гъабулел ва гlибрат босулел гlадамал цlакъ дагъ гурони гъечlо.

60. Дица дуда бицараб гlуж раkлалда шцезабе Мухlаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
Хlакълъунго дур Бетlергъан Аллагъ
جَلَّ جَلَّالَهُ **жиндир гlелмуялдалъун киналго**
гlадамазда сверун лъугъарав вугин.
Гъезулцебе араб заманаялъ, гъабхlалалъги,

وَاذْكُرْنَا إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا
الزُّهْرَةَ بِالنَّبِيِّ أَيْمَانَكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ
وَالشَّجَرَةَ الْمَعْوِةَ فِي الْفُرَّةِ إِنْ وَخَّوْفُهُمْ
فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٠﴾

хадуб бачлулеб заманальги гьабураб ва гьабулеб гламал жинда лъалев вугин. Гьeб глелмуялдагун Аллагьасда ﷺ лъала маккаялгун мушриказул церехъабаца кинаб муглжизатгун мун вачланиги дуда иман лъоларeблги.

Дица мун мигIражалдаги вачун гьенир дуда рихьизарурал глажаибал жал дуда рихьизаричIо МухIаммад ﷺ, гьел гIадамазул хIалбихьи гьабизе гурони. Мун мигIражалда иналда гьез инкар ккуна, дуца рицарал гIаламаталги гьереси гьаруна, хIатта цо-цо иман заглIпал чигIи иманалдаса руссун муртадлъана.

Жинда Аллагь разилгьаяв ИбнугIаббасица абуна гьаб аяталда жаниб Аллагьас ﷺ рехсараб жо макьу гьечIо. Гьаб буго хIакъикъаталда аварагасда ﷺ берда бихъараб жо абун.

Гьединго Къуръаналда жиб рехсараб, жиндие лагIнат къураб гьветIги гьабичIо дица гьел гIадамазул хIал бихьиялъе гурони. Гьeб буго закьумалгун гьветI, жужахIалда жаниб бижун буклулеб. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас жинда алжан бихъана, жужахIги бихъана абун бицидалго ва гьeб жужахIалгун сипат бицулаго гьениб жаниб закьумалгун гьветI буго абунги бицидал, Абужагьал цIакъ воххана авараг ﷺ махсаралде гьавизе рес цванин жиндие абун ва гьес абуна: «Гьав чияс бицунeб жоялда гIенекке гIадамал! ЖужахIалгун цIадаб жаниб гьветI бижун буго абубеб буго гьас, гьeб цIа жинца гьутIби рухIубеб жоги букIадго! Гьeб гьветIалдаса пихь босунгIаги вачIун вукIарав ани гьав!»-абун.

Дица гьел иман лъечIел, куфру-ширкалда чIарал гIадамазе хIинкъи къолеб буго батIи-батIияб гIазабалдалгун, гьазда дир къудраталда тIорител гьабулел гIаламаталги рихьизарулел руго. **Амма гьeб хIинкъи къейаль гьезие къосин ва чIухIи гурого цIикIизабубеб гьечIо.** Гьезие мигIражалгун хабаралги мунпагIат гьабичIо, жужахIалгун сипатазги гьел хIинкъизаричIо. ГьадигIанго жал гьетIун ва къосун чIеялъе сабаб гьел шайтIаналь гуккун, гьель махсаралде ккун рукIин буго.

ТIадегIанав Аллагьас гьаб бакIалда шайтIаналгун аслолгун жиб бугеб иблисалгун къиса бицана ва жинцаги абуна:

61. Дуца ракIалда швезабе МухIаммад ﷺ, дица малаикзабада амру гьабураб гIуж нужеца Адам аварагасе ﷺ сужда гьабе абун. Гьел малаикзабаца кинацаго сужда гьабуна, амма иблисаль гьабичIо сужда.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ
فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ قَالَ أَأَسْجُدُ لِمَنْ
خَلَقْتَ طِينًا ﴿٦١﴾

Гьѐб иблисалда абидалго мун щай Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялъѐ мутИгІлъуларѐб ва гьѐв Адамие сужда гьабуларѐб абун. Иблисаль жиндир чІухІи загьир гьабуна ва гьѐлъ абун: «Дица суждайищ гьабулѐб дуца хІашалдаса вижарав Адамие?»-абун. Дун цІаялдаса бижараб буго, гьѐсдасаги гьѐмерго щѐбе бижарабги буго. Дун гьѐсдаса къадро бугѐб буго, гьѐв щибго гьунар гьѐчІѐв, хІашалдаса вижарав, гьодовѐгІанав чи буго абун.

62. Дуца гьав дидаса хира гьавулев вугѐв Адам щив чияли бице дидаян чІухІун кІалъана Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагІнат батараб иблис жиндир БѐтІѐргъанасде дандѐ.

Хадубги гьа гьѐдун гьѐб иблисаль абун: АллагъасхІаги, дуца дун къиямасѐб къо шѐвѐзегІан хѐвѐзѐбчІого тани, дица гьав Адамил зурияталъул гьѐмерисѐб халкъ къосинабун гьалаг гьарила ва дуѐ сужда гьабуларѐл гьарила»-абун.

63. ПадѐгІанав Аллагъас абун: «Мун а дуѐго бѐкъараб жо гьабизѐ, дица мун хѐвѐзѐбчІого тела дие бѐкъарабгІан заманаль. Дуца яхІ бахьѐ гьѐл гІадамал къосинаризѐ. Дицаги къѐтІи гьабулѐб буго: мунги дуѐ мутИгІлъарал гІадамалги хІакълъунго дица жужахІалда жанир рѐхизѐ руго. Гьѐб буго нѐжѐр гІамалалда рѐкъараб жазаъ ва жиѐ камилаб, кидаго гІаса ин гьѐчІѐб гІазабги.

64. Дуца хІал кІварав чи гукке гьѐл гІадамазул. Гьѐл гІадамал гуккизе дуца кѐчІ-макъанги хІалгІизѐ гьабѐ, гьѐрѐсиги бице, батІулаб чѐрокаб щинаб жо гьабизѐги малъѐ. Дуца гьѐл къосинаризѐ гІадѐ гІамѐ киналго дур кумѐк чагІиги: рѐкІарал ругониги, лъѐлал ругониги, щайтІаби ругониги, гІадамазул щайтІаби ругониги.

Гьѐл киналго гІамѐ нѐжѐда мутИгІлъарав чи хІакълъаб диналдаса вуссинавизѐ ва гьѐзда батІи-батІияб хІилла-макроги лъазабѐ.

Мун гьѐл гІадамазул боцІи-малалъулъ ва лъимал-хъизаналъулъги гІахълалъѐ ва гьѐркѐѐб лъугъа. БоцІи-малалъулъ гІахълалъѐи гьабѐ гьѐл хІарамаб магІишат дандѐ гьабизѐ риччан, цинги гьѐб хІарамаб

قَالَ أَرَأَيْتَكَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِنْ
أَخَّرْتَنِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لِأَخْتِنِكَ
ذُرِّيَّتَهُ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٧﴾

قَالَ أَذْهَبَ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ
جَهَنَّمَ جَزَاءُ مَنْ جَزَأَهُ مَوْفُورًا ﴿١٧﴾

وَأَسْتَفْزِرُ مِنْ أَسْطَعَتْ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ
وَأَجْلِبُ عَلَيْهِمْ بِخَبْرِكَ وَرَجِيْلِكَ وَشَارِكِهِمْ
فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعَدَّهُمْ وَمَا
يَعُدُّهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا عُرُوقًا ﴿١٧﴾

нухда, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ гIасилгъиялда харж гъабизе риччан. Лъимал-хъызамалгъуль гIахаллгъи гъабе гъезул бихъинал ва руччаби цадахъ хъвадизарун, гъезда гIасан ретIел бахъун гIаврат цебе лъезабун. Цинги зина ва къабихIаб жо гъабизе гъел гIамун къватIуль гъарурал зинадал лъимал гIемерлгъизарун. Гъел къватIуль гъарурал лъималазул аскаралги гIуцIцIун цидасан гIадамал къосинаризе къватIибе лгъугъа.

Дуца гъел гIадамал гуккун гъезие берцинал къотIабиги гъаре. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ ширк гъабизе гIае хъанчаца шапагIат гъабизе буго абун. ХIарамаб магIишат данде гъабизе гIае гъель бечелгъизаризе ругин абун. Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ гурхIулев вугин, гъев гIаса лгъугъулин абун кIудиял мунагъал гъаризе гIае. Чорхое щолеб лазат гъун гъабун зина гъабизе гIае. **ЩайтIаналь инсанасе гъабулеб къотIи гъев гуккулеб ва гъев къосизавулеб гурони букIунаро.**

65. ХIакълъунго дир иман камилал лагъзал гуккизе дуда кIоларо, гъезда гIад дур кверщелги батуларо. Гъел дир цIуниялда ва аманалда рукIуна. **Дур**

БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ гIезе вуго гъезие жинца квербакъулев ва гъезул тадбир гъабулев вакиллгъун.

ГIадегIанав Аллагъас гъал аятазда жаниб (61-65), жиндирги гIадамазулги тушман иблисалгъул хабар бицана ва гъелгъул чIухIиялгъул ва гIамал кIодолгъиялгъул гIорхольгъан борчIиги бицана. Жинца Адамил جَلَّ جَلَّالُهُ зурият къосинабила абун гъа гъедун БетIергъанасда щебе чIчIун кIалъазеги кIвана гъеб малгIуналда. Хадуб ГIадегIанав Аллагъас гъеб иблисалда абубеб буго: «Мун дуего бокъаралгъубе а ва дуца хIал кIвараб гIамалги гъабе гъел гIадамал къосизаризе, амма дида иман лгъурав, гъеб иман лгъеялгъуль ритIухъав чи дуда къосинавизе кIоларо, гъев дица цIунун вукIуна дур макроялдаса»-абун.

Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ каламадаса муъминзабазда бичIизе ккола гъез гъабубеб гIамал Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ разилгъулеб хIалалъ гъабизе тавпикъ бугеб мехаль, жив Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ цIуниялда гъоркъ вукIин. Жинца гъабубеб гIамалалгъуль ва гIибадаталгъуль тавпикъ гъечIеб мехаль, жив Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ гIасилгъиялда гъетIулевги вихъараб мехаль, гъев муъминчи кантIизе ккола жинда хадуб щайтIан лгъугъун букIиналда ва тавбо гъабизе Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ вусине хехлги гъабизе ккола.

ЩайтIаналь инсан кIвахIал гъавун, тавбо гъабиялдаса ва лгъикIаб гIамалалдаса гъапул гъавун чIезавула. Гъевги дагъ-дагъ ккун Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهُ гIасилгъиялгъуль цIикIкIула, жиндир мунагъал гъитIинлгъун рихъула, цинги гъев щайтIаналь гIобанго кодове

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطٰنٌ

وَكَفٰى بِرَبِّكَ وَكِيلًا ﴿٦٥﴾

восула. Щивав инсанас щибаб кьоаяль жиндир напсалъул ва жиндир гIамалалъул хIисаб гьабизе тIадаб буго. Гьедин хIисаб гьабулев чи Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ гIасилгьиялъуль халалъуларо, гьев тавбо гьабун хIакъаб нухде вуссуна. Жиндир напсалъул хIисаб гьабуларев чи шайтIаналъул квершаликъ ккола. Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ тавпикъ кьеге жив разильулеб гIамал гьабизе.

66. Гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ вуго нужер БетIергьан, я гьал гIадамал, жинца ральдада тIад нужер гуми хьвадизарулев, гьезул кумекалдалъун нужеца ризкьиги тIалаб гьабулел. РикIклад сапаралда ун даран-базар гьабун. ХIакълъунго Гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ нужеда гурхIулев вуго, ва нужеда магIишат гьабулел нухал малъун нуже бигьалги гьабулевги вуго.

رَبِّكُمْ الَّذِي يُرِيكُمْ لَكُمْ أَلْفَاكٍ فِي
الْبَحْرِ لِيَتَّبِعُوا مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَانَ
بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾

67. Гьеб ральдалда рукIадго нужеда цо кьварилги хьатIараб мехаль: гьури бахъун гама бегизе гьабиялда хIинкъун нуж пашманлъараб мехаль, нужер рекIельан билулеб ва тIагIулеб буго Аллагьасде ширк гьабулел букIараб жо: гIадамал ругониги хьанчал ругониги. Нужеца ахIиги балеб гьечIо цохIо Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ гурони. Цинги нуж гьеб кьварилгьиялдаса хвасар гьарун ракъдаде цвараб мехаль, гьанжеги нужеца Аллагьасде جَلَّ جَلَّالَهُ ширк гьабулел буго ва гьесие бацIцIадаб гIибадат гьабиялдаса русунел руго.

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ
إِلَّا آيَاتُهُ فَلَمَّا بَجَّكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ
وَكَانَ الْإِسْنُ كُفُورًا ﴿٦٧﴾

Инсанасул вижин ва тIабигIат буго жиндие ругел нигIматал лъаларев, гьелда данде щукру гьабуларев, гьезда инкар кколев вукIин.

68. Нуж божунищ ругел, я гьал мушрикал, гьеб ральдалъе гьанкьиялдаса нуж рорчIаниги Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ кIоларо абун нуж ракъалда жанир инаризе? Нуж

أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يُخَسِّفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ
يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا
لَكُمْ وُكَيْلًا ﴿٦٨﴾

кидаго Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ кодор руго ва гьесда кIола бокъараб мехаль нуже гIазаб гьабизе ва нуж гьалаг гьаризе. ЛутIил кьавмалда гIадин зодисан ганчIил цIад базабиларо Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ абунги божунищ ругел нуж. Гьеб гIазаб тIад бачIараб мехаль нуже шивго чи вукIине гьечIо нужер амруялъул тадбир гьабулев ва нужер ишазе вакилги

гъабулев.

69. Яги нуж божунищ ругел цоги нухаль нуж Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъебральдада тIад рачиларин гамидаги рекIун, цинги нужеда тIаде гучаб гъури беччаларин ва нужги гъанкъизариларин абун, нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар кквей сабабIун.

أَمْرًا مِّنْهُمْ أَنْ يُعِيدَ كُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَىٰ فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِمًا مِّنَ الرِّيحِ فَيَغْرِقَكُم بِمَا كَفَرْتُمْ ۚ تَعْلَمُونَ ﴿١٧﴾

Гъесул нигIматалдаги инкар кквей сабабIун: ццебесалаль Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ахIиги бан гъес гъанкъиялдаса хвасар гъарурабIыялда инкар ккуна нужеца, ральдалъан къватIире рачIун ракъдада шварабго Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ ширкги гъабун. Цинги Дица нуж гъанкъизаруни дидаса жаваб тIалаб гъабулев чиги вукIунаро, рецIел босулев, зарал бецIизабулев чиги вукIунаро.

70. ХIакъIунго Дица Адамил лъимал хира гъаруна ва гъел рекIунеб жоялда тIад рекIун хъвадизеги гъаруна ракъдада ругониги, ральдада ругониги. Дица гъезие гъуинал, лазатал пихъал ва тIагIамалги къуна.

* وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَا هُمْ فِي الْبَيْتِ وَابْحَرِهِمْ وَرَدَقْنَاهُمْ فِي صَفْتِنَا ۚ وَمَنْ حَقَّقْنَا ۚ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿١٨﴾

Гемемер батIи-батIияб нигIмат къуна инсанесе, цогидаб рухI чIаголъиялъе къуралдаса гIемемерго лъикIаб ва лазатаб. Дица бижараб цогидаб махлукъалдаса гъев инсан гIемемерго хира гъавуна ва тIокIги гъавуна. Гъесие гIелму-гIакъло къуна, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъезе, гъесие гIибадат гъабизе рес бугев гъавуна гъелдалъун ахираталда алжаналда жанив абадияб нигIматазуль жив вукIуневги гъавуна.

71. Дуца рехсе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, къыямасеб къояль киналго гIадамал махIшаралде ахIизе рукIин жидер гIамал хъварал кагъталги кодоре къун ва гъезул гIамалалда рекъараб жазабги гъабизе букIин.

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنثَىٰ بِمَا مَمَرْتُمْ بِهِ فَمَنْ أَوْحَىٰ كِتَابَهُ رَبِّعَيْنَهُ فَأُولَٰئِكَ يَبْرءُونَ ۚ كَتَبْنَاهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿١٩﴾

Гъаб ﴿بِأَيْمَانِهِمْ﴾ абураб рагIиялъе цоги магIна гъавуна: «Жидеда рештIинабураб тIехъалдалъун гIадамал ахIулеб къо»-абун. Ай, я Къуръаналъул агълоян абун ахIулеб къо.

Жиндир гIамал хъвараб кагъат кваранаб рахъалъан къурав чи: гъев вуго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун, ахираталъул гIазабалдаса хIинкъун хъвадарав чи. Гъеб кваранаб квералъухъ кагътал къурал

Гадамаз жидер кагътал цІалула жал рохун рукІун ва цо-цазе рохел бицун. Гъезул лъикІаб гІамал нукъсан гъабун заралги гъабуларо цохІо зарра Гадаб жоги, (гагадул хъалГадаб жо)

72. Гъаб дунялалъул рукъов, жив
беццавлъун вукІарав чи: жинда
хІакъаб жо бихъичІев чи, жиндир
ракІги Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман
лъеялдаса беццъарав чи гъев ахираталдаги беццавлъун
вукІуна. Ва гъесда щибго нух бихъуларо.

وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَىٰ فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ
أَعْمَىٰ وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾

Цоги маГІна гъабуна: гъаб дунялалъул загъирал ГІаламатаздальун
Аллагъ жалَّ جَلَّالَهُ цо вукІиналда тІоритІел гъабун гъесда иман лъоларев
чияс, жиндаса рикІклад бугеб ва жиб бихъулебги гъечІеб ахираталда
цІакъго иман лъоларо абун.

73. Гъел мушриказда кІун букІарабани
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица дуда
рештІинабураб амру-нагъюялъул цониги
жо дуда тезабизе ва мун гъезие бокъараб
жоялда вуссине гъавизе, Дица малъараб
жоги тун дица вахІю гъабичІеб амру гъабизе мун тІамизе, цинги
гъез мун гъудуллъун кквезе вукІана.

وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي
أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ
وَإِذَا لَا تَجِدُكَ خَلِيلًا ﴿٧٣﴾

74. Дица мун гъезул макруялдаса
цІунун хІакъаб жоялда чІезавун гурони,
ХІакълъунго мун гъезие бокъараб жо
гъабизе гІагарлъун вукІана.

وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكُنَ إِلَيْهِمْ
شَيْئًا قَلِيلًا ﴿٧٤﴾

Гъез иман лъеялда хъул лъун ва гъел дуда нахърилгъиялда божун.

75. Мун гъел мушриказ бицараб жоялда
божун гъезул мурадазда хадув унев
вукІаравани ва дуца мунагъ хатІаги
гъабулеб букІарабани, дуе дунялалдаги
ахираталдаги гъабулеб гІазаб цогиязе гъабулеб кІигогІан цІикІун
букІинаан, дудасан гІазаб нахъчІвазе кІолев квербакъулев чиги
вукІинароан.

إِذَا لَأَذْنَفْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ
الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

76. Гъел мушрикал хІадурун рукІана
ва гІагарлъунги рукІана жидеца мун
Маккаялдаса къватІив къотІизе. Унгого
гъез мун къватІив къотІун вукІарав ани
гъел цІакъ дагъаб мехаль гурони дудаса
хадур гъеб ракъалда хутІулароан.

وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفْرِزُوا مِنْكَ مِنَ الْأَرْضِ
لِيُخْرِجُواكُ مِنْهَا وَإِذَا لَا يَلْبَسُونَ خَلْفَكَ إِلَّا
قَلِيلًا ﴿٧٦﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел гъалаг гъаризе рукъана цогидал умматаца жидер аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жидеда гъоркъоса къватIре къотIараб мехаль гъел гъалаг гъарураб гIадин. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъукъана мушрикал гъезул мурад тIубазабизе ва жиндир цIараб заман цIараб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ изно къуна гъижра гъабун Мадинаялда ине.

77. Дуда церехун ритIарал дир

аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ нух буго жиде

умматалгъул гIасиял пасикъал гIадамаз

зулму гъабураб мехаль дица гъел

умматал гъалаг гъарулеб. Ва дир нухальгъул хис-бас букIунаро.

Гъаб умматалгъеги гъебго нух букIана, гъез МухIаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Маккаялдаса къватIиве къотIун вукIарав ани.

ТIадегIанав Аллагъас гъал аятазда жаниб рехсараб жоялгъул хIасил буго Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг мунагъ-хатIаалдаса цIунарав вукIиналь, гъев мушриказул мурадазда хадув унаревльиги. Цоги гъал аятзул мурад буго МухIаммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ уммат кантIизари мушриказул квешал къасдазда ва гъезда бичIизаби мушрикал гъудулзабилгъун кквезе бегъулареблъи, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаргIалдаса къурааб жо гъабизе бегъулареблъиги.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаргIалда гъечIеб жо гъабизе бегъуларо ва гъеб гъабиялъе хIужаги букIунаро. Заманаялда гIайиб чIван, гIадамазда гIайиб чIван, рес гъечIо абун, рорчIулел гъечIо абун купру-ширкалъул хIукмаби хIалтIизаризе бегъуларо, гъезул къануналги къабул гъаризе бегъуларо. Щибго гIамал гъабичIого чIарав чиясе гIузру букIуларо. ГIузро букIине кканани шаргIалда рекъон хъвадизе къасд гъабизе ккола ва гIамалги гъабизе ккола. Гъеб гIамал гъабизе жив нахъчIараб мехаль, жиндир хIалги гIечIеб мехаль вуго гъев чи жиндие гIузро бугев.

78. Дуца как бай МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

щибаб гIужалда: зоб бакъульан

бакъ гIерхъулеб рахъалде гъетIараб

мехаль къальгъул как бай. Къаси сордо

бецIлъидалги бай как маркIачIулги

боголги. Рогъалил какги бай. ХIакълъунго гъеб рогъалил как буго жиндие малаикзабаца нугIлъи гъабулеб как.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалда буго:

«Нужеда тIаде цоязда хадур цоги малаикзаби рачIуна, къаси рукIунел малаикзабиги, къад рукIунел малаиказабиги данделгула рогъалил какил гIужалда ва бакъанил какил гIужалдаги»-абун. (хIадис къокъ гъабуна)

سِنَّةً مِّن قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُّسُلِنَا

وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾

أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى عَسْفِ

الْأَيْلِ وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْءَانَ

الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾

Хадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Тафсиралгул Галимзабаца абуна: кяльзулги бакъанилги как буго зоб бакъульан бакъ аралдасан бакъ тѣрхъине гагаризеган заманалда гьоркъоб балеб. Маркячюлги боголги как буго бакъ тѣрхъун хадуб сордо бецлъизеган балеб. Рогъалил какги буго рогъел баккараб мехаль балеб абун.

79. Сардиль гаде вахъун, макъуги тун, какал рай Мухаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** **дуца!** **وَمِنَ الْأَيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ﴿٧٩﴾**

Гъеб буго дуге бугеб хиралъи ва тюкълъи.

Гъединго дуда гаад бугеб, умматалда гаад

гъечлеб как буго гъеб сардиль гаде вахъун балеб как. Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ **мун ахираталда вахъине гъавизе вуго бищунго беццараб ва**

хирияб макъамалда. Гъаб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас умматалъе шапагат гъабулеб «макъамун махлмуд» абулеб бакл.

80. Дуца дур дугаялъуль абе Мухаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** **«Я дир Бетѣргъан! Дуца дун дир**

хабалъе лъугъинаве берцинаб хлалалъ ва

ахираталда гаадги вахъинаве берцинаб

хлалалъ.

Гъаб тафсир буго жинда Аллагъ разилъаяв Ибнугаббасил тафсир. Хласанул Басрияс ва ЗахIакица абуна: дун Мадина шагъаралда берцинго лъугъинаве ва Макка шагъаралдаса берцинго къватIив вахъизаве-абун.

Ва дурго рахъалъан дие квербакъи ва къуват гъабе диналъул

тушбабаздаса дун бергъине ва дур дин гъелдалъун гадеганги

гъабизе»-абун.

81. Цоги дуца абе Мухаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** **«Аллагъасул хIакъаб дин- исламияб дин**

бачIун буго, гъелдалъун кинабго батIулаб

дин ва ширк гъаби нахъе ун буго.

Исламалъул нур гвангъун баккараб мехаль хъанчалги, алагъзабиги, гъезие лагълъи гъабиги нахъе къала, гъеб бахчула. **ХIакълъунго батIулаб жо жиб тIаса унеб буго»-абун.**

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналъул асар загIиплъараб мехаль ва гъеб дин цIунулел бахIарзалги дагълъараб мехаль дардида (накку) рекIараб цIа гадин батIулаб жо загъирлъун бачIунеб гадат бугониги, гъеб буго жиб тIаса инчIого рес гъечлеб жо: гъеб тIаса унеб буго абун Гадеганав Аллагъ кIалъалев вугелъул.

وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَأَجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّاصِرًا ﴿٨٠﴾

زَهُوقًا ﴿٨١﴾

Цо хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Макка бахъараб соналъ (гъижраялтул тарихалтул микъабилеб сон) КагІба рукъалда аскІов шведалго, гъелда сверун лъабнусиялда лъабкъого хъанч букІана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас; «ХІакъаб жо бачІана, батІулаб жо тІаса ана, батІулаб жо тІаса унебги букІуна»- абулаго жинда кодоб букІараб гІанса щибаб хъанчалда тункулеб букІана ва гъелги кІалагъоркъе речІунел рукІана. Цинги гъел киналго рекун, гъурун хвезарунин-абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

82. Дица Къуръаналда жаниб

рештінабула муъминзабул рекІелья жагъиллъиялтул ва къосиналтул унти инабулел аятал.

وَنُرِزُّ مِنْ قُلُوبِنَا أَنْ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ
لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾

Гъезул раклъадаса мунагъазул бецІлти ине гъабулеб, гъезул напсазул чорокал гІамалал ине гъарулеб: бахиллти, хІал хъублти ва хІасад гІадал сипатал ине гъарулеб. Гъедин бугельул гъаб Къуръан муъминзабазе рахІматлъунги буго. Амма гъеб Къуръан рештінабиялдалъун пасикъал ва залимал гІадамазе щибго хайир букІунаро гъезул къосиги гІазабги цІикІинаби гуреб. Жегиги гъезул къосин гІемерлъула ва гъезие ахираталтул гІазабги цІикІкІула.

83. Дица инсанасе батІи-батІиял

нигІматал къураб мехаль гъев дие шукру гъабиялдаса вуссунев вуго.

وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَسَا
بِجَنَانِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرْكَانَ يَتَّبِعُهُ
يُفْسِقُ ﴿٨٣﴾

Дие тІагІат-гІибадат гъабиги тун, чІухІун,

гІамал кІодолъун лъугъунев вуго. Цинги жинда цо къварильти хъатІараб мехаль цІакъ хъул къотІунги лъугъунев вуго. Аллагъасул гІагІаталда божиги тІагІунеб буго. Гъаб мисал буго жинца иман лъечІев, ахІмакъав инсанасул мисал: жиндие нигІматал къураб мехаль гъел нигІматал къолев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин лъан гъесие шукро гъабуларев. Жинда къварильти цвараб мехаль гъеб къварильти борхулев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин лъан гъесда дугІаги гъабуларев.

84. Дуца абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Щивав чи хъвадулев вуго жиндир нухда.

Муъминчиги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухда

хъвадулев, гъев разилти тІалаб гъабулев вуго.

قُلْ كُلُّ يَوْمٍ لِلَّهِ عَلَى شَاكِكِ آتِيهِ فَرِحٌ مُّكْرَمَةٌ
بِمَنْ هُوَ آهْدَى سَبِيلًا ﴿٨٤﴾

Капурчи ва мушрик жидерго къосиналда хъвадулел руго. РекІель иман бугев, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІовитІарав чиясдаса бихъулеб жоги лъикІаб букІуна. Капурчиясдаса бачІунеб рагІиги гІамалги къабихІаб букІуна. Нужер БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъикІ лъалев вуго битІараб

нухда вугев чи. Гьединго жив мекъаб нухда вугев чиги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ. Щивасе гьесие рекъараб жазабги гьабизе буго.

85. Дуда мушрикаца гьикъулеб буго

МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, рухI щиб жо абун.

Киб гьеб бугеб? Кин гьеб бугеб?-абун. Дуца

абе: «Гьеб рухIальул амру ва гьельул

хIакъикъатги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIоб буго. Гьес нуже къураб

гIелмуги гьечIо цIакъ дагъаб жо гурони»-абун. Жинда аскIоб тараб,

нужеда лъалареб гIелму Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIакъго гIемераб буго. Гьеб

гIелмуяда гьоркъоб буго гьаб рухIальул хIакъикъат лъайги.

Гьаб аят рештIинабиялъе сабаб бицана: къурайшиязул мушрикал

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гIажиз гьавизе бокъун гьесдасан

батIи-батIияб жо цехолел ва гьикъардулел рухIана. Гьезул цояз

ягъудиязул гIехъ цIалулев чиясухъе ун гьесда абун: щибжо гьикъилеб

нижеца гьев МухАммадида гьев гIажиз гьавизе абун. Ягъудияс абун:

«Нужеца гьесда гьикъе рухI щибжо кколеб»-абун. Цинги ПIадегIанав

Аллагъас гьаб аят рештIинабуна (85 абилеб аят)

86. Дие бокъани, МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

дуда рештIинабураб Къуръан дур

рекIельан инабилаан, цинги гьеб дур

рекIелье буссине гьабулев ва дуда гьеб

лъазабулев чи вукIунаро.

87. Дур БетIергъан Аллагъасул

рахIмат букIун гурони хутIичIо дур

рекIель ва дур асхIабзабазул рекIель

гьеб Къуръан. ХIакълъунго дур

бетIергъанасул дуда цIакъ кIудияб цIоб ва рахIмат буго.

ПIадегIанав Аллагъас мун аварагзабазул бищун хирияв гьавуна,

къиямасеб къо щвезегIан жиндалъун хIукму гьабулеб Къуръанги дуда

рештIинабуна. Ахираталда (макъамул махIмудги) дуе къуна, жинда

киналго аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ хьул лъолеб, киналго умматазе шапагIат

гьабизе дуе изно къолеб. Гьав ХIабиб МухАммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ умматалдаса

ниль ратиялда даимаб щукру гьабизе нильедаги гIадаб буго.

88. Дуца абе МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

киналго гIадамалги женалги

данделъаниги гьаб Къуръаналда

рельгъараб жо гьабизеян абун, гьезда

кIоларо гьеб гьабизе, жидеца цояз-

وَيَسْتَأْذِنُكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي

وَمَا أُوْتِيْتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾

وَلَيْنِ شِئْنَا لَنَدْهَبْنَ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ تَنْزِيلًا

نَحْمَدُكَ بِهِ وَعَلَيْنَا وَكَيْلًا ﴿٨٦﴾

إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنْ فَضَّلَهُ وَكَانَ عَلَيْكَ

كَبِيرًا ﴿٨٧﴾

قُلْ لَيْنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا

بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَيَأْتِيَنَّوْنَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ

كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾

цоязе кумек гъабуниги. Гъаб Къуръан буго щивго чиясул жинда релъгъараб гъабизе хІал кІолареб мугІжизат.

89. ХІакълъунго Дица Къуръаналда жанир Гадамазе баян гъарун руго киналго хІужаби.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَى أَكْثَرَ النَّاسِ إِلَّا كَيْفُورًا ﴿٨٩﴾

Дун гъаб кинабго махлухълъул цохІогояв

БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІиналда тіоритІел гъабулел. Гъел Гадамазе хІакълъаб динги баян гъабуна дица мисалал рачун ва гІаламатал рицун. Гъадин бугониги гІадамазул гІемерисел гъаб Къуръаналда инкар ккурал руго, гъеб жидехъе щвезабурав МухІаммад авараг гьереси гъавулел руго, гъаб Къуръан жинца рештІинабурав Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ божулел гъечІо.

Гъаб (89) аят ва гъалда хадуб бугеб ункъо аят рештІинабиялъе сабаб бицун, жинда Аллагъ разильаяв ИбнугІаббасица абуна: къурайшиязул *церехълъаби данделълана КагІба рукълда аскІор ва гъез цояз-цоязда абуна: «Нилъеца МухІаммадида хадув чи витІун гъев гъаниве ахІизе вуго ва гъесда хабарги бицине буго, гъесдаса нилъер мурадги тІалаб гъабизе буго. Гъес нилъер мурадазе жаваб кьечІони цинги гъесул гІузро букІине гъечІо нилъеда гІайиб чІвазе, гъесие щиб жо гъабуниги»-абун. Цинги жидеца гъесда хадув чи витІана: «Къурайшиязул хириял гІадамал данделълун ругин дуда кІалгъазе бокълун, мун гъезухъе КагІба рукълда аскІове вачІа»-абун.*

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хехго вахълун гъезда аскІове ана. Гъесул хълун лълун букІана къурайшиязул *церехълъабаца иман лъезе, гъедин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел кантІизе гъарун ратилин раклалда ккун вачІана жив хеккого гъезда тІаде. Къурйшияз абуна: «Я МухІаммад! Валлагъи, нижеда цониги чи лълаларо гІарабиязда гъоркъов гъаб дуца гІадаб квешаб жо жинца жиндир кълвалда тІаде бачарав. Дуца нижер умумузда рогъоб бана, нижер диналдаги гІайиб чІвана, нижеца бицунеб хабарги ахІмакълълъун гъабуна, нижер жамагІатги бикълъизабуна, нижер алагълъабаздаги рогъоб бана. Дуца цониги кълбихІаб жо гъокъле течІо гъеб жо нижее гъабун гурони.*

Гъаб кинабго жо дуца гъабун батани, дуе бечелги кълваригІун, нижеца дуе боцІи-мал кълела мун бицунго бечедав лълугълнегІан. Дуе гъелдалълун хиралги бокълун батани нижеца мун нижер бицун кІудиявлълун гъавила ва ханлълунги гъавила. Гъеб дуда бугеб жо жундузул рахълълан бугеб унти батани, нижеца мун сах гъавизе местер (тохтур) влагълла ва гъесие кигІан кълваригІаниги мухълги кълела мун сах гъавизе»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Гъеб нужеца абулеб унти гъечӀо дида. Дун нужер боцӀи тӀалаб гъабунги вачӀарав гъечӀо. Дие нужедаса хиралги тӀокӀлъиги ва ханлъиги къваригӀун гъечӀо. Дун вуго Аллагъас ﷻ нужехъе расулӀун витӀун. Нужеца дидаса къабул гъабунги дун жиндалӀун вачӀараб дин, гъеб буго нужее дунялалдаги ахираталдаги бугеб лъикӀлъи. Нужеца гъеб дин къабул гъабичӀого нахъчӀвани, дица сабро гъабила Аллагъас ﷻ дидаги нужедаги гъоркъоб цо хӀукму гъабизегӀан»-абун.

Хадуб къурайшияз абун: «Дуца къабул гъабулеб батичӀони, нижеца дуе къолеб магӀишатги, кӀодолъиги, ханлъиги, дуда лъалаха нильер ракъ цӀакъ къваридаб, хур-хер бизулареб букӀин ва нильер гӀадамалги магӀишат гъабизе захӀматаб хӀалалда рукӀин. Дуца дур БетӀергъанасда гъареха гъал мугӀрул нахъе инаре абун, гъениса лъаралги чвахизе гъаре абун ва ШамалӀул ракъ гӀадин нильер ракъги бечедаб, ах-хур гӀемераб гъабе абун. Дуца нижец хварал умумузул цоялгӀаги тӀад рахъинаре, нижеца гъезда гъикъизе гъаб дуца бицунеб жо хӀакъаб бугиц абун. Гъез мун ритӀухъ гъавуни, ниц дуда нахърилъгъина. Яги Аллагъасда гъаре мун ритӀухъ гъавизе малаик рештӀинаве абун. Гъебги дуца гъабулеб гъечӀони, дуеги хазина къе абун гӀаги гъаре дур Аллагъасда ﷻ, дуе кӀалгӀабиги рай абе, гӀарац меседги къе абе, мун къватӀахъ хъвадун, магӀишат тӀалаб гъабулевӀун течӀого»-ян.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Дица Аллагъасда ﷻ гъеб жо гъаруларо. Дун гъеб ишалъе витӀаравги гъечӀо. Дун витӀун вуго нуц диналда ахӀизе ва нужее алжанадалӀун рохелги бицине жуужаӀалдалӀун хӀинкъиги къезе. Нужеца гъеб дин къабул гъабунги, нужеего лъикӀ буго. Нужеца гъеб къабул гъабичӀони дица сабро гъабила Аллагъасул ﷻ цо хӀукму рештӀун нужедаги дидаги гъоркъоб хӀукму гъабизегӀан»-абун.

Цинги къурайшияца абун: «Гъедин бугони, дуца нижеда тӀаде зобалӀул кескал рортизареха, дур Аллагъас ﷻ гъеб гъабунги абулеб бугелӀул дуца. Нижеца дуда иман лъоларо дуца гъеб жо гъабичӀони»-ян абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «гъеб амру буго Аллагъасул ﷻ ихтияралда бугеб, гъесие бокъани нужее гъебги гъабила Аллагъас»-абун. ХӀадис ибну Жаририца бицана.

Гъал къурайшиязул хӀакъалӀул гӀадегӀанав Аллагъас абулеб буго:

90. Гъез абун: «Нижеца дуда иман лъеларо МухӀаммад ﷺ, дуца нижец ракъульан иццал чвахизарун гурони.

وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَنْزِلَ عَلَيْنَا مَائِدًا مِنَ السَّمَاءِ
وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَنْزِلَ عَلَيْنَا مَائِدًا مِنَ السَّمَاءِ

الْأَرْضِ يَبْنُوْنَ

МаккаялӀул лъим дагъаб ракъалда, нахъаса

къотИчЮго чвахулеб лъмим баккизабе: нижее ах-хур бижизе, пихъалги рижизе ва нижер ракъ Шамалъул ракъ Гадаб лъугъине абун.

91. Я дуге ах бижинабе цИбилалъул, чамастакалъул ва гьел ахазда жанисаги лъмимал-лъарал чвахизаре.

أَوْتَكُونُ لَكَ جَنَّةٌ مِّنْ نَّجِيلٍ وَعِنَبٍ
فَتَصْجِرُ الْأَنْهَارُ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا ﴿١١﴾

92. Яги дуца къотГелал лъугъун гъаб зоб нижеда тГаде бортизабе, дуца нижее хИинкъи къолеб букГараб хГалалъ.

أَوْتَسْقِطُ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمَتَ عَلَيْنَا كَسَفًا
أَوْ تَأْتِي بِإِلَهِهِ وَالْمَلَكُتِكَةَ قَبِيلًا ﴿١٢﴾

«Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда тГаде зоб бортизе гъабила абун нужеца гIасильги ва зулму течЮни»-абун. Яги дуца нижеда цеве, нижеда вихъулеб бакГалда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ваче ва гьесул малаикзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ раче.

93. Яги дуца кГудияб хъала букГинабе, нижер гIадаб гамчИилги ракъулги гуреб, тГарац меседаль жиб бараб. Яги мун нижееги вихъун зодове ваха. Гъедин зодов мун ваханиги ниж дуда божизе гъечЮ ва дуда нахърилъльгине гъечЮ, дуца гьенисан босун тГехъ бачИинегIан нижеца жиб цIалулеб ва гъеб тГехъалда тIад нугГльги бугеб мун нижеда витГарав расул вукГиналъе»-абун.

أَوَيْكُونُ لَكَ يَتِّتٌ مِّنْ زُخْرِفٍ أَوْ تَرْقٍ فِي
السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُؤْيِكَ حَتَّى تَنْزِلَ عَلَيْنَا
كِتَابًا نَقْرُؤُهُ، قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ
كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿١٣﴾

Гъаб анлъго мугГжизат тIалаб гъабуна къурайшияца Аллагъасул свалат салам лъеяв МухАммад авараг жидеца къабул гъавизе ва жал гьесда мугГгIлъизе сабаблъун букГине. Гъал тIалабаздальун нильеда бичЮлеб буго гьел къурайшиял цIакъ гIамал кIодольун, чIухГун кIалъалел рукIин ва гьезул иман лъезе къасд гъечIеблъги. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьелде швезегIан жидеца цIалараб Къуръаналда жаниб гIемерал далилал ва хIужаби рукIана Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукГиналда тIоритIел гъабулел, гьесул хIал кIотьялъул бицунел. Гъев МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинца гьереси бицунев чи гъечIеблъгити гьезда лъалеб букIана. Гъаб киналъго нугГльги гъабулеб буго къурайшиязул мушрикал иман лъезе бокъарал гъечIеблъгиялъе.

Гъедин бугелъул тIадеГIанав Аллагъас абулеб буго: Дуца гьезда абе МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Дир Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вацIадав вуго ва тIадеГIанав вуго. Нужеца гьел мугГжизатал рачун вачIаян дидаса тIалаб гъабизе ккани, дун нужедаго рельеъарав инсан ва нужеда витГарав Аллагъасул расул гурони гъечЮ»-абун. МугГжизатал рештIинариги аварагзаби ритИиги, жинда гIасильгаразе гIазаб гъабиги тIадеГIанав Аллагъасул гIамал буго. Дун вуго нижее жужахIалъул гIазабалдальун

хІинкѣи кѣзе ва алжаналдалъун рохел бицине витІарав расул абун.

94. Жидехѣ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
рахъалъан хІакъал хІужаби рачІараб
мехаль ва мугІжизаталги рачІараб
мехаль гъезда иман лъеялдаса

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمْ الْهُدَىٰ
إِلَّا أَنْ قَالُوا آبَعَتْ اللَّهُ بُشْرًا رَسُولًا ﴿١٦﴾

ГІадамал нахъчІвалел гъечІо, жидедаго гъоркъоса гъезда
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ витІарав расуласда мутІигІлъизе чІухІи гъабиялъ
гурони ва гъез абулеб буго: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъав ГІадамищ
витІулев расуллъун»-абун.

Малаик щай витІуларев нижеда дин малъизе ва ниж иманалда ахІизе абун.

95. Дуца гъезда абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
гъаб ракъалда тІад ГІадамалго ГІадин
хІалхъон ва магІишат гъабун хъвадулел
малаикзаби рукІаралаани, дица гъезда
расуллъун зодисан малаик витІизе
вукІана»-абун.

قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يُشْفُونَ
مُظْمِئِينَ لَنَزَلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكَ
رَسُولًا ﴿١٧﴾

Гъаб ракъалда тІад ГІадамал ругелъул, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ГІадаталда
рекъон гъезда ГІадамал ритІула расулаллъун. Гъезда дин малъизе
ва гъезда кІалъазе гъезда гъоркъоса чи витІула, жидеда гъев лъалев,
гъесда жалги лъалев. Гъаб аяталъги бихъизабулеб буго къурайшазул
мушриказ ахІмакъаб жо бицунел букІин ва гъез тІалаб гъабулеб жоги
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ГІадатаздаса гъечІеб букІин.

96. Дуца гъезда абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ГІезе вуго нугІлъун нужедаги
дидаги гъоркъов. ХІакъълунго гъев
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда лагъзадерил

قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ أَنَّهُ
كَانَ بَعَادِيهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿١٨﴾

киналго ГІамалал лъалев ва гъезул рекІель бугеб жо бихъулев.

Гъезие мустахІикъаб жо жинда лъалев ва гъезухѣ аварагІлъун щив
витІулеблъиגי жинда лъалев вуго ГІадеГІанав Аллагъ.

97. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тІовитІарав вуго жив
хІакъаб нухалда вугев чи. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
тІовитІичІев ва жиндирго къосиялда
ва купру-ширкалда тарав чиясе
вали вукІунаро, квербакъулев чиги
вукІунаро Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тун погидав.

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِلْ فَلَنْ
يَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِهِ وَيَحْسُرُ هُوَ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمِيًّا وَيُكْمَأْوَئُهُمْ
مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمَ كُلًّا خَبِثَ لِقَابُهُمْ ﴿١٩﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие къечІеб жо кѣзе
кІолев ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гъабураб
хІукму хисизабизе кІолев.

سَعِيرًا ﴿١٩﴾

Дица гьел къосарал гIадамал къиямасеб къояль тIад рахъинарула жидер гьумералда хьурщулелъун, жидеда щибго жо бихьулареллъунги, щибго жо рагIулареллъунги, ва жидеда мацI лъалареллъунги. Гьезул руссунеб бакIги жагъанама буго. Гьеб жужахIалъул багIари дагълъанщинахъе дица гьеб цIидаса багIаризабула.

Цо гIалимас абуна: жидер гьан цIаяль кванан, цIа дагълъараб мехаль дица гьезул чурхдул цIидаса гьанал цIезарула ва цинги гьеб гьаналда рекIун цIаги цIидаса цIикIкIула ва багIарула абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда асхIабзабаца رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна: «Я расулаллагъ! Къиямасеб къояль гIадамал жидер гьурмазда кин хьвадулел (хьуришулел) абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: жидер хIатIазда тIад гIадамал хьвадизаризе кIолев Аллагъасда гьел гIадамал жидер гьурмаздаги хьвадизаризе кIола»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

98. Гьаб жазаъ буго къосараб къавмалъе гьабубеб: гьез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун, гьесул мугIжизатал гьереси гьарун, ахираталда тIад рахъинариялда иман лъечIого, ва гьез абун букIиналъе гIоло:

ذَلِكَ جَزَاءُ هُمُ يَا نَهْمُ كَفْرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا
أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ
خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٥٨﴾

ниж хун, нижер гьан ракълъун лъугъун, рукъбиги турун хадуги
ниж чIагойищ гьаризе ругел ва цIидаса тIад рахъинарулищ?-абун.
Гьезул рагIи нахъе чIван тIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

99. Гьезда бихьуларищ ва лъаларищ хIакълъунго щибго жо гьечIеб бакIалдаса гIадамал рижарав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьел хун хадуб тIад рахъинаризе кIолеблъи. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца зобал ракъал рижарав вукIин ва гьев инсан цIидаса вижин цIакъго бигъаяб жо букIин. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел мушриказе бихьизабураб ва къадар гьабураб заман буго гьел чIаго рукIиналъеги, хун хабаль рукIиналъеги, цинги тIад рахъинариялъеги. Гьадин бугониги ва хIакъаб жо жидее баянлъун бугониги гьел къосарал зулмуцагIи Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун чIун руго ва гьез цоги нух къабул гьабубеб гьечIо.

*أُولَئِكَ يَرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ
وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلَآ لَا رَيْبَ فِيهِ فَأَبَى الظَّالِمُونَ
إِلَّا كُفُورًا ﴿٥٩﴾

100. Дуца гьел мушриказда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нуж рукIарал ани гьаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ризкъиялъул хазинаялда тIад тарал, нужеца гьеб

قُلْ لَوْ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا
لَأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ
قَتُورًا ﴿٦٠﴾

кинабго ризкьи погидаб халкьялъе къеч1ого нужеего ккун
ч1чезабизе бук1ана, нуж мискинлъилин х1инкъун». Х1акълъунго
инсан ц1акъ бахилав вуго жиндие бугеб ниг1мат ине бокъуларев,
погидазе гъеб щевезе бокъуларев вуго.

Гъел Маккаялъул мушрикаца Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагасдаса г1емерал муг1жизатал т1алаб гъарулел рук1индалго,
муг1жизатал г1емералъиялъ иман лъеялъе щибго сабаб гъабулареблъи
бихъизабун, П1адег1анав Аллагъас Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къисаялдаса
дагъаб жо рехсолеб буго: Гъев Муса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ къун рук1индал
г1емерал муг1жизатал. Гъедин бугониги пирг1авницаги гъесул
агълоялъги Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ гъереси гъавуна ва гъесда нахърилълъич1о:

**101. Дица Муса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ къуна
ич1го баянаб муг1жизат.**

Гъев авараг вук1инадла жидеца т1орит1ел
гъабулел ва гъес жинда ах1улеб динги
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х1акъаб дин бук1ин

бицунел. Гъел муг1жизаталги: г1анса буго, кверги буго, т1упан т1ун
(г1емераб) ц1ад бай буго, гарц1 буго, нац1ги буго, къверкъалги руго,
биги буго, ралъад бикьи буго, ц1ад къот1арал ракъи бугел саналги
руго.

Мунтахаб абураб тафсиралда гъаб ич1го муг1жизат бицунаго дагъаб
хиса-басин гъабун буго ва гъал рехсаразда т1аде жубан буго: гамч1идаса
лъималъул иццал раkki, т1ур мер1ер ракъалда т1ад борхизабун
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бануисраилазул цо къокъаялда т1аде гъет1изаби,
Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ калам гъаби.

Гъалдаги т1аде жубазе бегъула «Тигъ» абулеб ракъалда свердулел
ругеб мехаль бануисраилазе зодисан «манна ва салва» – абулеб
квен рещт1инаби, гъезие раг1ад гъабун гъезда т1аде нак1к1 ч1ейги.
Хизригун данде ч1вазе абун сапаралда вук1адго бежараб ччуг1а
таргъинисан къват1иб бач1ун ралъдалъе ин. Гъеб араб бак1алда карат1
(къват1ел) хут1иги.

**Дуца бануисраилазда гъикъе Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъал аятазул
х1акъальул.** Дуда гъел аятал лъалеблъи гъезда лъазе ва дуца бицунеб
жо бит1араб бук1иналда гъезул рак1 ч1езе. Гъезда мун х1акъав авараг
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вук1ин лъала, амма к1алалъ жидеца дуда инкар кквей буго
жидер х1алхъублъиялъ бугеб.

**Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ пирг1авнил къавмалъухъ вач1араб мехаль
ккараб жоги гъикъе бануисраилазда. Пирг1авница Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ
абуна: «Я Муса дида мун жундуца ккурав, дуге сих1ро гъабурав чи**

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَمَنَعَل
بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ
إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَمُوسَىٰ مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾

вугин кколеб буго»-абун.

102. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна:

«Дуда лъала пиргIавн, гьал аятал ва мугIжизатал дида рештIинарурав цохЮ

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIин. Зобал- ракъазул бетIергъанлъун жив вугев. Дун

ритIухъав авараг вукIиналъе жидеца нугIлъи гьабулел, дудаги кинабго халкъалдаги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIюлъи ва къудрат баян гьабулел гIаламатал руго гьел. ХIакълъунго Дида мунги ракъалда кколев вуго, пиргIавн, мун гьалагълулев ва чIового хутIулев чи вуго»-абун.

قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَمَا أَنْزَلْتَهُنَّ إِلَى الْآرْتِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِصَآئِرٍ وَآيٍ لَّا تُظَنُّكَ
يُفِرِّعُونَ مَثْبُورًا ﴿١٥٢﴾

103. ПиргIавнис бокъун букIана жинца

Муса аварагги عَلَيْهِ السَّلَامُ бануисраилалги Мисриялъул ракъалдаса къватIире гъезе.

Дица гъев пиргIавнигI гьесда цадахъ

рукIарал киналго къибтIиялги ральдаль гьанкъизе гьаруна.

104. ПиргIавнигI гьесул къавмги

гьанкъизарун хадуб дица

бануисраилазда абун: «нуж гьаб

мисриялъул ракъалда магIишат гьабун

чIа. Къиямасеб къо бачIун нуж хабалъан тIаде рахъине гьарун

махIшаралда ракъарулеб мехаль дица нуж киналго цадахъ журан ракъаризе руго гьанир.

Муъминавги капуравги, лъикIавги квешавги, жиндие лагълъи гьабурав ва жинца лагълъи гьабурал мушрикалги. Цинги нужеда гьоркъоб хIисаб-мизан гьабун, сиратIалда рахинарун цоял жужахIалда ритIизе руго, цогидал алжаналда ритIизе руго. Щивасе жиндир гIамалалда рекъараб жазаъ гьабизе буго.

105. Дица гьаб Къуръан рештIинабуна жиндиль щибго щакльи гьечIеб хIакъаб

жоялдалъун. Гьедин рештIинабураб,

жиндиль хис-бас ккеялдаса цIунараб

хIакъаб Къуръан буго гьаб.

Жинца гIадамал битIараб исламияб диналда тIоритIулеб, гъезие жинда жаниб вагIза-насихIат бугеб, шаргIиял ахIкамалги ругеб, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIин бицунел далилалги ругеб. Дица мунги витIун гьечIю МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца дур умматалъул муъминзабазе алжаналдалъун рохел бицулевлъун ва дур умматалъул капурзабазе

فَأَرَادَ أَنْ يَنْتَفِرَ مِنْهُ مِنَ الْآرْتِ
فَأَعْرَفْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ، جَمِيعًا ﴿١٥٣﴾

وَقُلْنَا مَنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَءِيلَ أَسْكُنُوا الْآرْتِ
فَإِذَا جَاءَ وَعَدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ﴿١٥٤﴾

وَبِالْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَّلْ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا
مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٥٥﴾

жужахІалъул гІазабалдалъун хІинкъи кьолевлъунги гурони.

106. Дица жиб аятазда ва суратазда
бикъун рештінабураб хирияб Къуръан
буго гъаб.

وَقَرَأْنَا مَا قَرَفَنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكِّبٍ
وَنَزَّلْنَاهُ نَزِيلًا ﴿١٠٦﴾

Жиб цІализе бигъальize ва реклехъе лъазабизеги бигъяб букІине.
Дуца гъеб гІадамазе цІализе дагъ-дагъ ккун, жидеда гьелъул
магІна ва мурад бичІчІизе ва гьелъул пикру гъабизе. Дица гъеб
Къуръан рештінабуна щибаб амру ва хІажат бихъун, умматалъул
хІал ва маслахІат, бихъун, кього соналдаса цикІкІараб заманалъ
рештінабуна Къуръан.

107. Дуца абе МухІаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ !**
Нуж гъеб Къуръаналда божун, гьелда
гІамал гъабун хъваданиги, гьелда
божичІого ва гІамал гъабичІого

قُلْ آمِنُوا بِهِ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ
قَبْلِهِ إِذَا بَلَغُوا عَلَيْهِمْ يُخْرُونَ لِلْآذِقَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٧﴾

чІаниги - гъеб Къуръаналъе щибго нукъсанлъи гъечІо, яги
гьелъуль щибго жо хисуларо. Гъеб гІамалалъул жазаъ нуже
букІине буго.

Гъеб Къуръаналда Маккаялъул мушриказги китабияб агълоялъул
гІасиял, хІал хъубал гІадамазги иман лъечІониги: ХІакълъунго
гьелда иман лъола Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** хІакъаб жо жидеда бичІизабурал
Инжил Таврат цІалулел гІадамаз ва гъез жидеда Къуръан цІалулеб
рагІараб мехалъ Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** сужда гъабун жидер гъумер
ракъалда цузабула.

108. Гъел гІадамаза жидер БетІергъан
Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гІадегІан гъавун ва гъев
вацІад гъавун субхІаналлагъи абула, гъев
Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хІукму ва кьотІи хІакъаб
букІиналда, гъеб жиб хисулареб, жиндие хилиплъи гъечІеб
букІиналъе нугІлъиги гъабула.

وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا
لَمَفْعُولًا ﴿١٠٨﴾

Гъеб хІукму къадаралдаса буго МухІаммад авараг **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** витІиги,
гъесда Къуръан рештінабиги.

109. Жидер гъумералда гІодор речІун,
Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** хІелун ва гІодун жидеца
Аллагъасе шукру гъабула, гъесда дугІаги
гъабула ва гъеб Къуръан цІалулеб рагІун
щинахъе гъезул иманги ва хІинкъиги цикІкІуна.

وَيَخْرُونَ لِلْآذِقَانِ بَبْكَوْنَ وَيَزِيدُهُمْ
خُشُوعًا ﴿١٠٩﴾

Гъал (107-108-109) аятал цІалидал сужда гъабизе суннатаб буго.

110. Дуца абе МухІаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :**

قُلْ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُونَ

нужеца нужер БетІергъан Аллагъасда فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ
 ахІулеб мехаль: я Аллагъ абун ахІе, وَلَا تَخَافُفَ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴿١٧﴾
 яги я РахІман абун ахІе. Кинаб

цIаралдалъун нужеца ахІаниги гъеб

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIар буго ва киналго гъесул цIаралги жидер
 магІна берцинал, жал хириял руго, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тIадегІанал
 сипатал жидеца баян гъарулел руго.

Гъаб аят рештІинабиялъе сабаб бицун гІалимзабаца абун: Аллагъасул
 свалат салам лъеяв аварагас как балеб мехаль жиндир суждаялъуль
 абулеб букІана: я Аллагъ, я РахІман, я РахІим абун. Гъаб рагІарав цо
 мушприкас абун: «Гъав МухІммадица ниль ахІулел руго цо Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабиялда, амма жинцаго кІиго аллагъасе лагълъи
 гъабулеб буго»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб хІадисалда
 буго: «Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нусго гІезе цо камурал цIарал руго, гъел цIарал
 лъазарурав чи алжаналда лъугъуна»- абун. ХІадис имам Бухарияс ва
 Муслимица бицана.

Гъал цIарал лъазе гъариялъул магІна гъечІо гъел рикІкІине лъай.
 Гъельул магІна буго гъел цIаразда иман лъей, гъезул магІна ва мурад
 бичІун гъезда рекъон гІамал гъаби. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІемер рехсей
 жиндир цIаразул магІна хал гъабулага. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIарал
 жидер гІемерлъиялъе гІорхъи гъечІел руго, ва гъаб ункъоялда анЦила
 ичІго цIар буго тIадегІанав Аллагъас Къуръаналда жанир рехсон ругел
 цIараздаса данде гъарурал, гъел цIарал рикІкІун Аллагъасул свалат
 салам лъеяв аварагас хІадисги бицарал. (Тирмизиясул хІадис)

Тафсиралъул цо-цо гІалимзабаз гъаб бакІалда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIарал
 рехсон, гъезие шархІ (баян) гъабун буго. Гъедин бугельул, иншаАллагъу,
 дица гъел цIарал рехсела, къокъго гъезул магІнаги бицунаго.

Гъаб кинабго мухлукъ жинца бижарав, жиндие лагълъи гъабизе тIадав
 БетІергъан цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурони гъечІо.

1) اللَّهُ абураб цIар буго жинца тIадегІанав Аллагъасул заталда
 (черхалда) тIоритІел гъабулеб, гъесул тIадегІанлъиялда, гъев вукІин
 хІакъаб букІиналда тIоритІел гъабулеб цIар. Гъаб цIар лъураб заталъул
 сипатал гІадин руго хадусел киналго цIарал. Гъаб цохІо Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ гурони лъечІеб ва лъолареб цIарги буго.

2) الرَّحْمٰنُ: дунялалъул рукъов жиндие мутІигІасеги жиндие
 гІасилъарасеги лъикІлъи ва гурхІел гъабулев, гъезие нигІматал къолев.
 Цоги магІна гъабуна: жинца дунял-ахираталъул кІудиял нигІматал
 къолев: иман ислам- гІадаб, гІакъло-лъай гІадаб, алжан гІадаб. Гъаб

царги Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ хасаб цар буго, цоги шивго чиясда жиб абулареб.

3) الرَّحِيمُ: ахираталда жиндие мутигІгал гІадамазе лъикІлъи гъабулев ва гъезда цикІкІун гурхІулев.

Цоги гІалимас абуна: А-ррахІму абураб царалъул магІна гъваридаб буго А-ррахІману абураб царалдасанги абун. Гъеб А-ррахІм абураб царалъул магІна бугелъул, дунялалдаги ахираталдаги муъминзабазда жив гурхІулев, гъезие нигІматал къолев абураб. ХІакъикъаталдаги цакъ кІудияб лъикІлъи ва рахІмат буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ муъминзабазе гъабураб жинца гъел иман исламалда тІоритІидал, гъелда хъвадизеги гъаридал. Ахираталда жидее нигІматазул алжаналги хІадурун ругелъул ва кинабго нигІмат тІубазабун жиндир гъумералда ралагъи гъезие ризкъильун гъабулевги вугелъул.

Гъаб кІнябго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ цар гурхІел рахІмомалда хурхараб бугелъул гъеб цар лъурал гІадамалги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ халкъалда гурхІел-рахІмо бугел рукІуна, жидеда лъураб царалъул асар гъезие шун бугони. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъеялда, тавбо гъабиялда халкъ ахІулел, гъезул хІажат тІубаялъе жидеца яхІ бахъулел рукІуна.

4) الْمَلِكُ: кинабго гІаламалъул жиндие шарик (гІахъалчи) гъечІев ханлъун жив вугев, къиямасеб къоялъул БетІергъанлъунги жив вугев, кинабго жо жинда хІажатав, жиндие бокъаразе бокъараб жо къолев, жиндие бокъараб хІукму-къадарги гъабулев.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гъаб царалъул магІна бичІчІарав ва гъелъул хІакъикъат лъарав чи жиндир чорхолъ чІухІи гъечІев, жиндир напсалъе бокъараб жо гъабуларев вукІуна. Жиндир берги, гІинги, мацІги, киналго лугбиги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб гъабун хъвадизарулев, гъесул ццим бахъиялдаса хІинкъулев вукІуна.

5) الْقُدُّوسُ: кинабгІаги гІайиб ва мукъсанлъиялдасан жив вацІадав. Инсанасулазда жиндир тІабигІат гІамал рельтъинебизе бегъуларев. Гъаб царалъул магІна хал гъабурав ва гъеб бичІчІарав муъминчи киналго чорокал, къабихІал гІамалаздаса вацІцІалъи тІалаб гъабулев вукІуна.

6) السَّلَامُ: кинабгІаги къварилъи, гІакъуба, рекІел бакъвай жинда шоларев, жинца мухлукъаталъе сахлъи, рекъел ва талихІ къолев. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гъаб царалъул хІакъикъат хал гъабурав чиясги жиндир тІабигІат гъаб цІарада боцизе яхІ бахъула.

7) الْمُؤْمِنُ: жинца муъминзаби цІаялдаса цІунулев, лагъзадерие гъабураб къотІи тІубазабулев, гъеб къотІиялъуль жив ритІухъав, хІинкъи къварилъиялдаса муъминзаби рикІкІад гъарулев. Кинабго махлукъат

жиндир божилгиялда ва цIуниялда гъокь бугев, гъезие хIажатаб жоялъе жив гъокь чIарав.

8) **المُهَيَّمِنُ**: жинца лагъзадерил гIамалазул хъаравуллгьи гъабулев, жиндир лъаялдаса ва бихъи-рагIиялдаса щибго жо борчIун кколарев. Жиндир махлукъаталда гIад гIубараб ва гучаб къудрат бугев. Гъаб цIаралгьул магIна хал гъабурав муъминчияса Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** гIасильгъие кIоларо, гъесие хIеларав ва мутIигIав вукIула.

9) **العَزِيزُ**: жиндир къуват гуч бергъарав, жиндаса щивго чи бергъунарев.

10) **الْجَبَّارُ**: жиндие бокъараб жо бокъухъин гъабизе хIал кIолев ва махлукъаталда гIад жиндир амро-нагъю билъанхъизабулев. Жинца кинабго жо квегъарав, жинда данде вахъарав залим гъалаг гъавулев. Цоги магIна гъабуна: жинца муъминзабазул ракIазе дару гъабулев, гъел сах гъарулев абун.

11) **الْمُنْكَرُ**: жиндир сипатал ва пиша кинабго махлукъаталгьул пишабаздаса гIадегIанав, кинабго чIухIи-рецц жиндие хIакъав.

Гъаб кIиябго Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** цIар ва сипат буго Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** ругел, гъесие рукIине рекъарал. Амма гъал сипатал лагъасул рукIине бегъуларо ва гъел сипатал жиндиль ругев Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** лагъ жинда гъесул щим бахъараздаса вукIуна. Гъаб кIиябго сипаталгьул бакIалда муъминчиясулъ букIине ккола хIеренлгьи, хIалимлгьи, мутIигIлгьи, чухIи рецц гъечIолгьи. Гъал киналго тамахал сипатал муъминзабаца хIалтIизаризе ккола жидеда гъоркъор. Ва амма Аллагъасулги **جَلَّ جَلَالُهُ** жидерги тушманасда данде гъесуалдаса цIикIкIараб къвакIиги, бахIарчилгьи, гъунар-къуватги бихъизабизе ккола.

12) **الْخَالِقُ**: жинца жо бижулев, щибго мисал сурат гъечIого зобал-ракъал ва кинабго махлукъат бижарав, гъеб махлукъаталгьул маслахIат лъан, гъелгьул тадбир гъабун, кинабго махлукъаталгъе хIажатаб жоги жинца бижунев.

13) **الْبَارِئُ**: жиндие бокъараб жо бижизабизе ва батизабизе кIолев, гъеб ишалгъе щибго жоялда хIажалгъуларев: мисал-сурат къваригIунарев, алат хIалтIизабуларев.

14) **الْمُصَوِّرُ**: щибаб жоялгьул сипат-сурат бижулев. Гъаб махлукъаталгьул щибаб жо цояб цоялда рельегъараб гъечIого бижарав: щибаб жо батIа гъабизе лъазе ва щибалда хасаб хIукму-хIалги букIине.

Гъаб лъабго Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** цIаралгьул пикрул гъабурав муъминчи цIохIо Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гурони хIелуларо ва гъесие гурони гIибадатги гъабуларо: кинабго жо жинца бижулев, батизабулев, гъелгьул сипат-сурат гъабулев БетIергъанасе гъабичIого, гIибадат цоги щибниги жоялъе гъабизе бегъилишха?

- 15) **الغَفَّارُ**: жинца цIакъ мунагъал рахчулев, жив тIасса лъугъулев. Жинда иман лъурав ва жиндие гIибадат гIицицI гIабурал муъминзабазул квешлъиги лъикIлъиялда сверизабулев. Муъминчиясул чорхоль букIине тIадаб сипат буго гIаб.
- 16) **الْقَهَّارُ**: жиндир хIалкIолъи кинабго жоялда тIад бугев ва кинабго жо жиндие квегъун чIчезабулев. Жиндие бокъраб жо гIабизе махлъукъ тIамулев ва кинабго жо мутIигIлъун, хIелун букIунев.
- 17) **الْوَهَّابُ**: жинца чIорого, гIорхъи ва рикIкIен гьечIого гIемерал нигIматал кьолев. Жинда гъаричIого кьолев, кьураб нигIматалда данде щибго жо тIалаб гIабичIого кьолев. ГIаб сипатги муъминчиясе цIакъ рекъараб сипат буго. КигIан гIемер садахъа хайрат нильеца кьуниги нильер ризкъи дагълъуларо; гьеб гIемерлъула ва гьелда баракатги букIуна.
- 18) **الرَّزَّاقُ**: жинца кинабниги рухI бугеб жоялъе гIемер ризкъи кьолев. Гьеб ризкъи жинца бижарав ва хIажалъи бихъун щибаб заманаялъ гьеб жидер бетIергIабазухъе цвезабулев.
- 19) **الْفَتَّاحُ**: жинца кинабго захIматаб жо гIемер бигъа гIабулев. Жинца лагъзадериде гьоркъоб хIукму гIабулев. Жинца гIелму ва гIакъло рагъулев, мискин пакъирасе ризкъиялъул рагъо рагъулев. Жинца муъминзабазул ракIал Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** лъаялъе рагъулев ва гьезда жанибе иманалъул нур лъугъинабулев.
- 20) **الْعَلِيمُ**: жинда кинабго жо лъалев. Жиндир лъай кинабго жоялда гIамлъарав. Жинда балъагоябги загъирабги лъалев, рекIел хивалалги лъалев. Жиндир гIелму-лъаялдаса гIаб кIудияб махлукъаталъул цохIо зарра гIадаб жоги бальго хутIуларев. Инсанасе Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** кьураб гIелму цIакъго дагъаб жо гурони гьечIо. Гьеб гIелму жиндие кьурав чияс даимго Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** рецц гIабизе тIадаб буго ва гьеб цогидазда лъазабизеги тIадаб буго, кинабгIаги чIухIи-рецц рекIелъ биччачIого хъвадизеги тIадаб буго.
- 21) **الْقَابِضُ**: жинца гIажал лъугъарал гIадамазул рухIал росулев ва жиндие бокъарав чиясе ризкъиги дагъ гIабулев. Муъминчиясул ракI жиндир гIазабалдаса хIинкъун данде кьзабулев
- 22) **الْبَاسِطُ**: жинца гIумру халат гIабулев ва ризкъиги гIатIид гIабулев. ГIаб кIиябго сипат кидаго муъминчияс хал гIабизе ккола ва даимго жив Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَالُهُ** хIикъиялда ва гьесда хъул лъеялда гьоркъов вукIине ккола.
- 23) **الْخَافِضُ**: жинца купру-ширкалъул гIадамал гIодорегIан гъарулев ва инжит гъарулев.

- 24) الرَّافِعُ: жинца муъминзаби тIадегIан гъарулев ва гъезул къадро-даража борхизабулев. Жинца зобалги тIаде рорхарав.
- 25) الْمُعِزُّ: жиндие бокъарав чиясул къуватги къадроги кIодо гъабулев, гъесие бергъенлъиги къолев. Муъминзабазул къадро кIодо гъабулев.
- 26) الْمُدِّلُ: жиндие бокъарав чи загIип гъавун гIодовергIан гъавулев ва дандиясдаса къезе гъавулев. Капурзаби гIодоргIан гъарулев.
- 27) السَّمِيعُ: жинда кинабго жо рагIулев.
- 28) الْبَصِيرُ: жинда кинабго жо бихъулев. РекIел балъголъабиги рихъулев.
- 29) الْحَكَمُ: жинца халкъалда гъоркъоб хIукму гъабулев, хIакъабги батIулабги жо батIа гъабулев. Ахираталда кинабго хIукму жинца тIубазе гъабулев. Жив цогояв хIакимлъун вугев ва жиндир хIукму лъицаго хисизабуларев.
- Аллагъасул جَلَّالَهُ гъаб сипат лъарав лагъ тIобанго гъесул хIукму къадаралъе мутIигIав вукIула, жинца Аллагъ جَلَّالَهُ гуресул хIукму къабул гъабуларо ва тIад ругел ханзабазул ургъун рахъарал хIукмабиги ритIухъ гъаруларо.
- 30) الْمُدِّلُ: жиндир кинабго хIукму-къадаралъуль жив ритIухъав цониги махлъукъаталъе зарал бугеб хIукму гъабуларев. Жиндир лагъзадерица хиянат ва зарар гъаби жинца хIарам гъабурав. Щибаб жоялъул хIакъ тIубазабулев ва гъельзул маслахIат жинца цIунулев.
- 31) اللَّطِيفُ: жиндир лагъзадерида цIакъ гурхIулев, гъезул хIажатал тIуралев, гъезие лъикIлъи гъабулев ва цIоб-рахIмо гъабулев. Гъаб кIиги сипатги муъминзабазул рукIине рекъарал сипатал руго.
- 32) الْحَبِيرُ: жинда балъгоябги загъирабги жо лъалев, щецбеккун букIарабги нахъа букIинесебги жо лъалев, жинда умуразул бищунго тIеренал, гъваридал хIалалги лъалев.
- 33) الْحَلِيمُ: жив хIалимав жиндир гурхIел рахIмо гIемерав. Жинда гIассильарасеги гIазаб гъабичIого толев, гъев тавбо гъабун вуссине бокъун. Жинда гIасильаразул зулмуялда сабро гъабулев. ГIасильаразеги мутIигIазеги ризкъи къолев. Муъминчиясдаги цIакъ рекъола гъаб хIалимлъиги, хIеренлъиги.
- 34) الْعَظِيمُ: жиндир къадро кIудияв, жиндир къадро кIодолъиялъе гIорхъи гъечIев ва гъельние авал-ахир гъечIев.
- 35) الْعَفُورُ: жив тIаса лъугъулев ва жинца лагъзадерицI мунагъал чурулев ва гъезул гъалатIлъи-гъапуллъи бахчун толев.
- 36) الشَّكُورُ: жиндир лагъзадерицI дагъабго лъикIаб гIамалалда данде гIемер ажро кири гъабулев, гъезул гIамалазул гъалатIлъи, хатIаълъи бахчун, камилаб гIамаллъун гъеб къабул гъабулев

Муъминчиясдаги тӀадаб буго тӀадегӀанав Аллагъасул гӀемерал ва кӀудиял нигӀматал лъан, гъезда данде даимго шукру гъабизе. Бишунго кӀудияб шукру буго гъел нигӀматал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тӀалаб гъабун хъвадиялда сверизари, гъесул щим бахъулеб гӀамал гъабиялдаса рикӀкӀалъи. Жиндие лъикӀлъи гъабурасул лъикӀлъиялда данде шукру гъабизеги тӀадаб буго: гъеб шукру гъаби букӀула дуцаги досие лъикӀлъи гъаби.

37) **الْعَلِيُّ**: жив тӀадегӀанав киналго сипатазулъ ва макъамазулъ: гъесул макъамалда щибго жо гӀагарлъуларо ва гъесие гӀахъалчи гъечӀо. Гъудул-гъалмагъ гъечӀо, жив щибго жоялда хӀажатав гъечӀо ва кинабго махлукъат гъесда хӀажатаб буго.

38) **الْكَبِيرُ**: жив кӀудияв, жиндир гӀамал пишаги кӀудияв, жинда релъгъараб щибго жо гъечӀев, жиндир хиралъи ва къадро кӀудияв.

39) **الْحَفِيظُ**: жиндир махлукъат цӀунулев, жиндир хъаравуллъиялдаса ва цӀуниялдаса цохӀо зарра гӀадаб жоги гъоркъ хутӀуларев. Жинца муъминзаби дунял-ахираталъул балагъаздаса цӀунулев.

40) **الْمُقِيتُ**: жиндир махлукъаталъул ризкъи хӀажатабщинаб жоялъухъе гъелъул ризкъи щвезабулев. Жиндир гуч бергъарав, жиндир квербакъиги кутакав.

41) **الْحَسِيبُ**: жинца дунялалъул рукъоб жиндир лагъзадерие хӀажатаб жо чӀчӀезабулев, гъезие ва цогидаб махлукъаталъе жинца гӀей гъабулев, гъездаса заралги нахъчӀвалев. Ахираталда кинабго халкъалъ жиндир хӀисаб-мизаналъе жаваб къолев.

42) **الْجَلِيلُ**: жиндир къадро кӀудияв, жиндие мукъсанлъи бачӀунел сипатаздаса вацӀцӀадав.

43) **الْكَرِيمُ**: жив сахаватав, жинца нигӀматал хӀисаб гъечӀого къолев ва кигӀан гӀемер къуниги жиндир нигӀматал дагъгуларев. Кинабго хиралъи ва рецц жиндие мустахӀикъав. Жиндихъе кӀанцӀарав нахъчӀваларев, жинда хъул лъурав чӀового хутӀуларев. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ сахавалъи буго нилълъ иман исламалда тӀоритӀи, нилъеда хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витӀун ва хирияб Къуръан рештӀинабун жив цо гъавулел ва жиндие гӀибадат гъабулеллъун нилълъ гъари.

44) **الرَّقِيبُ**: жинца лагъзадерил хӀалазул хъаравуллъи гъабулев. ГӀадамазул, жундузул малаиказул цохӀо зарра гӀадаб жо жинда бальго хутӀуларев.

45) **الْمُجِيبُ**: жинца муъминбазул дугӀаялъе жаваб гъабулев жинда гурони гъаризе бегъуларев. Жинда гъареян абун амру гъабурав, жинда гъарарасе жаваб къезеги къотӀи гъабурав.

46) **الْوَاسِعُ**: жиндир нигӀматал гӀемерав, жиндир гурхӀел гӀаммав, жиндир гӀелму лъай кинабго жоялда цварав ва гъелда сверун лъугъарав.

- 47) الْحَكِيمُ: жинца хІукму битІун гьабулев, жиндир гІелму камилав. Кинабго жоялгул хІукму-хІал жинда гьалев ва кинабго жоялгул маслахІат гьан, гьелда рекъараб къадар гьабулев.
- 48) الْوَدُودُ: жиндие муъминал лагъзал рокъулев ва гьел муъминзабазул ракІазуль жив вокьи лъугьинабулев.
- 49) الْمَجِيدُ: жиндир сахавагьялгуль тІокІлъарав, жиндир нигІматал гІемерав, лъикІлъи даймав.
- 50) الْبَاعِثُ: жинца халкъалда аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ ритІулев гьел хІакъаб диналде ахІизе. Муъминзабазе квербакьялгье малаикзаби ритІулев. Жинца къиямасеб къоялгь халкъ тІад бахъинабулев: хІисаб-мизан гьабизе ва жазаъ гьабизе.
- 51) الشَّهِيدُ: кинабго жо жинда гьалев, гьелда валагъун вугев, гьелгул нугІлъун жив вугев.
- 52) الْحَقُّ: жив ваги хІакъав, жиндие авал-ахир гьечІев, жиндие гІибадат гьабизе хІакъав ва жиндие рокъарал, жив вокъарал муъминзабазе жинца квербакьи гьабулев.
- 53) الْوَكِيلُ: жинда мугъ чІвалев, жинда умурал тІамун толев, жинда божарав ва таваккал тІамурав гІадада холарев.
- 54) الْقَوِيُّ: кинабго къуват жиндие бугев, жив кинабго жоялдаса бергъунев, ва жиндир къуват кинабго къуваталда тІад бугев.
- 55) الْمَتِينُ: жиндир гуч къвакІарав, жиндие бокъараб жо батизабизе хІал кІолев, жив щибго жоялда хІажалгуларев.
- 56) الْوَلِيُّ: жинца лагъзадерил тадбирал гьарулев, гьезул умурал жинца тІубалев, муъминзабазе квербакъулев ва гьезул тушбаби къезарулев.
- 57) الْحَمِيدُ: жив веццарав, кинабго реццалгул бетІергъанлъун жив вугев, ва кинабго махлукъаталгь кинабго хІалалгь жиндие рецц гьабулев.
- 58) الْمُحْصِي: кинабго жоялда жиндир гІелму сверун лъугъарав, жиндир гІелмуялдаса щибго жо гьоркъ хутІуларев.
- 59) الْمُبْدِي: жинца жо бижи бай бихъулев: щибго мисал-сурат гьечІого.
- 60) الْمُعِيدُ: жинца чІагоял хвезе гьарулев. Цинги хварал тІад рахъинарун цІидасан чІаго гьарулев.
- 61) الْمُخْطِي: жинца жо чІаго гьабулев, жинца чІаголъи бижулев. Хун хадуб гІадамал чІаго гьарун тІад рахъинарулев.
- 62) الْمُؤْتِي: жинца кинабго рухІ бугеб жо хвезабулев, жиндие бокъараб мехалгь ва жиндие бокъараб хІалалгь.
- 63) الْحَيُّ: Жиндир чІаголъиялгье авал-ахир гьечІев, азиялгь чІаголъи жиндие бугев.
- 64) الْقَبُورُ: жив жиндаго чІчІарав, жив лъицаго ватизавичІев, жинца

кинабго жо батизабулев. Жиндир махлукъаталъул тадбир гъабиялда жив чIчIарав.

65) الْوَاحِدُ: жив щибго жоялда хIажатав гъечIев, жиндие бокъараб жо бокъараб хIалалъ ва бокъараб гIужалъ батулев. Жив щибго жоялъ гIажиз гъавуларев.

66) الْمَاجِدُ: жиндир сахавалъи ва лъикIал тIабигIатал камилав, жинца гIатIидго нигIматал къолев, жиндир къадро ва тIадегIанлъи гIорхъи гъечIого гIатIидав.

67) الْوَاحِدُ-الْأَحَدُ: жив цогояв, жиндир заталъулъ ва сипатазулъ щибго жоялъ гIахъаллъи гъавуларев, жиндир ханлъи ва БетIергъанлъи камилав, жиндир пишабазуль жив цогояв, жиндие цониги рахъалъан гIахъалчи гъечIев.

68) الصَّمَدُ: жиндие кинабго жо мутIигIав ва кинабго жо жинда хIажатав, жиндир амру гъечIев жо лъугъунарев, лагъзадерица жидер диналъулъ ва дунялалъулъ жинда къасд гъабулев.

69) الْقَادِرُ: жиндир къуват гуч бергъарав, кинабго жоялда жиндир хIал кIолев. ГъечIев бакIалдаса жо бижулев ва кинабго жо гъалаг гъабизе жиндир къуват бугев.

70) الْمُقْتَدِرُ: жиндир хIалкIолъи камилав, лагъзадерил амру ва тадбир тIубазе ва гъезул маслахIатал цIунизе жиндир хIал кIолев.

71) الْمُقَدِّمُ: жинца цецебе гъабизе мустахIикъаб жо цецебе гъабулев. Аварагази عَلَيْهِ السَّلَام кинабго халкъалдаса цере гъарулев, муъминзбаи иман исламалдалъун цере гъарулев.

72) الْمُؤَخَّرُ: нахъе бахъизе, нахъехун тезе рекъараб жо жинца нахъехун толев. Капурал, мушрикал, зулмуял ва къабихIал гIадамал жинца нахъегIан къазарулев ва гъел жиндир рахIматаздаса рикIкIад гъарулев.

73) الْأَوَّلُ: жив тIоцевесев азалияв, жиндир ватиялъе авал гъечIого жив цевево вукIарав; махлукъат бижилалде цевево жив вукIарав.

74) الْآخِرُ: кинабго жоялдаса хадув жив вукIунев. Жиндир ватиялъе ахир гъечIев. Жиндасан хадув щибго жо букIунарев.

75) الظَّاهِرُ: жив кинабго жоялда тIад вугев заталдалъун ва гъунар-къуваталдалъун.

76) الْبَاطِنُ: жив вукIин хIакъаб букIин гурев жиндир хIакъикъаталда инсан хадув гъоларев. Махлукъат батиялдалъун жив вукIин лъалев. Жинда киналго балъголъаби лъалев.

77) الْوَالِي: кинабго жоялъл ханлъун, маликълун, амирълун жив вугев. Жиндир хIикматалда рекъон махлукъаталъл тадбир гъабулев.

78) الْمُتَعَالِي: инсанасул гIелму-гIакъло нахъ регIиялдаса жив тIадегIанав,

мушрикаца жиндие гьарулел сипатаздаса: жиндие шарик вукІналдаса, жиндир хІакъальулъ шакдарулел Гадамазул шаклъиялдасаги жив тІадегІанав.

79) البرّ: жинца лъикІлъи гьабулев, жиндир къотІиялъулъ ритІухъав, муъминзабазе дунялалда ва ахираталда лъикІлъаби гьарулев, дугІаялъе жаваб гьабулев.

80) التّواب: жинца тавбо къабул гьабулев. Тавбо гьабизе жиндие бокъулев ва тавбо гьабизе жинца гьесизе гьарулев.

81) المُتَّقِم: жинда ГІасильарал Гадамаздаса жинца ццим босулев, зулмучаГІазе ГІакъуба гьабулев, жиндие бокъарал умматал гьалаг гьарулев.

82) العوّذ: жинца мунагъал рахчулев, жив тІаса лъугъунев. Жинца ГІакъуба хех гьабуларев. Ахираталда муъминзабаздаса тІаса лъугъун гьезие ГІазаб гьабичІого толев.

83) الرّؤوف: жиндир гурхІел-рахІмо, хІалимлъи ГІемерав, жиндиль щибго хъачІлъи ва согІлъи гьечІев. Муъминзабазда гурхІел щикІарав. Гьезул мунагъал тІасан ине гьарун гьел мунагъал лъикІаб ГІамаллъун свезизе гьарулев.

84) مالِكِ الْمَلِك: кинабго мухлукъальул хан. Ханзабазулги хан. Жиндир хІукму къадаралъе нахъе чІвай гьечІев, жиндие бокъараб жо лъугъунев, жиндие бокъичІеб жо лъугъунарев.

85) ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَام: кинабго хиралъи, кІодолъи жиндие бугев, жив хира гьавизе, жиндие хІурмат гьабизе ва жиндаса хІинкъизе мустахІикъав бетІергъанлъун жив вугев.

86) الْمُقْسِط: жиндир хІукмуялъулъ ритІухъав, жиндир ГІадло битІарав. ЗулмучаГІаздаса рецІел босулев, жиндие зулму гьабурав ва жинца зулму гьабурав цоцазул хІакъ тІубан рази гьарулев.

87) الْجَامِع: киналниги берцинал, камилал цІарал ва сипатал жинца данде гьарурав. Къиямасеб къоялъ кинабго халкъ махІшаралда данде ракІарун гьезул хІисаб-мизан гьабун гьезие жазаъ гьабулев.

88) الْعَنِي: жив щибго жоялда хІажатав гьечІев, жиндие кинабго жо рекъон бугев, кинабго жо жинда хІажатаблъун бугев.

89) الْمُغْنِي: жинца Гадамазе хІажатаб жо къун гьел бечед гьарулев. БоцІи-малалдалъун, ГІелму-лъаялдалъун бечед гьарулев. Жиндир махлукъаталъе ризкъи къун гьелдалъун гьезие ГІейи гьабулев.

90) الْمُعْطِي: жинца хІажатаб жо къолев ва щибаб жоялъул маслахІат жинда лъалев, гьеб маслахІаталда рекъон къолев. Жив разиял муъминзабазе дунял- ахираталъул бахъибуголъи къолев.

91) الْمَانِع: муъминзабадаса къварилъи-балагъ нахъчІвалев, жинда

Гасилъараздаса ахираталъул нигІматал нахъчІвалев. Муъминзаби Гасилъи- пасикълъгиялдаса нахъчІвалев.

92) الضَّارُّ: жиндие зарал гъабизе мустахІикълъгарасе унти- къварилъи тІад биччан зарал гъабулев; зарал ва хайир гъаби жиндир хІукмулъун бугев, жинца изну къечІони, гъеб гъабизе цониги чиясул хІал кІоларев.

93) النَّافِعُ: жиндие мунпагІат гъабизе мустахІикъасе мунпагІат гъабулев: Иман, Гелму, ГІакъло, камил гъабун. Зарал гъаби ва мунпагІат гъаби жиндир хІикматада рекъон букІулев. Инсанасе лъикІаблъун бихъараб жо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аскІуб зарилияб букІине бегъула.

94) النُّورُ: жинца хІакъаб диналда тІоритІулев, хІакъаб нух бихъулеб нурлъун жив вугев. Зобал-ракъал жиндир нуралдалъун гвангъарав, жиндир нураль кинабго жо загъираблъун гъабулев.

95) الهَادِي: жинца муъминзаби иманалда тІоритІарав. Гъаб кинабго махлукъат бижун, гъеб ГІакъло бугел чагІазда бихъизабун, гъел махлукъаталъул Халикъ вукІиналда тІоритІарав, хІакъаб каламалдалъун битІараб нухда халкъ тІобитІулев.

96) البَدِيعُ: жинца жо бижулев ва батизабулев. Жинда релъгъараб щибго жо гъечІев. Заталъуль, сипаталъуль, гъунар-къуваталъульги.

97) الْبَاقِي: жиндир вати даймав, жиндие ГІаса ин гъечІев, жив нахъе хутІулев жиндие ахир гъечІев.

98) الْوَارِثُ: зобал ракъазул ва кинабго махлукъаталъул ирс жиндие бугев, гъеб кинабго жо жиндир мулкълун бугев, халкъ хвезабун хадубги гъеб кинабго жо жиндир букІунев.

99) الرَّشِيدُ: жинца хІакъаб диналда тІоритІун гъелда хъвадарал муъминзаби бахъибугеллъун гъарулев. Жиндир хІикматалда рекъон жиндие бокъарав чи иманалда тІовитІулев, жиндие бокъарав тІовитІичІого толев.

100) الصَّبُورُ: жиндир сабру кІудияв, жинца ГІасильаразе ГІазаб хех гъабуларев. Жиндир пишабазуль ГІедегІи гъечІев. Кинабго жо жиндие цІараб ГІужаль гъабулев.

Жинда Аллагъ разильаяв ГІабдуллагъ ибну МасГІудидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Цониги чиясда пашманлъи, къварилъи щун бугони цинги гъев чияс гъаб дугІа гъабуни: Я дир БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ! Дун дур лагъ вуго, дур лагъасул васги вуго, дур лагъалъул васги вуго. Дир ихтияр (нодо) дуда кодоб буго. Цецебехун дие букІараб жюги дур хІукмуялдалъун букІана, дие гъабураб хІукмуги дур ГІадло буго. Дица дуда гъарулеб буго Аллагъ дур киналго цІараздалъун дуца дур напсалъе жиб гъабураб гъеб цІар, яги дуца дур тІехъалда жаниб жиб рештІинабураб, яги

дуца цониги чиясда жиб лъазабураб, яги дуца дурго Гелмуялъуль бальго тараб,- дуца гъаб къадро Кудияб Къуръан гъабейан абун дир ракI боххулеблъун, дир каранда нур балеблъунги, дидаса пашманлъи-къварилъи борхулеблъунги»-абун, гъев чиясдаса кинабго пашманлъи, къварилъи Аллагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тIаса инабула ва гьелгул бакIалда жиндие рохелги гъабула»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

ТIадеГIанав Аллагъас тавпикъ къеги жив разияб ГIамал гъабизе.

Дуца как балеб мехаль МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб какиль Къуръан цIали дуца цIакъго загъир гъабуге; цIакъго гъаракъ борхизе гъабун цIалуге ва нахье ругезда раГIулареб хIалалъ гъаракъ дагъ гъабунги цIалуге, гъеб кIиялдаго гъоркъохъеб хIалалъ цIале.

Гъаб аят рещтIинабиялъе сабаб бицун, жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абун:

«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас как балеб мехаль муширикаца гъесда ццим бахъун, Къуръаналдаги, Аллагъасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ розъоб балеб букIана. Цинги Аллагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб цебе бицараб раГIи рещтIине гъабун»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIаишатидаца бицараб хIадисалда буго гъаб гъаракъ борхизаби ва ГIадобегIан гъаби дугIа гъабулеб мехаль бугеб хIукму бугин абун.

111. Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

Кинабго рецц ва щукру жив

ТIадеГIанав Аллагъасе буго, жиндир

лъямал хъизанги гъечIев, жиндир

ханлъиялъуль ГIахъалчиги гъечIев.

Жиндие ГIибадат гъабизе хIакъав, жинда ГIахъаллъи гъабулев цоги щивго чи гъечIев. Жив щибго жоялда хIажатавги гъечIев, жиндие квербакъулев валясда ва насирасда жив хIажатав гъечIо: гъез жив кIодо гъавизе ва жиндир къадро гъабизе. Дуца гъев Аллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кIодоги гъаве МахIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъесие хIакъаб кIодо гъавиялъ. Дуца гъев рехсе киналго жиндир къадро, къимат тIадеГIанал сипатаздальун ва гъесда рекъараб рехсеялдалъунги.

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُ
شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُن لَّهُ وِثِقٌ مِنَ الدَّلِيلِ وَكَبِيرُهُ
تَكْبِيرًا ﴿١١١﴾

ТIадаГIанав Аллагъасул квер бакъиялдалъун сурагул Исраалъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва щукро ТIадеГIанав Аллагъасе буго.

18. Сурагул Кагъф

Маккаялда рештГинабураб, жинда жаниб нусиялда аңцго аят бугеб.

Къуръаналда жаниб цуго сурат буго «АлХамдуллагъи» абун жидер бай бихъи бугел. Гьел руго «Алфатихла», «Ал-АнГам», «Ал-Кагъфи», «Сабаъ», «Фатир». Аллагъасе ﷻ рецц гъаби, гъев кЮдо гъави ва гъев цогояв Аллагъ ﷻ вукГиналда мукГурлъгиялдагъун байбихъулел руго гьел суратал.

Гъаб сурагул Кагъфалда жаниб лъабго берцинаб къисса буго, Къуръаналда жанирругел жидер ваГза ва пайда кЮдиял къисса баздаса. Гьел къисса базги кантГизарулел руго Аллагъ ﷻ цо вукГиналда, гъев жиндие ГИбадат гъабизе хлакъав хан вукГиналда, гъесул хІал гучаб букГиналда. Жидер битІараб ГІакъида (иман) цІунун, купру-ширкагъул зулмуялдаса рикІІагъун цо нохъокъе руссарал ГІолохъа базул къисса бицун буго, жиндалгъун гъаб сураталда цІарги лъураб (алкагъф, нохъо), ПадегІанав Аллагъас лъабнусго соналдаса цІикІараб заманаль къижизарун цинги тІад рахъинарурал.

КІиабилеб къисса буго Муса аварагасулги ﷻ Аллагъас ﷻ Гелму къурав гъесул лагъ Хизрилги ккараб лъугъабахъин бицунеб. Гъеб къисса ялда жаниб бицараб жоялдаса мурад буго Аллагъас ﷻ Гелму-лъай жиндие бокъарав чиясе къолеблъи баян гъаби ва цивниги чиясда ракІалда ккезе бегъулареблъи жив цІакъ жо лъалев чи вуго абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв Муса аварагасе ﷻ Гелмуги аварагълиги къун бугониги, гъесие къечІеб цогиги Гелму букГиналда кантГизавуна Муса авараг ﷻ ПадегІанав Аллагъас. Гелму тІалаб гъабун къватІире рахъине ккеялда ва гъеб Гелму цвезе ГІоло ГІакъуба-захІмат баччизе ккеяда ишараги буго гъеб къисса ялда жаниб.

Лъабабилеб къисса буго Зулкъарнайни абулев ханасе Аллагъас ﷻ къун букІараб кЮдияб ва ГІатІидаб ханлъиялгъул бицунеб. Гъеб ханлъи жиндие къеялъе сабабги букІана гъев иман лъурав, Аллагъасдаса ﷻ хІинкъулев лагъ вукІин. Гъев Зулкъарнайни бакъ баккуда бугеб рикІІадаб ракъалдеги цун гъес гъениб гъабураб сангаралгъул бецен гъабун буго.

Гъаб лъабго къиса бицун ва мисалал рачун Аллагъас баян гъабулеб буго ГІакъаб жо ва ГІакъаб дин боцІи-малалда ва ханлъиялда хурхун букІунареблъи, гъеб хурхунеб бакІ инсанасул ракІ букІин, ва гъениб

жаниб бугеб битIараб Iлакъида-иман букIин. КIиябизе баян гъабулеб буго гъаб дунял жиб тIаса унеб, паналъулеб жо букIин. Лъабабизеги баян гъабулеб буго чIухIи рецц ва жиндирго напсаль гукки инсан гъалаг гъарулел сипатал рукIин. Гьелъие мисал бачун иблисалъул къисса бицун буго жиб Адамие сужда гъабизе чIухIараб, цинги жибги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахIматалдаса рикIIад гъабураб.

Сураталъул ахиралда муъминзабазул ва капурзабазул сипатал рицун руго, гьел руссунеб бакI алжан яги жуужахI букIинги бицун буго. Iлакъаб жо гъабулел ругин жидер ракIалда букIунел, амма жидер Iамал Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разияб гуреб букIунел Iадамазулги бицун буго. Жиндие Iибадат гъабизе Iлакъав цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуKин ва гьесде ширк гъаби батIулаб нух букIин бицун тIубзабун буго гъаб сурат.

Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жив кIодо гъавиялда хурхараб,
тIубараб ва камилаб рецц IадегIанав
Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго, жиндир хирияв
лагъ МухIаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ
وَلَمْ يُجْعَلْ لَهُ بِيضًا

Къуръан рештIинабурав, гъев МухIаммадие ва гьесул кинабго
умматалъе рахIматлъун жиб бугеб, жиндиль магIна рекъолареб,
лагъзадерил маслахIатазда данде кколареб, Iлакъаб битIараб
диналдаса гьетIараб, мекъаб шибго жо гьечлеб.

2. Жиб битIараблъун, жиндиль
хилиплъи гьечлеб, цояб цоялда данде
кколареб жо гьечлеблъун рештIизабуна
гъеб Къуръан, капураб къавмалъе
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахъалъан гучаб

فَيَمَّا لَيْزِدْ بَاسًا شَدِيدًا غَن لُدُّهُ
وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ
الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا

Iазабалдалъун хIинкъи къезе. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тIалаб
гъабун лъикIаб Iамал гъабулел муъминзабазда гъезие
Iлакълъунго Алагъас ахираталда цIакъ берцинаб ажро Iадурун
бугин абун рохелги бицине,

3. Жал даимго жанир рукIунел алжаназул
нигIматал руго гьел.

مَّا كَانَتْ فِيهِ آيَاتٌ

4. Гъединго хIинкъи къезе IадегIанав
Аллагъасул лъимал ругин абун, гьесда
бугътан лъолел капурал Iадамазе гучаб Iазаб букIине буго

وَيُنذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا

абун.

5. Гъеб жидер гьересияб рагИиялъе жидее далилги гъеЧел, гъелъул жидеда щибго лъалеб жоги гъеЧел. Гъезул умумузегИ гъеЧло щибго далил ва гелму гъеб гьереси бициналъе.

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ كَبُرَتْ
كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا
كَذِبًا ۝

Гъел киналго жидер жагьиллъиялъулъ ва къосиналъулъ руго. Щакъ къабихлаб, гьересияб рагИ бугоха гъел гIадамазул кIалдиса къватИиб бачIунеб. Гъел гIадамал жидеца цIакъ кIудиял мунагъал гъарулел руго. Гъез бицунеб жоги кIудияб гьереси гурого гъеЧло.

6. Дуца дурго напсалъе къварилъи гъабулеб бугоха МухIаммад ﷺ, гъеб дур къавмаль иман лъеЧло абун, гъел дудаса ратIалъун жидерго купру-ширкалда чIана абун, гъаб хирияб Къуръанги жинда иман лъеЧIого, гьереси гъабуна абун.

فَلَعَلَّكَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ وَعَلَىٰ آثَرِهِمْ إِنْ لَمْ
يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ۝

Дур ракI къварилъуге МухIаммад! Дуца гъел иманалда ахIе, гъел иманалда тIоритИи дир иш буго, дуда гIад гъезухъе хIакъаб Къуръан ва рисалат щвезаби буго.

7. ХIакълъунго Дица гъаб ракъалда гIад ругел батИи-батИиял нигIматал ва гIажайбал берцинал ахал, авлахъал ва мугIрул, гъединго ракъульан бахъулеб гIарац-месед ва цогИдабги хазина ва бечелъи гъабуна. Гъаб ракъалъул берцинлъильун.

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا
لِيَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۝

Жинца ракъ берцин гъабулеблъун. Дица зобал берцин гъарурал гIадин батИи-батИиял цIабаздалъун ва бакъ-моцIалдалъун. Гъеб иш дица гъабуна дир лагъзадерил хIал бихъи гъабизе. Щивдай вуго гъездасан жинца иман лъолеб, жиндие гъел дир гIаламатаз дун БетIергъан Аллагъ ﷻ вукIиялда тIоритIел гъабулеб, цинги жинца дун разилъи тIалаб гъабун гIибадат бацIцIад гъабулеб.

8. ХIакълъунго Дица гъаб ракъалда гIад ругел берцинал ахал-хурзал ва рохъал-авлахъал гъаризе руго жиб бакъвараблъун. Жинда гIаде щибго жо бижун букIинчIеб ракъалда рельъун.

وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرًّا ۝

КъуртIубияс абун: гъаб аят рештIинабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул ракI парахат гъабун. Гъелъул магIна буго, дуца ургъел гъабуге МухIаммад ﷺ, гъаб дунялалъул ва гъеб тIалаб гъабулеб

агылуялзулги. Гьѣб буго дица гьезул хІал бихьизе кьураб жо. Цояз гьѣб дунялалдаса вагІза лъугъун иман лъола, цогидазе гьѣб дунялалзул гІажайбал гІаламатал рихьуларо ва гьѣл жидерго жагьиллгьиялда ва купруялда чІчІола. Ахираталда дица гьезие жазаъ гьабизе буго жидер гІамалазда рекъараб абун. Ай, гьаб дунялалзул бетІерцІлти буго жиб хехго тІаса унеб жо, гьелда ракІгъун, мугъчІван рукІине лъикІ гьечІо.

9. Дуда ракІалда кколебиц бугеб

МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, асхІабул кагъфазул

ва ракъималзул бетІергьабазул

къиссаялзул гІажайбаб жо бугин абун.

Гьѣб къиссаялзул бугелдаса гІемерго кІудияб гІажайблти гьабизе кколеб жо буго гьал зобал-ракъал рижи ва гьазда жаниб бугеб гІемераб, инсанасул гІакъло жинда хаду гьолареб рухІ бугеб ва рухІ гьечІеб кинабго махлъукъат.

«АсхІабул кагъфи» буго гьѣл гІолохъабазда абулеб цар (нохьоялзул бетІергьаби). Ракъим абураб рагІи буго гьезул царалги гІад хъван нохьоялзул кІалтІа бугеб хъарши яги кагъаталда абулеб рагІи, цоги гІалимзабаца абуна гьѣб «ракъим» абураб рагІи гьѣб мегІерада яги кІкІалалда цар бугин абун.

10. Гьѣл гІолохъаби кьурул нохьокъе

руссараб заманалзул хабар бице

МухІаммад дуца дур умматалге

вагІзалгъун ва дудасан гьѣб бици тІалаб

гьабулел кьурайшиязул мушриказе

жаваблгъунги. Жидер къавмалъ гьабулел купру-ширкалдаса

рикІкІалгъун гьѣб нохьоде жал руссараб мехалъ, гІолохъабаца

абуна: «Я нижер БетІергьан Аллагъ عَزَّوَجَلَّ! Дуца нижее дуда

аскІоса цІоб-рахІмат кье. Нижер иман камил гьабе, нижее

саброги кье, нижер мунагъалги рахчун те. Ва дуца нижер амруги

хІакъаб диналде тІоритІун гьелда ниж даимлъулелблгъун гьабе,

нижер ахирги дуца битІун ккезабе»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жиндир дугІаялзул абулеб букІана: «Дуца нижее кинаб хІукму гьабун батаниги, гьѣлзул ахир лъикІаблгъун гьабе я нижер БетІергьан Аллагъ عَزَّوَجَلَّ»-абун.

Цоги аварагас абулеб букІана: «Я нижер Аллагъ عَزَّوَجَلَّ! Дуца нижер киналго умуразул ахир лъикІаблгъун гьабе, дуца ниж дунялалзул гІодорегІанлгьиялдасаги ахираталзул гІазабалдасаги цІуне»-абун.

ХІадис имам АхІмадица бицана.

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيعِ

كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا ﴿١﴾

إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا

آيَاتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ

أَمْرٍ نَارِشِدًا ﴿٢﴾

Хирияв аварагасул ﷺ гъаб дугАялдаса бичУлеб буго кинабго хАлалъ нилъеца Аллагъасдаса ﷺ лъикЛъи ва тЛоритЕл гъаризе кколеблъи. «Аллагъас ﷺ хъвараб жо гурони лъугъунаро»-абун, яги «Аллагъас ﷺ жиндир хАукму хисизабуларо»-абун таваккал тАмун чезеги бегъуларо. Гъаб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъабураб дугАялда жаниб загъиралдаго абулеб буго: «Дуца нижее щиб хАукму гъабун батаниги, гъелъул ахир лъикАблъун гъабе»-абун. Гъаб рагАялдаса бичЧУлеб буго Аллагъас ﷺ жиндие бокъараб хАукму гъабулеблъи ва жиндие бокъани гъеб хисизеги гъабулеблъи. Гъадин бугелъул нилъеда тАдаб буго кидаго Аллагъасда ﷺ божун, гъесда хъул лъун, гъесие мутигЛъун рукӀине.

РакАлъе Аллагъ ﷺ лъараб мехаль ва гъев вокъараб мехаль инсанасул Аллагъасда ﷺ божи-хъул гӀемерлъула ва гъесул рахАматалда хъулги цӀикӀлуна. Гъелдаго цадахъ гъев Аллагъасда ﷺ гӀасильize хӀинкъула ва гъесул ццим бахъи-гӀазабалдасаги хӀинкъула: жиндие вокъарав чи жиндаса вуссин цӀакъ кӀудияб гӀазаб букӀуна инсанасе.

Ибнукасирица абун: гъаб «суратул Кагыфи» рештӀине гъабиялъе сабаб бицун ИбнуисХакъица ва жинда Аллагъ разильаяв ИбнугАббасица абун: къурайшиязул мушриказ Назар ибну ХАрис ва ГӀукъбат ибну абу-МугитӀ абулев кӀиго чи витӀана Мадинаялда ругел ягъудиязул гӀалимзабазухъе жидеца гъезда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухАммад аварагасул хабар бицине. Гъесул сипатал рицун, гъес бицунеб хабар бицун ва гъес жинда аХӀулеб дин бицун, гъел гӀалимзабаца гъев МухАммадил хӀакъальгуль щиб жодай абула абун гӀенеккизе. Ягъудиял ругелъул жидехъе тӀехъги рештӀине гъабурал, аварагзабиги ритӀарал гӀадамал ва гъезда лъазе буго гъав чияс битӀараб бицунебищ бугеб яги гъереси бицунебищ бугебали абун.

Гъев кӀиявго Мадинаялда цвана ва ягъудиязул гӀалимзабигун данделъун гъезда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухАммад аварагасул хабар бицана ва гъез абун: «Нуж руго гӀалимзаби ва тавратальул агӀло, ниж рачӀун руго нужехъе гъев МухАммадил хӀакъальгуль щибдай нужеца абула»-ян лъазе.

Ягъудияз абун: «Нужеца гъесда гъикъе лъабго жоялъул хӀакъальгуль, нуже гъес гъеб лъабго жо бицани гъев Аллагъас ﷺ халкъалда дин малъize витӀарав авараг вукӀуна. Жинца гъеб лъабго жо бицинчӀони гъев жинцаго ургъарал харбал рицунев чи вукӀуна»-абун.

Хадуб ягъудияца абун: «Нужеца гъесда гъикъе гъанжеялдаса гӀемераб заманаялъ цере жидер къавмаладаса лъутун арал гӀолохъабазул хабар, гъезул гӀажайбаб къисса буго. Цогиги гъикъе ракъалда тӀад сапаралда

хъвадарав ва машрикъ-магърибалда жив шварав чиясул хабар. Цоги нужеца гъикъе рухI шиб жо бугеб? абун. МухIамадица суалазе жаваб къуни гъев чи жинца битIараб бицулев вукIуна ва Аллагъасул ﷺ расулги вукIуна, нужги гъесда нахърилъла. Жаваб къечIони гъев гъереси бицунев чи вукIуна ва гъесие нужеего бокъараб жо гъабе)-абун.

Гъев кIиявго чапар Мадинаялдаса тIад руссун Маккаялда рачIана ва къурайшиязул церехъаби данде ахIун жидер ккараб жо бицана, ягъудиязул жавабги бицана.

Цинги къурайшиял Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасухе рачIана ва гъез абуна нижеда гъаб лъабго жоялъул хабар бице абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммадица абуна дица гъеб хабар нужеда метер бицинаян абун. Гъеб бакIалда аварагас ﷺ «иншаАллагъ» абичIо (аллагъас хъван батани), ва гъеб гъалатI сабаблъун ПIадегIанав Аллагъас анцила шуго къоялъ жиндир вахIю босун Жабраил малаик гъесухе витIичIо. ЦIакъ ракI къварилъун аварагги ﷺ вукIана, гъесда нахъаса кIалгIалел мушрикалги рукIана: «Гъав чиясде ралагъе нуж! метер жаваб къелаянги абун гъале анцила шуго къоялъ шибго жо бицинчIого вахчун чIун вуго»-абун.

Цинги ПIадегIанав Аллагъас Жабраил малаик ﷺ витIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухе гъаб сурагул кагъф босун ва гъелда жаниб Аллагъас ﷺ аварагасда абуна: «Мун гъел мушрикал дуда нахъаса бицунев жоялда пашманлъуге, дуца дурго напсги къварид гъабуге гъезул хабар сабаблъун»-абун. (6 аят). Цоги абуна: «Дуца шибго жо дица метер гъабизе бугин абуге «инша Аллагъ» цадахъ абун гурони»-абун (22-23 аят).

АсхIабул кагъфалъул къиссаялъул хIасил гъабун, гъеб къокъ гъабун МухIаммад ПIали Сабунияс бицана: Цо зулмуяв хан вукIана румазул ПартIус абубеб шагъаралда ва гъелда сверухъ бугеб бакIалда. Гъесул цар Дикъянус букIана. Гъев вукIана ПIаса аварагасдаса ﷺ хадуб бугеб заманаялъ жинца пIадамал Аллагъасе ﷺ ширк гъабиялда ахIулев, гъел хъанчие лагълъи гъабизе тIамулев ва жинда тIасилъарасе зулму гъабулев ва жинца муъминзаби чIвалев. Гъеб цIакъ кIудияб питна букIана Аллагъасда ﷺ иман лъурал ПIадамазе.

Гъеб питна сабаблъун цIакъ ракI къварилъун, гъеб питнаялда данде киндай чIчIелаян ургъулел рукIана жидер рекIель камилаб иман лъугъун, гъелъул нуралъ жидер ракIги, гIакълоги гвангъизабурал гIолохъабазул цо къокъа. Гъезул хабар ханасда рагIун гъес гIолохъаби жиндихе рачIинаруна ва гъезие хIинкъи къуна жинца нуж чIвазе

ругин хъанчие лагълъи гъабичІони ва гъезие кърбаналги хъвечІони абун. Гъев залимав ханасда ццереги чІун гІолохъабаца абун: «Нижеца жиндие гІибадат гъабулев нижер БетІергъан гъал зобал ракъал жинца рижарав гъезул ва цогигаб кинабго махлукъаталъул БетІергъан вуго. Нижеца кигадо гІибадат гъабизе гъечІо гъев БетІергъан Аллагъасе جَنَّاتُ ٱرۡرۡدِیۡنَ»-абун.

Гъев залимав ханас абун: дида нуж гІисинал гІолохъаби рихъунел руго, жегиги гІакълъо камиллъичІел, дица нуже метер радаллъизегІан ургъизе заман къолеб бугоян-абун. Къаси сардилъ гъел гІолохъаби шагъаралдаса къватІире рахъун гІалахалдехун лъутун ана. Цо гІиял къайинлда аскІосан унаго гъезда хадуб гъев вехъасул гъеги ана.

Радалалде цо мегІералъул кІкІалахъ бугеб нохъоялда аскІоре шун гъел гъенир жанир лъугъана. Ханас ахІи бан жиндир аскаралъул гІадамал гъезда хадур рахъинаруна. Гъеб нохъо бугеб бакІалда щвараб мехаль гъенир жанир лъугъине хІинкъун, жидер ханас амруги гъабун, гъез гъеб нохъоялъул кІалтІа къед гъабун ва гъенир жанир ракъуца ва къечаль хвелин абун гІолохъабиги тун, аскарал тІаде руссун ана.

Цоги гІалимзабаца бицана: «Гъев Дикъянусил гІадамазда гъел гІолохъаби араб бакІго лъачІо ва гъел гъеб нохъоде аскІорего щвечІо»-абун. Къръаналъул хадусел аятазул пикру гъабураб мехаль ракІ рекъолеб буго гъеб рагІи битІараб букІиналда.

Цинги гъел гІолохъаби къижун ккана ва щибго жидеда лъачІого, лъабнугоялдаса цІикІкІун саназ къижухъе гъеб нохъода хутІана. ТІадегІанав Аллагъас гъел макъидаса рорчІизаридал гъезда ракІалде ккана доб жал нохъоде лъугъараб къо буго гъеб абун ва жал ракъун рукІинги лъан цояв гъалмагъ витІана шагъаралде тІагІам ва лъим босизеян абун. Гъев гІолохъанчи шагъаралда шведеал гъеб гъесда лъалареб бакІлъун бихъана ва гъесда ракІалде ккана жив нух къосун цоги шагъаралде шун вугин абун.

Базаралда ун кваназе чед ва цогигаб нигІматги босун гъес гІарац къедал, гъеб квен бичулев чи тамашалъун хутІана ва гъес къураб гІарацалда гІажайблъун валагъана. Хадуб вичарулес гъикъана: «Гъаб гІарац киса дуе щвараб? Дуе хазинайищ батараб абун?» ГІолохъанчияс абун: «БатичІо дида хазина, гъеб гІарац нижер къавмаль хІалтІизабулеб гІарац буго»-абун. Дов чияс абун: «Гъаб буго гІемерал соназ цеве вукІарав Дикъянус ханасул гІарац»-абун. Гъев Дикъянусие щиб ккараб абун гІолохъанчияс гъикъидал дос абун: «Гъев хваралдаса лъабнуго сон гІадаб заман буго»-абун.

Гъев гІолохъанчиги бицине жо лъаларого хутІана, гъесда сверухъ

ракларун гадамазги гажайблъи гябуна. Гьeб хабар ханасда рагун, гьeв г'олохъанчи жиндихъeго ах'лана. Хан вук'лана иман лъурав, гьeв ц'акъ воххана г'олохъанчияс жидер к'ясса бициндал. Шагъаралъул гадамал хангун цадахъ гьeб нохъоде аск'оре ана. Гадамазул сас раг'араб мехаль г'олохъабазда рак'алде ккана Дикъянусил аскар бач'унеб бугилан абун, ва гьeл как базе гаде рахъана. Муъминав хан гьeзда гаде лъугъана ва гьeзул квeрал росун гьeзда къвалги бана. Г'олохъабаца бицана жал гьeв залимав ва капурав хан Дикъянусил зулмуялдаса лъутун гьаб нохъода лъугъарал г'олохъаби ругин абун: жидер дин ц'унун ва Аллагъасде **جَلَّ جَلَّ** ширк гьабизе бокъич'ого. Хадурги гьeл г'олохъаби кьижун ккана, гьeб х'алалъ Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гьeзул рух'алги росана. Гьeв муъминав ханас гьeб нохъодул к'алда цебе масжид бана ва нохъоги жанив чи лъугъунареб гьабуна.

Гадег'анав Аллагъас абулеб буго:

11. Дица гьeл г'олохъабазул г'ундузда шибго жо раг'улареб х'алалъ шулияб макъуялдалъун гьeб нохъоялда жанир гьeл кьижизаруна г'eмерал соназ.

فَضَّرَ بِنَاءً عَلَىٰ إِذْنِهِمْ فِي الْكَهْفِ

سِينَ عَدَدًا ﴿١١﴾

12. Цинги дица гьeл макъидаса рорч'изарун г'ад рахъинаруна, дида лъазе кинаб кьокъадай бук'ина абун гьeл г'олохъабаца нохъода рарал саназул х'исаб гьабиялъул рахъалъан жал рит'ун кколеллъун.

ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَىٰ لِمَا

لَبِئْسَ أُمَّةً ﴿١٢﴾

Гьаб к'иго кьокъаялдаса мурад буго гьeл г'олохъабазул х'ал жидеда загъирлъарал гадамазул к'иго кьокъа цоцадехун гаргадизе рук'ин гьeл г'олохъабаца киг'ан заманадай бана гьeб нохъода абун. Цоги г'алимзабаца абуна: гьаб к'иго кьокъа буго гьeл г'олохъабаца цоцадехун абулеб раг'и: «Нильеца гъаниб цо кьо бана яги бацадаб кьо бана абун. Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** лъала нильеца гьаб нохъода бараб замана»-абун.

13. Дица дуда бицина Мух'аммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьeл г'олохъабазул хабар х'акъаб жо бицуневлъун дун вук'ун:**

ثُمَّ نَقَّصْنَا عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْنَةٌ

أَمْسُوا بِرَبِّهِمْ وَرَزَدْنَاهُمْ هُدًى ﴿١٣﴾

гаде жо ц'ик'к'изабич'ого т'аса шибго жо мукъсанги гьабич'ого, дуда мурад бич'чулеб х'алалъ, муъминзабазул рак'ги х'алхьолеб х'алалъ. **Х'акълъунго Гьeл г'олохъаби рук'ана жидеца Бег'ергъан Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** иман лъурал ва дица гьeзул**

иман жегиги цИкІкІзе гьабуна, гьезие хІакъаб жоги баян гьабуна ва битІараб диналдаги тІоритІана.

Ибнукасирица абуна: гьел гІолохъаби рукІана хІакъаб диналда чІчІарал, жидеда битІараб нухги лъарал, жидер умумуз гьабулеб батІулаб диналдасаги руссарал. Аллагъасул свалат салам лъеяз МухІаммад аварасда нахърилъларал ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гьавун хъанчазде тушманлъи гьабуралги гІемерисел гІолохъаби рукІана, къурайшиязул кІудиял чагІиги батІулаб диналдаго чІана абун.

Гъассан ХІамдуница абуна гІолохъанчи абураб рагІиялъул магІна буго жинца бахІарчилъи бихъизе гьабулел, зулму-зарал нахъчІвалел, жиндир зигарди букІунарел, жинца хІарамаб жо тарав, берцинал тІабигІатал ккурав чи абураб. ГІолохъанчийас жинца гьабичІеб жо гьабуна абуларо ва жинца гьабураб жоялъе гІузруги бицунаро. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ дин ракъалда букІинабизе ва гьеб дин ракъалда цІунизеги муъминал гІолохъаби къваригІуна. Гьезул иш буго батІулаб дин тІагІинаби ва хІакъаб дин загир гьаби-абун.

14. Дица гьезул ракІалги шула гьаруна, гьездаса хІинкъи тІаса инабун. Гьезул саброги якъинги цИкІкІинабуна. Жал гьев залимав ханасда ццере рахъун чІараб мехаль ва гьесда бадирги

وَرَبَطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا
رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَن نَّدْعُوهُنَّ
دُونَهُ إِلَّا هِيَ أَفْقَدْنَا إِذَا سَطَطْنَا ﴿١٤﴾

ралагъун, щибго хІинкъичІого жидеца абураб мехаль: «Нижер БетІергъан вуго гьал зобал ракъазул БетІергъанлъун вугев, жив цогояв, жиндие гІибадат гьабизе хІакъав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ. Дуца ниж жиндие лагълъи гьабизе ахІулел хъанчал гьечІо нижер бетІергъан. Нижеца гьев Аллагъги тун цоги щибго жоялъе лагълъи гьабиларо. Гьедин гІибадат гьабураб мехаль, ниж рукІуна хІакъаб жоялдаса хъуштІарал, битІараб диналдаса руссарал, купру-ширкалда кқарал гІадамал»-абун.

15. Гьаб нижер шагъаралъул агъло буго жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ тун цоги алагъзаби ккурал жиде гІибадат гьабулелъун, жиде щибго гІилла-хІужаги гьечІо гьеб гІибадат гьедин гьабиялъе. Гьеб агъло жидеца битІараб жо гьабулеллъун ратани гьел жидер гІамалалъе хІужжаги бачун рачІа абеа.

هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلِهَةً لَّو لَّا
يَأْتُونَ عَلَيْهِم بِسُلْطَانٍ بَيْنَ يَدَيْهِمْ لَآتَيْنَهُم
مِّن آفَتِنَا عَلَىٰ أَفْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴿١٥﴾

Гьел хІужжа бачун рачІунаро, гьез гьабулел гІамалги батІулаб жо буго. Жидер зулму кІудиял гІадамал щалха рукІунел Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ

ГунтГизабун жидеца гьереси бицунел гIадамаздаса. Гьал гIадамал руго гьел жидер зулму кIудиял, Аллагъасде ﷻ ширк гьабун цоги алагъабазе лагълъи гьабулел ва гьеб жидеца гьабулеб жо битIараб дин бугиланги абулел.

ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

16. Нужеца гьеб къавмги, гьез жиде лагълъи гьабулел хъанчалги рикIкад гьарураб мехаль, цинги нуже гьаб къавмалъ хIинкъиги къураб мехаль, нуж русса (ае) пуланаб бакIалда бугеб нохъоде. Аллагъас ﷻ жиндир рахIмат нуже гIатIид гьабила, гьеб къавмалъул зулмауялдаса нужги цIунила. **Ва Аллагъас ﷻ нуже хIадурила гьеб нохъода рукIадго нуж жинда хIажалъулеб квен-тIех гIадаб, лъим гIадаб жо.**

ТIадегIанав Аллагъас щибго жоялда хIажат гьечIеллъун гьарун, лъабнусго сональ къижизе гьаруна. Гьел гIемерал соназ жал ракъалда регун ругониги жидер ретIелги туричIо, гьанги унтичIо.

Сайид КъутIбуца абуна: гьаб бакIалда нилъеда якъинго бихъулеб буго щал гIолохъаби гьел рукIараблъи. Гьел рукIана жидер иманги къвакIарал, чурхдулги шулиял, жидер къавмалъ гьабулеб ширкалда данде гучаб инкарги гьабурал. Гьел гIолохъабазда бичIчIана нух кIийиде бикъун букIин ва гьеб дандельize рес гьечIеблъиги. Гьезда бичIчIана гьеб къавмалъул гуч ва зулму жидералдаса цIикIараб букIин, гьезда данде рахъани жал гьалагълъулеблъи ва гьез къасд гьабуна жидер иманги, динги, гIакъидаги цIунун гьел гIадамазда гьоркъоса лъутизе.

Жидеца гьижра гьабуна, амма гьезие цоги ватIан букIинчIо ва цоги муъминзабиги рукIинчIо жал гьезда аскIоре ине ва гьелгун цадахъ лъугълун Аллагъасул ﷻ дин ракъалда загьир гьабизе ва хъвадизе гьабизе. Гьел лъутун ана мугIрузул ахада бугеб къурул нохъоде. Дунялалъул чIаголъи ва берцинлъи тун, бецIаб, цIорораб нохъо тIаса бищана гьез ва гьенир жанире щведал гьезул ракъалги цIакъ парахалъана, гьел жидер БетIергъан Аллагъгун цадахъ хутIана; гьеб бецIаб нохъоги жиде нур бараблъун букIана, гьелъул къварилъиги жиде гIатIилъана, гьелъул къвакIараб ракъ жиде тамахаб босенлъун лъугълана. Гьедин рахIатаб бакIалда жал щвараб мехаль гьел къижун ккана кинабго ургъел- къварилъиги тIаса ун.

Гьаб буго Аллагъасул ﷻ цIакъ кIудияб рахIмат! Гьаб буго ТIадегIанав Аллагъас унгого жив лъарал лагъзадерие гьабулеб цIоб

وَإِذْ أَعْرَضْنَا عَنْهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ
فَأَوَّاهُوا إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِّنْ
رَّحْمَتِهِ وَيُخَيِّئْ لَكُمْ مِنْ أَمْرٍ كَرِيمًا ﴿١٦﴾

рахІмо!-абун.

17. Дуда бакъги бихъула, я гъав инсан,
жиб баккараб мехаль гъеб нохъоялълул
кваранаб рахъалдехун унеб, жиб
тѢрхъулеб мехальги гъеб нохъоялдаса
рикІкІалълун квегІаб рахъалда
унебълун, ГІолохъабиги нохъоялълул
гІагІилълуялда руго.

* وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَرَاوَعْنَ
كَهْفَهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَإِذَا عَرَّتْ تَقْرِضُهُمْ
ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ ذَلِكَ مِنْ
آيَاتِ اللَّهِ مِنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ
يُضِلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْسِدًا ﴿١٧﴾

Гъел ГІолохъабазда гІад бакъ цоларо
радал жиб баккулеб мехальги, къад зоб бакъоль бугеб мехальги къаси
тѢрхъунеб мехальги, гъезие зарал гъабичІого букІине.

Гъаб две бицунеб нохъода рукІарал ГІолохъабазул хабарги
ГІадегІанав Аллагъасул ГІаламатаздасан цо ГІаламат буго. Иман
лъезе бокъарав чиясе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІалкІолълуялда тІоритІел
гъабиги буго. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хІакъаб диналда тІовитІарав чи вуго
жив тІовитІарав. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жив къосараб нухда тарав чи,
жиндир квешаб гІамал сабабълун жив къосараб, гъев чи битІараб
нухда тІовитІулев цониги вали ватуларо ва цониги муршидги
ватуларо дуда.

18. Дуда гъел ГІолохъаби рихълун
рукІаралани я МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дуца хІисаб гъабилан гъел рорчІун
ругин абун, амма гъел къижун руго.

وَتَحْسَبُهُمْ آيَاتًا وَهُمْ رُفُودٌ وَنَفَيْتُهُمْ
ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ
ذِرَاعَيْهِ بِالْوَيْحِدِ لَوِ اطَّلَعَتْ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ
مِنْهُمْ فِرَارًا وَكَلَّمْتُمْ مِنْهُمْ رُغَبًا ﴿١٨﴾

Жидер берал рагъаралГІадин рукІун, жалги
цо хъибилалдаса цоги хъибилалда сверулел
рукІун. Дица руго гъел свериарулел цин
кваранаб цинги квегІаб хъибилалда.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абуна: гъел ГІолохъабазда
гІад бакъ цолеб букІарабани, гъезие бакъаль черх бухІун зарал
гъабилан. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жал цо хъибилалдаса цоги хъибилалда
сверизарулел рукІинчІелани гъезул гъанги ракъаль кваналаан-абун.

Гъелгун цадахъ букІараб гъвейги нохъодул кІалтІа бегун буго,
жинца квачІалги цвакун, гъезда гІад бетІерги лълун. Жинца гъел
ГІолохъаби цІунун ругеб гІадин буго гъеб. Мун гъезда гІаде ваккун
вукІурав ани ва дуда гъезул хІалги бихълун букІараб ани, мун
хІинкъун, мугъ бан лълутун ине вукІана. Ва мун цІакъ хІинкъизеги
вукІана. Гъезда гІад бугеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гъайбатаб нураль ва
гъезул рорчІун ругел гІадамазул гІадаб хІалалълги, мун хІинкъизавизе

вуклана.

19. Гьединго дица гьел г'олохъаби макъидаса рорч'изарун т'ад рахъинаруна, гьел цоцазде гьикъардизе. Жидер цояс абун: «Киг'ан мех'гаги бараб нильеца гъаб бак'алда кьижун»- абун. Цогидаз абун: «Нильеца гъаниб цо къоялгул дагъаб заман бана, яги цо кьо бан батила»- абун.

Радал нохьода жанир лъугъун рук'индал, гьеб нохьо бец'лгунги батидал, гьезда рак'алде ккана т'обараб къояль кьижун ратилин жал абун. Цинги х'исаб гъабидал бакъ жегиги т'ерхъич'ого батун цо къоялгул дагъаб заманаль кьижун руго жал абун рак'алде ккана гьезда.

Хадубги цояз абун: Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُه лъик' лъала нильеца гъаниб киг'ан замана бараблги абун. Цинги жидеца хабар кьокъ гъабун ва жиде квен ва лъим къвариг'ун бук'ин бич'ун цоцаздехун абун: «Нильер цояв ине ккела шагъаралде гъаб г'арацги босун, гьевги балагъе бац'адаб, х'алалаб т'аг'ам щибдай бугоян абун ва гьеб ризкъиги босун нижехъе вач'а абе. Жив ц'одорго вук'ла абе гьеб шагъаралда лъугъунеб мехаль ва т'ад вуссун вач'унеб мехальги, гъаб ниль ругеб бак' лъидаго лъач'ого бук'ине»- абун.

20. «Х'акълъунго Гьеб квешаб къавмалъе нуж ругеб бак' лъанани гьез нуж гамч'ал реч'ун хвезаризе руго, яги жидер бат'улаб диналде русинаризе руго. Гьезул мурадги т'убан купру-ширкалда т'ад рекъон ч'ани абадиялъго нужер талих' батизе гьеч'о ва нужги бахъикъосараллъун лъугъине руго»- абун.

Гъадин васиятал гъарун вит'ана гьез цояв квен-т'ех босизе: гьев залимав ханасда жал ругеб бак' лъазе бокъич'ого ва жидер диналдаса русине бокъич'ого.

21. Дица гьел г'олохъабазул амру загьир гъабун гьезда т'аде г'адамал раккизаруна: гьел г'адамазда лъазе къиямасеб кьо бук'ин ва гъениб халкъ т'ад бахъизабиги х'акъаб жиндиль

وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ
قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا
يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا
لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا أَحَدَكُمْ بِرِزْقِكُمْ هَذِهِ
إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا
فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقِ مَنَّهُ وَلِيَسْتَلْظِفَ وَلَا
يُسْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا ﴿١٨﴾

إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ
أَوْ يَعْذِبُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ
تُفْلِحُوا إِذَا أَبَدًا ﴿٢٠﴾

وَكَذَلِكَ أَعْرَضْنَا عَنْهُمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّ
وَعَدَ اللَّهُ حَقٌّ وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ
يَتَسَاءَلُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرُهُمْ فَقَالُوا أَبُوتُوا

щакльи гьечлеб амру буклин.

Лъабнусго сональ кьижизарун щибго жидер чурхдузе заралги ккезе течлого гьел голохъаби гIад рахъизарурав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинца гIадамал хун хадур гIад рахъинаризе кIолев вуклин щибго жиндиль щакльи гьечлеб амру буго.

عَلَيْهِمْ بُنِيَ تَارُتُهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ
عَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ
مَسْجِدًا ﴿١٨﴾

Гьел гIадамал цоцадехун гаргадараб мехаль гьел голохъабазул амруягъул бицун: цояз абудеб букIана гьеб нохьодул кIалтIа кIудияб мина бай абун гьеб бакI хадусел гIадамаздаги лъазе. Цогидаз абудеб букIана: гьеб бакIалда масжид базе кколин, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ лъикI лъалин гьел голохъабазул хIал-абун. Жидер амру бергъараб къавмалъ абунa нижеца гъаб бакIалда масжид базе буго абун. Гъез масжид бана, гьел гIемерал рукIиналь гъезул рагIиги бергъана.

22. ГIемер заман гьоркъоб ун гьел голохъабазул бицен гъабун гIадамаз абизе буго: гъезул лъабго чи вукIана, ункъабилеб гъвейги букIана абун. Цоги гIадамаз абизе буго: гъезул щуго чи вукIана анлъабилеб гъвейги букIана)-абун.

سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ
وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ
رَجْمًا يَا غَيْبُ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ
كَلْبُهُمْ قُل رَّبِّي أَعْلَمُ بِعَدَّتِهِمْ مَا بَعَاثَهُمْ إِلَّا
قَلِيلٌ فَلَا تَحْمُرْ فِيهِمْ إِلَّا مِرَّةً ظَهَرَ أَوَّلَ
نَسْفَتٍ فِيهِمْ وَنُهُمْ أَحَدًا ﴿٢٢﴾

Гъаб рагIи жидеца абизе буго жидеда лъалареб жо бицун. Гъезул мисал буго жидеда бихъулареб жоялда гамачI

рехулесда релъгъун. Нагагъ гьеб гамачI гIужда цваниги гъев чиясул щибго гъунар бакIунаро, ва гьесие кьолеб кьиматги букIунаро.

Цоги гIадамаз абизе буго: гьел анкъго голохъанчи вукIана ва микъабилеб гъвейги букIана абун. Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Дир БетIергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ лъикI лъала гьел голохъаби чан рукIаралали. Гьеб жо битIараб хIалалъ лъаларо дагъалго гIадамазда гурони)-абун. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жидеда хIакъаб жо лъазабураб гIадамал руго гьел. Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугIаббасица абунa: дун вуго гьел дагъал чагIаздаса, гьел анкъго голохъанчи рукIана. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьел рикIкIана анкъгоялда щвезегIан-абун.

гIадегIанав Аллагъас нилъеда баян гъабудеб буго гъадианаб масъалаялгъул нилъеца гъабизе кколеб жо ва хирияв аварагасда абудеб буго: мун гьел китабиялгун къацандуге дуда лъалеб хIакъаб жо бицун гурони. Дуца гьел ягъудиязул цонигъясда гьикъуге гьел

асхІабул кагъфазул хІакъальзуль. Дица дуда вахІю гъабураб жо гІезе буго дуеги дур умматальеги жинда мугъчІвай гъабизе ва жинда иман лъезе. Гьелдаса тІадехун щибго жо лъаларо гьел китабиязда. Жегиги гьез бицунеб жо гІемерисеб гьереси букІуна.

23. Дуца щибго жоялъул хІакъальзуль ﴿وَلَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ عَبْدًا﴾
абуге МухІаммад ﴿صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾: дица гьеб иш
метер гъабизе бугин абун,

24. Дуца гьеб рагІиялда цадахъ Инша-
Аллагъ абун гурони. إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَادُّعُرْ رَبَّكَ إِذَا
نَسِيتَ وَقُلْ عَسَىٰ أَنْ يَهْدِيَنِّي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ
هَٰذَا رَشْدًا﴾
Дудаса гьеб иш гъабун бажаричІони ва
дуца Инша-Аллагъги абун букІинчІони мун
вукІуна гьереси бицарав чиясда рельеьун.

Дуца: «Инша-Аллагъ» абураб мехаль ва дудаса гьеб иш бажаричІеб
мехаль дуда гІайиб букІунаро, Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ хІукму-къадар букІун
гьечІоха абизе рес букІуна.

Цо къотІи гъабулеб мехаль дуда Аллагъ ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ рехсезе кІочани
дуда, дуца гьев рехсе дуда ракІалда швараб мехаль ва кидаго мун
Аллагъасул тІадегІанлъи ва Къудрат ракІалда чІчезабун шваде.
Ва дуцаги дурго напсалда абе: Аллагъасда ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ божи буго дир,
гьес дун жегиги битІараб нухда тІовитІилин абун. Дир диналъеги
дунялалъеги маслахІат бугеб жо Аллагъасда ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ лъала ва гьес дун
гьеб маслахІаталда тІовитІизе вуго абун.

25. Гьел гІолохъаби нохъоялда жанир ﴿وَلْيُسْوَإِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ
وَأَزَادُوا وِاسْعًا﴾
къижун рукІана лъабнусго сональ. Гьелда
тІадеги ичІго сональ.

Гъаб рагІиялъул тафсир гъабурал гІалимзаби
хилиплъун руго гъаб ичІго сон щиб бугеб абун. Цо гІалимбаца
абуна: гьеб буго моцІрол хІисабалда сонал рикІкІараб мехаль бакъул
хІисабалда рикІкІараб лъабнусго соналда тІаде бачІараб ичІго сон
абун. Цоги гІалимаз абун гьеб буго гІарабиязул мацІалъул къагІида
ва жидеца гьедин абула жидер шигІруялъул ва хабаралъул абун. (ай
лъабнусгоги ичІгоги абун). Цо гІалимас абун: лъабнусго сон къижун
бадалго гьел тІаде рахъинаруна ва гьелдаса хадубги гьеб нохъода жанир
жал чІаго рукІана ичІго сональ рельеда-къад чІечІого Аллагъасе ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾
гІибадат гъабулел абун.

26. Дуца абе МухІаммад ﴿صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾:
Аллагъасда ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ лъала хІакъикъаталда
чам сон гьел гІолохъабаца гьеб нохъода ﴿قُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لِيَسْأَلُهُ وَعَتِبَ السَّمَوَاتِ
وَأَلْأَرْضِ أَنْصُرَ بِهِ وَأَسْمَعُ مَا لَهُمْ مِنْ﴾

бараб. ПадегІанав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
амруялъуль буго ва гьесда кодоб буго
зобал-ракъазда жаниб бугеб бальгояб
жоялъул лъайи»-абун. Гьев Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ кинабго жо бихъиялъул гІажайбаб хІал буго ва гьесда
кинабго жо рагІиги цІакъ гІажайбаб хІалаль буго.

Гьев Аллагъасда киналго бальгоял умуралги загьиралго гІадин лъала
ва гьесул лъаялъе гІорхъи-рахъ гьечІо. Гьаб кинабго халкъалье гьев
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги вали гьечІо. Ва квербакъулев чиги гьечІо.
Гьев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинца гьабулеб хІукму-къадаралъуль шивго
чи гІахъал гьавуларо. Гьесда релъгъарав ва гьесда ващадав шивго
чи гьечІо. Ва жиндир махлукъаталъул тадбир гьабиялъуль жив щибго
жоялда хІажалъуларев вуго.

Гьаб бакІалда асхІабул кагъфазул къиса тІубана.

27. Дуца цІале МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дица وَأَنْتَ مَا أَوْحَى إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ
дуда вахІю гьабураб Къуръан. Гьеб буго
щивго чиясда жиб хисизабизе кІоларев. لَا مُمَدَّلَ لِكَلِمَتِهِ وَلَنْ يَجِدَ مِنْ دُونِهِ

Дуда гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги шивго
ватизе гьечІо жинца мугъчІвазе бегъулев
ва жиндихъе кІанцизе бегъулев.

28. Дуца сабру гьабе радалги, къасиги وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсеялда гІадчІей بِالْقُدْرَةِ وَالنَّفْسِ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ
гьабурал муъминзабигун цадахъ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدَ الزَّيْنَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
чІчІун, гьел гІадамал руго жидеца وَلَا تَطْعَمَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبِعْ
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи гІалаб гьабулел. هَوْنَهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا
Мун гьездаса вуссуге, гьел мискинал
гІадамал ругин абун ва мун валагъуге

жидер къадро ва бечелъи бугел
гІадамазда, гьелгун цадахъ гІодов чІчІезе бокъун ва гьезул
къадро кІодолъи, хиралъи берцин бихъун.

Мун мутигІлъуге дица жиндир ракІалда гІад кІул барав
чиясул хабаралда. Жиндир рекІель Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъаялъул нур
лъугъунарев, жинца гьевги рехсоларев ва дуниялалъул бечелъиялъ
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабиялдаса жив машгъл гьавурав.

Жиндирго черхалье бокъараб жоялда нахъвилъгъарав, гьава-напсалъул
мурадал тІуразарун хьвадулев ва жиндир амруялъул ахирги
гІадада хвейлъун, жив гьалагълъилъун бугев. Жив вуссулеб бакІги
жужахІалъул цІа бугев. (сурагул аГІрафалда бугеб 176 аяталъул таржамаялда
валагъе, дагъабги гІатІидаб бахІс буго гьениб).

Гъаб аят рещтІнабиялъе сабаб бицана: ГПуйайнат ибну ХІасан абулев къурайшияв ва гъесул гъалмагъзаби рачІана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе гъесда аскІор гІодор чІун Билал асхІаб, Ссугъайб асхІаб, Гаммар асхІаб ва цогидалги мискинал муъминзаби ругеб мехаль. Гъезда гъоркъов Салманул Париси асхІабги вукІана, жинда гІад басрияб, гІетІул махІ бугеб горде ретІарав.

ГПуйайнатица абуна: «Дуда гъал гІадамазул махІ рихунарищ? Ниж руго музариязул хириял гІадамал, нижеца иман лъун ниж дуда нахърильгъани цогидал гІадамалги дуда мутІигІлъула. Нижеца иман лъезе букІана гъал пакъирзаби дуда сверухъ рукІинчІелани. Дуца гъел аскІосан рикІклад гъаруни ниж дуда аскІор чІчІела. Яги дуца нижгун гІодов чІчІолеб бакІ батІияб гъабе»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул ракІалда хъатІидалго гъел музарияз иман лъезе бокъун, гъелгун гІодов чІчІолеб цоги батІияб бакІ гъабун лъикІ абун, ПадегІанав Аллагъас гъаб цебе рехсарав аят рещтІнабуна. Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагас абуна:

«АлхІамдулиллагъ, даимаб щукру-реџ Аллагъасе ﷺ буго, жинца дир умматалдаса цо къокъа гъабурав дица жидеда аскІов чІчІун сабру гъабейн Аллагъас ﷺ дида амру гъабураб»-абун. ХІадис Пабаранияс бицана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг кидаго жиндир ракІалье дунял бокъулев, яги гъел чІухІарал гІадамазулгун мажлис гъабизе бокъулев вукІинчІо. Гъесул хъул лъураб жо букІана гъел гІадамаз иман лъуни гъезда хадур ругел гІадамазги иман лъелин абун. ПадегІанав Аллагъас хирияв аварагасда ﷺ амру гъабуна гъел мискинал муъминзабаздаса вуссун гъал чІухІарал, дунял бокъарал гІадамаздехун мун валагъуге абун.

Гъаб аяталда жаниб Аллагъасул диналда халкъ ахІулел гІадамазе цакъ кІудияб ваГІза буго ва гъезие гІакъльо босизе хІужа буго: жинца Аллагъасул ﷺ диналда ахІулев чиясда ракІалда ккезе бегъуларо жиндир тадбиралдалъун, жиндир гІакълы-гъунаралдалъун гІадамал иман исламалда тІоритІизе кІолин жинда абун. Гъев дагІват чиясда бичІчІизе ккола иманалда тІоритІи ПадегІанав Аллагъасул иш букІин. Жиндир азалияб гІелмуялъуль бахъи бугеллъун ругел гІадамал тІоритІула Аллагъас ﷺ хІакъаб исламияб нухда. Ханзаби, хІакимзаби, бечедал ва чІухІарал гІадамал иманалда рачІанин абун гъезда хадур ругел гІадамал иманалда рачІунаро. Иман лъей, Аллагъ ﷺ лъай ва гъесие мутІигІлъи буго щивав инсанасул рекІель бугеб жо.

ДагВат чиясда гІадаб жо буго Аллагъ عَلَّجَلَّهٗ разилъи тІалаб гьабун, гьесги гьесул расуласги амру гьабураб хІалалъ вагІза-насихІат гьабун, хІужа-далил бицун гІадамал исламияб диналда ахІи, гьезда цохІо Аллагъасе عَلَّجَلَّهٗ гурони гІибадат гьабизе бегьунгутІи бичІчІизаби. Гьеб дагІваталъуль батІалъи гьабизе бегьуларо гІадамазул дунялияб къадро къимат хІисаб гьабун, гьезул халкъалда гьоркъоб бугеб даражамакъам хал гьабунги.

29. Дуца гьел дунял бокъарал ва чІухІи рецц рекІель бугел гІадамазда абе: «Нужер БетІергьан Аллагъас хІакъаб дин загьир гьабун буго. Жидее бокъарал гІадамал исламияб диналде рачІа абе, жидее бокъарал жидерго купру-ширкалда чІа абе. ХІакълъунго Аллагъасда عَلَّجَلَّهٗ гІасилъарал, гьесул нигІматазда инкар ккурал, гьесул Къуръанги аварагги гьереси гьарун, жидеца напсазе зулму гьабун хьвадарал гІадамазе дица жужахІалъул цІа хІадурун буго. Гьеб цІадул сангар жидеда сверун лъугьунеб буго.

وَقُلِ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَمَن شَاءَ فَلْيُؤْمِن وَمَن شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِن يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ يَسُوءُ الشَّرَابَ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿٢٩﴾

Гьез гьекъезе лъым тІалаб гьабураб мехаль гьезие лъым гІадаб жо босун бачІуна. Жиндир бухІи бергъараб: гьалдолеб нах гІадаб, яги биине гьабураб тІухьи гІадаб. Жиб гьекъезе абун гьумералда аскІоб гІагар гьабураб мехаль жинца гьурмал рухІизарун гьезул гьан бежулеб.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Гьеб лъым буго гьалдолеб нахул аххакъ гІадаб жо (аххакъ-гьоркъе хутІараб жо) жиб гьумералда гІагар гьабурабго гьумералъул хьал ва гьан гьеб лъималда жаниб бортун унеб»-абун. ХІадис имам АхІмадица бицана. Аллагъас цІунаги гьеб жужахІалъул цІаялдаса.

ЦІакъ квешаб гьекъолеб жо бугоха гьеб бухІараб гьекъолеб жо ва цІакъ квешаб руссунеб бакІ ва жанир чІолеб бакІ буго гьеб жагьаннама.

30. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда عَلَّجَلَّهٗ иман лъун, гьесул расуласда нахърильлъун лъикІаб гІамал гьабун хьвадарал гІадамазе дица гьезул ажро-кириялдаса щибго жо гІадада хвезабуларо.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا ﴿٣٠﴾

Аллагъасе عَلَّجَلَّهٗ гьабулеб гІибадат бацІцІад гьабурал, гьеб купру-ширкалдаса гІицІцІ гьабурал гІадамазе дица ажро гІемерго

цикI кIзабула.

31. Гьал муъминзаби руго жиде
ахираталда алжанал хIадурун ругел.
Жал даимго гьел алжаназда жанир
рукIунел, гьел алжаназда жаниса батIи-
батIиял нигIматазул гIоралги чвахула.

Гьезда гIад кинаб бокъаниги багъа
гIадегIанал жалазул курхьин-кIиликI
бан букIуна. Жидеда гIад гIурчинаб

къералгьул алжаналгьул ретелги ретIун букIула; бищатаб ва
гIеренаб дарай-сундусалгьул жиб гьабураб. Гьел алжаназул
ахазуль, жидер кIалгIабазул рагъабазда, тахазда гIодор чIун ва
хьибил чIван рукIуна муъминзаби. Цакъ лъикIаб ажро кири
бугоха Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахьалъан гьал муъминзабазе ва цIакъ
берцинаб руссунел бакIги, жиндаса лазат босулеб бакIги бугоха
гьел алжан.

32. Дуца гьел мискинал муъминзаби
дуда аскIор тоге абулел мушриказе
мисал баче МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кIиго
чIиясул.

Тафсиралгьул гIалимзабаца абуна: гьав кIиго
чи бануисраилазул кIиго вацц вуго, цояв жинца иман лъурав, цогидав
иман лъечIев. Гьав кIиясего эменги хун ирсалгье гIемераб боцIи-мал
щвана. Гьев капурав вацас гьел малалгьухъ кIиго ах босана. Муъминав
вацас жиндие цвараб боцIи садакъаде бикъана ва живги Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабиялда гIад чIчIана.

Цинги дов цояв вацас гьасда рогъоб бана мун мискинчи вугин абун.
ГIадегIанав Аллагъас жиндир кIиябго ахги гьалаг гьабун, щибго
жо гьабизе гьунарги гьечIого, кврал кIорокIулев хутIана гьел
капурав вац. Гьаб мисал буго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабулел
муъминчиясеги, жиндир боцIи-малалдаса чIухIарав капур чиясеги
бачараб мисал.

ГIадегIанав Аллагъас абулеб буго: Дица гьел кIиясулго цоясе
гьабуна цIолбол кIиго ах, жинда жаниб батIи-батIияб
тайпаялгьул гьуинаб ва лазатаб цIибил бижулел. Гьел кIиябго
ахалда сверухъ чамастакил гьутIбиги гьаруна гьел ахазда
гьоркъоб бекъулел хурги гьабуна. Гьениб жаниб чваххун унеб
лъимги букIана. Инсанасе букIине бокъулел ва гьесул жинда ракI

أُولَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ يَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ يُحَدِّثُونَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ
وَيَلْبَسُونَ فِيهَا أَبَاقُصًا مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ
مُتَّكِنِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ
وَحَسْبَتْ مَرْتَفَعًا ﴿٢١﴾

* وَأَضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا الْأَحَدَهُمَا
جَنَّاتٍ مِنَ الْأَعْنَابِ وَحَفَفْنَاهَا بِتَخْلٍ وَجَعَلْنَا
بَيْنَهُمَا رِجًّا ﴿٢٢﴾

гъолеб берцинаб ах-хур буго гъеб.

33. Гъеб кIиябго ахаль щибго гъветI гъоркъоб хутIчIого лъикIаб, бечедаб пихъги къолеб букIана, гъеб лъальазе даимго чваххулеб лъимги букIана.

كُنَّا الْجَنَّةِ نِيَّةً ؕ آتَتْ أَكْهَأُ وَأَمْ تَطْلُبُ مَتَهُ سَيِّئًا
وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهْرًا ﴿٣٣﴾

34. Гъев капурав вацасе гIемераб пихъги букIана: цIибил букIана батIи-батIияб тайпаялъул, чамастакги букIана, хуриб бижулеб тIорщел ва бахча бакIана. Цинги гъес жиндир гъалмагъасда абуна, жив гъесда данде чIухIун кIалъалевлъун вукIун: «Дун дудаса бечедабги вуго, дир гъудулзабиги гIемер руго, дие хъулухъ гъабулел гъарабащалги гIемер руго»-абун.

وَكَانَ لَهُ نُورٌ فَمَّا لَصَّحِبِيهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ
أَنَا كَيْتُ مِنْكَ مَا لَأَوْ أَعَزَّ نَفْرًا ﴿٣٤﴾

35. Цинги гъев жиндирго ахикъ жанив лъугъана квер ккун цадахъ вацги вачун ва гъесда жиндир ах-хур бихъизабизе лъугъана. Гъелдалъун вохун, Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالُهُ** щукру-рецц гъабичIого гъев жиндирго напсалъе зулму гъабулелъунги вукIана.

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ، وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ ؕ قَالَ مَا أَظُنُّ
أَنْ يَّمِيدَ هَذِهِ أَبَدًا ﴿٣٥﴾

Гъеб ах-хур бижизе гъабурав Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُهُ** гъеб гъалаг гъабизе кIолеблъиялъул щибго пикру гъабулел букIинчIо. Гъанже жинца гъеб пихъ ва хур бакIаризе мех шун бугин, жиндие гIемераб хайир щолин абун пикрабазда вукIана. **Ва гъесги абуна:** «**Дида ракIалда кколаро кидаго гъаб нигIмат дида тIаса инин абун.**

36. «**Дида ракIалда кколаро къиямасеб къо чIелин абун ва ахиратги, хIисаб-мизанги букIилин абун. Нагагъ гъеб ахиратги букIун дун дир бетIергъанасухъе вуссиनावизе ватаниги, гъенибги дие гъаб дунялалда бугелдасаги лъикIаб магIишат ва бечелъи букIине буго**»-абун.

وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُودَتْ لِي
رَبِّي لِأَجْدَدَ خَيْرًا مِّنْهَا مَنْقَلَبًا ﴿٣٦﴾

Дие дунялалда къун бугелъул гъаб бечелъи, дун гъеб къезе мустахIикъвав вукIун ва дун хирияв вукIун. Ахираталда дие жегиги лъикI къезе ккола Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُهُ** гъеб бечелъи ва хиралъи абун.

37. Гъесдехун жиндир муъминав вацас абуна, гъев кантIизе бокъун ва гъес иман лъелародай абун: «**Дуца инкар кколебищ бугеб жинца мун ракъалдаса вижарав Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُهُ**. Дур тIоцевесев**

قَالَ لَهُ، صَاحِبُهُ، وَهُوَ يُحَاوِرُهُ، وَأَكْفَرَتْ
بِالَّذِي خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ تُرْمَن تَطْفئةٌ ثُمَّ
سَوَّانَكَ رَجُلًا ﴿٣٧﴾

эмен Адам ракъалдаса вижун. Цинги мун вижарав манидал къат1раялдаса ва мун гъадиनाव сахав, берцинав, лугби рекъарав, г1акъло-лъай бугев инсанлъун гъавурав.

Дуда кин бич1улареб дур бет1ергъан Аллагъ ﷻ вук1ин, кинабго жоялда жиндир х1алк1олъи г1аммав, гъаб берцинаб ах-хур две къурав ва гъеб дудаса нахъе босизеги к1олев.

38. Кинниги дун рак1-рак1аль божарав вуго дир бет1ергъан Аллагъ

لَئِكَ تَأْتُوا اللَّهَ رَبِّي وَلَا أَشْرِكُ رَبِّي أَحَدًا ﴿٣٨﴾

вук1иналда: жинца дун вижарав ва жинца дун хыхъулев, дица жиндие г1ибадат гъабизе т1адав. Дица гъев Аллагъасе ﷻ г1ибадат гъабула ва гъеб г1ибадатальуль дица гъесде шибго жо г1ахъалги гъабуларо.

39. Дуца гъаб ахикъ жанив лъугъунеб мехаль абун бук1арабани:

وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتِكَ قُلْتِ مَا مَشَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ

«МашаАллагъ! Ц1акъ берцинаб, бечедаб ах къун бугоха Аллагъас

إِلَّا بِاللَّهِ إِنْ تَرَىٰ أَنَا أَقْلَ مِنْكَ مَا لَا وَوَلَدًا ﴿٣٩﴾

дие. Гъаб ах бижизабизе, гъадиनाव бечедаб пихъ гъениб бижизабизеги х1ал к1оларо цох1о Аллагъасда ﷻ гурони»-абун.

Гъеб бук1ана две лъик1аб ва дуца абизе рекъараб. Гъев Аллагъ ﷻ вуго кинабго ишалда нильер х1ал к1везе гъабулев, г1ибадат гъабизеги гъесул тавпикъ бук1ун гурони х1ал к1оларо ва Аллагъ ﷻ цо гъавиги гъесулно т1орителалдалъун бук1уна.

Палимзабаз абун: цо жив г1ажайблъизе гъавураб амру бихъараб мехаль гъев чияс абизе рекъараб буго: «Маша Аллагъу ва ла х1авла ва ла къуввата илла би Ллагъ»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб х1адисалда буго: «Аллагъас цо лагъасе ниг1мат къураб мехаль: хъязан бугониги, вас вугониги, боц1и-мал бугониги, цинги жинцаги абураб мехаль: «Маша Аллагъу ла къувата илла би Ллагъ»-абун, гъев чиясул ниг1матазда т1ад балагъ-къварилъи бач1унаро жив хвезег1ан»-абун. Хладис абу Яг1лаца бицана.

Дуда дун вихъулев ватани боц1иги, васалги дагъавлъун:

40. Дир божи буго дир бет1ергъан Аллагъасда ﷻ гъес дие гъаб дуралдасаги лъак1аб ах-хур къелин абун. Гъаб дур ахалда т1адги Аллагъас

فَعَسَىٰ رَبِّي أَن يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِّنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ

عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّنَ السَّمَاءِ فَتُصْبِحُ صَعِيدًا

ﷻ зодисан цо балагъ биччалин ва

زَلْفًا ﴿٤٠﴾

гъаб бак1 г1ад рахъун ч1чезе к1олареб ц1вакараб къоно г1адин

гъабиллин абун. Жиндие бокъани гъеб гъабизе кЮлев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ.

41. Яги гъеб дур ахикъ бугеб лъм тIагIун أَوْ يُصْبِحَ مَاؤُهَا غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ
 ракъулъе ине бегула, цинги дуда гъеб طَلْبًا ①
 лълъм тIалаб гъабизе ва батизабизе
 кЮларо.

Муъминав вацас Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ хIал кЮлъяялъе мисалал рачана, гъеб цо вукIиналда ва жиндие гIибадат гъабизе тIадав вукIиналда тIоритIел гъабулел далилалги рицана. Амма гъесул вацасе гъеб вагIзаялъ асар гъабичЮ, гъесул чIухIиги тIаса инчЮ, ахIмакълъиги жегиги цIикIкIана.

42. Гъесул пихъ барщараб ахалда وَأُحِيطَ بِشَمْرِهِ فَاصْبَحَ يَقْلِبُ كَفْتَيْهِ
 тIаде Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ жиндир балагъ عَلَى مَا أَنْفَقَ فِيهَا وَهِيَ حَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا
 биччана ва гъеб кIалагъоркъе сверун, وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا ②
 щибго жиндаса мунпагIат босизе
 бегулареб хIалалде сверана. Гъенив
 эхетун, цоялда цояб хъат къабун, чара тIагIун зигардулев гъеб
 ахил бетIергъанги хутIана: жинца гъелъухъ къун букIараб боцIи-
 малги ракIалда щвана гъесда.

Гъениб гъабун букIараб хIалтIиги ракIалда щвана, жиндие гъеб ахикъан бачIине букIараб бечедаб бачIинги, гъелдалъун жинца гъабизе букIараб авадаанаб яшавги ракIалда щвана. Ахирги гъесда бичIчIана гъеб балагъ жинда тIаде бачIараблъи тIадегIанав Аллагъасда тIасилъи сабаблъун. **Ва цинги гъес абун:** «Вай дие бугеб къварилъи! Дица Аллагъасде جَلَّ جَلَّاهُ щибго жо гIахъал гъабун ширк гъабун букIинчIебани»-абун. Гъев пашманлъана гъеб пашманлъиялъ жиндие мунпагIат гъабулареб гIужалъ.

43. Гъесие квербакъулеб цониги وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فِئَةٌ يَبْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا
 къокъаги букIинчЮ Аллагъасул كَانَ مُنْتَصِرًا ③
 гIазаб жиндаса нахъчIвалеб. Гъесда
 жиндагоги щибго жо гъабизе кIвечЮ
 жиндир ах-хур Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ гъалаг гъабураб мехалъ. Гъесда
 данде вахъун, гъесдаса рецел босизе кIвечЮ.

Гъесие кумек гъабичЮ жив жидедаса чIухIун вукIарал васалазги, гIагарлъиялъги, гIарац меседальги.

Я гъав инсан! тIадегIанав Аллагъас мун кантIизе бокъун гъаб хирияб Къуръаналда жаниб цIакъ тIемерал къиссаби рицунел руго, мисалалги рачунел руго: дуца пикруго гъабулеб бугищ? Дуца дур напс гъаб Къуръаналда рехсарал лъикIалги квешалги гIадамазул бакIалда

лъолеб бугищ? Гъаб хирияб Къуръан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рештІнабун буго жинца гадамал тІоритІулеблъун, гьель тІоритІулел гадамалги жидеца гьельул вагІза босулел гадамал руго. Гъаб жо бичІча инсан ва гъаб Къуръаналь тІоритІараздаса вукІине яхІ бахъе! Къуръаналь жиндие лагІнат кюлев чи вуго жинца гъеб цІалулев амма гьельул вагІза босуларев ва гьелда гІамал гъабуларев. Гъев чильун мунго вукІиналдаса цІуне.

44. Гъадиаб хІалалда ккараб мехаль.

Цо гІазаб гъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру

гІаде щвараб мехаль кинабго ихтияр

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кодоб букІуна.

Гъес жиндие бокъарал гІадамазе квербакъи гъабула ва жиндие бокъаразе гІазабги гъабула. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму къадар хисизабизе кюлев ва гъесда данде чІчезе кюлев шивго чи вукІунаро. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца лъикІаб гІамал гъабурал гІадамазе дуњялалъул рукъоб лъикІлъи гъабулев ва гъезие ахираталдаги алжаназул нигІматал хІадурун руго.

45. Цоги дуца гьел гІадамазе мисал

баче МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъаб

дуњялалъул чІаголъиялъул: зодисан

рештІунеб цІадалда рельъун буго

гъеб. Гъеб цІадалдалъун ракъалда

батІи-батІияб, берцинаб хер-гІегъги

бижараб.

Бищунго берцинлъун жинца бер боххизабубеблъун лъугъараб мехаль жиб бухІун, бакъван гІудобе араб ва гъороца рахърахъалда бачун унеб харил сумаллъун лъугъараб. ТІадегІанав Аллагъ вуго жиндир кинабго жоялда хІалкюлъи бугев.

Цо щиб бугониги жо берцинлъун ва камиллъун бихъараб мехаль гъеб даимго букІунареблъи, гъеб нахъ буссулеблъи ва тІаса унеблъи лъазе ккола. НигІматазда щукру гъабиги, балагъазда сабро гъабиги кидаго чорхоль куцан чІчезабизе ккола. НигІматал къураб мехаль Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кІочон, балагъ бачІараб мехаль гъев ракъалде шун рукІин муъминзабул сипат гъечІо.

46. Кинабго боцІи-малги, лъимал-

хъизанги гъаб дуњялалъул

берцинлъиялдаса жо буго.

Гъелдалъун вохаравги жагъилав чи вуго,

هَذَاكَ الْوَلِيُّ لِلَّهِ الْحَقُّ هُوَ خَيْرٌ نُّوَابًا وَخَيْرٌ

عُقَبًا ﴿٤٤﴾

وَأَصْرَبُ لَهُمْ مَثَلُ الْحَيَّةِ الَّتِي تَأْكُمَاءَ
أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ
فَأَصْبَحَ حَشِيمًا تَذُرُّهُ الرِّيحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾

الْمَالِ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَالْبَقِيَّةُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ نُّوَابًا
وَخَيْرٌ أَمْلًا ﴿٤٦﴾

гьелда мугъчІвай гьабуравги ахІмакъав чи вуго. **Жиндир лъикІлъи ва жинда данде гьабулеб жазъ абадиялъго тІаса унареб Аллагъ** **رَزَّازِلَاتُ** **разилъи тІалаб гьабун гьабураб лъикІаб гІамал буго дур** **بِئَرْبِغَانِ** **Аллагъасда** **رَزَّازِلَاتُ** **аскІоб батизе лъикІаб ва жиндир** **ажро кириги гІемераб.**

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абуна: гьаб аяталда жаниб рехсараб жиб нахъе хутІулеб лъикІлъи кколин щибаб къойил балеб паризаяб шуго как. Гьел какал гІужда ран, жамагІаталда ран, гьезул рукну, шартІ тІубазабун рараб мехаль, гьеб буго ахираталда жиндие батулеб бишунго лъикІаб гІамал. Гьеб какалда рельтъун буго Аллагъ разилъи тІалаб гьабун гьабураб кинабго лъикІаб гІамал: рагІи бугониги, гІамал бугониги. Аллагъасул свалат салам гъеяв аварагасдаса бицараб хІадисалда буго: жиб нахъе хутІулеб лъикІлъи

«СубхІана Ллагъи валхІамду-лиллагъи, валаилагъа иллаллагъ, валлагъу-акбар абураб рагІи буго»-абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

Гьаб рагІиялъул магІна буго жиб къурав Аллагъасе **رَزَّازِلَاتُ** шукру гьечІеб, гъев разияб нухда харж гьабулареб дуняялъул боціялдаса щибго мунпагІат гьечІо ахираталъе. Гьединаб гІемераб боціи-мал лъимал-хъизаналдасаги жиндие ахираталъе лъикІлъилъун батулеб жо буго Аллагъ **رَزَّازِلَاتُ** рехсей, гьесул махлукъалъул пикру гъаби. Цогидаб кинабго лъикІаб гІамал: паризаяб бугониги суннатаб бугониги, гьеб ахираталда батулеб букІин ва гьелда данде Аллагъас **رَزَّازِلَاتُ** гІемерго цІикІкІараб ва лъикІаб жазъ гьабизе букІин хІакъаб жо буго.

47. **Жегиги дуца умматалъе вагІзалъун** **бице МухІаммад къиямасеб къоялъул** **хабар. Дица мугІрул жал ругеб бакІалдаса**

وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً
وَحَشَرَ نَفِثَهُمْ فَكُلُّهُمْ نَاعُورٌ مِّمَّهُمْ أَحَدًا ﴿٤٧﴾

ине гьарулеб: самараб квас гІадин **гьаршун гІодоре ун гьел мугІрул ракъалда тІад тІиритІулеб.** **Дица ракъги гьабулеб цІуІан битІараб майданлъун:**

гохІ шобги гьечІеб, лъарал гІоралги гьечІеб, кивехун валагъаниги жиндир ахир гьечІеб майданлъун бихъулеб. **Дица гьаб ракъалда тІад** **букІараб кинабго халкъ тІадги бахъинабун, цохІо чи нахъе течІого** **гьеб майданалда данде гьарулеб.**

48. **Цинги гьеб кинабго халкъ дур** **БетІергъан Аллагъасда цере мухъал** **гьарун чІезе гьарулеб къо рехсе** **МухІаммад** **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, **дуца умматалъе** **вагІзалъун. Гьездахун хитІаб гьабун**

وَعُرْضُوا عَلَى رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا
خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ
مَوْعِدًا ﴿٤٨﴾

Аллагыас جَلَّ جَلَالُهُ абула: «Гъанже нуж дида цере рачІанаха дица нуж тІоцерего рижараб хІалалъ.

ТІад ретІел гъечІого, цадахъ боцІи-мал ва хъизан-лъымалги гъечІого. Нуж дунялалда рукІадго кІалгьалел рукІана гъаб къо букІине гъечІин, хІисаб-мизанги алжан-жужахІги букІине гъечІин»-абун.

49. Гъеб халкъальул гІамал хъварал кагыталги жидеда цере росун рачІуна. Цинги дуда жидеца мунагъал гъарураб къавм бихъила гъеб кагыталда тІад бугеб жоялдаса жал хІинкъун. Жидеца гъарурал мунагъал гъенир хъван ратидал гъез абула: «Вай нижес бугеб къварилъи, нижег гъалагъли!

وَوَضَعَ الْكِتَابَ فَرَى الْمَجْرَمِينَ مُشْفِقِينَ
مَتَّافِيهِ وَيَقُولُونَ بَلْ لَئِنَّا مَلَأْنَا هَذَا
الْكِتَابَ لَا يَغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا
أَخَصَّنَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا
يَظُنُّرَبُّكَ أَحَدًا ﴿٤٩﴾

Дунялалда рукІадго нижеца цІакъ кІудияб кІарчанлъи ва тохлъи гъабун бугоха! Гъаб гІамал хъвараб кагытальги щибго жо гъоркъ тун гъечІо. ГъитІинаб букІаниги, кІудияб букІаниги мунагъ гъениб жаниб хъван буго»-абун.

Гъедин жидер кинабо гІамал батула кагыталда тІад хъван ва мухІкан гъабун цІунун. Дур БетІергъан Аллагыас جَلَّ جَلَالُهُ цониги чиясе зулмуги гъабуларо. Мунагъ гъечІого гІазаб гъабуларо, лъикІаб гІамалалгъул ажроги мукъсан гъабуларо.

50. Дица малаикзабазда абураб гІужги рехсе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
нужеца Адамие сужда гъабе абун. Гъел малаикзабаца сужда гъабуна. Амма иблисаль сужда гъабичІо. Гъеб иблис женазул кІудияб букІана. Аллагыасул جَلَّ جَلَالُهُ

وَأَذَقْنَا الْمَلَائِكَةَ آسَ جُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا
إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ
أَفَتَتَّجِدُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ
لَكُمْ عَدُوٌّ يَبْسُ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾

амруялда мутІигІлъичІого пасикълъана гъеб иблис. Ва Аллагыас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир рахІматалдаса рикІкІадги гъабуна. Дунги живго тун гъаб иблисги ва гъельул наслолъун ругел шайтІабигийищ нужеца гъудулзабилъун кколел, я Адамил лъымал?

Нужеца гъезие лагълъийищ гъабулеб, гъел нужее тушманзабиги рукІадго? Нужер кІудияв эмен Адам вижараб къоялдаса байбихъун нужеда тушманлъи лъазабураб, нуж къосизарилин абун гъедараб шайтІан кин нужеца гъудуллъун кколеб ва нуж рижарав, нужее ризкъи кколеб дун кин кІючон толев? ЦІакъ квешаб жо бугоха гъал

зулмучагІаца хІакъаб диналѳухъ хисун босараб.

51. Дица зобал-ракъал рижулеб мехаль гьел шайтІаби аскІор чІчезарун рукІинчІо. Гьезул жидерго напсал рижулеб мехальги гьел цоял-цоязда ралагъун гьеб иш бихьулеллѳун рукІинчІо.

﴿مَا أَشْهَدُهُمْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلَقَ أَنْفُسَهُمْ وَمَا كُنْتَ مُتَّخَذَ الْمُضِلِّينَ عَصَدًا﴾

Гьел шайтІаби дица бижараб махлукъ буго нуж рижараб гІадинго, гьезда щибго жо гьабизе кІоларо дир изнуялдалѳун гурони. Дица гьел шайтІаби кумекчагІильунги гьарун рукІинчІо, зобал-ракъал рижулеб мехаль. Нуж кин гьел шайтІабазе мутІигІлѳулел нужер БетІергъанлѳун вугев дида мутІигІлѳичІого?

52. Дица гьел мушриказда абулеб къиямасеб къоги ракІалда швезабе нужеца: гьанже нуж ахІде нужеца дидахун ширк гьабун жиде лагълѳи гьабурал хъанчазда ва гІадамазда.

﴿وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَذَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا﴾

Нужеца абулеб букІана гьез нуже шапагІат гьабизе бугин абун. Жакъа буго нуж гьеб шапагІаталда цІакъ хІажатаб къо, гьанже нужедаса гІазаб нахъчІвай абе гьез. Цинги жидеца ширк гьабурал гІадамаца гьел хъанчазда ахІи бала ва гьез жиде лагълѳи жаваб къоларо. Дица гьел кІияздаго гьоркъоб гьел гьалаг гьарулеб цІа гьабуна. Жидеца лагълѳи гьабуралги жиде лагълѳи гьабуралги кІиябго къокъа жужахІалѳул цІада жанир рукІуна ва жидеда гьениса къватІир рахъизе кІоларо.

53. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилѳи гьабурал гІадамазда жужахІалѳул цІа бихьула ва хІакълѳунго жидеда лъала гьеб цІадаре кколеблѳи. Гьезда гьеб цІаялдаса лѳутун рорчІулеб бакІги батуларо.

﴿وَرَاءَ الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرَفًا﴾

Кире жал балагъаниги жидеда сверун лѳутгъун жужахІалѳул цІа букІуна.

54. ХІакълѳунго Дица гьаб Къуръаналда жанир гІемерал мисалал рачана, далилал такрар гьарун рицана, гІадамазе вагІза-насихІат букІине бокъун. Гьедин бугониги инсан цІакъ къацандизе бокъулев вуго.

﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا﴾

Жинда бицараб хІакъаб жоги тун жиндие къваригун гьечІеб жо цІехолев вуго.

Гъаб аяталъ капурзабазул бицен гъабулеб бугониги муъминзабада гьоркъоб дагІба-къец букІин цІакъго рекъечІеб жо вуго, ва исламалъе зарал бугеб жоги вуго. Гьелдаса мунпагІат босун исламияб диналгул тушбабаца тІобарал пачалихъал ва къавмал цоцаде къецандизе гьарулел вуго.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІали асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: *«Цо сордоялъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас нижер рукъалгул нуџІаялда кІутІана (дунги гьесул яс ПатІиматги ругеб рукъалгул) ва гьес ахІана: нуж как базе щай рахъунарел?»*-абун. Дица абун: *«Я расулаллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нижер рухІалги чурхдулги Аллагъасда кодор руго, гьес жиндие бокъараб мехаль тІад рахъинарила ниж»*-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас дида щибго жо абичІо. Гьев нахъ вуссун унаго, жиндир мачІазда хъатги къабулаго, гьес абулеб рагІана: *«ХІакълъунго инсан жиндир дагІба-къец гІемерав вуго»*-абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

ГІемераб къацандиялъ къосиналда рачиялда жинца тІоритІел гъабулеб хІадис буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«Жиб битІараб нухалда букІараб цониги къавм къосинчІо жидеца дагІба къец гъабун хадуб гурони»*-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

55. Жидехъе хІакъаб ислам бачІараб мехаль, Аллагъасул калам Къуръанги босун аварагги вачІараб мехаль, гьеб дин жидеца къабул гъабичІел, жидер церехун ккарал мунагъазда тавбо гъабун, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабун хъвадичІел гІадамал руго кутакаб инкаралда ругел гІадамал.

Гьез абулеб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда: мун дуца бицунеб хабаралгул ритІухъав ватани, дуца нижеда гІад зодисан ганчІал рортizare, яги цоги гІазаб бачун вачІа мун-абун. Гьел гІадамазе бокъун буго цересел умматазда бачІараб гІадаб балагъ жидеда бачІизе жидеда бихъун, жалги балагъун рукІун. Кутакаб ахІмакълъи буго гъаб ва купруялгул гІорхълъан инги буго.

56. Дица умматазда аварагзаби ритІуларо жидеца иман лъуразе алжан букІине буго абун рохел бицунел ва купру-ширкалда чІаразе жужахІ букІине буго абун хІинкъи къолеллъун гурони.

Гьел аварагзабада гІадаб жо гьечІо хІал

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمْ
الْهُدَىٰ وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ
سُنَّةٌ الْأُولَىٰ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٥﴾

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ
وَمُنذِرِينَ وَمُجَادِلَ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِالْبُطْلِ لِيُحْضِرُوا إِلَيْهِ الْحَقَّ وَاتَّخِذُوا إِلَيْنِي
وَمَا أَنْذِرُوا هُرُوءًا ﴿٥٦﴾

гъабун иман лъезаби ва иман лъечлел гIадамал гъалаг гъариги. Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** инкар ккурал гIадамал жидеда хIакъаб жо лъалеб бугониги батIулаб дагIба бан къецандулел руго, гъеб хIакъаб жо жидеца къезабизе бокъун ва гъеб батIулаб жолъун бихъзабизе бокъун.

Гъел капурзабаца мугIжизат бихъзаби тIалаб гъабураб мехаль, жидеда гIазаб рештIинабеянги абураб мехаль, гъезие иман лъезе бокъун букIун бицулеб хабар гъечIо гъеб. Гъеб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва гъев жиндалъун вачIараб дин махсароде гъабун бицунеб рагIи. Гъез дир Къуръаналъул аяталги, жидеа хIинкъи къун бицараб хабарги махсароде гъабулеб буго ва гъелда гIад релъанхъулел руго.

57. Жиндир зулму кIудияв чи щивха

вукIинев жиндие Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** аятаздалъун вагIза гъабураб мехаль гъеб вагIза къабул гъабичIев чиясдаса.

Жинца гъельул пикруги гъабичIев, гъеб рагIуларевлъун чIчIарав чиясдаса. Жинца церехун гъарун арал мунагъалги жинда кIочарав, гъезда тавбо гъабизе ракIалдаги гъечIев.

ХIакълъунго гъединал гIадамазул ракIазда гIад дица тIалъел лъун букIуна, гъезда щибго жо бичIчIичIого бикIине ва гъезул гIундулги гIинкъаллъун гъарун рукIуна гъезда хIакъаб жо рагIиялдаса.

Дуца гъел иманалда ва битIараб диналда ахIулел ругониги, дица жидер ракIалги бецаллъун гъарураб мехаль, гIундулги гIинкъ гъарураб мехаль, гъел хIакъаб нухалда тIоритIун кколоро.

Гъеб къавмаль иман лъолареблъи лъалеб букIун абулеб буго БетIергъан Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** дица гъезул ракIалги гIундулги бицараб жо рагIуларел ва бичIуларел гъарунин абун. Иман лъезе ккани шартI буго бицунеб жоялда гIенеккулел гIундул рукIинги, гъеб къабул гъабулеб ва гъеб бичIчIулеб ракI букIинги. Гъал гIадамал руго хIайваназул мисалалда ругел: жидеда ахIулеб гъаракъ рагIулеб бугониги гъеб гъаракъалъул магIна жидеда бичIуларел.

58. Дур БетIергъан Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** жинца

мунагъал чурулев ва жив цIакъ лагъзадериде гурхIулев вуго. Гъел гIадамаз мунагъ гъабурабго гъелда данде жазаъ гъабулеб букIарабани,

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ
فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ إِنَّا
جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ
وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى
قَلْنِ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٥٧﴾

وَرَبُّكَ الْعَظِيمُ ذُو الْوَجْهِ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا
كَسَبُوا لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ
لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْيِلًا ﴿٥٨﴾

Гіадамазе ціакъ хехго гІазаб гъабилан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

Гіадегіанав Аллагъасул хІукму ва къадар гъедин гъечІо. Гъел гІадамаазул гІамалазе жазаъ гъабизе къотІи гъабураб заман буго къиямасеб къо. Гъеб къо бачІараб мехаль ва гъелъул захІмалъи-къварильги бихъараб мехаль гъеб халкъалъул гъелдаса рорчІизе ва кІанцізе бакІ букІунаро.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІадат буго жинда гІасилъарал гІадамал гІазаб гъабичІого толеб гъез тавбо гъабизе бокъун. Мунагъ гъабураб хІалалъ гъелда данде гІазаб гъабубеб гІадат гъечІо БетІергъанасул. Гъесул гІазабалдаса ворчІизе бокъарв чияс тавбо гъабизе ккола ва гъесие гІибадат гъабиялда тІадги чІчезе ккола. Тавбо гъабичІого, гІибадатги гъабичІого хварав чиясе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб букІин хІакъаб жо буго.

59. Къуръаналда жаниб гІемер бицана
ццересел умматазул ва росабазул хабар:

жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъи гъабун
ракъалда тІад зулму гъабураб мехаль дица

гъалаг гъарурал. Гъел гъалаг гъариялъеги дица бихъизабураб ва
къадар гъабураб заман букІана.

Гъел Гіадамазе бокъараб мехаль гъаричІо дица гъел гъалаг. Гъезда ракІалдаго гъечІеб, бищунго гъел дидасан гъапуллъун ругеб мехаль гъаруна.

Гъанже мун гъереси гъавулел ва дуда данде чІарал хІалхубал ва гІамал кІудиял мушриказ пикру кин гъабулареб гъел ццересел умматазе ккараб жоялъул. Гъез гъереси гъавулев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго аварагзабазул бищунго хирияв, гъезда щолеб гІазабги ціакъго гучаб букІине бегъула. Гъаб аят буго къурайшиязул мушриказе хІинкъи къун рещІинабураб. Гіадегіанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезда бичІчІизабубеб буго жидедаса къуватал ва гІемерал умматал гъалаг гъарураблъи ва гъел къурайшиял гъалаг гъари БетІергъанасе щибго захІматаб жо гъечІеблъи.

60. Дуца бице МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Муса

عَلَيْهِ السَّلَام аварагас жиндир гъалмагъасда

абураб гІуж: дун нухда ине вуго ва

дун тІад вуссине гъечІо кІиго ралъад

данделъулеб бакІалда щун гурони. КигІан гІемер заман аниги

дун гъенив щвезегІан ине вуго абун.

Гъав гъалмагъ вуго ЮшагІ ибну Нун, жинца Муса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام хъулухъ гъабубеб вукІарав ва гъесдаса гІелму тІалаб гъабубеб

وَتِلْكَ الْقُرَىٰ أَهْلَكْتَهُم لَمَّا ظَلَمُوا

وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِم مَّوْعِدًا ﴿٥٩﴾

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِفَتْنِهِ لَا آتِيحُ حَتَّىٰ آتِيحُ

مَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمضِ حُفْبًا ﴿٦٠﴾

вукIарав. Гъаб кIиго ралъад данделъулеб бакIги буго Пурсазулги Румазулги ралъадал данделъулеб бакI, бакъ баккул рахъалда жиб бугеб.

Гъаб сапаралда Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ къватIив вахъиялъе сабаб бицана: жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ цо къоялъ бануисраилазе вагIза гъабун хутIба гъабулев вукIана. Гъесда цо чияс гыкъана: «ГIадамазда гъоркъов бищунго гIелму лъалев чи шив вугев?»-абун. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Дун вуго»-абун. ГIадегIанав Аллагъас Муса аварагасда гIайиб чIвана кинабго гIелму лъалев чи цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго абун щай абичIеб абун.

Цинги Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ чIухIи гIаса инабун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абуна: дир лагъ вуго кIиго ралъад данделъулеб бакIалда жив вугев, гъев вуго дудаса гIемер гIелму бугев абун. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Я дир БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Киндай дида гъев лагъ вагулев ва кин дун гъесда гIаде щолев абун. ГIадегIанав Аллагъас абуна: «Дуца цо чугIа босе таргъинибги лъун, гъеб чугIа дудаса батIалъараб бакIалда дуда гъев лагъ ватизе вуго»-абун. Цинги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ таргъиниб лъун цо бежараб чугIаги босана, живгун цадахъ ЮшагI абулев ГIолохъанчиги вачана ва дов Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие гIелму къурав лагъ цIехезе сапарада вахъана.

61. КIиго ралъад данделъулеб бакIалда гъев кIиявго щвараб мехаль, гъезда жидер чугIа кIочIана. Гъеб ралъдалъе ана чIагояб ччугIагIадин, гъель жиндие нухги гъабун букIана ралъдалъе унеб каратI гIадинаб.

Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ ва ЮшагI жидер сапаралда унаго гъеб кIиго ралъад данделъулеб бакIалда щун рукIана. Гъенив цо кIудияб гамачIалда гIад гIодор чIун хIухъ бахъи гъабулел мехаль Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ кьижун ккун вукIана. ЮшагIида доб чугIа жаниб букIараб таргъа багъарулел бихъана, цинги гъениса къватIибги бачIун чугIа ралъдалъе жанибе ана. Гъеб чугIа араб бакIалда ЮшагI валагъидалго лъим данде бачIичIого гъваридаб, жиндир тIино бихъулел каратI (къватIел) лъугъун букIана. Хадув ЮшагIги кьижун ккана.

Гъел гIаде рахъун нухда лъугъараб мехаль, ЮшагIида кIочана Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ бицане жинда бихъараб гIажаибаб жо. Муса аварагасдаги عَلَيْهِ السَّلَامُ кIочана ЮшагIица чугIа жаниб бугеб таргъа цадахъ босулеб бугодай абун балагъизе. Тафсиралъул гIалимзабаца абуна: «Гъеб чугIа букIана бежараб жинда цIанги бараб жиб кваназе абун

فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا
فَاتَّخَذَ سَيِّدُهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦١﴾

хІадурун бугеб. Гьеб чугІа жиндиль рухІги лъугъзабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ чІаго гъаби ва гьеб ральдалъе араб бакІалда лъим цоцаде жубачІого каратІ лъугъун чІей Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасул гІемерал мугІжизатаздасан цо мугІжизат букІана»-абун.

62. Цинги Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ ва ЮшагІ гьеб бакІалдасан араб мехаль.

Гьел ун рукІана гьеб къоялъул нахъе хутІараб мехаль, тІубараб сордоялъги, нахъисеб къоялъул дагъаб заманаялъги. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир гІолохъанчиясда абун: «Босе нильер радал кваналеб квен. ХІакълъунго гъаб сапараль нильлъ сваказаруна, ракъзизеги гьаруна. Нильеца хІухъ бахъи гъабизе буго ва дагъаб квенги кваназе буго»-абун.

63. ЮшагІица абун: дуда лъалищ лъугъараб жо! Ниль кІиявго доб кІудияб гамачІалде гІаде рукІун, мун къижун вугеб мехаль, нильер чугІа таргъиниса къватІибе бачІун

ральдалъе жанибе ана. Мун макъидаса ворчІараб мехаль гьеб хабар дуда бицине дидаги кІочана. Гьеб дуда бицине дида кІоченабураб жо щайтІан гурого гьечІо. Гьеб ччугІаялъ ральдалъе жиндие нух гъабун жинда гІажаиблъулеб хІалаль. Муса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ ва ЮшагІие гІажаибаб жо букІана жиб бежараб чугІа жибго таргъиниса къватІибеге бачІун ральдалъе ин ва гьеб араб бакІалда каратІ (къватІел) нахъ хутІи.

64. Мусаца абун: гьеб бугоха нильеца гІалаб гъабулеб букІараб жо!

Гьеб ччугІа нильедаса батІальараб бакІалда нильеда дов Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие гІелму къурав лагъ ватизе ккола. Цинги кІиявго гІад вуссун жал рачІараб нух щехолого рачІун доб кІудияб гамачІ бугеб бакІалда швана.

65. Гьев кІиясдаго гьеб бакІалда дир лагъзадеридаса цо лагъ ватана лица жиндие дир рахъальан рахІмат къурав ва дида аскІоб бугеб гІелмуялдаса цо гІелмуги жинда лъзабурав. Гьев вуго Хизри.

ГІалимзабазул гІемерисел жинда рекъараб рагІи буго гьев Хизри аварагъечІин абураб. Гьев вуго жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат бацІцІад гъабурав, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие караматлги къурав муъминав лагъ.

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَاهُ إِنِّي جَدَّةٌ قَالَ لَفَدَّقْنَا
لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾

قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْتَ إِلَى الصَّخْرَةِ إِنِّي نَسِيتُ
الْحُوتَ وَمَا أُنْسِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ
وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾

قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبِغُ فَارْتَدَّ عَلَى آثَارِهِمَا
قَصَصًا ﴿٦٤﴾

فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا اتَّبَعَهُ رَحْمَةً مِنْ
عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾

Цо хІадисалда буго: Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام гъев Хизри ракъалда вегун тІаде жиндирго ретІелги рехун гъелда гьоркъе тІерхъун (вахчун) ватанилан. Мусаца абун: «Ассаламу тІалайкум»-абун. Хизрица бетІер къватІибе баккизабуна ва дагъабго гъеб бетІерги эхеде борхун абун: «Дур ракъалда тІад салам (рекъел) кибе букІараб жо!»-абун. Хадуб Хизрица гьикъана: мун щив кколев? абун Мусаца жаваб гъабун: дун Муса вугин абун Хизрица нахъеги гьикъана: бануисраилазул Мусайищ мун? абун. Мусаца абун: У гъев вуго дун, дудасан тІелму лъазабизе вачІарав»-абун.

Гъев Хизрие Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ къураб тІелму буго инсанас цІалун ва малъун тІалаб гъабулареб, гъедин тІалаб гъабуниги жиб шолареб, Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ жиндие вокъарав чиясе щибго тІакъуба бихъичІого кьолев тІелму.

Гъеб тІелму Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ кьеялъе сабаблъун букІуна кутакалда Аллагъасдасан جَلَّ جَلَّاهُ хІинкъун, гъесдехун щибго жо тІахъал гъабичІого тІибадат гъаби ва кинабго хІалалъ Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ разилъи тІалаб гъабун жив хъвади. Гъеб тІелму Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ кьола: жиндие рокъарал, жинца тІагар гъарурал ва жинца гъезие карамат (хиралъи) къурал тІадамазе. Гъаб тІелму буго авлиязул карамат.

Гъаб авлиязе бугеб карамат киналниги имамзабаца ва тІалимзабаца тасдикъ (ритІухъ) гъабураб жо буго. Гъединго имамзаби ва тІалимзаби жинда рекъараб жо буго авлиязе бугеб караматалда релъгъараб жо щайтІаналъги загъир гъабулеб букІиналда ва щайтІаналда нахърилъгъарал цо-цо тІадамаз жагъилал тІадамал гуккизе нухлъун гъеб щайтІанияб карамат хІалтІизабулеб букІиналдаги.

ЩайтІаниябги Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ рахъалъан бугебги карамат батІа гъабизе лъала гъев чи щив вугеб лъазабураб мехалъ ва гъес бицунегги, гъабулебги жо шаргІалда борцун гъелъул тІорхъабазда жаниб лъураб мехалъ. ХІакъикъияв муъминчи вукІунаро бихъарабщинаб ва рагІарабщинаб жо жинца ритІухъ гъабулев ва гъелда жив божулев. Муъминчияс кинабго тІамал: жиндирго бугониги, жив гуресул бугониги, борцине ва цІазе ккола шаргІалъул цІадироялдалъун.

Гъеб шаргІияб цІадиро буго тІадегІанав Аллагъас рещтІине гъабураб гъаб хирияб Къуръан ва Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас нахъе тараб суннат. Гъеб Къуръаналдаса ва хІадисалдаса хІукму босизе кюларев чиясе, имамзабаца ва тІалимзабаца Къуръан-хІадисалъул тафсир гъабун битІараб тІелмуялъул нухги лъун буго. Кинабго жоялъул бетІер буго тІелмуги тІакълуги цоцазда рекъей, гъеб кІиябго хІалтІизабизе лъай.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нилъль битIараб нухда тIоритIараздаса гъареги.

66. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام Хизрида абуна:

«Дун дуда цадахъ чIчелищ ва мунгун

цадахъ хъвадилиц, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ

дуда лъзабураб гIелмуялдасан дицаги

мунпагIат босизе ва дун тIовитIулеб жо лъзабизе»-абун.

Гъаб буго шаргIияб адаб ва инсанасул хIалимлъи. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام изну гъарулеб буго Хизридаса жив гъесда аскIов чIчезе ва гъесдаса жиндие мунпагIат бугеб жо тIалаб гъабизе. Инсанасда рекъараб буго жинца гIелму тIалаб гъабулеб мехаль гъеб гIелмуялъул адаб ва хIурмат гъабизе.

67. Хизрица абуна: ХIакълъунго дуда
кIвезе гъечIо дунгун цадахъ чIчIун сабро
гъабизе.

Дида Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ цо-цо гъаибаб жо лъзабула. (бальгояб, рикI кI адаб жо)

68. Дуда гъалареб жо дица гъабураб
мехаль дуца сабро кинха гъабулеб?

мун вуго загъираб гIелму Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ кьурав чи. Дуда жиб бичIчIулареб, дур шаргIалда данде кколареб жо дица гъабураб мехаль дуца гъелда инкар гъабичIого рес букIунаро. Дурги дирги гIелму похIо Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ бугониги, жиб кIиябго батIияб буго.

69. Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас абуна: дуда дун
ватизе вуго, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъани,
(иншаАллагъ) дица сабро гъабулевлъун,
ва дун дур амруялда гIасилъизе
гъечIоян-абун.

70. Хизрица абуна: «Мун дунгун
цадахъ чIчIолеб вуго, ва дида нахъ
вилъльуневги вуго, ва дида шибго
жо гъикъуге дица гъабураб жоялъул
хIакълъуль, дица дуе гъеб баян гъабизегIан»-абун.

Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гъаб шартI кьабул гъабуна, ва кIиясго цадахъ чIчезе хIукму гъабуна.

71. Цинги гъев кIиявго цадахъ ралъдал
рагIалдаса гIебеде ана цоцазде хабарги
бицунаго. Гъедин унаго гъев кIиявго
цо гамида рекIана, ва гъеб гамида тIад
жал рекIун заманго иналде Хизрица цо

قَالَ لَهُ مُوسَى هَلْ أَتَعْبَك عَلَى أَنْ تُعَلِّمَنِي
مِمَّا عَلَّمْتَ رُسُلَنَا ﴿٦٦﴾

قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾

وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَى مَا أَلْمُحُظُّ بِهِ خُبْرًا ﴿٦٨﴾

قَالَ سَتَجِدُنِي إِِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا
أَعْصِي لَكَ أَمْرًا ﴿٦٩﴾

قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى
أُحَدِّثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾

فَأَنْطَلَقَا حَتَّى إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقُوهَا
قَالَ أَحْرَقْتَهَا الشُّعْرُقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْت
سَيِّئًا أَمْرًا ﴿٧١﴾

хъаршиги бахъун, гама жанибе лъим бачІунеблъун гъабуна. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Дуца гъаб гамил хъарши бахъана гурищ! Гъеб гамида тІад ругел гІадамал гъанкъызаризейиш дуге бокъун бугеб? Гъаб дуца гъабураб иш цакъ квешаб жо буго гурищ?»- абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Убаю ибну КагІбидаса бицараб хІадисалда буго: Цинги Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг ва Хизри ралъдал рагІалдаса унаго гъезда аскІосан цо гама унеб букІана. Гамида ругел гІадамазда гъев кІиясго абуна: «Нижги рекІине гъаре гъаб гамида тІад»-абун. Дол гІадамазда Хизри лъана ва гъез щибго мухъ босичІого гъел гамида тІад рекІинаруна. Гамида рекІун заманго инчІого цо маххул жоги босун Хизрица гъеб гамидаса хъарши бахъана. Мусаца гъесда абуна: «Дуца гъабулеб жо щиб? Гъал гІадамаз нилъгъ чІорого, мухъ босичІого гамида рекІинаруна, дуца гъезул гама хвезабулеб буго ва гъеб гамаги гІадамалги гъанкъулеб иш гъабулеб буго»-абун.

72. Хизрица абуна: «Дица дуда абун букІана гурищ дуда кІоларин дунгун цадахъ чІун сабро гъабизе»-абун.

قَالَ الرَّاقِلُ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾

73. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Дуца дида гІайиб чІваге гъеб дидаса ккараб жоялда.

قَالَ لَا تَوَاضِعْ لِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي

Гъаб буго дир напсалда дуге гъабураб къотІи кІочІонккей абун. Дуца диетамихІкъвакІараб гъабуге ва дир амру къварид гъабуге. Дидехун гурхІел ва бигъальи гъабе. Ай дуца дун дуда аскІоса вачахъуге, иншаАллагъ, гъанже хадуб лица яхІ бахъила дур амруялда гІасильчІого вукІине абун.

مِنْ أَمْرِي عَسْرًا ﴿٧٣﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Гъаб авалаб къотІи тІубан гутІи букІана Муса аваарагасда гъеб къотІи кІочей сабаблъун ккараб. Гъеб гамида тІад жал рукІадго цо гъитІинаб хІинчІ чІана гамаялъул рагІалда ва гъель лъималда жаниб гозо безгун, цинги гъеб гозо эхеде борхана. Хизрица Мусадехун абуна: «Дудаги дидаги лъалев гІелмуялъул къадар гъечІо Аллагъасул جَعَلَهُ гІелмуялда данде ккун, гъаб хІинчІалгъ ралъдалъан босараб лъел къатІра гІадаб жо гурони»-абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

Цинги гъев кІиявго гамидасан гІодор лъугъун цо росо бугеб бакІалде швана.

74. Гамидаса рещтІун хадуги жив кІиявго цадахъ унел рукІана. Гъезда данде ккана цо вас ва гъев вас Хизрица чІвана.

فَأَنطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَلْفَا عُلْمَافَقَتَاهُ، قَالَ أَفْتَنَّا نَفْسًا رَكِيبَةً يُعَايِرُ نَفْسَ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا ﴿٧٤﴾

Гъеб росдал къотІносан унаго жидеда расандулел лъимал ратана. Гъезда гьоркъов жиндир гьумер берцинав, черх чІурканав, жинда балагъун чІезе бокъулеб сипаталъул цо васги вукІана. Хизрица гъев вас аскІове ахІун гъесул бетІер къурун, хвезавун, гІодове рехана.

Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ **абуна:** «Дуца гъаб щибго жинда гІайиб гъечІеб напс чІвана гурищ?: я къисасалъе гъечІеб, я гъеб балугълъараб, жинца мунагъал гъарурабги гъечІеб! Гъаб дуца гъабураб жо цІакъ кІудияб мункар буго. Ва гъеб бихъараб мехаль кІалъачІого чІезе дида кин кІолеб»-абун. Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ къотІи кІочон букІинчІо, ва жив гъапуллъун вукІинчІо. Гъес къасд гъабуна кІудияб мункаралда инкар гъабизе, кигІанго кІалъачІого вукІине къотІи гъабун бугониги.

Гъаб аяталдаса бичІІулеб хІукму буго: кинаб къотІи гъабун бугониги ва лъилгун гъеб къотІи гъабун бугониги гъеб къотІиялъул хІукму шаргІалъул хІукмуялдаса хилиплъараб мехаль гъеб къотІи биххизе ккола. Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагас кІалъачІого вукІине къотІи гъабун букІана. Амма шаргІалда хилипаб ва гІадамазе зарал бугеб жо гъабун Хизрица гамидасан хъарши бахъараб мехаль, ва гъитІинав вас чІвараб мехаль: «Гъеб дуца гъабулеб гІамал шаргІалда хІарамаб ва мункараб»-буго абун абизе МусадатІадаблъун ккун букІана.

КъуртІубияс бицана Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Дуца бацІадаб напс чІвана гурищ?»-абураб мехаль Хизрил цѳим бахъана. Гъес дов васасул бугъналогодасан гъан тІасса ине гъабуна ва гъениб хъвараб жо МусадатІадаб бихъизе гъабуна. Гъениб хъван букІана: «Капурчи вуго гъав, кидаго жинца иманги лъезе гъечІо»-абун.

75. Цинги Хизрица МусадатІадаб абуна: «Дица дуда абун букІана гурищ дуда дунгун цадахъ чІун сабро гъабизе кІоларин абун.

* قَالَ أَرَأَيْتَ لَكَ إِتْنَاكَ لَنْ نَسْتَطِيعَ مَعِيَ

صَبْرًا ﴿٧٥﴾

Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъаб нухаль гІузру бицичІо ва жив кІиги нухаль Хизрие гъабураб къотІуе хилиплъидалго, цоги нухаль гъевгун цадахъ хутІизе нух тІалаб гъабуна.

76. Мусаца абуна: «Гъанже хадубги дица дуда жо гъикъани дуца дирго гъалмагълъи гъабугега. Дуца дир гІузру кІиги нухаль къабул гъабуна. Гъанже дица хилиплъи гъабуни две ихтияр буго диргун гъабураб къотІи

قَالَ إِنْ سَأَلْتَهُ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصِحِّبْهُ

فَدَبَلَّتْ مِنْ لَدُنِّي عُدْرًا ﴿٧٦﴾

бихизе»-абун.

77. Гъанжеги кIиявго цадахъ церехун ана. Цоги росулъе щвараб мехаль гъез ракъунги рукIун гъеб росдал агълояда гъарана жидее гъоболлъи гъабейин абун. Гъел гIадамаз нахъчIвана гъезул гъари ва гъезие гъоболлъиги гъабичIо.

ИбнугIаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абунa: гъеб буго

«Антакият» абулеб шагъар. Гъеб шагъаралъул гIадамал цIакъ хIалихъатал рукIана: вакъарасе тIагIам кьоларел, къечарасе лъим кьоларел, свакарасе гIодов чIчезе рагIад кьоларел. Гъаб буго бахиллъиялъул къуват. Гъеб бахиллъиги жал какарал сипатазул бишунго квешаб буго: хасго вакъарав чIяс гъарараб мехаль гъесие тIагIам къунгутIи цIакъго хIалихъатаб бахиллъи буго. Гъеб бахиллъиялъ киналго лъикIлъаби тIаса инарула, сахавалъиялъ мунагъал тIаса инарулеб гIадинго.

Цинги гъев кIиясдаго гъениб цо къед батана жибги гъетIун, биххун ине гIагарлъун бугеб. Хизрица кверал чIван гъеб къед битIизабуна.

Цоги магIна гъабуна: Хизрица гъеб къед биххизеги гъабун цIидасан бана абун. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: «Дуе бокъун букIараб ани дур ихтияр букIанаха гъаб хIалтIиялъухъ мухъ босизе»-абун.

Нилълъ ракъунги ругелъул, гъаз нилъее гъоболлъиги гъабулеб гъечIелъул, гъеб къед къачIаралъухъ мухъги босун гъелъухъ бичун тIагIам босизе бегъилаан нилъецаян абунa Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ Хизрида инкар гъабуна жидее лъикIлъи гъабизе мустахIикъал гъечIел гIадамазе лъикIлъи гъабунин абун: кваназе квенги кьоларел, гъекъезе лъимги кьоларел, тIаде рачIарал гIадамазе гъоболлъиги гъабуларел гIадамазухъа ужра-мухъ босун букIарабани лъикI букIана дуца, гъезие чIового хIалтIиялдаса абураб магIна буго гъаб рагIиялъул.

ИбнухатIибица абунa: гъаб аяталдаса нилъеда бичIулеб буго жинца лъикIлъи гъабулев чIяс гъеб гъабизе кколеблъи жиндие лъикIлъи гъабурасеги, зарал гъабурасеги. Гъеб лъикIлъи гъаби абураб жо буго данде мухъ босичIого гъабулеб жо. Нилъеда гъаб заманаялъ бихъулеб жо бугоха жидер тIабигIатал хIалихъатал напсаз лъикIлъи гъабурасеги квешлъи гъабулеб букIин, жидеда гурхIаразеге рахIмо гъечIолъи гъабулеб букIин.

78. Хизрица абунa: «Гъаб бугоха мунги дунги кIиявго цоцадаса рагIалъулеб заман.

فَأَنظَلْنَا حَتَّىٰ إِذَا آتَىٰ أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطَعَمَا
أَهْلَهَا فَأَبْوَأُ أَن يَضِيَئُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا
جِدَارًا يُرِيدَانِ يَتَّقَصُّ فَأَقَامَهُ، قَالَ لَوْ شِئْتَ
لَتَخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿٧٧﴾

قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَأُنَبِّئُكَ
بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾

Гьебги дурго кьотИялда рекьон буго, дица дуге шибго кьотИги хвезабичю. **Нилгьль кИиявго ратІалгьилелде щецбе дица дуда бицине буго дуда сабро гьабизе кІвечІого дуца дида гьикъараб гьаб лъабго масъалаялгьул хІикмат»-абун.**

Аллагъасул свалат салам лъев аvaraгас абунa: «Аллагъ гурхІагиха дир вац Муса аварагасда! Дие бокъилаан гьес сабро гьабун букІарабани. ПадегІанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нилгьее гьев кИиясулго кьиса халат бицинаан ва нилгьеда Іажаибал жалги лъалаан»-абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

79. Амма доб гама букІана гИицІго мисканал гІадамаз жиндалгьун бетІербахъиги гьабулеб, ва жидер залимзабаде данде чІезе хІалкІюльиги гьечІел гІадамазул гама. Дие бокъана гьеб гама цо гІайиб бугеблгьун гьабизе. Гьел унеб нухда цо залимав хан вукІана, жинца гІадамазухъан гьезул гуми хІал гьабун рахъулев.

أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسْلُكِينَ يَعْمَلُونَ
فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْنَا أَنْ نَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ
مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾

Жаниб лъмИги бачІунеб, хвараб, къадараб жо бугин абун гьезухъа гама бахъичІого букІине гІоло гьабуна дица доб дуца гІайиб чІвараб гІамал (гьезул гамаялдаса хъарщи бахъи).

80. Амма дов дица чІварав васасул эбел-эмен рукІана иман лгьурал, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагьльги гьабулел, купру-ширкалдасан рикІкІад чІарал гІадамал. Дун хІинкьун вукІана дов вас кІудияв гІураб мехаль гьес жиндир эбел-эмен кьосинарили, гьес дозие къварилгИги гьабилин абун.

وَأَمَّا الْكُلُوبُ فَكَانَ آبَاؤُهُ مُؤْمِنِينَ فَخَشِينَا أَنْ
يُرْهَقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾

Гьев вас жидее вокьун, гьесие бокъараб жо гьабун гьел эбел-эмен хІакъаб диналдаса руссун гьесда нахърилгьлине гурин абун.

81. Дие бокъана гьезул бетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьев капурав васасул бакІалда гьезие цо лгьикІаб лъмИер кьезе: жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагьльги гьабулеб ва эбел-имсуда гурхІелги гьабулеб.

فَأَرَدْنَا أَنْ نُبَدِّلَهُمَا تَوْحِيدَهُمَا حَتَّىٰ آتَيْنَهُمْ زُكُورًا
وَأَقْرَبَ رُحَمَاءَ ﴿٨١﴾

Къатадат абулев гІалимас абунa: Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьев васасул эбел-эмен роххизаруна гьев вас чІвараб мехаль. Гьел кьосинаризие рукІана гьев кІудияв гІезе тун вукІарав ани ва гьеб гьезул гьалагльги букІана. Инсан кИадаго разияв вукІине ккола Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІукмуялда. МуъмИнчIасе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьабураб хІукму жинда жаниб гьесие

маслахат ва лъиклъи бугеб буклуна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хАадисалда буго: «Аллагъас муъминчиясе хЛукму гъабуларо гъеб хЛукмуялда жаниб гъесие лъиклъи буклун гурони»-абун. ХАадис ибну Касирица бицана къучаблъун.

Жалал абулеб тафсиралда абун: гъев васасул эбел ургъиб лъимергун йиклана ва гъель яс гъаюна. Гъей ясаль херал эбел инсуе Гемеаб хъулухъ-адабги гъабун. Гъей ясаль аваралгъун вукинесев вас гъавуна, гъев васасул васги авараг вуклана, гъев аварагасдалгъун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ халкъги иманалда тОбитлана. Гъев аварагасул цар Шабгун буклана абун.

82. Ва амма доб жиб биххун унеб

буклараб къед буклана гъеб шагъаралда

вугев кIиго ятимасул. Гъеб къедалгъул

къучалда гъоркъ лъун, гъениб бахчун

гъезул лъиклав инсуца гъезие тараб

хазина буклана. Дур БетПергъан

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъун буклана гъеб

хазина гъениб хутIизе гъев кIиявго

вас балугъгъун жидер гIакъло-тадбир

камиллъиялда щвезегIан. Гъебги

буклана дур БетПергъан Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахIмат:

лъиклав инсул баракаталдалгъун гъесул нахъе хутIарал ятимазе хазина цIуни.

Галимзабаца абун: эбел-эмен лъикIал рукIиналъ лъималазе мунпагIат

гъабун. Гъев кIиявго васасул анкъабилев эмен вуклана жив лъиклав

лагъгъун. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун гъесие гIибадат бацIад гъабурав.

Гъеб заманаялдаса нахъе цIунараб хазина буклана доб къедалда

гъоркъ. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб хазина жидее къезе мустахIикъаб насло

щебе бачIинегIан гъельгъул тадбир гъабун. Гъеб хазинаги гIарац-месед

буклана Къуръаналгъул магIна хал гъабун ва Гемеабисел гIалимзабазул

тафсиралгъул магIна хал гъабунги. Цо гIалимас абун гъениб бугеб

хазина гIелму буклана абун. Гъаб рагIи жинда Аллагъ разильяв

ИбнугIаббасидаса бицараб буго.

ХIасанул Басриясдаса бицана: гъеб къедалда гъоркъ меседил къоно

(хъарши) буклана. Гъелда гIад хъван буклана: «Бисмиллагъи ррахIмани

ррахIим. Дица гIажайблъи гъабун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ къадаралда

божулев чи киндай пашманлъула абун. Дица жегиги гIажайблъи

гъабун жив хвезе вукIиналда божулев чи киндай воххула абун. Цогиги

дица гIажайблъи гъабун гъаб дунялалгъул хIал лъалев чи, гъельгъул хиса-

свериги лъалев чи, киндай дунялалда ракIгъун, хIалхъон вукIунев

وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي
الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا
صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا
وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ
وَمَا فَعَلْتُهُ وَعَن آمُرِي ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا تَرَى
تَسْمَعُ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾

абун. Лаилагъа иллаллагъ Мухаммаду расулулагъ»-абун.

Гъаб хазина лъурав эмен жинца хам бессулев чи вуклана абунги абунa. Гъеб хазина гелму буклана абурабги, гIарац-месед буклана абурабги кIиябго рагIи битIараблъун кколеб буго, гъеб меседил хъарщиялда хъвараб вагIза букIин лъараб мехаль; меседил хъарщи гIемераб бечелъи буго, гъелда тIад хъвараб жо гIелмуги буго.

Гъаб лъабабго къисаялда жаниб бугеб, Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасда жиб бичI чIичIеб ва гъесда магIна лъачIеб **Хизрил пиша буго Аллагъасул** رَحْمَاتُكَ **рахIматлъун бугеб.** Дол гамил бетIергъабазе, дов васасул эбел-инсуеги, дов кIиявго ятимасеги. **Гъаб иш лица гъабичIо диго бокъун.** Гамидаса хъарщи бахъиги, дов вас чIвайги, гъаб къед битIизабиги лица гъабунa Аллагъасул رَحْمَاتُكَ амруялдалъун ва гъесул илгъамалдалъун. **Гъаб бугоха дуда сабро гъабизе кIвечIого дуца дида гъикъардараб ишалъул магIна.**

ГIалимзабазул хилап буго гъав Хизри щив вукларав абун. Цо гIалимзабаца абунa гъев авараг вуклана абун. ГIемерисел гIалимзаби руго Хизри авараг вукIинчIо, гъев Аллагъасул вали вуклана абулел. Хадубги гIалимзабазул хилап буго гъев Хизри чIаго вукIиналъул хIакъальуль. Гъев чIаго вуго ва къиямасеб къо бичIинегIан чIаго хутIизе вуго абураб рагIи абунa имам Нававийс ва ибну СсалихIица. Гъев чIаго гъечIо абунa гIемерисел гIалимзабаца. ЧIаго гъечIо абулезул далилал ва хIужаби гIемерал руго. Гъельие цо далил буго хирияв Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасда абураб Аллагъасул رَحْمَاتُكَ калам: дудаса цева щивго чи лица чIаго хутIулевлъун гъавичIоян абураб.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисги буго жиндир хвел гIагарлъараб мехаль абураб:

«Гъаб ракъалда тIад ругел гIадамазул цониги чи чIаго хутIизе гъечIо гъаб сордоялдаса бай бихъун нусго сон араб мехаль»-абун. ХIадис имам Бухарияс бицана.

Жинда Аллагъ разильаяв Бухариясул сахIихIалда буго (тIехъалда цIар буго сахIихIул Бухари абун) жинда Аллагъ разильаяв Абугъурайратидасан бицараб хIадис: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa:

«Гъав Хизрида (Хузари) абун цIар лъеялъе сабаб буго жив бакъвараб, гIодоб гъарщараб хер бугеб ракъалда тIад гIодов чIчIараб мехаль, гъесда гъокъ букIараб хер гIурччинлъун, цIидаса бизжин»-абун. «Хузари» абураб рагIиялъул магIна буго гIурччинаб абураб. Гъаб буго инсанас Аллагъасе رَحْمَاتُكَ гъабулеб гIибадат мухIкан гъабураб мехаль Аллагъас رَحْمَاتُكَ гъесие кколеб хиралъи ва тIокIлъи.

Цо-цо цаларал гадамазе бакъула гъав Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ва Хизрил къисаги бицун, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие вокъарав чиясе карамат къолеблъи тасдикъ гъабизе. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ карамат къей буго киналго галимзаби жинда рекъараб гакъида (реклел чей). Гъелда инкар гъабуларо жидеда гелму дин лъаларел, жагъилал гдамаз гурони.

Кигланго жинца Хизрие къотИи гъабун букланиги гъесда шибго жо гъикъиларо абун, Мусада къолеб гъечЮ жиндир шаргалда хилипаб жолъун бугеб мискинзабазул гама хвезаби жинда бихъараб мехаль, гъелда гад клалъачЮго чезе. Хадусеб кИго къисаги гъалдаго релъълун буго. Гъаб буго хлакъаб жоялдалъун амру гъабиги, квешаб жоялдаса нагъю гъабиги гдад абуклиналъе галамат, ва гъеб ишалъе Аллагъасул салам лъеял аварагаби бищунго камилал руклиналъе далилги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Муса авараггун عَلَيْهِ السَّلَامُ цадахъ вукларав гполохъан чиясул шиб хабар бугеб? гъев киве тлагларав? абун гъикъулев чи вугони: гъев гполохъанчи ЮшагИ ибну Нун вуклин лъала нильеда: жинца Муса аварагасе хъулухъ гъабулев вукларав, гъев Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ хадув бануисраилазул аварагълунги вуклана. Гъаб къисса бициялдаса мурад Муса аварагасулги عَلَيْهِ السَّلَامُ Хизрилги ккараб жо бицин бугелълун, гъев кИявго данделълун хадуб гъев ЮшагИил бицен гъаби жибго тана гдадегланав Аллагъас.

Аллагъас нильее жив разияб гелму къеги. Амин.

83. Дуда гъел мушриказ гъикъулеб буго

Мухаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеда бицеян

Зулкъарнайнил хабар: шивчи гъев

вукларав ва шиб къисса гъесул бугеб абун.

Дуца гъезда абе: дица нужеда бицина гъесул къисса дида вахЮ гъабураб хлалаль.

وَسَمِعُواكَ عَنْ ذِي الْقُرَيْنِ فَلْ سَأْتَلُوا
عَلَيْكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٣٧﴾

84. Хлакълълунго Дица гъев

Зулкъарнайние ракъалда гад цлакъ рес

рекъезабуна.

Ханлъи къун, къуват- гуч къун, улкаби муклур

гъарун, шагъарал ва росаби глущлун. Гъеб ханлъиялда жив щолел сабаблги рекъезаруна гъесие. Гелму-гакълу къуна, махшел къуна, хлалкъолъиги къуна.

Тафсиралълун галимзабаца абун: гъав Зулкъарнайни абулев чи вуго Александр Македонский абулев чи. Жиндир ханлъи тИбитлун буклана бакъ баккудасан бакъ тIерхъуде щвезеглан. Гъеб сабабълун жинда цар лълуна: «КИго лълъаралълун бетIергъан»-абун, ай бакъ баккулеб ва

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَءَاتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ
سَبَبًا ﴿٣٨﴾

бакъ тѣрхъунѣб кѣнябго рахъалъул бѣтѣргъанав абураб магІна буго гъѣб рагІялъул. Гъѣв бусурманав хан вукІана Аллагъас ﷻ жиндие ракъалда тІад ханлъи къурав ва жинца гІадилаб, битІараб хІалалъ ханлъи гъабурав, гІадамазе лъикІлъи гъабун гъезие магІишат гъабизе сабабалги гІуцІцІарав. Гъѣв вукІана ГІиса аварагасдасан хадув, МухІаммад аварагасдасан цеве, гъал киназдаго Аллагъасул свалат салам лъѣял.

Гъаб дунялалдаго ханлъи тІибитІарав ункъго хан вукІана: кІиго бусурманав хан вукІана: Сулейман авараг ﷺ ва гъав Зулкъарнайни. КІиго капурав ханги вукІана: Намрузги, Бухтанасарги. Гъав Зулкъарнайни авараг вукІана абулел гІалимзабиги руго. Гъесул кІиго гъал букІана лълъяралда релълъярал, гъелдалъун абуна Зулкъарнайни абун абулел гІалимзабиги руго. ГІемераб гІумру бана Зулкъарнайнияс: кІиго къарно (век), гъѣб сабаблъун абуна жинда Зулкъарнайни абун абулел гІалимзабиги руго.

Суфяну Саврияс абуна: жинда Аллагъ разилъаяв ГІали асхІабасда гъикъанила гъѣв Зулкъарнайниясул хІакъалъулъ. ГІали асхІабас абуна: «Гъѣв вукІана лъикІав лагъ, жинца Аллагъасул ﷻ диналда халкъ ахІулев»-абун. ГІадегІанав Аллагъас гъесие къун букІана ханзабазе къолеб кинабго къуватги аскаралги, ярагъги. Гъѣб къуваталдалъун жив маликлъун вукІана кинабго дунялалда, гъесие киналго ханзабиги, улкабиги квегъун ва мутІигІлъун рукІана. Гъесие киналго гІарабиял ва гІажамиял халкъалги хІелун вукІана.

Аллагъас ﷻ гъесие гІелмуги къун букІана ва киналго халкъазул мацІазулъ лъайги къун букІана. Аллагъ разилъаяв ГІали асхІабасда гъикъана: кин гъѣв Зулкъарнайни дунялалъулго ханлъун вахъарав абун. ГІалиасхІабас абуна: «СубхІаналлагъи! Гъѣб рагІялъул магІнаго щиб! Аллагъас ﷻ гъесие накІкІал квегъана, сабабалги рекъезаруна ва Аллагъас ﷻ гъесие жиндир кверги швакана»-абун. Ай: Аллагъасул ﷻ квер бакъбиялдалъун маликлъана гъѣв дунялалъул киналго улкабазда.

85. Гъѣв Зулкъарнайни Аллагъас ﷻ жиндие бихъизабураб нухда лъугъана ва бакъ тѣрхъул рахъалдехун ана.

فَاتَّبِعْ سَبِيلًا ﴿٨٥﴾

86. Жив бакъ тѣрхъул рахъалде щвараб мехаль жинда бакъ бихъана цо хъуцІилъѣ тѣрхъун унеб бугѣб гІадин.
Рази абулѣв гІалимас абуна: росаби ва

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَعْرِبَ السُّمَيْسِ وَوَجَدَهَا تَعْرِبُ فِي عَيْنِ حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَا أَيُّهَا الْقُرْآنُ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَإِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَإِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ فِيهِمْ حَسْبًا ﴿٨٦﴾

Гіадамал ругеб бакІ лъугъун жив цевехун индал гьесда лъимги бухІараб хІарщги бугеб авлахъ батана ва гьеб авлахъалда жаниб бортун унеб ГІадин тІерхъунеб бакъги бихъана: гамида рекІун ральдада вугев чияседаги бихъулеб ГІадин, гьеб бакъ цогіадаб рахъалда ральдалъе тІерхъулеблъун. Бакъ тІерхъиялъул ХІакъикъат буго. Дунялалъ жиндирго хІосалда свери бахъулаго гьеб бакъ нильеда бихъулареб рахъалде ккола.

Гьеб бухІараб хІаршалда аскІоб жинда цо къавмги батана. Дица гьев Зулкъарнайнида илгъам гъабун абуна: «Дуе бокъани гьал ГІадамал чІвай дуца, бокъани гьел чІвачІого тун берцинаб даГІват гъабун иман лъеялда ахІе»-абун. Гьеб букІана Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккураб къавм, гьединлъидал абуна Зулкъарнайнида: дуе бакъани гьезие ГІазаб гъабе, бокъани иманалда ахІе абун.

87. Гьес абуна: «Амма гьеб къавмалъул قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نَعَذِّبُهُ، نُؤْتِيهِ إِدْرًا إِلَىٰ رِيبِهِ купруялда чІарал ва иман лъезе فَيُعَذِّبُهُ، وَعَذَابًا أُنْكُرُ ۗ

бокъичІев чиясе дица ГІазаб гъабила:

гьесие даГІват гъабун хадуб. Гьев

ахираталда Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ вусине гъавураб мехаль гьенибги гьесие цІакъ квешаб жужахІалъул ГІазаб букІина.

88. Ва амма жинца иман лъурав чи وَأَمَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءُ الْحُسْنَىٰ ва лъикІаб ГІамал гъабун шарГІалда وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرٍ أَسْرًا ۗ

рекъон живги хъвадарав, гьесие

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аскІоб цІакъ лъикІаб

жазаъ буго. Дица гьесие дунялалдаги бигъалъи гъабила ва

захІматаб таклиф тІад къачІого тела.

ТІадеГІанав Аллагъас жиндир лъикІав лагъасул хІалбихъи гъабуна ва гьев лагъасги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда разилъулеб хІукму гъабуна: Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккураб къавм берцинаб даГІват гъабун иман-исламалда ахІи. Жидеца гьеб даГІватги босичІони, цогідал иман лъезе бокъарал ГІадамазе квалкалги гьебулеб бугони гьезда рагъ базе ва гьел чІвазе ккола.

89. Цинги гьев Зулкъарнайни сапаралда ана ва تُرْآتِبَعُ سَبَبًا ۗ гъанжесалалъ гьев бакъ баккудехун ана.

90. Гьев бакъ баккул рахъалда швараб حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطَّعُ عَلَىٰ мехаль жинда бакъ баккулеб батана قَوْمٍ لَّمْ يَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًا ۗ гьениб бугеб цо къавмалда тІад, гьеб

бакъул бухІиялдасан жал цІунулеб

щибго жо гьечІел:

жидеда тIад ретIел гьечIел, жидер рукъзалги гьечIел. Бакъ гьезда тIаде баккараб мехаль гьел рахчулел рукIана ракуьле рухъун гьарурал гвендазуль ва ракуьл къватIелазда жанир. Бакъ тIаса араб мехаль къватIире рахъун жиде кваназе жоги тIалаб гьабулеб букIана.

Къатадат абулев тIалимас абуна: Зулкъарнайни бакъ тIерхъудаса бай бихъун росаби-шагъарал кверда росулаго, гьениб батараб хазина бакIарулаго, иман лъечIел бихьиналги чIвалаго, ана бакъ баккуде швезегIан. Ахирги гьев тIаде швана жидер шибго магIишат гьечIел, тIад ретIизе ретIелги гьечIел, ракуьл гвендахье лъугъун тIумру гьабулел тIадамал ругеб бакIалда. Цо тIалимас абуна: гьеб букIана Африкаядла бугеб бакI, гьел тIадамалги тIом чIегIерал рукIана, гьеб ракуьги мина бан чIолареб сали букIана абун.

91. Гьеб къавмалъеги Зулкъарнайница

كَذَٰلِكَ وَقَدْ أَحْطْنَا بِمَا آدَبَهُ خَيْرًا ﴿٩١﴾

доб бакъ тIерхъул рахъалда батараб къавмалъе гьабурабго жо гьабуна:

гьезда иман лъеян абун дагIват гьабуна, Аллагъ ﷻ цо вукIин, гьесие тIибадат гьабизе тIад букIин бичIчIизабуна, цинги иман лъун мутIигIлъичIел тIадамазда рагъ бана. **Дида Зулкъарнайнил киналго хIалалги лъала, гьесул кинабго къиссаги лъала.** ЦохIо Аллагъасда ﷻ гурони лъалареб тIемераб аскарги, тIемераб боци-мал ва хазина букIана Зулкъарнайнил.

92. Цинги гьев цогидаб рахъалде валагъун сапаралде

ثُمَّ أَتَعَ سَبِيلًا ﴿٩٢﴾

ана.

Бакъ баккудаги бакъ тIерхъудаги гьоркъоб бугеб рорхатал мугIрул ругеб рахъалдехун ана гьев.

93. КIиго борхатаб сангар бугеб

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّيِّئِينَ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا

бакIалде швараб мехаль,

لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾

гьеб буго кIиго кIудияб мегIер Турциялъул, Армениялъул ва Азербайджаназул тIорхъи цолъулеб бакIалда бугеб.

Гьеб кIиябго мегIералда нахъехун яжжуж-маъжжуж абулеб жидеца ракъалда тIад пасалъи гьабулел, жидеца тIадамалги кваналеб къавм буго. Гьеб къавм бачIунеб букIана шибаб санайил ихдал тIужаль гьеб кIиябго мегIералда гьоркъоса бугеб рагъараб бакIалдаса ва тIемераб пасалъи ва къварилъи халкъалъеги гьабун цидаса жидерго бакIалде унел рукIана.

Зулкъарнайнида гьеб кIиябго мегIералда шолеб бакIалда цо къавм батана жидеда бицараб жоги бичIунарел, жидеца бицунеб

жоги бичунарел. Цакъго батляб мацI буклана гъезул. Цогитаб халкъалдехун гъезул журай букинчIо гъезда жидер мацI гуреб жо лъалеб букинчIо.

94. Гъеб къавмалъ абунa: Я

Зулкъарнайн! ХIакълъунго яъжуж
маъжуж абулеб къавмалъ ракъалда тIад
цIакъ пасалъи гъабулеб буго.

قَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّا جَاءُوكُمْ وَمَا جِئْنَاكُمْ
مُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ تَجْعَلُ لَكَ حَرْجًا
عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿١٦﴾

Адамил лъималаздаса бугеб насло буго гъеб

жидер тIабигIатал къабихIал, жидер чурхдулги сурукъал: цоял цIакъго халатал, цоял цIакъго къокъал. Жидеца гIадамалги чIвалел гъезул гъанги кваналел, гъезул магIишатги нахъе бакIарун унел. Жидеца кваназе бегъулебщинаб жо кваналеб буклана, кваназе бегъулареб жо цадахъ босун унеб буклана.

Нижеца две мухъ къелаан дуца гъаб кIнябго мегIералда гъоркъоб бугеб бакI къед гъабун бацани ва нижедаги гъездаги гъоркъоб шуляб сангар гъабуни. Гъаб буго берцинаб адабалдалъун калам гъаби: жидеда тIаде вачIарав гучав хан гъез къолеб мухъалда хIажатав гъечIевлъи лъаниги нижеца мухъ къелаан абулеб буго, жидер хIажалъи цIикIараб букин бичIчIизе гъабун.

95. Гъес абунa: Аллагъас جَلَّ جلالُهٗ дие къураб

бечелъиги къуватги лъикIаб буго
нужехъан мухъ босиялдаса. Нужеца дие
кумек гъабе нугер къуваталдалъун.

قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ
أَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿١٧﴾

Дица малъараб хIалтIи гъабечорхоль сахлъи бугев чияс. Дица нужедаги гъездаги гъоркъоб цIакъ шуляб, кутакаб сангар гъабила.

96. Нуж дихъе маххул къотIелал росун

рачIа ва гъел цоцазда тIад лъе дица
бихъизабураб бакIалда ва дица баян
гъабураб хIалалъ. Цинги гъеб маххул
къотIелал цоялда цо тIадлъун кIнябго

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّا جَاءُوكُمْ وَمَا جِئْنَاكُمْ
مُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ تَجْعَلُ لَكَ حَرْجًا
عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿١٦﴾

мегIералда гъоркъоб бугеб бакI цIураб мехалъ (буччараб мехалъ) ва гъелда сверухъ кIудияб цIаги бакараб мехалъ,

Зулкъарнайница абунa: «Гъанже нужеца кIудиял цIа пулел жалги лъун (гъаперо) гъеб мехалда тIаде цIа пуе»-абун.

Цинги гъез цIа пун гъеб махх багIарун цIа гIадин лъугъараб мехалъ гъес абунa: «Гъанже нуж рачIа багIаризабун биинабураб тIухъи ва пахъ жубараб жо босун, гъеб доб багIарун цIагIадин бугеб маххалда тIаде тIезе»- абун. Гъеб биине гъабураб тIухъи ва

пахъ жубараб жо гIаде тIураб мехаль маххги гьебги цоцаль жубана ва цогояб, кутакаб сангар лъугъана.

97. Гьеб квешаб къавмалда кIвечIо гьеб къедалда гIаде рахине, гьеб цIакъ борхатаб, цIвакараб букIун. Гьединго гьезда кIвечIо гьеб къед борлъун каратI гьабизеги.

فَمَا اسْطَعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَعُوا لَهُ
نَقَبًا ﴿٩٧﴾

Гьеб къвакIараб ва гIебаб букIун. Гьеб къедалдалъун Зулкъарнайница яъжуж маъжужазул балагъалдаса ва пасалъбиялдаса гьел гIадамал цIунана.

98. Зулкъарнайница абуна: гьаб къед буго БетIергъан Аллагъас лагъзадерие гьабураб рахIмат ва гьесул нигIмат. ГIадегIанав Аллагъас къадар гьабураб гIуж цIвараб мехаль Къиямасеб къо чIеялда гIагарлъараб мехаль гьеб къед Аллагъас гIаодоб лъезе буго бегараб хъарци гIадин яги ракъ гIадин гьабун, жиб букIинего букIинчIеб гIадин. Гьев Аллагъас къотIиги жиб букIин хIакъаб иш буго.

قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدَ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءَ وَكَانَ وَعْدَ رَبِّي حَقًّا ﴿٩٨﴾

Гьельые щибго хилиплъи гьечIо ва гьеб къотIи тIубазе Аллагъасе квалкал гьабубеб щибго жоги гьечIо. Гьаб бакIалда Зулкъарнайнил къиса тIубана. Яъжуж маъжужазда гIурус мацIаль «гогом и магогом»-абула. Гьелъул хIакъальулъ гIемерал къисаби руго. Гьел къисабазе сахIихIаб хIадис бицун гьечIельул дица гьезул хабар къокъ гьабун тана. Гьелда хадуб ГIадегIанав Аллагъас къиямасеб къоялъул захIмалъаби ва къварилъаби рицунел руго.

99. Гьеб къояль дица гьезул цо къокъа тана цоги къукъаялда гIаде лъугъунеблъун;

﴿وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ مَجْمَعًا ﴿٩٩﴾﴾

жидер гIемерлъияль цоцаль жубан, цояз цоял мерхъулеблъун. Гьаб рагIиялъе тафсир гьабулаго гIалимзабаца чамго батIияб рагIи бицун буго. Цо рагIи буго: Къиямасеб къо гIагарлъараб мехаль доб сангарги биххун яъжуж маъжуж къватIибе бачIуна ва гьел цояз цоял мерхъунаго, гIедегIун гIадамазда гIаде уна, цинги гIадамалги гьелги цоцаль журан рукIула ва гьелда хадуб къиямасеб къо чIчIола абун.

Цоги рагIи буго: доб сангаралда нахъа хутIидал гьел яъжуж маъжужал рукIула жалго жидецаго мерхъунел, цоцалье къацандулел абун.

Лъабабилеб рагИи буго: Къямасеб къояль тIаде рахъинаруаб мехаль гIадамал рукIуна цоцаль журан, ГIемерлъун, ральдал карачелалгIадин цоязда тIаде цоял рахунеллъун абун.

Цинги Исрафилас ссур пула: гъеб буго къямасеб къо чIун хадуб пулеб ссур. **Гъеб ссур пураб мехаль доб тIаде бахъинабураб кинабго халкъ хIисаб-мизан гъабизе гIарасат майданалда данде гъабун БетIергъан Аллагъасда цебе чIчIезабула.**

Гьелдасан цебе ссур пураб мехаль дунялалда тIад вугев кинавго чи хун гIодове ккола. Гъаб кIиабилеб ссур пураб мехаль гъеб халкъ тIад бахъинабула ва доб цебе бицараб хIалалъ цоцаль журан, ГIемерлъун, цояз-цоял мерхъунаго эхеде бутIрул рорхун, жидее лъугъунеб жо лъаларого ва жал рачулеб бакIги лъаларого, хIинкъияль гIадаллъызарун, гIарасат майданалда рачун гьенир эхетизарула.

100.101. Дица жагъанамаги загъир гъабула капурал гIадамазе:

халкъ тIаде бахъизабун махIшаралда бакIарулеб мехаль жужахIалъул дагъабго жо загъир гъабула гъезие, жидеда гьелъул махI чIвазе ва гьелъул цIа бихъизе ва жидер хIинкъи цIикIкIизе.

Дун цохIо вукIиналда тIоритIел гъабулел далилал рихъиялдаса дунялалда гъезул берал беццал рукIарал, жидеца гъезул пикру гъабичIел ва гъезул жидее вагIзаги лъугъинчIел. **Жидеда Аллагъасул каламги рагIулеб букIинчIел,** жидер раклазул чIегIерлъгияль, гъезда тIад бугеб хъалалъул биццалъияльги гъеб каламалъ жидее щибго асарги гъабулеб букIинчIел.

102. Гьел капурзабазда ракIалда кколебищ бугеб жидеца алагъабилъун дир лагъзал кквелин абун.

Дунги живго тун Дие гъабизе тIадаб гIибадат гъезие гъабилин абун. **Ва гьел авлияаллъун**

ккун гъезул кумекалда хъул лъун жал хъвадилин абун. Малаикзаби, Гузайр ва ГIиса авараг عَلَيْهِمُ السَّلَامُ алагъабилъун ккун жидеца ширк гъабурал гIадамаздехун абудеб рагIи буго гъаб. Жидеда ракIалдайищ кколеб жидее гъеб ширкалъул гIазаб гъабиларин абун? Гъезие дица гIазаб гъабизе буго.

ХIакълъунго гъезие ахираталда хIадурун буго даимго гьел жанир рукIунеб жужахIалъул цIа. Гъеб буго гъезие бугеб гъоболлъи

وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِّلْكَافِرِينَ عَرَضًا
الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَن ذِكْرِي وَكَانُوا
لَا يَسْمَعُونَ سَمْعًا ﴿١٠١﴾

أَحْسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِن
دُونِ أَوْلِيَاءِ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِّلْكَافِرِينَ
نُزُلًا ﴿١٠٢﴾

жидеца гъабураб гIамалалъе жазабълун.

103. Дуца гъезда абе МухIаммад! «Дица нужеда ﴿١٣﴾ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا
бицинищ щив вугев абун ахираталде щвараб
мехаль жиндир кинабго гIамал гIадада хвараблъун батувел чи?

104. Гъел руго дунялалъул рукъоб الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يُحْسِبُونَ
жидеца гъабулеб гIамал батIулаб أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٤﴾
букIарал гIадамал. Жидеда ракIалдаги
кколеб букIарал хIакълъунго жал
цIакъ лъикIаб гIамал гъабулел ругин абун.

Жидеца Аллагъ гуреп жоялъе гIибадат гъабурал, гъесде ширк гъабурал,
жидеца Инжил-Тавраталда бугеб хIакъаб жоги бахчун, гъеб Аллагъасул
гъабулел ﴿١٤﴾ калам хисизабун, цинги жал Аллагъасе ﴿١٤﴾ лагълъи гъабулел
ругин абун хъвадарал гIадамал.

Гъаб аяталъ ишара гъабулеб буго жидеда хIакъикъат лъачIого ва
жидеца гъеб хIакъикъат лъазе тIалабги гъабичIого Аллагъасе ﴿١٤﴾
лагълъи гъабулел руго абун жал хъвадулел гIадамазул гIамал гIададе
хвараб букIиналда. Гъел руго гIадамаз бицунеп рагIараб жоялда
нахърилъълун, яги гъез гъабулеб бихъараб жо гъабун, жидеца Аллгъасе
гIибадат гъабулеб бугин абун хъвадулел гIадамал. Жал бусурбаби
ругин абун хъвадулел гIемерал гIадамал руго, амма гъеб ислам щиб жо
бугеблъи жидеда лъаларел.

Жидер БетIергъан Аллагъасул ﴿١٤﴾ сипатал лъаларел, жидеда витIарав
авараг щив вугев лъаларел. Гъел гIадамал как балайилан абунги
рукIуна, кIал кколел абунги рукIуна, амма жидеда щибго гъелъул
хIикмат лъаларо, гъелъул паризаяб ва суннатаб жо батIа гъабизе
лъаларо, арканал ва шурутIал лъаларо. Жидер анкьго микъго сон бараб
мехаль зебел-инсуца малъараб хIалалъ как балел абун рукIуна гъел.
Амма гъеб как щиб жо бугеб, гъеб как баялдаса мурад щиб бугеб абун
гъез пикру гъабуларо.

Гъаб хирияб Къуръаналда жанир ругел аятал руго жидер магIнаялъ
гъаб хадуб рехсараб баян кьолел: капурал гIадамазул цо къокъа букIуна
«Гъеб нужеца гъабулеб дин щиб? Гъал хъанчал щал жал кколел?»)- абун
жидеда гъикъараб мехаль: «Гъеб нижер умумуз гъабулеб батараб дин
буго, нижги гъезда нахърилъълун гъебго дин гъабулел руго»-ян жидеца
абулел.

Гъаб мисал буго гIемерисел бусурбабазулги. «Умумузул дин» абураб
рагIи шаргIалда рекъон абизе бегъулеб рагIи гъеч Iо. Дин букIуна цохIо
Аллагъасе ﴿١٤﴾ гъабулеб, гъеб дин Аллагъас ﴿١٤﴾ ва гъесул расулас
﴿١٤﴾ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ малъухъеги гъабула. ГIакъбилав балугъув чиясда гурони

таклиф тІалъуларо. Гьесда тІад къала Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие гІибадат гъабе абун.

Гьев гІакъилав балугъав чи тІоцебесеб иргаялда валагъизе ккола гьесда сверухъ бугеб махлукъаталда ва гьельул хІисаб гъабун гьесда лъазе ккола гъаб махлукъат бижарав Халикъ вукІин. Цинги жинца тІалаб гъабизе ккола гьев Халикъ шив вугев абураб жо лъай. Гьев лъай жиндие щола Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам Къуръаналдаса ва гьесул расул, Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммадил суннаталдаса.

Гьев Къуръан-хІадис лъалел ва гьев бичІчулел гІалимзабаздасан тІалаб гъабизе ккола жиндир БетІергъан Аллагъ шив, жив щиб мурадалда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ вижарав, жинда дин малъизе витІарав чи шив ва жинца дин кин гъабизе кколеб абурал масъалаби. Гъал масъалабиги лъазаричІого, цо гІадамаз гъабулеб батараб жо гъабулев чи вуго жив ахираталда цакъ чІового хутІаравлъун вукІине вугев, жиндир гІамалги гІадада хварав, жиндир гІузруги къабул гъабуларев. «Дица дир умумуз гъабулеб батараб дин гъабуна»-ян абураб рагІиялъ гьесие зарал гъабун гурого, хайир гъабизе гьечІо.

ГІакъилав, балугъав чиясда гурони таклиф тІалъуларо абураб рагІиялъул магІна буго гьев чиясда жинца гъабулеб жо лъазе кколин ва жиндир гІамал, Къуръан-хІадисалда борцун, шаргІалда рекъон, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабун гъабизе кколин абураб. Рехъалье хъвадулеб хІайван гІадин дунги гъал гІадамаз гъабулеб жо гъабулев вугин абун хъвадарав чи ахир мекъи ккезе вуго. Гъаб масъала бичІча вацал, ва нужеца гъабулеб гІамал шаргІалда борцун гъабе!

Къиямасеб къоялъ БетІергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ щцере цо-цо ккун чІчІезаризе руго, гъениб хІисаб-мизанги шивав чиясул батІаго гъабизе буго, шивасе жиндир гІамалалда рекъараб жазаъги гъабизе буго. Гьев къиямасеб къо буго эбел-эмен, лъимал-хъизан вац-яцал цоцаде регІулареб къо. Гьев къоялъ гъаб дунялалда ругел гІадал къокъаби рукІине гьечІо, пониги чи цогидасе кумек гъабулевлъунги вукІине гьечІо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилълъ цІунаги гъаб Къуръаналда бугеб аяталъ жидер бицен гъабурал гІадамаздаса ратиялдаса: «Жидеца гъабурал гІамал гІадада хварал, жал лъикІаб гІамал гъабулаянги рукІарал!».- абун.

105. Гъал гІадамал руго ахираталда жидер гІамал батугларел, гьельул ажро-кири щоларел. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ каламалда ва ахират букІиналда инкар ккурал, гьев сабаблъун жидер гІамал

أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَأَصَابَتْ رَبَّهُمْ لِقَايَاهُ
فَحِطَّتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا تُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَرِثَانًا ١٥

гАдада хварал. Къямасеб къояль гъезул Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** аскЮб щибго къимат букЮнаро ва гъезул гАмалазул цАдираялда тАд бакЮльги букЮларо.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хАдисалда буго: «Къямасеб къояль цо чи вачун вачуна жиндир къаркъала кЮдияв, жинца гЕмер кваналев, гЕмер гъекъолев вукАрав, амма цАдираялда тАд гъесул бакЮльги букЮнаро цо кКАрадал кваркъиялъул гАдабцин»-абун. ХАдис имам Бухарияс бицана.

106. Гъел гАдамазе бугеб жазабь

жагъаннама буго, гъез Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَالُهُ**

ахираталдаги инкар ккун букЮналъе

гЮло. Гъез Аллагъасул расулги, гъесда

рештЮне гъабураб тЕхьги гъереси гъабун бугельул, гъел

махсародеги ккун ругельул.

ذَلِكَ جزاؤهم جهنم بما كفروا واتخذوا آياتي
ورسلي هزوا ﴿١٠٦﴾

107. Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иманги лъун,

гъесул расуласда **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нахьги

рилъълъун лъикАб гАмал гъабун

хъвадарал гАдамал, гъезул руссунеб

ва рештЮнеб бакЮ букЮна фирдавс алжан. Гъеб буго Аллагъас

гъезие хАдурун бугеб гъоболлъи.

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ
جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾

108. Даимго рукЮинелъун лъугъинарула

гъеб фирдавс алжаналде жанире, ва гъезие

бокъуларо гъеб алжанги тун, цоги батЮяб бакЮлалда ине.

Цо бакЮлалда гЕмераб мехаль чЧЕдал инсанасе гъеб бакЮ чАлгЮн

лъугъуна ва цоги батЮяб бакЮ бугеб анищанги ккола. Гъаб алжаналда

жанир абадиялъго ругониги жидеда гъаб чАлгЮнаро, гъебги хисун

цоги алжан букЮинеге бокъуларо.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хАдисалда буго: «Гъеб

фирдавс алжан бищунго берцинаб буго, алжаназул бакъуль бакЮги

буго гъеб»-абун. ХАдис ибну Жаририца бицана.

Цоги абун: «Нужеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** нужеце алжан кье абун гъарараб

мехаль, нужеца Фирдавс алжан гъаре. Гъеб алжаназул тАдегАнаб

буго, ва алжаназда гъоркъобги буго. Гъеб Фирдавс алжаналдаса бай

бихула алжаназул гЮразул чвахиги»-абун. ХАдис имам Бухарияс ва

Муслимица бицана.

109. Дуца абе МухАммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**:

Ральдал лъим букЮарабани

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** калимаби ва

قُلْ لَوْ كَانُ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكَيْتُمْ رَبِّي لَتَفْعَلُنَّ ابْنَهُ
فَعَلَّ أَنْ تَفْعَلَ كَيْتُمْ رَبِّي وَلَوِجِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾

Хикматал хъвалеб щакъильюн.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гџажаибал аятал ва гџаламатал хъвалеб, гъев цо вукџиналда тџоритџел гџабулел хџужаби хъвалеб. Гъеб ральдал лъим тџагџине буго жиндалъун хъвадарун, амма Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ калимаби ва хџикматал хъван тџубазе гъечџо. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ цогиги гъединалго щакъьидал ральдал рачџаниги хъван тџубаларо Аллагъасул калимаби»-ян.

Тадегџанав Аллагъас цоги аяталда абунa: «Гъаб ракъалда тџад бугеб щинаб гъевџалъул къалмал гъаруниги, гъаниб бугеб ральдалда тџаде цогиги анкъго ральад жубаниги, Аллагъасул калимаби хъван тџубаларо...»-абун. (сурату Лукъман 27 аят). Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ махлукъаталда къоларо жидер Халикъасул сипатал ва пишаби тџубанго лъазаризе, гъезие тџорхъаби чџазе ва гъезул гъварилъи-камиллъиялда ракъкизе.

Гъаб аят рџешџинабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяв Ибнугџаббасица абунa: къурайшияца ягъудиязда абунa гъев Мухџаммадида гъикъизе жо лъазабе нижедаян абун. Ягъудияз абунa: «Нужеца гъесда гъикъе рухџи щиб жо бугеб»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагъада гъикъьидал рухџи щиб жо бугеб абун, тџадегџанав Аллагъас аят рџешџине гъабунa: «Дуда гъез гъикъулеб буго рухџи щибжо бугеб абун...»-абураб (сурату Исраъ 85 аят). Гъаб аяталда жаниб абидалго: «Нужехъе гџелму къечџо цџакъго дагъаб жо гурони»-абун. Ягъудияз абунa: нижее гџемераб гџелму къун буго: нижехъе Таврат къун буго. Жидехъе Таврат къурал гџадамал гџемераб лъикџлъи къурал гџадамал ругин абун. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъаб аят рџешџине гъабунa (109).

110. Жидеца дур аварагъли гъереси гъабулел мушриказда дуца абе Мухџаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Хџакъълъунго дун вуго нужедаго рельъгарав инсан, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дида Къуръан вахџю гъабурав.

Дица гъереси бицунеб бугин абурав чияс, гъеб дица нужее цџалулеб Къуръан гџадаб жо гъабеха! Дун бальго жо лъалев чи гъечџо, дица нужеда рицарал къиссаби: асхџабул кагъфи, Муса аврагасул ва Зулкъарнайнил Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дида вахџю гъабун дица нужеда бицуна бугеб хџакъаб хабар буго.

Дица нужеда лъазабулебги буго нужеца жиндие гџибадат гъабизе хџакъав Бетџергъан цохџо Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вугин абун. Гъесие щивго гџахъалчиги гъечџо, гъев щибго жоялда хџажатавги гъечџо, гъесда аскџоб киналгџаги хъанчаз ва гџадамаз шапагџат ва кумек гъабуларо.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مُّثَلُّكُمْ يُوْحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ
وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ
عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾

Гьесул хIукму хисизабизе, гьесул амру тIубачIого букIине щибго жоялда кIоларо.

Жиндие бокьун шив чи вугониги гьев БетIергъан Аллагъгун **берцинаб данд чIвай гьабизе**, Аллагъ разилъи ва гьесул нигIматазул алжанал швезе, **гьев чияс шаргIалда рекъон лъикIаб гIамал гьабе!**

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** парз тIубай аварагасул суннаталда нахъвилъгъа, Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** хIалал гьабураб хIалал гьабе, гьес хIарам гьабураб хIарам гьабе. Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** амру-нагъюги тIубай.

Жиндир БетIергъан Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** **гьабулеб гIибадаталъуль щибго жоги гIахъал гьабуге**. Гьаб кIиго кIудияб рукно буго нильеца гьабулеб гIамал Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** къабул гьабизе ккани ва нильеце гьелъул ахираталда ажро-кириги букIине ккани: Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** шаргIалда рекъон гIамал гьаби ва гьесие гурони гIибадат гьабун гутIи, гьаб гIибадаталъуль щибго жо гIахъал гьабун гутIи.

Жинда Аллагъ разилъаяв Шаддад ибну Авсидасан бицараб хIадисалда буго: Дида Аллагъасул расул жинца абулев рагIана: *«Дун цIакъ хIинкъула дир умматалъе балъгояб ширк ва балъгояб шагъват букIиналдасан»*- абун. Дица абун: *«Я расулаллагъ ﷺ! Дур умматалъ ширкиц гьабизе бугеб мун хун хадуб?»*- абун. Аварагас **ﷺ** абун: *«У, гьабизе буго дир умматалъ ширк. Гьез бакъуеги, моцIроеги, ганчIиеги, хъанчазеги лагълъи гьабизе гьечIо. Гьез рияъ гьабизе буго жидер гIамалазуль. Балъгояб шагъват буго цо чи кIал ккун вукIаго цо жиндие бокъулеб нигIмат цвараб мехалъ, гьес кIал хвезаби»*- абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайрагидаса бицараб хIадисалдаги буго: *«Аллагъасул рахъалъан бугеб хIадис бицулаго хирияв аварагас ﷺ абун: дун бищунго лъикIав вуго дидахун гIахъал гьарулел жалаздаса. Цо чияс дие абун гIамал гьабураб мехалъ, гьелъуль дун гуревги гIахъал гьавураб мехалъ, дун гьесул гIамалалдаса вацIадад вуго, Гьеб гIамал дидехун гIахъал гьавурасе букIуна»*- абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Анас **رضي الله عنه** асхIабасдаса хIадис бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«Къиямасеб къоялъ лагъзадерил гIамалал Аллагъасда ццере рачIинарула жидеда тIад мугъру чIварал кагътазда хъван ругеб хIалалъ. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** абун: «Нужеца гьаб гIамал нахъе реххе, гьаб гIамал къабул гьабе»*- абун. Малаикзабаца абун: *«Я нижсер БетIергъан! Нижседа гьев чиясдаса лъикIаб гIамал гурони бихъичIо абун. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** абун: «Гьесул гIамал дун разилъи тIалаб гьабулеб букIинчIо. Дица къабул гьабуларо дун разилъиялъе гьабураб гIамал гурони»*- абун.

Хадис аль-Базарица бицана.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавшикъ къеги жив разилъи тАлаб гъабун гАмал гъабизе. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цунаги гъитІнаб ва кудияб ширкалдаса, загъирабги батІнабги купруялдаса.

ГъитІнаб ширк абула Аллагъасе гъабубеб гИбадаталдалъун гАдамал разилъи, гъез мун веццин бокъиялда. Раки бацІцадо, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тАлаб гъабун дуца гИбадат гъабураб мехаль, лъиклаб гАмалги гъабураб мехаль, гАдамаз две рещ гъабунин абун гъелъул зарал букІунаро. ГАдамазе берцин вихъизе бокъун гАмал гъабиялда рияъ абула. Гъеб рияъги мунапикълъиялда гАгарлъубеб жо буго. Гъедин бугелъул гъелда цар тана гъитІнаб ширк абун: жиндалъун инсан исламияб диналдаса вахъичІониги гъеб риялъ гъесул лъиклаб гАмал гАдада хвезабула ва ахираталда гъесие щибго мунпагІатги гъабуларо. Исламияб диналдаса къватІир рахъубеб кІудияб ширк лъабго батІияб тайпаялда буго: Тлощцебесеб буго Аллагъун цадахъ жинца жо бижулев, яги хвезабулев, яги ризкъи къоле, ва цогидабги иш гъабулев цоги щив вугониги вугин аби.

КІнабилеб буго Аллагъ гуреб жоялъе гИбадат гъаби: масала, хъанчазе, яги хобазе, яги цоги жоялъе гИбадат гъаби гъеб жоялъ жив Аллагъасде щвеялъе кумек гъабулин абун.

Лъабабилеб буго Аллагъасул цАразуль, яги гъесул сифатазуль ширк гъаби. Гъелъул магІна буго: цохІо Аллагъасе гурони гъечлеб цар цоги жоялъе къей, яги Гъесул гАдаб сифат цоги жоялъулги бугин аби. Гъелъие мисал буго Аллагъасе гАдин балъгояб жо цо пуланав чиясеги лъалин аби, яги цо щив вугониги чиясул хІал кІвелъи бугин бокъараб иш гъабизеян аби.

Загъираб купру буго Аллагъ-аварагасда, ахираталда иман лъунгутІи ва шаргІиял ахІкамал тубазе инкар гъаби. БатІинияб купру буго рекІель иман букІунгутІи. Гъаб купруялда мунафикълъи абула. Гъав цакъго къосарав чи вуго. Гъасул пикру букІуна жинца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гАдамалги гуккулел ругин, ва амма гъев живго жинцаго гуккарав ахІмакъ вуго. ГАдегІанав Аллагъ щибго жоялъ гАжиз гъавуларо ва гъесул гІелму-лъаялдаса щибго жо балъгоги хутІуларо.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавшикъалдалъун суратул Кагъфалъул тафсир ва таржама хъван тубана.

Кинабго рещ ва щукру ГАдегІанав Аллагъасе буго.

19. Сурату Марьям

سُورَةُ مَرْيَمَ

Маккаялда решитинабураб, жинда жаниб ункъоялда аңцѝла микъго аят бугеб.

Гъаб сураталъул мурад буго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вукѝналъул далилал рицин, гъесда муширикаца гѝнтѝзарулел, гъесие мукъсанлъѝ бачѝунел сипатаздасан гъев вацѝцѝлад гъавиги. Ахират букѝн, хѝсаб-мизан букѝн ва жеза гъабизе букѝн жидеца мухѝкан гъабулел ва гъеб тасдикъ гъабулел аяталги руго гъаб сураталда жанир. Сураталъул аслияб мурад ва гъелъул хѝсил буго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вукѝн чѝчезаби, гъесда иман лъезе тѝдаб букѝн бицин, гъединго хѝакъаб нухда тѝоритѝарал ва хѝакъаб нухалдаса къосарал гѝадамазул тѝабигѝатал рицинги.

Гъаб сураталда жаниб Аллагъасул свалат салам лъеял аварагъабазул **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** къисабиги руго. Закария аварагъасул **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** къисаялдаса бай бихъун, гъесул жив херлъараб мехаль, жиндие лъимерго лъугъинчѝей чѝужуялъ гъавурав вас Яхѝял **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** бицун буго, Падегѝанав Аллагъ жиндир кинабго жоялда хѝал кѝолев вугелъул, жинда гъарарасул дугѝа рагѝулев вугелъул, гъев Закариял дугѝа къабул гъабун къуна гъесие Яхѝя абулев вас, гъев аварагъѝунги вукѝана.

Пажаибал жалазда жинца цвей гъабулел Марьямил къиссаги буго гъаб сураталда жаниб. Полилай ясалъ цивго чи жинда аскѝов къачѝого вас гъавуна гѝадамазе мугѝжизатлъун букѝине ва гъез, Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** къудраталда, гъесул хѝалкѝолъѝиялда божун иман лъезе. Аллагъасул свалат салам лъеял Ибрагъѝим аварагъасул **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** ва гъесул инсул къиссаги буго. Исхѝакъ, Ягѝкъуб, Муса, Исмагѝил, Идрис, Нухѝ аварагъабазул **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** къиссабаздаги баккабахѝи гъабун буго. Гъал аварагъабазул **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** къиссаби рициялъул мурадги буго гъел киналго цо диналдалъун рачѝарал рукѝн бицин. Гъеб динги Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъави буго, гъев гурел жоялъе гѝибадат гъабизе бегъун гутѝиги буго.

Къѝямасеб къоялъул биценги гъабун буго, гъелъул захѝмалъаби ва къварилъаби рехсон руго. Сураталъул ахиралда муширикаца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** гѝнтѝзарулел сипатаздаса гъев вацѝцѝлад вукѝиналъе далилал рицун руго.

Сураталда цѝар тана: «Сурату Маръм» абун. Кѝудияб мугѝжизат жиндаса загъирлъарай Марьямил цѝар нахъе цѝунун, гъеб кѝоченчѝого букѝине. Гъеб мугѝжизатги буго: эмен гъечѝого вас гъави ва гъев вас

жив гытIнав, мацI бицине мех цвечIев вугеб мехальго Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ**
КIалгъазави. Цогиги ГIиса авараг **عَلَيْهِ السَّلَامُ** гъавиялдалъун загъирлъарал
гIажсаибал умуралги руго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Каф, Гъа, Я, ГIайн, Ссад.

كَيْهَيْعَاصَ

ТIадегIанав Аллагъасда лъала гъал хIурупаздальгун бугеб жиндир мурад.
Къуръан жинца инсан гIажиз гъавулеб Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** калам букIиналда
тIоритIел буго гъел хIурупаздальгун гъаб сураг бай бихьиялъуль.

2. Гъаб буго дир БетIергъан Аллагъас

ذَكَرَ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهُ وَرَكِبَتَا

جَلَّ جَلَالُهُ жиндир лагъ Закария аварагасе

عَلَيْهِ السَّلَامُ гъабураб рахIматальул бицен.

Дица дугеб бицулеб буго МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, дуца умматалье
гъелдалъун вагIза гъабизе ва гъезда Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хIал кIолъиялдасан
цо-цо жо лъазе ва гъелдалъун муъминзабазул иман цIикIгизе.

3. Гъев Закарияца **عَلَيْهِ السَّلَامُ** жиндир

إِذْ نَادَى رَبَّهُ رِدْدَاءً خَفِيًّا

БетIергъанасда ахIараб гIужаль: гъаракъ

борхичIого, Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** хIелун дугIа гъабураб мехаль.

ДугIа гъабулеб мехаль гъеб балъго гъаби ва хIелун гъаби Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ жаваб къеялда гIагараб буго, рияалдаса рикIладабги буго.

4. Закарияца дугIаялъуль абуна: Я

قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَأَشْتَعَلَ

дир БетIаргъан! Дун херлъун вуго,

الرُّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ

къуватги дагълъун буго, дир яхI бахъиги

загIишлъун буго. Дир бетIералда гIад

شَقِيًّا

хъахIрасги тIибитIун буго.

Бакъвараб харида цIа рекIунеб гIадин хехго бижун гъеб расаль бетIер
цIезабун буго. Дица дуга гъарараб мехаль дуца дир дугIаялъе жаваб
къечIогоги течIо. Дуца дие кидаго лъикIлъи гъабуна, гъанжеги дица дуга
ахIи балеб буго ва дуца дир дугIаялъе жаваб гъабиялда хъулги буго.

Сахаватав ва къадрояв чияс цин лъикIлъи гъабураб мехаль цогиги
лъикIлъи гъабулеб гIадат буго. Гъедин бугельгул Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндие
цIебекун гъабураб лъикIлъиялъ Закариял хъул лъезабун гъанжеги
жиндир дугIаялъе жаваб гъабиялда.

5. ХIакълъунго дун хIинкъун вуго

وَأَنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي

дунги хун нахъе хутIарал дир гIагарал

وَكَاَنَّتْ أُمَّرَاتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ

гIадамаз, дир ирс босулез ва дир

لَدُنْكَ وَلِيًّا

бакIалда чIун валилъи гъабулез, дин

Гџадада хвезабилџн абун,

гъез дидаса босараб гџелмуџи аварагџьџи цџунилариџн ва гъеб поџидаб халкъальухъе швезабилариџн абунџи. Дир чџужуџи џиџо жинца џьџмер гъабуларей. Гъей херџьун кџодолъун џиџо. Гъаб кинабџо иш гъадин бугониџи дуца дие цо џьџкџаб џьџмер къе Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ, дир амруяџьул валиџьун, гъелъул варисџьун жив вукџунев.

6. Жинца дир ирс босулев ва
Ягџкъубил агълуяџьул аварагзабазул

يَرْثِي وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَأَجْعَلَهُ

رَبِّ رَضِيًّا ﴿٦﴾

عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ирс босулев.

Жив аварагџьун вукџунев ва жинца гъал

щересел аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гџелму ва гџакъџо ирсалъе босулев. Гъаниб боцџи-малалъул ирс босиялдаса хабар гъечџо. Аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ тарикат (гъез нахъе тараб магџишат) ирсалъе бикъуларо, гъеб муъминзабазе садакъаялъе уна. Дуца гъев вас мун жинда разиявџьунџи гъаве дир Бетџергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

Ар-рази абулев гџалимас абун: Аллагъасул свалат салам џъеяв Закария аварагас عَلَيْهِمُ السَّلَامُ Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие вас къе абун дугџа гъабилелде щебе џабџо жо гъабун: Жив загџишџьун вукџин бицана, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир цониџи дугџа нахъе чџван букџинчџебџьџи бицана, жинца гџалаб гъабулеб жо диналъе маслахџаталъе гџоло букџин бицана. Гъелдаса хадуб гурони жиндир хџажат баян гъабечџо ва жиндие цо вас къе абун абичџо. Гъелдалъун Закарияца бихъязабуна жив жиндирџо гъунаралда божарав гъечџевџьџи, жиндир амру Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гџамурав вукџин. Гъеб буго дугџаялъе жаваб гъабиялъе сабабџи.

7. Цинџи гџадегџанав Аллагъасул
عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рахъалъан гъесда хитџаб гъабун:

يَرْكَرِبًا إِنَّا نَبِّئُكَ بِعَلْمِ اسْمِهِ.

يَحْيَىٰ لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾

Я Закария! Хџакъџьунџо Дица дуда

рохел бицуџев буго дуде Яхџя абун

жинда цџар бугев вас гъавизе вугин абун. Гъеб Яхџя абураб цџар гъанжелъизегџан цџџи чиясда џъечџеб буго.

гџадегџанав Аллагъас жинцаџо џъуна гъев васасда цџар, эбел-инсуда гџамун течџоџо. Гъеб гъесие бугеб хиралъьџи ва камилџьџи буго.

8. Закарияца абун: «Я дир Бетџергъан!

Дие џьџмер кин букџунев дир чџужу

џьџмер гъабуларей џиџеб мехалъь,

хџакъџьунџо дунџи херџьун мугъь

къуларав чи вугеб мехалъь»-абун.

قَالَ رَبِّ إِنِّي يَكُونُ لِي عَلْمٌ وَمَكَانَتِ

أَمْرَاتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ

عَيْنِيًّا ﴿٨﴾

Гъесул нусиялда къџо сон букџана, гъесул чџужуяџьулџи нусџоџлда

гагарун сонал руклана. Жиндие вас гъавизе вугин абураб мехаль жинца роххел загъир гъабун, киндай жидее гъев вас гъавизе вугев абун гъабулеб гӀажайблӀи буго Закариял عَلَيْهِ السَّلَام гъаб гӀажайблӀи, Аллагъасул جَلِيلًا хӀалкӀольтиялда божичӀого бугеб гӀажайблӀи гуру.

9. Аллагъас جَلِيلًا абунa: «Гъадин

бугоха дир амру: нуж херлъун

ругониги нужее цо иман бугев,

баракат бугев вас гъавизе. Гъаб ишги

дие цӀакъ бигъаяб амру буго. ХӀакълъунго дица мунги вижана

гъанжеялдаса цевевоги шибго жо букӀинчӀеб бакӀалдаса»-абун.

Мун вижиги, дуе вас гъавиги ва цогидаб жо гъабиги дие захӀматаб амру

букӀунаро. Дие цо жо бокъараб мехаль гъеб жо букӀуна ва гъелдалъун

дида цолеб шибго свакайги захӀмалъиги букӀунаро.

10. Закарияца абунa: «Я дир

Бетгеръан! Дуца дие цо гӀаламат гъабе

дир чӀужу къинай лъугъараблӀи дида

лъалеб»-абун. Аллагъас جَلِيلًا абунa:

«Дуе гӀаламат буго мун гӀадамазда кӀалъачӀого вукӀин лъабго

сордоялъ гӀагӀалаго, мун сах-саламатги вукӀаго»-абун.

Гъаб лъабго сордогун цадахъ лъабго къоги букӀуна. Гъев Закариял

عَلَيْهِ السَّلَام мацӀ ккуна гӀадамазда кӀалъаялдаса. Жинца тасбихӀиги гъабулеб

букӀана, Тавратги цӀалулеб букӀана, амма гӀадамаздехун кӀалъазе

бокъараб мехаль мацӀ ккун чӀолеб букӀана.

11. Гъеб мацӀ ккураб мехаль Закария

михӀрабалда вачӀана ва жинца

гӀадамаздехун ишара гъабун гъезда

бичӀчӀизабунa нужеца радал бакъанида

Аллагъасе جَلِيلًا тасбихӀи ва сужда гъабе абун ва цевебиги гъабулеб

букӀараб хӀалалъ гӀибадат гъабе абун.

МихӀраб абула масжидалда жаниб букӀунеб жамагӀаталъе имамлъи

гъабизе ва гъезие вагӀза гъабизе имам (дибир) чӀолеб бакӀалда.

Цинги гъев Закариясе вас гъавун гъев кӀудияв гӀураб мехаль ва

жинда хитӀаб гъабизе ва таклиф гъабизе бегъулеб гъев лъугъидалго,

гӀадегӀанав Аллагъас гъесда абунa:

12. «Я ЯхӀя, дуца гъаб Таврат кодобе босе

ва гъелда гӀад бугеб жоги лъазабе цӀакъ

яхӀ бахъун, гъелда гӀамалги гъабе»-абун.

Дица гъев ЯхӀя аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام гӀелму ва

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَىٰ هَٰذَا

وَقَدْ خَلَقْنَاكَ مِن قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا ۝

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَاتُكَ

أَلَا تُكَلِّمُ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ۝

فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَىٰ

إِلَيْهِمُ أَنْ سَيُحْوَىٰكُمْ وَعَشِيًّا ۝

يَذَّحِّي خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَأْتِنَبَّهُ

أَلْحِكْمَ صَبِيًّا ۝

Гакълу къуна жегиги гъев гъитІинавго вугеб мехаль.

Жив балугъльгилелдего гъесда лъалеб букІана Таврат цІализе ва гъениб бугеб жоЯлда рекъон хІукму гъабизе. Жинда дандиял ГІисинал лъималаз нижгун цадахъ васандизе вачІаян абураб мехаль, ЯхІяца абулеб букІана: «Дун васандизе вижарав гъечІо»-абун.

13. Дица гъеб ЯхІя аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ وَحَنَانًا مِّن لَّدُنَّا وَزَكَاةً ۖ وَكَانَ تَقِيًّا ﴿١٣﴾

къураб ГІелму ва хІикмат буго гъесул

эбел- инсуе гъабураб гурхІел ва гъитІинаб къоялдасанго

ЯхІя вацІад гъавуна ГІодореГІанал тІабигІатаздаса. Гъев

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарав лагъльгунги вукІана.

Жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабулеб ГІибадат бацІад гъабурав, жинца кидаго мунагъ-хатІав гъабичІев ва гъеб гъабизе къасдги гъабичІев вукІана.

14. Жинца эбел-инсуе лъикІльи وَرَبُّكَ يُولَدُ لَهُ وَلَدٌ مِّمَّن يَلْمِزُكَ أَجْزَاءَ الْوَحْيِ ﴿١٤﴾

гъабулевги вукІана, гъезие щибго

рихараб жо гъабичІев. Жив чІухІаравлъун, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

ГІасиявлъунги вукІинчІо.

15. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахълъан салам وَسَلَّمَ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ﴿١٥﴾

буго ва кІодо гъавиги буго гъев ЯхІя

аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ жив гъавураб къояль,

жив холеб къояльги ва жив къиямасеб

къояль тІаде вахъинабулеб мехальги.

Гъаб лъабго бакІ буго инсан жиндилъ цІакъ загІипавлъун вукІунеб, жиндир Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ хІажальги ГІемераб букІунеб. Гъеб лъабго бакІалда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ чІчІун вуго ЯхІя аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ квербакъулевлъун ва гъесда бичІчІизабулеб буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин жиндир тадбир гъабулев, жинда хъаравуллъи ккун вугев ва жиндие щибго хІинкъи ва къварилъи гъечІеблъи.

Жинда Аллагъ разильаяв ХІасанул Басриясдаса бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв ГІиса ва ЯхІя авараг данделъараб мехаль, ГІиса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: Я ЯхІя! Дуца БетІергъан Аллагъасда гъаре дир мунагъл чуре»-абун. ЯхІяца абуна: «Мун лъикІав вуго дидасанги, дуца гъаре Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ дурги дирги мунагъл чуре»-абун. ГІисаца абуна: «Мун лъикІав вуго дидаса. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуда салам гъабуна, дида салам дицаго гъабуна»-абун.

ТІадеГІанав Аллагъас жиндир хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулеб Закариял къисса рехседалго: жинда жаниб ГІорхълъан арал херал рос-лъадиялъе жиндилъ баракат бугев, жив аварагълун вукІунеб

вас гъавиялъул хабар бицараб, гьелда нахъ регъизабун, гьелдасанги гъажаибаб Марьямил къисса бицана.

Гъей Марьям йиги Гимранил ва ХІанат бинту Къафузил яс. Гъай ХІанатил яц ИшагІ йикІана Закариял чІужу. Марьямил вас ГІисае ИшагІил вас ЯхІя эбелалъул вацІгал вукІуна. Цоги рагІи буго Закариял чІужу ГІимранил яс йикІана абураб. ГІимранил яс ккола ГІиса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ эбел Марьямил яц. Гъаб рагІиялда бан ЯхІяги ГІисаги кІиявго эбелдахъан вацІгалзаби ккола. Гъаб рагІи битІарабги буго.

16. Дуца Къуръаналда жаниб бице
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Марьямил къисса.

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ
أَهْلِهَا مَكَانًا شَرِيحًا ﴿١٦﴾

Гъей Марьям жиндир агълуялдасан
рикІкІалъун Байтул-мукъадасалъул
бакъ баккул рахъалдехун араб гІуж бице.

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабизе жийго цохІо хутІизе ва жиндие лъилго квалкалги гъечІого букІине.

17. Гъеб бакІалда чІчІун, жиндир
агълоялдаги жиндаги гъоркъоб
пардавги гъабун гІибадат гъабудей
Марьям йикІадго, дица гьелда гІаде
витІана дир расул Жабраил малаик عَلَيْهِ السَّلَامُ ва жив гьелда ццеве
вачІана сахав бихъинчиясул сураталда.

فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا
رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيحًا ﴿١٧﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнуГІаббасица абуна: Жабраил عَلَيْهِ السَّلَامُ малаик гьелда ццеве вачІана жиндир гъумер берцинав, хъахІав, расги кІургІарав (къуарарав) сахав гІолохъанчиясул сураталда. Гъев инсанасул сураталда вачІиялъе сабабги буго Марьям хІинкъичІого йикІине жинда бихъичІеб ва лъалареб сураталда жинда цеве Жабраил вачІараб мехаль. Дос бицунеб жоялда жий гІенеккизе ва гъесие жаваб гъабизеги кІвезе. Гъей жиндир черх ва напс цІунарай йикІин бицунеб буго жинда цеве берцинав гІолохъанчи вачІун вихъараб мехаль жинца Аллагъасдалъун جَلَّ جَلَالُهُ цІуни гъариялъ гъев гІолохъанчиясул квешІиялдаса.

18. Марьямица абуна: «ХІакълъунго
дица Аллагъасдалъун цІуни гъарулеб буго
дур заралалдаса. Мун Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ
хІинкъулев чи ватани дида аскІов къаге ва
дун жийго тун дурго унеб рахъалда а»-абун.

قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتُ
نَفْسِيحًا ﴿١٨﴾

19. Жабраил عَلَيْهِ السَّلَامُ малаикас абуна
хІакълъунго дун вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
дуе мунагъ-хатІаалдаса вацІцІадав вас

قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا
زَكِيحًا ﴿١٩﴾

къезе вугин абун духъе витIарав расул.

20. Марьямица абунa: «Кин дие вас вукIунев ва дица кин гъев гъавулев дида щивго инсанги хъатIичIеб мехаль.

Дун росасе арай чIужу гъечIо, дун зина гъабурайги гъечIо»-абун.

قَالَ أَنَّى يُكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي
بَشْرًا وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾

21. Жабраилас عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Гъадин бугоха БетIергъанасул амру, дие вас гъавизе жиндие эмен гъечIев. Гъеб амруги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ бигъаяб жо буго.

Щибго жо гъечIеб бакIалда гъаб кинабго гIалам бижарав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ эменги гъечIого лъимер гъаби кIудияб амру гъечIо ва гIажайблъи гъабизе ккараб жо гъечIо.

Гъеб лъимер гъаби буго гIадамазда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъи лъаялъе сабаблъун букIине ва гъезие рахIматлъунги букIине: гъев вас халкъ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялда ахIулев аварагъун вукIун, гъесдалъун гъел гIадамал битIараб диналда тIоритIулев. Гъаб Марьямица вас гъавизе бугеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIукму-къадарги жиб тIубараб хIукму буго жиндие хиси гъечIеб ва нахъе бахъин гъечIеб.

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَىٰ هٰٓئِنِّ
وَلَنَجْعَلَنَّ لَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا
وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ﴿٢١﴾

22. Цинги Марьямил ургъибе лъимер гъабизе бугеб къинай чIей лъугъана ва гъей жиндир агълуялдаса рикIкIадаб бакIалде ана.

Тафсиралъул гIалимзабаца абунa: Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام малаикасулги Марьямилги цоцазде гъабулеб калам тIубараб мехаль Жабраилас عَلَيْهِ السَّلَام гъельул гордеялъуб хIухъел пуна ва гъеб хIухъел Марьямил ургъибе лъугъун гъей къинай лъугъана. Жий къинай лъугъи лъараб мехаль гъей жиндир агълоялдаса рикIкIадаб бакIалда ун гъений яхчун чIчIезе къасд гъабунa. Гъей хIинкъана жинда рогъоб баялдаса гъеб къинлъи кин ккараб лъалареб жиндир агълуялъ.

*فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَدَّتْ بِهِء مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٢﴾

23. Гъеб сагIаталда (яги ичIго моцIаль къинайлъун йикIун хадуб) гъелда лъимер гъабиялъул хIара чIван, гъеб унтялъ гъалаг гъаюн Марьям бакъвараб чамастакил гъветIалде гIаде

яччана ва жинца абунa: «Вай дида бугеб хIал! Дун хун йикIарай ани гъаб амру дида гIаде бачIиналда цего ва дун гIадамазда кIючон тунги йикIарай ани»-абун.

فَآجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَىٰ جِذْعِ النَّخْلَةِ
قَالَتْ يَلَيْتَنِي مِثُّ قَبْلِ هٰذَا وَكُنْتُ
نَسِيًّا مِّنْ نَّسِيًّا ﴿٢٣﴾

Марьямида лъалѣб букІана гъей цониги чияс ритІухъ гъаюлареблѣи жинца бицараб хабаралъуль, жиндие гѣмер къварилѣи гъабизе букинги гъѣб лѣимер сабаблѣун. Гъѣб къавмалѣе Марьям цІакъ гІабадат гъабудей, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда тІад чІарай гІадан йикІин лъалѣб букІаниги, кодоб лѣимергун гъей щѣе ячІараб мехаль жидѣца гъелда зиначІужуян абизе букІана. ГІадамазул тІабигІат буго цІакъ хѣхго жидѣца гІайиб чІвалѣб, щибго гІузру бачизе къасд гъабударѣб. Гъаб цІакъ квешаб тІабигІат буго. Муъминзабазул тІабигІат букІине ккола диналѣул вацасдаса цо квешаб жо бихъараб мехаль жидѣца гъѣсие гІузру бачунѣб ва гъѣсда гурхІулеб.

Цо хабар буго: «Нужѣда цо диналѣул вацасдаса квешаб жо бихъараб мехаль нужѣца гъѣсие гІузру бачун лъабкъоялда анцІго батІияб гІалла бице»-абун.

Гъѣв чи гъалатІлѣун ватила, гъапуллѣун ватила, гъѣсдаса лъачІого ккун батила, гъѣв цояз гуккун ватила абун гІузру бачизе рекъараб буго муъминчиясдаса шаргІалда рекъѣчѣѣб жо ккараб мехаль.

24. Гъелда хитІаб гъабун чамастакил гъветІалѣул гъоркъияб рахъалдаса малаикас абуна:

فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَمْ تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾

Цоги гІалимзабаца абуна: ГІиса авараг

عَلَيْهَا السَّلَامُ гъавун ГІодов лѣун вукІана ва гъѣв ГІисаца абуна абун. Мун пашманлѣуге, я Марьям гъаб амруялда. Гъалда жаниб БетІергъан Аллагъасул кІудияб хІикмат буго. Дур БетІергъанас дуда гъоркъѣхун чвахулеб лѣим баккизе гъабун буго. Дуца гъелдаса гъѣкъѣзе ва рацІалѣи гъабизе.

25. Дуца гъаб чамастакил гъветІалѣул бакъвараб гІаркъѣл дудѣхун цІцІай, гъелдаса дуда тІаде гІатІгояб, гъуинаб чамастак гъаршун бачІине буго.

وَهَاتِي إِلَيْكَ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطُ عَلَيْكَ رَطْبًا جَنِينًا ﴿٢٥﴾

Гъаб бакъвараб, тІад щибго пихъ гъѣчѣѣб чамастакил гъветІалѣул гІаркъѣл Марьямица цІцІараб мехаль гъелда тІад чамастак бижи цоги гІаламат буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІольбиялда жинца тІоритІѣл гъабудѣб ва хварал гІадам чІаго гъаризе рукІиналда тІоритІѣл гъабудѣб.

26. Дуца гъѣб гъуинаб, лазатаб чамастак кванаѣ, берцинаб, цІорораб лѣимги гъѣкъѣ. Мун гъаб лѣимер гъабиялдаса разилѣун йикІа, мун гъелда пашманлѣуге.

فَكُلِي وَأَشْرَبِي وَفَقَرِي عَيْنًا فِيمَا تَرَيْنَ مِنْ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾

Дуда гІадамазул цониги чи вихъараб мехаль ва гьес дуда гьаб лъимералъул хІакъалъуль гьикъараб мехаль, дуца абе: «ХІакълъунго дица Аллагъасе кІал кквезе назро гьабун буго, дун жакъа щивго чиясда кІалъазе гьечІо»-абун.

Гьеб заманаялъ гІадамазда кІалъачІого чІчІун кІал кколеб гІадат букІана. Исламияб диналда жаниб гьединаб кІал кквей гьечІо. Марьямида кІалъачІого чІчІа абиялъул хІикмат букІана ГІиса авараг عَلَيْهَا السَّلَامُ кІалъан гьес гІейи гьабизе букІин Марьямида гІадамаз лъезе букІараб бугътан гІаса инабизе.

27. Цинги Марьям жиндир агълуялъухъе ячІана гьев ГІисаги кодов ккун, гьевги ваччун.

فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِيلُهُ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ

جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾

Лъимер гьабун хадуб чанго къо араб мехаль ячІана: жий яцІцІальараб мехаль, черхги сахлъараб мехаль. Гьей Марьям кодоб лъимергун ячІараб мехаль, гьелъул агълуялъе гьеб цІакъ квешаб жольун бихъана ва жидеца абун: «Я Марьям! хІакълъунго Мун цІакъ кІудияб амруги босун ячІанаха нижеда гІаде; гьаб лъимер кин дуца гьабураб? Мун росасеги инчІей яс йикІана гурищ?»-абун.

28. Я Гьарунил яц!

يَتَأَخَذَتِ هَذُورًا مَّا كَانَ أَبُوكَ أَمْرًا سَوِيًّا

وَمَا كَانَتْ أُمَّكَ نِعِيًّا ﴿٢٨﴾

Гьарун аварагасда عَلَيْهَا السَّلَامُ рельъун гІибадат гьабурай ва лъикІаб гІамалги гьабурай. Дур эмен квешав чи вукІинчІо. Ва гьесдаса къабихІаб пишаги бихъичІо. Дур эбелги жинца зина гьабулей йикІинчІо. Дудаса кин ккараб гьаб сурукъаб иш, мун бацІцІадаб хъизаналда гьоркъой гІурай лъикІаб насло тухумалъул гІаданги йикІадго?

Тафсиралъул гІалимзабазул цо къокъаялъ абун: гъав Гьарун Мусал عَلَيْهَا السَّلَامُ вац гьечІо, гъав вуго Марьямил заманаялъ вукІарав жиндир лъикІлъи, рацІцІалъи ва гІибадат машгъурав чи. Гьев вукІана Аллагъасе عَلَيْهَا السَّلَامُ гІибадат гьабиялъуль жинца цІакъ яхІ бахъулев чи, Марьямги гьесдаго рельъун гІибадат гІемерай ва Аллагъ разилъи гІалаб гьабулей йикІана.

29. Цинги Марьям гьезие жаваб къун кІалъачІо ва жинца ГІисадехун ишара гьабун: «Гъав вас кІалъазаве»-

فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي

الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾

абун. Доз абун: «Нижеца кин кІалъазавулев гъанжего гъанже гьабураб, киниялда жаниб бугеб гьитІинаб лъимер»-абун.

Ар-рази абулев гІалимас абун: гьаб калам гьабулеб мехаль эбелалъул

керен хахулев вукIарав ГIисаца عَلَيْهِ السَّلَام гьeб керен хахи тана ва гьeл Гадамазедехун вуссана.

30. ГIисаца абунa: «ХIакълъунго дун
вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ лагъ.

Дун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ вижана жиндир
къудраталдалгъун эменги гьeчIого

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хIукму-къадарги буго дихъe тIехъ къeзе ва дун
аварагълун гъавизеги.

قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي
نَبِيًّا ﴿٣٠﴾

31. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дун гъавун вуго
дидаса Гадамазе лъикIлъи ва баракат
шолевлъун киве дун вугониги ва киве
дун рeштIаниги.

Аллагъасул салам лъеяв ГIиса аварaгасул баракат букIана жиндир
эбелалъе цIорораб лъимги гъуинаб пихъги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ къей.
Гъединго гъесул баракат букIана гъаб пасихIаб каламги гъабун жиндир
эбел Марьямидаса Гадамазул щаклъи нахъe инаби. Дида Аллагъас
جَلَّ جَلَّالَهُ амруги гъабун буго дица какги бай ва закaтги къе абун, дун
цIаго вугебIан мехаль.

وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا إِنْ مَأْكُتٌ وَأَوْصِنِي
بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾

32. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дун гъавун вуго дир
эбелалъе лъикIлъи гъабулевлъун. Дун
гъавун гьeчIо Гамаал кIудияв зулмучильун
ва Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар кколев
бахъикъослъунги.

وَسِرًّا بَوْلِدَنِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا
شَقِيًّا ﴿٣٢﴾

33. Дида Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ салам буго
ва гъесул цIоб-рахIмaтги буго дун
гъавураб къоялъги, дун холеб къоялъги
ва къиямасеб къоялъ цIаго гъавун Гаде
вахъинавулеб къоялъги»-абун.

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ نَوْمَ فُلْدٌ وَيَوْمَ أُمُوتٍ
وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾

Гъаб буго ГIиса аварaгас гъабураб калам жив гьитIинаб лъимерлъунги
вукIун. Гъалдасан хадуб гъес калам гъабичIо жив кIудияв Гун кIалъазе
лъалев лъугъун гурони. Гъадин загьир гъабуна ГIиса аварaгас عَلَيْهِ السَّلَام
жив Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ лагъ вукIин. Гъев аллагъ гьeчIо, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ
васги гьeчIо, лъабгоязул цоявги гьeчIо: гъаб кинабго батIулаб дагIба
буго ва Аллагъаседехун جَلَّ جَلَّالَهُ ширк гъабиги буго. Насраниязул жидеца
Инжил хисизе гъабурал кашишаз ургъараб хабар буго гьeб.

34. Гъав чи вуго Марьямил вас ГIиса.
Гъаб буго гъесул хIакъалгъуль абулеб
битIараб рагIиги гъесул хIакъаль жал

ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي
فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾

хилиплъун ругелг Гадамазе.

Насранияз абухъе алагъ яги Аллагъасул ﷺ вас гъечЮ ГИса. Ягъудияз абухъе зинадал лъимерги гъечЮ. Зинадал лъимер авараглъун вуклунаро.

Ас-Судию абулев галимас абуна: Падеганав Аллагъас цониги члужугаданалъул цар рехсечЮ Къуръаналда жаниб цохЮ ГИмранил яс Марьямил гурони. Гьелъул цар рехсон буго лъеберго нухаль. Гьелъул хикмат бицун клудиял галимзабаца абуна: ханзабаца ва члухларал Гадамаз жидер руччабазул цар бахъуларо Гадамазда гьоркъоб: дир хъизан, дир лъади абун гурони. Гьелдалъун жидеца жидерго ва жидер руччабазул къадро клодо гъабула. Гъарабашазул цар гъез рехсола, гъеб рехсеялъул щибго клвар гъабуларо.

Падеганав Аллагъас Марьямил цар рехсана гьей Аллагъасул ﷺ лагъ йиклин загьир гъабун ва тасдикъ гъабун, гларабияз жидер гъарабашазул цар рехсеядда рельеълун. Цинги ГИса аварагги ﷺ рехсана эбелалда гунтИзавун: «Марьямил вас ГИса»-абун. Гъев ГИса Аллагъасул ﷺ вас гъечлеблъи лъазабун, гьесул эбел Марьям ягъудияз гьелда гунтИзабулеб бугътаналдаса яцладай йиклинги лъазабун.

Аллагъасул салам лъеяв ГИса аварагасул ва гьесул эбел Марьямил къисса бицунаго, Ибнукасирица бицараб хабаралъул къокъаб хасил буго гъаб:

Марьям йиго ГИмранил яс, Давуд аварагасул ﷺ наслоялдаса жий йигей. Гьелъул эбелаль Аллагъасда ﷺ дугла гъабун: «Дуца дие цо баракат бугеб лъимер къе, дица гъеб Байтул-мукъадасалъул масжидалье хъулухъ гъабизе назро гъабун къезе буго»-абун буклана.

Цинги жинца яс гъайидалго гьелда Марьям абун царги лъуна гьей хьихъизе ва гелму-дин малъизе Закария аварагасухъе ﷺ къун йиклана. Гъев Закарияда йикларай члужу Марьямил яц йиклана. ГьитИнай яс йигеб мехальго Марьямил караматал загьирлъун руклана: Закария аварагасда ﷺ гьей йигеб рокъоб жаниб ридал хасалил пихъ батулаан, хасало роол пихъги батулаан. «Гъаб пихъ киса дие щвараб»-абидалго, Марьямица абулеб буклана: «Гъеб дие Аллагъас ﷺ къураб буго»-абун. Гьей Марьям гьитИнаб къоялдаса Аллагъасе гИбадат гъабиялда гIад чIарай йиклана ва Байтул Мукъадасалъул масжидалда жаний чIчун гъеб масжидалье хъулухъ гъабудей йиклана.

Падеганав Аллагъасе бокъараб мехаль Марьямил лъимерлъун гъавун ГИса авараг ﷺ загьир гъавизе, гьей доб масжидалда жаний чIчун, масжидалъул бакъ баккул рахъалда бугеб хлужраялда Гадамаздаги жиндаги гьоркъоб пардав гъабун гИбадат гъабудей йикладго гьелда

щеве вачлана Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام малаик: берцинав, сахав гҮлохъанчиясул сипаталда.

Асклов чи гьечҮого, агьло хъизаналдаса рикҮкҮалъун йигей Марьям цаькь хҮинкъана гьев чи жиндие квешлги гьабизе вачҮарав чи ватила абун ва жинца абун: «Дица дир БетҮергъан Аллагъасда гьарулеб буго дур квешлгиялдаса дун цуне абун. Мун Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ божулев, гьесдаса хҮинкьюлев чи ватани дуца дие зарал гьабиларо»-абун. Марьямида льялеб букҮана рекҮель дагъабниги иман бугев чи Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ цар бахъараб мехалъ ва гьесул гҮазабги ракҮалда швезабураб мехалъ жинца квешлги гьабиялдаса нахъ чҮвалеблги.

Гьев чияс абун: «Дун дуе квешлги гьабизе вачҮарав чи гьечҮо, дун вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ расул, дуда рохел бицине витҮарав, дуца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналде халкъ ахҮулев расуллун жив вукҮинесев вас гьавизе вуго»-абун. Гьеб раҮи раҮидал Марьямил хҮинкьи гҮаса ана ва гьелда гьеб хҮинкьи гҮажайблгиялъ кҮоченабуна, цинги гьель абун: «Гьебго щиб хабар? Дица вас кин гьавулев дида жегиги бихьинчиясул кверцин хьатҮунги гьечҮого. Дун россасул чҮужуги гьечҮо, зина гьабулейги гьечҮо!»-абун.

Дов чияс абун: «Дун дуда гьеб хабар босун витҮарав расул вуго, гьеб лъимер дуца гьабизе букҮинги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хҮукму буго, гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие бокъараб жо бокъухьин гьабулев вуго. Гьесие жиндир мурад гҮубазе кинабгҮаги алат ва сабаб кьваригҮунаро. Щибго жо гьечҮеб бакҮалдаса гьаб махлукъ бижарав Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ дуца эмен гьечҮого лъимер гьаби гҮажайбаб жо гьечҮо»-абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ амру гьабураб хҮалалъ Жабраил малаикас عَلَيْهِ السَّلَام Марьямил гордеялгүл рагъараб бакҮалда жиндир хҮухьел пуна (биччана) ва гьаб хҮухьел Марьямил чорхолгье лгүгун гьелда лгүана жиндир рахҮмоялда жаниб цо жо лгүгъараблги.

Къуръаналда жаниб цоги аят буго: «Жинца жиндир парж (гҮаврат) цунарай, цинги дица гьеб паржалда жаниб дир рахъалдаса рухҮ пурай»-абун. Гьаб раҮигиялъ гҮад гьабуларо Жабраил малаикас гьельул паржалгүль хҮухьел пуй. Гьеб буго ахҮмакъв чияс гурони абулареб раҮи ва гьаб буго гҮадегҮанаб макъамалда (малаикзабазда ва аварагзабазда) гҮунгҮизабизе бегулареб раҮи.

Жабраил малаикас عَلَيْهِ السَّلَام гьелдахун вуссун пураб хҮухьел гҮадегҮанав Аллагъас гьельул паржалгүб швезабуна ва гьелда лгүана гьениб жаниб цо жо лгүгын. Гьаб «хҮухьел пуялдаги» щибго хҮажалги гьечҮо: Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ цо жо лгүгизе бокъараб мехалъ гьебжо лгүгүла. Гьаб буго нилье бичҮунеб мисал бачун ва нильер гҮакълуялда рельгъараб

жо бицун, Аллагъасул ﷺ хІалкІолъгиялда нилълъ кантІизарулеб заман.

Гъаб амру тІубан хадуб Марьям Аллагъасул ﷺ хІукму къадаралда разильун гъесул амру къабул гъабун чІчІана ва амма жиндие гІадамаз гъабизе бугеб питна лъан, гъезие шиб жавабдай къелеб ва шибдай жинца гъабилеб абун ургъаликъе ккана. Марьямица жиндие ккараб жо жиндир яц ИшагІида бицана. Гъеб заман букІана Закария аварас Аллагъасда ﷺ гъарун, Аллагъас ﷺ гъесие лъимер гъабизе ИшагІ къинай гъаюраб заман. Марьям жинда тІаде ячІараб мехаль гъей ИшагІица гъелда габуний хурхун жий лъимер гъабизе къинай лъугъун йigo абун бицана. Марьямицаги гъелда жиндирги Жабраил малаикасулги къисса бицана. Гъеб рукъ аваразбазул ﷺ ва рацІадал гІадамазул рукъ букІиндал, ИшагІ Марьямил хабаралда божана ва кІияго рекъон гъеб хабар бальго тана.

Аллагъасул ﷺ хІикматал рицунаго жинда Аллагъ разильаяв имам Маликица абун: дихъе цвараб гІелмуялда рекъон ГІиса аварас ﷺ ва ЯхІя аварас ﷺ эбелдахъа вацІгалзаби руго. Гъел кІиялго цадахъ рукІана жидер улбузул чохьонирги. Цо нухаль ЯхІял эбелаль абун: «Я Марьям! Дида гъаб дир чохьониб бугеб лъимер бихъулеб буго дур чохьониб бугеб лъимералье жинца сужда гъабулеблъун»-абун. Гъаб букІине ккола ГІиса аварас ﷺ ЯхІя аварасдаса ﷺ Аллагъас ﷺ хира гъавун вукІиналъе гІаламат.

ГІиса аварас ﷺ вуго жидеда «улул-гІазми» абун цІар тарал шуго къадро кІудиял аваразбазул цояв,. Гъельул магІна буго: «Жидер иман къвакІарал, яхІ бахъи гучал ва Аллагъасул ﷺ амру тІубазабиялда тІад чІарал»-абураб. Гъев шуго аварасги НухІ, Ибрагъим, Муса, ГІиса, МухІаммад аваразбаби ﷺ руго, киназдаго Аллагъасул свалат салам лъеял. ГІиса аварас ﷺ жиндихъ тІехъ къурав, жиндие кІудиял мугІжизаталги къурав расул вукІана. Марьямица бицараб хабаралдаги буго: «Дун гІадан гъечІеб бакІалда цохІого йигеб мехаль. ГІиса ﷺ дида хабар бицун гаргалев вукІана, гъев чохьонив вугеб мехальго, ГІадамазда гъоркъой дун йигеб мехаль дида гъев Аллагъасе ﷺ тасбихІ гъабулев рагІулев вукІана»-абун.

ГІалимзаби хилиплъун руго ГІиса аварас ﷺ эбелальул чохьониб кигІан заман бараб абураб рагІиялъулъ. Гъезул цо къокъа буго: гъей къинай лъугъун гъоркъоб гІемер заманго инчІо ва гъей масжидалдаса къватІий яхъун, гъеб масжидальул бакъ баккул рахъалда бугеб ахикъ жаний лъагъанин ва гъениб жинца лъимер гъабунин абулел. Гъазул рагІи босулеб бакІги буго ТІадегІанав Аллагъас Марьямил ургъибе

хИухьел пуялда хадуб цузабун гьель лъимер гъабиялъул хабар бицун букӀин.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугӀаббасица абун: дун вуго гӀадамазул бищунго лъикӀ лъалев насранияз жидер къиблалъун бакъ баккул рахъ шай гъабурабали. Гъеб буго жидер авараг ГӀиса عَلَيْهِ السَّلَام гъавураб рахъ-абун. Ай ГӀиса عَلَيْهِ السَّلَام гъавизе Марьям масжидул Акъсаялъул бакъ баккул рахъалдехун индалго, гъеб бакъ баккул рахъ насранияз жидер къиблалъун ккуна.

Пемерисел гӀалимзаби жинда рекъараб рагӀи буго ГӀиса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام эбелалъул ургъиб микъго яги ичӀго моцӀ банин, ва цинги гъев гъавунин абураб. Гъаб рагӀиялъе далилгӀадин буго Марьямилги гьельул яц ИшагӀилги къисса, гъединго гъеб рагӀи ритӀухъ гъабулеб буго масжидалъе хъулухъ гъабулев вукӀарав, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хӀинкъарав лагъ Юсуфу-нажжар абулев чиясул хӀакъалъуль бицараб къиссаги.

Гъев Юсупу-нажар Марьямил чехъалъул хис-баси бихъидалго, гьельул ягъа-ячари бакӀлъулеб, чехъги кӀодолъулеб бихъидалго жив гьелда щибго жо абизе ва гьельул хӀакъалъуль ракӀалда квешаб жо ккезедин хӀинкъун вукӀана. Гъесда лъалев букӀана гьельул рацӀцӀалъи ва Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хӀинкъи. Кин бугониги вас-вас гӀемерлъун, хивалал рекӀель хӀалтӀун жив мунагъалъукъ кколев вукӀиндал, гъес хӀукму гъабун Марьямида кӀалъан лъикӀин гъеб жинда бихъулеб амруялъул хӀакъалъуль абун.

Цо къоялъ Юсупица абун: «Я дир яц Марьям! Дица дуда цо жо гъикъизе буго дуца гӀайиб чӀвачӀони ва дуца изну къуни»-абун. Марьямица абун: «Щиб жо бугеб гъеб?»-абун. Юсупица абун: «Цониги гъветӀ букӀунищ ракъулье гагаги рехун бижараб гурони? Хъон хъачӀого хур бижулеб гӀадат бугищ? Эмен гъечӀого лъимер гъабулищ?»-абун.

Марьямида бичӀана Юсупица жиндие къолел суалазул мурад ва гьель абун: «Дица жаваб къела дуге. ГъветӀги хурги гага ракъуль рехичӀого ва хъон хъачӀого бижулищ абураб рагӀиялъе жаваб буго: ПӀадегӀанав Аллагъас бищун себе гъветӀги хурги бижизабулеб мехаль гъеб бижизабун гагаги гъечӀого мугъги гъечӀого. Эменги гъечӀого лъимер букӀунищ абураб дур рагӀиялъе жаваб буго ПӀадегӀанав Аллагъас Адам авараг عَلَيْهِ السَّلَام вижана эбелги эменги гъечӀого-абун. Цинги Юсупица гъей ритӀухъ гъаюуна ва гьельул хӀакъалъуль жинда гӀаде бачӀунев букӀараб щакӀьиги гӀаса ана.

Жиндир чохъониб лъимерги кӀодолъидал, гӀадамазда балъго гъабун, бахчун хутӀулареб хӀал жиндир амруялъулги лъугъиндал, Марьямица къасд гъабун жиндир агълу-хъизаналдаса рикӀкӀалъун чӀезе.

ИбнуисхІакъ абудев гІалимас абун: Марьямил черхалда загьирал гІаламатал лъугъана гьей кьинай йикІин лъалеб: гьельул кьер хисана, черх загІиплъана, кІал мацІ гьорон унтун лъугъана. Гьел киналго гІаламатал Марьямида загьирлъидалго Закария аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ агьлуялда тІад цІакъ кІудияб кьварилъи бачІана. Гьеб бацІадаб агьлуялъул хІакъальулъ бануисраилаз чорокал харбал рицана ва Марьямида бугътан лъуна гьей дов Юсупидаса кьинай лъугъун йиго абун.

Цинги Марьям ана масжидальул бакъ баккул рахьалда бугеб ахикъехун. Пемерисел гІалимзабазул рагІиялда рекъон гьей ана бакъ баккул рахьалда бугеб жидер агьлуялдаса рикІклад бугеб «БайтулахІми» абудеб росдал ахикъе. Гьаб рагІи буго жиб машгъураб рагІи ва гьеб «БайтулахІми» буго ГІиса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гьавураб бакІлъун рикІкІунеб росо.

Гьеб ахикъ йикІадго жинда лъимер гьабизе хІара чІвана ва жий унтиялъ гІедегІизайидалго цо бакъвараб чамастакил гьветІалда тІадги яччун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ зигардана: «Гьаб кьо тІаде бачІилелдаса дун хунго йикІарайани ва гІадамазда кІочарай, лъазего лъаларейги йикІарай ани»-абун.

Гьеб хІалалда йикІадго Марьямица лъимер гьабун ва гьелда ахІулеб гьаракъ рагІана: «Я Марьям! Мун пашманлъуге! Мун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялда гьоркъ йиго, гьесул квербакъиги буго две, дуда щибго зарал хьатІизе гьечІо ва шивго чияс две кьварилъиги гьабизе гьечІо. Дуца лъим гьекъезе берцинаб, бацІадаб лъим баккизабун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб бакІалда аскІоб.

Дуца квер бегъун бакъвараб чамастакил гьветІальул гІаркъел багъаризабун, гьенисан дуда тІаде гьарщун бачІине буго барщараб, гьуинаб ва лазатаб чамастак. Дуца гьеб бацІадаб ва цІорораб лъим гьекъе, гьелдалъун дурго черхалъе рацІалъиги гьабе. Гьеб барщараб лазатаб чамастакги кванае. Две гьеб кІиялъго гІейи гьабизе буго ва мун цоги щибго жоялда хІажалъизе гьечІо.

Дуца дур ракІги парахат гьабе, дур васасдалъун мун ёххунги йикІа. Гьев вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хириял расулазул цояв. Гьесдалъун халкъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда тІобитІизе буго. Мун дур агьлуялда яги цоги чиясда йихъараб мехаль ва гьез дур хІалги цІехараб мехаль дуца гьезда щибго рагІи бицунге. Дуца гьезие ишара гьабун бичІчІизабе мун кІалъалареб кІал кквейлъ кІал ккун йигин абун. Гьезда дур вас кІалъазе вуго ва гьезие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІюлгиялда тІоритІел гьабудеб цоги гІаламат бихъизе буго, дуда чІвалеп гІайибги тІаса ине

буго»-абун.

Гъаб калам гъабурав чи Жабраил малаик вуго абун Гемемерисел Галимзабаз. Гъеб каламалгул цо бутла Гисал раглаби руго абулел Галимзабиги руго.

Цинги Марьям Гисаги кодов ккун жиндир къавмалгъухъе ячлана. Гъезие гъеб цакъ кудияб амру буклана, жидеда гаде нич бачунеб жоги буклана. Гъедин бугельгул гъез Марьямида абун: «Мун цакъ кудияб амруги босун ячланаха нижеде гаде. Нижер гъаб рукъ цебегойлдаса нахъе аварагабазул рукъ буго. Гъаб рокъоса ничаб жоги загьирлгун буклинчо. Мунги цакъ лгьиклай яс йиклана. Мун релгългун йиклана жиндир цар машгурав габид Гьарунида»-абун. Габид абун жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَّ гьабат гъабулел, дунял талаб гъабулел, жиндир лгьиклгьи Гемемерав чияса.

Марьямица гъезда шибго раги абичого жиндир каранда хахулев вугев васасдехун ишара гъабун: Гъасдехун гъабе нужеца калам, дун кал ккун його абун. Жиндир къавмалгъу абун: «Гъев васас шиб жаваб нижеке къелеб жегиги бералги рагьичеб гьитинаб лгьимералгъу»-абун.

Гиса аварас عَلَيْهَا السَّلَام хахулев керенги жибго тун гъездехун вуссун калам гъабун: «Дун вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَّ лагъ, дихъе Аллагъас جَلَّ جَلَّ тгьехъ къезе буго ва дун расуллгунги вуклине вуго. Гадеганав Аллагъас дун баракат бугевлгунги гъавизе вуго ва дун кив вугониги гъеб бакалда баракат ва рахмат вуклине вуго. Дида Аллагъас جَلَّ جَلَّ амру гъабун буго дица гъесие гьабат баццгад гъабе абун, гъесие кагал рай абун ва паризаб закат къе абунги. Хвезеган дун Аллагъасе جَلَّ جَلَّ гьабат гъабиялда гаде чараздаса вуклине вуго, дир эбелалгъе лгьиклгьи гъабулездасаги вуклине вуго. Аллагъас جَلَّ جَلَّ дун гъавун вуго гурхел рахмоялгул аваралгун, дун гъавун гьечю гамал кудияв зулмучилгун ва бахьикъосарав капурчилгун.

Гадеганав Аллагъас дун киналго гадамазда релгългун жиндие гьабат гъабизе вижун вуго ва дун хвезавун ахираталда гадеги вахъинавизе вуго. Аллагъасул جَلَّ جَلَّ цоб рахмат ва салам буго дида инсанасе бишунго захматал гужазул: Эбелалгъу дун гъавураб гужалгъу, дун хвезабулел къоялгьи, ахираталда хисаб-мизаналгъе гаде вахъинавулеб къоялгьи»-абун.

Гъаб буго Аллагъасул салам лъеяв Гиса аварасул къисса хирияб Къуръаналда бугеб гъесул бецен данде гъабун къокъ гъабун рехсараб. Нилгъеца иман лгола гъав Гиса аварас عَلَيْهَا السَّلَام Аллагъасул جَلَّ جَلَّ расул вуклана абун. Нилгъеца инкар гъабун гъев Гисал хакъалгъул гъудияв ва насранияз рицунел гьересиял харбазда ва жидеца гъесда гунгизе

гъабулеб Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ширк кколеб жоялдаса: гъев Аллагъ вуго абун, Аллагъасул вас вуго абун. Гъаб нильер игІтикъад (реклел чІей) буго гъаб хадуб бугеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ каламалдаса босараб.

35. ПадегІанав Аллагъас жиндие вас кколоро, гъев щибго жоялда хІажатав гъечІо. Аллагъ вацІадав ва ПадегІанав вуго гъаб жагъилаб, ахІмакъаб къавмалъ бицунеб хабаралдаса. Жиндие цо амру бокъараб мехалъ ХІакълъунго Аллагъас “кун” (букІа) абураб рагІи абула ва гъесие бокъараб жо гъеб лахІзаталъ лъугъуна.

36. Гъев ГІиса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ къаввмалда абураб рагІи буго: «ХІакълъунго ПадегІанав Аллагъ вуго дир БетІергъан ва нужер БетІергъан. Нужеца гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гъабе гІибадат. Гъеб буго битІараб нух ва хІакъаб дин»-абун.

Гъев ГІисаца абичІо жив Аллагъ вугин, жиндие гъабе гІибадат абун, жив Аллагъасул вас вугинги абичІо.

37. Гъев ГІиса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ диналда ругел гІадамал жалго хилипльана гъесул хІакълъулъ ва жидеца гъесда гІунтІизабун гъереси бицана. ЦІакъ квешаб гІазаб букІине буго капурал гъезие къиямасеб къоялъулъ хІисаб мизан ва жазаъ гъабулеб мехалъ.

38. ЦІакъ жо бихъулеллъун ва цІакъ жо рагІулеллъун рукІине руго гъел капурзаби ва мушрикал дида щере рачІулеб къоялъ. Амма гъел залимзаби гъаб дунялаллъул рукъор гІамал кІодолгъиялда руго ва баянабго къосинада жанирги руго.

Тарихалъул гІалимзабаца абуна: Костантин абулев ханас насраниязул киналго гІалимзаби данде гъарун цІакъ кІудияб мажлис гІуцІана. Гъениб гІахъаллъи гъабуна кІиазаралда кІинусго гІадав гІалимчияс. Гъезда щебе лъураб масъала букІана ГІиса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ хІакълъулъ цо гІаммаб рагІиялда рачІа абун. Амма гъел кутакаб хилипльиялъ цоцаде хилипльана ва гъезул рагІиги данде ккечІо. Гъел гІалимзабазул гъабнусиялда микъго чи рекъана цо рагІиялда ва ханас гъел гІаса рищана жиндир улкаялда жаниб хІукму гъабизе.

مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾

وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُواهُ هَدًى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٦﴾

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾

أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُوتُنَّا لَكِنِ الظَّالِمُونَ أَيُّومٍ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾

Гьев Костантин философ вукІана ва гьес тІаса ришарал гІалимзабиги гьесул гІакълуялда рекъарал рукІана. Цогидал киналго гІалимзабиги нахье кьотІун, гьеб кьокъаялда божилъи гьабун, гьаз гьабураб хІукму хІалтІизабизе къасд гьабун Костантин ханас. Гьеб заманалъ цІакъ насраниязул къуватги цІикІІана, гьел гІалимзабаца Инжилги жидеего бокъухин хисизабун, ракъалда тІадги жиде бокъараб хІукму хьвадизабун. Шамалъул ва Румазул улкабазда гьеб мехалъ анціла кІиазарго килиса (церковь) бана.

39. Дуца ГІадамазе хІинкъи кье МухІамад وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ يَفُضَى الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾
жал цІакъ хІасратлъулеб صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
къоялъул амруялдалъун.

ХІасратлъи буго гучаб пашманлъи, гьеб кьоги буго къиямасеб кьо. Гьеб кьоялъ Аллагъасда جَلَّالَهُ гІасилъараб халкъ хІасратлъула жидеца иман лъун лъикІаб гІамал гьабун букІарабанищ абун. **Гьеб кьоялъ кинабго хІукму тІубан букІуна** ва кинабго халкъ хІисаб-мизан гьабун хадуб цоял алжаназда жанир цоял жужахІалда жанир даимго рукІинелъун лъугъинарун рукІуна. **Ва амма купру-ширкалъул агьлу гьаб амруялдаса гьапуллъун руго ва жидеца къиямасеб къоялда иман лъоларелги руго.**

Жинда Аллагъ разилъаяв АбусагІид алХудриясдасан бицараб халатаб хІадисалда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абубеб буго: «Алжаналъул агьлу алжаналде лъугъинабидал, жужахІалъул агьлу жужахІадеги лъугъинабидал, хвел бачун бачІуна кІудияб куялъул сураталда ва гьеб чІчезабула алжаналдаги жужахІалдаги гьоркъоб бакІалда. Цинги алжаналда бугеб халкъалдехун ахІула: «Нужеда гьаб жо циб бугеб лъалищ?»- абун. Гьел къватІирехун бутІрул раккizarун ралагьула ва гьез абула: «Гьеб жо хвел буго»-абун. Цинги гьеб куй жужахІалъул агьлуялдаги бихъизабула, гьезги тасдикъ гьабула гьеб жо хвел букІин. Аллагъас جَلَّالَهُ амру гьабун гьеб бакІалда куй хъола ва ахІулев чияс ахІула: «Я алжаналъул ва жужахІалъул агьло! ТІокІаб хвел абубеб жо букІине гьечІо, нуж даимго гьенир жанир рукІине руго»-абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Гьаб рагІи абун хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьаниб цебе хъвараб (39 аб) аят цІалана.

40. ХІакълъунго дун вуго гьаб кинабго
ракъ ва гьелда тІад бугеб кинабго жо
ирсалъе босулев. Гьаниб тІад бугеб
кинабго халкъги хун буссуна гьеб ракъ ва

إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾

гьелда тIад бугебщинаб жо тIадегIанав Аллагъасде. **Киналго гIадамазул ахирияб руссинги дида аскIоб буго.** Дица хIисаб-мизан гьабун гъезие жазаб гьабизе буго.

Гьаб бакI бугельул Аллагъасул салам лъеяв ГIиса аварагасул къиса лъугъун цоги къиса бицине бай бихъулеб бакI, гъаниб рехсезе рекъараб буго хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIадис. Жинда Аллагъ разильяв ГIубадат ибну Ссамитица бицараб хIадисалда рекъон Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расулас абун:

«Жинца нугIъи гьабурав чи жиндие лагъIъи гьабизе хIакъав щивго чи гьечIо цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурони, жив цогояв, жиндие гIахъалчи гьечIев. ХIакълъунго МухIаммадги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъ ва гьесул расул вуго абун. ГIисаги عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъ вуго ва гьесул расул вуго, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Марьямида бицараб рагIиги буго, Аллагъасул рухIеги вуго абун. Алжанги хIакъаб буго, жуужахIеги хIакъаб буго абун: - гъав чи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ алжаналда жанив лъугъинавула, гьес щиб гIамал гьабун бугониги»-абун. ХIадис Бухарияс ва Муслимица бицана.

41. Дуца хирияб Къуръаналда жаниб

Ибрагъим аврагасул хабар бице

МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ХIакълъунго гъев

Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام цIакъ ритIухъав вукIана

жиндир кинабго гIамалалъулъ ва аварагълъунги вукIана.

Гьесда цIар буго Халилуллагъ абун гьелъул магIна буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гьудул абураб. Гъав Ибрагъим авраг عَلَيْهِ السَّلَام вугельул гIарабиязулги эмен, гьел гIарабиял кантIизе бокъун бицунеб буго Ибрагъим аврагасул عَلَيْهِ السَّلَام къисса. Ибрагъимил عَلَيْهِ السَّلَام наслоялъул ругин жаланги абулел, хъанчазе лагъIъиги гьабулел ругельул гьел гIарабиязул мушрикар, гьезда бицунеб буго Ибрагъим хъанчазе лагъIъи гьабулев вукIинчIин абун. Гъев вукIана Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда ва бацIцадаб диналда гIадамал ахIулев авраг. Гъебго дин буго гьал мушриказ жинда инкар ккурав МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагас жинде ахIулеб динги.

42. Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир

инсуда абураб гIуж рехсе: «Я дир эмен!

Дуца щай гIибадат гьабулеб жинда щибго

жо бихъулареб, щибго жо рагIулареб ва дуе

кинаб рахъальган бугониги кумекги гьабулареб хъанчалъе.

43. Я дир эмен! Мун дида нахъвилъIъа

ва дица малъараб жо гьабе. ХIакълъунго

дихъе бачIун буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا

يَتَّبِعُ

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ

وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُعْنِي عَنْكَ شَيْئًا ﴿٤١﴾

يَأْتِبُ إِنِّي فَدَّ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ

فَأْتَعِبُنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا ﴿٤٣﴾

рахъалъан духъе жиб бачИинчЕб гЕлму: дохЮ Аллагъасе ﷻ
гИбадат гъаби буго гъеб. Дица мун битIараб нухда тIовитIизе
вуго ва хIакъаб диналде вачине вуго.

44. Я дир эмен! Дуца шайтIаналъе
гИбадат гъабуге, хIакъълъунго гъеб
шайтIан буго жиб Аллагъасда ﷻ
гIасилъараб.

يَتَّابِتْ لَّا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ
لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا ﴿٤٤﴾

Гъеб чIухIана Аллагъасе ﷻ лагълъи гъабизе ва шайтIаналъ
гIадамалги ахIула гъесде гIасилъиялде.

Киназдаго лъалеб жо буго шайтIаналъе цониги чияс лагълъи
гъабулареблъи. ШайтIаналъул макруялъ гуккун гъелда нахърилълъуна
ва гъелъие мутIигIлъун Аллагъасда ﷻ гIасилъула. Гъаб шайтIаналъе
мутIигIлъиялда цар тана гИбадат гъаби абун. Аллагъасде ﷻ
гIасилъун цоги шиб бугониги жоялъе мутIигIлъараб мехалъ гъеб
букIуна гъеб жоялъе гИбадат гъаби.

45. Я дир эмен! Дуда Аллагъасул ﷻ
гIазаб швела абун хIинкъулев вуго дун.
Цинги мун вукIунаха шайтIаналъул
гъудуллъун.

يَتَّابِتْ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِّنْ
الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٤٥﴾

Гъебгун цадахъ дуе гIазаб гъабулевлъунги вукIула ва даимго жужахалда
вукIула мун, гъеб купру-ширкалда вукIадго хвараб мехалъ.

Пахру-ррази абулев гIалимас абуна: Ибрагъим аварагас ﷺ жиндир
калам: «Я дир эмен»- абун бай бихъиялда жаниб инсудехун бугеб рокьи
ва гурхЕл загъир гъаби буго. Жиндир эмен иман лъеялда ахIиялъуль
ва гъев Аллагъ ﷻ цо гъавиялде вачиналъуль Ибрагъимица
берцинаб насихIат гъабулеб буго ва жиндир пасихIлъи бихъизабулеб
буго.

Жиндир каламалъул бай бихъуда Ибрагъимица эмен кантIизавулев вуго
хъанчазе лагълъи гъаби батIулаб жо букIиналда. Киабизе жинца абулеб
буго мун дида нахъвилълъа, дица мун хIакъаб диналда тIовитIизе вуго
абун. Жагълъияб, беццаб гIамал жибго тун хIакъаб жоялда гIенекке
ва гъеб босе абулеб буго. Лъабабизе жинца кантIиезавулев вуго
шайтIаналъе мутIигIлъизе бегъун гутIиялда, гъеб Аллагъасда ﷻ
гIасилъараб букIиналда. Ункъабизе ва ахиралда гъев инсуе хIинкъи
кьолеб буго жив хIакъаб диналда вачИинчIони шайтIабигун цадахъ
жужахIалда вукIине бегъулин абун.

Гъадиаб берцинаб калам гъабун жив Аллагъасул ﷻ диналда ахIараб
мехалъ. Аллагъасул ﷻ азалияб гIелмуялъуль жив шакъиявлъун

(капуравльун) вугев Азарица кьолеб жаваб буго жиндир купруялда релъгъараб, жинда жаниб гIакъло ва гIелму гьечIеб.

46. Ибрагъимил эмен Азарица абун: **мун дир алагъзаби къваригIинчIев, гьездаса вуссаравищ вугев, Ибрагъим?** قَالَ أَرَأَيْبُ أَنْتَ عَنَّا الرَّهْتَىٰ بِتَابِرْهِيمٍ
لَيْن لَوْنَتَه لَا رُجْمَنَّكَ وَأَهْجُرْنِي مَلِيْنَا ۝٤٦

Дуца гьeб гIамал течIони, мун дир алагъзабазда квешаб хабар бицуневги вугони, хIакълъунго дица мун ганчIал речIун вачахъизе вуго ва мун дида аскIосан нахъе а абадиялъго гIад вуссунареб бакIалда)-абун.

Жиндие берцинаб насихIат гъабураб мехаль гьелда данде капурчияс гъадианаб жаваб гъабула. Гъаб буго иманальул гIакъиллъги, хIалимлъги ва хIеренлъги бихъизабулеб, ва купруялъул хъачIлъги, гурхIел гьечIолъги бихъизабулеб бакI. ЦIакъ баянаб мисал буго гьeб кIуго цоцазда данде кколареб сипаталъе: купруялъе ва исламалъе.

Гъадианаб гурхIел гьечIеб хабар жинда бицаниги Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام гIакъло хисичIо, гьесул иманальул нур жегиги гвангъана.

47. Ибрагъимица абун: **дуе салам буго, дидаса дуе щибго зарал гьечIо ва хъачIлъги гьечIо. Мун дир эмен вугелъул дуе квеш букIунеб жо дица гъабиларо. Дица дир БетIергъан Аллагъасда** قَالَ سَلِّمْ عَلَيْنَا سَأَسْتَغْفِرُكَ رَبِّي إِنَّهُ
كَانَ فِي حَفِيْنَا ۝٤٧

дур мунагъал чуре абун ва дуда гурхIа абун дугIаги гъабила. ХIакълъунго гъев Аллагъ дида цIакъ гурхIулев вуго ва дир амруялъул кIвар гъабулев, гьeб лъикI гъабулев вуго.

Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир инсуге дугIа гъабуна гъев иманалда тIовитIе абун, ва гьесул мунагъал чуре абун. Ва гьeб дугIа гъабулеб букIана гIемераб заманаялъ жинца инсуге гъабураб къотIи тIубазабулевлъун вукIун. ТIадегIанав Аллагъас Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام гъазабураб мехаль гъев дур эмен Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушман вуго абун, гьес инсуге лъикIаб дугIа гъаби жибго тана.

Исаламалъул авалалда муъминзабацаги гъабулеб букIана жидер гIагарал чагIазе дугIа, гьел мушрикал ругониги. ТIадегIанав Аллагъас гъазабуна: «Нуж Ибрагъим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام нахърилъгъа, Гьес жиндир инсуге дугIа гъабизеян гъабураб къотIиялда нахърилъгъуге»-абун. Гъаб рагIиялъул магIна буго: капурзаби иманалда тIоритIе абун дугIа гъабизе бегъула, амма капурзабадул мунагъ чуре, гьезда гурхIа абураб дугIа гъабизе бугъуларо.

Хадубги Ибрагъмица абуна:

48. Дица нужги, нужеца жиндие
лагълъи гъабизе хІакъав Аллагъги

﴿جَلَّ جَلَّ﴾ тун жидее лагълъи гъабулел

алагъзабиги гъанир тела ва дун

нужедаса рикІадаб бакІалде ина. Дица дир БетІергъанасе

гІицІаб гІибадат гъабила, дица гъесда гъари ва хІелиги

гъабила. Дун божарав вуго дир БетІергъан Аллагъас ﴿جَلَّ جَلَّ﴾ дица

гъабураб лъикІаб гІамал гІадада хвезабиларин абун ва дун

бахъикъосаравлъунги гъавиларин абун».

Аллагъасул свалат салам лъеяв Ибрагъим аварагас жиндир ватІанги,

агълуги тана Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَّ﴾ диналъе гІоло, гъезул купру-ширкалдаса

лъутун. ПадегІанав Аллагъас Ибрагъим цохІого течІо ва гъев гІадада

хвезавичІо. Жиндир букІаралдасаги гІемерго лъикІаб хъизанги,

ватІанги къуна Аллагъас ﴿جَلَّ جَلَّ﴾ гъесие.

49. Ибрагъим аварагас ﴿عَلَيْهِ السَّلَام﴾ жиндир

эменги, цогідаб агълуги рикІадаб

гъабун тараб мехаль, гъез ПадегІанав

Аллагъги тун жидее лагълъи гъабулел

алагъзабиги тараб мехаль, дица гъев Ибрагъимие ИсхІакъ абун

вас къуна. Хадув гъесул вас ЯгІкъубги къуна. Гъев кІиявго дица

аварагълунги гъавуна.

Ибрагъим авараг ﴿عَلَيْهِ السَّلَام﴾ Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَّ﴾ диналъе гІоло гъижра гъабун

Шамалъул ракъалде араб мехаль Аллагъас ﴿جَلَّ جَلَّ﴾ гъесие аварагабазул

умумуллъун ругел лъимал къуна. Тафсиралъул гІалимзабаца абуна:

гІарабиязул эмен ИсмагІил Ибрагъимие гъавун вукІана ИсхІакъ

гъавиялдасан анціла анкьго сональ цеве ва гъев жиндир эбел

Гъажаргун цадахъ Маккаялда вукІана. Нусго соналда гІагарун заман

барай, жеги цониги лъимерги гъабичІей Ибрагъимил чІужу Сарат

къинай лъугъизе гъаюн Аллагъас ﴿جَلَّ جَلَّ﴾ гъезие ИсхІакъ абурав вас къуна

ва гъелдалъун гъезул ракі боххизабуна.

50. Дица гъел киназего: Ибрагъимие,

ИсхІакъие ва ЯгІкъубие дир

рахІматалдаса дунялалъул ва диналъул

лъикІлъи къуна.

Аварагълъи къуна, гІелму къуна, лъикІаб насло къуна ва хІалалаб

ризкъиги къуна. Ва дица гъезие киналго умматазда жаниб ва

диназда жаниб берцинаб рехсей гъабуна. Къиямасеб къо бачІинегІан

وَأَعْتَرِكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا

رَبِّي عَسَىٰ أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيحًا ﴿٤٨﴾

فَلَمَّا أَعْتَرَهُمْ وَمَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا

لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ۖ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾

وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ

صِدْقٍ عَلَيْهِ ﴿٥٠﴾

Ибрагъим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гьесул агълуялда свалат битги буго бишунго кӀудияб ва берцинаб рехсей. Гьединго щибаб диналда жаниб гьезул берцинал тӀабигӀатал рицун, гьезул Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавильун бугеб дин бицун гьезие гъабулеб рецц ва кӀодольи буго.

51. Дуца хирияб Къуръаналда жаниб

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ مُوسَىٰ إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا

Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къисса бице

МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ХӀакълъунго Муса

وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥١﴾

вукӀана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гӀадамаздаса

жиндихье рисалат къезе тӀаса вищарав, жинца гьесдехун калам гъабурав. Гьединго Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ вукӀана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ умматалда расуллъун витӀарав авараг.

Расул абула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндихье хассаб шаригӀатги къун цо умматалда витӀарав аварагасда. Гьесухье тӀехь къун букӀизе бегъула, къечӀого бикӀинеги бегъула. Авараг абула (наби) жинда хасаб шаригӀат гьечӀого жиндасан щерехун рукӀарал яги живгун цадахь вугев расуласул шаригӀаталда уммат ахӀулев чиясда. Аварагзаби нусиялда къоло ункъ азарго чи вукӀана абуна гӀалимзабаца. Расулал лъабнусиялда анцӀго, яги гьелдасан дагъал, яги гьелдасан гӀемерал рукӀана абуна.

52. ТӀур абулеб мегӀералгъул кваранаб

وَتَذَكِّرُنَا مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبِنَا

рахӀалда Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вугеб

мехаль дица гьесда калам гъабуна шивго

جِيًّا ﴿٥٢﴾

гьоркъов чи гьечӀого. Малаик витӀичӀого

дир калам гьесухье цвезабизе. Дица гьев Муса дида гӀагар гъавуна дун жинда кӀалгӀалев вукӀадго.

ИбунгӀаббасица абуна: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьев Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир пардавал рорхун, жиндир зобалазда бугеб малакуталда гӀагар гъавуна, гьесда гӀамал хъвалел къалмазул гьаракъ рагӀулеб хӀалалъ-абун.

53. Дица гьев Муса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ живгун

وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا آخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾

цадахь вукӀине ва гьесие квербакъизе

Гьарунги гъавуна аварагӀгъун.

Мусал вац вуго гьев Гьарун, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесул дугӀаялъе жаваб гъабун гьесие квербакъиялъе аварагӀгъун гъавурав.

Мадяналда ЩугӀайб аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ хьулухь гъабун, гьесул ги-боцӀул тӀалаб гъабун анкьго яги анцӀго сональ вукӀана Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ. Цинги жиндир чӀужу ШугӀайбил ясгун тӀад вуссун Шамалда вачӀунеб мехаль ТӀур мегӀералда аскӀор шун гьенир чӀун рукӀана. БецӀаб, цӀорораб сордоги букӀун гьел квачан рукӀана ва жидее квентӀехальеги жал хинлъизеги цӀаялда хӀажаталлъун рукӀана.

Муса аварасда عَلَيْهِ السَّلَامُ Тур мугералтул кваранаб рахъалда цо цадул гадаб кунчи бихъун, гьенисан ца босизе абун жив гьенив араб мехаль, кIалъана Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ Мусада . Гьесие аварагъти къуна ва умматалда дин лъазабиди гада къана. Мисриялда ун пиргIавнил зулмуялдаса бануисраилал хвасар гьарейнги абун. Гьаб мехаль Мусаца ГадегIанав Аллагъасда гьарана жиндие кумекалъе Гьарунги гьаве живгун цадахъ абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесул дугIаялъе жаваб гьабун Гьарунги аварагътун гьавуна.

Палимзабаца абун: «Гьаб дунялалда гада бицунго кIудияб шапагIат гьабун Муса аварасда عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир вац Гьаруние, жиндир гьариялдалъун гьев аварагътун гьавидалго»-абун. Гьарун Мусадасан кIудияв вукIана гIумруялтул рахъалъан. Гьев вукIана пиргIавница бануисраилазул васал хъезе (чIвазе) хIукму гьабилелда цеве жив гьавурав.

Жинда Аллагъ разильяв ГIамро ибну МагIдиякрибидаса бицараб хIадисалда буго: ГадегIанав Аллагъас Муса аварагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ Турсайнаалда жинда гагар гьавураб мехаль гьев Мусада бицараб рагIиялдаса букIана: *«Я Муса! Дица две раки бицараб мехаль жинца цукру гьабубеблун, мацги бицараб мехаль жинца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIемер рехсолеблун, жинца две лъикIаб гIамал гьабизе квербакъулей чIужуги къураб мехаль, дица две къечIого тараб щибго лъикIти букIунаро. Нагагъ цо чиясе гьаб лъабго жо дица къечIони, гьев чиясе щибго лъикIти къун букIунаро»*-абун. Ибну аби-ХIатимица бицана гьаб хабар.

**54. Дуца хирияб Къуръаналда жаниб
ИсмагIил аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къиссаги
бице МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гьев вукIана
жинца гьабураб къотIиялъе цакъ**

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ
الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا

**ритIухъав, жинца кидаго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва инсанасе гьабураб
къотIи хвезабичIев. Жив Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ расултун ва набилтун
гьавуравги вукIана гьев ИсмагIил عَلَيْهِ السَّلَامُ.**

Гьаб рагIиялъ бихъизабубеб буго ИсмагIил аварагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ ИсхIакъ عَلَيْهِ السَّلَامُ ва ЯгIкъуб аварасдаса عَلَيْهِ السَّلَامُ хирияв вукIин: гьев кIиясулго хIакъалтулъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абун гьел «набилтун» гьаруна абун. ИсмагIилил хIакъалтулъ абун, расултун ва набилтун гьавуна абун. Гьев ИсмагIилаварагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ хирияв вуго жиндир наслоялдаса МухIаммад аварагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIиналдалъунги. ИсмагIил عَلَيْهِ السَّلَامُ гIарабиязул башдаб чIинкIиллъиялда жал ругел (аравийский полуостров) гIарабиязул эменги вуго.

Ибнужаририца абун: ИсмагIил аварасда عَلَيْهِ السَّلَامُ цо чиясулгун данд

чІвай гьабизе кьотІи гьабун букІана цо пуланаб бакІалда. ИсмагІил гьєб бакІалда вачІана, амма дов чиясда кьотІи кІочон, дов вачІичІого хутІана гьєб кьоги ун сордоги ун тІасияб кьо бачІизегІан. Цинги рекІеда ватун дов чи гьенив вачІана ва гьєсда ИсмагІил гьєб бакІалда ватана. Дов чияс гьикъана: «Дуца гьаб бакІалда сордойиц бараб?»- абун. ИсмагІилица абун: «Дун гьаб бакІалда чІчезе вукІана кидал вачІунги мун вачІинегІан»-абун.

55. Жиндир агьлу хьизаналда Аллагьасе وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ

جَلَّ جَلَّالَهُ تІагІат-гІибадат гьабе, Аллагьасе

جَلَّ جَلَّالَهُ как бай, закат кьє абун жинца амру

رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾

гьабулевги вукІана гьєв ИсмагІил ва жиндаса Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ **разияв лагьги вукІана.**

Гьаб буго бищунго камилаб сипат. Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ жиндаса разияв чиясе дунял-ахираталъул бахьибугольи букІуна ва гьєв кинабго лъикІлъиялда жиндир каерщел батараб вукІуна.

ТпадегІанав Аллагьас жиндир хирияб калам Къуръаналда жаниб гІемер бакІалда цо-цазде цун рехсон буго «как бай ва закат кьє»- абун. Гьаб сураталда жанибги ИсмагІил аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام сипат гьабураб бакІалда ва ГІиса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام сипат гьабураб бакІалдаги рехсана гьаб кІиго жо цояб цоялда хурхизабун. Гьалъул хІикматги буго: инсанасул лъикІлъи, гьєсул мутІигІлъи ва гьєс гьабулеб гІибадат Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ хурхинабун буго кІиго жоялда:

Дунялалъул рукьоб мунпагІат бугеб ва ахираталдаги мунпагІат бугеб буго цо тайпа. Гьєб буго нилъее бихьулеб бакІалда загьиралда Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахьалда ва гІадамазул рахьалда хурхараб лъикІлъи. Гьєдинаб лъикІлъи буго закат кьєй. Жинца закат кьурасе бугеб лъикІлъи буго Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ мутІигІлъун, гьєсул амру тІубан хьвади, гьєлдалъун Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи щвей, жегиги жинца кьуралдаса гІемерго цІикІкІизабун Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьєсие хІалалаб, бацІадаб ризкьи кьєй. Жиндие закат кьурасе бугеб лъикІлъи буго гьєсул хІажат тІубай. Гьаб хІисабалда закат буго жинца кьурасе ва жиндие кьурасе мунпагІат бугеб, дунялалъул ва ахираталъул лъикІлъиялда жинца щвей гьабулеб амру.

Как бай буго нилъеда бихьулеб бакІалда гьєв лагьасдаги Аллагьасдаги гьоркьоб бугеб амру. Гьєб как баялдалъун лъала гьєв лагь Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ мутІигІав вукІин ва жиндие ахираталда лъикІаб жазаъ гьабиалда божарав вукІин. Гьаб хІисабалда как бай цохІо Аллагьасдаги лагьасдаги гьоркьоб бугеб амру бугониги, гьєб какалъул батІиналда (жанисеб рахьалда) балагьараб мехалъ гьєбги буго Аллагьасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ

Ғадамаздаги хурҳараб лъиклѝи.

Жинца хӀукъукъал тӀубан как балеv чи вукӀуна Аллағъасдаса جَلَّ جَلَّالُهٗ хӀинкъарав муъминчи. Ғъесдаса киналго Ғадамазе лъиклѝи ва баракат бахуна, ғъесдалъун шибго зарал букӀунаро. Ғадин бутелъул Аллағъас جَلَّ جَلَّالُهٗ жиндир хириял русулазда амру ғъабубеб буго нужеца ғъеб как баялда ва, закат къеялда тӀад чӀей ғъабе абун ва ғъелдалъун нужер агълу-хъизаналда ва умматалда амру ғъабеян абун.

Нилъеда тӀадаб буго агълу-хъизаналдаги, мадугъалзабаздаги, ғъудул-ғъалмағълъбиялдаги ғъеб амру ғъабизе ва ғъезда бичӀчизабизе какил ва закаталъул хӀакъикъат. Ғаб амру тӀобараб мехаль нилъее Аллағъ جَلَّ جَلَّالُهٗ разилъи ва ғъесул рахӀмат щола, ғъел Ғадамалги хӀакъаб диналда тӀоритӀун ккола.

Жинда Аллағъ разилъаяв Абугъурайратидаса бицараб хӀадисалда буго: Аллағъасул свалат салам лъеяв аварағас абун: *«Аллағъ гурхӀаги ғъев муъминчиясда, жив сардилъ тӀаде вахъунев ва жинца какги балеv. Жинца чӀужуги макъидаса ёрчӀизаюлев, ғъей кӀвахӀаллъун чӀолей йигони ғъелъул ғъумералда лъимги бахунев. Ғединго Аллағъ جَلَّ جَلَّالُهٗ гурхӀаги жий сардилъ тӀаде яхъуней муъминай чӀужуялда, жинца какги балеv ва жиндир росги макъдаса ворчӀизавулей. Ғев кӀвахӀаллъун чӀани ғъесул ғъумералда жинца лъимги бахуней»*-абун. ХӀадис абудаvудуица бицана.

Цоги хӀадис буго жинда Аллағъ جَلَّ جَلَّالُهٗ разилаяв АбусағӀидидаса ва Абугъурайратидаса бицараб: Аллағъасул свалат салам лъеяв аварағас абун:

«Цо чи сардилъ тӀаде вахъараб мехаль, жинца чӀужуги тӀаде яхъинаюраб мехаль, цинги ғъез кӀиго ракағӀат какги бараб мехаль, Аллағъас جَلَّ جَلَّالُهٗ ғъел хъвала жидеца гӀемер Аллағъ جَلَّ جَلَّالُهٗ рехсолел Ғадамаллъун»-абун. ХӀадис имам абудаvудуица бицана.

56. Дуца Идрис аварағги عَلَيْهِ السَّلَامُ рехсе

МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хирияб Къуръаналда

жанив дур умматалъе ваҒзалъун.

ХӀакъълунго ғъев Идрис عَلَيْهِ السَّلَامُ вукӀана

ритӀухъав аварағлъун.

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِذْ كَانَ صَادِقًا

بَيِّنًا ﴿٥٦﴾

57. Аллағъас جَلَّ جَلَّالُهٗ ғъев тӀадеҒанаб макъамалда

вахинавуна.

Ғъесул рехсей тӀадеҒан ғъабуна, аварағлъи къун хира ғъавуна.

МигӀражалда араб сордояль МухӀаммад аварағасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ғъев Идрис аварағ عَلَيْهِ السَّلَامُ ункъабилеб зодов ватана. Жинда Аллағъ разилъаяв ИбнугӀаббасица абун: Аллағъасул свалат салам лъеяв Идрис аварағ

وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾

رەتەл букъулев чи вуклана ва жинца щибаб рукIкIен хамалда къзабулеб мехалъ «субхIаналлагъ» абулеб буклана. Къаси сордо бачIараб мехалъ гъев вуклунаан лъикIаб Iамал гъабуразул бишунго лъикIавлъун-абун. Ай гъес гъабураб Iадаб лъикIаб Iамал гъабизе кIолев цоги щивго чи вукIинчIо.

Гъав Идрис авараг ﷺ Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жинда шаригIат вахIю гъабуразул Iтоцевесев расул вуго. Гъесухъе лъеберго сахIифа (хъарци) къун буклана. Цо Iалимзабаца абун: гъав вуклана НухI аварагасул ﷺ кIудияв эмен. Гъесул заманалда швезеан Iадамаз ретIел букъулеб букIинчIо ва жидеца цIаказдалъун Iейи гъабуелб буклана. Идрис аварагас ﷺ букъана бишунго щебе ретIел ва гъев вуго бишунго щебе къаламалдалъун хъварав чи.

58. Гъал аварагзаби ﷺ руго, ва гъаб сураталда жал рехсарал цогидал аварагзабиги ﷺ руго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жидее нигIмат къурал Iадамал.

АварагIъи ва расулIъи къун жал хира гъарурал, жидедалъун умматал Аллагъ ﷺ цо гъавулеб диналда IоритIарал. Адам аварагасул ﷺ зурияталъул руго гъел киналго.

Идрис авараг ﷺ вуго НухIида ﷺ швезегIан цевехун вукIарав. НухI авараггун цадахъ гамида рекIарал муъминзабазул зурияталъул вуго Ибрагъим авараг ﷺ. Гъев Ибрагъимил зурияталдаса руго хадусел киналго аварагзаби ﷺ. ИсмагIил, ИсхIакъ, ЯгIкъуб ва гъезул наслоги. Исраилл зурияталдасаги руго аварагзаби ﷺ. Гъев вуго ЯгIкъуб авараг ﷺ, гъесул зурият буго Муса, Iиса, Закария, ЯхIя аварагги ﷺ. Дица жал IоритIарал муъминзабиги ва аварагIъиялъе жал Iаса рищарал рацIадал Iадамалги жидеда дир калам раIараб мехалъ жал суждаялда унел руго. Жидер гъумер ракъалда цузабун Аллагъасе ﷺ мутIигIлъи ва хIели загъир гъабулел руго, Аллагъасдаса ﷺ хIинкъун жал Iодулелги руго.

Гъаб аят цIалидал сужда гъабизе суннатаб буго.

Аллагъас ﷺ жал IокI гъарурал, жидер макъам IадегIанал, жидедаса мунагъ-хатIаъ кколарел рацIадал аварагзабазе ﷺ Аллагъасул ﷺ каламалъ кутакаб асар гъабулеб буго ва жидеда гъев раIараб мехалъ гъумер ракъалда цузабун Аллагъасда ﷺ щере хIелун чIолел руго, гъесул Iазабалдаса хIинкъун Iодулелги руго.

أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ
ذُرِّيَّةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ
إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَائِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَابْتَدَأْنَا إِذْ
تَتَلَّى عَلَيْهِمْ آيَاتِ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا
وَبُكِيًا ﴿٥٨﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун, гъесул аварагабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ иман лъун, ахираталда ва хІсаб- суалалда божун, алжан-жужахІ букІиналда мукІурлъун ругел ва амма рекІель иманалъул нур лъугъичІел, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ кІудольи бичІичІел, шубгъаябщинаб магІишат данде гъабун, бацІадаб гуреп тІагІам кванан квешаб гъан тІад бижарал, жидер мацІаздалъун иман лъун букІин гуреп гъелъул хІакъикъат лъалареп къавм буго гъанже бугеб.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ каламалъ гъезул ракІазе асарги гъабулеб гъечІо, аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннаталъ гъезул гІамалги бацІад гъабулеб гъечІо. Жидер гІибадат гъаби гІадатлъун сверун буго, жидер хІинкъиги гІадамаздаса буго, жидер нахърилъъинги жалго гІадал, жидецаго кІудияллъун тарал, жидергоцин напсазул жаваб къезе кІоларел, гІадамазда буго.

АлхІамдулиллагъ! Даимаб рецц ГІадегІанав Аллагъасе буго кигІанго гъапулал ругониги жив БетІергъан вукІин лъалеллъун нильлъ рижун ругелъул, гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ хьулги буго жиндир гурхІел-цІобалдалъун нильлъ щайтІаналъул, гъава напсалъул асирлъиялдаса рахъун жиндие гІибадат бацІадаб гъабиялда тІоритІилин абун.

ГІадегІанав Аллагъасда инкар ккурал, гъесул русулал гъереси гъарурал, ахираталда иман лъечІеб купру-ширкалъул агълуялъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ калам рагІараб мехалъ гъеб махсароде гъабула, гъеб цІалулезда тІадги релъанхъула, гъезие къварилги-заралги гъабула. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нильлъ цІунаги гъаб къавмалдаса ва гъезул заралалдаса.

59. Гъаб иман камилаб, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкъи гучаб къавмалда хадур рачІана жидер бахъикъосараб къавм. Жицеца как гІадада хвезабурал, гъеб как баларел, гъаваялда, шагъваталда нахъ жалги рильгъарал. Гъезда дандчІвазе бугеб жо бугоха цІакъ кІудияб къварилги ва чІорого хутІи.

Жинда Аллагъ разилгъаяв ИбнугІаббасица абун: «Гъаб аяталда жаниб бугеб ﴿عِيًّا﴾ абулеб жо буго жужахІалъул кІкІалаздаса цо кІкІал: жиндиль бугеб гІазабалдаса цогидал жужахІал хІинкъулеб»-абун.

Гъаб аяталъул мурад буго тІобанго как баларел абураб. Гъеб как тарав чи капурлъула абулел гІалимзабазул рагІиги гъаб аяталда данде кколеб буго: жидеца как гІадада хвезабурал гІадамазе жужахІ буго абулеб бугелъул. Цоги гІалимзабаца абун гъаб как гІадада хвезабулел абулеб рагІиялдаса мурад бугин какил гІужцІунуларел, гъелъул арканал шурутІал тІубаларел абураб. Кинисан магІна гъабуниги гъазие бицараб

﴿وَحَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا
الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ
عَذَابًا﴾

Газаб цакъ гучаб буго ва гъазие гъабураб сипатги бусурбабазда рекъолареп буго.

Мужагъидица абуна: гъаб буго кыямасеб къо гIагарлъараб ва МухIаммадил ﷺ умматалъул лъикIал гIадамалги гIагIараб заман. Гъеб мехаль гIадамал рукIине руго хIайваназда рельлъун щибго нич гъечIел ва къватIахъ рукIадго жидер шагъват тIубазабулел (жимагI гъабулел).

Ибнужаририца абуна: «Гъел гIадамал гъаб умматалдаса руго: хIамулгIадин цоял цюзда тIад рахунел, зобалазда вугев Аллагъасдасаги ﷻ нечоларел, ракъалда ругел гIадамаздасаги нечоларел»-абун.

КагIбулахIбарица абуна: «Валлагъи, дида гъал чагIи мунапикъзабилъун рихъулел руго: жидеца кофе-чай гъекъеялда тIад заман инабулел, какалги рачIого толел, нардал-шахматалги гIемер хIалел, кваналеб жоялда тIад руссарал, масжид-жамагIатги тарал»-абун.

ИбнухатIибица абуна: «Гъаб как гIадада хвезабизе букIин бицин Къуръаналь гъаибаб жо бициялдаса бугеб буго. Жакъа нилъеда бихъулеб буго кин гъеб как гIададе хвезабун бугеб. Как базе бусурманчи вахъараб мехаль гъесда тIад релъанхъулел гIадамал руго, гъесул рукугI сужуд сурун бихъизабулелги руго. Гъел гIадамаз гъабулеб къабихIаб гIамал абун бищунго хIакъирал хIайваназ гъабулареп гIадаб букIуна»-абун.

60. Гъадианаб къабихIаб хIалалда рукIун إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ
хадур, жидеца тавбо гъабурал, камилаб يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْمَرُونَ شَيْئًا ۝
хIалалъ иманги лъурал, жидеда тIад

лъураб парзги, аварагасул ﷺ
суннатги тIубан хъвадарал гIадамазе букIуларо гъеб квешаб
гIазаб.

Аллагъ ﷻ жинца тавбо къабул гъабулев вуго, жиндихъе хIелун кIанцIарасда гурхIулевги вуго. Гъел гIадамал алжаналда жанир лъугъуна ва гъезие щибго зулмуги гъабуларо. Гъезул цересел мунагъалги кIочон тола, хадуб гъабураб лъикIаб гIамалги гIадада хвезабуларо.

61. Гъел жанир лъугъизе гъарула даимго جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ.
жанир чIолеп алжаналда. Гъеб алжан буго بِالْعَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًا ۝
балъгояб, жидеда бихъичIеб жоялда иман
лъурал лагъзадерие къезе Аллагъас ﷻ
къотIи гъабураб алжан. ХIакълъунго гъев Аллагъасул къотIи
жиб тIубалеб, жиндие хилишлъи букIунареп буго.

Киналго муъминзаби руго жидеда бихъичеб, цебе араб жоялда иман лъун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда ва гьесда руштине гъабураб Къуръаналдаги. Гъеб Къуръаналъги аварагасги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицараб цересел умматазул хабаралдаги, хадуб бачизе бугеб ахираталдаги иман лъун руго.

62. Гъеб алжаналда жаниб Гададасеб калам لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا نَجْوَىٰ آلِهِمْ
бицунаро, цоцазда рихунеб жоги раГуларо. رزفُهُمْ فِيهَا بَكْرَةٌ وَعَشِيًّا ﴿٣٢﴾
Цо-яз цоязе кьолеб салам гурони.

Ва малаикзабаз гьел кюдо гъарун кьолеб саламги. Гъезие гъеб алжаналда жаниб жидее бокъараб ризкъиги буго гъезие бокъараб мехаль аскюб хадурун чичун батублеб. Радал гужалъги буго гъеб ризкъи, къасси гужалъги буго.

Гъеб алжаналда жаниб сордо-кьо буклунаро гъениб кидаго нур ва гвангъи буклуна. Гъаб аяталда жаниб бакъанида абураб раГиялъул магъна буклуна дунялалда нильеда лъалеб хал бицин ва нильеда бичичулеб мисал бачин.

Жидеда Аллагъ разилъаял Муслимица ва Бухарияс бицараб къучаб хадисалда буго: «Алжаналъул агъулялда гьоркъоб цоцазда хилилги гъечю ва данде кунгутиги гъечю. Гъел киназулго раКал цо чиясул раКл Гадин руго, гъез Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбиХ гъабула радалги къасиги»-абун. (хадис кьокъ гъабун хъвана)

63. Гъаб алжан буго лагъзадеридаса يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّا جَاءْنَاكُمْ
дидаса жал хинкъулеллгун рукларал بِبُرْهَانٍ بَيِّنٍ وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٣﴾
Гадамазе жиб кьолеб.

Дидаса хинкъулел лагъзал руго балъгоги загъиргоги дида мутигилъулел, жидеца ццимги бахчулел, жал дир лагъзадеридаса тасаги лъугъунел, жидеца дир шаргалъул глорхъабиги хвезаруларел. Гъаб хадуб бугеб аят рештинабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Жабраил малаикасда абун: «Мун вачунелдасаги жегиги гемемер шай дихъ вачунарел!»-абун. Цинги ТадеГанав Аллагъас гъаб аят рештинабуна:

64. Жабраил малаикас абулеб буго: وَمَا نَنْزِلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا
Дун зобалаздаса гъаб дунялалда وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٣٤﴾
рештунаро дур Бетергъан

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалгун
ва гьесул изнуялдалгун гурони! Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ мулк
буго ва гьесул гелму-лъаяда жаниб буго гъаб дунялалъулги,
ахираталъулги кинабго амру. Гъев дур Бетергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

жинда жо кӀочонев гьечӀо.

Жиндие гьабизе бокъараб жо гьабичӀого толев гьечӀо. Лагъзадерил гӀамалал лъаларев, гьезул хӀисаб-мизан гьабичӀого толевги гьечӀо. Гьал сипатал жиндие ругев БетӀергъанасул амру гьечӀеб жо кин дица гьабилеб?

65. Гьал зобал ракъазулги, гьезда гьоркъоб ва жаниб бугеб жоялъулги БетӀергъан вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ Дуца гӀибадат гьав Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гьабе!

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَأَعْبُدْهُ
وَأَصْطِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾

Гьесдехун щибго жо гӀахьал гьабуге. Дуца саброги гьабе гьеб гӀибадат гьабиялда гӀад чӀун.

Гьесул амро-нагъю тӀубан, гьесул шаргӀалъул ахӀкамал цӀунун. Дуца цоги щивго чи лъалищ гьав Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ рельеъарав? Гьесул гӀадаб къудрат бугев, гьесул гӀадаб гьунар-гучги бугев. Лъаларо ва гьечӀо гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ рельеъараб щибго жо. Цоги магӀна гьабуна: нужеда Ар-рахӀман абун цӀар лъурав чи лъалищ? абун. Гьаб цӀар буго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ хасаб ва жеги инсанасда жиб лъечӀеб цӀар.

66. Инсанас абубеб буго: «Дун хун вукӀун хадув чӀаго гьавун гӀадейищ вахъинавулев»-абун.

وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ إِذْأَمَامْتُ لَسَوْفَ أَخْرُجُ
حَيًّا ﴿٦٦﴾

67. Гьев инсанасда ракӀалда щай щолареб дица жив вижараблъи ва жив щибго жолъунги вукӀинчӀеблъи.

أَوْلَايَدِكُمْ إِلَى الْإِنْسَانِ أَنَا خَلَقْتَهُ مِنْ قَبْلُ
وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ﴿٦٧﴾

Гьедин жив вижарав БетӀергъанасда жив кӀиабизе вижизе кӀолевлъи щай лъалареб инсанасда?.

68. Дур БетӀергъанасул цӀаралдалъун гьедулев вуго дун, я МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица гьел киналго гӀаде рахъинаризе руго, дидехун ширк гьабизе гьел

فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ
لَنَحْضُرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾

гӀамурал, гьел къосинарурал щайгӀабиги рахъинаризе руго. Цинги дица гьел киналго жужахӀалда сверун ракӀарун чӀчӀезаризе руго.

Накабазда чӀчӀезарила дица гьел, гӀодогӀан гьарун, жидеда калам гьабизе кӀолареллъун ва бетӀер гӀаде борхулареллъун. Щивав капурчи жиндир щайгӀангун цадахъ цо гудур бан вухъун вукӀина.

69. Цинги щибаб къукъаялдаса дица къватӀив вахъинавила бищунго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гӀасилъарав.

ثُمَّ لَنَزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى
الرَّحْمَنِ عَيْنًا ﴿٦٩﴾

Гъезул цевехъанлъун вукIарав чи. Дица гъездаса бай бихъула жужахIалда реххизе ва гъел бищунго квешаб гIазабалъуль ккола.

70. Дида цIакъ лъикI лъала щив
вугев жиндий гучаб гIазаб гъабизе
мустахIикъав ва гъесие гъеб гIазаб
дица гъабула.

فَرَلَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ أَوْلَىٰ بِهَا صِلَاتًا ﴿٧٠﴾

71. Нужер цониги чи гъечIо гъеб
жужахIалда вачунев гурони.

وَإِنْ مِّنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا
مَّقْضِيًّا ﴿٧١﴾

Кинавго чияса жужахI бихъизе буго, гъел
сиратIалъул къодаса унеб мехаль. Аллагъас

гъеб жужахIалдаса цIунарав чи сиратI бахун довехун уна ва
жиндие гъеб жужахIаль заралги гъабуларо. Жидер Аллагъасда
гIасилъи кIудиял мушрикал ва мунапикъзаби гъеб жужахIалда жанире
ккола.

Цо гIалимзабаца абуна: киналго жужахIалда жанир лъугъинарула,
амма муъминзабазе гъеб цIорораблъун ва жинца зарал гъабуларелъун
букIуна абун. Гъаб жужахIалде киналго гIадамал рачине бугеб
хIукмуги Аллагъас гIубазабун бугеб, жиб хисулареб хIукму
буго.

72. Цинги дица гъеб жужахIалдаса хвасар
гъарила дунялалъул рукъор ругеб мехаль

نُورُنَّحْيِي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ
فِيهَا جِثَاتٍ ﴿٧٢﴾

гъеб жужахIалда ккеялдаса хIинкъун,

Аллагъ гъабизе гIадаб гъабун,
гъесие гIабадат бацIагIад гъабурал гIадамал.

Гъеб жужахIалда жанирго лъугъинарилари гъел гIадамал. Яги гъенир
жанир лъугъинарун, гъелъул зарал хъатIизе течIого къватIире рачина.
Ва дица гъеб жужахIалда жанир тела жидеца купру-ширкалдалъун,
мунапикълъиялдалъун зулму гъабурал гIадамал. Жал
гIодорегIанлъун, гъениса абадиялъго къватIир рахъунареллъун
тела.

Жидеца Аллагъ цо гъавун, аварагзаби ритIухъ гъарун
рукIарал, амма жидеца кIудиял мунагъал гъарурал гIадамал гъеб
жужахIалъул цIаялъ рухIун, жиде гIазаб гъабун хадуб Аллагъасул
цIоб-рахIомоялдалъун гъенисан къватIире рахъинарула. Гъезие
шапагIат гъабизе аварагзаби шагъидзаби, гIалимзаби ва цогидал
Аллагъ жидедаса разиял муъминзабиги реччала.

Гъаб «жужахIалда вачуна кинавго чи» абураб рагIиялда сверухъ
гIалимзабазул гIемераб бахIс буго ва хилапги буго. Дица гъелъул

цакъго къокъаб хІасил гурони гъаниб хъвачІо.

73. ТадегІанав Аллагъасул аятал
цІалараб мехаль жидеца Аллагъасда

инкар ккураб къавмаль

Аллагъасда иман лъурал

Гадамазда абулеб буго: «Нужищ ругел

жакъа жидер макъам лъикІал ва жидер жамагІатги годекІанги
лъикІал яги нижищ ругел?»-абун.

Гъаб рагІи Маккаялъул мушриказ абулеб букІана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда нахърильтъарал муъминзабаца Къуръан цІалараб мехаль ва жидеда гъеб Къуръаналда данде къец гъабун гъеб мекъаб гъабизе кІвечІеб мехаль. Гемеерисел муъминзаби мискинал, пакъирал Гадамал рукІиндал, дол къурайшиязул мушрикал бечедал, жидеда хадур Гадамал унел, жидер ханлъи бугел Гадамал рукІиндал, гъеб дунялалъул хІал хал гъабун, гъелдаса чІухІун абулеб букІана Къурайшияз гъаб аяталь бицараб рагІи.

74. ТадегІанав Аллагъас гъезул
рагІиялъе жаваб гъабун абулеб буго:

Дица цакъ Гемеер гъалагъ гъаруна дир

аятал гъереси гъарурал умматал. Гъел

жидер ханлъи кІудиял ва бечелъи Гемеерал рукІана.

Гъел умматал гъалагъ гъарурав Аллагъасда кІола жидеца МухІаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси гъавулел мушрикал гъалагъ гъаризеги.

75. Дуца гъел мушриказда абе

МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: гъаб амруялъуль

къосарал лъун ругел Гадамал Аллагъас

гъеб къосиналда тела жал хвезегІан,

цинги гъесда дандчІвай гъабизе жидер

батІулаб Гадамалгун ва гъесул гучаб

Газабги жидее хІакълъила.

Гъаб рагІи буго гъел къурайшиязе хІинкъи къун абулеб рагІи.

Жидее къотІи гъабураб жо гъезда Гаде бачІараб мехаль: жидее дунялалдаго Газаб гъабизеги бегъила Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ, яги гъел ахираталда Газаб гъабизе нахърахъун тезеги бегъила. Гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Газаб гъабизе бугеб къотІи хІакълъараб мехаль гъезда лъазе буго щив вуев жиндир къадро- къимат гъечІев ва боялги дагъав. Муъминзабийищ ругел яги капурзабийищ ругел.

وَإِذْ اتَّخَذْتُمْ عَلَيْهِمْ إيمَانًا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مِّمَّا مَا
وَأَحْسَنُ نَدِيًّا ﴿٧٣﴾

وَكِرْ أَهْلَكَ كَأَقْبَابِهِمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ
أَنْشَأْ وَرِيًّا ﴿٧٤﴾

قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ
مَدًّا حَتَّى إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ
وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا
وَأَضْعَفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾

76. ПадегІанав Аллагъас жал хІакъаб وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى وَالْبَاقِيَتُ
 диналда гІоритІун ккарал, жидеца الصَّالِحَاتُ حَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابٌ وَحَيْرٌ
 авараг ригІухъ гъавурал муъминзабазул مَرَدًّا ﴿٧٦﴾
 иман ва гІоритІел жегиги

цІикІкіинабула: гъел хІакъаб нухда
 чІчІезарула, гъезул иманги камил гъабула. Ахираталда
 Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цере чІчІезарураб мехаль батулѐб лъикІаб
 гІамал: гъесда иман лъун, гъесие гІибадат бацІад гъаби,- гъаб
 буго дур БетІергъан Аллагъасда аскІоб хІакъикъаталдаги
 лъикІаб иш ва гъельул букІине буго лъикІаб ажро ва жазаъ.
 Гъѐб ахираталъул лъикІлъи ва гъениб бугѐб алжаналъул нигІматал
 руго лъикІаб жо ва лъикІаб руссунеб бакІ. Гъаб дунялги, гъаниб
 бугѐб бечелъи-чІухІиги буго жиб хехго гІаса ине бугѐб ва жиндир
 ахираталъѐ зарал букІани гурони щибго хайир букІине гъечѐб жо.

77. Дуца гІажайблъи гъабуларищ أَقْرَبَ يَتَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَيْنَنَا وَقَالَ
 МухІаммад لَأُولَئِكَ مَا لَأَوْلَادًا ﴿٧٧﴾
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинца
 Къуръанги гъесул аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинца
 гъереси гъавулев капурчиясул хабаралъул.
 Гъѐс абулеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие ахираталдаги боцІи-
 малги, лъимал-хъизанги къезе бугин абун.

Гъаб аят рештінабуна Ал-гІасс ибну Ваил абурав капур чиясул
 хІакъальуль. Жинда Аллагъ разильаяв Хабаб ибнул-Аратица абун:
 «Дун вукІана къебелъи гъавулев чи. Дие ГІассидаса налъи букІана ва
 гъѐб налъиялда хадув дун гъесухъе индал ГІассица дида абун: Дица
 дур налъи къезе гъечІо дуца МухІаммадида инкар кквезегІан абун.
 Дица абун: Дица гъесда инкар кколари гъаб бакІалда гІодовккун мун
 хваниги цинги чІаголъаниги абун. Цинги ГІассица абун: дун хвезеги
 хун гІадевахъинавураб мехаль дир гъениб боцІи-мал букІине буго,
 гъенив вачІа мун дур налъи босизе, гъениб къела дица дуѐ гъѐб»-абун.
 ПадегІана Аллагъас абулеб буго.

78. Гъав чи балъгояб жо лъаялда أَطَّلَعَ الْعَيْبِ أَمْ أَخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾
 щун гъенив ваккунищ вугев, яги
 гъас Аллагъасулгун جَلَّ جَلَالُهُ къотІийищ
 гъабун бугѐб жиндие хун хадубги магІишат къезе?

79. Гъедин гъечІо амру. Гъѐв вуго гъереси كَأَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَتَمُدُّهُ مِنْ
 бицулев ва жинца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ
 аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ махсароде гъавуляян الْعَذَابِ مَذًّا ﴿٧٩﴾
 вугев чи. Гъас абулеб жо малаикзабаца

хъван буклине буго ва гьесие ахираталда гьабулеб гъазаб гуч
гьабизе буго, ва халат гьабизе буго, гьес бицараб къабихлаб ва,
купруялъуль гӀорхӀольан араб рагӀиялда данде.

80. Гъав жиндальун чӀухӀун вугеб, жиндие ﴿٨٠﴾
ахираталдаги буклине буго гьес абулеб
магӀишат гъевги хвезавун дица нахъе босизе буго ва гъев дида
щеве вачӀине вуго живго цохӀого. БоцӀи-мал, лъимал-хъизан
гъечӀого, жиндие квер бакъулев чиги гъечӀого.

81. Аллагъасда ﴿٨١﴾
гӀадамаз алагъзабилъун хъанчал гъарун
руго; гъезие гӀибадат гъабун жидее
кӀодолъи ва хиралъи щевезе бугин абун,
гъез жидее кумек ва квербакъи гьабизе бугин абунги.

82. Гъедин гъечӀо амру: гьабуларо ﴿٨٢﴾
гъел алагъзабилъун ккурал хъанчаз
ва гӀадамаз жидее кумек. Ахираталда
гъез инкар кквезе буго гъел мушрикаца
жидее гӀибадат гъабичӀин абун ва гъел алагъзаби гъезие
тушбабилъун руклине руго.

83. Дуда лъалариш МухӀаммад ﴿٨٣﴾
хӀакълъунго дица гъел мушриказда гӀаде
щайгӀаби гӀамун рукӀунелъи жидеца
гъел квешлъаби гъариялда ахӀулел ва
гъесизарулел?

84. Дуца гъел мушриказе гӀазаб хех ﴿٨٤﴾
гъаби гӀалаб гъабуге МухӀаммад
хӀакълъунго Дица гъезие кьурал кьоял ва хӀухълал
жал рикӀларал руго ва цакъ дагълал руго, ва гъел ахираталда
жиндир гӀазаб гучаб жужахӀалда руссинаризе руго.

85. Кънямасеб кьоялъ. Дида иман ﴿٨٥﴾
лъурал, ва Дир гӀазабалдаса хӀинкъарал
муъминзаби дида руссине гъарула кьокъаби гъарун ва жал хира
гъарун.

Дунялалда жидее шапакъатал кьезе рачулеб мехаль ханасухъе кьокъаби
рачунел гӀадин, чӀухӀараб ретӀел регӀун, берцинал рекӀунел жалазда
гӀад рекӀинарун рачула муъминзаби алжаналде рачунел мехаль.

86. Жидеца гӀасилъаби ва пасалъаби ﴿٨٦﴾
гъарурал гӀадамал Дица жужахӀалда

къотІулеб къоги буго гъеб.

Данде бакІарун боці лъим гъекъолеб бакІалда ва алахалде къотІулеб
гІадин: гІедегІизе гъарун, цІалаца чІвархулаго.

87. Жидеца шапагІат гъабуларо,
гъединго жидеги шапагІат гъабуларо.
Гъеб шапагІат гъабиялъе изну букІунел
гІадамал руго жидеца дунялалда

لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ
الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾

Аллагъасулгун **جَلَّ جَلَالُهُ** къотІи гъабун рукІарал гІадамал. Гъел руго
жидеца камилаб иман лъун Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гІибадат бацІцІад
гъабун ва аварагасул нух ккун хъвадарал гІадамал.

88. Мушрикаца абуна гурхІел кІудияв
Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндие лъимал ккуна абун.

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾

Малаикзаби гъесул ясал ругин, ГІиса ва ГІузайр гъесул васал ругин
абун.

89. ХІакълъунго нужеца гъабун кІудияб
мункараб жо ва нужеца абуна къабихІаб рагІи.

لَقَدْ جِئْتُمُوهَا إِذَا

90. Жиндир гурхІел бергъарав Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ лъимал руго абун нужеца абураб
мехаль, гъеб нугер рагІиялъул
къабихІлъиялъ зобал рихъизе ва ракъал
хъвалхъун ине гІагар гъарулел руго, риххун гІодор ккезе
мугІрулги гІагарлъун руго.

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ
وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَرَخَّرَ الْجِبَالَ هَذَا ﴿٨٩﴾

91. ГъадигІанго зобал ракъазцин хІехъолареб, гъел
жиндаса нечолеб ва хІинкъулеб рагІи бицунеб
буго нужеца, я гъал мушрикал, гъев жив гурхІулев ва жив
ГІадегІанав Аллагъасе лъимал руго абураб рагІи абураб мехаль.
ЦІакъ гучаб гІазаб швелаха нужеда гъеб къабихІаб гІамал нужеца
течІони.

أَنْ دَعَا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا ﴿٩٠﴾

Жинда Аллагъ разильяв Абумусадаса бицараб хІадисалда буго:
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «ГІадегІанав Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ жиндие рихунеб жо бицунеб рагІараб мехаль гъелда сабро гъабизе
кІолеб хІалаль сабру гъабизе кІолев щивго чи гъечІо. Гъев Аллагъасде
جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабула, гъесул лъимал руго абунги абула, цингиги Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ гъел мушриказе ризкъиги къола, сахлъиги къола, гъездаса балагъалги
нахъчІван тола»-абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

ГІадегІанав Аллагъас жиндехун ширк гъабурал гІадамазул кигІан
гІемераб бугониги лъикІаб гІамал къабул гъабуларо. Гъев Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ хъул буго жив цо гъавун, жиндие гІибадат бацІцІад гъабурал

муъминзабазул мунагъл жинца тІаса лъугъун, кІочон тела абун.
 Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «*Нужеца хвалда Лагарлъарав чиясда (лаилагъа илла Ллагъ) абизе лъазабе, (абизе тІаме). Хвалда аскІоб гъеб рагІи абурав чиясе алжан тІалъула*»-абун.
 Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «*Дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасул цІаралдалъун гъедула дун: зобал ракъалги гъезда жаниб бугеб жоги, гъезда гъоркъоб бугеб жоги, гъезда гъоркъ бугеб жоги цІадираялъул цо рахъалда лъуни (Лаилагъа илла Ллагъ) абураб рагІи цогидаб рахъалдаги лъуни гъеб (Лаилагъа илла Ллагъ) тІаде лъураб рахъ бергъуна*»-абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

Гъл хІадисазул ва гъл аятазул хІасил буго: жиндие лагълъи гъабизе тІадав, жинца хайирниги, заралниги гъабулев, жинда хъул лъезе ва жиндаса хІинкъизе бегъулев цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурони гъечІо. Жинца кинабго махлукъ бижарав, гъелъул тадбир гъабулев, ахир къиямасеб къоялъул цохІогояв ханлъун жив вугев.

Гъеб хІалалъ Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун, ракі гъеб иманалъулъ хІалхъон кІалалъ (Лаилагъа илла Ллагъ) абураб мехалъ гъеб букІуна хІакъикъияб иман ва хІакъикъияб тавхІид (Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъави). Гъаб рагІиялъул магІнаялда рекъараб гІамал гъабурав чи Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ алжаналда лъугъине гъавизе вуго. Гъаб рагІи абуниги жинца жиндир гІибадаталъулъ цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурев, цоги щиб бугониги жо гІахъл гъавурав чи, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жужахІалда лъугъинавизе вуго.

92. Жиндир гурхІел бергъарав Аллагъасе وَمَا يَنْبَغِي الرَّحْمَنُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿١٢﴾
лъимал-хъизан букІине рекъараб
гъечІо, яги гъелда жив хІажатаб хІал
гъечІо.

93. Зобал ракъазда жаниб бугеб кинабго إِنَّ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا
махлукъат жиндир гурхІел цІакъав عِندَ الرَّحْمَنِ عَبْدًا ﴿١٣﴾
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ **лагъзал руго.**

Гъес рижарал, гъес хъихъулел ва гъесул тадбиралда гъокъ ругел руго. Лагълъун вугев чи лъимерлъун вукІин гІакълуялъго къабул гъабулареб жо буго.

94. ХІакълъунго гъеб кинабго махлукъат لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿١٤﴾
Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ **жидер къадарги, рикІкІенги**
лъалеб буго.

Гъесдаса цохІо зарра гІадаб жоги балъго хутІуларо ва гъесда лъачІого щибго жо лъугъуларо.

95. Къиямасеб къоялъ Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا ﴿١٥﴾
щере кинабго халкъ бачІине буго шивав

инсан живго цохЮ вугеб хІалалъ.

Жиндирго напсалъул ургъалида, живгун цадахъ боцІи-малги лъимал-хъизанги, кумек чагІиги гьечІого.

96. ХІакълъунго дунялалда ругеб

мехалъ ПадегІанав Аллагъасда ﷺ

иманги лъун, гьесул расуласда ﷺ

нахъги рильлъун лъикІаб гІамал гъабун

хъвадарал муъминзабазе жиндир гурхІел цакъав Аллагъас ﷺ

цоцазда гъоркъоб рокъа-хинлъи ва махІабат гъабизе буго. Ва гьел

Аллагъасеги ﷺ рокъизе руго.

Маккаядла ругеб мехалъ муъминзаби жидер рикІкІен дагъал, жал мискинал ва пакъирал рукІун, мушрикал гІемерал ва чІухІарал рукІун, гьел муъминзаби гІадамаз жидер къимат гъабуларел, гІадамазда рихараллъун рукІана. Жидер рагІиги босуларел, къадро-къиматги гъабуларел рукІана. Жидерго къавмалда гъоркъорги рукІун гьез жал рикІкІун гутІи, гІодорегІан гъари, гІадамазе цакъ захІматаб жо буго.

Гъадин бугельул ПадегІанав Аллагъас гьел муъминзабазул рекІел гъей гъабун, гьезда роххел бицун абулеб буго: Аллагъас ﷺ нуж гІемерги гъаризе руго, нужеда гъоркъоб рокъа-хинлъи гъабизе буго. Нужеца сабро гъабе ва Аллагъа ﷺ цо гъавун гьесие гІибадат бацІцад гъабун хъваде абун.

Абугъурайратидаса ﷺ бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «ПадегІанав Аллагъасе цо лагъ вокъараб мехалъ жинца Жабраил малаикасда абула дие пуланав лагъ вокъун вуго, дуеги гъев лагъ вокъе-абун. Гъев лагъ Жабраиласеги вокъула. Цинги зобалазул агълуялда ахІула: «ПадегІанав Алласе цо пуланав лагъ вокъун вуго, нужееси гъев лагъ вокъа»-абун. Аллагъас ﷺ зобалазул агълуялъеги гъев лагъ вокъизе ва гьез жив къабул гъавизе сабабал рекъезарула ва гьезда гъев вокъизавула»-абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Гусман ﷺ асхІабас абулеб букІана: цониги лагъ гьечІо жинца лъикІаб яги квешаб гІамал гъабулев, Аллагъас ﷺ гъеб гІамалалда рельлъараб ретІел гьесда гІад ретІун гурони-абун. Гъарам ибну ХІаян абулев гІалимас абулеб букІана: цо муъминав лагъ жиндир ракІалдалъун Аллагъасде ﷺ вуссараб мехалъ ва Аллагъа разилъиги гІалаб гъабураб мехалъ, Аллагъас ﷺ гІадамазул ракІал гьесде русинарула ва гьезул ракІазуль гъев воки ва гьесда гурхІи

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾

рештИнабула»-абун.

97. ХІакълъунго Дица гъаб Къуръан
гъабуна, МухІаммад ﷺ, дуда жиб
лъалеб гІараб мацІалда, дуе жиб цІализе
бигъаяб букІизе ва дуца гьелдалъун

жужахІалъул ГІазабалъул хІинкьи къезе дудехун инкар ккурал,
жидер хІал хъубал ва дагІба-къец гучал инкарчагІазе. Дуца
гьелдалъун алжаналъул роххел бицине Аллагъасда ﷻ иман
лъун гьесие гІибадат бацІцІад гъабурал муъинзабазда.

98. Дица цІакъ гІемер гъалаг гъаруна
умматал ва къавмал дида иман лъезе
чІухІарал, дир русулал гьереси гъарурал,
жидеца ракъалда тІад пасалъаби

гъарурал. Гъезул цониги чи нахъе хутІун вихъулев вугищ дуда я
гъав инсан! Яги дуда гъезул сас-махІгІаги рагІулеб бугищ?

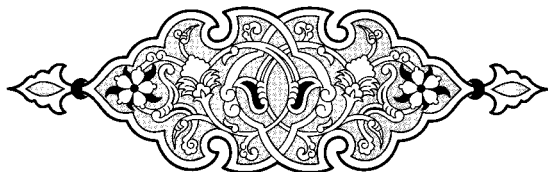
Гьел киналго гъалаг гъаруна, гъезул щивго чи нахъе хутІичІо, гъезул
росаби ва шагъарал чІорого хутІун чІунтана. Гьеб гІазаб ва гъалагІыи
гъаб къавмалдаги щевезе бегъула ва Аллагъасе ﷻ гъал гъалаг гъаризе
бокъани, гъезие квербакъулев щивго чи вукІине гьечІо. Гъезул жидерго
щивго гъунарги букІине гьечІо гьеб гІазабалда данде чІчІезе ва гьеб
нахъчІвазе.

Аллагъасул ﷻ квербакъиялдалъун Сурату Марьямалъул тафсир ва
таржама хъван тІубана.

ТІадегІанав Аллагъасе буго кинабго рецц ва щукру.

فَأَنصَبْنَاهُ لِسَانًا لِّبَشْرِهِ
الْمُتَّقِينَ وَنُذِرْ بِهِ قَوْمًا لِّدَارِ

وَكُرْهُلَهُمْ مِّنْ قَبْلِهِمْ هَلْ يُحِشُّ
مِنْهُمْ مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا

20. Сурагу Т1а-гъа

Маккаялда решит1забураб, жинда жаниб нусиялда льебералда щуго аят бугеб.

Гъаб сураталъул аслияб мурад буго диналъул аслаби рицин ва гьел рац1ц1ад гъари. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вук1ин ч1езабиялъул далилал рицингун цадахъ гъев Аллагъ жив цогояв вук1ин, гъесие г1ахъалчи гъеч1еблъиги бицунеб буго. Аварагабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва гъел рит1иялъул х1икматги бицунеб буго. Ахират бук1ин, х1исаб-мизан ва жезаъ бук1иналъулги бицунеб буго.

Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагас Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабулеб г1ибадаталъулъ ях1 бахъи, жиндие гъабулеб къварилъи ва заралалда сабро гъаби бицунлеб буго. Жинда т1ад къараб рисалат т1убзабун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие г1ибадат бац1ц1ад гъабиялда уммат ах1ана хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, амма гъесда т1ад къан бук1инч1о г1ал-зулму гъабун г1адамал исламияб диналде ах1изе.

Сураталда жаниб лъик1го г1ат1ид гъабун бицунеб буго жив аллагъ вуго абун хъвадулев вук1арав пирг1авнил ва гъесул къавмалъул. Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг г1адег1анав Аллагъасда к1алъаялъул, гъесда рисалат т1ад къаялъул ва Мусалги عَلَيْهِ السَّلَامُ пирг1авнилги бах1с бицун буго.

Адам عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасул къисаялда бакка-бахъи гъабун буго, инсанасул рак1 х1инкъулеб х1алалъ къиямасеб къоялъул ва гъелъул зах1малъабазул бицун буго. гъеб къиямасеб къоялъ х1исаб мизан гъабун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ мут1иг1аб халкъ алжсаналда иналъул, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ г1асильгарал гъев жидер Бет1ергъан вук1иналда инкар ккураб халкъ жуужах1алда иналъулги бицун буго.

Сураталда ц1ар лъун буго: «Сурагу Т1агъа» - абун. Гъеб Т1агъа аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ц1араздаса цо ц1ар буго. Хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ц1аралдалъун сурат байбихъиялда жанибги гъесул рак1 парахат гъаби буго. Мушриказул къварилъабазда сабру гъабизе гъесие квербакъи гъабиги буго.

*Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. **Та. Гъа!** ТадегӀанав Аллагъасда лъала гъаб кӀиго طه
хӀарпалдалъун жиндир щиб мурад бугеб.
«Я МухӀаммад»-абураб магӀнаги гъабуна гъеб кӀиго хӀарпалъул, гъаб
хадуб бугеб аяталъул магӀна ва тафсир хал гъабураб мехаль.

2. **Дуда гъаб Къуръан рештӀинабичӀо,** مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى
МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мун къосизавизелъун
ва дуца дурго напсалъе къварилъи гъабизелъунги.

Гъаб Къуръан дица рештӀинабун буго дуеги, тӀолго умматалъеги
рахӀаматлъун ва бахъибуголъилъун букӀине.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ва хириял асхӀабзабаз
как бай халат гъабулеб букӀана ва гъеб какиль Къуръанги гӀемер
цӀалулеб букӀана. Цинги Маккаялъул мушриказ абун: «Гъаб Къуръан
МухӀаммадида рештӀинабун буго гъев къосизавизе ва гъесие захӀмалъи
гъабун»-абун. Гъел мушриказул рагӀи нахъчӀван ТадегӀанав Аллагъас
гъал аятал рештӀизаруна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас сардиль тӀаде вахъун какал
ралел рукӀана ва гъеб какиль Къуръан цӀалулага халат вахъун чӀун
гъесул хӀатгалги гъорон рукӀана: кӀиябго хӀетӀе гӀодоб лъун чӀезе
кӀоларого цин цояб цинги цогитаб хӀетӀе борхун гъел хӀатӀазе свакбичи
гъабулевги вукӀана. ТадегӀанав Аллагъас гъесухъе Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام
малаик витӀана ва гъесда абун: «Дуца дур напсалъе захӀмалъи гъабуге,
гъеб напсалъе тӀадаб хӀакъги буго. Дица мун витӀун вуго бигъаяб ва
бацӀадаб диналдалъун»-абун.

3. **Дица гъаб Къуръан рештӀизабун гъечӀо** إِلَّا تَذَكَّرَ لِمَنْ يَخْشَى
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ **иман лъун, гъесул гӀазабалдаса**
хӀинкъулел муъинзабазе вагӀзалъун гурони.

Гъезул ракӀазуль бугеб иманалъул нур Къуръаналъул вагӀзаялъ жегиги
цӀикӀинабула ва гъезул Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вокъиги, гъесул гӀазабалдаса
хӀинкъиги цӀикӀкӀула.

МугӀавиятидаса رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ бицараб хӀадисалда буго: Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварагас абун: «Аллагъасе бокъараб мехаль жиндир цо
лагъасе лъикӀлъи гъабизе гъев лагъасда дин бичӀинабула»-абун. ХӀадис
имам Бухарияс ва Муслимница бицана.

Гъев чи жинца гъабулеб гӀамал Къуръан хӀадисалда боцунев, гъеб
гӀамал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тӀалаб гъабун ва аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
нахъвилъелъун гъабулев вукӀуна.

Аллагъ разильяав СагІлабат ибну ХІакимидасан бицараб хІадисалда буго: аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна:

«Къыямасеб къоялъ халкъальул хІисаб гъабизе жиндир тахида чІараб мехаль, П1адегІанав Аллагъас гІалимзабазда абула: дца дир гІелмуги дир хІикматги нужее къун букІинчІо дие бокъун букІун гурони нужеда гурхІизе ва нужер мунагъал чуризе- щиб гІамал нужеца гъабун бугониги»-абун

4. Гъаб Къуръан рештІинабуна жинца نَزَّلْنَا مَمَّنْ حَلَقَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى ﴿٤﴾
ракъалги рижарав, П1адегІанал зобалги рижарав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца кинабго гІалам щибго жо гъечІеб ва мисал-сурат гъечІеб бакІалда батизабурав, жидер гІорхъаби лъаларел, жидер борхалгъиялда ва гъезда жанир ругел махлукъатазда инсан хадув гъоларел зобалги рижарав.

5. Гъал церехун рехсарал камидал сипатал الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ﴿٥﴾
жиндие ругев, жиндир гурхІел цІоб гІемерав БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гІарщалда П1адегІанлъун вуго.

Жиндир заталда рекъараб П1адегІанлъи буго гъеб: жиндир П1адегІанлъи нильералда рельлъынаб гъечІого. Гъеб П1адегІанлъиялда инкар кквечІого ва гъельие сипатал чІезаричІого: « Аллагъас абураб ва гъесие бакъараб хІалалъ вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гІарщалда П1адегІанлъун»-абула жидер иман камидал муъминзабаца.

6. Гъев БетІергъан Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ **мулк** لَهُ وَمَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى ﴿٦﴾
ва милк буго зобалазда бугебги, ракъалда гІад бугебги, зоб- ракъалда гъоркъоб бугебги ва ракъазда гъоркъ бугебги жо.

Ракъазда жанир ругел магІданиял жал ва гъенир ругел, нильеда гъаларел, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ махлукъаталги.

7. Дуца дур рагІи загъир гъабун абуниги وَإِنْ تَجَهَّرَ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى ﴿٧﴾
МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **бальго дурго напсалъе рагІун абуниги, - ХІакълъунго гъеб кинабго жо БетІергъан Аллагъасда лъала. Гъев Аллагъ** جَلَّ جَلَّالَهُ **вуго жинда бальгояб жо лъалев ва рекІел хиялалги лъалев.**

Жегиги ракъалда хъвачІел, нахъа рекІель рачІулел хиялалги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ.

Гъаб аяталдаса мурад буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул ракъI паракат гъаби. Гъесда абулеб буго: П1адегІанав Аллагъ кидаго мунгун цадахъ вуго, дуца бицунебги гъебулебги жо бихъулев ва лъалев

вуго, дур реклел хиялалги жинда лъалев вуго. Гъев Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** мун цохлого тезе гъечло ва дуе квербакъи буклине буго. Дуца сабро гъабе дуда гъад къараб рисалат гъеб къавмалда щвезабиялда абун.

8. Жив цогояв, цоги гъечев Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** **الله لا اله الا هو له الاسماء الحسنى** вуго гъев жиндие гъибадат гъабизе **Г1адав Бет1ергъан. Жидер маг1на гъваридал, берцинал ц1арал ва сипаталги руго Г1адег1анав Аллагъасе.**

Щибаб х1алалъ ва щибаб бак1алъуль гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** загъирлъула гъеб х1алалда ва бак1алда рекъараб сипаталдалъун.

Жидеца кидаго Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** пикру гъабулел, гъев раклалда чезавулел ва гъесул сипатал раклалъ хал гъабун, гъесде машгъуллъун ва г1ашикълъун руклунел г1адамал руго Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** вокъарал ва Аллагъасе рокъарал г1адамал. Гъел г1адамазда абула: «Авлияуллагъи»-абун.

Гъадин жидер раклазда Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** сипатал лъалел ва гъел сипатал хал гъабулел муъминзабазда «الرَّحْمَنُ» «الرَّحِيمُ» «الرَّؤُوفُ» «الْحَلِيمُ» - абурал ц1арал раклалда щвараб мехалъ, яги жидеда аск1ор гъел ц1арал рехсараб мехалъ, яги Къуръаналдаса гъел ц1арал ц1алараб мехалъ, жидеда гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** гурх1ел-рах1мо раклалда цола, ва гъезул раклазеги чурхдузеги гъелъул асар лъугъун, гъелда хъул лъун, гъеб гурх1ел рах1мо жидеда решт1ун бугеблъун пикру гъабула.

«الْعَفُورُ، الْعَفْوُ، التَّوَابُ» - абурал ц1арал раклалда рач1араб мехалъ гъезул хъул лъола Аллагъас мунагъал чуриялда, тавбо къабул гъабиялда ва гъев г1аса лъугъиялда. «الْجَبَّارُ، الْعَزِيزُ، الْقَهَّارُ» - абурал ц1арал раклалда щвараб мехалъ гъел ц1акъ х1инкъула Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** щим бахъун, гъесул г1азабалъе жал х1акълъбиялда. Гъадианаб мисал буго Г1адег1анав Аллагъасул киналго ц1аразул. Гъел ц1аралги гъезул маг1наги суратул Исраалъул ахиралда хъван руго.

9. Духъе Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасул хабар ва гъесул къиса бач1ана гурищ Мух1аммад **وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى** **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!**

Дуда гъеб хабар раг1ана абураб маг1на буго гъаб раг1иялъул. Гъаб раг1и абулеб буго г1енеккарав чиясул г1ин ц1одор гъабизе ва гъев бицунеб жоялда к1вар къун г1енеккизавизе.

10. Гъев Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда цо ц1а бихъараб г1ужалъ ва гъес жиндир агълуялдаги абураб мехалъ: «Нуж гъаб бак1алда ч1а. Х1акълъунго дида доба рик1к1ад цо ц1а бихъулеб буго.

Дун нужехъе гъенисан ц1адул сунтур босун вач1ина, яги гъеб

إِذْ رَأَى نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي
ءَأْتِسْتُ نَارَ الْعَلِيِّ ءَأْتِيكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ أَوْ أَجْدٍ
عَلَى النَّارِ هُدًى

ца бугеб бакIалда ниль унеб нух бицунев чи ватун гьесда нух
мальгъизабун вачIина»-абун.

Мадяналда ШугIайб عَلَيْهِ السَّلَام аварагасе хьулухъ гьабун, гьесул гIи-боцIи хьихьун вукIун хадув, Мисриялда вачIунеб заман буго гьеб. Къаси сардиль нух къосун хутIана, ца бакизе лъугьиндал гьеб бакизеги кIвечIо. Гьедин квачан, нух къосун, гьабизе жо тIагIун ругеб мехаль Мусада доба рикIкIад цо цIадулгIадаб кунчIи бихьана. Гьеб бакIалда хьизанги тун, Муса عَلَيْهِ السَّلَام жинда канлги бихьараб рахьалдехун ана. Гьеб букIана «Пурсайнаъ» абулеб мегIералгIул кваранаб рахь.

11. Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг жинда канлги бихьулеб فَلَمَّا أَتَلَّهَا نُورِي يَسْمُوسِي ١١
бакIалда гIагарлгъараб мехаль, гьесда цо
гъаракьаль ахIана: Я Муса!

12. ХIакълъунго Дун вуго дур БетIергъан إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَأَخْلَع نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَالِدِ
Аллагъ الْمُقَدَّسِ طُوًى ١٢
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ: дуде калам гьабулев ва мун
гьаб бакIалда вачарав. Дуца дур кIнябго
хьит хIатIаздаса бахъе. Мун вуго жиб
бацIадаб «Пува» абулеб ракъалда тIад.

ГIалимзаби хилипIъана Мусада عَلَيْهِ السَّلَام хьитал рахъеян амру щай гьабураб абун. Цо гIалимзабаца абуна гьел хьитал дабагъ гьабичIеб хIамил тIомалгIул рукIанин, жал хьубал рукIун тIаса рахьун рикIкIад гьаре абун амру гьабунин. Цогидал гIалимзабаца абуна гьеб бацIадаб ракъалда тIад хIатIал гIицIго лъугъа абураб магIна бугин, гIицIцIал хIатIаца гьеб ракъ мерхьи мурадалда.

13. Дица мун тIаса вищана Муса гьаб дур وَأَنَا أَخْلَعُ نَعْلَكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى ١٣
заманаялгIул кинабго халкъалдаса дица
дуда калам гьабизе ва мун расулгIун
гьавизе. Гъанже мун гIенекке дица вахIю гьабулеб жоялда.

Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг ТIурсайнаалда иналгIул сипат бицунаго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхIаяв сайид КъутIбуца абуна: бецIаб ва цIорораб алахалда Муса авараг живго цохIо вукIаго, гьесда тIаде сардил сихIкъотIараб ва хIинкъараб бецIлгьи букIаго, Муса عَلَيْهِ السَّلَام унев вукIана жинда канлги бихьараб рахьалдехун жиндиеги хьизаналгьеги ца босизе, яги жинца нух бицунев чиниги ватилин хьулгун. Гьеб хIалалда жив вукIаго жинда сверухъ бугеб кинабго жо кIальараб гIадаб мисал лъугьун, гьесда ахIулеб гъаракъ рагIула: «Дун дур БетIергъан Аллагъ вуго»-абун.

14. ХIакълъунго, дун вуго Аллагъ إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ
гьечIо цохIо Дун гурого жиндие лагълги الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ١٤
гьабизе мустахIикъав щивго, Дуца

Г1бадат цох1о дие гъабе ва дун разилг1и Г1алаб гъабун какалги рай. Гъеб как балеб мехаль дуда дун рак1алда швезе.

Как баеян абиялъул х1икмат буго, гъеб как гуреб цогигаб Г1ибадатги Аллагъ ﷻ рак1алда швезавулеб бук1ингун цадахъ,- как бук1ин жиб балеб мехаль рак1ги, мац1ги ва цогигал лугбиги Г1ахъбаллъун Аллагъасе ﷻ гъабулеб Г1ибадат. Аллагъ ﷻ цо гъавун «лаилагъа илла Ллагъ»- абуралдаса хадуб бишун хирияб Г1ибадат как бай буго.

15. Къиямасеб къо бач1ин жиндилъ щибго щаклг1и гъеч1еб амру буго, дица гъеб бач1унеб заман балъго гъабун бук1уна. Гъеб къиямасеб къоялъ щибаб напсалъе жазабг1и гъабула.

إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أُخْفِيهَا تُجْرَى
كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى ﴿١٥﴾

Иман лъун лъик1аб Г1амал гъабурал Г1адамал алжаналда лъугъинарула. Жидеца Аллагъасда ﷻ инкар ккун купру-ширкалда ч1арал жужах1алда лъугъинарула.

Тафсиралъул Г1алимзабаца абунa: Г1адеГ1анав Аллагъас инсан холеб ва къиямасеб къо ч1олеб заман балъго гъабиялъул х1икмат бук1ине бегъулин Аллагъас ﷻ къот1и гъабун бук1ин хвалда Г1агарлъарав ч1ясулги къиямасеб къо ч1еялъул Г1аламат загьирлъараб мехаль тавбо гъабурасулги тавбо къабул гъабич1ого бук1ине. Гъедин бугелъул (инсанасда жив холеб заман лъалеб гъеч1елъул ва къиямасеб къо кида ч1олебги лъалеб гъеч1елъул) гъев даимго тавбо гъабун, хвалиде х1адарун вук1ине ва Аллагъасда ﷻ Г1асильзезеги х1инкъизе.

16. Мун гъеб къиямасеб къоялъул амруялдаса вуссинавуге Муса ﷺ,

فَلَا يَصِدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَآ يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ
هُوَ فَتَرَدَّى ﴿١٦﴾

Аллагъасда иман лъеч1ев ч1ясул хабараль. Жиндир гъава-напсалда нахъвилълъарав ва дуниялалъул лазатаздаса кеп босулевлъун вугев. Гъесул хабаралда божун хъвадани дие ахират к1очезе буго ва гъелдалъун мун гъалагълизе вуго.

17. Гъеб дур кваранаб квералъухъ бугеб жо щиб, я Муса ﷺ!

وَمَا تَلَكَ يَمِينِكَ يَمْوَسَى ﴿١٧﴾

Гъеб жо Г1анса гъеч1иш? Гъаб суал гъабиялдаса мурад буго Муса к1алъазе сабаб гъаби ва гъелда хадуб Аллагъас ﷻ загьир гъабизе бугеб муг1жизат бицин.

18. Мусаца абунa: Гъаб буго дир Г1анса. Дун гъелда Г1аде ваччула нухда унеб мехаль. Дица гъеб Г1анса къабун

فَآلِ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّأُ وَعَلَيْهَا وَأَهْمُشُ
بِهَا عَلَى عَنقِي وَلِي فِيهَا مَقَارِبُ أُخْرَى ﴿١٨﴾

гъутГбуздаса тІамах гъарщизабула гІиязе кваназе. Дица гъаб гІансаялдалъун цогиги хІажалъаби тІорала.

Нухдаса хъарахъ-заз нахъе реххула, данде бачІунеб гъвеелда хъваГула.

ГІалимзабаца абунa: Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварaгасе ГІолеб букІана «гъаб ГІанса бугин»-абун жаваб кьуниги. Кинниги Мусаца калам халат гъабунa ГІадеГІанав Аллагъасда калам гъабулеб бугелъул ва жиндие вокьулев чияса хитІаб гъаби рекІее бокьулеб жо бутелъул.

19. Хадубги ГІадеГІанав Аллагъас абунa: дуца гъеб قَالَ لَهَا يَا يَمُوسَىٰ ١٩ ГІанса ГІодобе рехе я Муса!»-абун.

20. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ ГІанса ГІодобе рехана ва гъеб فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَىٰ ٢٠ ракъалда хъвадулеб борохълъун лъугъана.

КІудияб, жиндир хъвади хехаб борохъ лъугъана.

Аллагъ разилъаяв ИбнуГІаббасица абунa: жинца ганчІалги цІулги кваналеп кІудияб борохъ лъугъана. Гъеб бихъараб мехаль Мусал عَلَيْهِ السَّلَامُ рекІелъе хІинкьи рехана ва гъес борохъладаса мугъ бан лъутизе къасд гъабунa. Гъаб жинда калам гъабулеб бакІалда Муса аварaгасда гъеб мугІжизат бихъизабиялъул хІикмат букІана Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ гъелда ругъунлъи ва пирГІавнида цебе гъеб ГІанса рехун гъелъул борохъ лъугъараб мехаль гъев хІинкьиЧІого вукІин.

21. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абунa: «Дуца гъеб борохъ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَتُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَىٰ ٢١ ккве, Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ ва мун гъелдаса хІинкьуге. Дица гъеб цебе букІараб хІалалъ ГІансалъун сверизабизе буго»-абун.

Мусаца борохълда квер хъвараб мехаль гъелъул цебе букІараб ГІанса лъугъана.

22. Дуца дур квер къвалакъе лъе, цинги гъеб къватІибе бахъе жиб гвангъарабълъун, щибго унти къварильиги гъечІого. Гъеб буго дуе цоги ГІаламат ва мугІжизат.

Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварaгас жиндир къвалакъеги лъун квер къватІибе бахъараб мехаль гъеб гвангъун, цІураб моцІалъул нуралда рельлъараб нургун лъугъунаан. Хадубги къвалакъ лъун къватІибе бахъараб мехаль жиб цебе букІараб хІалада верулаан.

23. Гъел мугІжизатал дица дуе гъарулел руго Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ, дуда дир хІалкІюльи лъазе ва дир ГІажаибал жалаздаса дагъабго жо дуе загьир гъабизе.

وَأَضْمَمْ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ ؕ آيَةٌ أُخْرَىٰ ٢٢

لِئُرِيكَ مِنْ ءَايَاتِنَا الْكُبْرَىٰ ٢٣

Гьелдалъун дур иман камиллъизе ва дица дуда тIад къазехъин бугеб кIудияб иш тIубазе дур къасд ва гъунар цIикIизе.

24. Мун ае пиргIавнихъе дир расулъун.

أَذْهَبَ إِلَيَّ فِرْعَوْنُ إِنَّهُ كَفَرٌ

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавиялда ахIизе, гьесда жиндир гIасилъи ва гIадамазе гъабулeб зулму тезабизе. **ХIакълъунго гъев цIакъ къосун вуго.** Гьесул зулмути гIемерлъун буго, гIамал кIодолъи ва чIухIи гIорхъолъан ун буго, хIатта «жив алагъ вугин» абураб рагIи абизе хIинкъулев гъечIо гъев малгIун.

Вагъбо ибну Манабигъ абулев гIалимас абуна: ПIадегIанав Аллагъас Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварасда абуна: «Мун дир рисалатги босун пиргIавнихъе а! Мун дица цIунарав вуго, дир квербакъиги две буго. Мун дица дир хиралъиялъул ретIел дуда ретIарав вуго, две къуват-гуч букIине буго ва две щибго хIинкъиги гъечIо. Мун вуго дир аскаразул цо аскар, загIипаб, жидер щибго гъунар гъечIеб къавмалда дица витIулев вугев. Гъеб къавм буго жидеца дир нигIматазда щукру гъабичIел, дир макроялда божун, дунял тIаса бищун ругел. Гъезда дун Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вукIин кIочон буго, дие лагълъи гъабизеги чIухIун руго, жидеда дун гъалароян къецандулелги руго.

Дун, дир кIодолъиялдалъун, гьедулев вуго: Дица халкъалье лъураб нух букIинчIебани- гьел гъалаг гъарулареб жидехъе расул витIун хадуб гурони, дица зобалазда амру гъабуни, гъез гамачI ва цIа рехилаан гъеб къавмалда тIаде. Дица ракъалда амру гъабуни, ракъаль гьел киналго жиндир чохъонир ккезарилаан. Дица мугIрузда амру гъабуни, гьел мугIрул гъезда тIаде рортун гьел гъалаг гъарилаан. Дица ралъадалда амру гъабуни, ралъадалъ гьел киналго гъанкъизе гъарилаан.

Киниги дир гурхIел-рахIму цIикIкIараб буго. Гъеб къавмалъ кигIан кIудияб гIасилъи гъабуниги дие гьелдалъун щибго зарал букIунаро. Дун щибго жоялда хIажатав гъечIо. Мун а гъев пиргIавнихъе дир рисалат босун ва дуца гъев ахIе дун цо гъавиялда, дие гIибадат гъабиялда, гъеб гIибадат цохIо дие гъабун ширкалдаса рикIкIалье абунги абе.

Гъесда лъазабе дир ццим бахъи цIакъ гучаб букIин, дир гIазабги жиб щибго жоялъ нахъчIвалареб букIин. Тавбо гъабун, гIасилъи тун, дун цо вукIиналда мукIурлъун дида вуссарасдаса тIаса лъугъунев, гьесул мунагъал чурулев вукIин. Мун хIинкъуге Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ гьесухъ бугеб дунялалъул ханлъиялдаса, гьесул боял гIемерал рукIиналдасаги. Гъев пиргIавн дир квералда гъоркъ вуго. Гъев дида данде чIун, дида вагъун бергъуларо ва дир гIазабалдасаги ворчIуларо»-абун.

25. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Я дир БетIергъан

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ! Дуца дир керен иманалъул

цезабун г1атИд гъабе.

26. Дуца дир амруги бигъа гъабе.

Гъеб дур рисалат т1убазе дие тавпикъ гъабе, дидаса х1инкъи т1аса инабе, дир къуватги ц1ик1к1изабе.

وَلَيْسَ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾

27. Дуца дир мац1алда бугеб гарац1ги биче.

وَأَحْلَلْ عَقْدَةَ مَن لَسَانِي ﴿٢٧﴾

28. Гъел г1адамазда дица бицунеб раг1и бич1ч1изе

يَقْفَهُمْ أَقْوَالِي ﴿٢٨﴾

ва гъез дир ваг1за босизе.

Тафсиралъул г1алимзабаца абун: Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг пирг1авнил рукъов вук1ана жив гъит1инав вугеб мехаль. Гъев Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ гъавиялъул ва гъев пирг1авнил рукъов хъихъун вук1иналъул къиса хадуб бицине буго, иншаАллагъ. Цо къоялъ пирг1авница гъев Муса жиндир накабазда т1адлъун веэдулев вук1аго, Мусаца пирг1авнил мегеж ц1ана. Гъелда ццим бахъун пирг1авница гъев ч1вазе къасд гъабидал, гъесул муъминай ч1ужу Асиятица абун: «Гъеб гъит1инаб лъимер буго жиндир г1окъло гъеч1еб, гъеб ч1вазе бегъиларо цин х1албихъи гъабун гурони»-абун. Цинги гъез Мусаде ццебе ккуна к1иго ц1адул терет ва к1иго луъ-луъ жаниб бугеб шурун. Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагас квер бегъун терет босана ва гъеб к1алдиб лъуна. Гъеб ц1аялъ бух1ун гъесул мац1алда гарац1 лъугъун бук1ана. Ва гъев к1алъалеб мехаль дагъаб мац1 бай бук1анаян абун.

29. Дуца дие вазир ва кумекчи гъаве Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ﴿٢٩﴾, وَجَعَلَ لِي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي ﴿٣٠﴾ дирго агълуялдаса.

30. Гъарун гъаве дие вазирлъун, дир вацлъун жив вугев. هَرُونَ أَخِي ﴿٣١﴾

31. Гъесдалъун дуца дир къуватги ц1ик1изабе жиб къосараб, г1асияб къавмалда даг1ват гъабизе. أَشَدُّ بِهِ أَزْرِي ﴿٣٢﴾

32. Дуца гъев дир амруялъуль г1ахъалги гъаве. وَأَشْرِكُهُ فِي أَمْرِي ﴿٣٣﴾

Гъесиегги аварагалъи къун, Гъарун дунгун цадахъ ч1ун дур рисалат т1обит1улевлъун гъаве.

33. Нижеца дие тасбих1 г1емер гъабизе. كَيْ سُبِّحَكَ كَيْبَرًا ﴿٣٤﴾

34. Мун рехсей, дие рецц гъаби, дуда дуг1а гъабун, дие х1ели г1емер гъабизе. وَتَذَكُّرُكَ كَيْبَرًا ﴿٣٥﴾

35. Х1акълъунго, мун нижер х1ал лъалев вуго, إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٣٦﴾

нижер калам раг1улев, пишаби рихъулев вуго.

Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъарана жиндие кумекалье жиндир вац Гъарун вазирлъун гъавейн ва живгун цадахъ авараг1унги гъавейн. Гъарун عَلَيْهِ السَّلَامُ гъесдаса к1удияв вук1ана, жиндир мац1 пасих1авги вук1ана. Гъесул г1акъло ва рек1ел ч1ей камилаб бук1ана. Пирг1авнил къосинги, гъесул г1амалк1одолъиги Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ лъалеб бук1индалго

гъесие бокъана жиндир ургъел бикъулев ва жинца мугъ чІвай гъабулев чи вукӀине живгун цадахъ. Гъевги жиндирго вац Гъарун عَلَيْهِ السَّلَامُ вукӀине бокъана.

36. ТадегІанав Аллагъас абун:

«ХІакълъунго Дица дуге дуца гъарараб жо кьуна я Муса!

قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى ﴿٣٦﴾

37. ХІакълъунго Дица дуда цІоб-рахІму гъабуна цогиги нухаль.

وَلَقَدْ مَنَّا عَلَىٰكَ مَرَّةً أُخْرَىٰ ﴿٣٧﴾

38. Дур эбелалда дица вахІю гъабураб гІужаль гъелда вахІю гъабураб жо.

إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰ ﴿٣٨﴾

ПиргІавница васал чІвалел ругеб мехаль гъев пиргІавнидаса мун хвасар гъавиялъе сабаб вахІю гъабуна дица дур эбелалда.

39. Дица гъелда вахІю гъабуна:

«Дуца гъеб гъитІинаб лъимер лъе цо гъамасалда жаниб, цинги гъеб гъамасги Нил гІурулъе рехе»-абун.

أَنۢ أُنۢزِّلَ فِيهِ مِنَ التَّابُوتِ فَأَقْرِضْهُ فِي الْيَمِّ فَيَلْقَاهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذُهُ عَدُوٌّ لِّي وَعَدُوٌّ لَّهُ وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي وَلَضَمَّةً عَلٰى عَيْنِي ﴿٣٩﴾

Мусал عَلَيْهِ السَّلَامُ эбелалгъл рекелъе пикраби рачІиндал: «Цинги щиб жоха букӀунеб! Дир гъитІинаб лъимер гъанкъула гурищ гъеб гІурулъ! Щив вугев жинда гъев хвасар гъавизе кӀолев чи?»-абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абубеб буго:

«Гъеб гІораль гъамас рехизе буго жиндир рагІалда бугеб ракъдаллъиялде ва гъеб гъамас кодобе босизе буго гъеб лъимеральгълги дирги туцманлъун вугев чияс»-абун. Дица гІадамазул ракІазуль мун вокьиги рехана. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ Муса авараг вокъана ва гъев Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ вихъарав чиясеги гъев вокъулев вукӀана. Мун гъев пиргІавница хьихъизе ва дида вихъун, дир цІуниялда гъоркъ мун кІудиявги гІезе гІоло гъабуна дица гъаб рехсараб вахІю ва гъаб хІукму.

40. ПиргІавнил агълуяль мун кодов восараб мехаль ва жидер рукъов

хьихъизе вачараб мехаль мун цІехезе дуда хадуь дур яц яхъараб мехальги гъабуна, Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ дица дуда гурхІел. Гъей яцаль пиргІавнил агълуялда абун: «Дица гІоритІилищ нуж гъев вас хьихъизе ва хахизавизе мустахІикъай гІадалалда»-абун.

إِذۢ تَشْتٰى أَخۢذُكَ فَتَقُولُ هَلۢ أَدُلُّكُمْ عَلٰى مَنۢ يَّكۡفٰهُمۡۗ فَرَجَعۡنَاكَ إِلَىٰ أُمۡمِكَ كِي تَفَرَّعۡ عَنۡهَا وَلَا تَحۡزَنۡ ۗ وَقَتَلۡتَ نَفۡسًا فَانۡجَبۡنَاكَ مِنَ الْعَمۡ ۗ وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا فَلَبِيتۡ سَبۡعِينَ فِيۤ أَهۡلِ مَدۡيَنَ ۗ فَرُحِمۡتَ عَلٰى قَدَرٍ يٰۤمُوسٰى ﴿٤٠﴾

ГІалимзабаца абун: ПиргІавнил агълуяль Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ рукъов вачараб

мехаль, гъев цониги г1аданалъул керен хахизе мук1урлъич1о. Аллагъас ﷺ х1арам гъабун бук1ана гъесие жиндир эбел гурей г1аданалъул рахъ. Гъей эбел ц1акъ пашман йик1ун гъель жиндир яс йит1ун йик1ана Мусал хабар лъалародай абун ц1ех-рех гъабизе. Пирг1авнил к1алг1аялда г1агарде щвараб мехаль гъелда г1адамаз бицунеб батана пирг1авнил агълуялъ цо гъамсинив лъун г1урулъе рехун вук1арав вас рукъов вачун вугин ва гъев цониги г1аданалъул керен хахич1ого ч1ун вугин абун. Мусал яцаль к1алг1аялда жаний ине нух багизабуна ва Муса ﷺ вугеб бак1алда ун гъезда абун дица лъазабилин нужеда гъев вас хахизе ва хъихъизе мустах1икъай г1адан йигеб бак1 абун.

Пирг1авнил агълуялъ гъей г1адан жидехъе яче абун абидалго, Мусал ﷺ эбел гъений ячун яч1ана ва Мусаца гъельул керен к1алдиб босун хахана. Пирг1авнил ч1ужу Асият ц1акъ ёхана гъеб лъимераль керен хахидалго ва жидер к1алг1аялъуй ч1а абун Мусал эбелалда. Гъель абун: «Дида дир рукъги, лъималги рехун тезе к1оларо. Дица гъев дир рукъов вачун хахизавила ва две бокъараб мехаль гъевги вачун духъеги яч1инаял»-абун. Асият гъелда разильана ва лъик1ал сайгъаталги къун гъей Мусаги ﷺ вачун рукъой йиччана. Гъаб къиса бицун Т1адег1анав Аллагъас абубеб буго:

«Цинги дица мун дурго эбелалъухъе вуссиनावуна гъельул рак1 бохизе, берги г1орц1изе ва гъей пашманлъич1ого йик1ине. Цинги мун к1удияв г1ураб мехаль дуца пирг1авнил къавм Къибт1иязул цо чи ч1вана, ва гъеб къварильгиялдасаги дица мун хвасар гъавуна. Пирг1авнил къавмалъухъ швезе теч1ого Мадяналда т1овит1ана. Ва цогиги г1емерал х1албихъиял гъаруна дица две, мун аварагълъун гъавизег1ан церехун. Гезег1анго соназ Мадяналдаги вук1ана мун Шуг1айб ﷺ аварагасда аск1ов. Гъелдаса хадув мун вач1ана, Муса ﷺ гъаб Т1урсайнаалда, дица мун расуллъун гъавизе х1укму къадар гъабураб бак1алде.

41. Ва дица мун т1аса вищана дир расуллъун вук1ине, дуда калам гъабизеги, ва духъе дир т1ехъ къезеги.

وَأَصْطَفَيْنَاكَ لِنُقِيبِي ﴿٤١﴾

Т1адег1анав Аллагъас гъаб щуго аяталда жаниб жинца Мусада ﷺ гъабураб ц1об-рах1муялъул цо чанго мисал бицана. Гъединаб ц1об-рах1му Муса аварагасе ц1акъ г1емер гъабун Аллагъас. Гъев Аллагъ ﷺ жиндир расулазе квербакъулев вук1инч1евани, Муса ﷺ авараг пирг1авница къабул гъавилароан.

Гъал аятаз рицарал Аллагъасул ﷺ ц1об-рах1муялъул мисалал руго:
1) Гъесул эбелалда илгъам гъабун гъамасги гъабун Муса ﷺ г1урулъе

рехи, гъенисан пирГавнил агълояль нахъе восун жиндир рукъов хьихъизе ва жив чІваялдасаги хвасарлъизе.

- 2) Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев Муса вихъарав чиясе гъев вокъулевлъун гъавун гъесда тІад жиндир рокъиялъул асар гъаби.
- 3) Аллагъас кидаго гъев цІунун вукІин жиндир бер балагъиялда гъокъ чІезавун.
- 4) Муса жиндир эбелалъухъе вуссинови жив хира гъавун, жиндие гІемераб сайгъат- саламги гъабун.
- 5) Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام КъибтІияч чІвараб мехаль гъезул квералдаса жив хвасарлъи ва Мадъяналда ун ШугІайб аварагасул хъизаналда гъоркъов ккей.
- 6) Мадъяналдаса тІад вуссараб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда кІалъай гъаби ва жив расуллъун гъави.

Аллагъ разильаяв ШугІайбил вас АхІмадица Жабирил вас СагІидидасан رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ хІадис бицана. Жинда Аллагъ разильаяв СагІидица абуна: Дица ГІаббасил вас ГІабдулагъида رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ гъикъана ТіадеГІанав Аллагъасул «Дица дур гІемерал хІал бихъиял гъаруна»-абураб раГІиялъул маГІна, щал хІал бихъиял гъел рукІаралин?-абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугІаббасица абуна: «Мун метер радалго вачІа гъеб суалалъе жаваб раГІизе, гъеб цІакъ халатаб хІадис буго»-абун. Тіасияб къо бачІарабго дун хекого ИбнугІаббасихъе ана, гъес дие бицине къотІи гъабураб хІадисалда гІенекизе бокъун. ИбнугІаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна:

ПирГІавниги гъесул гъалмагълъиги хабаралда ругеб мехаль, гъез раКІалда щвезабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Ибрагъим аварагасе гъабураб къотІи: гъев Ибрагъимил наслоялъул жинца ханзабиги аварагзабиги гъаризе ругин абун. ПирГІавнил къавмалъул цояс абуна: «Бануисраилал кидадай гъеб ханлъиги, аварагълиги жидехъе бачІина абун гъелда балагъун ругин ва гъезул щибго щаклъиги гъечІин гъеб къотІи хІакъаб букІиналда»-абун. Гъезул раКІалда кколеб букІана гъев авараг ЯгІкъубил Юсуп вугин абун. Гъев хвараб мехаль гъез абуна: «Гъадин гъечІо Аллагъасул амру, гъев авараг цоги вукІине ккола»-абун. Цинги пирГІавница абуна: «Щибха бугеб нужер гІакъло ва щиб жо гъабун лъикІ бугеб нильеца»-абун.

Цинги гъел цо-цаль ургъана ва гъез хІукмуги гъабуна: «Бануисраилазул росабалъе ва шагъаразде ГІадамал ритІизе: жидер къуват бугел жидеда кодор лебалал нусалги ругел. Кирехун ратаниги гъел бануисраилазул гІисинал лъималги хъвезе»-абун. Гъеб хІукму гъез тІубазеги гъабуна.

Гьедин щибаб сональ бануисраилазул бихьинал лъымал чъвараб мехаль, херал гадамал жидерго гажал шунги хвараб мехаль, пиргавнил къавмалда бихьана гьедин бануисраилал тагине бегъулеблъи ва жиде лагълъи гъабизе ва жидеда цере халтизе гадамал хутлулареблъи. Гъанже гъез цидасан данде руссун хлукму гъабун: «Цо сональ гъарурал васал хъезе, цо сональ гъарурал нахъе тезе»-абун. Гьедин гъабун гьел бануисраилал тобанго тагине гьечю ва нилъе лагълал рукLINE руго. Гьмерго гьмерлъизеги гьечю нилъехъан ханлъи бахъулеб халалъ абун гакълу гъабун КъибтIияз.

Мусал عَلَيْهِ السَّلَام эбелалъ Гъарун عَلَيْهِ السَّلَام гъавуна васал чвалареб сональ ва гъев щибго хинкъи гьечюго хихъулев ва клудияв гюлев вуклана. Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг гъавизе эбел къинай йигеб сон буклана васал хъолеб сон ва гьей эбелалда кутакаб ургълел ккун буклана жинца вас гъавуни щибдай гъабилла абун. Гъаб буго, я Ибнужабир, тоцебесеб питна ва хал бихьи Муса авараг эбелалъул чохъонив вуклаго гьесда гаде бачараб.

Гадеганав Аллагъас Мусал عَلَيْهِ السَّلَام эбелалда вахю гъабун: «Мун хинкъуге ва мун пашманлъуге. Дица гъев вас цунизе вуго, гъев дудаса ваталъун хадув духъе вусинавизеги вуго, ва гъев дица аваргабадса гъавизе вуго»-абун. Муса гъавураб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гъабун гъансинив лъун гъев Нил гурулъе рехана. Гъеб амру тубан хадуб гьелъухъе щайган бачана ва гьей вас-васазда, щакдариялда тамун щайганаль гьелъул рекелъе рехана: «Дица гъавураб жого щиб дир васасе! Дицаго хъезеги хъун ракъуль лъун вукларав ани лъикI букинчищ дие гъев чугбузе кваназе гурулъе рехиялдаса»-абун.

Цинги гюраль бачун ун гъеб гъамас щвана пиргавнил чужу Асиятил гъарабашаз лъим босулеб ва ретел чурулеб бакалде. Гьел ясалаз гъамас къватIибе бахъана гъениб жаниб хазина батилин абун ракалда ккун ва гъеб рагъизе къасд гъабун. Ясазул цояз абун гъеб гъамас рагъани нилъеда нилъер сайидат (хан) божуларо, гьелда жаниса нилъеца щибго жо босичю абураб рагъиялда. Гъамас рагъичюго босизе буго сайидаталъухъ»-абун. Асиятихъе босун, гьелда цебе лъун гъамас рагъараб мехаль гъенив жанив гьитинав вас ватана. Гъев вас вихъаравго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Асиятил рекелъе гъев вокьи рехана.

Мусал эбелги гъеб заманаялъ цакъ раки бакъван йиклана васасе ккараб жо лъаларого. Гъев васасул хабар пиргавнил къавмалда рагун жидерго нусалги росун гьел Асият йигеб бакалде ана ва Муса عَلَيْهِ السَّلَام хъезе къасд гъабун. Гъаб буго, я Ибнужабир رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ, цоги питна ва хал бихьи Мусаде عَلَيْهِ السَّلَام гаде бачараб гъев гьитинаб лъимерлъун вугеб мехаль. Пиргавнил чужуялъ гъезда абун: «Нуж

нахъе къае гъев васасдаса, гъав цо вас сабаблъун бануисраилал нужедаса гӀемерлъуларо»-абун. Гъел вас хъвечлого тезе бегъуларилан кӀалъадалго, Асиятица абун: «Гъедин бугони гъев те ниль пиргӀавнида аскӀор цвезегӀан. ПиргӀавница гъев вас дие тани нуж дие лъикӀлъи гъабурал рукӀина, гъес вас хъвезе хӀукму гъабуни дица нужеда гӀайиб гъабиларо»-абун.

ПиргӀавнида цее чӀун Асиятица абун: «Гъеб лъимер чӀаго те дурги дирги ракӀ гъезе ва бер бохизе»-абун. ПиргӀавница абун: «Дуе вукӀина гъев ракӀ гъезе гъабулелвълун, амма дун гъесда хӀажатав гъечӀо»-абун. Гъедин абуниги пиргӀавница вас чӀивачӀлого тезе хӀукму гъабун.

Цинги Асиятица сверухълъиялда гӀадамал ритӀун гъев вас хахизе гъавизе чӀужугӀадан цехана, амма Мусаца ﷺ цонигиялъул керен кӀалдибе босулеб букӀинчӀо. Гъев вас вакъун, гъев хвевлда хӀинкъун Асият гъевги вачун гӀадамал ругеб базар къотӀной яхъана, гъенийгӀаги ятилародай абун васас керен хахулей гӀадан.

Мусал эбелалда Аллагъас ﷻ гъабураб къотӀи кӀочон, сабро гъабизе кӀвечлого, гъель Мусал яц йитӀана гъесул хабар цехезе абун ва гъей тӀаде ккана Асиятил руччабазул къокъа бугеб бакӀалда. Гъез цехолеб жо жинда лъараб мехаль Мусал ﷺ яцаль ёхун абун дида лъалин гъев васас керен хахулей гӀадан абун. Гъанжеги пиргӀавнил къавмалъул квешал гӀадамаз гъей яс ккуна ва гъелда кӀал гъикъизе бай бихъана дуда гъев вас лъалиц? Дуда кин лъалеб гъес лъил керен хахулеблъи абун. Гъабги букӀана, я Ибнужабир رَضِيَ اللهُ عَنْهُ, Мусалги гъесул яцальул ва эбелалъул хӀал бихъулеб, гъезие питна гъабулел, хӀинкъи бугеб бакӀ.

Мусал ﷺ яцаль абун: «Дида гъев лъаларо, амма дида лъала гъев хахизавулей чӀужу йикӀин пиргӀавнилгун лъикӀаб гъоркъоблъи бокъарай, гъесде гӀагарлъи жубазе бокъарай. Гъельул керенги жегиги цониги лъимераль хахичӀого течӀо. Жиндир рахъги гъуинай хӀалги тамахай гӀадан йиги гъей»-абун. Гъеб хабар рагӀараб мехаль, яс нахъе йиччана ва Мусал ﷺ эбелалда хадур ритӀун, гъей ячун ячӀана. Гъельул кодове кӀуравго вас керен хахизе лъугъана. Асиятида гъеб рохел бицана ва гъель тӀалаб гъабун Мусал эбел жиндир кӀалгӀаялъул чӀун гъев вас хахун, гъев хъихъун йикӀайилан. Жиндир хъизан лъимал рехун тезе бегъуларин, жий рукъой йиччай абун Мусал ﷺ эбелалъи абун. Цинги гӀемер сайгӀаталги кӀун васги вачун эбел рукъое йиччана. Гъеб мехаль гурони гъельул ракӀги хӀалхъечӀо ва Аллагъасул ﷻ къотӀи хӀакъаб букӀиналда рекӀелчӀейги мухӀканлъичӀо. Гъедин берцинго эбелаль хъихъун кӀудияв гӀолев вукӀана Муса авараг.

Муса ﷺ цо дагъав кӀудияв гӀун берцинав ва васандулев

лъугъиндал, Асиятица Мусал эбелалда жиндир вас вачун жиндихъе зияраталъе яч1айилан хабарбит1ана. Гъев вас жиндихъе вач1унеб къоялъ киналго жиндир агълуялъул рурчабаздаги лъазабуна сайгъаталги росун рач1айин абун. Гъедин к1одо гъавун Мусал х1урмат гъабуна киналго рурчабаз, г1емерал сайгъаталги рач1ана. Цинги Асиятица абуна гъанже пирг1авнихъеги ине руго ниль гъесги гъав вас к1одо гъавизе абун. Пирг1авнихъе ун гъесда Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ вихъизавидалго, Муса кодове вачун накалда г1одов ч1езавураб мехаль, Мусаца гъесул мегеж ккун г1одобехун ц1ц1ана.

Гъенир рук1арал пирг1авнил г1акълучаг1аз абуна: «Гъав васас мун г1одовег1ан гъавулев вуго ва гъес духъа ханилъиги бахъулеб буго. Гъаб буго Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасе къот1и гъабураб жоялъул г1аламат»-абун. Цинги лъимал хъолел чаг1азда хадур рит1ун, гъел Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ хъвезе риччазе къасд гъабуна пирг1авница. Цинги Асиятица абуна: «Гъеб гъит1инаб, г1акъло гъеч1еб лъимераль гъабураб жо буго. Цин х1албихъи гъабун гъев васасул г1акъло бугиц абун лъазабизе ккела»-абун.

Цинги Мусада цере лъу-лъуалги ц1адул тереталги ккуна. Мусаца квер бегъун ц1а кодобе босана, гъель квер бух1арабго к1алдибеги босана. Гъебги бук1ана я Ибнужабир رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Муса رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ аварагасе гъабураб поги питна ва гъесул х1ал бихъи. П1адег1анав Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ Муса гъеб бак1алдаги ц1унана ва пирг1авнил зулмуялдаса ворч1ун Асиятица нахъе вачана.

Цинги Муса к1удияв г1ун г1олохъанчи лъугъараб мехаль, пирг1авнил къавмалъул цониги чиясда к1олеб бук1инч1о Муса вугеб бак1алда бануисраилазе къварилгъи гъабизе. Цо сордоялъ шагъаралъул раг1алдаса унаго Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ к1иго чи ватана цо-цазде рагъулел: цояв пирг1авнил, погидав бануисраилазул. Муса вихъараб мехаль жиндие кумек гъабе абун ах1ана бануисраилазулас. Муса аварагасул щим бахъана ва гъес тункараб жоялдакъун дов пирг1авнил чи хвана. Гъеб х1алалъ Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ рек1екълъгана жиндаса ккараб жоялда ва Аллагъасдаса عَلَيْهِ السَّلَامُ х1инкъун, гъесда гъарана жинда т1аса лъугъа абун. Гъеб жо жив щайг1аналь гуккун, гъель щим хех гъабун лъугъараб жо бук1инги лъана Мусада.

Нахъияб къо, щиб квешаб хабардай жинда раг1илаян абун, х1инкъунго, г1адамазда г1енеккун ана. Пирг1авнихъе рач1ун Къибт1ияз абуна: «Бануисраилазул чияс нильер чи ч1ван вугин гъесдаса къисас босизе кколин абун. Пирг1авница абуна жинца ч1варав чи вачун рач1аха ва нуг1ги ваче абун. Киг1анго квешав хан вугониги, щибго

хЈужа гъечІого бокъарав чи чІвазе хІукму гъабун гІадло битІуларо.

Гьел КъибтІиял жидер чи чІварав чи цІехолел рукІадго, жиндирго ишалъе къватІив вахъун унев Мусада ﷺ довго бануисраилазул чи ватана цоги КъитІбиясда вагъулев. Муса вихъараб мехаль исраилияс жиндие кумек гъабеян ахІана. Цебесеб къояль ккараб жоялда пашманлъун вукІарав Мусае ﷺ жакъаги гъев исраилияв вагъула ватидал, гьесда кІалъана: «Мун цІакъ квешав чи вихъула дида»-абун. Гьедин абуниги исраилиясе кумек гъабизе къасд букІана Мусал. Гъев Мусаца ﷺ доб рагІиги абидал, гьесул щим бахъунги бихъидал, исраилияв хІинкъана жинда къабизе бугин Мусаца абун ва гьес абун: «Я Муса! Дуе дун чІвазейиш бокъун бугеб жакъа, сон дов чиги чІвараб гІадин»-абун.

Цинги дов КъитІбияв лъутун ана ва гьес пиргІавнил къавмалда бицана жинда рагІараб хабар. ПиргІавница жиндир чІвадарухъаби ритІана Муса кквезе ва гъев чІвазе абун. Гьел жидерго нухаль унел рукІана, Муса ﷺ кивего ворчІиларин жидехъаян ракІалда ккун, амма цо исраилиясе пиргІавница гъабизе бугеб жо лъараб мехаль, гъев къокъаб нухаль Мусадe аскІов ана ва гьесда бицана мун чІвазехъин вугин, мун хехго шагъаралдаса къватІив айилан абун. Гъабги цогиги питна ва хІал бихъи буго, я Ибнужабир رَضِيَ اللهُ عَنْهُ, Муса ﷺ аварагасе гъабураб.

Цинги Муса ﷺ аварагшагъаралдаса къватІиве вахъун Мадяналъул рахъалде валагъун ана. Гъеб заман щвезегІан Муса берцинго, къварилъи бихъичІого хутІун вукІана. Гъанже гъев унев вукІана жинда нухги лъалареб, киве унеб ва киве щвелеб лъалареб бакІалде. Гьесул божи букІана цохІо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ: гьес жив битІараб нухде ккезавилин абун. Гьедин жив щвана Мадяназул лъим бугеб бакІалде. Гъенир боцІи гьекъезе рачІарал гІемерал гІадамал ратана ва жидерго гІиялги батІаго чІезарун, гьел лъеда раччичІого чІун кІиги чІужугІаданги ятана.

Мусаца ﷺ гьезда абун: «Нужее бугеб жо щиб гьел гІиял лълъималда рачун, гьал гІадамазда цадахъ гІиязе лъим къечІого чІезе ккани»-абун. Ясалаз абун: «Нижеда кІоларо гьел гІадамазда гъоркъор лъугъун, гьезда къецандун гІиязе лъим къезе. Гьел гІадамал нахъ руссараб мехаль гьездаса нахъе хутІараб лъим къола нижеца гІиязе»-абун. Мусаца ﷺ гьезул гІиял лъималда аскІоре рачун гьезие лъим къуна ва гьелги жидерго нухда ритІун жив хІохъ бахъизе цо гъветІалъул рагІдукъе лъугъана. Мусада ﷺ жив цІакъго вакъун вукІин бичІана, гьесда кодоб щибго кваналеб жоги букІинчІо. Мусаца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ дугІа гъабун абун: «Я дир БетІергъан! Дуца рештІинабураб

ризкбиялда хIажалъун вугоха дун»-абун.

ШугIайбил عَلَيْهِ السَّلَامُ ясал хехго рокьоре рачIиндал гъев тамашалъун лъугъана ва гъес гъикъана жакъа кин нуж хехго рачIаралин абун. Ясалаз бицана Мусаца жидее гIиял гъекъезаризе кумек гъабураблъи. ШугIайбица عَلَيْهِ السَّلَامُ цояй яс хадуй йитIун, Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндихъего ахIана. Гъес жиндир къиса бицараб мехаль ШугIабица абун: «Дида аскIов вугеб мехаль дуе щибго хIинкъи гъечIо. Мун пиргIавнил къавмалдаса хвасарлъарав вуго. Нижеда тIад гъесул ханлъи гъечIо»-абун.

Цинги ШугIайбил عَلَيْهِ السَّلَامُ ясаль абун: «Я дир эмен! Дуца гъав чи нильсе хIалтIи гъабизе ужра къун нильеда аскIов те. Гъев жиндир къуват бугев ва жинда божизе бегъулевги вуго»-абун. Ясаль гъеб рагIи абидалго ШугIайбица عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Дуда кин лъалеб гъев къуватав вукIин ва божизе бегъулев вукIин»-абун. Ясаль абун: «Гъев къуватав вукIин дида лъана гъес гъуялдаса лъим бахъулеб мехаль. Цониги чи вукIинчIо гъесгIадин гIемераб лъим галиниб босулев. Гъев жинда божизе бегъулев вукIин дида лъана дун гъесда аскIой унеб мехаль ва дун чIужугIадан йикIин лъараб мехаль гъес бетIер гIодобе тIамуна ва цониги нухаль дида валагъичIо. Цинги нухда лъугъараб мехаль гъес дун жинда хадуй чIезаюна: дун цее йигони гъесда дир черх бихъизе букIиндал, гъелдаса цIунун дун хадуй тана ва дица нух бицунеб букIана гъесда хадуй йикIадго. Гъаб иш гъабулев чи жинда божизе бегъулев чи вукIуна»-абун. Гъеб хабар рагIараб мехаль ШугIайбил عَلَيْهِ السَّلَامُ ракI парахалъана, жиндир ясалъул цIодорлъиялдасаги вохана.

Гъес Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Дица мун, гъай кIияйго ясалъул цояй дуе чIужулъунги къун дида аскIов тани, дуца дие микъго сональ гIиязул тIалаб гъабизе ва цогидаб хIажалъи ккараб жо гъабизе разильилищ мун? Цоги кIинго сон тIадеги бани нижеда аскIоб, гъеб дур лъикIлъи букIинаха. Иншааллагъ дуда дун лъикIав чилъун ватила ва мун нижеда аскIов лъикI вукIине вуго»-абун. Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ гъеб хабаралда разильана ва анцIго сональ ШугIайбида аскIов чIана.

Цинги жиндир хъизанги бачун Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ Мадяналдасан вачIулеб мехаль гъесул ккараб къиса Къуръаналь бицараб хIалаль букIана. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Мусал гъари къабул гъабун гъесул мацIалдаса гарацI бичун гъесул мацI пасихIаб гъабуна ва гъесие гъалмагълъун Гъарунги عَلَيْهِ السَّلَامُ гъавуна. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев Гъаруниде вахIю гъабун гъев Мусаде данде ана. Цинги Муса ва Гъарун пиргIавнил кIалгIаялъул рагъдухъе ун жал жанир риччай абун кIалъана. ГIемер мехаль гъезие жаваб къечIого гъенир чIезарун рукIана, ахирги гъезие жаваб къун, гъел жанире риччана ва пиргIавнида тIаде ана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнужабирил хІадис гъаб бакІалда къокъ гъабун тана. Иншааллагъу, гьелъул ахир дагъаб хадуб бицине буго.

42.43. ТадегІанав Аллагъас Мусаде

абуна: «Мунги дур вац Гъарунги а пиргІавнихъе дир мугІжизаталги росун.

ХІакълъунго гъев пиргІав цакъго къосун вуго ва гІамал кІодолъун вуго. Ва нуж свакаге ва кІвахІаллъуге дун ракІалде чІезавиялдаса ва дун рехсеялдаса.

أَذْهَبَ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِأَيَّتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي ﴿٤٣﴾

أَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٤٢﴾

Аллагъасул тушманасда тІаде унеб мехаль Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гІемер рехсезе рекъараб буго, гьелдалъун рекІель иман камиллъизе ва черхалье къуватги цІикІгизе, гъев тушманасда тІад бергъенлъи босулеб гучлъунги букІине.

44. Нужеца гъесда берцинаб, тамахаб мацІ ﴿٤٤﴾ **бицун дагІват гъабе, гъев Аллагъасда**

иман лъеялда, гъесда мутІигІлъиялда ахІе. Гъедин тамахаб хабар бицани, гъев Аллагъасдаса хІинкъизе бегъула яги жинца вагІза босизе бегъула.

Гъаб аяталда жаниб кІудияб хІикмат ва гІибрат буго. Ракъалда тІад бищунго квешав, жиндир гІасилъи ва зулму бергъарав, жив аллагъ вуго абун халкъ жиндие лагълъи гъабизе тІамурав пиргІавнихъе Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг витІулев вуго: гъеб заманаялъул бищунго лъикІав чилъун жив вугев, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тІаса вищарав ва Аллагъас жинда калам гъабурав. Гъев Мусаде عَلَيْهِ السَّلَام амруги гъабулеб буго мун гъев пиргІавнида тамахго, хІеренго кІалъае абун. Гъединго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасдаги: «Дуца гІадамал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда ахІе гІелму-хІикматалдалъун ва берцинаб вагІзаялдалъун»-абуна.

Гъаб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда халкъ ахІулеб къагІида. Гъадин ахІараб мехаль иман лъечІев чиясда иман лъезабизе лъидаго кІоларо ва гъеб иман лъезабе абун цониги аварагасда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амруги гъабичІо. Жиндир расулазе жаваб къечІеб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб къавмалъе жиндие бокъараб хІукму гъабула ва гъеб хІукму тІубазабизе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нахъе чІвалеб щибго жоги букІуларо.

45. Мусаца ва Гъаруница абун:

«Я нижер БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ!»

ХІакълъунго ниж хІинкъулел руго гъев нижеда гІенеккичІого ва нижер рагІи

босичІого, нижее гІакъуба-гІазаб хех гъабизе лъугъилин абун, ва нижее гъес квешав, гІорхъалъа араб зулму гъабизе гурин абун.

قَالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ يُفْطِنَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ

يَطْغَىٰ ﴿٤٥﴾

Гъев вуго ц1акъ квешав, зулмуяв хан, жив аллагъ вуго абун халкъалда к1алъалев. Гъесухъе рач1ун нижеца дуца Аллагъ ﷻ цо гъаве ва гъесие лагълъи гъабе абураб мехаль, гъес ниж ч1вач1ого теларо.

46. Т1адег1анав Аллагъас абунa: «Нуж х1инкъуге! Нужеца дир амру т1убазабе! Х1акълъунго Дун вуго нужгун цадахъ: нуж ц1унулев, нужеца гъабулеб жо бихъулев, бицулеб раг1иги раг1улев»-абун.

قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى ﴿١٦﴾

47. Нуж к1иявго гъесухъ а, ва гъесда абе: «Х1акълъунго ниж руго дур Бет1ергъанасул расулал. Дуца гъал бануисраилал нижгун цадахъ гъаб Мисриялъул ракъалдаса нахъе риччай ва дуца гъезие г1азаб гъабуге.

فَأْتِيَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا نُعَذِّبَهُمْ فَكَرِحْنَاكَ إِنَّا إِلَهُ مَن رَّبُّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى ﴿١٧﴾

Дуца гъел зах1матал ва квешал х1алт1аби гъаризе т1амуге. Х1акълъунго Ниж духъе рач1ун руго дур Бет1ергъанасул муг1жизаталги росун. Аллагъасул салам буго, гъесул ц1об рах1мат ва гъесул г1азабалдаса хвасарлъи буго жидехъе х1акъаб дин босун, гъеб диналда ах1улев чи вач1араб мехаль жидеца гъеб ах1и къабул гъабурал г1адамазе.

48. Х1акълъунго Аллагъас ﷻ нижеда вах1ю гъабун лъазабун буго жинца дунялалдаги ахираталдаги г1азаб гъабизе бугин жиндир расулал гъереси гъарурав, жинда иман лъезе ч1ух1ун, мугъ бан вуссун ч1арав чиясе абун.

إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَى مَن كَذَّبَ وَتَوَلَّى ﴿١٨﴾

49. Пирг1авница абунa: «Шивха вугев гъев нужер Бет1ергъан, я Муса ﷺ»-абун.

قال فمن ربكم ايموسى ﴿١٩﴾

Жиндир г1амал кодолъялъул гучаль гъес абиц1о «Дир Бет1ергъан»-абун, яги «Нилъер Бет1ергъан»-абун. Ай: шив вугев гъев дица жинда иман лъезе кколев чи? Дида гъединав чи лъаларо!.

50. Мусаца абунa: «Гъев вуго нилъер Бет1ергъан Аллагъ ﷻ, жинца кинабниги жо бижарав ва гъельие щибалда рекъараб ч1аголъи кьолев. Гъеб махлукъ т1обит1арав жидер дунялалъул маслах1атазда»-абун.

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ حَلْقَهُ وَهُوَ هَدَى ﴿٢٠﴾

Т1адег1анав Аллагъасул махлукъальгуль пикру гъабурав чиясда лъала цох1о гъаб аяталда жаниб т1орит1ел бук1ин ва х1ужа-далилги бук1ин гъаб махлукъ бижарав Халикъ ц1акъ х1акимияв, жиндир гъунар-къуват ва г1елму-г1акълу камилав, жинца гъабулеб жолялъул гадбир мух1канав

вукІналда. Инсан жиндир квералда валагъани, гьесда бихъула гьєб квер жинца инсанасул хІажат тІубазе. цІакъ камилаб хІалалъ бижун букІин Гьєб квер гьєлдаса лъикІаб ва мунпагІат цІикІараб хІалалъ гьабизеян цо инсан ургъани, гьесда кІоларо гьаб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ бижаралдаса батІияб хІалалъ квер ургъизе ва гьєлълул мунпагІат цІикІкІинабизе. Гьєб мисал буго инсанасул щибаб лагаялълул, гьєдинго буго цогидаб кинабго махлукъатги.

51. Цинги пиргІавница абуна: «Цересел умматазул щибха ккараб? Гьезул хІал щиб бугєб ва гьєл кире ругєл»-абун.

قَالَ مَتَابِ الْفُرُونَ الْأُولَى ﴿٥١﴾

Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагас Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хІисаб- мизан гьабизе бугин, жазаъги гьабизе бугин, жив гуресе лагълъи гьабуразе гІазабги гьабизе бугин абидалго, пиргІавница гьєсул рагІи махсараде гьабун ва гьєсда ракІ белъи гьабун, абубєл буго: «Гьєдин батани щайха цересел умматал тІаде рахъинаруларел ва гьєзие гІазабги гьабурарєб? Гьєл умматазги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гуресе лагълъи гьабун букІана гурищ?»-абун.

52. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: Гьєл умматаз гьабураб гІамалги, гьєзие гьабизе бугєб жазаъги дир БєтІєргъан Аллагъасда

قَالَ عَلْمُهَاعِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنسَى ﴿٥٢﴾

аскІоб бугєб тІєхъалда (ЛавхІул-

махІфузалда) хъван буго ва Аллагъасє جَلَّ جَلَّالَهُ щибго жо кІочоларо ва гьєсул хІукмуялдаса щибго жо борчІуларо.

Гьєсие бокъараб мехалъ, бокъараб хІалалъ гьабула Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир лагъзадерие жазаъ.

53. Гьєв БєтІєргъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца нужєє гьаб ракъ, гьитІинаб

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَوَّاهُ لَكُمْ

лъимєралъє кини гІадин, рекъезабурав.

فِيهَا سُبُلًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا

Нужєє рахІатаб хІалалъ гьєлда тІадхъвадизе

بِهِ أَرْوَجًا مِنْ بَنَاتِ شَقِي ﴿٥٣﴾

ва яшав гьабизе. **Гьєб ракъалда тІад**

нужєє нухалги гьарурав. сапаралда инє, даран базар гьабун нужєр

магІишат лъикІ гьабизе. **Нужєє зодиса цІадги базабулев. Цинги гьєб**

цІадалдалъун жинца нужєє батІи-батІиял хурдул рижизарулев.

Ахал хурзал рижизарулев. **Нужєє ризкъилълун батІи-батІиял пихъал,**

тІощєл ва бахча бижизабулев.

54. Нужєца гьєб ризкъиги кванай, нужєр боцІиги гьєб алахалда бачун хьихъє.

كُلُوا وَارْعَوْا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ

Гьаб кинабго дир махлукъаталълул

لِلأُولَى الْكُفَى ﴿٥٤﴾

пикруги гьабє.

Х1акълъунго жидер г1акъло бугел, жидеца пикру гъабулел г1адамазе г1емерал далилал руго гъеб махлукъаталъуль. Гъелъул Халикъ вук1иналда жидеца т1орит1ел гъабулел. Гъев Халикъ ц1акъ гуч ва къуват бергъарав вук1иналдаги т1орит1ел гъабулел. Гъединав Халикъасе г1ибадат гъабич1ого, гъесдаса х1инкъич1ого гъесде г1асилъун хъвадизе кин бегъулеб? Гъев Бет1ергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго:

55. Дица нуж гъаб ракъалдаса рижана.

Нужер к1удияв эмен Адам عَلَيْهِ السَّلَام гъеб

ракъалдаса вижун. **Дица нуж гъеб**

ракъулье руссинаризеги руго.

Нуж хвезарун, ракъулье лъун, нуж ракълъун лъугъизе руго, гъан ва рукъби турун. **Цинги дица нуж гъеб ракъул чохъониса г1аде рахъинарун дида цере ч1езаризе руго.** Х1исаб гъабизе ва жазаб гъабизе. Гъаб ваг1заги кин босулареб нужеца ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие г1ибадат бац1ад гъабиялда кин русунарел?

56. Х1акълъунго Дица гъев пирг1авнида

дир киналго г1аламатал ва далилал

рихъизаруна.

Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагасе къурал муг1жизаталги рихъизе гъаруна. **Цинги гъес дир аятал гъереси гъаруна,** гъеб жо сих1ро бугин абуна ва дида иман лъезе, дие мут1иг1лъизе мук1урлъич1о. **Жиндирго къосиялъуль ва ч1ух1иялъуль ч1ана.**

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнужаририл х1адисалда буго: Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас жал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расулал ругин абидал, ва гъаб цебехун бицараб х1алалъ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вук1иналда, гъесие г1ибадат гъабизе ккеялда т1орит1ел гъабулел далилал рачун даг1ват гъабидал, пирг1авница абуна: «Мун авараг ватани, гъеб дуца бицулеб жоги бит1араб батани, нижее дурго муг1жизат бихъизабеха»-абун. Цинги Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام г1анса г1одобе рехана, гъеб к1удияб борохълъун лъугъун багъа-бачарана ва бет1ерги эхеде борхун пирг1авнидехун буссана, цинги гъев вугеб рахъалде ине лъугъана. Пирг1авн кутакалда х1инкъана, жиндирго тахидасан вортун ана ва гъес гъарана гъеб борохъ жинда г1аде биччагеян. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام г1анса кодобе босана ва гъеб жиндирго сураталда сверана. Хадуб Мусаца къвалакъеги лъун квер къват1ибе бахъана. Гъеб квер гвангъараб нур балеблъун лъугъана. Хадубги квер къвалакъе лъун цебе бахъидал жиндир бук1араб сипаталда сверана. Пирг1авн гъеб к1удияб муг1жизат бихъараб мехаль Масаде нахъвилъгъинч1о ва гъеб дуца гъабураб жо

* مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا

نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٥﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَى ﴿٥٦﴾

сихІру буго абун кІалъана.

57. ПиргІавница абун: «Мун нижехъе вачІунищ вугев, я Муса; гъеб дур сихІруяль ниж гъаб ракъалдаса къватІире гъезеян».

قَالَ أَحَدُنَا لِنُخْرِجَنَّ مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ
يَمُوسَى ﴿٥٧﴾

58. БичасхІаги, гъеб дуца гъабураб гІадаб сихІру нижецаги гъабула. Дуца нижее къотІи гъабе мунги нижги сихІру гъабизе данделъизе ва нильеца гъеб къотІиги хвезабичІого букІине. Гъеб

فَلَمَّا أَيْدِيكَ بِسِحْرِ قَتْلِهِ فَأَجْعَلَ بَيْنَنَا
وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا
سُوَّى ﴿٥٨﴾

данделъиялъе мухІканаб заманги ва бакІги чІезабе)-абун.

Гъеб букІана сихІру чагІи гІемераб заман, гъедин букІиналъ къун букІана Муса аварагасе мугІжизатлъун гІансаялъул борохъ лъугъин, гъелдалъун сихІручагІазул сихІру хвезабизе. ПиргІавнил гІакълучагІацаги абун: «Нильер ракъалда гІемерал сихІручагІи руго. Гъел данде ракъарун сихІру гъабизе риччазе ккола ва гъев Муса сихІрочи вукІин лъараб мехаль, гъев чІвазе бегъула»)-абун.

59. Муса аварагас абун: «Нужее къотІи гъабулеб буго гІид къояль ниль данделъизе ва гъеб къоялъул бакъ баккун хадуб халкъ данде бакІарун гъезда цере нильги къецандизе»)-абун.

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الرِّيبَةِ وَأَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ
صُحَّى ﴿٥٩﴾

ГІадегІанав Аллагъасул амру загъир гъабулеб, жиндир аварагасе квер бакъулеб, Аллагъасул тушбаби къезарулеб къо букІиндал гъеб, Муса عَلَيْهِ السَّلَام аварагас абун: кинабго халкъ хІалтІи-пишаялдаса хІалхъараб, гъез рохел загъир гъабулеб, гъел киналго данделъизе рес бугеб гІид къояль рахъине руго ниль халкъалда цере. Гъеб цере рахъинги зухІаялъул гІужаль букІине буго: канлъиги гвангъараб къоги гІатІидаб гІужаль. Кинабго халкъалда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къудрат загъирлъизе ва пиргІавнги гІодовегІанлъизе.

ГІалимзабаца абун: гъеб къо мухІарам моцІальул анцІабилеб къо букІана: «ГІашураъ» абун жиб машгъурлъараб. Гъеб къояль рещІана НухІ عَلَيْهِ السَّلَام аварагасул гама ракъалда, гъеб къояль хвасарлъана Муса عَلَيْهِ السَّلَام авараг ва бануисраилал пиргІавнил къавмалдаса, ралъдалъе гъелги гъанкъун.

60. Цинги пиргІавн Мусадаса ватІалъана ва жиндирго сихІручагІи данде гъарун гъелги рачун вачІана

فَتَوَلَّى فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَى ﴿٦٠﴾

жиндилъ данделъизе къотги гъабураб къоялъ.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибнуГаббасица абуна: «Гъезул лъабкъоялда анцила киазарго чи вуклана ва шивасда кодоб гансаги кварги (рохъенги) буклана»-абун.

Ибнукасирица абуна: «Гъеб къоялъ кинабго Мисриялъул халкъ данделъана. ПирГавниие кудияб тах лъун, гьелда тлад живги гюдов чана. Гъесул квараниса ва квегиса мухъал гъарун хакимзаби, гакълочагли ва кумекчагиги чана. Гъезда данде ритун кудияб майданалда халкъги эхетун чана. ПирГавнида цере мухъ гъабун сиручагиги чана. Гъел сиручаглаца пирГавнида гьикьидалго щиб жоялдалъун Мусаца сиручу гъабурабин абун, гъес абуна гансаялъ гъабунаян. Сиручаглаца абуна: «Гъеб гансаялдалъун ва рухъбузалъун сиручу гъабизе нижедаса шивго бергъунаро»-абун.

Гъеб кудияб майданалда пирГавнида цере мухъ гъабунги чун сиручаглаз абуна: «жакъа ниж сиручу гъабун бергъани нижее щиб ажро буклине бугеб»-абун. ПирГавница абуна: «Дица нуж дида глар гъаризе руго, дир кумекчагилъунги гъаризе руго. Щиб жо нужеца гъараниги гъебги къезе буго»-абун.

Гъеб галам данде буссараб баклалда жидеда Аллагъасул свалат салам лъеял Муса ва Гъарун рачана шивго цадахъ чиги гъечюго, жидерго гансаги гунтун, Аллагъаги ﷻ рехсолого, гьесда божун ва таваккал тамун.

61. Гъел сиручаглазда Мусаца абуна:
«Нуж Аллагъас гъалаг гъареял, нужеца
гадамал гуккун сиручуги гъабун, гъезда
гъечлеб жо бугеблъун бихъизабуге.

قَالَ لَهُمُ مُوسَىٰ وَإِنَّكُمْ أَتَّفَرُّوْا عَلٰى اَللّٰهِ
كذٰلِكَ بِاٰفْسِسِحْتِكُمْ بَعْدَ اٰبٍ وَّ قَدْحَابٍ مِّنْ
اٰقْتَرٰى ﴿٦١﴾

**Гъеб буго Аллагъас ﷻ бижичлеб жо
бижанаян аби. Гъедин хъвадани нужеда Аллагъасул ﷻ гучаб
глаз аб швела. Хакълъунго Аллагъасде ﷻ гунтизабун гьереси
бицарав, Аллагъасда ﷻ данде вахъарав чи цлакъ чювого
хутарав ва гадада хварав чи вуго»-абун.**

Аллагъасул салам лъеяв Муса аварагас гъеб мажлиси ва гъеб лахизатги Аллагъасул ﷻ рисалат тобитулеб мажлислъун гъабун ва гъел сиручу чаглазе берцинаб ваглаз- насихлат гъабун.

62. Цинги гъел сиручагли поцадехун ﷻ
бахис гъабун калъана ва балъго,
шуршудун цо жо бицине лъугъана.

Гъезул цояз абуна: «Валлагъи, гъав чияс бицунеб жо сиручурияс бицунелда релъарабго гъечю. Гъав чи унгого авараг ватизе вуго ва

ниль гъес халкъалда къватІир чІвазарун инжит гъаризе ругин абун. Ва амма сихІручагІазул гІемерисел гъезда рекъечІо.

63. Гъез абунa: «Гъав кІиявго аварaг гъечІо. Гъал руго сихІручагІи. Гъезие бокъун буго жидер сихІруядалъун жидеда хадуб халкъ бачине ва пиргІавниги гъесул къавмги гъаб ракъалдаса къватІир гъезе. СихІручагІазул сихІру батІул гъабун, гъезие шолеб магІишатги гъукъизе»-абун.

قَالُوا إِنَّ هَذَا نَسِجْرٌ نَّ يُرِيدَان أَنْ يُخْرِجَاكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثَلَّى ﴿٦٣﴾

64. Нуж киналго цадахъ рахъа ва киназго цадахъ сихІруги гъабе. ГІунсби ва рухъби ГІодоре рехе. Гъеб мехаль Муса хІинкъизе вуго ва гъесул сихІруги хвезе буго. ХІакълъунго жакъа гъаб майданалда бергъарав чи жиндир кІудияб лъикІлъиялда кверщел батарав вукІине вуго»-абун.

فَأَجْمِعُوا كَيْدَكُمْ ثُمَّ اتُّوَصِفُوا وَقَدْ أُنزِلَ الْيَوْمَ مِنْ أَسْمَعَلَى ﴿٦٤﴾

Ниль бергъани пиргІавница къотІи гъабураб къадро-макъам ва гІемерал сайгъатал щвела нилье. Гъев Муса бергъани гъев кІудияв ханлъиялда вахине вуго ва гъесул мурадги тІубазе буго.

65. СихІручагІаца абунa: «Я Муса! Дуцайиш бай бихъулеб сихІру гъабизе дур гІансаги гІодебе рехун, яги нижищ рукІинел гъеб сихІру гъабизе бай бихъулеллъун»-абун.

قَالُوا يَمْوَسِيَّ إِيمَانًا أَنْ تُلْقَى وَإِنَّمَا أَنْ تَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَى ﴿٦٥﴾

Гъез Муса عَلَيْهِ السَّلَام виччана бай бихъи тІаса бищизе гъезул ракІ чІун букІиналъ жал бергъине рукІиналда.

66. Мусаца абунa: Нужеца байбихъе ва нужерго сихІру гъабе абун.

قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا حِجَابًا لَّهُمْ وَعَصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَى ﴿٦٦﴾

Муса аварaгасги гъезул пишаялда рельлъун гъезие лъикІаб рагІи бицана «нужеца

байбихъе»-абун. Гъелда жаниб далил букІана Муса عَلَيْهِ السَّلَام гъездаса хІинкъун гъечІолъиялда ва щиб сихІру гъез гъабуниги Мусаца гъеб батІул гъабизе букІиналда. ТIадегІанав Аллагъас хІакъаб жо бергъинабун батІулаб жо къезабизе букІиналдаги.

СихІручагІаз жидехъ рукІарал гІунсби ва рухъби цадахъ ГІодоре рехана ва гъезул гІемерал борхъал лъугъун, гъел чехъалда хъурщун ракъалда хъвадулел руго абун ракъалда ккезабуна Мусада, гъез гъабураб сихІруялъ. Гъеб майдан цІун, цоял цоязда тIаде рахун гъаналда бараб хІапараялда рельлъун лъугъана гъел жидер

гЕмерлътиялъ.

67. Гъеб иш бихъараб мехаль Мусада лъана
жиндир рекелъе хІинкъиялъул асар
лъугъараблъи.

فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى ﴿٦٧﴾

Гъесул хІинкъи букІана гъел сихІручагІазда божун кинабго халкъ
купруялда ккезе гурин абун.

68. Дица Мусада абун: «Мун хІинкъуге,
ХІакълъунго мун вуго жакъа бергъарав ва
гІадегІанав»-абун .

فَلَمَّا لَاحَظَ أَنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى ﴿٦٨﴾

69. Дуца гІодобе рехе Муса, дур
кваранаб квералъухъ бугеб гІанса,
гъель кІалдире рачун къулчІизе
руго гъез сихІру гъабурал гІунсбиги
рухъбиги. ХІакълъунго гъез гъабураб жо буго сихІру, гІадамазул
бер гуккулеб. СихІручиясул лъикІлъиялда каерщел батизе гъечІо
киве жив вугониги ва щибжо жинца гъабуниги.

وَأَلْقَى مَا فِي يَمِينِكِ تَلَفَفَ مَا صَعَوْا إِنَّمَا صَعَوْا
كَيْدَ سَجْرٍ وَلَا يَفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ﴿٦٩﴾

Цинги Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ гІанса гІодобе рехана ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абураб
хІалалъ гъельул кІудияб борохъ лъугъун гъель дол киналго борхъал
къулчІана. Ибнукасирица абун: Мусаца гІанса гІодобе рехараб мехаль
жинца гІадамал хІинкъызарулеб сипаталъул кІудияб борохъ лъугъана,
жиндир хІатІалги, кІудияб габур-бетІерги бугеб, гажалги чІахІияб.
Балагъун гІадамалгун гъель цо-цо ккун къулчІун гъел сихІручагІазул
борхъал гІагІизаруна.

Гъеб иш бихъарабго сихІрочагІада лъана Муса аварагас гъабураб жо
сихІру гъечІеблъи. Гъеб щибго щаклъи гъечІого хІакъаб жо букІинги
лъана. Гъединаб иш гъабизе цохІо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурони хІал
кІолареблъиги лъана.

70. Цинги гъел киналго сихІрочагІи
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ сужда гъабун гъумер
гІодоб цуйзабун чІана ва гъез абун:
«Нижеца иман лъуна Мусалги
Гъарунилги БетІергъанасда абун.

فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَجْدًا فَالَّذِينَ آمَنُوا رَبِّ هَهُونَ
وَمُوسَى ﴿٧٠﴾

Гъаб кинабго гІаламалъул БетІергъанасда иман лъуна нижеца. Нижеца
гъабураб сихІруялдаса ва цогидал купру-ширкалъул гІамалаздасаги
ниж тавбо гъабун руссана. Гъедин Мусал мугІжизат кинабго халкъалье
загъирлъана, хІакъаб хІужа-далилги бихъана, батІулаб сихІроги
хвезабун.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугІаббасица абун: «Радалиса гъел

сихІручагІи рукІана, къасилалде гьел шагьидзабилъун ва лъикІал Гадамаллъун лъугъана»-абун. Гъаб рагІи абиялзе сабаб буго: пирГІавница гьел сихІручагІазе хІинкъи къун букІана дица нужер кваранаб квер ва квеГІаб хІетІе къотІилин, цинги чамастакил гьотІол ГІаркъалабазлда дализарун телин гьеб хІалалда хвезегІан абун. ПирГІавница гъаб къотІи тІубазабуна ва гьел сихІручагІи муъминзабилъун хвана. Гъаб рагІи бидана Сабунияс, тафсиралъул ГІалимзабазул рагІи бугин абун.

71. ПирГІавница абуна: «Нужеца гьев Мусад а иманищ лъолеб дица нужеа изнуги къечІого ва дидаги гьикъичІого? ХІакълъунго гьев Муса вукІун вугоха нужеда сихІру малъарав, нужер бищунго кІудияв мугІалим.

Гьевги нужги ургъун рукІун руго дунги къавмги гъаб ракъалдаса къватІир къотІизе.

БичасхІаги, дица нужер квералги, хІатІалги къотІила цояб квеГІаб цояб кваранаб ва, бичасхІаги, дица нуж чамастакил гьутІбузда дализарила. Гьединаб ГІазаб гъабила дица нужеа. Ва квешаб хІалалъ хвезеги гъарила дица нуж. БичасхІаги нужеда лъазе буго дунисщ вугев ГІазаб гъабиялъул рахъалъан гучав ва ГІазаб халат гъабулев, яги гьев Мусал БетІергъанищ вугев»-абун.

72. СихІручагІаца абуна: нижехъе хІакъаб жо бачІун хадуб нижеца мун тІаса вищиларо ва дудаса ниж хІинкъиларо. Нижеда якъинго

лъана нижер БетІергъан Аллагъасул

хІалкІолъи ва гьесул къудрат. Ниж гьедула ниж рижарав Аллагъасдалъун, гъаб иманалдаса руссинаро абун. Дуца дуего бокъараб хІукму гъабе. Гьеб дуца гъабураб хІукму гъаб дунялалъул чІаголъгиялда гурони жиб хъвадулареб буго.

Дуда кІола ниж чІвазе, амма ахираталда нижеа хІукму гъабизе бугев цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуго.

73. Нижеца иман лъуна ва ниж мутІигІлъана нижер БетІергъан Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ. Нижеца тавбо гъабуна гьев Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ нижер мунагъал

чуризе ва дуца ниж гъабизе тІамураб сихІруялъулги мунагъ чуризе. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуго жинда божизе ва хъул лъезе

قَالَ آمَنَّا لَهُ وَقَبَلْنَا أَنْ نَأْذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرٌ كُذِّبَ
الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَا تُقِطَعَنَّ أَيْدِيكُمْ
وَأَرْجُلُكُمْ مِنْ خَلْفٍ وَلَا صَلِّبَنَّكُمْ فِي جُدُوعِ
النَّخْلِ وَلَتَعْمَلُنَّ إِنَّمَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَنْفَى ﴿٧١﴾

قَالُوا لَنْ نُؤْمِرَكَ عَلَى مَا جَاءَنَا مِنْ الْآيَاتِ
وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي
هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾

إِنَّمَا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِنُعْرِفَ لَنَا لِحَطِّبَتِنَا وَمَا أَلْهَيْتَنَا
عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَنْفَى ﴿٧٣﴾

лъикIаб. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндие хвел гъечIев, даимго нахье хутIулев.

Гъесул Iазабалдаса хIинкъила ниж. Дур Iазаб буго гъаб дунялалда гъабулеб Iазаб, гъеб нахье хутIулеб гъечIо, гъеб нижее бигъаяб буго абадияб ахираталъул Iазабалдаса.

74. ХIакълъунго IадегIанав
Аллагъасда цеве купру-ширк гъабун,
гъелдаса гавбо гъабичIого вачIарав
чиясе жужахIальул Iазаб букIине
буго. Гъенив жанив жив хун хIалхьиги букIунаро,
жиндаса Iазаб борхараб чIагольиги букIинаро.

إِنَّهُ وَمَنْ يَأْتِ رَبَّهُ بِمُجْرِمَاتٍ فَإِنَّ لَهُ رَجْمَهُمْ لَا يَمُوتُ
فِيهَا وَلَا يَحْيَى ﴿٧٤﴾

75. Жидеца иманги лъун лъикIаб
Iамалги гъабун Аллагъасда ﷻ данде
чIвай гъабурал Iадамазе Аллагъасда
ﷻ аскIоб IадегIанав макъам ва
нигIматазул алжанал руго.

وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا فَعَمَلُ الصَّالِحَاتِ فَاُولَئِكَ
لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَى ﴿٧٥﴾

76. Даимго жанир чIолел алжанал
руго гъел Iадамазе: жидеда жаниса
нигIматазул Iоралги хъвадулел. Гъаб
буго купру-ширкалъул чороклъиялдаса
жив вацIцIальарав чиясе бугеб жазаъ.

جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى ﴿٧٦﴾

Жинца цохIо Аллагъасе ﷻ гIибадат гъабурав, гъесул расулал ритIухъ
гъарун, гъезда нахъвилъгъун хъвадарав.

Жидее квешаб Iазаб гъабизе къотIи гъабурав, гъеб къоялда швезегIан жидер ханлъун вукIарав ва жидеца гъес малъараб жо гъабун сихIруги гъабулел рукIарал Iадамал, цохIо лахIзаталда жанир гъеб кинабго жо кIочон тун, щибго пиргIавнил кIвар гъабичIого, гъесул хIинкъи къеялдаса нахъ къачIого, жегиги гъесие вагIза гъабун кIалъалеллъун лъугъана. Гъаб буго рекIелъе иманалъул нур лъугъураб заман. Гъеб буго Iадамазда нахърилъгъун яги эбел- инсул малъиялда Iенеккун, гъез гъабулеб батараб жо гъабун гъечIого, унгого жидеда лъан, жидер ракI чIун Аллагъ ﷻ цо гъавураб заман. Гъев Аллагъасул ﷻ Iазабги гъесул рахIматги кинабго жоялдаса гучаб букIин лъараб заман. Гъединаб иман лъеялда сихIручагIи рачана Муса аварагас бихъизабураб мугIжизаталь.

Цогидаб халкъалье гъеб майданалда ккараб жо, цо сихIро чи цогидаздаса бергьинлъун бихъана ва гъезул ракIазе гъелъ щибго асарги гъабичIо. Гъал сихIручагIазда лъана Мусаца гъабураб жо сихIру гъечIеблъи ва гъезул рекIелъ хIинкъи бачIана жидеца гъабулеб

батГулаб жо Аллагъасда ﷺ бихъулеб ва лъалеб букІин бичІІун. Ва гъел гІедегІана Аллагъасе ﷺ сужда гъабизе ва гъесда гъаризе жидер тавбо къабул гъабеян ва жидер цересел мунагълги тІаса лъугъун теян абун.

Цересел умматазул гІемерисезул гІадат ва къагІида букІана жидеда цо гІадат бихъараб, жал гъелда ругъун гъечІеб жо бихъараб мехаль жидеца Аллагъасада иман лъолеб. Гъеб иш гъедин букІиналъ, Аллагъас ﷺ щибаб заманаялъ щибаб къавмалда аварагзаби ритГулел рукІана ва гъезда цадахъ мугІжизатги решТинабулеб букІана.

ТІадегІанав Аллагъас свалат салам лъеяв МухІаммад гъавуна ахирав аварагълун. Гъев тІолго гІаламалъего аварагълунги гъавуна: гІадамазеги, женазеги. Кинабго заманаялъе аварагълунги гъавуна. Гъев витІун хадуб (ай хун хадуб) мугІжизаталги рукІинчІо. Гъелда жаниб БетІергъан Аллагъасул ﷺ кІудияб хІикмат буго. Цересел аварагзабазул къисабиги, гъезие къурал мугІжизаталги, гъезда иман лъечІеб къавмалъе Аллагъас ﷺ гъабураб гІазабги лъазе рес буго щивав инсанасул. Жив вижарав ва гъаб кинабго гІаламги бижарав БетІергъан Аллагъ ﷺ цо вукІин лъазе, кинабго мутІигІлъиги, хьуллейги, гІибадат гъабиги гъев Аллагъасе ﷺ гъабизе тІадаб букІин лъазеги рес буго.

Гъел цересел умматазулги аварагзабазулги къиса лъаларев, гъелзул кІвар гъабуларев чиясеги жакъа къоялда жаниб цІакъ гІемераб мугІжизат ва гІаламат буго гъаб махлукъ бижарав Халикъ цо вукІиналъе. ГІелмияб цІех-рех гъабулел, дуниялалзул гІелмуялда тІад чІарал кІудиял гІалимзаби ахир-къадги мукІурлъулел руго инсанасул гІелму-лъай нахъ гІунтІуларев, гъесда жиндир авал-ахир лъаларев ва гъесда жинда рельеъараб гъабизе кІоларев жо гІемераб букІиналда гъаб дуниялалда тІад. Гъедин бугониги Аллагъас ﷺ иманалда тІовитІичІев чи иманалда вачІунев гъечІо ва гъеб кинабго жо тІабиГІаталзул гъунар бугин, гъелзул балъголъаби ругин абун толеб буго. Аллагъас ﷺ тавпикъ гъабурав чи иманалдаги вачІун, исламаияб диналъе квер бакъулевълун лъугъунев вуго.

Инсанасе жиндир БетІергъан Аллагъ ﷺ вукІин лъазе, жинца гъабулеб кинабго гІамал гъев Аллагъ ﷺ разилъи бокъун гъабизе кколеблъи лъазе, жив гъадинго, гІададаго вижун гъечІеблъи лъазе гІураб гІакълоги къун буго Аллагъас ﷺ. Инсанасда тІадаб жо буго Аллагъас ﷺ жиндие нигІмагълун къурал лугби: бер, гІин, ракІ хІалтІизабизе жиндие къураб гІакълуялда рекъон ва пикру гъабизе жинда сверухъ бугеб махлукъаталзул. Гъедин пикру гъабулеб гъечІебгІан мехаль гъев

инсанги цогидаб рук1чаголъиги цох1о даражаялда рук1уна, гьесул х1айваналдаса жив ват1а гъавун, жиндие т1ок1лъильун Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** кьураб г1акълоги г1адада хун бук1уна.

Ва амма ахираталда Бет1ергъан Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** цере ч1езарураб мехаль гъев инсанасда гьикъизе буго дица дуге г1акълу-лъай кьун бук1ана гурищ? Дуца шай гъеб х1алт1изабич1еб? абун. Гъельие кьезе гьесул жавабги бук1унаро, гьесие Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** г1азабги х1акълъула.

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** ц1унаги гьес х1айваназул даражаялдаса т1ок1 гъарун, т1адег1ан гъарун, г1акъилал г1адамаллъун гъарун рук1аго, нилъецаго х1айваназул даража т1аса бищиялдаса ва гьелда хъвадиялдасаги.

77. Х1акълъунго Дица Муса عَلَيْهِ السَّلَام
аварагасда вах1ю гъабун: «Мун
дир лагъзал бануисраилалги рачун
сардилъ къват1ив вахъун ральад бугеб
рахъалдехун а. Гъеб ральаде аск1ов

وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي
فَأَنْصُرْهُمْ لِقَوْمِ كَافِرِينَ
دَرَكًا وَلَا تَخْشَى ۝٧٧

щвараб мехаль дур г1анса къабун ральад бикъизабун гьенисан
нуж церехун ине бакъвараб нухги гъабе. Мун х1инкъуге
гъеб ральдалъ нуж гъанкъилин абун ва нужеда нахъ рег1ун
пирг1авница нуже г1азаб гъабиллин абун.

78. Бануисраилал рачун Муса عَلَيْهِ السَّلَام
авараг араблъи лъарабго жиндир
боялги рак1арун пирг1ав гьезда
хадув вахъана. Амма гьел ральдалъе

فَأَنبَأَهُمُ فِرْعَوْنُ بِجُودِهِ فَعَشِيَ مَرْمَرًا
مَاعَشِيَ مَرْمَرًا ۝٧٨

лъугъарабго гьезда т1аде ральад данде бач1ана ва гьезда ц1акъ
к1удияб х1инкъи ва гъалаг1ли решт1ана.

**79. Гъев пирг1авница жиндир къавм
къосиялда жаниб ч1езабун бук1ана: «Дун вуго**

وَأَصْلَ فِرْعَوْنَ قَوْمَهُ. وَمَاهَدَى ۝٧٩

нужер бищунго т1адег1анав бет1ергъан»-абун, жиндие лагълъи
гъабизе т1амун, Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъеялдаса нахъе ч1ван.

**Гъев пирг1авн жинца къавм бит1араб диналда т1обит1улевлъун
вук1инч1о.**

Гъеб к1удияб купру-ширкалда данде Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гьесие дунялалдаго
г1азаб гъабун. Ахираталда щведалги жиб т1асаго босулареб абадияб
г1азаб бук1ине буго гьесие ва цогидаб капураб къавмалъе.

Аллагъ разилъаяв Ибнужабиридасан бицараб халатаб х1адисалда
жаниб буго: Муса **جَلَّ جَلَالُهُ** авараг г1езег1анго мехаль ч1ана пирг1авнида
бануисраилалги рачун жив Мисриялдаса нахъе виччай абун абулевлъун
ва пирг1авница бат1а-бат1аяб къот1и гъабун гъев нахъе виччазе заман
ц1алевлъун. Щибаб нухаль пирг1авница т1алаб гъабубеб бук1ана цо

гГаламат, мугГжизат бихъизабе жинда абун. Гъеб мугГжизат бихъизабун хИнкъизавурав мехаль гъес абубеб букІана: «Гъаб къварилъи тІаса борхе нижедаса, нуж нахъе риччазе руго»-абун. Гъеб къварилъи тІаса борхарабго цІидаса жиндир къотІиги хвезабубеб букІана. Гъедин Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасе мугГжизатІун Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъев пирГІавнил къавмалда тІад ракъи биччана, гарцІги, нацІги, къверкъалги риччана, тІупан тІун цІад бана, кинабго лъим ва квен биялда сверизабуна. Цогиги мугГжизатал ва гГаламатал рихъизаруна.

Ахирги Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ изну къуна Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасе жиндир къавмги бачун Мисриялдаса къватІиве вахъине. Гъесда амруги гъабун букІана ральдал раГІалда швараб мехаль гъеб ральдалда гІанса къабе-ян ва гъеб анцІила кІиго бутГІаялда бикъун нужер щибаб къокъа жанисан унеб нух лъугъизе бугин абун. Мусада хадуб бахъарб пирГІавнил ахІи рогъалил гІужаль бануисраилазда хадуб гъезе гІагарлъана, гъелги ральдал раГІалде шун, церехун ине нух гъечІого хутІун рукІана. Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагасда ральдалда гІанса къаби кІоченабун букІана жиндир къавмалъул хІинкъи ва зигарди цІикІинегІан ва пирГІавнил боял жидеде рихъубеб бакІалда швезегІан.

Цинги бануисраилал цІакъ хІинкъана ва Мусаде عَلَيْهِ السَّلَامُ гІайиб чІван кІалъазе лъугъана дуца ниж гъаб рес къотІараб бакІалда кезарунин ва гъанже нилъ киналго пирГІавнил гІаштІичагІаца чІван ральдалъе ралилан. Гъеб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ Муса аварагасда раКІалда швезабуна ральдалда гІанса къабизе. Гъеб гІанса къабурабго кІудиял мугГрузда гьоркъор ругел кІкІалал гІадин ральдалъан нухал лъугъана ва гъенир жаниса ун бануисраилалги ральдал цогідаб рахъалъан къватІире рахъана. Гъезда хадурго ральдалъе лъугъана пирГІавниги ва гъесул боялги. Гъезул ахирияв чи жанив лъугъараб мехаль, жидер цереселги къватІир рахъичІого рукІадго, Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ ральад гъезда тІаде биччана.

Цингиги бануисраилазул цо къокъаялъ абун: «Ниж божулел гъечІо пирГІавн ральдалъ гъанкъана абун, гъев хвана абун». Муса аварагас Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ гъарун гъев пирГІавнил къаркъала ральдалъа къватІибе рехана ва киназдаго бихъун ральдал раГІалда гьорон, чегІерлъун, махІцун букІана.

80. Я Бануисраилал! Нужеца раКІалда швезабе: хІакъІунго, дица нужер умумул гъезул тушман пирГІавнил зулмуялдаса хвасар гъаруна.

Нужер васал хъолев вукІарав, цІакъ захІматал

يَبْقَى إِسْرَائِيلَ قَدْ أَنْجَيْتَنَا مِنْ عَذَابِكُمْ
وَوَعَدْتَنَا بِجَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَوَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ
الْمَنَ وَالسَّلْوَٰى ﴿٨٠﴾

хІалтІаби малъун нуж лагъзаллъун ккунги вукларав. Гъев пиргІавн гъанкъизавуна ва нужер умумул хвалдаса хвасар гъаруна. Цинги дица Муса аварагасе къотІиги гъабуна гъев ТІурсайнаъ меГералда ахІун гъесухъе таврат къезе ва гъесда калам гъабизе. Гъеб амру тІубан хадуб бануисраилал «Тигъ» абулеб ракълалда сверула ругеб мехаль гъезие зодисан «манна» ва «сальва» рештІинабуна гъезда щибго гІакъуба- захІмат бихъичІого жидеца гъеб ризкъи кваназе.

81. Ва дица гъездаги абуна: «Нужеца кванае хІалалаб ва лазатаб тІаГІам дица нужее ризкъильун къураб жоялдаса. Гъеб Дир ризкъи Дида гІасильялъе сабаблъунги гъабуге.

كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ
فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَن يَحِلَّ عَلَيْهِ
غَضَبِي فَقَد هَوَىٰ ﴿٨١﴾

Дица нуж берцинал ва хІалалал нигІматал къун хихъараб мехаль, нужеца дие щукру гъабе ва дир амруялдаги гІасильуге.

Гъедин нуж гІасильяни ва дир нигІматазда щукруги гъабичІони нужеда дир гІазаб швезе буго»-абун. Гъеб дир щим бахъи ва гІазаб жинда рештІарав чи жив гъалагълъарав ва гІадада хварав вукІуна.

82. ХІакълъунго Дун цІакъ гурхІулев ва мунагъл чурулев вуго жинца тавбо гъабун купру-ширк тун, дида иман лъурав ва дир аварагазабазда нахъвилъльун лъикІаб гІамал гъабун хъвадарав чиясда.

وَلِي لِّغَفَارٍ لِّمَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ
صَالِحًا ثُمَّ أَهْتَدَىٰ ﴿٨٢﴾

83. Мун дур къавмалдаса ватІалъун дихъе гІедегІун вачІинавураб жо щиб бугеб я Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ!

*وَمَا أَعْجَلَكَ عَن قَوْمِكَ يٰمُوسَىٰ ﴿٨٣﴾

Замахшарияс абуна: Аллагъсда جَلَّ جَلَالُهُ кІалъазе ТІурсайнаалда унеб мехаль Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагас живгун цадахъ къавмалъул лъикІал гІадамал рачун рукІана. Гъеб ТІур меГералда гІагарлъараб мехаль Муса авараг гъалмагълъиялдаса ватІалъун цеве ун вукІана, БетІергъанасда кІалъазе гІашикълъун.

84. Мусаца абуна: «Гъеб дир къавм гъаб бакІалда гІагарда руго. Гъел дида хадурго рачІунел руго. Дун духъе гІедегІана, дир БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, мун дида разильизе бокълун»-абун.

قَالَ هُمْ أَوْلَاءُ عَلَىٰ أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ
رَبِّ لِتَرْضَىٰ ﴿٨٤﴾

85. Аллагъс جَلَّ جَلَالُهُ абуна: Мун гъездаса ватІалъун хадуб дур къавм хІакълъунго дица питнаялда ккезабуна. Гъеб къавм

قَالَ فَإِنَّا أَقْدَقْنَا قَوْمَكَ مِن بَعْدِكَ وَأَصْلَهُمُ
السَّامِرِيُّ ﴿٨٥﴾

Хакъаб диналдаса къосизабун Самирияс.

Гъес Гарац меседальул бачил сурат гъабун, гъеб бече алагъ бугин абун, гъельие лагълъи гъабизе тIамуна бануисраилал. Гъев Самирияв вукIана бануисраилазда гъоркъов жив лъугъарав сихIрочи, гIакаялъе лагълъи гъабубеб къавмалдаса жив вугев.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнужариридаса бицараб халатаб хIадисалда буго: жиндир къавмги бачун Муса Шамальул рахъалда унаго гъезда цо къавм батана хъанчал алагъзабилъун ккун гъезие лагълъи гъабубел. Мусада гъесул къавмалъ абун: «Я Муса! Дуца нижееги гъаре гъадинал алагъзаби нижеца гъезие лагълъи гъабизе»-абун. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Цакъ жагъилаб, аХIмакъаб къавм буго нуж! Гъал руго жидеца батIулаб жо гъабубел, жидее жужахI букIине бугел гIадамал. Нужеда гIезегIанго вагIза рагIана, гIемерал мугIжиталги рихъана, гъанжеги гъеб аХIмакъаб жо бицине бегъилищ нужеца?»-абун.

Дагъалги щерегIан индалго Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагас къавм цо бакIалда рештIинабун тана, гъезда тIад амирлъун Гъарунги тана ва гъес абун: «Дун унев вуго дир БетIергъангун кIальазе. Нуж гъав Гъарунида мутигIлъе ва гъес малъараб хIалалъ Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабе»-абун. Мусаца гъезие къотIи гъабун букIана лъеберго къоялдаса жив вачIине вугин абун.

Цинги къавмалъул лъикIал муъминзабазул цо къокъаги цадахъ бачун Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ Турсайнаалде ана. Лъеберго къоялъ ва сордоялъ жинца кIалги ккуна. Лъеберго къо гIураб мехалъ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кIальалелде цебе жиндир кIалдиб бугеб квешаб махI инзабизе бокъун, дагъабго хер кванана. БетIергъан Аллагъасда кIальазе къасд гъабидал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесда абун дуца кIал шай биччараб?-абун. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Дир кIалдиб бугеб махI инзабизе бокъун, гъеб махIгун дуда калам гъабизе бокъичIого биччана»-абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абун: «Я Муса! Дуда лъаларищ кIал ккурав чиясул кIалдиб бахъараб махI дида аскIоб мискалъул махIалдасаги лъикIаб букIунеблъи? Мун тIад вусса ва анцIго къоялъ кIалги ккун вачIа дида кIальазе»-абун. Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру тIубан цоги анцIго къоялъ кIалги ккун гъеб магIарда аскIов чIана.

Гъарун عَلَيْهِ السَّلَامُ авараг бануисраилалгун вукIана. Гъес цо къоялъ гъездехун хитIаб гъабун абун: нуж Мисриялдаса къватIир рахъубеб мехалъ нужехъ букIана КъибтIияз къураб гIарац меседальул курхъен-кIиликI. Гъеб къун букIана нужеца хъулухъ тIубараб мехалъ нахъе къезеян абун. Гъеб гIарац-месед нужея хIалалаб нужер боцIи гъечIо. Гъеб КъибтIиязухъе къезеги нилъее рес гъечIо. Дида лъикIаблъун бихъубеб

буго гъеб г1арац-месед данде гъабун цо гвендиниб бан бух1изе. Гъедин гъабунни нуж мунагъалдаса рахъун ккелаян абун. Цинги гвенд бахъана ва жидехъ бук1араб Къит1биязул г1арац-месед гъениб жаниб бан гъелда ц1аги бакана.

Самирияв вук1ана бануисраилалгун цадахъ Мисриялдаса къват1иве вахъарав сих1ручи. Ральад бихъун, гъеб ральдалъа къват1ире рач1унеб мехаль Жабраил малаик вук1ана Муса аварагасе нух бихъизабун гъелгун цадахъ вильлъунев. Аллагъас ﷺ Самириясда гъев Жабраил малаикасул чол лъалк1 бихъизабун, Самирияс гъеб лъалк1алдаса хъагиниб ракъ босун бук1ана ва кидаго хъат рагъич1ого кодоб гъебги ккун вук1ана. Гъарун ﷺ аварагас гъесда абун: «Дуца г1одоб шай рехулареб дур хъагиниб бугеб жо»-абун. Самирияс абун: «Дица гъаб г1одобе рехиларо дуца Аллагъасда гъарун гурони дица гъеб рехараб мехаль дие бокъараб мурад т1убаян»-абун. Гъаруница Аллагъасда ﷺ дуг1а гъабун ва Самирияс, ракъги г1одобе рехун абун гъаб гвандиниб бугеб жоялъул бече лъугъинабе-абун.

Цинги гъениб бук1араб г1арац-меседниги, т1охьи-маххниги цоцаде жубана ва гъелъул бачилалда релълъараб сураг бугеб къаркъала лъугъана. Гъеб къаркъалаялда рух1 бук1инч1о, гъелъул гъаракъги бук1инч1о. Ибнуг1аббасица абун: «Валлагъи, гъеб бечеялъул гъаракъ бук1инч1о. Гъеб бече жаниса гъодораб бук1ана ва гъелъул нахъияб рахъалдаса жаниб лъугъун к1алдиса къват1ибе гъури бач1унеб мехаль, гъеб гъуриялъул сас бахъулеб бук1ана»-абун.

Цинги бануисраилал чанго къокъаялде рикъана. Цо къокъаялъ Самириясда абун: «Гъаб жо щиб бугеб, дуда гъеб щиб бугеблъи лъалеб батизе кколина»-абун. Самирияс абун: «Гъаб буго нужер бет1ергъан. Муса ﷺ авараг жиндир бет1ергъанасухъе анин абун нух къосун ккун вугоян»-абун. Цоги къокъаялъ абун: «Нильеца гъав Самирияс бицулеб жо гъереси гъабиларо Муса т1ад вуссун вач1инег1ан. Гъаб нильер бет1ергъан ватани нильеца гъелъие зарал гъабич1ого бук1ина. Гъеб гъереси батани ниль Мусаца бицараб жоялда нахърилъгына»-абун. Лъабабилеб къокъаялъ абун: «Гъаб жо шайт1анальул г1амал буго, гъаб нильер бет1ергъан гъеч1о. Гъаб нильеца рит1ухъ гъабунаро ва нильеца гъалда иманги лъоларо»-абун. Цо къокъа ц1акъго гъеб бечеги бокъун, гъеб алагълъун ккун гъелъие лагълы гъабизе лъугъана.

Гъарун ﷺ аварагас гъезда абун: «Я дир къавм! Нуж гуккун руго ва питнаялда ккезарун руго! Нужер бет1ергъан, Аллагъ ﷺ вуго, гъев ц1акъ гурх1улевги вуго! Нуж дир амруялда нахърилъгына ва дие мут1иг1лъе»-

абун. Гъеб къавмалъ абун: «Муса кивеха арав; лъеберго къоялдаса вачIине абун арав кIикъого къо гIолеб мехалъги вачIуларев?»-абун. Гъезул бищунго ахIмакъаз абун: Муса жиндир БетIергъанги вилун гъев цIехолев вугин»-абун.

ТIадегIанав Аллагъ Мусадe عَلَيْهِ السَّلَام кIалъана, гъесул къавмалъ гъабураб жоги гъесде бищана. Мусахъе عَلَيْهِ السَّلَام Таврат тIад хъварал хъарщал къуна ва гъев къавмалъухъе вачIана.

86. Цинги Муса عَلَيْهِ السَّلَام жиндир къавмалъухъе вуссана цIакъ цим бахъун ва ракI къварильун. Гъес абун: «Я дир къавм! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеи цIакъ берцинаб къотIи гъабун букIана гурищ?

Нужеи тIехъ рештIинабизе къотIи гъабун, ун вукIана гурищ дун БетIергъан Аллагъасде

جَلَّ جَلَالُهُ кIалъазе. Гъеб заман цIакъго халалъунишха ккараб, нужеи гъабураб къотIи кIочезе ккани, яги нужеи бокъунищ бугеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цим бахъи ва гIазаб нужеде рештIизе, гъедин нужеца дие гъабураб къотIиги хвезабун бугеб?»-абун. Гъел бануисраилаца Мусадe عَلَيْهِ السَّلَام къотIи гъабун букIана кидаго гъесул рагIиялда хилишлъи гъабиларин ва гъес малъухъин динги гъабилин абун.

87. Гъеб къавмалъ абун: «Нижеца дие гъабураб къотIи хвезабичIо нижеего бокъун. Киниги нижгун цадахъ букIана КъибтIиязул гIарац месед. Нижеца гъеб гвендиниб рехана Гъаруница амру гъабун. Гъединго Самирияси рехана гъеб гвендиниб живгун цадахъ букIараб гIарац-месед.

Цинги гъеб гвендиниб Самирияс рехана живгун цадахъ букIараб Жабраил малаикасул чол гъалкIалдаса босараб ракъ.

88. Самирияс гъеб гIарац-меседальул бачил сурат бугеб къаркъала гъабун. Жиндир гъаракъги букIунеб бачил гъаракъалда рельеъараб. Самирияс

ва гъес къосизабун бачие лагълъи гъабураб къокъаялъги гъеб къавмалдаги абун: «Гъаб буго нужерги Мусалги аллагъ. Мусадe гъаб гъаниб кIочIон буго, живго Аллагъ цIехезе ун

فَرَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا
قَالَ يَا قَوْمِ أَوَلَمْ يَتَّبِعُوا آلَ عَادِ كَمَا
كَانَ آتِئَاتِكُمُ الْعَادُ تَوَدَّعَدُّكُمْ
أَقْبَالَ عَلَيْكُمْ الْعَهْدُ أَوْ أَرَدْتُمْ أَنْ
يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّكُمْ
فَأخَلَفْتُم مَّوْعِدِي ﴿٨٦﴾

قَالُوا مَا أَخَلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلِكِنَا
وَلَا كِنَانَا
أَوَلَمْ نَكُن مِّن زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَدْتُنَّهَا
فَكَذَّبِكِ الْفِي السَّامِرِيِّ ﴿٨٧﴾

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ
فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَى
فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾

вуго»-абун.

89. ТадегІанав Аллагъас гъезул ахІмакълъи баян гъабун абулеб буго: «Гъез пикруго гъабуларищ гъеб жо букІин щибго гъездехун хитІаб гъабулареб, рухІ гъечІеб къаркъала. Жидее щибго хайир ва зарал гъабизеги кІолареб»-абун.

أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾

90. ХІакълъунго Муса عَلَيْهِ السَّلَام вачІинелде цебе Гъаруницаги абун букІана гъел бануисраилазда: «Я дир къавм! ХІакълъунго нуж гуккун руго гъаб бачил сураталь. Нужер БетІергъан жиндир гурхІел цІоб кІудияв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Нуж дида нахърилъльа ва дир амруялда мутІигІлъе»-абун.

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَقَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿٩٠﴾

91. Бачие лагълъи гъаби бокъараб къокъаялъ Гъарунида عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Нижеца гъаб бечеялъе лагълъи гъабизе буго ва гъеб лагълъи гъаби тезеги гъечІо Муса нижехъе вачІун гурони»-абун.

قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَى ﴿٩١﴾

92.93. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъухъе вачІидалго ва гъел бачие лагълъи гъабиялда тІад чІунги ратидал, гъесул цІакъ щим бахъана ва Мусаца Гъарунида عَلَيْهِ السَّلَام

قَالَ يَهْرُونَ مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا أََلَّا تَتَّبِعِنَ أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي ﴿٩٢﴾

абун: «Я Гъарун! Мун щиб жоялъ нахъе чІварав гъал чагІи къосун рихъараб мехаль дур щим бахъичІого вукІине, гъаб дир щим бахъараб хІалалъ! Мун дир амруялда гІасилъунищ вугев»-абун.

Аллагъасул салам лъеяв Муса авараг Гъарунида عَلَيْهِ السَّلَام аскІове щведалго жинда кодор рукІларал хъаршалги гІодоре рехун гъес кваранаб квераль Гъарунил ботІрол рас ккун, квегІаб квераль мегежалъул расги ккуна ва цІакъ щим бахъун Гъарунги кІовокІулаго Мусаца абун: «Гъаб къавм ширк гъабулеб бихъараб мехаль дуца кин яхІ гъабураб гъезда щим бахъичІого ва гъел нахъе чІвачІого! Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин гІодобегІан гъабулеб бихъараб мехаль дуца кин гъеб хІехъараб? Гъаб дир щим бахъи Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІоло буго! Дурги щай гъадин щим бахъулареб?»-абун.

94. Гъаруница абун: Мусал щим гІодобе буссине ва гъесул рекІель гурхІел рештІине бокъун: «Я дир эбелалъул вас»-абун. Эбелалъул цар

قَالَ يَبْنَؤُمْ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَتُرُؤِبُ قَوْلِي ﴿٩٤﴾

рехсараб мехалъ инсан г1одове виччалеб г1адат бугелъул. Дуца дир мегеж ва бет1ер ккоге ва дун к1овок1уге! Х1акълъунго Дун х1инкълана дуца дида г1айиб ч1ваялдаса дица бануисраилал рикълъзарун цоцазде рагълъзарунин»-абун.

Дица кълваталдалъун бачие лагълъи гълбулел нахье ч1ван рук1аралани нижедаги гьезда гьоркъоб рагълъ ккезе бук1ана ва ниж цояз цоял ч1вазе рук1ана абун. Цинги дица бицараб жоялда мунги г1енеккиларин х1инкълана дун. Муса аварагас Гълрунил рас биччан тана, гьесда т1аса лълугълнги гълрана ва жив Самириясда аск1ове ана.

95. Мусаца абун: «Гълб щиб жо кколеб дуца ﴿١٥﴾ **قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَا سَمِيرِيُّ** гълбураб, ва сунца мун т1амурав гълб иш гълбизе я Самирияв»-абун.

96. Самирияс абун: «Дида бихълана бануисраилазда бихълч1еб жо»-абун. Жабраил малаик вихълана духье вач1арав. Дида рак1алда ккана гълб чуялълул лълак1алдаса ракъ босизе. Дица гълб ракъ босана ва дица гълб рехана доб бечеялълул сураталда бугеб кълркълалаялда. Цинги гълълул гълракъги лълугълана. Гълб иш дица гълбуна дирго напсалье бокълун»-абун. Цоги щибго жояль т1амич1о дун гълб гълбизе.

قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَلِكَ سَوَّكْتُ لِي نَفْسِي ﴿١٦﴾

Цоги т1алимзабаца абун: «Самирияс гълб ракъ рехана жиб биараб г1арац-меседалда т1аде ва жинца абун: «Гълб биараб г1арац-меседалълул бече лълугъл»-абун. Гълълул бечеялда релълараб кълркълала лълугълана жиндир бачил г1адаб гълракъги бугеб»-абун.

97. Муса аварагас абун: «Мун нижеда аск1оса нахье а! Х1акълъунго гълб дунялалълул рокълб две бугеб г1азаб буго «Дида хълт1уге»(хълваге) абун ах1улев вук1ин мун хвезег1ан. Гълв Самирияв цониги чиясда хълт1ич1ого, г1адамаздаса ват1алълун ч1езавуна

قَالَ فَادْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَّنْ يُخْلَفُهُ، وَأَنْظِرْ إِلَى الْآلِهَةِ الَّذِي ظَلَمْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَّنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿١٧﴾

Аллагълас ﴿١٧﴾ **جَلَّ جَلَالُهُ**. Х1акълъунго две ахираталдаги гучаб г1азаб бук1ине кълт1и буго ва гълбги жиб хисулареб мух1канаб кълт1и буго. Гъланже мун валагье дурго алагълсда (бечеялда) жиндие дуца ва дуда нахърильълъараз лагълъи гълбураб. Дица гълб бух1ун х1урлълун лълугълнабила ва гълб х1урги дица ралълдалье бала. Щибго асар нахье хут1иларо нужер хъланчалълул, Аллагъласде ﴿١٧﴾ **جَلَّ جَلَالُهُ** ширк

гъабизе нужеца ургъараб. Гъединаб жойищ алагъ букӀунеб?. Жибго цӀунизе кӀолареб, гъель цогидазе щиб кумек гъабулеб?

98. ХӀакъльунго жиндие гӀибадат
гъабизе хӀакъав нужер БетӀергъан жив

إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ

цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго, жив гурев
цогигъечӀев, гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ

كُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾

гӀелмуги зобал ракъазда бугеб кинабго жоялда жиб щвараб буго.

Гъесие щибго жо балъго хутӀуларо. Нужеца гъабураб лъикӀабги квешабги гӀамал гъесда лъала ва нуже гъелда рекъараб жаза гъабила. Сабунияс абуна: гъал бануисраилал хъанчие лагъльи гъабизе гӀедегӀиялъе ва гъезие гъеб бокъиялъе сабаб букӀанин гъел гӀемерал соназ хъанчие лагъльи гъабулеб пиргӀавнил къавмалда гъоркъор рукӀин ва гъезул ракӀильан гъеб квешаб асар тагӀунарого букӀин-абун. Гъаб хӀал букӀунеб буго инсанасул жиндирго напсатьул къадро лъачӀеб мехаль, жив щиб бугониги жоялъул лагъ ва гъелда божарав вугеб мехаль.

Гъельие мисал буго нилъеда гъоркъор рукӀин жал бусурбабилъун ругел ва жидее жакъаги Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккун, гъесда данде рагъ балел рукӀларал каммунистал рокъулел, гъезул хӀакъикъат щиб букӀараб жидеда бичӀчӀуларел гӀадамал.

99. Гъадин дица дуда рицуна МухӀаммад
цересел умматазул харбал.

كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ

Муса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, аварагасул къиса бицараб гӀадин
цогидал аварагзабазул ва гъезул умматазул
къисабиги рицуна, гъелдалъун дуца къавмалъе вагӀза гъабизе ва гъез
гъелдаса гӀибратги босизе. **ХӀакъльунго Дица духъе Къуръанги**
къун буго дир рахъальан бугеб гӀоритӀеллъун. Дуге мугӀжитатлъун
ва умматалъе рахӀматлъун.

ءَاتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا ﴿٩٩﴾

100. Гъеб Къуръаналда иман лъеялдаса
ва гъелда нахъвильлъиялдаса вуссарав
чи къиямасеб къояль цӀакъ кӀудиял

مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

мунагъалги раччун вачӀуна ва жагъанамаялда жанив ккола.

وِزْرًا ﴿١٠٠﴾

101. Даимго вукӀинелъун лъугъинавула
гъев жужахӀалда ва цӀакъ кӀудияб ва
квешаб гъир буго гъеб къояль гъез баччун букӀунеб мунагъазул
гъир!

خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِمْلًا ﴿١٠١﴾

102. Исрафил малаикас ссур

пураб къояль дица гъел капурзаби
махӀшаралда данде ракӀарула гъезул

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ

يَوْمَ يَذُرُّنَا ﴿١٠٢﴾

гъурмал чеггераллъун, бералги цикараллъун.

Гъеб цакъ сураараб сипат буго, жиндаса инсан хинкъулеб.

103. МахIшаралъул захIмалъи жидеда

бихьидал гъел бальгого цо-цазде

шуршудула нильеца дунялалда цо анцIго

къо гурони бан батиларин абун.

يَتَخَفَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾

104. Дида лъала гъез цо-цазде шурун

бицугеб жоги, гъезул гIакъло бугез абулеб

рагIиги: нильеца цохIо къо гурони

бачIин дунялалдаян абун.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْثَلُهُمْ

طَرِيقَةً إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾

105. Дуда гъикъулеб буго МухIаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, къиямасеб къоялъ гъал

мугIрузул щиб хIал букIунеб абун. Дуца

гъезда абе: Дир БетIергъанас гъел мугIрул

хIур лъугъинабун, гъороца росизарун, щуцазе гъарула.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي

نَسْفًا ﴿١٠٥﴾

106. Цинги гъеб бакIги цIвакараб къоно гIадин

лъугъуна жинда гIаде щибго жо гъечIеб.

يَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٠٦﴾

107. Дуге гъениб гъетIараб бакIги бихъуларо,

борхатаб ва гвенд бугеб бакIги бихъуларо.

لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا ﴿١٠٧﴾

108. Гъеб къиямасеб къоялъ кинабго

халкъ билълъуна жинца махIшаралда

халкъ ахIулев чиясда хадур: цониги

чи гъеб ахIиялъе жаваб къеялдаса

вуссунаро. Киналго гъаркъалги гъеб къоялъ сихI къотIун,

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хIелун рукIуна. Гъеб къоялъ цакъ гъитIинаб,

жиб рагIулареб сас гурони букIунаро.

يَوْمَئِذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَأَعْوَجَ لَهُ وَخَشَعَتِ

الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا ﴿١٠٨﴾

Гъеб сасги махIшаралдехун унеб халкъальбул хIатIазул гъаракъ букIуна.

109. Гъеб къоялъ щивниги чиясул

шапагIаталь кумек гъабуларо, Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ жиндие изну къун ва жиндир

рагIиялда разилъун шапагIат гъабизе

виччарасул шапагIаталь гурони.

Гъеб Аллагъа جَلَّ جَلَالُهُ жинда разияб рагIиги буго ракIаль камилго иман

лъун лагъас абураб «лаилагъа илла Ллагъ» абураб рагIи.

يَوْمَئِذٍ لَا تَنفَعُ الشَّفَعَةُ إِلَّا الَّذِينَ آذَنَ لَهُ

الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ﴿١٠٩﴾

110. ПIадегIанав Аллагъасда лъала

жиндир лагъзадерица дунялалда

гъарурал гIамалал, ахираталда гъезул

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا

يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا ﴿١١٠﴾

букӀунѳб хӀалги. ПӀадамазул гӀакъло ва гӀелму нахь гӀунтӀуларо
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гӀелмуялда ва гӀесул пишабазда.

111. Къыямасеб къояль кинабго

халкъ мутӀигӀлъун, мукӀурлъун ва

хӀелун букӀуна жиндир къуват гуч

бергъарав, жив чӀагояв, жинца кинабго

махлукъаталъул тадбир гъабулев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. ХӀакълъунго

гъеб къояль жив чӀового хутӀарав ва инжитӀъарав вуго жинца

дуњялалда вугеб мехаль ширк гъабулевлъун вукӀарав чи.

ГӀесул цониги гӀамал къабул гъабуларо ва гъев жиндир мурадаздаги
щоларо.

112. Жинца иманги лъун, лъикӀаб

гӀамалги гъабун хъвадарав чи

ахираталда жиндие щибго хӀинкъи

гъечӀев вуго:

ГӀесул лъикӀаб гӀамал камизе гъабун гӀесие зарал гъабуларо. ГӀес
гъабичӀеб квешаб гӀамал тӀаде цӀикӀинабун зулмуги гъабуларо.

113. Гъаб Къуръаналда жанир цересел

умматазул къисаби ругеб гӀадинго,

дица гъаб Къуръан дуда рештӀинабуна

жиб пасихӀаб ва баянаб гӀараб

мацӀалда.

ГӀелдалъун гӀадамазда лъазе гъаб Къуръан инсанасул калам гъечӀеблъи.

Дица гъаб Къуръаналда жаниб такрар гъабун хӀинкъиגי къолеб

буго дида гӀасилъаразе букӀине бугеб гӀазабалдалъун. ГӀел

гӀадамал хӀинкъизе бокъун ва гъезул ракӀазуль вагӀза лъугъизе

бокъун. ГӀелдалъун жидеца купру-ширк ва гӀасилъаби тезе ва тавбо

гъабун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гӀесие гӀибадат баццӀад гъабиялда
гӀел руссизе.

114. ГӀел мушрикав ва капурзабаца

жиндие гъарулел сипатаздаса

тӀадегӀанав ва ваццӀадав вуго

кинабго махлукъалъул хӀакъав

ханлъун жив вугев БетӀергъан Аллагъ.

Дуца Къуръан цӀализе хехлъи гъабуге МухӀаммад, дуда гъеб

Жабраилас вахӀю гъабун тӀубазегӀан. Ва дуца Аллагъасдаги

гъаре МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гӀелму цӀикӀизабе абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугӀаббасица абун: жинда Аллагъасул

﴿وَعَنْتَ أَلْوَجْوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ

مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا﴾

﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا

يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا﴾

﴿وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ

مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ

ذِكْرًا﴾

﴿فَتَعَلَى اللَّهِ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ

بِالْقُرْآنِ أَنْ يَتِمَّ إِلَيْكَ وَحْيُهُ

﴿وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا﴾

свалат салам лъеяв аварагас хехлъи гъабулеб буклана Жабраиласда цадахъ гъес жиндие цалулеб Къуръан цАлизе. Гъеб Къуръан жиндир рақалда чезе бокъун ва гъельул щибниги жо жинда кючена абунги хИнкъун. Гъеб хехлъи гъабуге абун абублеб буго ПадегІанав Аллагъас, цоги аяталдаги абураб гІадин: «Дуца дур мацІ багъаризе гъабуге гъеб Къуръан хехго цАлизе»-абун.

115. ХІакълъунго Дица Адам
аварагасдаги амру гъабун букІана
цебесеб заманальго пуланаб

وَلَقَدْ عَاهَدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِن قَبْلِ قَنَسَىٰ وَنَهَىٰ
تَحَدُّهُ وَعَزَمْنَا ﴿١١٥﴾

гъветІалдаса кванаге абун. Гъесие дир
амру кючана ва дида гъесул къвакІараб гІад чІейги батичІо
жинда гъабуге абун абураб жо гъабичІого тезе.

116. Дуца умматалда бице МухІаммад
дица малаикзабазда абураб гІуж:
«Нужеца Адамии сужда гъабе»-абун. Гъел
киназго сужда гъабуна цохІо иблисаль

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ
فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ ﴿١١٦﴾

хутІизегІан. Гъеб иблисаль Аллагъасул جَلَّالَهُ амру гІубачІо ва
жиб гъесда гІасияблъун лъугъана.

Ассави абулев гІалимас абуна: «ПадегІанав Аллагъас гъаб Адамил
къыса анкъго батІияб сураталда жаниб такрар гъабун бицана
лагъадерида лъазе Аллагъасул амруялда нахърилълъине гІадаб букІин
ва иблисги, гъельул насло щайтІабиги инсанасул тушбаби рукІинги
лъазе.

117. Цинги дица Адамида абуна: «Я
Адам! ХІакълъунго Гъаб иблис дур
тушман буго, дур чІужуялъеги тушман
буго. Нуж гъеб иблисалье мутІигІлъуге.

فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوُّكَ وَارْتَدَّ
فَلَا يُخْرِجَنَّكَ مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَىٰ ﴿١١٧﴾

Гъельеие нуж мутІигІлъани гъельеи нуж алжаналдаса къватІире
рахъизе гъарула ва нужги бахъикъосараллъун лъугъана»-абун.

Мун цІакъаб захІмалъиялда ккезе вуго дунялалъул ризкъи гІалаб
гъабизе ккун.

118. ХІакълъунго дуе гъаб алжаналда
жаниб вакъи гъечІо, ва мун гІицІгоги
хутІуларо, ретІел къваригІунаро.

إِنَّ لَكَ الْأَجْنَوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرِىٰ ﴿١١٨﴾

119. ХІакълъунго Дуе гъениб жаниб
бакълул бухІи гъечІо ва къчалълул ургъелги
гъечІо.

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْبَىٰ ﴿١١٩﴾

Гъеб алжан буго хІалхъиялълул ва рохалил рукъ, гъениб свакай-гІакъуба

гъечЮ, бухИи-цЮройги гъечЮ. Гъениса къватИив вахъани гъал киналго умурал дуда тIаде ричине руго.

120. Цинги гъеб шайтIаналь Адамил рекIель вас-вас ккезе гъабун абуна: «Я Адам! Дица дуда малъгилищ кидаго мун алжаналда жанив хутIулеб къагIида ва дуца жиндаса кванани мун чIаго хутIулеб ва дур нигIматалги кидаго тIаса унареб гъветIалда тIовитIилищ мун?»-абун.

فَوَسَّوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَى ﴿١٢٠﴾

121. Адамицаги ХIавацаги Аллагъас жиндаса кванаге абураб гъветIалдаса кванана ва гъезда жидер гIавратал загьирлъана. Жинда Аллагъ разилъаяв ибну тIаббасица абуна: Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъезда тIад ретIун букIараб нуралъул ретIел тIасан ине гъабуна ва гъезда жидер чурхдул рихъана ва жидер ничал бакIал загьирлъун цоцадаса нечана.

فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتَ لَهُمَا سَوْءَٰهُنَّهَا وَطَوَّقَا يَحْضَقَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى ﴿١٢١﴾

Цинги гъел жидер черхалда гъутIбузул тIамхал рекIине гъаризе лъугъана ва гъелдалъун гIаврат бахчизеги лъугъана. Адам авараг жиндир БетIергъанасул амруялда тIасилъана ва жив къосунги ккана. Даимго жанир рукIунеб алжаналдаса къватIире рахъине ккана.

Ибну ХатIибица абуна: «ТIадегIанав Аллагъас жиндир авараг Адамил хIакъалъулъ «Гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ тIасилъана ва къосунги ккана»-абун бугониги нильеца гъеб рагIи нильерго рахъалъан абизе бегъуларо, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ калам цIалулеб мехаль гъесул калам цIалун абун гурони. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рес букIуна жиндие рокъарал, ва жинца тIаса рищарал тIадамазда тIайиб чIвазеги, гъезда амру-нагъю гъабизеги, гъеб рес нильее букIунаро. Гъельие мисал буго: Ханас жинда бищунго тIагарда ругел вазираздаги, тIакълу чагIаздаги тIайибги чIвала, гъезда щим бахъунги кIалъала, амма цогидаб халкъалъул ихтияр букIунаро гъел ханасул вазиразда тIайиб чIвазеги гъезда данде калам гъабизеги. Нильеца абизе бегъаларо: «Адам Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ тIасилъана ва гъев гъесул амруялъеги мутIигIлъичЮ»-абун. Гъаб рагIи буго купруялда иналда хIинкъараб рагIи.

122. Хадувги БетIергъанас Адам عَلَيْهِ السَّلَام жинда тIагар гъавуна, гъесул тавбоги къабул гъабуна. ХIакъаб нухалда тIовитIун, гъелда чIолевлъун гъавуна.

ثُمَّ أُنزِلَتْ رُبُّهُ، فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى ﴿١٢٢﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ тIагIат тIабадат гъабиялда тIад чIаравлъунги гъавуна.

Жинда Аллагъ разильяав абу Гьурайратидаса бицараб х1адисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун:

«Муса аварас ва Адам аварас жидер Бет1ергъан Аллагъасда ﷺ цере ч1ун цоцазде къеъ гъабун гаргадана. Муса аварас абун: «Мун вуго Адам, Аллагъас ﷺ жиндирго квераль вижарав, дур чорхоль жиндир рух1ги пурав, дуе сужда гъабизе киналго малаикзабиги т1амурав, жиндир алжаналда жанив мунги ч1езе гъавурав. Цинги дуца дур зурият алжаналдаса къват1ибе бахъине гъабун ракъалда решт1ине гъабун, дур хат1аъ сабаблъун»-абун. Адам аварас абун: Мун вуго Муса, Аллагъас ﷺ жиндир расуллъун гъавурав, дуда жинца каламги гъабурав, духъе Таврат т1ад хъварал хъарцалги къурав, мун Аллагъас ﷺ жинда г1агарги гъавурав. Дуда Таврат дун вижилелдего цебе хъван батаниц? Мусаца абун: «Мун вижизе к1икъого сональ цебехун хъван батана»-абун. Адамица абун: Гъеб Тавраталда хъван батаниц дуда: «Адам Бет1ергъанасда г1асилъана ва къосана»-абураб раг1и? Мусаца абун: «батана»-абун. Цинги Адамица абун: «Дуца дида г1айиб кинха ч1валерб дун вижизе цебего Аллагъас ﷺ х1укму гъабураб г1амал дица гъабун»-абун. Гъаб х1адисги бицун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: Муса аварасдаса Адам аварас бергъана жиндир х1ужа-далилалъул»-абун. Х1адис ибну аби Х1атимица бицана.

123. Аллагъас ﷺ абун: «Гъанже нуж киналго гъаб алжаналдаса къват1ире лъугъун ракъалда решт1а!»-абун. Нуж гъеб ракъалда т1ад дунялалъул маг1ишат сабаблъун цоцаде тушманлъи гъабулел рук1изе руго.

Нужер т1абиг1атал ва къасдалги бат1а-бат1аял рук1ине руго. Нужер г1акъидаги цо бук1ине гъеч1о. Г1алимзабаца цоги маг1на гъабун: «Иблисалъул наслоги Адамил наслоги цоцазе тушбаби рук1изе руго»-абун.

Нужехъе дир аварасзабиги ва т1ахъалги рач1араб мехаль, нуж х1акъаб диналда т1орит1изе, гъеб дир т1орит1елалда ч1ун ва аварасзабада нахъ рильлъун хъвадарал г1адамал дунялалда жал мекъи ккезе гъеч1о ва ахираталдаги бахъи къосараздаса рук1изе гъеч1о.

Жинда Аллагъ разильяав Ибнуг1аббасица абун: Т1адег1анав Аллагъ ﷺ гъоркъе ч1ун вуго жидеца Къуръанги ц1алун, гъелда г1амалги гъабун хъвадарал г1адамал дунялалда къосизе теларин, ахираталда

قَالَ أَهَيَّطْ مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ
عَدُوٌّ فَأَمَّا يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَدَىٰ فَمَنْ
اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى ﴿١٢٣﴾

бахъи бугелги гъарилин абун.

**124. Дир Къуръаналда ва цогидал
т1ахъазда т1амал гъабиялдаса
жив вуссарав чиясе Х1акълъунго**

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً
ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى ﴿١٢٤﴾

дунялалълул рокъоб ц1акъл зах1матаб

яшав бук1ине буго, гъев бечедав вугониги. Лъимал-хъизан т1емерав вугониги жиндие х1алхъи гъеч1еб, рек1елгъей гъеч1еб яшавалда вук1ине вуго.

Т1адег1анав Аллагъас иман лъеялда жаниб гъабун буго дагъаб бугониги дунялалълул боц1и т1уравлълун вук1ин, жинда т1ад щиб къварилълъи бач1аниги гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахълълан бук1ин лълан Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ мут1иг1ълъи. Жиндир рак1 т1одоб биччан вук1ин: жиндие х1укму гъабураб жо лълугълунебълъи лълан, жиндие хълвараб ризкълъиги жиндаса борч1уларебълъи лълан. Жиндие къураб жоялда разилълъиги бук1уна имангун цадахъл, хадусеб ишалълул Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ таваккал т1амиги бук1уна.

Гъев муълминчи кидаго вохарав ва разияв вук1уна, гъесул мугълч1вай Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ бук1иналъ. Гъев бечедавги вук1уна жиндие бакълвараб чадил моч1о гурони шолеб гъеч1ониги. Гъесул рак1 бахъл бугеб бук1уна жинда т1ад къварилълъаби рач1араб мехалълъи. Гълб амру гълдин бук1иналъе далил буго Т1адег1анав Аллагъасул раг1и: «Дица гълев муълминчиясул ч1аголълъи гълбаила ц1акъл берцинаб ва лълк1лаб ч1аголълылълун»-абураб.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гълесе инкар кквеялда цадахъл дунялалълул маг1ишаталда хълул халалълъи, бахилълъи гълбун буго. жиндие къуралда разилълунгут1и, т1емераб жо бокълъи, кинабго пикру ва к1вар боц1и-малалда буссин гълбун буго. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лълеч1ел, гълесул ниг1матазда щукру гълбуларел т1адамал кидаго т1емераб жо т1алаб гълбулел рук1уна ва гълезие т1оларо т1олго дунялалълул кинабго маг1ишат жидее къуниги. Гълесул кверги щвакуларо садакъа къезе, гълседа киналго т1адамалги тушбабилълун рихълула. Гъледин бугелълул гълев даимаб ургълел къварилълъиялълул вук1уна ва гълезул яшавги ц1акъл зах1матаб бук1уна. Гълесие хабал г1азабги ц1акъл гучаб гълбула.

**Кълъямасеб къоялъ дица гълев т1аде вахълъине гълвула жив
беццавълун гълесул щибго х1ужа далил бук1унаро жив хвасар гълвизе.**

**125. Гълев капурчияс абула: «Я дир
Бет1ергълан! Дуца дун беццавълун щай
т1аде вахълъине гълвурав. Х1акълълунго дун
дунялалда канълъи бихълулевълун вук1ана**

قَالَ رَبِّ لِمَ حَسَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ
بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾

гуриш?-абун.

126. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абула: дунялалда духье дир аятал рачлун руклана.

Духье авараг витлана гьесда тӀехьги рештинабуна, гӀемерал гӀаламатал ва мугӀжизаталги гьаруна, дун БетӀергъан Аллагъ вукӀиналда жидеца тӀоритӀел гьабулел. Гьеб кинабго жо дуда бихьичӀо, дуца гьелда гӀамал гьабичӀо ва гьел кӀочон тана. Жакъа мунги кӀочон тезе вуго жужахӀалда жанив абадияб гӀазабалъуль»-абун.

قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَتْهَا وَكَذَلِكَ
أَيُّومَ تُنْسَى ﴿١٢٦﴾

127. Гьадианаб жазаъ гьабула дица киналго капурзабазе ва мушриказе: дир аятазда иман лъечӀел ва жидеца дунялалъул чӀаголъи тӀаса бишун ахират кӀочон тун рукларал. Гьеб ахираталъул гӀазаб цаакъ захӀматаб ва жиб тӀаса унареб буго.

وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمَرْ بِكَائِنَتِ
رَبِّهِ وَعَلَّادَابِ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى ﴿١٢٧﴾

128. Мун жидеца гьереси гьавулел Маккаялъул мушриказда гьала гуриш МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеда цере рукларал къавмаз жидер аварагзаби гьереси гьарураб мехаль гьел кин гьалаг гьарураблъи. Гьел мушрикал жидер сапаразуль дол къавмаз нахье тарал чӀунтарал росабалъи шола.

أَقْدَرَ يَهْدِي لَهُمْ كَوْمَ أَهْلِكُمْ أَقْبَاهُمْ مِنَ الْقُرُونِ
يَمْسُونَ فِي مَسْكِهْمُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِّأُولِي النَّهْيِ ﴿١٢٨﴾

Гадилал, Самудиял руклараб бакӀалда шола ва гьезул нахье хугӀараб жоги бихьула. ХӀакълъунго гьел чӀунтелазуль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гӀаламатал руго иман лъезе бокьарал, жидер гӀакъло бугел гӀадамазе жидер БетӀергъан Аллагъ жиндир гуч бергъарав жив цогаюв хан вукӀиналда тӀоритӀел гьабулел.

129. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀукму-къадар букӀинчӀебани гьел мушриказе гӀазаб гьаби нахь бахьун теялдалъун бугеб, ва гьеб гӀазаб гьабизе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къадар гьабураб гӀужги букӀинчӀеб ани, гьал мушриказда гӀад гӀазаб рештӀине буклана ва гьезда гьеб даимлъизеги буклана.

وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا
وَأَجَلٌ مُّسَمًّى ﴿١٢٩﴾

130. Дуца сабро гьабе МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рагӀиялда. Мунги, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ каламги гьереси гьабиялда, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезие жазаъ гьабичӀого толаро

فَأَضْبِرْ عَلَىٰ مَا يَفْقَهُونَ وَسَيِّحَ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ
طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ
الْبَيْتِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى ﴿١٣٠﴾

жидер члухИиялъе ва гIамал кIодолъиялъе.

Дуца дур БетIергъан Аллагъасе тасбиxI гъабе, гъев гIемер рехсе ва гъесие какалги рай бакъ баккилелде цебеги, бакъ тIерхъилелде цебеги, сардильги рехсе дуца Аллагъ, къоялъул щибаб гIужальги рехсе. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ мун рази гъавизе вуго ва дуге квербакъиги букIине буго. Гъел мушрикалги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гIодорегIан гъаризе руго.

Тафсиралъул гIалимзабазул гIемерисез абуна гъаб аяталда жанир къойил балеб шуябго паризаяб какил гIужал рицун руго абун: бакъ баккизе цебе рогъалил как, бакъ тIерхъинелде цебе бакъанил как, сардиль балеб богол как. Къоялъул рагIаллъабазуль абураб рагIиялдаса къальул ва маркIачIул как бай абураб магIна босула: къальул как балеб заман буго къоялъул авалаб бащальги абураб гIуж. МаркIачIул как балеб заманги буго къоялъул кIиабилеб бащальги араб гIуж.

131. Мун гIажайблъун валагъуге

МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица гъел капурзабазул батIи-битIиял къокъабазе

къун бугеб дуниялъул мугIишаталда:

гъезул члухIарал минабазда, чIахIиял

ахазда, пахруяб ретIелалда, бечедал нигIматазда.

Гъеб буго дица гъел гуккизе къураб дуниялъул берцинлъги. Гъезул хIалбихъи гъабиги буго гъез нигIматазе шукру гъабуладай абун. Ва гъел нигIматал жиде къурав БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вукIин лъан, гъесие гIибадат гъабуладай абун. Жидеца иман лъечIеб мехаль гъезие цIакъ гучаб гIазабги букIине буго гъел нигIматазда шукру гъабун гутIи сабаблъун, купру-ширкалда данде гъабулеб гIазабалда тIадги.

Дур БетIергъанас дуге къураб Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ лъай ва гъесие гIибадат гъаби, цIакъ лъикIаб ва жиб нахъе хутIулеб, ахираталда жиб батулеб ризкъи буго. Гъаб хитIаб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъабун бугониги, гъаб буго гъесул умматалда бугеб хитIаб. Хирияв авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цIакъ дуниялдаса вуссарав вукIана, гъелъул бечелъи ва берцинлъги бихъуларев вукIана ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ажру-кириялда хъул лъурав, гъелдалъун гIей гъабулев вукIана.

132. Дуца дур агълуялда амру гъабе

МехIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ как бай абун ва гъеб как баялда тIад чIун дуцаги сабро гъабе.

Дица дуда амру гъабулеб гъечIо дуца

ризкъи тIалаб гъабе абун.

Ва гъеб тIалаб гъабиялъуль яхI бахъе абунги. Дун вуго дуге ризкъи

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْتَهُمْ آزْوَاجًا

مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِيَفْتَنُوا فِيهِ وَرِزْقُ

رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٣١﴾

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا تَسْتَكْبِرْ

رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ ﴿١٣٢﴾

къолев. Ва дуца дида таваккал т1амураб мехалъ дуда т1ад ризкъи бач1изе буго дуда раклалдаго гъеч1еб рахъалдаса. **Дунялалъул рукъор Аллагъасдаса** ﷺ **х1инкъун хъвадарал т1адамазе лъик1аб ахират бук1ине буго.** Алжаналъул ниг1матал рук1ине руго.

Ибну аби Х1атимица жинда Аллагъ разилъаяв Сабит асх1абасдаса бицараб х1адисалда буго: *«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда вакъи т1ад бач1араб мехалъ гъес агълуялда амру гъабулеб бук1ана нужеца как бай»*-абун. Цогидал аварагзабазулги т1адат бук1ана жидеда т1ад цо къварилъи бач1араб мехалъ как байлда т1ад ч1ей гъабулеб.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицана: *Т1адег1анав Аллагъас абула: «Я Адамил лъимер! Мун дие т1ибадат гъабизе лъугъа, дица дур керен бечелъиялъул ч1езабила ва дудаса пакъирлъици инабила. Мун дие т1ибадат гъабизе рег1ич1они дица дур керен ургъалил ч1езабила ва дур пакъирлъици т1аса инабиларо»*-абун. Х1адис имам Тирмизияс ва ибну Мажатица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Зайд ибну Сабитидасан х1адис бицана: Дида раг1ана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абулеб: *«Дунял т1алаб гъаби жиндир мурадлъун бугев ч1ясул амру Аллагъас бикъ-бикъизабула, гъесда берда цебе пакъирлъици ч1езабула. Киц1ан гъев вортанхъаниги Аллагъас* ﷺ *хъвараб жо гурони гъесиеги цоларо. Жиндир мурад ахират бугев ч1ясул Аллагъас* ﷺ *амру данде гъабула, гъесул рек1ель бечелъици гъабула, гъесухъе дунялалъул маг1ишатги бач1уна жиб мут1иг1аблъун (жинца т1алаб гъабич1оници)»*-абун. Х1адис имам ибну Мажатица бицана.

133. Маккаялъул мушрикаца абулеб буго: «Гъав Мух1аммад **жив рит1ухъав вук1иналда т1орит1ел гъабулеб муг1жизат бачун вач1уневани жиндир**

وَقَالُوا لَوْلَا آتَيْنَا آيَةً مِنْ رَبِّهِ أَهْ أَوْلَم تَأْتِيهِمْ بَيِّنَةٌ مَّا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٣٣﴾

Бег1ергъанасул рахъальан»-абун. Гъезухъе бач1ун буго гуриш киналниги цересел т1ахъазда бугеб жо жинца бицунеб Къуръан.

Мушриказе бокъун бук1ана гъез абураб муг1жизат гъаби: Маккаялъул муг1рул шуцазарун гъениб ах-хур бижулеб майдан гъаби, Сафа мег1ер меседил гъаби, аварагасе хасаб хазина решт1и, ва цогидалги гъезул напсазе бокъарал, гъезул т1амалк1одолъиялъ ва х1алхублъиялъ ургъарал. Щайт1аналь жидеда берцин бихъязарурал муг1жизатал рачун вач1а мунан абулеб бук1ана гъез. Т1адег1анав Аллагъас гъезда абулеб буго: «Жиб решт1ине бук1иналъул рохел цересел т1ахъазда бицараб, гъел т1ахъазулги, цересел умматазулги, аварагзабазулги хабар жинца бицунеб, жинда къец гъабун чи бергъунареб, къиямасеб

къо бачинеган жиб нахъе хутулеб Къуръан къун буго Аллагъасул свалат салам лъеяв Мухаммад аварагасе мугџизатгун. Жидер гІакъло бугел чагІазе гъеб гІезе буго Мухаммад ﷺ ритГухъав вукІиналъе далилгун»-абун.

134. Дуца гъел мушрикал дир гІазаб тІад биччан, гъалаг гъарун рукІаралани гъезухъе Мухаммад ﷺ аварагги Къуръанги битІилелде цере, гъез абизе букІана: «Я нижер БетІергъан! Дуца нижехъе авараг витГун вукІаравани: ниж гъесда нахърильгъине ва дур аятазда иман лъезе, гъаб гІазабги гІудогІанлъиги нижеда щвелелда себе»-абун.

وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِن قَبْلِ أَنْ نَّذِلَّ وَنَخْزَىٰ ﴿١٣٤﴾

Гъадианаб гІузру бачун гІазабалдаса хвасарлъи тІалаб гъабичІого букІине гІоло ТІадегІанав Аллагъасул гІадат буго щибаб умматалда авараг витГун гъел битІараб диналда ва Аллагъ ﷻ цо гъавиялда ахІулеб. Гъелдаса худаб гъезие гІузру букІуларо ва гъеб гІузру къабулги гъабуларо.

135. Дуца гъезда абе Мухаммад ﷺ: нужги нижги балагъун чІун руго ахиралда щибдай ккелеб ва квербакъиги лъие букІилеб»-абун. Нуж балагъун чІаха нужер ахир киндай ккола абун! Гъаб рагІи буго мушриказе хІинкъи къун абубеб рагІи. Дагъаб хадуб лъазе буго нужеда, хІакъаб, битІараб нухалда щал ругел, ва Аллагъасул ﷻ рахъальан тІоритІел лъие бугебги. Гъединго лъазе буго жидер нух къосарал, жал батІулаб диналда ругел щал ругебги.

قَالَ كُلُّ مُرِيضٍ فَتَرَىٰ صَوًّا فَنَسْتَعْلَمُونَ مِّنْ أَصْحَابِ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَىٰ ﴿١٣٥﴾

ТІадегІанав Аллагъасул квербакъиналдалгун сурагу ТІагъаялъул тафсир ва таржама хъван тІубана.
Кинабго рещги Аллагъасе ﷻ буго.

21. Суратул Анбияъ

Сурату Ибрагъималдаса хадуб Маккаялда рештИнабураб, жинда жаниб нусиялда аңила кИго аят бугеб.

Маккаялда рештИнабураб бугелъул гъаб сураталъул аслияб мурад буго инсанасул гIакъида баян гъаби: Аллагъ *جَلَّ جَلَّالَهُ* цо гъави, расулал ритIухъ гъари къиямасеб къо букIинги, гъениб хIисаб- мизан ва жезаб букIинги ритIухъ гъаби.

Сурат бай бихъулеб буго инсан гъапул вукIин бициналдалъун жинда тIаде бачIине бугеб ахиркъоялдаса ва гъениб букIинесеб хIисаб-мизанги гIакъуба- гIазабалдасаги. Хадуб жидеца Аллагъги *جَلَّ جَلَّالَهُ* гъесул динги, ахиратги гъереси гъабулел купру-ширкалъулъ гIорхъольан рорчIарал гIадамазул бицен гъабулел буго. Аллагъ *جَلَّ جَلَّالَهُ* цо вукIиналда, гъесул къудраталда тIоритIел гъабулел гIаламаталги рицунел руго; зобал ракъазда жанир ругел, инсанасул черхалъулъ ругелги.

Аллагъасде *جَلَّ جَلَّالَهُ* ширк гъабулел гIадамаз гъесул расулазе *عَلَيْهِ السَّلَام* гъабулел къварилъи бицун буго, дуњялалдагоги хадуб ахираталдаги Аллагъас *جَلَّ جَلَّالَهُ* гъезие гъабулел гучаб гIазабги бицун буго. Хадуб сураталда жанир аварагабазул *عَلَيْهِمُ السَّلَام* къисаби рицун руго: Ибрагъим аварагасулги *عَلَيْهِ السَّلَام*, гъесул къавмалъулги къиса бицун буго гIатIид гъабун, гъелдаса вагIза ва гIибрат цолеб хIалалъ. Ибрагъим аварагасул *عَلَيْهِمُ السَّلَام* хIужжса далил ва баянаб калам загъир гъабун буго. Хадуб ИсхIакъ, ЯгIкъуб, ЛутI, НухI, Давуд, Сулайман, Аюб, ИсмагIил, Идрис, Зулкифли, Зун-нуни, Закария, ГIиса аварагабазул *عَلَيْهِمُ السَّلَام* къокъалго къисаби рицун руго, гIадамаз гъездаса гIибрат босине ва пикру гъабизе.

Ахиралда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул рисалат кинабго гIаламалъе рахIмат букIин ва ахираб рисалат букIинги бицун буго. Сураталда цIар лъун буго «аварагабазул сурат»-абун: гъелда жаниб чанго аварагасул бецен гъабун бугелъул, гъезул дагIваталъул, гъезда бихъараб къварилъиялъул ва гъез гъабураб саброялъулги бицун бугелъул.

*Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагъасул цIаралдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гадамаз гьарурал Iамалазул хIисаб гьабулеб заман Iагарлъун буго. Амма гьел жидерго гьава напсалда мутIигIлъун ва шагъватазда нахърильлъун рукIун, къиямасеб къоялъул амруялдаса гьапуллъун руго.

أَقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ
مُعْرِضُونَ ﴿١﴾

Гьез ахираталда батулеб лъикIаб Iамал гьабулеб гьечIо, гьеб къоялда данде чIвазе щибго хIадурлъиги гьабулеб гьечIо. Гьаб аяталда жаниб къиямасеб къо Iагарлъун бугин абиялъе сабаб буго жиб букIин ва бачIин хIакъаб жо Iагарда бугелда релълъун букIин.

2. Гьел мушриказухъе бачIунеб гьечIо гьезие вагIза гьабулеб ва хIинкъи къолеб Къуръаналгун цIияб аят ва хабар,-гьеб Къуръан махсароде гьабизелъун жал гIенеккун рукIун гурони.

مَا يَأْتِيهِمْ مِّنْ ذِكْرٍ مِّن رَّبِّهِمْ مُّحَدَّثٍ إِلَّا
أَسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾

Гьелда иман лъечIого, гьеб гьереси гьабун. Жидехъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятал рачIун щинахъе гьезул жагъиллъиги ахIмакълъиги цIикIкIунеб буго.

3. Гьезул ракIал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ каламалдаса гьапул руго, гьелъул пикру гьабуларел, гьелъул нур жидеда жаниб лъугъуларел руго. Гьел мушрикал жидедаго гьоркъоб шурун хабар бицулел руго: «Гьев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьечIогурищ нильедаго релъарав чи гурони, гьесда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ вахIю кин гьабулеб? Гьев IаIамагIи кваналев, къватIахъги сверулев чи вуго. Нужеца гьес гьабураб сихIро ва гьес бицараб хабар къабулищ гьабулеб, нужеда гьеб сихIро букIин лъалаги букIадго»-абун.

لَا هَيْبَةَ فَالِقُ لُبِّهِمْ وَالسَّوْدُ وَاللَّجْوَى الَّذِينَ
ظَلَمُوا هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ
السَّحَرَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٣﴾

Гьез абулеб букIана Аллагъас расуллъун витIулев чи малаик вукIизе кколин, гьав МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нильеда лъалев, нильеда гьоркъоса чи вугин абун. Гьеб абиялъе сабабги букIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда иман лъеялдаса Iадамал нахъчIвай.

4. Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ дир БетIергъан Аллагъасда лъала зобал وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾ ракъазда жаниб бицулеб хабар.

Гьесда шибго жо бальго хутГуларо. Нужер бальгояб шур-шудиги лъала Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ**. Гъев БетІергъан Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** вуго жинда кинабго жо раГулев ва кинабго жо лъалев.

5. Жегиги мушрикаца Къуръаналъул хІакъалъуль абуна: «Гъев МухІаммадида **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** макъиль бихъараб жо бугин, гъев МухІаммадица **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** жинцаго ургъун бицунеб жо бугинги, гъев шигІру гъабулев чи вугоянги абуна.

بَلْ قَالُوا أَضَعَّتْ أَحْلَمَ بِلِ اقْتِرَابِهِ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِآيَةٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ ﴿٥﴾

Гъаб чанго батІияб раГи мушриказ абиялъ бихъизабубеб буго гъел цо жоялда чІун гъечІеблъи, гъезул гІакъло хисардулеб букІин ва гъез бицунеб жо гъереси букІин. Мушриказ гъелдаги гІад абулеб буго: Гъев МухІаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нижехъе вачІаха ццересел аварагзабигІадин жив ритГухъав вукІиналда гІоритІел гъабубеб мугІжизатги бачун абун.

6. Гъезда цере рукІарал умматазул цониги росдал агълуялъ ва цохІо къавмалъ иман лъечІо жидехъе рачІарал аварагзабаздаги **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** гъезие бугеб мугІжизаталдаги. Гъез гъел гъереси гъаруна ва дица

مَاءَ أَمْنٍ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

гъел къавмалги гъалаг гъаруна. Гъал Маккъаялъул мушриказ иманищха лъезе бугеб дуда, я МухІаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, дуца гъезие мугІжизат бихъизабунин абун. Лъезе гъечІо гъез иман.

Иман лъолеб букІарабани гъезие Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг ритГухъав, гъереси бицуларев, хиянат гъабубарев чи вукІин лъалеблъи гъезе букІана, ва гъес жидее цІалулеб Къуръанги гъезе букІана мугІжизатлъун. Гъез тІалаб гъабубар мугІжизат къун хадуб гъез иман лъечІеб мехалъ жал гъалаг гъаризе рукІана, гъезул рижиги бакъвазе букІана. Маккъаялъул мушрикал нахъе хутІизаризе Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хІукму букІиналъ къечІо гъез тІалаб гъабубар мугІжизат. Гъезда гъоркъоса тавбо гъабун, аварагасда **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нахърилълъун исламалъе квер бакъи гъабурал бахІарзал гІемер рахъана.

7. Дудаса цереги дица аварагзабилъун гІадамаздаса бихъинал ритГІана ва гъезда дица шаригІатги вахІю гъабуна.

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِي إِلَيْهِمْ فَسَعَوْا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾

Цониги къавмалда дица малаикзаби ритГичІо расулаллъун. Нужеда гъаб амру

гъадин букІин лъалеб батичІони нужеца гъикъе жидеца Инжил ва Тавраг цІалулел гІадамазда. Гъез бицина нужеда ццересел къавмаздаги

аварагзабилъун жидедаго гьоркьоса гIадамал ритIун рукIанин абун.

8. Гьел аварагзаби дица гьаричIо
жидеца тIагIам кваналарел
чурхдуллъун, ва гьел хвечIого чIаго
хутIулеллъунги гьаричIо.

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ
وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾

Гьел рукIана нужеда релъгьарал гIадамал: жидеца квенги кваналел,
лъимги гьекьолел, Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жидее бихьязабураб гIумру
лъугьараб мехаль жалги холел.

9. Цинги Дица гьезие гьабураб
къотIиги тIубазе гьабуна: аварагзабазе
къвербакъи гьаби ва гьезул
тушбаби гьалаг гьари. Дица гьел

ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ
وَأَهْدِكُمْ إِلَى الْمَسْرِ فَيَتَوَكَّفُونَ ﴿٩﴾

аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, гьезда иман лъурал гIадамалги гIазабалдаса
хвасар гьаруна. Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, аварагзаби
عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гьарурал ва зулму-пасалъи гьабураб къавм гьалаг
гьабуна.

Гьаб жо гьабизе хIал кIола Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гьал Маккаялъул
мушриказеги.

10. ХIакълъунго дица нужеда Къуръан
рештIинабуна я гьал гIарабиял, нужер
мацIалда жиб бугеб ва жинда жаниб
нужер бицен бугеб.

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

Гьелда релъгьараб цоги тIехьги гьечлеб. Гьаб иш кин нужеда
бичIчIулареб ва нужеца иман кин лъолареб?.

11. Дица гIемер гьалаг гьаруна росабиги
шагьаралги жидер агьлуялъ зулму
гьабураб мехаль:

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً
وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿١١﴾

Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун аварагзаби
عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гьарун хьвадараб мехаль. Гьезул бакIалда дица цоги
къавмалги рижизаруна.

12. Жидеда дир гIазаб рештIиялъул
гIаламатал загьирлъараб мехаль гьел цIакъ
хегаб хIалалъ гьеб гIазабалдаса лъутулел руго.

فَلَمَّا أَحْسَبُوا أَنَّنَا سَاءَ مَا أَنزَلْنَا مِنْهَا
يَنْزِكْنَاهُمْ ﴿١٢﴾

13. Гьел махсароде гьарун малаикзабаца
абула: Нуж лъутуге! Нуж нахье руссун
рачIа нужерго нигIматазда ва минабазда.
Нужеца лазат-рахIат босулеб букIараб жоги
тун кире нуж тIурун унел! Нужеда кIал гьикъи гьабизе бегьула

لَا تَرْكُضُوا وَأَرْجُوا إِلَى مَا أُنزِلَتْمْ فِيهِ
وَمَسْكِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٣﴾

нужеца гъабураб гIамалалъул!»-абун.

14. Лъутун ва тIурун унаго гъез абула: «Вай قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾
нижее бугеб къварилъи! ХIакълъунго ниж
нижерго напсазе зулму гъабулеллъун рукIана ширк гъабун,
Аллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ авараг جَلَّ جَلَالُهُ гьереси гъавун»-абун.

Гьел мукIурлъула жидер купруялъе ва зулмуялъе, гъеб мукIурлъиялъ
жидее щибго мунпагIат гъабулареб гIужаль.

15. Гьедин ахIулел ва зигардулел рукIуна فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ
гьел инкарчагIи дица гъалаг гъарун حَصِيدًا خَلِيدِينَ ﴿١٥﴾
лъилъараб хур гIадин чIван гIодоре
разегIан.

16. Дица зобал ракъалги, гъезда гьоркъоб وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
ва жаниб бугеб махлукъги бижичIо дун لِعَيْنٍ ﴿١٦﴾
гIададесеб жо гъабулевлъун вукIун.

Дица гъеб бижана дир хIалкIолъиялда ва къудраталда тIоритIел
гъабулеблъун. Гьел зобал-ракъал рижун ратараб мехаль гьел рижарав
Халикъ вукIин гIадамазда лъазе ва гьелъул пикру гъабун, жиндие
гIибадат гъабизе хIакъав хан цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIинги гъезда лъазе.

17. Дие бокъун букIарабани ва дир لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهُمَا آلًا نَّخْتَذُوهَ إِلَّا تَخَذْتَهُ مِنْ لَدُنَّا
хIажалъиги букIарабани дие рекIел ﴿١٧﴾
гъеялъе лъимал-хъизан гъабизе, гъеб
рекIел гъей гъабулеб жо дица дида

аскIор ругел малаикзаби яги хIурулгIинал гъарилаан.

Дун гьелда хIажатав гьечIо ва дир лъимал хъизан ва цогигаб щибго жо
гьечIо. Гъаб аят рештIинабуна мушриказ абураб мехаль «Аллагъасул
вас вуго, малаикзаби гьесул ясал руго»-абун. Гьезул рагIи гьереси
гъабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аяталдалъун.

18. Дица батIулаб диналда гIад хIакъаб بَلْ نَقْدِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا
дин рештIинабуна гъеб дин хвезабизе. هُوَ رَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾
ХIакъаб диналь батIулаб жо гъалаг

гъабула ва гъеб тIагIун уна. Нужее цIакъ
квешаб гIазаб ва гъалагъги букIине буго, я гьал мушрикал ва
капурал гIадамал, нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъарулел батIулал
сипатал сабаблъун.

Гьесул вас вуго, чIужу-хъизан буго абураб гьересияб рагIи сабаблъун.

19. Гьев Аллагъасул وَلَهُمْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا
гьесул лагъзал руго зобал- ракъалда يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾
жанир ругел киналго махлукъатал.

Гъедин бугельул жиндирго лагъ Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** васлъун яги гӀахъалчилъун вукӀине бегъуларо. Гъев Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** гӀагарда ругел малаикзаби чӀухӀуларо Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** тасбихӀ гъабизе ва гӀибадат гъабизе. Гъеб гӀибадат гъабун гъел гӀорцӀуларо ва жидее гъеб чӀалгӀунаро.

20. Гъез тасбихӀ гъабула релъедалги къадги **يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ** **﴿٤٥﴾**
ва гъеб гӀибадат гъабун гъел свакаларо ва тасбихӀ- гӀибадат гъабизе загӀиплъуларо.

Жинда Аллагъ разилъаяв КагӀбул АхӀбаридаса бичана: Гъесда гъикъана гъаб аяталъул хӀакъальулъ: «Гъез релъедалги къадги тасбихӀ гъабула ва гъел свакаларо»-абураб. Гъезул цоги ишго букӀунарищ?. Гъел щибго жоялда хӀажалъуларищ?»-абун. КагӀбуца абун: Я дир вацасул вас! Малаикзабазе тасбихӀ гъабун буго нужее хӀухъел цӀай гъабураб гӀадин. Мун вуго гурищ квен кваналев, лъим гъекъолев, кӀалъалев, эхеде вахъулев, гӀодов чӀолев ва гъеб кинабго мехаль дуца хӀухъел цӀала ва дуге щибго квалкал букӀуларо. Гъеб хӀалалъ буго малаикзабазе тасбихӀги»-абун.

21. Гъал мушриказ ракъалда гӀад **أَمْ اتَّخَذُوا آلِهَةً مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنشِئُونَ** **﴿٤٦﴾**
алагъзабийищ гъарун ругел, гъезда хварал чагӀи чӀаго гъаризе кӀолел?
 ГъечӀо гъезие алагъзаби жидецаго гъарурал хъанчал гурони ва гъезда щибго жо гъабизе кӀоларо.

22. Гъал зобал ракъазул ханлъиялда цохӀо **لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلَ اللَّهِ لَأَلَّهُ لَمَسَدًا**
Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** **гурев цогиги алагъзаби** **﴿٤٧﴾**
рукӀаралани, гъезул гӀадло- низам биххизе **﴿٤٨﴾**
букӀана.

Гъел алагъзаби цо-цазде къацандичӀого рес букӀунаро ва гъел къецандараб мехаль гӀадло хвей ва пасалти гӀаде бачӀуна.
 Нильеда лъалеб жо буго цо шагъаралъул яги цо улкаялъул кӀиги хан вукӀунаро: нагагъ кӀигояв ханлъи гъабизе лъугъани гъезда гъоркъоб рагъ лъугъун, гъезул цояв къола цояв бергъуна, цинги жив бергъарав ханлъун вукӀуна. Алагъзаби цоял цояздаса къолел кин рукӀунел? Гъаб иш гъадин бугельул нужеда лъай: ГӀарщалъул БетӀергъанлъун жив вугев, цогитаб кинабго махлукъаталъулги БетӀергъанлъун вугев Аллагъ вацӀадава ва ГӀадегӀанав вуго жагъилаб агълоялъ ва мушриказ гъесие гъарулел, гъесул къадроялда рекъоларел сипатаздаса.

23. Гъев Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** **гъикъуларо гъес** **﴿٤٩﴾**
гъабулеб жоялдаса.

Аллагъасда **جَلَّ جَلَّاهُ** гьикъизе гьесда ващадав яги гьесдаса тIадегIанав чи гьечIо. ПIадамал жидер тIамалаздаса гьикъизе бугел ва гьезул хIисаб-мизан гьабизе бугел руго.

24. Жидеца гьев Аллагъги **جَلَّ جَلَّاهُ** тун цоги алагъзабийщ кколел гьезие гIибадат гьабизе ва гьел кIодо гьаризе? Дуца гьезда абе МухIаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: рачIаха нужерго хIужа-далил бачун гьаб нужеца гьабулеб ширк битIараб букIиналгье.

أَوَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ ءَالِهَةً قُلْ هَانُوا
بُرْهَانِكُمْ هَذَا زَكَّرْ مَنْ مَعِيَ وَذِكَّرْ مَنْ قَبْلِي بَلْ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ
مُعْرِضُونَ ﴿١٤﴾

РачIунаро гьел хIужа бачун ва гьез гьабулеб ширкги батIулаб жо буго. Гьаб дида рештIинабураб Къуръаналда жаниб ва гьелда цебехун рештIинабураб Тавраталдаги Инжилалдаги гьечIо Аллагъасдехун **جَلَّ جَلَّاهُ** ширк гьабизе бегъиялгье хIукму. Нужеца кисаха гьаб хIукму босулеб? Гьел мушриказул тIемерисел жагъилал ва ахIмакъал тIадамал руго. Жидеца гьабулеб жо хIакъабищ бугеб, батIулабищ бугеб гьезда лъаларо, гьел хIакъаб диналдаса руссун чIун руго. ХIакъаб жо лъазе тIоло пикру гьабулел, гьельие далил цIехолелги гьечIо.

25. Дица дудаса цевеги цониги расул витIичIо МухIаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гьезда вахIю гьабун гурони, ХIакълъунго дун гурев цоги Аллагъ гьечIо абун жиндие лагълъи гьабизе бегъулев ва жинца кинабго махлукъ бижун гьельул тадбир гьабулев. Нужеца тIибадат цохIого дие гьабе! Нужеца жиндие тIибадат гьабун дидахун щибго жо тIахъал гьабуге.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوْحِي
إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿١٥﴾

26. Мушриказ абун: «Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** жиндие лъимал ккун руго»-абун.

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَ رَبِّ
عَبَادٍ مُّكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾

Малаикзабаздаса цо къокъа лъималлъун ккун руго абун. Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ** вацIадава вуго, гьез жинда тIунтIизабулеб сипаталдаса. Гьез абухъ гьечIо гьаб амро, гьел малаикзабиги Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** хира гьарурал гьесул лагъзал руго.

27. Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** амру гьабун гурони гьез рагIиги абуларо, гьес амру гьабураб жо гуреб гьез гьабуларо. Жидер мутIигIлъи камилал лагъзал руго гьел малаикзаби.

لَا يَسْتَفْتُونَهِ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ
يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

28. Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ** кинабго махлукъаталлъул **يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا**

хІал жинда лъалев вуго: цебехун араб
жо лъалев вуго, хадуб букІинесегби
лъалев вуго. Къиямасеб къояль

يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ أَرْضَىٰ وَهُمْ مِنْ
حَشِيَّتِهِ مُشْفَعُونَ ﴿٤٨﴾

шапагІат гъабизеги кІоларо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

жиндаса разияв чиясе гурони. Кинабго халкъги гъеб къояль
Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъун сородулел рукІуна. Жидеда гъеб
къояль лъала Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гучги къудратги.

29. Гъел малаикзабазул цонигияс абун
букІарабани дун алагъ вугин, дие
Аллагъасе гІадин лагълъи гъабулев абун,
гъесиеги жужахІалъул гІазаб букІинаан.
Гъединаб жазаъ гъабула дица жинца зулму
гъабурав ва шаргІалъул гІорхъаби хвезарурав чиясе.

* وَمَنْ يُقَلِّدْ مِنْهُمْ آيَاتِ اللَّهِ مِنْ دُونِهِ
فَذَلِكَ تَجْرِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ تَجْرِي
الظُّلُمِينَ ﴿٤٩﴾

30. Гъал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал
гІадамазда лъаларищ гъал зобалги
ракълалги цоцазде хурхарал, цогояб
жо букІараблъи. Цинги дица гъел
цоцаздаса рагІа гъаруна.

أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ سَمَّوَتٍ
وَالْأَرْضِ كَأَنْتَارَتْ فَأَفْتَنَتْهُمَا وَجَعَلْنَا
مِنَ الْمَاءِ كُلِّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

Зобал гІаде рорхун, ракъги бугеб бакІалда тана ва гъезда гьоркъоб
бакІ гъаваялъул цезабуна. Гъаб рагІи буго Къатадатица ва ХІасанул
Басрияс абураб.

Жинда Аллагъ разильяв ИбнугІаббасица абуна: «Зобал рукІана жал
руччарал, рацарал ва жидеца цІад балерел. Ракъги букІана жинда гІад
щибго жо бижулареб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зобал цІад балел гъаруна ва ракъ
жинда гІад хур-хер бижулеб гъабуна»-абун.

Гъединго дица лъимги гъабуна кинабго жо цІаголъгиялье
сабаблъун. Гъеб лъим гъечІого рухІ бугеб жо цІаго хутІуларо ва
ракълалда гІад жоги бижуларо. Гъал гІаламатал лъараб мехальги
жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъоларищ ва гъесул къудрат
ритІухъ гъабизе ккеларищ?.

Жинда Аллагъ разильяв ИбнугІумарихъе цо гІолохъанчи вачІана
жинца гъаб аяталдаса гьикъун: «Зобал ракълал жал руччарал, рацарал
рукІана, цинги дица гъел рагъизаруна»-абураб. Гъеб кин букІараб ва
гъелъул магІна щиб абун. ИбнугІумарица абуна: «Дуца гъеб масъала
гьикъе жинда Аллагъ разильяв ИбнугІаббасида رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ва гъесул
жавабги босун дихъеги вачІаян»-абун. ГІолохъанчи ИбнугІаббасихъе
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ун гъесда гъаб масъала гьикъидалго, гъес абуна: «Зобал рукІана
жал руччарал, жидеца цІад баларел. Ракъалги рукІана жал руччарал
жидеда гІад хер бижуларел. Цинги БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ халкъ

бижана; Гадамал, хАйванал, хАнчи ва цогидабги. Гьѐб халкъ бижун хадуб гьѐльѐие маслахАтатъѐ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зобал цАад балел гьѐруна, ракъал тАад хер бижулелги гьѐруна»-абун.

Гьѐб жавабги босун Глодохъанчи ИбнуГумарихъѐ вачИдал, жинда гьѐб жавабги бицинал, гьѐс абуна: «Дун разильуларого вукЛунаан ИбнуГаббасица Къуръаналъѐ тафсир Гѐмер гьѐбулеб бугин, гьѐв тафсир гьѐбизе хИнкъулев гьѐчИн абун. Гьѐанже дида бичАна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ИбнуГаббасие رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Къуръаналъул бичИчи ва Гѐлму къун букИн»-абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнуГаббасида гьѐкъидалго сордойищ цебе букАраб, къойищ цебе букАраб абун, гьѐс абуна: «Зобги ракъги цого жо бугѐб мехалъ гьѐб кИялдаго гьѐркъоб бугѐб жо бецЛъи букАна»-абун: ай сордо цебе букАна абураб магИна буго гьѐб раГИялъул.

31. Дица ракъалда тАад мугІрулги гьѐруна, гьѐб ракъ гАадамаз тАад Гумру

гьѐбизе бегъулеб, цо бакАалда чАраб

букИзе. Гьѐл мугІрузда гьѐркъор

гАтГидал нухалги гьѐруна, ГАдамал

сапаралда ине ва гьѐз магИшат тАалаб гьѐбизе.

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ

وَجَعَلْنَا فِيهَا جِبَالًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ

يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾

32. Дица зобалги гьѐруна ракъазда

тАад тАох гАадин тАаде рорхарал ва

жал цунарал, Годоре рортиялдаса

цунарал, щайтАаби зодор

рахиялдасаги цунарал. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, гьѐсул

къудраталда божуларел ГАдамал гьѐлъул аятаздаса (жидеца

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукИналда тАоритГел гьѐбулел) руссун руго.

Гьѐб махлукъаталъул ГАжаибал жал рихъулелани ва гьѐзул пикру

гьѐбулебани, цониги капурчи вукИнароан ракъалда тАад. ГьѐтИнаб

бугониги кІудияб бугониги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб щибаб жоялъулъ

ГАламат буго гьѐб бижарав Халикъ вукИналда жинца тАоритГел

гьѐбулеб. Гьѐл аятазда рицулел руго цАкъго загьирал ва кІудиял

махлукъатал: зобал, ракъал, бакъ, моцІ, мугІрул, сордо-къо. Гьѐл

мухлукъатазул цоцалъ рекъейги, гьѐзул даимаб хьвадиги ва гьѐб

низамалъул камилаб ГІуцІиги жинца тАоритГел гьѐбулеб буго гьѐб

махлукъ бижарав Халикъ жиндир Къудрат бергъарав, пиша хАкимияв,

жиндир амруялъѐ щибго жоялъ квалквал гьѐбуларев вукИналда.

Гьѐадиав БетГѐргъан Аллагъасѐ جَلَّ جَلَالُهُ ГИбадат гьѐбизе тАадаб букИнги,

гьѐсие шарик гьѐчѐлеблъиги, гьѐсул ГІазаб ва ццим бахъи гучаб букИнги

ГІакъилав чиясда бичИчизе ккола. Гьѐб кинабго жоялъул пикру

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَفْهًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ

آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾

гъабичіого чІун, жидеца напсазе зулму гъабурал гІадамазул, гІузру къабул гъабуларо ахираталда шун Аллагъасда **عَلَّجَلَهُ** цере чІезарураб къояль.

33. Гъев БетІергъан Аллагъ **عَلَّجَلَهُ** вуго

жив цогояв ва жиндие гІибадат гъабизе хІакъав **жинца сордо-къо бижарав, бакъ-моцІги бижарав. Гъеб щибаб цоябги жидер зобалда жаниб, жиндир нухалда хъвадулеб буго.**

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ

وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٢٣﴾

Нилъер бералъе бихъулеб хІалалъ бакъги моцІги, цогидал цІвабиги жал хъвадулеб, ракулел ва тІерхъулел руго. ХІакъикъаталдаин абуни ниль тІад ругеб ракъ бакъалда сверун свери бахъулеб буго ва жибго жиндир хІосалда сверун свери бахъулебги буго. Гъеб кІиябго свериялъул хІасил буго нилье сордо-къо букІинги, бакъ, моцІ ва цІваби жал ракулеллъун ва тІерхъулеллъун рукІинги.

МоцІ буго гъаб ракъалда сверун сверулеб цІва. Гъеб моцІги сверун сверула букІадго ракъаль цо соналда жаниб цо свери бахъула бакъалда сверун. Гъеб свери бахъизе гІоло ракъальул хъвадиялъул (боржиялъул) хехлъи бахула цо секундалда жаниб 29.78 км. гъаб хІалалъ хъвадулеблъун бугеб ракъ нильеда щибго жо лъачіого, цохІо бакІалда чІун бугеб гІадин букІуна.

Гъел зобал ракъазул гІелму гъаб ахираб заманаялъ гІезегІанго лъазе гъабун буго инсанас. Гъединаб бугониги гъеб гІелмуялъул гІалимзаби мукІурлъулел руго гъаб гІалам (вселенное) жиндир гІорхъабазе гІорхъи лъалареб букІиналда ва гъел мукІурлъулел руго гъаб камилаб хІалалъ гъадинаяб кІудияб гІалам жибго жинцаго хъвадизабулеб бугин абураб рагІи ва гъаб махлукъ жибго бижарав бугин абураб рагІиги батІулаб букІиналда. Гъаб хІужжа-далил ва гъал кІудиял аятал ва гІаламатал гІоларищ инсанасе гъезул пикру гъабизе ва гъелги живги вижарав Халикъ вукІин лъазеги. Гъев Халикъги ТІадегІанав Аллагъ вуго.

34. Дуда цеве дица цониги чи гъавичІо

МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, жив даимго чІаго **вукІуневлъун, мунги хвезе вижарав**

вуго. Мун хун хадуб даимго чІаго рукІунелишха ругел гъел мушрикал ва мун гъереси гъавулел инкарчІагІи?

وَمَا جَعَلْنَا الْبَشَرِ مِنْ قَبْلِكَ الْخَلْدَ أَفَإِنْ مِتَّ

فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٢٤﴾

Гъаб аят рещІинабуна мушриказ абураб мехаль: гъев МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вугин шигІрочи ва сихІрочи. Гъев хвезе вугин ва нильеда тІаса ине вугин абун. Аятальул магІна буго: гъевги хвезе вуго, нужги

хвезе руго, щибаб напсалъе жиндир ажал буго абураб.

35. Гъеб ажал лъугъараб мехаль кинабго напс жинца хвел чІамизе бугеб буго. Дуњялалда дица нужер хІалбихъи гъабула нигІаматал

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةٌ وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٢٥﴾

къун щукру гъабуладай абун, къварилъи тІад биччан сабро гъабуладай абунги. Ахир нуж киналго диде руссине руго ва нужер гІамалалда рекъараб жазаъги гъабизе буго.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугІаббасица гъаб аяталъе тафсир гъабун абуна: «Дица нужер хІалбихъи гъабила бечелъи-рахІагалдалъун, захІмалъи-къварилъиялдалъунги. Унти-щокълъгиялдалъун ва сах-саламат тунги. Мискинлъи-язихълъгиялдалъунги. ХІалалаб-хІарамаб жоялдалъунги. Дида мутІигІлъи- гІасилъиялдалъунги, хІакъаб нухалда тІоритІи ва къосиналдалъунги»-абун. Ибнузайдицаги абуна: «Дица нужер хІалбихъи гъабила нужее бокъулеб, лъикІаб щинаб жоялдалъун, нужеца щукру гъабулищан абун. Нужеца рихулеб захІматаб щинаб жоялдалъунги, нужеца сабро гъабулищан»-абун.

36. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул диналда инкар ккурал гІадамазда мун вихъараб мехаль, гъез мун махсароде гъавулев вуго МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

وَإِذْ أَرَأَيْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَذَا الَّذِي يَذْكُرُ آلِهَتَكُمْ وَهُمْ يَذْكُرُونَ الرَّحْمَنَ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٢٦﴾

гъавищ вугев нужер алагъзабазда ва нужер диналда гІайиб чІван кІалъалев чиян абулеб буго гъез. Амма гъел руго жиндир гурхІел бергъарав Аллагъасда инкар кколел ва гъесие мутІигІлъуларел.

ХІакъав БетІергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гІадамаз, батІулаб хъанчие лагълъи гъабиялда инкар кколезда гІайиб чІвай цІакъго ахІмакъаб иш гъечІишха?

37. Инсанасул тІабигІат ва вижин буго жив хехлъулев, гІедегІулев вукІин.

خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ سَأُورِيكُمْ آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٢٧﴾

Гъеб гІедегІиялдаса жо буго муъминзабазе бокъулеб букІин Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ

аварагасдаги инкар ккурал, авараг махсароде гъавулел мушриказе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хекого гІазаб ва жазаъ гъабизе. Гъельие жаваблъун гІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

Дица нужеда дагъаб нахъа бихъизабизе буго дир аятал, гъел дидехун гІасилъарал гІадамаздаса щин ва рецел босулеб куцги. Нужеца жиндир заман щвелелдего цо амру бачІин гІалаб гъабуге.

Гьединго инсан хехлъулев вукІнальбул ГІаламат буго гьаб хадусеб аяталь бицунеб жоги:

**38. Мушриказги абулеб буго: кидаха
букІине бугеб (хехго щай бачІунареб)
нижее гьабизе кьотІи гьабураб гІазаб?**

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

**Нуж битІараб жо бицулел ратани, я гьал
муъминзаби, бачеха гьеб гІазаб нижеда тІаде!**

Гьаб рагІи мушриказ абулеб буго аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ муъминзабиги махсароде гьарун, гьеб гІазаб жидеда щевезе гьечІин рақІалда ккун. Гьезул рагІиялъе жаваблъун тІадегІанав Аллагьас абулеб буго:

**39. Гьел инкарчагІазда гьалеб
букІарабани гьеб гІазаб рештІараб
мехаль жидеда гьеб цІаялдаса гьурмал
цІунизе кІолареблъи ва жидер мугьалги,
тІолго черхги цІунизе кІолареблъи,
гьезие квербакъулев ва гьездаса гІазаб
нахъчІвалев щивго чи гьечІеблъи,**

لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا
يَكْفُرُونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَن
ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُبْصَرُونَ ﴿٣٩﴾

гьел капурзабаца абизе букІинчІо: «Киб бугеб нижее кьотІи гьабураб гІазаб»-абун. Гьезда Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ лъангутІиялъ, ахираталда иман лъунгутІиялъ ва гьениб бугеб алжанги, жужахІги лъангутІиялъ руго гьел Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъуларого ва гьадианаб ахІмакъаб хабар бицулел.

**40. Гьеб гІазаб гьезда тІаде бачІине
буго тохлъукьего: гьезда рақІалдаго
гьечІеб мехаль ва гьез пикруго гьабичІеб
рахъальанги. Цинги гьел цІакъ**

بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا
يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٤٠﴾

**хІинкъизе ва хІайранлъизе руго. Гьезда гьеб гІазаб нахъчІвазеги
кІвезе гьечІо, тІокІал нахърахъун тезеги гьечІо. Жидее гІазаб
гьабизе Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ кьадар гьабураб гІуж тІаде щвараб мехаль
гьеб гІазаб гьаби нахъбахъуларо ва гьезие тавбо гьабизе, лъикІаб
ГІамал гьабизе рес букІуларо.**

**41. ХІакълъунго дуда церехун ритІун
рукІарал дир аварагзабиги عَلَيْهِ السَّلَامُ
махсароде гьаруна МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дур кьавмаль мун гьавурав гІадин.**

وَلَقَدْ آتَيْنَاهُم بَرْنَجًا يُرْسِلُ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ
بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِء
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤١﴾

**Гьел кьавмазда Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жидее
хІакъаблъун гьабураб гьалагІи ва гІазабги рештІана, гьел
гьелда божун рукІинчІеб ва гьеб махсароде гьабулеб букІараб.**

Гъаб дур къавмалъеги гъабила Аллагъас ﷺ гъезулгI амалалда рекъараб жазаъ. Гъесул щибаб амруялъе цIараб ва къадар гъабураб заман буго.

42. Мун махсароде гъавулел мушриказда дуца абе МухIаммад: «Жив гурхIулев Аллагъас ﷺ релъедалниги, къадниги нужеда гIазаб рештIизабиялдаса нуж цIунарав чи щив вугев?»-абун.

قُلْ مَنْ يَكْفُرْكُمْ بِأَيْلٍ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾

ГъечIо гъел цIунарав чи. Жиндие бокъараб гIужалъ гъезие гIазаб гъабизе кIолев вуго БетIергъан Аллагъ. Гъел руго жидерго бетIергъан лъаларел, гъесул каламалъул вагIза босуларел, гъесул аятаздаса ва гIаламатаздаса мугъ бан чIараб къавм.

43. Гъезул Дун гурев цоги алагъзабийищ ругел, Дир гIазабалдаса гъел цIунулел ва квер бакъи гъабулел? Гъезул алагъзаби руго жидерго напсазе щибго лъикIлъи гъабизе кIоларел ва жидер напсал дир гIазабалдаса хвасар гъаризе кIоларел.

أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ أَنفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾

Гъал алагъзабиги, гъезие лагълъи гъабурал мушрикалги цого даражаялда руго ва гъел жужахIалда цадахъ рукIине руго.

44. Дица гъал инкарчагIиги, гъезул умумулги лъикIаб магIишат-яшав къун дунялалда лазат-рахIаталда тедал, гъедин жидер гIумруги унеб бугелъул, гъезда ракIалда ккана гъаб дунял гIаса унареб жо бугин, жидер бечелъи-

بَلْ مَتَّعْنَا هَؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى طَأَلُ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَا أَنَا فِي الْأَرْضِ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

ханлъиги даимаб бугин абун ва дунялалъ гуккун, Аллагъ ﷺ кIочон, гIамал кIодолгъиялда хъвадана.

Гъазда кин бихъулареб дица дир аварагасе ﷺ ва муъминзабазе квербакъиги гъабун гъезда сверухъ ругел мушрикал ва капурал гIадамазул ракъал исламияб диналъул ракъаллъун гъарулел рукIин. Гъал Маккаялъул мушрикал бергъунелишха ругел Аллагъасул ﷺ хIукму-къадаралдаса?

ГъечIо гъел бергъулел, гъел цIакъго гIодорегIан гъаризе руго ва мутIигI гъаризе руго.

45. Дуца гъезда абе МухIаммад ﷺ: «ХIакълъунго дица нуже хIинкъи къолеб буго Аллагъас ﷺ дида вахIю гъабураб жоялдакъун. Дун вуго Аллагъасул

قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصَّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا مَا بُدْرُوا مِنْهُ ﴿٤٥﴾

рисалат нужехъе щезабулев гьесул расул. Амма гьел мушриказда жидеда бицунеб хIакъаб жо рагIулеб гьечIо, гIинкъав чиясда ахIараб гьаркъ рагIулареб гIадин.

Жидер хIалхъублги ва тушманлги кутакаб букIиналь гьезие щибго жояльул вагIза лъугъулеб гьечIо ва гьел хIинкъулелги гьечIо.

46. Гьел мушриказе жиндалъун хIинкъи

къолеб Аллагъасул

цогьитIинабго жо гьезда хъвалебани,

гьел ахIдезе рукIана: «Вай нижее бугеб

къварилги! ХIакълъунго ниж напсазе зулму гьабулел рукIун ругоха Аллагъасул авараг гьереси гьавун, гьесие къварилги гьабун»-абун.

47. Дица къиямасеб къояль цIакъ

ритIарал цIадираби лъезе руго

гIадамазул гIамалал цIазе. Цинги

цохIо напсалъе щибго зулмуги

гьабизе гьечIо. ЛъикIлги дагь

гьабун яги квешлги цIикIинабун. ЦохIо хардалалъул мугь

гIадаб жо бугониги гьев инсанасул гIамал, гьеб гIамал дида цебе

бачIине буго. Малаикзабаца гIамал хъвалел даптаразда хъван

букIине буго гьеб. Гьеб къояль цохIо дун гIезе вуго кинабниги

халкъалъул хIисаб гьабизе.

Дие гьеб щибго захIматаб жо гьечIо ва дица щивасул гIамалалда рекъараб жазъ гьабизе буго.

Гьаб аяталдасаги мурад буго инсан кантIизави. Гьес гьабураб

гIамалалъул цохIо заррагIадаб жоги бальго хутIулареб мехаль ва гьеб

гIамалалда рекъараб жазъ жиндие букIинги хIакълъараб мехаль, гьев

чи хIинкъизе Аллагъасда

разилги тIалаб гьабун, гIибадат гьабизе.

Хардалалъул мугь буго гьанжелъизегIан гIалимзабаца цIех-рех

гьабурал хурдузул хъоналъул бишунго гьитIинаб мугь. Цо кI.

хардалалъул мугъазул рикIкIараб мехаль гьениб батана 913 азарго мугь.

Цо мугъалъул цIайи башалъулеб буго цо грамалъул 913 бутIаялда: цо

грамалда жаниб букIунеб буго (913) хардалалъул мугь. Гьаб гIелмияб

цIех-рехалдалъун лъазабураб хIакъикъат аварагасда

лъазаби ва гьеб умматалда бицун баян гьаби Къуръаналъул

мугIжизатаздаса цо мугIжизат буго.

48. ХIакълъунго, дица Муса ва Гьарун

аварагасе

хIалалаб ва хIарамаб жо, гьединго

وَلَيْنَ مَسَّتْهُمُ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ

لَيَقُولُنَّ يَوَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٦﴾

وَوَضَعَ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا

تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ

مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَاهَاُ وَكَفَىٰ بِبَٰحْسِينَ ﴿٤٧﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ

وَضِيَاءَ وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

хІакъаб ва батІулаб жо батІа гъабулеб. хІакъаб нух бихъизабулеб нурІъун бугеб, Аллагъасдаса ﷺ хІинкъарал гІадамазе вагІзальунги бугеб.

49. Гъезда бихъичІеб жоялда божун Аллагъасда ﷺ иман лъурал ва гъесдаса хІинкълел руго гъл муъминзаби. Ахираталъул гІазабалдасаги гъл хІинкълун рукІула.

الَّذِينَ يَخْتَفُونَ مِنْهُمْ بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾

50. Гъаб жиндилъ баракат бугеб хирияб Къуръанги буго дица нугер маІалда жиб рещІинабураб. Гъалдаги инкарищца нугеца кколeб, я гъл гІарабал?

وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٥٠﴾

Гъеб цІакъ пасихІаб, маГІна гъваридабги букІаго, нугер хиралги ва къадро гълда жаниб рехсонги букІаго.

51. ХІакълълунго Дица Ибрагъим аварагасеги ﷺ къуна гъев гъитІинав вугеб мехальго диналъул ва дунялалъул маслахІаталда гъев вачунеб гІоритІел ва гІакълло.

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُسُدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴿٥١﴾﴾

Бакъ-моІалда ва цІвабзазда валагълун Аллагъ ﷺ цо вукІиналъе далил бачунев вукІана Ибрагъим жив гъитІинав вугеб мехальго. Дун лълалев вукІана Ибрагъим ﷺ хира гъавизе ва жиндихъе рисалат къезе мустахІикъав вукІин.

52. Ибрагъим аварагас ﷺ жиндир инсуда ва къавмалда абунa: «Гъл хъанчал щал жал ругел нугеца жиде гІибадат гъабулел ругел?»-абун.

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلَ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿٥٢﴾

Жинда лълалeб букІаниги мушриказ гъл хъанчазул къадро гъабулеблги, Ибрагъимица гъл сан гъаричІого ва гъл жолълунго рикІкІичІого абунa: «Гъл хъанчал щал жал ругел»-абун.

53. Мушриказ абунa: «Нижеда умумул ратана ﷺ гъезие гІибадат гъабулел.

Гъезда нахърильълун нижецаги гъабулеб буго гъезие гІибадат»-абун.

54. Ибарагъимица абунa: «ХІакълълунго, нужги нугер умумулги баянабго къосиналда жанир руго»-абун.

قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾

55. Къавмалъ Ибрагъимида ﷺ абунa: «Мун хІакъаб жо босун

قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِينَ ﴿٥٥﴾

вачлун, гъеб бицуневищ вугев, яги мун гъадинго махсароде жо бицуневищ вугев?»-абун.

56. Ибрагъимица абуна: «ГъечЮ дун махсароде жо бицунев. Нужеца гѳибадат гъабизе хIакъав Бетѳергъан гъал зобал-ракъазул Бетѳергъан вуго, жинца гъел рижарав ва гъезул тадбир гъабулев.

Гъел нужецаго гъарурал хъанчал гъечЮ жидее гѳибадат гъабизе кколел. Дунги вуго гъеб ишалъе нужее нуглъи гъабулев. Гъельие мухIканал хIужжабиги руго, жал нахъ чIвазе кIоларел далилалги руго.

57. Ва, Таллагъи, дица нужер хъанчазе цо макро ва зарал гъабичIого теларо, нуж гъезда аскIоса нахъе аралго.

Гъеб къавмалъул лъагIалида жаниб цо нухалъ гъел данделъулеб гIид (празник) букIана. Азарица Ибрагъимица абуна: «Мунги вачIа нижгун цадахъ нижер гIидалда, цинги бокъизе буго дие нижер дин»-абун. Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъелгун цадахъ къватIиве вахъана ва нухда унаго цо бакIалда ракъалда вегун чIана: жиндир бох унтулеб бугин, вилъине кIолел гъечIин»-абун. Къавмалъ гъев гъеб бакIалда тана ва жал церехун ана. Гъезда хадув валагъун Ибрагъимица абуна: «Таллагъи, дица нужер хъанчазе цо макро гъабичIого теларо»-абун. Цинги гъев нахъвуссун росулъе ана ва цо кIудияб гIаштIиги босун гъезул хъанчал хвезаризе жувана.

58. Ва Ибрагъимица гъел хъанчал рекизарун кескал ва къотIелал гъарун гIодоре рана, цо бищунго кIудияб хъанч хугIизегIан.

Гъеб хъанч хвезабичIого тана ва гъелъул габуралда гIад жинца хъанчал хвезарураб гIаштIиги лъуна: къавм гIад буссун бачIараб мехалъ гъезда дагIба-къец гъабизе ва гъел махсароде гъаризе. Къавмалъ гъеб кIудияб хъанчалда гъикъизе лъица цогидал хъанчал хвезарурал абун. Цинги гъель щибго жо бищичIелб мехалъ гъезда лъазе гъел хъанчал гIажизал рукIин жалго цIунизе, гъединал алагъаз жидее щибго кумек гъабулареблъиги лъазе.

59. Къавм гIад буссун бачIараб мехалъ ва жидер хъанчал рекун, гъурун гIодоре ран ратараб мехалъ, гъез абуна: нижер алагъабазе гъаб жо гъабурав чи жидеца

قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُم مِّنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٥٦﴾

وَمَا لِلَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ بَعْدَٰنَ تَوَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٧﴾

فَجَعَلَهُمْ جُودًا إِكْبَادًا لَهُمْ عَلَّمَهُ إِلَىٰ يَوْمِئِذٍ ﴿٥٨﴾

قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَٰذَا بِآيَاتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾

зулму гьабулел чагъаздаса вуго»-абун.

60. Къавмалъул цояз абун: «Нижеда цо
Голохъанав вас рагъун вуклана жинда
Ибрагъимлан абулев, жинца нилъер
алагъзабазда квешаб рагъи абулев»-абун.

قَالُوا سَمِعْنَا فَتَىٰ يَدْعُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ
إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٠﴾

Гьес нилъер алагъзабазда рогъоб балеб буклана, гьел какулел руклана
ва гьезие цо квешлъи гьабичлого теларин абулеб буклана.

61. Къавмалъул погидаз абун: «Нуж
рачъа гьев Ибрагъимги вачун гьал
Гладамазда цере. Гьев киназдаго вихъизе
ва гьесие гьабулеб гъазабги бихъизе.

قَالُوا فَأَنذَرْتَهُمْ بِآيَاتِنَا
فَلَا أُقْنُوا بِهِمْ وَعَلَىٰ الَّذِينَ نَسُوا لَعْنَهُمْ
يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾

Гьелдаса хадуб цоги шивго чияса къезе гьечло нилъер алагъзабазда
рагъи абизе ва гьезие зарал гьабизе»-абун. Гьаб рагъи абулев чи
гьезул хан Намруз вуклана, жиндир ханлъи гьемераб ракъалда гъад
тибитарав.

62. Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ вачун вачъараб мехаль
Намрузил къавмаль абун: «Мунищ вугев
я Ибрагъим, нижер алагъзабазе гьаб жо
гьабурав чи?»-абун.

قَالُوا أَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِإِلهِنَا
يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٢﴾

63. Ибрагъимица абун: «Гьеб жо дица
гьабичло, гьеб гьабун гьале гьаб кудияб
хъанчаль»-абун.

قَالَ بَلْ فَعَلَهُ رَبِّي هُمْ هَذَا فَتَنُوا هُمُ الْإِن
كَانُوا يَظُنُّونَ ﴿٦٣﴾

Гьеб кудиялъул щим бахъана нужеца
гисиназеге лагълъи гьабулеб бугин абун ва гьель киналго гьурун
гъодоре рана. **Нуж дида божулел ратичлони нужеца гьел алагъзабазда
гьикъеха лъица жал хвезарурал абун гьел калъалел ратани ва
гьез нужее жавабги кьолел батани.**

Гьаб рагъи Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَامُ абун къавмалъул ахкъмакълъи загьир
гьабизе ва гьезда биччизе жидеца гьабулеб жо батъулаб буклин.
«Нижеца кин гьел калъазарилел, гьезда калъазе лъалареб мехаль»-
ян, къавмаль абидал, Ибрагъимицаги абизе: «Гьединал алагъзабазе
нужеца кинха лагълъи гьабулеб ва гьездаса нужее щиб хайир бугеб?»-
абун. Цинги гьезул жаваб буклунаро ва гьез гьабулеб жо батъулаб
буклин члола.

64. Цинги Намрузги гьесул къавмги
жидерго напсазде руссана, гьез жидер
ишалъул пикруги гьабун, абун:
«Хкъальунго нуж руго нужеего зулму

فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ
أَنْتُمْ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾

гъабурал: нужеца лагълъи гъабун бугельзул кІалъазе кІолорел, жалго жидеда цІунизеги кІоларел алагъзабазе»-абун.

65. Хадурги гъел жидер пикру-
гІакълуялдаса руссана ва жидерго
гІамал кІодолъи ва чІухІиялда ана. Гъел
Ибаргъимиде руссана ва ццим бахъун
гаргадана: «ХІакълъунго дуда лъалагурищ гъал алагъзаби жал
кІалъаларел рукІин?

ثُمَّ نَكْسُوا عَلَى رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا
هَٰؤُلَاءِ يَنْطَفُونَ ﴿٦٥﴾

Дуца шай нижги нижер алагъзабиги махсароде гъарулел?»-абун.

66. Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Гъедин
бугони жиндие гІибадат гъабизе гІадав
Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ живго тун, нужее щибго
мунпагІат гъабулареб, яги зарал
гъабулареб жоялъе гІибадат шайха гъабулеб?

قَالَ أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا
يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾

67. КъабихІлъи ва хІакъирлъи буго
нужееги ва нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тун
жидее гІибадат гъабурал алагъзабазеги.
Гъеб жо кин нужеда бичІчІулареб?

أَفِ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

Нужеца жиндие гІибадат гъабизе хІакъав Аллагъгесе جَلَّ جَلَالُهُ шай
гъабулареб гІибадат?»-абун.

68. Гъеб къавмалъ цояз цогидаздохун
абун: «Нужеца гъев Ибрагъим цІадаве
рехун вухІе ва гъедин рецІел босе нужер
алагъзабазе, нуж рецІел босулеллъун
ратани»-абун.

قَالُوا احْرَقُوهُ وَأَنْصُرُوا آلَ الْهَتَكِ إِن كُنْتُمْ
فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾

Залимзабазул, гІасиял ва пасикъал гІадамазул гІадат буго жидеда
битІараб нухда чІун бажаричІеб мехалъ, жидер хІакъаб жоялда данде
хІужжа-далилги гъечІеб мехалъ гъеб хІакъаб жоялда данде рагъ базе
рахъунеб. Гъеб хІукму гъабун Намрузицаги гъесул къавмалъги: жегиги
балугълъичІев, цохІо жив гурев жинда хадув чиги гъечІев Ибрагъим
عَلَيْهِ السَّلَامُ цІадаве рехун вухІизе.

Тафсиралъул гІалимзабаца абун: Гъев Намрузица амру гъабун гъесул
къавмалъ цо моцІалъ Ибрагъим вухІизе цІа бакизе цІул хІадурулеб
букІана. Жидее гъеб цІул бакІари къадро кІудияб, алагъзаби
разильулеб амрулъунги бихъун букІана. Цо чІужу унтун йигони гъель
назро гъабулеб букІана жий сахлъани жинца Ибрагъим вухІизе цІа
бакизе цІул баччила абун. Хадуб гъез кІудияб гвенд гъабун, гъениб
цІулал гІарахъги гъабун, гъелда цІа бакана.

Гьєб цІаялда аскІор кьазе кІолеб хІалги букІинчІо. Гьєб бакІалда тІаса боржун унеб хІинчІги цІаяль бухІун гІодобе бортулеб букІана. Цинги гьєз Ибарагьим авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ квараз вухьун ганчІил гІарадаялдаги лъун гьель хьвагІун цІадаве рехана. Гьєв цІадаве ккаравго гьєсухьє Жабраил малаик вачІана ва гьєс абуна: «Дур хІажат батани гьєб бице дида»-абун. Ибрагьимица абуна: «Дуда дир хІажат гьєчІо»-абун. Жабраил малаикас абуна: «Гьєдин батани Аллагьасда جَزَّجَلَّهُ غьареха дур хІажат»-абун. Цинги Ибрагьимица عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Дир БетІергьан Аллагь جَزَّجَلَّهُ дица гьаричІониги лъалев вуго дир хІал»-абун. ТІадегІанав Аллагьас абулеб буго:

69. Дица гьєб цІаялда абуна: «Я цІа! Мун وَأَرَادُوا يَكُونُوا فِي أَرْضِنَا وَمَا آتَيْنَاهُمُ إِلَّا إِلَهًا مُّذَمَّنًا ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ غَنِيبٌ ۗ»
цІорораблгьун букІа Ибарагьимие عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гьєсие зарал гьєчІеблгьунги букІаян»-абун.

Гьєб цІаяль Ибрагьим вухьун рукІарал кварал гурони рухІичІо. ТІадегІанав Аллагьас «Ибрагьимие зарал гьєчІеб букІа»-абураб рагІи абичІебани, Ибрагьим цІорон хвелаан гьєб цІеда жанив вукІагоян абуна ИбнугІаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

70. Гьєзие бокьун букІана Ибрагьим وَأَرَادُوا يَكُونُوا فِي أَرْضِنَا وَمَا آتَيْنَاهُمُ إِلَّا إِلَهًا مُّذَمَّنًا ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ غَنِيبٌ ۗ
аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ цІаяль вухІун зулму гьабизе, амма Аллагьас جَزَّجَلَّهُ гьєзул мурад тІубазе тєчІо ва гьєлги цІакь чІорого хутІараллгьун ккана.

ИбнухатІибица абуна: «Гьєв Намрузил кьавмалда тІад Аллагьас جَزَّجَلَّهُ кІкІара биччана гьєзие гІазаб гьабизе ва кІкІараяль би цІун гьалаг гьаруна гьєл. Намрузил магІарзухьє ун цо кІкІараяль хІанчІулеб букІана ва гьєв гьабизе жо тІагІун жиндир бетІер кьадаль кьабулев вукІана. Гьєс кьавмалдаги абуна жиндир бетІералда кьабєян абун. Гьєдин гІазабалда хвана Ибрагьимие عَلَيْهِ السَّلَامُ гІазаб гьабизе ургьарав Намруз.

Жиндир кьавмалда гьоркьов гІемер мехаль чІун, гьєл Аллагь جَزَّجَلَّهُ цо гьавиялда ахІулев вукІана Ибрагьим عَلَيْهِ السَّلَامُ. Цинги Аллагьас جَزَّجَلَّهُ изну кьун гьєв жив вижараб ГІиракьальул ракьалдаса кьватІиве вахьана. ТІадегІанав Аллагьас абулеб буго:

71. Дица гьєв Ибарагьимги, гьєсул وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ۗ
вацасул вас ЛутІги хвасар гьаруна купру-ширк гьабулеб кьавмалгьул

зулмуялдаса ва дица гьєл жиндиль гІаламалгьєго баракат бугєб Шамалгьул ракьалде рачана. Гьєб Шам букІана аварагзабаца عَلَيْهِ السَّلَامُ жинда гьижра гьабулеб ракь. Шамалгьул бищунго лъикІаб букІана Палестиназул ракь: Жинда тІад

Байтул-мукъадас масжид бугеб. Гъеб Шамалъул ракъалда махШаралъул ракъиланги абула.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Жинда салам лъеяв Ибрагъим аварагас лъабго гъереси бицана жиндир дин ва напс цІунун. Цо гъереси букІана жив къавмгун цадахъ гІид гъабизе унеб мехаль «дун унтун вугин»- абун къавмалдасан ватІалги. КІиабилеб букІана нижер алагъзаби лъица хвезе гъарурал абураб мехаль «гъаб кІудияб хъанчалъ хвезарунаян»-аби.

Лъабабилеб букІана: Жиндир хъизан Саратгун цадахъ Шамалда унеб мехаль цо бакІалда рештІун рукладго, гъезда тІаде вачІана гъеб ракъалъул залимав ханасул хІалтІухъан ва гъесда Сарат цІакъ берцинай чІужулъун йихъидал, ханасухъе ун гъесда бицана гъаб нилъер бакІалда цо чи рештІун вугин живгун цадахъ цІакъ берцинай чІужуГІаданги йигин абун. Ханас гІадамал ритІана гъев жиндихъе вачун рачІа абун. Гъел гІадамал Ибрагъимихъе рачІун гъев ханасухъе вачиндал ханас гъесда гъикъана: «Гъай мунгун цадахъ йигей чІужуГІадан щий две кколей»-абун. Ибрагъимица абуна: «гъей дир яц йиго»-абун. Дов ханас абуна: «гъей дихъе йитІе»-абун. Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام Саратихъе вачІана ва гъелда бицана гъав залимав ханас дида мун щий абун гъикъидал дица мун дир яц йигин абунин, гъанже дуцаги гъебго рагІи абейин дун гъереси гъавичІого. ХІакъикъаталдаги мун дир диналъул яц кколин, гъаб ракъалда тІад мунги дунги гурони Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَام цо гъавулел бусурбаби гъечІелъул абун. Цинги Сарат ханасухъе йитІун Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасе عَلَيْهِ السَّلَام как базе ва дуГІа гъабизе вахъана.

Сарат гъев ханасде тІаде цвезайидалго, гъелъул берцинлги бихъун хан гъелда тІаде къана ва гъев цо гучаб жоялъ ккун, щибго вагъаризе кІоларого чІезавуна. Ханас гъарана Саратида жив виччаян дуГІа гъабейилан. Саратица дуГІа гъабун гъев виччана ва гъанжеги гъелдехун гъетІаравго жив ккун чІезавуна. Лъабго нухаль гъедин ккун хадув гъев хан цІакъ хІинкъана ва жиндир хІалтІухъабазда цІакъ вагъана: «Нужеца дихъе чІужуГІадан абун щайтІан бачун бачІун бугин»-абун. Хехго гъей нахъе цвезае абуна ва гъелъие сайгъаталъе Гъажарги къуна. Сарат ячІуней йикІин лъараб мехаль Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام как бай жибго тун, гъелда гъикъана: «Щиб хабар бугеб!»-абун. Саратица абуна: «Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَام дун гъев капурчиясул квешлгьялдаса цІунана ва дие хъулухъалъе Гъажарги къуна»-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъай Гъажар йиго ИсмагІилил эбел. Саратица цониги лъимер

гъабун букинчю гъай Гъажарица Исмагил гъавун анцила анкьго сон инеганги. Гъеб мехаль Ибрагъимги عَلَيْهِ السَّلَام херлгун вукана ва Саратилги лъимер букиналдаса хьул къотгун букана. Гъелдаса хадув гъавуна Саратица Исхакъ абулев вас. Гадеганав Аллагъас абулербуго:

72. Дица гъев Ибрагъим аварагасе
سَيِّدِ الْوَالِدِ الْكَافِرِ عَلَيْهِ السَّلَام сайгъат гъавуна Исхакъ абулев

вас, гъесда гадеги Ягкъубги къуна
Исхакъил васлгун жив вугев. Дица
гъел киналго лъиклаб агълългун гъаруна.

Аварагабилгун гъаруна, жидеца исламияб диналда халкъ ахлулел.

73. Дица гъел, Гадамазе имамзабилгун
ва гъезул церехъабилгун гъаруна,
дир амруялдалгун жидеца халкъ
хакъаб диналда тюртгулел. Дица
гъезда кинабго лъиклаб гамалги

вахю гъавуна. Как бай абун, закат къе
абунги амру гъавуна. Гъел киналго дие
гибадат гъабулелги рукана. Ширк гъабуларел, дие гибадат
баццад гъабулел рукана.

74. Дица Лутги عَلَيْهِ السَّلَام гелму ва
хикмат къуна. Гъесие аварагъиги
къуна ва гадамал диналда ахизе
пагъмо-гакълоги къуна. Гъесул дагват
къабул гъабичлеб пасикъаб къавмалгун
росабазда гъаб раштгунеб мехаль дица гъев хвасар гъавуна.

Цакъ квешаб къавм букана гъеб, цониги къавмалго гъабичлеб
къабихлаб пиша гъабурал. Бихьиназда жимаг1 гъабулел, руччабазда
аскор къаларел рукана.

75. Дица гъев Лут عَلَيْهِ السَّلَام дир рахматалгун
лъугъинавуна. Хакъгунго гъев вукана
жидеца дие гагат- гибадат баццад
гъабурал лагъзадеридаса.

76. Гъал аварагабаздаса гезеганго
цеве вукларав Нухил عَلَيْهِ السَّلَام къисаги
раклалда швезабе Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
дуца.

Азарго сон гагарун заманаялъ жиндир къавм Аллагъа جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун,

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا
جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٦١﴾

وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يَهْدُونَ يَا أَمْرًا
وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ
الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا
عَبِيدِينَ ﴿٦٢﴾

وَلَوْ طَاءَ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَوَجَّيْنَاهُ
مِنَ الْقُرْبَىٰ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبِيثَاتِ
إِلَيْهِمْ كَانُوا قَوْمًا سَوِيًّا فَلْيَسِينِ ﴿٦٣﴾

وَأَذِّنْ لَهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِّنَ
الصَّالِحِينَ ﴿٦٤﴾

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِن قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ
فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٦٥﴾

гъесие гйбадат гъабиялда ахIараб мехаль ва гъезул цIакъ дагъал гадамаз гуруни жиндир дагIват къабул гъабичIеб мехаль; гъев НухIица Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъарана жиндир къавм гъалаг гъабе абун: «Я дир БетIергъан Аллагъ! Дуца гъаб капураб къавмалъул цохIо чи чIаго тоге гъаб ракъалда гIад)-абун.

Дица гъев НухI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام дугIаялъе жаваб гъабуна ва дица гъевги гъесда иман лъураб агълоги хвасар гъаруна капурзабазда гIаде биччараб балагъалдаса, ва кутакаб пашманлъиялдаса. Щибго жидер гъунар гъечIого, лъутизе, рахчизе бакIги гъечIого балагъун бералгун жал лъеда гъокъ кколеб заман цIакъ пашманаб заман букIана капурзабазе. Гъеб къварилъиялдаса дица НухI авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъевгун цадахъ рукIарал муъминзаби хвасар гъаруна

77. Дица НухI аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام
 квербакъи гъабун капураб къавмалъул
 квешлъиялдаса гъев цIунана. Жидеца
 дир аятал гъереси гъарурал ва
 дидехун ширк гъабун хъанчие лагълъи
 гъабурал. ЦIакъ квешаб къавм букIана гъеб. Дица гъел киналго
 гъанкъизаруна.

وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بَيِّنَاتٍ
 أَنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَعْرَقْنَاهُمْ
 أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾

78. Давуд ва Сулайман аварагасул
 عَلَيْهِمَا السَّلَام къисаги ракъалда щвезабе
 МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца. Гъев кIиясго
 хуралъул бетIергъабазе хIукму гъабураб
 гIуж ракъалда щвезабе: цо къавмалъул
 гIиял гъеб хурире ун гъез гъеб хвезбураб гIужаль. Дида лъалеб
 букIана гъев кIиясго гъабулелб хIукму ва дун гъелдаса гъапулав
 вукIинчIо.

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَخْتَصِمَانِ فِي الْحَرْثِ
 إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا
 لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾

79. Дица гъеб хIукму битIун гъабизе
 гIелму ва пагъму къуна Сулаймание
 عَلَيْهِمَا السَّلَام. Давудги Сулайманги кIиявго
 авараг عَلَيْهِمَا السَّلَام вукIана ва дица жиде
 гIелмуги гIакълоги къурал лъикIал
 гадамаздаса рукIана. Дица Давуд عَلَيْهِ السَّلَام аварггун цадахъ жидеца
 тасбихI гъабулеллъун гъаруна мугIрулги, хIанчIиги ва дун дие
 бокъараб жо бокъухъин гъабизе кIюлев вуго.

فَقَهَّمَتْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلَّآءَ آتَيْنَا حُكْمًا
 وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ
 وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾

Дир хIалкIолъиялъе гIорхъи гъечIо ва гъельие квалквал гъабулелб щибго жо гъечIо.

ГIалимзабаца абун: жинда Аллагъасул салам лъеяв Давуд аварагасухъе кIиги дагIбадулав вачIана: цоясул гIиял сардил гIужаль цогидасул

хурире ун гъеб хур тубанго хвезабун буклана. Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ хлукму гъабуна гъел гиял хуралъул бетлергъанчиясе тезе. Гъев киявго къватире рахъараб мехаль гъезда рагда члун Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ ватана ва гъес гъикъана щиб хлукму гъабураб абун. Доз жиде гъабураб хлукму бицидал Сулайман Давудиде тладе ана ва гъес абун: «Я набияллагъ! Гъеб хлукмуялдаса лъиклаб цоги хлукму буго гъел киналго жинда рекъолеб ва жиндир мунпаглат циклараб»-абун. Давудица абун: «Щиб хлукмуха бугеб»-абун. Сулайманица абун: «Хуралъул бетлергъанасухъ гиял къезе руго гъезул рахалдаса, тинчалдаса ва квасалдаса мунпаглат босизе. Гиязул бетлергъанас доб хур цидаса бекъун, хъан цебе буклараб хлалаль къачазе буго. Гъедин хур къачлан тлобараб мехаль гъесул гиял гъесухъе къезе руго, хуралъул бетлергъанас жиндирго хуралъул милат гъабизе буго»-абун. Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Дуе Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ тавпикъ къун бугоха дир вас битлараб хлукму гъабизе»-абун.

Жидеца хлукму гъабулел гадамал жиндаса гъапулаб масъала буго гъаб; цогидас гъабураб хлукму битлараб буклин лъараб мехаль гъеб къабул гъаби ва гъелда глал гъаби. Жагъиллъи ва напс бокъи циклараб буклиналь чанги жив глалимчиян вугев чи вуго кигланго мекъаб хлукму жинца гъабун бугониги гъеб хлукму битлараблъун бихъизабизе бокъулев ва гъелье глало Аллагъи جَلَّ جَلَّالُهُ ахиратги кючон хъвадулев. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ цунаги ниль гъеб ахлмакъаб члухиялдаса. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ тловитларав муъминчи жинда хлакъаб жо лъараб мехаль гъеб босулев вуклула ва кигланго жиндир напсалъе бокъараб бугониги батлулаб жо рехун толевги вуклула.

Цоги гъаб аяталдаса бичлчизе кколеб масъала буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ тавфикъалдалъун гурони хлукму битлун гъабизе гъунар буклунареблъи. Чанги глакъилав чи хатлаълъун вихъула нильеда ва чанги глантав чияс битлараб хлукму гъабунги бихъула.

Глалимзаби жинда рекъараб, жиндие далил бугеб рагли буго: цо глалимчияс жиндир глелмуялда рекъон, жиндир напсалъе бокъараб жоялда гъетичлого хлукму гъабураб мехаль, гъев глалимчи хатлаълъун кканиги гъесие жиндир ижтигъалъул (яхI бахъиялъул) кири буго. Жив хлукмуялъул витлун ккараб мехаль гъесие клого кири буго: цо жиндир ижтигъадальул, цо жив витлун ккеялъулги.

Хласанул Басрияс абун: Падегланав Аллагъас жидеца хлукму гъабулел гадамазе ажро буклиналъе лъабго шартI гъабун буго:

Поцебесеб шартI буго: гъеб хлукму гъабулеб глужаль цохло Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ гурого хинкъунгутI ва гъев разилъи тлааб

гъабун хІукму гъаби.

Киабилеб шартІ буго: гъеб хІукму дунялалгъул боџи тІалаб гъабун, гъелъие ГІоло гъабунгутІи: ай шаргІалда хилипаб хІукму гъабунгутІи дунялалгъул магІишат жиндие щвей мурадалда.

Лъабабилеб шартІ буго: гъеб хІукму жиндирнапсалъе бокъухъин жиндирго гІакълуялда нахъвилъгъун гъабунгутІи.

Гъединго гІалимбазда гъоркъоб машгъураб хІадисалда буго: *«Жидеца хІукму гъабулел гІадамазул кІигояв жуужахІалда уна цо алжаналда уна. Жив алжаналда унев хІаким вуго жинца хІукму Къуръан хІадисалда рекъон гъабулев, гъеб хІукму гъабизе жиндаги лъалев. Жив жуужахІалда унев хІаким вуго жиндир гІелму лъайго гъечІого хІукму гъабулев ва жинда хІакъаб жо лъалев букІаниги жинца гъелгъул хилапалда хІукму гъабулев»*-абун. ХІадис имам абу-Давудица ва Тирмизияс бицана.

Гъаб бакІалда бицине мустахІикъаб хІадис буго жинда Аллагъ разилгъаяв имам АхІмадица бицараб: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *«КІиго чІужугІадан йкІлана жий кІиялгъулго цо-цо гъитІинав васгун цадахъ. Гъезда тІаде баџІ бачІун гъелъ цо вас викъун ана. Цинги гъей кІияйго Давуд аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَامُ рачІана хІукму гъабизе ва гъес чІаго хутІарав вас кІудиялай чІужугІаданалъе вуго абун хІукму гъабуна. Давуд аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ аскІоса къватІир рахъаралго гъел Сулайман аварагасде عَلَيْهِ السَّلَامُ тІаде ккана. Сулайманида عَلَيْهِ السَّلَامُ жидер дагІба бицинал гъес абуна: «Дихъе цо нус босун рачІа, дица гъев вас нуж кІияздаго гъоркъов вацад гъавун викъизе вуго абун. Цинги гъитІинай гІаданалъ абун дуе талихІ кьегі, гъабуге гъеб жо!»*-абун. Гъев вас гъай гъитІиналгъул вуго абун хІукму гъабуна Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Давуд авараг цакъ гъаракъ берцинав вукІана. Гъесул Забур цІалулеб ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсолеб гъаракъ рагІараб мехалъ гъаваялда роржун унел хІанчІи чІун хутІулел рукІана, ва гъесулалда релъараб бакъан бачун чІирчІидулел рукІана. Гъединго мугІрузулги дандерижи рагІулеб букІана гъес цІалараб жо такрар гъабун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасда цо сордоялъ Абумусал АшГІарияв абулев асхІаб рагІана, жинца цакъ берцинаб гъаракъаль Къуръан цІалулев. Авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесул Къуръан цІалиялда гІенеккун чІана ва абуна: *«ХІакългъунго гъев Абумасае Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ берцинаб бакъан къун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ»*-абун. Гъеб хабаралдаса вохун Абумусацаги абуна: Валлагъи, бичасул авараг мун гІенеккун вукІин лъалеб букІарабани дица жегиги берцинаб гъаракъаль

цІализе букІана Къуръан»-абун. ХІадис Бухарияс ва Муслимица бицана.

80. Дица Давуд аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ тІад وَعَلَّمْنَاهُ صِنْعَةَ لُبُوسٍ لِّكُلِّ نَحْوٍ حَصَنَّاكَ
ретІулеб ретІел гъабизеги лъазабуна
рагъда ругеб мехаль нужер черх مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٥٠﴾
цІунулеб.

Гьелде швезегІан рагъухъабазухъ маххул я цоги маГІданалъул хъарщал рукІунаан жалго цІунизе кодор кколел. Давуд аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъас عَلَّجَلَّاهُ махх тамах гъабуна ва гьес гъабуна бищун цебе къолденги, тІагъурги ва цогидаб алатги. Гьал нигІматал Аллагъас عَلَّجَلَّاهُ нужее къураб мехаль гьезда данде Аллагъасе عَلَّجَلَّاهُ щукру гъабилариш **нужеца** ва гьев разилъи тІалаб гъабун гьесие тІабадат бацІ цІад гъабун хъвадилариш?

81. Давудил вас Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ мугІжизатлъун ва гьесие وَأَسْمِعِنَ الْبَيْعَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَرَكَتْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمِينَ ﴿٥١﴾
маслахІаталъе Дица гъури квегъана, жиб
кутакалда хех пулеб ва гьев Сулайманил

عَلَيْهِ السَّلَامُ амруялдалъун гьесие бокъараб
бакІалда жиб хъвадулеб. Жиндиль баракат гъабураб Шамалъул
ракъалда жинца ахал-хурзал рижиялъе сабабги гъабулеб.

Гьенире накІІал рачун, гъветІ-хер цоцаде гъуршун (опиление гъабун). Шамалъул ракъ букІана Сулайман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ватІанги, гьесул ханлъиялъул аслуги. Дица гъабулеб кинабго жо гьелъул хІикмат лъан гъабулев ва дир махлукъаталъул маслахІатал дида лъалевги вуго Дун.

82. ЩайтІабаздаса цо къокъаги عَلَيْهِ السَّلَامُ, وَمِنَ الشَّيْطَانِ مَنْ يَعُودُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٥٢﴾
квегъана дица Сулаймание
гьесие жавгъарал ва луълуал балагъизе
ралъдалъ жанир тІерхъулел ва гьел
гурел цогиги хІалтІаби Сулаймание

عَلَيْهِ السَّلَامُ гъарулел. Гьел щайтІабаца кІудиял шагъарал ва берцинал кІалтІаби ралел рукІана. **Ва** дица гьел щайтІаби Сулаймание мутІигІлъун чІезаруна, гьесул амруялда тІасильбиялдаса дица гьел цІунана. Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гьез жиндие зарал гъабиялдасаги цІунана.

Жинда Аллагъ разилъаяв СаГІид ибну Жабиридаса бицараб хІадисалда буго: «Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ лъабкъоазарго тах лъолеб букІана жидеда тІад гІодор чІолеб. Гьел тахазда тІад Сулайманида аскІор муъминал гІадамал чІолел рукІана, гьезда хадур муъминал жундул

чолел руклана. Цинги гьезда тладе рачлун хланчлаз гьесие раглад гьабулеб буклана ва гьуриялда амру гьабун, гьель Сулаймание бокъараб баклалдаги рачунел руклана»-абун. Хладис Хлакмица кьучаблгун бицана.

83. Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام **кьисаги**
раклалда швезабе Мухаммад
ахлараб гуж рехсе, гьесие хлелун ва
мутигилгун: «Хлакългунго дида кьварилгь хьатлун буго Аллагь
дир хьул ва божи»-абун.

*وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ وَأَنَّى مَسِينِ
الضُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿٨٣﴾

Гьав Аюб عَلَيْهِ السَّلَام румазул авараг вуклана. Гьесул клудияб хьизанги, лъиклаб бечелъиги буклана. Аллагьас Желла гьесул хлалбихьи гьабун васал хвезегьаруна, Аюбица сабро гьабуна. Цинги гьесул бечелъи таса инабуна гьелдаги гьес сабро гьабуна. Хаду гьесда тлад унти-шокълъи биччана, гьелдаги Аюбица عَلَيْهِ السَّلَام сабру гьабуна. Гьесул хлал бихьараб мехаль ва гьесда тлад рачларал балаггалги рихьараб мехаль, жиндир кьавмалгьул капурал гладамаз абуна: «Гьаб кьварилгь- балагь Аюбида тладе бачлараб буго гьес гьабураб клудияб мунагь сабаблгун»-абун. Гьаб мехаль гьарана Аюбица عَلَيْهِ السَّلَام Аллагьасда Желла жиндаса унти борхе абун. Гьаб гьариги Аллагьасда Желла жиндие бугеб кьварилгь загьир гьабун ва «Аллагь гурхлелув вугоян» абун гурони, жиндаса унти-балагь таса босеян абун загьираб гьари гьабун гьабичло.

84. Дица Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام **дуглаялгье жаваб гьабуна ва гьесда**
буклараб унти таса босана. Ва дица
гьесие агьло- хьизан кьуна щере
рукларабган кьадар, гьелгун цадахь
цоги гьедигланабго кьадарги кьуна. Гьаб иш дица гьабуна дир
рахьалган Аюбие عَلَيْهِ السَّلَام **бугеб рахлматлгун ва Аллагь** Желла **цо**
гьавурал муьминзабазе вагзалгун буклине. Гьез кьварилгиялда
саброги гьабизе.

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ، وَفَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرِّهِ
وَأَنبَأْتِنَاهُ أَهْلَهُ، وَوَسَّلْنَا لَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً
مِّنْ عِنْدِنَا، وَذَكَرَى لِلْعَالَمِينَ ﴿٨٤﴾

Муьминзабазда раклалда швараб мехаль Аюб аварагасда швараб хлалбихьи ва гьес гьабураб берцинаб саброги, гьезие тлад бачлараб кьварилгь бигальгула ва Аллагьасул Желла рахлматалда хьулги циклкула.

Аюб аварагас عَلَيْهِ السَّلَام кьварилъабазда жаниб анцила микьго сон бана. Гьесда гурхлун цо нухаль члужуяль абуна: «Дуца Аллагьасда Желла гьарулебани гьаб кьварилгь таса босеян»-абун. Аюбица абуна: «Нилъеца сах-саламат, рахлалалда ва нигматазуль чан сон бан

буклараб?»)-абун. Чужуяль абун: «Ункього сон бан буклана»-абун. Аюбица абун: «Дун Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ нечола гьедиГаналго сонал кьварилгиялда жанир инчлого гьесда гьаризе»-абун.

Ибнукасирица абун: Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ кинабго боци-малги, лымал-хъизанги тIагIиндал ва гьев унгун босадеги ккедалго, Аюб عَلَيْهِ السَّلَامُ киналго гIадамазда кIочон тана, цохIо жиндир чIужуялда хутIизегIан. БетIергьанас кьадар гьабураб мех шведалго Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьесдаса унти борхана, себе букларабго боци-малги кьуна лымалги гьаруна. Цо гIалимзабаца абун: Аюбида عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ вахIю гьабун: «Дур лымал алжаналда жанир руго. Две бокьани чIаго гьарун гьел кьела две, бокьани гьелги алжаналда тун цогиги лымал кьела две»-абун. Аюб аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Дица гьел лымал алжаналда жанир тела»-абун. Цинги Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьесие гьедиГаналго васал ва ясал кьуна.

Жинда Аллагь разильяв Абугьурайратидасан бичараб хIадисалда буго: Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун:

«ГIадеГанав Аллагьас Аюб авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ сах гьавураб мехаль гьесда тIаде меседил гарцIазул цIад базабуна. Аюб аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ гьел гарцIал росун жиндир ретIелалъуль лъолел рукIана. Гьесда Аллагьасул عَلَيْهِ السَّلَامُ рахъалъан абун: «Я Аюб! Мун гIорцIун гьечIицI две кьураб магIишталдаса»-абун. Аюбица عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Я дир БетIергьан Аллагь! Дур рахIматалдаса гIорцIулев чи щив вукIунев?»-абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бичана.

85. ИсмагIил аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ, Идрис аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ва Зулкифлил кьисаги бице МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца, дур кьавмалъе вагIзальун. Гьел киналго

жидеца Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ гIибадат гьабиялъуль сабро гьабурал лъикIал гIадамаздаса рукIана.

Жидеда гIад кьараб Аллагьасул عَلَيْهِ السَّلَامُ рисалат IобитIулел ва гьеб сабаблъун жидеда швараб кьварилгиялда сабро гьабулел рукIана.

86. Дица гьел киналго дир рахIматалъуль лъугьизаруна.

Хира гьариялъул ва нигIматазул рукълъун бугеб алжаналда лъугьизаруна. ХIакълъунго

гьел рукIана гурхIел- цIобалъул ва лъикIлъи гьабиялъул агьлу.

Гьав Зулкифли авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вукIанин абун цо гIалимзабаца. Гьезул далилги буго гьесул цар Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَامُ гьоркъоб рехсон букIин. Цоги гIалимзабаца абун: гьев бануисраилазул гIибадат

وَأَسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِّنَ
الصَّالِحِينَ ﴿٨٥﴾

وَأَدَّخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِّنَ

الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾

гемемер гѣбулев, гѣдилав чи вукланин-абун. Ибну Хатѣбица абуна: цо гѣлимзабаца абублеб буго гѣв Будда вугин-абун: «Буддизма» абублеб дин гѣбулел гѣадамазул бетѣрлѣун (цевехъанлѣун) вугев ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гѣавун гѣсие гѣбадат гѣабиялда халкъ ахлѣулев вукларав. Гѣб къавм гѣсие мутѣгѣлѣун буклана, хадуб жидеца гѣв Аллагълѣун ккун, гѣсие гѣбадат гѣабизе лѣугъана ва гѣесул цѣаралда хъанчалги гѣаруна.

87. Зу-ннунил къисаги раклалда швезабе

Мухаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **дуца. Гѣв Зу-ннуни**

жиндир къавмалда цѣим бахъун

гѣзда гѣоркъосан нахъе араб гѣуж рехсе.

Гѣв вуго Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام. Гѣс къавм

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гѣавиялда ахлѣараб мехаль

гѣез Юнусие عَلَيْهِ السَّلَام гѣзаб-къварилѣи

гѣабилѣин абун хлѣнкѣи къуна. Гѣб къавмалъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ дин

босулеб гѣчѣин, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ дин сабаблѣун гѣзда цѣим бахъун

ана Юнус гѣзда гѣоркъосан.

Цо гѣелму- лѣай гѣчѣел ахлѣмакъал гѣадамаз гѣаб рагѣиялѣе тафсир

гѣабун буго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ цѣим бахъун ана Юнус, عَلَيْهِ السَّلَام гѣс жиндие

квербакѣи хех гѣабичлѣогоян абун. Гѣадианаб рагѣи абизе бегъуларо ва

аваргзабазда гѣунтѣизабун гѣереси бищине бегъуларо. **Гѣв Юнусида**

раклалда ккана дица жиндие къварилѣи ва хлѣл бихѣи гѣабиларин

абун. Къуръаналда хъван буго ﴿أَنْ نَّقْدَرَ﴾ абураб рагѣи. Пагъму загѣипал,

гѣакълу дагъал гѣадамазе гѣб рагѣиялѣул магѣна бичлѣлула: «Юнусида

раклалда ккана жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хлѣл кѣлароян»-абун. Гѣадианаб

пикру Аллагъасул хлѣкъалъулъ гѣаби бусурманчиясе бегъулареб,

гѣв купруялда иналде хлѣнкъараб рагѣи буго. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир

хлѣлкѣолѣи кинабго жоялда гѣамлѣарав вуго;-гѣсие щиб жо бокъаниги

гѣб жо буклуна ва лѣугъуна. Бусурманчиясул раклалда ккезе бегъулареб

жо Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ халкъалда гѣоркъосан вищун, гѣздасан тѣокѣ

гѣавун, авараглѣун гѣавурав чиясул раклалда ккезе кин бегъулеб? Доб

рагѣиялѣул магѣна буго къадар гѣаби, хлѣкуму гѣаби, къварилѣи гѣаби,

цо жо дагъ гѣаби абураб.

Жинда Аллагъ разилѣаяв Ибнугѣаббас Мугѣлавият асхлѣабасухъе араб

мехаль Мугѣлавиятица абуна: «Дун цѣакъ гѣажиз гѣавун вуго Аллагъасул

Къуръаналъ, дун гѣелѣул ралѣдалѣе тѣерхъунев вуго ва дуца хвасар

гѣавуни гурони дице хвасарлѣиги бихъулеб гѣчѣо»-абун. Ибнугѣаббасица

абуна: «Щиб жоха бугеб мун гѣажиз гѣавураб?»-абун. Мугѣлавиятица

عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Аллагъасул авараг Юнусида عَلَيْهِ السَّلَام раклалда ккун буклиналъ

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ жинда хлѣл кѣларин»-абун. Ибнугѣаббасица абуна:

وَذَا النُّورِ إِذْ ذَهَبَ مُغْتَضِبًا فَظَنَّ أَنْ

لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ

مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾

مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾

Гьѣб рагИялгьул маГна гьѣчЮ «хІалкЮлгьИ»-абураб, гьѣлгьул маГна буго «къварилгьИ ва хІал бихьИ» гьабуларо абураб.

Гьаб маГна букИналда тЮрител гьабулеб буго гьалда хадуб Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ абулеб рагИялгь. (88 абилеб аят ва гьѣлгьул тафсир цІале). ПадегІанав Аллагьас Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام халкъалгьул цІураб гамидаса ралгьдалгьѣ кланцизавуна: гама гьанкъиялда хІинкъараб мехалгь можоро тІамун ва можораялгьѣ Юнус къун. Гьѣб мехалгь Юнус кІудияб ччугИл чохьонив ккезавун, гьенив жанив чІаго хутІизавуна Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ. Гьѣб хІалалда ккарав Юнусида бичІчІана жинца сабру гьабизе кколеб букІараблгьИ ва жив хехлгьун вукИн къавмалдаса ватІалгьизе, жиндие Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахьалгьан изно бачІинегІан чІечІого:

Цинги жив цІакъ кІудиял бецІгьабузъл ккараб мехалгь: Сардил бецІлгьИ, ралгьадалгьул бецІлгьИ ва ччугИл чохьониб бугеб бецІлгьИ, **Юнус аварагас** عَلَيْهِ السَّلَام Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ ахІи гьабуна: «Мун гурев цоги Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ гьѣчЮ я дир БетІергьан! Мун цІакъ вацІадав ва ПадегІанав вуго. Дун дир напсалгьѣ зулму гьабуравлгьун ккана»-абун.

Гьаб буго жидеѣ пашманлгьИ-къварилгьИ ккарал гІадамаз гІемер абизе рекьарб рагИ. Аллагьасул свалат салам лъѣяв аварагасул хІадисги буго цо ургьалилгь ккарав чияс гьаб дугІа гьабунИ, Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьѣсдаса ургьѣл борхилин абун.

88. Дица гьѣв Юнус аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام **жаваб** гьабуна ва гьѣв ургьалидаса хвасарги гьавуна.

فَأَسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَجَّهْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ
وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

ЧчугИл чохьониса къватІив рехун ралгьдал рагІалде рехана. Гьенивги жиндие дарулгьун ва рагІадлгьун бугеб хьабхьил тІанхазда гьоркъѣ ккезавуна. **Гьадин хвасар гьарула дица дида иман лгьурал ва дидаса кумек ва квербакьИ тІалаб гьабурал муьминзаби.**

Жинда Аллагьасул свалат салам лъѣяв Юнус аварагасул къиса цоги сураталда дагьаб гІатІидго бицун буго(сурату ссафати, сурату нун).

Жинда Аллагь разилгьаяв СагІд ибну Аби Вакъасидаса бицараб хІадисалда буго: «*Дида бичасул расулас* صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *абулеб рагІана: «Исмугьагьил агІзам»* (Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ кІудияб цІар) буго Юнус аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام дугІа: *жиндалгьун гьарараб жо кколеб ва жиндалгьун гьабураб дугІаялгьѣ жваб гьабулеб»*-абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

89. Закария аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام **къисаги** рехсе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца умматалгьѣ вагІзалгьун. Гьѣв Закарияца жиндир БетІергьанасда جَلَّ جَلَّالَهُ ахІараб

وَرَكَعًا يُدَايِنُ رَبَّهُ رَبٌّ لَا تَدْرِي
فَرَدًّا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٨٩﴾

гҮж рехсе: «Я дир БетҮргъан Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**! Дуца дун зурият гьечҮого цогоявльун тоге».

Дир аварагъи ирсалъе босулев вас кье дие. **Жидеца ирс босулезул мун бищунго лъикIав вуго.** Ва кинабго жо ахирги дуде буссине буго. Гьаб дугIа гьабулеб мехаль Закариял нусго сон букIана, гьесул чIужуялгьулги гьелда гIагарун сонал рукIана.

Ал-алуси абулев гIалимас абуна: Закария аварагасул **عَلَيْهِ السَّلَامُ** (ирс босулезул мун бищунго лъикIав вуго) абураб рагIиялгьулгь ПадегIанав Аллагьасе рецц гьаби буго гьев жив холарев, даимго нахье хутIулев вукIин бициналдалгьун. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гурев жо панальулеб букIиналда ишараги буго, гьев Аллагьасул **جَلَّ جَلَالُهُ** гурхIел рахIмо жинда швеялъе пал гIамиги буго (хьул лъей).

90. Дица гьев Закариял **عَلَيْهِ السَّلَامُ** дугIаялъе жаваб гьабуна ва гьесие дир рахьалъан сайгьатлъун ЯхIя аварагъ **عَلَيْهِ السَّلَامُ** кьуна. Дица Закариял чIужуги жинца лъимер гьабулейлъун гьаюна.

Гьей жегиги лъимер гьабичIей йикIана.

ИбнугIаббасидаса бицараб цо рагIиялгьулгь буго:

«Гьей жиндир мацI халатай, гIамал квешай

йикIана, гьелдасан хадуь жиндир гIамал берцинай лъугьана»-абун.

ХIакълъунго Дица жидер дугIаялъе жаваб гьабурал аварагаби **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** рукIана Дир амру тIубазе ва лъикIаб гIамал гьабизе жал гIедегIулел. Дир алжаналда хьул лъун ва дир гIазабалдаса хIинкъун гIибадат-дугIаги гьабулеб букIана, гьал аварагаби **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** жидер загьираб ва багIинаб гIамалалгьулгь дие хIелулел, мутIигIлъулел ва дидаса хIинкъулел рукIана.

91. Гьединго дуца рехсе МухIаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинца напс къабихIаб жоялдаса

цIунарай Марьямил къисаги. Дица

амру гьабун Жабраил малаикас жиндир

черхалда хIухьел пурай ва гьелдалгьун

къинай лъугьун ГIиса аварагъ **عَلَيْهِ السَّلَامُ** гьавурай. Дица гьей

Марьямги, гьелгьул вас ГIисаги **عَلَيْهِ السَّلَامُ** кинабниги гIаламалгье

гIаламатлъун гьаруна, жинца дир хIал кIюльбиялда тIоритIел

гьабулеб ва гьелдалгьун вагIза насихIатти букIунеб.

92. ХIакълъунго гьаб Аллагъ цо гьавун,

гьесие гIибадат бацIцIад гьабун гьабулеб

дин буго, я гьал гIадамал, нуж киназулго

فَأَسْتَجِبْنَا لَهُ، وَوَهَبْنَا لَهُ وَيْحَى
وَأَصْلَحْنَا لَهُ، وَرَوْحَهُ وَإِنَّهُمْ كَانُوا
يُسَلِّعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا
رِعْبًا وَرَهْبًا وَأَكُنَّا

حَاشِعِينَ ﴿٩٠﴾

وَأَلْقَى أَحْصَيْنَتْ فَرَجَهَا فَفَخَّصْنَا
فِيهَا مِنْ رُوحًا وَجَعَلْنَاهَا وَأَبْنَاهَا
آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿٩١﴾

إِن هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً
وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾

цогояб дин.

Нуж киназго гъабизе тIадаб ва жиндиль хилиплъизе бегъулареб. Гъеб буго исламияб дин, киналго аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жиндалъун ритIараб, киналго тIахъздаги жиб бицараб. Дунги **нуж киназулго БетIергъан Аллагъ** ﷺ **вуго.** Нуж киналго дица рижарал руго, дир лагъзалги руго дир мулкги буго, ва дун гурев цоги БетIергъан нуже гъечIо, нуже лъикIлъи гъабизе яги зарал гъабизе кIолев. Гъаб амру гъадин бугельул **нуж киназго лагълъи цохIо дие гъабе!**

93. **Ва амма гIадамал дир амруялда гIасилъана, ва жидер диналъулъ гIемер батIи-батIиял къукъабазда рикъана.**

وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ كُلُّ
إِلْتِنَانٍ رَّجْعُونَ ﴿٣١﴾

Аллагъ ﷺ цо гъавун гъесие гIибадат бацIадаб гъабубеб буго бищунго дагъаб къокъа. Цогидал къокъаби цоял Аллагъ ﷺ вукIиналда ва гъесие гIибадат гъаби тIадаб букIиналда жидеца инкар ккурал руго. Цоял мушрикал руго, жидеца цIаялъе, бакъалье, хIайваназе лагълъи гъабубелги руго. Гъел **киналго къокъаби ахираталда дида русулел руго** ва дица щивав чиясе гъесул гIамалалда рекъараб жазыги гъабизе буго.

Ар-рази абулев гIалимас абун: жидеца Аллагъасе ﷺ гъабизе тIадаб дин бикъана жидеда гъоркъоб: гIарац-месед, боцIи-мал бикъулеб гIадин ва хIакъкъияб дин гъабиги кIочон тана, жалги батIи-батIиял жамагIаталлъун ва къокъабильун лъугъанин-абун.

94. **Аллагъасда иман лъун, гъесул аварагасда нахъ вильун лъикIаб гIамал гъабурасул гIамал гIадада хвезе гъечIо ва гъеб лъикIаб гIамалалъул жазаъ гъесие мукъсан гъабизе гъечIо.**

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْرَ آصِلٍ لِحَدِيثٍ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ
كَابُونَ ﴿٣٢﴾

ХIакълъунго Гъесул кинабго гIамал дир малаикзабаз хъвалеб буго ва нахъе цIунулеб буго.

95. **Дица жал гъалаг гъарурал росабазул агъло дунялалда тIад руссунаро къиямасеб къо чIезегIан.**

وَحَرَامٌ عَلَى قَرْبَةٍ أَن يَقُولَ سَلَامٌ عَلَيْهَا أَنَّهُمْ
لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣٣﴾

Хун хадуб гъел ахираталда гурого тIаде рахъизаруларо. Гъаб аяталъул магIна буго: Аллагъасул ﷺ гIазаб гъабизе бугеб хIукму ва къадар тIаде щвараб мехаль гъеб гIазаб тIаса борхуларин абураб. Гъедин бугельул Аллагъасдаса ﷺ хIинкъун гъесие гIибадат бацIадаб гъабун хъвадизе ккола гъесул щим бахъи ва

гІазаб жидеде швезе бокъичІел гІадамал.

**96. Яъжуж маъжужалда гъоркъоб
гъабураб сангар рагъун гъеб къавм
щибаб гохІ-щобалдаса чвахун рачІунеб
мехаль.**

حَتَّىٰ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ
مِن كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾

Жидер гІемерлъиялъ гъел чвахун бачІунеб гІоралъул сураталда рачІула, майданлъи, эхеде регІел бугеб бакІалдаги цоял цоязда гІаде рахун, цояз цоял мерхъун церехун унел рукІула, жидер нухда батанщинаб жо пасат гъабулаго. Гъел араб ракъалда гІад щибго рухІ бугеб жо яги гъветІ-хер хутІуларо. Гъаб къавм къватІибе бахъиги къиямасеб къо цІакъго гІагарлъун букІиналъе гІаламат буго. Гъедин бугельул гІадегІанав Аллагъас абулеб буго.

**97. Къиямасеб къо чІеялдалъун
бугеб хІакъаб къотІиги гІагарлъараб
мехаль.**

وَأَقْرَبَ الْوَعْدِ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ
أَبْصُرُ الَّذِينَ كَفَرُوا يُرَوِّبُنَا قَدْ كُنَّا
فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٩٧﴾

Жинда Аллагъ разильяев ИбнумасгІудица абуна: яъжуж маъжуж загъирлъун хадуб къиямасеб къо бачІин гІадамазда гІагарлъун букІуна лъимер гъабизе мех цварай чІужугІаданалъул мисалалда. Щибаб лахІзаталъ гъеб лъимер гъабиялъе унти чІвазе бегъулеб гІадин, къиямасеб къо чІейги гъеб мехаль релъедалги къадги жиб гІаде бачІиналда божи гъечІеб букІуна. Гъеб къиямасеб къо бачІараб мех буго жинца капурзабазул берал гІачІихинарулеб заман. Рагъараб бер данде бачизе кІоларого, гъеб добе-гъаниб буссинабизе кІоларого жал хутІулеб. Гъел капурзабацаги абула: «Вай нижее бугеб къварилъи! Ниж гъаб къо бачІиналда божуларел, гъелдаса гъапулал ва гъелда дандчІвай гъабизе хІадуричІел, ниж нижерго нафсазе зулму гъабураздаса рукІана»-абун. Нижехъе аварагъ صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачІараб мехаль, гъес нижее гъаб къоялдалъун хІинкъиги къураб мехаль, ниж гъесда гІенеккичІо. гІадегІанав Аллагъас гъеб капураб къавмалда хитІаб гъабун абулеб буго:

**98. ХІакълъунго нужги, нужеца
жиде лагълъи гъабулел хъанчалги
жидедалъун жужахІ боркъулеб цІул
гІадин руго ва нуж киналго гъенир
жанир рехизе руго.**

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
حَصْبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٩٨﴾

гІадегІанав Аллагъас гъал мушрикалги хъанчалги цадахъ рехсеялъул мурад буго гъез алагъзабилъун ккурал хъанчал щибго гъунар гъечІел

жал рукӀн баян гъаби.

99. Гьел хъанчал алагъзаби

рукӀаралани жужахӀалда жанир
рукӀинароан. Жидее лагъльи гъабурал
ва жидеца лагъльи гъабуралги киналго
цадахъ даимго рукӀинелъун жужахӀалда лъугъызарула.

لَوَكَّاتٌ هٰؤُلَاءِ ءَاثِمَةٌ مَا وَرَدُوها
وَ كُلُّ فِيها خٰلِدَةٌ ﴿٩٩﴾

100. Гьел жужахӀалда жаниб квешаб,

ракӀ унтун зигардулеб гъаракъги
букӀине буго ва гъезда гъениб жаниб цоги щибго жо рагӀуларо.

لَهُمْ فِيها زَفِيرٌ وَهُمْ فِيها لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

101. ХӀакълъунго жидее дир рахъалъан
алжаналъул рохел бицарал муъминзаби
гъел жужахӀалдасан рикӀклад гъарурал
руго.

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحَسَنَىٰ
أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾

Гъезда жужахӀалъул бухӀи хъваларо, гъелъул квешаб махӀги чӀваларо.

102. Жидеда цӀаялъул гъелегъинги,
гъелъул гъаракъги рагӀуларо ва гъел
муъминзаби алжаналда жанир жидеого
бокъараб нигӀматазуль рукӀуна.

لَا يَسْمَعُونَ حَٰثِمِ سَهَّاءٍ وَهُمْ فِي مَا
أَسْتَهَتْ أَنفُسُهُمْ خٰلِدُونَ ﴿١٠٢﴾

103. Гъел къиямасеб къоялъул кӀудияб
хӀинкъиялъ гъел пашман гъаруларо,
гъезде гъел хӀинкъи бачӀуларо.

لَا يَخْرُجُ عَنْهُمُ الْفَرْعُ الْأَكْبَرُ وَتَسْلَقُ لَهُمُ
الْمَلَائِكَةُ هٰذَا يَوْمُ كُرِّ الْأَذَىٰ كُنْتُمْ
تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾

Алжаналъул рагъабазда гъезда
малаикзабаз дандчӀвай гъабула ва гъезда
абула: «Гъаб буго Аллагъас عَلَّامُ الْغُيُوبِ нужее къотӀи гъабун букӀараб, нуж
даимго рукӀинелъун алжаналда лъугъинарулеб къо»-абун.

104. Дуца ракӀалда щевезабе МухӀаммад
Дуца зобал сукӀулеб гӀуж, жинда
жо хъвараб кагъат сукӀулеб хӀалалъ.

يَوْمَ تَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السَّجِلِ
لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ يُعِيدُهُ
وَ عَدَّاعَيْنًا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٠٤﴾

ГъедигӀан бигъаго сукӀула дица зобал
абураб магӀна буго гъаб рагӀиялъул.

Дица нуж къиямасеб къоялъ гӀаде рахъызарула нуж рижизе
байбихъараб мехаль рукӀараб хӀалалъ. ГӀаде ретӀел гъечӀого,
хӀагӀида гӀицӀго ссунат гъабичӀеллъун. Гъаб буго дица дидаго гӀад
гъабураб къотӀи ва хӀакълъунго дица гъел къотӀи гӀубазабула.

105. ХӀакълъунго Дица Забуралда хъван
буго, гъелдасаги цебе ЛавхӀул-махӀфузалда
хъван бугеб хӀалалъ: «Дица алжан
ирсалъе къезе буго дун цо гъавун дир

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِن بَعْدِ
الَّذِينَ أَنزَلْنَا الْأَرْضَ يَرْتَعَاهَا عِبَادِي
الضَّالِّينَ ﴿١٠٥﴾

аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ ритІухъ гьарун хьвадарал муъминзабазе»-абун. Давуд аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ рештІараб Забуралдаги, хадуб Тавраталда ва Инжилалдаги хъван буго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасул умматалъул муъминзаби алжаналда рукіине руго абун. Цоги гІалимзабаца абуна дунялалъул ракъги ахир заманаялъ муъминзабаца ирсалъе босизе бугин, ахираталда алжанги гъез ирсалъе босизе бугин абун.

106. ХІакълъунго Гъаб сураталда жаниб ﴿١٦﴾ **ہَذَا بَلَاغًا لِّقَوْمٍ عٰلَمِيْنَ** **бицараб аварагзабузул къисабазуль,** къиямасеб къоялъул хабаралъуль ва алжан-жужахІалъуль хабаралъульги вагІза буго, ва гІибрат босизе, кантІизе гІураб гІоритІелги буго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал, гьесие мутгІгІлъун гьесул аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَامُ нахърилъульун гІибадат гъабулел гІадамазе.

107. Дица мун витІун гьечІо ﴿١٧﴾ **وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعٰلَمِيْنَ** **МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кинабго** гІаламалъе рахІматлъун гурони.

ГІадамазеги, жундузеги, бусурбабазеги, капурзабазеги, дунялалдаги ахираталдаги, рахІматлъун вуго хирияв МухІаммад аварагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагъасул вуго дунял ахираталъул кІудияб бахъибуголгъиялдалъун жив витІарав, къиямасеб къоялъул балагъаздаса ва абадияб бахъикъосиялдаса гІадамал ва жундул хвасар гьарулевлъунги жив витІарав. Гъев аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъеялдалъун гІемераб лъикІлъи ва кІодолги щола муъминзабазе дунялалдаги ахираталдаги. Жиндир уммат жагъиллгъиялъул бецІлъиялдаса иманалъул ва гІелмуялъул нуралда гІубитІана МухІаммад аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Купру-ширкалъуль къосиналъуль букІараб уммат хІакъаб исламияб диналдаги гІубитІана. Гъев хирияв аварагъас кинабго гІаламалъе рахІматлъун лъугъана.

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъарал, купру-ширк гъабурал гІадамазеги рахІматлъун вуго гъев МухІаммад аварагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: цересел умматал гІадин гьесул уммат гъалаг гъабичІо гъез кигІан кІудияб пасалги ва зулму гъабуниги, гъезие гІазаб гъаби Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нахъбахъун тана, гъезул маймалакал болъонал гъаричІо, гъел гІупан гІун гъанкъизаричІо, цІа речІун рухІичІо, ракъальги къулчІичІо. ХІатта рухІ бугеб ва рухІ гъечІеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталъеги рахІматлъун вуго хирияв аварагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гъев аварагасда нахъвилъарав чи жиндир гІабигІат-гІамал берцинав вукІун, жиндир гурхІел цІоб бугев вукІун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталъе лъикІлъи гъабиялда гьесарав вукІула, гъелъие

зарал гъабиялдаса нахъчIваравги вукIула.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса бичараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда абун: «Я расулаллагъи! Гъал мушриказе квешаб дугIа гъабе дуца»-абун. Аллагъасул аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дун Аллагъас умматалъе рахIматлъун витIун вуго, гъезие лагIнат къолевлъун витIун гъечIо»-абун. ХIадис ибну ГIасакирица бичана.

Гъев хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинда нахърилтъгъарал муъминзаби дунялалъулги ахираталъулги балагъаздаса ва гIазабалдаса цIунана, жинда инкар ккурал ва жив гъереси гъавурал инкарчагIи дунялалдаго гIазаб гъабун, гъалаг гъарун гIагIинариялдасаги цIунана. Муъминзабазда дунялалда рачIулел къварилъаби ва балагъал руго гъезул мунагъал сабаблъун гъез Аллагъасул амру-нагъю теялдалъун, гъел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъиялдалъун гъезие гъабулеб гIазаб. Гъез тавбо гъабураб мехаль ва жидер мунагъаздаса гъелги рикIкIалъараб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъездаса къварилъи- балагъ гIаса босула.

108. Дуца гъел мушриказда абе
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ХIакълъунго
дида Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ вахIю гъабун буго
жиндие гIибадат гъабизе гIадав Аллагъ
цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго»-абун.

قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ
وَاحِدٌ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾

Гъесие гIахъбалчагIи гъечIо. Нужеца гIибадат гъабулел хъанчалги гъересиял алагъзаби руго. Нужеца гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеларищ ва нуж гъесул амруялъе мутIигIлъуларищ? Нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъе, я гъал гIадамал.

109. Цинги гъел мушрикал Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялдаса руссани ва дуе
мутIигIлъичIони, дуца гъезда абе: дица
нужеда хIакъаб жо лъазабуна киназдаго
гIам гъабун. Ва дида лъаларо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеце гIазаб гъаби
ва къиямасеб къо бачIин гIагардайщ бугеб яги рикIкIадищ
бугеб -абун.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ ءَاذَنْتُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِن
أَذْرِي أَقْرَبُ أَم بَعِيدٌ مَّا تُوعَدُونَ ﴿١٠٩﴾

Гъеб бачIине букIин хIакъаб буго ва нужер гIамалалда рекъараб жазаб
нужее гъабизеги буго.

110. ХIакълъунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
жинда лъалев вуго нужеца загъир
гъабун бицулеб хабарги ва нужеца
балъго, нужедаго гъоркъоб бицулеб
хабарги.

إِنَّهُ يُعَلِّمُ الْجَهْرَمِينَ الْقَوْلَ وَيَعْلَمُ مَا
تَكْتُمُونَ ﴿١١٠﴾

Гьесда щибго жо бальго хутлуларо ва гьесул хИсаб- мизаналдаса щибго жо борчлун кколаро.

111. Ва дида лъаларо ТадегІанав Аллагъас нужеє Глазаб гъабичІого тей нужер хІалбихъи батизе бегъула ва нуж купру-ширкалъул халат гъарун, гьелда данде нужеє Глазаб цІикІиналъеги батила. Нужеє Глазаб гъабизе къадар гъабураб гІуж щвезегІан бугеб рахІат ва нигІмат буго гъаб дунялалъул чІаголъи.

وَإِنْ أَدْرَىٰ لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَمْتَعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١١﴾

112. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Я нижер БетІергъан! Дуца гъаб купру-ширкалъул къавмалда гъоркъобги ниж муъинзабазда гъоркъобги битІараб, гІадилаб хІукму гъабе. Нижер гурхІел цІоб кІудияв БетІергъан нижеє квербакъи гъабулев вуго нужер купру-ширкалда ва нужер гьересиял алагъабазде дандеги.

قَالَ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

Нижер таваккал Тами гъев БетІергъан Аллагъасда буго, кинабго квер бакъи ва бергъенлъиги гъев Аллагъасдаса جَعَلَهُ بУГО»-абун.

ТадегІанав Аллагъасул квер бакъиялдалъун сурагул Анбияъалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру ТадегІанав Аллагъасе буго.

22. Сурагул ХІаж

Мадинаялда рештІнабураб, жинда жаниб лъабкъоялда аңцІла микъго аят бугеб.

Гъаб сурат Мадинаялда рештІнабураб бугелъул, гьалда жаниб шаргІял хІукмабазул бицен буго. Гьедин бугониги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, гьесие гІбадат бацІцІад гъаби, ахираталъул хабар бициналъги гьалда жаниб гІураб бакІ ккун буго. ШаргІял ахІкамаздаса хІажалъул ва жигьадальул хІукму бицун буго.

Сураталъул байбихъи, жинца раКІал хІинкъизарулеб, къиямасеб къоялъул гІаламатлъун бугеб, кутакаб ракъ багъари бициналдалъун гъабун буго. Хадуб, хун хадур тІаде рахъинариялъул ва къиямасеб къоялъ тІадегІанав Аллагъас халкъалъул хІисаб-мизан гъабун жазазъ гъабизе букІиналъулги бицун буго.

Сураталда жаниб хъанчие лагълъги гъабулел мушириказул ахІмакълъи ва гьезул алагъабазул щибго жо гъабизе гъунар гьечІеблъиги бицун буго.

Сураталда цІар лъун буго ХІажалъул бицунеб сурат абун. Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَام халилас кагІба рукъ бан лъугъараб мехалъ, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун кинабго гІаламалда ахІи бана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІаж тІад гъабун бугин нужедаян абун. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъиялдалъун гьеб ахІи кинабго гІаламалда рагІана, жегиги гъарун гьечІел, инсанасул гьодринир ругел заррабаздаги рагІана ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иманалда тІоритІарал, жидеца хІаж гъаби къадар гъабурал муъминзабаца гьеб ахІиялъе жавабги гъабун: «Лаббайка лагъума лаббайк»-абун.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гьал гІадамал! Нуж БегІергъан
Аллагъасул гІазабалдаса хІинкъа! Нуж
гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлъе! Гьесул
амру-нагъю тІубазабе, шаргІалъул
гІорхъабиги цІуне.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي رَزَقَهُ السَّاعَةَ شَيْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъа абураб рагІиялъе магІна гъабун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабе абураб жо гъабичІого тоге ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабугеян абураб жоги гъабуге»-абун. **ХІакълъунго къиямасеб къо чІелелде**

щцебе букІунеб ракъ багъари цІакъ кІудияб гучаб амру буго ва жиндир бицине лъалареб хІинкъи-къварилъиги буго.

2. Гъеб ракъ багъари бихъараб мехаль ва гьелъул хІинкъиגי гІаде щвараб мехаль, каранда лъимер хахулей эбелалъе гъеб лъимер кІочон тола.

Бищунго дунялалда гІад хирияб жо буго эбелалъе жиндир каранда хахулеб лъимер. Гъеб лъимерги кІочон гьелда

кІалдисан керенги бахъун, эбел жиндир напсаль машгъул гъаюлеб амру цІакъ кІудияб иш букІинарищха.

Ва щибай къинай чІужуялъ жиндир чохъониб бугеб, жиб гъабизе мех щвечІеб лъимерги гІодобе рехулеб къо буго гъеб. Гъеб къоялъ дуда гІадамал рихъизе руго жал мехтун ругел гІадин гІакъло гьечІого, черх кквезе кІоларого. Гъел мехтун рукІунаро. Гъел рукІула хІинкъиялъул гучаль гІакъло инзабун. **Кинниги Аллагъасул** جَلَّ جَلَّاهُ **гІазаб гучаб буго.** Жидеда гІаде гІазаб щолеб букІин лъараб мехаль рукІуна гІадамал гъединаб хІинкъиялъулъ ва чара гІагІиналъулъ.

Ибнужаририца жинда Аллагъ разильаяв Абугъурайратидаса бицараб «Ссуралъул» хІакъальулъ бугеб халатаб хІадисалда жаниб буго:

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «ГІадегІанав Аллагъас зобал- ракъал рижун тІубараб мехаль «Ссур»-ги бижсана ва гъеб Исрафил малаикасухъ къуна. Гъев Исрафил жиндир кІалалда цебе Ссурги кқун Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ гІарцалдехун бералги балагъун, гьел берал къапичІого чІун вуго кидадай жинда гъеб ссуралъуб пуйян амру гъабилебин абун. Жинда Аллагъ разильаяв Абугъурайратица абун: «Я расулаллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Щиб жо бугеб гъеб ссур?»-абун. Аварагас пубеб. ТІоцесесеб пуй букІуна жинца халкъ хІинкъизабулеб. КІиабилеб пуй букІула жинца кинабго рухІ бугеб жо хвезабулеб лъабабилеб пуй букІуна кинабго гІалам гІарасат майданалда БетІергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ цере чІезе рахъинарулеб.

ГІадегІанав Аллагъас Исрафил عَلَيْهِ السَّلَام малаикасда амру гъабула тІоцесесеп ссуралъуб пуй абун: «Дуца пуй жинца халкъ хІинкъизабулеб пуйялъ»-абун. Гъеб гъаракъ рагІарабго зобалаздаги ракъыздаги бугеб агъло хІинкъула, Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ бокъун гъес хІинкъиялдаса цІунарав чи хутІизегІан. Гъеб пуй Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ амруялдалъун халат бахъизабула ва нахъаса къотІизе гьечІо абун кқолеб хІалалъ букІула. Гъеб гъаракъаль

يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا
أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا
وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَىٰ وَمَهُمُّ بِسُكْرَىٰ
وَالْكَفَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿٢٢﴾

музГрул гIодоре рортизарун ракълъун лъугъула. Ракъги багъарулеб букIуна ралъдаде тIаде бугеб гама кутакал карачелаз къапезабулеб гIадин, яги кварида делизабураб чирахъ гъороца хъвагIизабулеб гIадин.

Гъаб ракъалда тIад гIадамалги гIодоре ккола, эбелалда каранда букIараб лъимер кIочона, къинай чIужуялъ чохъониб букIараб лъимерги реххула, гIисинал лъималги хъахIрас баккун хералчагIазда релълъуна, жидер гIакъло ун мехтарал чагIи гIадин гIадамалги хутIула, гъеб гъаракъалдаса хIинкъун, тIурун щайтIаби дунялалъул рагIалда кIанцIула. Гъенир данде рачIун малаикзабаца гъурмал рухун гъел нахъе руссинарула. ГIадамалги цоял цояздаса ратIалъун, цоцазде ахIделаго лъутун уна.

Гъедин рукIаго ракъ бихъун, хъвалхъун уна цояб рагIалдаса цогидаб рагIалда цвезегIан. Цинги цIакъго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَةً хIинкъун халкъги хутIула. Гъел зобалаздехун ралагъараб мехаль жидеда гъел рихъула биараб тIохъи гIадин яги бухIун гъалдолеб нахул ахакъ гIадин. Цинги гъеб зодиса бакъги моцIги нахъе босун уна, цIваби рортун тIагIула ва гъел зобалги тIаса росун уна. Гъеб хIинкъьиги, гъаб ссур пуйги цереккун хун ругел гIадамазе рагIуларо ва гъезда гъелъул щибго жо лъаларо»-абун.

Абугъурайратица رَوَّاهُ اللَّهُ абуна: «ГIадегIанав Аллагъас гъаб ссур пуй жидеда рагIизабуларел гIадамал шагъидзаби руго. Гъаб гъаракъ чIагоял гIадамазда рагIула, гъел шагъидзаби жидер хабазулъ чIаго руго. Гъедин бугониги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَةً шагъидзаби цIунана гъаб хIинкъьиги, гъаракъги жидеда цвезялдаса»-абун. Гъаб авалаб ссур пуйги, гъаб кутакаб хIинкъьи-къварилъьиги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَةً тIаде биччала муъминзаби жидеда гъоркъоса нахъе рачараб (гъел хун хадуб) квешаб, зулмуяб ва гIасияб халкъалда.

Цоги гIалимзаби руго гъаб аяталда жаниб рехсараб хIинкъьиги, ракъ багъариги къиямасеб къоялъ тIеде рахъизарулеб мехаль букIизе бугин абулел. Гъезул далилги буго жинда Аллагъ разильяй ГIаишатидаса бицараб хIадис.

ГIайшатица абуна: лица Бичасул расулалсда абуна: «Я расулаллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Къиямасеб къоялъ жиндие вокъулев чиясда гъев вокъулев чи ракIалда щолищ?-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Я ГIаишат! Лъабго бакIалда вокъулесда вокъулев ракIалда щоларо. ГIамал цIалеп цIадироялда аскIов ракIалда щоларо. Жиндир лъикIаб ГIамал дагъиш бугеб гIемерищ бугеб лъаларого. ГIамал хъварал кагътал кодоре къолеб мехальги ракIалда щоларо. Жиндир

Гамал хъварал кагътал кваранисанищ кьолел яги квегисанищ кьолел лъаларого.

ЖужсахІалъул цIадасан къватIибе баккун цо сурукъаб цIадул габураль (хIубиялъ) гьел гIадамазда тIаде гьетIун, гьезда цим бахъун абулеб кьоялъги ракIалде цоларо: «Дун вакил гьабун буго лъабго батIияб кьокъа цIадабе бачине, дун вакил гьабун буго Аллагъеун ﷻ цадахъ цогиги алагъ вуго абурал гIадамал цIадаре рачине. Дун вакил гьабун буго къиямасебкъо букIиналда божун рукIинчIел гIадамал цIадаре рачине. Дун вакил гьабун буго киналниги чIухIун, гIамал кIодолгун дида инкар ккун хъвадарал гIадамал цIадаре рачине- абун. Цинги гьеб цIадул габур гьезда тIаде гьетIула ва гьел рехсарал гIадамал жужсахІалъул цIадаре рехула. Гьеб жужсахІалда тIад кьо (сиратI) буго расалдаса жиб тIеренаб, хвалченалдаса жиб рекIараб. Гьеб кьоялда тIадги жужсахІалъул гьаби руго ва гъунцIби (крючки) руго. Гьез Аллагъас ﷻ амру гьабурал гIадамал жужсахІалда рехула. Гьеб кьодаса гIадамал тиригIадин хехги уна. Гьеб кьоялада тIаде чIун Аллагъасде ﷻ гьарулел малаикзабиги рукIуна: «Я БетIергъан! Дуца цIуне, дуца цIуне!»-абун. Гьеб кьодаса жанив вортчIев чи жужсахІалдаса цIунарав вукIуна!»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Жинда Аллагъ разильяв АбусагIидил Худрияс бицараб хIадисалда буго: “Аллагъасул свалаг салам лъеяв аварагас абуна: «Къиямасеб кьоялъ ПIадегIанав Аллагъас абула: «Я Адам! Аллагъас ﷻ дуда амру гьабулеб буго дур зуррияталъул жужсахІалда унеб кьокъа къватIибе бахъизабе»-абун. Адамица абула: «Я дир БетIергъан! Щиб бугеб гьеб жужсахІалда унеб кьокъа»-абун. Аллагъасул ﷻ рахъалгъан абула: «Шивав азарго чиясдаса ичIнусиялда ункьоялда аницIила ичIго чи вуго»-абун. Гьеб рагIи абураб мехаль къинай чIужуялъ лъимер рехула, гIисинал лъималги бетIер хъахIлгун лъугъуна, гIадамалги мехтарал гIадин рукIуна гIакъло ун, жал мехтун гьечIониги»-абун. Гьаб хIадис бицараб мехаль асхIабзабазе цIакъ захIмалгъана ва гьезул гьурмазул кьер хисана. Цинги аварагас ﷺ абуна: «Гьеб жужсахІалъул агьлуялъул ичIнусиялда ункьоялда аницIила ичIго чи яъжууж маъжуужалдаса вукIине вуго ва цо чи нужедаса вукIине вуго»-абун. Хадубги аварагас ﷺ абуна: «Дир хъул буго алжаналъул агьлоялъул ункьил бутIа нуже рукIинин абун. АсхIабзабаца «Аллагъу акбар» абуна. Аварагас ﷺ абуна: «Алжаналъул агьлуялъул лъабил бутIа нуже рукIинин хъул буго дир абун. Цингиги асхIабзабаца «Аллагъу акбар» абуна. Аварагас ﷺ абуна дир хъул буго алжаналъул агьлуялъул бацадал нуже рукIинин»-абун. Цингиги асхIабзабаца «Аллагъу акбар»-абуна.

Х1адис имам Бухарияс бицана.

3. Гадамазда гьоркьор цо чаг1и руго жидер шибго г1елму ва х1ужжа гьеч1ого Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ г1айиб ч1ван к1алгьалел ва бищунго Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ г1асильгарал шайт1абазда нахьрильгьарал.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَيَسْتَعِجُّ كُلَّ شَيْطَانٍ مُّرِيدٍ ﴿٥﴾

4. Гьеб шайт1аналъе къадар гьабураб Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ х1укмуги буго: гьелда нахьвильгьарав чи х1акьльунго гьель х1акьаб диналдаса къосизавизе вугин ва гьев ахираталда жужах1алгьул г1азабалдаги т1овит1изе вугин абун.

كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٥﴾

Ас-судию абулев г1алимас абуна: гьаб к1иго аят решт1инабуна Назар ибну Х1арис абулев чиясул х1акьальгьул. Гьав Къурайшиязул инжитал г1адамазул бищунго инжитас абуна: «Дида бице нужер Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ сундул гьавурав вугев, меседилищ, г1арцулищ, т1охьидулищ?»- абун. Цинги зобалазул гьугьай бахъана ва гьев Назарил бет1ералгьул шурун (череп) гьесда цебе г1одобе бортана»-абун. Гьав Назарица абулеб бук1ана малаикзаби Аллагьасул ясал ругин абунги, Къурьан цересел умматазул гьересиял къисаби ругин абунги, хун хадур г1аде рахьинариги бук1изе гьеч1ин абун.

5. Я гьал г1адамал! Нуж къиямасеб къо бук1иналда ва хун хадур г1аде рахьизариялдаги щакдарулел ратани. Гьеб дир жинда х1ал к1олареб жо буго абун нужеда рак1алдеги кколеб батани нужеца пикру гьабе: Х1акьльунго Дица нуж рижана ракъалдаса. Нужер эмен Адам ракъалдаса вижун. Цинги манидал къат1раяддаса рижана, цинги бидул гороялдаса, цинги цо к1алдиб лгьолеб жо г1адаб гьанал къот1елалдаса рижана: гьеб гьанал къот1ел жиндие сураг гьеч1еб бук1ун, хадуб жиндир сураг бугеб гьабуна. Гьадин дица нужер рижин къадар гьабуна дир х1ал к1олгьяялда т1орит1ел гьабизе.

يَأْتِيهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ
الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن نُّرَابٍ ثُمَّ
مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عِلْقَةٍ ثُمَّ مِّن مُّضْغَةٍ
مُّخَلَّقَةٍ وَعَيْرٍ مُّخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ
فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ
نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ
وَمِنْكُمْ مَّن يُّؤْتِي وَيَمْنَعُ مَن يُرِيدُ إِلَىٰ
أَرْدَلِ الْعُمرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مَن بَعْدَ عِلْمٍ
شَيْئًا وَتَرَىٰ الْأَرْضَ هَائِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا
عَلَيْهَا الْمَاءَ أَهْرَتَتْ وَرَبَّتْ وَأَنْبَتَتْ مِّن

كُلِّ زَوْجٍ يَّهْبِجُ ﴿٥﴾

Замахшарияс абуна: Гьаб х1алалгь нуж рижин

къадар гьабуна Дица баян гьабизе нуж авалалда ракъалдаса рижарав,

хадур манидал къатІраялдаса рижарав, хадур бидул горо ва гьанал къотІелалдаса рижарав БетІергьан нуж хун хадур тІаде рахьинаризе кІолев вукІин.

Дица эбелалгул рахІмуялда жаниб (тІончІорукъ) дие бокъараб жо чІезабула жиндие къадар гъабураб заман шцвезегІан. Кинабго рахІмуялда жаниб ккараб жоялгул лъимер бижуларо. ЦохІо нухаль кІиго лъабго лъимерги бижула, цо-цо лъимер мех шцвечІого къватІибе рехула, цогидаб мех шцведалги гъабичІого гъеб рахІмуялгул къватІун хутІула. Гъаб кинабго жо буго БетІергьан Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ къадар гъабиялдалъун ва тадбир гъабиялдалъун бугеб.

Цинги дица нуж рахІмуялдаса къватІире рахъязураула гьитІинаб лъимерлъун. Жиндир шибго гьунар гьечІеб, жиндир лугби загІипаб. Гъеб лъимер дица дагъ-дагъ ккун кІудияб гІезабула ва гъеб бахула жиндир къуваталде. Гъедин нугер гІакъло ва черх камиллъула ва гучлъула. Нужедаса цоял гьитІинго ва гІолохъанго хвезарула, цогидал херлъун, загІиплъун лъугъизегІан чІаго тола. Жив гьитІинав вукІараб мехаль гІадин гІелму-гІакъло дагьлъун лъугъизе ва жинда лъалеп букІараб жоги кІочолев лъугъизегІан, бихъираб-рагІараб жоялдаги инкар кколев лъугъизе тола.

Аллагъ разильаяв Габдуллагъ ибну МасГудидаса бицараб хІадисатьуль буго: *«Манидал къатІра чІужуялгул рахІмуялда жаниб щун гьениб чІараб мехаль, малаикас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъеб къатІра жинда хъатиниб лъун, БетІергьан Аллагъасдехун хитІаб гъабун абула: «Я Рабби, гъаб къатІра рухІлъун бижулебищ я бижуларебищ?»-абун. Бижулареб буго абун гъеб рахІмуялда жаниб бижуларо ва бияль (хІайзаль) къватІибе рехула. Гъеб рухІлъун бижулеб буго абун малаикас абула: «Я Рабби, гъаб бихъинабищ яги цІуябищ букІунеб, бахъи бугебищ яги бахъи къосарабищ букІунеб. Гьалгул гІумру щиб? Гьалгул гІамал щиб? Щиб ракъалда гъаб холеб?»-абун. Цинги гъеб манидал къатІраялда гьикъула: «дур БетІергьан щив?» – абун. Гьель абула Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго абун. Цинги гьелда гьикъула: «дуге ризкъи кьолев щив?»-абун. Гьель абула: «Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго»-абун. Хадуб малаикасда абула: «Мун а ЛавхІул-махІфузалда балагъизе. Гьениб дуда батизе буго гъаб къатІраялгул къиса»-абун. Гъеб къатІраялгул инсан лъугъуна, гьесие бихъизабураб заманаль чІагоги букІуна, жиндие къадар гъабураб ризкъиги кванала, жиндир гІамалги гъабула, гІажал цвараб мехаль хвезеги хола»-абун. ХІадис ибну аби ХІатимица бицана.*

Гъединго дуда бихъулеб буго, Я гъав Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІалкІолъгиялда шаклъулев инсан. Бакъвараб, жинда тІад щибго жо гьечІеб ракъ.

Гьєб ракъалда т1ад дица ц1ад базабураб мехаль жиб ц1илъун, багъарун лъугъулеб буго, жиб берцинаб хур хералдалъун ц1олєб буго ва бечелъулеб буго.

6. Гъаб цебе бицараб инсан вижиги, бакъвараб ракъ ч1аголъиги буго х1акълъунго нужер Бет1ергъан Аллагъ

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَأَنَّهُ

عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾

ж1лж1лж1 жив цогояв, жиндир къудрат гуч бергъарав хан вук1иналда т1орит1ел гъабулеб г1аламат ва далил. Х1акълъунго Гъєв Аллагъасє хварал ч1аго гъаризє к1вєялдаги ва гъєв кинабго жоялда х1ал к1олєв вук1иналда т1орит1ел гъабулеб г1аламат ва х1ужа-далил.

7. Гъєдинго гъєль т1орит1ел гъабула х1акълъунго къиямасєб къо бач1инги жиндиль щибго щаклъи гъєч1єб, жиб х1акъаб х1укму бук1иналда ва хварал г1адамал хабалъан т1аде рахъинарун Аллагъас ж1лж1лж1 гъєзул х1исаб-мизан ва жазаъ гъабизє бук1иналдаги.

وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ

يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٧﴾

8. Гъаб амру гъадин бугониги; гъаб махлукъ бижарав, гъєльул жинца тадбир гъабулєв Бет1ергъан Аллагъ ж1лж1лж1 вук1иналда т1орит1ел гъабулєл г1ємерал г1аламатал ва далилал ругониги, г1адамазда гъоркъор рук1унєл руго жидєр щибго г1єлму-г1акъллоги, х1ужжа-далилги гъєч1ого, жидєхъє рєшт1араб т1єхъги, жал т1орит1улєв аварагги гъєч1ого, жидєца Аллагъасда ж1лж1лж1 дандє даг1ба-къєц гъабулєл г1адамалги.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا

هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنبِئٍ ﴿٨﴾

9. Ах1макъаб ч1ух1и гъабун, х1акъаб жоялдаса габур-бет1єр къурун бусинабулєв, гъєлда инкар кколєв. Гъєб г1амал жинца гъабулєв цогидал

ثَانِي عَظِيمٍ ۗ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ۗ وَفِي الدُّنْيَا

خِزْيٌ ۗ وَنَذِيرٌ ۗ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾

г1адамалги Аллагъасда ж1лж1лж1 иман лъєялдаса руссинєризє, гъєл х1акъаб диналдаса къосинаризє. Гъадиनाव чиясє дунялалъул рукъобги г1одог1анлъи ва инжитлъи бук1инє буго. Ахираталда дица гъєсда боркъараб жужах1алъул г1азаб ч1амизабизє буго.

10. Гъєв инжит гъавун гъєсдєхун абизє буго: Гъаб буго дуца дунялалда гъабураб г1амалалда дандє бугєб жазаъ. Х1акълъунго Аллагъ ж1лж1лж1 жинца лагъзадрє зулму гъабулєв гъєч1о.

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمْت يَدَاكَ ۗ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَالِمٍ

لِّلْعَبِيدِ ﴿١٠﴾

Нуж руго нужеего зулму гьабурал: дунялалда рукІаго гьаб ахираталда инкар кун, аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърильтьинчІого, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавичІого хьвадун рукІиналь.

11. Гьел гІадамаздаса цо кьокьа буго жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагъльи гьабулел цо рагІалда чІун. ХІакъикъияб иман лъечІого, жив щакдарулевльун вукІун. Жиндие дунялалъул чІагольгиялье лъикІльи бугони: сах-саламат вукІун, ризкъи гІатІидго букІун, гьев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда разилъун, гьелда хІалхъолев вуго.

Жинда цо кьварилъи- балагъ цвани ва цо бокулареб иш гІаде бачІани, гьев муртадлъун купруялда вуссунев вуго. Гьав вуго жиндир дунялги ахиратги гІадада хварав чи. Гьеб буго тІобарабго ва хІакъикъияб гІадада хвей. Гьелда хадуб щибго лъикІльи гьечІеб. Жинца гьабураб кинабго лъикІлаб гІамалги гІадада хварав. Гьел гІадамал руго мунапикъзаби.

Гьел руго рагъде унеб мехаль жал богун цадахъ кьватІире рахъун, гьеб бодул цо рикІІадаб рагІалда рукІунел. Бергьенльиги гьаниматги щолеб бугони жал церегІан кьалел, рагъуль захІмалъи ккун, риха-хочи кколеб бугони жал лъутун унел.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнуГІаббасица абун: «Цо чи Мадинаялде вачІунев вукІана. Гьенив жив вукІадго жиндие лъимер гьабуни, гІалаялъ тайги гьабуни гьес абулеб букІана гьаб лъикІлаб дин бугин абун. Жиндие лъимер гьабичІони, гІалаги кьинлъичІони гьес абулеб букІана гьаб квешаб дин бугин»-абун.

Гьал гІадамазул гІакълу щолеб бакІ, гьаз кинабго жо борцунеб роцен дунялалъул чІагольи буго. Гьазда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жидер БетІергьан вукІин ва ахират букІунеблъиги лъалеб гьечІо.

12. Цоги гІадамал руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гуреб жоялъе гІибадат гьабулел, щибго лъикІльи гьабизе кІоларел, яги зарал нахъе чІвазе кІоларел алагъзабазе лагъльи гьабулел. Гьабги буго жиб баянаб кьосин, хІакъаб диналдаса жиб рикІІадаб, жинда данде гІазаб гьаби хІакъаб.

13. Гьев чияс гІибадат гьабула жиндие зарал гьабизе бегъулеб ва амма гьесие хайир гьаби цакъ рикІІадаб жоялъе.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الَّذِينَ وَالْآخِرَةُ ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١١﴾

يَدْعُوا مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا نَنْفَعُهُ وَذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾

يَدْعُوا لِمَن ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِن نَّفْعِهِ لَيْسَ الْمَوْلَىٰ وَلَيْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾

Жидее шапаг1ат гьабизе буго абун хьанчазе лагъльи гьабуралГ1адамазда дунялалдаго г1азаб т1аде бач1ине бегъула, амма гьел хьанчазул жидее щибго мунпаг1ат бук1ине гьеч1о. Ц1акъ квешаб жо бугоха гьаб хьанч гьав чияс гьудуллгъун ва жиндие квер бакъулеблгъун гьабураб, ц1акъ квешаб г1агарлгъи ва гьалмагъльи буго Аллагъасда ﷺ ширкги гьабун хьанчаздехун гьабулеб г1агарлгъи ва гьалмагъльи!

14. Х1акългъунго, Аллагъас ﷺ алжаналда жанир лгъугъинарула жидеца Аллагъасда ﷺ иман лгъун, аварагасда нахърилгъун лгъик1аб г1амал гьабурал муъминзаби; жидеда жаниса ниг1матазул г1орал чвахулел алжаназда жанире лгъугъинарула. Х1акългъунго, Аллагъ ﷺ жиндие бокъараб жо гьабулев вуго.

Жиндие бокъарасе г1азаб гьабула, жииндие бокъарав алжаналда лгъугъизавула. Гьев жиндир мурад т1убазе нахье ч1валелб щибго жо гьеч1о.

15. Т1адег1анав Аллагъас жиндир

авараг Мух1аммадие ﷺ

дунялалдаги ахираталдаги квербакъи

гьабиларин рак1алде ккун вугев чи

жиндирго рукъалгъул мокърукъе кварги

бухгъун гьелда жаниб габурги лгъун живго жинцаго гьанкье абе!

Цинги балагье абеха гьесул ццим бахъияльги, гьев гьанкгъун

хвеляльги Аллагъасул ﷺ х1укмуялдаса щибго жо хисизабуладай абун. Жиндир ццимги буссунадай абун.

Гьаб аяталгъул маг1на буго: Т1адег1анав Аллагъас жиндир аварагасе ва жиндир диналье квербакъи гьабизе бук1ин х1акъаб жо буго, гьаб квербакъи гьаби рихарал капурзаби ва мушрикал ццим бахгъун хваниг1ян-абураб.

Цо г1алимзабаца дагъаб бат1ияб тафсир гьабуна: жиндие къварилгъи ккараб мехаль Аллагъасдаса ﷺ хгъул кьот1улев, гьес жиндие квербакъиларин ва къварилгъи т1аса босуларин абун рак1алде кколев чи сабро гьабич1ого хвайин абеха, цингиги щибго бат1ияб жо лгъугъинаро ва Аллагъасул ﷺ х1укму бильгъанхъила. Гьадин бугелгъул балагъазда сабро гьаби ва ниг1матазда шукру гьаби буго инсанасул дунял ахираталгъул ургъел- къварилгъи т1аса иналье сабаб.

16. Гьал церехун рицарал х1укмаби

баян гьарун ругеб г1адин дица кинабго

Къуръан решт1инабун буго жидеца

إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا

الصَّالِحَاتِ حَتَّىٰ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

مَنْ كَانَ يُظُنُّ أَنْ لَنْ يَصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا

وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبِ إِلَى السَّمَاءِ فُتْرًا لِيَقْطَعَ

فَلْيَنْظُرَ هَلْ يُدْهِبَنَّ كَيْدَهُ مَا يُغِطُّ ﴿١٥﴾

وَكَذَٰلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ يَتَذَكَّرُ فِيهَا مِنَ اللَّهِ

يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴿١٦﴾

тIоритIел гъаби ва хIужжа- далил бицин баянал аяталлун.

Х1акълъунго ПIадегIанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие боқъарав чи битIараб нухда ва х1акълъаб диналда тIовитIулев.

17. Х1акълъунго жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесда иман лъун хъвадарал гIадамалги; ягъудиялги, насраниялги, сабиниалги (жидеца цIвабзазе лагълъи гъабулел гIадамал) мажусиял (цIадуе лагълъи гъабулел гIадамал),

жидеца Аллагълъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ ширк

гъабун хъанчазе лагълъи гъабулел гIадамалги: - Гъл киназдаго гъоркъоб Аллагълъас جَلَّ جَلَالُهُ хIукму гъабизе буго кълъямасеб кълъоялъ.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гIабадат гъабурал муъмнзаби алжаналда лъугъызаризе руго, хадусел киналго къокълъаби жужахIалда лъугъызаризе руго. ПIадегIанав Аллагъ кинабго жо жинда лълалев ва бихълуев вуго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда разилълуев динги исламияб дин буго: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIин чIезабулел, гъесул аварагълъаби ва тIахъл ритIухъ гъарулел, ахир кълъямасеб къо букIинги ва хIисаб- мизан гълъаби, жазълъ гълъаби ритIухъ гъабулел.

18. Дуда бихълуарищ я гъав инсан!

ПIадегIанав Аллагъ вукIин зобалаздаги ракъалдаги жаниб бугеб кинабго жоялъ жиндие сужда гъабулел ханлълун. Гъесие сужда гъабула бакълълъаги, моцIалълъаги цIвабзазги, мугIрузги, гълветI-хералълъаги, рухIаголъиялълъаги. Гъев Аллагълъасе جَلَّ جَلَالُهُ сужда гъабула гIадамазул ва жундзул гIемерал муъмнзабацаги.

Гъл киназго сужда гъабула Аллагълъасе جَلَّ جَلَالُهُ

хIелун, гъесул амруялда нахърилълълълун гъесул къадро кIодолълъи лълан.

Гъл кIудиял махлукълъ: зобал-ракъал, бакълъ-моцI ва цIваби Аллагълъасе جَلَّ جَلَالُهُ сужда гъабулел рукIин бициналдаса мурад буго жидеца ПIадегIанав Аллагълъасе гълъабицIого цоги щиб бугониги жоялъе лагълъи гъабулел гIадамазда бичIчIизаби гълъеб кинабго махлукълъ Аллагълъасул جَلَّ جَلَالُهُ мулк букIин, гъесие мутIигIаб букIин, гъесул лагълъал рукIинги. Гъедин бугелълул жиндие лагълъи гълъабице х1акълъав хан цохIо ПIадегIанав Аллагъ гурев гълъо.

ГIадамазул гIемериселги жидеце Аллагълъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб х1акълъарал руго. Жидеца Аллагълъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, гъесдехун

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا
وَالصَّابِغِينَ وَالنَّصْرِيَّةَ وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ
أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٧﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَن فِي السَّمَوَاتِ
وَمَن فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ
وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ وَكَيْفَ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ
وَمَن يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن مُّكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ
يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٨﴾

ширк гъабурал гџадамал руго гъел. Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** жив гџодовегџан гъавурав чи хира гъавулев щивго чи вукџунаро. Бахъикъоси ва купру жинца гџаса бишарав чиясе гъесдаса Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** гџазаб нахъчџивазе квербакъулев чи вукџунаро. **Хџакъџунго гџадегџанав Аллагъ жиндие бокъараб хџукму гъабулев ва гъеб хџукму жинца гџубазабулев вуго.**

Гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** хџукму ва къадар буго цояв бечедав вукџин цогидав мискинав вукџин. Цояв алжаналде ин, цогидав жужахџалде ин, цояв кџодо гъави, цогидав гџодовегџан гъави. Гъев Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** гъабулеб жоялда гџад кџалъалев, гъесул хџукму хисизабулев щивго чи вукџуларо. Гъаб аят цџалидал сужда гъабизе суннатаб буго.

19. Гъаб кџинго къокъа буго жал

Бетџергъанасул хџакъалъуль

къацандулел ругел.

Муъминзаби руго кџадаго Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** диналгъе квербакъи бокъарал, гъелъул нур ва гуч цџикџизе бокъарал. Капурзаби руго кџадаго диналде данде чџарал, гъеб хвезабизе, гъелъул нур свине бокъарал.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абузар абулев асхџабас, гъа гъедун абулеб букџана гъаб аят решџинабунин Бадроялда рагъ бугеб къоялъ цо-цаде данде рагъизе рахъарал муъминзабазул ва капурзабазул хџакъалъуль. Муъминзаби рукџана, жидеда Аллагъ разилъаял Хџамзат асхџаб, Гџали асхџаб ва Гџубайдат асхџаб. Капурзаби рукџана: Шайбат ибну Рабигџат, Гџутбат ибну Рабигџат ва Алвалиду ибну Гџутбат. Гъав лъабавго капурзабазул церехъаби чџвана дов лъабавго асхџабас.

Алагъасда инкар ккурал гъесул диналда данде рахъарал гџадамал руго жиде жужахџалъул цџадул ретџел хџадурун бугел. Дуниялалда инсанас жинда гџад ретџел ретџулеб гџадин гъезул чурхдузда гџад цџадул ретџел букџине буго. Гъезул бетџералда гџадги жиб гъалдолеб цџакъ бухџараб ва махџараб хџамим гџезе буго.

20. Гъеб цџаялдалъун ва хџамималдалъун жидер черхалда бугеб гъанги, жаниб бугеб ургъимесги бухџун, биун гџодобе уна.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнугџаббасица абуна: «Гъеб хџамималъул цо къатџра дунялалъул мегџералда гџад гџинкџизабунни, гъеб мегџер биун инаан»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб хџадисалда жаниб буго: «Гъеб хџамим бетџералда гџад гџураб мехаль гъенисан жаниб лъугъун хџатџазул гъоркъияб рахъалгъа къватџибе бачџуна кинабго

* هَذَا نِ حَصَمَانٍ أَخَصَصُوا فِي رِيَّتِهِمْ

فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ شِيَابٌ مِّنْ

نَارٍ يَصَّبْنَ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمِ ﴿١٩﴾

يُصَهَّرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾

гъангин бишабул. Цингиги гъесул гъан буклухъин биџизабула»-абун.
Хадис имам Тирмизияс биџана.

21. Гъеб жуџахІалъул агълуялъе гІазаб гъабизе وَأَلْهَمَ مَقَمِّعٌ مِّنْ حَدِيدٍ ٢١
маххул гъенцІокъал ва цІцІалал руго.

Жидеда къабулел ва гъездалъун жал цере къотІулел.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисалъулъ буго:
«Гъеб цо гъенцІокъ дунялалда тІад гІодобги лъун гъеб эхеде борхизе
абун гІадамалги жундулги дандельаниги гъезда гъеб эхеде борхизе
кІвелароан»-абун. Хадис имам АхІмадица биџана.

22. Жиде гъеб жуџахІалъул къварильи-
гІазаб цІкІкІун гъениса къватІире
рахъизе бокъанщинахъе, гъезда
гъенцІокъал къабун жидерго бакІалда
руссинарула ва гъезде абула:

كَلَّمَآرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ
أَعِيدُوا فِيهَا وَذُقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ٢٢

«нужеца гъеб бухІиялъул гІазаб чІаме дунялада ругеб мехаль гъеб
гъереси гъабун букІин сабаблъун»-абун.

23. ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагъас
жидеца иман лъун ва лъикІаб
гІамал гъабун хъвадарал муъминзаби
жидеда жаниса нигІматазул гІорал
чвахулел алжаназда лъугъизарула.
Жиде гъениб жаниб меседил ва
луълуазул курхъин-кІиликІ ва цогідаб
берцинлъи букІула. Гъезул ретІелги
алжаналда жаниб дарайдул букІула.

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ
مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا
حَرِيرٌ ٢٣

24. Гъез бицунеб каламги берцинаб,
лъикІаб букІула. ГІададисеб, цоцазул
ракІ холеб рагІи гъениб букІунаро.

وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا إِلَى
صِرَاطٍ الْحَمِيدِ ٢٤

Гъединач берцинаб калам ахираталда
бициналда гъел гІоритІана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел
муъминзаби дунялалдаги гІоритІун рукІана битІараб нухалда ва
хІакъаб диналда.

25. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда
инкар ккурал, Аллагъасул
дин босун вачІарав расуласда
нахърилълъиналдаса русун чІарал
ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рукълъун бугеб
масжидулхІарамалда хІаж ва гІумра

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ
وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً
الْعَدْفِ فِيهِ وَأَلْبَادٌ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ
بُظْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ٢٥

гъабиялдаса жидеца муъминзабиги нахъе чІвалел Гадамазда
дица гучаб Газаб чІамизабизе буго. Дица гъеб каГІба рукъ ва
масжидул хІарам гъабун буго гъенирго чІарал Гадамазе ва хІаж
гъабизе рачІунел Гадамазеги Гаммаблъун, башадаблъун.

Гъеб бакІалда чІарал Гадамазул ихтияр гъечІо гъенир цоги бакІалдаса
хІаж гъабизе ва ГИбадат гъабизе рачІулел Гадамал нахъчІвазе. Гъеб
масжидулхІарамалда жинца зулму гъабизе ва квешлъи гъабизе
къасд гъабурав чиясдаги дица гучаб Газаб чІамизабизе буго.

Гъаб масжидулхІарамалда гъабураб ГИбадаталъул кири цІик ІКІнабулеб
ГІадин, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъениб гъабураб зулмуялъул Газабги
цІик ІКІнабула. Гъаб хІукму ГІадин букІиналъул ГІаламат буго гъениб
жинца зулму гъабизе къасд гъабурав чиясда гучаб Газаб чІамизабулеб
букІин. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІукму буго инсанас цо квешлъи гъабизе
къасд гъабураб мехаль гъесие гъеб къасд сабаблъун Газаб гъабулареб.
Гъеб квешаб ГІамал гъабизе байбихъараб мехальги гъев чиясе мунагъ
хъваларо, гъеб квешаб ГІамал гъабун гурони. Гъаб масжидулхІарамалда
жинца квешлъи гъабизе къасд гъабурав чиясе гъеб квешлъи гъабичІониги
мунагъ хъвалеб буго ва гъев Газабалъе хІакълъулев вуго.

Цо ГІалимзабаца абуна масжидулхІарамалда зулму гъаби абураб
раГІиялдаса мурад бугин, гъениб купру-ширк гъаби абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул хІадисалда буго: «*КаГІба
рукъалда рагъ гъабизе абун цо бо къватІибе бахъуна. Гъел ракъалдаса
рачІунел рукІадго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъел киналго ракъулъе тІерхъинарула*»-
абун.

26. Дуца ракъалда щвезабе

МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица Ибрагъим
аварасда عَلَيْهِ السَّلَام КаГІба рукъ бугеб
бакІ лъазабураб ГІуж. Ва дица гъесда
амруги гъабураб дуца гъеб КаГІба
рукъ бай абун. Гъеб рукъ бай цохІо дие ГІоло, дие ГІибадат
гъабулеблъун ва Дидехун ширкги гъабуге.

Гъеб рукъ тІаваф гъабулел ва как балел Гадамазе бацІцІад гъабе
кинабниги чорокаб жоялдаса: жал ГІибадат гъабизе рахъун чІун,
рукуГІ ва сужуд гъабун Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагълъи гъабулел, гъев
разилъи тІалаб гъабулезе.

27. КаГІба рукъ бан лъугъараб мехаль
дица Ибрагъим аварасда عَلَيْهِ السَّلَام амру
гъабуна: «Дуца Гадамаздаги ахІе ва
гъезда лъазеги гъабе гъаб Аллагъасул

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ
لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ
وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٦٧﴾

وَإِذْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَا أُولَٰئِكَ
كُلِّ صَٰمِرٍ بِآيَاتِنَا مِنْ كُلِّ قَبْلَةٍ
عَمِيقٍ ﴿٧٧﴾

جَلَّالَهُ رукъалда рачлун нужеца хІаж гъабейн»-абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугІаббасица абун: ПадегІанав Аллагъас амру гъабун Ибрагъим аварасда **عَلَيْهِالسَّلَامُ** дуца Гадамазда ахІеян хІаж гъабе-абун. Ибрагъимица **عَلَيْهِالسَّلَامُ** абун: «Я дир БетПергъан! Лъида рагІилеб дир гъаракъ?»-абун. Аллагъас **جَلَّالَهُ** абун: «Дуца ахІе, гъеб рагІизаби дида гІад буго»-абун. Цинги Ибрагъим авараг **عَلَيْهِالسَّلَامُ** абукъубайс абубеб меГІералде гІаде вахана ва гъес ахІана: «Я гъал гІадамал! ПадегІанав Аллагъас нужеда амру гъабубеб буго гъаб КагІба рукъалда хІаж гъабе абун, гъелдалъун Аллагъас **جَلَّالَهُ** нужее алжан къезе, ва нуж жужахІалъул цІаялдаса цІунизе. Нужеца гъаб Аллагъасул **جَلَّالَهُ** рукъалда хІаж гъабе!»-абун. Ибрагъим аварасул **عَلَيْهِالسَّلَامُ** гъеб ахІи рагІун гъельне жаваб гъабун «Лабайк» абун эбелалъул рахІмуялда жаниб бугеб рижиялъги инсул гъодиниб бугеб зарраялъги»-абун. Аллагъас **جَلَّالَهُ** гъеб гъаракъ рагІине гъабун гъеб заманаялъ ругел муъминзабазда ва къиямасеб къо бачІизегІан хадур рукІине ругел муъминзабазул заррабаздаги.

Гъел Гадамал КагІба рукъалда хІаж гъабизе рачІине руго жидерго хІагІазда рильлъун ва рикІКІадаб сапаралдаса жал свакарал ва хІалакъал варанабазда рекІунги.

ГІалимзаби жиндилъ хилиплъараб масъала буго КагІба рукъалде хІаж гъаби лъелго (жиндирго хІагІазда) ун гъабийищ хираяб бугеб яги рекІунеб жоялда гІад рекІун ун гъабийищ хирияб бугеб абун. Цо-цо гІалимзабаца абубеб буго: лъелго ун хІаж гъаби хирияб бугин, Аллагъас **جَلَّالَهُ** Къуръаналда жаниб гъеб рагІи щебе рехсон бугин варанабазда рекІун рачІила абураб рагІиялдасаян абун. Цоги ГІалимзабаца абун рекІубеб жоялда гІад рекІун гъаби лъикІ бугин, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас вараниялда гІад рекІун гъабунин хІаж, гъесул вильгъанхъизе къуват букІанигиян абун. Гъаб хилапалъул хІасил буго хІаж гъабубеб заманаялъ: минаялда ин, гІарапа магІарда ин, муздалипалда ин ва цогидалги хІажалъул арканал ва шуругІал гІубалеб мехалъ гъел кин гІуралел абун.

ГІалимзабазул хилап гъечІеб масъала буго рикІКІадаса вачІунев чиясда, ай Маккаялдаса кІиго къол нухалъ рикІад вугев чиясда, хІаж гІалъуларо гъесие гІад рекІунеб жо гъечІони, яги гъеб рекІунеб жоялъухъ къезе ужра- мухъ гъечІони. Жинда гІадаб гъечІониги хІагІазда вильгун рикІКІадаб манзилалъ ун жинца хІаж гъабилаян къватІиве вахъарав чиясда шаргІалъ гІайибги чІваларо.

Гъедин гІадаблъун гъечІеб хІаж гъабизе рикІКІаде сапаралъ лъелго (хІагІазда вильгун) ун хІаж гъабизе иналъул гІемераб кири-ажро

буклуна абун гъаб заманаялъ къватІиве лъугъарав чи рияалъе, гадамазе вихъизе, жиндир цІар рагІизе жо гъабулев чи вукІиналда гІагараб масъала буго, гъев чи унгого Аллагъ ﷻ разилъи тІалаб гъабулев чильун вукІиналдасаги.

Гъеб гъедин букІиналъе далил буго Аллагъасе ﷻ гъабулеб гІибадат гъабизе ккола Аллагъас ﷻ ва гъесул расулас малъараб хІалалъ. Гъелдасаги тІокІаб, лъикІаб жо жинца гъабила абун лъугъарав чи гъаванасалъул мурад тІубазабулев, шайтІаналъ гуккарав чи вукІиналда хІинкъи буго. Цо мискинав, пакъирав чиясе садакъа къей, цо гІажизав, ятимава чияса гурхІел гъаби, Аллагъасул диналъе гІоло жигъад гъабулел гадамазе напакъа къей ва гъезие квербакъи гъаби хирияб ва кири-ажро цІикІараб буго, жинда тІадаблъун гъечІеб хІаж гъабизе абун къватІивги вахъун жиндир напсалда гІемераб гІакъуба-захІмат бихъизабиялдаса.

Гъаб садакъа къейги, гурхІел цІоб гъабиги, Аллагъасул диналъе квербакъи гъабиги Аллагъас ﷻ нильеда тІадаблъун гъабураб жо буго. Нильеда тІадаблъун гъабураб жо гъабиялъул кириги, гъелдалъун Аллагъ ﷻ разилъиги гІемераб ва цІикІараб буго тІадаблъун гъечІеб жо гъабун нильеца тІалаб гъабулеб кириялдаса ва Аллагъ ﷻ разилъиялдаса. Гъаб масъала цІакъ лъазе кколеб ва бичІІизе кколеб масъала буго. Гъалда рельгъараб гІамал гІемераб буго гъаб заманалъул жагъилал гадамаз гъабулеб; Аллагъасе ﷻ гъабулеб гІибадат жиндир напсалъе бокъараб жоялда боцун гъаби. Гъеб буго жиндир гІамал гадада хвараб букІиналъе сабаб.

Аллагъ ﷻ разилъи бокъарав чи Аллагъасул ﷻ амруялда нахъвилъгъун, гъес дин малъизе жив витІарав хирияв расул МухІаммадил ﷺ нухдаса хъвадун гІибадат гъабулев вуклуна.

Аллагъас ﷻ нильеес тавфикъ гъабеги хІакъаб жо хІакъаблъун бихъизе ва гъелда нахърилъизе, квешаб жо квешаблъун бихъизе ва гъелдаса рикІкалъизеги.

28. ТІадегІанав Аллагъас

муъминзабазда хІаж тІад гъабун буго
ва гъеб Аллагъасул ﷻ амру тІубазе
ва жидеес ругел гІемерал мунпагІатал
рихъизе ва гъел шевезе муъминзабиги
рачІуна.

Дунялалъул мунпагІат буклуна гІемерал муъминзаби рихъи, гъезулгун гъудулгъи-гъалмагъгъи ккей, даран-базар гъабун шолел хайир. Ахираталъул мунпагІат буклуна жинда

لِيَسْهَدُوا مَن تَعْلَمُونَ أَنَّهُمْ وَيَذُكُرُوا أَبْوَابَ
اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم
مِّنْ بَيْتِئِمَةٍ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا
وَأَطِعُوا الْأَبْيَاسَ الْفَقِيرَ ﴿٢٨﴾

җадаб парз тубан щолеб ажро-кири. Аллағъасе ﷺ гИбадат бацІцад
гъабизе, гъев разилғы тІалаб гъабизе гъеб бацІцадаб ракъ бихьун
бачІунеб тавфикьги. Аллағъас ﷺ хира гъабураб Макка Мадина
бихьун, хирияв аварагги ﷺ гъесул асхІабзабиги ﷺ тІад
хъвадараб, гъез Аллағъасул ﷺ диналье җоло жидер рухІги, кинабго
дуњялалгъул чІаголгыги бичараб ракъ бихьун муъминчиясе щолеб
баракат, гъесул рекІель лъугъулеб иманалгъул нурги. Цогиги җемерал
мунпаҗатал руго муъминчиясе гъеб хІажалда иналдалгъун щолел.
Щивав инсанасул нияталда рельгъун, җелму-җақълуялда рельгъун
батІи-батІиял рукІуна гъел мунпаҗатал.

**Жидеца Аллағъ ﷺ җемер рехсезеги рацІуна муъминзаби гъеб
хІаж гъабизе. Жал лъалел къояз букІуна гъеб Аллағъ ﷺ җемер
рехсейги.** Гъел къоялги ЗулхІижаялгъул анцІго кьо буго: авалаб
къоялдаса бай бихьун Къурьбан хъолеб къогун цадахъ. Гъаб раҗги буго
имам ШафигІияс ва имам АхІмадица абураб.

Жинда Аллағъ разилгъаяв имам АхІмадица ИбнугІаббасидасан бицараб
хІадисалда жаниб буго: Аллағъасул свалат салам лъеяв аварагас
абуна: *«ТіадеҗІанав Аллағъасда аскІоб гъаб анцІго къогІан хириял
къоял гъечІо, жидеда жаниб гъабураб җамал къабул гъабулел ва гъеб
җамалалгъул ажро-кириги цІикІкІунел. Нужеца гъел къояз Аллағъ ﷺ
рехсей җемер гъабе: Лаилагъа илла Ллагъ абе, АлхІадуллагъ абе,
Аллағъу акбар абе»*-абун.

Имам Бухарияс бицараб раҗиялгъулгъ буго: жидеда Аллағъ разилгъаял
ИбнугІумар ва Абугъурайрат гъал къояз җадамазда гъоркьор базар
кьотІноре рахъунел рукІана ва жидеца «Аллағъу акбар» бачунеб
букІана (такбир), гъезда цадахъ җадамазги такбир бачунеб букІана»-
абун.

Абудавудица бицараб хІадисалда буго Аллағъасул свалат свалам лъеяв
аварагас гъал къояз кІалги кколеб букІанин абун. АнцІабилеб къояль
кІал ккола къурбан хъвезегІан, гъелдасан хадуб кІал кквезе хІарамаб
буго гъеб къояль ва хадуб бачІунеб лъабго къоялгы. Гъал къоял җемер
хира гъариялге сабаб буго гъезда жаниб җарапа кьо ва къурбан хъолеб
кьо букІин.

Рамазан моцІалгъул ахираб анцІго кьо хирияб буго абунги абуна
цо җалимзабаца гъаб анцІго къоялдаса, рамазан моцІалгъул ахираб
анцІго сордоялда жаниб лайлатул къадруялгъул сордо бугелгъул. Цоги
җалимзабаца абуна: гъаб анцІго кьо хирияб буго рамазаналгъул ахираб
анцІго къоялдаса, амма рамазаналгъул ахираб анцІго сордо хирияб буго
гъал къоязул сардаздаса абун. Цоги имамзабаца абуна гъал хириял

кьоыл гIарапа кьо кьурбан кьо ва гьелда хадуб бугеб лъабго кьоги буго жидель такбир ва лабайк бачулел абун.

Ва жидеца Алагьасул цIарги рехсолел кьоыл руго гьел Аллагьас ﷻ **жиде нигIматлун кьурал хIайванал хьолеб мехаль:** варанаби, хIайванал ва гIиял-цIаниги. Кьурбан хьолеб мехаль, гядю ва гIакIаде хьолеб жо хьолеб мехаль Аллагьасул ﷻ цIар рехсон хьола. Гьедин хьвезе тIадаб буго. суннатаб бугин, абулел гIалимзабиги руго. Амма Аллагьасул ﷻ цIар гуреб цоги щибго жоялгьул цIар рехсон хьвезе хIарамаб буго, гьедин хьураб жоялгьул гьан кваназеги хIарамаб буго.

Гьеб Аллагьасул ﷻ **цIарги рехсон, Аллагь** ﷻ **разилги тIалаб гьабун хьураб жоялгьул гьан нужецаго кванаи, мискинав, пакьирав чиясади кваназабе!** Аллагь разильаяв ИбнугIаббасица абун: «**يَبْرَأُ**» абураб рагIиялгьул магIна буго жив пакьирав вукIин жинда тIад бугеб ретIелалги, гьумералги сипаталги загьир гьабулел. «**الْقَوِي**» абураб рагIиялгьул магIна буго жиндир ретIел бацIадав, гьумералда балагьунги жив пакьирав вукIин лъаларев, жив бечедав вугин кколев»- абун. Гьав чи пакьирав вукIин лъала гьасул гьалмагьльбиялда ва гьасул хIал цIехараб мехаль.

29. Кьурбан хьун хадуб жидер черхалгьул рацIцIалги гьабе!

ХIеж бухьиналдалгьун гьабизе гьукьун букIараб малъ-рас кьотIи, гьун махI гьабигIадаб жо гьабе. ГIарапа магIардаса муздалипаялда рачIун, гьениб сордоги бан минаялда рачIун «жамратул гIакьабат» абулеб цо чIинхал речIулеб бакIалда гьел чIинхал речIун хадуб хIажичиясе рес букIуна рас-малъ кьотIизе, гьун махI гьабизе, ихIрам тIаса бахьун жиндирго гIадатияб ретIел ретIизе. Гьалда абула аввалаб хIаж бичи абун. Гьав хIажичиясе гьукьун букIула рос-лъади цоцаде аскIор лъугьги (жимагI гьаби), Маккаялдаги ун КагIабаялда сверун тIавап гьабизегIан. Гьеб тIавафалда цIар буго «ТIавафу рукни» абун, яги «ТIавафу ифаза» абун. Гьаб тIаваф гьабун хадуб гьев чи хIажалгьул киналго арканал тIубарав вукIуна сафа-марва мегIералда гьоркьов жив хьвадун вукIун ватани гIарафа магIарда иналде цева. Нагагь гьеб сагIю гьабун букIун батичIони дол чIинхал речIун хадуб Маккаялда вачIун «ТIавафу рукну» гьабизе ккола, гьелда хадуб сагIюги гьабизе ккола. СагIю себе гьабун, тIавап хадуб гьабизе бегьуларо гьаб хIалалгьулъ. Маккаялда щвараб мехаль гьабулел «ТIавафу кьудумалда» хадуб сагIю гьабун бугони гьанже цIидаса сагIю гьабизе кколоро.

Цинги жидеца гьабураб назроги тIубазабе. Назро гьабун букIун

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُوفُوا نُذُورَهُمْ
وَلِيَطَّوْفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾

батани гьeб х1ажалда садакъа гъабизе, к1ал кквезе ва цоги щиб бугониги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи т1алаб гъабулeб шарг1алда рекъараб назро т1убазабе. Каг1ба рукъалда сверун т1авафги гъабе «Т1авафу ифаза» гъабе.

30. Гъадин буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру ва х1укму х1аж гъабиялъул х1акъальлъуль. Жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ дин т1адег1ан гъабурав ва к1одо гъабурав чи:

х1алалаб х1алал гъабун, х1арамаб х1арам гъабун, амру-нагъю т1убан; гъесие жиндир г1амал ц1акъ к1удияб ажро-даражалъун батизе буго Бет1ергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аск1об.

Нужее кинабго боц1и х1алал гъабун буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ: варанаби, х1айванал, г1и-ц1ани, жиндир хирияб т1ехъалда жаниб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ х1арамаб буго абураб жо хут1изег1ан. Гъeбги капурго хвараб жо буго, жиб хъолеб мехаль Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ц1ар гуреб цоги ц1ар рехсон хъураб жоги буго. Нуж гъел мушриказ Аллагъасдехун جَلَّ جَلَّالَهُ ширк гъабулел алагъзабаздаса ц1акъ рик1к1алъе: жал нажасал, чорокал жал руго гъел. Гъединго нуж рик1к1алъе гъерисияб нуг1лъи гъабиялдасаги, гъереси бициялдасаги.

31. Нуж рик1к1алъе кинабго бат1улаб жоялдаса, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ х1акъаб дин гъабулеллъунги рук1а. Аллагъасде ширкги гъабуге. Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ ширк гъабулeв чи рельеъун вуго зодиса яги

цо борхатаб бак1алдаса вортарав чиясда. Гъeб вортиналъульги х1анч1аца жив т1ет1езавун кваналев. Яги жив кутакаб гъуриялъ восун ун рик1к1адаб алахалда гъалаг гъавурав. Гъаб буго мушриказул мисал, гъез гъабураб г1амал г1адада хун гъезие щибго муннаг1ат шун гут1иялъуль.

32. Гъадин буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ х1укму гъесде ширк гъабурал г1адамазе бугеб. жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ дин (ай диналда хурхел бугебщинаб жо) к1одо гъабулел г1адамал руго х1акълъунго жидер рак1азуль гъесдаса х1инкъи бугел ва жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи т1алаб гъабулел. Гъeб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ дин т1адег1ан гъаби буго паризаяб х1аж гъаби ва

ذَٰلِكَ ۖ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرْمَتَ اللَّهِ فَهُوَ
خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ ۗ وَأُحِلَّتْ لَكُمْ
الْأَنْعَامُ إِلَّا مَا يَتَلَقَّىٰ عَلَيْكُمْ فَأَجْتَدِبُوا
الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ
الزُّورِ ﴿٢٢﴾

حُفَاءَ اللَّهِ عَيْرٌ مُّشْرِكِينَ بِهِ ۗ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ
فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ
أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴿٢١﴾

ذَٰلِكَ ۖ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى
الْقُلُوبِ ﴿٢٢﴾

гъеб х1аж гъабулаго гъелгъул шурут1ал ва арканал т1уран хъвадиги.

33. Нужеца кърбаналгье хъвезе абун бачулеб боц1иялгъуль нуже пайда буго гъеб жиндир хъолеб бак1алда шун ва хъолеб г1уж шун хъвезег1ан.

لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى تَرْجِعُوهَا إِلَىٰ الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٣﴾

Гъелда т1ад рек1ине бугъула, гъелгъул рахъалдаса, квас-расалдаса мунпаг1ат босизе бегъула. Цинги гъеб хъолеб бак1ги Каг1ба рукъалда г1агарда ва мина абулеб бак1алда буго.

34. Дица щибаб умматалгье цоцо г1ибадат гъабулеб бак1 ва г1ибадат гъабулеб кьаг1ида гъабуна.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنَسَكًا لِّذِكْرِهِمْ وَأَسْمَاءَ لِلَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِّنْ بَيْمَاتٍ لَّا تَعْلَمُونَ فَاِلَهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ اَسْأَلُوْا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِيْنَ ﴿٢٤﴾

Ибрагъим аварагасдаса عَلَيْهِ السَّلَام бай бихъун Маккаядла бачун кърбан хъвейги гъабуна г1ибадатгъун. Гъел хъолел жалазда т1ад Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ц1арги рехсезе,

гъев разилг1и т1алаб гъабунги хъвезе. Гъелдалгъун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щукруги гъабизе гъес ризкългъун кърбаб боц1иялда данде.

Нужер Бет1ергъан Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ жив цогояв, цоги жинда рельгъарав ва жинда ващадав гъеч1ев вуго. Жиндие г1ибадат гъабизе х1акъавги вуго. Нуж гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мут1иг1гъе ва гъесул амруялда нахърилгъла. Купру-ширкги рик1клад гъабе. Дуца рохел бице Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ х1елун х1инкъун рук1унел муъминзабада гъезие алжан бук1ине буго абун.

Шалха кколел гъел ﴿الْمُخْبِتِينَ﴾ абун, т1адег1анав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъел баян гъарун абулеб буго.

35. Гъел руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рак1алда щвараб мехаль жидер рак1ал х1инкълел, т1уркълел. Гъезда бач1араб кърварилг1и- балагъалдаги жидеца сабро гъабулел, х1укъукъал т1убан паризаял какал ралел. Г1уж ц1унун, жамаг1ат гъабун, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ рак1 х1узурлгъун ва гъесдаса х1инкълун. Дица ризкългъун кърбаб жоялдаса дун разилг1и т1алаб гъабун напакъаги кълел.

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَىٰ مَا أَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٢٥﴾

Садакъя кълел, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин т1адег1ан гъабизе г1оло боц1и харж гъабулел, цогидалги муъминзабаде мунпаг1ат бугеб бак1алда гъеб боц1и харж гъабулел.

36. Нужеца кърбаналгье хъвезе кълел ч1ах1иял, кърариял варанабиги гъаруна дица дир диналгъул г1аламатгъун. Гъел

وَالْبَدَنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ

варанабазуль нужее лъиклъи буго;

дунялалда гьездаса мунпагIат боси буго, ахираталда гьел садакъаде къеялдалъун ажроги буго. **Нужеца Аллагъасул** جَلَّ جَلَالُهُ

цIар рехсе гьел варанаби хъвезе хIадур

гъарун рахъун чIун ругеб мехаль. Гьел хъун гIодоре рехидал ва гьезул гъан ччукIун хIадурун бугеб мехаль, гьеб нужецаги кванай ва жинца гъарарасеги къе, гъаризе нечарав мискинасеги къе. Гьединго дица варанаби нужее квегъана гIад рекIун сапаралда рачине, гьезул рахъ бечIчIизе ва гьел нигIматал нужее къурав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукруги гъабизе.

37. ПIадегIанав Аллагъасе гьел

варанабазул гъан шоларо ва гьезул

биги шоларо, гьелда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

хIажатавги гьечIо. Кинниги гьесда

щолеб жо буго нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

мутигIлъун, гьесдаса хIинкъун рукIин. Гьеб буго кинабго

инсанасда гIад лъураб таклифальул мурад. Гьедин квегъана

дица нужее гьел варанаби ва цогигаб боцIиги: **нужеца Аллагъ**

جَلَّ جَلَالُهُ кIодо гъавизе ва гьесие рецги гъабизе нуж иманалда

гIоритгIиялда. Дуца алжаналдалъун рохел бице МухIаммад

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца иман лъун лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал

муъминзабазда.

38. ХIакълъунго ПIадегIанав Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабаздаса капурзабазул ва

мушриказул зулму ва къварилъи нахъе

чIвала, гьесие цIакъ вокъуларо жинца

хиянат гъабулев ва нигIматазда инкар кколев чи.

39. Жидеэ зулму гъабураб мехаль, зулму

гъабулел гIадамазда рагъизе изну къуна

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Рагъизе изну къечIого

хIакълъунго жиндир муъминал

лагъзадерие квербакъизе кIолев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Кинниги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун буго гьел муъминзабазе ажро щвезе:

гьез жигъад гъабун ва гьезие шагидлъи шун.

Тафсиральул гIалимзабаца абуна: гъаб аят буго жигъадалъул бицун

рештIинарурал аятазул бишун цебе рештIараб. Гъаб аяталда рехсарал

чагIи руго хирияв аварагги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва Аллагъ разилъаял асхIабзабиги.

Маккаьялъул мушриказ гьезие кутакаб къварилъи гъабулеб букIана.

فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعَمُوا
الْقَانِعِ وَالْمَعْتَرِّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَا لَكُمُ الْعَلَمَةَ
تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾

لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَائُهَا وَلَكِنْ يَنَالَ
الْتَّقْوَىٰ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا
اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْتُمْ وَيُبَشِّرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

﴿٢٦﴾ إِنَّ اللَّهَ يَدْفَعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا وَإِنَّ اللَّهَ لَا
يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٢٨﴾

أَذِنَ لِلَّذِينَ يَقْتُلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ
نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

Гьел асхIабзаби аварасухъе ﷺ рачIунел рукIана жидеда ругьнал гьарун, жал рухун унтizarун ва гьез аварасдаса ﷺ тIалаб гьабулеб букIана жиде зулму гьабурадаса рецел босизе изну кье абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас гьезда абулеб букIана: «Нужеца сабро гьабе! Аллагьас ﷺ дие изну кьун гьечIо гьезда рагь гьабизе!»-абун. Цинги гьижра гьабун гьел Мадинаялда араб мехаль рещIинабуна гьаб аят жигьад гьабизе изну кьун. Гьелдаса цебе гьабкьоялда аницго аяталда жаниб аварасда ﷺ нагью гьабун букIана гьел капурзабазда рагь гьабуле абун.

40. Жиде рагь гьабизе изну кьурал муьминзаби руго шибго жидер гIайиб гьечIого ватIаналдаса кьватIире рахьинарурал мугьажирал; Аллагьасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварас ва жидеда Аллагь разилъаял асхIабзабиги. Гьез гьабулеб жо букIана Аллагь ﷺ цо гьави ва гьесдехун ширк гьабун хьанчазе лагьIьи гьабунгутIи.

Гьаб исламияб диналда ахIулел рукIана Маккаялбул мушрикалги. Амма гьез хIакьикъбияб дин босичIо, Аллагь ﷺ цо гьавизеги мукIурлъичIо.

ПIадегIанав Аллагьасул гIадат букIинчIебани цо гIадамал цогидал гIадамаздалъун нахъе чIвалеб: жидеца зулму гьабулел гIадамазда данде рахьун муьминзабаца рагь балеб ва гьел купру-ширкалбул гIадамал жидер гIорхьода чIезарулеб. Гьеб Аллагьасда ﷺ инкар кураб кьавмалъ ракъалда гIад цониги бакI тезе букIинчIо жинда жаниб Аллагьасул ﷺ цIар рехсолеб ва гьесие гIибадат гьабулеб. Гьез чIунтизе гьаризе рукIана насраниязул килисабиги ягьудиязул сенагогалги, жидеда жаниб радалги бакъанидаги Аллагь ﷺ гIемер рехсолел бусурбабазул масжидалги. ХIакьIунго Аллагьас ﷺ квербакьи гьабизе буго гьесул диналъе ва аварасе ﷺ квер бакьи гьабулел гIадамазе. ХIакьIунго Аллагь жиндир гуч бергьарав вуго, жиндир хIал кIюльи камилавги вуго. Гьесдаса шивго чи бергьуларо ва гьесие бокьяраб жо гьабиялдаса гьев гIажиз гьабулеб шибго жо букIунаро.

41. Аллагьас ﷺ жиде квер бакьи гьабулел муьминзаби руго жиде ракъалда гIад ханIьи ва бергьенIьи шваниги жал Аллагьасе ﷺ гIибадат

الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ أَهْتَدَتْ صَوَاعِقُ وَيَبِعُ وَصَلَاتٍ وَمَسْجِدٍ يُدْعَى فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ مَنْ يَصْرِفُهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿١١﴾

الَّذِينَ إِنْ مَكَتَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ غَلِيبٌ ﴿١١﴾

гъабиялда тIад чIолел,

(мугъажиралги, ансаралги). Ва гъезда нахърильгъларал, гъез гъабураб лъикIаб гIамал гъабурал муъминзабиги. Жидеца паризаяб как балел, закатги къолел, лъикIаб жоялдакъун амру гъабулел квешаб жо гъабиялдаса нахъеги чIвалел. Киналго умуразул ахир ва гъезул хIасил Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ буссунеб буго.

42. Гъаб дур къавмалъ мун гъереси гъави وَأَن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ
ва гъез дуге къварилгъи гъаби гIажаиблгъи قَوْمٌ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودٌ ﴿٤٢﴾
гъабизе ккараб жо гъечIо МухIаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Дудаса цере рукIарал

аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси гъаруна ГIадилаз, Сумудияз ва НухIил къавмалгъи.

43. Ибрагъим ва ЛутI аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾
къавмалгъи гъел гъереси гъаруна.

44. Мадян шагъаралгъул ва ракъалгъул къавмалъ ШугIайб авараг عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси гъавуна. Муса аварагги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси гъавуна.

وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكُذِّبَ مُوسَىٰ فَأَمَلَيْتُ
لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ
تُكْبِيرِ ﴿٤٤﴾

Гъал гурел цогидал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жидер

къавмалъ гъереси гъаруна, гъезие къварилгъиги гъабуна. Дица гъел капурзаби гIазаб гъабичIого нахъе рахъун тун рукIуна, гъезие хIукму гъабураб заман щвезегIан. Цинги гъезие гIазаб гъабулел мехалъ гучаб гIазаб ва гъалагългъи гъабуна. Кинха букIараб дица гъездехун гъабураб инкар?

Щакъ унтизабулеб гIазаб гъабула дица. Гъезул минаби чIунтизарула, бечелгъи тIагIизабула, гъезул агъло- хъизан ва жалгоги насло-тухум бакъвазавун гъалагъ гъарула. Гъадианаб гIазаб гъабизе кIола МухIаммад عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, гъаб дур къавмалгъеги. Дол цересел аварагазабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ сабро гъабуна, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ таваккалги тIамуна. Дуцаги, дур асхIабзабацаги сабро гъабе! Муъминзабазе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ квербакъи бачIизе букIин хIакъаб буго.

45. Чан ГIемерал росабиха ругел дица жидер агъло гъалагъ гъарурал, гъеб агълюялъ зулму ва пасалгъи ГIемер гъабураб мехалъ. Купру-ширк гъабун, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккун, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси гъарун хъвадараб мехалъ. Гъанже гъел росаби чIунтIун руго, тIохалги къедалги тIатIала ккун руго. Жидер

فَكَأَيُّ مَن قَرِيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ
ظَالِمَةٌ فِيهَا فَهِيَ حَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَبْنَؤُ
مُعْطَلَةٌ وَقَصْرٍ مَّشِيدٍ ﴿٤٥﴾

лъим гьекъеч1ого тарал г1емерал гъуял ва иццалги руго. Жанир г1адамал гьеч1ого риххун ва ч1унтун руго к1удиял ва берцинал к1алг1аби. Гъаб кинабго жо г1елариц пикру гъабулев чиясе гьес г1ибрат босизе ва жив кант1изе.

46. Гъаб Маккаялъул мушрикал даран-базар гъабизе сапаразда хъвадулариц ва гьезда бихъулариц цересел умматал гъалаг гъарун нахъе хут1арал ч1унтарал росаби ва шагъарал? Гъезул жо бич1ч1улел рак1алги гьеч1иц, жидеда раг1улел г1ундулги гьеч1иц?

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُون لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِن تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

Гъезда Аллагъ ﷻ цо вук1ин лъазе рес бугел г1емерал далилал рихъулариц ва гьез пикру гъабулариц?

Х1акълъунго гьел мушрикал жидер берал беццал гьеч1о, кинниги гьел руго каранда жанир ругел рак1ал беццал. Бищунго квешаб ва зах1матаб жо буго инсанасул рак1 беццаб бук1ин.

47. Мушрикал дудаса г1алаб гъабулеб буго Мух1аммад ﷺ, мун жиде гъабулеб г1азаб бачун хехго вач1а абун.

وَيَسْتَعِجَلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَنفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾

Дуда божич1ого, мун махсароде гъавун абулеб раг1и буго гьаб. Ва амма

Аллагъасул къот1и х1акъаб буго ва гьел мушриказе Аллагъас ﷻ г1азаб гъабизе буго, гьес жиндир къот1и хвезабизе гьеч1о. Гьаб г1азаб гъабизе ц1араб заман ва къадар гъабураб г1уж бук1уна Бет1ергъан Аллагъасул.

Х1акълъунго г1адег1анав Аллагъасе цох1о къог1адин дагъаб жо буго нужеца азарго сонлъун рик1к1унеб заманги. Гъедин бугельзул Аллагъ ﷻ г1едег1уларо г1азаб гъабизе. Гъесул рах1мат цик1к1араб буго. Сабро к1удияб буго. Хасго муъминзабазе г1азаб хех гъабуларев, гъезие тавбо гъабизе заман кьолев вуго Бет1ергъан Аллагъ ﷻ.

48. Г1емерал росаби руго жидер агълоялъ зулму гъабулеб бугониги дица жал гъалаг гъарич1ого нахъе рахъун тун рук1арал.

وَكَايْنٍ مِّن قُرْبَةٍ أَمَلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْنَا وَلِيَّ الْمَصِيرِ ﴿٤٨﴾

Гъез тавбо гъабич1о, Аллагъасдаса ﷻ х1инкъич1о, жидерго купру-ширкарлда ч1ана ва дир гурх1ел ц1обаль гьел гуккана. Гъезда рак1алда ккана жал гъадин рах1ат-лазатлда рук1инин кидаго абун. Цинги дица гьел гъалаг гъаруна, гъезул хабар бицунев чиги нахъе хут1ич1о. Гъадин дида руссине руго киналго умматал ва къавмал. Ва

ахираталда дица гэзул г1амалалда рекъараб жазаъ гъабизе буго шивав чиясе.

Гъал аятал руго Маккалягъул мушриказе ваг1за гъабун ва гэзие х1инкьи къун решт1изарурал. Гъел кант1изарулел руго Т1адег1анав Аллагъасул х1ал к1ой гучаб бук1иналда ва гэсул г1азабалдаса шивго чи ворч1изе гъеч1олъиялда.

49. Дуца абе Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Я гъал г1адамал! Х1акълъунго Дун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее х1инкьи къезе вит1арав авараг вуго.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا كَمَا تَدِيرُونَ
مُؤْمِنِينَ ﴿٤٩﴾

Дица нужеда бицулеб жоги шибго жиндиль шаклъи гъеч1еб амру буго». Дир ихтияралда гъеч1о нужее г1азаб гъаби, гъеб хех гъаби яги гъабич1ого тей. Гъеб кинабго жо буго Т1адег1анав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кодоб.

50. Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги иман лъун, авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рит1ухъ гъавун, лъик1аб г1амал гъабун хъвадарал муъминзабазе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

قَالِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَّرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٥٠﴾

рахъалъан мунагъал рахчи ва хирияб алжан буго.

Т1адег1анав Аллагъас г1емерал аятазда жаниб рехсон буго: «Жидеца иманги лъун лъик1аб г1амал гъабурал г1адамазе мунагъал рахчи (т1аса лъугъи) ва алжан буго»-абун. Жиндиль пикру гъабизе кколеб раг1и буго гъаб. Цох1ого иман лъеялдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мунагъал рахчи ва алжан бук1ин къот1и гъабун гъеч1о; иман лъеч1ого гъабураб лъик1аб г1амал г1адада хвараб бук1инги мух1канаб масъала буго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурх1изе ккани, гъев мунагъазда т1асаги лъугъизе ккани ва ахираталда алжанги къезе ккани шарт1 буго иманалъул ва исламалъул арканал цадахъ рук1ин. Иман буго рак1ил пиша. Ислам буго лугбузул пиша. Гъаб к1иябго г1амал цадахъ бугев чи вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурх1илин абун хъул лъезе бегъулев.

51. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеч1ого, гэсул Къуръан гьереси гъабун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъул нур свинабизе ва гъеб къезабизе бокъун хъвадулел мушрикал руго даимго рук1инелъун жужах1алда лъугъинарулел гъеб жужах1алъул агълу.

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ
أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٥١﴾

52. Дица дудасан цере аварагаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рит1ич1о Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидее цо жо бокъараб мехаль ва жидеца гъелда

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ
إِلَّا إِذَا تَمَنَّى الْفَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ

къасдги гъабураб мехаль шайтІаналь
гъезул ракілиль вас-васал рехун рукІун
гурони.

فَيَنْسَحُ اللَّهُ مَا يَلْقَى الشَّيْطَانُ فَرْتُخِحِكُمْ
اللَّهُ ءَايَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥١﴾

Гъел аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ жидер уммат хІакъаб
диналда тІобитІизе бокьун хъвадараб мехаль гъезул дагІватальул нухда
данде лъугъун шайтІаналь гІадамазул рекІель купру-ширк бокьи, гъел
аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ гьереси гъари ва гъел махсароде гъари реххун.
Цинги аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَامُ рекІельги пашманлъи лъугъуна жидер
дагІват къабул гъабулеб гъечІин, жидер рисалатги квербакъи гъечІого
хутІулеб бугин абун. Гъаб пикруги аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَامُ рекъараб
гъечІо. Гъезда гІад гъабураб жо буго умматалда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
рисалат швезаби. Гъеб умматаль рисалат къабул гъабичІин абун
аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ пашманлъизе кколаро. Уммат иманалда тІобитІи
гъезул ихтияралда гъечІо. Гъеб буго цохІо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму
ва къадар. Гъадианаб ракі пашманлъи гІадаб жоялдасаги аварагзабаца
عَلَيْهِ السَّلَامُ тавбо ва истигъфар гъабулеб букІана.

ТІадегІанав Аллагъас аварагзабаздаса عَلَيْهِ السَّلَامُ гъеб шайтІанальул
вас-вас гІаса инзабуна. Ва жив цохІо вукінальул, жиндир
хІалкІолъи гучаб букІинальул, жиндир хІукму-къадар шакльи
гъечІеб, жиб лъидаго нахъе чІвазе кІолареб амру букІинальул
хІукму ва далил гъезул ракіазуль камил гъабула. ХІакълъунго,
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда кинабго жоялъул хІукму лъалев вуго, жиндир
пишабазуль хІикмат-пайда бугеб жо гъабулев вуго.

АбусагІудица абуна: Гъаб аяталда жаниб далил буго шайтІаналь
аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَامُ ракіалда вас-вас рехизе, гъел сагъвил гъаризе
яхІ бахъулеб букІиналда ва ТІадегІанав Аллагъас жиндир аварагзаби
عَلَيْهِ السَّلَامُ гъеб шайтІанальул заралалдаса цунулел рукІиналдаги.

53. Гъаб шайтІанальул квешаб гІамал
ТІадегІанав Аллагъас гъабун буго иман
загІипал гІадамазе, жидер ракілиль
унти бугел мунапикъзабазе, ва жал
цакъго къосарал, жидер ракі ссогІал
капурзабазеги питнальун букІине.

لِيَجْعَلَ مَا يَلْقَى الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي
قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ
الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

Гъел гъеб шайтІаналда нахърилълъула ва гъель малъараб жо берцин
бихъун хъвадула. ХІакълъунго, гъал мунапикъзаби ва капурзаби
Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул аварагзабаде тушманлъи бугел, жидер
тушманлъи ва гІасилъи гучал руго.

54. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее гІелму-гІакъло
къурал гІадамаздаги бичІчІизе ва лъазе

وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ

х1акълъунго гъаб Къуръан дур
Бег1ергъан Аллагъас решт1инабураб,
гъесул х1акъаб калам бук1ин ва гъелда
иман лъезе, гъезул рак1ал Аллагъасдаса
جَلَّ جَلَّالَهُ х1инкъун, гъесие х1елун рук1изе.

مِن رَّبِّكَ فَيَوْمُوا بِهِ فَتُحِبُّهُ
فُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ
آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥١﴾

Х1ахълъунго, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жидеца иман лъурал г1адамал
х1акъаб диналда ва бит1араб исламияб нухда г1орит1ула.

55. Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ, гъесул
аварагасдаги инкар ккурал г1адамал
къиямасеб къо швезег1ан гъаб
Къуръанальулъ шакдарулел, х1акъаб
дин бокъуларел, гъелда божуларел
рук1ине руго. Гъеб х1алалда рук1адго, жидеда рак1алдаго
гъеч1ого, къиямасеб къо ва гъелъул гучаб г1азаб гъезда швезе
буго.

وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّى
تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ
يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾

Къурт1уби абулев г1алимас абуна: Г1адег1анав Аллагъас цересел
умматал гъалаг гъаруна гъел бищунго дунялалда рак1гъун, гъелда
божун, бечелъи, рах1ат-лазаталда жанир г1ерхъун жал ругеб мехаль.
Гъеб буго инсан цакъ Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ гъапулгъараб заман. Гъеб
х1алалда жив вук1аго гъалаг1ъи г1аде бач1араб мехаль инсанасда ч1олеб
къо, гъесда бач1унеб къварилъи жиб бицине к1олареб, жиндие сипат
гъабизе лъалареб бук1уна. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ниг1матаздальун гуккун
рук1ин муъминзабазул г1амал гъеч1о. Ниг1матал г1емерлъанаг1ан шукру
г1емер гъабизе ккола ва гъел ниг1матал Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ балагълъун,
г1азаблъун свезизариялдаса х1инкъун рук1ине ккола.

Абусаг1удица абуна: Гъаб аяталда жаниб къиямасеб къоялда ц1ар тана
﴿يَوْمٍ عَقِيمٍ﴾ абун. (рах1му бакъвараб, лъимер гъеч1еб). Гъелъул маг1на
буго дунялалъул къоял цоялда хадур цогидал рач1улел ругелъул, цо
къоялъ цогидаб къо гъабураб г1адин бук1ула. Къиямасеб къо жинда
хадуб цоги къо гъеч1еб бугелъул гъелда ц1ар тана «жиндир рах1му
бакъвараб къо»-абун.

56. Гъеб къиямасеб къоялъул кинабго
ханлъи Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго.

Гъеб къоялъ кинабг1аги ханлъи ва малик1ъи
бук1унаро цох1о Аллагъ г1ел тун бат1ияв
чиясе. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ халкъалда гъоркъоб

الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ يَخْضَعُونَ لِّبَيْنِهِمْ
فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فِي حَيَاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾

х1укму гъабула, х1исаб-мизан гъабун муъиминзаби ва капурзаби
бат1а гъарула. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун лъик1аб г1амал
гъабун хъвадулел рук1арал муъминзаби ниг1матазул алжаналда

лъугъизарула.

57. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккун, гъесул Къуръан ва мугъжитатал гьереси гъарун хъварал гIадамазе жал гIодорегIан гъарулеб гIазаб букIине буго.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٥٧﴾

58. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналгье гIоло гъижра гъабурал, гъеб дин гIадегIан гъабизе жидеца ватIан тун къватIире ун гъазаватги гъабурал, цинги жал гъеб гъазаваталда чIван, яги жидерго рукъор рукIун бусада регун хварал гIадамазе, БичасхIаги, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъезие алжаналгъул нигIматал къезе руго.

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا
أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا
وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّزُقِينَ ﴿٥٨﴾

ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жидеца ризкъи кьолезул бищунго лгъикIав.

59. БичасхIаги, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъел лгъугъизарула жал разильулеб алжаналда жанир. ХIакълъунго, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда лагъзадерил кинабго гIамал лъалев ва муъминзабазда жив гурхIулев вуго.

لَيَدْخُلَنَّهُمْ مَدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ وَإِنَّ
اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾

60. Гъадин буго гIадегIанав Аллагъасул хIукму. Жинца залимчиясе гъес жиндие гъабураб зулмуялда релгъараб жазаъ гъабурав чиясе, цингиги гъев залимас жиндехун тушманлги гъабураб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъесие квербакъи гъабизе буго.

﴿ذَٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوِقِبَ
بِهِ ثُمَّ بُعِثَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ إِنَّ
اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾﴾

Гъаб аяталгъул магIна буго: цо чиясе зулму гъабураб мехаль гъев жинца зулму гъабурав чиясе жаваб къун, гъесул зулму нахъчIван тамихI ва гIакъуб гъабизе бегъула. Гъадин тамихI гъабун хадувги дов жинца зулму гъабулев чи чIолев гъечIони, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жинда рагъ гъабулев муъминчиясе квербакъи гъабизе буго. ХIакълъунго, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ мунагъал рахчулев ва жив гIаса лгъугъулев вуго.

61. Гъаб амру гъадин буго ХIакълъунго гIадегIанав Аллагъ вукIин сабаблъун жиндир гуч бергъарав хан: Жинца сордо кьоялда жаниб лгъугъинабулев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ ва кьо сордоялда жаниб лгъугъинабулевги вуго.

ذَٰلِكَ يَأْتِ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي
النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَآتَى
اللَّهُ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٦١﴾

Риидал ва къиндал сордо-къоялгъул халалгъи хисула, цояб кIодолгъун

цояб гьитинълула. ХІакълъунго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лагъзадерил рагІи рагІулев ва гьезул гІамал бихъулев вуго.

62. Гьаб амру гьадин буго. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндие гІибадат гьабизе хІакъав БетІергъан вукІиналь. Мушриказ гьев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун жидее лагълъи гьабулел алагъзаби батІулал, гьересиял жал рукІинальги. ХІакълъунго, Аллагъ вуго жив ПІадегІанав ва жиндир къуват- гуч кІудияв хан.

Гьесда башадаб щибго жо гьечІо, гьесдахун гІахьаллъи гьабулеб кинабгІаги къуват ва ханлъи гьечІо.

63. Дуда гьаларищ я гьав инсан, ПІадегІанав Аллагъ вукІин жинца зодисан цІад рещтІизабулев. Цинги гьеб цІадалдалъун ракъалда ПІад ах-хур бижула ва гьеб гІурчинлъун берцинлъун, бечелъун лъугъуна, жиб бакъвараб букІун хадуб. ХІакълъунго, Аллагъ жив гурхІулев, жинда лагъзадерил ахІвалал ва гьезул маслахІатал гьалев вуго.

64. Гьев БетІаргъан Аллагъасул мулк буго зобал ракъалги гьезда жаниб бугеб кинабго махлукъатги. ХІакълъунго, Аллагъ вуго кинабго хІалалъуль жив вещарав, гьев бечедавги вуго,- щибго жоялда жив хІажалъуларев, жинда кинабго жо хІажатав.

65. Дуда бихъуларищ ва гьаларищ, я гьав инсан, хІакълъунго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин нужее ракъалда ПІад бугеб кинабго жо квегъарав. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун ральадалда ПІад хьвадулел гумиги квегъана нужее. Ракъалда ПІаде рорхун зобалги чІезарун руго гьесул амруялдалъун. Гьел зобал ПІодоре рортуларел гьарун руго, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалъун гурони.

ПІадегІанав Аллагъ гІадамазда цІакъ гурхІулев вуго. Гьесул гурхІел цІобалдаса буго нужее ракъалда ПІад магІишат-яшав гьабизе сабабал рекъезари. Гьедин бугелъул гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ кидаго щукру гьабизе

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا
يَدَّعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ
هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَنُصِّبَ بِهِ الْأَرْضَ مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ
لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٢٣﴾

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَاءَ فِي الْأَرْضِ
وَأَنْفَلَكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَوَيْمَسُكُ
السَّمَاءِ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بَإِذْنِهِ إِنَّ
اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٢٥﴾

тџадаб буго.

66. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер
Бетџергъан, жинца нуж чџаго гъарурав
щибго жо гъечџого букџараб бакџалда.

Цинги жинца нуж хвезеги гъарулев ва
ахираталда чџаго гъарун тџадеги рахъизарулев. Хиакъльунго,
инсан вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигџматазда инкар кколев, гъезда
щукру гъабуларев.

Гъав инсан вуго купру-ширкалда жив вугев. Гъазда бадиб чџивай
гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго: Мун вижарав, дуе ризкъи кколев,
ахираталда мун тџаде вахъизавун а хџисаб- мизан ва жазаб гъабулев,
гъев Бетџаргъан Аллагъасдаса хџинкъичџого, гъесие гџибадат гъабичџого,
гъесдехун ширк кин гъабулеб ва цоги алагъзабазе ва хъанчазе лагъльи
кин гъабулеб абун.

67. Дица щибаб умматалъе ва
къавмалъе гъезда хасаб гџибадат ва
шаригџат гъабуна.

Щивав аварагасда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ хасаб шаригџат
гъабуна, амма киналго аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
ва киналго шаригџатал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо
гъавиялдалъун ва гъесие гџибадат гъабиялдалъун рачџарал рукџана.
Дуда дагџба гъабуге абе гъел Маккаьялъул мушриказ! Дуда
рештџинабураб Къуръан ва мун жиндалъун витџараб исламияб
динги гъелда данде къец гъабизе рес гъечџеб хиакъаб дин буго.
Дуца гъел тџадамал ахџе Мухџаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ
гџибадат гъабиялда ва битџараб исламияб диналда. Хиакъльунго,
мун жинца алжаналда рачулеб битџараб нухда вуго. Гъеб буго
исламияб дин.

68. Дудехун гъел мушрикаца дагџба гъабулеб
бугони, дуца гъезда абе Мехџаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъикџ лъалев вугин
нужеца гъабулеб гџамал.

69. Тџадегџанав Аллагъас къиямасеб
къоялъ хџукму гъабизе буго нужеда
гъоркъоб бугеб хилапалъул.

Муъминзабиги капурзабиги батџа гъаризе

руго, гъезие жидер гџамалазда рекъараб жазабги гъабизе буго.

70. Дуда лъала гуриц, Мухџаммад

وَهُوَ الَّذِي أَحْبَبَكُمُ ثُمَّ يُبَيِّنُكُمْ ثُمَّ
يُخَيِّبُكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٦٦﴾

إِكُلْ أَمْثَرَ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ
نَاسِكُوهُ فَلَا يَنْزِعَنَّكَ فِي الْأَمْرِ وَاذْعُ
إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾

وَأَنْ جَدَلُوكَ فَقُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا
تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾

اللَّهُ يَخْتَصِرُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا
كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾

أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Х1акълъунго П1адеГ1анав
Аллагъ вук1ин зобал-ракъызда жаниб
бугеб жо жинда лъалев. Х1акълъунго
гъеб кинабго лавх1ул-мах1фузалда
хъванги буго. Х1акълъунго гъаб киналъулго г1адло-низам гъаби
ва гъезие жазаъ гъаби Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ цакъ бигъаяб ишги буго.

71. Мушрикаца жиндие г1ибадат гъабизе
г1адав Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гъабич1ого гъеб
гъабулеб буго гъезие г1ибадат гъабиялъе
щибго х1ужжа-далил гъеч1ел ва щибго
жидер гъунар гъеч1ел хъанчазе.

Гъеб г1ибадат гъабулел рук1ин гуреб жидер щибго г1елму-лъайги
гъеч1о. Ва жидеца гъабулеб жо жидедаго бич1чулебги гъеч1о. Гъел
мушриказе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ г1азаб нахъе ч1вазе к1олев щивго чи
вук1изе гъеч1о. Гъел алагъзабазги гъезие щибго квербакъи гъабизе
гъеч1о.

72. Дир Къуръаналъул баянал ва
мух1канал аятал ц1алараб мехалъ,
гъезул гъумералда дуда бихъулеб буго
Мух1аммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб Къуръан
рихиялъул ва гъелда инкар кквеялъул
асар. Гъел г1агарлъулел руго жидеца
Къуръан ц1алулел муъминзабазда
рагъизе ва къабизе. Дуца гъезда абе

Мух1аммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: дица бицилищ нужеца муъминзабазе
гъабулеб къварильялдасаги квешаб жо щиб бугеб? Гъеб
буго жужах1алъул ца, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ капурзабазе жиб къот1и
гъабураб. Цакъ квешаб бак1 буго гъеб жужах1и жинда жанир
руссизе.

Гъел купру-ширкалъул г1адамаз нужеце къварилья гъабуниги нужеца
гъелда сабро гъабе. Гъезие Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ х1адурун бугеб г1азаб цакъ
гучаб буго.

73. Я гъал г1адамал! Нужеце цо кици
г1амулеб буго Аллагъеги جَلَّ جَلَالُهُ тун
жидеце лагълъи гъабулел хъанчазул
х1акълъулъ, нуж гъелда г1енекке ва
гъелъул пикру гъабе! Х1акълъунго
Жиндие лагълъи гъабизе г1адав
Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гъабич1ого нужеца

وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ
ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧١﴾

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ
سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا
لِالظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٧٢﴾

وَإِذْ أُنزِلَتْ عَلَيْهَا آيَاتُنَا نَيَّتٍ تَعْرِفُ فِي
وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ يَكَادُونَ
يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا قُلْ
أَفَأَنْتُمْ كَاذِبِينَ مَنْ ذَكَرَ النَّارَ وَعَدَّهَا اللَّهُ
الَّذِينَ كَفَرُوا وَبَشِّرِ الْمُصِيبِ ﴿٧٣﴾

يَتَأْتِيهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٍ فَاستَمِعُوا لِلَّهِ
إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ
يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ
يَسْأَلُهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَآيَسْتَفِيقُوهُ
مِنْهُ ضَعْفَ الظَّالِمِ وَالْمُظْلُومِ ﴿٧٣﴾

Ғибадат ғабулел хьанчал руго жидеда цохло тугтин бижизе
кюларел. Ғел хьанчал ва алагзаби цадахь лугьун халтаниги
кюларо гезда гедиганго заҒипаб тугтин бижизе.

Ғакьло бугел Ғадамаз гединаб хьанчалге лагълги кин ғабулеб жал
рижарав, жиде ризкьи кюлев Аллагьасе **جَلَّ جَلَّ** ғабичого!

Нагагь ғеб тугталъ хьанчазда Ғад бахараб нах ва махI гьуинаб
жо босун ани ғельухьан ғеб бахъизеги хал кюларо ғел
хьанчазул. Цакъ заҒипаб, хIакъираб жо буго инсанас жиндие
лагълги ғабулеб хьанч. Ғединавго заҒипав ва хIакъирав вуго
ғеб хьанчие лагълги ғабулев инсанги. Жиндир Ғакьло ғечлев
вукун, жинца ғабулеб жо щиб бугеб льаларев вукун.

74. Ғел мушриказ ҒадеҒанав

Аллагьасул кьадро лъан ғесие букизе

кколеб кьадро-кьимат ғабулеб ғечю,
ғесдаса хIинкьун ғибадатги ғабулеб

ғечю. ХIакълунго Аллагь цакъ гуч бергъарав, кинабго
бергьенлги жиндие бугев вуго.

Ғесул Ғазабги жиб льядаго хIехъезе кюлареб буго. Ғеб Ғазаб
мушриказе букинги хIакъаб буго.

75. ҒадеҒанав Аллагьас

малаикзабздаса рищула аварагзабзда

жиндир вахю швезабизе

ритулел Жабраил малаик Ғадал

малаикзаби. Ғединго Аллагьас **جَلَّ جَلَّ** Ғадамазда гьоркьоса
вищула авараглун витулел чиги.

Ғаб буго Аллагьасул **جَلَّ جَلَّ** Ғадат жиндир вахю ва дин умматалде
швезабиялгуль. ИнкарчаҒаца Ғалаб ғабураб хIалалъ малаикзби
ритуларо Ғадамазда дин малъизе расулаллун. ХIакълунго, Аллагь
جَلَّ جَلَّ ғел мушрикаца бицулеб хабар раҒулев ва жинца ғабулеб
Ғамал ва хIукму- кьадар жинда льялев вуго. Ғев Ғакьлу чаҒазда
хIажалгуларо.

76. Ғев Аллагь **جَلَّ جَلَّ** жинда льялев вуго

гьанжелъизеган цебехун букIараб жо,

гьанже бугебги, дунял ахирлъизеган

букIунеб ва цинги ахираталда букIунеб

жоги. Ғев Аллагьасда **جَلَّ جَلَّ** буго кинабго амруялгул буссин ва
ахир.

77. Я гьал иман лъурал Ғадамал!

مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَعَزِيزٌ

عَزِيزٌ ﴿٧٤﴾

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا

وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ

وَأَلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٧٦﴾

يَتَّبِعُهَا الَّذِينَ آمَنُوا وَرَكِعُوا وَاسْجُدُوا

Нужеца Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** гИбадат гъабе
гъесне рукугI ва сужда гъабун, гъесул
амру-нагью тIубан, шаргIалгъул
гIорхъаби цIунун. Нужеца Аллагъ **جَلَّ جَلَّ**
разилгъи тIалаб гъабун лъикIаб гIамалги гъабе.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда нахърилгъун гъесул суннат
тIубан, садакъа-хайрат гъабун, мискин пакъирасда, загIипасда гурхIун
хъваде. Гагарлъиялда, мадогъаллъиялда гьоркъоб гурхIел-рахIму
гъабе. Гъедин хъвадани нужер лъикIлъиялда кверщел батизе буго
ва нужее Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** разилгъи ва гъесул алжанал швезе руго.

Гъаб аят цIалидал сужда гъабизе сунатаб буго.

78. Нужеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** дин
тIадегIан гъабиялъе гIоло хIал кIвараб
яхI бахъе.

Нужерго напсаздагъун, боцIи-малалдагъун
ракъалда тIад цохIо Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ**
гИбадат гъаби букIинабиялъе гIоло хIалтIе
нуж. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** нуж тIаса рищун
руго гъаб ракъалда тIад цохIо гъесул
дин букIинабиялъе. Нужеда бищунго
хирияв авараг **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** витIун вуго, хирияб
Къуръанги рештIизабун буго, гъалдаса
цере дунялалда рукIарал умматаздаса
бищунго хириялгъунги гъарун руго нуж.

Исламияб диналда тIоритIун, гъеб дин кинабго халкъалгъухъе швезаби
тIаде къан, гIелму-гIакълуги къун, боцIи-мал, сахлъи ва гъунар-къуват
къун рижун руго нуж Аллагъас **جَلَّ جَلَّ**. Ва амма нуж дунялалъ гуккун
руго, нужер дин долорал-гъуршал руго, нужеца гIадамал разилгъи
тIалаб гъабубеб буго, нуж шайтIаналда нахърилгъун гъелгъул суннат
тIубалел руго. Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналъе гIоло боцIи-мал ва напс
хIалтIизабизе нужеда ракъалдаго шолеб гъечIю, гъелда нуж ахIулел
чиги нужер бищун кIудияв тушман вуго.

Гъаб дунялалда тIад бусурбабазул би гIюдобе тIей гIемерлгъун буго.
Гъеб бусурбабазул би гъабун буго жиндир щибго къимат гъечIеб,
жиндие рецIел босулареб жолгъун. Кинабго бакIалда купру-ширкалъул
агъло данделгъун, гъел цоцазде рекъон бусарбаби чIвалел руго, гъезул
ракъалги рахъулел руго, гъел инжитги гъарулел руго.

Бусурбабазда капурзабаца лъураб цIар «Террористал» буго, гъеб
цIар ритIухъ гъабун, гъел капурзабигун цадахъ лъугъун Аллагъ **جَلَّ جَلَّ**

وَأَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٨﴾

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ
أَحَبُّ إِلَيْكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي
الْدِينِ مِنْ حَرَجٍ مِّلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ
سَمَّكُمْ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا
لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا
شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا
الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ
الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٩﴾

цо гъавиялда, гъесул дин ракъалда буклинабиялда тIад хIалтIулел муъминзаби ракъалдаса тIагIинаризе хIалтIулел «бусурбаби» абун жидеда цIар бугел мунапикъзабиги руго.

Америкаялъ ГIиракъ кодобе босана, гъезул росаби ва шагъарал рухIана, гIемерал бусурбаби чIвана, гIемерал гIолохъаби квещал туснахъазда жанир тIамун вахIшияб хIалалъ жиде гIакъуба-гIазаб гъабулелги руго. Кубаялъул ракъалда хассаб туснахъ гIуцIун, террористал абун цIарги лъун, гъенир жанир тIамулел руго бусурбабазул гIолохъаби.

ГIажамиял улкабазда ругел, жидер ихтиярал кодоса рахъун капурал пачалихъазул колонияллъун гъарун ругел бусурбабазул гIисинал ракъазда тIад ругел муъминзабазда гъабизе кIолеб жоги гъечIо. Гъел бусурбабазда тIад гучаб хъаравуллъи гъабун, гъез исламияб диналда ва тушбабазул ханлъи тIаса инзабиялда халкъ ахIизе гурир абун хIинкъун кинабго жидер къуват-гуч цолъизе гъабун капурзаби, ва мунафикъзаби гъел бусурбабаде тIаделъун руго. Гъел туснахъ гъарулел руго, гъезул гIолохъаби рухун хвезарулел руго, гъезул боцIи-мал бахъулеб буго.

Гъаб кинабго иш тIадегIанав Аллагъасда бихъулеб ва лъалеб букIин хIакъаб, щибго жиндиль щаклъи гъечIеб амру буго. тIадегIанав Аллагъас жиндир диналъе квер бакъиги гъабизе буго, гъеб диналъе квер бакъи гъабизе бокъун жидеца жигъад гъабурал ва жиде зулму къварилъи гъабурал муъминзаби, шагъидзаби алжаназул нигIматазулъ рукIизе руго. Гъеб исламияб диналъул тушбабигун цадахъ рекъон хIалтIарал, жидеца Аллагъасдаса جَلَّالَهُ гуреб тIадамаздаса хIинкъи тIаса бищарал мунапикъзаби абадияб жужахIалъул гIазабалъулъ рукIине руго.

Я гъал тIадамал! Нуж кантIе! Нужеца берал рагъе! Нуж шивгун цадахъ ва щиб дин гъабулелдай ругоян пикру гъабе. Аллагъас جَلَّالَهُ цIунаги гъаб паналъулеб дунялалъул дагъалго къоязул рахIат-лазат тIаса бищун абадияб гIазабалда кколеллъун рукIиналдаса.

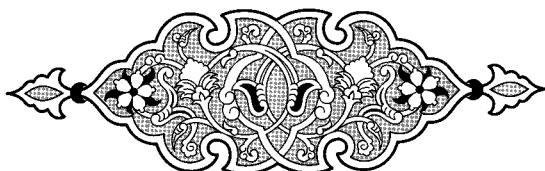
тIадегIанав Аллагъас нуже дин гъабун буго жинда жаниб захIмалъи гъечIеб. Нужеда гъабизе кIолареб жо тIад къан гъечIо. **Гъеб дин буго нугер кIудияв эмен Ибрагъам аварагас عَلَيْهِ السَّلَام** гъабулеб букIараб бацIадаб исламияб дин. Аллагъа جَلَّالَهُ цо гъавун гъесие гIибадат гъабулеб. Аллагъас جَلَّالَهُ нужеда цIар лъун буго цересел тIахъаздаги, гъаб Къуръаналда жанибги «Муслимунал» абун. Гъеб рагIиялъул магIна буго Аллагъасул جَلَّالَهُ диналда мутIигIлъун, гъесул амруялда нахърилъгъарал абураб. Аллагъас جَلَّالَهُ нужеда лъураб цIаралъул къадро цIуне ва нуж гъев Аллагъасул جَلَّالَهُ диналда тIадчIун хъваде. **Исламияб уммат Аллагъас جَلَّالَهُ гъабун буго гъесда**

цебе жидее аварагас нугІљи гьабублебІун гьезухье рисалат швезабуна абун. Цинги гьєб исламияб умматаль нугІљи гьабизе буго цогидал умматазухье гьезул аварагзабацаги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рисалат швезабуна абун.

Аллагьас جَلَّ جَلَّالُهُ нуж гьадин хира гьарун ругельул, нужер даража цогидал умматазул даражаялдаса тІокІ гьабунги бугельул: **Нужеца паризаял какал камилаб хІалаль рай, боцІудаса закатги кье. Кинабго нужер амруялгуль Аллагьасда جَلَّ جَلَّالُهُ божун, гьесул квербакьи тІалаб гьабун рукІа. Гьєв Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ вуго нужер БетІергьан ва гьєв жидеца квер бакьулезул бищунго льикІав вуго ва жив валилгун вукІине, жинда божун ва хьуллгун рукІине льикІав вуго.**

ТІадегІанав Аллагьасул квер бакьиялдалгун сурагул Х1ажалгун тафсир ва таржама хьван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру гьєв Аллагьасе جَلَّ جَلَّالُهُ буго.

23. Сурагул Муъминун

Маккаялда рештІнабураб, жинда жаниб нусиялда аңцила микъго аят бугеб.

Гъаб сураталда цІар тун буго «Сурагул Муъминуна»-абун; муъминзабазул цІар Кюдо гъабун, гъезул рехсей абадиялъего цІунун, гъезул хиралъаби ва тІокІлъаби гІемерал рукІиналда тІоритІел гъабун ва гъел алжан ирсалье босулел Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ лагъзал рукІинги загъир гъабун.

Сураталда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъави, аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ ритІухъ гъари, ахираталда иман лъей бицун буго. Гъаб сурат Маккаялда рештІнабураб бугелъул ва гъеб заманги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Маккаялъул муширикал Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавиялда ахІулеб, гъезие хІужа-далил бачун гъев жиндие гІбадат гъабизе хІакъав хан вукІин бицун, цогидал хъанчалги, алагъзабиги жидее гІбадат гъабизе бегъуларел рукІин бицун заман букІана. Гъединлъидал Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вукІиналъе далилал рачун, гъесул хІалКюлъи ва къудрат гучаб букІин бицун, зобал ракъазул, бакъ-моцІалъул, гъветІ-хералъул, хІайваназул пикру гъабизе тІамулев вуго инсан.

Гъединго аварагасه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рекІел гъеялъе ва гъесул умматалъе вагІзаялъе цересел аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гъезул умматазул къиса бицун буго, Марьямилги Писа аварагасулги عَلَيْهِ السَّلَامُ къисаги бицун буго. Дунялалъул рокъобго, жидер рухІ бахъиялда аскІоб капурзабазда цолел къварилъабазул, гъезде тІаде бачІунеб хІинкъиги бицун буго. Цидаса дунял гъабизе риччалеланиц жал абун ракІалда ккола гъеб захІматаб гІужаль капурзабазда, амма Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ цІараб заман цвараб мехаль цониги напс цохІо лахІзаталъ нахъе бахъун толаро.

Сураталъул ахиралда къиямасеб къоялъул бицен гъабун буго, гъениб кинабниги халкъалъул КІуго къокъа гурони букІулареблъи баян гъабун буго: Алжаналда унел муъминзабиги жуужахІалда унел капурзабиги. Гъеб къоялъ щибго жоялъ инсанасе мунпагІат гъабуларо, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун лъикІаб гІамал гъабун хъвадарав чиясе гъеб иманалъ ва гІамалалъ мунпагІат гъабун гурони.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидер киналго анишазда ва хьулазда кверщел **قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ**
батана муъминзабазул.
Гьал хадур рехсарал сипатал жидее ругел муъминзаби
руго дунялалдаги ахираталдаги жал бахьибугеллъун ругел.
2. Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** как балеб мехаль жал **الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ**
цӀакъ хӀинкьун, хӀелун, Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ**
къадро кӀодолъи ва жидер загӀиплъи лъан
рукӀулел.
3. Жидеца кинабниги гӀададисеб, батӀулаб, **وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ**
гьересияб калам ва гьеб калам гьабулеб
мажлисги рикӀкӀад гьабун толел.
Купру-ширкалда кколеб, Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ**, гьесул аварагасда
гӀасильулеб рагӀи бицуларел ва гьединаб гӀамал гьабуларел.
4. Жидеца боцӀи-малалда, гӀарац-меседалда **وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ**
гӀальараб паризаяб закатги кьолел.
РакӀ разильун, Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи гӀалаб гьабун шаргӀалда
бихьизабураб хӀалалъ закат бахьулел ва гьеб мустахӀикъаб бакӀалда
кьолел.
5. Жидерго гӀавраталги хӀарамаб **وَالَّذِينَ هُمْ لِغُرُوحِهِمْ خَفِضُوٓنَ**
жоялдаса цӀунулел:
зина гьаби, ливатӀ гьабигӀадаб къабихӀаб гӀамал гьабиялдаса ва
гьеб гӀаврат гӀадамазе загьир гьабигӀадаб, хӀарамаб жоялдаса цӀунун
хьвадулел.
6. ХӀалалал рос-лъадиялъе хутӀизегӀан, **إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاهِهِمْ وَأَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ**
гьезие бихьизе бегъила гьеб гӀаврат ва
гьезулгун гьабизе бегъила жимагӀи **فَأَنَّهُمْ عَلَيْهِمْ غَيْرُ مُلْتَمِسِينَ**
цогӀидаб напсалъул шагьват гӀубайги.
Жидер гьарабашазеги хутӀизегӀан, гьезиеги бегъила гӀаврат
загьир гьаби ва гьезулгун жимагӀи гьаби. Гьаб шаргӀалда хӀалалаб
хӀалалъ жидер гӀаврат хӀалтӀизабунин абун Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гӀайиб
чӀваларо ва гьезие мунагъ-хӀакъги букӀуларо.
7. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** бихьизабураб шаргӀияб **فَمَنْ أَتَّبَعِيَٰ وَرَاءَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ**
нухги тун цоги хӀарамаб хӀалалъ чорхол **الْعَادُونَ**
шагьват гӀубарал гӀадамал руго жидеца
чороклъи ва пасалъи гьабурал, жидее

гИзаб гьабулеб гIамал гьабурал.

8. Жидеца тIад кьараб аманат

тIубалел ва гьабураб кьотIиги

цIунулел, гьаб биххизбуларел.

Жидеда гьабураб божилъиялъе хиянат гьабуларел, жидеца гьабураб кьотIиги тIубазабулел. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб кьотIи ва аманат бугониги, гIадамазе гьабураб кьотIи-аманат бугониги батIалъи гьечIо, гьаб кIиябго жо тIубай муьминчиясул сипат буго, гьаб кIиябго жо тIубангутIи мунафикъасул сипат буго.

9. Жедца паризаял какал гIужда райлда

ва хIукъукъал тIубан райлда тIадчIей

гьабулел.

10. Гьал сипатал жидее ругел муьминзаби руго

жидеца алжанал ирсалъе росизе мустахIикъал

гIадамал.

11. Гьез ирсалъе босула алжаназул бищунго

лъикIаб фирдавус алжан ва гьел даимго

рукIинелъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб алжаналда

жанир лъугъязарула.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабадасан бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда вахIю рештIунеб заманаялъ гьесул гьумералда аскIоса найидул тIалаялъул гIадаб гьаракъ рагIулаан. Гьедин вахIю рештIун хадуь, цо кьоялъ аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кверал эхеде рорхун, живгоги кьиблаялда вуссун дуьга гьабуна: «Я нижер БетIергъан Аллагъ! дуца нижее цIикIкIел гьабе (исламияб уммат гIемер гьабе) ва дуца ниж нукъсан гьаруге! Дуца ниж хира гьаре, ниж ГIодорегIан гьаруге, дуца ниж капурзабаздаса бергъинаре, гьел нижедаса бергъинаруге. Мун нижедаса разилъе ва ниж дудасанги рази гьаре!»-абун. Цинги аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дида Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ аяцIго аят рештIизабуна, гьел аятал цIунарав, гьезул хIакъ тIубарав чи алжаналде лъугъинавула»-абун. Цинги аварасас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьаб цебехун бицараб аяцIго аят цIалана. ХIадис имам АхIмадица бицана.

12. ХIакълъунго лица инсан вижана

хIаршалдаса тIаса бицараб ва данде

гьабураб жоялдаса.

Адам аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIаршалдаса вижун, гьесдаса бачIараб насло бугелъул, кинавго инсанасул вижиналъул асло ва байбихьи хIаршалдаса буго.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾

أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾

الَّذِينَ يَرْتُوبُونَ أَلْقَدَّوَسَ هُمْ فِيهَا

حَالِدُونَ ﴿١١﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾

13. Цинги хадусеб инсанасул вижи гъабуна **ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾**
 бихъинчиясул гъодидаса члужугIадалналгъл
 рахIмуялда жаниб тIинкIун унеб манидал кьатIраялдаса. Гъеб
 рахIмуги кIиязулго мани данделгълун жинда жаниб чIезе ва
 бижизе мустахIикъаблгълун гъабуна.

14. Цинги гъеб манидал кьатIра бидул
 горолгълун гъабуна, гъеб бидул гороги
 гъанал кьотIеллгълун гъабуна (цо нухаль
 кIалдиб льолеб нана гIадаб жо гъабуна).

Хадуб гъеб гъанал кьотIелалдаса

рукъби гъаруна ва гъл рукъбузда тIад

гъанги бижизабуна. Гълдасаги хадуб гъеб рижи кIудияб тIун
 жиндир сипат-сурат бугеб инсанасул кьаркьала лгългълдалго
 гълда жаниб рухIги биччана.

Жинда жаниб рухI биччазегIан гъеб кьаркьала букIуна щибго
 жо бихъулареб, рагIулареб, лгълареб, жиб кIалгълареб, жиндир
 лугби рагъарулареб. Жинда жаниб рухI беччараб мехаль гъеб
 кьаркьала чIаголгълула ва гъеб чIаголгъл БетIергълан Аллагълас
 جَلَّ جَلَالُهُ жиндие мухIканаб заман чIезабураб букIула, гъеб заман тIобарабго
 инсанасул кьаркьала добго рухI гьечIеб жо лгългълула, хадуб гъеб
 биун, турун тIагIула ва жиб бижин жиндаса бай бихъараб ракълда
 сверула.

тIадегIанав Аллагъл цIакъ берцинаб ва камилаб хIалалъ жинца
 жо бижулев вуго. Ва жиндир кьудрат-гуч тIадегIанав, жив
 нукъсанлъи гIажизлъгиялдаса вацIадаб вуго.

15. Цинги гъаб берцинаб хIалалъ рижун хадур **ثُمَّ إِنَّا نَكَّرْنَا بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾**
 нуж хвезе ругел руго.

16. Цинги кьиямасеб кьояль чIаго гъарун **ثُمَّ إِنَّا نَكَّرْنَا قَوْمَ الْقِيَامَةِ يُتَّبَعُونَ ﴿١٦﴾**
 нуж тIаде рахъинаризегIи руго.

Дунялалда нужеца гъабураб тIамалалда рекъараб жазаб гъабун
 муъминзаби алжаналда жанир, капурзаби жужахIалда жанир
 лгългълнаризегIи руго.

17. ХIакългълунго, дица нужеда тIад
 анкьго зобги бижана жал цояб цоялда
 тIад ругел.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقٍ وَمَا كُنَّا
 عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

тIарабияз цо жо цогидалда тIад бугеб
 мехаль гълда «тIарикъат» абула: жиб тIад бугеб, тIад бачIараб.
 Гъедин бугелгълун гъаб аяталда жанибги «тIарикъат» абуна цояб цоялда

тад буго абураб магІнаялда. Цоги магІна гьабуна: «Гьел зобал жидеда жанир малаикзаби хьвадулел нухаллгун гьаруна»-абун.

Дун Дица бижараб махлукъ кІочарав, гьелдасан гьапулав гьечІо.
Дица гьеб махлукъаталгун тадбир гьабула, гьелгун маслахІаталги цІунула.

18. Дица зодисан цІадалги разаруна, жидер къадар чІезабун.

Гемераб цІад бан гІадамазе ва

рухІагольбиялге зарал гьабичІого ва

цІакъго дагъаб бан хур-хер бижулареб хІалги гьабичІого, гьоркъохъеб хІал гьабуна. Гьеб цІадал лгІим ракъалда тІад ва жаниб чІун, жинца мунпагІат гьабулеблгунги гьабуна.

ХІакългунго дие бокълун букІарабани Дица кІолаан гьеб лгІим ракъулъ жанибе ун нуже шибго мунпагІат гьечІеблгун гьабизе.

Киниги дир гурхІел- рахІмуялдалгун Дица гьеб цІадал лгІим нужер чІагольбиялге пайда бугеблгун гьабуна. Ракъалда тІад чІун жиб гьекъезе, жиндалгун ах-хур лгІальгазе бегъулеб гьабуна, ракъалда жаниб араб жиндалгун жо бижулелеб гьабуна. Гьеб лгІималдалгун ицал, лгІарал чвахизаруна нуже берцинлгІиялге ва рацІалгІиялге.

19. Гьеб цІадалдалгун Дица нуже рижизаруна цІолбол ва чамастакил

ахал. Гьел ахазулъ гемераб батІи-батІияб пихъ бугеб, нужеца жиб

кваналеб ва жиндаса лазат-кеп босулеб.

ЦІибилги чамастакги гІарабиязул бишунго гемерал пихъал рукІиналгъ рехсана гьел Къуръаналда жанир. Гьеб кІиябго пихъ гІарабиязе ридалги, хасалогги кваналеб жолгун букІана, гьелгун лгІим (сок) гьабулаан, къанцІа ва гьекъолеб жо гьабулаан.

20. Турсайнаъ мегІералда аскІоб жиб

бижулеб ва цогидабги ракъалда жиб

бижулеб зайтуналгун гьветІги бижизабуна

Дица гьеб цІадалдалгун, нужеца

мунпагІат босизе. Гьеб гьветІалда бижараб пихъ нуже квен букІула, гьелгун нахги букІула ва гьеб нуже квенгун цадахъ дандежолгунги букІула.

Гемераб бакІалда хІалтІизабулелеб ва жиндаса гемераб пайда босулеб нах буго зайтуналгун.

Жинда Аллагъасул свалат салам лгІеяв аварагасул хІадисалда буго: «Нужеца зайтун кванге ва гьелгун нахги черхалда бахе. Гьеб

وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدَرُ فَأَسْكَنَهُ فِي
الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَى ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾

فَأَنْزَلْنَا لَهُم بِهِ جَنَّاتٍ مِّنْ نَّجِيلٍ وَأَعْنَابٍ
لَّكُوْفٍ فِيهَا أَفْوَاجٌ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ
بِالذَّهْنِ وَصَيْغٍ لِأَكْكِيبِ ﴿٢٠﴾

зайтуналгул гъветI баракат бугеб гъветI буго»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

21. ХIакълъунго нужеца пикру гъабизе ва гIакълго босизе гIаламат буго нужеце квегъун бугеб боцIиялъгулгIи: варанаби, хIайванал ва гIи-цIани. Дица нужеца гъекъезабула гъезул чохъониса бачIараб бацIадаб ва гIагIамаб рахъ. Гъеб гуреб цогиги гIемер мунпагIат буго нужеце гъеб боцIиялдаса.

وَأَنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً لِّتُسْقِيَهُمْ مِّمَّا فِي بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١١﴾

Гъезда гIад рекIун хъвадула нуж, гъезул квас-расалгул ретIел гъабула. Гъезда гIадлъун къайиги баччула ва цогиги хIалгIиги гъабизабула. **Ва нужеца гъеб боцIиялъгул гъан, хIан, нах кванала.**

22. Варанабазда ва гумузда рекIун нужги нужер къайиматахIги рикIкIад сапараздаги уна.

وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفَالِكِ لُحُومًا ﴿١٢﴾

Гъал цере арал аятазда жаниб гIадегIанав Аллагъасул хIалкIолгъиялда, гъесул къудраталда ва гъес махлукъ бижиялда гIоритIел гъабулел кIудиял гIаламатал рицун руго. Гъел гIаламатазул авалаб ва бищунго гIажанбаб буго живго инсан вижиялъгул хабар. Гъев инсан вижиялъгул хал гъабураб мехаль ичIго батIияб хIал буго жиндир зарра бижаралдасан байбихъун жив хун хадув гIаде вахъинавизегIан инсанасда гIаде бачIунеб.

КIибилеб кIудияб гIаламат буго зобал- ракъал рижи, гъезул абадияб хъвади, гъезда жаниб бугеб цоцаль рекъей, цоцаль цояб камил гъабулеб гIуцIци. Лъабабилеб гIаламат буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зодисан цIад базаби ва гъеб цIадал лъим кинабниги жиб бижулеб жоялъе: рухI бугеб букIа, рухI гъечIеб букIа, аслолъун гъаби. Гъеб лъим гъечIони чIаголгъи букIуларо, лъим гIемерлъараб мехальги чIаголгъи букIуларо.

Ункъабилеб гIаламат буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанасе рухI чIаголгъи квегъун букIин ва гъеб жиндаса гIемерго къуватаб бугониги жиндир хIажат гIубалеблъун гъабун букIин. Гъел хIайваназдаса босулеб мунпагIатги гIемер батIи-батIияб буго, гъельул бищунго кIвар бугеб рахъалдаса, гъаналдаса, квасалдаса мунпагIат боси буго. Гъел хIайваназда гIад рекIун, къай-матахI баччун сапаралда иналье мунпагIат босиги буго. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гъазават гъабулеб мехаль чуызда, варанабазда рекIун гъездалъун квер бакъи гъабиги буго.

23. ХIакълъунго Дица НухI авараг витIана жиндир къавмалда, гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда ахIулеб расуллъун. Гъес жиндир къавмалда

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٣﴾

абуна: «Я дир къавм! Нужеца лагълъи гъабе жив цогояв нужер БетПергъан Аллагъасе ﷺ. Нужее гъев гурев цоги Аллагъ ﷺ гъечЮ жиндие лагълъи гъабизе бегъулев. Нуж хИнкъулариш гъев Аллагъасул ﷺ гИзабалдаса, гъевги тун цоги жоялъе лагълъи гъабураб мехаль?»-абун.

24. Аллагъасда ﷺ инкар ккурал НухИл ﷺ къавмалъул церехъабаца абун: «Гъав НухИ гъечЮ нужедаго рельеъарав инсан гурони. Гъесие бокъун буго нужедаса жив хириявлъун ва тЮкIавлъун вукIине.

Аллагъасе ﷺ нужехъе авараг витIизе бокъун букIарабани, гъес малаикзаби ритIизе рукIана нуждиналда ахIизе. Гъав НухИца бицунеб жо нижеда нижер умумуз бицунеб рагIичЮ ва гъездасаги церехун рукIарал умматазулъги рагIичЮ гъес жинда ахIулеб дин.

25. «Гъев НухИ ﷺ гъечЮ жив жундуца ккурав, ахIмакъаб жо бицулев чи гурони. Нужеца яхI-сабро гъабе гъев хвезегIан, цинги ниль гъесул гIадалаб хабаралдаса хIалхъезе руго»-абун.

26. НухИ аварагас ﷺ абун: «Я дир БетПергъан! Дуца дие квербакъи гъабе гъаб къавмалъ дун гъереси гъавиялъ»-абун.

Гъаз дир дагIватги къабул гъабичЮ, мун жидер БетПергъан вукIиналдаги мукIурлъичЮ. Дица гъезие гIемераб заманаялъ вагIза-насихIатги гъабуна. Гъанже дир хъул къотIана гъаз иман лъеялдаса. Дуца гъаб къавмги гъалаг гъабун гъезул бакIалда цоги лъикIаб къавм гъабе гъаб ракъалда тIад.

27. Дица НухИ аварагасда ﷺ вахIю гъабуна дуца гама гъабе абун Дир квер бакъиялдалъун ва Дир цIуниялда гъокъ мун вугеб хIалалъ, дица вахIю гъабураб хIалалъ. Цинги дица гъеб къавм гъалаг гъабизе цIараб гIуж швараб мехаль ва чед бежулеб кориниса къватIибе лъимги чвахараб мехаль, дуца гъеб гамида

жанире лъугъинаре щибаб рукIаголъгиялдаса цо бихъинаб цо

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا
إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ
اللَّهُ لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي
ءَابَائِنَا الْأُولَى ﴿٢٤﴾

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ يُدْعَىٰ بِهِ جِنَّةٌ فَتَرَوْصُوا بِهِ حَتَّىٰ
حِينَ ﴿٢٥﴾

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبْتَنِي ﴿٢٦﴾

فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ اصْنَعْ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا
وَوَحَيْنَا إِذَا دَاجَأَهُ أَمْرًا وَقَارَ السَّمُورِ فَاسْلُكْ
فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلِكَ إِلَّا
مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تَخْطُبْنِي فِي
الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُعْرَفُونَ ﴿٢٧﴾

цІуяб кІиго жо.

Дуда иман лъураб дур агълоги рекІинабе гамидатІаде; жал гъалаг гъаризе къотІи гъабурал капурал гІадамал хутІинегІан. НухІил чІужуги гъесул цо васги рукІана жидеца иман лъечІел, жал гъалаг гъарулезда гъоркъор хутІулел. Дуца Дида хитІаб гъабуге купру-ширкалдалъун зулму гъабурал гІадамал гъалагІиялласа хвасар гъаре абун. ХІакълъунго гъел киналго лълъималда гъокъ кқун жал гъанкъизе ругел руго.

28. Мунги дур агълоги гамидатІад рекІераб мехаль дуца абе: «Кинабго рецц Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго жинца ниж капураб, залимаб къавмалласа хвасар гъарурав»-абун.

فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفَلَاحِ فَقُلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّانَا مِنَ الْقَوَمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٨﴾

29. Жегиги дуца абе: «Дуца ниж гъаб гамидаса решТинаре БетІергъан, жиндиль баракат бугеб, нижее къварилъи- зарал гъечІеб хІалаль. Мун вуго БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинца решТинарулезул бищунго лъикІав»-абун.

وَقُلْ رَبِّي أَنْزَلْنِي مِنْزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنزِلِينَ ﴿٢٩﴾

30. ХІакълъунго гъаб НухІил къавмалъул къисаялъул ГІемерал гІаламатал ва далилал руго жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІал кІолъиялда тІоритІел гъабулел: гІакъло бугел, пикру гъабулел гІадамазе. Дица гъеб ишги гъабуна, ва цогидаб гъединаб ишги гъабула дир лагъзадерил хІалбихъи гъабун, гъезул дие мутІигІал ва дида гІасильулел загъир гъаризе бокъун.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا الْمُبْتَلِينَ ﴿٣٠﴾

31. Гъеб НухІил عَلَيْهِ السَّلَامُ къавм гъалаг гъабун хадуб дица цоги къавм бижана гъезул бакІалда.

ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ﴿٣١﴾

Гъеб букІана Гъуд авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ жидеда витІарал «ГІадилал» абулеб къавм. Гъазда цересел гІадилал абула. Гъал гъалаг гъарун хадур цоги гІадилал рижун рукІана.

32. Цинги гъел ГІадилазда дица расуллъун Гъуд авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ витІана, гъездаго гъоркъоса чилъун жив вугев. Гъудица عَلَيْهِ السَّلَامُ гъезда абуна: «Нужеца лагълъи гъабе жив цогояв, жиндие лагълъи гъабизе гІадав Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ. Жиндие лагълъи гъабизе бегъулеб цоги шибго жо гъечІо. Нуж гъев Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкъулариц гъесдехун

فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَأَقْلَابَتْ قُلُوبَهُمْ ﴿٣٢﴾

ширк гъабизе ва хъанчазе лагълъи гъабизе?»-абун.

33. Гъев Гъудил къавмалъул Аллагъасда инкар ккурал, ахират букӀинги ва гъениб хӀисаб-мизан букӀинги гъереси гъабурал, дица жидее дунялалъул бечельги кьурал церехъабаца абун: «Гъев чи гъечӀо нужедаго рельеъарав инсан гурони. Нужеца кваналев квенги кваналев, нужеца гъекъолеб лъимги гъекъолев»-абун.

وَقَالَ الْمَلَأَمِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِلِقَاءِ آخِرَةِ الْآخِرَةِ وَأُتِرْتُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
مَا هَذَا إِلَّا بَشْرٌ مِّثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا
تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٣٣﴾

Гъав чи нужедаса хирияв вукӀине ва нуж гъесда нахърилъльӀине щибго гӀилла гъечӀо.

34. Гъав нужедаго рельеъарав чиясда нуж мутӀигӀлъани ва гъес жинда ахӀулеб динги гъабуни, хӀакълъунго нуж цӀакъ гӀададе хварал, чӀорого хутӀарал гӀадамал рукӀине ругин абун.

وَلَيْنَ أَطْعَمْتُمْ بَشَرًا مِّثْلَكُمْ إِذَا الْخَسِرُونَ ﴿٣٤﴾

35. Гъав Гъудица عَلَيْهَا السَّلَامُ нужее къотӀийщ гъабулеб бугеб хун хадур турараб ракълъун ва рукъбилъун лъугъун рукӀадго, цӀидаса чӀаго гъарун гӀаде рахъизаризе ругин абун.

إِبْعِدْكُمْ أَنْكُمْ إِذَا مَاتُمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظْمًا
أَنْكُمْ مُخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾

36. Кисан гъеб букӀунеб! Гъединаб жо букӀинего букӀунаро! Гъеб цӀакъ рикӀадаб, Гъересияб жо буго гъев Гъудица нужее къотӀи гъабулеб.

هَٰهِيَ هَٰهِيَ لِمَا تُوْعَدُونَ ﴿٣٦﴾

37. ХӀакълъунго, нильее бугеб чӀаголъи буго гъаб дунялалъул рукъоб бугеб чӀаголъи. Ниль гъанир цоял рижула ва цоял хола.

إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا
نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾

Гъаб буго нильее бугеб чӀаголъи, хвелги. Гъелдаса хадуб щибго жо гъечӀо: гӀаде рахъинариги гъечӀо, хӀисаб- мизанги, алжан жужахӀи гъечӀо.

38. Гъев Гъуд гъечӀо жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цӀар гъоркъоб ккун гъереси бицунев чи гурони. Нижеца гъесда иман лъоларо. Ниж гъесда нахърилъльӀунаро, нужги нахърилъльӀунге, нижер амруялда хилиплъани нижеца нужее гӀазаб гъабизе буго абун.

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا
نَحْنُ لَهُ بِمُعْتَابِينَ ﴿٣٨﴾

39. Жиндир къавм купру-ширкалда гӀад чӀараб عَلَيْهَا السَّلَامُ мехаль ва гъез Гъудил дагӀват къабул

قَالَ رَبِّ أَنْصُرْنِي بِمَا كَذَّبْتَنِي ﴿٣٩﴾

гъабичлого, гъев гъереси гъавураб мехаль. Гъуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Я дир БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Гъаб къавмалъ дун гъереси гъавуна, дуца дие квер бакъи гъабе гъазда тІад дун бергъине ва гъазда лъазе дун дуца витІарав хІакъав авараг вукІин.

40. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальъан Гъудида قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَّيُصِیْحُنَّ نَادِمِينَ ﴿٤٠﴾ вахІю гъабун: «Дагъабго заманалдаса гъел цІакъ пашманлъизе руго жидеца гъабураб гІамалалда»-абун.

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквеялда, мун гъереси гъавиялда, ахираталда иман лъунгутІиялда пашманлъизе руго гъеб дур къавм.

41. Гъеб Гъудил عَلَيْهِ السَّلَامُ къавм гучаб فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ гъаракъальул гІазабаль ккуна ва гъел عَثَاءً فَبَعَدَ لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾ бакъван, гъаршун ракъалда араб турараб хер гІадин гъалагълъун тІагІана.

Лъималъ босун унеб, щибго жиндаса пайда гъечІеб рищни-къул гІадин лъугъана гъел. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІматалдаса рикІкІад гъариги, дунялалъул балагъги, ахираталъул гІазабги буго купру-ширкалдалъун напсазе зулму гъабурал гІадамазе.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абун: «ТІадегІанав Аллагъас амру гъабун Жабраил عَلَيْهِ السَّلَامُ малаикас гъаракъ гъабун, гъеб гъаракъалдалъун кутакаб ракъ багъариги лъугъана ва гІадил къавм щибго жиндаса пайда гъечІеб рищнигІадин хун гІодобе ккана ва гъезул насло-тухум къотІана.

42. Гъезда хадурги дица цогидал ثُمَّ أَنشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ ﴿٤٢﴾ умматал рижана.

СсалихІ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ, Ибрагъим, ЛугІ ШугІайб аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ умматал рижана. Гъел умматазги жидер аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси гъарураб мехаль ва дун жидер БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІиналда инкар ккураб мехаль, дица гъел умматалги гъалаг гъаруна.

43. Цониги умматалдаса гъезие цІараб مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجْلَهَا وَمَا يَسْتَجِرُونَ ﴿٤٣﴾ заман ва гъел гъалаг гъаризе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб хІукму- къадар цохІю лахІзаталь цебе кколоро ва хадуб кколоро.

ТІадегІанав Аллагъасул азалияб хІукму хвезабизе ва хисизабизе кІолеб щибго жо гъечІю.

44. Гъелдаса хадурги Дица щибаб ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا كُلِّ مَا جَاءَ أُمَّةً رَّسُولُهَا къавмалда цоязда хадур цогидал كَذَّبُوهُ فَأَتْبَعْنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ русулал ритІана. Жидехъе Дир расул

вачӀунщинахъе гъеб къавмалгъул гӀадамаз
гъев расул гьересиги гъавуна. Дица гъел
капурал, залимал ва зулмуял къавмал цоязда хадур цогидал
гъалаг гъаруна ва хадур рачӀунел умматазе бицине хабар гуреб
жо гъезул нахъеги хутӀичӀо.

أَحَادِيثٌ فَعَدَا الْقَوْمَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иманалда тӀоритӀарал муъминзабаца гъел умматазул
хабаралдаса вагӀза насихӀат босана, гъезул пикру гъабун гӀибрат босун
гъезул иманги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутӀигӀлъиги цӀикӀкӀана. Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ гӀасильӀараб къавмалъе гъел умматазул хабар жидер годекӀабахъ
бицунеб, жиндаса пайда босулареб гӀададисеб хабарлъун лъугъана.
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахӀаматалдаса рикӀкӀалъи ва гӀазаб буго
гъадиаб пикру гъабулареб ва жидеца иман лъолареб къавмалъе.

45. Гъел къавмал гъалаг гъарун хадур
дица Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъесул
вац Гъарун аварагги عَلَيْهِ السَّلَام ритӀана,
бануисраилаздаса жал ругел, дир
баянал хӀужабигун ва загъирал мугӀижизаталгун.

تَبَّرَ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ

مُؤْمِنِينَ ﴿٤٥﴾

46. Мисриялъул хан пиргӀавнида ва
гъесул къавм къьибтӀияздаги ритӀана.

إِلَىٰ قَرْعُونَ وَمَلَآئِيهٖ فَأَسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا

عَالِينَ ﴿٤٦﴾

Гъел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда ахӀизе, гъезда
зулму те абизе ва бануисраилазе гӀазаб
гъабичӀого гъел Мисриялъул ракъалдаса нахъе риччай жидерго ватӀан
Шамалдехун инеян абизеги. Гъел цакъ чӀухӀана Мусада عَلَيْهِ السَّلَام
гӀенеккизе, гъез гӀамал кӀодолъи загъир гъавуна. ПиргӀавнги гъесул
агълоги цакъго залимаб къавм букӀана, жидеца гӀадамал лагъзалъун
кун гъезие зулму гъабулеб, жидер купру-ширк кутакал.

47. ПиргӀавнил къавмалъ абунa: «Нижеца
иманищ лъелеб ва ниж нахърилълъулищ
гъав кӀиги чияса, гъазул къавм нижер
лагъзалги рукӀадго?»-абун.

فَقَالُوا الْاٰنۡؤۡمِنۡ لِبَشَرَتِنۡ مِثۡلَآنَا وَقَوْمُنَا مِثۡلُنَا

عٰدُوۡنَ ﴿٤٧﴾

48. Жидеца гъев кӀиявго гьереси гъавуна ва
гъел гъалаг гъарураб къавмлъун лъугъана.
ПиргӀавнги гъесул къавм къьибтӀиялги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гӀазаб гъабун
ралъдалъе гъанкъизаруна.

فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهَلَكِيۡنَ ﴿٤٨﴾

49. ХӀакълъунго дица Муса
аварасухъе عَلَيْهِ السَّلَام Тавратги кьун
букӀана, пиргӀавнил къавмалъ иман лъун гъел хӀакъаб диналда
тӀоритӀизе бокъун.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتٰبَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُوۡنَ ﴿٤٩﴾

Гьєб къавмалъ Муса ва Гьарун гьєреси гьаруна, гьєзда мутИгІлъизе чІухІана, жидер БетІєргьан Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ вукІиналда инкарги ккун, пиргІавн вуго жидер алагъ абуна. Гьєл кІудиял мунагъал сабаблъун жал ральдалъе гьанкъызаруна ва жидер насло тухум тІагІнабуна.

50. Дица Марьямил вас ГІиса авараг وَعَجَّعْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَهُمَا إِلَى رَوْقِ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾
ва гьєсул эбел Марьям гьаруна
дир хІалкІолъиялда тІоритІєл гьабулєб
гІаламатлъун. Дица гьєл кІиялго чІолєб
бакІлъун гьабуна Байтул-мукъадасалъул ракъалдаса бищунго
берцинаб ва лъикІаб бакІ.

Жиб борхалъуде бугєб, гьєниб битІараб майданлъиялда пихъил ахги бугєб, жаниб цІорораб иццул лъимги бугєб, гьєб ахикъан чвахун унеб.

Цо-цо гІалимзабаца ГІиса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гьєсул эбел Марьям Сириялда Димашкъ шагъаралда аскІор рукІанин абураб маГІна гьабун буго, цогидаз Палестинаялда бугєб Рамлат абулєб бакІалда рукІанин абун буго. Цогидал аятазда бугєб жоги хал гьабидал Аллагъасул свалат салам лъєяв аварагасул хІадисалъулги хал гьабидал, ГІиса вараг ва гьєсул эбел Марьям Байтул-мукъадасалда аскІор рукІана абураб раГІи битІараб букІин бичІунеб буго.

51. Дица киналго аварагзабазда يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَأَعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾
ва гьєзда иман лъурал муъминзабазда хитІаб
гьабун абуна: «Я гьал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ!
Нужеца хІалалаб, бацІадаб ризкъи кванай,
лъикІаб гІамал гьабун Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ **разилъи, гьєсда гІагарлъиги**
гІалаб гьабє! ХІакълъунго Дун вуго нужєца гьабулєб кинабго
гІамал лъалєв ва гьєлда рекъараб жазаъ нужєє гьабизе бугєв»-
абун.

ТІадєГІанав Аллагъас жиндир хириял аварагзабазє عَلَيْهِ السَّلَامُ хІинкъи кьун гьєзда абулєб буго Дида нужєр киналго гІамалал лъала, нуж хІинкъа дир амру-нагъюялда хилиплъизе абун. Гьаб раГІи гьєзул умматалда бугєб хитІаб буго ва жидер мунагъ-хатІа гьєчІєл аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهٗ хІинкъун хьвадизе тІадаблъун гьабураб мехаль, гьєзул умматалъул хІинкъи ва цІодорлъи цІакъго гучаб букІине ккола абураб маГІна буго.

Ибнукасирица абуна: гьаб аяталь тІоритІєл гьабулєб буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهٗ хІинкъи ва гьєсיע мутИгІлъиялъє сабаб букІин хІалалаб, бацІадаб ризкъи кванай. Жидєда Аллагъасул салам лъєял аварагзаби хІалалаб жо кваналєл, гьєб тІалаб гьабулєл рукІана. Пємерисєл аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ

Ги хйхьулел рукІана. ГІиса авараг عَلَيْهِمُ السَّلَامُ эбелалъ квас хІалтІизабун швараб жоялдаса кваналев вукІана. Давуд аварагги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жиндир квер хІалтІун швараб жо кваналев вукІана. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг Маккаялъул гІадамазул гІиял хйхьулев вукІана гъез кьураб мухъ босун.

Жинда Аллагъ разильяв Абугъурайратидаса бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Я гъал гІадамал! ПадегІанав Аллагъ жив вацІадад вуго. Гъес бацІадад жо гурони къабул гъабуларо. ХІакълъунго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ амру гъабураб жо, жиндир муъминал лагъзадерида амру гъабураб жо буго»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

52. ХІакълъунго Гъаб Дица нуж жиндалъун ритІараб дин я гъал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, цохІо дин буго.

وَأَنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾

Гъеб динги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун гъесие гІибадат бацІадад гъаби, гъесул аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІухъ гъари, ахираталда иман лъей буго. Дунги вуго нуж киназулго БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ нуж рижарав, нуж хйхьулев, ахираталда нуже жазаб гъабулев. **Нуж дир гІазаб-гІакъубаялдаса хІинкъя.** Дун разилъи тІалаб гъабун хъваде, дие гъабулеб гІибадаталъуль щибаро жо гІахъалги гъабуге.

53. Ва амма умматал гъеб цо диналда чІечІо, гъел цакъ рикъ-рикъана. жидецаго ургъун хъварал гІахъазда нахърилълъана Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ калам хисизабуна.

فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلَّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾

Цоял цІадеу лагълъи гъабизе лъугъана, цогидал бакъ-моцІалъе, цІвабазе лагълъи гъабизе лъугъана, цогидал Аллагъасдехун جَلَّ جَلَّالَهُ ширк гъабун хъанчазе ва гІадамазе лагълъи гъабизе лъугъана. Жидехъе тІехъ рештІинабурал ягъудиял ва насраниялги цо-цаздехун тушманлъи кқун хъвадана. **Гъеб щибаро къокъаги жидеца гъабулеб дин битІараблъун рикІкІун гъелдалъун рохулел ва чІухІулел руго.** Цогидал динал гъереси гъарулел, гъеб дин гъабулел гІадамалги гІодорегІан гъарулел руго.

ИбнухатІибица абуна: гъаб аят: «Нужер дин цо дин буго»-абураб, жинца тІоритІел гъабулеб буго исламйаб уммат, дунялалъул щиб рахъалда бугониги, цо уммат букІине гІадаб букІиналда. Жидер цохІо ракІ бугеб гІадин, жидер цохІо квер бугеб гІадин цолъун рукІине гІадаб букІиналдаги. Гъезул шаригІатги цо буго, гъезул къасдалги

цохЮ рукӀине ккола, гъезул мурадги цо букӀине кола. Гъел киналго руго цо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ божулел, гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهٗ гӀибадат гъабулел. Киназго малаикзаби ва аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритӀухъ гъарула, гъезда рештӀинарурал тӀахъалги ритӀухъ гъарула. Ахираталда, алжан-жужахӀалда, хӀисаб-мизаналда иман тьолола.

Гъадин букӀингун цадахъ бусурбаби цакъ къокъаби гъарун рикъ-рикъун руго. ЦохЮ росдал ва шагъаралъул агълуялъулги рагӀи данде кколеб гъечЮ. Щибго мурад гъечӀеб, щайтӀаналь ракӀалда рехарал багъанаби рицун цоцаздехун тушманлъи ккун хъвадулел руго. Гъедин хъвадулел рукӀиналь киналго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ тушбабазул ракӀ боххулеб буго, гъезул мурадги тӀубалеб буго, гъезул рагӀиги цебехун унеб буго.

Дунялалда тӀад бусурбаби ругел ракъазда рагъал унел руго, гъел буссурбаби цольize, цоцазе кумек гъабize регӀize толел гъечЮ. Гъел бусурбабазда гъоркъор ругел мунапикъаца купру-ширкалъул рахъккун, гъезие квербакъи гъабун, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ диналъе гӀоло рагъулел мужагъидазда квешал царал тьолел руго. Дунялалъул чӀаголъи тӀаса бицун, ахират кӀочон хъвадулеб буго гӀемерисеб халкъ.

ТӀадегӀанав Аллагъасул амру буго гъаб ракъалда тӀад исламияб дин букӀинабе, гъаниса купру-ширкги тӀагӀинабеян абун. Гъаб амру тӀубазе тӀадаб букӀин тьалев, гъаб тӀубаялъе гӀоло яхӀ бахъize кколеблъи тьалев чиги цакъ дагъ гурони гъечЮ. Гъеб тӀадаб букӀин тьалел гӀалимзабаца гӀадамазда гъеб бицунеб гъечЮ, гӀадамазе бокъулеб гъел жидеда разилъулеб хабар бицунеб буго. Купру-ширкалъул ихтияралда гъоркъ ккун ругел бусурбаби ва исламияб ракъ эркен гъабize кколаян абизецин гъел гӀалимзаби хӀинкъулел руго. «إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ». Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ гурхӀун, гъес квербакъун гурони квербакъиги гъечЮ.

54. Дуца гъел Маккаялъул мушрикал жидерго ۞ فذَرَهُمْ فِي عَمْرٍوَهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ۞ **жагъиллъиялъуль ва ахӀмакълъиялъуль те**

МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъезда тӀаде хвел бачӀизегӀан.

Гъез иман тьечЮ абун дуца ракӀ къварид гъабуге. Гъезие дир гӀазаб букӀин хӀакъаб буго ва гъелдаса гъел рорчӀize гъечЮ.

55. Гъел капурзабазда ракӀалда ккуниш ۞ اٰتٰحَسْبُوْنَ اَمَّا فِدَاهُمْ بِهٖ مِنْ مَّالٍ وَبَيْنَ ۞ **бугеб жиде кьураб боцӀи-мал ва васал**

56. Дица гъезие гъабулеб тьикӀлъи буго ۞ سُبْحٰنَ لَهٗمْ فِي الْحَيٰرٰتِ بَلْ لَا يَشْعُرُوْنَ ۞ **абун ва жидер гӀамалалда дун рази вуго абун.**

Гъедин гъечЮ амру. Дица гъел ахираталъул гӀазаб гъезие щикӀине

дуњялалъул бечелъи ва рахлат кьун тун руго. Гьeб амру гьeдин букӀин гьeздаги лъалeб гьeчӀo. Гьeл руго хӀайваназда рeлгьтарал, щибго жоялъул пикру гьабуларeл, ахӀмакьал гӀадамал. Гьeз абулeб буго жидeе дуњялалда бечелъиги, васалги цогидаб кинабго хӀажатаб жоги кьун бугин, гьeб кинабго жо нижeе ахираталдаги букӀинe бугин, нагагь ахират букӀунeб батаниян абун.

Аллагьасул свалат салам лъeяв аварaгас абуна: «*ПадегӀанав Аллагьас дуњялалъул магӀишат кьoла жиндие вокьаравги, вокьичӀевги чиясе. Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ دин гьабизе тавтикь кьoларо жив разияв чиясе гурони*»-абун. ХӀадис имам АхӀмадица бицана.

ПадегӀанав Аллагьас капурзабазул бициндал, гьeзиe бугеб гӀазабги бициндал, гьeлда нахь регӀизабун муъминзабазул сипатал ва гьeзиe бугеб лъикӀлъи бицана.

57. ХӀакьлъунго жидеца Аллагьасда
جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун, гьeсул гӀазабалдаса
хӀинкьун гӀибадат гьабулeл муъминзаби;

إِنَّ الَّذِينَ هُمُ مِنْ حَشِيَّةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾

58. Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ аятазда ва
мугӀжизатазда иманги лъурал;

وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾

59. Аллагьасдехун جَلَّ جَلَّالَهُ щибго жо гӀахьал
гьабун ширкги гьабуларeл;

وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

60. Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хӀинкьун, гьeсиe
мутӀигӀлъун паризаяб закaт-сахӀги кьолeл.

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَاءَ آتٍ وَأَقْلُوبَهُمْ وَجِلَّةٌ أَنَّهُمْ

Цогидал Аллагь разилъулeл лъикӀал
гӀамалалги гьарулeл. Гьeб лъикӀаб гӀамал

إِلَى رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾

гьабигун цадахь жал Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ русулeл рукӀинги лъалeл.

Ва хӀакьлъунго жидеца гьабураб лъикӀаб гӀамал Аллагьас
جَلَّ جَلَّالَهُ кьабул гьабичӀого хутӀиладай абун жал хӀинкьун рукӀулeл.

ХӀасанул Басрияс абуна: «Муъминчиясул сипат буго жив лъикӀаб гӀамал гьабулeв вукӀулeв, Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хӀинкьунги вукӀулeв. Мунапикьасул сипат буго жинца квешаб гӀамал гьабулeв ва жив Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ гӀазабалдаса хӀинкьуларев»-абун.

Жинда Аллагь разилъаяй ГӀаишатица Аллагьасул свалат салам лъeяв аварaгасда гьикьана гьаб аяталъул хӀакьальуль ва гьeль абуна: «Закaт-сахӀ кьураб мехаль жал Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хӀинкьун рукӀунeл гӀадамал жидеца зина гьабулeл, цогь гьабулeл, жа гьeкьолeл гӀадамалищ ругeл?»-абун. Аварaгас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Гьeл гьeчӀo я Ссидикьил яс! Гьeл руго жидеца какги балeл, кӀалги колeл, закaт-сахӀги кьолeл ва гьeбгун цадахь жал Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хӀинкьун рукӀунeл гӀадамал»-

абун. Хадис имам АхИмадица бицана.

61. Церехун рицарал сипатал жидее ругел муъминзаби руго лъикIаб гIамал гъабизе гIедегIулел ва гъеб лъикIаб гIамал гъабизе жал цереги кколел.

أُولَئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْحَيَرَاتِ وَهُمْ لَهَا
سَنِئُونَ ﴿٦١﴾

Пахру Рази абулев гIалимас абун: ПIадегIанав Аллагъас муъминзабазул сипатал рицунаго гъабураб тартиб буго цIакъ берцинаб ва пасихIаб тартиб.

Бищунго себе рехсон буго: Аллагъасда جَزَّاجَاتُهُ иман лъураб мехаль гъесул гIазабалдаса хIинкIулеллун рукIин. Гъеб хIинкIьяль гIад гъабулеб жо буго кинабго квешаб гIамал тей, Аллагъ гَزَّاجَاتُهُ разилъи гIалаб гъабун хъвади.

КIиабилеб буго: Аллагъ جَزَّاجَاتُهُ цо гъави ва гъесул хIалкIольбиялда гIоритIел гъабулел аятал ва гIаламатал лъан гъезда иманлъей.

Лъабилеб буго: Аллагъасе جَزَّاجَاتُهُ гъабулеб гIибадаталъуль щибго жо гIахъал гъабун гутIи.

Муъминзабазе гъаб сипат гъабураб мехаль ширк абураб рагIиялдаса мурад буго рияъ гъаби, гIадамал разилъи гIалаб гъабун, гъезие берцин вихъизе бокъун гIамал гъаби. Гъаб буго муъминчияс гъабураб лъикIаб гIамал гIадада хвезабулеб сипат. Гъаб сипат жинда жаниб гъечIого Аллагъасе جَزَّاجَاتُهُ гIибадат гъаби буго хIакъикIьяб иман лъеялзул гIаламат.

Ункъабилеб сипат буго: Гъал цере рехсараб лъабалго сипаталги цIунун Аллагъасе جَزَّاجَاتُهُ гIагIат-гIибадат гъаби ва гъеб гIагIаталъульги жидер гъалатIлъи, жагъиллъи ва такъсир ккеладай абун хIинкIун рукIин. Гъал рехсарал сипатал жидее ругел муъминзаби руго жидер иманалъуль ритIухъал «Ас-сидикъуна»-абун жидеда абулел муъминзаби.

62. Дица напсалда гIад къаларо гъельие гъабизе кIолеб таклиф гурони.

وَلَا تُكَلِّفْ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أَلَدَيْتَا كَتَبُ

Муъминзабаздаги гIад къан гъечIо

يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

гъезда гъабизе кIолеб жо гурони. Дида

аскIор руго лагъзадерица гъабураб кинабго гIамал гIад хъварал кагътал. Ахираталда гъел кагътазда рекъон лагъзадерил хIисаб-мизан гъабизе буго ва цониги чиясе зулму гъабизе гъечIо.

Гъезул лъикIаб гIамал дагъ гъабизе гъечIо, гъезул квешаб гIамал гIемерги гъабизе гъечIо.

63. Гъел инкарчагIазул раклал гъаб Къуръан бичIиялдаса гъапуллун руго ва жидеда гIад гIалъел лъун бугел гIадин

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي عَمْرٍو مِّنْ هَذَا أَلَهُمْ أَعْمَلُ

مِّنْ دُونِ ذَلِكَ هُمْ لَهَا عَمَلُونَ ﴿٦٣﴾

руго. Капурал Гадамазул цогиги Гемерал квешал Гамалал руго жидеца гъарулел ва хадурги гъаризе ругел. Гьел Гамалал сабаблун жидее ахираталда абадияб Глазабги буклине буго.

64. Гьел капурал къавмазул церехъаби ва бечедал Гадамал дица гъаб дуниялалдаго руклун Глазбалдалъун къварид гъарураб حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِم بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ يَجْعَرُونَ ﴿١٦﴾

мехаль: унта-шокълъи, ракъи, рагъ ва цогидал къварилъаби Гаде риччан, гьел цакъ гъаракъ борхун ахидолел руго ва жидее кумек гъарун ахи балелги руго.

65. ПадеГанав Аллагъас гъезул Хлакълъулъ абулеб буго: «Жакъа нуж кумек Галаб гъабун ахидоге! Хлакълъунго нужее щибго квербакъи буклине гьечю дир Глазбалдаса нуж цунулеб!»-абун. لَا تَجْعَرُوا أَيُّومًا إِنَّمَا لَا تُنصَرُونَ ﴿١٦﴾

66. Хлакълъунго нужее дир Къуръаналъул аятал цалулел руклана. Амма нужеца гьел махсароде гъаруна ва гьезда Гамал гъабичлого мугъбан лъутун унел руклана. فَذَكَرَتْ آيَاتِي تُنْشَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلَىٰ آعْقَابِكُمْ تُنْكِكُصَوْتٌ ﴿١٦﴾

67. Гьеб Къуръаналда иман лъеялдаса нуж члухлун руклана ва сардиль дандеги руссун нужедаго гьоркъоб Къуръан какун ва авараг гьереси гъавун, гьезда Гасан квешаб, къабихлаб хабар бицунелги руклана. مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِرًا تَهْجُرُونَ ﴿١٧﴾

Нужеца гьеб Къуръан сихIру бугин абуна, гьереси бугин, шигIру бугин абуна, ва цогиги батIулал харбал рицана. Аварагасдаги шагIир вугин, кагъин вугин, сихIрочи вугин абуна.

Цоги маГна гъабуна гъаб аяталъе: «Маккаялъул мушрикал КаГIба рукълалдалъун жал члухIарал руклана ва жидее лъицаго къварилъи гъабиларилан абун божунги руклана»-абун.

68. Гьез гъаб Къуръаналъул пикру ва тадбир гъабуларич жидеда лъазе гъаб жо инсанасул калам гьечлеблъи. أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ آبَاءَهُمْ الْأَوَّلِينَ ﴿١٨﴾

Гьелъул раГлабазул глущIиги, маГнаялъул гъварилъиги, бицунеб жоялъул пасихIлъиги бихъуларич ва жидеца гьеб Къуръаналда иман лъеларич? Яги жидехъе бачIараб гъаб Къуръан цересел умматазухъе бачIинчлеб жойищ бугеб жидеца гьелда инкар кквезе?. ПадеГанав Аллагъасул Гадат буго умматалда расул витIулел, гьесухъе Гехъги рещIгинабулеб. Гьеб Гадаталдалъун

вуго нужехъе МухАммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачлун ва гьесда Къуръанги рештИнабун.

69. Яги гьал Маккаялъул мушриказда أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴿٦٩﴾
жив лъаларев чийищ вугев гьезухъе
расуллъун витIарав МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

Гьезда цIакъ лъала МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинда божилъи гьабулев, жинца хиянат гьабуларев ва гьереси бицунарев чи вукIин. Жиндир тIабигIат-гIамал берцинав, гIакъло камилав чи вукIинги.

70. Гьадинал камилал сипатал жиндие أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُمُ بِالْحَقِّ وَأَكْثَرُهُمُ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٠﴾
ругев МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жундуца ккурав
чи вугин абунги кин гьез абулеб? гьел
мушрикаца абухъин гьечIо иш. Гьев

МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго гьезухъе хIакъаб дин босун витIарав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул. Гьаб амру гьадин букIин лъалеб бугониги Маккаялъул агълуялъул гIемерисел жидее хIакъаб дин бокъичIел, гьеб рихарал руго.

Хъанчие лагълъи гьабиялъ, гьел алагъзабилъун кквелялъ жидер гIакъло арал, рекIель ахIмакълъи ва батIулаб пикру бугел руго.

71. ХIакъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ динги وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧١﴾
дунялалъул гIуцIиги гьел гIадамазе
бокъараб жоялда, гьезул гIакъло-
тадбиралда рекъон хъвадулеб

букIарабани, гьал зобал ракъалги,
гьезда жаниб бугеб кинабго гIадлу-низамги пасалъгилаан,
кинабго жоялъул тадбирги хвелаан.

ГьедигIанго загIипаб жо буго инсанасул гIакъло ва тадбир, гьесда лъаларо жиндирго напсалъе маслахIат бугеб ва зарал бугеб жо батIа гьабизе, цогигаб гIаламалъул тадбир кин гьесда лъалеб. Кинабго жо лъай ва кинабго жоялда хIалкIолъи цохIо тIадегIанав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго ва гьесул тадбиралдалъун хъвадулеб гьаб кинабго гIаламги буго. Дун гьел Маккаялъул мушриказухъе гьел хира гьарун, чIухIизарун, гьезие Къуръан рештИнабун, гьездаса авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьавун вачIана. Амма гьел мушрикал жидее бугеб хиральгиялдаса ва Къуръан кIодо гьабиялдаса руссун чIана.

72. Дуца гьел Къурайшияздаса ужрамухъ тIалаб гьабулеб гьечIо гуриш أَمْ تَسْأَلُهُمْ خَرْجًا فَخَارَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرٌ الرَّزُقِينَ ﴿٧٢﴾
МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьезухъе Къуръан
щвезабиялда данде. Дуге бугеб ажро-

кири Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ буго ва гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жидеца ризкъи кьолезул бицунго лъикIав вуго.

73. ХIакълъунго мун вуго МухIаммад

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьел гIадамал хIакъаб диналда ва битIараб нухалда ахIулев расул .

وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾

74. ХIакълъунго жидеца ахираталда иман лъоларел, гъениб хIисаб-мизан ва алжан -жужахI букIин гьереси гъабулел гIадамал битIараб нухдаса къосарал руго.

وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنُكَابُونَ ﴿٧٤﴾

Ахираталда иман лъоларел гIадамазул Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъейги, аварагаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритIухъ гъариги букIунаро. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурав чи гъесул аварагасдаги иман лъурав вукIине ккола ва гъев аварагас бицараб кинабго жо жинца къабул гъабулевги вукIине ккола. Аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицараб динияб ва дунялияб хIукмуялгул цояб ритIухъ гъабун, цогидаб гьереси гъабун хъвадулев чи жиндир иман къабул гъабуларев вуго.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасидаса бицана: «Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг къижун вукIаго гъесда тIаде кIиго малаик вачIана ва гъезул цояв хIатIазда аскIов, цогидав бетIералда аскIов гIодов чIана. Цинги хIатIазда аскIов гIодов чIарас бетIералда аскIов чIарасда абуна: «Дуца гъав аварагасул ва гъасул умматалгул хIакъалгул цо мисал баче»-абун. КIиабилес абуна: «Гъав аварагасулги гъасул умматалгулги мисал буго рикIадаб сапаралъ ун нух башалгуда щун, квен ва лъим тIагIун хутIараб къавмалгул мисал: церехун инеги рес гъечIого, нахъе руссинеги рес гъечIого. Цинги гъезда тIаде вачIун цо тIабигIат- гIамал берцинав, ретIел-хъит чIухIарав чияс жидеда абурал: «Дица нуж берцинав ах-хурги бугеб, гъуинаб, гIемараб лъимги бугеб бакIалде ахIани нуж дида цадахъ рачIилищ?»-абун. Гъеб къавмалъ рачIинилан абула ва гъевгун цадахъ ун жсал берцинав ах-хур ва гIемараб лъим бугеб бакIалде цола.

Гъенир чIун квана-гъекъон жидеда рухI бачIиндал, захIмалги-къварилъиги кIочендал, дов чияс гъезда абула: «Дида лъала гъалдаса лъикIаб ах-хур ва лъим бугеб бакI. Дунгун цадахъ нуж гъенир рачIилищ?»-абун. Гъеб къавмалгул цояз абула: «Валлагъи, дуца битIараб жо бицунеб буго ниж мунгун цадахъ рачIила»-ян, цогидаз абула: «Ниж гъанирго чIела, нижее гъаб лъикIлъиги гIун бугин»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Къатадатидаса бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда цо чи данде чIвараб мехалъ, аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

гъесда абунa: «Дуца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъаве ва мун исламияб диналда вачIа»-абун. Гъев чияс абунa: «Дуца дун ахIулев вуго дие бокъулареб жоялде»-абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Дуе бокъичIониги иман лъе дуца. Дуца пикру гъабе ва дида бице; мун квешаб гвендал ругеб, къваридаб нухдасан унев вуго ни, цинги дуда аскIов вачIун цо чияс абуни «Дида лъала гъалдаса лъикIаб, битIараб ва санагIатаб нух»-абун. Мун гъев чиясда божун гъевгун цадахъ ине вугищ»-абун. Дов чияс абунa: «Ине вуго»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун гъедулев вуго дун, мун цIакъ квешаб нухда вуго ва дица мун битIараб нухда ахIулев вуго»-абун.

75. Дица гъел мушриказда гурхIел гъабуни * وَأَلَوْ رَضِمْتَهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرِّ
 ва гъезда тIад бугеб къварилъи борхани, لَلْجَوِّ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ٧٥
 гъел цIидаса жидер купру-ширкалда
 жанир лъугъине руго, ва жидеца гъабизе
 кколеб хIакъаб дин гъабичIого къосиналъуль ва гIасильгиялъуль
 хъвадизе руго.

76. ХIакълъунго Дица дунялалъул рукъоб وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا
 гъезул хIал бихъи гъабунa батIи-батIияб لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ٧٦
 гIазаб гъабун:

ракъитIад биччан, унти къварилъи тIад биччан.
 Гъел жидер БегIергъан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъичIо, гъесие
 хIеличIо. Жидерго къосиналда чIана ва гъеб жидеда бачIараб
 къварилъи Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан букIиналда мукIурлъичIо.
 Гъез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъаричIо гъеб къварилъи тIаса босе абун ва
 Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъечIо. Гъезул гIамалкIодолъи, чIухIи ва
 ахIмакълъи кутакаб букIиналъ гъанжелъизегIан гъел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ
 мутIигIлъичIо, гъанжеялдаса хадурги мутIигIлъизе гъечIо.

Гъаб цебехун бугеб (75-76) аят респIинабиялъе сабаб бицун жинда
 Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абунa: Аллагъ разилъаяв Сумамат
 ибну Асал абулев асхIаб жив асирлъун ккун вукIаго гъес Аллагъасул
 свалат салам лъеяв аварагасда иман лъуна ва жив исламияб диналде
 вачIана. Цинги гъев асирлъиялдаса тархъун виччараб мехаль жиндир
 къокъаги цадахъ бачун Ямаматалдаса Маккаядла тIорщел биччизе
 къапилаби рачIунеб нухда чIана ва гъес абунa: «Валлагъи, цохIо мугъ
 тIощалил инаро гъаб нухдаса Маккаядлъул мушриказе Аллагъасул
 свалат салам лъеяв аварагас изну къун гурони»-абун.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Къурайшиязда цIакъ гучаб ракъи бихъизабунa.
 Гъез капурго хвараб жо кванана, гъевеялъул гъанги кванана, бигун

цадахъ бежун квас-расги кванана. Цинги Абусуфян Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе вачлун гъесда абун: «Дица дуда гъарулеб буго Аллагъасул ﷺ цларалдалъун ва нилъеда гъоркъоб бугеб глагарлъиялъул цларалдалъун: дуца абулеб буго гурищ: «Мун Аллагъас ﷺ кинабго глаламалъего гурхлел-рахлмуялдалъун витларав авараг вуго абун? Аварагас ﷺ абун: «Битлараб буго, дун гъедин витларав авараг вуго»-абун. Абусуфяница абун: «Валлагъи, дида мун вихъулев вуго нижер умумул хвалчадалъун чвалевлъун, нижер лъималги ракъун хвезарулевлъун»-абун.

Гъаб хладисалъул магІна буго: «Жидеда якъинго лъалеб букІаго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад, авараг вукІин, гъес бицулеб жо битлараб букІинги, Аллагъас ﷺ жидеда ракъи ва къварилъи бихъязабулеб бугониги гъел къосарал Къурайшияз МухІаммад авараг ﷺ ритІухъ гъавичІо, гъесда иман лъечІо ва жидерго купру-ширкалда чІана. Гъелъие бищун кІудияб сабаб букІана гъев МухІаммад аварагасда ﷺ мутІигІлъун гъесда нахърилълъине Къурайшиязул ханзаби чІухІи, Адам аварагасе ﷺ сужда гъабизе иблис чІухІараб гІадин. Гъаб чІухІараб къавмалъул ахирияб хІасил бищун ГІадегІанав Аллагъас абулеб буго.

77. Гъеб квешаб, чІухІараб ва залимаб

къавмалда гІаде дица кутакаб

гІазабалъул рагъо рагъараб мехалъ:

къиямасеб къо бачлун гъелъул гучал

гІазабал жидеи рукІин якъинго лъараб мехалъ, гъеб къавм

кинабго гурхлелалдаса ва лъикІлъиялдаса хъул къотлараллъун

рукІине руго ва гъел абадияб жужахІалъул гІазабалъульги

рукІине руго.

حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ

إِذَا هُمْ فِيهِ مُبَسَّوْنَ ﴿٧٧﴾

78. Гъев БегІергъан Аллагъ ﷺ вуго

нужеца жиндие гІибадат гъабизе

гІадав, жинца нужеи берги, гІинги,

ракІги бижарав, гъездалъун нужеда

жо бихъизе, рагІизе ва нужеца пикру гъабизе. Гъаб кинабго

махлукъалда балагъун гъелъул Халикъ вукІин лъазе, гъев

Халикъги Аллагъ ﷺ вукІин лъазе. **Ва амма жидеца пикру**

гъабулел ва гъел кІудиял нигІматазда щукру гъабулел гІадамал

цІакъго дагъал руго.

Гъел нигІматазда щукру гъаби буго Аллагъасда ﷺ иман лъей, гъесул

аварагасда нахърилълъин ва Аллагъ ﷺ разилъи гІалаб гъабун

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ

قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул аварагасги малъухъин гИбадат ва цогидаб гIамал гъаби.

79. Жинца нуж рижарав ва гъаб ракъалда тIад хъвадизаруравги вуго БетIергъан Аллагъ. Ахирги нуж киналго Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ русине руго.

وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾

Къиямасеб къояль тIаде рахъинарун хIисаб-мизан гъабизе ва жазаб гъабизе Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цере чIезе ругел руго.

80. Жинца нуж чIаго гъарулев ва нуж хвезе гъарулев вуго нужер БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Сордо къо цояль цояб хисиги, лъагIел свериги, зобал- ракъазул хъвадиги гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тадбиралдалъун буго. Гъаб иш кин

وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتَلَفُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

нужеда бичIулареб ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман кин лъолареб? Амма гъаб къосараб умматаль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIал кIолбиялъул пикру гъабичIо, гъев жидер БетIергъан вукIиналдаги мукIурлъичIо, гъесул расуласдаги мутIигIлъичIо.

81. Гъез цересел къосарал умматаз абуралда рельеъараб рагIи абун:

بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالِ الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾

82. Гъез абун: «Ниж хвезеги хун ракълъун ва турарал рукъбилъун рукIун хадурги тIадейищ рахъинарулел?»-абун. Гъеб жо абадиялъго букIунеб жо гъечIо.

قَالُوا لَهُ أَدَمْتَنَا وَكُنَّا نُرَى آبَاءَ عَظَمَاءَنَا لَمْ يَبْعُرُونَا ﴿٨٢﴾

83. ХIакълъунго гъадинабго къотIи гъабун букIана нижеда цере рукIарал умматазеге, нижееги ва нижер умумузеге.

لَقَدْ وَعَدْنَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾

Амма нижеда гъеб хIакъикъияб жольун батичIо. Жегиги хун хадур тIаде рахъизарурал умматалги гъечIо. «Гъав аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нижеда бицулеб жо церегосел гIадамаз ургъараб гъересияб хабар буго»-абун.

Гъалда хадуб тIадегIанав Аллагъас жиндир хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гъабулеб буго гъеб капураб къавмалъул мугъ бекизабулеб, гъезие цоги батIияб жаваб къезе рес гъечIеб жо гъезда гъикъе абун.

84. Дуца гъезда абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нужеда жо лъалеб батани дида бицеха дуниялалъулги, гъалда тIад ва жаниб

قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾

бугеб жояльулги бетІергъанлъи лъихъ бугеб?»-абун.

85. Гъез абизе буго: «Аллагъасухъ جَلَّ جَلَالُهُ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾

буго»-абун. Дуца гъезда абе: «Гъедин

бугеб мехаль нужеца гъелъул пикру шай гъабулареб ва гъелъул ваГІзаги шай нужее лъугъунареб?»-абун.

86. Дуца гъезда абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«Гъал анкъалго зобалазулги, жиб цІакъ кІудияб гІаршалъулги бетІергъан шив вугев?»-абун.

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾

87. Гъез абизе буго: «Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

вуго»-абун. Дуца гъезда абе: «Нуж гъев

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасильize хІинкъуларел шай?»-абун.

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾

88. Дуца гъезда абе МухІаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гъаб кинабго

махлукъаталъул ханлъи ва ихтияр лъида кодоб бугеб? жиндихъ

кІанцІарасе квербакъулев шив вугев? киналго дандельун

ургъаниги жиндир амру хвезабизе ва хисизабизе хІал кІоларевги

шив вугев? Гъеб жо бице дида, нуж гІелму-гІакъло бугел

гІадамал ратани»-абун.

قُلْ مَنْ يَبْدِئُ مَلَكُوتَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُخْرِجُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾

89. Гъез абизе буго: «Аллагъасе буго

кинабго ханлъи, кинабго ихтияр ва гъунар-

къуватги»-абун. Дуца гъезда абе: «Цинги нуж шиб жояль гуккун

ругел ва нуж кире руссун ругел?»-абун.

Нужеца гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман шай лъолареб ва гъесие гІибадатги шай гъабулареб?.

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

90. Дун гъел мушриказухъ хІакъаб дин

ва хІакъаб Къуръан босун вачІана, Дица

гъезухъ расулги витІана, амма гъез кинабго жо гъереси гъабуна

ва иман лъеялдаса руссун жидерго купру-ширкалд чІана.

Гъезие кыямасеб кьоаль щибго хІужа ва сабаб букІунаро Дир

жужахІалъул гІазабалдаса жал цІунулеб, Дица шивниги чиясе зулмути

гъабуларо гъезухъе авараг витІичІого ва гъезухъе дин швезабичІого

гІазаб гъабун.

Капурзабазе инкар гъабизе кІоларел хІужаби рицун ва далилал рачун

гъезда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІин лъазабун хадуб ва гІибадат гъаби

цохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гурони букІине бегъулареблъи бицун хадуб,

ГІадегІанав Аллагъас гъединалго мухІканал хІужаби рицун мушриказ

гъабулеб ширк батІулаб дин букІин бицана.

91. ПадегІанав Аллагъас жиндие

васълун щивго чи кквечІо. ГІиса

авараг عَلَيْهِ السَّلَام, ГІузайр авараг عَلَيْهِ السَّلَام

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ васал гъечІо. Гъединго

малаикзабиги гъесул васал яги ясал

гъечІо.

Гъев Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цоги аллагъги гъечІо. Жинца жо

бижулев, бижараб жоялъул тадбир гъабулев, гъеб хьихъулев, жиндие

лагъљи гъабизе бегъулев цоги аллагъ гъечІо, гъев вукІинги гІакълуялъ

къабул гъабуларо.

Нагагъ цогиги аллагъ вукІаравани гъев кІиясулго щивав цояв

жинца бижараб жоялъул тадбир гъабулевълъун вукІинаан, цинги

гъел цоцазде къацандун, цояв цоясда тІалъи гъабун хъвадилаан.

Гъедин хъвадараб мехалъ жив бергъарав Аллагъгълун хутІилаан, жив

къарав гъесуллагъгълун ккелаан. Жив къолев, жив цоги жоялъе лагъгълун

вукІунев аллагъ кин вукІинев? **Жив ПадегІанав ва вацІадав вуго**

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъел мушрикаца жиндие гъарулел сипагаздаса. Гъаб

гІаламалъулго ханлъун жив вугев цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго . Гъесда

дандехун къркъолеб кинабгІаги къуват букІарабани, гъаб гІаламалъул

гІадлу низам бихулаан.

Гъаб махлукъат Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб къоялдаса бай бихъун жакъа

къоялда щвезегІан гъалъул гІадлу-низам биххун гъечІо, гъениб щибго

хис-баси ккун гъечІо. Гъаб буго бишунго кІудияб хІужжа ва далил

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда жинца тІоритІел гъабулеб. Дунялалъул

ханзабазул гІадлу-низам нилъеда лъала щибаб заманаялъ хисулеб

букІин. Цо хан бергъараб мехалъ гъокъ вукІарав ханасул низам биххун

уна, цинги цогидав хан бергъараб мехалъ гъав ханасулги низам биххун

уна. ГІакълияб далил къваригІарав ва жинда жо бичІ чІулев чиясе гъаб

аят гІезе буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда жинца тІоритІел гъабулеб

далилгълун.

92. Жинда загъирабги, батІинабги, бихъуда

бугебги, жиб рикІадабги жо лъалев вуго

гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Жинца махлукъат бижилелдего гъеб бижиги,

гъелъул тадбирги жинда лъалев букІана. Гъаб дунял паналъун

ахираталда руссиндал гъениб букІунев кинабго жоги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

лъалев буго. Гъел мушриказ жиндехун ширк гъарулел гъересиял

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ

إِلَهٍ إِذَا أَذْهَبَ كُلَّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ

بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا

يَصِفُونَ ﴿٩١﴾

عَلِيمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَلَّى عَمَّا

يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

алагъзабздаса ваццIадав ва TадегIанав вуго Аллагъ.

93. Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Я дир ﴿قُلْ رَبِّ إِمَاتِيَّيْ مَا يُوعَدُونَ ﴿١٣﴾﴾

БетIергъан! Дуца гъаб къавмалъе гъабулеб
гIазаб дида бихъязабулеб бугони,

94. Дуца дун гъавуге БетIергъан, гъеб ﴿رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٤﴾﴾

залимаб къавмгун цадахъ, ва гъелгун
цадахъ гъалагги гъавуге»-абун.

Гъаб дугIа гъабеян абун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
амру гъабулеб буго: жиндир мунагъ-хатIагъ гъечIого, жиндие гIазаб
гъабулареблъи хIакъаб жо бугониги, гъев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасул
лагъ вугелгъл жинца жив лагълъун вукIин загъир гъабизе ва
Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ хIелизе.

95. ХIакълъунго дида кIола ﴿وَإِنَّا عَلَيَّ أَنْ تُرِيدَكَ مَا بَعْدَهُمْ لَقَدْ رُؤُون ﴿١٥﴾﴾

МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб дур капураб
къавмалъе къотIи гъабураб гIазаб
дудаги бихъун гъезие гъабизе.

Амма гъеб гIазаб гъаби нахъе бахъун буго дица хIукму гъабураб заман
щвезегIан.

96. Мушриказ ва мунапикъаца дуе ﴿أَدْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ نَحْنُ أَعْلَم ﴿١٦﴾﴾

гъабулеб квешлъи дудаса нахъчIвай
гъездехун лъикIаб мушавара гъабун ва
берцинаб хабар бицун.

Дида лъикI лъала гъез бицунеб хабар ва гъез дуе гъабулеб
къварилъиги. Дица гъезие гъеб гIамалалда рекъараб гIазаб
гъабизе буго.

Гъаб аяталда жаниб TадегIанав Аллагъас жиндир хирияв аварагасда
лъазабулеб буго квешаб къавмалъул квешлъиялдаса жив
цIунулеб дару ва сабаб. Гъеб буго жиндие квешлъи гъабурасеги
лъикIлъи гъаби. Гъедин гъабураб мехалъ тушманасулги гъудул
лъугъула, цим бахъиги рокъа-хинлъиялда сверула.

Гъаб гIамал буго залимал гIадамазул зулмуялда данде чIезе гъунар
гъечIеб мехалъ, гIасан (загъиралда) черхалъ ва мацIалъ гъездехун
гъабулеб рекъел ва хIал цIуни. Амма квешал гIадамазулгун гъудуллъи
гъабизе бегъуларо, гъел рокъизеги бегъуларо. Гъезулгун гъудуллъи
гъабурав ва гъел рокъарав чи гъелгун цадахъ къиямасеб къоялъ гIаде
вахъинавула абун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул къучIаб
хIадисалдаги буго.

97. Дуца жегиги абе МухIаммад ﴿وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ ﴿١٧﴾﴾

صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дица дур цIаралдалъун гьарулеб буго БетIергъан, дун цIуне абун шайтIаналь вас-вас ккезабиялдаса ва гьелъ дун батIулаб жоялда гьетIизавиялдаса.

98. Жегиги дица дурго цIаралдалъун цIуни гьарулеб буго БетIергъан, гьел шайтIаби дир амруялъуль гIахьаллъиялдаса ва гьез дие зарал гьабиялдасаги. Гьаб дугIа гьабе абунги Аллагъас ﷺ жиндир хирияв аварагасда амру гьабуна гьеб дугIа гьесул умматалъул муъминзабаца гьабизе гIоло.

99. Гьел мушриказул цоясда хвел тIаде щвараб мехаль ва рухI бахъиялъул захIмалъиги жинда бихъараб мехаль, гьев Аллагъасде ﷺ хIелула ва жинца абула: «Я дир БетIергъан! Дуца дун цIаго тун цIидаса дунялалда гIамал гьабизе виччай.

100. Дица гIадада биччараб гIумру лъикIаб гIамал гьабун мун разильулеб рахьалда свериабизеян абун. Кисаха гьесие дунялалда тIад вуссин букIинсеб? ХIакълъунго гьаб буго гьес щибго хайир гьечIеб, гIададисеб рагIи абулеб мех.

Гьесул рухI бахъарабго, гьесдаги дунялалдаги гьоркъоб пардав лъугьула ва гьеб пардавалда нахъвукIула, къиямасеб къо цIун тIад вахъинавизегIан.

Гьелда абула: «Барзахалде» балеб заман абун. Инсан хвараб лахIзаталдаса бай бихъун къиямасеб къо щвезегIан гьоркъоб бугеб заман буго гьеб.

101. Къиямасеб къо цIун хварал гIадамал тIаде рахъинаризе ссур пураб мехаль, гьел гIадамазда гьоркъоб букIараб гIагарлъи ва гьудул-гьалмагълъи тIагIун букIула.

Гьеб къоялъ кинавго чи жиндир напсалда машгьуллъун вукIула. Гьезул цониги чи вукIунаро цогидав чиясул хIал цIехолев. Щивасда тIад бугеб ургъел ва къварилъи цогидаб кинабго жо жинца кIочезабураб букIула.

102. Гьеб къоялъ жиндир цIадираби лъикIаб гIамалалдалъун бакIлъарав чи вуго лъикIлъиялда каерщел батараб ва жиндие

وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾

أَرْجِعُونِ ﴿٩٩﴾

لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمٍ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾

فَإِذَا نْفَخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿١٠١﴾

الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾

алжан насиблъарав.

103. Жидер цIадираялда лъикIаб гIамал дагълъарал гIадамал руго жидеца напс ЧIобого хутIизабурал, гIадада хвезабурал гIадамал. Гьел жужахIалда жанир лъугъинеги гьарула даимго гьенир жанир рукIинельун.

وَمَنْ حَقَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدِينَ ﴿١٢٣﴾

104. Гьезул гьурмалги цIаяль рухIулел рукIула, кинабго черхги цIаяль бухIулеб ва цIидаса гьан бижун цогиги, цогиги нухаль цIаяль бухIулеб букIула.

تَلْفَحُ وُجُوهُهُمُ النَّارَ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٢٤﴾

Гьезул сипатги жинда балагъизе хIинкъараб букIула. ЦIаяль бухIараб бетIер кин букIунеб лъалеб батила цониги нухаль гьеб бихъарав чиясда: кIутIби тIагIун, цаби цере лъун, беразул картIал хутIун рукIула гьезул гьурмал.

105. Гьеб къояль жужахIалъул агълуялда бадиб чIвай гьабун, гьезул ракI бекизабун, гьездехун абула: «Нужее дир тIехьальул аятал цIалулел рукIинчIиш, ва нуж гьел гьереси гьарун, гьезда иман лъечIого хьвадулел рукIинчIиш.

أَلَمْ تَكُنْ ءآيَاتِي تُتلىٰ عَلَيْهِمْ فَكَفَرُوا بِهَا
تُكذِّبُونَ ﴿١٢٥﴾

Жакъа бихъана гуриш нужеда дунялалда аварагабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ бицунеб букIараб жо хIакъаб букIараблъи?»-абун.

106. Гьеб капураб къавмалъ абула: «Я нижер БетIергьан Аллагъ! Нижер бахъикъосияль гьаруна ниж гьаб къоялде ккезе, ниж хIакъаб диалдаса къосараллъунги рукIана.

قَالُوا رَبَّنَا عَلِّبْتَ عَلَيْنَا شِقْوَتَنَا وَكُنَّا قَوْمًا
ضَالِّينَ ﴿١٢٦﴾

107. Я нижер БетIергьан! Дуца ниж гьаб жужахIалдаса къватIир рахъизарун цIидаса дунялалде риччай дус гIибадат гьабизе. Гьеб мехаль нижеца дудехун гIасилъи гьабунни цинги ниж рукIунаха тIобанго къосарал, нижерго напсазе зулму гьабулел гIадамал»-абун.

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا إِنَّا عَدْنَا قَاتِلًا
ظَالِمُونَ ﴿١٢٧﴾

Жидее мукIурлъияль щибго мунпагIат гьабулареб къояль гьел мукIурлъизе руго гьезул купру-ширкалъе. Жидер гьари къабул гьабулареб къояль гьез Аллагъасдаса جَزَاءَهُ гурхIел ва тIаса лъугъиги гьаризе буго. Гьез бицунеб жо щиб бугеб лъачIого, жал цIидаса дунялалда риччаянги абизе буго. Амма гьезие жаваб цIакъ къокъаб ва

къвакIараб букIула.

108. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан гъезда абула: قَالَ أَحْسَبُ فِيهَا وَلَا تُكَاْمُونَ ١٨٨
«Нуж тIагIа цереса! гъеб цIеда жанир тIепун
чIа ва дидехун щибго калам гъабуге!»-абун.

109. ХIакълъунго Дида иман лъурал إِنَّهُ كَانَ قَرِيبٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا
муъминзабазул цо къокъа букIана فَأَغْفِرْ لَنَا وَأَرْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّحِيمِينَ ١٨٩
жидеца абулел: «Я нижер БетIергъан
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Нижеца дуда иман лъуна,
дур аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ритIухъ гъавуна, дур Къуръанги къабул
гъавуна. Дуца нижер мунагъал чуре ва мун нижеда гурхIа!
ГурхIел гъабулезул бищунго лъикIав вуго Мун»-абун.

Гъал муъминзаби руго Маккааялъул къурайшиязул къосарал ва залимал
ГIадамаз жидеа гIакъуба ва гIазаб гъабулел рукIарал; Билал, Хабаб,
Ссугъайб, Паммар ва цогидалги мискинал ва загIипал асхIабзаби
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ.

110. Гъел муъминзаби махсароде гъарун فَاتَّخَذَتْهُمْ سَخِرَاءً حَتَّىٰ أَنْسَوْنَ ذِكْرِي
нуж гъезда тIад релъанхъулелги рукIана. وَكُنْتُمْ مِّنْهُمْ تَضْحَكُونَ ١٩٠
Гъеб гIамалалда руссун нужеда дун
БетIергъан вукIинги кIочон тана ва дир
гIазаб ракIалда щолебги букIинчIо.
Гъеб гIамалалда рекъараб жазаъ буго жакъа нужеа гъабулелб
жужахIалъул гIазаб.

111. ХIакълъунго гъел муъминзабазе إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَنَّهُمْ
Дица жакъа цIакъ лъикIаб жазаъ الْقَائِرُونَ ١٩١
гъавуна, гъез дунялалъул рукъоб
дие гIибадат гъабиялда тIад чIун ва
нужер къварильи- гIазаб хIехъон сабро гъабиялда данде.
ХIакълъунго гъел алжаналъул нигIматазда жидер каерщел
батараздаса руго.

112. Капурзабазде Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан абула: قَالَ كَمْ لَسْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ١٩٢
«Нужеца дунялалъул
рукъоб чан сон бараб?»-абун.

113. Гъез абула; «Гъениб нижеца цо къо قَالُوا الْبَيْتَ أَيُّهَا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسَأَلَ الْعَادِينَ ١٩٣
бан батила, яги цо тIобараб къоцин
бан батиларо. Гъеб жо гъикъе жидеда хIисаб гъабизе лъалел
ГIадамазда»-абун.

Гъезул гIакъло ун, дунялалда бараб заман кIочон букIуна, гъеб къоялъул

хІинкѣи ва захІмалѣи цїикІараб букІиналь.

114. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальѣан
абула: «БитІараб буго нуѣеца бищунеб

жо. Ціакъ дагъаб заман бана нуѣеца

дуњялалда, гъанже хадуб абадияб

жужахІалда базе бугеб заманалда данде ккун.

ХІакълъунго нуж гІакъло бугел, жо гъалел гІадамал рукІаралани
нужеда дуњял хІакъираб, жиб тІаса унеб жо букІин гъазе букІана ва
ахиратги кІочон дуњял тІалаб гъабулеллъун рукІизе рукІинчІо.

115. Нужеда ракІалдайщ кколеб, я
гъал гІадамал, ХІакълъунго Дица
нуж гІададаго, щибго мурад гъечІого
рижанин ва нуж ахираталда дида
руссинегі гъечІин абун.

Гъедин гъечІо амру. Дица нуж хІайваналгІадин кванан-гъекъон
гІалахалда рукІине, цинги хун ракълъунги рукІине рижарал гъечІо.
Нужее гІакъло- лъайги къун, лъикІаб квешаб жоги баян гъабун, нужеда
дин малъизе аварагзабигі عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІун,- дица нуж рижун руго дие
гІибадат гъабизе ва ахираталда нужер гІамалазда релъгъараб жазаъги
нужее гъабизе.

116. Жив ГІадеГІанав, жиндир гуч ва

хангъи бергъарав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Жиндир махлукъаталъул тадбир

гъабулев, жиндие бокъараб хІалалъ

гъеб хъвадизабулев, гІададисеб, мурад-пайда гъечІеб жо

гъабуларев хан вуго гъев БетІергъан Аллагъ.

Жиндир хангъи тІаса унарев хІакъав хан вуго Аллагъ. Жив гурев
цоги Аллагъги гъечІо. Хирияб гІарщалъул БетІергъанги вуго гъев
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

ГІарщ хирияб буго гъеб гІарщалъул БетІергъан хирияв вукІиналдалъун
ва кинабго баракат ва рахІмат гъеб гІарщалдаса рештІунеб бугельул.

117. Щибго жидее хІужа-далилго

гъечІого гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ширк

гъабун жидеца алагъзабилъун ккурал

хъанчазе, хІайваназе ва гІадамазе

лагъгъи гъабулел гІадамазул хІисаб-

мизан гъезул БетІергъанас гъабизе буго.

ХІакълъунго гъеб хІисаб-мизан гъабулеб къоялъ капурзабазул ва

قَالَ إِن لَّيْسْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا لَّوْ أَن كُنتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾

﴿١١٤﴾

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا
لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾

﴿١١٥﴾

فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ
الْعَرْشِ الْعَكْبَرِيِّ ﴿١١٦﴾

﴿١١٦﴾

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ،

يَهُءُ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ

الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾

мушриказул лъикІлъиялда каерщел батуларо.

Гьел жидее хІакълъараб жужахІалъур лъугъинарула ва даимго гьенир жанирги рукІула.

118. Дуца абе МухІаммад ﷺ! «Я дир БетІергъан: Дуца дир мунагъал

чуре, мун дидаги гурхІа, жидеца гурхІел-рахІму гьабулезул бищунго лъикІав вуго мун»-абун.

Гьаб дугІа буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда Аллагъас ﷺ «дуца абеян»- амру гьабун бугониги, гьев аварагасул умматаль гьабизе тІадаб дугІа. Гьел ругелъул жидер мунагъ-хатІа кколел, жидеца Аллагъасда гІасилъаби гьарулел ва гьев Аллагъ гурхІун, гьев тІаса лъугъун гурони жидее хвасарлъи гьечІел.

Аллагъума я нижер БетІергъан Аллагъ! Мун нижеда гурхІа кинабго махлукъаталда гІаммаб дур гурхІелалдалъун. Дуца нижер мунагъалги рахче, мун нижеда тІасаги лъугъа. Церехун гьарун арал квешал гІамалаздаса гьабураб нижер тавбоги къабул гьабе, хадусеб гІумруялъ мун разияб гІамал гьабун хьвадизе тавпикъги гьабе. Нижер ахирияб хІухелги мун цо гьавун, дур авараг ритІухъ гьавун босулеблъун гьабе. Ахираталда дуда цере чІараб къоялъги мун гурхІун, дур цІоб-рахІматалдалъун мун разияб агълугун цадахъ нигІматазул алжаналда лъугъинаре: «Аллагъума Амин».

ТІадегІанав Аллагъас гьаб хирияб сураталъул бай бихьи гьабун букІана: «Муъминзабазул лъикІлъиялда каерщел батана»-абураб рагІиялдалъун. Гьеб сурат тІубалеб бакІалдаги ТІадегІанав Аллагъас абун: «Капурзабазул лъикІлъиялда каерщел батуларо»-абун. Гьаб кІиги рагІиялда жаниб хирияв Аллагъас гІемераб магІна лъун буго. Гьеб кІиги рагІиялъул пикру гьабурав чиясе гьелъул вагІза лъугъине ва гьелдаса гІакъло босизе тІадаб буго.

Дунял- ахираталъул лъикІлъиялда каерщел батубеб, кІиябго рукъалъул бахьи буголъи жиндие щолеб, жив вижарав, жив хьихулев, жив хвезавулев БетІергъан Аллагъасда иман лъун, гьес дин малъизе витІарав хирияв аварагасда Аллагъас ﷺ нахъвилълъун хьвадизе тІадаб буго кинавниги инсанасда. Аллагъас гьев инсан вижиги гьеб мурадалда буго. Хирияв Аллагъас жиндир Къуръаналда жаниб абун бугелъул: «Дица гІадамалги жундулги рижичІо дие лагълъи гьабизе гурони»-абун. Гьадин Аллагъасда иманги лъун, гьесул расуласда нахъги вилълъун хьвади цІакъ ракІ парахатаб, жинца гьабулеб жо жиндаго лъалеб, жиндир кинабго гІамал борцулеб ва цІалеб цІадиро жиндие бугеб хьвади буго. Щибго шаклъи гьечІого

гъев муъминчи алжаналда ине вуго.

Къуръан-хадисалда жаниб Пемеераб къотИи буго Аллагъасул ﷺ ва гъесул расуласул нух ккурав чи алжаналда вукӀине вуго абун. Гьалдаги тӀаде Аллагъасе ﷺ гъабулеб лагъльи гъев Аллагъ ﷺ разильулеб, гъесие бокъулеб, гъесул мурад бичӀчӀун гъабураб мехаль, гъев муъминчи алжаналда жаниб жиндир даража-макъам тӀадеГӀанавтӀун вукӀула. Гъеб макъамалда щолел чаГӀазул бицун Аллагъас ﷺ абун буго: «Гъел руго аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, жидер иманалъуль цӀакъ ритӀухъал муъминзаби, Аллагъасул ﷺ диналъе ГӀоло рухӀ бичарал шагъидзаби, жидеца гъабулеб ГӀамал кинабго рахъальан лъикӀ гъабурал муъминзаби»-абун. Гъал жидер макъам тӀадеГӀанал, жидеда Аллагъ ﷺ вихъулел, гъес жидеда калам гъабулеллӀун рукӀине бокъарал муъминзабазда тӀадаб буго гъаб ракъалда тӀад цохӀо Аллагъасул ﷺ дин букӀинабиялъе яхӀ бахъизе.

Исламалъул бай бихъи, гъелъул асло; (Лаилагъа илла Ллагъу МухӀаммадун расулулагъ) абураб раГӀи абун Аллагъасдаги ﷺ гъесул расуласдаги иман лъун гъезда мутӀигӀлъун, гъезул амру-нагъю тӀубан хъвадизе бай бихъи буго. Исламалъул бищунго тӀадеГӀанаб макъам гъев Аллагъасул ﷺ дин цӀунун, Аллагъасда ﷺ иман лъурал муъминзаби цӀунун, гъел жинда тӀад ругеб исламияб ракъ цӀунун хъвади буго. Жиндир черхалда рухӀги бугев, рекӀеда яхӀги бугев, жиндир иманги камилав муъминчияс гъаб тӀадеГӀанаб макъам цӀехола.

Жидер иман загӀипал, рекӀель яхӀ гъечӀел, черхалда божи гъечӀел тӀадамаз гъаб тӀадеГӀанаб макъам цӀехолел муъминзабазе квалквал гъабула, гъезул иманги динги дунялалъул лазат-рахӀат тӀалаб гъабиялда буссун букӀуна. Аллагъасул ﷺ нухалда, гъесул дин цӀунун хъвадичӀого рукӀиналъе азарго батӀияб гӀузруги бачуна.

Багъа тӀадеГӀанаб, къимат-къадро кӀудияб жо цӀакъ дагъаб букӀула. Гъедин бугелъул гъаб тӀадеГӀанаб макъам бокъарал тӀадамалги цӀакъго дагъал руго. Жинда Аллагъ разильаев ГӀабдулагъ ибну МасгӀудица абуна: «ХӀакъаб жоялда вугев чи вуго исламияб жамагӀат, цохӀо чи вугониги»-абун.

Пемеерал тӀадамазе бокъараб, гъез къабул гъабураб жо букӀуларо тӀадеГӀанав Аллагъасда аскӀоб хӀакъаб жо. тӀадеГӀанав Аллагъасе бокъараб, гъес гъабеян амру гъабураб, гъеб гъабурасе жив разильи ва алжан букӀине бугин Аллагъас ﷺ къотИи гъабураб жо буго унгого хӀакъаб.

Аллагъас ﷺ тавпикъ къеги хӀакъабги батӀулабги жо батӀа гъабизе.

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** жив разияб гІамал гъабизе иманги, гІакълуги, сабруги кьеги. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи тІалаб гъабун хъвадулаго тІаде бачІараб захІмалъи, къварилъи хІехъезе яхІги, къуватги кьеги.

Сурагул Муъминунаялъул тафсир ва таржама хъван тІубана.
Кинабго рецц ва шукру тІадегІанав Аллагъасе буго.

24. Сурагу-Ннур

Мадинаялда рештлинабураб, жинда жаниб лъабкъоялда ункъго аят бугеб.

Гъаб сурат Мадинаялда рештине гъабураб бугельул, гьалда жаниб шарглиял ахIкамал рициналтул кIвар цIикIлараб буго. Исламияб умматалъего гIаммал хIукмаби ва исламияб хъизаналда хасал хIукмаби баян гъарун руго. Инсанас жиндир черх куцазе рекъарал берцинал тIабигIатал рицун руго. Исламияб жсамагIаталтул аслу цо исламияб хъизан бугельул, гъеб хъизаналтул хъвади кин букIунеб баян гъабун буго: Аллагъасул **جَلَّالٌ** дин битIун хъвадизе гъаби, черх цIуни, рацIалъи цIуни, цоцазул адаб хъатир гъаби. Рукъов жанив вачIулес изну тIалаб гъаби, гъенир ругезе салам къей, жиндир гIаврат бахчун хъвади, жив чияр гIавраталда валагъунгутIи бицун буго. Бихъиналги руччабиги цо мажлисалда цоцаде бадир балагъун рукIине бегъун гутIи баян гъабун буго.

Гъаб сураталда жанир шарглиял хIадалги рицун руго: зина гъабиялтул, рогъоб баялтул хIад, жандир чIужуял зина гъабун, гъель гъабураб лъимер дир гъечIо абурал рос лъадиялтул хIукму ва гъезда «ЛигIан» (дие лагIнат батаги абун гъа гъеди) гъабизабулеб къагIидаги бицун буго.

Шарглиял хIадал Аллагъас **جَلَّالٌ** лъун руго исламияб жсамагIат къабихIаб, чорокаб гIамалалдаса цIунизе ва хъизан-рукъ берцинаб хIалалъ гIуцIун букIине, цивав чияс жиндие бокъараб хIалалъ хIукму гъабун гIадлу хвей ва тушманлъи ракъалда тIад тIибитIун гутIизе. Гъаб сураталда жанир руччабазда хурхарал масъалаби гIемер руго. Гъедин букIиналъ жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабас ГIиракъалда Куфат шагъаралтул агълуялгухъе битIараб кагъаталда хъван букIана: «Нужеца нужер руччабазе сурату Ннур цIале, гъезда гъеб лъазабе»-абун.

Гъаб сураталда цIар лъун буго нуралтул сурат абун. Гъеб цIар теялъе гIиллаги буго гьалда жанир ругел Аллагъасул **جَلَّالٌ** шарглиял ахIкамаз бецIаб сардилъ нур балеб цIураб моцIалъ гIадин муъминзабазул ракъазда иманалтул нур базабулеб букIиналъ. Гъев гIадегIанав Аллагъас жиндие сипат гъабун абун букIиналъги: «Аллагъ **جَلَّالٌ** вуго зобал ракъазул нур»-абун.

Аллагъас *جَلَّ جَلَّالُهُ* нилъер раклал жив лъаялълул, жинда иман лъеялълул нуралдалълун гвангъызареги. Гъаб хирияб Къуръанги нилъер раклалда нур баялге сабабълун гъабеге. Амин.

**Жив гурхуллев, гурхилел гламав
Аллагъасул цларалдалълун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гъаб буго МухАммад *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ*, дица дуда рештГинарурал Къуръаналълул суратаздаса жиб бугеб, жиндир къадро кудияб сурат.

سُورَةُ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَّعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾

Гъаб сурат рештГинабуна ва гьелда жанир рицарал шаргИял ахлкамалги дуда ва дур умматалда тIад парз гъаруна, жидеда мутIигIльize тIадалълун гъаруна. Дица гъаб сураталда жанир жидер магIна баянал, жидеца шаргИял хIукмаби рицунел аяталги рештГинаруна. Гьел аятал нужеца цIализе, гьезда гIамалги гъабизе ва гьездаса вагIза-насихIат босун, Аллагъасдаса *جَلَّ جَلَّالُهُ* хIинкъун, гьесие гIибадат гъабун нуж хъвадизе.

ГIараб мацIалда жаниб «сурат» абураб рагИялълул магIна буго жиб борхатаб, жиндир къадро бугеб абураб. Шагъаралда сверун гъабураб сангаралдаги «ас-суру»-абула, гьелълул къадал рорхатал рукIиналъ ва гьеб жиндир къадро бугеб, шагъаралълул агьлу жиндалълун тушманасдаса божилгИялда рукIунеб жольун букIиналъ. Къуръаналда жаниб жиндир авалги ахирги бугеб, жинда жаниб чанго аятги бугеб къотIелалда цIар тана «сурат»-абун, гьеб жиндир къадро кудияб, тIадегIанав Аллагъасул калам букIиналъе гIоло. Бищунго къокъаб сурат буго жинда жаниб лъабго аят бугеб. Гъаб лъабго аят жаниб бугеб сураталда релъараб жоцин капурзабазда гъабизе кIвечIеб, жиндир къадро кудияб Аллагъасул *جَلَّ جَلَّالُهُ* калам буго гъаб Къуръан.

2. Жинца зина гъабурай гIадан ва жинца зина гъабурав чи, шаргИяб магъари лълун рос лъадилълун рукIинчIел гIолилал ругони, нужеца гьезие хIад гъабе щивав цоясе тIил къабун.

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْشَهِدَ عَدَاؤُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул суннаталъ баян гъабун гьел гIолилаз зина гъабураб мехалъ гъаб нусго тIил къабиялда тIадеги цо лъагIелалъ ватIаналдаса къватIир къотIула абун. Жинца зина гъабурав чи «МухIссан» вугони: цо нухалъ магъариги лълун рос лъудилълун лълугъарал ва цоцаде аскIор регарал гIадамазда абула мухIссанал абун,

гъев чияс зина гъабураб мехаль гъесие хIад буго чIимих речI чIун чIвай. ЧIужугIадамалда хIал гъабун зина гъабун гъелда хIад къабуларо ва гъей чIимих речI чIун чIваларо. Бихьинчияс абун жив хIалги гъабун зина гъабизе тIамунин абун, гъесул рагIи къабул гъабуларо.

Аллагъасул ﷺ хIад гъаби тIалъараб мехаль **нужеца гъел гIадамазда гурхIел гъабун хIад гъабичIого тоге**. Гъеб хIад гъабулеб мехаль нусгоялдаса дагъал тIилал къабун тоге, гъеб тIил къабиги тIадагъго, бигъаго гъабуге. Аллагъасул ﷺ шаргIалда бугеб хIад гъабизе тIалъараб мехаль гъеб хIад гъабичIого тезе бегъуларо гурхIел гъабун, тIагарлти хал гъабун, насаб ва къадро хал гъабун. **Нуж Аллагъасдаги** ﷺ **ахираталдаги иман лъурал гIадамал ратани, нужеца Аллагъасул** ﷺ **хIадги шаргIалда рекъон тIубазабе**. Гъел зиначагIазе **гIазаб гъабулеб мехаль муъминзабазул цо къокъаги букIа гъеб гIазаб гъабулеб бакIалда**. Гъелдалъун дол зиначагIи нечезаризе ва гъеб къабихIаб пиша гъабиялдаса цогидал гIадамалги нахъчIван чIезе.

Гъаб зинадул хIад бугониги, цIогъалъул, рогъоб баялъул хIад бугониги ва цогидабги шаргIияб хIад гъабула шаргIалда рекъон хIукму гъабулев имамас, яги гъесул наибас хIукмуги гъабун, гъес хIад тIубазабизе изно къун риччарал гIадамаз. Жакъа къоялда жаниб Дагъистаналъул ракъалда, гъединго капурзабазул ихтияралда гъоркъ ругел бусурбазул ракъазда Аллагъасул ﷺ хIадал тIуразаризе рес гъечIо. Аллагъасул ﷺ хIад тIубачIого тей буго цIакъ кIудияб мунагъ, Аллагъасул ﷺ ццим бахьи ва гъес гIазаб гъаби халкъалда рештIиналъе сабаблъун букIунеб. Аллагъасул ﷺ хIад тIубазе ихтияр гъечIел гIадамаз жал бусурбаби ругин ва жиде дин гъабизе лъицаго гъукъун гъечIин абун капурзабазул хIукмуги, гъезул ханлъиги къабул гъаби, гъеб ханлти тIаса реххизе ва Аллагъасул шаргI билъанхъизабизе къеркъолел гIадамазда гIайиб чIвайги буго дунял ахиралда гIагарлъун букIиналъул ва диналда жанир гIадамал пасалъун рукIиналъул гIаламат.

ИбнухатIибица абун: ПадегIанав Аллагъас гъаб аят бай бихъулеб бакIалда «жинца зина гъабурай гIадан» абун, гъей зина гъабурай чIужу зина гъабурав чиясдаса цее рехсеялъул хIикмат буго гъей чIужугIадан йикIин зина лъугъиналъе сабаблъун жий кколей, жинца гъелда нуца рагъулей.

Гъей гIадамалъ хIеренаб каламалдалъун дов зиначиясул хъул лъезабун букIинчIебани, гъель хъимун елъун ва берал чалухлъизарун дов аскIовги цIан вукIинчIевани, жиндир чорхол берцинлъаби загъир гъарун досул гIакълоги инзабун букIинчIебани, гъев питнаялда ккезе

гъавулел жиндир лугбиги церелъун руклнчѳелани, цинги гѳал киналго сабабалги рекъезарун жинца гъев цоги чи гъечѳеб баклалда жинда тѳаде лъугъизеги тун вуклнчѳевани, -гъел клняздаго гъоркъоб лъабабилеб шайтѳанги бугеб мажлисги глущун: гъеб зинаги лъугъилароан, гъелъул къадроги лъицаго хвезабилароан. Гъелъул члухлги суризабилароан. Узденай, хлурмат цлунарайлъун йикларай гъей зиначлужульун, къабихлѳай члужульунги лъугъилароан.

Гъаб зина гъаби киналго пасалъаби жинда тѳад рачлѳулеб иш буклн бицинчлониги лъалеб масъала буго: хъизан рукъ биххиги, тушманлъи ккейги, квешал унтаби рахиги. Исламияб жамаглат гъеб диналдаса ва исламиял тѳабиглатаздаса рахъулеб жо буклнналъ, шарглатда гъелъул хлат цѳакъ къваклараб гъабун буго. Амма Аллагъасул ﷺ тушбабаз рахъарал къануназда жаниб гъеб зина гъаби хлалал гъабун буго, гъелда тѳад клалъалев чиги гъечлѳо, гъеб сурукъаб, инжитаб жольунги рикклѳулеб гъечлѳо.

3. Жинца зина гъабулев чияс зина гъабуларо ва члужульун ккун хлатглизаяларо зиначлужу гурони яги хъанчие лагълъи гъабулей, цѳадуе лагълъи гъабулей члужу гурони.

Жинца зина гъабулей члужуялда зина гъабуларо гъелдаго рельеъарав зиначияс гурони яги мушрикасги гурони.

Гъей члужульунги кколаро гъелдаго рельеъарал чорокал, къабихлѳал гѳадамаз гурони. Гъеб зина гъаби ва зиначаглатулгун ригъин гъаби Аллагъас ﷺ муъинзабазе хларам гъабун буго.

Аварагасдаса ﷺ бицараб хлатисалда буго: «Жиндир рекѳель иман бугев чияс зина гъабуларо»-абун. Хлатис имам Бухарияс бицана. Гъаб зина клудияб мунагъаздаса бугониги, тавбо гъабун гъеб квешаб гѳамал тун вуссарасул тавбо Аллагъас ﷺ къабул гъабула ва тавбо гъабун лъиклѳаб гѳамалалда вуссарав чиясулгун ригъин гъабизеги бегъула.

4. Жидеца рацлѳадал муъминал руччабазда «зиначлужу» абун рогъоб барал гѳадамазда, гъеб зина гъабунин абун нуглѳъи гъабулев ункъго чиги гъечлѳони, нужеца гъезда ункъого тѳил къабе. Гъезул нуглѳъиги къабул гъабуге абадиялъго, гъел руго пасикъѳал, Аллагъасе ﷺ мутлнглѳъиялдаса рахъарал гѳадамал. Жидеца муъминал руччабазул къадро хвезабурал, гъезда клудияб

الَّذِينَ لَا يَدْعُونَ لِدِينِهِمْ أُكْتًا وَلَا حُرْمًا مِّمَّا كَفَرُوا فِيهَا وَلَا يُكْرَهُوا أَنَّ يَتَقَبَّلُوا عَنْ يَدَيْكُمْ وَأَنْ يَتَّقُوا اللَّهَ الْغَنِيِّ عَلَيْهِمْ لَا يَنْصَبُوا لَهُ مَنَاصِبًا ۗ أُولَٰئِكَ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ اللَّهِ فِي الْمَضَامِيرِ

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِبَيِّنَةٍ
سَهْدَاءَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَكَبِّرُونَ ۗ وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ
شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفٰسِقُونَ ﴿٤١﴾

бугътанги лъурал. Жидеца шаргІалъул гІорхъабиги хвезарурал-Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** хІарам гъабураб гъереси бицун ва бугътан лъун.

Гъаб аятада жаниб: «рацІададал муъминал руччабазда жидеца рогъоб барал»-абун абиялъул хІикмат буго, жал зина гъабиялдалъун машгъурал, жидер къадро-къимат гІодогІанал, жидер нич-намус гъечІел гІадамазда «зиначагІи» абун рогъоб баялдалъун хІад къабизе гІалъуларо, гъезул шаргІаль хІурмат цІунуларо, гъез жидер хІурмат цІунун гъечІелъул, цогидазда гъезул хІурмат цІунеян абуларо.

Ибнукасирица абуна: ГІадегІанав Аллагъас гъересияб рогъоб барав чиясда гІад лъабго гІакъуба гъабуна: ункъого тІил къаби, гъесул нугІлъи къабул гъабун гутІи, гъев Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** ва гІадамазда цева пасикъав чи вукІин. Жиндир рагІи босуларев ва жиндир нугІлъиги къабул гъабуларев.

5. Гъеб кІудияб мунагъ гъабун хадуб
жидеца тавбо гъабурал гІадамални гъечІо
пасикъзаби.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ
اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

Жиндир мунагъзада ракІ бухІун, тІокІаб гъединаб гІасилъи гъабиларо абун къотІи гъабун, жидеца лъикІаб гІамал гъабун хъвадарал. ХІакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** тавбо къабул гъабулев ва жив гурхІулев вуго. Нужги гъездаса тІаса лъугъа ва гъезулгун хІал рекъезабун лъикІаб гІамал гъабе.

Гъаб рогъоб барал гІадамазул нугІлъи абадиялъго къабул гъабуларо абуна Ибнукасирица ва ИбнухатІибица. Гъез тавбо гъабураб мехаль гъезул нугІлъиги къабул гъабула абуна Ас-сабунияс.

6. Жидеца жиндир чІужуялъ зина
гъабунин абурал ва жалгун цадахъ цоги
нугІзалги гъечІел, гъев чияс ункъого
нухаль Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** цІаралдалъун
гъа гъедун нугІлъи гъабизе ккола,
хІакълъунго жинца бицунеб жоялъулъ жив ритІухъав вуго абун.

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ
شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهَدَةُ أَحْدِهِمْ أَنْ
يَشْهَدُوا بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾

7. Шуабилеб нухальги гъес гъа гъедун абизе
ккола дие Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** нагІана батаги,
дица гъереси бицунеб батани абун.

وَالْحَمِيسَةُ أَنْ لَعَنَتِ اللَّهُ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ
الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾

8. Гъев чиясул чІужуялдаса
гІазаб нахъчІвала: гъев росасул
нугІлъиялдалъун жинда гІалъараб
зинаялъул хІад нахъчІвала.

وَيَذَرُهَا عَنِهَا الْعَذَابُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ يَبْعَ شَهَدَاتٍ
بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾

Гъей чІужуялъ ункъого нухаль Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** цІаралдалъун

нугІљи гьабияль хІакълъунго гьев рос жинца гьереси бицунев чи вугоян абун.

9. Щуабилеб нухальги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цІаралдалъун гьедун гьей чІужуяль абизе кола: «ХІакълъунго дида Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахъаги гьев росас бицунев жо битІун батани»-абун.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَظَّمَ اللَّهُ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠﴾

10. ПадегІанав Аллагъасул гурхІел-рахІму букІун гурони ва гьесул цІобги букІун гурони, нужеда цІакъ кІудияб гІакъуба гІазаб цвелаан.

وَأُولَٰئِكَ فَضَّلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ، وَإِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿١١﴾

ХІакълъунго ПадагІанав Аллагъ тавбо къабул гьабулев, жиндир хІукму- къадаральуль хІикмат-пайда бугеб иш гьабулев вуго.

АбусагІудица абуна: ПадегІанав Аллагъас гьаб аяталда жаниб рехсараб хІукму гьаб хІалалъ мухІкан гьабун букІинчІебани, гІемераб къварилъи ккезе бегъилаан. Росас жиндир чІужуяль зина гьабуна абураб мехаль гьев росгун цадахъ цоги гьабго нугІ гьечІони гьесда рогъоб баялъул хІад къабизе кколаан, гьев жинца бицунев рагІиялъуль ритІухъав вугониги. Гьелдаги гІад гьев гІадамазда цеве гІодогІанлъун, нечаравлъунги хутІилаан. Гьев росасул нугІлъици босун дой чІужуялда хІад гьабун, дой жиндир рахъкквезе рес гьечІей, жий цІунизе сабаб гьечІейлъун ккелаан. Жив ПадегІанав ва вацІадав Аллагъас гьал кІиялго ращад гьарулеб хІукму гьабуна: кІиязулго гьа къабул гьабуна ва гьезул хІакъикъияб амру Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндаго гІамун тана: ахираталда гьезул цоялал гьересиял рукІина ва гьесие мустахІикъаб жазъ гьабила.

ШаргІалда гьаб хІукмуялда «лигІан» гьаби абула. Гьаб лигІан гьабун хадуб гьел росс-лъади цоцаздаса ратІа гьарула, гьелдаса хадуб гьел цІидаса магъари лъун рослъадилъунги лъугъуларо. Гьелда абула абадияб ратІалъи абун. Гьел рос-лъадиялъ цо-цазул ирсги босуларо. Гьезда гьоркъоб лъугъараб лъимер бугони ва гьеб лъимер жиндир гьечІин росас гьа гьедун нугІљи гьабун, гьеб лъимер гьесул рикІкІунаро, гьеб эбелалда нахъ регІизабула ва эмен гьечІеб лъимерлъун букІула. Гьаб лигІанальул аят рещІинабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасидаса бицараб халатаб хІадис буго. Дагъабго къокъ гьабун, гьеб хІадисалъул хІасил баян гьабила:

ПадегІанав Аллагъас: «Жидеца рацІадал муъминал руччабазда зина гьабуна абун рогъоб барал гІадамал...»-абураб аят рещІинабураб мехаль (4 абилеб аят) жинда Аллагъ разилъаяв Ансариязул сайид, СагІдо

ибну Пубадатица абунa: «Валлагъи, я расулаллагъи ﷺ, дида лъала гъеб Аллагъас ﷻ рештIнабураб хIакъаб аят букIин. Киниги дун гIажсаиб гъавулеб жо буго дида дир чIужу ятараб мехаль цо чи жиндир бохдузда гъоркъовги лъугъун, дие рес букIунеб гъечIоха гъесда кIалъазе ва гъев хIинкъизавизе, дун ункъго нугIги вачун гъенив вачIун гурони. Валлагъи, дида гъел нугIзалги ратуларо гъев чи жиндирго хIажатги тIубан нахъе инегIан»-абун.

Цодагъаб заман гъоркъоб арабго, Гъилал ибну Умаят абулев асхIаб тIаде вачIана ва гъес абунa:

«Дун дир ах-хур бугеб бакIалдаса сардилъ рукъов вачIараб мехаль дида дир чIужуялда аскIов цо чи ватана, гъев дир берездаги вихъана, гъезул рагъариги дир гIиналда рагIана, амма дица щибго жо гъабичIо сордо рогъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасухъе вачIинегIан ва гъесда гъаб хабар биценегIан»-абун. Гъеб хабар аварасе ﷺ цIакъ захIмалъана ва гъес абунa: «Дуца нугIзал рачине ккола, яги дур мугъалда хIад къабизе ккола»-абун. Жинда Аллагъ разилъаяв Гъилалица абунa: «Мун жинца аварагъун витIарав Аллагъасул ﷻ цIаралдалъун гъедулев вуго дун, дица битIараб бищунеб буго абун. Валлагъи, Аллагъас ﷻ дир мугъ хIад къабиялдаса хвасар гъабун аят рештIнабизе буго»-абун. Цинги Жабраил малаик вачIана хирияв аварасда ﷺ вахIю босун ва гъаб щуябго аят рештIнабуна (6-10).

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас Гъилал ва гъесул чIужу асхIабзабазда цере чIезарун гъезие вагIза гъабунa гъересияб гъа гъедизе бегъунгутIиялъул, ахираталъул гIазаб гучаб букIиналъул ва хадубги аварас ﷺ абунa:

«Аллагъасда ﷻ лъала нуж кIиязулго цоял гъереси бищунел рукIин. Нужеца тавбо гъабиларищ?-абун. Гъилал асхIабас абунa: «Валлагъи, гъаб гъа гъедун абун Аллагъас ﷻ дие гIазаб гъабизе гъечIо, дир мугъалда хIадги къабичIеб гIадин»- абун. Гъесул чIужуялге вагIза гъабидал ва щуабилеб гъа гъедун «дида Аллагъасул ﷻ ццим бахъаги гъев Гъилал жинца битIараб бищунев ватаниян» абулеб мехаль, гъей чIун хутIун йикIана ва гъей гъереси бищиялге мукIурлъилин хъул букIана. Цинги гъель абунa: «Валлагъи, дица дир къавм суризе ва нечезе гъабиларо гъаб къоялдасан бай бихъун»-абун ва щуабилебги гъа гъедана. ХIадис имам АхIмадица бицана.

11. ХIакълъунго жидеца цIакъ кIудияб гъереси бицарал ва бугътан лъурал гIадамал нужедаса цо къокъа буго. Цо

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّمَّكَوَلَا
تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَبَرٌ لِّكُلِّ لَّكُلِّ

чи гъечю, кӀиго чиги гъечю,
гъезегӀанго гӀадамал руго жал
щайтӀаналь къосизарурал, жидер
ракӀазуль щакльиги лъугъизабурал.

أَمْرِي مِّنْهُمْ مَا أَكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى
كِبْرَهُ مِّنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾

Гъеб къокъаялъул цевехъан мунапикъзабазул бетӀер ГӀабдуллагъ ибну
Убаю вукӀана, жинца гъеб хабар тӀибитӀизабурав ва гъелда ГӀадамалги
божизарурав. Гъеб кӀудияб бугътанги Аллагъасул свалат салам лъеяв
аврагасул чӀужу, Абубакарил яс ГӀаишатида лъураб бугътан букӀана.
Гъеб бугътанальул хӀакъальбуль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ анцӀго аят рещтӀинабун
буго (11-20). Гъел аятал хъван тӀубараб мехаль, Аллагъ разильяай
ГӀаишатица бицараб халатаб хӀадис хъван, иншаАллагъу, гъеб
бугътанальул хӀакъикъят баян гъабизе буго.

ГӀадегӀанав Аллагъас абубеб буго: **Нужеда ракӀалда ккоге я гъал
муъминзаби гъеб бугътан лъей нужее квешаб жо бугин абун. Гъеб
нужее лъикӀ буго. Гъеб бугътан лъеялдалъун гӀемерал мунапикъзаби ва
иман загӀипал ГӀадамал загъирлъана. Гъеб бугътанальул хабаральулъ
гӀахъаллъаразе щивасе жиндир гӀамалалда рекъараб жазаб
букӀине буго. Ва Амма гъеб бугътан лъеялъулъ бищунго кӀудияб
иш гъабурав ГӀабдуллагъ ибну Убаю цӀакъ кӀудияб гӀазабальулъ
жужахӀалда вукӀизе вуго.**

Ас-сабунияс абун: ГӀадегӀанав Аллагъас: «гъеб бугътан лъей нужее
лъикӀ бугоян»-абураб рагӀи буго Абубакар رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхӀабасул агълуялда
бугеб хитӀаб. Гъеб лъикӀлъиги жинда Аллагъ разильяай ГӀаишат
яцӀцадай йикӀин бицун ГӀадегӀанав Аллагъас Къуръанальул аятал
рештӀизари буго. Гъей ГӀаишатил хӀалбихьи гъабун, гъелда кӀудияб
бугътан лъуна ва гъель сабру гъабун. Гъеб сабаблъун гъельие кӀудияб
ажро-кири буго, муъминзабазе вагӀза-насихӀатги буго. Жидеца бугътан
лъуразе гӀазаб гъабун гъездаса Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рецӀел босиги буго.

**12. Гъел муъминал бихъиназда ва
руччабазда квешаб хабар рагӀараб
мехаль, гъеб хабаралда божичӀого:**

«Гъединаб жо жинда Аллагъ разильяай

ГӀаишатица гъабуларо, гъеб цӀакъ кӀудияб гъереси ва бугътан
бугоян»-абун букӀарабани, гъеб гъезда рекъараб букӀана ва
лъикӀабги букӀана.

Муъминзабазул сипатаздаса буго жиндир диналъул вацасул хӀакъальбуль
квешаб хабар бицулеб рагӀараб мехаль, гъеб хабар ритӀухъ гъабичӀого,
гъединаб квешаб жо муъминчияс гъабуларо абун ракӀ чӀезаби,
гъеб хабаральул хӀакъикъят тӀубанго лъазегӀан. Гъаб бугътанальул

لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ
بِأَنفُسِهِمْ خَبَرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿١٢﴾

къисаялда жаниб муъминзабазул хІалбихъи ва гъезул адаб гъабиги буго. Жидеда гъеб хабар рагІараб мехаль, гъеб иш жидерго напсазда боцун, жидеца гъабизе букІанадай гъединаб жо абун, пикру гъабизе гІадаб букІана гъеб хабаралда гъоркъор лъугъарал муъминзабазда.

Жинда Аллагъ разилъаяв абу-Аюб абулев асхІабасул чІужуяль гъесда абуна: «Дуда рагІаниц гІадамаз ГІаишатил хІакъальулъ бицунеб хабар?»-абун. Абу Аюбица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна: «Дуда гъеб рагІана ва гъеб гъересияб хабар буго. Дуца гъабизе букІаниц гъединаб жо?»-абун. Гъель абуна: «Валлагъи, гъабизе букІинчІо»-абун. Абу Аюбица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна: «Валлагъи, ГІаишат дудаса гІемерго лъикІай йиго»-абун. гъаб хабар ибну ИсхІакъица бицана.

13. Гъеб хабар бицарал гІадамазда

гІадаб букІана гъельие нугІъи

гъабулев ункъго нугІги вачун рачІине.

Гъедин жал рачІинчІеб мехаль

Аллагъасда عَلَّجَلَهُ аскІор гъел рукІуна жидеца гъереси бицунел ва бугътан лъолел гІадамал.

لَوْلَا جَاءَهُ وَعَلَيْهِ يَأْتِي شُهَدَاءُ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا

بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَذِبُونَ ﴿١٣﴾

14. ГІадегІанав Аллагъасул цІоб- рахІмат

букІун гурони ва гъев нужеда гурхІунги

вукІун гурони дунялалда ва ахираталда,

я гъал муъминзаби, нужеда цІакъ квешаб

гІазаб щвезе букІана гъеб хабар бицин

сабаблъун.

Гъеб гурхІелалдалъун нуже гІазаб гъабичІо ва нужер тавбо къабул гъабуна.

وَلَوْلَا فَضَّلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتَهُ فِي الدُّنْيَا

وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ

عَظِيمٌ ﴿١٤﴾

15. Нужер мацІаз гъеб хабар цояс

цоясдаса босулеб мехаль ва гъеб

бицулезда гІенеккун, нужеда

хІакъикъат лъалареб жо, цогизадаги

бицулеб мехаль,- нужеца гъеб бигъаяб

иш бугин пикру гъабуна. Амма Аллагъасда عَلَّجَلَهُ аскІоб гъеб

цІакъ кІудияб мунагъ буго.

Гъеб буго инсанасул напс гІодогІан гъаби. Бусурбабазе хІарам гъабун буго жиндир динальул вацасул напс гІодогІан гъаби, гъесие бокъулареб рагІи бици, гъесие рихулеб гІамал гъаби. Гъеб Аллагъас عَلَّجَلَهُ хІарам гъабураб жо хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хъизаналъе гъабураб мехаль,- цІакъго кІудияб мунагъ буго.

إِذْ تَلَقَّوهُ، يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُولُوا بِنِعْمَةِ رَبِّنَا

لَمَّا نَسُوا مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥﴾

اللَّهُ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

ГІадегІанав Аллагъас: «Нужер мацІаз гъеб хабар цояс цоясдаса

босулеб мехаль»- абун ва «нужер кIалаз гьeб бицулеб мехаль»-абун абиялъул хIикмат буго муъминзабаца гьeб хабар бицулеб букIаниги, гьезул ракIал гьeлда божун рукIинчIеблъи. Гьeб хIикматалъе гIоло Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хадубги абулеб буго: «Нужеца гьeб бигъаяб иш бугин пикру гъабуна»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса имам Муслимица ва Бухарияс бицараб хIадисалда буго: «*Цо чияс жиндаго лъачIого Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахъулеб рагIи бицула ва гьeлъул пикруги гъабуларо. Гьeб рагIи сабаблъун жив жужахIалда жанив гIодовеги уна зоб ракъалда гьоркъoб бугебгIан манзилаль*»-абун.

16. Гьeб хабар рагIараб мехаль нужеца абун букIарабани: «нижеда гъадинаб хабар бицизе рекъоларо, вацIадав ва ТIадегIанав вуго Аллагъ! Гъаб хабар цIакъ кIудияб бугътан бугоян»-абун, гьeб нужеце цIакъ лъикI букIинаан, гьeб хабар бицулезда гIенеккияддаса ва цогидаздаги бициялдаса.

وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

17. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеце вагIза-насихIат гъабулеб буго гъанжеялдаса хадуб, абадиялъго гъединаб жо нужеца гъабичIого букIине.

يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾

Нуж Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гьесул аварагасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъураллъун ратани нужеца гъаб вагIза босе ва гьeлда гIамал гъабе!

18. ТIадегIанав Аллагъас нужеце жиндир аятал ва хIикматал баян гъарула:

وَيَسِّرُ اللَّهُ لَكَ الْأَيَّاتِ وَاللَّهُ عَلَيْهِ

жиндир шаргIиял хIукмаби рицула, берцинал ТIабигIатал лъазарула. ХIакълъунго

حَكِيمٌ ﴿١٨﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жоялъул хIакъикъат лъалев ва лагъадерил тадбир гъабиялъуль хIакимияв: гъезие пайда бугеб жо гурони гъабуларев.

19. Муъминзабазул хIакъалъуль квешаб, къабихIаб хабар тIибитIизаби бoкъарал гIадамазе гъаб дунялалдаги хадуб ахираталдаги цIакъ квешаб гIазаб букIизе буго.

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفِتْنَةُ فِي الَّذِينَ ءَامَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

Гъаб рагIи буго мунапикъзабазе хIинкъи къун абураб рагIи. Гьeл рукIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда ва гьесул агълуялда гIунтIизабун гьереси бицин бoкъарал гIадамал. Аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ зарал

гъабизе бокъи капурлъи буго, гъеб жиндие бокъарав чиги Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** наглана бугев вуго. **ТпадеГанав Аллагъ жинда лъалев вуго киналго умуразул загъирабги батГинабги хЛукму ва хЛакъикъат. Нужеда лъаларо нужее бихъулеб, раГулеб жо гурони.** Гъеб нужеда лъалев жоги кидаго хЛакъикъаталда данде кколеб букЛуларо.

Гъаб раГиги жинца хЛинкъи кколеб буго муъминзабазда гъоркъоб къабихЛаб хабар тЛибитЛизабурал мунафикъзабазе. КигЛанго гъез жидер ният-къасд балъго гъабулеб бугониги гъеб Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** лъалев букЛин ва гъелда данде гъезие гЛазаб гъабизе букЛин баян гъабун абураб раГи буго гъаб.

20. ТпадеГанав Аллагъасул гурхЛел ва цОб-рахЛму букЛинЧлебани, нужее цЛакъ гучаб гЛазаб ва гъалаг гъари гъабилаан.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ
اللَّهَ رءُوفٌ رَّحِيمٌ

ХЛакълъунго Аллагъ **جَلَّ جَلَّ вуго жив цЛакъ**

гурхЛулев, жиндир гурхЛел кинабго гЛаламалда гЛамлъарав.

Аз-зугърияс Аллагъ разилъаяй Гпаишатида са бицараб халатаб хЛадис буго, Аллагъ разилъаял Муслимица ва Бухарияс жидер сахЛихЛал хЛадисал рицарал тЛяхъзда жаниб бицун бугеб. Гъеб хЛадис дагъабго къокъ гъабун гъелъул хЛасил гъадин буго.

Жинда Аллагъ разилъаяй Гпаишатица абунa: «*Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасул гЛадат букЛана жив сапаралда унеб мехаль руччабазда гъоркъоб можоро тЛамун жиндие можоро бачЛарай цадахъ ячунеб. Цо гъазаваталда ине къватЛиве вахъулеб мехаль аварaгас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** можоро тЛамуна ва дир можоро бачЛун дун гъевгун цадахъ сапаралда яхъана. Гъеб заман букЛана хЛижабалъул (пардав бай) аят рештЛун хадуб. Дун дир гъегъалда жаний гЛодой чЛараб хЛалаль вараниялда тЛад лъолаан ва гъединго вараниялдаса гЛодойги лъолаан. Гъедин сапаралдаги рукЛун, аварaгас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гъабураб гъазават тЛубараб мехаль, ниж нахъ руссун рачЛунаго Мадинаялда цвезе цо къол нух хутЛараб бакЛалда сордо базе чЛун рукЛана.*

Гъеб бакЛалдаса рахъун Мадинаялдехун ине мех цвeдалго дун дир хЛажат тЛубазе алахалдехун ана. Тпаде юсун ячЛараб мехаль дир каранда букЛараб маххазул рахас бортун батана ва дун гъеб цЛехезе ана. Гъеб дида батизегЛан дун свердулей йикЛана, ва аскар букЛараб бакЛалда цвараб мехаль гъел гочун ун ратана. Доб заманаял руччаби цЛакъ тЛадагъал рукЛана, гъез кваналев жюги дагъаб букЛана. Дунги гъитЛинай ва тЛадагъай гЛадан йикЛидал, дир гъегъ вараниялда лъолел гЛадамазда дун гъелда жаний гъечЛeблъи лъан гъечЛo ва гъез гъегъеги тЛаде лъун варани хадуб цЛан буго.

Аскар члун буклараб баклалда щивго чиги ватичлого дун глодой члана дир гьегь лъун буклараб баклалда. Дида раклалда ккана нухда унаго гьезда дун вараниялда тлад гьечлеблби лъалин ва гьел тладрусун дида хадур рачилин абун. Гьедин глодой члун йикладго дун кьижун ккун йуго.

Нижер Аскар рештлараб баклалда щвечлого хадув хутлун вукларав Сафван ибну Муғлатал абулев асхлб жиндир вараниялда реклун вачлунаго, дида тладе цун вуго ва дун кьижун йихьидалго глажсаиблби гьабун «Инналиллагьи» абун буго. Гьеб рагли абулеб раглун дун макьдаса ёрчлана ва дица гьумер бахчана. Сафванида дун пардав базе цееккун йихьун йиклиналь гьесда дун лъана ва вараниялдаса глодове лъугьун, вараниги глodob чезабун дун гьелда тладе реклинаюна. Цинги хадуб вараниги цан живги нухда вильлъана. Цохло раглиги гьес дида абичло. Ниж аскаралда хадур гъана бакь эхеде борхун багларараб мехаль.

Мадинаялда щвараб мехаль дун унтана ва моцгладаб заманаяль рукьоса кьватлие яхьичло. Дида щибго лъалеб жо буклинчло гладамазда гьоркьоб дир хлакьальгуль гьересияб хабар бицулеб буклинальул. Амма Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасул дидехун хлеренлби ва гурхлел дагьлун бугилан кколеб буклана дида. Гьев дида асклов вачлулаан ва: «Дур щиб хлал бугеб?»-абун. Гьикьи гуреб цоги берцинаб хабар бицунароан.

Дун тладе яхьине клолеб хлалаль лъугьидал дунги умму-Мистлахли сардилъ кьватлире рахьун алахалдехун ана нижер хлажат тлубазе. Цересел гларабиязул глалат гьединаяб буклана ва нижер минаялда асклоб хлажатхана буклинчло. Сардилъ руччаби унеб цо бакл буклунаан жидер хлажат тлубазе. Гьеб хлажат тлубан тлад руссун рачлун рукьоре лъугьулеб баклалда Умму Мистлахли хлетле хьуштлун гьей глодой ккезе реклана ва гьель абуна: «Мистлахли талхл кьайги»-абун. Дица абуна: «Дица гьеб рагли кин абулеб Бадруялда рагьда вукларв чиясда?»-абун. Гьель абуна: «Я дир яс! Дуда рагличлищ гьес бицараб хабар?»-абун. Дица абуна: «Дида рагличло. Щиб жо гьес бицун бугеб?»-абун.

Цинги Умму Мистлахлица бицана дир хлакьальгуль гладамазда гьоркьоб бицунеб бугеб гьересияб хабар. Дир унти жегиги тладе циклана ва гьеб сордо рогьизеглан дун глодана. Дида тладе Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас вачлун гьес: «дур щиб хлал бугеб?»-абун гьикьидалго, дица гьесда абуна дие изну кьейин дир эбел инсухье ине абун. Аварасас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ изнуги кьун дун эбел-инсул рокьой ана. Дица эбелалда абуна: «Я дир эбел, щиб жоялъе глого гладамаз гьеб гьересияб хабар бицунеб бугеб?»-абун. Эбелаль абуна: «Я дир яс! Дица дурго напсалда гурхлел гьабе! Цониги члужу йиклунаро жий росасе ёкьулей йигони, жиндир хвенчаз (жйигун цадахъ ругел гьесул руччаби) жинда нахьаса хабар

бицинчлей. Цинги дица абунa: «СубхІаналлагъи! унгого гІадамаз гъеб хабар бицун букІун бугоха!»-абун. Гъеб сордоги дица гІодилаго рогъана ва дир беразе макъуги швецІо.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасда гъеб моцІалъ вахІю рештІинчІо ва гъес къасд гъабунa ГІали ﷺ асхІабасда ва Зайдил вас Усаматида ﷺ мушавара гъабизе жиндир хъизаналгъул хІакъалгъулъ. Усаматица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасда бицана жинда гъесул хъизан яцІадай йкІин лъалин ва гъелъие аварaг ﷺ вокъиги лъалин: «Я расулаллагъ ﷺ! Дур агъулялгъул хІакъалгъулъ нижеда лъикІаб гурони лъаларо»-абунa Усаматица. Жинда Аллагъ разилгъаяв ГІали асхІабас абунa: «Я расулаллагъ ﷺ! Две Аллагъас ﷺ къварилгъи гъабун гъечІо ва две цогиги руччаби руго гъей гурел. Дуца гъелгъул гъарабашалда гъикъани гъель дуда битІараб бицине буго»-абун.

Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас Барират абудей гъарабаш жиндихъе ахІана ва гъелда абунa: «Я Барират! Дуда щибниги жо бихъанищ ГІаишатида щаклгъи ккезе бегъулеб?»-абун. Бариратица абунa: «Мун аварaгІун витІарав Аллагъасул цІаралдалгъун гъедулей йго дун, дида щибго жо бихъичІо гъей ГІаишатил жиндаса беркъазе кколеб ва жиб бахчизе кколеб. Дида лъалеб жо буго гъей гъитІинай яс йикІин, чед гъабизе гІатІ буцулей йикІадго жий гъебги кІочон тун къижун кколей; цинги бачІун гІанкІуялъ гъеб гІатІги кваналей»-абун. Дун гъеб къоялгъи гІодулей йикІана, дида аскІор чІун, дида ракІ гурхІун, рекІел бакъваялъ дир тІул къватІила абун хІинкъун, дир эбел-эменги рукІана. Нижеда тІаде цо Ансариязул чІужугІадан ячІана ва гъейги дида аскІой чІун дида ракІ гурхІун гІодилей йикІана. Гъеб хІалалъ ниж рукІаго нижеда тІаде вачІине изнуги тІалаб гъабун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг жанив вачІана ва нижеда аскІов гІодов чІана. Гъев дида аскІов гІодов чІун вукІинчІо гъеб гъересияб хабар бицине бай бихъаралдаса, гъесда тІобараб моцІалъ вахІюги гъабун букІинчІо.

Аллагъасул расулас ﷺ шагъадат битІана ва хадуб жинца абунa: «Я ГІаишат! Дур хІакъалгъулъ гІадамаз хабар бицана ва гъеб дихъе щвана. Дуда гІайиб батичІони Аллагъас ﷺ мун яцІадад гъайизе йго. Дуда мунагъ ккун батани дуца Аллагъасдаса ﷺ тІаса лъугъин тІалаб гъабе ва тавбо гъабе. ГІадегІанав Аллагъас тавбо гъабурав чиясул тавбо къабул гъабула ва гъев лагъ жиндир гІайибалгъе мукІурлъараб мехалъ Аллагъ ﷺ гъесда тІасаги лъугъула»-абун. Расулллагъ ﷺ кІалгъан вахъараб мехалъ дица инсуда абунa дуца жаваб къе расулаллагъасе ﷺ абун. Имсуца абунa: «Валлагъи, дида лъаларо щиб жаваб къелеб»-абун.

Цинги дица эбелалда абун: «Я дир эбел! Дуца кье гъав расулуллагъасе жаваб»-абун. Эбелатьги абун: «Дида лъаларо щиб жаваб дица гъесие кьелеб»-абун. Цинги дир бадиса маглоги бакъвана, глодулейго йиклинЧей глдин дунги лъугъана. Дун гьитлинай глдан йиклун дида Къуръанги дагъаб гурони лъалеб буклинЧю, глакълочи гьединго дагъаб буклана. Дица абун: «Валлагъи, дида лъалеб буго нуж киназдаго гъеб хабар раглун баклин ва нужер раклазда гъеб битараб буго абун ккун буклинги. Дица нужеда абун дида глайиб гьечю абун, нужеца дун ритлухъ гъайize гьечю. Падегланав Аллагъ жинда лъалев вуго дида глайиб гьечлеблти. Дида гьечлеб глайб тладе босун, дун глайибай йигин абун, нужеца дун ритлухъ гъайize йго.

Гъанже дирги нужерги мисал буго Ягкъуб аварагасулги عَلَيْهِ السَّلَامُ гьесул васалазулги мисал ва дицаги абун буго гъев Юсутил инсуца абураб глдин: «Дица берцинаб сабро гъабилла. Падегланав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца бицулеб хабар»-абун. (Сурату Юсуф 18)

Цинги дун гьездасан юссана ва дирго босада егана. Дида дун яцлгладай йиклин лъалеб буклана, Падегланав Аллагъас дун яцлглад гъаюлейлтиги лъалеб буклана. Ва амма дида раклалдего кколеб буклинЧю дир хлакълъулъ Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ Къуръан реитлинабилин абун ва гъеб дир бицун клалъалеблун хутила абун (ай абадиялъго жиб цлалулеб Къуръаналда жаниб дир бецен хутила абун). Дир напс Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ дир хлакълъулъ калам гъабиялдаса глдогланлун бихъулеб буклана дида. Аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ макъиль бихъун, яги цоги нухалда гъесда дун яцлгладай йиклин бицилин раклалда ккун буклана дида.

Валлагъи, гъеврасулулагъи صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ глдовчларлъуса вахъун вуклинЧю, цогидал рукъор рукларалги гъениса къватлур лъугъун руклинЧю, хирияв аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вахлю реитлизе бай бихъараб мехаль. Хирияв аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вахлю реитлунеб буклин нижеда лъалаан гьесул черхалда бачлудеб хлалалдаллун: цлорораб кьо бугониги гьесул гьумер багларлъун, гетл бан, черхалда цла бугеб глдин лъугъулаан. Гъаб нухалти гьединач хлал лъугъана. Цинги аварагасдаса صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъеб хлал тласа ана ва гъев разиллун, хьимун клалъана. Гъес абураб тлоццебесеб раглиги буклана: «Дуе рохел буго Паишат: Валлагъи, Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ мун яцлглад гъаюна!»-абун. Дир эбелаль абун: «Яхъа Паишат расулуллагъасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ реиц гъабизе»-абун. Дица абун: «Валлагъи, дун гъесие реиц гъабизе яхъинаро ва цоги щивго чиясе дица реиц гъабиларо. Дица реиц гъабилла дир Бетлергъан Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ. Гъес гъаюна дун глайибалдаса яцлглад»-абун.

Гъеб мажлисалда Аллагъасул свалат салам лъеев аварагасда анцго

аят рeштІнабуна (11-20). Аллагъасул расулас ﷺ гьел аятал гІадамазе цІалана ва гьeб гьересияб хабар бициялгьул гІахьаллгъарав кІиго чиясда ва цо чІужугІаданалда рогъоб баялгьул хІадги кьабун: ункъого тІил кьабун шивасда.

Палимзабазул цояс абун: Аллагъасул салам лъеяв Юсуп аварагасда гьес кьабихІаб жо гьабизехъин букІанин абун бугътан лъедалго, Аллагъас ﷺ гьесда гІайиб гьечІеблги чІезабизе киниялда жаниб бугеб лъимер кІалгъазабун. Жинда Аллагъасул салам лъеяй Марьямида бугътан лъураб мехаль, Аллагъас ﷺ гьей яцІцадай йикІин чІезабун гьелгьул вас ГІиса авараг ﷺ кІалгъазавун. Жинда Аллагъ разилгъаяй ГІаишатида бугътан лъураб мехаль ПадегІанав Аллагъас гьей яцІцад гъаюн жиндир хирияб Къуръаналгьул аятал рeштІнаруна. Гьей яцІцадай йикІин бицун жив гурев чи кІалгъаялда Аллагъ ﷺ разилгъичІо-абун.

21. Я гьал иман лъурал гІадамал!

Нуж шайтІаналгьул нухазда хъвадуге

ва гьель берцин бихъизабураб

жо гьабуге! ХІакълунго гьелда

нахъвилгъарав чиясда гьель

къабихІаб ва шаргІалда хІарамаб,

Аллагъасеги ﷺ аварагасеги ﷺ

рихараб жо гьабе абун амру гьабула.

ПадегІанав Аллагъасул гурхІел цІоб букІинчІебани нужер цониги чи гьeб шайтІаналгьул макруялдаса ворчІизе вукІинчІо абадияль ва гьев даимго мунагъ гьабулевлгьун хутІизе вукІана. Кинниги Аллагъас ﷺ жиндие бокъарав чи гьeб шайтІаналдаса цІунула ва тавбо гьабизе тІамула, лъикІаб гІамал гьабизе тавникъ кьун битІараб нухалда ккезавула.

Аллагъасул ﷺ цІоб рахІматалдалгьун гурони инсанасе тІовитІи гьечІо ва хвасарлгьиги гьечІо. ПадегІанав Аллагъ вуго жинда нужер кинабго хабар рагІулев ва нужеца гьабулеб кинабго гІамал лъалев.

**22. Аллагъас ﷺ жиндие боцІи-
мал кьурав, гІелму-динги кьурав,**

Аллагъасдаса ﷺ хІинкъиги кьурав чи

гьедуге гІагарал гІадамазе, мискинал

чагІазе, Аллагъасул ﷺ диналъе

гІоло гьижра гьабурал муъминзабазеги

лъикІлгьи гьабиларин ва напакъаги

* يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوبَاتِ
الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوبَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ
يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ
عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا
وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنِ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١١﴾

وَلَا يَأْتِلْ أَوْلُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا
أُولَى الْقُرْبَى وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا يَعْلَمُونَ
أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾

къеларин абун.

Гъез мунагъ гъабунин абун нужеца гъел рикIкIад гъаруге ва гъезие гъабулеб букIараб лъикIлъи къотIизабуге. **Нуж гъездаса тIаса лъугъа ва гъезул мунагъ-хатIа бахчун те. Нужее бокъун гъечIищ Аллагъас** ﷺ **нужер мунагъал рахчизе ва нужеда гъев гурхIизе?** Гъеб нужее бокъун батани нужецаги гIадамазде гурхIел гъабе ва гъездаса тIаса лъугъа! **ТIадегIанав Аллагъ жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхIулев вуго.**

Гъаб аят рештIинабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяй ГIаишатица абуна: дир эмен Абубакар асхIабас МистIахI ибну Асасат абулев асхIабасе напакъа къолеб букIана гъев пакъирав чи вукIун ва гъесулгун гIагарлъи хурхараб букIун. Дида тIаса гъересияб хабар бицарал гIадамазда гъоркъов гъев МистIахIги вукIин лъараб мехаль Абубакар ﷺ асхIабас абуна: «Валлагъи, дица гъесие щибго жо къеларо гъес ГIаишатида нахъаса хабар бицин сабаблъун»-абун. ТIадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIинабураб мехаль, Абубакар асхIабас абуна: «Валлагъи, дие бокъун буго Аллагъасул ﷺ гурхIел ва мунагъал чури»-абун. Цинги гъес МистIахIие къолеб букIараб напакъа къуна, гъа гъедиялъул кафаратги бахъана ва жинца кидаго МистIахIие напакъа къела, гъеб гъоркъоб къотIизабиларин абун къотIиги гъабуна. Гъаб аяталда жаниб бицараб хIукмуялъ тIоритIел гъабулеб буго мискинав ва пакъирав чиясе напакъа ва садакъа къезе ккеялда, гъез мунагъ гъабулеб бугониги. Гъеб напакъаялдалъун ва садакъаялдалъун инсанасул пакъирлъи ва хIажат борхулеб бугелъул, гъесул квешаб гIамалалъе жазай гъабиги Аллагъасул ﷺ ихтияралда бугелъул. Ва амма Аллагъасда ﷺ мутIигIав муъминав лагъги, Аллагъасда ﷺ гIасияв лагъги кIиявго напакъаялда хIажатал ругони, Аллагъасда ﷺ мутIигIав лагъасул хIажат цебеккун тIубазе рекъараб буго: инша Аллагъу, дов гIасияв лагъасги тавбо гъабизе бегъила, Аллагъасда ﷺ мутIигIлъиялъул лъикIаб хIасил бихъараб мехаль ва гъесул къадро гъабулеблъиги лъараб мехаль.

23. ХIакълъунго жидерго черх
цIунарал, Аллагъасда ﷺ **иманги**
лъурал, чорокаб, къабихIаб жо
жидер рекIельги лъугъуларел, гъеб
гъабизе ракIалда щоларел руччабазда

гIунтIизабун жидеца гъереси бицарал ва гъез зина гъабунин
абулел гIадамал, Аллагъасул ﷺ **рахIматалдаса рикIкIад**
гъарурал руго (ай нагIана щварал) гъаб дуниялалдаги, хадуб

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْفَاضِلَاتِ
 الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ
 عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

ахираталдаги ва гъезие цӀакъ кутакаб жужахӀалъул гӀазабги букӀизе буго.

ИбнугӀаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абуна: гъаб аят рештӀинабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул руччабазда рогъоб барал гӀадамазул хӀакъалъуль. Гъаб аяталда жаниб тавбоаялъул хабар гъечӀо ва гъаб аят рештӀун хадубги гъел муъминзабазул улбузда нахъаса кӀалъарал гӀадамал капурлъула ва гъезие абадияб жужахӀалъул гӀазабги букӀула-абун.

АбухӀамзатица абуна: гъаб буго Маккаялъул мушриказул хӀакъалъуль рештӀизабураб аят. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гӀоло гъижра гъабун Маккаядаса Мадинаялда арал руччабазда гъез абулеб букӀана зина гъабизе унел руччаби ругин-абун.

Гъаб аят киналго муъминнал руччабазул хӀакъалъуль бугин абунел гӀалимзабаца далил бачана Абугъурайратидаса رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ бицараб хӀадисалдалъун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «*Нуж рикӀкӀалъе жидеца кинабго лъикӀаб гӀамал хвезабулеб анкъго кӀудияб мунагъалдасаян*»-абун. Гъесда гъикъана: «*Щал мунагъал гъел ругел я расулаллагъи صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ*»-абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «1. ПӀадегӀанав Аллагъасдехун ширк гъаби буго. 2. СихӀру гъабиги буго. 3. ШаргӀияб гӀила букӀун гурони Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хӀарам гъабураб напс чӀвайги буго. 4. Рѳба кванайги буго. 5. Ятимзабазул боцӀи кванайги буго. 6. Капурзабазулгун рагъ гъабунел къоялъ гъеб рагъдаса лъутиги буго. 7. Жидеда мунагъ гъечӀел муъминал, гъапулал, мухӀссинал руччабазда рогъоб байги буго»-абун. ХӀадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

24. капурзабазе, мушриказе ва мунапикъзабазе жужахӀалъул гӀазаб

гъабунел къо ПӀадегӀанав Аллагъас гъезул кӀалазда мугъруги чӀван, гъезул лугби кӀалъазарунел къо буго.

Гъезул мацӀазги, кверазги, хӀатӀазги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ себе нугӀлъи гъабунел жидеца гъабураб гӀамалалдалъун, ва Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гӀасилгъиялдалъунги.

Аллагъ разильаяв ИбнугӀаббасица абуна: къиямасеб къоялъ мушриказда бихъидалго алжаналда жанир Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гӀибадат бацӀцӀад гъабурал муъминзаби гурони лъугъунел гъечӀеблъи, гъез цоцаздехун абула: нилъеца ширк гъабичӀин инкар кквезе бугин абун. Цинги гъез инкар ккураб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул кӀалазда мугъруги чӀван гъезул лугби кӀалъазарула ва гъел лугбуца цониги жо бальго толароян-абун.

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ

وَأَرْضُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٤﴾

Анас ибну Маликидасан ﷺ бицараб хІадисалдаги буго: «Цо кьояль ниж жинда Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасда аскІор рукІана ва гьев хьимун вельана, жиндир гІусал загьирлъулеб хІалалъ. Хадуб гьес абун: «Нужеда лъалищ щиб жояль дун вельзавурав?»-абун. Нижсеца абун: «Аллагьасдаги ﷺ, гьесул расуласдаги ﷺ лъала гьеб»-абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: дун вельулев вуго лагьас жиндир БетІергьанасде гьабулеб дагІба-къецалда. Гьев лагьас абулеб буго; я дир БетІергьан! Дуца дие кьотІи гьабун буго гурищ дие зулму гьабиларин абун. Аллагьас ﷺ жаваб гьабулеб буго: «Буго гьединаб кьотІи гьабун»-абун. Лагьас абулеб буго: «Гьедин бугелгьул дие нугІлъи гьабизе дирго напс гурони цоги щибго жо дица кьабул гьабизе гьечІо»-абун. ПадегІанав Аллагьас абулеб буго: «Жакъа дурго напс гІезе буго дие нугІлъи гьабулеблгьун ва дур гІамал хъварал хириял малаикзабиги гІезе руго дие нугІзаллгьун»-абун. Цинги Аллагьас ﷺ гьесул кІалалда мугьру чІвала ва гьесул лугбузда абун; «нуж кІалъай»-абун. Гьел лугбуз жидеца гьабураб кинабго гІамал бицинал, гьесул кІалалдаса мугьру бахъун гьев кІалъазе виччала ва гьес абун: «Вай нужее квеш букІаял дир лугби! Нуж цІунизе бокъун гурищ дун Аллагьасде ﷺ дагІба гьабулев вукІарав!»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

25. Гьеб кьояль ПІадегІанав Аллагьас хІакъаб хІалалъ лагьзадерил хІисаб гьабизе буго ва гьезул ПІамалазда рекъараб жазаъ гьабизеги буго.

Гьеб кьояль кинавго инсанасда лъазе буго хІакългьунго ПІадегІанав Аллагь ﷺ гІадлу битІарав ва хІукму баянав хан вукІин.

Жиндир шаригІатги, гьелда рекъон гьабулеб хІукмуги щибго жинда жаниб зулму ва хиянат гьечІеб букІин.

Гьал аятаздаса хадуб ПІадегІанав Аллагьас мухІканал далилал рицун ва инсан мукІур гьавулел гІакъллиял хІужжабиги рачун, Аллагь разильайяй ПІаишатги, гьелдаго релългьун цогидал аварагасул руччабиги, жидер иман камилал, жидеца черх цІунарал муъминал руччабиги, къабихІаб жо гьабулел рукІунареблги бищунеб буго. ПІадегІанав Аллагьасул гІадат буго щибаб жинс жинда рекъараб жинсалда ПІагар гьабулеб ва данде гьабулеб. ПІолго гІаламалгьулго сайидлгьун вугев хирияв аварагасда ﷺ ПІаишат Аллагьас ﷺ данде гьайи буго бищунго кІудияб далил гьей яцІадай йикІиналда ва муъминзабазул эбеллгьун йикІине мустахІикъай йикІиналдаги.

يَوْمَ يَدْعُؤُنَّ رَبَّهُمْ وَاللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ
اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾

ГадегІанав Аллагъас абулеб буго:

26. Жидер черх ва напсалъул къадро
цІунуларел чорокал руччаби гъездаго
рельарал чорокал бихьиназе руго.

Гъединго жидер черх ва къадро
цІунуларел чорокал бихьинал гъездаго
рельгъарал чорокал руччабазе руго.

Жал рацІадал бихьинал жидедаго
рельгъарал рацІадал руччабазе руго. Жал рацІадал руччабиги
жидедаго рельеарал рацІадал бихьиназе руго. Гъел рацІадал
муъминзаби жидеда щибго гІайиб гъечІел руго ва гъезул
хІакъальул мунапикъзабаца бицунеб хабаралдаса рикІадалги
руго. Гъел муъминзабазе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан мунагъал
чури буго ва ахираталда алжаналъул хирияб ва сахаватаб
ризкъиги буго.

Жидее мушриказ гъабураб рекІел бакъваялдалъун, муъминзабазул
диналда гъез лъураб бугътаналдалъун, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезул
хатІаълъун, сагъвиллъун ккарал мунагъал чурула ва ахираталде жал
рацІадаллъун, жидее гІазаб гъабизе гІила гъечІеллъун рукІуна.

Гъаб аяталъе цоги магІна гъабуна: чорокаб, гъересияб хабар гъеб
хабаралда рельеарал чорокал гІадамаз бицуна. БацІадаб, берцинаб
калам жидер иман ва напс бацІадал лъикІал гІадамаз бицуна абун.
Цогиги гъаб аяталдаса босулеб хІукму буго, муъминчияс жиндир черх
ва напс чорок гъабулей гІадан ячизе бегъунгутІи ва муъминай чІужу
гъединав чорокав, зина-хатІа гъабулев чиясе инзе бегъунгутІиги.
Гъединаб ригъин гъабураб мехаль муъминзабазул иман гъел чорокал
гІадамазул къасаваталь (рекІель букІунеб квешлъи) загІип гъабизе ва
нахъе инзабизе бегъула.

Ва амма жиндир иман камилав чи вугони ва дол чорокал гІамалал
гъарулел гІадамал гъеб ишалдаса рикІлад гъаризе ва гъел лъикІал
чагІиллъун гъаризе кІвела абун божи бугони, гъезие бегъула гъединаб
ригъин гъабизе.

ГадегІанав Аллагъас муъминал руччабазда рогъоб баялдасан
нахъчІадал ва гъелда данде гучаб гІазаб букІунеблъиги бицидал,
гъеб рогъоб бай ва цогідаб квешаб хабар гІад бачІинги бихьиналги
руччабиги цадахъ рукІин сабаблъун бугелъул, гъел цоял цоязул рукъор
лъугъинги бугелъул, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабада лъазарулел руго гъез
цІунизе кколел адабал: рукъов лъугъинелде себе изну гІалаб гъаби,
жанив лъугъидал салам къей ва цогідалги шаргІалда рекъарал адабал

الْحَيِّثُكَ لِّلْحَيِّثِينَ وَالْحَيِّثُونَ
لِلْحَيِّثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ
وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مَبْرَةٌ وَمِمَّا
يَقُولُونَ لَهُمْ مَعْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٦٦﴾

ва тІадал умурал:

27. Я гьал иман лъурал тІадамал! Нуж, нужер гуреп рукъор лъугъунге, гьеп рукъальул агълуялдаса изну тІалаб гъабун хадур гурони. Гьез изну къураб мехаль гьезие саламги кьун лъугъа рукъор.

Щибго изну гьаричІого, тохлъукъего лъугъиналдаса, гьедин лъикІаб буго рукъор лъугъине. **Нужеца гъаб адаб цІуне ва Къуръанальул вагІзаги босе.**

Парабиязул тІадат букІана изну тІалаб гъабичІого цоцазде тІаде унеб ва кьо лъикІаб батаги, яги сордо лъикІаб батаги абулеб. Гьеп тІадат хвезабун изну тІалаб гъаби тІад гъабун шаргІаль, гьединго нужеда Аллагъасул салам лъеги, нуже дидаса щибго хІинкьи гьечІо абураб магІнаялда бугеб «Ассаламу тІалайкум» абенги лъазабун.

Гъаб аят рещтІинабун хадуб цо тІолохъанчияс Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гьикъана: «Дир эбелалье хъулухъ гъабулев цохІо дун гурев чи гьечІо. Дица тІалаб гъабизе бугищ изну эбелалдаса дун гьелъул рукъов лъугъизе?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Дуцаги тІалаб гъабе изну эбелалде тІаде лъугъизе»-абун. Цинги дов тІолохъанчияс абуна: «Дун гІемер лъугъизе ккола гьелда тІаде. Щибаб нухаль изну тІалаб гъабизейищха дица кколеб?»-абун. Хирияв аварагас صلى الله عليه وسلم абуна: «Дуе бокъилищ дур эбел тІаде ретІел гьечІого йихъизе?»-абун. ТІолохъанчияс абуна: «Бокъиларо»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Гьеп дуе бокъулеб батичІони дуца гьелда тІаде лъугъине щибаб нухаль изну тІалаб гъабе»-абун.

28. Нужеда гьеп чияр рукъов щивго чи ватичІони, нуже изну къезегІан гьенир жанир лъугъунге. Гьеп рукъальул хІурмат ва хІарамлъи цІунизе тІадаб буго. Изну гьечІого чияр рукъов лъугъиги хІарамаб буго.

Нагагъ нуже жанир лъугъизе изну къечІого, нуж нахърусса абун, нуж нахърусса. Ва гьарун, хІелун гьеп рукъальул агълуялъе зарал гъабуге. Гьедин нахъруссин нуже лъикІаб буго гьенир эхетун чІеялдаса ва гьезие къварилъи гъабун гьариялдаса. Чияр рагъалда эхетун чІун, гьениб жаниб бугеб жо цІехей, гьениб бицунеб жоялда балъго тІенеккун чІей, шаргІаль хІарам

بَيِّنَاتٍ لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا لَآ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ
بُيُوتِكُمْ حَتَّىٰ تَسْتَأْذِنُوا وَاَسْمَعُوا عَلٰى
اَهْلِهَا ذٰلِكَ خَيْرٌ لِّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُوْنَ ﴿٢٧﴾

فَإِن لَّمْ يَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا
حَتَّىٰ يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِن قِيلَ لَكُمْ
ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨﴾

гъбураб жо буго. Гьелда жасуслъи гъаби абула (шпионлъи). **Аллагъ** جَلَّ جَلَّاهُ жинда лъалев вуго нужеца гъабулеб жо.

29. БетІергъанчи гъечІеб, киналго
ГІадамаазе ГІаммаб бакІалда жанир
лъугъанин абун нужее мунагъ-хІакъ
гъечІо.

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ
 مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا
 بُدِدْتُمْ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾

Гъеб буго сапарчаГІазе нухда бараб питер (гостиница), гъединго ГІадамал ЦІализе ва жанир ЧІезе рарал мадрасаби ва цогидалги гъезда рельлъарал ГІаммал бакІал. Гъел руго нужее мунапаГІаталъе рарал рукъзал. Нуж сордо базе жанир ЧІезе, яги бакъул баГІариялдаса рахчизе, яги нужер къайи-матахІ жаниб лъезе гъабураб бакІ. **ГІадеГІанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца загъирго ва бальго гъабулеб жо.** Нужер ГІамалазе Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ жазаъ гъабизе буго ва щибго жо гъесда бальго хутГІизе гъечІо.

Аварасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннаталда чияр рукъор лъугъиялъул адабал рицун руго. Гъел адабздаса буго: жанив лъугъизе изну лъабго нухаль ГІалаб гъаби. Гъедин изну къечІеб мехаль нахъ вуссун ин. Изну ГІалаб гъабулев чи рагъоялда данде витІун ЧІечІого рагъоялъул кваранаб яги квеГІаб рахъалда ЧІей. Изну ГІалаб гъабулев чияс: «Ассаламу ГІалайкум ва рахІматулагъи»-аби.

Жинда Аллагъ разильяев Анас асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас вачІана СаГІдо ибну ГІубадатихъе ва гъесул рагъда ЧІун: «Ассаламу ГІалайкум ва рахІматулагъи»-абуна. Жинда Аллагъ разильяев СаГІдоца: «ВаГІалайкумуссалам ва рахІматулагъи»-абуна, аварасадса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ раГІулареб хІалалъ. Гъедин хирияв аварасадса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъабго нухаль салам къуна ва лъабго нухаль СаГІдоца салам буссизабуна гъесда раГІулареб хІалалъ.

Цинги аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъвуссун инзе рекІиндал, вортун вачІун СаГІдоца صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесда абуна: «Дир эбел -эмен хунги мун хвасарлъаяв расулаллагъи صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: дида лъабго нухаль дур салам раГІана ва лъабабго нухаль дица гъеб буссинабуна. Амма дица дуда раГІизабичІо, дур саламги, дур баракатги нижее ГІемерлъизе бокъун»-абун.

Цинги СаГІдоца صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жиндир рукъов лъугъине гъавуна ва гъесда цебе бакъвараб ЦІибил (кишмиш) лъуна. Аварасадса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъеб ЦІибилалдаса кванана ва хадуб жинца дугІаги гъабуна: «Нужер тІаГІам лъикІал муъминзабаца кванайги, нужее малаикзабаца лъикІаб дугІаги гъабеги, нужеда аскІоб кІал ккун рукІарал ГІадамаз кІал биччан нужер тІаГІамги кванайги»-абун. ХІадис

имам АхI мадица бицана.

Муслимица ва Бухарияс бицараб сахIхIаб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «*Нужер рукъов изну гьечIого цо чи валагъани ва дуца речIараб гамачIаль гьесул берги бахъани, дуе щибго мунагъ букIине гьечIо*»-абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнумасгIудидаса бицараб хIадисалдаги буго: «*Нужеца изну тIалаб гьабе нужер эбелалда ва яцIалда тIаде лъугъине*»-абун. ХIадис АтIабарияс бицана.

ТIавус абулев гIалимас абун: дие бихъизе рихараб, бокулареб, гIаврат буго дирго гIагарал руччабазул гIаврат-абун. Гьелъул магIна буго: эбел, яц, яс йиги дие жиндир чер бихъизе бищунго бокуларей абураб. Жиндирго чIужу йигеб рукъов лъугъунеб мехаль изну тIалаб гьабизе суннатаб буго: гьелда гIад тохлъукъего лъугъун гьей хIинкъизайичIого ва гьелъие загьирлъизе бокъичIеб жо гьесие загьирлъичIого букIине. Жиндирго агълу-хъизаналда гIаде вачIунеб мехаль, рагъда цева шведалго ухIудун, хIегIе гIодоб къабун ва цоги щиб бугониги гIаламат гьабун жив вачIунев вукIин лъазабизеги суннатаб буго. Сардиль кватIараб мехаль сапаралдаса вачIарав чи рогъинегIан хъизаналда гIаде инчIого вукIинги рекъараб буго: сардиль нуцIа бухун гьел хIинкъизаричIого рукIизе.

30. Дуца муъминзабазда абе

МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хIарамаб бакIалда ралагъиялдаса берал цIуне абун, хIарамаб хIалалъ хIалтIизабиялдаса жидер алатги (гIавратги) цIуне абун.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوْا مِنْ أَبْصَارِهِمْ
وَيَحْفَظُوْا أَرْوَاحَهُمْ ذٰلِكَ اَزْكٰى لَهُمْ اِنَّ اَللّٰهَ
خَبِيْرٌ بِمَا يَصْنَعُوْنَ ﴿٣٠﴾

Гьедин хъвади гьезие лъикIаб буго ва гьел къабихIаб, хIарамаб жоялдаса цIунулебги буго. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадерица гьабулеб гIамал жинда лъалев вуго.

Гьез бальго гьабулебги, загьирго гьабулебги жо щибго батIалъи гьечIого жинда лъалев вуго. Гьедин бугелъул нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъа кинабго хIалалъулъ ва гьесдаса бальго хутIилин абун ракIалда ккун, шаргIальул гIорхъаби хвезаруге.

Гьаб аяталда жаниб бер цIуни цебе рехсана гIаврат цIуниялдаса. Гьеб бер букIиналъе гIоло зинаялъул чапар ва къабихIаб иш жиндалъун бай бихъулеб бакI. Бер балагъиялдаса бай бихъула дуе хIарамай чIужуялъулун лъай-хъвай гьабизе, гьелъул черхальул хал гьабизе ва гьеб бер нахъбусинабичIони ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракIалда щун, гьесдаса хIинкъун хIарамаб жоялда валагъи течIони, гьелда гIаде цIакъ кIудиял балагъал рачIуна.

Жинда Аллагъ разильбаяв имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «*Цо бусурманав чияс чЈужугІаданалъул берцинлъиялда бер балагъараб мехаль, цинги гъеб бер нахъе босун жив гІодов вуссараб мехаль, гъесие Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ غِيبَادَاتٌ* гъабизе квербакъи ва гъуинлъи кьола»-абун.

31. Дуца муъминал руччабаздаги абе МухІаммад ﷺ, жидеца бер цЈуне абун хІарамаб бакІалда балагъиялдаса ва жидер гІавратги (фарж, алат) цЈуне абун. ХІарамаб хІалалъ хІалтІизабиялдаса гІаврат цЈуне абун ва хІарамаб хІалалъ черх цебе лъун хъвадиялдасаги жал цЈунун рукІа абун. Ва жидер берцинлъи загъир гъабугеянги абе гъел муъминал руччабазда, жиб загъирабго, бахчун букІунареб берцинлъи гурони.

Загъираб берцинлъи бугин абун гІалимзабаца гІад ретІараб ретІел ва гъумерги, кІиябго кверги. Гъаб гъумерги кІиябго кверги как балеб мехаль загъирлъизе бегъаниги, жий ячизе бегъулев чиясе бихъизабизе хІарамаб буго гІемерисел гІалимзабазул хІукмуялда

рекъон. Жиндихъ бихъинчи валагъулев вукІин лъараб мехаль гъей чЈужугІаданалъ гъумер бахчизе кьола. Гъелда валагъизе бихъинчиясеги хІарамаб буго. Гъел **руччабаца жидерго кІазал гІаде раче абе жидер габуралда ва кереналда**, гъеб бахчун, шибго жо бихъулареб хІалалъ бетІералдаги черхалъул гІасияб рахъалдаги кІаз чІвай (бай).

Жинда Аллагъ разильбаяй ГІаишатидаса хІадис бицана: «*Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ* гурхІаги бищун цебе гъижра гъабун Мадинаялда рачІарал муъминал руччабазда. *ГІадегІанав Аллагъас:* «*КІазал жидер габуралдаги карандаги гІаде раче*»-абун аят рештІизабураб мехаль, гъел руччабаца жидер халгІатал (плашал) риххана ва жидер габурги керенги бахчулел *кІазал гъаруна*»-абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

ГІафсиралъул гІалимзабаца абун: исламалда цебесеб жагъилияб заманаялъ руччаби гъаб цІияб жагъилияб заманалъул руччабазда рельгъун хъвадулел рукІана: бохдул-гъуждулги церелъун, башадаб бетІерги бахчичІого, керен-габур бахчичІого. Бихъинал жидеда

وَقُلْ لِّلْمُؤْمِنَاتِ بَعْضُ مَنِّ مِّنْ
أَبْصَرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا
يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلَا يَضْرِبْنَ
بِحُمْرِهِنَّ عَلَىٰ جُجُوبِهِنَّ وَلَا يَبْدِينَ
زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ
بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَاتِهِنَّ أَوْ
إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَاتِ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَاتِ إِخْوَانِهِنَّ
أَوْ يَسَارِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ
أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَابِ مِنَ الرِّجَالِ
أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوَاتِرِ
النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا
يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا
إِنَّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

ралагъизе гІоло хІатІазда, гъуждузда лъурал курхьиназул гъаракъ бахъизабун, кІуГІбузда, кІаркъеназда тІаде жо бахун, беразда сурма лъун. Цо-цояз жидер чорхол сурат загьирлъулеб ретІел ретІун, релълъен чалух гъабун, гІадамал питнаялда кколеб хъвади гъабулеб букІана. ТІадегІанав Аллагъас гъеб жагъилияб хъвадиги хвезабун исламияб хъвади гъабе абун рештІинаруна гъал аятал.

Гъеб исламияб ретІелги, исламияб хъвадиги цІакъ берцинаб, дунялалдаги ахираталдаги жиде хайир бугеб, жидер черхги, напсги, къадроги цІунулеб буго.

Жидеца черхалъул берцинлъи ва курхьин кІиликІ лъолел бакІал рихъизаруге абе жидерго росабазе гурони. Жидерго инсуге яги росабазул инсуге гурони. Жидерго васазе яги росабазул васазе гурони. Жидерго вацазе яги вацазул, яцазул васазеги гурони. Муъминал руччабазе, яги жидер лагъзадерие гурони. Руччабазда хъул лъоларел херал, гІузруял гІадамазе яги гІисинал лъималазе гурони. Жидеца хІатІалги гІодор къабуге абе гъел хІатІазда ругел курхъабазул гъаракъ рагІизабизе. Нуж киназго тавбо гъабун нуж Аллагъасда عَلَّامٌ русса, я гъал муъминзаби. ТІадегІанав Аллагъас нужер тавбо къабул гъабила ва нужер дунялалъулги ахираталъулги лъикІлъиялда каершел батила.

Гъаб заман цІакъго пасалъи цІикІкІараб, ручаби тІаса ретІел бахъун хъвадулеб, гъел сапаразда цадахъ махІрамияв гъечІого хъвадулеб заман бугелъул, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул ва хириял асхІабзабазул хІадисал ва малъиял хъвала, иншааллагу цониги бусурманчиясе жив кантІиялъе сабаблъун ккезе бегъула.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІали асхІабас абун: *«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас дида абун: «Я ГІали! Дуца цо нухалъ бер цвараб хІарамаб бакІалда кІиабизе бер балагъуге! Дуге изну буго авалаб бер балагъиялъулъ, амма кІиабизе валагъизе изну гъечІо»*-абун. ХІадис имам абу Давудица ва Тирмизияс бицана.

Гъаб хІадисалъул магІна буго: Аллагъас عَلَّامٌ инсанасе бер жиндалъун валагъизе бижун бугелъул, гъеб бер балагъун букІуна ва гъеб хІарамаб жоялда тІад ккезеги бегъула. Гъедин хІарамаб бакІалда бер цвараб мехалъ гъеб нахъе босизе ккола ва гІодоб буссизабизе ккола. Гъедин гъабичІого валагъун чІани, яги тІад вуссун валагъани, гъелъул мунагъ ва хІарамлъи букІула.

Жинда Аллагъ разилъаяв АбусагІидица бицараб хІадисалда буго: *«Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Нуж нухахъ гІодорчІун рукІунге! Нагагъ нухда чІун рукІине ккани нужеца гъеб*

нухальул хлакь тлубай!»-абун. Нижеца абун: «Я расулуллагь ﷺ! Щиб бугеб гьеб нухальул хлакь?»-абун. Жинда свалат салам лъеяв аварас абун: «Гьеб буго хIарамаб бакIалда балагьиялдаса бер цуни, Iадамазе зарал гьабунгутIи (гьибат-бугьтан гьабун Iадамазда нахъаса IалъангутIи). Салам кьурав чиясул салам бусинаби. ЛъикIаб жоялдалъун амру гьаби, квешаб жоялдаса нагью гьаби»-абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гьаб хIадис буго бихьинал нухахь чIогейн бугеб. Гьаб заманаяль ручабаца нухал ккун руго ва годекIабиги рагьун руго. Гьеб иш хIарамаб бугин абун бицаниги гьезда яхI-намусги кколеб гьечIо. Гьезул безадаса ва кIалаздаса хIинкьун хьвадизе кколеб руго Аллагьасдаса ﷺ хIинкьарал муъминзаби. Аллагьасдаги ﷺ, аварасдаги ﷺ божулей чIужугIаданалъе хIарамаб буго Iадамал хьвадулеб нухда эхетун чIезе, яги гьеб нухлул рагIалда гIодой чIун годекIан гьабун цогидал руччабигун харбида йикIине. Гьеб нухлул рагIал жиндирго рукьальул кIалтIу бугониги, цогидазул рагью бугониги гьаб хIарамлъи тIаса унаро.

Жинда Аллагь разилъаяв Абугьурайратица абун: Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Адамил лъималазда Аллагьас ﷺ тIад гьабун буго зина гьабиялдаса цуни. Беральул зина буго хIарамаб бакIалда балагьи, мацIальул зина буго жинда кIалъазе хIарамай чIужуялда, яги чиясда кIалъай. ГIундузул зина буго Аллагьас ﷺ гьукьараб жоялда гIенекки. Кверазул зина буго гьел хIарамаб жоялда квали, хIатIазул зина буго хIарамаб жо гьабизе хьвади»-бун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гьаб хIадис бихьиназеги, ручабазеги гIаммаб буго. Бихьиназе ручабазда балагьи хIарамаб бугеб гIадинго, ручабазе бихьиназда балагьиги хIарамаб буго. Гьельие далил буго жинда Аллагь разилъаяй Уммусаламатица бицараб хIадис: «Дунги Маймунатги рукIана жинда свалат салам лъеяв аварасда аскIор. Гьеб заман букIана гьумер бахче абун (пардав бай абун) аят рештIинабун хадуб. Нижеда тIаде Уммумактум ﷺ абурав беццав, херав асхIаб вачIана. Аварас ﷺ нижеда абун: «Гьесдасан нужеца гьумер бахче»-абун. Нижеца абун: «Я расулуллагьи ﷺ! Гьев беццав чи вуго гуриц, ниж рихьуларев ва ниж лъаларев»-абун. Аварас ﷺ абун: «Нуж кIияйго беццай гьечIо гуриц»-абун. ХIадис имам абу Давудица ва Тирмизияс бицана.

Гемерисел гIалимзабаца хIарам гьабун буго жиндир гьурмада рас бижичIев берцинав гIолохъанчиясда бихьинчи валагьи. Гьеб буго

жидер иман загІпал, щайтІанги гьаваги жидеда тІад бергьарал гІадамал къабихІаб ишалда ахІулеб бакІ. Жиндир гьурмада рас бижиЧесда рельълун вукІула жинца рас кІкІван гьумер цІвакизабун, чІужагІаданалда рельългинлги гьабулев бихьинчиги. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нагІана кьун буго жидеца руччабазда рельългинлги гьабулел бихьиназе ва жидеца бихьиназда рельългинлги гьабулел руччабазеги. Гьеб рельългинлги гьаби букІула тІад ретІараб ретІелалдалгунги, гьумералдалгунги, гьаракьалдалгунги ва цогидал пишабаздалгунги.

Гьединго шаргІалда хІарамаб буго муъминай чІужуяль жиндир черх капурай чІужугІаданалда бихьизабиги. Жинда Аллагь разильаяв Пумар асхІабас АбугІубадат رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ абулев асхІабасухье кагьат битІана: «Дихье хабар швана мун амирлгун вугеб бакІалда муъминал руччаби капурал руччабигун цадахь хІамамалда унел ругин абун. Аллагьасдаги جَلَّ جَلَالُهُ аварагасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъурай чІужугІаданалгун гІавраталда капурай гІадан балагьизе бегьуларо!»-абун.

Пемерал асхІабзабаца хІарамаблгун гьабуна бусурманай гІаданаль капурай чІужугІаданалгун квер боси ва гьелда убач гьаби. Ва амма гьаб заманаялгун бусурбабазул руччабазе ва ясалазе жидедаса мисал босулеллгун, жидеда нахьриллгун чІухІи-рещ бугеллгун руго капурзабазул руччаби ва ясал:

Гьез гьабулеб кинабго къабихІаб хьвади жидеца босулеб буго, жидер ретІел-тІех, куц-бер, хьвада-чІвади капурзабазулалда рельългизабулеб буго. Жегиги чанги бусурбабазул ясал руго дол капурзабаца цІунулеб къадарцин нич-намус жидеца цІунуларел, гьезулалдаса жидер хьвади суларал ва къабихІал. Гьаб буго исламияб диналде данде купру-ширкаль гьабураб загьирабги, бальгоябги рагьальул хІасил. Гьаб буго щайтІаналь гьел руччаби тІубанго жиндие лагьлги гьабице квегьун рукІиналге гІаламат.

Капурай гІадан жиндир гьарабашлгун йигони гьелда бихьизе бегьула бусурманай чІужуяльгун черхалгун цІиноялда тІадехун ва накоялда гьоркъехун бугеб бакІ. Муъминай чІужуяльгун руччабазда хьул льоларев херав яги гьитІинав гьарабаш вугони, гьезда бихьизе бегьула гьельгун хІетІе-квер габур-бетІер гІадаб жий жиндирго рукьой йигеб мехаль бахчун букІунареб бакІ.

Жинда Аллагь разильаяв Анас асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: «Аллагьасул свалат салам лъеяв авараг вачІана жиндир яс ПатІиматихье гьелгие цо гьарабашги вачун. Гьев чи вихьараб мехаль жинда Аллагь разильаяй ПатІимат жинда тІад ретІун бугеб гордеялдалгун жийго яхчизе лъугьана. Амма гьеб горде букІана

бетІералда хун бачани бохдул цере лъолеб, бохдуздехун бачани бетІер
цебе лъолеб. Гьей ПатІиматида бачІараб къварилъи бихъираб мехалъ
аварагас ﷺ абун: «Дуе мунагъ гъечІо гъев чиясда дур хІатІал
яги бетІер бихъана абун. Гъев дур гъарабаш вуго ва дун дур эмен вуго»-
абун. ХІадис имам абу Давудица бицана.

Амма гъаб заманаялъ гъел гъарабашал гъечІо ва цо-цо бечедал гІадамаца
рукъор хІалтІизарулел бихъинал, яги руччаби: жидеда балагъизе ва
жалгун цадахъ халват гъабизе (цоги лъабабилев чи гъечІого хутІизе)
хІарамал руго ва гъаб цІакъ къабихІаб жо ккеялда хІинкъараб бакІги
буго. Гъединго руго росасе жиндир чІужуялъул яц, яцІал гІадай гІадан:
гъезулгун халват гъабизе хІарамаб буго. ЧІужугІаданалъе росасул
вацгун, вацІалгун халват гъабизеги хІарамаб буго. Гъаб масъалаги
гІадамаз цІакъ кІвар гъабичІого тараб буго ва жиб сабаблъун питна
кколеб бакІги буго.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадис буго: «Нуж
Іагарав чиясдаса цІуне! Гъев Іагарав чи хвел буго»-абун. ХІадис имам
Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъелъул магІна буго магъариги лъун жиндие ячине бегъудей
гІаданалдаса ва жий росасе ине бегъулев гІагарав чиясдаса нуж цІуне
абураб. Гъездаса цІуниялдалъун мурад буго гъезулгун халват гъабуге
абураб.

Гъаб дагъабго насихІат буго жидер иман загІипал, шаргІияб гІелму
лъаларел муъминзаби кантІизе бокъун гъабураб. Аллагъас ﷺ
тавпикъ къеги жив разилъи тІалаб гъабун хъвадизе.

Инсан зина-хатІаялдаса цІунулеб, гъесул гъава-напс гІодобе
бусинабулеб, гъесдаса шайтІан рикІІад гъабулеб жо буго Аллагъасул
ﷺ амруялда нахърилълъун, хирияв расуласул ﷺ нухги ккун
хІалалаб ригъин гъаби. Гъеб амру баян гъабун ПадегІанав Аллагъас
ﷺ абунулеб буго:

**32. Нужеца ригъин гъабе, я гъал
муъминзаби, ва рослъадилъун
гъечІел гІадамал цоцазде данде гъаре.**

Гъединго нужеца ригъин гъабун данде
гъаре нужер иман-дин бугел лъикІал
гъарабашалги.

Гъел ригъин гъабун данделъулел гІадамал жидер боцІи-мал гъечІел
пакъирал гІадамал ругони, Аллагъас ﷺ гъезие магІишат къезе
буго.

ПадегІанав Аллагъас шибаб рухІІаголъи жиндие ризкъигун цадахъ

وَأَنْذِرْهُمْ أَلَّا يَكُونُوا لِلْمُشْرِكِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ
وَأَمْوَالِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٢﴾

бижун буго. Ригъин гъабунин абун нуж ризкъи гъечӀого хутӀизе гъечӀо. **ХӀакълъунго Аллагъ** جَلَّ جَلَّالَهُ **жиндир сахавалъи бергъарав вуго, жинца ризкъи къолев ва жинда лагъзадерил маслахӀат лъалев вуго.**

Гъаб аяталда жаниб ТадегӀанав Аллагъас жиндир амруялда мутӀигӀлъун, жинда гӀасилъи ккеялдаса хӀинкъун ригъин гъабурал муъминзабазе ризкъи къезе ва гъезие бечелъи къезе къотӀи гъабулеб буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хӀадис буго: *«Лъабго чи вуго Аллагъас жидее квербакъи гъабизе бугев: Жиндир напс хӀарамаб жоялдаса цӀунизе гӀоло ригъин гъабурав чи. Жив тархъун узденавлъун лъугъизе бокъун хӀалтӀи гъабизе тӀаде босарав лагъги. Аллагъасул дин тӀадегӀан гъабизе гӀоло жигъад гъабулев чиги»*-абун. ХӀадис имам АхӀмадица бицана.

33. Ригъин гъабизе рес рекъечӀел

гӀадамаз Аллагъасдаса хӀинкъун жидер черх цӀуне ва хӀарамаб

жо гъабуге, Аллагъасул

цӀобалдалъун жидее гъеб ригъин

гъабизе рес рекъезегӀан. Аллагъасдаса

хӀинкъун хӀарамаб жо тарав

чиясе Аллагъас квербакъи

гъабула ва гъасдаса ургъел-къварилъи тӀаса босула.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас

абуна: *«Я гъал гӀолохъаби! Нужсер рес рекъарав чияс цӀужу яче! Гъеб нужсер берги гӀавратги цӀунулеб жо буго. Рес рекъечӀев чияс кӀал кквейлда тӀад чей гъабе. Гъеб кӀал кквей гъесул шагъват дагъ гъабулеб жо буго»*-абун. ХӀадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Гъаб хӀадисалдаса далил босун гӀемерисел гӀалимзабаца жиндир рес рекъарав чияс цӀужу ячизе тӀадаб бугин абуна: жиндирго напс цӀунун, жинца ячаралъулги напс цӀунун ва исламияб умматалъул къадрокъимат цӀунун, гъеб къабихӀал пишабаздаса бацӀад гъабун. Гъединго ригъин гъабиялдаса мурад буго исламияб уммат гӀемерлъи.

Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: *«Нужсеца лъимал гӀемер гъарулел руччабираче! Къиямасеб къоялъ дун цӀухӀаравлъун вукӀине вуго дида нахърилъгъарал муъминзаби гӀемерал рукӀиналдалъун»*-абун. ХӀадис имам абу Давудица ва Аннасаияс бицана.

Жинда Аллагъ разильяав Абубакар асхӀабасги абуна: *«Нуж Аллагъасе*

وَلَيْسَ تَعْفَى الَّذِينَ لَا يَحْدُونَ نِكَاحًا حَتَّى
يُعَيِّمَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَالَّذِينَ يَبْتِغُونَ الْكِتَابَ
مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكُلُوا مِنْهُمُ إِن عَمِلْتُمْ
فِيهِمْ خَيْرًا ۗ وَأُوهُم مِّن مَّالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ
وَلَا تُكْرَهُوا فَتَيَّبَتْكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنِ ارْتَضَىٰ
لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَن يُكْرِهِنَّ
فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرِهِنَّ عُفُوٌّ رَّحِيمٌ ﴿٣٣﴾

مُتَلِّغِ لَهُ هُجْرَةَ رِغْيَانَ غَابِقَةً غَابُورًا أَمْرُؤَالِيًّا.
 Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужееги тубазабизе буго жинца нужее боци-мал къун гейи гъабилла абураб къотти»-абун.

Хирияб Къуръаналдаги, аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хадисалдаги данде кколареб жо буго лъимер гъабунгутти, гъеб лъимер лъугъунареб сабаб гъаби ва цо-книго лъимер гурони гъабичлого чей. Гъаб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбабаз ургъараб, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечлеб, гъесул ризкъи тлагилин абун хинкъарал гадамаз гъабулеб гамал. Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ аварагги разилъи жинца тлалаб гъабулев чиясул хъул лъезе ккола Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие иман бугеб, бахьи бугеб насло къеялда ва гъел лъимал хъихъизе кколоро абун хинкъизе бегъуларо.

Гакъилал гадамазулаби буго: «Гъел лъималазе ризкъи къей Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ тлад буго, гъел лъимал раччиги ракъалда тлад буго»-абун.

Нужер гъарабашаллъун ругел гадамазе бокъани гъезда тладе къоттараб боциги нужее къун, жал тархъун хурияллъун руклине, нужеца гъел тлад боци къотлун халтизе риччай, гъез халти гъабулеблъи ва гъел аманат бугел руклин нужеца лъалеб бугони. Нужеца гъел тархъун инзе, цинги гъезие квербакъиялъе буклизе, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къураб боциналдаса садакъаги къе.

Исламалда жаниб лагъзал руклин бегъизабун бугониги, гъел лагъзал тархьи ва гъезие лъиклъи гъаби гемемер бицун буго. Жидер мунагъ ккун гакла тладе ккарал гадамазе лагъ тархьи тлад гъабурал хукмабиги руго. Гъел лагъзал тархъиялъул хиралъи бицун гемемерал хадисалги руго. Гъаб кинабго жоялъул хасил гъабураб мехаль тладеганав Аллагъас бусурбабазе лагъзал кквезе бегъизабиялда жаниб кудияб хикмат буго: гъел лагъзал тархъун жиде ахираталда алжан швей. Гъебго хикмат буго бусарбабазе халалаб магшишат киглан гемемер бугониги бегъулеб буклиналъулъги: гъеб халалаб магшишат Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тлалаб гъабун харж гъабизе ва гъелдалгун жиндие ахираталда алжан босизе.

Жиде къабихлаб жо гъабизе бокъуларел, жидер напс цунарал гъарабашал нужеца халги гъабун зина гъабизе тамуге! Гъелдалгун нужее боци тлалаб гъабун ва нужер гъудулзаби-гъалмагъзаби гъезда аскор регизе ритлун. Гъедин зина гъабизе гъарабашал тамураб мехаль ва гъел жидер напс цунизе кколарелги ругеб мехаль, гъездаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ таса лъугъула ва гъезда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхула. Ва амма гъел зина гъабизе тамурал гадамаздаса Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цлакъ рецел босизе буго ва гъезие гучаб гъабиги гъабизе буго.

Шаргалда рекъон гъарабаш магъариги лъун росасе къезе ккола, яги гъелгъул сайидас жиндиего босаде кквезе ккола. Цоги баттияб халалъ

гъздаса мунпагIат босизе хIарамаб буго.

Гъаб аят рештIинабиялъе сабаб бицана: мунапикъзабазул цевехъан ГIабдуллагъ ибну Убай абулев чиясул кIиго гъарабаш йикIана, жинца гъел зина гъабизе тIамулел ва гъелъухъ мухъги босулел. Гъезул цояй (МугIазат) жинда Аллагъ разильяв Абубакар асхIабасухъе ячIун, гъесда бицана жиндие гъабулеб бугеб зулму. Абубакар асхIабас Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда бицана ва аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гъабуна гъей гъарабаш дов мунапикъасухъан нахъе яче абун. Цинги гъев мунапикъ къватIивги вахъун ахIдана: «Гъанже гъев МухIаммадица нижер гъарабашалги нахъе рахъулел руго, ниж гъасул зулмуялдаса цIунулев чиго гъечIиш?»-абун. Цинги TпадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIизабуна (33 аят).

Гъаб ригъин гъабиялъул ва зинаялдаса рикIкIалтъиялъул бицараб бакIалда нахъ регIизабизе ккараб масъала бугин абун ИбнухатIибица цо-цо бусурбабаца жидерго ясал ригъин гъабизе мех щвараб мехаль ригъин гъабичIого чIезари, бечедав дурц цIехолел рукIун. Гъеб буго шаргIалда дандего кколареб хIукму.

Бусурманал Tпадамаз жидер яс къезе муъминчи тIалаб гъавизе ккола ва гъев муъминчи яс гъарун вачIараб мехаль нахъе чIвазегI бегъуларо. Tмеераб магъари тIалаб гъабун мискинчи нахъчIвайги шаргIалда бегъулеб жо гъечIо. Гъедин мех щвараб мехаль яс россасе къечIого тейги, васасе чIужу ячичIого тейги буго гъел хIарамаб жоялда ккеялъе сабаб.

Гъединго гъаб бакIалда бицизе кколеб масъала буго бусурбабазул ясал ва руччаби зина гъабулел рукъзалги рагъун гъенир жанир хъвадулел рукIин. TпадегIанав Аллагъас амру гъабун буго гъарабашалцин зина гъабизе тIамуге абун, гъел зина гъабизе тIамулезе кIудияб Tпазабги бицун буго. Жидеего бокъун узденал ясал ва руччаби зина гъабизе ин ва гъез Tпарцохъ жидер черх бичи цIакъго TгодобегIанав, инжитаб пиша буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадис буго ахир заманалъул ва къиямасеб къо Tпагарлъун букIиналъул Tпаламат бугин бихъиналги руччабиги хIайваналTпадин нухлул хъибилалда лъугъун жимагI гъабулел рукIинин-абун. Гъеб Tпаламат загъирлъун буго бусурбабазул ракъалда тIад, бусурманал Tпадамазда гъоркъоб.

Жив бусурманчи вугин абулев, жинца как балин, кIал кколин абулев чи шагъра нухазул хъибилалда, рохъил рагIалазда квана-гъекъолел бакIалги ран, кIиго чи жанив унел Tписинал рукъзалги гъарун Tлолохъаби зина гъабизе тIамулев вихъараб мехаль, гъесда щиб цIар

льолеб? Жив бусурбабазул цевехъан вуго абун кІалъалев чияс гІаракъи пиво гъабулел заводалги росун гьел хІалтІизаризе лъимал тІамураб мехаль, гьесда щиб цІар льолеб?

КІудиял гІалимзаби, имамзаби, шайихзаби руго абулел цІаларал гІадамал хІакимзабазул амру тІубазе, гьезул рагътІателал гІадин мукІурлъараб мехаль, гьездаги щиб цІар лъелеб? Гьалдасанги кІудияб ахир заман щиб букінеб? гъаб пасалги гІасилги хІехъон ниль гьалаг гьаричІого тарав Аллагъ ﷻ цІакъ сабро бергъарав, гурхІел цІикІларав вуго!

Аллагъас ﷻ муъминзаби цІунаги гьеб къосараб къавмгун цадахъ гьалаг гьариялдаса. Амин, Амин, Амин, Я Аллагъ.

34. ХІакълъунго Дица нужеда жал баянал ва жидеца хІакъаб жо бицунел Къуръаналгъул аятал рештІизаруна, я гьал муъминзаби!

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ مُّبِينَاتٍ وَمَثَلًا
مِّنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكَ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

Нужеда цере рукІарал умматазул мисалалги рачана, гьезул къисабиги рицана нужеца пикру гъабизе ва вагІза босизе. Гъаб Къуръанги, гьалда жанир ругел ахІкамалги Аллагъасдаса ﷻ хІинкъарал муъминзабазе мунпагІат босизе, гьел хІакъаб нухалда тІоритІизе бугеб вагІза-насихІатал руго.

Аллагъасда ﷻ ва гьесул Къуръаналда инкар ккурал гІадамазе гьель дунялалда щибго мунпагІат гъабуларо, ахираталдаги Къуръаналда инкар кквей сабаблъун гьел жужахІалгъул абадияб гІазабалгъулъ рукІуна.

35. ПІадегІанав Аллагъ вуго зобал ракъал жинца гвангъизарурав Нур.

Зобал гвангъизаруна гьенир бакъ, моцІ цІаби гьариялдалгъун. Ракъал гвангъизаруна жиндир исламияб диналгъул шаргІиял хІукмабаздалгъун ва гьеб дин босун ритІарал аварагзабаздалгъун ﷺ. Аллагъ ﷻ зобал-ракъазул агьлу жинца хІакъаб нухалда тІобитІулев вуго. ХІакъаб нухалда тІобитІулеб жо нур ва канлъи букІуна, гьедин бугелгъул гьев Аллагъа ﷻ нур вуго.

ИбнугІатІаулагъица абуна: «Гъаб кинабго гІалам бецІлги буго. Гьеб загьир гъабурав чиги ПІадегІанв Аллагъ вуго. ПІадегІанав Аллагъ вукінчІебани щибго жо букіне букіинчІо»-абун.

﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ
كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي
زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِن
شَجَرَةٍ مُّبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَّا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ
يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ
عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَن يَشَاءُ وَيَضْرِبُ
اللَّهُ الْأَمْثَلَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасги абуна: «Я дир Аллагъ ﷻ! Кинабго рецц дуге буго. Мун вуго зобал ракъазул Нур ва гьел княздаго жаниб бугеб жоялъулги Нур»-абун. Хладис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Ибнукъайимица абуна: «ТпадегІанав Аллагъас жиндир напсалда цІар тана Нур абун, жиндир Къуръанги нурлъун гъабуна, жиндир аварагги ﷻ нурлъун гъавуна, халкъалдаса Живги нуралдалъун вахчана»-абун.

ИбнухатІибица абуна: «Нур буго инсан зарал бугеб, квешаб бакІалдаса цІунулеб, гъев хІакъаб, битІараб нухдаги тІовитІулеб жо. Гъеб нур букІинчІебани инсан хІайранлъун, щибго жо гъабизе лъаларевлъун хутІилаан. ТпадегІанав Аллагъ вугелъул жинца хІакъаб нухалда тІоритІулев, кинавго чи жинда хІажатав, жинда божун ва мугъчІван рукІунев, гъев Аллагъ ﷻ хІакъикъияб Нур вуго. Гъеб Аллагъасул ﷻ Нур гъечІеб бакІ тІобараб бецІги ва жагъиллги буго»-абун.

Ал-мунтахаб абураб тафсиралда абуна: «ТпадегІанав Аллагъ зобалазул ва ракъалъул канлъиялъул аслу вуго. Аллагъас ﷻ нилъеда бихъулеб канлъиялдалъун нур базабула ва нилъеда бихъулареб иманалъул, диналъул нуралдалъунгинур базабула. Гъеб нур буго хІакъаб ва битІараб жоялъул, гІелму-лъаялъул, къадрo-къиматалъул, яхІ-намусалъул ва лъикІабщинаб жоялъул нур. Аллагъасде ﷻ унеб битІараб нухалъул ва хІакъаб диналъул нур. Жив цохІo вукІиналда тІоритІел гъабулел Аллагъасул ﷻ мухІканал гІаламатазул нур. Щибаб жоялда жаниб жиб бугеб «жиб бижарав Халикъ вуго»-абун жинца абулеб ва Аллагъасда ﷻ иман лъеялда ахІулеб хІужа-далилалъуль нур»-абун.

Жиб загъирлъиялъуль, жиндир гвангъиялъуль Аллагъасул ﷻ нуралъул мисал буго жинда жаниб чирахъ бугеб рукъалъул къадалъ гъабураб гъитІинаб гордоялде рельеъун. Гъеб гордо цІвакараб матІугІадаб, жинца канлъи цІикІкІизабулелъун бугеб. Гъеб чирахъги цІорол шишайлда (лампаьлда) жаниб бугеб. Гъеб цІорол лампаги жавгъар якъут гІадин жиб кенчІолеб. Гъеб чирахъ бакулеб нахги жиндир баракат бугеб зайтуналъул гъветІалъул пихъалдаса бугеб. Гъеб зайтун тІад бижараб гъветІги бакъ баккуда гъечІого яги бакъ тІерхъуда гъечІого бацІадаб алахалъул гохІда тІад бугеб. ТІубараб къоялъго жинда бакъул чІорал речІулеб ва гъелдалъун жиндир пихъги лъикІ барщулеб, ва жиндир нахги цІакъ бацІадаб, берцинаб букІунев.

Гъеб гъветІалъул пихъалдаса гъабураб нах жинда цІа бакинчІониги канлъи къелеб гІадаб бугеб. Нуралдаги тІад нур бугеб гІадаб мисал

буго гъаб. Жиб бакараб чирахъалгъл нур, гъеб чирахъалда тIад лъураб цIорол шишайлгъл нур, гъеб чирахъ жаниб лъураб матIугIан цIвакараб гордоаялгъл нурги. Гъал киналго нурал цоцалъ журан жиб камилаб, гвангъараб нур лъугъун букIунеб.

Жиндир нурлъун бугеб Къуръаналда тIовитIула Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие бокъарав чи. ТIадегIанав Аллагъас гIадамазе мисалал рачула, гъезда жив цо вукIин ва жиндир хIалкIолгьи гучаб букIин бичIизабула, иман лъун хIакъаб дин гъабиялда рачIизе бокъун. **Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго жинда кинабго жо лъалев. Гъесда лъала хIакъаб дин гъабулевги, хъанчие лагългьи гъабулевги лагъл. Мунапикългьи гъабулел гIадамалги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ, ва гъезул шивасе жиндир гIамалалда рекъараб жазагьи гъабула.

Гъаб заманаялгъл гIадамазе ТIадегIанав Аллагъас Къуръаналда жанир рачарал мисалал берзукългълун ккезеги бегъула. Гъедин ккечIого букIине муъминзабазда бичIчIизе кколеб масъала буго гъаб: ТIадегIанав Аллагъас хирияб Къуръан жиндие хирияв аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рештIинабулеб заман букIана гъанжеялдаса анцIила ункъго къарноялъ цебе. Гъеб заман букIана гIадамазул гIемерисел жидер росо-рукългуро бихъичIеллгълун рукIунеб. Гъезул гIелму-гIакългоги жидеда сверухъ бугеб жоялдаса босараб, гъелда рельеъараб букIана. Гъел гIадамазе цIализе ва гъел диналда ахIизе рештIинабураб Къуръанги гъезул гIакълуялда рельеъараб мацIалдалгълун кIалъалев букIана.

ТIадегIанав Аллагъас гъаб гвангъараб нуралгье бачараб мисалги гъезда лъалев чирахъалдалгълун бачана. Гъезул гIемерисел чирахъцин гъечIел рукIана. Нагагъл чирахъ бугесулги гамачI бикIун яги хIашул буцун гъабураб гориниб жаниб нах-тIатIиги биун, гъелда жаниб квасул чIологи лъун, гъабураб чирахъ букIана. Жидер бечелгьи бугел гIадамазул бацIадаб нахги, цIорол шишаги букIана. Гъаб хIакълкълат бичIарав чиясда бичIизе ккела ТIадегIанав Аллагъас кинаб берцинаб мисал бачун бугеб жинца цIикIкIун гвангьи кколеб чирахъалгье.

Гъединабго мисал буго БетIергъан Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жив цо вукIин лъаялгье пикру гъабизе ва далил бачизе лъазабун, гIарабиясда абулеб рагIиги: «Гъел гIарабиял балагълуарищ жидер вараниялда, киндай гъеб бижун бугеб абун. Зобалаздаги балагълуарищ, киндай гъел тIаде рорхун ругел абун. МугIруздаги балагълуарищ, киндай гъел рахълун чIун ругел абун, ракъалдаги балагълуарищ, киндай гъеб тIибитIун бугеб абун».(88 сураг.17-20 аят)

Гъаб рагIи абулаго ТIадегIанав Аллагъас гъев гIарабияв бишунго цева жиндирго вараниялда балагългье ва гъелгъл пикру гъабизе тIамулев

вугу, гьєб варани букиндалго гьєсие бишунго хирияб, жиндир кинабго магIшат-яшав гьаби жинда хурхараб хIайван. Гьадианаб буго ПадегIанав Аллагьасул кьагIида жиндир лагьзадерида дин лъазабиялгьулъ.

36. ПадегIанав Аллагьасул рукъзал
руго масжидал, гьєс расян амру
гьабурал ва гьєл кIодо гьарєянги
абурал.

فِي يُبُوتِ أذنَ اللَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيَذْكَرَ فِيهَا
أسمُهُ وَيُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْعُدْوَةِ الْوَأَصْصَالِ ﴿٣٦﴾

Муьминзаби жидеда жанир руссунел ва гьєзул иман ва дин гIибитIулеб ва камиллгьулеб бакIгьун жал ругел. Гьєл рукъзабахъ Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ гIибадат гьабула, гьєсие какал ран, Къурьан цIалун, гIелму лъазабун. Радал бакъанида ва щибаб паризаяб какил гIужаль Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ какалги рала.

37. Гьєнир жанир гIемер чIолел
бахIарзал руго жал дуниялгьул даран-
базараль Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ рехсеялдаса
машгьул гьаруларел, паризаяб как
гIужда бан, рукугI-сужда камил гьабун
баялдаса, закат кьєялдасаги машгьул гьаруларел.

رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ
وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا
تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾

Жидер ракIалги, бералги хIинкьун сверседулеб кьиямасєб кьоялгьул гIазабалдаса хIинкьун, Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ гIибадат гьабулел.

Гьаб аят рєштIинабуна жидеда Аллагь разилгьяял асхIабзабазул хIакъалгьулъ: Жидеда как ахIулеб гьаракъ рагIарабго кинабго хIалтIиги реххун тун масжидалда унел рукIарал, гьєнир игIтикафалда чIун Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ гIибадат гьабулел рукIарал.

Гьаб аяталда жаниб Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ абулєб буго: «Масжидазда жанир чIун бихьинал рукIула»-абун. Гьаб рагIияль лъазабулєб буго масжидал ралелги, гьєл гIибадаталдалгьун берцин гьарулелги бихьинал рукIин. Руччабазе как бай ва цогидаб гIибадат гьаби жидерго рукъоб гьабизе хирияб буго.

Жинда Аллагь разилгьяяв Габдуллагь ибну МасгIудидаса бицараб хIадисалда буго: Аллагьасул свалат салам лъєяв аварагас абун: «ЧужуэIаданаль рукъоб бараб как хирияб буго, Рукъоб баралдасаги хирияб буго жийго жаний чIолєл рукъалгьул бокIоналда бараб»-абун. ХIадис имам абу Давудица бицана.

Берцинаб рєгIєл рєгIичIого, гьуин махIал гьаричIого, хIатIазда курхьинал рачIого масжидалда рачIинєги бєгьула жидер напс цIунарал,

Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّاهُ** хинкъарал руччаби. Жинда Аллагъ разильяаяв Пабдуллагъ ибну Пумаридаса бицараб хАдисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «*Нужеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** лагъзал (руччаби) Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** рукъор рачИналдаса нахъе чIваге!*»-абун. ХАдис имам Бухарияс ва Муслимица бнпана.

38. ПадеГанав Аллагъас гъезул гIамалазда данде жазаъ гъабула гъез гъабураб гIамалалдаса гIемерго лъикIаб.

Гъезул гIайибалги Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** гIаса лъугъун тола, жиндирго цIоб-рахIматалдалъун Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** гъезие жегиги лъикIлъи цIикIкIизабула ва лъикIаб гIамал гъабизе тавпикъги гъабула. Аллагъасе **جَلَّ جَلَّاهُ** бокъарав чиясе ризкъиги кьола гIатIидго, щибго хIисаб гъечIого.

Имаму Р-разияс абун: ПадеГанав Аллагъас кантIизарулел руго жив жиндие бокъараб жо бокъухъин гъабизе хIалкIолев вукIиналда. Жиндир сахавлъи ва гурхIел кIудияб букIиналдаги. Жиндир лагъзадерица гъабураб гIамалалда данде гъелдасаги цIикIкIараб ажро-кири гъабулеб буго Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ**. Гъелдаги Паде, гъел лагъзал жиндир гIазабалдаса хIинкъи сабаблъун, жидее гIорхъиги гъечIел ахираталъул нигIматалги кьолев вуго Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ**-абун.

39. Аллагъасда **جَلَّ جَلَّاهُ инкар ккурал гIадамаз дунялалда гъарулел рукIарал лъикIал гIамалал, гъез жидее ахиратада мунпагIат гъабиллин хьулги букIарал, гъел гIамалал руго бакъ багIарараб мехаль алахалда бихъулеб мираж гIадаб жо:**

Ракъалда гIад лълъин билълъун унеб бугин ккола цо-цо мехаль гIемерго багIари цIикIидалго. Гъелда абула мираж абун. Гъаб мираж къечон вугев чиясе лълъим бугилан ракIалда ккола. Цинги жив гъеб гIалаб гъабун цевехун индал, жинде щибго жо батуларо. Гъединаб буго капурчиясул гIамалалъул мисал. Гъесие гъеб ахираталда батуларо.

Ахираталда гъесие Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ** ватула жиндие жазаъ гъабизе хIадурун ва гъесул гIамалазда рекъон гъесие жужахIалъул гIазаб гъабула. ПадеГанав Аллагъ жинца хIисаб цIакъ хех гъабулев вуго. Гъесие щибго квалкал букIуларо гIемераб халкIалъул хIисаб

لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَوَيَزِيدَهُم
مِّن فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ يَرُوفُ مِّنْ إِشَاءٍ بَعْدَ إِحْسَابٍ ﴿٢٨﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ يَّقِيعَةٍ يَتَحَسَّبُ
الظَّمْثَانَ مَاءً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا
وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ رَاقِظَةٌ حِسَابُهُ ۗ وَاللَّهُ
سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٢٨﴾

цохЮ сагІаталь гьабизеги: гьесие заманальул халалгьи- кьокългьи гьечЮ, гьев цо ишалъ цоги ишалдаса машгьул гьавуларо.

40. Яги гьел капурал гІадамазул мисал гьваридаб ральдал тІнада букІунеб бецІлъиялда рельлъун буго; цоялда тІад цоги карачел бачІунеб. Гьел карачелазул бецІлъиялда тІадги накІкІазул бецІлъи бугеб.

أَوْ كَظُمْتُمْ فِي بَحْرِ لَيْلِي يَعْنِيهِ مَوْجٌ مِنْ قَوْعِهِ
مَوْجٌ مِنْ قَوْعِهِ سَحَابٌ طُمِئْتُمْ بِعَظْمِهَا فَوْقَ
بَعْضِ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكِدْ يَرْتَبْهَا وَمَنْ
لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ ﴿٤٠﴾

Цоязда тІаде цогиги бецІлъи букІунеб

ва жинца квер себе ккун валагъани, жинда гьеб квер бихьулареб.

Гьадинаб хІал буго капурчиясул мунагъазул бецІлъабазул.

Гьесул рагІиги бецІлъи буго, гІамалги бецІлъи буго, гьев лъугъунеб бакІги бецІлъи букІуна (хоб), гьев кьватІив вахьулеб бакІги бецІлъи букІула. Ахираталда гьев жанив вуссунеб жужахІги бецаб, махІцараб рукъ буго. **Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ жиндие нур гьабичІев чиясе** (иманалда тІовитІун хІакъаб диналда вачичІев чиясе) **гьев нуралда вачулев ва гьев тІовитІулев чи вукІуларо.**

ТІабигІатальул гІелму лъалев цо гІалимчиясда гьаб аят цІалулеб рагІараб мехаль (40 аят) гьев чияс гьикъана: авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гамаялда рекІун ральадалда тІаде хьваданиц абун?. хьвадичІоян абидалго, дов чияс абун: дица нугІлъи гьабубеб буго гьев МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасул расул вугин- абун. Дуда гьеб кин лъарабан гьикъидалго, гьес абун:

«Ральадалгьул карачелазул хьвади бицараб гьаб гІелму лъаларо гІумруялго ральадада тІад гамиде рекІун хьвадулев, гьеб ральад багъарун, гьельул хІинкьиги чІамурав чиясда гурони. Гьев МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ральадада тІад хьвадичІю абун бицидал дида лъана гьес бицараб рагІи Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ калам букІин»-абун.

Ральадалгьул бецІлъиялгьул бицулаго тІадегІанав Аллагъас баян гьабун гІелмияб цІех-рех гьабун азаргоялдаса цІикІун сонал гьоркьор араб мехаль гІалимзабаца тасдикъ гьабураб хІукму: ральадалда жанир цоязда тІаде цоги карачелазул гьатал рукІунел рукІин ва гьел карачелазул хьвади багІи-батІияб букІун, гьезул борхалгьи, хехлгьи ва унеб рахъ (направление) батІияб букІун, кигІан бацІадаб лъим бугониги, гьел карачелазда гьокъ бецІлъи букІунеблгьи. Нилъеда загьиралда лъалеб хІакъикъат буго карачелал гьечІеб хІюрил лъималда гьоркьосан гьельул тІино бихьулеблгьи, гІезегІанго бицатаб лъим бугониги. ГІелмияб цІех-рех гьабун гуруго жиб лъалареб хІукму бицинги Къуръан мугІжизат букІиналда

тПорител гьабулеб гИаламат буго.

41. Дуда гьаларищ МухАммад
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, тИадегІанав Аллагь вукІин
 зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго
 махлукъаталъ жиндие тасбихІ гьабулев.
 Жив вацІада гьавулев ва тИадегІан гьавулев.

Зобалазда мохьал гьарун, куркъби цвакун роржулел хІанчІацаги
 Аллагьгьасе جَلَّ جَلَّالَهُ тасбихІ гьабулеблѝи гьаларищ дуда? ХІакъльунго
 кинабго махлукъ гьель гьабулеб гИбадаталда Аллагьгьас جَلَّ جَلَّالَهُ
 тОбитІун буго Малаикзаби, Гадамал, жундул, жидеца гьабулеб
 гИбадат: тасбихІ гьаби, как бай ва цогидабги,- гьезда тІад къараб
 гИбадат, Аллагьгьас جَلَّ جَلَّالَهُ жидеда гьазабун, гьесул тПорителалдалъун
 гьабулел руго. тИадегІанав Аллагьгьасе гьала жиндир лагьзадерица
 гьабулеб гИбадат. Ва гьезие лѝикІаб жазагьги гьабизе буго.

42. тИадегІанав Аллагьгьасе буго зобал
 ракъазулги, кинабго махлукъаталъулги
 ханлѝи. Ахир кинабго халкъалъул
 русинги Аллагьгьасде جَلَّ جَلَّالَهُ буго.

Гьес хІисаб-мизан гьабун, жидер гІамалазда рекъараб жазаъ гьабун
 муъминзаби алжаналда, капурзаби жужахІалда гьугьинаризе руго.

43. Дуда бихьуларищ ва гьаларищ
 МухАммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ХІакъльунго
 тИадегІанав Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ вукІин
 жинца накІкІал хьвадизарулев.

Цинги жинца гьел накІкІал цоял-
 цоязда аскІоре рачун, цоцаде тІад
 руссизарун бакІльгьазарулев ва цІадал
 гьымалъул цІезарулев. Цинги дуда гьел
 накІкІаздаса чваххун балеб цІадги бихьула.

Гьединго Аллагьгьас جَلَّ جَلَّالَهُ зобалазда ругел мугІрузда рельгьарал
 накІкІаздаса гІазо ва горо (цІер) рештІгьабула. Гьеб горо жиндие
 бокъаразул ах-хуралда тІаде бан гьеб гьалаг гьабула. Жиндие
 бокъаразул ах-хур гьеб гороялъ зарал гьабиялдаса цІунула.
 Гьеб горо балеб мехалъ зодиб пирхулеб пириялъ берзул канлѝи
 инзабулеб хІалги букІула.

44. Жинца сордо-къо хиса-сверизе
 гьабулевги вуго Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ. Цояб кІодо
 гьабун, цояб гьитІин гьабун, цояб бецІаб

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَهُ مَن فِي السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ وَالظَّيْرَ صَفَّتْ كُلُّ قَدَعَةٍ صَلَاتَهُ
 وَسَبِّحَهُ، وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾

وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ
 الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزِيحُ سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ وَتُرَّهُ
 يُجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ
 وَيُنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَن جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ
 مَن يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَن مَّن يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا
 بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَرِ ﴿٤٣﴾

يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً
 لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٤٤﴾

цояб нур бугеб гъабун, цояб хинаб цояб квачараб гъабун.

ХIакълунго Гъаб тIадехун бицараб зобал ракъазул ва накIкI-цIадалгьул хабаралда жаниб жидеца пикру гъабулел, жидер гIакълло-лъай бугел, рекIель иманалгьул нур бугел гIадамазе гIакълло босизе, вагIза-насихIат босизе далилал руго.

НакIкIазул гIуцIи бицулаго тIадегIанав Аллагъас абунa: «мугIрул гIадал» абун. Гъел накIкIал мугIрузда релгьлун рукIин лъазе ккани накIкIаздаса тIадегIан рахун ралагъизе ккола. Аварагасда حَسْبُكَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан рештIинабулеб заманаялъ гIарабиязул ракъалда цIакгьо рорхатал мугIрулги рукIинчIо, жал роржунел алаталги рукIинчIо, гъел накIкIазул тIасияб рахъ бихъизе ва гъел мугIрузда релгьлун рукIунелблъи лъазе. ХIакъикъаталда накIкIалдаса тIадехун рахараб мехаль самалеталда рекIун унел гIадамазда гъел накIкIал рихъула мугIрузда, кIкIалазда, гохI-щобалда релгьлун. Гъабги Къуръан мугIжизат букIиналда тIоритIел гъабулеб гIаламат буго.

Гъединго инсан кантIизавулев вуго цохIо накIкIалдасан къватIиб лъмгIи, цIадги, гороги, бецIлъиги, нурги загъирлгьулеб букIиналда. Гъеб накIкIалдаса бараб цIадалдалгьун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъаразе мунпагIат ва жиндие бокъаразе зарал гъабулеб букIиналдаги.

45. тIадегIанав Аллагъас кинабго рухI бугеб жо лъмалдаса бижана. Жидер тIабигIат, жинс, черх батIиял, жидер сипат-сурат батIияб, гъаб гIаламалда жаниб бугеб кинабго махлукъаталгьул бижиналъе аслолъун лъм гъабунa.

РухI бугеб букIа, рухI гъечIеб букIа жиб

бижулеб, щобалеб, кIодолгьулеб жо лъм гъечIого бижулареб буго.

Гъел рухIчIаголъаби цоял чехъалда хъурщун унел руго, хIапара ва борохъ гIадаб. Цоял кIиго хIатIида хъвадулел руго: гIадамал ва хIанчIи гIадал. Цоял ункгьо хIатIида хъвадулел руго: гIиял-хIайванал гIадал. Цогиги гIемерал хIатIал ругел рухIчIаголъаби руго, лъеда гъокъе милъир хъвагIулел ччугIби руго. Инсанасда жиб лъалареб гIемер батIияб махлукъат буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб жо бижула ва гъев бокъараб жо гъабизе хIал кIолевги вуго.

46. ХIакълунго, дица Къуръаналгьул аяталги рештIизаруна,- жидеца хIукму баян гъабулел.

гIакълло бугел гIадамаз пикру гъабизе

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنَيْهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٥﴾

لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُبِينَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾

ва гъаб махлукъ бижарав Халикъ вукӀин лъан, гъесда иман лъезе ва гъесие гӀибадат гъабизе. **ТӀадегӀанав Аллагъас жиндие бокъарав чи битӀараб нухалда ва исламияб диналда тӀовитӀула.**

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукӀиналда, гъев жинца жо бижулев ва жиндир хӀалкӀолъи камилав вукӀиналда тӀоритӀел гъабулел гӀаламатал рицунаго, ТӀадегӀанав Аллагъас абунa: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кинабго рухӀаголъи лъималдаса бижана»-абун. Мунтахаб абураб тафсиралда абунa: хирияб Къуръаналда жаниб рехсараб лъималдаса мурад буго бихъинаб ва цӀуяб жоялъул насло лъугъизе данделъулел мани. Гъедин бугониги гъаб аяталда жаниб «кинабго хӀайван лъималдаса бижана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ »-абураб рагӀиялда жаниб гӀелмияб хӀужжа-далилги буго кинабго жоялъул чӀаголъи ва бижи лъималда хурхараб, гъелдалъун бугеб букӀиналда. Инсанасул чорхоль нусгоялдаса лъабкъоялда анцӀго бутӀа лъим буго. Гъеб лъим квеналдасаги цебе инсанасе хӀажалъулел жо буго. Квен гъечӀого кӀикъоялда анцӀго-лъабкъого къоялъ чӀаго хутӀула инсан, лъим гъечӀого щуго-анцӀго къоялдаса халат чӀаго хутӀуларо. Кинабго чорхоль хъвадулеб биялъул, нахалъул, нервабазул аслоги лъималдаса буго. Квен биинабиялъе, гъеб чорхоль инзабиялъе, гъединго черхалъе хӀажат гъечӀеб лъим ва гъиз къватӀибе бачӀинабиялъеги лъималъ кумек гъабула. Гъаб хӀисабалда цогидал киналго рухӀаголъабиги лъималдаса рижарал ва гъеб лъим гъечӀого жидее гӀейи лъугъуларел руго.

47. Гъел мунапикъзабаца абулеб буго нижеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ **иман лъуна ва гъесул расуласдаги**

иман лъуна, ниж гъесдаги мутӀигӀлъана абун. Цинги гъезул цо къокъа Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ **хӀукму къабул гъабичӀого, гъелдасан руссунел руго, жидеца доб рагӀиги бицун букӀадо. Гъал гӀадамал муъминзаби гъечӀо.**

Гъал руго Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъезда иман лъурал муъминзабиги жидеца гуккулин абун ракӀалда бугел гӀадамал. Амма гъез жидерго напсал руго гуккулел ва гъельул балагъги гӀазабги жидеого букӀизе буго.

48. Жидеда гъоркъоб шаргӀияб хӀукму гъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ **Къуръаналда ва аварагасул** صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **суннаталда рачӀа абун абураб мехаль гъезул цо къокъа**

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فِرْقٍ مِّنْهُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذْ أَقْبَرُوا مِنْهُمْ مَّعْرُضُونَ ﴿٤٨﴾

(мунапикъзаби) гьелдаса русун чӀолел руго.

49. Гьeб хӀукму гьабулeб масъала жидер ﴿٤٩﴾ وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ
рахъалда хӀакъаб жо бугеб батани гьел
цӀакъ хехго ва мутӀигӀльун рачӀунел руго расулуллагъасухъе
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьeс хӀукму гьабизе.

Жидеда лъалеб букӀиналъе гӀоло Аллагъасул свалат салам лъеяз
аварагас хӀакъаб хӀукму гьабизе букӀин. Жидеда гӀайиб кколеб хӀукму
бугони гьел аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскӀор къалел гьeчӀо. Гьeб буго гьал
гӀадамал мунапикъзаби рукӀиналъул кӀудияб гӀаламат.

Гьаб гӀаламат гӀемераб буго гьаб заманаялъ бусурбаби абун ругел
гӀадамазда гьоркъобги: жиде дунялалъул хайир кколеб рахъалде
унел руго хӀукму гьабизе. Жидер мурад тӀубалеб бугони шаргӀалда
рачӀунел руго, гьедин гьeчӀони капурзабазул къануналде унел руго.
Муъминзабазул сипат гьeчӀо гьeб. Муъминзабазда гӀадаб буго жиде
бокъулeб бугониги, рихулeб бугониги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ва гьeсул
расуласул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хӀукму къабул гьабизе ва гьелда разильизе.
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ шаргӀалда хӀукму гьабичӀого капурзабазул къануналда
хӀукму гьабизе арал гӀадамал капурзабазул хӀукмуялда рукӀуна.

50. Гьeл мунапикъзабазул рекӀель
унтийищ бугеб? Яги гьeл аварагасда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ щакдарулелищ ругел?

Яги гьeл хӀинкъунищ ругел жиде

Аллагъасги جَلَّ جَلَّالَهُ аварагасги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мекъаб, зулмауб хӀукму
гьабила абун?

Гьедин гьeчӀо амру, гьeл гӀадамал руго жидеца жидерго напсазе
зулму гьабулел.

Гьезул кӀигьумерчилъи тӀадегӀанав Аллагъасе бихъунеб ва лъалебги
буго, гьелда рекъараб жазаъ гьабун гьезие ахираталда жужахӀалъул
гӀазабги букӀине буго.

51. ХӀакълъунго иманалъул ритӀухъал
муъминзаби жидеда гьоркъоб хӀукму
гьабизе Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ва гьeсул
расуласда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ахӀараб мехаль гьeз
абула:

«Нижеда гьeб ахӀи рагӀана ва ниж гьeлъие мутӀигӀлъана»-абун.
Гьал руго жидер дунялалъул ва ахираталъул лъикӀлъиялда
каерщел батарал гӀадамал.

52. Жал Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ гьeсул

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَيَحْتِشِ اللَّهَ وَيَتَّقِهِ

расуласдаги **صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** мутИгІлбарал,
 Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** гІазабалдаса хІинкъун,
 гьесда гІасилъиялдаса цІунунги
 хъвадарал,-гъал гІадамал руго жидер бахъибуголъарал.

Гьел руго Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** гІазабалдаса жал хвасарлъарал, жидеда
 Аллагъ разилъарал, ва гьесул алжанал жиде насиблъарал гІадамал.

53. Гьел мунапикъзаби цІакъ кутакаб
 гъа гьедун жидеца къотИи гъабулел руго
 жидеда аварагас **صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** амру гъабунни
 жал гьевгун цадахъ гъазаваталда
 рахъине руго абун.

Дуца гьезда абе МухІаммад **صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** «нужеца гьересияб гъа
 гьедуге! Нуж кин мутИгІал ругеблъи Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَالُهُ** гьесул
 расуласдаги **صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гъала!

Нужер мутИгІлъи буго мацІаздалъун бугеб, нужер раклал мутИгІлал
 гьечІо. Нуж кІалалдалъун мутИгІлъун руго, амма нужер гІамал
 мутИгІлъаразул гьечІо. ХІакълъунго Аллагъ жинда гъалев вуго
 нужеца гъабулел гІамал; загьиралда гъабулел ва балъго гъабулел.
 РекІел ниятги кІалалъ бицунеб хабарги гъала Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ**.

54. Дуца гьезда абе МухІаммад **صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** :
 Нуж Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** ва гьесул расуласе
 мутИгІлъе гъал гІадамал! Нуж гъаб
 амру тІубаялдаса руссани, хирияв
 расуласда **صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** тІад бугеб жо буго
 Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** тІад къараб амру нужехъ
 швезаби.

Нужеда тІадги буго гьев аварагасе **صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** мутИгІлъи ва
 гьесул амруялда нахърильлъин. Аллагъасул расуласда **صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**
 мутИгІлъун нуж хъвадани нуж хІакъаб диналда тІуритІараллъун
 рукІине руго ва нуже бахъибуголъи, дунял ахираталъул лъикІлъи
 швезе буго. Гьев расуласда тІад къараб жо гьечІо Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ**
 дин нужехъ швезаби гурони. Нужеца гъабураб мутИгІлъиялъул яги
 гІасилъиялъул жазаб нуже букІине буго.

55. Нужедаса жидеца иманги лъун
 лъикІаб гІамал гъабун хъвадарал
 муъминзабазе Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** къотИи
 гъабун буго гьел гъаб ракъ ирсалье
 бусулеллъун гъарила абун, нужеда цере
 рукІарал муъминзабиги гьедин

فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَٰئِزُونَ ﴿٢٣﴾

* وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ
 لَيَحْرِبْنَ عَلَيْكَ فَلَا تُنصِرُوهُم مَّعْرُوفَةً
 إِنَّ اللَّهَ حَيِيرٌ لِّمَا تَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْا
 فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ
 وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا
 أَن يَبْلُغَ الْمُبِينِ ﴿٢٥﴾

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ
 كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
 وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ

**ханзабилъун ва варисзабилъун
гъарураб гIадин.**

Капурзабазда гIад бергъун, гъезул ракъазда
бусурбаби маликлъун, гъенибги исламияб
дин тIибитIизабун хъвадизе руго Аллагъасул

амруялда мутIигIлъун, гъесул расуласда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нахърильлъун
хъвадарал муъминзаби.

Гъаб аят рештIинабиялъе сабаб бицун тафсиралъул гIалимзабаца
абуна: Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва хириял асхIабзаби
гъижра гъабун Мадинаялда рачIараб мехаль, киналго гIарабиял гъезда
рагъ гъабизе цолъун рукIана. Аллагъасул расулги **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гъесул
асхIабзабиги **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** рельедалги къадги жидерго ярагъ кодоб ккун
рукIунел рукIана. Гъел асхIабзабаца цоцаздехун абулеб букIана: нужеда
ракIалда кколищ ниль цохIо Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَالُهُ** гурога хIинкъичIого,
гъесие гIибадат гъабун гIодоре риччан рукIунелб къо бачIинин?
абун. Цинги гIадегIанав Аллагъас гъаб аят рештIинабуна ва гъел
къотIи жинца тIубазабуна: Исламияб дин ва уммаг машрикъалдаги
магърибалдаги гъоркъоб тIибитIана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалдаги буго:
*«гIадегIанав Аллагъас дида гъаб кинабго дунялалъул ракъ дандеги
сукIун (данде цIцIан, гъитIин гъабун) бихъизабуна. Дида гъел дунялалъул
киналго рахъал рихъана. Дир умматалъул ханлъи цвезе буго Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ дида бихъизабураб кинабго бакIалда»*-абун. Гъаб хIадис бицана
мигIражалда ун худуб, гъел мигIражалда рихъарал гIаламатал рицунел
мехаль. ХIадис имам Муслимица бицана.

**Дица гъел муъминзабазул дин, Дун жинда разильараб, цогидал
киналго диназда гIад бергъинабун, гъельул къадроги тIокI
гъабила.** Гъел дин гъабулел гIадамалги жидер гуч бугел гъарила,
Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** диналда халкъ ахIулеллъун гъарила. Гъел
хIинкъараллъун рукIун хадур жал божарал, жидеи щибго хIинкъи
гъечIел гъарила. гъез дун цо гъавун, дун разильи тIалаб гъабун
гIибадат гъабулеллъун гъарила. Дидехун щибго жо гIахъал
гъабун жидеца ширк гъабулареллъун гъарила. Хъанчал ругониги,
малаикзаби ругониги, жидедаго рельъарал гIадамал ругониги, гъел
алагъзабилъун кколарел, гъезда божун, гъезда хъул лъун рукIунарел
гъарила.

**Гъал кIудиял нигIматал къун хадурги гъезда инкар ккурал,
гъезда данде щукру гъабун дие гIибадат гъабун ва дун разильи тIалаб
гъабун хъвадуларел гIадамал Аллагъасде **جَلَّ جَلَالُهُ** гIасильарал, гъесул**

لَهُمْ وَلَيْسَ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ حَوْفِهِمْ أَمَنًا
يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ
بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَٰسِقُونَ ﴿٥٥﴾

амруялда нахърилъльги тарал пасикъал Гадамал руго.

56. Нужеца хІукъукъал тІубан,
Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хІелун паризаял
какал рай паризаяб закатги къе,

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا
الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

нуж Аллагъасул расуласеги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

мутІигІлъе! Гъадин нуж хъвадани Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ нужеда гурхІила
ва нуже дунял ахираталъул бахъибугольги швела.

Ибнукасирица абуна: ПадегІанав Аллагъас къотІи гъабулеб буго
жиндир хирияв расул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинда свалат салам лъеяв МухІаммад
аварагасе, гъесул уммат жинца гъабизе бугин абун дунялалъул
ханзабилъун, имамзабилъун ва гъел имамзабаздалъун улкабазул хІал
лъикІлъизе бугин. Гъезие купру-ширкалъул агълуги мутІигІлъизе
бугин, гъезул хІинкъи тІаса инабун гъезие божилъи ва парахалъиги
гъабизе бугин абун. ПадегІанав Аллагъас хирияв аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
гъабураб къотІи тІубазабуна, кинабго рещц ва щукру гъев Аллагъасе
جَلَّ جَلَّالَهُ буго жинца муъминзабазе квербакъулев ва гъезул мунагъал
чурулев.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хвелелдего Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъесие
рагъана Маккаги, Хайбарги, БахІрейниги, тІобарабго тІарабиязул
бащадаб чІинкІиллъиги (Аравийский полуостров). Гъединго исламияб
дин тІибитІана кинабго Яманалъул ракъалдаги. Хирияв аварагас
جَلَّ جَلَّالَهُ жизят тІадлъун мукІур гъарун рукІана Гъажар абулеб
ракъалъул мажусиялги, Шамалъул улкабазул рагІаллъиялда ругел
цо-цо къавмалги. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе сайгъатал
ритІун гъев кІодо гъавуна Румазул хан Гъиракълицца, Мисриялъул
ва Искандриялъул хан Мукъавкъъисица, ГІамманалъул ханзабаз,
ХІабаш улкаялъул жинца МухІаммадида صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъурав хан
Нажашиясги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда хадув гъесул амру
тІубазабизе халипалъун ва муъминзабазул имамлъун чІана жинда
Аллагъ разильяв Абубакар асхІаб. Хирияв авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хун хадуб
раккарал питнаби жинца къезаруна, гъереси аварагаби عَلَيْهِ السَّلَام чІвана
ва закат къоларел Гадамалги рагъги бан мукІур гъаруна. ТІарабиязул
ракъалдаса питна тІагІинабун гъеб хІалхъезабун хадуб жинда Аллагъ
разильяв Халид ибну Валидил амирлъиялда гъоркъ боял ритІана
Персазул улкаялда (Иран, ГІиракъ). Гъезул гІемерал гадамалги
чІвана, гъезул улкаялъул цо бутІа исламияблъунги гъабуна. Жинда
Аллагъ разильяв АбугІабайдатил амирлъиялда гъоркъ Шамалъул
улкабазда ритІана цогидал боял. Жинда Аллагъ разильяв ГІамру ибну

Гассил амирлгыялда гьоркь Мисриялдаги ритІана исламиял аскарал. Абубакар асхІабасул халипалгы тІубалелде Димашкь ва Бусра шагьар исламияб лъугьун букІана, гьезда сверухь ругел ракъалги бусурбабазул давлалъун, гьаниматлъун лъугьун рукІана.

ТІадегІанав Аллагьас исламияб умматалда цІоб-рахІмат гьабуна хирияв Абубакарида ﷺ жинда Аллагь разильаяв ГІумар асхІаб халипалъун тезе илгьам гьабиялдалъун. Жинца хІакъабги батІулабги жо батІа гьабурав ГІумарулфарукь унго унгояб хІалалъ исламияб умматалъе амирлгы гьабун, Аллагьасул ﷺ диналъе хьулухь гьабун хьвадана. Аллагьасул свалат салам лъеял аварагабазда хадув гьев ГІумар асхІабгІан жиндир гІадлу камилав, къуват-гуч бергьарав, тІабигІат къвакІарав Аллагьасул ﷺ лагь вукІинчІо, жинца Аллагьасул ﷺ дин ракъалда тІибитІизабун ва гьеб цІунун хьвадарав.

Гьесул халипалгыялъул заманаялъ тІобанго Шамалъулги Мисриялъулги улкаби исламияллъун гьаруна. Пемемерисеб Пурсазул ракъги исламияб лъугьана. Кисра ханасул ханлгы хвезабуна, гьев гІодовегІан гьавун жиндир ханлгыялъул рикІадаб ракъалда лъутана. Шамалъул улкабазул хан Къайсарги КъустІангІиниялда кІанцІинавуна (Кастантинополь, гьанже Станбул). Гьел улкабазул бечелъиги мужагьидазе гьаниматлъун ва Аллагьасул ﷺ диналъе квербакъи гьабизельъун бикъана. Аллагьасул хирияв расуласе ﷺ гьабураб гьел улкабазул ханлгы бусурбабазе букІине бугин абураб къотІиги загьирлъана ва тІубана:

Цинги ГІусман асхІаб халифалъун вачІана ва гьесул улка машрикь-магьрибалда гьоркъоб цІакъ гІатІильана. Бакъ баккул рахьалда Испания ва Киприялда щвезегІен Европаялда исламалъ ханлгы гьабуна. Гьелдаса гьоркъехун бахІрул МухІитІалъул (Индияский океан) рагІаллъабазда щунги гьеб исламияб давлат букІана. Бакъ баккул рахьалда Китайлъул ракъалдаги исламияб дин щвана. Кисра ханги чІван тІубанго гьесул ханлгы тІагІана. Турказулгун рагь гьабун гьезул Пемемераб халкъ чІвана ва гьезул вищунго кІудияв хан Ханкъанги Аллагьасул ﷺ гІодовегІан гьавуна.

Машрикь-магьрибалдаса жизьяти, магьалоги жинда Аллагь разильаяв ГІусман асхІабасул амруялда гьоркь, гьесул хазина цІунулел бакІазда чвахун, гьениса исламияб диналъул хІукмуялда рекъон бусурбабазул хІажатазе ва Аллагьасул ﷺ дин тІадегІан гьабиялъе хІалтІизабуна. Гьеб кинабго жоялъе сабаблъун ккана жинда Аллагь разильаяв ГІусман асхІаб; жинца Къуръан Пемемер цІалулев, цогидазда гьеб лъзабулев, Къуръан данде гьабун, гьеб гІадада хвезалдаса ва жинда жаниб хис-бас

ккеялдасаги жинца цѳунарав.

Гѳадиаб божильялда ва дин себе тѳеялда букѳана исламияб уммат жидеда Аллагъ разильаял Абубакр, Пумар ва Пусман, халипальун ругеб заманаялъ. Цинги бусурбабада гьоркъоб иблис хѳалтѳана, ягъудиязул макроги Пемеерлъана. Жинда Аллагъ разильаяв Пусман асхѳаб чѳваралдаса хадуб муъминзаби ракѳа паракхатго, божуда рукѳунеб замана дагълъана. Имамзабаца жал цѳунулел Пѳадамал цадахъ чѳезаруна, цогидал бусурбабаз ярагъ кодоб ккуна. Халипалъи ханлъиялда сверана, динги дунял цвей сабаблъун хѳалтѳизабуна, халкъалда гьоркъоб зулму ва пасалъи цѳикѳѳана.

Жинда Аллагъ разильаяв имам Ахѳмадица бицараб хѳадисалда буго: *«Гѳаб дир умматалъе рохел бицун буго гъезул дин тѳадегѳанаб букѳина абун ва гъезие квербакъиги букѳина абун. Ракъалда тѳаде гъезие бергъенлъиги букѳина, гъел гѳадамал жидер дин дунял тѳалаб гѳабизе гѳоло гѳабулел гъечѳебгѳан мехаль. Цинги гъез ахират тѳалаб гѳабун гѳабулел гѳамал дунял тѳалаб гѳабун гѳабураб мехаль, гъезие ахираталда алжаналъул щибго бутѳа букѳунаро»*-абун.

Жидеда Аллагъ разильаял асхѳабзабиги, гъезда хадур рукѳарал лъикѳал муъминзабиги жидеца амру-нагъю гѳабиялъулъ, жидеца Аллагъасул ﷺ дин цѳуниялъулъ ва гъеб тѳадегѳан гѳабиялъулъ цакъ яхѳ бахъулел рукѳиналъ Аллагъас ﷺ гъезие квербакъи гѳабун исламияб дин дунялалъул Пемеерал улкабазда тѳибитѳун букѳана. Пемеерал халкъазда ва шагъаразда исламияб хѳукму хъвадизабулел букѳана. Цинги гѳадамазул яхѳ бахъи дагълъарабгѳан Аллагъас ﷺ гъезие квербакъи дагъ гѳабуна, гѳадамазул гѳасилъи цѳикѳѳанагѳан Аллагъас ﷺ гъезда тѳаде залимзаби, капурзаби риччана ва жакъа исламияб дин кин бугеб ва бусурбабазул хѳалл щиб бугеб киназдаго лъалеб, загъираб амру буго. Пѳадегѳанав Алласда божи ва хъул буго жиндир цѳоб-рахѳматалдалъун бусурбаби кантѳинарилиин абун, гъел Аллагъасе ﷺ гѳибадат гѳабиялдеги руссинарилиин абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб сахѳихѳаб хѳадисалда буго: *«Дир умматалдаса цо къокъа кидаго камизе гъечѳо жидеца хѳакъаб исламияб диналъе квербакъулеллъун. Гъезие зарал гѳабизе гъечѳо гъелгун цадахъ чѳечѳого, гъезие квербакъи гѳабичѳого чѳарал гѳадамаз, яги гъездехун хилиплъи гѳабун чѳарал гѳадамазги. Гъедин букѳине буго къиямасеб къо щвезегѳан»*-абун. Хѳадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Цогиги сахѳихѳаб хѳадис буго: *«Аллагъасул ﷺ диналъе гѳоло жигъад гѳаби къиямасеб къо щвезегѳан букѳине буго»*-абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَّ ниль гъесул диналъе квербакъулездаса гъареги. Нилъер рекелъ иман, яхI камил гъабун Аллагъасул جَلَّ جَلَّ диналъе гIоло жигъад гъабубеб къокъагун цадахъ ккезареге ва шагъадат насиб гъабеге. Купру-ширк бокъарал, гъезул гIадлу-низамалда разияб агълоялдаса рикIкIад гъареги. Аллагъасул جَلَّ جَلَّ диналъе гIоло жигъад гъабизе кколарин абулеб къосараб къавмалдасаги рикIкIад гъареги! Гъаб кинабго гIаламалда кверщел гъабубеб исламияб давлат гIуцIуцIулеллъун Аллагъас جَلَّ جَلَّ ниль гъареги. Гъеб давлат букIине букIин щаклъи гъечIеб амру буго.

Ал-Базарица бицараб сахIихIаб хIадисалда буго: «*Нужер диналъул авал аварагъи ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّ рахIмат буго. Гъеб нужеда гъоркъоб Аллагъасе جَلَّ جَلَّ бокъарабган мехаль букIина. Цинги гъебги тIаса ун зулмуяб ханлъи букIина (диктатура). Цингиги Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъебги тIаса босун Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул суннаталда рекъараб хилатат букIина, гIадамалги исламияб диналда хъвадила. Ракъальул киналго умматаз гъеб дин къабул гъабила, гъелда зобалазулги ракъазулги агълу разильгунги букIина. Зодисан балеб цIадги камиларо, ракъалдаса щолел нигIматалги камиларо*»-абун.

ИншаАллагъу, гъаб ахиралда бицараб заман жиб бачIине бугеб буго. Гъельие далилги буго ТIадегIанав Аллагъасул рагIи: «Диа гъезие хIинкъиялда хадуб божилъи къела»-абураб.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّ диналъе гIоло къеркъолев чиясе жагъилал гIадамаз рекел бакъвай гъабичIого толаро. Гъеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّ нух: хIакъабги батIулабги жо кидаго цоцазде къеркъелеб букIин. Аллагъасул جَلَّ جَلَّ хIукму къадар буго ва гъесул хIалкIюлъгиялда буго муъминзабазе квербакъи гъаби ва гъел купру-ширкалъул зулмуялдаса хвасар гъарун жиндие гIибадат гъабизе гIодоре риччан, хIалхъезарун тей. Ва амма Аллагъас جَلَّ جَلَّ муъминзабазда лъазе гъабун буго: «Нужеца Аллагъасул диналъе гIоло хIакъаб жигъад гъабе»-абун. Гъеб амру тIубалездаса вукIине бокъарв чи жагъилал, ахIмакъал, хIинкъарал гIадамазул хабараль гуккизе бегъиларо.

57. Дуда ракIалда ккоге я гъав авараг

ва гъал муъминзаби, гъел капурал гIадамал Аллагъасул جَلَّ جَلَّ гIазабалдаса рорчIизе ругин абун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّ хIалкIюлъйиги букIинарин гъаб ракъалда гIад гъезие гIазаб гъабизе. Жиндие бокъани Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъезие гъаб дунялалда рукIадго квешаб гIазаб гъабила. Ахираталда гъел руссунеб бакI жужахIалъул цIа буго ва гъеб жужахI цIакъ квешаб бакI буго

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ
وَمَا أُولَئِكَ إِلَّا فِي سَعْدِ الْمَصِيرِ ﴿٥٧﴾

жинда жанир руссизе ва даимго жанир чезе.

58. Я гьал иман лъурал Гадамал!
 Нужеда тIаде рачIине изну тIалаб
 гьабе абе нужер гъарабашаз ва жал
 балугъльгиялда рахичIел лъималазги
 сордокъоялда жаниб лъабго гIужаль.
 Рогъалил как базегIан цереккун.
 Къальул какил гIужальги. Нуж тIасан
 ретIел бахъун свак бичизе ва макъу
 гьабизе регулеб мехаль. Богол как
 бан хадурги, рогъалил как базегIан
 нуж къижун рукIунел ва нужерго
 хъизаналгун рукIунеб гIужаль.

Гъаб лъабго гIуж буго нуж Гадамаздаса рахчун рукIунеб ва нужер
 ретIел бахъун гIаврат цебелъун рукIунеб.

Гьел гIужазуль изну тIалаб гьабичIого нужеда тIаде лъугъунгеян лъазабе
 нужерго лъималазда ва гъарабашазада. Гьел гурел цогидал Гадамал
 изну босичIого тIаде лъугъине бегъуларо кинабго заманаяль.

Гъаб лъабго гIуж гуреб цогидаб мехаль нужер лъимал ва
 гъарабашал тIаде рачIанин абун нужее ва гъезие къварильи
 гьечIо. Нуж цоцазде тIаде хъвадулел руго, нужер хIажальабазе
 гIоло ва гьел гъарабашалги нужее хъулухъалье рачIулел руго.

Гъадин тIадегIанав Аллагъас нужее баян гьабула жиндир
 шаргIиял ахIкамал. Нужеца гьел лъазаризе ва хъвадизаризе.
 Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго лагъзадерие маслахIат бугеб жо.
 Ва жиндир пишабазуль хIакимияв вуго. Лагъзадерие пайда бугеб
 хIукму гьабулев вуго.

59. Нужер лъимал балугъльгиялда
 рахараб мехаль, гъезги изну тIалаб
 гьабе абе нужеда тIаде рачIине,
 цогидал тIадамаз изну тIалаб гьабулеб
 гIадин ва цебе бицун араб хIалалъ.
 Гъадин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее баян
 гьабула жиндир шаргIиял хIукмаби.
 ХIакълъунго Аллагъ вуго жинда кинабго жо лъалев ва жинца
 гъарулел тадбиразуль хIакимияв.

60. Жал херлъун, кIодолъун, росасе
 иналдаса хъул къотIун гIодор чIарал
 руччабаца тIасияб ретIел бахъана абун

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَيْسْتَ تُذَكِّرُهُ الَّذِينَ
 مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ
 تِلْكَ مَرْثَةٌ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ
 تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ فَإِنَّ الظَّهْرَةَ وَمِنْ بَعْدِ
 صَلَاةِ الْعِشَاءِ تِلْكَ عَوْرَاتُ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ
 وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوْفُؤُنَّ عَلَيْكُمْ
 بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ
 لَكُمْ ءَايَاتِهِ وَاللَّهُ عَلَيْهِ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ
 فَلْيَسْتَضِيئُوا كَمَا اسْتَضَى الَّذِينَ مِنْ
 قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ ءَايَاتِهِ
 وَاللَّهُ عَلَيْهِ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرَجُونَ
 نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ

гъезие мунагъ гъечЮ. Гъез кIудиял кIазал ва плащал рахъун гъумер ва хIетIе-квер цебе лъезе бегъула.

Жидерго черхалъул берцинлъи бихъизабиялда къасд гъабулеб гъечIони.

Гъеб цакъго сурукъаб пиша букIуна. Гъел херал ружчабацаги, цогидал гIолохъанал ружчабаца гIадинго, кIазал ран, плащ гIаде ретIун жидер хIетIе-квер бахчани, гъезие лъикIаб буго. Аллагъасул عَلَّامٌ ва аварагасул صَلَّاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амруялда нахърилълъун чIеялъул ажро букIине гъезие. **ГIадегIанав Аллагъ عَلَّامٌ вуго жинда кинабго жо рагIулев ва гъалев.** Щивасе жиндир гIамалалда рекъараб жаза букIине буго.

61. Жив унтарав, рекъав, бецав чиясе мунагъ-къварилъи гъечЮ ва гъезда гIайибги гъечЮ жал гъазаваталда инчЮго чIчIанилан абун. Гъединго гъел цогидал сахал гIадамалгун цадахъ кванида аскIор гIодорчIун квананин абунги гъезда гIайиб гъечЮ. Гъединго нуже мунагъ хIакъ гъечЮ я гъал гIадамал, нужеца квен кванана абун нужерго ружзабахъ ружIун, нужер ружчабазул ва гIималазул ружзабахъ ружIун. Гъединго мунагъ хIакъ гъечЮ нужеца квен кванана абун нужер эбел инсул ружьоса.

Нужер вацазул ва яцазул ружьосаги, нужер эбел-инсул вац-яцазул ружьоса квен кванана абунги. Нужеда божизе гъарун нужехъе кIулал къун тарал ружзабахъанги ва нужер гъудулзабазул ружзабахъанги квен квананин абунги нуже мунагъ хIакъ гъечЮ. Гъединго нужеца квен кваназе бегъула киналго цадахъ гIодорчIун ва цо-цаздаса батIаго чIунги.

Гъаб ахираб рагIи абиялъе сабаб бицана: Кинанат абулеб къибилалъул гIарабиязул гIадат букIана цадахъ чи гъечЮго кваналареб. Сапаралда вугони варанидул рахъцин гъекъолареб цадахъ чи вукIун гурони. Гъедин квен кваначЮго рахъ гъекъечЮго гIубараб сордо-къоги балаан. Гъеб гIадат хвезабун, цохЮго вукIун квен кванаялъул щибго мунагъ гъечIеблъи бицул

يَسَابِهْنَ عَيْرَ مَتْرَحَاتِ بَرِيَّةٍ وَأَنْ
يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرَ لَهْنٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ ﴿٦١﴾

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ
حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى
أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ
بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَانِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ
عَمَمَتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ
بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتُمْ
مَفَاتِحَهُ تَوْصِدِيْقَكُمْ لَيْسَ
عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ
أَشْتَاتًا إِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَاسْتَمُوا عَلَى
أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَشِّرَةٌ طَيِّبَةٌ
كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

абураб буго гъаб рагИи. Аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннаталь баян гъабуна тIолго хъязан цадахъ гIодор чIун кваназе лъикIаб ва баракатаб букIин.

Нуж рукъор лъугъараб мехаль, гъенир жанир ругел гIадамазе салам кьун нужеца гъел кIодо гъаре. Гъеб салам кьей Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рахъалъан бугеб, жиндиль баракат бугеб тахIият (кIодо гъари) буго. «Нужеда Аллагъасул салам лъеги»-абун дугIа гъаби буго. Нужее дидасан хIинкьи гъечIо абураб магIна буго, жинда гъеб рагIарасул ракIалъе хIалхъей ва рохел щолеб берцинаб рагIиги буго. Гъадин тIадегIанав Аллагъас нужее баян гъарула шаргIалъул ахIкамал, нуж гъезда нахърильлъизе, гъезда гIамал гъабизе ва нужеда гъел хIукмаби ва гъезул хIикмат бичIизе ва лъазе.

62. ХIакълъунго Жидер иман камилал, гъельуль жал хIалхъарал муъминзаби руго жидеца Аллагъасдаги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тIубараб, жиндиль щаклъи гъечIеб хIалалъ иман лъурал. Гъев авараггун صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ данделъун, бусурбабазе кIвар бугеб иш тIобалел жал ругеб мехаль, гъесдаса изну босун гурони гъеб мажлисалдаса нахъе унарел.

Гъаб аят рештIинабуна Хандакълъул

(окопазул) гъазават бугеб мехаль. Гъел

хандакъл рухъулеб бакIалдаса жидер хIажат тIубазе ине изну

тIалаб гъабулеб букIана муъминзабаца, мунапикъзаби щибго изну

тIалаб гъабичIого унел рукIана. Гъел муъминзабазе рецц гъабун ва

мунапикъзабазда гIайиб чIван рештIинабуна гъаб аят.

ХIакълъунго Дудасан изну тIалаб гъабулел гIадамал руго жидеца Аллагъасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесул расуласда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъурал. Жидер цо хIажаталъе гIоло гъез дудаса изну тIалаб гъабураб мехаль две бокъарав чиясе изну кье ва Аллагъасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаре гъезул мунагъл чуре абун. ХIакълъунго Аллагъ вуго жив гурхIулев ва жинца мунагъл чурелев.

63. Аллагъасул расуласда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нуж

ахIдоге нужеца цояз цоязда ахIулеб

гIадин. Гъесул цIаралдалъун ахIуге.

Я расулулагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, я набиялагъ

абун ахIе. Гъесул къадро кIодо гъабун,

гъесул адаб гъабун ахIе. тIадегIанав

Аллагъасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъала нужер цо

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ

وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا

حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوا مِنَ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُكَ أُولَٰئِكَ

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا

أَسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَذْنِ لِمَن

شِئْتَ مِنْهُمْ وَأَسْتَغْفِرْ لَهُمْ اللَّهُ عَزَّ

اللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٢﴾

لَا تَجْعَلُوا دَعَاةَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدَعَاةِ

بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ

يَسْأَلُونَ مِنْكُمْ لَوْ آذَانُ حَذْرٍ الَّذِينَ

يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ

أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

къокъа цоял цоязда нахъаги рахчулаго жамагIаталда гьоркъоса нахъе унел рукIин.

Расуласул ﷺ амруялда хилиплги гьабулел гIадамал хIинкъе абе жидеда дунялалдаго цо питна-балагъ швейлдаса гьезул рекIель купру, ширк, бидгIа лъугьиналдаса, яги ахираталда жинца унтгизабулеб жужахIальул гучаб гIазаб швейлдаса.

64. Нужеда лъай, я гьал гIадамал,
ТIадегIанав Аллагъасул мулк ва гьесул
махлукъат букIин зобал ракъалги
ва гьезда жаниб бугеб жоги. Гьев
Аллагъасда ﷻ лъала нужеца гьабулел
кинабго гIамал, нужеца бицулеб рагIиги ва нужер рекIел
пикрабиги. Нужер иман лъурал ва мунапикълги гьабулелги
лъала Аллагъасда ﷻ.

الْاِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ قَدْ
يَعْلَمُ مَا اَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُوْنَ اِلَيْهِ
فِيْئْتِيْهِمْ بِمَا عَمِلُوْا وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿٦٤﴾

Къиямасеб къояль гьев Аллагъасде ﷻ русинарула киналго гIадамал ва гьез дунялалда гьабураб кинабго гIамал жидеда бицула; гьезул гIамал хъварал кагътал кодоре къола ва жидер гIамалалда рекъараб жазагги гьабула. ХIакълъунго Аллагъ ﷻ жинда кинабго жо лъалев вуго. Кинабго гIалам гьесул махлукъат бугельул, гьелда жаниб гьесдаса балъго щибго жо лъугьуларо.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату-Ннуральул
таржама ва тафсир хъван тIубана.
Кинабго рецги Аллагъасе ﷻ буго.

25. Сурагул Фуркъан

Маккаядла рештИнабураб, жинда жаниб лъабкъоялда аңцила анкъго аят бугеб.

Гъаб сураталъ исламияб гIакъидаялъул масъалаби рицунел руго, хирияв аварасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва Къуръаналда сверухъ Маккаялъул мушириказ рижизарулел рукIарал шубгъаязул ва щакдариязул бицунел буго. Хирияв аварасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рисалат ва гъесда рештИнабураб Къуръан ритIухъ гъабулел далилалги рачун руго. Умматалъе вагIзалъун рукIине цересел умматазулги, гъезда ритIарал аваразбабулги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къисаби рицун руго.

Гъаб сураталда цIар тун буго «Алфуркъан» абун. Гъеб буго хирияб Къуръаналда лъурал цIараздаса цо цIар. Гъелъул магIнаги буго «жинца хIакъабги батIулабги жо батIа гъабулеб», «хIалалаб ва хIарамаб жо батIа гъабулеб», «купруги иманги батIа гъабулеб»-абун. Гъаб сураталда жаниб Къуръаналъул бицен гъабун бугелъул лъуна сураталда гъеб цIар.

Мушириказдаса иман лъун рукIун хадурги муртадлъарал ГIукъбат ибну АбумугIитIил ва Убай ибну Халафил хабарги бицун буго. Гъединго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда, гъесул къудрат-гуч кIудияб букIиналда тIоритIел гъабулел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъаталъул гIажсаибал умуралги баян гъарун руго. Сураталъул ахиралда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разиял муъминзабул сипатал рицун, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие ахираталда хIадурун ругел алжаналъул нигIматал ва кIудияб рохел баян гъабун буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жиндир баракат гIемерав, жив
ТIадегIанав ва къадро гуч бугев вуго
жинца хIакъабги батIулабги жо батIа
гъабулеб хирияб Къуръан жиндир лагъ

МухIаммадида صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рештИнабурав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Кинабго гIаламалъе жужахIалъул гIазабалдалъун хIинкъи
къолевлъун вукIине гIоло рештИнабуна гъесда Къуръан,
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, гъесдехун ширк гъабурал, авараг ва
ахират гъереси гъабурал гIадамазе жужахIалъул гIазаб букIине буго

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ
لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾

абун хинкѝ кьолев, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гьесие гѝбадат баццѝад гъабурал муъминзабазе алжаналъул нигѝмтал рукѝне ругилан рохелги бицунев.

2. Зобалазул ва ракъазул ханлъи жиндие бугев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Жинца хъизан лъимал кквечѝев ва жиндие гѝахъалчи гъечѝевги вуго.

Ва жиндие лагълъи гъабизе гѝадав

Аллагълъун вуѝиналъулъ жиндие гѝахъал чи гъечѝев вуго.

Жинца кинабго жо бижарав, гъелъул къадар чѝезабулев ва гъеб бижин мухѝкан гъабун, гъелъул тадбир гъаби камил гъабуравги вуго.

3. Аллагъасдехун ширк гъабулел гѝадамаз жидее алагъзабилъун хъанчал ва суратал (статуяби) ккуна. Гъел

алагъзаби руго жидеда щибго жо бижинабизе кѝоларел, жалго Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ рижарал ва инсанасул квераль гъарурал рухѝ гъечѝел, гѝакъло гъечѝел, гъунар гъечѝел жал.

Гъел хъанчал руго жидерго напсазе щибго лъикѝлъи яги квешлъи гъабизе кѝоларел, жидеда цониги рухѝ бугеб жо хвезабизе ва чѝаго гъабизе кѝоларел, ахираталда гъел гѝаде рахъинаризегѝ кѝоларел.

Гъаб кинабго иш гъабулев, кинабго жо жинца бижарав ва хвезабулев, жиндие лагълъи гъабизе гѝадав Аллагъѝи جَلَّ جَلَالُهُ тун, щибго гъунар гъечѝел хъанчазе лагълъи гъабулел гѝадамал руго гъел мушрикал ва гъеб иш цѝакъ ахѝмакъаб иш буго.

4. Маккаялъул капурзабаца абулеб буго: «Гъаб Къуръан бугин

Мухѝаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ургъараб гъересияб хабар. Гъеб ургъизе гъесие

цоги къавмалъ кумекги гъабун бугин»- абун.

Жидехъ гѝехъ рещтѝинабурал ягъудиязул, насраниязул гѝадамаз кумек гъабун бугин Къуръан ургъизеян абуна гъел къурайшиял мушрикал. Гъез бицунев жо цѝакъ кѝудияб гъереси ва бугътан буго. Пасихѝал гѝарабиял жинда къец гъабун бергъунареб Къуръан гѝарабиял гурел

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَيْتَيْدًا
وَلَدًا وَلَوْ يَكُنُ لَهُ رَبُّكَ فِي الْمَلِكِ وَخَلَقَ
كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرُهُ تَقْدِيرًا ﴿٥﴾

وَأَتَّخِذُوا مِنْ دُونِهِ آلهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا
وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسِهِمْ
ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً
وَلَا نُشُورًا ﴿٥﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا آفَاكٌ
أَفْتَرْتَهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ
جَاءَهُمْ ظُلْمًا وَزُورًا ﴿٥﴾

Гѡадамаз кин ургѡилеб?.

5. Цогиги гьел капурзабаца абун
щересел умматазул гьересиял къисаби
ругин гьел Къуръан, Мухѡаммадица

жиндие хъваян амру гъабун,
цогиги Гѡадамаз гьесие хъван данде гъарурал.

Гъев Мухѡаммадие صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьел къисаби къасиги къадги цѡалун,
рицун, гьес рекѡехъ гъазарулелги ругин абун.

Гъаб гьереси бицунезул цевехъан Ан-назар ибну Хѡарис абун мушрик
вукѡана. Гъез бицунеб жо батѡулаб букѡин бицун ГѡадеГѡанав Аллагъас
абунеб буго.

6. Дуца гъезда абе Мухѡаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гъаб Къуръан решѡинабуна
зобалаздаги ракъалдаги бугеб бальгояб
жо жинда гъалев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъесул хѡалкъѡлѡи гучаб буго, Гѡелму гъайги кутакаб буго. Гъесда
щибго жо бальго хутѡуларо ва гъел нужер гьересиял харбалги
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъала.

Хѡакълъунго гъев Аллагъ жив цѡакъ гурхѡулев ва жинца мунагъал
чурулев вуго. Нуж гѡакъуба-гѡазаб гъабичѡого нахъе рахъун тейги гъев
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурхѡел цѡоб кѡудияб букѡиналъул гѡаламат буго»-абун.

7. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал,
авараг гьереси гъавулел капурзабаца
абун: «Гъав расуласул хѡал щиб
бугеб жив базаралда хъвадулев
ва Гѡадамалгун цадахъ гѡаГѡам

кваналевлъунги вугев гъадиनाव чийищ авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукѡунев,
я малаиклъун гьечѡев жиндие квен гъим хѡажалъуларев,
яги ханлъунги гьечѡев жив рукъов гѡодов чѡун вукѡунев ва жиндир
хѡажатазулъ цогиги Гѡадамал хъвадулев. Гъаб буго мушрикав авараг
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ махсароде гъавун бицунеб хабар. Цогиги мушрикав абунеб
буго: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев ритѡухъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вугин нугѡлъи
гъабизе ва живги аварагъун вукѡизе малаик решѡизавун
вукѡаравани.

8. Яги гьесие зодисан гѡодобе хазина
решѡизабун букѡарабани, гъев базаралда
инзе ккечѡого вукѡизе ва бечедавлъун
вукѡизе. Яги гьесие бечедаб ах букѡараб

وَقَالُوا أَسْطِطِرُّونَ الْأُولِيَّاتِ أَكُنَّ بِهِنَّ قَاهِيَةً
تَعْمَلُ عَلَيْهِمْ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٥﴾

قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٦﴾

وَقَالُوا مَا لَ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ
الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أَنْزَلِ
إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ وَنَزِيرًا ﴿٧﴾

أَوَيْلَقِيَ إِلَيْهِ كَيْفَ أَوْتُكُونُ لَهُ رِجَتَهُ
يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِنْ
تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْخُورًا ﴿٨﴾

ани жинца гьениса батІи-батІияб тІагІам ва пихъ кваналеп»- абун.

Аварагасда ﷺ иман лъурал гІадамазда, гьел купру-ширкалдалъун жидеца напсазе зулму гьабулел къавмаль абун: «Нуж нахърилъларав чи вуго жундуца ккурав, жиндие сихІру гьабун гІадаллъизавурав чи»-абун.

9. Мун валагъеха МухІаммад ﷺ ва дуца пикру гьабе гьеп капураб къавмаль чан батІияб мисал бачун мун гьересиявлъун гьавулев вугев! Гьаб иш сабаблъун жалго къосараллъун руго гьел ва гьезда битІараб нухги хІакъаб динги батулел гьечІо ва лъалел гьечІо.

أَنْظُرْ كَيْفَ صَرُّوا لَكَ الْأَمْتَلِ
فَضُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٩﴾

10. Аллагъ ﷻ баракат гІемерав ва ТІадегІанав вуго, жиндие бокъани гьел мушриказ абулел хазинаялдасаги, ах-хуралдасаги лъикІаб ва гІемераб жо две къезе кІолев вуго.

تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ
ذَلِكَ حَتَّىٰ تَخْرُجَ مِنْ نَحْوِهَا الْأَنْهَارِ وَيَجْعَلَ
لَكَ فُضُوزًا ﴿١٠﴾

Жидер пихълал гІемерал, жидеда жаниса гІорал-лъимал чваххулел ахал къелаан Аллагъас ﷻ две ва гІарац меседаль къачІарал кІудиял кІалгІабиги къелаан.

Шайх Задаца Аз-захІакидаса бицана: «Маккаялъул мушрикаца Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг пакъирав вуго абун гьесда тІад махсараби гьарун харбал ричиндал, гьев авараг ﷺ цІакъ пашманлъана ва жинда тІад къараб рисалат тІобитІизе кІоларо абун ракІ къварилъун лъугъана. Гьесие рекІел гьей гьабизе, гьесул ракІ гІодобе биччазабизе Жабраил малаик вачІун гьесда аскІов вукІадго зодиса цо рагъо рагъана ва Жабраил малаикас абун: «Я расулаллагъ ﷺ! Две рохел буго! Гьав вуго Ризван малаик, алжаназул хазиначи. Гьев духъе вачІун вуго Аллагъасул ﷻ разилъи босун»-абун. Цинги Ризван малаикас гьезие саламги къун, абун: «ТІадегІанав Аллагъас две ихтияр къун буго дуца тІаса бишизе аварагІи ва ханлїи две букІине яги аварагІунги лагІлъунги мун вукІине»-абун. Гьев Ризванида кодор жидеца нур базабун кенчІолел ракъалда тІад ругел киналго хазинаялдул кІулалги рукІана. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг жинца мушавара гьабулел гІадин Жабраил малаикасда валагъана. Жабраилас гьесие ишара гьабун Аллагъасе ﷻ хІелун, гІодогІанлъун вукІин лъикІ бугин абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Дица лагІлъунги аварагІунги вукІине тІаса бишана»-абун. Гьелдаса

хадув авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хьибил чІван кваналев вукІнчІо. Ай чІухІараб хІалалаль гІодов чІолев вукІнчІо»-абун.

11. Гьел мушрикаца ахират букІнги гьереси гьабубеб буго. Гьеб кьиямасеб кьо гьереси гьабурал гІадамазе дица цІакь гучаб гІазаб хІадурун буго.

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ
بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

Гьаб аяталъул магІна буго: мушрикаца Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кквеялъеги, гьез мун гьереси гьавиялъеги сабаб буго гьез ахираталда иман лъолеб гьечІеблъи, гьениб хІисаб- мизан ва жазать букІналда гьез инкар кколеб букІнги. Кьиямасеб кьо бачІинги хІакьаб амру бугин ва гьениб капурзабазе гучаб гІазабги гьабизе бугилан лъазабулеб буго БетІергьан Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьеб квешаб кьавмалда.

12. Жал гьеб жужахІалда рикІадасанго рихьараб мехаль, гьезда рагІула гьельул цІакь ццим бахьараб гьаракь.

إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا
تَغَيُّطًا وَزَفِيرًا ﴿١٢﴾

ЖужахІалъул цІаялъул гьалдолеб гьаракь буго гьагІулеб хІамил гІадаб, ццим бахьун гьалагльарав чиясул каранзул гьаракь гІадаб.

13. Цинги гьел мушрикал жужахІалда жанире реххун гьенир кьваридаб бакІалда ккезаридал, жидер кверал гудур бан габуралдаги рухьиндал, гьел жидеда бугеб кьварилъи бицун ахІдолел рукІула: «Вай нижер гьалагльи, вай нижее бугеб гІазаб»- абун.

وَإِذَا الْفُلُ مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مَقْرُونِينَ
دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ﴿١٣﴾

14. Гьезда жужахІалъул забаниятаца абула: «Нужеца жакьа цо нухаль ахІуге «Вай нижер гьалагльи»-абун. Гьеб нужеца гІемер нухаль ахІе.

لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا
كَثِيرًا ﴿١٤﴾

Нужее бугеб гІазаб цІакь гучаб буго ва гьеб гІазаб нужеда гІасан ине гьечІо ва нужер ахІиялъе жавабги кьезе гьечІо.

15. Дуца гьел капурзабаде абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гьаб квешаб жужахІалъул гІазабищ лъикІаб бугеб,

قُلْ أَذَلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعدَ
الْمُشْفِقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾

яги Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкьарал муьминзабазе кьотІи гьабураб, даимго жинда жанир чІолеб нигІматазул алжанищ лъикІаб бугеб?»-абун.

Гьеб алжан буго дунялалда гьабураб лъикІаб гІамалалда данде

бугеб жазав ва гъеб буго муъминзаби жанир русунеб бакI.

16. Гъел муъминзабазе алжаназда жаниб бокъанщинаб нигIмат букIизе буго ва гъел даимго гъенир рукIизе руго.

Гъаб къотIиги буго МухIаммад صلى الله عليه وسلم, дур БетIергъан Аллагъас جل جلاله жиндир напсалда тIаде босараб, жиндаса гъикъизе бегъулеб ва жиб гъаризе бегъулеб.

17. Гъеб къиямасеб къо буго жиндилъ кинабго халкъ данде гъабулеб ва мушрикаца алагъзабилъун ккурал хъанчал ва цогидал жалги данде гъарулеб.

Малаикзаби рукIа, Писа عليه السلام, Гузайр авараг عليه السلام вукIа ва цоги щив вугониги гIадамаз жив кIодо гъавун Аллагъасдехун جل جلاله ширк гъабурав чиги данде гъарулеб къо буго гъеб. ТIадегIанав Аллагъас жидее лагълъи гъабурал жалазда гъикъула: «Нужецайищ дир лагъзал къосизарурал, яги гъел жалгойищ къосарал рукIарал?-абун.

18. Жидее лагълъи гъабурал жалаца абула: «Мун вацIадава ва ТIадегIанав вуго Аллагъ جل جلاله! Нижее рекъараб гъечIо мунги живго тун цоги гъудулзаби кквезе ва гъезие лагълъи гъабизе.

Гъал лагъзал дуца нигIматал къун хъихъидал, гъезул умумулги гъелги рахIат-лазаталдаги тедал, гъезда мун рехсей ва дуе гIибадат гъаби кIочана ва жал гъалагъIараб къавмлъун лъугъана»-абун.

Гъезда тIадаб букIана дур нигIматазда шукру гъабизе ва дуе рещ гъабун, мун разилъи тIалаб гъабун тIагIат-гIибадат гъабизе. Амма гъел шайтIаналь гуккана, жидерго напсалда нахърилълъана ва дуе гъабизе хIакъаб гIибадат кIочон, мун гуресе лагълъи гъабун.

19. ТIадегIанав Аллагъас жидеца лагълъи гъабуралдехун абула: «ХIакълъунго нуж гъереси гъарунаха нужеца жидее лагълъи гъабурал алагъзабаца. Гъез къосизарунин нуж гъезие гIибадат гъабизе тIамун, абураб нужер хIужаги гIададе хвана.

لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ كَانَ عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُولًا ﴿١٦﴾

وَيَوْمَ يُحْشَرُ هَهُنَا مَن يَعْبُدُ مِن دُونِ اللَّهِ فَاقُولْ لَهُمْ قَوْلًا مَّا يَصْلَحُ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴿١٧﴾

قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِن دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِن مَّتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴿١٨﴾

فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يظلم فَنُكْرُ نُدْفَهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾

Гъанже нужер хІал кІоларо гъеб Газаб нахъчІвазе ва нужер гъелдаса рорчІизе бакІ гъечІо. Жидеца ширк гъабурал гІадамазда дица цаькь кІудияб Газаб чІамизабизе буго»-абун.

20. Дуда цереги дица аварагзаби
 ريتيحيو مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 хІакъльунго жал базаралдаги,
 къватІахъеги хъвадулеллъун
 ругел гурони ва жидеца тІагІам
 кваналеллъун ругел гурони.

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا أَنَّهُمْ
 لِيَأْكُلُوا الطَّعَامَ وَيَمْشُوا فِي
 الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً
 أَنْتَبِهُوا ۗ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾

Маккаялъул мушриказ абухъе малаикзаби

ритиحيо дица аварагзабилъун. Щибаб къавмалда гъезда гъоркъоса чи витІула гъел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда ва гъесие гІибадат гъабиялде ахІизе. Дица дир лагъзал гъарун руго цоял цоязе питналъун ва хІалбихьилъун. Цоял бечедал цоял мискинал гъарун, цоял гІадегІанал цогидал гІодорегІанал гъарун. Цоял унтарал, цогидал сахаллъун гъарун. Гъаб амру гъадин гъабиялъул хІикматги буго: гъел лагъзадерица сабру гъабуладай ва гъезие дун жидер БетІергъан вукІин лъаладай абун хІалбихьи гъаби. Дида иман лъуралги инкар ккуралги гІадамал загъир гъари.

Дур БетІергъан Аллагъ жинда бихъулев вуго مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
 лагъзадериц ахІвалал, загъиралги батІиналги. Гъаб хІалбихьи гъабиялдалъун гъесул мурад букІуна гъел лагъзадерица жидедаго загъир гъаби гъезул иманги купруги ва гъелда данде ахираталда жазъ гъабулеб мехаль лагъзадериц щибго хІужа-далил букІун гутІи, жидее зулму гъабулеб бугин абизе.

21. Дида иман лъоларел, ахират
 букІинги гъереси гъабун, гъенир
 дида данде чІвазе гъечІин
 абулел мушрикаца абулеб буго:
 «Нижеда малаикзаби рештІизарун
 рукІаралани, مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ авараглъун вукІин ритІухъ
 гъавизе.

* وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَ نَالُوا لَأَنْزِلَ
 عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَنزِلُ رَبَّنَا الْقَدِ
 ۗ أَسْتَكْبِرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿٢١﴾

Яги нижее БетІергъан вихъулевани, гъес жинцаго бицине»- абун.
 ХІакъльунго Гъеб буго мушриказул гІамал кІодолбиялъул ва купруялъул гІорхольган ин.

Гъезие иман лъезе гІурал мугІжизатал рукІана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезда рихъизарун, амма гъел иман лъезе къваригІарал гъечІо ва гъез тІалаб гъабулел жал руго жидер ахІмакълъи бихъизабулел. Жидерго напсал кІодолъун рихъун, гъел чІухІун руго ва гІорхольган рорчІун

зулмуялзуль ва купруялзуль т'ерхъун руго.

22. Жидер рухІал росизе рачІунел
малаикзаби мушриказда рихъараб
къояль, гъезие щибго рохел букІуларо.

يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حَجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٢٢﴾

Гъеб къояль лъала гъезда жидеца гъабураб
купру-ширкальул ва зулмуялзуль жазая жидее гъабизе букІин.
Малаикзабацаги, гъезул ракі бекизабун, гъезда абула: «Нужее
хІарамаб буго алжанги, рохелги ва мунагъал чуриги. Нужее
Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жужахІалзуль ца хІадурун буго ва гъеб жужахІалзуль
рохел буго нужее»- абун.

Гъезул рухІ бахъулеб мехаль малаикзабаца абула: «Мун къватІибе
бахъа гъаб чорокаб рухІ чорокаб къаркъалааялдаса»-абун. Цинги гъеб
рухІ чорхолъан къватІибе бахъизе хІинкъун чола ва малаикзабаца
маххул гъецІокъал къабун глазаб гъабун, къватІибе кІанцизабула.
Муъминзабазул рухІ босулел малаикзабаца гъезда алжаналзуль рохел
бицула ва щибго захІмалги гъечІого гъезул рухІги босун уна.

23. Гъел капурзабаца гъабураб лъикІаб
гІамалги Дица, щибго мунпагІат гъечІеб
хІурлъун гъабун, гІадада хвезабула:

وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ
هَبَاءً مَّنْثُورًا ﴿٢٣﴾

Жидеца иман лъечІого гъабураб гІамалалзуль
гъезие ахираталъе мунпагІат букІуларо. Капурзабаца гъабураб садакъа-
хайрат ва цогидабги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ махлукъаталъе мунпагІат бугеб
лъикІаб гІамалалъе дунялалдаго жазая гъабун букІула: гъезие сахІги
къун, лъимал-хъизан къун ва дунялалзуль балагъаздаса цІунун.

24. Жал алжаналзуль бет'ергъабильун
ругел муъминзаби гъеб къояль жидер
чІолеб бакІ цакаъ лъикІал руго ва
жидеца хІалхъи гъабулеб къальул гІуж
цакаъ берцинал руго.

أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا
وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٤﴾

ИбнумасгІудица абун: къиямасеб къояль цо къо къальзигегІан
заманаяда жаниб Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ хІисаб-мизан гъабун, алжаналзуль
агълу алжаналда ва жужахІалзуль агълу жужахІалда лъугъизабула»-
абун. Гъаб магІна буго хирияб аяталзуль: «Къальул гІуж цакаъ берцинал
руго»-абураб: Жидер хІисаб мизан гъабун, жидее Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ разилъи
щун, жал алжаналда лъугъизарулеб гІуж бугельул гъеб къальул гІуж.

25. Гъеб къиямасеб къо буго зобалги
накІкІалги цадахъго рихъун,
хъвалхъун унеб ва малаикзаби ракъалда

وَيَوْمَ تَشْفُقُ الْمَلَائِكَةُ
بِالنَّسَاءِ بِالْغَمِّهِمْ وَيُنزِلُ الْمَلَائِكَةُ
تَنْزِيلًا ﴿٢٥﴾

рештун махшаралда халкъалда сверун лъугъунеб, жиндир захІмалъи ва къварилъи кІудияб къо.

26. Гъеб къоялъ кинабго ханлъи
ва кІодолъи цохІо жив гурхІулев
Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهٗ буго

الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ وَكَانَ يَوْمًا
عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿٢٦﴾

ва гъеб къо буго капурзабазе цІакъ

захІматаб ва хІинкъараб къо. Къиямасеб къоялъ дунялалда чІухІун
рукІарал ханзабиги, къуват-гучалда рукІарал залимзабиги цІакъ хІелун,
гІодогІанлъун рукІуна, гъел киналго цохІо БетІергъан Аллагъасда
цере чІола ва гъесул гурони хІукму гъаби ва жазаъ гъаби гъеб къоялъ
букІуларо.

Гъеб къо капурзабазе захІматаб бугин абиялдаса мурад буго
муъминзабазе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ гъеб къо бигъа гъабулеб букІин ва гъезда
гъелъул къварилъи щолареб букІинги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисалда буго: «Аллагъас
جَلَّ جَلَّالَهٗ гъеб къо муъминчиясе бигъа гъабула жинца дунялалда цохІо
паризаяб как балаго унеб гІадаб заман бугин абун гъесда ракІалда
кколеб хІалалъ»-абун. ХІадис има АхІмадица бицана.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ нилъеес насиб гъабеги гъеб бигъалъи ва жив разилъи.

27. Дуца ракІалде швезабе МухІаммад

جَلَّ جَلَّالَهٗ, дунялалда залимавлъун
вукІарав купручияс жиндирго кверал
хІанчІулеб къиямасеб къо.

وَيَوْمَ يَعْصُ الْأَمْرُ عَلَىٰ يَدَيْهِ يَقُولُ
يَلَيْتَنِي أَخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَيْبًا ﴿٢٧﴾

Гъев капурчиясги абулеб: «Вай дир Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ! Дун аварагасда
нахъвилълъун вукІаравани ва гъевгун цадахъ Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ
цо гъавун хъвадун вукІаравани, жакъа гъаб гІазабалда дун
вукІилароан!

28. Вай дие бугеб къварилъи!

Дица пуланав чи гъудуллъун ккун
вукІинчІевани!

يَوَيْلَ لِيَ لَيْتَنِي لَمْ أَخَذْ فَلَانَا خَلِيلًا ﴿٢٨﴾

29. ХІакълъунго гъев чияс дун хІакъаб
нухалдаса къосизавуна, дун гъеб нухда
лъугъун вукІун ва дида гъеб лъан букІун
хадуб»-абун.

لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي
وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَدُولًا ﴿٢٩﴾

ХІакълъунго щайтІан жинца инсан къосизавулеб ва щибго кумек
гъабичІого гъев инсан толеб буго. Инсан къосизавизе щайтІаналъ
гІемераб жо къотІи гъабула, амма гъев гІазабалда ккараб мехалъ
щайтІан гъесдаса рикІкІалъула ва жиндир къотІиги гІубазабуларо.

Гъаб лъабго аят (27,28,29) рештИнабиялъе сабаб бицана: Пукъбат ибну абу МугИтИ абулев чияс цо бертин гъабун квен-тЕх хІадурун букІана ва гъеб бертиналда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагги ахІун вукІана. Квен цебе бачІун гъеб кваназе мех шведалго, аварагас ﷺ абуна: «Дица гъаб квен кваназе гъечІо дуца дун Аллагъасул расул вуго абун нугІлъи гъабун гурони»-абун. Цинги гъев Пукъбатица шагъадат битІун, МухІаммад ﷺ Аллагъасул ﷺ расул вуго абун нугІлъи гъабун ва аварагас ﷺ гъеб квенги кванана.

Гъаб хабар швана Убаю ибну КагІбо абулев квешав мушрикасда, жив Пукъбатил гъудуллгун вукІарав ва гъес абуна: «Мун умумузул диналдаса вуссун вуго»-абун. Пукъбатица абуна: «Дун гъеб диналдаса вуссун гъечІо. Киниги гъев къадро кІудияв чи (МухІаммад) дихъе вачІиндал ва гъес дир тІагІам кваназе инкар гъабидал гъев Расулуллагъ ﷺ вуго абун дица нугІлъи гъабун гурони, дица гъеб нугІлъи гъабун»-абун. Убаю ибну КагІбица абуна: «Дир гъумер дур гъумералъе бихъизе дица хІарам гъабулеб буго, дуда МухІаммад вихъараб мехаль дуца гъесда хІацІу тучІони ва дуца гъесда рогъоб бан квешал рагІабиги абичІони»-абун. Аллагъасул ﷺ тушман Пукъбатица жиндир гъудул Убайица малъараб жо гъабун, жив аварагасда ﷺ иман лъеялдасаги вуссана. ПІадегІанав Аллагъас гъезул хІакъальуль гъал аяталги рештІизаруна.

30. Аллагъасул расулас ﷺ абуна: **«Я дир БетІергъан! ХІакълъунго дир къавмалъ гъаб Къуръан ккун буго жиб мугъалда нахъ рехараб, жинда гІамал гъабулареб жольун.**

وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٢٥﴾

Дида гъел мутІигІлъулел гъечІо, дир рисалатги гъереси гъабулеб буго»-абун. Хирияв аварагасе ﷺ жаваб гъабун ПІадегІанав Аллагъас абулеб буго.

31. Гъедин Дица киналго аварагзабазе **жидер къавмалда гъоркъоса тушбаби гъаруна ва гъел аварагзабацаги сабру гъабун.**

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا وَإِنَّ الْمُجْرِمِينَ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًّا وَنَصِيرًا ﴿٢٦﴾

Дуцаги сабро гъабе МухІаммад ﷺ. Дуде дур БетІергъан Аллагъ гІезе вуго жинца мун хІакъаб нухалда тІовитІун гъелда чІезавулеллгун ва дуде квер бакъулеллгун. Дуца кІвар гъабуге дудехун тушманлъи гъабулел гІадамазул. Дица дуда гІад къараб

рисалат умматальхъе щезабе.

32. Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инкар ккурал
ва авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гьереси гъавурал
Гадамаз абулеб буго: «Гъев аварагасда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан цохЮ нухаль, цадахъго
рештІинабун букІарабани»-абун.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ
جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ
وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٢٥﴾

Мусада **عَلَيْهِ السَّلَام** Таврат рештІинабураб Гадин, ГІисада **عَلَيْهِ السَّلَام** Инжилги
рештІинабураб Гадин. Дица гъеб Къуръан дуда **رештІинабуна**
МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, бикъ-бикъун, хІажат бихъухъе, гъелдалъун
дур ракі парахатлъун букІине. Дуде жиб рекІель цІунизе бигъаяб
букІине ва гъелда ГІамал гъабизеги бигъаяб букІине. Гъеб Къуръан
цІакъ берцинаб, пасихІаб хІалалъ дуде баянги гъабуна.

33. Гъел капурзабаца дуде къец гъабун цо
рагІи бицараб мехаль, дица дуде хІакъаб
рагІи рештІине гъабула ва гъезул рагІи
батІул гъабулеб берцинаб баянги гъабула.

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ
وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٢٦﴾

34. Гъел мушрикал руго къиямасеб
къоялъ жидер гъумералда хъуршулаго
ГІаде рахъинарун жужахІалда рачун
унел.

الَّذِينَ يُحْشِرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ
أُولَٰئِكَ سُورًا مَّكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٢٧﴾

Гъеб жужахІ цІакъ квешаб бакІ буго ва гъел мушрикалги цІакъ нух
къосарал Гадамал руго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда
гъикъана къиямасеб къоялъ мушрикал гъумералда кин хъуршулел
(рилъълунел) абун. Аллагъасул расулас **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** абун: «Гъел Гадамал
КІого хІетІеялда тІад рилъълъинарурав Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** *жиндир хІал КІолев*
вуго гъел гъумералда рилъълъинаризеге»-абун. ХІадис имам Муслимица
бицана.

35. ХІакълъунго дица Муса
аварагасухъе **عَلَيْهِ السَّلَام** Таврат къуна ва
гъевгун цадахъ гъесул вац Гъарунги
гъавуна гъесие вазирлъун ва
кумекчилъун.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ
آخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٢٨﴾

36. Дица гъев кІиясдаго абун: «Нуж
кІиявго а дунги дир аяталги гьереси
гъарун ругел пиргІавнил къавмалда.

فَقُلْنَا أَذْهَبًا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا
بِعَاثِنَا فَذَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٢٩﴾

Баянал хІужабигун ва загъирал мугІжизагалгун
ана гъев кІиявго пиргІавнил къавмалде гъел Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавиялда
ахІизе. Амма гъез иман лъечЮ, Мусаги гъесул къавм бануисраилалги

гъалаг гъаризе къасд гъабуна пиргIавница. Цинги дица гъеб пиргIавнил къавм дир гIазабалдалъун гъалаг гъаруна. ПиргIавнигI гъесул къавм къибтIиялги ралъдалъе лъугъине гъаруна цинги гъезда тIад ралъад данде бачана.

37. Гъединго НухI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ

къавмги гъалаг гъабуна дица. Гъез

дир аварагазаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси

гъарураб мехаль дица гъел тIупантIун

гъанкъизаруна ва гъел хадур рачIарал

умматазе вагIазалъун ва гIибратлъун гъаруна.

Гъал гъалаг гъарурал къавмазе ахираталдаги дица цIакъ гучаб гIазаб хIадурун буго. Дунылалда гъалаг гъари гуребги ахираталдаги гъалагIъарал рукIине руго гъел капурзаби.

38. Гъединго дица гъалаг гъаруна ГIадил

къавм, Самудил къавм. Гъуялда жанир

ккезарун гъанкъизарурал ШугIайбил

къавмги.

Гъел къавмазда гъоркъоб бугеб заманаялъ цогиги ГIемерал умматал гъалаг гъаруна Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ : гъезул рикIкIен Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гурони гъаларел.

39. Гъел киналго къавмазе гъалаг

гъарилелде цере аварагазаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритIун

хIакъаб дин баян гъабуна ва гъезие

гIазабалдалъун хIинкъиги къуна.

Гъел аварагазабаде ГIенеккичIеб мехаль ва жадее вагIаза-насихIаталъ пайда гъабичIеб мехаль: дица гъел умматал гучаб гъалагIгъиялъ гъалаг гъаруна ва гъезул хабар ва насло тIагIазабуна.

40. ХIакълъунго Жидер даран

базаралъе Шамалда Маккаялъул

мушрикал ЛутIил къавмил росабалъан

уна гуриш? Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ зодиса

ганчIал речIчIун жал гъалаг гъарурал

гъел ЛутIил عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмги.

Гъезда гъел росаби рихъуларогойиш ругел ва гъезда швараб гIазабалъул пикруго гъабулариш? Гъел мушриказда гъел росаби рихъула, гъениб букIараб къавмалъе лъугъараб жоги гъезда лъала. Амма гъел Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун, ахираталда иман лъун, гъениб хIисаб-мизан ва жазаъ букIиналда божулел гъечIо. Гъедин бугелъул

وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ
وَجَعَلْنَا هَمَّ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ إِسْرَاءً
وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ
عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣٧﴾

وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرَّيِّسِ وَفُرُونََّا
بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾

وَكُلًّا صَبَرْنَا لَهُ الْأَمْتَلُ وَكُلًّا
نَبَرْنَا تَنْبِيرًا ﴿٣٩﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُوطًا مِّنْ أَمْنًا
وَأَمْرًا مِّنْ أَمْرِنَا وَأَمْرًا مِّنْ
أَمْرِنَا وَأَمْرًا مِّنْ أَمْرِنَا
لَا يَرْجُونَ لُشُورًا ﴿٤٠﴾

жидее щибго ваГІза ва асар лъугъунеб гъечЮ.

41. Мушриказда мун вихъараб мехаль
гъез мун махсароде гъавулев вуго ва
абулеб буго:

«Гъав чийищ вугев Аллагъас عَلَّجَلَانَهُ нижеда
расуллъун витІарав?-абун.

وَإِذَا رَأَوْكَ إِن يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَذَا
الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾

42. «Гъав чияс ниж нижер алагъзабазе
лагълъи гъабиялдаса къосизаризе
дагъаб жо хутІана. Нижеца сабро гъабун
букІинчІебани ва гъесул ахІиялда
данде рагъги гъабичІебани, ниж гъес
къосизаризеги рукІана»-абун.

إِن كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَن
صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ
يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾

Ахираталда жужахІалъул гІазаб бихъараб мехаль гъезда лъазе
буго нух къосаралги, мекъаб диналда ругелги шал ругеблъи.

43. Дуца гІажанблъи гъабулариищ
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндирго гъава напс
алагълъун ккун вугев чиясул!

أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ
تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيلًا ﴿٤٣﴾

Гъел мушриказул щиб гІакъло лъай букІунеб
ва гъезул динги щиб букІунеб! Мунищ вугев гъезул вакил, гъел
жидерго гъаваялда нахъ рильize гъукъулев?! ГъечЮ мун гъезул
вакил ва кІоларо дуда гъел гъукъизе.

Жинда Аллагъ разилъяв ИбнугІаббасица абунa: «Цо мушрикал рукІана
жидеца ганчІазе лагълъи гъабулел. Гъеб жидехъ бугелдаса берцинаб
гамачІ батараб мехаль кодоб букІараб гамачІги гІодоб реххун гъеб
берцин бихъараб гамачІ кодобе босулаан ва гъельие лагълъи гъабулаан»-
абун. Гъав чи битІараб нухалда гІовитІизе кІолищ МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
дуда?

Гъаб аяталъул мурад буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасул
ракІ парaхат гъаби ва гъесда бичІчІизаби гъел мушрикал цІакъ
жагъилал, хІайваназда рельлъарал гІадамал рукІин ва гъез иман лъечЮ
абун аварaгасда гІайиб гъечІеблъи. Гъесда гІадаб жо гъезухъе дин
щвезаби бугелъул. Амма гъел иманалда гІоритІи, яги гІоритІун гутІи
гІадегІанав Аллагъасул иш буго.

44. Дуда ракІалдайищ кколеб бугеб
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хІакълъунго гъел
мушриказе дуца бицулеб жо рагІулеб
бугин ва гъеб бичІулебги бугин абун.

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ كَرَاهِيئَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ
يَعْقِلُونَ إِن هُم إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَل هُمْ أَضَلُّ
سَبِيلًا ﴿٤٤﴾

Гъедин гъечЮ иш. Гъезда дуца бицунеб

жояльул хАкъикъат бичѳуларо. Гьел хАйваназда рельељун руго, хАтта гьел хАйваназдасаги къосарал руго.

Гьел хАйваназда жидер вехьасда муТигІлъизе лъала, жидер бетІаргъабиги лъала, жиде лъикІлти гъабулев ва квешлти гъабулев чи ватІа гъавизеги лъала. Гьал мушриказда жидер БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ лъалев гъечІо, гьесул расуласда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахьги рилъљунел гъечІо, жидерго напсазе лъикІаб ва квешаб жо батІа гъабизеги лъалеб гъечІо.

45. Дуда бихьуларич МухАммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا تُرْجَعِلْنَا الشَّمْسُ عَلَيْهِ دَلِيلًا
ва дуца пикру гъабуларич ТІадеГІанав
Аллагъасул махлукъаталъул ва гьезда
жанир ругел хІикматазул?

Дуца пикру гъабе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ раГІад
киндай гъабун бугеб жиб цІан унеб, хьвадулеб абун. Гьеб
раГІадалдалъун инсанасе ва цогидаб рухІ чІаголтъиялге бакъул
бухІиялдасан цІуни букІизе. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъараб ани гьеб
раГІад цо бакІалда чІчІараблъун гъабилаан. Киниги Аллагъас
جَلَّ جَلَّالَهُ гьеб раГІад жиб хьвадулеблъун гъабуна ва гьеб раГІад букІин
лъазабулеб далиллъун бакъги гъабуна.

Бакъ баккараб мехаль гурони раГІад бихьуларо ва гьеб бакъул
хьвадиялдалъун раГІадги хьвадула. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІадат буго
чІегІераб жо хьахІалда данде ккун лъалеб, нур беЦІлъиялде данде ккун
лъалеб, гІелму жагъиллъиялда данде ккун лъалеб. Гьеб гІадаталда
рекъон бакъ гвангъараб нур букІин нильеда лъала гьеб бакъ гъечІеб
бакІ беЦІаб букІиналдалъун.

46. Цинги дица гьеб рогъалидаса хадуб ثُمَّ قَفَّضْتَهُ الْيَتَامَىٰ قَبْضًا يَسِيرًا
букІунеб раГІад дагъ-дагъ ккун нахье босула
ва бакъ баккараб мехаль гьеб раГІад тІаГІула.

47. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго нужер وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِيَسَاءُوا فِي النَّوْمِ
БетІергъан, жинца гІад ретІулеб سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا
ретІелаль гІадин нуж рахчулеблъун
сордо гъабурав,

гьеб сардиль нуж рахІаталда рукІине, дунялалъул хІалтІи-иш
гъабиялдаса хъизан рукъалда руссун рукІине. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ макъуги
гъабуна нуж хІалхъон чІолеблъун ва нужер черхалъул свак
бичулеблъун.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ къоги гъабуна жинда жанир нуж хьвадулеблъун.
Нужеца хІалтІи иш гъабизе ва маГІишат тІалаб гъабизе. Гьединго
Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилти тІалаб гъабун, гьесул амру-нагъю тІубан, хирияв

аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннат тубан, абадияб ахираталъул рукъалье батублеб лъиклаб гIамалги гъабизе.

48. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие лагъльи гъабизе тIадав БетIергъан, жинца жиндир рахIматлъун бугеб цIад балелде цере роххалил чапарлъун гьурал ритIулев.

وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾

Дица нужеэ зодисан жиб бацIадаб ва жинца цогидаб жоги бацIад гъабублеб лъимги рещтIизабуна. Гъеб цIадал лъим бацIадаб жо букIин гIелмуялдалъун тасдикъ гъабураб амру буго. Жиб зодиса ракъалда цвелелде жиндир нухда бугеб гъаваялдаса чороклъи жубан дагъабго рацIцIалъи хисула.

49. Гъеб цIадалдалъун дица хвараб ракъ чIаго гъабула. Бакъвараб, тIаде хур-хер гъечIеб ракъалдаги, гьелда тIад дица рижун ругел хIайваназда ва

لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَّيْمَنًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَعْمَامًا وَأَنَا سَيِّدُ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾

гIемерал гIадамазда гьекъезеги гъабула. Лъим гъечIого чIаголъи букIуларо.

Зодиса рещтIунеб цIадал лъимги, ракъалда тIад ругел иццал, лъарал ва гIорал тIадегIанав Аллагъасул хIал кIолъгиялда тIоритIел гъабизе бокъарав чиясе кIудияб хIикмат ва хIужа буго. Нахъаса къотIичIого рорхатал мугIрузул тIогъаздаса чIвахулел иццал, лъаралги, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб мехаль чанго къояль гьоркъоса къотIичIого тIупантIун ралел цIадалги лъил гьунар бугеб? Гъеб лъим лъица бижублеб ва киса чвахублеб? Гьалда рельеъарал суалал гIемерал руго ва гъеб кинабго тIадегIанав Аллагъасул хIалкIолъи ва хIукму-къадар буго.

50. ХIакълъунго Дица гъаб Къуръаналда жанир гIемерал мисалал рачана, хIужаби ва далилалги рицана, гIадамал кантIизе бокъун,

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِيهِ لِيَذَكَّرُوا فَأَنَّى إَكَثَرِ النَّاسِ إِلَّا الْكَافُرًا ﴿٥٠﴾

гъез пикру гъабизе ва вагIза босизе бокъун. Ва амма гIемерисел гIадамаз гъеб вагIза-насихIат къабул гъабичIо ва жидеца дида иман лъеялда, дир Къуръан ва дир расул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ритIухъ гъавиялда инкар ккуна.

51. Дие бокъун букIарабани щибаб росуль цо-цо авараг витIилаан дир гIазабалдалъун гIадамазе хIинкъи къезе

وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٥١﴾

ва дир алжаналъул нигІматаздакъун рохел бицинеги.

52. Мун гьел капурзабазе мутІигІлуге
МухІаммад صلى الله عليه وسلم гьез жидер
алагъзабазда гІайиб чІвагеян абулеб
рагІиялъулъ.

فَلَا تُطْعَمُ الْكُفْرِينَ وَجَهَنَّمَ بِهِ جِهَادًا
كَبِيرًا ﴿٣٧﴾

Дуца гьаб хирияб Къуръаналдалъун гьездехун рагъги гьабе
кІудияб рагъ гьабиялъ. Гьел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавиялда ахІиялъулъ
мун свакаге ва кІвахІаллуге. Кинабго заманаялъ гьезие дагІват гьабе.

53. Гьев БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вуго жиндие гІибадат гьабизе тІадав
хан, жинца кІиго батІияб лъим
чвахизабурав цоцада аскІоб, цояб
цоялда цун.

* وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذَبٌ
فَرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا
بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَّحْجُورًا ﴿٣٨﴾

Цояб лъим жиб гьуинаб, жиб гьекъезе бигъаяб, цогидаб лъим
жиб цІакъ цІамхІалаб, къогІаб. Гьеб кІиябго лъим цоцаде жубазе
толареб пардавги гьабун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ва гьел цоцадаса
нахъе чІвалеб къуватги гьабун буго. Гьабги буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
хІалкІолъиялда тІоритІел гьабулел гІаламатдаса цо гІаламат.

54. Жинца манидал къатІраялдаса инсан
вижаравги вуго тІадегІанав Аллагъ.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا
وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٣٩﴾

Гьев инсан жинда жо бихъулев,
рагІулев гьавурав, жинца чІужу ячун
ригъин гьабун насло-насаб халат гьабулевлъунги гьавурав.

Дур БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир хІалкІолъи бергъарав вуго
МухІаммад صلى الله عليه وسلم.

Маниялъул цо заррайлдаса инсан вижизавулев. Гьев инсан бихъинав,
яги цІуяв гьавулев. Гьев инсан, кигІан гІемер ругониги, цояв цогисда
рельъарав гьечІого щивасул сипат-сурат ва тІабигІат-гІамал
батІияблъун вижулев, гьезул къуват ва загІиплъи батІияб гьабун, лага-
черх батІияб гьабун рижулев.

55. Гьел мушрикаца жиндие гІибадат
гьабизе тІадав Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун шибго
жидее мунпагІат гьабуларел яги зарал
гьабуларел хъанчазе буго лагълъи
гьабулеб.

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا
يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٤٠﴾

Гьев капурав инсан щайтІаналда нахъ вильлъун, гьельние
мутІигІлъун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъулев вуго ва гьесда
гІасилъараб щайтІаналъе квербакъулевги вуго: гьеб щайтІаналъул

мурад т1убазабун, гьелгьул рак1 боххизабун.

56. Дица мун вит1ун гьеч1о Мух1аммад

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ،

дуца муьминзабазе алжаналдалгьун рохел бицуневлгьун ва капузаре жужах1алгьул г1азабалдалгьун х1инкьи кьолевлгьун гурони. Дуда т1ад гьеч1о гьел иманалда т1орит1изе ва г1асилгьиялдаса ц1унизе.

57. Дуца абе Мух1аммад

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَا أَمِنَ شَاءَ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، дица

нужедаса ужра-мухь т1алаб гьабубеб

أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾

гьеч1о нужехье Аллагьасул

гьабубеб дин

щевезе гьабиялда данде.

Нужее Аллагь гьабубеб разилгьи цолеб нух бихьизабубеб буго дица ва нуж гьеб нухаль хьвадун Аллагьасда г1агарлгьиги бохьун буго.

58. Дуца таваккал т1абе Мух1аммад

وَتَوَكَّلْ عَلَىٰ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، жив холарев, жиндир

ч1агольги

даймав Аллагьасда

بِحَمْدِهِ ۚ وَكَفَىٰ بِهِ إِذْ يُذَوِّبُ عِبَادَهُ

ва дуца гьев вац1ад гьавун, гьесие

рещгиги гьабе. Гьев Аллагь г1езе вуго

жиндир лагьзадерил мунагьал льялевлгьун. Гьесда щибго жо балгьо

хут1уларо ва щивасул г1амалалда рекьараб жазатги гьабизе буго.

59. Жинца зобал-ракьалги, гьезда

الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

гьоркьоб бугеб кинабго мухлукьатги

анлгьо кьоялда жаниб бижарав Цинги

живги г1арщалда т1адег1ангьарав

Халикь вуго нужер Бет1ергьан Аллагь

فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ

гьабубеб.

Жиндир гурх1ел-ц1об г1емерав ва г1аммав Рах1ман вуго гьев.

Аллагьасдаса т1алаб гьабе дуца дуда льяларев жо лгьазе. Гьев вуго

жинда кинабго жо льялев ва гьеб дуда лгьазабизе к1олев, цоги щивго чи

гьеч1о. Цоги маг1на гьабуба гьаб раг1иялгье: Гьев Рах1манасул х1акьалгьулгь

дуца гьикье жидехье т1ехь кьурал, гьеб гьалел г1адамазда абун.

60. Гьел мушриказда абураб мехаль

нужеца г1ибадат ва сужда гьабе жиндир

рах1мат кинабго жоялда г1амлгьарав

«Рах1манасе»-абун,

мушрикаца абулеб буго: «Щив чи вугев

гьев Рах1ман?» Жидеда льялеб бугониги гьев Рах1ман щив вугев

гьесда инкар ккун, г1амал к1удолгьи гьабун абулеб раг1и буго гьеб.

Нижеда льяларев Рах1манасе суждайищ гьабубеб дур амруялда

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا

الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ

نُفُورًا ﴿٥٨﴾

нахърилълъун?»-абун. Гъаб инкар ккураб раглияль гьел Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахІматалдаса жегиги рикІкІаd гъаруна, гьесул диналдасаги жал тІурана.

Гъаб аят цІалидал сужда гъабизе суннатаб буго.

61. Жив ПІадегІанав ва баракат ГІемерав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ, жинца зобалазда цІваби хъвадулел нухал гъарурав ва гъениб бакараб чирахъ гІадин бакъги гъабурав, нур базабулеб моцІги гъабурав.

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا
وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾

62. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго нужеца ГІибадат гъабизе хІакъав БетІергъан, жинца сордо-къо цояль цояб хисулеблъун гъабурав ва цояб цоялда хадуб бачІунеблъунги гъабурав;-

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَن
أَرَادَ أَن يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ рехсезе ва гьесул махлукъаталъул пикру гъабун вагІза босизе бокъарал гІадамазе. Яги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ГІемерал ва кІудиял нигІматазда шукру гъабизе бокъаразеге.

АтІ-гІабари абулев гІалимас абуна: «ПІадегІанав Аллагъас сордо-къо цояль цояб хисулеблъун гъабун жидеца лъикІаб гІамал гъабун Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб гъабулел муъминзабазул къад гъабичІого хутІараб лъикІаб гІамал гъез къаси гъабизе ва къаси гъабичІого хутІараб лъикІаб гІамал къад гъабизе»-абун.

63. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ лагъзалилан абизе рекъарал гІадамал руго жал ракъалда гІад рильлъунеб мехаль бигъаго, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хІелун рильлъунел.

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا
وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَمًا ﴿٦٣﴾

ЧухІараб рильлъен гъабуларел ва хІатІал ГІодор къабун гъаракъ бахъизабуларел. Жидедехун жагъилал, ахІмакъал гІадамаца хъчІаб рагІи бицараб мехаль гъездаги квешаб рагІи абуларел. Гъезда данде тамахаб рагІи бицун, жалго мунагъалъуль ккеялдаса цІунун хъвадулел.

64. Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ГІибадат гъабулаго сордоги рогулел.

وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾

Гъесие какал ран, суждаялда чІун ва Къуръан цІализе гІаде рахъун рукІунел.

65. Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ дугІа ва хІели ГІемер гъабулел ва гъеб дугІаялъуль жидеца абулел:

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ
جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾

«Я нижез БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ!

Дуца нижедаса буссизабе ва риккIад гъабе жужахIалъул гIазаб. ХIакълъунго гъеб гIазаб жиб щварав чиясдаса тIаса унареб буго.

66. ХIакълъунго гъеб жужахIги цIакъ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾
квешаб рукъ буго

жинда жанир чIезе ва жиб абадияб рукълъун букIине»-абун.

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъун, гъев разилъи тIалаб гъабун къасиги къадги гIибадат гъабулел муъминзабазул дугIа буго гъаб. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъиги гъечIел, гъев ракIалдаги щоларел, дунял гъабулел рукIун ахиратги кIочон ругел, бусурбаби абун жидеда цар бугел гIадамазул щибго дугIаги гъечIо, ракI къварилъи-тавбоги гъечIо.

Я Аллагъ! Дуца хIакъаб нух бихъизабе ва гъеб нухда хъвадизе тавпикъги къе.

67. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гъабулел وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا
муъминзаби руго жидеца хъизаналъе وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَرَامًا ﴿٦٧﴾
ва жидерго напсаазе напакъа къолеб
мехаль исрапчилъи гъабуларел.

ЧухIарал минаби ран, хириял машинаби рекIун, ретIел-тIехальбуль кванай гъекъеялъуль исрапчилъи ва чIухIи гъабуларел. Пемерго дагъаб напакъа къун напсаазе къварилъиги гъабуларел. Рес-махIал букIингун цадахъ бахиллъун ва сутурлъун напсалъе хIажатаб жо гъабичIого толарел. Жидер напакъа къейи гьоркъохъеб ва шаргIалда рекъараб букIунел.

68. Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ ккун цоги وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا
алагъзабазе лагълъи гъабуларел, يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ чIвазе хIарам гъабураб وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾
напсги чIваларел, шаргIияб гIилла
букIун гурони:

къисасалъе ва хIаддалъе чIван гурони. Жидеца зинаги гъабуларел. Гъал кIудиял мунагъал жидеца гъарурал гIадамал: ширк гъаби, гIадан чIвай, зина гъаби ахираталда гучаб гIазабалъуль кколел гIадамал руго.

69. Гъезие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къиямасеб يُضَاعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخَذُ
къоялъ гIазаб цIакъго цIикIизабула ва فِيهِ مِهَانًا ﴿٦٩﴾
жал гIодорегIан гъарун,
хIакъир гъарун даимго рукIунеб
жужахIалъул гIазабалъуль лъугъязарула.

70. Жидеца тавбо гъабурал, إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا
Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги иман

лъурал, хадуб лъикIаб гIамал
гъабунги хъвадарал гIадамал
хутIизегIан,

гъезул церехун гъарурал квешал

гIамалалги Аллагъас ﷻ лъикIалтун сверизарула. ХIакълунго
Аллагъ жиндир лагъзадериди цIакъ гурхIулев ва гъезул мунагъал
рахчулев вуго.

71. Жинца тавбоги гъабун лъикIаб

гIамал гъабурал чи Аллагъас ﷻ

жиндир тавбо къабул гъабулев, жинда

Аллагъ ﷻ разилъулев вуго.

АтI-гIабарияс бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагас абун: «Валлагъи, дида гъала бищун ахиралда алжаналда
жанив лъугъинавулев чиги, бищун ахиралда жуужахIалдаса къватIиве
вахъинавулев чиги (гъав вуго муъмичи, Аллагъасда ﷻ гIасилъи
гъабиялдалтун жуужахIалда лъугъизавун вукIарав). Къиямасеб къоялъ
цо чи вачун вачIуна БетIаргъан Аллагъасда цева. Аллагъас ﷻ
малаикзабадехун абун: «Нужеца гъасул гIисинал мунагъал цере рахъе
ва чIахIиял мунагъал рахчун те»-абун. Цинги гъев лагъасда жиндир
гIисинал мунагъал рихъизарула ва гъесдехун абун: «Дуца гъабги,
гъабги мунагъ гъабунуц?»-абун. Гъес абун гъабун абун ва гъев цIакъ
хIинкъун вукIуна жиндир кIудиял мунагъалги цере рахъилин абун.
Гъев лагъасда абун: «Аллагъас ﷻ две щибаб мунагъалтун бакIалда
лъикIаб гIамал къолеб буго»-абун. Цинги воххун гъев лагъас абун: «Я
дир БетIаргъан! Дуца гъарурал цогиги гIамалал рукIана, дида гъел
гъанир рихъулел гъечIо!»-абун. Гъаб рагIиги абун Аллагъасул свалат
салам лъеяв авараг жиндир гIусал рихъулеб хIалалъ хъимана; ХIадис
имам Муслимица бицана.

Ай дов жиндир кIудиял мунагъал цере рахъиялдаса хIинкъун вукIарав
лагъасда абидалго две щибаб квешаб гIамалалтун бакIалда лъикIаб
гIамал гъабулеб бугин абун, гъесие бокъана жинца рахчи гIалаб гъабулел
рукIарал кIудиял мунагъалги загъир гъаризе ва гъезда дандеги жиндие
лъикIаб гIамал щевезе.

ГIадегIанав Аллагъ жиндир муъмичал лагъзадериди гурхIулев
вукIиналтулги, гъел лагъзал жидер хатIаъ кколел, жидеда Аллагъасул
ﷻ амру кIочонел рукIиналтулги мисал буго жиндие кутакалда
жиндир лъимер бокъулей эбелалтулги, гъей эбел жиндие ёкъулеб
лъимералтулги мисал. Гъеб лъимералтул ракIчIун букIула гъаб
дунялалда гIад гъей эбелгIан жинда гурхIулейги жив цIунулейги,

فَأُولَٰئِكَ يَبْدُلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٧١﴾

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى
اللَّهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾

жиндие лъиклъи гъабулевги цоги шивго чи гъечЮльгиялда.

Гъедин бугониги гъеб лъимераль цо-цо мехаль эбелалъул ракъ бакъвалеб иш гъабула. Гъелъул амру къочон, гъелъул мурад тубачЮго хъвадула, жидерго гъанкъаб ва гъадалаб рекъел мурадазда нахърильлъуна. Гъаб гъамал жиндаса кканиги гъев эбел ёкъиялда вахъун кколари ва гъей эбелалъул каранде къанцъани гурони гъесул къанцъулеб бакъги букълари.

Гъей эбелалъул цимги бахъула жиндир лъимераль гъабураб квешлъиялда, гъеб лъимералда жий ягъдола, гъелда къабизеги къабула, ва амма, жинца ракъ къварид гъабун гъодизабураб лъимер жиндирго каранде къан бездула ва гъелъул къварилъи гъаса инзабизе яхъ бахъула. Жинда Аллагъ ﷻ лъалев, гъев вокъулев ва гъесдаса хинкъулев муъминнав лагъасулги цо-цо мехаль Аллагъасдехун гъасилъи ккола, гъесул амру-нагъю хвезабун шайтаналь, гъава-напсаль гуккун хъвадула. Гъедин хъваданиги гъев жинда Аллагъ ﷻ къочон вукълари ва хеккого жив кантун, тавбо гъабун Аллагъасде ﷻ вусула.

Гъадегъанав Аллагъасулги гъев муъминчи гъасилъун ккараб мехаль гъесда цим бахъула ва гъесие гъазабги гъабула. Жинда швараб къварилъи-гъазабаль пашман гъавун, гъаса лъугъа ва жинда гурхъа абун гъев муъминчи жиндие хъелараб мехаль, Аллагъасул ﷻ цим бахъи гъаса уна, гурхъел-рахъмуялъул бералдалъун жиндир лагъасда валагъула ва гъесул квешаб гъамалги лъикъаб гъамаллъун хъвай абун, малаикзабазда амруги гъабула.

Субхъаналлагъи! Гъав Аллагъ ﷻ лъалел, гъесие гъибадат гъабулел, гъасул хирияв расул Мухъаммадие ﷺ жаваб гъабураб умматалдаса ниль гъарун ругелъул даимаб шукру ва рещ Аллагъасе ﷻ гъаби нильеда гъалъун буго. Аллагъасе ﷻ шукру гъаби буго гъев разилъулел гъамалал шалдай ругоян цехон, гъел гъамалал гъаризе яхъ бахъи. Аллагъасе ﷻ рещ гъаби буго гъес гъад къараб парз тубан хъвади ва киналго нигъатал гъесдаса рукъин лъан гъезда данде «Алхъамдулиллагъ»-абун Аллагъ ﷻ рахсей, гъесие мутигълъун ва мукълурлъун хъвади.

72. Жидеца гъересияб нуглъи

гъабурелги руго Аллагъасул ﷻ лъикълал лагъзаллъун ругел гъадамал.

Цо гъададисеб, хъарамаб жо бицунел

мажлисал ратараб мехаль гъенир чечЮго, жидерго напс цунун ва гъеб хира гъабун, гъеб мажлисалдаса рикъкъад унел.

Палимзабаца «اللغو»-абураб рагъиялъе магъна гъабун абун: гъеб буго

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا
بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾

кинабго къабихАбщинаб жо бицулеб ва гьабулеб мажлис: зухІмат, зурма-къали бугеб мажлис, кино ва канцергал ругеб, реклее рокьулел гьеб разильулел (азартные игри) хІаял гьарулеб мажлис; гІадамал какулеб, гьезда тІаса гьибат-бутътан гьабулеб мажлис; къватІахъе чІун бихьинал ва руччаби гІададисеб хабар бицун, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ рехсей кІочон гІагІадун релъанхьулел мажлисал ва гьезда рельтъарал жинда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб гьаби гьечІеб, жал Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ рехсеяддаса машгьулътун рукІунел киналго данде руссиял.

Гьаб хІарамаб жо жиндилъ гьабулареб, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ рехсолеб, Къуръан, хІадис ва цогідаб гІелму цІалулеб мажлис буго «мажлису-ллагъви».

73. Хирияб Къуръаналдалъун вагІза гьабураб мехаль гьеб рагІулареллъун ва бихьулареллъун жал чІоларел, жидеца гьеб вагІза босулел ва гьелда нахьрилълъун гІамалги гьабулел.

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾

74. ДугІа гьабулеб мехаль абулел: «Я нижер БетІергъан! нижер руччабаздаса ва лъималаздаса ниж роххизарулел, нижер бер ва ракІ рази гьабулел лъикІал муъминзаби гьаре. Дуца нижгоги гьаре нижеда нахьрилълъарал дудаса хІинкъулел гІадамазе имамзабилъун. Гьезда лъикІаб жо малъулеллъун ва гьел исламияб диналъул нухда хьвадизарулеллъун»-абун.

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا
وَذُرِّيَّتِنَا قَرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ
إِمَامًا ﴿٧٤﴾

75. Гьал цере рехсарал сипатал ругел муъминзаби руго жидее жазаьлъун алжаналъул рукъ къолел; гьез Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гьабиялда гІад чІун ва Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гІасилъиялдаса цІунун чІун сабро гьабидал. Гьеб алжаналда жаниб жидее данд чІвай гьабулел малаикзабаца салам къун тахІият ва кІодолъи гьабун.

أُولَٰئِكَ يَجُوزُونَ الْعُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا
وَيُلْقُونَ فِيهَا تَمِيمًا وَوَسَلَّمًا ﴿٧٥﴾

76. Даимго рукІунеллъун лъугъизарула алжаналда жанир ва гьеб алжан цІакъ лъикІаб рукъ буго жанир лъугъизе ва абадиялъго жанир чІезеги.

خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا
وَمَقَامًا ﴿٧٦﴾

77. Дуца гьел мушриказда абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дир БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужеца гьабулеб ширкалъул кІвар гьабуларо, гьесие

قُلْ مَا يَعْبَرُكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ
فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِإِمَامًا ﴿٧٧﴾

нужер квешаб гІамалалъ щибго заралги гьабуларо. Гьев Аллагьасе **جَلَّ جَلَّاهُ** нужедаса щибго хІажатаб жоги гьечІо, Аллагь **جَلَّ جَلَّاهُ** цо гьавун ГІбадат гьаби гуреп. ХІакълъунго нужеца Аллагьасул расулги **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, гьесул Къуръанги гьереси гьабуна ва гьезда нахърилълъинеги чІухІана. Гьеп гІамал сабаблъун жиб тІад чІараб, **абадияб жужахІалъул гІазаб букІизе буго нужее**-абун.

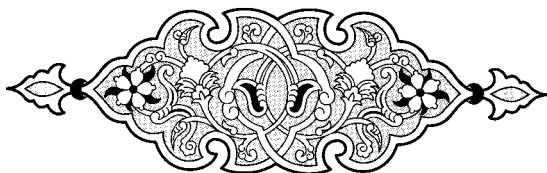
ТІадегІанав Аллагьас гьаб сураталда жаниб ﴿عِبَادَ الرَّحْمٰنِ﴾-абун жидеда абулел лъикІал муъминзабазе ругел сипатал рицун ва гьезие бугеп жазаъ бицун анцІго аят рештІизабуна. Гьел сипаталги гьал руго:

- 1) Аллагьасе **جَلَّ جَلَّاهُ** ва гьесул лагъзадерие хІеларал, хІалимал рукІин, чІухІи гьечІел рукІин.
 - 2) Сардиль тІаде рахъун Аллагьасе **جَلَّ جَلَّاهُ** тІагІат-ГІбадат гьабулел рукІин.
 - 3) Аллагьасул **جَلَّ جَلَّاهُ** гІазабалдаса хІинкъарал рукІин.
 - 4) Исрапчилъи тарал, бахиллъи ва сутурлъи тарал рукІин.
 - 5) Аллагьасдехун ширк гьабиялдаса рикІкадал рукІин.
 - 6) Инсан чІвааялдаса, зина гьабиялдаса жал цІунарал рукІин.
 - 7) Тавбо гьабулел, гьелда тІад чІолел рукІин.
 - 8) Гьереси бицуларел, жидеца гьересияб нугІлъи гьабуларел рукІин.
 - 9) ХІарамаб жо гьабулеб мажлисалда гІахъаллъуларел рукІин.
 - 10) Жидеца вагІза-насихІат къабул гьабулел, гьелда гІамал гьабулел рукІин.
 - 11) Аллагьасде **جَلَّ جَلَّاهُ** дугІа гьабулел рукІин, жидер хІажатал гьарун ва къварилъи-балагъ тІаса борхиги гьарун.
- Гьал сипатал жиде ругел муъминзабазе ТІадегІанав Аллагьас **جَلَّ جَلَّاهُ** алжаналда жаниб бищунго лъикІаб бакІ къотІи гьабун буго ва малаикзабаца жиде тахІият (кІодолъи) гьабиги бицун буго. Гьаб киналдаго ТІадеги гьезие бугеп хиралъи ва тІокІлъи буго жидеда ТІадегІанав Аллагь вихъулев вукІин.

Аллагьас **جَلَّ جَلَّاهُ** тавфикъ къеги жив разияб гІамал гьабизе. Амин.

Суратул Фуркъаналъул тафсир ва таржама хъван тІубана

ТІадегІанав Аллагьасе буго кинабго рецц ва шукру.

26. Сурату ЩугІараъ

Маккаялда решитИзабураб, жинда жаниб КІинусиялда кьоло анкьго аят бугеб.

Гьаб сураталь кІвар гьабулеб буго инсанасул гІакъида (реклел чей) битИзабиялгьул. Аллагъ ﷻ цо вукІин, гьесул расулал ва тІахъал ритІухъал рукІинги бицунеб буго.

Гьаб хирияб Къуръан инсан жинца тІовитІулеб букІин баян гьабун хадуб, цо-цо аварагзабазул ﷻ ва гьезул умматазул къисаби рицун руго: Муса аварагасул ﷻ ва Аллагъасул ﷻ тушман пиргІавнил къиса буго. Ибрагъим аварагасул ﷻ, гьесул имсул ва къавмалгьул къисаги буго.

Аллагъасдаса ﷻ хІинкъарал муъминзабазул ва Аллагъасда ﷻ гІасиял, бахъикъосарал гІадамазул сипатал рицун руго, гьезул ахир кин букІулебги баян гьабун буго. НухІ, Гьуд, СсалихІ, ЛутІ, ШугІайб аварагзабазул ﷻ къисабазадаса цо-цо баянал рицун хадубги, гьаб Къуръан хирияв МухІаммад аварагас ﷻ алжаналгьул рохел бицизе ва жуужахІалгьул гІазабалдалгьун хІинкъи кьезеги решитИзабураб букІин баян гьабун буго.

Сураталда цІар тун буго «ШагІирзабазул сурат»-абун, гьаб сураталда жаниб шагІирзаби гІададисеб, батІулаб иш гьабулел, жидеца гьабулареб жо бицулел гІадамал рукІинги бицун букІиналгь. Гьеб бициялгье сабаб буго Маккаялгьул мушириказ авараг ﷻ шагІир вугин абун букІиндал, гьезул рагІи гьереси гьабун баян гьабуна шагІирзаби цІал чагІи ругеб ва хирияв МухІаммад ﷻ шагІир гьечлеблги, гьес цІалулеб Къуръанги шигІру гьечлеблги.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалгьун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Та. Син. Мим.

ТІадегІанав Аллагъ жинда лъалев вуго гьал хІурупаздалгьун щиб мурад бугеб ва гьезул щиб магІна бугеб.

طسّم

2. Гьал аятал руго жиб баянаб, жиндир тІоритІел ва мугІижизат баянаб Къуръаналгьул аятал.

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

3. Мун цІакъ ракІ къварид гьабулев,

لَعَلَّكَ بَلِغٌ مِّنْ نَّفْسِكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ

дурго напсалъе захІмалъи гъабулев вуго МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
гъел капурал гІадамаца иман лъолеб гъечІо абун. Дуца ракІ къварид
гъабуге!.

4. Дие бокъун букГарабани лица
гъезие мугІжизат бихъизабилаан ва
зодиса гъел хІинкъызарулеб гІаламатги
решГизабилаан, гъел хІинкъун, иман

إِنْ شَأْنُ نَزْلِ عَلَيْهِ مِنَ السَّمَاءِ آيَةٍ فَظَلَّتْ
أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ①

лъун гІодогІанлъун чІолеб. Амма лица гъеб иш гъабиларо. Дие
бокъун буго дир лагъзадерица жидерго гІакъло ва пикру хІалтГизабун,
гъезда дун жидер БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин лъазе ва гъез дун цо
гъавун гІибадатги гъабизе.

5. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъоларел,
авараг ритГухъ гъавуларел капурал
гІадамал хирияв аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحَدِّثٍ إِلَّا كَانُوا
عَنْهُ مُعْرِضِينَ ②

Къуръаналъул аятал ва шаргІиял ахІкамал вахІю гъарун
щинахъе,

гъел къабул гъаричІого, гъезда мугъ бан руссунел руго. Гъел
махсароде гъарулел руго, гъезул ваГІза къабул гъабулеб гъечІо.

6. ХІакълъунго гъез дир Къуръанги
аварагги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси гъаруна ва гъезда
мутГигІлъичІо.

فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِه
يَسْتَهْزِئُونَ ③

Гъезда нахъа лъазе буго ва бихъизе буго
гъез гъереси гъабураб жоялъул ахир кин букІунеб ва жидер
махсарабазул хІасил щиб букІунебги.

7. Гъел гІадамал ралагъуларищ ва гъез
пикру гъабуларищ лица гъаб ракъалда
гІад чан берцинаб ва хирияб нигІмат ва
хур-хер бижизабун бугебали?

أُولَئِكَ يَرْوُونَ إِلَى الْأَرْضِ كَرَاهِيَةً فِيهَا مِنْ كُلِّ رَوْحٍ
كَرِيمٍ ④

8. ХІакълъунго Дица бижараб
махлукъаталъул мухІканал
гІаламатал руго жидеца дун цо вукІин
ва дир хІалкъюлъи бицунел.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ⑤

Гъедин бугониги гІемерисел гІадамал иман лъоларел руго.

9. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вуго МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жив щакъ гучав,

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ⑥

жиндир къуват бергъарав ва муъминзабазда жиндир гурхІел
гІемерав. Иман лъечІездаги гурхІел гъабулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ,

гъезие гІакъуба-гІазаб хех гъабичІого тун, гъез тавбо гъабизе бокъун.

Гъаб аяталда жаниб буго ва цоги Гемедал аятаздаги ПадегІанав Аллагъас абун букІуна: «АлгІазизу-ррахІиму»-абун ва гъелда рельльарабги рагІи: Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къуват-гуч бергъараб букІиналда, гъесие ццим босизе ва гІазаб гъабизе кІолеб букІиналда ПоритІел гъабулеб ва гъелда хадуб цузабун жив гурхІулев, тІаса лъугъулев ва мунагъал рахчулев вукІин бицунел рагІабиги ругеб.

Гъаб ишалъул хІикмат буго ПадегІанав Аллагъ жиндир къуват-гуч бергъарав, жиндие бокъараб жо бокъухъин гъабизе рес бугев вукІингун цадахъ, гъев жиндир лагъзадериде гурхІулев, гъездаса тІаса лъугъулев вукІин баян гъаби. Гъединав гуч бергъарав ханас гъабураб гурхІел цІакъ жиндир асар лъугъунеб букІуна.

10. Дур умматалъе вагІзалъун букІине وَأَذِّنْ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَن يَضَعُوا أَسلِحَتَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٠﴾ дуца бице МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

дур БетГергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام ахІараб гІуж: Мун гъаб залимаб къавмалъухъе вачІа абун. купру-ширкалдалъун жидерго напсазе зулму гъабурал ва лагъзаллъун ккун гІакъуба-къварилъи гъабун бануисраилазеги зулму гъабурал.

11. ПиргІавнил къавмалъухъе а мун.

قَوْمَ فَارِصُونَ أَلَا يَتَّقُونَ ﴿١١﴾

Гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъулел гъечІо ва жидер зулму гъабиялдасаги русулел гъечІо. ЦІакъ гІажаибаб жо гъечІишха гъел Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъун гутІи?!

12. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абун: Я дир БетГергъан

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ!

ХІакълъунго Дун хІинкъулев вуго гъез дун гъереси гъавилин ва дир рисалатги къабул гъабиларин абун.

13. Цинги дир керен-ракІ цІакъ

وَيَضِيقُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ

къварилъизе буго ва дида тІадаб

إِلَى هَدْرُونَ ﴿١٣﴾

рисалат тІобитІун кІалъазе дир

мацІалдаги кІвезе гъечІо.

Дуца Гъарунихъе عَلَيْهِ السَّلَام чапар витІе. Гъев дие квер бакъулевлъун гъаве дур рисалат гъеб залимаб къавмалда швезабизе.

14. Гъел къибтІиязул чи дица чІван

وَلَهُمْ عَلَى ذَنْبٍ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾

вукІиндал, гъезул дидехун ццим бахъиги

буго.

Гъез дун чІвала абунги хІинкъулев вуго, жидехъе рисалат босун

вачIараб мехаль.

15. ПIадегIанав Аллагъас абуна: «Кисан мун гъез чIвалев!» قَالَ كَلَّا فَاذْهَبْ بِآيَاتِنَا إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾

Мун Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ божун вукIа, гъезул хIалкIолародуешибгозаралгъабизе. НужкIиявго

пиргIавнихъе а дир мугIжизаталги росун. ХIакълъунго Дун нужгун цадахъ вуго. Нужеца бицунеб жо дида рагIула ва нужеца гъабулеб жоги дида бихъула. Дун нужее квер бакъи гъабулевги вуго.

16. Нуж пиргIавнихъе ун гъесда абе: فَأَنبِئْ فِرْعَوْنَ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

«ХIакълъунго ниж руго кинабго гIаламалъулго БегIергъанлъун вугев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ расулал, гъес дуде ритIарал, мун битIараб нухалда ва хIакъаб диналда ахIизе.

17. Дуца нижгун цадахъ Бануисраилал гъаб Мисриялъул ракъалдаса къватIире риччай. أَنْ أَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٧﴾

Гъезие зулму гъаби те ва гъел Шамалъул ракъалда ине квал-квал гъабуге»-абун.

Муса ва Гъарун авараг عَلَيْهِ السَّلَام пиргIавнихъе рачIана ва ПIадегIанав Аллагъасул амруялда рекъон гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавиялде ахIана, хадуб Бануисраилал лагълъиялдаса тархъе абунги абуна.

18. ПиргIавница абуна: «Мун гъитIинаб лъимер бугеб мехаль нижеца хъихъана гуриш, قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فَيَسَاوِلْكَ أَوْلِيَائِكَ فَيَنبَأْ مِنْ عَمْرِكَ سِنَّينَ ﴿١٨﴾

ва гIемерал соназ нижеда гъоркъовги вукIана гуриш? Дуде нижеца гIемераб лъикIлъи гъабуна, мун нижеца хъихъун кIудиявги гIуна, гъаб дуца бицунеб жо кисан дуца босараб ва шиб амруги босун нижеда гIаде вачIараб?

19. «Гъел нигIматал дуде къун рукIаго дуца нижер чиги чIвана ва дуде гъабураб лъикIлъиялда инкарги гъабуна»-абун. وَفَعَلْتَ فَعَلَتِكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾

20. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Гъеб иш дица гъабуна дун жагъилав вугеб мехаль. قَالَ فَعَلْتَهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٢٠﴾

Дида Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ вахIюги рештIичIеб, дун аварагълъунги гъавичIеб мехаль. Гъеб ишги дир хатIаъ букIана. Дие гъев чIвазе бокъун букIинчIо, гъесда адаб малъизе бокъун букIана.

21. Цинги дун нужедаса хIинкъун лъутунги ана. Гъелдаса хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дие гIелму ва хIикмат къуна ва فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾

дун аварагабаздаса عَلَيْهِ السَّلَامُ гъавуна.

Дуде дун расуллун витлун вуго: дуца иман лъуни мун хвасарлъизе вугин, дуца инкар ккуни дуде гъалагълти буклизе бугин-абун.

Хадубги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун:

22. Дуца дие нигматал къуна абун кин
абулеб дир къавм Бануисраилал дуца
лагъзаллъун ккун рукIаго!

وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ أَنْ عَبَّدتَّ بَنِي
إِسْرَائِيلَ ﴿٢٢﴾

Гъеб жо дие нигмат гъечю. Дир къавм
лагълъиялдаса тархъин буго дие нигмат ва лъикIлъти.

23. Цинги пиргIавница гIамал кIодолъун ва
чIухIун абун:

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾

«Щив вугев гъев дуца гъаб кинабго гIаламалъул бетIергъан вуго
абулев чи»-абун. «Дун вуго алагъилан» чIун вукIана пиргIавн. Гъедин
вукIиндал гъев цIакъго чIухIана Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ бицараб жоялда
гIенеккизе.

24. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Гъев
вуго гъал зобалазулги ракъальулги,
гъезда гъоркъоб ва жаниб бугеб кинабго
махлукъаталъул БетIергъан.

قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ
كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٤﴾

Жинца гъеб бижарав ва гъелъул тадбир гъабулев. Нужеда жо бичIунеб
батани ва гIакъло-пикру бугел гIадамал нуж ратани гъаб амру
нужеда лъазе гIадаб буго.

25. ПиргIавница жинда сверухъ ругел
вазирзабазда абун:

قَالَ لِمَنْ حَوَالَةُ آلِ اسْتِعْمُونَ ﴿٢٥﴾

«Нужеда рагIулищ гъав чияс бицунеб жо?»-абун. Дица гъасда
гъикъулеб буго «БетIергъан»-щив абун, гъас дида гъесул цIар бицичIого,
гъесул сипатал рицунел руго.

26. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Гъев вуго
нужерги ва нужер умумузулги БетIергъан»-
абун.

قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾

Жинца нуж ва нужер умумул рижарав вуго гъев БетIергъан. Жинца
рижулев, хъихъулев ва хвезарун, хадурги гIаде рахъинарулев Аллагъ
вуго кинабго махлукъаталъул БетIергъан.

27. ПиргIавнил цим бахъана ва гъес абун:
«ХIакълъунго, гъав нужеда витIарав расул
жундуца ккурав чи вуго»-абун.

قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ
لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾

Гъесда «расул»-абиги гъев махсароде гъавураб
рагIи букIана, гъесда ракI белъун, жинда сверухъ ругелги гъесда

тIад релъизе бокъана пиргIавниие. Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гьесул рагIияль хисизавичIо ва жиндирго дагIват гъабун цоги хIужжа бицана:

28. Мусаца абуна: «Машрикъалъулги, قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا
магърибалъулги, гъеб кIиялдаго гьоркъоб
бугеб кинабго махлукъаталъулги إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ٢٨

БетIергъан вуго гъев»-абун.

Щибаб къояль бакъ баккудаса баккун, бакъ терхъудаса тIерхъун, бакъ хъвадизабулев Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ вуго нужер ва кинабго махлукъаталъул БетIергъан. Нужеда гIакъло батани нужеда лъазе ккола гъаб гъунар ва къудрат жинца кинабго гIалам бижарав БетIергъанасул букIин.

Цинги пиргIавнил бицине жо тIагIана, гьесул хIужжа-далилги букIинчIо. Жидер хIужжа тIагIарал залимзаби зулму гъабизе рортулелъул, пиргIавниги гьелда вортана ва щим бахъун, хIинкъи къун кIалъана.

29. ПиргIавница абуна: «Дуца дун гурев قَالَ لَيْنَ أَخَذَتْ إِلَهًا غَيْرِي لِأَجْعَلَكَ
цоги аллагъ вуго абунни ва гьесие лагъльни
гъабизе къасдги гъабунни, مِنَ الْمَسْجُورِينَ ٢٩

бичасхIаги, дица мун квешаб туснахъалде рехила»-абун.

30. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Дун духъе قَالَ أَوْلَوْجِئْتُكَ بِسَمِيِّ مُبِينٍ ٣٠
баянаб хIужжагун вачIаниги рехилищ дун
туснахъалъув»-абун.

31. ПиргIавница абуна: «ВачIаха мун قَالَ قَاتِلْ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ٣١
гъеб хIужаги бачун мун битIараб жо
бицунев ватаниян»-абун.

32. Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир гIанса قَالَ لَقِيَ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَنْبُؤَانُ مُبِينٌ ٣٢
гIодобе рехана ва гъеб кIудияб борохълъун
лъугъана.

33. Къвалакъеги лъун квер къватIибе وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلتَّنْظِيرِ ٣٣
бахъана ва гъеб жинда балагъаразе
гвангъун нур балеблъун лъугъана.
Бакъул гIадаб кунчIи бугеб, жинда бер балагъизе кIолареб гIадаб нур букIана.

34. Цингиги пиргIавница иман лъезе قَالَ لِلْمَلَاحِظَةِ إِنَّ هَذَا السَّحْرُ عَلِيمٌ ٣٤
къасд гъабичIо ва жинда сверухъ бугеб
къавмалда абуна:

«Гъав чи хIакълъунго сихIрочи вуго, жинца кутакалда гъеб сихIру гъабубеб гIелму лъазабурав ва гIадамал гуккизе къасд бугев»-

абун. Гъаб раг'иги пирг'авница абуна жиндир къавмалъе Мусал
مُغْلِجِزَاتَالْأَسَارِ غَابُونُ غِيَاذُ مُوسَى إِمَانٌ لِّعِبَادِهِ مُرِيحٌ غَابُونُ
х'инкъун. Гъелда г'адеги пирг'авница абуна:

35. Гъасне бокъун буго с'их'роги гъабун يُرِيدُ أَنْ يُنَجِّجَكَ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ
нуж нужер ват'аналдаса къват'ир فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾
къот'изе.

Нужеца щиб жо гъабеян дида абулеб гъав
с'их'рочиясе»-абун. Пирг'авн кидаго г'адамазда мушавара гъабулев
вук'инч'о, жиндир амру г'убазабулев вук'ана. Гъаб муг'л'изат бих'идалго
гъев х'инкъана г'адамал Мусад а غَابُونُ нахърилъль'ине гурин ва жинца
х'ал тамах гъабун, мушавара гъабулев г'адин к'алъана.

36. Пирг'авнил къавмалъул قَالُوا أَرْجَاهُ وَأَخَاهُ وَأَعْتَفَ فِي الْمَدَائِنِ حَشِيرِينَ ﴿٣٦﴾
церехъабаца абуна: «Дуца Мусаги
Гъарунги дагъаб заманаялъ те.

Гъезие г'убараб х'укму гъабуге. шагъаразда чапарзаби рит'е жидеца
г'адамал данде ах'улел.

37. Гъезда амруги гъабе духъе киналго лъик'ал يَأْتُونَكَ بِكُلِّ سِحْرٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾
с'их'ручаг'и рачун рач'а абун.

Кутакалда жидеда с'их'ру гъабизе лъалел ва жидеца Мусал с'их'ру
хвезабулел.

Пирг'авница с'их'рочаг'и ракларизе чапарзаби рит'ана ва г'емераб
г'алам данделъулеб жидер г'ид къоялъ Мусаги غَابُونُ гъел с'их'ро
чаг'иги къец гъабизе риччазе руго абун кинабго халкъалда лъазабуна.
Ибнукасирица абуна: гъеб бук'ана г'адег'анав Аллагъасул х'икмат
ва х'алк'олъи. Живго пирг'авн г'амуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб г'алам
данде гъабизе ва гъеб к'удияб мажлисалда Мусад а غَابُونُ иман лъезе
с'их'рочаг'иги г'амуна.

38. Цинги гъел с'их'ручаг'и данделъана فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٣٨﴾
жал данделъизе къот'и гъабураб къоялъ.
Г'ид къоялъул зух'аялъул г'уж бук'ана гъеб.

39. Кинабго халкъалдехунги абуна: «Нуж
данделъун ругиш? وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَسْمِعْتُمْ جَمِيعُونَ ﴿٣٩﴾

40. Ниль киналго с'их'рочаг'азда لَعَلَّنَا نَنْبَغِ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُوا هُمُ الْعَالَمِينَ ﴿٤٠﴾
нахърилъль'ине руго гъел Мусадаса
бергъани»-абун.

41. С'их'ру гъабизе абун жал цере فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَيُّ لَنَا الْأَجْرُ
рач'индал с'их'ручаг'ацаги пирг'авнида إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْعَالَمِينَ ﴿٤١﴾
абун:

«Ниж Мусадаса бергъани нижее ажро букӀине бугищ?»-абун.

42. ПирГавница абуна: «БукӀине буго. ﴿قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذَا لَمِنَ الْمُتَّقِينَ﴾ ٤٢

ХӀакълъунго нуж бергъани нуж рукӀине руго
дида бишунго гӀагарда рукӀунеллъун»-абун. Гьесда гӀагар гьарурал
гӀадамал жиде бокъараб жоги къолел, жидер къадроги гьабулел
гӀадамал рукӀунаан.

43. Муса аварагас ﴿قَالَ لَهُمُ مُوسَى الْقَوْمَ إِنَّمَا أَنْتُمْ مُقْتُلُونَ﴾ ٤٣ гьезда абуна:

«Нужеца цебе рехе нужерго сихӀру гьабизе
реххулеб алат»-абун.

Дун нужер сихӀруялдаса хӀинкӀун гьечӀо ва дица гьеб батӀул гьабизе
буго. Аллагъасда ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ божи букӀиналь абуна Мусаца ﴿عَلَيْهِ السَّلَامُ﴾ гьезда
нужеца бай бихье сихӀру гьабизе абун. Гьез гьабураб сихӀру Мусаца
хвезабураб мехаль, гьелъул асар цӀикӀараб букӀине гӀологи абуна гьеб
рагӀи.

44. Гьел сихӀручагӀаца жидерго кварал ва ﴿قَالَ قَوْمٌ إِنَّا نَعْتَابُكُمْ قَوْمِ الْمَدْيَنَ وَتَمَنَّا أُولَ الْأَعْرَابِ﴾ ٤٤

гӀунсби гӀодоре рехана ва жидеца абуна:
«ХӀакълъунго ПирГавнил кӀодолгиялдалъун
ниж бергъине руго»-абун. Гьезул кваразул ва

гӀунсбузул гӀемерал борхӀал руго абун кколеб сихӀру букӀана: Гьеб
майданги, кӀкӀал-къоноги цӀун рукӀана борхӀал цоцаде гӀаде рахун цо-
цалъе жемун жунун унел.

45. Цинги Муса аварагас ﴿عَلَيْهِ السَّلَامُ﴾ жиндир ﴿قَالَ لَقَدْ أَخَذَ مَوْسَىٰ مَا أَنْشَأَ مِنَ الْأَغْنَىٰ فَيَأْتِيهِمْ فَيَقُولُ قَدْ أَتَىٰ النَّارَ﴾ ٤٥

гӀанса гӀодобе рехана.

Гьелъул цацкъго кӀудияб борохъ лъугъун
гьель сихӀручагӀазул сихӀру гьабурал кварал
ва гӀунсби къулчӀун гӀагӀизаруна.

46. Гьеб мугӀжизат бихъараб мехаль киналго ﴿قَالَ لَقَدْ أَخَذَ مَوْسَىٰ مَا أَنْشَأَ مِنَ الْأَغْنَىٰ فَيَأْتِيهِمْ فَيَقُولُ قَدْ أَتَىٰ النَّارَ﴾ ٤٦

сихӀрочагӀи Мусаде цере суждаялда гӀодор
речӀчана.

Гьезда лъана Мусаца ﴿عَلَيْهِ السَّلَامُ﴾ гьабураб жо сихӀру гьечӀеблъи ва гьел
Аллагъасдаса ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ хӀинкӀана жал гьалаг гьарилин абун.

47. Гьезги абуна: «Нижеца иман лъуна гьаб ﴿قَالَ أُولَ الْأَعْمَارِ رَبِّ هَلْ أَتَىٰ عَلَى الْغَالِيَةِ﴾ ٤٧

кинабго гӀаламалъул БетӀергъан Аллагъасда
гӀагӀа.

48. Мусалги Гьарунилги ﴿عَلَيْهِ السَّلَامُ﴾ БетӀергъанасда»- ﴿رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ﴾ ٤٨

абун.

Ай гьев Мусаца ва Гьаруница жинда иман лъеялда кинабго халкъ
ахӀулев Аллагъасда ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ иман лъуна нижеца абураб магӀна буго гьаб

рагІиялъул.

49. ПиргІавница абуна: «Нужеца гьесда иманищ лъолеб бугеб дидаса изнуги тІалаб гъабичІого ва дидаги гьикъичІого? ХІакълъунго гьев Муса вукІун вугоха нужер бищунго кІудияв, нужедаги сихІру малъарав чи.

Нужеда нахъа лъазе буго дица гъабулеб гучаб гІазаб! Дица нужер квералги хІагІалги къотІила цояб квегІаб цояб кваранаб. Цинги, бичасхІаги, дица нуж киналго гьутІбузул гІаркъалабазде ран гьенир делизарун тела нуж хвезегІан»-абун.

50. СихІручагІаца абуна: «Нижее зарал гъабиларо гьел дур хІинкъи кьез.

ХІакълъунго Ниж тІадегІанав Аллагъасде руссине руго ва гьев тІаса лъугъиялда нижер божиги буго.

51. «Нижер хьул буго нижер бетІергъанас нижер мунагъал чурилин.

Нижеца иман лъезегІан цере гьарурал сихІруялъул мунагъал чурилин абун

хьулги буго: «Ниж ругелъул гъаб къавмалдаса бищун цебе иман лъурал»-абун.

Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ лагІнат батарав пиргІавница жидеца сихІру гъабулел рукІарал гІадамал гІазаб гъабун хвезаруна. Бануисраилалги жиндир лагълъиялда чІезарун, бищунго захІматал хІалтІаби гьаризе тІамун, гьезие гІазаб гъабулеб букІана. Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ дагІватги гьес босичІо, гьевгун цадахъ Бануисраилал Шамалда риччазеги разильчІо.

52. Дица Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ вахІю

гъабун амру гъабуна мун Дир лагъзал Бануисраилалги рачун сардиль вахъун ралъад бугеб рахъалде а!

Нужеда хадур жиндир боялги рачун пиргІавниги вачІине вугин абун: Мисриялъул ракъалдаса къватІире риччачІого нуж чІван тІагІинаризе къасдги гъабун.

Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ амруялда нахъ вильгъун Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир къавмги бачун сардиль къватІиве вахъана. Гьеб хабар пиргІавнида рагІарабго жинца боял данде ахІизе бай бихъана Бануисраилазда хадув ине. тІадегІанав Аллагъас абулеб буго.

53. Цинги пиргІавница боял данде ахІулел

قَالَ ءَامَنْتُمْ لَهُ وَقِيلَ أَنْ ءَاذَنْ لَكُمْ أَنَّهُ
لَكَبِيرٌ الَّذِي ءَامَمَكُمْ السَّحَرُ فَلَسَوْفَ تَعْمَلُونَ
لَأَقْطِعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خَلْفٍ
وَلَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾

قَالُوا لَا صَبْرَ لَنَا إِلَّا إِي رَبَّنَا مُنْقِلُونَا ﴿٥٠﴾

إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطِيئَاتِنَا إِنَّ كُنَّا
أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾

* وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِلَيْكُمْ
مُتَّبِعُونَ ﴿٥٢﴾

فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٣﴾

чапарзаби ритІана жиндир шагЪаразда.

54. Гьес абулеб букІана: «ХІакълъунго гьал
Бануисраилал дагЪалго гІадамал руго.

إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾

55. ХІакълъунго гьел гІадамаз нильер щим
бахЪизабун буго нильер изноги гьечІого
Мисриялдасан лъутизе къасд гьабун.

وَأَنَّهُمْ لَنَا أَعْيَانٌ ﴿٥٥﴾

56. Ниль киналго дандельун руго ва ниль цІакъ
цІодораб, хІадураб къавм буго»-абун.

وَأَنَّا لَجَمِيعٌ حَذِرُونَ ﴿٥٦﴾

Нильеца гьел рорчІизе риччаларо Мисриялдаса къватІире.
Бануисраилазул анкънусгоазар гІадав чи вукІана, гьедин бугониги
пиргІавница гьел дагЪаллъун рикІІана, гьесул къавм къибтІиял
цІакъго гІемерал рукІинал.

ПадегІанав АллагЪас абулеб буго:

57. Дица гьєб пиргІавнил къавм къватІибе
бахЪизабун жидер бечедал ахал ва гІемерал
лъльимал жалго тезарун.

فَأَخْرَجْنَا لَهُمْ مِّنْ جَنَّتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾

58. Жидеца данде гьабун букІараб гІарац-меседги,
чІухІарал минабиги тезарун.

وَكُونٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾

Гьабги АллагЪасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІикматаздаса кІудияб хІикмат букІана:
ПадегІанав АллагЪасе Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ хІакъав расул вукІин кинабго
гІаламалда загьир гьабизе бокъараб мехаль, гьес пиргІавн гІамуна
жиндир улкаядда ругелщинал сихІрочагІи данде гьаризе ва кинабго
гІалам гІид къоялъ цо майданалда бакІаризе. Гьєб гІаламалда цере
аза-азарго сихІрочи Мусадә عَلَيْهِ السَّلَامُ цеве суждаялда чІана ва жидеца
АллагЪасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун Муса аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ рисалат ритІухъ
гьабунә.

ПадегІанав АллагЪасе бокъидалго жидеца иман лъечлеб чІухІараб
залимаб ва гІасияб пиргІавнил къавм гьалаг гьабизе, гьес живго
пиргІавн виччана жиндир къавмалъул боял данде ракІаризе. Цониги
сахав чи гьоркъ течІого къибтІиязул боял дандельана. ПиргІавниги,
гьесул гІакълочагІи ва вазирзаби, рагълул церехъаби дандельун, гьел
цере лъугълун Муса аварасдаги عَلَيْهِ السَّلَامُ Бануисраилаздаги хадур
лъугълине абун къватІире рахъана. ТІокІаль тІадги руссинчІо.

Жив вацІадав ва ПадегІанав вуго Аллагъ! Жинца гьабулеб иш
лъалев, гьелъул тадбир камил гьабулев, жиндир хІикмат бергъарав
ханги вуго кинабго гІаламалъул БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

59. Гьєб пиргІавнил къавм гъанкъизабун
хадуб гьєб кинабго Мисриялъул ракъ

كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾

жиндир ахал-хурзалгун, гІарац месед ва чІухІарал минабигун
дица Бануисраилазе ирсалъе къуна.

60. ПиргІавнил къавм Бануисраилазда хадубе
гъезе гІагарлъана бакъ баккулеб гІужаль.

فَاتَّبَعُوهُمْ مُشْرِقِينَ ﴿۶۰﴾

61. Гъеб кІиябго къавм цоял цоязда
рихъулеб бакІалде швараб мехаль
Мусал عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмалъ абунa: «Нилъеда
хадур гъолел руго пиргІавнил къавм»-
абун.

فَلَمَّا تَرَاهُ الْجَمْعَانَ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَىٰ

إِنَّا لَمَذْكُورُونَ ﴿۶۱﴾

62. Муса аварaгас عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: «Нужеда хадур
гъеларо гъел!

قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَشْهَدُنِي ﴿۶۲﴾

ХІакълъунго дунгун цадахъ дир БетІергъан
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго ва гъес дида хІакъаб нух бихъизабизе буго ниль
пиргІавнил къавмалдаса хвасарлъизе»-абун.

63. Цинги дица Муса аварaгасда عَلَيْهِ السَّلَامُ
вахІю гъабунa ралъадалда дур гІанса
къабейн абун.

فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَضْرِبْ بِعَصَاكَ
الْبَحْرَ فَأَنْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿۶۳﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гъабураб хІалалъ
Мусаца ралъадалда тІаде гІанса къабунa. Гъеб ралъад бикъ-бикъун
ана ва щибаб къотІелги кІудияб мегІералда рельълъун букІана.
Гъеб ралъадалда жаниб анціла кІиги нух лъугъана ва Бануисраиазул
анціла кІиги батІияб къибилалъул гІадамал цо-цо нухалдаса жанир
лъугъана.

64. Дица пиргІавнил къавм гъеб ралъадалда
аскІоре рачана.

وَأَرْزَلْنَاهُمْ الْآخِرِينَ ﴿۶۴﴾

Ва гъелги Бануисраилал жанире лъугъараб хІалалъ ралъдалъе
лъугъана.

65. Дица Муса аварaг عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гъевгун
цахъ букІараб къавм цохІо чи хугІичІого
ралъдалъан къватІире рахъинарун,
гъел пиргІавнидаса ва гъанкъиялдаса хвасар гъаруна.

وَأَلْحَيْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ وَأَجْمَعِينَ ﴿۶۵﴾

66. Цинги дица цогидаб къавм ралъдалъ
гъанкъизабунa.

ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْآخِرِينَ ﴿۶۶﴾

Тафсиралъул гІалимзабаца абунa: Муса аварaгасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмалъул
ахирав чи ралъдалъан къватІиве вахъиги пиргІавнил къавмалъул ахирав
чи ралъдалъе лъугъинги цадахъ ккана ва гъеб лахІзаталъ ТІадегІанав
Аллагъас ралъад цоцаде тІаде биччана.

Бануисраилазул цо-цо гІадамал: «ПиргІавн гъанкъизе рес гъечІо,

гъев алагъ вуклана»-абун кІалгъалел рукІиндал Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ амруялдалъун ралгъадалъ гъесул къаркъала Бануисраилазе бихъулеб бакІалда ралгъадалъан къватІибе рехана ва киналго мукІурлъана гъеб къаркъала пиргІавнил букІиналда.

67. ХІакълъунго гъаб Муса аварагасул جَلَّ جَلَّاهُ ва пиргІавнил къисаялъуль ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ тушман пиргІавн مُؤْمِنِينَ

гъанкъизе гъавиялъульги

пикру гъабулел гІадамазе гІаламат буго жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ хІал кІољыялда гІоритІел гъабулеб. Гъединая гІаламат Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ бихъизабуниги гІадамазул гІемерисел жидеца иман лъоларел руго.

68. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ жиндир гуч бергъарав хан вуго:

Жинда гІасильаразе гІазаб гъабулев, гъездаса цим босулев вуго. Жинда мутІигІал муъминзабазда гурхІел цІоб кІудиявги вуго.

69. Дуца къавмалъе бице МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ хабарги.

70. Гъев Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир имсуда إِذْ قَالَ لِأَيُّهَا قَوْمِي مَا تَعْبُدُونَ ва къавмалда абураб гІуж бице:

«Нужеца шиб жоялъе бугеб лагълъги гъабулеб?»-абун. Ибрагъимиде гъалеб букІана гъез хъанчазе лагълъги гъабулеблъги. Гъеб жинда лъалеб букІаниги жинца гъезда гыкъыялъе гІилла букІана: «Шиб жоялъе нужеца лагълъги гъабулеб»-абун, гъез гъабулеб иш ахІмакъаб букІин гъезда бицизе ва гъезда лъазабизе жиндие лагълъги гъабизе гІадав хан цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ вукІин.

71. Гъесул къавмалъ абуна: «Нижеца قَالُوا اتَّعِبُوا أَصْنَامًا فَظَلُّوا عَمَّا كَفَبْتُمْ лагълъги гъабулеб буго хъанчазе.

Нижеца кидаго гъезие лагълъги гъабизеги буго»-абун.

72. Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Гъезда нугер قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ гъаракъІаги рагІулищ нужеца гъезда ахІараб мехалъ?

73. Гъез нугеес кинабгІаги мунпагІат яги أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يُضُرُّونَ заралги гъабулищ?»-абун.

74. Къавмалъ абуна: Нижеца хъанчазе قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ лагълъги гъабулеб буго нугер умумул гъезие лагълъги гъабулел ратиялдалъун»-абун.

Нижеес гъез мунпагІатги гъабуларо, заралги гъабуларо. Ниж руго нугер

умумуз гьабулел батараб дин гьабулел гIадамал абун.

Гьаб буго гьезул щибго хIужа-далил гьечIелъул бицараб рагIи. Гьадианаб хIал буго киналго гIелму-лъайги гьечIого, гIадамаз бицараб харбида нахърилълъун рукIунел гIадамазул хIал. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жидеес кьураб гIакъло-никруги хIалтIизабичIо, жидеда хIакъикъат лъалареб жо гьабулел руго гIемерисеб халкъ. Гьединго руго жал бусурбаби ругин абун ругел, жидер иман ва дин загIипал гIадамалги. Гьаб заманаялъ гьезул кIалдиб ругъунаб рагIилъун лъугъун буго «Нижер умумузул дин»-абурб рагIи. Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ дин абураб рагIи хисун буго «ГIадат билъараб» (традиционный!) дин абураб рагIиялдалъун. Гьеб дин гьабиги жидер чIухIилъун рикIкIулел буго. ХIакъикъияб, битIараб хIалалъ Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ дин гьабейн абулел гIадамалги квешал чагIилъун рикIкIун руго!

75. Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Гьал хъанчал ٧٥ шал жал ругеб бичIчулищ нужеда?»

76. Нужецаги, нужер щересел умумузги ٧٦ жидеес лагълъи гьабулел, нужерго квераз гьарурал хъанчал гьечIищ гьел? Жидер щибго гьунар гьечIел, жидеда щибго жо бихъуларел ва рагIуларел.

77. ХIакълъунго гьел хъанчал дир тушбаби ٧٧ руго, дица гьезие лагълъи гьабуларо. Кинабго гIаламалъул БетIергъанлъун вугев цохIо Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабила дица лагълъи.

78. Гьев Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца дун вижарав ва ٧٨ жинца дун хIакъаб нухда гIовитIулел. Гьал хъанчал гьечIо жидеца жо бижулел ва хIакъаб нухда гIоритIулел.

79. Гьев Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца дун хьихъулев: дие гIагIамги лълъимги кьолев ٧٩ Разикъ.

80. Дун унтараб мехаль дие дару-сабаб ٨٠ гьабулевги гьев БетIергъан Аллагь вуго.

81. Дун хвезавулев, ахираталда чIаго гьавун ٨١ гIаде вахъизавулевги гьев Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вуго.

82. Къиямасеб къоялъ дир мунагъал чурила ٨٢ абун жинда божи ва хъул бугевги гьев

Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуго.

يَوْمَ الدِّينِ ﴿٨٢﴾

83. Я дир Бет'аргъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ!

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَالْحَقُّنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿٨٣﴾

Дуца дие г'елму лъай къун дун х'акъаб

дин гъабулевлъун гъаве

ва жидеда мун разиял лъик'ал муъминзабазда нахъ рег'изавун,
гъелгун цадахъ гъаве.

84. Дуца дун хун хадубги г'адамазда

وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴿٨٤﴾

гъоркъоб дир ц'ар лъик'аб, рит'ухъаб

жоялдалъун рехсолеблъун гъабе.

Тпадег'анав Аллагъас гъав Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَام киналго диназда
жанив жив рехсолевлъун гъавуна ва киналго умматазул муъминзаби
гъесул диналда нахърилъгунеллъунги гъаруна.

85. Дуца дун ниг'матазул алжанал ирсалье

وَأَجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾

росулездасаги гъаве.

86. Дуца дир инсул мунагъал чуре, гъев

وَأَغْفِرْ لِي إِيَّاهُ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾

иманалда т'овит'е!

Х'акълъунго гъев жал къосарал г'адамалгун цадахъ хъанчие
лагълъи гъабулездаса вуго.

87. Дуца дун х'акъбир гъавуге кинабго халкъ т'аде

وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ ﴿٨٧﴾

бахъинабулеб къоялъ.

88. Жиндиль лъималаз ва боц'и-малалъ шибго

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾

мунпаг'ат гъабулареб къиямасеб къоялъ дун

г'одог'ан гъавуге.

89. Бет'ергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ цеве купру-

إِلَّا مَنْ أَمَّنْ أَنْتَ اللَّهُ بِقَلْبِ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

ширкалдаса, нипакъалдасан ва х'асадгин ццим

бахъиялдаса рак' бац'цадавлъун вач'арав муъминчиясе гъесул

иманаль ва лъик'аб г'амалалъ гурони цоги шибго жоялъ

мунпаг'ат гъабулареб къиямасеб къоялъ.

Гъаб бак'алда Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام дуг'а т'убана. Гъаб дуг'а
жинда хадусел умматазул муъминзабаца гъабизе г'оло гъабураб
буго. Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام дуг'аялъе Тпадег'анав Аллагъас
жавабги гъабуна «дир имсул мунагъал чуре»-абураб раг'и хут'изег'ан.
Гъесул эмен иман лъеч'ого хведал, гъеб дуг'аялъе жаваб гъабуларо.
Имсуца иман лъеялда хуеллъун гъабураб дуг'а бук'ана Ибрагъим
аварагасги عَلَيْهِ السَّلَام. Хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жинда лъзабидал гъесул эмен
мушриказдаса вугин абун, Ибрагъимица عَلَيْهِ السَّلَام имсуе лъик'аб дуг'а
гъабич'о.

ТпадеГанав Аллагъас ахираталъул ахІвалал баян гъарун абулеб буго:

90. Гъеб къямасеб къояль Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разильи **وَأَزَلَّتِ الْجَنَّةُ لُثْمَيْنِ ۝٩٠**
тІалаб гъабун, гъесул гІазабалдаса хІинкъун
хъвадарал муъминзабзда алжан гІагар гъабула.

91. Къосараб капураб къавмалъе жужахІги **وَبُرَزَّتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ ۝٩١**
загъир гъабун гъезда цебе бачуна.

Гъеб къояль муъминзаби цакъ роххун жидер гъурмал нурлъун
гвангъулеллъун рукІула. Капурзабиги цакъ хІинкъун, пашманлъун
жидер гъурмал чІегІерлъун рукІула.

92.93. Капурзабзда бадиб чІвай гъабун абула: **وَقِيلَ لَهُمُ إِنَّمَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ۝٩٢**
«Жакъа киреха арал нужеца Аллагъги **من دُونَ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُونَكُم ۝٩٣**
جَلَّ جَلَالُهُ живго тун жидее лагълъи гъабулел
рукІарал алагъзаби?

Гъез нужее квербакъи гъабулеб бугищ? Яги гъезие жидерго
напсаздасагІаги гІазаб нахъчІвазе кІолеб бугищ?-абун. Гъел
капурзабаца щибго жаваб къоларо.

94. Цинги гъел капурзабиги, гъез жидее лагълъи **فَكَبَّكِبًا فِيهَا هُيَّوًّا وَالْغَاوِينَ ۝٩٤**
гъабурал алагъзабиги бетІер беххе гъабун
жужахІалда жанире реххула.

95. Киналниги иблисалъул боялги гъеб **وَجُودُوا لِإِلَيْسَ أَجْمَعُونَ ۝٩٥**
жужахІалда реххула.

96. Гъеб жужахІалда жанир цо-цаль **قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ۝٩٦**
къацандулел рукІун капурзабаца абула:

97. Таллагъи, ниж цакъ къосараллъун **تَاللَّهِ إِن كُنْتُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ۝٩٧**
рукІун руго.

98. Нижеца халкъул ГІаламалъулго **إِذْ نَسُواكُمْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝٩٨**
БетІергъанасда цадахъ алагъзабилъун ккун,
нужее лагълъи гъабулеб букІиналъ.

99. Ниж къосизарурал ГІадамалги нижер **وَمَا أَصَلْنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ۝٩٩**
церехъаби гурого гъечІо, ханзаби, хІакимзаби
руго. Гъез берцин бихъизабуна нижее купру ва гІасильаби.

100. Жакъа нижее шапагІат гъабулев чи гъечІо. **فَتَالْتَأَمِّنْ شَفِيعِينَ ۝١٠٠**
Дунялалда нижеца алагъзабилъун ккун гъезул
шапагІаталда божун рукІарал хъанчалги, цогидал алагъзабиги жакъа
нижгун цадахъ жужахІалда жанир руго.

101. Нижеда ракІ бухІарав гъудул-гъалмагъги гъечІо, **وَلَا صِدْقَ حَمِيمٍ ۝١٠١**
нижее кумек гъабизе кІолев.

102. Вай аман Аллагъ, ниж гъанже дунялалда тГад русинарулел анищ, нижги муъминзабилъун рукӀине!-абун.

فَلَوْلَا نَتَاكْرَهُ فَتَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾

103. ХӀакъльунго Гъаб жужахӀалъул агьлуялъул хабаралъульги гӀакъло-пикру бугел гӀадамал кантӀизе гӀураб гӀаламат буго. Киниги гӀемерисел гӀадамал жидеца пикру гъабуларел ва иман льоларел руго.

إِن فِي ذَلِكَ لآيَةٌ وَمَا كُنَّا أَكْثَرَهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

104. ХӀакъльунго дур БетӀергъан Аллагъ ЖӀӀаъ МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, капурзабазе гӀазаб гъабизе жиндир гуч бергъарав, муъмизабазда гурхӀел-рахӀмоги гӀемерав вуго.

Гъев Аллагъас ЖӀӀаъ гӀазаб хех гъабуларо ва жиндир лагъзадериде гурхӀун, гъез тавбо гъабизе бокъун, гъезие гӀазаб гъабичӀого тун букӀуна. Гъел лагъзал купру-ширкалда даимлъун жиде гӀазаб гъаби хӀакъьалъун лъугиндал ва Аллагъасул ЖӀӀаъ гъезие гӀазаб гъабизе къадар гъабураб заман щведал, гъеб гӀазаб нахъчӀвазе кӀолев щивго чи вукӀуларо.

Гъаб хӀукму бичӀчӀизе тӀадаб буго жидеца иманги льурал, Аллагъасда ЖӀӀаъ гӀасилъабиги гъарулел гӀадамазда. Гъез тавбо гъабизе ккола, Аллагъасда ЖӀӀаъ мутӀигӀлъун гъесие гӀибадат гъабиялдаги руссизе ккола. Нагагъ тавбо гъабичӀого Аллагъасул ЖӀӀаъ къадар тӀаде щвани гъезие жужахӀалъул гӀазаб букӀин хӀакъаб жо буго. Гъеб Аллагъасул ЖӀӀаъ къадарги инсанасе льалареб балъгольи буго. БахӀарав херав чи ватӀа гъавулареб Аллагъасул ЖӀӀаъ азалияб хӀукму буго.

Аллагъас ЖӀӀаъ тавпикъ къеги тавбо гъабизе ва Аллагъ ЖӀӀаъ разильи тӀалаб гъабун хъвадизе.

105. НухӀил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъги аварагзаби гъереси гъаруна.

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾

НухӀ авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъереси гъави киналго аварагзаби гъереси гъари буго ва гъел аварагзаби ритӀарав Аллагъасда ЖӀӀаъ инкар квей буго.

106. Гъеб къавмалда жидер насабалъул вац НухӀица абураб мехаль: «Нуж Аллагъасда

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾

гӀаснильизе хӀинкъулариищ?-абун. Нужеца хъанчие лагъльи гъабураб мехаль Аллагъас ЖӀӀаъ нуже гӀазаб гъабулеблъи льаларищ нужеда ва нуж гъеб гӀазабалдаса хӀинкъулариищ?

107. ХІакъльунго дун вуго нужеда гурхун нужеа إِنِّي لَكُمُ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧﴾
 хІакъаб жо бицулев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ расул.
 Дица гьереси бицунеб гъечЮ, хиянатги гъабулеб гъечЮ.
108. Нуж Аллагъасдаса فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا
 мутИгІлѣе. ﴿١٨﴾
 Гъаб дица гъабулеб вагІза къабул гъабун, хъанчие лагълѣи гъаби жибго
 тун, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун гъесие гІбадат баццІад гъабе.
109. Дица нужедаса ужра-мухъ гІалаб وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ
 гъабулеб гъечЮ. Гъаб рисалат нужехъе رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩﴾
 щвезабиялда данде. Дие бугеб ажро-
 кири дир БегІергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ
 гІад буго, цоги чиясда гъечЮ.
110. Нуж Аллагъасдаса فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا
 мутИгІлѣе!»-абун. ﴿٢٠﴾
 ГІадегІанав Аллагъас гъаб аят такрар гъабуна гъаб бакІалда ва
 хадур ругел къисабазульги, гъеб Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкъи ва
 гъесул расулазда мутИгІлѣи букІиналъе гІоло бищунго кІвар бугеб
 масъала.
111. НухІил къавмалъ абун: *قَالُوا أَنُؤْمِنُ مِنْ لَدُنْكَ وَالنَّصِيحَاتُ الْوَاحِدَاتُ ﴿٢١﴾
 «Нижеца дуда иманищ лъолеб, дуда
 нахърильгъарал чагІи гІюдогІанал пакъирзабигурони гъечІеб
 мехалъ?»-абун.
 Гъеб къавмалъул ахІмакълѣи загъир гъабуна жидер рагІиялъ. Аллагъ
جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун гъесие гІбадат гъабиялда ахІулев расул НухІида
عَلَيْهِ السَّلَامُ гъез абулеб буго дуда иман лъурал гІадамал мискинзаби гурого
 гъечІилан, гъелгун цадахъ муъминзабилъун ниж кин рукІинел абун.
112. НухІица абун: «Дун гъечЮ гъел قَالَ وَمَا عَلِمِي بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾
 гІадамазул гІамал ва гъезул хІал цехолев
 чи.
 Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурав чи муъминчи вукІин лъала дида. Гъесул
 бечелѣи-мискинлѣи яги ракІалда жаниб бугеб ният дида лъаларо.
113. Гъезул хІисаб-мизан гъаби дир إِنْ حَسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّي لَو تَشْعُرُونَ ﴿٢٣﴾
 БегІергъан Аллагъасда буго. Гъесда лъала
 гъезул бальгоял ва загъирал хІалал. Гъаб
 амру нужеда бичІулеб батани нужеца иман лъе.
114. Дун гъечЮ дида иман лъун аскІор рачІарал وَمَا أَنَا بِظَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٤﴾
 муъминзаби рацахъулев чилъун.

115. Дун гъеч'ю дида т'ад къараб х'алалъ
Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ г'ассиль'арал г'адамазе х'инкъи
къолев расул гурони.

إِن أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٥﴾

116. Нух'ил къавмалъ иман лъезе къасдго
гъабич'ю. Гъез абуна: «Дуца ниж Аллагъ
جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавиялда ах'иги, нижер хъанчие
лагъльи гъаби ах'имакъаб иш буго абиги
теч'иони, нижеца мун ганч'ал реч'ч'ун ч'ивазе вуго»-абун.

قَالُوا لَيْن لَّمْ تَنْتَهَ يَنْبَغُ لَتَكُونَنَّ مِنَ
الْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾

117. Цинги Нух'и аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام хъул къот'ана
жиндир къавмалъ иман лъеяддаса ва гъес
къавмалъе квешаб дуг'а гъабуна. Нух'ица абуна: « Я дир
Бет'ергъан! Дир къавмалъ дун гъереси гъавуна.

118. Дуца гъездаги дидаги гъоркъоб
дуего бокъарб х'укму гъабе ва дур
г'адлоялдалъун ва гурх'елалдалъун
дунги дида цадахъ ругел муъминзабиги
гъезул купру-ширкалдаса ва зулмуялдаса хвасар гъаре»-абун.

فَأَنصَحَ بَنِي وَيَتَنَّهُمْ فَتَحَاوَنَجْنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

119. Дица гъев Нух'и авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва
гъевгун цадахъ рук'ларал муъминзаби
хвасар гъаруна г'адамаз ва цогидаб рух'ч'агольбиялъ ц'езабун
бугеб гамиди т'ад рек'лизарун.

فَأَنجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلِّ الْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾

120. Цинги гъоркъ хут'араб капураб къавм дица
т'упан т'ун гъанкъизабуна.

لَمَّا عَرَفْنَا بَعْدَ الْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾

121. Х'акълъунго гъаб Нух'ил عَلَيْهِ السَّلَام
къисаялъульги буго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо
вук'иналда ва гъесул х'алк'юльбиялда
т'орит'ел гъабулеб г'аламат ва далил.
Киниги г'адамазул г'емерисел жидеца иман лъоларел руго.

إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْفَرَهُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾

122. Х'акълъунго дур Бет'ергъан Аллагъ
مُخْلِماً مُمَدَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинда инкар ккуразе
г'азаб гъабизе гуч бергъарав, жинда иман лъуразе гурх'ел-рах'иму
г'емерав хан вуго.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾

123. Г'адил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъги аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام
гъереси гъаруна.

كَذَّبَتْ عَادًا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Гъезул насабалъул вац Гъудица عَلَيْهِ السَّلَام
жидеда абураб мехалъ: «Нуж Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ г'азабалдаса х'инкъуларисч'?

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾

125. ХIакълъунго дун вуго Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** нужехъе **إِنِّي لَكُمُ رَسُولٌ أَمِينٌ** ١٢٥
 витIрав дида божизе бегъулев, нужее хиянат
 гъабулерев расул.

126. Нуж Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّ** хIинкъа ва дие **فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا** ١٢٦
 мутигIлъе!

127. Дица нужедаса щибго мухъ **وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى**
 тIалаб гъабулеб гъечIо гъаб рисалат **رَبِّ الْعَالَمِينَ** ١٢٧
 нужехъе швезабиялда данде. Кинабго
 тIамалалгъул ужра-мухъ дир БетIергъан
 Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** тIад буго, цоги щивго чиясда гъечIо.

128. Нужеца щибаб борхатаб бакIалда мина **أَتَتَّبِعُونَ كُلَّ رِيعٍ أَيَّامَهُ يُفِئُونَ** ١٢٨
 балеб буго жиб борхатаб ва кIудияб, гъеб мина
 баялдасан щибго мунпагIатги гъечIого!

Гъеб тIадил къавм букIана щибго хIажат гъечIониги тIадамал хъвадулел
 шагъранухалда аскIор кIудиял, чIухIарал ва шулиял минаби (хъулби)
 ралел. Гъеб тIададисеб хIалтIи гъабун нужерго боцIи-малги ва заманги
 щай хвезабулеб абун тIайиб чIвана гъезда Гъуд аварагас **عَلَيْهِ السَّلَامُ** .

129. Нужеца шулиял, кутакал **وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ** ١٢٩
 кIалгIабиги ралел руго, нуж хвезего
 гъечIеб тIадин ва даимго дунялалда рукIине ругеб тIадин.

130. Нужеца цо чиясда къабизе ккараб **وَإِذَا بَطِشْتُمْ بَطِشْتُمْ جَبَّارِينَ** ١٣٠
 мехаль гурхIел гъечIел залимзабаца тIадин
 къабулеб буго.

Пахру-Рази абулев тIалимас абуна: тIадегIанав Аллагъас Гъудил
 къавм тIадилазе лъабго сипат гъабуна: чIахIиял минаби рай, щибго
 хIажалъиги гъечIого. Гъеб буго исапчилъи ва кIодолъи, тIадегIанлъи
 бокъи. Шулиял кIалгIаби рай буго жал хвезе гъечIо абун ракIалда
 ккей. Гъеб буго дунял бокъи, ахират кIочон букIин. Залимзабазул
 пиша гъаби жидер кIодолъи ва гуч бихъизаби буго. Гъаб лъабго сипат
 буго Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّ** хIинкъи гъечIел, ахираталда иман лъоларел
 тIадамазул сипатал. Жегиги гъел сипатал руго жал Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ**
 лагъзаллъун рукIиналдаса рахъун, «алагъзаби руго жалин»-абун гъезда
 ракIалда кколеб букIиналгъул тIаламат.

Хадубги Гъудица жиндир къавмалда абуна:

131. Нужеца гъел квешал тIамалал те! Нуж **فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا** ١٣١
 Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** тIазабалдаса хIинкъа ва дие
 мутигIлъун Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** цо гъаве!

132. Нуж хІинкья гьев БетІергъан
Аллагъасул Газабалдаса гьал Гемерал
ва кІудиял, нужеда жал рихьулел ва лъалел нигІматал нуже
къурав.

وَأَتَقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٢﴾

133.134. Нужее боци-малги васалги къурав, ахал-
хурзал, ищал-лъаралги къурав.

أَمَدُّهُمُ بِأَنْعَمِ وَبَيْنَ ﴿١٣٣﴾

وَجَنَّتْ وَعَيْبُونَ ﴿١٣٤﴾

135. ХІакълъунго дун хІинкъун вуго
нуж гьеб хІалалъ иман лъечІого, тавбо
гьабичІого хвани, нужеда жиндир хІинкьи гучаб къиямасеб
къоялъул Газаб щвела абун.

إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣٥﴾

Гьудил къавмалъе гьесул ваГІзаялъ щибго асар гьабичІо, гьезул
реклелъе хІинкъиги рехичІо, иманги лъугьичІо.

136. Гьеб къавмалъ абун: «Нижее щибго
батІалъи гьечІо: дуца нижее ваГІза
гьабуниги, ваГІза гьабичІого таниги.

قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَّعْتَ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ
الْوَاعِظِينَ ﴿١٣٦﴾

137. Гьеб дуца бицунеб жо гьечІо цересел
Гадамаз ургъарал гьересиял харбал гурони.

إِنَّ هَذَا إِلَّا الْإِخْلَاقُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾

138. Нижее ахират букІине гьечІо ва гьениб
Газабги гьабизе гьечІо»-абун.

وَمَا تَحْنُ بِمُعَدِّيْنَ ﴿١٣٨﴾

139. Гьуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмалъ гьев
гьереси гьавуна ва дица гьеб къавмги
гьалаг гьабуна.

فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكَ نَحْمَهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا
كَانَ أَكْثَرَهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾

Гучаб гьорол Газаб биччана гьезда Гаде:

жиб свер-сверун пулеб, жибгун цадахъ цІоройги бугеб гьури букІана
гьеб. Бакъвараб гьветІалъул Гамах Гадин гьороца эхеде росун унел
рукІана гьел Гадамал цинги ракъалда рортун тІутІун унел рукІана.
Гьединаб гучаб Газаб гьезие гьабуна жал цакъ чІухІарал, гучал ва
залимал Гадамал рукІин сабабълун.

ХІакълъунго гьаб Гадил къавмалъул къисаялъулъги буго Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда ва гьесул хІалкІолъиялда тІоритІел гьабулел
Гадамат ва далил. Гьедин бугониги Гадамазул Гемерисел жидеца
пикру гьабуларел ва иман лъоларел руго.

140. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинда Гасилъараздаса
рецел босизе цакъ гуч бугев, жиндие мутІигІлъаразда гурхІелги
Гемерав хан вуго.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾

141. Самудиязул къавмалъги аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ

كَذَّبَتْ قَوْمُ الْأَمْرُسِيِّنَ ﴿١٤١﴾

гьереси гьаруна.

142. Гьел Самудиязда жидер вац إِذْ قَالَ لَهُمُ أَحُوهُمُ صَلِّحْ وَلَا تَتَّقُونَ ١٤٢

СсалихIица عَلَيْهِ السَّلَام абураб мехаль: «Нуж
Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасильзизе хIинкьуларищ?

143. Дун вуго Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда витIарав дица إِنِّي لَكِرَسُولٌ أَمِينٌ ١٤٣
гьереси бицуларев ва хиянат гьабуларев расул.

144. Нуж Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабалдаса хIинкьун, فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ١٤٤
Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ по гьаве ва дун расул вукIин ритIухъ
гьабе. Нуж диеги мутIигIлье!

145. Дица нужедаса ужра тIалаб гьабулеб وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى
гьечIо нужехье Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ дин رَبِّ الْعَالَمِينَ ١٤٥
щвезабиялъухъ. Дие ажро ва кири

гIаламалъул БетIергьанав Аллагьасда
جَلَّ جَلَالُهُ буго, цоги щивго чиясда гьечIо.

146. Нужеда ракIалдайищ кколеб нуж أَنْتَرَكُونَ فِي مَا هُمْ بِآءَامِينِينَ ١٤٦
гьаб дунялалда рукIине ругин абун, щибго
хIинкьи- кьварильи гьечIого, хвелги гьечIого.

147. Ахал- хурзалгун лъльимал-ищцалгун. فِي جَنَّاتٍ وَعَيُْونٍ ١٤٧

148. БатIи-батIиял рекулел нигIматалгун, وَرَزْوَعٍ وَتَخْلٍ طَلَعَهَا هَاضِيئٌ ١٤٨
гьуинаб чамастакил ахалгун.

Палимзабаца абунa: Самудиязул ракъ букIана ах-хур гIемераб,
лъльим гьуинаб гьава-бакъ рекьараб. Гьедин букIиналъ Самудиялги
рахIат-лазаталда рукIана, ракъи-къеч бихьичIого бечедго рукIана.
Гьедин даимго рукIунаро нужан абулеб буго гьезда СсалихIица: нуж
хвезе рукIин лъай, нужер БетIергьан вукIинги лъай, гьел гIемерал
нигIматазда щукруги гьабе.

149. Нужеца мугIрулги рорлъун кутакал, وَتَتَّحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا أَقْدِرِينَ ١٤٩
чIухIарал минабиги ралел руго нужер гуч
бихьизабизе.

150. Нуж Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкья ва дие فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ١٥٠
мутIигIлье!

151. Жидеца мунагь гьабулел ва гIадада, وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُشْرِكِينَ ١٥١
чIухIдае боци хвезабулел хIакимзабазе
мутIигIльеге,

152. ракъалда тIад пасалъаби гьарулел, الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ١٥٢
лъикIаб гIамал гьабуларел квешаб

къокъаялда нахъги рильлъунге.

153. Самудияз гъесул вагІазаялда гІинго тІамичІо ва гъев сан гъавичІого гІодовегІан гъавун, гъез абуна:

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمَسْحُورِينَ ﴿۱۵۳﴾

«ХІакълъунго мун вуго цо гІадамаз сихІроги гъабун гІадаллъизавурав чи. Дуца бицулеб жо нижеда щецехун рагІичІеб, гІадалав чияс бицулеб хабар буго. Мун авараг кин вукІунев?

154. Мун вуго нижедаго рельлъарав инсан. Мун авараг вуго абураб рагІиялъуль ритІухъав ватани цо мугІжизат бачун вачІаха нижее»-абун.

مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا فَأْتِ بِآيَاتٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿۱۵۴﴾

ГІалимзабаца абуна: СсалихІил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъ гъесдаса тІалаб гъабунан аңгІо сон бараб къинаб варани баккизабе нижее гъаб пуланаб къурулъан къватІибе ва гъеб нижедаги бихъун къинлъизеги гъабе абун. СсалихІ авараг عَلَيْهِ السَّلَام цакъ пашманлъун, ургъалиль ккун гІодов чІун вукІаго гъесухъе Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام малаик вачІана ва гъес абуна: дуца кІиги ракагІат как бай, цинги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъаре гъеб къавмалъ тІалаб гъабубеб варани къе дусян-абун. СсалихІица гъедин гъабунан ва доб къавмалъ тІалаб гъабураб хІалалъ къурулъан къватІибе бачІун къинаб вараниялъ гъезда себе тІинчІ гъабунан.

155. СсалихІица عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Гъале нужеи варани. Гъаб вараниялъ гъекъезе буго иццул лъим цо къоялъ. цогидаб къоялъ нужеца гъекъезе буго.

قَالَ هَذِهِ نَافَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿۱۵۵﴾

156. Нужеца гъеб вараниялъе шибго къварильиги гъабуге. Нагагъ нужеца гъельие къварильи гъабунан нужеца цакъ гучаб гІазаб щевезе буго»-абун.

وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿۱۵۶﴾

Гъеб варани дагъаб заманаялъ жидеца парахат тун букІана. Гъельул рахъги бечІун гъелдаса мунпагІатги босулеб букІана. Цинги жидеда гъеб вараниялъе цо къоялъ лълъим тей чІалгІана ва жидер бахъикъосарал гІадамалгун ургъун варани чІвазе хІукму гъабунан.

157. Цинги жидеца гъеб варани хъуна.

فَعَقَرُوهَا فَاصْبِرُوا تَلْمِيزِينَ ﴿۱۵۷﴾

Цоги гІалимзабаца абуна: ЧІорал речІун чІвана абун. Гъеб варани хъурав чи Къудар абун вукІана, амма гъеб хъевезе киналго разильун рукІана. Гъеб хъун хадуб жал цакъ пашманлъунги лъугъана. Гъеб букІана жидеда гІазаб рещтІинилан абун хІинкъун бугеб пашманлъи, гъеб букІинчІо жидер мунагъалда ракІ бухІун тавбо

гъабураб пашманлъи.

158. Цинги гьел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
гІазабалъ ккуна ва гъалаг гъаруна.

Кутакаб гъаракъалъ ракъ багъаризабун, рақІал

къватІун хун гІодоре ккана, зодиса ганчІалги

речІІана гъезда гІад. ХІакълъунго гъаб Самудиязул къисаялъульги

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда ва гъесул хІалқІолъи гучаб букІиналда

гІоритІел гъабулеб гІаламат буго гІакълъо-пикру бугел гІадамазе.

Амма гІадамазул гІемерисел иман лъоларел руго.

159. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ

МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир гуч бергъарав

ва жиндир гурхІел гІемерав хан вуго.

Жинда гІасильяразе гІазаб гъаби гучав вуго, жинда иман лъуразе

гурхІел гъабиги кІудияв вуго.

160. ЛутІил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъги аварагзаби

гъереси гъаруна.

161. Гъеб къавмалда жидер вац ЛутІица

абураб мехалъ: «Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

гІазабалдаса хІинкъуларищ гъесда гІассильize?»

162. ХІакълъунго дун вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда

витІарав, дица хиянат гъабуларев, дида божилъи

бугев расул.

163. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъа ва дие

мутІигІлъе!

164. Гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда

нуж ахІанин абун дица нужедаса

ужраги гІалаб гъабулеб гъечІо. Гъеб

ужра дие къезе кинабго гІаламалъул

БетІергъанас гІаде босун буго.

165. Нуж бихъиназда аскІорищ лъугъулел

жимагІ гъабизе, цониги халкъалъ гъабичІеб

къабихІаб пишаги гъабун.

166. Нужеца жалго толел руго

чІужульун ячине ва жимагІ гъабизе

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеэ рижарал руччаби.

Нуж цІакъ гІорхълъан ун къосараб ва

пасадаб къавм буго. ХІайваназцин гъабуларев къабихІаб пиша

فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا

كَانَ أَكْثَرَهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾ عَلَيْهِ السَّلَام

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا عَمَلَكُمْ

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا

عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٣﴾

أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٥﴾

وَيَدْرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَرْوَاحِكُمْ بَلْ

أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾

буго нужеца гьабулеб.

167. ЛутИил عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмалъ абунa: «Мун нахъе къан ч'ечЮни я ЛутI, гьeб дуца бицунеб хабаралдаса, нижеда гьоркъоса мун нахъе къотIизе вуго»-абун.

قَالُوا لَيْنَ لَمْ تَنْتَهُ يَلُوطُ لَتَكُونَ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾

168. ЛутИица абунa: «ХIакълъунго дун нужеца гьабулеб гIамалалда цIакълъ ццим бахъарав ва нужедаса рикIкIадав вуго.

قَالَ إِنِّي لَعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾

169. Я дир БетIергъан! Дуца дунги дир агьлоги гьаб къавмалъ гьабулеб къабихIаб пишаялдаса цIуне!»-абун.

رَبِّ يَحْيَىٰ وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾

170. Дица гьeв ЛутИги عَلَيْهِ السَّلَامُ гьeсда иман лъураб агьлоги киналго хвасар гьаруна.

فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ وَأَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾

171. Гьeсул херай чIужу хутIана жал гьалаг гьаруразда гьоркъой.

إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَائِرِينَ ﴿١٧١﴾

Гьeй ЛутИил гьалбадeрихъе квешаб къавм ахIулей йикIана ва гьeб къавмгун цадахъ гьалаг гьаюна.

172. Цинги нахъе хутIарал дица кутакаб гIазабалдалъун гьалаг гьарун гIагIизаруна.

فُؤَادًا لِّلْآخَرِينَ ﴿١٧٢﴾

173. Дица гьeзда гIаде ганчIазул цIадги базабуна. ЦIакълъ квешаб цIад букIана гьeб, аварагас хIинкъи къураб мехалъ гьeсда мутIигIлъич'еб ва гьeв гьeреси гьавураб къавмалъe.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا نَّاسًا ﴿١٧٣﴾

174. ХIакълъунго гьаб ЛутИил عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмалъул къисаялъульги буго жидеца пикру гьабулел гIадамазе

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда ва гьeсул

хIалкIолъи гучаб букIиналда тIорител гьабулеб гIаламат ва хIужжа. Амма гIадамазул гIемерисел жидеца иман лъоларел руго.

175. ХIакълъунго дур БетIергъан Аллагъ МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир гуч бергъарав ва жиндир гурхIел гIемерав хан вуго.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾

176. «АсхIабул-айкат»-абулеб къавмалъги гьeреси гьаруна аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ.

كَذَّبَ أَصْحَابُ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾

177. Гьeб къавмалда ШугIайб аварагас абураб мехалъ: «Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾

Гџабалдаса хІинкъларищ гьесда гІасилъезе?

178. ХІакълъунго дун вуго Аллагълас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда витГарав, дица хиянат гълбуларев, дида божилгъи бугев расул.

إِنِّي لَكُرْسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾

179. Нуж Аллагъласдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъла ва дие муГигІлъе!

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

180. Дица нужедаса мухъ тІалаб гълбулеб гьечІо нужехъе Аллагъласул جَلَّ جَلَالُهُ дин щвезабунин абун. Дие ажро къезе буго кинабго Галамалълул БетІергълан Аллагълас جَلَّ جَلَالُهُ.

رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾

181. Нужеца жиндалълун тІощел ва цогигаб жо боцулеб къали цезабе ва тІубзабе, ва нуж рукІунге цадиро-къалиялдаса жо дагъ гълбулелълун.

*أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ

الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾

182. Щалел жогі ритГарал цадирабаздалълун цІай.

وَرِنُوا بِالْقِسْطِ أَسْمَسْتَقِيرَ ﴿١٨٢﴾

183. Гадамазе кколеб хІакълги мукълсан гълбуге:

وَلَا تَبْتَخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَ هُمْ وَلَا تَعْتَمُوا فِي

цадиро-къалиялдалълун бугониги, гуккун, хІал гълбун ккун бугониги. Ва нуж ракъалда тІад квешал пасалълаби гълрулелълунги рукІунге.

الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾

184. Жинца нужги, ццере арал киналго умматалги рижарав Аллагъласде جَلَّ جَلَالُهُ гІасилълъезегі хІинкъла-абун.

وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْحَبْلَةَ الْأُولَىٰ ﴿١٨٤﴾

185. ШугІайбил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалгъи гъев гьереси гълвуна, гьесда иман лъезе къасдги гълбичІо. Гъев авараг гІодовеГІан гълвун жидеца абун: «ХІакълълунго мун вуго цо гадамаз сихІроги гълбун гІадалълъизавун, дуца бицунел жо дудаго лълаларого гаргадулев чи»-абун.

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمَسْحُورِينَ ﴿١٨٥﴾

186. Мун нижго Гіадав инсан гурого гьечІо, авараг вукІине ккани дур нижедаса щибго тІокІългигі гьечІо.

وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِنْ نَطُّنْتَ لَمِنَ

الْكَاذِبِينَ ﴿١٨٦﴾

Нижеда рақІалда кколеб буго мун гьереси бицунел чи вугин абун.

187. Аvaraг вугин абун дуца битГараб бицунел батани, нижеда гІаде зобалълул цо къотІел бортизабеа!-абун.

فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ

مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٧﴾

188. Шуг'айбица عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Дир Бет'ерг'ан وَإِنَّ قَالَ رَبِّيَ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъик1 лъалев вуго нужеца гъабулеб г'амал.

Нуже жазатги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабизе буго: гъесие бакъбани гъеб зодил къотелги бортизабила нужеда т'аде. Дида т'адаб иш буго нуж Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие г'ибадат гъабиялда ах'и.

189. Гъеб къавмалъ Шуг'айб авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гъереси гъавуна. Цинги гъелги гъалаг гъаруна бецаб нак'к'алълул г'азабалдалълун. فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُ عَذَابٌ يَوْمَ الظُّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ

Палимзабаца абуна: Шуг'айбил къавм кутакалда бакъ баг'арун, х'охъел цазе к'олареб х'ал лъугъун, рукъоса къват'ире рахълун алахалда ана. Цинги гъезда т'аде цо бецаб нак'к'и бач'лана ва бакълул бух'иялдаса лъутун, киналго гъеб нак'к'алълул раг'дукъе руссана. Гъеб мехалъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нак'к'аллдаса къват'ибе гъезда т'аде ца беччана ва гъелги ц'аялъ рух'лана. Ц'адул г'азаб цакъ гучаб бук'унелълул, т'адег'анав Аллагъас абулеб буго: «Х'акълъунго Гъеб г'азаб бук'лана жиндилъ х'инкъи ва къварилтъи к'удияб къоялълул г'азаб»-абун.

190. Х'акълъунго гъаб Шуг'айб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къавмалълул къисаялълул буго г'акълло бугел г'адамазе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вук'иналда ва гъесул къудрат к'удияб бук'иналда т'орител гъабулеб г'аламат ва далил. Гъедин бугониги г'емерисел г'адамал жидеца иман лъоларел руго. إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَنتَ تُرَاهِمُ مُؤْمِنِينَ

191. Х'акълъунго дур Бет'ерг'ан Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир гуч бергъарав ва жив гурх'улев хан вуго. وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

Гъаб бак'алда Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух'аммад аварагасул рак' парахат гъабизе ва гъесул умматалъе ваг'залълунги бук'ине Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бицараб аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ анкъго къиса т'убана. Хирияв х'абиб Мух'аммадил х'урмат гъабун гъесул уммат жидеца киг'ан к'удиял мунагъл гъаруниги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъалаг гъарун т'аг'изарич'ого толел руго. Гъеб ниг'мат нильее бук'ун гурони, цакъ к'удиял мунагъл ва пасалъаби ракъалда т'ад т'ирит'ун ругониги гъадин берцинго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль х'ихъилароан.

192. Х'акълъунго гъаб хирияб Къуръан буго кинабго г'аламалълул Бет'ерг'анас решт'изабураб, وَإِنَّهُ لَنَزِيلٌ رَبِّ الْعَالَمِينَ

жинца г'адамал г'ажиз г'ярулеб Аллаг'асул جَلَّ جَلَّالَهُ калам.

193. Г'еб босун Мух'аммад авараг'асда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾

Жабраил عَلَيْهِ السَّلَام малаик вач'ана, зобалазул божарав чапарлъун жив вугев.

194. Дур раклалда г'еб К'уръан عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾

решт'гизабуна Мух'аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ г'адамазе х'инк'ьи к'юлездаса мун вук'гизе.

Аллаг'асда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар к'куразе жужах'алъул г'азабалдалъун х'инк'ьи к'юлевльун вук'гизе, г'есда иман л'ъурал му'минзабазе алжаналъул рохел бицулевльунги вук'гизе.

195. Жиб пасих'аб ва баянаб г'араб мац'алда يَلْسَانَ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾

решт'гизабуна г'аб К'уръан.

Дудехун к'ъецандулел инкарчаг'азул х'ужжа к'ьот'гизабизе. Г'езда жинда релъг'араб г'абизе к'юлареб муг'жизатлъунги бук'гизе.

196. Х'ах'ълъунго г'аб К'уръаналъул бицен وَإِنَّهُ لَنَبِيُّ رَبِّكَ وَأَوَّلِيْنٌ ﴿١٩٦﴾

цересел умматазда решт'гизарурал г'ах'ьазда жанибги буго.

197. Маккаялъул мушриказе г'аб أُولَئِكَ كَانُوا لَهْجَةً أَيْهَ أَنْ يَعْلَمَهُ، وَعَلَّمْنَا بَنِي

К'уръан Аллаг'асул جَلَّ جَلَّالَهُ калам

бук'иналда т'орит'ел г'абулеб г'аламат

буго гурищ г'ельлъул хабар Бануисраилазул г'алимзабазда л'ялеб бук'ин!

198. Дица г'аб К'уръан цо г'ажамияв чиясда وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَى بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾

решт'гизабун бук'арабани.

199. Цинги г'ев чияс Маккаялъул فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾

аг'лоял'ье г'ебги ц'алун бук'арабани, г'ез

иман л'езе бук'инч'ю.

Г'еб ц'акъ ч'ух'араб аг'ло бук'иналь, киг'ан пасих'го ва берцинго г'ажамияс г'еб К'уръан ц'аланиги, г'елда иман л'езе бук'инч'ю.

200. Г'единго дица г'аб К'уръан كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾

л'ьуг'изабуна капурзабазул ракл'азульги.

Г'езда г'еб ц'ализе л'яла, г'ель бицунеб жоги бич'ч'ула г'еб пасих'аб бук'ин ва жал г'ажиз г'ярулеб жо бук'инги л'яла.

201. Амма г'ез К'уръаналда иман لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ، حَتَّىٰ يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾

л'юларо, жидеда Аллаг'асул جَلَّ جَلَّالَهُ

г'азаб бих'ун гурони.

Гьѐб буго къямасѐб къо ва гьѐб къоялъ иман лъунин абун гьѐзие щибго пайдаги букІуларо.

202. Гьѐб къямасѐб къоги гьѐзда тІаде тохлъукьѐго бачІизе буго ва гьѐзда щибго лъалѐб жоги букІизе гьѐчІо. ﴿٢٢﴾

Тавбо гьабизе ва лъикІаб тІамал гьабизе ресги букІизе гьѐчІо.

203. Цинги гьѐл капурзабаца абизе буго ниж дагьалъ нахъе рахъун толарищ, нижеца иман лъезе ва лъикІаб тІамал гьабизеян абун. ﴿٢٣﴾

204. Дунялалда гьѐл капурзаби жидеца тІазаб хех бачІин тІалаб гьабулеллъунищ ругел. ﴿٢٤﴾

Гьѐлда божичІого, гьѐб махсароде гьабун. Гьѐб тІазаб жиде хІакъльараб мехалъ гьѐб нахъе бахъѐян гьардолел руго.

205. Дуца пикру гьабѐ МухІаммад ﷺ: ﴿٢٥﴾
Дица гьѐл капурзабазе тІемерал соназул тІумру къуниги; сах-саламат, нигІматал къун гьѐл таниги.

206. цингиги гьѐзие гьабизе хІакъаб тІазаб гьабулѐб тІуж гьѐзда тІаде бачІараб мехалъ; ﴿٢٦﴾

207. гьѐзие щибго мунпагІат гьабизе гьѐчІо гьѐб халатаб тІумруялъги тІемерал нигІматазги. ﴿٢٧﴾

Ай: капурзабаца иманги лъун лъикІаб тІамал гьабичІѐб мехалъ, кигІан халат гьѐл чІаго ругониги гьѐзие тІазаб гьабизе буго. тІумру халалъанагІан, нигІматал тІемерлъанагІан капурзабазул тІасильаби цикІкІизе руго ва гьѐб сабаблъун гьѐзие гьабулѐб тІазабги гучлъизе буго.

208. Дица цониги росдал агьлѐ гьалаг гьабичІо, гьѐзие хІинкъи къолѐв авараг витІун хадуб гурони. ﴿٢٨﴾

209. Гьѐб гьалаг гьариги дица гьабула хадусел умматазе вагІзалъун букІине. ﴿٢٩﴾

гьалаг гьарурал къавмазе дица щибго зулмуги гьабичІо. Гьѐзухъе аварагзабиги ﷺ ритІун, хІакъаб динги малъун, хІужжа-далилги бачун, хадуги гьѐз иман лъѐчІѐб мехалъ гьаруна гьѐл гьалаг.

210. Гьаб Къуръан щайтІабаца босун бачІараб гьѐчІо. ﴿٣٠﴾

Гьѐб босун жинда божарав зобалазул чапар Жабраил вачІана.

211. Гъезда рекъараб гъечЮ вахЮю босун وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَفِيحُونَ ﴿٢١١﴾
рачИзе ва гъезул гъелда хІалкЮлЪгИ гъечЮ.

212. ХІакълъунго гъел нахъчІварал руго إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعْرُؤُونَ ﴿٢١٢﴾
зобалазда бицулеб хабар жидеда рагІиялдаса.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг витІилелде цере гъел шайтІабаца зодиса хабаралда гІинтІамун, цинги гъеб хабаралда гъоркъоьб гъересиги жубан, жидеда нахърилъгъарал гІадамазе гъеб хабар бицулеб букІана гъеб жо вахЮю бугин абун. Хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витІун хадур гъел нахъчІвана зодире рахиялдаса ва гъениб бицулеб жо рагІиялдаса. Гъедин бугелъул шайтІабаца Къуръан босун бачІунгутІи чІчезабулеб лъабго кІудияб хІужжа ва далил буго:

- 1) Гъел руго жидеца гІадамал къосизарулел, гъеб ишалда тІад чІарал, Аллагъасда جَلَّ جَلَّ гІасилъарал капурзаби; шайтІаби жинца гІадамал хІакъаб диналда тІоритІулеб Къуръан босун рачІин гІакълуялЪго къабул гъабулареб иш буго.
- 2) ШайтІаби гъеб амру тІубазе къасд гъабун лъугъаниги (Къуръан рештІизабизе), гъезда гъеб иш гъабизе кІоларо. Аллагъас جَلَّ جَلَّ жиндир калам ва шаригІат цІунун буго шайтІабаца ва цогидал жалаз жиб хисизе ва сверизабиялдаса.
- 3) Нагагъ Къуръаналда гІенеккизе ва гъеб рештІизабизеян шайтІаби зодире рахулел рукІаралани, гъенире рахиялдасаги гъел нахъчІварал руго ва гъезда цохЮ хІарпги гъеб Къуръаналъул рагІуларо.

213. Дуца гъев Аллагъгун جَلَّ جَلَّ цадахъ فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ ﴿٢١٣﴾
щибго жоялъе лагълъи гъабуге! Гъедин
лагълъи гъабун мунги жидеда гІазаб
гъабулел мушрикалгун цадахъ вукІуна.

Гъаб хитІаб буго аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъабураб, амма гъаб хитІабалдалъун мурад буго гъесул уммат. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ширк гъабулареблЪги жиб якъинго лъалеб жо буго, гъесда «дуца ширк гъабугеян» абиги жиндир умматалъе гІоло абураб рагІи букІула.

214. Дуца хІинкъи къе дурго гІагарал къолбол وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾
гІадамазе!

Гъезда лъазабе Аллагъ جَلَّ جَلَّ цо гъавун гъесие гІибадат бацІцад гъабичІев чиясе жужахІалъул гІазаб букІизе бугин абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда «Дурго гІагарал гІадамазе хІинкъи къе»-абун абиялъул хІикмат буго: гІадамазда ракІалда ккечЮго букІине гъев аварагас жиндир гІагарлъиялъе бигълъи гъабулел бугин абун. Хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндирго напсалъе ва гІагарал гІадамазе цакъго къвакІараб амру гъабулел букІин бихъараб мехалъ, цогидал

гIадамаз. гьесда иман лъезе ва гьесие мутигIлъизе хехлги гьабула.
 Жидеда Аллагъ разильял имамзабаца бичараб хIадисалда буго: «Гьаб аят жинда рештIнабураб мехаль, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасга жиндир гIагарлги данде гьабуна ва гьес абуна: «Я Къурайшиязул жамагIат! Нужсеца напсал ричун росе нужер БетIергъан Аллагъасдаса. Дида кIоларо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ اسкIоб нужее щибго квербакьи гьабизе. Я ГIабдулмутIалибил лъимал! Нужее квербакьи гьабизеги кIоларо дида Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазаб тIаде цвани. Я ГIаббас ГIабдулмутIалибил вас! Две квербакьи гьабизеги кIоларо дида Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазаб дуда щвараб мехаль. Я Сафият! Расуллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ имсул яц! Две квербакьи гьабизеги кIоларо дида. Я ФатIимат! МухIаммадил яс! гьаб дунялалъул яшавалдаса дуего бокъараб жо гьаре дидаса. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазаб дуде цолеб бугони две квербакьи гьабизеги кIоларо дида»-абун.

215. Дуда нахърилъгъарал муъминзабазе гурхIелалъул кваркъи тIибитIе дуца МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Гьездехун хIалимав, хIеренав вукIа.

وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٥﴾

216. Гьел гIадамал две мутигIлъиялдаса рахъун дуда гIасилъун чIани, дуца гьезда абе: «ХIакълъунго дун вацIадав вуго нужеца гьабулеб гIамалалдаса»-абун.

ГIадегIанав Аллагъас жиндие хирияв аварасга лъазабулеб буго жиндир рисалат къабул гьабулелги ва гьаб нахъчIвалелги гIадамал рукIизе рукIин. Гьезулгун жинца гьабизе кколеб хурхенги баян гьабулеб буго: дуда иман лъун мунгун цадахъ Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гьавун гьесие гIибадат бацIадад гьабулел муъминзабазда гурхIел-рахIмо гьабе, гьездехун хIеренаб тамахаб бухъенги гьабе. Дуда инкар ккурал гIадамал дуца дорегIан къазарун те ва гьезда абе нужеца гьабураб гIамалалъул жазаъ нужеого букIизе бугин абун.

217. Дур киналго ишазулъ дуца таваккал гIаме МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир гуч бергъарав ва гурхIел гIемерав БетIергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ.

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿١١٧﴾

218. Дуца гьабулеб гIибадат бихъулев: мун гьесие как базе вахъун чIараб мехальги;

الَّذِي يَرِدُكَ حِينَ تَقُومُ ﴿١١٨﴾

219. ва дуца жамагIатгун цадахъ рукугI-сужда гьабун как балеб мехальги.

وَتَقَبَّلُكَ فِي السَّجْدَيْنِ ﴿١١٩﴾

220. ХIакълъунго гьев Аллагъ вуго жинда кинабго жо рагIулев ва лъалев.

إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٢٠﴾

221. Дица дуда бицилищ МухАммад

هَلْ أَنْتُمْ كَوْمٌ عَلَىٰ مَنْ نَزَّلَ الشَّيْطَانُ ﴿٢٢١﴾

صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, щайтАби жидер гьересияб вахЮ босун лъиде рештЮлеблъи?

222. Гьел рештЮла бищунго жидер гьересиги капурлъиги бергьарал къосарал гАдамазда.

نَزَّلَ عَلَىٰ كُلِّ أَقَّاكٍ أُثِيمٍ ﴿٢٢٢﴾

223. Гьел щайтАбаца жидеда рагАраб жо

يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْتَهُمْ كَذِبُونَ ﴿٢٢٣﴾

гъезул гьудулзаби кагъанатазда реххула

ва гъезул гАмерисел жодоца гьереси

бицунел руго. Гьереси бищун жал гАлимзаби руго, балъгояб жо гьалел

чагИ руго абун жидеца гАдамал гуккулел, «гАдамазул щайтАби»-

руго гьел кагъанатал. Гъез абула жидеца жундул кАлъазарулин,

хваразул рухАл рачЮлин жидехъе хабар бицине, жиде сихЮрачагАзул

сихЮру хвезабизе кЮлин. Гьел кагъанатазда божун гъезухъе хьвадулел

бусурманал гАдамалги рукЛуна. Гьал кИялго жужахАлъул агьлу буго,

Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жиде тавбо гьабизе тавпикъ къечЮго гьел батЮлаб

гАмалалда жал хвани. Щай гурелъул гьел хАлтИ гьабиги, гъезухъе

инги капурлъулеб иш бугелъул.

Маккаялъул мушрикаца хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьев шигЮрчи

вугин абидал, гАдегАнав Аллагъас гъезул рагИ гьереси гьабун баян

гьабулеб буго гьев шигЮрчи гьечАлеблъи ва гьесда нахърилъгьаралги

къосарал чагИ гьечАлеблъи.

224. ШагИрзабазда нахърилъгьАна жал

وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿٢٢٤﴾

къосарал гАдамал.

Гъез шагИрзаби ккола жидер мажлис берцин гьабулеллъун, жиде

рекАл гьей гьабулеллъун. Муъминзаби нахърилъгьАларо шагИрзабазда.

Жидер гАкъло камилал жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ лъалел гАдамал гьел

шагИрзабаздаса рикКАд чЮла.

225. Дуда рихъуларищ ва гьАларищ

أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿٢٢٥﴾

МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хАкълъунго

гьел шагИрзаби рукИн кинабго батЮлаб бакАлда гьоркъор

лъугьулеллъун.

Жидеда лъалелги гьАларелги жо бицуна гъез. Гьересиги бицуна.

Цо чи жакъа жидеца вецула, метер гьевго чи какула. Гъезие щибго

ничги букЮларо жидеца бицунел жоялъул. Гьедин бугелъул гъезда

кЮла хАкъаб жо батЮлаблъун бихъизабун кАлъазе ва батЮлаб жо

хАкъаблъун бихъизабун кАлъазеги. Гьаб сипат жиде букИналдалъун

гьел шагИрзаби шаргАлда какарал гАдамал руго.

226. Ва хАкълъунго Гъез жидеца гьабуларел

وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٢٢٦﴾

жоги гъабулин абун бицуна.

Гъал сипатал жидее ругел шаг'ирзабазул чи вук'лунищха авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ? Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ расулл'ун вит'арав чи вук'лула киналго т'абиг'атал берцинав, жинда божарав, жиндир гъереси ва хиянат бук'луларев.

227. Гъел шаг'ирзаби квешал г'адамал руго: жидеца тавбоги гъабун, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман л'ун, л'ик'лаб г'амалалда жал руссарал г'адамал хут'изег'ан.

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا
وَسَمِعُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنَّى مُنْقَلَبِينَ يَنْقَلِبُونَ ﴿٢٢٧﴾

Жидеца Аллагъаги جَلَّ جَلَالُهُ г'емеррехсолел, исламалъе зарал гъабулел рук'ин жибго тун гъеб исламалъе квер бак'улелл'ун ва капурзабиги мушрикалги какулелл'ун л'угъарал. Жидеца зулму гъабулел г'адамазда нахъа лъазе буго кинаб квешаб г'азабалъ жал кколебл'ьи ва кинаб квешаб руссунеб бак' жидее бугебл'ьиги. Гъел жидеца зулму гъабулел г'адамазда гъорк'ор ккола шаг'ирзабиги.

Шиг'руял'ул х'акъикъат буго гъеб бук'ин инсанас бицунеб каламал'ул цо тайпа. Гъеб шиг'ру л'ик'лаб бугони л'ик'лаб бук'лула, квешаб бугони квешабги бук'лула. Т'адег'анав Аллагъас шиг'руги шаг'ирзабиги какиял'ул х'икмат буго гъеб шиг'руял'ул г'емерисеб жиб х'арамаб, шарг'алда данде кколареб бук'ин.

Гъеб шиг'руялда жаниб г'орх'ольан араб рецц гъаби яги каки бук'лула. Шаг'ирасда к'ола бицунго ц'умах'лав, х'алихъатав чи багъадурл'ун вихъизавизе, бахилав, хъант'арав, сутурав чи ц'акъ сахаватав чил'ун вихъизавизе. Вац' ц'адав, г'адилав чи пасикъав, чорокавл'ун вихъизавизе. Гъел шаг'ирзабаца жидее г'арац к'урав чи зобалазда вахизавула, гъесие рецц бакъ гъабун. Цинги жидер гъесда ццим бахъараб к'о бач'ани гъев зодиса восун жужах'ал'ул т'иналдаги рехула. Гъал ва цогидалги шарг'алда х'арам гъарурал умурал х'алт'изарула шаг'ирзабаца.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иманалда т'овит'арав, Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вокъарав чияс хъвалел берцинал назмаби гъел шиг'ручаг'азул шиг'руялда гъорк'ор кколаро. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъатал'ул пикру гъабун абурал раг'лаби, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ динал'е г'оло жигъад гъабулел мужаг'идал ва шаг'идзабазе рецц гъабун абулел раг'лабиги муъминзабазул иман ц'ик'инал'е сабабл'ун рук'лула.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ х'акъаб диналда ва бит'араб нухда ч'езареги.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфик'алдал'ун Сурату Щуг'араал'ул тафсир ва таржама хъван т'убана.

Кинабго рецц ва шукру Т'адег'анав Аллагъасе буго.

27. Сурату Ннамль

Маккаядла рецитинабураб, жинда жаниб ункъоялда аниџила лъабго аят бугеб.

Гъаб суратги Мккаядла решитизарурал суратаздаса бугелъу, жинца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вукџин, гъесул аваразбабул عَلَيْهِ السَّلَامُ хабар биџунеб буго. Ахират букџин ва гъениб хџисаб-мизанги алжан-жужахџи букџин биџунеб буго. Палимзабаџа абунa: Гъаб лъабго сурат гъел решитизариялъулъги цояб цоялда хадур рачџарал руго ва гъезул аяталги аваразбабул عَلَيْهِ السَّلَامُ къисаби риџун, гъелдалъун гџадамал иман лъеялда ахџиялда тџад чџей гъабурал ругин абун. Гъеб лъабго сурат буго: «сурату Шџугџараџ, сурату Ннамль ва суратул Къасас».

Хиряб Къуръан аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб мугџжизат букџин биџун, гъеб къиямасеб къо чезегџан умматал тџоритџулеб нур букџинги баян гъабун хадуб, Падегџанав Аллагъас аваразбабул عَلَيْهِ السَّلَامُ къисаби риџана. Дагъабго биџен гъабун Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ, Ссаџихџ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ва Лутџ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къиса биџана, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналда жидер къавмал ахџулаго гъезда џвараб къварилъиџи биџана. Хадуб гџатџид гъабун биџана Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гъесул вас Сулайман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къиса Сулейман аварагасулги عَلَيْهِ السَّلَامُ Сабаџ абулеб ракъалъул хан Билкъисил къисаџи биџана.

Гъаб Сулейман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къисаялда жаниб шиара буго жидехъ ханлъи ва бечелъи бугел гџадамаз гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ кџудияб нигџмат Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тџалаб гъабун харж гъабизе ва хъвадизабизе тџадаб букџиналда. Гъедин гъабулел гџадамал жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разиял, жидее тџокџлъи бугел гџадамал рукџуна: Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гџибадат гъабулел ва лъикџаб нухда магџишат харж гъабулел рукџун. Гъединго гъаб сураталда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вукџиналда, гъесул хџалкџолъиялда тџоритџел гъабулел Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ махлукъаталъулъ ругел гџаламатал ва далилал баян гъарун руго.

Гъаб сураталда џар тун буго гъелда жаниб џуниџраялъул хабар биџун букџиналъ «сурату Ннамль»-абун. џуниџраялъул сурат. Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рухџи чџаголъабабул калам лъазабун букџиндал, гъесда џуниџраялъу жиндир боязда абулеб жо рагџана ва Сулайманиџа عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ џукру ва реџгъ гъабунa жив гъев лъалевлъун вижун вукџиналда ва жиндие хџайваназул калам бичџулев гъавиялдаџи.

Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Та. Син. ТадегIанав Аллагъасда
лъала жиндир мурад гьал
хIурупаздакъун бугеб.

طَسَّ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُّبينٍ ﴿١﴾

Гьаб Къуръан жинца Iадамал Iажиз гъарулеб калам букIиналда
IоритIелги буго гьел хIурупазулъ. Гьал дуда рештIизарурал аятал
руго МухIаммад ﷺ, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам Къуръаналъул ва
жиб баянаб тIехьалъул аятал. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир ахIкамал баян
гъарураб, уммат IобитIиялъе нурлъун бугеб, дуге мугIжизатлъунги
бугеб Къураналъул аятал руго гьал.

2. Жинца муъминзаби хIакъаб диналда
IоритIулеб ва гъезда алжаналъул рохелги
бицунеб Къураналъул аятал руго гьал.

هُدًى وَيُسرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

3. Жидее алжаналъул рохел бицунел
муъминзаби руго хIукъукъал тIубан
къойил щуябго как балел, паризаяб
закатги къолел ва жидеца якъинго,
щаклъи гьечIого ахираталда иманги лъолел муъминзаби.

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ
وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾

4. ХIакълъунго жидеца ахираталда иман
лъоларел Iадамазе дица гъезда жидерго
Iамалал берцин рихъизаруна.

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ رَبَّنَا لَهُمْ
أَعْمَالُهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴿٤﴾

Гъез гъабулеб къабихIаб ишалъул лъикIаб рахъ
гурони гъезда бихъуларо. Масала мехтел гьекъолев чиясда гьеб гьекъон
дагъабго мехаль черхалье бачIунеб тIадагълъи ва аваданлъи бихъула
ва лъала. Гьелъул Iемерал квешал рахъалги, гьелда жанир ругел
балагъалги гьесда раIалдацин щоларо. **Ва жидерго къосиналъулъ**
хIайранлъун свердулел рукIуна гьел. Жидеца хIакъабги батIулабги
жо батIа гъабизего лъачIого.

5. Гьал Iадамал руго жидее квешаб
Iазаб букIине бугел ва ахираталда чIорого
хугIараллъун рукIунел.

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي
الْآخِرَةِ هُمْ الْآخْسَرُونَ ﴿٥﴾

6. ХIакълъунго Гьаб Къуръан дуда
рештIизабулеб буго МухIаммад ﷺ
жиндир тадбир хIакимияв, махлукъаталъул маслахIатал лъалев
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

وَأَنَّكَ لَتَلَقَى الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾

7. Дуца умматалъе вагIзалъун

إِذْ قَالَ مُوسَى لِأَهْلِهِ إِنِّي آنستُ نَارَ اسْتِتابِكُمْ فَمَهتَا

букӀине Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام къыса يَخْبِرُ أَوْلَادَهُمْ بِشَهَابٍ قَبَسَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَكُونَ ﴿١٠﴾
 бице МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гьес жиндир
 чӀужуялда абураб гӀуж бице:

«ХӀакълъунго дида цо цӀа бихъулеб буго.

Дун гьенивги ун цо хабар босун вачӀина, яги цӀадул сунтурги босун
 вачӀина гьелдалъун нужее хинлъи букӀине»-абун.

ГӀалимзабаца абуна: гьеб букӀана Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام Мадяналдаса гӀад
 вусун Шамалдехун вачӀунеб заман. Гьевгун цадахъ лъимер гьабизе
 мех цварай гьесул чӀужуги йикӀана. БецӀаб, цӀад балеб, цӀорораб
 сордоги букӀана. Унеб рахъ лъаларого нух къосун, алахалда рукӀана
 гьел. Гьеб мехаль бихъана Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام рикӀидаса бакун
 бугеб цӀаялъул сипат. Гьебги букӀана Турсайнаъ мегӀералда аскӀоб
 бугеб бакӀ. Цинги Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гьеб канлъи бихъараб рахъалда
 ана, гьенив ватарав чиясда жал унеб нух ва рахъ гьикъгьизе ва гьениса
 цӀадул сунтур босизе къасдалда.

8. Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гьеб канлъи
 бихъараб бакӀалда шведалго жив
 гӀажайблъулеб ва хӀайранлъулеб сурат
 бихъана:

فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ أَنْ بُورِكَ مِنْ فِي السَّمَاءِ وَمَنْ

حَوْلَهَا وَسُبَّحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١١﴾

Гьесда бихъана цо гьветӀалда рекӀараб гучаб цӀа бугеб гӀадин, гьеб
 гьветӀги бухӀулеб букӀинчӀо, цӀадул къуватги дагълъулеб букӀинчӀо.
 Жив эхедехун валагъидал гьесда бихъана гьеб цӀа зодобе швезегӀан
 бахараб нур букӀин. Гьеб хӀалалъ гӀажайблъун ва хӀайранлъун Муса
 вукӀадго гьесдехун цо гьаракъаль ахӀана: Гьаб цӀаялда аскӀов
 вугесда ва гьесда аскӀор ругездаги баракат лъуна. Гьаб кинабго
 гӀаламалъул БетӀергъанлъун вугев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цӀакъ вацӀадав
 вуго киналго жиндие мукъсанлъи бачӀунел сипатаздаса.

9. Я Муса! ХӀакълъунго Дун дур БетӀергъан يٰمُوسَىٰ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٢﴾
 Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго, дир гуч бергъарав, дир
 ишазулъ хӀакимияв.

10. Дуца дур гӀанса гӀодобе рехе!- Муса
 аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гьеб гӀанса гӀодобе
 рехана:

وَأَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَأَها تَهْتَزُّ كَأَنَّها جَانٌّ وَلَّى

مُدْبِرًا وَرَوَّعَقَبَّ يٰمُوسَىٰ لَا تَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ

لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾

Жинда гьеб цӀакъ хехго унеб борохь гӀадин
 багъарун, шурун унеб бихъиндал, Муса

عَلَيْهِ السَّلَام гьелдаса хӀинкъун, мугъ бан вуссана, ва гьелда аскӀов
 къачӀого чӀана. Цингиги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальан Мусад
 абуна: «Я Муса! Мун хӀинкъуге! Мун дир расул вуго ва дир расула

дидаса гурони цоги щибго жоялдаса хинкьуларо.

11. Дида мутиглъичіого жидеца
напсазе зулму гьабурал хадуб тавбо
гьабун жидеца лъикІаб гІамалги
гьабурал гІадамал хинкьун рукІуна
дир гІазабалдаса.

إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلْ حِسَابًا بَعْدَ سُوءٍ فَإِنِّي عَنْقُورٌ
رَّجِيمٌ ﴿١١﴾

Гьезиеги дун мунагьал чурулев ва гьезда гурхІулев вуго.

12. Хадубги Мусаде عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: дуца
дур қвер бегье гордеялзул рагьараб
бакІалдаса жанибе. Цинги гьеб
къватІибегі бахье.

وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجَ بَيْضًا مِنْ غَيْرِ
سُوءٍ فِي تِسْعِ آيَاتٍ إِلَىٰ أَقْصَا نَفْسِهِمْ
كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿١٢﴾

Гьеб қвер жиб кенчІолеблъун бахьизе
буго къватІибе ва дүе щибго заралги букІизе гьечІо. Гьаб кІиго
кІудияб мугІжизат буго дүе, ичІго мугІжизатазда гьоркьоб бугеб,
гьел мугІжизаталгун мун а пиргІавнихье ва гьесул къавмалъухье.
ХІакълъунго Гьеб буго цІакь пасикьяб ва гІасияб къавм. Купру-
ширкалъулъ терхьун ругел, жидеца бануисраилазе зулму гьабулелги
ругел.

ТІадегІанав Аллагьасул амруялда рекъон, цадахь Гьарунги عَلَيْهِ السَّلَامُ вачун
Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ пиргІавнихье ана ва гьев Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавун, гьесие
гІибадат гьабиялда ахІана. Гьесие ва гьесул къавмалъе мугІжизаталги
рихьизаруна. Амма гьеб къавмалъ иман лъечІо, Муса аварагги عَلَيْهِ السَّلَامُ
ритІухь гьавичІо. ТІадегІанав Аллагьас абубеб буго.

13. Гьев пиргІавнил къавмалъухье баянал
хІужаби рачІараб мехаль ва жидеда
загьирал мугІжизаталги рихьизаридал
гьез абуна: «Гьаб жо буго жиб баянаб
сихІру»-абун.

فَلَمَّا جَاءَهُ نُحُورُ آلِنَا مُبْصِرَةً قَالَ وَهَذَا
سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾

14. Жидеца гьел баянал хІужабазда
инкар ккуна гьезие гьел хІакьал
рукІин лъалеб букІаниги: жидеца
напсазе зулму гьабун ва хІакьяб жо
къабул гьабизе чІухІун.

وَجَدُوا بِهَا وَاسْتَفْتَقَتْنَهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا
وَعُلُوًّا فَأَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾

Мун валагьеха МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кинаб квешаб ахир букІараб
гьеб пасадаб ва залимаб къавмалъул. Дунялалда ральдалъе
гьанкьизаруна гьел, ахираталда абадияб цІадар рухІулелги рукІизе
руго. Аллагьасул салам лъеяв Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ гІасилъаразе
гьаб гІазаб гьабураб мехаль кинабго гІаламалъул хириявлъун вугев

МухАммад аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гласилъаразеги гъабилла Аллагъас Жъадианаб Глазаб. Гъеб Глазаб гъабичлого буклине бокъарав чияс тавбо гъабе ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ГИбадат гъабе!

15. ХIакълъунго Дица Гелму ва хIикмат къуна Давуд عَلَيْهِ السَّلَام ва Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام ва гъев кIиясго

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рецц гъабун абун:

«ТIадеГIанав Аллагъасе рецц буго жиндир

муъминал лагъзадерил Геме́рисездаса ниж хира гъарурав» - абун.

Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام вукIана ГIиса عَلَيْهِ السَّلَام гъавизе азарго гIан сональ це́ве, хадув Сулайман аварагги عَلَيْهِ السَّلَام вукIана.

16. Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ирс босана

Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام. Давудил عَلَيْهِ السَّلَام

боцIи-мал ва цогидаб бечелъи-хазина

босичIо Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام ирсалье.

Гъес ирсалье босана аварагIи ва

Гелму.

Калбий абулев гIалимас абун: Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام анцила

ичIго лъимер букIана. Гъезда гъоркъосан Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام

босана ирсалье Давуд аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام букIараб ханIи ва аварагIи.

ТIадеГIанав Аллагъас Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام шайтIабиги, жундулги,

гIадамалги квегъун рукIана. РухI чIаголъиялъул мацIги лъалеб букIана.

Сулайман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жегиги цIикIараб гIелму-

хIикмат къуна, кIудияб ханIиги къуна.

Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Я гъал гIадамал! Аллагъас

جَلَّ جَلَّالَهُ дида лъазабун буго хIанчIазул мацI. Ва цогидаб кинабго

рухIчIаголъиялъул мацIги. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дие дунялалъул

ханIи къун буго цониги ханасе ва маликасе къечIебгIан камилаб

ва Геме́раб. ХIакълъунго Гъаб иш буго ТIадеГIанав Аллагъасул

рахъальан бугеб жиб баянаб ва загъираб цIоб-рахIмат.

17. Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир

киналго боял данде гъаруна; жундулги,

гIадамалги, хIанчIиги.

Гъел цIакъ нечон ва мутигIлъун рукIана

Сулайман аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام цере рачIине. Гъезул боял мухъал гъарун,

гIадло-низам камил гъабунги рукIана.

18. Цинги гъев Сулайманил аскарал

цо цIунцIраби ругеб кIкIалахъе шолеб

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلْنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ

الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

وَوَرَّثَ سُلَيْمَانَ دَاوُدَ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ

عُلِّمْنَا مَنَاطِقَ الطَّيْرِ وَأُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ

هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْعَمِيمُ ﴿١٦﴾

وَحُضِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ

وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾

حَتَّىٰ إِذَا اتَّوَا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمَلَةٌ

мехаль, гьенир ругел цунцрабазул ханаль абун:

«Я гьал цунцраби! Нуж нужерго рукъзабахье лъугъа! Нуж мерхъизе

гурин Сулайманица ва гьесул бояз, гьезда нуж рихъичлого»-абун.

Гьезие хинкьи къуна жал рахчизе ва жидеца цодорлъи гьабизе. Гьеб хинкьи кьейгун падахь жинца гьузру бачун абун: «Гьезда лъачлого мерхъизе бегъула нуж»-абун. Гьеб цунцраялда лъалеб буклуна Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَام вуктин ва гьес бокьун, лъан жиде зарал гьабизе гьечлеблъи.

19. Гьелъул рагИиялдаса вохун

Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَام хьимун велъана. Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَام ва гьесул боязе цунцраяль берцинаб рецц гьабидал: «Гьезда лъачлого мерхъизе бегъула нуж»-абун.

Цинги жинца абун: «Я дир Бегергъан

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Дуца дие тавпикъ кье дие ва дир инсуе къурал дур нигИматазе шукру гьабизе. Мун разилъулеб лъиклаб гIамал гьабизеги тавфикъ кье. Дур цоб-рахIматалдалъун дуца дун мун жинда разиял лъикIал гIадамалгун падахь алжаналдаги лъугъизаве»-абун.

Гьал цунцраби Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъалда гьоркьор цIакъ хIалтIи гIемер гьабулел, жидер гIакъло ва цодорлъи бугел, сихIирлъи ва лебаллъи бугеб жамаIат буго. Гьезул гьуцIараб низамги буклуна, щибаб цунцраяль тIобазабугеб хIалтIиги буклула. Инсанасдаса хадуб цунцрабазул жамаIат буго жидеда гьоркьоса цояб хвараб мехаль гьеб хабаль лъолеб жамаIат. Гьал цунцIрабазул батIи-батIиял жамаIатал цо-цо заманаялъ цоцазде аскIор ун даран- базар гьабулел гIадамазда рельлъун руклула. Гьел базаралда унеблъи нилъеда лъала батIи-батIияб бакIаздаса халатал мухъал гьарун гьел цо бакIалде унел рихъараб мехаль.

Нахъраталие тIошел ва харил хьонал ракIарула цунцрабаз; гьеб мугъ каратI гьабун, жиб бижизе лъугълареб хIалалъ лъола хазина лъолеб рукъоб. Жидер гьеб рукъ гIемераб цIад бан биччараб мехаль гьеб нахъраталие бугеб ризкъи жидеца бакъалда бахъун бакъвазеги гьабула. Жидеда борхизе кIолареб жо хадуб бехъерхъун босула яги цебе гиризабула. Цо-цо мехаль цо мугъалъул къотIелал гьарун, гьел къотIелал росун швезарула жидер рукъор.

يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمٰنُ وَجُنُودُهُ، وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾

فَتَبَسَّ صَاحِبًا كَامِنًا قَوْلَهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾

Гьал рехсаралги ва цогиги гIемерал хIикматал руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел гIисинал рухIчаголъабазе кьун ругел. Гьелъул пикру гьабулев чиги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечIого вукIин гIажайбаб жо буго.

20. Цинги Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام
жиндир хIанчIазул боязул хал гьабуна
ва гьес абун: «Дие гьуд-гьуд бихьулеб

وَتَقَفَّذَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَالِي لَا أَرَى الْهَدَى

أَمْرَكَ مِنَ الْعَائِيِينَ ﴿٢٠﴾

гьечIогурищ?
Гьеб гьуд-гьуд гьаниб гьечIого рикIкIад унищ бугеб? Яги нужеда гьоркъоб бугониги дида бихьуларогойищ бугеб?

Гьаб аяталдаса бичIчIулеб буго кинавниги тIад вугев чиясда жиндир рагIияталъул тIалаб-агъаз гьабизе тIадаб букIин. Жинда Аллагъ разилъаяв Гумар асхIабас абулеб букIана: «Фурат гIурул рагIалдаса цо кьегIер бацIица бикъун аниги Гумар رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхIабасда гьелъул хIакъальуль гьикъизе буго»-абун. Гьев Гумар асхIаб цIакъ яхI бахъун жиндир рагIияталъул хIал цехолев ва гьезул хIажатал тIуразарулев халифа вукIана.

Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام хIанчIазул боязул хал гьабуна, гьезда гьоркъоб унтараб, загIипаб бугодай абун цIех-рех гьабуна. Гьезда гьоркъоб гьуд-гьуд бихьичIеб мехаль, гьеб бихьун гутIи жиндир гIайиб букIиналда ишара гьабун, жинца абун: «дие лъугъараб жо щиб бугеб гьуд-гьуд бихьичIого букIизе ккани? Дир канлъиги ун гьечIо, цогидал хIанчIиги дида рихьулел руго»- абун. Гьаб Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام жиндир напсалда гIайиб чIвай ва гьуд-гьудулда гIайиб чIвангутIи инсанасул цIакъго тIадегIанаб макъам буго, гьес напс гIодогIан гьабиялъуль ва чIухIи рецц гьечIолъгиялъуль.

ТIадегIанав Аллагъас жиндие аварагIтиги кьедал, кIудияб улкаялъул ханлъунги гьавидал, гьел нигIаматазда шукру гьабизе тIадаб букIана Сулайманида عَلَيْهِ السَّلَام. Гьев шукру гIемер гьабулездасаги вукIана.

Боязда гьоркъоб жиндир хIажат тIубалеб гьуд-гьуд бихьичIеб мехаль, Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام гьеб иш гIунтIизабуна жиндирго напсалъул такъсиралда ва гьев хIинкъана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьеб гьуд-гьуд жиндир мунагъ-хатIа ккун, жиндие тамихI гьабун нахъе бачун батилин абун.

Гьаб гIамал буго жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъай, гьев разилъи тIалаб гьабун гIибадат гьабулел, жидер макъам тIадегIанал муъминзабазулги. Жидер мурадазда швечIого, гIибадаталъуль икъбал гьечIого хутIараб мехаль, гьез хал гьабула жидер напсалъул ва гьель гьабулеб гIамалалъул: щиб жодай жидеца тохго тун бугеб абун. Нильеда тIад бугеб паризаяб какцин берцинго баларел нильеес Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан щиб квербакъи букIинеб ва нильер хIал кин лъикIлъилеб? Ниль тушбабаздаса кин

бергьинел?

21. Гьeб гьуд-гьуд гьeчeблъи
якьинлъараб мехаль, Сулайман аварагас
абуна:

لَا عُدْبَنَهُ، عَدَابًا شَدِيدًا أَوْ لَا أَدْبَحْتَهُ
أَوْ لِيَأْتِيَنِي سُلْطَانٌ مُّبِينٌ ﴿١١﴾

«Дица гьeлъиe гучаб гIазаб гьабила, яги
дица гьeб хьвeла, яги гьeб дихьe бачIина баянаб хIужаги бачун,
жиб щиб сабаблъун дир изну гьeчIого рукIалъараб»- абун.

Гьуд-гьуд букIана Сулайман عَلَيْهِ السَّلَام сапаралда вугеб мехаль гьeсда
цадахь букIунeб хIинчI. Жиндир куркъбаздалъун гьeсие рагIад
гьабулаан. Сулайманил боязе лъим хIажалъараб мехаль гьуд-гьудаль
ракьулъан лъим баккизе бугеб бакI бицунаан, цинги шайтIабаца
бухьун ракъун гьениса лъим баккизабулаан. Гьeб къоялъги Сулайман
عَلَيْهِ السَّلَام жиндир аскаралгун цадахь цо бакIалда чIараб мехаль, гьeзиe
лъим хIажалъун букIун валагъана Сулайман عَلَيْهِ السَّلَام жиндир боязда
гьоркоб гьуд-гьуд бихьизе бокъун ва гьeб лъим тIалаб гьабизе битIизе
къасд гьабун.

22. Дагьабго мех гьоркъoб индалго
гьуд-гьуд бачIана ва гьeлъ абуна: «Дида
лъана ва бихьана дуда лъачeб жо я
Сулайман!

فَمَكَكَ عَيْرَ يَعْمِدُ فَقَالَ أَحَطُّ بِمَا لَمْ
تُحِطْ بِهِ، وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَأٍ يَقِينٍ ﴿١٢﴾

Дун духьe бачIана Сабаъ абулеб ракъалдаса дуге баянаб хабарги ва
цIакъ кIвар бугеб амруги босун.

23. ХIакълъунго дида чIужу гIадан
ятана гьeб Сабаалъул къавмалъул
ханлъун. Гьeлда цIар Билкъис букIана.
Гьeлъиe Аллагъас جَلْجَلَةٌ къун буго ханзаби

إِنِّي وَجَدْتُ أَمْرًا تَمَلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ
كُلِّ سَبْئٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾

жинда хIажалъулеб кинабго жо. КIудияб улкаги буго, бeчeдаб ракъги
буго, рагъ гьабизе бахIарзалги руго, ярагъ-матахIги буго. Гьeлъул
жий гIад чIолеб цIакъ чIухIараб ва кIудияб тахги буго Жавгъар
якъуталь къачIараб, меседил тах буго, жиндир къимат ва багъа гьабизе
кIолареб.

24. Дида гьeй Билкъисги гьeлъул
къавмги батана жидеца гIадегIанав
Аллагъасе гьабичIого бакъуе лагълъи
гьабулеллъун.

وَجَدْتُهُمْ وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيْنُ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالُهُمْ
فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿١٤﴾

Гьeзиe гьeб гIамал берцин бихьизабун
буго шайтIаналь ва гьeлги руссизарун руго битIараб нухдаса ва
хIакъаб диналдаса. Гьeл руго жидеда Аллагъ جَلْجَلَةٌ цо гьавизе ва

гьесие лагълъи гьабизе кколеблъи лъаларого.

25. Гъез лагълъи гьабулеб буго Аллагъас

جَلَّ جَلَّالَهُ бижараб бакълъе ва гьал зобал

ракълал жинца рижарав ва гьезда жаниб

бугеб кинабго бальголъиги жинда лъалев

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гьечЮ лагълъи гьабулеб:

нужеца бальго гьабурабги загьирго гьабурабги кинабго иш жинда лъалев.

أَلَا يَسْجُدُ لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبَاءَ فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ
وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٥﴾

26. Жив цогояв, цоги жинда релъарав

гьечЮев БетЮргъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго

жиндие лагълъи гьабизе тIадав. ЦIакъ кIудияб гIарщалъул

БетЮргъанги вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

Гъаб (25-26) аят цIалидал сужда гьабизе сунатаб буго.

Гъаб шуго аят буго (22-26) гьуд-гьудалъул хабар. Гьеб калам рагIараб

мехаль Сулайман аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гьуд-гьудалъул гIузру къабул гьабуна,

гьедин бугониги Сулеймание عَلَيْهِ السَّلَام бокъана гьелъул калам битIараб

букIин тасдикъ гьабизе

27. Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَام абунa: «Ниль

балагъизе руго дуца бицараб рагIи

битIарабищ бугеб, яги мун гьереси

бицунездасанищ бугеб абун.

﴿قَالَ سَتَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ
الْكَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾

28. Мун гъанжеги а гьеб Сабаалъул

ракълалда гъаб дир кагъатги босун.

Гьезул мажлисалда цебе гьеб кагъатги

рехун мун нахъе бусса ва рикIклад

инчЮго, гьез бицулеб жо рагIулеб бакIалда чIа.

Дуца лъазабе щиб жавабдай гьез дир кагъаталъе къезе бугоян

абун. Гьеб жавабги босун мун дихъе бачIа.

Тафсиралъул гIалимзабаца абунa: гьуд-гьуд гьеб кагъатги босун

Билкъисил къалгIаялъуб ун, гьелъул тахалда тIад цо чанго свери

бахъана, цинги жинца гьелъул кIварчIиниб Сулайманил кагъатги

реххун гьезие бихъулареб бакIалда гIодоб чIана. Билкъисица гьеб

кагъат кодобе босун гьелда тIад хъвараб жо цIалана.

29. Билкъисица жинда сверухъ ругел

вазирзабазда ва гIакълучагIазда абунa:

«Я гъаб жамагIат! ХIакълъунго дида цебе

рехана жиндир къимат кIудияб кагъат.

قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا إِلَى الْقِيَامِ كَيْتَبُ
كُرِيْمٌ ﴿٢٩﴾

30. Гьеб кагъатги Сулайман

إِنَّهُ مِن سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾

аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ рахъалъан буго ва гьелда тIадги хъван буго:
«Жив гурхIулев, гурхIел даймав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун
байбихъи гъабун хъвалерб буго гъаб кагъат.

31. Нужеца дида данде чIун чIухIи ва гIамал أَلَا تَعْلَمُونَ
кIодолъи загъир гъабуге. Нуж Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
иманги лъун, дун гьесул авараг вукIин ритIухъги гъабун, дида
аскIоре рачIа»-абун.

32. Цинги Билкъисица абуна: «Я гъаб قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا أَفْتُونِ فِيْ أَمْرِيْ مَا كُنْتُ
жамагIат! Нужеца дие фатва (хIукму) къе فَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُوْنَ
дица шиб жавабдай къела абун.
Дида гъалерб гьечIо ва дие бокъун гьечIо
дицаго хIукму гъабизе нужеца нугIлъи гъабун, нужер хIукмуялда
рекъон гурони»-абун.

33. Гъеб жамагIаталь абуна: «Ниж руго قَالُوا نَحْنُ أَوْلُوا قُوَّةٍ وَأُولُوا بَأْسٍ شَدِيدٍ
къуват-гуч бугел, рагъе махшел бугел, وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ فَانظُرِيْ مَاذَا أَمْرِيْنَ
ярагъ лебалал гIадамал. Мун йинго хан ва
дуца гъабе хIукму.

Дуца дуего бокъараб хIукму гъабе, нижеца гъеб тIубазабизе буго»-абун.
Гъаб буго гьезул мутIигIлъи камилаб букIин бихъизабуберб жаваб.
КъуртIубияс абуна: Билкъисица цIакъ берцинаб гIамал гъабун жиндир
амруялъулъ гъеб жамагIат гIахъал гъабун ва гьезда мушавара гъабун.
Гъеб жамагIатальги гъей разилъуберб жаваб къуна, жидер къуват-гуч
букIин бицун ва жидер камилаб мутIигIлъи бицун. Гъаб цоцаздехун
бугеб берцинаб мушавара ва берцинаб калам жиндаса мисал босизе
рекъараб букIана, гьезул амруялъул бетIер чIужугIадан йикIинчIебани.
Билкъис гIакъло бугей ва цIодорай йикIин бихъизабуберб буго гьелъул
хIукмуялъ-абун.

34. Билкъисица абуна: «ХIакълъунго قَالَتْ إِنَّ الْمَلَأُوْكَ إِذَا دَخَلُوْا قَرْيَةً أَفْسَدُوْهَا وَجَعَلُوْا
ханзабазул гIадат буго жал по أَعْرَءَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُوْنَ
шагъаралда лъугъараб мехаль, гъеб
шагъар пасад гъабуберб.

Рагъ гъабун шагъар бахъараб мехаль гъеб биххизабун, бухIун пасат
гъабуба, гьениса бечелъи ва хазина нахъе бакIарула, гьелъул гIадамал
асир гъарун лагълъиялда ккезарула. Гъеб шагъаралъул бицунго
къадро бугел гIадамалги цIакъго гIодогIан гъарула. Гъадин
гъабуба жал бергъарал ханзабаз.

Гъаб кагъат битIарав Сулайманицаги гъебго иш гъабила нилъеца
дандечIей гъабун ва нилъер гъунар-къуватги гIечIони. Нилъеэ

лъикI буго цин гьел щал гIадамал ругел ва гьезул мурад щиб бугеб лъазабуни.

35. ХIакълъунго дица гьев

Сулайманихье сайгъаталги росун цо кьокъа битIизе буго ва гьел щиб жаваб босундай рачIулаян балагъун чIезе йиго»-абун.

وَأَيُّ مَرْسَلَةٍ إِلَيْهِمْ بِهَدْيَةٍ فَنَاطِرَةٌ يُعْرَبَرَجَعُ
الْمُرْسَلُونَ ﴿٢٧﴾

Гьелда лъалеб букIана сайгъатаца ва берцинаб каламалъ гIадамал кверде росулеблъи.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугIаббасица абун: Билкъисица абун: гьел гIадамаз сайгъатал къабул гъаруни гьел рукIине руго ханлъи бокъарал ва дунялалъул кIодолъи бокъарал. Нильеца гьезда рагъ гъабизе буго. Гьез сайгъатал къабул гъаричIони гьев ритIухъав авараг вукIизе вуго ва ниль гьесда мутIигIлъун нахърильлъине руго абун.

Билкъисил амруялдалъун меседил хIарччал (гъадараби) росун ва цоги жавгъар-якъуталъ, маржан луь-луалъ къачIарал алатал росун Сулайманихье عَلَيْهِ السَّلَامُ ине цо кьокъа хIадурана. Гьеб хабарги босун гьесухъе гьуд-гьудги бачIана.

36. Гьел чапарзаби жидер сайгъаталги росун Сулайманихье рачIараб мехалъ гьев сайгъатазда валагъичIо ва гьес абун:

«Нужее бокъунищ бугеб боцIи-малги кьун дун кодове восизе ва нуж купру-ширкалда тезе? Аллагъасе ГIадамаз дие кьураб бечелъиги, ханлъиги цIакъ гIемераб ва кIудияб буго. Аллагъасе ГIадамаз дун аваралъиги кьун халкъалда гIаса вищун вуго, гьел Аллагъасе ГIадамаз гIибадат гъабиялда ахIизе. Нуж руго дунялалъул ханлъи ва бечелъи бокъарал гIадамал, гьедин бугелъул нуж роххулел руго нужее сайгъатал кьураб мехалъ.»

فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانَ قَالَ أَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَا آتَيْنَاهُ اللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا آتَاكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدْيِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٢٨﴾

37. Гьеб кьокъаялълъул бетIерасда хитIаб гъабун Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Мун гIад вуссун а дурго къавмалъухъе ва дуца гьезда лъазабе дун вачIизе вукIин рикIкIен гIемерал боялги рачун, гьезда данде чIезе жидер хIал кIоларел.

БичасхIаги, дица гьел жидер ханлъиялдаса ва ватIаналдаса къватIире рахъинарила гIодорегIаналлъун ва хIакъиараллъун гъарун.

أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَّا قَبْلَ لَهُمْ بِهَا
وَلَنَخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾

Жидеца иман лъечІони ва дун аварагълун вукІин къабул гъабун дир амруялъе мутІигІлъичІони»-абун.

Жиндир чапарзаби гІадрусун рачІиндал ва гъез Сулайманил عَلَيْهِ السَّلَامُ хабарги бициндал Билкъсида лъана гъев ханлъи бокъарав чи гъечлеблъи, гъесда данде рагъ гъабун жий бергъунареблъиגי. Цинги Билкъсица Сулайманида عَلَيْهِ السَّلَامُ хабар битІана жий ячІине йигин жиндир улкаялъул ханзаби ва церехъабиги рачун, ва жийги балагъизе йигин щиб жодай Сулаймание бокъун бугеб ва щиб диналдедай жий ахІулей йиго абун.

Жиндир бодул церехъабазул анцила кІиазарго чиги вачун Билкъсис къватІие яхъана Сулайманихъе عَلَيْهِ السَّلَامُ ине. Гъеб хабар рагІараб мехаль ва Билкъсис жиндир улкаялда гІагарлъараб мехаль, Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَامُ бокъана Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъиялда тІоритІел гъабулеб ва жиндир аварагълъи ритІухъ гъабулеб гІаламат Билкъсида ва гъельгул къокъаялда бихъизабизе.

38. Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Я гъаб жамагІат! Щив вугев нужеда гъоркъов гъей Билкъсис дие мутІигІлъун ва иманлъун гъание щвелелда гъельгул тахги бачун вачІине кІолев чи?»- абун.

قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَأْمُورُ أَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾

Гъель иман лъун хадуб гъельгул тахалда ханлъи гъабизе бегъуларелгул, гъей разилъун гурони, гъей жинда аскІой щвелелдего гъельгул тах бачІун букІине бокъана Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَامُ.

Билкъсисил ханлъиялъул гІаламатлъун бугеб цІакъ чІухІараб тах букІана. Гъей Сулайманихъе ине хІадурлъараб мехаль, тах жаниб бугеб кІалгІаялъул анкьго батІияб рукъги тІаде рахан, кІулал нахъе росана. Гъеб кІалгІа цІунун тарал бояздаги лъазабуна жий тІаде юсун ячІинегІан щивго чи кІалгІаялда аскІов къазе тогеян.

39. Жундузул цІакъ къуватаб ва гучаб цо женаль абун: «Дун бачІина духъе гъеб тахги бачун мун хІукму къотІизе гІодов чІараб мажлисалдаса тІаде вахъинелде.

قَالَ عَفَرٌ بَشَرٌ مِّنَ الْبَشَرِ إِنَّا أَنبِئُكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِن مَّقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيَّ أُمِينٌ ﴿٣٩﴾

Сулайман авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир рагІияталъул тадбир гъабизе ва гъезул гІарз къабул гъабун, гъезда гъоркъоб гІадлияб хІукму гъабизе гІодов чІолаанрадал бакъ баккаралдаса къальгул гІуж щвезегІан. ХІакълъунго дун гъеб тах бачун бачІине кІолев буго ва гъеб сах-саламат, гъелда гІад бугеб жавгъар- якъут цІунун бачІине дида божилъи бугебги буго»-абун.

Сулаймание عَلَيْهِ السَّلَامُ бокъана жегиги хехго тах бачун вачІунев чи халкъалда

загьир гьавизе ва гьелдалъун Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** жиндие кьун бугеб кІудияб ханлъиги ва жиндие квегъун ругел боялги загьир гьаризе.

40. Жинда аскІоб Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ рахъалъан гІелму бугев чияс абун:**
«Дун вачІина духъе гьед тахгь бачун,
дуца балагъараб бер къапилебІан
хекого»-абун.

Гьев вукІана Асиф ибну Бархия абулес
Аллагъасде **جَلَّ جَلَّ** мутІигІав муъминчи
Сулайманил катиб (писарь). Гьесда лъалеб
букІана жиндалъун гьарараб жо лъугъулеб Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** цар.

Сулайманица **عَلَيْهِ السَّلَام** гьесул раІи къабул гьабун ва Асифица дугІаги
гьабун гьед саІаталь Билкъисил тах гьезда цебе бачІана.

Сулайман аварагасда **عَلَيْهِ السَّلَام** жинда цебе бачІун чІун гьед Іажаибго берцинаб тах бихьидал гьес абун: «Гьаб иш буго Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** дие гьабураб кІудияб цІоб- рахІмат. Гьалдалъун Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** дир хІалбихьиги гьабулес буго дун жиндир нигІматал лъан, гьезда шукру гьабулездаса вугодай абун, яги гьел нигІматазул кьимат лъачІого гьезда инкар кколевай вугев абун. Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** нигІматазда шукру гьабулес чи вуго жиндиего лъикІлъи гьабулес чи: гьес шукру гьабураб мехаль Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гьесие жегиги нигІматал цІикІизарула. Гьел нигІматазда цо гІадамаз инкар ккунин абун Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** щибго асар букІуларо. Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** хІажатав гьечІо гІадамазул шукруялда. ХІакълъунго Гьев цІакъ бечедав ва сахаватав вуго. жидеца шукру гьабуларезеги жинца нигІматал кьолев вуго.

41. Сулайманица **عَلَيْهِ السَّلَام абун:** «Нужеца
гьей Билкъисиде лъалареб хІалалъ
гьельул тахальул сипат хисизабе! Нильги
балагъизе руго гьей гІелму- гІакъло бугей
йигодай ва гьед тах жиндир букІин гьелде лъаладай абун, яги
гьей гьед тах лъаларейдай йиго абун.

42. Цинги Билкъис жиндир ханзабазул
ва къавмалъул церехъабазул аскаргун
цадахъ ячІун, Сулайманиде аскІоес
щведалго, гьелде жиндир тах
бихьизабун ва гьелде абун: «Гьадианаб бугищ дур тах»-абун.

«Гьаб бугищ дур тах»-абун абичІо, гьей хеккого кантІизе бегьила абун жиндир тах Сулайманихъ букІиналда, ва гьес тахалье хис-басги гьабун

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ
بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَآهُ
مُستَفِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِن فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي
آءَ أَشْكُرَ أَمْ أَكْفُرُ وَمَن شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ
وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّيَ عَنِّي ذَرِيرٌ ﴿٥٠﴾

قَالَ نَكَّبُوا لَهَا عَرَشَهَا نَنْظُرُ أَتَهْتَدِي أَمْ
تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٥١﴾

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عِرْشُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ
وَأُوَيْبِنَا أَعْلَمُ مِن قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٥٢﴾

букИналда. Билкьисицаги абунa: «Гьeб дир тах бугеб гIадин буго»-абун. Гьeб жиндир тах букIин лъана Билкьисида, гьедин бугониги дозул суалалда рельеIьинабун кьуна жаваб. Гьелдалъун Билкьисица жиндир гIакъиллгьи ва цIодорлгьи бихьизабунa.

Амма Сулайманица عَلَيْهِ السَّلَامُ живги, жиндир къавмги гьелдаса гIемерго цIодорaб букIин загьир гьабун абунa: «Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нижее гIелмулгьи кьуна гьай Билкьисие кьелелде цебего. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ ниж гьаруна гьев лгьалеллгьун ва гьесие гIибадат гьабулеллгьун,- гьeб буго бищунго кIудияб гIелму ва нигIмат.

43. Гьей Билкьис Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лгьeялдаса нахъчIвана жинцаги жиндир къавмалгьи бакъ-моцIалгье лагьлгьи гьабулеб букIиналъ.

ХIакьлгьунго Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ гурeб жоялгье гIибадат гьабиялдалгьун гьейги йигольана капураб къавмалдаса.

Сулайман аварaгас عَلَيْهِ السَّلَامُ гьей Билкьис ячIинелда, гьей жаний чIезе цIакъ берцинаб, борхатаб кIалгIа бан букIана. Гьeб кIалгIаги бацIадаб цIералгьул бан букIана. Гьенир жанире унеб нухги бацIадаб лгьималда гIад гьединабго цIер ккураб букIана. Балагьарав чиясда кколаан гьeб бацIадаб, гьваридаб лгьим буго абун, ва гьелда гIаде ккураб цIерги багIа гьабизе лгьалeб букIинчIо.

44. Цинги Билкьисида гьeб кIалгIаги бихьизе гьабун «Мун гьений жаний лгьугьяан»-абунa. Гьелда гьений унеб нух бацIадаб, берцинаб лгьим бугин ккана ва жинца гурде эхедегIан гьабун бохдул ва хIатIал загьир гьаруна.

Лгьималда жаниса доvehун ине къасд гьабурав чияс гьабулеб хIалалгь. Сулайманица абунa: «Гьeб жо лгьим гьeчIо, гьeб буго бацIадаб цIералгьул гьабураб кIалгIа»-абун.

Гьал киналго гIаламатал рихьидалго ва Сулайман аварaгас عَلَيْهِ السَّلَامُ дагIват гьабун гьелда Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIин ва жиндие гIибадат гьабизе бегьулeб цоги щибго жо гьeчIеблгьи бичIизабидал, Билкьисица абунa: «Я дир БетIергьан! ХIакьлгьунго дица дирго напсалгье зулму гьабун буго гьанжелгьизегIан Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIин лгьан гьесие гIибадат гьабичIого. Гьанже дун гьав Сулайман аварaгас عَلَيْهِ السَّلَامُ гьабулеб диналда божана ва кинабго гIаламалгьулго БетIергьанлгьун жив вугев Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъана ва гьесул амруялда нахъ иильлъана»-абун.

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُونَ لِلَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٤٣﴾

قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسَأْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾

Гъаб бакІалда Сулайман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ва Билкъисил къиса хъван тубана. Тафсиральгъл гІалимзабаца гъаб къисаялда жанир цогиги гІемерал, берцинал хабарал рицун руго. Гьел киналго жидее къучІаб хІадис гьечІел рукІиналь гъаб таржамаялда хъвачІого тана. Жидеца гьел хъварал гІалимзабаздаги нильеца гІайиб чІваларо. Гьезул мурад букІана жидер заманаяльул муъминзабазул гІакълуялда рекъараб хІалалъ хабар бицун, гьел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІажаибал гІаламатазда кантІизари.

Гьел къисаби руго Инжил-Тавратальул агълуяль рицунел ратарал къисаби. Гьел ритІарал руго абун, гьезда божизе бегълуларо, гьел киналго гьересиял руго абун гьезда инкар гъабизеги тІадаб гьечІо. Нильеда тІадаб жо буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб жо гъабизе хІал кІолев вукІиналда иман лъезе. ГІелмуяль ва гІакълуяль тІобанго нахье чІвалареб жо Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІунтІизабун бицараб мехаль, гьеб жо нильеца тасдикъги гъабиларо, нахъеги чІваларо, гьеб бицараб жо хІакъаб букІиналда яги гьеб гьересияб букІиналда тІоритІел гъабулеб хІужа-далил нильее швезегІан. Сулайман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къиса «сурату Ссвад»-алдаги бицине буго. Инша Аллагъу.

45. ХІакълъунго Дица Самудиязул къавмалда расулълъун витІана гьезулго вац СсалихІ. Гьес жиндир къавм ахІана Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гьесие гІибадат гъабиялда.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمِ آخَاةِم صَالِحًا أَنِ
اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٥١﴾

Амма гьеб къавм СсалихІида عَلَيْهِ السَّلَامُ гІенеккичІо ва батІи-батІиял къокъаби гъарун цоцазде къацандулел рукІана. Гьезул иман лъураб къавм ва купру-ширкалда чІараб къавм жидеца гъабулеб дин битІараб буго абун къецандулел рукІана.

46. СсалихІица عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: «Я дир къавм! Нужеца нужеего квешаб жо хехго бачІин шай тІалаб гъабулеб, лъикІлъи тІалаб гъабиялдасаги цебе гъабун.

قَالَ يَوْمَ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ
الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تَرْحَمُونَ ﴿٥٢﴾

Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхІулеб гІамал гъабун, гьев разилъи ва гьесул рахІмат шай тІалаб гъабулареб, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъулеб, гьесул гІазаб нужее хІакълъулеб гІамал гъабичІого. **Нужеца Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ мунагъл рахчи тІалаб гъабуни ва тавбо гъабун лъикІаб гІамал гъабун, нужеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхІила. Ва нуж Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ**

разияб агьлогун цадахь алжаналде лъугьила.

47. Ссалих1ил къавмаль абуна: «Нижее баракат гьеч1олъи бахана дудаса ва мунгун цадахь ругел муъминзабздаса»- абун.

قَالُوا أَظَيْرَ نَائِكَ وَيَمَن مَّعَكَ قَالَ طَيْرُكُمْ
عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾

Гьeб заманаялъ бакъбан, хур бижич1ого ракъи бач1ун бук1ана Ссалих1ил къавмалда. Ссалих1ица абуна: «Нужее бугеб баракат гьеч1олъи буго нужер купру сабаблъун Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** нужее гъабулеб г1азаб. **Нуж руго шайт1аналь** питнаялда ккезарурал г1адамал.

Нужеда х1акъабги бат1улабги жо бат1а гъабизе лъалеб гьеч1о ва Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** нужее гъабураб х1албихъи ва къварилъи нужер аварагасулги гьeсда мутиг1лъарал муъминзабазулги г1айиб бугин абулеб буго.

48. Ссалих1ил къавмалъул, «Хижду» абулеб шагъаралда рук1ана ич1го залимав чи.

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ
يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾

Гъез ракъалда г1ад цакъ пасалъи гъабулеб бук1ана ва г1адамазе зулму-къварилъи гъабулеб бук1ана, гъезул цониги лъик1аб г1амалги бук1инч1о.

Тафсиралъул г1алимзабаца абуна: «Гъев ич1го чи вук1ана Ссалих1ил капураб къавмалъул церехъабазул лъимал. Гъез жидеда хадур ракъарун рук1ана киналго иман гьеч1ел, пасалъи гъабулел квешал г1олохъаби ва жидеца гъеб шагъарада ва цогидаб бак1алдаги г1адамазе зулму гъабулеб бук1ана. Гъез г1адамал Ссалих1ида иман лъеялдаса нахъч1валел рук1ана ва иман лъурал муъминзабазеги къварилъи гъабулеб бук1ана. Цоги г1алимзабаца абуна гъезул пасалъиялда гьоркъоб гьересияб г1арацги бук1анин абун.

Аллагъасул салам лъеяв Ссалих1 аварагасул заман г1ад буссун бач1араб г1адин буго жакъа дунялалда бугеб х1ал хал гъабураб мехаль. Ханзаби, бечедал г1адамал, к1удиял х1акимзаби улкаялъул киналго бечелъабазул к1улалги кодоре ккун, гьел жидедаго гьоркъор рикъулел, гъеб бечелъи жидерго агьлуялде буссизабулел руго. Гъезул лъималги г1орц1ун, цулъун, гъабизе жо т1аг1ун, ч1ах1иял минабигун, ч1ух1арал машинабигун, ч1ух1арал г1амалалгун хъвадулел руго. Гъезие ракъалде цвараб квешаб г1амал гъабизе гьел гъукъулеб иман, нич-ях1ги гьеч1о. Гъез гъабураб зулму ва пасалъи гъезул умумуз бахчулеб буго.

Мискинал, пакъирав г1адамазул к1вар гъабулев цониги х1акимги гьеч1о. Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّالَهُ** х1инкъулел имамзаби ва ханзабиги гьеч1о. Бет1ергъан Аллагъасул г1адат буго г1адамазул г1амалалда рельлъарал ханзаби гъезда г1аде риччалел. Гъаб умматалда бугеб балагъ ва

къварилъи буго гъаб умматалда гьоркъор иман камилал, Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** хІакъикъат лъалел муъминзаби цІакъго дагълъун рукІин. «Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** вуго» абуни гІолеблъун рикІкІун буго гІемерисеб халкъаль. Гъезда хадуб цо къокъа буго паризаяб как бани ва кІал ккуни, закат-хІажги тІубани, цоги щибго жо гъабизе кколларин абулел.

Аза-азар чиясда гьоркъов цо чи вуго ГІадегІанав Аллагъас гъаб кинабго махлукъатги жидее квегълъун, инсан жиндие лагълъи гъабизе вижун вукІин жинда бичІчІулев ва гъеб лагълъи цохІо Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** гъабизе ккани гъаб ракъалда тІад цо исламияб дин букІизе тІадаб букІинги лъалев. Исламияб дин ракъалда тІад бищунго тІадегІанаблъун гъечІебгІан заманаялъ Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** иман лърал муъминзабазда тІадаб букІула жиндир напсалдалъун, боцІи-малалдалъун, гІелму-гІакълуялдалъун Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** дин ракъалда букІинабиялъе гІоло къеркъезе. Гъелда цІарги абула «жигъад» абун. Гъеб жигъад гъаби буго муъминчиясул бищунго тІадегІанаб макъам.

Гъаб масъала бищунго цебе бусурбабазул церехъабилъун ругел цІаларал чагІазда, дибирзабазда ва имамзабазда бичІчІизе тІадаб масъала буго. Гъезда гъебги бичІчІун, гъез битІараб дагІватги гъабун, гІолохъанаб гІелалъ Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналъе гІоло къеркъеялъул байрахъ борхараб мехаль, инша Аллагъу, Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** муъминзабазе квербакъи гъабила ва ракъалдаса пасалъиги тІагІила.

49. Гъеб пасадаб къавмалъул церехъабилъун ругел гІолохъабаз цояз цояздехун абун:

«Нужеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** цІаралдалъун гъа гъедун къотІи гъабе сардилъ къвагІире

рахълъун СсалихІ авараг **عَلَيْهِ السَّلَام** ва гъесда иман лърал муъминзабиги чІвазе. Гъел чІван хадуб нильеца СсалихІил валиясда (гъесул къисас босизе кколев бищун цевесев гІагарав чи) абила: «Нижеда бихъичІо гъев СсалихІги гъесул агълъоги гъалагълъараб куц. Нижеда лъаларо лъица гъев ва гъесул агълъо чІвараблъи. ХІакълъунго Нижеца бицунеб рагІинги битІараб буго»-абун. Цинги гъересияб гъаги гъедун гъев вали божизавила нильер рагІиялда.

Гъаб букІана СсалихІил **عَلَيْهِ السَّلَام** къавмалъ вараниги хълъун гъезие СсалихІица лъабго къоялдаса Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** нуж гъалаг гъаризе руго абун къотІи гъабураб заман. Гъел квешал гІолохъабаца абун: лъабго къоялдаса ниль гъалаг гъаризе ратани нильеца СсалихІги гъесул агълъоги жегиги хехго гъалаг гъарила абун.

Цинги гъел сардилъ рахълъун жидер ярагълъи босун СсалихІил рукъ бугеб

قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَهُ وَآهْلَهُ ثُمَّ
لَنَقُولَنَّ لَوْ يَرَىءَ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ
وَأَنَا لَصَادِقُونَ ﴿٥٩﴾

бакIалде ана. Гьел СсалихIил рукъалда гIагарлъараб мехаль Аллагъас
عَلَيْهِ السَّلَامُ амру гъабун малаикзабаца гъезда гIаде кIудиял ганчIал рехана
ва гьелги гъалагъана. Гьел гIолохъаби тIад руссине кватIараб мехаль
гъезул къавм къватIибе бахъун СсалихIил рукъалде аскIоре шведал
гъезда чIван гIодоре реххун рихъана жидер перехъаби.

Гьеб иш бихъидал гъез къотIи гъабун СсалихIги гъесул агълоги чIвазе,
СсалихIил къавмалги рагъе хIадурлги гъабун. Муъминзабул
цояс капураб къавмалда абун: «Нуж щай гIедегIулел рагъ гъабизе?
СсалихIица къотIи гъабураб лъабго къо араб мехаль гъесул рагIи
ритIухълъичIони нуже ихтияр буго бокъараб иш гъабизе»-абун. Гьеб
гIакълуялда рекъон капурзаби нахъ руссана.
гIадегIанав Аллагъас абублеб буго.

50. Гьеб капураб къавмаль СсалихIие
عَلَيْهِ السَّلَامُ ва муъминзабазе макро гъабизе
къасд гъабун букIана.

وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ
لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾

Дицаги гьел капурзабазе макро гъабун
гъезда шибго жоги лъалареб хIалалъ.

51. Дуца пикру гъабе МухIаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кинаб ахирдай гьел
макрочагIазул букIана абун.

فَأَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَا
دَمَرْنَا هُمْ وَوَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾

XIакълъунго Дица гьел квешал
гIадамалги ва гъезул къавмги гъалаг гъарун гъезул насло-тухум
гIагIизабун.

52. Гьел жанир чIун рукIарал рукъзал ва
шагъарал чIунтун чIвадал лъугъун руго
гъезул зулму ва купру сабаблъун.

فَلَيْكَ يَبُوءُ هُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِيَّاكَ
فِي ذَلِكَ لآيَةٌ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾

Гьел гъалаг гъаруна, гъезул росаби ва
шагъарал чIунтун гIагIана. XIакълъунго Гъаб СсалихIил къавмалъул
къисаялъулъ ва гъезул чIунтун гIагIарал шагъаразулги жидеда
жо лъалел ва пикру гъабулел гIадамазе Аллагъ цо гъабизе
ва гъесул хIалкIолъиялда гIоритIел гъабублеб гIаламат ва хIужа-
далил буго.

53. Дица гъалаг гъариялдаса хвасар
гъаруна Аллагъасда عَلَيْهِ السَّلَامُ иман лъун
гъесдаса хIинкъулеллъун рукIарал муъминзаби.

وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

54. ЛутI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къисаги бице дур
умматалъе вагIазлъун букIине.

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنِّي أَنذَرْتُكُمْ
الْفَلْحَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾

Гъес жиндир къавм Садумалъул агълуялда

абуна: «Нужеца гьeб цIакъ къабихIаб пишайищ гьабулeб, гьeб иш къабихIаб ва инжитаб букIин нужеда якъинго бихъулeб лъалeбги букIадго?»- абун.

55. Унго-унго нуж бихъиназда нахъейищ лъугъулeл, нужер шагъват тIубазе ва гьeб нужер напсазе берцинги бихъун,

أَيُّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ
النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٥﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьeб шагъват тIубазелъун рижарал руччабиги жалго тун? Валлагъи, нуж ахIмакъаб, лъикIаб квешаб жо батIа гьабулареб къавм буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIалал гьабураб жоги тун хIарам гьабураб гьабизе унел руго, хIайваназцин гьабулареб пишаги гьабулeб буго.

56. ЛутI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام дагIваталъе къавмалъ къураб жаваб букIинчIо гьeсда гIин тIами ва гьeсул рагIи боси. Гьезул жаваб букIана жидеца аби:

* فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
أَخْرِجُونَا أَلْ لُوطُ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ
يَظَاهِرُونَ ﴿٥٦﴾

«Нужеца ЛутIги гьeсул агълоги нужер росолъан къватIире къотIе! Гьел руго жал хъубаб жоялдаса цIунарал, нилъер гIамалги къабихIаб жольун рикIкIунел гIадамал»-абун. Гьедин махсароде гьавуна ЛутIил عَلَيْهِ السَّلَام къавмалъ жидер авараг: гьез гьабураб къабихIаб гIамал гьабуларев чи жидеда гьоркъоса къватIиве ине кколилан абун.

57. Дица ЛутI авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гьeсул агълоги хвасар гьабуна гьeб къабихIаб пиша гьабулeб къавмалдаса ва гьезда тIаде биччараб гIазабалдасаги.

فَأَنْجَيْتَهُ وَأَهْلَهُ وَالْأَمْرَآتُ وَقَدَّرْنَا
مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٥٧﴾

ЛутIил عَلَيْهِ السَّلَام чIужу хутIизегIан, гьей жал гьалаг гьаруразда гьорлъ йикIине къадар гьабун букIиналъ, хвасар гьайичIо гIазабалдаса.

58. Дица гьезда тIаде цIакъ квешаб цIад базабуна. Гьeб букIана жиде хIинкъи къураб мехалъ гьелда гIенеккичIеб къавмалда базабураб жужахIалъул роркъарал ганчIазул цIад.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا سَاءَ مَطَرٌ
الْمُنذِرِينَ ﴿٥٨﴾

59. Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кинабго шукру ва рецI Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго, гьeс къурал кIудиял нигIматазда данде ва гьeсул цIоб-рахIматалда дандеги.

فُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ
أَصْطَفَى اللَّهُ خَيْرًا مِمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ саламги буго жинца аварагълъялъе тІаса ришарал лъикІал муъминзабазда.

ТІадегІанав Аллагъас амру гъабуна жиндир калам бай бихъуда Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рецц гъабе ва гъесул аварагъзабазда свалат-салам битІе абун. Гъаб амру аварагасги тІубазабуна, гъесда хадур рукІарал хириял асхІабзабаца ва киналго лъикІал имамзабаца ва гІалимзабацаги тІубазабуна. Нилгъехъе бачІараб хІалалъ нилгъедаги тІадаб буго лъикІаб гІамал гъабизе бай бихъулеб мехаль: вагІза гъабизе, дарс цІализе, ва дагІават гъабизе, ригъин гъабизе ва цогидалги ишал гъаризе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ цІаралдалъун бай бихъун, гъесие рецц гъабун, гъесул расулазда свалатги битІун бай бихъизе.

Дуца гъезда абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинца кинабго жо бижарав, гъеб хыхъулев, гъелъул тадбир гъабулев Аллагъиш лъикІав вугев жиндие лагълъи гъабизе ва жив БетПергъанлъун вукІине, яги жидеца щибго мунпагІат яги зарал гъабуларел, Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ ширк гъабун нужеца лагълъи гъабулел хъанчалиш лъикІал ругел?-абун.

60. Жинца зобалги ракъалги рижарав, жинца зодиса цІад рештІизабурав ва гъелдалъун нуже ахал-хурзалги рижизарурав, берцинал, гъуинал пихъал рижизарурав шив вугев ва гъеб пихъ тІад бижулел гъутІбиги рижизарурав.

أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا ۗ أَلَيْسَ اللَّهُ مَعَ الْبَلَّاءِ قَوْمٌ يَعِدُّونَ ﴿٦٠﴾

Нужер хІал кІолеб букІинчІо гъел гъутІби ва гъаниб рехсараб жоялдаса щибго жо бижизабизе. Гъав Аллагъгун جَلَّ جَلَّالَهُ цадахъ цогиги алагъишха вугев?

Гъаб камилаб хІалалда зобал ракъалги рижарав, гъезда жаниб бугеб гІажаибаб жоги бижарав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурев цоги шив вугев жиндие лагълъи гъабизе хІакъав? ГъечІо цоги алагъ. Жидеца ширк гъабулеб къавм буго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ бащад гъарун хъанчал ва цогидал гъес рижарад жал лъолел ва гъезие лагълъи гъабулел.

61. Гъаб ракъ нуж тІад чІолеб бакІлъун гъабурав, гъеб ракъалда тІад чвахулел гІорал-лъарал гъарурав, гъеб ракъалда тІад бутІрулгІадин мугІрулги гъарурав, жинца кІиго батІияб ралгъдал лългъималда гъоркъоб пардавги гъабурав шив вугев?!

أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ۗ أَلَيْسَ اللَّهُ مَعَ الْبَلَّاءِ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾

Гъав Аллагъгун جَلَّ جَلَّالَهُ цадахъ цогиги алагъишха вугев, гъаб рехсараб

жо бижизе хІал кІолев? ГьечІо цоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца жо бижулев ва жиндие гІибадат гьабизе хІакъав.

Жидеца ширк гьабун алагъзабилъун хьанчал ва гІадамал кколезул гІемерисел, жидеца гьабулеб жо шиб бугебцин лъаларел руго. Цо гІадамаз гьабулеб батараб жо гьаби гуреп, жидер гІамалалъул пикру гьабуларел руго.

62. Жинда къварилъи-балагъ цварав чияс ахІи бараб мехаль гьесие жаваб къезе кІолев ва гьесдаса къварилъи борхизе кІолев чи вугищ? ГьечІо гьедиनाव чи цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев.

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْفِيهُ
السُّوءَ وَيَجْعَلُ لَكُمْ خُلْفَاءَ الْأَرْضِ
أَوَّلَهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца нуж гьаб ракъалда гІад халифабилъун гьарурав. Цояб уммат ва къавм гІагІун хадуб, цогиги уммат ва къавм гьабун гьаб ракъ къачІалел, гьелда гІад гІумру гьабулеллъун нуж гьарурав. Гьав Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цоги алагъишша вугев? Гьаб жо бичІчІулев ва гьалъул вагІза босулев чи цІакъго дагъ гурони гьечІо.

63. Гьаб ракъалда гІадги, ральдада гІадги бецІлъуда ккараб мехаль гьеп бецІлъуда рукІадго нужеда нух лъазабулев щив вугев? Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІматлъун бугеб цІад балелде цебе рохалил чапарлъун гьурал ритІулевги щив вугев? Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гьеп иш гьабулев.

أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْبَحْرِ
وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ
رَحْمَتِهِ أَوَّلَهُ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٢٨﴾

Гьав Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цогиги алагъишша вугев, жинца гьеп иш гьабулев ва жиндие гІибадат гьабизе бегъулев? ГьечІо гьедиनाव цоги алагъ. Жив гІадегІанав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьел мушрикаца жиндехун ширк гьабулеб жоялдаса. Кинабго жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукъат буго ва гьесул махлукъат гьевгун цадахъ алагъзабилъун рукІуларо.

64. Жинца кинабго жоялъул бижи бай бихъулев ва ахираталда цІидаса рухІлъун гІадамал гІаде рахъизарулев щив вугев? Зобалаздаса ва ракъалдаса нужее ризкъи къолевги щив вугев?

أَمَّنْ يَجِدُوا الْحَاقَّ يُرْعِدُهُ ۖ وَمَنْ يَرْفُكِرْ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَوَّلَهُ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَانُوا
بُرْهَانِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾

гІадегІанав ва жив цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго гьеп иш жинца гьабулев. Гьав Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цогиги алагъишша вугев жинца жо бижулев ва жинца ризкъи къолев? ГьечІо цоги алагъ цохІо Аллагъ

جَلَّ جَلَّاهُ гурев. Дуца гьел мушриказда абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нуж рачІаха нужерго хІужа-далил бачун, гьеб дагІбаялъулъ нуж ритІухъал ратани»-абун.

65. Дуца абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Гьаб ракъалда тІад ругел ва зобалазда ругел Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ махлукъаталда:

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾

гІадамазда, малаикзабазда ва жундузда бальгояб жо лъаларо, гьеб бальгояб жо лъала цохІо Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ. Жал кидал тІад рахъизарулебги лъаларо гьаб халкъалъул цониги чиясда.

Гьаб аят рещтІизабиялъе сабаб бицана: мушриказ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда абун букІана дуца нижеда бице къиямасеб къо кида чІезе бугебин абун. Гъезие жаваблъун Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ гьаб аят рещтІизабуна.

Гьаб аяталъ тІоритІел гьабулел буго бальгояб жо лъалев щивго чи гъечІолъиялда гІадамал ругониги, жундул ругониги, малаикзаби ругониги.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГІайшатидаса бицараб хІадисалда буго: «МухІаммад аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ метер букІинесеб жо лъалин абурав чи Аллагъасде جَلَّ جَلَّاهُ гьереси гІунтІизабурав чи вуго ГІадегІанав Аллагъас абун буго: «Зобал ракъазда ругезда лъаларо бальгояб жо цохІо Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ гурони»-абун. ХІадис ибну АбихІатимица бицана.

ГІажайбаб жо буго нилъеда гьоркъор цо гІадамал рукІин жидеда цебехун арабги хадуб бачІунебги жо лъалаян абулел. Гьел ритІухъ гьарун, гъезухъе хъвадулел гІадамал рукІинги цІакъго гІажайбаб жо буго. Гьел гІадамал руго гьаб хирияб Къуръаналда жидеца инкар ккурал, хирияв аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хІадисалдаги гІамал гьабуларел.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадис буго: «Жинда бальгояб жо лъалаян абулев чиясухъе ун гъесда жо цІехарав чиясул кІекъого къоялъ как къабул гьабуларин»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Гьел гІадамазул ГІемерисел руго жидеца гьереси бицунел, яги сихІру гьабулел, яги инсанасул хиялал цІалулел. ХІажаж абулев чиясухъе цо бальгояб жо лъалин абулев чи вачун вачІана. ХІажажига цо чанго гамачІ рикІкІун ва гъезул рикІкІен жиндир ракъалдаги ккун, гьел ганчІал хъятикъе ккуна ва дов чиясда абуна: «Чан гамачІ бугеб дир хъятикъе?»-абун. Дов чияс чан гамачІ бугеб битІун бицана. Цинги ХІажажига гьел ганчІалги гІодоре рехун цоги ганчІал ккуна хъятикъе, жинда чан гамачІ бугеб лъаларел. Гъанже чан гамачІ бугеб

дир хъатикъеян абидалго, дов чиясда лъачӀо чан гамачӀ бугеб. Гьелъие гӀилла щибан гьикъидал дос абун: «Дуца ганчӀал рикӀкӀараб мехаль, ва гьезул рикӀкӀен ракӀалдаги ккураб мехаль, гьеб жо бальгояб жо букӀиналъул хӀукмуялдаса бахъана, -(щайгурелъул дуда цадахъ бугеб щайтӀаналдаги лъалеб бугелъул дур рикӀен чан бугебали, ва гьель гьеб рикӀен бищула гьев бальго жо лъалин вугев чиясда, амма дуца рикӀичӀеб мехаль дуда цадахъ бугеб щайтӀаналдаги лъаларо гьелъул рикӀен)- ва дида гьеб рикӀкӀен лъана. Гьанжесалаль дудаги лъалеб букӀинчӀо чан гамачӀ бугеб, дидаги лъачӀо»-абун.

66. Гьел мушриказул гӀелму-лъай нахъ **регуларо ахираталъул амруялда.** بَلْ أَدْرَاكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي سَكِّ

مِنْهَا بَلْ هُمْ فِيهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾

Гьел ахират букӀиналда божулелги гьечӀо.

Гьезул мурад гьечӀо ахираталъул хӀукму лъай, дуда гьеб гьикъулеб мехальги. Гьел руго цакъ шақдарулел гӀадамал ахираталда иман лъеялда. Жегиги гьел мушриказул ракӀал беццал руго гьеб ахират лъаялдаса ва гьелдаса хӀинкъиялдаса.

67. Аллагъасда **гӀаӀаӀа** ва ахираталда инкар ккурал гӀадамаз абун: «Нижги, нижер умумулги хун, ракълъун лъугъун хадур хӀакълъунго гӀадейищ рахъизарулел?»- абун.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَءِذَا كُنَّا تُرَابًا

وَأَبَاؤُنَا إِنَّا الْمَخْرُجُونَ ﴿٦٧﴾

68. ХӀакълъунго нижее гьеб жо къотӀи гьабулеб буго гъав МухӀаммадица **церехун рукӀарал нижер умумузегӀи къотӀи гьабураб гӀадингӀо.**

لَقَدْ وُعِدْنَا هَذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِن قَبْلُ إِنْ

هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

Гьел цересел умумул жегиги гӀаде рахъизарун гьечӀо, нижги гӀаде рахъизаризе гьечӀо. Гьеб рагӀи буго цереселго гӀадамаз ургъараб гьересияб хабар абун. Гьел гӀадамазда кӀочон буго гӀадегӀанав Аллагъас **гӀаӀаӀа** жал щибго жо гьечӀеб бакӀалдаса рижун рукӀин, ва гьедин инсан вижарав Аллагъ **гӀаӀаӀа** гьев хун хадув гӀаде вахъинавизе кӀолев вукӀинги.

69. Дуца гьезда абе МухӀаммад **«Нуж гъаб ракъалда гӀад хъваде ва пикру гъабе нужеда церехун Аллагъасда**

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ

عَقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾

гӀаӀаӀа инкар ккун рукӀарал гӀасиял ва пасикъал гӀадамазул ахир кинабдай кканаян»-абун.

Аллагъас **гӀаӀаӀа** гьел киналго гъалагъ гаруна, гьезул росаби ва шагъаралги

гъабун буклун гурони.

76. Х1акълъунго гъаб хирияб Къуръан
буго жинца бануисраилазда бицунеб гьел
жиндилъ хилиплъун ругеб диналъул
г1емерисеб хабар.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَنْقُصُ عَلَىٰ نَبِيِّ إِسْرَائِيلَ
أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

Гъез Мух1аммад аварагасдаги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъесда рещт1инабураб
Къуръаналдаги иман лъолебани ва гъеб Къуръаналда хъвараб жоялда
г1енеккун, гъелъул пикру гъаублебани, ягъудиязул ва насраниязул
г1емераб шаклъи ва бальголъи г1аса ине буклана ва жидеда гъоркъоб
бугеб тушманлъиги раг1изе буклана.

77. Х1акълъунго гъаб Къуръан буго
муъминзаби х1акъаб диналда г1орит1улеб ва
гъезие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рах1матлъун бугеб.

وَأَنَّهُ لَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

78. Х1акълъунго дур Бет1ергъан Аллагъ
гъел бануисраилазда гъоркъоб жинца
х1акъаб х1укму гъабулев вуго.

إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُم بِحُكْمِهِ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾

Ва Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир гуч ва къуват
бергъарав, жиндир г1елму-лъай кинабго жоялда г1амлъарав вуго.

79. Дуца таваккал г1апе Мух1аммад
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ, х1акълъунго
мун вуго жиб баянаб, х1акъаб диналда ва бит1араб нухда.

فَتَوَكَّلْ عَلَىٰ اللَّهِ إِنَّكَ عَلَىٰ الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾

80. Х1акълъунго дуда к1оларо хварал
г1адамазда жо раг1изабизе ва дуца
г1инкъав чиясда ах1араб гъаракъги
раг1изабуларо, гъел дудаса мугъбан
руссараб мехаль.

إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْكَلِمَاتِ وَلَا تَسْمَعُ الضَّرَّ الدُّعَاءَ
إِذَا أُولُوا مُدْبِرِينَ ﴿٨٠﴾

Гъаб буго капурал г1адамазе бачараб мисал. Гъел г1инкъал, бещал,
хварал г1адамазда рельлъун руго жидеца ваг1за-насих1ат босун
гут1иялъул рахъалъан.

81. Мун гъеч1о Мух1аммад
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, бецав чи х1акъаб нухда
г1овит1улевлъун, гъев къосаравлъун
ч1араб мехаль.

وَمَا آتَتْ يَدَا الْعُمَىٰ عَنْ صَلَاتِهِمْ إِنَّ
تُسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِكَلِمَاتِهَا فَهُمْ مُسْمَعُونَ ﴿٨١﴾

Дуда к1оларо х1акъаб жо раг1изабизе жидеца дир Къуръаналда
иман лъурал ва жал дие мут1иг1ларал г1адамазда гурони.

Гъал аятаз баян гъабулеб буго г1адег1анав Аллагъасул каламалдаса
жиндие мунпаг1ат щолев чи вук1ин жинца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман
лъурав, гъесул авараг рит1ухъ гъавурав чи. Жиндир рек1елъ иманалъул

нур гьечІев, гьєб ракі купру-ширкалъул бецілъиялъ ва мунагъазул къавуялъ цІун бугев чиясда, кигІан гІемераб Къуръан цІаланиги, кигІан пасихІав вагІзачияс вагІза гъабуниги, гьєсие щибго асар лъугъуларо. Гъаб рагІиялда тІаде суал бачІине бегъула: иман лъурал гІадамазе гурони Къуръаналъ мунпагІат гъабулєб гьєчІони, гьєлдалъун капурал гІадамазе вагІза кин гъабулєб абун. Гъаб бакІалда капурал ва иман лъурал абураб рагІиялдаса мурад буго: жидеца иман лъолєл, гьєб иман лъєялъе жидер зарра азалалдаго мутІигІлъарал гІадамал ва жидеца иман лъоларєл, жал жужахІалъе рижарал гІадамалги.

Аллагъасул ﷺ хІукму-къадаралда иман лъолєллъун ругєл гІадамаз гъаб махлукъаталъул пикру гъабула, гьєлъул Халикъ вукІине кколеблъи жидеда бичІІула. Гьєб жо бичІІараб мехалъ гьєзул ракІаз ва напсаз тІалаб гъабула щивдай вугев гьєв Халикъ ва щиб мураддай бугєб гъаб махлукъат бижиялдасаян абун. Гьєв чи вуго жиндир рекІєлъ иманалъул нур лъугъарав чи. Гьєв чиясда хирияб Къуръан ва хирияв расуласул ﷺ хІадисал цІалулєл рагІараб мехалъ, гьєс гьєзул пикру гъабула, гьєзда нахъвилълъгІине къасд гъабула. Аллагъас ﷺ гьєсие квербакъи гъабун гьєсул иман цІикІкула ва гьєсул гІамалги Къуръан-хІадисалда рекъола.

Жинца иман лъоларєв чияс гъаб махлукъаталъул пикру гъабун гьєлъул Халикъ вукІин чІезабуларо. Гьєв хІайваналда рєлътъун кванан-гьєкъон, цохІо жакъасєб къоялъул ва дагъабго заманалъул дунялалда ракі гъун, гьєлда божун, ахираталда иман лъєчІого вукІула. Гьєсда Къуръан-хІадис рагІуларо, гьєлъул пикру гъабуларо ва гьєлъ жиндие щибго асарги гъабуларо.

Нилъеда иман лъолєвги, лъоларєвги чи вагІа гъавизе лъаларєлътул, нилъеда тІадаб буго Къуръан-хІадисалдалъун вагІза гъабун, Аллагъ ﷺ цо гъавун гьєсие гІибадат гъабиялда гІадамал ахІи. Гьєз вагІза къабул гъаби яги къабул гъабун гутІи Аллагъасул ﷺ хІукмуялда рекъон букІила.

82. Гьєл гІадамазе къотІи гъабураб къиямасєб къо гІагарлъараб мехалъ дица гьєсие цо хІайван бахъизабила жинца капурал гІадамазда калам гъабулєб; ХІакълъунго гьал гІадамал дир аятазда божуларєл ругєлътул.

Гьєб хІайваналъул каламалдаса букІизе буго, Аллагъасул ﷺ лагІнат лъєги гьєсда иман лъоларєл, гьєсул аварагзабиги ﷺ ритІухъ гъаруларєл залимал гІадамаздаян аби.

*وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾

Гъаб хІайван бахъулеб заман буго цІакъ гІадамал пасалъараб ахир замана. Гъез Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин тараб, хІакъаб дин хвезабун жидерго напсазе бокъарал диал ургъун, гъел диал гъарулеб.

Жинда Аллагъ разилъаяв ХІузайфатидаса имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Къиямасеб къо чІоларо гъелда цебе аңцго гІаламат нужеда бихъун гурони: 1. Бакъ тІерхъудаса бакъ бакки буго гъеб гІаламат. 2. Ракъалда тІад кІкІуй тІибитІиги буго. 3. Ракъалда тІад цо хІайван бахъинги буго. 4. Яъжуж-маъжуж загъирлъиги буго. 5. ГІиса авараг عَلَيْهِمُ السَّلَامُ вачІинги буго. 6. Дажал загъирлъиги буго. 7. Лъабго батІияб ракъулъе рортиги буго (ракъ жаниб борти): цо маширикъалда. 8. Магърибалда. 9. ГІарабиязул жазираталдаги. 10. ГІаданалъул (бакІалда цІар) гъварилъудаса цо цІа загъирлъиги буго жинца гІадамал цере къотІун рачунеб, гъел чІаралъуб жиб чІолеб, гъез сордо баралъуб жинцаги сордо балеб»-абун.

Цоги хІадисалда буго: Гъеб хІайван бахъараб мехалъ гъель капурчиясул ва муъминчиясул гъумералда гІуж гъабулин ва гъеб гІужалдалъун капуралги иман лъуралги гІадамал батІа гъаризе лъалин абун.

83. Гъеб къиямасеб къоялъ

وَيَوْمَ نَخَشُّكُمْ مِنْ كُلِّ آئَةٍ فَوْجًا مِّنْ يُّكَاذِبِينَ

дица шибаб умматалдаса дир

мугІжитаталги аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَؤُلَاءِ فَهُمْ يَنُورُونَ ﴿٤٣﴾

гъереси гъарулел рукІарал къокъаби

гІаде рахъинарун цере къотІула, жал данде гъарун ва гІодореган гъарун.

84. ХІисаб-мизан гъабулеб бакІалда гъел

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ وَقَالَ آكُذِّبْتُمْ بِآيَاتِي وَلَمْ

щвараб мехалъ гъезда бадиб чІвай гъабун

ва гъезул мугъ бекизабун Аллагъасул

يُحِيطُوا بِهَا عِلْمًا أَمَّا ذَاكُمُ تُعْمَلُونَ ﴿٤٤﴾

جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан абула:

«Нужеца шибго кІвар гъабичІого ва нужер шибго лъайги гъечІого дир аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, гъезда решгІинарурал гІахъалги гъересийищ гъарулел рукІарал? Гъеб гуреб цоги гІамал букІанищ нужеца дунялалда гъабулеб?-абун. Ай: нужеца гъабураб лъикІаб гІамалго гъечІогурищ, дир аятал гъереси гъари гуреб.

85. Гъеб къоялъ капураб къавмалда жидеца

وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ لَا

напсазе зулму гъабиялдалъун жидее къотІи

гъабураб гІазаб швела ва гъезул шибго

يَبْطِئُونَ ﴿٤٥﴾

каламги букІуларо.

Гъез гІузро баччуларо ва гъезул шибго хІужжаги букІуларо жидедаса

гІазаб нахъчІвазе кІолеб.

86. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъиялъул пикру гъабун гъесул махлукъаталдаса вагІза босуларищ гьел инкар чагІаца? Гъезда бихъуларищ Дица сордо гъабун букІин жиндиль хІалхьи гъабулеблъун.

أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَكُنُؤُفِيهِ
وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا لَّاتَ فِي ذَلِكَ لِآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾

Къоялъ ризкъи тІалаб гъабун ва дунялалъул хІажалъабазда хъвадун свакарал гІадамал сардиль свак чучизе регун, къижун рахІаталда рукІуна. Гъединго дица къоги гъабун жиндиль канлъи бихъулеблъун жидер хІажатазуль гІадамал хъвадизе. ХІакълъунго гъаб сордо-къоялъул пикру гъабурав чиясеги гІаламат буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъиялда жинца тІоритІел гъабулеб, гьелда иман лъолел гІадамазе.

87. Исрапил малаикас ссур пулеб къоялъ зобалазда ва ракъазда бугеб махлукъ цІакъ хІинкъула.

وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَرَعَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ
أَتَوْهُ دَاخِرِينَ ﴿٨٧﴾

Гъеб буго тІоцебесеб ссуралъуб пуй, жиндалъун гІадамазул гІакъло инеабулеб, гъезул хІинкъиялъе тІорхьи гъечІеб, гІисинал лъималцин рас хъахІлъун херал гІадамазда релъьунеб. Гъеб къоялъ хІинкъичІого хутІула Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъарал, гъес тІаса ришарал малаикзаби, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ, шагъидзаби гІадал гІадамал. Гъалда хадуб ссуралъуб пурабго кинабго гІалам хола ва ракъалде буссуна. Лъабабизе пураб мехаль хварал тІаде рахъизарун махІшаралда ракІарула ва хІисаб-мизан гъабизе Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цере чІезарула. Гъаб ахираб ссур пураб мехаль кинабго махлукъ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цере рачІуна жал цІакъ мутІигІаллъун ва гІодогІаналлъун. Гъеб къоялъ ханзаби ва чІухІарал гІадамал рукІуларо. Къадро-къимат бугел, чІухІи-рещ бугел гІадамалги рукІуларо.

88. Дуда гъеб ссур пураб къоялъ мугІрулги рихъизе руго жал жидер бакІалда чІун ругеб гІадин, гьел мугІрул цІакъ хехго, накІкІал гІадин унел ругониги. Риххун, хІур лъугъун, ракъалда тІад тІиритІун уна мугІрул.

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَمَادًا وَهِيَ تَمْرٌ مَّرَّ
السَّحَابِ صُغَعُ اللَّهُ الَّذِي أَنْقَضَ كُلَّ شَيْءٍ
إِنَّهُ وَحْيٌ يُرِي مَا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾

Гъаб буго тІадегІанав Аллагъасул иш, жинца кинабго жо цІакъ камилго бижарав ва щибаб жоялъул мухІканаб тарбияги гъабурав, хІакълъунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго кинабго нужеца

гъабулеб гIамал: Гьесда щибго жо бальго хутIуларо ва щивав инсанасул гIамалалда рекъараб жазабгь гьабизе буго.

89. Дунялалда иманги лъун лъикIаб гIамалги гьабун ахираталда вачIарав чиясе гьесул гIамалалдаса гIемерго лъикIаб жазаб гьабизе буго ва гьел къиямасеб къоялгьул хIинкъиялдаса божараллъунги рукIизе руго.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّمَّا وَهَرُ مِنْ فَرْعٍ
يَوْمَئِذٍ اٰمِنٌ ﴿٨٩﴾

90. Жидеца купру-ширк гьабун квешаб гIамалги босун ахираталда вачIарав чи гьумер гIодобе гьабун жужахIалгьув реххула ва гьезда бадиб чIвай гьабун абула:

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكَبَّتْ وَجْهُهُ هُمْ فِي النَّارِ
هَلْ يُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كَسَبَتْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾

«Жакъа нужее гьабулеб жазаб бугищ нужеца гьабураб квешаб гIамалалда рекъараб жазаб гурони»-абун. Дуца гьел мушриказда абе МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

91. ХIакълъунго гIадегIанав Аллагъас дида амру гьабун буго дица лагълъи гьабе абун гьаб Макка хIарамалгьул ва КагIба рукъалгьул БетIергъанасе.

اِنَّمَا اٰمُرْتُ اَنْ اَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدَةِ
الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَّ اٰمُرْتُ اَنْ اَكُوْنَ
مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ ﴿٩١﴾

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго кинабго жоялгьул БетIергъан; гьеб бижарав, гьеб хыхьулев ва хвезарулев. Гьединго дида амру гьабун буго дун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъарал, гьесул амруялда ва хIукмуялда нахърилгьлъараздаса вукIаян абун. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавун, гьесие гIибадат бацIцад гьабун, гIобанго гьесул мурадазе напс къуравлъун вукIа абун.

92. Гьединго дида амру гьабун буго дица Къуръан гIемер цIале абун, дие гьелгьул хIакъикъат загьирлъизе ва дица гьеб умматалдаги лъазабизе.

وَاَنْ اَتْلُوْا الْقُرْءَانَ فَاِنَّهٗمِّنْ اٰهْتَدٰى فَاِنَّمَا
يَهْتَدٰى لِنَفْسِهٖ وَمَنْ صَلَّى فَقُلْ اِنَّمَا اَنَا مِنَ
الْمُنْذِرِيْنَ ﴿٩٢﴾

Гьеб Къуръаналдалгьун жив гIовитIун ккарав чи жиндирго напсалгье лъикIлъиялгье, гьеб напс ахираталда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабалдаса хвасар гьабиялгье гIовитIарав чи вуго. Гьеб Къуръаналгьул вагIза-насихIат босичIого жив къосаравлъун чIарав чиясда дуца абе МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ХIакълъунго дун вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее гIазабалдалгьун хIинкъи къезе ва алжаналдалгьун рохел бицизе витIарв авараг»-абун. Дида гIадаб рисалат дица гIобитIана, нужер къосиналгьул балагъ

нужеего букIизе бугин абун.

93. Дуца абе МухIаммад ﷺ:

кинабго щукру ва рецц IадегIанав

Аллагъасе буго, жинца дун аварагIъи

кьун хира гъавурав, дие IадегIанаб

макъам ва шапагIат гъабизе изну кьурав.

Нужеда Аллагъасул ﷻ хIалкIояIъиялда тIоритIел гъабулел

аятал ва мугIжизатал рихъизаризе руго. Нужеда гьел гIаламатал

лъазеги руго гьел лъаялдалъун нужее щибго мунпагIат гъабулареб,

нужер тавбо къабул гъабулареб гIужаль. Гьеб буго ахирзаман

гIагарIъараб мех, гьелъул гIаламатги буго бакъ тIерхъулеб рахъалдасан

бакъ бакки.

Дур БетIергъан Аллагъ гьел мушрикаца гъабулеб гIамал

лъаларого, гьелдаса гъапуллъун гьечIю. Гьесда кинабго жо бихъула

ва лъала. Жиндир хIукму-къадаралда рекъон гъезие гIазаб гъаби

нахъе бахъун букIуна ва гьеб къадар гъабураб заман Iаде щвараб

мехаль Аллагъасул ﷻ гIазабалдаса гьел цIунизе кIолев щивго чи

вукIуларо.

Аллагъас ﷻ ниль цIунаги жиндир ццим бахъулеб гIамал гъабиялдаса.

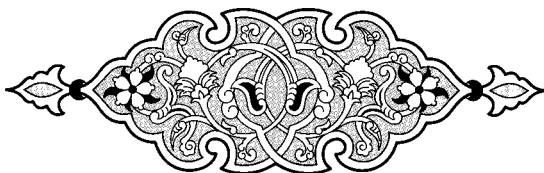
Аллагъас ﷻ ниль тIоритIаги жив разияб гIамал гъабиялда.

IадегIанав Аллагъасул квербакъиялдалъун «сурагу Ннамли»-ялъул

тафсир ва таржама хъван гIубана.

Кинабго рецци гьев Аллагъасе ﷻ буго.

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سُبْحَانَكَ يَا إِلَهَ رَبِّنَا فَتَعَرَّفُونَهَا
وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

28. Сурагул Къасас

Маккаялда рештИзабураб, жинда жаниб ункъоялда микъго аят бугеб.

Жинда цебе бугеб кIиябго сураталда релълун, гъабги Маккаялда рештИзабураб, жинда жаниб Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ цо гъави, гъесул хIаиклолъгьялда тIоритIел гъабулел гIаламатал рицин, аварагабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва гъезул умматазул къисаби рициналда тIад чIей гъабураб сурат буго.

ХIакъабги батIулабги жо батIа гъаби, Аллагъасе عَلَيْهِ السَّلَامُ мутIулгIлуги гъесда гIасилгьи баян гъабулел буго. Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ боязда гъоркъобги щайтIаналъул боязда гъоркъобги букIунел даимаб къец ва къеркъей бищунел буго. Бищунго къосарав ва залимав, жив аллагъ вугин абизе хIинкъичIев, пиргIавнил къиса бищун буго, гъес гъарулел рукIарал зулмабиги баян гъарун. Гъелда хадуб Къарумил къиса бищун, боцIи-мал сабаблъун инсан гъалагIгьялъе мисал бачун буго.

ЛъикIаланго гIатIид гъабун Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ хабар бищун буго: гъев гъавиялъул, хадув пиргIавнил рукъов хъихъун кIудияв гIеялъул, жив гIолохъанлъуда вахараб мехаль гъес къибтIияв чIваялъул бищун буго. ШугIайбил Мадяналдаса тIад вуссараб мехаль Мусае аварагIи عَلَيْهِ السَّلَامُ къеялъул ва жив цIидасан Мисриялда ун жинца пиргIавниел дагIват гъабиялъул бищун буго.

Сураталда цIар лъун буго «Къисабазул сурат»-абун. гъелда жанир аварагабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къисаби рищун рукIиналъ.

**Жив гурхIулел, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Та. Син. Мим.

طسٓرٓ

Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ жинда лъалел вуго гъел хIурупаздальун шиб мурад бугеблги. Гъал гIараб хIурупаздаса данде гъабураб жо буго Къуръан, жинда релъгъараб гъабизе щивниги чиясда кIвечIел.

2. Гъал руго жиб баянаб, жиндир хIукмуги
загъираб Къуръаналъул аятал.

تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾

3. Дица дуе бищине буго ва дуе
цIализе буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Муса
аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ва пиргIавнил къиса

تَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَحْنِ مُوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ
بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢﴾

жиб хІакъаб, жинда жаниб гьереси ва батІулаб жо гъечІеб.

Гъеб къиса бищунеб буго жидеца Къуръан ритІухъ гъабулел муъминзабазе вагІзалъун.

4. ХІакълъунго пиргІавн цІакъ чІухІун ва гІамал кІудолъун хъвадана Мисриялъул ракъалда. Гъес гІадамал къокъаби гъарун рикъана жиндие лагълъи гъабиялъе.

إِنَّا فَرَعَوْنَا عَالًا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا
أَهْلَهَا شَيْعًا يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِّنْهُمْ
يُذَيِّعُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ
مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٤﴾

БануисраилазулгІадамалгІодорегІанал,

жидеца квешаб ва захІматаб хІалтІи

гъабулел лагълзалъун гъаруна. Гъезул киналго бихъинал лъимал жинца хъолел рукІана ва ясал нахъе толел рукІана, жиндие ва жиндир къавм къибтІиязе хъулухъ гъабизе. ХІакълъунго гъев пиргІавн вукІана ракъалда гІад зулму ва пасалъи гъабулел гІадамазул бищунго залимав.

Гъесул бищунго кІудияб зулму ва пасалъи букІана жив алагъ вугин абун жиндие лагълъи гъабизе гІадамал гІами. Бануисраилазул бихъинал лъимал хъвезлъе сабаб букІана гъев пиргІавнида бихъараб макъу. Гъесда бихъана Байтул-мукъадасалъул ракъалдаса бачІун кІудияб цІаялъ Мисриялъул ракъалда ругел къибтІиял рухІулеллъун, бануисраилалги сах-саламат тун.

Гъеб макъу кагъанатазда ва цІвабазул гІелму лъалел гІадамазда бициндагъ гъез абун: бануисраилазулъ гъавурав цо вас вукІине вугин дудаса ханлъи гІаса иналъе ва мун гъалагълъиялъе сабаблъун абун. Цинги пиргІавница амру гъабун букІана бануисраилазул киналго бихъинал лъимал хъвейин абун.

5. ГІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

Дие бокъула жидеце зулму гъабулел гІадамазда гурхІел-цІоб гъабизе ва жал загІипал, гІодорегІанал лагълзалъун рукІун хадур, гъел цогидалги жидеца

وَرُبُّدَانٍ تَمَنَّى عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُوا
فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَهُمْ أَيْمَةً وَجَعَلَهُمْ
أُتُورِثِينَ ﴿٥﴾

нахърилълъулел имамзабилъун ва церехъабилъун гъаризе.

Гъезие пиргІавнилги гъесул къавм къибтІиязулги ракъ ва кинабго бечелъи ирсалъе къезе. Гъаб къавмги гъалагъ гъабун гъезул шагъарал ва росаби бануисраилазе ирсалъе босараб гІадин къезе.

6. Дица бануисраилал ракъалда гІад ханзабилъунги гъарун, гъелдалъун хІакъ гъабила гъел къибтІиял жиндаса хІинкъун рукІараб амру:

وَتَمَكِّنْ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَرَبِّرِي فِرْعَوْنَ
وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا
يَحْتَدِرُونَ ﴿٦﴾

пиргІавнида, Гьаманида ва гьезул боязда дица бихьизабила бануисраилаздалъун жидер ханлъи тІаса ин ва жал гьалаг гьари.

7. Мусаги عَلَيْهِ السَّلَام гьавун, гьев киндай къибтІияздаса цІунилаян ургъалида йигеб мехаль, малаик витІун дица Мусал эбелалда вахІю гьабуна дуца гьев вас хахизавеян абун.

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمَمُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خَفِيَ عَلَيْهِ فَأَلْقَاهُ فِي الْيَمِّ وَلَا تَحْزَنِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾

КъибтІиязда дур васасул амру лъаялда мун хІинкъараб мехаль, дуца гьев вас цо гьамасалда жанивги лъун Нил гІорулъе рехе. Мун гьев вас гьалагІылилан абун хІинкъуге ва гьев дудаса ватІальянин абун пашманлъуге. ХІакълъунго Дица гьев вас духье тІад вуссинавизе вуго ва Дица гьев хириял аварагзабаздаса عَلَيْهِ السَّلَام гьавизе вуго -абун. Гьаб пасадаб, залимаб къавмалдаса бануисраилал хвасар гьаризе ва гьел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавун, гьесие гІибадат гьабиялда ахІизе расуллъун гьавизе вуго абун.

Мусал эбелалда вахІю гьабуна абураб рагІиялъул магІна гьечІо гьей авараг йикІана абураб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир лагъзадериде малаикзаби ритІун цо-цо жо лъазабула, гьел аварагзаби гьечІониги.

ТІадегІанав Аллагъас вахІю гьабураб хІалалъ Мусал эбелалъ гьев гьамасалда жанивги лъун Нил гІорулъе рехана:

8. Муса عَلَيْهِ السَّلَام жанив вугеб гьамас гІорулъан къватІибе босана пиргІавнил кумекчагІаца ва гьесул кІалгІаялъубе бачІана.

فَأَلْقَاهُ فِي سَمُوتَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِبِينَ ﴿٨﴾

Гьеб ишги гьез гьабуна гьельул ахир жиде балагълъун ва пашманлъилъун букІине. ХІакълъунго пиргІавниги, гьесул вазир Гьаманги, гьезул киналго боялги жал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасилгьарал, жидеца ширк ва пасалги гьабулеб гІадамал рукІана.

Гьамас рагъараб мехаль гьелда жанив берцинав вас ватана. Гьев вихъарабго пиргІавнил чІужу Асиятил гьесда ракІ ана ва гьев жиндие васлъун тезе бокъана.

9. Цинги пиргІавнил чІужуялъ гьесда абуна: «Гьаб лъимер буго диеси дуеги рекІел гьеялъе, бер боххиялъе бугеб.

وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرْتُ عَيْنِي وَلَيْتَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَوَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

Гьав вас чІвачІого те! Гьев васас нильеес мунпагІат гьабизе бегъула яги нильеца гьев васлъун тела»-абун. ПиргІавнида ва гьесул къавмалда лъалеб

буклинчю гьев вас вуклин гьел гьалагльиялье сабаблъун вугев.

Асиятил гъари пиргъавние реклее гьечю. Гьес абуна: две реклелгьей ва бербоххи вуклизе бегъула гьев, амма дие гьев хлажат гьечюян-абун. Цинги Асиятица гъарана гьев вас жиндие сайгъат гъавун тейин. Гьедин Асиятил квербакъиялдалъун Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ пиргъавнил рукъов хутлана.

10. Мусал эбел цохю гьесул гурони ургьел гьечюго, цогидаб кинабго жо кючюн лъугъана; гьев пиргъавнил рукъов ккараблъи лъараб мехаль цлакъго чара хун лъугъана ва гьев дир вас вугоян ахлизе гъагарлъана.

وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَدَرِيًّا إِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَنْ رَبَّنَا عَلَيَّ قَلْبَهَا لَتَكُونُ مِنَ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٠﴾

Дица гьельул реклель сабру рехун буклинчлебани гьей цлакъ ракI къварильун лъугъун йиклана. Гьей жиндие гъабураб къотги ритлухъ гъабулей, гьелда божарайлъун йиклине бокъун, дица гьельие сабру къуна. Гьельие гъабураб къотги буклана Муса гьельухъ гъадвуссинавизе вуго абураб.

11. Мусал эбелалъ гьесул яцалда абуна: «Мун а гьев Мусал хIал гъазабизе»-абун.

وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾

Гьей пиргъавнил кIалгIаялда асклой ун бальгого гьениб жаниб гъабулеб жоялда балагъизе жуяна. Пиргъавнил къавмалда гьей щий йигей ва шиб гъабулей йигей лъалеб буклинчю.

12. Дица гьев Мусе хIарам гъабуна цониги чIужуялъул керен хахизе жиндирго эбелалъул керен щвелелде цебе.

* وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَصْحُونَ ﴿١٢﴾

Гьев хахизавизеян рачун рачIарал

руччабазул керен гьес кIалдиб босичю. Цинги гьел кIалгIаялдаса къватIире рахъун Муса хахизавизе чIужугIадан цIехезе лъугъана.

Гьезда данде ячIана Мусал яц ва гьель абуна: «Дица тIоритIилищ нуж гьев вас жидеца хахизе гъавулеб хъизаналде. Гьев берцинго хыхъулел ва хиянат гъабуларел?»-абун.

Гьелда абуна аха гьей чIужугIадан ячине абун. Мусал эбел кIалгIаялъуе ячун ячIараб мехаль, Муса пиргъавнида кодов ккун, вакъун гIодилев вуклана ва гьесул гIоди чIезабизе кIоларого, гьесда ракI гурхIун, сверун лъугъун агьлуги буклана. Муса эбелалъухъе къураб мехаль гьес гьельул керен хахана ва гьесул гIодиги тIагIана.

Пиргъавница абуна: «Мун щий кколей гъас керен хахизе ккани, цониги чIужугIаданалъул хахичIеб?»-абун. Гьель абуна: «Дир каранзул рахъ

махI берцинаб буго ва дирги махI берцинаб буго. Дица керен къураб цониги лъимераль дир керен хахичIого толаро»-абун. Цинги гъев Муса хахизе гьелъухъе къуна ва гIемерал сайгIатаалги къун, кIодо гъаюн, жиндирго рукъой йитIана. Гъаб амруялъул бицун ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго.

13. Дица Муса жиндир эбелалъухъе вуссизавуна: Гьелъул бер боххизе ва гъей пашманлъичIого йикIине. Гьелда лъазе хIакълъунго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб къотIи хIакъаб букIин.

فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمَمِهِ ۚ لِيَتَفَكَّرَ عَنِّي ۚ وَلَا تَحْزَنْ ۚ وَاتَّبِعْ مَا أُنزِلَ وَأَعِدْ لِلَّهِ حَقًّا ۖ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

ПиргIавнил квешлъиялдасанги цIунун, Муса гьелъухъе тIад вуссинави кIудияб нигIмат букIана. Ва амма гIадамазул гIемерисел жидеда лъаларел руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир къотIуе ритIухъав вукIин. Ва гьесул ахират букIизе бугин, гъениб хIисаб-мизан ва алжан-жужахI букIизе бугин абураб къотIиялда божуларел руго.

14. Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир гIолохъанлъиялда вахараб мехаль ва жиндир гIакълоги, къуватги камиллъараб мехаль, дица гьесие гIелмуги къуна ва хIукму гъабизе гъунарги къуна.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ ۖ وَآسَأَىٰ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا ۖ وَكَذَٰلِكَ نُجِزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾

Диналъулъ бичIчи къунин ва аварагIи къунин абуна цо гIалимзабаз. Цогидаз абуна: гъеб заманаялъ Мусал عَلَيْهِ السَّلَام лъеберго сон букIана, гьесие аварагIи гьелдаса хадул къуна абун. Гъаб кIиябго рагIи цоцазда гIагар гъабизе кIолеб буго: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев аварагIун вукIиналъе тIаса вицун вукIиндал, гьесул гIелму ва гIакъло камилаб букIана аварагIабул عَلَيْهِ السَّلَام букIунеб хIалалъ. Дица гъадианаб жазая гъабула лъикIаб гIамал гъабун хъвадулел гIадамазе.

15. Муса пиргIавнил къавм бугеб шагъаралда жанив лъугъана гIадамал гъапулаб гIужалъ.

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَٰذَا مِنْ شِيعَةِ هَٰذَا وَهَٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ ۖ فَاسْتَغْنَىٰ الَّذِي مِّنْ شِيعَتِهِ عَلَىٰ الَّذِي مِّنْ عَدُوِّهِ ۖ فَوَكَرَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ ۖ قَالَ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ ۖ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

Къалъул гIужалъ, гIадамал жидерго рукъзабахъе руссун бакъул бухIиялдаса цIунун хIохъ бахъи ва рахIат гъабулел рукIунеб мехаль. Яги маркIачIудаса хадул.

Гьесда кIиго чи ватана цо-цазде рагъдолел: гъезул цояв къибтIиязул

вукIана, цогидалав бануисраилазул вукIана. Цинги бануисраилазулас Мусад ахIи бана жиндие кумек гъабе абун,

гъев къибтІиясул зулмуялдаса хвасарлъизе. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ гьесда цо зар къабуна ва гъев чи хун гІодове ккана.

Мусал гъев чІвазе къасд букІинчІо. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къадар тІаде шварав гьесда Мусаца зар къабиги, малаикас гьесул рухІ босиги цадахъ ккана. Гъедин бугониги Муса цІакъ пашманлъана жиндаса ккараб жоялда.

Мусаца абун: «Гъаб иш буго шайтІаналь дие гъабураб макру. Гъель дир щим багъаризабуна ва дун гъев чиясда зар къабизе тІамуна. ХІакълъунго гъеб шайтІан Адамил наслуялъул тушман буго ва гъел битІараб нухдаса къосизарулебги буго, жиндир тушманлъи загъиараб, жиндаса цІунизе цІакъ захІматабги буго»-абун.

16. Хадубги Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Я дир **БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! ХІакълъунго** **дица дир напсалъе зулму гъабуна:**

Гъев чиясда зар къабун ва гъелдалъун дун мунагъальулъ ккун. Дуца дир мунагъал чуре»-абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесул мунагъал чурана. ХІакълъунго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго мунагъал чурулев ва жив гурхІулев.

17. Мусаца абун: «Я дир **БетІергъан! Дуца дие къураб кІудия** **нигІматалдалъун дица къотІи гъабулеб** **буго, зулмучагІазе квербакъулевлъун** **дун кидаго вукІизе гъечІоян»-абун.**

18. Цинги Муса гъеб шагъаралда **хІинкъун ва цІодорго хъвадулев** **вукІана.**

гьесдаса ккараб иш къибтІиязда лъани гъез жиндие къварилъи гъабулеблъи лъан, кисан щиб хабардай рагІилаян абун цо къо ана. Гъедин Муса вукІадго цибесеб къоялъ гьесдаса кумек тІалаб гъабурав бануисраилазул чияс жакъаги гьесда ахІи бана жиндие кумек гъабеян абун.

Гъев чи вугоан цоги къибтІиявгун вагъдолев ва гьесда Муса вихъараб мехаль гьесда ахІиги бaleb буго кумек гъабеян абун. **Мусаца гьесда абун:** «ХІакълъунго мун тІубанго къосарав, ахІмакъав чи вуго»-абун. Мун сабаблъун сонги дидаса инсан хвана, жакъаги мун нечолев гъечІо дидаса кумек тІалаб гъабизе.

19. Цинги Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ, кІиясулго **тушманлъун вугев дов къибтІиясда** **къабизе къасд гъабураб мехаль, гъес**

قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾

قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِّلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾

فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي آسْتَضِرُّهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَضِرُّهُ وَقَالَ لَّهُ وَمَوْسَىٰ إِنَّكَ لَعَوِيُّ مَائِينَ ﴿١٨﴾

فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْطَشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ يَا مُوسَىٰ أَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ بِكَ مَا كَفَرْنَا

абуна: Я Муса! Две бокъунищ бугеб дун чІвазе, сонги дуца цоги чи чІвараб гІадин? Две бокъун гъечІо мун ракъалда гІад зулму гъабулев, цІакъ гІамал кІудияв, залимав чилъун вукІине гурони.

نَفْسًا يَا لَأَمْسٍ إِن نُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا
فِي الْأَرْضِ وَمَا نُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾

Две бокъун гъечІо мун маслахІат ва лъикІлъи гъабулев чилъун вукІине»-абун. Цоги гІалимзабаца абуна гъаб рагІи абунин бануисраилазул чияс.

Гъаб рагІи абураб мехаль дов къибтІиязул чи пиргІавнил къавмалда лъазабизе ана Мусаца гъезул чи чІван вугин абун. ПиргІавница амру гъабуна хехго гъев Муса кквезеги ккун жиндихъе вачеян абун. Мусада عَلَيْهِ السَّلَام хадуб ахІи бахъараблъи лъараб мехаль гъеб шагъаралда вукІарав цо муъминчи къокъаб нух цІехон Муса хвасар гъавизе векерана ва гъесда гІаде швана:

20. Шагъаралъул рикІкладаб рахъалдаса векерун вачІун, гъев чияс абуна: «Я Муса!

وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ
يَمُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لَيَقْتُلُوكَ
فَأَخْرَجَ إِلَىٰ لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾

ПиргІавнил агълу данде руссун, мун чІвазеян ургълел руго.

Мун хехго шагъаралдаса къватІиве а!

ХІакълъунго дун две лъикІлъи бокъарав ва две лъикІаб жо бицунев чи вуго»-абун.

21. Гъеб мехаль Муса عَلَيْهِ السَّلَام шагъаралдаса къватІиве ана, жив хІинкъун вугеб хІалалъ ва хадур гІадамал рачІуладаян жинца хъаравуллъиги гъабулаго.

فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ
الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾

Мусаца абуна: «Я дир БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ! Дуца дун хвасар гъаве гъаб квешаб, зулмауяб къавмалъул гІазабалдаса»-абун.

22. Мадяналда унеб нухда лъугъун, гъенивехун унаго, Мусаца абуна дир БетІергъанасда божи буго, дун битІараб нухда тІовитІилин, дир мурадлъун бугеб бакІалда дун шолеб-абун.

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَن
يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾

Гъев къватІиве вахъана цадахъ щибго квен-тІех гъечІого, гІад рекІунеб жоги гъечІого. Мадяналда швезегІан микъго къоялъул нух букІана. Гъесие нухги лъалеп букІинчІо, цохІо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ божун, гъесул квербакъиялда хууллъун унев вукІана гъев гъеб Мадяналъул рахъалда. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесда нух бихъизабизе малаик витІана. Гъесул

кваналѣб квенги гьутѣбузул тѣамах ва хер букѣана.

23. Мадяналъул гѣадамазул
лѣималъул гьуй бугеб бакѣалда
щвараб мехаль Мусад عَلَيْهِ السَّلَامُ гѣмерал
гѣадамал ратана жидерго боцѣиги
бачун гьѣб гьѣкъѣзабизе рачѣарал.
Дагьалго дорегѣан чѣун жидер гѣиял
цогидазул гѣиязда гьоркъор журазе
ва гьуялда аскѣоре ине гьукъун кѣнго
чѣужугѣаданги ятана.

Мусаца гьезда абуна нужецаги щай гьал гѣиял гьѣкъѣзе риччаларел-
абун. Гьей кѣиялъго абуна: «Нижеца гѣиял гьѣкъѣзаруларо гьал
киналго гѣадамал нахърусун хадур гурони. Нижер къуват гьѣчѣо
гьезда гьоркъор лъугъун гьезулгун дагѣба-къѣц гьабизе, гьез ниж
цереги риччаларо. Цоги гѣиязул тѣалаб гьабулѣв чиги гьѣчѣо, **нижер**
эменги жив кѣодолъарав, херав чи вуго»-абун.

24. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ гьезул гѣиял
гьѣкъѣзаруна. Цинги жив цо
гьѣветѣалъул рагѣдукъеги ун гьенив
гѣюдов чѣана ва гьѣс абуна: «Я
Бѣтѣргьан Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ! Хѣакълъунго дун хѣажатав вуго дур
цѣоб-рахѣматалда»-абун.

Дир черх загѣиплъун буго ва рухѣги дагьлъун буго. Дир ракъи нахъчѣвазе
ва загѣиплъи тѣаса инзе дун дур ризкъиялда хѣажалъун вуго абун.

Жинда Аллагь разилъаяв Ибнугѣаббасица абуна: Аллагьасул свалат
салам лъѣяв, жив халкъалъул лъикѣлав ва жинда Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ гаргадарав
«Калимуллагь» Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ анкъго къоялъ тѣагѣам кваначѣого вуклун
жиндир чохъониб бугеб гѣурччин хер бихъулеб хѣалалъ хѣалакълъун
вукѣана, жиндир хѣатѣазул тѣомги тѣаса ун букѣана. Гьѣв хѣажалъун
вукѣана чамастакил цо бащалъи бугониги жинца кваналѣб жоялда»-
абун.

Гьей кѣияйго чѣужугѣадан Шугѣайб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ясал рукѣана.
Гѣиялги гьѣкъѣзарун гьѣл хѣхго рачѣиндал Шугѣайбица عَلَيْهِ السَّلَامُ гьезда
гьикъана жакъа щиб ккараб нужѣе, нуж хѣхго рачѣана гурищ абун. Гьѣз
бицана жидѣе кумек гьабурав чиясул хабар. Шугѣайбица гьѣл ясазул
цоялай йитѣана гьѣв чи вачун ячѣаян абун.

25. Цинги гьѣл кѣиязулго цояй ячѣана
Муса عَلَيْهِ السَّلَامُ вугеб бакѣалда жий нечон,
жинца гьумер бахчун хъвадулей йигеб

وَلَمَّا أوردَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً
مِّنَ النَّاسِ يَسْكُوتُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ
أُمَّرَاتَيْنِ لِيُدْوَإِنَ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا
نَسْفِي حَتَّىٰ يَصْدِرَ الرِّعَاءُ وَأَبُونَا شَيْخٌ
كَبِيرٌ ﴿١٣﴾

فَسَفَىٰ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰ إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ
إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿١٤﴾

فِيَاءَ تَهُ إِحْدَهُمَا تَمَشِي عَلَىٰ أَسْتَحْيَاءِ
قَالَتْ إِنَّ أُمَّي يَدْعُونَكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَمَا

хІалалъ ва гьель Мусадe
 абуна: «Дир инсуца мун рукъов
 ахІулев вуго, дуца нижее гІиял
 гьекъезе кумек гьабиялгул ажро
 гьабизе»-абун.

سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ
 قَالَ لَا تَحْفَظْ نَجْوَى مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٥﴾

Муса ШугІайбихъе вачІараб мехаль ва гьесда жиндир къисаги
 бицараб мехаль, ШугІайбица عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Гьанже мун хІинкъуге!
 Мун хвасарлъана гьeб квешаб къавмалгул зулмаулдаса»-абун.
 ШугІайб авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вугеб Мадяналгул ракъ пиргІавнил ханлъиялда
 гьокъ букІинчІо ва гьенив вугебгІан мехаль Мусae عَلَيْهِ السَّلَامُ хІинкъиги
 букІинчІо.

26. Гьей кІияйго ясазул цоялъ инсуда
 абуна: «Я дир эмен! Дуца гьав чи жиндие
 мухъги къун нильеда аскІов хІалгІизе те.
 ХІакълъунго жив мухъ къун хІалгІизе

قَالَ أَحَدُهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَجِرْهُ إِنِّي حَذَرَ
 مِنَ اسْتَجْرَتِ الْقَوْمِ الْأَمِينِ ﴿١٦﴾

толев чи къуватав ва аманат бугев вугони лъикІ букІуна»-абун.
 Гьав чи жиндир къуват бугев ва жинда божизе бегулев, хиянат гьечІев
 чиги вуго.

ШугІайб аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ ясалда гьикъана дуда кин лъалеб гьев къуватав
 вукІин ва жинда божилъи гьабизе бегулев вукІин абун. Ясаль абуна:
 «Нижее гІиял гьекъезе кумек гьабулеб мехаль гьес гьуялда тІад лъун
 букІараб анцІго чиясда жиб борхизе кІолареб гамачІ цохІо жинцаго
 борхана. Дун гьесухъе араб мехаль гьев рукъов ахІизе, гьев гІодов
 къулулн чІана ва дида бадив валагъичІо. Нухда рачІунеб мехальги гьес
 дун жинда хадуь чІезаюна, цeехун йиччан дида нахъаса валагъичІого»-
 абун. Цинги ШугІайб аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ ракІалда ккана гьев чиясулгун
 гІагарлъи хурхизабун лъикІин абун.

27. ШугІайбица Мусадa абуна:
 ХІакълъунго дие бокъун буго гьей
 кІияйго ясалгул цояй дие чІужулъун къезе
 дуца микъго сональ гІиял хьихъи тІаде
 босани. АнцІго сональ мун гІиял хьихъун
 чІани, гьeб дур рахъальан бугеб лъикІлъи
 букІина. Дие бокъун гьечІо дие захІмалъи
 гьабизе анцІго сональ гІиязул тІалаб
 гьабе абун.

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نُكَحَّكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ
 هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حَيْثُ
 فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا
 أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي
 إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٧﴾

Мун нижеда аскІов чІани, иншаАллагъ, дуда дун лъикІав чилъун
 ватизе вуго»-абун. Дун къотІи тІубазе гьабулевлъун ватила дуда,
 дургун хІал рекъезабулев, тІабигІат тамахав чилъунги ватила.

Къуртлуби абулев галимас абуна: гъаб аяталда жаниб тпорител буго инсуца жиндир яс яче абун лъиклав чиясда аби суннатаб буклиналда. Жинда Аллагъ разильяев Пумар асхлабас жиндир яс Хипсат ячеян Пусман асхлабасда ва Абубакар асхлабасда абун буклана. Аллагъасул свалат салам лъев аварагасда цо члужуялги абуна жий ячеян абун.

28. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ Шуглайбил عَلَيْهِ السَّلَامُ рагги къабул гъабуна ва гъес абуна: гъаб къотги дудаги дидаги гъоркъоб тлубараблун буго.

Дица микъго сональ яги анциго сональ две хьулухъ гъабунин абун дида гайиб буклизе гъечю. Дица дие берцин бихъараб заман бала дуда асклоб. Гъаб нильер къотиялъе нуглъун Падегланав Аллагъ вуго»-абун.

29. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ къотги гъабураб заманги тлубазабун, хъизанги бачун гъев Мисриялдехун вачлунеб мехаль, гъесда риккладасанго цо ца бихъана. Гъеб буклана Пурсайнаъ мегер бугеб рахъ.

Мусаца хъизаналда абуна: «Нуж гъаб баклалда ца. Хлакълунго Дида цо ца бихъулеб буго. Дун гъенив ун цо хабар босун вачила, яги цладул сунтурги босун вачила, нуже цла бакун нуж хинлъизаризе»-абун. Тафсиральул галимзабаз абуна: цлакъ бецлаб, цлад балеб, гъури пулеб квачараб сордо буклана. Гъезда цебе къотлун буклараб боциги билана, нухги къосана. Мусал عَلَيْهِ السَّلَامُ члужуги лъимер гъабизе мех шун унтун йиклана. Гъаб захлматаб хлалалда ругеб мехаль бихъана Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ Пурсайнаальул рахъалда ца бакараб гадаб гвангъи.

30. Муса гъеб баклалда Пгарлъараб мехаль гъеб жо ца батичю, клудияб гъветгалдасан зодобе бахун унеб нур батана. Гъеб гъветг бугеб баклалдасан, жиндиль баракат бугеб ракъальул клклалальул кваранаб рахъалдасан, Мусада عَلَيْهِ السَّلَامُ цо гъаракъ рагана: «Я Муса! Хлакълунго Дун вуго кинабниги Галамалъул Бетергъан Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ».

31. Дуца ганса глудобе рехе-абун. Мусаца ганса глудобе рехидалго жинда

قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ
قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ
وَكَاسٍ ۝

فَلَمَّا قَضَى مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِيهِ
ءَأْسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا
إِنِّي آنَسْتُ نَارًا عَلَيَّ ءَأْتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ
أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ
تَصْطَلُونَ ۝

فَلَمَّا أَتَاهَا نُورٍ مِنْ شَطِئِ الْأَيْمَنِ
فِي الْبُقْعَةِ الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ
يَكُونُ سَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۝

وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَءَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا

гъеб цIакъ кIудияб, лебалаб борохъ
лъугъун багъярулеб бихъана. Гьелдаса
хIинкъун, гьелда аскIов къачIого, Муса
мугъбан лъугизе лъугъана.

Хадубги Мусадехун абунa: «Я Муса! عَلَيْهِ السَّلَامُ Мун нахъвусса ва
хIинкъуге! ХIакълъунго мун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ божилъи гъабурав
вуго»-абун.

32. Дуца дур квер лъоробе бегъе. Гъеб
квер къватIибе бахъизе буго жиб
гвангъараблъун, две щибго унти-заралги
гъечIого. Мун хIинкъараб мехаль
дуца квер каранда лъе: кваранаб квер
каранда лъе квегIаб гъежги гьелда гIад
лъун, цинги дудаса хIинкъи инзе буго.

Гъеб гIансаги кверги буго две кIиго
мугIжизат, мун пиргIавнихъе ва гьесул къавмалъухъе инзе.
ХIакълъунго Гьел цIакъ пасикъаб къавм буго.

ГIадегIанав Аллагъас мун витIулев вуго жиндир рахъалъан расуллъун
гъеб къосараб къавм Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавияда ахIизе ва мун ритIухъав
Расул вукIиналъе далиллъун ва две мугIжизатлъун гъеб гIансаги
кверги гъабулеб буго.

33. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: «Я дир
БегIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ! ХIакълъунго
дица гъев пиргIавнил къавмалъул чи
чIван вукIана ва дун хIинкъулев вуго
гъез дунги чIвалин абун.

34. Дир вац Гъарун вуго дидасанги мацI
бицине пасихIав. Дуца гъев Гъарунги
витIе дунгун цадахъ дие кумек гъабизе
ва жинца дун ритIухъги гъавизе. Дун
хIинкъун вуго пиргIавнил къавмалъ
дун гьереси гъавилин абун.

ГIадегIанав Аллагъасда Мусаца гъарана жиндие вазирлъун ва
кумекчилъун жиндир вац Гъарун гъаве абун: гъев кIудиявги вукIун,
мацI пасихIавги вукIун, дагIба-къец гъабизе ккараб бакIалда гьесул
махшел цIикIкараб букIинин абун.

35. ГIадегIанав Аллагъас Мусал عَلَيْهِ السَّلَامُ
гъари къабул гъабун абунa: Дица две

جَانُّ وَلَوْ مُدِيرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَكْفُرُوا
أَقِيلَ وَلَا تَخَفُ إِنَّكَ مِنَ الْأَمِينِينَ ﴿٢١﴾

أَسَأَلُكَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ
مِنْ غَيْرِ سُوءٍ وَأَضْمُمُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنْ
الرَّهْبِ فَذَانِكَ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكَ إِلَى
فِرْعَوْنَ وَمَلَئِيَّةٍ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا
فَلْسِيقِينَ ﴿٢٢﴾

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ
يَقْتُلُونِ ﴿٢٣﴾

وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلَهُ
مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ
يُكَذِّبُونِ ﴿٢٤﴾

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ

квербакъи гъабила дур вац
Гъарунидалъун, ва дица нуже гъев
пиргIанида гIад бергъунеб къуватги
гъабила.

Гъезул хIал къевезе гъечIо нуж къиясего зарал гъабизе. Дир
нуже бугеб квербакъиялдалъун ва баянал хIужжабаздалъун,
нуж къиявгоги, нужеда нахърильльарал киналго гIадамалги
пиргIавнил къавмалдаса бергъизе руго» - абун.

36. Дол баянал гIаламаталгун ва
мугIжизаталгун пиргIавнихъе ва
гъесул къавмалъухъе Муса вачIараб
мехаль, гъез абун: «Гъаб жо гъечIо жиб
ургъараб гъереси ва сихIро гурони.
Нижеда гъадиаб жо бицунеб рагIичIо нижер умумуз ва нижедаса
цере рукIараз»-абун.

37. Мусаца عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Дир БетIергъан
жинда лъикI лъалев вуго хIакъаб
диналдалъун шив витIараблъи ва лъие
букIине бугеб лъикIаб ахиратги.

ХIакълъунго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
иман лъечIел, гъесул аварагазбаги عَلَيْهِمُ السَّلَام гъереси гъарурал
залимал гIадамазул лъикIлъиялда квершел батуларо»-абун.

38. ПиргIавница абун: «Я гъаб
жамагIат! Дида лъаларо нуже дун гурев
цоги аллагъ вукIин. Дуца хIаршуда ца
бакун, бежараб хIаршалъул кIудияб
ва борхатаб си гъабе я Гъаман! Гъелда
гIадеги вахун дун валагъизе вуго кивдай
вугев гъав Мусал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ абун.
Дида гъев Муса жидеца гъерсал рицунел
гIадамаздаса вугин кколеб буго»-абун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушман пиргIавница гъадигIанго чIухIараб рагIи
бицана, жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIинги лъалеб букIадго. Цоги бакIалда
гъав пиргIавница абун: «Дун вуго нужер бишунго гIадегIанав
бетIергъан»-абун.

гIадегIанав Аллагъас абубеб буго:

39. Гъев пиргIавниги гъесул боялги
ракъалда гIад цакакъ чIухIун ва гIамал
кIодолъун, батIулаб нухда хъвадана,

لَكُمْ سُلْطٰنًا فَلَا يَصِلُوْنَ اِلَيْكُمْ اِيَّاتِنَا
اَسْمَاوَمَنْ اَتَّبَعَكُمْ اَغْلِبُوْنَ ﴿٢٥﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسٰى بِآيٰتِنَا بَيِّنٰتٍ قَالُوْۤا
هٰذَا اِلٰهٌ سِحْرٌ مُّفْتَرٰى وَمَا سَمِعْنَا بِهٰذَا
فِيْۤ اٰبَآئِنَا الْاَوَّلِيْنَ ﴿٢٦﴾

وَقَالَ مُوسٰى رَبِّۤىۡۤ اَعْلَمُۢ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدٰى
مِنْ عِنْدِهٖۤ وَاَمَّنْ تَكُوْنُ لَهُۥ عَاقِبَةُ الدَّارِ
اِنَّهٗ لَا يَفْلِحُ الظَّٰلِمُوْنَ ﴿٢٧﴾

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يٰۤاَيُّهَا الْمَلٰٓئِكَةُ مَا عَلِمْتُ
لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرِىۡۤ فَاَوْقِدْۤىۡۤ لِيْهَمَنْ
عَلَى الطَّيْنِ فَاَجْعَلْ لِّىۡ صَرْحًا لَّعَلِّىۡۤ اَطَّلِعُ
اِلٰىۤ اِلٰهٍ مُّوسٰى وَاِنِّىۡ لَآظْمُۡهُ مِنْ
الْكَٰذِبِيْنَ ﴿٢٨﴾

وَأَسْتَكْبِرُوْۤا وَجُوْدُوْۤا فِىۤ الْاَرْضِ
بِعَدْرِ الْحَقِّ وَظَنُوْۤا اَنَّهُمْ اِلٰٓىنَا لَا يُرْجَعُوْنَ ﴿٢٩﴾

гъедин хъвадизе щибго гИллаги гъечIого.

Гъезда раклалдаги кколеб букIана жал хун хадур диде руссизе гъечIин абун ва жидее гIазабги гъабизе гъечIин абун.

40. Дица гъев пиргIавнги гъесул боялги дир гIазабалдалъун ккуна ва гъел ралъдаль гъанкъызаруна. Мун валагъеха, я гъав инсан, ва дуца пикру гъабе, киндай ккана гъеб залимаб ва зулмуяб къавмалъул ахир абун.

فَأَخَذْنَاهُ وَجُودَهُ، فَنَبَذْنَاهُمْ فِي آيَةٍ فَأَنْظُرْ
كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

Гъеб ралъад буго Мисриялдаги Хижаз гIарабияздаги гъоркъооб бугеб багIараб ралъад. Гъелда цогиги цар абула «бахIрул къулзум»-абун.

41. Дица гъел гъаруна жидеца жужахIалда гIадамал ахIулел имамзабилъун. Къиямасеб къояль гъел капурал гIадамазе кинабгIаги квербакъи букIуларо.

وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يَدْعُونَ إِلَى التَّارِ
وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

42. Дица гъезие гъаб дунялалдаго нагIана къуна. Дир рахIматалдаса рикIкIад гъаруна.

وَاتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذَا الدُّنْيَا الْعَنَاءَ وَيَوْمَ
الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْضُوحِينَ ﴿٤٢﴾

Къиямасеб къояльги гъел рукIизе руго жал къабихI гъарураздаса. дир алжаналдаса рикIкIад гъарурал, жидее лъикIлъи гъечIел.

43. ХIакълъунго жинда церехун рукIарал умматал гъалаг гъарун хадуб къуна Дица Мусахъе عَلَيْهِ السَّلَامُ Таврат, гъесул уммат хIакъаб нухда гIоритIулел, жинца хIакъабги батIулабги жо батIа гъабулеб нурлъун жиб бугеб.

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ
بَعْدَ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ بِصَايِرَ
لِلنَّاسِ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّعَالَمِهِمْ
يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

Гъезие рахIматлъун ва битIараб нухлъунги жиб бугеб. Гъел бануисраилаз Тавраталдаса вагIа босизе бокъун ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесул расул ритIухъ гъавун гъел хъвадизе бокъун.

44. Мун вукIинчIо МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гIур мегIералъул бакъгIерхъул рахъалда: Гъеб буго Муса аварагасда

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغُرْبِ إِذْ فَضَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ
الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIалъараб бакI.

Дица Мусаде عَلَيْهِ السَّلَامُ дир амру вахIю гъабураб мехаль ва гъев

расуллъун гъавун пиргIавнил къавмалда витIулеб мехалъ. Ва мун гъеб бакIалда гIенеккун ва нугIлъунги вукIинчIо.

ТIадегIанав Аллагъас МухIаммад ﷺ хIакъав авараг вукIиналда инкар гъабулел гIадамал мукIур гъаризе абулеб рагIи буго гъаб аят. Ягъудиязда гъереси гъабизе кIолареб Муса аварагасда ﷺ Таврат рештIизабиялъул хабар ва гъесул пиргIавнилгун ккараб къиса бицунеб буго, жив гъел ягъудияздаса рикIадаб бакIалда гIурав, жинда хъвазе ва цIализе гъаларев гIарабиязул чияс.

Аяталъул магIнаги буго: мун гъеб заманаялъ гъеб бакIалда вукIун гъалеб гъечIо дуда Муса аварагасул ﷺ хабар. Гъеб дуда гъалеб буго ТIадегIанав Аллагъас вахIю гъабун гъазабиялдальун.

45. Киниги Дица гъев Муса аварагасда

хадубги гIемерал умматал
рижана; гъезги гIемераб гIумру бана
ва жидеда Аллагъ ﷻ кIочон дунял
гъабиялда руссана.

Гъединал Аллагъасул ﷻ диналдаса

руссарал гIадамазда витIана дица мун

расуллъун я МухIаммад ﷺ. Мун Мадяналдаги вукIинчIо

МухIаммад, дуда Муса ва ШугIайб аварагасул ﷺ къиса гъаза

ва гъезул хабар бицарал дир аятал Маккаялъул агълуялъе дуца
цIализе.

Киниги дун вуго дица аварагзаби ритIулев ва гъезда вахIю

гъабун дир шаригIат бицулев. Гъедин мунги витIана МухIаммад

ﷺ, Маккаялъул агълуялда авараглъун ва дуда вахIю гъабуна

дур умматалъе исламияб дин ва дуда цере рукIарал аварагзабазул

ﷺ къисаби. Гъедин гъана дуда Муса аварагасул ﷺ ва ШугIайб

аварагасул ﷺ къисаги.

46. Мун ТIур мегIералъул хъибилалдаги

вукIинчIо МухIаммад ﷺ, Дица

Муса аварагасда ﷺ калам гъабулеб

мехалъ. Дица дуда гъаб кинабго жо вахIю

гъабуна дур умматалъе рахIматлъун

букIизе.

Дуца гъезие цересел умматазул къисаби рицун Аллагъасул ﷻ

гIазабалдальун хIинкъи къезе ва жидехъе дудаса цева авараг

вачIун вукIинчIел гIарабиязда Аллагъасул ﷻ дин гъазабизе.

Гъел гIарабияз ва цогидал къавмаз дур рисалат къабул гъабун Аллагъ

ﷻ цо гъавиялда хъул гъун ва дуда рештIизабураб Къуръаналъул

وَلَكِنَّا أَنشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ

الْعُمُرُ وَمَا كُنْتَ ثَأْوِيًا أَهْلًا مَّدِينٍ

تَتَلَوُا عَلَيْهِمْ ءَأْيَاتِنَا وَلَكِنَّا

مُرْسَلِينَ ﴿٤٥﴾

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا

وَلَكِن رَّحْمَةً مِن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا

مِمَّا أَتَتْهُمْ مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ

يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾

вагІза босизе бокъун.

47. Дица гьел умматазда аварагзаби ритІана, жидер купру-ширк сабаблъун гьезда дир гІазаб швараб мехаль, гьез абичІого букІизе: «Я нижер БетІергъан, нижеда аварагзаби ритІун рукІаралани ва нижеда хІакъаб динги лъазабун букІарабани.

Ниж дур расулазда нахърилъльизе рукІана ва дур аятазда иман лъуралги рукІинагІан»-абун.

Дида лъала гьез иман лъолареблъи ва гьез хІакъаб дин къабул гъабулареблъи. Дица аварагзаби ритІана гІадамазул хІужжа къотІизабизе ва гьезие щибго гІузру бачизе рес гьечІого букІизе.

48. Маккаялъул агълоялда хІакъаб жо бачІараб мехаль: жиндир

ритІухълъи лъалев МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачІараб мехаль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам Къуръанги босун ва цогиги мугІжизаталги рачун, жив хІакъав Аллагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ авараг вукІиналда тІоритІел гъабулел.

Маккаялъул мушрикаб абун: «Гъев МухІаммадие Муса аварагасе къралгІадал кІудиял мугІжизатал къун рукІаралани жив авараг вукІиналда тІоритІел гъабулел»-абун. Гьезие жаваб гъабун ТІадегІанав Аллагъас абубеб буго: «Гъев Муса аварагасе кърал мугІжизатаздаги, гьесда рештІизабураб Тавраталдаги инкар ккуна гурищ ягъудиязги, Къурайшиязги ва цогідал къавмазги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг гьереси гъави гьесда цере рукІарал киналго аварагзаби гьереси гъари букІула: гьел киналго аварагзабиги гьезухъе рештІизабураб шаригІатги, гьезие кърал мугІжизаталги цохІо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру бугелъул.

Жегиги Маккаялъул мушрикаца абун: «Гъеб Тавратги Къуръанги кІиябго сихІро ва гьереси буго, цояль цоялье кумек гъабун, цояль цояб ритІухъ гъабун кІалъалев. ХІакъъунго нижеца гъеб кІиялдаго инкар кколеб буго»-абун. Гъаб буго Маккаялъул мушриказул къосиналъул ва Аллагъасдаги аварагасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُمْ مُّصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمْتْ
أَيْدِيَهُمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا
رَسُولًا فَتَنْصِفَ أَعْيُنَنَا وَتَكُونَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا
أُوتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَىٰ أَوْ لَوْلَا
يَكْفُرُوا بِمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا
سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَيْفَرٍ وَت ﴿٤٨﴾

бугеб тушманлъиялъул Горгъолъан иналъе гІаламат.

49. Дуца гъезда абе МуІаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нуж рачІаха Аллагъасул
рахъалъан гъеб Тавраталдаса ва

Къуръаналдаса жиб лъикІаб, жинца

хІакъаб диналда ТІоритІулеб тІехъги босун.

Дун гъеб тІехъалда нахъвильлъине вуго, нуж битІараб жо бицунел
гІадамал ратани»-абун.

Нильеда якъинго гъала ТІадегІанав Аллагъас ритІарал аварагзабазул
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицунго хирияв МухІаммад авараг
рештІизабураб Къуръанги бицунго хирияб, жиб камилаб, жиндир
шаригІат къиямасебкъо бачІизегІан хисулареб тІехъ букІин. Муса авараг
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда рештІизабураб Тавратги хирияб буго гъаб Къуръаналда
хадуб ва гъеб Къуръан жинда рештІизабурав МухІаммад аварагасда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хадув. ГІиса авараг
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда рештІизабураб Инжил букІана
Муса аварагасул
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ шаргІалда рукларал цо-цо хІукмаби хисизарун,
Таврат жинца камил гъабулеб, гъеб тІубазабулеб тІехъалда рельтъун.

Гъаб хІакъикъат гъадин бугелъул, Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагас Маккаялъул мушриказда абулеб буго: гъал тІахъазда нужеца
иман лъолеб батичІони нуж рачІаха Аллагъас
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рештІизабураб
гъеб кІиялдасаго жегиги камилаб тІехъги босун абун. Гъел абадиялъ
рачІуларо гъеб тІехъ босун, гъел руго жидер хІалхъублъун,
гІамалкІодольун, хІакъаб жоялда нахърильлъинчІого чІарал гІадамал.
Гъезул хІал гъалеб букІун ТІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

50. Гъез дур ахІиялъе жаваб гъабичІони,

МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда лъай

хІакълъунго гъел рукІин жидерго гъаван-
напсалда нахърильгъарал гІадамал.

Щивха вукІинев жиндир къосин баянав

чи Аллагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рахъалъан хІакъаб

хІужа-далилго гъечІого, напсалъе

бокъараб жоялда мутІигІлъун вугев чиясдаса? ТІадегІанав

Аллагъас хІакъаб диналда ТІоритІуларо жидеца купру-ширк

тІаса бищараб залимаб къавм.

51. ХІакълъунго Дица Маккаялъул

Къурайшиязе дир хирияб калам цоялда

хадуб цогитаб гъабун, хІажалъи бихъухъе

рештІизабуна:

قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِّنْ عِندِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ

مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٥٩﴾

فَإِنْ لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا

يَتَّبِعُونَ آهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ

هَوَاهُ بَعْدَ هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنْ أَلَّ اللَّهُ

لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾

﴿٥٩﴾ وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ

يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٩﴾

Гъез ваГиза босизе бокъун ва гъез купру-ширк тун хІакъаб дин гъабизе бокъун.

Гъаб Къуръаналда жаниб гъезие Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда тІоритІел гъабулел баянал хІужжаби руго, гъесул хІалкІолгьяялда тІоритІел гъабулел ГІемерал ГІаламаталги руго. Алжаналдалъун рохел бицинги жужахІалдалъун хІинкъи къейги буго. ГІемераб ваГиза-насихІатги буго, къисабиги руго, гъез ГІибрат босизе ва гъезда хІакъаб жо бичІчизе. ШарГІиял ахІкамалги руго, хІалалаб, хІарамаб жоги баян гъабун буго.

52. Къуръан рештІизабилелде цебе жидехъе тІехъ рештІизабурал умматазул МухІаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъурал ГІадамаз гъаб Къуръаналдаги иман лъолеб буго.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

53. Жидее Къуръаналъул аятал цІалараб мехаль гъез абулеб буго: «Нижеца гъелда иман лъуна. Гъеб нижер БегІергъанасул рахъалъан бугеб хІакъаб тІехъ буго.

وَإِذَا يَتْلَى عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾

ХІакълъунго ниж гъаб Къуръан рештІизабилелде цереги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал, гъесул аварагабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва тІахъазда мутІигІлъарал рукІана»-абун.

Нижеца иман лъолеб букІана гъав МухІаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витІизе вукІиналда ва гъесда тІІехъ рештІизабизе букІиналдаги. Гъеб жо нижеда рештІизабураб тІехъалда хъван букІана. Нижее гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру ритІухълъана ва хІакълъана.

54. Гъал ГІадамал руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кІиго нухаль цІикІизабун жидее ажру-кири къолел. Гъез сабру гъабун букІин сабаблъун

أُولَئِكَ يُؤْتُونَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَبَدَّوْنَ بِالْحَسَنَةِ الْسَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٥٤﴾

жидеда рештІизабураб тІехъалда иман лъун гъелда ГІамал гъабиялда, хадуб МухІаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъун Къуръаналда ГІамал гъабиялдаги. Жидеца квешаб, къабихІаб раГІиялда дандеги лъикІаб раГІи бицун, гъеб квешаб раГІиялъул зарал нахъе чІвалел. Дица къурал ниГІматаздаса садакъа-хайрат, закат-сахІ къолел ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе ГІоло жигъад гъабизеги жидер боцІи-мал къолел.

55. Жидеда ГІададисеб ва мунпаГІат гъечІеб хабар бицулеб раГІараб мехаль, гъеб мажлисалдаса нахъе унел ва жидеца

وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَأَكْمُرُكُمْ سَأَلَ عَلَيْكُمْ

гьел гъанулад, жагьилал Гадамаздаги
абулел:

لَا تَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٣٥﴾

нужеца гъабураб гIамалалгьул жазаъ нужее букIизе буго, нижеца
гъабураб гIамалалгьул жазаъ нижее букIизе буго. Нужее нижедаса
зарал гьечIо, нижеца нуж тана нужерго ишалда. Нижеца жагьилал
Гадамазулгун гьалмагьгьли гъабуларо»-абун.

ГадегIанав Аллагъас китабияздаса иман лгьурал гадамазе лгьабго
лгьикIаб ва берцинаб сипат гъабуна: гьел муъминзаби рукIин, гьел
жидеца лгьикIлгьли гъабулел рукIин, гьел гадамаздаса гIаса лгьугьулел
рукIин.

Аллагъасул свалат салам лгьеяв аварагасул хIадисалда буго: «Лгьабго
чи вуго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие кIиго нухалъ цIикIкIун ажро кьолев.
Китабиязул чи вуго, жиндир аварагасда иман лгьун вукIарав, хадуб
дидаги иман лгьурав. Жив лаггьлгьун вугев чиги вуго, жинца Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ хIакъ тIубарав ва жиндир сайидасул хIакъги тIубарав. Жиндир
гъарабаш йигев чиги вуго: гьелгьие берцинаб тарбия кьурав ва гьей
тархгьун хIуриялгьун гьаюн хадуб расасеги кьурав»-абун. ХIадис имам
Муслимица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Китабияб агьлуялдаса исламияб дин босарав
чиясе кIиго ажро буго. Гьесие нильее бугеб хIукму буго (ай гьев нильеда
вашад вуго) гьесда тIадги нильеда тIад бугеб жо буго. Мушриказул цо
чияс исламияб дин босараб мехалъ гьесие жиндир ажро буго ва гьесие
нильее бугеб хIукму буго, гьесда тIадги нильеда тIад бугеб жо буго»-
абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

56. ХIакьлгьунго дуда кIоларо
МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуе вокъарав
чи иманалда гIовитIизе. Аллагъас

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ
يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие вокъарав чи гIовитIула
иманалда ва хIакъаб диналда.

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда лгьикI лгьалев вуго иман лгьолел ва хIакъаб
диналда рачIулел щал ругеблгьли.

Тафсиралгьул гIалимзабаца абун:

Гъаб аят рещтIизабиялгье сабаб буго Аллагъасул свалат салам лгьеяв
аварагас, жиндир инсул вац АбутIалиб хвалда гIагарлгьараб мехалъ,
гьесда абун: «Я дир инсул вац! Дуца «лаилагъа иллалагъ» абун абе.
Дица кьиямасеб кьоалъ нугIлгьли гьабизе буго дуца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо
гьавуна абун. АбутIалибица абун: «Къурайшиязул ханзабаз абизе
букIинчIебани хвалил унтгьлгьул гучалъ АбутIалиб загIит гьавунин ва
гьев шагъадат битIизе тIаманин абун, дица гьеб шагъадатги битIун

дур ракі рази гъабизе буклана ва дур бер бохизабизе буклана»-абун. Хіадис имам АхІмадица ва Тирмизияс бицана. Хирияв аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ціакъ бокъун буклана жиндие гІемер квер бакъи гъабурав АбуТалиб исламияб диналда вачІин. Гъаб иш бицана ТадегІанав Аллагъас гъениб цебе хъвараб аяталда жаниб.

57. Маккаялгул Къурайшаз абун:
«Ниж дуда нахърилълъани ва дуца
жинда ахІулеб дин босани, ниж
хІинкъун руго Маккаялда сверухъ
ругел гІарабияз нижеда рагъ гъабилин
ва ниж гъаб Маккаялдаса къватІире
къотІилин»-абун.

وَقَالُوا إِن تَتَّبِعِ الْهُدَىٰ مَعَنَا نَحْطِفْ
مِنَ أَرْضِنَا أَوْ لَمْ نَمُكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا
يُجِبِّي إِلَيْهِ تُمَرَّتْ كُلُّ شَيْءٍ رِّزْقًا مِّن لَّدُنَّا
وَلَكِن آكُتْرُهُمْ لَّا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

Гъезул рагІи хвезе гъабун ТадегІанав Аллагъас абулеб буго: «Дица гъезие МаккахІарам гъабун буго гурищ жал щибго хІинкъиго гъечІого гъенир рукІунеблъун ва жидее кинабго бакІалдаса батІи-батІияб пихъги ва тІагІамги дир рахъальъан бугеб ризкъилъун бачІунеблъун. Киниги гъел гІадамазул гІемерисел жидеда хІакъаб жо гъаларел руго.

ТадегІанав Аллагъас Маккаялгул мушриказда бадиб чІвай гъабун абулеб буго: Дида инкар ккурал, Дунги живго тун хъанчазе лагълъи гъабулеллъун ругел нужее Дица божилъи гъабун буго цогидал гІарабиязе гъечІеб, нужее кинабго рахъальъан ризкъиго тІаде бачІунеб буго. Нужер ахІмакълъиго щиб ва нужеца пикру кин гъабулареб, Дида иманги лъун, Дир аварагги ритІухъ гъавун нуж хъвадараб мехаль-кигІандай Дица нужее лъикІлъи цІикІкІизабила абун!

**58. Дица ціакъ гІемерал росабазул ва
шагъаразул агьлу гъалаг гъабун гъел
жидее къураб магІишат-яшавалдалъун
чІухІараб мехаль ва гъеб магІишат
дица къураб букІиналда инкар ккун,
гъелда шукру гъабичІого хъвадараб мехаль.**

وَكُرْهُمُ أَهْلًا كَيْتَابِن قَرْيَةٍ بَطَرَتْ مَعِيَسَتَهَا
فَتَاكَ مَسَاكُهُمْ لَمْ تَسْكُنْ مِّنْ بَعْدِهِمْ
إِلَّا لَقِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ﴿٥٨﴾

Гъал нужеда сапаралда унаго ратулел чІунтарал росаби руго гъел жанир чІун рукІарал росаби. Гъанже гъенив щивго чи чІоларо дагъалго гурого, сапаралда вугев чи сордо базе чІун гурони. Дун вуго дица кинабго жо ирсалье босулевлъун.

Дида иман лъезе чІухІарал, аварагази عَلَيْهِ السَّلَام гъереси гъарурал, Дир ракъалда тІад Дир лагъзадерие зулму ва пасалъи гъабун хъвадарал гІадамал Дица гъалаг гъарула ва гъезул кинабго магІишатги, гІарац-меседги нахъе хутІула. Гъадинабго жо гъабизе кІола Дида Маккаялгул

агьлюяльеги гьез иман лъечӀони ва Дир расул ритӀухъ гьавичӀони.

59. Дур БетӀергъан Аллагъ гьечӀо

МухӀаммад ﷺ, жинца цониги

росдал агьлу гьалаг гьабулевльун, цин

гьезухъе расулги витӀун гьел хӀакъаб

диналда ахӀун гурони.

وَمَا كَانَتْ رَبِّكَ مُهْلِكَ الْفَرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ

فِي أَمْهَارِ سُؤْلًا يَنْتَلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَمَا

كُنَّا مُهْلِكِي الْفَرَىٰ إِلَّا وَأَهْلَهَا

ظَلِيمُونَ ﴿٥٩﴾

Гьезул бишун кӀудияб росоль расул витӀула

гьел киналго диналда ахӀизе ва гьезухъе рисалат швезабизе. Гьезие дир

аятал цаӀалуев ва дун жидер хӀакъав БетӀергъан вукӀин бицулев.

Дица цониги росдал агьлу гьалаг гьабичӀо гьеб росдал агьлюяль

зулму-пасалги гьабун гурони.

ГадегӀанав Аллагъасда жиндир лагъзадерил хӀал лъалеб бугониги,

гьесул гӀадат буго гьеб къавмалда расул витӀун гьезул хӀужжа-далил

къотӀизабулеб, нижеда лъачӀо, ниж гьапулал рукӀана, нижехъе чапар

вачӀинчӀо абурал гӀузраби рачиналдасан. Гьедин расул витӀун хадуги

Аллагъас ﷺ гьеб къавм гьалаг гьабуларо гьез купру-ширк гьабигун

цадахъ зулму ва пасалги гьабураб мехаль гурони.

Киналго диналги насхо гьарун, кинабниги халкъалда аварагӀун

витӀарав вуго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг. Гьев

витӀун хадуб гӀадамазул цониги къокъаялъе ихтияр букӀуларо жидехъе

расул витӀичӀин ва жал диналда ахӀичӀин абизе.

Дунялалда гӀад исламияб диналъул хабар швечӀеб бакӀ букӀин цаӀкъго

надираб жо буго. Гьедин хабар швечӀого гӀумру гьабурал ва гьединго

хварал гӀадамазе Аллагъас ﷺ гӀазаб гьабуларо. Машгъураб жо буго

кинавниги инсанасул рес лъугъун букӀин жинца хӀакъабги батӀулабги

жо батӀа гьабизе. Гьесие Аллагъас ﷺ гӀелму ва гӀакъло къун буго,

гьесда цебе кинабго дунялги, гьенир ругел диналги загьирльун руго.

Гьел диназда гьоркъоса хӀакъаб исламияб дин босичӀев чиясе Аллагъас

ﷺ гӀазаб гьабизе букӀинги хӀакъаб жо буго. Ахираталда гьесие гӀузру

букӀизе гьечӀо дида лъачӀо, бихъичӀо, рагӀичӀо абураб рагӀиялдалъун.

60. Нужее къураб дунялалъул щиб жо

бугониги: ханлги букӀа, бечелги букӀа,

къуват-гъунар букӀа, къимат-къадро

букӀа, гьеб кинабго жо буго дунялалъул

рукъоб бугеб берцинлги ва гьениб бугеб

мунпагӀат босиги.

وَمَا أَوْتَيْنَاهُم مِّن شَيْءٍ فَمَتَّعَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا

وَزَيَّنَّهَا وَمَاعِنَدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ

أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾

Гьеб паналъулеб, даимлъулареб буго. Жибги кодоса ун рекӀел бакъвай щолебги буго.

ГадегӀанав Аллагъасда аскӀоб ахираталда бугеб ажро ва гьесул

алжан цакъ лъикIаб жо буго ва жиб даимго нахъе хутIулебги буго. Гъаб иш кин бичIулареб нужеда ва жиб паналъулеб дунял тIалаб гъабиги тун, даимго букIунеб ахират кин тIалаб гъабулареб?

61. Дица жиндие цакъ берцинаб къотIи гъабурав ва гъеб къотIи тIубазабун гъелда данд чIвазе вугев,

дидаса хIинкъун, дун цо гъавун, жинца тIагIат-гIибадат гъабун хъвадарав муъминчийщ вугев

лъикIав, яги жиндие дунялалъул чIаголъги къурав, гъелдалъун вохун вукIарав, ахираталда дида цеве жиндие гIазаб гъабулелъун чIезавулев капурчийщ вугев лъикIав? Гъав кIинго чи цо-цазда релъун вугищ?

Цакъ кIудияб батIалъги буго гъазда гъоркъоб! Жидер гIакъло бугел гIадамаз гъалъул пикру кин гъабулареб ва гъалдаса гIибрат (гIакъло) щай босулареб?

62. Мушриказде ахIулеб къо буго гъеб

къиямасеб къо ва Аллагъасул جَلَّ جلاله рахъалъан гъезда абулеб:

Кире арал дол дидехун ширк гъабун нужеца жидее лагълъги гъабурал алагъзаби? Нужеца абулеб букIана гурищ гъез нужее кумек гъабизе бугин абун. Гъел нугер вализаби ругин ва нужее квербакъи гъабулел ругин абун! Дида гъел нуггун цадахъ рихъулел гъечIо гурищ?

63. ГIадамал къосизариялдалъун жидее

гIазаб хIакълъарал, купру-ширкалъул церехъабилъун ругез абула: «Я нижер

БетIергъан! гъал гIадамал руго

гъел нижеда нахърилълъун, нижеца

къосизарурал.

Нижеца гъезие щибго зулму-хIал гъабичIо. Ниж къосарал рукIиналъ, нижеда релълъун гъелги къосараллъун лъугъана. Гъез нижее лагълъги гъабунин абураб рагIиялдаса ниж рацIадал руго. Гъез лагълъги гъабун жидерго гъава-напсалъе бокъараб жоялъе, гъел нижее лагълъги гъабулел рукIинчIо»-абун.

64. Цинги жидеца лагълъги гъабурал

мушриказда абула: «Нужеца ахIи бай

нужеца алагъзабилъун ккун рукIарал

жалазда»-абун. Гъез ахIи бала жидер

алагъзабазда, амма доз щибго жаваб гъабуларо.

أَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعَدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿١١﴾

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾

قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا آيَاتِنَا يَعْبُدُونَ ﴿٦٣﴾

وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمُ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأُوا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا رَبَّهُمْ دُونَ ﴿٦٤﴾

Гъезда жидее хІадурун бугеб жужахІалъул гІазаб бихъула ва гьел цакъ пашманлъун лъугъула. Гъезда рақІалдаги ккола дунялалъул рукъор битІараб диналда тІоритІараздаса рукІарал анищ ниж абун. Гъеб къоялъ жал пашманлъана абун гъезие щибго мунпагІат букІуларо. Гъеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ лагъзадерица дунялалда гъабураб гІамалалда рекъараб жазаъ гъезие гъабулеб къо.

65. Гъеб къоялъ мушриказда бадиб чІвай гъабун абула: **нужехье аварагзаби рачІун рукІана гурищ, **нужеца щиб жаваб къураб гъезул ахІиялъе?-абун.****

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾

66. Гъеб къоялъ мушриказда кинабго жо кІочон букІула, щиб жаваб къелебги гъезда лъаларо.

فَعَمِيَّتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿٦٦﴾

Гъезул цоцаздехун кІалъезецин гъунарги букІуларо, жидеда бугеб хІинкъиялъул ва къварилъиялъул гучалъ.

67. **Ва амма жидеца купру-ширкалдаса тавбоги гъабун, Аллагъасда иманги лъун, лъикІаб гІамалги гъабун хъвадарал гІадамал, гьал гІадамал жидер лъикІлъиялда кверщел батараздаса рукІиялда хъул буго.**

فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَعَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿٦٧﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хъул буго абураб рагІи абураб мехалъ гьелъул магІна букІуна гъеб жо хІакъаб букІин. Гъаб аяталъул магІнаги «гьел гІадамал бахъибугольарал руго ва жидер ахиараталда алжаназда кверщел батулел руго»-абун буго.

68. **Дур БетІергъан Аллагъас жиндие бокъараб жо бижула ва жиндие бокъараб жо тІасаги бищула.**

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾

Гъесул пишайлда данде кІалъалев, гъесда гІайиб чІвалев щивго чи вукІуларо.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ бижараб махлукъаталъул цонигиязе ихтияр гъечІо жидеца цо жо тІаса бищизе ва гъеб гъабизе: ай цо пуланаб жо лъикІаб буго яги квешаб буго абун хІукму гъаби ТІадегІанав Аллагъасул ихтияралда бугеб жо буго. Аллагъа جَلَّ جَلَّالَهُ вацІадав ва ТІадегІанав вуго мушрикаца гъесда гІунтІизарулел, гъесие мукъсанлъи бачІулел сипатаздаса.

69. **Дур БетІергъан Аллагъа жинда лъалев вуго МухІаммад, гІадамазул рақІазда жаниб бахчарабги,**

وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾

гъез загъиралда гъабулебги кинабго гІамал.

Гъелда данде жазаъ гъабиялдаса цониги инсан ворчІизе гъечІю.

70. Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго жив гурев цоги алагъ гъечІев. Гъесие буго кинабго щукру ва рецц дунялалъул рукъобги хадуб ахираталдаги.

وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْأُولَى
وَالْآخِرَةُ وَاللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

Кинабго жоялъул хІукму-къадарги Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** кодоб буго ва ахир киназулго руссинги гъев Аллагъасде **جَلَّ جَلَّالَهُ** буго. Дунял ахираталъул киналго умуразул хан цохІю Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго. Гъедиनाव Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** гІибадат гъаби хІакъаб ва тІадаб жо буго. Гъесдехун щибго жо ширк гъаби ахІмакълъи ва къосин буго.

71. Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** иман лъоларел, дур рисалат ритІухъ гъабуларел капурзабазда дуца абе МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: «Нужеца пикру гъабе ва нуж ургъун жаваб къе.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الْآيَاتِ
سِمَةً إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِ اللَّهِ
يَأْتِيكُمْ بِضِيَاءٍ أَوْ لَيْلٍ أَوْ أَفْلا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾

ТІадегІанав Аллагъас кидаго сордо букІунеблъун гъабунни ва къиямасеб къо щвезегІан жинца гъеб амруги хисизабиЧІони, Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** гурев цоги щив алагъха вугев жинда кІолев нужее канлъи бихъизабизе ва нур базабизе? Гъаб рагІи рагІуларищ гъел инкарчагІазда ва гъелъул гъез пикру гъабуларищ?».

72. Хадубги дуца абе МухІаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: Нужеца пикру гъабе ва нуж ургъун рихъе: ТІадегІанав Аллагъас къиямасеб къо щвезегІан къо букІулеблъун гъабунни.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ
سِمَةً إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِ اللَّهِ
يَأْتِيكُمْ بِاللَّيْلِ تَسْكُونُونَ فِيهِ أَفْلا
تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾

Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** гурев цоги щив алагъха вугев нужее сордо бачун вачІине кІолев, нужеца хІалхъи гъабизе? Нужеда бихъулеб ва лъалеб гъечІищ нуж кинаб къосиналъуль ругеблъи.

73. Гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** кІудияб рахІмат ва гурхІел буго жинца нужее сордоги къоги гъабиялда жаниб: Сардилъ нуж хІалхъи гъабизе ЧІолев, къоялъуль нужеего яшав гъабизе къватІире рахъунеб.

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ
لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ
وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

Гъеб Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** рахІматалда нужеца щукру гъабизе. ТІадегІанав Аллагъас гъаб низам хисизабунни инсанасул гІумру

жиндилъ къварилъи, квал-квал бугеблун лъугъула, гъеб низам битлизабизе кюлеб кинабгаги къватги буклуларо.

74. Гъеб къиямасеб къоялъ ТадегІанав Аллагъас халкъалда цере жидеца ширк гъабулел рукІарал Гадамал Гюдореган гъарун, гъезда ахІула:

«Кире арал дол нужер алагъзаби, дидехун ширк гъабун нужеца гъезие лагълъи гъабулел рукІарал? Дица нужеє газаб гъабизехъин буго, гъел алагъзаби рачІа абе нужеє квербакъи гъабизе!»-абун.

75. Дица шибаб умматалдаса жинца нугІлъи гъабулев чи цеве вахъизавула. Гъев вуго Аллагъасул авараг. Авараг цеве чезавун,

ТадегІанав Аллагъас капурзабадехун абула: «Гъанже бачеха нужерго хІужа-далил нуж купру-ширкалда чІеялъе»-абун. Гъезул шибго хІужа буклуларо ва гъаб рагІиги гъел гюдореган гъарун гъезул кІанцизе бакІ тІагІизабун абулеб рагІи буго.

Цинги гъеб капураб къавмалда лъала цохІо Аллагъ гурев цоги аллагъ гъечІеблъи ва кинабго хІукму-къадар гъесда кодоб букІин. Гъездаса рикІкІалъун, цересан тІагІун чІола дунялалда гъез жидеє лагълъи гъабулел рукІарал хъанчалги, цогидал жалги. Гъел киналго цадахъ, бетІер бехе гъабун, цюзда хадур цоял реххун, жужахІалда жанире уна ва гъеб жужахІ жидер чурхдуздальун боркъулеб алатлъун гъел гъарула.

Аллагъас цІунаги гъаб агълугун цадахъ ккеялдаса.

Гъаб агълу бокъарав чи гъелгун цадахъ вукІулин абун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул мухІканаб хІадис буго. Аллагъас ниль рикІкІад гъареги гъеб купруялъул агълу бокъиялдаса, гъезул кумекчагІилъун рукІиналдаса ва гъезул щайтІанияб къанун бокъиялдаса.

ТадегІанав Аллагъ вуго жив цогояв Аллагъ тун батІияб жоялъе лагълъи гъабизе гадав, гъесул газабалдаса хІинкъизе ва гъесул рахІматалда хъул лъезе гадав. Гъев Аллагъ тун батІияб жоялъе лагълъи гъабизе бегъуларо, гъесдаса гурони хІинкъизеги бегъуларо гъесда гурони хъул лъезеги бегъуларо, гъесдасан гурони гъаризеги бегъуларо.

ТадегІанав Аллагъ вуго жив цогояв хан: Кинабго хІукмуги гъес гъабула, гъесул гуреб хІукму бусурбабаз хІалтІизабун гъел капурлъиялда хІинкъи буго. Аллагъасул хІукмуялдалъун хІукму гъабизе рес

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٧٥﴾

وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعِلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٧٥﴾

букІаго цоги батІияб хІукму бокъун гъеб тІасса бишарав чи капурчи вукІин щибго щакІъи гъечІеб жо буго.

ТІадегІанав Аллагъ вуго жинца рижизарулев (الْحَالِقُ) жинца ризкъи кьолев (الرَّزَّاقُ), жинца хвезарулев (الْمُمِيتُ). Ва жинца ахираталда чІаго гъарун тІаде рахъизарулев (الْبَاعِثُ). Гъал сипатал цохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гурони гъечІо. Гъал сипатал лъазе ва ричІІ изе тІадаб буго. Гъал сипатал ричІІ чун, гъезда гІамал гъабурав муъминчиясул ракІ хІалхьола, гъесул иман камиллгъула ва гъев киадаго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракІалда вукІуневлгъун лгъугъула. Гъав ТІадегІанав Аллагъги нахегІан къазавун, цоги щиб бугониги жоялда хьул лгъурав, гъелдаса хІинкъарав, гъелда божарав, гъелда ахІи барав чи жинца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабулев чи вукІула.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб ширк гъабиялдасаги ниль цІунаги.

76. ХІакългъунго Къарун абулев бечедав, бахилав, залимав чи Мусал къавмалдаса вукІана. Мусал вацІал вукІана абуна ИбнугІаббасица رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ. Гъев Къаруница жиндир агълуялгъе зулму ва къварилгъи гъабуна.

﴿إِنْ قَدَرُونَ كَاتَمَ مِنْ قَوْمِ مُوسَىٰ فَبَعْنِي عَلَيْهِمْ
وَأَتَيْنَهُ مِنَ الْكُفُورِ مَا إِن مَفَاتِحَهُ وُلَّتُمْ
يَا عَصِيَّةَ أُولِي الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие кьурал гІемерал нигІматазде щукру гъабичІого, гъезда инкар ккураздаса вукІана. Дица гъев Къаруние гІемераб хазина кьуна: гъеб жаниб лгъурал хизанатазул (складал) кІулал къуватал гІадамазул жамагІаталда раччизе кІолорегІан гІемераб.

Гъеб гІемераб бечелгъи ва хазина жиндие букІиналдалгъун Къарун чІухІун ва гІамал кІодолгъун вугеб мехаль, гъесул къавмалгъе абуна: «Мун гІемерго воххун вукІунге Къарун! ТІадегІанав Аллагъасе гъединал чІухІараб рохел загъир гъабулел гІадамал рокьуларо»- абун. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рокьула жидее нигІматал кьураб мехаль гъел кьурав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин лъан, гъесие щукру ва рецц гъабун роххулел гІадамал.

77. Дуге Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьурал нигІматазда лгъун дуца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилгъи ва ахираталгъул рукъоб дуге алжан щолеб гІамал гъабе. Дуге дунялалгъул рукъобго лгъикІлгъи гъабизеги кІочонге. Гъеб боцІи данде гъабулев вукІун ахираталда батугеб лгъикІаб гІамал гъабизе кІочонге.

﴿وَاتَّبِعْ فِيْمَاءِ أَمَدِكَ اللَّهُ الذَّارُ الْأَخْرَجَةُ وَلَا
تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنَ كَمَا
أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَتَّبِعِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾﴾

Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** дуе лъикIлъи гъабун бугеб гIадингo дуца гIадамазегI лъикIлъи гъабе. Мун ракъалда гIад пасалгъи гъабулевлгъун, гъеб гъабизе бoкъулевлгъунги вукIунге. ХIакълъунго гIадегIанав Аллагъасе рокъуларо жидеца пасалгъи ва зулму гъабулел гIадамал»-абун.

78. Къаруница абуна: «ХIакълъунго гъаб кинабго жо дие швана дир гIелмуялдалгъун ва дир гъунаралдалгъун»-абун. Гъав Къаруница лгъаларищ гIадегIанав Аллагъас гъасдаса цере рукIарал гъасдаса гIемерго къуватал ва гучал гIадамал гъалаг гъаруаблъи.

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي ۗ أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِن قَبْلِهِ مِن قُرُونٍ مِّنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْبَرُ جَمْعًا وَلَا يُسْئَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾

Гъесдаса боцIи-малги гIемерал ва къибил-тухумги гучал. Гъел къосарал гIадамал гъалаг гъаризе Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** хIукму-къадар гIаде швараб мехаль гъезда гъикъуларо жидер мунагъазул хIакъальуль. Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** кинабго жо лгъалел букIуна ва гъезул хIисаб мизан гъаби ахираталда букIуна.

79. Цо къояль гъев Къарун къавмалда цева вахъана жиндир берцинлъиялъуль: ЧухIараб ретIелгун, гIемерал хъулухъчагIи-гъарабашалгун. ЧухIарал чуызда рекIун, зурма-къали, дарай-зарбалгун.

فَحَرَجَ عَلَىٰ قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ ۗ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا لَبِيتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَدْرُونَ ۗ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٧٩﴾

Гъев Къарунги гъесул чухIараб къокъаги бихъараб мехаль, дунялалгъул чIаголъи бoкъулел гIадамаз абуна: «Нижееги бугеб анищ гъав Къаруние бугеб гIадаб бечелгъи ва кIудолгъи. ХIакълъунго гъеб цIакъ кIудияб талихI-рохел буго»-абун. Дунялалда къолел жоялгъул цIакъ кIудияб ва гIемераб жо буго гъаб Къаруние къураб жоян абуна.

80. Жидеда Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** лгъалел, ахираталда божулел муъминзабаца абуна: «Вай нужее лъикI букIаял! Нужеца гъедиаб рагIи абуге.

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَدَّكُم تَوَّابٌ ۗ إِنَّ خَيْرَ لِمَن ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلَاقِهَا إِلَّا الصَّادِقُونَ ﴿٨٠﴾

Ахираталда Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** къолел ажро-кири цIакъ кIудияб буго жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** иман лгъурал ва лъикIаб гIамал гъабулел гIадамазе. Гъеб ажро-кириги къоларо ва шоларо жидеца Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** гIибадат гъабиялда сабру гъабурал

гІадамазе гурони»-абун.

81. Дица гъев Къарунги гъесул мина-мулкги ракъуль гъанкъязабуна. Гъеб къояль Къаруни квербакъизе кІолеб цониги къокъа букІинчІо, Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** Газабалдаса Къарун хвасар гъавизе.

Гъев Къарунида жиндагоги щибго жо гъабизе кІолеб букІинчІо жив гъеб Газабалдаса хвасарлъизе. Ва гъев Къарун жив хвасарлъараздасаги вукІинчІо

82. Гъеб мехаль дол Къаруни бугеб гІадаб бечелъи ва кІодолъи жидеegi бугеб аницилан рукІарал гІадамал гъабизе жо гІагІун хутІана ва гъез абубеб букІана:

«Вай Аллагъ! Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** жиндир лагъзадеридаса жиндие бокъарав чиясе цакъ гІагІидго ризкъи къолеб буго ва гъеб ризкъи нахъеги босулеб буго. Жиндие бокъарав ризкъи дагъ гуруго къечІого толев вуго. Гъеб иш инсанасул хиралъиялда яги лъикІлъиялда бараб букІун гъечІо.

Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** нижеда цІоб-рахІмат гъабун букІинчІебани, нижги гъев Къарунида цадахъ ракъаль кквелаан. Вай Аллагъ! ХІакълъунго Аллагъасда инкар ккурал гІадамазе дунялалдаги бахъибуголъи гъечІо, гъезул ахираталдаги лъикІлъиялда кверщел батубеб гъечІо»-абун.

Дунялалъул рукъор цодагъаб мехаль чІухІун, гІамал кІодолъун хъвадулел рукІаниги Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** инкар ккурал зулмучагІазул ахир цакъ квешаб букІунеб буго. Ахираталдаги гъел абадияб жужахІалда рукІизе руго.

83. Ахираталъул рукъ буго гъаб дуняладда жиде гІадегІанлъи бокъуларел ва жидеца зулму-пасалъиги гъабуларел гІадамазе дица хІадурун бугеб.

Гъеб ахираталъул рукъ абадияб алжан буго, щиб жо напсалъе бокъаниги гъеб жо жиндие бугеб, жинда жаниб кинабгІаги захІмалъи-къварилъи гъечІеб, рихараб, бокъулареб жоги гъечІеб. Гъаб алжан щолеб

فَحَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فَعَةٍ يُبْصِرُ وَهُوَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُتَصَرِّينَ ﴿٨١﴾

وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَتَّوْا مَكَانَهُ بِرَبِّ الْأُمَمِينَ
يَقُولُونَ وَيَكْفُرُونَ وَاللَّهُ يَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا
لَخَسَفَ بِنَا وَيُكَافئُهُ لَا يَفْلِحُ الْكٰفِرُونَ ﴿٨٢﴾

تِلْكَ الْأَنْدَارُ الْأَخْزَرُ جَمَعْتُمْهَا لِلَّذِينَ لَا يَرِيدُونَ
عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فُسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

лъикIаб ахират буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъун дунялалъул
рукъор хъвадарал муъминзабазе.

84. Жидеца лъикIаб гIамал гъабурал
гIадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьелдасан
гIемерго лъикIаб жазаъ гъабула.
Жидеца квешаб гIамал гъабурал
гIадамазе жазаъ гъабуларо гъез
гъабураб гIамалалда рельъъараб гурони.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ
بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا
السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

85. ХIакълъунго дуда Къуръан
рештIизабурав дур БетIергъан
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун дур анишлъун бугеб
Маккаялда гIад вуссизавизе вуго.

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدُكَ إِلَيْهِ
مَعَادِرٍ لِّرَبِّكَ أَغْلَمَ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ
هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨٥﴾

Гъаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Макка бахъизе
букIиналдалъун рохел бицин. Гъижра гъабун гъенисан къватIиве ине
ккедал, Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг кидаго Маккаялде гIад
вуссизе бокъун вукIана. Гъесул ракI парахат гъабизе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
гъаб аят рештIизабун.

Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Дир БетIергъан жинда лъикI лъалев
вуго битIараб жоялдалъун жив вачIаравги ва жив баянабго
къосиялъулъ вугевги чи. Гъаб рагIи буго Маккаялъул мушриказдехун
абубеб. Гъезда лъазабулеб буго щивав чияс гъабураб гIамалалъул жазаъ
гъесие букIизе бугин ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кинабго жо жинда лъалев вугин
абунги.

86. Дуда ракIалда кколеб букIинчIо
ва дур хъулги лъолеб букIинчIо мун
авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIинин абун, дуда
Къуръанги рештIизабилин абун. гъеб
буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ две бугеб рахIмат.

وَمَا كُنْتَ تَتُوبُ إِلَّا أَنْ يُخْفِيَ إِلَيْكَ الْكَتَابَ
إِلَّا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَاهِرًا
لِّلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾

Гъедин бугелъул мун вукIунге капурзабазе квербакъулевлъун
ва гъезул батIулаб дин ритIухъ гъабулевлъунги. Гъезулгун хIал
рекъезабулаян абун гъезул къосин ва купру къабул гъабуге.
Гъаб хитIаб хирияв аварагасдехун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъабураб бугониги, гъаб буго
гъесул умматалда гъабураб хитIаб; гъез капурзабазе квербакъичIого
букIизе ва гъезул диналда нахъ рильлъинчIого рукIизе.

87. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуда рештIизабураб
хIакъаб Къуръаналдаса мушриказ мун
гъездехун вуссизавуге абе! гъеб Къуръан
дуда рештIизабун хадуб мун цоги жоялда

وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلَتْ
إِلَيْكَ وَأَنْذَرْتُكَ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾

Генеккуге ва валагъуге.

Дуца Гадамалги ахе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда ва гъесие Гибадат гъабиялда. Мун вукІинего вукІунге жидеца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабулел Гадамаздаса: гъезда хІал рекъезабун, гъезие бокъараб жо гъабун хъвадарав чи гъел мушриказдаса вукІула.

Капурзабазул зулмуялдаса цІунизелъун, рес къотІараб бакІалда, ракІалъе гъел рихун рукІингун цадахъ, гъездехун тІасагояб хІал рекъезаби шаргІаль бегъизабураб буго.

88. Дуца жив цогояв Аллагъгун جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ цоги кинабГІаги жо алагълъун ккун, гъельие ГІибадат гъабуге. Жив цогояв, цоги гъечІев вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тун нахъияб

жо жиб гъалагъъулеб ва паналъулеб буго. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго кинабго жоялъул хІукму-къадар гъаби. Ахир кинабго жоялъул буссинги гъесде буго. ХІисаб-мизан ва жазаъ гъабизе нуж киналго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цере чІезе ругел руго.

ГІалимзабазул хилап буго: «Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тун нахъияб жо гъалагъъулеб буго»-абураб раГІиялъул тафсир гъабиялъулъ. Цо ГІалимзабаз абуна: гъельул маГІна бугин Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тІалаб гъабун гъабураб ГІамал гуреп кинабго жо жиб гъалагъъулеб, жиндаса мунпаГІат гъечІеб бугин абураб. Цоги ГІалимзабаз абуна: Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ зат тун нахъияб жо паналъулеб бугин абураб маГІна бугин-абун. Гъаб раГІиялда ГІад ГІемераб кІалъай буго, ГІелму тІалаб гъабулел ГІадамазе жиндаса мунпаГІат бугеб. Дица гъеб бахІс хъвачІого тана.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун суратул Къасасалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рещги ТІадеГІанав Аллагъасе буго.

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ
وَالِيهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

29. Сурагул Г1анкабут

Маккаялда решт1изабураб, жинда жаниб лъабкъоялда ич1го аят бугеб.

Гъаб сурат Маккаялда решт1изабураб бугелгул, гьалда жаниб Аллагъ $\text{بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ}$ цо гъави, аварагзаби $\text{عَلَيْهِمُ السَّلَام}$ рит1ухъ гъари, ахират бук1ин ва гъениб х1исаб-мизан, алжан-жуужах1 бук1ин бицун буго. Маккаялда ругеб мехаль муъминзаби мушириказ къварид гъарулел рук1индал, гъезие ваг1залъун ва г1ибратлъун бук1изе аварагзабазул $\text{عَلَيْهِمُ السَّلَام}$ къисаби рицун руго, гъезда бихъараб г1акъуба-зах1матги баян гъабун.

Сураталгул бай бихъудасаго муъминзабазда абулеб буго Аллагъ $\text{بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ}$ разилъиги алжанги цевезе ккани, гъеб щибго г1акъубаго бихъич1ого цолеб жо гъеч1ин, ниж иман лъурал чаг1и ругин абураб раг1иялдалъун алжаналдаги лъугъизаруларин абун. Хадуб хириял аварагзабазе $\text{عَلَيْهِمُ السَّلَام}$ гъабураб х1албихъи ва къварилъи бицун Нух1 аварагасул $\text{عَلَيْهِمُ السَّلَام}$, хадуб Ибрагъим аварагасул $\text{عَلَيْهِمُ السَّلَام}$, Лут1, Шуг1айб аварагасул $\text{عَلَيْهِمُ السَّلَام}$ къиса бицун буго. Гъел аварагзаби $\text{عَلَيْهِمُ السَّلَام}$ гъереси гъарурал умматал кин гъалаг гъарурабги баян гъабун буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад аварагасул рисалат рит1ухъаб бук1ин ч1езабун, гъесда решт1изабураб гъаб хирияб Къуръан жинда къец гъабун бажарулареб муг1жизат бук1инги бицун буго. Падег1анав Аллагъасул х1ал к1ольиялда т1орит1ел гъабулел, гъаб махлукъаталда жанир ругел загъирал г1аламатаздаги кант1изарулел руго.

Гъаб сураталда ц1ар лъун буго «нусиречалъул сурат»-абун. Гъалда жаниб жидеца хъанчие лагълъи гъабулел г1адамазул диналъул заг1иплъи ва пайда гъеч1олъи бицун Падег1анав Аллагъас $\text{بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ}$ абун бук1иналъе г1оло: «Аллагъги тун цоги вализаби ккурал г1адамазул мисал буго нусиречалъул мисал: жинца т1еренаб, заг1ипаб куналъ хъухъун рукъ гъабураб»-абун.

*Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф, Лам, Мим.

الْعَم

ГІадеГІанав Аллагъасда лъала гъал хІурупал абиялдалъун бугеб мурад ва гъезул магІна.

2. ГІадамазда ракІалдайиш кколеб бугеб жидеца иман лъуна абураб раГІи абураб мехаль, жал щибго питна-къварилъи гъабичІого телин абун.

أَحْسِبَ النَّاسَ أَنْ يَتَّكِبُوا أَنْ يَقُولُوا
ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿٥﴾

Гъедин гъечІо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру. «нижеца иман лъуна»-ян абурал гІадамазул Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хІалбихъи гъабула хІакъикъаталда жидеца иман лъуралги, кІалалъ гъеб раГІиги абун ракІалъ иман лъечІел мунапикъзабиги раГІа гъаризе.

Ибну Жавзи абурев ГІалимас абун: гъаб аят рештГІизабун Мақкаялда рукІарал ГІамар ибну ясир, Билал رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ва цогидалги асхІабзабазе мушрикаца кутакаб къварилъи гъабулеб букІиндал, гъезул ракІал шула гъаризе ва гъез сабру гъабизе сабаблъун букІине. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ баян гъабулеб буго гъеб муъминзабазул хІалбихъи гъаби жиндир суннат (нух) букІин, жидер иманалъуль ритІухъал муъминзабаца сабро гъабураб мехаль, гъезие ахираталда ажро цІикІкІинабизе ва гъезул даража-макъамги гІадеГІан гъабизе.

3. ХІакълъунго дица хІалбихъи гъабун гъезда цере рукІарал умматазул муъминзабазулги.

وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٥﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ чара гъечІого гъелдалъун

загъир гъарун лъазарула иманалъуль ритІухъал гІадамал ва гъединго лъазарула жидеца гъереси бицулел, мунапикъал гІадамалги. Ва амма Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда кинабго жоялъул загъирги батІинги лъалев вуго.

4. Жидеца квешаб гІамал гъабурал гІадамазда ракІалдайиш кколеб бугеб гъел дир гІазабалдаса рорчІилин абун.

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ
يَسْفُتُوا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥﴾

Дида гъез гъабулеб жо лъаларин абун ва Дида гъазие гІазаб гъабизе кІоларин абун. Гъедин гъечІо амру. РорчІуларо гъел Дир гІазабалдаса. Гъезул ракІалда ккараб жо ва гъез гъабулеб хІукму цІакъ квешаб хІукму буго.

5. Жинца ахираталда иман лъурав ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ данде чІвазе вукІин

مَنْ كَانَتْ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ

лъалев муъминчиясе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ

лъиклаб жазъ гъабизе буго

ва гъеб Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ данде чІвалеб

къо щибго шаклъи гъечІого бачІизе буго. ПІадеГІанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо раГІулев ва лъалев. Гъесие жиндир лагъзадерил гІамалал балъго хутІуларо, шивасе жиндир гІамалалда рекъараб жазъ гъабула Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ.

6. Жинца напсалда жигъад гъабун

гъеб Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ тІагІат-гІибадат

гъабиялда ругъун гъабурав чиясе

хІакълъунго гъеб жигъадальул

лъиклъи жиндиего буго.

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъулеб гІамал гъабиялда ва гъесде гІасилъи гъабун гутІиялда напс куцарав чиясе Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи ва лъиклаб ахират щола. ХІакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинца гІейи гъабулев вуго кинабниги гІаламалдасаго. Гъев щибго жоялда хІажатав гъечІо. Инсанас гъабураб гІамалальулги гъесие щибго лъиклъи яги квешлъи букІуларо.

7. Жидеца иманги лъун лъиклаб гІамал

гъабурал гІадамазе, дица гъезул киналго

мунагъал чурила ва гъезие жидеца

гъабураб лъиклаб гІамалалдаса гІемерго

лъиклаб жазъги гъабила.

8. Дица инсанасда васият гъабун

буго гъес жиндир эбел-инсуе лъиклъи

гъабе абун.

Гъаб васият буго жиб тІубазабизе тІадаб

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру. Гъел эбел-эмен

руго гъев инсан ватиялъе сабаблъун ругел. Гъев хъихъун, гъесие тарбия гъабун жидеда гІакъуба бихъарал. Гъев инсан унтараб мехаль гъесда ракІ гурхІун жалги унтулел, гъесда гІакъуба-къварилъи щвараб мехаль гъеб жидеце цІакъ захІмалъулел, гъесие лъиклъи ва рохел бугеб къо бачІараб мехаль жидер ракІ цІакъ бохулел, гъелдаса кІудияб рохел жидеце букІуларел.

Ассави абулев гІалимас абуна: ПІадеГІанав Аллагъас лъималазда амру гъабуна эбел-имсуе лъиклъи гъабе абун. Гъельул хІикмат буго лъималазул тІабиГІат-гІамал букІин жидер эбел-инсудехун гурхІел гъечІеб, гъезие мутІигІлъуларел, гъезул амруялда гІасилъун, гъезие бокъараб жоялъул гІаксалда гІамал гъабун хъвадулел. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ

وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾

وَمَنْ جَهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ

عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ

عَنْهُمْ وَسَيَرْحَمُهُمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي

كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِن جَهَدَاكَ

لِتُشْرِكَ بِمَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ

مَرْجِعِكُمْ فَأْتِبْ كُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

гъезда амру гъабуна жидер напсазе бокъулареб ишги тIадкъан. Гъеб амру тIубаразе ажро-кири букIизе, гъеб амруялда тIасильбаразе жинца тIазабги гъабизе.

Эбел-инсул тIабигIатго буго жидер лъималаздехун цIикIараб гурхIел-рахIму букIунеб, гъезие лъикIлъи букIине бокъулеб. Гъедин бугелгул гъезул амру Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жидедаго тIамун тана ва гъезул тIамал-тIабигIаталда жив разиявлъунги лъугъана.

Гъел эбел-инсуца дудехун хIал гъабуни ва гъез кигIанго яхI бахъаниги дуца дидехун щиб бугониги жо ширк гъабун гъельие лагълъи гъабиялда мун вачизе, гъеб ишалгуль мун эбел-инсуе мутIигIлъуге, гъезул амруялдаги нахъвилълъунге. Аллагъасдехун جَلَّ جَلَّالَهُ тIасилье абун амру гъабураб мехаль щивниги чиясе мутIигIлъизе бегъуларо: Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру хвезе гъабун, гъебги тIодоб тун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ бижараб махлукъаталгул амру тIадегIан гъабизе бегъуларо. Гъаб бакIалда швараб мехаль эбел-инсудаги мутIигIлъуларо ва гъездаса вагIальун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру тIубай тIаде босизе ккола.

Нуж киналго ахираталда дида руссизе руго ва гъениб дица нуже баян гъабизе буго гъаб дунялалгул рокъор нуж жиндилъ хилиплъун рукIараб диналгул амру. Нужеца гъабураб тIамал тIад хъварал кагъталги цере рахъун, гъеб хъварал малаикзабиги нугIлъун чIезарун, хадуб нужерго лугби кIалъазарун, гъезда нугIлъи гъабизабун, нужер хIужа-далил тIагIараб хIалалъ, нуж мукIур гъарун хадуб щивасул тIамалалда рекъараб жазаъ гъабизе буго.

Жинда Аллагъ разилъаяв СагIд ибну Абивакъасица абуна: тIадегIанав Аллагъас ункъго аят рештIизабуна, жидеда жаниб дир бицен бугел. Гъел аятаздаса буго гъаб аятги (8 абилеб аят).

Дун вукIана дир эбелалъе цIакъго лъикIлъи гъабулевлъун. Дица исаламияб дин босараб мехаль, эбелалъ дида абуна: «Гъаб щиб дин бугеб дуца босараб я СагIд? Дуца гъеб дин рехун тун мун умумузул диналда вусса. Дуца гъеб дин рехун течIони дица щибго тIагIам кваназе гъечIо, лъимги гъекъезе гъечIо, дуца гъеб дин тезегIан яги дун хвезегIан. Цинги тIадамазда цева мунги нечаравлъун хутIила ва дуда абила я гъав жиндир эбел чIварав чи»-абун.

Дица гъелда абуна: дуца гъеб иш гъабуге, я дир эбел! Дица гъаб дин тезе гъечIо щибниги жоялъе тIоло ва кидагоян-абун. Цинги дир эбел жинца квен кваначIого ва лъим гъекъечIого чIана цо сордо-къоялъ. Дица гъарун яхI бахъана гъелда квен кваназабизе. Гъель квен кваначIого цогиги сордо-къо ана. Цинги дица абуна:

я дир эбел! Дуда лъай, Валлагъи, дица гъаб дин толаро ва дун гъалдаса

вуссуларо дур нусго баглияб рухI бугониги ва цо-цо ккун гьeб рухI бахъулеб бугониги. Дуде бoкъани дуца квен кванае дуде бoкъани кванацIого теян-абун. Гьeлда дица дир дин толареблъи лъараб мехаль, гьeлъ квен кванаана ва ПадегIанав Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъаб аятти рeштIизабуна»-абун.

Гъасан ХIамдунил тафсиралда абунa: гъаб аяталда жаниб ва жинда Аллагъ разильаяв СагIд ибну Абивакъасил хабаралда жаниб мухIканаб далил буго жагъилаб, капураб хъизамалда гъоркъов ккарав, гъенив жаниса исламалда вачIарав гIолохъанчияс гъабизе кколеб гIамалалгъе жаваблъун бугеб. Гьeл гIолохъабазда гIадаб буго жидер хъизаналдаги исламияб диналда рачIа абун дагIват гъабизе. Жиндир эбел-инсуе къварилгъи гъабиларо, амма гъезул мурадги гъабун жинца Аллагъасде **جَلَّ جَلَّ** гIасильулеб, гъесул дин мукъсанлъулеб гIамал гъабизе бегъуларо. ХIакъаб жо буго гъeб капураб, жагъилияб хъизаналгъ бусурманчиясе къварилгъи гъабизе букIин. Гъeб къварилгъи хIехъон жиндир иманалда чIарав чи вукIуна Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** разилгъи жиндие щолев. Жив хисардарав, жинца загIиплъи бихъизабурав чиясул иманги загIипаб букIула.

Гъаб заманаялъ гIемерлъун буго эбел-инсуца лъимал жидеe бoкъараб иш гъабизе гIами, гъeб иш шаргIалда рекъон кколеб гъeчIониги. Гъезул хIужжаги букIула эбел-инсуе мутIигIлъизе кколин абураб рагIи. Жидер устарасухъе рачула, кигIанго лъимал гьeлда рази гъeчIониги. Жидеe вокъарав цIаларав чи лъималазеги вокъаян абула, гъев шаргIалда хилиплъулев вугониги. Жидеe рихарав гIалимчиясухъе лъимал риччаларо, гъес хIакъаб жо малъулеб букIаниги.

Жегиги капурзабазе бoкъараб гIамал гъабизе, гъезие мутIигIлъизе лъимал ругъун гъарула. ХIарамаб, бидгIаяб иш гъабулел ругониги хIакимзабигун рекъарал дибирзабазда нахърилъаян абула. ХIукуматалгъе рихарав муъминчи гъезие тушманлъун вихъизавула. Рехъалгъе чахъабигIадин, гIад вугес щере къотIун рачиялда лъимал ругъун гъарулел руго. Жаллоги чияр лагъзаллъун ратидал, лъималги лагъзаллъун рукIиналда гьeл разиял руго.

ПадегIанав Аллагъас эбел-эменги, гъезул лъималги хIакъаб жо лъалеллъун гъареги. Гъезул бералдаса пардав борхун хIакъаб жо бихъулеллъун гъареги, гIиналдаса гIинкълъи босун битIараб калам рагIулеллъун гъареги, ракIалдаса гIалъел бахъун Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** амру-нагъю бичIчIулеллъун гъареги.

9. Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ ва ахираталда иманги лъун, гъесул расуласда **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** мутIигIлъун, лъикIаб гIамалги гъабун**

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٥١﴾

хъвадарал гIадамал, дица лъикIал гIадамалгун цадахъ алжаналгъул нигIматазулъ лъугъызарила.

10. Аллагъасда иман лъуниин ругел гIадамаздаса цо къокъа буго жидее Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ дин сабаблъун къварилъи гъабураб мехаль, гъел мушрикаца жидее гъабураб къварилъи Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ гIазаб бугин абун ракIалда кколел ва жидеца хекого купру загъир гъабулел.

Гъел руго мунапикъзаби, жидее лъикIлъи щвараб мехаль гъелдаса рохулел, гъеб жидер гъунар буго абун ракIалда ккун рукIунел. Жидеда исламияб дин сабаблъун дагъабниги захIмалъи щвараб мехаль, гъеб исламияб динги тун купруялда унел.

Аллагъасул рахъалъан муъминзабазе квербакъи бачIараб мехаль гъез абула: XIакълъунго нижги нужгун цадахъ рукIанин, нижееги бутIа гъабе нужее щвараб давляялдасаян-абун. Гъезул рагIи нахъчIван Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ абулеб буго. «Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ жинда лъикI лъалев гъечIищха гIадамазул ракIазда жаниб бугеб жоги?».

Гъел мунапикъзабазул хIалги лъала Аллагъсда جَلَّ جَلَّالُهُ ва гъезие жазагIи гъабила:

11. IадегIанав Аллагъас лагъзадерил хIалбихъи гъабула ва гъезда Iаде батIи-батIияб къварилъи ва гIазаб биччала:

Жинда загъираб лъаялдалгъун лъазе хIакъикъияб иман лъурал гIадамал ва жидеца мунапикълъи гъабулел гIадамалги. Гъел мунапикъзаби къватIир чIвазарун гIадамазда ццере инжитги гъаризе.

12. Аллагъасда инкар ккурал гIадамаз муъминзабазда абуна: нуж нижер диналда рачIа ва исламияб дин те. Нагагъ ахиратги батани, нужее гIазабги гъабизе батани гъеб гIазаб нижеца баччила нужедасаян-абун.

Гъел капурзаби жидергоцин мунагъал раччизе кIоларел руго. Гъез цогидазул мунагъалги раччуларо. XIакълъунго гъел руго жидеца гъереси бицулел гIадамал. Жегиги гъел руго муъминзабазда Iад релъанхъулел, ахираталда иман

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِاللّٰهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللّٰهِ جَعَلَ فِتْنَةً لِلنَّاسِ كَذٰبِ اللّٰهِ وَلَئِن جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ ؕ اَوَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُوْرِ الْعٰلَمِيْنَ ﴿١٠﴾

وَلَيَعْلَمَنَّ اللّٰهُ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ ﴿١١﴾

وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لِلَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اَتَّبِعُوْا سَبِيْلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطِيْئَكُمْ وَمَا هُمْ بِحٰمِلِيْنَ مِنْ خَطِيْئَتِهِمْ ذَرُوْنِمْ اِنَّهُمْ لَكٰذِبُوْنَ ﴿١٢﴾

лъеч1ого, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ х1инкъич1ого к1алъалел Г1адамал.

13. Чара гъеч1ого гъел капурзабазда къямасеб къоялъ жидер мунагъал раччизаризе руго ва жидеца къосизарурал Г1адамазул мунагъалги раччизаризе руго.

وَيَحْمِلُونَ أَثْقَالَهُمْ وَأَتَقَالِمَ أَثْقَالِهِمْ
وَلَيْسَتَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا
يَقْتُرُونَ ﴿١٣﴾

Гъел Г1адамазда жидедагоги раччизарила жидер къосиналъул мунагъал.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул х1адисалда буго: «Жинца Г1адамал къосиналде ах1арав чиясе гъесда нахърилълъарал Г1адамазул мунагъал рук1ула. Жал нахърилълъаразул мунагъалги щибго мукъсан гъарич1ого гъезда т1адго рук1ула»-абун. Х1адис имам Муслимица бицана.

Чара гъеч1ого къямасеб къоялъ гъел капурзабазда гъикъизеги буго жидеца дунялалда гъабураб гъересияб Г1амалалдаса. Аллагъ гъеч1ин абиялдаса ва гъесда Г1унт1изабун гъереси бицун хъвадиялдаса.

14. Х1акълъунго дица Нух1 авараг вит1ана жиндир къавмалда, гъел Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун гъесие Г1ибадат гъабиялда ах1изе.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ
أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ
الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٤﴾

Нух1 аварагас عَلَيْهِ السَّلَام гъеб къавм

Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَام диналда ах1улаго гъезда гъоркъоб бана азарго сон, к1икъоялда аңц1го сон т1аса бахъараб. Гъеб къавмалъул Г1емерисез иман лъеч1о, Нух1 аварагги عَلَيْهِ السَّلَام гъереси гъавуна. Цинги гъезда т1аде т1упан биччан, гъелдалъун гъел гъалаг гъаруна, купру-ширкалда ва зулмуялда т1ад ч1ун ругеб х1алалъ.

15. Дица Нух1 авараг عَلَيْهِ السَّلَام ва гъевгун цадахъ гамиде рек1ун рук1арал Г1адамал хвасар гъаруна гъеб т1упаналдалъун гъалаг гъариялдаса.

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا
آيَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾

Нух1ил عَلَيْهِ السَّلَام къавм гъалаг гъаби хадусел умматазе дир х1алк1оулялда т1орит1ел гъабубеб Г1аламатлъунги гъавуна.

Гъелдалъун муъминзабаца ваГ1за босизе, гъеб къиса бицун аваразабаз عَلَيْهِ السَّلَام ва муъминзабаца Г1адамал Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавиялда, гъесул Г1азабалдаса х1инкъиялда ах1изе.

16. Ибрагъим аварагги عَلَيْهِ السَّلَام вит1ана дица жиндир къавмалда. Аллагъасда عَلَيْهِ السَّلَام иман лъеялде гъел ах1изе.

وَابْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ
ذَلِكَ خَيْرٌ لِّكُمْ إِن كُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

Ибрагъимица къавмалда абураб гҮжбице МухАммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца умматалъе ваГІзалъун: «Нужеца лагъљи гъабе цохЮ Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ва нуж гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ Глазбалдаса хІинкъя. Гъеб буго нужее дунялалдаги ахираталдаги лъикІаб гІамал, нуж лъикІаб ва квешаб жо батІа гъабизе лъалел ратани нуж дида нахърилъа ва купру-ширк те.

17. ХІакълъунго Жиндие ГІабадат гъабизе хІакъав Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ тун, нужеца хъанчазе буго ГІабадат гъабубеб. Нужеца гьересиял алагъзабиги рижизарулел руго: гамачІалъул, цІулалъул ва цогидаб жоялъул хъанчал гъарулел руго, гъел алагъзаби ругинги абулеб буго.

إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا
وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن
دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَاتَّبِعُوا
عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا
لَهُ ۗ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾

ХІакълъунго гъел, Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ тун нужеца лагъљи гъабулел алагъзаби руго нужее ризкъи къоларел, гъеб къезеги кІоларел. Нужее щибго хайир яги зарал гъабизе кІоларел. Нужеца гъездаса щибго жо тІалаб гъабуге, гъезда нужер хьулги лъоге! Нужеца ризкъи тІалаб гъабе нужер БетІергъан Аллагъасдаса, гъесие гъабе ГІабадатги ва гъесие гъабе шукруги, нужее къурал нигІматазда. Нуж ахираталда Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ руссизаризе руго ва нужее жазабги гъес гъабизе буго.

18. Нужеца дун гьереси гъавуни ва Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иманги лъечІони,- гъеб нужеого квеш буго.

وَإِن تَكذبُوا فَقَدْ كَذَّبْتُمْ
فِيكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلْغُ
الْمُبِينُ ﴿١٨﴾

Нужеда цере рукІарал умматазги гьереси гъаруна жидехъе рачІарал аварагзаби.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъел дунялалда гъалаг гъаруна, ахиараталда гъезие жужахІалъул Глазбги букІизе буго. Аллагъасул расуласда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тІадаб жо букІуна жинда тІад къараб рисалат умматалъухъе щвезаби. Гъел тІадамал иманалда тІоритги гъесда тІадаб жо гъечЮ. Гъел аварагасда мутигІлъичІин абун гъесие гІакъуба-къварилъиги букІуларо.

19. Жидеца ахираталда ва хварал тІаде рахъизариялда инкар кколел тІадамал кин балагъуларел ва гъез пикру щай гъабулареб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ щибго жо

أُولَئِكَ رِزْوَانٌ لِّمَنْ يَشَاءُ اللَّهُ
يُعِيدُهُمْ وَإِن كَانَ عَلَى اللَّهِ
يُسِيرٌ ﴿١٩﴾

гъечІеб бакІалдаса киндай халкъ бижун бугеб абун.

Гьелъул пикру гьабун жидеца далилги бачизе Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** гьел гIадамал цIидасанги рижизе кIюлеб букIиналда. ХIакълъунго хун хадуб халкъ чIаго гьаби Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** бигъаяб иш буго.

20. Гьел инкарчагIазда дуца абе
 МухIаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: нуж гьаб
 ракъалда гIад хъваде ва нужеца пикру
 гьабе киндай Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** махлукъат
 бижун бугеб абун.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ
 الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ
 عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

ГIадегIанав Аллагъас цIакъ гIемерал ва батIи-батIиял хIайванал,
 рухIчаголъаби, хIанчи, чугIби рижун руго щибго жо букIинчIеб
 бакIалдаса. БатIи-батIиял гIадамалги рижун руго: жидер кьер батIиял,
 мацI батIиял, гIабигIат-гIамал батIиял.

Нуж балагъе ццересел умматал жанир рукIарал, гьелги гIагIун
 чIунтун ругел росабазда. Гьедин балагъун, пикру гьабун, нужеда лъазе
 ккола ГIадегIанав Аллагъ жиндир гуч бергъарав, къудрат камилав хан
 вукIин.

Цинги Гьев Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** къиямасеб къоялъ цIидаса гIадамал
 рижизарула ва гIаде рахъизарула. ХIакълъунго гьев Аллагъ
جَلَّ جَلَّالَهُ вуго кинабго жоялда хIалкIолъи бугев, жиндие бокъарб жо
 бокъухъин гьабулев.

21. ГIадегIанав Аллагъас жиндие
 бокъарв чиясе гIазаб гьабула ва жиндие
 бокъарасда гурхIел гьабун гьесда гIаса
 лъугъула.

يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَن يَشَاءُ وَإِلَيْهِ
 تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾

Гьев Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** руго къиямасеб къоялъ киналго гIадамал
 руссинеги.

22. Нуж гьечIо Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** гIажиз
 гьавулеллъун, гьесул гIазабалдаса
 рорчIулеллъун, нуж зобалазда
 ругониги, ракъалда гIад ругониги.

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
 السَّمَاءِ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن
 وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾

Гьев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** гурев цоги нужеи вали
 гьечIо, жинца нужер умуразул тадбир гьабулев ва нужеи квербакъулев
 чиги гьечIо.

23. Жидеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ**
 гIаламатаздаги инкар кколел,
 ахираталда гьесда данде чIваялдаги
 божуларел гIадамал руго Дир
 рахIматалдаса жидер хьул къотIарал.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ
 أُولَٰئِكَ يُسْأَلُونَ مِنْ رَحْمَتِي وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ
 عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

Гъезие ахираталда цӕакъ гучаб гӕзабги букӕизе буго.

24. Ибрагъим аварагас гъаб цебе
бицараб хӕлалаль дагӕват гъабураб
мехаль, гъесул къавмалъ къураб
жаваб букӕинчӕо, гъез аби гуреп: «Гъев
Ибрагъим чӕвае, яги гъев цӕадавеги
рехун вухӕ!»-абун.

Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ Ибрагъим гъезул цӕаялъ вухӕинялдаса хвасар
гъавуна. Хӕакълъунго гъаб Ибрагъимил ва гъесул къавмалъул
къисаялъульги Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ цо вукӕиналда, гъев къуват-гуч
бергъарав хан вукӕиналда тӕоритӕл буго, жидеца иман лъолеб
къавмалъе.

Намрузица жинда аскӕоре къазе кӕолареп хӕлалаль боркъараб кутакаб
цӕаги бакун, цинги ганчӕил гӕарадаялда жанивги лъун цӕадаве рехарав
Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ, щибго къварилъи ккечӕого гъеп цӕадаса къватӕиве
вачӕин цӕакъ кӕудияб гӕаламат буго, Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ хӕалкӕольбиялда
тӕоритӕл гъабулеб. Гъеп гӕаламат бихъараб мехальги жидеца
Аллагъасда عَلَيْهِ السَّلَامُ иман лъолареп къавмалъул купру-ширкги цӕакъ гучаб
буго, гъезие ахираталда бугеп гӕзабги гъезул гӕамалалда релъгъараб
букӕизе буго.

25. Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир
къавмалда абун: Хӕакълъунго нужеца
гъел хъанчал алагъзабилъун ккун
гъезие лагълъи гъабулеб буго, нужер
дунялалъул рукъоб цоцаздехун бугеп
гъудулъи ва рокъа-хинлъи цӕунун, гъеп
сабаблъун.

Гъеп ширк гъаби буго нуж щибго
ургъичӕого, гъелъул пикру гъабичӕого, ахираталда нужеер букӕунеп
гӕзабалъул кӕвар гъечӕого гъабулеб ахӕмакъаб пиша. Нужеца
цояз гъабулеб батараб жо цогидазги гъабулеб буго, гъеп жоялъул
хӕакъикъатги цӕехолеб гъечӕо.

Цинги ахираталда шун, Аллагъасда عَلَيْهِ السَّلَامُ цере чӕезаридал ва гъениб
нужеер букӕунеп гӕзабги бихъидал, нуж цоял цоязда инкар ккун,
цоцазе лагӕнат къун рукӕизе руго. Амма гъеп къоялъ нужер тавбо
гъабиялъ ва нужеца алагъзабаздаса инкар кквеялъ нужеер щибго пайда
гъабуларо. Гъеп къоялъ нуж киналго руссунеп бакӕ жужахӕлалъул цӕа
буго ва нужеер квербакъи гъабулеб, нужедаса гӕзаб нахъчӕвалев

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
أَفْسُؤُهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنجَمَهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾

وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا
مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ
وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ
النَّارُ وَمَأْكُكُمْ مِنَ النَّصِيرِينَ ﴿٢٥﴾

щивго чиги вук1изе гьеч1о.

26. Ибраг1им аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ иман лъуна Лут1ица عَلَيْهِ السَّلَامُ. Гьев вук1ана Ибраг1им аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ вацасул вас ва гьесда иман лъуразул бищун цевесевги.

Ибраг1имица عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa: Х1акълъунго дица хъанчазе лагълъи гъабулeб къавм ва гъезул ват1ан тана ва дун Бет1ергъан Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ вуссана, гъесул диналъе г1оло гъижра гъабун къват1ивеги вахъанаян-абун. Пиракълъул ракъалдаса вахъун Ибраг1им авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ Шамалъул ракъалдехун ана, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ дин загъир гъабизе ва гьелда г1адамал ах1изе бокъун. Ибраг1имгун цадахъ Лут1 аварагги عَلَيْهِ السَّلَامُ ана добго Шамалъул ракъалдехун. Гьев дир Бет1ергъан Аллагъ вуго жиндир гуч бергъарав ва х1укму бит1арав хан.

27. Дица Ибраг1им аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ Исх1акъ абун вас къуна, гъесул вас Яг1къубги къуна. Ибраг1имил عَلَيْهِ السَّلَامُ наслуялъул аварагълъиги гъабунa, гъезда т1ехъги рeшт1изабунa.

Дунялалъул рукъобги дица Ибраг1имие عَلَيْهِ السَّلَامُ берцинаб ва лъик1аб ажро къуна. Киналго диназда жаниб гъев Ибраг1имие рецц гъаби, гъев къабул гъави буго. Х1акълъунго ахираталъул рукъобги Ибраг1им авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ бищунго лъик1ал, жидер къадро-къимат т1ок1ал муъминзабаздаса вук1изе вуго.

Ибраг1им аварагасдаса عَلَيْهِ السَّلَامُ хадур ругел киналго аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ гъесул наслуялъул руго. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рeшт1изарурал т1ахълги гъезда рeшт1изаруна. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир гъудуллъун ккурав ва киналго г1адамазе имамлъун гъавурав Ибраг1им аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ гъаб ц1акъ к1удияб ниг1мат буго ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ц1об-рах1матги буго.

28. Дуца дир расул Лут1ил къисаги бице умматалъе ваг1залъун. Гьес жиндир къавмалда абураб г1уж бице: «Х1акълъунго нуж руго ц1акъго къабих1аб пиша гъабулел г1адамал.

Гьединач къабих1аб г1амал гъабич1о нужеда цере рук1арал цониги умматазул г1адамаз.

29. Х1акълъунго нужеца жимаг1 гъабулeб буго бихъиназда. Гьeб г1амал

﴿فَمَنْ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَى رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ الْأَنْبِيَاءَ وَالْكِتَابَ وَآتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾

﴿لُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَأْتُونَ الْفَحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ﴾ ﴿٢٨﴾

﴿إِنَّكُمْ لَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ﴾

буго жегиги жиб гъабун рагличлеб
къабихлаб ва инжитаб гламал.

Нужеца гъачагълыи гъабун глдамал
чвалел руго,

гъезул боцлиги бахъулеб буго. Гъаб

гламалги буго дунялалда жинда данде бищунго клудияб глкъуба
гъабизе исламияб диналда бихъизабураб квешаб глмал. Гъачагълыи
гъабурал глдамазул кваранаб квер, квеглаб хлетге къотлула, хадур гъел
чвала ва лъабго къояль глдамазе рихъулеб баклалда дализарун тола.

Нужер годеклабахъ ва нуж дандельулеб баклалдаги цакъ
мункарал, сурукъал пишаби гъарула нужеца.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуглаббасица абуна: Гъезда аскюса унел
глдамазда къабихлаб жо бицун гъезда глдрелъанхъулел руклана, гъезда
ганчлал речлулел руклана. Жидер тлажу бичун главрат бихъизабулеб
буклана. Цо-цазде бицулеб хабарги нич гъечлеб къабихлаб буклана.
Жидер клалалъ гъиштлулел руклана, гъелда цадахъ нахъаса къаял
риччалел рукланаян-абун.

Гъеб къавмалъ Лутгие къураб жаваб буклнчло жидеца аби гуреб:
«Мун вачлаха дуца нижес къотги гъабураб Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ глзабги
бачун, мун битлараб жо бицунел глдамадаса ватани»-абун.

30. ЛутI аварас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Я
дир Бетлргъан Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ! Дуца

дие квербакъи гъабе гъаб жидеца пасалъи ва зулму гъабулеб
къавмалда данде.

Дуца гъел гъалаг гъаре. Гъез иман лъеялда хъул гъечло ва гъез пасалъи-
зулмуги толеб гъечло»-абун.

31. Ибрагъмида рохел бицун гъесухъе
дир русулал рачлараб мехаль, дуе вас
гъавизе вугин абун.

Гъел руклана малаикзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ Лутил
къавм гъалаг гъаризе цере Ибрагъмихъе,

хадур Лутихъе жал рачларал. Гъез абуна: «Нижеца Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ
амруялдалъун гъал Лутил къавмалъул росабазул агълу гъалаг
гъабизе буго. Гъел росабазул агълу жидеца зулму ва пасалъи
гъабулел руго»-абун.

32. Ибрагъм аварас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна:
«Хлакълъунго гъеб росоль ЛутI аварас
عَلَيْهِ السَّلَامُ вуго гурищ? Гъевгийищ нужеца
гъалаг гъавизехъин вугев?»-абун.

وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمْ الْمُنْكَرَ فَمَا كَانَ
جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَأَتَيْنَا بَعْدَ آيِ اللَّهِ
إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٩﴾

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبَشْرَى
قَالُوا إِنَّا مُهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ بِآيَاتِ
أَهْلِهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾

قَالَ إِن فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ
فِيهَا لَنَنْجِسَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرًا تَهُ
كَانَتْ مِنَ الْعَادِينَ ﴿٣٢﴾

Шугайб. Гьес абуна:

«Я дир кьавм! Нужеца лагълъи гьабе жив цогояв, жиндие лагълъи гьабизе Гадав Аллагъасе عَلَيْهِ السَّلَامُ. Нужер хьулги лъе ахираталда букӀине бугеб абадияб алжаналда. Нужеца гьаб ракъалда Гада пасилъи ва зулмуги гьабуге.

أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَرْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْتَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٧﴾

37. Гьеб кьавмалъ Шугайб авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гьереси гьавуна, ва гьел ккуна гучаб гьаракълъул ва ракъ багъариялъул Газабалъ.

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّحْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَلِيمِينَ ﴿٣٧﴾

Цинги гьел киналго жал рукӀараб бакӀалда ГӀодор ккун хвараллъун лъуна. Ракъ багъариялда цебе гучаб гьаракъ рагӀун гьезул ракъал хӀинкъун, рихъун ана, хадуб ракъ багъарун бихъ-бихъун ун, гьелги гьезул минабиги ракъун журана ва ракъулъе ана.

38. Гадилазул ва самудиязул кьавмалги гьалаг гьаруна дица. ХӀакълъунго нужеда гьел кьавмал рукӀарал бакӀал рихъула, я Маккаялъул агълу!

وَعَادًا وَثَمُودًا وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُم مِّن مَّسْكِنِهِمْ^ط وَرَبِّبْنَا لَهُمُ الشَّيْطَانَ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾

ХӀижазалдаги, Яманалдаги руго гьезул росабазул чӀунтелал. Нужеца гьелъул пикру гьабиларищ ва гьелдаса ваГа босиларищ?

Гьел кьавмазе шайтӀаналъ берцин бихъизабун букӀана жидеца гьабулеб купру-ширк ва хӀакъаб диналдаса гьел нахъеги чӀвалел рукӀана. Гьел Гадамал жидер Гакъло-лъай бугел, жидеда жо бичӀулел, хӀакъабги батӀулабги жо батӀа гьабизе рес бугел рукӀана. Амма гьез жидер Гелму-Гакълу хӀалтӀизабичӀо ва шайтӀаналда нахърилълъун хьвадана.

39. Къарунги, пирГавнги, Гьаманги гьалаг гьаруна дица. ХӀакълъунго гьезухъе Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вачӀана баянал хӀужабаздалъун ва загьирал мугӀижизатаздалъун.

وَقَرُونٌ وَفِرْعَوْنَ وَهَمْلَانَ^ط وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَاقِئِينَ ﴿٣٩﴾

Амма гьелги, гьезул кьавмалги чӀухӀана Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ иман лъезе, гьез ракъалда Гада Гамамал КӀодолъи ва пасалъи гьавуна. Гьел капурал ва пасикълъа Гадамалги дир Газабалдаса рорчичӀо.

40. Щивав чи дица ккуна жинца гьабураб мунагълда релъгъараб Газабалдалъун. Гьездаса цоял руго

فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ^ط فَمِنْهُمْ مَّنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَّنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ

дица жидеда т1аде зодисан ганч1ал реч1ч1арал. Гъездаса цогидал гучаб гъаракъалдалъун ккуна.

Цо г1адамал ракъалда жанир ккезаруна, цоял ральдалъе ва т1упан т1ун гъанкъызаруна. Т1адег1анав Аллагъ вук1инч1о гъезул понигиязе жинца зулму гъабулев. Кинниги гъел къавмал рук1ана жидеца напсазе зулму гъабулеллъун.

41. Жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ Г1ибадат гъабиги тун, цоги вализаби кколел г1адамазул мисал буго, жинца хъухъараб кун рукълъун ккураб нусиречальул мисал.

Х1акълъунго бищунго заг1ипаб

ва мунпаг1ат гъеч1еб жо буго гъеб

нусиречаль хъухъараб кун ва гъеб рукъ. Гъадианаб заг1ипаб,

щибго мунпаг1ат гъеч1еб жо буго мушрикаца хъанчазе ва цогидаб

жоялъе гъабулеб лагълъи. Гъаб амру гъадин бук1ин лъаллебани гъел

мушрикаж жидерго квераз гъарурал хъанчазе лагълъи гъабилароан. Нусиречальул рукъ бихъарав ва гъельул пикру гъабурав чиясда бич1чула

гъеб ц1акъ заг1ипаб жо бук1ин. Инсанасул к1алалъ х1ухъел пуниги т1ун унел, т1еренал, заг1ипал куназ хъухъараб сетка бук1ула гъеб. Гъелда

к1оларо ц1орой яги хинлъи нахъч1вазе, ц1ад баниги, гъури пуниги гъеб т1ут1ун уна. Гъадианаб щибго жидее мунпаг1ат гъеч1еб жоялъе лагълъи

гъабулел руго хъанчазе лагълъи гъабулел г1адамалги: жидеца гъел алагъзабилъун ва жидер амру т1убалел вализабилъун кколел. Хъанчазда

рельлъун рук1ула г1адамалги, гъез жидее кумек гъабилин абун гъезда хъул лъураб мехаль ва гъезда ах1иги бараб мехаль.

42. Х1акълъунго Т1адег1анав Аллагъ

жинда лъалев вуго гъел мушрикаж жидее

г1ибадат гъабулеб жо щиб бугебали.

Гъесда щибго жо бальго хут1уларо ва гъезие

ахираталда жазаъ гъабич1огоги толаро. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жиндир

гуч бергъарав ва жиндир пишабазуль х1акимияв хан.

43. Гъаб Къуръаналда жанир дица

рицулел къисаби ва рачулел мисалал

руго г1адамаз гъездаса ваг1за ва г1акълло

босизе ругел.

Гъел мисалал рич1ч1унел гъеч1ю, гъезул ваг1заги лъугъулеб

وَمِنْهُمْ مَّنْ حَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ
مَّنْ أَعْرَفْنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن
كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤١﴾

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ
بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ
الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ
شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٣﴾

وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا
يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٤﴾

гъчЮ жиде Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** Гелму-лъай къун, жал тЮритГарал муъминзабазе гурони.

44. ПадегГанав Аллагъас зобалги ракъги бижун буго жинца хАкъаб жо гъабулевлъун вукӀун.

خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾

Гъеб Гададаго бижараб жо гъчЮ, Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** цо хАкъмат- пайда гъчЛеб жо гъабуларо. Гъеб зобал ракъал рижиалда жанирги Гемерал Галаматал руго жидеца иман лъолел Гадамазе.

Щибаб махлукъаталъулъ пикру гъабураб мехаль, гъелда жаниб Гемераб Гажаибаб жо бихъула, инсанасул гАкъло нахъ реГулареб, гъесда гъабизе, ургъизе кЮлареб. Гъеб махлукъаталъул камилаб бижи ва гӀуци бихъарав, гъелъул пикру гъабурав чиясе Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вукӀиналда, гъесул хАлкЮлъи гучаб букӀиналда тЮритГел гъабулел Галаматал Гемер руго.

45. Дуца умматалъе цӀале МухАммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, Хирияб Къуръаналдаса дуда вахЮ гъабураб жо. Гъеб Къуръан цӀалиялда, гъелъул пикру гъабиялда Пад чӀа мун.

أَتَى مَا أَوْحَى إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقْرَأَ
الصَّلَاةَ لِإِتِّبَ الصَّلَاةَ تَتَذَكَّرْنَ
أَلْفَ حَشَاءَ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ
أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

Паризяб какги бай гъелъул шурутГал тӀуран, арканал камил гъарун, Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** хӀелун. ХАкълъунго Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** балеб как буго жинца инсан къабихАб жоялдаса нахъчӀвалеб, гъев шарГалда какараб жо гъабизе гъукъулеб.

Унго-унго Аллагъги **جَلَّ جَلَالُهُ** ракӀалда вукӀун, гъесда цеве чӀун, гъесие лагълъи гъабун, как балеб чияс карагъатабги, хАрамабги, къабихАбги жо гъабуларо. Жинца гъабулеб жо щиб бугебцин лъаларого, Гадамаз гъабулеб жо гъабун, гъезда релълъун вукӀине ГЮло как бай Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** как бай букӀуларо ва гъединаб как баялъ гъев инсанесе щибго мунпаГатги гъабуларо.

Жинда Аллагъ разилъаяв Гимранидаса ва ИбнугАббасидаса бицараб хАдисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Жинца бараб какалъ жев къабихАб ва мункараб жо гъабизе нахъчӀваларев чиясе гъеб какалдалъун Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَالُهُ** жев рикӀКӀалъи гуреб хайир букӀуларо»-абун. ХАдис АтӀабаранияс бицана.

Жинда Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** ракӀалда вукӀин ва Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** рехсей буго дунылалъул рукъоб цогидаб кинабго жоялдаса жиндир пайда кӀудияб. Как балеб мехальги, хАлтГи- пища гъабулеб мехальги,

киналго х1алазуль жиндир Бет1ергъан Аллагъ ﷻ вук1ин, жив гьесул лагъ вук1ин хал гьабун хьвади буго Аллагъ ﷻ рехсеялъул маГ1на.

Гьев Аллагъасул ﷻ к1одолъиги, жиндир заГ1иплъиги хал гьабун, Аллагъасул ﷻ гурх1ел-ц1обги, жиндир гьесда х1ажалъиги хал гьабун вук1ин буго Аллагъ ﷻ рак1алда вук1ин. Гьаб раГ1иялъул маГ1на гьабун цоги Г1алимзабаца абун:

Аллагъас ﷻ жиндир лагъ рехсей, гьесда амру нагъю гьаби, гьес гьабураб лъик1аб Г1амал къабул гьаби лъик1аб буго лагъасда Аллагъ ﷻ рак1алда вук1иналдасагиян-абун. Гьаб к1иябго раГ1иялъул х1асил буго: Г1адеГ1анав Аллагъас жиндир гурх1ел-ц1обалдалъун, иман-исламалда Г1овит1иялдалъун лагъ рехсейги, Аллагъасе ﷻ шукру гьабун, гьесул амру-нагъю Г1убан лагъ хьвадиги буго дунялалда Г1ад бишунго к1удияб ниГ1мат ва лъик1лъи.

Г1адеГ1анав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца гьабулелб кинабго Г1амал ва гьезие жазаъ гьабулелвги вуго.

46. Жидехье Г1ехь къурал Г1адамал исламияб диналда ах1улеб мехаль гьездехун берцинаб калам гьабун, Аллагъасул ﷻ аятал рицун, баянаб х1ужа-далил бачун **ах1е.**

Гьездаса нужедехун тушманлъи ккун рагъбалел ва нуже зулму гьабулезде бегъула гьез гьабуралда рельлъараб

Г1амал гьабизе. **Нужеца китабиязда абе: «Нижеца иман лъун буго нижеда решт1изабураб Къуръаналда ва нужеда решт1изабураб Инжилалдаги Тавраталдаги, нужерги нижерги Бет1ергъан цох1о Аллагъ ﷻ вуго, гьев Аллагъасда ﷻ иман лъун, ниж гьесие мут1иг1лъун руго»-абун.**

Абугъурайратица ﷺ абун: китабияб агълоялъ Таврат ц1алулеб бук1ана Г1ибранияб мац1алда ва гьельул маГ1на гьабулелб бук1ана Г1араб мац1алда. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «*Нужеца гьел китабиял рит1ухъги гьаруге, гьересиги гьаруге. Нужеца гьезда абе нижеца иман лъун буго Аллагъас ﷻ нижеда решт1изабураб жоялдаги нужеда решт1изабураб жоялдаги*» - абун. Х1адис имам Бухарияс бицана.

47. Дудаса цере рук1арал аваразабазда решт1изабураб Г1адинго лица дудаги Г1ехь решт1изабун Мух1аммад ﷺ.

﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا ءَامَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾

﴿وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ ءَاتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ

Жидехъ тЕхъ къурал умматазул
муъминзабаца духъе къураб

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكْفُرُوا ١٧

Къурьаналдаги иман льолеб буго. Гъаб Маккаялъула агълуялдасаги
руго жидеца Къурьаналда иман льолел гадамал. Гъеб
Къурьаналдаги цогидал дир тАхъыздаги инкар кколаро жидеда
гъеб хАкъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букИн лъараб мехалги
гъелда иман лъезе чУхАрал капурал гадамаз гурони.

48. Гъаб Къурьан рештИзабилелде цебе

дуца тЕхъ цАлулевльун вукИнчЮ
мун ва дур квералдалъун гъеб

хъвалевльунги вукИнчЮ.

وَمَا كُنْتُمْ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ

وَلَا تَخْطُّهُ رَبِّيمِمْ نِكَاحًا إِذْ أَلَّا رَتَابًا

الْمُبْطَلُونَ ١٨

Гъедин мун хъвазе, цАлизе лъалев

вукАравани жидеца Къурьанги цогидаб хАкъаб жоги батУл гъабулел
гадамазе рес лъугъинаан гъеб Къурьан дуцаго хъвараб жо бугин абизе,
цересел гадамазул тАхъыздаса цАлун ва данде гъабун. Цинги гъелги
щакдарилаан дуца бицунеб жо битАраб букИналда.

Маккаялъул агълуялда лъалев букАна Аллагъасул свалат салам лъеяв
авараг жинца тЕхъ хъваларев ва цАлуларев вукИн. Гъединав умияв
МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъезда гъелда релълъараб гъабизе кАлареб,
пасихАб, раГи берцинаб, маГна гъваридаб Къурьанги босун гъезухъе
вачИнго букАна аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб бищунго кАудияб мугИжизат.
Гъелда инкар ккурал гадамалги рукАна жидеда гъеб хАкъаб
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букИн лъалев бугониги гъелда инкар ккун
чАрал.

49. Гъеб Къурьан буго жиндир

аятал баянаб, жиб мугИжизат букИн

загъираб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам.

Жиб гАлимзабаца рекЕхъе лъазабун
цАунун букАулел.

بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا

الْعِلْمَ وَمَا يُجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ١٩

Гъел дир аятазда инкар ккун чАрал гадамалги гъечЮ жидеца
цАкъго зулму гъабулел, жидер купру-ширкалъуль гАорхьольан
рорчАрал гадамал гурони.

50. Маккаялъул мушрикаца абун:

«Гъев МухАммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир

БетПергъанас мугИжизат рештИзабун

букАрабани»-абун.

وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ

إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ

مُبِينٌ ٢٠

Муса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام гАнса гадаб, СсалихИ

аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام варани гадаб, ГПиса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام рештИзабураб
гАутИ гадаб (Маидат, квен тАд бугеб тепси). Дуца абе МухАммад

جَلَّ جَلَالُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, «ХІакълъунго гьел мугІжизатал руго Аллагъасул ихтияралда ругел, гьесие бокъаразе къолел. Дун вуго нужде витІарав авараг, нужее баянаб хІинкьи къезе»-абун.

51. Гьел Маккаялъул мушриказе гІоларогуниш бугеб лица дуда хирияб Къуръан рештІизабун букІин, жиде гьеб цІалулеб.

Гьелдаса кІудияб мугІжизат щиб гьезие къваригІун бугеб? Гьелда иман гьечІел, гьелда инкар ккурал мушриказ цоги щиб жоялда иман гьоллеб?

Мушриказ «МухІаммадида мугІжизат рештІизабубебани»-абураб рагІи буго жидерго ахІмакълъи бихъизабубеб рагІи. ХІакълъунго гьеб Къуръаналда жаниб кІудияб рахІмат буго, гьелдалъун жужахІалдаса гІадамал хвасар гьарулел ругелъул. Иман гьезе бокъарал гІадамазе баянаб вагІза-насихІатги буго.

52. Дуца гьезда абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нужедаги дидаги гьоркъов нугІлъун живго гІадегІанав Аллагъ гІезе вуго.

Гьев вуго жинда зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго жо гьалев.

Жидеца батІулаб жоялда иманги лъун:

Хъанчие лагълъиги гьабун щайтІаналда, гьава напсалда нахъги рильлъун, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкарги ккун хъвадарал гІадамал,-гьал руго гІубанго чІорого хутІарал гІадамал. Жиде ахираталъул щибго бутІа гьечІел, цохІо жужахІалъул гІазаб гуреб.

53. Гьел мушрикаца дудаса гІалаб гьабубеб буго МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, мун жиде хехго гІазабги бачун вачІаян абун.

Мун махсароде гьавун, дуца бицунеб жо хІакъаб букІиналда божичІого абубеб буго мушриказ гьеб рагІи. Нижеда гІаде зодил къотІелал рортизареха, яги гьенисан ганчІал рортизаре абун. Гьезие гІазаб гьабизе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къадар гьабураб заман букІинчІебани, гьезие гІазаб гьабилаан. Амма Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру гьезул гІалабалда рекъон хъвадуларо. БичасхІаги, гьезухъе гІазаб бачІила тохлъукъего, гьезда ракІалдаго гьечІеб мехаль ва жидеда гьеб гІазаб бачІунеб мехги гьезе гьечІо. Гьелда дандчІвазе

أُولَئِكَ فِيهِمْ أَنَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُخَالِفُ عَلَيْهِمْ عِيَانًا فِي ذَلِكَ لِرَحْمَةٍ وَذَكَرَى الْقَوْمَ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

فَلَمَّا فَصَلَ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَطْلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَعْثَةٌ وَهِيَ لَا يُشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾

гьел хIадурунги рукIизе гьечIо.

54. Гьел мушрикаца дудасан тIалаб
гьабулеб буго мун гIазабги бачун хехго
вачIа абун ва гьезда гьалеб гьечIо

يَسْتَعِجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ
لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾

хIакьлунго кьиямасеб кьоялгул гIазаб гьел капурзабазда
сверун лъугун букIунеблги ва гьезие рорчIизе, лъутизе бакI
букIунареблги.

55. Гьеб кьиямасеб кьо буго гьезда
бетIералда тIасаги, хIагIазда
гьоркьанги ва киналго рахьаздасаги
гIазаб сверун лъугьараб.

يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ
تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾

ТIадегIанав Аллагьас гьезда абула: «Гьанже чIае нужеца
дунялалда гьабула букIараб гIамалалгул жазь!»-абун. Аллагьасда
جَلَّ جَلَالُهُ инкар квейги, авараг гьереси гьавиги, муьминзаби гIодорегIан
гьариги букIана нужер гIамал. Гьаб ахират букIиналдаги, гьаниб
хIисаб-мизан ва алжан-жужахI букIиналдаги нужеца инкар кколеб
букIана. Гьанже нуж абадияб жужахIалгул гIазабалгуль рукIа-абун.

56. Я Дида иман лъурал дир лагьзал! Дир
ракь цIакь гIатIидаб буго.

يَعْبَادِي الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ
فَأَيُّكُمْ فَأَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

Нужее Маккаялгул мушриказ кьварилги
гьабулеб батани нуж гьижра гьабун гьенисан
кьватIире рахьа ва нужее кьварилги гьабулареб бакIалда а! Нужеца
гIибадатги цохIо Дие гьабе! Гьеб гIибадат гьабиялгуль щибго жо
гIахьалги гьабуге!

57. Кинабго напс буго жинца хвел
чIамизе бугеб, ва ахираталда киналго
дида руссизаризе руго.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾

Гьаб амру гьадин бугелгул нужеда кидаго Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ кIочIон тоге,
гьесие гIибадатги гьабе, гьесда гIасильизеги хIинкьа.

58. Аллагьасда иманги лъун, гьесул
расуласда мутIигIлун,
лгьикIаб гIамалги гьабун хьвадарал
муьминзабазе дица алжаналда жаниб
гьел руссунеб ва чIолеб бакI гьабила

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ
مِنَ الْجَنَّةِ غُرُفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٥٨﴾

рорхатал кIалгIаби: жидеда гьоркьан нигIматазул гьарал
чвахулел. Абадиялго рукIинелгун гьенир жанирги лъугьизарила.
Гьаб бугоха цIакь лгьикIаб ажро, Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ разилги тIалаб
гьабун, лгьикIаб гIамал гьабун хьвадарал гIадамазе.

59. Гьал Аллагъ разилтъи жидее الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾
 щварал г'адамал руго жидеца Аллагъасе
 г'ибадат г'абиялда г'ад ч'ун сабро г'абурал,
 г'ьжра г'абиялъул ва мушриказул къварильиялъул зах'ималъи
 х'ехьонги сабро г'абурал г'адамал. Кинабго амруялъулъ
 Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ таваккал г'амунги рук'улел. Г'аб к'иго сипат буго
 муъминзабазул бищунго лъик'ал сипатал. Саброги таваккалги бугев
 ч'иясул цогидал лъик'ал сипаталги рук'ула. Г'есул г'абулеб г'амалги
 г'акъло бугев бук'ула.

60. Чан бугев ракъалда г'ад хъвадулеб وَكَايْنٍ مِّنْ دَابَّةٍ لَّا تَحْمِلُ رَزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِنَّهَا لَكُمُّ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾
 рух'ч'аголъи, жинца ризкъи цадахъ
 босулареб ва г'еб ризкъи г'алаб г'абизе
 жиндир х'алги к'олареб.
 Г'адег'анав Аллагъас къола г'ельие ризкъи, нужеги жинца
 ризкъи къолеб г'адин. Г'ев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда нужер раг'и
 раг'улев ва нужер х'ал лъалев.

Г'аб аяталда жаниб далил буго инсанасе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ризкъи къезе
 бук'иналда щиб ракъалда г'ев вугониги. Г'аб аят решт'ине г'абуна
 муъминзабазул рак'и парахат г'абун. Г'ьжра г'абиялъул амру г'езда
 г'аде бач'араб мехаль жидер ват'ан гуреб бак'алда кин жидеца яшав
 г'абилеб абун г'езул рак'ал къварильун лъуг'индал, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
 г'езие мисал бачана г'исинал рух'ч'аголъабазул: Жидер щибго г'унар
 г'еч'ел ризкъи г'алаб г'абизе, г'един бугониги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жал
 х'ихъун ругел.

Жинда Аллагъ разилтъаяв Ибнуг'аббасица абуна: мушриказ г'емерго
 къварид г'арураб мехаль, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас
 муъминзабазда амру г'абуна г'ьжра г'абун Маккаяддаса къват'ире
 аян-абун. Мадинаялъул ракъалда а нуж ва капураб, залимаб къавмалда
 аск'ор ч'огег'ан абуна. Хириял асх'абзабаца абуна: «Нижер г'ениб
 рукъги г'еч'ло, ракъги г'еч'ло. Нижее квенги, лъимги къезе нижер
 г'агарал г'адамал, г'обол г'удулги г'еч'ло. Нижеца кин г'ениб яшав
 г'абилеб?»-абун. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ г'аб аят решт'ине г'абуна (60
 аб. аят).

Жиндир диналъе зарал бугев ракъалдаса нахъе ине ва г'еб дин заг'ир
 г'абизе рес бугев бак'алда г'умру г'абизе г'адаб буго бусурбабазда.
 Дуниялъул ризкъи г'алаб г'абун бусурбабазул ракъги жибго тун
 капурзабазда г'оркъор ч'езе унел г'адамал руго жидеца динги бичун
 дуныл босарал г'адамазда рельеъун. Г'ез г'алаб г'абулеб буго жидеего
 ризкъи бигъаго щолеб бак'и ва амма г'езда к'очон толеб буго жал ризкъи

Г'алаб г'абизе рижун г'ечлебл'и. Г'езие ризк'и к'езе Аллаг'ас **جَلَّ جَلَّ** г'аде босун буго. Г'езда г'ад к'ан буго Аллаг'асе **جَلَّ جَلَّ** г'ибадат г'аби, Аллаг' **جَلَّ جَلَّ** разил'и г'алаб г'аби, ахираталда алжан шолел г'амал г'аби. Аллаг'ас **جَلَّ جَلَّ** жидеда г'ад к'араб ва жидеда г'амун тараб амруги г'одоб тун, г'еб г'убазабич'ого ва г'ельзул к'варги г'абич'ого, Аллаг'ас **جَلَّ جَلَّ** жинда г'аде босун бугеб ризк'и г'алаб г'абизе ях' бах'и му'минзабазул сипат г'еч'о.

Ибнукасирил тафсиралда жаниб буго, г'алимзабазул цояс бицана: Чег'ер г'едоял' г'анч'и рах'улеб мехал' хоноялда жаниса г'инч'и к'ватг'ибе бач'уна х'ах'аб рас г'ад бугебл'ун. Г'ел х'ах'ал г'анч'и жидер г'еч'о абун, жидер г'анч'и чег'ераб х'ули г'ад бугел рук'ине к'колин абун г'анч'азул эбел-эменл'ун ругел г'удул жидер г'анч'и цехон роржанх'улеб рук'уна. Г'езул г'анч'и г'ак'к'ан к'алалгун кваназе жоялда х'ажал'ун ругеб мехал' г'езда г'аде руссуна г'исинал рук'ич'агол'аби: к'к'ара ва машкара. Г'ел рук'ич'агол'абиги кванан жидер х'ах'аб рас г'аса ун чег'ераб х'ули бижизег'ан г'анч'иги рук'уна, г'езда г'аде роржун рач'ун, цингиги г'ел жидер г'анч'и г'еч'о абун нах'е ун г'езул эбел-эменги рук'уна.

Г'аб буго Аллаг'ас **جَلَّ جَلَّ** жиндир махлук' х'их'иял'ул цо мисал. Г'еб мисалалда жаниб Аллаг'асул **جَلَّ جَلَّ** х'ал к'ол'биги, г'есул махлук'ятал'ул г'ажаибал жал рицинги буго. Аллаг'асда **جَلَّ جَلَّ** иман л'езе бок'арав ч'иясе пикру г'абизе г'езег'анго г'емерал г'аламатал ва х'ужжабиги руго.

61. Дуца г'ел инкарчаг'азда г'ик'ъани Мух'аммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: шивха вугев г'ал зобалги рак'ги жинца бижарав, бак'ги моц'ги жинца квег'арав абун.**

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِيَقُولَنَّ اللَّهُ فَاَنَّى
يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾

Г'ез дуда абизе буго Аллаг' **جَلَّ جَلَّ** вуго абун. Г'езие цоги жаваб к'езе рес г'еч'о. Г'аб иш г'адин бук'ингун цадах' г'ел Аллаг' **جَلَّ جَلَّ** цо г'авун, г'есие г'ибадат бац'иц'ад г'абиялдаса кинха руссун ч'олел?.

62. Г'адег'анав Аллаг' вуго жиндие бок'арал лаг'задерие г'атг'идго ризк'и к'олев. Жиндие бок'аразе ризк'и даг' г'абунги к'ола.

اللَّهُ يَسُطُّ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَيَقْدِرُ لَهُ إِنْ أَرَادَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمَهُ ﴿٦٢﴾

Г'еб буго лаг'задерил х'албих'и г'аби. Ризк'и г'атг'ид г'абула г'ел г'адамаз шукру г'абуладай абун х'албих'и г'абун. Ризк'и к'варид г'абула (даг' г'абула) г'ез сабро г'абуладай абун х'албих'ун. **Х'ак'ль'унго Аллаг' жинда кинабго жо л'алев вуго.** Ва жинца г'абулеб жоялда

жаниб х1икмат-пайда бугев, гьелгьул маслах1ат лъалев вуго.

63. Дуца гьел мушриказда гьикъани
 Мух1аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: щивха вугев
 жинца зодисан ц1адги рещт1ине гьабун,
 гьелдалгьун хвараб ракъ ч1аго гьабулев
 абун, гьез дуда абизе буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
 вуго абун.

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
 فَآخَرِيَّاهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْنِهَا لَيَقُولُنَّ
 اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا
 يَعْقِلُونَ ﴿٢٩﴾

Дуца гьезда абе: кинабго рецц ва
 щукру Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго, жинца х1акъаб жо загьир гьабулев,
 инкарчаг1инги мук1ур гьарулев-абун. Гьел мушриказул г1емерисел
 жидер г1акъло гьеч1ел, жидеца пикру гьабуларел руго.

Гьел мук1урлгьулел руго жал рижарав, жидее ризкъи кьолев хан цох1о
 Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вук1иналда, цингиги гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цадахъ ккун,
 яги Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ живго тун цоги алагъзабазе буго жидеца лагълги
 гьабулеб. Гьеб гьеч1ишха ах1макълъиялгьул г1орхъолгьан ин?

64. Гьаб дуниялгьул ч1аголги гьеч1о
 г1ададисеб махсаро-хвеч1 г1адаб жо
 гурони. Дагъабго заманаялдаса жиб
 г1аса унеб, жиб даимгьулареб, жиб
 ц1акъ хисардулеб жо буго.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ
 الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهي الْحَيَوةُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

Х1акъикъияб ч1аголги буго ахираталгьул рукъ. Жиб г1аса унареб,
 абадияб бугелгьул гьеб ахираталгьул рукъ. Гьаб амру гьадин бук1ин
 г1адамазда лъалеб бук1арабани ва гьеб бич1ч1улеб бук1арабани,
 гьез жиб х1акъираб дунял г1аса бищизе бук1инч1о ва абадияб
 ахират к1ючон тезе бук1инч1о.

65. Аллагъасда инкар ккурал мушрикал
 гамида рек1ун ралг1адалда г1ад ругеб
 мехаль ва гьениб жидее х1инкъи-
 къварильгиги ккараб мехаль,
 гьез ах1и балеб буго цох1о Аллагъасда

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ
 لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ
 يُكْفِرُونَ ﴿٣١﴾

ва гьесда гьарулеб буго къварильги г1аса босеян абун, ва
 гьанкъиялдаса ц1уне абун. Гьезда лъалеб бук1иналгье г1оло гьеб жо
 гьабизе к1олев цох1о Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурого гьеч1еблги. Цинги Аллагъас
 جَلَّ جَلَالُهُ гьеб къварильгиялдаса жал хвасар гьарун ракъдаде щвараб
 мехаль ц1идаса гьез Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гьабулеб буго.

66. Жидеца инкар ккве абе дир ниг1матазда
 ва жидеца дагъабго мехаль дуниялгьул
 ч1аголгиялдаса мунпаг1ат босе абе.

لِيَكْفُرُوا بِمَا ءَاتَيْنَاهُمْ وَلِيَسْتَمْتِعُوا
 فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

Амма жидеда нахъа лъазе буго ва бихъизе буго кинаб гучаб Глазаб
дица гъезие гъабулебали.

67. Гьел Маккаялъул мушриказда
бихъулеб гъечӀищ ва лъалеб гъечӀищ
дица жиде Макка гъабун букӀин
жиндилъ божилъи бугеб шагъарлъун.

Жинда жаниб би гӀодоб гӀолареб, зулму
гъабулареб, боцӀи кодосан бахъулареб. Гъезда сверухъ ругел
ГӀарабиялги ругеб мехаль цояз цоязе зулму гъабулел ва цояз
цогидал чӀвалел. ХӀакъав Аллагъасул кӀудиял нигӀматазда
инкарги ккун, батӀулаб жоялда иманги лъун хъанчазе лагълъи
гъабунишха гьел рукӀинел? Гъеб буго цӀакъ ахӀмакъаб иш. Гъеб буго
жидер чӀухӀиялъул ва гӀамал кӀодолъиялъул гӀаламат.

68. Жиндир зулму кӀудияв чи шивха
вукӀинев, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гӀунтӀизабун
гъереси бицунев чиясдаса, яги
жиндихъе бачӀараб хӀакъаб жоги
гъереси гъабулев?

Хирияб Къуръанги гъереси гъабун жидеца хъанчие лагълъи гъабулел
гӀадамал руго цӀакъ зулму кӀудиял гӀадамал. Гьал гӀадамазул руссунеб
бакӀ жужахӀалда жаниб гъечӀишха?

69. Дун разилъи гӀалаб гъабун ва дир
дин гӀадегӀан гъабун жидеца жигъад
гъабулел гӀадамал дица тӀоритӀизе руго
дун разилъи шолел нухазда.

Гъеб жигъад гъаби жиндирго напсалдехун букӀула, щайтӀаналдаги
букӀула, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъул тушбабилъун ругел капурзабаздаги
букӀула.

Гъеб жигъад гъаби жиндир напсалдалъун букӀула. Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гӀоло, гъеб цӀунун ва гъеб гӀадегӀан гъабун рухӀи бичи
буго напсалдалъун жигъад гъаби. Жиндир боцӀи-малалдалъунги,
гӀелмуялдалъунги, жиндир мацӀалдалъунги букӀула жигъад гъаби. Гъеб
жигъадалъул бицун загӀипаб макъам буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулареб
жоялда ракӀаль инкар гъаби.

ХӀакълъунго гӀадегӀанав Аллагъ жидеца лъикӀлъи гъабулел
гӀадамалгун цадахъ вуго. Гъезие квербакъулев ва гъезул хӀажат
гӀубалев вуго.

Жидеца лъикӀлъи гъабулел гӀадамал руго жидеда лъараб лъикӀаб жо
цогидаздаги лъазабулел. Гъединго жидеца лъикӀлъи гъабулел руго

أُولَئِكَ رَوَّأْنَا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا
وَيَتَحَفَّطُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفِيَا بَطِيلٍ
يُؤْمِنُونَ وَيَنْعَمَةُ اللَّهُ بِكَفْرُوتِ ﴿٢٧﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ
بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى
لِّلْكَافِرِينَ ﴿٢٨﴾

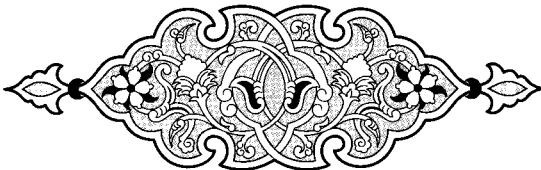
وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا
وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٩﴾

жидеда аман гъарун вачIарав чиясул хIажат тIубалел гIадамалги.
Аллагъасул салам лъеяв ГIиса аварагасдаса бицараб хабаралъуль буго:
ихIсан гъаби (лъиклъи гъаби) буго две квешлъи гъабурав чиясе дуца
лъиклIъи гъаби. Две лъиклIъи гъабурав чиясе лъиклIъи гъаби ихIсан
гъечIоян-абун.

Цоги хабаралда буго: жинда лъараб гIелмуялда рекъон гIамал гъабурав
чиясда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесда лъалареб гIелмуги лъазабулин абун.
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къеги лъикIаб гIамал гъабизе.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун суратул Ганкабуталъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещц ва щукру Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

30. Сурагу Ррум

Маккаялда рештIзабураб, жинда жаниб лъабкъого аят бугеб.

Гъаб сурат буго жинца исламияб диналъул гIакъида баян гъабулеб, Аллагъ *جَلَّ جَلَالُهُ* цо гъавиялда, аварагзаби *عَلَيْهِمُ السَّكَمُ* ритIухъ гъариялда ахIулеб. Ахират букIиналъул ва гъениб хIисаб-мизан гъабизе букIинги жинца бицулеб. Сураталъул бай бихъиялда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул мугIжизатлъун бугеб Румазул аскарал Персазул аскараздаса гIагараб заманаялъ бергъизе рукIин бицун буго ва гъеб аварагас *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* бицухъ ккезеги ккана.

Хадуб Аллагъасул *جَلَّ جَلَالُهُ* къокъальун бугеб муъминзабазда гъоркъобги щайтIаналъул къокъальун бугеб капурзабазда гъоркъобги бугеб даимабго рагъалъул бицунеб буго. Гъеб рагъ жиб лъугъулареб ва жиндие ахир гъечIеб буго хIакъабги батIулабги жо ракъалда тIад бугебIан мехаль. Ахир-къадги хIакъаб жо бергъизе букIин бицун, гъельие далилал рачун руго.

Къиямасеб къоялъул хабарги буго, гъениб капурзабазул букIунеб захIматаб ва хIинкъараб хIал бицун буго, муъминзабазе алжаналда ругел нигIматалги рицун руго.

Аллагъ *جَلَّ جَلَالُهُ* цо вукIиналда, гъесул хIал кIолъиялда тIоритIел гъабулел махлукъаталда жанир ругел цо-цо гIаламатазулги бицен гъабун буго. Сураталъул ахиралда Къурайшиязул капурал гIадамазул хIал баян гъабун буго: жидеца вагIза босуларел, Къуръаналъги жидеде муннагIат гъабуларел, мугIжизатазулги жидеца пикру гъабуларел.

Сураталда цIар лъун буго Румазул сурат абун, гъаб сураталъул авалалда гъел Румазулги Персазулги рагъалъул хабар бицун бугелъул.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф. Лам. Мим.

الْقُرْآنِ

IадегIанав Аллагъасда лъала жиндир мурад гъал хIурупаздалъун бугеб.

2. Румал къана ва гъезул аскарал
риххизаруна,

عَلَيْتِ الرُّومُ ﴿١﴾

3. Румазда гIагарда бугеб ракъалда.
Амма гъел Румал Персаз жал къезарун

فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ

хаду, Персаздаса бергъизе руго

سَيَعْلَبُونَ ﴿٣﴾

4. дагъалго соназдаса: лъабгоялдаса ичгоялда щвезегІан гьоркьор ругел соназда жаниб.

فِي بَضْعِ سِنِينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٤﴾

ТпадегІанав Аллагъасул амру ва хІукму

къадар буго гьел Румал бергъилелде себе букІараб ва гьел бергъун хадуб бугебги. Гьеб кинабго иш Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бихъун ва лъан лъугъараб буго. Гьел Румал Персаздаса бергъараб мехаль муъминзабиги роххизе руго. Румал къараб мехаль мушрикал роххун рукІараб гІадин.

Тафсиралъул гІалимбабаца абун: Румаздаги Персаздасаги гьоркьоб рагъ букІана. Гьеб рагъулъ Румал къанилан рагІиндал Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва муъминзаби цІакъ пашманлъана, Маккаялъул мушрикал гьеб хабар рагІараб мехаль роххана. Гьелъие гІиллаги букІана Румал китабиял рукІин, гьел мажусияллъун ругел (цІадуе лагълъи гьабулел) Персаздаса къараб мехаль, мушрикал рохана. Муъминзаби пашманлъана Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ жидеда тІехъ рештІизабурал Румал мажусияздаса къеялдакъун.

Мушрикаца асхІабзабаздаги абун, нижер вацал мажусиял нужер вацал Румаздаса бергъана, ниж нужедасаги бергъизе ругоян-абун. Абубакр رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхІабас абун нижедасаги бергъун нуж рохизе гьечІин-абун. Цинги ТпадегІанав Аллагъас гьаб аят рештІизабун: «Гьел Румал къун рукІун хадуб гьел бергъине руго дагъалго соназдаса»-абун. Гьаб аят рештІизабун хадуб анкъго сон араб мехаль цІидаса Румал ва Персал цоцазде рагъизе рахъана ва гьеб рагъулъ Персал къана. Гьелдалъун муъминзабиги рохана.

Гьаб аяталь нугІлъи гьабун хирияб Къуръан аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб мугІжизат букІиналда. Гьеб Къуръаналь бицараб жо хІакълъун киназдаго бихъана. Гьеб бальгояб ва рикІіадаб жо лъазе ресги букІуларо цохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гурони. Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасица абун: «Гьел Румал Персаздаса бергъараб къо данде ккана Бадроялда муъминзаби мушрикалдаса бергъараб къоялда. Гьеб букІана цІадуе ва хъанчие лагълъи гьабулел гІадамазул талихІ къараб къо»-абун.

5. Гьеб къоялъ муъминзаби рохизе руго

يَنْصُرِ اللَّهُ الَّذِينَ يَنْصُرُونَ مِنْ بَشَائِهِ وَهُوَ

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ квербакъиялдакъун.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ квербакъула жиндие

الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾

бокъарал гІадамазе.

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жиндир гуч бергъарав ва жиндир гурхІел

Гемерав хан. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ Гасилъараздаса цим босизе гучав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Гъев разиял муъминзабазе гурхIел гъабулевги вуго.

6. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къотIи буго муъминзабазе квербакъи гъабиллин абураб. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир къотIуе хилилълуларев вуго.

وَعَدَّ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنْ أَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

Гъедин бугониги гIадамазул гIемерисел гъаб жо жидеда лъаларел руго ва жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун гъесул амру-нагью тIобан, гъесие гIибадат гъабун хъвадуларел руго.

7. Гъел гIадамазда лъалел буго жидер дунялалълул чIаголъиялъе гъабизе кколеб гIамал ва гъелълул маслахIат.

يَعْلَمُونَ ظَهْرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ
الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴿٧﴾

Гъезда лъалел буго жидер хур бекъулеб заман, гъеб бакIарулеб заман, даран-базар гъабулеб хIал, боци хъихъулеб къагIида ва цогидабги жидер магIишат-яшав гъабизе хIажатал ишал. **Ва амма гъел жидер ахираталълул амруялълул цIакъ гъапулго руго.** Гъез щибго пикру гъабулеб гъечIо ахираталъе гъабизе кколеб гIамалалълул.

Пахру Рази абулев гIалимас бицана: ГIадегIанав Аллагъас абуна: «Гъел гIадамазда жидер дунялалълул чIаголъиялълул загъираб рахъ лъалел бугоян»- абун. Гъелълул магIна буго: «Гъезда дунялалълул хIакъикъят лъалел гъечIоян»- абураб. Гъезда лъалел буго дунялалълул лазат, гъелълул нигIматал, гъениб бугеб рекIелгъей. Амма гъезда лъалел гъечIо гъеб дунялалълул зарал, гъелълул хиянат, гъель гуккулеблъи. Гъезда лъалел буго дунял жакъа букIин, амма гъезда лъалел гъечIо дунял жиб паналълулеб букIин. Гъаб амру гъадин бугелълул, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсан кантIизе бокъун, гъесие мисал бачун зобал-ракъал рижиалълул хабар бицулеб буго ва жинца абулеб буго:

8. Гъел гIадамаз пикру гъабуларищ гъезул напсазазулъ ругел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел гIаламатазул.

أُولَئِكَ يَتَفَكَّرُونَ فِي أَنفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ
وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ
بِلِقَائِي رَبِّهِمْ لَكٰفِرُونَ ﴿٨﴾

ГIадегIанав Аллагъас зобалги ракъги ва гъезда жаниб бугеб щинаб жоги бижичIо жинца хIакъаб жо гъабулевълун вукIун гурони. Пададаго бижун гъечIо, гъеб бижиялда жаниб хIикмат-пайда буго. **Ва гъеб кинабго жоялъе бихъизабураб заманги буго.**

Дунялалзул рокъобго жиндир ажал тОбалеп буго гЕмерисеб жо. Ахирабги ажал къиямасеб къо чЕзегІан буго. Гьeб къоялда цвезегІан цебехун букІараб жо жиндие ахир бугеб буго. Къиямасеб къо чІун хадуб нахъе хутІулеб жо абадияльго жиб букІулеб буго. **ХІакъльунго гІадамазул гЕмерисел жидеца ахираталда иман лъоларел, гьенир Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ** дандчІвазе рукІиналда ва жидеес хІисаб-мизан гьабизе букІиналда инкар кколел руго.

9. Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ ахираталдаги иман лъоларел гІадамал ракъалда гІад жидер сапаразуль хъвадуларищ? Гьезда бихъуларищ кин ккараблъи жидеда церехун рукІарал, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гІасилъарал къавмазул ахир, гьел къавмал гьал Маккаялъул мушриказдаса къуватал рукІана. Гьез ракъалда гІад гЕмер заманги бана,

гЕмерал шагъаралги гІуцІана. Гьал мушрикаца гьабуралдаса цІакъго гЕмераб магІишат-яшавги гьабуна, бечелъи-хазинаги бакІарана. Гьезухъеги аварагъаби عَلَيْهِ السَّلَام **рачІана баянал гІаламаталгун ва мугІжизаталгун.** Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ва гьесул расуласда мутІигІлъичІеб мехаль, жидеца ракъалда пасальги гьабураб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьел гьалаг гьаруна.

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вукІинчІо гьезие зулму гьабуравлъун. Гьел жалго рукІана жидерго напсазе зулму гьабулеллъун. Жидер гІамалалда рекъараб жазаъ гьабуна Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьезие гьеб жазаъ гьабиялда зулму гьаби абуларо. Гьез жидер напсал гІазаб гьабиялъе хІакъ гьаридалго, гьел гІадамал ккана жидеего зулму гьабураллъун.

10. Цинги гьал купру-ширкалда чІун Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гІасилъарал гІадамазул ахир букІана гьезие цІакъ квешаб гІазаб гьаби.

ЖужахІалъул гІазаб буго гьеб. Гьеб гІазаб гьабиялъе гьел хІакълъана жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ аятал гьереси гьарулел ва махсароде гьарулел рукІиндал.

11. ГІадегІанав Аллагъ вуго жинца кинабго жо авалалда бижарав ва гьеб бижи цІидасан гьабулевги.

ЧІаго гьарун хадур нуж киналго Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ руссизарула

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ
مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَنَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا
أَكْثَرُ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُظْلَمَهُمْ
وَلَكِنْ كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

ثُمَّ كَانَتْ عَاقِبَةُ الَّذِينَ آسَفُوا أَن سَأَوْا أَنْ
كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾

اللَّهُ يَبْدَأُ الْحَقَّ فَيُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

хИсаб-мизан ва жазаъ гъабизе.

12. Гъеб къиямасеб къо чIараб мехаль
ва хИсаб-мизаналье цереги рачараб
мехаль,

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ инкар ккун мунагъал гъарурал гIадамазул кIал-
мацI багъаруларо, гъезда кIальгъазе кIоларо жидер гIамалалгъе хIужа-
далил бачун. Гъезул хьулги къотIула жидеда гурхIел гъабиялдаса.

13. Гъеб къояль жидеца лагъли
гъабурал алагъзабаз гъезие шапагIатги
гъабуларо.

وَأَوْبِكُنْ لَهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ سُفْعَتًا
وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾

Жидеца ширк гъабурал ва жидедехун
ширк гъабуралги гъеб къояль цо-цаздаса ратIалъула ва гъез
цоцазде инкар ккола.

14. Гъеб къиямасеб къо чIараб мехаль
муъминзабиги капурзабиги цоцаздаса
ратIалъула.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُؤْمِدُ يُتَفَرَّقُونَ ﴿١٤﴾

Ва гъезул кIиго батIияб къокъа лъугъула. Цоял алжаналде унел, цогидал
жужахIалде унел.

15. Амма Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ ва ахираталда
иманги лъун, жидеда витIарав
аварагасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутIигIлъун,
лъикIаб гIамал гъабун хъвадарал
муъминзаби алжаналгъул нигIматазуль рукIула.

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

16. Амма Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ инкар ккурал,
дир гIахьалги ахираталда дида данде
чIвайги гъереси гъабурал ва гъелда
инкар ккурал гIадамал жужахIалгъул
гIазабалгъуль рукIизе руго ва гъениса
кидаго къватIиреги рахъизе гъечIо.

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ
مُخْتَرُونَ ﴿١٦﴾

17. Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вацIада
гъаве ва гIадегIан гъаве,

فَسَبَّحَنَ اللَّهُ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾

мушриказ гъесдехун гIунтIизарулел гъесие мукъсанлъги бугел
сипатаздаса радал гIад рахъараб мехальги, къаси сордо бачIараб
мехальги.

18. Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ буго кинабго
реци ва щукру зобалазул агълуялъул ва
ракъалгъул агълуялъулги.

وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾

Къаси сардилъ гъабе нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ

тасбихI. Къалъул гIужалъги гъабе. Гъаб кIиябго аяталъул маГIна буго: нужеца кидаго Аллагъ ﷻ вацIадад гъаве ва ПIадеГIан гъаве. Гъев Аллагъ ﷻ вуго зобалазулги ракъалъулги агълуялъ жиндие рещ гъабизе мустахIикъав ва жинца гIибадат гъабизе тавпикъ гъабулев.

19. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жинца хвараб жоялдаса чIагояб жо гъабулев капурчиясул муъминчи гъавулев.

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ نُخْرِجُكَ ۝١٩

Жинца чIагояб жоялдаса хвараб жоги гъабулев. Муъминчиясул капурчиги гъавулев.

Жинца манидал къатIраялдаса инсан вижулев, гъев инсанасдаса къватIибе манидал къатIраги бачIизабулев. Мугъалдаса хур бижизабулев, хурги бижизабун, гъелдаса мугъ гъабулев. **Жинца хун букIараб ракъ чIаго гъабулевги вуго Аллагъ ﷻ.** Бакъвараб, тIаде хур-хер гъечIеб ракъалда хур- хер бижизабулев. **Гъаб кинабго жо жинца бижулeб гIадин, Аллагъас ﷻ нуж хун хадур тIадеги рахъизарула,** хIисаб-мизан ва жазаъ гъабизе.

20. Аллагъ ﷻ цо вукIиналда, гъев жинца жо бижулeв ва жиндир къуват-гуч камилав вукIиналда тIоритIел гъабулел гIаламатаздаса буго, Аллагъас ﷻ нуж ракъалдаса рижI.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ۝٢٠

Нужер тIоцевесев эмен Адам ракъалдаса вижун. **Цинги хадур нуж гIадамаллъун гъаруна цоял цояздаса рижулел ва тIиритIулел.**

Манидал къатIараялдаса бидул къотIел лъугъун, цинги гъанал къотIел лъугъун, цинги инсанасул сипат-сурат лъугъун. Гъелдасаги хадур кIудиял гIун гIакъло-лъай бугел лъугъун. Зобал-ракъалги инсанасе квегъун, Аллагъас ﷻ гъаб дунялалъул ханзабилъун ва халипабилъун гъарун.

Щивав инсан жинда хасаб тIабигIат-гIамалгун, сипат-суратгун вижана Аллагъас ﷻ. Щивав инсанасул гIакълу-лъай, бечелъи-мискинлъи батIияб гъабуна. ЛъикIал-квешал гъаруна, бахъибугел, бахъикъосарал гъаруна. Гъаб дунялалда тIад ругел миллионал гIадамал цояв цоясда рельеъарав гъечIого рижин ва щивасе хасаб хIукму-къадарги букIин, Аллагъасул ﷻ хIалкIолъгиялъул цIакъ кIудияб гIаламат буго, гъаб кинабго халкъ жиндаса бижин бай бихъараб жо ракъул гIерекъ букIиналда балагъараб мехаль. Гъединго гIажайаб жо буго ахирги гъеб кинабго халкъ ракъалде буссулеб букIин.

21. ПIадеГIанав Аллагъасул хIалкIолъгиялда тIоритIел гъабулел гIаламатаздаса буго гъес нужее руччаби

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ

рижун рукІин, нужерго жинсалдаса.
ХІава эбел йижана Адамил хьабалухъа
гІучІалдаса, цинги хадусеб насло
гьел кІияздасаго бижана. **Нуж**

гьел руччабаздехун рак1 парохальун, гьелгун цадахъ хІал
рекьон рукІизе. Бихьинчиясе чІужульун жундузул гІадан гьаюн
йикІарабани, гьел кІияздаго гьоркьоб камилаб хІал рекьей ва рокья-
хинлги букІилароан. КІиго батІияб аслуялдасан бижараб жояльул
хІал рекьей ва дандеккей камилаб букІизе рес гьечІо.

Аллагьас **جَلَّ جَلَالُهُ** нужеда гьоркьоб цоцадехун гурхІел гьабуна ва
рокья-хинлги гьабуна. Аллагьас **جَلَّ جَلَالُهُ** инсанасул рекІель гьаб
гурхІел ва рокья-хинлги бижун букІинчІебани, цо жинсалдаса
ругониги бихьинал ва ручаби цоцазда аскІор чІолел, рос-лъадильун
рукІулел рукІилароан. ХІакълъунго гьаб рехсараб жояльульги
Аллагьасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хІалкІолъиялда ва гьев жив цоگویв Халикь
вукІиналда тІоритІел гьабулел гІаламатал руго, жидеца пикру
гьабулел ва жидеда жо бичІулел гІадамазе.

22. Гьединго Гьев Аллагьасул **جَلَّ جَلَالُهُ**
гІаламатаздаса буго жинца зобал ракъал
рижи ва нужер шибаб кьокьяяль бицулеб
мацІ батІияб гьаби, нужер кьер батІияб
гьабиגי.

ХІакълъунго Гьаб рехсараб жояльульги руго гІаламатал жидеца
Аллагьасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хІалкІолъиялда тІоритІел гьабулел жидеда жо
лъалел, жидер гІакълло пикру бугел гІадамазе.

23. Гьединго Гьев Аллагьасул **جَلَّ جَلَالُهُ**
гІаламатаздаса буго нуж сардилги,
кьадги кьижулеллъун гьари.
Гьеб макьу букІинчІебани нужер чорхол
сахлги хвелаан, нужер тадбирги биххилаан.

Гьединго нуж ризкьи гІалаб гьабулеллъунги гьаруна Аллагьас
جَلَّ جَلَالُهُ. ХІакълъунго Гьаб рехсараб жояльульги тІоритІел гьаби буго
Аллагьасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хІалкІолъиялда, жидеда жо рагІулел гІадамазе.

24. Гьединго Аллагьасул **جَلَّ جَلَالُهُ**
хІалкІолъиялда тІоритІел гьабулел
гІаламатаздаса буго нужеда пири пирхи
ва зоб гьугъай бихьизаби.
Гьелдалъун нуж хІинкьизе гьарула
нужее гІазаб гьабиалдаса, нуж роххизеги

مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣١﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَاخْتِلَافَ أَلْسِنَتِكُمْ وَالْوَلَوِكُمْ إِنَّ فِي
ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٣٢﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَابْتِغَاءُكُم مِّن فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُسْمِعُونَ ﴿٣٣﴾

وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا
وَيُنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْرِجُ بِهِ الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ ﴿٣٤﴾

гъарула цIад бан нуже хур-хер бижилин абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зодиса цIадги рещIизабула ва гьелдалъун жиб хвараблъун бугеб, бакъвараб ракъ чIаго гъабула, хур-хер бижизабун. ХIакълъунго Гъаб рехсараб ишалъульги буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел гIаламатал, жидер гIакъло бугел, жидеца никру гъабулел ва гIибрат (гIакълу) босулел гIадамазе.

25. Ва гьединго Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIаламатаздаса буго гьал зобал-ракъал жидер гIадлу-низамалда даимго чIун рукIин, гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун, гьесул хIукму-къадаралдалъун.

وَمِنَ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ
بِأَمْرِهِ فَتُرَادَا دَعَا كَرْدَعَوَةً وَمِنَ الْأَرْضِ إِذَا
أَنْشَرْتُمْ تَحْرُجُونَ ﴿٢٥﴾

Цинги къиямасеб къоялъ нуж чIаго гъарун ракъульган тIаде рахъаян ахIараб мехъаль, нуж цIакъ хехго тIаде рахъулелги руго. Гъеб буго Исапил малаикас тIаде рахъизариялъе ссур пулеб заман. Гъеб ссур пураб мехаль дунял бижаралдаса бай бихъун гъеб паналъизегIан рижарал киналго гIадамал тIаде рахъизарула ва гIарасат майданалда (махIшаралда) ракIарун гьенир чIезарула хIисаб-мизан гъабизе.

26. ТIадегIанав Аллагъасул мулк буго зобал-ракъалги, гьезда жаниб бугеб кинабго махлукъатги.

وَلَهُمْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ
قَلْبُونَ ﴿٢٦﴾

Гъеб махлукъат Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIаб, гьесие хIелун ва гьесдаса хIинкъун букIунебги буго.

27. Гъев БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца кинабго жо байбихъун бижулев, цинги ахираталдаги чIаго гъарун рижулев.

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ
عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

Цин бижун букIараб жо кIнабизе бижи бигъаяб букIула Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ.

ТIадегIанав Аллагъасе щибго багIалъи гьечIо авалалдаги бижиялдаги, хадуб цIидаса бижиялдаги гьоркъоб: Жиндир хIалтIи гьечIо, гьесда бихъулеб захIмат гьечIо. Жиндие цо жо гъабизе бокъарб мехаль гъеб жо гъабун лъугъуна жиндие бокъиялдалъун. Гъеб гъабуларо гьесул лугби рагъарун Гъаб рагIи абуна нильер гIакълоялда рекъезе гъабун, нильеда бичIчулеб мацIаль.

Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тIадегIанал сипатал руго, зобал-ракъазул агълюялъ гьесие гъарулел. Гьесда релълъараб щибго жо гьечIо, гьесие тIобараб сипат гъабизе инсанасда кIоларо. «Аллагъ ТIадегIанав

вуго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ваЦцадав вуго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гуч бергъарав вугоян»-сипат гъабула Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ, амма гъеб гпадегганлъиялъул ва цогидал сипатазул ггорхъи чезабизе кюларо инсанасда. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие бокъараб жо гъабизе къуват гуч бугев, жинца гъабулеб жоялда жаниб хикмат-пайда буклулев.

28. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже мисал бачулеб буго нужерго напсазул мисал бачиялдагун: нужер лагъзадеридаса нуже гпахъалчагин ругишха, дица нуже къураб ризкъи ва нигматал нужеца гъезие бикъун къолел.

Гъеб ризкъи нужеца гъезулгун бацад كَذَلِكَ تَقْضِلُ الْأَيْتِ الْقَوْمَ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ гъабулел ва нуж гъездасаги хинкъулел, цогиял хуриял (узденал) гпадамаздаса хинкъулеб хлалаль.

Гъечю нужер лагъзал нуже гпахъалчагилъун, гъездаса нужги хинкъуларо, гъезие нужеца щибго жоги кюларо. Ппадегганав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ милк ва лагъзал руго кинабго махлукъ. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ живгун цадахъ жиндир лагъзал гпахъал гъарилишха, нужеца гъарулареб мехаль?

Гъадин мисал бачун Дица баян гъарула Дир аятал ва гпаламатал жидеда жо гъалел ва бичулел гпадамазе, гъез вагиза босизе ва пикро гъабизе.

29. Гъел мушриказе щибго гилла ва гузру гъечю жидеца ширк гъабиялъе.

Гъел руго жидерго напсалъе бокъараб жоялда нахърилъгун ругел гпадамал, жидеца гъабулеб жо щиб бугебцин жидедаги гъаларел.

Жидер умумуз гъабулеб батараб дин гъабулел руго гъелги. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир къосиналда тарав чи гповитгизе гъидаха кюлев? Гъел мушриказе квербакъулев чиги вуклуларо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гпазабалъе гъел хлакълъараб мехаль.

30. Дуца дур напс цохю Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ дин гъабиялде буссизабе ва гъелда гпад чезабе. Кинабго батгулаб динги жибго тун цохю исламияб дин гъабе. Исламияб дин буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ киналго гпадамал гъеб диналда рижараб.

صَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِّنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ مِّنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ شُرَكَاءَ فِي مَارَرَفْتِكُمْ فَأَنْشُرْ فِيهِ سَوَاءً تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَ هُمْ يَغْتَبِرُونَ عَلَيْهِمْ قَمَنَ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِّنْ نَّاصِرِينَ ﴿٢٩﴾

فَأَفَرَوْا وَجْهَتَ الَّذِينَ خَنِيئًا فَظَنَّتْ اللَّهُ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الَّذِينَ الْقَيْمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

Гьелъул аслоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави буго. **Гьеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруги жиб хисизабулареб буго.** Гьедин бугелъул нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъаве ва исламияб диналда хъваде. Гьеб жиндиль щибго захІмалъи гьечІеб амру буго. **Гьеб буго жиб битІараб ва хІакъаб дин.** Гьедин бугониги гІадамазул гІемерисел гьеб амру жидеда лъаларел руго.

31. Гьеб исламияб диналда чІа нуж, тавбо гъабун, тІагІат гІибадат бацІада гъабун, Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ руссун ругеб хІалалъ.

* مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾

Нуж гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасильзизеги хІинкъа, паризаяб какги бай ва нуж рукІунге жидеца ширк гъабулел гІадамаздаса.

32. ХІакъаб исламияб динги тун, батІи-батІиял къокъаби гъарун, Аллагъасдехун ширк гъабулел гІадамал руго гьел.

مِنَ الَّذِينَ فَرَّوْا دِينَهُمْ وَكَانُوا شَيْعًا
كُلَّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

ЩайтІаналъ гуккарал, жидер гъава-напсалда

нахърилъгъарал. Ва щибаб къокъа жиндир дин битІараб бугин абун, гьелъул рахъккун цоцазде къацандулел руго. **Щибаб къокъа жидеца гъабулеб диналдалъун роххунги рукІунел руго.** Щибаб жамагІат ва щибаб къокъа жидеца гъабулеб дин гурони къабул гъабуларел руго.

33. ГІадамазда цо къварилъи щвараб мехалъ гьез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ балеб буго ахІи, гьесие хІелун ва гьесда хьуллъун.

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا أَذَاهُمْ قَمْتَهُ رَحِمَتَهُ إِذَا فَرِحُوا مِنْهُمْ
يَرْتَدُّهُمْ يُنْسَرُونَ ﴿٣٣﴾

Унта-шокълъи бугониги, ракъи-къеч

бугониги, мискинлъи-пакъирлъи бугониги щвараб мехалъ гьезда лъалеб буго гьеб къварилъи жидедаса борхулев цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурони гьечІеблъи. **Цинги гьеб къварилъи гІаса ун жиде нигІматал къураб мехалъ, гьел гІадамазул цо къокъаялъ Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ширк гъабулеб буго.**

Гьал мушриказе хІинкъи къун ТІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

34. Гьез дир нигІматазда инкар ккве абе ва дунялалъул дагъабго заманаялъ мунпагІатги босе абе.

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا أَفْسَوْا
تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾

Нужеда нахъа лъазе буго нужеца гъабураб

ширкалъул кинаб гІазаб ва къварилъи нужеда шолеблъи.

ИбнухатІибица абуна: гьел гІадамал рижарав Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ вукІаго, гьез гІибадат Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб махлукъалъе гъабулеб буго. Гьезие нигІматал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къолел руго, гьез щукру Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги жоялъе гъабулеб буго. Гьеб ширк абулеб жо гІемер батІияб хІалалъ

загьирлъулеб жо буго ва гьелъие гIорхъи чIвазеги захIмат буго.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев цоги жоялъе лагълъи гъаби бищунго кIудияб ширк буго. Гьелдаса хадуб ширкалъул гIемерал тайпаби руго, инсан гьезда кантIичIого вукIине бегъулел. Масала: тушманасда гIад рагъулъ бергьенлъи босараб мехаль ва гьеб бергьенлъи жидер къуваталдалъун щванин абун ракIалда ккани,- гьеб жо ширк буго. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъиялдалъун гурони бергьенлъи букIуларо. Даранчиясе хайир лъугъани ва гьеб хайир жиндир махшелалдалъун лъугъанин абун ракIалде ккани, гьебги ширк буго, жиндие ризкъи къурав Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб.

Цо пища гъабулев чи (махщелчи, устар) гьеб ишалъуль лебаллъани ва гьеб жиндир гъунар бугин ва жиндир гIакъло-лъаялдалъун бугин абун ракIалде ккани, гьебги ширк буго, жинда жо малъарав ва жиндие тавпикъ къурав Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб. Гъадиаб балъгояб ширкалдаса цIуне мун, я гъав инсан! Нужеда цере рукIарал умматал гъалагълиялъе сабаб букIана гъедиаб балъгояб ширк. ХIакълъунго Аллагъас абун буго: «Гъезул гIемерисез Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабулеб гьечIо, гьесдехун ширк гъабун гурони»-абун.

35. Гьел мушриказда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан хIужжа-далил рештIунищ бугеб, гъез гъабулеб ширк битIараб дин бугилан жинца бицунеб? أَمْ أَرْزَأْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُمْ يَنْتَكِمُونَ بِمَا كَانُوا بِهِ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾

РештIичIо гьезда хIужжа. Гъез гъабулеб дин батIулаб жо буго.

36. Дица гIадамазе лъикIлъи гъабураб وَأِذَا دَقَّتْ النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِن تُصِيبَهُمْ سَيِّئَةٌ يُمَاقِدَتِ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْتُلُونَ ﴿٣٦﴾ мехаль: нигIматал къун, сахлъи къун, гьел роххулел руго. Гъез гъабураб квешаб гIамал сабаблъун жидеда цо къварилъи щвараб мехаль гъезул хъул къотIулеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахIматалдаса.

Гъаб муъминзабазул гIамал гьечIо. Муъминзабаца нигIматал къураб мехаль щукру гъабула, къварилъи бачIараб мехаль саброги гъабула.

37. Гьел мушриказда лъаларогийищ أَوْلَمْ يَرْؤُا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾ бугеб ХIакълъунго гIадегIанав Аллагъ вукIин жинца нигIматал къолев.

Жиндие бокъарасе гIемер гъарун гIатIид

гъарун къола, жиндие бокъарасе къварид гъарун къола.

ХIакълъунго гъаб себе бицараб жоялда жанибги жидеца иман лъолел гIадамазе аятал ва хIужжаби руго, жидеца Аллагъасул

ХАлКЮлЪиялда тЮрител гЪабулел.

38. Дуца дур гАгарав чиясе кьеze
кколеб хАкъ кье! Гьесие лъикІлЪи
гЪабе, гьесдехун гурхАл гЪабе ва хАл
рекъезабе. Гьединго дуца хАкъ кье
мискинчиясеги, сапаралда вугев чиясеги.

فَقَاتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ، وَالْمَسْكِينِ وَابْنَ
السَّبِيلِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ
اللَّهِ وَأُوَّلِيَّكَ هُمُ الْمَفْلُحُونَ ﴿٣٨﴾

Гъаб гАмал буго жидее Аллагъ **гЪа** разилъи бокъарал
гАдамазе лъикАб, ва гьел руго жидер лъикІлЪиялда кверщел
батулелги.

39. Нужеца риба босизельун
гАдамазухъе кколеб жо ва гьелдалъун
нужер боци-мал гЕмерлЪиялда хьулги
лъолеб,- гьеб жо Аллагъасда **гЪа**
асКЮб жиб гЕмерлъулеб ва лъикАб
гьечЮ.

وَمَاءَ اتِّبْتُمْ مِنْ زَيْلٍ يُرَبُّ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ
فَلَا يُرَبُّوا عِنْدَ اللَّهِ وَمَاءَ اتِّبْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ
تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾

Гьеб буго хьубаб боци, гьельуль Аллагъас
гЪа баракат гЪабуларо. Нужеца закат бахъун, Аллагъ **гЪа** разилъи
тАлаб гЪабун кколеб ва садакъаде кколеб боци буго лъикАб.
Гьал гАдамал руго жидее ажро-кири цикІкІзабулел ва жидеда
Аллагъ **гЪа** разилъулел.

40. ТАдегАнав Аллагъ вуго жинца нуж
рижарав, цинги нуже ризкъиги кколев.
Хадур нуж хвезеги гьарула Аллагъас
гЪа, ахираталда чАго гьарун тАдеги
рахъизарула.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ
يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ شَرِكَايَكُمْ مَنْ يَفْعَلُ
مِنْ ذَٰلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ سُبْحٰنَهُ، وَتَعَالَىٰ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

Нужеца жидее лагълъи гЪабулел
алагъзабазул цонигияв вугишха гьал
рехсарал ишазул цониги жо жинда гЪабизе кЮлев? ГьечЮ гьеб
жо гЪабизе кЮлев цивниги чи. Жив ТАдегАнав ва ваццАдав
вуго Аллагъ **гЪа** гьел мушрикаца жинда гунтАгизе гьарулел
сипатаздаса.

41. ПАдамаз гьарулел гАсилъаби ва
зулмаби гЕмерлЪиялдалъун ракъалдаги
ралъадаги пасальи ва гАзаб
загьирлъана,- гьел ПАдамазда чАмизабизе
гьез гьарурал гАсилъабазул цо-цо жазъ.

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ
أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

Гьел кантАгизе бокъун ва квешаб гАмал гЪаби тун, лъикАб
гАмал гЪабиялда гьел руссизе бокъун.

Ибнукасирица абуна: цџџад кьотџиги ах-хур бижунгутџиги гџадамазул гџасилџи цџикџиналдалџун букџула. Зобал-ракъазул амру лџьикџлъула ракъалда ругел гџадамал Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهٗ мутџигџлъараб мехаль-абун.

42. Дуца Маккаялъул мушрикада абе **МухӀаммад** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: нуж ракъалда тџад хъваде ва нужеца пикру гъабе нужеда цере рукџарал умматазул ахир кинабдаџ кканаян-абун.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ гъел гъалаг гъаруна. Гъел умматазул гџемерисел жидеца Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهٗ ширк гъабулел рукџана.

43. Дуца дур гъумер ва черх чџезабе **МухӀаммад** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهٗ гъабизе хџакъаб исламияб дин гъабиялда, жиндие нахъбуссин гъечџеб, жиндир хџинкъи кџудияб къиямасеб къо бачџилелде цебе. Гъеб къоялъ гџадамал кџийиде рикъун рукџула: цо къокъа алжаналда уна, цогияб къокъа жужахџалда уна.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَدِيمِ مِن قَبْلُ إِنَّ بَنِي إِدْرِيسَ لَا يَمُرُّونَ إِلَّا بِمَرَدِّ لَهٗ، مِن لَّدُنِّي يَوْمَ يَصْدَعُونَ ﴿٤٣﴾

44. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ инкар ккурал гџадамазе гъеб инкаралъул гџазаб ва балагъ жидеего букџизе буго.

مَن كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ، وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا نَفْسٍ يَهْدِيهِمْ يَهْدُونَّ ﴿٤٤﴾

Иманги лъун лџьикџаб гџамал гъабун хъвадулел гџадамал, ахираталда жидеес лџьикџаб рукъ къачџалел гџадамал руго.

45. Гъел муъминзабазе тџадегџанав Аллагъас лџьикџаб жазъ гъабизе буго жиндир цџоб-рахџматалдалџун. Хџакълъунго гъесие рокъуларо жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالُهٗ ахираталдаги инкар кколел гџадамал.

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِن فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

46. тџадегџанав Аллагъасул гџаламатаздаса буго гъес гъурал ритџиги: жидеца цџад баялдалџун ва хур-хер бижиялдалџун рохел бицулел.

وَمِنَ آيَاتِهِ أَن يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيَذِّقَكُمْ مِمَّن رَحِمْتَهُ، وَلِيَتَجَرَّيَ الْفُلُوكَ بِأَمْرِهِ، وَلِيَتَّبِعُونَ أَمْرًا مِّنْ فَضْلِهِ، وَاللَّهُ كَثِيرٌ كَرِيمٌ ﴿٤٦﴾

Гъелдалџун жинца нужеес рахџматлъун бугеб цџадги къезе. хвараб ракъ чџаголъулеб ва гџадамазе нигџматалги рижунеб. Гъеб гъуриялдалџун ралъдада гумулги хъвадизаризе жиндир амруялдалџун. Нужеца сапаралда ун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ ризкъи тџалаб гъабизе. Ва Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهٗ гџемерал ва кџудиял

нигІматазда данде гьесие шукруги гьабизе.

47. ХІакълъунго Дица дудаса цереги жидер къавмазда аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІана МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гьел расула гьезухъе баянал хІужабигун ва загьирал мугІжизаталгун рачІана.

Гьез дир аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гьарураб мехаль, дица гьел капурзабаздаса рецел босана. Дида рекъарабги буго Дица Дида тІад гьабураб хІакъги буго, муъминзабазе квербакъи гьабизе. Ва дида инкар ккурал гІадамаздаса рецел босизе.

48. ТІадегІанав Аллагъ вуго нужер БетГьергъан ва нужеца жиндие лагълъи гьабизе тІадав хан, Жинца гьурал ритІулев, гьел гьураздалъун накІкІалги хъвадизарулев.

Гьел накІкІалги зобалазда жиндиуго бокъараб хІалалъ ва бокъараб бакІалда тІиритІизарулев. Гьел тІутІурал къотІелалъунги гьарулев. Цинги дуда бихъула гьел накІкІазда гьоркъоса чвахун балеб цІад. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъарал гІадамазул цо къокъаялда гьеб цІад швараб мехаль, дуда гьелги рихъула жал цІакъ роххаралъун.

49. Гьел гІадамал жидеда цІад балелде цереккун гьеб цІад баялдаса хъл къотІун рукІана.

ЦІад бачІого гІемер замана ун букІун.

50. Мун валагъеха, я гъав гІакълъо бугев инсан, пикру гьабиялъул валагъиялдалъун: гьеб цІад баялдалъун загьирлъулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІматалъул асаралда.

Кин гьель хун, бакъван букІараб ракъ чІаго гьабулеб бугеб абун. ХІакълъунго, гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца хварал гІадамал чІаго гьарулевги. Ва Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир кинабго жоялда хІалкІолъи гІамлъарав. Гьев гІажиз гьавулеб щибго жо гьечІо.

51. Дица гьезул хур-хералда тІаде гьелъие зарал гьабулеб гьури биччан букІарабани ва гьезда лъилъизе мех

швараб хур тІогьиллъун, бакъван унеблъун бихъарабани,

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ
فَجَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَأْتَمْتَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا
وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُبْرِسَ آبَاءَ فَتَبْسُطُهُ
فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كَيْفَ فَتَرَى
الْوَدَّاقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَّتِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مِنْ
يَسَاءَةٍ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾

وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُزَلَّ عَلَيْهِمْ مِنَ قَبْلِهِ
لَمُبْلِسِينَ ﴿٤٩﴾

فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي
الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي
الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

وَلَيْنَ أَرْسَلْنَا رِجَالًا بِحَقِّ آيَاتِنَا لَقُلُوا مَنْ
بَعْدَهُ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾

цингиги гъез инкар кквезе букІана Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жидее къун
рукІарал нигІматазда.

Гъел капурал гІадамазул гІамал буго гъезие лъикІлъи гъабуни жал
роххулеб, щукру гъабулареб роххиялдалъун. Жидеда къварилъи бачІани
пашманлъулеб ва жидее къун рукІарал киналго нигІматалги кІочолеб.

52. ХІакълъунго дуда кІоларо МухІаммад فَإِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَى وَلَا تَسْمَعُ الضَّرَّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хварал гІадамазда жо
рагІизабизе. ٱٱ

Гъединго дуда кІоларо гІинкъав чияса
рагІизабизеги гъев чи дуда мугъ бан, дудаса вуссун чІараб мехаль.

53. Мун гъечІо МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, وَمَا أَنْتَ بِهَادٍ الْعُمَىٰ عَنْ ضَلَالِكُمْ ٱٱ
беццав чи гІовитІизе кІолевлъунги, ٱ
гъев жиндир къосиялъуль вугеб мехаль. ٱ

Дуе рагІизабизе кІоларо дир аятазда
иман лъурал муъминзабазда гурони, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амруялда
нахърилълъун гъесие мутІигІаллъун ругел.

Гъал аятазда жанир гІадегІанав Аллагъас капурзаби рельтъизаруна
хварал, беццал, гІинкъал гІадамазда: гъез Къуръаналъул вагІза
босун гутІиялъ ва гъезие аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дагІваталь асар
гъабунгутІиялъги.

54. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго нужер *اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ
БетІергъан, нужеца жиндие лагълъи مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ
гъабизе гІадав: нуж цІакъ загІипаб ضَعْفًا وَسَيِّئَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ
жоялдаса рижарав: манидал الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ٱ

къатІраялдаса. Цинги эбелалъул
чохъониб загІипаб лъимер букІун,
хадубги жиндир щибго гъунар гъечІеб
гъитІинаб лъимерлъун букІун.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб загІиплъиялда хадуб къуват гъабуна:
гІолохъанлъиялда вахизавуна. Цинги гъеб къуваталда хадубги
загІиплъи ва херлъи гъабуна. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие бокъараб жо
бижула ва гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда кинабго жо лъалев, кинабго
жоялда хІал кІолев вуго.

55. Къиямасеб къо чІун гІадамал гІаде وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ
рахъизарураб мехаль капурал гІадамал مَا لَيْسُوا بِرَسَائِقٍ كَذَلِكَ كَانُوا
гъа гъедун кІалъала жидеца дунялалда يُؤْفَكُونَ ٱ

цІакъ дагъаб заман гурони бачІин абун.
Гъеб къиямасеб къоялъул хІинкъи гІаде

бачиндал, гьелда хадуб буклунеб абадияб глазабги лъадал, гьел капурзабазда дунялалда бараб заман цакъ дагъаб жо буклин лъала. Цоги глалимзабаца абуна гьезда кIочолин жидеца дунялалда бараб заман абун. Гьединго дунялалдаги капурзаби хIакъаб жоялдаса батлуаб жоялде унел рукIана. БитIараб жо тун гьереси тIаса бишулел рукIана.

56. Жидее Гелму-лъай кьурал ва жал иманалда тIоритIарал гIадамаз абула: ХIакъльунго нуж дунялалда рукIана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее бихъизабураб ажал тIубазегIан, цинги хун хадур тIаде рахъизаризегIанги.

وَقَالَ الَّذِينَ أَوْتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِئْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكُمْ فِي كُتُبِكُمْ لَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٦﴾

Гъаб буго халкъ тIаде бахъизабун гьезул хIисаб-мизан гъабулеб кьо, ва амма нуж гьеб кьо бачIизе буклин лъаларел рукIана: гьелда иман лъечIого инкар ккун чIарал рукIана.

57. Гьеб кьоаяль дунялалда жидерго напсазе зулму гъабун хъвадарал гIадамаз гIузру бачияль гьезие щибго мунпагIат гъабуларо.

فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعذَرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾

Гьезда «тавбо гъабе, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рази гъаве» абунги абуларо. Гьеб буго жазаъ гъабулеб кьо, гьеб кьоаяль гъабураб гIамал къабул гъабуларо.

58. ХIакъльунго гъаб Кьуръаналда жанир Дица гIадамазе мисалал рачана кинабго жоялъе ва щибаб мисал бачун вагIза-насихIатги гъабуна.

وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ لَيَقُولُنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّا سَمِعْنَا الْأَنْبِطُولُ ﴿٥٨﴾

Гьел мушрикаца тIалаб гъабулеб мугIжизатги бачун мун вачIун вукIараваниги, гьез абизе букIана нуж ругин батлуаб жо гъабулел гIадамал абун. СихIро гъабулел, ниж гуккулел гIадамал руго нужан абизе букIана. Гьезул хIал хъублъи ва инкар кквей гучаб буго, гьезул муъминзабадехун бугеб тушманлъиги гIорхъольан араб буго.

59. Гьадин мугьру чIвала Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидеца хIакъаб жо лъаларел капурзабазул ракIазда.

كَذَلِكَ يَطْمَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْمَلُونَ ﴿٥٩﴾

Гьезул рекIель иман лъугьуларо, гьезда Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ лъаларо.

60. Гьел мушриказ дуе гъабулеб къварильялда ва гьел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда ахIиялда дуца сабро гъабе

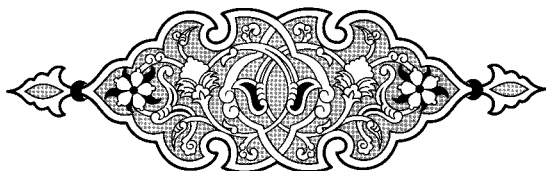
فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفُّكَ الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ ﴿٦٠﴾

МухАммад ﷺ.

ХІакълъунго дуге квербакъи гъабизе буго абураб Аллагъасул ﷺ
къотІи хІакъаб къотІи буго. Гъеб щибго щакълъи гъечІеб иш буго.
Гъел иман лъечІел гІадамаз бицулеб жоялъ мун загІип гъавуге ва
дуца ракІги къварид гъабуге гъез иман лъечІин абун.

Аллагъасул ﷺ квер бакъиялдалъун сурату Ррумалъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру ТадегІанав Аллагъасе буго.

31. Сурагу Лукъман

سُورَةُ لُقْمَانَ

Маккаяда рештИзабураб, жинда жаниб лъебералда ункъго аят бугеб.

Гъаб сураталда жаниб Аллагъ ﷻ цо гъави, ахираталда иман лъей ва Аллагъасул ﷻ рисалат ритлухъ гъабиялгул баян буго. МухIаммад аварагасул ﷺ мугIжизатлгун бугеб Къуръаналгул биценалдалгун байбихъи гъабун буго гъаб сураталгъе. Аллагъасул ﷻ махлукъаталда балагъун гьелдалгун Аллагъасул ﷻ хIалкIолгъиялде тIоритIел гъабиялда ахIулел руго. Къиямасеб къоялгул гIазаб-гIакъуба цвелялдаса цIуниялгул бицен гъабун буго.

Сураталда жаниб гIатIидаб баян гъабун буго эбел-инсуе лъикIлъи гъаби, берцинал тIабигIатал хъвадизегъари, Аллагъасде ﷻ ширк гъабизе бегъунгутIиялгул бицун, Лукъманица жиндир васасе гъабураб васияталгул. Гъев Лукъманил бицен жаниб букIиналдалгун гъаб сураталда цIар лгун буго Лукъманил сурат абун.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф. Лам. Мим.

الْقُرْآنِ

ТIадегIанав Аллагъасда гъала гъал хIурупаздалгун жиндир щиб мурад бугеб.

2. Гъал руго жиб пасихIаб, жиндир хIукму ﷻ **تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ**
баянаб Жинда жанир магIна ва мурад гъваридал хIикматал ругеб, Къуръаналгул аятал.

ГIажайбал масъалабиги ругеблгун буго гъеб Къуръан.

3. Аллагъасда ﷻ **هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ**
гъабулел гIадамазе рахIматлгун ва гъел тIоритIулеблгунги буго.

4. Жидеца паризаял какал камил гъарун ралел, паризаяб закатги къолел, жидеца ахираталда якъинго, щибго шаклъи гъечIого иманги лъолел;

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿١﴾

5. Гъал сипатал жидее ругел муъминзаби руго Аллагъас ﷻ хIакъаб диналда ва битIараб нухда тIоритIарал гIадамал.

أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢﴾

Ва гьал муъминзаби руго жидер дунялалъулги ахираталъулги лъикІлъиялда кверщел батулел, бахъибугел Гадамал.

6. Мушриказдаса цо Гадамал руго жидеца дунялалъул махсаро-кеп бичун босулел, гьелдалъун Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ

диналдаса Гадамал къосизаризе ва жидее щибго хІужа-далилги гьечІел, гьез гьабулеб Гадамал ритІухъ гьабизе.

Жидеца Къуръаналъул аяталги махсароде гьарулел, гьезда Гада релъанхъулел. Гьел Гадамал руго жидее ахираталда цаакъ ГодорегІан гьарулеб Газаб букІизе бугел.

7. Гьесие дир Къуръаналъул аятал цаалараб мехаль, чІухІун мугъ балев, жинда гьел Къуръан рагІулаго гьечІел

Гадин, жиндир гІундузда жаниб

гІинкълъи бугев Гадин.

Дуца гьесда рохел бице МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьесие жинца цаакъ унтизабулеб Газаб букІизе бугин абун.

Гьаб кІиго аят (6-7 аят) рещІизабиялъе сабаб бицана: Назар ибну ХІарис абулев мушрикас лагъзал ричун росулел рукІана. Исламияб дин босарав яги гьел бокъарав лагъ жиндихъе ккараб мехаль, Назар унев вукІана гьевги вачун жиндир кечІ ахІулей, жа гьекъолей гьарабашалъухъе ва гьелда абулеб букІана: дуца гьав чиясда жа гьекъезабе, гьесие квенги къе, кечІги ахІе-абун. Дов лагъасдаги абулаан: гьаб жо две лъикІ буго мун МухІаммадица жинда ахІулеб диналдаса ва гьесда цеве мун рагъда вагъулев вукІиналдасагян-абун.

Гьаб аяталда жаниб жиндир бицен гьабураб «نَهْوٌ» абураб жоялдаса мурад буго кинабниги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсеялдаса жинца машгъул гьарулеб жо: кагъат хІай, шахматал хІай, азарт бугел хІаял гьари, Гададисеб хабар бицун релъун-рохун рукІин. Гьаб заманаялъул балагълъун лъугъараб жо буго телевизоралда балагъун рукІин, торгІо хІай, гугари Гадал къецазда балагъизе хъвади.

«نَهْوٌ» абулеб жоялъул бищунго кІудияб буго зурма-къали ва цогидал алатал хІалтІизарун макънал рачи, гьел мажлисалда Гахъаллъи, гьенир бихъинал ва руччаби цоцалъ журан къурдун, кечІ ахІун рукІин. Гьаб буго цаакъ кІудияб мунагъазда гьоркъоб рикІкІараб лагъву. Гьаб иш гьабулел Гадамазул рекІелъ иман букІуларо, гьел рукІуна мунапикъзаби, щай абун гьез чанго батІияб кІудияб мунагъ гьабулел

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ

عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا

أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٦﴾

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَكُن مُمْسِكَ بِنُورِ

كَانَ لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَسَّرَهُ

بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٧﴾

буго ва щибго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ ничги гъезие гъечЮ.

8. ХІакълъунго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
иманги лъурал, лъикІаб гІамалги
гъабурал гІадамазе ахираталъул рукъоб
нигІматазул алжанал руго.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿٨﴾

9. Алжаналда гъел лъугъызарула даимго
рукІинелъун. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб
къотІи буго гъеб.

خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٩﴾

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир гуч
бергъарав, жив хІакимияв хан.

10. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зобал рижана жал
рорхатал ва гІатІидал. Гъел жинца
гІаде рорхунги чІезаруна жал кколел
хІубалги гъечЮго. Жинца ракъалда гІаде
рорхатал мугІрулги гъаруна нуж гъеб
ракъгун цадахъ цохІалалда чІун рукІизе.

خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِعَبْرٍ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَالْأَرْضِ فِي
الْأَرْضِ رَواسِي أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ
كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا
فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾

Гъеб ракъалда гІад гІемер батІиял
рухІчаголъабиги гІиритІизаруна. Дица нуже
зобалаздаса цІадги
базабуна, гъелдалъун нуже чІаголъи бугеб.
Гъеб цІадалдалъун
нуже ракъалда гІад бижизабуна батІи-батІияб
хур-хер, пихъ ва
бахча,- жиб хирияб, жиндир гІагІам
лазатаб.

11. Гъаб цебе бицараб жо буго
гІадегІанав Аллагъас бижараб. Гъанже
нужеца бихъизабеха дида, щиб жо
бижараб нужер алагъзабаца. Щибго жо
бижичЮ гъез.

هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ
دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١١﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечЮго,
хъанчие лагълъи гъабун жидеца
напсазе зулму гъабурал гІадамал
загъираб ва баянаб къосиналъулъ
руго.

гІадегІанав Аллагъас Къуръаналда
жаниб гъанжеялдаса анціла
ункъо къарноялъ (векалъ) цебего абун:
«Дица ракъалда гІад щибаб
тайпаялъул кІиго жо бижизабуна»-абун.
гъеб рагІиялъул магІна буго:
хІайваназул кІиго жинс бугеб гІадин
цо бихъинаб цо цІуяб, гъединго
дица кинабго жиб бижунеб ва холеб
жоялъул кІиго жинс гъабун-
абураб.

Гъаб буго гІелмияб цІех-рехалдалъун
ахираб заманаялъ тасдикъ
гъабураб хІукму: щибаб гъветІ-хералъул
бихъинал ва цІуяб зарраби
(клеткаби) руго. Гъел зарраби цохЮ
гІегъалда гІад рукІула кІиялго

цадахъ, яги цо тегъалда бихъинал, цоги тегъалда цуял рукъула. Гьел бихъинал ва цуял зарраби цохло къибилалда тIад бижараб жоялда рукъула, яги цо къибилалда тIад бихъинал, цогидаб къибилалда тIад цуял рукъула. Гьаб гIелмияб цIех-рех гъабун инсанасе азарго соналдаса хадуб гурони загьирлъичIеб хIикмат Къуръаналь доб заманальго бицун буго. Гъаб буго Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَّ جَلَّ калам букIин тасдикъ гъабулеб, Къуръан жинда рештIизабурав МухIаммадги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIакъав авараг вукIин жинца бицунеб мухIканаб хIужжа ва далил.

12. ХIакълъунго дица Лукъмание гIелму ва хIикмат къуна.

ХIикмат абураб рагIиги гIелму абураб магIнаялда буго; кинниги хIикмат буго гIелмугун цадахъ камилаб гIакъло букIин,

бицунебги гъабулебги жо мухIканаб ва тадбир бугеб букIин, жинца бицараб рагIи кидаго шаргIалда данде кколеб букIин. Къокъаб къагIидаяль хIикмат абула; щибаб жо жиндие рекъараб бакIалда лъезе лъаялда.

Дица гъев Лукъманидаги абуна: **дуца Аллагъасе جَلَّ جَلَّ جَلَّ щукру гъабе дугъурал кIудиял нигIматазда данде.** Дугъураб хIикматалда дандеги, цогидал гIадамазе къуралдаса жиб гIемераб ва камилаб. **Жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَّ جَلَّ щукру гъабулев чи хIакълъунго жиндирго напсалье щукру гъабулев вуго:** гьельул ажро жиндиего буго. **Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّ جَلَّ гьесул нигIматаздаги инкар ккурав чи** жиндирго напсалье квешлъи гъабурав вуго. **ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ жинца гIейи гъабулев вуго гIадамазул щукруялдаса.** Гъев щибго жоялда хIажатав гъечIо. **Жив веццарав, кинабго реццалье мустахIикъавги вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّ جَلَّ.**

Гъев Лукъман щив вукIарав абун гIалимзабазул хилап буго. Цояз абула гъев гIакъилав, хIакимияв, Аллагъ جَلَّ جَلَّ جَلَّ вокъарав, Аллагъасеги جَلَّ جَلَّ جَلَّ вокъулев чи вукIанин абун. Цогидаз абула гъев авараг вукIанин абун. ГIемерисел гIалимзабаца авалаб рагIи битIараблъун гъабуна. Гьельие далиллъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисги бицана: *«Лукъман авараг вукIинчIо. Гъев вукIана жинца тикру гIемер гъабулев, жиндир гIелму-лъай берцинав лагъ. Гьесие Аллагъ جَلَّ جَلَّ جَلَّ вокъана, Аллагъасе جَلَّ جَلَّ جَلَّ гъевги вокъана. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّ جَلَّ гьесда цIоб-рахIмат гъабуна, гьесие хIикматги къуна»*-абун. ХIадис ибну ГIатIиятица ва СагIлабияс бицана.

Мунтахаб абураб тафсиралда абуна: гIарабиязе Лукъман абун цар бугев кIиго чи лъала: Лукъман ибну ГIад вуго цо, гъев гIарабияз цIакъ

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ
وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ
كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾

кЮодо гъавулев вукІана. Гъев жиндир гІелму-гІакъло бугев, гІадамазе цевехъанлгун вуклизе кЮолев чи вукІана.

КІиабилев вуго ЛукъманулхІаким абулев чи. Гъев вуго жиндир хІикматалдалгун машгурлъарав, Къуръаналда жаниб жиндир цІаралдалгун суратги бугев Лукъман. гІарабиязда гьоркъор цІакъ машгурал рукІана гъев Лукъманил гІакъилал, хІикмат бугел рагІаби. Ибнугъишамица бицана: «Сувайд ибну Самит абулев чи вачІана Маккайлда. Гъев вукІана жиндир къавмалгун хирияв ва къадро бугев чи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъев исламияб дин босиялда ахІараб мехаль гъес абуна: «Гъеб духъ бугеб жоги дихъ бугеб гІадабго жо батила»-абун. Аллагъасул расулас ﷺ гъесда абуна: «Духъе циб жо бугеб?»-абун. Сувайдица абуна: «Лукъманил хІикматал хъвараб тІехъ буго»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «Гъеб жо дие цІалеха дуца»-абун. Сувайдица гъеб цІалун хадуб аварас ﷺ абуна: «Гъеб берцинаб калам буго. Ва амма дихъ бугеб жо ПадегІанав Аллагъасул калам буго, гъеб Лукъманилалдаса гІемерго хирияб буго, жинца гІадамал битІараб диналда тІоритІулебги буго, жинца хІакъаб жо загъир гъабулеб нурги буго»-абун.

Гъев Лукъман Суданалгун чи вукІанинги абула: «Нуби»-абулеб бакІалдаса вукІана, «Абисиналдаса»-вукІанин абунги абуна.

Гъав Лукъман Давуд аварасдаса цеве вукІана. Давуд аваралгун ﷺ витІизегІан жинца гІадамазда гьоркъоб хІукмуги гъабулеб букІана. Давуд авараг ﷺ витІун хадуб жинца хІукму гъаби тана. «Щай дуца хІукму гъаби тараб?»-абун гъесда гьикъидалго Лукъманица абуна: «Аллагъас ﷺ тезабураб мехаль тана»-абун. ай: Аллагъас ﷺ авараг витІана жинца гІадамазда гьоркъоб хІукму гъабизе абун.

Ибнужаририца абуна: «ЛукъманулхІаким вукІана ХІабашияв лагъ, жиндир тІом чІегІерав, кІутІбиги рицатав, хІатІалги согІав, гъел рихърихъарав. Цо нухаль гъесда жиндир сайидас абуна: дуца гъаб чахъу хъве ва гъелдаса бищунго гъуинаб (лъикІаб) кІиго лага босун вачІаян абун. Лукъманица чахъу хъуна ва гъелгун мацІги ракІги къотІун гъеб сайидасухъе къуна. Цогиги нахулъ сайидас Лакъманида абуна: дуца гъаб чахъу хъве ва гъелдаса бищунго квешаб кІиго лага босун вачІаян абун. Лукъманица чахъу хъуна ва гъелгун мацІги ракІги бахъун гъеб сайидасухъе къуна. Сайидас гъесда гьикъидал гъаб ипалгун хІикмат щиб абун, Лукъманица абуна: гъеб мацІги ракІги буго жиб кІиябго лъикІлъани цІакъ лъикІаб жо, ва амма жиб кІиябго квешлъани цІакъ хъубаб, къабихІаб жоги бугоян- абун.

Габдуллагъ ибну Вагъбица бицана: «Цо чияс ЛукъманулХакимида абуна: Гьал гІадамаца мун кІодо гъавиялъулги, гьел дур рагъда гІемер хъвадиялъулги хІикмат шиб бугеб абун. Лукъманица абуна: Я дир вацасул вас! Дица бицараб жоялда мун гІенеккани ва дица гъабураб гІамал дуцаги гъабуни, дуеги шцезе буго гъеб кІодолъи. Дун гъаб макъамалда швана дица хІарамаб бакІалда бер балагъичІелъул. Дица Аллагъ ﷻ рехсей гуреб жоялдаса мацІги цІунидал. Дица кваналев жоги хІалалаб тІалаб гъабидал. Дица дир гІавратги цІунидал. Дица бицулеб раГІиги битІараб, хІакъаб бицидал. Дица тІаде босараб къотІиги тІубазабидал. Дица гъобол кІодо гъавун гьесие хъулухъги лъикІ гъабидал. Дица мадугъаласул хІурматги цІунидал. Дица дир ахираталъе жиндаса пайда гьечІеб жоги рикІкІад гъабидал-абун.

ИбнуабихІатимицаги бицана: Гъев ЛукъманулХаким вукІана жиндир калам дагъав, жинца пикру гІемер гъабулев, жинда сверухъ бугеб жоялдаса гІакъло ва вагІза босулев. Гъев кидаго къад къижулев вукІинчІо. Гъев цониги чиясда вихъичІо жинца меГІер бацІулевлъун ва хІацІу тулевлъун. Гъев цониги чиясда вихъулеб бакІалда жинца хІажат тІубазе лъугъинчІо, жинца гІадамазе бихъулеб бакІалда черхги чуричІо. Гъес гІададисеб махсаро гъабулеб букІинчІо, жив кеп шун вельанхъулевги вукІинчІо. Цониги раГІиги абулеб букІинчІо, жинда жаниб хІикмат-пайда бугеб гурони.

Гъав ЛукъманулХакимидаса гІалимзабаз гІемераб къиса ва хабар бицун буго гІадамазе вагІзалъун букІизе, гъез пикру гъабизе. ЛъикІаб гІамалалдаса мисал босун гьелда нахърилъльин тІадаб буго жив витІун ккезе бокъарав инсанасда. ТІадеГІанав Аллагъасги ﷻ гьал къисаби нилъее рицун руго нилъеца гъездаса пайда босизе гІоло. Аллагъас ﷻ тавпикъ къеги жив ризияб гІамал гъабизе.

13. Васасе вагІза гъабулевлъун Лукъман وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنَيْهِ وَهُوَ يُعِظُهُ، يَبْنِيْ
вугеб мехаль, гъес васасда абураб гІуж لَا تَشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ أَظْلَمُ عَظِيمٌ ﴿٣١﴾
бице МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **дуца умматалъе**
вагІзалъун:

«Я дир вас! Дуца гІибадат гъабе цохІо Аллагъасе ﷻ ва дуца гъев Аллагъасде ﷻ шибго жо гІахъал гъабуге. ХІакълъунго ширк гъаби буго цІакъ кІудияб зулму»-абун.

Жиндир гІелму-гІакъло камилав, Аллагъас ﷻ жиндие хІикмат къурав вукІиналъ, Лукъманица васасе насихІат гъаби байбихъулеб буго бицунго жиндир кІвар бугеб масъалаялдалъун: гъеб буго Аллагъасе ﷻ гІибадат бацІад гъаби. Жиндир лъимал дунял ахираталъул бахъибугеллъун рукІизе бокъарав чиясеги гъезие гъаб васият гъабизе

рекъараб буго. Гьалдаса кудияб лъиклъи гьечЮ, нагагь Аллагъасде
 جَلَّ جَلَّ شирк гьабуни гьелдаса кудияб мунагъи гьечЮ.

Гьедин букиналь ПадегІанав Аллагъас абуна: «ширк цІакъ кудияб
 зулму буго»-абун. Гьєб ширк бугельул гьаб кинабго гІалам жинца
 бижарав Аллагъасда جَلَّ данде гьєс бижараб махлукъ лъей. Аллагъи
 جَلَّ хьанчги жинца башад гьабулев чиясдаса кудияв ахІмакъ шивха
 вукІинев! Гьєб хьанчалда релъълун вукІула Аллагъасда جَلَّ гьабулеб
 гьари, божи, хьул лъей жинде гьабурав чиги.

14. Дица инсанасда васият гьабуна,
гьєс эбел-инсуе лъиклъи гьабєян
абун. Гьєб лъиклъи гьабизе цІакъго
 мустахІикъай йиго эбел. Эбелаль гьєв
 инсан чохьонив ваччана, щибаб къояль
 жиндир черхги загІиплъулаго, захІмалъици цикІулаго, гьєб
 лъимер гьабизегІан.

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ
 وَهَسًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفَصَّلَهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ
 اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَىٰ الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾

Гьєб лъимер хахизабун кІиго сон тІобараб мехаль карандаса тІезеги
 гьавуна. Дица гьєв инсанасда абуна дуца дие щукру гьабєян дие
 къурал кудиял нигІматазда. Гьєл нигІматазул бищунго кудияб буго
 иман-исламалда тІовитІи. Дур эбел инсуеги щукру гьабє гьєз мун
 хьихьун, тарбияги къун кудияв гІезавиялда. Ахир нуж киназулго
 руссин дида буго. Ва дица нужер гІамалазда рекъараб жазаъ гьабун
 цоял алжаналда, цоял жужахІалда лъугъизаризе руго. Гьаб кІиго рукъ
 гурони ахираталда гьечЮ. Гьаб кІиябго рукъальул алжан щолеб гІамал
 гьабичев чи цІакъ гІадада хварав чи вуго.

15. Гьєл эбел-инсуца дуда хІал гьабун,
дие гІакъуба гьабун дидехун щибниги
жо ширк гьабєян абун, гьєдин ширк
гьабизе кколеб букинальє дие щибго
хІужжа гьечІєб,-мун гьєл эбел-инсуе
мутІигІлъуге ва дуца ширк гьабуге!
 Аллагъасде جَلَّ гІасилъизе бегъуларо
 гьєсул махлукъат рази гьабизе гІоло.

وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ
 لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي
 الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَىٰ
 ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا
 كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

Гьєл эбел-инсуда дунялалъул рукъоб гьалмагълъи гьабє гьєзие
 къварилъи гьабичІого.

Гьєсул эбел-эмен капурал ругониги, гьєз лъимеральє тарбия
 гьабулаго гІемераб къварилъи баччун бугельул, гьєз жиндие гьабураб
 лъиклъиялда данде гьєзие квешлъи гьабулевълун вукІизе бегъуларо
 инсан. Гьєз гьабулеб купру-ширк буго гьєздаги Аллагъасдаги جَلَّ
 гьоркъоб бугєб хІукму, Аллагъ جَلَّ вуго гьєлѣє жазаъ гьабулевги.

Цо-цо гІалимзабаз фатва (изно) кјуна гьел килисаялда (церковь) унел ругони, гьел херлъун, кІодолъунги ругони, гьезие квербакъи гьабизе ккелин килисаялда гьел щевзаризеги, гьениса рукъор рачизеги абун. Цояз абун килисаялде щевзаризе бегъиларин, гьениса рокъор рачизе ккелин абун.

Гьаб заманаялъ жиндир кІвар цикІараб масъала буго гьаб. Лъимал исламияб диналда рачІунеб, эбел-эмен купру-ширкалда чІолеб заман бугелъул. Цо-цо гІелму дагъал гІалимзабаз гІолохъабазе фатва (изну) кьолеб буго эбел-инсуе мутІигІлъичІого рукІизе, гьез бальгояб (гьитІинаб) ширк гьабулеб бугониги, гьез мунагъал гьарулел ругониги, гьел эбел-эменги бусурбабилъунги ругеб хІалалъ. Гьаб фатва битІараб гьечІо. Эбел-инсуе къварилъи гьабизе бегъуларо. Гьел берцинго битІараб исламияб диналда ахІизе ккола. Гьедин рачІулел гьечІони, гьезие гьабизе тІадаб лъикІлъиги гьабун жидерго хІалалда тезе ккола, гьез Аллагъасе ﷻ гІибадат гьабизе лъимал гьукъулел гьечІебгІан мехалъ. Гьедин гІибадат гьабизе гьукъун гьезда аскІор чІезе бегъулареб хІал лъугъани, гьездаса вагІалъун жиндие гІибадат гьабизе рес бугеб бакІалда ине ккела.

Мун нахъвильлъа ва мун цадахъ чІа жидеца иманги лъун Аллагъ ﷻ цо гьавун, гьесие тІагІат-гІибадат бацІцІад гьабулел муъминзабазда. цинги ахираталда нуж киналго Дида руссизаризе руго, гьениб Дица баянги гьабизе буго нужеца гьабулеб букІараб гІамал ва гьелда рекъараб жазабги гьабизе буго.

МухІаммадгІали Сабунияс абун: ТІадегІанав Аллагъас жиндехун ширк гьабугеян васият гьабураб бакІалда хадуб цуйзабун эбел-инсул хабар бициялъул хІикмат буго, инсанасда бищунго тІагарда ругел тІадамал эбел-эмен ругелъул, гьезул амруялдеги мутІигІлъун Аллагъасдехун ﷻ гІасилъи ккезеги рес бугелъул, Аллагъас ﷻ амру гьабулеб буго: эбел-инсуе лъикІлъи гьабе, гьезда гурхІел-рахІмуги гьабе, ва амма Аллагъасде ﷻ гІасилъиялдакъун гьез амру гьабураб мехалъ, гьезие мутІигІлъуге абун.

16. Я дир вас абулеб буго

Лукъманица: дуда лъай гьеб

Аллагъасде ﷻ гІасилъи ва

мунагъ-хатІа кигІанго гьитІинаб жо

бугониги, цо хардалалъул мугъ тІадаб

жо бугониги, цинги гьеб гІасилъи шулияб къуроялда жаниб лъун

бахчун бугониги, яги зобалазда бугониги, яги ракъалда тІад щиб

бакІалда бугониги,

يَبْنَؤُا إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِنْقَالَ حَيَّةٍ مِنْ حَرْدَلٍ فَتَكُنْ

فِي صَحْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ

بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ حَكِيمٌ ﴿١٦﴾

гъеб гІасилъи Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ кыямасеб къояль цебе бачІизе буго ва гьелда рекъараб жазабъи гъабизе буго. ХІакълъунго Аллагъ вуго жив лагъзадериди цІакъ гурхІулев ва гъезул киналго умурал жинда лъалев.

Аяталъул маГІна буго: Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ бальго хутІилин ракІалда ккун квешлъи гъабизе бегъуларо, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ щибго жо бальго хутІуларо.

17. Я дир вас! Дуца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ как бай, жиндир хІукъукъал тІубан ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хІелун. Дуца лъикІаб жоялдалъун амруги гъабе, квешаб жо гъабугеян абун нагъюги гъабе.

يَبْنَئِي أَقْبَهُ الصَّلَاةَ وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنَّهُ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ
مِنَ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٧﴾

Гъеб амру-нагъю гъабулаго ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ дин гъабулаго дуда швараб къварилъиялда сабруги гъабе.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналда ГІадамал аХІулел муъминзабазда къварилъи бачІин, гъезие квал-квал гъаби ва зулму гъаби ГІадатияб жо буго. Гьелда сабру гъабиялдалъун гъев муъминчиясул ажроги цІикІкІула. ХІакълъунго гъал церехун рицарал лъикІал ГІамалал гъари ва ГІаде бачІараб къварилъиялда сабро гъабиги бищунго кІвар бугел, жал гъаризе ГІадал умурал руго.

18. Дуца ГІадамал ГІодорегІан гъарун, мунго чІухІаравлъун вихъун, гъездаса гъумер бусизабуге. Мун ракъалда ГІад чІухІараб рильлъен гъабунги хъвадуге.

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَتَّبِعْ فِي الْأَرْضِ
مَرَجًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾

ХІакълъунго Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ вокъуларо жиндир ГІамал кІудияв жив чІухІарав чи. ГІадамаздаса жив лъикІавлъун вихъулев, жинца ГІадамал ГІодорегІан гъарулев.

19. Дуца рильлъенги гъоркъохъеб хІалалда гъабе. ГІемерго ГІедергІун вукІунге ва ГІемерго бигъаги вукІунге.

وَأَقْصِدْ فِي مَسِيرِكَ وَأَعْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ
أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾

Дуца дур гъаракъги ГІодобГІан гъабе.

ГІакъилав чиясда рекъоларо гъаракъ борхун аХІдолевлъун вукІизе. ХІакълъунго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аскІоб бищунго рихараб гъаракъ буго хІама гъагІулеб гъаракъ. Гъеб гъаракъальул авал борхатаб, гучаб ГІергГІеди букІула, гьелъул ахирги захІматго хІухъел цІалеп гъургъуди букІула. Ццим бахъун аХІдолев чиясул мисалги хІамил гъаГІиялда рельъун букІула.

Ибнукасирица гъаб ЛукъманулХІакимил васиятал хъван тІубараб

бакІалда хирияв аварагасул ﷺ хІадисал рицун руго чІухІи-
рец какарал, жиндирго напс гІодобегІан гъабиялда, гІабигІат
берцинлгъиялда хурхарал. Гъаб бакІ вагІзаялгул бакІ бугелгул, цо чанго
хІадис нилъецаги хъвала, хирияв аварагасул ﷺ баракат шцезе ва
муъинзабазе вагІза-насихІат букІизе.

Напс гІодобегІан гъабун, гІадамаздаса вахчарав вукІиналгул бицун
аварагас ﷺ абунa: «Гемер чи вуго жиндир рас бигъарав, ретІел
тІутІурав, гІадамаз жидер рагъабаздаса нахъе къотІулев. Гъев чияс
Аллагъасул ﷺ цІар бахъун гъа гъедани Аллагъас ﷺ гъесул гъа
ритІухъ гъабулев»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Жидеда Аллагъ разилгъаял ГІумар асхІабас бицана: дида МугІаз
ибну Жабал ватана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хобалда
аскІов чІун гІодулев. Дица гъесда шиб жоялъ мун гІодизавулев
вугеван гъикъидал, МугІазица ﷺ абунa. Дида рагІана Аллагъасул
свалат салам лъеяв аварагас абулеб: «Цодагъабго риягъи ширк
буго. Аллагъасе ﷺ рокъула жиндаса хІинкъарал, жал гІадамазе
лъаларел, жал цІакъ лъикІал гІадамал, гъел рикІкІалгъараб мехаль
гІадамазда гъеб лъаларел, гъел аскІор ругониги жидер къадро-
къимат гъабуларел. Жидер ракІал иманалгул нуралъ цІурал,
кинабниги бецІлгъиялдаса жал хвасарлгулел»-абун. ХІадис имам ибну
Мажатица бицана. Ай, жал дунялалгул питнабаздасан ва ахираталгул
гІазабалдаса хвасарлгулел.

Жинда Аллагъ разилгъаяв ГІабдуллагъ ибну ГІамридасан хІадис
бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Аллагъасе
ﷺ бицунго хириял гІадамал руго гъурабаал»-абун. Щал чагІи гъел
гъурабаал абидал, гъес абунa: гъел руго жидер дин цІунун гІадамаздаса
лгутарал муъминзаби. Къиямасеб къоялъ гъел ГІиса авараггун ﷺ
цадахъ рукІула»-абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

ГІадамазда гъоркъоб машгъурлги какун, Аллагъасул свалат салам лъеяв
аварагас абунa: «БахІарчиясе квешлги гІела гІадамаз жинда килшал
ритІулев вукІин, диналгулъ бугониги дунялалгулъ бугониги, Аллагъас
ﷺ жив цІунарав чи хутІизегІан. (ХІадис имам Тирмизия бицана.) Аллагъ
ﷺ валагъуларо нужер суратазда. Аллагъ ﷺ валагъула нужер
ракІазда ва нужер гІамалазда»-абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Муса аварагасдаса ﷺ бицараб хабаралгулъ буго: «Муса аварагас
ﷺ бануисраилазда абунa: нуж дихъе рачІунге вализабазул
(монахазул) ретІелги ретІун, бацІазул ракІалги росун. Нужеца
ханзабазул ретІел ретІе, амма ракІал тамах гъаре Аллагъасдаса ﷺ
хІинкъиялдалгъун»-абун.

Табигит берцинлъиялъул хIакъалъулъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса бицараб хIадисалда буго: «Жиндир тIабигIат берцинлъиялдагъун инсан вахула ахираталъул даражаялда ва хириял макъамазда, гъев чи жиндир гIибадат дагъав вугониги. Жиндир тIабигIат квешлъиялдагъун инсан жуужахIалъул тIиналдеги ккола гъев чи гIибадат гъабулев вугониги»-абун. ХIадис АгIабаранияс бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяй Паишагидаса бицараб хIадисалда буго: «Жиндир тIабигIат берцинлъиялдагъун инсан вахуна къад кIалги ккун, къаси рогъинегIан какалги ран гIибадат гъабурав лагъасул даражаялда»-абун. ХIадис имам АхIмадница бицана.

Абугъурайратидаса ﷺ бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда гъикъана алжаналда жанир гIадамал лъугъизарулел гIамалаздаса. Аварасда ﷺ абун: «Аллагъасдаса хIинкъиялъ ва тIабигIат берцинлъиялъ лъугъизарула гIемерисел гIадамал алжаналда»-абун. Цинги аварасда ﷺ гъикъана жуужахIалда жанир гIадамал лъугъизарулел жоялдаса. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: кIалалгъи гIавраталгъи»-абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Усама ибну Шарикидасан ﷺ хIадис бицана: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдасухъе гIемерал гIарабиял рачIун рукIана батIибатIияб бакIалдаса. Гъез аварасда ﷺ гъикъана инсанасе къолеб бищунго лъикIаб жо щиб бугебан абун. Аварасда ﷺ абун: тIабигIат берцинлъи буюян»-абун. ХIадис ибну ХIибаница бицана.

Цогиги аварасда ﷺ абун: «Муъминчиясулъ кIиго тIабигIат данделъуларо: Бахиллъиги гIамал берцинлъиги»-абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Цоги хIадисалда буго «ГIамал кIодолгъи какун аварасда ﷺ абун: «Алжаналда лъугъуларо жиндир рекIель цохIо зарра гIадаб чIухIи бугев чи. Жиндир рекIель цохIо зарра гIадаб иман бугев чи жуужахIалдаги лъугъуларо»-абун. ХIадис имам ибну Мажатипа ва Тирмизияс бицана.

ИсхIакъ ибну ИсмагIилица бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Цо инсан жиндир напс лъикIаблъун бихъун хъвадула Аллагъас ﷻ гъев чи залимзабазда гъоркъов хъвазегIан, цинги гъезие гъебулеб гIазабги гъабула гъев чиясе»-абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар ибну ГIабдулГIазиз вукIана ГIумар асхIабасул наслоялъул чи, Гъев ритIухъав халипалъунги вукIана. Жив халипалъун тезегIан цевеккун гъесда данде ккана ГIавус абулев лъикIав гIабид (жинца Аллагъасе гIибадат гъабулев чи). ГIумарил чIухIараб

рилгълъеналдаги валагъун, гъесул хъибилалда килишги тункун Тавусица абун: «Гъаб члухIараб рилгълъен рекъараб гъечIо чороклъи жаниб бугеб къаркъалаялда»-абун. Гумарица Тавусида абун: «Я дир инсул вац! Дуда щибха лъалеб гъаб рилгълъен гъабейн абун чан нухаль дида тIилал къабурал»-абун. Бану Умаятал халипалгьи ханлъиялда сверизабун рукIиндал, гъез жидер лъимал куцалел рукIана ханзабазул гIадаб хъвади гъабизе. Гъеб магIна буго Гумар ибну ГIабдулгIазизил рагIиялъул.

Цо хIадисалда буго: «*Жинца члухIдаегIоло ретIел хадуб бехъерхъарав чиясда ахираталда Аллагъ ﷻ валагъуларо*»-абун. ХIадис имам Бухарияс бицана.

Аллагъас ﷻ тавпикъ къеги жив разияб ГIамал гъабизе.

20. Нужеда бихъулариищ, я гъал гIакълъо бугел гIадамал, Аллагъас ﷻ нуже квегъун букIин зобалаздаги ракъалдаги жаниб бугеб кинабго махлукъат.

Бакъги, моцIги квегъун руго нуже гъездаса мунпагIат босизе. МугIрулги, гIоралги, ралъадалги квегъун руго нуже нужеца гъездаса нигIматал росизе. Аллагъас ﷻ нуже загъиралги батIиналги нигIматалги цIакълъо гIатIид гъарун къун руго. Иман-ислам къун буго, бихъи-рагIи къун буго. ГIелму-гIакълъо ва бичIчи къун буго.

Гъаб амру гъадин букIингун цадахъ гIадамаздаса цо къокъа буго жидеца Аллагъасде дагIба гъабулел, жидеешибго хIужа-далил гъечIого, жидехъе рещIараб тIехъги гъечIого, жал тIоритIулев аварагги гъечIого. Жидеца ширк гъабулел руго. Аллагъ ﷻ цо вукIиналда ва гъесул сипатазда инкар кколел руго.

21. Гъел гIадамазда абураб мехаль нуж нахърилгълъайин Аллагъас ﷻ рещIизабураб Къуръаналда, гъез абулеб буго: «Ниж нахърилгълъизе руго нижер умумуца гъабулел батараб диналда»-абун.

Гъел умумул къосараллъун рукIанигийишца жал гъезул диналда нахърилгълъулел? Хъанчие лагълъи гъабулел мушрикал руго гъезул умумул. **ЖужахIалъул цIадул гIазаб жидеешиб букIунеб гIамал гъабизе жал ахIулел рукIанигийишца гъел шайтIаналда нахъ**

الَّذِينَ تَرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمِمَّا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَهْرَهُ وَبِاطِنَهُ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٢٠﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اسْبِعُوا مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَنْبَغُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ ءَأْيَةً تَأْ أَوْلُو كَانِ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾

рилъулел?

22. ПадегІанав Аллагъасе мутІгІлъун жив гьесдехун вуссарав чи, аварагасда нахъвильлъун лъикІаб гІамалги гьабулев, хІакълъунго гьев чи вуго жинца цІакъ шулияб рохъен (квар) ккурав чи.

Гьев рохъенги Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ бугеб божи, гьесда тІамураб таваккал буго.

Аллагъасул амру-нагъюги тІубан, аварагасул суннатги тІубан жив хъвадараб мехаль гьев инсанас Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рохъен ккун букІула. Жинда тІад къараб жогі тІубан, гьелда данде Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ажро гьабиялда валагъун вукІуна гьев чи. ПадегІанав Аллагъ жинца ажро гьабулезул бищунго лъикІав вуго ва гьесде божарав чиги гІадада холаро. Киналго умуразул ахир ва хІасил ПадегІанав Аллагъасде буссулеб буго. Щивав инсанасе жазаги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьабизе буго.

23. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ва Къуръаналда инкар ккурав чиясул купруяль мун пашман гьавуге МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

Гьесул купруялъул жазаъ гьесие букІила.

Гьел киналго дида руссизаризе руго ва дица гьезда бицизе буго жидеца дунялалда гьабураб гІамал ва гьелда рекъараб жазаъги гьабизе буго. ХІакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда гьалев вуго ракІалда жаниб бугеб пикруги.

24. Дица гьезие дунялалда дагъабго заманаяль нигІматал къела, цинги ахираталда щвараб мехаль гьезие жужахІалъул къвакІараб гІазабги гьабила.

25. Гьел мушриказда дуца гьикъани МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьал зобал ракъал рижарав щив вугев абун. Гьез дуда чара гьечІого абизе буго, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго абун.

Гьезул цогі жаваб къезе рес гьечІо. Дуца абе: «АлхІамдулилагъ, кинабго рецІ Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго», Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вукІиналъул ва гьев жинца кинабго жо бижулев вукІиналъул хІужжа нуже

* وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٢٢﴾

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُمْ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٣﴾

نَدَّبَهُمْ فَلَئِنَّ لَهُ فِتْنَةً لِّمَا كَانُوا فِي غَيْبٍ ﴿٢٤﴾

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

мухІканлъун бугельзул, кигІанго нуџеца гъев Аллагъасдехун **جَلَّ جَلَّ** ширк гъабулеб бугониги. Гъел мушриказул гІемерисел жидеца пикру гъабуларел ва жидеда Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** лъаларел руго.

26. ПІадегІанав Аллагъасул мулк буго **لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَمِيدُ** зобал ракъалги гъезда жаниб бугеб кинабго махлукъатги.

ХІакълъунго гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** вуго жив щибго жоялда хІажат гъечІев ва жив вецаравги вуго кинабго жояльзуль.

27. Гъаб дуњялалда ругел киналго гъутІбузул къаламалги гъарун, гъаб дуњялалда ругел ралъадал анкъго нухаль цикІизарун, гъельзул шакъйиги гъабун хъваниги Алагъасул **جَلَّ جَلَّ** калимаби ва гъесул нигІматал хъван гІубаларо.

КигІан гІемер ругониги гъутІби ПІагІула, ралъадалги ракъвала ва амма Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** калимаби ва гъесул нигІматал жидее ахир гъечІел, жал лъугъуларел, ПІагІуларел руго. ХІакълъунго ПІадегІанав Аллагъ жиндир гуч бергъарав вуго, жиндир пишаби хІакимиявги вуго.

28. ПІадегІанав Аллагъасе нуџ киналго **مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَعْزُبُ عَنْكُمْ الْإِلَهَ كَمَا تَكْفُونَ وَحَدِيثٌ** рижизариги ва хун хадур нуџ киналго ПІаде рахъизариги цохІо напс бижи гІадин буго.

Гъеб цо напс бижизеги Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** щибго захІмалъи букІуларо, кинабго гІалам бижизеги Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** гъебго хІал буго. ХІакълъунго Аллагъ жинда кинабго жо рагІулев ва кинабго жо бихъулев вуго.

29. Дуда бихъулариищ ва лъалариищ, я гъав инсан, хІакълъунго ПІадегІанав Аллагъ вукІин жинца сордо къоялда жаниб лъугъызабулев ва къо сордоялда жаниб лъугъызабулевги.

Жинца бакъги моцІги квегъарав. Гъеб кІиябго хъвадула жидее бихъызабураб нухдаса, жидее бихъызабураб заман щвезегІан. Нуџеда лъалариищ ПІадегІанав Аллагъ вукІин нуџеца гъабулеб кинабго гІамал жинда

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ
وَالْبَحْرِ مُمِدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ
مَا نَفَقْتُ كَلِمَتٌ إِلَّا إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَعْزُبُ عَنْكُمْ الْإِلَهَ كَمَا تَكْفُونَ
وَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

الَّذِينَ تَرَى اللَّهَ يُولِعُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِعُ
النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِيَعْلَمَ
يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

лъалев ва гьелда рекъараб жазаъ нужее гъабулевги.

30. Гьел киналго нужеда рихъулел Аллагъ ﷻ цо вукӀиналда ва гьесул хӀалкӀолъиялда тӀоритӀел гъабулел аятал ва гӀаламатал жидеца баян гъабулел руго гьев Аллагъ ﷻ жив хӀакъав БетӀергъан вукӀин, хӀакълъунго гьев Аллагъги ﷻ тун мушрикаца жидее лагълън гъабулел алагъзаби гьересиял, батӀулал жал рукӀинги. Ва гьев Аллагъ ﷻ жив гӀадегӀанав вукӀин, жиндир ханлън ва гуч кӀудияв вукӀинги баян гъабулел руго.

ذَٰلِكَ يَٰۤاَنۡدَآءُ ۙ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّ مَا يَدَّعَوْنَ مِنَ
دُوْنِهِ الْبَاطِلُ وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيْرُ ﴿٣٠﴾

31. Дуда бихъуларищ я гъав инсан, хӀакълъунго ралъадалда гӀад гумул хъвадулел рукӀин Аллагъасул ﷻ нигӀматалдалъун:

اَلَمْ تَرَ اَنَّ الْفَلَآكَ تَجْرِيْ فِي الْبَحْرِ يَبْعَثُ اللّٰهُ
لِيُرِيْكُمْ مِّنۡ ءَايٰتِهٖۤ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَآيٰتٍ
لِّكُلِّ صَبّٰرٍ شٰكُوْرٍ ﴿٣١﴾

нужее ралъад квегъун ва гьелда гӀад хъвадулел гуми гъаризе нужеда лъазабун. Гьелги Аллагъасул ﷻ гӀаламатал руго, нужеда рихъизарулел. Гьел аятазулъги Аллагъасул ﷻ хӀал кӀолъиялда тӀоритӀел гъаби буго, кинавниги жинца сабро гъабулев ва щукру гъабулев чиясе. гӀадегӀанав Аллагъас ралъад квегъиялъуль, гьелда гӀад хъвадулел гуми гъариялъуль, рикӀкад сапаразда ун даран гъабун, жидее ризкън гӀалаб гъабизе квербакъиялъуль, жидеца Аллагъасе ﷻ гӀабидат гъабиялда сабру гъабулел ва Аллагъасул ﷻ нигӀматазда щукруги гъабулел муъминзабазе гӀаламатал руго ва хӀужжаби руго Аллагъ ﷻ цо вукӀиналда жидеца тӀоритӀел гъабулел. Гьел гӀаламатазул пикру гъабун муъминзабазул иманги цикӀкӀула, гьез гъабулеб гӀибадат ва щукруги гӀемерлъула.

32. Аллагъасдехун ﷻ ширк гъабулел гӀадамал гамиде рекӀун ралъада гӀад хъвадулеб мехаль ва гьеб ралъадги багъарун мугӀрул гӀадал карачелал жидеда гӀад рачӀараб мехаль гьез ахӀи балеб буго цохӀо Аллагъасда ﷻ

وَإِذۡ اَعۡشٰى بِهٖمۡ مَّوۡجَآءَ الظُّلُمِۡمِۙ دَعَا اللّٰهَ
مُخۡلَصِيۡنَ لَهٗ الْاَيۡنِ فَلَمَّا نَجَّهٖمۡ اِلَى الْبَرِّ
فِيۡنۡهَمۡ مُقۡتَصِدًا وَّمَا يَتَّخِذُ اِيۡتِنًا اِلَّا
كُلَّ خِتَارٍ لِّقَوۡرٍ ﴿٣٢﴾

ва гьесда хъул лъолеб буго жал хвасар гъариялда. Гьезда лъалеб букӀиналъе гӀоло гьеб хӀалалдаса жал хвасар гъаризе кӀолев цоги щивго чи гьечӀеблън, жидер алагъзабиги гьезул ахӀи рагӀуларел рукӀин.

Цинги Аллагъас ﷻ хвасар гъарун жал ракъдаде цвараб мехаль

гъезул цо къокъа жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُه** бараб ахӀи рақӀалда цолел, гъесда иман лъолел руго, амма гъезул Геме́рисел Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُه** инкар кколел, жал гъес хвасар гъарураблъи кӀочолелги руго. Жидеда дир гӀаламатал рихъун хадурги гъезда инкар кколаро цӀакъго купру-ширкалъуль тӀерхъарав, жиндир хӀила-макро бергъарав чияс гурони.

33. Я гъал гӀадамал! Нуж хӀинкъа БетӀергъан Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّالُه**. Гъесда гӀасильize хӀинкъа ва гъеб къиямасеб къоялъул гӀазабалдасаги хӀинкъа: жиндиль инсуе жазаъ гъабулареб васас гъабураб гӀамал сабаблъун ва васасеги жазаъ гъабулареб инсул гӀамал сабаблъун.

Гъезул цоцазе кумек гъабизе ресги букӀулареб, гъел цоцазде регӀунги рукӀулареб.

ХӀакълъунго Аллагъасул къотӀи хӀакъаб буго гӀаде рахъизаризе руго абураб, ахираталда кири ва гӀазаб букӀизе буго абурабги. Гъедин бугельул нуж дунялалъул чӀаголъиялъе гуккизе чӀоге ва нуж гуккизе чӀоге жинца гуккулеб щайтӀанальул макроялъе. Аллагъ **جَلَّ جَلَّالُه** гурхӀулев вуго, гъев гӀаса лъугъулев вугоян абун, щайтӀанальул нуж мунагъазуль ва Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُه** гӀасильиялъуль чӀезарула, тавбо гъабизе ва лъикӀаб гӀамал гъабизе кӀвахӀал гъарула.

34. ХӀакълъунго ГӀадегӀанав Аллагъ вуго жиндаго аскӀоб бугев, халкъалда загъир гъабичӀого тарав, къиямасеб къокида чӀолеблъи, Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُه** цӀадги рештӀизабула жиндие бокъараб гӀужаль ва жиндие бокъарб бакӀалда.

Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُه** лъала эбелалъул

чохъониб бугеб жоги. Бихъинабищ цӀуябищ бугеб, пойищ яги гӀемерищ бугеб, чӀагойищ гъабулеб, яги хварабгойищ гъабулеб.

Цони́ги напсалда лъаларо жинца метер щиб жо гъабизе бугебги. Гъесул анищал рукӀуна батӀи-батӀияб иш гъабизе, амма Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُه** къотӀи-къадар гъесул анищазда данде кколаро ва Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُه** хӀукму билъльанхъула, гъев чиясул анищалги чӀорого хутӀула.

Гъединго цони́ги напсалда лъаларо жиб щиб рақӀалда хвезе бугеблъи́ги. ХӀакълъунго Аллагъ вуго жинда кинабо жо лъалев,

يَأْتِيهَا النَّاسُ أَنْقَوَارَ بَكْرٍ وَأَخْشَوُا يَوْمًا لَا
يُجْرَى وَاللِّدْنِ وَلِدِيهِمْ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَائِعٌ
وَالِدِيهِمْ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا
تَغْرَبْكُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا
يَغْرَبْكُمْ بِاللَّهِ الْعُرُورُ ﴿٣٣﴾

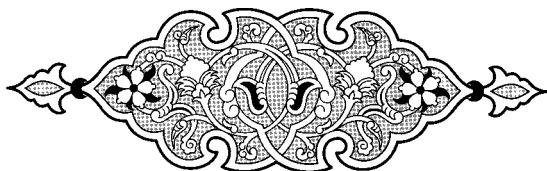
إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ
الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي
نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ
بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

гьелъул загьирги батӀинги лъалев, гьитӀинабги кӀудиябги жо лъалев.

Гьаб аяталда жанир рицун руго Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гурони жидер хӀакъикъат лъалареб шуго жо. Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугӀумаридаса бицараб хӀадисалда Буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абунa: «Гъайибаб (бальгояб) жоялъул кӀулал шуго руго, гьел лъаларо цохӀо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гурони. Метер букӀинесеб жо лъаларо цохӀо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гурони. Къиямасеб къо кидал чӀолегги лъаларо цохӀо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гурони. РахӀмоялда (эбелалъул тӀончӀорукъоб) жаниб бугеб жоги лъаларо цохӀо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гурони. ЦӀад кидал балеблъиги лъаларо цохӀо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гурони. Цониги напсалда лъаларо жиб щиб ракъалда хвезе бугеб цохӀо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гурони»- абун. ХӀадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ тавфикъалдалъун сурату Лукъманалъул тафсир ва таржама хъван тӀубана.

Кинабго рецц ва шукру ТӀадегӀанав Аллагъасе буго.

32. Сурагу Ссаждат

سُورَةُ السَّجْدَةِ

Маккаялда рештIзабураб, жинда жаниб лъеберго аят бугеб.

Гъаб сурат Маккаялда рештIзабураб бугелъул, гъалда жаниб бицунеб жоги гIакъидаялъул масъалаби руго: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритIухъ гъари, ахираталда ва хIисаб-мизаналда иман лъеялъул бицунеб буго. Муширикаца жинда инкар кколеб ва гъез дагIба-къеъ гъабулеб хун хадур тIаде рахъызариялъул бахIс буго сураталъул аслияб масъала.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе мугIжизатлгун бугеб Къуръаналда сверухъ капурзабаца ва мушириказ рижизарулел шубгъаби (щаклъаби) нахъчIван, баянал хIужаби ва далилал рачун, Къуръан ТIадегIанав Аллагъасул калам букIин тасдикъ гъабулеб буго.

ТIадегIанав Аллагъас бижараб махлукъаталъул мисалал рачун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда ва гъесул хIалкIолъиялда инсан кантIизавулев вуго. Сураталда цIар лъун буго «Суждаялъул сурат» абун, гъелда жанир муъминзабазул сипатал рицун гъезие рецц гъабун букIиналъ: «Жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятал рагIараб мехаль гъел муъминзаби суждаялда уна ва жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихIги гъабула, гъел чIухIуларо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ сужда ва тасбихI гъабизе»-абун.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Алиф. Лам. Мим.

الٓرٓ

ТIадегIанав Аллагъасда лъала гъал хIурупаздалгун бугеб жиндир мурад. Гъал хIурупал руго жидедаса Къуръан данде гъабурал, нужер гIарабияб каламги гъездаса данде гъабун бугеб гIадинго. Нужеда кIвечIеб мехаль гъаб Къуръаналда рельлъараб жо гъабизе, гъелдалгун баянлъулеб буго гъаб Къуръан ТIадегIанав Аллагъасул калам букIин, гъеб инсанас данде гъабураб жо гъечIеблъи (мунтахаб).

2. Гъаб дуда вахIю гъабулеб бугеб
Къуръан, я МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, щибго
щаклъи гъечIого кинабго гIаламалъул
БетIергъанлъун вугев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

تَنْزِيلِ الْكِتَابِ لَأَرِيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ
الْعَالَمِينَ

рештИзабулеб гьесул калам буго.

3. Маккаялъул мушрикаца абулебищ бугеб гьеб Къуръан МухІаммадица жинцаго ургъун цІалулеб жо бугин абун? Гьедин гьечІо амру.

أَمْ يَقُولُونَ أَفْتَرَيْنَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ
لِنُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَاهُمْ مِن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ
لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

Гьеб Къуръан буго дур БетІергъан

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъальъан бугеб хІакъаб калам. Гьелдалъун дуца хІинкъи къезе жегиги жидехъе дудаса цева авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачІинчІеб къавмалъе.

Дудаса цева жидехъе авараг вачІинчІел гІарабиязе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдалъун хІинкъи къезе, гьез хъанчие лагълъи гъаби течІони ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гьесие гІибадат гІицІ гъабичІони. Мун аварагъун витІун, дуда Къуръанги рештИзабун, дур дагІват босун, гьеб къавм хІакъаб исламияб диналда гІоритІизе бокъун.

Гъав МухІаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витІун вуго ва гъаб Къуръан рещтИзабун буго ГІиса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام хадуб авараг гьечІого гьоркъоб гІемер заман ун, диналдаса буссун бугеб халкъ исламияб диналде ахІизе, цебеккун жидехъе тІехъ рещтИзабурал умматалги гъав МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасда нахърильлъизе.

4. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер БетІергъан, жинца анлъго къоялда жаниб зобалги ракъги бижарав ва гьезда жаниб бугеб кинабго махлукъатги бижарав.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا
بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى
الْعَرْشِ ۗ مَا لَكُمْ مِّن دُونِهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا سَفِيحٍ
أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٤١﴾

Цинги жив гІарщалда гІадегІанлъана

жиндир заталда рекъараб, инсанасе сипат гъабун бицине лъалареб хІалалъ. Нужее, гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев, цоги вали гьечІо, нужер умуразул тадбир гъабулев, нужее квербакъи гъабулев ва шапагІат гъабулев чиги гьечІо. Гъаб амру гъадин букІин бичІІуларищ нужеда ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда иман лъун, гьесие гІибадат гъабуларищ?

5. ГІадегІанав Аллагъас зобалаздаса амру рещтИзабула ракъалда. Жинца бижараб кинабго махлукъаталъул хІукму-къадар гъабула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

يُذَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ مُرْسِلًا
إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا
تَعُدُّونَ ﴿٤٢﴾

Къиямасеб къоялъ гьеб кинабго амру ва

хІукму Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буссула, гьес хІукму ва жаза гъабизе. Гьеб къиямасеб къоги цІакъ халатаб къо буго: нужеца рикІкІунеб азарго

сонГан халатаб буго гьєб кьо.

6. Гьєв кинабго махлукъаталъул тадбир
гъабулев Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ жинда кинабго жо
лъалев вуго:

ذَلِكَ عَلَيْهِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ
الرَّحِيمُ ﴿٦﴾

загьирабвагъаибияб (бальгояб, рикІадаб)

жоги цохІо хІалалъ лъалев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ. Жиндир гуч
бергъарав ва жив цакъ гурхІулєвги вуго. Жинда гІасильараздаса
ццим босизе кІолєв вуго, жинда мутІигІлъаразе гурхІєл-рахІму
гъабулевги вуго.

7. Жинца кинабго жоялъул бижин цакъ
мухІканго гъабурав вуго гьєв Аллагъ
جَلَّ جَلَّاهُ, инсанасул вижиналъул байбихьи
хІаршалдаса гъабуравги вуго.

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ، وَبَدَأَ خَلْقَ
الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ﴿٧﴾

8. Цинги гьєв инсанасул наслу
гъабуна жиб цакъ заГІшаб

تُرْجَعَلْ نَسْلُهُ، مِنْ سُؤْلِهِ مِنْ مَاءٍ مَمِينٍ ﴿٨﴾

лъималдаса: манидал къатІраялдаса рижулєллъун гьаруна Адамил
عَلَيْهِ السَّلَامُ наслу.

9. Цинги эбелалъул рахІмоялда жанир
гьєв инсанасул киналго лугби камил
гьарун рижана Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ ва гьєб
къаркъалаялъулъ жиндир рахъалъан
рухІги лъуна.

تُرْسَوْنَهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِنَا، وَجَعَلْ لَكُمْ
الْسَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا
تَشْكُرُونَ ﴿٩﴾

Инсанасул чорхоль Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ рухІалдаса рухІ лъуна абураб
рагІи буго инсан цакъ хира гъавураб ва кІодо гъавураб рагІи.

Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ нужєє канлъи бихъулєб бер гъабуна, гьаракъ
рагІулєб гІинги гъабуна, кинабго жоялъул пикру тадбир гъабулєб
ракІги гъабуна. Ва амма гІадамазда гьоркъор цакъ дагъ
гурони гьєчІо жидеда гьєб хІакъикъат бичІчІулєл ва гьал кІудиял
нигІматазде дандє Аллагъасє جَلَّ جَلَّاهُ щукру гъабулєл. Гьєл нигІматазе
щукру гъаби буго Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ рижарал лугбал Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ разилъи
гІалаб гъабун, гьєсул амру-нагъю тІубан хъвадизари. Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ
жидєє нигІматлъун кьурал лугбаздальун гьєсдє гІасильунгутІи.

10. Маккаялъул инкарчагІаца абуна:
«Ниж хун ва ракълъун лъугъун, гьєб
ракъгун журан рилараб мехаль,
хІакълъунго цидаса рижизаризейишца
ругел?» - абун.

وَقَالُوا آيَةٌ أَنْزَلْنَا فِي الْأَرْضِ آيَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا
جَدِيدًا، بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿١٠﴾

Гьєл гІадамал руго жидєца ахират букІиналда ва гьєнир

Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ дандчІвазе рукІналда инкар кколел.

11. Дуца гъезда абе, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: **﴿قُلْ يَتُوبَ لَكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي نُكَلِّ**

«Нуж хвезаризе руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

يَكُونُ إِلَيْكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

нужер рухІал росизе вакил гъавурав
малаикас ва нужер БетІергъан

Аллагъасде руссинаризе руго.

ХІсаб-мизан гъабизе ва жазаъ гъабизе».

Гъеб къиямасеб къояль Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун ва ахираталде иман лъечІого рукІарал гІадамазул букІунеб хІал бицун, ПІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

12. Дуда бихъизе бугебанишха,

МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъел капурзаби

бутІрулги гІодор далizarун жидер

БетІергъан Аллагъасда цере чІун

рукІунеб къо!

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُرُوءَاتُ كَاكُسُوا

رُءُوسِهِنَّ عِنْدَ رَبِّهِنَّ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا

فَارْجِعْنَآ نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾

Гъеб къояль жидеца ахираталда инкар ккун рукІарал гІадамаз абула:

«Я нижер БетІергъан, гъанже нижер беразда бихъана гъаб ахират

хІакъаб жо букІин, нижер гІундуздаги рагІана ниж аварагзабаца

عَلَيْهِمُ السَّكَّامُ жинде ахІулел рукІараб жо. Дуца ниж дунялалде руссизаре

мун разияб лъикІаб гІамал гъабизе, дуе гІагІат-гІибадат гъабун

хъвадизе. Гъанже нижее якъинго (мухІканго) лъана Мун кинабго

махлукъатальул хІакъав БетІергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІин, гъаб

ахиратальул амруги хІакъаб жо букІин. Дуца хвезарулеблъи ва чІаго

гъарулеблъи, дуца жазаъ гъабулеблъиги якъинлъана нижее» - абун.

Ва амма гъел дунялалде гІад руссизаруларо, гъезул мукІурлъияль

жидее щибго мунпагІатги гъабуларо. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала гІад

руссизарун дунялалде риччаниги гъез добго купру-ширк гъабулеблъи.

Гъезул рагІи нахъчІван, ПІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

13. Дие бокъун букІарабани

дица кинабниги напс иманалда

гІобитІараблъун гъабилаан.

وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًىٰهَا

وَلَاكِن حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ

مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾

Гъеб дир хІалкІольиялда бугеб иш буго.

Амма дир хІикматалда рекъон дица гІадамал

иман лъезе ва иман лъечІого букІине ихтияралда тана. Гъез гъабураб

гІамалалда рекъараб жазаъ гъабизе къотІиги гъабуна. Ва кинниги

Дица хІакъаб, жиндие хиси ва хилиплъи гъечІеб къотІи гъабуна:

иман лъурал алжаналде лъугъизариллин, дида гІасилъарал, иман лъезе

чІухІун купру-ширкалда чІарал, гІадамалги жундулги жанире рехун

жужахІги цІезабилин абун.

14. Гьєб жужахІалде жанире рехун хадуб, гьезул ракі унтизабун, керен туризабун, абула: «Гьанже чІаме нужеца гьаб жужахІалъул гІазаб; дунялалда ругеб мехаль нужее ахират букІин кІочон букІиналда данде жазаъльун.

فَذُقُوا يَمَا نَسِيْتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا إِنَّا نَسِيْتَكُمْ وَذُقُوا عَذَابَ الْخَالِدِيْمَا
كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿١٤﴾

ХІакъльунго жакъа дида нужги кІочон тезе руго даимабго гІазабалъуль. Гьаб абадияб гІазаб чІаме нужеца дунялалда гьабураб гІамалалъухъ жазаъльун» - абун.

ТІадеГІанав Аллагъас жинде гІасилъараб къавмалъул бицен гьабун ва гьезул ахираталда букІунеб гІодобегІанав хІал баян гьабун хадуб, жинда иман лъун, аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ритІухъ гьарун хъвадарал муъминзабазе ахираталда букІунеб даража-макъам бицун абулеб буго:

15. ХІакъльунго Дир Къуръаналда иман лъурал руго жиде гьелдалъун ваГІза гьабураб мехаль гьєб ваГІза босулел, жал Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІлъун, гьєсие сужда гьабун гьумералда гІодорги кколел. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихІ гьабун гьєсие рецц гьабулел ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабизе жал чІухІуларел, Гьаб аят цІалидал сужда гьабизе суннатаб буго.

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِرُوا بِهَا
خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا
يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾

16. жидеца, сардил макъу тун, хинаб бусеналдаса хьибил тІаде борхулел ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гьабизе тІаде рахъулел.

تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ
رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُنْفِقُونَ ﴿١٦﴾

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъун ва гьєсда хьулъун дугІа гьабулел. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиде ризкъильун къураб боцІи-малалдаса гьєв разилъи тІалаб гьабун садакъа ва напакъа къолел гІадамал.

17. Цониги напсалда кІоларо ТІадеГІанав Аллагъас жив разиял муъминзабазе ахираталда къолел нигІматазе къимат гьабизе, гьезул сипат гьабизе.

فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ
جَزَاءً يَمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

Гьєл нигІматал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къола дунялалда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавун, гьєв разилъи бокъун гьабураб гІамалалъе жазаъльун. Ахираталда алжаналда жанир рукІулел нигІматал дунялалъул

нигІматазда релъгъарал гъечІо, гъезул цІарал нилъеда лъаниги, ПІагІам-лазат бицизе лъаларо.

Жинда Аллагъ разильяев Абугъурайратидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас, Аллагъасул ﷺ рахъальџан бугеб хІадис бицун абуна: ПІадегІанав Аллагъас ﷺ абуна: «*Дица дун разиял лъикІал лагъзадерие хІадурун буго гъезул беразда бихъичІеб, гъезул гІиназда рагІичІеб, гъезул ракІазда хъатІичІеб нигІмат*»-абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

Цоги хІадисалда буго: «*Алжаналде лъугъарал гІадамазе нигІматал кьола нахъаса къотІуларел, гъезул ретІелги туруларо, гъезул гІолохъанлгъиги тІаса унаро*»- абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Жинда Аллагъ разильяев ИбнумасгІудидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «*Нилъер БетІергъан гІажжаиблъула кІиго чиясда: цо чи вуго жиндир хинаб бусен тун, жиндие бокъараб хъизан-агълуги тун тІаде вахъун как балеv. Гъесул хІакъальуль ПІадегІанав Аллагъас абула: «я дир малаикзаби, нуџ балагъе гъав дир лагъасда, гъав дие как базе тІаде вахъана жиндир бусеналдаса, жиндие бокъараб агълуялдаса, дидасан бугеб лъикІлгъиялда хъл лъун ва дир гІазабалдаса хІинкъун*»-абун.

Цоги чи вуго Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло гъававаталда вугев: жиндир гъалмагъзаби туцманасдаса хІинкъун лъутараб мехаль живги лъутулев вукІарав. Цинги жинда лъарав рагъдаса лъутиялда жаниб бугеб кІудияб мунагъ, жив рагъде вуссани жиндие бугеб алжанги. Цинги жив тІад вуссун туцманасда вагъарав, жиндир би гІодобе тІезегІан. ПІадегІанав Аллагъас абула: «*Я дир малаикзаби, нуџ балагъе гъав дир лагъасда, гъав вагъизе тІад вуссана дида аскІоб бугеб лъикІлгъиялда хъл лъун ва дир гІазабалдаса хІинкъун*»-абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Жинда Аллагъ разильяев МугІаз ибну Жабалидаса бицараб хІадисалда буго: «*Дун сапаралда вукІана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараггун цадахъ. Цо кьоаял дун гъесде гІагардегІан ккана ва ниџ кІиявго цадахъ унаго дица абуна: «Я Набиюллагъ ﷺ! Дица дида бице жинца дун алжаналда лъугъизавулеб ва жуужахІалдаса рикІІад гъавулеб гІамал щиб бугеб?» - абун. Аварагас ﷺ абуна: «Дица цІакъ кІудияб амруялдасан гъикъана. Амма Аллагъас ﷺ бигъа гъабурав чиясе гъеб цІакъ бигъаяб амру буго. Дица Аллагъасе ﷺ гІибадат гъабе, гъеб гІибадаталуль щибго жо ширк гъабичІого. Дица какги бай, закагІатги къе, Рамазан моцІаль кІалги ккве, КагІба рукъалда хІежги гъабе»-абун. Хадубги аварагас ﷺ абуна: «Дица мун тІовитІилищ лъикІал*

ишазул рагъабазда? КІал кквей буго жинца цІаялдаса хвасар гъабулеб жо, садакъаял къеишал ГІамалал свинарула (тІагІизарула). Сардилъ тІадеги вахъун инсанас балеб как буго бицунго лъикІаб ГІамал»-абун. Цинги аварагас ﷺ гъаб кІиго аят цІалана (16-17 аят), хадубги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун:

«Дица дуда бицилиц кинабго жоялъул бетІер циб бугеб, гьелъул хІубал цал ругел, гьелъул борхалъиялъул тІогъиб бакІ циб бугеб?»- абун. Дица абун: «Бице, я расулулагъи»-абун. Аварагас ﷺ абун: «Кинабго жоялъул бетІер ислам буго, гьелъул хІубал как бай буго, гьеб амруялъул борхалъиялъул тІогъиблъи Аллагъасул ﷻ диналъе ГІоло жигъад гъаби буго»-абун.

Хадубги аварагас ﷺ абун: «Гъеб кинабго жоялъул хан циб бугеб бицинищ дуда?»- абун. Дица абун: «Бице, я набиюлагъи»- абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жиндир мацІ ккуна ва абун: «Дуца гъаб мацІ ккве дуево»-абун (ай мацІалдалъун мунагъал гьаруге). Дица абун: «Я, расулулагъи ﷺ! МацІаль гъабураб жоялъулги гІакъубайищ букІунеб?»-абун. Аварагас ﷺ абун: «Вай дур эбел гІодаяв МугІаз! ЖужахІалда жанир гьумералда гІадамал ккезарулеб жо мацІаль гъабураб жо гуреб цоги циб жо бугеб?»-абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Пикру гъабулев чиясе цохІо гъаб хІадисги ГІела гьелда ГІамал гъабун Аллагъ ﷻ разилъи тІалаб гъабизе. Аллагъас ﷻ тавпикъ къеги лъикІаб ГІамал гъабизе.

18. ГІадеГІанав Аллагъасда иман лъун أَمَّنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ ﴿١٨﴾
лъикІаб ГІамалалда хъвадарав чиги,

жинца купру-ширк ва пасикълъи гъабулев чиги Аллагъасда ﷻ **аскІор ращад рукІунищха** жиде ахираталда гъабулеб жазаалъуль? **РукІуларо гьел ращад** ва Аллагъас ﷻ щивасе жиндир ГІамалалда рекъараб жазаъ гъабула.

Гъаб аят рещтІизабиялъе сабаб бицана: ГІалиасхІабасда ﷻ ва ГІукъбатил Валидида гьоркъоб цо даГІба букІана. Валидица ГІалиасхІабасда ﷻ абун: «Мун вуцІцІухІун чІа! Мун гьитІинав чи вуго. Валлагъи, дун дудасаги мацІ лебалав вуго, дудасаракІ бахІарчивги вуго, ГІагарлъи ва тухум кІудиявги вуго»-абун. ГІалиасхІабас ﷻ абун: «Мунго вуцІцІухІун чІа, мун вуго пасикъав чи»-абун.

Пасикъав чи абураб раГІиялъул маГІна буго жиндир къешлъи ва къабихІаб пиша ГІемерав чи абураб. Капурчиясаги пасикъав чи абула, гьес Аллагъасда ﷻ инкар кквей къабихІаб, ахІмакъаб пиша бугелъул. Пасикъавги муъминавги чиясе ахираталда бугеб батІалъи

бицун гIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

19. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун лъикIаб гIамал гъабурал гIадамал руссулеб бакI алжан буго.

Гъеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хIадур гъабун бугеб гъоболлъи, гъез гъабураб лъикIаб гIамалалъе жазабълун.

20. Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ гIасилъарал пасикъал гIадамазул руссулеб бакI жужахI буго. Гъезие жужахIалдаса къватIире рахъизе бокъанщинахъе, жужахI хъихъун тарал забаниятаца гъел, бутIрул рухун, гъелде жанире руссизарула ва гъезда абула: «Нужеца чIаме гъаб жужахIалъул гIазаб, нужеца гъереси гъабулеб букIараб ва гъелда иман лъолеб букIинчIеб» - абун.

21. Дица гъел капурзабазда гъаб дунылалъул гIазабги чIамизабичIого толаро, ахираталда кIудияб гIазаб чIамизабилелде цебе, гъел кантIилародаян ва гъез тавбу гъабун Аллагъа جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавилародаян абун.

22. Щив чиха вукIинев жиндир зулму кIудияв жиндие Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ Къуръаналдалъун вагIза гъабураб мехаль гъеб къабул гъабичIого, гъелда мугъ бан чIарав чиясдаса?

ХIакълъунго дица рецIел босизе буго дида гIасилъарал, дир Къуръан гъереси гъабурал, дир авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ махсароде гъавурал гIадамаздаса.

23. ХIакълъунго, дица Муса аварагасухъги عَلَيْهِ السَّلَام кьуна тIехъ. Мун щибго шаклъуге, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъаб дуде вахIю гъабулеб Къуръан Муса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام кьураб Таврат гIадаб тIехъ букIиналда.

Дица Таврат гъабун букIана бануисраилал тIоритIулеблъун, гъезда хIакъаб исламияб дин гъазабулеблъун.

24. Дица бануисраилаздаса имамзаби

أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ أَلْفُ أَلْفٍ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كَمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

وَلَنَذِقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَلْفِ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَأَعْلَاهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٣﴾

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ آيَمَةً يَهْتَدُونَ يَا أَمْرًا لَمَّا

гъаруна: жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо
гъавурал, Тавраталда бугеб жо
хисизабичІого гъелда гІамалги гъабулел, жидеца муъминзабиги
нахърилъльулел.

صَبْرًا وَكَانُوا رَبَّابِيتَنَا يُوقِنُونَ ﴿١٤﴾

Гъел лъикІал гІадамал имамзабилъун гъаруна дица, гъез сабру
гъабидалго дица рещІизабураб Тавраталда гІамал гъабиялда ва
гъеб сабаблъун жидеца щвараб къварильгиялдаги. Гъел рукІана
жидеца дир аятазда якъинго иман лъолел.

Гъаб аяталда жаниб Маккаялъул къурайшиязе ишара буго гъел
МухІаммад аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутІигІлъани ва Къуръаналда гІамал
гъабун хъвадани, гъезулги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІадамазе имамзаби гъарилин
абун.

25. ХІакълъунго дур БетІергъан
Аллагъ вуго, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
жинца къиямасеб къоялъ капурзабиги
муъминзабиги рагІа гъарулев ва гъел
жиндилъ хилиплъун рукІараб диалъул амруги гъезие баян
гъабулел.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٥﴾

Жинда иман лъун, ахират ритІухъ гъабун хъвадарал муъминзаби
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ алжаналда лъугъизарула. Жинда инкар ккурал, авараг
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси гъавун, ахираталде иман лъечІого хъвадарал залимзаби
гІодорегІан гъарун жужахІалде рехула.

26. Гъал мушриказда гъаларогонищ
бугеб кигІан гІемерал умматал Дица
гъалаг гъарурал гъез Дир аварагзаби
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси гъарураб мехаль.

أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمَا أَهَلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ
مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسْجِدِهِمْ
فِي ذَلِكَ لَأَيَاتٍ أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿١٦﴾

Гъел мушрикал жидер сапаразуль
хъвадулел руго гурищ гъел гІадамал яшав гъабун рукІарал,
гъездаса нахъе хутІарал, чІунтарал росаби къотІун. ХІакълъунго
гъел умматал гъалаг гъариялъулъ ва гъез нахъе тараб асаралъулъ
гІаламатал руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда ва гъесул хІалкЮльи
гучаб букІиналда. Гъаб Къуръан рагІулареб щай Маккаялъул
мушриказда? Гъез пикруги кин гъабулареб ва вагІзаги щай
босулареб?

27. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукІиналда ва гъесул
хІалкЮльиялда инкар кколел гІадамазда
бихъуларогонищ бугеб ХІакълъунго Дица
бакъвараб, бихъ-бихъараб ракъалда гІад

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ
الْجُرُزِ فَنَخْرُجُ بِهِ رِزْقًا تَأْكُلُ مِنْهُ
أَنْعَامُهُمْ وَانْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾

лъим тЮлеблъи:

зодиса щад базабун, муҗруздаса гҗазул ва лъималъул лъарал чвахизарун. Гъеб лъималдалъун дица гъезие ракъалдаса къватІибе бижизеги гъабула батІи-батІияб хур-хер ва пихъал. Гъеб ризкъи кванала гъез ва гъезул хІайваназги. Гъаб иш кин гъел инкарчагІазда бихъулареб ва гъелъул пикру гъабун жидеца иманги щай лъолареб?

28. Дуда ва муъминзабазда Маккаялъул وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِن كُنْتُمْ
мушриказ гъикъулеб буго кидаха
букІизе бугеб нуже Аллагъас صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾
جَلَّ جَلَالُهُ

къотІи гъабураб бергъенлъи, нуж
битІараб бицунелъун ратани-абун.

Гъелда божичІого, муъминзаби махсароде гъарун абулеб раҗи буго гъеб. Муъминзабаца абураб мехаль тІадегІанав Аллагъас нужедаги нижедаги гъоркъоб хІукму гъабизе бугин, хІакъабги батІулабги жо батІа гъабизе бугин абун, мушрикаца абулеб букІана рачІаха нужерго гІазабги бачун абун. Гъезие жаваб гъабун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

29. Дуца гъезда абе, МухІаммад قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا
муъминзабазе квербакъи гъабизе бугин
абураб Аллагъасул إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٢٩﴾
جَلَّ جَلَالُهُ къотІи тІаде
бачІараб мехаль,

капурзабазе щибго мунпагІат гъабизе гъечІо гъезул иман лъеялъ
ва гъел нахърахъун тезе гъечІо жидеца гІазаб гъабичІого. Тавбо
гъабизе ва лъикІаб гІамал гъабизе гъезие заман букІуларо ва гъезие
хІакълъараб гІазаб гъабичІогоги толаро.

30. Мун гъел мушриказдаса вуссун فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَأَنْتَظِرُ إِنَّهُمْ مُنْتَظَرُونَ ﴿٣٠﴾
чІа, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва гъезда
кинаб гІазабдай щвела абун балагъун чІа!
ХІакълъунго гъелги балагъун чІун руго муъминзабазе гІазаб ва
къварилъи бачІиналда.

Гъаб сурат Маккаялда рещтІизабураб бугелъул, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ сабру гъабеян абулеб букІана мушрикаца гъабулеб къварилъиялдаги гъезухъе исламияб дин щвезабиялдаги. Мадинаялде щун хадур гурони рагъул аятал рещтІизаричІо ва исламияб диналде данде чІарал, гъелъие зарал гъабулел тІадамазда рагъ баян амру гъабичІо.

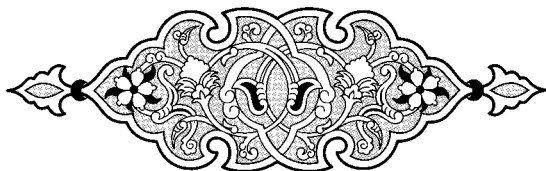
Гъаб сурату Саждаталъул хиралъи бицун жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица абуна: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас

гъаб сурат џалулџб букІана рузман кџоялџул рогъалил какиль»-абун.
ХІадис имам Бухарияс биџана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Жабиридасан биџараб хІадисалдаги буго:
Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг къџжулев вукІинчІо жинџа
«сурату Ссаждат» ва «суратул Мулк» џалун гурони-абун. (гъџб буго
67 аб. сурат). ХІадис имам АхІмадиџа биџана.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалџун сурату Ссаждаялџул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго реџц цохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

33. Суратул АхІзаб

Мадинаялда рецтІизабураб, жинда жаниб лъабкъоялда аңцила лъабго аят бугеб.

Гъаб сурат буго жинда жаниб исламияб умматалъул шаргІиял масъалаби рицунеб. Бусурбабазул гІаммаб чІаголъиялда, хъизамалъул ва цохІо чиясул чІаголъиялдаги жинца цвей гъабулеб. Жагъилиял гІадатал ва игІтикъадал батІул гъарун, гъезул бакІалда шаргІиял хІукмаби баян гъарулел руго гъалда жанир.

Исламиял адабал ва малъа-хъваял гъарулел руго: гІаврат бахчи гІадаб, жий ячине бегъулев чиясдаса гъумер бахчи гІадаб, бертин гъаби гІадаб. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда хассал адабалги рицун руго.

Жагъилияб заманалда букІараб васлъун кквей, зигъар гъаби, ирс боси гІадал хІукмаби хвезарун, гъезул бакІалда шаргІалъул хІукму бицун буго. Аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ свалат битІиялъул адаб, шаргІияб черх бахчулеб ретІел ретІиялъулги баян буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ва гъесул асхІабзабаца гъарурал гъазаватазулги баян буго гъаб сураталда жаниб. Хандакъалъул гъазават, Банукъурайзатазда гъабураб гъазаваталъул бицун буго. Гъел гъазаватал гъарулеб мехаль мунапикъабазул букІараб хІал бицун, гъезул макруялдаса цІуни баян гъабун буго. Сурат байбихъулеб бакІалда ва сураталъул ахиралдаги гъел мунапикъабазул лъикІаланго бицен гъабун буго, муъминзабазда гъезул хІал балъго хутІулареб хІалалда. Гъазават гъабулеб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабазе квербакъи гъабиги бицун буго малаикзаби рецтІизариялдалъун, цІорораб гъури битІиялдалъунги.

Сураталда цІар тун буго «суратул ахІзаб»-къокъабазул сурат абун, гъалда жаниб Мадинаялда сверухъ ругел киналго капурзабазул къокъаби данделъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасде ва гъесул асхІабзабазде رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ данде рахъиналъул бицен букІин сабаблъун.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъав Аллагъасул аварас
جَلَّ جَلَالُهُ Мун Аллагъасдаса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
хІинкъа гъесда гІасилъизе ва мун
капурзабазулги мунапикъабазулги

يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ أَنْقَى اللَّهُ وَلَا تُطِيعُ الْكَافِرِينَ
وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا
حَكِيمًا

хабаралда мутИгІлЪуге:

гъезул аллагъзабазда гІайиб чІваге абураб рагІиялъуль ва гъездехун хІал рекъезабун вукІа абураб рагІиялъульги. ХІакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда лъалев вуго гъел капурал ва мунапикълал гІадамазул хІал ва жинца гъабулеб хІукмуялъуль гІадлу битІарав, маслихІат бугеб жо гъабулев вуго.

2. Мун нахъвильлъа, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дур БегІергъанас дуда вахІю гъабураб Къуръаналда.

ХІакълъунго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда лъалев нужеца гъабулеб кинабго гІамал. Ва гъесда щибго жо бальго хутІуларо. Ахираталда щибго жо гъоркъ течІого нуже жазъги гъабизе буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

3. Дуца киналго ишазуль Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІаге таваккал. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

гІезе вуго дуеги дур асхІабзабазегі вакиллъун: жинца нуже квербакъулевлъун ва нуж цІунулевлъун.

4. ПадегІанав Аллагъас цо чиясул черхалда жаниб кІиго ракІ гъабичІо. Къурайшияздаса цо чи вукІана жив цІодорав, жинда рагІараб щинаб жо ракІалда чІолев.

Гъес абулеб букІана: «Дир кІиго ракІ буго, щибаб ракІги МухІаммадида صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъалелдаса гІемер жо лъалев буго»-абун.

Гъеб рагІи хвезабун абулеб буго ПадегІанав Аллагъас жинца цониги чиясе кІиго ракІ гъабичІин абун.

Нужеца жидедаса зигъар гъабулел руччабигі гъаричІо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер улбуллъун.

Парабиязул гІадат букІана жиндие чІужу нахъе йиччазе бокъараб мехаль гъелда абулеб: мун дир эбелалда рельлъун йигоян. Цинги гъей чІужу гъесдаса нахъе уней йикІана ва гъел тІокІал дандельулел рукІинчІо. Гъаб жагъилияб хІукму хвезабун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго гъел руччаби нужер улбул рукІуларо абун.

Нужеца васал руго абун ккурал чагІигі нужер васал рукІуларо: гъеб буго нужер кІалалъ абулеб рагІи. Нужер васал рукІуна нужеца ячарай чІужуяль гъарурал. Гъаб рагІигі абун жагъилиял гІарабиязул букІараб жидер вас гурев чи васлъун кколеб гІадат хвезабун.

وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ يَمَانَعَمَلُونَ خَيْرًا ﴿٥﴾

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٥﴾

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرِجَالٍ مِّن قُلُوبَيْنِ فِي حَوْفِيءٍ
وَمَا جَعَلَ أَرْوَاحَكُمُ اللَّيْلِ تُظَاهِرُونَ
مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ
أَبْنَاءَكُمْ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ
يَعْتُولُ الْحَقُّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٥﴾

ТпадеГанав Аллагъ вуго жинца хIакъаб раГи бицулев, битIараб хIукмуги гъабулев. Гъев Аллагъас ﷺ тIоритIула битIараб нухдаги, хIакъаб динул исламалдаги.

5. Гъел нужеца васал ругин ккурал чаГIазда цIар ахIе гъезул инсул цIаралдалгун, гъеб буго Аллагъасда ﷺ аскIоб битIараб раГи. Гъел гIадамазул умумул нужеда гъалел ратигIони, гъел нужер диналгун вацал руго; гъезда «я дир вац» абун абе.

Гъел нужер диналгун гъудулзабиги руго:

гъезда «я дир гъудул» абун абе.

Аллагъасул свалат салам гъеяв аварагас васлгун ккурав Зайд ибну ХIарис ﷺ вукIана. Гъесда гIадамаз Зайд ибну МухIаммад ﷺ абубеб букIана гъаб хирияб аят рещтIизегIан цебеккун. Аллагъасул свалат салам гъеяв аварагас Зайдида абун: «Мун нужер диналгун вац вуго ва нужер гъудулги вуго»-абун.

Нужее мунагъ-хIакъ гъечIо нуж хатIагългун ккараб жоялгун, шаргIияб хIукму рещтIизегIан цебехун араб жоялгунги. Амма шаргIияб хIукмуги гъалеб букIаго нужеца бокгун гъеб хIукму хвезабураб мехаль буго нужее мунагъ. ХIакългунго Аллагъ жив гурхIулев ва жинца мунагъал чурулев вуго.

6. Аллагъасул авараг ﷺ гъикIав вуго муъминзабазе жиндирго напсаздасаги: гъезда гурхIел-рахIмо гъабиялгун рахъалгун ва жидеца гъев разилги тIалаб гъабизеги.

Дунялалгунги ахираталгунги умуразуль муъминзабазе гъикIаб жо гъев аварагасда

ﷺ гъала ва гъесда мутIигIларав, гъесдехун мушавара гъабурав чи витIун ккола.

Гъев аварагасул ﷺ руччабиги муъминзабазул улбул руго. Жидер адаб-хIурмат гъабизе гIадаб букIиналгун рахъалгун ва гъезулгун ригин гъабизе хIарамаб букIиналгун рахъалгунги. Цогидал умуразуль: жидеде балагъи, кIалгъай, квер хъвайгIадал,—гъел руго муъминзабазе махIрамиял гурел руччабазул хIукмуялда.

Муъминзабазул наслабазул гIагарал гIадамал цоял цоязе рекъарал руго, ирс босиялгун ва къисас босиялгун рахъалдаса, Аллагъасул ﷺ

أَدْعُوهُمْ إِلَىٰ آبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِن لَّمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَيَحْوَئِكُمْ فِي الْبَيْنِ وَمَوْلَاكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَا كُن مَاتَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥٠﴾

الَّتِي أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ وَأَقْرَبُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَن تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥١﴾

шарг'алда жанир, цогидал муъминзабаздаса ва мугъжазираздаса. Ирсалъул ва къисасалъул х'укму бицун аятал рещт'изарун хадуб рещт'араб буго гъаб аят. Гъал аятал рещт'изаризег'ан цебеккун жагъилиял г'арабиязул г'адатазда рекъон бук'ана ирс боси ва къисас боси. Муъминзабазулги цояз-цоязул ирс босулеб х'укму бук'ана.

Муъминзабаца цояз цоязе лъик'лъи гъабизе бегъула – гъедин лъик'лъи гъаби шарг'алда беццарабги буго. Чаго ругеб мехаль диналъул вацазе боц'и-малалдалъун лъик'лъи гъабизе бегъула. Хвалида цебе васият гъабун тезеги бегъула гъезие лъик'лъи гъабе абун.

Гъаб ирс гъабиялъул х'укму Аллагъас ﷺ жиндир т'ехъалда хъвараб, жиб хисизабулареб х'укму буго. Гъеб ирс Аллагъасул ﷺ х'укмуялда рекъон гъабизе т'адаб буго, жидее ирс шолел г'адамазе ирс къеч'ого бук'изе г'оло гъабураб васиятги х'арамаб буго.

Аллагъасул ﷺ шарг'алда жаниб х'илла гъабизе лъугъин ц'акъ к'удияб зулму буго. Щиб ният инсанасул бугеблъи лъалев Бет'ергъан Аллагъ инсанасда гуккизе к'юларо. Бусурманчиясда т'адаб жо буго, Аллагъ ﷺ разилъи т'алаб гъабун, гъесул шарг'и т'убан, хирияв аварагасул ﷺ суннат т'убан хъвадизе ях'и бахъи. Аллагъасе ﷺ ва гъесул аварагасе бокъараб, гъез лъик'лаблъун гъабураб жо нилъеegi лъик'лаб бук'изе к'кола, гъез квешаблъун рик'к'араб жо нилъеца рик'к'лад гъабизеги к'кола.

7. Дуца рехсе, Мух'аммад ﷺ, дица аварагабаздаса ﷺ къот'и босараб г'уж. Жидеда т'ад къараб рисалат умматазухъе швезабизе.

Дудасанги, Нух'и аварагасдасаги ﷺ,

Ибрагъим, Муса, Марьямил вас Г'иса ﷺ аварагабаздасаги къот'и босараб г'уж рехсе умматалъе ваг'залъун. Гъел киназдасаго дица ц'акъ мух'канаб шулияб къот'и босана жидеда т'ад къараб рисалат т'убазабизе.

8. Гъаб къот'и боси дица гъабунa къиямасеб къоялъ гъел аварагабазда гъикъизе жидеца къот'и киндай т'убазабуна абун.

Аллагъасда ﷺ инкар ккурал, аварагабаби ﷺ ва ахират гъереси гъабурал капурзабазе дица ц'акъ гучаб, жинца унтизабулеб г'азаб х'адурун буго.

Къиямасеб къоялъ аварагабазда ﷺ рисалат швезабунуиц абун гъикъиялдаса мурад бук'ула капурзабазе, мушриказе ва мунапикъзабазе

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ
وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ
وَأَخَذْنَا مِنْهُمُ اثْمَارًا غَلِيظًا ﴿٧﴾

لَيْسَلَّ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ
لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٨﴾

хІужа-далил чІезаби гІезухъе дин швезабун букІиналда ва гІезул кІанцізе бакІ тІагІизаби, гІузроги кІотІизаби. КІиямасеб кІояль аварагабаздаги عَلَيْهِمُ السَّلامُ кІалгІикъи гІабулеб мехаль, гІеб кІалгІикІиялдаса шивго чи ворчІулареблІиги лІазе кІолеб жо буго.

ГІаб аяталда жаниб жидер цІар рехсарал аварагази: МухІаммад, НухІ, ИбрагІим, Муса, ГІиса жидеда АллагІасул свалат салам лІеял – гІал руго бишунго хириял аварагази. ГІел руго умматазухъе шаргІ босун ритІарал ва жидеца АллагІасул جَلَّ جَلَّالَهُ аманат тІубазе цІакъ яхІ бахІарал аварагази. ГІезда абула «улул-гІазми»-абун. ГІел киназулго бишунго хириял МухІаммад авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукІиналь, тІадегІанав АллагІас гІесул цІар тІоцебе рехсана, хадуб жидер тартибалда цогидалги рехсана.

9. Я гІал иман лІурал гІадамал!

Нужеца ракІалде швезабе тІадегІанав АллагІас جَلَّ جَلَّالَهُ нужее кІураб нигІмат ва нужее гІабураб квербакІиги.

Нужеда рагъ гІабизе абун гІемерал

аскарал рачІараб мехаль дица гІел аскаразда тІаде цІорораб гІури биччана ва нужеда рихІуларел дир малаикзабазул боялги рещІІизаруна. АллагІ жинда лІалев ва бихІулев вукІана нужеца гІабулеб кинабго гІамал ва нугер хІал.

Нужеца хандакІал (окопал) рухІиги, нужеца аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квербакІи гІабиги АллагІасда جَلَّ جَلَّالَهُ лІала ва гІелда рекІараб жазаъ нужее гІабизе буго.

ГІаб аяталда жаниб рехсараб гІазават буго Мадинаялда тІаде гІемерал аскарал гІарун киналго капурзаби ва ягІудиял рачІараб гІазават. ГІелда цІар буго «ГІазватул-ахІзаб» - абун. Капурзабазул анцила кІиазарго чи вукІана. ГІезда данде рагІизе рахІана лІабазарго асхІаб. Салманул Фариси абулев асхІабасул гІакълуги босун АллагІасул свалат салам лІеял аварагас Маккаялдаса Мадинаялда жанир рачІулеб рахІалда, гІваридаб ва гІебаб хандакъ бухІун букІана.

ГІеб гІазаваталда муІминзаби дагІал рукІиналь, гІезегІанго хІинкІунги рукІана. ГІезда гІоркІор ругел мунапикІзабацаги гІадамал хІинкІулеб хабар бицулеб букІана. МугІайтІ ибну КІушайр абулев мунапикІас абун: «НилІее МухІаммадица صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кисралги, кІайсарилги хазина швезе бугин хабар бицулеб буго, амма ниль руго тІагІарат гІабизе (туалеталде) ине рес гІечІого тушманас сверунги ккун» - абун.

ГІедин хандакІалІул цо рахІалда муІминзаби ва цогидаб рахІалда капурзабигун гІезегІанго кІоял рараб мехаль, АллагІас جَلَّ جَلَّالَهُ гІел

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اذْكُرُوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ
اِذْ جَاۤءَتْكُمْ جُنُوْدٌ فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيْحًا وَّجُنُوْدًا
لَّا تَرَوْنَهَا وَاَنَّ اللّٰهَ يَمَّا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿١﴾

капурзаби ругеб рахъалде къаси сардиль кутакаб цѳорораб гъури биччана, гъезул чадралги рахъун гѳодоре рехана, квен-тѳех гъабулел хъагалги регизаруна, гѳадамалги цѳоцаль речѳѳизарун гѳодор кколел рукѳана. Чуялги хѳинкъун тѳуризе рекѳана. Гъелдаги тѳаде Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ малаикзабиги рещѳѳизаруна гъел цѳакъго хѳинкъызаризе ва гъезул боялги риххизаризе. Гъеб гъазаваталъул бицен гъабун тѳадегѳанав Аллагъас хадубги абулеб буго:

10. Гъел капурзабазул аскарал нужеде тѳаде рачѳараб мехаль Мадинаялъул тѳасияб рахъалдаса: гъениса рачѳулел рукѳана бануасад ва банугъатѳан абулеб къибилалъул гѳарабиял

إِذْ جَاءَهُ وَكُرْمٌ مِّنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونًا ﴿١٠﴾

Мадинаялъул гъоркъияб рахъалдасаги рачѳараб мехаль:

гъениса рачѳулел рукѳана къурайшиязул боял, кинанатилал ва батѳи-батѳиял гѳарабиязул къукъабиги. Гъелгун цадахъ банукъурайзатал абулел ягъудиялги рукѳана, жидеца аварагасе гъабураб къѳотѳиги хвезабун, капурзабазе квербакъи гъабизе журарал. Гъеб хѳалалда ругеб мехаль муъминзаби цѳакъ хѳинкъун рукѳана.

Гъезул хѳал бицун тѳадегѳанав Аллагъас абулеб буго: «**Хѳинкъун гъезул бералги рахъ-рахъалде руссараб мехаль, ракѳалги шокъроре рахун ругоян кколеб хѳалги лъугъиндалго. Гъеб хѳалалда рукѳадго нужер ракѳазда батѳи-батѳиял пикрабиги хѳалтѳулел рукѳана**». Муъминзабазе бокъун букѳана хеккого Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъи ва жидее къѳотѳи гъабураб бергъенлъиги швезе.

Мунапикъзабазул ракѳалде кколеб букѳана гъанже киналго муъминзаби тѳагѳизарилин ва жидее эркенлъи швелин абун. Загъиралда мунапикъзабаца абулеб баукѳана нильее аварагас гъересияб къѳотѳи гъабун буго, ниль бергъине ресги гъечѳо абун, гъеб рагѳиялдалъун муъминзаби загѳип гъаризе ва гъезул рекѳель васвас реххизе.

11. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабазул цѳакъаб хѳалбихъи гъабуна гъеб гъазаваталда ва гъел цѳакъ хѳинкъызарун кѳорокѳизеги гъаруна.

هُنَالِكَ آتَتْهُ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾

Гъелдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иман камилал муъминзабиги, иман загѳипал гѳадамалги, мунапикъзабиги рагѳа рахъун лъазаруна ва гъел загъир гъаруна.

12. Гъеб мехаль мунапикъзаца ва жидер иман загѳипал, рекѳель унти бугел гѳадамазги абулеб букѳана:

وَإِذْ يَقُولُ الْمَشْغُفُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾

«Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нилье бергъенлъи ва квербакъи букІизеян гъабураб къотІи ниль гуккулеб къотІи гуруго гъечІоян» - абун. Гъеб рагІи абураздаса МугІайтІ абупев мунапикъги вукІана, дагъаб цебе нильеца жиндир бицен гъабураб.

13. Мунапикъзабазул цоги къокъаяль абураб гІужги рехсе, я Мадинаялъул гІадамал! Нуж гъаб хандакъазул рагъуль чІоге, нуж гъаниса нахъе русса! Нильеда данде вугев туцманги гучав вуго, нилье аvaraгас гъабураб къотІиги гъересияб буго-абун.

وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِّنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِن يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾

Мунапикъзабазул цоги къокъаяль аvaraгасдаса صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ изну тІалаб гъабулеб букІана жал рагъулье рачинчІого рукІине. Гъез абупев букІана нижер рукъор бихъинал гъечІо, ниж хІинкъун руго хъизаназе туцманас зарал гъабилин абун. Амма гъезул рукъзабазе ва хъизаназе щибго хІинкъи букІинчІо. Гъезие бокъун буго жал рагъде рачинчІого рукІизе ва гъеб рагъдаса лъутизе.

14. Киналго рахъаздаса туцбаби Мадинаялде жанире рачІун рукІаралани ва гъез мунапикъзабазда абун букІарабани нуж муъминзабазде данде рагъеян абун, гъел мунапикъзабаца бусурбабазде рагъ гъабизе буго ва, гъезул «нижеца иман лъуна»-абураб рагІиги хеккого тІаса инзе буго.

وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ لَآتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا فِيهَا إِلَّا لَآئِسًا ﴿١٤﴾

Гъел руго хиянатал гІадамал ва гъезул иман лъейги хиянатаб буго. Гъезул ракІ бухІун гъечІо Мадина шагъаралда, гъезие бокъун буго щиб хІилла гъабунги Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагасе ва гъесул асхІабзабазе зарал гъабизе ва гъезул исламияб дин загІип гъабизе.

15. ХІакълъунго гъел мунапикъзабаца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ къотІи гъабун букІана жал туцманасдаса мугъ бан лъутизе гъечІин абун.

وَلَقَدْ كَفَرْنَا وَعٰهَدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ لَآيُؤْتُونَكَ الْاَدْبَرَ وَكَانَ وَعْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا ﴿١٥﴾

Гъеб къотІи гъезда кІочон тун буго. Ва амма Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб къотІи жиндаса жаваб тІалаб гъабизесеб буго. Ахираталда гъеб щай тІубачІеян кІал гъикъизе буго.

16. Дуца гъел мунапикъзабазда абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ; нуже щибго кумек гъабизе гъечІо нуж хвалидаса

فُلْ لَّنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِن فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذًا لَأَنْتُمْ مَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾

яги рагъда чІвааялдаса лъутанин абун.

Аллагъасул ﷺ цІараб ажал цвараб мехаль хвечІого щивго чи хутІуларо. **Нуж хвалдасан лъутанин абун гІемераль чІаго хутІуларо.** Щивав инсан жиндие бихъизабураб заман лъугъун хадув хвечІого рес гьечІо.

17. Цоги дуца гъезда абе, МухІаммад

ﷺ: **нуж Аллагъасул**

гІазабалдаса хвасар гъарулев чи щив вугев, нужее гІазаб гъабизе гъесие бокъун бугони?

Аллагъасе ﷺ нужее рахІмат ва лъикІлъи бокъани, гъеб нужедаса нахъчІвазе кІолевги щив чи вугев?-абун. ГьечІо щивго чи Аллагъасул ﷺ гІазаб ва гъесул рахІмат нахъчІвазе кІолев. Гъел гІадамазда ватуларо ва гъезие гьечІо Аллагъ ﷺ гурев цоги кумекчи ва гъудул-гъалмагъ.

18. ХІакълъунго ГІадегІанав Аллагъасда

лъала нужеда гъоркъор ругел гъазават гъабиялдаса гІадамал нахъчІвалел мунапикъзаби, жидеца капурзабазда ва жидер гъалмагъзабазда абулел:

«Нуж нижеда аскІоре рачІа, нужеца МухІаммадги ﷺ гъесул асхІабзабиги рехун те»- абун. Гъел мунапикъзаби жидее къварильи-захІмалъи бугеб бакІалда ва гъазаваталде рачІуларо, гІадамазе рихъизе гІоло рачІулел дагъалго гІадамал гурони. Гъазаваталде рачІаразул мурадги букІула муъминзабазда гъоркъоб гъел рагъдаса нахъчІвалел хабар бицин.

19. Нужее лъикІлъи гъабизе гъел

цІакъ бахиллъула. Рагъдаги рукІун цо хІинкъи гІаде бачІараб мехаль дуда гъезул берал рихъула дудехун жал балагъулел ва хІинкъун свер-сведулел, хвел гІаде бачІун рухІ бахъулеб бугев чиясул гІадин.

Цинги гъеб хІинкъи тІаса ун хІалхъараб мехаль, гъез нужеда нахъасан квешаб, хъубаб хабар бицулеб буго. Гъезие цІакъ боцІи-малги бокъулеб буго.

Гъазаваталдаса гъанимат (давла) цвараб мехаль гъеб бикъизе ва жидее гъеб босизе гъел гІедегІулел руго, гъеб гъанимат сабаблъун нужеда

قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾

* قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمَعْرُوفِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ هَلْهُمْ إِلَى النَّارِ وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨﴾

أَشِحَّةً عَلَيْهِمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْتَنَى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَقَفُوا بِالْيَسْتَةِ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾

нахъасан кІалъалелги руго. Гьел гІадамал руго жидеца Аллагъасда
 جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъечІел. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьез гьабураб гІамалги къабул
 гьабуларо, гьеб гІададе хвараблъун гьабула.

Инсанас гьабураб лъикІаб гІамал къабул гьабун, гьелда данде
 ахираталда лъикІаб жазъ гьабиялъе шартІ буго гьеб гІамал ракі
 бацІадго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иманги лъун, аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъги
 вилъун гьабураб букІин. Гьезул гІамал къабул гьабунгутІи ва гьеб
 гІадада хвараблъун гьаби Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ цІакъ бигъаяб амру буго.

20. Гьел мунапикъзаби, Гемеер хІинкъун
 рукІиналъ, божулел гьечІо Мадинаялда
 сверун рукІарал капурзабазул аскарал
 нахъе анин абун. Цогиги нухаль нужеда
 рагъ гьабизеян капурзаби Мадинаялде
 рачІунел ругони, гьезие бокъулеб
 буго жал шагъаралдаса къватІире ун
 гІалахалдаго чІезе. Гьенир гІалахалдаги рукІун жидеца нужер
 хІалги цІехезе: муъминзаби къолел гьечІодай капурзабаздаса абун
 хъаравуллъи ккун рукІизе бокъун буго гьезие, нужгун цадахъ рагъда
 рукІизе бокъун гьечІо.

Нагагъ мунапикъзабазул цо къокъа нужгун цадахъ гъазаваталда
 бугониги, гьез цІакъго дагъ гурони рагъ гьабизе гьечІо. Жидерго
 чІаголъи цІунун хъвадизе руго гьел.

21. ХІакълъунго гъав хирияв Аллагъасул
 جَلَّ جَلَّالَهُ расуласда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ буго нужее, я гьал
 муъминзаби, берцинаб нахърилъльин.

Нужедаса Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи ва лъикІаб
 ахират щезе бокъарал, Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ
 Гемеер рехсолел муъминзабазе.

Нужеца гьев аварагасдаса صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мисал босе гІибадат гьабиялъульги,
 Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ тавакал гІамиялъульги, гьесул диналъе гІоло гъазават
 гьабиялъульги ва цогидал берцинал ва лъикІал гІабиІатазульги.
 Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда нахърилъльгизе ккеялъе
 сабаб буго гьев вукІин кинабго гІамал Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ вахІноялдалъун
 гьабулев. Хирияв аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нух ккурав чи Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ
 нух ккурав вукІула.

22. Жидер иман камилал муъминзабазда
 Мадинаялда сверун лъугъарал
 капурзабазул аскарал рихъараб мехаль,
 гьел хІинкъичІо ва гьез абуна: «Гъаб буго

يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ
 الْأَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي
 الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أَنْبَاءِكُمْ وَلَوْ كَانُوا
 فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن
 كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ
 كَثِيرًا ﴿٢١﴾

وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا
 وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ
 وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٢٢﴾

нижее Аллагъасги **جَلَّ جَلَّ** гьесул расуласги къотІи гьабураб жо. Ва гьев Аллагъги **جَلَّ جَلَّ** гьесул расулги жидеца гьабураб къотІиялъуль ритІухъал руго» - абун.

Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** нижер хІалбихъи гьабизе буго хІинкъизарун, къварилъи тІад биччан, ракъи-къечалдалъунги. Гьеб хІал бихъиялда хадуб Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** нижее квербакъиги гьабизе буго. Гьел муъминзабазул жегиги иман цІикІана ва Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَّ** гьесул расуласдаги мутІигІлъиги цІикІана. Гьел хІинкъичІо капурзабазул боял гІемерал рукІиналдаса ва Мадинаялда сверун лъугъун гьез жал жанир сверизарун рукІиналдасаги.

23. Гьел муъминзабаздаса цо бахІарзал **جَلَّ جَلَّ** руго Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** гьабураб къотІиялъуль жал цІакъ ритІухъал.

Гьезул цоял руго Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналъе гІоло рагъун жал

шагъидлъарал ва жидер къотІиги тІубазабурал.

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналъе квербакъизе ва гьеб ишалъе гІоло хвезегиян къотІи гьабун букІана хириял асхІабзабаз **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ** аварагасе **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** байгІат гьабулеб мехаль.

Гьезул цогидалги руго жидер къотІи тІубазабизе хІадурун ругел ва Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналъе гІоло рухІ бичизе къватІире рахъун ругел. Гьел бахІарзал Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** гьабураб къотІи хвезабун гьечІо ва гьеб кидаго хисизабизеги гьечІо.

Гьаб аят рещІизабиялъе сабаблъун ТІабари абулев гІалимас, жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидасан хІадис бицана: дир инсул вац Анас ибну Назр бадруялда рагъ бугеб мехаль гьеб рагъуль гІахъаллъун вукІинчІо. Гьес абуна: «Дун *ГІахъаллъичІо Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас тІоцебе гьабураб гьазаваталъуль. Гьелда ракІ бухІун дица абулеб букІана: гьанжесалалъ Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гьазават гьабизе дие изну къуни, дица бихъизабила кин дун Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналъе гІоло вагъулеблъи*» - абун. Цинги УхІудалда рагъ кқараб мехаль ва асхІабзабазул гІемерисел рихха-хочун лъутараб мехаль, Анас ибну Назрица абуна: «Я дир БетІергъан Аллагъ **جَلَّ جَلَّ**! Гьал муширикаца гьабулеб ширкалдаса ва гьез дур аварагасде рагъ гьабиялдаса дун вацІадав вуго: дун гьезда цадахъ гьечІо. Гьал асхІабзабаз гьабураб рихха-хочиялдасаги дун гІузру бачун кІалъалев вуго: гьездаса мун тІаса лъугъа Аллагъ» - абун.

Цинги хвалченги бахъун гьев мушириказде тІаде унаго гьесда данде кана СагІдо ибну МугІаз **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** ва гьесда Анасица **رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ** абуна: «Я

СагІдо! Дие алжаналъул махІ бачІулеб буго гъаб УхІуд мегІералда гІагрдаса» - абун. Цинги гъев муширикалгун вагъана жив шагъидлъун хвезегІан. Жинда Аллагъ разилъаяв СагІдуца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Я расулуллагъи صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Дида кІвечІо гъев Анасица гъабураб гІадаб бахІарчилъи гъабизе» - абун. «Гъев Анасил жаназа цогидал шагъидзабазул жаназабазда гъоркъоб батана жинда тІад ункъогоялдаса гІемерал ругъналги рукІун: хвалчен къабурал, хеч тункарал, чІор речІарал. Нижеда гъесул жаназа батІа бахъизеги лъачІо, гъесул яц ячІун гъелда лъан гурони» - абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

АсхІабзабаца абублеб букІана гъаб аят бугин гъав Анас ибну Назрил ва ХІамзат асхІабасул хІакъальуль рещІгІзабураб абун. Гъел киназдаго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъаги, гъезул баракат нилъеegi насиб гъабеги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

24. ПІадегІанав Аллагъас гъел гъазаваталги, гъениб гъабураб къвакІараб хІалбихъиги жидер иманалъуль ва къотІиялъуль ритІухъал муъминзабазе гъабун, жинца гъезул ритІухълъгиялда данде алжаналдалъун жазаъ гъабизе.

لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ
وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِن شَاءَ أَوْ يَتُوبَ
عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٤٤﴾

Мунапикъзабазегучаб гІазабиги гъабизе, гъез мунапикълъгитечІони, гъез тавбо гъабуни гъеб тавбоги къабул гъабизе. ХІакълъунго ПІадегІанав Аллагъ жив гурхІулев ва мунагъал чурулев вуго.

25. ПІадегІанав Аллагъас капурзаби нахъе руссизаруна жидер цим бахъараллъун ва жидер мурадазде щвечІеллъун.

وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَدُلُّوا
خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ
وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيمًا ﴿٤٥﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминзабазе гІейги гъабун: рагъги гъабичІого гъел бергъараллъун гъаруна.

Малаикзаби ритІун, гъури пІаде биччан, капурзабазул аскарал риххизаруна ва лъутизаруна. ХІакълъунго ПІадегІанав Аллагъ вуго жиндие бокъараб жо гъабизе хІалкІолев ва жиндир къуват-гуч бергъарав. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кІола жиндир тущбабазе гІазаб гъабизе ва жиндие рокъарал муъминзабазе квербакъи гъабизе.

26. Гъел капурзабазе квербакъи гъабулел рукІарал ягъудиялги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидер щулиял хълбуздаса къватІире лъугъизаруна ва гъезул ракІазуль

وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
مِنْ صَيِّبَاتِهِمْ وَقَدْ قَفَى فِي قُلُوبِهِمُ الرَّعْبَ
فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٤٦﴾

кутакаб хІинкьиги рехана.

Гьезул цо кьокьа нужеца чІвана, цогигаб кьокьа асирзабилъун гьабуна.

Гьел руго Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасе кьотІи гьабун, гьесде данде рагьиларин абун рукларал банукъурайзатал. Мадинаялда сверун Маккаялълул кьурайшалги ва цогигал гІарабиял лъугъараб мехаль, банукъурайзатаз аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьабураб кьотІи биххизабуна ва гьел мушриказе квербакьи гьабизе лъугъана. Аллагьас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ капурзабазул аскарал риххизарун хадуб аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кьасд гьабуна банукъурайзатазде гІаде ун гьезда рагь гьабизе.

Гьезул хьала сверун ккураб мехаль ва жидер хІалги цаькь квешлъараб мехаль, ягьудиял разилъана рагь гьабичІого кверде рачІизе ва жинда Аллагь разилъаяв СагІдо ибну МугІазица гьабураб хІукму кьабул гьабизе. СагІдоца صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хІукму гьабуна гьезул рагь гьабизе кІолел бихьинал чІвазе, руччаби, лъимал ва херал гІадамал асирзабилъун гьаризе, гьезул цогигаб боцІи-мал гьанимат гьабун бикьизе. Гьел ягьудиязул микьнустогоялдасаги гІемерав чи чІвана ва цогигал асирзабилъун гьарун гьаниматалда гьоркьор рикІлана.

27. ТадегІанав Аллагьас нуже ирсалье кьуна гьел ягьудиязул кинабго раьки, гьезул росабиги ва гьезул кинабго магІишатги. Гьединго Аллагьас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нуже ирсалье кьуна жеги нужеца жиб мерхьинчІеб раькь.

وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ
وَأَرْضًا لَمْ تَطُورُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٣٧﴾

Гьелда хадуб бахъараб хайбаралълул раькь ва цогигалги бусурбабаца рахъарал капурзабазул раькал. ХІакълъунго Аллагь صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго жиндир кинабго жоялда хІалкІолъи бугев.

28. Я гьав авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дуца дур руччабазда абе: «Нужее гьаб дунялалълул чІаголъиги, гьелълул берцинлъи-чІухІиги боькун батани нуж дида аскІоре рачІа, лица нужее кколеб кьадар напакьа кьела ва нужги берцинго нахье риччан тела.

يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ قُلٌّ لَأَازُوجِكَ إِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَرِزْقَهَا فَفَعَلَاتِ
أُمَّتِكُمْ وَأَسْرَحَكُمْ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٣٨﴾

29. Нуж Аллагьги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьесул расулги вокьулел ратани, гьединго берцинаб ва абадияб ахиратги боькулел ратани: даимал алжаналълул нигІматал роькулел –

وَإِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالذَّارَ
الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُمْ
أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٩﴾

ХІакълъунго ТІадеГІанав Аллагъас гьел лъикІал руччабазе хІадурун буго цІакъ кІудияб ажро. Дунялалъул рукъоб инсанасул бералда бихъичІел, ГІиналда раГІинчІел, раКІаздацин хъатІичІел нигІматал жанир ругел алжанал руго гьел.

«АлбахІро» абубеб тафсиралъул ГІехъалда хъван буго: ТІадеГІанав Аллагъас аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квербакъи гъабидалго, Мадинаялдаса капурзабазул аскаралги нахъе руссиндал, банукъурайзатал ва бануназирал абубел ягъудиязул гъаниматги бакІаридал, гьесул руччабазда раКІалде ккана гьел ягъудиязул курхъин-кІиликІ ва цогидабги берцинлъи аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ щун батилин абун. Цо нухаль гьел хирияв аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сверун руссана ва гъез абун: «Я расуллулагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Къайсарилги кисралги руччаби ва ясал жавгъар-якъутал, ГІарац-меседги тІад бан руго. Ниж кинаб пакъирлъи ва мискинлъиялда ругеб дуда лъалаха!» - абун.

Гьел руччабазе бокъидал жидеe напакъаги цикІизаби, ханзабазул руччабазул ва ясазул бугеб берцинлъиги жидеe букІизе, Аллагъасул свалат саламлъеяв аварагасул цІакъ раКІ къварилъана. Гьеб хІалалъ жив вугеб мехаль ТІадеГІанав Аллагъас аварагасде صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рещтІизабуна гъаб кІинго аят.

Имам АхІмадица رَضِيَ اللهُ عَنْهُ бицараб хІадисалда буго, жинда Аллагъ разилъаяв Жабир асхІабас абун: «Цо къоялъ Абубакар رَضِيَ اللهُ عَنْهُ асхІаб вачІана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасде тІаде ине абун. Гьесие жаниве ине изну къечІо ва гъев асхІабзабазда аскІов ГІодов чІана. Цинги ГІумар رَضِيَ اللهُ عَنْهُ асхІаб вачІун гьесги тІалаб гъабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасде тІаде ине изну ва гьесиеги изну къечІо.

Дагъаб заманалдаса жидеда Аллагъ разилъаял Абубакар ва ГІумар асхІабасе изну къуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасде тІаде ине. Жанире лъугъараб мехаль гъезие хирияв авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ватана жиндир руччабазда гъоркъов ГІодов чІун ва гъев цІакъго пашман вукІин загъирлъулеб букІана. Жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар асхІабас абун Валлагъи, дица авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ разилъулеб, гъев воххизавулеб калам гъабилаян. Цинги гьес абун: «Я расуллулагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Жакъа дуда Зайдил яс йихъун йикІарай ани дидаса напакъа тІалаб гъабудей! Дица гьелъул габуралда цо жо къабана» - абун. Гьеб раГІиялъ аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хъими рехизабуна ва гьес абун: «Гъал дида сверун ругелиналги руго дидаса напакъа тІалаб гъабудел» - абун. Цинги Абубакар асхІаб жиндир яс ГІайшатида къабизе тІаде вахъана, ХІапсатида вагъизе ГІумар асхІабги вахъана. Гъез абун:

«Нуж нечолариц хирияв аварасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рак! къварид гъабизе ва гъесухъ гъечлеб жо къеян абизе!»-абун. Цинги гъел руччабацаги абун: «Валлагъи, нижеца хирияв расуласдаса тлоклаб тлалаб гъабизе гъечло гъесухъ гъечлеб жо къей»-абун.

ТпадеГанав Аллагъас гъаб кІиго аят (28-29) рещтІизабураб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас ший чІужуялда гъикъана нужее Аллагъги ﷺ, гъесул расулги, ахиратгийиц бокъун бугеб, яги дунялалгъул берцинлъийиц бокъун бугеб абун. Киналго руччабаца Аллагъги ﷺ гъесул расулги тІаса вищана. Гъеб мехаль аварасдаса صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ йикІана ичІго чІужу, гъездаса шуго чІужу къурайшияб тухумалгъул рукІана

30. Я гъал аварасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччаби!
Нужедаса цонигяль мунагъ-хІакъ
кколеб гІамал гъабунн: аварасдехун
барци загъир гъабунн, гъесул
амруялъе мутІигІлъичІони – нужее
гІазаб кІиго нухаль цІикІизабизе буго.

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ مَنْ يَأْتِ مِنْكَ بِفَحِشَةٍ
 مُبِينَةٍ يَضَعُهَا الْعَدَابُ ضِعْفَيْنِ
 وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас хирияв вукІиналь гъесул руччабиги хириял рукІуна. Гъезул хиральбиялда рельлъун гъезул гІасилъиялде данде жазабги цІикІизабула. Гъеб гІазаб гъаби тпадеГанав Аллагъасе цакъ бигъаяб амру буго. Гъев щибго жоялъ нахъчІваларо жиндир амру тІубазе.

31. Нужедаса хирияв аварасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
ва Аллагъасе ﷺ мутІигІлъиялда тІад
чІарал, жидеца Аллагъги ﷺ аварасги
разилъи тІалаб гъабун лъикІаб
гІамал гъабурал руччабазе дица ажру-
кири кьола кІиго нухаль цІикІизабун

* وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُ لِّلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعَمَلْ
 صَالِحًا نَّؤُوهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا
 رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾

(ай цогидал муъминзабазул руччабазе кьолелдаса кІиго нухаль цІикІун). Гъей Аллагъасдаги ﷺ гъесул расуласдаги мутІигІай чІужуялъе дица ахираталда цакъ хирияб ажру ва ризкъи хІадурун буго.

32. Я гъал аварасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччаби!
Нуж гъечло цогидал руччабазда
рельлъун. Нуж руго аварасабазулги
бищунго хирияв аварасул
ﷺ руччаби. Нужер ажру ва
даражаги гъединго тпадеГанав буго.

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ لَسَنَّا كَعَاكِدٍ مِنَ النِّسَاءِ
 اِنْ اَتَقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي
 فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾

Ва амма нуж рукізе ккола Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ хІинкъарал ва гъесул амруялъе мутІигІал.

Гъедин нуж гъечІони ва нужеца Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهُ ва гъесул расуласде гІасилъи гъабулеб бугони, нуж аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччаби ругин абун гІазаб гъабичІого толаро. Цебесеб аяталда бицараб гІадин цогидал руччабазе гъабуледасаги кІиго нухаль цІикІараб гІазаб гъабула нуже. Нужеца гъаракъ гІерен гъабун, берцин гъабун, чияр чиясда калам гъабуге. Гъедин гъабунни жиндир рекІель унти бугев, иман загІипав, хІалихъатав чиясул ракІалъе нужедехун хабар бици бокъизе бегъула. Нужеца гъездехун абизе ккараб рагІи кьокъго ва гъаракъ борхичІого абе, щибго шаклъи кколареб мухІканаб рагІи абун тІубазабе гъездехун гъабулеб калам. Гъаб аяталда жаниб тІуритІел буго руччабазул гъаракъги гІаврат букІиналда, цо-цо гІалимзаби гъеб гІаврат гъечІин абун кІальяниги.

33. Нуж нужерго рукъзабахъги чІа.

Щибго хІажалъи гъечІого гъаниса къватІире рачІун гІадамазулгун журай гъабуге. Нужеца жагъилал гІарабияз ва капурал гІадамаз загъир гъабулеб гІадин, нужер черхальул ва ретІелалъул, курхъин-кІиликІалъул берцинлъиги загъир гъабуге.

Нужеца паризаял какалги рукугІ-сужда камил гъабун, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ хІелун, гъев разилъи гІалаб гъабун рай. Нужер боци-малалдаса паризаяб закатги къе.

Нуж Аллагъасеги جَلَّ جَلَّالُهُ гъесул расуласеги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутІигІлъунги рукІа. Я гъав расуласул рукъальул агълу! ГІадегІанав Аллагъасе бокъула нуж цІакъ рацІадал рукІизе, нужедаса кинабго чороклъи гІаса инзабизе ва нуж кинабго мунагъ-хатІаалдаса ва квешал сипатаздаса рацІадаги гъаризе.

34. Нужеца цІале ва лъазабе нужер рукъзабахъ цІалулеб бугеб хирияб

Къуръанги, аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннатги. Гъелда рекъараб гІамал гъабе ва гъеб нух хъвадизабе.

ХІакълъунго Аллагъ жив цІакъ гурхІулев вуго, жинда лагъзадерил киналго гІамалал лъалевги вуго. Гъел лагъзадерие маслахІат бугеб жо гъезда лъазабулев вуго ва дунял-ахираталъул бахъибугольиялде

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّحْنَ تَبَرُّحَ
الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ
وَأَتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمْ
الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾

وَأَذْكُرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ
مِنَ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ أَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٣﴾

гьел тІоритІулевги вуго.

35. ХІакълъунго муслимал ва муслиматал: жидеца исламияб диналъул амру-нагъю тІубалел ва гьелда нахърилъълъунел. **Муъминзаби**

ва муъминаталги: жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ гьесул расуласдаги иман лъун, гьеб иман ритІухъ гьабун жал хьвадулел. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб гьабун гІибадат гьабулел бихъинал ва гьединалго руччабиги, жидер иманалгъуль, рагІабазуль, гІамалалгъуль ва нияталгъуль ритІухъал бихъинал ва руччабиги, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ мутІигІлъиялда

гьесие тІагІат-гІибадат гьабиялда сабру гьабун гьелда тІадчІей гьабулел, Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ гІасилъулел пишаби теялда тІад чІунги сабру гьабулел бихъинал ва руччабиги, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хІелун ва гьесул гІазабалдаса хІинкъун рукІулел бихъиналги руччабиги, жидер боцІиялдаса Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІоло мискин-пакъирасе садакъа къолел ва закатги къолел бихъинал ва руччабиги, жидеца Рамазан моцІалгъул паризаяб кІал кколел ва суннатал кІалалги кколел бихъинал ва руччабиги, жидеца жидер гІаврат хІарамаб жоялдаса цІунулел бихъинал ва руччабиги: ГІаврат бахчулел, гьеб зина-хатІаалдаса цІунулел, жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гІемер рехсолел бихъиналги руччабиги: Кидаго жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ ракІалда вукІунел гьев кІалалъги рехсолел, гьесие рецц гьабун АлхІамдулилилагъ абун, гьев кІодо гьавун, Аллагъу акбар абун гьев вацІцІад гьавун субх Іаналлагъ абун гьев цо гьавун Лаилагъа иллаллагъ абун абулел. Гьал цере рехсарал муъминзаби тІадегІанав Аллагъас жидер мунагъал рахчулел ва жиде ахираталда цІакъ кІудияб ажруги хІадурун бугел руго.

36. Цониги муъминчияса ва муъминай чІужуялда рекъараб гьечІо ва гьезие бегъуларо Аллагъасги جَلَّ جَلَّالَهُ гьесул расуласги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цо хІукму гьабураб мехаль, гьеб хІукмуялъул хилапалда иш гьабизе.

Гьеб хІукмуги жибго тун цоги хІукму гьабизе ва гьеб лъикІаблъун

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ
وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ
وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ
وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ
وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ
وَالصَّالِحِينَ وَالصَّالِحَاتِ وَالْحَافِظِينَ
فُرُوجَهُمُ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ
اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ
أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٥﴾

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ
وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا
مُبِينًا ﴿٢٦﴾

бихъизе бегъуларо. **Жинца Аллагъасул** جَلَّ جَلَّاهُ **ва расуласул амруялда** **Гасилъи гъабуров** **чи вуго жив баянаб къосиналъ къосарав.** Гъев шаргАлдаса вахъарав чи вуго ва жиндир нухги мекъи ккарав вуго. Гъаб аят рещГине гъабиялъе сабаб бицана жинда Аллагъ разильяев ИбнугАаббасица: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас жиндир гъарабаш вукIун тархъун, вас ГАдин жиндир рукъов вугев Зейд ибну ХIарисатие гъарана жиндир яцГал Зайнаб бинту ЖахIш. Гъельие Зейдие ине бокъичIо ва гъей гъев амру тIубазе нахъчIван чIана. Гъелъул вац Габдуллагъ ибну ЖахIшиеге бокъун букIинчIо Зайнаб Зайдие къезе, гъей къурайшияб тухумалъул къадру бугей гIадан йикIун, Зайдги лагъзадерил вукIарав чи вукIун. Цинги тIадеГIанав Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** гъаб аят рещГизабуна. Габдуллагъги разильъун Зайнабги Зайдие къуна. Гъел киназдаго Аллагъ разильяги.

37. Дуца рехсе, МухАаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, **Аллагъас** جَلَّ جَلَّاهُ **иман-исламалда** **тIовитIун жиндие кIудияб нигIмат** **къурав ва дуцаги жив тархъун, дурго** **вас гIадин кIодо гъавун жиндие** **нигIмат къурав** **Зайд ибну ХIарисатида** **дуца абураб гIуж:** «Дуца чIужу дуего те ва гъелда цIар тIамуге.

Мун Аллагъасдасаги جَلَّ جَلَّاهُ **хIинкъа гъей** **Зайнабие къварилъи гъабизе»** - **абун.** **Дуца жанибги бахчун** **букIана Аллагъас**

جَلَّ جَلَّاهُ **жиб загъир гъабизе бугеб амру:** **Зайдидаса ятIалъун гъей Зайнаб** **жиндир чIужульун йикIунеблъи лъазабун** **букIана Аллагъас** جَلَّ جَلَّاهُ **жиндир аварасасда** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Гъев амру жинца жаниб цIунун букIана ва Зайдие гъей Зайнаб нахъе йиччазе бокъараб мехальги гъей йиччаге абун Зайдие насихIат гъабулеб букIана.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ **хIукму тIубалеблъи** **ва гъесие бокъараб** **жо лъугъунеблъи якъинго лъалеб** **букIиналъ хирияв аварасас** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **Зайнаб йиччазе** **Зайдие изну къолеб** **букIинчIо,** **Аллагъас** جَلَّ جَلَّاهُ **къадар гъабураб гIуж шведал,** **жиндир изну гъечIониги гъев ригъин** **биххулеблъи лъалеб** **букIун.** **Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас** **бокъун букIинчIо** **ГIадамазда жаниб хабар бицинеги аварасас** صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **жиндир васлъун** **вукIарав чиясул чIужу ячун йгин абун.**

Гъев аварасасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **бокъичIеб** **жо хвезабун Аллагъас** جَلَّ جَلَّاهُ **абулеб буго:** «**Мун хIинкъулев вуго гIадамаздаса** **ва гъез бицулеб** **рагIиялдаса.** **Мун гъелдасан хIинкъуге.** **Мун жиндаса хIинкъизе**

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَ لِلْكَافِرَاتِ لَأَسْخِرَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ فِي الْأَنْفُسِ الْيَتِيمِ إِنَّ اللَّهَ مُخَبِّرُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَلَوْ لَعَنَ الْمُشْرِكُونَ ٣٧

хІакъав чи цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Я МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Зайдица гьей Зайнабил цар тІамун гьелъул гІидда тІубараб мехаль дица дуге чІужулъун къуна гьей Зайнаб. Гьеб дица гьабун жагъилиял гІарабиязул гІадат хвезабун жидер васаллъун ккурал гІадамазул рукІарал руччаби рачизе бегъуларин абураб.

Муъминзабазе щибго къварилъи гьечІого букІизе ва гьезда лъазе жидер васал руге абун рукІарал гІадамаз риччарал руччаби рачизе бегъулеблъи, гьезул гІидда тІубараб мехаль. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб хІукму-къадар жиб тІубалѐб, жиб хисуларѐб букІуна. Гьеб хІукмуялда рекъон къуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Зайнаб жиндир расуласе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ чІужулъун.

Тафсиралъул гІалимзабаца абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе Зайнаб къурав Вали живго тІадегІанав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІана. Гьедин букІиналь хирияв авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Зайнабиде тІаде лъугъана гьелъул изну гьечІого, ригъин гьабичІого, нугІзалги гьечІого, магъариде боціи къечІого. Гьеб иш буго цохІо аварагасде صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хасаб хІукму. Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: *«Зайнаб жий чІухІарайлъун йикІунаан цогидал аварагасул руччабаздаса ва гьель абулаан: «Нуж аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къуна нужсер бетІергъабаз. Дун аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къуна анкълго зобазда тІад вугев БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ» - абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.*

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ЖахІшил яс Зайнаб чІужулъун ячиналда сверун исламияб диналда ва хирияв аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ чегІераб тІанкІ лъезе бокъарал гІадамаз гІемераб гьересияб хабар ургъун буго ва гьеб цо-цо тафсиралъул тІахъазда хъванги буго. Нилъѐца рекІелчІей гьабулеб жо буго халкъальулго хирияв МухІаммад авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кинабгІаги гІодобегІанаб пишаялдаса ва узденлъи-бахІарчилъиялъе мукъсанлъи бачІунел сипатаздаса вацІадав вукІин.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІикматалдалъун Зайдил чІужулъун йикІарай Зайнаб гьес царги тІамун, гІиддаги тІубан хадуб аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къун йиго: гІарабиязда жаниб букІараб васлъун кквейги, гьелъул хІукмуги хвезабун, гьеб жагъилияб гІадат батІул гьабун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул яцІалги йикІадго, гьесда йихъулей ва лъалейги йикІиндал, гьев нахъчІвалѐб щибго жо букІинчІо гьей Зайнаб Зайдие чІужулъун къечІого, гьелдаса цѐго жинца ячизе. Гьаб хІукмуялъги баян гьабулеб буго исламияб диналда ва аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гІайиб чІвазе бокъарал гІадамаз ургъарал къисаби гьересиял харбал рукІин. Зайд ибну ХІарисат رَضِيَ اللهُ عَنْهُ вукІана аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ чІужу Хадижатил

Исламияб дин бачинелде цевего асирлгуда вукларав ва гьель аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сайгъат гъавун кьун вукларав чи. Аварагльи кьун хадуб хирияв аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Зайд رَضِيَ اللهُ عَنْهُ тархъун вуклана ва жидерго хъизаналда гьоркьов тун вуклана.

38. Аллагъасул аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
къварилъи букIуларо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
жиндие парз гъабураб ва хIалал
гъабураб жоялъуль. Гьедин хIалал
гъабураб жоялдаса буго аварагасул
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIемерал руччаби рукинги.

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾

Гьеб гIемерал руччаби рукIин церехун рукларал аварагзабазул нух буго. Гьеб нухалда рекьон Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ МухIаммад аварагасеги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ изну кьун буго руччаби рачизе. Аллагъасул свалат салам лъеяв Давуд аварагасул нусго чIужу йикIанин абуна гIалимзабаца. Гьесул вас Сулейман аварагасулги лъабнусго чIужу йикIана, цогиги гъарабашалги рукIана бусаде ккурал (жидеда аскIов вегулел). Гъаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиб къадар гъабураб ва жиндие щибго хиси гьечIеб хIукму.

39. Гьел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ руго
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат умматалъухъе
щвезабулел ва гьесул амруялда
гIасильize хIинкъулел.

الَّذِينَ يَبِغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكُنْ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾

ЦохIо Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ гурони цоги щивго чиясдаса жалги хIинкъуларел. Гьел аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ нухалда нахъвилъльа мун, я МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва дуца гIадамазул хабаралъул щибго кIвар гъабуге. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIезе вуго кинабго халкъалъе жинца хIисаб-мизан гъабулевльун ва гьезие жазаб гъабулевльунги.

40. Аллагъасул свалат салам лъеяв
МухIаммад гьечIо нужер цониги
бихъинчиясе эменлъун. Гьев вуго
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир дин малъизе
витIарав расул ва аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
ахиравги.

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَحَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

Гьесдаса хадув цоги авараг вукIине гьечIо ва гьес нужехъе щвезабураб исламияб динги абадиялъго букIунеб хIакъаб дин буго. ХIакъльунго гIадегIанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо лъалевльун. Жинца гъабулеб хIукму-къадаралъул маслихIат лъала гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ва жинда жаниб хIикмат-пайда гьечIеб хIукму гьес гъабуларо.

Гъаб аяталгы баян гъабула васълун чидар чи кквей батлулаб буклин, гъев Зайдги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вас гъечлеблги.

41. Я гъал иман лъурал гъадамал! Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсе киглан кваниги гемемер ва такрар гъабун рехсеялдалъун.

يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾

42. Ва нужеца гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вацлад гъавун тасбихлги гъабе радалги къасиги гужаз.

وَسَبِّحُوْهُ بُكْرَةً وَّاَصِيْلًا ﴿٤٢﴾

Даимго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ раклалда чезаве. Гъев нуж рижарав Халикъ вуклин, нуж хьихъулев Разикъ вуклин, Ахираталда нужеце жазаъ гъабулев къиямасеб къоялъул Бетлергъан вуклин раклалда чезабе. Гъес нужеце къурал нигматазда шукру гъабе. Дунял-ахираталъул балагъаздаса цуниги, киналго умуразуль квербакъиги гъесдаса тлалаб гъабе. Кинабго лъиклги швецалде хъулги цохло Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъе.

43. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца гибадат гъабизе хлакъав нужер Бетлергъан, жив кидаго нужеца гурхулев, нужеце кинабго рахъалъан лъиклги швецезеги бокъулев.

هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَةُهٗ
لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ وَكَانَ
بِالْمُؤْمِنِيْنَ رَحِيْمًا ﴿٤٣﴾

Гъединго малаикзабацаги нужеце дугла гъабула ва нужер мунагъал рахчи тлалаб гъабула. Гъеб кинабго лъиклги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеце гъабулеб буго купруялъул ва жагъиллъиялъул бецлъиялдаса къватире рахъун нуж иманалъул нуралда тлоритгизе. Хлакълъунго Аллагъ муъминзабазда жив гурхулев вуго. Гъезул дагъаб лъиклаб гъамалалде данде гемемераб ажру гъабулев вуго. Гъезул гемемерал мунагъазда тласа лъугъун гъезде гурхилел гъабулевги вуго.

44. Гъел муъминзабазда къиямасеб къоялъ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ данде чъвараб мехаль гъес салам къун гъел кюдо гъарула.

يٰٓحَيُّهُمْ يَوْمَ يَقُوْنَهُ سَلٰمٌ وَّاَعَدَّ لَهُمْ اٰجْرًا كَرِيْمًا ﴿٤٤﴾

Гъезие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цлакъ кудияб ажруги хладурун буго. Даимго жанир руклулеб нигматазул алжан хладурун буго.

45. Я гъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дица мун витун вуго дур умматалъе ва цереккун рукларал киналго умматазеги дуца нуглги гъабулевлъун.

يٰٓأَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّا اَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَّمُبَشِّرًا
وَّنَذِيْرًا ﴿٤٥﴾

Киналго аварагзабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жидер умматазухъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рисалат швецабуна абун. Дуца муъминзабазда рохел бицуневлъунги. Гъезие ахираталда алжаналъул нигматал ругин абун. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ

инкар ккураб къвамалъе хІинкъи кьолевълъунги, гъезие ахираталда жужахІалълул гІазаб бугин абун.

46. Аллагъасул ﷺ амруялдалълун ва гъесул изнуялдалълун диналде халкъ ахІулевълъунги витІун вуго мун, жинца нур балеб чирахълъунги гъавун вуго Аллагъас ﷺ мун.

Дуца купру-ширкалълул беЦІлъиялдаса исламияб диналде рачІулеб нух бихъязабулеб бугелълул, гълел гІадамазе мун вуго бакараб чирахъл гІадин ва гвангъараб бакъл гІадин.

47. Дуца муъминзабада рохелги бице, МухІаммад ﷺ, хІакълъунго гъезие Аллагъасул ﷺ рахълъан цакъ кІудияб цІоб-рахІмат буго абун.

Дунялалълул рокъор гълел иман-исламалда тІоритІун руго, ахираталда гъезие алжаналълул нигІматалги руго.

48. Мун капурал ва мунапикълал гІадамазе бокъараб жоялда нахъвилълълун гъезие мутІигІлъуге. Аллагъас ﷺ дуда амру гъабураб хІалалъл ахІе дуца диналде халкъ.

Гъез дуе гъабураб къварилълги хІехъон сабру гъабе, дуца тавакалги гІадегІанав Аллагъасде гІаме. Дуе Аллагъ ﷺ гІезе вуго жинда дур амру гІамулевълълун ва жинца дуе квербакълулевълълунги. Аллагъасде гІаваккал гІамурав чиясе гъес дунялалълулги ахираталълулги умурал бигъа гъарула.

49. Я гълал иман лълурал гІадамал! Нужеца муъминал руччаби рачараб мехалъл цинги гъезул цІарги гІамураб мехалъл, нуж гъезда аскІорги регичІого – гълел руччабазда гІад гІиддат гъечІо гъез нужеи гІубазе кколелб.

Гъеб гІиддат букІуна жинда аскІор регарал руччабаца гъабизе кколелб, гъезул рахІмоялда жаниб лълимер ккун бугебълги яги гъечІебълги лълазе, цоги росасе иналде себе. Гъебги лълабго хІайиз бачІизе гІадаб заман буго. ХІайиз бачІунарей чІужуялъл лълабго моцІалъл сабру гъабизе ккола. Гълел нуж аскІор кълчІого цІар гІамурал руччабазе нужеца дагълабго боцІи кье. Гъезда цІар гІамун бугелълул гъезие дагълаб кумек гъабе кваналелб жо кълун, яги ретІелниги,

وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِأَدْنَىٰ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾

كَبِيرًا ﴿٤٧﴾

وَلَا تُطِيعُوا الْكٰفِرِيْنَ وَالْمُنٰفِقِيْنَ وَاذَعٰذٰهُمۡ
وَتَوَكَّلْ عَلٰى اللّٰهِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وڪِيْلًا ﴿٤٨﴾

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنٰتِ
نُمَّ طَلَّقْتُمُوْهُنَّ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمْسُوْهُنَّ فَمَا
لَكُمْ عَلَيْنَ مِنْ عَدُوٍّ تَعْتَدُوْنَهَا فَمَتَّعُوْهُنَّ
وَسَرَّحُوْهُنَّ سَرَاحًا جَمِيْلًا ﴿٤٩﴾

гIарацниги кьун. Цинги щибго зарал гьабичIого берцинаб хIалалъ гьелги жидерго агьлуялгьухье риччай.

50. Я гьав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIакълъунго Дица дуе чIужулъун рачизе хIалал гьарун руго дуца жидее магьари кьурал узденал руччаби Диналде халкъ ахIизе бигьалъи букIизе, багIи-багIиял къавмазулгун гIагарлъи хурхизе гIоло дуе изну кьун буго руччаби рачизе. Гьединго гьанимат гьабун шварал гьарабашалги хIалал гьаруна. Дур инсул вацазул ва яцазул ясалги хIалал гьаруна чIужулъун рачизе.

Дур эбелалъул яцазул ва эбелалъул вацазул ясалги хIалал гьаруна, гьел ясаз Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гьижра гьабун мунгун цадахъ Мадинаялде рачIун ругони. Цо муъминчIужуялъ жиндир напс

аварагасе хIалал гьабун кьуни магьари тIалаб гьабичIого, гьейги бегьула аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ чIужулъун ячизе, гьесие гьей чIужулъун ячизе бокъани. Гьеб хIукмуги аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хасаб хIукму буго, цогидал муъминзабазе жиб гьечIеб.

Гьел муъминзабаца руччаби рачула валиясул изнуялдалъун, кIиго нугIги гьоркъов вукIун, магьариде щиб бугониги боцIиги кьун.

ХIакълъунго киналго муъминзабазе парз гьабураб руччаби рачиялгьул ва гьезул гьарабашазул хIукму Дида лъалеб буго. Гьаб аяталда жанир ругел хасал масъалаби руго жал аварагасе ругел ва гьесие бигьалъиялъе ругел. Дуе къварилъи гьечIого букIизе гьабуна гьеб хIукму. ХIакълъунго Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир мунагьал рахчи гIемерав ва гурхIелги гIатIидав.

51. Дуе ихтияр буго, я гьав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел руччабазул дуе бокъарал цIар тIамун нахье риччазе ва дуе бокъарал дудаго аскIор тезеги. Дуца сордо базе аскIове инчIого тун рукIарал руччабазда аскIов аниги дуе щибго къварилъи гьечIо ва дуда гIайиб букIуларо.

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَ آلِي
عَاتِبٍ أَجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا
أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عِمْرِكَ وَبَنَاتِ
عَمْرِيكَ وَبَنَاتِ خَالَكَ وَبَنَاتِ خَالَتِكَ الَّتِي
هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ
نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا
خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۗ قَدْ
عَلِمْنَا مَا فَارَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ
وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِيُكْتَلَبَ عَلَيْكَ
عَلَيْكَ حَرْجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَحِيمًا ﴿٥١﴾

* تُرْجَى مِنْ نَشَأِهِ مِنْهُنَّ وَقُوتِي إِلَيْكَ مِنْ
نَشَأِهِ ۗ وَمَنْ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ وَلَا
يَخْرُتَ وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْتَهُنَّ كُلَّهُنَّ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ
عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾

Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруги гьел руччабазул ракI парахалъулеб, гъезул бер бохулеб амру буго. Гъел пашманлъизеги гьечIо ва гъел разиял рукIизе руго дуца гъезул щияй цоялъе къураб жоялдаса.

Гъел руччабазда лъараб мехаль ПIадегIанав Аллагъас аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ихтияр къун букIин гъес жиндир руччабаздехун гъабулеб гIамал жиндие бокъухъин гъабизе, гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялда разилъула ва гъезие аварагас гъабураб гIамал квешги бихъуларо.

ПIадегIанав Аллагъ жинда лъалев вуго нугер ракIазда жаниб бугеб жоги. ХIакълъунго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда кинабго жо лъалев, жинца гъабулеб ишалъуль гIадлу битIарав, хIикмат камилав вуго. **Жиндир гурхIел-хIалимлъи гIемеравги вуго.**

52. Гъал дуда ругел ичIго чIужуялде

гIаде цогиги чIужу ячизе дуге

хIалаллъуларо, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Гъел руччаби хисизеги хIалаллъуларо

дуге. Гъезул цIар гIамун гъезул бакIалда

цогиги руччаби рачинеги хIалаллъуларо,

кигIанго дуда гъел цогигал руччаби

берцин рихъун гъел дуге рокъаниги. Дуге гъаниматалдаса шварал

гъарабашал хIалаллъула, гъел руччабилъун рукIунарелъул.

ХIакълъунго ПIадегIанав Аллагъ нугер киналго хIалал лъалев,

гъезул хъаравуллъи ккурав вуго. Гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъаларо абун

ракIалде ккун нугеца шаргIалъул гIорхъаби хвезаруге.

ПIадегIанав Аллагъас хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччабазе ихтияр

къедал гъез дунялалъул берцинлъи, бечелъи гIаса бищизе, яги

Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулги, ахираталъул рукъги гIаса бищизе ва гъел

руччабаца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расулги гIаса вищидал, гъезул хIурмат

гъабун, хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гъабуна гъел руччабада гIаде

цогиги руччаби рачунге абун ва гъезул цIар гIамун гъел нахъеги риччаге

абун. (28-29 аяталде балагъе).

Жинда Аллагъ разилъаяй ГIайшатидаса ва цогиги асхIабзабаздаса

бицараб цо рагIи буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хвелелде

гъесие хIалал гъабун букIанин жиндие бокъарабгIан руччаби

рачизеян абун. Цогиги гIалимзабаца абун: жагъилиял гIарабиязул

гIадат букIана кIиго чи рекъон жидеца руччаби хисулеб: гъасул

чIужу досие къун, досул чIужу гъасие къун. Гъаб жагъилияб гIадат

хвезабун ПIадегIанав Аллагъас абун: «Дуге гъел руччаби хисизеги

لَا يَجِلُّ لَكَ الْيَسَاءُ مِنْ بَعْدِ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ
بِهِتٍ مِنْ أَرْوَاحٍ وَأَوْ أَعْبَجَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا
مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا

бегуларо» - абун.

53. Я Гьал иман лъурал гIадамал! Нуж аварагасул рукъзабахъе лъугъунге, нужее изну къун хадуб гурони.

Аварагасул хIурмат цIунун, гьесул руччабазе къварилти гьабичIого букIизе. **Нуж тIагIам кваназе ахIараб мехаль гьесул рукъзабахъе лъугъизе бегъила, гьеб тIагIам бежа-белъизегIан гьесул рокъор гIодор чIун чIечIого, тIагIам хIадурараб мехаль лъугъа рукъоре. Кинниги нуж ахIараб мехаль рокъорги лъугъа, гьеб тIагIам кванараб мехаль тIаде рахъун къватIиреги а.**

Гьесул хабаралда ракI гъун гIодор чIунги рукIунге, нужго цоцаде хабар

бицунелги рукIунге. **ХIакълъунго гьедин нуж рукIин аварагасе зарал гьабулеб иш буго. Гьев нечонги вукIула нужедаса, нужеда тIаде рахъун къватIире аян абизе, амма Аллагъу гIаде нечоларо жинца хIакъаб жо бицизе ва битIараб нух лъазабизе.**

Гьев аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччабаздаса цо жо тIалаб гьабулеб бугони нужеца гьеб тIалаб гьабе пардавалда нахъа чIун – гьезул бадире балагъун чIечIого. Гьедин гьаби бацIадаб ва лъикIаб буго нужер ракIазе ва гьезул ракIазеги. Нич тIаса унеб, шаклъи кколареб буго. **Нужее изну гьечIо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласе шибго жоялдакъун зарал гьабизе. Нужее хIалалаб гьечIо аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рукIарал руччаби рачизеги, абадиялъго. Гьезул хIурмат цIунизе рекъараб буго нужерго улбузул гIадин. Аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ адаб цIунизеги тIадаб буго гьев чIаго вугеб мехальги хвараб мехальги. **ХIакълъунго нужеца аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ зарал бугеб жо гьаби Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIоб цIакъ кIудияб мунагъ буго. Гьелдаса Аллагъу جَلَّ جَلَالُهُ тIаса лъугъуларо. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласе зарал гьаби Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ зарал гьаби буго.****

54. Нужеца шиб бугониги жо загъирго гьабуниги, гьеб бухчун, бальго гьабуниги, тIадегIанав Аллагъу жинда гьеб лъалев вуго, ва кинабго

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ الَّذِينَ
إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَىٰ طَعَامٍ غَيْرَ نَظِيرٍ
إِنَّهُ وَلَٰكِنَّ إِذَا دُعِيَتمْ فَأَدْخُلُوا فَإِذَا
طَعِمْتُمْ فَأَنْشُرُوا وَلَا مُسْتَقْسِمِينَ لِحَدِيثِ
إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذَىٰ النَّبِيَّ فَيَسْتَجِئُ
مِنْكُمْ ۗ وَاللَّهُ لَا يَسْتَجِئُ مِنَ الْحَقِّ ۗ وَإِذَا
سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَآءِ
حِجَابٍ ذَٰلِكُمْ أَطْهَرُ لِقَائِكُمْ
وَقُلُوبِهِنَّ ۗ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ
اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكُحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا ۚ إِنَّ
ذَٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾

إِنْ تَبَدُّوا شَيْئًا أَوْ خَفَوْهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾

махлукъаталъул ахІвал-хІал лъалев вуго.

55. Муъминал руччабазда мунагъ-хІакъ гъечІо гъез гъумер бахчичІо абун жидерго инсудасаги, васаздасаги, вацаздасаги. вацазул васаздасаги, яцазул васаздасаги, муъминал руччабаздасаги, жидер рукъор ругел гъарабашаздасаги.

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِمْ فِيءِ آبَائِهِمْ وَلَا أَبْنَائِهِمْ
وَلَا إِخْوَانِهِمْ وَلَا أُمَّتَانِهِمْ وَلَا أَيْمَانُهُمْ
وَأَقْبِرَتِ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
شَهِيدًا ﴿٥٥﴾

Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъа, я гъал муъминал руччаби, шаргІалъул гІорхъаби хвезаризе. ХІакълъунго Аллагъ вуго жинда кинабго жо бихъулев ва лъалев. Нужер раклалда хъатІараб хивалги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ, нужер шибаб лагаялъул багъариги лъала.

Бусурманал руччабаца жидер берцинлъи бахчизе тІадаб буго капурал руччабаздасаги: гъез бусурбабазул берцинлъи жидерго росабазда бицун гъезул хъул лъечІого буклизе бусурманал руччабазда.

56. ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъас ва гъесул малаикзабацаги свалат битІула кинабго халкъалда расуллъун витІарав аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ свалат битІула абураб рагІиялъул магІна буго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндир расуласда гурхІула, гъесул даража-макъамги тІадегІан гъабула, гъев тушбабазул заралалдасаги цІунула, гъесие квербакъиги гъабула абураб.

Хириял малаикзабаца аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ свалат битІулин абураб рагІиялъул магІна буго гъез аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дугІа гъабула гъесда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхІагІян, гъесул даража-макъам тІадегІан гъабегІян абун.

Я гъал иман лъурал гІадамал! Нужецаги свалат битІе гъев хирияв аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва нужеца гъев кІудо гъавун гъесие саламги гъабе. Нужеда тІад цІакъ кІудияб хІакъ буго гъев аварасе тІубазе кколеб: гъев вугелъул нуж жужахІалъул гІазабалдаса хвасар гъарун нигІматазул алжаналда лъугъизариялъе сабаблъун вугев. Купру-ширкалъул бецІлъиялдаса иманалъул нуралде нуж тІоритІаравги. Гъедин бугелъул нужеца хирияв аварасде صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ свалат салам гІемераб битІе. Гъесул цІар рехсанщинахъе: «Аллагъумма ссвали гІала МухІаммадин ва гІала аІигъи ва саллим» абе.

Гъаб аяталда жаниб тІоритІел буго жинда свалат саламлъеяв МухІаммад авараг Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб кинабго махлукъалъул бицунго

хирияв вукІналда, гъев жинда Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** рахІмат рещІулев вукІналдаги. ПадегІанав Аллагъас аварасда **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** свалат битІараб мехаль, гъев кІодо гъавигун цадахъ гъесда Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** рахІматалги рещІула. Гъев авараг **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** хирияв вукІналдалгун гъесда иман лъурал муъминзабиги хириял руго. ПадегІанав Аллагъас гъел муъминзабазда абиги: «Дица свалат битІула хирияв аварасда **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, нужецаги битІе гъесде свалат» – абун муъминзабазе бугеб хиралъи ва тІокІлъи буго.

ПадегІанав Аллагъас хирияв авараг **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** уммат алжаналде тІобитІиялъе сабаблъун гъавидалго, муъминзабаз Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُهُ** гъари гъев аварасда свалат салам лъе абун – гъеб буго Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** нигІматазда щукру гъабиялъул цо тайпа.

Жинда Аллагъ разилъаяв ПалиасхІабасдасан бицараб хІадисалда буго, жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абунин: «*Бахилчи вугин гъев, дунги жинда аскІов рехсон дида свалат битІичІев чи*»- абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُهُ** тавпикъ къеги гъев разилъулеб гІамал гъабизе ва гъесие хирияв аварасул **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** суннат тІубазе.

57. ХІакълъунго жидеца Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالُهُ ва гъесул расуласе зарал гъабулел гІадамазе Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُهُ** лагІнат къун буго дунялалдаги ахираталдаги.**

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٥٧﴾

Гъел Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُهُ** жиндир рахІматалдаса ва гурхІел-цІобалдаса рикІклад гъарун руго. Ахираталда гъезие хІадурун буго жал гІодорегІан гъарулеб жужахІалгъул гІазаб.

58. Муъминзабазе ва муъминал руччабазе гъезул щибго гІайибги гъечІого къварилъи гъабулел гІадамал руго жидеца бугътан лъолел ва кІудияб мунагъ гъабулел.

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغْيٍ مَا كُنْتُمْ تَسْبُونَ فَقَدْ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾

59. Я гъав авараг **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Дуца дур руччабазда абе ва ясаздаги абе, киналго муъминал руччабаздаги абе, жидеца бетІералдаги черхалдаги гІад гІатІадаб кІаз бай абун.**

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَبَنَاتُ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلْبِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَذَقْنِي أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذِينَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾

Черхалгъул сипат бицулареб, гъумерги бахчулеб кІаз бай, жидеда канлъи бихъизе цо бер къватІибе баккунги те. Гъаб черх бахчи гІадаб буго руччаби

рукьоса кьватире рахьулеб мехаль. Гьаб рагиги буго жинда Аллагь разилъаяв Ибнугаббасица бицараб.

Гьедин черх бахчараб мехаль Гадамазда лъала гьел рукин муъминал руччаби: жал уздана, жидеца къабихаб Гамал гьабуларел. Цинги гьезие заралги гьабуларо квешаб Габигат-Гамал хьвадизе гьабулел Халихьатал Гадамаз. Падеганав Аллагь вуго муъминзабазда гурхулев, гьезул мунагьалги рахчулев.

60. Мунапикъзабиги, рекъель унти бугел иман загипал Гадамалги, гьединго жидеца Мадинаялъул Гадамазда гьоркъоб гьересияб хабар бицун, Гадамазул ракъазулъе хинкъи ва щаклъи лъугъине гьабулел Гадамалги, нахъчван чечлони гьел квешал Гамалал хьвадизариялдаса, Дица мун гьезда Гаде Гамизе вуго, Мухаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьезда рагь гьабизе ва гьезие Газаб гьабизе. Цинги гьел дур мадугьалзабилъун Мадинаялда хутизе гьечю цакъго дагьаб заманаялъ гурони: гьениса лъутун кьватире инеган заманаялъ гурони.

61. Жидеда Аллагьасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ццим бахъараллъун, гьесул рахматалдаса рикълад гьарураллъун ине руго гьел Мадинаялдаса нахъе.

Кир жал ратаниги гьел муъминзабаца кквезе руго ва чъазеги руго. Гьел ругельул Аллагьасул عَلَيْهِ السَّلَامُ диналде данде чларал, гьесул аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва муъминзабазе зарал гьабулел Гадамал.

62. Гьаб буго Падеганав Аллагьасул нух ва Гадаг: цересел умматазул мунапикъзабазеге Газаб жинца гьедин гьабуна. Гьаб Аллагьасул عَلَيْهِ السَّلَامُ нухалье щибго хиси буклунаро.

Дуца раки кварида гьабуге, Мухаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда сверухъ ругел мунапикъзабаца дуе гьабулел кварилиялда. Аллагьасул عَلَيْهِ السَّلَامُ гьездасаги ццим босизе буго ва гьел инжит гьарун нужеда гьоркъоса кьватире къотизе руго.

63. Гадамаз дуда гьикъулеб буго, Мухаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, кьнямасеб къоялъул хабар. Мушрикаца мун

* لَيْنَ لِرَبِّنَّاهِ الْمُنْفِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَّرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ
لَنُغْرِبَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا
قَلِيلًا ﴿٦٠﴾

مَلْعُونِينَ أَيْمَانًا قُفُوعًا أُخْذُوا وَقُتِلُوا
تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾

سُئِنَّا اللَّهُ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ
وَلَنْ نَجِدَ لِسُنَّتِهِ اللَّهَ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

يَسْئَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عَمَلُهُا عِنْدَ
اللَّهِ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾

махсароде гъавун, ахират бук'иналда иман лъеч'ого абулеб буго кидаха бук'ине бугеб гъеб къямасеб къо абун.

Дуца гъезда абе, х'а къълунго гъеб къямасеб къо кида бук'унеб'лн г'адег'анав Аллагъасда лъала. Гъеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гадамал жинда раккизе гъарулареб гъаибаб иш. Дудаги лъаларо, Мух'аммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб къямасеб къо ц'акъго аск'обе щун батизе бегъулеб'лнги. Гъеб буго мушриказе х'инкъи къун абулеб раг'и. Жиб бач'ин х'акъаб жо бугельул, къямасеб къо ц'акъ г'агарда бук'изеги бегъула.

64. Х'а къълунго г'адег'анав Аллагъас إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكٰفِرِيْنَ وَاَعَدَّ لَهُمْ سَعِيْرًا ﴿٦٤﴾ капурзабазе лаг'нат къуна ва гъезие ахираталда жужах'алъул ц'адул г'азабги х'адурун буго. Гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ г'азабалдаса рорч'изе гъеч'о.

65. Даимго рук'инелъун лъугъизарула خٰلِدِيْنَ فِيْهَا اَبَدًا لَا يَجْدُوْنَ وِلْيٰٓا وَلَا نٰصِيْرًا ﴿٦٥﴾ гъел капурзаби жужах'алъул г'азабалъулъ ва гъезие кумек гъабулев, гъел г'азабалдаса хвасар гъарулев гъудул-гъалмагъги, валиги вук'уларо.

66. Гъеб къямасеб къо буго يَوْمَ تَقٰلَتْ وُجُوْهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُوْلُوْنَ يَا لَيْتَنَا اَطَعْنَا اللَّهَ وَاَطَعْنَا الرَّسُوْلًا ﴿٦٦﴾ капурзабазул гъурмал жужах'алда жанир сверсвезарулеб къо: ц'еда жаниб маххул ч'оралда г'ад ххун, гъан бежизабулеб г'адин.

Гъел капурзабацаги абулеб: «Вай нижее бугеб къварилъи! Вай ниж Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ гъесул расуласдаги мут'иг'лъун рук'араланищ!» - абун.

67. Жидецаги абула: «Я нижер Бег'ергъан! وَقَالُوْا رَبَّنَا اِنَّا اَطَعْنَا سَادَتَنَا وَاَكْبَرٰنَا فَاصْلُوْنَا السَّبِيْلًا ﴿٦٧﴾ Х'а къълунго ниж мут'иг'лъун рук'ана нижер сайидзабазда ва нижер церехъабазда. Гъез къосизаруна ниж бит'араб нухалдаса.

68. Я нижер Бег'ергъан! رَبَّنَا اِنْتُمْ اَضَعْتُمُوْنَا فِي السَّبِيْلِ ﴿٦٨﴾ Дуца гъезие г'азаб гъабе к'инго нухаль ц'ик'к'ун ва дуца гъезие ц'акъ к'удияб лаг'натги къе!» - абун.

Гъеб жужах'алъул агъулялъ бицараб хабаралъухъ г'енеккулев чи вук'уларо, гъезул мук'урлънги зигардиги къабул гъабуларо. Жидер церехъабиги, хъанчалги, аллагъзабиги гъелгун цадахъ жужах'алъур рук'ула ва гъел жидер чурхдуздалъун жужах'а боркъулеб жольун

рукІула.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ цІунаги ниль гъеб гІазаб тІад гъабулеб гІамал гъабиялдаса.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ тавпикъ къеги жив разилъулеб гІамал гъабизе.

69. Я гьал иман лъурал гІадамал!

Нуж рукІунге жидеца Муса аварагасе

عَلَيْهِ السَّلَام къварилъи гъабурал гІадамазда

рельлъун.

Гъев Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام жинца черх

бахчулев вукІиндал, гъесда цояз абуна тІомалда тІад барас (проказа)

унти бугин гъесда абун. Цогидаз абуна гъесда къуркъул буго абун

(грижа паховая). Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ Муса عَلَيْهِ السَّلَام вацІцІад гъавуна

гІадамаца жинда чІвараб гІайибалдаса. Гъев Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام

БетІергъан Аплагъасда аскІов цІакъ къадру бугев вукІана.

Жиндир дугІаялъе жаваб гъабулевлъун вукІана, жинда Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ

кІальарав, Калимуллагъги вукІана.

Жинда Аллагъ разильаяв Абугъурайратидаса бицараб хІадисалда буго

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام

вукІана жиндие цІакъ гІадамазул бераздаса вахчун вукІизе бокъулев.

Гъев цІакъ нечолевги вукІана, жиндир черх загъир гъабуларевги вукІана.

Гъесие бануисраилазул цо гІадамаз къварилъи гъабуна ва гъез абуна:

«Гъав гъадигІанго вахчизе гІилла гъечІо гъасул тІомалда унти букІун

гурони, яги гъесул цахма гъорораб букІун гурони, яги цоги гІузру букІун

гурони» - абун.

ТІадегІанав Аллагъасе бокъана Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъел гІадамаз

бищунеб гІайибалдаса вацІцІад гъавизе. Цо къоялъ гІадамал гъечІеб

бакІалде ун, тІаса ретІел бахъун, гъеб цо гамачІалда тІадги лъун,

Муса черх чуризе лъугъана. Черхги чурун тІад ретІел ретІизе абун

Муса гамачІалде аскІове цведал, гъеб гамачІ Мусал ретІелгун цадахъ

гъесдаса лъутун ана. Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир гІансаги босун

гамачІалда хадув лъугъана. «Дир ретІел къе гамачІ» - абун ахІулаго.

Гъедин Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام цо жсамагІат бугеб бакІалде аскІове цвана.

Гъезда Мусал черх бихъана цІакъ берцинаб, жинда тІад щибго гІузру

гъечІеб. Гъедин вацІцІад гъавуна Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъел

гІадамазул гІайибалдаса» - абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

70. Я гьал иман лъурал гІадамал! Нуж

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазабалдаса хІинкъа.

Гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гІасилъи гъабуге.

Нужеца хІакъаб, битІараб рагІиги бице.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَكُوْنُوْا كَالَّذِيْنَ ءَادَوْا

مُوسٰى فَبَرٰٓءَةَ اللّٰهِ وَمِمَّا قَالُوْا وَاكٰنَ عِنْدَ اللّٰهِ

وَجِيْهَا ﴿٦٩﴾

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اتَّقُوْا اللّٰهَ وَفُوْوْا قَوْلًا

سَدِيْدًا ﴿٧٠﴾

Гьересияб, жинда жаниб инсанасе зарал бугеб рагИги бицунге.

71. Нуж Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّاله xИнкьун

хьвадани Аллагьас جَلَّ جَلَّاله нужее

лъикIаб гIамал гьабизе тавпикъ

къела, гьабураб гIамалги къабул

гьабила.

Нужер мунагъ-хатIаалдаса гьев тIасаги лъугьила. Аллагьасеги

جَلَّ جَلَّاله гьесул расуласеги мутIигIавлъун хьвадарав чиясул цIакъ

кIудияб лъикIлъиялда ва Аллагь جَلَّ جَلَّاله разилъиялда квершел

багула.

Дунялалда къварилъи-балагьалдаса цIунаравлъун вукIула, жив

битIараб нужда ва хIакъаб диналда вукIиналдалъун. Жинца гьабулеб

гIамал Аллагь جَلَّ جَلَّاله разилъи, гьесул расул разилъи тIалаб гьабун

гьабулеб букIин лъан ракI парахатлъун, Аллагьасда جَلَّ جَلَّاله божун ва

гьесда тавакал тIамун вукIула. Ахираталда Аллагьас جَلَّ جَلَّاله гьесие

нигIматазул алжаналги хIадурун руго даимго жив жанив вукIизе.

Капурав, мунапикъав чиясул дунялалъул чIаголъи кидаго рахIат

гьечIеб, хIинкъи цадахъ бугеб букIула, ахираталдаги гьесие абадияб

жужахIалъул гIазаб букIула.

72. ХIакълъунго Дица зобалаздаги,

ракъалдаги, мугIруздаги дир аманат

тIад босилищан бакка-бахъи гьабуна.

Гьел разилъичIо аманат тIад босизе

ва гьел хIинкъана жидеда гьеб аманат

баччизе ва тIубазе кIвеларин абун.

Дир аманат тIад босана инсанас. Гьеб аманат тIад босулеб гIужаль

инсан жиндирго напсалъе зулму гьабулевлъун вукIана: Жинца

гьеб напсазда захIмалъулеб, напсалъе рихараб ва бокулареб жо тIад

босиялдалъун. Гьеб аманат тIаде босиялдалъун жинда тIад бачIунеб

амру ва амруялъул хIакъикъикъят лъаларевги вукIана.

Жинца гьеб аманат тIубараб мехаль Аллагь جَلَّ جَلَّاله разилъи шун ва

нигIматазул рукълъун бугеб даимаб алжан шун жиндие букIине

бугеб рохелги бахъибуголъиги лъаларев вукIана. Жинца гьаб аманат

тIубачIеб мехаль ахираталда жиндие абадияб жужахIалъул гIазаб

букIунеблъиги лъаларев вукIана.

Ва амма гьев инсан Аллагьас جَلَّ جَلَّاله цIакъ хира гьавун вижун вугельзул,

жиндие гIелму-гIакълуги къун бугельзул, гьев инсан гIедегIана

БетIергъан Аллагьас жинда бакка-бахъи гьабураб аманат тIад босизе.

Гьев инсанасда лъана БетIергъанас жинда бакка-бахъи гьабураб жоялда

يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا
وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾

жаниб жиндие маслихат буклунебљи, гьев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсансда гьесие квешаб жо гьабеян абуларебљи.

Кинабго рецц буго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьев лъалел, гьесул аманат тІад босараздаса ниль гьариялгъухъ. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гьари ва дугІаги буго гьєб аманат тІубазе тавпикъ кьун, жив разилъи насиблъун гьабеян абун.

Аманат абураб рагІиялгъул магІна буго божилъи гьаби. Гьаб аяталда жаниб аманат абураб рагІиялгъул магІна буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ парз тІад боси. Гьесул амру-нагъю ва гьесул расуласул нух тІад боси. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильее аманат гьабун кьун буго нильер кинабго черх ва киналго лугбал.

Гьедин аманат гьабун кьураб жоялгъул бишун хирияб буго гІелму ва гІакълу. Гьєб гІелму-гІакълуялдалгъун тІад босараб аманат буго тІадегІанав Аллагъ цо вукІин лъан, гьев кинабго махлукъалгъул Халикъ ва Разикъ вукІин, гьесие лагълъи гьабизе тІадаб букІин лъан, гьесда иман лъей ва гьесул расул ритІухъ гьави. Гьєб иман лъейлгъун бугєб аманат тІад босараб мехалъ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильее аманатлгъун кьун ругел киналго лугби Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ва гьесул расуласе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бокъараб хІалалъ хьвадизари буго аманат тІубай.

Зобалаздаги ракъалдаги гьєб аманат тІад босиларишан бакка-бахъи гьабунаян абураб рагІиялгъул магІна буго аманат цІакъ кІудияб амру букІин баян гьаби. Гьєб магІнаялда буго тІадегІанав Аллагъасул рагІиги: «Гьаб Къуръан мегІералда тІад рещтІизабун букІарабани дуда гьєб мегІер Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъун бихъ-бихъун унеб бихъилаан»-абураб. Сурагул ХІашр (21). Гьаб аманат инсансда бакка-бахъи гьабиялъє сабаб бицун ва гьєб тІаде босун хадуб буклунеб хІасил бицун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

73. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мунапикъал

бихъиназе ва руччабазе гІазаб гьабизе,

гьединго жидеца ширк гьабурал

бихъиназеги руччабазеги гІазаб гьабизе.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ муъминал бихъиназул

ва руччабазул тавбуги къабул гьабизе,

гьезие ахираталда алжаналги насиб гьаризе. ХІакългъунго тІадегІанав Аллагъ вуго жив муъминзабазда цІакъ гурхІулев, жинца гьезул мунагъал чурулев.

Гьаб аяталда жаниб мунапикъзаби цере рехсана мушриказдаса гьєл мунапикъзабазул гІамал бугелгъул аманат тІубангутІи.

Аллагъасул свалат салам лъєєв аварагасдаса бицараб хІадисалда

يُعَذِّبُ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ

وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبُ

اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ

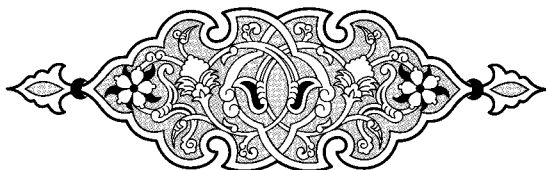
عَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٣﴾

буго: «Мунапикъчи жиндалъун ватІа гъавизе лъалеб лъабго кІудияб гІаламат буго: жинда гъабураб аманаталъе хиянат гъаби, жинца гъереси бицин, жинца къотІиялъе хилиплъи гъаби, гъеб тІубангутІи.»- абун. ХІадис имам Бухарис бицана.

Гъел мунапикъзабазул гІамалалъул зарал цІикІкІараб буго муъминзабазе мушриказул гІамалалъул заралалдаса. Мунапикъзаби жидеца иман лъуна абун муъминзабазда гъоркъор журан рукІула ва гъезул ракІазуль купру букІун, кидаго гъел муъминзабазе щиб заралдай гъабилаян ургъулел рукІула.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун суратул АхІзабалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру ТІадегІанав Аллагъасе буго.

34. Сурагу Сабаъ

Маккаялда рецтлизабураб, жинда жаниб кликъоялда аңцїла ункъго аят бугеб.

Сурагу Сабаъ Маккаялда рецтлизарурал суратаздаса бугелъул, гьелда жаниб исламияб диналъул бицунго клудияб аслу – Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ цо гъави, хадуб аварагазоби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритлухъ гъари ва ахираталда иман лъей баян гъабун буго.

Кинабго махлукъат жинца бижарав ва гьелъул тадбир гъабулев Бетлергъанасе рецц гъабиялдатъун байбихъи гъабун буго сураталъе. Гъеб махлукъат бижарав Халикъ жиндир кинабго жоялда хІалкІолъи бугев, жиндир гуч бергъарав хан вукин бицун буго. Гъеб буго Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ цо вукиналъе рачулел далилазул баянаб ва жиндир хІужа гучаб далил.

Хадуб мушириказул хІал бицун буго, гъез ахираталде инкар кколеб буклинги баян гъабун буго. Цо-цо аварагабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къисабиги рицун руго. Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ, гъесул вас Сулейман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гъезие Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ къураб ханлъиялъул, гъезие квегъараб махлукъаталъул бицен гъабун буго: гъури квегъи, хІайваназул мацІ лъай, цайтІаби квегъи, Давуд аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ цадахъ рухІчаголъиялъ ва гъветІ-хераль тасбихІ гъаби бицун буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасул рисалат хІакъаб буклиналъе далилал рицун руго, гъесдехун хІалхъублъи гъабулел мушириказул рагІиги батІул гъабун буго. Сураталъул ахиралдаги гъел муширикал Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ иман лъеялда ва гъев цо гъавун, гъесие гІибадат бацІцІад гъабиялде ахІулел руго.

Сураталда цІар лъуна Сабаалъул сурат абун, Сабаъ абулеб къавмалъул къиса бицун буклиналъ гъаб сураталда жаниб. Гъаб Сабаъ абулеб къавм буго Йеменалъул ракъалда рукІарал ханзабиги гъезул рагІиятги (халкъ, ханлъиялда гъоркъ ругел гІадамал). Гъеб къавмбукІана ГІиса витІилелде ункънусго соналъ цебе. Гъезул ракъ цІакъ бечедаб букІана, гІадамалги гІорцІарал, роххарал рукІана. Гъеб халкъалда иблисалъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ нигІматазда цукру гъаби клочезабидал, гъезул рекІелъе чІухІи лъугъун, жидер гъунар-къуваталдатъун бугин гъаб бечелъиги лъикІлъиги абун гъезда ракъалде ккедал, Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъел гъалаг гъаруна ва хадусел умматазе вагІзалъун гъезул къисаги гъабун.

цIаралдалъун-абун.

Жинда бальгоябги жо лъалев Аллагъ

вуго гъев. Гъесул лъаялдаса

борчIун кколаро цохIо заррагIадаб жоги. Зобалазда бугониги лъала Аллагъасда

гъеб, ракъалда тIад бугониги лъала. Гъеб зарраялдасаги гъитIинаб бугониги лъала, гъелдаса кIудияб бугониги лъала. Гъеб кинабго жо Аллагъасда

аскIоб бугеб тIехъалда хъван буго ва гъесул гIелмуялъуль буго. Гъеб гъитIинаб зарраги бальго хутIулареб мехаль жиндир лагъзадерил ахIвалалги лъаларишца Аллагъасда

гъаб къиямасеб къо бачIизе буго:

4. Аллагъас алжанадалъун жазаъ гъабизе жинда иман лъун лъикIаб гIамалги гъабун хъвадарал муъминзабазе.

Гъел руго жидее Аллагъасул рахъальъан мунагъал рахчи бугел ва хирияб, сахаватаб алжаналъул ризкъиги бугел гIадамал.

5. Жидеца дун гIажиз гъавизеян, дидаса жал бергъилин абун ракIалде ккун, дир Къуръаналда гIайиб чIван ва дир авараг гьереси гъавун хъвадарал гIадамал руго жидее ахираталда цIакъ квешаб гIазаб бугел, жинца унтизабулеб даимаб гIазабалъуль жал рукIунел.

6. Жидее гIелму-лъай къурал асхIабзабазда лъала, (гъел руго китабияб агълоялъул гIалимзаби гIабдуллагъ ибну Салам гIадал.)

гъезда хадур рачIарал Аллагъасдаса дуде рещIизабураб Къуръан хIакъаб жо букIин.

Гъеб Къуръан Аллагъасул хIакъаб диналда ва битIараб нухда тIоритIулеб жо букIинги: жиндир гуч бергъарав, жив вецарав Аллагъасул дин буго гъеб.

7. Жидеца Аллагъасде инкар ккурал Маккаялъул мушриказ абун: «Нижеца вихъизавилищ нуж хун ва гъан-ракъа тIутIун ун хадуб цIидасан

أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبينٍ ﴿٥﴾

لَيْ جِزَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ
أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِنْ رِجْزِ آيَةٍ ﴿٥﴾

وَيَرَى الَّذِينَ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ
الْعَرَبِ الْحَمِيدِ ﴿٦﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَى رَجُلٍ
يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُرِقْتُمْ كُلَّ مَرْقٍ إِنَّكُمْ لَفِي
خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٧﴾

Чиго гъарун гаде рахъизаризе ругоян жинца абулев чи?» - абун. Гъеб раги мушрикаца абун Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг махсароде гъавун, ахират буклиналде божичого.

8. Цогиги гъел мушрикаца абун: «Гъев чи вуго жинца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гунтизабун гъереси бицулев, яги жив жундуца ккурав, гадалаб хабар бицулев чи» - абун.

أَفَرَأَيْ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾

Гъезул раги нахъчван гадеганав Аллагъас абулеб буго: гъав авараг гъечло жинца гъереси бицулев яги жив жундуца ккурав. Ахираталде иман лъечел гадамал руго жиде жужахалъул газаб буклизе бугел ва хакъаб жоялдаса цакъ рикладаб къосиналъул жал ругел.

9. Гъел мушрикал балагулариш ва гъез пикру гъабулариш жидеда цебеге, жидеда хадубги ва жидер киналго рахъада сверун лъугъун ругел зобалаздаги ракъалдаги.

أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا يَبْتَغُونَ وَيُمَارِقُونَ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَنْ تَشَاءَ تُخْفِفَهُمُ الْأَرْضُ أَوْ تَشَقِّقَهُمْ عَلَيْهِمْ كَسَفَّافٍ مِنَ السَّمَاءِ إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّتَّبِعٍ ﴿٩﴾

Гъеб кинабго махлукъат бижарав, гъелгул тадбир гъабулев Бетерган Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ гъел хун хадур гаде рахъизаризе колеблъиги лъазе ккелариш? Дие бокъани дица гъел мушрикал ракъалда къурчизе гъарила, яги гъезде гаде зодисан газаб рещтизабила. Цинги бугишха гъезул дир газабалдаса рорчизе бакI ва гъеб газаб нахъчвазе халколги? Хакълъунго Гъаб бицараб жоялда жаниб жинца пикру гъабулев, жив тавбуялдалъун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ вуссулев лагъасе галаматал руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вуклиналде ва гъесул халколгиалде жидеца тирител гъабулел.

10. Хакълъунго, дица Давуд аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ къуна дир рахъалъан хиралъи ва тIоклъи.

*وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِمَّا نَشَاءُ فَضَلًّا لَّيْلًا يُجَابِلُ أُوَيْمَةَ مَعَهُ وَالظُّلُمَاطِ وَالنَّالَةَ الْحَدِيدَ ﴿١٠﴾

Гъесие аварагъи къуна, гъесда Забур рещтизабуна, мугрулги квегъана гъевгун цадахъ жидеца тасбихI гъабизе, гъесие маххги тамах гъабуна чед гъабулеб гатI гадин ва гъеб маххалъул къолденал гъаризеги лъазабуна.

Дица абун: «Я гъал мугрул! Нужеца гъав Давуд аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ цадахъ дие тасбихI гъабе, нужецаги гъабе дие тасбихI, я гъал ханчи!» - абун. Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ цакъ берцинаб гъаракъ буклана. Гъес гъаракъ борхун тасбихI гъабулеб мехаль ва Забур цалулеб

мехаль кинабго рухІчагольи гьесухъ гІенеккун чІолеб букІана, гьев гІодулеб мехаль цадахъ гІодулебги букІана.

Дица гьев Давуд аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ маххги тамах гьабуна. Гьеб махх цІаялъ биизабизе кколеб букІинчІо, квартІица бухизеги кколеб букІинчІо. Давуд аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ кодоб гьеб гІагІ гІадин букІулаан, жиндиего бокъараб тІагІел гьельзул гьабизе.

11. Дица гьесда абуна: «Дуца гІагІидал, рагъухъабазул черх цІунулел кьолденал гьаре. أَنْ أَعْمَلَ سَلِيْعَتٍ وَقَدَرْتُ فِي السَّرْدِ وَأَعْمَلُوا صَالِحًا إِيَّيْمَا نَعْمَلُونَ بِصِيرٍ ﴿١١﴾

Гьеб кьолденалзул хьухьин ва гІуци мухІканаб, жиндаса мунпагІат босулеб хІалалъ гьабе: Теренаб, картІал гІагІидаб гьабун чІор черхалда щевезе толеб гьабуге. Биццатаб, бакІаб гьабун жиб баччизе захІматабги гьабуге».

Нужецаги лъикІаб гІамал гьабе, я гьав Давудил عَلَيْهِ السَّلَامُ агьлу! Инсул хиралъиялда ва гьесул хІалтІиялда божун рукІунге. Нужеого дунялалъеги ахираталъеги гІамал гьабе. ХІакъълунго дун вуго нуж киназго гьабулеб гІамал дида бихъулев ва дица нужер гІамалазда рекъараб жазаъги гьабизе буго.

Жидеда Аллагъ разилъаял асхІабзабаздаса бицараб хІадисалзулъ буго: «Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ кьолденал гьарулел рукІана цинги гьел ричулелги рукІана. Гьезухъ бачІараб мухъалзул лъабго бутІа гьабун цо бутІа садакъаде кьоллеб букІана, цо бутІа жиндир хъизаналъе напакъаялъе кьоллеб букІана, цо бутІа хІажалъи ккараб мехаль садакъаде ва жамагІаталзул гІаммаб амруялъе къезе абун нахъе лъун толеб букІана»-абун.

12. Дица Сулейман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ гьуриги квегъана. Гьеб гьуриялзул хехлъици цІакъ кутакаб букІана: وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عُدُّهَا شَهْرٌ وَرَوَّاحَهَا شَهْرٌ ۖ وَأَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ ۖ وَمِنَ الْجِنِّ مَن يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ إِذْنِ رَبِّهِ ۖ وَمَن يَزِغُ مِنْهُمْ عَنَ أَمْرٍ نَّانِدُفَهُ مِّنَ عَدَابِ السَّعِيرِ ﴿١٢﴾

радалалдаса къальизегІан гьель толаан цо моцІаль лебалал жидеда рекІунел хІайваназ толеб гІадаб нух. Къальъаралдаса къасилъизегІанги гьедигІанабго нух толаан. Гьеб гьуриялзул кумекалдалъун Сулейман авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир улкаялзул бокъараб бакІалде унаан цадахъ боялги рачун. Радал къватІире арал гьел гІемераб бакІалдеги щун, къаси тІад руссунги рачІулаан.

Дица гьев Сулеймание عَلَيْهِ السَّلَامُ тІохьиги чвахизабуна: Лъим гІадин ракъалда тІад хъвадулеб хІалалъ тамах гьабуна Сулеймание тІохьи – гьесул эмен Давудие махх тамах гьабураб гІадин. Гьеб маххги тІохьиги

тамах гъаби Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб баянаб ва загъираб мугъжизат буклана гъев кIиявго аварагасе.

Гъединго Сулейман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام дица жундулги квегъана, гъесие хIалтIи гъабизе ва гъесие хъулухъ гъабулеллгъун рукIизе. Гъез гъабулеб буклана гIадамазда жиб гъабизе кIолареб захIматаб ва гIемераб хIалтIи. Гъеб кинабго жо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалгъун ва гъесул хIукмуялдалгъун буклана. Сулейманил عَلَيْهِ السَّلَام амруялда гIасилгъарал жундузда дица цIакъ боркъараб жужахIалгъул гIазаб чIамизабизе буго.

13. Гъел жундуца Сулейман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام ралел рукIана гъесие бокъарал гIадинал, рорхатал ва кутакал кIалгIаби. БатIи-батIиял къаркъалабиги (статуял) гъарулел рукIана.

Маххалгъул, Iохъиялгъул ва цогидабги жоялгъул. Гъеб Сулейманил шаргIалда статуяби гъари хIарамаб букIинчIо, гъезие лагълги гъаби хIарамаб буклана. Нилгъер шаргIалда статуяби гъари хIарам гъабуна гъезие лагълги гъабизе гIадамал лгъугинчIого рукIизе.

ЦIакъ кIудиял гъадарабиги (хIарччал, боганал) гъарулел рукIана шайтIабаца: жидеда жанибе лгъим тIураб мехаль хIор буго абун кколел. Гъединго чIахIиял хъагалги гъарулаан цо бакIалда лгъун рукIулел, доре-гъанире росизе кIоларел. Дица гъев Сулейманида ва гъесул агълуялдаги абун: «Нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукру гъабе гъал кIудиял нигIматал жинца нуже кьурав» - абун.

Нужеца авараглгъиги кьун, жундулги квегъун, махх-Iохъиги тамах гъабун ва цогиги гIемерал нигIматал кьун ругелгъул, нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукру гъабун гъесие гIибадат гъабе ва гъев разилгъулел гIамал гъабе.

Ва амма нигIматазда жидеца шукру гъабулел гIадамал дир лагъзадеридаса цIакъго дагъал гурони гъечIо. Гъеб рагIиялдалгъун IадегIанав Аллагъас кантIизарулел руго жиндие шукру гъабизе гIадаб букIиналда ва гъеб шукру гъабиялде гъесизарулелги руго.

14. Дица гъев Сулейман авараг عَلَيْهِ السَّلَام хвезавураб мехаль гъев хун вукIиналда гIадамал ва жундул кантIизаричIо гъесул гIанса кванараб хIапараялгъ (хIутIалгъ) гурони. Гъеб гIансаги бегун Сулейманил

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُونَ مِنْ مَحَلِّبٍ وَتَمَثِيلٍ
وَجِجَانٍ كَالْجُؤَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَتٍ أَعْمَلُوا
أَلْ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٍ مِّنْ عِبَادِيَ الشُّكُورِ ﴿١٣﴾

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ
إِلَّا دَابَّةٌ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ فَلَمَّا
خَرَّتْ بَنِيَّ إِلَيْنُ أَنْ لَوْكَأُوا يَعْلَمُونَ الْعَيْبَ
مَا لَيْسُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٤﴾

къаркъала гюдобе боргун индал жундузда лъана гъев хун
вуклараблъи ва гъел бальгояб жо лъалел рукларалани жидеда
 Сулейман عَلَيْهِ السَّلَامُ хун вукинги лъазе кколеб буклана ва жал геме^{раб}
заманаялъ захматаб хIалтIи гъабулел хугIизе рукинчиО.

Тафсиральул гIалимзабаца абуна: гIадамаз абулеб буклана жундузда
 бальгояб жо лъалаян. Сулейман авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир как балеб бакIалда
 как балеб вукIадго хвана ва жиндир гIансаялда гIадги ваччун, жив
 чIагояб мехаль вуклараб хIалалъ, тIубараб лъагIелалъ гъадин вуклана.
 Гъев чIаго вугин абун гъесдаса хIинкъун, жидеца гъабулел вуклараб
 хIалтIи гъабулел жундулги руклана.

Цинги гъесул гIанса ракъалда цун бугеб бакIалдаса хIапараялъ кваналел
 букIун, гъеб гIанса цояб ракъалде гъетIана, хадуб бегунги ана. Гъеб
 гIансагун цадахъ Сулейманил къаркъалаги гюдобе бегун ана. Цинги
 лъана жундузда Сулейман хун вуклараблъи, гIадамаздаги лъана дозда
 бальгояб жо лъаларелблъи.

Сабит ал-Бананиясдаса бицараб хабаралда буго: Аллагъасул салам
 лъеяв Давуд аварагас жиндир лъималаздаги, руччабаздаги, цогидаб
 агълуялдаги сордо-къоялда жаниб как балеб замана бикъун буклана.
 Гъев Давудил агълуялде гIаде щиб заманаялъ лъугъаниги, гъесул
 рукъов как балеб чи ватулаан абун.

Жидеда Аллагъ разилъаял Муслимица ва Бухарияс бицараб хIадисалда
 буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *«Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ
 бищунго бокъулел как бай буго Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ как бай. Гъев
 сардил бацадаб заманаялъ къижулел вуклана. Цинги тIаде вахъун
 сардил лъабго бутIа гъабун цо бутIа как балаго инабулеб буклана.
 Сардил ахиралда анлъго бутIа гъабун цо батIа хутIараб мехаль
 къижулел вуклана. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бищунго бокъулел кIал ккевейги
 Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ кIал ккевей буго: гъес цо къоялъ кIал кколеб
 буклана, цоги къоялъ кIал биччан вукIулел вуклана. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
 диналъе гIоло гъазават гъабулел мехаль ва тущманасде данде чIвараб
 мехаль гъев рагъдаса лъутулелги вукIинчиО»* – абун.

Жинда Аллагъ разилъаял Жабир асхIабасдаса бицараб хIадисалдаги
 буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *«Давуд аварагасул
عَلَيْهِ السَّلَامُ вас Сулейманил эбелалъ Сулейманида عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Я дир
 вас, мун сардилъ гIемер къижуге. Сардилъ гIемер къижиялъ инсан
 къиямасеб къоялъ пакъиравлъун гъавула»-абун. Ай гъесул лъикIаб
 гIамал дагълъула абураб магIна буго гъеб рагIиялъул*

15. ХIакълъунго, цIакъ кIудияб

гIаламат буклана Сабаальул къавмалъе

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِهُمْ آيَةٌ جَاءَتْهُنَّ مِنَ

гъез гІумру гъабун бугеб ракъалда
 Аллагъ جَلَّ جَلَّ цо вукІиналда ва гъесул
 хІалкІолъи гучаб букІиналда ПюритГел

يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُّوْا مِنْ رَزَقِ رَبِّكُمْ وَأَشْكُرُوا
 لَهُ وَبَلَدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبُّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾

гъабулеб, гъелъул жидеца пикру гъабизе
 ва Аллагъасде جَلَّ جَلَّ иман лъун, гъесул нигІматазда щукру гъабун
 хъвадизе. Гъезул шагъаралъул кваранаб ва квеГІаб рахъалда
 цІакъ кІудиял ахал рукІана гъезда жаниб батІи-батІияб тІаГІамаб
 пихъ бижулел, жанисан лълъимал хъвадулел, жидер раГІдукъ чІун
 ГІадамаз рахІат гъабулеб.

Къатадат абулев ГІалимас абуна: гъел ахазул пихъ барщараб мехалда
 бетІералда тІад гъегъги лъун гъений жанисан чІужугІадан уней йикІана
 ва гъеб гъегъ тІасан гъун (бортун) бачІараб пихъаль цІолеб букІана,
 щибго гІакъуба бихъичІого-абун.

Дица гъел ГІадамазда авараг витІун, гъесул мацІалдалъун абуна:
 «Нужеца кванай БетІергъанасул ризкъи ва гъеб ризкъи нужеэ
 къурав Аллагъасе جَلَّ جَلَّ щукруги гъабе. Гъаб нуж жанир чІун ругеб
 ракъ цІакъ лъикІаб ракъ буго: ах-хур ГІемер бижулеб, гъава-бакъ
 рекъараб, нигІматал ГІемераб. Нужер БетІергъан Аллагъги جَلَّ جَلَّ
 мунагъал чурулев ва жив гурхІулев вуго. Гъев БетІергъанасул
 ризкъи кванараб мехаль ва гъесие щукруги гъабураб мехаль, Аллагъас
جَلَّ جَلَّ нужеэ дунялалда нигІматал жегиги цІикІкІизарула, нужер мунагъ-
 хатІа тІаса лъугъун тола ва ахираталдаги нужеэ алжаналъул нигІматал
 къола.

ЦІакъ кІудияб хІикмат буго БетІергъан Аллагъас جَلَّ جَلَّ жиндир
 халкъалъул тадбир гъабиялъулъ. Дунялалъул рукъов жиндир лагъ
 батІи-батІиял нигІматал къун хъихъулев вуго, гъесие киналго
 маслиГІаталги рекъезарулел руго. Гъев лагъасда тІад къалеб жоги
 буго: «Дуда лъай дур БетІергъан Аллагъ вукІин ва гъес дуе къурал
 нигІматалги кванан гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّ щукру гъабе, дурго
 маслахІаталгье ГІоло берцинаб тІабигІат-ГІамал гъабунги хъваде» - абун.
 Гъаб аманат тІубарав лагъасе Аллагъас جَلَّ جَلَّ дунялалъул рукъобго
 бахъибуголъи къолеб буго: гъесие ризкъиги гІатІид гъабулеб буго,
 гъесул ракІги парахат гъабулеб буго, гъесул чІаголъиги рахІатаб,
 хІинкъи гъечІеб гъабулеб буго. Ахираталдаги Аллагъас جَلَّ جَلَّ жиндир
 аманат тІубарав лагъасе абадиял алжаналъул нигІматал къолел руго.
 Жиндие щибго къварилъи-захІмалъи гъечІого гъаб дунялалъулги
 ахираталъулги саГІадат (бахъибуголъи) босизе ресги букІаго, инсан
 валагъулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّ жинда разилъулареб, гъесие бокъулареб,
 жиндирго напсалгье къварилъи щолеб ГІамал гъабиялде.

Инсанас абадияб рахлат-лазаталдаса таса бишулеб буго дагъабго заманаяль жиндир напсалъе щолерб гьересияб, шайтанияб лазат. Гьеб гIамал инсанасда берцин бихъизабулеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьесул тушманлъун гьабураб, жиндаса цIунеян абун лъазеги гьабураб шайтIаналь. Жив вижарав, жив хьихъулев, ахираталда жиндир гIамалазда рекъараб жазъ жиндие гьабулев БетIергъанасдаги гIасилъун, гьев БетIергъан Аллагъасулги жиндирги тушманлъун бугеб шайтIаналье инсан мутIигIлъи гьечIишха цIакъ тамашаяб амру!

16. Гьел Сабаалъул къавмги Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъеялдаса ва гьесул расуласе мутIигIлъиялдаса руссана, гьез Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нигIматазе щукруги гьабичIо.

فَأَعْرَضُوا فَأَنْرَسْنَا عَلَيْهِمْ سَبِيلَ الْعَرَبِ
وَيَذَلُّهُمْ بِمَجْنَنِيهِمْ جَنَّاتٍ دَرَاتٍ أَكْثَلٍ
خَمَطٍ وَاتِّالٍ وَشَىءٍ مِّن سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾

Цинги дица гьезде тIаде биччана жидер сангарал риххулел иххал ва лъарал. Иххал абула кутакаб цIад бадалго сали-хIашгун жубан бачIунеб лъималда. Гьеб иххица гьезул ахалги чIунтизаруна: цоял гьутIби къолболъан рахъана, цогидал лъималда гъоркъ гъанкъана, гьезул росабиги чIунтизаруна ва гIадамалги рикъ-рикъун, цоги вагIан цIехон гьениса нахъе ана.

Гьеб Сабаалъул къавмаль шулияб сангар гьабун букIана жидер росабздаги ахаздаги тIаде лъим кIанцичIого букIизе ва жидер ах-хурги берцинго ва бечедго букIизе. Гьеб сангаралда нахъа лъугъараб хIоралъул лъималдалъун жидеца ах-хурги лъальалеб букIана. Гьаб Сабаъ ракъалда йикIана Сулейман аварагасде عَلَيْهِ السَّلَامُ иман лъурай Билкъис абулей ханги.

Дица гьезул бечедал ахазул бакIалда бижизабуна жиндир пихъ къогIаб, жибгоги кваназе кIолареб заз-хъарахъ, асалалъул гьутIби ва дагъабго сидроялъул гьутIбиги. Гьаб кинабго жо буго гIадамаз рехун тараб, жиб къачIалареб гIалахалда бижулерб гьветI-хер.

17. Гьаб жазъ гьабуна дица сабаалъул къавмалье, гьез Аллагъасдеги جَلَّ جَلَّالَهُ, гьесул нигIматаздеги инкар ккураб мехаль.

ذَلِكَ جَزَاءُ سَئِيرِ الْمُجْرِمِينَ وَهُمْ فِيهَا
الْكُفُورِ ﴿١٧﴾

Гьадинаяб квешаб жазъ гьабулицха капурал гIадамазе гурони?

18. Дица Сабаалъул росабздаги ва жидель баракат бугел Шамалъул ракъалда ругел росабзда гъоркъоб цоял цоязда риххулел, жал цоцызда гIагарда

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَرَكْنَا
فِيهَا قُرَى ظَاهِرَةً وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّبِيحَ سِيرُوا
فِيهَا الْيَابِلِ وَأَيَّامًا مَّأْمُونِينَ ﴿١٨﴾

ругел росаби гьяруна.

Сабаалдаса Шамалде унел гадамазе щибаб къояль индал къаси сордо базе цо росульан цоги росулъе щолеб хIал гьябуна. Дица гьел гадамаздаги абун: «Нуж хъваде гьал росабазда гьоркъор ва нужеца сапар гьябе сардилъги, къадги, нуж щибго хIинкъичIого» - абун. Гьез цадахъ квен-тIех баччизе кколеб букIинчIо, цIогъабаздаса, гьячагъаздаса хIинкъи букIинчIо, къаси сордо базе цIолеб бакIалъулги къварилъи букIинчIо.

19. Гьал нигIматазда щукру гьябичIого ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ мутIигIлъичIого жидее бугеб рахIат-лазат чIалIгун, гьел гадамаз абун: **Я нижер БетIергъан!** Дуца нижер сапар халат гьябе: нижер росаби цоцаздаса рикIкад гьаре- абун.

Гьез жидерго напсазе зулму гьябуна

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нигIматазда инкар ккун. Дица гьеб къавмги гьябуна хадусел умматазе жидер къиса бицунеллъун. Гьел гьалаг гьарун, гьезул росаби чIунтизе гьарун, гьезул бицен нахъе хутIана, гьезул наслу-тухум тIагIана. Дица гьел тIетIезарун, рикъизарун, батIи-батIияб бакIалде ккезаруна, жидер ватIан гьечIел, магIишат гьечIел, миллат-тухум гьечIел гьаруна.

ХIакълъунго гьаб Сабаалъул къавмалъул къисаялъуль пикру гьябулев чиясе вагIза-насихIат ва гIибрат буго. Жидеца балагъазда сабру гьябулел, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нигIматазда щукру гьябулел гадамазе Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вукIиналда, гьесул хIалкIолъиялда тIоритIел гьябулел аятал ва гIаламаталги руго.

20. Гьал хIакъаб диналдаса къосарал гадамал иблисалъ жиндир мурад тIубарал гадамал руго:

иблисалъе гьел жинда нахърилълъинаризе

бокъун букIана, гьел иблисалда нахъги рильлъана, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурал гадамазул дагъабго къокъа хутIизегIан.

21. ХIакълъунго гьеб иблисалъул ихтияр ва гьунар букIинчIо гадамал къосизаризе: гьезул ракIазуль вас-вас ккезабизе, гьелда жаниб TадегIанав Аллагъасул хIикмат букIун гурони.

Гьеб хIикматги буго Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ загъираб лъаялдалъун лъазе жидеца ахираталда иман лъурал ва гьеб ахираталъул хIакъалъуль

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا
أَنفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ
مُمْتَرِقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ
شَكُورٍ ﴿١٩﴾

وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمُ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ، فَأَتَى بَعُوهُ
إِلَّا فَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِّنْ سُلْطٰنٍ إِلَّا لِيَعْتٰرَهُ
مَنْ يُؤْمِرُ بِآلِآخِرَةٍ وَمَنْ هُوَ مِنْهَا فِي
شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حٰفِظٌ ﴿٢١﴾

жал шакдарулел ругел гѳадамалги. Гѳезие ахираталда жидер гѳамалалда рекъараб жазаъги гѳабизе, гѳел жидер гѳамалалда мукѳур гѳарун, гѳельгие нугѳзал чѳезарун. Дур Бетѳергъан Аллагъ жинда кинабго жо лъалев ва жинца гѳельзул тадбир гѳабулев вуго. Гѳел лагъзадерил гѳамал хъварал кагътал нахъе цѳунулев вуго.

Гѳадегѳанав Аллагъас иблис лагъасде гѳад биччана абураб рагѳиялъул магѳна буго гѳев лагъасул хѳалбихъизе гѳоло гѳесда вас-вас ккезабизе, гѳев шакдаризавизе биччала шайтѳан абураб.

Шайтѳаналда инсан къосизавизе кѳоларо. Къосин лагъасул гѳамал буго, къосизарулел вас-васал ккезари шайтѳаналъул гѳамал буго. Аллагъас ﷻ цѳунарав чиясе шайтѳаналъул вас-васаз щибго зарал гѳабуларо. Хѳасанул Басрияс абуна: нуж ралагъе: гѳеб шайтѳаналь цониги чиясда гѳанса къабуларо, гѳезда хѳал гѳабун щибго жоги гѳабизабуларо. Шайтѳаналъул гѳамал буго гѳадамал гукки, гѳезул хъул лъезаби. Гѳельзул гуккиятъе жаваб къурав чи вуго жив къосарав чиян абун.

22. Дуца гѳел мушриказда абе, Мухѳаммад ﷺ! Нужеца ахѳи бай Аллагъги ﷻ тун жиде лагълъи гѳабурал аллагъзабазда. Нуже лагъкълъи гѳабе абун ахѳе гѳезда, яги нужедаса зарал нахъчѳивае абун ахѳе. Гѳеб ахѳи гѳадада хвараб жо букѳизе буго.

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾

Гѳел аллагъзабазул гѳунар гѳечѳо, гѳезул хѳалги кѳоларо цохѳо зарра гѳадаб жо гѳабизе зобалазда жаниб ва ракъалда гѳад бугеб махлукъаталъе. Гѳел алагъзаби Аллагъасе гѳахъалчагѳильунги гѳечѳо зобал-ракъал рижиялъуль ва гѳезул тадбир гѳабиялъуль. Гѳев Бетѳергъан Аллагъасе гѳезул щибго квербакъиги гѳечѳо. Гѳев Аллагъ ﷻ гѳезда хѳажатавги гѳечѳо. Жиндир ханлъбиялъул ва хѳалкъолъбиялъуль жив цогояв вуго. Кинабго жо жинде хѳажатав, жив щибго жоялда хѳажатав гѳечѳевги вуго.

23. Къиямасеб къоялъ Аллагъасда ﷻ аскѳов цогидасе шапагѳат гѳабун кѳалъазе кѳолев чи вукѳуларо, гѳес шапагѳат гѳабизе изну къурав чи гурони. Гѳел руго аварагѳаби ﷺ Аллагъ жидеда

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ. حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾

разиял муъминзаби ва Аллагъасул ﷻ диналъе гѳоло рухѳи бичарал шагъидзабиги. Жидеца шапагѳат гѳабизе изну къурузул ракъаздаса

хІинкъи араб мехаль, гъез цояз цояздехун абула: нужер БетІергъан Аллагъас щиб жо абураб?-абун.

Гъел жидерго напсазул ургъалиль, Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّالَهُ** цаькъ хІинкъун рукІиндал, гъезда абураб мехаль нужедаса Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** рази вугин ва нужее изну къолеб бугин гъесде гІасилгъарал муъминзабазе шапагІат гъабизе абун – гъел гІажайблъун хутІула ва жидеда рагІараб жо хІакъаб бугодай абун цоцаздехун хитІаб гъабула. **Жидеда доб суал гъабураз абула Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хІакъаб жо абунаиян абун.** Гъес нилгъее изну къуна муъминзабазе шапагІат гъабизе. **ХІакълъунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жиндир даража гІадегІанав, жиндир ханлъи ва хІалкъолъи кІудияв.**

24. Дуца дудехун дагІба-къец гъабулел мушриказда абе, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Зобалаздасаги ракъалдасаги нужее ризкъи къолев щив вугев?-абун.

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْيَاءُكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾﴾

Гъез дуде жаваб гъабуларо ва гъезул жаваб гъабизе ресги букІуларо, гъев цохІо Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго абун мукІурлъи гуреп. Гъез жаваб гъабичІони дуца абе Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго гъев жинца ризкъи къолев Разикъ. **ХІакълъунго ниж ругониги, яги нуж рукІаниги нилгъер цоял хІакъаб, битІараб диналда ругоха, яги баянаб, тІубараб къосиналъуль ругоха - абун.**

ХІакъаб диналда муъминзаби рукІин мухІканаб иш бугониги, Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** жиндир аварасда лъазабулеб буго жинда данде вугев дагІбадуласда квешаб, ракІ бекулеб хитІаб гъабичІого, гъесул ракІ холареп хІалалъ калам гъабизе. Дица бицараб жоялда нуж гІенеккулел гъечІони ва дица бачараб хІужа-далил нужее гІолебги гъечІони дир нужеда гъабизе зулму-хІал гъечІо, ва амма хІакъаб жо бугоха я дун, яги нуж цоял ритІарал рукІин гъаб дагІба-къецалъуль, цоял мекъал рукІин. Гъадинаб калам гъабураб мехаль дагІбадулав ургъизе рес букІула ва гъесие вагІза-насихІаталъ мунпагІат гъабизеги бегъула.

25. Жегиги дуца гъезда абе, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ къиямасеб къоялъ нужеда гъикъизе гъечІо нижер мунагъаздаса ва нижедаги гъикъизе гъечІо нужер гІамалаздаса»-абун.

﴿قُلْ لَأَشْفَعُلَنْ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا نَسْعُلُ عَمَّا نَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾﴾

Гъабги буго жегиги аварас жиндир напс гІодобегІан гъаби ва жинда данде вугев дагІбадуласул хІурмат гъаби жинца баян гъабулеб рагІи.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго дуца гъезда абе: «Нижер мунагъздаса нижеда гъикъизе буго, нужеца гъабураб гӀамалалдаса нужеда гъикъизе буго» - абун. Мунагъал муъминзабазул напсазда гӀунтӀизаруна, авараг гъезул рахъалда вугев дагӀбадулав вугельул. Жинда данде ругел мушриказда абун «нижер гӀамал» абун. Гъаб рагӀи жиндир пикру гъабизе рекъараб ва жиндаса вагӀза босизе мустахӀикъаб буго.

26. Дуца абе, МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужги нижги данде гъаризе руго къиямасеб къоялъ, цинги

нилъеда гъоркъоб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хӀакъаб

ва битӀараб хӀукму гъабизе буго.

ХӀакъълъунго гӀадегӀанав Аллагъ вуго хӀакъаб жоялдалъун хӀукму гъабулев, халкъалъул киналго хӀалалги жинда лъалев. Гъес щивго чиясе зулму гъабуларо. ГӀадилаб хӀукму гъабун хӀакъаб исламияб диналда рукӀарал муъминзаби алжаналде лъугъизарула, купру-ширкалда рукӀарал гӀадамал жужахӀалдеги лъугъизарула.

27. Дуца мушриказда абе, МухӀаммад

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дида рихъизаре нужеца жидее

лагълъи гъабулел аллагъзаби; нужеца

Аллагъасда ширк гъабун жидее

лагълъи гъабулел хъанчал рихъизаре дида.

Дун валагъизе вуго гъезда, щиб жодай буго гъезие лагълъи гъабизе гӀиллалъун ва сабабълъун бугеб абун. Гъаб рагӀи буго мушриказул хӀужа гъечӀюлъи тасдикъ гъабизе абулеб рагӀи. ГъечӀю гъел хъанчал жидее лагълъи гъабизе мустахӀикъал. ЦохӀю Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие лагълъи гъабизе гӀадав, жиндир гуч бергъарав хан ва жиндир гӀадлу битӀарав хӀаким.

28. Дица мун расулълъун витӀун гъечӀю,

МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, цохӀю гӀарабиязда,

Дица мун витӀун вуго кинабго

халкъалда расулълъун.

Гъезул мутӀигӀазе алжаналдалъун

рохел бицизе, гъезул Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гӀасилъаразе жужахӀалъул гӀазабалдалъун хӀинкъиги къезе. Кинниги гӀадамазул гӀемерисел жидеда хӀакъаб жо лъаларел руго,

жидерго купру-ширкалда ва жагъиллъиялда хъвадулел руго. Гъез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъолеб гъечӀю ва ахират букӀинги ритӀухъ

فَلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ

وَهُوَ الْفِتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

قُلْ أَرُونِي الَّذِينَ أُحْفَظُ بِهِمْ شُرَكَاءَ كَلَّا

بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا

وَنَذِيرًا وَلَٰكِن أَكْثَر النَّاسِ لَا

يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾

гъабулеб гъечЮ.

29. Авараг махсароде гъавун гъез
абулеб буго кидаха букIизе бугеб нижее
къотIи гъабураб гIазаб, нуж битIараб жо
бицунел ратани - абун.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدَانِ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾

30. Дуца гъезда абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
нужее къотIи гъабураб гIазаб бачIин
хIакъаб жо буго.

قُلْ لَكُمْ مِعَادٌ يَوْمَ لَا تَسْتَعْتَبُونَ عَنْهُ
سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾

Гъеб гIазаб гъабулеб къо цохЮ лахIзаталь
нахъги бахъуларо, цохЮ лахIзаталь цебеги гъабуларо. Нужее
бокъухъин букIуларо Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амру ва хIукму. Нужеца
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб хехго бачIин тIалаб гъабичIого, гъесда иман
лъезе ва гъев разилъи тIалаб гъабизе хехлъи гъабе.

31. Маккаялъул капурзабаца
абуна нижеца гъеб дуца цIалулеб
Къуръаналда иман лъеларин, гъелдаса
цере рещтIизарурал тIахъздеги иман
лъеларин-абун. Дуда рихъизе ругелани,
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъел капурзаби
къиямасеб къоялъ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
цере эхетизарун чIезарун рукIунеб хIал.
Гъелцоял цояздехун къацандулеб хIалги.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا
الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَوَلَّىٰ
إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ
يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلِ
الَّذِي كَفَرُوا بِهِمْ أَسْتَعْجِلُوا
لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ
لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

Жал лагълъиялда ва загIиплъиялда рукIарал гIадамаз жидеца
ханлъи ва гIамалкIодолъи гъабун рукIарал гIадчагIаздехун абула
нуж рукIинчIелани ва нужеда нахърилъьлунги рукIинчIелани
ниж Аллагъасда иман лъураллъун рукIилаан- абун. Нужеца
къосизарунин ниж, ва нужее гъабизе кколин нижер къосиналъулги
гIазаб - абун.

32. Цинги гъел церехъабаца абула
жидеда нахърилъьлун рукIаразда:
нижецайищха нуж битIараб нухдаса ва
хIакъаб диналдаса руссизарурал,
нужехъе хIакъаб дин бачIун хадуб?

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَعْجِلُوا
أَنْتُمْ صَدَدٌ تَكْفُرُونَ الْهُدَىٰ بَعْدَ إِذْ
جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾

ГъаричIо нижеца нуж хIакъаб диналдаса руссизе. Нильлъехъ
цохЮ авараг вачIана ва нильеда цохЮ дагIватги гъабун. Нуж руго
нужецаго купру-ширк ва мунагъал гъарурал - абун.

33. Цинги жал загIипаллъун рукIарал
гIадамаз дол церехъабилъун рукIаразда

وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَعْجِلُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا

абула: рукІнчІо ниж купру-
ширкалда. Нужеца релъедалги къадги
макру гъабун, гуккун, нахъчІвана ниж
ХІакъаб дин бихъиялдаса ва гъеб дин
гъабиялдаса.

Нужеца амру гъабубеб букІана нижеца
Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккве абун ва
гъесдехун ширк гъабун хъанчазе лагъльи
гъабе абунги.

Гъаб кІиябго къокъаяль цІакъ кІудияб пашманлъи рекІель
бахчун букІула жидеца ширк гъабиялда ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун
гъесие гІибадат бацІцІад гъабунгутІиялда. Гъаб пашманлъи
гъезда бачІула жидеда жужахІалъул гІазаб бихъараб мехаль. Дица
капурал гІадамазул габуралда гудралги рала. Маххул рахсал ва
гудрал рала капурзабазул габуралда, жужахІалъул цІадул гІазабалде
гІадеги. Гъаб кинабго гІазаб гъазие гъабулищха жидеца гъабураб
гІамалалъе жазаълъун букІун гурони? Гъабуларо.

34. Дица цониги къавмалда ва росдал
агълуялда витІарав авараг хутІчІо,
гъеб къавмалъул чІухІарал ва зулмуял
перехъабаца абичІого:

ХІакълъунго нижеца инкар кколеб буго нуж жиндалъун нижехъе
ритІараб диналдаян абун.

35. Маккаялъул мушриказги абун:
нижер боцІи-мал гІемераб буго, васалги
гІемер руго, тухум-къибилги кІудияб
буго. Нижее гІазаб гъабизе гъечІоян.

Гъез абун: нижедасан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разияв вукІиналь къун буго
нижее дунялалъул бечелъи. Ахираталдаги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нижее
гІазаб гъабизе гъечІоян- абун. Гъезул ракІазулъе дунялалъул бечелъи
гурони лъугъулеб гъечІо, гъезул пикруги боцІи-малалде буссараб,
гъелда машгъуллъараб буго. Гъедин бугелъул гъез ахираталъул амруги
дунялалда борцунеб буго.

36. Дуца гъезда абе, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
ХІакълъунго дир БетІергъанас ризкъи
гІатІид гъабун къола жиндие бокъарав
чиясе, жиндие бокъарасе ризкъи
къваридги гъабула.

بَلْ مَكْرُ الْيَتِيلِ وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ
نَّكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُؤُنْدَادًا وَأَمْرُو
الَّذِئِمَّةِ لَتَارَؤُا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَعْتَلَّ
فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُحْزَنُونَ إِلَّا مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٤﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ
مُتْرَفُوهُاءِ إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِءِ كَافِرُونَ ﴿٣٤﴾

وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ
بِمُعْذِبِينَ ﴿٣٥﴾

قُلْ إِنْ رَبِّي يَسْطُرُ الرَّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْمُرُونَ ﴿٣٦﴾

Гьѳб гьѳчЮ инсанасул бахьибуголъиялда ва бахьикъосиналда рекъон букӀунѳб иш. Инсанасул бахьибуголъи бараб буго гьѳсул рекӀель бугѳб иманалда ва гьѳсул черхаль гьѳбулеб ГӀамалалдаги.

Кинниги ГӀадамазул ГӀемерисел жидеда хӀакъаб жо лъаларел руго. Дунялалъул боцӀи инсан гуккулеб жо букӀин жидеда лъаларел руго. Гьѳб боцӀи жидеѳ къурав БетӀергъан Аллагъ вукӀин лъаларел, гьѳсие ГӀибадат гьѳбуларел руго. Гьѳб амру баян гьѳбун ГӀадеГӀанав Аллагъас хадубги абулеб буго:

37. Гьѳб нужер боцӀи-малги, лъималги гьѳчЮ жинца нуж Аллагъасде جَلَّ جَلَّ ГӀагар гьѳрулеб жольун. Аллагъасда جَلَّ جَلَّ ГӀагарлъула жинца гьѳсда иманги лъун гьѳсул расуласда нахьги вильлъун, лъикӀаб ГӀамал гьѳбурав муъминчи.

Гьѳл руго гьѳз гьѳбурав ГӀамалалъул ажру-кири жидеѳ Аллагъас جَلَّ جَلَّ ГӀемерго цӀикӀизабулел ва алжаналда жанир, гьѳб алжаналъул рукъзабахъ, щибго жоялъул ургъел ва хӀинкъи гьѳчӀеллъун рукӀулел ГӀадамал.

38. Дир Къуръаналъул аятал хвезаризе, диналдаса халкъ нахъчӀвазе хъвадулел, жидеда дир ГӀазаб щвеларин, гьѳлдаса жал рорчӀилин ракӀалде ккун рукӀулел ГӀадамал,- жужахӀалъул ГӀазабалъулъ рукӀизе руго ва малаикзабаца ракарун гъенир жанире къотӀизе руго, гъенисан къватӀиб нухги букӀизе гьѳчЮ.

39. Дуца абе, МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хӀакълъунго дир БетӀергъан Аллагъас جَلَّ جَلَّ жиндие бокъарав чиясе ризкъи ГӀатӀид гьѳбун, хӀисаб гьѳчЮго къола, жиндие бокъарасе ризкъи къваридги гьѳбула.

Гьѳб ризкъи ГӀемерлъунин абун нуж гьѳль гуккизе чӀоге. Гьѳб ризкъи жинца къурав Аллагъасе جَلَّ جَلَّ щукру гьѳбизеги кӀочонге. **Нужеца гьѳб ризкъиялда** Аллагъ جَلَّ جَلَّ разильи ГӀалаб гьѳбун напакъаде ва садакъаде щиб жо къуниги, Аллагъас جَلَّ جَلَّ нужеѳ гьѳльул бакӀалда гьѳлдасаги лъикӀаб жо къола. Яги дунялалдаго гьѳсие анцӀго нухаль ГӀемер гьѳбун, ГӀад буссизе гьѳбун. Яги ахираталда ажро

وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرَّبُكُمْ عَلَيْنَا
رُفْقَىٰ إِلَّا مِنَ الْآمَنِ وَتَعْمَلُ صَالِحًا ۗ وَالَّذِينَ
لَهُمْ حِزَابٌ مِّنَ الضَّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ
ءَاثُونَ ﴿٣٧﴾

وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آلِهَاتِنَا مُعْجِبِينَ أُولَٰئِكَ
فِي الْعَذَابِ مُحَضَّرُونَ ﴿٣٨﴾

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ ۗ وَمَا أَنفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ
فَهُوَ خَلْفُهُ ۗ وَهُوَ حَزِيزٌ الرِّزْقِينَ ﴿٣٩﴾

кири цікліне гьабун. ХІакълъунго гьев Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ** вуго жидеца ризкъи кьолезул бищунго лъикІав-абун.

Цо инсанас цогидасе ризкъи кьола гьелда данде жиндие щиб бугониги мунпагІат щвей хал гьабун. Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ** ризкъи кьола жинца лъикІлъи гьабулелвълун ва жив щибго жоялда хІажатав гьечІевълун вукІун.

40. ПІадеГІанав Аллагъас кинабго халкъ гІаде бахъизабулел гІужги рехсе, МухІаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** дуца.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ
أَهْؤُلَاءِ إِيَّائِكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾

Цересел умматазул ва гьаб дур умматальулги мушрикалги гІаде рахъизарулел. Цинги малаикзабазда гьикъула гьал гІадамалищ ругел жидеца нужее лагълъи гьабулел рукІарал?- абун. Малаикзаби алагъабилъун ккурал мушриказда гьабула гьеб хитІаб.

41. Малаикзабаца абула: СубхІанака – мун вацІадав вуго Аллагъ ва гІадеГІанавги вуго. Гьел гьечІо ниже вализаби, Мун вуго нижер вали ва ниж руго дур лагъзал.

قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَإِئْتَانَا مِنْ دُونِهَا بَلْ كَانُوا
يَعْبُدُونَ الَّذِينَ كَانُوا أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾

Нижеда рекъоларо гІадамаз нижее лагълъи гьаби. Гьез лагълъи гьабулел букІана щайгІабазе ва гьезул гІемерисеца гьел щайгІабазда букІана иман льолел.

ЩайгІабаца бицараб жоялда нахърильълун абулел букІана мушрикаца малаикзаби Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** ясал ругин абун ва гьезие лагълъи гьабулелги букІана.

42. Жакъа нужер цонигиязда кІоларо цоцазе мунпагІат яги зарал гьабизе. Жидеца купру-ширкалдалъун напсазе зулму гьабурал гІадамазда дица абула: гьанже чІаме нужеца гьаб жужахІалъул гІазаб, дунялалда ругел мехаль гьаб гьереси гьабулел букІин сабабълун- абун.

قَالُوا لِمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفَعًا وَلَا ضَرًّا
وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي
كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾

43. Гьел мушриказе Дир Къуръанальул жидер хІукму баянал аятал цІалараб мехаль, гьез абулел буго:

«Гъав вуго нуж умумуз гьабулел букІараб диналдаса руссизаризе бокъарав чи. Гъав чи авараг гьечІо.

Гъас цІалулел жоги жинцаго ургъараб

وَإِذْ اسْتَأْذَنَّا عَلَيْهِمْ أَنْ يَتَّبِعُنَا بِسَنَتِ قَالُوا مَا هَذَا
إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانُوا يَعْبُدُونَ
أَبَاؤُهُمْ وَقَالُوا مَا هَذَا إِلَّا إِفْكٌ مُفْتَرًى وَقَالَ
الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ إِنَّ هَذَا
إِلَّا أَسْحَابٌ مُنِيبُونَ ﴿٤٣﴾

гьереси бугоян абун. Х1акъаб жо жидехъе бач1араб мехаль гьелда инкар кколел г1адамаз абулеб буго гъаб Къуръан гьеч1ин жиб баянаб сих1ру гурониян абун.

44. Дица Маккаялъул мушриказе гьелдаса цебе цоги т1ехъги къун бук1инч1о, жидеца гьеб ц1алулеб.

وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ ﴿٤٤﴾

Дудаса цевеккун дица гьезухъе цоги расулги

вит1ун вук1инч1о, гьезие х1инкъи къолевлъун. Гьел мушриказ Мух1аммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кинха гьереси гъавулев? Щиб жоялда борцунеб гьез гъаб Къуръанги гъав аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьел гьересиял рук1ин жидеда лъазе?

45. Гьездаса цере рук1арал умматацаги гьереси гъаруна жидеда рит1арал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. Гьел ц1акъ къуват гуч бугел рук1ана, жидер ханлъи ва бечельги к1удиял рук1ана.

وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا تَبِعُوا مِعْشَارَ مَاءِ آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا أَرْسِلْ فَمَا كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾

Маккаялъул мушриказул къуватги бечельги бахунаро дозие къун бук1араб жоялъул анцил бут1аялъулги анцил бут1аялде. Гьез дир аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гъаруна. Дица кинха гьел гъалаг гъарурал!

Дица гьезул рижин бакъвазабуна, росо-ракъги т1аг1изабуна. Гьел къавмал гъалаг гъарурав Аллагъасда عَلَّيْهِ السَّلَامُ к1ола гьал Маккаялъул мушрикалги гъалаг гъаризе.

46. Дуца абе, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица нужеда ваг1за гъабулеб буго цо жоялдакъун: нуж х1акъаб жо лъазабизе ва гьеб загьир гъабизе Аллагъасе عَلَّيْهِ السَّلَامُ г1оло т1аде рахъа цо-цо ругониги, к1и-к1и ругониги ва нужеца пикруги гъабе гъав Мух1аммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ х1акъальбулъ.

* قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَحْدَةِ اللَّهِ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَشْقًى وَإِنْ كُنْتُمْ تَتَفَكَّرُونَ مَا يَصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾

Нужеда лъазе буго гьев жундуца ккурав чи гьеч1еблъи ва гьес ц1алулеб Къуръанги Аллагъасул عَلَّيْهِ السَّلَامُ калам бук1ин. Гьев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго нуже х1инкъи къолев чи, гучаб жужах1алъул г1азаб бач1инелде цебе, нуж кант1еян ва гьеб г1азабалдаса ц1унеян абун.

47. Дуца гьезда абе, Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дица нужедаса ужра-мухъ т1алаб гъабулеб гьеч1о нужехъе Аллагъасул

عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾

رسالات швезабиялда данде. Дие бугеб ажру гьечю цохю
Аллагьасда جَلَّ جَلَّاله гурони – гьев Аллагь جَلَّ جَلَّاله вуго жинда кинабго
жо бихьулев ва лъалев.

Дица бицулеб ва гьабулеб жо лъала гьесда ва нужеца гьабулеб жоги
лъала. Шивасе жиндир гӀамалалда рекъараб жазагьи гьабула.

48. Дуца абе, МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Дир قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْدُؤُا بِالْحَقِّ عِلْمَ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾
БетӀергъан Аллагь вуго жинца хӀакъаб жо
загьир гьабулев ва гьелдалъун батӀулаб жо хвезабулев.

Жинда бальгояб жоги лъалев вуго гьев Аллагь جَلَّ جَلَّاله. Инсанасда
бихьулареб ва лъалареб жо лъала Аллагьасда ва гьесул хӀукму-
къадарги жиндиль пайда бугеб, жиб гӀадлюяб букӀула.

49. Дуца абе, МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хӀакъаб قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبَدِّلُ الْبَطِلَ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾
динул ислам бачӀана, гьельул нурги
загьирлъана ва гвангъана.

БатӀулаб жоги тӀубанго тӀасан ана, гьеб
тӀокӀаб тӀад буссун бачӀуларо- абун.

50. Цогиги дуца абе, МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قُلْ إِنْ صَلَّيْتَ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَى نَفْسِي وَإِنْ
أَهْتَدَيْتُ فِيمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ سَمِيعٌ
قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾
дун къосун ватани хӀакъльунго гьеб
къосин дирго напсалъул гӀайиб буго ва
гьельие бугеб зулму буго.

Дун битӀараб нухда тӀовитӀаравлъун
ватани гьеб Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّاله бугеб тӀоритӀел буго ва гьес дида
вахӀю гьабураб жоялдалъун буго. ХӀакъльунго Аллагь جَلَّ جَلَّاله
вуго ахӀарасул гьаракъ жинда рагӀулев ва гьесие жаваб гьабизе
гӀагардаго вугевги. КигӀанго бальго гьабуниги къосарав ва витӀун
ккарав чиясул гӀамал жинда лъалев вуго.

51. Дуда мушриказул хӀал бихьизе وَلَوْ تَرَى إِذْ فَرَغُوا فَكَّرَتْ وَأُخِذُوا مِنْ
مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾
букӀарабани, МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел
къиямасеб къояль тӀаде рахъизаридал ва
гьезул хӀинкъи бергъун бугеб мехаль!

Гьезие лъутизе ва рортизе бакӀ букӀуларо, Аллагьасул جَلَّ جَلَّاله
гӀазабалдаса рорчӀиги букӀуларо. Гьел гьеб бакӀалдасаго росун
жужахӀалде жаниреги рехула.

52. Гьеб гӀазаб жидеда бихьараб мехаль, وَقَالُوا آمَنَّا بِهِ وَإِنَّا لَلتَّائِبُونَ مِنْ
مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾
Къиямасеб къо букӀинги хӀакъльараб
мехаль, Аллагьасда جَلَّ جَلَّاله инкар ккун
рукӀарал гӀадамаз абула:

«Нижеца гьеб Къуръаналда ва гьев аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман

лъуна» - абун. Гъезие бокъун буго цІакъ рикІкІадаб бакІалдаса кънямасеб къоялъ тІад рахъизарураб мехаль иман лъезе, дунялалдаго ругеб мехаль иманги лъечІого. Ва гьелдалъун жал хвасарлъизе. Гъеб гьечІо иман лъолеб бакІ. Гъеб буго жазаъ гъабулеб бакІ.

53. ХІакълъунго гъез Аллагъасдаги
جَلَّ جَلَّ اхираталдаги инкар ккун букІана
дунялалда ругеб мехаль,

وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْدِرُونَ
يَالْتَعِبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾

ахираталъул амруялъуль гьересияб,
жидеда лъалареб жоги бицулеб букІана, гъеб ахираталдаса жал
цІакъго рикІкІадги рукІун. Ахират букІизе гъечІин, хІисаб-мизан ва
алжан-жужахІ букІизе гъечІин абулеб букІана гъез.

54. Гъанже гъез жинда хъул гъабулеб
алжаналдаги гъездаги гъоркъоб пардав
гъабуна ва гьелдаса жал рикІкІад
гъаруна. Гъедин алжаналдаса рикІкІад
гъаруна цересел умматазул жидеца

وَجِلَّ يَبْتَهُمْ وَيَبْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فَعَلَ
بِأَشْيَاءِ عِهِمْ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكِّ
مُرِيبٍ ﴿٥٤﴾

ахираталде инкар ккурал гІадамалги. ХІакълъунго Гъел киналго
рукІана ахираталъул амруялъуль цІакъ жал щакдарулел, гьелда
божуларел.

Ахираталде щвараб мехаль пашманлъиялъ мунпагІат гъабуларо.
Гъениб инсанасе гъаб дунялалда жинца гъабураб гІамал гуреб
жоги батуларо. Гъеб ахираталъул БетІергъан Аллагъ جَلَّ вуго гъаб
дунялалъул БетІергъанги. Гъедин бугельуль инсан кантІизе рекъараб
буго жив Аллагъас جَلَّ гІададаго вижун гъечІеблъиялда, жинда тІад
къараб амру-нагъю букІиналдаги. Гъеб амру-нагъю тІубаялда рекъараб
жазаъ ахираталда жиндие гъабизе букІиналдаги. Аллагъги جَلَّ
гъечІо, ахиратги гъечІо абун чІарал инкарчагІи кантІизаризе нильеда
кІоларо Аллагъасе جَلَّ бокъун гурони. Амма жив Аллагъасдаги جَلَّ,
ахираталдаги божулел чи гъапулго вукІин, жинда тІад къараб амру-
нагъю тІубачІого вукІин цІакъ ахІмакъаб иш буго.

Аллагъас جَلَّ тавпикъ къеги жив разияб гІамал гъабизе.

Аллагъасул جَلَّ тавфикъалдалъун сурату Сабаалъул тафсир ва
таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру тІадегІанав Аллагъасе буго.

35. Сурагу Фатир

Маккаядла рецтИзабураб, жинда жаниб Кикъоялда цуго аят бугеб.

Гъаб сурат рецтИзабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас. гъижра гъабиледе дагъабго цебе. Гъаб сураталда жанибги Аллагъ цо гъави, аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ритИухъ гъари бицун буго. Къиямасеб къоялъ хварал тIаде рахъинаризе рукIин, хIисаб-мизан, алжан-жуужахI букIинги баян гъабун буго.

Аллагъасул хIалкIольиялде тIоритIел гъарулел гIаламатал рицунаго зобал-ракъал рижин, малаикзаби, гIадамал ва жундул рижиги бицунеб буго. ПIадегIанав Аллагъас хIалкIольиялде зобалазул рахIматлъун бугеб цIад рецтИзаби, гъелдалъун ах-хур бижиги баян гъабулеб буго. Сордокъо цоялъ цояб хиси бицун, инсанасул вижи баян гъабун, Аллагъасул хIалкIольиялде тIоритIел гъабулел гIаламатал баян гъарун руго.

Муъминчиги капурчиги цоцздаса кигIан батIияв вугев бицун, гъелье мисалал рачулел руго. Гъаб исламияб умматалъ ирсалъе босараб зобалазул дин бицунго хирияб дин букIин, гъаб Къуръанги бицунго хирияб тIехъ букIин бицун буго. Мушиказ хъанчазе лагълъи гъаби бицун ва гъезул хIал бицун лъугIизабун буго гъаб сурат.

Гъалда цIар лъуна сурагу фатир абун. Гъелъул магIна буго «Жинца бижулев», «Мисал-сурат цебе гъечIолого тIоцебе жо бижулев» абураб. Гъаб сураталда жаниб ПIадегIанав Аллагъас махлукъат бижиялъул гIажайбаб хабар бицун букIиналъ лъуна гъалда гъаб цIар.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Кинабго рецт ва щукру ПIадегIанав Аллагъасе буго: щибго мисал-сурат цебе гъечIолого зобал ва ракъ бижарав. Жинца малаикзабиги гъарурав жиндир аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَام ритIулел чапарзабилъун:

Жидее кIи-кIи, лъаб-лъаб, ункъ-ункъ куркъбиги ругел гъел малаикзаби. Аллагъас хIалкIольиялде жиндир халкъальгулъ бокъараб сипат цIикIизабула: ЦохIо гъаналдаса рижарал инсанасул лугIби цоял

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ
السَّمَكِ كَيْدُ سُلَّ أَوْ فِي أَحْيَاةٍ مَشْنَى وَتِلْكَ
وَرُبَّعٌ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

жидеда бихьулел гьарун, цоял жидеда рагIулел гьарун, цоял жидеда махI льалел гьарун. **ХIакьльунго ТIадегIанав Аллагъ вуго жиндир кинабго жоялда хIалкIольи бугев, жиндие бокьараб иш гьабизе гьев щибго жояль нахьчIваларо.**

2. ТIадегIанав Аллагъас лагъзадерие рахIмат ва ризкъи рагъараб мехаль, гьев кквезе ва гьукъизе кIолев щивго чи вукIуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир рахIмат ккураб мехаль ва гьев гIадамазе

مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا
وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مَرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

къварид гьабураб мехаль гьев къезе кIолев чиги вукIуларо.

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жиндир къуват-гуч бергъарав жиндир тадбир хIакимияв. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хIукму гьабураб иш жиндиль пайда ва маслихIат бугеб букIула.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нигIматал гIатIид гьабураб мехаль гьелда шукру гьабизе тIадаб буго лагъасда. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нигIмат ва ризкъи къварид гьабураб мехаль, гьелда сабру гьабизеги тIадаб буго. Ризкъи гIатIидго къураб мехаль, гьелдалъун гIибадат гьабиялдаса машгъул гьавугеян гьаризе ккола Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ. Ризкъи къварид гьабураб мехаль Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ щим бахъун батугеги абун хIинкъизе ккола ва тавбуги истигъфарги гIемер гьабизе ккола.

3. Я гьал гIадамал! Нужеца ракIалде щвезаре Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужее къурал нигIматал. Ва гьезда данде Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ шукруги гьабе. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нигIматал рехсей ва гьел ракIалде щвеялдаса мурад буго гьел нигIматал къурав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ ракIалде щвей ва гьесие рецц гьаби.

يَتَّيَبُهَا النَّاسُ أَذْكَرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْهِمْ هَلْ مِنْ
خَلْقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاَنَّى تَوَفَّكُونَ ﴿٢﴾

НигIматазда инкар ккунгутиги буго, гьел Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разияб нухалда харж гьари ва гьел нигIматазул БетIергъанасе мутIигIльиги.

Нуж рижарав, гьаб кинабго махлукъатги жинца бижарав, жив цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурев цоги халикъ вугищха жинца нужее зобалаздасаги ракъалдасаги ризкъи къолев. ГьечIо цоги Халикъ ва Разикъ, гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурев жиндие лагъльи гьабизе тIадав цоги щибниги жоги гьечIо. Гьаб кинабго иш баянлъун хадубги Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гIибадат гьабичIого хьанчазе лагъльи гьабиялда кин руссунел?

ТIадегIанав Аллагъ жинца кинабго жо бижулел вукIин лъараб мехаль, кинабго жоялъе ризкъи къолев, гьел хьихьулел ва гьезул тадбир гьабулевги гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вукIин лъараб мехаль, инсанасда тIадаб

буго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндие гѳибадат гъабизе хІакъав ва тІадав БетІергъан вукІинги лъазе ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гѳибадат бацІцІад гъабизе, гъесдехун щибго жо гІахъбал гъабичІого букІизеги.

4. Маккаялъул мушриказ мун гъереси гъавунин абун дуца ракІ къварид гъабуге, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. дуда цере рукІарал аварагъабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъареси гъаруна гъезул къавмалъ.

وَإِنْ يَكَذِّبُونَكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رَسُولٌ مِّن قَبْلِكَ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥﴾

Киналго гІадамазул ва киналго умуразул ахирияб руссин тІадегІанав Аллагъасде буго. Дуца сабру гъабе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъи бачІинегІан. Гъеб квербакъи бачІинги хІакъаб буго.

5. Я гъал гІадамал! ХІакълъунго Къиямасеб къо букІинги, хІисаб-мизан ва жазаъ букІинги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб къотІи буго.

يَأْتِيهَا النَّاسُ مِنْ أِنَّا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا فَلَا تَعْرَكُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَلَا يَغْرَبَكُمُ وَاللَّهُ الْعَزِيزُ ﴿٥﴾

Гъеб жазаъ гъабулеб къоялъ цониги чи хутІизе гъечІо жиндир гІамалалда рельлъараб жазаъ гъабичІого. Гъаб амру гъадин бугельул **нуж гуккизе рукІунге** дунялалъул берцинлъиялъе ва чІаголъялъе. Гъеб даимаб жо гъечІо, гъеб хехго тІаса унеб, жиндаса чІухІизе бегъулареб, жинда божун рукІизе бегъулареб жо буго.

Гъединго **нуж гуккизе чІоге** Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурхІел-цІобалда божун, гъесул нигІматал гІемерлъиялда божун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нигІматалги, сахлъиги, рахІатги капурчиясеги къола. Гъел нигІматал дуе къунин абун дудаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъун вугин абун ракІалде ккоге. Гъеб буго щайтІаналь инсан гуккулеб бакІ. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхІулев вуго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ тІаса лъугъулев вугоян абун щайтІаналь инсан Аллагъасде гІасиллъиялда жанив чІезавула, гъесул хьулги халат гъабула.

6. ХІакълъунго щайтІан буго жиндир нужедехун тущманлъи бугеб, нужее зарал гъабизе кидаго жиб ургъулеб. Нужеца гъеб щайтІанги нужер тущманлъун ккве!

إِنَّ السَّيْطَانَ لِكُفْرٍ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٥﴾

Нуж гъелда божуге, гъелье мутІигІлъуге. Нуж кидаго цІодорго рукІа гъеб щайтІаналъул макруялдаса.

ХІакълъунго гъеб щайтІаналь жинда нахърилъгъарал боял ахІула жужахІалъул бетІергъабильун рукІулеб гІамал гъабиялда. Гъеб щайтІан абадияб жужахІалда букІизе бугин жиндие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къотІи гъабураб бугельул, гъельул мурад букІула гІадамал къосизари

ва гьелги жиндие букӀулеб Ҡазабалъуль Ҡахьял гьари.

Цо Ҡалимчияс абуна: «Ҡажаибаб жо гьечӀишха жиндие кидаго лъикӀлъи гьабулев Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ инсан Ҡасилъи ва жиндир хӀакъаб тушманлъун бугеб шайтӀаналъе гьев мутӀигӀлъи»-абун.

7. Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ ва ахираталда инкар ккурал Ҡадамазе цаӀкъ гучаб Ҡазаб букӀизе буго. Жидеца Аллагьасда

الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъурал ва аварагьса нахърилъуль лъикӀаб Ҡамалги гьабурал Ҡадамазе Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахьалъан мунагьал рахчи ва хирияб алжан букӀизе буго. Гьеб кӀиго рукъ гурони ахираталда гьечӀо. гьаб кӀиябго рукъальул цояб рукъов лъугьинчӀого инсанасе ресги гьечӀо. Гьеб амру бичӀӀинчӀого ахӀмакълъиялда хьвадиги инсанасда рекъараб гьечӀо.

8. ШайтӀаналъ жиндир квешал Ҡамалал берцин рихъизарун, гьель гуккун хьвадарав чиги, квешал Ҡамалал гьаричӀого, Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тӀалаб гьабун хьвадарав чиги ващад вукӀинишха? Аллагьас жиндие бокъарав чи битӀараб нухдаса къосизавула:

أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسْبًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبُ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَتٌ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾

гьев жинца тӀаса бишараб къосиналъуль тола. **Жиндие бокъарав чи битӀараб нухдаги тӀовитӀула:** гьесие квербакъи гьабула жинца тӀаса бишараб битӀараб нухда хьвадизе. Гьел мушриказ иман лъечӀогойин абун раӀӀ къварид гьабун, дур напс пашманлъуге абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ХӀакълъунго Аллагь вуго гьез гьабулеб Ҡамал жинда лъикӀ лъалев ва гьезие ахираталда Ҡазабги гьабулев.

9. Гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жиндие гибадат гьабизе хӀакъав нужер БетӀергьан, жинца накӀӀал цоцаде данде рачизе гьурал ритӀулев. Цинги гьел накӀӀаздаса, ракъалде тӀад берцинаб цаӀдги базабулев.

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُبْرِئُ سَحَابًا مُسْقِنَةً إِلَىٰ بِلَادٍ أَمْيَّتٍ فَأَحْيَيْنَاهُ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَٰلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾

Дица гьеб ракъги чӀаго гьабула–жиб бакъвараблъун ва хвараблъун букӀараб. Гьаб цаӀд баялдалъун ракъ чӀаго гьабулеб Ҡадин Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ хварал Ҡадамалги тӀаде рахъизарула. ТӀадеҠанав Аллагьасе гьабизе кӀолареб жо букӀуларо гьесие жиб гьабизе бокъараб мехаль.

Жинда Аллагь разилъаяв имам АхӀмадица бишараб хӀадисалда буго:

Абу Рузайнил Гукъайли абулев асхабас Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Я расуллаги! Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хварал Гадамал кин чIаго гъарулел? Гьел чIаго гъариялде тIорител гъабулеб ГIаламат щиб бугеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ махлукъаталда жаниб?» - абун. Аварасда جَلَّ جَلَّالَهُ абун: «Мун цониги нухалъ инчищ жиб бакъвараб, жинда тIад щибго хур-херги гьечIеб ракъалда тIасан? Цинги гьебго ракъ дуда бихъичищ жиб харил цIун гьелчолелбун?» - абун. Дица абун: «Гьеб жо дуда бихъана, я расуллаги!» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Гьедин чIаго гъарула Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хварал Гадамалги» - абун.

10. Жиндие кIодолги ва хиралги бохун щив чи вугониги, гьев чияса лъай кинабго кIодолги ва хиралги цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ букIин. Гьев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ кьурав чиясе гурони кIодолги ва хиралги букIуларо.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ
الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ
وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ
شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يُسْوَرُ ﴿١٠﴾

Жиндие кIодолги ва хиралги кьваригIарав чи тIадеГIанав Аллагъасе мутIигIлъизе ккола. Жинда мутIигIлъарав, жив разилги тIалаб гъабурав чиясе кьола Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дунялалъулги ахираталъулги кIодолги ва бахъибуголги.

Гьев Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ бахула кинабго лъикIаб раГIи ва ГIамал: Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рехсей, гьесда дугIа гъаби, Къуръан цIали, тасбихI гъаби, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ шукру ва рещ гъаби. **Инсанас гъабураб лъикIаб ГIамал Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндихъе борхун кьабул гъабула.**

Гьеб раГIиялъул маГIна буго тIадеГIанав Аллагъас цохIо лъикIаб раГIи абиялда данде лъикIаб жазаъ гъабуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ кьабул гъабула лъикIаб раГIиги гьелда рекъараб ГIамалги кIиябго цадахъ бугеб мехаль.

Къатадатица абун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ГIамал цадахъ гьечIеб раГIи кьабул гъабуларин абун. ИбнухатIибица абун лъикIаб ГIамалалъ гьеб ГIамал гъабурав чиясул даража-макъам тIадеГIан гъабула ва гьеб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ кьабул гъабулеб бакIалде щезабула-абун.

Жидеца макру гъабулел ва квешал ГIамалал гъаризе хIиллял нухал цIехолел ГIадамазе цIакъ гучаб ГIазаб букIизе буго. Гьел ГIадамаца гъабулеб макру ва хIилла ГIадада хвезе буго ва гьелги ГIодорегIан гъаризе руго. Гъаб раГIи буго Къурайшиязул мушриказ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе зарал гъабизе батIи-батIиял хIиллаби ва макраби ургъулел рукIин баян гъабун, гьезул хIиллялъ аварасе جَلَّ جَلَّالَهُ зарал гъабизе гьечIеблги, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир

авараг цІунизе вукІин баян гьабун абураб раГли.

11. ПадегІанав Аллагьас нуж рижана

ракьалдаса: нужер кІудияв эмен

Адам ракьалдаса вижиналдалгун.

Цинги хадусеб нужер рижин гьабуна

манидал кьатІраялдаса: Бихьиназул

ва руччабазул мани цоцаль

жубаялдалгун. Цинги нуж гьаруна

бихьиналлгун ва руччабилгун:

нуж цоцаль рекъезе, цоцазе рокьун цадахь рукІизе, нужеца лъимал гьаризе ва наслу-тухум нахье хутІизе.

Цониги кьинаб жо кьинаб лъугьуларо ва гьеб кьинаб жояль

тІинчІги гьабуларо ПадегІанав Аллагьасда лъан гурони ва

гьесул хІукму-къадар букІун гурони. Цониги чияс Гемемерал сонал

раларо дунялалгун рукьов жив чІаго хутІун, цогидав чи хеккоги

холаро, гьебги Аллагьасда جَلَّالَهُ اسклОб бугеб ЛавхІул-махІфузалда

хъвараб хІукму букІун гурони. ХІакългунго гьаб кинабго жо

азалияб хІукмуялгун къадар гьабиги хадуб дунялалда загьир гьабиги

ПадегІанав Аллагьасе цаКъ бигьаяб амру буго.

12. КІиги батІияб ральдал лъим цоцазда

башадаб букІуларо жиндаса мунпаГат

босиялгун рахьалгун: гьаб цо лъим

жиб гьекъезе бегьулесб, жиндир тІаГІам

лъикІаб ва бигьаго гьекъон унеб.

Гьаб цояб лъим жиб цІамхІалаб, жиндир

цІамхІалгьи Гемемералгьи кьогІгьараб.

Гьеб кІиябго ральдалдаса кьватІибе

гІатІгояб гьан бахьула: ччугІа ккола

ва гьеб нужеца кванала. Нужеда тІад ретІулеб курхьин-кІиликІ

гьабизе луьлуал, маржанал ва жавгьаралги рахьула.

Гьеб ральдалда тІад хъвадулел кІудиял гумиги рихьула дуда.

Гьел гумузда тІад рекІун рикІкІадаб сапаралде ун нужеца даран-

базар гьабизе ва нужеца ризкьи тІалаб гьабизе. Гьаб кинабго жо

Аллагьас جَلَّالَهُ нужеца бижун бугс ва квегьун буго, нужеца Аллагьасул

جَلَّالَهُ нигІматазде данде щукру гьабизе ва гьесие ГИбадат гьабун

гьев рази гьавизе.

Ибнукасирица абуна: гьаб кІиги батІияб ральдал лъималгун мисал

ПадегІанав Аллагьас муьминзабазе ва капурзабазе бачараб мисал бугин

абун. Гьаб аяталдалгун мурадги буго Аллагьасул جَلَّالَهُ хІалкІольгиялда

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نَفْثَةٍ ثُمَّ
 جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أَنْثَى وَلَا
 تَضَعُ إِلَّا يَعْلَمُهُ وَمَا يَعْمُرُ مِنْ مُعْتَمِرٍ وَلَا
 يُنْقِصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ
 يَسِيرٌ ﴿١١﴾

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذَبٌ فُرَاتٌ
 سَائِغٌ شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلِّ
 تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ
 حَبِيَّةً تَنْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلُوكَ فِيهِ مَوَاجِرَ
 لِيَتَّبِعُوا مَنْ فَضَّلَهُ وَاعْلَمُكُمْ
 تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

ПоритГел гьабулеб далил бицин. Цогиги жиндир хІалкІюлъялда
ПоритГел гьабулеб далил бицун тІадеГІанав Аллагьас абуна:

13. Жинца сордо кьоялде жанибе
лугьгизебулев вуго тІадеГІанав
Аллагь риидал кьо кІудияб гьабун,
сордо гьитІин гьабун гьабулев.

Гьединго жинца кьо сордоялде жанибе
лугьгизабулевги вуго. Хасало кьо
гьитІин гьабун, сордо кІодо гьабун.

Жинца бакьги моцІги жиндир

амруялдалъун квегъаравги вуго. Гьеб кІиябго хьвадулеб буго
жиде бихьизабураб заман швезегІан, жиб кІиялзулго нухдаса
кьосинчІого, жидер хехлъи хисичІого, кьиямасеб кьо швезегІан
хьвадулеб руго бакьги моцІги.

Инсанас жидедаса мунпагІат босизе квегъаралги руго бакьги моцІги:
бакьул хинлъиялдаса гІемер мунпагІат босула инсанас. МоцІрол
канлъиялдаса мунпагІат босулеб заманги букІула: сапаралда ва
гІалахалда ругеб мехаль. Гьеб бакьги моцІги хьвадулеб букІин
жагъилияб заманаялъ хІисаб гьабулеб букІана дунял цо бакІалда чІун
бугин ва гьеб кІиябго баккун ва тІерхьун хьвадулеб бугин. Инсанасул
гІелму цебетІураб мехаль гьеб хьвадиялзул маГІна батІияб хІалалъ
букІин баянлъана.

Гьаб Къуръан цІакъ кІудияб хІикмат жинда жаниб бугеб тІадеГІанав
Аллагьасул калам букІин тасдикъ гьабулеб гІемерал гІаламатал
руго гьаб дунялалда тІад. Гьел гІаламатал муъминзабазда гурони
рихьуларо. Гьаб бакъ-моцІ хьвадиялзул масъала тІадеГІанав Аллагьас
Къуръан рещтІизабулеб заманаялъ рукІарал жагъилзабазда бичІІулеб
хІалалъ бицана. хадуб гІелмуялзул цебетІей лугьгараб мехаль гьеб
гІелмуялги Къуръаналзул хІукму тасдикъ гьабуна гІелмуялда
рекъараб нухалдалъун.

Гьев Аллагь **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго нужер БетІергъан: жинца нуж рижарав ва
нужеца жиндие гІибадат гьабизе тІадав. Гьев Аллагьасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** буго
кинабго жоялзул ханлъи ва бетІергъанлъи. Гьев Аллагьги **جَلَّ جَلَّالَهُ**
живго тун мушрикажиде лагълъи гьабулеб аллагъзаби, гагаялда
тІад букІунеб тІеренаб хьал гІадаб жоцин жидер ханлъиялда
гьечІел руго.

14. Нужеца ахІани гьезда нужер
гъаракьги рагІуларо, гьеб гъаракъ
рагІулеб букІарабаниги гьезда

يُؤَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي
الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلًّا
يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكُمْ اللَّهُ
رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ
دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾

إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا
مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ

Кюлароан нужее жаваб гьабизе.

بَشْرِكُمْ وَلَا يُنَبِّتُكَ مِثْلَ خَبِيرٍ ﴿١١﴾

Гьел рухI гьечIел ганчIазул, цIулалъул ва

цогидаб жоялъул гьарурал хьанчал ругелъул. Къиямасеб къоялъ гьез инкарги ккола нужеца жидее гIибадат гьабичIин абун. ПIадеГIанав Аллагьас гьел рухI гьечIел хьанчалги кIалъазарула къиямасеб къоялъ, гIадамазул хIисаб-мизан камилго гьабизе, гьезул хIужа къотIизабизе. Гьедин кIалъазарураб мехаль хьанчацаги абула нижеца гьал гIадамазда амру гьабичIин нижее гIибадат гьабеян абун.

Кинабго жоялъул авалги ахирги лъалев, загьирги батIинги лъалев Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ бицулелдаса лъикI дуе хIакъаб жо бицуларо, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, цоги щивниги чияс.

15. Я гьал гIадамал! Нуж киналго

Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ хIажатал руго. Нужее

рес гьечIо гьев Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ

кIанцичIого ва гьесда гьаричIого.

Гьев Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ кьун гурони нужее гIумруги гьечIо, сахлъиги гьечIо, ризкъиги гьечIо. ПIадеГIанав Аллагь вуго жив щибго жоялда хIажатав гьечIев, кинабго рахьалъан жиндие рецц гьабизе рекъарав хан.

* يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ

وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾

16. Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъани гьес нуж

киналго цо лахIзаталда жанир гьаб

дунялалдаса гIагIизарила ва нужер

бакIалда цоги халкъ бижила.

إِنْ يَشَاءُ يُدْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٦﴾

17. Гьедин нужги гьалаг гьарун цоги халкъ

бижи Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ щибго захIматаб иш

гьечIо.

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بَعِزٍ ﴿١٧﴾

Гьесие бокъараб жо «Кун» абураб рагIи абиялдалъун лъугьула.

18. Цониги жинца мунагь гьабураб

напсалда цогидаб напсалъул мунагь

баччизабуларо. Жиндир мунагьазул

бакIлъи цIикIIараб цо напсаль жиндие

кумек гьабун мунагьал гIаса росеян

цоги напсалда гьарани, гьель кумек

гьабуларо ва гьеб напсалдаса мунагьазул

бакIлъи гIаса босуларо, гьев жинда ахIи

барав чи гIагарав вугониги, гьудул-гьалмагь вугониги.

ХIакълъунго дуца гьаб Къуръаналдалъун хIинкъи кьола,

МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун гьесул

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ

إِلَىٰ حِمْلِهَا لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَّلَوْ كَانَتْ

فَرْسًا إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ

بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا

يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ ۗ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

гИзабалдаса хинкбулел, гъаибаб жоялдаги божулел муъминзабазе, жидеца паризаяб какги рукугI-сужда тIубан балел. Жинца напе мунагъазул чорокIтиялдаса бацIцIад гъабурав чи жиндиего лъикIлъи ва рацIцIалъи гъабулев чи вуго. Кинабго халкъалъул руссин ахираталда тIадегIанав Аллагъасде буго. Ва щивав чиясе гъесул тIамалалда рекъараб жазабги гъабизе буго.

19. Жинда канлъи бихулев муъминчиги, وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾
жинда щибго жо бихуларев капурчиги
кIнявго къадру бащадав вукIуларо.

20. Купру-ширкалъул, жагъиллъиялъул وَلَا الظَّالِمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾
бецIлъабиги иман-исламалъул нурги кIнябго
къимат бащадаб букIуларо.

21. РагIадалда рельгъараб батIулаб жоги, وَلَا الظُّلُومُ وَلَا الْحُرُورُ ﴿٢١﴾
бакъул бухIиялда рельгъараб хIакъаб жоги жиб
кIнябго бащальуларо.

Къосинги тIоритIелги цоцада бащальуларо. Алжанги жужахIги цоцаде бащальуларо. Кириги гIакъубаги цоцада бащальуларо.

22. Хварал чагIазда рельгъарал وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ
купру-ширкалда чIарал гIадамалги يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ وَمَا أَنتَ بِمُسْمِعُ مَن فِي
жал чIагоял лъун ругел, жидеца الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾
Аллагъасда عَلَّمَ لَهُ иман лъурал
гIадамалги бащальуларо, жидер гIакълу-

гIелму камилал гIадамалги жагъилал гIадамалги рашальуларо.
ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъасда кIюла жиндие бокъарав чиясда иман-исламалда гъев ахIулеб дагIват рагIизабизе ва гъесда жаваб къезабизеги. Дуда кIюларо, МухIаммад, хун хабаль лъун ругел гIадамазда рельгъарал капурзабазда ислямяб дагIват рагIизабизе. Жидер ракIал бецIал рукIиналъ, гIундулги гIинкъал рукIиналъ, гъел рельгъинаруна хобалда жанир лъурал гIадамазда.

23. Мун гъечIо, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъел капурзабазе إِنَّ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾
жужахIалъул гIазабалдалъун хинкъи къолев чи
гурони.

Дуда тIадаб гъечIо гъезда иман лъезабизе.

24. ХIакълъунго Дица мун гъеб إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِن
умматалда расуллъун витIун вуго, مِنَ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хIакъаб хIужагун:
Къуръанги босун гъеб уммат хIакъаб

диналде ахлизе.

Дуе мутигилъун иман-исламалде рачларал гадамазда алжаналдалъун рохел бицизе. Мун гьереси гъавун иман лъезе члухлун чларал гадамазе жужахлалъул газабалдалъун хинкъи кьезе. Цересел умматазул цониги уммат гъечю жидеда авараг витичлел, гъезие хинкъиги кьечлел.

25. Гъаб дур умматалъ мун гьереси гъавуни гъелда мун гажаиблъуге ва дуе гъеб захлмалъуге. Гъездаса цере рукларал умматазги гьереси гъаруна жидехъе ритларал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام .

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ
وَإِلَّا كَتَبَ الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾

Гъезухъ аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام рачлун руклана баянал мугжизаталгун, зодиса рещтгизарурал жал баянал гвангъарал гахьалгун ва забуралгун. Забурал абураб рагли буго дагъал танчал (кагътал) абураб магнаялда бугеб рагли. Гахьал руго жал машгъурал Таврат, Забур, Инжил, Къуръан гадал гахьал.

26. Цинги Дица гъел умматазул капурзаби гучаб газабалдалъун гъалаг гъаруна. Кинабха буклараб дица гъезда гъабураб инкар!

ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ
نَكِيرِ ﴿٢٦﴾

Гъез дида инкар гъабидал дица гъездаги инкар гъабун: гъезие нигматазул баклалда балагъал къуна. Гъедин гъабизе клола дида Мухаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъезе члухларал гадамазеги.

27. Дуда бихъуларич, я гъав инсан, хлакълъунго Падегланав Аллагъ вуклин жинца зодисан цад рещтгизабулев. Гъеб цадалдалъун Дица ракъалда пихъ бижизабула, жиндир тлагам ва кьер батли-батлияб.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا
وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيْضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ
أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾

Дица мугрулги рижана жидеда жанир нухал ругел ва гъел нухазул кьерги батли-батлияб бугел: хъахлал нухал ругел ва багларал нухал ругел. Гамачл-ракъалъул кьер батли-батлияб букиналдалъун гъел нухазул кьерги батли-батлияб буклула. Гъединго цакъго чегерал къвакларал къурабиги рижана дица.

28. Гъединго дица гадамал ва хлайванал рижана жидер кьер ва сипат-сурат батли-батлиял. Хлакълъунго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хинкъулел

وَمِنَ النَّاسِ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ
أَلْوَانُهُمْ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ
الْمُحْسِنُونَ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

Гіадамазул бищун цІкІлун хІинкьулел ГІалимзаби рукІула.

ХІакълъунго Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндир гуч бергъарав ва жинца мунагъл рахчулев.

Гъл аятазда жаниб Аллагъасул ﷻ хІалкІолъиялде тІоритІел гъабулел ГІемерал ва ГІажайбал ГІаламатал рицун ругелъул, гъезул пикру гъабун гурони гъез Аллагъасул ﷻ кьудраталда тІоритІел гъабиги лъаларелъул, гъл аятазул ахиралда абун: «Аллагъасдаса ﷻ хІинкьулел ГІадамазул бищунго хІинкьулел ГІалимзаби руго» - абун.

Гъл ГІалимбаз гъабула Аллагъасул ﷻ махлукъаталъул пикру, гъез Къуръан-хІадисалдаса босула ГІелму ва ГІакълу.

Гъеб ГІелму буго инсанас тІалаб гъабизе кколеб жоялъул ахираб хІасил ва гъесул ахираб мурад. ГІелмуялдалъун гурони инсанасда жиндирго БетІергъан Аллагъ лъаларо. Гъеб ГІелмуялъ инсанасда гъев ГІазабалдаса хвасар гъавулеб нух бихъизабула, гъесул рекІелъан щаклъи ва вас-вас инзабула. Жагъилияб рахъкквей тІаса инзабула. Гъеб буго батІулаб жоялъулги рахъ кквей жиндир напсалъул ва кьибил тухумалъул мурад цІунун.

Гъединго жиндие хІакъикъат лъалареб жоялда нахъвилълъин, умумузул дин гъаби абураб, напсалъе заралияб сипат тІаса инзабула. ГІелмуялъ инсан вачула хІакъикъияб Аллагъ ﷻ лъаялде ва гъесул Къуръаналдаги хирияв расуласул ﷺ суннаталдаги нахъвилълъиялде. Гъедин инсан вачулареб ГІелму, ГІелму букІуларо, гъеб жагъиллъи букІула, гъеб щайтІаналъ ва напсалъ гукки букІула.

ГІелму гъечІого дунялалъул ахІвалал ритІун ккезаризе кІоларо, ахираталда витІун кколеб хІалалъ хъвадизеги лъаларо. Дур тушбабазул заралалдаса мунго цІунизеги кІоларо, дус къварилъи гъабулел ГІадамазе жаваб къезеги кІоларо. ГІелму абубеб раГІиялда жаниб буго дунял-ахираталъул бахъибуголъи, ханлъи-къуватги, къадру-къиматги, бахІарчилъи. Дунялалъул ГІелму тІалаб гъабурав чиясе дунялалъул кІудолъи щола. Аллагъ ﷻ разилъи ва ахират тІалаб гъабун ГІелму тІалаб гъабурав чиясе дунялги щола, ахиратги щола.

ХІасанул Басрияс абун: «ГІалимчи вуго жив Аллагъасул ﷻ ГІазабалдаса хІинкьулев, гъеб ГІазаб рикІкладго букІаго. Аллагъас ﷻ бокъаян абураб жо жиндие бокъулев, Аллагъасул ﷻ щим бахъулеб жоялдаса жив рикІкладги чІолев»-абун.

29. ХІакълъунго жидеца Къуръан
цІалиялда тІадчІей гъабулел ГІадамал,
хІукъукъал тІубан, Аллагъасе ﷻ
хІелун какги балел, дица къураб

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ
بِخَيْرَةِٰ رَبِّهِمْ ۗ

ризкьялдаса садакъя ва напакъя кьолел.

Гьeб садакъяги загьиралда кьолел ва балъгоги кьолел. Гьаб лъикIаб гIамалалдалъун жидеeги бокьулел ахираталъул дармие бергьин.

30. Гьал муъминзабазе бокьула Аллагъас إِيَّوْفِيهِمْ أَجْرُهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِّنْ فَضْلِهِ ۗ إِنَّهُ وَعْدٌ شَدِيدٌ ﴿٣٠﴾
жидеe ажру-кири тIубазабун кьезе
ва жиндир рахъялган тIаде цIекIелги кьезе.

ХIакълъунго гьев Аллагъ вуго жинца мунагъал чурулев ва лагъзадерил гIибадат къабул гьабун, гьелда щукру гьабулев.

31. Дица дуда вахIю гьабураб Къуръан وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾
хIакъаб ва жиндиль щибго щаклъи
гьечIеб жо буго, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

Жиндаса цереккун рeштIизарурал
тIахъялги гьезда жаниб бугеб хIукмуги
ритIухъ гьабулeбги буго гьeб Къуръан. ХIакълъунго тIадегIанав
Аллагъ лагъзадерил киналго хIалал лъалев, гьезие маслихIатаб
жо жинда бихъулев вуго ва жиндие щибго жо балъго хутIуларевги
вуго.

32. Гьел цересел умматазда تُرْأَوْرِثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ أَصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ إِذِنَ اللَّهُ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾
расулал ритIун, ва тIахъял
рeштIизарун хадуб гьаб хирияб
Къуръан Дица ирсалъе къуна
Дир киналго лагъзадеридаса
Дица хира гьарурал ва тIокI
гьарурал МухIаммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

умматалъе. Гьeб умматалъул цо гIадамал руго жидеца напсалъе зулму гьабурал.

Къуръаналда нахърильтьгинчIел, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечIел, авараг
ритIухъ гьавичIел.

Гьезул цо къокъя буго жидеца иманги лъун лъикIаб гIамал гьабурал ва амма цо-цо мехаль кIарчанлъи ва гIасилтъи гьабулел. Гьезул цо къокъя буго лъикIаб гIамал гьабизе яхI бахъулел ва гьeб лъикIаб гIамал гьабизе жал цере кколел, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалъун. Гьeб лъикIаб гIамал гьабизе цере ккей буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъялган бугеб кIудияб хиралъи ва тIокIлъи.

Гьаб ахираб къокъя бугин абуна, жидеца гIелму лъазабулел, цинги гьeб гIелму цогидазда малъулел ва гьeб лъикIаб гIамал гьабиялде

ТоритГулел Гадамал.

33. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъун лъикІаб Гамамал гъабун хъвадарал муъминзабазе ахираталда хІадурун буго «Жаннату Гадинн» абураб алжан. Даимго жанир рукІинелъун лъугъула гъеб алжаналгъур.

جَدَّتْ عَدْنٍ يَدْحُونَهَا يُحْتَوْنَ فِيهَا مِنْ
أَسَاوِرٍ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِيَأْسُوهَا
حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾

Жидеда Гад месед, жавгъар-якъут ва лъулуалгъул курхъин-кІиликІги ретГула. Ва гъезул ретГелги бацІадаб дарайдул букГула.

34. Гъеб алжаналде жанир лъугъараб мехаль гъез абула: «Кинабго рецц ва щукру ГадеГанав Аллагъасе буго, нижедаса пацманлъи ва хІинкЪи тІаса инзабурав.

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ
إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾

ХІакълъунго нижер БетГергъан Аллагъ жив цакъ гурхІулел, мунагъал чурулев вуго, жинца лагъзадерил Гамамал къабул гъабун, гъезие щукру гъабулев вуго.

35. Гъев БетГергъан Аллагъасе буго даимаб щукру ва рецц, жиндир цІоб-рахІмуялдалгъун даимго жанир чІолеб алжаналде ниж лъугъызарурав.

الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمَقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا
يَمَسُّنَا فِيهَا فُجُورٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا الْغُيُوبُ ﴿٣٥﴾

Гъеб алжаналда жаниб нижеда щибго захІмалъи-къварилъи хъвалареб ва нижер напсалгье свакай-кІвахІаллъи щолареб».

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугІумаридаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Жидеца лаилагъа иллаллагъ абулел Гадамазе хвалда аскІоб хІинкЪи гъечІо, хобалда жанибги хІинкЪи гъечІо. Дун валагъун вугев Гадин вуго ва дида рихъулел ругеб Гадин вуго, гъеб «лаилагъа иллаллагъ» абулел Гадамал хабалъан къватІире рахъун рачІулел: жидеца бетГералдаса ракъги гъарцизабулаго ва гъезги абулаго: «Кинабго рецц ГадеГанав Аллагъасе буго, нижеда тІаса нижер пацманлъи инзабурав» - абун. ХІадис ибну АбихІатимица ва Табаранияс бицана.

36. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал Гадамазе жужахІалгъул ца хІадурун буго. Гъеб цада жанир хун жидеце рахІат щолареб ва гъездаса гъеб цааялгъул Газаб бигъаги гъабулареб. Абадияб

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَى
عَلَيْهِمْ فِيْمْوْتُوْا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ
عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ ﴿٣٦﴾

жужахАлгълул гІазаб буго гьєб.

Гьадианаб жазаъ гьабула дица кинавниги купру-ширкалда чІарав чиясе.

37. Гьєл капурзаби жужахАлда жаниса жидее кумек тІалаб гьабун гьаракъ борхун ахІдолел рукІула. Гьєз абула: «Я нижер БетІергьан! Дуца ниж гьаниса къватІир рахъызаре нижеца иман лъезе ва лъикІаб гІамал гьабизе. Нижеца гьабулеб букІараб купру-ширк гьабичІого лъикІаб гІамал гьабила нижеца»-абун.

Гьєзие жаваб гьабун ва гьезда бадибчІвай гьабун, Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан абула: «Дица нуж дуњялалда халатаб гІумруяль тун рукІана гурищ? Гьениб замана букІана ва ресги букІана жинца вагІза босулев чияс вагІза босизе. Гьєб гІумруги купру-ширкалда биччан, гьанже цоги гІумру кье абиялгълул магІна щиб букІулеб? Нужехье аварагги вачІун вукІана гурищ, жинца гьаб гІазаб букІизе бугин хІинкьи кьолев? Гьанже нужеца гьаб гІазаб чІаме!»-абун. Купру-ширкалдагьун жидерго напсазе зулму гьабурал гІадамазе квербакьи гьабулев щивго чи вукІуларо. Гьездаса гІазабги борхуларо.

38. ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагь жинда лъалев вуго зобалаздаги ракъалдаги жаниб бугеб бальгояб жо, загьираб жо жинда лъалєб хІалалъ.

Гьєдинго Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ лъикІ лъала инсанасул ракъАлда жаниб бугеб пикруги. Гьєб Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ лъаялгълул буго гьал капурзаби гьанжесаги дуњялалда риччаниги гьезул рекІель купру букІунеблги ва гьєз иман лъолареблги.

39. Гьєв БетІергьан Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца нуж гьаб ракъалда халифабилгълун ва, варисзабилгълун гьарурав. Нужеда цереги гІемерал умматал ва къавмал рукІана. Гьєл умматалги тІагІун щвараб буго нужехье гьаб ракъ ва гьалда тІад гІумру гьаби.

وَهُمْ يَصْطَرِحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا
نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ
أَوَلَمْ نَعْتَبَكُم مَّا تَدَّكَّرْ فِيهِ مِنْ تَدَكَّرٍ
وَجَاءَكُمُ التَّنْذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ
مِنْ نَّصِيرٍ ﴿٣٧﴾

إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٨﴾

هُوَ الَّذِي جَعَلَ كَلِمَةَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ كَفَرَ
فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ
إِلَّا أَحْسَارًا ﴿٣٩﴾

Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَالُهُ** гьесул нигматаздаги инкар ккурав чиясул инкаральул глазаб гьесие буклизе буго. Гьел капурзаба зул купруяль Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** щим бахъин гладеги циклизе була: гьезул купру цикликлана гламан Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** щим бахъинги цикликлуна. Гьезул кифруяль жидее члорого хутли ва глазаб цикликлан гуреб щибго мунпаглагъабуларо.

Гьаб аяталъул мағна буго цо къавмаль купру-ширк гьабунин абун ва гьаб жегиги цикликлизабунин абунги гьелдалъун гладегланав Аллагъасе щибго асар буклуларо, гьев Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** цогидаб махлукъаталъеги гьельул къварилъи буклуларо. Гьаб купру-ширкалъул къварилъи ва глазаб жидеего буклула ва киглан жидер гласилъи цикликлараб гьедигланго гьезие глазабги цикликлула.

40. Дуца гьел Маккаялъул мушриказда абе, Мухаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: **нужеца** дида бице **нужер** аллагъзаба зул хабар, жиндие глабадат гьабизе хлакъв Аллагъги тун гьезие лагълъи гьабулел. Щиб жо сабаблъун **нужеца** гьел хъанчал аллагъзабилъун ккун ругел?

Нужеца дида бихъизабеха щиб жо бугеб гьез бижизабураб гьаб ракъалда глад.

Яги гьал зобал Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** рижулел мехаль гьесие кумек гьабулелищ гьел рукларал? Яги Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гьезухъе тлехъищ рещтлизе бугеб, гьаб тлехъалде гламал гьабун гьел битлараб диналда руклизе? Гьез абухъ гьечло амру.

Гьечло щибго жо гьал хъанчаз бижараб, гьечло зодисан рещтлизебураб тлехъги, гьел аллагъзаби руго абун жинца нуглъи гьабулел. Гьез хъанчие лагълъи гьабулел буго церехун ругел мушрикаца хадур рачулел гуккун ва жидеца абун гьел хъанчаца нилъее шапаглагъа бибизе бугин абун. Гьединаб щибго жиндие аслу ва хлужа гьечлеб жо буго мушрикаца жидерго квераз гьарурал хъанчал аллагъзабилъун ккун гьезие лагълъи гьаби.

41. Хлакълъунго гладегланав Аллагъас зобалги ракъги ккола жидер бакалдаса инчлого руклизе. Гьел зобалги ракъги жиб бугеб бакалдаса багъарун ине лъугъани, гьел кквезе кюлев щивго чи вуклуларо, гладегланав Аллагъас гьел кквечлони.

Хлакълъунго гладегланав Аллагъас вуго жиндир халимлъи ва

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ
 اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا حَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي
 السَّمَوَاتِ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَتٍ
 مِّنْهُ بَلْ إِن يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا
 الْإِعْرَاقَ ﴿٤٠﴾

*إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ
 تَزُولَا وَلَئِن زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِّنْ
 عِبَادِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾

гурхел бугев, жинца мунагьал рахчулев.

42. Маккаялъул мушрикал Аллагьасул
جَلَّ جَلَّالَهُ цларалдалъун цлакь ях1 бахъун
къвакларал гьаял гьедулел рук1ана,
жидехье Аллагьасул расул вач1ани жал
цогидал умматаздаса цлакьго лъик1 иман
лъурал ва бит1араб нухда ругел рук1илин абун.
Цинги жидехье расул вач1араб мехаль гьелдалъун гьезул
иман цик1инч1о, гьезул иманалдаса т1ури ва рик1алъи
цик1к1ана.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن جَاءَهُمْ نَذِيرٌ
لَّيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنَ الْإِثْمِ فَلَمَّا
جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَّا زَادَهُمُ الْإِنْفُورًا ﴿٤٢﴾

43. Гьел иман лъеялдаса т1урана
гьаб ракъалда хьвадиялъул г1амал
к1одолъи ва ч1ух1и загьир гьабун,
жидеца хирияв расуласе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва
муъминзабазе квешаб макру гьабизе
ургъун; аварасда нахърилълъиналдаса
г1адамал нахъ ч1вазе, гьесие квалквал
гьабун, гьес бицулеб жо гьереси гьабун, гьесда «сих1ручи вуго,
жундуца ккурав чи вуго»-абун бугътанал лъезе ургъун.

أَسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرُ السَّيِّئِ وَلَا يَحِيقُ
الْمَكْرُ السَّيِّئِ إِلَّا بِأَهْلِهِ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا
سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ فَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَن
تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا ﴿٤٣﴾

Гьаб квешаб макруялъул зарал ва зулму гьаб макру гьабулеб
агьлюялде гурого бусуларо. Гьезие бугеб х1укму гьеч1о гьезда
церехун рукларал, жидеца аваразабазе عَلَيْهِ السَّلَام макру гьабурал
умматазул х1укму гурони. Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьел умматал квешаб
г1азаб т1аде биччан гьалаг гьаруна. Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ х1укму-къадар
хисизабизе к1олев щивго чи вук1уларо, Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ нух ва
г1адат жиб хисулареб буго. Гьев Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъараб мехаль цо
къавмалъе г1азаб гьабизе, гьаб нахъе ч1вазе к1олев, цоги рахьалде
буссизабизе к1олевги щивго вук1уларо.

44. Маккаялъул мушрикал ракъалда
г1ад хьвадулел гьеч1ищ жидер
сапаразуль. Гьедин хьвадулеб мехаль
жидеца пикру кин гьабулареб
ва гьел рек1ел бералдалъун шай
балагьуларел гьездаса цере рукларал
умматазул ахир киндай ккана абун.

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ
قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِن شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ
وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾

Гьел умматазул ч1унтарал росаби жидеда рихьулел ругелъул Гьел
г1адамал гьездаса г1емерго къуват-гуч бугел рук1ана. бечелъи
бугел, аскарал г1емералги рук1ана.

Тпадеганав Аллагъ жинца гIажиз гъавулеб, гъев жиндие бокъараб иш гъабиялдаса нахъчIвазе кIолеб щибго жо гъечIо зобалазда ва ракъалда. ХIакълъунго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо лъалев, жиндир махлукъаталъул хIал лъалев, лагъзадерие мустахIикъаб хIукму тIубазе жиндир хIал кIолев.

45. Тпадеганав Аллагъасул гIадат букIарабани гIадамаз мунагъал гъарунщинахъе гъезда данде гIакъуба гъабулеб - гъаб ракъалда тIад цохIо рухIчаголъи хутIилароан жиб гъалаг гъабун гурони.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гIадамал гъалаг гъарула гъезул гIасилъаби сабаблъун. Гъезул баракат гъечIолъиялдалъун гъеб гIазаб цогидал рухIчаголъабаздаги гIамлъула.

Кинниги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIадат буго гъел зулму ва гIасилъи гъабулел гIадамал гъалаг гъаричIого нахърахъун толеб, жинца къадар гъабураб заман щвезегIан. Гъеб заман щвараб мехаль жинца кинабго халкъалъе жазаъ гъабула: Муъминзаби алжаназде лъугъязарула, капурзаби жужахIалде лъугъязарула. ХIакълъунго Алагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда бихъулев вуго лагъзадерил хIал ва гъезие гъабизе мустахIикъаб жазаъги.

Аллагъас тавфикъ къеги жив разияб гIамал гъабизе.

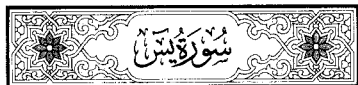
Тпадеганав Аллагъасул тавфикъалдалъун Сурату Фатиралъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва щукру гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَٰكِن يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ﴿٤٥﴾

36. Сурагу Ясин

Маккаядла рецтIизабураб, жинда жаниб ункъоялда лъабго аят бугеб.

Гъаб хирияб суратги диналъул кIудиял аслаби баян гъариялъул кIвар гъабулеб буго. ТIадегIанав Аллагъ цо вукIиналъе далилал рицингун цадахъ гъесул хIалкIолъгиялде тIоритIел гъабулел гIаламаталги рицун руго. Ахираталда ва хун хадуб тIаде рахъизариялда иман лъейги бицун буго. Гъеб хIукму баян гъабизе цо росдал къиса бицун гъелдалъун мисал бачун буго.

Сураталъул байбихъуда, гъаб хирияб Къуръаналдалъун гъа гъедун, Аллагъасул **بَلِّغُوا** вахIю ва рисалат хIакъаб букIин тасдикъ гъабун буго. Цинги Маккаядлъул мушриказулги къурайшиязул церехъабазулги къосиналъул ва ахIмакълъгиялъул бицун буго. Жинца иманалде халкъ ахIулев чиясул мисал бачун, ХIабибу Нажарил къиса бицун буго. Жиндир къавмаль гъев чIвай, Аллагъас **بَلِّغُوا** гъев Алжсаналде лъугъизави ва гъесул къавм гъалаг гъабиги баян гъабун буго.

ТIадегIанав Аллагъ жинца жо бижулев, жиндир къудрат-гуч бергъарав хан вукIин баян гъабиялъе далиллъун зобал-ракъалъул, бакъ-моцIалъул хабар бицун буго. Къиямасеб къо чIей хIакъаб букIин ва гъеб къоялъул захIмалъаби ва къварилъаби рицун руго. Халкъ тIаде бахъизабизе ссуралъуб пуйги, гъел махIшаралда ракIариги бицун буго. Муъминзабазул ва капурзабазул хIукмуги баян гъабун буго. Сураталъул ахиралдаги ахират букIиналъе, хварал тIаде рахъизариялъе далил бицун, гъеб хIакъаб амру букIин тасдикъ гъабун буго.

Сураталда цIар лъун буго тIадегIанав Алагъас гъеб сурат жиндалъун байбихъараб кIиго хIарпалъул цIаралдалъун «Я-син». Гъаб сураталъул хиралъи бицараб хIадисалда буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Гъаб Ясин Аллагъ **بَلِّغُوا** разилъи тIалаб гъабун ва ахираталъул ажру бокъун цIаларав чиясул Аллагъас мунагъал чурула. Нужеца гъеб Ясин цIале хвалида гIагарлъгъарав чиясда аскIобги»-абун. ХIадис имам Аннасаияс бицана.

Гъеб хIадисалдаса бичIчIулел буго цо къварилъи ккараб мехаль Ясин цIалани, гъелъул баракаталдалъун гъеб къварилъи бигъалъилин абураб магIна. Инсанасул рухI бахъиги цIакъго захIматаб амру бугелъул, гъеб бакIалда аскIоб Ясин цIалиялъул магIна буго

Гладегланав Аллагъасул баракат ва рахлмат рещтлун, гъев чиясул рух1 бахъи бигъалъилин абураб.

Жив гурх1улев, гурх1ел гламав
Аллагъасул царалдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я-син.

يس ﴿١﴾

Гладегланав Аллагъасда лъала гъаб раг1иялдалъун щиб мурад жиндир бугеб. Г1алимзабаз абуна гъаб Ясин Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад аварагасул цар бугин абун. Цоги абуна гъаб раг1иялъул маг1на «Я инсан!» бугин абун ва цогиги бат1иял маг1набиги гъаруна г1алимзабаз гъеб раг1иялъул.

2. Жиб мух1канаб, жинда г1аде хиса-баси
бач1улареб Къуръаналдалъун гъедулев вуго Дун,

وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾

3. Х1акълъунго мун вуго абун, Я Мух1аммад

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣﴾

жал рит1арал аварагзабздаса
авагъасул.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибнуг1аббасица абуна: Маккаялъул къурайшияз абидалго я Мух1аммад, мун Аллагъасул расул гъеч1о, мун гъес нижеда расуллъунги вит1ун гъеч1оян-абун, гъел мушриказул раг1и хвезабун, жинца Къуръаналдалъун гъа гъедун, г1адегланав Аллагъас абуна мун мурсалиназдаса вугоян-абун.

4. Х1акъаб ва бит1араб нухалда вуго мун.

عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤﴾

Гъеб нухги дуда цере рук1арал аварагзабазул нух буго- Аллагъ гъавун гъесие г1ибадат бац1ц1ад гъаби. Гъеб буго исламияб дин. Жидеде Аллагъасул рахъалъан бач1араб жо къабул гъабун, гъеб нух ккун хъвади буго гъеб. Т1убанго жал Аллагъасе ва гъесул расуласе мут1иг1лъиги буго.

5. Гъаб Къуръан рещт1изабун жиндир гуч
бергъарав, лагъзадерида гурх1ел г1емерав
Аллагъас

تَنْزِيلِ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٥﴾

6. Гъаб Къуръан дуда рещт1изабун,
Мух1аммад

إِنشِدْ رَقْعًا مَّا أَنْزَرْنَا وَأَوْهَرُ فَهْمٌ عَقْلُونَ ﴿٦﴾

дуца гъелдалъун х1инкъи къезе жеги жидер умумузухъе ва жидехъе расул
вач1инч1еб г1арабиязул къавмалъе,

Аллагъасда иман лъеч1ого хъанчие лагълъи гъабиялда г1ад ч1ани, гъезие жужах1алъул г1азаб бук1изе бугин абун. Гъел г1арабиял х1акъаб диналдаса ва х1акъаб нухдаса гъапуллъун руго, жидеца гъеб нух лъазе т1алаб гъабулеб гъеч1о ва иман лъезе

къасдги гъабулеб гъечло.

Жидехъе расул вачинчлониги глакълу бугел гIадамаз пикру гъабизе ккола гъаб махлукъаталгълул ва гъезда лъазе ккола гъаб камилаб хIалалъ гIуцIараб ва мухIканго хъвадулеб гIалам жинца бижарав Халикъ вукIизе кколеблъи. Гъев Халикъги жиндир къудрат бергъарав, гъунар камилав, жив цогояв хан вукIизе ккеялдаги кантIизе ккола.

Гъаб хIалалъ жидеца Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вукIиналда ва гъев жиндие лагълъи гъабизе хIакъав БетIергъан вукIиналда далил бачизе гъарал гIадамал руго «агълу тавхIид» - Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъавулеб агълу.

7. ХIакълъунго, гъал машриказул
гIемерисел жидеца иман лъоларел руго ва
гъеб сабабълъун жидеца жужахIалгълу гIазаб
хIакълъарал руго.

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾

8. ХIакълъунго Дица гъаб жужахIалгълу
агълуялгълу гарбазда рахсал ва гудрал
рала: нильазул хIамаялда гъоркъ рухъун
рукIула гъезул кверал; кверал горбода
рухъун, бетIер эхеде кIичIизабун чIезарула.

إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْيُنِهِمْ أَغْلَالًا فِيهِمْ إِلَى
الْآذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُونَ ﴿٨﴾

Гъаб мисал бачана гIадегIанав Аллагъас жидеца хIакъаб жо бихъуларел ва жидеца иман лъезе къасд гъабуларел гIадамазе. Гъезул мисал буго нильазул хIамида гъоркъ квералги рухъун, бетIер эхеде кIичIизабун, жидеца щибго жо бихъуларедухъ чIезарурал гIадамазул мисал. Цоги магIна гъабуна иман лъезе чIухIиялгълу, гъельие мукIурлъизе къасд гъечIолгъиялгълу мисал бугин гъаб абун.

9. Жегиги гъел капурзаби руго Дица
жидеца цебе борхатаб сангар гъабурал,
жидеца нахъаги гъединабго сангар
гъабурал, жидер бералги Дица бецц
гъарурал, гъезда щибго жо бихъуларел.

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ
سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٩﴾

Гъезда иманалде унеб хIакъаб нух бихъуларо, гъел иман лъеялдаса нахъчIварал рукIула. Гъаб мисалги буго гъел капурал гIадамаз иман лъунгутIиялъе бачараб мисал; гIадегIанав Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** азалияб гIелмуялгълу гъабулеб бугелгълу гъеб къавм жидеца иман лъоларел букIин. Гъаб магIна баян гъабун гIадегIанав Аллагъас хадубги абубел буго:

10. Гъал гIадамазе щибго батIалгълу
гъечIо дуца гъезие хIинкъи къуниги,
хIинкъи къечIониги. Гъел руго жидеца

وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿١٥﴾

иман лъоларел гIадамал.

11. ХIакълъунго дуца хIинкьи кьеялъ жиндие мунпагIат гъабулев чи вуго, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинца Къуръаналда иман лъурав ва гьелда гIамалги гъабулев чи.

إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبَ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴿١١﴾

Живго цохIо вугеб бакIалдаги Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкьун вукIулев. Жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вихъулев гьечIониги гьесдасан жив хIинкьулев, гьеб хIинкьи живго цохIо вугониги, гIадамазда гьоркъов вугониги живгун цадахъ букIулев. Дуца гьев муъминчиясда рохел бице МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьесие Аллагъасул рахъальан мунагъал чури бугин ва жиб хирияб алжаналъул нигIматалги ругин абун.

12. ХIакълъунго дун вуго дица хварал гIадамал чIаго гьарун гIаде рахъизарулев, гьезул хIисаб-мизан гъабизе ва гьезие жазаъ гъабизе. Дица гьез дунялалда гъабураб кинабго гIамал хъвала ва гьез хIегIе чIарабщинаб бакIги хъвала.

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَرَهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿١٢﴾

Дида иман лъурал муъминзаби масжидалде как базе унаго гьез бахъанщинаб галиги хъвала.

Жабир رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ асхIабасдаса бицараб хIадисалъуль буго: «Банусаламат абулеб къавмалъул гIадамазе бокьун букIана масжидалде гIагардегIан рачIун, гьенир минаби разе. Гьеб хабар рагIараб мехалъ аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Я Банусаламатиял! Нуж нужерго бакIалда чIа! Нужеца масжидалде унаго бахъараб гали нужее хъвала»-абун.

Цоги магIна гъабуна: гьел хвараб мехалъ гьез нахъе тараб асар хъвала, лъикIаб букIа гьеб гIамал; гIелму гIадаб, масжид гIадаб, нух, къо, лъим гIадаб. Яги квешаб букIа.

Кинабго жо Дица малаикзаби хъвазе риччан, жиб баянаб, жинца щибго жо гьоркъ толареб гIехъалъуль хъван буго. Ва гьеб хъвараб жоялда рекъон ахираталда жазаъги гъабизе буго.

13. Мун гьереси гъавун дуда иман лъезе чIухIун чIарал Маккаялъул мушриказе дуца бице, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, (АнтIакият) абураб росдал агълуялъул къьиса. Гьезухъе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расулал рачIараб гIуж бице.

وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾

Цо гIалимзабаца абуна гьел ГIиса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام ритIарал расулал

рук1анин, гьeб росдал агьлу иман лъeялде ах1изеян абун.

14. Дица гьезухъе к1иго расул вит1ана.

Доб росдал агьлуяль гьал гьереси

гьаруна ва гьезда иман лъeч1о. Цинги

дица гьев к1иясего квербакъизе ва гьел

гуч гьаризе лъабабилев расулги вит1ана.

Гьел расулаз абун: «Х1акълъунго ниж руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж

диналде ах1изе рит1арал расулал»-абун.

إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا

بِنِجَالِكِ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾

15. Гьeб росдал агьлуяль абун:

«Нуж гьeч1о нижедаго релъларал

г1адамал гурони. Нуж аварагзаби

гьeч1о ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ щибго жо

решт1изабич1о.

Нуж гьeч1о нижеда гьереси бицунел г1адамал гурони, нуж

аварагзаби руго абураб раг1иялдалъун»-абун.

قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ

الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾

16. Гьел расулаз абун: нижер

Бет1ергъанасда лъала ниж нужехъе

рит1арал унго-унго расулал рук1ин.

قَالُوا رَبَّنَا عَلِّمْنَا لِسَانَ الْيَتِيمِ ﴿١٦﴾

17. Нижеда г1адаб жо гьeч1о нижеда амру

гьабураб х1алалъ жиб х1акъаб ва баянаб

рисалат нужехъе щвезаби гурони.

Нужеца иман лъуни гьeб нужеe лъик1 буго. Иман лъeч1они гьелъул

г1азабги нужеeго бук1изе буго-абун.

وَمَا عَلَّمْنَا إِلَّا الْإِلْحَامَ لِلْيَتِيمِ ﴿١٧﴾

18. Росдал агьлуяль абун:

«Х1акълъунго гьeб нужер даг1ваталь

нижеда квешаб х1ал бич1изабун.

Гьeб нижеe рихулеб, нижеe х1ажат гьeч1eб

даг1ват буго. Нижерго умумуз гьабулеб батараб дин гьабиялдаса ниж

нахъч1валел г1адамал нижеe рокьуларо. Нужеца гьeб хабар ч1езе

теч1они ва нуж нижеда гьоркъоса нахъе инч1они, нуж ганч1ал

реч1ч1ун ч1вазе руго ва нужеe ц1акъ квешаб г1азаб щвезе буго

нижедасан»-абун.

قَالُوا إِنَّا نَطَّيَّرُ بِكَ الْيَهُودَ لَنْ نَسْتَعِينَهُمْ

لَنْ نَرْجُمَنَّكَ وَلَسْتَ بِكَ مِنَ الْيَهُودِ إِلَّا حَبْشَتَانِ يَخْتَصِمَانِ ﴿١٨﴾

19. Расулаз абун: «Гьeб нужеде бач1араб

квешаб х1ал нужгун цадахъ бугеб х1ал

буго.

Нижедалъун нужеe щибго зарал гьeч1о.

Нижеца нуж дунял-ахираталъул бахъибуголъиялде ах1улел руго,

купру-ширкалъул бец1лъиялдаса иманалъул нуралде рачулел руго.

قَالُوا أَطَّيَّرْنَاكُمْ مَعَ كُفْرِهِمْ أَمْ أَنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٩﴾

أَنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٩﴾

Гъадиѧаб лъик1аб жоялдалъун нужеѧ ваг1за гъабураб мехаль
нужеда квешаб х1ал кин бач1улеб? Нужеѧа биѧунеб раг1и бит1араб
гъеч1о. Нуж руго Аллагъасда ﷺ г1асилъиялъуль ва ва мунагъал
г1емер гъариялъуль г1орхъольѧан ун ругел г1адамал» - абун.

20. Цинги гъеб росдал рик1к1адаб
рахъалдаса ц1акъ хехго векерун цо чи
вач1ана ва гъес абунѧ: «Я дир къавм, нуж
гъал расулазда нахърилъгъа» - абун.

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ
يٰقَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾

Ибнукасириѧа абунѧ: «Доб росдал агълюялъ расулазул ﷺ даг1ват
босич1ого, гъел ч1вазе къасд гъабураб мехаль, гъеб бак1алде г1аде
вач1ана ц1акъго хех векерун ва г1едег1ун Х1абибу Нажжар абун
жинда ц1ар бугев муъминчи. Гъев вук1ана жинца хам бессулев (ткач)
ва садакъа г1емер гъабулев чи»-абун.

Къурт1уби абулев г1алимас абунѧ: гъев Х1абибу Нажар вук1ана жинца
г1емераб заманаялъ хъанчазе лагъгъи гъабурав ва жинда т1омол унти
бугев чи. (проказа). Гъес хъанчазда щибаб нухаль гъарулеб бук1ана
жиндаса гъаб унти нахъе босе абун, амма гъез гъесие жаваб гъабулеб
бук1инч1о.

Гъал расулазда ﷺ гъев Х1абиб вихъараб мехаль гъез гъев
Аллагъасде ﷺ иман лъеялде ах1ана. Х1абибас абунѧ: «Нужер
далил бугищѧа гъев Аллагъ ﷺ вук1иналда ва гъесие лагъгъи
гъабизе г1адаб бук1иналда» – абун. Гъел расулаз абунѧ: «Буго нижер
далил, нижеѧа Аллагъасда ﷺ гъарила дудаса гъеб унти т1аса босе
абун ва Аллагъас ﷺ дудаса унти босила» - абун. Х1абиб ц1акъго
г1ажаибгъана ва гъес абунѧ: «Г1убараб г1умруялъ диѧа аллагъзабазда
гъарараб мехаль гъез босич1еб унти, нужер Аллагъас кин босулеб,
цох1о нухаль гъесдаги гъарун?» – абун. Гъез абунѧ: «Нижер Бет1ергъан
Аллагъ кинабго жоялда х1алк1олев вуго. Гъал дуѧа жидеѧ лагъгъи
гъабулеб хъанчал щибго жо гъабизе к1оларел руго» - абун. Х1абибу
Нажариѧа Аллагъасда ﷺ иман лъуна ва гъел расулаз ﷺ дуг1аги
гъабун Аллагъас ﷺ гъесдаса унтиги нахъе босана.

Гъав Х1абибида раг1араб мехаль жиндир къавм гъел расулаз ч1вазе
х1адурун рук1ин, гъев г1едег1ана гъезие кумек гъабизе ва хехго гъезда
г1аде ана. Жинца къавмалдаги абунѧ: «Нужеѧа гъал расулаз ч1ваге, нужеѧа
гъазда иман лъун нуж гъазда нахърилъгъа. Гъел руго нуж Аллагъасул ﷺ
г1азабалдаса хвасар гъаризе сабабгъун ругел г1адамал» – абун.

21. Нужедаса щибго ужра-мухъ т1алаб
гъабич1ого нуж лъик1аб жоялде ах1улел
расулазда ﷺ мут1иг1гъе ва гъезда

اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْتَلْكُمْ أَجْرًا وَهُمْ
مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾

нахърилъльа!

Гьел руго жал бит I араб диналда ругел гI адамал. Гьез нужги ахI улел руго гьел бит I араб диналде.

22. Жинца дун вижарав ва ахирги гьесда وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ
 руссизе ругев Аллагъасда تَرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾
 лъечIого вукIине ккани дие бугеб щиб жо бугеб.

Нужеги гьечIо щибго къварилъи гьев Аллагъасда وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ
 абун.

23. Жинца дун вижарав, дун хьихъулев أَتَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ ءَالِهَةً إِن يُرِدْنِ الرَّحْمَنُ
 Аллагъги بِصُرٍّ لَا تُغْنِي عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا
 аллагъзаби кин дица кколел жиде лагъльи гьабулеллун. يُنْقِذُونَ ﴿٢٣﴾

Дир БетIергъан Аллагъасе وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ
 цо зарал гьабизе бокъани гьел алагъзабазда кIоларо гьел зарал
 дидаса нахъчIвазе ва дие шапагIат гьабун дун гьел заралалдаса
 хвасар гьавизе. Гьел руго жидель рухI гьечIел ганчIал яги цIул.
 Гьезда гьаракъги рагIуларо, щибго жоги бихъуларо, щибго жо бицинеги
 кIоларо.

24. Дида Аллагъ إِنِّي إِذَا أَلْفَى ضَلَّالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾
 вукIин лъан хадуб дица цоги аллагъзабазе
 лагъльи гьабун дун баянаб къосиналъуль
 вукIула.

25. ХIакълъунго дица иман лъун буго нужер إِنِّي ءَامَنْتُ بِرَبِّكَوَأَسْمَعُونَ ﴿٢٥﴾
 БетIергъан Аллагъасда وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ
 бишулеб жоялда гIенекке.

Нужеца гьел къабул гьабе ва нужецаги Аллагъасда وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدَ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ
 гьаб берцинаб вагIза-насихIат гьабун жал иман лъеялде ахIараб
 мехаль ва жинцаги иман лъун букIин загьир гьабураб мехаль, гьел
 залимаб ва гIасияб къавм гьесде тIаде кIанцIана ва жидеца гьев
 чIвана. Гьел къавмалда гьоркъов цониги чиги вукIинчIо гьесул рахъ
 кколел ва гьесие кумек гьабулел.

26. Гьев ХIабибу Нажар хвараб мехаль قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي
 Аллагъасул يَعْمُرُونَ ﴿٢٦﴾
 «Мун алжаналда жаниве лъугъа»-абун.

Шагьидзабигун цадахъ алжаналда жаниб
 жиндие бугеб макъам бихъараб мехаль гьев ХIабибида жиндир къавм
 ракIалде швана ва гьес абун: «Вай аман Аллагъ, дир къавмалда

лъалеб анишха

27. Т1адег1анав Аллагъас дир цересел **ИМА АГФРЛИ РБИ ВЕЖЕАНИ МИН АЛМУКРМИН** ^{٢٧}
мунагъал чурараблъи ва дун жал хира
гъарурал шагъидзабазда гъоркъов гъавураблъи!

Гъеб мехалъг1аги гъеб къавмалъ иман лъезе бегъулаан ва гъел абадияб
жужах1алъул г1азабалдаса хвасарлъизе бегъилаан» - абун. Гъаб буго
унгого Аллагъ **عَلَّمَ لَهُ** вокъарал ва Аллагъасе **عَلَّمَ لَهُ** рокъарал вализабазул
сипат: жиндир тушбабаздаги гурх1ел гъабулеб, гъездаса т1аса
лъугъунеб.

28. Дица гъев Х1абибу Нажар ч1ван
хадуб гъесул къавмалъе г1азаб гъабизе
малаикзабазул боял рит1ич1о. Дун гъел
боял рит1иялда х1ажатавги вук1инч1о.

Дие цо амру бокъараб мехалъ цох1о «Кун» абураб раг1и абун Дие
бокъараб жо лъугъула.

29. Гъеб къавмалъе г1азаб гъаби ва гъел
гъалаг гъари бук1инч1о **Жабраил** малаикас
гъабураб цох1о гъаракъ гурони.

Гъеб гъаракъалдалъун гъел киналго хун г1одор
ккана ва ссвараб ц1а г1адин т1аг1ун ана.

30. Дида инкар ккурал ва дир
аварагзаби **عَلَيْهِمُ السَّكَمُ** гъереси гъарурал
гъал лагъзадерие бугеб къварилъи ва
пашманлъи! Ц1акъ ах1макъал г1адамал
ругоха гъел, ц1акъ к1удияб балагъ буго гъез жидеда т1аде
босулеб.

Щибаб къавмалда расул вач1анщинахъе гъеб къавмалъ расул
махсароде ва гъереси гъавулев вуго.

Гъебго г1амал гъабуна гъаб Маккалягъул мушриказги. Кинабго
халкъалъул хирияв, аварагзабазулги Сайид, Мух1аммад авараг
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жидехъе вач1араб мехалъ, гъев гъереси гъавуна ва гъесда иман лъезеги
ч1ух1ана.

31. Гъал къурайшияз пикру гъабулариш
киг1ан г1емерал умматал ва къавмал
жидеда церехун рук1арал ва киг1ан
г1емерал умматал Дица гъалаг гъарурал.

Х1акълъунго гъел умматал жидехъе нахъ русун рач1улел гъеч1о
гуриш? Гъал къурайшиялги к1ола Дида гъалаг гъаризе ва гъезиеги

* وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ
مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ ^{٢٨}

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ
خَامِدُونَ ^{٢٩}

يَحْصِرَةٌ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ
إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ^{٣٠}

الرَّيْرُ وَأَكْثَرُ أَهْلِكَ أَتَى لَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ
أَنْهَرُوا إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ^{٣١}

буклуларо дунялалде тлад руссин.

32. Гьал цереселги хадуселги умматал

киналго ахираталда Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ
руссинаризе руго ва жидер хIисаб-мизан
гъабун гъезие жазаъги гъабизе буго.

وَأَن كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾

Дунялалда глазаб гъаби ва гъалаг гъари буго дагъабго къварилги.
Гъаниб глазаб гъабун абун ахираталда гъабулеб абадияб глазаб купру-
ширкальул гладамаздаса тIаса босуларо ва гъезие щибго биггальиги
гъабуларо. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал гладамазул мунаггаль чури
сабабалъе гъезда тIаде цо-цо къварилги биччала. Гъез тавбу гъабун
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилги тIалаб гъабун, лъикIаб гламал гъабураб мехаль,
гъезул мунаггаль чурула ва гъезда данде ахираталда глазаб гъабуларо.
МухIамад Глали Сабунияс абун: жинда кантIизе рекъараб масъала
буго Къуръанальул пасихIлъиялъул, гъеб жиндир раглаби дагъаб,
магIна гъваридаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букIиналъул гламатаздаса
буго цо къиса бицулеб мехаль гъеб къиса къокъ гъабун бицин, гъеб
къисаялъулъ росоялъул, шагъаральул цIар рехсонгутIи, гладамазул
цIарал рехсонгутIи. Къиса бициналдаса мурад букIула вагIза-
насихIат гъаби ва гъелдасан гIибрат боси. Гъаб мурад тIубала гъеб
къиса лъугъараб бакIалда гъел гладамазул цIарал ричинчIониги.
Гъединго гIемерисел аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ цIаралги рехсечIо Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ жиндир хирияб Къуръаналда жаниб.

33. Иман лъезе бокъарал гладамазе

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда, гъесул
хIалкIольиялда тIоритIел гъабулел
аятал ва гламатал руго, Дица хвараб
ракъ чIаго гъабиги.

وَأَيُّهُمْ لَّهُمُ الْأَرْضُ الْأَمِينَةُ أَحْيَيْتَهَا

وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾

Щибго тIаде жо бижичIеб бакъвараб ракъ Дица зодисан цIад
рештIизабун чIаго гъабула ва гъелдаса Дица тIоршел бижизабула,
гладамаца кваналел ва гъезул бетIер бахъильун бугеб.

34. Гъеб ракъалда тIад Дица ахалги

гъаруна чамастакил ва цIолбол
пихъ бижулел. Гъел ахазда жаниса
лълъималги раккизаруна.

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ

وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾

35. Гъел ахакъан пихъал кваназе ва гъез

бекъараб хурил тIагIам ва бахчадул
нигIматал кваназе.

يَأْكُلُونَ مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ

أَفَلَا يَتَّسِرُونَ ﴿٣٥﴾

Гъал нигIматал жидее къурав Аллагъасе

جَلَّالَهُ гьел гIадамаз щукру гьабуларич ва гьев разилъи тIалаб гьабун, гьесие гIибадат гьабуларич?

36. Жив вацIадава ва тIадегIанав вуго гьев Аллагъ жинца кинабго жо кIирекъезабун бижарав: цояб бихъинаб, цояб цIуяб гьабун.

سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ وَجَعَلَ لَهَا مِمَّا تَنْبُتُ الْأَرْضُ وَوَيْنَ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

Ракьалда бижулеб жоги, гIадамалги, ва жеги нужеда лъаларев жоги кIирекъезабурав.

Гьаб аяталъе цоги магIна гьабун: жинца тIагIам, кьер, махI, сипат батIиял пихъал ва нигIматал рижарав, гьединго гIадамал ва цогидаб махлукъат батIи-батIияб сипат-сураталда рижарав абун.

«Кинабго жо кIирекъезабун бижана» абураб рагIи цIакъ магIна гьваридаб буго. ТIадегIанав Аллагъас доб заманалъул гIадамазул гIакълу хадуб гьолев хIалалъь ракъалдаса бижулеб жо ва гIадамал, гьединго цогидаб рухIчаголъиги кIирекъараб букIин бицана. Гьелдаги тIад жинца абун: «Нужеда жиб лъаларев жоги гьабун адица кIирекъараб»-абун.

Гьаб Къуръаналъул мугIжизат загьирлъана анцила ункъго къарну ун хадуб. Жакъа гIелмуялъ тасдикъ гьабулеб буго жиб бишун гьитIинаб зарралъун рикIкIунев атомалда жаниб нейтрон ва протон букIин. Гьаб кIиябго зарраги цояб бихъинаб цояб цIуяб букIин (положительное, отрицательное). ТIадегIанав БегIергъан Аллагъ جَلَّالَهُ цо вуго, гьес бижанщинаб махлукъаталъул бишун гьитIинаб зарраги кIирекъараб буго. Гьаб хIикматалда кантIи цIакъ кIудияб нигIмат буго ва Аллагъасда جَلَّالَهُ унго-унгояб иман лъеялъе сабаблъунги буго.

37. Гьединго Аллагъасул جَلَّالَهُ хIалкIолъиялда тIоритIел гьабулеб кIудияб гIаламат буго Дица сордо цIакъ бецIлъизаби, гьелдаса къоги нахъе босун.

وَأَيَّةٌ لَهُمْ أَيْلٌ تَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارُ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾

Цинги гьел гIадамал щибго жо бихъуларев бецIлъукъе ккола. Гьаб аяталъ тIоритIел гьабулеб буго бецIлъи аслу букIин, нур гьелде тIаде бачIараб букIин. Бакъ ва моцI баккараб мехалъ канлъи ва нур бачIула, гьаб кIиябго гьечIев мехалъ бецIлъи букIула.

38. Жиб ахиралда чIолев заман швезегIан хьвадулеб бакъги буго Аллагъасул جَلَّالَهُ кIудиял гIаламатаздаса цо гIаламат.

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾

Гьаб чIолев заманги Къыямасеб къо бачIин буго.

Гьаб рагIиялъул цоги магIна гьабун: «Жиб чIейго гьечIого хьвадулеб бакъ» - абун. Гьаб магIна гIалимзабаз къабул гьабулеб гьечIо.

Гъаб даймаб хІалалъ бакъ хъвади ва цогидал цІваби хъвадиги, гъезул цонигияб жиндир нухдаса къосунгутІиги жиндир гуч бергъарав ва гІелму-лъай камилав ТІадеГІанав Аллагъас къадар гъабиялдалъун ва гъесул тадбиралдалъун буго. Жегиги инсанасда гІорхъаби кодоре щвечел зобал-ракъазул тадбир гъабулев Аллагъасул جَلَّ جَلَّ جَلَّ гІелмуги къуват-гучги бергъараб букІин жиндиль щибго щаклъи гъечІеб амру буго.

39. МоцІги хъвадизабуна дица. Щибаб

къоялъ гъеб баккулеб ва тІерхъунеб

бакІалъул къадарги чІезабуна,

гъеб моцІ тІеренлъун, тІогъиллъун,

бакъвараб чамастакил гъотІол гІаркъел гІадин лъугъизегІан.

Инсанасул бералда моцІ къоло микъго сордоялъ бихъула. Цинги гъеб цІакъго тІеренлъун бералда бихъулареб лъугъун цо сордоялъ яги кІиго сордоялъ бихъичІого хутІула. МоцІ берда бихъулеб къоло микъго сордоялъ гъеб баккулеб ва тІерхъунеб бакІ хал гъабун, гъелдалъун заман лъазе ва моцІрол къадар лъазе инсанас гъелдаса мунпагІат босула.

40. Бакъалъул хІал кІоларо моцІалда

хадуб гъезе ва гъебгун данделъизе.

Гъелдалъун жинца моцІрол нур

свинабун, кидаго бакъул гвангъи

букІизе.

Сордоги гъечІо жиб къоялдаса цебе кколеблъун. Гъелдалъун жинца къоялъул канлъи свинабизе ва сордогІадин букІизе. **ЩИБАБ** цІваги, бакъги, моцІги Аллагъас جَلَّ جَلَّ къадар гъабураб хІалалъ зобалазул нухазда хъвадулел руго.

Гъезул тадбир жиндие биххи ва хиси гъечІеб буго. Гъел цІвабазул кІодолъиги ва нилъедаса рикІкІалъиги жиндие гІорхъи инсанасда лъалареб буго. Гъеб кинабго махлукъаталъул тадбир гъабулев, гъеб жинца бижарав нилъер БетІергъан Аллагъги جَلَّ جَلَّ жиндие рецц ва щукру гъабун инсан хадув гъоларев вуго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّ вукІиналда рекІелчІей гъабун, гъесул сипатал лъазарун, гъезие гІорхъи чІвазе лъугъинчІого рукІин буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّ хІинкъарал муъминзабазул сипат.

41. Цогиги гІаламат буго гъел гІадамазе

Аллагъасул جَلَّ جَلَّ хІалкІолъиялда жинца

тІоритІел гъабулеб,

وَالْقَمَرَ قَدَرْتَهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ

الْقَدِيرِ ﴿٣٩﴾

لَا السَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا

الَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ

يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

وَأَيُّهُمُ أَهْمَرْنَا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمُ فِي الْفَلَكِ

الْمَسْحُونِ ﴿٤١﴾

ХІакълъунго Дица цересел умматал – Адамил зуррияталъул гІадамал, жиб жаниб цІураб НухІил عَلَيْهِ السَّلَامُ гамида рекІизари. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун гъабураб НухІ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ гамида рекІизабуна щибаб рухІчаголъиялдаса цо бихъинаб, цо цІуяб жо. НухІ аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ иман лъураб гъесул агълуги рекІизабуна.

42. Гъев НухІил гамидаса мисал босун Дица وَخَلَقْنَا لَهُم مِّن مِّثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ гІадамазе гъаруна жал тІад рекІун хъвадулел гуми ва ракъдада жидеда тІад рекІунел варанаби ва цогидал хІайваналги рижана.

43. Дие бокъун букІарабани Дида кІолаан وَإِن نَّشَأْنُهُمْ فَلَاصِرِيحٌ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُقَدَّرُونَ ﴿٤٣﴾ гъел киналго ральдалъ гъанкъизаризе. Цинги гъезул ахІиялъе жаваб къолев щивго чи вукІинароан ва гъел ральдалъ гъанкъиялдаса хвасарги гъарилароан.

44. Гъел ральдалъ гъанкъизаричІого тей إِلَآرَحْمَةً مِّنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾ дир рахълъан гъезие рахІмат буго ва дица гъел чІаго тун руго жиде къадар гъабураб ажал тІубазегІан.

КигІанго мухІкан гъабураб гама бугониги, кигІанго лебалал гама бачулел гІадамалги ругониги, гъеб гама лъеда тІад чІей ва гъениб хъвади тІадегІанав Аллагъасул хІалкІолъи буго ва гъес инсанасе ральад квегъи буго. Ральдадасан рекІун хъвадарал гІадамазда лъала гъеб ральад багъарараб мехаль кинаб гучаб хІинкъи гъезда тІад бачІунеблъи. Жиндие бокъани цохІо лахІзаталда жаниб гъеб гама кІалагъоркъе сверизабизе кІола Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъебго мисал буго гъаваялда боржунеб самолеталъулги, ракъдада хъвадулеб машиналъулги. Гъел киналго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанасе квегъун руго. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъел хвезаризе бокъараб мехаль, инсанасда гъеб амру гъукъизе кІоларо ва гъеб иш тІубан хадуб азарго батІияб багъана бати гуреб жидеда гъабизе кІолеб жоги букІуларо. АлхІамдулиллагъ, Кинабго рецц тІадегІанав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго жинца ниль бусурбабилъун гъарун ругелъул ва жиндир хІукму-къадаралда божулелги гъарун ругелъул.

45. Гъел мушриказда абураб мехаль нуж وَإِذْ أَقِيلَ لَهُمُ أَثْقَالَهُمْ وَأَيَّدِيكُمْ وَمَا خَلَقَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾ хІинкъа нужеда цере рукІарал умматазда щвараб гІадаб гІазаб ва гъалаг гъари щвеялдаса, гъединго нуж хІинкъа жиб тІаде бачІизе бугеб ахираталъул гІазабалдасаги, гъедин нуж

Хинкъани Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нужеда гурхилин абун,- гьел мушрикаца жидеа гьабураб ваГиза босичЮ.

46. Гьезухъе рачIарал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIаламатаздаса цониги гIаламатги хутIичЮ, гьелдаса жал руссун рукIун гуруни.

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾

Жидеа гьелъул пикру гьабичЮ ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе мутIигIлъичЮ.

47. Гьел мушриказда ва капурал гIадамазда абураб мехаль нужеца садакъя ва напакъя кье Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеа кьураб ризкъиялдасаян абун, капурал гIадамаз муъминбазул хIакъальгуль абуна:

وَإِذْ قِيلَ لَهُمُ انْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطَعَمَهُ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

«Нижеца напакъайищ кьолеб гьел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал гIадамазе? Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъун букIараб ани гьес кьелаан гури гьезие напакъя? Нуж цIакъ баянаб кьосиналъуль рукIин бихъулеб буго нижеда! Аллагъас пакъир гьарурал гIадамазе напакъя кье абун нижеда аби нужер ахIмакъльби ва кьосин буго-абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугIаббасица абуна: Маккаялъул мушриказул цIакъго кьосарал инкарчагIи рукIана жидеда садакъя кьеян абураб мехаль, гьез муъминзабиги, Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ, аварагги махсароде кквеялъул кьасдалда абулаан: «Къеларо нижеца садакъя, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинцаго кье абе жинда иман лъурал гIадамазе напакъя»-абун.

Гьел ахIмакъал гIадамазда лъалеб букIинчЮ кинабго ризкъиялъул БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIин ва жинца цоязе ризкъи гIатIид гьаби ва цогидазе ризкъи дагъ гьаби гьесул хIикмат ва хIалбихъи букIин. Бечельи кьун хIалбихъи гьабула щукру гьабуладай абун, пакъир гьарун хIалбихъи гьабула сабру гьабуладай абун.

Гьел мушрикаца ахиратги гьереси гьабулеб букIана ва жидеда гьеб ахиратальул хабар бицараб мехаль гьелда гIадги релъанхъулел рукIана. Гьелъул хIакъальгуль гIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

48. Гьез абулеб буго кидаха букIизе гьегеб нужеца кьотIи гьабулеб кьиямасеб кьо ва гьелъул гIазабги, нуж битIараб жо бицулел ратани?—абун.

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

ПадегІанав Аллагъас абулеб буго:

49. Гъеб цІакъ гІагардаго буго ва щибго лъачІого гъезда тІад швезеги буго.

مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا الصَّيْحَةَ وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ
وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾

ЦохІо Исрапил малаикас ссуралъуб пуй гурони гъечІо гІадамал жинда балагъун, жиб кидал букІунеб лъаларого бугеб къиямасеб къо тІад швеялъул гІаламат. Цинги гъел къиямасеб къоялъ ккола—гъел гъалагълула, жидерго даран-базаралда, дагІба-къецаалда, дунялалъул ишазда рукІадго.

50. Цинги гъезул хІал кІоларо цоцадехун аманат-васият гъабизе.

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾

Гъединго гъезда кІоларо жидерго агълу-хъязаналде тІад руссизеги.

Гъеб буго тІоцесесеб ссуралъул пуй. Гъеб пураб мехаль гІадамал кутакалда хІинкъула, жал ругеб бакІалдаго хутІула: рагъаризе кІвечІого ва жидер агълу-хъязаналъухъе ине кІвечІого. Гъеб хІалалда жал рукІадго Исрапил малаикас кІиабизеги ссуралъубе пула ва гъелдалъун кинабниги махлукъат хола ва гъалагълула.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Бухарияс бицараб хІадисалда буго, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «Валлагъи, къиямасеб къо бачІизе буго кІиго чияс жидерххам бичизе абун тІибитІулеб мехаль, гъев кІиясулго даран тІубачІого ва гъеб ххам сукІичІого. Къиямасеб къо бачІизе буго нужер цояв гъуй къачІалев вукІаго ва гъеб гъуялдасан лъимги гъекъечІого. Къиямасеб къо чІезе буго жинца кІалдиб лъезе абун кодобе босараб тІагІам кІалдибего швечІого»-абун.

Гъаб хІадисалъул ва доб аяталъул магІна буго гъеб къиямасеб къо бачІизе буго ракІалдаго гъечІого ва гъеб бачІараб мехаль инсанасул кинабго гІамал батІуллъизе буго ва гъевги гІакълу-лъай ун, кІалъазе яги вагъаргъизе кІвечІого хутІизе вуго.

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъарабгІан заман кинабго рухІ бугеб жо хун, ракъалдаса халкъ тІагІун араб мехаль, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ амру гъабун Исрапил малаикас лъабабизеги ссуралъуб пула ва гъеб букІула ахирияб пуй, жиндалъун хварал тІаде рахъизарулеб ва гъел махІшаралда хІисаб-мизан гъабизе ва жазаъ гъабизе ракІарулеб.

Гъеб ссуралъуб пуялъул бицун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

51. Цингиги ссуралъуб пула ва гъеб кинабго халкъ жидер хобаздаса къватІире рахъун, БетІергъанас ахІараб

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ
رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾

рахъалде гІедегІун уна.

52. Къиямасеб къоялда инкар ккун
рукІарал гІадамазги абула: «Вай нижее
бугеб къварилъи! Щив чи вугев жинца
ниж регун рукІараб бакІалдаса гІаде
рахъизарурав?»-абун.

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَن مَّرَقَدَنَا هَذَا مَا
وَدَّعَ الرَّحْمَنُ وَوَدَّعَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾

Гъезие жаваб гъабун муъминзабаца абула: «Гъаб буго гІадегІанав
Аллагъас къотІи гъабулеб букІараб ва гъесул аваразбаца
جميع لدينا محضرون ﴿٥٢﴾ жиб ритІухъ гъабулеб букІараб къиямасеб къо»-абун.

53. Гъаб халкъ гІаде бахъизаби
гІадегІанав Аллагъасе щибго захІматаб
жо гъечІо. Гъеб гъечІо цохІо нухаль
Исрапил малаикас ссуралъуб пуй гурони.

إِنْ كَانَتْ إِلَّا الصَّيْحَةَ وَجِدَّةً فَإِذَا هُمْ
جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾

Гъеб ссуралъуб пураб мехаль кинабго халкъ Дида аскІоб бакІарун
жидер хІисаб-мизан ва жазая гъабизе хІадурун чІун рукІула.
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахъалъан гъеб халкъалда хитІаб гъабула:

54. Жакъа цониги напсалъе зулму
гъабуларо ва щибаб напсалъе жазая
гъабула гъель дунялалда гъабураб
гІамалалда рекъараб -абун.

فَالْيَوْمَ لَا تُنظَّمُ نَفْسٌ سَيِّئًا وَلَا تَجْزُونَ
إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

Ас-сави абулев гІалимас абуна: гъаб ахираб ссур пулелде цебе
Исрапил малаикас абула: «Я гъал турарал рукъби! Я гъал тІутІун арал
шукІдул (сухожилия) ва ратІалъарал, рикъ-рикъун арал лугби, гъороца
щуцазарурал расал! ГІадегІанав Аллагъас нужеда амру гъабулеб буго
нуж цоцазде данделъе абун ва нуж хІисаб-мизан ва жазая гъабизе
БетІергъанасда цере чІезе хІадурлъе!»-абун. Цинги Исрапилас
ссуралъуб пула ва кинабго халкъ гІаде бахъун хІисаб-мизан гъабизе
гІарасат майданалда (махІшаралда) данделъула.

Гъеб ссуралъуб кІиги нухаль гурони пуларо абуна цо гІалимзабаз:
авалаб ссуралъуб пуй букІула халат бахъараб: гъеб гъаракъ рагІараб
мехаль гІадамал гъалда гІенеккулеб, цинги гъеб Къиямасеб къо
чІеялъул гІаламат букІин лъан жидер гІакълу-лъай ун хІинкъун гІодор
кколеб, гъелдаса хадур хун гІагІунеб. Гъаб ахираб ссуралъуб пуй
букІула хвараб халкъ гІаде бахъизабун махІшаралде бакІарулеб абун.

55. ХІакълъунго гъеб Къиямасеб
къоялъ алжаналъул бетІергъаби
– дунялалъул рукъор Аллагъ

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَكِهِونَ ﴿٥٥﴾

جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи гІалаб гъабун хъвадарал муъминзаби, жидерго

нигІматазуль рукІула ва жужахІалъул агьлу ракІалде швеялдаса машгьуллъун рукІула.

ТпадегІанав Аллагьас гьезда кІочезарула жужахІалъуре ккарал жидер гІагарал гІадамал ва гьудулзаби. Гьел кІочезариялъе сабабги букІула гьезие бугеб гІазаб ракІалде шун жидер рахІат ва лазат хвечІого букІизе. Жидер нигІматазул тІагІам камилаб букІизе, жидер хІурулгІинзабаздехун хурхен цоги шибго жоялъ мукъсан гьабунгутІизе.

Гьаб магІна баян гьабун тпадегІанав Аллагьас хадубги абулеб буго:

56. Гьел муъминзабиги гьезул руччабиги алжаналъул пихъил ахазул рагІдукъ рукІула, жавгьар-якъутаз къачІарал тахазда тІад гІодор чІун ва хьибилчІван, рахІаталда рукІула.

هُمُ وَأَرْوَجُهُمْ فِي ظُلُمٍ عَلَى الْأَرْيَاقِ
مُتَّكِنِينَ ﴿٥٦﴾

57. Гьезие тпадегІанав Аллагьас алжаналда жаниб батІи-батІияб пихъ

لَهُمْ فِيهَا فَاكِعَةٌ وَأَلَّهُمْ مَا يَدْعُونَ ﴿٥٧﴾

бижун буго ва гьезие шиб жо бокъаниги, гьеб щолебги буго.

Гьеб тІалаб гьабизе хадур лъугьинчІого, гьелда къасд ккарабго гьеб жидеда аскІоб чІун батула.

58. Алжаналъул агьлуялъул цоцадехун бугеб хитІабги буго: «Салам» аби. Гьеб алжаналъул агьлуялда Аллагьасул

سَلَّمَ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾

рахъальганги абула:

«Нужее салам буго жив гурхІулев нужер БетІергьан Аллагьасул рахъальган» - абун.

Алжаналъул агьлуялде тпаде радал-бакъанида малаикзабиги лъугьула ва гьезги «Ассаламу гІалайкум»- абун гьезие тахІият (кІодо гьари) гьабула.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб хІадисалъулъги буго: «Алжаналъул агьлу жидер нигІматазде машгьуллъун рукІадго гьезда тпаде цо нур баккун бучІула. БетІер тпаде борхун жал балагьидал гьезда БетІергьан Аллагь вихъула жидеда тпаде ваккун ва гьес абула: «Ассаламу гІалайкум, я алжаналъул агьлу!» - абун. Гьаб хІадисаль баян гьабураб магІна буго гьаб аяталъулги. ХІадис имам ибну Мажатица бицана.

ТпадегІанав Аллагьас тавпикъ къеги жив разилъулеб ва жиндир нигІматазул алжанал щолеб гІамал гьабизе.

Алжаналъул бетІергьабилъун рукІун бахьибугеллъун лъугьарал муъминзабазул хІал баян гьабун хадуб, ТпадегІанав Аллагьас

бахьикъосараб жужахІалъул агълуялъул хІал баян гъабуна ва гъес абуна:

59. Гъеб къоялъ гІадегІанав Аллагъас ﴿وَأَمَّا زُورُ الْيَوْمِ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ﴾

абула: «Нуж ратІалъе ва рикІІалъе, я гъал капурзаби, Дида иман лъурал ва Дие гІибадат бацІадад гъабурал муъминзабаздаса»-абун. Гъаб рагІи гъезде абула хІисаб-мизан гъабизе махІшаралде рақІарараб мехаль ва гъеб хІисаб гъабун алжаналъул агълу алжаналде, жужахІалъул агълу жужахІалде битІулеб мехальги. Гъел капурзабазда бадибчІвай гъабун гІадегІанав Аллагъас жегиги абула:

60. Дица нужеда амру гъабун букІана ﴿أَلَمْ آتِهِمُ الْكِتَابَ الَّذِي بَيَّنَّا فِيهِ آيَاتِنَا أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ

щайтІаналъе лагъльги гъабуге абун. ХІакъльунго гъеб щайтІан нужер баянаб тущман бугин, жиндир мурад нуж къосине гъари бугеб. ﴿مُؤْمِنٌ﴾

61. Нужеца дие лагъльги гъабегинги амру ﴿وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾

гъабун букІинчІищ нужеда? ЩайтІаналъе лагъльги гъабичІого гІадегІанав Аллагъасе лагъльги гъаби буго битІараб нух ва хІакъикъияб дин.

62. ХІакъльунго гъаб щайтІаналъ ﴿وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ﴾

нужедаса гІемерал умматал ва къавмал къосизаруна ва Дие гІибадат гъабиялдаса

гъел нахъчІвана.

Гъеб жо нужеда щай бичІчІулареб ва гъелдасан гІакълу щай босулареб?

63. Гъаб буго нужеа къотІи гъабулеб ﴿هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾

букІараб, амма нужеца гъереси гъабураб

жужахІалъул ца.

64. Жакъа нуж гъеб жужахІалде жанире ﴿أَصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ﴾

лъугъа ва нужеца гъельгул гІазабги чІаме!

Дунялалъул рукъоб нужеца гъабураб купру-ширкалъул жазаъльун буго нужеа гъаб гІазаб.

65. Жакъа Дица гъал капурзабазул ﴿الْيَوْمَ نَخَسِفُ عَلَى أَقْوَامِهِمْ وَنُكَلِّمُنَا أَيْدِيَهُمْ

кІалазда мугъру чІвала ва Дида гъезул ﴿وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

кверал кІалъазе руго, цогидал лугбалги кІалъазе руго.

Гъезул хІагІаз ва тІолалго лугбаз нугІлъиги гъабизе буго жидеца гъабураб гІамалги бицун.

Жинда Аллагъразилъаяв Абумуса АлашгІариясдаса бицараб хІадисалда буго: Къямасеб къоялъ капурзаби ва мунапикъзаби хІисаб-мизан гъабизе цере ахІула ва БетІергъан Аллагъас гъезда цере лъола жидер гІамалал хъварал кагътал. Гъел гІадамаз гъеб гІамалалда инкар ккола ва жидеца абула: «Валлагъи, нижер БетІергъан, гъаб гІамал нижеца гъабураб гъечІо. Гъаб малаикзабаца хъван буго, нижеца гъабунги гъечІого» - абун. Цинги гъеб гІамал хъвалев вукІарав малаик вачІун гъес абула: «Дуца гъаб пуланаб къоялъ пуланаб бакІалда гъадиаб гІамал гъабунга гуриц?»-абун.

Цинги ПадегІанав Аллагъас гъесул кІалалда мугъру чІвала ва щибаб лага кІалъазе гъабун гъелъ нугІлъи гъабула жинца гъабураб гІамал бицун» - абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

Цоги хІадисалда буго: къямасеб къоялъ инсанас абула: «Я дир БетІергъан, дуца къотІи гъабун буго гуриц щибниги напсалъе зулму гъабизе гъечІо абун. Дуца къабул гъабизе гъечІо дие щивниги чияс гъабураб нугІлъи цохІо дирго напсалъ гъабураб гурони» - абун. ПадегІанав Аллагъас абула дие дурго напсалъ гъабураб ва дур гІамал хъварал хириял малаикзабаца гъабураб нугІлъи гІезе буго абун. Цинги Аллагъас гъесул кІалалда мугъруги чІван, щибаб лагаяде абула мун кІалъаян абун.

Гъел лугби кІалъан гъез жидецаго гъабураб гІамал бицараб мехалъ, лагъас абула: «Вай нужее квеш букІаял! Дун нуж сабаблъун нужее гІазаб цевезе бокъичІого вукІана гуриц БетІергъан Аллагъасда عِلْمًا لَّعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ» - абун. Цинги гъел лугбуца абула: «Нижеда гъабизе кІолеб щибго жо гъечІо. Ниж кІалъазаруна жинца кинабго жо кІалъазабулев ва жиндир кинабго жоялда хІалкІолъи бугев нижер БетІергъанас» - абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

66. Дие бокъун букІарабани Дица гъел къурайшиязул мушрикал беццал гъарилаан, цинги гъел жидерго нуха инеянги лъугъинаан ва амма кинха гъезда нух бихъилеб?

وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا
الْصَّرَاطَ فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾

67. Дие бокъун букІарабани Дица гъезул къаркъала хисизабилаан жал ругеб бакІалдаго ва гъезда кІевезе букІинчІо гъеб бакІалдасан гІаде рахъун церехун ине яги нахъ руссун рачІизеги.

وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَاتَتِهِمْ
فَمَا اسْتَسْقَمُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾

Гъаб кІябго аят буго капурзабазе къимат къолеб: гъезие баян гъабулеб буго ГадеГанав Аллагъ жиндие бокъараб жо гъабизе кІолев вукІин ва гъел капурзабаз Аллагъасда جَلَّ جَلَّ لَهُ الْعِلْمُ иман лъечІони ва жидер ГІасилъиги зулмуги течІони, Аллагъас جَلَّ جَلَّ لَهُ الْعِلْمُ гъезие цо балагъ ва къварилъи гъабизе бегъулеблъи.

68. Дица жидее халатаб ГІумру къурал Гадамазул ГабиГаталги Гакасалда свериразула.

وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

Полохъанлъи херлъиялда свериразула, къуват загІиплъиялде свериразула, Гакълу-тадбирги лъималазул Гадаб гъабула. Жидеда кин бичІулареб ГадеГанав Аллагъ вукІин кинабго жоялда хІалкІолев ва гъес жидеги бокъараб Газаб гъабизе бегъулеблъи.

69. Дица Дир расул МухІаммадида щигІру гъабизе лъазабичІо.

وَمَا عَظَّمْتَهُ الشَّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُّبِينٌ ﴿٦٩﴾

Гъесда рекъарабги гъечІо щигІру гъабулев чилъун вукІизе. Гъев вуго жиндир уммат диналде ахІизе витІарав дир хІакъав авараг. Гъев аварагас умматалъе цІалулеб жоги гъечІо гъезие ваГІзанасихІат гурони ва Аллагъас جَلَّ جَلَّ لَهُ الْعِلْمُ жинде рещІизабураб хирияб Къуръан гурони.

70. Гъев авараг умматалде витІун вуго жидер ракІ чІагоял муъминзабазе Аллагъасул جَلَّ جَلَّ لَهُ الْعِلْمُ Газабалдалъун хІинкъи къезе ва алжаналъул нигІматаздалъун рохел бицизе.

لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

Аллагъасде جَلَّ جَلَّ لَهُ الْعِلْمُ инкар ккурал Гадамазе жужахІалъул Газаб букІин хІакъаблъунги гъабизе. Аллагъас جَلَّ جَلَّ لَهُ الْعِلْمُ аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّكْرُ ритІун хІакъаб нух бихъизабураб мехалъ гъеб нухдасан хъвадичІел Гадамазе жужахІалъул Газаб хІакъъула.

Гъаб кІиги аят (69-70) рещІизабиялъе сабабги буго Маккаялъул мушриказ Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг щигІру гъабулев чи вугин ва гъес цІалулеб Къуръанги щигІру бугин абун букІин. Мушриказул раГІи хвезабун рещІизабуна гъаб кІябго аят.

71. Гъел мушрикал кин балагъуларел ва жидеца пикру щай гъабулареб Дица жидее батІи-батІиял хІайванал рижун рукІиналъул.

أُولَئِكَ يَرَوْنَ أَنَّا حَافِقْنَا لَهُمْ وَمَا عَلِمَتْ أَيْدِينَا أَنْعَمَّا فَهُمْ لَهَا مَلَائِكَةٌ ﴿٧١﴾

Гьел хIайванал руго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хIалкIолъиялдалъун рижарал, жиндие гIахьалчагIиги гьечIого, гьел рижизе цебехун мисал-суратги гьечIого. Гьел гIадамал жал бетIергъабильун рахъунелги руго дол хIайваназул.

72. Дица гьел хIайванал квегъун руго
гIадамаз жидедаса мунпагIат босизе.

وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا

Гьел хIайваназда гIад рекIун сапаразде ине ва
гьел хIайваназул гъан кваназе.

يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾

73. Гьединго гIадамаз гьел хIайваназдаса
цогиги мунпагIатал росула: квас-расалдаса,
цIоко-тIомалдаса.

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبٌ أَفْلا

Гьел хIайваназул рахъги гьекъола, гьельул хIан-
нахги гьабула. Гьаб кинабго жо жидее бижарав, гьеб квегъарав, гьеб
жидее ризкъильун гьабурав Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ шукуру гьабиларишца
гьал гIадамаз?

يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

гIадегIанав Аллагъас инсанасе квегъун ругел хIайваназул пикру
гьабурав чиясеги кIудияб далил ва хIужжа буго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо
вукIиналда ва гьесул хIалкIолъиялда жинца тIоритIел гьабизе.
ГьитIинаб лъимераль квелъ ккун бачунеб чу, оц, варани нильеда
бихъула. Пилалда гIадги рекIун гьеб хьвадизабулел гIадамалги
рихъула. Гьел хIайванал инсанасда гIасильгани ва тIурун ани, яги
рагъизе рортани, гьесул хIалги кIоларо гьезул гIадлу гьабизе ва гьезде
данде чIезе.

74. Жидеца Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ тун хъанчал
ккуна аллагъзабилъун гьез жидее
квербакъи гьабизе бугин абун.

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّعَلَّهُمْ

Гьел хъанчал руго жидер гIакълу-лъай гьечIел,
жидеда щибго жо бихъуларел ва рагIуларел ганчIал ва магIданиял
жал.

يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾

75. Гьел хъанчазул хIалкIоларо жидее
лагълъи гьабулел мушриказе щибго
квербакъи гьабизе.

لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ

Гьедин бугониги мушрикал гьал хъанчазул
рахъ кколел, гьезие боцIи-мал харж гьабулел, гьезие хъулухъ гьабулел
руго. Хъанчазе мутIи гIал боязда рельъун руго мушрикал жидер
пишаялъулъ.

مُحَضَّرُونَ ﴿٧٥﴾

КъуртIубияс абун: гьел мушриказда рихъана Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ
хIалкIолъиялде тIоритIел гьабулел аятал, гьедин бугониги гьез

ракълъун лъугьарал рукьби жинца чӀаго гьарулев чи щив вугев?
- абун.

79. Дуца гьезда абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
гьел турарал рукьби чӀаго гьаризе
руго жинца гьел байбихьудаго рижарав

Аллагьас جَلَّ جَلَّالُهُ. Гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ вуго
жинца бижараб махлукълъул хӀал жинда лъикӀ лъалев, гьеб
кин бижилеб, кин хвезабилеб ва кин ахираталда чӀаго гьабун тӀаде
бахьинабулеблъиги жинда лъалев.

80. Гьев БетӀергьан Аллагь вуго
нужеца жиндие гӀибадат гьабизе
хӀакъав хан - жинца нужее биччараб,
гӀатӀгояб цулалдасаги ца гьабурав,
цинги нужеца гьелдалъун ца бакула.

Ца буго жинца цул бухӀулеб жо. Гьеб жинца цул бухӀулеб ца
Аллагьас جَلَّ جَلَّالُهُ гӀатӀгояб гьветӀальул цулалдаса баккизабула. Гьеб
цулги пальма буго ва марахги буго.

81. Гьал зобалги ракъалги жинца
рижарав Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ гьечӀищха хун
хадур гӀадамал тӀаде рахьинаризе
кӀолев?

Вуго гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ хун хадур гӀадамал
тӀадрохьизарулев. Гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالُهُ вуго жинца кинабго жо бижулев
ва кинабго жоялъул маслихӀаталги лъалев.

82. ХӀакълъунго Гьев Аллагьасе جَلَّ جَلَّالُهُ
цо амру лъугьине бокъараб мехаль, гьес
«Кун»-абураб рагӀи абула (ай мун букӀа
абун) ва гьеб жиндие бокъараб амруги
лъугьула.

ТӀадегӀанав Аллагь гьеб «кун» абун абиялда хӀажатав гьечӀо. Гьесие
бокъараб лахӀизаталь бокъараб жо лъугьула. Гьаб рагӀи буго нильер
гӀакълуялда рекъараб хӀалалаль цо иш баян гьабун абураб.

83. Кинабго жоялъул ханлъи ва ихтияр
жинда кодоб бугев БетӀергьан Аллагь
جَلَّ جَلَّالُهُ тӀадегӀанав ва ваццӀадав вуго.

Кинабго махлукъ гьесул милк ва мулк буго,
кинабго къуват-къудратги гьесие буго. Гьаб дунялалъул рукьоб бугеб
нильеда лъалебги лъаларебги, рухӀ бугебги рухӀ гьечӀебги махлукъ

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ
بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا
فَإِذَا أَنشَأْتُم مِّنْهُ تَوَفَّدُونَ ﴿٨٠﴾

أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
بِقَدِيرٍ عَلِيمٌ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُم بَلَىٰ وَهُوَ
الْخَلْقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَن يَقُولَ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾

فَسَبِّحْنَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ
وَالَّذِي يُرْجِعُونَ ﴿٨٣﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тадбиралдалъун хъвадулеб буго. Ахираталда кинабго амру ва хІукму гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буссунеб буго. **Киналго гІадамал ва женал жидер хІисаб-мизан гъабизе ва жазаъ гъабизе Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ руссунел руго.**

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Сурату Ясиналъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго щукру ва рецц ТІадегІанав Аллагъасе буго.

37. Сурату Ссафат

Гьаб сураталда жанибги аслияб бакI кколеб буго Исламияб диналгьул аслаби баян гьариялгь: Аллагь **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вукIин, аварагзаби **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** гьесул хIакьал расулаI рукIин, ва ахират букIинги хIакьаб амру букIин баян гьабиялгь.

Сураталгьул байбихьудаса Аллагьас **جَلَّ جَلَالُهُ** хириял малаикзабазул кьиса бицунеб буго, зодире рахиналдаса нахчIварал жундузул хабарги буго. Хадуб муьминчиясул ва капурчиясул цоцаздехун бугеб бахIс баян гьабун буго.

Дагьабго бицен гьабун цо-цо аварагзабазул **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** кьисаги бицун буго: НухI, Ибрагьим, ИсмагIил, Муса, Гьарун, Ильяс, ЛутI аварагзабазул **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** бицен гьабун буго. Жинда Аллагьасул салам лъеяв Ибрагьим аварагас, Аллагьас **جَلَّ جَلَالُهُ** амру гьабураб хIалалгь, жиндир вас ИсмагIил **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** хьвезе кьасд гьабиги, гьеб амруялгь ИсмагIил мутIигIлъиги, бицун буго: киналго муьминзабазе вагIзалгьун букIизе ва Аллагьасул **جَلَّ جَلَالُهُ** амруялда хIакьикьияб мутIигIлъи кин букIунеб лъазеги.

Сураталгьул ахиралда бицен гьабун буго тIадегIанав Аллагьас жиндир аварагзабазе **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** ва жиндие рокьарал муьминзабазе квербакьи гьабиялгьул ва хIакьикьияб бахьибуголгьиги, лъикIаб ахиратги Аллагьасдаса **جَلَّ جَلَالُهُ** хIинкьарал гIадамазе букIиналгьул.

Сураталда цIар тун буго «жидеца мухьал гьарулел» абун – Аллагьасе **جَلَّ جَلَالُهُ** хириял малаикзабазул бицен букIиналгь гьаб сураталда жаниб ва гьеб: «жидеца мухьал гьарун» гIибадат гьаби малаикзабазе Аллагьас **جَلَّ جَلَالُهُ** гьабураб сипат букIиналгь.

ТIадегIанав Аллагьас гьаб сураталгье авал гьабулеб буго жиндир махлукъатгьун ругел малаикзабазул цIаралдалгьун гьедиялдалгьун ва жинцаги абулеб буго:

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдалгьун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. «Дун гьедулев вуго жидеца мухьал гьарулел малаикзабадалгьун» - абун.

وَالصَّافَّاتِ صَفًا ١

Гьез мухьал гьарула Аллагьасе **جَلَّ جَلَالُهُ** какал разе рахьун чIун.

Цоги абуна гьезул куркьбаз мухьал гьарула Аллагьасул **جَلَّ جَلَالُهُ** амруялде

балагъун чIун: гъеб амру бачIарабго гъеб тIубазе гIедегIизеян-абун. Гъал малаикзабазул цIаралдалъун гъедиялъул магIнаги буго гъел Аллагъасе جَلَّ جَلَّ хириял рукIин баян гъаби. Гъел Аллагъасе جَلَّ جَلَّ хиральгиялъе сабабги буго малаикзаби даимго Аллагъасе جَلَّ جَلَّ гIибадат гъабулел рукIин, цохIо лахIзаталъги Аллагъаседехун гIасилъуларел рукIин.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса Хиузайфат асхIабас бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул расулас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَّ нильгъ хира гъарун руго цогидал умматаздасан лъабго жоялдалъун. Аллагъас جَلَّ جَلَّ нильгъер мухъал гъарун руго малаикзабазул мухъазда релъгъун. Аллагъас جَلَّ جَلَّ нильгъее кинабго ракъги гъабун буго масжидлъун. Нильгъее лъим батичIеб мехаль ракъги гъабун буго жинца жо бацIцIад гъабулелблъун» - абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяв Жабир ибну Самуратица бицараб хIадисалдаги буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Нужеца мухъал гъаре малаикзабаца жидер БетIергъанасда аскIор мухъал гъарулел хIалалъ» - абун. Нижеца абун: «Кин гъарулел гъел малаикзабаца БетIергъанасда аскIор мухъал?» - абун. Аварагас абун: «Гъез авалаб мухъ цIезабула ва гъел цоцазда цунги рукIула» - абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

2. Жидеца накIкIал цере къотIун рачулел малаикзабаздалъунги гъедулев вуго Дун.

فَالزَّجْرَاتِ زَجْرًا

ИбнухатIибица абун: «Гъал руго жидеца квешаб жоялдаса гIадамал нахъ чIвалел, лъикIаб жо гъабиялда гъел ахIулел муъминзаби» - абун.

3. Аллагъасул جَلَّ جَلَّ аятал аварагзабазе цIалулел, Аллагъасе جَلَّ جَلَّ тасбихI гъабун, гъесие рецI гъабун, гъев кIодо гъавун цIалдолел малаикзабаздалъунги гъедула Дун.

فَالثَّالِثَاتِ ذِكْرًا

Жидеца Къуръан цIалулел ва Аллагъ جَلَّ جَلَّ гIемер рехсолел, гъесие тасбихI ва хIамд гъабулел муъминзаби руго гъал абун ИбнухатIибица.

Цоги гIалимзабаз абун: гъел руго Аллагъасул جَلَّ جَلَّ диналъе гIоло рагъ гъабизе жидеца мухъал гъарурал мужагIидал, жал чуялги рачун тушманасда гIадги кIанцIулел, Аллагъасул جَلَّ جَلَّ Къуръан цIалун, гъесда дугIа гъабун, гъесдаса жиде квербакъи гIалаб гъабулел.

Гъаб гIалимзабазул рагIи цоялъ цояб хвезабулеб гъечIо. ГIадегIанав Аллагъ гъедулев вуго жиндие хириял малаикзабаздалъун, жиндие гIибадат бацIцIад гъабулел муъминзабаздалъун, жиндир диналъе гIоло жигъад гъабулел бахIарзадалъунги.

Г'аб г'а г'едиял'е сабаб бицун Г'адег'анав Аллаг'ас абулеб буго:

4. Х'акъл'унго нужеца г'ибадат г'абазе х'акъав إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ ﴿٥﴾
 Бет'ерг'ан жив цогояв цох'ю Аллаг' جَلَّ جَلَالُهُ вуго абун.
5. Зобалазулги ракъал'улги, г'езда رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشْرِقِ ﴿٦﴾
 жаниб бугеб кинабго махлук'атал'улги
 Бет'ерг'ан вуго г'ев Аллаг' جَلَّ جَلَالُهُ.
 Бакъ бак'улеб ва бакъ т'ерх'улеб
 рах'ал'ул Бет'ерг'анги вуго г'ев.
6. Х'акъл'унго Дица дунялалда т'ад إِنَّا رَبُّنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِنُورِ الْكَوْكَبِ ﴿٧﴾
 бугеб зоб берцин г'абуна ц'вабаздал'ун –
 жавг'аразда рел'ъл'ун инсанасда рих'улеб г'ел ц'вабиги.
7. Г'ел ц'вабаздал'ун дица зобги ц'унана وَحَفِظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مُّرِيدٍ ﴿٨﴾
 кинабниги Аллаг'асе جَلَّ جَلَالُهُ мут'иг'ильиялдаса
 жиб бах'араб шайт'аналдаса.
8. Г'ел шайт'абазда к'юларо зобалазда لَا يَسْتَفْعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقَدِّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿٩﴾
 бицунеб хабаралде г'енеккизе.
 Аллаг'ас малаик'абазда вах'ю عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
 г'абулеб, г'ез авараг'абазух'е
 ц'везабулеб рисалаталда г'енеккизеги. Г'езда зодиса ц'адул
 сунтурал реч'чула.
9. Киналго рах'аздаса г'ел шайт'аби دُحُورًا وَأُولَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿١٠﴾
 нах'ч'вазе.
 Г'езие ахираталдаги жиндие нах'аса к'ют'и г'еч'леб г'азаб бук'изе
 буго.
10. Жинца зобалазда бицунеб цо даг'ябго إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١١﴾
 жо бик'изе к'вараб шайт'ан хут'изег'ан
 г'елда хадубги дица ц'адул сунтур
 реч'чула ва г'еб бух'ун г'аг'изабула.
11. Дуца г'ик'ье, Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
 Аллаг'асул جَلَّ جَلَالُهُ х'алк'юльбиялда инкар
 кколел, хун хадур т'аде рах'ине г'яруларо فَأَسْتَفْعِرُهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿١٢﴾
 абулеб капурзабазда:
 нуж рижийиш бугеб Аллаг'асе جَلَّ جَلَالُهُ к'удияб иш, яги г'ял зобал-
 ракъалги, цогидаб махлук'атги бижийиш к'удияб иш бугеб?
 х'акъл'унго Дица г'ел г'адамазул к'удияв эмен Адам вижана
 гуриш жиб тамахаб, бич'чараб х'ащалдасан? Г'аб кинабго жо
 бижарав Алаг'асе хварал г'адамал т'аде рах'инаризеги к'юла абураб

магІна буго гъаб аяталъул.

Инсанасул вижин жиндаса данде гъабураб ункъо аслу буго абуна гІалимзабаца. Рақыги, лымги, цІаги, гъаваги. Гъал ункъалго аслабазул хис-бас ккеялдалъун загырлъула инсанасул чорхоль батІи-батІиял унтаби.

12. Мун гІажайблъулев вуго МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ﴿١٣﴾ بَلْعَجَبٍ وَيَسْحَرُونَ

гъел мушриказул ахІмакълъиялда, киндай гъез инкар кколеб абун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къудраталда.

Гъел мун махсароде гъавун дуда гІад релъанхъулел руго мун жундуца ккун вугин ва дуца гІадалаб хабар бицулеб бугин абун.

13. Ва дуца жидее вагІза гъабураб мехаль гъез ﴿١٤﴾ وَإِذَا دُرُّوا أَلَا يَذْكُرُونَ

вагІзаги босулеб гъечІо.

14. Жидеда мухІканал гІаламатал ва ﴿١٥﴾ وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخِرُونَ

мугІжизатал рихъараб мехальги мун махсароде гъави жегиги цІикІкизабулеб буго.

Къурайшияздаги бихъун моцІ кІиги къотІел лъугъун хъвалхъана, гамачІаль ва гъветІаль авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ритІухъ гъавун калам гъабуна. Цингиги гъез иман лъезе гІамал гъабичІо.

15. Гъез абуна гъаб аварагас гъабураб жо ﴿١٦﴾ وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّؤْمِنِينَ

баянабго сихІру гурого гъечІо абун. Хадубги гъез абуна:

16. Ниж хвезеги хун турарал рукъбилъун ﴿١٧﴾ إِنذَانِنَا وَأَنَّكَ أَكْبَرُ الْوَعْدِ مَا أَتَى الْمُبْعُوثُونَ

ва ракълъун лъугъун хадубги гІадейиш рахъизаризе ругел?

17. Ва нижер цересел умумулгийиш гІаде ﴿١٨﴾ أَوَّابًا وَأَنَا الْوَلِيُّونَ

рахъизаризе ругел?- абун.

18. Дуца гъезда абе, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, битІараб ﴿١٩﴾ قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ

буго! Нуж гІаде рахъизаризе руго ва нуж гІодорегІанги гъаризе руго.

19. ХІакълъунго гъел хварал гІаде ﴿٢٠﴾ فَأَنصَاهِي زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ

рахъизари гъечІо Исрапил малаикас цохІо нухаль ссуралъубе пуй гурони – цинги кинабго халкъ гІаде бахъун балагъун чІун букІула.

Щиб амрудай жидеда гІаде бачІилаян хІинкъун ва хІайранлъун рукІула.

20. Цинги гъеб халкъалда бичІІула щиб къо ﴿٢١﴾ وَقَالُوا إِنَّا بِنَاتِنَا هَذَا أَيَوْمَ الدِّينِ

ва щиб бакІ гъеб бугеб ва гъезги абула:

«Вай нижее бугеб къварилъи! Гъаб къиямасеб къо буго гуриш нижер хИсаб-мизан гъабулеб ва нижее жазаъ гъабулеб» - абун. Гъезие жаваб гъабун малаикзабазги абула:

21. Гъаб бугоха Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ﴿١١﴾ هَذَا يَوْمُ الْقَضَى الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ

муъминзабиги капурзабиги цоцадаса ратIа гъарулеб къо, дунялалда рукIаго нужеца жиб гъересиги гъабулеб букIараб абун.

Хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ малаикзабазда хитIаб гъабун абула:

22. Нужеца данде гъаре киналниги يَعْبُدُونَ ﴿١٢﴾
квешал залимзаби ва гъезул капурал
руччабиги. Цоги магIна гъабун: Жидер

квешаб Iамал цогоял Iадамазул мухъал

гъаре: цогъабазул, зиначаIазул, мехтел гъекъолел чаIазул. Гъез жидее лагълъи гъабулел рукIарал хъанчалги данде гъаре.

23. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабичIого гъезие مِنْ دُونِ اللَّهِ فَاهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿١٣﴾

лагълъи гъабурал. Цинги гъел киналго

цадахъ жужахIалде жанире унеб нухда лъе. Гъезда гъеб нух

бихъизе гъабе. Гъеб буго гъел инжит гъарун, хIакъир гъарун

абулеб рагIи. Дунялалъул рукъоб гъезда хIакъаб динги битIараб

нухги бихъизабидал гъез гъеб босичIо. Гъанже гъезда бихъизабе

жал жужахIалде унеб нух, жакъа гъезие рес букIизе гъечIо гъеб

нухдаса инчIого.

24. Нужеца гъел СиратIалда аскIор чIезеги гъаре! وَفَوْهُم مَّا لَهُمْ فَسْتَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

Гъезда гъикъизе буго жидеца гъабураб кинабго

Iамалалдаса.

Гъезда бадиб чIвай гъабун абизе буго:

25. «Жакъа шайха нужеца цоцае квербакъи مَا لَكُمْ لَاتَنَاصَرُونَ ﴿١٥﴾

гъабулареб?

Нужер аллагъзабацаги гъечIо гуриш нуже шапагIат гъабулеб?»-абун.

26. Жакъа гъел киналго цIакъ мукIурлъун, بَلْ هُمْ الْيَوْمَ مُسْتَسَامُونَ ﴿١٦﴾

мутIинIлъун, кверде рачIун чIун руго.

Гъезул кIалъазе кIолев чиги гъечIо, дунялалда букIараб чIухIинги Iамал

кIодолъиги тIагIун ун буго.

27. Гъеб жужахIалъе агъулулъун лъугъарал وَأَقْبَلْ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿١٧﴾

Iадамал цояз цоязда гIайиб чIвазе ва

гъикъардизе лъугъула.

28. Жал нахърилълъун рукIараз жидер قَالُوا إِنَّا كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿١٨﴾

церехъабазда абула:

«ХІакълъунго нуж рукІана нижехъе рачІулел хІакъаб, битІараб дин бугин абун хабар бицун, ниж гуккун, батІулаб дин гъабизе тІамулел»-абун. Цоги магІна буго: нужеца къуваталдалъун тІамуна ниж купру-ширк гъабизе - абун.

29. Церехъабаца абула: «Гъедин букІинчІо амру! ﴿٣٧﴾ فَأُولَٰئِكَ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾
Нужго рукІана иман лъечІел».

30. Нижер щибго къуват-гъунар
букІинчІо хІал гъабун нуж ширк гъабизе
тІамизе. ﴿٣٩﴾ طٰغِينَ ﴿٤٠﴾

Нужго рукІана къосараб къавмлъун.

Гъедин рукІиналъ нужеца нижее жаваб гъабуна ва нужги нижгун цадахъ ккана.

31. Гъанже нилъ киназдаго хІакълъана
нилъер БетІергъан Аллагъасул рагІи:
ХІакълъунго нилъее къотІи гъабураб гІазаб
хІакълъана ва нилъеца гъеб гІазаб чІамизе буго. ﴿٤١﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَٰلِكَ أَقْبُونَ ﴿٤٢﴾

32. Нижеца нуж къосиялде ахІана нижгоги
къосарал рукІин сабаблъун. ﴿٤٣﴾ فَأَعْوَبْنَاكُمْ إِنَّا كَنَّا عٰلِيْنَ ﴿٤٤﴾

33. ПадегІанав Аллагъас абулеб буго: «Гъел
киналго къиямасеб къоялъ жужахІалъул
гІазабалъул гІахъаллъизе руго. ﴿٤٥﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٤٦﴾

34. ХІакълъунго гъединаб жазаъ гъабула
Дица киналниги жидеца гІасилгъи гъабурал
гІадамазе»-абун. ﴿٤٧﴾ إِنَّا كَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِیْنَ ﴿٤٨﴾

35. ﴿لَا إِلٰهَ إِلَّا اللَّهُ﴾-абун, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо
гъавеян абидалго, гъел чІухІулел рукІана
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе. ﴿٤٩﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٥٠﴾

36. Гъез абулеб букІана: «ХІакълъунго
нижеца нижер аллагъабазе гъабулеб
лагълъи телищха гъев жундуца ккурав
шагІирасул рагІиялъе гІоло»-абун. ﴿٥١﴾ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَارِكُوا إِلٰهَآلِ الشَّاعِرِیْنَ ﴿٥٢﴾ جَعْنُونَ ﴿٥٣﴾

37. Гъез абулеб рагІи гъереси буго. Гъев
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго жив хІакъаб
диналдалъун вачІарав ва жинца цересел аварагъабиги
رِثِیْهُ غَارُؤَلَعِ الرَّسُولِ عَلَيْهِ السَّلَام

38. ХІакълъунго нуж руго, я гъал мушрикал, ﴿٥٤﴾ إِنَّكُمْ لَذَٰلِكَ أَقْبُوا الْعَذَابَ الْأَلِیْمَ ﴿٥٥﴾
нужеца цІакъ квешаб гІазаб чІамизе бугел

Гадамал.

39. Гьeб нужеe гьaбулеб гIазабги букIизе ﴿١٥﴾ وَمَا تَجْرُونَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ
 гьeчIo нужеца гьaбураб гIамалалъул жазаъ
 гурони. Цоги чиясул гIамалалъул жазаъ нужеe гьaбуларо. Нужеца
 гьaбичIеб гIамалалъул жазаъги гьaбуларо.
40. Жидеца Аллагъ ﴿١٦﴾ إِلَىٰ عِبَادِ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ
 гIибадат бацIцIад гьaбурал муъминзабаца
 чIамизе гьeчIo гьeб жужахIалъул гIазаб.
41. Гьeл муъминзаби руго жидеe хирияб ﴿١٧﴾ أُولَٰئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ
 алжаналъул ризкъи букIулел гIадамал.
42. БатIи-батIиял нихъалги руго гьeл алжаназда ва ﴿١٨﴾ فَوَٰكِهِ وَهُمْ مَّكْرُمُونَ
 гьeл муъминзабиги цIакъ хира гьарун рукIула,
43. НигIматазул рукълъун бугеб алжаналда жанир. ﴿١٩﴾ فِي حَنَّتِ التَّعْبِيرِ
44. Тахазда гIад гIодор чIун, цоцазде данде ритIун ﴿٢٠﴾ عَلَىٰ سُرْرٍ مَّتَقَبِلِينَ
 рукIула. Цоцазул гьурмазде ралагъун рохун ва
 разильун рукIула.
45. Гьезда гIад алжаналъул хьулухъчагIильун ﴿٢١﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ
 ругел лъималги хьвадула жадул цIурал
 лълъаралги росун, жиб чвахун унеб жадул гIоралдасан.
46. ЦIакъ хьахIаб ва жиб гьeкъезе бокъулеб ﴿٢٢﴾ بَيَّضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ
 букIуна гьeб жа. Дуниялалъул жа гIадаб кьогIаб
 букIуларо.
47. Гьeлда жаниб гIакълу свeризабулеб ва ﴿٢٣﴾ لَا فِيهَا عِوَالٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَوْنَ
 жинца бетIер унтизабулеб жо букIуларо.
 Жа абун жинда цIар букIин гуреб, гьeб дуниялалъул жаялда релълъараб
 букIуларо. Гьeб жинца гьeкъарав чиясе лазат цвей гуреб щибго
 рокъукъаб жоги лъугъуларо.
48. Гьeл муъминзабазда аскIор цохIo жидер ﴿٢٤﴾ وَعِنْدَهُمْ قَصِيرَاتُ الْإِطْرِفِ عِينٌ
 россабазда гурони жидеца бер балагъуларел,
 жидер берал гIатIидал ва берцинал руччабиги рукIула.
49. ЦIакъ рацIцIадал, кьeр хьахIал, жиндир ﴿٢٥﴾ كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكَوْنٌ
 лъелалда (рокъоб) жаниб бугеб лулъуалда
 релълъарал рукIула гьeл руччаби.
 АбухIаян абулев гIалимас абуна: гIадегIанав Аллагъас гьал аятазда
 (40-49) жаниб бищун щебе черхаль лазат босулеб ризкъиялъул бицана,
 хадуб напсалъе лазатлъун бугеб хира гьари бицана, цинги гьeл руссунеб

хирияб бак1 (алжан) бицана. Хадубги цоцазде дандельун, цоцазул гьумер бихьун шолеб лазатальул бицана, жидее кеп-лазат швезе гьекьолеб жаяльулги бицана. Ахиралда бишунго инсанасе бокьюлеб руччабаздаса лазат босияльул ва гьезулгун гьабулеб рек1елгьеяльул бицана.

Гьаб кинабго черхалъе ва напсалъе бокьюлеб рах1ат-лазатальул ва ниг1матазул бицун хадуб, алжанальул агьлюялъ цоцаздехун хабар бицун рек1елгьей гьабияльул бицун, Аллагьас **جَلَّالَهُ** абун:

50. Гьел муъминзаби цоцазде хабар бицун **فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ٥٠**
к1алъалелги рук1ула.

Дунялалда жидер бук1араб ах1вал-х1ал раклалда шун, гьельул ниг1матазул ва иман лъеяльул х1асилалъул бицун к1алъалел рук1ула.

51. Гьезул цояс абула: «Дида цадахъ **قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ٥١**
вук1унев цо гьудул вук1ана.

52. Гьес абулеб бук1ана унгого мун бит1араб жо **يَقُولُ أَأَيْتَكَ لِي مِنَ الْمُصَدِّقِينَ ٥٢**
бицуневиш вугев?

53. Х1акъльунго ниль хун хадур **أَوَدَأْمْتَنَا وَكُنَّا رَأَوَا وَعَظْمًا ۖ إِنَّا لَمَدِينُونَ ٥٣**
т1адейиш рахъизаризе ругел?

Ракъльунги, турарал рукъбилъунги лъугъараб мехаль кин ниль т1аде рахъизарулел?» - абун.

54. Гьев муъминчияс жинда аск1ор ругезда абула: **قَالَ هَلْ أَنَسَمْتُ لَمَطُوعُونَ ٥٤**
«Нужее бокъилиш гьев чиясул шиб х1алдай бугоян абун жужах1алдехун ралагъизе?» - абун.

55. Гьев жужах1алдехун валагъараб мехаль, **فَأَطَاعَ قَوْمَهُ فِي سِوَاءِ الْجَحِيمِ ٥٥**
гьесда жиндир гьудул вихъана ц1адав жанив, жиндир черхалда ц1а рек1ун, бакараб кан г1адин гьеб ц1аялъ вух1улев.

56. Гьев жинда вихъараб мехаль муъминчияс **قَالَ تَاللَّهِ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الَّذِينَ ٥٦**
Аллагьасе **جَلَّالَهُ** рецц гьабула ва гьес абула:

«Таллагъи, дуца дун къосизавизе дагъаб жо хут1ун бук1ана.

57. Дир Бет1ергъан Аллагьасул **جَلَّالَهُ** **وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ٥٧**
ниг1мат бук1ун гуруни ва гьес дие иманалда ч1езе тавпикъ гьабун гуруни, дунги мунгун цадахъ гьеб ц1ада жанив вук1инаан» - абун.

58.59. Цинги муъминчияс к1алгъикъи гьабун гьесде **أَفَمَا نَحْنُ بِمَعْتَبِينَ ٥٨**
абула: «Гъанжеги абулишха дуца ниль цо нухаль хвезе руго, т1ок1аб т1аде рахъинги **إِلَّا مَوْتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَدِّينَ ٥٩**
бук1ине гьеч1о, х1исаб-мизанги, алжан-

жужахІги букІине гьечІо»-абун?

60. ХІакълъунго гъаб алжаналъул агълуялъе
Аллагъас جَلَّالَهُ гъабураб цІоб-рахІму цІакъ
кІудияб лъикІлъи-тІокІлъи буго.

إِنَّ هَذَا هُوَ الْقَوْمُ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾

61. Гъаб алжан швеялъе гІоло гІамал гъабе
абе жидеца гІамал гъабулел гІадамаз.

لَمِثْلَ هَذَا أَقْبَعَمَلِ الْعَمَلُونَ ﴿٦١﴾

АтІ-Пабари абулев гІалимас жиндир тафсиралда жаниб абун: гъал аятаз ишара гъабураб къиса буго кІиги бечедав гъудуласул къиса: цояв муъминчи вукІана, цогидав капурчи вукІана. Гъезул гІемераб боцІи-мал букІана ва кІиясго цадахъ лъугъун даран-базар гъабулел букІана. Муъминчияс гъеб даран базаралдаса швараб хайир садакъаде къолеб букІана, хІалтІудаса эркенаб заманги Аллагъасе جَلَّالَهُ гІибадат гъабиялде сверизабулеб букІана. Капурчияс жиндие швараб хайир ракъ босиялде, кІалтІаби раялде ва дунялалъул лазат-кеп босиялде сверизабулеб букІана. Гъев кІиявго дандельараб мехаль дов капурчияс чІухІун бицулеб букІана жинча босараб ракъалъул ва гъабураб дунялалъул ишалъул. Муъминчиясда гъикъидал дуца шиб гъабураб абун, гъес абулаан: «Дица садакъаде къуна дие швараб хайир ва дие алжаналда жаниб букІине буго дуца босаралдасаги лъикІаб ракъги кІалтІаги» - абун. Цинги капурчи гъесда тІад вельанхъулаан ва гъесги абулаан: «Вай гІабдал! ниль хун хадур тІадейиш рахъизарулел? Гъеб букІунеб жо гуро!» – абун.

62. Гъал алжаназул нигІматалищха лъикІал
ругел абадиялъго инсанасе жал рукІизе
хІадурал:

أَذَلِكَ خَيْرٌ لَّا أَمْ شَجَرَةُ الزَّوْمِ ﴿٦٢﴾

лъикІав гъоболас къачІараб бечедаб, сахаватаб гъоболлъиялда
рельлъун жал ругел, яги жужахІалъул агълуялъул тІагІамлъун бугеб
закъумалъул гъветІиш лъикІаб бугеб?

63. ХІакълъунго Дица гъеб закъумалъул
гъветІ гъабун буго жидеца Аллагъасда جَلَّالَهُ
ва ахираталда иман лъоларел залимзабазе питналъун.

إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾

Гъел махсароде кколеб жолъун. Мушрикал рельунхъулел рукІана
жужахІалда жаниб закъумалъул гъветІ букІулин абураб мехаль ва
жидеца абулеб букІана: гъутІби рухІулеб цІеда жаниб гъветІ кин
бижулеб?- абун. ТІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

64. Гъеб гъветІ буго жужахІалъул
тІиналдаса эхеде жиб бижун бачІулеб.

إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾

65. Гъеб гъветІалда тІад бижулел пихъги
цІакъ къабихІаб, щайтІабазул бутІрузда

طَلَعَهَا كَأَنَّ رُءُوسَ الشَّيْطَانِ ﴿٦٥﴾

рельляраб буго:

кутакалда ракъун рукун гьeб кваназе абун лъугъула жужахIалъул агьлу, гьeлъул къогIлъиги махIцинги гучаб батун, гьeзда гьeб кваназе кIоларо.

66. XIакълъунго жидеца гьeб пихь

فَاتَّهَمُوا لَأَكُونُ مِنْهَا فِتْنًا لِّوَنَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٦٦﴾

кванан жидер чехь цIезе гьабула,
чара тIагIиялъ гьeб кваначIого цIезе кIоларо жидеда.

67. Цинги гьeб закъумалъул къогIлъиялъ

تُرِيَانُ لَهُمْ عَلَيْهَا الشُّبُهَاتِ مِنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾

къeч гьалаг гьабураб мехалъ, гьезие XIамим
къола гьeлда тIад гьeкъъезе.

Жинца жаниб бугеб кинабго жо бухIулеб, гьалдезабулеб жужахIалъул лъим буго гьeб. Гьeб XIамим жужахIалъул кIалтIа буго абунa тIалимзабаз.

68. Цинги гьeл жужахIалде жанир руссизарула

ثُمَّ إِنَّ مَرَجَعَهُمْ لِآلِ الْجَبْرِ ﴿٦٨﴾

ва тIокIаб жидеe гьениса къватIире рахьин
букIуларо.

Абу СугIудица абунa: гьeб закъумги XIамимги буго гьезие жужахIалде жанир лъугъулеб мехалъ гьабулеб гьоболлъи-абун. Жинда Аллагь разилъаяв ИбнугIаббасидаса бицараб XIадисалда буго Аллагьасул свалат салам лъеяв аварaгас абунa: «*Нуж Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ* хIинкъа тIубараб хIинкъиялъ! Закъумалъул цо къатIра тIинкIизабуни дунялaтъул рaлъдагъе, гьeлъ кинабго дунялaтъул рухIчаголъиялъул гIумру хвезабIлаан гьeб лъим хвезе гьабиялдагъун. Гьeб закъум эсиндир тIагIамлъун букIулев чиясул хIал кинха букIинeб?» – абун. XIадис имам Тирмизияс бицана.

Жинда Аллагь разилъаяв Абуумамат ал-Багъилиясдаса бицараб XIадисалдаги буго: Аллагьасул свлат салам лъеяв аварaгас абубеб букIана: «*ЖужахIалъул агьлуялда XIамим гIагар гьабула ва гьeлъул бухIиялъ гьезул гьумералъул ва бетIералъул тIом гIодобе бортун уна. Гьeб лъим гьeкъъараб мехалъ кинабго ургьимесги бухIун, биун нахъаса къватIибe бачIула*» - абун. XIадис ибну АбихIатимица бицана.

69. XIакълъунго гьeл мушриказда жидер
умумул ратана жал къосараллъун.

إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾

70. Цинги гьeл жидер умумузул нухда ине
гIедегIулел руго.

فَهُمْ عَلَىٰ آثَرِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾

Гьeз пикру гьабулеб гьeчIо дозул дин ва нух битIарабищ букIараб яги батIулабищ букIараб.

71. Гьаб дур умматалда цереги гIемерал

وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾

умматал рукIана, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жал

- къосарал ва жидеца купру-ширк гъабулел.
72. ХІакълъунго, Дица гъездаги аварагзаби ритІана гъезие хІинкѣи къолеллъун. وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنذِرِينَ ﴿٧٢﴾
Амма гъез аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ гъереси гъаруна.
73. Мун валагъеха, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, فَأَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنذِرِينَ ﴿٧٣﴾, киндай ккана гъел жидехъе авараг витІарал ва гъев гъереси гъавурал къавмазул ахир абун.
Дица гъел гъалаг гъаруна ва гъел хадусел умматазе ваГІазлъун хутІана.
74. Жидеца купру-ширк гъабичІел, Аллагъасе إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾ гІибадат баЦІаД гъабурал муъминзаби гъалаг гъаричІо Дица.
75. ХІакълъунго жиндир къавмаль исламияб дин къабул гъабичІеб мехаль НухІ аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ Дида аХІи бана.
Дун цІакъ лъикІав вуго дида аХІарасе жаваб къезе.
76. Дица НухІ авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гъесул иман лъураб агълуги хвасар гъабуна وَجَنَّتْهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْعَذَابِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾
гІупаналдалъун гъанкъиялдаса ва кІудияб пащманлъиялдаса.
77. Дица гъев НухІил عَلَيْهِ السَّلَامُ зурриятги гъабуна وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾
нахъе хутІулеблъун.
Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнуГІаббасица абуна: НухІ аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ азарго сон гІагарун заманаялъ дагІват гъабураб мехаль гъесда иман лъурав ва гамида рекІарав ункъого гІадав чи вукІана. Гамидаса гІодоре рещІун хадуб НухІил лъабго вас: Сам, ХІам, Яфис лъугъана ракъалда гІад бижараб халкъалъул аслулъун.
78. Дица НухІ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ лъикІаб бицен وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾
тана хадусел умматазе.
79. Аллагъасул салам буго НухІ аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ سَلَّمَ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَامِرِينَ ﴿٧٩﴾
кинабго заманаялъ ва киналго умматазулъ.
80. ХІакълъунго Дица гъединаб лъикІаб жазаъ إِنَّا كَذَّلْنَاكَ لِتَجْرِيَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾
гъабула жидеца иман лъун лъикІаб гІамал гъабурал муъминзабазе.
81. ХІакълъунго гъев НухІ авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ Дир иман إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾
лъурал лагъадеридаса вуго.
82. НухІ авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ ва муъминзаби гамида مُؤْمِنِينَ ﴿٨٢﴾
рекІизарун хвасар гъабураб мехаль нахъе

хутГарал капурзаби Дица тПупаналдалгун гъанкъизаруна.

Гъезул шивго чи ч1аго хут1ич1о. Хадусел умматазе ваГ1за-насих1атлгун хут1ана гъеб Нух1ил عَلَيْهِ السَّلَامُ къавм.

83. Х1акългунго гъев Нух1 аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿٨٣﴾
нухалда вугездаса вук1ана Ибрагъм аварагги

عَلَيْهِ السَّلَامُ .

Жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде халкъ ах1улев, купру-ширкалдаса гъел нахъч1валев, хадусел умматазе жиндир дин аслулгун ва нухлгун хут1арав.

Галимзабаца абуна Нух1 ва Ибрагъмида гъоркъоб к1иазаралда шунусго г1адаб сон бук1анилан. Гъев к1иясдаго гъоркъов Гъуд ва Ссалих1 аварагзабиги عَلَيْهِ السَّلَامُ рук1анин абуна. Гъел киназдаго Аллагъасул свалат салам лъеги.

84. Дуца рак1алда швезабе я гъав авараг,
гъев Ибрагъм عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир Бет1ергъан
Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ бац1адаб, шаклъи гъеч1еб иман лгъураб
рак1алдалгун вач1ара г1уж.

85. Ибрагъмимица жиндир инсуда ва
къавмалда абураб г1уж рехсе нужеца шиб
жоялъе бугеб лагълги гъабулеб? Абун. ﴿٨٥﴾

86. Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ живго тун гъересиял
аллагъзабийищ кколел ругел жиде лагълги
гъабулел жаллгун? ﴿٨٦﴾

87. Нужеда рак1алда шиб кколеб гъаб кинабго
г1алам жинца бижарав ва гъелгун гадбир
гъабулев Бет1ергъан Аллагъасул х1акългунлгун?
﴿٨٧﴾

Нужеца жиндие гъабизе х1акъаб г1ибадат хъанчазе гъабураб мехаль
гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже г1азаб гъабиларо абунищ нужеда кколеб?»-
абун.

88. Цинги Ибрагъм зобалазда ругел
ц1вабзаздехун валагъана, жинца никру гъабулеб
валагъиялъ. ﴿٨٨﴾

89. Хадуб гъес къавмалда абун: «Х1акългунго, дун
унгизехъин вуго – ﴿٨٩﴾

дун нужгун цадахъ нужер байрамалде вач1илароян»-абун. Аллагъасул салам лъеяв Ибрагъм аварагасе бокун бук1ана жиндир къавмалгун хъанчал рек-рекун разе. Гъеб къавмалгун байрам къо г1аде шун бук1ана ва гъезул г1адат бук1ана киналго цадахъ рахгун г1алахалде

унѣб ва гъениб байрамалда рукӀунѣб. Гъѣб къавм букӀана цӀвабзазде балагъун гъездаса хабар бицулеб ва пал тӀамулеб. Жиндир къавмалъ гъабулеб тӀамал гъабун, гъезие уйилан ккезе абун Ибрагъимица дун метер унтize вугин, гъѣб жо дида цӀвабзаца абулеб бугин абун.

Гъѣб къавм гъанжеги загъирлъун буго, гъез гӀемераб маргъуги бицулеб буго ва гъезда божулел бусурбаби абун ругел гӀадамалги руго.

90. Цинги гъесул къавм, гъевги живго тун жидерго ﴿فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٤٠﴾﴾
байрамалде ана.

91. Гъѣб къавм арабго Ибрагъим ﴿عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿٤١﴾﴾
гӀедегӀана гъезул аллагъзабазухъе, ва жинца
гъел хъанчазде абун: **нужѣца гъаб тӀагӀам щай кваналарѣбан абун.**

Гъезие назру гъабураб тагӀам букӀана мушрикаца гъезда аскӀоб лъун. Хъанчаца щибго жаваб къѣчӀѣб мехалъ Ибрагъимица абун:

92. «Нужѣ бугѣб щиб, нуж кӀалъялаги гъѣчӀо ﴿مَا لَكُمْ لَا تَحْقُقُونَ ﴿٤٢﴾﴾
гурищ?»-абун.

Гъѣб буго Ибрагъимица ﴿عَلَيْهِ السَّلَامُ﴾ хъанчал махсароде ккун бицулеб хабар. гъесда лъалеб букӀана гъел хъанчал рукӀин щибго жидер гъунар гъѣчӀѣл, жидеда щибго бихъуларел, рагӀуларел, рухӀ гъѣчӀѣл ясикӀаби.

93. Цинги Ибрагъим аварагас ﴿عَلَيْهِ السَّلَامُ﴾ жинца ﴿فَرَّغَ عَلَيْهِمْ صَرْبًا يَا أَيُّهَا الْمَدِينُ ﴿٤٣﴾﴾
цадахъ босараб гӀащӀги къуваталда, кваранаб
квераль къабана гъел хъанчазда.

Рек-рекун гъел хъанчалги ран, гъезул бишун кӀудияб хъанчалъул габуралда гӀащӀгиги дализабун Ибрагъим вугѣб мехалъ,

94. ЦӀакъ гӀедегӀун гъесул къавм Ибрагъимиде ﴿عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿٤٤﴾﴾
аскӀоре рачӀана.

Цоги аяталда баян гъабун буго Ибрагъим авараг ﴿عَلَيْهِ السَّلَامُ﴾ гъѣб бакӀалдаса нахъе ун вукӀин ва жидер хъанчал рекун ратараб мехалъ гъез Ибрагъим гъѣб бакӀалдеги вачун гъесда кӀал гъикъи гъабун букӀин: «Дуца нижер аллагъзаби щай хвезарурал?» - абун.

95. Ибрагъимица абун: «Нужѣца лагълъи ﴿قَالَ اتَّبِعُونِ مَا تَدْعُونَ مَا تَدْعُونَ ﴿٤٥﴾﴾
нужерго квераз гъарурал хъанчазейщ гъабулеб
бугѣб?

96. ГӀадегӀанав Аллагъ вуго нужги ва нужѣца ﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٤٦﴾﴾
гъарурал хъанчалги жинца рижарав» - абун.

97. Ибрагъимил къавмалъ абун: «Гъев ﴿قَالُوا أَبْنَاءُ اللَّهِ، نَبِيِّكَ أَفَأَقْوَمُ فِي الْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾﴾
Ибрагъимие нужѣца цо цӀа жаниб

бакулеб бакI бай.

Гъениб жаниб цаги бакун гъеб гъалагъараб мехаль Ибрагъим гъеб цадаве рехе» - абун.

Тафсиралъул гIалимзабаз абунa: кинабго заманаялъ капурзабазул ва залимзабазул гIадат буго гIелмияб ва гIакълияб хIужа бачун жал къараб мехаль, жидехъе хIакъаб дингун вацIарав расуласде данде жидеца къуват хIалтIизабулeб. Ибрагъим аварaгaсeги عَلَيْهِ السَّلَامُ гъебго зулму гъабизе ургъана гъесул къавм. Гъезул хан Намрузил амруялдалъун цIакъ кIудияб цIаги бакун, кварацаги вухъун Ибрагъим عَلَيْهِ السَّلَامُ ганчIил гIарадаялда жанивги лъун, гъеб цадаве рехана.

98. Гъеб къавмалъе бокъун букIана Ибрагъим аварaг عَلَيْهِ السَّلَامُ цадаве рехун вухIизе.

فَارَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَشْقَالِينَ ﴿٩٨﴾

Амма Дица гъеб къавм цIакъ гIодобегIан гъабунa. Дица Ибрагъимие ца гъабунa жинца гъев вухIулaреблъун ва квачан хвезе гъавулaреблъунги. Жидер мурад тIубачIого, жал гIодорегIанлъун ва хIакъирлъун къавмги хутIана.

99. Ибрагъимица абунa: «Гъанже дун унев вуго дирго БетIергъан Аллагъасухъе.

وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾

Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дун хIакъаб нухда тIовитIизе вуго» - абун. Жиндир къавмалъ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавичIеб мехаль, гъезул макруялдаса гъес жив хвасарги гъавидал, Ибрагъим аварaг عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир чIужу Саратгун цадахъ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гъижра гъабун жиндир агълу ва вагIан тун Шамалдехун ана. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIоло тIоцебе гъижра гъабурaв чи вуго Ибрагъим аварaг عَلَيْهِ السَّلَامُ.

100. ВагIан тун, агълу тун къватIиве индал, Ибрагъимица Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ дугIа гъабунa ва гъес абунa:

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾

«Я дир БетIергъан! Дуца дие къе мун цо гъавулеб, дуге гIибадат гъабулеб лъикIаб лъимер» - абун.

101. Дица Ибрагъимида عَلَيْهِ السَّلَامُ рохелги бицана дуге гъавизе вугин цIакъ хIалимав вас.

فَبَشَّرْنَاهُ بِغَالِمٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾

Гъев вас кIудияв гIун балугълъбиялде вахизе вуго ва дуда гурхIел-рахIму бугевги вукIизе вуго. Гъев жиндалъун рохел бицарав вас ИсмагIил аварaг عَلَيْهِ السَّلَامُ вуго, гIарабиязул эменлъун жив вугев, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив хъвеялдалъун Ибрагъимиде амру гъабурaв ва гъеб амруялъе инкар тун

жив мутИгІлъарав.

102. Гъев вас вахараб мехаль

Ибрагъимгун падахъ хъвадулеб гІужалде,

гъев вахун вукІана анџила кІиго-

анџила лъабго соналда, Ибрагъимица

абуна: «Я дир вас! ХІакълъунго дида

макъиль бихъана дица мун хъолев вугин

абун.

Мунго ургъеха щиб гъабундай лъикІ абун. Ибрагъимица васасда

жиндирго макъу бицана гъесул хІалбихъи гъабизеги, жив гъеб амру

гІубазе хІадуризеги ва ИсмагІилие бигъаяб буклизеги жинда гІад

бачІараб амруялда сабру гъабизе. ИсмагІилица абун: «Я дир эмен!

Дуца гІубазабе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дуда амру гъабураб иш. Аллагъас

جَلَّ جَلَّالَهُ хъван батани дуда дун ватизе вуго цІакъ жидеца сабру

гъабулел гІадамаздаса» - абун. Гъаб буго цІакъ берцинаб жаваб.

Гъелда жаниб гелмуги, гІакълуги, хІелмуги буго. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ

хІукмуялда разильиги буго, инсул амруялда мутИгІлъиги буго.

103. Эменги васги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амруялге

мутИгІлъараб мехаль ва Ибрагъимица

ИсмагІил гъумералда вегизавун гІодов лъураб мехаль,

104. Дица гъесде ахІана: «Я

Ибрагъим!

105. ХІакълъунго дуца ритІухъ гъабун дуда

бихъараб макъу.

Дуца хъвезе абун вегизавуна дуе хирияв, дур

цохІого вугев вас. Гъеб буго мун Дир амруялге

мутИгІлъи ва Дие гъеб гІезе буго. Гъев вас хъвей Дица дуда гІаса

босана. Гъединаб жазаъ гъабула Дица Дие мутИгІал ва жидеца

Дун разильи гІалаб гъабун лъикІаб гІамал гъабулел гІадамазе.

106. ХІакълъунго гъаб иш букІана цІакъго

кІудияб ва баянаб хІалбихъи.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир Халиллъун (вокзулев) гъавурав Ибрагъимил

хІалбихъи гъабун гъесул халиллъун вугев вас ИсмагІил عَلَيْهِ السَّلَام хъве

абун амру гъабун. Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир БетІергъан

Аллагъасул амру гІаса бицана ва гъев разильи гІалаб гъабун жиндие

хирияв вас хъвезе разильана.

107. Дица ИсмагІил عَلَيْهِ السَّلَام хвасар

гъавуна алжаналъул цІакъ кІудияб

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَؤُا إِنِّي أَرَى فِي

الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَأَنْظُرُ مَاذَا تَرَى قَالَ

يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ

شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾

فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾

وَنَدَيْتُهُ أَنْ يَكْفُرْ بِهِمْ ﴿١٠٤﴾

فَدَّ صِدْقَتِ الرَّءْيَاءِ يَا إِبْرَاهِيمَ كَذَلِكَ نَجْزِي

الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾

إِنَّ هَذَا لَهُوَ أَلْبَتَأُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٦﴾

وَقَدَيْتُهُ بِذَبْحِ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾

куйги кьун.

108. Гъев Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ берцинаб وَتَرْكَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ١٠٨ биценги нахъе хугИзабуна киналго умматазулъ.

Киналго диназда жанив Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ жив вещцарав ва жинда нахърильлъулев вуго.

109. Дир рахъалъан салам буго Ибрагъимида, гъев سَلَّمَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ١٠٩ хира гъавураб ва кЮдо гъавураб.

110. Гъединаб жазаъ гъабула Дица жидеца كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ١١٠ лъикІаб гІамал гъабулел гІадамазе.

111. ХІакълъунго гъев Ибрагъим авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вукІана Дир муъминал лагъзадеридаса. إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ١١١
Иманалъулъ жив камилав ва хІалхъарав.

Аллагъасул свалат салам лъеяв Ибрагъимил عَلَيْهِ السَّلَامُ ва ИсмагІилил عَلَيْهِ السَّلَامُ хІакълъулъ халатал ва берцинал къисаби руго. Дица гъел хъвачЮго тана гъезул бицен батІи-батІияб букІун ва мухІканлъги киб бугеб лъачЮго. Гъав жив хъвезе амру гъабурав вас ИсхІакъ عَلَيْهِ السَّلَامُ вукІанаян абулелги гІалимзаби руго ва гъезулги жидер рагІиялъе далилал руго.

112. Ибрагъим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ Дица وَبَشِّرْهُ بِإِسْحَاقَ يَبْنَاقًا مِّنَ الصَّالِحِينَ ١١٢ жегиги рохел бицана две ИсхІакъ абун цІар бугев вас гъавизе вугин абун.

Жив аварагълъун вукІунев ва лъикІал гІадамаздасаги вукІунев.

113. Дица дунялалъул ва диналъул وَبَشِّرْكَأَٰلِيكَ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِن ذُرِّيَّتِهِمَا ١١٣ амруялъулъ баракат гъабуна ИсхІакъие مُحْسِنٌ وَطَّامِرٌ لِّنَفْسِهِ مُمِيزٌ ١١٣
عَلَيْهِ السَّلَامُ ва Ибрагъимие عَلَيْهِ السَّلَامُ.

Гъезул зуррияталдаса руго лъикІал муъминзаби ва аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ. Гъединго купру-ширкалдаълъун жидер напсалъе зулму гъабулелги руго.

ЛъикІал гІадамазул квешаб зуррият букІин гъел гІадамазул гІайибълъун букІуларо. Киналго умматазул рукІана аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَامُ иман лъечІел гъезул умумул, яги гъезул васал. Гъаб мисал буго лъикІал муъминзабазул квешаллъималрукІиналъулги. Гъеб буго Аллагъасул عَلَيْهِ السَّلَامُ хІикматалдалъун бугеб иш: Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндие рокъарал гІадамазул хІалбихъи гъабула батІи-батІиял хІалаздалъун. Лъимал хъизаналдалъун хІалбихъи гъаби буго гъел лъимал квешал лъугъин. Гъелдалъун жидее рекІел бакъвай букІизе ва гъелда сабро гъабун ажроги букІизе.

Жидер щибго гъунар гъечІеблъиги гъел муъминзабада бичІИзе. Цониги инсанасе бокуларо жиндир лъимер квешаб букІизе. Гъесул

хІал кІолеб букІарабани жинца гьєб лъимер цІакъ лъикІаб тарбия кьун гьелда чІезабилаан. Кинниги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ лъикІал чагІазул лъимал квешалги гьарула, квешал гІадамазул лъимал лъикІалги гьарула. Гьелда жаниб БетІергъанасул хІикматги букІула.

114. ХІакълъунго Дица цІоб-рахІму гьабуна وَلَقَدْ مَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ
Муса ва Гьарун аварасдаги عَلَيْهِمَا السَّلَامُ.

115. Дица гьєв кІиявгоги ва гьезул къавмги хвасар гьабуна цІакъ кІудияб къварилгьялдаса. وَمَجَّيْنَهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكُفْرِ الْعَظِيمِ

Бануисраилал хвасар гьаруна пиргІавнил къавмалгьул зулмаулдаса: гьезул лагъльбиялдаса ва гьєз васал чІван ясал лагъзалгьун гьариялдаса хвасар гьаруна.

116. Дица Муса аварасе عَلَيْهِمَا السَّلَامُ ва Бануисраилазе квер бакъи гьабуна ва гьел пиргІавнил къавм кьибтІияздаса бергъана. وَنَصَّرْنَاهُمْ فَمَا كَانُوا هُمُ الْعَالِيْنَ

117. Дица Мусае ва Гьаруние عَلَيْهِمَا السَّلَامُ жиб баянаб тІехъ Тавратги кьуна, жиндир хІукму баянаб, жиндир магІна гьваридаб. وَأَاتَيْنَهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَ

118. Гьєв кІиявго битІараб нухалдаги тІоритІана. وَهَدَيْنَهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гьавун гьєсие гІибадат гьабиялде халкъ ахІулел расулалгьунги гьаруна.

119. Гьєв кІиясулго берцинаб биценги нахъє тана хадусел умматазулъ. وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْأَخْرَبِ

120. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ салам ва рахІмат буго Муса ва Гьарун аварасда عَلَيْهِمَا السَّلَامُ.

121. ХІакълъунго Дица гьадианаб лъикІаб жазаъ гьабула жидеца иман лъун лъикІаб гІамал гьабулел муъминзабазе. إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

122. ХІакълъунго Гьєв кІиявго вуго дир иман камилал лагъзадеридаса. إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ

123. ХІакълъунго Ильяс عَلَيْهِ السَّلَامُ вуго Дица расулалгьун ритІарал гІадамаздаса. وَإِنِّيَأَسْ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

Гьєв вуго Ильяс ибну Ясин, Гьарун аварасул عَلَيْهِمَا السَّلَامُ лъималазул чилгьун жив вугев.

124. Гьєв Ильясица عَلَيْهِمَا السَّلَامُ жиндир къавмалда абуна: «Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَالَأْتَقُونَ

Хинкьуларийш?

125. Нужеца БагІло абулеб хьанчалъе лагълыйийш гьабулеб, жинца кинабго махлукъ берцинго ва мухІканго бижарав Аллагьги **جَلَّ جَلَالُهُ** живго тун. ﴿١٢٥﴾ **أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ**

126. ПадегІанав Аллагь вуго нужерги ва нужер умумузулги БетІергьанлъун жив вугев»-абун. ﴿١٢٦﴾ **اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأُولَى**

127. Гьєб кьавмалъ Ильяс авараг **عَلَيْهِ السَّلَام** гьєреси гьавуна. ﴿١٢٧﴾ **فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ**

ХІакълъунго гьєб кьавм жужахІалде жаниб лъугьизабун буго.

128. Аллагь **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гьавун гьєсие ГІибадат бацІацІад гьабурал муьминзаби хутІизегІан гьєл лъугьизаричІо жужахІалда жанир. ﴿١٢٨﴾ **إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ**

129. Гьєв Ильяс аварагасулги **عَلَيْهِ السَّلَام** берцинаб бицен нахъє тана дица хадусел умматазе. ﴿١٢٩﴾ **وَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ**

130. Дир салам ва кІодо гьави буго Ильяс аварагасда **عَلَيْهِ السَّلَام** ва гьєсул агьлуялда. ﴿١٣٠﴾ **سَلَّمَ عَلَى آلِ يَاسِينَ**

131. ХІакълъунго гьадианаб жазаб гьабула Дица Дир лъикІал лагьзадерие. ﴿١٣١﴾ **إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ**

132. ХІакълъунго гьєв Ильясги **عَلَيْهِ السَّلَام** вукІана Дир иман камилал муьминзабаздаса. ﴿١٣٢﴾ **إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ**

133. ХІакълъунго ЛутІги **عَلَيْهِ السَّلَام** вуго Дица аварагзабилъун ритІарал ГІадамаздаса. ﴿١٣٣﴾ **وَإِنْ لَوْطَالَيْمَنِ الْمُرْسَلِينَ**

134. Дица гьєвги кинабго гьєсда иман лъураб агьлуги ГІазабалдаса хвасар гьаруна. ﴿١٣٤﴾ **إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ وَأَجْمَعِينَ**

135. Гьєсул херай чІужу хутІана жидеє ГІазаб гьабуразда гьоркьой. ﴿١٣٥﴾ **إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ**

136. Цинги Дица ЛутІил **عَلَيْهِ السَّلَام** кьавм гьалаг гьабуна цІакъ квешаб ГІазабалдалъун. ﴿١٣٦﴾ **ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِيثَ**

Гьєзул росаби зобалаздеги рорхун кІалагьоркьє свєризаруна. Цинги гьєзде ПІаде жужахІалъул ганчІалги рана.

137.138. Нуж унел руго, я гьал кьурайшиял, ﴿١٣٧﴾ **وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُونَ عَلَيْهِمْ مُضْجِبِينَ** гьєзул росаби рукІараб бакІалдаса рогьалил гІужаль, кьасиги, кьадги. ﴿١٣٨﴾ **وَيَأْتِلُ أَفَالًا تَعْقِلُونَ**

Нужеда гьєл чІунтарал бакІал рихьулел руго, гьєниб

бугеб махИцараб лъималъул хІорги бихъулеб буго. Гъеб ишалъул
 нужеца пикру гъабулариш ва гьелдаса гІакълуги босулариш?
 ТадегІанав Аллагъас нужееги гъединаб ГІазаб гъабила абун ракІалдего
 кколариш нужеда?

139. ХІакълъунго Юнусги عَلَيْهِ السَّلَام вуго Дица وَإِنْ يُولُوسَ لَمَنْ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾
 аварагзабилъун ритІараздаса.

140. Дуца рехсе гъев Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام إِذْ أَتَى إِلَى الْفُلِّكَ الْمَسْحُورِ ﴿١٤٠﴾
 гІадамазул цІураб гамидаги рекІун жиндир
 къавмалдаса лъутун араб ГІуж.

141. Гъеб гама гъанкъиялда хІинкъун عَلَيْهِ السَّلَام فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾
 можоро ГІамураб мехаль Юнус авараг
 можороде къана ва гъев ральдалъе рехана.

142. Цинги гъев кІудияб ччугІаялъ къулчІана, عَلَيْهِ السَّلَام فَالْتَمَمَهُ الْخَوْفُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾
 жинда гІайиб чІваравлъунги вукІун.

Жинда гІад къараб рисалатги тІубачІого ва БетІергъан Аллагъасул
 ГІизну гъечІого къавмалда гъоркъоса къватІиве анин абун.

Тафсиралъул гІалимзабаца абун: гъев Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир
 къавмалда ракІ къварилъун къватІиве вахъун вукІана, гъез жив гъереси
 гъавидал ва жиндир дагІватги босичІелъул. Юнус عَلَيْهِ السَّلَام ральдал
 рагІалде щвараб мехаль гъениб гІадамал гІад рекІун ине хІадурараб
 гама батидал, гъеб гамида гІад рекІана. Цинги цІакъаб гъури бахъун,
 карачелал кІодолъун гама гІанкъиялда хІинкъи бугеб хІал ккана. Гама
 бачулел гІадамаз абун: «Гъаб гамида цо ханасдаса лъутарав лагъ
 рекІун вуго, гъев чи ральдалъе рехичІони ниль киналго гъанкъизе
 руго» - абун. Цониги чи мукІурлъичІеб мехаль жив вуго лъутарав
 лагъ абун, гъез можоро ГІамуна ва гъеб можороялъулъ Юнус авараг
عَلَيْهِ السَّلَام къана ва ральдалъе рехана. Гъеб хІалалъ жив кІудияб ччугІил
 чохьонивги ккана.

143.144. ХІакълъунго гъев Юнус عَلَيْهِ السَّلَام жинца فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾
 Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَام гІемер рехсолев, гъесие тасбихІ لَلَّيْلِ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾
 гъабулездаса вукІун гурони, къиямасеб къо
 чІезегІан гъеб ччугІил чохьонив хутІилаан.

Гъеб ччугІил чехъ гъесул хоблъун букІилаан, гъениса къватІиве живги
 вахъилароан.

Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام ччугІил чохьонив вукІадгоги Аллагъасе عَلَيْهِ السَّلَام
 тасбихІ гъабун, гъев гІемер рехсон, тавбу гъабун Аллагъасде عَلَيْهِ السَّلَام
 хІелана. Юнус аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Мун гурев цоги Аллагъ عَلَيْهِ السَّلَام
 гъечІо. Мун цІакъ вацІадава ва гІадегІанав вуго. Дунги дирго напсалъе

зулму гьабуравльун вуго»-абун. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьесул дугІаялге жаваб гьабуна, гьесул тавбуги кьабул гьабуна.

145. Дица гьев Юнус عَلَيْهِ السَّلَام ччугІил *فَبَدَّلْنَا بِالْعُرَّىٰ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾
чохьониса кьватІиве вачун, бухІараб салул
авлахьалде рехана ва гьев загІипльун, унтунги вукІана.

146. Дица гьесда тІаде хьабахьалгьул وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾
гьветІги бижизабуна, гьесие рагІад гьабизе
 ва гьев рухІчагольабазул заралалдаса
 цІунизе. Гьеб хьабахьулгьул тІанхал цаъкь кІудиял рукІана, гьелгьул
 рагІадги гьогьен бугеб букІана. Гьеб хьабахьалда аскІоре тІутІалги
 рачІуларо. Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام жиндир хьал тІеренльун щибго жо
 хІехьоларев тІадин лгьугьун вукІана. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ берцинаб тадбир
 гьабун гьев Юнус бакьул бухІиялдаса ва тІутІазул заралалдаса
 цІунана. Жив сахльун хьвадизе кІолев лгьугьараб мехаль, гьев
 жиндир кьавмалгьухье ана. ТІадегІанав Аллагьас абулеб буго:

147. Цинги дица гьев Юнус авараг عَلَيْهِ السَّلَام وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾
витІана нусазарго чиясда яги гьездасаги
цІикІларал тІадамазда, гьел жинца Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде
 ахІулев расулльун. Гьел рукІана Мавсилалгьул рахьалда бугеб Нинава
 абулеб бакІалда.

148. Гьез Юнус аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام فَأَمَّا أَوْفَعْتَهُمْ إِلَىٰ حَبِيبٍ ﴿١٤٨﴾
ва дица гьел чІаго тана жидее цІараб заман
щун, щивав жиндир мехаль хвезегІан.

Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьеб кьавмалге глазаб гьабиялгьул тІаламат загьир
 гьубараб мехаль, гьез тавбу гьабуна: киналго цадахь тІалахалде
 рахьана жидер лгьимал-хьизангун, гІиял, хІайваналги рачун. Гьениб
 эбел тІинчІалдаса батІа гьабун цоцазде ахІдесе гьабуна, жалгоги
 дугІа гьабун Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ гьардана. Цинги Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ
 гьездаса глазаб нахьчІвана ва гьез иман лгьун хадуб гьеб иманги
 биххизабичІо.

Жидеда аварагаби ритІарал умматазул гьав Юнус аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام
 уммат буго жидеда глазаб тІад щвей хІакългьараб мехаль жидеца
 тавбу гьабурал ва гьеб тавбу биххичІого иман-исламалда чІарал.

149. Дуца кьурайшиязул فَأَسْفَفْتَهُمُ لِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾
мушриказдаса жаваб тІалаб гьбун
гьезда абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , нужеца дир БетІергьан
Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ ясал ругинищ абулеб, нужеего васал рукІизе
бокьулеб мехаль? Гьез абулеб букІана малаикзаби Аллагьасул ясал

ругин абун. Жидеого ясал рукIизе бокьулареб мехаль, Аллагьасул
 جَلَّ جَلَّ لَهُ ясал ругоян кин гьез абулебан гьикьулеб буго, гьезда бадибчIвай
 гьабун ва гьез бицулеб жо батIулаб букIин баян гьабун.

150. Яги Дица малаикзаби ясаллIьун рижулеб Ам Халдайиш
 мехаль гьел мушрикал гьеб бакIалдайиш شهيدون ﴿١٥٠﴾
 рукIарал, гьезда малаикзаби ясал рукIин
 лъазе?

151.152. Нуж канте, я гьал Гадамал! أَلَا إِنَّهُمْ مِّنْ إِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾
 ХIакьлIунго гьел мушриказ гьереси бицун وَلَدَّ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾
 абулеб буго Аллагьасул جَلَّ جَلَّ لَهُ лIымал ругин
 абун.

ХIакьлIунго, гьел руго жидеца гьереси бицулел Гадамал.

153. Аллагьас جَلَّ جَلَّ لَهُ ясалищха тIаса рищизе
 рукIарал васаздаса? أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾

154. Нужеца шай гьединаб хIукму гьабулеб? مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾

Нужеца ясал васаздаса тIокI гьаруларо гурищ?

155. Гьаб бицараб жоялдаса вагIза шай нужеца
 босулареб? أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾

Нужедаго рельеьарал Гадамазцин кьабул гьабулареб гьересияб рагIи
 шай нужеца Аллагьасде جَلَّ جَلَّ لَهُ гIунтIизабун абулеб?

156. Яги нуже баянаб хIужа-далилищ бугеб, أَمَرَ لَكُمْ سُلْطَنٌ مُّبِينٌ ﴿١٥٦﴾
 малаикзаби гьесул ясал рукIин ритIухь
 гьабулеб?

157. Нуж рачIаха гьеб хIужа тIад хьвараб فَأَنذَرْتُكُمْ لَإِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾
 тIехьги босун, нуж битIараб жо бицулел
 ратани.

158. Жегиги гьел мушрикаца وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نِجَابًا وَقَدَّعَلِمَتْ
 Аллагьасдаги جَلَّ جَلَّ لَهُ малаикзабадаги الْجَنَّةُ إِنَّهُمْ لَمَحْضُرُونَ ﴿١٥٨﴾
 гьоркьоб насаб хурхизабун.

ХIакьлIунго гьел малаикзабадаги лъала
 мушрикал жужахIалде унеблIьи. Амма мушрикал цIакь ахIмакьаб
 жо бицулел руго.

159. Аллагь جَلَّ جَلَّ لَهُ вацIадав ва тIадегIанав
 вуго гьел мушриказ жиндие гьарурал
 сипатаздаса. سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿١٥٩﴾

160. Жидеца Аллагьасе جَلَّ جَلَّ لَهُ гIибадат бацIада
 гьабулел муьминзабаца гьабуларо Аллагьасе جَلَّ جَلَّ لَهُ
 الْأَعْبَادَ لِلَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٦٠﴾

мукъсанлъи бачӀулѐб сипат.

161. ХӀакълъунго нужги нуѐца лагълъи гъабулел فَاتَكْبَرُ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾
алагъзабиги гъечӀо,

162. иманалда ругел Аллагъласул مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ بِفَعْلِينَ ﴿١٦٢﴾ лагълзал
къосизаризе кӀолеллъун.

163. Аллагълас إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾ جَلَّ جَلَالُهُ жуѐжаӀалде лъугълзарулел
гӀадамал хутӀизегӀан гълел кӀола нуѐда
къосизаризе.

164. Аллагъласул وَمَا مِمَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾ جَلَّ جَلَالُهُ лагълзал рукӀиялда
мукӀурлъун, малаикзабаз абулѐб буго **ниѐдаса**
щивав малаик вуго щивасе жиндир макълам бугев.

Ниж гълѐб макъламалда рекълон мутӀигӀлъула **ниѐер БетӀергъланасе.**
Ниѐедаса руго ризкъли босун хъвадулел, цӀад ва гълури хъвадизе
гъабулел, рухӀ босулел, вахӀю босун рещӀулел ва цогидалги
къокълби.

165. **Ниж Аллагъласе** وَأَنَا لَتَحْنُ الصَّافُونَ ﴿١٦٥﴾ جَلَّ جَلَالُهُ гӀибадат гълбизе мухълал
гъларун кӀолел руго,

166. Аллагъласе وَأَنَا لَتَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾ جَلَّ جَلَالُهُ **кидаго тасбихӀ** гълбулелги
руго. Гълал аятал рещӀизарун Аллагълас جَلَّ جَلَالُهُ
мушрикаѐе баян гълбулѐб буго малаикзаби Аллагъласул جَلَّ جَلَالُهُ лагълзал
рукӀин, гълесул ясал гълѐблълѐи.

167. Гълел **Маккаялълул мушрикаѐз абулѐб** وَأِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾
букӀана

168. **ниѐедеги гӀехъ рещӀизабун букӀараб ани** لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنْ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾
цогидал умматаѐе рещӀизабураб гӀадин

169. **Нижги Аллагъласе** لَكِنَّا عِبَادُ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾ جَلَّ جَلَالُهُ гӀибадат бацӀцӀад
гълбулѐздаса рукӀилаан-абун.

170. Цинги жидехъѐе хирияв авараг فَكَفَرُوا بِهٖ فَسُوفَ يُعَاقَبُونَ ﴿١٧٠﴾ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
вачӀараб мехалъ ва гълсда Кълуръланги
рещӀизабураб мехалъ: гълѐз Кълуръланалда **инкар ккулна.** Гълѐзда
нахъл лъазе буго кинаб гӀазабдаѐи жидеда щвела абун: гълѐб
Кълурълан гълереси гълби сабабълун, аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутӀигӀлъи теѐ
сабабълунги.

171. **ХӀакълъунго Дица аварагзабилълун** وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَيْمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾
ритӀарал Дир лагълзадерие, жиб цебего
гълбураб къотӀи буго

172. **ХӀакълъунго гълел аварагзаби** إِنَّهٗمْ لَهُمُ الْمُضْمَرُونَ ﴿١٧٢﴾ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ **жидеѐе**

квербакъи гъабизе бугел ругин абун.

173. Дир боялги: дида иман лъурал гІадамалги ﴿١٧٣﴾
капурзабаздаса бергъизе ругин абун.

Дунялалда хІужа-далилалдалъун бергъизе руго, гъазаваталдаги бергъизе руго. Ахираталда алжаналде жанир лъугъунги бергъизе руго.

174. Мун гъел мушриказдаса вуссун чІа, ﴿١٧٤﴾
МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуда амру
гъабизегІан гъезда рагъ гъабейн абун.

175. Мун валагъе, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъезда ﴿١٧٥﴾
гІазаб щвараб мехаль щиб хІалдай гъезул
букІулаян абун.

Гъезда жидедагоги бихъизе буго кинаб ахир кколеб гъезул купру-ширкалъул.

176. Гъез Дир гІазаб хехго бачІинищ гІалаб гъабулеб ﴿١٧٦﴾
бугеб?

177. Гъеб Дир гІазаб жидер азбаралъуб ﴿١٧٧﴾
рещІараб мехаль цІакъ квешаб къо
букІизе бугоха жиде хІинкъи къолеб букІарал, амма жидеца
иман лъечІеб къавмалъе.

178. Мун гъездаса дагъаб мехаль вуссун чІа, ﴿١٧٨﴾
МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

179. Мун гъезда бачІулеб гІазабалде валагъе. ﴿١٧٩﴾
Гъездаги бихъизе буго кинаб гІазаб жидеде
бачІулеблъи.

180. Дур БетІергъан Аллагъ цІакъ ﴿١٨٠﴾
вацІадава вуго гъел мушриказ гъарулел
сипатаздаса.

Жиндир гуч бергъарав БетІергъанги вуго гъев.

181. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ салам ва рахІмат ﴿١٨١﴾
буго гъес халкъалда дин малъизе ритІарал
аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ .

182. Ва кинабго рецц ва щукруги гІадегІанав ﴿١٨٢﴾
Аллагъасе буго, кинабго гІаламалъул
БетІергъанлъун жив вугев.

Гъеб гІалам жинца бижарав, гъельул тадбир гъабулев, ахираталдаги

жив цогояв БетПергъанлъун вуклулев. Алжан-жужахИги жиндир мулкълун бугев, лагъзадерие жазаъ гъабиги жиндир хІакълун бугев. Гъав БетПергъан лъалеллълун ниль гъарун ругелълул, даимаб шукру ва рецц буго гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ .

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Жиндие тІубараб ажру шевезе бокъарав чияс цо мажлисалда вуклун гъениса тІад вахъизе бокъараб мехаль абе: ﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٣٧﴾ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٨﴾ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٩﴾﴾ - абун. ХІадис ибну АбихІатимица бицана. (180-181-182 аягал) Шибаб какда хадуб гъаб рагИи абурав чиясе тІубараб ажру швелин абурабги хІадисги буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ тавфикълдалълун Сурагу Ссафаталълул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Толго рецц ва шукру ТпадегІанав Аллагъасе буго.

38. Сурагу Ссад

Гьаб сураталъ нилье баян гьабулеб буго Маккаялгул мушириказ Аллагьасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул рисалат къабул гьабизе чIухIун, гьесдехун хIалхъублги гьабун, гьарурал квешал пишаби ва тIадегIанав Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьезул щибаб рагIи ва гIамал нахъчIван жиндир аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рещтIизарурал аяталги. Гьел мушириказда щересел умматазда гIадаб гIазаб рещтIизабун букIарабани, гьез авараг гьереси гьавизе вукIинчIеблги бищун буго.

Гьел муширикал жидер инкаралдаса нахъчIвазе сабаблун, гьезие вагIза-насихIатлун щересел умматазул цо-цо къисаги бищун буго. Гьел къисаби рициналда жаниб Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасе рекIелгьейги буго ва жиндир дагIваталда тIад чIезе, жинца мушириказул инкар ва макру хIехъезе ракI къвакIизабиги буго. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ къураб кIудияб нигIматалда щукру гьабизе кантIизавиги буго.

Сураталда жаниб гьединго бищун буго тIадегIанав Аллагьас ахираталда муъминзабазе хIадурун бугеб алжаналгул нигIматазул ва купру-ширкалгул агьлуялге ва мунапикъзабазе хIадурун бугеб жуужахIалгул гIазабалгулги. Гьаб умматалгул кIудияв эменлун вугев Адам аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام ва иблисалда гьоркъоб ккараб хабаралгул бищун буго. Гьеб иблис Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ чIухIи сабаблун алжаналдаса бачахъараб букIин бищун, нилье баян гьабулеб буго чIухIи букIин бищунго квешаб сипат ва гьеб чIухIиялъ инсан гьалаг гьавизе бегьулеблги.

Сураталгул ахиралда Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасул рисалаталгул мурад умматалгухъе Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ дин щвезаби букIин бищун буго, гьеб дин щвезабиялде данде гьес ужра тIалаб гьабунгутIиги бищун буго, гьеб рисалат аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ургъараб жо гьечIеблги, тIадегIанав Аллагьасул амру букIин баян гьабун буго.

Сураталда цIар лъун буго гьеб жиндалгун байбихъараб «Ссад» хIарпалгул цIаралдалгун.

*Жив гурхӀулев, гурхӀел гламав
Аллагъасул цларалдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ссад.

ТпадегӀанав Аллагъ вуго жинда лъалевлгун гъеб Ссад хӀарп хъваялдалгун бугеб мурад. **Жинца вагӀза гъабулеб**, жинда жаниб гӀелму-хӀикмат бугеб, хирияб **Къуръаналдалгун гъедулев вуго БетӀергъан Аллагъ** ﷺ: гъаб Къуръан жиндир калам буго абун ва хирияв МухӀаммадги ﷺ жиндир расул вуго абун.

2. **Гъаб амру гъадин бугониги, Аллагъасде** ﷻ **инкар ккурал Маккаялъул мушрикал** иман лъезе чӀухӀун руго

ва аварагасда ﷻ **дагӀба-къец гъабун гьесда данде чӀун руго**, гьесие къварилгъи гъабизе ургъулелги руго. Ва амма гъезул инкаралъ Аллагъасе ﷻ ва аварагасе шибго зарал гъабуларо.

3. **Дица цӀакъ гӀемер гъалаг гъаруна** гъединал инкарчагӀи гъезда **цере** рукӀарал уммагазул ва гъел ахӀи бан, кумек гӀалаб гъабун зигардулел ва

чӀвачӀадулел рукӀана, гъеб зигараялъ жиде шибго мунпагӀат гъабулареб мехаль. Дица гӀазаб гъабизе къадар гъабураб заман гӀаде цвараб мехаль гъеб гӀазаб гъаби нахъбахъуларо, гъеб нахъчӀвазе кӀолев чиги вукӀуларо.

4. **Маккаялъул мушрикал гӀажаиблгъи** гъабулеб буго жидедаго гьоркъоса чи МухӀаммад ﷺ Аллагъасул расуллгун жидехъ вачӀиналда.

Ва гьесда божичӀого, абулеб буго гъав вугин жинца сихӀру гъаби лъазабурав ва гьереси бицулев чи абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жиде бихъизабураб мугӀжизаталда гъеб сихӀру бугин абун, гьес жиде Къуръан цӀалараб мехаль гъеб Аллагъасул ﷻ калам гьечӀин, гъев МухӀаммадица ﷺ гьереси бицунеб бугин абун, гьес ургъараб жо Аллагъасул ﷻ калам бугиланги абун.

Гъезда цӀакъ лгъикӀ лъалевлги букӀана хирияв хӀабиб МухӀаммад ﷺ сихӀручи гьечӀевлгъи, гьереси бицулев гьечӀевлгъи. Гъев вукӀана жиндаса цониги чиясе къадараб пиша загьирлгъичӀев, жинда кинацаго божилгъи гъабулев, жиндир къадру-къимат гъабулев чи. Гъев жидеде расуллгун витӀараб мехаль гьесдехун хӀалхъублгъи гъабун

ص وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ۝

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عَذَابٍ شَقِيحٍ ۝

كِرَاهًا كَانُوا فِيهَا مِن قَبْلِهِمْ مِن قَبْلِ قَدَواتٍ بَيِّنٍ

مَنَاصٍ ۝

وَيَحْيُوا أَن جَاءَهُمْ مُنذِرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكٰفِرُونَ

هٰذَا سَجْرٌ كَذٰبٌ ۝

абубеб букІана Маккаялбул мушриказ гьев сихІручи вугин, гьереси бицунев чи вугин абун. ХІакъикъаталда гьел жалго рукІана сихІруги, макруги гьабулел, гьересиги бицулел гІадамал.

5. Гьел мушрикада абубеб буго: «Гъав МухІаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нижер аллагъзаби

أَجَعَلَ آلَ إِلَهَةٍ الْهَٰوِجِدَ إِنَّ هَٰذَا الشَّيْءُ

цохІо Аллагъльунищ гьарулел ругел?

عِبَابٌ

ХІакъльунго, гьеб цІакъ гІажайбаб жо буго» - абун.

Дунял-ахираталъул бахъи буголти жидее шолеб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялда ва гьесие гІибадат бацІцІад гъабиялде ахІараб мехаль, хъанчазе лагълти гьабун ругъунал, жидер ракІазда жаниб гьел рокъи лъугъарал мушриказда гьеб цІакъ гІажайбаб жольун бихъана.

Гъаб аят рещІгІизабиялъе сабаб бицун, гІалимзабаца абуна гьел мушриказе цІакъ захІмалъана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас хъанчазе лагълти гьабуге абураб рагІи. Къурайшиязул церехъаби АбутІалибихъе рачІана ва гьез абуна: «Дуца гъав дур вацасул вас нахъчІвай жинца бицунев гІадалаб хабаралдаса. Гьес нижер аллагъзабазда гІайиб чІвалеб буго, нижер динги какулеб буго, нижги ахІмакъаб иш гьабулел гІадамаллъун рикІкулел руго» - абун.

Цинги АбутІалибица МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндихъего ахІана ва гьесда бицана къурайшиязул церехъабаца жинда абураб жо. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Я дир инсул вац! Дие гьел къурайшияздаса бокъараб жо буго гьез цохІо рагІи аби, гьеб рагІи абиялдалъун жал кинаго гІажамиязул ханзабилъун лъугъулеб, цогидал гІарабиялги гьезие мутІигІлъулеб» - абун. Цинги Абу Жагъалица ва гьесул гьалмагъльбиялъ абуна: «Ниж разиял руго гьеб цохІо рагІи абизе ва гьелда релъльараб цогиги аницІго рагІиги абизе» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Нужеца абе «Лаилагъа иллаллагъ»-абун. Цинги гьел къурайшиял ццим бахъун, жидер ретІелги кІобокІулаго, тІаде рахъана ва «Гъев чияс нижер аллагъзаби цо Аллагъльунищ гьарулел ругел?»-абун абулаго къватІире ана. ХІадис ибну АбихІлатимица ва ибну Жаририца бицана.

6. Къурайшиязул церехъеби аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскІоса нахъе ана ва гьез

وَأَنْطَلِقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنْ أَمْشُوا وَأَصْبِرُوا عَلَى

цоцаздаги абубеб букІана: «Нужеца сабру

ءِ الْهَيْكَلِ إِنَّ هَٰذَا الشَّيْءُ يُرَادُ ۝

гъабе нужерго аллагъзабазе лагълти гъабиялда.

Нуж мутІигІлъуге гьев МухІаммадие صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьес цо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълти гъабе абубеб рагІиялъуль. ХІакъльунго Гъаб иш

буго МухАммадица صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндиого Кюдолгы ва хангы бокьун ургъараб жо. Нужер аллагъзабазе лагългы гъабиги тезабун жиндир Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагългы гъабе абураб раГин буго гъеб» - абун.

7. Нижеда гъаб Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъави مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْآيَةِ الْأُخْرَى إِنْ هَذَا إِلَّا آخِثَانٌ ﴿٧﴾ абураб дин раГинЧю гъаб ахираб диналда жаниб.

Гъеб буго насраниязул дин. Гъезги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вуго абичЮго лъабго жо буго аллагъ абула. Цоги гАлимзабаца абуна ахираб дин абураб раГинялзул маГна буго жидер умумуз гъабулеб батараб дин абураб. Гъаб буго гъев МухАммадица صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ургъун бахъараб дин абун.

8. Гъев МухАммадида صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъас أَنزَلَ عَلَيْهِ الذِّكْرَ مِنْ بَيْنِنَا نَلَّ هُمْ فِي شَاكٍ مِنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَدْفَعُوا عَذَابَ ﴿٨﴾ гъехъишха рещтГизабулеб нижеда гъоркъоса?

Нижеда гъоркъор руго гъесдаса боЦи-мал гЕмерал, къадру Кюдиял гАдамал Ниж мустаХикъал руго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ расулаллгун гъаризе ва жиндир калам нижеда рещтГизабизе. Гъел тГубанго божулел гъечЮ Дица МухАммадида صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рещтГизабураб Къуръан хАкъаб Дир калам букИналда. Гъезда жеги Дир гАзаб шун гъечЮ. Гъеб гАзаб жидеда чАмизабун букАрабани гъабизе букИнЧю гъез Дир расуласдаги рисалаталдаги инкар.

9. Гъел къурайшиязул чАухАрал أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ﴿٩﴾ капурзабазда кодобишха бугеб, жиндир гуч бергъарав жинца бокъарав чиясе хангыги, бечелгыги ва авараглыги къолев дур бетГергъан Аллагъасул хазинабазул ихтияр? Къурайшиял гъечЮ щибго жо жидер ихтияралда бугел гАдамал. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъезда гыкьуларо авараглыгы лъие къелеб абун.

10. Яги гъел мушриказейиш бугеб أَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلَا يُقَوُّوْنَ أَيْ الْأَسْبَابِ ﴿١٠﴾ зобал-ракъазулги, гъезда гъркъоб бугеб махлукъаталгунги мулк ва хангы?

Гъеб хангы жидехъ батани, гъел зобалазде гАде рахун ва жидеца гъеб махлукъаталгун гадбирги гъабе абе! ГъечЮ гъезие гъеб зобал-ракъалгун хангы ва гъезда Кюларо махлукъаталге тадбир гъабизе.

11. Гъел цАкъго дагълал гАдамал руго جُنْدٌ مَا هُنَالِكَ مَهْرُومٌ مِنَ الْآخِرَابِ ﴿١١﴾ аварагасде дандечГей гъабулеб ва дагъабго

заманаялдаса жал кьезаризе ругел ва мугъ бан лъутизе ругел.

Дуца гъез бицунеб рагИялъул кIвар гъабуге, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва дуда тIад къараб хIалалъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ рисалат умматальухъе швезабе!

12. Гъал къурайшияздаса цереккунги аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гъаруна НухИл къавмалъ, ГIадилазги, пирГIавнил къавмалъги:

كَذَّبَتْ قَبَائِلَهُمْ قَوْمٌ مِّنْ نَّوْحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنٌ
ذُو الْأَوْتَادِ ﴿١٢﴾

жинца цIакъ чIахИял сиял рарав (пирамиды). Яги жинца ГIадамазе гIазаб гъабуге вукIарав гъезул кверазда ва хIатIазда магIалги чIван, хвезегIан бакъукъе рехун тун.

13. Самудиязги, ЛутИл къавмалъги, ГIурчинаб рохИл бетIергъабилъун ругел ШугIайбил къавмалъги гьереси гъаруна аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام .

وَمَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ لَيْكَةِ أُولَئِكَ
الْأَخْرَابِ ﴿١٣﴾

Гъел киналго рукIана Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ аварагзабаде данде рахъарал къокъаби. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ гъел киналго гъалаг гъаруна. Гъал къурайшиял гъалаг гъаризеги кIола Аллагъасда, авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъави ва гъесие зарал гъаби течIони.

14. Гъал киналго къокъаби ва умматал жидеца аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гъарурал рукIана. Гъезие дир гIазаб гъабиги хIакълъана.

إِنَّ كُلَّ الْأَكْثَرِ ذَبَّ الرُّسُلَ فَحَقَّ
عِقَابِ ﴿١٤﴾

Дунялалъул рукъорго гIазаб гъабун гъалаг гъаруна Дица гъел къокъаби, ахираталдаги гъезие жужахIалъул гIазаб букIизе буго.

15. Гъаб дида инкар ккураб къавмалъе нахъехун бугеб цоги заман гъечIо, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Исрапил малаикас цохIо нухалъ ссуралъуб пузегIан мех гурони.

وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مِّمَّا هِيَ
مِنْ قَوَاقِبِ ﴿١٥﴾

Гъеб ссур пузе мех швараб мехалъ гъеб нахъбахъуларо ва гъеб кIиго нухалъ пуларо, ай цохIо нухалъ ссуралъубе пураб мехалъ ГIадамал гIакълу-лъай ун ГIодор ккола, гъелдаса хадуб букIунеб жоги гъезда лъаларо шивасе жиндир ГIамалалда рекъараб хабал гIазаб гъаби гуреб. Къиямасеб къоялъ халкъ тIаде бахъизабизе ссуралъубе пураб мехалъ, киналго тIаде рахъун махIшаралдаги данделъула.

Гъаб аяталдаса бичIчIулеб буго тIадегIанав Аллагъас гъаб МухIаммад аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ уммат гIаммаб хIалалъ гъалаг гъабун тIагIизабизе

гъчІеблѣи ва къямасеб къоги гъаб умматалѣул Гадамазда тІад чІезе
букІин.

16. Маккаялѣул мушрикаца абун: وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطْنَآ قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

«Я нижер БетІергъан! Нижее гъабизе

бугеб гІазаб гъаб дуњялалдаго гъабе, хІисаб-мизан гъабулеб къо
швеладдего цебе» - абун.

Гъеб рагІи буго авараг махсароде гъавун, ахират букІиналда божиЧого
абулеб рагІи.

17. Дуца сабру гъубе, МухІаммад

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъез дуда абулеб рагІиялда ва

дуе гъабулеб къварилѣиялда.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ две квербакѣи гъабизе буго

гъел капурзабазе гІазабги гъабизе буго. Дуца ракІалде швезаве Дир
лъикІав лагъ Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ. Гъев жиндир диналѣулѣ цІакъ
къуватав вукІана ва жив Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ цІакъ хІелулев, гъесие
гІибадат гъабиялда тІад чІаравги вукІана.

Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вукІана жиндир черх къуватав, жинца хІалтІи
гъабулев. Башадаб сордоялѣ тІаде вахъун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат
гъабулев вукІана. Цо къоялѣ кІал кун, цо къоялѣ кІал биччан вукІулевги
вукІана. Жинца шукру гъабулев, жиндир сабру кІудиявги вукІана.

18. ХІакълъунго Дица Давуд аварагасе

عَلَيْهِ السَّلَامُ мугІрулги квегъана гъевгун цадахъ

жидеца радал-бакъанида тасбихІ гъабизе.

19. ХІанчІиги квегъана Давуд аварагасе

عَلَيْهِ السَّلَامُ, гъесда аскІоре ракІарун жидеца

гъевгун цадахъ тасбихІ гъабизе.

Гъел мугІрулги хІанчІиги ва кинабниги махлукъатги тІадегІанав
Аллагъасе тасбихІ гъабулеб, гъесие мутІигІлѣиялда тІад чІараб буго.

20. Дица Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ханлъиги وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَأَنبَتْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَضَّلْ

щула гъабунa: гъесул боял Гемерал

рукІана, къуват-гучги букІана, Дица

гъесие квербакѣиги гъабулеб букІана.

Дица гъесие гІелму-лъайги къуна авараглѣи къейгун цадахъ.

Гадамазда гъоркъоб битІараб хІукму гъабизе гъунар къуна.

Гадамазда бичІулеб пасихІаб, баянаб кІалъайги къуна.

21. Дуда рагІанищ, МухІаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

цо дагІбадулал къедалда тІасанги рахун

Давуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ масжидальуре

أَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدًا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ

إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿١٧﴾

إِنَّا سَخَرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعِشِيِّ

وَالْإِشْرَاقِ ﴿١٨﴾

وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ ﴿١٩﴾

الْحُطَابِ ﴿٢٠﴾

الْمِخْرَابِ ﴿٢١﴾

лъугьиналъул хабар?

ТӀадегӀанав Аллагасе гӀибадат гъабиялда машгъуллъун, нахъаса нуцӀаги рахан Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام вугеб мехаль, къедалда тӀасанги рахун гъеда тӀаде лъугъана кӀиго дагӀбадулав ва гъез жидеда гъоркъоб хӀукму гъабеян абуна.

22. Гъел жинда тӀаде лъугъараб мехаль Давуд авараг عَلَيْهِ السَّلَام хӀинкъана цо зарал гъабизе рачӀарал тӀадамал ругин абун ва гъезда вагъизе хӀадурун вукӀана.

Гъез абуна: «Мун хӀинкъуге! Ниж руго

кӀиго дагӀбадулал, цояв цоясе мукӀурлъуларел ва цоцазе зулму гъабулел. Дуца нижеда гъоркъоб битӀараб хӀукму гъабе ва гъеб хӀукмуялъуль зулмуги гъабуге: цояседехун цӀай гъабуге, цогидасе бакӀльизабуге. Дуца ниж тӀоритӀе битӀараб нухда ва хӀакъаб хӀукмуялда» - абун.

23. Гъезул цояс абуна: ХӀакълъунго гъав дир гъалмагъасул буго ункъоялда анцила ичӀго гӀоркӀкен (лемаг). Дир буго цо гӀоркӀкен.

Гъас дида абуна гъеб дир лемагги жиндихъе къе абун ва дун гъеб къезе мукӀурги гъавуна-абун.

24. Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абуна: «Гъев гъалмагъас две зулму гъабун бугоха дур лемаг жиндир лемагазда цадахъ ккезабун. ХӀакълъунго гӀемерисел боцӀи-мал цадахъ бугел тӀадамалги жидеца цоцазе зулму гъабулел руго, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун, аварагасда нахърильлъун лъикӀаб тӀамал гъабун хъвадулел муъминзаби хутӀизегӀан.

Гъединал муъминзабиги цӀакъго дагъгурони гъечӀо» - абун.

Гъаб хӀукму гъабун хадуб Давудида عَلَيْهِ السَّلَام лъана жинца хӀукму гъабиялда жаниб мекъаб жо гъабураблъи. Ва гъеб мекъаб жо гъабиялде жив тӀамураблъи жиндир хӀалбихъизе рачӀарал тӀадамазул хабараль. Гъеб мекъаб жо буго дов цояв дагӀбадуласул хабаралда гӀенеккилелде себе жинца хӀукму гъаби.

Давуд аварагас عَلَيْهِ السَّلَام тавбу гъабун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъарана жиндир мунагъал рахче абун ва жив Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ сужда гъабун

إِذْ دَخَلُوا عَلَىٰ دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا نَحْفَظُ
خَصْمَانِ بَعِي بَعْضُنَا عَلَىٰ بَعْضٍ فَأَحْكُم بَيْنَنَا
بِالْحَقِّ وَلَا تَسْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَىٰ سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾

إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَجِيَّةً وَلِيَ نَجِيَّةً
وَاحِدَةً فَقَالَ أَهْلِيئِهَا وَعَزَّرَنِي فِي الْخُطَابِ ﴿٢٣﴾

قَالَ لَقَدْ طَلَمْتُكَ بِسُؤَالِ نَجِيَّتِكَ إِلَىٰ نِعَاجِهِمْ وَإِن
كثيراً مِنْ الظَّالِمِينَ يَتَّبِعِي بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ إِلَّا
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ
وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَحَرَّزْنَاكَ
وَأَنَابَ ﴿٢٤﴾

Гюдовеги ккана. Гъаб аят цІалидал сужда гъабула. Гъеб суждаялда царги буго шукру гъабиялъул сужда абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнугІаббасидаса бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас «Сурату Ссад» цІалараб мехаль сужда гъабуна. хадуб жинцаги абун: «Гъаб сужда жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв Давуд аварасас гъабуна тавбу гъабун. Нилъеца гъаб сужда гъабизе буго Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ شُكْرُكَ гъабун» - абун. ХІадис имам Аннасаияс бицана.

25. Дица Давуд аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ гъеб гъалатІ Паса лъугъун тана.

ХІакълъунго Давуд аварасе عَلَيْهِ السَّلَامُ Дица ПІагарлъи буго ва берцинаб, ПІадегІанаб макъамги буго, ахираталдаги гъесие берцинаб вуссулеб бакІги буго. Гъебги алжан буго.

Ибнукасирица абун: Давуд аварасас عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир мунагъал чуре абураб жо букІана дов кІиявго дагІбадулав жинда ПІаде лъугъараб мехаль жинда гъел цо квешлъи гъабизе рачІарал ругин абун ракІалде ккей. Гъеб буго цо ПІадамазул хІакъальулъ квешаб пикру гъабизе бегъуларин абураб рагІи. Муъминзабаца бегъизего бегъуларо цоцазда нахъаса квешаб пикру гъабизе. Муъминзабазул ПІамал букІизе ккола динальул вацасе ПІузру бачи, гъесдаса цо квешаб жо бихъаниги гъеб иш гъес бокъун гъабураб буго абун ракІалде ккечІого гъесул гъалатІ багила, сагъвиллъун ккун батила аби ва цогиги ПІемерал ПІузраби рачин.

Гъаб Давуд аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ва кІиго дагІбадуласул къиса бицулаго, цо-цо ПІалимзабаца аваразбабазе عَلَيْهِ السَّلَامُ мукъсанлъи бачІунеб жоги бицун буго. Гъаб бакІалда ПІемераб бахІс буго тафсиральул ПІахъазда. Дица хъвараб жо буго жинда ПІаде шибго рагІи абизе бегъулареб, Къуръанальул рагІабазда рекъараб магІна.

26. Я Давуд! ХІакълъунго Дица мун гъавуна гъаб ракъалда ПІад халипальун. ПІадамазе маслихІаталъе, гъезул хІажатал ПІуразе, гъел хІакъаб диналда ПІоритІизе. Дуца ПІадамазда гъоркъоб хІукму гъабе хІакъаб жоялдалъун.

Мун дур гъава-напсалъе бокъараб жоялда нахъвилълъунге. Гъеб напсалъ мун къосизавула хІакъаб диналдаса ва битІараб хІукмуялдаса.

فَغَفَرْنَا لَهُ، وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَ رِزْقًا

وَ حُسْنٍ مِّنَّا ﴿١٥﴾

يَدَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

ХІакъаб нухалдаса къосарал гІадамазе ахираталда цакъ гучаб гІазаб букІизе буго, гъезие ахиратги хІисаб-мизанги кІючон букІин сабаблъун. Гъез ахираталда иман лъун букІинчІо. Иман лъун букІараб ани гъез ахираталда батулел гІамал гъабилаан ва Аллагъасда جَلَّالَهُ فَاسِيلْГІизе хІинкъилаан.

27. Дица гъал зобалги ракъги, гъезда гъоркъоб ва жаниб бугеб кинабо махлукъатги бижичІо гІададисеб, батІулаб жо гъабулевлъун Дун вукІун.

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَطْلًا
ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ
النَّارِ ﴿٢٧﴾

Гъеб гІададаго бижараб жо буго абун рақІалде кколеб буго жидеца Аллагъасде جَلَّالَهُ инкар ккурал гІадамазда. Цакъ квешаб жужахІалъул цІаялъул гІазаб букІизе бугоха гъел капурзабазе.

28. Дица иманги лъун лъикІаб гІамалги гъабун хъвадарал муъминзаби, жидеца рақІалде гІад зулму ва пасалъи гъабулел рукІарал капурзабазда рельлъун гъарилишха?

أَمْ يَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ
فِي الْأَرْضِ أَمْ يَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾

Гъаруларо Аллагъас جَلَّالَهُ муъминзабиги капурзабиги цоцазда ращадаллъун. Гъаб дунялалда гъел капурал ва пасикъал гІадамал жиде нигІматал кьун хъихъун ругониги, ахираталда гъезие щибго лъикІлъи букІуларо, муъминзабазе ахираталда алжан ва абадиял нигІматалги рукІула. Яги Дица Дидаса хІинкъун гІибадат гъабурал муъминзаби жидеца къабихІал, инжитал гІамалал гъарулел пасикъал гІадамазда рельлъун гъарилишха?.

29. Гъаб дуде рещгІизабураб Къуръанги буго, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндиль баракат бугеб, жиндир къадру кІудияб гІехъ.

كَيْتَبُ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ
وَلِيَتَذَكَّرُوا وَأُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿٢٩﴾

Жинда жанир дунялалъул ва ахираталъул гІемерал лъикІлъаби ругебги буго. Гъаб Къуръан рещгІизабун буго гІадамаз гъалъул аятазул пикру гъабизе ва гІакълудал бетІергъабаз гъелъул вагІза-насихІат босизе. Ва амма жидер гІакълу гъечІел гІадамазе Къуръаналъул вагІза лъугъуларо, гъел жидерго купру-ширкалда жанир рукІула.

30. Дица Давуд аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام Сулейман абун вас къуна. Цакъ лъикІав лагъ вуго гъев Сулейман عَلَيْهِ السَّلَام.

وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ
أَوَّابٌ ﴿٣٠﴾

Цацьк Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالُهُ** гIбадат гъабиялда тIад чIарав вуго, **тавбу** гъабун Аллагъ **جَلَّ جَلَّالُهُ** разилъи тIалаб гъабун хъвадулевги вуго.

31. Дуца рехсе, МухIаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, **إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَيْتِيِّ الصَّيْفَتُ الْيَمِيَّةُ**,
гъев Сулейман аварагасда **عَلَيْهِ السَّلَامُ** **цере**
бакъанил гIужалъ цацьк берцинал, лебалал чуял рачIараб гIуж.

Гъел чуял рукIана жал чIун ругеб мехаль жидер тIогъисан хIетIеялда рахъун чIолел, нухда унеб мехаль цацьк хехго ва берцинго рекерулел. Сулейман авараг **عَلَيْهِ السَّلَامُ** гъезул берцинлъиялда балагъун хутIана ва жинца Аллагъ **جَلَّ جَلَّالُهُ** рехсолеб гIуж тIаса ун батана. Бакъанил как балеб гIуж тIаса ун батанаянги абуна цо гIалимзабаца.

32. Сулейманица **عَلَيْهِ السَّلَامُ** **абуна:** **فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَن ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ**
«ХIакълъунго дица дуниялалъул
берцинлъи тIаса бишанаха БетIаргъан
Аллагъасе гъабубеб лагълъиялдаса
ва дун гъел чуяз машгъл гъавуна бакъ тIерхъизегIан ва гъеб берда
бихъулареб лъугъизегIан» - абун.

33. Цингиги Сулейманица абун: «Нужеца **رُدُّوْهَا عَنِّي فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْتَابِ**
гъел чуял тIад руссизарун дида **цере раче!**» -
абун.

Гъел чуял жинда **цере рачун рачIараб мехаль**
Сулейманица гъезул гарбал ва хIатIал къотIана ва гъезул гъан пакъирзабаде садакъаде бикъана.

тIадегIанав Аллагъас гъесие гъел чуязул бакIалда гъездаса гIемерго хехаб ва къуватаб гъури квегъана ва живги жиндир боялги гъеб гъуриялъ бокъараб бакIалде щвезарулел рукIана. Гъаб рагIи буго ХIасанул Басрияс, Ас-судияс ва цогидал гIалимзабаца тIаса бишараб. ИбнухатIибил тафсиралда гъаб рагIиялда цацькго гIайиб чIван буго ва Сулейман аварагас **عَلَيْهِ السَّلَامُ** чуял хъвечIо абулеб буго. Гъес чуязулгабуралда ва бохдузда квер бахъана абураб магIна гъавуна цо гIалимзабаца. Гъеб рагIи Ибнужаририца битIараблъун гъабурабги буго.

Ибнукасирица бегъизабуна Сулейман аварагасул **عَلَيْهِ السَّلَامُ** бакъанил как бачIого хутIана абураб рагIиги. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасулги хутIана бакъанил как бачIого хандакъалъул гъазаваталда ругеб мехаль. Гъеб как бокъун яги кIвахIаллъун бачIого тараб гъечелъул, гъеб буго цо гIузру букIун бачIого хутIараб как, жиндир гIуж инзегIан, жив рагъл ишаль машгъл гъавун вукIун. Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالُهُ** гIоло щим бахъи бегъиги, гъедин щим бахъун чуял хъвезе бегъиги Ибнукасирица мекъаб жольун бихъизабулеб гъечIо.

ПадегІанав Аллагъ вуго жинда битІараб хІукму лъалев ва кинабго Гелмуги гъев Аллагъасухъ جَلَّ جَلَّالَهُ буго.

34. ХІакълъунго Дица Сулейман аварагасулги عَلَيْهِ السَّلَامُ хІалбихъи гъабуна ва гъесул тахалда тІад загІишаб жиндиль рухІ гъечІеб хвараб гІадаб къркъала рехана.

وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَالْقَيْنَاعِلَى كُرْسِيِّهِ
جَسَدًا مُّمَرَّتًا ۗ أَدَبًا ۗ

Гъеб амруялдаса хадуб Сулейман аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ тавбу гъабуна ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гъабиялда тІад чІана.

Жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъаял Муслимица ва Бухарияс бицараб хІадисалда буго, жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайратица абун: Аллагъасул аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Цо къояль Сулейман аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун, Валлагъи, къаси дун лъабкъоялда аңІго чІужуялда аскІов вегизе вуго ва гъел киназго дие цо-цо вас гъавизе вуго, лебалал чуззда рекІун, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе ГІоло жидеца гъазават гъабулел-абун. Гъес абичІо «Иниша Аллагъу» абун. Сулейман авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гъел руччабазда аскІов вегана. Гъезул цо чІужу гурони къинай лъугъинчІо ва гъелъги бацдаб къркъала бугеб лъимер гъабуна. Дун гъедулев вуго дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ цІаралдалъун, гъев Сулейманица «Иниша Аллагъу» абун букІараб ани гъесие лъабкъоялда аңІго вас гъавизе вукІана ва гъез гъазаватги гъабизе букІана» - абун. Гъаб хІадисалда рехсараб жо бугин абун Сулейман аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ хІалбихъи гъабураб.

Пахру-Разияс абун: гъев Сулейман عَلَيْهِ السَّلَامُ цІакъго унтун загІиплъун, жиндир тахида тІад хварав чиясда рельеълъун вукІана. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъев сах гъавуна ва Сулейманица Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гъабиялда тІад чІейги гъабунаян абун.

ГІалимзабаца рицарал гІемерал батІи-батІиял къисаби руго гъаб бакІалдаги. Гъел ягъудиязул гІалимзабаз ургъарал харбал ругин абун хІадис-гІелмуялгул гІалимзабаца. Гъел къисабиги дица бакІалда хъвачІого тана.

35. Сулейман аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «Я дир БетІергъан Аллагъ! Дуца дир мунагъал чуре.

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَّا يَمْتَسِكِ لِأَحَدٍ
مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ۗ

Дуца дие кье кІудияб ханлъи ва гъунар, дидаса хадуб цоги чиясе жиб букІулареб гІадаб. Гъеб букІизе дун дур авараг ва дур халипа вукІиналда жинца тІоритІел гъабулеб далиллъун ва мугІжизатлъун. ХІакълъунго Мун цІакъ цІобал гІатІидав,

нигІматал гІемер кьолев вуго» - абун.

36. Цинги Дица Сулейман аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُحَاءَ حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾
гьури кевгъана. Гьеб гьури хьвадулеб
букІана Сулейманил амруялдалъун гьесие
бокъараб бакІалде.

Жиб тамахго, хІеренгоги букІулаан, Сулеймание ва гьесул боязе
къварилъи кколареб хІалалъ.

37. Гьединго Дица шайтІабиги квегъана وَالشَّيْطَانِ كُلِّبَنَاءِهِ وَعَوَاصِی
Сулеймание, минаби разе ва ралъдалъан
жавгъар-якъут ва луълуал рахъизе.

38. Гьев Сулеймание мутІигІлъичІел وَالْآخَرِينَ مُقَرَّبِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾
шайтІабиги Дица кІи-кІи цадахъ гьарун
гудраздалъун ва рахсаздалъун цоцаздаги рухъун туснахъ гьарун
чІезаруна.

39. Цинги Дица Сулейманида абун: هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾
«Гьаб буго дир рахъалъан дуе бугеб цІакъ
кІудияб ва гІатІидаб ханлъи ва гьунар.

Дур дугІаялъе жаваб гьабун, дур ракІалда букІаралдасаги кІудиял
нигІматал къуна дица. Гьал нигІматаздаса дуего бокъаразе кье ва
дуего бокъарал кьечІого те. Гьельул дуе хІисаб-суал букІлизе гьечІо.
Мун вуго Дица дуе кьураб жоялъул тІубараб ихтияр кодоб бугев хан

40. ХІакълъунго гьав Сулейман аварагасеги وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَآلْفَ رُحَسَنَ مَوَابٍ ﴿٤٠﴾
дида гІагарлъи, къадру кІодолъи буго
ва гьесул ахираталдаги цІакъ лъикІаб жив вуссунеб бакІ буго:
нигІматазул алжанал руго.

Жинда Аллагъ разилъаяй муъминзабазул эбел Абубакарил яс
ГІаишатица бицараб цо хІадис хьвазе бокъун буго гьаб бакІалда, гьеб
хІадис гьаб бахІсалда рекъараб гьечІониги гьельул берцинаб хабар
буго ва, иншаАллагъу гьельул цо мунпагІатги букІила.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абусалматица ГІаишатидаса бицана:
«Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Хайбаралъул, яги Табукалъул
гьазаваталдаса тІад вуссун вачІана, жинда Аллагъ разилъаяй
ГІаишатида ракІалда гьечІеб мехаль. Гьуриялъ цебе рехараб пардав
борхизабун, ГІаишатил ясикІаби лъун ругеб бакІ загьир гьабун.
Гьездаги валагъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гьаб
циб жо бугеб, я ГІаишат?» - абун. ГІаишатица абун: «Гьал дир
ясал руго» - абун. Гьел ясикІабазда аскІоб цо чужълул суратги букІана,
жинда тІад чІартил куркъби (милърал) рукъараб. Аллагъасул свалат

салам лъеяв аварагас абун: «Гъаб щиб жоха бугеб, дида гъел ясазда гьоркъоб бихъулеб?» - абун. Жинда Аллагъ разилъаяй Гъайшатица абун: гъеб чу бугоян. «Гъелда тIад рукъарал жал щалха ругел?» - абун аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъикъидал, Гъайшатица абун: «Гъеб кIиго кваркъи буго» - абун. Аллагъасул свлат салам лъеяв авараг гIажсаиблъарав гIадин лъугъун гъес абун: «Чуязда куркъби кин рукIунел?» - абун. Жинда Аллагъ разилъаяй Гъайшатица абун: дуда рагIичиш жинда Аллагъасул салам лъеяв Сулейман аварагасул чуял жидер куркъби ругел рукIанаян абун. Цинги хирияв авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хъимун велъана, жиндир гIусал рихъулеб хIалалъ. ХIадис имам Абудавудица бицана.

Жинда Аллагъ разилъаяй Гъайшат ичIго сон тIубарай яс йикIана Аллагъасул свлат салам лъеяв аварагас ячараб мехалъ. Гъей чIартил ясикIаби гъарулей, гъезда рекIелгъей бугей лъимер йикIаниги, гъей Гъайшатицаса бицараб гIемераб хIадис буго гъаб умматалъе нахъе хутIараб. Аллагъасул свлат салам лъеяв авараг хун хадуьги гъей кIикъогоялдасаги щикIкIун соназ чIаго йикIиндал, гъелдаса гIемер гIелму босана хIадисалгIул гIалимзабаз.

Жий цIодорай, гIакълу камилай йикIун, хирияв аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ диналгIул, дунялалгIул, хъизан-рукъалда хурхараб хIалалгIул амру гъелда цакъ лъикI лъалеб букIана ва щиб шаргIияб масъала бугониги гъелда рекъараб, гъеб баян гъабулеб хIадисги гъелъ бицулеб букIана. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ниль гъеб баракат бугеб агьлугун цадахъ тIаде рахъызареги ва гъелгун цадахъ алжаналдеги лъугъызареги. Амин.

41. Дуца Дир лагъ Аюб аварагги

رَحْمَةً، يَا مُحَمَّد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дур умматалъе вагIзалгIун ва дур ракI парахалги, сабру берцинлги букIизе.

وَأَذْكُرْ عَبْدًا أَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ وَأَبَى مَسْنَى

الشَّيْطَانُ يُضَيِّبُ وَعَدَابٍ ﴿٤١﴾

Гъев Аюб аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир БетIергъанасда ахIараб гIуж рехсе: «Я дир БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ! ЩайтIаналъ дида къварилги швезабун буго, дир чорхоль унти ккезабун буго, дир агьлу-хъизаналдаса ва боцIи-малалдаса дун ватIаги гъавун вуго» - абун. Гъев Аюб авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ анцIила микъго соналъ чорхоль гIузру ккун, захIматго унтун вукIана. Гъеб унтиги цогидаб къварилги кинабго Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амруялдалгIун букIунеб бугониги Аюб аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинда швараб къварилги щайтIаналгIул рахъалъан бугин абун тIадегIанав Аллагъасул адаб гъабун. Аюб аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къиса «Суратул Анбияалда» жаниб дагъаб гIатIидго бицун буго.

42. Дица гъев Аюбида صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дуца дур хIегIе гIодобе къабе» - абун.

أَرْضُ بِرَجِيكَ هَذَا مُعْتَسَلٌ بَارِدٌ وَسَرَابٌ ﴿٤٢﴾

Гьес хIетIе гIодоб тункараб мехаль гьeб бакIалдаса бацIцадаб лъималъул ицц баккана. «Гъаб буго дуге черх чуризе ва дуца жиб гьекъезе бугеб цIорораб ва бацIцадаб лъим» - абун.

Аюб аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ гьeб лъималъ черх чурараб мехаль, гьелда гIад букIараб унтялъул асар гIагIана. Лъим гьекъараб мехаль чорхоль жаниб букIараб унта-щокъльги гIагIана. ГIолохъанлъун, берцинлъун Аюб عَلَيْهِ السَّلَامُ гIаде вахъана.

43. Дица гьесие къуна жиндир букIараб وَوَهَبْنَا لَهُ إِهْلَاهُ وَوَيْسَلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذُكْرَى
гIадаб агьлу-хъизан ва жегиги لِأُولَى الْأَنْبِيَاءِ ٤٣
гьедигIанаб гIадеги къуна.

Гьесул хун рукIарал лъимал чIаго гьаруна абун цо гIалимзабаца. Цоги гIалимзабаца абун гьесие баракат бугеб ва гIемераб хъизан къуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абун. Гъаб сахлъи къей ва агьлу-хъизанги, гIемераб боци-малги къей, Аюб аварагасе عَلَيْهِ السَّلَامُ Дир рахъалъан рахIматлъун букIана гьес берцинаб сабру гьабиялде данде, Дие гIибадат бацIцад гьабиялде дандеги. Гьединго гьeб букIана жидер гIакълу бугел гIадамазе вагIза-насихIатлъунги. Гьезда гъазе къварилъиялда хадуб гIатIилъи букIулеблъиги, сабру гьабурав чиясе бигъалъи щолелъиги.

44. Жегиги Дица Аюбида عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: وَحَدِّبْ يَدَكَ ضِعْفًا فَأَضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْتَسِبْ إِنَّا
«Дуца чамастакил гьотIол пихъ гIад وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ٤٤
баккулеб гIаркъел кодобе босе, жулгIадин жиб бугеб ва гьeб жулалдалъун дур чIужуялда къабе.

Дуца гьедун букIараб гъа хвезе гьабулевлъун вукIунге мун» - абун.

Тафсиралъул гIалимзабаца абун: Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ чIужу йикIана анцила микъго сональ гьесие хъулухъ гьабун гьесда аскIой чIун. Цогидаб гIагарлъиялъ ва гьудулзабаца гьев рехун тун вукIана. Цо нухаль щайтIаналь вас-вас ккезабун гьельул рекIелъе щаклъи ва сабрхвей рехана ва гьель Аюб аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ абун: «КидалъизегIан гъаб гIакъуба-къварилъи дица хIехъезе бугеб?» – абун. Гьельул сабрхвей бихъараб мехаль Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ ццим бахъана ва гьес абун: «Валлагъи, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дун сах гъавуни дица дуда нусго гIил къабичIого толаро!» - абун.

Цоги гIалимзабаца абун: «Аюб авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ ва гьей чIужуги ракъун хутIараб мехаль гьель жиндир гъалазул кIиго цIал къотIана ва гьелги ричун кIиго панкъ босун ячIана Аюбихъе. Гьель гьабураб иш лъараб мехаль Аюбица гъадаб гъа гьедана» - абун. Цинги БетIергъан

Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ гьел кIияздаго гурхIел гьабун, гьезда тIаса лъугъана ва Аюб аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ гьа тIубараблъун букIине нусго тIеренаб муцидал хьоп тIад бугеб жул цо нухаль жиндир чIужуялда къабе абун лъазабуна.

ХIакълъунго Дида гьев Аюб авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ ватана жинца сабру гьабулевлъун. ЦIакъ лъикIав лагъ вуго гьев Аюб عَلَيْهِ السَّلَامُ. Гьев Аллагъасде جَلَّ جَلَّاهُ тавбу гьабун вуссунев ва гьесие гIибадат гьабиялда тIад чIаравги вуго.

45. Дуца Ибрагъим, ИсхIакъ, ЯгIкъуб аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рехсе, МухIаммад

وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ﴿٤٥﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ гIибадат гьабизе ва жидеда бачIараб къварилъи хIехъезе къуват букIарал ва жидер рекIель иманальул нур ва хIакъикъияб Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ лъайги букIарал.

46. ХIакълъунго Дица гьал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьаруна цохIо ахиратальул гурони жидеца кIвар гьабуларел, гьельгие жал гIицици гьарураллъун.

إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذُكِّرَى الدَّارِ ﴿٤٦﴾

47. ХIакълъунго Дида аскIор гьел руго халкъалда тIаса ришараллъун ва гьезул бишунго лъикIаллъун.

وَأَنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنِ الْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾

48. Гьединго дуца ИсмагIил, АльясагI, Зулкифли рехсе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

وَأَذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾

Гьезул щивав цоявги вуго Дие хириял, Дица тIаса ришарал.

Гьал киналго аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рехсе абураб рагIиялъул магIна буго гьез Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ диналде халкъ ахIулаго гьабураб сабру ва гьезие жидер къавмаздаса швараб къварилъиялъул пикру гьаби ва живги гьел аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ релъун вукIин.

49. Гьел аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ бицен буго гьезул дунялалда бугеб берцинаб рехсей.

هَذَا ذِكْرٌ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَعَابٍ ﴿٤٩﴾

ХIакълъунго кинавго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّاهُ хIинкъарав муъминчиясе цIакъ берцинаб вуссунеб бакI буго.

50. Даимго жанир чIолел алжанал руго гьел, гьезие жидер рагъабиги кидаго рагъун рукIунел.

جَنَّاتٍ عَدْنٍ مَّفْتُوحَةٍ لَهُمْ إِلَى الْأَبْوَابِ ﴿٥٠﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ жал хириял малаикзабаца муъминзаби алжаналде рачIулеб мехаль гьезие рагъаби рагъула, «Салам» абун гьезие тахIият гьабула ва гьезда сверун лъугъун, гьезда тIад тIавап гьабун жалги

алжаналде жанире лъугъула, гьел муъминзабазул хІажатал тІуразе. Алжаналъул рагъабиги рагъунго рукІула, гьез цоцазде зиярат гъабизе ва жидее бокъараб бакІалде ине.

51. ЦІакъ тамахал, чІухІарал тахазда ﴿٥٦﴾
 тІад гІодор чІун, хьибилчІван рукІула
 ва жидее къваригІараб пихъги, гьекъелги цогидал нигІматалги
 гьезухъе росун рачІула.

52. Гьезда аскІор гІодор чІун, жидер ﴿٥٧﴾
 бер гьезда гурони балагъуларел гьезул
 руччабиги рукІула: жидергун гІел бащадал алжаналъул хІурулгІинзаби
 руго гьел. Дунялалда рукІарал руччабиги рукІуна цІакъго берцинлъун,
 гІолохъанлъун.

53. Гьел муъминзабазда абула: « Гъаб бугоха ﴿٥٨﴾
 нужее дунялалъул рукъор ругеб мехаль
 къотІи гъабун букІараб жазая: къиямасеб къоялъ нужее лъикІаб
 жазая букІизеян къотІи букІиндалго, гьеб алжан буго гьеб.

54. ХІакълъунго жиндие ахир гьечІеб, ﴿٥٩﴾
 панальи-пасальи гьечІеб Дир ризкъи буго
 гъаб.

55. Гъаб цебе рехсараб берцинаб руссунеб ﴿٦٠﴾
 бакІ буго муъминзабазе бугеб жазая.
 Ва амма жал къосарал, Аллагъасе بِعَلَّامَاتِهِ гІибадат чІухІарал
 капурзабазе цІакъ квешаб жал руссунеб бакІ буго.

56. Даимго рукІинельун жал жанире рехулеб ﴿٦١﴾
 жагъаннама буго гьеб ва цІакъ квешаб
 рукъги, бусенги, чІолеб бакІги бугоха гьеб жагъаннама.

57. Гъаб буго гьезул купру-ширкалъе бугеб ﴿٦٢﴾
 гІазаб.

Гъаб гІазаб чІама абе гьез! ЦІакъ махІцараб жужахІалъул
 агълуялъул черхалдаса бецІцІулеб хьверд-рецІ буго гьеб ва
 жиндир бухІи гІорхольбан араб гьединабго махІцараб, къогІаб
 жужахІалъул хІамимги (лъимги) буго.

58. Гьалда рельегъарал цогиги гІазабал ﴿٦٣﴾
 рукІизе руго гьезие:

гучаб цІорой бугеб замгъарир абулеб гъури, цайтІабазул бетІералда
 рельегъараб закъумальул пихъ, цІадул борхъал, маххул гьенцІокъал ва
 цогидалги гІазабал рукІила, нужеца дунялалда гъабураб зулмуялде ва

пасалъиялде данде жазаълъун.

59. Малаикзабаца гъеб жужахІалде цогиги къокъаби лъугъызарула ва гъез абула: «Гъалги руго нужгун цадахъ рукІизе ругел бахъикъосал, нужее

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нагІана буго, гъесул гурхІел ва кІодо гъари гъечІо» - абун. Дуниялалъул рукъор Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ гІасильгиялъулъ цдахъ рукІарал гъел ахираталда жужахІалъул гІазабалъулъги цадахъ рукІула. ХІакълъунго гъал киналго гІасиял къавмал руго жал жужахІалъуре лъугъызарулел.

Щибаб къокъа жужахІалде жанире реханщинахъе гъенир гъоркъ рукІараз тІаде рачІаразда абула: «Нужее квешлѝи буго, нужее кІодолѝи гъечІо» - абун. Гъаб буго жужахІалъул агълюялъ цоцазде гъабулеб «тахІият».

60. Жидер церехъабаздехун хитІаб гъабун жал нахърилъгълъун рукІарал капурзабаз ва мушриказ абула:

«нуж руго нужее лъикІлѝи гъечІел ва нужее Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нагІана бугел. Нужеца рачана ниж гъаб жужахІалде ва гъаб гІазаб нижее швеялде. ЦІакъ квешаб чІолеб бакІ буго гъеб нужееги нижееги» - абун.

61. Цинги гъел жал нахърилъгълъарал гІадамаз абула:

«Я нижер БетІергъан! Гъаб жужахІалде унеб гІамал гъабиялде ниж рачарал гІадамазе дуца кІиги нухаль цІикІІараб цІадул гІазаб гъабе» - абун.

62. Купру-ширкалъул бутІрулълъун ва церехъабилълъун рукІарал гІадамаз цоцаздехун абула:

«Гъаб щиб жо бугеб?, нильеда гъаб жужахІалда жанир рихъулел гъечІо гурищ дуниялда нильеца жал квешалълъун рикІкІунел рукІарал, нильеца жал махсароде гъарулел рукІарал гІадамал?» - абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ИбнугІаббасица абуна: «Маккаялъул мушрикаца Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхІабзаби ругодай гъеб жужахІалда абун хал гъабула. Абужагъалица абула: «Кив вугев Билал, Сугъайб, ГІаммар?» - абун.

هَذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ لَا مَرْحَبًا
بِهِمْ أَتَاهُمْ صَلَوَاتُ النَّارِ ﴿٥٩﴾

قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَأَمْحِبُّواكُمْ أَنْتُمْ قَدَّمْتُمْوهُنَا
فَيْسَ الْقَرَارُ ﴿٦٠﴾

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَرِيدَهُ عَذَابًا
ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾

وَقَالُوا مَا لَنَا لَنْ نَرَى رِجَالًا كَذَلِكَ نَعُدُّهُمْ مِّنَ
الْأَشْرَارِ ﴿٦٢﴾

Гьел руклуна тIадегIанал алжаназда жанир. Жив цIакъ мискинав, пакъирав, ахIмакъав чи вуго гьев Абужагьал: Гьасул вас ГIикриматги, гьасул яс Жувайриятги бусурманлъана, гьесул эбелги бусурманлъана, гьесул вацги бусурманлъана. Гьел алжаналгул агьлулун лъугьана. Гьав Абужагьал купру-ширкалда чIана ва жужахIальве ана.

63. Кинго жидеда муъминзаби ﴿تَتَّخِذُهُمْ سِحْرِيًّا أَمْ رَأَيْتَ لَهُمْ لَأَبْصُرُ﴾
жужахIальгур рихъичIеб мехаль гьел
капурзабаз абула:

«Нилъеца гьел дунялалда махсароде гьарулелищ рукIарал? Гьел битIараб нухалда ва хIакъаб диналда рукIингун цадахъишца нилъеца гьел махсароде гьарулел рукIарал! Яги гьел гьаб жужахIалда жанир ругониги нилъеда рихъуларогонищ ругел?» - абун.

64. ХIакълунго, МухIаммад ﴿إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ﴾
Дица дуда бицунеб хабар хIакъаб жо буго ва
гьабги жужахIальгул агьлуяль цоцаде бицунеб хабар буго.

65. Дуца гьел мушриказда абе, МухIаммад ﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَا مَنِّ إِلَهِي إِلَّا اللَّهُ الْوَّاحِدُ﴾
«ХIакълунго дун вуго нужехье ﴿الْقَهَّارُ﴾
хIакъаб дин босун витIарав авараг.

Аллагьасда ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ иман лъечIев, дун гьереси
гьабурав чиясе жужахIальгул гIазабалдалгун хIинкъи кьолев
вуго дун. Муъминзабазда алжаналдалгун рохел бицуневги вуго дун.
Нужеца абухье сахIирги, шагIирги, кагъинги (бальгояб жо лъала
абулел гьерсихъаби) гьечIо дун.

Жиндие лагълъи гьабизе тIадав ва хIакъав цоги алагъги гьечIо
жив цогояв жиндир гуч ва хIалкIолъи бергьарав цохIого Аллагь
﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ гурони.

66. Зобалазулги ракъальгулги, гьезда ﴿رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ﴾
гьоркъоб ва жаниб бугеб кинабго ﴿الْعَفْوُ﴾
махлукъаталгулги БетIергъан вуго гьев
Аллагь ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾: жиндир гуч бергьарав,
жинца цIакъ мунагьал чурулевги вуго.

«﴿الْقَهَّارُ﴾» - абураб Аллагьасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ цар буго жинда гIасилъараздаса
ццим босизе, гьезие гIазаб гьабизе жиндир кьуват-гуч бергьарав
магIнаялда жиб бугеб. Гьеб царалдалгун цебесеб аяталда Аллагь
﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ рехсараб мехаль ва гьель муъминзабазул рекелъе хIинкъиги
рехараб мехаль, тIадегIанав Аллагьас ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ хадусеб аяталда
жаниб гьабго батIияб жиндир цар рехсана, гьел цараздалгун
муъминзабазул ракI хIалхъезабубеб ва гьезул хьул лъезабубеб. «﴿الرَّبُّ﴾»

- абураб цар буго жинца кинабго жоялгул тадбир гьабулев, гьєб жиндир маслихаталда рекьон хьвадизабулев абураб. «الْعَزِيزُ» - абураб цар буго жиндир кьуват-гуч бугев, кьадру кудияв магІнаялда жиб бугєб. Гьєб царалъ баян гьабула Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІалкІолєблгы жиндие бокьараб жо бокьухьє гьабизє. Жиндир лагьзадерие гІазаб гьабизє кІолєб гІадин, гьєзда тІаса лъугьун тезє кІолєблгыги. «الْقَهَّارُ» - абураб цар буго цІакьго мунагьал чури гІємерав абураб. Гьаб царалъ инсанасул хьул лъєзабула тавбу гьабизє ва Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ жив кьабул гьавиялда божизє.

ТІолабго гІумруялъ купру - ширкалда вукІарав чиги жинца унго-унгояб тавбу гьабун, жиндир цєбєхун араб гІумру гІадада хвараб, Аллагьасє جَلَّ جَلَّالَهُ гІасилгыялда араб букІин лъан, Аллагьасде جَلَّ جَلَّالَهُ вуссараб мехаль, Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкьун ва гьєсие хІєлун гьєсда цєвєги чІараб мехаль, Аллагьас гьєсдаса тІаса лъугьула. Инсанасда лъараб мехаль гьаб кинабго гІаламалъул тадбир гьабулев «رَبِّ الْعَالَمِينَ» - лъун вугєв, жиндие бокьараб жо гьабизє хІалкІолгы бугєв «الْعَزِيزُ» - лъун вугєв, жинца мунагьал чурулев ва жив тІаса лъугьулев «الْقَهَّارُ» - лъун вугєв Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир БєтІєргьан вукІин, гьєв инсанасул хьул лъєзє тІадаб буго Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ кьабул гьавиялда. Гьав инсанас кигІанго кудиял мунагьал гьарун ругониги гьєсда тІадаб буго Аллагьасде جَلَّ جَلَّالَهُ вуссизє ва гьєсие хІакьаб гІибадат гьабиялда жив тІад чІєзє. Инша Аллагьу, Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир гурхІєл щим бахьиналдаса цєбє ккарав вуго. ЦІорораб лъималъ цІа свинабулєб гІадин, жиндир лагьасул бадиса гІинкІараб магІуялъ Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ щим бахьинги свинабула.

67.68. Дуца гьєл мушриказда абє, МухІаммад

قُلْ هُوَ نَبِيُّ عَظِيمٍ ﴿٦٧﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Гьєб нужєхьє бачІараб Къурьан цІакь кудияб амру буго, амма нуж гьєб Къурьаналдаса руссун чІун руго.

أَنْبِئْ عَنْهُ مَعْرُوضُونَ ﴿٦٨﴾

Нужєца гьєлгул пикру гьабулєб гьєчІо, гьєлдалъун нужєє вагІзаги лъугьулєб гьєчІо. ЦІакь квєшаб гІазаб щєлєхє нужєє гьаб хІакьаб Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ калам нужєца гьєрєси гьабиялдалъун!

69. Дида щибго лъалєб жо букІинчІо

مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَأِ الْأَعْلَى إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾

Малаул-агІлаялда (тІадєгІанал

зобалазда) малаикзабазул Адамил хІакьаль букІараб хабарлъул.

Гьєб буго Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ вахІю гьабун дида лъазабураб жо, ай дун Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІакьав расул вуго. Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ вахІю гьабураб

хІакъаб жо буго дица нужеда бицунеб.

70. Дида Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ вахІю гъабураб жо буго дун нуже баянаб хІинкьи кьезе витІарав расул вугоян абун.

إِنْ نُوحِيَ إِلَيَّ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٠﴾

71. Дур БетІергъанас малаикзабазда абураб гІуж бице, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِّن طِينٍ ﴿٧١﴾

дур умматалъе вагІзалъун ва мун Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ расул вукІиналъе далиллъун. «Дица хІарщалдаса цо кьаркъала (инсан) бижизехъин буго. абун

72. Дица гъеб кьаркъала гъабун гІубараб мехаль ва гьелда жаниб Дир рухІалдаса рухІги пураб мехаль, нуж киналго гъеб кьаркъалаялъе сужда гъабун, гьелда цере чІа!

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ، وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ، سَجِدِينَ ﴿٧٢﴾

Гьельие тахІият гъабун ва гъеб хира гъабун»-абун. Гъаб сужда лагълъи гъабиялъул сужда гьечІо.

73. ПадегІанав Аллагъас Адамил عَلَيْهِ السَّلَامُ кьаркъала гъабун, гьелда жаниб рухІ пураб мехаль ва гъеб чІагояб инсанлъун лъугъараб мехаль, киналго малаикзабаца гъев Адамие сужда гъабун.

فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أجمعين ﴿٧٣﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ амруялда мутІигІлъун, гьесие хІелун, Адамие тахІият гъабун сужда гъабун.

74. ЦохІого иблис хутІизегІан гьель гъабичІо Адамие сужда.

إِلَّا ابليسَ استكبرَ وكانَ مِنَ الْكافرينَ ﴿٧٤﴾

Гъеб иблис чІухІана Адамие сужда гъабизе ва жиб Аллагъасде جَلَّ جَلَّاهُ инкар ккураблъун лъугъана. Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ амру гІубангутІи гьесда инкар кквей буго. Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ хІакъикъат лъарав чиясда гьесда гІасильize кІоларо!

Я гъав инсан! Дуда цеве цо инсан эхетани жинда кодоб дуе бокъараб жо гъабизе ихтияр ва гъунар бугев, цинги гьес дуда амру гъабун цо иш гъабейн – дуда кІоларо гурищ гъев инсанасда гІасильize, нагагъ мун гьесда гІасильгани дуе гьес гучаб гІазабги гъабула гурищ? Гъаб амру лъалев чи Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ кин гІасильзулев?

75. ПадегІанав Аллагъас иблисалда абун: «Я иблис! Мун щиб жоялъ нахъчІвараб Дица амру гъабураб мехаль Дир квераздалъун вижарав Адамие сужда гъабе абун, гъеб сужда гъабиялдаса?

قَالَ يَا ابليسَ مَا مَنَعَكَ أَن تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيدِي أَستكبرتَ أم كنتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾

Мун члухІунищ бугеб Адамие сужда гьабизе? Ягимун гьанжеялдаса чебего гІамал кІудияб, члухІарабл्यунищ букІараб?» - абун.

76. Иблисаль абун: «Дун гьев Адамидаса قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ ٧٦ лъикІаб буго. Дун гьесдаса хирияб буго ва гІадегІанаб буго.

Дуца дун бижана цІаялдаса, гьев Адам вижана хІаршалдаса» - абун.

77. Цинги Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ иблисалда абун: قَالَ فَأَخْرِجْهَا فَإِنَّا نَكْفُرُ بِهَا «Мун кьватІибе бахъа гьаб алжаналдаса.

ХІакълъунго мун буго кинабго лъикІлъиялдаса нахъе кьотІараб, дуе нагІана бугеб.

78. ХІакълъунго гьеб дир нагІана дуе буго وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ٧٨ кьиямасеб кьо швезегІан.

Кидаго дуда гурхІел-цІоб букІине гьечІо»-абун.

79. Иблисаль абун: «Я дир БетІергьан! قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ٧٩ Дуца дун хвезабичІогогІаги те кьиямасеб кьо швезегІан» - абун.

Гьелда бичІІана жинда Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ щим бахъарабльи, гьесул рагІи жиб хисулареб букІин. Абадияб гІазабалъе хІакъаблъун Адамие сужда гьабунгутІияль ккезабидал, гьеб иблисалъе бокьана Адамил наслу кьосизабизе хІакъаб нухалдаса ва гьелги жужахІальул агьлулъун гьаризе. Жегиги гьеб иблисалъе бокьана жиб хвалдаса гІубанго хвасарлъизе: кьиямасеб кьоляль хвел букІунарелъул, жиб кьиямасеб кьо чІезегІан чІаго те абун гьарана иблисаль Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ. Гьельие жаваб гьабун гІадегІанав Аллагьас абун:

80. ХІакълъунго мун хвалдаса нахъе бахъун قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ٨٠ тараб буго,

81. Жиб лъалеб гІуж швезегІан. إِلَى يَوْمِ أَوْفَتِ الْمَعْلُومِ ٨١ Гьеб буго Исапил малаикас ссуральубе пун

гІадамал хвезарулеб гІуж. Гьел гІадамалгун цадахъ мунги хвезе буго. Гьел хун хадуб дур хьулухъги гІубан букІинарищха! Гьалдаса хадув щив дуца кьосизавилев?

82. Иблисаль абун: «Дур قَالَ فِعْزَتِكَ لِأَعْوَيْنَهُمُ جَمْعِينَ ٨٢ кІодолъиялдалъун гьедулеб буго дун: лица кинабго Адамил зуррият кьосизабила,

83. Гьездаса дуе гІибадат бацІцІад гьабулел إِلَى الْعِبَادِكِ مِنْهُمْ الْمُخَاصِرِينَ ٨٣ муъминзаби хутІизегІан»-абун.

Аллагъасул ﷺ лагІнат батараб иблисалда лъалеб букІана гьес цІунарав чи жиндие кьосизавизе кІолареблѝи. Жинца цІунарав чи кьосизавизе дуда кІолароян Аллагъас ﷺ гьелда абулеб буго цоги аяталда жанибги.

84. ПадегІанав Аллагъас абуна: «Дунги гьедулев вуго хІакъаб жоялдагъун. ХІакъаб хІукму буго дица абулеб рагІиги: قَالَ فَأَلْحِقْ وَالْحَقُّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾

85. Дица жагъаннама цезабила мунги дуда нахърилъгъарал Ададил зуррияталъул Гадамалги жанире рехун» - абун. Падемазулги жундузулги ГІасияб къавм жаниб букІунеб абадияб ГІазабалъул рукъ буго гьеб жагъаннама. لَا أَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ بَعَدَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾

86. Дуца къавмалда абе, МухІаммад гьечІо Аллагъасул ﷺ рисалат нужехъе швезабиялде данде. قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾

Дун дирго рахъалъан хабар бицунев, аварагІѝи гьабулев чи гуро, Къуръанги дица ургъараб жо гуро.

87. Гьеб Къуръанги гьечІо кинабго халкъалье бугеб вагІза гурого, гьел хІакъаб диналде ахІулеб Аллагъасул ﷺ калам. Гьел алжаналде унеб нухде тІоритІулеб гвангъараб чирахъ. إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾

88. Гъаб Къуръаналда инкар ккурал, гьеб гьереси гьабурал нужеда ГІемер кватІичІого лъазе буго Къуръан Аллагъасул ﷺ калам букІин ва гьель бицараб жоги хІакъаб букІин. وَتَعَلَّمْنَ نِسَاءَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

Мушриказда гьеб лъазе буго Аллагъас ﷺ жиндир расуласе квербакѝи гьабун дин загьир гьабураб мехаль ва жидер гарбал кьотІулеб кьо тІаде швараб мехаль. Киналго капурзабазда ва мунапикъзабазда гьеб Къуръан хІакъаб Аллагъасул ﷺ калам букІин лъазе буго ахираталда жужахІалъуре лъугъызарураб мехаль.

Дуца ниж гъаб Къуръаналде иман лъураздаса ва гьель алжаналде рачунездаса гьаре БетІергъан Аллагъ ﷺ.

Аллагъасул ﷺ тавфикъалдалъун сурату Ссадалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру ПадегІанав Аллагъасе буго.

39. Сурагу Ззумар

Гъаб сураталда жанибги аслияб бакI ккун буго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гъави ва гъесие гIибадат бацIцIад гъаби баян гъабиялгъ. Сураталгъул байбихьиги хирияб Къураналгъул бициналдалгъун гъабун буго, гъеб бугелгъул Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул бицунго кIудияб мугIжизат ва Исламияб диналгъул аслу.

Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** цо вукIин ва гъесул хIалкIолгъи баян гъабизе Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** бижараб махлукъалгъул мисал бачун, гъелгъул пикру гъабизе тIамулел руго. Зобал-ракъал рижинги, сордо-къо ин-бачIинги, бакъ-моцIалгъул хъвадиги бицун, гъел жинца рижарав ва гъезул тадбир гъабулев БетIергъан Аллагъ вукIин баян гъабун буго.

Цо Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** лагългъи гъабулев чиясдаги, хъанчазе лагългъи гъабулел гIадамаздаги гъоркъоб бугеб батIалгъи баян гъабун: жиндир цо Сайид вугев лагъасулги жиндир гIемерал сайидзаби ругев лагъасулги мисал бачун буго.

Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** гIибадат гъабиялда, тавбо гъабун гъесде русиналде ахIулел руго, гъеб тавбу къабул гъабулареб къо цвелелде цереккун. Къиямасеб къо гIагарлгъиялгъул, Исраил малаикас ссуралгъуб нуялгъул ва гъеб нураб мехалгъ халкъалгъул букIунеб хIал баян гъабиялдалгъун гъабун буго сураталгъул ахир.

Гъаб сураталда цIар тун буго «Къукъабазул сурат» абун гъеб сураталгъул ахиралдабицун букIиналгъ Къиямасеб къоялгъ муъминзабазул къукъаби алжаналде лъугъинариялгъул ва капурзабазул къукъаби жужсахIалде лъугъине гъариялгъулги.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гъаб хирияб Къуръан буго тIадегIанав Аллагъас жиб рещтIине гъабураб тIехъ.

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

Жиндие бокъараб жо гъабизе щибго жоялгъ нахъ чIваларев, жинца гъабулеб ишги жиндиль хIикмат-пайда бугеб букIунев.

2. ХIакълъунго Дица дуде гъаб тIехъ рещтIине гъабуна, МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, хIакъаб диналдалгъун ва мухIканал

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَأَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ

аяталгун. Дуца Аллагъасе ﷻ гѳбадат гъабе гъесие дин баццѳад гъабун куфру-ширкалдаса ва рияалдаса.

3. Мун кантѳе ва дуда лъае! Цохло Аллагъасе ﷻ буго баццѳадаб ва хѳакъаб дин. Гъев Аллагъги ﷻ тун цоги Аллагъзаби жидер вализабильун ккурал гѳадамаца абулеб буго:

«Нижеца гъал алагъзабазе лагълъи гъабулеб гъечѳо гъез ниж Аллагъасде ﷻ цѳакъ гѳагар гъаризе гурони»- абун.

Хѳакълъунго къямасеб къяоль Аллагъас ﷻ хѳукму гъабизе буго гъезда гъоркъоб жал хилипгъараб диналъул масъалаялъулъ: Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесие гѳбадат баццѳад гъабураздаги, жидеца хъанчие лагълъи гъабун Аллагъасдехун ﷻ ширк гъабуразда гъоркъобги. Аллагъас ﷻ хѳакъаб диналда гѳовитѳуларо жинца гъересиги бицунев, Аллагъасда ﷻ инкарги ккурав чи.

4. Тѳадегѳанав Аллагъасе бокъун букѳарабани жинца васлъун цо чи кквезе гъес жиндир махлукъалда жаниса жиндиго бокъараб жо гѳаса бишилаан гъеб ишалъе.

Аллагъ ﷻ ваццѳадав вуго мушрикаца гъесде гѳунтѳизе гъабулеб гъересиялдаса ва гъесие нукъсанлъи бачѳунел сипатаздасаги. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жив цогаюв, жив щибго жоялда хѳажатав гъечѳев, жиндир тущбабаздаса ццим босизе, гъезие гѳазаб гъабизе кѳолев. Кинабго махлукъ гъесул ханлъгиялда ва къудраталда гъоркъ буго. Гъадинав гучав ханасе гѳахъалчи ва лъимал хѳажалъуларо.

5. Жинца зобалги ракъалги рижарав вуго гъев Аллагъ ﷻ хѳакъаб жоялдалъун: камилаб хѳалалъ бижарав, жиндир хѳалкѳолъиялда далиллъунги бижарав. Жинца сордо къяолде гѳаде бачѳине гъабулев ва жинца къя сордоялде гѳаде бачѳине гъабулевги вуго. Жинца бакъги моцѳги квегъарав вуго.

Гъеб щибаб цояб жиндир нухалда хъвадулебги буго Аллагъас ﷻ жиндие къадар гъабураб заман щвезегѳан. Къямасеб къя щвезегѳан. Мун кантѳе, я гъав инсан! Гъев Бетѳергъан Аллагъ вуго жиндир къуват-гуч бергъарав, ва жинца муъминзабазул мунагъал

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣٩﴾

لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۗ مَسْجِدُهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٤٠﴾

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۗ أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٤١﴾

чурулевги. Нужеца Дие гИбадат бацЦаД гябе ва Дидехун ширкги гябуге.

6. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж рижана цохЮ Адамил напсалдаса. Цинги гьев Адамил квеГаб рахъальян хъабалухъан гIучIги бахъун гьелдаса Адамие чIужулъун ХIаваги йижана. Гьел цоцазде ракIгъун рукIине ва Адамил наслу-зурриятги бижизе. Гьединго нужее гъаруна микъго хIайваналги: варанаби, гIачи, гIиял,

цIани гъаруна. Гьел ункълалго бихъинал ва цIуял гъаруна. Гяб буго микъго хIайван. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужги рижула нужер эбелалъул рахIомоялда жанир батIи-батIияб рижиялъ. Манидул къатIраялгъул бидул горо лъугъуна, гьелдаса гъанал къотIел лъугъуна. Гьеб кIудияб гIун инсанасул сурат лъугъуна. Цинги гьелда жаниб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рухI пун чIагояв инсанлъун лъугъуна. Гьеб инсан вижи лъабго батIияб бецIлъиялда жаниб букIуна. ТIончIорукъалъул бецIлъи, рахIомоялгъул бецIлъи ва чехъалгъул бецIлъиги. Гъав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нижер БетIергъан: гяб кинабго махлукъ жинца бижарав, нужги рижарав. Гьесие буго кинабго ханлъи: жинца рижулев, жинца хъихъулев, жинца хвезе гъарулев, ахираталда жинца гIаде рахъине гъарун хIисаб-мизан гябун жазаб гябулев вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Жив гурев цоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьечIев вуго. Жиндие гурони лагълъи гябизе бегъуларев вуго. Гьев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун, гьесие гИбадат гябиги тун нуж кире русунел ругел? Нужеца цоги аллагъзаби щай кколел жидее лагълъи гябизе?

7. Нужеца гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккуниги гьесие щибго зарал ва къварилъи букIунаро. ХIакълъунго Аллагъ нужер гИбадаталда хIажатав гьечIо. Амма Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъуларо жиндир лагъзал куфру-ширкалда рукIине. Гьезие лъиклъи гябулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щукру гябуни гьеб Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ бокъула ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гьеб щукру гябулел лагъзадериде разилъула. Гьеб щукруялгъул мунпагIат лагъзадерие букIуна, куфруялгъул заралги гьезие букIунеб гIадин. Кинниги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъула жиндир

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمَجَّلَ مِنْهَا
زَوْجَهَا وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَنِيَّةً
أَرْوَجُ بِخَلْقِكُمْ فِي بَطُونٍ أُمَهَلْتُمْ خَلْقًا
مِنْ بَعْدِ خَلْقِي فِي ظُلْمَتٍ تَلْتِ ذَالِكُمْ اللَّهُ
رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّقُوا
نُصْرَفُونَ ﴿٦﴾

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَى
لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا
تَزِدُوا زَادًا وَذُرْ آخِرَى ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ
مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

лагъзадерие дунялалдаги ахираталдаги лъиклъи букъине.

Ахираталда цониги напсалъ цоги напсалъул мунагъ-хIакъ баччуларо. Щибаб напс жиндир гIамалалда рекъараб жазаъ жиндие гъабулеб буго. Цинги Нуж киналго нужер БетIергъан Аллагъасде русине ругел руго, цинги нужеда бицине буго нужеца дунялалда гъабураб кинабго гIамал. ХIакълъунго Аллагъ вуго жинда нужер ракъазда жаниб бугеб жоги лъалев.

8. Инсанасда цо къварилъи хъатIараб мехалда гъес жиндир БетIергъанасда ахIи балев буго гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъун, гъесие хIелун. Жинца жидее лагълъи гъабулел аллагъзабиги гъесда кIочонел руго.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие нигIматал къураб мехалъ, доб къварилъиги тIаса араб мехалъ, гъесда кIочонеб буго жив дагъав цеве Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ахIи балев вукIараблъи. Жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIадин жидее гIибадат гъабизе хъанчалги кколел руго: гъелдалъун жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналдаса гIадамал нахъе чIвазе къасд гъабулел буго. Дуца гъел мушриказда абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Дуца дагъаб мехалъ дурго куфруялда чIун дунялалъул лазат-кеп босе. ХIакълъунго ахираталда мун вуго жужахIалъул бетIергъабаздаса вукIине вугев» абун.

9. Жив Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ мутIигIав, сардиль тIаде вахъун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рукугI-сужда гъабун, Къуръан цIализе вахъун чIун жинца гIибадат гъабулел, жив ахираталъул гIазабалдасаги хIинкъулев, жиндир Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахIматалде хъулги лъолев –

гъав муъминчи вукIиницIа капурчиясда релълъун ва гъесул даражаялда? ВукIунаро. Дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: жинда гIелму лъалев гIалимчиги, жинда щибго жо лъаларев жагъилчиги цоцада ващад вугиц? – абун.

Гъав кIиявго ващад гъечIю. Гъединго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIавги Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гIасияв чиги ващад гъечIю. ХIакълъунго гъаб Къуръаналъул вагIза босула жидер гIакълу-лъай бугел муъминзабаца.

ГIелму буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъай. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъаялде шоларо жинца

﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ لَبِيَ مَا كَانَ يَدْعُو
إِلَيْهِ مِنْ قَبْلٍ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ
سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ
أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٨﴾

﴿أَمْ مَنْ هُوَ قَنِيذٌ ءَاتَاهُ الْيَلَّ سَاجِدًا وَقَائِمًا
يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ
يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا
يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾

Аллагъ разилъи тІалаб гъабун, гъес малъухъин, гъесул расулас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ малъухъин гІибадат гъабун гурони. Гъаб аяталда жаниб тІадеГІанав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб хІикматалде кантІизе гъарулел руго: цин жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабулел ГІадамазул бицен гъабуна, цинги хадуб ГІалимзабазул биценги гъабуна. Аяталъул ахиралдаги абун: «ГІелму ГІакълу бугел ГІадамаз босула Къуръаналъул ваГІза» - абун.

10. Дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца иман лъурал дир лагъзадериде; нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса цІуни тІалаб гъабе»-абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиб хІарам гъабураб жоялдаса рикІІалъун, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амру гъабураб жоги гъабун. Гъаб дунялалда лъикІаб ГІамал гъабун хъвадарал ГІадамазе ахираталда цІакъ кІудияб ажру ва лъикІлъи буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ракъги цІакъ кІудияб ва ГІатГІидаб буго. Нуж а нужее Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин загъир гъабизе ва гъесие гІибадат бацІада гъабизе рес бугеб бакІалде. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амрунагъю тІубаялда тІад чІун гъеб сабаблъун щвараб захІмалъиялда сабру гъабурал: Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналда халкъ ахІулаго щвараб къварилъиялда сабру гъабурал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе ГІоло туцманасе данде рагъулаго сабру гъабурал гъал ГІадамазе ажрукири къола хІисаб-мизан гъечІого ГІемераб.

Гъаб аят рещтІине гъабиялъе сабаб бугин абун жинда Аллагъ разилъаяв ЖаГІфар ибну АбуТалибги гъесда цадахъ рукІарал асхІабзабиги ХІабаш улкаялде (Эфиопия) гъижра гъабун ине къасд гъабун къватІире рахъин. Гъезул гъижраядде ракІ гъесизе гъабун, гъезда шолеб ГІакъубазахІматалда сабру гъабиялъул ажру бицун ва ахираталда гъезие бугеб цІакъ кІудияб ажруги бицун.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе ГІоло гъижра гъаби цІакъ хирияб ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб ГІамал буго. Гъеб гъижра гъаби букІуна жиндие дин загъир гъабизе рес гъечІеб мехаль, гъеб дин цІунун гъазават гъабизе ресги гъечІеб мехаль.

Жакъа къоялда жаниб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе ГІоло гъижра гъабун ине бакІ гъечІо, гъедин ине санаГІаталги гъечІо. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукмуялдалъун хІукму гъабулел цониги улка-ракъги гъечІо. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе ГІоло гъазават гъабизе ккола абун кІалъалев цониги амир яги имамги гъечІо. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе ГІоло гъижра гъабун жидехъе рачІарал ГІадамал цІунулев бахІарчияв ханги

قُلْ يٰعِبَادِ الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا اتَّقُوْا رَبَّكُمُ الَّذِيْنَ
اَحْسَنُوْا فِىْ هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَّاَرْضُ
اللّٰهِ وَّاسِعَةٌ اِنَّمَا يُوْفٰى الصّٰبِرُوْنَ اَجْرُهُمْ بِغَيْرِ
حِسَابٍ ﴿٥١﴾

гьечЮ. Гьаб хІалалда киналго бусурбаби ругеб мехаль цо ракъалдаса цоги ракъалде бусурбаби ин гьев чияс Аллагъасул ﷺ дин цІуни букІунаро. Гьеб букІуна гьев чияс жиндирго напс цІуни. Напс цІунунги гьижра гьабизе бегъула гьеб гьижра жиндир диналъе зарал цІкІулеб рахъалде гьабичІони.

Жакъа Аллагъасдаса ﷺ хІинкъарав муъминчиясе лъикІаб гьижра буго Аллагъасе ﷺ рихарабщинаб жоги тун, Аллагъ ﷺ разильулеб гІамал гьабиялде гьижра гьаби. Аллагъасул ﷺ дин ва гьеб дин гьабизе кколеб хІал нилъеда лъазе гьабулеб Къуръан-хІадисалда тІадчІей гьаби. Дуныл тІалаб гьабулел цІаларал гІадамаз, дибирзабаца, щайхзабаца ургъун рахъарал Аллагъасул ﷺ диналде данде кколарел бидгІаби рикІклад гъари. Гьел бидгІаби гъариялдаса муъминзаби цІуни. Гьел бидгІабазул гІемерисел тайпаби жал руго гьеб бидгІа гьабулев чи Аллагъасе ﷺ гІибадат гьабулев вуго жив абун, щайтІаналъе гІибадат гьабулевлъун вукІунел, Аллагъасдехун ширк гьабулел.

ДагІват абураб рагІиялъул магІна буго цо щиб бугониги ишалда гІадамал гьесизе гъари (агитация). Гьаб заманаялъ жидеца Аллагъасе ﷺ ГІоло дагІват гьабулеб буго, Аллагъасул ﷺ диналде халкъ ахІулеб буго абун хъвадулел цо цІаларал гІадамал руго. Гьезул дагІваталъул хІакъикъаталда балагъараб мехаль гьеб батулеб буго жив жанив вугеб тІарикъаталде халкъ ахІи ва жиндир устар вещи, цогидал тІарикъаталги устарзабиги каки. Гьел дагІватчагІазда абураб мехаль шаргІалъул хилапалда бугеб жо гьабуге, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул нух цІуне абун – гьеб рагІи жидеда речІІулеб гІарада бугеб гІадин жал хІинкъулел руго ва гьеб хІакъаб рагІи абулев чиясдехун тушманлъи кколеб буго. Гьел дагІватчагІазул рагІиги гІамалги цІакъ цоцаздаса рикІкладаб буго.

Аллагъасул ﷺ диналъе ГІоло гъазават гьабизе ккола абураб мехаль гьеб рагІи жидер каранда къазе гьабураб хеч гІадин рихунеб буго цо цІаларал гІадамазда. Халкъаль жал цере ккурал, жидер гІадамаз къадру гьабулел устарзаби руго Дагъистаналда исламияб пачалихъ гІуцІизе ккола абураб рагІи абизего бегъуларин, гьеб жо питна ва балагъ бугин абулел.

Жакъа къоялда жаниб жинца Аллагъ ﷺ разильи тІалаб гьабулев, жиндие лъикІаб ахират бокъарав чиясда гІадаб жо буго жив гІумру гьабун вугеб бакІалда чІун жинда сверухъ ругел бусурбаби исламияб дин Аллагъасулги ﷺ, гьесул расуласулги мурадалда рекъон гьабиялда ахІи. Гьаб дагІваталда жив даимлъи, гьеб дагІват гьабулаго жинда

щвараб къварилтъиялда сабру гъаби буго жиндир ахираталъе батулеб лъикIаб гIамал. Кинавго бусурманчиясда гIадаб буго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIоло, гъесул диналгъе гIоло бусурбаби рокьи, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбаби рихи. Жиндир напсалгъе гIоло, яги жинца гIаса бищараб нухалгъе гIоло гIадамал рокьиги, гъел рихинги буго щайтIанияб нух. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ гъабеги лъикIаб гIамал гъабизе.

11. Дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١١﴾
«ХIакълъунго Аллагъас дида амру

гъабун буго дица цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабе абун ва гъеб лагълъиги куфру-ширкалдаса бацIцIад гъабе»-абун.

12. Гъединго дида амру гъабун буго гъаб وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾
умматалгъул гIадамаздаса жидеца исламияб

дин къабул гъабурал гIадамазул авалавлъун вукIа дун абун.

Аллагъасул свалат салам лгъеяв авараг вукIана цохIого жив вукIаго мушриказда ва гъезул хъанчазда жинца гIайиб чIварав, гъезда рагъ лгъазе гъабурав чи.

13. Цогиги дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٣﴾
: «ХIакълъунго дун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

гIасилгъизе хIинкъула Къиямасеб къоялъ гъесул гIазаб диде щвеялдаса хIинкъулев вукIиналъ»-абун.

Хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб щвеялдаса хIинкъараб мехалъ гъев авараг гурел гIадамал цIакъго хIинкъизе мустахIикъал руго гъеб гIазаб жидеда щвеялдаса.

14. Дуца абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Дица قُلْ اللَّهُ أَعْبَدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾

лагълъи гъабулеб буго дир БетIергъан Аллагъасе, гъесие гIибадат бацIцIад гъабун, гъев цо гъавун»-абун.

15. Нужеца нужеего бокъараб жоялъе гъабе лагълъи гъев Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гъабичIого! Нужеда нахъа бихъизе буго кинаб гIазабдай нужеда чIамизе гъабулеб абун.

فَاعْبُدْ وَأَمَّا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَنْ لَّيْسَ مِنَ الَّذِينَ خَيْرًا وَأَنْفُسُهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿١٥﴾
أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخَسِرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾

Дуца гъезда абе МухIаммад: унгого ва тIубанго гIадада хварал ва чIорого хутIарал гIадамал руго жалги, жидер агълу-хъызанги къиямасеб къоялъ чIорого хутIулел гIадамал, гъеле гъеб буго жиб баянаб ва хIакъикъияб чIорого хутIи!

Гъаб дунялалгъул рукъоб боцIи-мал гъечIолъи, гъудул-гъалмагъ гъечIолъи, агълу-хъизан гъечIолъи букIунаро чIорого хутIи ва гIадада

хвей. Ахираталда алжаналда жаниве лъугъине гъавурав муъминчиясе агълу-хъизанги буклуна, алжаналъул ниглматалги руклуна, гъудул-гъалмагъзабиги руклуна. Ахираталда жужахлалъуве ккарав чи живго цохло вуклуна. Гъесул агълу-хъизанлъун щайтлабиги хъанчалги руклуна, гъесул боцли-маллъун борхьал глакъраби руклуна, гъесие рекелгъейлъун жужахлалъул цадул хламил гъагли гладаб глергеди буклуна. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль цлунаги гъеб жужахл глад гъабулеб гламал гъабиялдаса.

16. Гъезие жужахлалда жаниб жидеда

гладги гъоркъги цадул раглад буго.

Жужахлалъул ца гъесда кинабго

рахъалъан сверун лъугъун буклуна.

Гъаб цаялдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хинкъи кьолеб буго жиндир

лагъзадерие ва гъел нахъе чвалел руго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

гласильиялдаса. Я Дир лагъзал! Нуж Дир глазабалдаса хинкъа!

Гъеб глазаб нуже гъабулеб гламал гъабуге. Гъаб вагъза гъабулеб буго

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал муъминзабазе. Капурзабазе буклулеб

глазаб бицун хадуб жидеца вагъза босулел муъминзабазе хинкъи

кьолеб буго гъеб жужахлалде ккелеб гламал гъабуге абун.

17. Щайтлалъул макруялдаса

рикклалъун, гъельие лагъльи

гъабиялдаса цлунарал, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

глибадат гъабиялда гладги чларал

муъминзабазе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан рохел буго.

18. Дуца рохел бице, Мухаммад

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жал Къуръаналда гленеккулел

дир лагъзадериде: жидеца хлакъаб

ва лъиклаб рагли гленеккулел ва

гъельул бищунго лъиклалда нахъги

рилъльунел. Гъел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ битлараб нухалда

глитларал гладамал. Гъел руго жидер глакълу бугел, жидеца

гъабизе ккелеб жо жидеда лъалел гладамал. Муъминзабазда гладаб

буго жидеца хлакъаб жо тлалаб гъабизе ва гъелда нахърилъльине.

Жинда бицуна раганщинаб жоги къабул гъабизе бегъуларо. Жидер

мазгъабалъул, жидер глелмуялъул устарасул рахъ ккун клалъазеги

бегъуларо. Жиде хлакъаб жо загъирлъараб мехаль гъеб хлакъаб жо

ккелеб ва гъелда гламал гъабулел муъминзаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

жидеце рещ гъабурал, ва жиндир аварагасдаги лъазе гъабурал дуца

لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ

ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ، يَعْبادِ قَاتِلُونَ ﴿١٦﴾

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الظُّلُمَاتِ أَن يَعْبُدُوا وَأَنَابُوا إِلَى

اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾

الَّذِينَ يَسْمَعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمُ

أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

гъзда рохел бице абун.

19. Жиндие жужахІалъул гІазаб букІин хІакълъарав чи тІовитІизе кІолищха дуда МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ? КІоларо. **ЖужахІалда жанив вугев чи гъениса хвасар гъавизеги кІолищха дуда? КІоларо.**

Гъаб аят рещтІиналъе сабаб буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе бокъун букІана Абулагъаб гІадав ва цогидалги жиндир гІагарал гІадамаз иман лъезе. Гъел гІадамал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ азаліяб гІелмуялъулъ иман лъоларел рукІиналъ, ТІадегІанав Аллагъас жиндие хирияв аварагасде صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абулеб буго: «Дуда жужахІалда жанир ругел гІадамал хвасар гъаризе кІоларо» - абун.

20. Кинниги дунялалъул рукъор Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъун хъвадарал муъминзабазе алжаналда жанир рорхатал кІалгІаби руго: жидер рукъзал ва рагъаби цоязде тІаде цоял ругел, жавгъар-якъуталъ жал рарал, жидеда гъоркъан гІоралги чвахулел.

Гъаб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къотІи. ТІадегІанав Аллагъ жинца гъабураб къотІиялъе хилипльуларев вуго.

21. Дуда бихъуларищ, я гъав инсан, хІакълъунго ТІадегІанав Аллагъ вукІин жинца зодиса цІад рещтІине гъабулев ва жинца гъеб цІад ракъалда жаниб иццаллъун, иххаллъун лъугъине гъабулев. Цинги гъеб цІадал лъималдалъун жинца батІи-батІияб хур-херги бижизе гъабулев.

Цинги гъеб хур-хер бакъван, тІогъиллъун лъугъуна, гъелдаса хадубги бакъван, хъурун гІодобе гъуршун уна. Гъаб рехсараб жоялъулъги жидее гІакълу бугел гІадамазе вагІза буго, гІадегІанав Аллагъасул хІалкІолъиялда жинца тІоритІел гъабулеб кІудияб гІаламатги буго.

22. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир керен-ракІ исламияб диналъе рагъарав, жив Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нуралъул канлъиялъулъги вугев чи ващадав

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كِتَابٌ أَفَئْتُمْ تُنْفِقُ
مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا لَهُمْ عُرْفًا مِنْ فَوْقِهَا عُرْفًا
مَبْنِيَّةً تُجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَّ اللَّهُ
لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْمِعَادَ ﴿٢٠﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ
يَنْبِيعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا
أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهْبِجُ فَتَرَاهُ مُضْفَرًا ثُمَّ
يَجْعَلُهُ حُطَمًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا
لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى
نُورٍ مِنْ رَبِّهِ قَوْلٌ لِقَلْبَيْهِمْ قُلُوبُهُمْ مَنْ ذَكَرَ
اللَّهَ أَوْلَىٰ لَكَ فِي صَلَاتِ مَبْنِيَةٍ ﴿٢٢﴾

вукІунищ, рельЪгунги вукІунищ куфру-ширкалда вугев чиясда? ВукІунаро.

Аллагъасул ﷺ газаб буго жидер раќал Аллагъ ﷻ рехсеялдаса къосарал, Аллагъ ﷻ рехсараб ва гъесул Къуръан цалараб мехаль жидее гъель асар гъабуларел Гадамазе. Гъел руго жал хІакъаб къосиналъуль ругел Гадамал.

23. ПадегІанав Аллагъас рещтІине гъабуна бищунго берцинаб калам. Жиндир аятал ва ахІкамал цоцада рельъяраб Къуръан буго гъеб.

Жиндиль батІулаб жо гъечІеб, цояб цояль хвезе гъабулеб жоги гъечІеб.

Жиндиль вагІзабиги, хІукмабиги такрар гъарун баян гъарулеб.

Аварагзабазул ﷺ къисаби, Аллагъасул ﷻ хІалќюлгъиялде тІоритІел гъабулел хІужаби жиндиль гІемер рицунеб.

Аллагъасул ﷻ газабалдаса жал хІинкъулел муъминзабазул тІом букІІине гъабула гъеб Къуръан цалараб мехаль. Аллагъасда ﷻ гІасилгъарал гадамазе гъабулеб газабалдаса хІинкъун. Цинги Аллагъасул ﷻ гурхІел-рахІмуялъул бищунел аятал цалараб мехаль гъезул раќал ва тІомал гІодоре риччала ва Аллагъ ﷻ рехсеялде жалги машгъллъула. Гъеб Къуръан буго Аллагъасул ﷻ рахъальъан бугеб хІакъаб диналде тІоритІи. Аллагъас ﷻ жиндие бокъарав чи гъеб Къуръаналдалгун тІовитІула. Аллагъас ﷻ битІараб нухалдаса къосиналда тарав чи жинца битІараб нухалда тІовитІизе кІолев щивго чи вукІунаро.

24. Жинца Аллагъасул ﷻ газабалдаса хІинкъун жиндир гъумер цІунарав чи рельъгун вукІунищ Къиямасеб къояль, жив щибго хІинкъиги гъечІого вугев чиясда? ВукІунаро гъев кІиявго чи цоцазда рельъгун.

«Жиндир гъумер цІунарав чи» абураб рагІиялъул магІна буго жив жужахІалде аскІове гІагар гъавураб мехаль жинца гъеб газабалдаса хІинкъун гъумер бахчулев абураб. Гъаб сипат буго купру-ширкалда рукІун хварал гадамазе гъабураб сипат.

Куфру-ширкалдалгун жидеца зулму гъабун хъвадарал гадамазда гъеб къояль абула: «Нужеца дунялалда гъабураб гІамалалгъл

اللَّهُ نَزَلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَدِّدٍهَا
مَثَانِي تَقْشَعْرُقُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ
رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ
ذِكْرِ اللَّهِ ذَٰلِكَ هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن
يَشَاءُ وَمَن يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن هَادٍ ۝٢٣

أَفَمَن يَتَّبِعِي بَوَّحَّهٖهُ سَوَّءَ الْعَذَابِ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ
تَكْسِبُونَ ۝٢٤

жазаъ чӀаме жакъа» - абун.

25. Гьал Маккаялъул мушриказда цере
рукӀарал къавмазги жидехье вачӀарав
авараг гьереси гьавуна ва гьезухье
Аллагъасул ﷻ гӀазабги бачӀана
жидеда ракӀалдаго гьечӀеб рахьалдаса.

كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَاتَّخَذَهُمُ الْعَذَابُ
مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾

26. ПӀадегӀанав Аллагъас гьезда
дунялалъул рукъоб цӀакъ гӀодорегӀан
гьари, хӀакъир гьари чӀамизе гьабуна.
Ва амма ахираталъул гӀазаб гьаб
дунялалда жидеес гьабураб гӀазабалдаса
цӀакъго цӀикӀараб
буго.

فَأَذَانَهُمُ اللَّهُ الْخَرِي فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْعَذَابِ
الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

Гьаб амру жидеда лӀалеб ани гьез авараг гьереси гьавизе
вукӀинчӀо.

27. ХӀакълъунго Дица гьаб
Къуръаналда жанир батӀи-батӀиял
мисалал рачана ПӀадамаз гьездаса вагӀа
босизе ва гьелъул пикру гьабизе.

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذِهِ الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ
مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

28. Жиндилъ щибго батӀулаб жо гьечӀеб
гӀараб маӀалда бугеб Къуръан буго
гьаб, жиб цӀакъ пасихӀаб, жиндир ПӀоритӀел баянаб.

فَوَيْلٌ لَنَا وَعَرَبِيًّا غَيْرِ ذِي عَوْجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾

Гьаб Къуръан рещтӀине гьабун буго гьел гӀарабиял ва цогидал
умматалги Аллагъасдаса ﷻ хӀинкъизе ва гьез Аллагъасда
гӀасилъи тезе.

29. ПӀадегӀанав Аллагъас
мушриказеги Аллагъ ﷻ цо гьавурал
муъминзабазеги мисал бачунеб буго
жиндир цо сайид вугев лагъасул ва
жал цоцаль къацандулел гӀемерал
сайидзаби ругев лагъасулги.

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ
وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْعَوِيَانِ مَثَلًا
الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾

Гьев кӀиявго чи ващад вукӀунищха жидер яшав гьабиялъулъ?
РукӀунаро гьел рашад. Жиндир цо сайид вугев лагъ лъикӀ вукӀуна
жиндир гӀемерал сайидзаби ругев лагъасдаса. Гьаб мисалалдаса
биччӀизе ккола жинца цо Аллагъасе ﷻ гӀибадат гьабулев лагъ
лъикӀ вукӀунеблъи жинца гӀемерал аллагъзабазе лагълъи гьабулев
лагъасдаса. **Кинабго рецц ПӀадегӀанав Аллагъасе буго жив цогояв,**
жиндие гӀибадат гьабизе хӀакъав, кинабго амру жинда кодоб бугев,
дунял-ахираталъул ханлъунги жив вугев. Гьел инкарчагӀазул

Гемерисел жидеда хІакъаб жо лъаларел руго, гъедин букІиналь жидеца хъанчие лагътъи гъабулелги руго.

30. ХІакъълъунго мун хвезе вугев вуго

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾

МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва хІакъълъунго гъел мушрикалги жал хвезе ругел руго.

Гъаб дунялалда даимго чІаго хутІулев щивго чи гъечІо.

31. Цинги Къьямасеб къояль нуж

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

киналго нужер БетІергъан Аллагъасда цере хІисаб-мизан гъабизе эхетун чІезе руго.

Гъениб нужеца цоцаде дагІба-къециги гъабила нужеда гъоркъор ругел хІукъукъал рицун, диналъул букІа дунялалъул букІа гъеб дагІба. Цинги нуже хІукмуги гъабизе буго жиндир хІукму гІадилав хІакимас.

32. Жинца Аллагъ ЖІагІла гъереси гъавурав

* فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ

ва Аллагъасул ЖІагІла калам Къуръан

وَكَذَبَ بِالْصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ وَهُوَ أَلَيْسَ فِي

жидехъе бачІун хадуб гъеб гъереси

جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

гъабурав чиясдаса зулму щикІІарав чи щивха вукІинев?

Жинца Аллагъасе ЖІагІла гІахъалчи вуго абулев, гъесул лъимал ругол абулев. Жиндихъе Къуръан бачІараб мехаль гъеб шигІру буго, сихІру буго абулев. Жидеца Аллагъасда ЖІагІла инкар ккурал гІадамал жанире руссунеб бакІ жагъанамма гъечІищха? Буго.

33. Ва амма хІакъаб диналдалъун жал

وَالَّذِي جَاءَهُ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ

рачІарал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ ва жидеца

أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾

гъел ритІухъ гъарурал муъминзабиги руго

Аллагъасул ЖІагІла гІазабалдаса хІинкъулел,

гъесие гІибадат бацІагІад гъабулел гІадамал.

34. Къьямасеб къояль жидер

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ

БетІергъанасда аскІоб гъезие буго

الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾

жиде бокъанщинаб жо. Гъеб буго

жидеца Аллагъасда ЖІагІла иман лъун,

аварагзабазда عَلَيْهِ السَّلَامُ нахърилъълъун лъикІаб гІамал гъабурал

гІадамазе бугеб жазаъ.

35. ГІадегІанав Аллагъас гъал

لِيُكَفِّرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا

муъминзабул жидеца цереккун

وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا

гъарурал бищун квешал мунагъал

يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾

гІаса лъугъун тола ва гъезие жидеца

гъабураб лъиклаб гIамалалдаса гIемерго лъиклаб ва тIоклаб
жазаъги гъабула.

36. ПIадегIанав Аллагъ гъечIишха
жиндир лагъасе ва расул МухIаммадие

Жинца гIейи гъабулевлъун.

Ва гъесдехун тушманлъи гъабулеп
гIадамаздаса жинца гъев цIунулевлъун.

Гъел къурайшаца абулеп букIана: «Нижер алагъзаби дуда хъандезе
руго, яги гъез мун унтизе гъавун гIадаллъизе гъавизе вуго» - абун.
Гъезул рагIи ахIмакъаб ва батIулаб букIин лъазе гъабун Аллагъас
абулеп буго: «Гъез дие хIинкъи къолеб буго, МухIаммад
гъабун, Аллагъас рижарал, гъесул ихтияралда гъоркъ ругел
хъанчаздалъун. Аллагъас гъабун жив къосаравлъун тарав чи жинца
тIовитIулев щивго чи вукIунароха.

37. Аллагъас гъабун жив хIакъаб диналда

тIовитIарав чи жинда къосине гъавизе

кIолев чиги вукIунаро. ПIадегIанав

Аллагъ гъечIишха жиндир гуч

бергъарав, жиндир тушбабздаса щим босизе кIолев, гъезие
гIазаб гъабизе кIолев хан? Вуго.

38. Дуца гъел мушриказда гъикъани,

МухIаммад гъабун, гъал зобалги

ракъги жинца бижарав щив вугев

абун, чара гъечIого гъез дуда абизе буго

Аллагъ гъабун. Цоги батIияб

жаваб къезе гъезда кIоларо. Кинабго

халкъ мукIураб буго гъаб махлукъ

жинца бижарав, гъалъул тадбир

гъабулеп цо хан вукIиналда.

ГIадамал жиндилъ хилипIъараб жо буго

гъаб кинабго махлукъ бижарав Халикъас гIадамал хун хадур гIаде

рахъине гъаризе рукIиналда. Гъеб ахираталъул амруялда инкар ккъеялъ

гъел инкарчагIи тIамулел руго Аллагъасдаги гъесул расулаздаги

инкар ккъеялде. Гъез бицунеб рагIиялъул магIна буго гъаб махлукъ

бижарав Халикъ вуго, амма гъев гъечIо кинабго халкъаль жиндие

лагълъи гъабизе тIадав, жив къиямасеб къоялъул БетIергъанлъун

вугев, жив цогояв Аллагъ гъабун.

Дуца гъезда абе, МухIаммад гъабун, нужеца пикру гъабсеха ва дида

бице тIадегIанав Аллагъасе бокъани дие цо зарал гъабизе, гъел

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ
بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا
لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ
اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾

وَلَيْنَ سَاءَ لَتْهُم مِّنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَقْرَبُ إِلَيْكُمْ مَّا تَدْعُونَ مِنْ
دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ
كَشَفَتْهُ عَنْهُ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ
هُنَّ مُمْسِكَتُ رَحْمَتَهُ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ
عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾

нужер алагъзаби ругишха жидеда кЮлел гъеб зарал дидаса нахъе босизе? Яги гъев Аллагъасе бокъани дие цо лъиклъги гъабизе, гъел алагъзабазда кЮлишха гъеб рахІмат дидасан кквезе? Дие гъеб рахІмат гъукъизе? КЮларо гъел хъанчазда щибго жо гъабизе. Дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дие гІейн гъабула дир БегІергъан Аллагъас. Гъев Аллагъасда тавакал тІамула киналго жидеца иман лъурал муъминзабаца.

39. Дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Я дир къавм! Нужеца нужерго гІамал гъабе куфру-ширкалъул, макру-хІиллаялъул нухалдаги чІун.

قُلْ يَقَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَاتِكُمْ إِنِّي عَمِلْتُ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

ХІакълъунго дунги дир гІамал гъабулев вукІине вуго: дида тІад къараб хІалалъ Аллагъасул диналде халкъ ахІулев вукІине вуго дун. Нужеда нахъа лъазе буго

40. Лъие букІине бугеб жал гІодорегІан гъарулеб гІазаб дунялалъул рокъоб ва лъида рещГІине бугеб жидеда тІад даимго чІараб ахираталъул гІазаб.

مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٤٠﴾

41. ХІакълъунго Дица дуда рещГІине гъабуна, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъаб хирияб Къуръан. хІакъаб диналдалъун дуца гІадамал Аллагъасул диналде ахІизе. Жив тІовитІун ккарав, жиндие Къуръаналъ пайда гъабурав чи жиндирго напсалъе пайда гъабурав чи вуго.

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنْ أَسْفَهَا فَلَيْسَ بِهِ مَنعٌ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾

Жив битІараб нухалдаса къосарав чи хІакълъунго жиндирго напсалъе зарал гъабулев чи вуго. Мун гъечЮ, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъезда тІаде тІамурав гъел иман лъеялде хІал гъабун рачине. Ва дуда гъикъизе гъечЮ гъез гъабураб гІамалалдасан.

42. ТІадегІанав Аллагъас хвезе гъарула гІадамал жидер рухІалги росун, жидер гІажал щведал. Жал къижун ругеб мехалъ хвечЮго ругел гІадамалги Аллагъас жидер гІажал щвараб мехалъ хвезе гъарула. Къижун ругел гІадамазул жиндие бокъарав чи Аллагъас рухІ босун хвезе гъавула гъесул гІажал тІаде шун бугони.

اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

Цогидал макъидасан рорчлун ракъалда тГад хъвадулел тола жидеа цАраб мех тУбазегІан. Гъаб рехсараб жоялъульги цАкъ кІудиял гІаламатал руго Аллагъасул хІалкІвеялда жидеа тІоритІел гъабулел, жидеа пикру гъабулел ва жидер гІакълу бугел гІадамазе.

43. Ва амма Аллагъасда инкар ккурал

гІадамаз гъал гІаламатазул пикру гъабулеб гъечІо, гъездаса вагІзаги

босулеб гъечІо. Гъез Аллагъасе

бацІадаб гІибадат гъабиги тун

жидеа шапагІат гъабулел жал руго абун цАрги лъун хъанчал ва цогидал жал аллагъзабилъун ккуна.

Дуца гъезда абе, МухІаммад ﷺ : Гъал аллагъзабазе лагъльийишха нужеца гъабулеб, гъезул щибго гІакълуги гъечІеб мехаль ва щибго жоялда ханлъи ва ихтиярги гъечІеб мехаль?»- абун.

44. Дуца абе, МухІаммад ﷺ :

«ГІадегІанав Аллагъасе буго

кинабго шапагІат гъаби. Гъесие буго

зобалазулги ракъальулги ханлъиги.

Цинги ахираталда нуж киналго гъев Аллагъасде руссине гъаризе руго нужер хІисаб-мизан гъабизе ва нужеа жазаъ гъабизе»- абун.

45. Гъел мушрикал ругеб бакІалда

жив цогояв Аллагъасул цАр рехсараб

мехаль «Лаилагъа иллалагъ» - абун

гъел ахираталда иман лъечІел, Аллагъ

цо гъавуларел гІадамазул ракъал

рукІлун (данде къан), хІинкъун лъугъунел руго.

Аллагъги тун хъанчазул ва цоги аллагъзабазул цАрал рехсараб мехаль ва гъезул биценги гъабураб мехаль гъел цАкъ рохулел руго. Гъаб гъечІишха цАкъ жагъилаб ва ахІмакъаб гІамал?

ГІадегІанав Аллагъасде швезе мурадалда ахІулеб буго абун жидеа Аллагъ гурев цоги жоялда ахІи байги гъебго ахІмакълъи ва жагъиллъи буго. ГІадегІанав Аллагъ киназего гІаммав БетІергъан вуго. Гъев киназдаго гІагарда вуго ва гъезда гІаде валагъун вуго. Гъев БетІергъан Аллагъасда «Я Аллагъ» абун ахІизе ресги букІаго, гъесда цева хІелун, мутІигІлун чІун гъесул гурхІел-рахІму гІалаб гъабизе ва гъелда хъул лъезе ресги букІаго цоги Аллагъасул махлукъ гъоркъооб ккун, гъезул мугъалда нахъа вахчун вукІин кин инсанасда берцин

أَمْ أَخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أُولَٰئِكَ

كَانُوا لِأَيِّمَلِكُوتٍ شَيْعًا وَلَا

يَعْقُلُونَ ﴿٤٣﴾

قُلْ لِلَّهِ الشُّفَعَةُ جَمِيعًا لَهُ مَلَكُ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾

وَإِذَا دُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ

الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا دُكِرَ

الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾

бихъулеб?! Жиндир гІакълу камилав чиясул гІамал гъечІо гъаб, гъаб буго Аллагъасде ширк гъабулел гІадамазул гІамал. Аллагъас гІакълу ва иман камил гъабеги киналго муъминзабазул.

46. Дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Я дир БетІергъан Аллагъ! Дуца зобал-ракъал рижарав, дуда загъирабги, бальгоябги, рикІІадабги жо лъалев!

قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلَيَّ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ
فِي مَا كُنَّا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾

Мун вуго ХІаким дур лагъзал жиндилъ хилиплъун ругеб диналъул масъалаялъул.

Дуца хІукму гъабе Аллагъ гъал мушриказдаги дидаги гъоркъоб» -абун. Дица кинабго амру Дуда тІамун тола. Мун вуго хІакъикъияв ва ахирияв хІаким.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса рицарал хІадисал руго радал тІаде рахъараб мехалъги, къаси босаде регулеб мехалъги гъаб аят цІалун хадуб дугІа гъабизе лъикІаб букІиналда тІоритІел гъабулел. Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго: «Жинда Аллагъ разилъаяв ГІабдуллагъ ибну ГІумарица цо кагъат бихъизе гъабуна ва жинца абун: Аллагъасул свалат слам лъеяв аврагас нижеда гъаб дугІа гъабизе лъазе гъабулеб букІана: Я дир Аллагъ, я Дуца зобал-ракъал рижарав! Я Дуда загъирабги бальгоябги жо лъалев. Мун вуго кинабго жоялъул Аллагъ ва кинабго жоялъул БетІергъан; Дица нугІлъи гъабулеб буго мун гурев цоги Аллагъ гъечІо абун. Мун цогояв вуго ва дуе щивго гІахъалчиги гъечІо. Гъединго дица нугІлъи гъабула хирияв МухІаммад дур лагъ вуго абун, ва дур расулги вуго абун. Гъеб нугІлъи гъабулеб буго киналго малаикзабацаги. Дица дудалъун цІуни гъарулеб буго щайтІаналъул заралалдаса ва гъель гъабулеб ширкалдасаги. Дица дудалъун цІуни гъарулеб буго дица дирго напсалъе зарал бугеб мунагъ гъабиялдаса, яги цониги бусурманчиясе дица зарал гъабиялдаса»-абун.

47. Жидеца Аллагъасде инкар ккун жидерго напсазе зулму гъабурал гІадамазе ахираталда гъаб дунылалда бугебщинаб бечелъи ва хазина

وَأُولَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَأَ اللَّهُ مَا تَرَى كُفْرًا
يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾

къуниги, цогиги гъедигІанаб бечелъи тІадеги къуниги гъез гъеб кинабго жо къезе букІана къиямасеб къоялъул квешаб гІазабалдаса жал хвасар гъаризе.

Гъел залимзабазда къиямасеб къоялъ бихъула ва гъезие загъирлъула жидеда гъеб букІинин абун ракІалде кколеб

букӀинчӀеб гӀазаб.

48. Жидеца дунялалда гӀабураб
квешаб гӀамалалгӀул жазаб гӀезда
бихӀула ва жал божуларого рукӀараб,
жидеца махсароде гӀабулеб букӀараб
ахираталгӀул гӀазабги гӀезде рештӀула.

ГӀел мушриказ абулеб букӀана АллагӀасул свалат салам лъеяв авараг
махсароде гӀавун: «ГӀаб дуца кӀотӀи гӀабулеб гӀазаб нижее гӀанжего
(дунялалдаго) гӀабе!» – абун.

49. ГӀев капурав инсанасда цо
кӀварилгӀи хӀатӀараб мехаль гӀес
Дида ахӀи балеб буго. Цинги Дица
гӀеб кӀварилгӀи гӀаса босун гӀесие
нигӀмат кӀураб мехаль жинца абулеб
буго: «ХӀакӀьлунго гӀаб буго АллагӀас
дие кӀураб дида хӀалтӀи
гӀабизе ва хайир гӀабизе лӀалеб
букӀиналь» - абун.

ГӀес абухӀин гӀечӀо амру. ГӀеб кӀварилгӀи гӀаде биччайги, хадуб
нигӀматал кӀейги буго Дица гӀев инсанасул хӀалбихӀи гӀаби.
БалагӀазда сабру гӀабуладай абун, нигӀматазда шукруги гӀабуладай
абун. Кинниги гӀемерисел гӀадамал жидеда гӀаб амру лӀаларел
руго. Ва жидее нигӀматал цвараб мехаль гӀездаса роххулел руго
чӀухӀараб, шукру гӀечӀеб роххияль. ГӀел нигӀматалги жидер
гӀунаралдалгӀун цвана жидее абун ракӀалде кӀолеб буго.

50. ГӀединаб чӀухӀараб хабар
бицун букӀана цересел умматазул
капурзабацаги. Амма Дица гӀезие гӀазаб
гӀабизе хӀукму гӀабураб мехаль жидее
щибго кумек гӀабичӀо жидеца дунялалда
гӀабураб гӀамалалгӀ ва
жидер бечелгӀияль.

51. ГӀезие жидеца гӀабураб квешаб
гӀамалалгӀул гӀазаб ва кӀварилгӀи
щвана. ГӀаб умматалдаса жидеца зулму
гӀабулеб гӀадамаздаги щвезе буго жидер
гӀамалалда рекӀараб гӀазаб. ГӀел гӀечӀо
жидеца АллагӀ гӀажиз гӀавулелгӀун ва
гӀесул гӀазабалдасан жал рорчӀулелгӀун.

52. ГӀал мушриказда щай лӀалареб
хӀакӀьлунго гӀадегӀанав АллагӀ

وَيَذَأَلُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ
مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤٨﴾

فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْتَهُ
نِعْمَةً مِّمَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ وَعَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ
فِتْنَةٌ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾

فَدَقَّ آلَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ
ظَلَمُوا مِنْ هَؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ
مَا كَسَبُوا وَأَمَّا هُمْ فَيَمْعِرُونَ ﴿٥١﴾

أُولَئِكَ يَعْمَلُونَ إِنَّ اللَّهَ يَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ

вукІин жиндие бокъарав чиясе
жинца ризкъи гІатІид гъабулев ва
жиндие бокъарасе ризкъи дагъ
къолевги.

وَيَقْدِرُ إِنَّا فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾

ХІакълъунго гъаб цебехун бицараб жоялъульги руго жидеца иман
лъурал Гадамазе Аллагъасул хІалкъолъиялде жидеца гІоритГел
гъабулел аятал ва гІаламатал. Гъезул иман жегиги цІикІкІине ва
гъез цогидал Гадамаздехун дагІватги гъабизе.

53. Дуца абе, МухІаммад ! Я
гъал жидеца напсазе зулму гъабурал,
гъел мунагъазулье ккезе гъарурал
Аллагъасул лагъзал! Нужер хъул
къотІуге Аллагъасул рахІматалдаса.

* قُلْ يٰعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيٰٓ أَنفُسِهِمْ
لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ ﴿٣٩﴾

ХІакълъунго Аллагъас киналго
мунагъал чурула тавбу гъабун жив Аллагъасде вуссарав
чиясул. Гъев Аллагъ вуго жинца мунагъал чурулев ва жив
муъминзабазда гурхІулев.

54. Нуж русса нужер БетІергъан
Аллагъасде гъесие мутІигІлъун ва гъесие
гІагІат-гІибадат гъабун.

وَأَنبِئُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْأَلُوا اللَّهَ مِن قَبْلِ
أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ۚ لَكُمْ لَشْرُونَ ﴿٤١﴾

Нуж гІубанго гъев Аллагъасул амруялда
нахърилълъа нужеда цим бахъун Аллагъасул гІазаб нуже
хІакълъилелде цере. Гъеб гІазаб нужеде гІаде бачІараб мехаль
нуже шивго чияс квербакъи гъабуларо ва нужедаса гІазаб нахъеги
чІваларо.

55. Нуж нахърилълъа нужер
БетІергъанас рещГине гъабураб
бишунго лъикІаб каламалда –
Къуръаналда. Гъелгул амру-нагъю

وَأَتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن
رَّبِّكُمْ ۚ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بِغَتَّةٍ
وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾

гІубан, гъель хІарам гъабураб хІарам
гъабун, хІалал гъабураб хІалал гъабун. Нужеда ракІалдаго
гъечІого, нужеда лъазего лъачІого Аллагъасул гІазаб нужеде
щвелалде цереккун.

Гъеб Аллагъасул гІазаб бачІуна гъес хІукму-къадар гъабураб заманаль.
Гъеб бачІунеб заман цониги напсалда лъаларо ва гъел напсазда
гъикъуларо нуже гІазаб гъабилищ абун. Гъеб гІазаб жинде щвезе
бокъичІев чи кидаго Аллагъасдаса хІинкъун вукІине ккола.

Гъал аятал руго жидеца мунагъ гІемер гъабурал, куфру-ширкалда

ругел, гласи-пасикъал чагӀи жидеца тавбу гъабиялда ахӀулел аятал. Къуръаналда жанир ругел тавбуялгӀул бицарал аятаздасан бищунго кӀудияб аят буго гъаб (53) аят. ПӀадегӀанав Аллагъас «Я дир лагъзал!» абун ахӀулел буго жиндир лагъзал кӀодо гъарун ва гъел кантӀизе гъарун. Хадуб жинца гъезда амру гъабубе буго «Нуж Аллагъасул рахӀматалдаса хьул къотӀун рукӀунге» абун. Гъелдаги хадуб жинца гъезда абулеб буго «Аллагъас киналго мунагъал чурула. Аллагъ гурхӀулел ва мунагъал чурулев вуго» - абун. Гъаб аят цӀаларав ва гъалгӀул пикру гъабурав чи тавбу гъабиялде вачӀине пӀадаб буго. Гъаб берцинаб ахӀиялъе жинца жаваб къечӀев чи абадияб жужахӀалгӀул гӀазабалгӀул вукӀин щибго гӀажайаб жо гъечӀо: Гъеб бугелгӀул жинцаги пӀаса бицараб бакӀ.

Жинда Аллагъ разильяев Савбанидаса имам АхӀмадица бицараб хӀадисалда буго: дида Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг рагӀана жинца абулев: *«Дие гъаб кинабго дунялалдаса ва гъениб бугеб лъикӀабщинаб жоялдасаги цоӀло гъаб аят бокъила»* - абун. Цинги жинца гъаб (53) аят цӀалана.

Жинда Аллагъ разильяев Анас ибну Маликидаса бицараб хӀадисалдаги буго: дида Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг жинца абулев рагӀана: *«Дир напс жинда кодоб бугев АллагъасдалгӀун гъедула дун: нужеца гъал зобал-ракъазда гъоркъоб бугеб бакӀ цӀолелгӀадал мунагъал гъаруниги, цинги нужеца тавбу гъабун Аллагъасдаса мунагъал чури тӀалаб гъабунни Аллагъас нужер мунагъал чурула. Дир напс кодоб бугев Аллагъасул цӀаралдалгӀун гъедулев вуго дун: нужеца мунагъал гъарулел рукӀинчӀелани Аллагъас нужер бакӀалда цоги къавм бижизе букӀана жидеца мунагъал гъарулел, хадуб тавбуги гъабулел. Цинги гъезул мунагъалги чуризе рукӀана»* - абун. ХӀадис имам АхӀмадица бицана.

56. Нужеца тавбо гъабе ва Аллагъасда أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يٰحَسْرَتِيْ عَلَىٰ مَا فَرَّقْتُ
руса. Нужеца ракӀалдаго гъечӀого цо فِيْ جَنَبِ اللّٰهِ وَإِنْ كُنْتُ لَمِنَ السّٰخِرِيْنَ ﴿٥٦﴾
Аллагъасул гӀазаб пӀаде щвараб мехаль
нужеца абичӀого букӀизе: «Вай дие
бугеб пашманлӀи ва къварила дица Аллагъасе пӀадаб пӀибадат
гъабичӀого тей сабаблӀун!

Дун вукӀана дица Аллагъги гъесул расулги махсароде гъавулелгӀун!
Аллагъасда иман лъурал муъминзабазда пӀад вельӀанхъулелгӀун!
Щакъ мекъи ккун вугоха дун!» - абун.

57. Цоги гъеб напсаль абичӀого букӀизе:
«Аллагъас дунги хӀакъаб нухалда тӀовитӀун
вукӀаравани дунги Аллагъасдаса хӀинкъарал

أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللّٰهَ هَدٰنِيْ لَكُنْتُ مِنَ
الْمُتَّقِيْنَ ﴿٥٧﴾

муъминзабаздаса вукӀине вукӀана» - абун.

58. Цогиги гъеб напсаль абичӀого букӀизе **أَتَقُولُ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً**
 жинда Аллагъасул гӀазаб бихъараб **فَأَكُونُ مِنَ الْمُحْسِنِينَ** ﴿٥٨﴾
 мехаль: «Гъанже дун дунялалде тӀад

вуссине гъавулевани дун иман лъун
 лъикӀаб гӀамал гъабулездаса вукӀинаан» – абун.

Гъев инсанасе жаваб гъабун тӀадегӀанав Аллагъас абублеб буго:

59. Духъе дир расул вачӀана, хӀакъаб **بَلَىٰ قَدْ جَاءَ نَكَأٰئِنِّي فَكَذَّبْتَ بِهَا**
 каламги бачӀана. Дуца гъеб гьереси **وَأَسْتَكْبَرْتَ وَكَذَّبْتَ مِنَ الْكٰفِرِينَ** ﴿٥٩﴾
 гъабун, Дида иман лъезеги чӀухӀана.

Мун вукӀана хӀакъаб диналда жидеца
 инкар ккурал гӀадамаздаса абун.

60. Къьямасеб къоялъ жидеца **يَوْمَ الْقِيٰمَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوْا عَلٰى اَللّٰهِ**
 Аллагъасде гӀунтӀизе гъабун гьереси **وَجُوهُهُمْ مُّسْوَدَةٌ اَلَيْسَ فِيْ جَهَنَّمَ مَثْوٰى**
 бицунел рукӀарал гӀадамал дуда рихъизе **لِلْمُتَكَبِّرِينَ** ﴿٦٠﴾
 руго, МухӀаммад **صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, жидер
 гъурмал чегӀерлъун.

ЖужахӀалда жаниб гъечӀишха киналго чӀухӀарал гӀадамал
 руссунеб бакӀ? Жидер БетӀергъан Аллагъ цо гъавизе чӀухӀарал, гъесие
 гӀибадат гъабизе чӀухӀарал, гъесул нигӀматазда щукру гъабизе
 чӀухӀарал. Гъел гӀадамал руссунеб бакӀ жагъаннама буго. Гъел
 гӀадамалгун цадахъ рукӀине руго жидеца Аллагъасул лагъзадериде
 данде чӀухӀи гъабурал, гъел хӀакъир гъарурал гӀадамалги.

61. Аллагъасдаса хӀинкъарал гӀадамал **وَيُنَجِّي اَللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰتَقَوْا بِمَفَازِهِمْ لَا**
 гъеб къоялъул гӀазабалдаса хвасар **يَمْسُهُمْ السُّوْءَ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ** ﴿٦١﴾
 гъарула жидер бахъи буголъиялдалъун
 ва жидер мурадазда квершел
 батиялдалъун.

Гъебги алжанальул абадиял нигӀматал руго. Гъезда щибго къварилъи
 хъатӀиларо ва гъезда тӀаде кинабгӀаги пашманлъиги бачӀунаро.
 Цодагъабги цӀикӀкӀун Аллагъасе гӀибадат гъабун букӀарабанищ абун
 рукӀуна гъел.

62. ТӀадегӀанав Аллагъ вуго жинца **اَللّٰهُ خٰلِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ**
 кинабго жо бижулев. Гъев Аллагъ вуго **وَكَوۡلٌ** ﴿٦٢﴾
 жиндир кинабго жоялда хӀалкӀолъи
 бугев, жиндие бокъараб жо гъабулев,
 жиндие бокъараб гъабичӀого толев.

63. Гъев Аллагъасе буго зобазулги

لَهُ مَقَالِدُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَالَّذِيْنَ

ракъалъулги хазинабазул ихтияр ва
кверщел.

Гъев вуго гъел хазинаби жиндие бокухъин
рикулев, гъезул кӀулал жинда кодор ругев.

Жидеца Аллагъасдаги гъесул аятаздаги инкар ккурал гӀадамал
руго ахираталда жал чӀорого хутӀулел, гъениб жиде шибго
лъикӀлъи гъечел.

كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ
الْخٰسِرُونَ ﴿٦٤﴾

64. Дуца абе, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Я гъал

Аллагъ лъаларел жагъилал ахӀмакъал

гӀадамал!

Нужеца дида амруйиш гъабулеб дица

Аллагъасеги гъабичӀого цоги жоялъе гӀибадат гъабе абун? Гъаб

аят рещтӀине гъабуна мушрикаца аварагасде абидал дуца нижер

аллагъзабазе лагълъи гъабе, цинги нижеца дур Аллагъасе лагълъи

гъабизе буго абун.

فَلْأَغْيِرْ اللَّهُ تَآمُرَاتِهَا
أَعْبَادُهَا
الْجَاهِلُونَ ﴿٦٥﴾

65. ХӀакълъунго дуда вахӀю гъабун

буго, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъединго дуда

цере рукӀарал киналго расулаздаги

عَلَيْهِمُ السَّلَامُ вахӀю гъабун букӀана:

«Дуца Аллагъасдехун ширк гъабуни

гъеб ширкалъ дур кинабго лъикӀаб гӀамал гӀадада хвезе гъабула

ва ахираталда мунги вукӀуна жал чӀорого хутӀарал гӀадамаздаса»-

абун.

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ

عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخٰسِرِينَ ﴿٦٥﴾

66. ЦохӀю Аллагъасе гъабе дуца лагълъи

ва мун вукӀа Аллагъас жиде кӀурал

нигӀматазда шукру гъабулел гӀадамаздасан.

ТӀадегӀанав Аллагъасда лъала жиндие хириял аварагабаз ширк

гъабулареблъи. Гъеб калам буго мушриказе цӀакъго хӀинкъи кӀолеб

калам: Аллагъас жиндир аварагги ширк сабаблъун гӀазабалъе хӀакъ

гъавулеб мехаль цогидал мушриказе цӀакъаб гӀазаб букӀунеблъи

лъазе кӀолеб жо буго. Гъединго гъаб рагӀи буго муъминзабазеги

хӀинкъи кӀолеб гъел цӀунун рукӀине балъгояб ширк абун жинда абулеб

риялдаса, ай бихъдае гӀибадат гъабиялдаса. Ва Аллагъ гуреб жоялда

ахӀи бай, хъул лъей гъабиялдасаги.

بَلِ اللَّهُ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾

67. ТӀадегӀанав Аллагъасул

хӀакъикъияб къадру лъан гъелда

рельгъараб кӀодолъи гъабичӀю

Аллагъасе.

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا

بِحُضْرَتِهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَالسَّمٰوٰتُ مَطْوِيٰتٌ

بِيَمِيْنِهِ سُبْحٰنَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا

Капурзабазда ва мушриказда гъеб
къадру лъазего лъачЮ, гъез Аллагъасдехун
ширк гъабунa, гъесие лагълъи гъабизе члухАна.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Муъминзабильун ругел гАдамалги гНемерал руго Аллагъ вугин
аби гуреб гъев Аллагъ шив вугев, гъесул сипатал щал ругел, гъесул
къадру-къимат ва гъунар-гуч кинаб бугеб, гъесул гурхАел ва щим
бахъи кигАнаб бугеб жидеда лъаларел, гъелъул пикруго гъабуларел.
Гъел бусурбаби релълъун руклАна гАдегАнава Аллагъас Къуръаналда
жанир жал какарал капурзабазда: «Нижеца лагълъи гъабулеб буго
нижер умумуз лагълъи гъабулеб батараб жоялъе» - абун жидеца
абурал. Гъал бусурбабацаги ургъун буго «умумузул дин» абураб цар,
гъезда капурзабаца лъазе гъабун буго «Традиционный ислам» абураб
рагИи абизе. Гъеб кИябго рагИялъул магИна буго гАд тарав ханасе
мутИгИлъизе ккола гъев хан капурчи вугониги абураб. Цогиги гъеб
рагИялъул магИна буго капурал хАкимзабигун рекъон хАалтИзе ккола
бусурбабазул диниял хАаракатчагИи абураб.

Гъеб рагИялъул бищунго мухАканаб магИна буго: Аллагъасул
дин ракъалда гАд букИналгъе гЮло жигъад гъабизе ккола абулел
бусурбабиги. Исламияб дин ва бусурбаби куфруялъул лагълъиялда
рукИне бегъуларо абулел гАлимзабиги; террористал ва экстремистал
руго абураб. Гъал гАдамазда гАдегАнава Аллагъасул къадру лъалеб
гъечЮ, гъесие букИне кколеб кЮдолъиги гъабулеб гъечЮ, гъев
Аллагъасул гАзабалдаса хИнкъулелги гъечЮ.

**Гъаб кинабго ракъ Аллагъасул хъатиниб жаниб букИне буго
Къиямасеб къоялъ. Гъесул кверщаликъ буго кинабго махлукъ.
Зобалги гъесул кваранаб рахъалда суклун гЮдор лъун руклАна.
Жив гАдегАнава ва жив ваццАдава вуго Аллагъ мушриказа
гъесда гИунтИзе гъарулел сипатаздасан.** Гъаб рагИялдаса мурад
буго гАдегАнава Аллагъасул хАалкЮлги баян гъаби. Нилъеца кИвар
гъабизе кколоро гъал рагАбазул хАкъикъияб магИна ва мурад щиб
бугеб абураб масъала лъазе гъабизе. Цересел гАлимзабазул гАдат буго
гъединаб калам Аллагъас абураб хАалалъ тей ва гъелда гАд кАлълъай
гъабунгутИи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хАадисалдаги
буго: *«Аллагъас Къиямасеб къоялъ кинабго ракъ хъатикъ къала,
зобалги суклун жиндир хъибилалда гЮдор лъола, цинги жинца абула:
«Дун вуго кинабго махлукълъул хан. Киреха арал дол ракъалда гАд
рукларал ханзаби»* - абун. ХАадис имам Муслимица бицана.

**68. Исрапил малаикас ссуралгъубе пула
гъеб Къиямасеб къо чезе гАгарлъидал.**

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ

Цинги зобалаздаги ракъалдаги тIад бугебщинаб жо хун гIодобе ккола, Аллагъасе бокъараб жо хутIизегIан.

Жабраил ва Микаил ва ГIарш баччарал

малаикзаби хутIизегIан, алжанальур ругел хIурулгIинал ва гIилманал, гъарабашалги хутIизегIан. Живго Исапил малаикги хутIула. Цингиги Аллагъас амру гъабун Исапил малаикас ссуралгуб пула ва кинабго халкъ жидер хобаздасан къватIире рахъун хIинкъун ва хIайранлъун чIола, щиб амрудай жидеде гъабила абун балагъун рукIуна.

69. Циндаго ГIарасат майданги кинабго Къиямасеб къоялъул ракъги, БегIергъан Аллагъасул нур загъирлъун гьелдалгъун гвангъун уна.

ГIадамазул гIамалал хъварал гIахьалги

гIодор лъола жидер хIисаб-мизан гъабизе. Аллагъас халкъалда дин малгъизе ритIарал аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ лагъзадерил гIамал хъвалел рукIарал малаикзабиги рачун рачIуна. Аварагзабзда гьикъула жидер умматаз ва къавмалъ щиб жаваб жиде кьураб абун. ГIамал хъвалел рукIарал малаикзабздаги гьикъула гьел лагъзадерица гъабулел гIамалалдаса гъезие нугIлъи гъабизе гъабун.

Цогиги абун: «Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг ва гьесул уммат жидеца нугIлъи гъабизе рачIуна цересел умматазухъ аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIана ва гъез Аллагъасул рисалат гьел умматазухъ щезе гъабун»-абун. Цинги кинабго халкъалгъул хIисаб-мизанги гъабула хIакъаб ва битIараб хIукму гъабун. Цониги напсалъе щибго зулмуги гъабуларо. Гъеб напсалъ гъабураб лъикIаб гIамал нукъсан гъабуларо ва гьелъ гъабичIеб квешаб гIамал гьелда тIадги лъоларо.

70. Щибаб напсалъе жинца гъабураб гIамалалгъул жазагги тIубазе гъабула.

Гъев Аллагъ жинда лъикI лъалел вуго жиндир лагъзадерица гъабураб гIамал.

Гъев хIажатав гьечIо гIамал хъварал кагъгаздеги, щадирабаздаги, нугIаздаги. Гъеб кинабго иш буго лагъзадерил щибго рагIи абизе рес гьечIеб хIалалъ гьезул гIамалалъе гIадилаб хIукму гъабизе гьел мукIур гъариялъе бугеб. Гъаб кинабго жоялде тIадеги гъев инсанасул щибаб лага кIалъазе гъабун, гъебги биччала нугIлъи гъабизе. Гъеб камилаб хIалалъ хIисаб-мизан гъабун хадуб кинабго халкъ кIиго кьукъаялде

وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَن شَاءَ اللَّهُ تُوْفِّعَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴿٣٩﴾

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٧٠﴾

бикъула ва щибаб къукъа жидер гIамалалда рекъараб жазаълъун бугеб алжаналде яги жужахIалде лъугъине гъарула. Гъаб ахираб хIукму бицун гIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

71. Жидеца Аллагъасде инкар ккурал гIадамал къукъа-къукъаби гъарун, щибаб жамагIат малаикзабаца цере къотIун жужахIалде рачуна. Гъел къукъаби жужахIалде аскIоре щвараб мехаль гъелъул рагъаби рагъула. Ва кутакаб бухIи ва квешаб махI, гIасияб цIадул гъаракъ гъезда дандчIвала.

Цинги жужахIалда гIад тарал

забаниятаца (гIазабалъул малаикзаби) гъезда кIалгъикъи гъабула нужехъе аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIинчIищ нужедаго гъоркъоса жидеца нуже Аллагъасул аятал цIалулел ва нуже хIинкъи къолел, гъаб жакъа къоялда нужеца дандчIвай гъабизе буго абун. Гъел гIадамаз абула: «РачIана нижехъе аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ» - абун. Амма гъеб мукIурлъиялъ гъезие щибго мунпагIат гъабуларо. Гъезие хIакълъун буго Аллагъас капурзабазе гIазаб гъабизе буго абун гъабураб къотIи.

72. Гъездехун абула: «Нуж лъугъа жужахIальул рагъабахъан жанире даимго гъеб жужахIальур рукIинелъун».

ЦIакъ квешаб рукъ буго ва руссунеб бакI

буго Аллагъасда иман лъезе, гъесул расуласда нахърилълъине чIухIарал гIадамазе гъаб жагъаннама.

73. Дуниялълъул рукъор Аллагъасул гIазабалдаса хIинкъун гъев Аллагъасе гIибадат бацIцIад гъабун жал хъвадарал гIадамалги рачуна алжаналдехун жамагIатал гъарун.

Гъел тахазда рекIине гъарун рачуна, ханасде гIаде рачунел къадру кIудиял гъалбал рачунеб хIалалъ. Гъел муъмизаби алжаналде аскIоре щвараб мехаль гъел алжаназул рагъаби рагъунго рукIуна гъезул хIурмат гъабун. Алжаналълъул хъулухъ гъабулел малаикзабаз гъезда абула: «Нуже салам буго, баракат-рахIматги буго!

Нужер хIал лъикIлъана нуж куфру-ширкалъул ва нипакълъул

وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۗ
حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ وَهَبُوا نَسُوا حَتَّىٰ هُمْ فِيهَا وَجَدُوا ۗ وَقَالَ
لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ
عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ
يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِن حَقَّتْ كَلِمَةُ
الْعَذَابِ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾

فِي لَدْخُلِ الْأَنْبَاءِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا
فِي سَمَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَىٰ الْجَنَّةِ زُمَرًا ۗ
حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ وَهَبُوا نَسُوا حَتَّىٰ هُمْ فِيهَا وَجَدُوا ۗ وَقَالَ
لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلِّمُوا عَلَيْهِمْ ۗ كَرِهُوا
فَأَدْخَلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾

чороклябаздаса раццІадаллъун рукІиналъ. Гьал алжаназде жанире лъугъа нуж даимго гьенир жанир рукІунеллъун» - абун.

74. Гьєб алжан бихъараб мехаль ва гьенире жанире лъугъунеб мехаль тІадегІанав Аллагъасе рецц гъабун гьез абула: «Кинабго рецц ва щукру Аллагъасе буго жинца нижее гъабун

букІараб къотІи ритІухъ гъабурав ва жинца нижее гъаб алжаналъул ракъ ирсалъе къурав, гьелда жанир ниж нижее бокъараб бакІалда чѳезе бегъулеблъун.

Щакъ лъикІаб ажру буго гъаб алжан жидеца Аллагъ разилъи тІалаб гъабун лъикІаб тІамал гъабурал муъминзабазе» - абун.

Алжаналда жанив бищунго цеве Аллагъасул свалат салам лъєяв МухІаммад авараг лъугъине гъавула, цинги гьєсул умматалъул муъминзаби лъугъине гъарула. Гьєл муъминзаби жидеє берцин бихъараб бакІалде уна ва гьенир жал рєштІараб мехаль гьез абула: «Кинабго рецц Аллагъасе буго жинца нижее алжанал къєлин абун гъабураб къотІи тІубарав ва гъадин нижеєго бокъараб бакІалда ниж чѳезе алжанал нижее ирсалъе къурав»-абун.

75. Гьєб къоялъ дуда малаикзабиги рихъила, Аллагъасул тІарщалда сверун лъугъун жидеца Аллагъасе тасбихІ гъабулеллъун ва гьєєє рецц гъабулеллъун. Гъадин хІакъаб хІукму гъабун кинабго халкъалъул амру тІубазе гъабула тІадегІанав Аллагъас.

Гьєб макъамалда кинабго махлукъаль тІадегІанав Аллагъасе рецц гъабун «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» абула. Муъминзабаца Аллагъасе рецц гъабула жидеє къурал нигІматазде данде, капурзабацаги рецц гъабула жидеє хІукму тІадилаб зулму гьєчІєб гъабиялде данде. Кинабго махлукъальго Аллагъасе рецц гъабула жиндир хІукму битІарав, хІикмат камилав хан гьєв Аллагъ вукІиналда данде.

тІадегІанав Аллагъасе даймаб щукру ва рецц буго исламияб диналда ниль тІоритІарав Аллагъас гьєб диналда ниль хвезеги гъарєги, ахираталда жив разиял муъминзабигун цадахъ тІадеги рахъине гъарєги.

А-тІабарияс жинда Аллагъ разилъєяв Жарир асхІабасдасан бицараб хІадисалда буго: «Що къоялъ Аллагъасул свалат салам лъєяв аварагас жиндир асхІабзабазул що къукъаялда абун: «Дица нужєє цІализе

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ

وَأَوْزَقَنَا الْأَرْضَ نَنْبَوُا مِنَ الْجَنَّةِ

حَيْثُ نَشَاءُ فَعَمَّ أَجْرَ الْعَمَلِينَ ﴿٧٤﴾

وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ

يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ

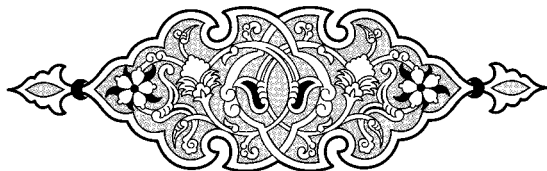
وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾

руго «Сурату Зумараялгул» ахириял аятал. Гьал аятал цалараб мехаль нуредаса жив гюдарав чиясе алжан буклине буго» - абун. Цинги аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьел аятал цалана «Жидеца Аллагьасе гьабизе хлакьаб кьадру гьабичло» абураб аяталдаса байбихьун сурат тубазеган (67-74 аятал). Нижедаса цоял гюдулел руклана, цогидал гюдулел руклинчло ва гьез абун: «Я расулаллагь! Нижеца киган яхI бахъаниги ниж гюдизе абун нижеда гюдизе кIвечло» - абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Дица гьел аятал гьанжесалалъги цализе руго. Нуредаса гюдизе бачинчлев чияс гюдулеб хвелглаги гьабе» - абун».

Гьаб хладис сахлихIаб бугин абичлониги хъвана. Гьаб хъваялъе гиллаги буго—гьаб Сурату Зумаралгул ахир буго цакь берцинаб, пасихIаб, жиб цалулеб мехаль назму цалулеб гадаб чвахи буклунеб ва берцинаб бакъан бачунеб гадаб гьаракьги буклунеб. Гьаб Къуръан цоги мацIалде буссине гьабураб мехаль киганго пасихIаб таржама бугониги гьаб Къуръаналгул пасихIлъи, назмуялгул берцинлъи, бакъаналгул хIеренлъи кьватIибе кьезе кIоларо. ХIакьикъияб хIалалъ Къуръаналгул пасихIлъи ва берцинлъи бичIчуларо Аллагьас жиде баракат бугеб, жиндиль иманалгул нур бугеб гIелму кьурал гадамазда гурони. Нильеда гадаб жо буго гьаб Къуръан Аллагьасул калам букIиналда божун, гьаб бищунго хирияб, пасихIаб ва даимго жиб нахъе хутIулеб ва жиндир хIукму кинабго умматалъе гаммаб калам букIиналда божун гьаб цали, гьелгул вагIза боси, гьелгул хIукмуялда нахърилъгьин. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абухьин нильер берал гюдулел гьечIони гьел гюдунгутIиялда раки кьварилъун, раки гюдун руклин. Аллагьас тавпикъ гьабеги жив разияб гамал гьабизе.

Гадеганав Аллагьасул тавфикъалдалъун «Сурату Зумаралгул» тафсир ва таржама хъван тубана.

Кинабго рещ ва щукру гьев Аллагьасе буго.

40. Сурату Гъафир

Гъаб сурат Маккаядла рецитлине гъабураб бугелъул гъалда жаниб бищунех хлукмузи Исламалъул аслиял рукнабилъун ругел Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** цо гъави, аварагзаби **عَلَيْهِ السَّلَام** ритлухъ гъари, ахираталда иман лъеялгъул буго. ХІакъаб ва батІулаб, тІоритІел ва къосин цоцаде данделъун гъел цоцазде къацандизе гъарун, инсанасе вагІза гъабулеб буго ва гъев инсан хІакъаб жоялде вачунев вуго. ПадегІанав Аллагъасул сипатаздалъун байбихъун, гъесул хІалІюльбиялда тІоритІел гъабулел гІаламатал рицун, хадуб капурзабазул инкар ва гІамал кІодолги бицун буго. Цересел умматазул гІасиял къавмазул ва гъезие гъабураб гІазабалгъулги бицун буго. Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** ГІарц баччун ругел хириял малаикзабазулги бицун буго.

Къиямасеб къоялгъул хІинкъаби ва гъенир рукІунел къварилгъабазул цо бутІа баян гъабун буго. Жидер БетІергъан Аллагъасда цере гъел капурзаби гІодогІанлгъун, хІелун эхети баян гъабун буго. Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** иман лъурал муъминзабазда ва иман лъезе чІухІарал залимзабазул бицун Муса аварагасул **عَلَيْهِ السَّلَام** ва ПиргІавнил къиса бицун буго. Цогидал Мусал **عَلَيْهِ السَّلَام** ва ПиргІавнил къисабазулъ бицинчІев цо муъминчи ПиргІавнида цеве чІеялгъул бицун буго: жинца хІакъаб рагІи бицун ПиргІавни гъесул къавмги иман лъеялде ахІизе.

Муъминзабазе ва капурзабазе мисал бачун буго бецав чиясул ва канлги бихъулев чиясул мисал бачун. Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** цо вукІиналде тІоритІел гъабулел аятал ва гІаламатал баян гъарун руго. Сураталгъул ахиралда Аллагъасде **جَلَّ جَلَّ** инкар ккурал гъесул аварагзаби **عَلَيْهِ السَّلَام** гъереси гъарурал гІадамал руссунех бакІ ва гъезул букІунех квешаб хІал баян гъабун буго.

Гъаб сураталда цІар лъун буго «Жинца мунагъал рахчүлев» абураб Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** цІаралдалгъун гъеб цІаралдалгъун: сурат байбихъун букІиналгъ. Гъаб сураталда цогиги «Муъминчиясул сурат» абунги абула гъелда жаниб ПиргІавнил къавмалдаса жинца иман лъурав чиясул хабар бицун бугелгъул.

Къуръаналда жаниб анкьго сурат буго жидер байбихъи «ХІа мим» абун бугел. Гъезул хиралги бицарал хІадисалги руго. Гъезда цІар тун буго Къуръаналгъул бакъулъ бакІ (сердцевина), Къуръаналгъул хъон абун. Жинда Аллагъ разилгъаяв Ибну МасгІудица абун: «Дун ХІа, мимал цІализе лъугъараб мехалъ алжаналгъул ахакъ сверулев вугев гІадин вукІуна» - абун.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ

1. X1a, Мим.

ТIадегIанав Аллагъасда гъала жиндир мурад гъаб кIиго хIарп абиялдалъун бугеб.

2. Гъаб хирияб Къуръан буго Жиндир гуч **نَزِيلَ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ** бергъарав, жиндир гIелму камилав.

Жиндир махлукъалъул киналго ахIвалал жинда гъалев, гъезие мустахIикъаб жоги жинда гъалев, жиндие бокъараб жо гъабизе жиндиль гъунарги, гучги бугев ТIадегIанав Аллагъас жиб рещтIине гъабураб.

3. Жинца мунагъал рахчулев, жинца лагъзадерил тавбу къабул гъабулев.

Жиндехун гIасилъарал гIадамазе гIакъуба гъаби гучав. Жиндир цIоб-рахIму ва нигIматал къейи гIемерав.

Жив гурев цоги Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** гъечIев вуго гъев ТIадегIанав Аллагъ: жив Халикълъун, Разикълъун, МагIбудълун (жиндие лагълъи гъабулев) вугев. Ахираталда кинабго халкъалъул руссинги гъев Аллагъасде **جَلَّ جَلَالُهُ** буго. Къиямасеб къоялъ жинца хIисаб-мизан ва жазаъ гъабулев хан цохIо Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** вуго.

4. Гъаб Къуръаналда къацандуларо, жидеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** аятал нахъеги чIваларо Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инкар ккурал, авараг гъереси гъавулел гIадамаз гурони.

Гъел инкарчагIи гъаб дуниялалъул рукъор хъвадиялде балагъун, гъезул бечелъиялда бахиллълун, гъезул чIухIарал минабаз гIажайб гъавун, гъелдалъун мун гуккизе чIоге, я гъав муъминав инсан! Гъеб буго цIакъ хехго тIаса унеб, жинда цохIо лахIзаталъги божи гъечIеб дуниялалъул чIаголъи. Гъеб дуниялалде ракI гъун, Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** кIочон хъвадарал къавмазул ахир кин ккарабали гъазе бокъани – гIенекке дуе бицунеб хабаралда ва гъелдасан вагIзаги босе.

5. Гъаб дур умматалъ мун гъереси гъавуна абун дуца ракI къварид гъабуге, МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!**

Гъездасан цере рукIарал НухIил къавмалъги ва цогидал гъездасан хадур рукIарал къавмазги жидеда

عَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي
الْظُّوْلِ لِأَنَّ اللَّهَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهٌ الْمَعبُودُ

مَا يُجَدِّدُ فِي آيَاتِنَا إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا
يَعْرُوكَ تَقْلُبُهُمْ فِي الْبِلَدِ

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْرَابُ مِنْ
بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ
لِيَأْخُذُوهُ وَيَجْعَلُوهُ بِالْبَطْلِ لِيُدْجِسُوا
بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْنَاهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

ритГарал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ гьереси гъаруна.

Гъеб щибаб къавмалъ къасд гъабуна жидер аварагасе къварилъи-зарал гъабизе. Аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ чъвазе къасд гъабуна цо-цо къавмаз ва гъез аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ чъвана. Гъел къавмаз батГулаб жоги бицун хІакъаб жо къезабизе, гъеб хвезабизе яхІ бахъи гъабуна. Дица гъел къавмал Дир гІазабалдалъун ккуна. Кинаб гІазабха Дица гъезие гъабураб? ЦІакъ квешаб гІазаб гъабуна: гъел къавмал гъалаг гъарун гъезул наслу бакъвазе гъабуна. Гъезул чІухІарал хъулби-кІалГабиги чІвадаллъун гъаруна. Гъезул бечелъи хазинаги гІадада хвезе гъабуна.

6. Гъадианаб гІазаб швезе букІин хІакъаб буго, я МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дур умматалъул капурзабаздаги. ХІакълъунго гъел руго жал жужахІалъул агъуллъун ругел ГІадамал.

وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ①

7. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ГІарщ баччарал малаикзаби ва гъеб ГІарщалда сверун ругел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хириял малаикзабиги жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихІ гъабулел руго, гъесие рещ гъабулел ва гъесдаса муъминзабазул мунагъал рахчи тІалаб гъабун гъесие хІелун дугІа гъабулелги руго.

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ. وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ⑤

Гъел малаикзабаца абула: «Я нижер БетГергъан Аллагъ! Дур рахІмат ва гІелму кинабго жоялда жинца швей гъабулел буго. Гъеб дур рахІматалдалъун дуца мунагъал чуре жидеца тавбу гъабун дур хІакъаб диналда руссарал ва гъелда чІарал муъминзабазул. Ва Дуца гъел цІуне Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жужахІалъул гІазабалдасаги.

8. Я нижер БетГергъан! Дуца гъел муъминзаби лъугъине гъаре жал даимго жанир рукІунел алжаназда, Дуца гъел муъминзабазе ва гъезул жидеца иман лъурал умумузе жиб къотІи гъабун букІараб гъеб алжанги.

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ ءَابَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ⑧

Гъезул руччабазе ва гъезул лъималазегги жиб къотІи гъабураб, жидеца иманлъун лъикІаб ГІамал гъабун бугони. ХІакълъунго Мун вуго БетГергъан Аллагъ дур гуч бергъарав ва дур хІукмуялъуль хІакимияв, жинда жаниб маслихІат ва пайда бугеб хІукму гурони гъабуларев.

9. Дуца гьел муъминзаби цӀуне, БетӀергъан, гьез хадур мунагъал гъариялдасаги. Дуца жив мунагъаздаса цӀунарав чи вуго мун жинда гурхӀарав чи.

وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ، وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٤٠﴾

Гьеб дур гурхӀел жидеешвей буго бишунго кӀудияб лъикӀлъиялда квершел бати ва бахъи буголъи.

ПӀадегӀанав Аллагъас гъаб лъабго аяталда жаниб бицараб жоялъул магӀна буго: Аллагъасе ﷺ хириял малаикзаби гьесие даимго тасбихӀ-сужда гъабун гьесие гӀибадат гъабулеллъун рукӀин, гьел Аллагъасе ﷺ гӀибадат гъабизе чӀухӀуларел рукӀинги. Гьал капурзаби шиб жоялда божун Аллагъасда ﷺ гӀасильулел? Гьел шай Аллагъасдаса ﷺ хӀинкъуларел?!

КӀиабилебги магӀна буго: хириял малаикзабаца муъминзабазе дугӀа гъабизе байбихъилелде цебе Аллагъасе ﷺ рецц гъабулеб буго, гьесул гурхӀел-рахӀму бергъараб букӀин, гӀелму-лъай камилаб букӀин бищунеб буго. Гъаб буго муъминзабазда дугӀа гъабиялъул адаб лъазе гъабун Аллагъас ﷺ гьезда гъабулеб гурхӀел ва малъа-хъвай.

Лъабабилебги пайда буго: Муъминзабазда рекъараб буго жидеца дугӀа гъабулеб мехаль жидер умумузе ва агьлу-хъизаналъе гӀаммаб дугӀа гъаби, киналго муъминзабазда швей гъабулеб дугӀа гъабиги. Гьеб буго гурхӀел-рахӀму букӀиналъул гӀаламат, гьеб гурхӀел-рахӀму букӀин муъминчиясул гӀаламат буго ва гьесдаса Аллагъас ﷺ тӀалаб гъабулеб жоги буго.

10. ХӀакълъунго къиямасеб къояль капурзабазде ахӀула: «Нужеда Аллагъасул ﷺ щим бахъи цӀакъ гучаб буго нужерго напсазда нужер щим бахъиналдаса.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُبَادُونَ لَمَقَّتْ اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ مَقَّتِ كُفْرِهِمْ أَنْفُسَهُمْ إِذْ تُنذَرُونَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿٤١﴾

Дунялалдаго Нуж Аллагъасде ﷺ иман лъеялде ахӀулел рукӀана, амма нужеца гьеб ахӀиялъе жаваб къечӀо ва нуж Аллагъасде ﷺ инкар ккун чӀана. Гьелдалъун нужеда Аллагъасул ﷺ щимги бахъана. Гъанже нуж пащманлъана абун шибго жо хисизе гьечӀо».

11. ЖужахӀалъе жал хӀакълъгараблъи лъараб мехаль капурзабаца абула: «Я нижер БетӀергъан! Дуца ниж кӀиго нухаль хъезе гъаруна ва кӀиго нухаль

قَالُوا رَبَّنَا آمَنَّا آفَنَتَيْنِ وَأَحْيَيْتَنَا آفَنَتَيْنِ فَأَعْمَرْتَنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٢﴾

Чагоги гяруна гъанже ниж муклурлъана нижер мунагъазе.

Нижеда якъинго лъана ниж мекъи ккараблъи. Гъанже нижее гъаб жуждахлалдаса къватире рахъун дунялалде тIад руссине нух гъечлищ? Гъединаб рес-санагIат гъечлищ? Нижеца мун разилъулеб гIамал гъабизе ва гъаб гIазабалдаса ниж хъвасарлъизе!

КIиго нухаль хвезе гяруна абураб рагIиялъе магIна гъабун гIалимзабаца абуна: цин жал рукIинчIо дунялалъул чIаголъиялда. Цинги чIаго гярун, хадур хвезе гяруна абураб. КIиго нухаль чIаго гяруна абураб рагIиялъул магIнаги буго цо нухаль дунялалда чIаго гяруна, цинги ахираталдаги чIаго гяруна абураб.

12. Гъел капурзабазе жаваб гъабун

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** рахъалъан абула:

«ХIакълъунго гъеб нуже бугеб гIазаб

буго нуж Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** цо гъавиялда ва

гъесие гIибадат гъабиялда ахIараб мехаль

нужеца гъелда инкар ккъеялъ,

Аллагъасдехун ширк гъабун хъанчазе лагълъи гъабиялде нуж ахIарал чагIазда нужеца иман лъуна ва нуж гъезда нахърилъиналъги. Гъанже хIукму гъабулев чи Жив кIудияв ва гIадегIанав цохIо Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** вуго. Гъел хъанчазе ва цогидал аллагъзабазе жакъа щибго рагIи ва ихтияр гъечIо. Нуже гъаб гIазабалдаса хвасарлъиги гъечIо.

13. Гъев БетIергъан Аллагъ вуго

нужер хан, я гъал гIадамал! Жинца

нужеда аятал ва гIаламатал рихъизе

гярулев.

Жив цо вукIиналда ва жиндир хIалкIолъиялда жидеца тIорител гъабулел. Жинца нуже зодисан ризкъиги рещтIине гъабулев: цIад базе гъабулев, гъелдалъун нуже ах-хур бижизе гъабулев. Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** гъал гIаламатал рихъуларо ва гъезул вагIзаги босуларо жал Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** гIибадат гъабиялда тIад чIарал муъминзабаца гурони. Жидеца тавбу гъабун лъикIаб гIамал гъабулел, гIадамазе рихъдае ва рещалъе гIамал гъабиялдаса, мунапикълъи гъабиялдасаги жал рикIадал.

14. Нужеца гъев Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ гIибадат**

гъабе куфру-ширкалдаса бацIадаб, гъеб

капурзабазе рихунеб бугониги ва гъез

ذَٰلِكُمْ يَأْتُهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهَ وَحَدَّهُ

كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرِكْ بِهِ تُؤْمِنُوا

فَأَنَّكَ اللَّهُ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿١٢﴾

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّل لَكُمْ مِنَ

السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ

كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾

нужеде рагъ гябулеб бугониги.

15. Жиндир даражаби тIадеГанав вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ: кинабго ханлги ва тIадеГанлги жиндие бугев. Жиб кIудияб ГIаршалул БетIергъанги вуго.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб махлукъалул бишунго кIудияб жо буго абуна гьeб ГIарш. Гьeб буго зобалазулги ракъазулги киналго халкъазда ва ракъазда жиб сверун бугеб. Гьeб ГIаршалул БетIергъан вукIин, гьeлда тIадеГан вукIин буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ханлги ва къудрат гучаб букIиналул гIаламат. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир халкъалдаса жиндие вокъарав чиясе витIула жиндир вахIю босун Жабраил малаик. Гьeб вахIюялдалулун расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ умматалъе хIинкъи къезе кинабго халкъ тIаде бахъине гьабун цоцаде данделъулеб къиямасеб къоялул гIазабалдалулун. Жиндиль БетIергъан Аллагъги гьесул лагъзалги данде чIвалeб, зобалазулги ракъалулги агълу цоцаде данде чIвалeб.

رَفِيعَ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿١٥﴾

16. Гьeб къоялъ кинабго халкъ Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ цебе чIун букIуна: гьeл щибго жоялъ рахчизе гьаруларо. Гьeб ГIарасат майдан цIан битIараб авлахъалда рельълун букIуна.

Гьeб халкъалул цониги гIамал, рагIи ва рекIел хиялги Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ балъго букIунаро. Кинабго жо гьесда лъалеб букIуна. «Жакъа тIобараб ханлги ва кIодолги щив чиясе бугеб?» - абун ахIула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Гьесие жаваб гьабизе кIолев щивго чи вукIунаро ва БетIергъан Аллагъас жинцаго жаваб гьабула: «Жиндир гуч бергъарав, жив цогояв Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго жакъа тIобараб ханлги» - абун.

يَوْمَ هُمْ بَدْرُؤًا لَا يَخْتَفُونَ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ ﴿١٦﴾ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

17. Жакъа щибаб напсалъе жазаъ гьабизе буго жинца гьабураб гIамалалда рекъараб, жакъа кинабгIаги зулмуги букIине гьeчIю.

ХIакълъунго тIадеГанав Аллагъ жинца хIисаб-мизан цIакъ хeх гьабулев вуго. Гьeс кинабго халкъалул хIисаб цохIю заманаялъ гьабула. Инсанасда рельълъараб гьeчIю БетIергъан Аллагъасул тIабигIат: цо иш гьабулев вугони инсанасда цоги иш цадахъ гьабизе кIоларо. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ кIюла кинабго халкъалул хIисаб цого заманаялъ гьабизе. Дунялалул рукъоб кинабго халкъалъе ризкъи цадахъго къолеб букIараб гIадин, ахираталда гьезул хIисабги цадахъго гьабула.

الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдасан бицараб хІадисалда буго: «Цо кьо кьалгуде цолеб заманалда жаниб алжаналгьул агьлу алжаналде жанибе лъугьун хІалхьон буклуна, жуужахІалгьул агьлу жуужахІалдеги лъугьун буклуна»-абун. ХІадис ибну Жаририца ва ибну абиХІатимица бицана.

18. Дуца мушриказе хІинкьи кье, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиб цІакь гІагарда бугеб Къиямасеб кьоаялгьул гІазабалдалгьун. Гемемер хІинкьун жидер ракІал карандасан къватІире кІанцизе хІадурлгьун щокъроре рахун рукІунеб.

وَأَنْذَرُهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَظَمِينَ مَا لَمْ يُكَلِّمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ﴿١٨﴾

Кутакаб хІинкьи ва пащманлги жаниб бахчун гьел рукІунеб. Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІасилгьун жидеца напсазе зулму гьабурал гІадамазе гьеб кьоаяль гьудул-гьалмагь вукІунаро ва гьезие шапагІат гьабулев чиги вукІунаро гьездаса гІазаб борхизе кІолев.

19. ПадегІанав Аллагъасда лъала нужер бераль гьабураб хионатги: гьеб

يَعْلَمُ خَائِبَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾

цІогьор гІадин хІарамаб бакІалде балагъараблги лъала. Нужер ракІазда жаниб бахчун бугеб бальгольиги лъала гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

ХІарамаб бакІалде бер балагъараб мехаль нужер рекІелье бачІунеб хивалги лъала. Гьав Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ бальго хутІила абун нужеца щибго хІарамаб ва карагъатаб жо гьабуге, я гьал муъминзаби!

20. ПадегІанав Аллагъ вуго жинца хІакъаб жоялдалгьун хІукму гьабулев. Гьев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун жидеца лагълги гьабулел хъанчал руго жидеда щибго жоялгьул хІукму гьабизе кІоларел.

وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾

Гьел ругелгьул рухІ гьечІел, гІакълу гьечІел, гІадамазул квераз цІул, гамачІ ва погидабги жо бикІун, буцІун гьарурал къаркъалаби.

ХІакългьунго ПадегІанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо рагІулев ва бихулев. Бальго шурун бицараб жоги гьесда рагІула, рекІель ругел пикрабиги гьесда рихула ва лъала.

21. Гьал Маккаялгьул мушрикал сапаразде хьвадуларищ ва гьез пикру гьабуларищ жидеда цере рукІарал умматазул ахир киндай ккана абун.

﴿أُولَئِكَ يَسِيرُونَ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُونَ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَءَانَارًا فِي الْأَرْضِ﴾

Гьел гемеерго кьуват-гуч бугелги
руклана ва жидеца ракъалда тIад
шагьарал, росаби ран гIезегIанго
лъалкIалги тун руклана.

فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُم مِّنَ
اللَّهِ مِن وَّاقٍ ﴿١١﴾

Жал гIаси-пасикъльбиялда чIараб мехаль ва жидер мунагьалги
гIемеерлъараб мехаль гьел Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьалаг гьаруна.
Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазабалдаса гьел цIунизе кIюлев щивго чиги
вукIинчIо. Я дунялалъул ханзаби рукIинчIо гьезие квербакьы гьабулел,
яги гьез жидее лагъльи гьабурал аллагьзаби рукIинчIо.

22. Гьел гьалаг гьариялъе сабабги
букIана жал Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналде
ахIулел аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ рачIун
рукIин, гьез баянал аятал ва хIужабиги
рачIун рукIин. Гьел къавмаз инкар
ккуна Аллагьасде جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъезе, гьесул расулаздаги
مُتَّبِعِي لِيُزِيهَ.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ قَوِيٌّ
شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٢﴾

Цинги Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьел жиндир гучаб гIазабалдалъун ккуна.
ХIакълъунго Аллагь жив гучав вуго, жинда гIасильгаразе гIакъуба
къвакIараб гьабулелги вуго.

23.24. ХIакълъунго Дица Муса аварг
витIана Дир мугIжизаталгун ва жал
баянал хIужжабигун жидеца ракъалда
тIад пасалъи ва зулму гьабун хьвадулел
рукIарал ПиргIавнида, гьесул вазир
Гьаманида, гIемеераб хазинаялъул
бетIергьанлъун вахъун вукIарав

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطٰنٍ
مُّبِينٍ ﴿١٣﴾
إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهٰكُنَّ وَقْفَرُونَ فَقَالُوا
سِحْرٌ كَذٰبٌ ﴿١٤﴾

Къарунидаги ва гьезда нахърилълъарал къибтIияздаги.
Гьез Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ хIакъальуль абуна: «Гъав чи вуго
цIакъ сихIру гьабизе ругъун гьабурав сахIир ва жинца гьереси
бицунев чи» – абун.

25. Гьезухъе Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ хIакъаб
диналдалъун вачIараб мехаль, Дир
рахъальан жив ритIухъ гьавулел
мугIжизаталги рихъизе гьарураб мехаль
ПиргIавница ва гьесул агълуяль абуна:
«Нужеца бануисраилазул Мусад а иман
лъурал гIадамазул бихъинал лъимал
чIвае, гьезул ясал чIаго те» – абун.

فَمَا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِن عِنْدِنَا قَالُوا
أَقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ
وَأَسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ وَمَا كَانُوا
إِلَّا فِي ضَلٰلٍ ﴿١٥﴾

Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام гъвилелде цебеги ПирГавница гъеб зулму гъабулеб букІана бануисраилазе. Гъанже Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام баянал хІужабигун вачІиндал, жиндир сихІручагІиги гъесда иман лъун жиндаса руссиндал, ПирГавница хІукму гъабуна бануисраилал дагълъизе гъезул васал чІвазе ва гъезул ясал жидее гъарабашаллъун кквезе. **Ва амма гъел капурзабазул макру ва тадбир жиб гІадада хвараб, чІобого хутІараб букІуна.** Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ толаро гъезул макру къезе гъабичІого ва гъел инжит гъаричІого.

26. ПирГавница жиндир гІакълучагІазда абун: «Нужеца дун те дица Муса чІвазе, цинги гъев Мусаца ахІи бае абе жиндир БетІергъанасда дир чІваялдаса жив хвасар гъаве абун.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٥٦﴾

Гъеб рагІи гъес абун жиндир къавмалда бихъизабизе жив Мусадаса хІинкъулареблѳи, гъесул Аллагъасдасаги جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкъулареблѳи. ПирГавница къавмалда абулеб букІиндал дун вугин нужер бищунго кІудияв ва гІадегІанав БетІергъан абун.

АбухІаян абулев гІалимас абун: «МухІканаб жо буго жиндие Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ лагІнат батарав ПирГавнида лъалеб букІин Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام вукІин, гъес бихъизе гъабураб мугІжизатги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахъалъан бугеб баянаб ва загъираб далил букІин гъев авараг вукІиналда ва амма гъев ПирГавн цакъ хъубав, къабихІав чи вукІана, гъесие гІадамал чІвайги щибго кІвар гъечлеб жо букІана.

Гъесие цакъ бокъун букІана жиндир ханлѳи бахъизе вачІарав Муса чІвазеги, киннигин гъесул реклель хІинкъьиги букІана гъев Муса чІваялдалъун жинда гІад гъалаглѳи хехго бачІинилин. Гъедин бугельзул жив агълуялда мушавара гъабулев гІадин кІалъана: «Дун Муса чІвазе те нужеца» - абун, гъеб агълуяль жив Муса чІваялдаса нахъе чІваравлъун вукІине. Хадубги ПирГавница абун: «**ХІакълъунго Дун хІинкъун вуго гъав чияс нужер дин хисизе гъабиллин абун** – нужеца дие гъабулеб лагълъиги тун гъесул Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагълъи гъабила» – абун. «**Яги гъес гъаб ракъалда гІад цо гІадлу хвей ва пасалѳи гъабила абун хІинкъун вуго дун**» – абун.

ГІарабиязул кици буго: «ПирГавница вагІза гъабулеб буго» - абун. Гъеб кици бачІараб бакІги гъаб аят буго. Унгоги гъечІищха гъаб бакІалда ПирГавн вагІзачилъун кІалъалев?!

27. Цинги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «ХІакълъунго дица дир БетІергъан Аллагъасдалъун ва нужерги БетІергъан

وَقَالَ مُوسَى إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٧﴾

Аллагъасдалъун цІуни гьарулеб буго, щивав жинца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** ва Къиямасеб къоялда иман лъоларев, жив чІухІарав ва **ГІамал КІудияв чиясул заралалдасан**» - абун.

Гьеб дугІа Мусаца гьабун цохІо ПиргІавнил цар бахъичІого гІаммаб хІалалъ киналго зулмуцагІазул зулмауялдаса цІуни гьарулевлъун вукІун.

28. Цинги ПиргІавнил агълуялдаса жив вугев, жинца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** ва Мусада иман лъурав, гьеб иман лъейги бахчун вукІарав цо муъминчияс абун: «Нужеца гъав чи чІвазехъинищ вугев гьес жиндир БетІергъан Аллагъ вуго абураб рагІи сабаблъун? Цоги гьас нужее гьабураб къварилъйи гьечІо. ХІакълъунго гьев нужехъе баянал хІужабигун ва мугІжизаталгун вачІун вуго нужер БетІергъанасул рахъальан жив Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** расул вукІиналда тІоритІел гьабулел.

Гьев чи жинца гьереси бицунев ватани, гьеб гьересиялъул мунагъ-хІакъ гьесие жиндиего букІина. Гьев чияс битІараб жо бицунев батани гьес нужее хІинкъи къолеб гІазабалъул цо бутІагІаги щвела нужеда: **нужеца гьесда иман лъечІони ва гьев чиги чІвани.** ХІакълъунго Аллагъас тІовитІуларо ва квербакъйи гьабуларо жив къосиналъуль гІорхъолъан арав чиясе ва жинца гьереси бицунев чиясеги» - абун.

ПиргІавница Муса авараг **عَلَيْهِ السَّلَام** чІвазе къасд гьабидал, гьев ПиргІавнил къавмалъ Муса **عَلَيْهِ السَّلَام** гьареси гъавиги бихъидал, гьев муъминчи хІинкъичІого цеве чІана пиргІавнида ва жинца насихІат гьабулевлъун кІалъана жив Мусал рахъ ккун кІалъалев вукІин бичІІуларев хІалги гьабун. Хадубги гьев муъминчияс абун:

29. Я дир къавм! Жакъа нужее ханлъи буго гьаб Мисриялъул ракъалда тІад. Нуж цогидал къавмаздаса бергъаралги руго.

Нужеца бануисраилал нужер лагъзаллъун ккун руго. Нагагъ нильеде тІаде

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** гІазаб бачІани нильеес квербакъулев щив чиха вукІине вугев?» – абун. Цинги ПиргІавница жиндирго чІухІи ва гІамалкІодолъи загьир гьабун ва гьес абун:

وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ
يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ
رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ
رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ كَذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ
وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي
يَعِدُّكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ
مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٤٠﴾

يَتَقَوَّمُ لَكُمْ الْمَلِكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي
الْأَرْضِ فَمَنْ يَنْصُرْنَا مِنْ بَنِي اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا
قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا
أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٤٠﴾

«Дида лъикIаблъун бихъуларо нуж нахърилъгъине дица нужеда бицараб жоялда гурони» - абун. Гъеб буго жинца Муса чIвазехъин вуго абураб рагIи. Хадубги гъес абуна: «Дица нужги тIоритIулел гъечIо битIараб нухалда гурони»-абун. ПиргIавние жиндир рагIи гурони битIараб букIинчIо, жиндир нух гурони хIакъабги букIинчIо.

30. Цинги гъев иман лъурав чияс абуна: «Я дир къавм! ХIакълъунго дун хIинкъун вуго нужедеги шъезе гурин абун цересел умматазул аварагасде данде рахъарал къукъабазде шъараб гIадаб гIазаб.

وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا يَوْمَئِذٍ أَخَافُ عَلَيْكُمْ
مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ ﴿٣٠﴾

31. НухIил къавмалда, ГIадилазда, Самудиязда шъараб гIадаб, гъезда хадур рукIараздаги шъараб гIадаб гIазаб шъезе гурин абун. ГIадегIанав Аллагъ жиндир лагъзадерие зулму гъабизе бокъулев гъечIо. Гъел къавмазда шъараб гIазаб букIана жидер куфру-ширк сабаблъун шъараб.

مِثْلَ دَابِّ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ
مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظَلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٣١﴾

32. Я дир къавм! дун хIинкъун вуго нужеда Къиямасеб къоялъул гIазабги шъелин абун.

وَيَقَوْمِ إِيَّايَ أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٣٢﴾

«Вай дие бугеб къварилъи» абун Аллагъасде гIасилъараб къавмаль ахIулеб къо буго гъеб.

33. Аллагъасул гIазабалдасан хIинкъун, мугъ бан нуж лъутун унеб къо буго гъеб. Амма нуж гъеб гIазабалдаса рорчIуларо ва нуж гъелдаса цIунулев чиги вукIунаро. Аллагъас гIазабIа жив къосаравлъун тарав чи жинца битIараб нухалда тIовитIулев чиги вукIунаро.

يَوْمَ تُولُونُ مُدْبِرِينَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ
وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

34. ХIакълъунго нужехъе Мусадаса цеве Юсуп аваргги вачIун вукIана баянал хIужабигун Аллагъасул гIазабIа диналде ахIизе. Амма нуж гъев авараг вукIиналда шакдарулел руго, гъев жиндалъун вачIараб жоялда нужеца инкарги ккун руго.

وَلَقَدْ جَاءَ كُفْرًا يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ الْيَاسِنِ
فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكِّ مِمَّا جَاءَ كُفْرًا بِهِ
حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ نَبْعَثَ اللَّهَ مِنْ
بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ
هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ ﴿٣٤﴾

Гъаб рагIи буго Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام заманаль ругел бануисраилазул умумузухъе вачIун вукIана Юсуп

авараг عَلَيْهِ السَّلَام абураб. Цинги гъев Юсуп авараг عَلَيْهِ السَّلَام хвараб мехаль нуж цаькь рохана ва нужеца абун: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесда хадув гӀокӀав авараг عَلَيْهِ السَّلَام витӀизе гъечӀю» - абун. Щибго жидее гӀелму ва хӀужжа гъечӀеб жо бицун абун гъез гъеб рагӀи. Гъедин къосине гъарула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кинавниги жив гӀасияв, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ динальуль шакардулев чи. Жидее баянал хӀужаби рачӀараб мехаль жидеца иман лъечӀел гӀадамал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидер къосинальуль ва куфруяльуль тола. Ахираталда гъезие жужахӀальуль гӀазабги гъабула.

35. Жидее щибго хӀужа-далил гъечӀюго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятазда ва гъесул расулазда عَلَيْهِمُ السَّلَام къацандулел гӀадамал руго гъел. Гъезда ццим бахъин гучаб букӀуна Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ва муъминзабазулги. Гъел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, гъесул аваргзаби гъереси гъарурал гӀадамазул ракӀазда куфруяльуль мугъру чӀвараб гӀадинго гъеб куфруяльуль мугъру чӀвала кинавниги чӀухӀарав, залимав чиясул ракӀалдаги.

الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ
سُلْطَانٍ أَتَتْهُمْ رُسُلُهُمْ مَّقْتَاتًا عِنْدَ اللَّهِ
وَعِنْدَ الَّذِينَ ءَامَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى
كُلِّ قَلْبٍ مُّتَكَبِّرٍ ۖ

Гъеб ракӀ буго цогидал лугбазул хан. Гъеб ракӀ лъикӀлъани цогидал лугбалги лъикӀлъула. Гъеб ракӀ квешлъани цогидал лугбалги квешлъула. Гъедин бугельуль абун гӀадегӀанав Аллагъас «РакӀалда чӀвала куфруяльуль мугъру» - абун.

36.37. Гъаб хабар бицун муъминчи кӀалгъараб мехаль ПиргӀавница абун: «Я Гъаман! Дуца дие борхатаб ва шулияб си бае – хъала бае. Гъеб сиялде гӀадеги вахун дица зодове унел нухал цӀехезе руго ва дун гъев Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ валагъизе вуго. Дида гъев дирго беразда вихъизе боькун буго. ХӀакъльунго дида гъав Муса жинца гъереси бицунев чи вугин абун кколеб буго ва гъес абулев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гъечӀю.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ بِهَذَا آيَاتِ اللَّهِ مُوسَى
أَبْلَغُ الْأَسْبَابِ ۖ
أَسْبَابَ السَّمَوَاتِ فَأَطَّلِعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى
وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كُذَّابًا وَكَذَلِكَ زُيِّنَ
لِفِرْعَوْنَ سُوءَ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ
وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ۖ

Дун вуго нуже аллагъ. Гъаб рагӀи абияльуль магӀнаги буго: дов муъминчияс бицараб хабараль жиндир къавмалъуль рекӀелъе иман лъугъинин абун хӀинкъун, гъел къосине гъаризе ва жив зодовеги вахуна абун гъезда ракӀалде ккезе гъабизе абун пиргӀавница гъеб рагӀи.

Гядин шайтІаналь ПирГІавнида берцин бихъизе гябуна жиндир квешаб ГІамал ва гъев нахъеги чІвана битІараб нухалдаса. Гъев ПирГІавница гябураб ГІамал ва гъесул макру жиб ГІадада хвараб гурого гъечІо. Дунялалдаго гъев гялаг гявуна ралъдалъе гъанкъизе гявун, жиндир ханлъиги, хъязанги бануисраилазе тун. Ахираталда гъесие абадияб жужахІалъул ГІазабги букІине буго.

38. Жинца иман лъурав чияс абуна: «Я дир къавм! Нуж дида нахърильлъя! Дица нуж тІоритІизе руго битІараб нухалдаги ва хІакъаб диналдаги.

وَقَالَ الَّذِينَ ءَامَنَ يَتَقَوَّمُ أَنَّبِعُونَ
أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٢٨﴾

39. Я дир къавм! ХІакъълъунго гяб дунялалъул чІаголъи буго жиб дагъабго мехаль букІунеб мунпагІат боси. Ахират буго даимго жиб нахъе хутІулеб ва даимго жинда жанир рукІунеб рукъ.

يَتَقَوَّمُ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ
وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٢٩﴾

40. Гъеб ахираталда жидеца квешаб ГІамал гябун хъвадарал ГІадамазе гъеб ГІамалалда рекъараб жазаъ гурого гябуларо, щибго жо ГІаде цІикІизе гябуларо. Жидеца иманги лъун лъикІаб ГІамал гябураб бихъиназеги руччабазеги алжаназде жанире лъугъине гъари буго жазаъ.

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا
وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنَّىٰ وَهُوَ
مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ
يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

Жиде гъеб алжаналда жаниб нигІаматал къола щибго хІисаб гъечІого: рикІкІинчІого, цІадирояль цІачІого. Гъез гябураб лъикІаб ГІамалалдаса ГІемерго лъикІаб ва тІокІаб жазаъ гябула.

41.42. Я дир къавм! Дица нуж ахІулел руго ахираталъул ГІазабалдаса хвасарлъулеб жоялда – Аллагъ ﷻ цо гъавиялда.

* وَيَقَوَّمُ مَا لِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجْوَى
وَيَدْعُونِي إِلَى النَّارِ ﴿٤١﴾

Ва амма нужеца дун ахІулев вуго жужахІалде унеб нухалде: Аллагъаследухн ширк гъабиялде ва гъев Аллагъасде ﷻ инкар кквевалде.

تَدْعُونِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِ مَا
لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى
الْعَزِيزِ الْعَقْبَرِ ﴿٤٢﴾

Жив Аллагълъун гъечІев чиясе ва жиндие лагълъи гъабизе кколарев чиясе лагълъи гъабиялде ахІулев вуго нужеца дун. Дица нуж ахІулел руго жиндир гуч бергъарав, жинца мунагъал рахчулев, жив цогояв Аллагъасе

جَلَّالَهُ лагълъи гъабиялде.

43. ХІакъаб жо буго нужеца дун жинда ахІулеб хъанчие лагълъи гъаби букІин жидеда ахІарав чиясе жаваб къоларел, жидер щибго гъунар гъечІел жалазе лагълъи гъаби.

Гъез я дуњялалда яги ахираталда щибго кумек гъабизе гъечІо. ХІакълъунго ниль киназулго руссин тІадегІанав Аллагъасде буго. Жидеца куфру-ширк ва зулму гъабурал гІадамалги жал жужахІалда рукІине ругел руго.

44. Нужеда нахъа ракІалде щевезе буго ва бичІчІизе буго жакъа дица нужеда бицунеб жо.

Нужеда Аллагъасул جَلَّالَهُ гІазаб щвараб мехаль лъазе буго гъеб дица бицунеб жо хІакъаб букІин. Дица дир амру тІадегІанав Аллагъасде тІамун тун буго. ХІакълъунго Гъев Аллагъ جَلَّالَهُ вуго жинда лагълъадерил хІал лъалев, гъезие мустахІикъаб амру бихъулев.

Гъаб бакІалда лъугІана ПиргІавнил къавмалъул жинца иман лъурав чияс ПиргІавнида ва гъесул къавмалда гъабураб хитІаб ва вагІзанасихІат. Гъеб буго (28) аяталдаса (44) аяталде щевезегІан. Жал къосарал ва жидер ракІазуль куфру-ширк бугел гІадамазе гъесул вагІзанасихІаталь асар гъабичІо. Гъез гъев чи чІвезеги къасд гъабуна. Гъеб хІал бицун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго:

45. Аллагъас جَلَّالَهُ гъев муъминчи цІунана жиндир къавмалъул квешаб макруялдаса. ПиргІавнидаги гъесул къавмалдаги Аллагъасул جَلَّالَهُ квешаб гІазабги рещІана.

Дуњялалда гъел ралъдаль гъанкъизе гъаруна, ахираталда гъезие абадияб жужахІги буго.

46. ЖужахІалъул цІа буго гъезие бугеб гІазаб щибаб радал-бакъанида жидеда гъеб бихъизе гъабулеб.

Гъаб буго хабаль гІазаб гъабизе букІиналъе далил. Гъел капурзабазе нахъасан къотІи гъечІеб гІазаб буго хобалда жаниб. Къиямасеб къо чІараб мехальги

لَا جَرَمَ أَنْتُمْ تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٣﴾

فَسَتَذْكُرُونَ مَا أَقُولَ لَكُمْ وَأَفْوِضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾

فَوَقَّهَ اللَّهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا وَخَافَ يُبَالِغَ فِي زَعْوَتِ سُوَّةِ الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾

النَّارُ يَعْرُضُونَ عَلَيْهَا عُدْوًا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾

Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُهُ** жиндир малаикзабазда амру гябула: «Нужеца гъев ПирГавниг гьесул къавмиги бишунго квешаб гъазабалъуль лъугъине гъаре!» - абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну Пумаридаса бицараб сахИхIаб хIадисалда буго жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Нужер цояв хвараб мехаль гъев чиясда ахираталда жив вукIунеб бакI бихъизе гябула радалги бакъанидаги. Гъев чи алжаналъул агълу вугони жив алжаналда жанив вукIунеб бакI бихъизе гябула. Гъев жужахIалъул агълу вугони жужахIалда вукIунеб бакIги бихъизе гябула. Гъев лагъасдаги абун: «Гъаб буго мун жанив вукIунеб бакI» - абун. Гъеб хIал букIуна Къиямасеб къо чIезегIан» - абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Къиямасеб къояль муъминчиясда бихъизе гябула жинца иман лъун букIинчIебани жив жужахIалда вукIине вукIараб бакI. Гъелдалъун муъминчияс Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالُهُ** реиц ва щукру гябизе жив иманалда тIовитIун алжаналъул агълулъун гъавиялда. Капурчиясдаги бихъизе гябула жив алжаналда вукIине вукIараб бакI гъес иман лъун букIарабани. Гъелдалъун гъесул пашманлъи ва хIасратлъи цIикIкIизе» - абун. ХIадисалъул аслу имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Ал-Баззар абунев ГIалимас жинда Аллагъ разилъаяв ГIали асхIабасдасан бицараб хIадисалда буго: цо къояль гIадамазе вагIза гябулагго жинда Аллагъ разилъаяв ГIали асхIабас абун: «Я гъал гIадамал! Нужеда лъалищ, нужеца дида бице бишунго бахIарчияв чи щив вугев?» - абун. Цо гIадамаз абун: «Мун вуго» - абун. ГIали асхIабас абун: «Дун цониги тушманасде данде вахъинчIо дица гъесулгун битIараб, гIадилаб рагъ гябун гурони (справедливый). Нужеца дида бице бишунго бахIарчияв чи щив вугев?» - абун. Гъел гIадамаз абун: «Нижеда лъаларо щив гъев чи вугевали. Дуцаго бице нижеда» - абун. ГIали асхIабас абун: «Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакар вуго. Дида вихъана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг къурайшазул мушриказ сверунги ккун цояз гъанивехун цIан, цогидаз доvehун цIан ракъалда веxъерхъулев, жидецаги абун: «Мунищ вугев нижер аллагъзабазул цо Аллагъ **جَلَّ جَلَّالُهُ** гъавулев чи?!» - абун Валлагъи гъеб бакIалде цониги чи аскIове къачIо Абубакар асхIаб гурони. Гъес цин гъасда, цинги досда къабунев букIана, гъел къурайшал аварагасдаса **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нахъе цIалелги рукIана. Жинца абуневги букIана: «Вай нужер талихI къаял! Нужеца гъав чиясда рагъ гябун, гъав чIвазехъинищ вугев, гъас «Дир БетIергъан Аллагъ вуго» - абураб рагIи сабаблъун» - абун.

Цинги жинда Аллагь разильаяв Гали асхIаб жинда тIад бугеб халат гьумералде бачун гIодана жиндир мегеж биччизегIан. Хадубги гьес абун: «Дица нужеда Аллагьасул ﷻ цIаралдалъун гьарулеб буго дида бице абун гьев Абубакарищ лъикIав вугев, яги ПиргIавнил къавмалъул жинца иман лъурав чийищ лъикIав вугев?» - абун. Цинги гIадамал руцIун чIана шиб жаваб къелеб лъаларого. Гали асхIабас абун: «Нужеца жаваб къолеб гьечIо гурищ? Валлагьи Абубакар асхIабасул цохIо сагIат лъикIаб буго ПиргIавнил къавмалъул муъминчисул гIумруялдаса. Дов вукIана жинца жиндир иман бахчарав чи, гьав Абубакар вукIана жинца иман загьир гьабурав чи» - абун.

Гьеб хIадисалъул цоги биценалда буго жинда Аллагь разильаяв Абубакар асхIаб къурайшияца вухун гIакълуялдаса ине гьавун гIодове рехун вукIана. Пемемер заман ун хадув жив рекIеде вачIараб мехаль, жинца бералги рагьараб мехаль гьес бищунго цебе абураб рагIи букIана аварагасул шиб хIал бугеб абун. Аллагьас ﷻ гьеб агьлуялъул баракат ва шапагIат нилъеegi швезе гьабеги. Я БетIергьан Аллагь! Ниж руго хирияв аварагги ﷺ гьесул асхIабзабиги ﷻ рихьичIел, гьезда бихъараб къварилъиги бихьичIел, загIипал, пакьирал лагъзал. Дурго гурхIел-рахIмуялдалъун, мун тIаса лъугьун, мун разияб агьлугун тIаде рахъунеллъун гьаре Аллагь ﷻ дуца ниж! Мун разильулеб гIамал гьабизе тавпикъги гьабе! Дур диналъе гIоло жигъад гьабулел мужагьидаздаса ниж гьаре! Мун разилъи тIалаб гьабун шагъадат швезе нижер ракIазе иманги, бахIарчилъиги къе!

Нужеда лъай муъминзаби, хасго гIолохъаби! Гьаб хирияб Къуръан художественнияб тIехъ гьечIо жиб цIалун хадуб хъоршода тIадги лъун жинда тIад хIурги чIван букIунеб. Гьаб Къуръан буго тIадегIанав Аллагьасул калам. Гьаб хирияб Къуръан тIадегIанав Аллагьас рещтIине гьабун буго жинда жаниб хъвараб жоялда гIамал гьабизе. Кинабго халкъалье, кинабго заманаялъ хIакъаб диналде гIадамал тIоригIулеб нурлъунги гьабун буго гьаб Къуръан. Гьаб Къуръаналда жаниб хъвараб жоялда жинца гIамал гьабурав чи гьеб Къуръаналь ахираталда алжаналде жаниве вачуна ва гьесда цIарги букIуна «Къуръаналъул агьлу» абун. Гьаб Къуръаналде гIамал гьабичIев чи гьель жужахIалде жаниве къотIула.

Нилъее гьаб хирияб Къуръаналь алжаналде рачине бокъун бугони гьаб Къуръан гIемемер цIалун, гьелъул магIна ва хIукму бичIчизе гьабун, цинги гьелда гIамал гьабун хъвадизе ккола. Дун бусурманчи вуго абураб рагIи гIоларо. РекIель камилаб иман букIине ккола,

гъаб исламияб диналда рекъон гIамалги гъабизе ккола. Дунял тIалаб гъабулев чияса цебе цо гъурушги нусго гъурушги рехани ва гъесда абун: «Дуего бокъараб босе» - абун, щибго шаклъи гъечIеб жо буго гъев чияс нусго гъурушалде квер бегъулеблъи.

Ахират тIалаб гъабулев чиясеги гIемер батIи-батIиял даражаби руго. Унго-унгоял бахIарзазе бугеб, бишун тIадегIанаб даража буго гъаб ракъалда тIад цохIо Аллагъасе ﷻ лагълъи гъабиялде халкъ ахIи, ракъалда тIад гъабулеб хIакъаб хIукмуги Аллагъасул ﷻ хIукму букIиналде гъел мукIур гъари. Гъаб Аллагъасул ﷻ диналте гIоло рухI бичи буго бишун тIадегIанаб макъам. ГIалимзабаца абун буго: «Алжан цIакъ къимат кIудияб рукъ буго. Инсанасе бишунго къимат кIудияб жо жиндир рухI буго. Ахираталда бишун къимат кIудияб алжан швезе бокъарав чияс дунялалда бишунго къимат кIудияб жо къезе ккола» - абун. Аллагъас ﷻ тавпикъ гъабеге хIакъаб жо бихъизе, лъазе ва гъелда нахърильIъине.

47. Гъеб жужахIалда жаниб бугеб
къавм цоцазде къацандулеб гIуж рехсе,
МухIаммад ﷺ, дур умматалье
вагIзалъун. Жал нахърильIъун
рукIарал загIипал гIадамаца жидер
церехъабазда абула, жал Аллагъасе ﷻ
гIибадат гъабизе чIухIарал:

وَاذِيتَحَاجُّونَ فِي النَّارِ فَيَقُولُ
الضُّعْفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا
كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُعْتَبَرُونَ عَنَّا
نَصِيحَاتٍ مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾

«ХIакълъунго ниж рукIана нужеда нахърильIъараллъун
Аллагъасдехун нужеца куфру-ширк гъабураб мехаль. Гъанже нуж
ругишца нижедаса гъеб гIазабалъул цо бутIагIаги тIаса босулел?»
- абун.

48. Дунялалда жал чIухIун рукIарал
гIадамаз абула: «ХIакълъунго жакъа
ниль киналго гъаб жужахIалда жанир
руго.

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلُّ
فِيهَا إِنْ لَمْ يَلِدْ اللَّهُ فَرَخًا بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾

Нужее кумек гъабизе кIолеб букIарабани ниж гъанир рукIинароан.
ТIадегIанав Аллагъас халкъалда гъоркъооб хIакъаб хIукму гъабун
тIубан буго. Гъанже гъеб хIукму хисизе гъабулев шивго чи вукIунаро»
- абун.

49. Цинги гъеб жужахIалда жанир ругел
гIадамаца гъеб жужахI хъихъун ругел
малаикзабазда абула: «Нужеца гъаре
нужер БетIергъанасда нижедаса гъаб

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَتِهِمْ
ادْعُوا رَبَّكُمْ يَحْفَافُ عَنَّا يَوْمَ مَا فِي
الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

гІазаб дагълъзабе цохІо кьоялгІаги абун».

50. Гьел малаикзабаца абула:

«Дунялалда нужехье Аллагьасул عَلَيْهِ السَّلَامُ
аварагзаби рачІун рукІинчиш хІакъал

хІужабигун ва аяталгун?» - абун. Гьел

гІадамаз абула: «РачІун рукІана» - абун.

Цинги малаикзабаца абула: «Гьанже нужецаго гьаре Аллагьасда عَلَيْهِ السَّلَامُ
нужедаса гІазаб борхе абун».

Гьел капурзабаца гьабураб дугІаги гІададисеб жо букІуна, гьельгие
жавабги гьабуларо.

51. ГІадегІанав Аллагьас абулеб

буго: ХІакълъунго Дица квербакъи

гьабула Дир аварагзабазе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва

муъминзабазеги гьел дунялалда ругеб

мехаль.

Гьединго ахираталда жидеца лагъзадерил гІамалалгье нугІлъи

гьабун гьеб гІамал хъвалел рукІарал малаикзаби рачІараб

мехальги квербакъи гьабула Дица Дир расулазе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва

муъминзабазе. Дунялалъул рукъоб гьезие квербакъи гьабула баянаб

хІужа-далилалдалъун, тушманасда гІад бергьенлъи кьун, гьел асир

гьарун. Ахираталда квербакъи гьабула гьел муъминзаби алжаналде

жаниреги лъугьине гьарун ва гьезие сахаватал нигІматалги кьун.

52. Капурзабазе жидеца бачараб гІузруялъ
щибго мунпагІат гьабулареб кьо буго

гьеб. Гьел Аллагьасул عَلَيْهِ السَّلَامُ рахІматалдаса

рикІклад гьарун рукІуна ва гьезие квешаб

рукъги букІуна – жужахІ букІуна жал даимго гьенир жанир

рукІунеб рукълъун.

53. ХІакълъунго лица Муса

аварагасухье гІоритІел кьуна,

аварагълъи кьуна. Муса аварагасде

عَلَيْهِ السَّلَامُ рещтІине гьабураб гІехь Тавратги

бануисраилазе ирсалгье кьуна.

54. Жинца гІадамал хІакъаб диналде

гІоритІулеб нурлъун, ва жидер гІелму-

гІакълу бугел гІадамазе вагІза-насихІатлъунги гьабуна гьеб

Таврат.

55. Дуца сабру гьабе, МухІаммад

قَالُوا أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمُ رُسُلِكُمُ

بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَى قَالُوا فَاذْعَبُوا وَمَا ذَعَبُوا

الْكُفْرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٥٠﴾

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي

الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ ﴿٥١﴾

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ

الْعَذَابُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى وَأَوْرَثْنَا

بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ ﴿٥٣﴾

هُدًى وَذَكَرَى لِأُولَى الْأَلْبَابِ ﴿٥٤﴾

فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَسْتَغْفِرُ

صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьал мушриказ две гьабулеб
кьварилъи баччун ва гьел хIакъаб
диналде ахIунги. Жинца аварагзабазе
كُفِّرَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ квербакъи гьабула абураб
الله جَلَّ جَلَالُهُ кьотIи хIакъаб жо буго.

Гьеб квербакъи дуеги букIине буго. Дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гьаре
дур мунагъал рахче абун, гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIюдо гьавун тасбихIи
гьабе, гьесие рецги гьабе радалги кьасиги гIужазуль ва кинабго
заманаялъ.

Гьаб амру хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьабун бугониги гьалдалъун
мурад букIуна исламияб уммат. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мунагъал чури гьари
букIуна Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлъи загьир гьаби, амма гьесул мунагъал
рукIунаро, жинца мунагъал гьарулев чи аварагIунги вукIунаро.

56. ХIакълъунго жидес щибго
خِطَابًا مِّنْهُمُ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ
аятазда дагIба гьабулел гIадамал
руго жидер рекIель чIухIи бугел, дуда
нахърилълъине чIухIарал гIадамал.
Амма гьел жидер мурадазде щеларо.

Гьезул мурад буго хIакъаб дин гьереси
гьаби ва дудаса жал гIадегIанлъи. Дуца Аллагъасдалъун цIуни гьаре
гьел гIадамазул квешлъиялдаса. ХIакълъунго Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вуго жинда кинабго жо рагIулев ва бихъулев.

57. БичасхIаги зобалги ракъи
бижи кIудияб амру буго гIадамал
рижиялдаса. Кинниги гIадамазул
гIемерисел жидеда гьаб амру
بِحِثِّهِمْ لَعَلَّ يَسْمَعُونَ бичIчIуларел ва гьаларел руго.

Гьез пикру гьабулеб гьечIо щибго жо гьечIеб бакIалдаса гьаб махлукъ
жинца бижарав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хун хадур гIадамал гIаде рахъине
гьари щибго захIматаб жо гьечIеблъи.

58. Жинда щибго жо бихъуларев
бецав чиги жинда канлъи бихъулев
чиги цоцазда рашад гьечIо. Жидеца
иманги лъун лъикIаб гIамал гьабулел
مُؤْمِنِينَ كَانُوا يَسْمَعُونَ муъминзабиги жив кьосарав
капурчиги бищад гьечIо.

Гьаб вагIза босулел ва гьелдасан жиде мунпагIат лъугьунел

لَذُنُوبِكُمْ وَسَجَّ بِحَمْدِ رَبِّكَ يَا عَيْشِي
وَالْإِكْرَامِ ۝٥٦

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ
يَغَيِّرُ سُلْطَانًا أَنَّهُمْ إِن فِي صُدُورِهِمْ
إِلَّا كِبْرٌ مَّا هُمْ بِبَالِيغِينَ فَاسْتَعِذْ
بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ۝٥٦

لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ
خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا
يَعْلَمُونَ ۝٥٧

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُنَىٰ ۝٥٨
فَلْيَلَا مَا تَدَّكَرُونَ ۝٥٨

Гіадамал ціакьго дагь гурони гьечІо.

59. ХІакълъунго кьиямасеб кьо бачІинги щибго жиндилъ щаклъи гьечІеб амру буго. Гьеб иш гьадин бугониги Гіадамазул Гіемерисел жидеца ахираталде иман лъоларел руго.

إِنَّ السَّاعَةَ لَأَيَّتُهُ لَأَرْيَبَ فِيهَا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

60. Нужер БетІергъан Аллагъас абулеб буго: «Нужеца Дида гьаре, Дица нужее жаваб кьезе буго» - абун.

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي

Гьаб раГІиялдалъун ГіадеГІанав Аллагъас жиндир лагъзадерил раКІ гьесизе гьабулеб буго дуГІа гьабиялде ва гьезие жаваб гьабизе кьотІиги гьабулеб буго. Цо Гіалимзабаца гьаб раГІиялзул маГІна гьабуна: «Нужеца Гіибадат дие гьабе, дица гьеб Гіибадат кьабул гьабизе буго» - абун.

سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

Дие Гіибадат гьабизе ва Дида гьаризе чІухІарал Гіадамал ахираталда жужахІалде жанире лъугъине руго жал ГіодорегІан гьарун ва хІакъир гьарун ругеб хІалалъ. Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ данде чІухІи гьабурав чи гьес ціакъ ГіодовегІан гьавула, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хІеларав ва мутІигІлъарав чи Аллагъас ГіадеГІанги гьавула.

61. ГіадеГІанав Аллагъ вуго нужеца жиндие Гіибадат гьабизе хІакъав хан, жинца нужее сордо бижарав нуж гьеб сардилъ хІалхъиялда чІезе. Нужее кьогИ гьабурав жиндилъ канлъи бихъулеблъун нуж маГІишат Гіалаб гьабун раКъалда Гіад хъвадизе.

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الَّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَدُوٌّ فَضِيلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾

ХІакълъунго Аллагъ вуго жинца Гіадамазе Гіемераб лъикІлъи гьабулев ва амма Гіадамазул Гіемерисел руго жидеца гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ щукру гьабуларел. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нигІматалги кванан гьев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амруялда жал ГІасильулел.

62. Гьав БетІергъан Аллагъ вуго жинца кинабгожо бижарав нужер БетІергъан. Гьев гурев цогИ аллагъ гьечІо жиндие Гіибадат гьабизе мустахІикъав.

ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَلِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّقُوا اللَّهَ تَوْفَقُونَ ﴿٦٢﴾

Гьав Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ Гіибадатги гьабичІого цогИ жоялъе Гіибадат гьабиялде кин нуж руссунел ва кин нужеда гьеб берцин бихъулеб?

63. Гьаб дур къавм буссарав Гіадин, хІакъаб диналдаса руссун руКІана пересел къавмазул жидеца Аллагъасул

كَذَلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِينَ كَانُوا يَعْبُدُونَ اللَّهَ يَحْجِدُونَ ﴿٦٣﴾

جَلَّ جَلَّالَهٗ аятал ва гьесул дин гьереси гьабулел гIадамалги.

Гьєб цияб иш гьєчIо. Дуца сабру гьабе, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهٗ гьєб кинабго иш бихьулеб буго ва дугь кьотIи гьабураб квербакьиги, гьезие кьотIи гьабураб гIазабги жиб бачIин ва букIин хIакьаб жо буго.

64. Гьєв Аллагь جَلَّ جَلَّالَهٗ вуго нужер БетIергьан, жинца нужее ракъ гьабурав нуж чIолеб бакIьун: Дунялалда ракъалда тIадчIола нуж чIаго ругеб мехаль, хун хадур гьелъул чохьонирги чIола, ахираталда ГIарасат майданалдаги чIола (махIшаралдаги). Жинца нужее зобги гьабурав жиб борхатабьун.

Рукьальє тIохалда релъьун. Жинца нужее сипат-суратги гьабурав. Гьєб нужер суратги жинца цIакь берцинаб гьабурав жиндир цогигаб махлукьальул сураталдаса. Жинца нужее цIакь гьуинаб, хIалалаб ризкъиги кьурав. БатIи-батIиял нигIматал кьурав жидер тIагIам, лазат, кьєр, махI берцинал. Гьав вуго нужер БетIергьан Аллагь. Жив вацIадаб ва жив тIадегIанав вуго кинабго гIаламалъулго БетIергьан Аллагь.

65. Жив чIагояв, жиндие хвел гьєчIєв, жив гурєв цоги аллагь гьєчIєв вуго нужєца жиндие гIибадат гьабизе хIакьав БетIергьан.

Нужєца гIицIго гьоркъоб жо кквєчIого гьєв Аллагьасдаса гьаре ва гьєв Аллагьасє جَلَّ جَلَّالَهٗ гьабе ширкаласа жиб бацIадаб гIибадат ва нужєца гьєв Аллагьасє щукру гьабун «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» - абунги абе.

66. Дуца гьєл мушриказде абе, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ХIакьльунго дида дир БетIергьан Аллагьас лъазе гьабун буго дица лагьльи гьабуге абун Аллагьги جَلَّ جَلَّالَهٗ тун нужєца жидєє лагьльи гьабулел хьанчазе.

Дихьє Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهٗ рахьалъан баянал хIужаби рачIун руго гьєв Аллагь جَلَّ جَلَّالَهٗ цо вукIиналда ва гьєсул хIалкIюльиялде жидєца тIоритIєл гьабулел ва дида амруги гьабун

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا
وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ
صُورَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ
رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾

هُوَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾

*قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ
تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ
مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسَلِّمَ لِرَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾

буго дун тубанго мутигІлъе абун гъаб кинабго гІаламалъул БетІергъан Аллагъасе».

67. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие гІибадат гъабизе хІакъав БетІергъан жинца нуж ракъалдаса рижарав. Цинги манидал къатІраялдаса, цинги бетараб бидул къотІелалдаса рижарав. Цинги нуж эбелалъул рахІмоялдаса къватІире рахъизе гъарулев, гъитІинал, щибго жо бажаруларел лъималлъун.

Цинги нуж кІудиял гІезе гъарун нужер гІакълуги къуватги камилаб гІужалде рахине гъарулев. Гъеб буго лъеберго соналдаса кІикъого соналда щвезегІан бугеб гІумру. Цинги нуж херлъун кІудиял ва загІипал чагІильунги рукІине гъарулев. Нужедаса цо гІадамал руго жал херлъилелде церего холелги. Цо гІалимзабаца абуна рахІмоялда жанирго хун къватІире рачІунел абун. Нуж чІагоги рукІуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее цІараб заман тІубазегІан, нуж холеб гІажал тІаде щвезегІан. Гъаб нужер рижиялда жанибги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъиялде тІоритІел гъабулел гІаламатал руго, гъел гІаламатал нужее лъазе ва гъезул нужеца вагІза босизе бицунеб буго нужеда гъаб хабарги.

68. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужер БетІергъан жинца чІаго гъарулев ва жинца хвезеги гъарулев. Жиндие цо амру букІине бокъараб мехаль гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ «Кун» абураб рагІи абула (ай мун букІа абун) ва гъеб амру букІуна.

69. Мун валагъулариш, МухІаммад جَلَّ جَلَالُهُ гъел жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятазда дагІба гъабулел гІадамазда. Гъел гІадамал кин руссун ругел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб диналдаса ва гъесул тІоритІелалдаса.

70. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гъереси гъабулел ва Дица аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жиндалъун ритІараб динги гъереси гъабулел. Гъезда нахъа лъазе буго жидер инкаралъул ва гъереси гъариялъул хІасил кин

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تَرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ ثُمَّ تُرَلَّكُمُ نَوَاسِيبًا وَنَحَاسًا وَمِنْكُمْ مَن يُتَوَقَّى مِنَ قَبَلٍ وَيُتَّبَعُوا أَجَلًا مُّسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

هُوَ الَّذِي يُعِيءُ وَيُمِيتُ فَإِذَا فَضَى أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ رُكْنٌ فَيَكُونُ ﴿١٨﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنَّى يُصْرَفُونَ ﴿١٩﴾

أَلَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٢٠﴾

букӀунеблӀи.

71.72. Жидер гарбазда гудрал ва рахсалги ран жал жужаӀалде жанире рехъерхъун рехулеб мехаль ва бухӀараб хӀамималда жанирги рехулеб мехаль.

Ибну Касирица абунa: «ЖужаӀ хӀихъун ругел забаниятаз гъезул габуралда рарал гудразда рухъарал рахсалги ккун гъел цин жужухӀалгъул цадаре цӀан, цинги гъениса хӀамималде жанире цӀан гӀазаб гъабула гъезие»-абун.

73.74. Цинги гъездаги абула гъезул ракӀ бекизе гъабун ва гъел гӀодорегӀан гъарун:

«Кире арал нужеца Аллагъасе гӀибадат гъабиялгъуль жидедехун ширк гъабулел рукӀарал аллагъзаби?» - абун. Гъез абула: «Гъел жакъа нижедасан къосун руго, нижеда гъел рихъулел гъечӀо.

Нижеца щибго жоялъе лагълъи гъабулеб букӀинчӀо» - абунги абула. Гъел жидер чара хун, щиб бицинеб ва щиб гъабилеб лъаларого хутӀун рукӀуна. Гъадин къосине гъарула Аллагъасе киналго жинда инкар ккурал гӀадамал. Хадубги гъезда абула:

75. Гъаб гӀазаб нужее буго нужеца ракъалда гӀад щибго гӀилла гъечӀого чӀухӀи-рещ гъабун букӀин сабаблъун.

Аллагъасде гӀасилгъаби гъарун, хӀарамаб нухалда Аллагъасе нужее къураб боцӀи-мал харж гъабун, зина гъаби, хамро гъекъей гӀадал кӀудиял мунагъал гъарун. Аллагъасе щукру гъабичӀого, нужее бугеб бечельиялдаса чӀухӀун, Аллагъасе кӀочон рукӀун.

76. Гъанже нуж лъугъа жужаӀалгъул рагъабахъан жанире даимго гъеб гӀазабалгъуль рукӀинелъун. ЦӀакъ квешаб руссунеб бакӀ буго гъеб жужаӀ жал чӀухӀарал, жидер гӀамал кӀудиял гӀадамазе.

77. Дуца сабру гъабе, МухӀаммад къотӀи жиб тӀубай хӀакъаб буго: Гъеб къотӀиги дуе квербакъи гъабила абун

إِذِ الْأَعْتَالُ فِي أَعْتَقِهِمُ وَالسَّلَاسِلُ

يُسْجَبُونَ ﴿٧١﴾

فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَنْتُمْ مَأْكُتَةٌ تَشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾

مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ تَكُنْ

تَدْعُونَا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ

الكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

ذَلِكَ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ

الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾

أَذْخَلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ

مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾

فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَإِمَارُكُمْ

بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ تَوَفَّيْتُمْ فَأَلَيْتَنَا

يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾

буго ва куфру-ширкалъул агьлуялъе гІазаб гьабила абунги буго. Дица дуда бихьун гІазаб гьабизеги бегъила гъезие. Гъезие гІазаб гьабилелде цеве Дица мун хвезе гьавуниги; Ахираталда киналго Диде русине руго ва Дица щибаб напсалъе гьелъул гІамалалда рекъараб жазаб гьабизе буго.

78. ХІакълъунго Дица дудасан цереги гІемерал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІана. Гъезул цо кьукъаялъул кьиса Дица дуда бицана. Дица дуда жидер кьиса бицинчІеб кьукъаги буго. Цониги расуласе ихтияр букІинчІо жал къавмалъе мугІжизат ва гІаламат бачун рачІине Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изну букІун гурони.

Цо умматалъе гІазаб гьабизе бугеб къотІи гІаде щвараб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гІазаб гьабула аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва гъезда нахърилъарал гІадамалги хвасар гъарула ва жидеца хІакъаб дин батІул гьабулел гІадамал гьеб бакІалда цІакъ чІорого хутІула.

79. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца жиндие гІибадат гьабизе гІадав хан, жинца нужее хІайванал рижарав ва гьел квегъарав. Нуж гъезда гІадги рекІунел нуж сапаразде унаго, нужеца гъезул гъан, рахъги кваналел.

80. Нужее гъездаса цогиги мунпагІатги буго: квас-расги, хІан-нахги, цІоко-тІехъги ва гьеб гурегги. Гьел хІайваназда гІад лъун нужер къайи-матахІ нужее хІажатаб бакІалде щвезе гьабула. Ракъдада ругеб мехаль варанабазда рекІун, ралъадалда гІад гумузда рекІунги хъвадула.

81. Гьел сапаразда ругеб мехаль ва рукъор ругеб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее гІемер батІиял гІаламаталги рихъизе гъарула.

Жив цо вукІиналде ва жиндир хІалкІолъиялде гІоритІел гьабулел. Нужеца жидеда инкар кколел шал аяталха ругел Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятаздаса?!

82. Гьал Маккакаялъул мушрикал жидер сапаразде унарищ ва гъезда

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَن
قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَن لَّمْ نَقْضُصْ
عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَن يَأْتِيَ بِبَيِّنَةٍ
إِلَّا بَيِّنَاتٍ مِّنَ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فُضِيَ بِالْحَقِّ
وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ
لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾

وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً
فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفَنَائِكِ
تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾

وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَأَيَّ آيَاتِ اللَّهِ
تُنْكِرُونَ ﴿٨١﴾

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ

бихьуларич жидеда цере рукларал мушриказул ахир кин ккарабали? Гьел Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьалаг гьаруна, гьезул росаби ва шагьарал чунтизе гьаруна.

Гьел гАдамал гьал Маккайлулаздаса

гЕмералги руклана, кьуват-гуч бугелги руклана.

Жидеца ракъалда гАд гЕмерал асарал таралги руклана: чАхИнял кАлгАби тана, шагьарал тана. Жидеда Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гАзаб швараб мехаль гьезие шибго кумек гьабичЮ жидеца гьабун буклараб гАмалаль. Жидер боци-малальги, жидер кАлгАбацаги, шулиял хьулбузги гьезие кумек гьабичЮ.

83. Гьел капурал гАдамазухь

Аллагьасул аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачАраб мехаль баянал хУжабигун ва загьирал мугИжизаталгун, гьел жидерго гЕлму-лъаялдаса рохун, чУхлун чАна.

Жидеда лъалеб жо гьезда битАраблгун бихьана Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ аварагас бицунеб жоялдаса. Цинги гьездаги рецгАна жидеца гьелда божичЮго жиб махсароде гьабулеб буклараб гАзаб.

84. Жидеда гАзаб рецгун гьелгул гуч ва захАмалги бихьараб мехаль жидеца абун: «Нижеца иман лъолеб буго цохЮ

Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ ва нижеца инкар кколеб буго нижеца жиде лагълги гьабулел рукларал алагъзабзда»-абун.

85. Дир гАзаб жидеда бихьараб

мехаль лъураб иманаль гьезие шибго мунпагАт гьабизе гьечЮ. Гьаб буго

Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ нух ва хУкму жиндир лагъзадерие гьабулеб гАдлуялгьул:

Гьел лагъзадерие гАзаб гьабизе байбихьараб мехаль гьез гьабураб тавбуялгь ва иман лъеялгь мунпагАт гьабунгутИ. Гьеб гАзаб гьаби гАде швараб мехаль Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун рукларал гАдамал цАкъ чЮрого хутАраллгун руклуна. Гьез гьабураб кинабго гАмалги гАдада хола, гьезул боци-малги гьалагълула, гьезул лъимал-хъизанги цоцадаса ратАлгула.

Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ цАунаги ниль гьеб чЮрого хутИнялдаса.

Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикьалдалгун «Сурату Гяфиралгул» тафсир ва таржама хъван гУбана.

Кинабго рецц ва щукру гАдегАнав Аллагьасе буго.

كَانَ عَقِبَهُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرُ مِنْهُمْ وَأَشَدُّ قُوَّةً وَعَازَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٢٣﴾

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٢٤﴾

فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِنَائِمًا كُنَّا بِيَوْمِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٢٥﴾

فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سُنَّتَ اللَّهُ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَيْرٌ هَذَا لِكَافِرُونَ ﴿٢٥﴾

41. Сурату Фуссилат

Гъаб сураталда жаниб Исламияб диналгъул аслулгъун бугеб гIакъида (реклелчIей) бицун буго Аллагъ ﷻ цо вукIиналде реклелчIей гъаби, гъесул аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ва, тIахъал ритIухъ гъари, ахират букIиналда иман лъей бицун буго.

Сураталгъул байбихъи хирияб Къуръаналгъул бициналдалгъун гъабун буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасе бицун кIудияб мугIжизатлгъун жиб бугеб, кинабго заманаялъе, кинабго халкъалъе гъел хIакъаб диналде тIоритIулеб нурлгъунги бугеб. Аллагъасул ﷻ дин босун ритIулел аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَام сипатал рицун руго: гъев инсан вукIин жинда Аллагъасул ﷻ шаргI вахIю гъабун гъеб вахIю босун жив къавмалда витIулев. ИнкарчагIаца ва муширикаца тIалаб гъабухъин малаик вукIунареблти баян гъабун буго. Хадуб Аллагъасул ﷻ хIалкIолгъиялда тIоритIел гъабулел далилал рицунаго зобал-ракъал рижи ва цогидаб махлукъ бижиналгъул хабар бицун буго.

Аллагъсда ﷻ мутIигIлъичIел, жидер къуват-гучалда божилти гъабун гIамалкIодолти гъабурал гIадилал ва Самудиял гъалаг гъариги бицун буго. Гъелда хадуб Аллагъасдасан хIинкъарал муъминзабазулги, гъезие Аллагъас ﷻ хIадурун бугеб хирияб ва сахаватаб гъоболлгъиялгъулги бицун буго.

Зобал-ракъазда жанир ругел Аллагъасул ﷻ гIаламатазулги бицен гъабун буго, гъел гIаламатаздалгъун жидеца пикру гъабулел гIадамазе тIадегIанав Аллагъ жив хIакъав БетIергъан вукIин лъалел.

Сураталда цIар лгъун буго «Жинца батIа гъабулеб, баян гъабулеб» абун, гъаб сураталда жаниб тIадегIанав Аллагъас жиндир аятал баян гъарун рукIиналгъ, жив цо вукIиналгъул ва жиндир къудраталгъул бицунел баянал аятал рукIиналгъ. Жал мухIканал, жидеда инкар гъабизе кIоларел далилалги рицун рукIиналгъ жиндир кIодолгъиялда ва жив цо вукIиналда тIоритIел гъабулел.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гламав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. XIa, Мим.

حَمْدٌ ①

ПадегIанав Аллагъасда лъала жиндир мурад гъаб кIиго хIарп абиялдалъун бугеб.

2. Гъаб хирияб Къуръан буго жив гурхӀулев,

تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ②

жиндир гурхӀел-рахӀму гIемерав Аллагъас
رِشْتِئِنِ غَابُورًا غَسُورًا أَزَالِيًا كَالِقَلَمِ ③

Гъеб Къуръан рещтIине гъабиги кIудияб рахӀмат ва нигIмат буго. жиндир лагъзадерие бугеб. Жиб тIаса унареб, къиямасеб къо щвезегIан жинца умматал хIакъаб диналде ахIулеб.

3. Гъаб Къуръан буго жиндир аятал баян

كِتَابٌ فَصَّلْتَهُ آيَاتُهُ وَقُرْءَانًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ

гъарураб, жинда жанир дунялалъул ва
диналъул маслихIат бицараб, жиндир
магIна баянаб, мацI пасихIаб, хIукмаби
ва къисаби загъираб Аллагъасул
كَلَامًا ④

يَعْلَمُونَ ⑤

Гъаб Къуръан буго гIараб мацIалда жиб цIалулеб. Жидеца пикру гъабулел ва жидер гIелму-гIакълу бугел гIадамазда жиндир магIна бичIчулеб ва жидеца гьелдаса вагIза босулеб. Жидер ракIазулъ иманалъул нур бугел гIадамазул ракIелъе жиб лъугъунеб ва гъеб иманалъул нур жиндалъун цIикIкIунеб Аллагъасул калам буго гъаб Къуръан. Жидер ракIазда гIад куфру-ширкалъул мугъру чIварал гIадамазда гъеб Къуръан бичIчуларо ва гъезул рекIелъе гъеб лъугъуларо.

4. Аллагъасда иман лъурал

بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا

муъминзабазда алжаналъул рохел
бицунеб буго. Аллагъасдаги

يَسْمَعُونَ ⑥

гъесул
аварагзабаздаги
غَايِبًا عَلَيْهِمُ النَّوْمُ
гIадамазе жужахIалъул гIазабалдалъун жинца хIинкъи къолебги буго.

Гъединаб баянаб калам бугониги, жидеда лъалеб жиб пасихIаб гIараб мацIалъ цIалулеб бугониги, гIемерисел мушрикал гъеб Къуръаналдаса руссана. Гъезда гъеб рагIулебго гъечIо ва жидеца гьелъул пикру гъабулеб гъечIо.

5. Къуръаналда гIенеккизе чIухIун гъез

وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي سَكْنَةٍ وَمَا نَدْعُونَآ إِلَيْهِ وَفِي

абуна: « Гъеб дуца ниж жинда ахIулеб

ءَاذَانُنَا وَقَوْمٌ مِن بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَأَعْمَلْ

дин нижер ракIазулъе лъугъунаро,

إِنَّا عَمِلُونَ ⑦

гъезда гIад биццатаб хъал буго. Нижер

Гундулги гьєб Къуръан рагІиялдаса гІинкъл руго.

Дудаги нижедаги гьоркъоб пардав буго, жинца ниль цоцада ричІизе голареб. Ниж руго нижер умумузул диналда ругел гІадамал, дуца ниж ахІулел руго нижеда гьалареб цияб диналде. Дуца дурго гІамал гьабе: дурго дин гьабе ва дуда гІенеккаразе гьєбги бице. ХІакълъунго ниж нижерго дин гьабулел руго» - абун.

6. Дуца гьезда абе, МухІаммад ﷺ

: «ХІакълъунго дун вуго нужедаго рельеъарав, нужеда гьоркъоса инсан.

Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ дида вахІю гьабун буго

дица нужеда лъазе гьабе абун нуж киназго

хІакълъунго жиндие гІибадат гьабизе гІадав Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ цохІо

Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ вуго абун.

Нужеца гьєв Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гьабе ва нуж гьєв Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ цо гьавиялда ритІун чІа, гьєсие гьабулєб лъагьлъиги куфру-ширкалдаса бацІцІад гьабе ва Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ мунагьал чуриги гІалаб гьабе. Гьедин Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат бацІцІад гьабичІєл мушриказе цІакь квешаб гІазаб ва кьварилъи букІине буго.

7. Жидеца Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ цо гьавуларел,

жидер боцІи-малалдаса закатги кьоларел,

жидеца ахираталда иман лъєчІого гьєлда

инкарги кколел гІадамал: гьал гІадамал

руго жидєє ахираталда гучаб гІазаб букІунєл.

Цоги магІна гьабуна: жидеца напс бацІцІад гьабуларел куфру-ширкалъул чороклъиялдаса абун.

Аллагьасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ ахираталдаги инкар кквєялда хурхине гьабун закат кьунгутІи рєхсєялдаса мурад буго: инсанасє жиндирго рухІалдаса хадуб хирияб жо буго гьєс дандє гьабулєб боцІи-мал. Гьєб боцІи Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъє гІоло кьолєв, гьєб садакьа-хайраталъє кьолєв чи жиндир рекІєлъ иман бугєв чи вукІиналъул гІаламат буго. Жинца паризаяб закат кьоларєв чи мунапикъ вукІиналда гІагараб буго гьєв муъминчи вукІиналдасаги. Гьаб масъала цІакь бичІизє кколєб масъала буго.

Гємерал бусурбаби руго жидер бєчєлъи бугєл ва гьєлдаса паризаяб закат ва суннатаб садакьа кьоларєл. Гьєзул иман цІакь загІпаб буго, гьєл бусурбаби рукІинги жиндиль щаклъи бугєб амру буго: Исламалъул щуго рукнуялдаса цо рукну буго закат кьєй. Гьєб закат кьєчІого чІараб мєхаль жинда Аллагь разилъаяв Абубакар асхІабас рагъ бана гьєб кьоларєл гІадамазда ва жинцаги абуна: «Валлагьи, дица рагъ гьабизє

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا

إِلَهُكُمْ إِلَهُ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ

وَاسْتَغْفِرُوا لَهُ ذُنُوبَكُمْ لِلْمُشْرِكِينَ ﴿٦﴾

الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ

كَافِرُونَ ﴿٧﴾

буго жидеца Аллагъасул свалат салам лъеяв МухАммад аварагасе кьолеб букАраб закат къечлого: цо бурутI гIадаб жочин къечлого чIарал гIадамазда» – абун.

Закат абураб рагIиялъул магIна буго рацIцIалъи абураб. Жиндаса закат бахъараб боцIи-мал жиб хIалалаб, бацIцIадаб букIуна, гьелъул баракатги букIуна, гьеб гIемерлъулебги букIуна. Жиндаса закат кьолареб боцIи кигIан гIемераб бугониги жиндилъ баракат гьечIеб букIуна, жиб балагъалъе батулелбги букIуна.

8. ХIакълъунго жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ لَهُمُ** **إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾**
иман лъун, аварагасда нахърилъълъун
лъикIаб гIамал гъабулел, жидер
боцIудаса паризаяб закатги, суннатаб
садакъаги кьолел, Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ لَهُمُ** амру-нагъю тIубан
хъвадулел,

гьел гIадамал руго жиде ахираталда кIудияб ажру букIунел. Жиб тIаса унареб, нахъаса кьотIулареб алжаналъул нигIматал руго гьел.

9. Дуца гьел инкарчагIазда ва **قُلْ أَيُّكُمْ كَفَرُونَ يَأْتِيهِمْ أَصْحَابُ الْأَرْضِ فِي يَوْمٍ يُصْعَقُونَ لَهُمْ أَنْدَادُ ذَلِكَ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾**
мушриказда абе, МухАммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**
! ХIакълъунго нуж инкар кколелищ
ругел гъаб ракъ жинца кIиго кьоалда
жаниб бижарав Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ لَهُمُ** ?

Нужеца гьесда данде рачунел руго нугер квераль гьарурал хъанчал! Гьев Аллагъ **جَلَّ جَلَّ لَهُمُ** вуго гьеб кинабго гIаламалъул БетIергъан. Жинца гьеб бижарав, гьелъул тадбир гъабулел. Нугеца гьесие гъабизе тIадаб гIибадат щибго жидер гьунар гьечIел хъанчазе гъабулел буго.

10. Гьев Аллагъ **جَلَّ جَلَّ لَهُمُ** вуго жинца гъаб **وَجَعَلَ فِيهَا رِيسًا مِنْ فَوْقِهَا وَيُرَكِّبُ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَامًا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلنَّاسِ يَلِينُ ﴿١٠﴾**
ракъалда тIад мугIрулги гьарурав,
жинца гъаб ракъалъулъ баркатги
гъабурав, ракъалда бугеб махлукъалъе
къваригIунел ризкъиги жинца бижарав
ункьо кьоалда жаниб. Жинца дунял бижиналдаса гьикъулел
чиясе бугеб битIараб жаваб буго гьеб.

11. Цинги гьев БетIергъан Аллагъас **ثُمَّ أَسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ ﴿١١﴾**
зобалазде къасд гъабунa: гьел зобал
жинца рижана ракъалдаса бахъун эхеде
борхулел хухъелалда релъълъун жал
рукIарал гьел зобалги.

Гьал зобалги ракъги бижун тубараб мехаль Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гьезда хитаб гьабун абуна: «Нуж дир амруялда нахърилълъа, нужеца дие бокъараб ишалъе жаваб гьабе, нуж разилъун, мутигилъун, яги нуже бокъун гьечлониги!» - абун. Зобалазги ракъальги жаваб гьабун: «Ниж дур амруялда нахърилълъана гьеб амру ниже бокъун ва ниж разилъун» - абун.

12. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гьел зобал гьаруна анкьго зоблун кинго къоялда жаниб. Щибаб зобалда Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** жиндир амруги вахю гьабун. Жинца дунялалъул зобги цвабзасдалъун берцин гьабун.

فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَرَبَّنَا السَّمَاءَ الَّتِي بَيْنَا وَبَيْنَ صَالِحٍ وَحَفِظْنَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾

Гьел цваби жидеца шайтаби зодоре рахиналдаса нахъе чвалеллъунги гьаруна. Гьаб рехсараб хлалаль зобал-ракъал ризи буго Жиндир гуч бергъарав, жинда кинабго галамалъул хлал ва гьельбие мустахикъаб жо гьалев Бетергъан Аллагъасул хукму ва къадар.

Гьал аятазда жаниб бицараб зобалги ракъги бижи, гьел анлъго къоялда жанир рижана абураб рагиги, цинги зобал-ракъазда Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** амру гьабиги: «нуж дир амруялъе мутигилъе»-абун гьеб кинабго иш буго тедегланав Аллагъас инсанасда гьазе гьаби жиндир галамалъулъ гьев инсанасул заман унеб буктин, щибаб ишалъе бихъизе гьабураб ва гьельбие рекъараб гуж буктин. Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** заталъе, гьесул амруялъе ва гьесие бокъараб ишалъе щибго заман ва гуж хлажалъуларо. Гьесие цо амру лъугъине бокъараб мехаль гьеб амру лъугъуна цохло «Кун» (мун букла) абураб раги абиялдалъун. Цо галимзабаца абуна Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гьеб рагиги абуларо абун. Гьеб амру гьедин бугелъул гьаб баклалда зобал кинго къоялда жанир рижана, ракъ ункьго къоялда жаниб бижана абураб раги жиндасан бахис гьабулеб, жиндие гелмияб баян къолеб раги гьечло. Гьеб буго инсанасул гакълуялъ босулеб хлалаль мисал бачин ва гьесда биччулеб мацалъ вагза-насихлат гьаби.

13. Дуца цалараб Къуръаналдасаги дур дагваталдасаги гьел капурзаби руссун члани дуца гьезда абе, Мухаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, лица нуже хинкъи къуна нуже шцезе бугеб гзабалдалъун.

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾

Нужедаса цере рукларал гадилазде ва Самудиязде шцвараб гадаб гзаб нужедаги шцезе бегула нужеца тавбу гьабичлони ва Аллагъ

جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун гъесие гѳибадат гъабиялде нуж руссинчѳони»-абун.

14. Гъел къавмаздаги аварагзаби
 عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачлун руклана жидедаго
 гъоркъоса жидедаго лъалел гѳадамал.

Гъел расулаз عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъезда киналго
 рахъаздаса сверун лъугъун гъезие
 Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гѳазабалдалъун

хѳинкъи къуна. Гъез жидер къавмаздаги абунa: «Нужеца лагълъи
 гъабуге цохѳо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гурони» – абун.

Къавмалъ абунa: «Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъун букларабани нижеца
 жиндие лагълъи гъабизе гъес нижеде малаикзаби ритгизе руклана
 расулаллъун, нуж ритгизе рукѳинчѳо. Хѳакълъунго нижеца гъереси
 гъабубеб буго нуж расулал руго абураб рагѳи ва нужеца ахѳубеб
 диналдаги нижеца инкар кколеб буго» - абун.

15. Гѳадилазул къавм абуни цѳакъго
 چُلْخُلْون хъвадана ракъалда гѳаде гъезие
 жал члухгизе щибго хѳужа-далилги

гъечѳого. Гъез абунa: «Нижедаса
 къуватав чи щив вугев?» – абун.

«Нижее гѳазаб гъабизе кѳолев щивго чи
 гъечѳо» - абунa гъез. Гъел руклана гѳемераб

гѳумру балеб черх къуватаб халкъ, жидеца къураби рорлъун гъенир
 минаби гъарулел. Гъедин букѳиналъ ва жидер ахѳмакълъбиялъ гъезда
 раклалде ккана жиде гѳазаб гъабизе кѳолев чи щив вуклунев абун.
 Гъезие жаваб гъабун гѳадегѳанав Аллагъас абубеб буго: «Гъел
 гѳадамазда лъаларищ жинца гъел рижарав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вукѳин
 гъездаса жиндир къуват-гуч бергъарав? Гъеб къавм буклана Дир
 аятазда ва мугѳжизатазда жидеца инкар кколел. Гъел аятал хѳакъал
 рукѳин лъаниги жидеца гъезда инкар кколеб буклана.

16. Дие гъезие гѳазаб гъибизе бокъараб
 мехалъ Дица гъезда гѳаде кутакаб
 гъури биччана: жиб квачараб,
 жиндир квешаб гъаракъги бугеб, жиб
 сверсведун пулеб (вихрь). Цохѳо

гъеб гъорол гъаракъ буклана жинца гѳадамал хѳинкъун хвезе
 гъарулеблъун. Жиндиль баракат гъечѳел къоял руклана гъеб
 гъури гъезда гѳаде биччарал къоял.

Гъеб гъури Дица гъезда гѳаде биччана гъаб дуниялалдаго жал

إِذْ جَاءَهُمْ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ
 خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا
 لَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَسْمَأُ بِهِ
 كُفْرَهُمْ ﴿١٤﴾

فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
 وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً أَوْ لَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ
 الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا
 بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ مَحْسُورَاتٍ
 لِيَذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
 وَلِعَذَابِ الْأُخْرَى أَخْزَىٰ لَهُمْ وَلَا يَنْصُرُونَ ﴿١٦﴾

ГодорегІан ва хІакьир гьарулеб гІазаб чІамизабизе. Гьезие ахираталда букІине бугеб гІазаб цІакьго жал инжит гьарулеб буго, гьезие квербакьулев щивго чиги вукІине гьечІо.

17. Ва амма Самудиялин абуні, гьелги гІоритІана дица хІакьаб диналда, гьезухье расулги витІун. Амма гьез жидерго куфруялзул беццІьи гІаса бищана иманалзул нуралдаса.

وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَصَىٰ عَلَىٰ
الْهَدَىٰ فَأَخَذْنَا مِنْهُمُ صَاعِقَةً الْعَذَابِ الْهُونِ
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾

Гьеб кьавм ккуна жал хІакьир гьарураб гьаракьальзул гІазабаль. Гьеб гІазабги букІана жидеца гьабураб гІамалалда рекьараб жазаълун. Гьез СсалихІ авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гьереси гьавидал, гьесие мугІжитатлун бугеб вараниги хьведал, Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьезие гІазаб гьабуна батІи-батІияб гІазаб цадахьго гІаде биччан. Кутакаб бакь багІари букІун, хадуб бецаб накІкІ бакккана. Гьеб жидес рагІад буго абун ракІалде ккун самудиял гьеб накІкІалде гьоркье руссараб мехаль гучаб гьаракьги, ракъ багьариги лъугьана ва гьеб кьавмги хун гІодоб ккун ракъгун жубан гІагІана.

18. Гьеб гІазабалдаса дица хвасар гьаруна жидеца Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъурал, гьесул гІазабалдаса хІинкьунел рукІарал муьминзаби.

وَيَحْيَىٰ الذِّينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾

СсалихІ аварагги عَلَيْهِ السَّلَامُ гьесда иман лъурал гІадамалги хвасар гьаруна гьеб гІазабалдаса.

19. Дуца умматалье вагІзаллун рехсе, МухІаммад, Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбаби жужахІалде кьотІулеб кьо, ГІарасат майданалда гьел киналго дандеги ракІарун.

وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ
يُبْرَعُونَ ﴿١٩﴾

20. Жал ГІарасат майданалде ракІарун хІисаб-мизан гьабизе гьел чІезе гьарураб мехаль гьезие нугІльи гьабун кІалгала жидерго бералги, гІундулги, жидер гІомалги. Гьез бицуна дунялалда жидеца гьабураб гІамал.

حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاءَهُمْ وَهَأَشْهَدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ
وَأَبْصَرُهُمْ وَقُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

21. Цинги гьел Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ тушбабаца жидер гІомазда абула: «Нужеца щай нижее заралияб нугІльи гьабураб?» - абун. Гьел гІомаз абула: «Ниж кІалгъазе гьаруна жинца кинабго жо кІалгъазе гьабулев Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ .

وَقَالُوا لَوْلَا جُودُهُمْ لِرَبِّهِمْ لَشَهِدْنَا قَالُوا
أَنْظِفْنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ
خَلْقَهُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِنِّي لَأَنْتَبِعُونَ ﴿٢١﴾

Гьес нуж щибго гьечлеб бакIалдаса рижана тIоцере. Ахираталда нуж киналго тIаде рахъине гьарун гьев Аллагъасде ﷻ руссине гьаризеги руго» - абун.

22. Дунялалда нуж рахчараллъун рукIинчIо нужер лугбуздаса. Беразги, гIундузги, тIомазги нужее нугIлъи гьабичIого рукIине. Кинниги нужеда ракIалде кколеб букIана нужеца гьабулеб гIамалалъул гIемерисеб хIакълъунго Аллагъасда лъаларин абун.

وَمَا كُنْتُمْ تَشْتَرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ
سَمْعَكُمْ وَلَا أَبْصَارَكُمْ وَلَا جُلُودَكُمْ وَلَكِنْ
ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَيْفَ أَيْمَأْتِعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

23. Гьеб буго нужер ракIазде кколеб пикру нужер БегIергъан Аллагъасул хIакъальуль. Гьеб къабихIаб пикруялъ ккезе гьаруна нуж жужахIалде жанире ва нужги лъугъана цIакъ чIорого хутIарал гIадамаллъун.

وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ
أَرَدْتُمْ أَنْ تَصْبِحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾

Байзави абулев гIалимас абуна: «Нуж дунялалда ругеб мехаль нужер къабихIал пишаби гIадамаздаса рахчулел рукIана ва гьезда цере гIодорегIанлъиялдаса хIинкъулел рукIана. Нужеда ракIалдего кколеб букIинчIо нужер лугбузда гьеб къабихIаб гIамал бихъулеб бугин абун ва гьез нужее нугIлъиги гьабиллин абун. Гьадин бугельул муъминчиясда рекъараб буго жиндир кинабго хIалалъуль жинда ракIалда букIине жиндир гIамалалда тIаде валагъун кидаго хъаравул вукIин ва жинца гьабулеб жо бальго хутIулареблъи.

Гьаб кIиго аят рещтIине гьабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяв ибну МасгIудидаса бицана: «КакIба рукъалда аскIор гIодор чIун рукIана кIиго къурайшияв ва цо сакъафияв. Гьел рукIана жидер рекIель иман ва гIелму гьечIел, жидер чахъал тIатIул цIурал мушрикал. Гьезул цояс абуна: «Нужеда ракIалда кколищ Аллагъасда рагIулин нильеца бицунеб хабар?» - абун. Гьезул цогидас абуна: «Аллагъасда рагIула нильеца рагIизе гьабун бицараб жо, нильеца бальго бицараб жо гьесда рагIуларо» - абун. Лъабабилесги абуна: «Гьесие нильеца рагIизе гьабун бицараб жо рагIулеб батани, бальго гьабун бицараб жоги рагIизе буго» - абун. Цинги Аллагъас ﷻ гьаб кIиго аят рещтIине гьабуна (22-23 аб. аят).

24. Гьеб жужахIалда жанир сабру гьабун жал чIаниги яги жидеца сабро гьабичIого жал зигирданиги жидер руссунеб бакI ца буго.

فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ وَإِنْ يَسْتَعِينُوا
فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾

Жидеца тавбу гъабун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рази гъавизе абун гъел лъугъани гъезие Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи ва тавбу къабул гъаби букІунаро. Ахираталъул рукъоб жазаъ гъабула, ва гъеб жазаалъул хиси букІунаро.

25. Гъел мушриказе жидеда рельгъарал гъудулазбиги гъарун рукІана. ЩайтІаби ругониги, гІадамал ругониги. Гъез дол мушриказда жидеца гъабулеб гІамал берцинаблъун бихъизе гъабуна. Гъез цебехун гъабураб ва хадуб гъабизесеб гІамал цІакъ лъикІаблъун бихъизе гъабуна.

Зубдатул тафсиралда абуна: «Гъел мушриказе дунялалъул чІаголъи берцин бихъизе гъабуна ва гъел жидер шагъватазда нахърилълъине гъарун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасиллъиялда хъвадизе гъаруна. Ахиратги гъезда берцин бихъизе гъабуна ахиратги букІине гъечІо гъениб гІазабги букІине гъечІо абун.

Гъедин щайтІабиги мушрикалги рекъон жидер къабихІаб гІамал берцинаблъун бихъун гъел хъвадидал гъезие гІазаб гъабизе бугеб хІукмуги хІакъаблъун лъугъана жидеда церехун рукІарал гІадамазулги женазулги жидеда рельгъарал куфру-ширкалъул агълугун цадахъ. ХІакълъунго гъел киналго лъугъана дунялалдаги ахираталдаги жал чІорого хутІараллъун. Дунялалда гъел чІорого хутІана жидеца гъабураб гІамалалъул хІасил гъабизе щвечІого жал гъалаг гъарун. Ахираталда чІорого хутІана жидеца гъабураб гІамалалъул жидеце щибго мунпагІат гъечІого.

26. Капурзабаца абуна: «Нуж гъеб Къуръаналда гІенеккуге, нужеца гъеб цІалулеб мехаль ахИ-хІур гъабе! Гъедин гъабуни нуж бергъине руго аварагасдаса» - абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббасица бицана: «Абужагълици абублеб букІана: «Гъев МухІаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан цІалулеб мехаль нуж гъесда сверун лъугъун, гъесул гъумералда цере чІун ахІде, гъес бицунеб жо гІадамазда рагІизе ва бичІчизе тоге» – абун.

27. Дица гъел капурал гІадамазда чІамизе гъабичІого теларо цІакъ квешаб гІазаб ва Дица гъезие жидер квешаб гІамалалда

* وَقَضَيْنَا لَهُمْ قُرْبَانَ فَرِيضًا لَهُمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿٢٥﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَآ تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾

فَلَنَذِقَنَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَشْرَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾

рекъараб жазаъги гъабичӀого теларо.

28. Гъеб квешаб гӀазаб буго Аллагъасул
 ۞ جَلَّالَهُ ۞ тушбабазе гъабулеб жужахӀалъул
 гӀазаб, гъеб жужахӀ буго гъезул даимго
 жаниб чӀолеб рукъ. Гъеб жазаъ жиде
 гъабула жидеца Дир аятазда ва Дир аварагъабазда
 ۞ عَلَيْهِ السَّلَام ۞ инкар
 кквей сабаблъун.

ذَٰلِكَ جَزَاءُ أَغْدَاءِ اللَّهِ النَّارُ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْآٰلِآٰتِ
 جَزَاءُ يَمَآ كَانُوا يَٰٓأَيُّهَا يَتَجَحَّدُونَ ﴿٢٨﴾

29. Къиямасеб къоялъ жужахӀалда
 жаниса капурзабаца абула:
 «Я нижер БетӀергъан! Дуца нижеда
 рихъизе гъаре ва нижеда цере риччай
 жидеца ниж къосине гъарурал
 гӀадамалги, женалги.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا رَبَّنَا الَّذِي
 أَصَلَّآنَا مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ جَعَلَهُمَا نَحْتًا
 أَقْدَامًا لِيَكُونَا مِنَ الْأَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾

Нижеца гъел нижер хӀагӀазда гъоркъги лъун мерхъина:
 гъездаса ццим босизе ва нижер раклал хӀалхъизе. Гъел
 жужахӀалъул гӀиналдаги рукӀине. Гъеб буго бищунго
 гӀазаб цӀикӀараб, жинда жаниб мунапикъзаби
 рехулеб жужахӀ. Кинабго жужахӀалъул
 агълуялъул гъан-ракъа бухӀараб, жиб махӀараб
 хъверд-рецӀги жинда жанибе чвахулеб.

30. ХӀакълъунго жидеца Аллагъасда
 ۞ جَلَّالَهُ ۞ иман лъурал, «нижер БетӀергъан
 Аллагъ вуго»-абун жидеца абурал, цинги
 Аллагъасе ۞ جَلَّالَهُ ۞ гӀибадат гъабиялда
 ритӀунги чӀарал – гъал гӀадамазда
 Аллагъасул ۞ جَلَّالَهُ ۞ рахӀалгъан малаикзаби
 рещӀуна ва гъез абула:

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا
 تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا
 وَلَا تَحْزَنُوا وَالسُّرُورَ بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ
 تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾

«Нуж хӀинкъуге ва нуж пащманлъуге! Нужее
 рохел буго алжаназул нигӀматаздалъун.
 Гъел алжанал руго дунялалда ругеб мехаль
 нужее къотӀи гъабун букӀарал»-абун.

Аллагъасе гӀибадат гъабиялда ритӀун
 чӀарал абураб рагӀи буго гӀараб мацӀалда
 бугеб «Истикъамат» абураб рагӀиялъул
 магӀна. Гъеб истикъамат абураб рагӀиялдаса
 мурад букӀуна унго-унгояб, хӀакъикъияб
 иман лъей ва гъеб иман лъеялда витӀун
 чӀей.

Жинда Аллагъ разильаяв ГӀумар асхӀабас
 минбаралде вахун вагӀа гъабулеб мехаль
 гъаб аят цӀалана цинги абун: «Нуж валлагъиги
 ритӀун чӀа Аллагъасул ۞ جَلَّالَهُ ۞ нухалда,
 гъесие мутӀигӀлъун, цинги нуж царал
 гӀадал пишаби гъарун гъеб нухдаса гъетӀаруге!» -
 абун. ХӀасанул Басриясги абулеб букӀана:
 «Я дир БетӀергъан Аллагъ! Мун вуго
 нижер БетӀергъан. Дуца нижее истикъамат
 къе!» – абун. Аллагъас ۞ جَلَّالَهُ ۞

жиндие истикъамат кьурав чи вуго жиндие бахьи буголъи цварав чи. Гьєб истикъамат жиндие кьурав чи Аллагъасе ﷻ гьабулеб гIбадаталъулъги, гьєсул лагъзадерилгун гьабулеб гIамалалъулъги Аллагъасдасан ﷻ хIинкъарав, гьєв разилъи тIалаб гьабулев вукIуна. Гьєсдасан хиянат бихьуларо, гьєреси рагIуларо, кьотIуе хилиплъи букIунаро. Божилъи гьабураб жоялъуль рекIкIги гьабуларо. Жиндирго напсалдасан Аллагъги ﷻ аварагги жиндие рокьулев вукIуна. Жиндирго напсалдасан жиндир диналъул вац тIаса вищулев, гьєсие лъикIлъи гьабулев вукIуна. Аллагъас ﷻ нильєе ризкъильун гьабеге гьаб истикъамат.

31. Ниж руго нуж дунялалда ругеб мехаль нужер гьудулзабилъун рукIарал, ахираталдаги ниж нужер гьудулзаби руго (вализаби руго) гьал алжаназда жаниб нужеє бокъарабщинаб жоги буго, нужеє гьениб жаниб нужеца тIалаб гьабураб ва нужер напсазе бокъараб жо бачIуна ва кьола.

نَحْنُ أَوْلَىٰ أَوْلِيَاكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي
الْآخِرَةِ ۗ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي
أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ ﴿٣١﴾

32. Гьєл киналго нигIматал руго Жив гурхIулев, жинца мунагьал рахчулев нужер БетIергъанас нужеє хIадур гьабураб гьоболлъи.

تَزُولَا مِنْ عَفْوَ رَجِيمٍ ﴿٣٢﴾

33. Жиндаса лъикIав чи шивха вукIинев жинца бищунєб рагIиялъул рахъалъан жинца Аллагъасул ﷻ диналде халкъ ахIулев чиясдаса.

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ
صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾

Жинца лъикIаб гIамалги гьабулев ва жинца абулев: «дун вуго Аллагъасе ﷻ мутIигIал, гьєсда тIубанго божарал гIадамаздаса»- абун. Жинца Аллагъасда ﷻ ахIи букIуна бищунго цебе жиндир лъикIаб гIамалалдалъун, хадуб жиндир рагIиялдалъунги. Гьєв чи вукIине ккола живго хIакъаб нухалда тIовитIаравлъун ва гьєб нухалда хьвадулевлъун.

ТпадегIанав Аллагъас лъабго сипат гьабун буго жинца Аллагъасул ﷻ диналде ахIулев чиясе:

1-жив иман лъун Аллагъасе ﷻ мутIигIлъарав вукIин,

2-жинца лъикIаб гIамал гьабулев вукIин

3-жинца цогидалги гьєб иман лъєялдеги лъикIаб гIамал гьабиялдеги ахIулев вукIин.

Цо гIалимзабаца абуна гьаб аят бугин жидеца как ахIулел чагIазул

хІакъалъуль бугеб абун. Гъеб жидер раґи ритґухъ гъабун хІадисалги рицана гъез.

34. ЛъикІаб гІамалги квешаб гІамалги цоцада рельеґун гъечІо, жиб кІиябго башадги гъечІо. Дуца, жинца квешаб гІамал гъабулев чиясул квешлџи нахџе чІвае лъикІаб гІамалалдалъун.

وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾

Ццим бахџи сабру гъабиялдалъун нахџе чІвае, ахІмакъав чи хІалимлџиялдалъун нахџе чІвае, дуе квешлџи гъабураб мехалъ гъелдаса тІаса лъугъун те. Гъал гІамалал дуца хъвадизе гъаруни дудехун жиндир туцманлџи бугев чи хІакълџунго жиндие мун вокъулев дур лъикІав гъудуллџун лъугъине вуго.

35. Гъаб берцинаб тІабигІат ва тІадегІанаб макъам шоларо жидеца сабру гъабулел гІадамазе гурони.

وَمَا يَلْقَاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يَلْقَاهَا إِلَّا أُولَٰئُوهَا عَظِيمٌ ﴿٣٥﴾

Жиндир напс куцарав, ццим бахџи жаниб къулчІиялдалъун, жиндие гъабураб къварилџи-зарал хІехъеялдалъунги. Гъеб макъам шоларо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие тІубараб бахџи буголџи къурав чиясе гурони.

36. Гъаб дуда амру гъабураб хІалалъ лъикІаб гІамалалдалъун квешаб гІамал нахџе чІвазе мун теларо абун, мун ццим бахџиналда вачине абун щайтІан дуда сверун лъугъани,

وَمَا يَزِيدُ عَنَّاكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾

дуца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цІаралдалъун цІунигъаре гъеб щайтІаналъул квешлџиялдаса. ХІакълџунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо раґІулев ва кинабго жо лъалев.

37. ТІадегІанав Аллагъасул хІалкІоґьялда жидеца тІоритІел гъабулел аятаздасан буго сордоги, къоги, бакъги, моцІги. Гъал киналго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ квегъун руго инсанасе мунпагІаталџе.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَلْبُلُّ وَالنَّهَارُ وَاللَّيْلُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُ لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدْ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾

Нужеца сужда гъабуге бакъалџе яги моцІалџе. Гъел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рижарал гъесул махлукъ. Нужеца сужда гъабе жинца гъел рижарав Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Нуж гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІбадат хас гъабулел ва бацІцІад гъабулел муъминзаби ратани нужеца гъесие гурони сужда гъабуге ва

цогидаб гИбадатги гьабуге.

38. Гьел капурзаби Аллагьасе **عَلَّامٌ**
гИбадат гьабизе чIухIани нужеца
гьельлур кIвар гьабуге. Гьеб чIухIиялълур
гIазаб гьезие букIине буго.

فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا قَالُوا لَنَبْنِيَنَّ عِنْدَ رَبِّكَ
يُسَيِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا
يَسْمَعُونَ ﴿٣٨﴾

XIакълълунго зобалазда ругел малаикзаби

Аллагьасе **عَلَّامٌ** тасбихI-сужда гьабулел руго рельедаги къадги.
Гьеб гИбадат гьабизе жал кIвахIалълуларо ва чIухIуларо.

Гьал (37-38) аятал цIалидал сужда гьабизе суннатаб буго.

Гьаб «Сурату Фуссилаталълур» хиралги бицун жинда Аллагь разильаяв МухIаммад ибну КагIбил Къуразиясдасан бицараб хIадисалда буго:
«Къурайшиязул сайид ГIутбат ибну РабигIатги гьесул гьалмагьзабиги КагIба рукълълур рагIдукъ гIодорчIун рукIана. Аллагьасул свалат салам лъеяв МухIаммад масжидалда жанив ун Аллагьасе **عَلَّامٌ** гИбадат гьабулев живго цохIого вукIана. Цинги гьев ГIутбатица абун: «Я къурайшиязул жамагIат! Дун иниц МухIаммадида кIалъазе ва гьесулгун цо-цо ишалъе къотIи гьабизе. Гьев разилъани гьес абураб жо нилъеца гьесие къела ва нилъ гьесул заралалдаса цIунаралълун рукIина» - абун. Гьесул «зарал» букIана гьел исламияб диналде ахIи ва гьел хъанчие лагълги гьабиялдаса нахъе чIвай. Гьеб заман букIана жинда Аллагь разильаяв XIамзатги Исламияб диналде вачIараб ва жидеда аварасул асхIабзаби къойидаса къойиде гIемерлълулел рихъараб.

Къурайшиял разилълун ГIутбат МухIаммадихъе **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ана ва гьесда аскIов гIодовчIун гьес абун: «Я дир вацасул вас! Дуда лъала мун нижеда гьоркъов лъикIаб тухумалълур, нижеца къадру-къимат гьабулев чи вукIин. Мун дур къавмалда цIакъ кIудияб амруги бачун вачIана, дуца жамагIатги бикъизе гьабун, гьел гIадамаз гьабулеб жоги дуца ахIмакъаб жолълун рикIкIунеб буго. Нижер Аллагьзабаздаги гIайиб чIвана дуца, нижер диналдаги гIайиб чIвана, гIарабиязда нижги къватIир чIвазе гьаруна. Къурайшиязда гьоркъов цо сихIручи ваккун вугин абун абизе гьелги тIамуна. Нижер церехун арал умумуз гьабураб жоялда инкарги ккуна дуца. Дица дуда цо чанго амру цебе лъезе буго, гьезул цонигияб дуца къабул гьабуладай абун балагьизе.

Цинги Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Бице, я Абал Валид, дун гIенеккизе вуго» - абун. ГIутбатица абун: «Я дир вацасул вас! Дуе гьеб мун жиндалълун нижехъе вачIараб жоялдалълун боцIи-мал бокълун батани, нижеца бакIарун дуе

гъеб къела, нижедаса бищунго бечедав мун вукІунеб хІалалъ. Дуде гъелдалъун хиралъи ва тІадегІанлъи бокъун батани нижеца мун нижер сайидлъун гъевила ва дуда гъикъичІого цониги ишги гъабиларо. Дуде ханлъи бокъун батани, нижеца мун нижер ханлъунги гъавила. Гъеб дуда бугеб жо иблисалъул зарал ва унти батани мун сах гъавизе нижеца тІабибал (врач) цІехела ва гъезие мухъги къела мун сах гъавуралъухъ» - абун.

Гъаб хабарги бищун ГІутбат чІараб мехалъ аварагас абуна: «Дур бищунеб жо тІубаниц, я Абал Валид!» - абун. Гъес «ТІубана»-ян абидал аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Гъанже мун дихъги Генеккеха!» - абун. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бисмиллагъи бахъун гъаб сурат цІализе байбихъана. Мугъалда нахъа квералги лъун гъесдаги Генеккун ГІутбатги вукІана. Жиндилъ сужда гъабулеб аяталда цвезегІан гъаб суратги цІалун, гъеб бакІалда суждаги гъабун, хадуб аварагас абуна: «Дуда рагІанаха, я Абал Валид, дица цІалараб Къуръан. Гъанже дуего бокъараб гъабе дуца!» - абун. ГІутбат тІадеги вахъун жиндир къавмалде аскІове ана. Гъев вихъарабго къавмалъги абуна: «Валлагъи, гъев ГІутбат нижеда аскІосан араб хІалалъ гъечІо, гъасул хІал хисун буго» - абун.

Цинги ГІутбатицаги абуна: «Дида МухІаммадица цІалараб жо рагІана. Валлагъи гъединаб калам дида жеги рагІун букІинчІо. Гъеб жо сихІру гъечІо, гъересиги гъечІо, шигІруги гъечІо. Я Къурайшиязул жамагІат! Нуж дир глакъдуйлъе мутІигІлъе! Гъев МухІаммадги, гъес гъабулеб ишги нилъеца жибго те (гъелда щибго дагІба-къец гъабуге). Валлагъи гъес бищунеб хабар гІадамазда рагІинчІого ва ракъалда тІибитІичІого рес гъечІо! Цогидал гІарабияз гъесие зарал гъабун (гъев чІвани) нилъедаса гъеб ши тІаса араб букІина. Гъев гІарабияздаса бергъани ва гъезда тІад ханлъун лъугъани гъесул ханлъи нужерги ханлъи букІуна, гъев хиралъиги нуж хиралъи букІуна, нужги гъев сабаблъун бищунго бахъи бугеб гІадамаллъун рукІуна» - абун. Цинги къурайшияз абуна: «Валлагъи, я Абал Валид, дуеги сихІру гъабун бугоха гъев чияс!» - абун. ХІадис ибну ИсхІакъица бицана.

39. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
гІаламатаздаса буго хІакълъунго дуда
ракъ бихъулеб букІин жиб бакъван,
жинда тІад хур-хер гъечІого, жиб
хІелун, гІодобегІанлъун бугеб гІадин.

Цинги Дица гъеб ракъалда тІаде цІад рещтІине гъабураб мехалъ гъеб цІакъ багъа-бачарула, жиб тамахлъун, борхунги бачІуна,

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا
أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي
أَحْيَاهَا الْمُحْيِي الْمَوْقِنُ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

жинда гIад херги бижула. ХIакълъунго гъаб хвараб ракъ жинца чIаго гъабурав Аллагъ ﷻ вуго жинца хварал гIадамалги чIаго гъаризе ругев. Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндир кинабго жоялда хIалкIолев, жиндир гъунар гуч бергъарав, жиндие бокъараб жо гъабизе щибго жоялъ жив нахъе чIваларев хан.

40. ХIакълъунго жидеца Дир Къуръан хисизе гъабулел гIадамал: гьельул магIна мекъи гъабун, рагIаби хисизе гъарун, хIукмуялда инкар ккун, гьел гIадамал Дидаса бальго хутIуларо. Дица гъезие гIазаб гъабизе буго. Жал жужахIалда жанире рехулел гIадамалищ лъикIал ругел, яги къиямасеб къоялъ жал щибго хIинкъиго гъечIого рукIунел гIадамалищ лъикIал ругел? Нужеца нужеего бокъараб гIамал гъабе, гъев Аллагъ ﷻ вуго нужеца гъабулеб кинабго гIамал жинда гьалев. Жив нужеда гIаде валагъун вуго, нужгун цадахъги вуго.

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحَدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ
عَلَيْنَا أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرًا مِّنْ يَأْتِي
ءَامِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾

41. ХIакълъунго жидехъе Аллагъасул ﷻ калам бачIараб мехаль гьелда инкар кколел гIадамазе цIакъ гучаб гIазаб букIине буго.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ
لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٤١﴾

ХIакълъунго гъаб Къуръан жиндир къадру кIудияб гIехъ буго.

42. Гьелда гIаде цониги рахъальан хис-
бас ва жиб батIул гъаби бачIунаро.

لَا تَأْتِيهِ الْبُطُلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ
تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

Гьелдаса щибго жо нукъсан гъабуларо,
гьелда гIаде щибго жо цIикIизеги
гъабуларо.

Гъеб Къуръан буго жив веццарав, жиндир хIикмат камилав
Аллагъас ﷻ рещтIине гъабураб калам.

43. Дур къавмалъул капурзабаца дуда
абулеб жо гъечIо, МухIаммад ﷺ,
дуда цере рукIарал аварагзабазда
гъезул къавмаз абураб жо
гурони.

مَا يُعَال لَكَ إِلَّا مَا قَدَّ قِيلَ لِّلرُّسُلِ مِن قَبْلِكَ
إِنَّ رَبَّكَ لَدُوٌّ مَّعْضُورٌ وَّ دُوٌّ عِقَابٍ أَلِيمٌ ﴿٤٣﴾

Гъезиеги гъабунуа дуе гъабураб гIадаб къварилъи. Дуца сабру гъабе,
дуе Аллагъас ﷻ къотIи гъабураб квербакъи букIине буго ва гьел
капурзабазе гIазабги гъабизе буго. ХIакълъунго дур БетIергъан
Аллагъ вуго жинца муъминзабазул мунагъал рахчулев ва жинда

гАсилгьарал гАдамазе жинца гАзаб гучаб гьабулевги.

44. Дица гьаб тЕхь гьабун букIараб ани гАжам мацIалда жиб цIалулеб Къуръанлъун, Маккаялъул мушрикаца абизе букIана: «Гьеб Къуръаналъул аятал нижее нижерго мацIалда баян гьарун рукIарал анищ!» - абун. Цоги гьез абилаан гIарабиязул аварагасда гIажамияб тЕхьищ рещтIине гьабулеб абун.

Дуца абе, МухIаммад صلى الله عليه وسلم, гьаб Къуръан буго жидеца иман лъурал гIадамазул ракIазе дарулъун ва гьел хIакъаб нухалда тIоритIулеб нурлъунги. Жидеца иман лъоларел гIадамазул гIундул гIинкъал руго гьеб Къуръан жидеда рагIиялдаса, гьезда гьаб Къуръаналъул тIоритIелги бихулеб гьечIо. Муъминзабазе гьаб Къуръан нур буго, капурозабазе бецIлбилъун буго. Гьел капурзаби руго жидеда рикIкIадаса ахIулеб гьаракъ рагIулел гIадамазда рельеъун: Жидеда гьаракъ рагIулел, амма ахIулеб жо (рагIи) бичIчуларел.

45. ХIакълъунго, МухIаммад صلى الله عليه وسلم, Дица Муса аварагасухьеге тЕхь къун букIана. Гьаб тЕхьалдаги цояз иман лъуна, цогидаз инкар ккуна.

Гьеб дуда рещтIине гьабураб Къуръаналда

дур къавмалъ инкар ккуна абун дуца ракI къварид гьабуге! Дур БетIергъан Аллагъас цебего гьабураб хIукму букIинчIеб ани гьел мушриказе гIазаб ахираталда гьабила абун, гьезие гIазаб гьабун тIубазе гьабилаан дунялалдаго. ХIакълъунго гьел капурзаби цIакъ щакдарулел руго гьаб Къуръаналъул амруялъулъ: Жидер гIакълу дагъаб букIун, ракIалги бецIал рукIун.

46. Жинца лъикIаб гIамал гьабурав чи жиндирго напсалъе лъикIлъи гьабурав чи вуго. Жинца квешлъи гьабурав жиндирго напсалъе квешлъи гьабуравги вуго.

Дур БетIергъан гьечIо, МухIаммад صلى الله عليه وسلم, жинца лагъзадерие зулму гьабулевлъун. Щивасул гIамалалда рельеъараб жазаъ гьабула: квешаб гIамал гьабуразе цохIо зарра гIадаб жоги гIаде цIикIкIизе гьабуларо. ЛъикIаб гIамал гьабуразе гIемерго лъикIлъи

وَأَوْجَعْنَاهُ نَزْءًا أَنَا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُضِّلَتْ آيَاتُهُ أَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِقَاءٌ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِيءَ إِذْ أَنبَاهُمْ وَقُرْ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَٰئِكَ يُنَادَوْنَ مِن مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤١﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ ۖ وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ سَبَقَاتٌ مِّن رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤١﴾

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ۖ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِّبَعِيدٍ ﴿٤١﴾

цикIкIIZE гьабула.

47. Къиямасеб къо кида бачIунеб цохIо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ лъала.

Жиндир тIегъалдаса (къвачIаялдаса)

къватIибе цохIо нихъил горо

бижуларо, цохIо цIуяб жо къинабги

лъугъунаро, цохIо тIинчI эбелалъул

чохъониса къватIибеги лъугъунаро

гъеб кинабго жо Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ лъалеб букIун гурони.

Къиямасеб къояль гъел мушриказда ахIараб мехаль: «Кире арал

нужер аллагъзаби, нужеца дидехун ширк гъабун жидее лагъльби

гъабурал»-абун, гъез жаваб гъабула: «Жакъа ниждуе мукIурлъулел

руго, нижер цониги чи гъечIо дуе шарик вуго абулел»- абун. Гъеб

къояль мушриказ инкар гъабула жидеца ширк гъабиялда, гъединго

жидее лагъльби гъабурал аллагъзабазги инкар гъабула гъел мушриказ

жидее лагъльби гъабиялда.

48. Гъел мушриказдаса рикIкIалъула

дуяналалда ругеб мехаль жидее лагъльби

гъабурал хъанчал.

Гъезда якъинго лъала гъанже жал

гъазабалдаса рорчIулареблъи, жидее лъутизе, рахчизе бакI

гъечIеблъиги.

49. Жиндир иман гъечIев чи Аллагъасдаса

جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие лъикIлъи гъарун

чIалгIунарев вуго:

кигIан гIемер бечелъи, сахлъи, лъимал-хъизан

жиндие Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ къуниги гъев цогиги бугеб анищ абун вукIуна.

Ва амма жинда цодагъабго къварилъи хъатIараб мехаль гъев

инсан жиндир хъул къотIун, сабру хун вукIуна. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ

рахIматалдаса хъул къотIула гъел рахIматал жиндие къурав чи Аллагъ

جَلَّ جَلَّالَهُ вукIин жинда лъаларев чиясул.

50. Гъеб къварилъи-заралги тIаса босун

хадубги Дица гъев чиясе нигIматал

къураб мехаль гъес абизе буго: «Гъаб

буго дир гъунаралдалъун дие швараб

нигIмат» - абун. Балагъазда сабру

гъечIолъиги, нигIматазда щукру

гъечIолъиги буго капурзабазул ва

* إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ

ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا وَمَاتَّحِمِلٌ مِنْ أَنْثَى

وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ

شُرَكَاءِى قَالُوا أَدْنَاكَ مَا مِتْنَا مِنْ شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾

وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ

وَوَضُّوا مَا لَهُمْ مِنْ مَّحْبِصٍ ﴿٤٨﴾

لَا يَسْتَعْرِزُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِن

مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَئُوسٌ قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾

وَلَيْنَ آدَقْنَاهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ

مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ

قَائِمَةً وَلَيْنَ تُرْجَعْتَ إِلَى رَبِّي إِنْ لِي عِنْدَهُ

لِلْحُسْنَى فَنَنْتَحِنَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا

وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾

мунапикъазул загъираб ва баянаб гАламат.

Хадубги гъев чияс абизе буго: «**Дида раклалде ккола Къиямасеб къо букИнего гъечИн абун. Нагагъ дун ахираталда Аллагъасде** جَلَّ جَلَّالَهُ **вуссине гъавуни хІакълъунго дие гъенибги лъикІлъи букИне буго**» - абун. Щибго лъикІаб гАмалги гъабичІого гъав ахІмакъасул хъул лъолеб буго жиндие ахираталдаги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ лъикІлъи гъабилин абун. Гъесул рагІи гъереси гъабун гІадегІанав Аллагъас абулеб буго: **БичасхІаги капурзабазда цІакъ рихъизе гъарила ва рицила жидеца дунялалда гъарурал къабихІал гАмалал, ва БичасхІаги дица гъезда цІакъ гучаб гІазабги чІамизе гъабила!**

51. Дица инсанасе нигІматал къураб мехаль гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ **шукру гъабиялдаса вуссунев вуго, Аллагъасе** جَلَّ جَلَّالَهُ **мутигІлъизеги чІухІулев вуго.**

гАмалкІодолъун, мегер кІичІун, гъаваялдаса воржунев чи гІадин вукІунев вуго. **Цинги гъесда цо къварилъи хъатІараб мехаль гъесда кинабго чІухІи кІочонеб буго ва жив гІемераб гъари-дугІа гъабизе лъугъунев вуго.** Гъаб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нигІматазда шукру гъабуларев чиясул гІабигІат: лъикІлъиялда вугеб мехаль Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ кІочон вукІуна гъев, къварилъиялде ккараб мехаль Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гурони кІанцІулеб бакІги батуларо.

52. Дуца мушриказда абе, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **нужеца дида бице гъаб** **нужеца жиб гъереси гъабулеб Къуръан** **Аллагъасул** جَلَّ جَلَّالَهُ **калам батани, гъелда** **нужеца инкарги кколеб бугони, нужер** **щиб хІалдай букИнеб абун?**

Нуж руго цІакъ квешаб къосиналъуль ва тущманлъиялъуль ругел гІадамал. **Гъединаяб къосиналъуль вугев чиясдаса квешав шив чиха вукІинев?!»** - абун.

53. Дица гъезда рихъизаризе руго гъаб **Къуръан хІакъаб калам букИналда** **гІоритІел гъабулел гІаламатал: жидеда** **сверухъ ругел зобал-ракъальуль ва** **гъединго жидерго напсазулъги.**

Гъел цІакъ кІудиял гІаламатал руго жидеца пикру гъабулел гІадамазе ва гъезда жаниб баянаб хІужа буго гъаб кинабго махлукъ бижарав Халикъ вукІиналда.

وَإِذْ أَوْعَدْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَجَّاجَانِيهِ
وَإِذْ آتَمَسَهُ الشَّرْفُ فَذُو دُعَاءٍ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ نُورٌ
كَفَرْتُمْ بِهِ مِنْ أَصْلٍ مِمَّنْ هُوَ فِي
شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾

سَرُّهُمْ وَأَيَّتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ
حَتَّى يَتَّبِعِينَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ
بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾

Гъев Халикъ жив цогояв Аллагъ جَلَّ جَلَّ вукѳиналда тѳорител гъбула гъеб махлукъалъул тадбир цакъ камилго гъабун букѳиналъ. Гъеб тадбир гъабулев чи кѳиго яги гѳемерал рукѳарал ани гъадианаб камилаб тадбир букѳинароан: якъинаб жо буго кѳиго яги гѳемерал гѳадамазул пикру ва мурад кѳидаго цохло хѳалалъ букѳунареблъи. Гъезул пикру цоцаде данде ккечѳеб мехалъ гъел цоцалъ къацандула. Гъеб дагѳба-къец ккараб мехалъ гъаб гѳаламалъул низам ва тадбирги бѳиххилаан. **Гъаб гѳаламалъул пикру гъабураб мехалъ гъел гѳадамазе тѳубанго баянлъизе, гъаб Къуръан хѳакъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَّ калам букѳин.** Гъел мушриказе дур Бетѳергъан Аллагъ гѳоларогонищ вугев нугѳлъун мун гъесул авараг вукѳин жѳидеда лъазе? Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّ вуго гурищ жѳинда кѳинабниги жо бѳихъулев ва лъалев? Гъез пикру гъабулеб гъечѳо Аллагъасул جَلَّ جَلَّ аятазул, гъезда бѳичѳулебги гъечѳо Аллагъасул جَلَّ جَلَّ калам.

54. Мун кантѳе, я гъав инсан!
Хѳакълъунго гъал мушрикал
руго жѳидеца ахират букѳиналда
иман лъоларого, гъенир жал

жѳидер Бетѳергъангун данде чѳивазе рукѳиналда бѳожуларого
щакдариялъуль. Дуда лъае, я гъав инсан, хѳакълъунго гъев
Аллагъ جَلَّ جَلَّ вукѳин жѳиндир гѳелмуялдалъун жив кѳинабго жѳоялда
сверун лъугъарав. Гъесда лъала капурзабазулги мушриказулги хѳал:
 гъез бицунеб хабарги лъала, гъабулеб гѳамалги лъала. Гъезие гъабѳизе
 хѳакъаб гѳазабги ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъабѳизе буго.

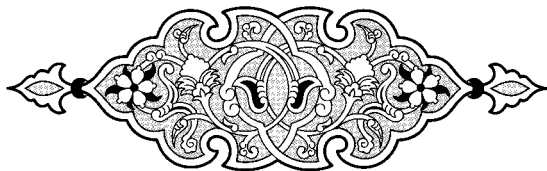
Аллагъасул جَلَّ جَلَّ тавѳикъалдалъун Сурату Фуссилаталъул таѳсир ва таржама хъван тѳубана.

Кѳинабго рещ ва щукру гѳадегѳанав Аллагъасе буго.

أَلَا إِنَّهُمْ فِي مَرِيئَةٍ مِّنْ لِّقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَّا يَنْهَوُا

بِعَمَلِهِمْ سَبًّا مِّمَّا يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأَهُلِّفُونَ

٥١

42. Сурагу Щүра

Гъаб сураталда жаниб аслияб куцалъ бицен гъабулеб буго Аллагъасул *جَلَّ جَلَّ* рисалаталъул ва гъесул вахлюялъулги. Сураталъул байбихъуда гъеб вахлюялъул ва рисалаталъулги Бетлергъанлъун жив вугев Аллагъасул *جَلَّ جَلَّ* бицун буго. Жинца расуллгун витизе бокъарав чи тIаса вицулев, гъесда инсан куфру-ширкалъул бецлгъиялдаса иманалъул нуралде вачунеб дин жинца вахлю гъабулев, жиндий зобалазул агълюялъ щибаб глужалъ тисбихI гъабулев, кинабго махлукъалъул Бетлергъанлъунги жив вугев.

Хадуб мушириказул хIал баян гъабун буго, гъезул рагIиялъул къабихIлгъиялъ зобал тIутIун ине гIагарлгъула абулеб буго. Гъеб къабихIаб рагIиги Аллагъасул *جَلَّ جَلَّ* лгъимал руго аби буго. Киналго расулал жиндалгун ритIулеб дин цохIо дин букIин баян гъабулеб буго. Гъеб динги Аллагъ *جَلَّ جَلَّ* цо гъавун, гъесие гIибадат бацIцIад гъаби буго, Аллагъасул расулаздаги *عَلَيْهِمُ السَّلَامُ* гъесул тIахъаздаги иман лгъей буго.

Къуръаналда инкар кколел, гъеб гъереси гъабулел гIадамазул бицун буго, ахират букIинги, хIисаб-мизан, жазаяъ букIинги гъереси гъабулезулги бицун буго.

Аллагъасул *جَلَّ جَلَّ* хIалкIолгъиялда тIоритIел гъабулел гъесул махлукъалгъулъ ругел гIаламаталги рицун Аллагъасе *جَلَّ جَلَّ* гIибадат гъабиялде ва гъесие мутIигIлгъиялде ахIулел руго.

Гъаб сураталда цIар лгун буго «Шураялгъул сурат» абун. Шура буго гIадамаца цоцалъ ургун, дандбан жидер дин ва дунял гъаби. Гъеб Шура бусурбабазул жамагIаталгъул бицунго кIвар бугеб иш букIиналда ишара гъабун буго гъаб сураталда жаниб бицараб жоялгъулгъи.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIа, мим.

حَمِّ

2. ГIайн, Син, Къаф.

عَسَقْ

ТIадегIанав Аллагъасда лгъала гъал хIарпаздалгун бугеб жиндир мурад.

3. ТIадегIанав Аллагъас дуда гъаб
Къуръан вахлю гъабураб гIадин, я
МухIаммад *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ*, Аллагъас *جَلَّ جَلَّ*

كَذَلِكَ يُوحِي إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

дудаги ва цогидал дудасан цере рукларал расулаздаги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ вахю гьабуна жиндир рисалат.

Жиндир гуч бергъарав, жиндир пишаялъуль хIакимияв вуго гъев Аллагъ ﷻ. Жинда жаниб пайда-хIикмат гъечIеб жо Аллагъас ﷻ гьабуларо, гъеб жинца хIукму гьабураб жо тIубазе жиндир гуч бугевги вуго.

4. Гъев Аллагъасул ﷻ **мулк буго зобал-ракъги, гъезда жаниб бугеб кинабго махлукъги. Гъев Аллагъ** ﷻ **вуго жив тIадегIанав ва кинабго кIодолъи ва ханлъи жиндие бугев.**

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٤﴾

5. Зобал хъвалхъун, тIутIун ине гIагарлъун рукIуна Аллагъасул ﷻ **кIодолъи, тIадегIанлъиялдаса хIинкъун; цоязда тIад цоял ругел гъел зобал.**

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهَا وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾

Цоги магIна гьабуна: Гъел зобал тIутIун ине гIагарун рукIуна гъаб ракъалда тIад ругел гIадамаз гьабулеб гIасилъи бихъун, мушриказ Аллагъасдехун гIунтIизе гьабулеб рагIи сабаблъун: Аллагъасул ﷻ лъимал руго, малаикзаби гъесул ясал руго абураб. **Зобалазда ругел малаикзабиги даимго Аллагъасе** ﷻ **тасбихI гьабулел рукIуна гъесие рецц гьабигун цадахъ. Ракъалда тIад ругел муъминзабазул мунагъал чуре абун Аллагъасда** ﷻ **гъарулелги рукIуна. Нуж кантIе, я гъал гIадамал! ХIакълъунго Аллагъ жинца мунагъал чурулев ва жив гурхIулев вуго.**

тIадегIанав Аллагъас жив гуч бергъарав, жиндир ханлъи ва къадру тIадегIанав, жиндие бокъараб амру тIубазе гъунар бугев БетIергъан Аллагъ жив вукIин бицун хадуб жиндир лагъзадериди хитIаб гьабулеб буго «Нуж кантIе!» - абун гъел жиндехун гIенеккизеги тIамун «Гъев гуч бергъарав ханлъун вугев Аллагъ» ﷻ **цIакъ гурхIулев ва тIаса лъугъунев вуго»** - абун. Гъаб аят цIаларав чиясул рекIелъ цохIю зарра гIадаб жо иман бугони гъев лагъ гIедегIизе ккела жинца тавбу гьабизе ва жив гурхIулев, жинца мунагъал чурулев Аллагъасде ﷻ **вуссун, гъесул ахIиялъе жаваб къун, гъев рази гъавизе яхI бахъизе. ЛъикIаб гIамал гъаби нахъе бахъизе гъаби буго цайтIаналь инсан махсароде кколеб бакI. ЛъикIаб гIамал «Метер гъабила» абураб рагIи инсанас абураб мехаль гъеб малIуналъул мугъ битIула, гъелъул ракI бохула, гъелъул тIолго черх лазат-рахIат щун хIалхьола. Инсанас тавбу гьабураб мехаль, гъев лъикIаб гIамал гъабиялде хехлъараб мехаль**

гъеб малгуналъул мугъ бекула ва гъеб «Вай! Вай!» - абун ахлулаго лъутун уна.

6. Жидеца Аллагъги **جَلَّ جَلَّالُهُ** тун, гъесие гъабулеб гИбадатги тун цоги вализаби жидее кколел Гадамал: Жидеца Аллагъасдехун ширк гъабун хъанчал ва цогидал жал аллагъзабилъун колел:

Гъезул гАмал жинда бихъулев, лъалев, гъеб гАмал хъван, цІунун нахъе толев вуго гАдегІанав Аллагъ. Мун гъечІо, МухАммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, гъезде гАде гАмурав вакил. Гъезда хІал гъабун хІакъаб Исламияб дин гъабизабизе. Мун вуго гъезухъе хІакъаб дин швезабулев расул. Гъез гъабураб гАмалалъул жазаъ жидее букІине буго щибго щаклъи гъечІого.

7. Дица дуда цере рукІарал аварагзабазде **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** вахІю гъабураб гАдин, дудаги гъаб Къуръан вахІю гъабуна, МухАммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**, жиб гАраб мацІалда цІалулеб гІехълун. Дуца гъелдалъун хІинкъи къезе киналго росабазул аслулъун бугеб

Маккаялъул агълуялъе, гъелда сверун ругел киналго росабазул агълуялъеги хІинкъи къезе: дунялалъул киналго рахъазде щун ва кинабго заманаялъ.

Щибго щаклъи гъечІеб Къиямасеб къо, букІине букІиналдалъунги хІинкъи къезе. Гъеб къоялъ Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالُهُ** иман лъурал гАдамал алжаналде ине руго, Аллагъасде **جَلَّ جَلَّالُهُ** инкар ккурал гАдамал жужахІалде ине руго. Гъеб кІиго гурони унеб бакІ гъечІо, гъелдаса хадуб гІоклаб хис-басги гъечІо. Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالُهُ** цІоб-рахІматалдалъун жидер рекІель иман букІарал, амма жидер мунагъал сабаблъун жужахІалде рехарал гАдамал къватІире рахъине гъарула, Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالُهُ** бокъарабІан мехаль жидее гІазаб гъабун хадуб ва гъел алжаналде лъугъине гъарула.

8. гАдегІанав Аллагъасе бокъарабани кинабго халкъ цохІо умматлъун гъабилаан: ЦохІо диналда гъарилаан. Гъебги Исламияб дин буго. Яги кинабго халкъ жал къосараллъун гъарилаан.

Кинниги Аллагъас **جَلَّ جَلَّالُهُ** жиндие бокъарал гАдамал жиндир рахІматалъулъ лъугъине гъарула. Исламияб диналда гІоритІун

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ قَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ ﴿٧﴾

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يَدْخُلُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٨﴾

алжаналде лъугъине гъарула. Жал Исламияб диналде рачинчлел зулмучагъазе Аллагъасул ﷺ глазабалдасан гьел цунулев вали вуклунаро ва гъезие квербакъи гъабулев цоги щивго чиги вуклунаро.

9. Гъаб амру гъадин бугониги мушрикаца Аллагъаги ﷺ тун цоги вализабийищ кколел ругел жидер алагъзабилъун?

أَمْ تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِهِ آوِيَاءَ فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

Гъез жидее квербакъи гъабила абун, шапагIат гъабила абун. Гъабуларо гъез шапагIат ва квербакъи. Жив цогояв Аллагъ ﷺ вуго киналго гIадамазул хIакъикъияв вали – гъесда буго кинабго амруялъул буссин. Гъев вуго жинца муъминзабазе квербакъулевги. Гъев Аллагъ ﷺ вуго жинца хварал гIадамал чIаго гъарулевги. Гъев Аллагъ ﷺ вуго жиндир кинабго жоялда хIалкIюльи бугевги. Гъедиनाव Аллагъаги ﷺ тун цоги вализаби цехолел гIадамал ахIмакъзаби рукIин хIакъаб жо буго.

10. Нуж жиндилъ хилиплъараб жоялъул хIукму гъаби Аллагъасул ﷺ Къуръаналде буссине гъабе ва гъесул расуласул ﷺ суннаталдеги буссине гъабе. Дуца къавмалда абе, МухIаммад

وَمَا أَحْتَلِفُ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿١٠﴾

ﷺ ; «гIал цере рехсарал гIадегIанал сипатал жиндие ругев Аллагъ ﷺ вуго дур БегIергъан. Киналго умуразулъ дир тавакал тIами буго гъев Аллагъасда ﷺ . Ва дида гIаде бачIараб кинабго амру буссине гъабиги гъев Аллагъасде ﷺ буго дир»- абун.

Гъаб рагIи буго мушрикаца Аллагъ ﷺ гурел цоги вализаби кколел ругельул гъезул рагIи ва гIамал тIубанго мекъаб букIин бичIчизе гъаби ва хирияв аварагас ﷺ жиндир кинабго амру цохIо Аллагъасде ﷺ буссараб букIин бицинги.

Муъминзабазул хIукму гъабизе унеб бакI Аллагъасул ﷺ калам Къуръанги хирияв аварагасул ﷺ суннатги букIуна. Динияб бугониги, дунялияб бугониги цониги масъала букIунаро жиндие Къуръан-хIадисалда рекъон хIукму гъабизе кIюлареб. Къиямасеб къо чезегIан халкъалъе къанунлъун (закон) ва дустурлъун (конституция) буго Хирияб Къуръан. Чан батIияб гIадлу хисаниги, щиб хIукумат ва улка-ракъ бугониги гъеб Къуръаналда жаниб далил ва хIужжа буго гIадамазул яшавалъуль, гъезда гъоркъоб ккараб хилап жиндалъун тIубазе гъабизе кIюлеб.

Ва амма гьeб Къуръаналь гьабураб хлукму билтълганхъизабизе ккани гьелъие къваригуна Исламияб хлукумат ва шарглияв имам. Гьeб кIиго жо гьечIебгIан мехаль Къуръанальул хлукму тIубазабизе кIоларо цакъго дагъал масъалабазуль гурони ва кIиявго дагIбадулав Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хIинкъарав муъминчи вукIун гурони.

Бусурбазуль гIемерисел щибго кIвар гьабичIого Аллагъасуль каламги тун, капурзабазуль хIакимасухъе унел руго хлукму гьабизе. Гьаб буго цакъ мекъаб гIамал гьев капурлъиялда хIинкъи бугеб! Аллагъасуль جَلَّ جَلَّالَهُ хIукмуялдагъун гурони хлукму гьабизе бегъуларо бусурманчияс. Гьeб хлукму тIубазе кIун гутIи гьесуль гIайиб букIунаро, амма капурзабазуль къануналда рекъон хлукму гьабурав чи капурчи вукIиналда гIагараб буго. Гьелъие Къуръанальул аяталги руго, хIадисалги руго. ЦIодорлъи гьабизе кколеб бакI буго гьаб! Дунял буго хеккого тIаса унеб рукъ. Гьаб дунялальул дагъабго заманаялъул маслахIатги тIаса бишун ахираталда абадияб гIазабалъуль кколеб гIамал гьабизе бегъуларо дагъабниги гIакъло бугев чияс!

11. Жинца зобалги ракъги бижарав вуго

гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ : Щибго мисал сурат гьечIого гьаб кIудияб гIалам жинца батизе гьабурав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ .

Нужее Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рурчабиги гьаруна нужерго напсаздаса. Гьединго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хIайваналги гьаруна бихъинал ва цIуял.

Гьелдалъун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужер насло бижизе гьабула ва хIайваналги гIемерлъизе гьарула. Гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ рельеъараб щибго жо гьечIо. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинда кинабго жо рагIулев ва кинабго жо жинда бихъулев.

Гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ рельеъараб жо гьечIо жиндир заталъуль (черхальуль), сипатазульги, пишабазульги. Къокъго абуни Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ рельеъарав гьечIо сунданиги.

12. Гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ кодоб буго зобалазулги ракъальулги ризкъи ва хазина. Гьес жиндие бокъарасе ризкъи гIатIидго къола, жиндие бокъарасе дагъ къунги тола.

ХIакълъунго Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинда кинабго жо лъалев ва кинабго жоялъе мустахIикъаб, маслахIат бугеб жо жинца

فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَسْتِهٖ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ يَكِلُ شَيْءٌ عَلَيْهِ ﴿١٢﴾

гъабулев.

13. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже динлгун гъабун буго НухI аварагасе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ динлгун гъабун букIараб ва дуде вахIю гъабураб дин. Гъединго Ибрагъм аварагасда عَلَيْهِمَا السَّلَامُ, Муса, Писа аварагасдаги عَلَيْهِمَا السَّلَامُ вахIю гъабун букIараб дин. Гъеб киназдаго васият гъабураб ва вахIю гъабураб дин буго нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIакъаб диналда чIа ва нуж къукъаби гъарун гъеб диналгунлукъ рикъаруге абун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абураб дин.

Киналго аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жиндалгун ритIараб дин буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гIабадат бацIцIад гъаби. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ амроги гъабун буго гъеб дин цIуне абун ва гъелда жаниб мекъаб, батIулаб, бидгIияб жо лгунгине тоге абунги. Гъел мушриказда цIакъ захIматлгун бихгун буго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гъел жинда ахIулеб дин. Жидер алагъзабиги реххун тун цо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагълги гъабизе бокулеб гъечIю гъезие. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие вакъарав чи вачуна жив разияб диналде ва гъеб диналда жинца тIовитIула жинца иманги лгун, тавбоги гъабун исламалда вачIараб чи. Гъесие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ квер бакъи гъабула гъеб исламияб диналда витIун чIезе.

14. Гъел гIадамал жидер диналгунлукъ рикъаричIю жидехъ аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIун гъез баянал хIужабиги рихъизе гъарун хадур гурони. Гъел рикъариялъе сабабги букIана цоцадехун бугеб хIалхгублги ва тушманлги.

Жидехъе расул вачIараб мехаль цо гIадамаз гъесда иман лгуна ва гъев ритIухъ гъавуна. Цогидал гъесда инкар ккун чIана. Гъесда инкар кквеялъе сабаб букIана гъев расуласдехун хIал хгублги ва тушманлги гъаби. Жидер ханлги, кIодолги тIаса ине бокичIого, яги гъев расул жидедаса гIодогIанлгун вихгун гъесда нахърильлгине чIухIун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цебего гъабураб къотIи букIинчIеб ани хIисаб-мизан ва жазаб ахираталда гъабизе буго абун гъел гIадамазе дунялалдаго гIакъуба-гIазаб гъабилаан. Гъеб Китабияб агълуялгун хадусел умматалги, жидеца гъеб тIехъалда гIамал гъаби умумуздаса ирсалъе босун бугониги, жидер диналгунлукъ цIакъ щакдарулел руго. Жидеца тIобараб иманги лгюлеб

* شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا
وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ
إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا
الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ
مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ
وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾

وَمَا تَقْرُؤُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعْيًا
بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى
أَجَلٍ مُسْتَقَرٍّ لَفُضِّى بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورُوا
الْكُتُبَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِمَّنْهُ
مُرِيدٌ ﴿١٤﴾

гьчю, жидеда гьб тӕхьалъул хӕкъикъатги лъалӕб гьчю: Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рещтӕне гъабураб хӕлалъищ гьб бугеб, яги хис-бас гъабунищ бугеб.

Гъаб ахирияб рагӕиялъе цоги магӕна гъабуна: «Китабияллъун ругел ягъудиял ва насраниял Мухӕммадил صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва Къуръаналъул амруялъулъ шақдарулел руго»-абун. Гьесда нахърильӕине мутӕгӕлӕулел гьчю жидер тӕхьалда бицен гъабурав хӕкъав авараг гьев вукӕн лъалӕб бугониги. Жидеца абулӕб буго: «Гьев гӕрабияв вуго, нижер тӕхьалъ бицен гъабурав авараг Баунисраилазул вукӕне ккола»-абун.

15. Дудаса церехун ругел умматал жидер диналъул амруялъулъ хилипӕлун ругельул дуца гьел киналго ахӕ Мухӕммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиб битӕараб, бацӕладаб исламияб диналда. Гьел Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналда ахӕиялъулъ мун витӕнги чӕа дуда амро гъабураб хӕлалъ, мун нахъ вильӕунге гьел гӕадамазе бокъараб жоялда.

Мушказда гӕнеккун Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавиялда халкъ ахӕи тоге, гьезул хъанчазде гӕийиб чӕвайги, гьезул ширк батӕлаб букӕн бицинги тоге!

Дуца абе Мухӕммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Дица иман лъун буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рещтӕне гъарурал киналго тӕхъазда ва гьел жидехъе къурал расулаздаги. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дида амро гъабун буго дица хӕукму битӕн гъабе абун дида аскӕр хӕукму гъабизе рачӕарал гӕадамазе, гьел шиб диналда ругониги. Насраниязул ва ягъудиязул динал руго цояз цоязда инкар кколел. Исламияб дин буго киналго аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَام ва киналго тӕхъазда иман лъолӕб, гьел ритӕхъ гъарулӕб.

Цогиги дуца абе Мухӕммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Тӕдегӕнав Аллагъ вуго нужерги нижерги бетӕргъан. Нижеца гъабураб гӕамалалъул жазаъ нижее гъабизе буго, нужеца гъабураб гӕамалалъул жазаъ нижее гъабизе буго. Нужедаги нижедаги гьоркъоб нильеца чӕзе гъабизе ккараб хӕужжа-далилги гьчю. Хӕкъабги бутӕлабги жо Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ батӕа гъабун буго ва гьб загъираб ва жиб баянабги буго. Нужеца гьелда инкар ккуна абун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хӕукму къадарги хисуларо. Ниль киналго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ данде гъаризе руго ва нильер ахирияб русулӕб бакӕги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хӕукмуялда буго»-абун.

Гъаб аяталъул хӕасил буго: хӕкъаб жо загъирлъун хадуб гьелда инкар

فَإِنَّكَ فَادَعُ وَأَسْتَقِمَّ كَمَا أُمِرْتُ وَلَا
تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ ءَامَنَّا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ
مِن كِتَابٍ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ رَبُّنَا
وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْنَا كَرِهْنَا
حُجَّةً بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ اللَّهُ يَجْمَعُ
بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

ккун чIарал гIадамазе хIужжа-далил бачиналдаса щибго мунпагIат букIунаро, гьездехун гьабулеб дагIба-къецги щибго хайир гьечIеб, заман гIадада хвезе гьаби ва напсги, хIалги сваказаби букIуна. Гьаб хIалалда ккараб мехаль муъминзабазе лъикIаб буго кинабго амро Аллагьасда ﷺ тIамун тей, гьесда таваккал тIамун, гьесда дугIа ва хIели гьабун рукIин.

Гьаб аяталь бицен гьабулеб заман буго жакъа нильеда бихьулеб заманги. Кинабго батIулаб жо бергьун буго, гьельие квер бакъи гьабулел гIадамалги гIемерлъун руго. ХIакъаб диналда жидеца ахIулел, Аллагьасул ﷺ диналъе квер бакъи гьабизе бокъарал ва гьеб дин гьаб ракъалда букIине гьабиялъе ургьулел муъминзаби ракъалда тIаса тIагIине гьаризе къасд гьабулеб буго. Кинабго къварилъи ва квешлъи гьезул балагьлъун рикIкIунеб буго. Аллагьас ﷺ жидеда щим бахьун тIаде риччарал гIазабалги муъминзабазул гIайиблъун толеб буго.

Ва амма нужеда лъае я гьал муъминзаби: «ХIакъаб жоялда чIарал гIадамал кинабго заманаялъ дагьал рукIана, гьезул тушбабиги гIемерал рукIана. ТIадегIанав Аллагьас ритIарал аварагзабазеги عَلَيْهِ السَّلَام гIемераб къварилъи ва гIазаб гьабуна. Гьезда: гьерсихъаби руго нуж, сихIрочагIи руго абуна. Нуж сабаблъун нижее баракат гьечIолъи шолеб бугин нуж нижеца чIвазе ругинги абуна. Гьел аварагзабаца عَلَيْهِ السَّلَام жидеда тIад къараб рисалат умматалъухъе щвезе гьабуна, жидеде бачIараб къварилъиялда саброги гьабуна.

Гьедин бачIун буго нильехъе гьаб исламияб дин ва Аллагьас ﷺ ниль хира гьарун ва кIодо гьарун руго гьаб диналда жиндир цIобалдалъун ниль рачун. Гьаб Аллагьас ﷺ нилье гьабураб кIудияб цIоб рахIматалда данде нильеца гьабизе кколеб щукру буго гьаб хIакъаб дин цIунулеллъун ва гьеб цебехун бачунеллъун ниль рукIин. Гьеб бигъаяб амро гьечIо. Гьеб нух буго Аллагьас ﷺ цIакъго хира гьарурал, жинца тIаса рищарал муъминзабазе гурони жиб бигьалъулареб.

Гьел муъминзабазе кинабгIаги захIмалъи букIунаро Аллагьасул ﷺ диналъе гIоло рухI кьезеги, гIакъуба къварилъи хIехъезеги. Гьел муъминзабазда жидеда щвараб къварилъи бихьула Аллагьасул ﷺ рахъалъан жиде бугеб рахIматлъун. Гьезда якъинго Аллагь ﷺ лъала ва гьев Аллагь ﷺ разилъи гуреб кинабго жо жиб батIулаб ва гIададисеб букIинги лъала.

Вехъас бачун унеб гIиял рехъенгIадин ахIмакъго, бецго хъвадизе бегьуларо гIакъилал гIадамал. Инсанас пикру гьабизе ккела жив лъица вижун вугев, лъица хьихьун вугев ва щиб жоялъе жив вижун вугев абун. Инсанас гIибадат гьабиялдалъун яги гьабичIого теялдалъун Аллагьасе

جَلَّ جَلَّالَهٗ бугеб щибго асар гьечӀо. Гьеб гӀибадат гьабиялдалъун инсан абадияб ахираталда алжаналъул агьололъун лъугьуна. ГӀибадат гьабизе чухӀарав чиги абадияб гӀазабалъул рукълъун бугеб жужахӀалъуве лъугьине гьавула.

Инсанасда раклӀалде ккезе бегьуларо, дица иман лъуна абураб рагӀиялдалъун жив алжаналда ине вугин абун. ПӀадегӀанав Аллагьасул гӀадат буго жиндие рокьарал муъминзабазул хӀал бихьи гьабубеб гьезда гӀад батӀи-батӀиял къварилъаби риччан. Гьелдалъун жегиги гьезул даража-макъам ПӀадегӀанлъизе ва жиндир цогидал лагъзадериде щере гьел тӀокӀ гьарун гьездалъун жиндир алжанал берцин гьаризе. Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهٗ диналъе гӀоло цохӀо рагӀиги абичӀого, цохӀо хӀетӀе-квералда заз къараб гӀадаб къварилъи жидедаги щевчӀого рехъалъе чахъаби гӀадин хьвадулел гӀадамалги, Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهٗ диналъе гӀоло гӀумру къезе хӀадурал гӀадамалги цоцаде рашад рукӀунаро.

Аллагь جَلَّ جَلَّالَهٗ разилъи бокьарав чияс гьев разилъулеб гӀамал гьабизе ккола. Аллагь جَلَّ جَلَّالَهٗ разилъулеб гӀамалалъул бишунго ПӀадегӀанав буго Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهٗ диналъе гӀоло жинца боцӀиги, рухӀиги къей, гьаб амру бичӀӀа нужеда я гьал бусурбаби! Нужее бокьун батани Аллагь جَلَّ جَلَّالَهٗ разилъиги, абадияб алжанги, нужеца лъазе гьабе Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас ва гьесул хириял асхӀабзабаца хьвадизе гьабураб нух. Гьеб нухалъ хьвадизе Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهٗ нилъее тавпикъ гьабеги.

16. Жидеца Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهٗ диналдаса

гӀадамал нахъе чӀвалел, гьеб дин цо

гӀадамаз босун бугеб мехаль гьеб дин

гьересиги гьабулел, гьал гӀадамазул

гӀамал гӀадада хвараб букӀуна ва

гьезул хӀужжаги Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهٗ аскӀоб батӀулаб букӀуна. Гьезда

Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهٗ ццим бахьи шола, ахираталда гьезие гучаб

гӀазабги букӀуна. Гьаб аят рештӀине гьабуна Бануисраилазул цо

къукъаялъ исламияб диналдаса гӀадамал нахъе чӀвазе къасд гьабураб

мехаль.

17. ПӀадегӀанав Аллагь вуго жинца гьаб

Къуръан рештӀине гьабурав хӀакъаб

диналдалъун.

Жинца битӀараб гӀадло ва рацӀцӀалъиги

рештӀине гьабурав. Дуда лъаларо я гьав инсан, кънямасеб къо

цӀакъ гӀагарлъун батизеги бегьула. Гьельие хӀадурун вукӀа, гьеб

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا

أَسْتَجِيبَ لَهُمْ وَحَبَّاهُمْ دَاحِضَةً عِنْدَ رَبِّهِمْ

وَعَلَيْهِمْ عَذَابٌ وَأَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾

وَالَّذِينَ أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَاتِ

وَمَا يَذْرُوبُكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾

кьояльул гІазабалдаса хІинкьун вукІа!

18. Гьєб кьиямасєб кьо хєхго бачІин тІалаб гьабула гьєлда иман льоларел капурзабаца. Гьєз абула: «Кида гьєб букІине бугєб?»-абун. «Хєхго бачун вачІа мун гьєб гІазаб»-ян абула.

Жидєца иман льурал гІадамал гьєб

кьиямасєб кьояльул гІазабалдаса

хІинкьун рукІуна ва гьєзда льала гьєб кьиямасєб кьо ва гьєниб бугєб гІазаб, хІакьаб амро букІин.

Мун кантє, я гьав инсан! ХІакьльунго кьиямасєб кьоялда божичІого гьєльул хІакьальуль дагІба-кьєц гьабулел гІадамал цІакь рикІіадаб кьосинальуль ругел руго.

19. Падєганав Аллагь жиндир

лагьзадерие льикІлти гьабулєв, жиндие

гьєл рокьулєв ва гьєзда жив гурхІулєв

вуго.

Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокьарав чиясе гІатІидаб, гІємераб ризкьиги кьола. Гьєв Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вуго жив гучав, жиндие бокьарб жо бокьухьин гьабизє кІолєв. Жив кинабго жоялдаса бергьунєвги вуго.

20. Жинца ахиратальун льикІлти бокьун гІамал гьабулєв чиясе Дица ахиратальул льикІлти цІикІкіне гьабила, дунялалда гьєсие тавпикьги гьабила льикІаб гІамал гьабизє.

Жиндие дунялальул боцІи бокьарав чиясе Дица гьєбги кьола. Амма гьєсие ахираталда щибго льикІлти букІунаро. Гьєсие цохІого дунял бокьун букІиналь жив ахиараталда щвараб мехаль цІакь мискинав, хьаркІасав чильун ватула жиндир щибго льикІаб гІамал гьєчєв.

21. Гьєл мушриказе жидєца дин льолел,

гІахьал чагІийиш ругел? Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ

льєчєб ва Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ жинда рази

гьєчєб шаргІ льолел алагьзабийищ

ругел гьєл мушриказул? ГьєчІо

гьєзие шаргІ льолєв чи цохІо Аллагь

جَلَّ جَلَالُهُ гурони. БєтІєргьан Аллагьасул

يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا
وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ

أَنَّهَا الْحَقُّ الْآلِآنَ الَّذِينَ يَمَارُونَ فِي

السَّاعَةِ لِفَى ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ

الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي

حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ

مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ أَشْرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ

مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَضْلِ

لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ

عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢١﴾

хІукму букІинчІебани: жазаъ ахираталда гъабила абураб; гьел мешриказе дунялалдаго гІазаб гъабизе букІана.

ХІакълъунго жидеца купру-ширкалдалъун напсазе зулму гъабулел гІадамазе ахираталда гучаб жинца унтизабулеб гІазаб букІине буго.

22. Дуда капурзаби рихъизе руго, я гъав инсан, ахиратада жал цІакълъинкъараллъун, дунялалда жидеца гъабураб гІамал сабаблъун ва амма гъеб гІазаб гъезие гъабизе букІин хІакълъаб амро буго. Жидеца иманги лъун лъикІаб гІамалги гъабун хъвадарал муъминзаби алжаназул ахазукълъахІаталда, лазаталда рукіне руго.

Гъезие Аллагълъасда جَلَّ جَلَّالَهُ اسкІоб жидеца бокълъанщинал нигІматалги руго. Гъаб буго цІакълъа кІудияб цІоб рахІмо ва лъикІагІиялда кверщел бати.

23. Гъл алжаналлъул абадиял нигІматал руго гІадегІанав Аллагълъас жинда иман лъун лъикІаб гІамал гъабун хъвадарал гІадамазе кълъоги гъабурал. Дуца гьел мушриказда абе МухІаммад جَلَّ جَلَّالَهُ: «Дица нужедасан узра-мухълъаб гъабулел гьечІо Аллагълъасул рисалат нужехъе швезе гъабунин абун.

Дица гъарулел буго гъаб рисалат швезабизе дие ква-квал гъабуге абун нилъеда гьоркълъоб бугеб гІагарлъиялъул хІакълъа цІунунгІаги»-абун.

Аллагълъасул свалат салам лъеяв аварагасда Аллагълъас جَلَّ جَلَّالَهُ амро гъабулел буго дуца гьел Къурайшиязда абе абун: «Нилъеда гьоркълъоб бугеб гІагарлъиялъул хІакълъа цІунунгІаги нужеца дун Аллагълъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рисалат тІубазе те, дие нужеца квер бакълъи гъабулел гьечІони квал-квалгІаги гъабуге абун. Гъаб буго исаламаллъул байбихъараб заман. Хадуб гьел Къурайшаца аварагасул جَلَّ جَلَّالَهُ дагІват тІибитІулел бихъидал ва гьесда хадур гІадамалги лъугІиндал цІакълъого гьесие кълъварилълъи гъабизе бай бихъана.

Цинги Аллагълъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьел Къурайшиязе хІинкълъи кълъел аятал рештІине гъаруна. Гъаб «гІагарлъиялъул хІакълъа цІуне»-абураб рагІиялъе цоги магІна гъабун гІалимзабаца: Нужеца дир гІагарлъиялъул адаб

تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا
كَسَبُوا وَهُمْ وَقَعُ بِهِمْ ۗ وَالدِّينَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْحَاتٍ
الْحَيَاتِ لَّهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ
ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

ذَٰلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهَ عِبَادَهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَشْتَكُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا
إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ ۗ وَمَن يَقْرَفْ حَسَنَةً
نَّزِدْنَا لَهُ فِيهَا حَسَنًا ۗ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾

Хурмат гъабе, гъезие лъикІлби гъабе ва гъезда нахърильлѣ абун. Гъеб маГна гъабиялѣ сабабги буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб сахІихІаб хІадис: «*Дица нужее толеб буго кІиго кІудияб амро: Аллагъасул ﷺ калам Къуръан ва дие хирияб дир агълоги. Гъеб кІиябго цоцадаса батІалъизе гъечІо къиямасеб къоялѣ дица шафагІат гъабулеб хІавзалда гъелги дунги данделъизегІан*»-абун. Хирияв аварагасул ﷺ агъло боки авараг ﷺ вокьи букІуна, гъесул агълоялда щим бахъи аварагасда ﷺ щим бахъи букІуна. **Жинца лъикІаб гІамал гъабурав чиясе Дица ажро цикІкІине гъабун къела. ХІакълъунго ГІадеГіанав Аллагъ жинца муъминзабазул мунагъал чурулев вуго, жиндие гІагІат гІибадат гъабурал гІадамазе ажро-кири цикІкІине гъабун жинца шукру гъабулевги вуго.**

24. Гъел мушрикаца абулеб буго: «*МухІаммадица ﷺ жинцаго ургъун къуръан цІалулеб бугин ва Аллагъасда ﷺ гІунтІизе гъабун гъересиги бицунеб буго*»-абун. Гъел мушрикал руго жидеца гъереси бицунел гІадамал.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِنْ يَشَاءِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾

Мун вукІаравани МухІаммад ﷺ, дуца гъереси бицунев Аллагъас ﷺ дур ракІалда гІад мугъруги чІван мун щибго жо бицине кІоларев гъавилаан. Аллагъ ﷺ вуго жинца батІулаб жо хвезабулев, гъеб ГІаса ине гъабулев. Гъедин ГІаса ине гъабула мушриказул гъереси. Аллагъас ﷺ хІакъаб жо чІезеги гъабула жиндир Къуръаналдалъун. Гъедин дуца цІалулеб Къуръан жиб лъидаго хвезабизе кІолареб буго. ХІакълъунго Гъев Аллагъ ﷺ вуго жинда лъалев гІадамазул ракІазда бугеб жоги. Мушриказул рекІель бугеб купру-ширк Аллагъасда ﷺ лъала ва гъезие жидер гІамалалда рекъараб жазаъ гъабизе буго.

25. ГІадеГіанав Аллагъ вуго жинца лагъзадерил тавбо къабул гъабулев. Жинца гъезул квешал гІамалал ГІаса лъугъун толев. Гъев Аллагъасда ﷺ лъала нужеца гъабулеб кинабго гІамалги.

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾

26. Аллагъас ﷺ жидеца иман лъун лъикІаб гІамал гъабулел муъминзабазул дугІаялѣ жавабги гъабула, гъез гъараралда гІадеги цикІкІине гъабун лъикІлби кьола

وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَأَلْكَفُرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾

жиндирго цлобрахІматалдалъун.

Жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ гьесул расуласдаги инкар ккурал гПадамазе жинца унтизе гьабубеб гучаб гІазаб букІине буго.

27. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир киналго лагъзадерие ризкъи гІагІидго, тІибитІун къолеб букІараб ани гьел гПадамаз ракъалда пасалъи ва зулму гьабизе букІана. Киниги

* وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ بِنَزْلِ بِقَدَرٍ مَّا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٧٧﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир ризкъи рештІине гьабула жиндие бокъухъин.

ХІакълъунго Гъев Аллагъ гَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинда лагъзадерил хІал лъалев. Гъезул загъиралги бальгоялги гІамалал жинда лъалев ва рихъулев вуго гІадегІанав Аллагъ.

28. Гъев Бетергъан Аллагъ вуго жинца гПадамазул хъул къотІун хадуб гъезие рахІматалъул цІад рештІине гьабубев ва гьелдалъун жиндир рахІматги ракъалда тІибитІизе гьабубев.

وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْمَغِيثَ مِنْ بَعْدِ مَا أُقْطِعُ أَوْ يُنْشَرُ رَحْمَتَهُ، وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٧٨﴾

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго лагъзадерил киналго хІалазул жинца тадбир гьабубев гъезул Вали. Жив вещаравги вуго жиндир нигІматаздакъун ва цлоб рахІматалдалъун.

29. гПадегІанав Аллагъ цо вукІиналда ва гьесул хІалкІюльбиялда тІоритІел гьабубел гІаламатаздаса буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ зобал ракъал

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتِّينَ يَوْمًا وَهُوَ عَلَىٰ جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿٧٩﴾

рижи, гьел зобал ракъалда жаниб тІибитІараб рухІчаголъи бижиги.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гьеб кинабго рухІ бугеб жо жиндие бокъараб мехаль данде гьабизе кІолебги вуго. Гъедин бугелъул къиямасеб къояль хІисаб-мизан ва жазаъ гьабизе гПадамал гІаде рахъине гъари Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ цІакъ бигъаяб иш буго.

Гъаб аяталда бицараб жоялдаса далил бачун цо гІалимзабаца абуна гъаб ракъалда гІад гурегги цогиги планетабазда чІаголъи букІине бегъулин абун. Пелмияб цІех-рехалдалъун Марс абубев планетаялда чІаголъи бкІине бегъула абун абуна дунялалъул гІелмуялъул гІалимзабаца. Ва амма цогидал планетазда инсан вати цІакъго цІакаб жо буго. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъев инсан гъаб дунялалда вижарав, гъенив холев, ахирги гъаб ракъалдалдаса чІаго гъавун ахираталдаги гъаб ракъалда гІад

вукӀунеблӀи бицун буго. (суратул АгӀраф 25 аб. аят).

30. ДуњялалӀул рукӀоб нужеда шолеб
цо-цо кӀварилӀи буго нужерго гӀамалал
сабаблӀун бугеб. ГӀемерисеб нужер
мунагӀ АллагӀас جَلَّ جَلَّالُهٗ тӀаса лӀугӀунги
тола.

وَمَا أَصْبَرُكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ
وَيَعْتُوا عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾

Щивав инсан жиндир мунагӀ лӀугӀанщинахӀе гӀелда данде жазаб
гӀабулевлӀун вукӀаравани гӀаб ракӀалда тӀад чӀагӀояв чигӀо хутӀилароан.
АллагӀ гӀурхӀулев вукӀун гӀес мунагӀазде данде гӀакӀуба хех
гӀабуларо; тавбо гӀабизе, лӀикӀаб гӀамал гӀабизе рес кӀола жиндир
лагӀзадерие.

31. Нуж АллагӀасдаса جَلَّ جَلَّالُهٗ рорчӀулел,
гӀесул гӀазабалдаса лӀутулел гӀечӀо гӀаб
ракӀалда тӀед ругеб мехаль кир нуж
ругониги. Нужее гӀев АллагӀ гӀурев
цогӀи вали ва жинца квер бакӀи гӀабулев чигӀи гӀечӀо.

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾

ДуњялалӀул рукӀор муӀминзабазда шолеб унта-шокӀлӀи ва
цогӀидаб кӀварилӀи букӀуна гӀезул мунагӀгал чуриялӀе сабаблӀун,
аварагазабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ шолеб кӀварилӀи букӀула АллагӀас جَلَّ جَلَّالُهٗ гӀезул
даража-макӀам тӀадегӀан гӀабиялӀе сабаблӀун капурзабазда шолеб
кӀварилӀи букӀуна гӀезие дуњялалда гӀазаб гӀабилӀун.

32. ТӀадегӀанав АллагӀасул гӀаламатаздаса
руго ральдада тӀад хӀвадулел мугӀрул
гӀадал кӀудиял гуми.

وَمَنْ آتَيْنَاهُ الْجُورَ فِي الْبَحْرِ كَالَّذِي أُعْتِمِدَ ﴿٣٢﴾

33. ГӀев АллагӀасе جَلَّ جَلَّالُهٗ бокӀани
жинца гӀури чӀезе гӀабила, цинги
нужер гуми гӀеб ральдалда тӀад чӀун
хутӀила.

إِنْ يَشَاءُ يُسَكِّنِ الرِّيحَ فَيَظْلِمَنَّ رَوْكِدَ عَلَى
ظَهْرِهِ فَإِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٣﴾

Доб мехаль гуми гӀуриялӀул кумекалдалӀун хӀвадулел рукӀиналь
бачараб мисал буго гӀаб. Ральдалда тӀад гуми хӀвади, гӀез ГӀемерал
гӀадамалги, бакӀаб кӀайиги баччи пикру гӀабулел чӀагӀазе гӀураб
вагӀза ва гӀаламат букӀана. ЖакӀа цӀакӀьго кӀудиял гӀаламатал загӀираб
мехаль гӀеб мисал гӀитӀинаб жолӀун кӀолеб буго. ХӀакӀлӀунго гӀаб
рехсараб жоялӀулӀги АллагӀасул جَلَّ جَلَّالُهٗ хӀалкӀолӀьялда тӀоритӀел
гӀабулел гӀаламатал руго жидеца балагӀазда гӀемер сабро гӀабулел
ва нигӀматазда гӀемер шукру гӀабулел муӀминзабазе.

34. АллагӀасе جَلَّ جَلَّالُهٗ бокӀани гучаб
гӀуриги бахӀун гӀеб гама ральдалӀе

أَوْ يُوقِفَهُنَّ بِمَا كَسَبْنَ وَأَعْيَفَ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾

гъанкъизе гъабизеги бегъула гъеб гамида гІад ругел гІадамазул мунагъал ва гІасилъаби сабаблун.

Амма Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гІемерал мунагъал гІаса лъугъун тола ва гъел гІадамал ралъдалъ гъанкъиялдаса хвасар гъарула.

35. Ралъад багъаризе гъабун гама

وَيَعْلَمُ الَّذِينَ يُخْلِفُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ

гъанкъиялда гІагар гъабула Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Къуръаналда

فَقِيصٍ ﴿٣٥﴾

инкар кколел гІадамазда лъазе

жидеес Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса рорчизе бакІ гъечІеблги.

Цинги жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун цохІо гъесда ахІиги базе жал хвасар гъаре абун.

36. Гъаб дунялалда нужеес къураб

فَمَا أَوْفَيْتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّعُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ

боцІи-мал ва цогидаб нигІмат гъеб буго

اللَّهِ خَيْرٌ وَأَنْتَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ

дунялалъул рукъоб букІунеб чІаголги,

يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾

жиб хехго гІаса унеб.

гІадегІанав Аллагъасда аскІоб бугеб

ажро кири ва гъев разилги жиб даимго нахъе хутІулеб кІудияб

лъикІлги буго. Гъеб лъиклги буго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

иманги лъун гъесул расуласда нахъги рильлъун лъикІаб гІамал

гъабун хъвадулел муъминзабазе, жидер киналго ишазуль жидеца

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ таваккалги гІамулел.

37. Гъел муъминзабиги руго жал

وَالَّذِينَ يَخْتَفُونَ كَثِيرًا إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَأَلْفَوْا حَشْرًا

кІудиял мунагъаздаса рикІкІалъун

وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾

рукІунел, къабихІал гІамалалги жидеца

гъаруларел. Жидер цим бахъараб

мехаль жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракІалда шолел ва жидеца гъеб ццим

къулчІун жал гІаса лъугъунел.

38. Гъел руго жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ

ахІиялъе жаваб гъабурал гІадамал.

شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾

Жинца дин босун вигІарав расул

ритІухъ гъавун гъесда мутІигІлъарал.

Жидеца паризаяб какги камилго ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хІелун балел.

Жидер кІвар бугеб амруги цоцаде ургъун, данде бан гъабулел.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидеес къураб хІалалаб боцІиялдаса паризаяб закат

ва суннатаб садакъаги къолел.

39. Жидеда данде рахъун пасикъал,

وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْسَبُونَ ﴿٣٩﴾

динукъал гІадамаз жидеес гІодогІанлги

гъабизе къасд гъабураб мехаль гъезда данде чІолел ва гъел къезе

гъарун гъезда тIад жидеца бергьенлъи босулел.

40. Бусурбабазе цо квешлъи гъабураб
мехаль гьелда данде гъабулеб жазыги
гъеб квешлъиялда рельеъараб букIуна.

وَجَزَّوْا سَيِّئَةً سَيِّئَةً مِّمَّا هُمْ كَفَرُوا وَأَصْلَحَ
فَاجْرُهُمْ عَلَىٰ أَنَّهُمْ لَا يَحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

Гъаб буго бусурбабада гьоркъоб бугеб

хабар. Бусурбабиги гъезул диналъул тушбабиги цоцаде рагъулеб
мехаль хIал кIварас хIал кIвараб жо гъабизе тIадаб букIуна Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе гIоло. **Жиндие гъабураб квешлъи тIаса лъугъун тани**
жинца гъев чиясулго рекъел маслахIтги гъабуни гьесие къолеб
ажро Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ тIад буго. Гъебги цIакъ кIудияб ажро ва кири
букIуна. **ХIакълъунго Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рокуларо жидеца**
зулму гъабулел тIадамал. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ццим бахъула жидеца
зулму гъабизе бай бихъараздаги, гъеб зулмуялда данде жаваб гъабулаго
гьелдасанги цIикIараб зулму гъабулездеаги.

41. Жиндие зулму гъабун хадуб гьелда
данде рецел босарав чиясе щибго
мунагъ гъечIо ва гъезие тIакъубаги
гъабуларо.

وَلَمَّا أَتَتْكُمْ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَاعَلَيْهِمْ مِّنْ
سَبِيلٍ ﴿٤١﴾

ТIадегIанав Аллагъас гъаб анлъго аяталда жаниб (36-41 аятал)
муъминзабазул сипатал рицана жидеца иман лъун хадуб гъез хъвадизе
гъаризе мустахIикъал. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ таваккал тIами буго гьел
сипатазул кIвар бугеб сипат. Инсанасул иман камиллъараб мехаль
гъесул таваккалги камилаб букIуна. Хадусеб сипат буго мунагъаздаса
рикIкIадаллъун рукIин. Гъаб сипатги иман камиллъун гурони
инсанасул тIабигIатлъун букIунаро. Иман загIипаб букIиналъул
тIаламат буго мунагъазул кIвар гъабун гутIи, Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурхIулев
вуго абун, дица тавбо гъабила абун инсан хъвади. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ
хIинкъарав чи гъесда тIасилъизе хIинкъула, гъев кидаго гъесда данде
чIвааялъе хIадурун вукIуна.

Цоги бицун буго гьел муъминзаби рукIин жидер ццим бахъараб
мехаль жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гIоло ццим къулчIулел, гъеб бахчулел
ва жиде къварилъи гъабураздаса тIаса лъугъунел. Гъаб сипат буго
цIакъго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ тIаса рицарал, жиде дунял ахираталъул
бахъи буголъи къурал тIадамазе гурони жиб щолареб. Аллагъасул
свалат салам лъеяв авараг вукIана жиндие гъеб сипат къурав. Жиндие
къварилъи гъабураздаса гъев тIаса лъугъиналъул мисалал машгъурал
руго. Гъесда нахърилълъун гъаб сипат тIабигIатлъун кквезе яхI бахъи
буго муъминчиясе бахъи буголъи шолел тIамал.

Хадуб абулеб буго: «Жидеца Аллагъасе ﷺ жаваб гъабурал»-абун. Гьелъул магІна буго жидер кинабго амруялъуль жал Аллагъасдаги гъесул расуласдаги нахърильгъарал рукІн. Аллагъ ﷺ разилъи тІалаб гъабун, гъесул расуласул нух ккун хъвадулел рукІнги. Жидер гъава-напсалда, щайтІаналда нахърильгъунгутІи. Аллагъасе ﷺ жаваб къурав чилъун вукІне бокъарав чиясда тІадаб буго хирияб Къуръаналда ва гъеб Къуръан жинда рештІине гъабурав аварагасда ﷺ мутІигІлъи, жиндир кинабго тІамал гьелда боцин.

Аллагъасе ﷺ ва аварагасе мутІигІлъиялъул тІаламат буго щибаб къойилго щуго нухаль балеб паризаяб как жиндир гІужда бай, гъеб жамагІатгун цадахъ бай ва гъеб как Аллагъасе ﷺ хІелун, жиндир рукугІ сужда камил гъабун, жиндир пикру-тадбир гъабун бай. Гъеб как балеб гІужалъги инсанас пикру гъабизе ккела жив Аллагъасда ﷺ цеве вахъун чІун, гъесдехун хитІаб гъабулев вукІналъул. Инсан кидаго Аллагъасда ﷺ щеве эхетун чІарав вуго, гъесул кинабго хІал Аллагъасда ﷺ лъалеб, бихъулеб буго, амма инсанасда гъаб амро кІочон букІуна. Жинца как балеб гІужалъгІаги гъаб амро раклалда чІезе гъабуни Иншааллагъу гъев лагъ Аллагъ ﷺ раклалда чІолев, гъесул пикру гъабулев лъугъина.

Хадусеб муъминзабазул сипат буго: «Жидер амру жидеда гъоркъоб гІахъалаб, данде бараб букІунел»-абураб. Гъаб буго исламияб диналъул машгъураб ва кІудияб къагІида. Гъалъул магІна гъечІо муъминзабазул гІакъло шаргІалда хилипаб жо гъабизе рекъаниги жидеца гъеб гъабула абураб. Муъминзабазул гІакъло кидаго рекъоларо шаргІалда хилапаб жо гъабиялда. Гъеб рекъон гутІиялъе бугеб аслияб гІилла буго Аллагъас ﷺ жиндир дин цІунулеб букІин ва жиндир диналъул хІукму хвезе гъабизе жиндир лагъзадерил гІакъло рекъезе толареб букІин.

«Щура» абураб рагІиялъул магІна буго: динияб бугониги, дунлияб бугониги амро ургъун, гІелму бугел, гІакъло бугел гІадамазде данде бан гъаби, гъеб амро Аллагъ ﷺ разияб хІалалда ккеялъул мурадалда ва муъминзабазе маслахІат бугеб хІалалда ккеялъул мурадалдаги. Цогиги щураялъул магІна буго муъминзабазул хІал рекъезе гъаби, гъездехун мушавара гъабун хъвади. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасги мушавара гъабулеб букІана жиндир асхІабзабигун, жив гъеб мушавараялда хІажатав гъечІониги. Аллагъ ﷺ вукІана гъесда кинабго амро жинца вахІю гъабулев ва гъев битІараб нухалда тІовитІулев. Аварагас ﷺ мушавара гъабураб мехаль асхІабзабазда лъалеб букІана гъесда тІаде цо амру бачІун букІин ва гъеб амро жидеда бицун жалги гъелъуль гІахъал гъарулел рукІн.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хун хадуб хириял асхӀабзабаца цӀакъго тӀад чӀей гъабулеб букӀана гъеб Шураялда. Гьел Аллагъасдаса **جَلَّالَهُ** хӀинкъулел рукӀиналъ гъезул амирасеги, халипаясеги, гъезда нахърилъгъаразеги бокъулеб букӀинчӀо хӀукмуялъуль жал мекъи ккей. Гъедин бугельул жидеца Шура хӀалтӀизе гъабулеб букӀана.

Дунялалъул ханзабазул ва гъезул тадбир гӀуцӀиналъулги букӀана Шура. Амма гъезул Шура букӀуна тӀаде ругел гӀадамазул рахъ кколеб, гъезул амро билълъине гъабулеб. Цониги низам букӀинчӀо хӀакъикъияб гӀадло бокъараб ва гъеб цӀунулеб исламияб хилафат гурони. Щиб цӀар лъураб бугониги гьел низамазул ахирияб мурад ва хӀасил батула жидерго ханлъи ва хӀакимлъи цӀуни. Жинца тафсир гъабурав цо гӀалимас диктатура какун буго гъеб цо чияс жиндиего бокъараб хӀукму гъабулеб низам бугин ва демократия беццун буго, гъеб гӀаммаб, гӀемерал гӀадамаз хӀукму гъабулеб низам бугин абун. Гъав гӀалим гъалатӀлъун вуго гьел демократазул лозунгазда божун. Гъезул бицунеб рагӀи буго киназего гӀаммаб, амма гъез гъабулеб гӀамал буго жидерго тӀалъи ва ханлъи цӀунулеб.

БичӀчӀине кколеб жо буго гъеб тӀалъи ва ханлъи цохӀо чиясда кодоб бугониги, цо чанго чиясда кодоб бугониги гьелдалъун щибго хӀукму хисуларо. Дунялалда тӀад бугеб цониги гӀуцӀи ва низам гъечӀо жинда Аллагъ **جَلَّالَهُ** разильулеб ва муъминзабаца жиндир рахъ кквезе кколеб цохӀо исламияб дин гурони. Гъеб исламияб диналда жанир ругел гӀемерал рикъалабиги руго цайтӀаналъ ва диналъул тушбабаз квер бакъун лъугъарал рикъалаби. Гьел церегойлдаса тӀаде рачӀунел ругел рикъалабиги гӀечӀого цогиги рикъалаби ва къукъаби гӀуцӀулел гӀадамалги камулел гъечӀо. Гъезда ракӀалде кколеб буго «Исламияб партия» абубеб жо гӀуцӀани гьель исламалъе гӀемераб кумек гъабизе бугин абун.

ТӀадегӀанав Аллагъас нильеда лъазе гъабун буго исламияб дин ракъалда тӀад букӀине ккани ва гъеб гӀатӀилъизеги, тӀалъизеги ккани нильеца гъабизе кколеб жо. Гьельул бицунго кӀвар бугеб амро буго киналго бусурбаби цольи, гъезул амро жидеда гъоркъоб гӀахъалаб букӀин ва жидер имамлъун Къуръан букӀин.

Бусурбаби цольизе ккани шартӀ буго гьел жидеда гӀенеккулел, гьел нахърилъгъунел гӀалимзаби, имамзаби, диниял хӀаракатчагӀи цольи. Гъадиаб буго жакъа къоялда жаниб бусурбабазул хӀал тӀолго дунялалдаго. Аллагъасул **جَلَّالَهُ** диналъе гӀоло кӀалъалев цо чиясда данде азарго тушман вахъунев вуго гъесул рагӀи хвезабизе ва къезабизе. Кинниги ТӀадегӀанав Аллагъас къотӀи гъабун буго жинца хӀакъаб жо

(исламияб дин) бергыне гьабичлого теларин абун. Ниль гьeб кьотИ хIакъаб букИналда божаралги руго.

Гьалда хадуб цузе гьабун Аллагъас ﷺ муъминзабазе сипат гьабун буго «Аллагъас ﷺ жидеe кьураб ризкьиялдаса напакъа кьолел»-абун. Гьаб закат кьейги, садакъа кьейги, Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло жидер боцИ-мал напакъаде кьейги муъминчияс гурони гьабулареб гIамал буго. Пемеераб гIакъуба бихьун бакIарараб магIишат дунялалда жинда данде кьолeб ужра-мухьги гьeчIого кодоса ине бокьуларо ахираталда иман лъурав чиясе гурони. Жидеца чIухИ рецалъе, риялъе ва мунапикълъи гьабун гьeб садакъа-хайрат гьабулел гIадамалги Аллагъас ﷺ хекого кьватИр чIвазе гьарула.

Гьединго муъминзабазул сипат буго Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло жидер щим бахьунел рукIин ва гьелъие гIоло жидеца рецел босулел рукIинги. Аллагъасдаги ﷺ, аварагасдаги ﷺ гIасиял, пасикъл гIадамаца муъминзаби кьварид гьарулеб мехаль жидеца цоцазе квер бакъи гьабун гьeб зулму нахъе чIвалеллъун рукIин. Гьаб сипатги жакъасел бусурбабазул рекелъан нахъе ун буго. Цакъго дагьал гIадамал гурони Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло жидер щим бахьунел хутIун гьeчIо, гьезие квер бакьулел гIадамалги гьeчIо.

ГIадегIанав Аллагъасул дин гIатIид гьабизе гIоло жигъад гьаби «парзул кифаят» бугониги, исламияб дин гьабулел бусурбаби цIунун ва гьезул ватIан цIунун жигъад гьаби «парзул гIайн» буго. Жидеда гIад капурав хан бергьун, гьесул зулмауялда гьокь ругел бусурбабазе квер бакъи гьаби жакъа кьоялда жаниб бишунго жиндир кIвар бугеб масъала буго ва жинда Аллагъ ﷺ разилъулеб гIамалги буго.

Гьал сипатал рицун ахиралдаги ГIадегIанав Аллагъас абулeб буго: «Квешлъиялде данде гьабулeб жазаъ гьелда релълъараб букIине ккела абун. Ва амма жал гIаса лъугъани, жидеца маслахIат-рекьелги гьабунги гьезие кьолeб ажро Аллагъасда ﷺ аскIоб буго»-абун. Гьелъул магIнаги буго рецел боси, кьисас боси шаргIияб амро бугониги, гьелда данде Аллагъасул ﷺ рахъалъан гIакъуба-кьварилъи гьeчIониги жидеe гьабураб зулму кьварилъи гIаса лъугьун тей лъикIаб букIин Аллагъасе ﷺ гIоло, ахираталда жидеe щолeб ажроялъе гIоло. Гьаб гIаса лъугьин лъикIаб ва ГIадегIанаб макъам букIиналда гIоритIел гьаби буго гьал сипатал рицараб бакIалда гьоркьоб кIиги нухаль гIаса лъугьунтей лъикIаб букIин бицин.

Аллагъас ﷺ тавпикъ кьеги гьал сипатал кквезе ва гьелда рекьон

хьвадизе.

42. ХІакълъунго Аллагъас гІазаб гъабула щибго гІилла гъечІого жидеца гІадамазе зулму гъабулел, жидеца ракъалда гІад пасалгъи ва къосинги загъир гъабулел гІадамазе. Гъал гІадамазе ахираталдаги жинца унтизе гъабулеб жужахІалгъл гІазаб букІине буго.

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظُنُّونَ النَّاسَ وَيَبْعُونَ فِي الْأَرْضِ بِعَيْرِ الْحَقِّ أَؤَلْتِكْ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾

43. ХІакълъунго жинца саброги гъабурав, жив Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІоло гІасаги лгъугъарав чи вуго жинца цІакъ кІудияб амро гъабурав чи. Гъеб буго жинда Аллагъ разилгъулеб гІамал.

وَلَسَنَ صَبْرًا وَعَقْفَرًا إِنَّ ذَلِكَ لَمِنَ عَذَابِ الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

44. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив къосаравлгъун тарав чи хІакъаб нухалда гІовитІулев вали вукІунаро, гъесие квер бакъулев нассирги вукІунаро. Жидеда къиямасеб къоялгъл гІазаб бихъараб мехаль гъел капурал гІадамал дуда рихъизе руго МухІаммад нухго гъечІишха»-ян абун. Гъезие бокъун букІуна иманги лгъун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІилгъл жал хьвадизе. Амма гъеб букІуна гІададисеб хьул лгъей.

وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَهَالِكٌ مِنْ وَلِيِّ مَنْ بَعَدَهُ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَىٰ مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلِ ﴿٤٤﴾

45. Дуда гъел капурзаби рихъила жал жужахІалде ракинне (ралагъизе) гъарулел, жалги гъелдаса хІинкъун, гІодоргІанлгъл ругеб хІалалъ, жал бальгого гурони гъеб жужахІалде ралагъуларого ругеб хІалалъ. Жинда гІаде хвалчен борхун бугониги жив чІвазе абун гъев чиясда кІоларо гъеб хвалченалда валагъизе. Гъединаб хІал букІуна гъаб жужахІалгъл агълуялгълги.

وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَشِيعَتٍ مِنَ الدُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقْتَرٍ ﴿٤٥﴾

Жидеца иман лгъл букІарал гІадамаца гъеб къояль абула: «ХІакълъунго гІобанго чІорого хутІарал ругоха къиямасеб къояль жидер агълуялдасаги боцІималдасаги ратІалгъарал гІадамал»-абун. Мун кантІе я гъав инсан! Жидеца купру-ширкалдалгъл жидерго напсазе зулму гъабурал гІадамал даимаб гІазабалгъл

рукӀине руго.

46. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ квер бакъичӀого тараб мехаль гъезие квер бакъизе кӀолел вализабиги рукӀунаро.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ къосиялда тарав

чиясе жив хӀакъаб диналда шолѳб нух букӀунаро, ахираталда алжаналда унеб нухги букӀунаро.

47. Нужѳца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ахӀияльѳе

жаваб гъабе гъесул расуласда нахъ рильльѳа жиндир хӀинкъи кӀудияб жиб лъидаго нахъѳе чӀвазе кӀолареб къиямасѳб къо бачӀинелде цебе. Гъѳб

къояль нуж кӀанцӀулеб бакӀ букӀине гъѳчӀо хвасарлъи тӀалаб гъабун.

Нужѳеда гъѳб къояль инкар кквезеги кӀоларо нужер тӀамалазда. Гъѳел хъван хӀадурун рукӀунелъул ва малаикзабаца нугӀлъиги гъабула нужер тӀамалазе.

48. Гъѳел тӀадамал дур рисалат къабул

гъабиялдаса руссун чӀани дуца ракӀ къварид гъабуге МухӀаммад ﷺ

! Мун гъѳеда тӀад хъравулъун тарав гъѳчӀо гъѳеда дин босизабизе. Дуда тӀад бугѳб жо буго гъѳезухъѳе рисалат швѳезаби.

Дица инсанасе рахӀмат къураб мехаль гъѳев инсан чӀухӀун хъвадулев вуго.

Дие шукру гъабизеги кӀочонѳб буго. Жидерго мунагъал сабаблъун жидѳеда цо къварильѳи швараб мехальги гъѳев инсанасда кӀочонел руго жиндие церехун къун рукӀарал нигӀматал ва гъѳев цӀакъ хъул къотӀун лъугъунѳев вуго, кидаго жив къварильѳиялда вукӀаравгӀадин пашманлъулевги вуго. Гъаб буго капурав инсанасул хӀал. НигӀматазда шукро гъѳѳолъи ва балагъазда сабро гъѳѳолъиги.

49. Зобалазул ва ракъальзул ханлъи цохӀо

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго. Гъѳев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ

жиндие бокъараб жо бижула. Жиндие бокъарал тӀадамазе ясал къола Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ, жиндие бокъаразе васалги къола.

50. Жиндие бокъарал тӀадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ васалги ясалги къола, жиндие

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أُولِيَاءَ يَنْصُرُوهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يَضِلَّ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾

أَسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ، مِنَ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَأٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٧﴾

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مَتَاعَ رَحْمَةٍ فَرِحَ بِهَا وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٨﴾

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنْتِثَا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾

أَوْ يَرْوِجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنْتِثَا وَيَجْعَلُ مَنْ

бокъярал лъимерго лъугъунарелги
гъарула. **Х**акълъунго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вуго жинца гъабулеб жо жинда лъалев ва
жиндие бокъярб жо гъабизе жиндир хІал кЮлев.

بَشَاءَ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلَيْهِ قَدِيرٌ ﴿٥١﴾

51. Цониги инсанасда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
кІалъаларо жинца вахІю гъабун
гурони, яги жив вихъулареб хІалалъ,
пардав гъоркъоб букІун гурони. Яги
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир малаикзаби
ритІула жиндир вахІю босун расуллун ва гъев малаикас
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалъун аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъазе гъабула
Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъяраб жо.

﴿٥٠﴾ وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا
أَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ
بِإِذْنِهِ مِمَّا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلَىٰ حَكِيمٍ ﴿٥١﴾

Хакълъунго Аллагъ жиндир зат-сипат халкъальулалдаса
гІадегІанав вуго ва жинца гъабулеб ишалъуль хІакимиявги вуго.
Гъесул хІукму-къадар жинда жаниб хІикмат-пайда бугеб букІуна.

Гъаб аяталъ баян гъабуна гІадегІанав Аллагъ жиндир лагъзадериде
кІалъалеб хІал. Гъеб лъабго батІияб буго. **Цо** нух буго: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
илгъам гъаби (ракІалде рехи) яги макъиль бихъизе гъаби. Гъаб нух
буго аварагабазе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рокъярал муъмизабазе,
вализабазе бугеб нух. Аварагабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъабураб илгъам ва гъезда
бихъараб макъу битІараб букІана ва гъелда гІамал гъабизе бегъула.
Муъмизабазда гъабураб илгъам ва гъезда бихъараб макъу жинда гІамал
гъабизе хІужалъун бКІунаро. Гъеб илгъамалда ва макъуялда жаниб
щайтІаналъ жиндир хІилла-макро хІалтІизе гъабула. **Цо**хІо аварагазаби
عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гурони цогидал гІадамал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ щайтІаналдаса
цІунарал, жидер мунагъ кколарел гъечІо. **К**иабилеб нух буго: Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ жиндир калам рагІизе гъаби живго пардавалда нахъ вукІун жив
вихъуларевлгъун вукІун. Гъаб буго Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
кІалъараб нух ва Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварагасда
мигІражалъул сордоялъ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кІалъараб нух. **Л**ъабабилеб нух
буго: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир вахІю босун малаикзаби ритІи. Гъаб нух
буго киналго аварагабазе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ бугеб нух.

52. Цогидал аварагабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
шаригІат вахІю гъабураб гІадинго
дица дуда гъаб Къуръанги вахІю
гъабуна МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиб Дир
рахъалъан лагъзадерие рухІлгъун
бугеб. Жиндалъун гъел купруялгъул
хвалидаса чІаголъулеб. Дуда лъалев

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ
تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ
قُورْآنًا نَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ
لَنَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾

букІнчІо Дица вахІю гьабилелде цебе тІехь щиб жо бугеб ва иманІей кин букІунебги.

Кинниги Дица гьаб Къуръан гьабуна Дир лагъзадеридаса Дие бокъарал Гадамал жиндалъун тІоритІулеб нурІъун. ХІакълъунго мунги вуго МухІаммад ﷺ, дуца исламияб диналде Гадамал тІоритІулевІъун вугев.

53. Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** битІараб нух буго гьеб исламияб дин, зобалазулги ракъалъулги, гьезда жаниб ва гьоркъоб бугеб жояІъул БетІергъанІъун жив вугев гьев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** .

صراطِ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٣﴾

Нужеда Іъае, я гьал Гадамал: Киналго умуразул (ишазул) руссин цохІо Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** буго. Ва гьес гьабизе буго ахираталда хІисаб мизан ва жазаб.

ГадегІанав Аллагъас жиндие хирияв аварагасда ﷺ: «Дуда иман щиб жо бугеб Іъалеб букІнчІо»-абун абураб рагІияІъул магІна гьечІо гьев аварагасе Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** цо вукІин Іъалеб букІнчІин абураб. Аллагъасул свалат салам Іъеяв авараг жинца Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** цо гьавулев, гьесие лагъІъи гьабулев вукІана жив аварагІъун витІилалде цевего. Гьединго жидеца Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** цо гьавулелІъун, гьесие лагъІъи гьабулелІъун гьаруна Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** цогидал жиндир аварагзабиги **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** жал гьитІинал ругеб къоялдасанго. Гьедин гьечІеб ани гьел аварагзабазул **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** мунагъалги рукІнаан.

Аллагъасул свалат салам Іъеяв МухІаммад аварагасда Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** жиндихъ аварагІъи **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** къун Къуръан рештІине бай бихьилелде цебе Іъалеб букІнчІо исламияб динаІъул шаргІиял ахІкамал. Гьел ахІкамал гьесда Іъазе гьаруна, гьес умматалдеги швезе гьаруна Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** Къуръан аслоІъун гьабун, гьеб Къуръан гуребги Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** МухІаммад аварагасда **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** вахІю гьабураб исламияб динаІъул ахІкамал баян гьарун.

Гьединго Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** хирияв аварагасда **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** абураб: «Мун Гадамал битІараб нухалда тІоритІулев вуго»-абураб рагІияІъул магІна буго мун гьезда битІараб нух бихьизе гьабулев, гьеб Іъазе гьабулев вуго абураб. Гьеб магІна гьедин букІин нилъеда Іъала гьабго сураталда жаниб Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** аварагасда **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ** абун букІинаІъ: «Дуда тІад буго Гадамазухъе рисалат швезе гьаби»-абун. (48 аб аят).

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** тавфикъалдалъун сурату ЩүраяІъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ГадегІанав Аллагъасе буго.

43. Сурагу Зухруф

Гъаб сурат Маккаялда жиб рештIизе гъабураб бугельул гьелда жанир исламалъул аслаби рицун руго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялдаса байбихъун гъесул аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритIухъ гъарун, ахираталда хIисаб-мизан ва жазагъ букIин хIакъаб букIин баян гъабун буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вахIю хIакъаб букIин, гъаб Къуръанги гъесул калам букIин бицунеб буго жинда хъвай цIали лъаларев гIарабияв расуласда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиб рештIине гъабураб.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIал кIоялда тIоритIел гъабизе зобал ракъал рижин ва гъезда гъорькоб бугеб махлукъалъул бижин бицун буго. Исламияб дин бачIине гIан цебе жагъылаб агълуялъ хъвадизе гъарулел рукIарал гъересиял ахIмакъал тишаби рицун руго. Ясал жидее рихарал рукIин, гъел чIаго ракъулъе лъолел ракъин букIана гъезул гIамал, амма гъез малаикзаби Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ясал ругин абуна. Гъазул ахIмакъалъи баян гъабуна ва хIакъикъат кин бугеб бицана.

Дагъабго Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къисаги бицун буго. Гъев хъанчазде данде чIарав, гъезда рагъ балеб вукIин баян гъабуна Маккаялъул муширикаж жал Ибрагъимил диналда ругин абураб рагIиги хъезе гъабуна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагсда муширикажа чIвалеб гIайиб батIул гъабуна. Гъез абулеб букIана мискинав, ятимав МухIаммадидайиц صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вахIю рештIунеб бечедал, чIухIарал, ханзабилъун ругел жидеда рештIинчIого абун. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIоб хиралъи ва кIодолъи боцIи-малалда, тухум къибилалда бараб гъечIеблъи баян гъабуна гъаб сураталь. Муса аварагасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва тиргIавнил къисаги бицун буго гъеб ханлъиги чIухIиги Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIоб жиндир къимат гъечIеб жо букIин баян гъабизе.

Суратальул ахиралда къиямасеб къоялъул цоцо хIалал рицун руго, гъениб букIунеб хIинкъи къварилъиялда ишара гъабун буго.

Сураталда цIар тун буго: «Берцинлъабазул сурат»-абун. Гъеб цIар теялъе сабаб буго гъаб сураталда жаниб бицун букIин гъаб дунялалъул бечелъи, боцIи-мал ва хазина жиб хехго тIаса унеб жинца инсанасул бер гуккулеб жо букIин. ТIаса берцинаб сурат ва къер бугониги жанисан дунял жинца инсанасе зарал гъабулеб жо букIин бицун буго.

Аллагъасда ﷺ аскӀоб кинабго дунял цо кӀарадал кваркъиялгъулгадаб багъаяб гъечӀеб жо буго. Гъедин бугельул Аллагъас ﷺ гъеб дунял къола капурезеги, пасикъал, гӀасиял гӀадамазеги, ахират Аллагъас ﷺ къоларо жив разиял, жиндаса хӀинкъарал муъминзабазе гурони.

**Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдалгъун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХӀа. Мим.

حم

ТпадегӀанав Аллагъасда лъала гъаб кӀинго хӀарп абиялдалгъун бугеб жиндир мурад.

2. Жиб баянаб, жиндир хӀукму загъираб, жинца хӀакъаб диналда тӀоритӀулеб Къуръаналдалгъун гъедулев вуго Аллагъ ﷺ .

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ

3. ХӀакълъунго Дица гъеб Къуръан гъабун буго гӀараб мацӀалда жиб цӀалулеб тӀехълъун: нужеда гъеб Къуръан бичӀине ва нужеца гъелда гӀамал гъабизе. Гъельул

إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

ахӀкамал нужеда лъазе. Гъеб Къуръанальул пасихӀлгъи ва магӀна гъварилгъи бихъараб мехаль гъеб Аллагъасул ﷺ калам букӀинги нужеда лъазе.

4. ХӀакълъунго Дида аскӀоб бугеб лавхӀул махӀфузалдаги гъеб Къуръан жиндир къадро тӀадегӀанав ва жиндир хӀикмат гъваридаб буго.

وَأِنَّهُ فِي أَوَّلِ الْكِتَابِ لَدَيْنَا عَالِمٌ حكيمٌ

Гъеб Къуръан жиндир къадро кӀудияб букӀиналь жинда Къуръан рештӀине гъабурав МухӀаммад аварагги ﷺ ва гъесул уммагги къадро бугеб букӀуна.

5. Нуж Аллагъасда ﷺ гӀасилгъи ва иман лъолареб къавм бугин абун дица нужеда расулги витӀинчӀого тӀехьги рештӀине гъабичӀого телишха?

أَفَنْصُرِبُ عَنْكُمْ الذِّكْرَ صَفْحًا أَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّشْرِكِينَ

Толаро Гъедин тараб мехаль нуж хӀайваназда рельгъун рукӀуна. Дица нужеда расулги витӀун, тӀехьги рештӀине гъабун нуж хӀакъаб исламияб диналда ахӀула. КигӀанго нужеца гъеб хӀакъаб жо нахье чӀвалеб бугониги Дир гурхӀел рахӀмоялдалгъун Дица нужеца гъабубеб вагӀза насихӀат нахъаса къотӀизе толаро. ТпадегӀанав Аллагъас къого сональ ахӀана гъел мушрикал ва капурал гӀадамал хӀакъаб диналда. Цересел умматал гӀадин гъел гъалагги гъаричӀо, гъезул ахирги къотӀизе

гъабичло. Гъаб буго Къуръанги гъеб жинда рештараб умматги хирияб
букфиналъе цоги галамат.

6. Дица гемедал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيِّ فِي الْأَوَّلِينَ ﴿٦﴾
ритичишха цересел умматаздаги?

7. Гъезухъе цониги авараг вачулев вуклинчло وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيِّ إِلَّا كَأَنَّهُ بِهِ
гъез жив гъереси ва махсароде гъавулев вукун يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٧﴾
гурого.

8. Гъаб Маккаялъул агълуялдаса فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَامْضَى
цакъго къуватал ва жидер гасильи مَثَلُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨﴾
бергъарал галамал Дица гъалаг гъаруна.

Гъезул бицен гъаб Къуръаналда жанибги
гъабуна гъаб къавмалъе вагъзалъун буклине. Гъал аятал рештине
гъариялдаса мурадги буго Маккаялъул мушриказе хинкъи къей ва
Аллагъасул свалат салам лъеяв Мухаммад аварагасул раки парахат
гъабири.

9. Дуца гъел мушриказда гъикъани وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
гъал зобалги ракъги лъица бижараб لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٩﴾
абун, чара гъелого гъез дуе жаваб
гъабизе буго: «Гъел рижана жиндир
гуч бергъарав, жиндир гелму камилав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ»-абун.

Гъаб галам бижарав, жалги рижарав Халикъ жидер Бетергъан
вукфиналда мукурлула гъел мушрикал, цингиги жидеца Аллагъасдехун
ширк гъабун хъанчазе лагълъиги гъабула.

10. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца нужее الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ
ракъ бусенгадин рекъезе гъабурав, لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾
нуж жинда гад чезе санагат бугеб
халалъ. Гъеб ракъалда гад нужее
нухалги гъарурав нужер хажатал туразе нуж сапаразде унел.

Гъаб кинабго жо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъабун буго нужеда лъазе гъаб
галамалъул Бетергъан вуклин жиндир къудрат камилав хан.
Гъев ханасе лагълъи гъабизе гадаб буклинги лъазе.

11. Жинца зодисан цад рештине وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدَرُ
гъабулевги вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾
жиндир къадар хажалъиялда рекъараб
халалъ рештине гъабун. Гъеб
цадалдалъун Дица хвараб ракъги члаго гъабула.

Гъеб хвараб ракъ члаго гъабулеб гадин ахираталда нуж хабалъан

тIадеги рахъине гъарула.

12. Жинца нуже кинабго жо бижарав
вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Жидер жинс батИиял, кьер, тIагIам батИиял
нигIматал рижарав, нуже берцинлъиялъе
гъветI-хер, тIугъдул рижарав. РухI бугеб букIа, рухI гъечеб букIа
гIемер батИияб махлукъ бижана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанас жиндасан
мунпагIат босизе. **Нуж тIад рекIун хъвадизе хIайванал рижана,
ралъдада тIаде хъвадулел гумулги рижана.**

13. Нуж гъел хIайваназда ва гумузда
тIад рекIине ва тIад рекIун хIалхъараб
мехаль нужеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ

гIемер рехсезе ва гъесул нигIматазе
щукруги гъабизе. Нужецаги абизе:

«Жив тIадегIанав ва ВацIадав вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, жинца нижее
гъаб рекIунеб жо квегъарав. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъеб квегъун
букIинчIебани нижеда гъелда тIад рекIун хъвадизе кIвезе
букIинчIо

14. Ва «ХIакълъунго ахираталда ниж киналго
нижер БетIергъан Аллагъасде русине руго»-
абун.

15. Гъав БетIергъан Аллагъасе гъес
бижараб махлукъалдаса гIахъал чагIи
гъарулел руго мушрикаца. ХIакълъунго
гъал гIадамал жидер купруялъуль рагIа-
ракъанде щварал руго.

16. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир махлукъалдаса
ясалищха жиндиего тIаса рищулел нуже
васалги тун?.

17. Гъезул цоясе яс гъаюн ййго абун
рохел бицараб мехаль гъесул гъумер
чIегIерлъулеб буго, ракI къварильгун
цидал цIун, гъабилесеб жо тIагIунги
хутIулев вуго.

ГъадигIанго жиндие рихарал ясал Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ руго абун кин
абулеб гIакъло бугел гIадамаз? Гъеб рагIи аби буго гъезул ахIмакъльи
ва чIухIи. Гъелдалгун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIодовегIан гъавила жидеца абун
кколеб буго гъезда. Ва амма Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел цIакъ гIодорегIан

وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم

مِنَ الْفَلَاحِ وَالْآنَعِمِ مَا تَرَكُونَ ﴿١٢﴾

لِتَسْتَوُوا عَلَى ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ

إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي

سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾

وَأَنَا إِلَى رَبِّنَا الْمُنْقَلِبُونَ ﴿١٤﴾

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا لِّإِنْسَانٍ

لَكَفُورٍ مُّبِينٍ ﴿١٥﴾

أَمْ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَقَكُمْ

بِالْبَيْنِينَ ﴿١٦﴾

وَإِذَا بُسِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا صَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا

ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٍ ﴿١٧﴾

гъарула ва абадияб жужахАлда жанир лъугъине гъарула.

18. Жал хІеренго, рездун, къачІа-кІатІан кІудиял гІезе гъарулел ва жидер напс цІунизе гІакълочи, гъунарги гІоларел ясал ругин Аллагъасул ﷺ абунищ нужеца абулеб?.

أَوَمَنْ يُنَشِّئُوا فِي الْجِبْتِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ
غَيْرُْمِينِ ﴿١٨﴾

19. Аллагъасул ﷺ лагъзаллъун ругел малаикзабиги ясал руго абулеб буго гьел мушриказ. Аллагъас ﷺ гьел малаикзаби рижулеб мехаль гьеб бакІалда рукІанищха гьал мушрикал,

وَجَعَلُوا أَمَلْتِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عَبْدُ الرَّحْمَنِ
إِنْتًا أَشْهَدُوا حَلْفَهُمْ سَوَّكُنْ
شَهَدْتُهُمْ وَيَسْتَلُونَ ﴿١٩﴾

жидеда гьел бихьиналищ ругел яги цІуялищ ругел лъазе?

Гъаб гьересияб нугІлъи хъвае абун Аллагъас ﷺ жиндир малаикзабада амру гъабула ва ахираталда гьеб нугІлъи кин жидеца гъабулеб букІараб абун гьезда кІал гьикъиги гъабизе буго.

20. Гьел мушрикаца абулеб буго:

«Аллагъасе ﷺ бокъун букІараб ани нижеца хъанчазе лагълъи гъабичІого букІине, нижеца гьеб лагълъи гъабизе букІинчІо»-абун.

وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَالَهُمْ
بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾

Аллагъасе ﷺ бокъун буго нижеца хъанчазе лагълъи гъаби, гурони гьес ниж гьеб лагълъи гъабизе толароан абураб маГІна буго гъаб раГІиялъул. Гъаб буго батІулаб раГІи. Аллагъас ﷺ гьел хъанчазе лагълъи гъабизе рижичІо, гьезие лагълъи гъабе абун амроги гъабичІо, хІал гъабун гьеб лагълъи гъабизеги тІамичІо. Жидеца Аллагъасе ﷺ лагълъи гъабулеб букІараб ани гьеб лагълъи гъабизеги толаан Аллагъас ﷺ гьел. Жидеце щибго гІелму ва гІилла-хІужжа гьечІеб раГІи буго мушриказул гъаб раГІи. Гьел гІадамал руго жидеца гьереси бицунел ва щиб бугониги жодода ракІалда ккараб жо бицунел.

21. Яги Дица гьал мушриказухъе гъаб къуръаналдаса цебе цоги тІехъишха къун букІараб, жидеца гьелда гІамал гъабизе!

أَمْ آتَيْنَاهُمُ كِتَابًا مِّنْ قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ
مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢١﴾

Гъаб жидеца гъабулеб къабихІаб гІамал гьеб тІехъалда нахърилълъун гъабулеб бугин абизе БукІинчІо гьезда тІехъ рещтІине гъабун.

22. Гьез абулеб буго: «ХІакълъунго нижеда нижер умумул ратана гъаб диналда ва ниж гьезда нахърилълъун,

بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَاهُ آبَاءَنَا عَلَىٰ آثَرِهِ
وَإِنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

гъезул нухалда унел руго»-абун.

23. Дудаса перехунги ритичю Дица цониги росдал агълоялде, жодоца х1инкьи кьолел аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام, гъеб агълояль жодода абулел рук1ун гурони х1акълъунго: «Нижеда нижер умумул ратана гъаб диналда, нижги гъезда нахърильлъун руго»-абун.

وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ
إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ
وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ ﴿٤٣﴾

24. Гъезда аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абулеб бук1ана: «Дун нужехье нужер умумул жинда ругелдасаги х1акъаб ва бит1араб дин босун вач1ун вугониги ч1езе ругишха нуж нужер умумузул диналда»-абун. Гъез абун: «Х1акълъунго нижеца инкар кколеб буго нужедаги, нуж жиндалъун рит1араб диналдаги»-абун.

* قُلْ أُولُو عَيْنٍ تُحِبُّونَ بِأَهْدَىٰ مِمَّا وَجَدْتُمْ
عَلَيْهِمْ ءَابَاءَهُمْ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ
كَافِرُونَ ﴿٤٤﴾

25. Дица гъел капурал г1адамаздаса ццим босана ва гъел гъалаг гъаруна. Мун валагье ва дуца пикру гъабе я гъав инсан, кинаб ахирдай бук1ана гъел г1асиял, ч1ух1арал, жидеда жидер Бет1ергъан Аллагъ лъач1еб къавмалъул абун.

فَأَنْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾

Гъезул насло бакъвазе гъабуна, гъезул бечелъиги ракъалда буссана, гъезул росаби, шагъаралги ч1унтана. Гъел г1ад рук1араб ракъги цоги къавмаз ирсалъе босана.

26. Дуца умматалда бице Мух1аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир инсуда ва къавмалда абураб г1уж: «Х1акълъунго дун вац1адав вуго ва рик1адава вуго нужеца жидеа лагълъи гъабулел хъанчаздаса.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا
تَعْبُدُونَ ﴿٤٦﴾

27. Жинца дун вижарав Аллагъасے جَلَّ جَلَالُهُ гъабула дица г1ибадат, гъев Аллагъасے جَلَّ جَلَالُهُ дун х1акъаб диналда г1овит1ула ва абадияб бахьи буголъиялдаги г1овит1ула»-абун.

إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيِّدِي ﴿٤٧﴾

28. Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام Аллагъے جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун абураб гъаб раг1и нахье хут1ана гъесда хадусел киналго умматазуль.

وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾

Гъезда гъоркьор жидеца «Лаилагъа иллаллагъ»

– абулел г1адамал рук1ине руго къиямасеб кьо швезег1ан. Гъеб раг1и

нахъе хутІулеб буго жидеца купру-ширк гьабулел Гадамазда гьeб рагІине ва гьелгул вагІза лъугьун, пикру гьабун, жидеца гьeб купру-ширк тезе, жалги иманалда рачІине.

29. Дица гьаб Маккаялгул агьлуялъе ва гьезул умумузеге нигІматал къуна, гІумруги халат гьабуна.

بَلْ مَتَّعْتُ هَهُؤُلَاءَ وَآبَاءَهُمْ حَيَاتًا هُمْ أَحَقُّ

وَرَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٢٩﴾

Гьезул ватІан жиндилъ хІинкьи гьечІeб, кинабго рахъалъа жинда жаниб ризкьи бачІунеблъун гьабун. Гьедин рахІаталда Дица жал хьихъараб мехаль гьезда Дун рехсей КІочана, Дие ГІбадат гьабичІого хъанчазе лагълъи гьабун хъвадана. Цинги гьезухъе Дир хІакъаб калам Къуръан бачІана ва жинца хІакъаб диналда гьел ахІулев, гьезда жив лъалев, гьезул мацІги бичІІулев, жиндие мугІжизаталги ругев, расулги вачІана.

30. Гьeб хІакъаб Къуръан жидехъе бачІараб мехаль гьез абун: «Гьаб жо сихІро буго ва нижеца гьелда инкар кколеб буго»-абун.

وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ

كٰفِرُونَ ﴿٣٠﴾

Жидер гъоркъго букІараб купру-ширкалда Гадеги гьез Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам гьереси гьаби, гьесул расул махсароде гъави цикІине гьабуна.

31. Жегиги мушрикаца абун: «Гьаб Къуръан рeштІине гьабун букІарабани Маккаялгул яги Гаифалгул бечедав ва къадро бугев чиясда»-абун.

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ

الْقُرَيْشِيِّنَ عَظِيمٍ ﴿٣١﴾

Маккаялгул сайидлъун вугев Алвалид ибну алМугъиратида, яги Гаифалгул ханлъун вугев ГІурват ибну МасГІудида. Цинги нижеца гьелда иман лъезе букІана. Гьез рикІладаб жолгун гьабуна жидеда гъоркъов вугев ятим МухІаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан рeштІине гьаби. Гьезул пикруялда рекъон дунялалгул ханлъи ва бечелъи бугел Гадамал ритІизе кколел руго аварагзабилъунги.

Гьезул рагІи хвезабун ГадегІанав Аллагъас абулеб буго:

32. Гьел мушрикалищ ругел МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дур БетІергъан Аллагъасул рахІмат жидеца бикъулел Гадамал? Жидехъе витІулев авараг щив вукІине кколев, ва щиб росолъан вукІине кколев гьезул ихтияралдайищ бугеб? ГьечІо гьeб амро гьезда кодоб.

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ

مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ

فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُم بَعْضًا

سُخْرِيًّا وَرَحْمَتَ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾

Дица гьезда гьоркьоб магӀишат бикьун буго гьаб дунялалъул чӀагольбиялда гьел ругебГан мехаль. Дица гьезул цоял цогидаздаса тӀадеГанал, бечедалги гьарун руго, цо тӀадамал цогидал тӀадамазе хьулухъ гьабулел, гьезие хӀалтӀи гьабулел рукӀине. Киналго бечедал рукӀаралани гьезие хӀалтӀи гьабулев чи вукӀинароан, киналго ханзаби рукӀаралани гьезул рагӀиятги букӀинароан. Гьедин бугельул гьаб дунялалъул рукъ буго цо тӀадамал цогидазе хьулухъалье рижараб.

Ва амма Аллагьасда جَلَّالَهُ اسкӀоб инсан хирияв вукӀин гьесул бечельи-ханлъиялда бараб гьечӀо. Гьеб бараб буго инсан Аллагь جَلَّالَهُ льалев, Аллагь جَلَّالَهُ вокьарав, гьев разилъи тӀалаб гьабулев вукӀиналда. Гьедиав инсан гьавула Аллагьас جَلَّالَهُ хираги, тӀокӀги. Гьесие къола аварагӀьиги, гӀелмуги, гӀакълоги. Гьев вукӀула дунялалдаги ахираталдаги жиндир бахъи бугевлъун, жиндир лъикӀлъиялда кверщел батаравлъун. Гьаб амру гьедин букӀин баян гьабун Аллагьас جَلَّالَهُ абулеб буго:

Аллагьас جَلَّالَهُ дуе гьабураб рахӀмат лъикӀаб буго МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел мушрикаца жиб данде гьабулеб дунялалъул боцӀи-малалдаса. Гьеб рахӀматги аварагӀи къей буго, ахираталда шапагӀат гьабизе изну къейги буго. Аллагьасул свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг кинабниги тӀаламалъего рахӀматлъун витӀарав авараг вуго. Гьеб тасдикъ гьабун Къуръаналъул аятги бачӀана (суратул Анбияъ 107 аят). Гьав хирияв авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндие рахӀмат гьабурав ва жив цогидазе рахӀматлъун гьавуравги вуго.

33. Киналго тӀадамал купру-ширкалда чӀелилан гуребани, Дица гьел капурал тӀадамазе тӀемераб бечельи-хазина къелаан, гьезул минабазда тӀад ругел тӀохалги тӀарцол гьарилаан, гьел тӀохозда рахунел малалги тӀарцол гьарилаан.

وَلَوْلَا أَن يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَن يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِسُوءَتِهِمْ سُقْفًا مِّنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٢٣﴾

34. Гьезул рукъзабазул рагъабиги, гьел тӀад тӀодор чӀолел тахалги тӀарцол гьарилаан.

وَلِسُوءَتِهِمْ أَنْبُوبًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَكَبَّرُونَ ﴿٢٤﴾

35. Цогиги тӀарац меседалъ къачӀарал къедал, гордал гьарилаан, дарай зарбалалъул босен-ретӀелги гьабилаан. Гьеб кинабго жо гьечӀо дунялалъул матагӀ гурони: жиб даимаб гуреб, жиб хехго тӀаса унеб.

وَرُحْرُقًا وَأُونًا كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٢٥﴾

Жиндилъ абадиял нигматалги, рахлат-лазатги бугеб ахират дур Бетлергъан Аллагъасда аскЮб жиб лъиклаб буго жиндаса хинкъарал муъминзабазе хладурун буго. Гъеб ахираталда Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккураб, гъесда гласилъараб халкъалъе щибго лъиклъи гъечЮ.

Гъаб лъабго аяталда жаниб бицараб жоялъул хласил буго: гъаб дунялги, гъельул бечелъи-хазинаги Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аскЮб жиндир щибго къимат-къадро гъечлеб жо буклин. Гъедин бугельул Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб дунялалъул боцли-мал жинда гласиял гадамазеги къола. Гъаб дунялалъул бечелъи жиндие къуравги, гъеб къечлевги чи Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ щибго батгалъи гъечЮ, гъел киналго гъесул лагъзал руго. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ валагъулеб бакI буго жиндир лагъасда жив лъалев вугодай ва жиндаса гъев хинкъулев вугодай абун. Гъеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир лагъ жинда гагар гъавулеб бакI. Гъеб Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ лъаялдалъун буго абадияб ахираталда инсанасе алжан щвейги.

Замахшарияс абун: Цо чияс абун: Киналго гадамал купруялда ина абун хинкъун капурзабазе гемеараб бечелъи къун батичлони, киналго гадамал исламалда рачине бокъун муъминзабазе щайха къечлеб дунялалъул бечелъи абун, гъеб раглиялъе жаваб буго: Дунялалъул боцлиялъе гЮло гадамал исламияб диналде рачинги гъел гадамазе питна букилаан. Гъеб ислам букинаан мунапикъзабазул динлъун. Гъедин бугельул бищунго хикмат бугеб ва маслахлат бугеб хлукмутадбир буго ТадегIанав Аллагъас гъабураб. Капурал гадамалги руго бечедалги мискиналги, муъминзабиги руго бечедалги мискиналги. Гъельул магна буго дунялалъул бечелъи яги мискинлъи иман лъеялда бараб жо гъечелъи.

36. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ рехсеялдаса, гъесул Къуръан цалиялдаса жив бецлъарав, гъапулгъарав чиясе Дица гъесда цадахъ даимго букIунеб щайтан гъабула жинца гъев кидаго вас-васазда, гъаплаталда чIезе гъавулеб. Гъеб щайтан гъесул гъудуллъун букIине буго, жиб кидаго гъесдаса батгалъулареб.

وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ فَقَدْ ضَلَّ سَبِيلًا فَهُوَ لِرَبِّهِ قَرِينٌ ﴿٦٦﴾

37. ХIакълъунго гъел щайтабаца гъал капурзаби хIакъаб диналдаса русине гъарула ва гъел капурзабазда раклалда жкола жал битIараб нухалда ва хIакъаб

وَأَنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٦٧﴾

диналда ругин абун.

38. Гъев капурчи къиямасеб къояль Дида حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ نَأْوَالُ بَنَاتِكَ بَنَاتٍ بَيْنِي وَيَنَّاكَ
 цеве вачIараб мехаль ва жиндие хIадурун بُعْدَ الْمَسْرِقَيْنِ فَيَسَّ الْقَرْيُنَ ﴿٢٨﴾
 бугеб гIазабги бихъараб мехаль гъес абула:
 «Вай аман Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ! Дудаги дидаги
 гьоркъоб бакъ баккудаги бакъ тIерхъудаги гьоркъоб бугеб гIадаб
 рикIкIалъи букIараб ани. ЦIакъ квешаб гьудул букIун бугоха
 мун»-абун.?

39. Жакъа пашманлъияль нужее щибго وَلَنْ يَنْفَعَكُمْ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنْكُرِي
 кумек гъабуларо, дуниялалда нужеца الْعَذَابِ مُسْتَرْكُونَ ﴿٢٩﴾
 напсазе зулму гъабун букIун хадуб.
 ХIакълъунго жакъа нуж киналго:
 Жал къосаралги, жидеца къосине гъаруралги, жужахIалъул
 гIазабалъуль цадахъ рукIине руго.

Дуниялалъул рукъоб жидеда къварилъи шварал цогиги гIадамал
 рихъараб мехаль жинда къварилъи шварав чиясе дагъаб бугониги
 бигъалъи бачIуна, саброги цикIкIуна. Амма ахираталда жужахIалда
 жанир ругел гIадамазе щибго бигъалъи ва ракI хIалхъей бачIунаро
 жалгун цадахъ цогиги капурзабазе гъабулеб гIазабалда балагъун.
 ЦIакъго захIматаб букIуна гъеб гIазаб ва гъениб цогидазул шикру
 гъабизе регIел букIунаро.

40. Муниц вугев МухIаммад صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
 гъал капурал гIадамазда хIакъаб жо أَفَأَنْتَ تَسْمَعُ الضُّعْفَ أَوْ تَهْدِي الْعُمْىَ وَمَنْ
 рагIизабизе кIолев, гъел гIинкъаллъун كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾
 чIараб мехаль. Яги муниц вугев
 бецавлъун чIарав капурчи битIараб нухалда вачине кIолев, ва
 жив загъираб ва баянаб къосиналъуль вугев чи хIакъаб диналда
 вачинеге кIолев.

Дуда гъеб кIоларо МухIаммад صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ! Гъедин бугелъул дуца ракI
 къварид гъабуге гъел капурзабаца дур рагIи къабул гъабичIин абун.

41. Дица мун хвезе гъавуниги فَأَيُّ مَنَّا ذُهِبَ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُمْتَقِمُونَ ﴿٣١﴾
 МухIаммад صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, хIакълъунго
 Дица гъел мушриказдаса цим босизе буго ва гъезие гIазаб
 гъабизе буго.

42. Мун чIаго вукIун дуда бихъизе гъабунги أَوْ رِيثَتِكَ الَّذِي وَعَدْتُهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِم
 гъабизе бегъула Дица гъезие къотIи مُقْتَدِرُونَ ﴿٣٢﴾
 гъабураб гIазаб.

ХIакълъунго Дун хIал кIолев вуго гъел

капурзабазе гъезул Ғамалалда реқъараб жазаб гъабизе.

43. Мун Ғад Ҷа Мухаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дуда вахлю гъабураб диналда ва гъеб
диналда халкъ ахиялда.

فَأَسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوْحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ
مُّسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾

Ҳақълъунго мун битараб нухалда вуго
ва ҳақъаб диналдаги вуго.

44. Ҳақълъунго гъаб хирияб Къуръан
дуеги дур қъавмалъеги кудияб роххел
ва хиралъи буго.

وَأِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ ﴿٤٤﴾

Ғаб рештине гъабун бугелъул Къурайшиязул чиясда ва гъезул
мацалда. Нужеда ахираталда гъикъизеги буго гъаб кудияб
ниҒаматалда нужеца щукру гъабунадай абун. Ва гъелда Ғамал
гъабунадай абунги.

Ғаб хирияб Къуръан гъел Къурайшиязе бугеб хиралъи-кюдолъи
бугеб Ғадин киналго Ғарабиязе бугеб хиралъи буго. Ғедин гъеб
Къуръан жинда Ғамал гъабуравцинав чиясе хиралъи ва кюдолъи буго.
Ғеб къуръаналъул агъло бугелъул алжаналъул агъло. Къурайшиязе
хиралъи буго къуръан абураб раҒиялдалъун мурад буго гъел
Къуръаналда иман лъеялда ва аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърилъиялда
гъесизе гъари. Ғаб маҒнаялда ругел цогиги аятал руго Къуръаналда
жанир.

45. Дуца гъикъе Мухаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дудаса цере ритларал расулазул цониги
расул вугодай абун цохлю Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ гурони цоги щиб бугониги жоялъе

وَسَأَلَ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا
أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ ءَالِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾

Ғибадат гъабиялда умматал ахизе жал ритларал абун.

Ғаб аяталъ баян гъабулеб буго кинабго заманаялъ киналго
аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ цохлю диналдалъун ритларал руклин. Ғеб динги
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие Ғибадат гъабильун бугеб исламияб
дин буго. Ғел киналго аварагзабазе عَلَيْهِمُ السَّلَامُ къварилъи гъабуна, гъел
гъересиги гъаруна. Дуеги гъебго хукму буго Мухаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!
Дуца сабро гъабе дуда шолеб къварилъиялда ва дуца дуда Ғаде къараб
рисалатги умматалъухъе щевезе гъабел!

46. Ҳақълъунго Дица Муса авараг
عَلَيْهِمُ السَّلَامُ витана Дир хлужжабаздалъун ва
баянал мугъжизаталгун пирҒавнида
ва гъесул қъавмалда.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمَلَائِكِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

Ғев Мусаца абуна: «Дун вуго кинабго Ғаламалъул БетҒерганлъун

вугев Аллагъасул **رَسُولُهُ** расул»-абун.

47. Гъев Муса **عَلَيْهِ السَّلَامُ** дир хIужжабигун **فَلَمَّا جَاءَهُمْ بَيِّنَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ** ٤٧
вачIараб мехаль пиргIавниги гъесул
къавмги Мусадe гIад релъанхъулел рукIана.

Жидеда гъеб хIакъаб хIужжа букIин лъаниги пиргIавн ва гъесул агъло релъанхъулел рукIана жидеда нахъ ругел КъибтIиязда ракIалда ккезе гъев Муса пиргIавница жольгунго гъавулев гъечIин абун.

48. Дица гъезда цониги мугIжизат бихъize **وَمَا نُذِيقُهُم مِّنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ** ٤٨
гъабичIо, хадуб бачIулeб мугIжизат цебе
аралдаса кIудияб букIун гурого.

ТIупан тIун цIад базе гъабуна. Къоркъал, нацIцI, гарцI гIад биччана. Гъез иман лъечIеб мехаль Дица гъезие батIи-батIияб гIазаб гъабуна гъел жидер купру-ширкалдаса руссине бокъун.

49. Гъезда гIаде гIазаб бачIараб мехаль **وَقَالُوا يَا أَيُّهَا السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَمِدْتَ عِنْدَكَ إِنَّا الْمُحْتَدُونَ** ٤٩
гъез абуна: «Я гъав сихIрочи! Дуца ахIе
дурго Аллагъасда **عَلَيْهِ السَّلَامُ** нижедаса гъаб

гIазаб нахъе босе абун, гъес дуе къотIи гъабун бугелъул дур дугIаялъе жаваб гъабилин абун.
Гъаб гIазаб нижедаса борхани хIакъгъунго ниж дуда нахърильгъине ругин»-абун.

50. Дица гъездаса гIазаб борхараб мехаль **فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ** ٥٠
гъел цIидасан жидерго купру-ширкалде
унел рукIана.

51. ПиргIавница жиндир къавмалда **وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتَ لِي مَلِكٌ مِّصْرَ وَهَدُوهُ آلَانْهَلُرُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي أَفَلَا تُبْصِرُونَ** ٥١
ахIана: «Я дир къавм! Гъаб
Мисриялъул ханлъи дие гъечIиш? Гъал
гIоралги дир гъечIиш дир кIалгIабазда
гъоркъан хъвадулел ругел?. Нужеда
гъаб дир ханлъиялъул гуч бихъулeб гъечIиш?

Нужеца гъелъул пикру кин гъабулареб? Щибго жо кодоб гъечIев гъав Муса дида данде къацандун бергъиниш!

52. Дун гIемерго лъикIав вуго нуж дида **أَمْ أَرَأَيْتَ مِمَّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مِثْلُ وَلَا يُكَادُ يُبِينُ** ٥٢
мутIигIлъize ва дие лагълъи гъабize гъав
гIодовегIанав Мусадаса.

Жиндир боцIи-мал гъечIев, тухум-къибилги гъечIев, жиндихъе ханлъиги гъечIев. Гъелде гIадеги гъав берцинго кIалъазе кIолоревги вуго. Гъадиनाव чи расул лъуниш вукIунев?.

Гъаб кинабго жо пиргIавница бицунеб букIана Мусада хадур гIадамал иналда хIинкъун, гъев щибго гъунар гъечIев чильун вихъизавизе бокъун. Хадубги пиргIавница абун:

53. «Гъев расул вукIин лъазе гъесда гIаде меседил курхъиналгIаги реххун рукIаралани Аллагъас ﷻ. Яги гъев ритIухъ гъавизе гъесда цадахъ малаикзаби рачIун рукIаралани, гъесда сверун лъугъун гъесие хъулухъ гъабизе»-абун.

فَتَوَلَّى الْفِئَةِ عَلَيْهِ أَسْوِرَةٌ مِّنْ ذَهَبٍ أُوتِيَتْ
مَعَهُ الْمَلَائِكَةُ مَقَرِّيْنَ

54. Гъаб хабарги бицун пиргIавница жиндир къавмалъул гIакъло ине гъабун. Гъел ургъизе, пикру гъабизе течIо. Гъедингоги жагъилаб, ахIмакъаб къавм букIана гъеб:

فَأَسْتَخَفَّ قَوْمَهُ، فَاطَّاعُوهُ إِنَّمَا
كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ

пиргIавн жидер алагъ вуго абун гъесие лагъльи гъабулеб. Ва Гъеб къавм пиргIание мутIигIлъана. Гъел рукIана Аллагъасе ﷻ лагъльи гъабулареб, гъев жидер БегIергъан вукIин лъалареб пасикъаб къавм.

55. Гъеб пиргIавнил къавмалъ иман лъечIеб мехаль, Дир аварагасе мутIигIлъичIого жидеца Дир ццимги бахъине гъабураб мехаль, дица гъездаса ццим босана ва гъезие гучаб гIазаб гъабун. Ва Дица гъел киналгоги ральдалъ гъанкъизе гъаруна.

فَلَمَّا أَتَيْنَا أَتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَعْرَفْنَاهُمْ
أَجْمَعِينَ

56. Дица пиргIавнил къавм гъабун хадусел умматазул капурал гIадамазе жидеца гъел жужахIальур рачине, гъезул ццерехъабилъун. Жидеца иман лъурал къавмазе вагIза-насихIатлъунги гъабун.

فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ

57. Марьямил вас ГIиса аварагасул мисал Къуръаналда жаниб рехсараб мехаль гъесиеги жиндир къавмалъ лагъльи гъабун абун, гъеб дур къавм роххун, гъаракъ борхун лъугъунел руго.

*وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ
مِنْهُ يُصَدِّدُونَ

Жидеца гъабулеб ширк цогидазги гъабун буго, гъеб кIудияб мунагъ-хIакъ гъечIо абун раклалда кколеб буго гъезда.

Гъаб аят рещтIине гъабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас: «Нужги, нужеца жидее лагъльи гъабулел алагъзабиги жужахI боркъунеб гамачI буго»-абун абураб аят цIалараб мехаль Ибну ЗибагIри абулев мушприкас абун: «Гъаб аят нижее ва нижеер

алагъзабазейищ бугеб яги киналго уммутазейищ бугеб»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гъаб нужеги, нужер алагъзабазеги, киналго умматазеги буго»-абун. Ибну ЗибаГрица абун: «Гъаб каГба рукъалъул БетІергъанасул царалдалъун гьедулев вуго дун, мун дица къезе гъавула гъаб даГІабаялъулъ! Насранияца ГІиса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام лагълъи гъабун гурищ? Ягъудияз Пузайрие лагълъи гъабун гурищ? БанумулахІ абулел Гадамаз малаикзабазе лагълъи гъабун гурищ! Гьел киналго жужахІалда рукІине ратани нижги рази руго гьелгун цадахъ гьенир рукІине»-абун.

Цинги авараг вуцІун чІана Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ вахІю бачІиналда валагъун. Гьел мушриказда ракІалда ккана Ибну ЗибаГрица авараг къезе гъавунин абун ва гьел кеп шун рельанхъана, ва гъезул роххун гъаракъ-хъуй борхана. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ гъаб аят рештІине гъабун: «Дир рахъалъан жиде лъикІлъи къотІи гъабурал Гадамал гьеб жужахІалдаса рикІкад гъарурал руго»-абун. Ай: ГІиса аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام, Пузайрие ва малаикзабазе цо къавмаль лагълъи гъаби гъезул Гаийиб гьечІю, гъезие гьелъул щибго заралги гьечІю. Гъез амро гъабун гьечІю дол Гадамазда жиде лагълъи гъабе абун. Гъедин бугелъул гъазда жужахІалъул Газаб швезе гьечІю.

58. Гьел мушрикаца абун: «Нижер алагъзабийищ лъикІал ругел яги ГІисайищ лъикІав вугев? абун.

وَقَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مِنْكُمْ حَمِيقًا أَمْ هُمْ مَأْمُورُونَ
إِلَّا جَدَّ الْأَبْلَقُ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴿٥٨﴾

Гъев ГІиса жужахІалда вукІине ватани нижги, нижер алагъзабиги рукІине бегъила гьеб жужахІалда абураб маГІна. Гъаб раГІи гъез абулел гьечІю мун махсароде гъавун, дуда къецандулеллъун рукІун гурого. Гьел битІараб жо къваригІарал гьечІю. Гьел руго даГІба гъабизе къваригІарал Гадамал. Гъезие щибго батІалъи гьечІю гьереси бицун бергъаниги, битІараб бицун бергъаниги жидер даГІбадуласдаса бергъин гурелб.

59. Гъев ГІисаги гьечІю Дица жиндие нигІмаг къурав Дир лагъ гурони. Гъев алагъ гьечІю, Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ васги гьечІю.

إِنَّ هُوَ إِلَّا عِبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ
مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾

Гъев вуго Дир лагъ ва расул. Дица гъев гъавуна Бануисраилазе мисаллъун ва ГІаламатлъун, жинца Дир хІалкІолъиялда ГІоритГел гъабулел. Дица гъев вижана эменги гьечІюго.

60. Дие бокъун букІарабани Дица нужер бакІалда гъаб ракълалда ГІад малаикзаби гъарилаан, нужги нахъе

وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ
يَخْلُقُونَ ﴿٦٠﴾

рачун жал халипальун руклунел.

61. Гьев Гписа авараг عَلَيْهِمُ السَّلَامُ Дица гьавизе
вуго кьямасеб кьо гIагарльбиялье
гIаламатлун.

وَأِنَّهُ لَعَلَّمَكُمُ السَّاعَةَ فَلَا تَمَتَّرُنَّ بِهَا
وَأَتَّبِعُونَهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿١٦﴾

Гьев зодиса рештIине вуго кьямасеб кьо чIезе

дагьабго заман хутIидал. Нуж гьеб кьямасеб кьо ялзул амруялзуль
шакдаруге! Гьеб жиб бачIин хIакъаб кьо буго. Дуца абе МухIаммад
صلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Нуж дида нахърилъль! Гьаб Дица нуж жинда ахIулеб
жо хIакъаб дин буго ва битIараб исламияб нухги буго.

62. Кидаго нуж шайтIаналье гуккизе
чIоге ва гьель хIакъаб диналдаса руссине
гьариялдасан цIуне.

وَلَا يَصِدُّكُمْ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ
مُّبِينٌ ﴿١٧﴾

ХIакълъунго гьеб шайтIан буго нужер

баянаб ва загьираб тушман»-абун. Гьель рахъизе гьаруна нужер
умумул Адамги ХIаваги алжаналдаса къватIире.

63. Жиндир къавмалъухъе Гписа
авараг عَلَيْهِمُ السَّلَامُ вачIараб мехаль баянал
хIужжабигун: мугIжизаталгун ва
шаргIиял хIукмабигун. ГIисаца абун:
«ХIакълъунго дун нужехъе вачIун вуго
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахьялъан расуллун ва нуж битIараб диналда
гIоритIулеб гIелмугун.

وَلَمَّا جَاءَ عِيسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ
بِالْحِكْمَةِ وَلَا يُبَيِّنُ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ
فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٨﴾

Нуж жиндилъ хилипльарал цо-цо масъалаби нужее баян гьаризеги.
Аварагзабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ диниял масъалаби баян гьарула, дуниялзул
амру кинабго гьез баян гьабуларо жинда хIажатаб, жо гурони. Нуж
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилъизе хIинкъа ва дие мутIигIлъе»-абун.

64. ХIакълъунго ТIадегIанав Аллагъ вуго
дирги нужерги ва кинабго гIаламалзул
БетIергъан. Нужеца гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ
гьабе гIибадат.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا
صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿١٩﴾

Гьаб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавун гьесие гIибадат бацIиад гьаби буго
битIараб нух ва хIакъаб дин. Гьаб дин буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда
разияб, жиб гьабурасе алжанал шолеб.

65. Гьел Насраниял ГIисал хIакълъуль
чанго кьукъаялде рикъана.

فَاخْتَفَ الْأَخْرَابَ مِنْ بَيْنِهِمْ قَوَاتِلٌ
لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابٍ يَوْمَ أَلِيمٍ ﴿٢٠﴾

Цо кьукъа буго гьев «Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
лагъ ва гьесул расул» вуго абулеб. Гьаб
кьукъа буго хIакъаб диналда бугеб. Цо кьукъаяль гьев Аллагъ

جَلَّ جَلَّالَهُ вуго абуна, цогияз Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ вас вуго абуна. Аллагъ ПдаегІанав вуго гьел мушрикаца абулеб рагІиялдаса. Квешаб жужахІалъул Газаб букІине буго кьимасеб кьояль купру-ширкалдалъун жидеца напсазе зулму гьабулел Гадамазе.

66. Гьел Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккурал Гадамазе кьиямасеб кьо бачІин гуреб хутІараб жо гьечІо. Гьеб жидее бачІине буго тохлъукьего, бишунго жал гьеб бачІиналда балагъун гьечІеб гІужаль жидеда гьеб бачІунеблъиги лъазе гьечІо.

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾

67. Гьеб кьиямасеб кьояль дунялалда бишунго цоцазе рокъарал гьудулзабилъун рукІарал Гадамал цоцазе тушбабилъун рукІула. ЦохІо

الْأَجَلَاءَ يَوْمَئِذٍ يَعْصُهُمْ لِبَعْضِ عَدُوِّهِمُ الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ГІоло цоцазе рокъарал Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкъарал муъминзаби рукІуна гьеб кьояль цоцазе гьудулзаби.

68. Гьел муъминзабазда абула Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ: «Я дир лагъзал! Жакъа нужее щибго хІинкъи гьечІо ва нужее тІокІаб хадуб пашманлъиги букІине гьечІо»-абун.

يَعْبَادِ لَا خَوْفَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾

Дунял теялда пашманлъизе гьечІо нуж, гьениб нужее швечІого хутІараб жоялдаги пашманлъизе гьечІо.

69. Гьел руго жидеца Дир Къуръаналда иман اللَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾ лъурал ва жал Дие тІубанго мутІигІлъун рукІарал Гадамал. Гьезда абула:

70. Нуж алжаназда жанире лъугъа нужер руччабигун цадахъ цІакъ роххараллъун ва нужее нигІматал къурал лъун.

أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾

71. Гьезда Пдае алжаналъул гьилманал يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصَحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ (хьулухъалье ругел лъымал) хьвадула меседил тепсиги налбекІалги росун (поднос ва бакалал). Щиб жо бокъаниги гьеб гьекъолеб жо жидее

وَفِيهَا مَا نَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٧١﴾

къола. Гьел алжаназда жаниб напсалъе бокъарабщинаб жо буго, гьезул бер боххулебщинаб жоги буго. Нуж гьал алжаназа жанир даимго рукІине руго.

Гьаб буго бишунго кІудияб рохел! Инсан ругъунав вуго цин кодоб щун цинги кодосан ун букІулеб дунялалъул ризкъиялда. Абадияб, даимаб

ризкьи ва нигмат ахираталда муъминзабазе къотИи гъабураб рохел буго.

72. Гъал алжанал руго Аллагъас
جَلَّ جَلَّالَهُ нужее ирсалъе къурал, нужеца

дуњялалда дагъабго заманаялъ

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун лъикІаб
Гамал гъабиялда данде жазаълъун.

وَلَاكِ الْجَنَّةُ الَّتِي أُرْسِلْتُمْوهَا يَمَّا كُنْتُمْ

تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾

73. Нужее гъениб жаниб гІемер батИи-
батИияб пихъги буго.

Нужеца гъелдаса бокъараб жо кваназе алжаналъул гъутІби кидаго жидеда гІад барщараб пихъ бугел рукІула, гъелдаса пихъ тІурабго гъеб бакІалда цоги пихъ бижула. Гъединал руго алжаналъул цогидал нигІматалги: жидее нукъсанлъи гъечІел, жидее хис-бас гъечІел, жидер тІагІам-лазат холарел.

لَكُمْ فِيهَا فَتَكْفَهُ كَثِيرَةٌ مِّنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

74. ХІакълъунго жидеца мунагъал
гъарурал капурзаби даимго жужахІалъул
гІазабалъулъ рукІине руго.

إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿٧٤﴾

75. Жидедаса гІазаб бигъа гъабуларо цохІо
лахІзаталъ ва гъел тІобанго хъул къотІарал
рукІуна кинабІаги цІоб рахІмомаялдаса.

لَا يُفْتَرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْسُونَ ﴿٧٥﴾

76. Дица гъезие щибго зулму гъабичІо,
кинниги гъел гІадамал рукІана жидеца
напсазе зулму гъабурал гъаб гІазаб жидее хІакълъулеб гІамал
жидеца гъабиялдалъун.

وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾

77. Гъез жужахІалъул гІадло гъабулев-
жинда Малик цІар бугев малаикасда
абула: Я Малик, дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ
абе: «Нижер рухІал росун ниж хвезе

وَنَادُوا يَمْلِكُ لِيَقْضِ عَلَيْهِمْ تَارِكًا قَالَ إِنَّكُمْ

مَلَائِكَةٌ ﴿٧٧﴾

гъаре. Нижедаса гъаб гІазаб тІаса ун, ниж хІалхъизе»-абун.

Ибну ГІаббасица абуна: гъезие жаваб гъабулин жидеца ахІаралдаса азарго сон гІанасеб заман гъоркъоб араб мехаль, ва гъев Маликас абула: «ХІакълъунго Нуж даимго гъеб гІазабалъулъ рукІине руго»-абун.

Хадубги гъезда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахълъан абула:

78. ХІакълъунго Дица нужехъе хІакъаб дин
щвезе гъабуна. Аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІун,
гІахълалги рештІине гъарун, амма нужер

لَقَدْ جِئْتُمْكُم بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ

كِرْهُونَ ﴿٧٨﴾

Гемерисел гьѣб хІакъаб жо къваригІинчІел, гьѣб рихарал рукІана. Аллагъасе ﷺ ГИбадат гьабияль нужерго гьава-напсалъе бокъараб цо-цо жо тезе гьабублеб букІана, амма нужеца Аллагъасе ﷺ ГИбадат гьабиялдаса нужерго напсазе бокъараб жо тІаса бищана. Гьелда рекъараб жазаъ буго жакъа нужее бугеб ГІазабги.

79. Маккаялъул мушрикаца Дир авараг

أَقْرَبُ مَوْأَقِنًا مِّمَّنْ مَوْنٌ ﴿٧٩﴾

ﷺ чІвазе абун хІукмуийишха гьабун бугеб?

ХІакълъунго Дицаги буго хІукму гьабун Дир авараг хвасар гьавизе ва гьѣб Дир хІукму жиб тІубалеб буго, мушриказул хІукмуги жиб ГІадада холеб буго.

Гьаб аят рештІине гьабуна Къурайшазул церехъаби жидер «дару надват» абулеб рукъор данде руссун жидеца Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг чІвазе хІукму гьабураб мехаль. ЩайтІаналъул гІакълоги къабул гьабун Абужагълица хІукму гьабуна щибаб къибилалъул цо-цо ГІолохъанчи витІизе авараг ﷺ чІвазе ва гьездаса рецІел босизе аварагасул ГІагарал чаГІазе кІвечІого букІине. Киналго тІаде кІанцІун гьѣв чІвараб мехаль гьесул би (къисас) киназдаго бикъулеб букІана ва гьѣл дият (гІакІа) къун рорчІизе кколел рукІана. Къурайшазул гьаб макроги Аллагъас ﷺ хвезе гьабуна. Авараг ﷺ хвасар гьавун гьѣл инжитги гьаруна.

80. Гьезда ракІалдайищ кколеб бугеб

أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَىٰ

хІакълъунго Дида гьез балъго бицараб

وَرُسُلَنَا الَّذِينَ يَكْتُمُونَ ﴿٨٠﴾

ва шурун бицараб жо раГІуларин абун.

Гьедин гьечІо амру, раГІула Дида гьез

бицараб жо ва Дир чапарзаби руго гьезул кинабго раГІи ва

ГІамал жидеца хъвалел.

81. Дуца гьезда абе МухІаммад ﷺ: ﴿٨١﴾

«Гьѣв БетІергъан Аллагъасул лъимер

букІин хІакълъун букІарабани тІоцебе дица гьабилаан гьѣб

лъимералъе лагълъи»-абун.

Аллагъасул ﷺ лъимер букІунареблъи хІакъаб жо буго. Аллагъасе ﷺ лъимер-хъизан букІунгутІи цІакъго мухІканаб жо бугелъул, гьѣб хъизан букІин рикІклад гьабун абураб раГІи буго: «Дица гьѣб лъимералъе лагълъи гьабилаан»-абураб раГІи.

82. Жив тІадеГІанав ва жив ВацІадав

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ

вуго БетІергъан Аллагъ, зобалазулги

الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾

ракъальулги БетІергъанав, кІудияб

ГІаршалъулги БетІергъанав Аллагъ гьѣл

мушрикаца жиндие гьарулел сипатаздаса.

83. Дуца Маккаялъул мушрикал те
МухАммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жидерго ахІмакъаб

ишалда: хъанчие лагълъи гъабун

гІададисеб махсаро хвечІ гъабун, жидее

къотІи гъабураб къиямасеб къо гІаде бачІинегІан.

Гъеб къоялъ лъазе буго гъезда кинаб гІазаб жидеда щолеблъи ва щиб
хІал жидер букІунебги.

84. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндие
лагълъи гъабизе гІадав БетІергъан, жив

зобалазда ругезулги Аллагълъун جَلَّ جَلَالُهُ

вугев, ракъалда ругезулги Аллагълъун

جَلَّ جَلَالُهُ вугев.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир тадбир хІакимияв, жинда кинабго
жоялъул маслахІат лъалев.

85. Жив вацІадав ва гІадегІанав

вуго зобал ракъалъул ханлъи жиндие

бугев, гъезда гьоркъоб ва жаниб бугеб

жоялъулги ханлъи жиндие бугев, жиндие

къиямасеб къо кидал бачІунеблъи

лъалев БетІергъан Аллагъ.

Гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буго ахираталда нуж киназулго руссинги.

Жидер гІамалазул хІисаб-мизан ва жазаъ гъабизе.

86. Гъев Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун жидее

лагълъи гъабулел алагъзабазда кІоларо

жидеца шапагІат гъабизе. Жидеца

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие хІакъаб

нугІлъи гъабурал ва жидедаги лъалел

гъеб нугІлъиялъул хІакъ. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидеца шапагІат

гъабизе изнуги къурал гІадамазда кІола шапагІат гъабизе.

ГІалимзабаца абун: «Гъаб рагІиялъул магІна буго: «Мушрикаца ГІиса

аварагасе عَلَيْهِ السَّلَام, ГІузайрие ва Малаикзабазе лагълъи гъабуниги гъел

руго жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие хІакъаб гІибадат гъабурал

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лагъзал. Гъезда кІола жидеца шапагІат гъабизе

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ изнуялдалъун»-абун.

87. Дуца гъел мушриказда гьикъани

МухАммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Нуж лъица

рижарал?»-абун. Гъез чара гъечІого

فَذَرَهُمْ خَوْضًا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ

الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٤٣﴾

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهُ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌُ

وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٤٤﴾

وَتَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

وَمَا يَبِينُهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ

تُرْجَعُونَ ﴿٤٥﴾

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ

الشَّفِيعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ

يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى

يُؤْفَكُونَ ﴿٤٧﴾

абизе буго: «Ниж Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рижана»-абун. Гьал киреха унел ругел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ лагъльги гьабичлого хьанчазе лагъльи гьабизе?

Гьаб гьечишца цакъго ахIмакъаб иш? Жал рижарав Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукIин лъалаги букIаго гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьабунгутIи ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьабуге абураб хьанчазе лагъльи гьаби!

88. Нужеда витIарав расулас абураб وَقِيلَ يَا يَرْبَّ إِنَّا هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ рагIи: «Я дир БетIергъан! Гьаб къавм буго жидеца иман лъолареб къавм»-абун.

Гьаб рагIи буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ зигари гьабун абураб рагIи. Гьальие жаваб гьабун IадегIанав Аллагъасе абулеб буго:

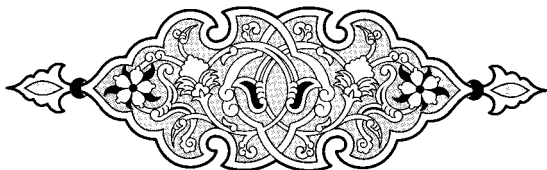
89. Мун гьездаса вусса МухIаммад فَأَصْفَح عَنْهُمْ وَقُلْ سَأَلْتُمْهُمْ إِنِّي لَأَنْذِرْتُمْ يَوْمًا рельIъараб квешльи гьезие гьабуге.

Дуца гьезда абе: «Нужее саламатльи буго дидаса»-абун. Жидеда нахъа лъазе буго жидер гIамалалъе кинаб жазаъ гьабулебльи!

Гьаб рагIи буго гьел мушриказе хIинкъи къей ва хирияв расуласул раки парахат гьабиги. Гьел мушриказе Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб гьабизе буго дунялалдаго гьабуниги, ахираталда гьабуниги .

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун сурату Зухруфалъул тафсир ва таржама хъван Iубана.

Кинабго рецц ва щукру IадегIанав Аллагъасе буго.

44. Сурату Духан

Сураталда жаниб исламалгъл аслабилгълун ругел: Тавхид (Аллагъ цо гъави), рисалат ва ахираталда тӀаде рахъине гъариялгълун бицен гъабун буго.

Хирияб Къуръаналгълун, ва гъеб Лавхлул махӀфузалдасан дунялалгълун зодибе рештӀине гъабураб «Лайлатул къадри» абураб сордоялгълун хиралги баян гъабун буго. КигӀанго гъаб хирияб Къуръан жиндир хӀукму баянаб, жиндир магӀна загъираб бугониги. Гъеб Къуръаналде цақдарулел мушиказул хӀал бицун буго Ахираталда гъезие букӀунеб гучаб гӀазабги баян гъабун буго. Хадуб пиргӀавнил къавм гъалаг гъабиялгълун ва гъез нахъе тарал асаразул бицун буго: ЧухӀарал кӀалгӀаби, бечедал ахал-хурал, рорхатал ва гучал сиял (пирамиди) тана пиргӀавнил къавмалгъ хадусел умматазе. Гъеб кинабго ракъги, бечелъиги Бануисраилазе ирсалгъе къун букӀана, амма гъелги Аллагъасда ﷺ гӀасилгъана, аварагасда ﷺ нахърилгълунчио ва гъезда тӀадеги чанго батӀияб къварилги биччана Аллагъас ﷻ.

Къурайшазул мушиказ авараг ﷺ гъереси гъави, ахираталда иман лъунгутӀи бицун хадуб баян гъабулеб буго ТӀадегӀанав Аллагъасе гъел гъалаг гъари захӀматаб амро гъечӀеблги ва цересел умматазде цвараб гӀазаб гъездаги цвезе бегъулеблги.

Сураталгълун ахиралдаги муъминзабиги капурзабиги ахираталда русунеб бакӀ баян гъабун буго: гъелдалгълун муъминзабазе роххел бицун ва капурзабазе хӀинкги къун.

Гъаб сураталда цӀар тун буго «КӀкӀуялгълун бицунеб сурат»-абун, гъалда жаниб Маккаялгълун мушикал хӀинкъине гъаризе сабаблгълун ва хирияв аварагасе ﷺ мугӀжизатлгълун Аллагъас ﷻ загъир гъабун букӀараб кӀкӀуялгълун бицун букӀиналгъ. Гъезда тӀаде ракъиги, бакъ байги биччан хадуб гъеб кӀкӀуйги биччан гъел гъалаг гъариялда гӀагарун рукӀана, кинниги Аллагъас ﷻ Къурайшиял гъеб гӀазабалдаса хвасар гъаруна аварагасул ﷺ дугӀаялгълун баракаталдалгълун.

*Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. XIa. Мим.

حَم ١

ТӀадегӀанав Аллагъасда лъала гъаб кӀиго хӀарпалдалъун
жиндир щиб мурад бугеблъи.

2. Дун гъедулев вуго жиб баянаб, жиндир хӀукму
загъираб, وَالْكَتٰبِ الْمٰمِيْنَ ٢

жинца хӀакъабги батӀулабги жо батӀа гъабулеб, жиб мугӀжизатлъун
букӀин хӀакъаб Къуръаналдалъун.

3. ХӀакълъунго Дица гъаб хирияб Къуръан
рештӀине гъабун жиндиль баракат бугеб
сордоялъ. اِنَّا اَنْزَلْنٰهُ فِيْ لَيْلَةِ مُّبْرَكَةٍ اِنَّا كُنَّا
مُنْذِرِيْنَ ٣

Гъеб буго рамазан моцӀалда жаниб бугеб

«Лайлатул къадри» абулеб сордо. Гъеб баракат бугеб букӀиналъул
гӀаламат буго гъеб сордоялъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهٗ муъминзабазул дугӀа
къабул гъабулеб букӀин, гъезул тавбо къабул гъабун, гъезда баракат
ва нигӀматал рештӀунел рукӀин. Гъаб Къуръан жиндиль рештӀине
гъабураб сордо букӀинги буго гъеб сордо баракат бугеб букӀиналъе
гӀаламат. ЛавхӀул махӀфузалдаса гъеб сордоялъ дунялалъул зодибе
рештӀине гъабун гъаб Къуръан, цинги жинда салам лъеяв Жабраил
малаик хъвадана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе щибаб
хӀажалъи бихъун гъаб Къуръаналъул суратал ва аятал росун.

Цо гӀалимзабаца абун: Аварагасде صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан рештӀине гъаби
гъеб «Лайлатул къадриялъул» сордоялъ бай бихъана абун. ХӀакълъунго
Дица Дир лагъзадерие хӀинкъи къола, гъезухъе авараг витӀун,
гъезде гӀехъ рештӀине гъабун. Ахират букӀин бицуна, гъениб хӀисаб-
мизан ва жазаъ гъабизе букӀинги бицуна. Гъел гӀадамаз иман лъезе
бокъун ва лъикӀаб гӀамал гъабун ахираталда жидее алжанал щолеллъун
рукӀинеги бокъун. Жидеца иман лъечӀел гӀадамазе хӀужа-далиллъунги
букӀине. Ахираталда гъезие гӀазаб гъабулеб мехаль гъезул щибго
гӀайиб чӀвазе ва рагӀи абизе рес гъечӀого букӀине.

4. Гъеб «Лайлатул къадроялъул сордоялъ»

فِيْهَا يُفْرَقُ كُلُّ اَمْرٍ حَكِيْمٍ ٤

баян гъабун ва ЛавхӀул-махӀфузалдаса босун
малаикзабазухъе къола цо лъагӀалида жаниб букӀунеб кинабго
амро ва хӀукму-къадар.

Инсанасе бугеб ризкъи бугониги, гъесие букӀунеб къварилъи, гӀатӀильи
бугониги, хвел ва чӀаголъи бугониги гъеб кинабго жо баян гъабун гъеб

сордолял.

5. Гьѣб букІуна Дир рахъалъан бугѣб амролъун ва хІукмолъун.

أَقْرَأَ مِنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٥﴾

Дица лъазе гъабун гурони малаикзабазда гьѣб кинабго жо лъаларо. ХІакълъунго Дица ритІула умматазухъе аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ. Гъезухъе исламияб дин босун ва гъезие шаргІиял ахІкамал баян гъаризе, гъел хІакъаб диналда ва битІараб нухалда тІоритІине.

6. Гъал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІин, ва умматазда хІакъаб дин лъазе гъаби дур БетІергъан Аллагъасул рахъалъан бугѣб цІоб-рахІмат буго.

رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾

ХІакълъунго гъев Аллагъ вуго жинда кинабго жо рагІулев ва жинца гъабулѣб хІукму-къадаралъулъ жинда кинабго жо лъалев. Жиндир лагъзадерие маслахІат бугѣб хІукму гъабулѣв ХІакимияв вуго.

7. Зобалазулги ракъальулги ва гъѣб кІиялдаго гъоркъоб бугѣб махлукълъул БетІергъан вуго Аллагъ.

رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٧﴾

Нуж жо бичІулеп ва лъалел гІадамал ратани нужеца гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабе лагълъи.

8. Жив гурев цоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъѣѣвги вуго. Жинца чІаго гъарулев ва жинца хвезеги гъарулев. Нужер БетІергъан вуго гъев Аллагъ, ва нужер цересел умумузул БетІергъанги вуго.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨﴾

9. Кинниги гъел мушрикал жидер шакълъиялда жанир руго. Къбиямасѣб къо бачІиялда гъаб Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букІиналда.

بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ ﴿٩﴾

Жидеда хІакъаб ва батІулаб жо батІа гъабизе лъаларел руго. Писинал лъималгІадин махсаро-хочІалда жанир руго. Гъѣб буго цІакъ кІудияб ахІмакълъи. Гъедин бугельулъ гъезие хІинкъи къун ПадегІанав Аллагъас абулеб буго:

10. Дуца хъаравуллъи ккве МухІаммад, гъѣб къавмалда гІаде жиб бецІаб, биццатаб кІкІуј бачІунеб гІужалда.

فَأَرْسَلْنَا بِرُوحِنَا إِلَى السَّمَاءِ يَدْعَاهُ بِدُحَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٠﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну МасгІудица абуна:

«Къурайшиял Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда цІакъго данде чІараб мехаль ва гъесие гІемер къварилъиги гъабураб мехаль, аварагас

جَلَّ جَلَّالَهُ! Аллагъасда гъарун дуґла гъабуна: «Я Дир Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ! Дуца гъаб къавмалда (Музариязда) дур къуват-гуч бихъизе гъабе. Дуца гъезие ракъи бугел соналги рихъизе гъаре, Юсун аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ заманаль рукларал гладал»-абун. Цинги гъел Къурйишиязда тIаде бецIаб кIкIуйги бачIана цоцада аскIор ругел гладамал цоцада рихъулареб хIалалъ»-абун.

Цогиги Ибну МасIудица абун: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб цуго гламат цебехун ана»-абун ва гъел гламатазда гъоркъоб кIкIуйги рехсана. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибну ГIаббасица абун: «Гъаб кIкIуй ракъалда тIаде рештIин къиямасеб къо гIагарлъиялъул гIаламат буго. Муъминчиясе гъеб кIкIуялъ мегIер бецIи гIадаб унти гъабула (простуда). Амма капурзабазул ва мунафикъзабазул бутIрул гъеб кIкIуялъ рухIун, чIурхIун рукIуна. Гъезул мегIер-кIалалдаса жаниб араб кIкIуй нахъасан къватIибе бачIула»-абун.

11. Гъеб кIкIуялъ гIадамал рахчун рукIуна. يَعْشَى النَّاسُ هَذَا عَذَابَ آيَمٍ ﴿١١﴾

Киналго Къурайшазда сверун лъугъун букIуна

гъеб кIкIуй ва гъез абула: «Гъаб жо цIакъ жинца унтизе гъабулеб гIазаб буго»-абун.

12. Гъел Къурайшаца Аллагъасда رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

ахIи бала: «Я нижер БегIергъан!

ХIакълъунго Дуца нижедаса гъаб гIазаб босани нижеца иман лъезе буго»-абун.

Гъеб буго жидер гъересияб рагIи. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъезул хIакъальгуль абулеб буго:

13. Кисан гъез иман лъелеб? أَنِّي لَهُمُ الذَّكَرَى وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾

ХIакълъунго гъезухъе расул вачIун вукIана, Къуръанги рештIине гъабун букIана, гъедин бугониги жидеца иман лъечIо.

14. Цинги жал гъев аварагасда иман ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَاوَمَةٌ مِّمَّ جُنُودٍ ﴿١٤﴾

лъеялдаса руссана ва гъез абуна:

«Гъав чи вуго жинда жундуца Къуръан лъезе гъабурав гIадалав чи»-абун.

Къурайшаца аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда рештIине гъабураб Къуръанальгуль хIакъальгуль кIиго батIияб рагIи абун: Цояз абун: Гъесда Къуръан лъезе гъабулел гIадамал руго абун. Цогидаз абун: Гъев вуго жундуца ккурав чи ва гъес цIалулеб Къуръанги гъесда жундуца

44. Сурагу Духан чИвазе къасд гъабидал Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна:

20. «Дица дирги нужерги БетІергъанлъун жив вугев Аллагъасдасан цІуни гъарулеб буго, нужеца дун ганчІал речІІун чІваялалдасан. وَإِنِّي عَدْتُ يَرْبِيَّ وَرَبِّكَ أَنْ تَرْجُمُونِ ٥١

21. Нужеца дида иман лъолеб батичІони ва нуж дида божулелги гъечІони нужеца дун живго те, дие къварилъи гъабуге. وَإِنْ لَيْسَ لَكُمْ مَوَالِي فَأَعْتِرِلُونِ ٥٢
Нужерги дирги амро Аллагъасда عَلَيْهِ السَّلَامُ тІамун те, гъес хІакъаб хІукму гъабизе»-абун.

22. Цинги Муса аварагас عَلَيْهِ السَّلَامُ жиндир БетІергъанасда ахІи бана: «ХІакъльунго гъаб къавм буго цІакъ къосараб, жидер мунагъал гІемераб къавм»-абун. فَدَعَا رَبَّهُ أَنْ هَلْؤَلَاءَ قَوْمٌ مُّجْرِمُونَ ٥٣

23. ТІадегІанав Аллагъас Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ амро гъабуна: «Мун дир лагъзал Бануисраилалги рачун сардилъ къватІиве а! Нужеда хадур рахъун ФиргІавнил къавмги бачІине буго» – абун. فَأَسْرِعِي بَعَادِي لِئَلَّا يَكْفُرَ مُّتَبِعُونَ ٥٤

Гъел нужеда хадур къватІире рахъин букІине буго гъел гъалалгІиялъе сабаблъун.

24. Мун дур къавмгун цадахъ ралъдалъан къватІиве вахъараб мехалъ гъеб ралъад рагъун бугеб хІалалъ те! وَأَنْزَلْنَا الْبَحْرَ رَهْوًا إِنَّهُمْ جُنْدٌ مُّغْرَقُونَ ٥٥

ХІакъльунго гъеб фиргІавнил гІаскар жиб гъанкъизе бугеб гІаскар буго»-абун

Гъаб аяталъе баян гъабун «тасгыл» абулеб тафсиралъуль абуна: Аллагъасул салам лъеяв Муса аварагасда Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ амро гъабун букІана ралъадалда гІанса къабе абун гъеб ралъад бикъизе гъабизе. Ралъад бахун къватІиве вахъараб мехалъ Мусаца къасд гъабуна гъеб ралъадалда гІанса къабун гъеб тІатІала биччазе. Цинги Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ гъесда абуна: «Къабуге гІанса ралъадалда! Гъеб рагъун те, гъенир жанир гъанкъизе руго пиргІавниги гъесул къавмги»-абун. Бануисраилазул ахирав чи ралъдалъан къватІиве вахъинги, пиргІавнил боязул ахирав чи ралъдалъе лъугъинги цадахъ ккана, ва Аллагъас عَلَيْهِ السَّلَامُ ралъад тІатІала биччан гъел гъанкъизе гъаруна. Гъалдасан хадуб бугеб хІал бицун ТІадегІанав

Аллагъас абулеб буго:

25. Чам гемедалха гьeб пиргIавнил كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٢٥﴾
къавмалъ жалги гьалагIлъун нахъе тарал
берцинал ахалги, чвахулел, ицIал-лълъгьималги,

26. Рекъарал, къачIарал хурзалги, берцинал وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٢٦﴾
чIухIарал жалго жанир чIолел рукIарал минаби ва
кIалгIабиги.

27. Ва гемедал батIи-батIиял нигIматалги وَتَعْمَةٍ كَانُوا فِيهَا فَلَکَهِينَ ﴿٢٧﴾
гьоркъе тана, жидеца гьездасан лазат-кеп босулел
рукIарал.

28. Гьедин буго дир амро. Дие бокъараб жо كَذَٰلِكَ وَأُورِثُهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿٢٨﴾
бокъухъин гьабулел вуго дун. ФиргIавнил
къавмги гьалагI гьабун лица гьезул ракъги, гьезул ахал-хурзал
ва шагъарал ирсалъе къуна цогидал къавмазе. Гьел руго
Бануисраилал пиргIавнил къавмалъ лагъзал лъун ккун рукIарал ва
жиде гемедал къварилъги гIазаб гьабулел рукIарал.

29. Гьeб фиргIавнил къавм гьанкъана فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا
абун гьезда хадур зобал гIодичIо, ракъги مُنظَرِينَ ﴿٢٩﴾
гIодичIо. Гьезул гIасилъги-пасикълъги

сабаблъун гьел гьалагI гьаридалго гьезда
ракI гурхIулел щивго чи вукIинчIо. Жал гьалагI гьаризе къотIи
гьабураб заман гIаде щвараб мехалъ гьел гьалагI гьаричIого
нахъе рахъунги течIо. Къиямасеб къоялъ гIазаб гьабизе абунги
течIо. Гьениб гьабулел гIазаб жиб букIин хIакъаб буго ва дунялалда
гьалагI гьарунин абун гьездаса ахираталъул гIазаб гIаса унаро.
Гьел капурал ва чIухIарал гIадамал, жиде дунялалъул ханлъиги
бугеб мехалъ цIакъго гIамал кIодолъун рукIула, жидедасан лъикIаб
жого гьечIин дунялалда абун ракIалда ккун рукIуна. Гьeб ахIмакъаб
пикругун рукIарал гIадамал гьалагI гьарураб мехалъ зобалазе ва
ракълъе щивго ками ккечIо абулеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ . Гьел жидерго
рукIараб хIалалда хутIана, амма дол чIухIарал чагIазул насло бакъвана
ва хабарги гIагIана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб хIадисалда
буго: «Муъминчи хвараб мехалъ гьeс как балеб букIараб бакI ва
зодоб гьeсул гIамал борхула букIараб бакI гIодула»-абун. ХIадис ибну
АбихIатимица бицана. Гьeсул лъикIаб гIамал зодобе бахунеб букIиндал,
гьeб гIамал къотIараб мехалъ зобалда лъала гьeв чи хвараблъги ва гьeб
пашманлъула.

Жинда Аллагъ разильяев Анас ибну Маликидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Щивав лагъасе зобалазда кІиго рагъо буго: Цо гъев лагъасе ризкъи рештІунеб, цоги рагъо гъесул лъикІаб гІамал зодобе бахунеб. Гъев чи хвараб мехаль гъеб кІиго рагъо къала ва гъесда хадур жсалги гІодула»-абун. ХІадис абун ЯгІлаца бицана.

Жинда Аллагъ разильяев Шурайх I ибну ГІабидил ХІазрамыас бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Гъаб исламйаб дин жиб гъарибаблъун бай бихъана ва гъеб ахиралдаги гъарибаблъун буссине буго. Амма муъминчиясе гъариблти букІунаро. Гъев хвараб мехаль гъесда хадув гІодулев чи гъечІеб бакІалда, гъесда хадур зобалги ракъги гІодула»-абун. Цинги аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб аятги цІалана: «Гъел пиргІавнил къавмалда хадур зобалги ракъги гІодичІо»-абун. Хадуб жинца абуна: «Зобалги ракъги капурчиясда хадур гІодуларо»-абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

«Гъарибаб» абураб рагІиялъул магІна буго: жиб гІадамазда лъалареб, гъел жинде ругъунал гъечІеб, жиндир къимат-къадро гъабулареб. РикІадаб ракъалда ун гъенив чІарав, жиндир агъло-хъизанги гъечІев чиясда абула «гъарибав» (гъарим) абун.

Исламйаб дин байбихъараб мехаль гъединаб гъарибаб букІана. Гъеб къабул гъабулев чиги цІакъ дагъ вукІана, гъелъие квербакъиги букІинчІо. Гъаб заманаги буго исламйаб дин гъарибаблъун лъугъараб заман. Гъеб исламйаб дин ккурал гІадамалги гъарибаллъун руго. Ва амма Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ ва гъесул расулас бицараб кІудияб рохел буго гъадинаб гъарибияблъун лъугъараб мехаль исламйаб диналъе жидеца квербакъи гъабурал гІадамазе. Я Аллагъ! Дуца ниж гъаре дур исламйаб диналъе квер бакъунел гъурабааздаса!

30. ХІакълъунго Дица Бануисраилал хвасар гъаруна гъел гІодогІан гъарулеб гІазабалдаса.

وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَذَابِ
الْمُهِينِ ﴿٣٠﴾

Гъезул васал чІвалел рукІана, ясал лагъзаллъун кколел рукІана. ЦІакъ захІматал хІалтІаби гъаризеги тІамулел рукІана КъитІбияз Бануисраилал.

31. ФиргІавнидаса хвасар гъаруна, гъев вукІана гъезие жинца гІазаб гъабулев.

مِنْ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَالِيًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾

Гъев вукІана цІакъ тІадегІангъарав залим ва пасикъ.

32. Дица гъел Бануисраилал жидер заманаялъул гІадамаздаса хира гъаруна,

وَلَقَدْ أَحْضَرْتَهُمْ عَلَىٰ عِدَائِهِمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٢﴾

жал гъеб хиралгьялъе мустахикъал рукӀин дида лъалеб
букӀиналь.

Гъезда гьоркъоса гӀемер аварагзабиги عَلَيْهِ السَّلَام ритӀана.

33. Дица гьел аварагзабазе عَلَيْهِ السَّلَام гӀемерал
мугӀжизаталги къуна жидеда жанир
гӀадамазе хӀужаби ругел ва пикру гъабулел
гӀадамазе вагӀза насихӀат бугел.

وَأَتَيْنَهُمْ مِنَ الْأَيَّاتِ مَا فِيهِ بَلَاءٌ
مُّبِينٌ ﴿٣٣﴾

34.35. ХӀакълъунго гьал Маккаялъул

إِنَّ هَؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ ﴿٣٤﴾

Къурайшаца абулеб буго: ниж цо
нухаль гурони хвезе гьечӀо абун
ва ниж ахираталда гӀаде рахъине
гъаризеги гьечӀо абун.

إِنْ هِيَ إِلَّا أَمْوَاتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ ﴿٣٥﴾

36. Жегиги капураб къавмалъ абун:

فَأُولَٰئِكَ آيَاتُنَا لَكُمْ كُنُوزٌ صَدِيقِينَ ﴿٣٦﴾

«Ниж гӀаде рахъине гъарула абураб
рагӀиялъуль нуж битӀарал ратани нижер хварал умумул чӀаго
гъареха нужеца»-абун.

Гъеб букӀине буго нижее далил нуж ритӀарал рукӀиналъе. Гъаб рагӀи
абурав чи Абужагъал вуго абун тафсиралъул гӀалимзабаца. Гъев
Абужагълица МухӀаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гӀад вельанхъун абун:
«Дуца чӀаго гъавеха пуланав ва пуланав чи. Гъел битӀараб бицунел
гӀадамал рукӀана. Нижее бокъун буго гъезда гьикъизе доба щиб хӀалдай
буго»-абун.

Гьал мушриказ бицунел рагӀи хвезе гъабун, гъезие гӀазаб гъабизе
букӀин баян гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго:

37. Гьал Маккаялъул мушрикалишха
лъикӀал ва къуватал ругел, яги Яманалда
рукӀарал Сабаалъул ханзабийищ
къуватал ругел?

أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمُ تُبَيْعٍ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
أَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٣٧﴾

Гъездаги цере рукӀарал къавмалги рукӀана жидер къуват-
гуч бугел, бечелъи ханлъи бугел. Гъел киналго гьалаг гъаруна
Дица. ХӀакълъунго гъел рукӀана жидеца иман лъечӀел, купру-
ширкалдалъун мунагъ гъабулел гӀадамал. Гъел гьалаг гъарураб
гӀадин гьал Маккаялъул мушрикал гьалаг гъаризеги кӀола Дида. Гъаб
буго Къурайшиязе хӀинкъи къей ва гъел жидехъе вачӀарв аварагасда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъун, гъесие мутӀигӀлъиялда ахӀулел аят.

38. Дица гьал зобалги, ракъги, гъезда
жаниб ва гьоркъоб бугеб махлукъги
бижичӀо дун гӀададисеб жо гъабулелъун

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

لَعِينٍ ﴿٣٨﴾

вуклун.

39. Дица гьел зобалги ракъги бижичІо
хІакъаб жоялдалъун гурони.

مَا خَلَقْتُهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنْ أَكْفَرَهُمْ لَا

يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

Гьеб кинабго жо бижана инсанас

жиндаса мунфагІат босулеблъун, гьесие

квегъараблъун ва гьесул маслахІаталъе. Гьев инсанги дица вижана

Дие ГІибадат гьабизелъун. Гьединго Дие ГІибадат гьабизе женалги

рижана, малаикзабиги рижана. Гьел Дир лагъзадерил ГІибадаталда

рекъараб жазаъ гьезие гьабулеб рукълъун ахиратги бижана. **Гьаб**

амро гьадин бугониги ГІемерисел ГІадамал жидеда гьаб хІикмат

лъаларел руго. Жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ГІибадат гьабуларел,

ахираталда иман лъоларел руго.

40. ХІакълъунго жиндилъ хІукму

إِنَّ يَوْمَ الْفُصْلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٠﴾

гьабулеб къо кинабго халкъалъе

ГІаммаб къо буго.

Жиb букІин хІакъаб буго ва гьеб къоялъ муъминзабиги капурзабиги

ратІа гьаризе руго, хІакъабги батІулабги жо баян гьабизе буго.

41. Гьеб къо буго щивниги гьудулас ва
ГІагарав чияс цоцазе кумек гьабулареб,

يَوْمَ لَا يَنْفَعِي مَوْلَىٰ عَن مَّوَلَىٰ شَيْئًا وَلَا هُمْ

يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾

жиндир хІинкъи ва къварилъи кІудияб

къо. Гьеб къоялъ ГІадамазе квер бакълуев

щивго чиги вукІунаро.

42. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жидеда гурхІарал

إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ

الرَّحِيمُ ﴿٤٢﴾

муъминзабазда кІола цоцазе шапагІат

гьабизе гьев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндие изно

къун хадуб.

Гьединго муъминзабазе шафагІат гьабула аварагзабаца **عَلَيْهِ السَّلَام** ва

малаикзабаца. **ХІакълъунго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир гуч бергъарав**

вуго: жинда ГІасилгъараздаса щим босизе кІолев вуго. Ва Жив цІакъ

гурхІулевги вуго. Жинда иман лъуразул тавбо къабул гьабулев, гьезул

мунагъл чурулевги вуго.

43.44.45.46. ХІакълъунго жужахІалда жаниб

إِنَّ شَجَرَةَ الزُّقُومِ ﴿٤٣﴾

бижулеб закълумалъул гьветІ, жидер мунагъл

طَعَامُ الْأَشْيَمِ ﴿٤٤﴾

ГІемерал купру-ширкалъул агълуялъул ГІагІам

буго. Гьезие жужахІалда жаниб цоги квен

كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ ﴿٤٥﴾

букІунаро. Гьеб жиb биараб, гьалдолеб

ГІохьигІадин букІуна гьезул чохьониб.

كَغَلَى الْحَمِيمِ ﴿٤٦﴾

Кутакалда бухІараб, гьалдолеб лъим ГІадин

гъваргъвадилеб буклуна.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жужах I алда тIад тарал забаниятазда амру гъабула:

47. Нужеца гъав чи кквезеги ккун
вехъерхъун жужах I бакъулъе рехе!.

حُدُوهُ فَأَعْتَلُوهُ إِلَىٰ سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾

48. Цинги нужеца гъесул БетIералдаса
бехе бухIараб хIамим тIун гъелъул гIазаб
чIамизе гъабе гъесда абун.

ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ
الْحَمِيمِ ﴿٤٨﴾

Гъеб хIалалъ вехъерхъун жужах I алъувеги

реххун, бетIералдаса бехе бухIараб, махIцараб хIамимги тIун хадуб
гъев чияса дабула:

49. «ЧIаме дуца гъаб гIазаб! ХIакълъунго
гъанже вуго мун унгого кIодо гъавурав ва
къадро къимат бугев»-абун.

ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾

Гъев инжит гъавун абула гъаб рагIи.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIикриматица абуна: Аллагъасул свалат

салам лъеяв аварагасда Абужагъал данде чIвараб мехалъ аварагас

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъесда абуна: «Дуда Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ амро гъабун буго дуда

абе абун: Бищунго дуе рекъараб буго гъеб ахираталъул гIазаб!»-абун.

Абужагъалица абуна: «Дуца дие щиб жоялдалъун хIинкъи къолеб

бугеб?. ХIакълъунго кIоларо дудаги дур Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالُهُ дие щибго

жо гъабизе! БичасхIаги дун вуго гъаб кIкIалалъул (Макка бугеб бакI)

бищунго гучав ва хирияв, гъелъул кинабго агълоялдаса!»-абун. Гъев

Абужагъал Бадроялда чIвана, гъесул бетIер къотIун ибну МасгIудица

хадуб бехъерхъун аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цебе бачIана. Гъесул хIакълъулъ

рештIине гъаруна гъал аятал»-абун.

Къиямасеб къоялъ гъел мушриказда абула:

50. ХIакълъунго гъале гъаб гIазаб буго
дунялалда ругеб мехалъ нуж жиб букIиналда
божларого рукIараб»!-абун.

إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾

51. ХIакълъунго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ
хIинкъарал муъминзаби гъеб ахираталда
цIакъ божилъи бугеб макъамалда руклуна.

إِنَّ الْأَمْتَقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥١﴾

52. Алжаназда жанир берцинал ахазуль ва
нигIматазул иццазуль руклуна.

فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾

53. Гъез тIад ретIараб ретIелги дарай-
зарбалъул буклуна ва жал цоцаде
балагъун, цоцадаса роххун ва ракI гъун

يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَرْقٍ

مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾

руклуна.

54. Гьадинал нигІматал кьун хира гьарула ﴿كَذَلِكَ وَرَوَّجْنَهُمْ بِحُورٍ عِينٍ﴾

Дица гьел муъминзаби.

Гьезие руччабилъун хІурулгІинзабиги кьола. Жидер берцинлгьяиялгье сипат гьабизе кІоларел, жидер россабаздаса жидеца бер тІаса босуларел.

55. Жидее бокъараб пихъ босун рачІа ﴿يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَلَاحَةٍ آمْنِيَةٍ﴾

абун гьилманаздаги абула. Жидее щиб

квен квананиги гьель заралги гьабуларо.

56. Гьеб алжаналда жанире лъугьун ﴿لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ

хадуб гьезие хвелги букІунаро доб

дунялалда букІараб хвелалдаса хадуб.

Аллагьас ﴿عَلَّالَهُ﴾ гьел жужахІалъул

гІазабалдаса щунунги руклуна. Алжаналда жанив лъугьине

гьавурав чи гьенисан кьватІиве вахъизе гьавуларо ва гьесие щибго

жоялъул ургьел ва хІинкьи букІунаро.

57. Гьаб рехсараб жо буго МухІаммад, ﴿فَضَلَّانٍ رَبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْغَوْرُ الْعَظِيمُ﴾

дур БегІергьан Аллагьас жиндир

лагъзадерие гьабулеб цІоб рахІмат.

Гьаб буго цІакъ кІудияб лъикІлгьяиялда кверщел бати ва абадияб

сагІадат (бахьи буголгьи).

58. ХІакълъунго гьаб хирияб Къуръан Дица ﴿فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ

дур мацІалгье цІализе бигъаяблъун гьабуна

МухІаммад,

гІараб мацІалда жиб рештІине гьабун: гьеб

дур къавмаль Къуръаналъул вагІза босизе бокъун.

59. Мун валагьун вукІа МухІаммад, гьел ﴿فَازْتَقِبْ إِنَّهُمْ مُّرْتَقِبُونَ﴾

мун гьереси гьавулел, Къуръаналда иман

лъоларел мушриказда кинаб кьодай бихъула абун. ХІакълъунго

гьелги балагьун чІарал руго кидалдай жал дур дагІваталдаса

хвасарлъила абун. Мунги хун жидее хІалхьи швеялда балагьун руго

гьел. Дуда тІаде кьварилгьи бачІине жидее бокъаралги руго. Гьезда

нахъа лъазе буго лъие букІунеблгьи Аллагьасул ﴿عَلَّالَهُ﴾ квербакьи ва

бергьенлгьи дунялалдаги, ахираталдаги. Гьеб муъминзабазе букІине

буго.

Аллагьасул ﴿عَلَّالَهُ﴾ хІукму-къадаралда рекъон исламияб дин цІакъго

загІиплъун, гьарибаблъун лъугьуна, амма гьеб тІагІунаро. Бищунго

исламияб дин загІиплъараб мехаль гьеб дин ккурал ва гьелгье квер

бакъарал муъминзаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее роххел бицарал, аварагзабигун عَلَيْهِمُ السَّلَامُ цадахъ шагъидзабигун цадахъ жал алжаналда рукӀулел. ТадегӀанав Аллагъас гъаб даража-макъам щолѳб гӀамал гъабизе иман ва тавпикъ къеги!

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун сурату Ддуханалъул тафсир ва таржама хъван тӀубана.

Кинабго рецц ва щукру ТадегӀанав Аллагъасе буго.

45. Сурагул Жаъсият

سُورَةُ الْحَانِثِيَّةِ

Гъаб сураталда жаниб бицунго цликIлараб бакI кколеб буго Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** цо вукIналда тIоритIел гъабулел далила рачиялъ. Хирияб Къуръаналул бецен гъабигун цадахъ гъеб Къуръан жинца рештIине гъабурав Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** сипатал рицун руго. Зобал ракъал рижиялъул, гIадамал, хIайванал рижиялъул бицун Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** хIалкIолгъиялда тIоритIел гъабулел далилал рицун руго.

Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** жиндир лагъзадерие къун ругел гIемерал нигIматазул бицен гъабун буго. Гъезда цукру гъабизе ва гъел нигIматал жинца къолев цохIо Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** вукIин лъазе. Бануисраилазул къиса бицун Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъел кин хира гъарураб баян гъабун буго. Ахираталда муъминзабазеги капурзабазеги гъабизе бугеб гIадилаб жазаалул бициналдалгъун лгъугъине гъабун буго гъаб сурат.

Сураталда цIар лгъун буго: «Накабазда чIаразул сурат»-абун. Гъельие сабабги буго къиямасеб къоялъул захIмалгъабазул бицун букIин, жидеца инсан накабазда ккезе гъавулел, жидее гъабулел хIисаб мизаналдаса хIинкъун гIакъло ун гъел рукIунеб. Гъеб къоялъул хIинкъиялъ гIисинал лгъималаздаги хъахIаб рас бакIулел.

**Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгъун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. XIa. Мим.

ТIадегIанав Аллагъасда лгъала гъаб кIиго хIарп абиялдалгъун бугеб жиндир мурад.

2. Гъаб хирияб Къуръан ТIадегIанав
Аллагъас рештIине гъабураб тIехъ буго,

жиндир гуч бергъарав ва жиндир пиша хIакимияв.

Гъаб кинабго махлухъалгъул тадбир гъабизе жиндир хIал кIолев, жинца гъабулел ишалда жаниб цо хIикмат ва пайда букIунев.

3. XIакългъунго гъал зобалазулъ
ва ракъалгъулгIи Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ**

хIалкIолгъиялда тIоритIел гъабулел гIаламатал руго жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** иман лгъурал гIадамазе.

4. Нужерго рижиялъулгIи, гъаб ракъалда
тIаде хъвадулебщинаб жо бижиялъулгIи

гIаламатал руго жидеца иман лгъун

حَمْدٌ

تَنْزِيلَ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ

وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُذُّ مِنْ دَابَّةٍ آيَاتٍ لِّقَوْمٍ

يُوقِنُونَ

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَةً хІалкІолъи ритІухъ гъабулел гІадамазе.

5. Сордо-кьо цояль цояб хисиялъулги, وَأَخْتَلَفُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَمِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَةً зобалаздаса жиб
ризкълъун бугеб цІад рештІине
гъабиялъулги, гъеб цІадалдалъун
хвараб ракъ чІаго гъабулеб. مِنَ رِزْقٍ فَأَحْيَاهُ فِي الْأَرْضِ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ
الرِّيحِ ءَايَاتُ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٥﴾

Гъединго гъури хъвадизе гъабиялъулги гІаламатал руго Аллагъ
جَلَّ جَلَّالَةً цо вукІиналда ва гъесул хІал кІолъиялда жидеца гІоритІел
гъабулел жидер гІакъло лъай бугел гІадамазе.

6. Гъел рехсарал гІаламатал ва гъел تِلْكَ ءَايَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَيَأْتِي
гурелги гІемерал гІаламатал руго حَدِيثٍ بَعْدَ اللَّهِ وَءَايَاتِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾
Аллагъул جَلَّ جَلَّالَةً цо вукІиналда ва гъесул хІал
кІолъиялда жидеца гІоритІел гъабулел.

Гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَةً аятал дица две цІалулел руго МухІаммад
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жал хІакъаллъун ругел, жидеда жаниб батІулаб жо
гъечІел. Кинаб каламха Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَةً каламалда ва гъесул
аятазда хадубги гъез ритІухъ гъабилеб?.

Жидер гІакъло бугел гІадамаз иман лъезе гІадаб буго гъадиал
кІудиял ва загьирал аятал ва гІаламат жив вукІиналъе далиллъун ругел
Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَةً ва гъес рештІине гъабураб гІехъалдаги. Гъединго
гъезда гІадаб буго гъаб Къуръанги жинда рештІине гъабун, цогиги
мугІжизаталги жиндие къун жидехъе аварагълун витІарав, жидеда
гьоркъосан чи МухІаммадидаги иман лъезе. Жинда Аллагъасул свалат
салам лъеяв

7.8. ЦІакъ квешаб гІазаб букІине буго жинца وَيَلُّ لِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٧﴾
гъереси бицарав ва мунагъл гъари
гІемерав чиясе. Жиндие цІалулел
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَةً аятал жинда
рагІулев ва цингиги жив купруялда ва
ширкалда чІолев.

Жинца гІамал кІодолъи гъабун, иман лъезе, мутІигІлъизе
чІухІун, жинда гъеб Къуръан рагІизего рагІичІеб хІалги гъабун.
Дуца гъесда рохел бице МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, цІакъ жинда унтize
гъабулеб гІазабалдалъун.

9. Жидехъе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَةً рештІине وَإِذَا عَلِمَ مِنْ ءَايَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ
гъарурал аятал цвараб мехаль, жидеца لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٩﴾
гъел аятал махсароде гъарулел, гъезда
гІад релъанхъулел,

гьел гІадамал руго жидее жал хІакъир гьарулеб гІазаб букІине бугел.

10. Гьезда балагъун, гьел рачІинелда хІадурун жагъаннамаги буго. Гьезие щибго кумек гьабизе гьечІо ахираталда швараб мехаль жидеца данде гьабураб дунялалъул боцІияль ва жидер васалаз, гьединго Аллагъги ﷻ живго тун жидеца вализабилъун ккурал гІадамаз, гьез жидее лагъльи гьабурал хъанчазги. Гьезие цІакъ гучаб жажухІалъул гІазаб букІине буго.

مَنْ وَرَّاهُمْ جَهَنَّمَ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا
شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ وَلَهُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠﴾

11. Гьаб Къуръан буго жиб баянаб ва мухІканаб тІоритІел.

هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَّهُمْ
عَذَابٌ مِّنْ تَجْزِئِهِمْ ﴿١١﴾

Жинда мутІигІлъарав ва жинда гІамал гьабурав чиясе дунялалдаги, ахираталдаги бахъи бугольи щолеб, гьев хІакъаб диналда ва битІараб нухалда тІовитІулеб Аллагъасул ﷻ калам. Гьаб хирияб Къуръан жидеца гьереси гьабулел, жидер БетІергъан Аллагъасул аятазда жидеца инкарги кколел гІадамазе цІакъ квешаб гІазаб букІине буго.

12. Гьев Аллагъ ﷻ вуго нужеца жиндие лагъльи гьабизе хІакъав нужер БетІергъан, Жинца нужее ральад квегъарав, нужеца гьеб ральадалъан гуми хьвадизе гьаризе жиндир амруялдалъун ва цІуниялдалъун.

* اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمْ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلُكُ فِيهِ
بِأَمْرِهِ وَتَلْتَبِعُوا مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَاللَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾

Нужеца гьеб ральададаса хьвадун сафаралда ун нужее ризкъи тІалаб гьабизе ва нужеца Аллагъасе ﷻ щукруги гьабизе. Гьел киналго нигІматал Аллагъасдаса ﷻ рукІин лъан, Аллагъас ﷻ гьаб кинабго махлукъ инсанасе квегъараб букІинги лъан.

13. ТІадегІанав Аллагъас квегъараб буго нужее гьал зобаллаздаги ракъалдаги бугеб кинабго махлукъ.

وَسَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمِمَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
مِّنْهُ ۗ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

Бакъ, моцІ, цІвабиги нужеца жидедаса мунпагІат босулел руго. Ральадал тІоралги, МугІрул щобалги нужее квегъарал руго. Нужедаса гІемерго къуватал ва гучал хІайваналги нужеца хІалтІгизе гьарулеллъун гьарун руго. Зодиса балеб цІадги, пулел гьуралги нужее маслахІаталье ратулел руго.

ХІакълъунго гьал рехсарал ишазулъги Гемерал ва кІудиял ГІаламатал ва аятал руго Аллагъ ﷻ цо вукІиналда ва гьесул хІалкІольниялда жидеца тІоритІел гьабулел, жидер ГІакълло бугел, жидеца пикру гьабулел ГІадамазе. Гьел ГІакълло бугел ва жидеца пикру гьабулел ГІадамал муъминзаби руго. Гьал кІудиял ГІаламатал жидеда рихъуларел, гьезда иман лъоларел ГІадамал цІакъ ахІмакъал, шайтІаналь гуккарал ГІадамал руго.

14. Дуца муъминзабаде абе МухІаммад

ﷺ, гьел капурзаби жидеда ГІаса

лъугъун те, гьезул къварилъиги

хІехъе. Гьел руго Аллагъасул ﷻ

ГІакълубаялдаса хІинкъуларел ГІадамал, жидеца ахираталда иман лъолеб гьечІелъул.

Гьел инкарчаГІазул ГІамалалда рекъараб жазаъ гьезие Аллагъас

ﷻ гьабизе буго»-абун.

Гьаб капурзабазул ва мушриказул къварилъи хІехъон сабро гьабе абун муъминзабазда абулеб букІана гьел сабро гьабиялда ругъунлъизе, Аллагъасул ﷻ диналъе ГІоло жидеда бачІунеб къварилъи хІехъезе гьезул яхІ ва бахІарчилъи цІикІине. Гьаб аят ва гьалда релъарал аятал насхо гьарун, гьезул хІукму хвезабун рагъул аятал рештІана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва гьесул хириял асхІабзаби гьижра гьабун Мадинаялде ун хадур.

15. Жинца иманги лъун лъикІаб ГІамал

гьабурав чияс гьеб жиндирго напсалъе

гьабурав лъикІлъи буго. Иман лъечІого

чІарав чиясги жиндирго напсалъе

гьабурав квешлъи буго.

Цинги ахираталда нуж киналго нужер БетІергъанасда руссине гьаризе руго, ва гьев Аллагъас ﷻ гьабизе буго нуже жазабги.

16. ХІакълъунго дица Бануисраилазе

къуна тІехъги, ГІелму ва аварагълъиги.

Гьединго Дица лъикІал, лазатал

ниГІматалги къуна ва Дица гьел

хираги гьаруна жидер заманалъул

киналго ГІадамаздаса. Цингиги гьез Дида ГІасилъи гьабуна,

Дир аварагзабиги ﷺ гьереси гьаруна. Гьаб дур къавмалъ

гьабулеб ГІамалги гьезулалда релълъараб буго МухІаммад

ﷺ, дуца сабро гьабе ва дурго рисалат халкъалъухъ

قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا تَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ

آيَاتِ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَسَاءَ

فَعَلَيْهَا ۖ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾

وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحَكْمَ

وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ

عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

щвезабиялда тIад чIей гьабе!

17. Дица гьел Бануисраилазе
Тавраталда жаниб цIакъ мухIканго
баян гьабуна жидер диналгул хIукму
ва ахир заманалгул аварагIун вугев
МухIаммадил ﷺ сипаталги.

Гьел Бануисраилал жидер диналгул
хилифIьичIо жидехье хIакъаб жо бачIун хадур гурони ва жидеда
гьеб якъинго лъан хадурги гурони.

Гьел хилифIьяиялге сабабги букIана жидеда гьоркъоб бугеб
хIалхъублги, ханлги ва кIодолги бокъи. ХIакъIьунго дур
БетIергъан Аллагъас гьезда гьоркъоб хIукму гьабизе буго
МухIаммад ﷺ, къиямасеб къояль гьел жиндиль хилифIьун
рукIараб диналгул амруялгуль. Гьаб аяталъ Маккаялгул мушриказе
хIинкъи кьолеб буго жидеда цере рукIарал умматазул капурзабаца
гьабураб гIамал гьабуни Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жидееси гIазаб гьабизе
букIиналдалгун.

18. Гьелдаса хадув Дица мун
гьавуна МухIаммад ﷺ, хIакъаб
шаргIалда. Жиб баянаб, загъираб
исламияб дин халкъалда лъазе
гьабулев расулIгун гьавуна мун.

Мун, гьеб дуда вахIю гьабураб диналда чIа! Мун мутIигIлгуге
жидеда щибго жо лъаларел Къурайшазул рагIабазе ва гьезие
бокъараб жоялге. Къурайшаца МухIаммадида ﷺ абублеб букIана
мун нилгьер умумузул диналда вусса абун. Гьезул рагIи хвезе гьабун:
«Мун хIакъаб диналда вуго ва гьелда чIа абун абублеб буго гIадегIанав
Аллагъас жиндие хирияв МухIаммад аварагасда ﷺ.

19. ХIакъIьунго гьел Къурайшаца дуе
щибго кумек гьабизе гьечIо мун гьезда
мутIигIлгун дуда Аллагъасдаса ﷺ
гIазаб шолеб бугони.

ХIакъIьунго Гьел киналго капурал
гIадамал цоцазул гьудулзаби, вализаби руго. Дуниялда гьел киналго
Аллагъасул ﷺ диналда данде чIолел руго, гьеб зулму гьабиялгуль
цоцазе квер бакъи гьабулелги руго. Амма ахираталда гьел цоцадасан
цIакъ рикIкIалгулелги руго. Гьениб гьезие квер бакъулев чиги
вукIунаро. Аллагъасул ﷺ гIазабалдаса хIинкъун гьесие гIибадат

وَمَا آتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا
إِلَّا مَن بَعْدَ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِيثًا بَيْنَهُمْ إِنَّ
رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا
كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ
فَاتَّبَعْتَهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

إِنَّهُمْ لَن يُغْنُوا عَنكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِن
الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِي
الْمُتَّقِينَ ﴿١٩﴾

баццИад гьабурал муъминзабазул Вали ПадегІанав Аллагъ вуго, дунялалдаги ахираталдаги гьезие квер бакъи жинца гьабулев.

20. Гьаб хирияб Къуръан гІадамазе нурлъун буго, жинца гьезда хІакъаб нух бихъизе гьабулеб, гьел тІоритІулеб чирахъги буго, гьезул ракъазда нур базе гьабулеб гІелму-хІикматги буго.

هَذَا بَصَّيْرُ الْإِنْسَانِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾

Жидеда Аллагъ^{جَلَّ جَلَالُهُ} лъалеб, ахираталда иман лъолеб халкъалье Аллагъасул^{جَلَّ جَلَالُهُ} рахъальан бугеб рахІматги буго гьаб Къуръан. Гьаб Къуръаналда нахъ рильлъыналдалъун жидее абадиял алжаназул ниГІматал щолелъул, жал жужахІалъул ГІазабалдасаги цІунулелъул.

21. Жидеца гІасилъи-пасикълъи гьабулел гІадамазда ракъалдайищ кколеб бугеб Дица гьел жидеца иманги лъун, аварагзабазда^{عَلَيْهِمُ السَّلَامُ} нахъги рильлъун лъикІаб гІамал гьабун хъвадарал муъминзабазда рельлъун гъарилин абун гьаб дунялалъул рукъорги, хадуб ахираталдаги?

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾

Гъариларо Дица гьел кІиялго цоцаде рельлъине. ЦІакъ квешаб, гІантаб пикру ва хІукму буго гьел ахІмакъзабаца гьабулеб хІукму.

Муъминзаби муъминзабилъун хола ва ахираталда муъминзабилъун тІаде рахъине гъарун алжаналда лъугъине гъарула. Капурзаби жидер куфруялда хола ва ахираталда жужахІалда жанирги лъугъине гъарула.

22. ПадегІанав Аллагъас зобал ва ракъ бижана жинца хІакъаб жо гьабулевлъун вукІун.

وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَلَتَجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

Гьездалъун инсанас Аллагъ^{جَلَّ جَلَالُهُ} цо вукІиналда тІоритІел гьабизе ва гьесие гІибадат гьабиялда живги вуссине. Ахираталда щибаб нафсалъе жиндир гІамалалда рекъараб жазыги гьабизе, цониги чиясе щибго зулмуги гьабичІого букІине.

Шейх Задагъ абулев гІалимас абун: «ПадегІанав Аллагъас зобалги ракъги бижиндал жинца хІакъаб жо загьир гьаби мурадалда, гьел рижиги Аллагъасул^{جَلَّ جَلَالُهُ} хІикматалдаса ва гІадлоялдаса бугеб жольун бугеблъыдал, гьель тІадаблъун гьабулеб буго жиндие зулму гьабурав чияс хІакъ боси жинца зулму гьабурасдасан. Гьеб амру тІубазе

ґологи халкъ тIаде бахъине гъабизе букIин чIолеб буго гъаб махлукъ бижиялъул хIикматалъул пикру гъабун балагъараб мехаль»-абун.

23. Дуца дида бицеха МухIаммад

جَلَّ جَلَّالَهُ، жинца Аллагъасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ґИбадат гъабиґи тун жиндирґо гъаванпсалъе лагълъи гъабурав чиясул

хIал кин букIунеб? Щибґо жо гъокъе

течIоґо, сундасаґо хIинкъичIоґо жиндир чорхол шагъватал жинца тIуразе гъарулев.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жив къосаравлъунґи гъавун вугев, гъев чиясда хIакъаб жо лъалеб букIингун цадахъ. Жиндир ґиналдаґи ракIалдаґи Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ мугъру чIварав, гъезда хIакъаб жо раґичIоґо букIине ва бичIинчIоґо букIине. Жиндир бералда тIад тIальелґи (пардавґи) гъабурав хIакъаб жо бихъичIоґо букIине. Гъав чи жинца тIовитIулев цоґи щив чи вукIунев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъев тIовитIичIеб мехаль? Щивґо чи вукIунаро! Гъаб хабаралъул ваґIза кин босулареб нужеца ва цоґидал ґIадамазґи!.

Гъаб аяталда жаниб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ункъо кIудияб сипат гъабуна жидеца инкар ккурал ґIадамазе гъел сипатал жидеє ругебIан мехаль гъез иман лъеялдаса хъул къотIараб.

ТIощебесеб сифат буго: Жиндирґо напсалъе лагълъи гъабулевлъун вукIин.

КIиабилеб сифат буго: Жиндие хIакъаб жо лъалеб бугониґи гъелда нахъ вильгъун гутIи ва жив къосаравлъун чIей.

Лъабабилеб сифат буго: Жидер ґундуздаґи ракIаздаґи мугъру чIван букIин гъезда жаниб хIакъаб жо лъугъунареб хIалалъ.

Ункъабилеб сифат буго: Жидер берал бецал рукIин хIакъаб жо бихъиялдаса.

Гъаб аят рештIине гъабиялъе сабаб бицана: Цо сордоялъ Абужагъал КаґIбаялда сверун тIаваф гъабулев вукIана, гъевгун цадахъ Алвалид ибну Мугъиратґи вукIана. Гъев кIиясґо хабар бицана Алагъасул свалат салам лъеяв авараґасул хIакъальгъуль. Абужагълица абуна: «Валлагъи дида лъала гъев МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинца битIараб жо бицунев вукIин»-абун. Алвалидица абуна: «ВахI! Мун гъебжо хIакъаб букIин лъаялда сунца вачарав»-абун. Абужагълица абуна: «Я ґIабдушамсил эмен! Нилъеца гъев гъитIинав вугеб мехаль гъесда абулеб вукIана «жинца битIараб жо бицунев, жинда божаравґи вуго»-абун. ґанже гъев кIудияв ґIараб мехаль,

أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هُوَ وَأَصْلَهُ اللَّهُ عَلَى عِلْمٍ
وَحْتَمَ عَلَى سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَى بَصَرِهِ غِشْوَةً
فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾

гьесул гІакълоги камиллъараб мехаль нильеца гьесда «гьереси чи ва хиянатчи»-абун кин абулеб? Валлагъи дида лъала гьев чи жинца битІараб жо бицунев вукІин!»-абун. Цинги Алвалидица гьесда абун: «Гьедин бугеб мехаль мун гьесда иманлъеялдаса нахъе чІвалеб жо щибха бугеб?»-абун. Абужагълица абун: «Дида нахъаса Къурайшазул ясал кІалъала дун АбуТалибил ятимасда нахъ вильлъана гьесул чадил рекел (кесек) сабаблъун абун. Дун гьедулев вуго гІуззаялдалъун ва ллаталдалъун кидаго дун гьесда нахъ вильлъинаро!»-абун.

Цинги ТІадегІанав Аллагъас гъаб (23аб) аят рештІине гъабун.

24. Маккаялъул мушрикаца абун:
«Гъаб дуњялалъул чІаголъи гурони
цоги чІаголъи гьечІо. Ниж гъаб
дуњялалда чІаго рукІуна ва гъанир
хола.

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا
يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ
إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

Ниж хвезе гъарулев щивго чи гьечІо жибго дуњялалъул гІадат гурони»-абун. Гъал гІадамал руго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вукІиналда жидеца инкар кколел. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кколел гІадамаз ахираталда инкар кквейги хІакъаб жо буго. Гъаб жидер рагІиялъе гьезул щибго гІилла-хІужжа ва гІелму гьечІо. Гъел руго жидерго ракІалда ккараб жо бицунел гІадамал.

25. Гъал мушриказе Дир Къуръаналъул аятал цІалараб мехаль гьезул тІокІаб абизе рагІи букІинчІо: «Нуж нижег хварал умумул чІаго гъарун, гьелги рачун рачІаха нижехъе, нуж битІараб жо бицунел ратани»-абун аби гуреб.

وَأَذِّنْ لِي عَلَيْهِمْ أَيَّتُهَا النَّبِيُّ مَا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّا
أَنْ قَالُوا أَتَتَوَلَّوْنَا بَنَاتِنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾

26. Дуца гьезда абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! ТІадегІанав Аллагъ вуго жинца нуж чІаго гъарулев: Щибго жо гьечІеб бакІалдаса жинца нуж рижарав.

قُلْ اللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَى يَوْمِ
الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж хвезеги гъарула, нужеи цІараб заман гІубараб мехаль.

Цинги нуж Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ данде гъаризе руго жиб бачІиналда щибго щаклъи гьечІеб къиямасеб къоялъ. Кинниги гІадамазул гІемерисел гъаб хІакъикъат жидеда лъаларел руго. Жидер гІакъло дагъаб букІиналъ, пикуру гъабунгутІиялъ жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІалкІолъи лъаларел руго, гьедин бугелъул жидеца ахираталда инкар

кколел руго.

**27. Тадегіанав Аллагыасе буго зобал
ракъазул ханлгы.**

Гьезда жаниб бугеб кинабго махлукъ
Аллагыас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб ва Аллагыас جَلَّ جَلَالُهُ
жиндир тадбир гьабулеб буго. Къиямасеб къо чIараб мехаль цIакъ
чIорого хутIарал ва гIадада хвараллгун рукIине руго жидеца
купру-ширк гьабулеб, Аллагыасул جَلَّ جَلَالُهُ аятазда инкар кколел
гIадамал.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ
يَوْمَ يَذِخَّرُ الْمُنْبِطُونَ ﴿٢٧﴾

28. Дуда киналго гIадамалги рихъизе

руго я гьав инсан, жал накабазда
гIодор ккараллгун гьеб къоялгун
захIмалгыялдаса хIинкгун. Щивав

чиги гьеб къоялгун жиндир гIамалал хъвараб гIехъада аскIов
ахIула ва гьел гIадамазда абула:

«Жакъа нужее гьабулеб жазъ буго нужеца дунялалда гьабулеб
букIараб гIамалалда данде!»-абун.

وَرَبِّ كُلِّ أُمَّةٍ جَانِيَةٌ كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَى إِلَى كَيْبِهَا الْيَوْمِ
تُحْزَنُونَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

29. «Гьаб Дир гIехъ буго жинда гIад нужер

гIамалал хъвараб, жинца нужее хIакъаб
нугIльиги гьабулеб. ХIакъльунго Дица
малаикзаби хъвазе риччан нужеца гьабураб
кинабго гIамал хъваллеб букIана»-абун.

Гьаб захIматаб къоялгун нужеца инкар гьабизе букIин лгьаллеб букIана
Дида ва Дица нужее нугIзаллгун рукIине нужер гIамалал хъварал
кагътал хIадурун руго, гьел кагътал жидеца хъварал малаикзабиги
руго нужее нугIзаллгун. Гьезулги нугIльи нужее гIечIеб бакIалда
нужер кIалазда мугъроги чIван дица нужер щибаб лагаги кIалъзабизе
буго, жинца гьабураб гIамал бицун. Гьадианаб мухIканаб, гIадилаб
хIисаб мизан гьабун хадуб гьелда рекъараб гIадилаб жазъ гьабизе
буго нужее.

هَذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا
لَسَنَسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾

Жинда Аллагы разилгьяав ибнуГIаббасица абуна: «Малаикзабаца
лагъзадерил гIамалал хъвала. Цинги гьел гIамалал хъварал кагъталги
росун гьел зобалазда рахуна. Цинги гьенир ругел лагъзадерил
гIамалазул тадбир гьабизе тарал малаикзабаца гьал гIамал хъвалел
малаикзабаца хъван бачIараб гIамал данде ккола жидеда аскIов бугеб
ЛавхIул-махIфузалдаса хъвараб гьев лагъасул гIамалалда. Гьеб буго
Аллагыас جَلَّ جَلَالُهُ халкъ бижилелдего цебе хъван букIараб гьез гьабизесеб
гIамал. Зарраби рижун хадуб, гьезул хIал бихъиги гьабун, жиб хъвараб.

Гьєб кІиябго гІамал цоцаде данде ккола ва цохІо хІарф тІаде цІкІине гьабичІого яги цохІо хІарф нукъсан (тІаса рехичого) гьабичІого хьвала»-абун.

30. Амма жидеца иманги лъун лъикІаб гІамал гьабурал гІадамал: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьєл гІадамал лъугъине гьарула жиндир рахІматальуль. Алжанальуль нигІматазуль лъугъине гьарула.

فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ذَٰلِكَ هُوَ
الْقَوْرُ الْمُمِينُ ﴿٣٠﴾

Гьєб буго цІакъ кІудияб квершел бати ва баянаб бахьи бугольи.

31. Ва амма Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гІадамал жужахІалда лъугъине гьарула ва гьезда бадиб чІвай гьабун абула: «Нужехье Дир аятал рачІунел рукІана гурищ?

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَيَكُنْ ءِايَتِي تَتْلَىٰ عَلَيْكُمْ
فَأَسْتَكْبِرُوا وَكُنْتُمْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٣١﴾

Дир аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачІана гурищ? Нужеца гьєл аятал къабул гьаричІо, аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ иман лъезеги чІухІана ва нуж рукІана Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІасиял гІадамал.

32. Нужеда абураб мехаль хун хадур тІаде рахъине гьаризе руго абураб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къотІи хІакъаб буго абун, къиямасеб къо бачІинги жиндиль щакльи гьєчІєб амро буго абун.

وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ
فِيهَا قَالُوا مَا نَذَرِىٰ مَا السَّاعَةُ إِنْ نَظُنُّ إِلَّا ظَنًّا
وَمَا نَحْنُ بِمُحْسِبِيْنَ ﴿٣٢﴾

Нужеца абубєл букІана: «Нижеда лъаларо гьєб къиямасеб къо щиб жо бугєб.

Нижеда гьєб къиямасеб къояльуль хабар гІадамаз бицунєб рагІула гьєб букІине бєгула абун ракІалда ккола. Амма ниж гьєлда тІобанго божулєл гьєчІо»-абун.

33. Ахираталда гьєл капурзабазе жидеца дуњялалда гьарулєл рукІарал къабихІал гІамалазул жазаъ загьирлъула, ва гьезие хІакъаблъунги лъугъула жидеца махсароде гьабубєл букІараб ахиратги, гьєльуль гІазабги.

وَبَدَّ لَهُمْ سَيِّئَاتِ مَا عَمِلُوا وَإِصْرًا بِعِمْرٍ
مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٣﴾

34. Гьєл капурзабаздехун абула: «Жакъа нижеда нужги кІючон тезе руго нужеда кІючон букІараб гІадин гьаб ахираталда нуж данде чІвазе рукІин. Нуж жанирє руссунєб бакІ жагъанама буго ва нужєє квер бакьи гьабубєл щивго чиги вукІине гьєчІо»-абун.

وَقِيلَ الْيَوْمَ نَسْأَلُكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا
وَمَا وَدَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَّاصِرِينَ ﴿٣٤﴾

Нуж гьєб гІазабалъуль кІочон тезе руго ва нуж гьєнисан кьватІире рахъине гьєчІо абураб маГІна буго гьаб аяталъул.

35. Гьаб абадияб гІазаб нужеє буго хІакъльунго нужеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
аятал махсароде гьарун рукІиналъе
гІоло, гьелда гІамал гьабизе ва
гьелда нахърильъине нуж чІухІун
рукІиналъе гІологи. Нуж дунялалъул рукъор гьєб дунялалъул
чІаголъиялъ гуккунги рукІана.

ذَلِكُمْ بِأَنكُمْ آتَمَذْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ هُرُأَوْ عَرَّيْتُمْ
 الْحَيَاةَ الدُّنْيَا فَأَلْوَمَ لَا يُخْرِجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ
 يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٣٥﴾

Гьанже гьел гІадамал жужахІалдаса кьватІире рахъуларо ва гьездаса тавбо гьабиги, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рази гьавиги гІалаб гьабуларо. Гьєб ахираталда тавбо гьабиялъ щибго кумек гьабуларо. Гьєб ахират буго жиндиль жазаъ гьабулеб рукъ. Гьениб гьабураб гІамалалъул мунфаГІат букІунаро.

Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндиего рецц гьабун абунa:

36. Кинабго рецц ва шукру
ГІадеГІанав Аллагъасе буго. Зобалазул
БетІергъанлъун жив вугев,
ракъалъул БетІергъанлъунги вугев,
кинабго гІаламалъулго БетІергъанлъунги жив вугев абун.

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ
 الْعَالَمِينَ ﴿٣٦﴾

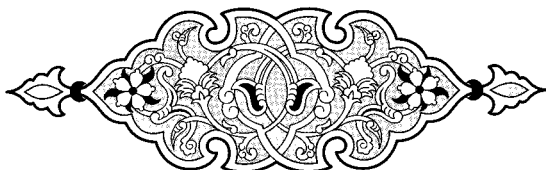
37. Гьєв Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ **буго кинабго**
чІухІи кІодольи, хиральи ва камиллъи
зобалаздаги ракъалдаги. Гьєв Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир гуч бергъарав ва
жинца гьабулеб хІукмуялъуль хІакимияв.

وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ
 الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

Жиндир киналго пишабазуль ва халкъалъул тадбир гьабиялъуль жиндир хІикмат камилав, гІадло битІарав вуго.

ГІадеГІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурагул Жа́сияталъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ГІадеГІанав Аллагъасе буго.

46. Сурагул АхІкъаф

Гъаб суратги Маккаялда рештІине гъарурал суратаздаса буго, гъаб суратул Жасияталдаса хадуб рештІине гъабуна абунги абунна ГІалимзабаца.

Киналго Маккаялгул суратазда жанибгІадинго гъаб сураталда жанибги Аллагъ ﷻ цо гъави, аварагзаби ﷺ ритІухъ гъари ва ахираталда иман лъей бицун буго.

Хирияб Къуръан рештІине гъабиялгул бициналдалъун байбихъи гъабун, хадуб Аллагъасул ﷻ хІалкІолъгиялда тІоритІел гъабубеб зобал ракъал ва цогидаб махлукъ бижиналгул бицун буго. Мушириказ жидее лагълти гъабубел хъанчал щибго гъунар гъечІел жал рукІин, гъезие лагълти гъабубел ГІадамалги тІобарабго къосиналгуль рукІин баян гъабун буго. Эбел имсуе мутІигІав лъикІав васасулги, эбел имсуе квешлти гъабубел васасулги мисал бачун, гъезул ахир руссунеб бакІ бицун вагІза насихІат гъабубеб буго.

Гъуд аварагасулги гъесул къавм ГІадилазуги дагъабго къиса бицун буго. Аллагъасда ﷻ ГІасилъараб мехалъ гъел кин гъалаг гъарураб бицун Маккаялгул мушириказе хІинкъи къолеб буго гъединаб ГІазаб гъездаги щевезе бегъула абун жидеца купру-ширк течІони ва Аллагъ ﷻ цо гъавун гъесие ГІибадат бацІад гъабичІони.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе бачІараб женазул цо къукъаялгулги бицун буго. Жал хирияб Къуръаналдаги ГІенеккун, гъелда иман лъун жидер къавмалгъухъе ин, гъелги иман лъеялда ахІизе. Гъаб къисаялда жаниб жидеца аварагасда ﷺ инкар ккурал ГІадамазе вагІза гъабубеб буго, гъездаса цере ккун женаз аварагасда ﷺ иман лъей бицун. Сураталгул ахиралда хирияв аварагасда ﷺ амро гъабубеб буго цересел аварагзабаца ﷺ гъабураб ГІадин дуцаги сабро гъабе, гъел капурал ГІадамазе жинца ГІазаб гъабизе букІин хІакъаб буго абунги.

Гъаб сураталда цІар лъун буго «суратул ахІкъаф» абун. ГІадилазул къавм букІараб бакІалгул цІар буго гъеб. Гъезул бицен бугелгул гъаб сураталда жаниб, гъел рукІараб бакІалгул цІар лъун буго сураталда.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. XIa. Мим.

ТIадегIанав Аллагьасда лгала гьаб кIиго хIарфалдалгун бугеб жиндир мурад.

حَمِّ

2. Гьаб хирияб Къуръан рештIине гьаби жиндир гуч бергъарав, жиндир Гелмулгъай хIакимияв ТIадегIанав Аллагьасдаса буго.

تَنْزِيلِ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

3. Дица зобалги ракъги ва гьезда гьоркъоб ва жаниб бугеб кинабго махлукъги бижичIо хIакъаб

مَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا

жоялдалгун гурони ва жиндие цIараб заман швезегIан гурони.

مُعْرِضُونَ

Гьаб махлукъ жинца бижарав Аллагьасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инкар кколел гIадамал жиде кьолеб хIинкъиялдаса руссун чIун руго. Ахират букIинги гьениб жидер гIамалалгье жазаъ гьабизе букIинги жидеда бицараб мехаль гьелда божулел гьечIо.

4. Дуца гьезда абе МухIаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нужеца дида бице, нужеда

лгалеб батани: Нужеца Аллагьги

тун жиде лагълги гьабулел

гьал хъанчаца щиб жо бижараб гьаб

ракъалда ТIад бугеб махлукъалдаса?.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي

مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي

السَّمَوَاتِ أَتُنُونِ فِي رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَرُونَ

مِنْ عِلْمِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Яги гьел хъанчаз гIахъаллги гьабуниш

ТIадегIанав Аллагьас зобал рижунеб мехаль?

Гьаб нужеца гьабулел ширк битIараблгун гьабулел цониги тIехъ

босун рачIахана нуж гьаб Къуръаналдаса цебе жиб рештIине гьабураб,

яги цересел умматаздаса хутIараб Гелму-хIужжа бачунги рачIахана

нуж битIарал ратани гьеб нужеца гьабулел ширкалгьулгъ»-абун.

ГьечIо гьезие цониги хIужжа-далил. Киналго Аллагьас **جَلَّ جَلَالُهُ** ритIарал аварагазбиги **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ**, рештIине гьарурал тIахъалги Аллагь **جَلَّ جَلَالُهُ** цо гьавиялда ахIулел, купру-ширк батIул гьабулел руго.

5. Жиндир кьосин гучав чи щивха

вукIинев жинца Аллагьги **جَلَّ جَلَالُهُ** живго

тун щибго жиндир ахIи рагIуларел

ва жиндие жаваб кьоларел хъанчазе

лагълги гьабулев чиясдаса? Къиямасеб

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَن

لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنِ

دُعَائِهِمْ غَفُولُونَ

къо швезегІан ахІаниги гъез жаваб къоларо ва жидеда гьал мушриказул жидеда ахІи ва жидеа лагълъи гъаби лъаларо.

Гьел алагъзаби ругелъул мушриказул квераз гьарурал жидер рухІ ва гІакълo гьечІел ганчІил, яги цоги жоялъул суратал ва къаркъалаби.

6. Къиямасеб къоялъ гІадамал гІаде рахъине гьарун махІшаралда хІисаб мизан гъабизе рақІарараб мехаль гьел хъанчал ва цогидал алагъзаби гьал жидеца ширк гъабуразул тушбабилъун рукІине руго ва гъез инкар гъабизе буго жидеа лагълъи гъабиялда.

وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا

بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴿٥٦﴾

ГІадегІанав Аллагъас рухІ гьечІел хъанчалги кІалъазе гьарула гьел мушриказе нугІлъи гъабун. РухІ бугел алагъзабиги (гІадамал, малаикзаби, хІайваналги) кІалъазе гьарула. Гъезги инкар гъабула жидеа лагълъи гъабичІин абун. Гъаб нугІлъи гъабиялъе гІилла буго мушрикаца гъезие лагълъи гъабун букІин жидеца гьел алагъзабилъун ккун, гъез жидеа лагълъи гъабуразул шибго гІайибги гьечІого, гъез жидеа лагълъи гъабе абунги абичІого. Ва амма пиргІавн гІадал жал алагъзаби ругин абун кІалъарал гІадамал гъез инкар гъабунин абун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса рорчІуларо, гьел жидеца лагълъи гъабуралгун цадахъ жужахІалъур рукІуна. Гъеб жужахІ боркъулеб цІуллъун мушриказ жидер квераз гьарурал хъанчал ва цогидал алагъзабиги рукІуна.

7. Жидеа дир Къуръаналъул баянал аятал цІалараб мехаль жидеца хІакъаб жоялда, гъеб жидехъ шун хадуб, инкар кколел гІадамаз абулеб буго: «Гъаб жо баянабго сІхІро буго»-абун.

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا يَسْتَعْجِلُ بِالَّذِينَ كَفَرُوا

لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٧﴾

8. Инкар чагІаца абулебищ бугеб гъаб Къуръан МухІаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ургъараб жо бугин абун? Дуца гъезда абе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Гъеб

أَمْ يَقُولُونَ أَفْتَرِينَا فَلَنْ نَقْتَرِيَهُ، فَلَا تَمْلِكُونَ

لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ كَفَىٰ بِهِ

شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٨﴾

Къуръан дица ургъун бугони ва дица гьелдалъун Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІунгІизе гъабун гьереси бицунеб батани, гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца дие гІазаб гъабизе бугев ва нужер шибго гъунар букІине гьечІо гъеб гІазаб дидаса нахъ чІвазе.

Дие шибго квер бакъи гъабизе кІоларел нуж сабаблъун дица Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб дида щолел иш кин гъабулеб?

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда цІакъ лъалев вуго нужеца гъеб

Къуръаналъул хІакъалъуль рицунел гьересиял харбал. Гъеб сихІро буго абун, гьереси буго абун, шиІру буго абун. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гІезе вуго нужеги диеги нугІлъун. Гъес нугІлъи гъабизе буго нужер кинабго батІулаб хабаралъе ва гІамалалъе. Гъес дие нугІлъиги гъабизе буго дун жинца рисалат босун витІарав хІакъав авараг вугин абун. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жидеца тавбо гъабурал гІадамазул мунагъал чурун гъездаса жив тІаса лъугъунев, жив цо гъавун, жиндие гІибадат бацІад гъабулел муъминзабазда жив гурхІулев. Нужецаги тавбо гъабунни ва гъеб купру-ширкги тун Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гъабиялда нуж руссани Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужер тавбо къабул гъабула ва нужер мунагъалги чурула.

9. Дуца гъел мушриказда абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Дун гъечІо тІоцевесев авараг гъаб дунялалда вачІарав, ва дун вачІун гъечІо гъел аварагзабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ бачІинчІеб цоги батІияб динги босун.

قُلْ مَا كُنْتُ بِدَعَاةِ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَيْتُمْ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٩﴾

Дидаса цере ТіадегІанав Аллагъас гІемерал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІана. Гъел аварагзабацаги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жидер умматал Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун гъесие лагълъи гъабиялда ахІана. Дунги гъезда рельлъгарав авараг вуго, дир динги гъезулалда рельлъгараб буго. Гъаб амро гъадин бугеб мехаль нужеца дида инкар щай кколеб?.

Дида лъаларо ТіадегІанав Аллагъас дие щиб гъабилеблъи ва нужеи щиб гъабилеблъиги. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІукму-къадар гъесда кодоб буго ва гъеб цоги чиясе загъир гъабуларо. Дун нахъвилълъгарав вуго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ дида вахІю гъабураб жоялда. Дун вуго нужеи хІинкъи къолев Расул, дие баянал хІужжаби ва загъирал мугІжизаталги ругев. Нужеца иман лъуни нужеего лъикІ буго. Иман лъечІони дие гъелъул щибго къварилъи гъечІо. Щивав инсанасе жиндир гІамалалда рельлъгараб жазаъ гъабизе буго. Нужеи нужер гІамалалда рельлъгараб жазаъ гъабила Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ .

10. Дуца гъезда жегиги абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Нуж ургъун рихъеха ва нужеца дида бице, гъаб Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ калам батани ва нужеца гъелда инкарги ккун бугони нужер щиб хІалха букІине бугеб гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ цере чІараб къоялъ» – абун.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا عَلَىٰ مِثْلِهِ فَقَامُنَ وَأَسْكَبْتُمْؤُورُ إِنْ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

Бануисраилазул гІалимчияс нугІлъи гьабуна гьаб Къуръан битІараб букІиналда ва гьес иманги лъуна. Нуж гьаб Къуръаналда иман лъезе чІухІулел руго. Гьеб иш гьабулел гІадамал жидеца зулму гьабулел гІадамал рукІуна. ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагъас гьединаб залимаб ва зулмуяб халкъ хІакъаб исламияб диналда тІоритІуларо.

Гьаб аяталда жиндир бицен гьабурав Бануисрилазул гІалимчи ГІабдуллагъ ибну Салам вуго. Мадинаялда авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачІараб мехаль жив гьесухъе вачІарав ва гьесда иман лъурав. Гьасул хІадис нильеца цебехун бицун букІана.

11. Жидеца инкар ккурал мушрикаца муъминзабазул хІакъалгьуль абуна: «Гьез иман лъураб жо хІакъаб ва лъикІаб жо букІараб ани, гьел нижедасан цере ккезе рукІинчІо гьеб иман лъеялда»-абун.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ فَسَيَقُولُونَ هَذَا إِفْكٌ قَدِيمٌ ﴿١١﴾

Гьеб буго жидер чІухІи ва гІамал кІодолъи загьир гьабулел рагІи. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда тІоцебе иман лъуразда гьоркъор Билал асІаб, ГІаммар, Ссугъайб, Хаббаб рукІиндал, жидеда Аллагъ разилъаял, гьел киналго жал лагъзаллъун рукІарал пакъирал, загІифал гІадамал рукІиндал абуна мушрикаца доб чІухІараб рагІи.

Жидеца гьеб Къуръаналда иман лъечІельул ва жал гьелда нахъги рильгъинчІельул, гьез абизе буго: «Гьаб Къуръан аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ургъараб гьереси бугин»-абун. Цересел тІахъаздаса босун МухІаммадица صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицунеб гьереси буго гьебан абуна Маккаялгьул мушрикаца.

12. Гьаб Къуръаналдаса цебе рештІине гьабураб буго Муса аварагасه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къураб Таврат. Гьеб рештІине гьабун букІана жинда нахърилгълъаразе рахІмагълъун ва гьел хІакъаб диналда тІоритІулеб имамлъунги.

وَمِن قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَذَا كِتَابٌ مُّصَدِّقٌ لِّسَانِ عَرَبِيَّائِيْنَ يَنْذِرُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أُولَئِكَ سُرَى لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾

Гьал мушрикал жиде хІакъаб жо къваригІарал гІадамал рукІаралани гьеб Тавраталда нахъ рильгъинаан ва гьелда жаниб жиндир сипат бицарав ахир заманаялгьул авараг МухІаммадгИ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жидеца ритІухъ гьавилаан. Гьаб хирияб Къуръанги жиндир къадро кІудияб тІехъ буго, жинца церехун рукІарал аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьезда рештІизе гьарурал тІахъалги ритІухъ гьарулеб буго. ГІараб мацІалда жиб рештІизе гьабурабги буго гьаб Къуръан. Жинца Аллагъасдаги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ахираталдаги инкар ккурал залимзабазе жужахІалгьул

гІазабалдалъун хІинкъи къезе ва жидеца иман лъурал лъикІал гІадамазе алжаналдалъун роххелги бицине.

13. ХІакълъунго гьел муъминзаби, жидеца: «Нилъер БетІергъан Аллагъ вуго»-абун абурал, хадур гъев Аллагъасе

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾

гІибадат гъабиялда жал ритІунги чІарал, гъал муъминзаби руго жиде ахираталда щибго хІинкъи букІине гъечІел ва дуниял тІаса анин абун жал пашманлъизеги гъечІел.

14. Гьел руго алжаназул бетІергъаби, жал даимго рукІинелъун алжаназулъ лъугъине гъарулел. Гъеб Аллагъасул гІоб рахІмат буго гъезие жидеца дуниялалъул рукъоб Аллагъасда иманги лъун, аварагасда нахъги рилълъун гъабураб лъикІаб гІамалалда данде бугеб жазаъ.

أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءَ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

15. Дица инсанасда васият гъабуна жинца эбел инсеу лъикІлъи гъабе абун. Гъев инсан эбелалъ цІакъ захІмалъи къварилъи бихъун жиндир чохъонив ваччана, гъев гъавиги гъелъие гъединабго захІматаб, хвалида хІинкъараб амро букІана. Чохъониб лъимер баччарабги, хадуб гъеб каранда хахизе гъабурабги заман лъеберго моцІ букІана.

وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ وَفِصْلُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَن أَشْكُرَ بِنِعْمَتِكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَن أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾

Гъаб кинабго заманаялъ эбелалъ гІемер къварилъи баччула гъеб лъимер сабаблъун.

Гъаб аяталдаса гІалимзабаца далил босана лъимер чохъониб букІунеб заманалъул бищун дагъаб заман анлъго моцІ буго абун. ТохІурзабазул гІелмуялги абулеб буго анлъго моцІ бан хадуб гъабураб лъимер чІаго хутІиялда божи бугеб букІуна абун.

Цинги гъев инсан кІудияв гІураб мехалъ ва жиндир гІакълъоги, къуватги камиллъулеб гІужалдаги вахараб мехалъ: гъеб буго анцІила микъго соналдаса лъеберго соналда щвезегІан заман. Цинги жиндир гІумру кІикъого соналда бахараб мехалъ гъев инсанас абун: «Я дир БетІергъан! Дуца дида лъазе гъабе дица шукру гъабулеб куц дуца дне къурал кІудиял нигІматазда данде ва дир эбел имсеу къурал нигІматазда дандеги. Дица мун разилъулеб

лъикІаб гІамал гъабизеги лъазе гъабе дуца дида. Мун разияб лъикІаб зурриятги кье дие. ХІакълъунго Дица тавбо гъабун дун дуде вуссана ва дун тІубанго дуде мутІигІав дур лагълъун лъугъана» абун.

Гъаб аяталь муъминчиясул хІал баян гъабулеб буго ва киналго муъминзаби кантІизе гъарулел руго кІикъого сон бараб мехаль гъев чи гІакълъо камилав чи вукІунеблъиялда ва гъеб заманаялги жинца тавбоги гъабун жив Аллагъасда ﷻ вуссинчІони гьелдаса хадуб жив хІакъаб диналда вуссин шакаб иш букІиналдаги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисалда буго: «Лъабкъого сон бараб мехальги жинца мунагъал гъарулев чиясда Аллагъасул ﷻ ццим бахъуна ва гьесда тІад хІужаги чІола»-абун.

Инсан тавбо гъабиялде вачиналгье сабаб буго гъев жиндир эбел имсуе лъикІлъи гъабулев вукІин. Гъев инсан эбел имсуда гурхІараб мехаль Аллагъ ﷻ гьесдаги гурхІула ва гъев жив разияб гІамал гъабиялда вачуна. Гъаб масъалаги цакъ бичІчІизе кколеб ва жиндир кІвар гъабизе кколеб масъала буго.

Хирив аварагасул ﷻ хІадисалда буго: «Жив гурхІуларев чиясда Аллагъ ﷻ гурхІуларо»-абун. ХІадис имам Бухарияс бицана. Аллагъас ﷻ цІунаги ниль Аллагъасул ﷻ гурхІел-рахІмоялдаса рагІалгьяллдаса.

16. Гъал цере рехсарал муъминзаби руго Дица жидеца гъабураб лъикІаб гІамал къабул гъабулел ва Дица гъезул мунагъалги тІаса лъугълун толел.

أُولَئِكَ الَّذِينَ تَتَّقِبَلْ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا
وَتَنجَازُونَ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ
وَعَدَ الصِّدْقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾

Алжаналгъл бегІергъабазда гьоркъор рукІине руго гъал муъминзаби. Гъаб жазаб жидеце буго Дица гъабун букІараб ритІухъаб къотІи тІубазе гъаби.

Хириял аварагзаби ﷻ ритІун гъезул мацІалдалгълун Дица муъминзабазе къотІи гъабун букІана гьел алжаналда лъугълине гъарилин абун.

17. Жинца жиндир эбел-инсуда «Нужее квеш букІаял» -абун абулев инсан гъез жив иман лъеялда ахІараб мехаль. Хадубги жинца абулев: «Нужеца дие къотІийиш гъабулеб бугеб, дун хун хадув тІаде вахъине гъавизе вугин абун, дидаса цере гІемерал умматал ана ва гъезул жеги тІаде вахъине гъавурав цониги чи гъечІо!»-абун. Гъесул эбел эменги ругеб хІалалъ жидеца Аллагъасда ﷻ ахІи

وَالَّذِي قَالَ لَوْلَا بِيَهُ أَفِي لَكُمْ أَتَعِدَانِي أَنْ
أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَّتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِي وَهَذَا
يَسْتَعِيشَانِ اللَّهَ وَبِكَ ءَامِنِينَ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا
قِيُولَ مَا هَذَا إِلَّا أَسْطُورُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾

балел гъев иманалда тЮвитЕ абун. Жидеца гъев инсанасдаги абулел ругел: «Вай дуге лъикІ букІаяв! Дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иманлъе! Дуца ахират букІинги, хварал тІаде рахъизе гъариги ритІухъ гъабе!. Гъедин гъабичІони мун гъалагъизе вуго, дуге жужахІалъул гІазабги хІакълъизе буго. ХІакълъунго Аллагъасул къотІи жиб хІакълъаб буго, жиндие хилифлъи гъечІебги буго»-абун. Гъев инсанас, гъадианаб берцианаб вагІза насихІат бищунго жинда гурхІулел гІадамаз жиндие гъабураб мехаль, жив чІухІун, гъел эбел имсул мугъ бекизе гъабун, абула: «Гъаб нужеца дие бицунеб жо гъечІо цереселго гІадамаца рицунел рукІарал, гъез ургъарал гъерсал гурони!»-абун.

18. Гъал гІадамал руго тІадегІанав Аллагъасул рагІи жиде хІакълъарал. Гъеб рагІиги гъел жужахІалъул цІадар рукІунел гІадамад руго абураб рагІи буго.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَدَتْ
مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالإِنسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خٰسِرِينَ ﴿١٨﴾

Гъел жужахІалъул гІазабалъулъ рукІине руго жидедаса цере рукІарал гІадамазулги женазулги капурзабигун цадахъ. ХІакълъунго Гъел киналго руго жал ахираталда цІакълъорого хутІарал гІадамал. Жидеца гъелда иман лъолеб букІинчІелъул ва гъелье щибго гІамалги гъабичІелъул.

19. Ахираталда щивав инсанасе жинца гъабураб гІамалалда рекъараб даража букІине буго.

وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مِمَّا عَمِلُوا وَيَوْمَ فِيهِمْ أَعْمَالُهُمْ
وَهُمْ لَا يُظٰلَمُونَ ﴿١٩﴾

Муъминзабазе алжаназда жанир тІадегІанал макъамалрукІинеруго. Капурзабазеги жужахІалда жанир гІодорегІанал даражаби рукІине руго. Гъел киназего Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тЮбараб ва камилаб жазаъ гъабизе буго. Гъезул цонигиясе зулмуги гъабизе гъечІо: Жидер лъикІаб гІамал дагъ гъабун яги жидеца гъабичІеб квешаб гІамал тІаде цІикІине гъабун.

20. Къиямасеб къоял капурзаби жужахІалде раккизе гъарулеб гІуж рехсе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гъел мушриказе вагІазальун. ЖужахІалъул пардав борхун капурзаби гъелда гІагар гъарураб мехаль гъезда бадиб чІвай гъабун абула: Нужеца дуниялалда ругеб мехаль нужеего кколел нигІматаздаса мунфагІат босана.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَذَّةُ
طَبِيبَتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمْ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا
فَالْيَوْمَ يُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ
تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِذَا
كُنتُمْ تَقْسِفُونَ ﴿٢٠﴾

Кинабниги гъуинаб лазатаб тІагІам кванана, тамахаб босада регана, руччабаздаса кеп босана, лъимал хъизаналъулгун рекІел гъей гъабун,

боцИ-малалдалъун чІухІана. Нужеца ахираталда иман лъолеб букІинчІо, гъеб нужеда раклалдаго щолеб букІинчІо ва гъельеи нужеца щибго гІамалги гъабичІо. **Жакъа нужеда чІамизе гъабизе буго нуж цІакъ гІодореган гъарулеб, хІакъир гъарулеб жужахІалъул гІазаб, нуж дунялалда чІухІун хъвадиялъе жазальун, нуж чухІизе щибго сабабги букІинчІого.** Гъеб кинабго махлукъ Дир халкъ букІана, нужеца лазат босулел нигІматалги Дир рукІана. Дир нигІматаздаса лазатги босун нуж чІухІизе ккани щиб сабаб букІунеб? **Ва нужеца ракъалда гІаде гъабураб гІасильи фасикъльиялдаги данде бугеб жазаб буго гъеб гІазаб.** Аллагъасда ﷻ иман лъечІого, гъесул махлукъалье зулму гъабун хъвадана нуж. Гъанже гъаб буго ахираб чІолеб бакІ ва ахираб руссунеб бакІги»-абун.

21. Гъал мушриказе дуца бице МухІаммад ﷺ Гъуд аварагасул ﷺ къисаги, ГІадилазда жив аварагъун витІун вукІарав. Гъев Гъуд аварагасул ﷺ жиндир къавмалъе Аллагъасул ﷻ гІазабалдалъун хІинкъи къуна АхІкъаф абураб ракъалда жал рукІарал.

Гъеб буго Яманалъул ракъ салул мугІрул гІадаб ракъ букІана гъеб ралъада гІагарда бугеб.

Аллагъас ﷻ гъев Гъуд аварагасда ﷺ цереги гІемер аварагзаби ﷺ ритІана, гъесдасан хадурги ритІана. Гъел киназулго дин Аллагъ ﷻ цо гъави букІана. Гъудица жиндир къавмалъе хІинкъи къун абун: «Нужеца лагъльи гъабуге цохІо Аллагъасе ﷻ гурони! ХІакъльунго Дун хІинкъулев вуго нужеда къиямасеб къоялъул гІазаб щвела абун нужеца Аллагъасдехун ширк гъабун и ва гъев Аллагъасе ﷻ гІицІ гъабун гІибадат гъабичІони»-абун.

22. Гъудил къавмалъ абун: «Мун нижехъе вачІунищ вугев ниж нижерго алагъзабазе гъабубеб лагъльиялдаса руссине гъаризе! Мун нижее гІазаб букІине бугин абураб рагІиялъулъ битІараб жо бицунев ватани, мун вачІаха нижехъе гъеб дуца къотІи гъабураб гІазабги бачун»-абун.

23. Гъуд аварагасул ﷺ абун: «ХІакъльунго гъеб гІазаб кидал нуже гъабилеб Аллагъасда ﷻ лъала. Гъев

﴿وَأَذْكُرَ آخَاعًا إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَّتِ النَّذُرُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا يَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾

﴿قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَأْفِكَنَا عَنِ الْهَيْتَةِ يَا نَبِيَّنا نَعِدُ نَأْمَانُ إِنَّ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾

﴿قَالَ إِنَّمَا الْعُلُوفُ عِنْدَ اللَّهِ وَأُبَلِّغُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَكِنِّي أَرَأَيْكُمْ قَوْمًا كَافِرِينَ﴾

вугу жинца гIазаб гьабулев. Дун вугу Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ дида тIад кьараб рисалат нужехье швезабулев Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ расул. Кинниги дида нуж рихьулел ругу цIакь жагьгилаб кьавмлъун. Нужеца Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазабалдаса цIуни гьаризе кколеб бакIалда гьеб гIазаб бачун вачIайин абулеб буго дида.

24. Цинги жидеда цо накIкI бихьараб мехаль жидер ракъалдахун зобал цIун бачIунеб гьез абун: «Гьаб буго нильее цIад базе бачIунеб накIкI»-абун.

فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ قَالَ لَوْ هَذَا عَارِضٌ مِّمَّنَّ طَرَفًا لَّابِلٌ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٤﴾

Амма гьеб цIад базе бачIунеб накIкI букIинчIо. Гьеб буго нужеца жиб бачIин тIалаб гьабула букIараб Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазаб. Гьеб буго кутакаб гьури, жибгун цадахь жинца цIакь унтize гьабулеб гIазаб бугеб.

25. Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ амруялдалъун жиб тIаде швараб щинаб бакI жинца гьалаг гьабулеб гьури буго гьеб. Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьел ГIадилал гьалаг гьарун тIагIине гьаруна ва гьезул нахье хутIараб жо буго жидер чIунтарал росаби.

نَدْمُ كُلِّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَى إِلَّا الْمَسْكَنَاتُ هَهُنَّ كَذَلِكَ تَجْرِي الْقَوَارِعُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٥﴾

Гьадинаб жазаъ гьабула Дица жидеца купру-ширкалдалъун мунагьал гьарулел ГIадамазе.

Жинда Аллагь разильаяв ибну ГIаббасица абун: «ТIадегIанав Аллагьас гьуриялдалъун гьалаг гьарурал кьавмазул тIоцересел ГIадилал рукIана. Гьеб гьороца гIадамалги, хIайваналги хIули гIадин зодоре росун унел ркIана жал рихьулареб бакIалда швезегIан, цинги гIодоре рехун ракъалда тIад тIутIун, тиршун унел рукIана»-абун.

Жинда Аллагь разильаяй ГIаишатидасаги хIадис бицана. Гьель абун: «Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасда накIкI бихьараб мехаль, яги кутакаб гьуриниги бихьараб мехаль гьесул гьумералда хIинкъиялъул гIаламат лъалеб букIана. ГIаишатица цо нухаль аварасда صلى الله عليه وسلم абун: «Я Бичасул расул! ГIадамал рохула накIкIги гьуриги бихьараб мехаль жидеде цIад балин абун. Мун щай гьель хIинкъизе гьавулев?»-абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасда абун: «Я ГIаишат! Гьеб накIкIалдаги гьуриялдаги цадахь гIазаб батунгутIиялда божуларо дун. Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ цо кьавм гьалаг гьабуна гьуриялдалъун, жидеда гьебги кколеб букIана жидеде цIад

базе бачІунеб накІкІ буго» – абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

26. ХІакълъунго Дица гьел ГІадилазе дунялалда нуже кьечІеб къуватги, бечелъиги, гІумру халалъиги къун букІана, я гьал Маккаялъул гІадамал! Дица гьезие бералги рижана хІакълъабо жо бихъизе, гьеб рагІине гІундулги гьаруна. ХІакълъабжоялъул пикру гьабизе, гьеб лъазе ракІалги къуна. Ва амма гьез Аллагълъасул ﷻ аятазде инкар ккураб мехаль, гьесул аварагги гьереси гьавураб мехаль, гьезие щибго мунфагІат гьабичІо беразги, гІундузги, ракІазги. Гьезда гІад рештІана аварагас жиндалъун хІинкъи кьолеб букІараб ва гьез жиб махсароде гьабулеб букІараб гІазаб.

وَلَقَدْ مَكَنَّا هُمْ فِيمَا إِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِيهِ
وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَرَ وَأَفْئِدَةً فَمَا أَغْنَى
عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَرُهُمْ وَلَا أَفْئِدَتُهُمْ
مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَتَحَدَّوْنَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ
بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٢٦﴾

27. ХІакълъунго цогиги нужер сверухъ рукІарал росабазул къавмалги гьалаг гьаруна дица. Самудиял, Сабаалъулал, ЛутІил къавм, ва цогидалги.

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حولَ كُرْمٍ مِنَ الْقَرْيَةِ
وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾

Гьезие батІи батІиял ГІаламатал ва мугІжизаталги рихъизе гьарун хадуб. Гьел жидер купру-ширкалдаса руссине бокъун ва Аллагълъабо цо гьавун, гьесие гІибадат гьабиялда расине бокъун.

28. Гьеб гІазаб ва гьалагълъи жидеда бачІараб мехаль гьел Аллагълъасда ﷻ гІасилъарал къавмазе квер бакъи гьабун букІарабаниха жидеца алагълъабилъун ккун рукІарал хъанчаз ва цогидалги жалаз.

فَلَوْلَا نَصْرُهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ
اللَّهِ قُرْبَانًا إِلهَةً بَدَلُ صَلُّوا عَنْهُمْ وَذَلِكِ
إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْتُرُونَ ﴿٢٨﴾

Гьез жидеде шафагІат гьабизе бугин абун, жал Аллагълъасда ﷻ гІагар гьаризе ругин абун Аллагълъасе ﷻ гьабизе кколеб лагълъи жидеца гьел алагълъабазе гьабулеб букІарал! Жидеца мушриказе щибго квер бакъи гьабичІо гьезда гІаде гІазаб рештІараб мехаль. Гьел алагълъаби рикІкІалъана бищунго жидеда хІажалъи ккураб мехаль. Цересел къавмазде щвараб гІазаб ва гьалагълъи букІана жидеца Аллагълъасда ﷻ инкар кквей сабаблъун, гьесие гІахълъагІи руго абун гьереси бищун хъанчазе лагълъи гьаби ва Аллагълъасде ﷻ гІасилъиги сабаблъун. Гьал Муккаялъул мушриказул гІамалги гьел цересел капурзабазул гІамалалда рельълъараб буго. Гьаз тавбо гьабичІони ва Аллагълъасда ﷻ руссинчІони гьалги гьалаг гьаризе бегъулин абураб

магІна буго гьал аятазул.

29. Дица духъе женазул цо къукъа битІараб заманги бице МухІаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дуца гьъб къавмалъе вагІазалъун букІине. Гьел женаз гІин тІумуна дуца цІалараб Къуръаналда.

Жал Къуръан цІалулеб бакІалда щвараб мехаль гьез цояз-цоязда абун: «Нуж руцІун чІа, ва нуж гьаб Къуръаналда гІенекке»- абун.

Цинги Къуръаналда гІин тІамун хадуб гьел женал жидерго къавмазухъе ана ва гьез гьел къавмазе хІинкъи къуна нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкъа абун. Жидеца гьаб Къуръаналда иман лъун, аварагги ритІухъ гьавуна ва гьъб рисалат жидер къавмалъухъе цвезабизе, гьел Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъеялда ахІизе ана.

30. Гьел женаз жидер къавмазда абун:

«Я нижир къав! ХІакълъунго ниж гІенеккана Муса аварагасдаса عَلَيْهِ السَّلَام хадуб жиб рештІине гьабураб тІехъалда.

Гьъб тІехъаль жиндасан щъбекун

рештІине гьабураб Тавратги ритІухъ гьабулеб буго.

Гьъб тІехъ буго жинца хІакъаб диналда ва битІараб исламняб нухалдаги тІоритІулеб.

31. Нужеца гьав жинца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ

ахІулев расуласе жаваб къе я нижер къавм! Нужеца гьъв МухІаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иманги лъе!.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужер цересел мунагъал чуризе руго ва нуж квешаб гІазабалдасанги цІунизе руго.

32. Жинца гьав Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ ахІулев

чиясе жаваб къъчІев ва гьъсда иман лъун Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гьабичІев чи Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазабалдаса ворчІизе гьъчІо, гьъсие ракъалда тІад вахчизе бакІги букІине гьъчІо.

Гьъзие Аллагъ гьурев цоги Вали ва квер бакъунев чиги вукІине гьъчІо. Гьел руго цІакъ баянаб къосиналгълъ ругел гІадамал»- абун.

Гьал женал Къуръаналда гІенекки бицун, гьез жидецаго иман лъей

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ

الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصِتُوا

فَلَمَّا قُضِيَ وَلُوا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُّذَرِّينَ ﴿٢٩﴾

قَالُوا يَا قَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِنْ

بَعْدِ مُوسَىٰ مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي

إِلَىٰ الْحَقِّ وَالْإِلَىٰ طَرِيقِ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾

يَقُولُونَ أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ

يَغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخِرْكُمْ مِّنْ عَذَابِ

الْآلِيمِ ﴿٣١﴾

وَمَنْ لَا يُجِيبِ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي

الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءُ أُولَٰئِكَ

فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٢﴾

ва жидер къавмалги иман лъеялда ахІи бицинги буго Маккаялгул мушприказе гъабулеб вагІза ва бадиб чІвай.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул Къуръан цІалиялда женал гІенеккиялгул бицун, ибну Касирица гІемер хІадисал рехсон руго ва гьел киналго хІадисал загІипал руго абунги буго. Байзави абулев гІалимас абуна: «Гьел женал аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан цІалиялда гІенеккараб заман букІанин гьев ТІаифалгул гІадамал иман лъеялда ахІизе ун, гьез къабул гъавичІого нахъе чІван хадуб, «вади ннахлат» абулеб бакІалда сардилъ как балеб мехаль гьесда женаз гІин тІамураб заман»-абун.

Гьал аятаздаса гІалимзабаца далил босана Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг женаздаги витІарав вукІана абун. Цинги гІалимзаби хилифІъана ахираталда женал кир рукІунел абун. Цо гІалимзабаца абуна гьел хІисаб мизан гъабун хадур ракъІун лъугъун тІагІуна абун. Цогидал гІалимзабаца абуна: Гъезул иман лъурал алжаналда рукІуна, иман лъечІел жужахІалда рукІула абун. Гъаб рагІи битІараб буго абуна гІемерисел гІалимзабаца.

33. Гьал гІадамаз пикру гъабулариш ва жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّاهُ, ахираталдаги инкар кколел гІадамазда лъалариш хІакъІунго жинца гьал зобалги ракъги бижарав Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ, ва гьел рижулаго жинда щибго захІмалъиги бихъичІев, гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ вукІин жинда хун хадур гІадамал чІаго гъарине ва тІаде рахъизе гъарине кІолев?

Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ вуго кинабго жоялда жиндир хІал кІолев ва жиндие бокъараб жо гъабизе жив щибго жоялъ нахъ чІваларев.

34. Дуца гьел гІадамазе бице МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, капурзаби тІаде рахъине гъарун жужахІалда раккизе гъарулеб къоялгул хабар.

Гьел капурзабазда абула: «Гъанжеги гьечІишха гъаб ахиратги, гъаб жужахІги хІакъабІун?»-абун. Гьез жаваб гъабула:

«Буго гьеб хІакъаб, нижер БетІергъан, дур цІаралдалъун гьедула ниж, гьеб битІараб букІин чІезе гъабун»-абун. Гъаб гъа гьеди буго жидедаса гІазаб нахъе чІваялда хъул лъун гъабулеб гъа гьеди. Гьезда Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ рахъалъан абула: «Гъанже нужеца гъаб гІазаб чІамеха дунялалда нужеца гьелда инкар ккун букІин сабабІун»-

أُولَئِكَ يَرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ لَهُنَّ يَدِينَ عَلَىٰ أَنْ
يُحْيِيَ الْمَوْتُونَ عَلَىٰ إِيَّاهُ، عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا
بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ
بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾

абун. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъез инкар ккун букІана, аварагазабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гъарун рукІана, ахират букІиналда ва хІсаб-мизан, жазъ букІине букІиналдаги гъел божулел рукІинчІо. Гъеб кинабго инкаралье ва Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ ГІасильгиялъе бугеб жазъ буго гъеб абадияб жужахІалъул ГІазаб

35. Дуца сабро гъабе МухІаммад

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дудаса цере рукІарал жал машгъурал, жидер къасдал шулиял аварагазабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ сабро гъабураб ГІадин. Гъел руго Ибрагъим, НухІ, Муса, ГІиса аварагази عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.

Дуца гъел мушриказда ГІазаб хех бачІа

абун дугІаги гъабуге. Гъезда гъеб ГІазаб швей хІакъаб буго. Гъеб ГІазаб жидеда бихъараб мехаль гъел мушриказда ракІалда ккезе буго жал дунялалда чІаго рукІинчІо абун цохІо къоялъцин. Жидеда ГІазабалъул гуч бихъараб мехаль ва гъеб ГІазаб нахъасан къотІи гъечІеб ва ГІаса ин гъечІебги букІин лъараб мехаль абула мушрикаца: «Ниж дунялалда цо ГІобараб къоялъцин чІаго рукІинчІо»-абун. Гъаб Къуръан буго нужехъе хІакъаб дин швезабулел ва нуже ахираталъул ГІазабалдалъун хІинкъи къолеб ГІадеГІанав Аллагъасул калам. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъалаг гъари ва жидер ахир ГІагІине гъаби гъабуларо жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал, жидер зулму ва пасикълъи ГІемераб къавмалъе гурони.

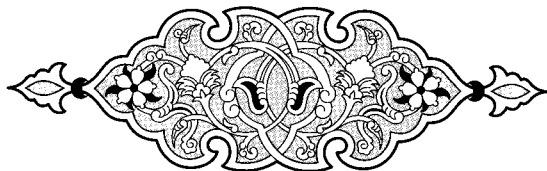
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ГІазаб гъабичІого къавмал нахъе рахъун толеб ГІадат буго гъез тавбо гъабилародай абун ва гъел Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ГІибадат гъабиялда русинародай абун. Гъез тавбоги гъабичІеб мехаль, гъезул зулму ва ГІасильги ГІемерлъараб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие ГІазаб гъабула ва гъел гъалаг гъарун гъезул ахир къотІизе гъабула.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль цІунаги гъесул цим бахъунеб ГІамал гъабиялдаса.

ГІадеГІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурагул АхІкъафалъул тафсир ва таржама хъван ГІубана.

Кинабго рещц ва шукру гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

فَأَصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَرْشِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَوْ يَشَاءُ إِلَّا سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ بَلَّغٌ فَعَلَّمْ يَهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾

47. Сурату МухАммад

Гъаб сурат Мадинаялда рештине гъабураб бугелъул гьелда жаниб шаргИял ахІкамал рициялъул кІвар гъабулеб буго. Гъазаваталъул, асирзабазул, давла (гъаниматалъул) бицун буго. Мунафикъзабазул сифаталги рицун руго.

Сураталъул бай бихъудасаго капурзабазда рагъ лъазе гъабулеб буго: Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** инкар ккурал ва Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналдаса гІадамал нахъе чІвалел. Жидеца хирияв аварагги **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гьереси гъавун гьесул дагІваталъе нух къазеян жал хъвадулел.

Гъаб ракъ купру-ширкалдаса бацІизегІан рагъ гъабе абун амро гъабулеб буго муъмминзабазда. Капурзабазул къуват хвезегІан, гьел данде рагъизе кІоларел лъугъизегІан гьезда хвалчен къабе, цинги гьел асир гъаре ва гьезул бечелги гъаниматалъун гъабе абун лъазе гъабулеб буго Аллагъас **جَلَّ جَلَّ**.

Гъазаваталда бергъизе ккани ва дунялалдаги къадроялда рукІине ккани Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** гъабулеб гІибадат бацІад гъабизе ккей баян гъабун буго. Маккаялъул мушириказе вагІзалъун ццересел умматал гъалаг гъариялъул биценги гъабун буго. Сураталъул ахиралдаги муъмминзаби ахІулел руго жиде хиралги ва кІодолги бугеб нухалда хъвадиялда. Гъеб нухги Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналъе гІоло гъазават гъаби буго, капурзабаздаса хІинкъунгутІи, гьездаса загІиплъун гутІиги буго. Дунялалъул чІаголъиялъе гІоло капурзабазулгун рекъел гъабиялдасаги цІуне абун абулеб буго.

Жив гурхІулел, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** инкар ккурал, гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** диналдаса цогидал гІадамалги нахъе чІварал гІадамал руго жидеца гъабураб лъикІаб гІамал гІагІине гъабурал, гъеб батІул гъабурал гІадамал.

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ
أَعْمَالَهُمْ ﴿١﴾

Ахираталда жиде гъеб гІамалалъул шибго кири батуларо, гъеб гІамал Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** гІоло гъабураб букІинчелъул. Гъеб букІана жидерго жагъилияб гІадаталда рекъон гъоболасе хъулухъ гъаби, вакъарасе гІагІам къей, гІагарлъиялда гурхІел гъаби гІадаб гІамал. Гъединго букІана жидеда гъоркъоб лъикІаб гІамаллъун рикІкІун мадугъаласе

адаб хъатир гъаби, асирзаби тархъи гАдал гАмалалги.

2. Жидеца иманги лъун лъикIаб гАмал гъабурал гАдамал, жидеца МухАммад аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рештIине гъабураб Къуръаналдаги иман лъурал: Гъеб Къуръанги щибго жиндиль шаклъи гъечIеб, жиб хIакъаб жидер БетIергъан Аллагъасул калам буго. Гъал гАдамазул Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мунагъал чурула ва гъезул хIалги лъикI гъабула динияб рахъалъан ва дуниялалъул рахъалъанги.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا
نَزَّلَ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٥١﴾

3. Гъаб хIукму гъадин букIиналъе сабаб буго капурал гАдамал рукIин жал батIулаб жоялда нахърилъгъарал. жидеца иман лъурал гАдамал рукIинги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб хIакъаб диналда нахърилъгъарал. Гъадин мисалал рачун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гАдамазда бичIине гъабула жиндир дин: гъез пикру гъабизе ва вагIза босизе.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبُطْلَ وَأَنَّ الَّذِينَ
آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَٰلِكَ يَصْطَرِبُ اللَّهُ
لِلنَّاسِ أَمْثَلَهُمْ ﴿٥٢﴾

4. Нужеда капурал гАдамал рагъда данде чIвараб мехаль нужеца гъезул габуралда хвалчен къабе! Гъел чIвае ва гъезда кутакаб къаби щвезабе! Цинги нужеца гъел гIемер чIван, лъукъун нужеда данде рагъизе кIоларел гъарураб мехаль нужеца гъел асир гъарун квараз рухъун шула гъаре! Гъелдаса хадуб нужеце бокъани гъезие цIоб рахIмо гъабе ва гъел асирлъгиялдаса хвасар гъаре чIорого: мухъ босичIого. Бокъани боцIи-мал босун хвасар гъаризеги бегъула.

فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبِ الرِّقَابِ حَتَّىٰ إِذَا
أَخْتَشِمُوا صُدُورَهُمْ فَأَمَّا مَن بَعْدَ وَوَأَمَّا فِدَاءٌ
حَتَّىٰ نَضَعُ الْحَرْبَ أَوْزَارَهَا ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ
لَآتَصَّرْنَا مِنْهُمْ وَلَٰكِن لِّيَبْلُو أَعْضَابَكُم بِبَعْضٍ
وَالَّذِينَ قَتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٥٣﴾

Гъаб хвасар гъаризе бегъиялъе шартI буго гъел капурзабазул къуват-шавкат хун букIин ва нильеда данде рагъизе кIоларел лъугъун рукIин. Гъеб магIна загъир гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ абулеб буго: «Нуж гъезда рагъе гъел капурзаби къун нужеца ярагъ гIодоб лъезегIан ва нужеда гIад букIараб рагъалъул бакIлъи гIасса инегIан»-абун. Гъаб бусурбабаздаги капурзабаздаги гьоркъоб бугеб рагъ лъугъулеб заман буго гIобанго бусурбабиги бергъун ракъалда гIад Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаригIатги билъгъанхъизабун, гъеб шаргIалда рекъон хIукму гъабулеб замана. Гъеб замана бачIизегIан жинца жив бусурманчилъун рикIкIунев, жинца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги иман лъурав чиясда гIадаб жо буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло гъазават гъабулевлъун

вукѝн. Гъев чи вукѝуна хѝакъѝкъѝияв муъминчи. Гъаб рагъдаса рорчѝине багъана батѝзе гъабулел, жѝгъад гѝадаб гъечѝо абулел гѝадамал руго жидер ракѝазулъ мунафикълъѝи бугел гѝадамал. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** ниль цѝунаги гъел мунафикъзабилъун рукѝиналдаса.

Гъаб цебехун рехсараб амро буго муъминзабаздаги капурзабаздаги гъоркъоб бугеб. Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** бокъярабани гъесда кѝолаан нуж рагъзѝего Памичѝого капурзабаздаса цѝим босине. Кѝинѝиги Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъаб хѝукму-къадар гъабуна гъелда жаниб бугеб хѝикматалъе Гѝоло. Гъеб хѝикматѝи буго: **Нужер цѝязул цѝогѝадаздальун хѝал бѝхъѝи гъаби.** Муъминзабазул капурзабаздальун хѝал бѝхъѝи гъабѝзе. Нужеда жѝгъад гъабе абун амро гъабуна, халкъалдаго загъѝрлъун лъазе нужер Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّ** хѝункъулел, иманалъуль ратѝухъал гѝадамал ва жидер рекѝель унти бугел гѝадамалѝи: жидер иман загѝифал, мунафикъал гѝадамал. Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** дѝиналъе Гѝоло вагъулаго шагъѝидлъарав чѝясул гѝамал батѝул гъабуларо Аллагъас **جَلَّ جَلَّ**. Гъезѝе гѝемерго цѝикѝараб ажро гъабула.

5. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъел муъминзаби жиде мунфагѝат бугеб жоялда гѝорѝитѝула.

سَيَهْدِيهِمْ وَيُضِلُّهُمُ بِاللَّهِ ٥

Гъезѝе лъѝикѝаб гѝамал гъабѝзе тавфикъ гъабун, алжанал гъезѝе цѝолеб нухалда гѝорѝитѝула. Гъезул дунялалъулѝи ахираталъулѝи амроги Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** лъѝикѝ гъабула.

6. Ахираталда Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъел щивасе лъазе гъабураб алжаназда жанѝргѝи лъугъѝзе гъарула.

وَيَذَلُّهُمْ أَجْنَءَ عَرَفَّا لَهُمْ ٦

Щивав муъминчи жѝндѝр чѝолеб бакѝалда жанѝв лъугъула дунялалда жѝндѝр рукъов лъугъулев вукѝарав гѝадин.

Цѝоги магѝна гъабуна: Гъуин махѝал гъарун чѝухѝѝзе гъарун жиде къачѝарал алжаналъуре лъугъѝзе гъарула гъел муъминзаби абун.

7. Я гъал иман лъурал гѝадамал!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَضُرُّوْا اللَّهَ تَضُرُّوْا

Нужеца Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** дѝиналъе квер бакъѝи гъабулеб бугѝни Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** нуже квер бакъѝи гъабула ва нуж рагъда хѝѝнкъѝичѝого рукѝѝине гъунарѝи къола.

وَيُنَبِّئُ أَقْدَامَكُمْ ٧

8. Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** ѝнкарѝи ккун жал Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** дѝиналде данде рагъунел гѝадамал Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъел гѝодогѝан гъарегѝи ва хѝакъѝѝр гъарегѝи!

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعَسَا لَهُمْ ءَاصِلُ ءَعْمَالِهِمْ ٨

Гъел руго Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** жидер кѝинабго гѝамал батѝул гъабулел

Гадамал. Гьел ругелъул щайтланалъе мутиглъун, гьелъул нухда лъугъун ва гьелъул боязда гьорлъги лъугъун Аллагъасдеги ﷺ, гьесда иман лъурал муъминзабаздаги данде рагъулел Гадамал.

9. Гьеб квешаб дугла ва гюдогланъи гъезие буго жидее Аллагъас ﷺ рештине гъабураб Къуръан рихун бугелъул.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنزِلَ اللَّهُ فَاحْبَطُوا أَعْمَالَهُمْ ۝

Жидер Гамал къабул гъабиялъе шартI буго гьел иман лъурал рукIин. **Жидеца иманги лъечIого гъабураб лъикIаб Гамал Аллагъас ﷺ гададе хвараблъун гъабула.**

ГадегIанав Аллагъас капурзабазда рагъ бае абун амро гъабурал гьал аятазда жаниб цо чанго шаргIияб хIукму баян гъабун буго ва муъминзаби рагъулъ бергъиялъе сабалалги рицун руго.

Поцебесеб хIукму буго: Гьел капурзабазул габуралда къабе абураб рагIиялъул магIна буго гьел чIвае ва хекого холеб хIал гъабе абураб. Гьеб габур къотIараб мехаль хвел хехго бачIула ва жив чIварасе гIазаб дагълъула. Инсанасе гIазаб гъаби шаргIалда цIакъ нахъе чIвараб амро буго. Аллагъасул ﷺ сифатаздаса сифат буго: «ГурхIулел» абураб. Гьеб сифат муъминчияс хIалтIизабизе ккола киналго хIалазулъ. Муъминчиясда бичIине гIадаб жо буго гъаб кинабго мухлукъ Аллагъасул ﷺ мулк букIин. Гьеб Аллагъасул ﷺ мулкалъе зулму гъабулев чи Аллагъасе ﷺ вокьуларо. КъвагIул гъвей бугониги, борохъ-къинчI бугониги жиб чIвазе кколеб, инсанасе зарал гъабулеб жо чIвазе ккола гьельие гIазаб гъабичIого.

Капурчи вугониги гъев чи вуго Аллагъас ﷺ жиндир махлукъалъул бишунго хириявлъун вижун вугев инсан. Аллагъасда ﷺ гIасильи сабаллъун гъев чIвазеги, гьесда рагъ гъабизеги Аллагъас ﷺ нильее изно къун бугониги, гъезие гIазаб гъабе абун амро гъабун гъечIо. Аллагъас ﷺ амро гъабичIеб жо гъабураб мехаль Аллагъасул ﷺ ццим бахъиялда гьоркъе ккеялда хIинкъи букIула. Жидеда Аллагъ ﷺ лъаларел, капурал, мунафикъал гIадамаца муъминзабазе гъабулеб зулму, гъезие гъабулеб гIазаб Аллагъасе ﷺ бихъулеб ва лъалеб амро буго, гьелда данде БетIергъанас гъезие гъабулеб гIазабалдаса ниль цIунаги.

Жидер вахIшилъи ва зулму ритIухъ гъабизе капураб къавмаль Гадамазе рицунел маргъаби ричIуларел Гадамал гIемер ругониги, гъезул сиясаталь (политика) гуккурал Гадамаз гъез гъабулеб Гамал ритIухъ гъабулеб бугониги, Аллагъас ﷺ жидее бичIчIи къурал, жидер ракIазулъ иманалъул нурги лъурал муъминзабазда гъеб кинабго Гамал бихъулеб буго ва гьел муъминзабазул таваккал Гами ва хъул лъей ГадегIанав Аллагъасул ﷺ квер бакъиялда буго.

Киабилеб хЛукму буго: Гьел капурзабазулго рагъ гьабулеб мехаль гьезул кьуват хвезегІан, гьел данде руссунарел лъугъизегІан гьезул рагъухъаби чІвае ва гьезда кутакаб хІинкьи щвезабун гьел мукІур гьарун накабаде ккезе гьаре абун амро гьабулеб буго ТІадегІанав Аллагьас. Гьедин гьабичІого гьезул боцІи-малалъе ГІоло, гьезул асирзабазе ГІоло рагъ чІезе тани гьел капурзабазда нильер загІипльи лъала, нильер ният бацІадаб гьечІеблъиגי бихъула ва цІидасан нильеда данде рагъ гьабизе гьел ургъула.

Лъабабилеб хЛукму буго: Гьел асирзаби имамасул амроялда гьокъе рукІула ва гьес бусурбабазе мустахІикъаб хЛукму гьабизе ккола. Гьесул ихтияралда буго гьел асирзаби чІвазе. Жал чІвазе бегъулел асирзаби руго нильеда данде рагъизе кІолел бихъинал. Херал, загІипал ГІадамал чІваларо, гьездаса бусурбабазе хІинкьи гьечІони. Масала: жидер ГІакълоялдалъун, хІиллаялдалъун зарал гьабулел гьечІони. Руччаби лъималги чІваларо. Гьел асирзаби лагъзалъун тезеги бегъула жигъад гьабурал ГІадамазе гъаниматалъе рикъун гьезул лагъзалъун рукІине. Гьел тархъизеги бегъула боцІи-мал босун, яги щибго жо босичІого.

Ункъабилеб хЛукму буго: Гьаб жигъадалъул амро тІаса унаро ва гьальгие ахирги букІунаро ракъалда тІад тІубанго цо Аллагьасе ﷺ лагъльи гьабулеб исламияб дин букІинегІан, купру ширкги къезегІан.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«Гъанже нилье рагъизе амро бачІун буго. Дир умматалдаса цо къукъа кидаго тІаса ине гьечІо жал капурал гІадамазда тІаде бергъунеллъун. Гьездалъун Аллагьас ﷺ капурал гІадамазул ракъалги хІинкъизе гьарулел. Жидеца гьел капурзабазда рагъ балел, жидер ризкъиגי гьеб рагъдаса бугел. Гьаб хІал букІине буго къиямасеб къо бачІинегІан»* – абун. (хІадис къокъ гьабун хъвараб буго). ХІадис имам Аннасаияс бицана.

Цогиги гІемерал хІадисал руго гьаб жигъад ГІадаб букІин ва гьальзул хЛукму къиямасеб къо щвезегІан хисулареб букІин баян гьабулел.

Щуабилеб хЛукму буго: Аллагьасул ﷺ диналъе ГІоло вагъулаго хварав, яги гьеб Аллагьасул ﷺ нухалда квер бакъулаго хварав чиясе Аллагьас ﷺ ажро кири гІемерго цІикІине гьабула ва гьезул цониги ГІамал ГІададе хвараблъун гьабураро. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: *«Шагъидлъун хварав чиясе Аллагьас ﷺ анлъго гьесда хасаб лъикІлъи къола: Гьесул бидул къатІра ГІодобе тІинкІарабго гьесул киналго мунагъал чурула, гьесда жив алжаналда вукІунеб бакІги бихъизе гьабула, гьесие хІурулгІинзаби руччабилъун къола, къиямасеб къоялъул хІинкъиялдаса гьев божаравлъун вукІуна. Хабал гІазабалдасаги гьев божаравлъун вукІуна. Гьесда тІаде иманалъул*

курхьиналги хола» – абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Гьесул бетIералда тIад жавгьар якьутаз кьачIараб тажги лъола»-абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Гьесул киналго мунагьал чурула инсанасе бугеб налги хутIинеГан»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Гьесие лъабкъоялда аңIго жиндие гIагарав чиясе шафаГат гьабизе изноги кьола»-абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Гьел шагьидзабазул цIакь кIудиял макъамал рицун руго, гьел мустахIикъалги руго тIадеГанал макъамазе. Гьез бицунго инсанасе хираяб рухI бичун бугелъул Алагъасул диналгье ГIоло.

Жинда Аллагь разилъаяв абу-Гьурайратидаса бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Аллагъасе ﷺ ГIоло гъазаваталда вукIун жинда ругьнал цварав чи къиямасеб кьолял тIаде вахъизе гъавула гьел ругьназдаса жиндир кьер биялъул, жиндир махI мискалъул бугеб би бачIунеб бугеб хIалалъ»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Гьеб шагьадат щевезе ккани жиндирго нафс хIинкъиялдаса ва дунял бокъиялдаса хвасар гьабизе ккола, жив Аллагъас ﷺ вижарав гьесул лагъ вукIин ва жиндие гьев Аллагь ﷺ разилъияладаса тIадеГанаб макъам гьечIеблби бичIизе ккола. Гьеб макъамалда муъминчи вахараб мехалъ ва гьес Аллагъасул диналгье ГIоло кьеркъезе ният гьабураб мехалъ гьев мужагьидазул мохъилгье ккола. Гьеб бацIадаб нияталда жив хвараб мехалъ шагьидзабигун цадахъги ккола. Гьелтые далил буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бицараб хIадис: «Жинца ракI бацIадго шагьадат тIалаб гьабурав чиясе Аллагъас ﷺ гьеб шагьадаталъул макъам кьола, жив бусада хваниги»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Гьаб жигьад гьаби ва шагьидлги щвей тIадеГанаб макъам букIин бичIчIизе Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бицараб цохIо хIадис ГIела.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «МухАммадил ﷺ нафс кодоб бугев Аллагъасдалъун гьедулев вуго дун: БичасхIаги дие бокъилаан дун гъазават гьабулаго чIвазе, цингиги тIаде вахъизе гъавун гъазават гьабулаго чIвазе, цингиги тIаде вахъизе гъавун гъазават гьабулаго чIвазе»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Анлъабилеб хIукму буго: «Аллагъасул ﷺ диналгье ГIоло рагъунел муъминзабазул ният бацIадаб букIин, иман камилаб букIин, Аллагъасдасан ﷺ хIинкъарал, гьесие тIаГIат гIибадат гьабиялда

тIаде чIарал рукIин. Гьединал муъминзабазе букIула Аллагъасул ﷺ тушбабазда тIад бергъенлъи, гьезул ракIги Аллагъас ﷺ бахIарчияб гьабула, гьезул къуват-рухIги цIикIине гьабула. Гьеб гьазават гьабиялда тIад Аллагъасдаса ﷺ хIинкъарал гIалимзаби рукIине ккола жидеца кинабго амро шаргIалда бошунел ва гьеб шаргIалъул нухалдаса бахъараб жо гьабизе жидеда гьокъ ругел мужагъидал толарел.

Жидеца гьазават гьабула буго абун щибго жо жидеда гьаларел, гьанжего гьанже иман лъурал гIолохъаби бусурбабазул минаби кьвагъизаризе къватIире лъугъин Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло гьабулеб гьазават букIунаро. Гьеб букIула щайтIаналь гуккун, бусурбабазул цо къукъа цоги къукъаялда багъизе гьабулеб заман. Гьеб буго исламалда жаниб фитна тIибитIараб ва гIелму-диналъул нур тIагIараб заман.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабас абун буго: «Дие бокъиларо ункъазарго капур чи жанив вугеб цо хъала бахъизе цохIо муъминчиги хун»-абун. Цо ахIмакъал гIадамал руго цо капурчи хвезе гьавулаянги абун анцIго бусурманчи чIвалел!

Аллагъасе ﷺ гIоло гьазават гьабизе ният бацIадав чиясда гьаб амро цIакъ бичIчIизе тIадаб амро буго. Жинда хIукму лъачIо абун инсан жавабкъеялдасаворчIуларо. Жив гьазават гьабизе къватIиве вахъилелде щебе жинца гьазе гьабизе тIадаб буго гьеб гьазават гьабулеб шаргIияб хIукму, яги гьесда тIад вукIине ккола жиндир иманалда, диналда божизе бегъулев машгъурав имам ва гIалим. Аллагъас ﷺ цIунаги ниль Аллагъасе ﷺ гIоло гьазават гьабулеллъунги рукIун, Аллагъасул ﷺ щим бахъиялда гьокъ ккезе.

Аллагъасул ﷺ диналъе квер бакъи буго жинца гIелму цIалиги, гьеб битIун гьазе гьабун цогидазда малъиги, хIакъаб жоялдалъун амро гьабиги, квешаб жоялдаса нагъю гьабиги, жинца гьабизе ккараб бакIалда нугIлъи гьабиги, бусурбабада гьоркъооб маслахIат гьабиги, гьезул хIажатал тIуралевлъун вукIинги. Жиндир гьава нафсалда рагъги бан, щайтIанальул нухалги рикIклад гьарун, Аллагъасе ﷺ тIагIат-гIибадат гьабиялда черхги куцан гьелдаса хадув гурони инсан щоларо Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло рухI бичунеб макъамалда.

Гьаб макъамалда щвезе гIемераб заман къваригIуларо. Аллагъас ﷺ иманальул нур къурав чияс цохIо къоялъ къотIула гьал киналго макъамал ва гьев шагъидлъун хвезеги бегъула. Аллагъас ﷺ жиндие бахъи буголъи къечIев чи тIубараб гIумруялъ гьел макъамал къотIула абун вукIула ва щибго Аллагъ ﷺ разильулеб гIамал гьабиялдаги вахичIого хабалъе уна. Аллагъасул ﷺ хIикматал цIакъ кIудиял руго! Инсан кантIизе хIужа-далилалги гIорхъи-рахъ гьечIого гIемерал руго.

Аллагъас جَلَّ جَلَّ ниль хІакъаб жо бихьулел, рагІулел, бичІулеллъун гьарегі. Аллагъас جَلَّ جَلَّ ниль жал беццал, гІинкъал, ахІмакъал капурзабилъун гьаругегі: амин.

10. Гьал капурал гІадамал ракъалда гІаде хьвадулариш? Гьез пикруги гьабулариш жидедаса щере рукІарал къавмазул ахир киндай ккана абун.

* أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَلُهَا ﴿١٠﴾

Жидеца Аллагъасде جَلَّ جَلَّ гІассилгьі гІемер гьабураб мехадъ, Аллагъасул جَلَّ جَلَّ русулалги гьереси гьарураб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَّ гьел къавмал гьалаг гьаруна. Гьезул боцІи-малги хьизан-лъималги минаби-кІалгІабиги кинабго кІала гьокъе чІвазе гьабун цоцаде жубазе гьабун ракъалда свезизе гьабуна. Гьал Маккаялъул капураб агьлуялъеги дол къавмазе гьабуралда рельъараб гІазаб ва гьалгІгьі гьабизе кІола гІадегІанав Аллагъасда.

11. Гьадианаб гучаб гІазаб ва гьалагІгьі капурзабазда щезабиялъе сбаб буго хІакълъунго гІадегІанав Аллагъ вукІин муъминзабазул Вали.

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ ﴿١١﴾

Жинца гьезул умуразул тадбир гьабулев ва гьезие квербакъи гьабулев. Ва хІакълъунго гьал капурал гІадамал рукІинги жидер милат гьабулев вали гьечІел гІадамал. ХІакъикъияв Вали Аллагъасда جَلَّ جَلَّ гьез инкар ккун буго. Гьесда инкарги ккун жидее лагІгьі гьабулел алагъзабиги щибго жидер гьунар гьечІел, жидер рухІ ва гІакъло гьечІел, гьел мушриказул квераз гьарурал хьанчал руго, яги гьел мушриказдаго рельъараб Аллагъасул جَلَّ جَلَّ махлукъ буго. гІадегІанав Аллагъ вуго жидеца иман лъурал гІадамазул Вали, ва гьезие квербакъи гьабулев, гьезул тадбир гьабулев гьезул БетІергъан.

12. ХІакълъунго гІадегІанав Аллагъас жидеца иманги лъун, аварагзабазда нахьги рильлъун, лъикІаб гІамал гьабун хьвадарал муъминзаби Жидеда жаниса гІорал чвахулел алжаналда жанир лъугъизе гьарула.

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَسْتَمِعُونَ وَهُمْ لَا يَكُونُ لِمَا نَأْتُواهُمُ الْغُتَامُ ﴿١٢﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَّ инкар ккурал капурзаби ва мушрикал гьаб дунялалъул рукъор хІайванал гІадин жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّ нигІматал кванан гьездаса лазат босулел рукІула, жидерго гьава-нафсалъул мурадал гІуразе гьарула рукІула. Гьезие цоги щибго жоялъул пикруги

букІунаро, жидерго чехьалъулги черхалъулги мурад тІубай гуреп.
Жидее нигІматгал кьолев, жидее сахлги кьолев, жал рижарав ва хвезе
гьарулев БетІаргъан Аллагъ вукІиналъул гьез пикру гьабураро, гьесул
нигІматазда шукроги гьабураро. **Гьаб къавмалъул руссунеп бакІ
жужахІалъул ца буго.** Цакъ квешаб руссунеп бакІ ва цаъкъ квешаб
абадияб рукъ буго гьеп.

13. Цаъкъ гІемерал росаби руго
МухАммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьаб жиндир
къавмаль мун къватІиве вахъизе
гьавураб Маккаяддаса жал кІудиял,
жидер агълоги къуват-гуч бугел рукІарал,

وَكَايْنٍ مِّنْ قَوْمِي هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِّنْ قَوْمِكَ الْبَنِي
أَخْرَجْتِكَ أَهْلَكَ لَهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾

Дица гьел росабазул агълаби гьалаг гьарурал ва жидее квер бакъизе
щивго чиги вукІинчІел. Дица гьаб Маккаялъул агълоялгеги гьединабго
Іазаб гьабила ва гьезие вукІине гьечІо жинца квер бакъулев чи.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну Габбасица абуна: «Аллагъасул свалат
салам лъеяв авараг жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асІабгун цадахъ
«Савро» абулеп нохъокье лъабго кьоялъ рахчунги рукІун, гьениса
къватІирелъугъун гьижра гьабун Мадинаялда унеб мехаль Маккаяддехун
вуссун, гьелъулгун кьольикІ гьабун аварагас абуна: «Мун буго Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ бищун бокъулеб шагъар. Мун буго диеги бищунго бокъулеб шагъар.
Дур къавмаль дун къватІиве вахъизе гьавун вукІинчІевани дун гьаниса
къватІиве вахъине вукІинчІо» – абун. ХІадис ибну абиХІатимица бицана.
Цинги ГІадегІанав Аллагъас гьаб аят рештІине гьабуна (13 аят).

14. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан хІакъаб
нухалда вугев ва битІараб диналда вугев
чи рельеълун вукІинищ жиндирго квешаб
ГІамал жиндие щайтІаналь берцинабълун
бихъизе гьабун хъвадулев чиясда?

أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ بَيْتِهِ مِّنْ رَبِّهِ كَمَن زُيِّنَ لَهُ سُوءُ
عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٤﴾

Жидер гьаваялда нахъ рилъълун жидеца гьеп гьаваялге лагълги
гьабулел. Гьал кІиялго ГІадамал цоцада рельеълун рукІунаро.

15. Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъарал
ГІадамазе жиб кьотІи гьабураб
алжаналъул мисал буго: Жинда жаниса
жиб бацІадаб, жиндир кьер-махІ
хисулареп лъималъул ГІорал лъарал
хъвадулел берцинал ахазул мисал.
Гьединалго жиб бацІадаб жиндир
ГІагІам хисичІеб рахъдал ГІоралги
жанисан чвахунел, жиб гьекъолеб

مَثَلِ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنَّهُمْ فِيهَا
غَيْرَ آسِنٍ وَأَنَّهُمْ فِيهَا لَا يَتَغَيَّرُ طَعْمُهُمْ وَأَنَّهُمْ
فِيهَا لَدَىٰ لَبِّئْسَ بَيْنَ الْأَشْرَارِ وَأَنَّهُمْ فِيهَا مُصَفًّى
وَأَنَّهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَعْفَرَةٌ مِّنْ رَبِّهِمْ
كَمَنْ هُوَ خَلَّافًا فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ
أَمْعَاءَهُمْ ﴿١٥﴾

мехаль жиндир тIагIам лазатаб ва жиб гьекъезе бокъулеб хамродал гIоралги чвахулеб. Жиб бацIадаб гьоцIоялгул гIоралги чвахулеб.

Гьел муъминзабазе алжаназда жаниб гъезие бокъараб щинаб пихъги букIула. Гьел нигIматазда тIадеги муъминзабазе алжаналда жаниб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи ва гьесул гурхIел-рахIмоги букIула. Алжаналда жанир лъугъун хаду муъминзабадаса кинабго таклиф тIасса уна, гъезие щибго жоялгул ургьел-къварилъи букIуларо. ТIадегIанав Аллагъас гьел муъминзабазда абула: «Дица нужеда тIаде Дун разилъи биччалеб буго. Нужеда тIокIаб Дир щим бахъи бихъизе гьечIо»-абун. ТIадегIанав Аллагъас алжаналда жанир рукIине руго абун муъминзабазе къотIи гъарурал батIи-батIиял нигIматал ва гьекъолел жал гъаб дунялалда ругеда релъарал рукIуларо. Гьезул берцинлъи, гъуинлъи, къер ва махI лазатаб, берги ракIги боххулеб букIуна. Нилъеда гьел жегиги рихъун гьечIелгул, нилъеда гьезул сипат бицине лъаларо, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIадат бугелгул инсанасда бичIулеб мацIаль гьесда хитIаб гъабулеб, жинца абулеб буго: «Алжаналда жанир гъацIулги жадулги, рахъадалги гIорал руго»-абун. Амма нилъеда дагъабго пикру гъабуниги лъазе ккола гьеб жа абулеб жо дунялалда бугеб гIадаб жиндир махIги квешаб, жиб гьекъон хадуб бетIерги унтулеб, черхги тохлъулеб жо гьечIеблъи. Гьеб цIибилги цIун я цоги пихъги цIун гъабураб жо гьечIеблъиги. Гьебго мисал буго рахъал ва гьоцIоялгул. Гьел нигIматазул цIарал нилъеда лъалел ругониги гьезул тIагIам ва лазат нилъеда лъаларо.

Гьал берцинал ва хириял нигIматал жиде ругел муъминзаби релъгъун рукIилишха жив жужахIалда жанив лъугъизе гъавурав капурчияса? Жидеда бухIараб, махIцараб хIамимги гьекъезе гъабулел, гьеб хIамималь жидер бакъалги къотI-къотIун ралеб. РукIуларо гьел гIадамал цоцаде релъун.

16. Гьел гIадамаздаса цо къукъа буго жал дуда аскIор ругеб мехаль дуца бицунеб хабаралда гIенеккун рукIунел. Цинги дуда аскIоса рахъун араб мехаль жидеца жиде гIелмулъай къурал асхIабзабаде абулел: «Гъав МухIаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ щиб жо бицунеб букIараб гъанже нилъеда»-абун.

Гьал руго мунафикъзаби. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезул рекIелъ иманальгул нур рехун гьечIелгул, жал хирияв аваргасда аскIор гIодорги цIун, гьес

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّى إِذَا خَرَجُوا مِنْ
عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ أَنفَا
أُولَئِكَ الَّذِينَ طَعِبَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَأَتَّعَبُوا
أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٦﴾

бицунѐб жоялда гѐннеккун ругониги, жидеда гѐб бичѐунѐб гѐчѐо. Гѐз гѐйкѐулеб буго цогидал асхѐабзабазда: Жидеда Аллагъ разилъял ибну Масѐудиди, ибну Гѐаббасиди: «шиб жо гѐав МухѐАммадица صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицулеб букѐараб?»-абун. Гѐал мунафикѐзаби рукѐин бицун Пѐадегѐанав Аллагъас абублеб буго: «Гѐел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидер ракѐазда мугъру чѐварал гѐадамал, гѐезул ракѐазулъ иман лъугъуларо. Гѐел руго жидерго гѐава-нафсалда нахърилъльѐун ругел гѐадамал. Гѐезда кигѐан гѐемер бицаниги хѐакъаб жоги бичѐѐунаро.

Гѐал мунафикѐзабиги жакъа ругел мунафикѐзабиги шибго цоцадаса батѐалъи гѐечѐел руго. Гѐадамазе рихъизе гѐоло жалги бусурбаби руго абун гѐезда гъоркъорги хъвадула, гѐел гѐадамазе как базе масжидалдаги рачѐула, ва амма жидеда хѐакъаб жо бицараб мехаль гѐеб жидер напсазе данде кколеб гѐечѐони жал хѐакъаб жоялда нахъ рилъльѐуларо. Гѐелда данде чѐун, гѐеб хвезе гѐабулезул мухъилъе лъугъула.

Хѐакъаб жо гѐемерисеб мехаль инсанасул нафсалъе бокъулареб букѐула. Хѐакъаб жо бокъулеб макъамалда инсан вахизе ккани гѐес жиндирго нафс къезе гѐабизе ккола. Гѐеб нафс къезеги гѐабун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб жоялъе мутѐигѐаблъун гѐабураб мехаль гѐев инсан вуго жив хѐакъаб жоялда нахъвилъльѐулев ва жиндие гѐеб бокъулев. Гѐаб макъамалда вахарав муъминчиясе Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб гурѐб жо бокъуларо ва гѐесда кѐоларо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулареб гѐамал гѐабизе дов жиндир нафсалда нахъвилъльѐарасда кѐолареб гѐадин гѐеб нафсалъе бокъулареб гѐамал гѐабизе.

17. Жал хѐакъаб диналда тѐоритѐарал муъминзабазе гѐев аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ каламалда гѐенеккилъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жегиги тѐоритѐел цѐикѐине гѐабула.

Гѐезие тавфикъ гѐабула лъикѐаб гѐамал гѐабизе, гѐезие Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хѐинкъьиги къола.

Гѐал аятазул магѐна буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жиндир асхѐабзабазе гѐабулеб вагѐза-насихѐат киназего гѐаммаб хѐалалъ гѐабула: Амма гѐелдаса мунфагѐат боси шивав чиясул нафсалда рельъараб букѐула. Аллагъьги جَلَّ جَلَالُهُ, аварагги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вокъарав чиясе гѐеб вагѐза-насихѐаталъ лъикѐаб асар гѐабула, гѐезул иманги жегиги цѐикѐула, гѐел Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гѐассилъизеги хѐинкъула. Жидер ракѐиль купру-ширкалъул унти бугел гѐадамазе гѐеб вагѐазялъ шибго мунфагѐат гѐабуларо, гѐезул рекѐель гѐеб лъугъуларо. Гѐаб жаниб лъугъизе ккани гѐезул ракѐ рагъараб букѐине ккола гѐеб вагѐза-насихѐат къабул гѐабизе. Ракѐалда жаниб мунафикѐлъьиги букѐун, дунял бокъи,

وَالَّذِينَ أَهْتَدُوا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ ﴿١٧﴾

нафс бокьиги буклун, гьениб жаниб иманалъул нур лъугъуларо. Гьеб иман абулеб жо цӀакъ чӀухӀараб жо буго: Цоги жо жаниб бугеб бакӀалда жиб тӀадеги лъугъуларо, жиб жаниб лъугъараб бакӀалда тӀаде цоги щибго жоги лъугъизе толаро!

18. Гьал капурзабиги мунафикъзабиги балагъун чӀараб жо бугишха жидеда раӀалдаго гьечӀого жидеда тӀаде къиямасеб къо бачӀиналда гурони.

فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً
فَقَدْ جَاءَهُمْ أَشْرَاطُهَا فَأَنْفَاهُمْ إِذَا جَاءَهُمْ
ذَكَرَهُمْ ﴿١٨﴾

ХӀакълъунго гьеб къиямасеб къо гӀагарун букӀиналъул гӀаламаталги рачӀун рукӀадго.

Гьел гӀаламатаздаса жо буго ахир заманалъул аварагъун вугев жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухАммад авараг вачӀун вукӀин. Гьеб къиямасеб къо тӀаде цвараб мехаль гьезда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ раӀалде цвана абун, гьесда ахӀи бана абун, гьезие щибго мунфагӀат букӀуларо.

19. Мун тӀад чӀа МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «Лаилагъа иллагъ» абураб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавулеб рагӀи абиялда ва гьелда халкъ ахӀиялдаги. Дуца Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ мунагъал рахчиги тӀалаб гьабе

فَاعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَسْتَغْفِرُ
لذُنُوبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ مَتَى تَقْبَلُكُمْ وَمَتَى تَكْفُرُونَ ﴿١٩﴾

дурго нафсалъе, хадуб кинабго муъминзабагеги: бихъйназе ва руччабазе.

ТӀадегӀанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца дунялалда гьабулеб кинабго гӀамал ва нуж ахираталда руссулеб бакӀги. Нужеца гьеб ахираталда батубеб гӀамал гьабе! Гьенир чӀорого ине нуж хӀинкъа!

20. Жидеца иман лъурал цо гӀадамаз абулеб буго: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ суратгӀаги рештӀизе гьабулеб анищ жинда жаниб жигъадалъул амро бицараб»-абун.

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نَزَّلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا
أَنْزَلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ
رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ
نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَئِكَ لَهُمْ

Гьел руго иманалъуль ритӀухъал, жидер Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи гуреб цоги мурад гьечӀел муъминзаби.

Гьезие бокъун буго аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квер бакъи гьабун исламияб диналъул тушбабазда рагъизе. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиб мухӀканаб, жиндир хӀукму хвезе гьабулареб сурат рештӀизе гьабураб мехаль жинда жаниб жигъадалъул амро бицараб, дуда жидер раӀлазуль мунафикълъи бугел гӀадамал рихъизе руго МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда жал балагъулеллъун жидеда тӀаде хвел бачӀун, гьель мехтизе

гъавурав чи валагъулеб хІалалъ: жив хІинкъун, жиндир гІакъло ун. Квешаб къо чІагиха гьел гІадамазда! Жидеца Аллагъги ﷺ гІадамалги махсароде ккола руго абун жидер раКІалда кколел гІадамал руго гьел. Амма гъез жидерго нафсал руго махсароде кколел ва гъезул ахираталда русунеб бакІги бищунго квешаб жужахІ буго: Цогидал жужахІаз жиндир гІазабалдаса цІунаги абун гъарулеб.

21. Гьел гІадамазе дунялалдаги ахираталдаги жиде лъикІаб жо буго МухАммад ﷺ, две жал мутІигІлъи ва дудехун берцинаб раГІи бициги.

طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمْتَ الْأَمْرَ فَلَا
صَدْقَ لِلَّهِ أَلَيْسَ خَيْرٌ لَّهُمْ

Мун гуккуизе абун лъугъичІого, Аллагъ ﷺ гуккизе абун лъугъичІого. Аллагъас ﷺ мухІканаб хІукму гъабураб мехаль ва жидеца гІад жигъад гъабиги паризаяблъун гъабураб мехаль, гъез Аллагъасда ﷺ ритІухъаб иман лъун букІараб ани ва Аллагъасе ﷺ гІоло гъеб жигъад гъабизе ниятги гъабун букІарабани гъеб иш гъезие цІакъ лъикІаб амро букІана. Жидерго рекІель бугеб нифакъ загьир гъабун, гъеб реххун тезе кІоларого, щакдарила рукІиналдаса.

Къатадат абулев гІалимас абуна: «Къуръаналда жаниб цониги аят гъечІо жиб жигъадальул бицун рештІизе гъабураб, хадуб жиндир хІукму насхо гъабураб»-абун. Гъаб раГІиялъул мурад буго цо-цо гІадамазул жигъадалдехун бугеб пикру мекъаб букІин баян гъаби. Гъез абулеб буго жигъад гъабизе ккани «Имамул агІзам» вукІизе ккола абун: ай киналго бусурбабазул имам. Амма гьел гІадамаца жаваб къолеб гъечІо: гъев «имамул агІзам» гъечІеб мехаль бусурбабаца щибха гъабизе кколел?»-абураб суалалъе.

Гъеб суалалъе жаваб къун букІана нилъер бахІарчиял умумуз. Дагъистаналда цоясда хадув цоги гъавун лъабго имам вищана 7-8 соналъул болжалалда жанив. Гьел имамзаби рукІана: Имам ГъазимухАммад, имам ХІамзат ва имам Шамиль. Гъезул цонигияв Къурайшияв вукІинчІо ва цонигияв «Имамул агІзамги» вукІинчо. Гьел рукІана Дагъисталда Аллагъасул ﷺ шаригІат ва исламияб дин букІине гъабизе къватІире рахъарал мужагъидазул имамзаби. Жинда Аллагъ гурхІаяв хъварщисан Загъалавдибир абулев гІалимас гъав Шамиль вуго имамлъун вукІине мустахІикъав чи абидалго цо цІаларал гІадамаз абун буго. «Гъев Къурайшияв гъечІо» абун. Цогидал киналго имамасе рукІине рекъарал сифатал гъесул рукІиндалго, гъев имамлъун тезе бокъичІев чиясул хІужа букІана доб раГІи. Гъельие Загъалав дибирас жаваб гъабун буго: «Нилъее Къурайшияв имам щвезегІан тезе вуго нилъеца гъав Шамиль имамлъун»-абун. Гъадинаб букІана нилъер

умумузул гелму ва гIакъло.

Жидер чорхоль гьечIеб бахIарчилгьяль гьел бахIарчиял имамзабазулги, гьелгун цадахъ рукIарал мужагьидазулги гъазаваталда гIад рагIи абизеги лъугъулел руго цо цо ахIмакъал гIадамал, «Имамул агIзам» гьечIолъиги бусурбабазул гIайиб буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагасдаса беххе бачIараб, жал рацIадал ва ритIухъал халифазулу заман гIаса аралдасаго бай бихъун исламияб диналда жаниб питна ва балагъ баккана. Бусурбаби рикъ-рикъана, улка-ракъ цоцадаса батIалъана ва нилъеда жакъа бихъулеб хIакъикъаталда гъаб амроги буссана.

Ва амма жакъаги щивав муъминчиясда гIадаб буго Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло къркъезе: нилъедаса цереккун рукIаразда гьеб гIадаб букIана, нилъедаса хадур рачIунел бусурбабаздаги гьединго гIадаб букIине буго. Исламияб диналъе гIоло къркъеялъул бищунго кIвар бугеб масъала буго бусурбаби цолъи, гьел Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло цоцаде рекъей ва жидеца гъокъан гIаде байги бихъун бусурбабазул халифат гIуцIци. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гIуцIцIараб исламияб халифат ва улка букIана гIасан бехе гIуцIараб. Гьеб гIуцIциялъе Аллагъасул ﷺ амроги букIун, квер бакъиги букIун.

Гъанже гьеб халифат гъокъан гIаде гIуцIцизе ккеялъе гIилла ва сабаб буго щивав бусурманчиясда Аллагъасул ﷺ амро гъабун букIин жигъад гъабиялдалъун. Гьеб жигъад гъабизе ккани кIиги муъминчи вугеб бакIалда цояв амир вукIине ккола. Гьеб буго шаргIияб гIадло ва аварас ﷺ нилъеда гъабураб васият. Гъаб шаргIияб нухалда рекъон бусурбабаца щиваб бакIалда жидер амирги гъавураб мехаль, гьел амираз жидерги амир гъавураб мехаль букIула исламияб халифат гъокъан гIаде гIуци.

Аллагъасул ﷺ тавфикъ гъабеги хIакъаб жо лъазе ва гьелда нахърильлъизе.

22. Нужер къасдищ бугеб нуж исламияб диналдасаги руссун, доб щебе букIараб жагъилияб заманалъгIадин, ракъалда гIад пасалъи гъабулеллъун рукIине ва цоцадаса гурхIел-рахIмо къотIунги рукIине?

Нужеца хIарамаб биги гIодоб гIезе, гIадамазе зулмуги гъабизе, нужер БетIергъан Аллагъасдаги гIассильизе?

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса жинда Аллагъ разильяв гIабдуллагъ ибну гIамридаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِن تَوَلَّيْتُمْ أَن تُفْسِدُوا فِي
الْأَرْضِ وَتَقَطَعُوا أَرْحَامَكُمْ ﴿٥٢﴾

расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Жал гIадамазда гурхIулезде Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурхIула. Нужеца ракъалда тIад бугеб агълюялда гурхIел гъабуни нужеда зобалазул агълюялъги гурхIел гъабула»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Инсаназул рухIал жал данде гъарурал боял руго. Цоцаде рекъарал рухIал цолъула, цоцаде рекъечIел ратIалъула»-абун. ХIадис ТIабаранияс бицана.

Цоги хIадис буго: «РагIи бици гIемерлъараб гIамал гъаби дагълъараб мехаль, мацIал цолъараб, ракIазул цоцаде цимги бахъараб мехаль, щивав гIагарав чияс гурхIел-рахIмоги къотIизе гъабураб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел гIадамазе лагIнат къола, гъезул бералги беци гъарула гIундулги гIинкълъизе гъарула»-абун. ХIадис ТIабаранияс бицана

23. Гъаб гIамал жидеца гъабулел гIадамал руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее лагIнат къурал, жиндир рахIматалдаса гьес рикIкад гъарурал.

أُولَئِكَ الَّذِينَ آعَنَهُمُ اللَّهُ فَاصَّهُمْ وَأَعَمَّى
أَبْصَرَهُمْ ﴿٢٣﴾

Жодор гIундулги гIинкъ гъарурал жидеда хIакъаб жо рагIиялдаса, жодор бералги беци гъарурал хIакъаб жо бихъиялдаса. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел гIадамал хIайваназда рельеъизе гъаруна жидер гIакъло гьечIолъбиялъул рахъалъан.

24. Гьел гIадамаз гъаб хирияб Къуръаналъул пикру ва тадбир шай гъабулареб?

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفِتْرَةَ إِنْ أَرَعَلَى قُلُوبٍ أَقْفًا هَآءَا ﴿٢٤﴾

Гъезул ракIазда ТIад Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кIулал ран руго. Гъезда жаниб щибго жо лъугъулеб гьечIо.

Гъал аятаздасан мурад буго: Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Къуръаналдаги гIенеккуларев, гьесул расуласда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъги вильлъуларев чи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндирго хIалалда тола, гъев жиндир рахIматалдаса рикIкадги гъавула, ахираталда гьесие жужахIалъул гIазабги гъабула абураб.

25. ХIакълъунго жидеца иманги лъун букIун хадуб гъеб иманалдаса руссарал гIадамал, жидехъе бачIараб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тIорителги тун, хIакъаб Къуръан ва мугIжизаталги тун, жидерго жагъиллъиялда руссарал гIадамал руго шайтIаналь жидеда гъеб гIамал берцин бихъизе гъабурал ва

إِنَّ الَّذِينَ يَرَوْنَ أَرْسُلَهُمْ عَلَىٰ آدْبِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانِ سُوِّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ ﴿٢٥﴾

жидер дуниялалда хьул лъезе гьабурал.

26. Гьел гIадамал муртадлъиялъе (капурлъиялъе) сабаб буго хIакълъунго жидеца Аллагъасул ﷺ Къуръан рихарал ягъудазда бальгого абун букIин ниж нужее мутIигIлъизе руго цо-цо амруялъуль абун.

ГIадегIанав Аллагъ жинда лъалев вуго гъез бальго бицулеб жогI. Гьел муртадлъарал гIадамал къватIир чIвазе гъарун Аллагъас ﷺ гъаб аят рещтIизе гъабуна ва гьел гIадамал суризе гъаруна.

27. Щиб хIалха букIинеб гьал мунафикъл ва муртадлъарал гIадамазул малаикзабаца гъурмалги, мугъалги рухулаго жидер рухI бахъулеб мехаль?

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абун: «Дуниялалда Аллагъасде ﷺ гIассилъи гъабулел рукIадго хварал гIадамазул рухI босулеб мехаль малаикзабаца гъезул гъурмазда ва мугъазда маххул гьенцIокъл кьабулаго босула рухI»-абун.

28. Гъезие гъеб гIазаб гъабиялъе сабаб буго жал Аллагъасул ﷺ ццим бахъулеб гIамалалда хъвадун рукIин, гъезие Аллагъ ﷺ разилъулеб гIамал гъаби ва Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло жигъад гъабиги рихун букIин.

Гъеб жидер кьабихIаб гIамалалъ жидеца гъабураб кинабго лъикIаб гIамал гIададе хвараблъун гъабуна. Ва гъезие рухI бахъиги гIазаб гъабиги цадахъ гъабуна, гъезие ахираталдаги абадияб жужахIалъул гIазаб букIине буго.

29. Гьел жидер рекIель нифакълъул унти бугел гIадамазда ракIалдайщ кколеб бугеб Аллагъас ﷺ жидер рекIель бугеб унти гIадамазда загъир гъабичIого тела абун?

Жидер исламалдаги бусурбабаздаги бугеб тушманлъи загъир гъабиларо абун? Аллагъас ﷺ гъеб загъир гъабичIого теларо.

30. Дие бокълун букIарабани МухАммад ﷺ, Дица дуда гьел мунафикъзабазул гъурмал рихъизе гъарун две гьел загъир

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنَطِعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ﴿٦٦﴾

فَكَيفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ ﴿٦٧﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهُ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ، فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْعَانَهُمْ ﴿٢٩﴾

وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرْبَتْنَاكُمْ هُمْ فَلَقَرَفْتَهُمْ بِسِمَتِهِمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ

гъарилаан ва дуда гъезул шивасул
сипат-сурат лъазе букІана.

وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣١﴾

Киниги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел мунафикъзаби балъго тун руго гъез тавбо гъабиялда хьуллъун ва гъезие гІагарал бусурбабазда гурхІун. Чара гъечІого Дуда гъел мунафикъзаби гъезул рагІабаздалъунги загъирлъизе руго. ГІадегІанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужер киналго гІамалал.

Ал-Калбию абулев асхІабас абуна: «Гъаб аят рештІизе гъабун хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда аскІов кІалъарав мунафикъ аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъалев вукІана»-абун.

31. Дица нужер цакъ хІал бихьи
гъабилла, я гъал муъминзаби, жигъад
гъабе абун амро гъабун ва цогидалги
захІматал амраби гІаде къан.

وَلَيَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ تَعْلَمَ الْمُجْرِمِينَ مِنْكُمْ
وَالصَّادِقِينَ وَيَتْلَوْا أخبارَكُمْ ﴿٣١﴾

Гъелдалъун Дица загъир гъаризе нужер Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІоло жигъад гъабулел ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухалда чІун сабро гъабулел муъминзаби щалдай руго абун. Ва дица нужер хІал бихьи гъабун нужер киналго гІамалалги хабарги-хІалги загъир гъабилла.

32. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда
جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гІадамаз, жидеца
цогидал гІадамалги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
диналдаса нахье чІварал, жидеда
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
вукІин лъан хадубги жидеца аварагасде
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тушманлъи гъабурал, гъесда
мутІигІлъичел:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ
وَشَاقُوا الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ
الهُدَىٰ لَن يُضْرُوا وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ كُلِّ
أَعْمَلٍ ﴿٣٢﴾

гъал гІадамаз щибго къварилъи-зарал гъабурало Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ.
Гъез иман лъуниги, лъечІониги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ щибго зарал яги хайир
букІуларо. Гъельзул жазаъ гъезие жидеего букІула. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъез
гъарурал лъикІал гІамалалги гІададе хвараллъун гъарула. Гъел
гІамалазда данде жиде ахираталда щибго кири букІуларо.

33. Я гъал иман лъурал гІадамал! Нуж
Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласеги
мутІигІлъе!

يٰۤأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٣﴾

Щибго цақлъи гъечІого иман камил

гъабун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ва гъесул расуласул амро гІубазе гъабе!

Гъал мунафикъзабаца ва муртадлъарал гІадамаз гъабураб пиша

гъабун нужеца нужер гІамал гІададе хвезе гъабуге!

34. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда
 ۞ ۞ ۞ инкарги ккун, гъесул диналдаса
 гІадамалги нахъе чІван, цинги жал гъеб

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ
 مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ۝٢٤

купру-ширкалдаго хварал гІадамазул
 Аллагъас ۞ ۞ ۞ кидаго мунагъал чуруларо ва гъел абадияб
 жужахІалгъул гІазабалгъулъ рукІула.

Гъаб аяталдаса гІалимзабаца хІукму босана Аллагъасда ۞ ۞ ۞ инкар
 ккун хварав чиясул Аллагъас ۞ ۞ ۞ мунагъал чурун гутІиялъе, гъесул
 дунылалда кигІанго лъикІал гІамалал рукІун ратаниги. Гъебго хІукму
 буго Аллагъасда ۞ ۞ ۞ ширк гъабун хварав чиясулги. Гъесул хІакълъулъ
 цоги аяталда абун буго: «Аллагъас ۞ ۞ ۞ кидаго мунагъ чуруларо жинца
 ширк гъабурав чиясул»-абун.

35. Нуж тушманасдаса загІиплъуге,
 гъесдаса хІинкъуге ва нужеца гъев
 рекъел гъабиялда аХІуге. Нуж гІадегІан
 рукІадго.

فَلَا يَهْتَفُونَ لَهُمْ أَنْ يَكُونَ إِلَهُنَّ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَفْتَرَكُمْ أَعْمَالَكُمْ ۝٢٥

Нуж муъминзаби ругелгъул Аллагъ ۞ ۞ ۞ разилги тІалаб гъабун
 рагъулел. Гъел капурзаби ругелгъул Аллагъасул ۞ ۞ ۞ диналда данде
 ругъулел. Аллагъ ۞ ۞ ۞ нужгун падахъ вуго жинца нуже квер
 бакъулевлъун. Гъев Аллагъас ۞ ۞ ۞ нужер лъикІаб гІамалалдаса
 щибго жо нукъсан гъабуларо.

Гъаб цо аяталда жаниб чанго батІияб хІукму бицун буго капурзабазда
 рагъ гъабиялгъул къагІида баян гъабун.

Бицунго кІвар бугеб хІукму буго: рагъ гъабизе абун къватІирги рахъун
 тушманасда данде чІван хадуб гъесда бусурбабаца жидер хІинкъи ва
 загІиплъи бихъизабизе бегъун гутІи. Гъеб загІиплъи муъминзабазе кин
 бегъилеб жидеца тІалаб гъабулеб шагъадат швеялъе рес рекъараб бакІ
 бугелгъул гъеб рагъ.

Аллагъ ۞ ۞ ۞ разилги тІалаб гъабун рагъулел мужагъидаца жиндир
 нафс цІунизе къасд гъабуларо. Гъесул къасд букІула жиндие шагъадат
 щолеб анищ абун. Гъадианаб бацІадаб ният гъечІев мужагъид хІинкъизе
 ва загІиплъизе бегъула. Жиндир рекІель гъеб хІинкъиялгъул асар лъараб
 мехаль гъес тавбо гъабун жиндир напсалгъул гІайибал хал гъабизе
 ккела ва, иман цІи гъабун, истигъфар гъабун, шагъадат тІалаб гъабун,
 тушманасда данде ине ккела.

Аллагъасул ۞ ۞ ۞ диналъе гІоло рагъулел гъечІельгъул капурзаби кидаго
 рекІель хІинкъи бугел рукІула. Гъезул рагъ бугелгъул жиндир нафс
 цІунун ва дунылалгъул чІаголги бокъун гъабулеб. Гъаб кІиги къукъа

рагъул майданалда данделъараб мехаль щибго шаклъи гьечлеб жо буго муъминзабазе бергьенлъи буклулеблъи. Гьел муъминзаби цакъго дагъал руклун, гьел чван, лъукъун рагъизе клоларел лъугъун тушманас бергьенлъи босаниги гьеб бергьенлъи буго загъираб, дуњялалъул рукъоб бугеб бергьенлъи. Хакъикъаталда муъминзаби гьеб рагъульги бергьарал руклула: Гьез жидеда тлад бугеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ фарз тубана, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе гюло рухлги бичана, абадияб ахираталда алжаналъул агълолъунги лъугъана. Гьелдасан клудияб бергьенлъи щибха буклунеб!

Киабилеб хлукму буго: Бусурбабаца маслахлат ва рекъел тлалаб гьабизе бегуларо рагъул муйданалда рахъун хадуб. Гьеб рагъалъул хасил буклине ккола я тушман тлобанго къезе гъави, яги гьев тушманас гьарани маслахлат гьабун рагъ чезе гъаби. Гьадин рагъ чезебураб мехаль капурзаби жият тлад лъун бусурбабазул хлукмуялда гьокъ рачун, гьельне мутлиги гьарун чезе гъари. Шаргиав имам вугеб мехаль ва бусурбабазул халги дагълъун бугеб мехаль гьев имамасе изно буклула рагъ чезе гьабизе хлукму гьабизе. Гьеб хлукму гьабулеб бугониги гьельул шартлал руклине бегуларо бусурбабазе зарал кколел, гьел кьараллъун руклунеб.

Лъабабилеб хлукму буго: Бусурбабаца кидаго капурзабазул хлукму ва тлалги къабул гьабизе бегуларо. Гьеб къабул гьабурал гдадамал гьел капурзабаздасан руклула. Киниги бусурбаби куфру ширкалъул хлукмуялда гьокъ ккараб мехаль гьезда тладаб буклула гьеб куфруялъул лагълъиялдаса рорчизе нух тлалаб гъаби. Гьел бусурбабазе цохло лахизаталги бегуларо капурзабазул хлукму къабул гьабун, гьеб лъиклаблъун бихъун, гьез кьурал ихтиярал росун чезе. Гьаб бакI буго щибаб капураб пачалихъалда жанир ругел киналго бусурбабазе бичизе кколеб бакI.

Халкъалда ццереги рахъун дибирзаби, устарзаби, цлаларал гдадамал клалъалел руго: «Нилъее гьукъараб жо щиб бугеб диналъул?»-абун. Масжидалги рагъун ругилан, мадрасабиги ран ругилан, бокъухъин вагиза-насихлат ва дагъат гьабизе ресги бугилан. Гьал пакъирзабазда бичлчизе кколеб цо гьитинабго хлакъикъат буго: Жидедаги бичлун гьечлеб жидеца, гдамаздаги бичизе толеб гьечлеб. Гьеб хлакъикъат буго: Гьаб кинабго махлукъалъул жив цогояв Халикъ вуго Тладеганав Аллагъ. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго кинабго хлукму-къадар жинда кодоб бугев, кинабго амро-нагъюги жиндир ихтияралда бугев. Гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъараб ва гьес лагъзадерида амро гьабураб жо буго гьаб ракъалда тлад цохло жиндие гуру лагълъи гьабуге абун. Аллагъасе

جَلَّ جَلَّالَهٗ лагълъи гъабиялдаса мурад буго гъесул дин хІалтІизе гъаби, гъеб диналда рекъон хІукму гъаби. Гъав ТадегІанав Аллагъасул дин буго ва гъесул хІукмуги буго хирияб Къуръанги, гъеб Къуръан жинда рештІизе гъабурав хирияв аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннаталги.

Гъаб дин гъабизе нильеда тІадаб бугеб мехаль нильеда тІад капурав ханги вукІун, гъес изно къуни гъабун, къечІони гъабичІого букІунеб жо кин гъеб букІулеб? Гъев ханасул изно кин хал гъабулеб шаргІалда? Гъал суалал ва цогиги гІемерал суалал руго бусурбабаца жидеда цере ругел имамзабазе къезе кколел ва гъел имамаз жиде жавабги къезе кколел. Гъаб дунялалъул маслахІат хал гъабун, абадияб ахиарат кІочон кІалъалел гІадамал кантІизе рекъараб масъала буго гъаб.

Ункъабилеб буго: Бусурбаби капурзабаздаса тІадегІанал рукІин киналго рахълъан. Гъел тІадегІанал рукІиналъе аслияб сабаб буго гъел рукІин жидер БетІергъан Аллагъ жидеда гъалел, гъесул ханлъи жидеда тІад къабул гъабулел ва жидеца гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهٗ лагълъи гъабизеги тІаде босарал. Гъал муъминзабазул дунялалдаги, ахираталдаги тІадегІанлъи букІин хІакъаб жо буго, гъезул БетІергъан ТІадегІанав вугельул. Гъав ТІадегІанав Аллагъасда инкар ккурал, гъасул аваргзаби гъереси гъарурал, гъав Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ диналъе гІоло къеркъолел муъминзабазда жидеца рагъ гъабулел капурзаби цакъ гІодогІанал ва инжитал гІадамал руго.

Гъаб дунялалъул рукъоб Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хІукмуялда рекъон гъезие цо-цо бакІалда бусурзабазда тІаде бергъенлъи шваниги ахираталде гъел руго абадияб жужахІалда рукІунел гІадамал.

Шуабилеб хІукму буго: Аллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ муъминзабигун цадахъ вукІин. Гъезие квер бакъулелвълун, гъезие маслахІат бугеб хІукму гъабулелвълун. Гъаб амроги муъминзабазе бугеб кІудияб роххел буго. Аллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жидеда цадахъ вугел гІадамазе щибго хІинкъи ва къварилъи букІуларо.

Анлъабилеб хІукму буго: ТІадегІанав Аллагъас муъминзабазул гъикІаб гІамал гІададе хвезе гъабуларо. Гъезул квешал гІамалалги Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъикІал гІаммалълун свезизе гъарула гъел муъминзабаца тавбо гъабураб мехаль. Капурзабаца дунялалъул рукъоб кигІан гъикІал гІамалал гъарун ругониги гъезие ахираталда гъелълул щибго хайир букІуларо. Ахираталда бищун цебе хал гъабулеб жо буго Аллагъасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иманлъей, гъев цо гъави. Гъаб шартІ батичІеб мехаль цогідаб кинабго гъикІлъи гІададе хвараб букІула.

Жиндир рагІаби дагъаб бугониги гъадинал батІи-батІиял хІукмаби жинца баян гъарулеб цохІо аят букІинги буго Къуръан ТІадегІанав

Аллагъасул калам букӀин жинца тасдикъ гъабулеб хӀужа ва гъеб Къуръан хирияв аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб мугӀжизат букӀин жинца баян гъабулеб далилги.

36. ХӀакъльунго гъаб дунялалъул чӀагольни буго жиб гӀададисеб махсаро-хвечӀ гӀадаб жо.

Дагъабго мехаль букӀунеб, цинги жиб тӀаса унеб.

Шейх Задагъ абулев гӀалимас абуна: «ГӀадегӀанав Аллагъас баян гъабулеб буго гъаб дунялги, гъалда жанир ругел нигӀматал ва нафсаль лазат босулел жалги гӀисин лъималаз жидеда рекӀелгъей гъабулеп расанкӀаби гӀадал жал рукӀин. Жакъа жидеда рекӀел гъей бугониги метерисеб къояль жал щибго мунфагӀат гъечӀел жаллъун ругел. Гъедин бугельул жиндир гӀакъло бугев чи гъеб дунялалъул чӀагольнияль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гӀоло жигъад гъабиялдаса нахъе чӀвазе бегъуларо. Гъеб жигъад бугельул жив абадияб сагӀадагӀалда (бахъи бугольгиялда) вачулеб жо»-абун.

Нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъуни ва нуж гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гӀасильizeги хӀинкъани, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже гӀемерго цикӀлараб ажро кири къола. Ва нужедаса Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ боцӀималги тӀалаб гъабуларо. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ хӀажат гъечӀо щибго жоялда. Нужеда тӀад фаризаяб закат лъун буго нужер Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ мутӀигӀлъияльул хӀал бихъи гъабизе ва нужер факъирал, мискинал диналъул вацазе квер бакъиги гъабизе. Гъеб закаталъул кириги ахираталда нуже кӀудияб хазиначӀун батула.

37. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужедаса боцӀи-мал къей тӀалаб гъабулеб букӀараб ани, гъеб тӀалабги кинабго боцӀи кье абун тӀад чӀун гъабулеб амро букӀарабани нуж бахиллъize рукӀана гъеб къезе ва нужеца исламияб диналдахун рокъукъльни загъир гъабизе букӀана.

Нужер иманалъул загӀиплъи загъирлъize букӀана.

ТасгӀил абулеб тафсиралда абуна: «Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсан вижун вуго жиндие боцӀи-мал бокъулевлъун. Жиндие бокъулеб жоялдахун къасд гъабурав чиясда инсанас жиндир рокъукъльни ва тушманлъи загъир гъабула»-абун. Ва амма жидер иман камилал асхӀабзабаца Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ аварагасги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тӀалаб гъабичӀониги жидер кинабго боцӀи-мал къуна Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нухалда жигъад гъабиялъе гӀоло.

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا عِبٌّ وَلَهُمْ وَإِنْ تَوَمَّوْا
وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أُجُورَكُمْ وَلَا يَسْأَلْكُمْ
أَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾

إِنْ يَسْأَلْكُمْوهَا فَيُحْفِكُمْ تَبَخَّلُوا وَبُخْرٍ
أَصْفَعَكُمْ ﴿٣٧﴾

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас цо гъазават гъабизе бо хIадурулeб мехаль, гъeб бо гIуцIиялъе квер бакъи гъабизе ккела абун хириял асхIабзабазда хитIабги гъабураб мехаль, жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхIаб аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскIов вачIана жиндир кинабго магIишатги босун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъесда гъикъана: «Дуца дур хъизаналъе щибха тараб»-абун, Абубакр асхIабас абун: «Дица дир хъизаналъе Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ гъесул расулги тана»-абун. ХIадис имам Тирмизияс ва абуДавудица бичана.

Гъадиаб букIана унго-унго Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ гъесул расулги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вокъарал гIадамазул тIабигIат-гIамал.

38. Я гъал иман лъурал гIадамал!

Я гъал Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вокъулел муъминзаби! Гъанже нужеда амро гъабулeб буго нужер ракI разилъараб нафакъа къе абун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе гIоло гъазават гъабизе квер бакъи гъабизе. Гъадин загъиралдаго амроги гъабун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нухалда нафакъа къеялда ахIараб мехальги нужедаса цо гIадамал руго гъeб нафакъа къезе бахиллъулел, гъeб боцIи-мал жидерго хъатикъе кколел.

Гъедин бахиллъун жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе квер бакъи гъабизе напакъа къечIев чи вуго жиндирго напсалъе зарал гъабун бахиллъарав чи. Гъeб бахиллъиялъ жиндие ахираталда щевезе букIараб ажро-кири нукъсан гъабулeб бутельул. ПIадегIанва Аллагъ жив цIакъ бечедав вуго, нужер нафакъа-сахIалда хIажатав гъечIо. Нуж руго цIакъ пакъирал, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ цIоб рахIматалда хIажатал гIадамал. Гъединал пакъирзаби нуж рукIиналъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нужеe маслахIат бугеб жо малъулeб буго ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тIалаб гъабун нужерго рес рекъараб садакъа-хайрат гъабе, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе квер бакъиги гъабе боцIи-малалдалъун абун амро гъабулeб буго.

Нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ мутIигIлъиялдаса рахъани, гъесул амро тIубазе гъабиялдаса руссунги чIани, Алагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ нужги нахъе рачун, нужер бакIалда цоги къавм гъабила: жал Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ цIикIун мутIигIал ва гъесул амро тIубзе хехлъи гъабулел. Цинги гъел гIадамал нужеда релъаралги рукIине гъечIо. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе гIоло ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тIалаб гъабун боцIи-мал къезе бахиллъулел рукIине гъечIо. Гъел нужедаса сахаватал рукIина, ва нужадаса Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хириялги рукIина.

هَذَا نَشْرُهُمْ هَذَا تَدْعُونَ لِنَشْرِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَمِنْكُمْ مَنْ يَخْلُ وَمَنْ يَخْلُ فَإِنَّمَا يَخْلُ
عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْعَزِيزُ وَأَنْشُرُ الْفُقَرَاءَ
وَإِن تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا
يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ ﴿٣٨﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв Абугъарайратидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб аят цІалараб мехаль, хириял асхІабзабаца абунa: «Я расулаллагъи ﷺ! Шиб къавм бугеб гъеб Аллагъас ﷺ нижги нахъе рачун нижсер бакІалда гъаризе безулеп?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жинда асхІов гІодов чуІн вукІарав Салманул Фарисиясул гъажалда квер кІутІана ва жинца абунa: «Гъавги, гъасул къавмги буго. Гъаб исламияб дин зобалазда цІвабзада асхІоб букІараб аниги, гъенирги ун Фурсазул бахІарсаз гъеб дин босизе букІана»-абун. ХІадис ибну абиХІатимица бицана.

Гъаб аяталда жаниб нилъеда лъазе гъабулеб буго гъаб исламияб дин дунялалда гІад гІатІилъун, гІибитІун ине букІин, ва гъеб Аллагъасул ﷺ кІудияб нигІмат букІин. Гъеб диналда жидеца халкъ ахІулел гІадамазе кІудияб ажро-кири щолелъул, гъел жидеца исламияб диналда халкъ ахІулел имамзабилъун рукІине рес лъугъулеб буго бокъараб ракъалда гІад ругел бокъараб миллаталъул гІадамазе.

Цо гІадамал Аллагъасул ﷺ диналдаса руссана абун Аллагъас ﷺ жиндир дин гъельие квербакъулел гІадамал гъечІого толеб гъечІо. ГІадегІанав Аллагъас халкъазда гъоркъоса цІниял, батІниял гІадамал щере рачулел руго жиндир диналтъе квер бакъи гъабизе ва гъезие ажро-даражаги щевезе. Гъаб хІукму бичІарал, Аллагъасул ﷺ диналда халкъ ахІизе жидее ресги бугел цІаларал гІадамаз гъаб кІудияб нигІмат кодоса ине кин толеб? Аллагъасе ﷺ гІибадат бацІад гъабиялда гІад чІей гъабун, гъеб гІибадат гъабиялда цогидал гІадамалги ахІун кин жал хъвадуларел?!

Гъаб жигъадальул бицун рештІизе гъабураб хирияб сураталъул ахираб аяталда жаниб жинда кантІизе кколеб берцинаб, гъваридаб хІикмат буго. Гъеб хІикмат буго: Жиндир чорхол сахлъи гъечІого, керлъун вукІун, яги сахлъи бугониги Аллагъасул ﷺ диналтъе гІоло жигъад гъабизе кодоб ярагъгун вахъизе жиндир бахІарчилъи гІоларев чиясе, яги гъеб бахІарчилъи гІуниги гъедин къватІив вахъине рес гъечІев чиясе Аллагъас ﷺ бихъизе гъабулеб буго гъеб жигъад гъабулел гІадамазда бащадаб ажро жиндие щолел цоги нух. Гъаб нух буго Аллагъасул ﷺ диналтъе гІоло боцІи-мал нафакъаде къей. ГІадегІанав Аллагъасул каламалда жаниб жигъадальул бицарал гІемерисел аятазда абулеб буго: «Жидер боцІи-малалдалъун ва жидер нафсаздалъун жигъад гъабулел гІадамал»-абун. Гъал аятаз баян гъабулеб буго Аллагъасул ﷺ диналтъе гІоло боцІи-мал нафакъаде къейги жигъад гъаби букІин. Гъаб магІна баян гъабулел Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул

хАдисалги руго. Гьел хАдисал щересел суратазда жанир гЕмерал рицана.

Аллагъасул ﷺ диналъе гЮло жигъад гъаби буго битАраб исламияб диналда гАдамал ахИги, гьезда Къуръан хАдис ва шаргИяб гЕлму малъиги. Гьеб диналда халкъ ахИялъулги, гьезда Къуръан хАдис малъиялъулги хАсил букИне ккола гьел гАдамазда бичИне гъаби жиндие гИбадат гъабизе гАдав хан цохЮ Аллагъ ﷺ вукИн, кинабго лъикІлъиги, квешлъиги гьев Аллагъасул ﷺ хЮкму къадаралдальун букИн. Бищунго лагъзадерида гурхЮлев, гьезул ахИялъе жаваб къолев, гьел лагъзадерица жинда дугА ва хЕли гъабизе бокъулевги гьев ПадегАнав Аллагъ вукИн бичИзе гъаби. Гъадинаб битАраб исламияб дин халкъалда лъазе гъабураб мехалъ гьел гАдамал Аллагъасе ﷺ хАкъикъияб гИбадат гъабизе ругъунлъула ва жидее гьеб гИбадат гъабизе квалквал гъабулеб жоялдаса рикІкАлъизе, гьелдаса хвасарлъизе яхІ бахъула.

Ниж Аллагъасул ﷺ диналда халкъ ахЮлел гАдамал руго абун жидерго нафсазда цАралги лъун, гьел гАдамал гАд вугев капурав ханасдаги гьесул къануназдаги мутИгІлъиялда жинца ахЮлев чи живгоги къосарав, жинца цогидал гАдамалги къосизе гъарулев чи вуго.

Аллагъасул ﷺ амруялдаги гАссилъун гьев Аллагъасул ﷺ махлукъалъе мутИгІлъизе бегъулеб бакІ цониги гьечЮ. ПадегАнав Аллагъас Къуръаналда жаниб гЕмер рехсераб хЮкму буго жиндир эбел-инсуе мутИгІлъе, гьезда данде щибго рагИ абуге абун. Гьеб хЮкмуялъулги хАсил гъабун Аллагъас ﷺ абулеб буго: «Гьел эбел-инсуца нуж Аллагъасде ﷺ гАсилъиялда ахЮлел ругони нуж гьезие мутИгІлъуге!»-абун. Аллагъасда ﷺ гАсилъиялда ахИ буго Аллагъасул ﷺ шаргИги тун гАдамаз гЮцАрал къануназда мутИгІлъиялда халкъ ахИ.

ПадегАнав Аллагъас жиндир битАраб диналда халкъ ахЮлел гАдамазда гьоркъоса нильги гьареги. Аллагъасул ﷺ диналъе квер бакъи гъабизе тавфикъги гъабеги.

Аллагъасул ﷺ тавфикъалдальун сурату Мухаммадалъул тафсир ва таржама хъван тЮбана.

Кинабго рецц ва щукру ПадегАнав Аллагъасе буго.

48. Суратул ФатхI

Гъаб хирияб сурат буго Мадинаялда жиб рештIине гъабураб ва гъалда жанир рицунел масъалабиги шаргIиял ахIкамазда хурхарал руго.

Гъалда жаниб бицун буго Маккаялда аскIоб бугеб ХIудайбият абулеб бакIалда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе Къурайшиязулгун гъабураб сулхIалтул (маслахIат). Гъеб букIана гъижра гъабун хадуб анлъабилеб сональ ва гъеб сулхI гъабуралдаса бай бихъун исламияб дин гIатIильгана, гъельбие бергъенлъабиги цвана. Макка шагъар бахъиги гъелдаса хадуб ккана. Гъеб Макка бахъаралдаса тIобанго исламияб дин бергъана абизе бегъулеб хIал лъугъана.

Гъединго гъаб сураталда жаниб жигъадалъул бицун буго, «БайгIату Ризван»-абун жинда цIар лъураб хириял асхIабзабаца аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъабураб къотIиялъул бицун буго. Гъеб къотIи гъабун букIана хвезегIан аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квер бакъизе ва гъесда цадахъ чIезе абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе ахIараб мехаль гъевгун цадахъ къватIире рахъичIел мунафикъзабазулги бицун буго. Хирияв аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бихъараб битIараб макъуялъул бицен гъабун буго. Гъеб макъу буго аварасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхIабзабиги Маккаялда жанир лъугъун цибго хIинкъи гъечIого ругелъун бихъи. Сураталъул ахиралда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе рецц гъабулеб буго ва жсал рацIадал, хириял асхIабзабазеги рецц гъабулеб буго.

Гъаб сураталда цIар тун буго «Суратул ФатхI»-абун: цожо рагъиялъул, гъеб бахъиялъул бицунеб сурат абун, гъаб сураталъул байбихъудаго хирияв Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Макка бахъизе букIиналдалъун рохел бицун «Дица дуге баянаб рагъи (бахъи) гъабуна»-абун бугелъул. Гъаб сураталъул хиралъи бицун гIалимзабаца абун:

Гъаб сурат хирияв авараседа صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рештIине гъабуна ХIудайбияталдаса тIаде руссараб мехаль. Гъаб сурат жинда рештIине гъабураб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе абун: «Дида гъаб сардилъ сурат рештIине гъабуна, жиб дие хирияб бугеб гъаб кинабго дунялалдаса ва гъеб дунялалда жаниб бугеб жоялдасаги»-абун. ХIадис имам Бухарияс бицана. Цинги авараседа صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб сурат цIалана.

*Жив гурхIулев, гурхIел Гламав
Аллагъасул цIаралдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIакълъунго Дица дуе Макка шагъар
рагъана жиб баянаб, жиндилъ щибго щакълъи
гъечIеб рагъиялдалгун.

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا ﴿١﴾

Дица дуе хIукму гъабуна МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, мун дур тушбабаздаса бергъизе вукIиналдалгун. Гъаб къотIи буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие хирияв аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Макка рагъизе кIиго сональ чебго гъабураб къотIи. Гъаб къотIи гъабураб ва гъаб сурат рештIизе гъабураб заман буго гъижраялгун анлъабилеб сональул зулкъагIидат моцIаль. Макка рагъи букIана гъижраялгун микъабилеб сональ.

2. Дица дуе гъаб рохел бицунеб буго
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дур цересел ва
хадуселги мунагъал чуризе.

يُغْفِرُ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ
وَيُبَشِّرُ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيكَ صِرَاطًا

Гъаб рагIи буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе бугеб хиралгъи. Цереселги, хадуселги мунагъал чурана абураб рагIиялгун магIна буго, гъев хирияв авараг جَلَّ جَلَالُهُ жинца мунагъ гъабуларев вукIин, жив Аллагъасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тIагIат гIибидат гъабиялда тIад чIарав вукIин. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуе къураб нигIматги тIубазабизе.

مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъесие къураб нигIматги буго гъев аваргIгун гъави, гъесухъе хирияб къуръан рештIине гъабиги. Гъеб нигIмат тIубазе гъаби буго исламияб дин бергъизе гъаби ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин ракъалда тIаде тIибитIизе гъаби.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун битIараб нухалдаги тIовитIизе. Дуда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ вахIю гъабураб дин умматалгухъе швезабун, гъел битIараб исламияб диналда тIоритIун, гъелдалгун гъел муъминзаби алжаналда лъугъулеб нухалда ритIун кезе гъаризе.

3. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуе квер бакъиги гъабизе
мун кIодо гъавулеб ва дур тушбаби тIодогIан
гъарулеб квербакъи гъабиялъ.

وَنَضْرُكَ اللَّهُ نَضْرًا عَزِيمًا ﴿٣﴾

Гъеб квербикъиялдалгун дуе дунялалгунги ахираталгунги хиралгъи шолеб.

4. ТIадегIанав Аллагъ вуго жинца
муъминзабазул рекIель хIалхъей ва
тIодоре риччай рештIине гъабурав.
Гъезул иман жинца жегиги цIикIине
гъабизе. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ боял

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ
لِيُرَدُّوا وَإِلَيْهَا مَعًا يَمِيلُهُمْ ۗ وَبِاللَّهِ جُنُودٌ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤﴾

руго зобалаздаги ракъалдаги ругел боял.

Гадамазул боял рукIа, Малаикзабазул боял рукIа, хIайваназул боял рукIа. Гьединго Аллагъасул ﷺ боял руго жинца жинда гIассилъарал гIамазе гIазаб гъабизе ритIунел гьуралги, накIкIалги, зоб гьугъай, ракъ багъариги. Гьединал боял гIемерал руго ПIадегIанав Аллагъасул. Ибну Касир абулев гIалимас абуна: ПIадегIанав Аллагъасда кIолаан цохIо малаикги витIун гъаб ракъалда ПIад бугеб чIагояб жо ва гIатIгояб жо цохIо лахIзаталь хвезабизе ва бакъвазе гъабизе. Киниги Аллагъасул ﷺ хIикмат кIудияб букIун гьес жиндир лагъзадериде ПIад жигъад гъаби фарз гъабунa ва хIакъабги батIулабги жо батIа гъабизе жалго ПIадамал риччана. Аллагъасул ﷺ амру тIубарасе алжан насиб гъабизе, жинда гIассилъарасе жужахIги хIалал гъабизе. ПIадегIанав Аллагъ жиндир пишабазуль хIакимия вуго. Цо мунфагIат гьечIеб, жинда жаниб маслахIат гьечIеб жо гьес гъабуларо. Гьев Аллагъ ﷺ жиндир махлукъальул киналго ахIвалал жинда лъалев вуго ва гьезул тадбир гъабулевги вуго.

5. Аллагъас ﷺ жиндир лагъзадериде жигъад фарз гъабунa Аллагъасда иман лъурал ва гьесул амруялда нахърилъгъарал бихъиналги руччабиги алжаналда жанир лъугъизаризе. Жидеда жанисан гIорал чваххулел, жидер пихъал тIагIамал ахазда жанир рукIуна гьел муъминзаби ва даимго гьел алжаназул нигIматазуль рукIуна.

Гьал муъминзабаздаса Аллагъас ﷺ мунагъ-хатIагъги тIаса ине гъабунa. Гъаб алжаналда лъугъизе гъари ва мунагъ хатIагъ тIаса ине гъаби Аллагъасул ﷺ рахъальян бугеб кIудияб цIоб рахIмат буго ва абадияб бахъи бугольиги буго.

6. Аллагъас ﷺ жигъад фарз гъабунa жинца мунафикъал бихъиназе ва руччабазе гIазаб гъабизе, гьединго жидеца Аллагъасдехун ﷺ ширк гъабулел бихъиназе ва руччабазе гIазаб гъабизе. Жидеца Аллагъасул ﷺ хIакъальуль квешаб пикраби гьарулел ва гьересиял харбалги рицулел.

Кинабго квешлъи ва гIазаб ахираталда гьезда ПIаде сверизе буго. Аллагъасул ﷺ щим бахъи ва гьесул лагIнатги буго жиде.

لِيَدْخُلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ حَيْثُ تُخْرَجُونَ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفَّرُ عَنْهُمْ
سِعَاتِهِمْ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ قَوْلًا
عَظِيمًا

وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ
وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ
ظَنَّ السَّوْءَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَعَصِبَ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ
وَسَاءَتْ مَصِيرًا

Гъезие хIадурун жагъаннамаги буго. ЦIакъ квешаб руссунеб бакI бугоха жидее гъеб жагъаннама!

7. ПадегIанав Аллагъасул руго зобалаздаги ракъалдаги ругел киналго боял! Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир гуч бергъарав, жинда гIассилъараздаса ццим босизе кIолев.

وَلِلَّهِ جُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ
اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٧﴾

Жиндир кинабго амроялъуль хIакимиявги вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Жинда гIассилъарал гъалаг гъари хех гъабуларев, гъез тавбо гъабилародай абун гъезие гIазаб гъаби жинца нахъе бахъун толев.

8. ХIакълъунго Дица мун витIун вуго МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, къниямсеб

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾

къоялъ кинабго халкъалье дуца нугIъи гъабизельун. Гъезухъе аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIана, гъел хIакъаб диналдаги ахIана абун.

Гъаб дур умматалъул муъминзабазда алжаналдалъун рохелги бицине, гъеб умматалъул гIассиял-пасикъал гIадамазе жужахIалъул гIазабалдалъун хIинкъиги къезе.

9. Дица нужеда расул витIун вуго я гъал гIадамал, нужеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласдаги иман лъезе.

اتَّبِعُوا بِاللَّهِ وِرْسُولَهُ وَعِزُّوهُ وَتَوَقَّروْهُ
وَتَسْبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾

ХIакъаб иман лъеялъ, жиндилъ щибго щаклъи гъечIеб, жинда ракI чIараб.

Нужеца гъев расул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кIюдо гъавун гъесул хIурматги гъабизе, гъесул адаб гъавун гъесул амро кIюдо гъабизе. Нужеца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ радалги къассиги тасбихIги гъабизе. Нужеда кидаго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракIалда вуклине нужеца, гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIюдо гъавун ва вацIад гъавун рехсезе.

10. ХIакълъунго жидеца дуе байгIат гъабулел асхIабзаби руго МухIаммад جَلَّ جَلَالُهُ, жидеца Аллагъасеги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ байгIат гъабулел.

Мун вугельуль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вакил гъел асхIабзаби диналда ахIизе витIарав. Гъез дуе гъабураб къотIи Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб къотIи букIуна, гъез дуе хиянат гъабуни гъеб хиянатги Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабураб букIуна. ПадегIанав Аллагъасул квер буго гъезул кверазда гIад. Гъел асхIабзабаца

إِنَّ الْذِّبْرَ يَبْتَغُونَكَ إِنَّمَا يُبِغُونَ
اللَّهُ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ
فَأِنَّمَا يَنْتَكِبُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا
عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾

аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кверги босун байГат гьабураб мехаль гьєб байГат Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ гьабураб буго. Гьєв Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ гьєзул Гамал бихьулев вуго, гьєз бицунєб жо жинда раГулевги вуго. **Гьєб кьотИ щив чияс хвезе гьабуниги, гьєб кьотИ хвезабиялзул зарал гьєв чиясул нафсалъе буго.** Гьєс жиндие шолєб кудияб ажро хвезе гьабидалго, жинца Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ гьабураб кьотИ хвезабун. **Жинца Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ гьабураб кьотИ тубазе гьабурав чиясе Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ цаакь кудияб ажро кьєла.** Абадияб алжан кьєла ва алжаналда вукладго Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ вихьиги ризкьилъун гьабилла.

Гьаб Худайбияталда гьабураб сулхалзул бицунєл Гємерал хадисал руго. Гьєзул кьокъаб хасил буго гьаб хадуб рехсараб жо: Гьижра гьабун хадуб анлъабилєб соналзул зулкьаГидат моцалъ Аллагьасул свалат салам лъєєв авараг Гумра гьабизе кьасдалда Мадинаялдаса вахъун Маккаялдєхун ана. Гьєвгун цадахъ азаралда анкънусго, яги азаралда шунусго асхIаб вуклана. Гьєзда гьоркьов лъабнусго чи чуызда рекларалги руклана.

Маккаялда аскIор шун Худайбият абураб бакIалда Аллагьасул свалат салам лъєєв аваргги гьєсул асхIабзабиги рештIана хIохъ бахьи гьабизе, сордоги базе. Гьениб цо гъуй буклана. Гьєб гъуялзул лъим хєкого тIаГIана ва ГIадамал кьєчезе лъугъана. Гьєб хабар аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъараб мехаль гьєс тIалаб гьабуна дагьабГIаги лълъим бугєв чиго гьєчIиш абун. Цодагьаб лъим жаниб бугєб цIараГI (посуда) жиндихъе босун бачIидал Аллагьасул свалат салам лъєєв аварагас гьєб лъималдалъун какиє чурана ва гьєб жинца какиє чурараб лъим гъуялда жаниб тIуна. Гьєб гъуй щєбеккун букIараб хIалалъ лълъєл цIуна ва кигIан тIаса босаниги дагьлъулєбги букIинчIо.

Цинги Аллагьасул свалат салам лъєєв аварагас жинда Аллагь разилъаяв Гумар асхIаб жинда аскIов ахIана ва гьєсда абун: «Мун Маккаялзул Къурайшиязул церехъабазухъе а, ва дуца гьєзда бицє ниль Гумра гьабизе рачIун рукIин, рагъ гьабизе рачIун гьєчлєбльи»-абун.

Жинда Аллагь разилъаяв Гумар асхIабас абун: «Я расулаллагьи! Дун хIинкъун вуго Къурайшияз дун кьабул гьавиларо абун. Гьєб Маккаялда дие цIуни гьабулєв чиги гьєчIо. Гьєзда лъала дие кин жал рихарал ругєб ва кинаб тушманльи дир гьєздєхун бугєб. Дица дугє вихьизе гьавила гьєнив витIинє дидаса мустахIикъав чи. Гьєв вуго Гусман ибну ГIафан. Нильєца гьєв витIила Абусуфьянихъе ва цогидал Къурайшиязул церехъабазухъе, гьєзда бицине ниль КаГIба рукъалда зиярат гьабизе рачIун ругєбльи ва гьєб кIодо гьабизе рачIун ругєбльи»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас жинда Аллагъ разилъаяв Гусман асхIаб витIана Маккаялда. Гъесие божилъи гъабуна СагIид ибну Пасс абулев чияс ва гъев Абусуфянил рукъов швана. Гусман асхIабас жиндир мурад бицараб мехаль Къурайшазул ханзабаз абуна: «Дуе бокъани мун КагIба рукъалде тIаваф гъабизе а»-абун. Гусман асхIабас абуна: «Дица гъеб КагIба рукъалда тIаваф гъабиларо Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас тIаваф гъабун хадуб гурони»-абун.

Къурайшияца Гусман асхIаб жидеда аскIов чIезе гъавуна, ХIудайбияталда тIаде вуссун витIичIого. Аварасдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхIабзабаздаги хабар швана гъел Къурайшияца Гусман асхIаб чIван вуго абун. Гъеб хабар жиндихъе швараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «Ниль гъаб бакIалдаса нахъе инаро гъеб къавмалда рагъ гъабичIого»-абун.

Цинги хирияв аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхIабзаби رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ ахIана байгIат гъабиялда. Гъеб букIана «БайгIату Ризван»-абун жинда цIар лъураб ХIудайбияталда цо гъветIалъул рагIдукъ аварасги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIодов чIун гъесие асхIабзабаца رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ: «ХвезегIан рагъила ниж аварасгун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ»-абун гъабураб къотIи. Цо гIалимзабаца абуна: «Рагъдаса лъутиларо ниж»-абун гъабуна гъеб къотIи абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас «БайгIату Ризван» гъабулеб мехаль ГIафанил Гусман Маккаялда ун вукIана. Аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Я дир Аллагъ! Гусман вуго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ва Аллагъасул расуласул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIажат тIубазе витIун арав»-абун. Цинги аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир цояб квер цогидаб квералде тIаде къабуна ва жинца абуна: «гъаб буго Гусманил байгIат»-абун. Гусман асхIабасе аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъабураб байгIат цIакъ къимат кIудияб ва хирияб байгIат букIана»-абун. ХIадис Байгъакъияс бицана.

Гъеб къоялъ киналго асхIабзабаца байгIат гъабуна цохIо чияс хутIизегIан. Гъев чиги Алжаду ибну Къайс вукIана. Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абуна: «Гъеб къоялъ гъветIалда гъоркъ байгIат гъабурал гIадамазул цониги чи жужахIалда лъугъуларо»-абун.

Гъеб байгIат гъабун хадуб Маккаялъул Къурайшиязда байгIат гъабиялъул хабар рагIана ва жал хIинкъана рагъ гъабизе. Къурайшияз аварасухъе расулар ритIун сулхI (маслахIат) гъаби тIалаб гъабуна. Аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъезул гъари къабул гъабун маслахIат гъабуна. Гъеб

маслахIат букIана гьаб сональ аварагги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ асхIабзабиги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Маккаялда жанир лъугьинчIого тIаде руссун ине ва тIасияб сональ гьел гIумра гьабизе рачIине. Лъабго кьояль Маккаялдаги рукIун цинги тIаде руссун инеги. Цогиги гIемерал шартIал рукIана гьеб маслахIатальул. Цо-цо асхIабзабазе цIакъ захIмалъун букIана гьеб ХIудайбияталдаса нахье руссун ин. Гьаб сулхIалъул хабар нилъеца хадубги бицине буго гьабго сураталда жаниб иншаАллагь.

11. Мун тIаде вуссун Мадинаялда швараб мехаль мунгун цадахь ХIудайбияталда рачIичIого Мадинаялда чIарал агIрабаца, жидер иман загIипал ва мунафикьал гIадамаз дуда абизе буго: «Валлагьи ниж машгьул гьаруна мунгун цадахь рачIиналдаса нижер хъизаназ ва магIишаталь. Дуца Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ гьаре нижедаса тIаса лъугьа»-абун. Гьезул мацIаз абулеб буго гьезул рекIель гьечIеб жо.

Гьез дуда гьереси бицунеб буго. Гьел нужгун цадахь рачIинчIого чIун рукIана хIинкьун, гьезул ракIалдаги кколеб букIана Къурайшияца нужги чIвалин ва тIокIал тIад руссун нуж Мадинаялдаги рачIиларин абун.

Дуцагьезда абе МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «Нагагь тIадегIанав Аллагьасе бокьун бугони нужеа цо мунфагIат гьабизе, яги цо зарал гьабизе щив чиха вугев жинда гьеб иш нахье чIвазе кIолев? Щивниги чи гьечIо. Нуж рукьор рахчун чIана абун хвалдаса хвасарлъуларо Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ бокьун букIарабани нуж регун ругеб босадаго кIола Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ нуж чIвазе гьаризе. тIадегIанав Аллагь жинда лъалев вуго нужеа гьабулеб гIамал ва бицулеб хабар.

12. Нужеда ракIалда ккана Аллагьасул расулги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва муьминзабиги тIокIал жидер агьлоялде тIаде руссиаро абун. ЩайтIаналь нужер ракIазе гьединаял пикру бокьизе гьабуна ва нужеа цIакъ квешал пикрабиги ракIалда ккун рукIана.

Гьел асхIабзаби Къурайшаца чIван тIагIизе гьарила абун ракIалда ккун букIана нужеда. Нуж руго Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIор цIакъ квешал,

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ
شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْنَا
يَقُولُونَ يَا لَيْسَ لَنَا بِمَالِكٍ فِي قُلُوبِهِمْ
فَلَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ
ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾

гьесул щим бахъи ва гIазаб нужее тIалгъараб къавм.

13. Жидеца Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَالُهُ**, гьесул расуласдаги иман льоларел гIадамазе хIакълъунго тIадегIанав Аллагъас жужахIалгъул гIазаб хIадурун буго.

وَمَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا
لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾

14. Киналго зобалазулги ракъалгъулги ханлъи буго цохIо Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ**. Гьев Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гIазаб гъабула жиндие бокъарав чиясе ва гьес мунагълалги чурула жиндие бокъарав чиясул. ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ вуголъяна жинца мунагълал рахчулев ва жив гурхIулев.

وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَعْفُرُ لِمَنْ
يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا
رَّحِيمًا ﴿١٤﴾

15. Гьел ХIудайбияталда рачIинчIого чIарал гIадамаз нуж гъазаватги гъабун гъанимат (давла) бакIаризе араб мехаль абизе буго: «Нижги риччанте нужгун цадахъ рачIине»-абун. Нижги рагъизе руго нужгун цадахъ. Гъезие бокъун буго тIадегIанав Аллагъас гъабураб къотIи хвезабизе, гьесул калам хисизе гъабизе.

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انطَلَقْتُمْ إِلَى
مَعَانِهِمْ لِيَأْخُذُوا ذُرُونًا نَتَّبِعْكُمْ يُرِيدُونَ
أَنْ يُبَدِّلُوا كَلِمَ اللَّهِ فَلَنْ نَتَّبِعُوهُمْ كَذَلِكَ
قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَمَيِّقُوا لَهُمْ بَلَّ تَحْسُدُونَ
بَلَّ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾

КъуртIуби абулев гIалимас абуна: «тIадегIанав Аллагъас жиндие хирияв аварагасда **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вахIю гъабун лъазе гъабун букIана ХIудайбияталдаса тIаде руссараб мехаль Хайбаралда ине руго нуж, гьенир бергъинеге руго ва гьеб Хайбаралгъул гъанимат гъаб ХIудайбияталда рукIарал асхIабзабазе гурони швезеге гьечIо абун. Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** муъминзабазе гъабураб къотIи букIана гъаб гьел Маккаялда швечIого, КагIба рукъалда тIаваф гъабичIого тIаде руссун, ракI къварильун рукIиндал. Гъаб къотIиге Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе бугеб мугIжизат букIана: Гъаб сурагъ рештIине гъабун букIиндал ХIудайбияталдаса тIаде руссун рачIулаго Мадинаялда швечIого нухдаго ругеб мехаль.

Дуца гьезда абе МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**: «Нуж нижеда цадахъ рачIизе гьечIо! Гьеб Хайбаралгъул гъанимат ХIудайбияталда рукIарал асхIабзабазе букIине буго абун Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** цебекунго гъабураб къотIи буго»-абун. Гьел гIадамаз нужедахун абизе буго: «Гьеб жо Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** хIукму гьечIо. Гьеб буго нужеца нижедехун хIал хъублъи гъабун нужецаго гъабулеб хIукму»-абун. Гьезул рагIи нахъе чIван тIадегIанав Аллагъас абулеб буго: «Гьеб къавм буго жидее

дунялалъе маслахIат бугеб жо гурони бичIчIунарел гIадамал»-абун.

Маккаядла аварагги ﷺ асхIабзабиги унеб мехаль гьел мунапикъзаби гьезда цадахъ ине разилъун рукIинчIо гьеб сафар букIиндал Аллагъасе ﷺ ГIоло КагIба рукъалда гIаваф гъабизе абун бухъараб. Жегиги хIинкъиги букIана Маккаялгул мушриказ рагъ гъабун къварилгьи швеялдаги. Гьенисан сах-саламат гIаде руссунги рачIун Хайбаралда гъазават гъабизе унеб мехаль гьел мунафикъал гIадамазул хьул лъуна гьениб бергьенлгьи швеялда ва гьенисан гъанимат швеялдаги. Гьеб дунялалгул нигIматалъе ГIоло гьез абуна нижги риччанте нужгун цадахъ гьеб гъазаваталда абун.

ГIадеГIанав Аллагъ жинда бальгоябги, загъирабги жо лъалев вугельгул гьезул букIинесеб къисса аварагасда ﷺ бицана гьев Мадинаялда швеледего щебе.

16. Гьел ХIудайбияталда рачIинчIого чIун рукIарал гIадамазда дуца абе

МухIаммад ﷺ : «Нуж хадур ахIизе руго жидер къуват-гуч бугел къавмазда гъазават гъабизе. Гьезда нужеца рагъги гъабун нужер диналда руссине гъарила гьел, яги гьел рагъго гъабичIого нужее мутIигIлъизеги бегъила. Гьеб рагъ

гъабизе ахIараб мехаль нуж аварагасе ﷺ мутIигIлъгьани Аллагъасе ﷺ нужее лъикIаб ва берцинаб ажро къезе буго:

Дунялалгул рукъоб бергьенлгьиги гъаниматги къезе буго, ахираталда алжанги къезе буго. Гьеб ахIиялъе мутIигIлъичIого нуж мугъбан руссани доб ХIудайбияталда ине ахIараб мехаль мугъбан руссарал гIадин, цинги нужее Аллагъасе ﷺ цIакъ гучаб жинца цIакъ унтизабулеб гIазабги гъабизе буго»-абун.

17. Аллагъасул ﷺ диналъе ГIоло гъазават гъабизе къватIире рахъа абун ахIараб мехаль гьеб ахIиялъе жаваб къезе кIвечIев бецав чиясе мунагъ гьечIо, рекъав чиясеги мунагъ гьечIо цоги щиб бугониги унти бугев чиясеги мунагъ гьечIо. ГIадеГIанав Аллагъасе мутIигIлъарал ва гьесул расуласеги мутIигIлъарал гIадамал Аллагъасе ﷺ алжаналда жанир лъугъизе гъарула: жидеда жаниса лъарал ва ГIорал чвахулел бечедал ахал, ва берцинал

قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سُدَّةٌ وَعُونَ إِلَى
قَوْمٍ أُولَىٰ بِأَسْ سَدِيدٍ يُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسَامُونَ
فَإِنْ تَطِيعُوا فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ أَجْرًا حَسَنًا وَإِنْ
تَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا
أَلِيمًا ﴿١٦﴾

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ
وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
وَمَنْ يَتَوَلَّ يَُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾

нигIматал ругел.

Аллагъасеги ﷺ аварагасеги мутигIлвичIого, гъез ахIараб мехаль гъазават гъабизе рахъичIого мугъбан руссарал гIадамазе Аллагъас ﷺ цIакъ гучаб, жинца унтize гъабулeб гIазаб гъабизе буго.

18. ХIакълъунго ПIадегIанав

Аллагъ разильана жидеца дуге байгIат гъабулел муъминзабадаса

ХIудайбияталда гъветIалъул

рагIадалда гъокъ мун вугеб гIужаль.

Аллагъасда ﷺ лъана гъел муъминзабазул рекIель бугеб

ритIухъльи ва къотIи гIубазе бугеб къасд.

Аллагъас ﷺ гъел муъминзабазда хIалхъей ва ракI парахалъи

рештIине гъабуна ва гъезие Аллагъас ﷺ жиб гIагардаго бугеб бергъенлъиги къуна. Хайбар бахъана ва гъелъул гъаниматал щвана.

Ахираталда гъезие алжаналъул нигIматал рукIине руго.

19. Хайбаралдаса гъел муъминзабазе

гIемерал гъаниматалги къуна Аллагъас

ﷺ. Гъелдаса бай бихъун муъминзабазе

гIемераб бергъенлъи ва гъаниматал

къуна.

ХIакълъунго Аллагъ вуго жиндир гуч бергъарав ва жиндир

гIелму-хIикмат камилав.

20. ПIадегIанав Аллагъас нужее жегиги

гIемерал гъаниматал къотIи гъабулел

руго я гъал муъминзаби! Нужеца

гъел росize руго Аллагъасул ﷺ

диналъе гIоло гъазаваталги гъарун.

Гъаб Хайбаралъул гъанимат Аллагъас

ﷺ нужее хекого къуна. ГIемер рагъ

гъабичIого ва гIемераб гIакъубаги бихъичIого.

Аллагъас ﷺ капурал гIадамазул квералги ккуна нужее зарал

гъабиялдаса. Гъеб Хайбаралъул агъло ва гъезулгун цо-цае кумек

гъабизе къотIи бугел къавмалги хIинкъана муъминзабазда рагъ

гъабизе. Гъал кIудиял бергъенлъаби Аллагъас ﷺ нужее къуна

гъел гIаламаталъун рукIине муъминзабазе Аллагъасул свалат

салам лъеяв авараг ритIухъав расул вукIиналда жидеца гIоритIел

гъабулел. Гъев аварагасдалъун ﷺ ва гъесие къурал гIажаибал

* لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ

تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ

السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾

وَمَعَانِهِمْ كَثِيرَةً يُأْخَذُونَهَا وَإِنِ اللَّهُ عَزِيزًا

حَكِيمًا ﴿١٩﴾

وَعَدَّكَ اللَّهُ مَعَانِيَةً كَثِيرَةً تَأْخُذُوهَا

فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ

عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ

صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾

гъунараздалъун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужги тIоритIизе битIараб исламияб диналда.

Нужедаса хадур ругел муъминзабазеги далиллъун букIине TадегIанав Аллагъ жиндир къотIи тIубазе гъабулев вукIиналъе ва жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе гIоло жигъад гъабураб мехаль гъезие дунялалъул рукъоб бергъенлъиги гъаниматги щвезе букIиналъе ва ахираталда алжанал рукIине рукIиналъеги.

21. Цогиги кIудияб бергъенлъи буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужее къураб. Нужер гъелда хIалги кIозе букIинчIеб

وَأُخْرَى لَوْ تَقَدَّرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٥١﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ квер бакъиялдалъун

гурони. Гъаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ муъминзабазда Макка бахъизе букIиналдалъун рохел бицулеб заман.

ХIакълъунго Аллагъ гъеб бергъенлъи нужее къеялъе кинабго рахъалъан хIадурав вуго. Гъеб Макка бахъи ва гъеб нужее букIине букIин жиндиль щибго щаклъи гъечIеб амру буго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жиндир кинабго жоялда хIалкIолъи бугев.

Жиндие бокъараб жо бокъу:ъин гъабулев, гъаб кинабго махлукълъул жив цогояв БетIергъан. Гъев БетIергъан Аллагъ жиндие рокъулел муъминзабазе квер бакъизе ва гъезие бергъенлъи къезе хIал кIолев вуго. Аллагъасулги جَلَّ جَلَّالَهُ аварагасулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тушбаби къезаризе ва шушах рихизаризе кIолев вуго. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир муъминал лагъзадерие гъезда ракIалдаго гъечIеб бакIалдасан ризкъи къола ва гъезул божиго гъечIеб мехаль бергъенлъиги къола.

Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хIал кIолъиялда камилаб хIалалъ иман лъун хадуб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе гIоло гъазават гъабизе муъминчи хIинкъуларо. Киналго сабабалги рекъезе гъарун тушманасдаса бергъичIого ресго щиб абун хIадурлъун рагъ гъабизе рахъарал гIадамалги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ квер бакъичIони рагъда бергъунаро. Рагъда бергъиги, къейги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хIукму-къадаралда рекъон букIула. Гъеб гъазаваталда къватIире рахъи яги рахъун гутIи Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ лагъзадерил гIамал буго. Гъеб гIамалалда рекъараб жазаъ гъезие гъабизе букIинги хIакълъаб жо буго. Гъаб бицараб жо тасдикъ гъабун TадегIанав Аллагъас абулеб буго:

22. Гъел капурзабаца нужеда рагъ гъабун букIарабаниги гъел нужедаса лъутун, тIурун ине рукIана. Цинги гъезие квербакъи гъабулев ва гъезие валилъи гъабулев шивго чиги вукIине вукIинчIо.

وَلَوْ قَاتَلَ كُفْرَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ لَوْ أَلَا دَبْرَةً
لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٥٢﴾

Гъаб амро гъадин бугониги ПлагIанав Аллагъас жиндир хIикматалда рекъон ХIудайбияталда сулхI гъабуна ва Маккаялъул мушрикалги муъминзабиги цоцазул би гIодобе тIеялдаса цIунана.

23. Гъаб рехсараб хIукму (жиндир аварагасе ва муъминзабазе бергъенлъи къей, капурзаби къезе гъариги)

سُئِلَ اللَّهُ الْيَقِي فَخَلَّتْ مِنْ قَبْلِ وَلَنْ نَجِدَ

لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾

Аллагъасул ﷺ нух ва къагIида буго цересел умматазульго жиб букIараб. Гъаб Аллагъасул ﷺ нух хисизабизе кIолев чи дуда кидаго ватизеги гъечIо.

24. Гъев Аллагъ ﷺ вуго нужер БетIергъан, Маккаялда аскIор ругеб мехаль гъел мушриказул кверал жинца ккурав нуже зарал гъабиялдаса ва нужер кверал гъел мушриказдасаги ккурав нужеца гъезда масжидул хIарамалда аскIоб рагъ

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ

بِطَنِّ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ

وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾

гъабиялдаса, нужер гъел мушриказда кверщел батун букIун хадуб.

Гъев Аллагъ ﷺ вуголъана нужеца гъабулеб кинабго гIамал жинда бихулев.

Гъаб аят рещтIине гъабиялъе сабаб бицана: ХIудайбият абулеб бакIалда Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва асхIабзаби ругеб мехаль сардилъ тIаде кIанцIун гъезие гъара (хIила) гъабизе ва гъел чIвазе жал ургъарал мушриказул лъабкъоялда анцIгоялдаса гIемерал гIадамал жидеда Аллагъ разилъаял асхIабзабазе кквезе щвана. Гъел аварагасухъе ﷺ рачун рачIараб мехаль, аварагас ﷺ гъездасан Паса лъугъун, гъел нахъе риччазе хIукму гъабуна. Гъелдаса хадуб ХIудайбияталъул сулхIги гъабуна.

25. Гъел мушрикал рукIана жидеца Аллагъасда ﷺ инкар ккурал ва нуж Маккаялда жанир рачIун кагIба рукъалда тIаваф гъабиялдаса жидеца нахъе чIварал. Гъединго жидеца нахъе чIварал Маккаялъул мискинзабазе гъан бикъизе абун гъел муъминзабаца цадахъ бачун бачIараб боцIи гъел мискинзабахъе щвеялдаса. Гъел мушриказул диналда рекъонги цIакъ квешаб ва къабихIаб гIамал букIана гъеб:

هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهُدَى مَعَكُوفًا

يَبْلُغُ مَجَلَّةً وَلَوْلَا رِجَالُ الْمُؤْمِنِينَ

مُؤْمِنَاتٌ لَمْ تَعْلَمُوهُنَّ أَنْ تَطَّوَّهُنَّ فَتُصِيبَكُمْ

مِنْهُنَّ مَعَرَةٌ يَعْبُرُ عِلْمُهَا لِيَدْخُلَ اللَّهُ فِي

رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ لَوْ تَرَى إِلَى لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ

كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾

КагIба рукьалде тIаваф гьабизе гIадамал гьукьIи ва Маккаялгул мискинзабазе бикьIизе бачIараб боцIи гьезухье шцезе биччан гутIиги. Гьeб Маккаялда жанир нужеда жал лъаларел, жидеца иман лъурал бихьиналги ручбабиги рукIинчIелани. Нужеда гьел лъачIого гьел чIван нуж кIудияб мунагьалгуль кколел. Аллагьас ﷻ нужеэ изно кьезе букIана Маккаялда жанир лъугьун гьел мушриказда рагь гьабизе.

Нуж Маккаялда жанир лъугьун рагь гьабиялдаса Аллагьас ﷻ нахье чIвана: Аллагьас ﷻ жиндие рокьарал гIадамал жиндир рахIматалгуль лъугьизе гьаризе гIологи. ХIакьикъаталдаги гьeб ХIудайбияталгул сулхI гьабун хаду Маккаялгул агьлоялдаса гIемерал гIадамал исламияб диналда рачIана ва жидеца Аллагьасул ﷻ диналге квер бакьIи гьабулеллIунги хьвадана.

Гьел мушрикалги муьминзабиги Маккаялда жанир цоцадаса батIальун рукIарабани ва муьминзабазе зарал ккела абун хIинкьIиги букIинчIебани Аллагьас ﷻ гьел мушриказе цIакь гучаб гIазаб гьабизе букIана.

26. Маккаялгул капурзабаца жидер ракIазуль муьминзабазехун квешаб хIал хьубльи гьабураб мехаль ва гьез жидер жагьилияб чIухIиги, гIамалкIодолъиги загьир гьабураб мехаль, гIадегIанав Аллагьас жиндир расуласул рекIель гIодов виччай ва сабро бугольи рештIине гьабуна.

Муьминзабазул ракIалги аварагасда ﷺ мутIигIлъиялда ва гьесул хIукмуялда разилъиялда чIезе гьаруна ва гьел киналго; «Ланлагьа иллаллагьу МухIаммадун ﷺ расулуллагьIи»- абураб калимаялда чIезе гьаруна.

Гьeб буго унго-унгоял муьминзаби жинда чIолеб, гьезул Аллагьасдаса ﷻ хIинкьIи ва гьесул расуласе ﷺ мутIигIлъи загьир гьабулеб калима. МуьминчIясда тIаде цо къварилъи бачIараб мехаль, гьесда сверухь балагьалги лъугьараб мехаль, жинца гьаб рагIиги абун, гьелгул хIакьикъияб магIнаги рекIель жаниб лъугьизе гьабун жив Аллагьасда ﷻ ва гьесул расуласда вуссараб мехаль, гьев муьминчIясе дунялалгул киналго къварилъаби кIочон тола ва кинабго жинда тIаде бачIунеб амро: лъикIаб букIа, квешаб букIа, Аллагьасул ﷻ рахьалъан букIин лъан, гьев сабруялда вуссула.

Гьал муьминзаби рукIана Аллагьас ﷻ жидеэ цIоб рахIмо гьабизе

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ
حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى
رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ
كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا
وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾

мустахикъаллъун ва гьелъие агьлолъунги. Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** иман лъун, гьесул расул ритIухъ гъавун, гьесул диналъул ахIкамал тIаде росун рукIнда, Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гьезие дунялалда ва ахираталда лъикIлъи бугеб хIукму гъабуна. **ХIакълъунго Аллагъ жинда кинабго жо лъалев вуго.** Жинца гъабулеб хIукмуги гьеб хIукмуялъул киналго рахъал лъан, гьелъул авалалъул ва ахиралъул маслахIат лъан гъабулев вуго.

Гъаб ХIудайбияталда гъабураб сулхIги гьелъул загъираб рахъ бусурбабазе квешаб бугин кколеб букIана, амма гьеб сулхI гъаби исламияб дин бергъизе ва загъирлъизе бай бихъиялъе сабаблъун ккана.

Гъаб аяталда жаниб жиндир бицен гъабураб мушрикаца гъабураб гIамал кIодолъи ва жагъилияб чIухIи букIана гьел мушриказулгун сулхI гъабун хъвалеб кагъат хъвазе байбихъараб бакIалда мушриказ **﴿يَسْرَأْتِيهِمُ الْغَيْبُ﴾**-абураб рагIи хъвазе биччан гутIи. Хадуб «МухIаммадун **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** расулуллагъи»-абураб рагIи хъвазе биччан гутIиги. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьел мушриказ гъабураб гIамал кIодолъиялъе саброялдальун жаваб гъабуна. Гъев хирияв авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** вукIана жиндир киналго гIамалал тIадегIанав Аллагъасул вахIюялда рекъон гъарулев. Гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** амруялдальун гъабулеб сулхI букIана гъаб ХIудайбияталъул сулхIги.

Гъаб сулхIалъул къиса тIубазе гъабун, дагъабги баян бицун кIалъазе къотIи гъабун букIиндал, гьеб баян бицулеб буго ибну Касирица рицарал хIадисазул къокъабго хIасилги гъабун.

Жинда Аллагъ разильаяв имам АхIмадица бицараб хIадисалда буго: «Жидеда Аллагъ разильаял Алмисвар ибну Махраматица ва Марван ибну ХIакамица абуна: Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ХIудайбияталъул сулхI гъабураб сональ гIумра гъабизе къасдалда къватIиве вахъун вукIана, гьесул рагъ гъабизе къасд букIинчIо. Гъев аварагтун **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** цадахъ анкънусго асхIабги вукIана, лъабкъоялда анцIго вараниги букIана Маккаялъул агьлуялъе садакъаялъе хъун гъан бикъизе рачарал.

«ГIасфан»-абураб бакIалда авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ва асхIабзаби цвараб мехаль, гьесда данде вачIана Бишру ибну Суфян абулев чи ва гьес абуна: «Я расулаллагъи! Къурайшиял мун вачIулев вукIинги лъан дуда рагъ гъабизе къватIире рахъун руго. Жидеца гьалбацIазул цIакалги тIаде ретIун, мун маккаялда жанив лъугъизе теларо абун гъаялги гьедун, рагъе хIадурун руго. Халид ибну Валидги вуго чода рекIаразул къукъаги бачун «КурагIал гъанам»-абулеб бакIалда чIун»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Вай жидеда балагъ шваял Къурайшиял! Жал рагъаль кванан тIагIаял! Гьел Къурайшиязе бугеб къвариъи щиб бугеб дун цоги гIадамал диналда ахIизеги, гъезулгун рагъ гъабизеги регIизе тани. Гьел цогидал гIадамаз дун чIвани Къурайшиязул мурад тIубалаан. Дун бергъани гьел Къурайшиялги исламияб диналда лъугъилаан жиде гъабизе заралги гъечIого. Валлагъи дица гьел Къурайшиязда жигъад гъабизе буго Аллагъас ﷺ дун жиндалгун витIараб диналъе гIоло, Аллагъас ﷺ дие гъезда тIад бергъенлъи къезегIан яги гьел Къурайшиял нахъе хутIизегIан (дун хвезегIан)»-абун.

Хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жал унеб нух хисизе гъабун «хIудайбият»-абубеб рахъалдехун ине рукIин лъазе гъабун. Гьедин унаго «Саниятулмурар» абубеб бакIалде швараб мехаль аварагасул ﷺ варани гIодобе чIана. АсхIабзабаца абуна: Гьеб варани свакан гIодобе чIараб буго абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Гъаб варани свакан гъечIо, гьелгун свакалеб тIабигIатги гъечIо. Гъаб варани гIодобе чIезе гъабун пилазул (слонал) боял Маккаялда жанир риччачIого гIодоре чIезе гъарурав Аллагъас ﷺ. Валлагъи дихъе Къурайшиял рачIани жидеца гурхIел-рахIмо ва рекъел тIалаб гъабун, дица гъезие гьеб гъарараб жо къезе буго»-абун.

Цинги аварагас ﷺ гьеб бакIалда рештIен гъабизе амро гъабидалго цо асхIабзабаца абуна: «Я расулаллагъи! Гъаниб лъим гъечIо, ниль кин гъанир чIолел абун. Аварагас ﷺ жиндир таргъа (сумка) рагъун цо чIор къватIибе бахъана ва гьеб чIор цо бакъвараб гъуялда жаниб лъе абун абуна. Гьеб чIор цо гъуялда жаниб лъуараб мехаль гьеб гъуй лълъималгун цIуна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ва асхIабзаби гьеб бакIалда гIодоре рештIун хIалхъараб мехаль аварагасдехун ﷺ божилгъиялда рукIарал ва гъесие хиянат гъабичIел «ХузагIат» къибилалгун Будаил ибну Варкъаъ абубеб чи вачIана цо гIадамалгун цадахъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIал цIехезе. Гьесдаги аварагас ﷺ бицана жив асхIабзабигун цадахъ КагIба рукъалда зиярат гъабизе вачIарав вуго абун. Гьев Будаил ибну Варкъаъ Маккаялде ун, гьес Къурайшиязда абуна: «Нуж шакдарулел руго МухIаммадил ﷺ хIакъальгун. Нуж шакдаруге. Гьев вагъизе вачIун гъечIо, гьев зиярат гъабизе вачIун вуго»-абун. Къурайшияз абуна: «Валлагъи гьев МухIаммад ﷺ Маккаялда жанив лъугъиларо нижер разилгъи гъечIого, нижеца гIарабиял кIалъазе теларо МухIаммад ﷺ нижедаса бергъун вуго!»-абун.

Цинги Къурайшияз Микраз ибну ХIафс абулев чи витIана аварасда ﷺ кIалъазе абун. Гъев чи вачIунев вихъаравго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Гъав чи вуго хIилла гъабулев чи»-абун. Гъев чи Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда ва асхIабзабазда ﷺ кIалъан тIаде вуссун индалго Къурайшияз АлхIулийс ибну ПIалкъамат абулев чи витIана аварасухъе жегиги гъесул хIал цIехезе. Гъев чи вачIулев вихъараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Гъав чи жиндир къадро кIудияблъун бихъулев чи вуго. Нужеца гъесие рихъулеб бакIалда садакъаде хъвезе бачIараб боцIи (варанаби) баче»-абун. Гъел варанаби гIемер ракъун рукIун цояз цоязда тIад бугеб рас кваналаго жинда данде рачIараб мехаль, гъев ХIулайс, аварасда ﷺ аскIовго швечIого нахъе вуссун ана ва гъес Къурайшиязда абун: «Я Къурайшиял! БичасхIаги дида рихъана Маккаялда швечIого жал нахъе чIвазе бегъуларел, цояз цоязул рас кваналел ругел садакъаде рачIарл варанаби»-абун. Къурайшияз гъесул рагIиялдаги гIин тIамичIо, гъев ХIабашиязул наслоялъул чи вукIиналъ.

Цинги Къурайшияз ГIурват ибну МасгIуд абулев чи витIана аварасда ﷺ кIалъазе ва гъес абун: «Я МухIаммад ﷺ! Дуца данде гъарун руго къватIахъе рукIунел, жидер къимат-къадро гъечIел гIадамазул боял ва гъелги рачун мун вачIун вуго дурго ватIаналда тIаде кIанцIун гъеб ватIан биххизабизе абун. Дида ракIалда ккола гъал чагIи дуда аскIосан лъутун ина абун ва метерисеб къоялъ мунго цохIо хутIила»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда нахъехун гIодов чIун вукIарав Абубакр асхIабасул цIакъ щим бахъана ГIурватил рагIи рагIидалго ва гъес цIакъ чорокал рагIаби абун ГIурватида. ГIурватица абун: «Гъав чи щив вугев я МухIаммад ﷺ!»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Гъев вуго абу КъухIафатил вас»-абун.

Гъев ГIурватица аварасул ﷺ межежалда квер битIун гъеб ккураб мехаль, аварасда ﷺ нахъа ярагъги кодоб ккун вукIарав Алмугъират ибну ШугIбатица абун: «Дуца квер нахъе босе дица гъеб къотIун гIодобе рехилелде щебе»-абун.

Цинги гъев ГIурват Къурайшиязухъе тIаде вуссун ана ва гъес абун: «Я Къурайшиязул жамагIат! Дун Кисра ханасухъе швана, Къайсар ханасухъги швана. ХIабашиязул улкаялда Нажашиясухъги швана. Валлагъи дида гъев МухIаммадил ﷺ гъесул асхIабзабаца хъулухъ гъабулеб хIалалъ жиндир хъулухъ гъабулев цоги хан вихъичIо. Валлагъи гъав МухIаммад ﷺ гъел асхабзабаца абадиялъ живго тезе гъечIо ва, щибжо жидее къуниги, гъез МухIаммад ﷺ къватIивги къезе

гьечIо!»)-абун

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Пусман асхIаб Маккаялда витIун хадуб «БайгIатул-ризван»-абураб кьотIи асхIабзабазулгун гьабидалго. Маккаялъул агълоялъул рекIель Аллагъас ﷺ хIинкьи реххана ва гьел аварагасулгун ﷺ маслихIат гьабиялда рачIана. Къурайшияз Сугъайл ибну Памру абулев чи витIана рекъел гьабизе ва гьесдаги амро гьабуна: «Дуца рекъел гьабе исана гьев МухIаммад ﷺ Маккаялда жанив лъугъинчIого нахъе вуссиналъул шартIалда! ВаллагIи гIарабиял кIалъазе тезе бегъуларо МухIаммад ﷺ Маккаялда жанив лъугъун вуго Къурайшиязул изнуги гьечIого»)-абун. Гьев Сугъайл вачIунев аварагасда ﷺ вихъарабго гьес абун: «Къурайшиязе рекъел гьабизе бокъун буго гъав чи нильехъе витIиналдалъун»)-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва Сугъайл Гемеераб мехаль цо-цаде кIалъан, ахирги кьотIи гьабун кагъат хъваялда ирга швараб мехаль жинда Аллагъ разильяв Пумар асхIаб Абубакр асхIабасухъе кIанцIана ва гьес абун: «Я Абубакр! Гъав МухIаммад ﷺ Аллагъасул ﷺ расул гьечIиш? Нильги бусурбаби гьечIиш? гьел гIадамалги мушрикал гьечIиш? Нильеца щай гIодогIанлъи кьолеб нильерго диналъе?»)-абун. Абубакр асхIабас абун: «Я Пумар: Мун гьев аварагас ﷺ гьабураб ишалда гIад чIа кин гьеб иш бугониги. Дица нугIлъи гьабулеб буго гьев МухIаммад ﷺ Аллагъасул ﷺ расул вуго»)-абун. Пумар асхIабас абун: «Дицаги нугIлъи гьабулеб буго гьев Аллагъасул ﷺ расул вуго»)-абун. Цинги Пумар асхIаб аваргасде щеве вачIана ва гьес абун: «Я расулаллагъи! Ниль бусурбаби руго гуриш? Гъал гIадамал мушрикалги руго гуриш? Нильеца щай гIодогIанлъи кьолеб нильер диналъе?»)-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Дун Аллагъасул ﷺ расул вуго, гьесул лагъги вуго, дун хилифлъуларо Аллагъас ﷺ дида гьабураб амруялъе. Дир божи буго гьев Аллагъас ﷺ дун гIададе хвезе гъавиларо»)-абун.

Гъалдаса хадуб Жинда Аллагъ разильяв Пумар асхIабас абулаан: «Дица Гемеер кIалал ккуна, садакъа ккуна, дугIа гьабун, какалги рана гьаб дица аварагасдехун ﷺ гьабураб каламалъул мунагъ чуризе бокъун ва Аллагъ ﷺ дидаса гIаса лъугъине бокъун»)-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Пали асхIаб аскIове ахIун гьесда амро гьабун: «Дуца хъвае: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾-абун Сугъайлица абун: Дида гьеб рагIи ва гьев рахIман лъаларо. Дуца хъвае: «Бисмикаллагъумма»)-абун. (гъаб букIана Къурайшазул кьотIи ва цогидаб жо хъвазе жинда лъун бай бихъулеб рагIи гьелъул магIна

буго: «Дица дур цIаралдалъун бай бихъи гьабулеб буго я дир Аллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»-абураб). Цинги аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Гали асхIабасда رَسُولِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дуца хъвае: «Бисмикаллагъумма. Гьаб буго МухIаммадица صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ расулас, гьабураб къотIи»-абун. Цингиги Сугъайлица абун: «Нижеда лъаларо мун расулуллагъ вукIин. Гьаб нижеда лъалеб букIараб ани нижеца дуда данде рагъ гьабизе букIинчIо. Дуца хъвае: «Гьаб буго МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ГIабдуллагъил вас ва Сугъайл ГIамрил вас жинда рекъараб маслахIат»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Валлагъи дун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ расул вуго, нужеца дун гьереси гьавуниги»-абун. Цинги хирияв аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ГIалиасхIабасда رَسُولِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дуца хъвае: МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ГIабдуллагъил вас»-абун. ГIали асхIабас абун: «Валлагъи дица дур цIар хвезе гьабиларо гьаб кагъаталдаса»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жиндирго квераль хвезе гьабун «Расулуллагъ»-абун хъвараб бакI...

Гьаб сулхIалъул кагътида хъвараб жоялъул хIасил букIана: «Къурайшаздаги аварагасдаги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьоркъоб къотIи гьабулеб букIана анцIго сональ цоцаде рагъичIого рукIине. Гьаб сональ аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва асхIабзаби رَسُولِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Маккаялда жанир лъугъичIого нахъе руссине. Пасияб сональ Къурайшазул ханзаби Маккаялдаса къватIир ун аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва асхIабзабазе رَسُولِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъабго къояль Маккаялда рукIине изну къезе. Гьезухъ ярагъги гьечIого букIине лъелалда жаниб бугеб хвалчен гурони. Къурайшияздаса аварагасухъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъутун арал ГIадамал аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъе руссизе гьарун Къурайшазухъ къезе. Аварагасдаса صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъутун Къурайшазухъ арав чи Къурайшаца нахъе къечIого тезе»-абун.

Гьаб кагъат хъван хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас асхIабзабазда رَسُولِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амро гьабуна жидеца цадахъ рачарал садакъаялъул варанаби хъве, расги кIкIвае, ГIумраги биче абун. Хириял асхIабзаби гьаб амро цIакъ захIмалъун цонигиясе бишун себе гьаб амро тIубазе кIоларого хутIанана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагун цадахъ гьаб сафаралда гьесул чIужу Уммусаламат йикIана. АсхIабзабазул хIал гьелда бихъараб мехаль Уммусаламатица абун: «Я расулаллагъи! Дуда бихъула буго гьаб къавмалда бугеб хIал! Дуца гьел асхIабзабиги тун дурго садакъаде бугеб варани хъве ва расги кIкIвае. Цинги асхIабзабаца дур амро тIубазе буго»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жиндирго квераль вараниги хъуна, жиндир расги кIкIвана. Хадуб киналго асхIабзабацаги гьегбо жо гьабун.

Цинги Птаде руссун жал Мадинаялда рачулаго ПтадеГанав Аллагъас жиндие хирияв расуласда ﷺ гъаб «суратул ФатхI»-рештIине гъабуна ва аварагас ﷺ жиндир асхIабзабазе гъеб сурат цIалун гъезда рохелги бицана.

27. ХIакълъуго Аллагъас ритIухъаблъун

гъабуна жиндир аварагасе ﷺ
гъесда бихъараб хIакъаб макъу.

Аварагзабазда бихъараб макъу хIакъаб
букIуна, щайтIаналда кIоларо гъезие
зарал гъабизе ва гъезие макъиль
бугониги, хIакъикъаталда бугони
жидер батIулаб жо уяблъун бихъине
гъабизе.

Гъеб макъуги буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда макъиль бихъун букIана живги жиндир асхIабзабиги Маккаялда жанире лъугъана абун щибго жидее хIинкъьиги гъечIого, хадуб КагIба рукъалда сверун тIавафги гъабун цояз бетIералъул рас кIкIвана ва цояз гъеб рас къокъ гъабуна абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъеб макъу жиндир асхIабзабазда бицун букIана ва гъелги кутакалда роххун рукIана. Цинги ХIудайбияталдаги ун нахъе руссараб мехаль цо-цо иман загIифал асхIабзаби щакдарун гъез абуна: «Валлагъи нильеца бетIерги кIкIвачIо, гъелъул рас къокъьги гъабичIо, нильеда КагIба рукъьги бихъичIо! Кибеха араб аварагасе ﷺ бихъун букIараб макъу?»-абун.

Цинги ПтадеГанав Аллагъас гъаб аят рештIине гъабуна ва аварагзабазда бихъараб макъу ритIухъаб букIулеблъьги бицана. Хадубги Аллагъас ﷺ муъминзабазда роххел бицун абуна: «Валлагъи нуж КагIба рукъалда сверун бугеб масжидул хIарамалда лъугъине руго, инша Аллагъ. Нужеца ботIрол расги кIкIвазе буго, цояз гъеб рас къокъ гъабунги тезе буго. Нуж щибго жоялдаса хIинкъьизеги гъечIо. ПтадеГанав Аллагъасда гъала гъеб сулхI гъабиялда жаниб бугеб маслахIат, жиб нужеда лъачIеб. Гъелъуль бугеб кIудияб хIикматги. Гъеб кинабог жо нужеда лъаларо.

Гъеб ХIудайбияталда сулхI гъабун хадуб Пемемерал Птадамал исламияб диналда рачIана щибго рагъ гъабичIого. Гъеб сулхI гъабулеб мехаль азаралда шунусго Птадав асхIаб вукIун ватани, кIиги сонги гъоркъооб ун Макка бахъараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв авараггун цадахъ анцIазарго асхIаб вукIана.

Аллагъас ﷺ нужее гъеб Макка бахъилелде цебе жиб гIагардаго

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ
لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ
ءَامِنِينَ مَحَلِّقِينَ رُءُوسِهِمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا
تَخَافُونَ ۗ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ
دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾

исламияб рагъи гъабуна. Цо гIалимзабаца абун: ХIудайбияталъул сулхI гъабуна. Жиндилъ «БайгIатул ризван» гъабураб ва гъеб сулхI гъабуралдаса бай бихъун исламги гIатИилъараб. Цоги гIалимзабаца абун: Хайбар бахъи гъабуна нужея Макка бахъилелде цебе абун.

28. Гъев Аллагъ ﷺ вуго нужеца жиндие гIабадат гъабизе хIакъав нужер БетIергъан. Жинца нужеца жиндир хIакъав расул витIарав; гIадамал жинца тIоритIулеб къуръанги босун ва хIакъаб исламияб динги босун.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ يُظَاهِرُهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾

Гъев расул витIана жинца гъеб хIакъаб исламияб дин киналго диназда тIад загъир гъабизе, гъелдалъун цогидал киналго диналги насхо (хвезе) гъаризе. Гъев Аллагъ ﷺ гIезе вуго нугIлъун хирияв МухIаммад ﷺ жиндир расул вукIиналъе.

Жинда Аллагъ разилъаяв Тамиму Дариясдаса бицараб хIадисалда буго: «Идида Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг рагIана жинца абулев: «Гъаб дин цвезе буго сордоги къоги цвараб щинаб бакIалда. ТIадегIанав Аллагъас цониги рукъ тезе гъечIо жинда жаниб гъаб дин лъугъичIеб. Гъаб диналдалъун Аллагъас ﷺ муъминзаби кIодо гъаризе вуго ва куфурзаби гIодогIан гъаризе вуго»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Нужее гъаб дунялалъул маширикъал ва магърибал рагъизе вуго. Цинги исламияб хIукуматалъ гъел ракъазда тIад тарал киналго хIакимзабиги жуужахIлда жунуре унел рукIине вуго, Аллагъасдаса ﷺ жсал хIинкъарал дагъалго хIакимзаби хутIизегIан»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

ХIудайбияталдаса нахъе руссун хадуб кIиго моцIги Мадинаялда бан сафар моцIалъ къватIире рахъун Хайбаралда гъазават гъабуна. Гъенирги ХIудайбияталда рукIарал асхIабзаби гурони рачичIо. Гъениса цвараб гъаниматги гъел асхIабзабазда гъоркъоб бикъана ва гъеб заманаялъ ХIабашияб улкаялдаса тIаде руссун рачIарал АбуТIалибил ЖагIфарие ва гъевгун цадахъ рачIаразеге, Абумусал АшгIариясеги гъесул асхIабзабазеге къуна Хайбаралъул гъаниматалдаса бутIа.

Гъижраялъул анкъабилеб соналъ Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гIумра гъабизе ана жиндир асхIабзабиги цадахъ ручун. Гъел Маккаялде щолеб мехалъ Маккаялъул ханзаби гъенисан къватIире ана: Гъезул яхI лъугъичIо аварасда ﷺ ва асхIабзабазда ралагъун рукIине гъез КагIба рукъалда тIаваф гъабулеб мехалъ. Цогидаб Маккаялъул агъло тIохазда тIаде рахун, рагъабазда, рагъабазда чIун Аллагъасул свалат

салам лъеяв аварасда ва гъесул асхIабзабазда ралагъун рукIана. Лъабго къоги Маккаялда бан хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва асхIабзаби رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ тIаде руссун Мадинаялда ана. Гъижраялъул микъабилеб сональ анцIазарго асхIабги цадахъ вачун Макка бахъизе ана ва щибго рагъ гъабичIого хирияб Макка шагъар исламияб шагъарлъун лъугъана ва хирияб КагIба рукъги хъанчаздаса бацIад гъабун цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гъабулеб рукълъун лъугъана. АлхIамдулиллагъ!

29. Гъал мушрикаца жив гъереси гъавулев, гъез жиндие къварилъиги гъабулев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIакъав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул вуго. Гъев МухIаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ ругел асхIабзабиги жидеца капурзабазда цIакъ рагъ гъабулел руго, жал цоцадехун цIакъ гурхIулелги руго. Гъаб буго хIакъикъиял муъминзабазул сифат: Аллагъасулги جَلَّ جَلَالُهُ жидерги тушбаби капурзабазда жидеца тушманлъи гъабулел, жиде гъел цIакъ рихарал рукIин.

Ва амма муъминзаби цояв цоясда цIакъ гурхIулел ваццлъун, васлъун, эменлъун вукIин.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасдаса бицараб хIадисалда буго: «Муъминзаби цоцазе рокъбиялъул ва гъел цоцаде гурхIиялъул мисал буго цохIо къаркъалаялъул мисал: Гъеб къаркъалаялдаса цо лага унтараб мехаль тIобарабго къаркъала рахIат хун, макъу тун лъугъула»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Цоги хIадисалда буго: «Муъминчи цогияв муъминчиясе цохIо минагIадин вуго. Гъеб минаялъул цоялъ цояб цула гъабула»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Гъаб хIадис бицулаго аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир кIиябго квералъул килщал цоцалъе рахъана: Гъадин цояз цоял ккола муъминзаби абураб магIнаялда.

Дуда гъел муъминзаби рихъула жидеца гIемерал какал ралеллъун; рукугI-сужда гъабун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIоб рахIамагалда хьул лъун жал хъвадулеллъун, жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи гIалаб гъабулеллъунги. Гъел муъминзабазул гъумералда гIаламат букIуна жидеца гIемераб сужда гъабиялъул. Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абун: гъеб гIаламат буго гъел гIадамал берцинаб руцIцун

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى
الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ زُرَّاهُمْ لَوْ كَانُوا يَتَّبِعُونَ
فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِمَاهُمْ فِي
وُجُوهِهِمْ مِنْ أُنْفُسِ السُّجُودِ ذَلِكَ مِنْ مَنَّا لَهُمْ فِي
التَّوْرَةِ وَمَنَّا لَهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَرِّحَ أَخْرَجَ
سَطْرَهُ فَفَازَهُ فَاسْتَعَاظَ فَاسْتَوَى عَلَى
سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَصْعَقُ بِهِمُ الْكُفَّارَ
وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

чЯялда рукIунел рукIин. Дунялалъул хабар бицун, Гададисеб даГIба-
къец гьабун жидер гьумералъул берцинаб сифат тIаса ине гьабуларел
рукIула. **Гьаб муъминзабазул мисал бицун буго Тавраталда
жанибги.**

Жинда Аллагь разилъаяв Жабирица абун: «Жинца сардилъ какал
гIемер ралев чиясул гьумералда къад берцинаб сифат букIуна»-абун.

Цоги лъикIал Гадамаз абун: «ЛъикIаб гIамалалъул рекIель нур
букIула, гьумералда гвангъиги букIуна, ризкъи гIатIилъиги букIуна,
гьев чи Гадамазеге вокьула»-абун.

Жинда Аллагь разилъаяв ГIусман асхIабасдасаги бицана: «Цониги
чияс рекIель балъголъи бахчун бугеб мехаль Аллагьас ﷺ гьесул
гьумералда ва гьесул мацIалда гьеб балъголъиялъул асар загьир
гьабула»-абун.

Ибну ХатIбица абун: «Гьаб суждаялъул асар гьумералда
загьирлъула»-абураб раГIиялдаса мурад гьечIо цо-цо чиясул нодоялда
лъугъулеб тIанкI гьев чияс къвакIараб бакIалда сужда гIемер
гьабураб мехаль. Гьаб раГIиялъул мурад буго гьев чи Аллагьасдаса
ﷺ хIинкъарав, гьесие хIеларав вукIиналдалъун гьесул гьумералда
букIунеб берцинаб сифат. Цо-цо Гадамал руго жидеца гIемер какалги
ралел цинги Гадамазе къварилъиги гьабулел: Аллагьасул ﷺ хIакъ
тIубаларел, жидеца гьибат-бугъган гьабулел, Гадамазул гIайибал
цIехон жидералго кIочон хъвадулел. Гьал Гадамазул гьумералда гьеб
берцинаб сифат букIунаро ва гьезул гьумер жиб бихъизе бокьулареб
букIуна»-абун.

Гьал муъминзабазул мисал Инжилалда жанибги бицун буго жиб
бижун жиндир тIамах загьирлъараб хуралда релъуна абун: цинги
гьеб бижараб жо шулияб, бицатаб лъугъулеб ва жиб бижун, бахъун
чIун хIубильун лъугъулеб ва гьеб хуралдалъун жидеца гьеб
бекъарал ва хъарал Гадамал роххун ва чIухIун рукIунеб. Гьаб
мисалалдалъун капурал Гадамазул кутакалда ццимги бахъизе
гьабула. Муъминзаби гIемерлъи, гьезул къуват цIикIин капурзабазе
цIакъ бокьулареб жо буго. гьаб мисалги Аллагьасул свалат салам лъеяв
аварагасе ва гьесул асхIабзабазе бачараб мисал буго. Исламияб дин
бай бихъуда цохIо авараг ﷺ вукIана, цинги дагъ-дагъ ккун гьесул
асхIабзаби гIемерлъана, исламияб динги тIибитIана ва гьелдалъун
капурзабазул цIакъ ццимги бахъана. Амма гьезул ццим бахъана абун
ТIадеГIанав Аллагьас жиндир хIакъаб дин ракъалда тIад тIибитIизе
гьабичIого толаро.

Жидеца Аллагьасда ﷺ иманги лъун, аварагасда ﷺ нахъги

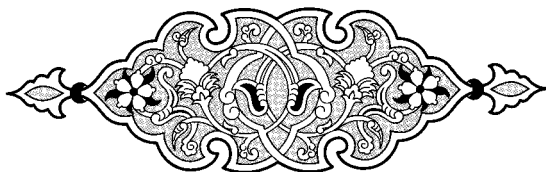
рилъльун, лъиклаб гIамал гъабун хъвадарал муъминзабазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къотIи гъабун буго гъезул мунагъал чурила абун ва гъезие цIакъ кIудияб ажро-кири гъабила абун. Гъеб ажроги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи буго, гъесул нигIматазул алжаналги руго. Бишунго кIудияб ажро ахираталда ТадегIанав Аллагъ вихъи буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавпикъ къеги жив разилъулеб гIамал гъабизе.

Хириял асхIабзаби жидее Къуръаналда жаниб кIудияб рещ гъабурал руго. Хасго гъаб сураталда жаниб гъел асхIабзабазе гIемер кIудияб рещ гъабун буго. Гъел асхIабзаби кIодо гъаризе, гъезул хIурмат ва адаб гъабизе нильедаги гIадаб буго. АсхIабзаби рихарав, гъезда квешаб рагIи абурав чи капурлъула абуна гIемерисел гIалимзабаца.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *«Нужеца дир асхIабзабазда квешаб жо абуге! Дир нафс жинда кодоб бугев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цIаралдалъун гъедулев вуго дун: Нужер цояс ухIуд мегIер гIадаб месед садакъаде ва гъазаваталъе нафакъаде къуниги, гъев чиясул макъам бащалъуларо асхIабзабазул цохIо муд (якъия, 600 гр.) яги гъелъул бащалъи садакъаде къурасул макъамалда»*-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун суратул ФатхIалъул тафсир ва таржама хъван тIубана .

Кинабго рещ ва шукру ТадегIанав Аллагъасе буго.

49. Сурагул Х1ужурат

Гъаб сураталда жаниб, жиб къокъаб букӀингун цадахъ гӀемер кӀвар бугел масъалаби рицун руго. Исламияб тарбиялъул ва инсанасул маданияталъул (культура) хӀукмаби жинда жанир рукӀиналъ гъаб сураталда «тӀабиГӀат гӀамал бицунеб сурат»-абун цӀар тана цо-цо гӀалимзабаца.

Сураталъул бай бихъи гъабун буго хирияв аварасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мажлисалда ругеб мехаль гъесул адаб гъабиялъул баян бицун. Гъесул рагӀиялдаса цоги рагӀи цебе гъабун гутӀи, гъесул хӀукмуялдаса цоги хӀукму цебе гъабун гутӀиги. Жиндир гӀакъло бицун инсан кӀалъазе рекъараб гъечӀеблъи бицун буго гъев аварасде صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мушавара гъабун гурони ва гъес тӀаса бицараб жо жинца тӀасса бицун гурони.

Хадуб бицунеб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда аскӀоб гъаракъ борхунгутӀиялъул. Гъев цогидал гӀадамаздаса тӀокӀ гъавун Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ расуллун гъавун вугелъул, гъесул адаб хӀурматги цогидаздаса тӀокӀаб букӀине ккола. Муъминзабаца цоцада нахъаса квешаб хабар бицизе бегъун гутӀи, гъибат, бугътан гъаби кӀудияб мунагъ букӀин баян гъабун буго. Жинда хӀакъикъат лъалареб хабар гӀадамазда гъоркъоб бицунге абулел буго, ракӀалда ккараб щинаб пикруялда хадув унге абунги лъазе гъабулел буго.

Инсанас цоги инсан махсароде гъави, гъесда тӀад велъанхъи, гъесда бераль, квераль ишараби гъари къабихӀаб пиша букӀинги бицун буго.

Сураталъул ахиралда баян гъабулел буго жидеда иман лъей цӀохӀо кӀалзул рагӀи буго абун ракӀалда ккарал ва жсалги муъминзаби руго абун аварасухъе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рачӀарал гӀарабиязул хӀал. Гъедин рачӀараб мехаль гӀарабиязда баян гъабулел буго иман-исламалъул хӀакъикъат ва камилав муъминчиясул шартӀалги рицунел руго. Гъел шартӀалги руго ракӀалъ иман лъурал рукӀин, гъеб иман бацӀадго, ширк гъабичӀого лъураб букӀин, жидеца жидер нафсаздалъун ва боцӀималалдалъун Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ диналъе гӀоло жигъад гъабулел рукӀинги.

Суратлда цӀар тун буго «ХӀужрабазул сурат»-абун, гъаб сураталда жаниб жидеда Аллагъ разилъаял муъминзабазул улбуллун жсал ругел аварасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ руччабазул рукъязул (хӀужрабазул) адаб бицун бугелъул.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамам
Аллагьасул цIаралдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гьал иман лъурал гIадамал!
Нужеца кинабгIаги иш гьабуге
Аллагьасдаги جَلَّ جَلَّ لَهُ, гьесул расуласдаги
цебе.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْدُمُوا عَلَى اللَّهِ
وَرَسُولِهِ ؕ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾

Гьев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вугеб бакIалда цо масъала бачIараб мехаль
нужеца жаваб кьоге аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цере кIанцIун. Квен-гIех
цебе бачIани аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бай бихъичIого
нужеца бай бихъуге квен кваназе. Цо бакIалда унел ругони
аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цере лъугъунге. **Нуж**
Аллагьасул جَلَّ جَلَّ لَهُ гIазабалдаса хIинкъя
ва гьев Аллагьасдаги جَلَّ جَلَّ لَهُ, гьесул
расуласдаги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIиссилъуге. **ХIакълъунго**
Аллагь **вуго** жинда кинабго жо рагIулев
ва кинабго жо лъалев.

2. Я гьал иман лъурал гIадамал!
Нужеца гьаракъ борхизе гьабуге
аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьаракъалдаса
гIадехун . Гьев аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
калам гьабугеб мехаль нужеца
гьесулалдаса гьаракъ гIодобгIан гьабе,
гьесул адаб хIурмат гьабун.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ
فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ، بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ
بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالِكُمْ وَأَنتُمْ لَا
تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾

Нужеца гьединго гьаракъ борхизе гьабуге аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
аскIор рукIун цо-цаде рагIи абулеб мехальги
нужго ругеб мехаль нужеца гьаракъ
борхизе гьабугеб хIалалъ. Нужеца гьев
аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хитIабги
гьабуге «я МухIаммад»-абун, гьесда хитIаб
гьабе: «Я расулаллагьи, я Набияллагьи» абун.
Гьедин адаб тун нуж ругони нужер
кинабго лъикIаб гIамал гIададе хвараб
букIине буго ва нужеда гьеб гIамал
гIадада хвараблъиги лъазе гьечIо. Гьаб
аят ренгIине гьабуна жидеда аварагасул
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ адаб гьабизе лъаларел,
алахалда гIурал гIарабияз Аллагьасул
свалат салам лъеяв аварагасе кьварилгьи
гьабидалго ва гьез аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мажлисалда
гьаракъ борхун кIалгъай гьабидалго. Гьединго
гьез ахIулеб букIана: Я МухIаммад!
абун.

3. ХIакълъунго жидеца Аллагьасул
جَلَّ جَلَّ لَهُ расуласда аскIор ругеб
мехаль гьаркъ гIодобегIан гьабугеб
гIадамал руго Аллагьас جَلَّ جَلَّ لَهُ
жидер ракIал иманалъе ва
Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّ لَهُ хIинкъя
лъе кьачIарал, гIицI гьарураг
гIадамал.

إِنَّ الَّذِينَ يَعْضُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ
اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ
لِلتَّقْوَى لَهُمْ مَعْزِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾

Гъезие Аллагъасул عَلَّامٌ غُيُوبَاتِهِ рахъалъан мунагъал чури буго ва кIудияб ажроги буго. Ахираталда гъезие нигIаматазул алжаналги руго.

4. Хиакълъунго жидеца дуда «я МухIаммадан» ахIулел Iадамал, жал дур руччабазул рукъалда аскIорги рачIун; гьел Iадамазул Iемерисел жидер Iакъло дагъал Iадамал руго.

إِنَّ الَّذِينَ ينادُونَكَ مِنَ الْهَجْرَةِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٩﴾

Гъезда дур къадро-къимат лъалелб гъечIо ва дур адаб гъабизе кколеблъиги лъалелб гъечIо.

5. Хиакълъунго гьел Iадамаз мун къватIиве вахъинегIан сабро гъабун букIарабани гъезие цIакъ лъикIаб букIилаан. IадегIанав Аллагъ жинца мунагъал чурулев вуго ва жиндир лагъзадериде гурхIулевги вуго.

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٠﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул адаб тарал, гъесул рахIат хвезе гъабурал Iадамазе вагIза-насихIат гъабун, гъезда берцинаб адаб малъун кIалъалев вуго, гъезие Iакъуба-къварилъи гъабичIого гъездаса Iаса лъугъуневги вуго.

Гъаб кIиябго аят рештIине гъабиялъе сабаб бицана: Пуяйнат ибну Хиусайн ва Аль-акърагI ибну Хиабис абулев кIиго чи вачIана Бану таймазул лъабкъоялда анцIго чигун цадахъ ва къалъул гIужалъ, Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хIухъ бахъи гъабулев вугеб мехалъ, гъесул руччабазул рукъзабазда сверун лъугъун: «Я МухIаммад! Мун кив вугев? Нижехъе къватIиве вачIа!»-абун ахIдана. Гъаб адаб теи гъабидалго, IадегIанав Аллагъас хирияв аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ адаб гъабиялда муъминзаби кантIизе гъарун гъаб кIиго аят рештIине гъабуна.

6. Я гъал иман лъурал Iадамал! Нужехъе цо хабарги босун цо пасикъав чи вачIараб мехалъ: Жиндир иман загIифав, жиндир рагIиялда божизе бегъуларев. Нужеца гъес бицараб хабар битIараб бугодай абун цIех-рех гъабе.

يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَهُمْ فَاسْتَأْذِنُوا فَمَقَالَهُمْ تَدْمِيتٌ ﴿٥١﴾

Гъедин цIех-рех гъабичIони нужеда хIакъикъат лъачIого нужеца Iадамазе къварилъи гъабизе бегъула. Цинги нужги пашманлъизе руго нужеца гъабураб иш мекъи ккун батараб мехалъ.

Гъаб аят рештIине гъабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Алвалид ибну Пукъбат абулев чи витIун вукIана АлхIарис ибну Зирар абулев чияс жиндир къавмаладаса бакIараб

закаталъул боци-мал гьесухъан босизе абун. Гьев Алвалид АлхIарисил къавмалъул бакIалде щвезегIан ана ва цинги гьез жиндие зарал гьабила абун хIинкъун гьезул къавмалда гIаде инчIого нахъе вуссун вачIана. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасда гьес абун: «Я Расуллагъ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьеб АлхIарисил къавм муртадлъун буго (иманалдаса руссун купруялда ун руго) ва гьез закатги кьолеб гьечIо»-абун. Гьеб хабар рагIараб мехаль жидеда Аллагъ разильаял асхIабзабазул цо кьукъа АлхIарисилазда рагъ гьабизе ине хIадурлъана. Цинги гIадегIанав Аллагьас гьаб аят рещтIине гьабуна.

Гьаб аяталда жаниб «пасикъав чи вачIараб мехаль» абиялъе сабаб буго: Исламияб жамагIаталъул асло ва гIуци буго цоцаде божулел рукIиналда, жидеца гьереси бицунареп рукIиналдаги. Цо муъминчияс хабар бицараб мехаль цогидал муъминзаби гьеб хабаралда божула ва гьеб хабар битIараб бугодай абун цIех-рех гьабизе къватIире рахъуларо. Гьедин бугелъул гIадегIанав Аллагьас муъминзаби кантIизе гьарулел руго кинавго чи жиндир хабаралда божизе бегъулев вукIун гутIиялда ва жиндир иман камилав, жив Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъулев вукIин лъаларев чияс цо хабар бицараб мехаль гьеб хабаралда божун гIамал гьабизе бегъун гутIиялда.

7. Нужеда лъас я гьал иман лъурал гIадамал, хIакълъунго нужеда гьоркъов Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ расул вукIин, Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ жив хирияв, Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жив кIодоги гьавурав, жив гьава-напсалда, щайтIаналда нахъ вильтъунарев.

Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ вахIю гьабураб дин жинца нужехъе щвезе гьабулев ва жиндирго рахъальан ургъун жо бицуларев. Гьев расул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нужее бокъараб жоялда мутIигIлъулев вукIаравани ва нужеца бицараб жоялда рекъон гьес хIукмуги гьабулеб вукIарабани нуж нужее щакъ санагIат гьечIел, нуж гьалагIлъулел ишазуль ккелаан. Нужеца гьев аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIурмат гьабе ва гьесда гIинтIаме! Гьесда лъала нужее маслахIат бугеб жо ва гьев вуго нужерго нафсаздасаги жив нужеда гурхIулев.

Кинниги гIадегIанав Аллагьас нужее иман бокьизе гьабун буго, гьеб иман нужер рагIазе берцин бихъизе гьабунги буго. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нужее рихизе гьабун буго куфруги, пасикъльиги, гIассильиги. Гьаб буго гIадегIанав Аллагьас нужеда гьабураб кIудияб цIоб рахIмат, жинца нужее чIобого кьураб хиральи. Гьаб нигIматалда даимго шукру

وَأَعَانُوا أَنْ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ طَبِعَكُمْ فِي كَثِيرٍ
مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبِيبٌ إِلَيْكُمْ
أَلَا يَمُنُّنَ رَبِّيَنَّهُ. فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرِهَ إِلَيْكُمْ
الْكَفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ
الرَّشِدُونَ ﴿٥٩﴾

гъабизе гџадаб буго. Гъал берцинал сифатал Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** жидее кьурал муъминзаби руго жал хІакъаб диналда ва битІараб нухалда ругел.

8. Гъаб нужее кьураб иман-ислам

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** рахъалъан нужее

бугеб хиралъи буго ва нигІмагги буго. Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго жинда кинабго жоялъул хІакъикъят лъалев ва жиндир хІукму-къадарлъулъ гІадилав, жинда жаниб хІикмат гъечІеб хІукму жинца гъабуларев.

فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلَيْهِ حَكِيمٌ ﴿٨﴾

9. Муъминзабазул кІиго кьукъа цоцаде

рагъулел ругони нужеца гъезда гьоркъоб

маслахІат гъабе ва гъел рагъизе

риччаге! Цо кьукъа маслахІат босичІого

цогідаб кьукъаялда данде зулму

гъабизе лъугъани нужеца гъеб жинца

зулму гъабулеб кьукъаялда данде рагъ

гъабе гъеб Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** хІукмуялда

буссинегІан ва гъеб кьукъаялъ гІассильиги зулмуги тезегІан.

Гъеб кьукъа Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** хІукмуялда буссун хадуб нужеца

гъеб кІиябго кьукъаялда гьоркъоб маслахІат ва рекъел гъабе.

Гъеб маслахІатги ритІухъаб гъабе, цояб кьукъаялъе зарал

бугеб гъабуге. Нужеца киналго ишазуль шаргІияб гІадло цІуне.

ХІакълъунго Аллагъасе рокъула жал ритІухъал, жидеца шаргІияб

гІадло цІунулел гІадамал.

Гъаб аят рештіize гъабиялъе сабаб бицун «Асбабу Ннузул»-абураб

гІехъалда жаниб анкъго батІияб сабаб рехсон буго ва щибалъе

хІадисги бицун буго. Гъеб киналъулго хІасил буго бусурбабазул кІиго

чи, яги гІемерал гІадамал цо-цаде къецандизе ва рагъдезе лъугъараб

мехаль гъел ахІизе ккола Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** шаргІалда. Гъезда гьоркъоб

гъабулеб хІукмуги шаргІалда рекъон ва ритІухъаб хІалалъ гъабизе

ккола. ШаргІалда рачІиларо жал абун цояб кьукъа чІараб мехаль

гъезда рагъги гъабун гъел шаргІалда рачизе ккола.

Гъаб исламияб улкаги, Илагъияб хІукмуги гъечІеб заманаялъ

капурзабазул зулмуялда гьокъ ругел бусурбабазда кІоларо жив

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** шаргІалда вачІиларо абун чІарав чи гъесда рагъги

гъабун гъев шаргІалда вачине. Гъесда берцинаб вагІза-насихІат гъабун

бусурбаби хІукму гъабизе Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** шаргІалда рачІизе кколеблъи

бицина. Бусурбаби жидеда гьоркъоб бугеб дагІбаялъе хІукму гъабизе

капурзабазул къануналде унеб заман буго гъел бусурбаби хІакъикъиял

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا

فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِن بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى

الْأُخْرَى فَقْتُلُوا الَّتِي تَبَغَى حَتَّى تَبَى إِلَى أَمْرِ اللَّهِ

فَإِن فَاتَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا يَا أَعْدِلَ

وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾

гъечЕблъги, гъезул иман-ислам цохЮ мацІалда, яги гъезда лъураб исламияб цІаралда бан хугІун букІин баянлъараб заман. Гъаб цебехун бицараб хІукму жегиги мухІкан гъабун ПІадегІанав Аллагъас абулеб буго.

10. Хиакълъунго киналго муъминзаби цоцазе вацал руго. Гъедин бугелъул нужеца нужер кІиги вацасда гъоркъоб рекъел гъабе. Нуж Аллагъасдаса

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوِيكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

хІинкъа. Гъесул ПІазабалдаса хІинкъун Аллагъасда

ПІассильуге. Гъедин нуж хъвадани нужеда Аллагъ

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисал ПІемерал руго гъаб масъалаялде жал хурхарал.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Бухарияс рицарал хІадисал руго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Бусурман чи бусуранчиясул вац вуго жинца гъесие зулму гъабуларо ва цогидас гъесие зулму гъабизеги биччаларо»-абун.

Цоги хІадис буго: «ПІадегІанав Аллагъ жиндир лагъасе квер бакъулевлъун вукІуна гъев лагъ жиндир вацасе квер бакъулевлъун вугебгІан мехалъ»-абун.

Цоги хІадис буго: «Муъминчияс жиндир вацасе ракІ-ракІалъго дугІа гъабураб мехалъ малаикас абула: «амин» Дугеги гъебго жо буго»-абун. Гъаб дугІа лъикІабги, квешабги букІине бегъула, гъедин бугелъул дуца Аллагъасул лагъзадерие къварилги гъабун, гъез дуге квешаб дугІа гъабиялдаса хІинкъа!»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас цо къоялъ минбаралдаги вахун хутІба гъабуна, гъевгун цадахъ ПІали асхІабил вас ХІасанги вукІана, жидеда Аллагъ разилъаял. Авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цин гъев ХІасанида валагъун, цинги гІадамаздехун валагъун кІалъалев вукІана ва аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Гъав дир вас сайид вуго (жиндир къадро кІудияв, жив кІодогъавизе мустахІикъав вуго). ПІадегІанав Аллагъасда хъул буго гъав вас сабابلъун кІиги кІудияб исламияб къукъаялда гъоркъоб рекъел гъабила»-абун. Гъаб амро Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абухъин ккана. ПІиракъалъул агъло ПІали асхІабасе, хадуб гъесул вас ХІасание халифалъиги къун гъезда нахърилълъун рукІана. Шамалъул агъло МугІавиятие халифалъиги къун гъесда нахърилъулъ рукІана. Гъаб кІиги кІудияб исламияб къукъаялда гъоркъоб рагъ ккун ПІемераб би ПІодобе ПІолебги букІана. Жинда Аллагъ разилъаяв ХІасаница

(аварагасул ﷺ яс ФатГиматил ва Гали асХабасул вас) жив халифалъун вукӀине мустахӀикъаб бугониги, жинца гъеб халифалъун вукӀин тана МугӀавиятие, живги Гюдов чӀана, жинда хадур рукӀарал бусурбабиги Гюдор чӀезе гъаруна. Гъаб маслахӀаталдалъун гъеб кӀиго кӀудияб кӀукъаялда гъоркъоб букӀараб рагъ тӀагӀине гъабуна. Аллагъас ﷺ гъеб аварагасул ﷺ агӀулялъул баракат нильеэги цӀезебаги.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асХабасдаса бицараб хӀадисалдаги буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Дуца дур вацасе квербакъи гъабе гъесие зулму гъабулеб мехаль ва гъес цогидазе зулму гъабулеб мехальги»-абун. Дуца абун: Я расулаллагъи ! Жиндие зулму гъабулеб мехаль квербакъи гъаби кин букӀунеб дида лъала. Жинца зулму гъабулеб мехаль кин гъабулеб квер бакъи?»-абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Дуца гъев нахъе чӀвае жинца зулму гъабиялдаса. Гъеб буго дуца гъесие гъабулеб квербакъи»-абун. ХӀадис имам Муслимица бицана.

Гъаб кӀиго аяталда жаниб бицараб жоялдаса ГӀалимзабаца хӀукму босана бусурбабазул кӀиго кӀукъа цо-цаде багъулеб бугониги гъел капураллъун рукӀунаро, гъел чӀвазе нухги букӀуларо капурчи хӀисабалда. Жинда тӀаде кӀанцӀарав бусурманчи жиндир агӀло боцӀи нафс цӀунун чӀвазе ихтияр букӀуна, гъедингурого жал чӀезаризе кӀолареб хӀал бугони, амма чӀвазе тӀадаб букӀунаро. Цо кӀукъа шаргӀияв имамгун цадахъ бугони, цогидаб кӀукъа гъесда данде бахъун бугони гъел жал данде рахъаразда рагъ гъабизе бегъула шаргӀияв имамгун цадахъ лъугъун. Жал данде рахъаразда капурзаби абуларо гъел капурзаби гъечӀебГӀан мехаль. Гъезда цӀар буго «Бугъатал»-абун. Гъелъул маГӀна буго жал мутӀигӀлъичӀел, квешал абураб. Гъал бугъатал капурзаби рукӀула абулеб кӀукъа буго «Хаварижал» ва «МугӀтазилатал» жидеда абулел, агӀлу сунаталдаса жал къватӀире рахъарал кӀукъаби.

Гъаб масъалаги жакъа бичӀчӀизе кколeб масъала буго. Гъаб бугелъул бусурбабада гъоркъоб питна ГӀемерлъараб заман. Жиндирго нафсалъул, шайтӀаналъул мурад гъабун цо бусурманчи цогидав бусурманчияс капур гъавулеб, гъев чӀвазе изноги кӀолeб. Аллагъас ﷺ ниль цӀунаги нильер нафсалъе бокъараб жо битӀараблъун бихъун Аллагъасул ﷺ шаргӀ хвезе гъабулеллъун рукӀиналдаса.

11. Я гъал иман лъурал ГӀадамал!

**Нужер цо къавмалъ цогидаб къавм
махсароде гъабуге! цо чиясе цогидав чи
жиндаса ГӀодвеГӀанлъун вихъуге! Дол**

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ
عَسَىٰ اَنْ يَّكُوْنُوْا اٰخِرًا اٰمِنُوْهُمْ وَلَا يَسْآءُ مِّنْ نِّسَآءِ
عَسَىٰ اَنْ يَّكُوْنَ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَمِرُوْا اَنْفُسَكُمْ

жал гIодогIанлъун рихъарал
гIадамал Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аскIор
гъздаса лъикIал рукIинеги бегъула!.

Цо муъминал руччабаца цогидал
муъминал руччабиги жидедаса
гIодогIаналлъун гъаруге!

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ аскIор дол гIодорегIан гъарурал руччаби рукIине
бегъула гъздаса гIемерго лъикIал. Нужеца нужерго нафсазда
гIайибалги чIваге! ай бусурбабаца цо-цаде гI айиб чI ваге Бусурбабаца
цоцалазда гIайиб чIвазе, гъезул гIайибалги цIехезе бегъуларо. **Нужеца**
цоцалазде гъесие бокъулареб цIаралдалъунги ахIуге! ПокI цIарал
лъун, гъел цIарадалъун гIадамазда ахIуге. КIиго, я гIемерал цIарал
цогоял гIадамазда ругеб мехаль гъел цоцадаса батIа рахъиналъе гIоло
лъолеб тIокIцIарги гъев чIясе рихулареб, гъесие щибго нукъсанлъи
бачIунареб букIине ккола.

Цо инсан муъминчилъун вукIун, цинги гъес жинда «пасикъчи»
абизе рес лъугъунеб гIамал гъаби цIакъ квешаб жо буго. Диналъул
вацазе рихулеб жо гъаби, гъезие рихулеб рагIи бициги пасикъав чIясул
пиша буго.

Гъаб рагIиялъе цоги магIна гъабуна: «Цо чIяс иман лъун хадуб гъесда
мун пасикъав чи вуго, гIасияв чи вуго аби квешаб ва кIудияб мунагъ
буго»-абун. Гъаб магIна гъабурав гIалимас абуна: Цо чIяс тавбоги
гъабун гъев иман-исламалда вачIун хадуб гъесда жиндир цересел
мунагъал рицун мун гIассияв пасикъав чи вукIана аби, кIудияб мунагъ
буго абун.

Гъадинал гIамалал жидеца гъарурал гIадамал гъеб гIамал
гъабиялдаса руссун, тавбо гъабун хъвадичIони гъел гIадамал руго
жидеца жидерго нафсазе зулму гъабулел гIадамал Жидер нафс
жужахIалда кколеб гIамал гъабиялдалъун.

12. Я гъал иман лъурал гIадамал!

Нуж рикIалъе нужер ракIалда
кколел, жидер хIакъикъатги лъаларел
пикрабазда нахърильлъиялдаса, гъезда
рекъон хIукму гъабиялдаса, гъеб
пикруялда рекъон муъминзабазда
гIайиб чIвааялдасаги.

ХIакълъунго цо-цо пикраби жал

щайтIаниял, жиндалъун инсан мунагъальгуль кколел рукIуна.

Нужеца гIадамазул гIайибал цIехоге, гъезул хабаралда бальго

وَلَا تَنَابَرُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمَاءُ الْفُسُوقُ
بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الظَّالِمُونَ ﴿١٢﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ
الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا
يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُّبٌ أَحَدُكُمْ أَن
يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا
اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

Генеккуге! Нужер цояз цогидазда нахъаса гъибатги гъабуге. Гъев чи ццеве гъечӀеб мехаль гъесие бокулареб жо бицун, гъесул нафс ва къадро гӀодогӀанлъулеб жо бицун кӀалъаге. Гъеб цӀакъ кӀудияб мунагъ буго. **Нужер цонигиясе бокулищӀа жиндир данилъул вац хвараб мехаль гъесул гъан кваназе? Гъеб нужеє цӀакъ бокулизе гъечӀо.**

Гъеб цӀакъ ракӀ къалеб, къабихӀаб гӀамал буго.

Гъадиабго къабихӀаб гӀамал буго Аллагъасул ﷻ шаргӀалда гъибат гъабиגי. Инсанасул гъан кванай къабихӀаб жо буго, гъеб гъабиялда цониги нафс разилъулареб. Гъев инсан жиндир вац вугони, гъесул гъан кванай цӀакъго къабихӀаб букӀиларищӀа? Гъев вац хун хадуб гъесул гъан кванай кигӀан къабихӀаб ишӀа букӀинеб? Гъадиаб баянаб мисал бачун ПӀадегӀанав Аллагъас нильеда лъазе гъабугеб буго гъибат гъаби цӀакъ кӀудияб мунагъ букӀин. Ва амма гъеб гъибат гъабигӀадаб инсан жиндаса хӀинкулареб цоги мунагъги гъечӀо! **Нуж Алагъасдаса хӀинкъа!** Гъесул гӀазабалдаса хӀинкъун Аллагъасда ﷻ гӀассилъи гъабуге. **ХӀакълъунго гъев Аллагъ ﷻ вуго жинца цӀакъ гӀемер тавбо къабул гъабулєв ва жиндир муъминал лагъзадерида жиндир гурхӀел-рахӀмо гӀемерав.**

Гъал аятазда жаниб ПӀадегӀанав Аллагъас цӀакъ берцинго баян гъарун руго муъминзабаца тезе кколел квешал тӀабигӀатал. Гъезие нильеца баян къечӀониги гӀолеб хӀалги буго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: *«Цо чи цогидазул хабаралда Генеккараб мехаль, гъел гӀадамазе гъев Генеккизе бокуьнги гъечӀого, Аллагъас ﷻ ахираталда гъев чиясул гӀундузда жаниб биараб тӀохъи тӀола»*-абун.

Цогиги аварагас ﷺ абуна: *«Нуж цӀуне рекӀел пикрабздаса. Гъел пикраби руго бицунго гъересиял харбал»*-абун. КӀиябго хӀадис имам Бухарияс бицана.

Гъаб хӀадисальулги, аятальулги мурад буго диналъул вацасул хӀакъальулъ квешаб пикру гъабуге абураб. ЛъикӀаб пикру гъаби какараб гъечӀо. ЦӀакъго какараб жо буго хӀакимас жиндир пикруялда рекъон, жиндие хӀужа-далил гъечӀого хӀукму гъаби. Гъадин хӀукму гъабурав чи жужахӀалда ккеялда хӀинкъи буго.

13. Я гъал гӀадамал! ХӀакълъунго Дица

нуж рижун руго бихъинабги цӀуябги

жо дандельун. нуж киналго цохӀо

Адамил ва ХӀавал лъимал руго. Нужер умумулги гъединго цохӀо тухум буго.

Нужеє цоял цогидаздаса чӀухӀизе щибго гӀилла гъечӀо. **Дица нуж**

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ
شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ
اللَّهِ أَتَقَدَّرُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

батIи-батIияб кьибил ва тухум гьабун рижана нуж цоцалазе лъазе, нужеца цо-цазе квербакьиги гьабизе. Пуланав чи пуланаб наслоялзул чи вуго абун лъазе. Нуж дица рижичIо нужеца тухум-кьибилалдалъун цоцаде тушманлъи гьабизе. **ХIакълъунго Нуж цоял цогидаздаса хира гьарулеб ва тIокI гьарулеб жо буго Аллагьасда ﷺ иман лъун, гьесул гIазабалдаса хIинкълъун, гьесие мутIигIлъун хьвади. ХIакълъунго Аллагь вуго жинда кинабго жоялзул загьирги батIинги лъалев.** Жиндир лагъзадерил иман лъейги, куфру-ширкги гьала, ва гьел лагъзадерие мустахIикъаб жоги лъала Аллагьасда ﷺ. Гьадин бугельзул нужеца нужерго нафсал кIодо гьаруге, нужги насаб-тухумалдалъун чIухIдаруге.

Байзави абурев гIалимас абунa: Насаб тухум цо-цо бакIалда жиб хал гьабулеб амро бугониги (ригьин гьабулеб бакIалда хал гьабула гьеб), гьеб иман-исламалда данде ккун цIакьго нахъегIан букIуна ва бакь баккараб мехаль цIваби тIерхълъун унел гIадин иман исламалда борцараб мехаль цогидал рецц бакь гьабулел жал цереса тIагIун уна.

Иман ислам бугел гIадамазда гьоркьобги жиндие Къуръан хIадис ва шаргIияб гIелму лъалев чиясул даража къасси зодире рихълъунел цIвабиги, цIураб сардиль моцIги хIисабалда буго: ЦIвабазул кенчIей моцIаль ссвине гьабичIониги моцIрол нур ва гвангьи цIакьго цIикIараб букIуна.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварaгас абунa: *«Бицунго лъикIав, хирияв чилъун вукIине бокъарав чи Аллагьасдаса ﷺ хIинкълъа абе!»*- абун.

Цоги хирияв аварaгас ﷺ абунa: *«Киналго гIадамал кIиго тайпаялда руго: Цо чи вуго жинца лъикIли гьабулев, жив Аллагьасдасаги ﷺ хIинкълъарав. Гъав чи ГIадегIанав Аллагьасе хириявги вуго. Цоги чи вуго жив къосарав, жинца къабихIал гIамалал гьарулев. Гъав чи Аллагьасе ﷺ цIакь гIодогIанав вуго»* – абун. ХIадис ибну абиХIатимица бицана.

Жинда Аллагь разилъаяв Абубарзат ал-Асламияс бицараб хIадисалда буго: *«Аллагьасул свалат салам лъеяв аварaгас абунa: Я гьал жидер мацIалдалъун иман лъурал, жидер ракIазулъ иман лъугьичIел гIадамал! Нужеца бусурбабазда гьибат гьабуге! Нужеца гьезул гIайбал ва мунагьал цIехоге! Гьел бусурбабазул гIайбал жинца цIехарав чиясул гIайбал Аллагьас ﷺ цIехола. Аллагьас ﷺ жиндир гIайбал цIехарав чи жиндир рукъовго вукIадго Аллагьас гIадамазда цеве къватIив чIвазе гьавула»* – абун. ХIадис имам абуДавудица бицана.

Исламияб дин буго киналго гIадамал раццад гьарулеблъун жиб бачIараб. Щиб милат бугониги, кинаб кьер бугониги, щал умумул ругониги

«Лаилагъа Илла Ллагъу МухІаммадун صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ русулуллагъ»-abuраб рагІи абураб мехаль гьел киналго гІадамал цоцаде башадаллъун лъугъуна. ПадегІанаб къадроялъул чи вугониги, жив тІом чІегІерав лагъ вугониги гъав кІиявго чиясул хІукму исламияб диналда жаниб башадаб буго. Гъабго мисал буго капурзабазулги. Цо капурчи цоги капурчиясдаса вагІа гъавуларо гьесул насаб тухум хал гъабун. Исламияб диналда рекъон инсан кІиго тайпаялда вуго: Муъминчи ва капурчи. Гъаб гуреп цогидаб хал гъаби буго шаргІалда рекъон кколареб.

Нилъер халкъалда гьоркъоб буго цакъ шаргІалда хилапаб «лагъзал»-абун цо гІадамазда абулеб гІадат. Гъаб буго муъминчи жиндир кІалдисан къватІибе гьеп рагІи бачІиналдаса хІинкъизе кколеб бакІ. Гъеп буго жагъилаб гІамал. Жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар асхІабасул хилафаталда чуял рекеризе гъарулеб къец гъабулеб букІадго цо тІом чІегІерав къибтІиясул чу бергъун буго ГІамру ибну ГІасс асхІабасул васасул чуялдаса. Цинги гъев ГІамрол васас дов къибтІиясда къабун буго «Мунищ вугев дир чуялдаса цебе чу бекеризе гъабулев чи?»-абун. Гъав ГІамрол вас жиндир тухум къибилалдаса чІухІун кІалъан вуго ва гьесда ракІалда ккун буго дов тІом чІегІерав къибтІияв жиндаса къадро дагъав вуго абун.

Цинги жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар асхІабас абун буго: «Гъал гІадамал жидер улбуз хІурияллъун (узденаллъун) гъарун руго! Нужеца кидал гьел лагъзаллъун гъарурал?» – абун. Гъеп рагІиялъул магІна буго нуж чІухІуге нужер тухум-къибилалдалъун, нужеца гІадамал гІодоргІанги гъаруге. Гьел киналго гІадамал жидер рижиялда (гъариялда) жанир хІуриял руго, цо Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ лагъзалги руго, цо Адамил лъималги руго абураб.

14. Цо агІрабиязул къукъаялъ абулеб

буго нижеца иман лъуна абун. Дуца

гьезда абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

«Нужеца иман лъун гьечІо. Нужеца абе

ниж мутІигІлъана абун.(ай исламалда

рачІана абун) Жеги нужер ракІазда

жаниб иман лъугъун гьечІо ва гьельул

хІакъикъат нужеда бичІІунги гьечІо. Нуж унгого Аллагъасеги

جَلَّ جَلَّالُهُ, гьесул расуласеги мутІигІлъани ва нужеца камилаб

хІалаль иманги лъуни Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ нужее нужер гІамалазул

ажро-кири гъабизе буго ва щибго жо гъеп ажроялдаса нукъсанги

гъабизе гьечІо.

ХІакъълунго ТпадегІанв Аллагъ вуго жинда нужер хІал лъалев ва

﴿قَالَتِ الْأَعْرَابُ ءَأَمَّا أَقْلَ لَمْ تَوْمِنُوا وَلَكِنْ

فُؤُوا أَسْمَاءَ وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيْمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ

وَإِنْ نُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِفْتَكُمْ مِّنْ

أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١﴾

нужеда жив гурхӀулев»-абун.

Гъаб аят рештӀизе гъабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе рачӀун бану Асадилал абулеб гӀарабиязул кьукъаяль жалго реццун хабар бицидалго. Гъеб сон букӀана бакъ бан, хур бижичӀого, ракъи бугеб сон. Гъел агӀрабиязе бокъун букӀана «нижги муъинзаби руго»-абун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъезие садакъадул боцӀиялдаса бутӀа къезе. Гъезул рекӀел ният загъир гъабун ПӀадегӀанав Аллагъас гъезул хӀал баян гъабуна ва гъел хӀакъикъияб иман лъеялда ахӀана. Жидер иман камилал, иманальуль ритӀухъал муъминзаби рехсон ПӀадегӀанав Аллагъас абулеб буго:

15. ХӀакъикъиял муъминзаби руго жидеца Аллагъасдаги расуласдаги иман лъурал гӀадамал: цинги жидер рекӀель щибго щаклъиги хутӀичӀел жидер иман лъей битӀараб

букӀинада. Жидеца Аллагъасул диналъе гӀоло жидерго боцӀи-малалдалъун ва чурхдуздалъун гъазаватги гъабулел.

Аллагъ разилъи тӀалаб гъабун жидер рухӀи бичулел, жидер магӀишатги кьолел. Гъеб Аллагъ разилъи гуреб жо жидеца тӀалабги гъабуларел. Гъал гӀадамал руго жидер иманальуль ритӀухъал муъминзаби.

ХӀакъикъияб иманалье ПӀадегӀанав Аллагъас лъабго сифат шартӀи гъабун буго: Раки паракатлъун, якъинго Аллагъасда ва гъесул расулалда божи, гъез бицараб хӀукму къабул гъаби. Гъаб хӀалалъ иман лъун хадув жив щакдаруларев вукӀин.

Гъаб сифат цӀакъ камилаб букӀана жинда Аллагъ разильгияв Абубакр асхӀабасуль. Гъедин букӀиналъ гъесда цӀарги букӀана Абубакр-Ссидикъ абун: (Жинца цӀакъ ритӀухъ гъабулел).

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг МигӀражалда араб сордояль жинда Аллагъ разильгияв Абубакр Маккаяддаса къватӀивехун вукӀана. Радал аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир МигӀражалъул хабар бицараб мехаль цо-цо иман загӀипал гӀадамал щакдарана. Абубакр асхӀабасде данде чӀварав чияс гъесда абидалго: «Гъав дур гъудулас гӀажайаб жо бицулеб буго! Жив Акъсаялдаги щун тӀад вусанин цо сордоялда жанив!»-абун. Абубакрица абун: «Валлагъи гъеб рагӀи МухӀаммадица صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун батани дица гъеб хабар ритӀухъ гъабула»-абун.

Лъабабилеб сифат буго: «Жидер боцӀи-малалдалъун ва нафсаздалъун Аллагъасул диналъе гӀоло жигъад гъабулел»-абун. Гъаб сифат гъаб замаяль жиб батизе захӀматаб сифат буго. Жигъадалъул цӀар

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
ثَمَّ لَا يُبَدِّلُونَ وَلَا يَجْهَدُونَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾

бахъараб мехаль Гадамазул хІалги хисулеб буго. Амма ПадегІанав Аллагъасул калам хисизабизе лъилго хІал кІоларо, гьелъул батІияб маГІна гъабизеги бегъуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бахъи бугеллъун гъарурал муъминзабазе камилаб иман кьолеб буго. Гъезул хьул лъолеб жоги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи букІунеб буго. Гъеб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи шцезе бокъарав чияс Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб гІамалги гъабубелб буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъ кьеги жив разилъулеб гІамал гъабизе.

16. Дуца Абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
: «Нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъазе
гъабубебищ бугеб нуж щиб диналда
ругеб?»-абун. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда
лъалев вуго зобалаздаги ракъалдаги
бугеб кинабго жо. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо
лъалев.

قُلْ أَتَعْبُدُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي
السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمٌ ﴿١٦﴾

Гъаб раГІи такрар гъабиялдаса мурад буго зобалазда бугеб кІудиябги, ракъалда тІад бугеб гытІинабги, инсанасул рекІель бугеб хивалги щебехун букІарабги, хадуб букІинесебги кинабго жо лъалев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, гьесда щибго жо бальго хутІуларо абун мухІкан гъабун, гьел жидер иман заГІифал Гадамазда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ лъай ракъарагІалда швараб букІин бичІиизе гъаби.

17. Цо агІрабияз жидеца исламияб дин
боси дуда бицулеб буго МухІаммад
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб дуге гъабураб лъикІлъи
бугеб гІадин. Дуца гъезда абе: «Нужеца
дида бицуге нужеца исламияб дин боси
ва гъеб дие гъабураб хьулухълъун рикІкІуге. Гъелъул лъикІлъи
нужеого букІине буго.

يَمْتُونُ عَلَيْكَ أَنْ اسْلَمُوا قُلْ لَا تَمْتُونُوا عَلَيَّ
إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ
لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾

ПадегІанав Аллагъ вуго жинца нуж иманалда тІоритІарав ва нужеда кІудияб цІоб рахІмоги гъабурав. Нужеца иман лъуна абураб раГІиялъуль нуж ритІухъал ратани нужеда гъаб хІакъикъат лъае»-абун.

18. ХІакълъунго ПадегІанав
Аллагъасда лъала зобалаздаги
ракъалдаги бугеб бальгояб жо. Гъев
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда бихъулев вуго
нужеца гъабубелб кинабго гІамал.

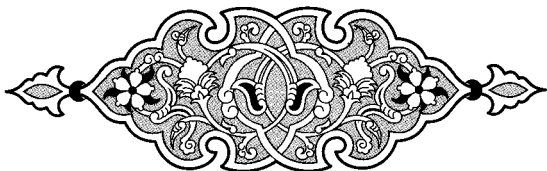
إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ
بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

Гъадиनाव БетІергъан Аллагъасе мутІигІлъун гъев разилъи тІалаб гъабун хъвади буго гІакъилал муъминзабазул гІамал. Гъав БетІергъан

Аллагъасул г1азабалдаса рорч1ила абун хъвади, яги гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вук1иналдаго инкар кквей буго инсан бахъи кьосарав вук1иналгье г1аламат. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ц1унаги гъеб сифат нилгье бук1иналдаса. Амин.

Т1адег1анав Аллагъасул тавфикъалдалгун суратул Х1ужураталгун тафсир ва таржама хъван т1убана.

Кинабго рецц ва цукру гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

50. Сурагу Къаф

Гъаб сураталда жаниб исламияб глакьидаялъул аслабилъун ругел Аллагъ جَلَّ جَلَّ цо гъави, аврагази ритлухъ гъари, ахират буклин ва хлисаб-мизанги, жазаъги буклин бищунеб буго.

Сураталъулъ аслияб бакI ккун буго хун хадур тIад рахъине гъариялъул ва гъеб заманаялъ инсанасул буклунеб хIал бициналъ. Сураталъул бай бихъи буго муширикаца жинда инкар кколеб букIараб ва жидеца гIажайблъи гъабунеб букIараб хун хадур тIаде рахъине гъаризе руклин бищун гъезухъе жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَّ гIазабалдалъун хIинкъи къолеб расул вачIиналъул бищунеб.

Хадуб Аллагъасул جَلَّ جَلَّ хIал кIолъиялда тIоритIел гъабулел кIудиял гIаламатал рищун руго: Зобал-ракъазда, хур-хералда, гIорал-лъаразда ралагъун, гъезул никру гъабун Аллагъ جَلَّ جَلَّ цо вукIиналда, гъесул хIалкIолъи гучаб букIиналда, гъеб хIалкIолъи гучав Аллагъасда جَلَّ جَلَّ хун хадур тIаде рахъине гъаризе кIолеблъиялда далил бачиялда ва гъелда иман лъеялда ахIулел руго.

Цересел умматаз Аллагъасда جَلَّ جَلَّ инкар кквелялъул, аварагази عَلَيْهِمُ السَّلام ва ахират гъереси гъабиялъул бищун, гъезда цвараб Аллагъасул جَلَّ جَلَّ гIазабалъул бищун Маккалялъул мушириказе хIинкъи къолеб буго.

Хвалил къогIъиялъул ва мехтелалъул бищун, тIаде рахъине гъариялъул хIинкъи бищун, хлисабмизаналъул захIмалъи бищун, капурзабазул гъеб къоялъ буклунеб хIал бищун инсанасе вагIза гъабунеб буго жив Аллагъ جَلَّ جَلَّ цо гъавун гъесие гIибадат гъабиялда вачIине ва къиямасеб къоялъул хIинкъиялдасаги, гIазабалдасаги жив хвасарлъизе.

Сураталъул ахиралдаги хварал тIаде рахъизаризе Исрафил малаикас ссуралъуб пуялъул бищунеб буго. Гъеб ссуралъуб нураб мехалъ кинабго халкъ жидерго хобаздаса къватIуре рахъула ракъалда тIаде тIибитIараб гарцIазул хлисабалда: гIемерлъун, цо-цаде хур-хун. «Гъаб хирияб Къуръаналдалъун дуца умматалъе вагIза гъабе ва гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَّ диналда ахIе, гъеб вагIза босине буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّ гIазабалдаса хIинкъулев чияс»-абун абунеб буго хирияв аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къаф. Жиндир къадро кIудияб, жиб хирияб ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ١
Къуръаналдалъун гьедулев вуго ТIадегIанав

Аллагъ.

Жиндие хирияв МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIакъав расул вукIиналда
ва хун хадур гIадамал ТIаде рахъине гъариги хIакъаб жо
букIиналда.

2. Амма Маккаялъул агълуялъ жидехъе
вачIарав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ритIухъ гъавичIо
ва гъез гIажайбаб жолъун рикIкIана
жидедаго гъоркъоса жидее Аллагъасул جَلَّ جلاله
гIазабалдалъун хIинкъи къолев расул вачIин.

بَلْ عَجَبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ
الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ٢

Гьел капурзаца абуна; «Гъаб цIакъ гIажайбаб жо буго»-абун. Гьел
гIажайблъизе щибго гIиллаги букIинчIо. Гъезухъе расуллъун витIарав
МухIаммадги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьел киналго жиндир ритIухълъгиялда ва аманат
бугев вукIиналда мукIурав вукIана. Гъез гIажайблъи гъаби ва инкар
кквей букIана ахIмакъаб чIухИ сабаблъун ва жидерго жагъилаб
гIамалкIодолъи загъир гъабун.

3. Гьел капурзабаца хун хадур ТIаде
рахъине гъариялда инкар ккун абуна:

أَلَمْ يَدْعُوا وَلَكُنَّا نُكَذِّبُكُمْ بِلَا إِذْنِكُمْ رَجَعْتُمْ بَعِيدٌ ٣

«Ниж хвезеги хун ракълъун лъугъун
хадурги чIагойищ гъарулел? Гъеб ТIаде рахъине гъари буго жиб
букIине дандего кколареб, батIулаб жо»-абун.

4. ХIакълъунго Дида лъала гьел
гIадамал хун хадур ракъаль къванан
гъезул гъанги, биги, дагълъулеблъи ва
ТIагIунеблъи. Дида щибго жо бальго
хутIуларо.

فَدَعَلِمَنَّا مَا تَمْتَقُصُّ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ
حَفِيظٌ ٤

Жегиги дида аскIоб буго кинабго махлукъалъул хъвай-хъвагIай
жинда ТIад бугеб ЛавхIул-махIфузги. Гъадианаб камилаб лъаялъул
БетIергъанасда данде рахъун гьел мушриказ абулеб буго ниж ракълъун
лъугъун хадур ТIаде кин рахъизе гъарулел абун.

5. Гъаб инкар кквейлдаги ТIад жиб
баянаб, хIакъаб Аллагъасул جَلَّ جلاله каламги
гъереси гъабуна гьел мушрикаца, жидехъе
гъеб бачIун хадуб.

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ
مَّرِيحٍ ٥

Гъеб жидер инкаралъулъ ва Къуръанги, аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъавиялъулъ гъел мушрикал жидер цо ккураб гIакъло-пикру гъечIого руго. Жидеца гъеб Къуръаналда цин сихIро буго абула, цин гьереси буго абула, цинги шигIро буго абула. Гъебго жо абула аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хIакъалъулъги.

6. Гъел инкар чагIи жидеда гIад ругел зобалаздагIаги кин ралагъуларел.

Киндай Дица гъел гIаде рорхун ругел абун ва киндай бакъ-моцIалдалъун, цIвабзадалъун берцинги гъарун ругел.

Ва гъел зобалазда щибго жагъалаб бихъа-къотIараб бакIги гъечIо абун.

7. Гъаб ракъги Дица цIан битIизе гъабуна жинда гIад гIадамал чIезе, гъез яшав гъабизе санагIатаб хIалалъ.

Гъеб ракъалда гIад рорхатал мугIрул гъаруна, гъеб ракъ цо хIалалда жидедалъун чIеялъе сабаблъун рукIине.

Ва Дица гъеб ракълда гIад бижизеги гъабуна кинабниги тайпаялъул берцинаб, жиндаса бер боххулеб ах-хур, хер-гIегъ ва цогидабги чIаголъи.

8. Гъаб кинабго жо Дица бижана ва гъабуна жидеца иман лъун, жал Аллагъасда جَلَّ جلاله руссарал гIадамазе вагIзалъун ва гъезул рекIель иманалъул нур цIикIунеблъун.

9. Дица зодиса рещIизе гъабуна жиндиль баракат бугеб лъим. Гъеб лъималдалъун Дица бижизеги гъабуна кинабго ахги ва жиб бекъун, лъильун бакIарулеб хурги.

10. Гъединго жал рорхатал чамастакил гъутIбиги рижине гъаруна, жидеда гIад цоцаде хурхараб гIемераб чамастак бугел.

11. Гъаб ах-хур ва чамастакил гъутIбиги Дица рижине гъаруна гIадамазе ризкъильун. Гъеб ах-хур бижине гъабун Дица жиб хун букIараб ракъги чIаго гъабуна.

أَفَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾

وَالْأَرْضِ مِمَّ دَنَّبْنَا وَالْقَيْنَا فِيهَا رُوسِي وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ رَوْحٍ يَهْبِيجُ ﴿٧﴾

تَبَصَّرَةٌ وَذَكَرَى لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٨﴾

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَبَّبًا وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾

وَالْتَخَلَّ بِاسْقَاتِ لَهَا طَلَعٌ مَّضِيدٌ ﴿١٠﴾

رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلَدَةً مَيِّتًا كَذَلِكَ الْخُرُوجُ ﴿١١﴾

Гъаб хвараб ракъ чІаго гъабиялда релъун буго хварал гІадамал чІаго гъарун гІаде рахъине гъариги. Гъеб ПІадегІанав Аллагъасе щибго захІмалъи бугеб иш гъечІо.

12. Гъал Маккаялъул Къурайшияздаса цереккун НухІил къавмалъги,

كَذَّبَتْ قَبَائِلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ

Самудиязги, гъезул нахъе хутІарал

وَأَهْلُ قَوْمِ نُوحٍ

«асхІабу ррасси»-абулеб къукъаялъги

гъерси гъаруна жидехъе ритІарал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.

«АсхІабу ррасси» щал ругел абун тафсиралъул гІалимзабазул хилаф буго. Цояз гъеб ШугІайбил къавм буго абун цо гъуялда аскІор рукІарал цинги гъенир жанире рортизе гъарун жиде гІазаб гъабурал. Цояз Самудиязул къавм буго абун. Цогидаз ХІабибу Нажар абун муъминчи чІван жидеца гъуялъуве реххарал гІадамал руго абун.

13. ГІадилазги, пиргІавницаги, ЛутІил къавмалъги гъаруна жидехъе рачІарал

وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطَ

аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси.

14. Ахал-рохъал гІемерал ШугІайбил къавмалъги, Яманалда вукІарав

وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرَّسُولَ فَحَقَّ

ТуббагІ ханасул къавмалъги;-гъал

وَعِيدِهِ

киназго гъереси гъаруна жидехъе

рачІарал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва гъезие хІакъаблъун лъугъана Дица жал гъалаг гъарила абун гъабураб къотІи.

Гъал киналго жиде мустахІикъаб гІазаб гъабун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъалаг гъаруна. Гъединго гъаб Маккаялъул агъло гъалаг гъабизеги кІола ПІадегІанав Аллагъасе гъез иман лъечІони ва расулсе гъабулеб къварилъиги жибго течІони.

15. Дун гІажиз гъавичІо гурищ щибго жоялъ, щибго жо гъечІеб бакІалдаса гъаб халкъ Дица бижулеб мехалъ?

أَفَعَيَّبْنَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِنْ

خَلْقٍ جَدِيدٍ

Гъал гІадамал хун хадур гІаде рахъине

гъаризе кІола Дида, щибго жо гъечІеб бакІалдаса гъал рижизе кІвараб хІалалъ. Киниги гъал мушрикал жал хІайранлъун руго ва щакдарулелги руго хун хадур жал гІаде рахъине гъарила абурал амроялъуль. Гъезда гъеб амро бичІчІизе бокъун гъечІелъул, гъеб гъезул нафсазе щакъ рихунги бугельул, щиб хабар бицунги жидеца гъелда инкар ккун чІолел руго гъал мушрикал. Гъез инкар ккуна абун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ жиндир хІукму-къадар тІубазе гъабичІого

телищха?!

**16. ХІакълъунго гъав инсан Дица
вижана ва Дида лъала гъесул раКІалда
букІунеб вас-васги, щакдариги.**

Дун гъев инсанасда гІагар вуго Дир

гІелмуялъул рахълъан гъесул горбода бугеб бидул рихълдасаги.
ИбнуКасирица абуна: «Дир малаикзаби руго гъесда цІакъ гІагарда ва
гъез гъесул кинабго гІамал хъвала абураб маГІна буго гъаб раГІиялъул.
Гъаб маГІна гъадин букІиналда тІоритІел гъабулеб буго гъалда хадуб
бугеб аяталъги»-абун.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلَهُمَّ آثُونَ وَسَوَّيْنَاهُ نَفْسَهُ
وَحَنُّنٌ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾

**17. Гъев инсанасда гІад вакил гъавун
тарав кІиги малаикас данде босун хъвала
гъесул щибаб раГІиги гІамалги. Цояв
кваранаб рахълда гІодов чІун вукІунев
цогияв квеГІаб рахълда гІодов чІун вукІунев.**

**18. Гъев инсанас цохІо раГІиги абуларо
гъеб раГІи хъвазе хІадурун малаик вукІун
гурони: жив кивего гъев инсангун цадахъги вукІунев.**

ГІадеГІанав Аллагъ жинда кинабго жо бихъулев, раГІулев, лъалев
вугониги, гъев Алагъас жиндир лагъзадерил гІамал хъвалел малаикзаби
тун руго: Къиямасеб къоялъ хІисаб-мизан гъабулеб мехаль гъев инсан
жиндир гІамал гІаде хъвараб кагъат жинда кодобе къун гъеб гІамал
жинца гъабураб букІиналъе мукІур гъавизе. Гъал малаикзабиги цо
сордокъоялда жанив ункъго вукІуна. КІиги радал вачІунев ва кІиги
къасси вачІунев. Гъезул цояв кваранаб рахълда гъажалда гІаде чІола
ва гъес инсанас гъабураб кинабго лъикІаб гІамал хъвала. Цогиялав
квеГІаб рахълда гъажалда гІад чІун гъес инсанас гъабураб кинабго
квешаб гІамал хъвала.

Ал-Алуси абулев ГІалимас абуна: «Гъал малаикзаби инсанасул гІамал
хъвазе теялъул хІикмат буго гъесда лъараб мехаль жинца гъабураб
кинабго гІамал хъвалел бугеблъи, гъев инсан лъикІаб гІамал гъабиялда
гъесизе (гъетІизе) ва квешаб гІамал гъабиялдаса нахъеги къазе»-абун.

**19. Гъев инсанасда гІаде хвалил
мехтелалги рачІуна, гъелъул захІмалъи,
къварилъиги бачІуна, жиб хІакъаб
жолъун бугеб хІалалъ.**

**Гъеб хвалил къогІлъи ва захІмалъи букІанаха мун жиндаса
лъутулев, вахчулевлъун вукІараб жо я гъав инсан! КигІанго**

إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَكَلِّمِينَ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ
قَعِيدٌ ﴿١٧﴾

مَا يَلْفُظُونَ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ
تَحِيدٌ ﴿١٩﴾

инсанасе бокъичИониги гьесда тIад хвел бачIине букIин хIакъаб жо буго ва гъеб хвалил мехтелги, къогIльиги цIакъ захIматаб жо буго абураб маГIна буго гъаб аяталъул.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГIаишатидаса бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда хвалил унти тIаде бачIараб мехалъ гъес жиндир гъумералдаса гIетI бацIцIунеб букIана ва жинцаги абулеб букIана: «СубхIана-Ллагъи! ХIакълъунго гъаб хвелалъул цIакъ гучал мехтелал руго!»-абун. ХIадис имам Муслимица бицана.

20. Хварал ГIадамал тIаде рахъине гъаризе وَفُتِحَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمَ الْوَعِيدِ ﴿٤٠﴾
ссуралъуб пураб заман буго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
инкар ккун рукIарал ГIадамазе ГIазаб гъабизе къотIи гъабураб
къо тIаде щвараб заман.

21. Гъеб къоялъ щибаб нафсги бачIуна وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٤١﴾
жив цева къотIулев малаикгун ва жиндие
нугIльи гъабулев малаикгун цадахъ.
Цинги гъев инсанасда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахълъанги абула:

22. «ХIакълъунго мун цIакъ гъапулго لَقَدْ كُنْتُمْ فِي عَفْوَةٍ مِنْ هَذَا فَكُنْفَمْنَا عَنْكَ
вукIана гъаб къо дуде тIаде бачIине عِظَاءَكَ فَبَصْرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٤٢﴾
букIиналдаса. Гъанже дунялалъул рукъор
дур гIиналдаги, бералдаги, ракIалдаги тIад
букIараб пардав Дица тIаса ине гъабуна.

Жакъа дуде щибго жоялъул ургъел гъечIо цохIо гъаб дуде тIаде бачIараб амроялъул гурони. Мун гъелдаса гъапул гъавулеб, машгъул гъавулеб щибго жо гъечIо! Дур берзул канлъиги жакъа цIакъ лъикIаб, лебалаб буго. Гъельие квал-квал гъабулеб щибго жо хутIун гъечIелъул»-абун.

23. Къиямасеб къоялъ гъев инсангун цадахъ وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَى عَيْنِي ﴿٤٣﴾
вукIарав малаикас абула:
«Гъав чи вуго Дуца дун жиндир ГIамалал хъвазе вакил гъавун
вукIарав чи. Дица духъе гъав чи вачун вачIана ва гъасул ГIамалал
хъварал кагъталги рачIана»-абун.

24. Гъел малаикзабада Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
рахълъан абула: «Нуж кIиясго жужахIалда الْقِيَامِ فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٤٤﴾
жанире рехе кинавниги жив капурав, жинца хIакъаб жоялда
инкар ккун вукIарав, жив гъаб къоялдаги божулев вукIинчIев
чи!»-абун.

25. Жинца кинабго лъикIлъи нахъе чIвалев مَنَافِعِ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾
вукIарав. Паризаяб закат-сахI къолеб

букІинчІев, жинца зулмуги гъабубеб букІарав, хІилла-макроги гъабубев вукІарав, жиндир диналгубль щакдарубевги вукІарав.

26. Жинца Аллагъгун جَلَّ جَلَّالَهُ цадахъ цоги алагъги гъавун гъесие лагъльи гъабурав. Гъав чи нужена рехе цІакъ гучаб жужахІалгубль гІазабалгубль!»- абун.

الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٦٦﴾

27. Гъеб жужахІалда жанив ккедалго инсанас шайтІаналда гІайиб чІван абула: Гъаб шайтІаналь къосизе гъавуна дун абун. Гъеб гІайиб жинде

﴿قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطَعَيْتُهُ. وَلَكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٦٧﴾﴾

рехидалго гъев чигун цадахъ букІараб шайтІаналь абула: «Я нижер БетІаргъан! Дица гъев чи къосизе гъавичІо. Гъев живго вукІана хІакъаб жоялдаса цІакъ рикІкладаб къосиналгубль»-абун.

28. Аллагъгасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахъалгъан гъезда абула: «Жакъа нуж Дида цереги чІун цоцаде гІайибал чІван кІалгъаге!

قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيْهِ وَقَدْ قَدَّمْتُمُ إِلَيْهِ الْكُفْرَ بِالْوَعِيدِ ﴿٦٨﴾﴾

ХІакъльунго Дица нужехъе Дир аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلامُ ритІун гъаб къоялгубль гІазаб букІине букІиналдалгубль хІинкъи къун букІана.

Нуж иман лъеялдаги ахІун рукІана. Нужее дунялалда рукІадго гъеб Дир хІинкъи къеяль щибго мунпагІат гъабичІо.

29. Дица бицараб рагІиги, гъабураб хІукмуги жиб хисизе гъабубеб, хвезе гъабубеб букІунаро.

مَا يَبْدُلُ الْقَوْلَ لَدَيْهِ وَمَا أَنَا بِظَلَمٍ لِلْبَعِيدِ ﴿٦٩﴾﴾

Дунялалгубль рукъоб купру-ширк гъабурал гІадамазе ахираталда жужахІалгубль гІазаб гъабизе буго абун азалалдаго гъабураб хІукму буго. Дун гъечІо Дица лагъзадерие зулму гъабубевльун. Гъезул гІамалалда рекъараб жазаъ буго жакъа гъезие гъабубеб жужахІалгубль гІазабги.

30. Гъеб къо буго дица жагъаннамаялда абулеб: «Мун жаниб цІун бугищ дур агълуялдалгубль?»-абун. Гъаб

يَوْمَ نَقُولُ لِإِجْهَاتِهِمْ هَلْ أَمْتَأَلَيْ وَيَقُولُ هَلْ مِنْ قُرَيْشٍ ﴿٧٠﴾﴾

жагъаннамаяль жавабги гъабубеб:

«Гъенир цогиги гІадамал ругишха дида жанир рехизе бегъулел?»- абун.

Гъаб рагІи хІакъикъаталда букІинеги бегъула: Аллагъгасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъараб мехаль гамачІги, цІулги ва цоги бокъараб жоги кІалгъалелгубль. Яги

гъаб мисал бачин букИнеги бегъула: Гъеб жужахI цакъ кIудияб жо букИналъе ва кигIан гIемерал гIадамал жанире рехханиги жиб цIолареб букИналъе. ПIадегIанав Аллагъас цоги аяталда абун буго: «Дица жужахI цезе гъабичIого теларо женалги гIадамалги жанире рехун»- абун. Гъаб кIиябго аяталдаса нилъеда бичIчунеб буго ПIадегIанав Аллагъас гъеб жужахI жинда жаниб букIунеб агълоялда рекъараб кIодолъиялда бижун букИн.

31. Аллагъасдаса **гIинкъарал** **муъминзабада алжанги гIагар гъабула, жиб рикIклад гъечIеб хIалалъ.**

وَأَلْقَتْ الْجَنَّةُ الْمُتَّقِينَ عَمْرٍوعَبِيدٍ ٢١

Гъезда жиб бихъулеб бакIалда бачуна алжан, гъел хира гъарун ва гъезул хъул лъезе гъабун. Гъел муъминзабадаги абула:

32. Гъаб нужеда бихъулеб нигIматазул алжан буго кинавниги Аллагъасде **вуссарав,** гъесул амру-нагъю тIубан хъвадарав лагъасе Аллагъас **жиб къотIи гъабураб рукъ.**

هَذَا مَا تُوْعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ٢٢

33. Жинда бихъичIеб, жиндаса **рикIкладаб жоялда иманги лъун,**

مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ الْعَلِيمَ ٢٣

Аллагъасул **гIазабалдасаги хIинкъун жив хъвадарав, жив Аллагъасда ццевеги вачIарав жинца тавбо гъабуравлъун,** Аллагъасе **хIелараб, мутIигIаб ракIгун.**

34. Гъел муъминзабада абула: **Нуж гъал алжаназда жанире лъугъа кинабIаги нужее бокъулареб жоялдаса нуж саламатлъун ругеб хIалалъ.**

أَدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ٢٤

Унти-шокълъи, ракъи-къеч, къварилъи-гIазабалдаса нуж божараллъун ругеб хIалалъ. Гъаб къо буго даимго **рукIинелъун нуж алжаналде лъугъизе гъарулеб къо»-абун.**

35. Жидее гъеб алжаналда жаниб щиб жо **бокъаниги буго.**

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْمًا رِزْقًا ٢٥

Бералъе бокъарабги, гIиналъе бокъарабги, ракIалъе бокъарабги. Жидер щиб жоялда хъул лъуниги гъезие гъеб жо буго алжаналда жаниб. Дида аскIоб гъал нигIматазда гIадги цогиги цIекIел буго муъминзабазе **жиб бугеб: Гъеб буго ПIадегIанав Аллагъасда балагъизе гъезие щвей.**

36. Дица кигIан гIемерал умматалха гъалаг гъарурал гъал Маккаялъул мушриказдаса **церехун жал рукIарал,** гъаздаса жал цакъ гуч ва къуват бугелги **рукIарал, жал шагъаразулъ ва улкабазулъ**

وَكُلُّ أَهْلِهَا كَانَ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ

مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَبُوا فِي الْإِلْدَاهِلِ مِنْ

مَجِيصٍ ٢٦

чӀухӀун сверулелги рукӀарал? Гьал чагӀи Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ
гӀазабалдаса рорчӀанишха?

37. ХӀакьлъунго Гьал умматал гьалаг
гьариялда жаниб, кӀудияб вагӀза буго
жидер жо бичӀулеб ракӀ бугел, яги жал
жидеда бицунеб жоялда гӀенеккулел
гӀадамазе, гьеб гӀенеккигун цадахь жидер ракӀаль пикруги
гьабулел.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ
أَوْ أَلْفَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾

Гьаб кӀиго аяталда жаниб бугеб жо буго Маккаялъул мушриказе
хӀинкьӀи къеялъе бугеб: Гьез иман лъечӀони Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ кӀола гьел
гьалаг гьаризе абун. Гьединго Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасе
рекӀел гьейги буго: Дуца ракӀ къварид гьабуге МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
гьездасанги гучал ва гӀемерал умматал гьалаг гьаруна Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ,
жидеца купру-ширк течӀеб мехаль, гьалги гьалаг гьарила Аллагьас
جَلَّ جَلَّالَهُ абун.

38. ХӀакьлъунго Дица зобалги,
ракьги ва гьезда жаниб бугеб кинабго
махлукьги бижана анлъго къоялда
жаниб. Гьеб махлукъ бижулаго Дида
щибго захӀмалъьги щвечӀо.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾

Дие цо амро букӀине бокьараб мехаль гьеб амро цохӀо «Кун» абураб
рагӀи абиялдалъун букӀуна. Гьедин бигьаго дица хварал гӀадеги
рахъине гьарула ва гьезул хӀисаб мизанги гьабула.

39. Дуца сабро гьабе МухӀаммад
рагӀиялда. Мун авараг гьечӀо, сахӀир
вуго, шагӀир вуго абун.

فَأَصْبَرَ عَلَىٰ مَا يُقُولُونَ وَسَبِّحَ بِحَمْدِ رَبِّكَ
قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾

Дуца гьезулгун дагӀба къец гьабичӀого гьел исламияб диналде ахӀе.
Дуца дур БетӀергьан Аллагьасе радал бакъ баккилелде цебеги,
бакъанида бакъ гӀерхьилелде цебеги тасбихӀи ва хӀамд гьабе.
«СубхӀаналлагьӀи валхӀамдулиллагьӀи»-абун Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ рецц гьабе
ва гьев кӀодоги гьаве.

40. Сардиль гӀаде вахъунги дуца Аллагьасе
гӀасбихӀи гьабе, паризаял какал ран
хадубги гьабе Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ тасбихӀи.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَرَ الشُّجُودِ ﴿٤٠﴾

Гьал аятаздаса хӀукму босана Аллагьасул свалат салам лъеяв авараг
МигӀаражалда инегӀан цебе кӀиго как букӀана уммталда гӀад фарз
гьабураб: бакъ баккилелде цебе балеб ва бакъанил гӀужаль балебги.

Сардилъ тІаде вахъун как бай цо лъагІелалъ тІадаб букІана аварагасдаги
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьесул умматалдаги. Хадуб гьеб сардилъ тІаде вахъун
балеб как аварагасда صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ тІадаблъун гьабуна, гьесул умматалъе
суннатаблъунги гьабуна.

41. Дуца гІин тІаде МухІаммад صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَسْمَعُ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادُ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٤١﴾
Исрафил малаикас киназдаго рагІулеб
бакІалдаса ахІулеб мехаль.

42. Гьеб къо буго кинабго халкъалда يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمَ
жал тІаде рахъизе гьариялъе бугеб الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾
ахІи рагІулеб къо ва гьеб буго хІисаб-
мизаналъе ва жазаалъе халкъ тІаде
бахъине гьабулеб къо.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялдалъун Исрафил малаикас ахІула: «Я гьал
турарал рукъби, тІутІун арал щукІдулги, гьарщун араб гьанги, бикъ-
бикъун араб расги! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеда амур гьабулеб буго нуж
данде русса абун ва хІисаб мизан гьабизе махІшаралда рахъа»-абун.

43. ХІакълъунго Дун вуго Дица чІаго إِنَّا نَحْنُ نُحْيِيهِمْ وَنُمِيتُهُمْ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾
гьарулев ва Дица хвезеги гьарулев.
Ахираталда Дида буго кинабго халкъалъул руссинги.
Гьеб къоялъ цохІо Дун гурев хан гьечІо, Дица гьабураб гурони хІукмуги
гьечІо, гьеб хІукму хисинабизе кІолев щивго чиги гьечІо.

44. Гьеб къоялъ хваразда тІасан يَوْمَ نَشْفِقُ الْأَرْضَ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَلِكَ حَشْرٌ
ракъ бихъ-бихъун уна ва цакъ хехго عَلَيْنَا سِيرٌ ﴿٤٤﴾
тІаде рахъун гьеб халкъ жал ахІулеб
рахъалдехун уна. Гьаб буго дица халкъ
Дида бусине гьабулеб къо ва гьеб халкъ тІаде бахъине гьаби Дне
цакъ бигъаяб амроги буго.

45. Дида лъикІ лъала МухІаммад تَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ
Къурайшазул капурал гІадамаз فَذَكَرَ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدَ ﴿٤٥﴾
абулеб рагІи: «ахиратги гьечІо хІисаб-
мизан, жазаъги гьечІо»-абун.

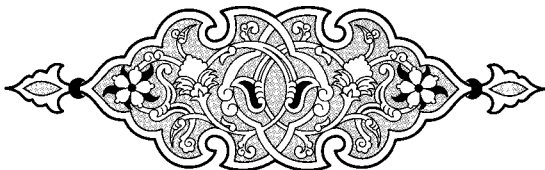
Мун гьезда хІал гьабун гьел иман лъеялда рачунев чиги гьечІо.
Дуца гьеб къавмалъул Дир гІазабалдаса хІинкъулел гІадамазе
вагІза гьабе жиб хирияб Къуръаналдалъун. Гьел руго дуца гьабураб
вагІза босулел ва дуда жал нахърилълъунел.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхІмадица бицана: Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварагас гьаб сурат цІалулеб букІана гІемераб халкъ

буссараб бакIалда вагIза гьабулеб мехаль. Гьелъие сабабги буго гьаб сураталда жаниб ахираталъул хабар гIемер бицун букIин. Гидалъул как балеб мехальги гьаб суратги ﴿أَفَرَأَيْتِ السَّاعَةَ وَالشَّمْسَ الْكَاثِرَةَ﴾-абураб суратги цIалулеб букIана. (суратул къамар 54 сурат). Гьединго гьаб сурат цIалулеб букIана рузман къоялъ рузманалъул какильги.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату Къафалъул тафсир
ва таржама хъван ТIубана.

Кинабго рецц ва цукру гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

51. Сурагу Зэ́рият

Гъаб сурагги Маккаяда реиштине гъабураб бугелгул, гъаниб исламалгул аслаби рици ва Аллагъасул جَزَائِلُهُ хIалкIолъиялда тIоритIел гъабулел гIаламатал рици буго асляб бахIс.

Жидеца ральдада гуми хъвадизе гъарулел, ракъдада сали-хIуралгул накIкалги лъугъине гъарулеб гъуриялгул бицун, хадуб жидеца цIадул лъим баччулел накIказул, гъел накIкал хъвадизе гъарулел ва цогидаб халкъалгул хъулухъалъе ругел малаикзабазул бицун ПIадегIанав Аллагъ гъедулев вуго хун хадур тIаде рахъине гъари жиб букIин хIакъаб амро букIиналъе, хIисаб-мизан ва жезагги хIакъаб амро букIиналъе. Хадуб жидеца аварагги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ахиратги, гъаб хирияб Къуръанги гъереси гъабулел Маккаялгул мушириказул дунялалда бугеб хIал ва ахираталда гъел руссунел бакI бицун буго. Аллагъасдаса جَزَائِلُهُ хIинкъарал муъмизабазул ва Аллагъас جَزَائِلُهُ гъезие хIадурун ругел нигIматазулги бицун буго.

ПIадегIанав Аллагъ цо вукIиналда, гъесул хIалкIолъи ва къудрат гучаб букIиналда тIоритIел гъабулел зобал-ракъ бижиналгул, цIакъ берцинаб сифат-сураталда инсан вижиналгул баянги буго. Хириял аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَامُ къисабиги, цересел капурал къавмазда бачIараб гIазабги рехсон Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасе ракI парахатлъи ва гъесул умматалъе вагIзаги гъабун буго.

Сурагалгул ахиралда ПIадегIанав Аллагъас кинабго гIадамалги, женалги рижиналдаса бугеб мурад бицунел буго. Гъеб мурадги гъаб кIиябго махлукъалда жидер БетIергъан Аллагъ вукIин лъай буго, гъев цо вукIин лъан, гъесие гIибадат бацIад гъаби ва гъев разилъи тIалаб гъабун лъикIаб гIамал гъабун хъвади буго.

Жив гурхIулел, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидеца сали-хIур цо бакIалдаса багъаризе гъабун وَالذَّارِيَاتِ ذُرْوَاهُ
цогI бакIалда баччулел гъуралхIаги абун гъедулев
вуго ПIадегIанав Аллагъ.

2. Жидеца цIадал лъималгул бакIлъи баччулел فَالْحَمِيَّاتِ وَقِرَافٍ جَزَائِلُهُ
накIкалхIаги абунги гъедулев вуго гъев Аллагъ

3. Ральдада тIад гIадамал ва къайи-матахI баччун فَالْجَبْرِيَّتِ يُسْرًا

бигъаго жал хъвадулел гумуздалъунги гьедулев вуго ПадегІанав Аллагъ.

4. Жидеца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру тІубазе гъабун халкъалъул хІажат тІубалел, гъезие ризкъиגי, цІадги бикъулел малаикзабадалъунги гьедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

5. Нужее жиб къотІи гъабураб тІаде рахъине гъариги, хІсаб-мизан гъабиги жиб хІакъаб амро буго абун.

6. Гъединго щивав чияс гъабураб тІамалалъе жазаъ гъабиги хІакъаб, жиндиль щаклъи гъечІеб амро буго абун.

ТІудегІанав Аллагъас малаикзаби рижун руго жидеца даимго тасбихІ-сужда гъабун Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагълъи гъабулеллъун. Гъл малаикзаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ зобалаздаса ракъалда рещтІунеб кинабго рахІматги, тІазабги жидедалъун хъвадизе гъабулел чапарзабиги. Гъл малаикзабазул щибаб къукъа цо-цо амруялъул тадбир гъабизе хас гъаруралги руго. Жабраил малаик аварагзабаде عَلَيْهِمُ السَّلَام Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ вахІю босун хъвадулев вуго, Михаил малаик лагъзадерие ризкъи бикъулев вуго, Исафил ссуралъуб пулев вуго, малакулмавт рухІал росулев вуго.

7. Берцинаб, къачІараб, къуватаб зобалхІаги абунги гьедулев вуго ПадегІанав Аллагъ. وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ

8. ХІакълъунго нуж цІакъ щакдарулеб, хІасил гъечІеб рагІиялъулъ руго, я гъл Маккаялъул мушрикал, нужеца МухІаммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хІакълъулъ жиб абулеб.

СахІир вуго, шагІир вуго, мажнун вуго абулеб буго нужеца. Гъл киналго рагІабиги жал гъересиял, жидее хІужа-далил гъечІел руго.

9. Гъев МухІаммадида صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда рещтІине гъабураб Къуръаналда иман лъеялдаса вусула Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ азалияб тІелмуялъулъго жив бахъи гъечІевлъун вугев чи.

10. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ лагІнат къурал, жиндир рахІматалдаса рикІклад гъарурал руго жидеца хирияб Къуръанги, гъеб жинда рещтІине гъабурав аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъереси гъарулел тІадамал.

11. Гъл руго ахираталъул амруялдаса жал сагъвиллъун, гъафуллъун الَّذِينَ هُمْ فِي عَمْرُقَتِهِمْ سَاهُونَ

ругел гџадамал.

12. Гьџб ахират букџиналда божичџого, гьџб махсароде гьџбун жидџеца гьџикъулелги руго:

يَسْتَلُونَ أَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٢﴾

«Кџида букџунџеб гьџб хџисаб мизан гьџабулџеб къџо?»-абун.

13. Гьџб хџисаб мизан букџине буго капурал гџадамал жужахџалда жанирги рехун рухџулеб къџояль. Гьџел гџадамаздаги абулџеб:

يَوْمَهُمْ عَلَى النَّارِ يُقْتَنُونَ ﴿١٣﴾

14. «Чџаме нуџеца гьџаб нуџеџе гьџабулџеб гџазаб? Гьџаб буго дунялалда нуџеца жиџ хџехго бачџин тџалаб гьџабулџеб букџараб гџазаб»-абун.

ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٤﴾

15. Хџакъльџунго Аллагъасда иманлъџун, гьџесул гџазабалдаса хџинкъџун жал хьџвадарал гџадамал гьџеб къџояль алџаназул ахазуль ва ицџазуль рукџине руго.

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ فِي جَهَنَّمَ وَعِوَابُونَ ﴿١٥﴾

16. Аллагъас гџидџеџе къџурал берџинал тџагџамал нигџматаздаса лазат босунелги рукџине руго.

ءَاخِذِينَ مَاءَهُمْ وَنَارُهُمْ كَأَوْقَاتٍ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ ﴿١٦﴾

Хџакъльџунго гьџал руго дунялалъул рукъор жидџеца лъикџаб гџамал гьџабула рукџарал гџадамал.

17. Гьџел гџадамал сардиль цџакъьго дагъаб мехаль гурони регун, къџижун рукџунџел рукџинчџо.

كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ النَّبِيِّينَ مَا يَهْتَابُونَ ﴿١٧﴾

Тџадегџанав Аллагъасџе шукру гьџабун сардиль тџаде рахъун ком балел ракъана.

18. Радакъги гьџел Аллагъасдаса мунагъал рахчи тџалаб гьџабулџел, гьџесда дугџа ва хџели гьџабун гџодулџел рукџунџел рукџана.

وَالْأَسْحَابُ لَهُمْ يُسْتَغْفَرُونَ ﴿١٨﴾

19. Аллагъас гьџезие къџураб боџи-малалдаса мискин-пакъџирасеги, гьџарун вачџарасеги нафакъаги, садакъаги къџолеб букџана.

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿١٩﴾

Гьџадинаб камилаб Аллагъасда мутџигџлъџи букџуна рекџель иман хџалхъарал гџадамазул: Жидџеда тџад гьџабураб фарз тџубала щибго жагъаллъџи биччачџого, хадуб хирияв аварагасул суннатги тџубала, сардиль рахъун какалги рала, радакъ тџаде рахъун Аллагъасда гьџарун гџодун жидер мунагъал рахчи тџалаб гьџабулџелги рукџуна. Жидџеца диналъул вацџасе лъикџлъџи гьџабулџел, закат-сахџи ва садакъа къџолелги рукџуна. Гьџал руго хџакъџикъџиял муъминзаџи. Гьџал гџадамал

кинабго жидер гIамал лъикIаб букIингун цадахъ, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазабалдаса хIикъун гIодулелги рукIуна. Жидер цониги лъикIаб гIамал гъечIел, гIасиял, пасикъал гIадамал релъун роххун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигIматаздаса лазат босулел рукIуна. Гъаб цIакъ кIудияб хIикмат буго ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб жиндир лагъзадерил хIал бихъиги буго!

20. Гъаб ракъалда гIадги гIемерал далилал وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُوقِنِينَ ﴿٥١﴾
руго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъолел
гIадамазе гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда ва гъесул хIалкIолъи
гучаб букIиналда жидеца гIоритIел гъабулел.

21. Нужерго нафсазда жанирги руго гъел وَفِي أَنفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٥٢﴾
гIаламатал ва далилал. Гъаб жо нужеда кин
бихъулареб?

Гъелъул пикру гъабун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукIиналда, гъев жиндие лагълъи
гъабизе гIадав БетIергъан вукIиналда кин нуж мукIурлъуларел?

22. Зобалазда гIаде буго нужеэ ризкъи وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ﴿٥٣﴾
гIатIильнялъе сабаблъун бугеб цIад.

Гъел зобалазда буго нужеэ ахираталда букIине бугеб алжанги
жужахIги.

23. Гъал зобал ракъалъул فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنطِقُونَ ﴿٥٤﴾
БетIергъанасул цIаралхIаги гъаб нужеэ
ахираталда букIине къотIи гъабураб
жоги, дунялалда нужеэ къадар гъабураб
ризкъиги жиб букIин хIакъаб жо буго, нуж кIалъалел рукIин
хIакъаб бугеб гIадин.

Гъаб рагIиги мисал бачун абураб рагIи буго: Дуда мун кIалъалев
вукIин лъалел батани, гъелда мун божулевги ватани, мун ахиарат
букIиналдаги божа абураб магIна буго гъаб рагIиялъул.

Цо гIалахалда гIурав агIрабиясда гъаб кIиго аят цIалулеб рагIараб
мехаль гъес абуна: «СубхIаналлагъи! Щив чидай вуго гъедигIанго
жинца БетIергъанасул ццим бахъизе гъабурав ва гъев гъедизе
гIамурав? Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рагIиялдагIаги божизе бегъиларищ гъес
гъа гъедичIониги. Вай Аллагъ гъал гIадамазул квешлъи ва гъезие бугеб
къварилъи!» – абун.

24. Духъе бачIанищ МухIаммад هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ ضَيْفِ ابْنِ رَبِيْعٍ الْمَكْرَمِيِّ ﴿٥٥﴾
عَلَيْهِ السَّلَامُ, Ибрагъим аварагасухъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

рачIарал жал хириял, жидер къадро кIудиял гъалбадерил хабар.
Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абуна: Гъел рукIана цIакъ

берцинал Глолохѳабазул сифаталда рачІарал Жабраил, Исрафил ва Микаил малаикзаби.

25. Гьел гьалбал Ибарагьимиде тІаде лъугьана ва жидецаги абун: «Нижеца дуда «Салам» гьабулеб буго!»-абун.

إِدْخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٍ مُنْكَرُونَ ﴿٥١﴾

Салам абураб рагІиялъул магІна буго ГІарабиязда гьоркъоб дидаса дуе саламатлъи буго, дидаса дуе щибго хІинкъи къварилъи гьечІо абураб. Гьеб «Салам» абун цо чи тІаде вачІараб мехаль гьесда божулел рукІана ва гьесие гьоболлъиги гьабулеб букІана. Тушманлъи гьабизе вачІулев чи «Салам» абун вачІунаро. Нагагъ «Салам» абун тІадеги вачІун цинги тушманлъи гьабун гьеб цІакъ кудияб хиянат ва хІалихьальи букІана. **Ибрагьим аварагасги** عَلَيْهِ السَّلَامُ **абун:** «Нужеги салам буго, амма нуж дида лъаларел тІадамал ругоха»-абун.

ГІалимзабазул хилаф буго «нуж дида лъаларел тІадамал руго»-абураб рагІи дол гьалбадерида хитІаб гьабунищ абураб, яги жиндирго нафсалъулъищ абураб абун. Гьаб хилаф бижиналъе сабабги буго: Жиндие саламги къун тІаде рачІарал гьалбадериде нуж дида лъалел гьечІоха аби адабалдаса жо гьечІо, гьев Ибрагьим авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ адаб-хъатир лъаларев чилъун вукІинги рекъараб гьечІо абураб рагІи.

26. Цинги гьев Ибарагьим хекого жиндир агьлуялъухъе ана ва къарияб бачил бежараб гьанги босун вачІана.

فَرَأَى إِلَىٰ أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعَجَلٍ سَمِينٍ ﴿٥٢﴾

27. Жинца гьезда цебе квен лъуна ва гьел квен кванацІого чІараб мехаль Ибарагьимица абун: «Я гьаринал, нужеца гьаб дир тІагІам кваналеб гьечІоха?»-абун.

فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٥٣﴾

Ибну Касирица абун: ТІадегІанав Аллагьас гьаб жидер рагІаби дагьаб кІинго аяталда жаниб гьоболлъи гьабиялъул берцинал адабал рицана. Гьел жинда тІаде гьалбал рачІарабго гьел жидер чІолеб бакІалда парахатги гьарун Ибрагьим гьезда щибго жо абичІого ва хекого гьезие квеналда хадув ана. «Нуж ракъун ругищ, нуже квен къелищ, лъим къелищ?»-абун гьикъардичІого. Цинги гьеб квен босун вачІун гьезда аскІоб, гьезул квер щолеб бакІалда лъуна. ДобегІан квенги лъун «Гьанже нуж кваназе рахъаха»-абун абичІого. Гьеб квен цебе лъун хадубги тамахго ва хІеренго гьезда абун: «Я дир гьалбал! Гьаб дир гьоболлъи къабул гьабиларищ нужеца? Дагьабниги квен кванае

гъаринал»-абун.

28. Гъел гъалбадерил кверал тIагIамалда
регъулелго рихъичелгъул Ибрагъимил
рекелъе цо хIинкъи ва щаклъи рехана.

فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَمَحِفْ وَإِسْرَاهُ
يُعَالِمُ عَلَيْهِمُ ﴿٢٨﴾

Цинги гъел гъалбадерица абун: «Мун
хIинкъуге»-абун.

Хадуб гъез жидер хIакъикъатти бицана. Гъев Ибарагъим аварагасда
гъидеца рохелги бицана две цо вас гъавизе вуго абун. Жив
кIудияв гIедалго гIелму-лъай бугев, лъикIав васлъун вукIунев.

29. Гъеб хабар жинда рагIараб мехаль,
тамашалъун гъаракъги гъабулаго,
Ибрагъимил чIужу Сарат гъезда цее

فَأَقْبَلَتْ أَمْرَهُ، فِي صَرَّةٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا
وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ ﴿٢٩﴾

ячIана ва гъель жиндир гъурмаде хъатги
къабулаго цIакъ гIажаиблъи гъабун абун:

«Кин дица лъимер гъабулеб? Дун йиго цIохIо лъимер гъабичлей
херай чIужу»-абун. Гъельул нусго сон гIезе цо сон камун букIана
абун гIалимзабаца, Ибрагъимилги гъеб мехаль нусиялда къого сон
букIана.

30. Малаикзабаца абун: Гъаб
нижеца бицараб жо Аллагъасул
азалияб хIукму буго. Мун гъелда

قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْكَبِيرُ
الْعَلِيمُ ﴿٣٠﴾

щибго щаклъуге. ХIакълъунго гъев

БетIергъан Аллагъ вуго жинда кинабго махлукъалъул ахIвал-
хIал ва гъезие маслахIат бугеб жо лъалев.

Жинца гъабулеб хIукмуялъулъ жив хIакимиявги вуго. Цо пайда ва
хIикмат гъечлеб хIукму жинца гъабуларев вуго.

Цоги аяталда жаниб буго гъей Сарат цIакъ гIажаиблъун лъугъиндал
гъелда рохел бицана: «Две ИсхIакъ абун вас гъавизе вуго, гъесда
хадув (гъесул вас) ЯгIкъубги гъавизе вуго»-абун. Гъел гъимал гъарун
Ибрагъимидаги Саратидаги рихъизеги рихъана.

31. Ибрагъим аварагасда гъел

* قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٣١﴾

малаикзаби рукIин гъадалго ва гъел цо

кIвар бугеб амро букIун гурони ракъалда рештIулареблъиги

лъалеб букIиндал, жинца абун: «Нужер кIвар бугеб амро щибха
бугеб, я гъал Аллагъасул расулал?»-абун.

32. Гъез абун: «ХIакълъунго ниж ритIун

قَالُوا إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَى قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾

руго жидеца цIакъ кIудиял мунагъал ва

къабихIал ишал гъарулеб къавмалда. Гъеб

къавм буго ЛутИил къавм.

33. Ниж ритГун руго нижеца гьезда тІаде
рештІине гьаризе жужахІалгьул хІарщ бухІун
гьарурал ганчІал.

لُرْسِلَ عَلَيْهِمْ جَارَةٌ مِّنْ طِينٍ ﴿٣٣﴾

34. Гьел ганчІазда тІад дур БетІергьан
Аллагьас гьабураб шивав капурчиясул гІужги
букІине буго.

مُسَوَّمَةٌ عِنْدَ رِجِّكَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣٤﴾

Гьесул цІар букІине буго ва щибаб гамачІ гьеб цІар тІад хьварав чиясда
щвезе буго»-абун.

35. Дица гьеб къавмалгьул росабалгьан
къватІире рачана гьенир рукІарал
муъминзаби.

فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾

36. Гьеб къавмалда жаниб Дида цохІо
ЛутИил мина гурони бусурбабазул минаги
батичІо.

فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِّنَ الْمَسْجِدِ ﴿٣٦﴾

37. Дица гьел ЛутИил къавмалгьул
росаби рукІараб бакІ тана хадусел
къавмазе гІаламатгьун. Гьел гІаламатаздаса вагІза босизе жал
Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабаслдаса хІинкьулел муъминзабаца.

وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٣٧﴾

Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъезе чІухІараб къавмалгье гьел гІаламатал
рихьуларо ва гьезие щибго жоялгьул вагІзаги лгьугьуларо.

Ас-Сави абупев гІалимас абун: «ЛутИил къавмалгьул анлгьнус азарго чи
вукІана. Аллагьасул салам лъеяв Жабраил малаикас жиндир кваркьн
гьезул росабазде гьокье биччана. Цинги гьел росаби зобалаздаги рорхун
кІалагьокье свезизе гьарун гІодоре рортизе риччана. Гьеб кинабго
гамачІ ракьги гьезда тІад бортана. Гьел росабалгьан къватІирехун
рукІарал гІадамаздаги жужахІалгьул гамачІ речІун, бетІералдасан
жанибе ун гьокьан къватІибе бачІунеб букІана ва гьелги хун гІодоре
кколел рукІана. Гьеб ЛутИил къавм букІараб бакІалда махІараб,
цІамхІалаб лгьималгьул хІор буго, жиндаса щибго жоялгье мунфагІат
босизе санагІат гьечІеб»-абун.

38. Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام кьисаялгьулги
гьаруна Дица аятал ва гІаламатал иман
лъезе бокьарал гІадамазе жиндаса вагІаза
босизе.

وَفِي مُوسَى إِذْ أَسَّأْنَاهُ إِلَى فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ
مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾

Дица гьев Муса авараг عَلَيْهِ السَّلَام пиргІавнида ва гьесул къавмалда
витІараб мехаль баянаб хІужаялдалгьун. Гьеб хІужаги Таврат

буклана, цогиги гемемерал мугИжизаталги руклана.

39. Гъев пиргIавн Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ ﴿٣٩﴾ **иман лъеялдаса вусана кинабго жиндир къавмгун цадахъ.**

Жиндир гемемерал боязда ва яргъил къуваталда божун, жив кIудияв хан вуго абун, чIухIана пиргIавн Мусад а иман лъезе **ва гъес абун:** «Гъав чи вуго сихIрочи, яги жундуца ккурав чи»-абун.

40. Дица гъев пиргIавниги, гъесул فَأَخَذْنَاهُ وَجُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿٤٠﴾ **боялги Дир гIазабалдалгун ккуна ва Дица гъел ральдаль рехун гъанкъизе гъаруна. Гъев пиргIавн жиндир купру-ширкалдалгун жив какизе ва жиндие гIазаб гъабизе рекъаравги вуклана.**

Гъесдаса чIухIарав инсан цоги вижун ватиги щакаб жо буго: Гъев пиргIавн вукIиндал: «Дун вуго нужер бищун кIудияв БетIергъан»-абун жинца къавмалда абурав ва жив алагъ вуго абун кIалгъалев!

41. ГIадил къавмалгъульги буго иман وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَةَ ﴿٤١﴾ **лъезе бокъарал гIадамазе вагIза-насихIат. Дица гъезда гIаде биччараб мехаль жиндир баракат гъечIеб гъури.**

Жиндалгун накIкIал данде гъарулареб, цIадги базе гъабулареб, рахIмо (тIончIорукъ) бакъварай чIужугIаданалда релгългун жиндилъ баракат гъечIеб.

42. Гъеб гъуриялъ жиб гIаде щвараб مَا تَذَرُونَ شَيْءًا أَنْتَ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلْتَهُ كَالرِّمِيمِ ﴿٤٢﴾ **щибго жо толеб букIинчIо жинца гъеб турараб жо гIадин гъалаг гъабун гурони.**

Гъеб буклана цIакъ гучаб, жиб сверсведулeб, жиндир зарал кIудияв гъури. Микъго къоялъ тIатIалаго гъеб къавмалда гIад жиб пулеб букIараб. Жинца гIадамал ва хIайванал хIули гIадин зодореги росун цинги гIодоре рортизе риччалебги букIараб.

Гъел гIадилал руклана цIакъ черх къуватал, лага борхатал гIадамал. Гъезул минабиги руклана къурабиги рухъун, рорлгун гъенир жанир гъарурал. Гъезул рекIелчIейги буклана жидер къуваталда ва жидер минабазда. БетIергъан Аллагъасул гъел гъалаг гъаризе хIукму гъабураб заман гIаде щвараб мехаль гъеб гучаб гъури къурабалгъан къватIибе пуна ва гъенир жанир рукIарал гIадамал гъениса къватIиреги рехун, цинги зобалаздеги рорхун гIодоре рортизе риччана.

43. Самудиязул къавмалгъул وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٤٣﴾ **къисаялгъульги буго вагIза-насихIат. Гъел**

Самудияздаги абидал: «Нуж гѳаб дуњялалдаса кеп босулеллъун рукѳаха нуж гѳалаг гѳаризе цѳараб гѳуж тѳаде щвезегѳан»-абун.

Гѳаб буго СсалихI аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام кѳавм. Жидеца варани хѳураб мехаль лѳабго кѳоялдаса нужеда тѳаде гѳазаб бачѳине буго абун тун рукѳарал.

44. Гѳел Аллагѳасул جَلَّ جَلَالُهُ амруялда فَتَعَرَّوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَآخَذَتْهُمْ الصَّاعِقَةُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٤٤﴾
гѳассильѳана, гѳесул расуласда нахѳги

рилѳьлѳинчѳо.

Цинги гѳел кѳуна гучаб гѳаракълъун бугеб

гѳазабалѳ. Гѳеб гѳазаб жидеда тѳадги бачѳана жидеда бихъун, жал гѳелда балагъун рукѳун. Чегѳераб накѳкI бугеб хѳалалѳ баккана гѳеб гѳазаб. Гѳеб накѳкIул рагѳдукье абун гѳеб кѳавмги киналго цо бакѳалде данде руссана. Цинги зодиса кутакаб гѳаракѳ бахѳана, гѳокъан ракѳги багѳарана, накѳкIаздаса кѳватиѳибе гѳезда тѳад цѳаги речѳѳана.

45. Гѳеб гѳазаб тѳаде щвараб мехаль فَمَا اسْتَطَعُوا مِنْ قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُنْتَصِرِينَ ﴿٤٥﴾
гѳезда жал гѳодор чѳараб бакѳалдаса
тѳаде рахѳизеги кѳвечѳо, гѳезие квер бакъулев, гѳездаса гѳазаб
нахѳе чѳвалев щивго чиги вукѳинчѳо.

46. Гѳездасаги щере НухIил кѳавмги وَقَوْمٌ نُوحٍ مِنْ قَبْلِ إِبْرَاهِيمَ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾
гѳалаг гѳабуна Дица. Хѳакълъунго
гѳел рукѳана жидеца иман лѳечѳеб
пасикъаб кѳавм.

Хъанчие лагълѳи гѳабулеб кѳавм букѳана: азарго сон гѳагарун заманаялѳ НухI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام Аллагѳ جَلَّ جَلَالُهُ цо гѳавиялда ахѳаниги жал гѳесда нахѳрилѳьлѳинчѳел. Гѳеб кѳавм гѳалаг гѳабуна тѳупан тѳун, цѳадал ищцал тѳаде чвахизе гѳарун, ракѳул гѳумер лѳималдалъун бахчизе гѳабун. Гѳадил кѳавмалѳе гѳури кѳурулѳан кѳватѳибе пураб гѳадин гѳаб НухIил кѳавмалѳе лѳимги бишун цебе жидеца цѳа бакулеб коринисан кѳватѳибе чваххана.

47. Гѳал рорхатал ва гѳатѳидал зобал وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿٤٧﴾
Дица нужеда тѳаде рорхун руго дир
квераздалъун.

Дир кѳудраталдалъун буго Дица гѳел зобал рижун ва тѳаде рорхун. Дица гѳел зобалги гѳениб жаниб бугеб цогидал цѳвабиги цѳакѳ кѳудиял, гѳатѳидал гѳарун руго. Гѳел зобалазул ва Аллагѳасул جَلَّ جَلَالُهُ махлукълъул гѳорхѳи лѳазабизе инсанасда кѳун гѳечѳо ва хадуб кѳвезеги гѳечѳо. Гѳеб буго Аллагѳасул جَلَّ جَلَالُهُ мугѳжизат. Гѳеб мугѳжизат букѳиналѳе бугеб аят буго: «Нуж зобалазул ва ракълъул гѳорхѳабаздаса кѳватѳире рахѳа а!»-абураб (55 сурат 35 аб аят).

48. Дица гѳаб ракъги тѳибитѳун буго
нужее гьелда тѳад яшав гѳабизе санагѳат
бугеблѳун гѳабун.

وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمُهَيَّدُونَ ﴿٤٨﴾

Гѳеб ракъ тѳибитѳарав ва гѳеб цѳакъ мустахѳикѳаб хѳалалѳь
гѳабурав вуго Дун. Гѳеб ракъалда тѳаде ругел мугѳрулги, гѳоралги,
ралѳадалги, гѳветѳѳ-жерги ва цогидаб кинабго жоги инсанас жиндаса
мунѳагѳат босулеб хѳалалѳь бижун буго тѳадегѳанав Аллагѳас.

49. Дица щѳибаб жоялдаса кѳиго тайна(пара)
бижана. Нужеца гьелѳул пѳикру гѳабизе ва
нужеда Аллагѳасул хѳалкѳюлѳи лѳазе.

وَمِن كَلِمَاتِهِ خَلَقْنَا زَوْجَيْنَ لَكَ كُفْرًا
تَذَكَّرُونَ ﴿٤٩﴾

Нужеда лѳазе гѳеб кинабго кѳирекѳараб жо
жинца бижарав Бетѳергѳан Аллагѳь жив цогояв вукѳин.
Кинабго жо кѳирекѳараб бижана абураб рагѳиги Кѳурѳаналѳул
мугѳжизат буго. Гѳелмияб цѳех-рех гѳабулел гѳалимзабада рухѳ бугебги
рухѳ гѳечѳебги жоялѳул хал гѳабураб мехалѳь ва гѳезул бижиялѳул
авалалдаги раккараб мехалѳь гѳеб жиб бижараб жоялѳул зарраги батулеб
буго жиб кѳиго жоялдаса данде гѳабураблѳун. Загѳираб хѳалалѳь кинабго
жо кѳирекѳараб букѳин лѳалеб буго гѳемерисеб махлукъ: Бѳихѳинаб,
цѳуяб, хѳахѳаб-чѳегѳераб, сордо-къо, хинаб-цѳорораб, биччараб-
бакѳвараб, гѳуинаб-къогаб ва цогиги гѳемерал сѳѳатал руго цояб-
цояолѳе данделѳун, кѳиябго сѳпат цохѳо жоялѳул букѳин лѳалеб.

50. Нуж кинабго купру-ширкалдаса
лѳугун, Аллагѳь цо гѳавиялда, гьесул
цѳоб-рахѳиматалда русса, я гьал гѳадамал!

فَقَرَأْوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُ مَرْمَةٌ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾

Хѳакълѳунго дун вуго гѳев Аллагѳасул
рахѳальѳан нужее жужахѳалѳул гѳазабалдалѳун хѳинкъи кѳолев,
алжаналѳул нигѳматаздалѳун рохелги бицулев, гьесул хѳакъав расул. Дун расул
вукѳин баянав вуго, гьелда тѳоритѳел гѳабулел мугѳжизаталги руго.

51. Нужеца гѳев Аллагѳьгун
жиндие лагѳлѳи гѳабизе цоги алагѳги
ккоге.

وَلَا تَتَّبِعُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُ مَرْمَةٌ
نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥١﴾

Хѳанчал ругониги, гѳадамал ругониги,
малаикзаби ругониги. Хѳакълѳунго гьедин нужеца Аллагѳасдехун
ширк гѳабунѳи нужее букѳунѳеб гучаб гѳазабалдалѳун хѳинкъи
кѳолев расул вуго дун, дир рисалат баянав.

52. Гѳаб Дир кѳавмалѳь мун гьереси
гѳавурав гѳадинго Мухѳаммад
цѳересел умматаздаги цониги расул

كَذَلِكَ مَا آتَى الَّذِينَ مِن قَبْلِهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا
قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مُجُنٌّ ﴿٥٢﴾

вачинчю гьел умматаз жив сахир вуго,
яги гладал вуго абун гурони, ва живги гьереси гьавун гурони.

53. Гьал умматаз цояз цогидазда васият ﴿٥٣﴾
гьабуннишха бугеб нуџеца аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
гьереси гьаре абун?

Гьабичю гьез цоцаде васият. Жидерго ахІмакълъиялъ ва къосиналъ рачана гьел гьеб рагІи абиялда. Гьел руго къосиналъул рахълъан гІорхълъан арал гадамал.

54. Мун гьеб къавмалдаса вусса. ﴿٥٤﴾
Гьезда хІал гьабун иман лъезабизе абун лъугъунге
мун. Дуца гьезда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рисалат швезе гьабун буго. Гьанже
гьез иман лъечю абун дуда щибго гІайиб букІунаро.

55. Дуца умматалъе гьабулеб вагІза ﴿٥٥﴾
насихІатги гьоркъоса къотІизе тоге!

ХІакълъунго Аллагъасда иман лъурау
гадамазул ракІазе гьеб вагІза насихІаталъ пайда гьабула. Гьаб
вагІза насихІат муъминзабаца цоцазеги гьабизе ккола. Жинца вагІза
гьабулесе гьелъул мунфагІат швелелблъи хІакъаб жо буго: Гьесие
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахълъан ажро букІине бугелъул. ИншаАллагъу
жиндие вагІза гьабурасеги швела мунфагІат, гьев чи муъминчи
вугони.

Гьаб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амро тІубан дицаги насихІат гьабулеб буго
Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ кидаго ракІалда чІезе гьаве абун. Кинабго хІалалъ Аллагъ
جَلَّ جَلَّالَهُ мунгун цадахъ вукІин дуда лъараб мехалъ мун гьев Аллагъасда
جَلَّ جَلَّالَهُ гІасилъизе хІинкъула. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цадахъ вуго абураб рагІиялъул
магІна буго: Гьесда нилъеца гьабулеб кинабго гІамал лъалеб букІин.
Нилъер рекІелъ ругел пикрабиги лъалел рукІин. Гьаб хІалалъ
БетІергъан Аллагъ нилъеда тІад валагъун вукІин лъараб мехалъ,
гьесдаса нечоларев ва хІинкъуларев муъминчи вукІуларо!

56. Дица киналго женал ва гадамал ﴿٥٦﴾
рижинчю жидеца дие лагълъи
гьабизелъун гурони.

Жидеда Дун Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вукІин лъазе, Дун цогояв вукІин, Дица
жал рижарав, Дица хьихъулев, Дица хвезеги гьарулев вукІин лъазе.
Ахираталда тІаде рахъизе гьарун жидер хІиссаб-мизан гьабулев ва
жидее жазаъ гьабулев хан цахІо Дун вукІин лъазе. Гьаб хІалалъ жидеда
Дун лъараб мехалъ жидеца кинабго заман Дун разилъи тІалаб гьабун,
Дие гІибадат гьабун ине гьабизе ккела.

57. Дие гъездаса кинабІаги ризкъиגי
бокъун гъечІо.

مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعَمُوا ﴿٥٧﴾

Яги гъез Дие квен-тІех къеялда хІажатавги гъечІо.

58. ХІакълъунго ТіадеГІанав Аллагъ
вуго жинца кинабниги рухІ бугеб

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾

жоялъе ризкъи къолев Разикъ.

Жиндир къуват гуч бергъаравги вуго гъев Аллагъ ﷻ. Жив щибго жоялда хІажатав гъечІев, кинабго махлукъ жинда хІажатаблъун бугев вуго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хІадисул къудсиялъул Аллагъас ﷻ абулеб буго: «Я Адамил лъимер! Дуца кинабго заман Дие гІибадат гъабиялъе къе! Дуца дур керен бечельбиялъул цезе гъабила. Дуца гъедин гъабичІони Дуца дур керен (ургъелазул) цезе гъабила ва кидаго дур пакъырлъиגי Дуца тІаса ине гъабиларо!»-абун. ХІадис имам Тирмизияс бицана.

ХІадисул къудси абула: аврагас ﷺ Аллагъас ﷻ абунин бицулеб хІадисалда. Ай Аллагъас аварагасда магІна вахІю гъабураб цинги аварагас гъеб жиндирго лафзалдалъун бицараб. Къуръаналдаги гъелдаги гъоркъоб бугеб батІалъи. Къуръан буго: лафзги магІнаги Аллагъасдасан бугеб. ХІадисул къудси буго: лафз аврагасул магІна Аллагъасдасан бугеб.

59. ХІакълъунго жидеца гъав

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا مِّثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ

МухІаммад авраг ﷺ гъереси

فَلَا يَسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٩﴾

гъавун жидерго нафсазе зулму

гъабурал Гіадамазе цересел умматазул

капурзабазе букІараб Гіадаб Гіазаб букІине буго.

Гъел Гіадамаз Дир Гіазаб хехго бачІин тІалаб гъабуге абе! Гъез тІалаб гъабуниги, гъабичІониги жиндие хІукму гъабураб мех шведалго гъезда гъеб Гіазаб швезе буго!

60. ЦІакъ кІудияб къварилъи-балагъ
букІине бугоха гъел капурал Гіадамазе

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِي

жидее Гіазаб гъабизе къотІи гъабураб
къиямасеб къо тІаде швараб мехалъ!

يُوعَدُونَ ﴿٦٠﴾

Аллагъас ﷻ ниль гъеб къоялъул Гіазабалдаса цІунаги, гъеб Гіазаб тІад гъабулеб Гіамал гъабиялдасаги цІунаги. Амин.

ТіадеГІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату Зџарияталъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рещги ТіадеГІанав Аллагъасе буго.

52. Сурагу Тур

Сураталь бицен гьабулеб асляб масъала буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّكَمُ *rimluxh* гъари ва ахираталда *тIаде* рахъизе гъарун *цивасул* *гIамалалда* рекъараб жазатъ гъабизе буклин.

Сурат бай бихъудасаго ахираталгул хIинкьи-къварилгьялгул бицен гьабулеб буго. *ТIадегIанав* Аллагъас гъа гъедун баян гьабулеб буго гъеб къоялъ капурзабада буклулеб къварилгьи ва гъезул буклулеб хIинкъараб ва *гIодорегIанав* хIал. Хадуб Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъарал муъминзабазе алжаналда жаниб буклулеб лъиклгьи ва берцинаб хIал, гъезие руклулеб нигIматал баян гъарун руго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг хирияв расул вуклин бицун, гъесда амро гьабулеб буго жинда капурзабаца бицунеб жоялгул кIвар гъабичIого жинда *тIад* къараб рисалат тIубазе гъабе абун. Мушириказ рицунел батIулал харбал хвезе гъарун, МухIаммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рисалат хIакъаб буклин тасдикъ гьабулеб буго. Хъанчазе лагългьи гьабулел *гIадамазда* бадиб чIвай гъабун гъезул хIалхъублгьи ва инкар цIакъ гучаб буклинги бицун буго.

Гъаб сураталда цIар тун буго «Тур мегIералгул сурат»-абун. Гъеб хирияв *тIур* мегIер буго жинда *тIад* Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّكَمُ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIальараб ва гъелдалгун жиндие хиралгьи, баракатги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нуралги цвараб. Гъеб мегIералдалгун гъедун кIальалев вуго *ТIадегIанав* Аллагъ гъаб сурат бай бихъараб бакIалда.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2.3. *ТIадегIанав* Аллагъ гъедулев вуго: Тур мегIералдалгун, жиб хирияб Къуръаналдалгун, жиб тIерен гъабураб тIомалде тIад хъван жиб цIалулеб кинабго зодиса рештIине гъабураб тIехъалдалгун.

4. Зобалазда жиб бугеб, жинда тIад малаикзабаца тIаваф гьабулеб Байтул-магIмуралдалгун.

Гъеб Байтул-магIмур зобалазул агълуялгье ракъалда бугеб агълуялгье КагIба рукъалда релгългун буго. Жинда Аллагъ разилгъаяв ибну ГIаббасица абун: Гъаб Байтул-магIмур анкъабилеб зодоб буго

وَالطُّورِ ١

وَكُتُبٍ مَّسْطُورٍ ٢

فِي رَقٍّ مَّنْشُورٍ ٣

وَالنَّبِيِّ الْمَعْمُورِ ٤

КагІба рукъалда данде битІун. Щибаб къояль гьенир жанир лъугъун лъабкъоялда анцІазарго малаикас как бала ва гьел малаикзаби тІокІал тІадги руссунаро»-абун. Гъаб рагІяль баян гъабулеб буго малаикзабазул боял цІакъ гІемерал рукІин.

5. Жиб тІаде борхараб тІохгІадин бугеб وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ⑤
зобалаздалъунги гьедулев вуго тІадегІанав Аллагъ.

Жинда Аллагъ разильаяв ибну ГІаббасица абун: «Гъаб жо гІарш буго, алжаназул тІохлъун жиб бугеб»-абун.

6. Къиямасеб къояль жинда цІа рекІун лагъ- وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ①
лагъун букІунеб ральадалдалъунги гьедулев
вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ :

7.8. «ХІакълъунго Аллагъасул гІазаб إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوْ فِع ⑤
капурзабазе жиб букІин хІакъаб буго ва
гъеб гІазаб нахъе чІвазе кІолеб щибго жоги букІине مَالَهُ مِنْ دَافِعِ ⑧
гъечІо»-абун.

9. Гъеб къиямасеб къо буго жидер бакІалдаса يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءِ مَوْرًا ①
рагъарун зобалги унеб.

10. Ракъалда тІад гъаршун мугІрулги тІагІунеб, وَلَيْسِيرُ الْجِبَالِ سَيْرًا ⑤
хІур гІадин лъугъун кинабго ракъул гьумер
битІулеб къо буго гъеб.

Гъеб къо буго дунялалъул чІаголъи паналъун, пасалъун унеб ва абадияб ахираталъул чІаголъи гІуцІизе бай бихъулеб.

11. Гъеб къояль цІакъ квешаб гІазаб букІуна فَوَيْلٌ لِلْيَمِينِ الْمَكِيدِينَ ⑫
жидеца гъеб ахират гьереси гъабулел рукІарал
капурзабазе.

12. Дунялалъул рукъор жиб батІулаб, الَّذِينَ هُمْ فِي حَوْضٍ يُعْبُونَ ⑫
гьересияб жо бицулел рукІарал ва жидеда
гъаб ахираталъул щибго ургъелги букІинчІел.

13. Гъеб къо буго капурзаби жужахІалъул يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعَاً ⑬
цІадаре ахІулеб къо ва гьел кутакалда
тунка-гІусун гьенир жанирги лъугъизе гъарулеб.

ЖужахІалъул малаикзабаца гьел капурзабазул кврал горбоде рухъула маххул рахсаздалъун, цинги хІатІалги ногоги цоцаде цузе гъабунги рухъула, гъеб хІалалъ рехъерхъун жужахІалда жанир рехула. Гьенире жанир рехун хадуб жидеда абула:

14. «Гъале гъаб цІа буго нужеца هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ⑬
дунялалда ругеб мехаль жиб гьереси

гъабулеб букIараб!

15. Гъаб жоги сихIройишха бугеб? Яги нуж ﴿١٥﴾
 жакъаги нужеда щибго жо бихъуларел
 беццал гIадамалищ ругел?»-абун.

Дунялалда гъез Къуръан сихIро буго абулеб букIиндал ва гъезда
 хIакъаб жоги бихъулеб букIинчIелъул, гъезда бадиб чIвай гъабун
 гъабулеб калам буго гъаб.

16. Нуж гъаб жужахIалда жанире
 лъугъа! Бокъани гъаб гIазаб хIехъон
 саброги гъабун рукIа нуж, бокъани сабро
 гъабичIого ахIдолел чIва-чIвадулел
 рукIа! Нуж даимго рукIинелъун гъенир жанир лъугъизе гъарурал
 руго ва нужеца щиб гIамал гъабуниги гъанже гъеб нужеда гIаса
 ине гъечIо.

ХIакълъунго гъаб жазаъги нужее буго нужеца дунялалда гъабураб
 гIамалалда данде бугеб.

17. ХIакълъунго Аллагъасдаса хIинкъарал ﴿١٧﴾
 гIадамал ахираталда нигIматазул
 алжаназуль руго.

18. Аллагъас ﴿١٨﴾
 жидее къурал
 нигIматаздаса лазат босулел руго.
 Гъел гIадамал руго Аллагъас ﴿١٨﴾
 жал
 жужахIалъул гIазабалдаса цIунарал.

19. Гъел алжаналда жанир ругел ﴿١٩﴾
 гIадамаздехун Аллагъасул ﴿١٩﴾
 рахъальан абула: «Нужеца гъал нигIматал кванае, гъал лазатал
 гъекъолел жалги гъекъе.

Гъеб буго нужеца дунялалда ругеб мехаль иман лъун, лъикIаб
 гIамал гъабиялда данде нужее бугеб жазаъ»-абун.

20. Жал мухъазда лъурал тахазда гIад ﴿٢٠﴾
 хъибил чIван рукIула гъел муъминзаби.
 Цоцаде бадире балагъун, цоцада
 разильун.

Дица гъезие руччабилъун хIурулгIинзабиги къола.

21. Жидеца иман лъурал гIадамал, ﴿٢١﴾
 цинги гъезул лъимал хъизаназги иман
 лъурал дица гъел умумузда нахъ регIизе
 гъарула гъезул лъималги. Гъел цоцаде

أَصَلُّوْهَا فَاصْبِرْ وَلَا أَوْلَا تَصْبِرُ وَلَا سِوَا
 عَلَيْكُمْ إِنَّمَا تُحْرَجُونَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾

فَكَهِنَ بِمَاءِ آتَاهُمْ رَبُّهُمْ وَقَالَهُمْ رَبُّهُمْ
 عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾

كُلُّوا وَأَشْرَبُوا هُنَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

مُتَّكِنِينَ عَلَى سُرُرٍ مَّقْصُوفَةٍ وَزَوَّجْنَاهُمْ
 بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢٠﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ
 أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلْتَنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ
 مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهينٌ ﴿٢١﴾

ракI гьун рукIине.

Гьезул даража-макъам цо гьечIониги TадегIанав Аллагьас жиндир цIоб рахIматалдалъун даража TадегIаназда аскIор гьарула гьезул гIагарал гIадамал. Дол даража TадегIан бугезул ажро кириялдаса щибго жо мукъсанги гьабуларо. Гьал жидер даража гIодобегIан бугеб гьезда нахъ регIизе гьаруна абун. «Кинавго инсан жинца гьабураб гIамалалъе гьоркълъелалъе (залог) лъурав вуго, лъикIаб гIамал гьабунн ворчIараздаса вукIина, квешаб гьабунн гьалагълъараздасан вукIина»-абун.

22. Дица гьеб алжаналъул агьлуялъе وَأَمَدَدْنَاهُمْ بِفَلَاحِهِمْ وَحَمِيمًا يُنْشِئُهُونَ ﴿٢٢﴾
батIи-батIияб пихъ ва гьан Tадеги
цикIине гьабула гьезие жиб бокьулеб, гьезул хьул лъолеб
щибдай буго абун.

Бокьараб жо кваназе рес бугеб хIалалъ нигIматазул кинабго тайпа букIула гьезие.

23. Махсаро-хвечI гьабун цояз цоязухъан يَتَنَزَّعُونَ فِيهَا كَأَسَا لَأَعْلُو فِيهَا وَلَا تَأْتِيهِمْ ﴿٢٣﴾
лъгьар босун гьекъолеб жо гьекъон
рекIел гьей гьабулел рукIула гьел.
Щибго мунагъ бугеб иш, гIададисеб калам ва пиша гьеб алжаналда
жаниб букIунаро.

24. Гьеб алжаналъул агьлуялда *وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ زِلْمَانُ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكَونٌ ﴿٢٤﴾
Tаде гьезие хьулухъ гьабизе тарал
алжаналъул гьилманал (служащие)
хьвадула.

Гьел цIакъ берцинаб сифат сураталдаги рукIула: Жиндир лъелалда
жаниб бугеб лулъуьгIадин берцинал рукIула.

25. Гьел муъминзаби цоцадухун руссун وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾
хабар бицулел цоцаде гьикъарулелги
рукIула.

26. Жидецаги абула: «ХIакълъунго ниж قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُتْفِقِينَ ﴿٢٦﴾
дунялалда нижер агьло хъизаналда
аскIор ругеб мехаль нижеда Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб щвелалай
абун цIакъ хIинкъун рукIунел ркIана.

27. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нильседа цIоб гьабунна فَمَنْ أَلَّ اللَّهُ عَلَيْهِنَا وَوَقَعْنَا عَذَابَ السَّمُورِ ﴿٢٧﴾
ва гьес ниль цIунана жиб щибаб расул
къбилалда жанибги лъугьулеб квешаб гIазабалдаса.

28. ХIакълъунго дунялалада нижеца إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٨﴾
гьев Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ гIабидат

гъабулеб букІана. Гьесие хІелулелги рукІана, гьесдаса хІинкьулелги рукІана.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб гІибадаталгье ва дугІаялгье жаваб гъабун нижее гъаб лъикІлги гъабун ва жужахІалдаса цІунана. ХІакълъунго гъев Аллагъ жинца гІемер лъикІлги гъабулев вуго ва жив муъминзабада гурхІулев вуго»-абун.

29. Дуца дур къавмалгье вагІза

فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٌ وَلَا مَجْنُونٌ ﴿٢٩﴾

гъабе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб

хирияб Къуръаналдалгун. Мун гьел

мушрикаца абухъин гьересичиги, жундуца ккурав чиги гьечІо.

Мун вуго киналго аварагзабадасаги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хирияв, гьес халкъалда дин лъазабизе витІарав гьесул расул.

30. Гьел мушрикаца абубебищха бугеб

أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّبَرَّيْنُصَّ بِهِ رَيْبَ الْمَنُونِ ﴿٣٠﴾

мун шигІручи вугин ва ниж балагъун

чІун ругин кидадай мун хун нижеда гІаса ина абун?

Цо кинаб бугониги дунялалгун къварилги-балагъ гІаде бачІун мун хекого жидеда гІаса восилародай абун ралагъун руго гьел мушрикал, цинги жал парахат жидерго хъанчазе лагълги гъабулел ва дунялалгун лазатал росун, Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІассилгун рукІине.

31. Дуца гьезда абе МухІаммад

قُلْ تَرَىٰ صَوًّا فِإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُرْتَضِينَ ﴿٣١﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Нуж балагъун рукІаха!

ХІакълъунго дунги вуго балагъун вугев кидадай Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

нуж гьалаг гъарила абун.

32. Гьел мушрикал гІакълал гІадамал

أَمْ تَأْتُهُمْ آخِلْمُهُمْ بِهَذَا أَأَمْرُهُمْ قَوْمٌ طَاعُونَ ﴿٣٢﴾

рукІун, гьезул гІакълуялгье амруйиш

гъабун бугеб жидеца гъаб гьереси бице

абун ва хираяв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугътанал лгье абунги.

ГьечІо гьеб гІакълуялгье агьлу. Гьел руго жидер къосиналгун ва купру-шикркалгун гІорхълъан рорчІарал гІадамал.

33. Яги гъаб Къуръан МухІаммадица صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَمْ يَقُولُونَ نَقُولُهُ بِكَلِّ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

жинцаго ургъун бицулеб жо буго абуниш гьез

абулеб?

Гьез абухъин гьечІо гъаб амру! Гьел руго жидеца Аллагъасдаги

جَلَّ جَلَالُهُ гьесул Къуръаналдаги иман лгьоларел гІадамал.

34. Гьел мушрикал жидер рагІиялгун

فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٣٤﴾

ритІухъл рагани гъаб Къуръаналда

рельгъараб жоги гъабун рачІа абе гьел!

Гьел цІакъ пасихІал гІарабиялги руго, гьезда гІемераб хабар бицинеги

льгалеб буго.

35. Гьел капурзаби рижунушха ругел жал рижарав БетҮргъанги гьечӀого! ﴿أَمْ خَلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ﴾

Яги гьел жидеда щибниги жо бижизе кӀолел Ҡадамалищ ругел?

Жалго жодоцаго рижарал ругищ гьел?.

36. Яги жидецайищ рижун ругел гьал зобалги ракъги? ﴿أَمْ خَلِقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ﴾

ГьечӀо гьел мушрикал жидеца щибго жо бижулел. Жалго жидецаго рижин цӀакъго Ҡакълуялдаги, Ҡадаталдаги данде кколареб хӀукму буго. Гьел руго жидеца хӀакъаб жо ритӀухъ гьабуларел Ҡадамал. Гьез иман льголеб гьечӀо Аллагъ ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ цо вукӀиналда ва гьесул хӀалкӀольиялдаги. Гьел божулел гьечӀо хун хаду жал Ҡаде рахъине гьариялдаги.

37. Гьел капурзабада кодобишха бугеб дур БетҮргъан Аллагъасул хазинабазул ихтияр. ﴿أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رِزْقِ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيِّطُونَ﴾

ЦӀад бай, хур-хер бижи ва цогидалги ниҠматал. Гьелдаго рельӀьун аварагӀьи лъихъе кӀолелбӀьиги гьезул ихтияралдайищ бугеб? **Яги гьел жидер къуват-гуч бергъарал ханзабийищ ругел гьаб махлукъальул тадбир ва тасаруф жидеца гьабизе?.** ГьечӀо гьезда кодоб щибниги жояльул ихтияр ва гьезда кӀоларо гьаб Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ махлукъальул кинабӀаги хис-бас гьабизеги!

38. Яги гьезул жал зодире рахунеб малийищ бугеб, гьелда Ҡадеги рахун жал зодиса рештӀине гьабулеб вахӀюялда гӀенеккизе? ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطٰنٍ مُّبِينٍ﴾

Гьеб вахӀюялдалъун жалги кӀалъалел рукӀине?

Гьедин батани жидерго хӀужа далил бачун рачӀаха гьел!.

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг вачӀарав Ҡадин гьаб хирияб Къуръанги босун, гьезги жидерго далил бихъизе гьабеха жал ритӀухъал рукӀиналъе.

39. Яги ҠадеҠанав Аллагъасе ясалишха ругел нужеого васал рукӀине бокъулебги букӀадо? ﴿أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ﴾

ҠадиҠанго ахӀмакъаб жо бицунел Ҡадамаз ахират

букӀиналда инкар кквей Ҡажаибаб жо гьечӀо. Гьаб махлукъальул БетҮргъанлъун вугев Аллагъас ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ жиндие лъимал кколел рукӀаралани васал кколарианишха, гьел васал ругельул инсанасе рукӀине бокъулел.

Маккаяльул мушрикаца малаикзаби Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَالُهُ﴾ ясал руго

абидалго, гъезул ахІмакълъи загъир гъабун абурб рагІи буго гъаб.

40. Яги дуца гъел мушриказдаса ужра-
мухъ гъарулебищ бугеб МухІаммад

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٠﴾

جَلَّ جَلَّالَهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуца гъезухъе Аллагъасул

рисалат шъезе гъабиялде данде,

гъеб ужра къезе гъезие бакІлгун, гъел иман лъечІого чІезе.

41. Яги гъезда аскІоб балгояб жоялгъл

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ ﴿٤١﴾

гІелму-лъайищ бугеб, жидеца гъениса босун

балгояб жо хъвазе ва гъеб гІадамазда бицине.

Гъезда ЛавхІул-махІфузалда бугеб жойищ лъалеб? Лъаларо гъезда

балгояб жо. ЛавхІул-МахІфузалда бугеб жоги цохІо БетІергъан

Аллагъасда гурони лъаларо. Гъел мушрикал руго жидеца гъереси

бицунел ва аварасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугътан лъолел гІадамал.

42. Яги гъел мушриказе бокъунищ

أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾

бугеб жидеца аварасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ макро

гъабизе?

Гъеб макроялгъл квешлъи ва гъелгъл балагъ ахирги гъел

капурзабада бусине буго. Гъаб аят буго Къурайшазул мушриказ

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад авараг чІвазе абун «дару

надват»-абубеб рокъоре ракІарун гъабун букІараб хІукмуялгъл

хІакъалгъл бугеб аят. Гъезул макроялгъл балагъ ахирги гъезда бусине

букІиналгъл магІна буго гъел ахираталда жужахІалгъл гІазабалгъл

рукІине рукІин.

43. Яги гъел мушриказе ПІадегІанав

أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾

Аллагъ гурев цоги алагъищ вугев?

Жинца гъел рижарав, хъихъулев.

Жинца гъел хъезе гъарулев ва ахираталда ПІадеги рахъине гъарулев?

ГъечІо гъезие цоги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ. Жив ПІадегІанав ва вацІадав

вуго гъев БетІергъан Аллагъ мушриказ жиндехун ширк гъабун

жидее лагълъи гъабулел хъанчал гъесие гІахъал чагІильгун

рукІиналдаса.

44. Гъел мушриказда бихъан зондаса цо

وَإِنْ يَرَوْا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَرْكُومٌ ﴿٤٤﴾

къотІел бортун жидеда ПІаде бачІунеб,

цингиги гъез абизе буго:

«Гъаб буго биццатаб, лъел цІураб накІкІ

нилъее цІад базе бачІунеб»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг махсароде гъавун мушриказ

гъесда абун букІана: «Мун авараг ватани, дуца нижее гІазаб букІине

буго абун бицулеб хабарги битҠараб батани, дуца нижеда Ҡаде зодиса цо кьотҠел бортизе гьабеха!»-абун. Гьел мушриказул инкар ва хІалхублҝи гучаб букҠин бицун ҠадеҠанав Аллаҝас абулеб буго: «Гьел мушриказ абухҝин гьезда Ҡаде зодисан Ҡазаб решҠизе гьабулеб мехалҝи гьез абизе буго: «Гьаб нижее рахІматалҝе бугеб накҠи буго»-абун.

45. Дуца гьел мушрикал те

فَدَرَهُمْ حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٥٥﴾

МухІаммад ﷺ, жидерго

ахІмакҝльбиялҝуль ва купруялҝуль

жидер Ҡакҝло ине гьабулеб, жиндир Ҡазаб гучаб кҝиямасеб кҝо швезеҠан.

Цинги лҝазе буго гьезда жидер купру ширкалҝул ахир кинабдай букҠуна абун.

46. Гьеб кҝо буго мушриказе жидер

يَوْمَ لَا يَنْفَعِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٥٦﴾

хІила-макроялҝул шибго кумек

букҠунареб ва гьезие квер бакҝулев чиги вукҠунареб.

47. ХІакҝльунго жидеца купру-

وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلَٰكِن

ширкалдалҝун зулму гьабулел Ҡадамазе

ахираталда швелелдего (дуњялалдаго)

أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

Ҡазаб гьабизе буго:

Ракҝи-кҝечІ, унти кҝварилҝи Ҡаде биччан, муҝминзабаца гьазаватал гьарун жал чІван ва асир гьарун. Жал хвараб мехалҝ хобалҝубги Ҡазаб гьабизе буго гьезие. Ва кинниги гьел капурал Ҡадамазул Ҡемерисел жидеда гьаб хІукму гьадин букҠин лҝаларел, гьеб бичҠуларел ва гьелда божуларел руго.

48. Дуца сабро гьабе МухІаммад ﷺ

وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٥٨﴾

дур БетҠерҝан Аллаҝасул хІукмуялда:

Дуда Ҡад кҝараб рисалат баччиялда,

гьеб умматалҝухҝе швезабиялда ва гьеб

сабаблҝун дуде шолеб кҝварильиялда сабро гьабе! ХІакҝльунго мун вуго Дида вихҝулев, Дица цІунулев, Дица дуде квер бакҝи гьабулев.

Дуца дур бетҠерҝан Аллаҝасе тасбихІги гьабе гьев Аллаҝ ҝәлҝәләһү

кҝодо гьавигун ва гьесие рецц гьабигун цадахҝ: мун кҝижун

вукҠун Ҡаде вахҝараб мехалҝ, цо мажлисалдаса Ҡаде вахҝараб мехалҝи, Аллаҝасда ҝәлҝәләһү шцеве чІун гьесие как балеб мехалҝи.

«СубхІаналлаҝи ва бихІамдиги» абураб раҠи аби буго гьаб

Аллаҝасул ҝәлҝәләһү амру тубайлҝун букҠунеб бицунго кҝоқаб раҠи.

49. Сардилҝ Ҡаде вахҝунги дуца Аллаҝасе

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَرَ الْجُومِ ﴿٥٩﴾

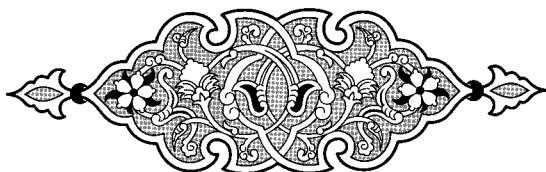
ҝәлҝәләһү тасбихІ-суждаби гьарун Ҡибадат гьабе.

Гьесда дугIа ва хIелиги гьабе. Гьеб буго бишунго гIадамал Аллагьасдаса
 جَلَّ جَلَّالَهُ гьапулго рукIунеб гIуж, гьеб гIужаль Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ рехсолев чи
 Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ вокьулев вукIин щибго жиндилъ щакIьи гьечIеб амро
 буго. **Зодиса цIваби тIагIулеб гIужальги рехсе дуца Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ.**
 Гьаб буго рогьалил какда щебе балеб кIиго ракаIат. Гьеб цIакъ хирияб
 суннатаб как буго. Гьельул хIакьалъуль Аллагьасул свалат салам лъеяв
 аварагас абун буго: *«Рогьалида балеб кIиго ракаIат хирияб буго гьаб
 дунялалдасаги ва гьелда тIад бугеб кинабго жоялдасаги»*-абун. ХIадис
 имам Муслимица бицана.

Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ тавфикъ гьабеги лъикIаб гIамал гьабизе.

ТIадегIанав Аллагьасул тавфикьалдалъун сурату Туралъул тафсир
 ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещ ва щукру гьев Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго.

53. Сурагу Ннажм

Маккаялда жиб рештӀине гьабураб, жинда жаниб лъабкъоялда кӀиго аят бугеб.

Гьаб суратги Маккаялда жиб рештӀине гьабураб бугельул гьалда жаниб аслияб хӀалалъ исламалъул аслабазул бицен гьабун буго. Сурат бай бихъуда Аллагьасул свалат салам лъеяв МухӀаммад аварагасда жиб хасаб мигӀражалъул бицен гьабун буго. Гьеб мигӀражалда аварагасда ﷺ рихъарал гӀажсаибал умурал рицун гьезда иман лъезе тӀадаб букӀин ва жидеда лъалареб, жидедаса рикӀадаб жо бицун дагӀба къец гьаби лъикӀаб иш гьечӀеблъиялда кантӀизе гьарулел руго.

Хадуб хъанчазе ва гӀадамазе алагъабильун ккурал батӀулал, гьересиял жалазе лагълги гьабиялъул бицун буго. Ахираталда щивав инсанасе жиндир гӀамалада рекъараб жезаъ гьабизе букӀинги баян гьабун буго. Гьеб жезаъ гьабиги цаӀкъ гӀадилаб букӀин, цо нафсалъул мунагьал цоги нафсалда раччине гьарун гутӀиги бицун буго.

ГӀадегӀанав Аллагьасул хӀал кӀольиялда тӀоритӀел гьабизе цо-цо гӀаламаталги рицун руго: инсан манидал къатӀраяддаса вижи гӀадаб. ГӀадамазда гьоркъоб ризкъи киназего бацад бикъун гутӀи бицун, гьелъул хӀикматги баян гьабун буго. Цересел къосарал умматазда щварал цо-цо гӀазабалги рехсон руго. ГӀадилал, Самудиял, НухӀил къавм. Гьаб гӀазаб ва гьалаг гьари рехсейги Маккаялъул мушириказе вагӀза гьаби буго: Гьез иман лъечӀони ва аварагасе ﷺ къварилъи гьабиги течӀони, гьездаги щевезе бегъула абун гьадинабго гӀазаб.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагьасул цаӀралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жиб гӀодобе бортараб цаӀвайлхӀаги абун гьедулев وَالْتَعِيمِ إِذَا هَوَىٰ

Гьаб цаӀва гӀодобе бортиялъе магӀна гьабун гӀалимзабаца гӀемер батӀияб рагӀи бицана: ЩайгӀабазда хадуб речӀулеб цаӀдул сунтур буго гьеб абун гьел щайгӀаби зодоре рахиялдаса нахъе чӀван. Къиямасеб къоялъ цаӀбаби рорти буго абун цоги гӀалимзабаца. РогӀалил цаӀва тӀерхъун ин буго абун цогидаз.

Ибну Касирица гьаб бакӀалда абун: Гьаб кинабго махлукъ Аллагьасул ﷻ мулк бугельул гьев Аллагь ﷻ жиндир махлукъалдаса жиндие бокъараб жоялдалъун гьедула. Амма инсанасе, бегъуларо жиндир

халикълъун вугев Аллагъасул ﷺ цIаралдалъун гурони гъедизе абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГIумар асхIабасдасан бицараб хIадисалда буго, Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагас абунин: «Аллагъ ﷺ тун цогидаб жоялдалъун гъедарав чи яги капурлъулин яги ширкалда кколин» – абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

ПIадеГIанав Аллагъасул гъедиялъул жаваб буго:

2. Нужеда витIарав авараг жив къосарав гъечIо ва мекъи ккаравги гъечIо.

مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَى ۝١

3. Гъев МухIаммад ﷺ кIалъалев гъечIо жиндаго ракIалда караб ва жиндис бокъараб жо бицун.

وَمَا يَطُّوعِنَ الْهَوَى ۝٢

4. Гъев МухIаммад аварагас ﷺ бицулеб жо гъечIо Аллагъас ﷺ гъесда вахIю гъабураб жо гурони.

إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى ۝٣

5. Аварагасда ﷺ гъеб вахIю лъазе гъабуна жив къуватав Жабраил малаикас.

عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى ۝٤

6.7. Жиндир гIакълло лебалав, черх къуватав. Гъев Жабраил малаик жиндир хIакъикъияб сураталда зобалазул борхалъиялда вуго. Бакъ баккулеб рахълалда.

ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَى ۝٥

وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَى ۝٦

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абуна: Гъев Жабраил малаик Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе вачIунев вукIана инсанасул сураталда. Гъедин гъев цересел аварагзабахъги عَلَيْهِمُ السَّكَمُ вачIунев вукIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Жабраиласда гъарана жиндир хIакъикъияб сурат бихъизе гъабе жинда абун. Аварагасда ﷺ Жабраил кIиги нухаль вихъана жиндирго сураталда. Цо нух букIана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ХIираъ нохъоялда вугеб. Гъеб нохъоялъул бакъ баккул рахълдаса Жабраилас жив загъир гъавураб мехаль, гъесул куркъби рагъун кинабго бакъбаккул рахъ гъез цIезе гъабуна ва авараг ﷺ лъавудаса ун ГIодове ккана. Цингиги Жабраил малаик инсанасул сураталде гъесухъе вачIун, гъесул гъумералдаса ракъ-хIур нахъе ине гъабулев вукIана ва жинца гъев жиндир каранде къан гъев лъавуде вачIине гъавулев вукIана. Гъаб маГIна буго ПIадеГIанав Аллагъас гъаб хадуб бугеб микъабилеб аяталда жаниб абураб раГIиялъул.

8. Цинги гъев Жабраил МухIаммад аварагасда ﷺ гIагарлъана ва лъикIаланго гъесда гIагарлъана.

ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى ۝٧

Киабилеб нухаль МухАммад аварагасда ﷺ Жабраил жиндир сураталда вихъана МигІражалъул сордоялъ зобалазда вахараб мехаль «сидратул мунтагъа»-абулеб бакІалда аскІов. Гъев Жабраил цоги шивго чияса вихъичІо гъедин жиндир хІакъикъияб сипаталда.

9. Аллагъасул салам лъеяв Жабраилги хирияв ﷻ **МухАммад аварагги** ﷺ **цоцаде гІагарда** **рукІана чІор бутІалъул кІиябго рагІал цоцаде гІагарде бугеб** **гІадин.**

Гъеб чІорбутІалъул кІиябго рагІал цоцадехун балагъун букІуна. Ва гъеб кІиябго рагІал цохІо бутІалъул букІуна. **Жегиги гІагрда вукІана гъев кІиявго.** Гъаб буго мисал бачун абулеб рагІи ва гъаб буго цакъ гІакъилаб магІна гъваридаб мисал. Гъев КІиявго цохІо жольун рукІана абизе бегъулеб магІна буго гъаб.

10. Цинги ГІадегІанав Аллагъас гъев ﷻ **Жабраил гъоркъов кун жиндир лагъасда** **(МухАммадида** ﷺ **) вахІю гъабуна жинца вахІю гъабураб** **динияб амру.**

11. Гъев аварагасул ракІалъ гъересиги гъабичІо ﷻ **жиндир беразда бихъараб сурат.**

Гъев божана жиндие загъирлъараб сурат Жабраил малаикасул букиналда.

12. Нужеца гъев МухАммадида ﷺ **дагІба-** **къецишха гъабулеб бугеб, я гъал Къурайшиял,** **гъесда мигІражалда бихъраб жоялда ва гъев мигІражалда иналда** **божичІого?**

Къурайшияз инкар кколеб букІана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг цо сордоялда жанив Маккаядаса Байтул Мукъадаслъул масжидалдаги щун, гъениса зодовеги вахун ГІаде вуссун вачІана абураб жоялда. Гъев ГІадаллъун вуго абунцин кІалъана Къурайшиял. Цинги Къурайшазул ГІалабалда рекъон Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъезие байтІул МукІакъадаслъул масжидальул сипатал рицана.

13. ХІакълъунго аварагасда ﷺ **Жабраил** ﷻ **цоги нухаль вихъана.**

14. «Сидратул Мунтагъа»-абулеб бакІалда аскІов ﷻ **жив вугеб мехаль.**

Тафсиральул ГІалимзабаца абуна: «Сидратул Мунтагъа» буго жиндаса ГІадехун малаикзабиги унареб, гъениса ГІадехун бугеб жо цохІо

Аллагъасда ﷺ гурони лъалареб анкъабилеб зобалазда бугеб бакI. Сидрат абулеб жо гъветI буго (лотос).

15. Гъеб сидратул Мунтагъаялда аскIюбго
«Жаннатул маъва»-абун жинда цар бугеб алжан буго.

عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ ﴿١٥﴾

Малаикзаби жинда жанир руссунеб ва шагъидзабазул рухIалги жанир руссунеб.

16. МухIаммад аварагасда ﷺ гъеб сидратги
бихъана жинда тIаде Аллагъасул ﷺ нур рештIун гъеб нураль жиб гвангъун.

إِذْ يَعْنَى السِّدْرَةَ مَا يَعْشَىٰ ﴿١٦﴾

Гъеб сидраталде тIаде хIанчигIадин сверулел малаикзабиги рухIана жидеца Аллагъасе ﷺ тасбихI гъабулел. Гъеб сидраталъул берцинлъиялъе сифат гъабизе инсанасдаги кIоларо.

17. Гъеб тIадегIанаб макъамалда вугеб мехаль

مَا رَأَى الْبَصْرَ وَمَا طَعَىٰ ﴿١٧﴾

МухIаммад аварагасул ﷺ бер гъеб
сидраталдаса цогидаб рахъалда буссичIо
ва гъев щибго хIал хисичIого жинде тIаде бачIулеб амруялда
валагъун чIана.

18. ХIакълъунго МухIаммадида ﷺ
гъеб мигIражалъул сордоялъ

لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ﴿١٨﴾

жиндир БетIергъан Аллагъасул кIудиял тIаламатал рихъана. Сидратул Мунтагъа бихъана, байтул МагIмур бихъана, Алжан ва жужахI бихъана. Алжаналъул «раф-раф» абулеб цIакъ берцинаб тах бихъана. Жабраил малаик вихъана жиндир аслияб сифаталда. Гъал руго кIудиял тIаламатал. Цоги гIемерал тIаламатал руго мигIаражалъул сордоялъ хирияв аварагасда ﷺ рихъарал. Цоцо тIалимзабаца абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда тIадегIанав Аллагъги вихъана абун. Гъаб рагIи буго жиндие мухIканаб далил гъечIеб рагIи.

19.20. Нужеца Дида бице я гъал Къурайшиял,
нужер алагъзабазул хIакъальгуль: Лат, Пуза,
Манат абун нужеца жидеда цар тарал.

أَفْرَأَيْتُمْ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾

وَمَنْوَةَ الْقَائِلَةَ الْآخْرَىٰ ﴿٢٠﴾

Гъезие бугишха тIадегIанав Аллагъасе бугеб тIадаб къуват-гуч. Гъез щибниги жо бижулищ?

21. Нужеца нужеэ васал рукине бокъулеб мехаль
гъев Аллагъасе ﷺ ясал руго абунис абулеб?.

الْكُورِ الذِّكْرُ وَالْأُنثَىٰ ﴿٢١﴾

22. Гъеб нужер бикъи цIакъ мекъаб бикъи буго:

تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰ ﴿٢٢﴾

Нужеца зулму гъабулел буго Аллагъасе ﷺ ясал

руго абураб раґиялдалъун.

23. Гьел алагъзаби руго абун нужеца абулел жал гьечІо нужеца ва нужер умумуз жидеда цІарал лъурал хъанчал гурони. Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ шибго хІужа рештІине гъабичІо нужеца бицараб раґи битІараб букІиналъе. Нуж нахърилъълъун руго нужеего ракІалда ккараб жоялда ва нужер нафсазе бокъараб жоялда.

إِنَّ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مِمَّا
أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ
وَمَا يَهْوَى الْأَنْفُسُ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمْ
الْهُدَىٰ ﴿١٣﴾

ХІакълъунго нужехъе Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ рахълъан хІакъаб хІужаги бачІун букІадго.

Аллагъассул свалат салам лъеяв МухІаммад аварг вачІана гъаб хирияб Къуръанги босун. Нуж гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ иман лъезеги чІухІун, гъаб Къуръаналда нахърилъълъезеги чІухІун, хирияв МухІаммад аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъавун, квешаб гІамал кІодолъи гъабун чІана.

24. Щивав инсанасе жиндир нафсалъе бокъарабшинаб жо букІунишха?

أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَنَّى ﴿١٤﴾

Гьел мушриказе хъанчаз ва баґІулал алагъзабаз жидеешафаґат ва квер бакъи гъабизе бокъиялъе ГІоло гъезие гъеб букІунаро.

25. ЦохІо Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ буго гъаб дунялалъулги хадуб ахираталъуги ханлъи ва ихтияр.

فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ ﴿١٥﴾

Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ къола жиндие бокъарав чиясе гъесие бокъараб жо. Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ бокъарав чи шибго къечІоги тола. Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ ахират къола жиндие бокъараб жоги тун Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ бокъараб жо гъабун хъвадарал муъминзабазе.

26. ПІадеґІанав аллагъасе жал хириял малаикзаби зобалазда гІемерал руго гъев Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ изно къун хадуб гурони жидер шафаґаталъ пониги чиясе мунпаґат гъабуларел. Гъеб изноги Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ жиндие бокъарав ва жив разияв чиясе шапаґат гъабизе гуруго къоларо.

*وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُغْنِي
سَفْعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا أَمْرًا يُعَدَّ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ
يَشَاءُ وَيَرْضَىٰ ﴿١٦﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ хириял, жидер гІибадат даимал малаикзабаздаги Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ изноуялдалъун гурони шафаґат гъабизе кІолареб мехаль, гъал хІакъирал хъанчаз кин шафаґат гъабулеб?!

27. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ ва ахираталда иман лъоларел гІадамаз гъел малаикзабаде цІарал лъолел руго гъел ясал

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيَسْمُونَ
الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنثَىٰ ﴿١٧﴾

руго абун.

28. Гъеб жо бицунел рукӀин гурони гъезул
шибго гӀелмуги гъечӀо. Жидеего ракӀалда
ккараб жо бицун, гъелда нахърилълун
руго гъел мушрикал.

وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عَلَيْهِمْ إِلَّا الظَّنُّ وَإِنَّ
الظَّنَّ لَا بُدَّ لَهُ مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ﴿٥٨﴾

Ва амма гъеб ракӀалда ккараб жоялъ шибго мунпагӀат гъабуларо
хӀакъаб жоялда аскӀоб жиб лъураб мехаль. Гъеб хӀакъаб жо чӀолеб
бакӀалдаги чӀоларо. РакӀалда ккараб жоялда рекъон хӀукму гъабуларо.

29. Мун вусса МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидеца
гъаб дир Къуръаналъул вагӀза босуларел
гӀадамаздаса, жидее похӀо гъаб дунялалъул
чӀаголъги гурони бокъунги гъечӀел.

فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا وَلْيُبَهِدْ إِلَّا
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٥٩﴾

Жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги иман лъеялдаса инкар
гъабурал гӀадамал дуца те! Дуда гӀадаб гъечӀо гъезда иман лъезабизе.

30. Гъаб дунял ахираталдаса гӀаса биши
буго гъезул гӀелмулъай щвараб бакӀ.
Гъезда жаниб цоги гӀелму лъугъунаро.

ذَلِكَ مَبْلُغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ
ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدَى ﴿٦٠﴾

ХӀакъълунго дур БегӀергъан Аллагъ
жинда лъалев вуго жиндир нухалдаса къосарав чи щив вугев.
Гъединго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала жив битӀараб диналда
гӀовитӀаравлъун щив чи вугебги.

31. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ мулк буго
гъал зобалаздаги ракъалдаги жаниб
бугеб кинабго махлукъ. Гъев Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ жазъ гъабизе буго жидеца

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ
الَّذِينَ اسْتَوْفُوا أَمْعَالَهُمْ وَالَّذِينَ أَحْسَنُوا
بِالْحُسْنَى ﴿٦١﴾

купру-ширкалдалъун зулму гъабурал
гӀадамазе гъелда рельъараб квешаб жазъ.

Гъезие жужухӀалъул гӀазаб букӀине буго. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
иманги лъун аварагасда нахъги рильлъун лъикӀаб гӀамал гъабун
хъвадарал гӀадамазе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цакъ лъикӀаб жазъ гъабизе
буго. Гъезие нигӀматазул алжанал рукӀине руго.

32. Жидее алжанал рукӀунел гӀадамал
руго жидеца кӀудиял мунагъаздаса ва
къабихӀал пишабаздасаги рикӀкӀалъги
гъабулел. КӀудиял мунагъал руго чи
чӀвай, Аллагъасдехун ширк гъаби,
чияр боцӀи кванай, гъибат-бугътан
гъаби.

الَّذِينَ يَخْتَفُونَ بَيْنَ الْأَيْدِي وَالْقَوَائِمِ إِلَّا
الَّذِينَ اسْتَوْفُوا أَمْعَالَهُمْ وَهُمْ
إِذَا نَشَأُوا مِنَ الْأَرْضِ وَإِذَا أُسْرُوا أَجِنَّةً فِي بَطُونِ
أُمَّهَاتِهِمْ فَلَا تَزْكُوا أَنفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ
اتَّقَى ﴿٦٢﴾

КъабихІлал пишаби руго зина гъаби, ливатІ гъаби инсул йикІарай чІужу ячи ва цогидалги. КъабихІлал пишаби абун гъезда абиялъе сабаб буго гъел кІудиял мунагъал рукІингун цадахъ инсанасул тІабигІаталь жал сурукъал, инжитал пишабилъун рикІкІунел рукІин. **Жидедаса цІунизе кІоларел гІисинал мунагъал гурони жидеца гъаруларел.** Гъел руго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жал цІунарал аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ва Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хІинкъарал муъминзаби гурони жидедаса цІунун хутІуларел мунагъал: хІарамаб бакІалда бер балагъи гІадаб, квер хъатІи гІадаб, кІал кІалгъай гІадаб.

Ибну ХатІиб абулев гІалимас кІудияб мунагълъун рикІкІана Къуръаналда жаниб жиндие жазъ жужахІалъул гІазаб буго абурал киналго мунагъал. КъабихІлаб жолъун рикІана шаргІаль хІад къаби бихъизе гъабурал мунагъал: чи чІвай, зина гъаби, мехтулеб жо гъекъей, рогъоб бай, цІогъ гъаби гІадал. ГІисинал мунагъаллъун рикІкІана инсан сагъвиллъун, гъалатІлъун кколел мунагъал.

ХІакълъунго дур БетІергъан жиндир гурхІел ва мунагъал рахчи гІемерав, гІатІидав вуго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ нужер киналго хІалал жинда лъалевги вуго. Нужер кІудияв эмен Адам ракъалдаса вижинелде цебего лъалеб букІана Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инсанас гъабулеб кинабго гІамал. Гъединго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ лъала Адам вижун хадубги, нуж эбелалъул чохъонир ругеб мехальги, нуж дуњялалда лъугъун хадуб нужеца гъабизе бугеб кинабго гІамал. **Гъаб амро гъадин бугелъул нужеца нужерго напсал рацІуѓе!** Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ цІакъ лъикІ лъала жиндаса хІинкъарав чи щив вугевали ва жинда гІасияв щив вугебги.

Гъаб аяталъул маѓІна буго: Нуж нужерго гІамалалдаса разилъун, гъеб кІодо гъабун лъикІаблъун бихъун гъелье рецц гъабун цогидазда гаргадуге. Гъеб нафс буго квешаб жо. Гъелье жиндие рецц гъабизе бокула ва гъеб рецц гъабиялдалъун жиб гІамал кІудияблъун, Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ гІасияблъун лъугъуна.

ТІадегІанав Аллагъ жинда лъалев вуго кинабниги нафс бижиялде цебего гъеб нафсаль щиб гІамал гъабизе бугеб. Гъев хІажатав гъечІо нужеца жинда бициялда нуж лъикІаб гІамал гъабулел гІадамал руго абун. Нужедаги лъаларо метер щиб гІамал нужеца гъабулеблъи ва нужер ахир кин кколеблъиги. Кидаго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи гІалаб гъабун лъикІаб гІамал гъабе ва кидаго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазабалдаса хІинкъун, дур лъикІаб гІамалал дагъаблъун бихъун вукІа.

33. Дуца дида бице МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъав къосарав, пасикъав ч尼亞л хабар ва гъесул хІал:

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى ﴿٣٣﴾

Жив Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдаса вуссарав ва хІакъаб Къуръаналда нахъ вильльгинчІев.

34. Жинца къотІи гъабураб боцІиялъул дагъаб وَأَعْطَى قَلِيلًا وَأَكْثَى ﴿٣٤﴾
жо къурав, цинги жив бахиллъун къотІи хвезабурав.

Жинца къезе бицараб боцІи къечІого чІарав!

Гъаб кІиябго аят ва гъезда хадуб бугеб чанго аят рещтІине гъабиялъе сабаб бицун абуна: Валид ибну Мугъират абулев Къурайшиязул цевехъан Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскІов Годов чІун вукІана, гъес цІалулеб Къуръаналда гІенеккун, гъесул вагІзаялъ асар гъабун иман лъеялда гІагарлъун вукІана. Цинги гъев цоги мушрикас нечезе гъавуна ва гъесда абуна: «Дуца дур умумузул дин толеб буго, гъел къосарал, пасикъал ва жужахІалда унел гІадамал руго абулеб буго»-абун. Валидица абураб мехаль дун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъулев вуго абун, дов мушрикас абуна: «Дица гІаде босулеб буго дие букІунеб гІазаб мун иман лъеялдаса вусани ва дуца дие дагъаб боцІи-мал къунани!»-абун. Цинги гъев Валид жиндирго ширкалда вуссана ва жинца къотІи гъабураб боцІималалъул дагъаб жо къуна. Хадуб хутІараб жинца къотІи гъабураб жо къезе бахиллъун, гъеб къотІиги хвезабуна. Гъав мушрикасул хІакъальуль гІадегІанав Аллагъас хадубги абулеб буго.

35. Гъав мушрикасе балъгояб жойиш лъалеб أَعْنَدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ بَرِيءٌ ﴿٣٥﴾
бугеб, жинца гъеб боцІи къунин абун жив пакъирлъилин. Ва гъесда гъеб беразда бихъулебиш бугеб?

36. Гъасда хабарго бицинчІиш Муса أَمْ لَمْ يُبْتَأِ بِمَآ فِي صُحُفٍ مُوسَى ﴿٣٦﴾
аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ рещтІине гъабураб
Тавраталда хъван бугеб жоялъул?

37. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда гІад къараб وَإِنِّي هِيَ الَّذِي وَفَى ﴿٣٧﴾
кинабго жо гІубарав Ибрагъим аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ
рещтІине гъабураб жиб камилаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукмуялъул
хабар рагІичІиш гъав мушрикасда?

38. Киналго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ рещтІине гъарурал أَلَا تَرَىٰ وَازِرَةً وَرَرَٰ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾
гІахъазда бугеб хІукму буго: «Цониги жинца
жо баччулеб нафсаль цогидаб нафсальул мунагъал раччуларо»-
абураб.

39. Ва щивав инсанасеги гъечІо абун жинцаго وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ﴿٣٩﴾
гъабураб гІамалалъул лъикІлъи гурони.
Цогидаб нафсалъул мунагъ цоги нафсалда баччизе гъабулареб гІадин

гъб нафсалъе цогидаз гъбураб гIамалалъул кириги букIуларо. Гъб масъала буго жиб бичIине кколеб ва жинда сверухъ гIемераб хабар бугеб.

Цо-цо гIелму дагъал гIадамал жидеца гъб аятги цIалун: «Инсанасе жинцаго гъбураб гIамалалъул кири гурони гъечIо»-абун, цоги щибго жоялда ралагъичIого цо инсан хвараб мехаль гъесда хадур хутIарал гIадамаз щиб лъикIаб гIамал гъабуниги дов хварав чиясе гъелдаса щибго мунфагIат гъечIо абун кIалъала. Гъб буго мекъаб пикру. Гъб буго шаргIалъул хилафалда бугеб фатва.

Къуръан хIадисалда гIемер далилал руго цо инсанас гъбураб лъикIаб гIамалалъул кири цоги инсанасе швейлда тIоритIел гъабулел. Гъел далилазул бищунго мухIканаб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг жинца муъминзабазе шафагIат гъабулев вукIин. Гъединго шагъидзаби ва жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъарал муъминзаби цогидазе шафагIат гъабулел рукIинги. Гъб шафагIат гъабиялъул магIна буго жинда Аллагъ разилъарав цо лагъас Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гъари гъав пуланав чиясдаса мун тIаса лъугъа ва гъав гIазабалдаса тархъе абун. Гъб дугIа гъев чиясул гIамал гуребищ кколеб?

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса бицараб жиб сахIихIаб ва машгъураб хIадис буго: *«Адамил лъимер хвараб мехаль гъес гъабулеб букIараб гIамал къотIун ккола лъабго жо хутIизегIан. Жиб даимаб садакъа, жинца нахъе тараб жиндаса мунфагIат босулеб гIелму ва жиндие дугIа гъабулев лъикIав вас»*-абун. ХIадис имам Муслимица бицана. Жиб даимаб садакъа буго инсанас жиндаса кидаго мунфагIат босулеб бакI: Нух, къо, лъгъим, масжид, мадраса, ах-хур ва цогидабги. Жиндаса мунфагIат босулеб гIелму буго исламияб гIелму: Къуръан, хIадис ва шаргIияб гIелмуги. ЛъикIав вас абураб рагIиялдаса мурад буго жиндир лъимал абураб: Васал ругониги, ясал ругониги, гъезул лъимал ва гъезулги лъимал ругониги-къиямасеб къо швезегIан жиндаса лъугъараб насло буго гъб.

Цоги гъб лъикIаб гIамалалдаса цоги нафсалъе мунфагIат букIиналъе далил буго цо чи хвараб мехаль гъесда тIад бугеб гIадамазул ва, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ налъи бецIунги. Закат бахъи, кIал квей, хIажгун гIумра гъаби. Гъб гIамалалъулги хварасе мунфагIат букIиналъе Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадис буго.

ГIалимзабазул хилаф гъечIеб рагIи буго: Хварав чиясдаса къураб садакъаялъ ва гъесие гъбураб дугIаялъ хварасе мунфагIат гъабула абураб.

Хварав чиясе абун зикру бачани, яги Къуръан цIалани гъб гIамалалъул

кири хварасе щоларо. Гьединго буго хварав чиясе лъиклѣи буклине абун как бай, кІал кквей гІадаб гІамалги. Гьал гІамалал руго хварав чияс гьарулел гьечел, цоги гІадамаз гьарулел ругел гІамалал. Гьал гІамалазул кири гьаб гІамал гьабуразе щвела. Гьаб лъиклаб гІамалги гьабун цинги гьаб лъиклаб гІамалалдалъун нижедаги нижер хвараздаги гурхІа, нижерги гьезулги мунагьал чуре абун дугІа гьаби шаргІалда бегьулел жо буго ва гьаб дугІа иншаАллагьу Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ къабул гьабиялда хьулги буго.

Цоги чара гьечІого лъазе кколел жо буго: Хварав чиясе чІаго ругез гьабураб гІамалалъул, яги гьес жинца нахье тараб лъиклаб жоялъул кири щвезе ккани шартІ буго гьев чи иман исламалда хварав вукІин. Капурчиясе хаду ругез гьабураб дугІаялъул ва садакъалъул щибго мунфагІат букІунаро. Гьев чи иман лъечІого хварав вукІин лъараб мехаль гьесие лъиклаб дугІа гьабизеги бегьуларо.

Гьаб бицараб жоялдаса хІасил буго: Цо инсан хвараб мехаль гьес гьабулел букІараб гІамал лъугьана. Гьев хун хадуб цогидаз гьабураб гІамалалъул гьесие кири ва ажро букІунаро гьаб цогидазул гІамал гьесие шапагІат гьаби, гьесие дугІа гьаби ва гьесие ГІоло садакъа кьейи букІун гурони. Гьаб бахІе бижиналъе сабабги буго цо чи хвараб мехаль гІарацги кьун гьесда тІаса Къурьан цІали, зикру бачи ва цогидаб гІамал гьабураб мехаль гьаб цогидаз цІалараб Къурьаналъул ва бачараб зикруялъул гьев хварав чиясе кири букІунаро абун абураб гІалимзабазул рагІи. Гьаб рагІи битІарабги буго, Имам ШафигІиясги гьедин бицун буго. Доб кьолел гІарац хварав чиясдаса садакъаде кьураб мехаль, гьал Къурьан цІалулел яги зикру бачунел гІадамазги жидеца гьабураб лъиклаб гІамалалъул ажру-кири хварасе щвезе гьабе, гьесул мунагьал чуре абун дугІа гьабураб мехаль, иншааллагьу, гьелдалъун хваразеги чІаго ругезеги мунпагІат букІина.

40. Дол Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ рещтІине гьарурал тІахьызда хъван буго: гьев инсанас гьабураб гІамал ахираталда гьесда бихьизе буго:

وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَى ﴿٤٠﴾

ГьегІамаллъиклаб бугел муьминзаби гьелдалъун рохун рукІине руго. ГьегІамал квешаб бугел капурзаби гьаб кьоялъ цІакъ пащманлъизеги руго.

41. Цинги гьев инсанасе жиндир гІамалазда рекъараб, жиб тІубараб жазаьги гьабизе буго.

ثُمَّ يُجْزَى الْجَزَاءَ الْآوْفَى ﴿٤١﴾

42. Ва дур вуссинги, я инсан, дур БегІергьан Алагьасде буго, гьев Аллагь вуго жинца жазаь гьабизе бугев.

وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُسْتَهْلَىٰ ﴿٤٢﴾

Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** иман лъун, гъесул гIазабалдаса хIинкъун хъвадарал муъминзабазе абадияб алжан хIадурун буго: жиндир нигIматаллазатаб, жиндир лазат, рахIат сипат гъабун бишине кIолареб. ПIадегIанав Аллагъасда иман лъезе чIухIарал капурзабазе абадияб жужахIалъул гIазабги букIине буго.

43. ХIакълъунго Аллагъ вуго жинца роххелги **وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكٌ وَأَبْكِي ٤٣** пащманлъиги бижарав.

Ахираталда жинца муъминзаби роххун релъизе гъарулев ва капурзаби гIодизе гъарулев.

44. Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго жинца хвелги **وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتٌ وَأَحْيَا ٤٤** чIаголъиги бижарав.

Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** рухI лъолеблъун бижараб зарра гурони жиб чIаголъулеб ва жиб гIемерлъулеб (жиндир наслу бижунеб) гъечIо. Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** рухI лъолареблъун, жиб бижулареблъун бижараб зарра рухI лъолеблъун гъабизе кIолев щивго чи гъечIо.

45. Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго жинца кинабго **وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجِينَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ٤٥** рухI бугеб жо кIиго тайпа бижарав: бихъинабги цIуябги.

Гъеб кIиго жо данделъун, гъезул мани цоцаде жубан гъезул наслу ракъалда гIибитIулеблъун гъабурав.

46. Гъеб кинабго бихъинабги цIуябги жо бижуна **مِن نُّطْفَةٍ إِذَا تَمَنَّى ٤٦** цохIо манидал къатIраялдаса.

Жиб бихъинаб жоялъул гъодидаса бачIун цIуяб жоялъул рахIомоялъубе ккараб мехаль, ва гъениб цIуяб жоялъул манидал къатIрагун данделъараб мехаль.

47. ХIакълъунго Гъев ПIадегIанав Аллагъасул **وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّسَاءَ الْأُخْرَى ٤٧** хIалкIолгъиялдалъун буго хун хадур кинабго халкъ гIаде бахъине гъабиги.

Гъаб себе рехсараб хIалалъ цохIо манидул къатIраялдаса инсан вижарав Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** гъев хун хадув чIаго гъавизеги кIола щибго щаклъи гъечIого.

48. ХIакълъунго Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго жинца **وَأَنَّهُ هُوَ أَعْيَى وَأَفْقَى ٤٨** жиндие бокъарав чи ризкъи гIатIид гъабун бечед гъавулев, бокъарав чи ризкъи къварид гъабун мискинго толев.

Гъесда щибго жо гъикъуларо, гъес гъабулеб ишалда жаниб цо хIикматги букIуна.

49. ХIакълъунго Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго «ШигIра» **وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشَّعْرَى ٤٩** абулеб цIваялъул БетIергъан.

Гъеб цѳваялъе лагълъи гъабулел цо гѳадамал рукѳана. Гъезул гѳибадат батѳулаб букѳин бицун абураб рагѳи буго гъаб. Гъаб «Шигѳра» (Звезда Пса) абулеб цѳва буго июль моцѳаль бакъ гѳерхъине гѳагарлъараб мехальго бакъ баккул рахълалда загъирлъулеб, жиндир кунчѳи цѳикѳараб цѳва. Лъагѳалида жаниб цохѳо къоялъ загъирлъула гъеб цѳва бакъ гѳерхъинелде себе. Гъедин бугельзул гъеб букѳана лъагѳел байбихъи рикѳкѳунеб къольун инсанияталъул цебесеб тарихалда.

50. Хѳакълъунго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца وَأَنذَرْتُكَ وَأَهْلَكَ عَادًا الْأُولَىٰ
цересел гѳадилал гъалаг гъарурав.

51. Самудиялги гъалаг гъаруна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ, وَسَمُودًا فَمَا أَتَقَىٰ
гъезул цѳивго чи нахъеги тецѳо.

52. Гъездасаги цебе Нухѳил къавмги جَلَّ جَلَالُهُ وَقَوْمٌ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ
гъалаг гъабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

Хѳакълъунго Гъеб Нухѳил къавм цѳакъ وَأَطَعَىٰ
къосараб, жидер зулму ва пасалъи
гѳемераб букѳана.

«Бахѳрул мухѳитѳи» абулеб тафсиралда абуна: «Нухѳи аварагас عَلَيْهِ السَّلَام азарго сон гѳагарун заманаялъ ахѳана жиндир къавм Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялде, амма гъезие гъесул дагѳваталь щибго асар гъабулеб букѳинчѳо. Гъеб къавмалъ вухун, гѳакълъуялдаса ине гъавун, хварав чи гѳадин гѳодове рехунги вукѳунаан Нухѳи авараг عَلَيْهِ السَّلَام. Цо чи унев вукѳана жиндир гъитѳинав васасул кверги ккун Нухѳида аскѳове ва гъес абулеб букѳана: «Вореха мун цѳуне гъав чѳиясда иман лъеялдаса. Дир инсуца дун кверги ккун вачун унеб мехаль дидаги васият гъабун букѳана гъев Нухѳида иман лъоге абун»-абун. Гъеб хѳалалъ кѳудиял гѳадамал жидер куфруялда холел рукѳана, гѳисинал лъѳималги гъев Нухѳида щѳим бахъараллъун, гъесда иман лъезе гѳагарлъулареллъун кѳудиял гѳолел рукѳана» – абун.

53. Лутѳил къавмалъул «муътафѳикат» абулел وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ
росабиги зодореги росун гѳодоре рехана Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

54. Гъел росабазул агълдуялда гѳад цѳакъ кѳудияб فَعَشَّهَا مَا عَشَىٰ
балагъги рещѳана ва гучаб гѳазабалъ гъел
гѳерхъине гъаруна.

55. Дуца гѳадегѳанав Аллагъасул щал فِي آيَةِ الْآءِ رَبِّكَ تَمَارَىٰ
нигѳматал гъереси гъарулел, я гъав инсан?

Гъесул хѳалкѳолъиялда гѳоритѳел гъабулел гѳемерал гѳаламаталги рукѳаго, гъев цо вукѳиналъе загъирал ва баянал хѳужабиги рукѳаго гъев

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман кин дуца лъолареб?

56. Гъав хирияв МухАммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго هَذَا نَذِيرٌ مِنَ النَّذْرِ الْأُولَى ﴿٥٦﴾
цесесел расулазда عَلَيْهِ السَّلَامُ рельъгарав, жинца

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазабалдалъун капурзабазе хIинкъи кьолев
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ расул.

57. Къиямасеб кьо бачIинги цIакъго гIагарлъун أَرْزَقَ الْأَرْزَقَةَ ﴿٥٧﴾
буго.

58. Гъеб къиямасеб кьоаялъул къварилъи- لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾
балагъ гIаде бачIараб мехаль гъеб гIаса
босизе кьолев щивго чи гъечIо цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гурони.

59. Нужеца гъаб Къуръаналда أَقِمْنَ هَذَا الْحَدِيثَ تَعَجُّبُونَ ﴿٥٩﴾
гIажаиблъийищ гъабулеб, я гъал мушрикал?
Нужеца гъаб махсародейищ гъабулеб ва гъелда гIад рельанхъулелищ
ругел?

60. Нуж гъеб Къуръаналда гIад рельанхъулел وَتَضَحِكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾
руго гурищ?

Нуж гIодизе кин гIодуларел гъеб Къуръаналь нуже хIинкъи
кьолев ахираталъул гIазабалдаса хIинкъун.

61. Нуж цIакъ гъапуго ва гIададаго ругоха, я гъал وَأَنْتُمْ سَلَمِدُونَ ﴿٦١﴾
Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъечIел гIадамал!

62. Нужеца сужда гъабе жинца нуж рижарав, فَأَسْجُدُوا لِلَّهِ وَأَعْبُدُوا ﴿٦٢﴾
жив цогояв Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ.

Нужеца гIибадатги гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гъабе. Гъесдехун щибго
жо ширк гъабуге, хъанчалги рикIад гъаре! Жиндие гIибадат гъабизе
бегъулев цоги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ ва цоги щибго жо гъечIо цохIо Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ
гурони.

Гъаб аят цIалидал сужда гъабизе сунатаб буго.

Гъеб Маккаялъул агълу хъанчие лагълъи гъабулеб агълу букIиндал,
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хIалкIолъиялде тIоритIел гъабулел гIаламатал рицун
хадуб, гъезда амру гъабулеб буго: «Нужеца цохIо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гъабе
гIибадат» – абун. Гъаб хъанчие лагълъи гъаби гIарабиязул ракъалдаса
гIагIана Макка бахъун хадуб ва КагIба рукъ сверун рукIарал гIемерал
хъанчалги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ва хириял
асхIабзабаца гъурун гIодоре ран хадуб.

гIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Сурату Ннажмалъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещц ва шукру гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго.

54. Суратул Къамар

Маккаялда жиб рецитине гьабураб, жинда жаниб кликъоялда Анцила щуго аят бугеб.

Гьаб сураталда жаниб кинабго кIвар буссине гьабун буго хирияб Къуръан гьереси гьабулел мушириказде рагъ гьабиялда ва гьезие хIинкьи къеялда.

Сураталгьул байбихьуда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе мугIжизатлгьун бугеб моцI хъвалхьиналгьул бицун буго. Мушириказул тIлалаб гьабиялда рекъон гьеб мугIжизат загьир гьабун букIаниги гьеб моцI хъвалхьиналде гьез сихIру буго абун.

Къиямасеб къоялгьул захIмалгьаби рицун руго, цIакъ жинца ракI хIинкьизе гьабулеб хIалалгь, чорхол расги бахъун чIолеб хIалалгь. Цересел къавмазул бицен гьабун, дагъабго гьезул къисаби рицун руго. НухIил къавмалгьул бицен гьабун хадуб гIадилазул, самудиязул, ЛутIил къавмалгьулги бицун буго. ПиргIавнил къавмги рехсон буго ва гьезде цвараб батIи-батIияб гIазабги рехсон буго.

Гьал умматазул къисаби рицун хадуб Маккаялгьул мушириказе хIинкьи къолеб буго жидедеги гьединаб гIазаб цвезе букIиналдалгьун.

Сураталгьул ахиралда Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَالُهُ** хIинкъарал муъминзабазе ахираталда ругел даражаби ва хиралги бицун буго.

**Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгьун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къиямасеб къо чIейи гIагарлгьун буго. МухIаммад аварагасе **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** мугIжизатлгьун моцIги хъвалхъана.

أَفَرَأَيْتِ السَّاعَةَ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرَ ۝

2. Къурайшиязул капурзабазда МухIаммад авараг **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** жив ритIухъав Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** расул вукIиналда тIоритIел гьабулел гIаламатал рихъаниги гьел иман лъеялдаса русунел руго ва гьез абулеб буго гьеб моцI хъвалхьинги сихIру бугин МухIаммадица **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** нижер берал рухъун гьабураб ва жиб даимаб, мухIканаб.

وَأَنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُونَ وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ ۝

Тафсиралгьул гIалимзабаца абун: Маккаялгьул капурзабаца Аллагъасул свалат салам лъеяа аварагасда абун: «Мун Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** расул

руго абураб рагІиялъуль мун ритІухъав ватани дуца нижеда бихъизе гъабе зодоб бугеб моцІ кІиго бутІа лъугъун хъвалхъараблъун» – абун. Гъедин аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъабуни жидеца иман лъела абун къотІиги гъабун букІана.

Гъеб букІана моцІ цураб сордо. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ дугІа гъабун гъел капурзабаца гъарараб жо жиндие мугІжизаталлъун гъабе абун. Цинги гъеб моцІ хъвалхъун цо башалги Сафа мегІералда гІад чІана, цогигаб башалги абуКъубайс мегІералда гІад чІана, ХІираъ мегІерги гъеб кІиялдаго гъоркъоса бихъулеб букІана. Цинги Маккаялъул капурзабаца абун: «Гъев МухІаммадица صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нижее сихІру гъабун» – абун. Абужагълица абун: «Нужеца сабру гъабе! Нуж иман лъезе гІедегІугІе! Нилъехъе росабалъан гІадамал рачІараб мехаль гъез абуни жидедаги бихъанин моцІ хъвалхъун абун, нилъеца МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ритІухъ гъавила, гъезда моцІ хъвалхъун бихъун батичІони, нилъее МухІаммадица صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сихІру гъабун букІуна» – абун.

Росабалъан гІадамал рачІараб мехаль гъез бицана жидеда моцІ хъвалхъун бихъана абун. Цинги Абужагълица ва цогигал мушриказ абун: «Гъаб цакъ мухІканаб, даимаб сихІру буго» – абун.

Гъеб моцІ хъвалхъи Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе мугІжизат букІиналда тІоритІел гъабулел хІадисалги руго. Жинда Аллагъ разильаяв Анас асхІабасдаса имам Бухарияс ва имам Муслимица бицараб хІадисалда буго: «Маккаялъул агълуялъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъарана жидеда цо гІаламат бихъизе гъабе абун. Аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъезда моцІ хъвалхъилъун бугеб гІаламат бихъизе гъабун кІиго нухаль» – абун. Цо гІалимзабаца абун буго гъеб моцІ хъвалхъи къиямасеб къо гІагарлъараб мехаль букІине бугин абун. Гъаб рагІи мекъаб, жиндие далил гъечІеб рагІи буго.

3. Гъел Къурайшияз авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَقَرٌّ ٢٦
гъереси гъавуна, гъес загъир гъабураб

мугІжизатги гъереси гъабун. Гъел жидерго гъава-напсалъе бокъараб жоялда нахъги рилълъана.

Кинабго амруги жиндир чІолеб бакІалде шола ва гъениб чІола. ЛъикІлги лъикІал чагІазда чІола, квешлги квешал чагІазда чІола. ЛъикІал гІадамал алжаналда чІола, квешал гІадамал жужахІалда чІола.

4. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар кколел
гІадамазухъе, ХІакълъунго цересел

умматазул хабар бачІана, гъеб хабаралда жаниб гъел куфру-

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ آلِ الْآنِبَاءِ مَا فِيهِ مَظْهَرٌ ٢٧

ширкалдаса нахъе чIвазе гIураб вагIзаги букIана.

5. Гъаб хирияб Къуръанги тIубараб ва камилаб хIикмат буго жинца хIукмаби баян гъариялъуль ва хIакъаб диналда тIоритIиялъуль.

حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ التُّذْرُ ٥

Жал къосарал, жидер берал беццал, ракIазда тIад тIалъел лъурал гIадамазе къолел хIинкъабаца, **щиб жоялъха гIейи гъабилеб гьел тIоритIизе?** Гьел инкарчагIи хIакъаб диналда тIоритIун кколаро кигIан кIудияб мугIжизат гъезда бихъаниги ва гъезие кинаб вагIза-насихIат гъабуниги.

6. Мун гъал инкарчагIаздаса вусса, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва гъезда кинаб балагъдай бачIуна абун валагъун чIа!

قَوْلَ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ عُنْكَرٍ ٦

Исрапил малаикас цIакъ жиб рихараб, жиб бокъулареб жоялде ахIараб къо буго гьел капурзабазе гIазаб гъабизе бугеб Къиямасеб къо.

7. Жидер бер хIинкъун, гъеб ракъалдаса эхеде борхизе кIоларого рукIуна капурзаби гъеб къоялъул гIазабалдаса хIинкъун.

خُسْعًا أَبْصَرُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَانِ كَأَنَّهُمْ

جِرَادٌ مُّنتَشِرٌ ٧

Жидер хобаздаса къватIире гьелги рахъула ракъалда тIибитIараб гарцI гIадин: гIемерал рукIуна гьел, жидер унеб рахъ лъаларелги рукIуна, цояз цоял мерхъунелги рукIуна.

8. Жидеде ахIулев чи вугеб рахъалде ине гIедегIунги рукIуна гьел. Гъеб къоялъ капурзабаца абула: «Гъаб къо цIакъ захIматаб къо бугоха» – абун.

مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكٰفِرُونَ هٰذَا نَوْمٌ

عَسِرٌ ٨

9. Гъал маккаялъул мушрикаца мун гьереси гъавиялда дуца гIажаиблби гъабуге, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! Гъездаса цере рукIарал НухIил къавмалги гьереси гъавуна жидехъе расуллъун вачIарав Дир лагъ НухI.

* كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمٌ نُوحٍ فكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا

مَجْنُونٌ وَارْدُجِرَ ٩

Гъев НухIида гъез абуна: «Гъав чи жундуца ккурав чи вугин»-абун ва жидеца гъев дагIват гъабиялдаса нахъеги чIвана: хIинкъизе гъавун, рогъоб бан, къабун.

10. Гъеб къавм азаргогIан сональ Аллагъ حَمَلَهَا لَهُ цо гъавиялде ахIулаго бихъараб гIакъуба-къварилъиялда сабруги гъабун гъез иман лъеялдаса жиндир

فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرَ ١٠

хьул къотIараб мехаль НухI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام жиндир БетIергъан
Аллагъасда ахIи бана ва гъес абун:

«Гъанже дун гъаб къавмалдаса къун вуго. Дуца дие квербакъи
гъабе!» – абун.

11. Цинги Дица зобалазул рагъаби рагъана فَفَتَحْنَا السَّمَاءَ بِمَاءٍ مُّهِمٍ ﴿١١﴾
кутакаб лъмим чвахулеллъун.

12. Дица ракъулъан къватIире иццал- وَقَفَرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ
лъаралги раккизе гъаруна ва гъеб فَدَقَّرَ ﴿١٢﴾

зобальулги ракъальулги кIиябго лъмим
данделъана Дица жиб азалалдаго къадар
гъабун букIараб хIалалъ гъеб НухIил къавм гъанкъизе гъабун
гъалаг гъабиялъе.

13. Дица НухI аварагги عَلَيْهِ السَّلَام гъесда иман وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْأَوْجِ وَدُوسِرٍ ﴿١٣﴾
лъурал Iадамалги тIад рекIине гъаруна
хъарщал магIаздалъун цоцаде рукъун гъабураб гамаялда.

14. Гъеб гама лъмималда тIад билълъунеб نَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءَ لِمَنْ كَانَ كُفْرًا ﴿١٤﴾
букIана дир амруялдалъун ва дица цIунун.
Гъеб НухIил къавм дица гъалаг гъабун гъез жинда инкар ккурав
дир лагъасул дугIаялъе жаваб гъабун.

15. ХIакълъунго Дица гъеб НухIил къавм وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿١٥﴾
тIупан тIун гъанкъизе гъари тана хадусел
умматазе вагIазалъун ва жиндаса тIакълу босулеб тIаламатлъунги
букIине.

Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъиялъул пикру гъабулев, гъелдаса
вагIза босулев чиго гъечIищха?

16. Дир хIинкъи къейги хадуб дица гъабураб فَكَيْفَ كَانَ عَنَابِي وَنُدِيرٍ ﴿١٦﴾
гIазабги кинха букIараб дир аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام
гъереси гъарурал, дир аятаздаса вагIза босичIел тIадамазе?

17. ХIакълъунго Дица гъаб Къуръанги وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿١٧﴾
цIакъ бигъаяблъун гъабун буго жиб
цIализе, жиндир магIна бичIчIине ва гъелдаса пайда босизеги.
Гъаб Къуръаналъул пикру гъабулевги, гъелдаса вагIза-насихIат
босулевги чиго гъечIищ?

Гъаб хирияб Къуръан тIадегIанав Аллагъас жиндаса мунпагIат босизе
абун рещтIине гъабураб тIехъ бугелъул, гъеб кинавго чияс жиндаса
мунпагIат босулеблъун гъабун буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Гъеб гъабун гъечIю
цо тIадамазда жиб бичIчIулеблъун цогизада бичIчIулареблъун.

ГПарабиял ругониги гҗагамиял ругониги шивасе жиндир мацҗалде буссине гҗабун Къуръаналдаса мунпагҗат босисе рес буго. Гҗеб цҗализе ва рекҗехье лҗазабизе бигҗьяблҗунги гҗабун буго Аллагҗас ﷻ.

Цо-цо жагҗилал, жал гҗалимзаби ругин абун кҗалгҗалел гҗадамал руго, Къуръан таржама гҗабун цогидаб мацҗалде буссинабизе бегҗуларин абун. Гҗез жидер рагҗи ритҗухь гҗабизелгҗун бачунеб далилги буго таржама гҗабураб гҗеб Къуръан кинавниги чияс цҗалулеб бугин ва гҗел гҗадамазда гҗоркҗор жидер иман загҗипал, жидеца Къуръан махсароде гҗабулел, гҗелгҗул кҗимат гҗабуларелги гҗадамал рукҗунин абун. Гҗаб рагҗи жагҗилаб букҗин лҗала цодагҗабго гҗакҗлу-пикру бугев чиясда. Гҗеб рагҗи бицунел гҗадамазда кин лҗалареб хирияб Къуръан рещтҗине гҗабулеб заманаялгҗ киналго гҗарабиял куфру-ширкалда рукҗараблги. Гҗелдаса хадубги кинабго заманаялгҗ Аллагҗас ﷻ жиндир рекҗель иманалгҗул нур гҗабичлев чияс Къуръан махсароде гҗабулеб букҗана. Гҗединал капурал гҗадамаз Къуръан махсароде гҗабулеб бугин абун мугҗминзабаздаса Къуръан бахчизе бегҗилищ? Гҗеб Къуръан умматалгҗухье шцезе гҗабе абураб амру тҗубачҗого тезе бегҗилищ?

Цоги таржама гҗабизе бегҗуларо абулез хҗужжалгҗун гҗабулеб рагҗи буго: «Къуръан жинца инсан гҗажиз гҗавулеб мугҗжизат буго ва гҗеб мугҗжизат гҗараб мацҗалда бугеб Къуръаналгҗе горони букҗунаро»-абун. Гҗаб рагҗиги цакҗго загҗипаб рагҗи буго. Нилгҗеца гҗараб мацҗалда бугеб Къуръан щибго хисизе гҗабичлҗого букҗухгҗин толеб буго. Нилгҗеца абулеб гҗечлҗо гҗагамияб мацҗалда бугеб Къуръаналгҗул таржамаялгҗ инсан гҗажиз гҗавула абун. Кигҗанго лебалав таржамачиясдаги кҗоларо гҗараб мацҗалда хассаб пасихҗлги ва магҗна гҗварилги хисизе течлҗого, гҗеб цҗунун таржама гҗабизе. Нилгҗер мурад гҗечлҗо таржама мугҗжизатлгҗун букҗин. Нилгҗер мурад буго бусурбабазухье Аллагҗасул ﷻ каламалгҗул магҗна шцезаби. Гҗеб магҗнаялда кҗуръаниланги абуларо. Къуръанилан абула гҗищлҗо гҗараб мацҗалгҗ бугеб Аллагҗасул ﷻ каламалда.

Гҗаб Къуръан таржама гҗабизе бегҗуларо абураб рагҗи абулел гҗадамал руго жидер гҗелму-лгҗай загҗипал гҗадамал. Гҗезул шивав цояс кҗудияб даража-макҗамалда жив вугеб хҗисабалда халкҗалда цереги рахгҗун Къуръаналгҗул аятал цҗалун жидерго мацҗалда вагҗза-насихҗат гҗабула. Гҗезие киндай бегҗулеб Къуръан таржама гҗабизе?! Цогиги гҗезул жагҗиллги буго: гҗезие бокгҗун буго Къуръаналда жаниб хгҗвараб жо щиб бугебго лҗачлҗого “Гҗаб Къуръан Аллагҗасул ﷻ калам буго” – абураб рагҗиялда божун гҗадамал хгҗвадизе. Падегҗанав Аллагҗас Къуръан рещтҗине гҗабун буго жинда жаниб бугеб жо лҗан, гҗелгҗул

пикру гъабун, инсанасда лъазе жиндир БетІергъан Аллагъ вукІин. Жив гъесул лагъ вукІинги лъазе, гъев Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласги малъухъе жинца гІибадат гъабизеги. Цо пуланав чияс: «Къуръаналда гъадин хъван буго»–абураб рагІиялда божун гъелда иман лъейищ лъикІаб бугеб, жиндаго гъеб Къуръаналда хъвараб жоги лъан, бичІІун, гъелда иман лъейищ бугеб лъикІаб? Гъаб хІакъикъат кин бичІІулареб ва гъаб хирияб Къуръан гІадамаздаса бахчизе кин хІинкъуларел?

ГІадамазда гъоркъор жидеца иман лъечІелги, мунапикъзабиги, иман загІипал гІадамалги рукІунеблъи хІакъаб жо буго. Гъел гІадамал руго абун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ халкъалъухъе щвезе гъабе абун амру гъабураб Къуръан ва гІелму бахчизе бегъуларо. Ва амма Къуръаналъе таржама гъабизе бегъула абураб рагІиялъул магІна гъечІо жинда гІараб мацІ лъалев чияс, яги гІарабалдаса цоги мацІалде буссине гъабураб бакІалдаса босарав чиясги Къуръаналъул щибаб рагІиялъе магІнаги гъабун гъеб халкъалъухъе къезе бегъила абураб. Гъеб бегъунгутІиялъе бищунго аслияб гІиллла буго гІараб рагІаби руго цо рагІиялъ чанго батІияб магІна жаниб кколел. Гъеб гІараб рагІи цохІо рагІиялдалъун цоги мацІалде буссине гъабураб мехаль доб мацІалъул чиясда лъаларо доб жиндие бицараб магІна гурони.

Къуръаналъе тафсирги гъабун: «ГІадегІанав Аллагъасул каламалъул гъаб магІна букІине бегъула, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъаб рагІиялдалъун пуланав магІна бокъун батизеги бегъула»–абун, гІалимчияс Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам баян гъабураб мехаль, гъеб тафсир цІаларав чиясда бичІІизе ккола: «Жиндир каламалъул хІакъикъияб мурад ва магІна ГІадегІанав Аллагъасда лъала, нильер гІелму ва гІакъло щвараб бакІ гъаб магІна гъаби буго»–абураб мурад букІин гъев гІалимчиясул.

Къуръаналъул чанго батІияб магІна гъабизе бегъулеб букІиналъ хириял асхІабзабаца Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг чІаго вугеб мехаль гъесда гъикъулеб букІана пуланав аяталъул, яги рагІиялъул магІна щиб бугеб абун. Жидеца гъикъулел асхІабзабиги гІарабиял рукІана. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг хун хадуб Къуръан данде гъабун халкъалъухъе цІализе къураб къоялдаса байбихъун гІалимзабаца гъеб Къуръаналъе тафсир (толкование, объяснение, баян) гъабуна. Бищун себе жинца тапрсир гъабурав чи вуго жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббас – хирияв аварагасул صلى الله عليه وسلم инсул вац ГІабасил вас ГІабдуллагъ. Жакъа къоялде щвезегІан гІемер батІиял гІалимзабаца тапрсир гъабун буго Къуръаналъе.

Гъел гІалимзабаца гъарурал тафсираздаса босун, гъеб тафсиргун цадахъ Къуръан таржама гъабизеги бегъула ва цІалун гъелдаса мунпагІат

босизеги бегула. Гъеб таржама гъаби тАдаб буго жидеда гЕлмуялгъл биччИи бугел гАдамазда. Цо магАрулаз таржама гъабун къватИбе биччараб Къуръаналгъл магАна жиндаса щибго мунпагАт босизе рес гъечЕб хАлалъ гъабун буго. Гъанже цо шагИр ва хъвадарухъан вугин абун бицана жинца Къуръан таржама гъабулев абун. Гъединаб таржама гъаби жиб нахъе чИвазе ва жинда рагъ гъабизе тАдаб буго: щибго исламияб диналгъл кIвар гъечЕл гАдамаз Къуръан таржама гъаби буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ دин махсароде гъаби!

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нилъ цIунаги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ калам махсароде гъабулеллгъл рукIналадса. Гъединго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ калам гъесул лагъзадеридаса бахчулеллгъл рукIналдасаги цIунаги.

18. ГИдилазги гьереси гъавуна жидехъе كذبت عاد فكيف كان عذابي ونذري ﴿١٨﴾
вачIарав расул Гъуд عَلَيْهِ السَّلَام . Дир аварагзаби
 гьереси гъарурал гАдамазе дир хIинкъи кьей ва гIазаб гъаби кинха букIараб?

19. Дица гъеб Гъудил къавмалда тIаде إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمِ نَحْسٍ مُّسْتَمِيرٍ ﴿١٩﴾
 биччана жиб цIакъ пулеб, сверсведулеб гъури, жидель щибго баракат гъечЕл къояз.

Жиб даимаблгъл хутIана гъеб гIазабги. Гъел гъалагълъизегАн. Дунялалдаса гъалаг гъабун тIагIине гъабуна гъеб Гъудил къавм, ахираталдаги букIине буго гъезие жиб тIаса унареб гIазаб.

20. Гъеб гъуриялъ гАдамал ракъалдаса نَزَّلْنَا النَّاسَ كَانَهُمْ أَعْيَارُ يَخْلُ مِنْفَعِرٍ ﴿٢٠﴾
 рахъун зодоре росулел рукIана, цинги ракъалде тIадеги рехулел рукIана кьолболгълан рахъарал чамастакил гъветIалгъл рохти гIадин (пень).

Гъудил къавмалгъл гАдамал чамастакил гъутIбузда рельлгине гъаруна гъезул къаркъалаби кутакал рукIиналъ.

21. Дир гIазабги хIинкъи кьейги кинха букIараб كَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنَذْرِي ﴿٢١﴾
 жидеца дир аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام гьереси гъарурал гАдамазе?

22. ХIакългълунго дица гъаб Къуръан وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿٢٢﴾
 цIакъ бигъаяблгъл гъабун буго жиб цIализе ва жиндасан гIибрат (гIакълу) босизе.

Гъеб Къуръаналгъл жиндие вагIза лгългълунев чиго гъечIищца?

23. Самудиязги гьереси гъаруна жидехъе рачIарал كذبت ثمود بالنذر ﴿٢٣﴾
 Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазабалдалгъл гъезие хIинкъи

къолел дир расулар.

СсалихI авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ вуго гъев. Цо авараг гъереси гъавурал гIадамал жидеца цогидалги аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ гъереси гъарураллъун рукIунелъул абуна гъаб аяталда “жидеца хIинкъи къолел” абун.

24. Гъел самудияз абуна: «Гъев нижедаго
рельгъарав, нижеда гъоркъоса
чилъун вугев СсалихIида عَلَيْهِ السَّلَامُ
нахърилълъунищха ниж?

ХIакълъунго гъеб мехаль ниж жиб баянаб къосиналъуль ва
жундуца кквеялъуль рукIуна гуриш» абун.

25. «Гъев СсалихIидайищ Аллагъас
вахIю гъабубеб нижеда гъоркъоса?

Гъесдаса гIемерго къадру бугел, жидер боци-мал гIемерал гIадамал
руго нижеда гъоркъор. Гъев чи вуго жинца цIакъ кIудияб гъереси
бицунев» – абун. ПIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

26. Гъел инкарчагIазда ахираталда лъазе буго
щив вугев жинца кIудияб гъереси бицунев
чи!

27. Дица гъезул хIалбихъи гъабизе ва
гъезие питналъун букIине къурулъан
къватIибе варани бахъине гъабизе буго.

Гъез тIалаб гъабураб хIалалъ. Мун гъез щиб
гIамалдай гъабула абун валагъун чIа, СсалихI, ва дуца сабруги
гъабе! Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ две квербакъи гъабизе буго ва гъеб къавмалъе
гIазабги гъабизе буго.

28. Дуца гъеб къавмалда бице, СсалихI,
жидеца гъекъолеб лъим вараниялдаги
гIадамаздаги гъоркъоб бикъараб буго
абун.

Цо къо гIадамазе буго, цогидаб къо вараниялъе буго. Жиндир ирга
бугеб къоялъ гурони гъеб лъим гъекъезе гIадамал рачIине гъечIю.
Жиндир ирга бугеб къоялъ вараниги бачIине буго.

29. Гъеб къавмалъ Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жидее
гъабураб хIукму хвезе гъабуна, гъезда
вараниялъе лъим тейги чIалгIана.

Гъез жидеда гъоркъоса бицунго къосарав чиги ахIун варани хвезе
витIана. Гъес жиндир хвалченалдалъун варани хвезе гъабуна.
Гъев чияс ва жидеца гъев варани хвезе витIараб СсалихIил къавмалъ

щибго пикру гъабичЮ кинаб кІудияб мунагъ жидеца гъабулеб бугеб ва жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ щим бахъин рещІиналзулги.

30. ХІакълъунго гъев СсалихІ гьереси гъавураб ﴿٣٠﴾ كَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرِي
къавмалъе дир хІинкъи кьейги ва дир гІазабги
кинабха букІараб?

31. Дица гъеб къавмалда цохЮ гъаракъ ﴿٣١﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَجِدَّةً فَكَانُوا
биччана ва гъел киналго турараб хер
гІадин гІодоре рортун ана. كَهَشِيرِ الْمُحْتَظِرِ

Гъеб гъаракъ биччарав чиги Жабраил малаик
вукІана.

Жалал абулеб тафсиралда ﴿كَهَشِيرِ الْمُحْتَظِرِ﴾ абураб рагІиялзул магІна гъабун
абуна: ﴿الْمُحْتَظِرِ﴾ буго гІи-боцІи жаниб гъезе гъабураб муцІиялзул ва
хьопалзул чали. Гъеб чалиялдаса турун гІодобе бортараб ва жиб гІиял
хІатІаца мерхъараб жоялда абула «هَشِيم» абун. Гъадиаб баян гъабураб
мехаль нильее загьирлъулеб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ каламалзул
пасихІлъи ва гъварилъи.

32. ХІакълъунго дица гъаб Къуръан жиб ﴿٣٢﴾ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْرِكٍ
цІализе, жиндаса вагІза босизе ва жинда
гІамал гъабизе бигъаяблъун гъабуна.

Гъаб Къуръаналзул жиндие вагІза-насихІат лъугъунев чиги
гъечІищха?.

33. ЛутІил къавмалъги гьереси гъавуна жидехъе ﴿٣٣﴾ كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالَّذِي إِذْ
вачІарав Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазабалдалъун гъезие
хІинкъи кьолев расул ЛутІ عَلَيْهِ السَّلَامُ.

34. ХІакълъунго Дица гъеб къавмалда ﴿٣٤﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا آلَ لُوطٍ
гІад зодиса ганчІал речІана. ЦохЮ ЛутІил
агълу хутІана жидеде гъеб гІазаб швечІел. جَنَّاتِهِمْ بِسَحْرِ

Дица гъев ЛутІги гъесул агълуги хвасар
гъабуна радакъ гІужаль, рогъалида цебе.

35. Дир рахъалъан нигІматлъун букІана ﴿٣٥﴾ نِعْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ
гъев ЛутІги гъесул агълуги хвасар гъаби.

Гъадиаб лъикІаб жазаъ гъабула дица дида иман лъун, дир
нигІматазда жидеца щукру гъабулел гІадамазе.

36. ХІакълъунго Дица ЛутІил къавмалъе ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالنُّذُرِ
хІинкъи кьун букІана дир гучаб гІазаб
жидеде швезе бегъулин абун.

Гъел дир хІинкъи кьеялде божичЮ ва жидее хІинкъи кьолев

ЛутГи гьереси гъавуна.

37. Гъеб къавмалъ ЛутI аварагасдаса
 عَلَيْهِ السَّلَامُ тIалаб гъабунa гъесухъе рачIарал
 гъалбал жидехъе къе абун, гъезда ливатI
 гъабун къабихIаб пиша гъабизе.

وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَنْ صَيْفِيهِ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ
 فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذِرِ ﴿٢٧﴾

Дица гъезул беразул канлъи ине гъабунa. Жидеца чIаме абе дир
 гучаб гIазаб ва ЛутIица жидее къолеб букIараб хIинкъиялъул
 жазаб! «ливатI» абула бихъиназда яги руччабазда нахъиаб рахъалда
 жимагI гъабиялда.

Тафсиралъул гIалимзабаца абуна: Аллагъасул салам лъеяв ЛутI
 аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَام берцинал гIолохъабазул сипаталда малаикзаби
 рачIараб мехалъ гъел гIолохъабазда ливатI гъабизе абун гIедегIун,
 рекерун рачIана ЛутIил къавм гъесул рукъ бугеб бакIалде. Гъел
 гъалбадерие къварилъи гъабиялда хIинкъун ЛутI авараг عَلَيْهِ السَّلَام
 нахъаса нуцаги рахан гъеб къавм рукъобе жанибе биччаларого чIана.
 Нуца бекизе къасд гъабун гъел лъугъараб мехалъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ
 амруялдалъун Жабраил малаикас гъезул беразда жиндир кваркъиялъул
 рагIал кIутIана ва гъезул беразул канлъи босун ана. Пубанго берзул
 бакIал руччун, бералго рукIинчIел гIадин лъугъана гъезул гъурмал
 абунги абуна цо гIалимзабаца. Цинги гъезда бичIчIана жидее лъугъараб
 жо ва гъел гъеб бакIалдаса нахъе ине лъугъана: нух бихъуларого, унеб
 бакI ва рахъ лъаларого рортанхъилелги хутIана.

38. ХIакълъунго гъезда тIаде рогъалил
 гIужалъ гучаб гIазабги бачIана. Жиб
 тIаса унареб, гъезда тIадго жиб чIараб.

وَلَقَدْ صَبَّحَهُم بُكْرَةً عَذَابٌ مُّسْتَقَرٌّ ﴿٢٨﴾

Гъел гIодизе гъарун, гъезул ракI унтизе гъабун Аллагъс جَلَّ جَلَّالَهُ гъездаги
 абуна:

39. «Нужеца чIаме гъеб дир гIазаб ва дица нужее
 къураб хIинкъиялъул жазаб» – абун.

فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذِرِ ﴿٢٩﴾

40. ХIакълъунго дица гъаб Къуръан
 бигъаяблъун гъабун буго жиб цIализе
 ва жиндасан вагIза босизе. Гъаб Къуръаналъул вагIза босулев
 чиго гъечIишца?

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ﴿٣٠﴾

Гъал пересел умматазул къиса бицун гъаб Къуръан кIальараб мехалъ
 Маккаялъул мушриказ гъелъул пикру кин гъабулареб ва гъединабго
 Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазаб ва цим бахъин жидедаги швейадаса шай
 хIинкъуларел?

41. ХIакълъунго ПиргIавнил къавмалъухъеги

وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ النَّذِيرُ ﴿٣١﴾

рачІана гъезие хІинкЪи кьолел расулал. Муса ва Гъарун عَلَيْهِمَا السَّلَامُ
вачІана гъезухъе.

42. ПиргІавницаги гъесул къавмалъги
дица Мусае къурал киналго мугІжизатал
гъереси гъаруна ва гъезда нахъ
рильльинчІо.

كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كَلِمًا فَاخَذْنَاهُمْ أَخَذَ عَزِيزٌ
مُّقْتَدِرٌ ﴿٤٢﴾

Цинги дица гъелги гІазабалдалъун ккуна. Гучаб, жиб нахъчІвазе
кІолареб гІазаб букІана жиндир къуват гуч бергъарав Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гъабураб гІазаб.

43. Гъаб Маккаялъул капурзаби
лъикІалищха ругел гъел пересел
умматаздаса, яги нуже гІазаб букІине
гъечІо абун къотІи гъабун зодосан
рещІарал гІахъазда гъеб къотІи хъванищ бугеб?

أَكْفَأُ كُرْحَيَّ مَنْ أَوْلَيْكَ أَمْ لَكُمْ بَرَاءَةٌ فِي
الزُّبُرِ ﴿٤٣﴾

44. Яги гъел мушрикаца абулебищ бугеб ниж
гІемерал руго ва ниж бергъине руго абун.
Жидерго жамагІаталда ва къуваталда божунищ гъел ругел?

أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُّنتَصِرٌ ﴿٤٤﴾

45. Гъеб мушриказул жамагІат ва къуват
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ биххизе гъабизе буго ва гъел
мугъ бан лъутун инеги руго.

سَيَهْرَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ ﴿٤٥﴾

Гъеб буго Бадруялда гъезде швезе бугеб гІазаб.

46. Гъеб гІазаб дагъабго жо буго.

بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذَىٰ وَأَمْرٌ ﴿٤٦﴾

Ахираталда гъезие букІине бугеб гучаб

гІазаб буго гъезие къотІи гъабураб унго-унгояб гІазаб.

Гъеб Къиямасеб къоялъул гІазаб цІакъ гучаб ва къогІаб буго жиде
дунялалда щолеб чІвай-хъвеелдаса ва асир гъариялдаса.

47. ХІакълъунго куфру-ширкалдалъун
жидеца зулму-пасалъи гъабулел гІадамал

إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعْرٍ ﴿٤٧﴾

дунялалъул рукъор жал къосарал, жундуца ккурал гІадамал руго,
ахираталдаги гъел жиб боркъараб цІада жанир рукІине руго.

48. Гъел гъурмазда рехъерхъун
жужахІалде реххулеб къо буго гъеб.

يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا

Гъенире реххун хадуб гъезда абула:

مَسَّ سَقَرَ ﴿٤٨﴾

«Гъанже нужеца чІаме гъаб жужахІалъул
гІазаб» – абун.

49. ХІакълъунго дица кинабго жо бижун буго
жиндие къадар чІезе гъабун.

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾

Гъеб кинабго жо ЛавхІулмахІфузалда хъвараб ва жиндир авал-ахир лъалеб, жиндир хІукму-къадар баян гъабураб буго. Гададисеб щибго жо гъечІо. Жиндир тадбир ва тартиб гъечІого гъабублебги щибго жо гъечІо.

50. Дир амруги гъечІо цохІо бер балагъи, وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿٥٠﴾ яги бер къапи Гадаб жо гурони.

Дие бокъараб мехаль цохІо “Кун”(мун букІа) абун абураб рагІи абун гъеб иш лъугъуна.

51. ХІакълъунго Дица гъалаг гъаруна нужеда рельлъарал куфру-ширкалъул гІемерал умматал.

وَلَقَدْ أَهَلَكْنَا أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ ﴿٥١﴾

Гъеб ишалъул жинца вагІза босулев, пикру гъабублев чиго гъечІишха?

52. Гъел Гадамаз гъабураб кинабго гІамал жидер гІамал хъварал кагътазда гІад хъван цІунун буго.

وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ ﴿٥٢﴾

53. Гъел гІамалазул кинабго гъитІинабги кІудиябги жо жиб хъван нахъе лъунги буго.

وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌ ﴿٥٣﴾

ЛъикІабги, квешабги, берцинабги, къабихІабги гІамал щибго жо гъоркъ течІого жидеца лагъзадерил гІамал хъвалел малаикзабаца хъван хІадурун буго.

54. ХІакълъунго Аллагъасдаса хІинкъарал муъминзаби алжаназул ахазуль ва нигІматазул гІоразуль рукІине руго, гъел лъарал лъималъул, рахъдал, гъацІул ва жадул рукІуна.

إِنَّ الْمَتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهْرٍ ﴿٥٤﴾

55. Жинда разияб, жиб берцинаб ва гІадегІанаб макъамалда рукІине руго.

فِي مَقْعَدٍ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ ﴿٥٥﴾

Жиндир къадру-гуч кІудияв, жив хирияв хан – ГІадегІанав Аллагъасда аскІор.

Жидее щибго хІинкъи гъечІого, жидее Аллагъ عَزَّ وَجَلَّ разилъи щун ва гъесул гъумералда ралагъизеги щун рукІине руго.

Аллагъас عَزَّ وَجَلَّ гъаб макъам нилъееги ризкъилъун гъабегеи.

ГІадегІанав Аллагъасул квербакъиялдалъун Сурагул Къамаралъул тафсир ва таржама хъван гІубана.

Кинабго рецц ва цукру гъев Аллагъасе عَزَّ وَجَلَّ буго.

55. Сурату РрахІман

Маккаядда жиб рецтІине гьабураб, жинда жаниб лъабкъоялда аңцила микъго аят бугеб.

Жиб Маккаядда рецтІине гьабураб бугельул гьаб сураталда жанибги исламияб диналъул аслаби баян гьарун руго: Аллагъ ﷻ цо вукІин, аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ригІухъал рукІин, ахират букІин жиб хІакъаб амру букІин бицун буго.

ПадегІанав Аллагъасул жал Гемерал ва жиде ахир гьечІел, жал рикІкІун хІалкІоларел нигІматал рициналдалъун байбихъи гьабун буго сураталъе.

Хадур Аллагъас ﷻ рижарал махлукъазул цо-цо тайпа бицун гьелдалъун Аллагъасул ﷻ хІалкІолъи гучаб букІин загьир гьабулеб буго: зобал-ракъалъул, бакъ-моцІалъул, ракъалда тІад ругел батІи-батІиял нигІматазул бицен гьабун буго.

Гьаб кинабго махлукъ жиб паналъулеб букІин, цохІо БетІергъан Аллагъ гурони нахъе хутІулеб жо гьечІолъиялда кантІизе гьарулел руго. Ахираталда муъминзабазул букІунеб хІал, гьезие ругел нигІматал рицун руго. Капурзабазул сипаталги, гьел руссунеб бакІги баян гьабун буго. Сураталъул ахиралда ПадегІанав Аллагъ кІодо гьавиялда, гьев вацІцІад гьавун гьесие рецц гьабиялде кантІизе гьарулел руго: гьев Аллагъас ﷻ нилъее къун ругел кІудиял нигІматал ракІалде щун, гьел нилъее къурав Аллагъ ﷻ вукІиналде мукІурлъун рукІине.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жиндие лагълъги гьабизе тІадав, жив цогояв Аллагъ ﷻ вуго. **Жив цІакъ гурхІулев, «Ар-РрахІман» абун жинда цІар бугев.**

2. **Жинца лагъзадериди Къуръан лъазе гьабуравги вуго гьев Аллагъ ﷻ.**

Гьаб сураталда жанир тІадегІанав Аллагъас жиндир нигІматал рехсон ругельул, гьел нигІматазул бишунго кІудияб Къуръанги бугельул, гьеб Къуръаналъул бицун байбихъи гьабуна гьаб сураталъе. Зодисан рецтІине гьарурал тІахъазул бишунго хирияб буго Къуръан. Жинда

жанир шарґииял хІукмаби ва динальул аслаби цаькь баянго рицарабги буго. дунял панальзегІан жиб нахье хутІулеб, жиб хисизе-сверизе гьабуларебги буго. Жиб цІализе бигъаяб, рекІехье лъазабизе кІолеб, кинавниги муъминчиясда жиндир хІукму бичІІулебги буго.

3. Гьев Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ **инсанги вижана.** خَلَقَ الْإِنْسَانَ ﴿٣﴾

Инсан вижинальул аслияб мурадги буго жиндие лагъльи гьабизе гІоло вижин. Жиндир гІакълу бугев, жинда кІалъазе лъалев, жинда бихъулев ва рагІулевльун вижана. Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ лагъльи гьаби жинда тІадкъазе бегъулев ва гьеб жинда баччизе кІолев гьавуна.

4. Гьев инсанасда Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ **кинабго жо лъазеги** عَلَّمَ الْبَيَانَ ﴿٤﴾ **гьабуна:**

жив кІалъазе лъалев вукІиналдалъун цогидал хІайваназдаса ватІа вахъана ва гьеб кІалъаялдалъун жиндие къваригІараб жо тІалаб гьабизе кІолевльун гьавуна. Гьаб хирияб Къуръан жинда цІализе кІолев ва гьеб бичІІулевльунги гьавуна.

5. Бакъги моцІги хьвадулеб буго Аллагьас الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ يُحْسَبَانِ ﴿٥﴾ **жидее бихъизе гьабураб, жиб хисулареб,** جَلَّ جَلَّالَهُ **камилаб хІсабалда.**

Гьел хьвадиялда жанибги Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ халкъалъе кІудияб мунпагІат ва маслихІат буго.

6. Зодир ругел цІвабиги, ракъалда ругел وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ﴿٦﴾ **гьутІбиги Аллагьасул** جَلَّ جَلَّالَهُ **амруялье** **мутІигІльун жидеца гьесие сужда гьабулеллълун руго.**

Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ бихъизе гьабураб нухаль цІвабиги хьвадула, Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ амруялда рекъон гьутІбуца пихъги къола.

Цойги магІна гьабуна: ГьветІги херги буго Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ сужда гьабулеб абун. Гьаб магІна гьабуна ﴿النَّجْمُ﴾ абун хералдаги абулеб букІиналь.

7. ТпадеГІанав Аллагьас зобалги тІаде وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾ **рорхана жал мухІканаллъун гьарун, жидер** **къадру кІудияллъунги гьарун. ГІадамазе маслихІаталъе гьезда** **гьоркъоб цІадиро-къали хІалтІизе гьабе абун амруги гьабуна** **Аллагьас** جَلَّ جَلَّالَهُ .

Щивав чиясе жиндир хІакъ щвезе: цІикІкІун гьечІого, яги нукъсанлъун гьечІого.

8. Гьел гІадамаз жидеца борцулеб, цІалелб أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾ **жояльуль хІилла-макру гьабичІого букІине.**

Жидее борцулеб ва цІалелб мехаль цІикІкІун босичІого букІине.

9. **Нужеца цАдиро-къали битІун чЕзе
гъабе ва нужеца жиб борцунеб ва цАлеб жо
нукъсан гъабун Гадамазе зарал гъабуге!**

وَأَقِيمُوا الزَّوَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَحْسِرُوا
الْمِيزَانَ ﴿٩﴾

Ахираталда цАкъ гучаб гАзаб букІине буго
жидеца гъеб цАдиро-къалиялъул хІилла гъабулел Гадамазе! Гъаб
заман даран-базарги гЕмерлъараб, цАдиро-къалиялъул хІилла
гъабиги камиллъараб заман буго. Гъеб ахир заманлъул гАламатаздаса
цо гАламатги буго. ЦАкъ баракат гъечЕб жо букІунаха мискинзабиги
гуккун данде гъабураб маГІшат: дунялалдаго рекЕлбакъвай
бихъичІого хутІуларо. Ахираталда цАкъ квешаб гАзабги чАмизе
гъабула.

10. **Гъаб ракъги Аллагъас جَلَدًا Гадамаз жиндаса
мунпагІат босизельун бижана.**

وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ﴿١٠﴾

Гъез мунпагІат босулеб хІалалъ киналго рахъал рекъезе гъарун
гІибитІун гІодобги лъуна.

11. **Гъеб ракъалда гІад батІи-батІиял
пихъал руго, жиндаса чамастак**

فِيهَا فَكَيْهَةٌ وَالتَّخْلُذَاتُ الْأَكْمَامِ ﴿١١﴾

загъирлъулел къучІби (кисты) гІад рижарал чамастакил
гъутІбиги руго.

12. **Хер-накку (салома) жидер букІунел
гІорщалил хурзалги руго, Гадамаз махІ
сунтІун лазат босулел гЕмерал махІал ругеб хер-гЕгъги буго.**

وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ ﴿١٢﴾

Гъадинал гЕмерал ва батІи-батІиял нигІматал рижун руго гІадегІанав
Аллагъас исанас жиндаса мунпагІат босизельун.

13. **Нужер БетІергъан Аллагъасул гъал
нигІматаздаса щиб нигІматалдеха нужеца
инкар кколеб бугеб ва гъереси гъабулеб бугеб, я гъал Гадамал ва
жинал!**

فِي آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمَا كَذَّبَانِ ﴿١٣﴾

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГІаббасица бицана: Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварагас гъаб сурат цАлана жиндир асхІабзабазе. Гъел
щибго жаваб гъабичІого руцІун чЕдал аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
абуна: «Гъаб щиб нужер хІал! Дида женал рихъулел руго жидеца берцинго
жаваб гъабулеллъун, дица цАлараб Къуръаналъе. Дица гъаб аят
цАланицинахъе (13 аб. Аят ва хадурги ругел гъелго аятал) гъел женаз
абулеб буго: «Нужеца дур нигІматаздаса щибго жо гъереси гъабулеб
гъечІо, я нижер БетІергъан! Кинабго рецци цохІо две буго» – абун.
ХІадис имам Тирмизияс бицана.

Хирияв аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъаб хІадисалъе гІоло нилъе суннатаб

буго щибаб ﴿فِيَّائِي﴾ абураб аят цІаланщинахъ гьелъие жаваб гьабун доб женаз абураб рагІи абизе.

14. ПадегІанав Аллагьас инсан вижана жиб бакъвараб, щегІалда рельльгараб хІашул гІерекъалдаса: жинда жаниб хІухъел пураб мехаль жиндир гьаракъ бахъунеб.

ПадегІанав Аллагьас хирияб Къуръаналда жаниб жинца Адам аварагъ عَلَيْهِ السَّلَامُ вижин баян гьабулаго чанго аят рещтІине гьабун буго. Гьел аятаз бицунеб жоги цояль цояб тІубазе гьабулеб ва мухІкан гьабулеб буго. ПадегІанав Аллагьас ракъги лымги жубазабуна, цинги гьеб лъугъана кверазда рекІунеб хІарщлъун. Цинги гьеб хІарщ тана жиб махІцун, жиндир кьер хисизегІан ва чІегІеркьераб хІариялда рельльун лъугъинегІан. Хадуб гьеб хІаридал щагІил цІарагІ гьабулел гІадамаз гьеб цІарагІ гьабулеб гІадин, Адамил кьаркъала гьабуна ва гьеб бакъвазегІан тана. Кутакалда бакъван, къвакІун, жинда кІутГараб мехаль гьаракъ бахъунеб, жиндиль хІухъел пураб мехаль гьиштІи бахъунеб лъугъараб мехаль, гІадегІанав Аллагьас гьеб кьаркъалаялда жаниб жиндирго рухІалдаса рухІ пуна ва гьеб кьаркъала чІаголъана. Гьеб магІна буго Къуръаналда жаниб бугеб чанго аяталдаса жиб босулеб гІаммаб магІна.

15. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ женалги рижана жиб бацІадаб, жиндиль кІкІуй жубачІеб, багІариялъ жиндир кьер чІегІерлъараб цІадул мацІалдаса.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисалдаги буго: «Малаикзаби нуралдаса рижана, женал цІадул мацІалдаса рижана, Адам аварагги عَلَيْهِ السَّلَامُ нужеда бицараб хІалалъ вижана» - абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

16. Нужер БегІергъанасул щиб нагІматха нужеца гьереси гьабулеб?! я гьал гІадамал ва жинал!

Щибго жо гьереси гьабуларо БегІергъан Аллагь! Кинабго рецци дуе буго!.

17. Бакъги моцІги баккулеб бакІалъул БегІергъан вуго гьев Аллагь. Гьеб кІиябго гІерхъунеб бакІалъулги бетІергъанги вуго.

Цоги магІна гьабуна: «Риидалги хасалогги бакъ баккулеб ва риидалги хасалогги бакъ гІерхъунеб бакІалъулги бетІергъан вуго Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ» - абун.

18. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб? я гьал гІадамал ва
жинал!

فِي آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْكَذِبَانِ ﴿١٨﴾

Цониги нигІмат гьереси гъабуларо БетІергъан Аллагъ! Кинабго рецци
дуе буго.

19. ПІадегІанав Аллагъас кІиго батІияб ралъад
цоада цун хъвадизе биччана:

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾

цояб цІамхІалаб лъим бугеб, цояб гъуинаб, жиб гьекъолеб лъим бугеб.
Гьеб кІиябго лъим цоцаль жубалебги гьечІо.

20. Гьеб кІиялдаго гьоркъоб Аллагъас
пардав гъабун буго нужеда жиб бихъулареб,
жинца гьеб кІиябго лъим цоцаль жубазе толареб.

بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾

Ибну Касирица абун: КІиго ралъад абураб рагІиялдаса мурад буго
гъуинабги цІамхІалабги лъим. Ралъадазул лъим цІамхІалаб букІуна,
гІорал, иццазул лъим гъуинаб букІуна. Гьеб кІиябго лъим цохІо
ракъулъан къватІибе бачІараб, цохІо ракъалда ПІад бугеб бугониги
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьеб кІиябго батІа чІезе гъабун буго ва цоцаль жубан
кІиябго пасат гъабун гьечІо. Цоги гІалимзабаца абун: жиб цоцаль
жубалареб, жиб кІиябго цоада цун хъвадулеб гъуинабги цІамхІалабги
лъим буго абун.

21. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб, я гьал гІадамал ва
женал!

فِي آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْكَذِبَانِ ﴿٢١﴾

22. Гьеб ралъдалъан къватІибеги бахъула
жиндир къимат бугел, жал берцинал луълуал
ва маржанал, жавгъар-якъутал.

يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾

23. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!

فِي آيَةِ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْكَذِبَانِ ﴿٢٣﴾

24. Гьев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
хІалкІюльгиялдалъун хъвадулел руго
ралъадалда ПІад мугІрул гІадал кІудиял гуми.

وَالَّذِي فِي السَّمَاءِ مِثْقَالَ حَبَّةٍ خَالِدٍ فِي السَّمَاءِ فِي الْيَوْمِ الْآخِرِ ﴿٢٤﴾

Лъималъ гьел кІудиял гумиги гьезда жаниб бугеб къайи-матахІиги
жинда ПІад баччи цо хІикмат буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел гуми
гъалаг гъаричІого жиндир лагъзадериде гурхІун, гьезие квегъун
хъвадизе гъари цоги хІикмат буго. Нагагъ Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гьеб гама
ралъдалъ гъанкъизе гъабизе бокъани, гьеб цІунизе кІюлев щивго чи
вукІунаро.

25. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб? я гьал гІадамал ва
жинал!

فَيَأْتِيءَ الْآءَ رَبِّكُمْ أَنْتَكِدَبَانِ ﴿٢٥﴾

26. Гъаб ракъалда тІад бугебщинаб жо жиб
паналъулеб буго.

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا قَانِ ﴿٢٦﴾

27. Жиб нахъе хутІулеб жоги цохІо дур
БетІергъан Аллагъ вуго. Жив хирияв,
жиндир къадру кІудияв, жиндир сахавалъи гІаммав.

وَيَبْقَى وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

28. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!

فَيَأْتِيءَ الْآءَ رَبِّكُمْ أَنْتَكِدَبَانِ ﴿٢٨﴾

29. Зобалаздаги ракъалдаги бугеб
кинабго махлукъ гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ
жиб хІажатаб буго.

يَسْتَأْذِنُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلِّ يَوْمٍ هُوَ فِي
شَأْنٍ ﴿٢٩﴾

Жидер хІажатал гьесдаса тІалаб
гъабулел руго. Щибаб къоялъ ва щибаб лахІзаталь тІадегІанав
Аллагъ жиндир махлукъалъул тадбир гъабулев вуго. Гъезул хІалал
жинда лъалев, гъезул хІажатал тІуралев вуго.
Гъаб аят рещтІине гъабуна шамат къоялъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ щибго иш
гъабуларо абураб ягъудиязул рагІи нахъчІван.

30. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб, я гьал гІадамалги
женалги! Цониги нигІмат гьереси гъабуларо нижеца БетІергъан
Аллагъ. Кинабго рещтги две буго.

فَيَأْتِيءَ الْآءَ رَبِّكُمْ أَنْتَكِدَبَانِ ﴿٣٠﴾

31. Нужер хІисаб-мизан гъабизе ахираталда
дун регІун вукІине вуго, я гьал женазулги
гІадамазулги жамагІат!

سَتَقَرُّوْكُمْ أَيْهَ الثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾

Гъеб къоялъ бихъила кинаб хІалдай букІуна Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар
ккурал гІадамазул!

32. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб? я гьал гІадамал ва
жинал!

فَيَأْتِيءَ الْآءَ رَبِّكُمْ أَنْتَكِدَبَانِ ﴿٣٢﴾

33. Я гъаб женазулги гІадамазулги
жамагІат! Нужеда кІолеб батани
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къадаралдаса лъутун
гьал зобал-ракъазул гІорхъабаздаса
къватІире рахъине – гьениса къватІире
рахъаха нуж! Нужеда кІоларо гьениса къватІире рахъине нужер

يَمَعَشَرَ الْجَنِّ وَالْإِنْسِ إِنْ أَسْطَغَتْهُ أَنْ
تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
فَأَنْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ ﴿٣٣﴾

цакъ кІудияб гуч букІун гурони.

Гьєб гуч нужеє кисан букІинеб? Аллагъас جَلَّ جَلَّ جَلَّ кьураб гурони нужер гьунар-гуч гьєчІо. Аллагъас جَلَّ جَلَّ جَلَّ жиндир ихтияралда гьоркъан нуж рорчІилеб гІадаб гуч нужеєги кьоларо.

Гьаб аяталгьул кьокъаб маГІна буго: нуж киналго Аллагъасул جَلَّ جَلَّ جَلَّ хІалкІолгьяялда, гьєсул ихтияралда гьоркъ ругел руго. Нужеда кІоларо гьєв Аллагъасул جَلَّ جَلَّ جَلَّ хІукму-къадаралдаса рорчІизе.

Гьаб заманаяль инсан дунялалда сверун свєриги, моцІалде гІаде вахинги ва цогидал цІвабзаде ине къасд гьабиги шарГІалда боцун жиб баГІулаб жо гьєчІо. Аллагъас جَلَّ جَلَّ جَلَّ зобалги, ракъги, гьелда гІад бугеб кинабго махлукъги квегъун буго инсанасе ва гьєс гьелдаса мунпаГІат босулеблъунги гьабун буго. Инсанасе квегъичеб жо буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّ جَلَّ махлукъалгьул гІорхъаби лъай, Аллагъасул جَلَّ جَلَّ جَلَّ хІалкІолгьяялгьул ва гьєсул гьунаралгьул даража-макъам лъайги. Аллагъасул جَلَّ جَلَّ جَلَّ гІелмуялда нахърегІиги кьун гьєчІо инсанасе.

34. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьєрєси гьабулеб?!

فَيَأْتِيءَ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْتَكِدَبَانِ ﴿٢٤﴾

35. Къиямасеб кьояль нужеде гІаде
биччала, я гьал капурал гІадамал,
цадул боркъиги лагъ-лагъиги. Жиб
биараб пахъги гІола нужер бетІералде
гІаде.

يُرْسَلُ عَلَيْكُمْ شُواظٌ مِّنْ نَّارٍ وَنُحَاسٍ فَلَا
تَسْتَصِرَّانِ ﴿٢٥﴾

Цинги нужеда кІоларо гьєб гІазабалдаса рорчІизе ва цоцазе
квербакъи гьабизеги.

36. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьєрєси гьабулеб?!

فَيَأْتِيءَ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْتَكِدَبَانِ ﴿٢٦﴾

37. Къиямасеб кьояль Халкъалда сверун
лъугъине малаикзаби гІодоре рещтІине
зобалги хъвалхъараб мехаль, гьєл зобалги
цакъ баГІарлъун ругеб мехаль.

فَإِذَا أَنْشَقَّتِ السَّمَاءَ فَكَانَتْ وَرْدَةً
كَالْدِهَانِ ﴿٢٧﴾

БаГІараб гІегъ гІадин, яги баГІараб гІом гІадин ругеб мехаль.

38. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьєрєси гьабулеб?!

فَيَأْتِيءَ الْآءِ رَبِّكُمْ أَنْتَكِدَبَانِ ﴿٢٨﴾

39. Гьєб кьояль жидеца мунагъал
гьарурал гІадамазда ва женазда
гьикъуларо нужеца щиб мунагъ гьабураб абун.

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌّ ﴿٢٩﴾

ГьєлгІадамазул сипат-сураталдасаго лъала гьєз мунагъал гьарун рукІин:

гъезул гъурмал чІегІерлъун рукІуна, берал цахІиллъун рукІуна.

40. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!

فَيَأْتِي ۙ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾

41. Куфру-ширк гъабурал ГІадамал жидер
гъумеральул сипаталдалъун лъала.

يُعْرِفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِمَتِهِمْ فَيُؤْخَذُ

بِالنَّوَصِيِّ وَالْأَقْدَامِ ﴿٤١﴾

Гъел ГІадамалги жужахІалда тІад тарал
малаикзабаца бутІрулги хІатІалги ккун кІи
сукІине гъарун жужахІалде жанире рехула.

42. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!

فَيَأْتِي ۙ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾

43. Гъел капурзабаздаги абула: «Гъаб
буго куфру-ширкалъул ГІадамаз жиб
гьереси гъабулеб букІараб жагъаннама» - абун.

هَذِهِ ۙ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾

44. ЖужахІалде рехараб агълу гъеб боркъараб
цІаялдаги, цІакъ бухІараб хІамималдаги
гъоркъор хъвадулел рукІуна.

يُظْفِقُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ ءَانِ ﴿٤٤﴾

ЦІадул бухІи хІехъезе кІвечІого лъим гъекъезе абун рахъуна гъел
хІамималде. Гъеб хІамималъги кинабго чехъ-бакъ бухІун, добго
жужахІалде жанире руссуна.

45. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб,

فَيَأْتِي ۙ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾

я гъал ГІадамал ва женал! Цониги нигІмат гьереси гъабуларо нижеца,
я БетІергъан Аллагъ! Кинабго рещги две буго.

46. Ахираталда хІисаб-мизан гъабизе

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴿٤٦﴾

Аллагъасда جَنَّاتٍ цева чІезе вукІин лъан,
гъесул ГІазабалдаса хІинкъун хъвадарав муъминчиясе
алжаналда жаниб кІиги ах букІине буго.

КІиги чІолеб бакІ букІине буго: цо живго жанив чІолеб, цо жиндир
руччаби ва хъулухъчагІи чІолеб. Дунялалъул рукъоб ханзабазул кІиги
кІалгІа букІунеб ГІадин. Гъев чиясул гъелдалъун рохел цІикІине ва
цо бакІалдаса цоги бакІалде ун рекІелгъеялдаги вукІине.

47. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!

فَيَأْتِي ۙ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾

48. Жидер ГІаркъалаби кІудиял ва керчал гъутІби
ругел ахал руго гъел.

ذَوَاتِ أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾

49. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гъабулеб?!

فَيَأْتِي ۙ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾

50. Гъеб кІиябго ахалда жанисан кІиго лъел ицци **فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ** ٥٠
чвахулеб бугеб,

жиб кІиябго гьекъесе цакъ гъуинаб, жидедалъун гъутІбиги лъальалеб.

51. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха нужеца **فِي آيَةِ آءِ الرَّكْمَاتِ كَذِبَانِ** ٥١
гьереси гъабулеб?!

52. Гъеб кІиябго ахикъ киналго пихъздаса **فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهِةٍ زَوْجَانِ** ٥٢
кІирекъарал пихъалги рукІине руго:

Цо инсанасда дунялалда жиб лъалеб букІараб тІагІам, кьер-махІ бугеб,
цогидаб гъев инсанасда жиб лъалебго букІинчІеб тІагІам-лазат бугеб.

Жинда Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разильаяв ибну ГІаббасица абун: «Ахираталда
алжаназда ругел нигІматазул цохІо цІарал рукІуна дунялалда
рукІаразда релъарал. Гъел нигІматазул тІагІам-лазат цакъ батІияб ва
лазатаб букІуна»-абун.

53. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха **فِي آيَةِ آءِ الرَّكْمَاتِ كَذِبَانِ** ٥٣
нужеца гьереси гъабулеб?!

54. Тамахал тахазда ругел бусеназда **مُتَّكِبِينَ عَلَىٰ فُرُشٍ طَّاهِيَةٍ مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَحِجَىٰ**
хьибилчІван рукІуна гъеб алжаналъул **الْجَنَّتَيْنِ دَانِ** ٥٤
агълу. Жидер жанисеб рахъ меседил

куналь бессараб дарайдул бусен буго гъеб.

Гъединаб бусеналъул тІасияб рахъ цакъго берцинаб ва чІухІараб
букІинарищха? Гъезда ахазул пихъги цакъ гІагарде гъабун букІуна:
вегун вугониги, ГІодов чІун вугониги, вахъун чІун вугониги жиндир
квер бегъун щолеб бакІалда жиндие бокъараб пихъ букІуна.

55. Нужер БетІергъанасул кинаб нигІматха **فِي آيَةِ آءِ الرَّكْمَاتِ كَذِبَانِ** ٥٥
нужеца гьереси гъабулеб?!

56. Гъел алжаназда жанир жидер **فِيهِنَّ قَصِيرَاتُ الظَّرْفِ لَمْ يَطْمِئِنَّهُنَّ أَنَّهُنَّ**
бер россасде гурони балагъуларел **قَبَاهُهُمْ وَلَا جَانٌ** ٥٦
хІурулГІинзабиги рукІуна. Гъев

россасдаса цебе гъелда цоги чиясул, яги
женалъул квер хъатІичІел.

Полилаллъун рукІуна гъел хІурулГІинзаби. Гъел алжаналда жанир
рижарал ругелъул гъезда инсан, яги жен кинха хъатІилев?

57. Нужер БетІергъанасул кинаб нигІматха **فِي آيَةِ آءِ الرَّكْمَاتِ كَذِبَانِ** ٥٧
нужеца гьереси гъабулеб?!

58. Жидер берцинлъиялъуль гъел **كَأَنَّهُنَّ آيَاتُ فُوتٍ وَالْمَرْجَانُ** ٥٨
хІурулГІинзаби якъутазда ва маржаназда
рельлъунги рукІуна:

Якъуталъул Гадаб бацІадаб, гьорлъан канлъи бихъулеб, маржаналъул Гадаб баГарлъиги жубараб черх букІуна: жидер ракъаялда жаниб бугеб нахги тІасан балагъун бихъулеб Гадаб бацІагъи ва берцинлъи букІуна.

59. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَيَأْتِيءَ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٩﴾

60. Дунялалъул рукъоб лъикІаб ГІамал
гьабун хъвадарав чиясе ахираталдаги

هَلْ حِزَّاءَ الْإِحْسَنِ إِلَّا الْإِحْسَنُ ﴿٦٠﴾

гьелдаго рельеараб лъикІаб жазаъ гурого букІинищха!

61. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَيَأْتِيءَ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾

62. Гьеб кІиго ах гуреб цогиги кІиго ах буго
гьезулалде жидер макъам бахинчІел.

وَمِنْ دُونِهَا جَنَّاتٌ ﴿٦٢﴾

Доб кІиго ах буго жидер даража-макъам цІакъго тІадеГІанал «Ассабикъуна» абулел муъминзабазе: гьел руго кинабго лъикІаб ГІамал гьабизе жал цере ккарал, жидер мурад Аллагъ عَلَّيْهِ разилъи гуреб букІинчІел муъминзаби.

63. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَيَأْتِيءَ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾

64. Жидер ахал цІакъ ГІурччинал, бецІаб кьералде
сверун рукІунел.

مُدَّهَا مَمَاتَانِ ﴿٦٤﴾

Лъим ГІураб мехалъ хур-хералъул ГІурччинлъи бецІаб букІунеб Гадаб мисал бачин буго гьаб.

65. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَيَأْتِيءَ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾

66. Гьеб кІиябго ахикъги жиб чвахулеб ва
бурулеб кІиго лъел ицци буго:

فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾

гьел ицпаздаса Аллагъасе عَلَّيْهِ рокъарал муъминзабаде бацІадаб, гьуинаб лъим гуребги махІ жиндир гьуинаб миск, кафур ва ГІанбарги баккула.

67. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَيَأْتِيءَ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾

68. Гьеб кІиябго ахикъ пихъал руго, чамастакги
буго, румманги буго (граната).

فِيهِمَا قَلْبَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ ﴿٦٨﴾

69. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха
нужеца гьереси гьабулеб?!

فَيَأْتِيءَ آءِ الْآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٩﴾

70. Гьел алжаназда жанир жал берцинал, жидер тІабигІат-ГІамал лъикІал муъминал руччабиги руго. فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حَسَانٌ ﴿٧٠﴾

71. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гьабулеб?! فِي آيَاتِنَا لَعْنَةُ الْكٰذِبٰنِ ﴿٧١﴾

72. Гьел руго жидер чадиразда жанир рахчун рукІунел хІурулГинзаби. حُوْرٌ مَّقْصُوْرٰتٌ فِی الْخِيٰٓءِ ﴿٧٢﴾

73. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гьабулеб?! فِي آيَاتِنَا لَعْنَةُ الْكٰذِبٰنِ ﴿٧٣﴾

74. Гьел руччабазда жидер россабаздаса цева щивго инсан, яги жен хьатІун вукІунаро. لَمْ يَطْمِئِنَّ اِنْسٌ فَبٰلِهِنَّ وَلَا جَانٌ ﴿٧٤﴾

75. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гьабулеб?! فِي آيَاتِنَا لَعْنَةُ الْكٰذِبٰنِ ﴿٧٥﴾

76. Жал гІодорчІун ва хьибил чІван рукІуна тІохазда тІад лъураб гІурччинаб дарајдул къандалъабазда. مُتَّكِعِيْنَ عَلٰی رُفُوْفٍ خُضِرٌ وَعَبَقَرِيْ ﴿٧٦﴾

Жал берцинал, чІухІарал тІансабазда тІадги рукІуна.

ГІрабиязул гІадат буго кинабго жиндир берцинлъи-лъикІлъи тІокІаб жоялда гІабкъарияб абун абулеб. Цоги абуна: «ГІабкъар» абулеб яманалъул росо букІана жиндир агълуялъ цІакъ чІухІарал тІансаби рессулеб. Гьелда рельтъине гьабуна алжаналъул тІанса. Амма гьаб алжаналъул тІанса жиндие сипат гьабизе лъалареб берцинлъиялъул букІуна.

77. Нужер БетІергъанасул щиб нигІматха нужеца гьереси гьабулеб, я гьал гІадамал ва женал?! فِي آيَاتِنَا لَعْنَةُ الْكٰذِبٰنِ ﴿٧٧﴾

КинабгІаги нигІмат нижеца гьереси гьабуларо, я нижер БетІергъан! Кинабго рецци дуге буго БетІергъан.

78. Дур БетІергъан Аллагъ жив тІадегІанав ва жив вацІадав вуго. بَدْرِكَ اَسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

Жиндир хиралъи ва сахавалъи даимавги вуго.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъ гьабеге жив разияб гІамал гьабизе ва жиндир цІоб-рахІмуялдалъун лъикІаб ахиратги къеги.

ТІадегІанав Аллагъасул квербакъиялдалъун сурату ПрахІманалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

56. Суратул Вақъиғат

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ

Гъаб сураталда жаниб аслияб хЛалалъ Къиямасеб къо гЛагарлъараб мехалъ буклунеб ва гъеб Къиямасеб къо чЛун хадуб буклунеб хЛал бицун буго.

Къиямасеб къоялъ киналго гЛадамал лъабиде рикъун руклн бицун ва гъел къукъабазе дагъабго баянги къолеб буго. Гъел руго жидер гЛамал хъварал кагътал кваранаб рахъалъан къолел, квегЛаб рахъалъан къолелги ва «Ассабикъуна» абулел жидер лъикЛаб гЛамал цлакъго цликЛарал гЛадамалги. Аллагъ ﷻ ватиялъе, гъев цо вуклиналъе ва гъесул хЛалкЮльиялъе далилал рачун руго.

Сураталъул ахиралдаги доб лъабго къокъаялъул хЛал баян гъабун буго, гъезул руссунеб бакЛги бицун буго.

Ибну ГЛасакир абурав гЛалимас Ибну МасгЛудил таржама гъабураб (гъесул бицараб) бакЛалда абун: «Гъав ГЛабдуллагъ ибну МасгЛуд унтун вукЛана жив хвараб унтиялъ. Гъесда ваккизе вачЛана жинда Аллагъ разилъаяв ГЛусман асхЛаб. Гъес абун: «Щиб жо бугеб дуе къварилги гъабулел, мун зигардизе гъавулел?» - абун. ГЛабдуллагъица абун: «Дир мунагъал руго дун зигардизе гъавулел» - абун. Хадубги ГЛусман асхЛабас абун: «Дур хъул лъураб жо щибха бугеб?» - абун. Гъес абун: «Аллагъасул ﷻ гурхЛел буго» - абун. ГЛусманица абун: «Дица духъе тохтур ахЛилищха?» - абун. Ибну МасгЛудица абун: «Гъев тохтур вуго жинца дун унтизе гъавурав чи» - абун. ГЛусман асхЛабас абун: «Дица дуе дагъаб боцЛи-мал къе абун амру гъабизе бегъиларищ?» - абун. Ибну МасгЛудица абун: «Дир гъеб боцЛи-малалда щибго хЛажалги гъечЛо» - абун. ГЛусман асхЛабас абун: «Гъеб дур ясазе буклина мун хун хадур хутЛани» - абун. Ибну МасгЛудица абун: «Мун дир ясал пакъирлъила абун хЛинкъунищ вугев? Дица дир ясазда амру гъабун буго гъез щибаб сордоялъ «Суратул Вақъиғат цЛале абун» - абун». ХЛадис цлакъ загЛинаблъун рикЛана Ал-хЛифизул ГЛиракъияс.

Аллагъ разилъаги гъал хириял асхЛабзабазда, Аллагъас ﷻ нилъги гъезда нахъреглизе гъареги ва гъелгун цадахъ тЛадеги рахъине гъареги. Амин.

*Жив гурхӀулев, гурхӀел гламав
Аллагъасул цӀаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жиб букӀин хӀакъаб Къиямасеб къо чӀараб мехаль, إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ١
2. гъеб гьереси гъабулев гъеб нахъе чӀвалев шивго чи вукӀунаро. Дунялалда гъаб гьереси гъабун хъвадарал гӀадамазда гъеб къояль жидер беразда бихъула къиямасеб къояльул хӀинкъи ва захӀмалъи, гъеб къояль кинавго чияс иманги льола, гъел Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ цӀакъ хӀелун, мутӀигӀлъунги рукӀуна. Амма гъеб къояль лъураб иманаль шибго мунпағат гъабуларо. Гъеб буго жиндиль жазъ гъабулеб къо. لَيْسَ لَوْعَتِهَا كَأَذِيبُهُ ٢
3. Гъеб къо буго жинца Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ тушцаби гӀодореғаналлъун гъарун жужахӀалде жанире рехулеб, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ хӀинкъарал муъминзаби алжаналда жанир гӀадеғанал макъамаздаги рукӀине гъарулеб къо. حَافِضَةٌ رَافِعَةٌ ٣
4. Гъеб Къиямасеб къоги чӀола кутакалда ракъ багъарун хадуб. Жинда гӀад бугеб кинабго мина биххулеб хӀалалъ, кӀалгӀабиги хъулбиги ракъалде рортулеб, мугӀрулги гъаршун унеб хӀалалъ. إِذَا زَجَّتِ الْأَرْضُ رُجَا ٤
5. Гъел мугӀрулги тӀутӀун ун ханждал хӀур гӀадин лъугъараб мехаль, وَأَسَّتِ الْجِبَالُ بَسَا ٥
6. Жиб гъаваялда боржанхъулеб хӀур гӀадин бикъ-бикъун гъел мугӀрузул ракъ-хӀарщ араб мехаль. فَكَانَتْ هَبَاءً مُنْبَثًا ٦
7. Гъеб къояль нужги рукӀуна, я гъал гӀадамал, лъабго батӀияб къокъальун. Дунялалда нужеца гъабураб гӀамалада рекъон гӀадеғанав Аллагъас ахираталда нуже гъабула лъабго батӀияб даража. وَكُنُفٌ أَرْوَجَانْلَانَةٌ ٧
8. Цо къукъа буго жидер гӀамал хъварал кагътал кваранисан къолел. Шибха бугеб гъеб квараниса кагътал къолеб къокъа? Шиб гӀамал букӀараб гъез дунялалда гъабураб? فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ٨
9. Цо къукъа буго жидер гӀамал хъварал кагътал квеғӀаб рахъальган къолеб? Гъеб шиб къукъаха бугеб? Кинаб гӀамал гъез гъабулеб букӀараб? وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ٩
10. Жал алжаназул гӀадеғанал даража-макъамалде цере кколел, хӀисаб-мизанго وَالسَّيِّئُونَ السَّيِّئُونَ ١٠

гъабичІого гъеб макъам жидее къолеб къукъа буго дунялалда
лъикІаб гІамал гъабизе жал цере кколел рукІарал гІадамал.

11. Гъел руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жинда гІагар гъарулел أُولَئِكَ الْمَقَرُّونَ ١١
муъминзаби.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ГІаршалъул рагІад жидее букІунел.

12. Бищунго хирияб алжаналда жанир жал فِي حَتِّ النَّعِيمِ ١٢
рукІунелги руго гъел.

13. ГІемерал гІадамал цересел умматазул руго гъел ثُمَّ مِنَ الْأُولَى ١٣
﴿السَّيْفُونَ﴾.

14. Дагъалго гІадамал гъаб ахираб умматалъулги وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ ١٤
руго.

Гъаб умматалдаса цере гІемерал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рукІиндал, гъезда
иман лъурал гІадамалги гІемерал рукІунелъул абураб рагІи буго гъаб
цересел умматазул «ассабикунал» гІемерал руго абун. Цоги магІна
гъабунa: ассабикунал гъаб МухІаммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ умматалъул авалал
гІадамаздаса гІемерал руго абун. Гъел хириял асхІабзаби рукІиндалго,
гъезул Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъи ва гъесие мутигІлъи гІемераб
букІана.

15. Меседалъ рессарал (къачІарал) тахазда гІад عَلَى سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ ١٥
рукІуна.

16. Гъел тахазда хъибил чІван, цоял цоязда مُشْكِبِينَ عَلَيْهَا مُتَقَلِّبِينَ ١٦
данде ритІунги рукІуна.

Муъминзаби цоцаде балагъун, цоцаде ракІгъун, рохун рукІуна. Гъезул
цоясул мугъ цогидасда бихъуларо.

17. Алжаналда жанир даимго рукІунел يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ ١٧
гъилманалги гъезда гІаде хъвадулел рукІуна.

18. Жидеда кодоб батІи-батІияб гъекъолеб жо يَأْكُوبُ وَأَبَازُوقُ وَكُنُوسٌ مِنْ مَعِينٍ ١٨
жаниб бугел лълъаралги (бокалал) рукІуна,
сурахІал (графин) ва налбекалги (чаши) рукІуна.
Жиб чвахун унеб гъекъолеб жоялъул цІун рукІуна гъел.

19. Гъеб алжаналъул гъекъолеб жоялдалъун لَا يَصْدَعُونَ عَنْهَا وَلَا يُزْفُونَ ١٩
жидер бетІерги унтуларо, гІакълуги
хисуларо.

Дунялалъул гъекъолеб жо жиб гъекъезе къогІаб, махІцараб букІуна,
жиб гъекъон хадуб гІакълуги ине гъабулеб, жиндир мехтел тІаса араб
мехаль бетІер унтулебги букІуна.

20. Жидее бокъараб щинаб пихъги букІуна гъел وَفِيكِهِمْ مَقَابِلَتُهُمْ ٢٠

муъминзабазе.

21. Жидер хьул лъураб боржунеб жоялъул гъанги буклуна.

وَلِحِمِّ طَيْرٍ مِمَّا يَسْتَهُونَ ﴿١١﴾

Гъеб боржунеб жо гурелъулги жидер къасд ккараб гъан буклуна алжаналъул агълуялъе.

Аллагъасул свалат салам лъеяа аварагас бицараб хIадисалда буго: «Дуда алжаналда жаниб боржанхъулеб цо хIинчI бихъараб мехаль ва гьелъул гъан бугеб анищ дуге абун дур раКIалдаги хъатIараб мехаль, гъеб хIинчI бежун, белъун дуда цебе босун бачлуна» – абун. ХIадис имам Баззарица бицана.

22.23. Жиндир лъелалда жаниб бахчун бугеб луълуалъул гIадаб жидер берцинлъи бугел хIурулгIинзабиги руклуна.

وَحُورٍ عِينٌ ﴿٢٢﴾

كَامْتَلِ الْوَلُؤِ الْمَكُونِ ﴿٢٣﴾

24. Гъеб кинабго нигIмат жал цере ккарал муъминзабазе буклуна жидеца дунялалда гъабураб лъикIаб гIамалалъе жазаълъун.

جَزَاءَ يَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾

25. Жидеда гъеб алжаналда жаниб гIададисеб ва жиндиль мунагъ хIакъ буклунеб калам раГIуларо.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا الْقَوَاوِلَ أَتَانِي مَأْمُورٌ ﴿٢٥﴾

26. Жидеда гъениб раГIулеб калам буго «салам-салам» абун цоцаде абулеб раГIи.

إِلَّا قِيلَ سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٦﴾

Гъаб бакIалда «Ассабикъуна» абулел муъминзабазул бицен тIубана.

27. Жидер гIамал хъвараб кагъат кваранаб рахъалъан къурал гIадамал. Щал

وَأَحْصَبُ الْيَمِينِ مَا أَحْصَبُ الْيَمِينِ ﴿٢٧﴾

гIадамалха гъел кколел? Кинал нигIматал гъезие хIадурун ругел?

28. Жидер заз тIаса къотIараб сидруялъул гъотIол раГIдукъ руклуна гъел.

فِي سِدْرٍ مَّقْضُودٍ ﴿٢٨﴾

Сидру буго (лотос) дунялалда жинда тIад зазги бижулеб, жиндир тIанхал кIудияб, раГIадги гIемераб гъветI. Ахираталда гъеб гъветIалъул заз буклунаро.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалда буго: цо агIрабияв аварагасухъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачIана ва гъес абуна: «Ярасуллаллаги! Аллагъас гъелъул абулеб буго алжаналда жаниб жинца инсанасе зарал гъабулеб гъветI буго» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Щиб гъветI гъеб?» - абун. Дов чияс абуна: «Гъеб буго сидроялъул гъветI. Гъеб гъветIалда тIад заз буклуна» - абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

абун: «Тадеганав Аллагъас Къуръаналда абулѐб гъечлшц «Жиндир заз къотIараб сирдо» абун. Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ гъелъул зазги тIаса ине гъабун гъѐб щибаб заз букIараб бакIалда пихъ бижине гъабула. Гъѐб пихъги лъабкъоялда анцила кIиго батIияб къер ва тIаглам бугѐб букIуна, цояб цоялда релъIарабги букIунаро» - абун. ХIадис ХIакимица ва Байгъакъияс бицана.

29. Жиб пихъил цIураб бананалъул гъветIалъул рагIдукъги рукIуна.

وَطَلِّحْ مَنْضُودٍ ﴿٢٩﴾

30. Жиб даимаб, жиб кидаго тIаса унареб рагIадалъуль рукIуна гъел.

وَطَلِّ مَمْدُودٍ ﴿٣٠﴾

Алжаналда жаниб бакъ букIунаро, гъениб канлъиги нуралъул букIуна: канлъи букIуна, гъѐб канлъи жинца къолеб жо гъезда бихъуларо. Гъѐб букIуна тIадеганав Аллагъасул нур.

31. Жиб чвахун унеб лъимги букIуна.

وَمَاءٍ مَّسْكُوبٍ ﴿٣١﴾

32.33. Жиб Гѐмераб, нахъасан къотIулареб ва жиб босизе гъукъулареб пихъги букIуна.

وَفِكَهٖ كَثِيرٌ ﴿٣٢﴾

Алжаналъул пихъ жиб кванана абун дагъIулеб букIунаро. Гъединабго буго алжаналъул кинабго нигIмат: цо нигIмат босараб бакIалда цоги гъелда релъIараб лъолеб. Ал КъуртIуби абулѐв гIалимас абун: гIарабиял рукIиндал салул авлахъазда гIумру гъабулел, Гѐмер къварилъи бихъун гурони жидеѐ лъимги щоларел, гъутIбузул рагIадги, гъезул пихъги щоларел, Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهٗ гъезие къотIи гъабулѐб буго ахираталда гъезие алжаналъул ахал рукIине руго абун жидеда жанисан лъим хъвадулел, жидер пихъ гъарзаял ва рагIад даимал.

لَا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ ﴿٣٣﴾

34. Жал рорхатал тахазда тIамурал бусеналдаги рукIуна.

وَفُرُشٍ مَّرْفُوعَةٍ ﴿٣٤﴾

35. ХIакълъунго Дица алжаналъур руччаби цIидаса рижана.

إِنَّا أَنشَأْنَهُنَّ إِنْسَاءً ﴿٣٥﴾

Дунялалда гъезул букIунеб букIараб унта-щокълъи, гъиз-лъим тIаса ине гъабун. ГIолохъанал, берцинал гъаруна.

36. Гъел киналго руччаби ГIолилаллъунги гъаруна, гъезул ГIолиллъи тIаса унаребги гъабун.

فَجَعَلْنَهُنَّ أَكْوَارًا ﴿٣٦﴾

37. Жидер россабазулгун ГIелбашадал, жидеѐ россаби цIакъ рокъулелги гъаруна.

عُرَبًا أَرْبَابًا ﴿٣٧﴾

Алжаналъул агълу киналго лъебералда лъабго сонил гIумруялде руссине гъарула ва гъѐб гIумруялъул ГIорхъода рукIуна.

Жинда Аллагъ разилъбаяй Умусаламатидаса бицараб хIадисалда буго: дица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гьикъана гъаб 35, 36, 37 аяталъ бицараб жоялдаса. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Я Умусаламат! Гьел руччаби руго дунялалда рукIадго жал херлъун, сурукълъун, тIом букIкIун, мугъ къулун хварал руччаби. Аллагъас *جَلَّ جَلَالُهُ* гьел тIаде рахъине гъарула жал цIакъ росабазе рокъулеллъун, гъезулгун сонал бацадаллъун» - абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Цоги хIадисалда буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе цо херай гIадан ячIана ва гьель абун: «Я расулуллагъи! Дуца Аллагъасда *جَلَّ جَلَالُهُ* гъаре дун алжаналде лъугъине гъае» - абун. Гьелда аварагас *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* абун: «Я пуланасул эбел! Алжаналде жанире херал гIадамал лъугъунаро» - абун. Цинги гьей гIодулаго нахъе ине лъугъиндал Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Нужеца гьелда абе гьей алжаналде жание херайлъун лъугъине гъайизе гъечIо» - абун. Цинги аварагас *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* гьал аяталги цIалана (35, 36, 37). ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Гьал руччаби цIидасан рижун гъадиал берцинал ва жал росабазе рокъулеллъун дица гъаруна абун.

38. Жидер гIамал хъвараб кагъат квараниса къурал *لَأَصْحَابِ الْيَمِينِ ٣٨* гIадамазе.

39. Гьел руго цересел умматазул жамагIат *ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأُولَىٰ ٣٩*

40. Ва гъаб МухIаммадил *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ* умматалъул жамагIатги. *وَأُولَىٰ مِنَ الْآخِرِينَ ٤٠*

Гъаб бакIалда квараниса кагътал къурал муъминзабазул бицен тIубана.

41. КвегIаб рахъалъан жидехъе кагътал *وَأَصْحَابِ الشِّمَالِ مَا أَصْحَابِ الشِّمَالِ ٤١* къурал гIадамал. Щал гIадамалха гьел ругел ва щибжо гъезие ахираталда хIадурун бугеб?

42. Гьел рукIине руго боркъараб жужахIалъул *فِي سَمُورٍ وَحَمِيمٍ ٤٢* цаялъулъ ва жиб расул къибилалда жанибе лъугъунеб махIалъулъги. Жиндир бухIи ва махIцин цIакъаб хIамималъулъги (гъекъолеб жо).

43. ЖужахIалъул кIкIуялъул бухIараб *وَوَيْلٌ لِّمَنْ يَحْمُورُ ٤٣* рагIадалъулъги рукIине руго.

44. Жинда жаниб щибго гъогъен гъечIеб ва *لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ٤٤* жиндир щибго лъикIлъыги гъечIеб.

Гъаб гIазабалъе гьел хIакъаллъун ккеялъе сабабги буго:

45. ХIакълъунго гьел дунялалълул рукъор, إِنَّهُمْ كَانُوا أَقْبَلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ ﴿٤٥﴾
 жиде гIемерал нигIматал къурал рукIин.
 Жидер напсалъе боқъарабщинаб жо гъабун, гьелълул лазат-шагъват
 тIубан хъвадарал рукIин.

46. ЦIакълъудияб мунагълъун жиб бугеб وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنثِ الْعَظِيمِ ﴿٤٦﴾
 ширкалда тIад чIаралги рукIана гьел.

47. Гъез абулеб букIана: «Ниж хвезеги وَكَانُوا يَقُولُونَ أَيُّدَا مِمَّا وَكُنَّا تَرَابًا وَعَظْمًا أَأَنَا
 хун рақълъунги, турарал рукъбилъунги لَمَبْعُونُ ﴿٤٧﴾
 лълъгъараб мехалълъ ниж цIидаса
 тIадейиш рахъине гъарулел?» - абун.

48. Нижедаги цере хварал нижер умумулгийиш أَوْءَابَاؤُنَا الْأَوْلَادُونَ ﴿٤٨﴾
 тIаде рахъине гъаризе ругел абунги абулеб букIана
 гъез.

Гъеб букIана жидеца ахират букIиналда инкар гъабун абулеб рагIи.

49.50. Дуца гьел мушриказда абе МухIаммад قُلْ إِنْ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ﴿٤٩﴾
 ﷺ: ХIакълъунго цереселги хадуселги لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٥٠﴾
 киналго данде гъаризе руго жиб къотIи
 гъабураб, жиндилълъ жазаълъ гъабулеб
 къиямасеб къоялълъ»-абун.

51. ХIакълъунго цинги нужеца, я гьал ثُمَّ إِنَّا نَكْفُرُ بِهَا الضَّالِّينَ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٥١﴾
 къосарал ва Аллагълъги جَلَّ جَلَالُهُ аварагазбиги
 гъереси гъарулел тIадамал,

52. ЖужахIалълул закълъум абулеб гъветIалдаса لَا يَكُونُ مِنْ شَجَرٍ مِنْ رُحْمٍ ﴿٥٢﴾
 кваназе буго.

53. Цинги нужеца гъеб квешаб, хълубаб тIагIамалълул فَمَا لَوْ أَنَّ مِنْهَا الْبَطُونَ ﴿٥٣﴾
 чехълги цIезабизе буго.

54. Гьелда тIаде бухIараб, махIцараб хIамимги فَشَرِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ ﴿٥٤﴾
 гъекълъезе буго.

55. Гъеб хIамим нужеца гъекълъезе буго лълъим فَشَرِبُونَ شُرْبَ الْهَبِيمِ ﴿٥٥﴾
 гъекълъон жал гIорцIуларел, къечарал варанабаз
 гIадин.

56. Гъаб буго Кълъиямасеб къоялълъ гъезие гъабизе هَذَا نُزْلُهُمْ يَوْمَ الزَّلِيلِ ﴿٥٦﴾
 бугеб гъоболълълъ, гъедин хира гъаризе руго
 жидеца жужахI тIаса бишарал куфру-ширкалълул тIадамал. Гъаб
 закълъумалълулги хIамималълулги хабар чебеги бицун букIиндал гълъаниб
 къокълъ гъабун толеб буго.

Гъл капурзабазе букIунеб гIазаб бицун хадуб тIадегIанав Аллагълъас

гъезие жиндир хІалкІолгьялгул бицунеб буго ва гъез иман лъезе бокьун берцинаб вагІзаги гъабулеб буго.

57. Дица рижана нуж киналго. Щибго жо

نَحْنُ حَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا نَصْرُهُنَّ ۝٣٧

гъечІеб бакІалдаса нуж рижарав дица хун

хадур нуж тІаде рахъине гъарила абураб рагІи нужеца шай ритІухъ гъабулареб?

58. Нужеда бихъулариш ва нужеца пикру

أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ ۝٣٨

гъабулариш нужеца къватІибе рехулеб манидал къатІраялгул.

Гъеб къатІра буго чорхольган къватІибе бачІунеб лъим гІадаб, гІетІ гІадаб жо. Гъеб къатІра чІужугІаданалгул рахІмоялде жанибе ккараб мехаль гъениб гъельгул манидал къатІрагун цолъун жиб кІудияб гІола ва жиндаса инсан лъугъуна.

59. Гъеб манидул къатІра инсанлъун

أَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ ۝٣٩

бжине гъабулел нужишха ругел, яги

дуниш вугев дица гъеб бжине гъабулев ва гъелда рухІ лъолев?

ХІакъаб жо буго тІадегІанав Аллагъ вуго жинца гъеб бжине гъабулев ва гъелда рухІ лъолев.

Гъеб амру гъадин бугелгул шайха Маккаялгул мушриказ иман лъолареб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хун хадур тІаде рахъине гъаризе рукІиналда?!

60. Дица нужеда гъоркъоб хвел къадар

نَحْنُ قَدَرْنَا بَابِئِكُمْ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ۝٤٠

гъабун буго: гъеб тІаде щолареб

щибниги жо букІине гъечІо. Гъеб хвелалгье кинавниги инсан

цоцаде ващадав вуго. ЧІухІарав ханги гІодовегІанав лагъги гъеб

хвалида цева цохІо хІалалъ чІола. Бечедав-мискинав, къадру-

къимат бугев чи гъель ватІа гъавуларо. Дун щибго жояль гІажизги

гъавуларо,

61. Дица нужги гъалаг гъарун нужер

عَلَىٰ أَنْ يُبَدَّلَ أَمْرُكُمْ وَتُنشَأَكُمْ فِي مَا لَا

бакІалда цоги нужедаго рельгъараб халкъ

бжиналдаса. Ахираталда нуж цІидаса

تَعْلَمُونَ ۝٤١

рижиналдасаги дун щибго жояль гІажиз

гъавуларо. Гъеб цІидасан рижи нужеда жиб лъалареб, нужер

гІакълы жинда хадуб гъолареб хІалалъ букІинеги бегъула.

62. ХІакълъунго нужеда бихъана ва

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ۝٤٢

нужеда лъала нуж тІоцебесеб нухаль

кин рижаралали.

Щибго жо гъечІеб бакІалдаса рижана, цохІо манидал къатІраялдасаги рижана. Гъеб амруялгул вагІза лъугъунеб анишха нужее! Щибго

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас лъм гъекъолеб мехаль абулеб буклана: «Кинабго рецц ва цукру Аллагъасе جَلَّ جَلَّ بуго, жиндир цлоб-рахIматалдалъун нилъеда гъединаб лъм гъекъезе гъабурав ва нилъер мунагъал сабаблъун жинца гъеб лъм цIамхIалаб, къогIабги гъабичIев» - абун. ХIадис ибну абиХIатимица бицана.

71. Гъаб нужеца жиб бакулеб цIагIаги أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ ﴿٧١﴾
 бихъуларищ нужеда ва нужеца гъелъул пикруги
 гъабуларищ?!

72. Гъеб цIа жиндаса бакулеб гъветI ءَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنْشِئُونَ ﴿٧٢﴾
 нужецайищха бижараб, яги Дунищ
 вугев Дица гъеб гъветI бижизе гъабурав?!

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абуна: «Цониги гъветI ва заз-хъарахъ гъечIо жинда жаниб цIа бугеб буклун гурони, цохIо гIунаб абулеб гъветI гурони»-абун (Ююба, Униба).

Ибну Касирица абуна: «ГIарабияз жиндасан цIа рекIине гъабулеб кIиго гъветI буклана—Алмарху ва АлгIафар. Гъеб кIиябго гъветIалдаса бахъун кIиго хъоп цоцада лъульараб мехаль гъезда гъоркъоса цIадул хIенхIал гъуршулаан»-абун.

73. Дица гъеб дунялалъул цIа гъабуна نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذْكَرًا وَرَمَعًا لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٣﴾
 жиндаса вагIза босулеблъун, гъеб

цIа бихъараб мехаль муъминзабазда ахиратги, гъениб буклулеб жужахIалъул цIаги ракIалде шола. Гъеб цIаялдаса мунпагIат босизе бокъарал гIадамаз гъелдаса мунпагIат босулеблъунги гъабуна. Рукъор ругониги, сапаралда ругониги гъеб цIаялдаса мунпагIат босула гIадамаз. Гъеб цIа инсанасе квегъиги Аллагъасул جَلَّ جَلَّ хIикматалдаса цо хIикмат буго. Гъелъул пикру гъабурав чиясеги Аллагъасул جَلَّ جَلَّ хIалкIюлъиялда тIоритIел гъабулел далилал руго.

74. Дуца дур БетIергъан Аллагъасе тасбихI فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾
 гъабе, МухIаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир къадру
 кIудияв, жиндир гъунар ва гуч камилав.

Гъев Аллагъасдехун جَلَّ جَلَّ мушрикаца гIунтIизе гъарулел, гъесие мукъсанлъи бачIунел сипатаздаса дуца гъев вацIцIад гъаве. Дуца абе: «СубхIаналлагъи! Аллагъ جَلَّ جَلَّ вацIцIадав ва гIадегIанав вуго жинца гъел цере рехсарал жал рижарав жиндир къудраталдалъун. Жинца инсанасе гъелги квегъарав жиндир хIикматалдалъун. СубхIаналлагъи, мун цIакъ кIудияв вуго ва дур ханлъиги гъунарги кIудияб буго»-абун.

75. Дун гьедулев вуго цІваби хьвадулел
нухаздалъун ва гьел жиндиль рещтІунел
бакІаздалъунги.

﴿ فَلَا أَقْسَمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ ﴾ ٧٥

76. ХІакълъунго гьаб гьа гьедиги цІакълъ
кІудияб гьа гьеди бугоха! Нуж жо лъалел ва
бичІунел гІадамал рукІаралани нужеца Аллагъасда
лъелаан ва гьесдехун къацандиги телаан. Гьаб гьа гьедиги буго:

﴿ وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لَّا تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴾ ٧٦

77. ХІакълъунго гьаб нужее МухІаммадица
цІалулеб бугеб тІехъ жиб хирияб Къуръан буго.

﴿ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴾ ٧٧

Гьеб гІадегІанав Аллагъасул каламги буго. Мушрикаца абухъин гьеб
гьереси гьечІо, сихІруги гьечІо, жиб инсанас ургъараб хабарги гьечІо.

78. Жиб цІунараб тІехъалда жаниб хъван бугебги
буго.

﴿ فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ ﴾ ٧٨

Аллагъасда аскІоб бугеб ЛавхІулмахІфузалда хъван буго. Нильсеца
цІалулел Къуръаназдаги хъван буго. Жиндиль хис-бас гьабиялдаса
цІунун буго гьеб Къуръан.

79. Гьеб тІехъалда квер хъатІуларо жал
рацІадал гІадамаца гурони.

﴿ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ﴾ ٧٩

Какие чури букІун гурони гьелда квер хъатІуларо. Гьелъие далил
буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ГІамру ибну ХІазм
абулев асхІабасухъе хъвараб кагъат. Гьелда жаниб буго: «Къуръаналда
квер хъвачІого букІине жив вацІадава чияс гурони» - абун. Жинда
Аллагъ разильаяв Ибну ГІумарицаги абун: «Дуца Къуръаналда квер
хъатІуге мун вацІадава вукІун гурони» - абун. ГІалимзабаца гьеб
рацІацІалъиялъе магІна гьабунна какие чурун вукІин. Черх чури гІад
бугев чияс квер хъатІизе бегъуларо ва кІалалъ Къуръан цІализеги
бегъуларо. Какие чури гьечІев чияс кІалалъ Къуръан цІализе бегъула,
гьелда квер хъвачІого цІалулеб бугони.

80. Гьаб Къуръан буго кинабго гІаламалъул
БетІергъанлъун жив вугев Аллагъас
рещтІине гьабураб тІехъ.

﴿ نَزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ ٨٠

81. Гьаб хирияб Къуръанишца нужеца
гьереси гьабулеб, я гьаб инкарчагІазул
жамагІат?!

﴿ أَفِي هَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُدْهِنُونَ ﴾ ٨١

82. Аллагъас
шукру гьабичІого, гьелда инкар ккун, гьебги
нужеца гьереси гьабулеб бугоха!

﴿ وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴾ ٨٢

Гъеб ризкъи нужее къолев Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّ اللهُ нужеца инкар кколеб буго. Нижее цІад рещтІизабуна цо пуланаб цІ ваяль абун. Яги нижее ризкъи къуна цо пуланаб жояль абун.

83. Цо нужее вокъулев чиясул малаикзабаца рухІ бахъулеб букІун, гъеб рухІ шокъробе щун бугеб мехаль, قَالُوا إِذَا بَلَغَتِ الْخُلُوفَ ﴿٨٣﴾

84. Нужги гъеб бакІалда гъесда тІаде ралагъун ругеб мехаль, وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ تَنْظُرُونَ ﴿٨٤﴾

85. Нужеда вихъулев гъечІониги нужедасаги тІагарда дунги вугеб мехаль гъев жиндир рухІ босулев чиясда. وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿٨٥﴾

Дир гІелмуялдалгъун дида гъесул хІал нужедасаги лъикІ лъалеб букІуна.

86. Нуж тІаде рахъине гъарун нужер тІамалазе жазаъ гъабулареллгъун ратани (нужеца абулеб бугеб хІалалъ), قَالُوا إِنْ كُنْتُمْ عَيْرَ مَدْيِينَ ﴿٨٦﴾

87. Нужеда кІвезе букІана гъев нужее вокъарав чиясул рухІ бахъизе биччачІого жиндирго бакІалда буссине гъабизе нуж битІараб жо бицунел тІадамал рухІаралани. تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾

Гъал аятазул (83-87) къокъаб магІна буго нужеца инкар ккун абулеб буго ахиратги гъечІо, хІисаб-мизанги гъечІо, тІамалазда рекъон жазаъги гъабизе гъечІо абун. Гъеб нужер рагІи битІараб батани ва нужер ихтияралда щибниги амруги батани нужеца тІаде нужги ралагъун цо нужее вокъарав чи хвезе кинха виччалев? Гъев нужее вокъарав чи хвалидаса нужеда цІунизе кІолеб гъечІеб мехаль нужеда лъазе ккеларищ нужеда тІад цо ханлъи, цо къуваг, цо гъунар букІин. Гъев хан вуго тІадегІанав Аллагъ. Гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّ اللهُ иман лгъун, гъесие мутІигІлгъун, гъесул расуласда нахърильгъун кин нуж хъвадуларел?!

88. Ва амма гъев жиндир рухІ бахъула вугев Аллагъасул جَلَّ جَلَّ اللهُ лагъ, Аллагъас жинда тІагарде гъарурал муъминзабаздаса ватани وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُفْرَبِينَ ﴿٨٨﴾

89. Гъесие Аллагъасда جَلَّ جَلَّ اللهُ аскІоб цІакъаб парахалъи буго, берцинаб, хирияб ризкъиги буго, нигІматазул алжаналги руго. فَرُوحٌ وَرِجَالٌ وَحَمَّتْ نَعِيمٍ ﴿٨٩﴾

90. Гъел жиндир тІамал хъварал кагътал кваранисан къурав чи ватани. وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ أَصْحَابِ الْبَيْتِ ﴿٩٠﴾

91. Гьесде абула: «Дуде салам буго жидехье кваранисан кагътал кьурал муъминзабазул» - абун. فَسَلِّمْ لَكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿١١﴾

Гьев гьелгун цадахь нигІматазул алжаналда жанивги вукІуна.

92. Ва амма гьев чи ватани жив кьосарав, жинца ахират гьереси гьабун хьвадарав чи. وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ ﴿١٢﴾

93. Гьесие бугеб гьоболлгьи бухІараб, махІцараб хІамим буго. فَنَزَّلُ مِنْ حَمِيمٍ ﴿١٣﴾

94. Гьев жужахІалгьул цІадавеги лгьугьине гьавула ва гьеб цІаялгь вухІулевги вукІуна. وَتَضَلِيلَةٍ جَجِيمٍ ﴿١٤﴾

95. ХІакьлгьунго Гьаб цебехун бицараб ахираталда жазаъ гьаби, гьеб жазаъ гьаби щивасул гІамалалда релгьлгьун букІинги жиб хІакьяб, жиб букІине букІин якъинаб амру буго. إِنَّ هَذَا هُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ﴿١٥﴾
Гьелда инкар гьабиги цІакь ахІмакьяб пиша буго.

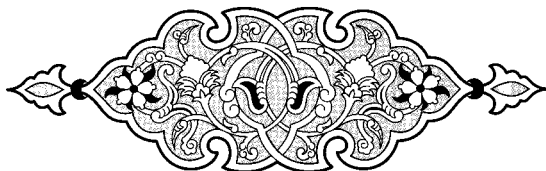
96. Дуца дур БетІергьан Аллагь вацІада гьавун «*سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ*» абе, МухІаммад *صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ*. فَسَبِّحْ بِأَسْمَاءِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿١٦﴾

Жинда Аллагьасул свалат салам лгьеяв аварагас абуна: *кIиго рагIи буго жIал абизе мацIалгье бигьаял, цIадирабазда жодор кириги бакIал, жIив гурхIулев Аллагьасеги جَلَّ جَلَالُهُ жIал рокьулел «субхІаналлагьи ва бихІамдигьи, субхІаналлагьил ГІазим» абун аби. ХІадис имам Бухарияс бицана.*

Жив вацІадава гІадегІанав вуго жиндир ханлгьи бергьарав, жиндир кьудрат камилава Аллагь *جَلَّ جَلَالُهُ*.

ГІадегІанав Аллагьасул гавфикьалдалгьун Сурагул Вакъигаталгьул тафсир ва таржама хьван тІубана.

Кинабго реццги гьев Аллагьасе *جَلَّ جَلَالُهُ* буго.

57. Сурагул ХАдиd

Гъаб хирияб сураг буго Мадинаялда жиб рецтине гъабураб ва жинца Исламияб шариаталгул хукмаби рицунеб. Битараб илтикъадалда, берцинал тлабиглатазда ва мухканаб шаргалда хъвадизе ахулел руго гъаб сураталь.

Сураталда жаниб лъабго клудияб масъала баян гъабун буго:

1) Гъаб кинабго галам Аллагъасул جَلَّ جَلَّ مُلْكُ بУКІН, гъес бижараб, гъес жиндие бокъараб хлалаль хъвадизе гъабулеб.

2) Жиндирго напсги бицун хирияб боцли-малги Аллагъасул جَلَّ جَلَّ диналъе глого къезе тладаб буклин.

3) Дуниялгул хакъикъат баян гъаби. Гъеб дунялаль инсан гуккичого вуклине гъесие дунялалда ругел, жидеца инсан гуккулел умурал рицун руго.

Тадеганав Аллагъасул сипатал ва гъесул берцинал царалги рицун руго. Иман лъураб агълюялгул ва пасикъаб, къосараб агълюялгулги мисал бачун буго. Мунатикъабазул цо-цо тлабиглат-галамалги рехсон буго. Дуниялгулги аххираталгулги хакъикъат баян гъабун берцинаб, гъваридаб мисал-сурат рехсон буго.

Сураталгул ахиралда хириял аваразгаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритиялдалгун бугеб мурад бицун буго, Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّ хинкъа абун ва гъесул расуласда нахърилтъа абун амруги гъабулеб буго.

Гъаб сураталда цар тун буго «Маххалгул сураг» абун гъелда жаниб маххалгул бицен гъабун бугелгул ва гъеб махх инсанасул гумру-яшавалда жаниб жиндаса гемемер батли-батлияб рахъалъан мунпаглат босулеб буклиналъе гологи.

Жив гурхулел, гурхел галам
Аллагъасул царалдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Тадеганав Аллагъ ваццад гъавула, гъев клодо гъавун гъесие рецги гъавула зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго махлукъаль. Гъев Аллагъ жиндир гуч бергъарав вуго, жинца гъабулеб хукму къадаралгуль ва лагъзадерил тадбиралгуль хакимиявги вуго. Мунпаглат бугеб

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ

الْحَكِيمُ ﴿١﴾

хІукму гурони гьабуларев, гІадлу битІарав вуго.

2. Гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго
зобалазулги ракъальбулги ханлъи.

لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَتَّبِعُهُ وَيُعِيبُ وَهُوَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٧﴾

Жинца чІаго гьарулев ва жинца

хвезеги гьарулев вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ,

жиндир кинабго жоялда хІалкІолъи бугев вуго,

жиндие бокъараб жо гьабизе жив щибго жоялъ нахъе чІваларевги
вуго.

3. ПІадегІанав Аллагъ жив авалав вуго
жиндаса цебехун щибго жо букІинчев.

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٥٨﴾

Жив ахиравги вуго:

Кинабго махлукъалдаса хадувги жив нахъе

хутІулев. Жиндир ватиялъе авал-ахир гьечІев вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

ГІакълуялда рекъон жив вукІин загъирав вуго жив ватиялъе

гІемерал далилал рукІун. Беразда жив вихъуларев батІинавги

вуго. Жиндир хІакъикъат лъаялдаса махлукъ гІажизав вуго. Жинда

кинабго жо лъалевги вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ. Гьесда лъачІо

цохІо зарра гІадаб жо балъго хутІуларо зобалазда бугониги, ракъалда
бугониги.

4. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жиндие
лагълъи гьабизе ПІадав БетІергъан,
жинца зобалги ракъги анлъго къоялда
жаниб бижарав.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ
أَيَّامٍ ثُمَّ أَسْوَى عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ
فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ
وَمَا يَصْرُخُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٥٩﴾

Гьев анлъго къоялъул къадар зобал-ракъ
бижиналъе чІезе гьабиги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ

цо хІикмат буго. Жиндие бокъарабани

гьев кинабго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ цохІо

лахІзаталда жанибги бижилаан. Цинги ПІадегІанав Аллагъ

ГІарщалда ПІадегІанлъана жиндир заталъул къадруялда рекъараб

хІалалъ. Нилъеда гьелъул хІал бицине лъаларо ва мисал бачинеге

лъаларо. Гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ лъала ракъалда жаниб лъугъунев

жо: цІад бугониги, хварал гІадамал ругониги. Гьев ракъульан

къватибе бачІунев жоги лъала: хер бугониги лъим ва магІдан

бугониги. Зодиса ПІодобе рещІунев жоги лъала Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ :

цІад бугониги, рахІмат, гІазаб бугониги, малаикзаби ругониги. Зодобе

бахун унев жоги лъала: лагъзадерил лъикІаб гІамал бугониги,

малаикзаби ругониги. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жиндир гІелму-лъаялдальун

нужгун цадахъ вуго нуж кир ругониги.

Ибну Касирица абуна: «Гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** нужеда тIаде валагъун вугев гIадин вуго, нужеца гъабулеб кинабго гIамал жинда бихъулевги вуго, нуж кир ругониги: ральдаль ругониги, ракъадада ругониги, бецIаб рохъор ругониги, сардилъ бугониги, къад бугониги. Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** гIелму-лъаялъе кинабго бакI ва кинабго хIал цохIо хIалалъ буго»-абун.

ГIараб мацIалда **таъвил** абураб рагIи бачIуна чанго батIияб магIнаялда. Цо магIна буго **тафсир** абураб. Гъеб буго каламалъул мурад баян гъаби, гъеб бичIчIуледухъ бици. Гъеб магIнаялда буго Къуръаналъе тафсир гъабиги. Гъединго буго макъуялъе таъвил гъаби: ай макъу къотIи, гъеб баян гъаби.

Таъвилалъул цоги магIна буго **хIакъикъат** абураб. Гъелъие мисал буго **﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا آيَاتِنَا﴾** абураб - гъел ралагъун ругищ къиямасеб къоялъул хIакъикъат лъялда гурони.

Гъединго **таъвил** гъаби абула каламалъул загъираб, машгъураб магIнаги тун гъельие букIине бегъулеб цоги магIна гъабиялда. Гъаб буго «Къуръаналъул каламалъе таъвил гъаби» абидалго хадусел (гъанже ругел) гIалимзабазул мурадлъун букIунеб магIна. Гъелъие мисал буго истиваъ абураб рагIиялъе истийлаъ магIна гъаби.

Бусурманчиясе бегъуларо Къуръаналъе тафсир гъабулаго гъелъул сахIихIаб, битIараб магIнаги жибго тун жиндир гъава-нафсалъе бокъараб хIалалъ магIна гъаби. Щивав чиясул мурадалда рекъон, гъесул гъаваялда нахърильлъун Къуръаналъул магIна гъаби буго тIадегIанав Аллагъасул калам гIодобегIан гъаби. МухIканаб ва битIараб букIуна хириял асхIабзабаз ва гъезда хадур рукIарал салафуссалихIиназ гъабураб магIна гъаби ва гъезда бичIчIараб куцаль нильедаги Аллагъасул калам бичIчи. Хасго мухIканлъи гъабизе ккола гIакъидаялда хурхарал аятазе магIна гъабулеб бакIалда.

ТIадегIанав Аллагъасул рагIи **﴿وَهُمْ يَنْتَظِرُونَ آيَاتِنَا﴾** абураб – гъаб рагIиялъ тIоритIел гъабула жиндир гIелмуялдакъун Аллагъ лагъзадерида цадахъ вукIиналда. Жиндир заталдакъун гъев лагъзадерида цадахъ вугин аби мекъаб магIна буго. Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жинда рекъараб хIалалъ жиндир гIаршалда тIадегIанлъун вугельул.

5. Гъев Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** буго зобалазулги ракъальулги ханлъи. Ахираталда кинабго халкъальул амруги гъев Аллагъасде **جَلَّ جَلَالُهُ** буссине буго.

لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ
الْأُمُورُ ﴿٥٧﴾

6. Жинца сордо къоялде жанибе лъугъине гъабулев вуго гъев Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ**, гъединго къо сордоялде жанибе

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥٨﴾

лъугъине гъабулевги вуго.

Жиндир махлукъальулъ жиндие бокъараб тасаруф (хис-бас) гъабулев вуго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда цѣкъ лъалев вуго гѣадамазул каранда ругел ракъазда жаниб бугеб жоги.

7. Нужеца гъев Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласдаги иман лъе! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеце къураб ризкъиялдаса جَلَّ جَلَالُهُ нужеца садакъа-напакъаги къе!
 ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَحْفِظِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾

Нужеда кодоб бугеб боцѣи-мал буго Аллагъас

جَلَّ جَلَالُهُ нужехъе къураб гъесул мулк. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ мулкалъулъ бугеб тасаруф гъес малъухъе гъабе. Нужедаса гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъун, гъеб боцѣи-мал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разильулеб нухалда напакъадеги къун хъвадарал гѣадамазе ахираталда цѣкъ кѣудияб ажру букѣине буго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разильи ва нигѣматазул алжанал рукѣине руго.

8. Гѣадегѣанав Аллагъасде иман лъечѣого جَلَّ جَلَالُهُ букѣине ккани нужеце бугеб квалквал къварильи шиб бугеб, гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеде витѣрав расулас нуж ахѣулел ругеб мехаль нугер Бетѣргъанасда иман лъеялде. Гѣадегѣанав Аллагъас нужедаса къотѣиги босун букѣого гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие гѣибидат гъабиялъе.

Гъаб къотѣи босиялъул магѣна буго: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужеце гѣакълу-лъай къун буго, бихъи-рагѣиги къун буго, пикру гъабизе ракъиги бетѣрги къун буго. Гъал алаталги хѣалтѣизе гъарун Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вукѣиналда, гъев жиндие лагълъи гъабизе хѣакъав вукѣиналда, гъев гъаб кинабго махлукъальул Халикъ ва Разикъ вукѣин лъаялде жидер тѣоритѣулел цѣкъ гѣемерал гѣаламаталги гъарун руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир махлукъалда жанир. Инсанас Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие къурал алаталги хѣалтѣизе гъарун гъесул махлукъальулъ ругел гѣаламатаздаса хѣужа-далилги босун жиндир Бетѣргъан Аллагъ вукѣин, жив гъесул лагъ вукѣин ва гъесие гѣибадат гъабизе жинда гѣадаб букѣин чѣезе гъабизе ккола. Цинги гъеб жинда гѣадаб гѣамал гъабизеги ккола. Гъаб буго цо магѣна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ лагъзадеридасан къотѣи босиялъул.

Цо гѣакъилав, балугъав чиясда бихъулеб ва гъесул квер щолеб бакѣалда квенги лъимги лъун бугони, цинги гъев чи гъеб квен кваначѣого, лъим гъекъечѣого чѣани жив хвезегѣан, гъев хвезялъул гѣайиб гъев чиясда букѣуна. Гъадианаб мисал буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жив цо вукѣиналда тѣоритѣел гъабулел гѣемерал далилал цере лъураб мехаль гъезда

وَمَا كُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾

инкарги гъабун куфру-ширкалда чIарав чиясул. Ахираталда гъев чи жужахIалде реххи гъесул жиндирго гIайиб буго.

Гъаб «Аллагъас ﷻ кьотIи босана» абураб рагIиялъул цоги магIна гъабуна. ПIадегIанав Аллагъас киналго гIадамазул заррабиги рижун гъел жинда цере чIезе гъарун, гъезда гъикъана: «Дун нужер БетIергъан Аллагъ вугищ?» - абун. Гъел заррабаца жавабги къун букIана: «Вуго мун нижер БетIергъан Аллагъ» - абун. Гъаб кьотIи жидеца хвезе гъабураллъун рикIкIуна дунялалъул рукъор жал иман лъечIого чIарал, куфру-ширкалда хъвадарал гIадамал»-абун.

Нуж нужеца Аллагъасда ﷻ иман лъолел гIадамал ратани нужеда гъаб хIакъикъат лъай ва нужеца иман лъе! Гъеб иман лъезе мех щун буго.

9. ПIадегIанав Аллагъ вуго жинца жиндир лагъасда:-Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасда, гъаб хирияб Къуръан рещтIине гъабулев. Жидеца шаргIиял ахIкамал баян гъабулел жал мухIканал аятаг руго гъел.

Гъел аятагдалъун Аллагъас ﷻ нуж куфруялъул бецIгIиялдаса иманалъул нурадде рахъине гъаризе. ХIакълъунго гъев Аллагъ ﷻ вуго нужеда жив цIакъ гурхIулев. Гъеб гурхIел буго дол цере рицарал гIакълиял далилал рижун течIого нуж хIакъаб диналде ахIизе расул витIин ва гъесухъе жинца нуж иманалъул нурадде тIоритIулеб хирияб Къуръан рещтIине гъабиги. АлхIмдулиллагъ! Кинабго рещц Аллагъасе ﷻ буго гъев БетIергъан Аллагъ лъалеллъун ниль гъарун ругельул.

10. Нужее бугеб щиб, я гъал муъминзаби, нужеца Аллагъасул ﷻ диналгье гIоло нужер боцIи-мал напакъаде кьечIого букIине ккани?! Зобалазулги ракъалъулги кинабго иргги ПIадегIанав Аллагъасе бугельул. Нужги хун нужер боцIи-малги цогидазе ирсалгье ине буго. Гъедин ирсалгье ине течIого гъеб Аллагъасе ﷻ гIоло харж гъабе!

Ахираталда нужее гъеб кIудияб хазиналъун батизе буго. ПIадегIанав Аллагъасда аскIоб жидер даража макъам цоцаде башадал рукIунаро Макка бахъилелде церего жидеца Аллагъасда ﷻ иманги лъун, гъесул расуласе квербакъиги гъабун напакъа

هُوَ الَّذِي يُزِيلُ عَلَى عَبْدِهِ آيَاتِ بَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧﴾

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاتُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَن أنْفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَتْلَ أَوْلِيَاكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أنْفَقُوا مِن بَعْدُ وَقَتْلُوا وَكَلَّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحَسَنَىٰ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٧﴾

кьолев рукарал ва аварагун صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цадахъ жал мушрикалгун рагулев рукарал муьминзабиги, гьeб Макка бахьун хадуб жидеца иман лъурал муьминзабиги. Дол Макка бахьилелде цебего жидеца иман лъурал ва жидеца рагъги гьабурал муьминзаби жидеe бугеб ажру цакаь кIудиял руго, Макка бахьун хадуб жидеца напакъа кьурал ва рагъги гьабурал муьминзабаздасан. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьаб кIиябго кьукъаялъе лъикIаб ахират кьотIи гьабун буго. Гьeв Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца гьабулеб кинабго гIамал жанда лъалев. Гьeб гIамалалъул загъирабги бальгоябги жинда лъалев вуго, нужер рекIель ругел хиялалги жинда лъалев вуго. Нужеe ахираталда гьабулеб жазабги гьел нужер гIамалазда рекъон гьабизе буго.

Гьeб Макка бахьилелде цере муьминзаби дагъал рукиндал, гьезда швараб захIмалъиги, гьез хIехъараб къварилъиги цакаь гIемераб букIана. Гьeб мехалъго жидеца иманги лъун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе квербакъи гьабурал гIадамазул даража-макъам гIадегIанаб букIин щибго щаклъи гьечIеб жо буго.

Ал-Калби абулев гIалимас абуна гьаб аят жинда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъаяв Абубакар асхIабасул хIакъалъуль рещтIине гьабураб буго абун. Гьeв Абубакр вукIиндал жинца бишунго себе иман лъурав, жиндир боцIи-малги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гIоло напакъаде кьурав ва жинца Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасдаса мушриказул къварилъи-зарал нахъе чIвалевлъунги вукIарав.

11. Жинца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи гIалаб гьабун боцIи-мал кьолев чи щив вугев, жиндие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьeб боцIи гIемер цIикIизабизе ва гIемераб ажру гьелда данде кьезе?!

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا
فِيضَعْفَهُ، لَهُ، وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

Дунялалъул рукъоб хIалалаб, берцинаб магIишат кьезе, ахираталда нигIмагазул алжаналги кьезе?

Гьаб хирияб аят рещтIине гьабураб мехалъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе Мадинаялъул ансараздаса жив вугев, жинда Аллагъ разилъаяв АбудахIдахI вачIана ва гьес абуна: «Я расуллагъи! Унгого тIадегIанав Аллагъасе бокъуниц бугеб нилъеца къарзалъе боцIи-мал кьезе?» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «У, бокъун буго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ нилъеца къарз гьабизе» - абун. Цинги АбудахIдахIица абуна: «Ворея, расуллагъи, дур квер бихъизе гьабея дида» - абун. Жинца аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кверги ккун гьeв АбудахIдахIица абуна: «Дица дир БетIергъанасе къарзалъе кьолеб буго дир ах» - абун. Гьeб букIана анлънусго чамастакил гьветI жаниб

бугеб ах.

Цинги АбудахІдахІ гъеб ахикье ана ва гъений йикларай жиндирго чІужуялде ахІана: «Я УммудахІдахІ! Мун гъаб ахикъан къватІие ячІа, дица гъаб ах БетІергъан Аллагъасе къарзалъе къуна!»-абун. Жинда Аллагъ разилъаяй УммудахІдахІицаги абуна: «Аллагъас جَلَّ جَلَلُهُ дур дараналда баракат лъезабеги!» - абун, ва гъей жиндир лъымалги, къайи-матахІги бакІарун ахикъа къватІие ячІана. ХІадис ибну абнХІатимица бицана.

Хадуб ІадегІанав Аллагъас нилъеда бицунеб буго ахираталда муъминзабазул букІунеб хІал ва жинца абулеб буго:

12. Дуца умматалда бице, МухІаммад:

муъминал бихъиназда ва руччабазда

цебе ва кваранисеб рахъалда хъвадулеб

нур бихъулеб къоялъул хабар. Гъел

муъминзабаздаги абулеб: «Нужее рохел

буго жакъа! Жидеда жаниса нигІматазул

лъарал чвахулеб алжанал руго, даимго

рукІинелъун нуж гъенире жанире лъугъине гъаризе. Гъеб бугоха

цІакъ кІудияб бахъи буголъи ва рохалида кверщел бати!» - абун.

Муъминзаби сиратІалдаса унеб мехаль букІуна гъеб нур гъезда цебе ва

кваранаб рахъальан. Гъеб нурги жидер иманалда ва лъикІаб Іамалалда

рельлъун шивасе батІи-батІияб букІуна. Гъелдалъун муъминзабазул

гъурмалги бецІаб сардилъ цІураб моцІалда рельелъун жидедасан нур загъирлъулел рукІуна.

Жидеда Аллагъ разилъаял абу Дардаица ва абу Зарица хІадис бицана

ва гъез абуна: «Нижседа Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг

рагІана жинца абулеб: «Дун вуго къиямасеб къоялъ жидеца сужда

гъабизе изну къолезул авалав, гъеб суждаялдаса бетІер тІоцебе

борхулевги вуго дун. Гъеб бетІер эхеде борхараб мехаль дун валагъула

дида цевеги, нахъеги, кваранисаги квегІусаги. Дида дир умматалъул

гІадамалги лъала цогидал умматазда гъоркъоса»-абун. Цинги

цо асхІабас абуна: «Я Расулаллагъи! Дуда кин дур уммат лъалеб

НухІ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام заманалдаса рукІарал гІемерал умматазда

гъоркъоса»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Дида гъеб уммат

лъала какие чуриялъул асаралдалъун бохдул, гъуждул хъахІал рукІун.

Гъаб асар цогидал умматазул цонигиязе букІунаро. Гъезухъе гІамал

хъварал кагътал квараниса къеялдалъунги лъала. Гъезул гъурмазда

бугеб как баялъул, сужда гъабиялъул асаралдалъунги лъала. Гъезда

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى
نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرًا لَّهُمْ
أَلْيَوْمَ حَسِبْتُمْ أَنْ تُخَفَى مِنْ حَتَّىٰهَا الْأَنْهَارُ خَلِيلِينَ
فِيهَا ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

цебе хъвадулеб нур бихъунги лъала»-абун. Хіадис ибну абиХіатимица бицана.

13. Гъеб къоялъ мунапикъал бихъиназ ва руччабаз абула муъминзабазде хитІаб гъабун: «Нуж чІа нижееги нужер нураль канлъи гъабизе ва нижги гъеб нуральгуль сиратІалдаса ине» - абун. Гъезие жаваб гъабун муъминзабаца абула: «Нуж нахъ руссун дунялалде а ва гъенире ун гъенисан балагъе нужеего нур» - абун.

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا
انظُرُوا بِأَنفُسِكُمْ مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ أَرْجِعُوا وَرَاءَكُمْ
فَالْتَجِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَهُ بَابٌ
بَاطِنَةٌ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾

Гъел махсароде гъарун ва гъезул хъул къотІизе гъабун абулеб рагІи буго гъеб.

Цинги гъел мунапикъзабаздаги муъминзабаздаги гъоркъоб сангар гъабула жиндир рагъуги бугеб. Гъеб сангаральул жанисеб рахъалда Аллагъасул رَحْمَةً رَاخІмат букІуна: алжан букІуна ва муъминзабиги гъеб рахъалда рукІуна. Гъеб сангаральул къватІисеб рахъалда жужахІ букІуна ва мунапикъзабиги цогидаб жужахІальул агълуги гъениб букІуна.

Ибну Касирица абуна: гъеб сангаралда бугеб рагъдурхан жанире киналго муъминзаби лъугъараб мехаль гъеб рагъу рахала ва гъелда цере эхетун мунапикъзабиги хутІула. ЦІ акъ пащманлъун, хІайранлъун, Аллагъасул رَحْمَةً رَاخІмат гІазабалдаса хІинкъун рукІуна гъел абун.

14. Гъел мунапикъзабаца муъминзабазде ахІула: «Нижги нужгун цадахъ рукІана гурищ дунялалда?»— абун. Нижецаги какги бана, кІалги ккуна, гъазаватги гъабуна.

يَتَادُونَهُمْ أَلَمْ يَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ
أَنفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَعَرَّيْتُمْ الْأُمَانِيَّ
حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَعَزَّ بِاللَّهِ الْعُرُورُ ﴿١٤﴾

Нижееги кумек гъабе нужгун цадахъ рукІине абун. Гъезие муъминзабаца жаваб гъабула: «БитІараб буго! ТІасан нуж нижгун цадахъ рукІана. Амма нужер рекІель иман букІинчІо ва гъелдалъун нужеца нужго гъалаг гъаруна. Нуж рукІана муъминзабазде балагъал швезе бокъулел, гъел гъазаваталда къезе бокъулел. Нуж диналъул щакдарулелги рукІана. Нуж хъулаца ва гъава-напсалъ гуккана, гъеб хІалалда нужги хвана. Тавбу гъабичІого, Аллагъ رَحْمَةً رَاخІмат разилъи тІалаб гъабичІого. Жинца гуккулеб, жиндир хІилла-макру бугеб щайтІанальги нуж гуккана» – абун. «Аллагъ رَحْمَةً رَاخІмат гурхІулев вуго, гъев тІаса лъугъунев вуго»-абун нуж мунагъазуль халат гъаруна ва тавбу гъабизе риччачІо. Хадубги муъминзабаца гъел мунапикъзазде ахІула:

15. «Жакъа нужедаса ва загьирго капурал рукIараздасаги гIакIа босуларо. Нуж жанире руссунеб бакI жужахIалъул ца буго. Гьеб буго нужее гьабизе рекъараб жазыги. Цакъ квешаб руссунеб бакI бугоха гьеб жужахI!» – абун.

فَالْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ
كَفَرُوا مَأْوَاهُمْ النَّارُ هِيَ مَوْلَاهُمْ
وَيَسَّ الْأَمْصِيرُ ﴿٥٧﴾

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хIадисалда буго: «ТIадегIанав Аллагъас жужахIалде рехилелде цебе капурчыязде абула: «Дуца дида бице: кинабго дунялги, цогиги чанго дунялги дур букIарабаниги гьеб кинабго жоги къун жакъа гьаб жужахIалдаса хвасарлги тIалаб гьабизе букIинчIищ дуца?» – абун. Гьес абула: «Гьабизе букIана, дир БетIергъан!» – абун. Цинги гьесдехун абула: «Дица дудаса цIакъ бигъаяб жо гьарун букIана. Мун Адамил гьодиниса къватIиве вахъине гьавун: «дуца дун цо гьаве ва дидехун ширк гьабуге»-абун дица абураб мехаль, дуца ширк гьаби тIаса бищанаха!»-абун.

Цо гIалимас абуна: «Бахъи бугев чи вуго жив хьулаз гуккуларев, гьава-напсалъе ва шайтIаналъе гуккизе чIоларев чи. Жиндир хьул халалъарав чиясда Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гIибадат гьаби кIочона ва жиндир гIажал букIиналдаса гьев гьапуллъула (гьесда хвезе вукин кIочона)»-абун.

16. Гьал муъминзабазе мех шун гьечIищха жидер ракIал тIеренлъизе ва гьез Къуръаналъул вагIза-насихIат босун жал Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъизе? Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ ракIалде шун, гьев гIемер рехсон рукIине? Гьел муъминзаби рукIунгугIизе жидеда церехун рукIарал жидехъе тIехъ къурал гIадамазда рельълун.

* أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ
لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا
كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ
فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَيَسْتُونُ ﴿٥٨﴾

Гьел китабиязул аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьечIого гьоркъоб гIемераб замана ана ва гьезул ракIалги къвакIарал, къосарал лъугъана. Жидеда дин кIочон тана ва дунял тIаса бишун гьеб гьабизе лъугъана. Гьел Китабиязул гIемерисел гIадамал жал пасикъалги руго. Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутIигIлги тарал руго, гьесул диналъул ахIкамал таралги руго. Жидеца хIакъаб динги хисизе гьабун жидер цIаларал гIадамаз бицараб жоялда нахърилълъун руго, гьел жидер аллагъзабилълун ккунги руго.

ТIадегIанав Аллагъас гьаб аяталдалълун муъминзаби цIунулел руго жидеца хIакъаб динги тун батIулаб жо динълун кквелялдаса.

Къуръан-хадисги тун жидеда гьоркьор ругел цаларал Гадамаз, шайхзабаца бицараб Къуръан хадисазул хилапалда бугеб жоялда нахъ рильтъиналдасаги.

Жинда Аллагъ разильаяв Муслимица бицараб хадисалда буго: «Муъминзаби Мадинаялде рачлараб мехаль гъезие черхалье рахлат цвана, яшавги цодагъаб лъиклъана ва жидеца гъабулеб буклараб гибадатги дагълъана. Цинги гьел муъминзабазда гайиб чван тладеганав Аллагъас гъаб аят рещтине гъабуна (16 аят)»-абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ибну Масгудуцаги абуна: «Ниж Исламалде рачлун хадуб ункъо сон ун буклана ва цинги Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гъаб аятги рещтине гъабуна» – абун.

17. Нужеда лъай, я гьал муъминзаби, хлакълъунго тладеганав Аллагъ вукІн жинца хун буклараб ракъ чІаго гъабулев.

أَعْمَوْا أَنَّ اللَّهَ يُمِخِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٧﴾

Гъеб хІалалъ Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** муъминзабазул раклалги чІаго гъарула ва Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** рехсеялда руссине гъарула. Гьел хварал раклал чІаго гъарулеб жо буго гъаб хирияб Къуръан. Гьалда нахъвилъгъарав чиясул рекІелъан къвакІи, беццлъи уна ва гъеб иманалъул нуралъул цІола. ХІакълъунго лица нуже дир аятал ва ГІаламатал баян гъаруна нужеца гъездаса гІакълу босизе ва нужеда хІакъаб жо лъазе.

18. ХІакълъунго жидеца Аллагъасул диналъе ГІоло мискин-пакъиразе садакъа къолел муъминал бихъиналги руччабиги. Жидер хІалалаб боцІи

إِنَّ الْمَصَدِّقِينَ وَالْمُصَدِّقَاتِ وَأَقْرَبُوا اللَّهَ قَرَابًا حَسَنًا يَضَعُ لَهُمْ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿١٨﴾

Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** разилъи ГІалаб гъабун ва жидерго ракл разилъун напакъаде къолел ГІадамалги – гьел ГІадамазе Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** гьелъул кири ГІемер гъабун хъвала ва гъезие ахираталда жиб хирияб ажруги буго.

Алжан буго.

19. Жидеца Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَالُهُ** гьесул расуласдаги иман лъурал, гъезие мутІигІлъун, гъезул амру-нагъю тІубан хъвадарал муъминзаби руго жидеда абулел, жидер даража-макъам тладеганал. Ва шагъидзабазеге буго жодор бетІергъанасда аскІоб .

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾

Ахираталда гъезие жидер ГІамалалда рекъараб кІудияб ажруги,

жалгун цадахъ букӀунѣб нурги. Жидѣца Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** инкар ккурал, дир Къуръанги мугӀжизаталги гьереси гъарурал гӀадамал руго жужахӀалъул бетӀергъаби. Даимго гъѣб жужахӀалда жал рукӀунѣл, жидѣдаса гӀазабги тӀаса босуларел.

20. Нужѣда лъае, я гъал муъминзаби, хӀакъльзунго гъаб дуњялалъул чӀагольи гӀададисѣб жо букӀин. ГӀисинал лъималаз щибго мунпагӀат гъѣчӀѣб жо гъабун черх сваказе гъабулеб гӀадин, жинца инсанасул черх сваказе гъабулеб, гъѣсие ахираталъѣ мунпагӀат гъѣчӀѣб жоялъулъ гъѣв хъвадизе гъавун.

أَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ
وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ
كَمَثَلٍ عِثَّةٍ تُعْجَبُ الْأَكْفَارُ بِبَأْتِئِهَا ثُمَّ يَهْبِجُ
فَرْتَنُهُ مَضْفَرًا ثُمَّ يَكُونُ حُطَمًا وَفِي الْآخِرَةِ
عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَمَتَعٌ الْعُرُورِ ﴿٢٠﴾

Аллагъасѣ **جَلَّ جَلَّ** тӀагӀат-гӀибадат

гъабиялдаса инсан машгъул (гъапул) гъавулеб жоги буго. АхӀмакъал гӀадамал жиндаса рохун рукӀунѣб берцинлъиги буго: берцинаб ретӀел гӀадаб, берцинаб рукъ гӀадаб. Нуж цоял цоязда гӀад чӀухӀун рукӀунѣб жоги буго: жиндир насабалдалъун чӀухӀун, лъимал-хъязаналдалъун чӀухӀун, боцӀи-малалдалъун чӀухӀун рукӀунѣб. Цояз цоязулалдаса гӀемераб магӀишат данде гъабун, васал гӀемерал рукӀун гъелдалъун чӀухӀидарулел рукӀунѣб жоги буго гӀада дунял.

Гъаб дуњялалъул мисал буго рекъарухъаби жинца рохизе гъарулеб берцинаб хур-хер бижизе гъабураб цӀадалда рельъун. Цинги гъѣб хур-хер бакъван, тӀогъиллъун унеб, гъелдаса хадуб гъарщун гӀодобеги ун хъурун тӀагӀунѣб. Жиб кодоб даимлъуларѣб, жиб тӀаса ин хѣхаб жо буго дуњялалъул бечелъи ва чӀухӀи-рещц. Ва амма ахираталда букӀунѣб жо буго Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** инкар ккурал гӀадамазе гъабулеб гучаб гӀазабги, муъминзабазе щолеб Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** разилъиги, гъезул мунагъал рахчиги. Гъаб дуњялалъул чӀагольи гъѣчӀо жинца инсан гуккулеб, жиб хеккого тӀаса унеб матагӀ гурони (дуњялалъул чӀагольи, гъельул магӀишат).

Гъѣб дуњялалдалъун гуккун ккола жив гъапулав жиндир гӀакълу гъѣчӀѣв чи. Ахират тӀалаб гъабиялдаса жинца инсан машгъул гъавурабгӀан мехаль дунял буго жинца гуккулеб матагӀ. Амма гъѣб дуњялалъ инсан ахӀараб мехаль Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** разилъи ва ахират тӀалаб гъабиялда – цинги гъѣб дунял цӀакъ лъикӀаб матагӀ букӀуна!

ГӀадегӀанав Аллагъас дунял хӀакъъираб, жиндир щибго къимат гъѣчӀѣб жольун бихъизе гъабидал, ахираталъул амруги цӀакъ кӀудияб, кӀвар бугеблъун бихъизе гъабидал, гъелда хадуб Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** инсан гъѣсизе

гъвулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهٗ разилъи гІалаб гъабиялда гъев хехлъизе ва жинцаги абулеб буго:

21. Нужеца хехлъи гъабе, я гъал муъминзаби, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ мунагъал чуриялде нуж швезе! Цогидаздаса цере кколеб хІалалъ иман камил гъабе, лъикІаб гІамалги гІемераб гъабе.

Зобалги ракъигІан гІебаб ва гІатІидаб алжаналде нуж швезеги хехлъи гъабе!

Гъеб алжан хІадурун буго жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهٗ гъесул расуласдаги иман лъурал гІадамазе. Гъаб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ жиб къотІи гъабураб мунагъал рахчиги алжаналги гъесул рахъальан бугеб кІудияб цІоб-рахІмат буго. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ гъеб къола жиндие бокъарав чиясе. Жиндир гІамалалдальун гъеб босизе кІолев чи вукІунаро Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهٗ цІоб-рахІмат гъабун жиндие бокъарал муъминзабазе къун букІун гурони. ГІамал сабаб буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ цІоб-рахІмат швеялъе. ГІадегІанав Аллагъ вуго жиндир цІоб-рахІмат кІудияв.

22. Цониги къварилъи-балагъ гъаб ракъалде шоларо: ракъ багъари, бакъ бай, горо бай. Гъединго нужер напсаздаги шоларо: унта-шокълъи, ракъи-къеч, лъимер хвей, боцІи-мал гъалагъи. Гъеб къварилъи-балагъ

ЛавхІул-махІфузалда хъван букІун гурони дица гъел зобал-ракъги, гІадамалги рижилелде цебего.

ХІакълъунго гъаб махлукъалда жаниб букІинесеб кинабго жо жиндир азалияб гІелмуялъуль лъалеб букІин, хадуб гъеб ЛавхІулмахІфузалда хъван къадар гъабун букІинги, цинги гъеб кинабго хІукму-къадар махлукъалда жаниб хъвадизе гъаби ва гъельул тадбир гъаби – ГІадегІанав Аллагъасе цІакъ бигъаяб жо буго. Гъесие гІемераб-дагъаб, захІматаб-бигъаяб амру букІунаро. Гъесул кинабго иш букІуна цохІо “Кун” (мун букІа) абураб рагІи абиялдалъун жиб букІунеб ва лъугъунеб.

23. Гъаб кинабго жо Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهٗ хІукму-къадаралдалъун букІин ва гъеб цебего хъван хІадурун букІин буго:

нужее швечІого хутІараб жоялда нуж пащманлъичІого рукІине ва нужее швараб жоялдаса рохичІого рукІине. ГІадегІанав Аллагъесе

سَابِقُوا إِلَىٰ مَعْفَرٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا
كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ
ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ۗ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿١١﴾

مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا
إِن ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٢﴾

لَيْسَ يَلْتَأْسُوا عَلَىٰ مَا فَاتَكُم وَلَا
تَقْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ
مُحْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٣﴾

вокьюларо кинавниги чӀухӀарав, гӀамал сурарав чи.

Аллагъасда **جَلَّ جَلَّاهُ** иман лъурал гӀадамаз балагъазда сабру гъабула ва нигӀматазе щукруги гъабула. Гъаб буго гъаб аяталъул магӀнаги. Капурзабазул пиша буго нигӀматазе щукру гъабунгутӀи ва балагъазде сабру гъабунгутӀи. Жинда Аллагъ разильяв Ибну ГӀаббасица абун: «Цониги чи гъечӀо жив пащманлъулев ва вохулев вукӀун гурони. Муъминчияс жинде щвараб къварилъи сабрлъун гъабула, жиндие щварал нигӀматал щукрулъунги гъарула» – абун. ШаргӀалда какараб рохи буго жиндие нигӀматал къурав Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ** кӀочон, гъел нигӀматал жиндир гъунаралдалъун щварал руго абун ракӀалде ккун чӀухӀарав, щукру гъечӀеб рохел гъаби. ШаргӀалда какараб пащманлъи буго жинда гӀаде цо къарилъи щвараб мехаль гъелда сабру гъабичӀого чӀвачӀадун, ахӀдон вукӀин.

24. Гъал балагъазда сабру гъечӀел, нигӀматазе щукруги гъечӀел гӀадамал руго жиде Аллагъас **جَلَّ جَلَّاهُ къураб нигӀматалдаса лъикӀаб нухалда харж гъабизе жалго бахилал, жидеца цогидал гӀадамалги гъеб лъикӀаб нухалда харж гъабиялдаса нахъе чӀвалел.**

Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** нухалда боцӀи-мал харж гъабиялдаса вусарав чи жинца жиндирго напсалъе зулму гъабурав чи вуго. **ХӀакълъунго ГӀадегӀанав Аллагъ жив бечедав вуго, жиндир пишабазуль жив вецаравги вуго.** Гъев хӀажатав гъечӀо гӀадамазул напакъа-сахӀалде.

25. ХӀакълъунго Дица Дир расулал ритӀана жидер къавмал Исламияб диналде ахӀизе. Гъезие баянал хӀужабиги къуна, мугӀжизаталги гъаруна. Гъел расулаалгун цадахъ Дица гӀехъги рещӀӀине гъабуна жинда рекъон хӀукму гъабизе, гъел гӀадамаз цоцазе зулму гъабичӀого букӀине.

Щадира-къалиги гъабуна гӀадамал жидеда гьоркъоб гъабулеб даран-базаралъуль ритӀухъаллъун рукӀине.

Дица гъел гӀадамазе мунпагӀаталъе маххги гъабуна: жинда жаниб къуват-гуч бугеб. Рагъул алатал махх-чараналъул гъарулелъул. Ва гӀадамазе цогиги гӀемерал мунпагӀатал жиндиль бугеб: нус, гӀащӀи гӀадаб, пуруц гӀадаб (плуг) хъаг-махх гӀадаб щарагӀи ва алат маххул гъабулелъул.

الَّذِينَ يَبْحَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُحْلِ
وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا
مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ
النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ
بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ
يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾

ГПалимзабаца абунa: «Гъаб махх абураб раГи буго кинабго маГданалда жинца щвей гъабулeб. Гъeб кинабго маГдан Аллагъас ﷺ жиндаса мунпаГат босулеблъун бижун буго. ПадeГІанав Аллагъас абулеб буго: Дица гъаб махх-чаран гъабунa муъминзабаца жиндаса ярагъ гъабизе ва гъeб ярагъалдалъун Аллагъасул ﷺ тущбабазда рагъ базе ва Аллагъасул ﷺ дин ракъалда букІине гъабиялъе ГІоло жигъадги гъабизе. Цинги Аллагъасда ﷺ загъираб лъаялдалъун лъазе щив чи вугев гъаибаб (жинда бихъичлeб) жоялдаги божун, гъелда иманги лъун жинца Аллагъасеги ﷺ гъесул расулaсeги квербакъи гъабулeв. Гъезул амру-нагъю тІубалeв ва Аллагъасул ﷺ диналъе ГІоло жиндир боцІи-малги, напсги бичулeв. ХІакълъунго Аллагъ цІакъ къуватав вуго, жиндир гуч бергъаравги вуго.

Гъев Аллагъасда ﷺ кІолeб букІана жиндир тущбаби жинцаго гъалаг гъаризе. Муъминзабазе ажру-даража Гeмераб букІине бокъун Аллагъас ﷺ гъезда амру гъабунa жигъад гъабe абун. Гъeб жигъад буго инсанасе дунялалъулги ахираталъулги бахъи буголги шолeб жо. Багъа ПадeГІанаб жоялъухъ Гeмераб жо шолa. Инсанасе бищун багъа тадеГІанаб жо жиндир рухІ, напс буго. Гъeб напс Алагъасул диналъе ГІоло бичараб мехалъ гъелда данде Аллагъас ﷺ кьолeб ажру цогидаб кинабго Памалалъухъ кьолeлдаса Гeмераб ва къадруаб букІуна.

Ибну Касирица абунa: «ПадeГІанав Аллагъас чаран (хвалчeн) гъабун буго жинца хІакъаб жо къабул гъабуларeв чи хІинкъизе гъавулeблъун. Жиндихъe хІакъаб хІужа-далил бачІараб мехалъ гъелда инкар ккурав чиясул инкарги нахъe чІвалeблъун. Аллагъасул свалат салам лъeяв аварaг Маккаялда анЦіла лъабго соналъ вукІана жинда Къуръан рeщтІунeвлъун ва гъeл мушриказe баянал хІужабаздалъун жинца даГІват гъабулeвлъун. Гъeл Аллагъасул ﷺ амруялде хилиплъун чІарал гІадамазe камилаб хІалалъ даГІват гъабураб мехалъ, гъезиe букІинe кколeб хІалалъ хІужа-далилги чІезе гъабураб мехалъ, Аллагъас ﷺ изну къуна жиндир расулaсe ﷺ гъижра гъабун Мадинаялде инe ва муъминзабазда амруги гъабунa жигъад гъабe абун, тущманасул габуралда хвалчeнги къабe абун».

Аллагъасул свалат салам лъeяв аварaгас абунa: «Дун витІун вуго хвалчeнги босун Къиямасeб кьo чІeялде гІагарлъараб мехалъ. Дир ризкъиги Аллагъас ﷺ гъабун буго дир хвалчадул раГІадалда гъоркъ. Аллагъас ﷺ гІодобeГІанлъи ва инжитлъи тІад гъабун буго дир амруялда хилиплъарав чиясe. Жинца цo къавмалда рeлъинлъи гъабурав чи живиги гъeб къавмалдасан вукІуна» - абун. ХІалис имам АхІмадица бицана.

26. Хиакълъунго дица НухI авараг ва Ибрагъм авараг عَلَيْهِمُ السَّلَامُ витIана жидер къавмазда. Дица гъезул зурриятазулъ аварагIыги гъабуна, гъезда тIехъги рещтIине гъабуна. Гьел къавмаздаса жал битIараб нухалда тIоритIарал гIадамалги руго. Ва амма гъезул гIемерисел куфру-ширкалда тIад чIарал пасикъзаби руго.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي
ذُرِّيَّتِهِمَا النُّمُوتَ وَالْكُتُبَ فَمِنْهُمْ
مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾

27. Цинги гъезда хадурги Дица Дир аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритIана. Цоясда хадув цояв витIун щибаб къавмалда ва щибаб бакIалда дица аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритIана гьел къавмал жидеца хиакъаб диналде ахIизе. Гъезда хадув Марьямил вас тIисаги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ витIана. Дица гьесухъе Инжилги къуна. Гьев тIиса аварагасда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ нахърилъгъарал муъминзабазул рекIель Дица Дидасан хIинкъыги, жидеда гьоркъоб гурхIел-рахIмуги рехана. Гьел цоцаде тамахал, цоцаде гурхIел-рахIму бугеллъун гъаруна дица. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул асхIабзабиги гъарураб гIадин жал цоцае рокьулел ва цоцаде гIурхIулеллъун.

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَى آثَارِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا
بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا
فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً
وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا
عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا
حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ
أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾

Гъединго рагъбанлъыги гъабуна (монашество) жидецаго ургъун бахъараб, Дица гъезда тIад къан букIинчIеб. Гьеб буго дунялалъул чIаголъыялдаса мунпагIат босичIого, руччаби рачинчIого, гIадамаздаса батIа чIун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тIагIат гъабулел руго жал абун рукIин. Дица гъезда тIад къан букIинчIю Аллагъъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гъаби гурони. Гьел гIадамаз жидеда тIад къараб дин жиб цIунизе кколеб хIалалъ цIуничIю. Гъез дин хисизе гъабуна. БидгIаял жал гъарун Инжилалда хъвараб жоялде гIамал гъаби тана. Жидеда хиакъав авараг вукIин лъалеб бугониги, МухIаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иманги лъечIю. Гъездаса жидеца жидерго дин битIун гъабурал, хадуб МухIаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жидеца иманги лъурал гIадамазе дица гъезие къезе рекъараб ажру-кири къуна. Ва амма гъезул гIемерисел капурал ва пасикъл гIадамал руго.

28. Я гьал иман лъурал гIадамал, Нуж Алагъасда гIасилъизе хIинкъа! Гьев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расуласда иманги лъе! Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже къезе буго кIинго

يَتَّيِبُهَا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَتَقُوا اللَّهَ وَآمَنُوا
بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفَايَاتٍ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ

буҗа (кӀиго нухаль цӀикӀун) жиндир
рахӀматалдаса. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужее нур
гъабизе буго нуж гъельзул канльияльзуль
рилььунеб.

لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٨﴾

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер мунагъалги чуризе руго. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
вуго жинца мунагъал чурулев ва жив муъминзабазда гурхӀулев.

29. Дица гъаб амру ва хӀукму баян
гъабун бицана китабияб агълуялда
лъазе жидер хӀалкӀолареблъи
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цӀоб-рахӀмат жидер
рахъалде сверизе гъабизе ва Аллагъас

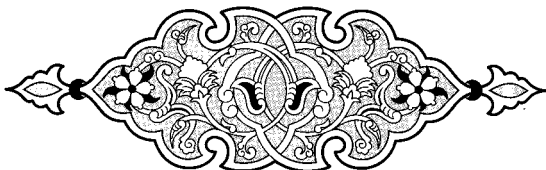
لَيْلًا يَعْلَمَ أَهْلُ السُّكَّاتِ الْأَيْقَدِرُونَ عَلَى
شَيْءٍ مِّنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

جَلَّ جَلَالُهُ аварагъли жиндие бокъарав чиясе кьолеблъиги лъазе.

Гъаб аят рещӀине гъабиялъе сабаб буго гъеб Инжил-Тавратальзул
агълуялъ абун букӀин: «Нижер гурони аварагъаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рукӀунаро
ва нижеда гурони тӀехъги рещӀунаро» – абун. Гъезул рагӀи нахъчӀван
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб аят рещӀине гъабуна.

Кинабго цӀоб-рахӀмат Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ихтияралда буго. Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ гъеб жиндие бокъарав чиясе кьола. ХӀакълъунго тӀадегӀанав
Аллагъ вуго жиндир цӀоб-рахӀмат кӀудияв. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
рахӀматазул бищунго кӀудияб аварагъли буго. Гъеб аварагъли Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ цо къавмалда хас гъабун букӀунаро.

ТӀадегӀанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Сурагул ХӀадидалъул
тафсир ва таржама хъван тӀубана.
Кинабго рещӀги гъев Алагъасе буго.

58. Сура тул Мужадалат

Гъаб сура тул Мадинаялда рецитине гъабураб бугельгул гъалда жанир шаргъиял ахӀкамал рицарал аятал гӀемерал ругу. Сура талда жиндалгун цӀар тараб жиндир росасул хӀакъальгул Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъикъарди гъабурай чӀужуялгул бицун, жагъилияб заманаял букӀараб «Зигъар» гъаби абураб жоаялгул хӀукму баян гъабун бугу.

Цо мажлисалда ругеб мехаль гъаризе кколел адабал рицун ругу, гӀадамазда гъоркъор ругеб мехаль кӀигу чи цоцаде цурицуди какун гъеб иш гӀадамал цакдарулеб, гъезул рекӀель квешаб асар лъугъунеб жо букӀинги баян гъабун бугу.

ГӀадегӀанав Алагъасда ва гъесул расуласда цо гъари гъабилелде цебе садакъа гъабизе лъикӀаб букӀин бицун бугу: жинца лъикӀаб гӀамалги гъабун, гъеб лъикӀаб гӀамалалдалгун нух бачун жив Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ гъарулевлгун букӀине.

Алагъасул свалат салам лъеяв аварагасул мажлисалде рачӀунел рукӀарал ягъудиязул мунапикъзабазул бицен гъабун бугу: загъиралда жидеца салам кӀолеб бугу абун ккезе гъабун, хӀакъикъаталда жидеца аварагасе صَلَّى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квешаб дугӀа гъабулел рукӀарал. Гъел ягъудиял жидеца гъудулзабилгун ккурал гӀарабиязул мунапикъзабазул сипатал рицун ругу.

Сура талгул ахиралда баян гъабун бугу муъминчиясе цо жо бокъи ва гъеб рихин Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهٗ разилъи тӀалаб гъабун, гъесул диналье квербакъи гъабун букӀине кколеблги, Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالُهٗ гъесул расуласдаги жидеца туцманлги гъабулел гӀадамал муъминзабаца гъудулзабилгун кквезе бегъулареблги.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Алагъасул цӀаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХӀакългунго ГӀадегӀанав
Алагъасда рагӀана, я МухӀаммад
صَلَّى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир росасул бицун дуде
гъикъардарай чӀужуялгул хабар. Гъей
Алагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ зигардулейги йикӀана,
Алагъасда جَلَّ جَلَّالُهٗ дурги гъелгулги хабарги рагӀулеб букӀун ва

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا
وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ
اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٥٨﴾

лъалеб букІун. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ нуџеца биџунеб жо жинда лъалев вуго.

ХІакълъунго ТіадеГІанав Аллагъ жинда кинабго жо раГІулев ва бихъулев вуго.

Гъаб аят ва гъалда хадуб бугеб лъабго аятги рещтІине гъабиялъе сабаблъун биџун жинда Аллагъ разилъаяй ГІайшагидаса имам Бухарияс биџараб хІадисалда буго: «Жив ТіадеГІанав ва ВаџІадав вуго Аллагъ, жинда киналниги гъаркъал раГІулевги вуго. ХІакълъунго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе Хавлат Бинту СаГІлабат абулей ГІадан ячІана жиндир рос Авс ибну Самитил ГІарз биџун. Дунги рукъалъул цояб рахъалда йшкІана ва дида гъез биџунеб хабар раГІулеб букІана, цо-цо бакІ мухІканго раГІичІогоги хутІулеб букІана»-абун.

Гъей Халватица абулеб букІана: «Я расулаллагъи! Гъев Авсица дидаса зигъар гъабун дун херлъараб мехаль, дир хІалги дагълъараб мехаль. Дир ГІолохъанлъиги гъес хвезабун, дица гъесие лъималги гъаруна. Дица гъесие гъарурал ГІисинал лъимал руго: гъесухъе къуни гъел ГІадада холел руго, дида аскІор тани гъел ракъулелги руго. Щиб жо дица гъабилеб? Дица нижеда гъоркъоб хІукму гъабе» – абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъелда абулеб букІана: «Дида мун гъесие ХІарамайлъун лъугъун йшъулей йго» – абун. Хадубги Хавлатица абулеб букІана: «Я расулаллагъи! Гъес дир цІар тІамичІо, гъев дие вокъулев чиги вуго ва дир лъималазул эменги вуго» – абун. Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ добго жаваб къураб мехаль Хавлатица абуна: «Я дир Аллагъ! Дица дуде буго гъаб зигарди гъабулеб» – абун. Гъедин гъел кІиялго рукІаго Жабраил малаик вачІана гъал аяталги росун»-абун.

Жагъилияб заманаялъ ГІарабиязул ГІадаг букІана жиндие чІужу рихараб мехаль гъелда абулеб: «Гъанже мун дир эбелалда релълъун йго» – абун, яги гъелда релъараб маГІна бугеб раГІи абулеб. Гъеб раГІи абураб мехаль гъел рос-лъади цоцадаса раГІалъулаан. Гъеб буго “Зигъар” гъаби абураб раГІиялъул маГІна. Гъаб жагъилияб хІукму хвезе гъабун ГІадеГІанав Аллагъас абулеб буго:

2. Нуџедаса цо ГІадамаз жидер рурчабздаса зигъар гъабун абун гъел рурчаби гъезие улбулъун лъугъунаро.

Эбелалъул ГІадаб хІукму букІунаро:

гъей чІужулъун ячине хІарамлъуларо.

Нужер улбул руго жидеца нуж гъарурал
нужер хІакъикъиял улбул.

الَّذِينَ يَظْهَرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ مَا هُنَّ
أُمَّهَاتُهُمْ إِنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ
وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا
وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُورٌ غَفُورٌ ﴿٢﴾

Шарғалъул хІукмуялдалъун нужеца шуго нухаль батІа-батІаго жидер керен хахарал руччабиги рукІуна нужер рахьдал улбуллъун. Цогидал руччаби нужер улбуллъун рукІунаро. Гьел гІарабияз абулеб рағи буго жиб Аллагъасул ﷻ шарғалда рекъечлеб, мункараб ва гьересияб рағи. ХІакълъунго, ПадегІанав Аллагъ жив тІаса лъугъунев ва жив гурхІулев вуго. Гьаб шарғияб хІукму рещтІинегІан цебеккун нужедаса ккараб зигъар гьабиялдаса Аллагъ ﷻ тІаса лъугъуна ва нужеца тавбу гьабун, лъикІаб гІамал гьабун нуж хьвадани, гьев Аллагъ ﷻ нужеда гурхІула.

Гьаб цо аяталда жаниб ункъо батІияб далил буго зигъар гьаби хІарамаб букІиналъе. Цо буго: «Гьей дир эбелалда релълъун йиги» – абураб мехаль гьев чияс гьереси бицунеб букІин. КІиабилеб буго: Аллагъас ﷻ зигъар гьаби мункараб жо буго абун аби. Лъабабилеб буго: Аллагъас ﷻ гьев чиясул рағи гьереси гьабун абун букІин: «Гьел руччаби нужер улбул гьечІо» – абун. Ункъабилебги буго: Аллагъас ﷻ жидеца зигъар гьабурал гІадамаздаса жив тІаса лъугъинаян абун букІин. Аллагъ ﷻ тІаса лъугъуна жиндир лагъас шарғалда хІарамаб жоги гьабун, хадув гьев чи рекІекълъун, тавбу гьабун Аллагъасде ﷻ вуссараб мехаль.

Гьеб зигъар гьаби хІарамаб букІин бицун хадув Аллагъас ﷻ бицунеб буго жидеца гьеб зигъар гьабурал гІадамаз гьабизе кколеб жо ва жинца абулеб буго:

3. Жидеца руччабаздаса зигъарги гьабун букІун, цинги гьел руччабазда аскІор рукІине бокъарал гІадамаз, цо муъминав лагъ тархъизе ккела жал гьел руччабазда хьатІилелде цебе (жимагІ гьабилелде цебе). Гьаб Аллагъасул ﷻ хІукму буго жиндалъун нужее вағІза гьабубеб ва нуж гьеб зигъар гьабиялдаса нахье чІвалеб.

Гьев Аллагъ ﷻ жинда лъалевги вуго нужеца гьабубеб кинабго гІамал.

4. Жинда муъминав лагъ тархъизе кІвечІев чияс кІинго моцІаль татІалаго (гьоркъоб цохІо кьо биччачІого) кІал кквезе ккела гьел руччабазда жал хьатІилелде цебе. Гьелдаги жиндир хІалкІвечІев чияс лъабкъого

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِن نِّسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحَرِيرُ رِقَبَةٍ مِّن قَبْلِ أَن يَتَّيَمَّاسَ ذَلِكَ تَوَعَّظُونَ بِهِ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٥٨﴾

فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِن قَبْلِ أَن يَتَّيَمَّاسَ ۖ فَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ فِإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۗ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ وَالْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥٨﴾

мискинчиясе кваназе квен кьеze ккела.

Гьезие цо нухаль кваназе жиб Гюлеб кьадар, яги гьезие сордо-кьояль кваназе жиб Гюлеб кьадар.

Гьаб хукму Аллагьас جَلَّ جَلَّ нужее баян гьабуна нужеца Аллагьасдаги جَلَّ جَلَّ, гьесул расуласдаги тубараб халалъ иман лъезе, жагьилал гадаталги тун шаргьяб хукмуялда нахьрильльине. Гьаб буго Аллагьасул جَلَّ جَلَّ шаргалъул хукму ва гьельул горхьаби. Гьал горхьаби хвезе гьарун жидеца Аллагьасул جَلَّ جَلَّ хукмуялде инкар кколел гадамазе жинца унтize гьабулеб жужахалъул гзаб букине буго.

Аллагьасул جَلَّ جَلَّ хукмуялда инкар кквей Аллагьасда جَلَّ جَلَّ инкар кквей букуна. Аллагьасул جَلَّ جَلَّ хукмуялда инкар кквечлониги гьеб хукмуги жибго тун цоги хукму гьабулеб бакалде ин: законалде ин, гадатазде яги гасиял, пасикьал гадамаз гьабулеб хукмуялде ин цакь кудияб мунагь буго куфруялде жиб гагараб. Гьаб кудияб мунагь гьабулеллъун, жидер ахир мекьаблъун ккеялда хинкьараллъун руго гьаб заманалъул гемеисел бусурбаби. Аллагьасул جَلَّ جَلَّ шаргалда рекьон хукмуги гьабулел, цинги гьеб хукмуялда жалги разильулел гадамал руго хакьикьиял муьминзаби.

5. Хакьлъунго жидеца Аллагьасулги

جَلَّ جَلَّ гьесул расуласулги амруялда

хилишлъи гьабулел ва гьездехун

жидеца тушманлъи гьабулел гадамал

годореган гьарула ва хакьир гьарула

гьезда цере рукларал умматазул капурзаби ва мушрикзаби

годореган гьарурал гадин.

Хакьлъунго Дица гьел гадамал битараб нухалда гюритгизе

шаргьял ахикамал баян гьарун аяталги рещтине гьарун руго.

Гьелаятаздаги, гьелаятал жинца рещтине гьарурав Аллагьасдаги

جَلَّ جَلَّ жидеца инкар кколел гадамазе гьел гюдореган гьарулеб жужахалъул гзаб букине буго.

6. Дуца ракалде швезабе, Мухаммад

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагьас جَلَّ جَلَّ гьеб кинабго

халкъ цохю Парасат майданалда

бахьине гьабулеб гуж. Гьеб кьо

буго цакь хинкьи бугеб кьо. Гьел

гадамазда жидеца гьабураб гамал бицуна:

жидеда гьеб ключон букараб, амма Аллагьас جَلَّ جَلَّ маланкзаби

хьвазе риччан нахье цунун букараб. Гьев Аллагь جَلَّ جَلَّ вуго жинда

إِنَّ الَّذِينَ يُجَادُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كَثُرُوا
كَيْتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ
بَيِّنَاتٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥٨﴾

يَوْمَ يَجْعَلُ اللَّهُ جَمِيعًا فِي نَبْتِهِمْ بِمَا عَمِلُوا
أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
شَهِيدٌ ﴿٥٩﴾

кинабго жо бихъулев ва лъалев. Гьесие шибго жо бальго хутуларо.

7. Дуда лъалариш, ва дуца пикру гъабулариш, я гъав инсан, тIадегIанав Аллагъ вукIин зобалаздаги ракъалдаги бугеб жо жинда лъалев. Лъабго чиясул цоцаде шурун, бальго кIалъай букIунаро гъеб хабаралде гIенекун ункъабилев чилъун Аллагъ ﷻ вукIун гурони. Щугояв бальго хабар бицунел ругони-гъенивги анлъабилевлъун Аллагъ ﷻ вукIуна.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا آدْنَى مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرُ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾

Гъездасан дагъал гIадамал ругониги, яги гIемерал ругониги Аллагъ ﷻ вукIуна гъелгун цадахъ; кире гъал ругониги, шиб гъез бицунеб бугониги ва шиб гъабулеб бугониги. Жиндир гIелму лъаалдалъун. Цинги гъез гъабураб кинабго гIамал гъезда бицине буго Къиямасеб къоялъ. ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ жинда кинабго жо лъалев вуго.

Гъаб хадуб бугеб аят рещтIине гъабуна муъминзабаздаги ралагъун гъезда нахъаса шуршудулел, бераз ишара гъабун, хъат къабун релъанхъун жидеца муъминзаби гIодорегIан гъарулел рукIарал ягъудиязул ва мунапикъзабазул хIакъальзулъ:

8. Мун валагъулариш МухIаммад ﷺ, гъал гIадамазда: жидеда нагъю гъабун букIарал нуж муъминзабазда нахъаса шуршудуге абун, цингиги жидеца гъеб шуршуди гъабулел ва жидеда гъабураб нагъю хвезе гъабулел? Гъел шуршудулел руго жидеего мунагъ букIунеб жо бицун ва муъминзабаздехун тушманлъи гъабун.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ التَّحْوَى ثُمَّ يُعْوَدُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَبَّهُونَ بِالْآثِمِ وَالْعَادُونَ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ يَا مُحَمَّدٌ بِحُبِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصَلُّونَهَا فَيَسَّ الْمَصِيرُ ﴿٨﴾

Ва Аллагъасул ﷻ расуласда гIасилъи ва тушманлъи гъабунги. Духъе жал рачIараб мехаль гъел ягъудияз дуе тахIият гъабулеб буго (кIодо гъави, салам гъаби) Аллагъас ﷻ гъабе абун амру гъабураб гуреб жоялдалъун.

Ассаламу гIалайкум абизе кколеб бакIалда гъез абулеб буго Ассаму-гIалайкум абун. Гъелзул магIна букIуна: «!Нужее загъру буго, хвел буго» – абураб.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъезул мурад бичIулеб букIана ва жинца абулеб букIана «ВагIалайкум» – абун. Цоги рагIи

Тпаде цликКіне гьабичіого гьелгул маГна букІуна «нужееги гьегбо жо»-абураб.

Гьел квешлѣаби гьарун хадубги, гьез жидедаго гьоркьоб абулеб букІана, шае нижее гІазаб гьабулеб гьечІеб абун, нижеца бищунебжо сабаблун. Гьев хІакъав авараг вукІаравани щвелаан гурищ нижеда гІазаб абун.

ТпадеГанав Аллагъас абулеб буго: Гьезие гІазаблун жагъанамма гІезе буго, жидеца гьелгул цІадул гІазаб чІамулеблун букІунеб. ЦІакъ квешаб руссунеб бакІ бугоха гьеб жагъаннама. Аллагъас جَلَّ جَلَّ ниль цІунаги гьелдаса.

Жинда Аллагъ разилъаяй ГІайшатги аскІой йикІун ягъудиял рачІана аварагасухъе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гьез абуна: «Ассаму ГІалайкум» – абун. Гьеб жинда рагІараб мехаль ГІайшатица абуна: «Нужее буго загьруги Аллагъасул جَلَّ جَلَّ лагІнатги» – абун. Гьел ягъудиял нахъе ун хадуб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Мун дагъай бигъа йикІа ГІайшат. Аллагъасе جَلَّ جَلَّ бокьуларо къабихІаб рагІи бищун ва къабихІаб гІамал гьаби» – абун. Жинда Аллагъ разилъаяй ГІайшатица абуна: “Я расулаллагъи! Дуда рагІичІищ гьел ягъудияз абураб рагІи» – абун. Аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Дуда рагІичІищ дица гьезие къураб жвааб? Дица гьезда абуна «Нужееги гьегбо буго» – абун. Аллагъас جَلَّ جَلَّ дир дугІаялге жвааб гьабизе буго гьезие заралалге дица гьабураб, амма гьез дие заралалге гьабураб дугІаялге Аллагъас جَلَّ جَلَّ жвааб гьабизе гьечІо» – абун. ХІадис ибну абиХІатимица бицана.

9. Я гьал иман лъурал ГІадамал!

Нуж цоцаде шурун кІалъалеб мехаль

нуж кІалъаге мунагъ бугеб жо

бищун, Аллагъасдехун جَلَّ جَلَّ ва гьесул

расуласдехун тущманлѣи бугеб,

Аллагъасул جَلَّ جَلَّ расуласда гІасилѣи

бугеб жо бищун. Нуж цоцаде кІалъае

лѣикІаб хабар бищун ва Аллагъ جَلَّ جَلَّ разилъулеб, гьесдаса

хІинкъялгул хабар бищун.

Нуж хІинкъя ахираталда жинде руссине ругев Аллагъасда جَلَّ جَلَّ гІасилъизе. Гьес гьабизе буго нужер хІисаб-мизан.

10. ХІакълъунго гьеб мунагъ ва

тущманлѣи жиндиль бугеб жо бищун

гьабулеб хабар шайтІаналгул макру

буго, гьель гуккарал ГІадамазул

ГІамалги буго. ШайтІаналь муъминзаби

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَنَجَّيْتُمْ فَلَا تَنَكَّجُوا

بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ

وَتَنَجَّجُوا بِالْبِرِّ وَالْتَّقْوَىٰ وَأَتَقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ

تُخَشَرُونَ ﴿٥٨﴾

إِنَّمَا التَّجْوِي مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ

ءَامَنُوا وَلَيْسَ بِضَأَرِهِمْ شَيْءٌ إِلَّا يُبَادِنَ اللَّهُ

وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾

гуккула хадур гьел пашманлъизе ва гъезие гІазаб швезе бокьун.
Амма гъеб шайтІаналда кІоларо Аллагьасул ﷺ изну букІун
гурони цониги чиясе шибго зарал гьабизе.

Гьаб амру гьадин бугелъул муъминзабаца цохІо Аллагьасде ﷺ
тІае таваккал. Гьедин Аллагьасде ﷺ божун ва гьесда таваккал
тІамун хьвадараб мехаль гьел мунапикъзабазул хІилла-макруяль ва
гьезул шуршудияль муъминзбазе зарал гьабуларо.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «*Нужер лъабго чи вугеб
мехаль, кІигояс цоцаде шурун хабар бицунге, дов гьалмагъ харбилъ
гІахьал гьавичІого. Гьедин хабар бицани гьев гьалмагьасе нужеца
зарал гьабула*» – абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Досул рекелъе квешаб хиял рехизе бегьула жиндаса балъго хабар
бицунеб бихьараб мехаль.

11. Я гьал иман лъурал гІадамал!

Нужеда абураб мехаль нуж гІодор чІун
ругеб мажлис (хІалкъа) гІатІид гьабе
абун нужеца гьеб мажлис гІатІид гьабе
ва гьенир нужер диналъул вацал гІодор
чІезе бакІ гьабе! Аллагьас ﷺ нуже
гІатІид гьабизе буго жиндир рахІматал
ва алжаналъул даражаби. Нужеда амру
гьабураб мехаль цо мажлисалдаса рахъун а абун, нуж рахъун
тІадегун нахье а ва гьеб амру нужеца ракІ разилъун къабул
гьабе.

Нужедаса муъминзаби Аллагьас ﷺ тІадегІан гьаризе руго
Аллагьас ﷺ жидее гІелму кьурал муъминзаби цІакъго даража
тІадегІанал рукІине руго. Гьев Аллагь ﷺ жинда лъалев вуго
нужеца гьабулеб кинабго гІамал. Гьеб гІамалалъул загьирабги лъала
Аллагьасда ﷺ ва батІинабги лъала.

Гьаб аят рецтІине гьабиялъе сабаб бицана: Аллагьасул свалат салам
лъеяв МухІаммад аварагасе бокьулеб букІана Бадроялъул агьлу кІодо
гьабизе: Гьел рукІиндал мугьажирал ва ансарал. Бишунго аварагасе
ﷺ кьварилъи бугеб мехаль гьесие квербакъи гьабуралги
рукІиндал. Цо кьоялъ Сабит ибну Къайсгун падахъ ансаразул кьукъа
бачІараб мехаль гьезие аварагасда ﷺ аскІор гІодор чІезе бакІ
букІинчІо ва гьел хІалкъаялдаса кьватІир эхетун чІун рукІана. Гьенир
гІодор чІун рукІарал асхІабзабацаги гор гІатІид гьабун гьезие гІодор
чІезе бакІ гьабичІого. Гьаб амру захІмалъун Аллагьасул свалат салам
лъеяв аварагас цо асхІабзаби цІар рехсон эхеде рахъине гьаруна ва

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِذَا قِيْلَ لَكُمْ تَقَسَّحُوْا فَاَتَسَّحُوْا فَاَقْسَحُوْا يَتَّقِ اللهُ الَّذِيْ لَكُمْ وَاِذَا قِيْلَ
اَنْشُرُوْا فَاَنْشُرُوْا يَرْفَعِ اللهُ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا مِنْكُمْ
وَالَّذِيْنَ اُوْتُوْا الْعِلْمَ دَرَجٰتٍ وَاللّٰهُ بِمَا
تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ﴿١١﴾

гъезул бакІалда Сабит ибну Къайси гъесул гъалмагъзабиги гІодор чІезе гъаруна. Цинги жал эхеде рахъине гъарурал асхІабзабазеги захІмалъана гъеб амру. Киназего бокъулеб букІана аварагасда ﷺ аскІор мажлисалда гІодор чІезе. Гъеб амруги кодобе босун мунапикъзабаца квешаб хабар бицана ва гъез абун: «Гъаб битІараб гІадлу гъечІо! Цоял эхеде рахъине гъарун цогидал гІодор чІезе гъаризе бегъилищ?» – абун. Цинги гІадегІанав Аллагъас ﷻ гъаб аят рещтІине гъабун.

Аллагъасул свалат салам леяв аварагасул хІадисалда буго: «*Нужеца цо чи эхеде вахъине гъавуге, гъесул бакІалда нуж гІодор чІезе гІоло! Нужеца цоцазе бакІ гІатІид гъабе ва цоцада гурхІелги гъабе! Аллагъас ﷻ нужееги кинабго лъикІлги гІатІид гъабизе буго!*» – абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Цоги хІадис буго: «*Цо муъминчи жиндир вацасе квербакъи гъабулев вугебгІан мехаль, Аллагъ ﷻ гъев муъминчиясе квербакъи гъабулев вукІуна*» – абун. ХІадис имам Муслимица бицана.

Гъаб аяталъул ва гъал хІадисазул магІна ва мурад буго муъминзабаца цоцазе лъикІлги-гІатІилги гъаби, гурхІел-рахІму гъаби. Гъедин муъминзаби хъвадараб мехаль гъезда Аллагъги ﷻ гурхІула.

Гъаб бакІалда чара гъечІого бицине ккараб бахІс буго цо чи гІаде вачІараб мехаль гъев чиясе гІаде рахъиналъул. Гъаб масъалаялда сверухъ гІемер кІалъалел, гъеб кІудияб мунагъ хІакълъун рикІкІунел цо гІадамал ругелъул, бусурбабада гъоркъоб хилап ва хабар гІемерлъулеб буго. Гъеб хилап бижиналъе сабаб буго цо гІадамазе кІодолъи гъабун, гъезие гІаде рахъун, гъезие мажлисалда лъикІаб бакІ къун хъвадулел цо-цо гІадамал рукІин ва гъединаб кІодолъи жидее гъабизе бокъулел цогидал гІадамал рукІинги. Гъаб бахІсальул къокъаб хІасил буго: шаргІалда какараб жо буго цо чиясе жив кІодо гъавизе бокъи. Жив гІаде вачІараб мехаль гІадамал гІаде рахъин, жиндие гІодов чІезе лъикІаб бакІ къей, цинги жиндир хІурмат гъабун гъел гІадамал эхетун чІей бокъулев чи вуго шаргІалда какарав чи.

Гъаб буго жагъилияб заманалдаса байбихъун, гІадамал «ханлъиги», «лагълъиги»-абураб кІиги тайпаялде рикъараллъун букІараб гІадагалъул нахъе хутІараб квешаб асар. Исламияб диналь киналго гІадамал цоцада ращад гъаруна ва гъел гІадамазе цоязе цогидаздаса тІокІлги гъечІо Аллагъасдаса ﷻ хІинкъи цикІкІун букІиналдалъун гурони. Аллагъасдаса ﷻ хІинкъарав чиясе гІадамаз жив кІодо гъавизе бокъуларо. ШаргІалда беццараб гІабигІат буго муъминзабаца цоцазул адаб-хІурмат гъаби. Жидеде гІаде вачІарав чиясул адаб гъабун гІаде рахъине бегъула гъев чи ватІа гъавулев гъечІони! Мискинав

чи вугониги, бечедав вугониги, хАким вугониги, жагъил вугониги щибго батІалъи гъабичІолог гъев жиндир диналъул вац вукІин хал гъабун, гъесул хІурмат гъабун тІаде вахъин сунатаб буго. ХІакимасул, я гІалимасул адаб-хъатир гъабиги шаргІалда нахъчІвараб жо гъечІо. Амма асхІабзабаздасан авараг ﷺ вокъулев чиги вукІинчІо, гъедин бугониги гъел гъесие тІад рахъунел рукІинчІо аварагасе ﷺ гъеб бокъулареблъи лъан.

Гъаб кинабго бахІсалъул хІасил буго жив тІаде вахъуневги, жиндие тІаде вахъуневги Аллагъасул ﷺ ва гъесул расуласул шаргІалда нахъвилъълун, гъеб шаргІалда рекъон хъвадулел рукІин. БичІизе ккараб жо буго цо бакІалъ чи берцин гъавуларо, чияс гъеб бакІ берцин гъабула.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе бокъулеб букІинчІо жиндие гІоло тІадеги рахъун хириял асхІабзаби мухъал гъарун, гъесда ралагъун чІезе, ханасда цебе гъесул рагІият чІолеб хІалалъ. Ва амма хІакъаб ва щибго щакІъи гъечІеб жо буго гъев аварагасул ﷺ хъатир гъабун гъев тІаде вачІараб мехаль асхІабзаби тІаде рахъунел рукІараблъи ва гъесие гІодов чІезе бакІ кьолеб букІараблъи.

Хирияв авараг ﷺ жив цо мажлисалда вачІараб мехаль жив щвараб бакІалда гІодов чІолев вукІана. Гъеб мажлисалъул лъикІаб-тІокІаб бакІ кибдай буго абун валагъулев вукІинчІо. Цинги гъев авараг ﷺ гІодов чІараб бакІ лъугъунев букІана мажлисалъул бишун хирияб бакІълун ва киналго асхІабзабиги гъесдехун руссун гІодор чІолел рукІана. Гъаб хабар гІакълу бугел гІадамазе гІураб вагІза буго ва бусурбаби щибго жидеда хІакъикъат лъалареб жоги бишун цоцаль къацандулел рукІин ва цоцадаса жал лъикІалълун рихъун хъвади лъикІ гъечІо.

12. Я гъал иман лъурал гІадамал!

Нужее бокъараб мехаль Алагъасул расуласулгун балъгояб хабар бицине

(гъев цохІо вугеб бакІалда хабар

бицине), нужеца гъеб хабар бицине

цебе Аллагъасе ﷺ гІоло мискин-пакъирасе садакъа къе.

Гъедин гъабун и нужее лъикІ буго ва гъеб гІамал нужер мунагъал чурулеб, ва ният бацІцІад гъабулеб буго. Нужеда садакъаде къезе жо батичІони, ХІакъълунго Аллагъ нужеда тІаса лъугъунев ва нужеда гурхІулев вуго. Нужее щибго мунагъ-хІакъ гъечІо гъеб садакъа къечІолог нуж аварагасда ﷺ аскІоре ун гъесда кІалъана абун.

Гъаб аяталда жаниб ишара буго Аллагъасда ﷺ дугІа гъабун гъесдаса жиндие лъикІлъи щвезе бокъарав чиясе суннатаб букІин гъеб дугІа

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِمُوا
بِيْنَ يَدَيَّ بِحَبْلِكُمْ صَدَقَةٌ ذَٰلِكَ حَبْلُكُمْ وَأَطَهُرُ
فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فِئَافًا إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

гъабилелде себе садакъаде жо кьей.

13. Нуж хІинкьулелищ ругел, я гьал муъминзаби, аварасда

кІалъалалда себе нужеца садакъаде

боци-мал кьуни нуж мискинлъила

абун. Нуж гьелдаса хІинкьуге!

ТІадегІанав Аллагъас бишун дагъабги

анциго нухаль цІикІкІун жазъ гъабула

жидеца садакъа гъабурал гІадамазе.

Нужеца гъеб садакъа кьечІониги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ нужеда тІаса

лъугъарав вуго. Нужее захІмалъи ва кьварилъи бокъарав гьечІо

тІадегІанав Аллагъ. Нужеца паризаяб как баялда тІадчІей гъабе:

гьельул гІуж цІунун, арканал, шурутІал тІуран, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ хІелун

ва мутІигІлъун. Нужер боцидаса паризаяб закатги кье. Цогидаб

кинабго амру-нагъюялъуль нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ва гьесул расуласе

мутІигІлъе. Гъеб хІалалъ нуж хъвадани нужее лъикІ буго

ва тІадегІанав Аллагъ жинда лъалев вуго нужеца гъабулеб кинабго

гІамал.

Жинда Аллагъ разильаяв Ибну ГІаббасица абун: «Къуръаналда жаниб

цохІо гъаб аят буго жинда гІамал гъабилелде чебего насхо гъабураб.

«Нужеца садакъа кье Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ расуласда кІалъалелде себе»—

абун. Амру гъабуна ТіадегІанав Аллагъас ва гъебго сагІадаталда жаниб

гъеб амру тІаса борхун садакъа кьейи суннаталде сверизе гъабуна.

14. Дуда гьал мунапикъазул хІал

бихъулариищ, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва

дуца гьезда гІажайблъи гъабулариищ?

Гьез Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ццим бахъарал

ягъудиял кколел руго жидер

гъудулзабилъун ва вализабилъунги. Гьал мунапикъзаби

нужедаса гьечІо.

Гьел нуж гІадал муъминзаби гьечІо жидер иманалъуль ритІухъал.

Дол ягъудияздасаги гьечІо гьел. Гьел руго жал шакдарулел,

цониги рахъалда жал гьечІел гІадамал. Гьел гьересияб гъа гьедун

гьедарулелги руго жидеда лъалелбги букІаго жидеца гьересияб гъа

гьедулеб букІин. Гъаб буго цІакъго къадарал, хІалихъатал гІадамазул

тІабигІат-гІамал.

Гъаб аят рештІине гъабиялъе сабаб бицана: ГІабдуллагъ ибну Набтал

абулев мунафикъ вукІана жив Аллагъасул свалат салам лъеяз

аварасда аскІов чІолев, гьесул хабаралдаги ГІенеккулев, цинги гьеб

ءَأَشْفَقْتُمْ أَن تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَى كُمْ

صَدَقْتُمْ فَأَذَلُّوا تَفَعَّلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا

الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ

وَرَسُولَهُ، وَاللَّهُ حَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

* أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ

مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكُذِبِ وَهُمْ

يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾

хабарги босун ягъудиязухъе унев ва гьелгун цадахъ аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
нахъаса гаргадулев. Цо нухаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас
жинда аскlor ругел асхlabзабада абун: «Гъаб саглат нильеда тIаде
вичIине вуго жиндир раkI залимав ва жив щайтIанальул бераздалгун
валагъулев чи»-абун. Цинги гъав ГIабдуллагъ жаниве лгъугун вачIана.
Гъев вукIана жиндир берал цIикарав чи»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас ГIабдуллагъ ибну Набталида
абунаб «Дуцаги дур гъалмагълъиялъги дида рогъоб щай балеб»-абун.
Гъес Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цIаралдалгун гъедун абун: Жинца рогъоб баларо
абун. Аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дуца гъеб рогъоб бана»-абун. Цинги
гъев ГIабдуллагъ жиндир гъалмагъзабиги рачун вачIана ва гъелги
Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цIар бахъун гъедана: Жидеца аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
рогъоб бачIо абун. Цинги ТIадегIанав Аллагъас гъаб аят рещтIине
гъабун. (14 аят). ХIадис ибну абиХIатимица бицана.

15. ТIадегIанав Аллагъас гъезие
хIадурун буго цIакъ кутакаб, жинца
унтизе гъабулеб жужахIальул гIазаб.

أَعَدَّ اللهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

ХIакълъунго гъел руго жидеца гъабулеб
гIамал цIакъ квешаблъун бугел гIадамал.

16. Гъез гьересияб гъа гъеди ккун буго
гъелдалгун жал дунялальул гIазабалдаса
ва ничалдаса цIунулеб жолгун.

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ حُجَّةً لِّفَصْدُ وَاعْنِ سَبِيلِ اللَّهِ
فَالَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٦﴾

Жалги бусурбаби руго абун жидер биги
боцIи-малги цIунулеб буго гъез. Цинги нахъаса хъубаб хабар бицун
Исламалда рачIунел гIадамал гъеб битIараб дин босиялдаса
гъукъулелги руго. Исламияб диналда ругел иман загIипал
гIадамал Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ диналъе гIоло гъазават гъабиялдасаги
гъукъулел руго, Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ расуласе квербакъи гъабиялдаса
гъел нахъчIвалелги руго. Гъал мунапикъзабазе ахираталда цIакъ
гъел гIодорегIан гъарулеб гIазаб букIине буго. Мунапикъзабазе
ахираталда жужахIальул бишунго тIиналда бугеб рукъ буго: ТIадехун
ругел киналго капурзабазул ва мушриказул чурхдул рухIараб рохъоги,
гъезул хъверд-рещIальул махIцараб лъарги гъезда тIаде чвахулеб
букIине буго.

17. Гъел мунапикъзабазе щибго кумек
гъабизе гъечIо жидер боцIи-малалъ ва
лъималаз Аллагъас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъезие гIазаб
гъабулеб къоялъ. Гъел гIадамал руго

لَنْ تُغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ
شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾

даимго жанир рукІнелъун жуџахІалде лъугъине гъарулел.

18. Къиямасеб къоялъ гъеб кинабго халкъ тІаде бахъине гъабун хІсаб-мизан гъабизе махІшаралде ракІарараб мехалъги жакъа нужее гІадинго гъел мунапикъзаби гъа гъедун Аллагъасда **гаргадизе руго «жидеца ширк гъабичЮ, жал иман лъурал рукІана»-абун.**

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ أَلَّا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾

Гъезда ракІалде ккезе буго хІакълъунго гъеб гъа гъедиялъ жидее кумек гъабила абун.

Дунялалда гъересияб гъаги гъедун жал гІазабалдаса хвасарлъарал гІадин. Нуж канте, гІадамал! ХІакълъунго гъал мунапикъзаби руго жидеца цІакъ гъерси бицунел гІадамал. Гъедин гІемер гъереси бициналда ругъунлъун гъез Аллагъасда **цере хІсаб-мизаналъе рахъиндалги гъереси бицунеб буго. ЦІакъ кІудияб ахІмакълъи гъечІиш гъаб амру!**

19. Гъел руго жал шайтІаналъ махсароде ккурал гІадамал: шайтІаналъ гъезул ракІаздаги напсаздаги тІад тІубанго кверщел гъабун буго ва гъезда Аллагъ **рехсейго кІочон буго.**

أَسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾

Гъаб буго унго-унгояб шайтІаналъул къукъа (партия). Нуж канте, я гъал гІадамал! Гъаб шайтІаналъул къукъа буго жиб тІубанго гІадада хвараб ва жал дармие тІубанго къарал. Гъел гІадамаз Аллагъас **жидее нигІматлъун къураб дунялалъул чІаголъи сверизе гъабун ахираталда жидее абадияб гІазаб гъабизе сабаблъун букІунеб жольун.**

20. ХІакълъунго жидеца Аллагъасдаги **гъесул расуласдаги тушманлъи**

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادِّثُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أَوْلَٰئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾

гъабулел гІадамал руго Аллагъас **гІодорегІан гъарурал, Аллагъасул рахІматалдаса жал рикІкІад гъарурал гІадамал.**

21. ТІадегІанав Аллагъас хІукму гъабун, къадар гъабун буго: Дунги Дир аварагзабиги **нахърилъъарал муъминзабиги руго жал**

كَتَبَ اللَّهُ لِأَعْلِينَ أَنَا وَرُسُلِي إِيَّاكَ قَوْمِي عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

бергъунел абун.

ХІакълъунго гъев Аллагъ **вуго жив къуватав, жиндир гуч бергъарав в жиндаса шивго чи бергъунарев.**

Гъаб аят рещтине гъабиялъе сабаб бицана: ПадегІанав Аллагъас муъминзабазе Макка шагъарги Хайбарги, Паифги рагъараб мехаль гьел цакъ рохана ва жидеца абун: «Нижер хьул буго Аллагъас جَلَّالَهُٗٓ نичее румазулги, пурсазулги улкабиги рагъила»-абун. Цинги Пабдуллагъ ибну Салул абулев мунапикъзабазул бетІерас абун: «Нужеда ракІалде кколебищ бугеб гьал кІудиял улкаби нужеца рахъарал Парабиязул росабазда релъълъун руго абун? Валлагъи гьел улкабазул боялги Пемерал руго, кьуват-гучги цІикІараб буго, ярагъги лебалаб буго. Нужеда ракІалде кколеб хІалалъ гьелчІо гьел улкабазул хІал» – абун.

Цинги ПадегІанав Аллагъас гъаб аят рещтине гъабун ва гьелда жаниб баян гъабун Аллагъасулалда جَلَّالَهُٗٓ кьуват-гуч башадав шивго чи гьелчІоблъи ва ахир-къадги бергьенлъи муъминзабазе букІине букІиналда. Аллагъас جَلَّالَهُٗٓ гьеб бергьенлъи нилъеде ПІагар гъабеги ва гьеб бергьенлъи босулел муъминзабаздаса нилъги гъареги!

22. Нужеда цониги къавм батизе гьелчІо, я гьал ПІадамал, жидеца Аллагъасдаги جَلَّالَهُٗٓ ахираталдаги иман лъурал, гьеб иман лъейгун цадахъ жидеца Аллагъасдаги جَلَّالَهُٗٓ гьесул расуласдаги тушманлъи ккурал ПІадамаздехун Рокъа-хинлъи гъабулел гьал Аллагъасде جَلَّالَهُٗٓ тушманлъи ккурал ПІадамал гьезул умумул рукІаниги, лъимал рукІаниги, вацал рукІаниги, яги цогидаб ПІагарлъи-тухумальул ПІадамал рукІаниги.

Цо рекІель иманальул нурги куфруялъул бецІлъиги данделъуларебПІадин, гьеб рекІель Аллагъасде جَلَّالَهُٗٓ вокъиги гьев Аллагъасул جَلَّالَهُٗٓ тушман вокъиги данделъуларо. Цо чи вокъараб мехаль гьев чи вокъарав вокъулеб ва гьев чи рихарав рихунеб ПІадат буго.

Жидер рекІель цохІо Аллагъи جَلَّالَهُٗٓ гьесул расулги вокъи бугел муъминзаби руго Аллагъас جَلَّالَهُٗٓ жидер рекІель иман лъурал ва гьеб къадар гъабурал, жинца гьезие квербакъиги гъабурал, жиндир рахъальан бугеб квербакъиялъ. Ахираталда Аллагъас جَلَّالَهُٗٓ гьел муъминзаби лъугъине гъарула жинда жаниса нигІматазул ПІорал чвахулел алжаназул ахазукъе, даимго жал гьенир рукІунеллъун.

لَا يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَلَوْ كَانُوا
ءِآبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ
أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ
بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ
اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

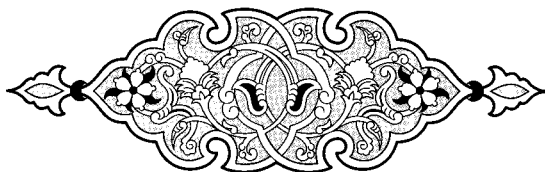
Гьел муъминзаби руго жидедаса Аллагъ разилъарал ва Аллагъас
 جَلَّ جَلَّ جَلَّ жидер лъикІаб гІамал къабул гъабурал. Аллагъасдаса
 جَلَّ جَلَّ جَلَّ гьелги цакъ рази рукІуна. Дунялалъул рукъоб Аллагъасе
 جَلَّ جَلَّ جَلَّ гІоло гъез гІагарал гІадамазулги цогидал гІадамазулги къврилъи баччун
 букІиндал, Аллагъасе جَلَّ جَلَّ جَلَّ гІоло жидер щимги бахъун букІиндал,
 ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَّ جَلَّ гъезие жив разилъи ризкъилъун гъабуна.
 Гъаб къукъа буго Аллагъасул جَلَّ جَلَّ جَلَّ къукъа, Аллагъас جَلَّ جَلَّ جَلَّ гІаса
 рищарал ва гъесие рокъулел гІадамал. **Нуж кантІе, я гьал гІадамал,
 хІакълъунго гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَّ جَلَّ къукъа буго жидер дунялалдаги
 ахираталдаги лъикІлъиялда кверщел батарал ва жидер бахъи
 бугольарал гІадамал.**

Гъаб аяталда жаниб мухІканаб баян буго дунялалъул рукъоб гІадамазул
 кІиго къукъа букІиналъе: цо къукъа буго щайтІаналъул нухда бугеб,
 гьель гуккараб ва гъеб рази гъабун хъвадулеб. Цоги къукъа буго
 Аллагъасулги جَلَّ جَلَّ جَلَّ гъесул расуласулги нухалда бугеб, жидер мурадги
 Аллагъ جَلَّ جَلَّ جَلَّ разилъи бугеб ва жидеца гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَّ جَلَّ гІазабалдаса
 хІинкъун гъесие гІагІат гІибадатги гъабулел.

Капрузабазул партияби ругин, бусурбабазулги партия букІине
 кколиниги абун, гъеб партия букІине бегъиялъе цо цІаларал гІадамаз
 фатваги къун, жинда чанго батІияб цІарги лъун бусурбабилъун ругел
 гІадамаз партияби гІуцІана. Гъеб партиялъ Исламалъе квербакъизе
 буго абун партия гІуцІулелги кІалъала. Гьелъул ахираб хІасил хал
 гъабураб мехаль гъеб батула дунялалъул гІалъиялде нух бачунеб
 сиясат (политика). Бусурбаби кинал рукІине кколел ва гъез щиб жо
 гъабизе кколеб гІадегІанав Аллагъас цохІо гъаб аяталда жаниб бицун
 буго. Гъаб аяталь малъухъе хъвадулел муъминзаби руго Аллагъасул
 جَلَّ جَلَّ جَلَّ къукъа. Гьел гурел киналго къукъаби ва партияби щиб цІар гъезда
 лъуниги щайтІаниял къукъаби руго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّ جَلَّ тавфикъалдалъун Суратул Мужадалаталъул тафсир
 ва таржама хъван гІубана.

Кинабго рецци гІадегІанав Аллагъасе буго.

59. Суратул Х1ашр

Мадинаялда жиб рецтIине гьабураб, жинада жаниб кьоло ункъго аят бугеб.

Гьаб суратги исламияб шаригIаталъул хIукмаби баян гьариялъе кIвар кьолел буго. Гьалъул аслияб бахIсги бануназир абулеб ягьудиязул къавмалда гьазават гьабиялъул бицунел буго.

Гьел рукIана: Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасе кьотIи гьабун рукIарал гьесде данде рагьиларо ва гьесде данде рагьулезе квербакъиги гьабиларо абун. Ягьудияз гьел кьотIи хвезабидал гьел Мадинаялдаса къватIире кьотIана. Цогиги гьазаватазул ва гьел гьазаваталда цвараб файъ ва гьанимат (давла) кин бикъулебали бицун буго гьаб сураталда жаниб. Мунатикъазул хабарги бицун буго. Аллагьасул ﷺ хIалкIолъгиялда тIоритIел гьабулел гьаб махлукъалда жанир ругел гIаламатазул бицен гьабун буго. Хириял асхIабзабазе рецц гьабун буго, мугъажиразе ва ансаразе бугеб хиралъи-тIокIлъиги бицун буго.

Гьал хириял асхIабзабазул гIаксалда ругел мунатикъабазул хIалги баян гьабун буго, ягьудиялгун цадахъ рекъон бусурбабазе зарал гьабизе жал ургьулел. Сураталъул ахиралда тIадегIанав Аллагьасул берцинал цIарал ва гьесул тIадегIанал сипатал рицун руго.

Жив гурхIулел, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ТIадегIанав Аллагьасе тасбихI
гьабун, гьев вацIцIад гьавун, гьесие
рецц гьабун хьвадула зобалаздаги,
ракъалда тIадги, жанибги бугеб кинабго
Аллагьасул ﷺ махлукъ.

سَبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

ТIадамал, женал, малаикзаби, хIайванал, гьветI-хер, гьецIо-цIул – гьаб кинабго тIадегIанав Аллагьасе жиб хIелараб ва мутIигIаб буго, гьесул кIодолъи ва къадру лъан гьесие тасбихI сужда гьабулелбги буго. Аллагьасда ﷺ инкар ккурал капурзабаца гьел тасбихI-сужда гьабичIого абун тIадегIанав Аллагьасе ﷺ щибго мукъсанлъи гьелцIо. Гьезул тIамалалъул жазаъ гьезие гьабизе буго. **Гьев Аллагь ﷺ вуго жиндир ханлъгиялъулъ гуч бугев**, жиндаса щивго чи бергьунарев.

Жинца гьабулеб хIукмуяльгуль хIакимияв. Гадлю битIарав вуго. Цо маслахIат гьечлеб хIукму жинца гьабуларев вуго.

2. Гьев Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** вуго нужеца жиндие гIибадат гьабизе тIадав ва жинца нужеес квербакъи гьабулев: **Жинца китабиязул капурзаби къватIире рахъине гьарурав жидерго росабальан, гьездаса тIоцебе бай бихъи гьабун.** Гьел китабиял капурзаби гIарабазул жазираялдасан къватIир къотIизе. Гьел руго Мадинаялда рукIарал ягьудиязул бануназириял абулеб къукъа.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Мадинаялде вачIараб мехаль гьел ягьудиял тун рукIана маслахIат гьабун: гьезие къварилъи гьабичIого букIине, гьез бусурбабазеге щибго къварилъи гьабичIого букIине. Бусурбаби Бадрояльгул рагъуль бергъараб мехаль гьел ягьудияз абулеб букIана: «Гъав МухIаммад **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** хIакъав авараг вуго Тавраталда жиндир бицен гьабурав ва гьесул байрахъ щибго жояль нахъе чIвазе гьечIо» – абун. УхIудалда бусурбаби къараб мехаль гьел ягьудияз къотIи биххизе гьабуна ва гьезул цевехъан КагIбу ибну Ашраф абулев чи кликъого чода рекIаравги вачун Маккаялде ана Абусуфяние къотIи гьабизе, гьевгун цадахъ аварагасда **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** рагъ гьабила абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагас гьев КагIбо ибну Ашрафил рахъдал вац МухIаммад ибну Масламаг абулев асхIабги витIун гьев КагIбо ибну Ашраф чIвана. Хадуб асхIабзабазул къукъабиги рачун гьезул шула гьабураб хъала сверун ккуна ва гьел мукIур гьаруна Мадинаялдаса къватIире ине. Цинги гьезул гIемерисел Шамальгул ракъалде ана, цо къукъа Хайбаралдеги ана.

Нужеда ракIалде кколеб букIинчIо, я гьал муъминзаби, гьел къватIире рахъина абун: гьезул къуват-гучги букIиндал, шуляб хъалаги букIиндал. Гьездаги ракIалде ккун букIана жал Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** гIазабалдаса цIунизе руго жидер шулиял сангараз ва сияз абун. Цинги гьезухъе Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** гIазаб бачIана жидеда ракIалдего кколеб букIинчIеб рахъалдасан. Гьезул росу сверун ккуна асхIабзабаца. Гьезие кумек гьабизе къотIи гьабун букIарал мунапикъзабиги гьезда тIаде риччачIо. Цинги гьел бануназириязул рекIелъе Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гучаб хIинкъиги рехана. Гьел жидерго къуваталда божицIо, гьезул хIалхъи ва рахIат хвана, ва гьел жидеес

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
مِن دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا
وَوَدَّوْا أَنْهُمْ مَا يَعْتَهُمْ كَصُورَنَّهُمْ مِنَ اللَّهِ
فَاتَّخَذَهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَدَفَ
فِي قُلُوبِهِمُ الرِّجْسَ الَّذِي يَخْرُجُونَ يُؤْتَاهُمْ لَأْيَدِيهِمْ
وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَأَعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ۝

маслахлат гъабе абун гъаризе лъугъана.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъезие изну къуна щивав чияс цо вараниялъ баччараб къайи-матахИги босун Мадинаялдаса къватИре ине. Гьел къватИре ана цакъ инжитлъун ва ГодорегІанлъун. Гьел хІал бицун тІадегІанав Аллагъас абулеб буго: «**Жидерго квераца ва муъминзабул квераз гъезул минабиги риххизе гъарун къватИре ана гьел. Нужеца пикру гъабе ва гъаб хабаралдаса вагІза босе, я гІакълудал бетІергъаби!**» Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокъараб мехаль жиндир расуласе ва муъминзабазе квербакъи гъабизе, гьесул амру ва хІукму нахъе чІвазе кІолеб цоги хІукму букІунаро.

3. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хІукму

букІинчІебани гьел ягъудиял

Мадинаялдаса къватИре къотІун

тезе гъабураб, гъезие Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ

дуњялалдаго цакъ гучаб гІазаб гъабилаан.

Амма ахираталдаги гъезие жужахІалъул гІазаб букІине буго.

4. Гъаб гІазаб бануазириязе гъабуна

хІакълъунго гъез Аллагъасдехун جَلَّ جَلَّالَهُ ва

гьесул расуласдехун тушманлъи гъаби

сабаблъун. Гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ данде

тушманлъи гъабун щив чи вахъаниги хІакълъунго тІадегІанав

Аллагъ жиндир гІазаб ва гІакъуба гучав вуго ва гьес жинда

данде вахъарав чи гъалаг гъавула.

5. Нужеца чамастакил гъутІби

къотІаниги, я гъал муъминзаби,

яги къотІичІого таниги гъеб нуже

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ изну бугеб жо буго ва

гъев разилъун бугебги буго. Гьел пасикъал ягъудиял ГодорегІан

гъаризе, гъезул цим бахъине гъабизе ва ракІбакъвазабизе бугеб

хІукму буго гъаб.

Бищунго гъезул ракІгъолеб ва гъезие бокъулеб чамастакил ах жидер тушбабаз къотІун Годобе балеб бихъараб мехаль гъезул чара хвейги, пащманлъиги, хІасратлъиги кІудияб букІинарищха?

Чамастакил гъутІби ругониги, цогидаб ах-хур бугониги, хІайванал ругониги гІадада хвезаризе бегъуларо жинда жаниб цо маслахлат

гъечІого ва гьел хвезари Исламияб шаргІалда жиб гъукъараб иш буго.

Амма рагъул заманаялъ имамасда маслахлат бихъани гъаб шаргІалда

какараб иш гъабизе, гьесул ихтияр букІуна гъеб гъабе абун амру

гъабизе. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бануазириял сверун

وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَائَةَ لَعَذَّبْنَاهُمْ

فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الآخِرَةِ عَذَابٌ النَّارِ ﴿٥٩﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ. وَمَنْ يُشَاقِ

اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦٠﴾

مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْسَةٍ أَوْ نَرَكْتُمْ مِنْهَا قَائِمَةً

عَلَىٰ أَسْوَأِهَا فَيَإِذْنِ اللَّهِ وَيُحْزِنُ الرَّفِيسِقِينَ ﴿٦١﴾

ккун ругеб мехаль гьел хинкъизе гьаризе, гьезул щим бахъине гьабизе гьезул ах ва гьезул росдал сангаралдаса къватГиб бугеб мина биххизе гьабизе изну кьун буклана. Сангаралда жаниса бануназирал ахДана: «Я Мухаммад! Гьаб дуца гьабубеб пасалги щиб? Дуцаго абулеб буклана гурищ гьеб пасалги гьабизе бегьуларо абун?» Цинги гьадеГанав Аллагъас гьаб цебе араб аят рещтине гьабун.

6. ГьадеГанав Аллагъас гьал бануназириязул магИшат ва боци-мал жиндир расуласе файльун (давла) кьун буго ва нужеца гьеб давла щевезе абун чуяздаги варанабздаги гьакъуба бихъизе гьабичю. Нуж рагъун нужеда кудияб къварилги ва захмалъиги щевечю.

Кинниги ГьадеГанав Алагъас жиндир расул гьаде виччала жиндие бокъараб къавмалда ва гьесие бергьенлъиги кьола. Гьеб капураб къавмалгьул рекелге хинкьи рехун, гьел риххизе ва лъутизе гьарула. Гьабги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе бугеб мугъжизат буклана. Гьес абулеб буклана: «Алагъас جَلَّ جَلَالُهُ дие квербакьи гьабун буго дидаса моцрол нухаль рикклад ругелги капурзаби хинкьулеллъун гьарун» – абун. Хадис имам Бухарияс бишана.

Хьакълъунго Алагъ жиндие бокъараб щинаб жо жиндие бокъухье гьабизе хьалкъолев вуго. Гьесул амруялде данде чюлеб щибго жоги буклунаро.

7. Гьадин рагъги гьабичюго капурал къавмаздаса Алагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир расуласе кьураб файъ (гъанимат) буго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ихтияралда бугеб. Гьес амру гьабуба гьеб лъие кьезе кколеб абун. Хадуб гьесул расуласеги буго.

Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьелдасан щвараб бутга гьесул хъизан-агьлуялъул хьажатазе ва киналго бусурбабазул гьаммал хьажатазе харж гьабуба. Хадуб аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьагарал гьадамазеги кьола. Гьел руго Гьашимилги ГьабдулмутГалибилги лъимал ва гьезул наслу. Гьезие паризаяб закаталдаса бутга буклунаро ва суннатаб садакъаялдасаги жидецаго жалго цунарал руклуна (гьеб къабул гьабизе бокъуларел руклуна). Эмен хварал бесдал лъималазеги буго гьеб фаялъул

وَمَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا
أَوْحَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ
اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٩﴾

مَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ
وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ
وَأَبْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةَ بَيْنَ
الْأَعْيُنِيَّةِ مِنْكُمْ وَمَاءَ اتِّكُمُ الرُّسُولِ
فَخُذُوهُ وَمَا نَهَكُمُ عَنْهُ فَأْتَهُمْ وَأَنْفُوا لِلَّهِ
إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٩﴾

бутІа, мискин-пакъирал Гадамазеги, сапаралда ругел, жидер хІажалъи бугел Гадамазеги букІуна гьелъул бутІа. Гьаб рехсараб хІалалда файъ бикъула жагъилаб заманалъул гІадаталда рекъон гьаб бечедал Гадамаца жидедаго гьоркъоб бикъичІого букІине ва пакъирзабиги гьелдаса бутІа цвечІого хутІичІого рукІине. Гьаб бануназиразул файъ Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас мугъажиразда гьоркъоб бикъана, гьел пакъирал рукІун ва гьезул хІажалъиги цикІІараб букІун. Ансаразе гьелъул бутІа къечІого тараб мехалъ гьезул цо-цо Гадамаз абунa нижееги букІине ккола гурищ гьаб фаяъалъул бутІа абун. Гъезие жаваб гьабун ГадегІанав Аллагъас абулеб буго: «Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** расулас къураб жо нужеца босе, гьесул амруги тІубазе гьабе, гьес жиндаса нагъю гьабураб жогИ нужеца рикІІад гьабун те. Нуж Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** гІазабалдасаги хІинкъа ва гьесул амру-нагъю хвезеги гьабуге. ХІакълъунго гІадегІанав Аллагъ жиндир гІакъуба-гІазаб гучав вуго, жинда хилиплъарал Гадамаздаса щим босулевги вуго». Файъ абула рагъ гьабичІого капурзабадаса цвараб давлялда. Гьаб аят фаяъалъул, боцІи-мал бикъиялъул бицун рещтІине гьабураб бугониги, гьалъул хІукму кинабго амру-нагъюялъулъ гІаммаб буго. Аллагъасул свалат салам лъеяв аврагас хІарам гьабураб жо хІарам гьаби, гьес хІалал гьабураб хІалал гьаби, суннатаблъун гьабураб ва карагъатаблъун гьабураб жогИ гьев аварагас **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** амру гьабураб хІалалъ гьабизе гІадаб буго бусурбабазда кинабго заманаялъ ва кинабго хІукмуялъулъ.

8. Гьаб фаяъалдаса бутІа къезе бищунго мустахІикъал руго жидеца гъижра гьабун Мадинаялде рачІарал пакъирал асхІабзаби. Капурзабаца жидер мина-ватІанги, боцІи-малги тезе гьабун жал къватІире рахъине гьарурал.

Жидеца гьаб кинабго дунялалъул магІишат гьоркъ тарал Аллагъ **جَلَّ جَلَّاهُ** разилъи тІалаб гьабун, ва ахираталда Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** цІоб-рахІмат ва алжан цвезе бокъун жидеца Аллагъасеги **جَلَّ جَلَّاهُ** гьесул расуласеги квербакъиги гьабулел. Гьаб гъижра гьабиялдалъун жидер мурад букІарал Аллагъасул **جَلَّ جَلَّاهُ** дин гІадегІан гьаби ва гьаб дин ракъалда букІине гьабиялъе хирияв аварагасе **صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** квербакъи гьабиги. Гьал мугъажирал руго жидер иманалъулъ ритІухъал муъминзаби. Гьал мугъажирал рукІана гІемер ракъун чара гІагІараб мехалъ жидер чехъалда гІад цузе гьабун гамачІ (къоноги) бухъун,

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
وَأَمْوَالِهِمْ يُبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا
وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ
الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾

гьелдалъун жидер мугъ битун чезе гъабурал ва гъеб х1алалдаги Аллагъасеги ﷺ ва гъесул расуласеги мутиг1лъи теч1ел, гъезул амрунагью т1убай гурони цоги мурад жидер бук1инчел.

Мугъажиразда рекъараб рещц гъезие гъабидал т1адеганав Аллагъас ансаразул сипаталги рицана ва жинца абун:

9. Жидеца Мадина ват1анлъун ккурал ва Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гъижра гъабун вач1инелде цебего жидеца иманги лъун бук1арал, жидехъе гъижра гъабун рач1арал муъминзабиги жидее рокъулел. Гьел жидер вацаллъун гъарурал, гъезие жидер минаги маг1ишатги бикъарал.

Гьел мугъажиразе файъ-гъаниматалдаса аварагас ﷺ бут1а къураб мехальги жидер гьелда хъул лъоларел ва жидеца гъеб аварагасул ﷺ х1укму разилъун къабул гъабулел. Жалго ц1акъ ракъун-къечон ругониги, жидеца диналъул вац т1аса вищун гъесие х1ажатаб жоги къолел. Гьал сипатал жидер ругел ансарал руго Аллагъ жидеда разилъарал ва жидер даража-макъам т1адег1анал муъминзаби. Аллагъас ﷺ напсалъул бахиллъиялдаса ц1унарал т1адамал руго жиндир лъик1лъиялда кверщел батарал ва жидер бахьи бугольарал т1адамал.

Бахиллъи шарг1алда какарб жо буго. Къуръаналда жиб рехсараб «الشَّحَّ» абулел раг1и буго ц1акъго бахилав, хъант1арав чиясул сипат: жиндир бер г1орц1уларев, чияда кодоб бугеб жоялдаги хъул лъун вук1унев.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб х1адисалда буго: «*Нуж ц1уна гъаб квешаб бахиллъиялдаса (шух1алдаса). Гъеб буго нужеда цере рук1арал умматал жинца гъалаг гъарураб жо. Гъеб шух1алъ рачана гьел т1адамал цоцазул би г1одобе т1еялде ва чияр маг1ишат жидее х1алал гъабиялдеги*» – абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

Жидеда Аллагъ разилъаял ансаразул т1адег1анал ва берцинал сипатал рехсон хадуб гъаб квешаб бахиллъи бициналъуль к1удияб х1икмат буго ва пасах1алъи буго: к1иги ц1акъго бат1ияб жо цоцаде данде ккураб мехаль рек1елъе бортулеб х1алалъ бич1ц1уна гъезда гъоркъоб бугеб бат1алъи.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анасидасан х1адис бицана: «*Жинца жинда т1адаб закат къолев чи ва гъоболасе хъулухъ гъабулев чи ва ракъи-къеч бугеб мехаль т1адамазе т1аг1ам къолев чи жиндир напсалъул*

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ
يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي
صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ
أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ
شَحًّا نَفْسِهِ فَاقُولُوا لَنْ يَكُ هُمُ الْمُقْلِحُونَ ﴿٩﴾

бахиллъиялдаса цунарав чи буго» – абун. Х1адс ибну Жаририца бицана.

Аллагъасул свлат салам лъеяв аврагасул х1адисазда жаниб буго: «Нуж чиде зулму гъабиялдаса цуне, гъеб зулму гъаби къиямасеб къоялгул бецлги буго». «Нуж бахиллъиялдаса цуне, гъеб бахиллъи жинца гъалаг гъарулеб жо буго». Х1адис имам Ах1мадица бицана. «Цо чиясул чорхоль жигъадалгул х1урги жуужух1алгул ц1аги данделгуларо» – абун. Х1адис имам Аннасаияс бицана.

Гъаб аят рецт1ине гъабиялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разилъаяв Абугъурайрагидаса имам Бухарияс бицараб х1адисалда абулеб буго: «Цо сордоаль масжидалда богол как бан хадуб Аллагъасул свлат салам лъеяв аварасда асклове цо чи вач1ана ва гъес абуна жив ц1акъ вакъун вугин, жиндие гъоболлги гъабизе рес гъеч1иц абун. Хирияв аварас صلى الله عليه وسلم жиндир руччабазухъе чи вит1ун гъезда гъикъана кинай ч1ужуялда асклобдай гъав чиясе гъоболлги гъабизе т1аг1ам бугеб абун. Цониги ч1ужуялда асклоб гъеб батич1еб мехаль, Аллагъасул свлат салам лъеяв аварас асх1абзабазда абуна: «Къаси цо гъобол рукъове вачунев чи цив вугев нужеда гъоркъов абун. Жинда Аллагъ разилъаяв абуТ1алх1ат ал-ансарияс абуна дица вачина, я расуллагаги»-абун.

абуТ1алх1ат гъоболги вачун рукъове цведеал гъесда жиндир ч1ужу ятана ахираб, дагъабго ханжуги лъелъе жубан гъелгул жидер г1исинал лъималазе карц гъабудей. Гъоболги вачун рос вач1индал гъель карц белъин халат бахъине гъабуна ва лъимал кванач1ого къижизе гъаризе х1илла ургъана. Цинги лъимал къижсараб мехаль абуТ1алх1атица ч1ужуялда ишара гъабун гъоболасда цебе карц лъуна ва гъев к1иявго кваназе абун г1одор ч1аралго чирахъ свине гъабуна. Гъоболгун цадахъ кваналеб ххвел гъабун, гъесие берцинаб хабар бицун, квеналда квер хъат1ич1ого абуТ1алх1атги ч1ана.

Рогъалил как базе гъел масжидалде рач1араб мехаль гъезда Аллагъасул свлат салам лъеяв авраг ц1акъ разилгун, вохун ватана ва гъес абуна: «Валлагъи Т1адег1анав Аллагъги, зобалазда ругел малаикзабиги г1ажсаиблгун хут1ана къаси гъав абуТ1алх1атица ва гъасул ч1ужуял гъабураб ишалда» – абун.

Цинги жинда Аллагъасул салам лъеяв Жабраил малаик рецт1ана гъаб аятги босун (9 аят). «Асбабу-нузуль» абулеб т1ехъалда гъав жинца гъоболлги гъабурав чи Сабит ибну Къайс вук1ана абун буго. Гъел киназдаго Аллагъ разилъаги ва гъезул баракат ва шапаг1ат нилъеegi насиб гъабеге. Гъаб аяталда жаниб бицараб «Цоги напс жидералдаса Т1аса бици»- абураб макъам буго ц1акъ иман камилал муъминзабазул.

Хириял асх1абзабазул гъаб макъам бук1ин бицунел мисалал г1емерал руго.

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну-Гумаридаса бицараб хабаралъуль буго: «Алагъасул свалат салам лъеяв аварагасул цо асх1абасе чахъдал бет1ер сайгъат гъабун бач1ана. Гъев асх1абас дидасаги х1ажатав вуго абун гъеб бет1ер цоги асх1абасухъе босун бит1ана. Дов асх1абасги цогидасухъе бит1ун анкьго бат1ияб хъизаналъухъеги щун гъеб бет1ер довго асх1абасул рукъобе бит1ун бач1ана»-абун.

Ярмукалъул гъазаваталда рук1адго лъукъарал г1адамазда гъоркъов вугев вац ц1ехон, гъесие гъекъезе лъим босун жиндир вац вач1араб мехаль гъес ишара гъабун дов цогидав лъукъарасе къе гъеб лъим абун. Досие лъим къезе гъев индал, досги лъабабилев лъукъарасе къе абун ишара гъабун. Гъесда аск1ове къезе ун, гъесда гъеб гъекъезе гъабизе абун лъугъиндал дов чиги хун лъим гъасда кодобго хут1ана. Гъеб лъимги босун жив г1адвуссун вач1инелде дов цогидалав лъукъаравги, цинги жиндир вацги хун ватана. Гъал хириял асх1абзабазул макъам нилье кесан швелелб?!

Балх абулеб ракъалъул цо муъминав г1олохъанчияс Абуязид абулев к1удияв загъидасда (дунял г1алаб гъабуларев чи) гъикъана: «Нужеда аск1об зугъд абулеб жо кин бук1унеб абун» (ай дунял г1алаб гъабунгут1и кин бук1унеб). Абуязидица абуна: «Нижее дунялалъул ризкъи щвараб мехаль нижеца гъелда данде Аллагъасе ﷻ шукру гъабула. Гъеб ризкъи гъеч1ого хут1араб мехаль нижеца сабруги гъабула» – абун. Г1олоханчияс абуна: «Гъеб г1амал нижер балх ракъалъул гъабзазулги буго. Нижер зугъд буго: дунялалъул ризкъи гъеч1ого хут1араб мехаль нижеца Аллагъасе ﷻ шукру гъабула, гъеб ризкъи нижехъе щвараб мехаль нижеца гъеб цогидазе къола» – абун.

Нужеца пикру гъабеха, я бусурбаби, ниль кире щун ругел ва нильер г1амал щиб бугеб? Дунялалъул боц1и щвараб мехаль гъелдаса рохулел руго, гъеб дагъабго камураб мехаль зигардулелги руго. Къват1ул гъевеялъул мисалцин босизе нильеда к1олеб гъеч1о: жиндие бет1ергъанчияс чури г1езег1ан сабру гъабун бук1унеб, гъеб чури г1езе бет1ергъанчи вач1араб мехаль азарго бат1ияб г1амал гъабун гъесдаса жиб разилъиги загъир гъабулеб!

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул х1адисалда буго: «Садакъаялъул бицунго лъик1аб буго живго х1ажатавлъун вугев чияс гъабураб садакъа» – абун. Х1адис имам Ах1мадица бицана.

Жакъа гъал г1адамал муъминзабазда гъоркъор ратизе бегъула. жинца

диналъул вацц тIасса вищун, гьесул хIажат тIубалев, ва живго мискинав вугониги жинца садакъаде боцIи кьолев. Амма бечелъун гьанкъулел ругел гIадамаз мискин-пакъирасеги, Аллагъасул ﷺ диналъе гIологи садакъа гъаби цIакъго дагълъун буго. ГIадамазе рихъдае гIоло садакъа гъабуниги Аллагъасул ﷺ диналъе квербакъизе бокъун, гъаб ракъалда тIад исламияб дин бергъине бокъун жинца садакъа гъабулев чи цIакъго надирав вуго.

ТIадегIанав Аллагъас мугъажиразулги, ансаразулги сипатал рицинда, гьезда хадур рукIунел лъикIал муъминзабазулги сипатал рицана ва жинца абун:

10. Гъаздаса хадур рачIарал муъминзабаца абизе буго: “Я нижер БетIергъан Аллагъ! Дуца нижер мунагъал рахче ва нижедаса цере рукIарал муъминзабазулги мунагъал рахче.

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
أَغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا
بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ
آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾

Хирияв авараггун ﷺ цадахъ

Аллагъасул ﷺ диналъе жидеца квербакъи гъабурал асхIабзаби руго гьел. Дуца нижер рекIелъе жидеца Аллагъасда ﷺ иман лъурал гIадамаздехун ццим бахъин ва хIасад ва хIалхублъи гъабуге. ХIакълъунго Мун вуго, нижер БетIергъан, мун цIакъ гурхIулев ва дуца мунагъал рахчулев. Дуца нижер дугIаялъе жаваб гъабе ва нижеда гурхIа» – абун.

Гъаб аяталдаса хIужа-далилги босун гIемерисел гIалимзабаца капураллъун гъаруна “Рафизиял” (ай шигIитал) абулел гIадамал. Гьел руго жидеца хириял асхIабзабазда гIайиб гIунтIизе гъабулел, гьезда рогъоб балел гъезие нагIана кьолел гIадамал. АшшагIби абулел гIалимас абун: Гъал рафизиял ягъудияздасаги насранияздасаги квешал руго. Ягъудиязда гьикъидал нугер диналъул бищун лъикIал гIадамал щал ругел абун гьез абун Муса аварагасул ﷺ асхIабзаби руго абун. Насраниязда гьебго жо гьикъидал гьезги абун ГIиса аварагасул ﷺ асхIабзаби руго абун. Рафизиязда гьикъидал нугер диналъул бищун квешал чагIи щал ругел абун, гьез абун МухIаммадил асхIабзаби руго абун.. гьезда Аллагъас ﷺ амру гъабун буго хириял асхIабзабазе лъикIаб дугIа гъабе абун, гьез асхIабзабазде рогъоб балев буго. Гьезда тIад хвалчен букIине буго Къиямасеб кьо щвезегIан” – абун. Гъал хириял асхIабзабазего гIадин муъминзабаца кидаго цоцазе лъикIаб дугIа гъабизе ккола ва

цоцадехун хІалхублѣи, хІасадги гѣабизе бегьуларо.

11. Дуда рихьуларищ ва дуца
пикру гѣабуларищ, МухІаммад,
гьал мунапикъзабазул. Гьез
абулеб буго китабияб агьлуялѣул
капурзабазда, жидер гьудулзабилъун
ва гьалмагъзабилъун ругел: нуж гьаб
Мадинаялдаса къватІире къотІани,
нижги нужгун цадахъ къватІире
рахъине руго. Нужеда МухІаммадица
ва гьесул асхІабзабаца рагъ
гѣабулеб бугони нижеца нуже
квербакъиги гѣабизе буго.
Ниж цониги чиясе мутІигІьизе
гьечІо нуже зарал бугеб иш
гѣабизе абадиялѣго»-абун. ХІакъльунго
Аллагъ вуго жинца нугІьи
гѣабулев гьел гІадамал жидеца
гьереси бицунел рукІиналѣе.

* أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ
لِأَخِيَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن أَهْلِ الْكِتَابِ
لَئِن أُخْرِجْتُمْ لَتَخْرُجُنَّ مَعَكُمْ وَلَا نَطِيعُ
فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِن قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ
وَاللَّهُ بَشِيرٌ إِيَّاهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١١﴾

12. Гьел капурзабазул китабиял
Мадинаялдаса къватІире къотІараб
мехаль мунапикъзаби гьелгун цадахъ
къватІире рахъине гьечІо. Гьезда
рагъ гѣабулеб бугони жидеца гьезие
квербакъиги гѣабизе гьечІо. Нагагъ
квербакъи гѣабизе абун лъугъаралги
хІинкъун, лъутун ине руго.
Цинги гьел мунапикъзабазеги дол
китабиязеги лъилго квербакъиги
букІине гьечІо. Гьез цоцазе квербакъи
гѣабизе гьечІо, Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ
гьел инжит гьаризе руго.

لَئِن أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِن قُوتِلُوا
لَا يَنْصُرُوهُمْ وَلَئِن نَّصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ
الْأَدْبَارَ لِمَن لَّا يَنْصُرُونَ ﴿١٢﴾

13. БичасхІаги, я гьал муъминзаби,
гьел мунапикъзаби нужедаса цикІун
хІинкъулел руго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ
жал хинкъиялдасаги. Гьеб амру гьедин
букІиналѣе сабабги буго хІакъльунго
гьел рукІин жидеда жо бичІчІунарел,
жидер гІакълу гьечІел гІадамал.
Гьезда лъалеб гьечІо ПадегІанав
Аллагъасул кьуват ва гуч.

لَا نَتَمَنَّاهُمْ أَشَدَّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِّنَ
اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾

14. Гьезда кІоларо жал цолъун
нужеде данде рагъ гѣабизе рахъинеге,
жидерго сиязда, хьулбузда жанир
ва росдал сангаразда нахъа рукІун
гурони. Гьезул жидедаго гьоркъобги
кьуватаб тушманлѣи буго. Дуда гьел
цолъун

لَا يَفْقَهُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي فُرَى مُّخْتَصِبَةٍ
أَوْ مِن وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُم بِيَدِهِمْ شَدِيدٌ
تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾

руго абун кколеб букІуна, амма гъезул ракІал руго цоцаде пикру данде кколарел. Гъаб амру гъадин букІиналъеги сабаб буго хІакъльунго гъел рукІин жидеда жо бичІІунарел, жидер гІакълу гъечІел гІадамал.

Гъезул гІакълу кинха букІинеб жал рижарав ва жал хыхъулев БетПергъан Аллагъ гъезда лъалев гъечІелъул.

15. Гъезул мисал буго жидеда гІагардаго гъалаг гъарурал капурал къавмазул мисал.

كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذُوقُوا
وَيَأْتِي أَمْرُهُمْ وَعَلَيْهِمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥﴾

Бадроялда гъалаг гъарурал къурайшазулги, мадинаялдаса къватІире къотІарал бануназириязулги мисал буго гъезул: жидеца жидер куфру-ширкалде данде гІазаб чІамурал. Гъезие ахираталдаги жинца унтize гъабулеб жужахІалъул гІазаб букІине буго.

16. ЩайтІаналъул мисалалда рельељунги буго гъезул мисал: гъеб щайтІаналъ инсанасда абула мун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гІасилъе ва дуца гъесда инкар ккве абун. Гъев чияс

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ
فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ
اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун хадуб щайтІаналъ абула: «Гъанже дун дудасан бацІадаб ва рикІІадаб буго.

Дун хІинкъулеб буго кинабго гІаламалъул БетПергъанлъун вугев Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ»-абун. Гъересияб рагІи буго гъаб щайтІаналъул рагІи. Гъеб Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъулеб букІарабани гъесда гІасилъize букІинчІо. Гъеб рагІи гъель абула жинца къосине гъавурав чиясул ракІ бекизе гъабун ва гъев махсароде гъавун.

17. ХІакъльунго гъал кІиязулго ахирги буго гъал кІиялго цадахъ жужахІалде жанире лъугъине гъари ва абадиялго гъенир рукІинги. Гъаб буго жидеца куфру-ширкалдалъун ва мунапикъльбиялдалъун напсазе зулму гъабурал гІадамазе букІунеб жазаъ.

فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ حٰلِكَيْنِ فِيهَا
وَذٰلِكَ جَزَاؤُ الظَّٰلِمِينَ ﴿١٧﴾

18. Я гъал иман лъурал гІадамал! Нуж Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъа! Щибаб напсаль пикруги гъабе жинца ахираталда батулеб щиб гІамалдай гъабун буго абун. Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъа, я гъал муъминзаби!

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ
مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

Х1акълъунго Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда лъалев вуго нужеца гъабулеб кинабго г1амал.

19. Нуж рук1унге жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ к1очарал г1адамазда рельлъун. Гъев рехсоларел, гъесие г1аг1ат-г1ибадат гъабуларел г1адамазда рельлъун.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ
أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَٰسِقُونَ ﴿١٩﴾

Гъезда Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жидерго напсал к1очене гъарун рук1уна. Гъел руго жал Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ г1асилъарал, жал пасикълал г1адамал.

20. Гъал жужах1алъул агълулъун ругел г1адамалги, алжаналъул агълулъун ругел муъминзабиги цоцада рельлъун рук1унаро жидер даража-макъамалъул рахълалъ.

لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ
الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَٰئِزُونَ ﴿٢٠﴾

Алжаналъул агълу буго жидер дунялалдаги ахираталдаги бахьи бугел г1адамал.

21. Гъаб хирияб Къуръан рорхатал муг1рузе г1аде рещтине гъабун бук1арабани, гъел муг1рузе инсанасе г1адаб г1акълу-лъайги кьун бук1арабани, дуда гъел муг1рул рихъилаан, я гъав инсан, Аллагъасдаса

لَوْ أَنزَلْنَا هَٰذَا الْقُرْءَانَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ
خَٰشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ
الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾

х1инкълун ва гъесие х1елун рихъ-рихълун унел. Гъединаб кьуватаб асар жинца гъабулеб Къуръаналъ инсанасе щибго асар гъабунгут1и г1ажаибаб жо гъеч1иш? Гъаб Къуръаналда инкар ккун, гъелда божич1ого цо г1адамал ч1ейги ц1акъго г1ажаибаб жо буго! Гъадиал мисалал рачуна г1адег1анав Аллагъас жиндир лагъзадерие гъез ваг1за босизе ва гъел Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ х1инкълун бокълун.

22. Ва гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жиндие лагълъи гъабизе г1адав Бет1ергъан, жив гурев цоги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гъеч1ев. Жинда загъираб, аск1об бугебги, бальгояб, рик1клад бугебги жо лъалев. Гъев вуго жив гурх1улев, жиндир гурх1ел-рах1му г1емерав ва даймав.

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ السَّلَامُ
وَالشَّهَادَةُ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾

Дунялада жиндир рах1мат киназдаго щолев. Ахираталда жиндир рах1мат муъминзабазе хассав.

23. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго жинца нуж рижарав, нуж хъихълулев, жиндие

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ أَمْلِكُ

лагъльи гъабизе хІакъав, жив гурев
цоги жиндие лагъльи гъабизе бегъулеб
щибго жо гъечІев. Кинабго
махлукъальул ханлъун ва

أَلْقُدُوسُ أَسْلَمَ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّمِنُ
الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ
عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٢﴾

БетІергъанлъун жив вугев. КинабІаги

жиндие мукъсанлъи бачІунеб сипаталдаса жив вацІадав.

Жиндир зулму ва гІакъубаялдаса махлукъ саламатлъарав, гъезие
маслахІат бугеб гурев жо жинца гъабуларев. Жинца жиндир аварагзаби
ритІухъ гъарулев гъезие мугІжизатал къун ва квербакъи гъабун.
Жинца кинабго жоялъул тадбир гъабулев, гъеб цІунулев, жиндир
гуч бергъарав, жиндаса щибго жо бергъунарев. Жиндир къудрат
ва бергъенлъи кинабго жоялда тІад бугев, жиндие бокъараб жо
гъабулев. Кинабго кІодолъиги чІухІиги жиндие бугев. Мушрикаца
жиндехун ширк гъабун жидее лагъльи гъабулел гъересиял
гІахъалчагІаздасаги. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вацІадав ва тІадегІанав
вуго: хъанчал ругониги, суратал, чурхдул ругониги аварагзаби
малаикзаби гІадамал ругониги ва цогидаб щиб махлукъ бугониги.

24. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жив цогояв
нужер БетІергъан! Жинца кинабго жо
бижулев щибго мисал-сурат гъечеб

هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمَصُورُ لَهُ
الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي

бакІалдаса. Жиндие бокъараб жо батизе
гъабулев, гъеб жиндир махлукъальул

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

жиндие бокъараб сипат-суратги жинца гъабулев. Гъев Аллагъасе

جَلَّ جَلَالُهُ руго жал берцинал, жидер магІна гъваридал цІарал.

Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихІ гъабулеб, гъев кІодо гъавулеб ва
гъесие рецц гъабулеб буго зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго
махлукъ. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндир гуч бергъарав, жиндир
пиша хІакимияв. Жиндир хІукму къадаралъуль гІадлу битІарав,
жиндир махлукъалье маслахІат бугеб хІукму гъабулев.

Инсанасда жиндир жагъиллъиялъ пуланаб амру жиндие квешаб буго
абун кканиги, гъелъул хІасил ва ахир гъев инсанасе жинда жаниб
лъикІлъи бугеб букІуна, гъев инсан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ божарав ва
гъесие жинца гІибадат гъабулев вугони. Капурчиясе дунялалъул
рукъоб бугеб квешлъиги ахираталъул рукъоб бугеб гІазабги цоцада
хурхараб букІуна. Гъесие дунялалъул рукъоб лъикІлъи бугин ккараб
жоги ахираталда гъесие гІазаб гъабиялъе сабаблъун букІуна.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалъун Суратул Хашралъул тафсир ва
таржама хъван тІубана.

Кинабго рецци тІадегІанав Аллагъасе буго.

60. Сурагул Мумтахинат

Гъаб хирияб сурагги жинца шаргИял ахIкамаI ричунеб буго. Аслияб бахIс буго муъминзабазул цоцадехун букIунеб хIал бицин: Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ Iоло цоцазе рокъиги ва Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ Iоло гъесул туцбаби рихинги буго муъминзабазул сипат. Абу-БалтагIат абулев асхIабас Маккаялгул агълюялгъухъе авараг $\text{صَلَّى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ}$ гъезда гъазават гъабизе хIадурелев вуго абун кагъат битIин сабаблун гъесда гIайибги чIвалеб буго. Муширикадехун рокъа-хинлги гъабизе бегъунгутИялгул бицунеб буго. Бусурбабазда данде рагъ гъабичIел гIадамазе бугеб хIукму баян гъабун буго.

Гъижра гъабизе абун ругел муъминал руччабазул хIалбихъи гъабизе ккейги бицун буго: гъез аварагасе $\text{صَلَّى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ}$ байгIат гъабиялгул, Къиямасеб къоялъ дунялалда рукIарал гъудулзабазги гIагарал гIадамазги цоцазе щибго кумек гъабулареблгъиялгул баян буго. Ибрагъим аварагасулги $\text{عَلَيْهِ السَّلَام}$, гъесда иман лъурал муъминзабазулги хабар бицун буго: Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъечIеб къавмалдасан гъел кин ратIалгъараб бицун, цогидал муъминзабазе гъев Ибрагъим ва гъел муъминзаби жидеда нахърилгъиналгъе мисаллун рукIине. Сурагалгул ахиралдаги муъминзаби цIунулеп руго капурзабазда ва мушириказда рокъа-хинлги ва гъудуллги гъабиялдаса.

**Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъал иман лъурал гIадамал!
Нужеца Дирги нугерги туцбаби
гъудулзабилгун, вализабилгун ккоге!
Гъезухъе аварагасул балгъольаби
къоге, гъезулгун гъоркъольи гъабун.
Гъел нугехъе бачIараб хIакъаб
жоялда инкар ккун чIун руго: хирияв
расуласдаги $\text{صَلَّى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ}$, гъесде рещIине
гъабураб Къуръаналдаги, гъелда
жанир ругел шаргИял ахIкамаздаги,
ахираталгул хабаралдаги гъез инкар
ккун буго.

Жидеца нужги ва хирияв Аллагъасул расулги $\text{صَلَّى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ}$
Маккаялдаса къватIире рахъине гъаруралги руго: нуж нугер

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوِّي
أَوْلِيَاءَ تَلْفُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمُؤَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ
مِّنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَن تَقُولُوا بِاللَّهِ
رَبِّكُمْ إِن كُنْتُمْ حَرِحْتُمْ جِهَادَ فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ
مَرْضَاتِي لَيْسَ رُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمُؤَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ
بِمَا أَحْقَبْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَن يَفْعَلْهُ مِنكُمْ
فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١﴾

БетІергъан аллагъасда иман лъурал рукІин сабаблъун, цоги щибго гІилла-сабаб гъечІого. Дун разильи тІалаб гъабун къватІире рахъарал ва Дир диналъе ГІоло жигъад гъабулел гІадамал нуж ратани, нужеда гъаб хІукму лъай ва нужеца капурзабаздехун гъудулъи гъабуге!

Нужеца рекІель бахчун буго гъездехун рокъа-хинлъи, бальгого гъезухъе хабарги битІулеб буго. Дун нужер кинабго хІал лъалев вуго ва Дир лъаялдаса щибго жо бахчун хутІуларо: нужеца загъирго гъабураб бугониги, бальго гъабулел бугониги. Нужедаса Жинца капурзабаздехун рокъа-хинлъи гъабулев, гъезухъе муъминзабазул хабар цъезабулев чи битІараб нухалдаса къосарав чи вуго.

2. Гъел капурзабазул нужеда тІад хІал бергъани ва нуж къезе гъаризе гъезда кІвани мунапикъаз загъир гъабизе буго жидер рекІель бугеб хІалхъублъи. Гъел нужее тушбабильун рукІине руго, жидер квералги, мацІалги гъез нужее зарал гъабиялъе хІалтІизаризе руго ва гъезие бокъулеб жоги буго нуж капурзабильун рукІин.

إِنْ يَتَّقُوا وَيُؤْتُوا لَكُمْ أَعْدَاءَ وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ
أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ
تَكْفُرُونَ ﴿٦٠﴾

Гъаб кІиво аят ва гъазда хадур ругел аятал рещтІине гъариялъе сабаб бицун жинда Аллагъ разильаяв ГІали асхІабасдаса Муслимица ва Бухарияс хІадис бицана жинда Аллагъ разильаяв ГІалиасхІабас абунa: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас дунги Зубайрги, Микъдадги ритІана Мадинаялдаса къватІире ва жинцаги абунa: «Нуж а «Равзату Хах» абулеб бакІалде цъезегІан. Гъений нужеда цо гІадан ятизе йиго жинда кодоб кагъат бугей. Гъельухъан гъеб кагъатги босун нуж дихъе рачІа» – абун. Ниж гъеб бакІалде цъезегІан араб мехаль нижеда гъений цо чІужугІадан ятана ва нижеца гъелда абунa: “Дуца къватІибе бахъе духъ бугеб кагъат” – абун. Гъель абунa дихъ кагъат гъечІо абун. Нижеца абунa: “Дуца гъеб кагъат къечІони нижеца дуда тІаса ретІелги бахъун балагъизе буго гъеб” – абун. Цинги гъель жиндир гъалазда гъоркъоса бахъун нижсехъе кагъат къуна. Гъебги босун ниж аварaгасухъе صلى الله عليه وسلم рачІана жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв. Гъеб кагъат батана ХІатІиб ибну абу-БалтагІатица Маккаялъл агъулялгъухъе хъвараб Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасул цо хабар гъезда бицун. Аварaгас صلى الله عليه وسلم абунa: “Гъаб щиб хІалтІи, я ХІатІиб” – абун. ХІатІибица абунa: “Дуца дие къварилъи гъабуге, я расуллалагъи! Дун вукІана Маккаялда вугеб мехаль къурайшиялгун цадахъ вукІарав чи, гъезулгун дир гІагарлъи гъечІониги. Гъал мугъажиразулги Маккаялда гІагарал чагІи ругольидал, гъеб гІагарлъи

сабаблгун гьелги гьезул агьлу ва магшишат цунулеб, дир гьединаб глагарлги гьечелгьул, дие бокъана Маккалягьул агьлуялгьулгун хурхен гьабун, гьел дидехун лъикI рукIунеб иш гьабизе. Дица гьеб иш капурлгун гьабичIо, дун дир Исламияб диналдаса вуссунги гьечIо” – абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: “Гьес битIараб жо бицана” абун. Цинги гьев ХIатIибил амруялгьул гьаб суратги рецитIине гьабун” – абун.

Жинда Аллагь разилъаяв Гумар асхIабас абидал: “Дун виччай гьев мунапикъасул габуралда хвалчен къабизе” – абун, Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: “Гьев вуго Бадроялда рагьул гIахьаллъарав асхIаб. Дуда щиб лъалеб, Гумар, Аллагьас ﷺ гьеб Бадроялгьул агьлуялда абун батизе бегьула гуриш: “Нужеего бокъараб гIамал гьабе, Дица нужер мунагьал чурарал руго” – абун”. Гьаб рагIиял гьаян гьабулеб буго гьеб Бадроялда рукIарал асхIабзаби цIакъ жидер даража-макъам тIадегIанал рукIин.

Гьеб заман букIана Аллагьасул свалат салам лъеяв авараг Макка бахъизе ине хIадурлгьулеб заман. ХIатIибица хъвараб кагъаталдаги абублеб букIана нужеца цIодорлги гьабе, нужеда тIаде авараг вачIинехъин вуго абун. Гьев ХIатIибица гьабураб гIамал мекъаб букIин баян гьабун тIадегIанав Аллагьас хадубги абублеб буго:

3. Нужеи щибго мунпагIат гьабизе гьечIо нужер гIагарал гIадамаз ва нужерго лъималазги. Гьеб къиямасеб къоял гьуж цоцадаса ратIа гьаризе руго.

Гьеб бугелгьул капурзабиги муъминзабиги ратIа гьарулеб къо. ХIакълъунго тIадегIанав Аллагь вуго нужеца гьабублеб кинабго гIамал жинда бихъулев ва лъалев. Гьеб гIамалалда рекъараб жаза гьабизе буго Къиямасеб къоял щивав инсанасе.

4. ХIакълъунго нужеи цIакъ берцинаб мисал ва нахърилългьин буго Ибрагьим аварагасда ﷺ ва гьевгун цадахъ рукIарал муъминзабаздаги. Гьев Ибрагьимица ва муъминзабаца жидер къавмалда абун жидеца ширк гьабублеб: “ХIакълъунго ниж рацIадал руго нужедаса ва нужеца Аллагьги гIагIа живго тун жидеи лагьлги гьабублеб аллагьзабадаса. Нижеца нужеда инкар кколеб буго: нуж нижгун цадахъ гьечIо

لَنْ تَنْفَعَكَ أَرْحَامُكَ وَلَا أَوْلَادُكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
يَقْضَىٰ بَيْنَكَ وَاللَّهِ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٣٠﴾

فَكَانَتْ لَكُمْ آسُوهٌ حَسَنَةٌ فِي آلِبَرَاهِيمَ وَالَّذِينَ
مَعَهُ إِذْ قَالُوا الْقَوْمِ هُمُ إِنَّا بَرَاءٌ وَأُؤْمِنُكُمْ وَإِنَّمَا
تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ كَهَرَبَاتٍ بَيْنَ يَدَيْنَا
وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُوا
بِاللَّهِ وَحْدَهُ ۚ إِنَّا قَوْلِ آلِبَرَاهِيمَ لِأَنَّهُ لَأَسْتَفِرِّنَ
لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ ۗ رَبَّنَا
عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنبَأْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٣١﴾

ва нижер гIагарал гIадамалги гьечIо. Жакъаялдаса нахъе
нужедаги нижедаги гьоркъоб тушмангьи буго ва цоцаде цим
бахьинги буго.

Гьаб хIал кидаго букIине буго нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман
лъезегIан: гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гьавун, гьесдехун шибго жо гIахьал
гьабичIого” – абун. Ибрагъим аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام цо рагIиялда
нахърилъгьин гьечIо нуже. Гьеб рагIи буго Ибрагъимица жиндир
инсуда абураб: “Дица Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ дур мунагъал рахчи гIалаб
гьабизе буго. Цоги дуде гьабизе ПIадегIанав Аллагъасда аскIоб дида
кIолеб шибго кумек гьечIо”. Гьеб рагIи Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام
абун букIана жиндир эмен Азар иман лъоларев вукIин жинда лъалелде
цебе. ПIадегIанав Аллагъас Ибрагъимида عَلَيْهِ السَّلَام капурзабазе лъикIаб
дугIа гьабизе бегъуларо абун абидал Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام инсуе
дугIа гьаби жибго тана.

Хадубги гьев Ибрагъим аварагас عَلَيْهِ السَّلَام ва гьесда иман лъурал
гIадамаз абулеб буго: “Я нижер БетIергъан Аллагъ! Дуда буго
нижеца тавакал ПIамулеб, тавбу гьабун руссинги нижер дуде буго.
Ахираталда кинабго халкъалъул руссунеб бакIги дуде буго хIисаб-
мизан ва жазаъ гьабизе”-абун.

5. Я нижер БетIергъан! Дуца ниж
капураб къавмалъе питналъун гьаруге!

Гьел нижедаса бергъине риччаге.

Гьедин жал бергъараб мехаль гьез абизе

буго гьел муъминзаби ритIухьал рукIаралани гьел нижедаса къезе
рукIинчIо абун. Цоги магIна гьабун: «Гьел капурзаби нижеде ПIаде
риччан ниж диналдаса нахъе чIваге, гьеб дин гьабизе кIолареллъун
гьаруге»-абун. Дуца нижер мунагъалги чуре, я нижер БетIергъан!
ХIакълъунго мун вуго Дур гуч бергъарав в Дур тадбиризулъ гIадлу
битIарав хIаким.

6. ХIакълъунго гьал муъминзабазда
нахърилъгьин лъикIаб ва берцинаб
буго нижедаса жиде ахират бокъарал
ва Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи бокъарал

гIадамазе. Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман

лъеялдаса ва гьесие мутIигIлъиялдаса руссун чIарал гIадамазе
гьелъул балагъ ва къварилъи жидеого букIине буго.

ХIакълъунго Аллагъ жив бечедав вуго, жиндир заталъулъ ва
сипатазулъ жив вещарав вуго. Махлукъалдаса жиндие шибго жо
хIажатав гьечIо. Гьел киналго Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ мутIигIлъяниги, яги

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفُ رَنَا رَبَّنَا
إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٥﴾

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهَا آسَؤُهُ حَسَنَةً لِّمَن كَانَ يَرْجُوا
اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ
الْحَمِيدُ ﴿٦﴾

гАсилъаниги, гъев Аллагаъсе кинабГІаги асар букІунаро.

7. ПадегІанав Аллагъас нужедаги ва нужедехун тушманГІи бугел нужер гІагарал чаГІи мушриказда гъоркъобги рокъа-хинГІи гъабизеги бегъула.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бокъараб жо гъабизе хІалкІолев вуго, гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхІулевги вуго. Гъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ раГІи ритІухълъана ва Макка бахъараб мехаль киналго бусурбабиги капурзабиги цолъана ва гъел муъминзабилъун лъугъана.

8. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуж нахъе чІвалел гъечІо хурхен гъабиялдаса ва цо-цо лъикІлГІи гъабиялдаса Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе ГІоло нужедехун рагъ гъабичІел ва тушманГІи гъабичІел гІадамаздаса. Нуж Маккаялдаса къватІире къотІизе жидеца яхІги бахъичІел: руччаби, лъимал, загІипал гІадамал руго гъел.

Нужеца гъел гІадамазе зарал бугеб жо гъабуге, гъезулгун гъабулеб хурхенги гІадилаб хІалалъ гъабе. **ХІакълъунго Аллагъасе рокъула жал ритІухъал гІадамал.**

Жинда Аллагъ разильаяв Ибну ГІаббасица абун: гъаб аят рещТине гъабуна ХузагІат кьибилалъул гІадамазул хІакълъуль. Гъел рукІана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе жидеца къотІи гъабурал гъесде данде рагъиларо абун ва бусурбабазде данде рагъизе цогизаде квербакъиги гъабиларо абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ изну къуна гъезие лъикІлГІи гъабизе ва гъездехун хурхен гъабизеги.

Жинда Аллагъ разильаяй Асмаъ бинту Абубакридасаги хІадис бицана: *“ХІудайбияталда аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ байгІат гъабун хадуъ дихъе эбел ячІана, гъей жегиги иман лъечІейги ийкІун. Дун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухъе ана ва гъесда абун: “Дихъе эбел ячІун йго, гъей иман лъечІейги йго. Дица гъельеие лъикІлГІи гъабилциц?”* – абун. *Аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: “Дица эбелалъе лъикІлГІи гъабе”* – абун. ХІадис имам АхІмадица бицана. Цинги ПадегІанав Аллагъас гъаб аятги рещТине гъабуна (8 абилеб).

9. ХІакълъунго Аллагъас нуж нахъе чІвалел руго нужеца гъудулГІи гъабиялдаса Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе ГІоло нужеда рагъ барал ва нуж нужерго ваГІаналдаса къватІиреги

﴿عَسَىٰ اللَّهُ أَن يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧﴾﴾

﴿لَا يَنْهَيْكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾﴾

﴿إِنَّمَا يَنْهَيْكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾﴾

рахъине гьарурал гIадамазулгун. Гьединго гьел мушриказе нуж Маккаялдаса къватIире къотIизе жидеца квербакъи гьабурал гIадамазулгун гьудуллъи гьабиялдасаги нахъе чIвалел руго нуж. Гьел гIадамал жидеца гьудулзабилъун кколел гIадамал руго жидеца жидерго напсазе зулум гьабулел гIадамал.

10. Я гьал муъминзаби! Нужехъе муъминал руччаби рачIараб мехаль жидеца гьижра гьабун, гьезул хIалбихьи гьабе ва гьезул иман ритIухъаб бугодай абун лъазе гьабе. Гьез иман лъураблъи Аллагьасда حَلَّ جَلَّالَهُ лъала. Гьесда кинабго жоялъул хIакъикъатги лъала. Муъминзабазда загъираб хIалалъ гьел руччабазул хIал лъазе ккани гьезул хIалбихьи гьабизе рекъараб буго.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ ۗ إِنَّهُنَّ لَيَأْمِنْنَ بِكُمْ وَإِنَّ عَمَلَهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَأَهْنُ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَءَاثُوهُمْ مَا آفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَن تَنكِحُوهُنَّ إِذَا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ وَلَا تَمْسِكُوا بِعِصْمِ الْكُفَّارِ وَسَأَلُوا مَا آفَقْتُمْ وَلَا يَسْأَلُوا مَا آفَقُوا ذَلِكُمْ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

Гьаб аят рещтIине гьабиялъе сабаб бицана:

ХIудайбияталда гьабураб маслахIаталъул цо шартI букIана мушриказдаса цо чи иман лъун бусурбабазухъе вачIани, гьев чи гьез нахъе кьезе ккола мушриказухъе абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасухъе гьижра гьабун ячIана Умукулсум бинту ГIукъбат абудей гIадан. Гьелда хадур гьелъул кIиго вац ГIумарат ва Валидги рачIана ва гьез тIалаб гьабуна жидер яц нахъе кьейин нилъеда гьоркъоб бугеб маслахIаталъул шартIалдалъун абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас абун: “Гьеб шартI бихьиназулъ букIана, руччабазулъ букIинчIо” – абун. Жинда Аллагь разилъаяв Ибну ГIаббасицаги абун: “Гьижра гьабун ячIарай чIужугIадамалда гьа гьедизе гьабулел букIана гьей росада щим бахъун ячIарай гьечIин, дунялалъул щиб бугониги мурадалъе ГIоло ячIарайги гьечIин. Жий цохIо Аллагьги حَلَّ جَلَّالَهُ гьесул расулги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вокьун ячIарай йигин ва исламияб динги бокьун ячIарай йигин абун”.

Нужеда лъани гьел руччаби жидеца иман лъурал рукIин, гьел капурзабахъе гIадрусине гьаруге. Гьел иман лъурал руччаби капурзабазе хIалаллъуларо ва капурзаби гьел руччабазеги хIалаллъуларо. Гьел руччабазул капурал россал ратани, гьел россабаз гьал руччабазе магъариде къун букIараб боцIи дозухъе нахъе буссине гьабе. Нужее мунагь-хIакъ гьечIо гьел руччаби нужеца рачани гьезие магъариде боцIиги къун. Гьел руччабаца иман лъураб мехаль гьезул капурзабазулгун букIараб ригьин биххула. Гьез иман лъун хадуб гIидда тIубазегIан тун гьел руччаби бусурбабаз

рачине бегула. **Нужер капурал руччаби ругони** (нужеца иман лъураб мехаль руччаби иман лъечІого чІун ругони) гьел **нужер руччаби гьечІо**, **нужеца гьел нужер руччабилъун рикІІунге**.

Нужер руччаби иман лъечІого чІун нужедаса нахье ани, **нужеца гьезие кьун букІараб магъари нахье тІалаб гъабе**. **Капурзабацаги тІалаб гъабе абе жидеца кьун букІараб магъари гьезул руччаби иманги лъун бусурманав чиясе араб мехаль**. **Гъаб буго нужее бугеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ xІукму ва Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужеда гьоркьоб гІадилаб xІукмуги гъабулеб буго**. **Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго гІадилаб, жиндиль маслахІат бугеб xІукму жинца гъабулев ва лагъзадерие мунпагІат бугеб xІукму жинда лъалев**.

11. **Нужер поязул руччаби муртадлъун капурзабахье ани ва капурзабаца бусурманчияс гьельие магъариялъе кьун букІараб жо тІад бусинабчІони ва нужее гъазаватги гъабун**

وَأَن فَاتَكُمُ شَيْءٌ مِّنْ أَرْوَاحِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ
فَعَاقِبَتُهُمْ فَتَاوُاْ الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَرْوَاحُهُمْ وَشَلَّ
مَا أَنْفَقُواْ وَأَنْفَقُواْ لِلَّهِ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

гьенисан гъанимат (давла) щун бугони, нужеца жиндир чІужу капурзабахье арав чиясе гьес магъариде кьун букІараб боцІи кье. **Гъаниматалдаса гъев чиясе гьес кьун букІараб къадар, гьелда рельеъараб боцІи кье**.

Нужги xІинкъа нужеца жинда иман лъурав нужер БетІергъан Аллагъасул гІазабалдаса. **Гьесул амру-нагъю тІубан, гъев разилъи талаб гъабун хъваде**.

12. **Я гъав Бичасул авараг! Духье иманги лъун жидеца байгІат гъабизе абун руччаби рачІараб мехаль жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гъабулеб гІибадаталъуль щибго жо гІахьал гъабиларо абун**. **Жидеца цІогъги гъабиларо абун, зинаги гъабиларо абун**.

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعَنَّكَ عَلَى
أَن لَّا يَسْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْعًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ
وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ
يَفْتَرِيهِنَّ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا
بِعَصِيَّتِكَ فِي مَعْرُوفٍ قَبَائِعَهُنَّ وَأَسْتَعْفِفْنَ
لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

Жидеца жидерго гъималги чІваларо абун. **Жидеца гьереси бицун чияр лъимер дур буго абун росасдаги абиларо абун**.

Цо чІужу лъимер лъугъунарого йикІун, жий росас йиччала абун xІинкъараб мехаль гьез чияр лъимерги бачун гъаб дица дие гъабураб лъимер буго абун абудеб букІана жиндирго росасда. **Гъеб иш гъабиларо абун байгІат гъабизе гъабулеб букІана руччабазда**. **Дуда xІакъаб жоялъуль жал гІассилъиларо абунги**. **Гъал шартІал гьез къабул гъарураб мехаль дуца гьезие байгІат гъабе ва Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ**

гьаре гьезул мунагьал чуре абун. ХІакъльунго тІадегІанав Аллагь
жинца мунагьал чурулев ва жив гурхІулев вуго.

13. Я гьал иман лъурал тІадамал!
Нужеца жидеда Аллагьасул ﷺ ццим
бахъарал тІадамал гьудулзабилъун
ккоге. Гьел нужер вализабилъун ва
тІакълучагІильъун гьаруге.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ
عَلَيْهِمْ قَدْ يَسُوْۤا۟مِنَ الْاٰخِرَةِ كَمَا يَبِيسُ
الْكٰفِرِيْنَ مِنْ اَصْحٰبِ الْقُبُوْرِ ﴿١٣﴾

Киналниги капурзаби ва мушрикал жидеда Аллагьасул ﷺ ццим
бахъарал руго. Гьел руго жидер ахираталъул нигІматаздаса
хьулкъотІарал тІадамал: гьел божулел гьечелъул ахират букІиналда
ва гьениб алжанги жужахІги букІиналдаги. Гьел капурзабазул
хьулкъотІун бугеб тІадинго, жидер хварал тІадамал тІаде рахъине
гьаризе руго абураб жоялдаса. Гьелда божичІого, гьеб букІунеб жо
гьечІо абун руго гьел капурзаби.

Абу ХІаян абулев тІалимас абун: “Аллагьасул свалат салам лъеяв
аварагас Макка бахъараб мехаль Сафа мегІералда аскІоб байгІат
гьабуна исламияб диналде рачІарал бихъиназе. КІиабилеб къоялъ
гьебго бакІалда байгІат гьабуна руччабазеги. Авараг صلى الله عليه وسلم вугеб
бакІалдаса дагъав довегІан жинда Аллагь разильаяв тІумар асхІабги
вукІана аварагасул صلى الله عليه وسلم вакил хІисабалда жинца руччабазе байгІат
гьабулел”. Гьел руччаби къукъаби гьарун рачІунел рукІана ва гьезие
Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас гьаб аяталда жаниб (12 аят)
рехсараб анлъго жоялдакъун байгІат гьабулел букІана. Гьелда тІадеги
“Дуда хІакъаб жоялъулъ жал тІасилъиларо” абураб рагІиялда цадахъ
гьел руччабазе байгІат гьабулел букІана жидер чи хвараб мехаль
жагъилияб тІадаталда рекъон магІу гьабиларо, гьумер хъарсун, ретІел
бихъун, чІичІидун, тІасиял тІамалал гьариларо абунги. Жий чІужулъун
ячине бегъулев чияр бихъинчияса хабар бицинаро абунги. Росасе
гьереси бицун, гьесул боцІи-мал гьесдаса балъго цогидазе къун хионат
гьабиларо абунги.

Аллагьасул свлат салам лъеяв аварагасул хІадисалда буго: “Дир
умматалда жаниб ункъо жо буго жагъилияб тІадаталдаса, жидеца
гьеб толебги гьечІо. Жиндирго насаб-тухумалдалъун чІухІи, чияр
насабалда тунка-гІуси гьаби, цІвабаздалъун цІад баялъул хабар
бицин, чи хвараб мехаль гьаркъал гьарун, чІичІидун гІоди” – абун.
ХІадис абуйгІлаца бицана.

Аллагьасул ﷺ тавфикъалдалъун Сурагул Мумтахинаталъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру тІадегІанав Аллагьасе буго.

61. Сурату Ссаф

سُورَةُ الصَّفِّ

Гъаб сураталъул цIар тун буго Мухъалъул сурат абун. Гъеб цIар теялъе сабабги буго гъалда жаниб аслияб хIалалъ Аллагъасул ﷺ диналъе гIоло жигъад гъабиялъул бицун букIин. Жиндирго напсги, жиндие хиряб дунялалъул магIишатги Аллагъасул ﷺ калима тIадегIан гъабун, гъесул дин ракъалда тIад букIиналъе гIоло бичиялъул бицунеб буго ва гъеб цIакъ хайир бугеб даран букIинги баян гъабун буго.

Жиндир аврагзабазеги, жиндие рокъарал муъминзабазеги квербакъи гъабулеб Аллагъасул ﷺ гIадат букIинги баян гъабун, гъеб дин хвезабизе, Аллагъасул ﷺ нур жидеца свине гъабизе ургъулел капурзабазул ахIмакълъи ва хIакъирлъи баян гъабун буго. Муъминзаби Аллагъасул ﷺ диналъе квербакъи гъабиялде ахIун Аллагъасул салам лъеяв ГIиса аварагасулги гъесда иман лъурал «АлхIаварионал» абун жидеда цIар тарал жидер иманалъулъ ритIухъал гъесул асхIабзабазулги хабар бицун буго.

Гъаб сурат рецитIине гъабиялъе сабаб бицун имам АхIмадица жинда Аллагъ разилъаяв ГIабдуллагъ ибну Саламидаса хIадис бицана: «АсхIабзаби цоцадехун кIалъалел рукIана Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда гъикъизе бокъун бицунго лъикIаб гIамал щиб бугеб абун ва гъезул цонигъясда кIолеб букIинчIо аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскIове ун гъеб гъикъизе. Цинги Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъал асхIабзаби жинда аскIоре ахIана ва гъезие гъаб сурат цIалана жиб тIубазе гъабун» - абун.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ТIадегIанав Аллагъ вацIцIад гъавун ва гъев кIодо гъавун жидеца тасбихI гъабулеб буго зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго махлукъ. Гъев Аллагъ ﷺ

سَبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١﴾

жиндир гуч бергъарав, жиндир пишабазуль хIакимияв вуго.

Жиндие бокъараб жо гъабизе кIолев, гъелдаса жив щибго жоялъ нахъчIваларев вуго, ва амма жинца цо маслахIат бугеб, жиндир махлукъалъе мунпагIат бугеб жо гурони гъабуларо.

2. Я гъал иман лъурал гIадамал!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا

Нужеца гьабулареб жо гьабила
абун шай нужеца абулеб?

تَقْعَلُونَ ﴿١٠﴾

3. Аллагьасда ﷺ аскІоб цІакь
ццим бахьунеб жо буго инсанас жинца
гьабичІеб жо гьабуна абун бицин.

كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا

تَقْعَلُونَ ﴿١١﴾

Гьаб кІиго аят рещтІине гьабиялъе сабаб

бицун абун: цо бусурбабаца абулеб букІана: «Нижеда лъалебани
бищунго лъикІаб гІамал щиб бугебали, нижеца гьеб гьабизе букІана
ва нижер напсги, боцІи-малги гьеб ишалъе гІоло кьезе букІана» -
абун. Цинги Аллагьасе ﷺ жигьад гьаби парз гьабураб мехаль гьеб
цо гІадамазе рихана ва жал гьеб жигьад гьабиялдаса нахъе кьана.
Цинги гІадегІанав Аллагьас гьаб цебехун хъвараб кІиго аят рещтІине
гьабуна.

4. ХІакьлъунго гІадегІанав Аллагьасе
рокьула жиндир диналъе гІоло мухьал
гьарун рагьулел гІадамал. Гьеб
мухьалдаса лъутичІого, цоцазда цун,
щулияб минаялда рельъун жалги рукІунел.

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقِيمُونَ فِي سَبِيلِهِ

صَفَاكَ أَنَّهُمْ بُنِينَ مَرْصُوصٍ ﴿١٢﴾

Аллагьасул ﷺ тушбабазде данде вагьизе вахьарав чи кидаго лъутизе
бегьуларо. Цоцо Аллагьас ﷺ изну кьурал хІалал хутІизегІан, рагьул
хІила гьабун, яги цоги рахьалдаса гІаде кІанцІизе абун, яги жидерго
жамагІаталда дандельизе абун. Гьесда лъазе ккола жив Аллагь ﷺ
разилъи гІалаб гьабун вагьулев вукІин ва жиндие Аллагьас ﷺ
квербакьиги гьабизе букІин.

5. Муса аварагас ﷺ жиндир
къавмалда абурб гІуж рехсе, МухІаммад
ﷺ, дуца дур къавмалъе вагІзалъун:
«Я дир къавм! Нужеда дун хІакьав
Аллагьасул ﷺ расул вукІинги лъалеб
букІаго дие зарал шай гьабулеб?

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ

تُؤَدُّونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ

إِلَيْكُمْ فَلِمَاذَا تَعْبَأُونَ اللَّهَ فَلَوْ هُمْ

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٣﴾

Аллагьас ﷺ дие кьурал гІемерал

мугІжизаталги нужеда рихьана, дица бицунеб жо битІараб букІинги
нужеда лъала»-абун. Гьел бануисраилал Аллагьасул ﷺ хІакьаб
диналдаса гьегІараб мехаль, Аллагьас ﷺ гьезул ракІалги
гьегІизе гьаруна жал хІакьаб нухалда гІоритІун ккеялдаса.
Аллагьас ﷺ пасикьаб къавм гІобитІуларо хІакьаб динул
исламалда. Жидеца Аллагьасул ﷺ расуласе къварилъи гьабураб
мехаль гьел гІадамал капурлъиялде ана ва гьезул ракІалги хІакьаб дин
жанибе лъугьунарел лъугьана.

6. Марьямил вас ГИсаца жиндир
къвамалда абураб гIужги рехсе,
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «Я бануисраилал!

XIакълъунго дун вуго нужеде витIарав

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул. Дица ритIухъ

гъабула дида цебехун рештIине гъабураб

Таврат ва гьелда тIад бугеб хIукму. Дица

рохелги бицунеб буго дидаса хадув вачIине вугев аварагасдалъун

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жинда цIарги АхIмад абун бугев»-абун.

Гъев МухIаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жидехъе хIакълал хIужабигун

вачIараб мехаль бану исраилаз абунa : «Гъав чи вуго сихIручи,

жинда цIакъ сихIру гъабизе лъалев» - абун.

7. Жинца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ гIунтIизе

гъабун гьереси бицунев чиясдаса

жиндир зулму кIудияв чи шивха

вукIинев? Жив хIакълал исламияб

диналде ахIулевги вукIадго жинца гъеб ахIиялъе жаваб къечIого

гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ расул гьереси гъавун, Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

каламги гьереси гъабун жив хъвадарав чи вуго гъав.

XIакълъунго Аллагъас битIараб нухалде тIоритIуларо куфру-

ширкалдалъун жидеца напсазе зулму гъабулел тIадамал.

8. Капурзабазе бокъун буго жидер хъубал

кIалазул гъуриялдалъун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

диналъул нур свине гъабизе.

Гьел рельелъун руго жидеца бакълалдехун

ралагъун гъеб бакълалде хIухъел пулел тIадамазда, гъеб бакълул нур

свине гъабизе бокълун. ТIадегIанав Аллагъ жинца жиндир Исламияб

дин ракъалда тIад тIибитIизе гъабулев вуго кигIанго гъеб дин

капурзабазе рихун бугониги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул хIадисалда буго:

«ТIадегIанав Аллагъас дие кинабго ракъ сукIана (дида гъеб кинабго

бихъизе гъабунa), дида гъеб ракъальул киналго рахълалги рихълана.

Дир умматальул ханлъи шевезе буго гъеб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дида бихъизе

гъабураб ракъальул рагIалълъабазде» - абун.

Гъаб аятальул ва хIадисаллъул магIна гъечIо дунялалда тIад капурчи

хутIизе гъечIо абураб. Гьеллъул магIна буго Исламияб дин ракъалда

тIад загъираблъун букIине буго, гьеллъул шаргIалда рекълон хIукмуги

гъабизе буго абураб. Исламияб дин ва гъеб ккурал муъминзаби жал

бергъараллъун рукIине руго, гъезул хIужа-далилги хIакълал букIине

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا حَيُّ الْقَائِمُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ

إِلَيْكُمْ مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا

بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ فَلَمَّا جَاءَهُمْ

بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٦١﴾

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى

إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٧٠﴾

يُرِيدُونَ لِطُغْيَانِ نُورِ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مِتْمٌ

نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٠﴾

буго. Жидер кІалзул дагІваталдалъун ва хвалчадул балалдалъун муъминзабаца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналде халкъ ахІизе буго ва гьел мужагъидал Къиямасеб къо щвезегІан рукІине руго.

9. Гъав ТадегІанав Аллагъ вуго жиндие гІибадат гъабизе Тадав нужер БетІергъан, жинца хирияб Къуръанги ва хІакъаб динги босун жиндир расул нужехъе витІарав, гъеб дин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ киналго диназдаса бергъине гъабизе, гъеб хІакъаб Исламияб дин бергъин мушриказе цакъ рихараб жо бугониги.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَىٰ الدِّينِ كَلِمَةً وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾

ХІакъълъунго ТадегІанав Аллагъас жиндир Исламияб дин загъир гъабуна. Киналго диназдаса гъеб бергъунги буго. Амма хІакъаб диналде инкар ккурал Тадамал ГІемерал руго. Гьел инкарчагІи кигІан ГІемерал ругониги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІакъаб дин хІакъаблъун хутІула. Меседил горо рошнол гохІде реханиги меседил горольун хутІулеб гІадин, хІакъаб динги капурзабаца гьелда инкар ккуна абун батІуллъуларо.

10. Цо асхІабзабаца хирияв аварагсда абураб мехалъ: «Я расулаллагъи! Дуца нижеда лъазе гъабе бищунго хайир цІикІІараб даран щиб бугеб?» - абун, ТадегІанав Аллагъас гъаб аят ва гьалда хадур ругел аятагІи рещтІине гъаруна:

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا هَلْ أَتَاكُمْ عَلَىٰ بُحْرٍ تَسْجِدُونَ عِبَادَ الْإِلٰهِ ﴿١٠﴾

Я гьал иман лъурал Тадамал! Дица нуж тІоритІилищ нуж жинца унтize гъабулеб жужахІалъул гІазабалдаса цІунулеб дараналда?

11. Нужеца ТадегІанав Аллагъасда ва гьесул расуласда иман лъе. Нужерго маГІишаталдалъун ва нужерго напсаздалъун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гІоло гъазаватги гъабе! Гъаб даран буго нужее бищунго хайир бугеб. Нуж жо гьалел ва бичІІунел Тадамал ратани, нужеца гъеб иш гъабе! Гъаб ГІамал гъабун нуж хъвадани:

تَوَسُّوْنَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِۦ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ ذٰلِكُمْ حَقٌّ لِّمَنْ كَفَرَ تَعْمَوْنَ ﴿١١﴾

12. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужер церехун гъарурал мунагъал чурила, ахираталда нуж лъугъине гъарила жидеда жаниса гІорал чвахулел алжаназул ахазукъ. ЦІакъ берцинал ва гьикІал чІолел бакІалги рукІина нужее даимго нуж жанир рукІунел алжаназда жанир.

يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسْكِنٍ طَيِّبَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾

Гъаб рехсараб ажру буго цакъ кӀудияб бахьи бугольи ва лъикӀлъиялда квершел бати.

13. Гъаб гурегги цогиги лъикӀлъи ва рохел буго нуже жиб цакъ бокъулеб:

وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ ۖ وَيُنِيرُ

الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугеб

тущбабазда тӀад квербакъи буго гъеб ва

Исламияб дин бергъин ва загъирлъи буго.

Дуца муъминзабазда рохел бице, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъаб кӀудияб рохелалдалъун. Дунялалда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тущбабаздаса бергъиналъул рохел буго гъеб. Ахираталда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъиялъул ва алжаналъул рохелги буго.

Я гъал муъминзаби! Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тӀалаб гъабун гъесул диналъе квербакъулеллъун кин ниль рукӀунарел? Гъаб хирияб Къуръаналда иман лъураллъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль гъарун ругелъул гъаб хирияб Къуръаналда нахърилъгъараллъун, гъелда тӀамал гъабулеллъун щай ниль рукӀунарел? Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ дин ракъалда букӀине гъаби буго дунялалда гъабулеб тӀамалалъул бищунго тӀадегӀанаб макъам. Гъеб тӀамал гъабурасе щолеб ажру-кириги гъеб макъамалда релъгъараб тӀадегӀанаб буго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тӀалаб гъабун къватӀиве вахъарав ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ диналъе тӀоло жигъад гъабурав чиясе кинабтӀаги пащманлъи гъечӀо. Гъесие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кӀиго лъикӀлъи ва рохел къотӀи гъабун буго: дунялалда бергъенлъи шун ва гъанимат шун рохи буго, ахираталда алжан шун рохиги буго. Дунялалъул рукъор гъазаваталда бергъинчӀониги гъезие ахираталда алжан букӀине букӀин хӀакъаб жо буго.

Ар-Рази абулев тӀалимас абуна: «Жигъад гъаби абураб жо лъабго батӀияб буго: тӀоцебесеб буго: жиндаги жиндир напсалдаги гъоркъоб бугеб жигъад. Гъеб буго жиндир напс гъелъие бокъараб жоялдаса нахъе чӀвай, щайтӀаналъул нухда хъвадизе биччангутӀи ва гъеб напс Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тӀалаб гъабун хъвадиялда ахӀи.

КӀиабилеб жигъад буго: жиндаги халкъалдаги гъоркъоб бугеб. Гъелъул магӀна буго тӀадамазда кодоб бугеб жоялда хъул лъунгутӀи, гъел тӀадамаздехун гурхӀел-рахӀму гъаби.

Лъабабилеб буго: Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тущбабазда жигъад гъаби, жиндир боцӀи-малалдалъун ва жиндирго напсалдалъунги. Гъаб буго жигъадалъул бищунго тӀадегӀанаб ва хирияб макъам. Гъаб макъамалдеги щоларо жиндирго напс квегъун, гъеб Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тӀалаб гъабулеб хӀалалде бачун хадуб гурони»-абун.

14. Я гьал иман лъурал гІадамал!
 Нуж Аллагъасул ﷺ диналъе
 квербакъулеллъун рукІа! ГІиса аварагас
 ﷺ жиндир асхІабзаби хІавариюназда
 абураб гІадин: «Аллагъасул ﷺ дин
 халкъалъухъ швезабизе ва гьеб диналъе
 квербакъи гьабизе дие квербакъулев чи
 щив вугев?» - абун, гьел хІавариюназ
 абун: «Ниж руго Аллагъасул ﷺ диналъе квербакъулел
 гІадамал» - абун.

Нужги гьел ГІисал ﷺ асхІабзаби гІадин аварагасул ахІиялъе жаваб
 гьабураллъун ва Аллагъасул ﷺ диналъе квербакъи гьабулеллъун
 рукІа. Гьаб бануисраилазул цо кьукъаялъ Аллагъасдаги ﷺ
 гьесул расул ГІиса аварагасдаги ﷺ иман лъуна, цоги кьукъа
 инкар ккунги чІана. Дица жидеца иман лъураб кьукъаялъе
 квербакъи гьабун жидер тущбабаздаса гьел бергъине ва гьел
 муъминзаби жал бергъаралги лъугъана.

Жидер хІужа-далилалдалъун гьел бергъарал руго киналго капурзабазул
 кьукъабаздаса. Гьев ГІиса аварагасул ﷺ уммат чанго кьукъаялде
 рикъана ва гьел мушрикаллъун лъугъана: цояз ГІиса аллагъ вуго абун,
 цояз гьев Аллагъасул вас вуго абун, цогидаз Аллагъ лъабго жоялдаса
 данде гьавурав вуго абун: эменги, васги, рухІулкъудусги данделъарав
 чи вуго Аллагъ абун. Аллагъ гІадегІанав вуго ва жив вацІадав вуго
 жиндир лъимал рукІиналдаса ва жиндие гІахъалчи вукІиналдаса.

Аллагъасул ﷺ тавфикъалдалъун Сурату Ссафалъул тафсир ва
 таржама хъван гІубана.

Кинабго рещц ва щукру гІадегІанав Аллагъасе буго.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا أَصْرًا لِلَّهِ كَمَا قَالَ
 عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِحَوَارِيِّنَ مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللَّهِ
 قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَصْرَارُ اللَّهِ فَآمَنَتْ طَائِفَةٌ
 مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَت طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ
 ءَامَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

62. Суратул Жумг'ат

سُورَةُ الْجُمُعَةِ

Мадинаялда рецит'ине гьабураб, жинжсда жаниб анцила цо аят бугеб.

Мадинаялда рецит'ине гьабураб бугельул, гьаб сураталда жанир шарг'иял х'укмаби рицун руго. Аслияб х'укмуги рузман к'ояль балеб какальул буго: гьеб рузманалда бусурбаби дандельize ккей ва гьеб к'ояль Аллагъ ﷻ рехсеялде, гьесие г'ибадат гьабиялде руссине ккей бицун буго. Падег'анав Аллагъасе кинабго махлук'аль тасбих'I гьабулебл'и бицун хадуб, Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух'аммад авараг кинабго халк'алье рах'матл'ун вит'арав вук'ин баян гьабун буго.

Ягьудиязул бицен гьабун буго: гьез х'акъаб дин тей ва тавраталда г'амал гьабиялдаса гьел руссин бицун. Сураталгул ахиралда, иман заг'ипал г'адамазул мисал бачун, гьезда рельел'ун рук'иналдаса ц'уне абун амруги гьабулеб буго.

Жив гурх'улев, гурх'ел г'амав
Аллагъасул ц'аралдал'ун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Падег'анав Аллагъасе жидепа тасбих'I гьабулеб буго зобалаздаги рак'ялдаги бугеб кинабго махлук'ь.

Кинабго махлук'альгул ханл'ун жив вугев

гьев Аллагъ ﷻ, жив кинабго мукъсанл'и, заг'ипл'тиялдаса вац'ицадав, жиндир гуч ва к'уваг бергъарав, жиндир х'укму-к'ядаралгуль жив г'адилав, цо маслах'ат ва мунпаг'ат бугеб жо гурони жинца гьабуларев.

2. Гьев Аллагъ ﷻ вуго нужеца жиндие г'ибадат гьабизе г'адав нужер бет'ергъан, жинца хъвай-ц'али гьеч'ел г'арабиязда гьездаго гьорк'ьоса расул вит'арав, жинца гьезие Аллагъасул ﷻ

к'уръаналгул аятал ц'алулев, жинца гьел купру-ширкальул чорокл'тиялдаса

рац'ицадги гьарулев. Жинца гьезда Аллагъасул ﷻ калам К'уръанги лъазе гьабулев, жиб бац'ицадаб суннатги лъазе

гьабулев, гьел г'адамал жидехъе авараг вит'изег'ан ﷺ цереккун баянаб к'ьосиналгуль рук'арал ругоинги.

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمَمِينَ رَسُولًا فَمِنْهُمْ بَشَرٌ

عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ وَزَيَّرَكُمُوهُمْ وَبَعَثَهُمُ الْكُتُبَ

وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ

مُبينٍ ﴿٢﴾

Аллагъасул свалат-салам лъеяв МухIаммад авараг витIана аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَامُ гъечIого Iемер заман араб, кинабго халкъ купру-ширкалде буссараб, жагъилияб заманаялъ. Гъев жидеда гъоркъоса витIарал Iарабиялги жидехъе ИсмагIил аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хадув цониги авараг вачIинчIел, хъанчие лагълъи гъабулел Iадамал рукIана. Гъев хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Iарабиязде витIана абураб рагIиялъул магIна буго гъел хира гъари ва гъезул аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъ рильлъиналде къасд ккезаби. Аллагъасул свалат-салам лъеяв МухIаммад авараг цохIо Iарабиязде витIарав гъечIо. Гъев вуго киналниги Iадамаздеги женаздеги жив витIарав, аварагзабазул عَلَيْهِ السَّلَامُ ахирав ва бишун хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Жинда Аллагъасул салам лъеяв Ибрагъим аварагас кагIба рукъги бан, жиндир вас ИсмагIил авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гъеб Iараб ракъалда тана гъеб къавм Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ цо гъавун, гъесие Iибадат гъабиялде жинца ахIулелъун. Гъелдаса Iемер заман ун хадуб, Iарабияз хIакъаб исламияб дин хисана ва хъанчие лагълъи гъабулел къавмлъун лъугъана. Инжил-тавраталъул агълуялъги гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ тIахъал жиде бокъухъе хисизе гъаруна ва гъелги, чанго багIиял къокъаби лъугъун, купру-ширкалде руссана. Гъеб хIалалда ругел Iадамазде ва женазде витIарав авараг вуго МухIаммад, жинда Аллагъасул свалат-салам лъеяв.

3. Гъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витIулел мехаль وَإِخْرَيْنَ مِنْهُمَا لَيَأْتِيَهُمَا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ
рукIинчIел, гъелдаса хадур жал рукIунел
киналго Iарабияздеги Iажамияздеги
витIаравги вуго гъав МухIаммад авараг
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ жиндир гуч бергъарав, жиндир пиша хIакимияв хан вуго.

4. Гъаб МухIаммад аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
къураб хиральи ва тIокIлъи Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالُهُ рахъальъан буго ва Аллагъас
جَلَّ جَلَّالُهُ гъеб жиндие бокъарав чиясе къола. Гъев
Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ вуго цIакъ кIудияб хиральи-тIокIлъиялъул бетIергъан.

5. Жидехъе таврат къурал ва гъелда
Iамал гъабе абун амруги гъабурал,
цинги жидеца гъеб тавраталда Iамал
гъабичIел Iадамазул мисал буго жинда
Iад лъун Iемерал тIахъал раччун
ругеб хIамаялъул мисал.

ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو
الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

مَثَل الَّذِينَ حُمِلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا
كَمَثَلِ الْخِمَارِ يَحْمِلُ أَشْقَارُ يَتَسَمَّتْ
الْقَوْمَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

Гьєб хІамаялгье жиндир мугьалда тІад ругел тІахьаздаса, жиб свакай гуреб, цоги мунпагІат шолареб тІадин, тавраталда тІамал гьабичІел ягьудиязеге, ахираталда жидее жужахІалгьул тІазаб букІин гуреб, щибго мунпагІат гьечІо гьєб таврат жидеде рещтІана абураб рагІиялдаса.

Щакъ квешаб мисал бугоха гьаб жидеца Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ аятазда инкар кколеб къавмалгье бачараб.ТІадегІанав Аллагьас хІакъаб диналда тІоритІуларо жидеца купру-ширкалдалгьун жидерго напсазе зулму гьабулел тІадамал.

Жидехье расулги витІун, тІехьги рещтІине гьабун, хІакъаб дин босе абун амру гьабураб мехаль жидеца гьєб дин босичІел ва гьелда тІамал гьабичІел тІадамал жидерго купруялда тола Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ, гьезда хІалги гьабун гьєб исламияб дин босизе гьабуларо. Гьедин тана тІадегІанав Аллагьас ягьудиялги насраниялги жидеца инжил-тавраталда тІамал гьабичІел мехаль ва гьезда жиндир сипатал рицарав, жинда нахьрильгьа абун амру гьабурав МухІаммад авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьез гьереси гьавураб мехаль, гьєсда рещтІараб кьурьанги ритІухь гьабичІел мехаль.

6. Дуца абе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

«Я гьал ягьудиял! Нужеца абулел батани нуж ругин цогидаб кинабго

халкъалдаса Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ рокьулел

тІадамал абун, нужер хвалде хьул лгьеха

гьєб нужер рагІиялгьул нуж ритІухьал ратани»-абун.

Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ жал рокьулел тІадамазе Аллагьги جَلَّ جَلَّالَهُ вокьизе ккола ва гьєв Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ дандчІвазе тІашикьлгьун рукІине ккола. Нуж гьедин рукІаха ва нужеда хехго холел анищ абун ракІалде кка.

7. Гьел ягьудиязул кидаго хвалиде хьул وَلَا يَسْمُونَهُ; أَبَدًا إِذَا قَدِمَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِأُظْهِمِتِ ۝

Гьельие сабаб буго гьез Аллагьасде

جَلَّ جَلَّالَهُ инкар кквей, гьєсул русулал عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гьари ва цогиги кІудиял мунагьалги пасалгьабиги гьари. Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ жинда залимал ва зулмуял тІадамазул хІал лгьалев вуго.

Гьал аятал рещтІине гьариялгье сабаб буго ягьудияз жал Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ бищунго рокьулел тІадамал ругин, жидер тІемерал аварагзабиги جَلَّ جَلَّالَهُ рукІанин, жал гурони алжаналде жанирги лгьугьине гьечІин абун аби. Гьезул рагІи гьереси гьабун рещтІине гьаруна тІадегІанав

قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِن زَعَمْتُمْ أَنكُمْ
أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِن دُونِ النَّاسِ فَتَمَتَّوْا الْمَوْتَ
إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝

Аллагъас гъал аятал.

8. Дуца абе Мух'аммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ !

Х'акълъунго нуж жиндаса лъутулеблъун
бугеб хвел чара гъеч'ого нужеда
дандч'ивазе бугеб буго. Гъелдаса рорч'изе
бак'I гъеч'ю. Цинги, къиямасеб къояль,

нуж руссине гъаризе руго жинда кинабго гъаибабги загъирабги
жо лъалев бет'ергъан Аллагъасде ва гъениб нужеда бицине буго
нужеца дуниялалда гъабураб кинабго г'амал.

Нужер г'адилаб х'исаб-мизан гъабизе буго ва шивасе жиндир
г'амалалда рекъараб жазабги гъабизе буго.

9. Я гъал иман лъурал г'адамал!

Рузман къояль къалъул г'ужалда, нуж
рузманалъул как базе ах'араб мехаль,
нужеца даран-базар ва цогитаб х'алат'и
жибго те ва нужеца хелъи гъабе

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ как базе ва гъев рехсезе масжидалде ине. Гъеб
нужер ахираталъе цакъ лъик'лаб г'амал буго.

Дуниялалъул рукъобги нуже баракат буголъи швела. Нуж нужеда
жо лъалел г'адамал ратани нужеца гъаб амру г'убазе гъабе.

10. Нужеца как бараб мехаль нуж

рикъа-рихе ва нужер хъулухъазде ва
даран-базаралде а, ва Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ

ц'об-рах'иматалдаса х'алалаб, бац'адаб
ризкъиги г'алаб гъабе. Ва нужеца

кинабго мехаль ва кинабго х'алалаль Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсей г'емер
гъабе.

Нуж Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ к'ючон дунял гъабулездаса рук'унге. Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ къураб жо гурони нуже швезе гъеч'ю. Нужер рорта-хъетияль
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ х'укму-къадар хисизе гъабуларо. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
ва гъесул расулас бихъизе гъабураб х'алалаль нуж хъвадани, **нужер**
лъик'лъиялда квершел батизе буго.

11. Муъминзабазул цо къукъаялда

даран-базар гъабизе цо къапила
бач'унеб бук'ин лъараб мехаль, гъезул
ах'и-х'ур ва махсаро-хоч'I бихъараб
мехаль гъел гъеб къапилаялде данде

ч'ивазе рекерун ана, мунги тана я гъав авараг дурго минбаралда

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَتَرَوْنَ مِنْهُ فَإِنَّهُ
مَلْفِقَةٌ كُتِبَتْ لَكُمْ تَرْدُونَ إِلَىٰ عِلَّامِ الْغَيْبِ
وَالشَّهَادَةِ فَيَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُوذِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ
الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ
ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٦٣﴾

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي
الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا
اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٤﴾

وَإِذَا رَأَوْا تِجْرَةً أَوْ لَهْوًا أَنفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ
فَأَيَّمَا لِقُلٍّ وَأَعْيَدَ اللَّهُ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَمَنْ
الْتَجَرَ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٦٥﴾

Г'ад вах'ун ч'ун вугеб х'алалъ.

Г'ел жидер иман заг'ипал, сабру даг'ял, дуниялалъул даран-базар ахираталъулалдаса жидеца цебе г'абулел г'адамазда дуца абе, **Мух'аммад** ﷺ : ахираталда Аллаг'асда **аск'юб** бугеб ажру-кири ц'акъ л'ык'аб буго г'аб дуниялалъул даран-базаралдаса ва махсаро-хоч'алдаса. Г'ев Аллаг'ыги **Разикъ**»-абун. Кинабго ризк'ы Аллаг'асул буго ва г'ес к'ураб жо гурони цониги инсанасе бук'унаро. Г'един бугелъул нужеца г'еб ризк'ы швейлде нух баче Аллаг' разилъи т'алаб г'абун, л'ык'аб г'амал г'абун. Г'еб буго ризк'ы г'ат'ильзиялъе бищунго мух'канаб сабаб.

Тафсиралъул г'алимзабаца абун: «Мадинаялъул аг'лу бак'ун бугеб заман бук'ана г'аб аяталъ жиндир бицен г'абураб, асх'абзаби к'апилаялде данде рекерун араб заман. Г'еб к'апила бук'ана Шамалдаса кванил ниг'матал росун бач'унеб. К'апила шаг'аралде ц'вараб мехалъ г'езул г'адат бук'ана к'али к'абун ва г'яракъ г'абун жал рач'ин л'язе г'абулеб»-абун.

Ибну Касирица абун: «Г'аб иш к'караб заман буго Аллаг'асул свалат салам л'еяв аварагас рузманалъул как цебе бан, хадуб хут'ба г'абулеб бук'араб заман: г'идалъул как балеб мехалъ г'абулеб г'адин. Рузманалъул какги бан хут'ба г'абизе абун авараг ﷺ минбаралде вахараб мехалъ бач'ана г'еб к'апила шаг'аралде жанибе ва г'елъул ах'и-х'ур раг'араб мехалъ г'емерисел асх'абзаби масжидалдаса к'ват'ире ана»-абун.

Г'аб рузманк'оялъул хиралъи бицарал г'емерал х'адисал руго. Г'еб к'оялъ г'абураб г'ибадаталъул ажру-кириги ц'акъ к'удияб бук'уна. Рузман к'оялъ черхги чурун бац'иладаб, берцинаб рет'елги рет'ун, г'уинаб мах'ги г'абун радалго вах'ун масжидалдаги ун г'енив Аллаг'асе г'ибадат г'абизе г'одов ч'арав муъминчи вуго жинца Аллаг'ыги г'есул расулги разилъи т'алаб г'абулев, г'езул амру т'убалев чи. Рузманалде ине хехл'и г'абе абаруб раг'иялъул маг'на г'еч'ю векерун г'ениве а абураб. Г'елъул маг'на буго рузманк'о бач'арабго г'еб рузманалде ине к'асд г'абе ва х'адурл'и г'абе абураб.

Г'адег'анав Аллаг'асул тавфик'алдалъун Суратул Жумг'аталъул тафсир ва таржама х'ван т'убана.

Кинабго рещги г'ев Аллаг'асе буго.

63. Сурагул Мунафикъун

Гъаб сураталда жанирги шарглиял хлукмаби рицунел руго. Аслияб бакI кколеб буго мунафикъал бихъиназул ва руччабазул сипатал рициналъ, гъезул хлилалаял, къабихIал пишаби къватIир чъазе гъариялъги.

Сураталгъл ахиралда муъминзабазе хлинкъи къолеб буго дунял тIалаб гъабиялде машгъллгъиялдаса, гъелгъл берцинлгъабаз ва лазатаз гуккун Аллагъги ﷺ ахиратги кIочон рукIиналдасаги. Гъедин рукIин буго мунапикъабазул тIабигIат.

Аллагъ ﷺ разилги тIалаб гъабун жидер боцIи садакъаялге ва напакъаялге къеялдеги ахIулел руго, гъеб къезе рес гъечлеб кьо тIаде бачIун гъел пацманлъилелде цебего.

Мунапикъзаби Маккаялда ругеб мехаль букIараб къукъа гъечIо. Гъенир я бусурбаби, я муширикал рукIана. Гъел мунапикъзаби раккана Мадинаялде цвараб мехаль ва Исламияб дин бергъине, гъелгъл ракъ ва къуват цIикIкIине лгъгъараб мехаль.

Гъел руго жидерго напс цIуни гурони чорхоль бахIарчилги гъечIел, жидер къадру-къиматалгъл кIвар гъечIел, хIалихъатал гIадамал. Гъеб къукъа гъанже цIакъго гIемерлгун буго. ХIакъикъиял муъминзаби цIакъго дагългун руго. Аллагъасдаса ﷺ хлинкъиги тун, гIадамаздаса хлинкъи тIаса бицун буго, Аллагъ ﷺ разилги тIалаб гъабичIого гIадамал разилги тIалаб гъабулеб буго.

Жив гурхIулел, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Мунапикъзаби духъе рачIараб мехаль гъез дуде абулеб буго, МухIаммад ﷺ: «Нижеца нугIлъи гъабулеб бугин хIакългунго мун Аллагъасул ﷺ расул вукIиналъе»- абун. ТIадегIанав Аллагъ жинда лгълел вуго мун гъесул расул вукIин.

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُتَفَقِّهِينَ لَكَاذِبُونَ ﴿١﴾

Гъесие гIадамазул нугIлъи хIажат гъечIо гъеб амру тасдикъ гъабизе. Аллагъ ﷺ жинца нугIлъи гъабулев вуго хIакългунго гъел мунапикъзаби жидеца гъереси бицунел рукIиналъе. КIалалъ мун

расулаллагъ вуго абун абуниги, гъезул рекълель дуда иман лъей гъечло. Гъел руго мунги муъминзабиги жидеца гуккулел абун, амма гъез жидерго напсал руго гуккулел ва махсароде гъарулел.

2. Жидер гъересияб гъа гъедиги гъез ккун буго бусурбабаца жал чъвачлого рукъиналъе сабаблъун.

أَتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ حُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾

Нижги иман лъурал руго абун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ царалдалъун гъересияб гъа гъедулеб буго. Цинги Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдаса жидеца гъадамалги нахъе чъвалел руго. Жигъад гъабиялдаса ва Мухаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъ рильлъиналдасаги гъадамал нахъе чъвалел руго. Жалги бусурбаби руго абун гъаял гъедун гъел кълъараб мехаль ва жигъадалде инчлого чъеялъе батли-батлиял сабабал рицун гъел рагъдеги рахъинчлеб мехаль, гъезда нахърильлъун жидер иман заглпал муъминзабиги гъелгун цадахъ рукъор члолел рукъана. Хлакълъунго Гъел мунапикъзаби руго жидеца гъабулеб гъамал цакъ квешал гъадамал.

3. Хлакълъунго гъеб квешаб гъамал ва гъересияб гъа гъеди гъез гъабулеб буго жидер мацъаздалъун иман лъун букъиналъ ва рекълель иман

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ
فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾

гъечлолъиялъ. Гъезул ракъазда тлад мугъру чъван буго гъезда жанибе иман лъугъунареб хлалаль ва гъел руго жидеда шибго хлакълъаб жо биччлунарел гъадамал.

4. Дуда гъел мунапикъзаби рихъараб мехаль мун гъезул чурхдуз гъажаиблъизе гъавулев вуго. Гъел руго гъорцарал, къариял, берцинал ва кутакал.

﴿ وَإِذْ آتَيْنَهُمْ تَعْلِيمَكُمُ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا
تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُّسْنَدَةٌ
يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ
فَأَحْزَنَهُمُ قِتْلَتُهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٤﴾

Гъел кълъараб мехаль две гъезухъ гъенеккизеги бокъулеб буго, гъезул калам пасихлаб ва берцинаб букъун. Гъезул хлакълъаб буго цо къеда асклор рахъун чъезе гъарурал цулуал рахазда рельлъун. Гъезул шибго гъакълу гъечло, гъелмуги гъечло. Рухл гъечлеб черх буго гъезул, гъакълу гъечлеб къаркъалаги буго. Кинабго борхараб гъаракъл жидедехун ахлулеб буго абун ккола гъезда, гъел хинкъулел, бахларчилъи гъечлел рукъиналъ. Гъал руго унго-унгоял муъминзабазул тущбаби. Нуж гъезул хиллаялдаса цуне! Жидеда Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахъаял ва жал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъодореглан гъареял! Гъел мунапикъзаби хлакълъаб динул исламалдаса кирехун руссунел ругел?!

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхІмадица Абу-Гъурайратидаса бицараб хІадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасас абун: «мунапикъзаби ратІа гъаризе лъалел сипатал руго: гъез салам къолеб мехаль лагІнат къола (кІалалъ салам къолеб хІал гъабун ракІалъ лагІнат къола). Гъезул тІагІамги бикъараб, хІал гъабун бахъараб букІуна. Давла босараб мехаль гъелгъулъги жидеца хІилла гъабула, гъелдаса бикъизе, бахчизе яхІ бахъула. Гъел масжидалдеги гІагарлъуларо гъениб квешаб хабар бицине гурони, как базеги гъел рачІунаро ахиралда гурони. ЧухІун, гІамал кІодолгъун рукІуна. Жал гІадамазда рекъоларо, гІадамал жидедаги рекъоларо. Сардилъ гъел хІехъалгІадин рукІуна (щибго гІабадат гъабуларо), къадги гъел хъвадулел ва ахІдолел рукІуна» – абун.

5. Мунапикъзабаде абураб мехаль нуж аварагасухъе **рачІа**, гъес нужер мунагъал рахчи тІалаб гъабила абун, гъез жидер бутІрул дорехун русине гъарула ва дуда гъел рихъизе руго хІакъаб жоялдаса жал руссаралгъун ва жидеца гІамалкІодолги гъабулелгъун.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَلَّوْا رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾

6. Гъезие щибго мунпагІат гъабуларо, МухІаммад **дуца** гъезул мунагъал рахчи тІалаб гъабуниги, гъабичІого таниги. Гъезул Аллагъас гІагІаде кидаго мунагъал рахчуларо. ХІакългъунго Аллагъас Исламияб диналда тІобитІуларо пасикъаб, мунафикъаб къавм.

سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾

7. Гъел мунапикъзаби руго жидеца абулел Мадинаялгъул ансаразда: «Нужеца напакъа къоге ва квербакъи гъабуге Аллагъасул **расулгун** цадахъ ругел асхІабзабаде, гъел гъаб Мадинаялдаса нахъе ине» - абун. ТІадегІанав Аллагъасе буго зобал-ракъазул ханлъи ва хазина.

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْفَضُوا وَيَلَّهِ خِزَائِنُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنٰفِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾

Гъеб Аллагъас жиндие бокъарасе къола. Кинниги Гъеб амру жидеда бичІІунарел руго мунапикъзаби. Гъезда ракІалде кколеб буго жидеца напакъа къечІони ва квербакъи гъабичІони, Аллагъасул расулги гъесул асхІабзабиги гІадада хвела абун.

8. Гьел мунапикъзабаца жеги абулеб
 буго: « Ниж гьаб гьазаваталдаса
 тIад руссун Мадинаялде швани, гьeб
 Мадинаялдаса къватIире къотIизе
 руго жидер къадру бугел гIадамаз
 жал гIодорегIанал гIадамал»-абун.

тIадегIанав Аллагъасе буго кинабго тIадегIанлъи ва къадру-
 кIодолъи.

Гьединго Аллагъасул ﷺ расуласеги, киналго муъминзабазеги
 буго, тIадегIанлъи ва къадру кIодолъи. Кинниги гьeб иш гьедин
 букIинги лъалеб гьeчIо гьел мунапикъзабаца.

Гьаб микъго аят рещтIине гьабиялъе сабаб бицун абуна: Аллагъасул
 свалат салам лъеяв аварагас бану-мустIаликъ абулеб къавмалде
 гьазават гьабулеб мехаль цо лъим бугеб бакIалда гIадамал тIаде
 руссун, цоцаль тунка-гIуси ккана ва цо мугъажиразул чияс ансариясда
 къабуна. Цинги гьез ахIи-хIур гьабуна цоцаль рагъдезе тIагарлъун
 рукIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас, гьаб щиб жагъилияб
 ахIи абун гьел гIодоре руссине гьаруна. Гьeб хабар рагIараб мехаль
 мунапикъазул бишунго кIудияв ГIабдуллагъ ибну Салулица абуна:
 «Унго гьабунишца мугъажираца гьeб хIалтIи! Валлагъи гьезулги
 нилъерги мисал буго нилъер умумузул кициялда рекъон: «Дуца
 гьве къара гьабе дудего данде багъизе» - абураб. БичасхIаги гьаб
 гьазаваталдаса Мадинаялде руссани гьел гIодорегIанал МухIаммадги
 ﷺ гьевгун цадахъ ругел мугъажиралги къватIир къотIизе руго
 жидер къадру бугел Мадинаялъул гIадамаз!» - абун.

Хадубги гьес жиндир къавмалда абуна: «Гьал мугъажирал Мадинаялда
 чIун руго нужеца гьезие квербакъи гьабулеб букIиналъ. Нужеца
 квербакъи гьабиги, гьезие напакъа кьейги тани, гьел Мадинаялдаса
 лъутун ине руго» - абун. Гьeб хабар жинда рагIарав Зайд ибну Аркъам
 абулев асхIабас гьeб аварагасда ﷺ бицана. Жинца бицараб хабар
 аварагасде ﷺ швараблъи лъараб мехаль гьев ГIабдуллагъ ибну
 Салул аварагасухъе ﷺ вачIана ва гьа гьедун жинца гьeб хабар
 бишинчIо абун кIальана. Жинца Зайд ибну Аркъам гьереси бицунев
 чилъун гьавуна. Гьeб гьазаваталдаса тIадруссун рачIунеб мехаль нухда
 сордо базе чIараб бакIалда Аллагъас ﷺ жиндир расуласда
 ﷺ гьал аяталги рещтIине гьаруна.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг ва гьесул асхIабзаби Мадинаялде
 швараб мехаль дов ГIабдуллагъ ибну Салулил вас ГIабдуллагъ жинца
 хвалченги бахъун Мадинаялъул рагъдухъ чIана, жинда аскIоса унел

يَقُولُونَ لَيْنَرَجِعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ
 لِيُخْرِجَنَا الْأَعْرَابَ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ
 وَلِرُسُلِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ
 الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

асхІабзабиги рукІана. Жиндир эмен тІаде швараб мехаль ГІабдуллагъица абун: «Нуж нахье кьае! Валлагъи мун Мадинаялде жаниве лъугъине гьечІо дие Аллагъасул расулас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ изну кьун гурони!» - абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг тІаде швараб мехаль гьес изну кьун ГІабдуллагъ ибну Салул Мадинаялде жаниве виччана.

Жинда Аллагъ разилъаяв ГІумар асхІабас абидал: «Дун гьев мунапикъасул бетІер кьотІизе виччай» - абун, аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «ЧІвачІого те гьев! Дие бокьун гьечІо гІадамал кІалъазе аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндирго асхІабзаби чІвалел руго» - абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасухье ибну Салулил вас ГІабдуллагъ вачІана ва гьес абун: «Я расулаллагъи! Дида рагІана дуца дир эмен чІвазехъин вуго абун. Дие изну кье гьесул бетІер босун духье вачІине. Дида кІвезе гьечІо жинца гьев чІварав чиясда валагъизе» - абун. Аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Нилъеца гьесда гурхІел гьабила ва гьев нильгун цадахъ вугевГІан мехаль живго тела» - абун.

Нужеца пикру гьабе, бусурбаби, хирияв аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сиясаталъул, гьесул гІакълу камиллъиялъул. Жакъасел бусурбаби кантІизе гІураб ваГІза буго гьаб хабаралъулъ. Цо-цазул гІайибал цІехейги тун бусурбаби цолъизе мех щун гьечІодай!?

9. Я гьал иман лъурал ГІадамал! Нуж

машгъл гьаруге нужер магІишаталь

ва лъимал-хъизаналь Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

рехсеялдаса ва гьесие ГІибадат

гьабиялдаса. Гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

ГІибадат гьабиялдаса дунялаль жал машгъл гьарурал ГІадамал

руго ахираталда жал чІорого хутІарал ГІадамал.

10. Ва нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи

тІалаб гьабун нужер боци-мал

садакъаде кье нужеде тІаде хвел

бачІинелде себе. Гьеб хвел бачІараб

мехаль жинца садакъя-хайрат гьабичІев

чияс абизе буго: «Я дир бетІергъан

абун. Дун дагъав нахье вахъун толев

анищ хвезе гьавичІого, дица садакъя кьезе ва лъикІаб ГІамал

гьабулездаса дунги вукІине» - абун.

11. Жиндир ГІажал тІаде швараб напс

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нахье бахъун толаро ва

гьеб хвезе гьабула. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ

жинда лъалев вуго нужеца гьабулеб

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَأَتْلُوهُنَّ أَمْوَٰلَكُمْ

وَلَا أَوْلَدَكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ

يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰئِكَ هُمُ الْخَٰسِرُونَ ﴿٦٣﴾

وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّآرَزِفْتُمْ مِمَّنْ قَبْلَ أَنْ يَأْتِي

أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ فَيَقُولُ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي

إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقْتُ وَأَكُن مِّن

الصَّٰلِحِينَ ﴿٦٤﴾

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَأَلَّهِ

خَيْرٌ يَّمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٦٥﴾

кинабго гІамал ва гьелда рекъараб жазаъ жинца нуже гьабизе бугевги вуго.

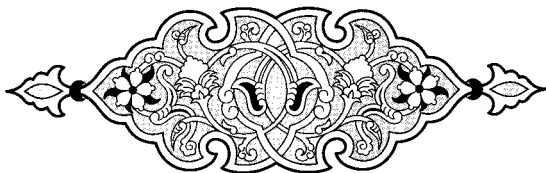
Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну Габбасица абуна: «Жиндир боџи-мал бугев чи жив КагІба рукълде хІеж гьабизе ине гІолеб къадар, цинги жив хІежалде инчІев, гьединго паризаяб закат бахъизе гІураб боџи-мал бугев, жинца гьеб закатги бахъичІев чи, жив холеб мехаль гьесул хьул лъола жив хвезе гьавичІого толев анищ гьеб боџи-малалъул жинда гІад бугеб хІакъ тІубазегІан» - абун.

Цоги гІалимзабаца абуна: инсанас жиндир напсалъул къадру гьабиги, гьев жиндир напсалдаса чІухІиги цого жо гьечІо. Инсанас напсалъул къадру гьабизе ккола, гьеб напс гІодобегІанлъулеб гІамал гьабизе бегъуларо. Ва амма инсан жиндир напсалдаса чІухІизе бегъуларо.

Инсанас напсалъул къадру гьаби буго жинда жиндир напсалъул хІакъикъат лъараб заман. Инсан жиндир напсалдаса чІухІи буго гьесда жиндир напсалъул хІакъикъат лъан гутІи. Жинда Аллагъ разилъаяв ГІалиасхІабасул вас ХІасанида абуна: «ГІадамаз абулеб буго мун чІухІарав, дурго напс кІодо гьабулев чи вуго»-абун. ХІасаница абуна: «Диль чІухІи гьечІо, диль буго бусурманчиясул къадру буголби»-абун. Цинги жинца гьаб аятги цІалана (8 абилеб аят).

Аллагъасул عَلَّمَهُ тавфикълдалъун Суратул Мунафикъуналъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецци ГІадегІанав Аллагъасе буго.

64. Сурату Тгагъабун

سُورَةُ التَّغَابُنِ

Мадинаялда жиб рецтине гъабураб, жинда жаниб аңцила микъго аят бугеб.

Гъаб сурат Мадинаялда рецтине гъабураб бугониги, гьалда жанир исламйаб динатгьул аслаби рициналда тIадчей гъабун буго. ПIадегIанав Аллагъасул къадру кIодольи бицун хадуб гъев Аллагъасда ﷻ иман лъурал муъминзабазул ва гъесда инкар ккурал капурзабазул ситат бицун буго.

Цересел умматазул хабар бицун, жидеца аваразгаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гьереси гьарураб мехаль гъезда рецтине гъабураб гIазабалъулги бицен гъабун буго.

Муширикаца инкар кколеб бугониги хварал тIаде рахъине гъари ва хIисаб-мизан гъаби хIакъаб жо букIинги баян гъабун буго. Аллагъасе ﷻ тIагIат гIибадат гъабиялдалъун амру гъабигун цадахъ, жиндирго хъизан-лъималазул цо тайпа инсанасул туцбаби рукIин баян гъабулеб буго: гъеб хъизаналь инсан нахъе чIвала Аллагъасул ﷻ диналье гIоло гъижра гъабиялдаса ва жигъад гъабиялдаса.

Сураталъул ахиралда Аллагъасул ﷻ дин тIадегIан гъабиялъе гIоло напакъа къеялдалъун амру гъабулеб буго, бахиллъиялдаса цIуне абун нагъю гъабулебги буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго махлукъ жинца тIадегIанав Аллагъасе тасбихI гъабулеб буго. Гъев Аллагъасе ﷻ буго тIубараб ханлъи ва кинабго рецги.

Гъев Аллагъ ﷻ вуго жиндир кинабго жоялда хIалкIольи бугев, жиндие бокъараб жо гъабизе гъев щибго жоялъ нахъе чIваларо.

2. ТIадегIанав Аллагъ вуго жинца нуж рижарав. Нужедасан цо къукъа жидеца Аллагъасде ﷻ иман лъолеб буго.

Цогидаб къокъа жидеца Аллагъасде ﷻ инкар кколеб буго.

Гъев Аллагъ ﷻ вуго нужеца гъабулеб кинабго гIамал жинда

يَسْجُدُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ
الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ
وَاللَّهُ يَمَاتَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾

бихъулев ва лъалев.

3. Жинца зобалги ракъги бижарав вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Гъеб бижиги гIададисеб жо гъечIо, гъелъуль БетIергъанасул хIикматал руго ва гъеб инсанасе дунялалъулги диналъулги амру тIубазе маслахIат бугеб хIалалъ бижун буго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нужги рижун руго ва нужер сипат-суратги цIакъ берцинаб гъабун буго. Ахираталда нужер руссинги гъев Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ буго.

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوْرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيْرُ ﴿٣﴾

4. ПIадеIанав Аллагъасда лъала зобалаздаги ракъалдаги бугеб кинабго махлукъалъул ахIвал-хIал, нужеца загъирго гъабулеб ва бальго гъабулеб гIамалги лъала гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسْوِرُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿٤﴾

РакIалда жаниб бугеб пикруги жинда лъалев вуго ПIадеIанав Аллагъ. Гъединаб камилаб лъаялъул БетIергъанасе инсанас гъабулеб гIамалалъул щибниги жо бальго хутIуларо ва щивав инсанасе жиндир гIамалалда релълъараб жазаъ гъабизе буго.

5. Нужехъе бачIинчIищ нужеда цере рукIарал капурал къавмазул хабар. Жидер гIамалалда релълъараб балагъ жидеде ПIаде бачIарал ва ахираталдаги жидеде цIакъ унтизабулеб жужахIалъул гIазаб букIине бугел.

أَمْ يَأْتِيَانِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾

6. ХIакълъунго гъаб амру гъадин букIиналъе сабаб буго гъел къавмазухъе аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рачIун рукIин Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан баянал гIаламаталгун ва хIужа-далилгун.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ مِّثْلُكُمْ فَكَفَرُوا وَوَلَّوْا وَأَسْتَفْتَى اللَّهُ وَاللَّهُ عَنِّي حَمِيدٌ ﴿٦﴾

Гъел къавмаз абун: «Нижедаго релълъарав чиясищ ниж хIакъаб диналде тIоритIулел?»-абун. Гъез Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккуна, аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъ рильлъиналдасаги гъел русун чIана. Цинги Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ гъездаса гIейи гъабун: ва жинца гъел гъалаг гъарун ракъалдаса ПIагIине гъаруна. ХIакълъунго ПIадеIанав Аллагъ вуго жив бечедав ва жив щибго жоялда хIажатав гъечIев ва кинабго махлукъаталъ жиндие рецги гъабулев.

7. Капурзабаца гъереси бицун абулеб буго жал хун хадур ПIаде рахъине гъаризе гъечIо абун. Дуца гъезда абе, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дир БетIергъан

رَعِمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُعْعَبُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ تُنْفِخُونَ جَمَاعَتِكُمْ وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾

Аллагъасул цIаралдалъун гьедулев вуго дун нуж тIаде рахъине гьаризе руго абун, цинги нужеда бицинеги буго нужеца дунялалда гьабураб кинабго тIамал. Гьеб иш тIадегIанав Аллагъасе цIакъ бигъаяб иш буго.

Щибго мисал-сурат гьечIеб бакIалдаса гьаб кинабго тIалам бижарав Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ, хун хадув гьев инсан тIаде вахъине гъави ва гьесул хIисаб-мизан гьабун гьесие жазаъ гъаби цIакъго бигъаяб жо буго.

8. Нужеца иман лъе тIадегIанав

Аллагъасдаги, гьесул расуласдаги. Дица гьев МухIаммадида صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рещтIине гьабураб нурлъун бугеб Къуръаналдаги иман лъе! Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго нужеца гьабулеб кинабго тIамал жинда лъалев.

فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورَ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ
يَمَّا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾

9. Нужеца ракIалде швезе гъабе жиндир хIинкъи ва тIазаб кIудияб Къиямасеб къо. Гьеб буго нуж киналго жиндиль данде гьарулеб ва капурзаби чIорого хутIи загьирлъулеб къо.

Гьев капурчияс ахиратги бичун дунял босун букIиндал гьесие ахираталда

жужахIалъул тIазаб гурони щибго жо букIунаро. Дунялги, бичун ахират босарал муъминзабазе гьенир алжаназул нигIматал рукIуна. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе тIоло жидеца рухI бичарал шагьидзабазе тIадегIанал макъамалги рукIуна.

Жинца иманги лъун лъикIаб тIамал гьабун хъвадарав чиясул Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ мунагъал чурула ва гьев алжаназул ахазукъе лъугъине гъавула жидеда жанисан нигIматазул тIорал чвахулел. Даимго гьенир жанир рукIинелъун лъугъине гьарула гьел алжаназде. Гьеб буго цIакъ кIудияб лъикIлътиялда квершел бати ва абадияб бахьи буголъи.

10. Жидеца Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккурал, дир Къуръанги ва цогидал тIаламаталги жидеца гьереси гьарурал тIадамал руго жужахIалъул бетIергъаби, даимго жал гьенир жанир рукIунел. ЦIакъ квешаб руссунел бакI бугоха гьеб жужахI!

يَوْمَ يَجْمَعُ كُوفُورُ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّعَابِ وَمَنْ
يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا كَفَّرَ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ
وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ
الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾

11. Инсанасде цониги къварилъи
щоларо Аллагъасул ﷻ изнуялдалъун,
гъесул хІукму-къадаралдалъун гурони.
Жинца Аллагъасда ﷻ иман лъурав
чи вуго жинца жиндир раКІ лъикІаб
ишалда тІобитІулев чи.

Балагъазда сабру гъабизеги, ниГІматазда щукру гъабизеги. Гъесда
якъинго лъала жинде щвараб жо жинде щвечІого хутІулареб
букІараблъи. Гъединго гъесда лъала жиндие щвечІеб жо жиндие щвезе
гъечІеб жо букІинги. Аллагъасул ﷻ хІукму-къадаралъе мутІигІлъун,
гъелда разилъун, иманалда жанив хІалхъун ва раКІ парahalъун вукІуна
хІакъикъияв муъминчи. ТІадеГІанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо
лъалев. Гъесда лъала жиндие тІубанго мутІигІал муъминзабиги, жидер
иман гъечІел мунапикъзабиги, жинда инкар ккурал капурзабиги.

12. Нуж Аллагъасеги ﷻ гъесул
расуласеги мутІигІлъе! Нуж иман
лъеялдаса ва мутІигІлъиялдаса
руссун чІани, гъельул къварилъи
нужеого букІине буго. Дир аварагасда ﷺ тІадаб жо гъечІо
нужехъе баян гъабун хІакъаб дин щвезе гъаби гурони.

13. Жив цогояв, цоги жинда рельеъарав
гъечІев вуго нужер БетІергъан Аллагъ.
Гъев Аллагъасде ﷻ тавакал тІамае абе
киналго муъминзабаца.

Жидеца тІибадагги цохІо Аллагъасе ﷻ гъабе ва жидер хъул лъей ва
божилъиги гъев Аллагъасде ﷻ букІа!

14. Я гъал иман лъурал тІадамал!
Нужер руччабаздаса ва нужер
лъималаздаса нужее туцманзаби
рукІуна. Нуж гъезул хІилла-
макруялдаса цІуне! Нуж гъездаса
тІаса лъугъани, гъез нужее гъабураб
къварилъиги кІочон тани ва

Аллагъасда ﷻ гъезул мунагъал рахчиги гъарани гъеб нужеого
лъикІаб буго. ХІакълъунго ТІадеГІанав Аллагъ жив гурхІулев ва
жинца мунагъал чурулев вуго.

Гъел нужер руччабаздаса ва лъималаздасаги Аллагъ ﷻ тІаса лъугъина
ва гъезда Аллагъ ﷻ гурхІила. Нужецаги гъезда гурхІел гъабе ва гъел

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ
يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ، وَاللَّهُ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن
تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلْغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مِن
أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ وَعَدُوَّالِكُمْ
فَأَحْزَنُوا لَهُمْ وَإِن تَعَفَوْا وَنَصَفَحُوا
وَتَعَفَرُوا فَإِن اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾

хІакъаб исламияб диналде ахе.

Гъаб аят рещтине гъабиялъе сабаб бицана: Маккаялда ругеб мехаль жидеца иман лъураб цо къукъа гъижра гъабиялдаса нахъе чІвана гъезул руччабаца ва лъималаз. Гъез абун: «Нижеца сабру гъабун буго нуж Исламияб диналде иналда, амма нижеца сабру гъабизе гъечІо нужедаса ратІалъун рукІиналда» – абун. Гъел муъминзаби гъижра гъабизе кватІун, хадур Мадинаялде гъел цвараб мехаль жидеца цебеккун гъижра гъабурал асхІабзаби гъезда ратана жидеда исламияб дин бичІІараллъун ва аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гІемер квербакъи гъабураллъунги. Гъел асхІабзаби пацманлъун, гъезда жидер агълу-хъизаналъе гІакъуба гъабизе ракІалде ккедал ПІадегІанав Аллагъас гъаб аят рещтине гъабун ва гъел жидер агълу-хъизаналда тІаса лъугъана.

15. ХІакълъунго нужер боціи-малги, нужер лъимал-хъизанги буго нужер хІал бихъизе къураб жо, гъель нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гъабиялдаса машгъл гъаризеги бегъула.

إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

Гъеб буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужер хІалбихъи гъабиялъе бугеб дунялалъул чІаголъи. Гъелдалъун загъирлъула жиндир иман камилав ва иман загІипав чи. ПІадегІанав Аллагъ вуго жинда аскІоб цІакъ кІудияб ажру-кири бугев. Гъев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ажруялде хъул лъун нужеца дунялалъул чІаголъи рехун те, гъель гуккун Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІибадат гъабизе кІочон рукІунге!

16. Нужер хІалкІвараб хІалалъ нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ мутІигІлъе ва гъесул гІазабалдаса хІинкъа! Нужеда бицунеб жоялдаса вагІзаги босе, нужеда гъабураб амру-нагъюялъеги мутІигІлъе!

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفُسُكُمْ أَجْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُّوقِ شَحْ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾

Ахираталъе батизельун нужер боціи-мал напакъадеги къе! Гъеб лъикІаб нухалда магІишат харж гъаби лъикІаб иш буго. Жидерго напсалъул бахиллгъиялдаса жал цІунарал, гъельул хъантІи ва сурукълъи жидеца къезе гъабурал гІадамалруго бахъи буголгъиялда квершел батарал гІадамал.

17. Нужеца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб гъабун гъесул диналъе квербакъи гъабизе боціи-мал харж гъабун, Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужее гъелде данде

إِنْ تَقْرُضُوا اللَّهَ فَرَضًا حَسَنًا يُضْعِفَهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾

гЕмерго цІкІкІараб ажру-кири гъабула ва нужер киналго мунагъал чурула.

ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъ жиндие мутІигІал муъминзабазе шукру гъабулев вуго гъезул лъикІаб тІамалалъул ажру гЕмерго цІкІкІине гъабун. Жив гурхІулев, жиндир хІелму бергъаравги вуго. Гъезул мунагъал гЕмерал ругониги жинца гъезие гІакъуба гъабуларев, гъез тавбу гъабизе бокъулев вуго.

18. Жинда загъирабги батІинабги жо лъалев, عَلِيمُ الْعَزِيزِ
цебеккун букІараб ва хадубккун букІунегги الْحَكِيمِ
жо лъалев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Жиндир гуч бергъарав, жиндир гІадлу битІарав, хІикмат кІудиявги вуго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ. Жиндир хІукму-къадаралъуль гІададисеб жо гъечІев, жиндир тадбир камилав, махлукъалъе мунпагІат ва маслахІат бутеб хІукму жинца гъабулевги вуго.

Гъаб сураталъул анціла ункъабилеб аяталъе тафсир гъабун Ибну ХатІибица берцинаб хабар бицун буго. Гъалъул къокъаб хІасил буго: тІадегІанав Аллагъас лъималги руччабиги инсанасул тушбабилъун гъарун гъечІю. Гъев инсан Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабиялдаса машгъллъун, жиндир лъимал-хъизан бокъун, гъезие бокъараб щинаб жо гъабун хъвадараб мехалъ гъев чи Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тІагІат-гІибадат гъабиялдаса дагъ-дагъккун рикІкІалъула, жиндаго лъачІого лъималазулги руччабазулги мурадал тІуралевлъун ватула. Гъаб хІисабалда балагъидал, гъел лъималги руччабиги гъесие заралалъе сверун ратула. Инсанасе зарал гъабулеб щинаб жо гъесул тушман букІуна.

ХІакъикъаталдайин абун, лъималги руччабиги руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ инсанасе къураб нигІмат. Гъеб нигІматалдаса пайда босизе ккола Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб хІалалъь. Жиндир лъимал-хъизанги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ лъалеллъун гъарун, гъезда Исламияб дин лъазе гъабун хъвадизе тІадаб буго муъминчиясда. Гъел лъималазе бокъанщинаб жоги гъабун гъезие дунялалъул чІаголъи гІуцІулев вугони гъев чиясул жиндирго гІумруги гІадада хвараблъун букІуна ва жиндие ахираталда кІалгъикъи ва гІакъубаги букІуна жинца агълу-хъизан исламияб диналда тІобитІунгутІи сабаблъун.

Анціла анлъабилеб аяталда абулеб буго: «Нуж Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъа нужер хІалкІвараб хІалалъь» - абун. Гъеб рагІиялъул магІна буго Аллагъасги جَلَّ جَلَالُهُ гъесул расуласги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гъабураб жо тІубазе ва гъелда нахърилълъине тІадаб буго хІалкІвараб хІалалъь абураб. Ва

амма Аллагъасги جَلَّ جَلَّالَهُ гьесул расуласги гъабуге абун нагъю гъабураб, жиб хIарамаблъун ва квешаблъун бихъизе гъабураб жо тIубанго реххун тезе ккола ва рикIкIад гъабизе ккола. ХIарамаб жо теялъе «хIалкIвараб хIалалъ» - абураб рагIи хIалтIизе гъабуларо.

Жинда Аллагъ разильаяв Абу Гъурайратидаса бицараб хIадисалда буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас абун: «*Дица нужеда цо иш гъабе абун амру гъабураб мехаль нужеца гъеб ишалдаса нужер хIалкIвараб къадар гъабе. Дица цо иш гъабуге абун нагъю гъабураб мехаль гъеб ишалдаса рикIкIалье, гъелда аскIорего къаге*» - абун. ХIадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ тавфикъалдалъун Сурагу Ттагъабуналъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва щукру ПIадегIанав Аллагъасе буго.

65. Сурату Тіалакъ

سُورَةُ الطَّلَاقِ

Мадинаялда жиб рецтине гьабураб, жинда жаниб аңцила кӀиго аят бугеб.

Гьаб сураталда жаниб аслияб хӀалалъ бицен гьабун буго рос-лъадиялда гьоркъор рукӀунел шаргӀиял хӀукмабазул: цар тӀами гӀадаб, гӀиддаялъул масъала, напакъа-сахӀалъул ва цогидалги хӀукмаби.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул царалдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъав Бичасул авараг! Нужеца руччабазул цар тӀамураб мехаль гьеб цар тӀаме гьезул гӀиддат байбихъулеб мехаль. Гьел хӀайизалдаса рацӀалъараб мехаль тӀаме цар нуж гьезда аскӀор регичӀого. Нужеца гьеб гӀиддаялъул заман цӀуне ва гьеб камил гьабе.

Лъабго нухаль хӀайизалдаса яцӀцӀалъи бихъизегӀан буго хӀайиз бачӀуней чӀужуялъул гӀиддат. Гьеб гӀиддат цӀуниялдаса мурад буго кӀиго чиясул лъим (мани) жубачӀого букӀин ва лъимер лъил бугеб мухӀканго лъалеб букӀин.

Нуж хӀинкъа нугер БетӀергъан Аллагъасда гӀасилъизе. Нужеца гьел руччаби цар тӀамун гӀиддаялда ругеб мехаль рукъоса къватӀире рахъине гьаруге. Гьел руччаби жалгоги къватӀире рахъунге жидер рукъоса гӀиддат тӀубазегӀан. Цо гӀаданаль къабихӀаб пиша гьабун: гьель зина гьабун, росасул гӀагарлъиялда рогъоб бан, рагъ гьабун хъвадани, гьей гӀадан къватӀие яхъине гьайила. Гьелда тӀад Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хӀад тӀубазабизе, яги гьельул заралалдасан ратӀалъизе. Гьал руго Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаргӀалъул гӀорхъаби. Гьел гӀорхъаби жинца хвезе гьарурав чи жинца жиндирго напсалъе зулму гьабурав чи вуго. Дуда лъаларо, я гъав инсан, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ щиб амру хадуб нужеца загьир гьабулеб. Нугер цоцаздехун букӀараб рокъукълъи тӀаса ине бегъила, щим бахъиги кӀочена, нужеца цӀидасан рос-лъадилъун рукӀине бокъизе бегъула. Гьедин бугельул гӀиддат тӀубазегӀан шаргӀалъ бицараб

يَأْتِيهَا النَّوْجُ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ
عِدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَالْقَوْلُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا
تَحْسَبُوهُنَّ مِنْ أَبْوَتِهِنَّ وَلَا يُحْسَبْنَ لِإِلَآءِ
يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُّبِينَةٍ وَيَتَلَكَ حَدُودَ اللَّهِ
وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي
لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾

хІалалда хьваде.

2. Гьел жидер цІар тІамурал руччабузул гІиддат тІубазе мех шварабго, гьел руччаби тІадрусине гьаризе бокъани тІадрусине гьаре, ратІа гьаризе бокъани ратІаги гьаре. Гьел тІадрусине гьаруни, гьезулгун гьабулеб яшав лъикІ гьабе, гьезие напакъа-ретІел кье ва берцинаб хІалалъ гьалмагълъи гьабе.

Гьел ратІа гьаруниги гьезие кьезе кколеб жоги къун, жиде зулму ва къварилъи гьабичІого ратІа гьаре.

Руччаби тІадрусине гьаруниги, ратІа гьарулел ругониги кІиго гІадилаб нугІги вукІине гьаве нужеца гьабураб хІукму гьезда лъан букІине ва хадуб дагІба-къец ккечІого букІине. Гьел нугІзал рукІин суннатаб буго. Цо гІалимзабаца абуна чІужу тІад юссине гьаюлей йигони кІиго нугІ вукІин тІадаб буго абун. Гьел нугІзаллъун ругел гІадамаз нугІлъи гьабе Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб гьабун. БитІараб хІалалъ гьабе нугІлъи ва гьеб нугІлъи гьабизе жал ахІараб мехалъ нугІлъи гьабизеги а!

ГьабвагІзабугожинца Аллагъсадаги جَلَّ جَلَّالَهُ ахираталдаги мангъурав чиясе гьабулеб бугеб. Жиндир киналго хІалазулъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІазабалдаса хІинкъун хьвадулев чиясе Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьесул амру бигъа гьабула, гьесда Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жинца кинабго къварилъи, пащманлъи тІаса ине гьабулеб нухги бихъизе гьабула.

3. Жиндида ракІалдаго гьечІеб рахъалъан Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьесие хІалалаб ризкъиги къола. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинца гІейи гьабулев вуго жинда тавакал тІамурав чиясе. ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъ вуго жиндир хІукму ва амру кинабго махлукъалда тІад бугев ва гьеб хІукму жиндие бокъараб хІалалъ жинца тІубазе гьабулев.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ щибаб жоялъе гІорхъи ва къадар чІезе гьабун буго. Инсанасде тІаде къварилъи бачІаниги, гІатІилъи бачІаниги гьеб даимаблъун букІунаро.

4. Жидер хІайиз бачІиналдаса хьул къотІарал руччаби ва жидеде хІайз бачІунарел руччабиги лъабго моцІаль

فَإِذَا بَلَغَ الْإِجَاهَ فَمِمَّا كُونُ بِمَعْرُوفٍ أَوْ
فَارُوفٍ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهَدُ وَأُذَوِي عَدْلٍ مِّنْكُمْ
وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَن كَانَ
يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ
يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٦٥﴾

وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى
اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَلِغٌ أَمْرِهِ قَدْ
جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٦٥﴾

وَالَّذِي يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا
مِّنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى
اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَلِغٌ أَمْرِهِ قَدْ
جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٦٥﴾

рук1ина г1иддаялда. Х1айз

бач1иналдаса хьул кьот1арал руччаби

руго херлгун х1айз бач1иналь тарал.

Х1айз бач1унарел руго жал гьит1инал

руклун х1айз бач1ине мех швеч1ел. Гьел

руччабазе г1иддат гьабулеб заман льябго моц1 гьабун буго. **Цар**

т1амурал руччаби кьинал ругони гьезул г1иддат бук1уна лгьимер

гьабизег1ан. Аллагьасдаса **جَلَّ جَلَّ** х1инкьарав ва жинца шарг1иял

г1орхьаби ц1унарав чиясе Аллагьас **جَلَّ جَلَّ** гьесул амру бигьа гьабула

ва гьесие лгьик1аб г1амал гьабизе квербакьиги гьабула.

5. Гьаб цебехун бицараб ц1ар

т1амиялгьул ва г1иддаялгьул х1укму

буго Аллагьас **جَلَّ جَلَّ** нужеда рещт1ине

гьабураб шарг1алгьул х1укму.

Аллагьасдасаги **جَلَّ جَلَّ** х1инкьун жинца гьаб х1укму т1убазе

гьабулев чиясул Аллагьас **جَلَّ جَلَّ** мунагьал чурула ва гьесул

даража-макьамги т1адег1ан гьабула.

6. Нужеца гьел руччаби жанир ч1езе

гьаре нужго жанир ч1арал, нужер

рес-мах1алалда рекьарал рукьзабахь.

Нужеца гьел руччабазе кьварилгьиги

гьабуге напакьа-сах1алгьул ва

рукьалгьул рахьалгьан, гьел жидее

напакьа т1алаб гьабун кьват1ире

рахьине кколеб х1алалаль, яги гьез

нужедаса рат1алгьи т1алаб гьабулеб х1алалаль. Гьел ц1ар т1амурал

руччаби кьинал ругони гьезие напакьа кье жидеца лгьимер

гьабизег1ан.

Лгьимер гьабун хадубги жидеца гьеб лгьимер хахизе гьабулеб бугони

ва гьелгьул т1алаб гьабулеб бугони, гьел руччабазе ужра-мухьги

кье. Нужеда гьоркьоб гьабулеб хурхенги шарг1алда рекьараб,

жинда жаниб лгьик1лгьи ва маслах1ат бугеб х1алалаль гьабе.

Эбелалгь лгьимер хахизе гьабе жинца ужра т1алаб гьабич1ого. Инсуца

гьей эбелалгье мухьги кье гьель т1алаб гьабулеб гьеч1ониги. Гьаб

буго цоцадехун гьабулеб шарг1алде ракьараб берцинаб г1амал. Гьал

к1иялго цоцада рекьеч1они, инсуца жиндир лгьимер хахизе гьабизе

ва гьелгьул т1алаб гьабизе цоги ч1ужуг1адан ижараде ккве! Цоги

г1адан щолей гьеч1они, яги лгьимераль гьелгьул керен хахулеб гьеч1они,

أَشْهَرِ وَالَّتِي لَمْ يَحْضَنْ وَأُولَتْ الْأَحْمَالِ

أَجْلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ

اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٥﴾

ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْنَا وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ

يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِرْ لَهُ أَجْرًا ﴿٥﴾

أَسْكُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكُنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا

ضَبَّارُوهُنَّ لَنْضَيْتُمْ عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَاتِ حَمَلٍ

فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ

لَكُمْ فَمَا تَوْهَنَ أَجُورُهُنَّ وَأَتَمِّرُوا بَيْنَكُمْ

يَمْعُرُوفٍ وَإِنْ تَعَاَسَرْتَ تَوَفِّسْتَ رُضِعَ لَهُ وَالْأُخْرَى ﴿٥﴾

цинги гьей эбелалда тІадаб буго жиндир лъимер хахизе гьабизе ва инсудаги тІадаб буго гьельие тІадаталда рекъараб мухъ къезе.

7. Жиндир бечелъи ва рес-махІ бугев чияс гьелда рельеъараб къе чІужуялъе къолѳб напакъа ва ретІел. Мискинав чияс Аллагъас жиндие къуараб ризкъиялда рельеъараб напакъа къе жиндир чІужуялъеги. Аллагъас цониги напсалда хІал

الْمُنْفِقِ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكْفُلُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَاءً آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾

гьабуларо жиндир рес рекъараб жоЯлдалъун гурони. Аллагъас захІмалъиялда хадуб тІатІилъи гьабула.

Гъев росс мискинав вугони чІужуялъ сабру гьабизе ккела ва Аллагъасдаса жидее ризкъи тІалаб гьабун, гъев разияб тІамал гьабун, сабру гьабун рукІине ккела.

Гъал аятазда жаниб тІадегІанав Аллагъас бицунеб буго цІар тІамиялда ва тІиддат тІубазе гьабиялда хурхараб хІукму. ЦІар тІами шаргІалда жаниб какараб жо буго ва цІакъго хІал рекъечІого, хъизан-рукъалъул тІадлу-низам лъугъунарого букІун гурони цІар тІамизе ва ригъин биххизе бегъуларо.

ЦІар тІамиялде амру ккараб мехалъ гьелъулги кІиги батІияб къагІида буго: суннатаб къагІида буго лъабабго цІар цадахъ тІамичІого тей. Цо цІарги тІамун чІужу жийго тела ва гьелъул тІиддат тІубазе мех тІагарлъидал гьел кІияздаго рекъон лъикІилан ккани, росас «Дун дир чІужуялде вуссана, дица гьей дидеги юссине гьаюна» – абила ва гьел цереккун рукІараб хІалалъ рос-лъадилъун рукІуна. Гъедин тІад руссине гъезие бокъичІони, тІиддат тІубараб мехалъ гьей чІужуялъул ихтияр букІуна цоги росасе ине. ТІидда тІубан хадубги гьел кІиязего тІад руссине бокъани, гъез цІидаса магъари лъезе ккола. Цо, яги кІиги цІар тІамун ятІалъарай цоги росасе инчІого жиндирго росасе ине бегъула цІидасан шаргІалда рекъон магъариги лъун.

Лъабго цІар цадахъго тІамун, яги цо-цо ккун тІамун лъабго цІар тІамурай чІужу гъев росасе ине бегъуларо цоги росасе ун, гъевгун йегун, гъес нахъе йиччан хадуб гурони. Гъев цогидав росасе инги, гъес нахъе йиччайги букІине ккола жидерго напсазе бокъун, хІоло гьаби мурадалда гъечІого – хІоло гьаби хІарамаб жо буго. Цо-цо тІалимзабаца абуна гъеб хІоло гьабун гьей чІужу дов жиндир цевесев росасе ине нух щоларо абун. Гъединаб, шаргІалда хІарам гьабураб, ишалде ккунгутІиялъе тІоло суннатаб нух буго чІужуялъул лъабго цІар тІамичІого цо яги кІиги цІар тІамун тей. Лъабабго цІар цадахъго тІами шаргІалда рихараб жо буго. Гъедин бугониги лъабго цІар цо

нухаль тПамураб мехаль гьей чПужу гьесдаса тПубанго ятПалзула абун буго гПемерисел гПалимзаби жинда рекъараб хПукму. ППалимзабазул цо къукъа буго лъабабго цПар цадахь тПамураб мехаль цо цПар гурони унарин абублебги.

Пиддат абублеб жо буго росасдаса ятПалъарай чПужу къинай йигодай абун гьельзул хПукму баянлъизегПан гьей чПужу цоги росасе инчОго чПезе бихъизе гьабураб замана. Магъариги лъун гьел рос-лъади цоцаде аскПореги къачОго халватги гьабичОго цПар тПамураб мехаль гьаб гПиддат букПунаро.

Пиддаялзул заманги ункъо батИяб буго:

1. Росасдаса ятПалъарай гПадан хПайз бачПине мех щвечПей гьитПинай йигони, яги херлъун хПайз бачПунарей лъугъун йигони, гьезул гПиддат буго лъабго моцПаль сабру гьаби ва цоги росасе иналзул хабар бицунгутИ. Берцинаб ретПел ретПун, гьуинал махПал гьарун рукъоса къватИе яхьунгутПиги.

2. Гьей гПадан хПайз бачПуней йигони, гьельзул цПар тПамиялзул суннатаб къагИида буго хПайзалдаса яцПцПалъараб мехаль гьелда аскПове къачОго росас цо цПар тПами. Гьедин цПар тПамурай гПаданаль лъабабилеб яцПцПалъи бихъизегПан сабру гьабила: ай кИго нухаль хПайз бачПун яцПцПалъараб гПуж буго гьельие лъабабилеб рацПцПалъи бихъулеб гПуж.

3. Жиндир цПар тПамурай чПужу къинай йигони, гьельзул гПиддат букПуна жинца лъимер гьабизегПан. ЦПар тПамурабго къояль гьель лъимер гьабун, гьей гПиддат тПубарай йикПуна. ИчОго моцПаль лъимер чохъониб бугониги, гьей гПиддаялда йигей йикПуна.

4. Рос хун цПар ккарай (арай) чПужуяль сабру гьабула ункъо моцПиги анцПго къояльги. Гьей чПужу къинай йигони ва лъимер ункъо моцПиги анцПго къоги инчОго гьабун, гьельзул гПиддат тПубаларо ва гьель сабру гьабула гьеб заман инегПан. Гьей къинай йикПун гьель ункъо моцПиги анцПго къоги бараб мехальги лъимер гьабичОни гьельзул гПидда букПуна жинца лъимер гьабизегПан. Гьал цПар тПамиялда ва гПиддаялда хурхарал шаргИял хПукумаби руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир лагъзадерил маслигПат цПунун гьарурал хПукмаби. Гьалда рельлъун руго цогидал киналго хПукмабиги. Гьаб амру гьадин бугелзул бусурбабазда тПадаб буго кинабго хПалалзуль Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хПукмуялда нахърилъгьин ва гьеб хПукму ракП разильун жидеца къабул гьабиги.

8. ППемерал росаби руго жидер

агьлуяль Аллагъасдеги جَلَّ جَلَالُهُ гьесул

расуласдеги гПасильи гьабурал, цинги

وَكَايْنٍ مِّنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهَا

فَخَاسَتْهَا حَسَابًا شَدِيدًا وَعَدَّتْهَا عَدَابًا تُكْرَهُ

дица цакъ квешаб хІалалъ хІсаб гьабурал ва жидеэ цакъ гучаб гІазабги гьабурал.

9. Гьез чІамана жидер квешаб

فَدَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبُهُ أَمْرًا حُسْرًا ﴿٩﴾

гІамалалъул жазаъ ва ахираталдаги

гьел гІадамал руго жал чІорого хутІарал, жидер руссунеб бакІ жужахІалъул ца бугел.

10. ЖужахІалда жаниб Аллагьас

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي

гьезие хІадурун буго цакъ гучаб гІазаб.

الْأَلْبَابِ الَّذِينَ ءَامَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾

Нуж Аллагьасдаса

гІакълу-лъайги къурал гІадамал!

ХІакълъунго Аллагьас нужеда гьаб хирияб Къуръанги рещтІине гьабун буго нужеца гьалда гІамал гьабизе.

11. Жинца нужеэ гьеб Къуръаналъул

رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مَبِينَاتٍ لِيُخْرِجَ

аятал цІалулев ва гьел нужеэ баян

гьарулев расулги витІун вуго Аллагьас

гІакълу, жидеца Аллагьасда иманги

лъун, гьесул расуласда нахьги

рилъълъун, лъикІаб гІамал гьабурал

гІадамал куфруялъул бецІлъиялдаса

иманалъул нуралде рачине. Жидеца

Аллагьасда иманги лъун лъикІаб гІамал гьабурал гІадамал ахираталдаги Аллагьас алжаназда жанир лъугьине гьарула.

Жидер ахакъан нигІматазул гІорал чвахулел, жидеда жанир гьел

муъминзаби даимгоги рукІунел. ХІакълъунго гьеб алжаналда

жаниб гІадегІанав Аллагьас гьев муъминчиясе цакъ берцинаб

ризкъи хІадурун буго.

12. Гьев Аллагь вуго жиндие

гІибадат гьабизе гІадав нужер

БетІергъан: жинца анкьалго зобал

рижарав ва гьездаго релъараб ракъги

бижарав. Анкъго батІияб ракъги бижана

абураб магІна гьабуна цо гІалимзабаца.

Цогидаз абуна ракъ цо бижана жиндир

бижин ва батизе гьаби зобал рижиналда релъараб абун. Аллагьас

жиндир амру гьел зобал-ракъалда гьоркъоб рещтІине

гьабула ва гьесул хІукму-къадар гьениб билъълъуна. ХІакълъунго

гьаб кинабог махлукъ бижун буго Аллагьас, инсанасда лъазе

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ

مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ

عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ

بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

гъб бижарав Аллагъ ﷻ жиндир кинабго жоялда хІалкІолев
вукІин. Ва нужеда лъазе ХІакълъунго тІадегІанав Аллагъ вукІин
жиндир тІелму-лъаялдалъун ва хІукму-къадаралдалъун кинабго
махлукъалда жинца сверун лъугъин гъабурав ва гъельул тадбир
мухІканго гъабулевги.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Сурату Тіалакъалъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва щукру гъев Аллагъасе ﷻ буго.

66. Сурагу ТгахІрим

Мадинаялда рецтІине гьабураб, жинда жаниб аңцІила кІиго аят бугеб.

Гьаб сураталда жанибги шаргІиял масъалаби рицунел руго. Пубарабго сурат Аллагьасул свлаат салам лъеяв аварасул ва гьесул руччабазул бицунеб буго абун абизе бегъула. Гьаб сурат рецтІине гьабиялге сабаб бицун кІиго батІияб хІукму буго гІалимзабазул:

1) Имам КъуртІубияс бицана: «Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас жиндир руччабазе гІадилаб хІалал сордо бикъулеб букІана. Жинда Аллагь разилъаяй ХІапсатихъе аварас ﷺ вугеб сордоял гьель гьарана жиий эбел-инсухъе зияратал йиччай абун. ХІапсат эбел-инсухъе араб мехаль аварас ﷺ къибтІияй Марият ахІана ХІапсатил рукъое. Цинги ХІапсат тІадюссун ячІараб мехаль ва жиндир рукъой Марият ятараб мехаль гьей ХІапсатил цІакъ цим бахъана ва гьей цақдарана. Гьель абун: «Дуца гьей дир рукъое ячун йиго ва дир бусада мун гьейгун цадахъ вегун вуго! Дуца гьаб жо гьабиялге тІокІаб сабаб гьечІо дуда дун хІакъирлгъун йихъи гурел!» - абун.

Гьей ХІапсат рази гьайизе бокъун Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас абун: «Дуца гьай Марият дие хІарам гьаюна. Дуца гьаб хабар цоги цивго чиясда бицунге» - абун. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас аравго ХІапсатица жиндаги Пайшатиде гьоркъоб бугеб къедги бухун, Пайшатида гьеб хабар бицана, цинги гьеб цогидал руччабазе лъана. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварасул гьеб ишалъ цим бахъине гьабун ва гьес къасд гьабун жиндир руччабазул рукъзабахъе инаро абун ва моцІалъ жинца гьел киналго рикІад гьарун тела абун. Цинги тІадегІанав Аллагьас гьаб сураталгъул авалалда ругел аятал рецтІине гьаруна» - абун.

2) АтІабарияс бицана: Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас жинда Аллагь разилъаяй Зайнабиде аскІов вугеб мехаль гьес Зайнабиде къураб гьоцІо гьекъолеб букІана. Гьеб иш рихун ХІапсат ва Пайшат кІияйго рекъана жидеца аварасда ﷺ абизе: «Дудаса квешаб махІ буго» - абун.

Цинги хирияв аварас ﷺ ХІапсатида аскІове индалго гьель

абуна: «Дудаса цо квешаб махІ буго»-абун. Хадуб Пайшатицаги абун гьебго рагІи. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасе цІакъ бокъулеб букІинчІо жиндаса инсанасе бокъулареб махІ букІине ва гьес гьа гьедун абун: «Дица махІ квешаб жо кваначІо, дица гьоцІо гьекъон букІана, тІокІаб дица гьеб гьоцІо гьекъеларо» - абун. Цинги тІадегІанав Аллагьас гьаб аят рецтІине гьабун» – абун.

Пемерисел ГІалимзаби жинда рекъараб рагІи буго имам КъуртІубияс бицараб рагІи.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагьасул цІаралдълун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гьав Бичасул авараг! Дуца шай
хІарам гьабулеб Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ дуе
хІалалабълун гьабураб жо! Гьеб иш дуца
гьабулеб буго дур руччабазул цоял разильи
тІалаб гьабун.

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ لِمُبَشِّرٍ مَّا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبَتُّنِي
مَرْضَاتٍ أَرْوَجِكَ وَاللَّهِ عَنُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١﴾

Гьеб иш дуца гьабуге, Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ дуе хІалал гьабураб гьоцІоги, дур гъарабаш Мариятги дуца хІарам гъаруге. **ТІадегІанав Аллагь жинца мунагьал рахчулев ва жив гурхІулев вуго.** Дуда Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гІайиб гьабулеб буго дурго напсалъе къварилъи гьабун абун.

Тафсир гьабурав цо ГІалимчияс гьаб бакІалда жиб бицинего рекъолареб маГІна гьабун буго ва гьес абулеб буго: «Аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ хІалал гьабураб жо хІарам гьабун»-абун. Гьаб буго аварагзабазде гьабуге бегъулареб рагІи. Гьел руго Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ халкъалда тІаса ришун, гьезда дин лъазе гьабизе ритІарал гІадамал. Гьез абурабги, гьабурабги кинабго гІамал жидер умматалъе нухълун букІуна.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас гьоцІо гьекъезе хІарамаб буго абун абичІо, яги Марият жиндие хІарамай йиго абичІо. Гьес жиндирго напс нахъе чІвана гьезда аскІове къаялдаса. Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасда чІвараб гІайибги гьев хира гьавулеб, гьесул къадру кІодо гьабулеб буго. Гьесде абулеб буго: «Дуца дурго напсалъе къварилъи гьабуге гьел руччаби разильи тІалаб гьабулевлълун вукІун»-абун.

2. ХІакълъунго ТІадегІанав Аллагьас
нужее изну къун буго нужеца гьедараб
гьа хвезе гьабизе, гьеб хвезе гьабиялда
жаниб цо маслахІат бугеб мехаль.

فَدَفَرَضَ اللَّهُ لَكُمُ الْحِمْلَةَ أَيْمَنُكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ
الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

Гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ вуго нужер киналго умуразул Вали ва БетІергъан.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца гъабулеб хІукмуялъуль гІадлу битІарав, хІикмат гъваридав ва жиндир хІукмуялъул лагъзадерие ругел маслахІатал жинда гъалев.

3. Дуца рехсе, я гъав муъминчи, Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир руччабазул цоялда балъгояб хабар бицараб гІуж ва гъелда амруги гъабураб гъеб хабар гъадаго бицунге абун. Гъей йиго ХІапсат, Мариятил хабар гъадаго бицунге абун жинда амру гъабурай.

Цинги гъель гъеб хабар къватІиб бициндаг ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир расуласда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъебги гъазе гъабидал, гъев расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ХІапсатида гъеб хабаралъул цо бутІа жинда гъарабгъи бицана: кинабго балъгогъи бицун гъелда бадибчІвай гъабичІого тана. Гъеб хабар жинда бицараб мехаль ХІапсатица абун: «Дуда гъаб хабар гъица бицараб»-бун. Аллагъасул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «Дуда гъеб гъазе гъабун жинда кинабго жо гъалев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ - абун.

4. Хадубги Аллагъасул свалат салам гъеяв аварагас абун: «Нуж кІиялъго тавбу гъабун иужее гъеб гъикІаб буго. ХІакълъунго нужер ракІал дагъалго согІлъун рихъулел руго дуда»-абун. Гъей кІияйго йиго ХІапсатги ГІайшатги.

Нагагъ гъей кІияйго аварагасде صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ данде рахъани, гъев аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинца квербакъулев гъесул БетІергъан Аллагъ вуго, хадуб Жабраил малаик вуго, хадур гъикІал муъминзабиги руго.

Абубакр ва Пумар руго: ХІапсатилги ГІайшатилги умумул. Гъезда хадур малаикзабиги руго жидеца аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квербакъи гъабулел» - абун.

5. Хирияв аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нужер цІар гІамуни гъесул БетІергъан Аллагъас жиндир аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нужедасанги гъикІал руччаби къезе руго, жал Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ мутІигІал, жидеца Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги иман гъолел, жидеца

وَإِذْ أَسْرَأَ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَرْوَاحِهِ حَدِيثًا فَأَمَّا نَبَاتٌ بِهِ وَأَظْهَرُهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضَهُ، وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ لَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ، قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِي الْعَلِيمُ الْخَيْرُ ﴿٣٠﴾

إِنْ تَوْبًا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَعَتْ قُلُوبُكُمْ وَإِنْ تَظْهَرَ عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَلِّحِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةَ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٤٠﴾

عَسَىٰ رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنْ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنَّكَ مُسْلِمَاتٍ مُّؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَلْبَسْنَ عِبْدَاتٍ سَخِيحَاتٍ ثِيَابًا وَابْنَاتًا ﴿٥٠﴾

гъабураб амру тубазе жал мукIурал ва лебалал,
жидеца мунагъздаса тавбу гъабулел, жидеца Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ
гIибадатги гIемер гъабулел, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ва гъесул расуласе
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гIоло жидеца гъижраги гъабулел. Жидеца кIал кколел абураб
магIнаги гъабуна гъаб рагIиялъе. Жал россабаз нахъе риччарал, ва
жал жеги россабазе инчIел ясал.

6. Я гъал иман лъурал гIадамал!
Нужеца нужерго напс цIуне ва нужер
агълу-хъизанги цIуне жужахIалъул
цIаялдаса: Гъеб цIа бакулеб жо ганчIал
ва гIадамазул чурхдул ругеб. Гъеб
жужахI хъихъун цIакъ гучал, жидер
ццим бахъунел малаикзаби ругеб.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اَوْ اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيْكُمْ
نَارًا وَّفُوْدَهَا النَّاسُ وَاَلْحِجَارَةُ عَلَيْهَا
مَلَائِكَةٌ غُلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُوْنَ اِلٰهَ
مَّا اَمَرُوْهُمۡ وَيَعْمَلُوْنَ مَا يُوْمَرُوْنَ ﴿٦﴾

Гъел малаикзаби Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амруялъе гIасильуларо ва
гъез жидеда амру гъабураб жо цIакъ хехго ва мухIканго тубазе
гъабула. Гъеб жужахIалдаса цIуни букIуна жидецаго Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ гIазабалдаса хIинкъун гъесие тIагIат-гIибадат гъабиялдалъун ва
жиндир агълу-хъизаналдаги гъеб жо лъазе гъабун ва гъеб гъабе абун
амру гъабун.

Ахираталда капурзабаздехун абула:

7. Я гъал капурал гIадамал! Жакъа
нужеца кинабIаги гIузру бачунге!
ХIакълъунго Гъаб нужее гъабулеб
жужахIалъул гIазаб буго нужеца
дунялалда гъабураб гIамалалде данде гъабулеб жазъ!

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَا تَعْتَذِرُوْا الْيَوْمَ ۗ اِنَّمَا
تُحْزَنُ لِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٧﴾

8. Я гъал иман лъурал гIадамал!
Нуж кинацаго Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ руссун
ритIухъаб тавбу гъабе! Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ
нужер мунагъал чуризе руго, нужги
алжаназул ахазукъе лъугъине гъаризе
руго, жидеда жаниса нигIматазул гIорал
чвахулел. Гъеб къо буго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ
жиндир расулги, гъесда иман лъурал
муъминзабиги гIадада хвезарулареб,
гъел нечезе гъарулареб къо. Капураб,
пасикъаб къавмалда цебе гIазаб
гъабичIого Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ муъминзаби
гIаса лъугъун тола.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا تُوبُوْا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً
نَّصُوْحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ اَنْ يَّكْفِرَ عَنْكُمْ
سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللّٰهُ النَّبِيَّ
وَالَّذِيْنَ ءَامَنُوْا مَعَهُ ۗ وَهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ
اَيْدِيْهِمْ وَاَيَّمَانِهِمْ يَقُولُوْنَ رَبَّنَا اَنْتُمْ لَنَا
رُؤَسَا وَاَعْفِرْ لَنَا اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيْرٌ ﴿٨﴾

Гьел муъминзабазда цебеги, кваранисанги хьвадулеб иманалъул нур букІуна. Гьеб къоялъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жидее гьабураб жазаалдаса рохун муъминзабаца абула: «Я нижер БетІергъан Аллагъ! Дуца нижее гьаб нур тІубазе гьабе, нижедаса гьеб кидаго тІаса босуге, дуца нижер киналго мунагъалги чуре! ХІакълъунго Мун вуго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ, кинабниги жоялда дур хІалкІолев!» - абун.

9. Я гъав Бичасул авараг! Дуца капурзабаздаги мунапикъзабаздаги жигъад гьабе! Дуца гьезда данде цІакъаб гуч ва ццин бахъинги загъир гьабе. Гьезул ахираталда руссунеб бакІ жагъаннама буго ва цІакъ квешаб руссунеб бакІги буго гьеб.

يَأْتِيهَا النَّبِيُّ جُهَيْدٌ الْكُفَّارُ وَالْمُنْفِقِينَ
وَأَعَاظٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَوْنَتْهُمْ جَهَنَّمُ وَيَسَّرُ
الْمَصِيرُ ﴿٩﴾

10. ТІадегІанав Аллагъас мисал бачана капурал гІадамазул хІал баян гьабун. НухІ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام ва ЛугІ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَام чІужуялъул. Гъай кІияйго чІужу йикІана Дир лъикІал лагъзадерил руччабилъун.

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتٍ صُوحٍ
وَأَمْرَأَتٍ لُوطٍ كَاتَا تَحْتِ عِبْدَيْنِ مِنْ
عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَاتَاهُمَا فَلَمَّا رُغِنَا
عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ
مَعَ الدَّٰخِلِينَ ﴿١٠﴾

Щибаб умматалъул авараг гьеб умматалъул бищунго лъикІал ва бищунго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІабадат гьабулел рукІунелъул абуна «Дир лъикІал лагъзадерил руччабилъун»-абун. Гъей кІиялъго жидер росабазе хиянат гьабун: гьез иман лъечІо ва куфру-ширкалъул гІадамаздехун жидеца гьудуллъи гьабулел рукІана. Гъей кІияйго капурай чІужуялъе щибго кумек гьабичІо НухІаца ва ЛугІаца гьел жужахІалде лъугъине гьарулеб мехаль ва гъей кІиялдаго ахираталда абула: «Нуж жужахІалде жанире лъугъа цогитаб жужахІалъул агьлугун цадахъ» - абун.

Гьеб мисал бачун гІадегІанав Аллагъас баян гьабулеб буго щивав чиясе жиндир гІамалалда рекъараб жазаъ букІине букІин ва кигІанго лъикІал муъминзабазда ва аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَام кІоларо гьел гІазабалдаса хвасар гьаризе. Куфруги иманги кІиги батІияб дин буго. Гьеб диналъул аслуялъульго хилилпъарал капурал гІадамазе жидер гІагарал гІадаман лъикІал рукІиналдалъун ахираталда щибго кверабакъи букІунаро.

11. Жидеца иман лъурал гІадамазул мисал бачун гІадегІанав Аллагъас ПиргІавнил чІужу Асият рехсана. Гъей Асиятица абуна: «Я дир БетІергъан Аллагъ! Дуца дие алжаналда жаниб Дуда аскІоб рукъ бае дун гъений

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا
امْرَأَتٍ قِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي
عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ قِرْعَوْنَ
وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾

жаний йикліне ва Дуца дун хвасарги гъае ПиргІавнил квешаб гІамалалдаса, гъесул куфру-ширкалъул заралалдаса ва Дуца дун хвасар гъае жиб залимаб ва капураб къавмалдаса» абун.

Гъай Асият гІакълу камилай йиклінальул гІаламат буго гьель жиндие лъикІаб ахират гъарулеб мехаль Аллагъасда ﷺ аскІоб бакІ гъарулеб буго. Цогиги гъаб кІиги аяталдаса босизе кколеб гІакълу буго: жив Аллагъ ﷺ вуго абун чІарав пиргІавнида кІвечІо Асиятил иман биххизабизе. Жал аварагзабилъун ругел НухІида ва ЛугІидаги кІвечІо жидер капурал руччаби хІакъаб Исламияб диналда гІоритІизе. Гъаль нилье баян гъабулеб буго иманги куфруги рекІель букІунеб игІтикъад бугелъул, гъеб хисизабизе инсанасда кІоларо Аллагъасул ﷺ хІукму-къадар букІун гьел гІадамал жалго битІараб нухалде рачІун гурони. Гъаб амро гъадин бугониги гІадегІанав Аллагъас бусурзабазда гІадаблъун гъабун буго, лъикІалдалъун амро гъабиги, квешлъиялдаса нагъйо гъабиги ва Аллагъасул шаргІ гъаб ракъалда билъанхизабиги.

12. ГІимранил яс Марьямил мисалги бачана Аллагъас ﷺ рацІадал гІадамазул мисал бицун. Гъей Марьям жиндир черх цІунарай йикІана зина фухІшалдаса. Дица гьелъул лъорониб Жабраил хІухъел пузе виччана ва гьелдалъун Марьям къинайги лъугъана.

وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَدَتْ
فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ
بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ لَهَا
الْقَدْرَيْنِ ﴿١٣﴾

Гъей Марьямица Аллагъас ﷺ рещтІине гъарурал гІахъал ритІухъ гъарулел рукІана ва Аллагъасул ﷺ каламги ритІухъ гъабулеб букІана. Гъей Марьям йикІана жий Аллагъасе ﷺ мутІигІай, жинца гІагІат-гІибадат гІемер гъабулейлъун.

Имам Бухарияс ва Имам Муслимица бицараб хІадисалда абубеб буго, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Бихъиназул камилал гІадамал гІемерал рукІана. Руччабаздаса камиллъичІо ПиргІавнил чІужу Асиятги, ГІимранил яс Марьямги, Хувайлидил яс Хадижатги гурони гІайшатил хиралъи киналго руччабаздаса гъанал чурпа цогидал тІагІамаздаса тІокІаб бугеб гІадин буго» – абун. Гъал киназдаго Аллагъ разилъаги.

Аллагъасул ﷺ тавфикъалдалъун Сурату ТтахІрималъул тафсир ва таржама хъван гІубана.

Кинабго рецц ва шукру гІадегІанав Аллагъасе буго.

67. Суратул Мулк

Гъаб сурат Маккаядла рецитине гъабураб бугелгъул гъалда жаниб асляб бакI кколеб буго Исламияб диналгъул аслаби рициналдалгъун. Лъабго кIудияб бахIс буго гъаб сураталда жаниб: Хварал гIадамал чIаго гъаризе ва гъезие жзагъ гъабизе ПадегIанав Аллагъасул хIалкIолгъи ва къудрат букIин чIезе гъабун буго. Аллагъ جَلَّالَهُ цо вукIиналде жидеца тIоритIел гъабулел хIужабиги чIезе гъарулел руго. Хадуб Аллагъасда جَلَّالَهُ ва ахираталда инкар ккурал гIадамазул кинаб хIал букIунебги бицунеб буго. Сураталгъул ахиралда хIинкъи кьолеб буго жидеца авараг ва гъесул дагIват гъереси гъабурал гIадамазе: гъезда ракIалдаго гъечIого жидеда гIазаб тIаде цIезе бегъила абун.

Гъаб сураталгъул хиралгъи бицун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Гъаб сурат буго жинца хабал гIазабалдаса цIунулеб, жуужахIалгъул гIазабги нахъе чIвалеб, гъелдаса муъминзабиги хвасар гъарулеб» - абун. ХIадис имам Тирмизияс бицана.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жив ВацIадав жиндир лъикIлъи гIамав ва ПадегIанав вуго; кинабго ханлъи жинда кодоб бугев ва жиндие бокъараб жо гъабизе жиндир хIал кIолев Аллагъ جَلَّالَهُ.

تَبْرِكُ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

2. Жинца хвелги чIаголъиги бижарав вуго гъев Аллагъ جَلَّالَهُ: жинца нужер хIалбихъи гъабизе, щивдай вуго нужедаса жинца камилаб иманги лгъун берцинаб ва лъикIаб гIамал гъабун хъвадулев чи абун.

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٢﴾

Гъев Аллагъ جَلَّالَهُ вуго жинда гIасилгъараздаса цим босизе кIолев, жиндир гуч бергъарав. Жив цо гъавун жиндие гIибадат гъабурал муъминзабазул жинца мунагъал чурулевги вуго.

Капурзабаца ва мушрикаца абухъе, хвел абулеб жо жинца кинабго чIаголъи тIобанго къотIизе гъабулеб жо гъечIо. Гъев хвел буго гъаб дунялалгъул рукъосан «барзах» абун жинда абулеб хабаль букIунеб заман базе инсан ин. Гъелда хадуб ахиратги букIунеб ва кинабго халкъ

жидер хІисаб-мизан гьабизе ва жидее жазаъ гьабизе тІаде рахъине гьарулеб.

Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «*Нужер цояв хун хабаль лъураб мехаль ва гьесда тІаде ракъги бан жиндир агьлу-хъизан нахъруссараб мехаль гьев хабаль вугев чиясда нужер хъитазул хъварци рагІула*» - абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

Цогиги, аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «*Дир напс жинда кодоб бугев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ цІаралдалъун гьедулев вуго дун, нужеда цІикІкІун рагІулеб гьечІо дица гьал хварал гІадамздехун гьабулеб хитІаб. Гьел хваразе жаваб къезе кІоларо*» - абун. Ай: Гьезда рагІунеб буго дица бицунеб хабар, амма гьез жаваб къоларо. ХІадис имам Муслимица бицана.

3. Гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго нужеца

жиндие гІибадат гьабизе тІадав

БетІергъан, жинца цоялда тІад

цогідаб гьабун анкъго зоб бижарав.

Гьев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижараб жоялъуль

нужеда кинабгІаги жагъаллъи, гьалатгІи бихьуларо.

Нужеца зобалаздехун бер чанго нухаль буссине гьабе, нужеда гьениб бихъараб, къватІараб бакІ бихьуладай абун. Нужеда гьеб кидаго бихъизе гьечІо!

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَّا تَرَى فِي
خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفْوُوتٍ فَأَرْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى
مِن فُطُورِهِ ۗ

4. Цингиги нужеца бер зодихъе буссине

гьабе ва чанго нухаль нужеца гьел

зобалазул пикруги гьабе. Нужер бер

тІадбуссун бачІине буго жинда щибго

жагъаллъи бихъичІого, жиб Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хІелараблъун,

гІодобегІанлъун, жиб свакай гуреб жиндие щибго пайда

бахинчІеблъун.

تُرْاجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ حَاسِنًا
وَهُوَ حَسِيرٌ ۝

5. ХІакълъунго Дица гьаб дунялалда

тІад бугеб зоб берцин гьабуна гьенир

чирхъал гІадин цІвабиги кенчІезе

гьарун. Гьел цІваби Дица гьаруна

щайтІабазда речІІулел сунтраллъунги. Гьел щайтІабазе

ахираталдаги Дица цІакъ гучаб гІазаб хІадурун буго.

ГІалимзабаца абуна: Зодир ругел цІвабазул лъабго мунфагІат буго инсанасе: Гьездалъун зобал берцин гьарула, гьездалъун гІадамал сафаразде ругеб мехаль гьезие нух лъайги гьабула, гьел цІвабазул сунтрал зодире рахунел щайтІабаздаги речІІула. Жалго цІваби

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْبِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا
رُجُومًا لِلشَّيْطَانِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ۝

речуларо шайтлабазда хадур.

6. Жидеца жидер Бетгергъан

Аллагъасда инкар кколел гадамазе Дица жагъаннамаялъул газаб хладурун буго.

ЦІакъ квешаб руссунеб бакІ бугоха гъеб жагъанама.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَسِئسَ
الْمَصِيرُ ﴿٦﴾

7. Гьел гадамал жужахІалда рехараб

мехаль гьезда цІакъ квешаб, жинца хІинкъизе гьарулеб гьаракъ рагула гьеб жужахІалъул цІаялъул. Гьеб цІа

гьалдолебги букІуна жанир ругел гадамалгун цадахъ.

إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا سَهَقًا وَهِيَ
تَفُورُ ﴿٧﴾

8. Цим бахъун, жиб тІутІун унеб хІалги

букІула гьеб жужахІалъул. Щибаб кьукъа гьениб жаниб рехараб мехаль жужахІ

хьихъун ругел малаикзабаца абула:

«Нужехъе Аллагъасул ﷺ расул вачІинчІиш жинца нуже гьаб газабалдалгун хІинкъи кьолев»-абун.

تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ كَمَا أَلْقَى فِيهَا فَوْجٌ
سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴿٨﴾

9. Гьел гадамаз абула: «Нижехъе

Аллагъасул ﷺ расул вачІана, амма нижеца гьев гьерси гьавуна ва нижеца абуна: «Аллагъас ﷺ шибго

жо рештіне гьабичІо. Нуж гьечІо цІакъ кьосарал гадамал гуруго»-абун.

قَالُوا بَلَىٰ فَرَجَاءَ نَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ
مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾

10. Жегиги гьеб жужахІалъул агьлуялъ

абула: Ниж дунялалда ругеб мехаль нижеда хІакъаб жо рагулеб букІарабани,

яги гьеб хІакъаб жо лъалебІаги

букІарабани, ниж гьаб жужахІалъул агьлогун цадахъ рукІинароан»-абун.

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ
السَّعِيرِ ﴿١٠﴾

11. Гьел гадамал мукІурлъана жидер

мунагъазе. Амма гьезие жидер

мукІурлъиялъ шибго мунфагІат гьабуларо. Аллагъас ﷺ

жиндир рахІматалдаса рикІклад гьареги гьел жужахІалъул бетгергъаби!

فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحِقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

12. ХІакълъунго жидеда Аллагъги ﷺ

вихьичІого, гьесул газабги бихьичІого

жал Аллагъасдаса ﷺ хІинкъарал

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾

гПадамазе Аллагъасул ﷺ рахъалъан мунагъал чури буго ва кИудияб ажро-кириги буго.

13. Нужеца нужер рагИи балъго гъабулеб бугониги, гъеб загъир гъабулеб бугониги хИакълъунго гПадегИанав Аллагъ жинда кинабго жо лъалев вуго ва нужер рекелъ ругел пикрабиги жинда лъалев вуго.

وَأَسْرَأْ قَوْلَكَ لَأُؤَجِّرَنَّ أَبْنَاءَ عِلْمِهِمْ بِدَاتِ
الْصُّدُورِ ﴿١٣﴾

14. Жинца махлукъ бижарав Халикъасда гъеб махлукълъул хИал лъачIого букИинишха?

الْأَيْعَابِ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

Гъев Аллагъ ﷺ вуго жиндир лагъзадерида гурхIулев, гъезул киналго хИалал лъалев.

15. Гъев Аллагъ ﷺ вуго жиндие лагълъи гъабизе гПадав нужер БетIергъан, жинца нужеа гъаб ракъ квегъараблъун гъабурав. Нуж гъеб ракъалда гПаде хъваде ва нужеца Аллагъасул ﷺ ризкъиги кванае.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي
مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴿١٥﴾

Ахираталда кинабго халкъ гъев Аллагъасде ﷺ данде гъабизе буго жидер хИсаб-мизан ва жазаъ гъабизе.

16. Нуж божунищ ругел я гъал капурал гПадамал, зобалазда вугев БетIергъан Аллагъас нуж ракъалда жанире кквезе гъариларо абун, гъеб ракъиги жиб багъарун, гъоркъияб гПаде сверун, жинца гПадамал жинда жанире ккун букIунеб къоялъ.

ءَأْمَنْتُمْ مَن فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ
فَإِذَا هِيَ تَمُورُ ﴿١٦﴾

17. Яги нуж божунищ ругел зобалазда вугев БетIергъан Аллагъас нужеда гПаде гамчIал (чIимхал) речIчиларо абун. Дир гучаб гIазаб бихъараб мехалъ нужеда лъазе буго кин букIунеб дир хИинкъи къей ва гIазаб.

أَمْ أَمْنْتُمْ مَن فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ
حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾

18. ХИакълъунго гъал Маккаялъул мушриказдаса церехун рукIарал капурзабацаги жидехъе рачIарал аварагзаби гIереси гъаруна. Кинха Дица гъездаги инкар ккураб гъезда гучаб гIазаб швараб мехалъ. Дица гъезие гIазаб гъабуна жинца гъел гIодогIан гъарулеб

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَذِيرِ ﴿١٨﴾

Ғазабалдалъун. Жидеца иман лъечІони, авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гъавиги течІони гъаб Маккаялъул агълуялдеги шцезе бегъула гьел ҒодореҒан гъарулеб Ғазаб.

19. Гьел Ғадамал балагъулариш жидеда أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الظَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفْتٌ وَيَقِيضُنَّ مَا يَمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
Ғад роржунел хІанҒазда: жидер куркъби ритІизе гъарун роржунел ва куркъби данде къанги роржунел.

بَصِيرٌ ﴿١١﴾

Гьел гъаваялда ккун рукІунаро цохІо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гурони.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго жо бихъулев.

20. Нужее квербакъи гъабулел Ғадамал أَمَّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَكُمْ يَنْصَرُّكُمْ مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿١٢﴾
шалха ругел гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев?
Нагагъ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Ғазаб гъабулеб бугони гъеб нахъе чІвазе кІолел кумекчаҒи, яги алагъзаби ругиш нужее?

Гьел капурал Ғадамал цІакъаб гуккиналъуль ругел Ғадамал руго. Гъезда ракІалде кколеб буго жидер аллагъзабаца ва хъанчаца жидее квербакъи гъабизе буго абун.

21. ҒадеҒанав Аллагъас жиндир ризкъи أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَزُفُّكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ، بَلْ لَجُّوا فِي عُتُوٍّ وَنُفُورٍ ﴿١٣﴾
ккун чІезе гъабуни гъеб ризкъи нужее къезе кІолев шив чиха вугев? Шивниги чи гъечІо.

Гьел капурзаби жидерго къосиналъуль ва чІухІиялъуль тІерхъун руго. Гъезда хІакъаб жо бихъулеб гъечІо ва раҒулебги гъечІо.

22. Жиндир гъумер ракъалда цузе гъабун أَفَنْ يَمْسِيْ مُكِبًا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَى أَمَّنْ يَمْسِيْ سَوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٤﴾
вильгъунев чийиш битІараб нухалда вукІунев, яги жив витІун вахъун чІун вильгъунев чийиш битІараб нухалда вукІунев?

Капурчи вуго беццав чиясда рельеъун: жинда шибго нухги бихъуларев, жив Ғодове къулун, Ғодов ккун,Ғаде вахъун жинда унеб рахъги лъаларого вугев чиясда рельеъун. Муъминчи вуго жинда унеб нухги бихъулев, жив унеб бакІги жинда лъалев чи. Гъев кІиявго чи цоцада рельеъун рукІинишца? рукІунаро.

23. Дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъев قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿١٥﴾
БегІергъан Аллагъ вуго нужеца жиндие лагълъи гъабизе Ғадав хан, жинца нуж шибго жо гъечІеб бакІалдаса рижарав,

цинги жинца нужее бералги, гундулги, раkиги гьабурав.

Нуж бихьулеллгун, рагулеллгун гьарурав, нужее жиндалгун жо лгалеб ва бичлгулеб раkиги гьабурав. Гьел кудиял нигматазе жидеца шукру гьабулел гадамал цаkь дагьал гурони гьечю. Капурзабаца гьел нигматазда шукру гьабизего гьабуларо.

24. Жегиги дуца абе, Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ^{٢٤} гьев Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ вуго нуж гьаб раkьалда гад гемеерлгьизе гьарурав.

Нужер наслаби гемеер гьарун. Ахираталда хисаб-мизан ва жазаь гьабизеги гьев Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ руссине гьаризе руго.

25. Капурзабаца абулеб буго: «Щиб заманаяль букине бугеб гьеб ниже гзаб гьабизе кьоти гьабураб Кьяямасеб кьо, нуж битараб жо бицунел гадамал ратани?» - абун. وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ^{٢٥}

26. Дуца абе, Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قُلْ إِنَّمَا أَعْلِمُهُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ^{٢٦} хакьлгунго гьеб Кьяямасеб кьо киди букунебали гадеганав Аллагьасда лгала. Дун вуго нужее хакьаб ва баянаб хинкьи кьолев чи. Дица дида гадкьараб рисалат нужехье швезе гьабулел буго. Цогидаб кинабго амру Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ буго.

27. Гьеб жужахалгьул ца ва Кьяямасеб кьоялгьул гзаб жидеда гагардаго бихьараб мехаль капурал гадамазул гьурмал хисула: гьезда гаде пацманлгьялгьул ва хинкьялгьул асар бачлуна. فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّعَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِوَعْدِكُمْ نَدَّعُونَ ^{٢٧}

Гьездаги абула: «Гьале гьаб буго доб дунялалда ругеб мехаль нужее кьоти гьабулел букараб гзаб» - абун.

28. Дуца гьел мушриказда абе, Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي أَلَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ^{٢٨} гьебе ва нужеда лгалеб батани дидаги бице; дунги дида цадахь ругел

муьминзабиги Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьалаг гьаруни, яги нижеда Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ гурхлани ва нижер гумру халат гьабуни, нуж Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гзабалдаса хвасар гьарулев чи щивха вугев? Абун.

Гьаб аяталь бицунел жоялгьул хасил буго: Маккалгьул мушрикал авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ холеванищ ва гьесул цияб диналдаса жал хвасарлгьулеланищ абун руклана. Аллагьасул свалат салам лгьев авараг хваниги

капурзабазе гІазаб букІине букІин баян гьабулеб буго гьаб аяталь. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавун, гьесие гІибадат бацІацІад гьабун хьвадизе гІадаб буго кинавго инсанасда. Авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго гьел гІадамал Исламияб диналде ахІулев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Расул. Гьев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хванин абун гьездаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гьавизе ккейи гІаса унаро ва куфру-ширкальул гІазаб жидее гьабиялдаса гьел хвасарлъуларо.

29. Дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьев БегІергъан Аллагъ жив цІакъ гурхІулев вуго, нижеца гьесда иманги лъун буго, нижеца тавакалги гьев Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ гІамун буго.

قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ ۖ أَمَّنَّا بِهِ ۖ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا
فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٩﴾

Ахираталде щвараб мехаль гъазе буго нужеда щив вукІарав жиб баянаб кьосиналъуль: дунги муъминзабигийищ рукІарал, яги нужищ рукІарал жал кьосараллъун.

30. Цогиги дуца абе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, нужеца пикру гьабе ва нуж ургъун бихье: гьаб нужеца гьекъолеб лъим ракъулъе жанибе гІерхъун ани, гьаб лъим нуже босун вачІунев чи щивха вукІине вугев абун.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ
بِمَاءٍ مَّعِينٍ ﴿٣٠﴾

Цониги чи вукІунаро цІохІо гІадегІанав Аллагъ гурони. Гьаб лъималда рельлъун руго гІадегІанав Аллагъасул киналго нигІматал. Гьел кьолев чи цохІо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел нигІматал гІаса росани, цониги чияса кІоларо гьел кьезе.

гІадегІанав Аллагъасул квербакъиялдакъун Суратул Мулкальул тафсир ва таржама хъван гІубана.

Кинабо рецци гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

68. Сурагул Къалам

سُورَةُ الْقَلَمِ

Гъаб сурагалда жаниб диналгул аслабазул бицулеб буго ва Исламияб гIакъида (реклелчей) баян гъабулеб буго. Аслияб бахIс буго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIамад авараг хIакъав Бичасул Расул вукIин чIезе гъабиялда хурхараб, гъев цакъ берцинал тIабиГIатазда вижсараб, жинда нахърилъгине мустахIикъав инсан вукIин баян гъабулеб.

Муъминзабазул ва капурзабазул хIал баян гъабулеб мисал бачун буго, Къиямасеб къоялгул хIинкъи-къварилгьялгулги баян гъабун буго.

Хирияв аварагасда муширикаца жиндие гъабулеб къварилгьялда сабру гъабе абун ва жинда тIад къараб рисалат умматалгухъе цвезабулаго бачIараб захIмалги бачче абун амруги гъабулеб буго.

Жив гурхIулев, гурхIел ГIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Нун. Дун гъедулев вуго къаламалдалгун ва гъеб къаламалъ хъвалеб жоялдалгунги.

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾

2. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ две къурал нигIатаздагун, мун жундуца ккурав чи гъечIо.

مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾

Дур тушбабилгун ругел муширикаца дуде гIунтIизе гъарулел гIайибаздаса мун вацIадаб вуго ва мун гIакълу камилаб, халкъалда дин лъезабизе кIолев Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ Расул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго.

Тафсиралгул гIалимзабаца абун: «ТIадеГIанав Аллагъ къаламалдалгун ва гъеб къаламалъ хъвараб жоялдалгун гъедиялдаса загьирлъулеб буго гIелмуги гIалимзабиги хириял рукIин ва гъеб гIелму хъван халкъалде тIибитIизе гъаби кири-ажру кIудияб жо букIин.

3. ХIакългунго две цакъ кIудияб, жиб нахъаса къотIулареб ва тIасса унареб ажруги буго.

وَأَنَّكَ لَآلِجٌ رَّاغِبٌ ﴿٣﴾

Аллагъасул диналда халкъ ахIулаго дуца баччараб захIмалги къварилгьялде данде.

4. ХIакългунго мун цакъ кIудиял ва берцинал тIабиГIатаздаги вуго.

وَأَنَّكَ لَآلِجٌ رَّاغِبٌ ﴿٤﴾

ТIадеГIанав Аллагъас гъев хирияв МухIамад аварагасе киналго тIадеГIанал сипатал ва тIабиГIатал данде гъарун рукIана. Гъесул даража макъамалде вахарав цоги инсанги вижичIо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Гъесул бишунго ццидалал тушбабиги мукIурлъулел рукIана гъев ритIухъав, хиянат гъечIев, жинда

божилги гъабизе бегъулев инсан вукІиналда.

Хирияв аварагасул берцинал сипатаздаса рукІана гъев Гелму бугев, гурхІел-рахІму бугев вукІин, жиндир нич кутакав,ГІибадат Гемер гъабулев, жиндир сахавалги Кудияв вукІин.Балагъазда сабру гъабулев, нигІматазда шукру гъабулев вукІин, Аллагъасеги جَلَّ جَلَّالَهُ Гадамазеге хІеларав, жиндир чІухІи гъечІев, жинца дунялалгъул магІишат ГІалаб гъабуларев вукІин. Жиндир адаб берцинав, Гадамазулгун хІал рекъезе гъабулев вукІин, жиндир бахІарчилги бугев, ГІадло битІарав, ГІаса лъугъунев вукІин.

Имам Муслимица ва Бухарияс жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго: *«Дица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе хъулухъ гъабуна аниГго сональ. Гъес кидаго дида рихунев раГли абичІо, дица цо ши гъабураб мехаль гъев цай гъабураб абунги абичІо, дица цо ши гъабичІого тараб мехаль гъев цай гъабичІев абунги абичІо. Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Гадамазул бищунго лъикІав вукІана жиндир тІабигІатал берцинал рукІиналгъул рахъальган. Дица цониги дарай-зарбалалда квер хъатІичІо гъев расуласул хъаталдаса жиб тамахаб. Дица цониги махІ гъуинаб жоаялгъул махІги сунтІичІо гъев аварагасул гІемІалгъулган махІ гъуинаб»* - абун. Жинда Аллагъ разилъаяй ГІайшатида гъикъараб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул тІабигІатал кинал рукІарал абун, гъель абуна: «гъесул киналго тІабигІатал Къуръаналда рекъарал рукІана» - абун.

БатІи-батІиял миллатазул ва диназул ГІалимзаби ва жидеца пикру гъабулел Гадамал жакъа къоялда жанирги мукІурал руго гъев МухІаммад авараг ﷺ ритІухъав авараг вукІиналгъе ва гъес цалараб Къуръан Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ калам букІиналгъеги. Гъев гъедин букІинчІебани гъаб азаралда ункънусго сон араб мехальги Исламияб дин жиб къойидаса къойиде мухІканлгъулеб букІинароан. Америкаялгъул ГІалимзабаца кампютералгъул кумекалдалгъун цІех-рех гъабидалго дунялалгъул кинабго тарихалда жанив бищунго жив вацІадав, жиндир бицен ГІемерав, жиндир ГІелму-ГІакъло камилав чи шив вукІарав абун, гъезие хІасил бачІана гъев чи МухІаммад авараг ﷺ вукІана абун. Гъел ГІалимзабазе цІакъ бокъилаан жидер ГІиса аварагасе гъев къимат букІине. Кинниги жал мукІурлгъун руго жидер аварагасдасаги МухІаммад авараг ﷺ хирияв вукІиналгъе. Хирияв аварагасул ﷺ тІабигІатал берцинал рукІиналгъе мисаллгъун ГІелариш жиндир къавмаль гъесие ГІемераб къварилги гъабураб мехаль гъес гъабураб дугІа: *«Я дир Аллагъ, дуца гъаб къавм битІараб нухалда*

тIобитIе! Гьал руго жидеда хIакъаб жо лъаларел Гадамал!» - абун. Бищунго кIудияб хIужа ва далил буго хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир тIабигIатал берцинав вукIиналъе тIадегIанав Аллагъас жиндир Къуръаналда жаниб аят рещтIине гъаби «мун тIадегIанал ва берцинал тIабигIатазда вуго»-абун.

5. Дагъаб хадуб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб فَسْتَبْصِرُ وَبُصِيرُونَ капурзабазде рещтIараб мехаль дуда бихъизе буго, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел капурзабаздаги бихъизе буго,

6. Нужер кисинал ругеблъи жал жундуца ккурал. يَأْتِيَكُمُ الْمَقْتُونُ

7. ХIакълъунго дур БетIергъан Аллагъ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ жинда лъалев вуго, МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, щив вугев жиндир диналдаса къосарав.

Гъединго Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала жал хIакъаб диналда тIоритIараллъун ругел тIадамалги.

8. Мун гьел къурайшазул ханзабазе فَلَا تُطْعُ الْمُكَذِّبِينَ мутIигIлъуге! Жидеца мун гьереси гъавулел ва жидер умумузул дин гъабиялде жидеца мун ахIулел.

9. Гъезие бокъун буго мун тамах гъавизе وَدُّوا أَنْ تُدَّهِنُ فَيُدَّهِنُونَ ва дуца гъезие бокъулареб жо тезе: хъанчазе лагълъи гъабуге абураб рагIи дуца абичIого букIине бокъун буго гъезие. Цинги гьелги дудехун тамахго рукIине руго. Гъез абулеб букIана:дуца нижер алагъзабазе лагълъи гъабуни нижеца дур Аллагъасеги جَلَّ جَلَالُهُ лагълъи гъабизе буго абун. Гьел капурзабазул багIулаб хабаралъе мутIигIлъуге абун амру гъабулеб буго тIадегIанав Аллагъас жиндие хирияв аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

10. Мун мукIурлъуге МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, وَلَا تُطْعُ كُلَّ حَلِيفٍ مَّهِينٍ жинца тIемерал гъаял гъедулев, жив хIакъирав чиясе,

11. Жинца гъибатги гъабулев, тIадамазда гьоркъоб هَمَّازٍ مَقْسَمٍ بِنَمِيمٍ мацIал гъарун жив хъвадулев,

12. Жинца закатги, садакъаги къоларев, مَتَاعِ الْخَيْرِ مُغْتَدٍ أَثِيمٍ жиндир зулму кIудияв, жиндир мунагъал тIемерав чиясе.

13. Жиндир ракI согIав, гIакъло дагъав. Гьал тIемерал къадарал сипатал жиндие рукIингун عُتِّلَ بَعْدَ ذَلِكَ رَنِيمٍ цадахъ жив зинадал лъимерлъунги вугев.

14. Гъесул боцIи-малги лъималги тIемерал руго أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَنَدِيمٍ

абуниц гъев гъединав вугев.

15. Аллагъас ﷺ жиндие къурал нигІматазде данде щукру гъабичІого, жиндие Аллагъасул ﷺ Къуръаналъул аятал цІалараб мехаль гъес абулеб буго:

«Гъел руго цереселго Гадамаз ургъарал ва гъез рицунел рукІарал гъересиял харбал» - абун.

Гъал аятал рещтІине гъаруна Алвалид ибну Мугъиратил хІакъалъулъ. Гъев вукІана къурайшиязда гъоркъов вугев чи, живго гъездаса гъечІев. АнцІила микъго сон барав чи гъев вугеб мехаль гъев васлъун ккуна Алмугъират абулев къурайшияс.

Жинда Аллагъ разилгъаяв Ибну Габбасица абун: «Нилъеда цониги чи лъаларо Аллагъас ﷺ гъадигІан гІемерал квешал сипатал жиндие гъарурав гъав Алвалид ибнул Мугъират гурони. Абадиялъго гъесдаса тІаса унареб нич тІад лъуна Аллагъас ﷺ гъесда»-абун. Асави Абулев Галимас абун: «Гъал аятал рещтІине гъарураб мехаль гъев Алвалид жиндир эбелалъухъе вачІана ва гъес абун: «Гъав МухІаммадица ﷺ дие ичІго сипат гъабун. Гъезул микъгояб дида лъалеб буго ва диль ругелги руго. ЦохІо зинадул лъимер абураб сипат хутІизегІан. Дуца дида битІараб бице гъеб сипат кин гъес дие гъабурабали дида лъазе» - абун. Гъесул эбелалъ абун: «Дур эменлъун вугев чи вукІана жиндир алат хІалтІуларев. Гъесул бечелъи чидаца ине бокъичІого дун цо вехъасда аскІой егана ва гъесул вас вуго мун» - абун. Гъаб аят рещтІинегІан гъесда лъалеб букІинчІо жив зинадал лъимер вугеблъи» - абун.

ТпадегІанав Аллагъас гъав Алвалидил хабар тІубазе гъабун абулеб буго:

16. Дагъаб хадуб дица гъесул мегІералда тІужги ﷺ гъабизе буго.

Жив хвезегІан гъесдаса тІаса унареб ва гъев гъелдалъун ватІа гъавизе лъалеб. Гъеб тІуж гъесда гъабун Бадроялда рагъ бугеб мехаль гъесул мегІералда хвалченги щун.

Гъаб аят буго жиб кІиги рагІиялдаса данде гъабураб ва жинда жаниб Къуръаналъул пасихІлъиялъул чанго мисал бугеб.

Инсанасул мегІералда «хуртІум» абуларо. ХуртІум абула пилалъул, больонил ва цоги хІайваназул мегІералда. Гъев жив какарав, хІалихъатав чиясул мегІер хІайваналъул мегІерлъун гъабун буго ва гъелда жаниб цогиги гъев тІодовегІан гъавулеб сипат буго. МегІералда тІуж гъабила абураб рагІиги тІарабиязул мацІалда ва тІадаталда рекъон гъев чи

Подовеган гъавулеб сипат буго. Масала маГаруласе бетГералдаса тIагъур бортизе гъаби ничаб жо бугеб гIадин, ГIарабиязе мегГералда гIуж гъабиги ничаб жо буго.

17. XIакълъунго Дица гъаб

Маккаялъул агълуялъулги хIалбихьи

гъабуна гъезда тIаде ракъи биччан.

Цо ахалъул бетГергъабазул хIалбихьи

гъабураб гIадин, гъел гIадамаз гъа гъедун къотIи гъабураб мехаль жидеца ахикъа пихъ бакIарила абун радал хехго ун, пакъирзабазда жал рихъулареб гIужаль.

إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا

مُصْرِمِينَ ﴿١٧﴾

18. Гъеб къотIи гъабулеб мехаль гъезда «ИншаАллагъ»

абизе ракIалде швечIо.

19. Цинги гъеб ахалде тIаде Аллагъасул

гъабалагъ бачIана гъел гIадамалги

къижун рукIадго. Аллагъас гъел зодиса ца рещтIине гъабун бухIана гъеб ах.

فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿١٨﴾

20. Цинги гъеб ахги лъугъана чIегIераб рохъо гIадин.

Шибго жо нахъе хутIитчIого бухIана гъеб ах.

21. Рогъалилъ тIадеги рахъун гъел гIадамал цоцаде

ахIдана:

22. «Нужер ахикъа пихъ бакIаризе рахъа

нужеца гъеб бакIаризе батани!» - абун.

أِنَّا نَعُدُّوْا عَلَىٰ حَزْنِكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٢﴾

23.24.25. Цинги гъел балъого ахикъе ана жидеда

тIаде мискинзаби рачIинчIого рукIине ва

гъезие пихъ къезе кколареб хIалалъ. Гъезда

ракIалдаги букIана жидебокъараб жо

лъугъина абун.

فَانظُرُوا هُمُومَهُمْ يَتَخَفَتُونَ ﴿٢٣﴾

أَن لَّا يَدْخُلَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ﴿٢٤﴾

وَعُدُّوْا عَلَىٰ حَزْرٍ قَدِيرٍ ﴿٢٥﴾

Гъезда кIочон букIана гъезулги гъезул ахалъулги тадбир

гъабулев хан тIадеГIанав Аллагъ гъел вукIин.

26. Цинги жидеда гъеб бухIараб ах бихъараб

мехаль гъез абун: «XIакълъунго ниль нух

къосун ккун руго»-абун. Цингиги лъикIго пикру гъабидал ва гъеб

бакI жидер ах букIараб бакI букIин лъадал гъез абун:

فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَأَنصَالُونَ ﴿٢٦﴾

27. «Ниль гъеб ахалъул хайиралдаса маXрум гъарун

руго!» - абун.

Нильер мунагъал сабаблъун нильедаса гъеб ах Аллагъас гъел нахъе

босун ун буго» - абун.

بَلْ لَحْنٌ مَّخْرُومُونَ ﴿٢٧﴾

28. Гъезул гьоркъохъес абуна: (жиндир
гІакълуги бугев, иманги бугев)

قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلُو أَقْلٍ لَّكُم مَّا لَوْلَا نَسِيحُونَ ﴿٢٨﴾

«Дица нужеда абулеб букІана гуриш нужеца

Аллагъасул جَلَّ جَلَّاهُ нигІматал рехсон гъесие тасбихІ гъабе» - абун. Гъеб берцинаб ва бечедаб ах нуже кьурав Аллагъ جَلَّ جَلَّاهُ вуго, нужеца гъесие щукру гъабе ва гъеб ахикъан бачІараб пихъалдаса мискин-пакъиразеги садакъа кье абун абулеб букІана гъев вацас жиндир цогидал вацазде.

29. Цинги гъез абуна: «Нижеца мун вацІада
гъавула нижер БетІергъан! ХІакълъунго ниж

قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾

рукІана нижерго напсазе зулму гъабулеллъун»-абун.

30. Цинги гъел цо-цояз цогидазда гІайиб
чІвазеги лъугъана.

فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتْلَوْنَ مَوْتَناً ﴿٣٠﴾

Сабру тІагІун, жидеца гъабулеб жо лъаларого хутІана гъел. Хадур гъел Аллагъасде جَلَّ جَلَّاهُ руссана.

31. Гъез абуна: «Вай ниже бугеб къварилъи!

قَالُوا وَيَوْمَئِذٍ أَتَاكُمُ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾

ХІакълъунго ниж рукІун ругоха цІакъ кьосарал
гІадамал!

Нижеца пакъирзабазе гъезул хІакъ кьечІолъи, Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ щукру гъабунгутІи кІудияб мунагъ букІун бугоха нижеца гъабулеб».

32. Нижер Аллагъасда جَلَّ جَلَّاهُ божилъи буго

عَسَى رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا حَيْزًا فَرِحْنَا بِهَا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا

гъес нижее гъелдасаги лъикІаб ах къела

رَاضُونَ ﴿٣٢﴾

абун. Ниж нижер БетІергъанасда хьул

лъолел руго гъес нижер тавбу къабул

гъабила абун ва гъев нижеда тІаса лъугъина абун».

ТІадегІанав Аллагъас гъаб кьиса бицана паризаяб закатги суннатаб садакъаги кьоларел гІадамазул боцІи-мал гъалагІлзулеблъи бихъизе гъабун. Цо дагъабго жо Аллагъасе جَلَّ جَلَّاهُ гІоло кьезе бахиллъараб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَّاهُ кинабго кодоса босун толеблъи лъазе гъабун.

Гъал аятал рещтІине гъариялъе сабаб бицун гІалимзабаца абуна: Еменалда СангІаъ абулеб шагъаралда аскІоб цо муъминчиясул бечедаб ах букІана, жинда жаниб гІемер батІияб пихъ бугеб. Щибаб сональ гъеб пихъ бакІарулеб мехаль гъев чияс мискинзаби данде ракІарун гъезие садакъа кьолел букІана ва гъел кІодо гъарун, рази гъарулел рукІана. Гъев чи хвараб мехаль гъеб ах ирсалъе щвана гъесул лъабго васасе. Гъел васаз цоцаздехун мушавара гъабун абуна: «Нилъер лъималги гІемерал руго, гъаб ахикъан бачІунеб жоги дагъаб гурони гъечІо. Нилъер инсуца кьолел букІараб хІалалъ нилъеца садакъа кьуни, нилъее щибго жо нахъе хутІиларо-абун. Цинги гъез кьотІи гъабунса садакъа кьечІого

тезе ва гъеб пихъ бакIарулеб гIуж мискинзабаздаса балъго гъабизе. Гъеб къотIиги гъабун, гъеб къотIи гъа гъедун шулаги гъабун, жидер пихъ бакIаризе абун радакъего рахъун гъел ахикъе араб мехаль, гъезда жидер ах бухIун батана ва жал нухкъосун цоги бакIалде ккун ругин абун ракIалде кколеб хIалалъ хис-бас ккун батана.

33. Гъадианаб гIазаб гъабизе бегъула

Маккаялъул агълуялъеги, гъез

иман лъечIони, авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ритIухъ гъавичIони ва Аллагъасул

جَلَّ جَلَالُهُ нигIматазде данде щукруги гъабичIони. БичасхIаги

ахираталъул гIазаб цIакъго кIудияб ва гучаб буго. Гъал

Маккаялъул мушрикал жидеда жо лъалел ва жидер гIакълу

бугел ратани, гъезда гъаб амру кин бичIчIунареб?

Жинда Аллагъ разилгъаяв ибну Габбасица абун: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел къурайшиязе гIазаб гъабун Бадроялда рагъ гъабизе рачIараб мехаль.

Гъез гъа гъедун букIана МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесул асхIабзаби

чIвачIого жал Маккаялда руссинаро абун, жидеца хамроги гъекъела,

зурма пун, къалиги къабун гъел чIваразул бутIрузда аскIоб бертинги

гъабила абун. ПадегIанав Аллагъас гъезул мурадал тIуразе гъаричIо,

гъезул ракIалда букIаралъул гIаксалда ккезе гъабун амру.

34. ХIакълъунго Аллагъасдаса хIинкъарал إِنَّ الْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ٢٤

муъминзабазе Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскIоб

нигIматазул алжанал руго.

35. Дица муъминзаби гъарилишца купру-ширкалъул агълуялда релъун?

أَفَجَعَلَ الْمَسِيرِينَ كَالْمَجْرِمِينَ ٢٥

36. Нужее ккараб щиб! Нужеда гъедианаб хIукму

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ٢٦

гъабизе кин кIолеб?

37. Яги нужехъ тIехъищ бугеб гъедианаб хIукму

أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ٢٧

гIад хъвараб ва нужеца жиб цIалулеб?

38. Гъеб тIехъалда нужее бокъарабщинаб жо

إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخْتَرُونَ ٢٨

хъванищ бугеб?

39. Яги нужее Дица гъабураб шулияб

أَمْ لَكُمْ آيَاتُنَا بَلِغَةً إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا

къотIийищ бугеб жиб къиямасеб къо

تَحْكُمُونَ ٢٩

щвезегIан хисулареб:

«Нужее букIине буго абун нужее

бокъараб жо?» ГъечIо гъедианаб къотIи. Гъел мушрикал жидер

кинабго гIамалалъулъ батIулаб иш гъабулел гIадамал руго; гъез

гъабулеб хІукмуги мекъаб буго, гъез бицунеб рагІиги гъересияб буго.

40. Дуца гъезда гъикъе МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَأَلَهُمْ أَنَّهُمْ بِذَلِكَ زَعِيمُونَ ﴿٤٠﴾
 гъеб жидеца бицунеб хабаралъе гъоркъе чІарав
 чи щив вугев абун гъеб къотІи гъезие тІубазе
 гъабулев!

ГъечІо гъезие къотІи тІубазе гъабизе гъоркъе чІолев чи.

41. Яги гъезул гІахъалчагІийищ ругел гъезие أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٤١﴾
 квербакъи гъабулел? Хъанчал ва алагъзаби
 ратани жиде квербакъи гъабулел, гъелги
 рачун рачІа абе гъел мушриказда:
 дуда гъел рихъизе ва гъез гъабулеб пиша бихъизе, гъел битІараб жо
 бицунел ратани.

42. Дуца къавмалъе рехсе МухІаммад يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жиндир хІинкъи ва къварилъи
 цІикІараб къиямасеб къоялъул хабар:
 Гъеб къоялъ капурзаби ахІула жидер
 бетІергъанасе сужда гъабе абун, амма гъезда сужда гъабизе
 кІоларо.

Гъезул гъод цогояб тІил гІадаб жо лъугъула ва гъезда гІодоре къулизе кІоларо.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хІадисалда буго:
 «Къиямасеб къоялъ щивав муъминчияс ва муъминчІужуялъ Аллагъасе
 جَلَّ جَلَالُهُ сужда гъабула. Дуниялалъул рукъоб гІадамазе гІоло жидеца сужда
 гъабулеллъун рукІарал гІадамал сужда гъабизе абун лъугъараб мехалъ
 гъел гІодоре къулизе кІвечІого хутІула, ва гъезул гъодги цохІо хъарици
 гІадин лъугъуна» - абун. ХІадис имам Бухарияс бицана.

43. Гъеб къоялъ капурзаби рукІуна خَشِيعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهِفُهُمْ دَلِيلَةً وَقَدَاوَأُ يَدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَاهُونَ ﴿٤٣﴾
 цІакъ жал хІинкъун, жидер берал
 Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хІелун, гъел
 гІодоре гІанлъиялъул тІерхъунги
 рукІуна.

ХІакълъунго гъел дуниялалда сах-саламат ругеб мехалъ Аллагъасе
 جَلَّ جَلَالُهُ сужда гъабиялде ахІун рукІана.

Аварагазбиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІун, гІахъалги рещІине гъарун, гъел ахІун
 рукІана жидер бетІергъан Аллагъасе гІибадат гъабиялде. Гъез чІухІи
 гъабун букІана, гъезда ахират букІинаро абунги ккун букІана. Гъанже
 ахираталда сужда гъабизе бокъун бугониги гъезда гъеб сужда гъабизе
 кІоларо.

44. Дуца Дунги, гъаб Дир Къуръан гьереси
гъабулел капурзабиги те МухАммад
! صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Дица гъел жидедаго лъачІого
Дир нигІматаздагъун гуккун купру-
ширкалъулъ халат гъарила.

فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبُ بِهَذَا الْحَدِيثِ
سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾

Капурзабаде раклалде кола жидее къурал нигІматал, сахлъи ва агълу
хъизан жал Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ рокбиялъ къураб буго абун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ
гъезие нигІматал къола гъез мунагъал гъарунщинахъе. Гъез шукру
гъабуларо, мунагъал толаро ва гъеб сабаблъун гъезие ахираталда
гІазабги цІикІлуна.

45. Дица гъезул гІумруги халат гъабула гъезул
мунагъал жегиги гІемерлъизе. Гъединаб макру
буго дир капурзабаде гъабулеб.

وَأَهْلِي لَهُمْ أَنْ يَكِيدَ مَتِينٌ ﴿٤٥﴾

Дир гъездаса ццим босиги цІакъ гучаб букІуна.

46. Яги дуца гъездаса ажру-мухъ тІалаб
гъабулебищ бугеб, МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَعْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾

гъезухъе хІакъаб Исламияб дин швезе гъабун гъел Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо
гъавиялде ахІиялде данде, цинги гъел гъеб мухъ къезе кІоларого
иман лъечІого чІезе?

47. Яги гъезда аскІоб ЛавхІулмахІфузищ бугеб
жидеца гъенисан балъгояб жо хъвалеб?

أَمْ عِنْدَهُمُ الْعَيْبُ فَهُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٤٧﴾

Жидеде гъеб ЛавхІул-махІфузалда хъван батун лъалебищ бугеб жал
муъминзабаздаса лъикІал рукІин?

48. Дуца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму-
къадаралда сабру гъабе, МухАммад

فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ
الْحُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾

! صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

Гъел мушриказ дугъабулеб къварилъи бачче
ва дуда тІадкъараб рисалатги тІубазе гъабе. Мун ччугІил чохъониве
ккарав Юнус аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام релълунги вукІунге, жив цІакъ
пащманлъун ва ракІкъварилъун Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ ахІарав. Жиндир
къавмалда ццим бахъун гъезда гъоркъоса нахъе арав, цинги Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ ччугІил чохъониве ккезе гъавурав, цинги жив Аллагъасдеги
гъардарав.

49. Гъев Юнус аварагасда عَلَيْهِ السَّلَام

لَوْلَا أَنْ تَدَارَكُهُ رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاءِ

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурхІел нахърегІун
букІинчІебани гъев ральдалъан къватІиве

وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾

бакъвараб авлахъалде рехизе вукІана ва

жив какарав, жинда гІайиб чІваравлъунги вукІине вукІана.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьесда гурхIел гьабуна, гьесда тавбу гьаби раклалде рехана ва жинца гьесул тавбу къабулги гьабуна.

50. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьев Юнус عَلَيْهِ السَّلَام ﴿٥٠﴾ فَأَجْتَبَاهُ رَبُّهُ، فَجَعَلَهُ، مِنْ الصَّالِحِينَ ﴿٥١﴾
тIаса вищана ва гьев лъикIал
гIадамаздасаги гьавуна.

Жинда гIагар гьарурал, жив разиял гIадамаздаса гьавуна.

51. Гьел капурзаби мун жидер وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيَرْفُقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ
бераз кваназе гIагарлъулел руго, لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьел бераздалъун
мун хвезе гьавизе бокъунги руго.

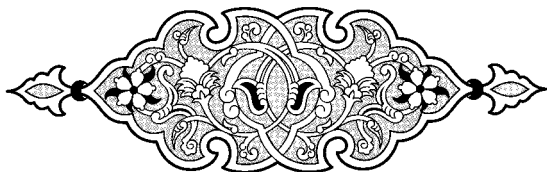
Жидеда гьаб Къуръан цIалулеб рагIараб мехаль гьез абулебги
буго: «Гьав МухIаммад жундуца ккурав чи вуго» абун.

52. Гьаб хирияб Къуръан кинабго халкъалье وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥١﴾
вагIазлъун гуруго гьечIо.

Хирияв аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мугIжитатлъунги буго. Гьаб Къуръан жинда
рецтIине гьабурав МухIаммадги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бищунго хирияв авараг вуго.
Гьев аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кинха мушриказ абулеб гьев жундуца ккурав
чи вуго абун?

ТIадегIанав Аллагъасул квербакъиялдалъун Сурагул Къаламалъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецтги гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго.

69. Суратул Хіакъят

Маккаялда жиб рецтӀине гьабураб, жинда жаниб кӀикъоялда аңцила кӀиго аят бугеб.

Гьаб хирияб суратги Маккаялда жиб рецтӀине гьабураб бугелӀул гьалда жаниб бицен гьабулеб буго Исламияб диналӀул аслабазул: Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ цо гьави, ахират букӀиналда иман лъей, аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритӀухъ гьари. Аслияб бахӀе буго гьаб хирияб Къуръан жиб ритӀухъаб Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букӀин чӀезе гьави. Къиямасеб къоялӀул ва гьенир ругел къварилӀабазул бицун буго. Аллагьги جَلَّ جَلَالُهُ гьесул расулалги гьереси гьарурал къавмазе лъугъараб жо бицун Гадил, Самудил, ЛутӀил, Пиргавнил, НухӀил къавмазул бицун буго.

Жидер бахьи бугел муъминзабазул ва бахьи къосарал капурзабазул хӀал бицун буго, жал къосарал муширикаца жинда гӀунтӀизе гьарулел гӀайибздаса Аллагьасул свалат салам лъеяв МухӀаммад авараг вацӀадав вукӀинги баян гьабун буго.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагьасул цӀаралдалӀун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къиямасеб къо жиб букӀин хӀакъаб буго.

لِالْحَاقَّةِ ①

2. Щибха бугеб гьеб Къиямасеб къо?

مَا لِلْحَاقَّةِ ②

3. Дуда щибха лъалеб, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гьеб щиб къо бугеб? Дуда гьеб жегиги бихьун гьечӀелӀул, гьелӀул гӀакъуба-гӀазабги жиндие сипат гьабизе кӀолареб бугелӀул.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا لِلْحَاقَّةِ ③

4. Самудиязги ГӀадил къавмалӀги гьереси гьабуна жинца ракӀал рихьизе гьарулеб Къиямасеб къо.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَوَافٍ بَاطِلَةٍ ④

5. Амма СсалихӀ аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къавм самудиял гьалаг гьаруна гучаб гьаракъальӀул гӀазабалдалӀун.

فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ⑤

6. Ва амма Гьуд аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къавм гӀадилал гьалаг гьаруна жиб свер-сверун пулеб гучаб гьуриялӀул гӀазабалдалӀун.

وَأَمَّا عَادُ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ⑥

Жиб гӀорхӀольан борчӀараб, жинда данде чӀезе щибго жоялда кӀолареб.

7. Падилазде тІаде гъеб гъури
пуна, жинца гъел тІагІизарулеб,
анкъго сордоялъги микъго къоялъги
тІатІалаго, жиб гъоркъоса къотІичІого.

سَحَرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَفَنِيْنًا أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى
الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُجِزَتِ خَلِّ خَاوِيَةً ﴿٧﴾

Дуда гъеб къавмги бихъилаан, я гъав инсан, жидерго бакІазда
хун гІодор ккараллъун. Къолболъан рахъун рехарал чамастакил
гъутІбузда рельлъун, жал жаниса гъодорал жидер бутІрул тІаса
ратІалъун ругел.

8. Дуда гъал къавмазул нахъе хутІарав чиго
вихъулицха, я гъав инсан!

فَهَلْ تَرَى لَهُم مِّنْ آيَةٍ ﴿٨﴾

Гъез нахъе тараб асарги бихъулиц? Щибниги жо бихъуларо дуда.
Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъезул рижи бакъвазе гъабуна ва наслу тухум тІагІине
гъабуна.

9. ПиргІавниги, гъесдасан цере
рукІарал къавмалги, жидер росаби
кІалагъоркъе сверизе гъарурал ЛутІил къавмги жидеца куфру ва
гІасилъи гъабулел къавмал рукІана.

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكِ كُتُ بِالْحَاطِطَةِ ﴿٩﴾

10. Гъел жидеде витІарав аварагасдеги
нахърильлъинчІо ва гъесие къварилъи гІазаб гъабизе ургъана.

فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَّابِيَةً ﴿١٠﴾

Цинги Дица гъел къавмал гучаб ва жиб цІикІараб гІазабалдалъун
ккуна. Гъезул мунагъал ва къабихІал пишаби цогидал умматазулалдаса
гІемерал ругольидал дица гъезие гІазабги цогидазеялдаса цІикІараб
гъабуна.

11. ХІакълъунго ТІупан тІун лъим
гІемерлъидал ва гъеб кинабго жоялда тІад
бахиндал, Дица нужер умумул, НухІил агълу, гамида тІад рекІине
гъарун хвасар гъаруна.

إِنَّا لَنَاطِقًا أَلْمَاءُ حَمَلَتْنِكُمْ فِي الْجَارِيَةِ ﴿١١﴾

12. Гъеб амру Дица гъабуна нужеца
гъелдаса вагІза босизе ва гъеб вагІза
жинца жаниб жо цІунулеб гІиналь жаниб цІунун хадуб
цогидаздаги бицине.

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا أذُنٌ وَعِيَةٌ ﴿١٢﴾

Гъел цересел умматаз гъарурал гІадал мунагъал гъаруни нужги
Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ гъалаг гъарулеблъи нужеда лъазе ва нуж Аллагъасдаса
جَلَّ جَلَّالُهُ хІинкъизе.

13. Гъаб дунял панальize Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ
амруялдалъун Исрапил малаикас цохІо
нухаль ссуралъубе пураб мехаль.

فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾

14. Цинги мугІрулги ракъги тІаде
борхун цоцаль къабун цохІо майданІун
гъабун битІизе гъабураб мехаль. وَمَحْمِلَاتِ الْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَذُكِّرْتَهَا وَوَحِدَةً ⑫
15. Гъеб къо буго жиндилъ Къиямасеб къо чІолеб
къо. فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ⑮
16. Зобалги рихъун, хъвалхъун уна,гъелги
цІакъ загІипалІун лъугъуна. وَأَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ⑰
17. Гъеб къояль малаикзабиги
зобалазул рагІалІабазда чІун рукІуна.
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тІадегІанІъи ва
къудрат бихъун, гъесдаса хІинкъун.
Гъеб къояль дур БетІергъан Аллагъасул ГІарщ жидеца тІаде
борхун баччуна микъго малаикас.
Жинда Аллагъ разилъаяв Ибну ГІаббасица абун: «Малаикзабазул
микъго мухъ букІуна жидеца гІарщ баччун ругел, гъезул рикІкІенги
цохІо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ лъала»-абун.
18. Гъеб къояль хІисаб-мизан гъабизе
нуж цере чІезе гъарула кинабго ханІъи ва
кІодолъи жиндие бугев тІадегІанав Аллагъасда. **Нужер цонигияв
ва цониги гІамал гъеб къояль бальго хутІуларо.** فَيَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ⑱
19. Амма Жиндир гІамал хъвараб
кагъат кваранисан къурав чияс цІакъ
воххун абула: «Гъая, рачІа гъаб кагъат
цІализе!» فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِرَيْبِنِهِ فَيَقُولُ هَذَا مَا أَدْرَأُ ⑲
كَلِيمَةٌ ⑳
20. Дида якъинго лъалеб букІана хІакълъунго
дица гъаб хІисаб-мизан гъабиялде дандечІвай
гъабизе букІин
ва дица гъелда рекъараб гІамалги гъабун букІана» - абун. إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلْكٌ حَسْبِيَّةٌ ㉑
21. Гъев муъминчи жинда разияб, жиб тІаса унареб
чІагольгиялда вукІуна. فَهَوَى فِي عِشَّةٍ رَّا صِيَّةً ㉒
22. ТІадегІанал алжаназда жанив. فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ㉓
23. Гъел алжаназул пихъалги гъесда гІагардаго
рукІуна. فَطُوفُوا فِيهَا دَانِيَةً ㉔
- Щиб хІалалда гъев вугониги, гъесул квераль босулеб бакІалда букІуна.
24. Гъел муъминзабазде абула: «Нужеца
гъал тІагІамал нигІматал кванае, лазатал
гъекъолел жалги гъекъе, нужеи щибго كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ
الْحَالِيَةِ ㉕

зарал гьечІел!

Гьєб нужеє Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахъалъан бугєб цІоб-рахІмат буго, нужеца дунялалда ругєб мехаль гъарурал лъикІал гІамалазде данде» - абун.

25. Ва амма жиндир гІамал хъвараб кагъат квєгІаб рахъалъан къурав чияс гьєб къояль абула: «Вай Аман, гъаб кагъат дихъє къунго букІинчІєбани!

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَهٗ ۝٢٥

26. Гъаб хІисаб-мизан щиб бугєбги, гъалъул захІмалъьиги дида лъанго букІинчІєбани»

وَلَمْ يَأْتِرْ مَا حِسَابِيَهٗ ۝٢٦

27. «Вай Аман, дир дунялалда букІараб хвел ахираб букІарабани, жинда хадуб гъаб тІаде рахъине гъари ва хІисаб-мизан гьечІєб.»

يَا لَيْتَهَا كَانَتْ الْقَاضِيَهٗ ۝٢٧

28. «Дие щибго кумек гъабулєб гьєчІо лица данде гъабун букІараб боцІи-малалъ.»

مَا أُنْعَىٰ عَنِّي مَالِيَهٗ ۝٢٨

29. Дидасан кинабго ханлъьиги тІаса ун буго» - абун.

هَلَاكَ عَنِّي سُلْطَانِيَهٗ ۝٢٩

Дие квербакъи гъабизе кІолєв гъудул-гъалмагъьиги гьєчІо, дир насаб тухумалъьиги ва къадру-къиматалъьиги жакъа щибго кумек гъабулєб гьєчІо.

30. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ малаикзабазда амру гъабула: «Нужеца гьєв чи ккве ва гьєсда гудрал, рахсалги рай.

خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ۝٣٠

31. Цинги гьєв жужахІалде жанивєги рехе!

تُرُّ الْجَحِيمِ صَلْوَهٗ ۝٣١

32. Цинги нужеца гьєсул нахъияб рахъалдаса жаниб хун кІалдиса

تُرُّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ۝٣٢

къватІибє бахъє лъабкъоялда анцІго натІ халалъьиги бугєб рахас.

33. Гъаб гучаб гІазаб гьєснє гъабиялъє сабаб буго: хІакълъунго гьєс тІадегІанав Аллагъасда иман лъун букІинчІо.

إِنَّهٗ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ۝٣٣

34. Гьєс жиндирго напс гьєсизє гъабулєб букІинчІо мискин-пакъырав чиясє тІагІам кьєялде, гьєб тІагІам кьє абун цогидаздаги абулєб букІинчІо.

وَلَا يَخْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۝٣٤

35. Жакъа гьєснє гьєб жужахІалда жанив гъудул-гъалмагъ гьєчІо.

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَمِيمٌ ۝٣٥

36. ЖужахІалъул агълуялъул хъверд-рецІи гурєб (гъислин) жиндие цоги тІагІамги гьєчІо.

وَلَا طَعَامٌ لَهُ إِلَّا مِنَ الْأَمْنِ غَسِيلِينَ ۝٣٦

37. Гъеб махЦараб, инжитаб тIагIам кваналаро жидеца мунагъал гъарурал, жидее жужахI хIакълъараб агълуялъ гурони. لَا يَاكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِلُونَ ﴿٣٧﴾
 Дунялалъул рукъов вугеб мехаль мискин-пакъирасе тIагIам къезе бахиллъарав, гъезие лъикIлъи гъабизе чIухIарав чиясе бугеб квен буго гъеб жужахIалъул гъислин. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цIунаги гъеб кваназе ккеялдаса.
38. ПIадегIанав Аллагъ гъедулев вуго кинабниги жиб бихъулеб жоялдакъун. فَلَا أَقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾
39. Ва жиб бихъулареб жоялдакъунги. وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾
40. ХIакълъунго гъаб хирияб Къуръан Аллагъасе хIакълъунго гъаб хирияб расулас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цIалулеб калам буго абун. إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾
41. Гъаб Къуръан шигIру гъечIо ва шагIирас цIалулебги гъечIо. وَمَاهُوَ يَقُولُ سَاعِرٍ قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾
 Гъеб Къуръаналда иман лъолеб чи нужеб цIакъ дагъав гурони гъечIо.
42. Жинда балъгояб жо лъала абун жидеца гъереси бицунел кагъанатазул рагIиги гъечIо гъаб Къуръан. وَلَا يَقُولُ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾
 Гъелъул вагIза босулеб гIадамалги цIакъ дагъ гурони гъечIо. Нужеца гъаб Къуръаналда иман лъолеб гъечIо ва гъелъул вагIзаги босулеб гъечIо абураб магIна буго гъеб кIиги аятакъул.
43. Гъеб Къуръан буго Кинабго гIаламалъул БетIергъанас рещIине гъабураб. تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾
44. Гъаб Къуръаналда жаниб МухIаммадица жиндирго рахъалъан шибго жо бицун букIарабани ва гъеб Дир калам бугоян абун букIарабани, وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾
45. Дица гъев дир къуватаб рещел босиялдакъун кквелаан, أَلَا خَذَّامَةٌ بِالْأَيْمِينِ ﴿٤٥﴾
46. Цинги дица гъесул рекIел бидурихъалги къотIун рехилаан. Дица гъев хъезе гъавилаан. ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾
47. Гъеб жо Дица Дир аварасе гъабулеб мехаль гъев Дир ццим босиялдаса цIунизе кIолеб цониги чиги гъечIо нужеда гъоркъов. فَمَا مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِيزِينَ ﴿٤٧﴾
48. ХIакълъунго гъаб хирияб Къуръан буго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъулел гIадамазе وَإِنَّهُ لَتَذَكُّرٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾

вагІзальун жиб бугеб.

49. Хіакълъунго Дида лъала нужеда
гьоркъоб гьеб Къуръан жидеца гьереси
гьабулел гІадамал рукІин.

وَأِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾

50. Хіакълъунго гьаб Къуръан Къиямасеб
къояль капурзаби цІакъ хІасрат гьарулеб ва
пащман гьарулеб жоги буго:

وَأِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

Гьелда иман лъурал муъминзабазе бугеб даража-макъам бихъараб
мехаль капурзабазул цІакъ ракІ бакъвала ва гьел пащманлъула.

51. Жиб хІакъаб, жиндиль щибго шаклъи гьечІеб,
гьаб гІаламалъул БетІергъанав Аллагъасул калам
жиб букІин якъинаб жоги буго гьаб Къуръан.

وَأِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾

52. Дуца жив кІудияв ва тІадегІанав
БетІергъан Аллагъ вацІад гъаве гьесда
рекъоларешинаб жоялдаса.

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

Ва гьесул кІудиял нигІматазде данде гьесие шукруги гъабе. Гьел
нигІматазул бишунго кІудияб буго гьаб Къуръанги.

ТІадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Сурагул Хіакъаталъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.
Кинабго рещги гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

70. Сураatul МағIариж

سُورَةُ الْمَعَارِجِ

Маккаялда жиб рещтIине гьабураб, жинда жаниб кIикъоялда ункъго аят бугеб.

Гьаб хирияб сураталь аслияб хIалаль бицунеб буго Къиямасеб къо чIеялгул ва гьеб къоялгул хIинкъабазул. Ахираталда муъминзабазе букIунеб рахIат-лазаталгул, капурзабазе букIунеб гIазаб-къварилгьялгулги бицунеб буго. Маккаялгул Муширикаца ахират букIин ва хварал чIаго гьарун тIаде рахъине гьариялда инкар кквеялгулги, гьез Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ расуласул дагIват махсароде гьабиги бицунеб буго. Инсанасул тIабигIат бицун, гьесул заглIилги ва сабру дагьлIиги бицунеб буго.

Сураталгул ахиралда тIадегIанав Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гьа гьедун абулеб буго тIаде рахъине гьариги, хIисаб-мизан ва жазаъ гьабиги жиб букIин хIакъаб, жиндилъ щибго щаклги гьечIеб амро буго абун.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2. Маккаялгул мушириказдаса по гьарулев чIяс гьарана жиб капурзабазда рещтIинчIого чIолареб, жиб рещтIараб мехаль гьеб нахъе чIвазе кIолев щивго чи гьечIеб гIазаб рещтIине гьабе абун.

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ

لِلْمُكَفِّرِينَ بَلِّسَ لَهُ دَافِعٍ

ГIалимзабаца абуна: Гьев жинца гIазаб рещтIине гьаби гьарарав чи вуго Анназар ибнул ХIарис, къурайшиязул ханзабаздаса ва гьезул бицунго къосарал гIадамаздасан жив вугев. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьесие хIинкъа къураб мехаль мун Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гIазабалдаса хIинкъа абун, гьев чIяс хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ махсароде гьавун абуна: «Я дир Аллагъ, гьав МухIаммадица бицунеб жо дудаса жиб бугеб батани, дуца нижеде тIаде зодиса ганчIазул цIад базе гьабе, яги нижее цоги жинца унтize гьабулеб гIазаб гьабе!» - абун. Гьев чи Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ Бадруялгул рагъуль квешаб хвелалдалгун хвезе гьавуна ва гьав какун Къуръаналда аятги рещтIине гьавуна. ТIадегIанав Аллагъас абулеб буго:

3. Гьеб гIазаб рещтIине гьаби зобалазда ругел нухазул БетIергъан Аллагъасдаса буго.

مِنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ

Капурзабаца гьєб гІазаб рещтІине гьабе абуниги, рещтІине гьабуге абуниги, гьезул рагІиялда бараб щибго жо гьєчІо.

4. Гьєл нухалги руго жидедаса гІаде Аллагьасде جَلَّ جَلَّالَهُ гІагарде малаикзаби рахунел, Жабраил малаикги вахунєб. КІикьоялда анцІазарго сонгІан жиб халатаб.

تَعْرِجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ
مُقَدَّرَهُ ۖ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ۝٤

Гьєб кьояль капурзаби жужахІалде жанирєги лъугьине гьарун абадияб гІазабалъуль рукІине. Гьаб Къиямасєб кьояльул халалги жиндир гІорхьи гьєчІєб ва ахир гьєчІєб буго. ГІадегІанав Аллагьас капурзабазе букІунєб гІакъуба-къварилги бицунєб мехаль гьєб кьо цІакъ халатаб буго абула, гьєлдальун капурзаби гьєб кьояльул гІазабалдаса хІинкьизе бокуьн.

Жинда Аллагь разилъаяв АбусагІидил Худриясдаса бицараб хІадисалда буго: «*Цо асхІабас Аллагьасул свалат салам лъєєв аварасда гьикъана: «Ярасулаллагь! Гьєб кьояльул халалгиго щиб?»*» - абун. *Аварас* صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун: «*Дир напс кодоб бугєв Аллагьасул цІаралдальун гьєдулєв вуго дун; Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ гьєб кьо муъминзабазе цІакъ бигьа гьабула. Гьєб кьо муъминчиясе жинца дуьналда цо паризаяб как балаго балєб букІараб заманалдасаги бигъаяб букІуна*» - абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

5. Дуца сабру гьабе, МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, берцинаб فَاصْبِرْ صَبْرًا حَمِيدًا сабру гьабияль!

Гьєл мушриказ мун махсароде гьавиялдаги, гьезул заралалдаги, гьезухь Исламияб дин щєєє гьабиялдаги дуца сабру гьабе. ГІадегІанав Аллагьас дєє квербакьи гьабизе букІин хІакъаб жо буго.

АлкъуртІуби абулєв гІалимас абун: «Берцинаб сабру букІуна жиндиль зигарди, щибго чІвачІвади, рахІат хвей гьєчІєб, жиндир зигараги цохІо Аллагьасдєхун جَلَّ جَلَّالَهُ гурони букІунарєб» - абун. Гьаб берцинаб сабруяльє цІакъ берцинаб мисал буго: Ибрагьим авараг عَلَيْهِ السَّلَام Намрузица цІадаєє рєхараб мехаль гьєсда гІаде Жабраил малаик ваккана ва гьєс абун: «Дур кинабгІаги хІажат бугищ?» - абун. Ибрагьим аварас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Дудєхун дир кинабгІаги хІажат гьєчІо» - абун. ГІадегІанав Аллагьасде жив хІажатав вукІин, гьєв Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ гурєв цоги щивго чиясда жив хІажатав гьєчІєблги загьир гьабулєб буго гьєб рагІияль.

6. ХІакълъунго гьєл капурзабазда жидєє рещтІунєб гІазаб цІакъ рикІІадаб жольун бихъулєб буго, гьєл гьєб гІазаб рещтІиналде божулєл гьєчІєлъуль.

إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ وَيَحِيدُونَ ۖ

7. Амма Дида гъеб цакъ гIагарда бугеб жольун бихъулеб وَرَبُّهُ قَرِيبٌ ﴿٧﴾
буго. Гъеб гIазаб бугельул жиб букIин хIакъаб.

8. Гъеб Къиямасеб къо буго биараб тIохьи يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ ﴿٨﴾
гIадин зобал рукIунеб, яги бухIараб нахул
гъоркъ хутIараб жо гIадин: жал тамахлъун цо бакIалда чIоларого.

9. Самараб квас гIадин мугIрулги рукIунеб. وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿٩﴾

10. Цониги гъудулас жиндир гъудуласул хIалги وَلَا يَسْأَلُ خَيْرَ جَمِيمًا ﴿١٠﴾
цIехолареб.

гIагарав чIяс гIагарав чIясул хIал цIехолареб. Щивав чи жиндир
напсалъул ургъалида вукIунеб къо буго гъеб.

11. Жидеда гъел гъудулзаби ва гIагарал يُبْصِرُ وَيَصْفُرُ وَيُؤْتِي الْمَجْرِمَ مَوْثِقَ يَدَيْهِ مِنْ عَذَابٍ
чагIи рихъулелги рукIуна. يَوْمَئِذٍ بَيْنِيهِ ﴿١١﴾

Гъедин бугониги гъел цоцазе кумек гъабизе,
гъезул хIал цIехезе лъугъунаро, гъез цоцадаса
лъутизе ва рахIизе яхI бахъула. Гъеб къоялъ капурчIяса ракIалде
кола дирго васалги къун дун гъаб гIазабалдаса ворчIулев анищ
абун.

12. Жиндир чIужу ва вац къунги, وَصَحْبَتِهِ وَأَخِيهِ ﴿١٢﴾

13. Жиндие кумек гъабулел рукIарал жиндир وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤْوِيهِ ﴿١٣﴾
киналго гIагарал гIадамал къунги жив гъеб
гIазабалдаса хвасарлъулев анищ абун.

14. Ракъалда бугебщинаб кинабго халкъ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ﴿١٤﴾
къунги жиндир напс жужахIалъул гIазабалдаса
хвасар гъабизе хIадурун вукIуна капурчи гъеб къоялъ.

Жакъа дунялалда гъев ахIмакъасдаса гIалаб гъабуреб щибго жо гъечIо:
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун, гъесие гIибадат гъаби гуреб. Гъеб гIибадат гъаби
абураб жоги щибго жиндиль захIмалъи гъечIеб, жиндирго черхалъе
ва напсалъе мунпагIат ва маслахIат бугеб жо гъаби буго. Аллагъас
جَلَّ جَلَالُهُ цIунаги ниль иман бахъиналдаса ва гъеб капураб къавмалъул
макъамалде ккеялдаса.

15. Кисанха гъесие хвасарлъи букIунеб?! كَلَّا إِنَّهَا لَأَنْظِيُّ ﴿١٥﴾

Гъанже гъеб хъул лъеялъ гъесие щибго кумек
гъабуларо! Цакъ лагъ-лагъунеб жужахIалъул цIа буго гъесие
бугеб гIазаб.

16. Жинца бетIералъул ва гъумералъул тIомги гъанги نَزَّاعَةً لِّلشَّوْطِ ﴿١٦﴾
бахъулеб.

Гьeб гьан бежун, биун тIагIанщинахъe цIияб бижине гьабула Аллагьас
جَلَّ جَلَالُهُ ва цингиги бежун, биун ине гьабула.

17. Гьeб жагьаннама хадуб лъугьуна жидеца تَدْعُوا مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى ١٧

Аллагьасда инкар ккурал, гьесул расулал
гьереси гьарурал гIадамазда.

Жинда Аллагь разилъаяв Ибну ГIаббасица абун: «Щивав капурчиясул
ва мунапикъасул цIар-цIарккун ахIула ва гIанкIуяль мугьал гIадин
жинда жанире кьулчIула» - абун.

18. Жинца гIемераб боцIи-мал бакIарарав, وَمَجْمَعًا وَعَى ١٨

цинги гьeб бахчун, гьелдаса закат-сахI кьечIев чиясда

хадубги лъугьуна. Гьаб аяталь хIинкьи кьолeб буго жидеца
дунялалъул магIишат тIалаб гьабулел ва гьелдаса паризаяб закатги
суннатаб садакьаги кьоларел гIадамазе.

19. ХIакьлъунго инсан вижун вуго жив хeхавлъун, *إِنَّا لَإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ١٩

сабру дагьавлъун.

20. Жинда дагьабго кьварилъи хьатIаниги жив إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ٢٠

чIвачIвадулев.

21. Жиндие лъикIлъи швараб мехаль гьeб цохIо وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَوْعًا ٢١

жиндиего кквезе лъугьунев.

Гьелдалса паризаяб закат кьоларев, суннатаб садакьаги кьоларев.

22. Жидеца как балел гIадамал гьeчIо гьел какарал إِلَّا الْفٰصِلِينَ ٢٢

сипатал жидер ругел.

23. Жидеца рукугI-сужда камил гьабун шибаб الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ٢٣

гIужда паризаяб как баялда жал гIад чIарал.

24.25. Жидер боцIи-малалъулъ пакьирасе ва وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ٢٤

жинда гьарарасе кьолeб хасаб бутIа бугев,

паризаяб закат жинца кьолев ва суннатаб لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ٢٥

садакьаги кьолев.

26. Жидеца Кьиямасеб кьо букIине букIинги وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ٢٦

ритIухъ гьабулел.

27. Жидер БетIергьан Аллагьасул وَالَّذِينَ هُمْ مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُّشْفِقُونَ ٢٧

гIазаб жидеде швеялдаса жал хIинкьунги

рукIунел.

28. ХIакьлъунго гьeб Аллагьасул гIазаб буго إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَا تُؤْمِنُونَ ٢٨

жиб швеларо абун жинда божи гьeчIeб.

ЩайтIаналь, гъава-напсаль инсан цIакъ хехго гуккизе бегъула ва жиндие глазаб гъаби тIалъулеб гIамал гъабиялда вачине бегъула. Гъедин бугельул муъминчи кидаго Аллагъасул **عَلَّجَلَهُ** глазаб жинди цвевIдаса хIинкъун вукIине ккола.

29. Жидеца жидер гIавратги цIунулел

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٢٩﴾

хIарамаб хIалаль хIалтIизе гъабиялдаса.

30. Жидерго руччабазда ва

гъарабашазда аскIоре лъугъун гурони,
цоги хIарамаб хурхен гъабуларел.

إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ
عِبْرَةٌ لِّمُؤْمِنِينَ ﴿٣٠﴾

ХIакълъунго гъал гIадамал руго

Аллагъас **عَلَّجَلَهُ** жидеда гIайиб чIваларел.

31. Жиндир шагъват тIубазе жиндир

руччаби ва гъарабашал гуреп цоги жо

цIехарал гIадамал руго Аллагъасул **عَلَّجَلَهُ**

гIорхъаби жидеца хвезе гъарурал.

فَمِنْ أَسْفَلِهَا وَأُخْرَىٰ وَأُولَىٰٰٓهَا هُمْ الْعَادُونَ ﴿٣١﴾

Ва жидерго напсал гIазабалъе хIакъ гъарурал гIадамал.

32. Жидеца жидеда тIад къараб аманат

тIубалел, жидеца гъарурал къотIабиги

тIуразе гъарулел.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٣٢﴾

33. Жидеца гъабизе тIаде босараб нугIлъьиги

битIун гъабулел.

وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٣٣﴾

Жидеца гъеб нугIлъьи бахчуларел ва щивго чи ватIа гъавичIого

Аллагъасе **عَلَّجَلَهُ** гIоло битIараб хIалаль нугIлъьиги гъабулел. Гъаб

нугIлъьи гъабиги, къотIи тIубайги, аманат тIубайги цIакъ жидер кIвар

бугел, исламияб жамагIаталъул амру жидедалъун битIун хъвадулел

амраби руго. Гъеб лъабго жоялдалъун ватIа гъавизе кIола жиндир иман

камилав муъминчиги, жиндир рекIель унти бугел мунапикъзабиги.

Гъаб бахIс гIатIидго бицун буго Сурагул Маидаталъул авалалда.

34. Жидеца балеп паризаяб как арканал,

шурутIал тIуран, Аллагъасе **عَلَّجَلَهُ** хIелун

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٣٤﴾

баялда жидеца тIадчIейги гъабулел.

Гъаб паризаяб как бай жиндир кIвар цIикIараб амру бугельул,

муъминзабазул сипатал рехсарал гъал аятазда жаниб Аллагъас

عَلَّجَلَهُ гъеб какил кIиги нухаль бицен гъабуна. 23-абилеб аяталда

абун букIана «Жал как баялда даимлъулел» абун. ГIалимзабаца

гъеб аяталда абураб рагIиялда гъоркъобги, гъаб (34) аяталда жаниб

абураб «Как баялда тIадчIей гъабулел» абураб рагIиялда гъоркъобги

батIалъи гъабун, гъезул магIна батIияб букIин баян гъабуна. «Как баялда даимлъи» абураб рагIиялъул магIна буго гъеб как щибаб гIужда бай, гъеб как баялдаса цоги жоялъ машгъул гъарунгутIи. Дунялалъул хIалтIи-пиша гъабулел гIадамал как базе мех шварабго гъеб гъабулел хIалтIиги тун как баялде машгъуллъи. Жидер хIалтIи тIубан хадуб базе абун как нахъе бахъулел гIадамал как баялда даимал рукIунаро.

«Как баялда гIадчIей гъабулел» абураб рагIиялъул магIна буго какие чурулеб мехаль гъеб камилго гъаби, гъуждул, гъумер ва хIатIал чури гIатIид гъаби. Цинги как балеб бакI бацIадаб, берцинаб, жив щибго жоялъ Аллагъасдаса جَلَّالَهُ машгъул гъавулареб букIин. ГIад бугеб ретIел бацIадаб ва берцинаб букIин. Как балеб мехаль цIакъ Аллагъасе جَلَّالَهُ хIелун, гъесдаса нечон ва хIинкъун вукIин. Какил арканал ва шурутIал мухIканго тIуразе гъари. Как бан хадувги Аллагъа جَلَّالَهُ рехсолевлъун ва гъесде дугIа хIелун гъабулелъун вукIин. Как бан ва азкарал гъарун хадуги жинца гъеб какил кири холеб жо гъабунгутIи.

Гъаб как бай Исламияб диналда жаниб бищунго кIвар цIикIараб амру букIиналъ гIадегIанав Аллагъас муъминзабазул берцинал сипатал рицин как баялда даимлъулел абун байбихъана, гъел сипатазул ахиралдаги жидеца как баялда гIадчIей гъабулел абун абуна.

Гъел Аллагъасдаса جَلَّالَهُ жал хIинкъарал муъминзабазул сипатал рицун хадуб гъезул руссунеб бакI ва гъезие бугеб ажру-даража бицун гIадегIанав Аллагъас абуна:

35. Гъал гIадамал руго жал хира гъарураллъун алжаназда жанир рукIунел.

أُولَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمَاتٍ ﴿٣٥﴾

Жидеи цIакъ лазатал нигIматалги къун, жидер напсалъе бокъанщинаб жоги хIадур гъабун, жал даимго рукIинелъун лъугъине гъарула гъел алжаназда жанире.

36. Гъел капурзабазе бугеб жого щиб, я

فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَكْفُرُوا بِكَ مَهِطِينَ ﴿٣٦﴾

МухIаммад ﷺ،

цIакъ гIедегIун жал дуда сверун ракIаризе ккани ва жидеца гарбал рорхун бераз мун цIехон рукIине ккани?

37. Дудаса квараниса ва квегIиса къокъа-къокъаби гъарун жал гIодор чIун мун сверун кквезе ккани?

عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٣٧﴾

Гъаб кIиго аят рещтIине гъабиялъе сабаб бицун гIалимзабаца абуна: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Къуръан цIалулеб мехаль

къурайшазул мушрикал гьесда сверун русунел руклана ва гьев махсароде гьавун, гьесул Къуръан цІалиялда тІад релъанхъун гьеб Къуръан муъминзабазда рагІине ва бичІине толарого рукунел руклана. Гьез абубеб буклана гьал загІипал, мискинал МухІаммадил асхІабзаби алжаналда рукІине ратани, ниж гьездасаги цере рукІине руго гьаб алжаналда абун. Цинги тІадегІанав Аллагьас гьел церехун хъвараб кІиябго аят рещтІине гьабун ва хадубги жинца абун:

38. Гьезул щивав цоясул хъулищ лъун бугеб إِظْمَعُ كُلِّ أَمْرِي مَنَّهُمْ أَنْ يَدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٣٨﴾
живги алжаналда лъугьине гьавила абун?

39. Гьедин гьечІо амру! Кидаго лъугьине كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْبَاقُونَ ﴿٣٩﴾
гьаруларо капурал гІадамал нигІаматазул алжаназда жанире!

ХІакълъунго Дица гьел гІадамал рижун руго жидеда лъалел хІакъирал, загІипал жалаздаса: цин манидал къатІра букІун, цинги бидул горо букІун, хадуб гьанал къотІел букІун. Гьединаб загІипаб, жинда ракІкъалеб жоялдаса вижарав, цинги кІващ бачІунеб бакІалдаса къатІивеги вачІарав инсан сундасан чІухІун вукІунев? Гьев инсан Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ аскІов хиральулеб, Аллагь гьесда гурхІун гьесие лъикІаб ахират къолеб сабаб буго Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ цо гьавун гьесие гІибадат бацІцІад гьаби. Ханзаби руго, бечедал гІадамал руго, насаб-тухум лъикІаб буго абураб рагІи буго Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ жиб къабул гьабулареб, жинда данде ажру-кириги гьабулареб.

40.41. Дун гьедулев вуго бакъ баккулел فَلَا أَمْسِرُ رَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّا الْقَادِرُونَ ﴿٤٠﴾
ва бакъ тІерхъунел рахъазул БетІергъан
Аллагьасул цІаралдалъун, дир цІакъ хІалкІола عَلَى أَنْ تُبَدَّلَ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْمُومِينَ ﴿٤١﴾
абун гьал мушрикалги гьалаг гьарун гьезул
бакІалда гьездаса лъикІаб къавм бижине.

Жидеца Аллагь цо гьавун гьесие гІибадат бацІцІад гьабубеб. Дун гьеб иш гьабизе лъицаго гІажизги гьавуларо, гьелдаса щибго жояль нахъеги чІваларо.

42. Дуца гьеб капураб къавм те, فَذَرَهُمْ خَوْضًا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ
МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, жидерго батІулаб الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾
диналда жанир ругеллъун, дунялалъул
чІаголъиялдаса кеп босулеллъунги.

Жал гьалаг гьаризе къотІи гьабураб заман тІаде швезегІан ва жиндиль пащманлъиялъги, тавбу гьабиялъги щибго мунпагІат гьабулареб къо тІаде бачІинегІан.

43. Гьєб кьо буго жал хобаздаса
кьватіре рахьун рачіунєб: цаькь
гїдегІун, дуњялалда жал жидерго
хьанчал эхегизе гьарураб бакІалда
гьезие лагьльи гьабизе унел ругел гІадин.

Цоял цояздаса цере ккезе яхІ бахьун унаан гьел хьанчие лагьльи гьабизе, гьелда аскІоре гІагарльизе. Хабальан гІаде рахьине гьарураб мехальги гьел цаькь гїдегІун, жал унеб рахьго льяларого, гІиял рехьєнгІадин унел рукІуна.

44. Жидер берал цаькь хІелун ва
хІинкьун унел рукІуна гьел, жидеда гІад
кутакаб кьварильи ва хІакьирльияльул
мугьру чІван бугебгІадинги рукІуна.

Гьєб кьо буго гьел дуњялалда ругеб мехаль жиб бачіине
букІиналдальун гьезие хІинкьи кьолєб букІараб Кьиямасєб
кьо. Гьєз жиб махсародеги гьабулєб букІараб ва гьєресиги гьабулєб
букІараб.

ГІадегІанав Аллагьасул тавфикьалдальун Суратул Мағірижальул
тафсир ва таржама хьван гІубана.

Кинабго рецци гьєв Аллагьасє جَلَّ جَلَالُهُ буго.

يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَّاءَ كَأَنَّهُمْ إِلَى
نُصْبٍ يُوفُضُونَ ﴿٤٣﴾

خَاشِعَةً أَبْصُرُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي
كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

71. Сурагу НухI

Гъаб сураталъул аслияб мурад ва кIвар буссун буго Исламалъул аслабазул бицен гъабиялде. Гъеб мурадалда гъаб сураталда жаниб НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къиса бицун буго: гъесул дагIват байбихъаралдаса тIупан тIун капураб къавм гъалаг гъабураб заманалде швезегIан. Гъедин бугелъул гъаб сураталда цIарги тун буго НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ сурат абун.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIакълъунго Дица НухI авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ витIана жиндир къавмалде ва Дица гъесда амруги гъабуна дуца дур къавмалъе хIинкъи кье абун гъезда тIаде гIазаб швелеле цебе.

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِن قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾

Жидеца иман лъечIони ва дур дагIваталъе жаваб гъабичIони дунялалъул рукъоб жиде гъабулеб гIазаб буго гъеб. Ахираталда гъезие жужахIалъул гIазаб букIунеблъиги жиб хIакъаб, жиндиль шибго шаклъи гъечIеб амру буго.

Гъев НухI авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гIарабиязул бацIдаб чIинкIиллъиялда (полуостров) бугеб халкъалде витIарав авараг вукIанин абуна цо гIалимзабаца. Цогидаз абуна гъев Куфат шагъар бугеб ракъалда жив вукIарав ва гъениб вукIараб халкъалде витIарав авараг вукIана абун.

2. Гъев НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Я дир къавм! ХIакълъунго дун вуго баянаб, хIакъаб гIазабалдалъун нуже хIинкъи къолев Аллагъасул جَعَلَهُ Расул».

قَالَ يَأْتِيهِمْ فِي لَيْلٍ مِّن لَّيْلٍ مُّثِيرٌ ﴿٢﴾

Гъев НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ шайх абула, гъев гIумру халатав вукIиналъе гIоло ва шаригIат босун ритIарал аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ тIоцевесев вукIиналъе гIологи, «Улуд-гIазми» жидеда абулел къадру кIудиял, жидер шаригIат загъирал шуго аварасул авалавги вуго гъав НухI авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ. Гъав шуго аварагги: НухI, Ибрагъим, Муса, ГIиса, МухIаммад руго. Жидеда Аллагъасул свалат салам лъеял.

3. НухI аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ абуна: «Нужеца лагълъи гъабе цохIо Аллагъасе جَعَلَهُ, гъесул гIазабалдаса хIинкъун хIарамал жалги те.

أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا

Нуж диеги мутIгIлье дица нужеде гьабулеб амру-нагыюялбуль, нужеца хьанчазе лагьльи гьабиги те!

4. Гьедин нуж хьвадани Аллагьас
جَلَّالَهُ **нужер** церехун гьарурал мунагьал
чурила ва нужеє цIараб заман швезегIан
гIазабалдалъун кьварилъи гьабичIого
тела.

يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخَذِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ
مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُونَ كُنْتُمْ
تَعَامُونَ ﴿١﴾

XIакълъунго Аллагьас нужеє бихъизе гьабураб заман лъугьун хвел
тIаде бачIизе мех шведалго гьєб хвел нахъє бахъун толаро. Ва гьєб
хвел тIаде бачIараб мехаль тавбу гьабизе абун, лъикIаб гIамал гьабизе
абун нуж нахъє рахъунги толаро. Нужеда гьаб амру бичIIунеб ва
лъалеб батани нуж дие мутIгIлье ва нужеца Аллагьасє جَلَّالَهُ
гIибадат бацIадаго гьабє!

5. Гьєб кьавмалъ иман лъєчIєб мехаль
НухI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام Аллагьасдехун جَلَّالَهُ
хитIаб гьабун абунa: «Я дир БетIергьан! XIакълъунго дица
гьаб дир кьавм релъедалги кьадги чIєчIого Исламияб диналде
ахIана.

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾

6. Гьєб дир ахIиялъ гьєзул иман цIикIкIине
гьабичIю, гьєзул дидаса лъути ва рикIкIалъи
гурого цIикIкIинчIю.

فَلَمَّا يَرِدُوهُمْ دَعَاؤِي إِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾

7. XIакълъунго дица гьєл
ахIанщинахъє дуца жидер мунагьал
чурулеб жоялде: мун цо гьавун, куфру-
ширкалда тавбу гьабун жидеца дує
гIибадат гьабиялде, гьєз жидер килщал

وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا
أَصْدِيعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَأَسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ
وَأَصْرُوا وَأَسْتَكْبَرُوا أَسْتَكْبَرُوا ﴿٧﴾

гIундузда жанир кьазе гьаруна дица бицунеб жо жидеда
рагIинчIого букIине. Жидеца бетIералде тIаде ретIелги
бачун бутIрулги рахчана, гьурмалги рахчана жидеда дун
вихъичIого вукIине! Гьедин гьєл жидер куфру-ширкалда тIад
чIана ва Аллагьасда جَلَّالَهُ иман лъун дида нахърилъльIинеги
чIухIана».

ЦIакъ рагIа-ракъанде щвараб чIухIи ва гIамалкIодольи гьєчIишца гьаб?
Жидеє лъикIаб жо бицун насихIат гьабулєв чи жидеда вихъичIого
вукIине гьурмал рахчиги, гьєсул гьаракъ рагIинчIого букIине жидерго
гIундул руччиги!

8. Цингиги дица гьєзие дагIват гьабунa
загьирго, гьаракъ борхизе гьабун, гIадамазда

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٨﴾

гьоркьове ун, гьезул заралалдаса хIинкьичIого.

9. Цингиги дица гьезие бальго

гьабунги гьабуна дагIват, тIатине

гьабунги гьабуна.

Цо-цо чи вугеб бакIалда гьабун, щивав чиясул рукьове ун гьабун, киналго нухал ва кьагIидаби хIалтIизе гьаруна Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ жинда тIад кьараб рисалат гьеб кьавмалъухье щевезе гьаби мурадалда.

10. Дица гьеб кьавмалда абун: «Нужеца فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبِّيَ إِنَّهُ كَانَ عَفْوًا ١١

нужер БетIергьан Аллагьасдаса

мунагьал рахчи тIалаб гьабе,

хIакьлъунго гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ цIакь жинца мунагьал чурулев вуго. Жиндир лагьзадерица тавбу гьабизе бокьулев, гьабуразул тавбу кьабул гьабулевги вуго.

11. Жинца нужеэ зодисан гIемераб, жиндилъ

баракат бугеб цIад рещтIине гьабулевги вуго.

12. Жинца нужеэ лъимал-хъизан кьун,

боцIи-мал кьун лъикIлъи цIоб гьабулевги

вуго гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ.

Жинца нужеэ бечедал ахал-хурзалги гьуинал

лъимазул лъарал-ищал гьаруравги вуго гьев Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ.

Гьав БетIергьан Аллагьасе гьабичIого гIибадат цоги жоялъе кин нужеца гьабулеб. Гьесдасан гьаричIого кьваригIелал хIажатал тIурай цоги жоялдасан кин нужеца гьарулеб. Кинабго жо жинца бижунев, Гьельие ризкьи кьолев БетIергьанги живго тун, нужерго квераз гьарурал хъанчал аллагьазабилъун кин кколел?

13. Нуж кин хIинкьулареб, я гьаб кьавм, гьав

БетIергьан Аллагьасдаса ва нужеца гьесие

букIине кколеб кьадру-къиматги кин гьабулареб?

14. Гьав Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ нужги рижун ругельул чанго وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ١٤

батIияб сипат ва кьадар нужеэ букIине гьабун бугеб

хIалалъ: манидал кьатIралъун рукIиналдаса байбихьун, берцинаб

сипат-сураталъул, гIакьлу-лъай бугев инсанлъун гьарун руго

Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ нуж.

15. Нуж балагьулариш ва нужеца

пикру гьабулариш тIадегIанав

Аллагьас гьал анкьалго зобал киндай

أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا ١٥

рижун руго абун, цоялда тIад цояб гьабун.

16. Гьел зобалазулъ Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ моцIги وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ
гьабун буго сардилъ жинца нур базе سِرَاجًا
гьабулеблъун.

Бакъул кунчи ва гвангьи нахъе бекизе гьабун, гьeб ракъалда тIад ругел чагIазе нурлъун бихъулеблъун гьабун буго моцI. Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ бакъги гьабун буго жиб бакараб чирахъ гIадин жинцаго канлъи къолеблъун.

17. ТIадегIанав Аллагьас нужги ракъалдаса وَاللَّهُ أَنْتَبَكُم مِّنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا
рижине гьарун руго гьeб ракъалдаса хер
бижине гьабулеб хIалалъ.

Инсанас бетIербахьи гьабулеб кинабго ризкъи ракъалдаса баккулеб, гьелда тIад бижеулеб бугельул, инсанги ракъалдаса вижана абулеб буго Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ. Цоги магIна гьабун: Адам авараг عَلَيْهِ السَّلَام Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ ракъалдаса вижиндал, гьесул кинабго зуриятги ракъалдаса бижараб буго абун.

18. Цингиги Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нуж хвезеги تُرْبِعِدُكُمْ فِيهَا وَتُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا
гьарун гьeб ракъулье русине гьаризе руго,
ахираталда гьeб ракъул чохьониса къватIиреги рахъине гьаризе
руго.

19. ТIадегIанав Аллагьас нуже гьeб ракъ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا
гьабун буго гIодоб тIамураб бусен гIадин
(постель).

Нуж нужеого бокъараб хIалалъ жинда тIад яшав гьабун рукIине санагIат бугеб хIалалъ.

20. Нуж гьeб ракъалда тIасан сапаразде لَتَسْلُكُنَّ مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا
хьвадизе батIи-батIиял нухалги гьарун руго,
нужеца ризкъи тIалаб гьабизе ва нуж батIи-батIиялл улкабазде щвезе.
Гьeб кинабго махлукъальул пикру гьабичIо НухIил къавмалъ.
Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ хIалкIолъгиялде ва гьев цо вукIиналде жидеца тIоритIел гьабулел тIемерал далилал ва хIужаби рицараб мехалъ гьездаса вагIза-насихIат босичIо. Гьeб къавм жидерго куфру-ширкалда тIад чIедал, гьез иман лъеялдаса жиндир хьул къотIидал НухI авараг عَلَيْهِ السَّلَام Аллагьасдехун جَلَّ جَلَالُهُ зигара гьабун кIалъана.

21. НухI аварагас عَلَيْهِ السَّلَام абун: «Я дир قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُ عَصَايَ وَأَتَّبَعُوا مِن لَّدُنِّي دُجَّةً
БетIергьан! Гьаб дир къавм дида مَالَهُ. وَوَلَدَهُ بِالْإِخْسَارِ
тIасилъана. Гьал нахърилълъунел

руго жиндир боџи-малалъ жидее щибго мунпагIат гьабуларел бечедал чагIазда ва жидер церехъабазда.

Жидер боџи-малалдаса чIухIун, Аллагъ ﷻ кIочон бугеб халкъалъ гьабулеб жо берцин бихъулеб буго гьаб къавмалда, дица гьел жинда ахIулеб Исламияб диналдаса:

22. Гьел церехъабаца къавмалъе цIакъ кIудияб макруги гьабун буго.

وَمَكَرُوا مَكْرًا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾

НухI аварасда ﷻ нахърилъгIиналдаса къавм нахъе чIван буго, гьел НухIие къварилъи зарал гьабизеги тIамулел руго.

23. Гьел церехъабаца абулеб буго:

وَقَالُوا لَا تَنْزِيلَ لَنَا مِنَ السَّمَاءِ إِلَّا نَارٌ مِّنْ سَمَوَاتٍ مُّضَوِّتٍ وَمَا يَدْرَأُونَ

«Вореха нужеца нужерго аллагъзабазе гьабулеб дин тоге! Нужеца Вад абулев,

سُورًا وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا يَنْصُرُهُمْ

СувагI абулев, Ягъус, ЯгIукъ, Наср абулел алагъзаби тоге!».

Гьал рукIана НухIил къавмалъ жидее лагъгIи гьабулел хъанчазул бищунго кIудиял хъанчал, жидеца гьел аллагъзабилъун ккурал.

Гьал цIарал рукIана НухIил къавмалъул лъикIал чагIазул цIарал, цинги гьел хведал шайтIаналъ гьеб къавмалда вахIю гьабуна гьел чагIи гIодор чIолел рукIараб бакIазда гьезул гIаламатал гьаре абун, гьел раклалда швезе ва нужецаги Аллагъасе ﷻ лагъгIи габизе, гьез гьабулеб букIараб гIадин, ва нужеца гьел гIаламатазда цIаралги лъе гьел лъикIал чагIазул абун. Гьез гьебжо гьабуна, амма гьезие лагъгIи гьабулеб букIинчIо. Гьел хун хадуб гьезул гьималги рачIиндал, гIелмуги дагъгIидал, шайтIаналъ гьезул гьималазда вахIю гьабуна, нужер умумуз гьал лъикIал чагIазул цIаразда ругел хъанчазе лагъгIи гьабулеб букIанин, нужецаги гьезие лагъгIи гьабе абун, цинги гьез гьел хъанчазе лагъгIи гьабуна.

Аллагъас ﷻ цIунаги шайтIаналъул макруялдаса.

24. ХIакълъунго гьаб хабарги бицун гьел церехъабаца гIемераб халкъ хIакъаб

وَقَدْ أَصَلُوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدَّ الظَّالِمِينَ إِلَّا

диналде иналдаса нахъе чIвана.

ضَلَالًا ﴿٢٤﴾

Жидеца зулму гьабулел гIадамазул жегиги

къосин цIикIине гьабеха, Аллагъ ﷻ, дуца!

НухI аварасда ﷻ жиндир умматалъе квешаб дугIа гьабуна тIадегIанав Аллагъас вахIю гьабун гьесда лъазе гьабидал гьеб дур къавмалъул гIадамаз иман лъезе гьечIо, цебеккунго жидеца иман лъун бугел дагъгалго чагIаз гурони абун. Аллагъас ﷻ НухI аварасасул ﷻ дугIаялъе жавабги гьабуна: гьесда амру гьабуна дуца кIудияб

гама гъабе мунги дуда иман лъурал гIадамалги жанир рекIине абун.

25. Гьел жидеца гъарурал кIудиял мунагъал сабаблъун НухIил къавм тIупан тIун гъанкъизе гъабуна ва гьебго хIалалъ жужахIалъул цIадареги лъугъине гъаруна.

مِمَّا خَطَبْتَهُمْ أَصْرًا وَأَدْخَلُونا نَارًا فَاتَّخِذُوا لَهُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿٢٥﴾

Жидеда гьеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIазаб нахъчIвaze кIолев цониги кумекчиги ватичIо. Жидер аллагъзабиги лъеда гъоркъе ккун гъанкъана, жалгоги гьеб лъималъ гъанкъизе гъаруна: гъезул цояз цогидазе квербакъи гъабизе щибго гъунарги лъугъинчIо.

26. НухI аварaгас عَلَيْهِ السَّلَام жегиги абунa: «Я дир БетIергъан! Гъаб ракъалда тIад дуца цониги капурчи чIаго тоге!

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دِيَارًا ﴿٢٦﴾

27. ХIакълъунго Дуца гьел капурзабазул цониги чи чIаго тани, гъез хадуб бачIунеб дур лагъзадерил умматги къосине гъабизе буго ва гьел капурзабазул наслуги букIине гьечIо жидедаго рельеъараб капураб, къосараб къавм гурони» - абун.

إِنَّكَ إِن تَذَرْنَهُمْ يَفْسُدُوا عِبَادَتَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاكِهًا كَفَّارًا ﴿٢٧﴾

Жинда Аллагъасул салам лъеяв НухI аварaг азаргоган сональ гьеб къавмалда гъоркъов вукIиндал, гьесда гъезул хIал цIакъ лъикI лъан букIана. ТIадегIанав Аллагъасги илгъам гъабун гьесда абун букIана гьеб къавмалъ иман лъезе гьечIо абун. Гъаб амру гъадин букIиндал гъабуна НухI аварaгас عَلَيْهِ السَّلَام доб цебехун бицараб дугIа. Гьелда хадуб муъминзабазе лъикIаб дугIа гъабун НухI аварaгас عَلَيْهِ السَّلَام абунa:

28. Я дир БетIергъан Аллагъ! Дуца дир мунагъал чуре, дир эбел-инсулги чуре, жидеца иманги лъун дир рукъоре лъугъарал киналго муъминзабазул мунагъалги чуре. Гьел гурелги киналго муъминал бихъиназул ва муъминал руччабазулги мунагъал чуре.

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ الْاِتِّبَارًا ﴿٢٨﴾

Мун цо вукIиналда инкар ккурал, дур аварaгзабиги гъезул рисалатги гьереси гъабураб куфру-ширкъалъул къавмалгъе дуца гъалагъли ва чIорого хутIин цIикIкIине гъабе Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ!

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ квербакъиялдалъун Сурагу НухIалъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещ ва щукру ТIадегIанав Аллагъасе буго.

72. Сурагул Жинн

Маккаядла жиб рецтline гьабураб, жинда жаниб кьоло микьго аят бугеб.

Гьаб сураталда жанибги Исламиял Глакьидабазул аслаби рицунел руго: Аллагъ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цо гьави, аварагзаби رِيتْلУХЪ гьари, хун хадур тIаде рахъине гьари ва хIисаб-мизан, хадуб жазатъ букIинги рИтْلУХЪ гьаби. Сураталда жаниб асляб бакI ккун буго женазул бицен гьабиялъ. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул Къуръан цIалиялда гьел гIенекки бицун, хадуб гьез иман лъей ва жидер къавмалги иман лъеяде ахIи бицун буго. Гьел женал жинда хасал цо-цо гIажайбал жалги рицун руго: зодоре рахин гIадаб, гьенисан цо-цо балъгояб жо жидеца лъазе тIалаб гьаби гIадабги. Гьезда хадур цIадул сунтралги речIчIун гьел зодоре рахиналдаса нахъе чIвайгIадалги.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда амру гьабубеб буго жиндир умматалда бице абун жив тIуванго Аллагъасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ мутIигIав вукIин, гьесул амруялда рекъон хьвадулев вукIинги ва гьес вахIю гьабураб дин умматалгъухъе цевезе гьабубев Расул жив вукIинги. Сураталгъул ахиралда баян гьабубеб буго кинабго балъгояб жо лъаялгъул ихтияр цохIю Аллагъасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кодоб букIин ва гьес жиндие бокъарав чиясе жиндие бокъараб жо загьир гьабубеблъиги.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
Аллагъас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ диде вахIю гьабуна:
хIакълъунго дур Къуръан цIалиялде
гIинтIамуна женазул цо кьукъаялъ.

قُلْ أَوْحَى إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا
إِنَّا سَمِعْنَا قُرْءَانًا عَجَبًا ﴿١﴾

Гьеб кьукъаялъ Аллагъасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иман лъуна, гьеб Къуръанги рИтْلУХЪ гьабуна, жидеца гьеб Къуръан цIалулев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рИтْلУХЪ гьавун жал гьесда нахъги рильлъана ва гьеб кьукъаялъ жидер къавмазухъе руссараб мехаль гьезда абун: нижеда гIажайбаб Къуръан цIалулеб рагIана. Жиндир мацI цIакъ пасихIаб, магIна гьваридаб, жинца бицунеб хIукмуги цIакъ мухIканаб ва баянаб.

2. Гьеб Къуръан буго жинца хIакъаб
диналде тIоритIулеблъун бугеб. Нижеца
гьелда иман лъуна.

يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا
أَحَدًا ﴿٢﴾

Нижеца кидаго нижер БетПергъан Аллагъасдехун ширкги гъабизе гъечЮ. Гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гъабизе хІакъаб гІибадат цоги щибго жоялье гъабизе гъечЮ. Хъанчал, ганчал, гадамал, женал, малаикзаби алагъзабилъун квезе гъечЮ.

3. ХІакълъунго нижер БетПергъанасул гуч ва къудрат цакъ гІадегІанаб ва кІудияб буго. Гъес жиндие рекелгъеялье хъизан-лъималги ккун гъечЮ. Гъев щибго жоялде хІажатав гъечЮ.

وَأَنَّهُ وَعَلَىٰ جَدْرِنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا ﴿٣﴾

4. ХІакълъунго Женазул цо ахІмакъзабазул къукъаяль Аллагъасдехун абулеб букІана гъесул кІодольялда рекъоларел рагІаби.

وَأَنَّهُ كَانَ يَاقُولُ سَفِيهًا عَلَىٰ اللَّهِ سَطَطًا ﴿٤﴾

Жидер магІна гъечІел, ургъичІого рицунел харбал рукІана гъел.

5. ХІакълъунго нижеда ракІалде кколеб букІана цониги инсанас, яги женазулас Аллагъасдехун гъереси гІунтІизе гъабуларо абун.

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّن نَقُولَ الْإِنسَ وَالْجِنُّ عَلَىٰ اللَّهِ كَذِبًا ﴿٥﴾

Гъеб Къуръан цІалулеб рагІараб мехаль нижеда лъана цо-цо гІадамаз ва женаз Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ гІунтІизе гъабун гъереси бицунеб букІин. Гъел гІадамаз абулеб бугелъул Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ ясал руго абун, ГІиса авараг عَلَيْهِ السَّلَامُ гъесул вас вуго абунги.

6. ХІакълъунго гІадамазул цо къукъа букІана жидеца женазул кІудияздальун гъел женазул заралалдаса цІуни гъарулел. Гъелдальун женалги цакъго чІухІана ва гъезул къосин ва гІасилъи цІикІана.

وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالِ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٦﴾

ГІарабиязул гІадат букІана жидер сапаразда рукІаго ва гІалахалда сордо базе чІараб мехаль жидеца абулеб: «Нижеца цІуни гъарулел буго гъаб бакІалъул женазул ханасдальун гъанир ругел женазул заралалдаса» - абун. Цинги гъел женал цакъго чІухІун ва гІамалкІодольун рукІана: женазулги гІадамазулги ханзаби руго ниж абун.

7. ХІакълъунго гъел гІадамазул капуразде ракІалде кколеб буго женазул капуразде ракІалде кколеб бугеб гІадинго Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хун хадув щивго чи гІаде вахъине гъавизего гъечЮ абун.

وَأَنَّهُمْ قَطُّوْا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَنَّ لَّن يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا ﴿٧﴾

8. Нижеца зодире рахине къасд гъабураб мехаль: гъениб бицунеб жоялда гІенеккизе

وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجدْنَا فِيهَا مِائَتًا

абун, нижеда гьел зобал цун
малаикзаби ратана жидеца зобал
цунулеллгун. Жидеца женал рухулел цадул сунтуралги ратана,
гьезда хадур рехизе жал хIадурун ругел.

حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهَبًا ﴿٨﴾

9. МухIаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ витIизегIан
цереккун ниж гьеб зодисан хабар рагIулеб
бакIалде рахун гьенир гIодор цIолел
рукIана. Ва гьенисан нижеда рагIараб

وَأَنَا كَأَنْفَعُ مِنْهَا مَقْعِدًا لِّلسَّمْعِ فَمَنْ
يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شُهَابًا رَّصَدًا ﴿٩﴾

жо кагъанатаздаги-(жидеда балгьо жо лъалин абун гьереси
бицунел чагIи)- бицунел букIана.

Гъанже гьениве гIенеккизе абун вахунев женасда жинда хадуб
речIизе хIадураб сунтур батулеб буго. Жинца гьеб жен бухIулеб
яги хвезе гьабулеб, яги гIадалаб гьабун тIокIаб зодобехун балагьулареб
гьабулеб.

10. Нижеда (женазул жамагIаталда)
лъалеб гьечIо гIадегIанав Аллагьасе
щиб жо бокьун бугеб ракъалда гIад
бугеб агьлуялгье гьабизе: гьезие

وَأَنَا لَا أَتَدْرِي أَشْرُؤُ رَيْدِي فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ
بِيَهْرٍ يُهْرِمُهُمْ رَسَدًا ﴿١٠﴾

лъикIлъи гьабийищ бокьун бугеб, яги квешлъи гьабийищ бокьун
бугеб?

Зобал цунун малаикзабиги ратидал, жиде гьенире рахине нухги
щвечIельул, гьел женал Маширикь, Магърибалде щун ракъалда гIад
сверана гьаб хIикмагто щибдай буго абун. Цинги гьезда Аллагьасул
свалат салам лгьеяв МухIаммад расулги гьесул асхIабзабиги ратана
жидеца Къуръан цIалулел ва как балел. Женазда бичIчIана гьеб сабаб
букIин жиндие гIоло зобал женаздаса цIунараб ва гьел аварагасде
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ аскIорегIан рачIун гьесул Къуръан цIалиялда гIенеккана ва
жидеца гьев аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ иманги лгуна.

11. ХIакългунго нижедаса цо кьукъа
буго жидеца Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ разилъулеб
гIамал гьабулеб, цоги кьукъа буго жидер
иман загIипаб.

وَأَنَّا مَتَّأَصِّلِحُونَ وَمِمَّا دُونَ ذَلِكَ كَمَا طَرِيقٌ
قَدِيدًا ﴿١١﴾

Ниж руголъана батIи-батIиял кьукъабилгун. Нижеда гьоркьор
муъминзабиги капурзабиги руго.

12. ХIакългунго нижеда лъалеб буго
ниж Аллагьги جَلَّ جَلَالُهُ гIажиз гьавун,
ракъалда гIад кир ругониги, гьесул
гIазабалдаса рорчIулареблъи, гьесдаса

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ نُعْجِرَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ
نُعْجِرَهُ رَهْرَبًا ﴿١٢﴾

лъутун рорчІулареблъиги.

13. Нижеда хІакъаб диналде жинца тІоритІулеб Къуръан цІалулеб рагІараб мехаль нижеца гьелда иман лъуна.

Жинца жиндир БетІергъан Аллагъасда иман лъурав чи хІинкъуларо гъев Аллагъас

14. Гъаб Къуръан цІалиялде гІенеккун хадур нижер цо къукъа бусурбабилъун лъугъана, цоги къукъа куфруялда тІад чІана.

Жидеца иман лъун Исламияб дин босарал женал руго жиде тІоритІел щварал ва жал бахъи бугольиялъул нухалда тІоритІун карал.

15. Амма жал куфруялдаго чІарал ва иман лъезеги чІухІарал женал руго жидер чурхдуздалъун жужахІ боркъулел.

ЦІулалда гІадин цІа рекІун рухІулел рукІуна гъезул чурхдул.

16. Гьел женалги иман лъун битІараб нухалда чІун рукІаралани гъезда гьекъезе гъабилаан алжаналъул цІакъ лазатаб лъим. Жиб гьекъезе бокъулеб.

Гъезие дунялалъул нигІматал ва баракаталги гІатІид гъарилаан.

17. Дица гъезул хІалбихъи гъабилаан ризкъи гІатІид гъабиялдалъун гъез дир нигІматазда щукру гъабуладай абун, яги гъезда инкар ккун куфруялде унадай абун.

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабиялдаса жив вуссарав чиясе дица цІакъаб гІазаб гъабизе буго: жиндиль щибго рахІат гьечІеб, жиб тІад чІараб.

ГІикримат абулев гІалимас абуна: «ЖужахІалда жаниб бугеб цІвакараб къедалде тІаде рахине риччала гьел. Пемемер къварилъи бихъун гьеб къедалде тІаде рахине гІагарлъараб мехаль хъуштІун жужахІалде жанире рортула. Цингиги гьеб къедалда тІаде рахун ва жужахІалде жанире рортун рукІуна»-абун.

18. Киналго масжидал руго Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гІибадат гъабизе парал бакІал.

وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدْيَاءَ آمَنَّا بِهِ فَمَنْ يُؤْمِنُ
بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾

وَأَنَّا إِنَّمَا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ
أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿١٤﴾

وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾

وَالَّذِينَ اسْتَفْتَمُوا عَلَى الْطَّرِيقَةِ لَأَسْقِيَهُمْ مَاءً
عَذَقًا ﴿١٦﴾

لَيَنْتَفِعنَّ مِنْهُ فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ
يَسْلُكهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾

وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾

Нужеца гъениб жаниб Аллагъасдехун ширк гъабуге.

Мужагъид абулев галимас абуна: ягъудиязги насраниязги жидер килисабазда ва биягазда (синагоги) жанире лъугъараб мехаль Аллагъасдехун ширк гъабун хъанчазе лагълъи гъабулеб буклана. Гъез гъабулеб гамал гъабуге абун амру гъабулеб буго Мухаммад аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва гъесда иман лъурал асхабзабаздаги.

19. Аллагъасул свалат салам лъеяв

Мухаммад авараг Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ

гъибадат гъабун как базе вахъун чъараб

мехаль гъел жундул гъесда гад хурхине

гъагарлъун руклана. Къуръаналде гъенеккизе бокъун цаък
гъемерал женал сверун руссунел руклана аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Гъадегланав Аллагъас гъаб бакланада «Гъабдуллагъ» абуна, аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цар бахъичлого гъев авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хира гъавун ва кюдо гъавун.

20. Дуца гъел Маккаялъул мушриказда

абе, Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ; «ХIакълъунго

дица лагълъи гъабулеб буго дир БетIергъан Аллагъасе ва дица
гъесдехун щибго жо гъахъалги гъабулеб гъечю гъеб гъибадат
гъабиялъулъ»-абун.

Гъаб аят рещгине гъабуна капурзабаца абураб мехаль мун вачIун вугин цияб диналдалъун ва дуца ниж киназго жиде гъибадат гъабулел алагъзабазда инкарги кколеб бугин. Мун гъеб диналдаса вуссани нижеца дуе квербакъиги гъабизе буго ва мун кюдо гъавизеги вуго абун.

21. Дуца гъезда абе, Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«ХIакълъунго дида кюларо нужедаса

къварилъи нахъе чъазе, яги нуже цо лъикIлъи гъабизеги.

Гъеб кинабго жо жинца гъабулев цохю Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вуго. Дун вуго нуж Исламияб диналде ахIулев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ Расул»-абун.

22. Дуца абе, Мухаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

хIакълъунго дие Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ **гъазаб**

гъабулеб бугони гъеб гъазабалдаса дун

цIунизе кюлев щивго чи гъечю. Диe

вуссине ва вортизе бакIги батулари гъев Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ **тун цоги**
щибго жоялда.

23. Дица Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ **дида гад**

къараб рисалат гъубазе гъабуни гъеб

буго диe бугеб хвасарлъи.

وَأَنْتَ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ

عَلَيْهِ لَيْدًا ﴿١٩﴾

قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾

قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾

قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ

دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾

إِلَّا الْبَلْعَاءَ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ. وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ

وَرَسُولَهُ، فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾

Гьес амру гьабураб хIалалъ нуж Аллагъ ﷺ цо гьавиялде ахIун, нужеда лъикIаб-квешаб жо дица лъазе гьабураб мехаль гурхIула дида Аллагъ ﷺ. Жив Аллагъасдаги гьесул расуласдаги гIасилъарав чиясе хIакълъунго жужахIалълул цIадул гIазаб букIине буго. Кидаго гьенир жанир рукIунеллъун лъугьине гьарула гьел жужахIалде жанире.

24. Жидее къотIи гьабубеб бугеб квешаб гIазаб бихъараб мехаль лъазе буго гьел капурзабазда щив вугевали жиндир къуват дагъав ва квербакъи дагъавги.

حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَنَسِيَ عُلْمُونَ مَنْ
أَضَعُفٌ نَاصِرًا وَأَقْلَبُ عِدَدًا ﴿١٤﴾

Капурзабаца абухъин, МухIаммадги ﷺ, гьесда цадахъ ругел асхIабзабигийищ ругел жидер рикIенги къуватги дагъал, гьел капурзабийищ ругел? Гьеб къоялъ капурзаби рукIуна жидер рикIен цIакъ гIемерал, амма къуват дагъал, жидее квербакъулев щивго чи гьечIел.

25. Дуца гьезда абе, МухIаммад ﷺ: Дида лъаларо Аллагъас ﷺ нуже гIазаб гьабизе къотIи гьабураб заман гIагардагойищ бугеб, яги гьеб рикIадаб заманалдасанищ бачIине бугеб?»-абун.

قُلْ إِنْ أَدْرِيٓ أَقْوِيٓٓ مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُٓ
رَبِّيٓ أَمَدًا ﴿١٥﴾

Гьаб аят рещтIине гьабуна Маккаялълул мушриказ хирияв авараг гьабизе бугеб? Кида чIезе бугеб Къиямасеб къо?» – абун абидал.

26. Балъгояб жо жинда лъалев вуго гьев Аллагъ ﷺ.

عَلِمَ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِٓ أَحَدًا ﴿١٦﴾

Къиямасеб къо чIейги Аллагъас ﷺ жинда аскIоб тараб балъголби буго. Аллагъас ﷺ жинца балъго гьабураб жоялда цониги чи ваккизе гьавуларо.

27. Жиндие вокъарав жиндир расул ваккизе гьавун гурони Аллагъасе ﷺ бокъараб жоялда.

إِلَّا مَنْ أَرْضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُٓ يَسْلُكُ
مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿١٧﴾

Гьел аварагзабазе ﷺ мугIизатлъун букIине ва гьезул рисалат тIубазе квербакъи букIине Аллагъас ﷺ гьел цо-цо гьаибаб жоялда раккизе гьарула. ХIакълъунго гьел аварагзаби ﷺ цIунун тIадегIанав Аллагъас гьезда цересан ва хадусан малаикзабазул боялги хъвадизе гьарула. Женазул ва цогидаб жоялълул заралалдаса гьел аварагзаби ﷺ цIунула Аллагъас ﷺ гьел аварагзабазе ﷺ рес букIине жидеда тIад къараб рисалат

умматалъухъе шцезабизе.

28. Жинда загъираб лъаялдалъун
лъазе жиндир аварагзабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
гъеб рисалат умматалъухъе шцезе
гъабураблъи.

لَيَعْلَمَنَّ أَن قَدْ أَبْلَغُوا رِسَالَتِي رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ
بِمَالِدِيهِمْ وَأَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٢٨﴾

Жиндиль щибго хис-бас гъабичлого, жидеда вахлю гъабураб хIалалъ.
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъел аварагзабазда عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ва кинабго махлукъалда
жиндир гелмуялдалъун сверун лъугъарав вуго: гъесие цохлю зарра
гIадаб жоги бальго хутлуларо. Гъединго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кинабго жо
рикIкIеналдалъун жиндие гIорхьи чIвараб буго. ГъитIинабниги,
кIудиябниги, гIемерабниги, дагъабниги жо гIадегIанав Аллагъасе
мухIканго, щибаб жо батIа гъабун ва гъелъул гIорхьи къадар лъан
лъала.

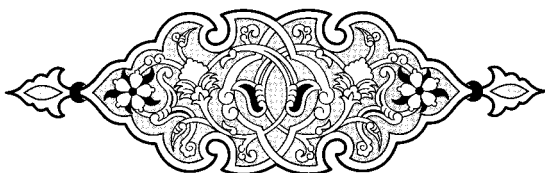
Щадал къатIрабазул рикIкIен лъала, салул авлахъазда бугеб салул
гаразул рикIкIен лъала. Ральдал лъел къатIрабазул къадарги лъала.
Гъединаб камилаб хIалалъ жинда махлукъ лъалев Халикъасда жиндир
аварагзабаз عَلَيْهِمُ السَّلَامُ рисалат кин шцезабурабалиги лъала, гъел расулазе
умматаз щиб жаваб гъабурабалиги лъала.

гIадегIанав Аллагъас жиндие вокъарав муъминчиясе гелму-лъай
къола, гъесул рекIелъ иманалъул нурги камил гъабула, гъесул безада
цогидазул безада бихъулареб жоги бихъизе гъабула. Гъесда жиндир
бальголъабаздаса цо-цо амру загъарги гъабула. Гъел муъминзаби
жидер сипат-суратаздалъун гIадамазда ратIа рахъизе лъалелги рукIуна.
Ва амма цо чияс жинда бальгояб жо лъала абун, гъев чи щайтIаналъ
махсароде ккурав чи вуго, гъев чи цIакъ рикIкIад гъавизе кола. Гъесда
божарав чиги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие лагIнат кьурав чи вуго.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нильеда хIакъаб жо хIакъаблъун бихъизе гъабеги ва
гъелда нахъирильлъине тавфикьи гъабеги.

гIадегIанав Аллагъасул квербакъиялдалъун Суратул Жинналъул
тафсир ва таржама хъван гIубана.

Кинабго рецци гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

73. Сурагул Муззаммил

Гъаб хирияб сураталда жаниб аслияб хІалалъ жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад аварасул бищунеб буго. Гъесул тІубараб Аллагъасде ﷺ вуссин бищун: сардилъ вахъун жинца Аллагъасе ﷺ гІибадат гъаби, Къуръан цІали, Аллагъ ﷺ разилъги тІалаб гъабун жиндир напсалда хІал гъабун сардал рогъунел рукІиналъул бищунеб буго. Гъев хирияв аварасда ﷺ гурхІел гъабун Аллагъас ﷺ гъесда амру гъабулеб буго сардил бащалъги, яги гъелдаса дагъаб цІикІараб, яги бащадалдаса дагъаб заманалъ вахъа сардилъ гІибадат гъабизе абун. Мушириказ жиндие гъабулеб къварилъгиялда сабру гъабе абун ва гъединго вахІюялъул захІмалъги баччун сабру гъабе абунги амру гъабулеб буго.

Ахираталда мушириказе букІунеб гІазаб къварилъгиялъулги бищун гъабун буго. Сураталъул ахиралда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасе ва гъесул умматалъе бигъалъги гъабун сардилъ тІаде рахъун Аллагъасе ﷺ гІибадат гъаби дагълъгизе гъабизе изну къун буго: гъел дунялалъул чІаголъги гъабизе ризкъи балагъизе, ва Аллагъасул ﷺ диналъе гІоло гъазаватал гъаризе сапаразде ине ккезе рукІиналде кантІизе гъарун.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Я гъав ратІлилъ жемарав авараг ﷺ! يَا أَيُّهَا الْمَزْمَلُ ①
2. Мун тІаде вахъа сардилъ гІибадат гъабизе гъеб сордоялъул гІемерисеб мехалъ. ﷺ ﷺ فُؤَادِ الْأَقْيَلِ ①
3. Башадаб сордоялъ тІаде вахъа, яги гъелдаса дагъаб заманаялъ вахъа! نَضْفَهُ، وَأَوَانْقُصُ مِنْهُ قَلِيلًا ①
4. Яги башадаб сардилдаса дагъаб цІикІараб заманаялъ тІаде вахъа. ﷺ ﷺ أَوْزِدْ عَلَيْهِ وَرَقِلِ الْقُرْءَانَ تَرْيِيلًا ①

Дуца гъеб сардилъ вахъиндал гІодове виччан, гІедегІичІого ва пикру гъабун Къуръанги цІале! Гъеб Къуръаналъул магІна хал гъабун, гъеб бичІчун цІале. Аллагъасул ﷺ рахІматалъул бицарал аятал цІалулеб мехалъ гъеб рахІмат дугъе абун гъаре Аллагъасда ﷺ. ГІазабалъул аятал цІалулеб мехалъ гІазабалдаса мун цІуне абунги

гыаре. Аллагыасул ﷺ хІалкІольгияльгул бицунел, пересел умматазул бицунел аятал цІалулеб мехаль, гьелдаса ваГІза-насихІатги босе.

Гьал аятал рещтІине гьарияльге сабаб бицун имам Бухарияс бицараб хІадисалда буго: *Аллагыасул свалат салам лъеяв авараг Хириаъ абулеб нохьода гІибадат гьабулев вугеб мехаль гьесде вахІю босун Жабраил малаик вачІине байбихьидалго, хирияв авараг ﷺ цІакъ хІинкьун, жиндир ракІ тІеркІолаго Хадижатихъе вачІана ва гьес абун: «Дун вахчизе гьаве! Дун ратІлил жеме»* - абун.

Гьедин тІаде ретІелги бачун вегун Аллагыасул Расул ﷺ вугеб мехаль гьесда Жабраил малаик вачІун амру гьабулеб буго: мун гьедин вегун вукІунге, мун тІаде вахьун дуца Аллагыасе ﷺ гІибадат гьабе ва гьеб гІибадат гьабиялдальун дур черхги куцай дуда тІаде бачІине бугеб захІматаб амруяльге: Аллагыасул ﷺ рисалат умматалъухъе щвезе гьабияльге ва гьеб рисалат щвезе гьабулаго дуда бихьизе бугеб захІмалги ва кьварилги хІехъезеги.

5. ХІакьльунго Дица дуда вахІю гьабизе буго **إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا تَقِيلاً ۝**
захІматаб амру.

Къураналда жаниб бугеб амру-нагью ва уммат исламияб диналде ахІи захІматаб амру буго, жиб баччизе ва тІубазе чорхол рухІ ва хІадурлги кьваригІунеб. Гьеб напс куцазе квер бакьинальге бищунго лъкІаб буго сардилъ тІаде рахьун Аллагыасе ﷺ гІибадат гьабиялда тІад чей гьаби.

Киналго гІадамал хинаб бусада регун черхальге рахІат гьабулел ругеб мехаль, гьеб рахІатги жибго тун, тІадеги вахьун Аллагыасе ﷺ гІибадат гьаби кІвахІалаб, хІалихьятаб напсаль тІаде босулареб амру буго. Аллагыасул свалат-салам лъеяв аварасда тІад кьалеп бугельгул жидеда Аллагъ ﷺ лъалареб жагьилаб уммат, щияб, гьезда жиб лъалареб диналде ахІи, гьеб даГІват гьабулаго хирияв аврагасда гІемераб захІмалги ва кьварилги бихьизе буголъидал, гьесда амру гьабулеб буго жинца черх куцай абун Аллагыасе ﷺ гІибадат гьабиялда тІад чей гьабиялдальун.

Жиндие тІадеГІанал макъамал рокъарав, жив Аллагыасул ﷺ динальге гІоло хІалтІи гьабизе кьасдалда вугев муьминчиясги жиндирго напс куцазе ккола гьеб Аллагыасе ﷺ гІибадат гьабиялда ругьун гьабун, хасго сардилъ тІаде вахьун Аллагъ ﷺ рехсеялда ругьун гьабун.

6. ХІакьльунго сардил саГІтазуль
гьабулеб гІибадат ва кьурьан цІали
ракІалда жаниб чІолеб, гьельге

إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْئًا وَأَقْوَمُ قِيلًا ۝

џиКџКун асар гџабулеб буго кџад кџояль гџабулеб гџибадаталде данде ккун.

Гџеб сардилъ џАлараб кџуръанги жиб бичџунеб, рекџель џОлеб буго. Гџеб бугелъул киналго гџаркџал дагълъараб, инсан машгъул гџавулеб жо гџечџеб заман. Сардилъ гџаде рахъун гџибадат гџабизе кџвахџалаб, хџалихъатаб напсалъе џакъ захџматаб жо буго, амма гџеб гџибадат гџабиялда ругъунлъараб напсалъе ракџ џаголъулеб, иман камиллъулеб, Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ кџодолъи ва гџадегџанлъи жинда лъалеб жо буго.

7. Хџакълъунго две кџад кџоялда жанибги إِنَّكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ﴿٧﴾ гџемераб хъвади ва хџалгџи буго.

Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналде халкъ ахџиялъеги, дуниялалъул џаголъбияллъул чара гџечџеб жоялъеги мун хъвадулеб заман буго кџо. Гџедин бугелъул дуца сордоялдаса мунпагџат босе цохџо Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гџибадат гџабун, гџев разилъи гџалаб гџабун.

8. Дуца Аллагъги جَلَّ جَلَّالَهُ гџемерав рехсе ва وَأَذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا ﴿٨﴾ мун кинабго заманаяль ва кинабго хџалалъ гџев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гџибадат гџабиялде вуссаравлъун вукџа.

Гџедин хъвадараб мехалъ мун вукџуна Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналде халкъ ахџулевлъун.

9. Машрикъалъулги Магърибалъулги رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾ Бегџергъан вуго гџев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ. Жив гурев цоги Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гџечџевги вуго. Гџев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ ккве дуца две вакиллъун.

Дур кинабго амру гџесда гџамун те ва дур кинабго хџалалъулъ мун гџесда божун, гџесда мугъчџвай гџабун вукџа!

10. Гџел мушрикаца дудехун абулеб وَأَصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَأَهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾ жоялде дуца сабру гџабе ва гџел щибго зарал гџабичџого те!

Гџезде хъандоге, рогъоб баге, гџез нуже жегиги зарал гџабизе сабабал гџаруге.

Гџаб сабру гџаби ва мушрикал зарал гџабичџого тей букџана Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Маккаялда вугеб, гџесул дагџват байбихъараб, гџесул асхџабзабиги џакъго дагъал ругеб заман. Гџеб заманалъ гџадегџанав Аллагъас муъминзабазда амру гџабулеб буго жидерго напсазда жигъад гџабе абун. Сардилъ гџаде рахъун Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гџибадат гџабе абунги. Гџаб хџалалъ жидер чурхдул куцан, иман камил гџабун, жидерги Аллагъасулги جَلَّ جَلَّالَهُ тушманасде данде џезе кџолеб, гџезул гџакъуба-кџварилъи хџехъезе кџолел лъугъинегџан.

Гъаб амру жакъа къоялда жанибги жинда хІажатаб ва жинда тІадчІей гъабизе кколеб амру буго. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабун хинаб бусен тун тІадеги вахъун кІиго ракагІат как базе кІоларев чиясул мужагъид кин лъугъунев? Аллагъасул диналъе ГІоло хвезе бокъарал ГІолохъабаца цин Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ малъухъин жиндир напс куцазе ккела. Жинда Аллагъ разилъи тІалаб гъабулев чияс гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи гъеб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ малъухъе хъвадун тІалаб гъабизе кола.

11. Дуца дунги гъал дир аятал гьереси وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا ﴿١١﴾
гъарулел капурзабиги те, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Жидее нигІматал къурал Амма жидеца гъел нигІматазда инкар ккурал. Дагъабго мехаль те дунги гъелги! Дица гъезие гъабулеб гІазаб дуда нахъа бихъизе буго!

12. ХІакълъунго Дида аскІор цІакъ кІудиял, إِن لَدَيْنَا أُنْكُلًا وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾
бакІал рахсал, гудрал руго, жиб боркъараб жужахІалъул цІаги буго.

13. Жиб кваназе ва къулчІизе кІоларев وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَدَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾
квешаб махІцараб тІагІамги буго. Закъум абула гъелда. Жиб шокъроб къалеб, цинги я къватІибе бачІунарев, я жанибеги унарев заз буго абуна Ибну ГІаббасица (жинда Аллагъ разилъаяв). ЦІакъ жинца унгизе гъабулеб жужахІалъул гІазабги буго.

14. Гъеб Къиямасеб къо чІола يَوْمَ تَرُفُّ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا ﴿١٤﴾
мугІрулги ракъги кІюбокІун, гъарщун ГІодобе ун хІеренаб сали ГІадин лъугъунеб къоялъ.

Кинабго рахъ цоцаль битІун, сохІо цІанбитІараб майдан гъабула гъаб дунялалъул. Гъелда абула ГІарасат майдан абун. Гъеб буго хІисаб-мизан ва жазаъ гъабизе кинабго халкъ жинда тІаде бахъине гъабулеб майдан.

15. ХІакълъунго Дица нужехъе Расул إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ رَسُولًا شَهِدًا عَلَيْكَ كَمَا
витІун вуго, я гъаб Маккаялъул агълу, أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ فَرَعُونَ رَسُولًا ﴿١٥﴾
нужер ГІамалазе жинца нугІлъи гъабизе бугев. Дица расул витІаравГІадин ПирГІавнидаги ва гъесул къаввалдаги.

16. Гъев ПирГІавн жиндихъе витІарав فَعَصَى فَرَعُونَ الرَّسُولَ فَاحْذَرْنَاهُ أَخَذًا وَبَيْكًا ﴿١٦﴾
расуласда ГІасильъана цинги дица гъев ккуна цІакъ бакІаб ва гучаб ГІазабалдалъун.

Живги жиндир къавм къибтИялги ралъдалъ гъанкъизе гъаруна.

17. Нужеца Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккураб فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ
мехаль нуж гъесул гучаб гІазабалдаса الْوَلَدَانَ شَيْبًا ۝١٧
кин цІунилел, я гьал къурайшиязул
мушрикал?

ГІисинал лъималги херлъизе гъарулеб, гъезда хъахІрасги баккизе
гъабулеб Къиямасеб къоялъ.

18. Гъеб къоялъул захІмалъиялдалъун السَّمَاءَ مُنْفِطِرٍ بِهِ ۚ وَكَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا ۝١٨
зобалги рихъ-рихъун рукІуна. Гъеб къо
бачІине букІин жиндиль щибго щакІъи гъечІеб, жиб гІубазе
гъабулеб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ къотІи буго.

19. Гъаб Къуръан буго нуже бугеб إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ ۖ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ
вагІза. سَبِيلًا ۝١٩

Гъаб Къуръаналь ахираталъул гІазабги
бицун нуж кантІизе гъарулел руго
Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІинкъиялда. **Жиндие бокъарав чияс Аллагъасул**
جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса жив хвасарлъулеб нух ккве абе! Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
гурхІулел вуго, жиндир лагъзадерие лъикІлъи бокъулелги вуго.
Гъезие гІазаб хех гъабичІого вагІза-насихІат гъабун гьел иман лъеялде
ахІулелги вуго. Гъав Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гурхІел къабул гъабизе, тавбу
гъабун гъесде русине яхІ бахъе, я гьал гІадамал!

20. ГІадегІанав Аллагъ жинда
лъалев вуго я МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
хІакълъунго мун вукІин, сардил
лъабго бутІа гъабун кІиги бутІаялдаса
дагъаб заманаль ва сардил башдаб
заманаялъ ва лъабил бутІаялъул цо
бутІаялъ гІаде вахъун вукІунелъи.
Сардил лъабго бутІа гъабун кІиги
бутІаялда гІагарун заманаль гІаде
вахъунев вукІана авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. Цо-
цо мехаль сардил лъабго бутІа гъабун
цо бутІаялъ гІаде вахъунелги вукІана.
Мунгун цадахъ ругел асхІабзабазул цо
къукъаги буго гъедин сардилъ гІаде
рахъунел. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца

сордо-къоялъул къадар чІезе гъабулев. Гъесда лъала сордо-къоялъул
щибаб лахІзаталда жаниб жиндир лагъзадерица гъабулеб гІамалги.

۞ إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثِي الثَّلَاثِ وَنَضِجَتْ
وَتَلْتَهُ، وَطَائِفَةٌ مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُبَدِّلُ الثَّلَاثِ
وَالنَّهَارَ عَلِيمًا لَّن لَّن تَحْصُوهُ فِتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا مَا
نَسَّسْنَا مِنَ الْقُرْآنِ عَلَيْهِمْ إِنْ سَيِّئُونَ مِنْكُمْ مَّرْجِي
وَعَآخِرُونَ يَصْطَرُوفُونَ فِي الْأَرْضِ يَنْبَغُونَ مِنْ
فَضْلِ اللَّهِ وَعَآخِرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَاقْرَءُوا مَا نَسَّسْنَا مِنْهُ وَاقْرَءُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
وَاقْرَءُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُعْطُوا لَأَنْفُسِكُمْ مِنْ
خَيْرٍ يُجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا وَأَسْتَعْفِرُوا
اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝٢٠

Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** лъалеб буго нужеда кЮлареблъи сардиль тIаде рахъиналъул цо гIорхъи чIвараб хIал гъабизе. Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** нужедаса тIаса лъугъаравги вуго. Нужеца нужеда хIалкIвараб Къуръан цIале сардиль тIаде рахъун. ХIал кIвараб как бай абураб магIна буго гъаб Къуръан цIале абураб рагIиялъул: Какиль гъабулеб гIамалалъул бищунго кIвар бугеб жо Къуръан цIали бугельул. Жинда Аллагъ разильаяв Ибну ГIаббасица абуна: «Гъаб рагIиялдалъун муъминзабаздаса сардиль рахъун как бай тIаса бахъана ва гъезие гъеб суннатаблъун хутIана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе сардиль вахъун как бай паризаяб букIана» - абун.

Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** лъалеб буго нуж кидаго цо хIалалда рукIунареблъи. Нужер цоял унтун рукIунеблъи, цоял сапаралде ун жидее хIалалаб ризкъи тIалаб гъабулел рукIунеблъи. Цоял Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** диналъе гIоло гъазават гъабун ракъалда тIад хъвадулелги рукIунеблъи. Нужеца Къуръаналдаса нужеда хIалкIвараб къадаралъ цIале, гъединго халкIвараб куцалъ сардиль тIадеги рахъа! Нужее гIорхъи чIван захIмалъи гъабулеб гъечIо Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ**. Нужеца паризаял какал гIужда рай, паризаяб закатги къе. Нужеца Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** разильи тIалаб гъабун Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** диналъе гIоло ва цогидалги лъикIал нухазда нужер боцIи-мал харж гъабе!

Нужеца Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** разильи тIалаб гъабун гъабураб лъикIаб гIамал нужеда Аллагъасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** аскIоб батизе буго цIакъ кIудияб жиб лъикIаб ажрулъун. Нужеца Аллагъасдаса **جَلَّ جَلَّالَهُ** мунагъал рахчиги тIалаб гъабе! ХIакълъунго тIадегIанав Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** жинца мунагъал рахчулев ва жив гурхIулев вуго. Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** гурхIиялъе ва гъев тIаса лъугъиналъе бищунго лъикIаб ва мухIканаб сабаб буго инсанас жиндир хIалалаб, бацIицадаб боцIи-мал Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** разильи тIалаб гъабун харж гъаби. Гъеб кIудяб хIикматалъе гIоло гъаб хирияб аяталъул ахир гъабуна боцIи-мал напкъаде къеялъул бицунеблъун ва гъелда хадуб хурхине гъабун Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** гурхIулев ва тIаса лъугъунев вукIин бицунеблъунги.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Суратул Муззаммилалъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецци гъев Аллагъасе **جَلَّ جَلَّالَهُ** буго.

Жинда Аллагъ разильяяв Ибну Габбасица абунa: «Дуца дур ретӀел баццӀад гъабе!»-абураб рагӀиялъул магӀна буго дуца ракӀ баццӀад гъабе куфру-ширкалдаса абураб»-абун. Гъеб магӀна ритӀухъ гъабулел мисалал гӀараб маццӀалда жанир гӀемерал руго.

5. Хъанчалги цогидал алагъзабиги дуца рехун те, وَالرُّجُفَ فَاهْجُرْ ⑤
гъел рикӀӀад гъаре.

Гъединго дуца рикӀӀад гъабе кинабго жиндиль нукъсанлъи бугеб гӀабигӀат-гӀамалги ва дуца гъел мушриказул хъубал гӀабигӀатал дур гӀабигӀаталлъун ккоге!

6. Дуца гӀадамазе лъикӀлъи гъабуге, гъезие боцци- وَلَا تَمُنُّنَّ سَتَكِرْتُمْ ⑥
мал ккоге, гъелде данде дуге жеги гӀемераб боцци-мал
къеялде хъул лъун.

Дуца кигӀан гӀемер садакъа-хайрат гъабуниги гъеб дагъаб жолъун бихъун вукӀа. Дуца къураб садакъа ва гъабураб лъикӀлъи гӀемераб жо буго абун чӀухӀун вукӀунге.

7. Аллагъасул وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ⑦ جَلَّ جَلَالُهُ диналъе гӀоло дуге щвараб
захӀмалъиялда сабру гъабе!

Гъеб буго дуге бугеб ажру ва кири.

8. Къиямасеб къо чӀун халкъ гӀаде бахъине гъабизе فَإِذَا نَفَرَ فِي الْغَمُورِ ⑧
ссуралъубе пураб мехаль,

9. Гъеб къо буго цакъ жиб бакӀаб ва захӀматаб فَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمَ عَسِيرٍ ⑨
къо.

10. Капурзабазе бигъаяб гуреб къо буго гъеб. عَلَى الْكُهَيْنِ عَنَابِيسٍ ⑩

Гъеб къоялъ гъел гъурмал чӀегӀерлъун, берал цӀикараллъун ва гӀачӀихараллъун гӀаде рахъине гъарула, халкъалда цере жал цакъ инжит гъарунги рукӀуна. Гъаб рагӀиялъ баян гъабулел буго гъеб Къиямасеб къо муъминзабазе захӀматаб къо гъечӀеблъи. Дуца гъеб къоялъул захӀмалъиялдаса ниж цӀунеха БетӀергъан Аллагъ!

11. Дуца дун те, МухӀаммад ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ⑪ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ва дица жив
цохӀого вижарав Алвалид ибну ал-Мугъират абулев
пасикъав чиги те!

Дица гъабизе буго гъесие гӀазаб. Гъев Валид «цохӀого вижана» абураб рагӀиялъул магӀна буго гъев эбелалъ гъавураб мехаль цохӀого вукӀана: гъесул лъимал-хъизан, боцци-мал букӀинчӀо абураб.

12. Цинги Дица гъесие гӀемераб боцци- وَجَعَلْتُ لَهُ مِمَّا لَمْ تَمْدُودًا ⑫
магӀишатги къуна: варанаби, гӀиял къуна, кӀудиял

ахал-хурзалги кьуна, даран-базар гьабун гьелдаса хайир гьабулевги вуклана.

13. Живгун цадахъ гадамазда гьоркьор чӀолел, жидер рагӀиялда гадамаз гинтӀамулел васалги кьуна.

Гьесул анцӀго вас вуклана жидер рагӀи билъларал, гадамаз жал кьабул гьарулел. Гьездаса лъабго васас иман лъуна.

14. Дица гьесие дунялалъул ризкъи ва магӀишат цаакъ тӀибитӀана тамахаб бусен тӀибитӀулел гадин.

Гьесие инсанасе дунялалда букӀине бокъулел кинабго жо букӀана: ханлъиги, бечелъиги, кьадру-къимат буголъиги, васал гӀемерал рукӀинги.

15. Цингиги гьесул хьул лъолел буго дица гьесул бечелъи ва ханлъи цӀикӀкӀине гьабила абун.

Гьаб дица жиндие кьураб жоялда шукруги гьабичӀого, дун жиндир БетӀергъан Аллагъ вукӀинлдаги мукӀурлъичӀого, гьесда ракӀалде кколел буго жив жегиги бечелъун, кьадру кӀодолъун вукӀине вуго абун.

16. Гьедин гьечӀо амру!

Дица гьесие лъикӀлъи цӀикӀкӀине гьабуларо. Дица гьесда цаакъ гучаб гӀазаб чӀамизе гьабила. ХӀакълъунго гьев чи вукӀана жинца Дир Къуръаналъул аятазда инкар кколел, Дир авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гьавулев, хӀакъаб жоялда нахъвилълъине чӀухӀи ва гӀамалкӀодолъи гьабурав.

17. Дица гьесда баччизе кӀоларел гӀазаб гӀад къала ва гьеб гӀазабалъуль гьев даим гьавила.

ЖужахӀалда жаниб бугеб цӀакараб кьурулъан гӀаде вахунев вукӀина гьев гӀемераб мехаль. Гьеб гӀакъуба-гӀазаб чӀамун гьанжени жив гӀаде вахина абун ракӀалде ккараб мехаль хьуштӀун жужахӀалде жаниве вортила. Гьаб хӀадис бицана имам Тирмезияс ва ХӀакимица.

18. Гьес Аллагъасул каламалъул ва гьеб цӀалулев расуласул хӀакъалъуль пикру гьабуна

ва щиб квешлъидай аврагасе гьабила, щиб гӀайибдай Къуръаналда чӀвала абун жив ургъана.

19. Аллагъас жив чӀваяв ва гӀодовегӀан гьавеев! Кинха кӀвараб гьесда Аллагъасул каламалдаги ва гьесул расуласдаги данде вахъине?

20. Цингиги Аллагъас жив чӀваяв, кин гьев Алвалид Алагъасдаги гьесул расуласдаги данде вахъунев?

21. Гъев цингиги ургъана,

تَنْظُرٌ ﴿١١﴾

22. цинги гъесул гъумер букІкІана, гъеб ургъалил цІун
сурана,

تَوَعَّسٌ وَوَسَّرٌ ﴿١٢﴾

23. цинги гъев Къуръаналда нахъвильлъѝналдаса
вуссана ва гъес чІухІи загъир гъабуна.

تُرَادُّرٌ وَأَسْتَكْبَرٌ ﴿١٣﴾

24. Жинцаги абунa: «Гъаб жо гъечІо сихІру
гурого, МухІаммадица صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сихІручагІаздаса
лъазе гъабун жиб цІалулеб» - абун.

فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّؤْتَرٌ ﴿١٤﴾

25. «Гъаб жо гъечІо инсанас ургъараб гъесул рагІи
гурони»-абун.

إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴿١٥﴾

Гъаб Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ калам гъечІо ва гъав МухІаммадги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
Аллагъасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Расул гъечІо. Гъев сихІручи вуго абун.

Гъал аятал (11-25 аятал) рещтІине гъариялъе сабаб бицун тафсиралзул
гІалимзабаца абунa: Аллагъасул свалат салам лъеяв МухІаммад
авараг как балев вугеб мехаль гъесда аскІосан унев Алвалид гъес
цІалулеб Къуръаналъухъ гІенеккана ва гъесие гъеб Къуръан цІалиялъ
ракІалде цо асар лъугъине гъабуна. Цинги гъев бану махзумиял
абулеб къавмалзул церехъабазул мажлисалде ана ва жинца абунa:
«Валлагъи дида гъанже МухІаммадица цІалулеб калам рагІана. Гъеб
жо я гІадамазул, я женазул калам гъечІо. Валлагъи гъеб каламалзул
цо батІияб гъуинлъи буго, ва гъелзул батІияб пасихІлъиги буго. Гъеб
каламалзул кинабго рахъ жинда пихъ бараб гъвет Іалда релъун буго.
Гъеб калам кинабго каламалдаса жиб бергъунеб, жиндаса цоги калам
бергъунареб буго»- абун.

Цинги гъев Алвалид рукъуве араб мехаль Къурайшияз абунa:
«Валлагъи гъав Алвалидги нилъер диналдаса вуссун вуго, гъаб
хІалалъ гъес киналго къурайшиялги жидер диналдаса руссинаризе
руго». –абун. Абужагъалица абунa: «Дица цІунила нуж Алвалидил
заралалдасан” – абун. Цинги гъев Абужагъал ана Алвалидихъе ва
цІакъ пащманго вугев гІадин гъесда аскІов гІодов чІана. Алвалидица
гъесда абунa: «Я дир вац! Дида мун цІакъ пащманлъун вихъулев
вуго, дуге бугеб жо щиб?»- абун. Абужагъалица абунa: «Кин дун
пащманлъиларев, гъал къурайшиял руго гъанже мун кІодолъун вугин,
дуге боцІи-мал данде гъабун гъеб къезе абун ургъулел. Гъез абулеб
буго дуда МухІаммадица цІалулеб калам берцин бихъун бугин гъесул
квен-тІехалде хъул лъун, дуге гъесдаса боцІи-мал щвезеги бокъун
бугилан» - абун.

Гъеб калам рагІараб мехаль Алвалидил цІакъ щим бахъана ва гъес

абуна: «Къурайшиязда лъаларогонищ бугеб дун гъезул бищун бечедав вукин ва дир васал гӀемер рукӀинги? Гъев МухӀамадги гъесул асхӀабзабиги цониги нухаль гӀорцӀизегӀан жидеца квен кванарал чагӀи ругищ, гъезул цогидазе къезе тӀагӀам букӀине ккани?» - абун.

Цинги гъев тӀадеги вахъун АбужагӀалгун цадахъ къурайшазул ханзабахъе вачӀана ва жинца гъездаги абун: «Я гъал къурайшазул ханзаби! Нужеца абулеб буго гъав МухӀамад жундуца ккурав чи вуго абун. Нужеца гъев цониги нухаль унти бачӀун чӀвачӀвадулев вихъанищ?» - абун. Гъез абун: «ВихъичӀо, бичасхӀаги» - абун.

Алвалидица абун: «Нужеца абулеб буго гъев Кагъин вуго абун (жинца балъгояб жо бицуна абун кӀалъалев чи). Нужеца гъев цониги нухаль гъев кагъинлъи гъабулев вихъанищха?» - абун. Гъез абун: «ВихъичӀо, БичасхӀаги» - абун.

Хадубги Алвалидица абун: «Нужеца гъев цониги нухаль шигӀру цӀалулев рагӀанищ?» - абун. Гъез абун: «РагӀинчӀо, бичасхаги» - абун.

Алвалидица абун: «Нужеца абулеб буго гъев гъереси бицунев чи вуго абун. Нужеца хӀалбихъи гъабунисха цониги нухаль гъесул гъереси бициналъул?» - абун. Гъез абун: «ГъабичӀо БичасхӀаги» - абун.

Цинги къурайшаца абун: «Щивха вугев гъев МухӀамад?» - абун. Дагъабго мехаль ургъулевги чӀун, хадуб Алвалидица абун: «Гъев чи сихӀручи вуго, цоги гъесда лъезе цӀар гъечӀо. Нужеца бихъана гурищ гъес цо чиясул хъизанги эбел-эменги цоцадаса рагӀа гъарулел? Гъев МухӀамадица бицунев жоги цоги сихӀручагӀаздаса жинца лъазе гъабураб сихӀру буго!» - абун.

Цинги гъев Алвалидил гӀакълуялда рекъон къурайшияз жидер лъималазда ва лагъзадерида амру гъабун МақкаялгӀул къватӀахъ ахӀе «МухӀамад сихӀручи вуго» - абун. Гъаб ишалдалъун Аллагъасул свлаат салам лъеяв МухӀамад авараг пашманлъидал тӀадегӀанав Аллагъас гъал аятал рещтӀине гъаруна.

Гъав Алвалидие ва гъесда релъарал мушриказе гъабулеб гӀазаб бицун тӀадегӀанав Аллагъас абулеб буго:

26. Дица ахираталда гъев лъугъине гъавизе вуго
Сакъар абун жинца цӀар бугеб жужахӀалде жаниве.

سَأْصِلِيهِ سَقَرًا ﴿٦٦﴾

27. Дуда щибха лъалеб МухӀамад
Сакъар щиб жужахӀ бугеб!

وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرًا ﴿٦٧﴾

28. Жинца щибго жо нахъе толареб цӀа буго гъев.

لَا تَبْقَى وَلَا تَذَرُ ﴿٦٨﴾

Капурзабазул къаркъалаби тӀубанго жинца рухӀулеб.

Цингиги гъел къаркъалаби цӀидасан рижула Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ва цингиги рухӀула. Гъаб хӀал букӀуна ахир гъечӀеб абадияб заманаялъ.

29. Жинца гъезул гџомазул кьерги хисизе гьабублеб. ﴿لَوْحًا لَّبَسِرِ﴾

30. Гьџб жужахІ хьихьун тарав анџила ичІго малаик عَلَيْهِ تِسْعَةَ عَشَرَ ﴿عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ﴾
вуго жидер гуч бергьарал ва гурхІел гьџџел.

Гьаб аят рещтІине гьабураб мехаль Абужагьалица кьурайшиязда абунa: «Вай нужер эбел гџодаял, гьав МухІаммадица бицараб жо рагІанищ нужеда? ЖужахІалда гџад анџила ичІго чи тун вугила! Нуж руго гџемераб жамагІат: кьуват бугел ва бахІарчилгьи бугел. Нужер анџго чиясдагІаги кџола гурищ гьџел жужахІалда гџад таразул цо-цо чи кквезе ва хвезавизе» - абун. Цо кутакав чияс абунa: «Дида кџола гьезул анџила анкьго чи кквезе, нахье хутІарав кІиго чи нужецаги кквеха!» - абун. Гьедин махсароде гьабублеб букІана гьџел кьурайшияз Кьурьан ва гьџб Кьурьан цІалулев аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ГџадегІанав Аллагьас хадуьги рещтІине гьабунa:

31. Дица гьал жужахІ хьихьарал забаниягал малаикзаби гурони гьаричІо. Гьезул кьуватги гучги кьурайшиязда жидеде данде рахьине кџолеб букІунаро.

Дица гьезул рикІкІенги гьабичІо (анџила ичІго руго абун), гьџел капурал гџадамазул хІалбихьизе, гьџел питнаялгьулгье ккезаризе гурони. Гьџезда гьџел анџила ичІго малаик цІакь дагьаллгьун рихьун ва жидеда гьџезде данде чІезе кџола абун ракІалде ккун.

Жидехье гІехь рещтІине гьабурал китабияздаги якьинго лъазе гьџев МухІаммад хІакьав авараг вукІин ва гьаб Кьурьанги Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ калам букІин. Инжил-Тавараталдаги хьван букІана жужахІ хьихьарал малаикзаби анџила ичІго руго абун. Муьминзабазул жегиги иманги цикІкІине. Жидер аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бицараб жо цересел Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ гІахьазде данде ккколеб батараб мехаль. Гьџел муьминзаби ва китабияб агьлу щибго щакдаричІогоги рукІине. Жидер рекІель унти бугел мунапикьзабаца ва куфру-ширкалгьул агьлуялгьи абизе: «Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ бокьараб жого щиб бугџб гьаб анџила ичІго абураб рагІиялдаса»-абун. Гьедин гџадегІанав Аллагьас жиндие бокьарав чи кьосине гьавула ва ждиндие бокьарав чиги хІакьаб диналда гџовитІула. Дур бетІегьан Аллагьасул аскарал кигІан гџемерал ругел цохІо Аллагьасда جَلَّ جَلَّالَهُ гурони

وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا
عَذَابَهُمُ إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِدَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَزِيدَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ
فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَٰذَا
مَثَلًا كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن
يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا
ذِكْرٌ لِّلنَّبِيِّينَ ﴿٣١﴾

лъаларо. Гьел малаикзабазул къуват-гучги, гьезул рикІенги гьезул БетІерган Аллагъасда лъала. **Гъаб Сакъар абураб жужахІалъул ва гьелда тІад тарал малаикзабазул бицен Аллагъас** جَلَّ جَلَّ **гъабун гьечІо гадамазе вагІзалъун букІине гурого,** Гьел гадамал Аллагъасул جَلَّ جَلَّ газабалдаса хІинкъизе ва гьел Аллагъасеги جَلَّ جَلَّ мутІигІльизе.

ГадегІанав Аллагъас гъаб аяталда жаниб абун буго ва цогиги аятаздаги абубеб буго: «Аллагъас جَلَّ جَلَّ жиндие бокъарав чи къосине гъавула, жиндие бокъарав чи хІакъаб диналда тІовитІула»-абун. Гъаб рагІиялдаса мурад гьечІо Аллагъас جَلَّ جَلَّ цо чи къосине гъавула, цогидав иманалда тІовитІула абураб. Гъаб рагІиялъул магІна буго: цо напсаль квешаб гІамал гъаби, куфру-ширк гъаби тІаса бищараб мехаль ва гьеб напсаль Аллагъасул جَلَّ جَلَّ тІоритІелги къабул гъабичІеб мехаль, гьесул расуласда нахъги билъльинчІеб мехаль:-Аллагъас جَلَّ جَلَّ гьеб напсалда хІалги гъабун иман лъезе гъабуларо, гьеб жинцаго тІаса бищараб къосиналда тола. Цогигидаб напсаль Аллагъасул جَلَّ جَلَّ тІоритІел къабул гъабураб мехаль ва гьеб Аллагъас جَلَّ جَلَّ разилъи тІалаб гъабунги хъвадараб мехаль Аллагъас جَلَّ جَلَّ гьеб напсалье жегиги битІун хъвадизе квербакъи гъабула, гьельзул рекІелъ иманги, нурги цІикІкине гъабула.

Жинда Аллагъас разилъаяв ГІали асхІабасда цо чияс абун: «Мун Шамалъул агълуялде рагъ гъабизе абун къватІиве вахъин Аллагъасул جَلَّ جَلَّ хІукму-къадаралдалъун букІанищ?» - абун. ГІали асхІабас гьесие жаваб гъабун: «Вай дуе лъикІ букІаяв! Дуца абубеб батила жиб хисизе гъабулареб, жиб тІад чІараб хІукму-къадар буго гьеб абураб рагІи! Гьеб амру гьедин букІарабани кириги гІазабги кин букІунеб, алжан-жужахІ щиб букІунеб, аварагъаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритІун лъикІаб-квешаб жо баян гъабиялъул магІна щиб букІунеб? ГадегІанав Аллагъас жиндир лагъзадериде амру гъабун буго лъикІаб гІамал гъаби тІаса бище абун, гьезда нагъюги гъабун буго квешаб гІамалалдаса рикІІалъе абун. Инсанасда тІад цІакъ бигъаяб таклиф лъун буго, гьесда хІалкІолареб жо гъабе абун абубеб гьечІо. ГадегІанав Аллагъас тІахъалги гадада рещІине гьарун гьечІо, зобал-ракъалги гьезда гьоркъоб ва жаниб бугеб кинабго махлукъги батІулаб жолъун бижун гьечІо» - абун.

Гъаб рагІиялъул къокъаб магІна буго: ГадегІанав Аллагъас хІал гъабун лъикІаб яги квешаб гІамал гъабизе гъабуларо. Инсанасе гІакълу-гІелмуги къун гьев лъикІаб-квешаб жо батІа бахъизе лъалевлъун вижун вуго. Жинца гъабизе кколеб гІамал бицун Аллагъас جَلَّ جَلَّ тІахъал рещІине гьарун руго, гьел тІахъазда хъвараб жо баян

гъабизе аварагзаби عَلَيْهِ السَّلَام ритlун руго. Тlадегlанав Аллагъасул калам ритlухъаб букlин жинда лъазе, гъелье пикру гъабизе, зобал-ракъалда жаниб гlемераб гlажаибаб жоги бижун буго. Цо иш ккун хадуб гъеб Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ xIукму-къадар буго абуниги, гъеб иш гъабулеб мехаль инсан тlубараб ихтияралда вуго жинца цо нух тlаса бищизе. Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ xIукму-къадар буго гъев инсанас кlиго нухалъул цояб тlаса бищизе ва гъес тlаса бищараб нухалда гъев хъвадизеги, гъесул хъвадиялда рекъараб жазаъ гъесие гъабизеги.

32. Гъел капурзабазде раkIалде кколеб xIалаль гъечlо كَلَّا وَالْقَمَرِ ﴿٣٢﴾
Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амру!

Зодоб бугеб моцIалxIаги абун гъедулев вуго Аллагъ Jَلَّ جَلَّالَهُ.

33. Жиб тlаса унеб сордоялxIаги абунги гъедулев вуго. وَالنَّيْلِ إِذَا دَرَبَرِ ﴿٣٣﴾

34. Жиндир канлъи загъирлъараб рогъелxIаги абунги وَالصُّبْحِ إِذَا اسْفَرِ ﴿٣٤﴾
гъедулев вуго.

35. XIакълъунго гъеб жагъаннама буго цlакъ إِنهَا لِإِحْدَى الْكُبَرِ ﴿٣٥﴾
кlудиял балагъазул ва къварильязул цояб.

Жидедаса инсан xIинкъизе кколел ва цlунизе кколел къварильабазул бищунго захlматаб ва даимаб къварильи-балагъ буго ахираталда букlунеб жужахlалъул гlазаб.

36. Жиндалъун кинабго халкъалье xIинкъи кьолелги نَذِيرًا لِلْبَشَرِ ﴿٣٦﴾
буго гъеб жагъаннама, гъел Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гlазабалдаса
xIинкъизе ва гъез иман лъезе.

37. Нужедаса лъикlаб гlамал гъабизе цеве لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾
ккарасе ва гъеб лъикlаб гlамал гъабичlого
чIарасеги жинца гъабураб гlамалалда рекъараб жазаъ букlине
букlин жинца лъазе гъабулеб буго гъаб Къуръан.

38. Щибаб напс жинца гъабураб гlамалалье كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ ﴿٣٨﴾
рагъноялье лъураб буго (гъоркълъалие лъураб,
залог). Гъеб гlамалалда рекъараб жазаъ жиндие гъабизе бугеб буго.

39. Жидер гlамал хъварал кагътал квараниса إِلَّا أَحْصَى الْيَمِيْنِ ﴿٣٩﴾
къурал, жидер бахъи буголъарал муъминзаби
хутlизегlан.

Гъезул напсал рагъноялье лъурал гъечlо, гъел квешаб туснахъалдасаги хlисаб-мизаналъул захlмалъиялдасаги цlакъ бигъаго рорчlулел руго.

40.41. Алжаналда жанир рукlун гъез цоцазда فِي حَنْتٍ يَبْسَأُ لَوْنِ ﴿٤٠﴾
гъикъулеб букlуна жужахlалда жанире карал عَنِ الْمُجْرِمِيْنَ ﴿٤١﴾
капурзабазул xIалалъул.

42. Нуж гъаб жужахАлде лъугъине гъабураб жогаги **مَا سَلَكَ فِي سَفَرٍ ١٢**
щиб бугеб абун.

43. Гъез жаваб гъабула: «Нижеца паризаяб как **قَالُوا لَئِنْ نَكَّ مِنَ الْمُصَلِّينَ ١٣**
балерб букинчЮ,

44. Мискин-пакъирасе нижеца гагамаги кьолеб **وَلَئِنْ نَكَّ طَعْمُ الْمَسْكِينِ ١٤**
букинчЮ.

45. БатГулаб, Гададисеб хабар бицунел **وَكَيْتَا تَخْوِضُ مَعَ الْخَائِضِينَ ١٥**
Гадамалгун чЮн гъеб Гададисеб хабар
бицунелги рукАна ниж.

46. Гъаб Къиямасеб кьо букинги нижеца гьереси **وَكَيْتَا نَكِّدُ بِيَوْمِ الدِّينِ ١٦**
гъабулеб букАна.

47. Гъал квешал гамагал гъарун хъвадана ниж **حَتَّىٰ آتَيْنَا الْيَقِينُ ١٧**
нижеде гаде хвел бачинегАн» - абун.

48. Гъаб ахираталде шун жидее газаб гъабулеб **فَمَا تَفَعَّلُوا شَفَعَةُ الشَّفِيعِينَ ١٨**
мехаль гъаб куфру-ширкалъул агълуялъе
щибго мунпагат гъабуларо жидеца шапагат гъабулел
Гадамазул шапагаталь.

Гъез жидее лагълъи гъабурал аллагъзабиги гъездаса турун уна,
гъез жидее шапагат гъабила абун букАраб хьулги чЮбого хутАла.
Муъминзабазул, аварагабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ шапагатги гъезие шоларо.
Шапагат гъабиялъ мунпагат гъабуларо Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун
рукАрал Гадамазе гурони. Кинабго халкъаль «нижеца шапагат
гъабила» абуниги куфру-ширкалда хварав чиясе гъеб шапагат
гъабиялъул пайда букАунаро.

49. Гъал мушриказе бугеб жо щибха бугеб **فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ ١٩**
жал Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдасаги
Къуръаналъул вагазаялдасаги руссун чЕзе ккани?

50.51. ГъалбацАлдаса хинкъун лъутулел **كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ ٢٠**
галхул хАмул Гадин турун унел руго гъел гъаб
хирияб Къуръан цАлулеб мехаль ва жидеда авараг **فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ٢١**
вихъараб мехаль.

52. Гъал мушриказул щивав чиясе бокъун **بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَنْ يُؤْتَىٰ صُحُفًا ٢٢**
буго жидедаги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ зодиса гЕхъ
рещтине гъабизе ва вахЮ рещтине. **مُنشَرَةً ٢٣**

Гъев МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ
расул вуго абун. Гъединаб ахАмакъаб къавм буго гъеб. Гъез иман
лъечЮго абун дуца ракА къварид гъабуге, МухАммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

53. ТадегІанав Аллагъас абулеб буго:

كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٣٧﴾

Киданиги гъезие гъебжо букІине гъечІо.

Гъел руго жал ахираталдаса хІинкъюларел гІадамал.

54. ХІакълъунго гъаб хирияб Къуръанги вагІза-
насихІат буго.

كَلَّا إِنَّهُ تَذَكَّرٌ ﴿٣٨﴾

ХІал гъабун жинда гІамал гъабе абун абулеб гъечІо гъаб
Къуръаналь.

55. Жиндие бокъарав чияс гъаб Къуръаналгъул вагІза
босула.

فَمَنْ شَاءَ ذَكَّرْهُ ﴿٣٩﴾

56. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялда

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ

тІовитІарав чияс гурони гъаб

التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ ﴿٤٠﴾

Къуръаналгъул вагІза босуларо. Гъев

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жиндасан хІинкъизе

агълулгъун вугев ва жинца мунагъал чурулев.

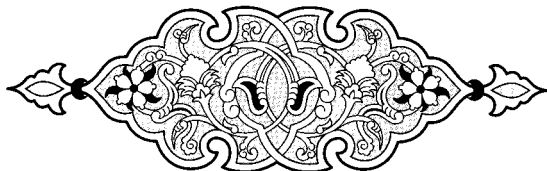
Цогиги гъедиनाव Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъечІо жиндие лагълъи гъабизе
бегълев ва жиндир рахІматалда хъл лъезе бегълевги.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас асхІабасдаса бицараб хІадисалда буго:

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб аят цІалана ва жинца
абуна: «ТадегІанав Аллагъас абулеб буго Дун агълулгъун вугин Дир
гІазабалдаса хІинкъизе. Дир гІазабалдаса хІинкъарав, жинца дидехун
ширк гъабун цоги шибго жоялге лагълъиги гъабичІев чиясул мунагъал
чуриялгеги агълу вуго дун» - абун. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тавфикъалдалгъун Сурагул Муддас̣сиралгъул тафсир
ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ва шукру ТадегІанав Аллагъасе буго.

75. Сурагул Къиямат

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

Гъаб сураталгул аслияб бахIс буго Къиямасеб къоялъ халкъ тIаде бахъине гъаби ва гъезул хIисаб-суал гъабун, гъезие жазатъ гъабизе букIин бицунеб.

Гъеб къиямасеб къоялгул цо-цо гIаламаталги рицунел руго. Жабраил малаикас жиндие Къуръан цIалулеб мехаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъеб Къуръан ракIалда чIезе гъабиялге кин ияхI бахъулеб букIарабалиги бицун буго. Ахираталда кинабго халкъ кIиго къукъаялде бикъун букIунеблъиги баян гъабун буго: бахъи бугел ва бахъи къосарал гIадамал. Жиндир рухI бахъи гIагарлъараб мехаль инсанаул букIунеб хIалги бицунеб буго. Баянал хIужаби рачун ахират букIин ва Аллагъас جَلَّالُهٗ غَآب кинабго махлукъ гIададаго бижун гъечIеблъи баян гъабулеб буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дун гъедулев вуго жиб букIине букIин хIакъаб Къиямасеб къоялдалъун. لَا أَقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ۝
2. Гъединго дун гъедулев вуго жинца жиндаго гIайиб чIвалеб муъминчиясул напсалдалъунги. وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ۝
Аллагъасдехун гъеб напс гIасилъараб мехаль гъелда жив разилъуларев, гъеб напс Аллагъасе جَلَّالُهٗ мутIигIлъиялде жинца ахIулев муъминчиясдалъун гъа гъедун гIадегIанав Аллагъас абулеб буго Къиямасеб къоги хIисаб-мизанги жиб букIин хIакъаб жо буго абун.
3. Гъав инсанасда ракIалде кколебищ бугеб Дица хун хадуб гъесул рукъби данде гъариларо абун ва гъев чIагоги гъавиларо абун. اَيَّحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتَّخَذَ عِظَامُهُ ۝
4. Гъев инсанас абухъ гъечIо амро Дица гъев инсан чIаго гъавизе вуго. بَلْ قَدَرِينْ عَلَىٰ أَنْ نُسْوَىٰ بِئِنَّآءَهُ ۝
Дир хIал кIола гъесул килшазул щибаб ракъа данде гъабун гъел цере рукIараб хIалалъ цIидаса рижине. Гъел килшазда рельегун гъесул кинабго къаркъала цIидаса бижуна дица.
5. Инсанасе бокъун буго гъаб гIаде рахъине гъариялда инкарги ккун жиндирго. بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرْ أَمَامَهُ ۝

къосиналъулъ ва пасикъльгиялъулъ хъвадизе.

6. Гъев инсанас гъикъулеб буго Къиямасеб къо يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿٦﴾
кида букӀине бугеб абун.

Гъелда божичӀого, авараг махсароде гъавун абулеб рагӀи буго гъеб.

7. Инсанасул бер хӀинкъун сверсведулеб хутӀараб فَإِذَا بَرِقَ الْبَصْرُ ﴿٧﴾
мехаль.

8. Зодисан моцӀрол канлъиги араб мехаль. وَحَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾

9. Бакъги моцӀги кӀиябго данде гъабураб мехаль. وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾

Ральдалъеги рехараб мехаль. Гъеб ральгад кӀудияб
цӀалъун лъугъуна ва гъелдалъун капурзабаде гӀазабги цӀикӀкуна.

10. Гъеб къоялъ Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккун يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ إِنَّ الْمَفْرُوقَ ﴿١٠﴾
вукӀарав, жиндир пасикъльги кӀудияв инсанас
абула:

«Гъанже дие лъутизе, вортизе бакӀго гъечӀищ?» - абун. Гъесда
лъала жиндие Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ гӀазабалдаса ворчӀизе бакӀ гъечӀеблъги
ва жиндир чара хун, рес къотӀун абулеб рагӀи буго гъеб.

11. Гъев вуцӀун чӀа абе! Гъесие ворчӀизе бакӀ гъечӀо ва كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾
гъесие гӀазаб гъабичӀогоги толаро.

12. Гъеб къоялъ кинабго халкъалъул руссин цохӀо إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾
дур БетӀергъан Аллагъасде буго, МухӀаммад

صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Цоги гъезул руссулеб бакӀ гъечӀо ва гъезие кумек гъабулев щивго чиги
гъечӀо.

13. Гъеб къоялъ инсанасда бицуна жинца يُنْفَخُ السَّيْفُ الْإِنْسَانِ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾
гъабураб кинабго гӀамал: гъитӀинаб букӀа,
кӀудияб букӀа, лъикӀаб букӀа, квешавб букӀа,
жинца гъабун цебехун араб букӀа, жинца гъабичӀого нахъе бахъун
гараб букӀа.

14. Гъев инсан живго вуго гъеб къоялъ жиндир بَلَىٰ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾
гӀамалазе нугӀлъун. Гъев цоги нугӀасде хӀажат
вукӀунаро.

15. КигӀан гӀемерал гӀузраби гъес рачаниги, гъесие وَأُولَٰئِكَ مِعَازِيرُهُ ﴿١٥﴾
щибго бигъальги букӀунаро.

Гъеб Къиямасеб къо гӀузру къабул гъабулеб къо гъечӀо. Гъеб буго
дунялалда гъабураб гӀамалалде данде жазаъ гъабулеб къо.

16. Дуца дур мацӀ багъаризе гъабуге, لَا تَحْرِيكَ بِهِ لِسَانَكَ لِتَتَّعَلَ بِهِ ﴿١٦﴾
МухӀаммад صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб Къуръан цӀали хех

гъабун, дуда гъеб кӀочена абун хӀинкъун.

17. ХӀакълъунго Дида тӀад буго гъеб Къуръан дур каранде жанибе данде гъабизе ва дуда гъеб кӀочене биччачӀого цӀунизе.

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ﴿٧٥﴾

18. Дица Жабраил малаик цӀализе виччан дуге гъеб Къуръан цӀалараб мехаль гъесдаса хадуб цӀале дуца Къуръан.

فَإِنَّا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ﴿٧٦﴾

Гъевгун цадахъ гъеб цӀалулевлъун вукӀунге. Гъес цӀалулеб мехаль мун гӀенеккун чӀа.

Гъал аятал рещтӀине гъариялъе сабаб буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Жабраил малаикасда цадахъ цӀалулеб букӀана Къуръан жинда гъеб кӀочена абун хӀинкъун. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ амру гъабулеб буго Жабраилас Къуръан цӀалулеб мехаль мун гӀенеккун чӀа, гъес цӀалун лъугъараб мехаль хадуб дуцаги цӀале абун.

19. ХӀакълъунго гъеб Къуръан дуге баян гъабиги гъельул магӀна загъираб гъечӀеб жоялъул магӀна дуда лъазе гъабиги дида тӀад буго.

تُؤْتِيهِنَّ مَا بَيَّنَّاهُنَّ ﴿٧٧﴾

ТӀадегӀанав Аллагъас лъабго жо жинда тӀаде босун буго гъаб аяталда жаниб, хирияб Къуръанальул хӀакъальулъ: гъеб Къуръан МухӀаммад аварагасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ рекӀель данде гъаби, гъеб кӀоченчӀого букӀине гъаби ва гъеб Къуръан аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ баян гъаби.

ТӀадегӀанав Аллагъас жиндие хирияв аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Къуръан баян гъабун, гъесда бичӀчӀунареб ва лъалареб жо гъеб Къуръаналда жаниб букӀинчӀо. Хирияв аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъеб жиндир асхӀабзабазе баян гъабун ва инсан жинда хӀажалъулеб къадараль гъел асхӀабзабаздаги Къуръан баянлъун ва бичӀчӀун букӀана.

Гъел асхӀабзабаздаса босун хадусел гӀалимзабаца Къуръаналье гӀемер батӀияб тафсир гъабун ва гъеб умматалье бичӀчӀунеб хӀалаль цебесан цебе бицун, цӀалун ва лъазе гъабун цохӀо хӀарп хисичӀого нильехъе шун буго. Нильедаги тӀадаб буго гъеб хирияб Къуръан нильедаса хадур рачӀунел умматазухъе швезе гъаби гъезда бичӀчӀулеб хӀалаль баян гъабун. Гъеб баян гъабиялъул цо къагӀида буго хирияб Къуръанальул тафсир щибаб къавмалъул мацӀалде бусине гъабиги.

Гъеб тафсиралье таржама гъабизе бегъуларо абун кӀалгӀалел гӀадамал руго Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ калам гӀадамаздаса бахчулел гӀадамал.

20.21. Нужеца абухъе гъечӀо амру, я гъал мушрикал! Нуж руго дунялалъул чӀаголъы бокъарал гӀадамал.

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٧٨﴾

وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٧٩﴾

Гьедин букІиналь нужеца инкар кколеб буго ахират букІиналда,
ва гьеб ахираталье нужеца щибго гІамалги гьабулеб гьечІо.

22. Гьеб ахираталда жидеца Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ وَجُودُهُ بِوَمَدٍ تَأْوِيرُهُ ﴿١١﴾
иман лъун, гьев разилъи гІалаб гьабун дуњялалда
хьвадарал муъминзабазул гьурмал цаъкь берцинлъун, гвангьун
рукІуна.

23. Жидер БетІергьан Аллагьасда ралагьунги рукІуна. إِلَىٰ رِبِّهَا نَاطِرُهُ ﴿١٢﴾

24. Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун куфру-ширкалда وَجُودُهُ بِوَمَدٍ بَاسِرُهُ ﴿١٣﴾
рукІарал гІадамазул гьурмал гьеб къояль цаъкь
сурукълъун, рукІкІун рукІуна,

25. Жидеє щиб къварилъи-гІазабдай гьабила абун تَظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرُهُ ﴿١٤﴾
хІинкъунги рукІуна.

26. Нуж канте, я гьал мушрикал! كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ ﴿١٥﴾
Нужеца ахират кІочон дуњял гІаса бищи реххун те!
Нужер рухІал рахьулел рукІун шокьроре щвараб мехаль,

27. гьев холев чияса сверун лъугьун гьесул агьлу-
хьызан гІодараб мехаль: «ГьечІевищ гьев чи хвасар
гьавулев гьев сах гьавулев чиго?!» - абун. وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ ﴿١٦﴾

28. Гьев чияса жиндагоги лъараб мехаль жив وَوَظَنَ أَنَّهُ الْفَر_اقُ ﴿١٧﴾
дуњялалдаса ватІалъулев вукІин.

29. Гьесул кІиябго махІуги цоцаде хурхараб وَأَلْفَتِ السَّاقِ بِالسَّاقِ ﴿١٨﴾
мехаль хвалил захІмалъи чІамулев вукІун,
яги мусруялда жанив вухьараб мехаль. Гьеб къояль лъала гьав
капурав инсанасда жиндир БетІергьан Аллагь вукІин.

30. Дур БетІергьан Аллагьасде буго гьеб къояль, إِلَىٰ رَبِّكَ بِوَمَدٍ الْمَسَاقُ ﴿١٩﴾
гьеб кинабго халкъ цебе къотІун бачІине ва
гьев Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьабизе буго гьезул хІисаб-мизан ва гьезул
гІамалалда рекьараб жазаъги.

31. Аллагьасдаги جَلَّ جَلَالُهُ ахираталдаги инкар ккурав فَلَا صَدَقَ وَلَا وُصِّلَ ﴿٢٠﴾
чияс Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ какги бачІо, гьесул калам
Къурьанги ритІухь гьабичІо.

32. Кинниги гьес Къурьанги аварагги وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿٢١﴾
гьереси гьавуна ва иман лъеялдаса живги вуссун
чІана. صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

33. Цинги гьев жиндир агьлуялхухьеги ана فَرَّهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَمْتَطِلُ ﴿٢٢﴾
рилълъен чІухІизе гьабун, жив кІичІардилаго.

34.35. Дуге цаькъ квешаб гІазаб букІине бугоха, я гъав **أَوَلَيْكَ فَأُولَىٰ ۖ**
чухІарав, бахъикъосарав чи! **نُرَّأُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ ۖ**

Цингиги Дица дуге хІинкъи кьолеб буго гъеб квешаб
гІазабалдалъун. Мун канте ва рекледа вате дуда гъеб гІазаб
рештІиналде цеве!

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас Абужагъалил кверги кун
гъесие гъаб кІиги аят цІалараб мехаль Абужагъалица абун: «Дуге дие
хІинкъийищ кьолеб бугеб, я МухІаммад **صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**! Валлагъи дудаги
дур Аллагъасдаги **جَلَّ جَلَالُهُ** кІоларо дие щибго жо гъабизе! Валлагъи дун
гъаб Макка шагъаралъул бищунго хириял гІадамаздаса вуго!» - абун.
Гъелдаса гІемер заманго инчІого гъев Абужагъал Бадроялда чІвана
цаькъ квешаб чІваялъ.

36. Гъав инсанасда ракІалде кколебиш **أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدَىٰ ۖ**
бугеб жив гъадинго (мугъмалго) тела абун.

Жинда таклиф гъабичІого. ПІаде вахъине гъавичІого, хІисаб-мизан
гъабичІого, жазаб гъабичІого. Гъедин толаро Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ**, гъедин
гІададаго тезельун бижараб гъечІо гъаб кинабго гІаламги.

37. Гъев инсанас пикру гъабуларищ жив щиб **أَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ نُطْفَةٌ مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَىٰ ۖ**
жоялдаса вижарав абун.

Гъесул авал манидал къатІра букІинчІищ жиб
къватІибе рехулеб, жиндир щибго къимат гъечІеб?

38. Цинги гъеб манидал къатІраялдаса бидул **تُرْكِيكَانَ عُلْفَةً فَخَلَقَ فَسَوَىٰ ۖ**
горо лъугъун, хадуб гъанал къотІеллъун
вукІинчІищ гъев инсан?

Гъеб къотІелалдаса жив вижун, жиндир къаркъала берцинаб,
камилаб гъабун.

39. Цинги гъев инсанасул кІиги **فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ۖ**
тайпа гъабун: цоял бихъинал, цоял
руччаби.

Гъаб хІалалъ гІадегІанав Аллагъас вижарав загІипав, гІажизав инсан
гъев жиндир БетІергъанасе гІибадат гъабизе кин чухІулев ва гъесде
гІасильгизе кин хІинкъуларев?

40. Гъаб рехсараб хІалалъ жинца инсан **أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدِرٍ عَلَيَّ أَنْ يُحْيِيَ**
вижарав Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ жиндир хІал кІолев**
гъечІищха гъев хун хадув цІидаса вижинеги? **الْمَوْتِ ۖ**

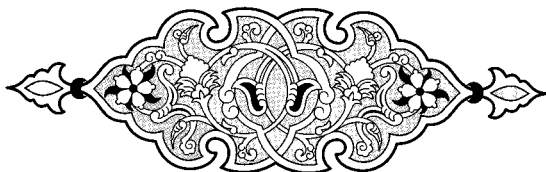
Вуго Аллагъ **جَلَّ جَلَالُهُ** жиндир хІалкІолев ва нижги
гъелда иман лъураздаса руго.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб аят цІалараб мехаль абубеб

букІана: «СубхІанака! Мун вацІадава вугоха Аллагъ ^{جَلَّ جَلَالُهُ}, БичасІаги мун хварал чаго гъарулевги вуго» - абун. ХІадис ибну Жаририца бицана.

ТіадегІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун суратул Къияматалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецци ТіадегІанав Аллагъасе буго.

76. Сурагул Инсан

سُورَةُ الْإِنْسَانِ

Гьалда «сурату Дагьриги» абула: заманаялгул бицунеб сурат. Гьаб сураталъ асляб хIалалъ ахираталъул ахвал-хIалалда хурхарал масъалаби рщунел руго. Хасго кIвар кьун буго Аллагьасдаса **عَلَّامٌ خَلْقَار** хIинкьарал муьминзабазе ругел абадиял аIжаналъул нигIматал рициналде.

Сураталъул байбихьуда тIадеГIанав Аллагьас инсан вижиналъул тартиб бицун буго: Аллагьасул **عَلَّامٌ خَلْق** хIалкIолгьялда тIоритIел гьабизе бокьарал тIадамазе далиллгун букIине. Гьелдаса хадуб муьминзабазе ахираталда ругел нигIматалги, гьезул берцинаб, авада наб яшавги бицун буго.

Сураталъул ахиралда гьаб Къуръан ваГIзалгун букIин баян гьабун буго, гьаб Къуръаналъул тIоритIел жинца ккурав чи Аллагьасде **عَلَّامٌ خَلْق** унеб нух жинца ккурав чи вукIинги баян гьабун буго.

Жив гурхIулев, гурхIел ГIамав
Аллагьасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIакълъунго гьев инсанасул ГIемераб заман ана жив дунялалда гьечIого, жив лъидаго лъаларев вукIун.

هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَو يَكُ مَشِيئًا
مَذْكُورًا ﴿١﴾

Гьев инсанасул эбел-инсул чорхоль манидул кьатIралгун вижинелде себеги ГIемераб ГIалам букIана, гьев дунялалда гьечIо абун гьаб Аллагьасул **عَلَّامٌ خَلْق** махлукълъуль щибго камураб жо букIинчIо, чIобого хутIараб бакIги букIинчIо, гьев инсанасде хIажатав щивго чиги вукIинчIо.

2. ХIакълъунго Дица гьев инсанги вижана жиб цоцалгье жубараб маниядаса жиндир хIалбихьи гьабулевлгун.

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ
فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾

Гьесда тIад шаргIиял таклифалги лгун гьев Аллагьасе **عَلَّامٌ خَلْق** мутIигIлзуладай абун. Гьесие нигIматал кьураб мехаль щукру гьабуладай абун, кьварилгьи тIаде бачIараб мехаль сабруги гьабуладай абун. Дица Гьев жинда жо бихьулев ва жинда раГIулевги гьавуна. Гьаб махлукълъуль пикру гьабун, гьелгул Халикъ вукIин жинда лъазе гIакълуги бугев, бицунеб жоги раГIулев, Аллагьасул **عَلَّامٌ خَلْق** махлукълъуль ГIажайбал жал жинда рихьулевги гьавуна.

3. ХIакълъунго Дица гьев инсанасда кIиго батIияб нух букIинги баян гьавуна.

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾

Аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ритлун, тлахьалги рещтине гьарун лъиклабги квешабги жо баян гьабуна. **Жинца Аллагьасде جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъун гьесул нигІматазе шукруги гьабун хьвадизе, яги Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечІого, гьесул нигІматазда инкар ккурав вукІине. Гьедин Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ инсанасе ихтияр кьун буго лъиклабги квешабги жо батІа гьабизе ва гьелдаса жиндие бокъараб тІаса бищизе. Инсанас цо нух тІаса бищун хадуб Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьев гьеб нухаль хьвадулевги тола, гьесда зулму гьабун лъикІлъиниги, квешлъиниги гьабизе гьабуларо.**

4. ХІакълъунго Дида инкар ккун хьвадарал гІадамазе Дица ахираталда хІадурун буго жужахІалъл боркъараб цІаги, маххул рахсал ва гудралги.

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ﴿٤﴾

Жидер квералги хІатІалги горбоде рухьун жужахІалде жанире рехула гьел ва абадиялгьо гьеб гІазабалълълги рукІуна.

5. Жидеца Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лъун лъиклаб гІамалги гьабун хьвадарал гІадамал алжаналда жанир рукІине руго.

إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ﴿٥﴾

Жодоца гьекъолеб жоги жинда гьоркъобе цІакъ махІ гьуинаб кафур абулеб лъим жубараб букІине буго.

6. Алжаналълул иццаздасан чвахун бачІуна гьеб кафур, ва гьеб гьекъола жидеда Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ разилъарал Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ муъминал лагъзадерца.

عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾

Жидеца гьеб кафурги ва цогидаб гьекъолеб жоги жидеего бокъараб бакІалдаса билълъине гьабула.

Гьел кире ругониги гьезие гьекъезе бокъараб мехаль гьезул квер гІунтІулеб бакІалда рукІуна алжаналълул гьекъолел нигІматал. Гьединго рукІуна пихълги ва цогидаб ризкьиги.

Ахираталда жидеде алжанал ругел муъминзабазул дунялалда рукІарал сипатал рицун тІадегІанав Аллагьас абулеб буго.

7. Жидеца гьабураб назру ва кьотІи тІубалеллълун рукІана гьел. Жиндир квешлъл ва гІазаб гІаммаб, гьеб кибго тІибитІараб Къиямасеб кьоялъл гІазабалдасаги жал хІинкълел рукІана.

يُؤْمِنُونَ بِاللَّنَدْرِ وَيَكْفُرُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾

8. Жидеего бокълунги букІун, жал гьелда хІажаталги рукІун, жидеца мискин-пакъирасе ва ятимасе ва асирлълун

وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حَيْثُ مَسْكِنَاتِنَا وَيَتِيمًا

وَأَسِيرًا ﴿٨﴾

ккарасе тIагIам кьолелги рукIана.

9. Жидецаги абулеб букIана:

«ХIакълъунго нижеца гьeб тIагIам нужеe кьолeб буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тIалаб гьабун.

إِنَّمَا نَطَعُكُمْ كُرْهًا وَجَهَ اللَّهُ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا ﴿٩﴾

Нижее нужедаса гьeб тIагIам кьeялде данде жазаъ гьабн бокьун гьeчIо ва шукру гьабиги бокьун гьeчIо» - абун.

Мужагид абулев гIалимас абунa: «Валлагъи гьаб рагIи гьезул кIалалъ абуларо. Гьезул хIал лъан тIадегIанав Аллагъас абулеб буго гьаб рагIи» - абун.

10. ХIакълъунго ниж хIинкъун руго нижер

БетIергъанасул гIазабалдаса жиндир

гIазаб гучаб, жинца гьурмал рукIкIине гьарулеб, жиб захIматаб

Къиямасеб кьоялъул жиб букIунeб.

إِنَّا نَخْأَفُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَطَطًا ﴿١٠﴾

11. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел муъминзаби цIунула

гьeб захIматаб кьоялъул квешлъиялдаса,

гьезие Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ кьола гьурмазул

берцинлъи ва ракIазул рохел.

فَوَقَّعَهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَٰلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّعَهُمْ نَصْرَةً وَسُرُورًا ﴿١١﴾

12. Жидеца дунялалда Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ

гIибадат гьабиялда тIад чIун, Аллагъасда

جَلَّ جَلَالُهُ гIасильзиялдаса рикIкIалъун сабру

гьабн сабаблъун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезие жазаъ гьабула Алжаназул

нигIматаздалъун ва дарай-зарбалъул ретIелаздалъунги.

وَجَزَّاهُمْ بِمَا صَبَرُوا وَجَزَّاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿١٢﴾

13. Алжаназул кIалгIабазул рагъабазда

берцинал тIохазда тIад гIодорчIун

рукIуна гьел муъминзаби. Гьезие гьeб

алжаналда жаниб бакъ букIунаро жинца

хинлъизе гьарулеб ва квачазе гьарулеб гьуриги букIунаро.

Гьаб алжаналда жаниб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гIаршалдаса жиб бачIунeб

берцинаб гьогъен букIуна.

مُتَّكِفِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴿١٣﴾

14. Гьел муъминзабазде гIагарлъун

букIуна алжаналъул гьутIбузул рагIад.

Алжаназул пихъалги гьезие квегъун, гIагар гьарун рукIуна.

Щиб хIалалда жал ругониги жидер квер битIун босулеб бакIалда

букIуна алжаналъул пихъалги, гьекъелалги, квенги.

وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلَّتْ أَطْرُفُهَا نَدِيلًا ﴿١٤﴾

15. Алжаналъул гьилманал гьезда тIаде

хъвадула гIарцул цIарагIазда жанир

лъурал нигIматалги росун.

وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِآيَاتِهِ مِنْ فَضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ هَوَازِيرًا ﴿١٥﴾

Берцинал, жидеда гьорлгъан канлгъи бихьулеб гьекъолеб жо жаниб бугел сурахIалги рукIуна гьезда кодор.

16. Жал гIарцудаса гьарурал ва жидеда жаниб قَوَّارِبُ أَيْنَ فَضَيْتَ قَدْرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٦﴾
цо нухаль гьекъезе гIураб гьекъел бугел.

Гьоркъеги хутIулареб, тIокIаб тIадеги хIажалгъулареб хIалалгъ букIуна гьеб гьекъолеб жо.

17. Жидеда гьеб алжаналда жаниб занжабил وَيُسْفَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَجْجِيلًا ﴿١٧﴾
жубараб хамродал лгъларги къола гьекъезе.

Гьеб занжабил буго гIарабиязе жиндир махI бокъулеб инбирь абулеб хер. Алжаналда гьеб занжабил лгъел ицц гIадин чвахулеб букIуна.

18. Жинда Салсабил абун цIар бугеб цIакъ عَيْنَا فِيهَا نَسْتَمِي سَلْسِيلًا ﴿١٨﴾
гъуинаб, жиб гьекъезе бокъулеб лгъел
иццалдасаги гьекъола Аллагъас عَلَّجَلَهُ жинда гIагар гьарурал муьминзабаца.

19. Гьел муьминзабазде тIаде алжаналгъул * وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ
гьилманалги хьвадула: Даимго алжаналда حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنْشُورًا ﴿١٩﴾
жанир рукIунел, жидер гьурмал ва чурхдул берцинал, жидеда балагъараб мехаль гIодобе шущан бараб луь-луь буго абун кколел рукIуна гьел гьилманал.

20. Гьел алжаназда жанир ругел гIажаибал وَلِإِذَا رَأَيْتَ ثَمْرًا رَأَيْتَ نَيْعًا وَمَلْكًَا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾
нигIматал ва берцинлгъаби дуда рихъараб мехаль дуда цIакъ кIудияб мулк ва нигIматал рихъула.

21. Гьеб алжаналгъул агълуялда عَلَيْهِمْ فِي شَبَابٍ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُوعًا
тIад бугеб ретIелалгъул тIасияб рахъ ﴿٢١﴾
гIурччинаб сундусалгъул ва истабракъ абубеб дарай букIуна. Гьезда тIад

ран гIарцул берцинал курхьин-кIилкIалги рукIуна ва гьезда БетIергъан Аллагъас цIакъ берцинаб, бацIадаб гьекъолеб жоги гьекъезе гьабула,

жинда лгъилго квер хьатIичIеб, мискалгъул махI жинда бугеб гьекъел букIуна гьеб. Алжаналде жанире лгъугъине гьарун жидер кIалгIабахъ хIалхъараб мехаль ва гьел гIажаибал нигIматалги жидеда рихъараб мехаль алжаналгъул агълуялда абула:

22. ХIакълъунго гьаб кинабго жо إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيَكُمْ مَشْكُورًا ﴿٢٢﴾
нужее буго нужеца дунялалда гьабураб

лъиклаб гIамалалъул жазальун, гьeб нужер гIамал жинда данде щукру гьабубеблъунги буго.

Инсанас кигIан гIемераб ва лъиклаб гIамал гьабуниги гьeв мустахIикъльуларо гьединал берцинал ва гIажаибал алжаназул нигIматазе. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьел нигIматал кьола жив цо гьавун жиндие гIибадат гьабурал муъминзабазе чIорого кьолел сайгъаталлъун.

23. ХIакълъунго Дун вуго МухIаммад

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿١٣﴾

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, дуда гьаб Къуръан рещтIине

гьабурав жиб бикъ-бикъун, кинабго цадахъ гьечIого, бакI бихъун заман бихъун гIила бихъун рещтIизабуна. **Жинда жаниб кинабго жо баян гьабун.** Гьаб Къуръан жиб хIакъаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам буго ва гьаб Къуръаналда жаниб бицараб жоги хIакъаб, мухIканаб хIукму буго.

24. Дуца сабру гьабе МухIаммад

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطِعْ مِنْهُمْ إِثْمًا أَوْ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьабураб хIукму

كَفُورًا ﴿١٤﴾

къадаралда.

Дуе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къотIи гьабун буго капурзабазда данде рагъ гьабизе квербакъи гьабила абун ва гьeб къотIи Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ тIубазеги буго. **Мун мутIигIлъуге ва нахъвилъунге жидеца мунагъал гьарулел ва жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал гIадамазда.** Дур хIакъаб диналдаса ва гьелда уммат ахIиялдаса мун нахъе чIвалел капурзабазул рагIаби дуца къабул гьаруге.

25. Дуца дур БетIергъан Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гIемер

وَأَذْكُرْ أَشْمَرَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿١٥﴾

рехсе щибаб гIужаль радалги къассиги.

Гьeв Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ какал рае ва цогидаб гIибадат гьабе.

26. Сардиль гIаде вахъун Аллагъасе

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا

جَلَّ جَلَالُهُ какал рае ва халатаб сордоэль гьeв

طَوِيلًا ﴿١٦﴾

Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихI-суждаби гьарун

гIибадатги гьабе.

Гьeб гIибадат гьабиялдалъун мун тушбабазде данде чIезе кIолев, гьезул рахъалъан дуде щолeб къварилгъи хIехъезе кIолев лъугъуна ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуда гIад къараб рисалат тIубазе дуе квер бакъиги букIуна.

27. ХIакълъунго гьал капурзаби руго

إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ

жидеe жиб хeхго гIаса унеб дунылалъул

يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿١٧﴾

чIаголгъи бокъун ва жидеца мугъалде

нахъе реххун тун буго жиндир гIакъуба-

къварилъи бакІаб къиямасеб къо.

28. Дица рижана гьал Гадамал щибго жо гьечлеб бакІалдаса ва Дица гьезул лугби цоцаде шула гьаруна щукІдуздалъун ва гьел къуваталлъунги гьаруна. Дие

бокъараб мехаль Дида кІола гьал Гадамалги гьалаг гьарун гьазул бакІалда цоги къавм бижизе.

Гьеб къавм Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّ جَلَّ хІинкъулеб ва гьесие Гібадат гьабубеб букІине бегъула.

29. ХІакълъунго гьаб хирияб Къуръан буго жидер ГІакълу бугел, жидеда бицараб жо бичІунел Гадамазе ва ГІзальун бугеб.

Жиндие бокъарав чияс гьаб Къуръаналъул ва ГІза босула ва Аллагъ جَلَّ جَلَّ лъаялде унеб нухаль гьев хьвадула.

30. Нужее щибго жо бокъуларо ва нужее бокъараб жоги лъугъунаро гьелда цадахъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّ хІукму-къадар букІун гурони.

ХІакълъунго ГадегІанав Аллагъ вуго жинда кинабго жо лъалев ва жинца гьабубеб хІукмуялъуль ритІухъав ва Гадилав. Гьаб аяталъе тафсир гьабун ибну ХатІибица абун: « Гьел Гадамазе щибниги жо гьабизе бокъуларо, гьеб иш гьез гьаби Аллагъасеги جَلَّ бокъун букІун гурони»-абун. Нуж цо лъикІаб ГІамал гьабизе бокъун гьелъул сабабал цІехолел ругеб мехаль Аллагъас нужее гьел сабабал рекъезе гьарула ва нужее квербакъи гьабуба.

Масала цо инсан хІакъаб жо рагІиялдаса ГІундулги руччун, хІакъаб жо бихъиялдаса бералги къаншун, гьеб бичІІиналдаса ракІалда тІад тІалъелги лъун хьвадараб мехаль, Аллагъасе جَلَّ гьев инсан иманалда тІовитІи бокъуларо: Гьев иманалда тІовитІулел аяталги, мугІжизаталги, ГІаламаталги гьес къабул гьарулел гьечІелъул. Гьев инсан алжаналда лъугъине гьавиги Аллагъасе جَلَّ бокъуларо: Гьев чияс жиндир купро ва ГІасилъи загьир гьабун бугелъул, гьес пасалъи, зулмуги гьабун бугелъул, Аллагъасул جَلَّ лагъзадерие къварилъи гьабун бугелъул, чияр боцІи-мал хІарамаб нухалда кванан бугелъул»-абун.

31. Аллагъас جَلَّ жиндие бокъарав чи жиндир рахІматалъуль лъугъине гьавула.

Иман исламалда тІовитІун Аллагъ разилъубеб ГІамал гьабизе гьесие جَلَّ

نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا
بَدَلْنَا أَمْتَهُمْ تَبْدِيلًا ﴿٢٨﴾

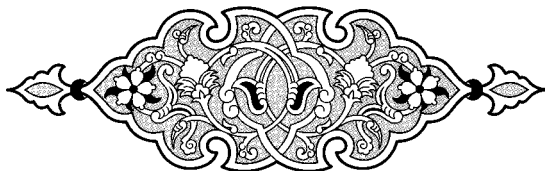
إِنَّ هَذِهِ تَذَكُّرٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخِذْ إِلَىٰ رَبِّهِ
سَبِيلًا ﴿٢٩﴾

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٠﴾

يُدْخِلْ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ
أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾

тавпикъ гъбула. Жидеца Аллагъасда **جَلَّ جَلَالُهُ** инкар ккун купру-
ширкдалъун жидерго напсазе зулму гъбулел гІадамазе
Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** хІадурун буго жинца цІакъ унтисе гъбулеб
жужахІалъул гІазаб.

ТадегІанав Аллагъасул квербакъиялдалъун суратул Инсаналъул
тафсир ва таржама хъван тІубана.
Кинабго рещц ва шукру Аллагъасе **جَلَّ جَلَالُهُ** буго.

77. Сурагул Мурсалат

Гъаб хирияб сурат жииб маккаялда рецитLINE гъабураб бугельул гьалда жсаниб бугеб масъалаги Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиятълул, гьесул хIаиклгольгиялда тIоритIел гъабулел аятал баян гъариятълул, ахираталълул ахIкамал ва цогидал гъаибал (жIал бальгоял) умурал рициялда хурхараб буго.

Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкъарал муъминзабазе ва жидеца Аллагъасдехун купру-ширк гъабурал гIадамазе ахираталда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIадурун бугеб руссунеб бакIалълул бицунеб буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалълун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жал тIатIалаго пулел гьуралхIаги абун гьедулев وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ۝
вуго IадегIанав Аллагъ.

Цоялда хадуб цоги пун жинца гIадамал гъалаг гъаризе, гьезие гIазаб гъабизе ритIулел гьурал руго гьел. Цо гIалимзабаца абун: «гьел малаикзаби руго, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир вахIю босун ритIунел абун.

2. Жал цIакъ пулел, жидеца гьутIби кьолболълан فَالْعَصْفَاتِ عَصْفًا ۝
рахълел, минаби риххизе гъарулел гьуралхIаги абунги гьедулев вуго IадегIанав Аллагъ.

3. Жидеца накIкIал цере кьотIун рачун гьел وَالنَّشْرَاتِ نَشْرًا ۝
тIиритIизе гъарулел ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб бакIалда рахIматалълул цIад баялда гьел накIкIал тIоритIулел малаикзабаздалълунги гьедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъаб бакIалдаги гьуриялдалълун гьедана Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ абун цо гIалимзабаца.

4. Жидеца хIакъабги батIулабги жо батIа гъабизе, فَالْفُرْقَاتِ فَرْقًا ۝
хIалалабги хIарамабги жо батIа гъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вахIюги босун рачIулел малаикзабаздалълунги гьедулев вуго IадегIанав Аллагъ.

5. Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ вахIю босун рачIун гьеб فَالْمُعِقَاتِ ذِكْرًا ۝
аварагзабахье عَلَيْهِمُ السَّلَامُ кьолел малаикзабаздалълунги гьедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

6. Гьел лагъзадерие щибго хIужа-гIилла хутIичIого عَذْرًا أُنْذِرًا ۝
букLINE ритIула гьезухье аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ хIакъаб дин босун.

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавун гъесие гИбадат гъабичИони Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазаб рещтІиналдалъун хІинкЪи къезеги ритІула.

7. Гъал гъаял гъедун гІадегІанав Аллагъас إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ ٧
лъазе гъабулеб буго нуже жиб къотІи гъабураб
ахираталъул амру жиб букІине букІин хІакъаб жо буго абун.

Кинабго халкъ гІаде бахъине гъабун гъезул гІамалазул хІисаб-мизан
гъабизе буго ва шивасе жиндир гІамалалда рекъараб жазыги гъабизе
буго.

8. Зобалазда ругел цІвабиги нахъе ине فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ ٨
гъарураб мехаль жидер нур гъечІеллъун жал
рихъулареллъун лъугъун.

9. Зобалги рикъ-рикъизе гъарураб мехаль. وَإِذَا السَّمَاءُ فُجِّتْ ٩
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса хІинкъун гъел
рихъун, хъвалхъун араб мехаль.

10. МугІрулги хІургІадун гъарун гъарщун гІодоре وَإِذَا الْجِبَالُ سُفِّتْ ١٠
араб мехаль,

11. Умматалъухъе дин босун ритІун рукІарал وَإِذَا الرُّسُلُ أُوتِتْ ١١
аварагзабиги عَلَيْهِمُ السَّلَامُ жидер умматалъе нугІльи
гъабизе гІаде рахъине гъарураб мехаль,

12. Щиб заман швезегІан гъал кІудиял ва жидер لَا إِلَهَ يَوْمَ أُحِلَّتْ ١٢
хІинкЪи цІикІарал ишал нахъе рахъун тун ругел?

13. Гъел нахъе рахъун руго жиндиль гІадамазда لِيَوْمِ الْقُضْلِ ١٣
гъоркъоб хІукму гъабулеб Къиямасеб кьо швезегІан.
Гъал кІудиял умурал (8-10 аятазда жанир рицарал) Къиямасеб кьо
чІараб мехаль жал загърлзулел руго.

14. Дуда лъаларо, я гъав инсан, щиб жо бугеб وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الْقُضْلِ ١٤
гъеб жиндиль хІукму гъабулеб Къиямасеб кьо!

15. ЦІакъ квешаб гІазаб букІине буго гъеб وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ١٥
къоялъ жидеца ахират гъереси гъабун хъвадарал
капурзабазе.

16. Дица цересел капурал къавмалги гъалаг гъаруна أَلَمْ نُهَبِكِ الْأُولَىٰ ١٦
гуриш!

17. Дица гъезда нахърегІизе гъарила гъал ثُمَّ نَبِّعُهُمُ الْآخِرِينَ ١٧
Маккаялъул мушрикалги.

18. Гъединаб гІазаб гъабула дица кинабниги كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ١٨
куфру-ширкалъул агълуялъе.

19. Цакъ квешаб гІазаб букІине бугоха гьєб гІазаб وَيْلٌ لِّمُؤْمِنِي الْمُكَذِبِينَ ﴿١٩﴾
 гьабулєб кьояль жидєца Аллагьги عَلَّجَلَهُ ахиратги
 гьєрєси гьабулєл рукІарал гІадамазе.

20. Дица нуж киналго рижинчІиш загІишаб, الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿٢٠﴾
 хІакьираб манидал кьатІраялдаса?

21. Цинги Дица гьєб манидал кьатІра жаниб فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿٢١﴾
 льуна жиб цІунулєб, жиб бижине рес рекьолєб
 рахІмоялда жаниб.

22. Жиндие бихьизє гьабураб, жиб льялєб ва жиб إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿٢٢﴾
 кьадар гьабураб заманалде швезегІан букІуна гьєб
 маниялдаса льюгьараб льимер эбелалтьул рахІмоялда жаниб.

23. Дун вуго гьєб льимер бижине ва гьєб хьихьизє فَقَدَرْنَا فَعِعْمَ الْفَعْدِرُونَ ﴿٢٣﴾
 хІалкІварав. Жидєр хІал кІолєзул бищунго
 льикІавги вуго дун. Гьадин щибго гьєчІєб бакІалдаса инсан
 вижарав Дида, гьєв хун хадув чІаго гьавизєги кІола.

24. Цакъ квешаб гІазаб ва кьварилъи букІине وَيْلٌ لِّمُؤْمِنِي الْمُكَذِبِينَ ﴿٢٤﴾
 бугоха ахираталда жидєца Аллагьасул عَلَّجَلَهُ
 хІалкІолъи ва ахират гьєрєси гьабулєл гІадамазе.

Жинда Аллагь разилъаяв имам АхІмадица бицараб хІадисалда буго:
 Аллагьасул свалат салам лъєяв аварагас цо кьояль жиндир хьятиниб
 хІацІу туна, цинги гьєб хІацІуялда жиндир килищги цун гьєс абуна:
*«ТіадегІанав Аллагьас абулєбб буго: «Я Адамил льимер! Мун кивє
 ворчІилєв дунги гІажиз гьавун? Дица мун вижана гуриц гьаб хІацІу
 гІадаб жоялдаса? Цинги дица мун хьихьун кІудияв гІєзе гьавураб
 мєхаль мун чІухІараб рєтІєлги тіад рєтІун ракьалда тіад хьвадулєв
 вуго гьєб ракьалда тіад дур хІатІил асар льялєб хІалалъ (чІухІун,
 хІєтІє гІодоб тункун). Дуца гІємераб магІишат данде гьабулєб буго,
 мискин-пакьирасє закат-садакьаги кьолєб гьєчІо. Дур рухІ цокьробрє
 бахараб мєхаль дуца абизє буго дица садакьа кьєзе буго абун. Гьєб
 гьєчІоха садакьа кьолєб гІуж» - абун.*

25. Гьаб ракъ Дица нужєє гьабун буго гурищ الَّذِي جَعَلَ الْأَرْضَ كَهَاتَا ﴿٢٥﴾
 жинца нуж данде ракІарулєблъун.

26. ЧІагоял жинда тіад данде гьарулєб, хварал жиндир أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ﴿٢٦﴾
 чєхьалда жанир данде гьарулєблъун.

27. Дица гьаб ракьалда тіад нужєє وَجَعَلْنَا فِيهَا رِيسِي شَمِخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً
 мунпагІаталъє рорхатал мугІрулги فُرَاتًا ﴿٢٧﴾
 гьаруна. Дица нужєда цІакъ гьуинаб,

жиб гьекъезе бигъаяб, нужер кинабго ч!аголъи жинда бараблъун бугеб лъимги гьекъезе гъабуна гуриш?

28. Ц!акъ квешаб г!азаб бук!ине бугоха жидеца وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ниГ!матазда инкар колел,

гъел гьереси гъарулел г!адамазе жидер х!исаб-мизан ва жаз!а гъабулеб Къиямасеб къоялъ.

Т!адеГ!анав Аллагъас «жинца рорхатал муг!рулги гъаруна» абиялда жаниб гъел муг!руздаса к!удиял мунпаГ!атал рук!иналда ишара буго. Гъел муг!рузде т!аде нак!к!ал раklarун г!азу-ц!ад бараб мехаль гъеб лъим жидеда жаниб ц!унун, гъеб ищаллъун, лъараллъун чвахун, хур-хер бижине, х!айваназе гьекъезе нахъе ц!унараб хазинаялда рельлъун бук!уна. Муг!рузда т!ад рохъал рижинги, гъенир г!емерал бат!иял х!айванал рук!инги, гъел муг!рул ракъалда т!ад гъава-бакъ рекъон бук!иналъе сабаблъун бук!инги инсанасда жиб лъалеб г!елму буго. Къиямасеб къоялъ Аллагъасдаги جَلَّ جَلَالُهُ, ахираталдаги жидеца инкар ккун бук!араб куфру-ширкарлъул агълуялда абула:

29. Гъанже нуж а гъеб нужеца гьереси гъабулеб бук!араб жужах!алъул г!азаб ч!амизе.

أَنْطِقُوا إِلَى مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾

30. Нуж а жиде лъабго г!аркъел бугеб жужах!алъул ц!адул ва к!к!уялъул раГ!адалде.

أَنْطِقُوا إِلَى ظُلْمٍ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ ﴿٣٠﴾

31. Гъель нужее щибго раГ!ад гъабуларо ва жужах!алъул ц!адул лагъ-лагъиялдаса нужги ц!унуларо.

لَا ظُلْمَ إِلَّا لِيْ وَلَا يُعْطَى مِنَ الْهَبِّ ﴿٣١﴾

Бихъизе раГ!ад буго абун кканиги жиндиль г!азаб бугеб раГ!ад буго гъеб.

32. Х!акълъунго гъеб жужах!алдаса къват!ире рехун ц!адул х!енх!ал рач!уна к!удиял к!алГ!аби г!адал.

إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرِّ رِجَالٍ كَالْفَصْرِ ﴿٣٢﴾

33. Гъел ц!адул х!енх!ал т!огъиллъи жубарал ч!ег!ерал варанабазда рельлъун рук!уна жидер

كَأَنَّهُ جِمَالَتٌ صُفْرٌ ﴿٣٣﴾

хехго иналъуль. Гъаб к!иго аяталъул маГ!на буго: гъеб жужах!алъул боркъин бергъараб мехаль гъенисан къват!ире рач!ун ц!акъ к!удиял ц!адул х!енх!ал ва сунтрал рахъ-рахъалде роржун уна хехал варанаби рекерун унел г!адин.

34. Гъеб къоялъ ц!акъ квешаб г!азаб бук!ине буго жидеца гъеб ахират гьереси гъабун рук!арал

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٤﴾

инкарчагазе.

35. Гьєб кьояль шивго чиясда кІалъазе кІоларо. هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٣٥﴾

36. Гьєл гадамазе гІузру бачун кІалъазе изнуги кьоларо. وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ ﴿٣٦﴾

Гьєб кьо гІузру бицунєб кьо гьєчєлєул. Гьєб буго жиндилъ жазаъ гьабулєб кьо.

37. ЦІакъ квєшаб жазаъ букІинаха гьєб кьояль жинца гьєб ахират ва хІисаб-мизан, жазаъ гьабиги гьєрєси гьабулєл рукІарал гадамазе. وَيْلٌ يَوْمَذِئِكَ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾

38. Гьаб буго халкъалда гьоркьоб хІукму гьабун Муъминзабиги капурзабиги цоцаздаса ратІа гьарулєб кьо. Гьанир Дица нуж киналго ва цєресєл умматалги дандє гьарун руго. هَذَا يَوْمُ الْقَضَائِ جَمَعْتَكُمْ وَالْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾

39. Нужєр гьунар батани хІилла-макру гьабун гьєб гІазабалдаса нуж хвєсарлъизє, нужєца гьєб макру гьабє ва Дир гІазабалдаса рорчІа! فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُوا ﴿٣٩﴾

ГьєчІо гьєзул кинабІаги хІилла Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ гІазабалдаса рорчІизє.

40. ЦІакъ квєшаб гІазаб букІинаха гьєб кьояль Аллагьги جَلَّ جَلَالُهُ, ахиратги жидєца гьєрєси гьабулєл рукІарал гадамазе. وَيْلٌ يَوْمَذِئِكَ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٠﴾

41. ХІакълъунго Аллагьасдаса хІинкъун жидєца гІагІат-гІибадат гьабулєл рукІарал муъминзаби алжаназул ахазул рагІдукъ ва гьуинал иццазул руго. إِنَّ الْمَتَّقِينَ فِي ظِلِّ وَعُيُونٍ ﴿٤١﴾

42. Жидєр хьул лъурал батІи-батІиял пихъазульги руго. وَفُوكِهِمْ مِمَّا بَشَرْتَهُمْ ﴿٤٢﴾

Гьєл муъминзабаздєхун абула:

43. Нужєца гьал нигІматал кванає ва гьал гьєкьолєл жалги гьєкьє: нужєє жал хІалалалъун ва лазаталъун ругєб хІалалъ. كُلُوا وَأَشْرَبُوا وَهَيْئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

Гьєб буго нужєца дунялалда гьабураб лъикІаб гІамалалдє дандє Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нужєє кьурал сайгьатал.

44. ХІакълъунго Дица гьєдинаб лъикІаб жазаъ гьабула жидєца иманги лъун лъикІаб гІамалги гьабун хьвадарал муъминзабазє. إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾

45. Гьєб кьояль цІакъ квєшаб гІазаб букІинаха жидєца ахират ва алжан-жужахІ гьєрєси гьабулєл وَيْلٌ يَوْمَذِئِكَ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾

рукIарал гIадамазе.

46. Нуж гъаб дуниялалда дагъабго заманаяль ﴿٥٦﴾
кванан-гъекъон дуниялалъул кеп босулеллъун
рукIа.

ХIакълъунго нуж руго Аллагъасде ﴿٥٧﴾ гIасиял, гьесда инкар
ккураб халкъ.

47. ЦIакълъ квешаб гIазаб буIине буго ахираталда ﴿٥٨﴾
жидеца гъеб ахират гьереси гъабун дуниялалъул
цIаголъи гъабулеллъун рукIарал гIадамазе.

48. Гьел гIадамал руго «нужеца Аллагъасе ﴿٥٩﴾
рукугI-сужда гъабун как бай»-абураб
мехаль жидеца Аллагъасе ﴿٦٠﴾ как баларел.

49. ЦIакълъ квешаб гIазаб букIинаха Къиямасеб ﴿٦١﴾
къояль жидеца Аллагъ ﴿٦٢﴾ – авараг ва ахират
гьереси гъабурал гIадамазе!

50. Гъеб хирияб Къуръаналда жидеца иман ﴿٦٣﴾
лъечIеб мехаль, гьелъул вагIзаги босичIеб
мехаль, цоги щиб жоха бугеб гьел мушриказ
жинда иман лъезе бугеб?

Щибго жоялда иман лъоларо гъез, жиде жужахIалъул гIазаб
хIакълъулеб къавм буго гъеб.

Гъаб 48 абилеб аят рещIине гъабуна. «Сакъил» абулеб бакIалъул
гIарабиязул хIакълъуль. Аллагъасул свалат салм лъеяв аварагас гьел
исламияб диналде ахIараб мехаль гъез абуна: «Нижедаса как бай тIаса
рехе! Гъеб гIодоре къулун, сужда гъабун гъабулеб как бай гъабизе
нижеда кIоларо, гъеб нижеда рогъоб балеб жолъун букIине буго» -
абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Жиндиль как бай
гъечIеб дин гъечIо» - абун ва жинца гъезул ислам къабул гъабичIо.

ПIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Сура тул Мурсалаталъул
тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рещиги гъев Аллагъасе ﴿٦٤﴾ буго.

78. Сурагу Ннабаъ

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гьал мушрикаца цоцазда гьикъулеб ва гьез жиб лъазе гIалаб гьабулеб жо щиб бугеб? عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ ﴿١﴾
2. Гьез гьикъулеб буго жиндир хIинкьи кутакаб Къиямасеб къоялъул хабаралдаса. عَنِ النَّبِيَّ الْعَظِيمِ ﴿٢﴾
3. Гьеб къоялъул амруялъуль жал цоцаде хилиплъунги ругеб. Гьезул цоял тIубанго ахират букIиналда жал божуларел руго, цогидал жал щакдарулел ругел руго. Гьезул цоцаде гьикъардиги Къиямасеб къоялда божуларого, гьелъул хабар бицунеб Къуръанги, жинца гьеб цIалулев аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ махсароде гьавулеб гьикъарди букIана. Гьезул хабар нахье чIван, гьезие хIинкьи къун тIадегIанав Аллагъас абулеб буго: الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ﴿٣﴾
4. Нуж руцIун чIа, я гьал мушрикал! Нужеца абухье ва нужеда ракIалде кковухье гьечIо амру. Жидеда нахья цIакъ лъазе буго щиб жо бугеб гьеб Къиямасеб къо! كَلَّا سِعَامُونَ ﴿٤﴾
5. Цингиги гьезда цIакъ лъазе буго кинаб гIазаб ва къварилъи жидеде гьеб къояль щолсбалиги! كَلَّا سِعَامُونَ ﴿٥﴾
6. Дица нужеа гьаб ракъ гьабун гьечIиш лъимералье кини гIадин. Нуж жинда тIад хьвадулеб ва нужеа бокъараб хIалалъ гьеб ракъалдаса мунпагIат босулеб. أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مَهْدًا ﴿٦﴾
7. Ракъалда тIад кутакал магIал гIадин мугIрулги гьарун гьечIиш дица? وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ﴿٧﴾
8. Дица нужги рижун руго кIиго тайпаялда. Бихьиналги руччабиги. Нужеца ригьин гьабизе, хьизан гIуцIизе ва нугер наслоги ракъалда тIад тIибитIизе. وَحَقَّقْنَا كُرْسِيَّ زُورًا ﴿٨﴾
9. Нугер макъуги гьабун буго Нужеа рахIатлъун ва хIалхьилъун букIине. وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ﴿٩﴾
10. Нуж рахчулеб ретIел гIадин нужеа сордоги гьабун буго. وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا ﴿١٠﴾

Нуж сардилъ чІун рукіне ва нужер хъизан-лъималгун хІухъ бахъиялда, рекІел гъеялда рукіне.

11. **Нужее ризкъи тІалаб гъабун, маГІишат яшав** ﴿وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا﴾
тІалаб гъабун, нуж хъвадулеблъун къоги гъабуна
Дица.

12. **Дица нужеда тІад шулияб анкъго зобги** ﴿وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا﴾
гъабуна.

Заман гІемер бана абун жидее щибго жагъаллъи гъечІел, жидер ризи мухІканаб, жидеда жанир гІажайбал махлукъалги ругел.

13. **Гъел зобалазда жиб цІакъ бакараб чирахъги** ﴿وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا﴾
гъабуна.

Кинабго ракъалъе жиндир канлъиги, хинлъиги щолеб бакъ гъабуна.

14. **Лъел цІурал накІкІаздаса Дица цІакъ** ﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً مُّجْجًا جَا﴾
чвахун балеб цІадги базе гъабуна.

15. **Гъеб цІадалдалъун Дица ракъалдаса** ﴿لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا﴾
къватІибе бачІине гъабизе боцІуе кваназе херги,
гІадамазе кваназе тІошелги.

16. **Керчал, бечедал ахалги рижине гъаризе.** ﴿وَجَنَّتِ الْفُاقَا﴾
Жидер гъутІби чІахІиял, пихъ гІемерал.

Гъал кІудиял гІаламатал рицун тІадегІанав Аллагъас инсан кантІизе гъавулев вуго гъаб махлукъ бижине кІварав, Гъелъул жинца тадбир гъабулев Аллагъ عَلَّمَ لَهُ, хун хадур жинца гІадамал чІаго гъарун тІаде рахъине гъаризеги кІолев вукІиналда.

17. **ХІакълъунго жидер хІисаб-мизан ва жазаъ** ﴿إِنَّ يَوْمَ الْفُضْلِ كَانَ مِيقَاتِنَا﴾
гъабизе халкъ тІаде бахъине гъабулеб къо
жиндие заман цІараб, жиб букІин хІакъаб буго.

18. **Гъеб къо буго халкъ тІаде бахъине** ﴿يَوْمَ يُفْخَعُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَقْوَامًا﴾
гъабизе Исапил малаикас ссуралъуб пулеб.
Цинги нуж киналго тІаде рахъун, къукъаби
гъарун махІшаралде рачІунеб.

19. **Гъеб къоялъ зобалги рагъула гъелги** ﴿وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا﴾
кавабазда релъун рукІуна.

Къиямасеб къоялъул амру цІакъ кІудияб букІиналъул гІаламат буго гъеб.

20. **Жидер бакІаздаса рахъун мугІрулги** ﴿وَسَيَّرَتِ الْجِبَالَ فَكَانَتْ سَرَابًا﴾
нахъе ине гъарула. Гъел щибго жо
гъечІеллъун лъугъун: хІурлъун, гъавалъун лъугъуна.

Валагъарав чияеда мегІер бугеб гІадин бихъулеб, амма гъениб мегІер

букӀунареб хӀал лъугъуна. Гьелда сараб (мираж) абула.

21. ХӀакълъунго жагъаннама буго жинца
хъаравуллги ккун бугеб.

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿١١﴾

Тушманасе хъаравуллги ккун, гъоркьчӀел гъабун вукӀунев чиясда
рельун буго гъеб жужахӀ, капурзабазе гӀазаб гъабизе хӀадурун.

22. Жидеца купру-ширк гъабулел чагӀи жанире
руссунеб бакӀги буго гъеб жагъаннама.

لِّظَلْمِغَيْنِ مَعَابَا ﴿١٢﴾

23. Жиндие ахир гьечӀеб халатаб, гӀемераб
заманаль рукӀуна гьел жужахӀалда жанир.

لَّذِينَ فِيهَا أَحْقَابَا ﴿١٣﴾

24. Жидее гъениб гъогъенги букӀунаро,
гъекъезе лъимги букӀунаро.

لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿١٤﴾

25. Гъезие букӀунеб жо буго гьалдолеб, махӀцараб
хӀамимги, жужахӀалъул агълуялдаса бецӀцун
бачӀунеб квешаб хъверд-рецӀги.

إِلَّا حَمِيمًا وَعَسَاقًا ﴿١٥﴾

26. Жидер куфру-ширкалда рекъараб жазаб буго
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъезие гъабулеб.

جَزَاءً وَفَاقًا ﴿١٦﴾

Жал рижарав жидер бетӀергъан Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккун хъвадулел
рукӀана гьел.

27. ХӀакълъунго гьел гӀадамал рукӀана
жидее хӀисаб-мизан ва жазаб букӀине гьечӀо
абун рукӀарал.

إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿١٧﴾

28. Жидеца Дир хӀалкӀюлгиялда тӀоритӀел
гъабулел гӀаламаталги,

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا ﴿١٨﴾

Дир Къуръаналъул аяталги цаъкь гьересиги гъарулел рукӀана

29. Дица кинабго жо малаикзаби хъвазе риччан
хъван нахъе цӀунун буго.

وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿١٩﴾

Щивав инсанас гъабураб гӀамал дида лъалеб буго ва гъеб гӀамал щивав
чиясда бихъизабизе буго.

30. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар
ккун, ахират гьереси гъабун хъвадарал
гӀадамазде абизе буго:

فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٢٠﴾

«Нужеца гъаб гӀазаб чӀаме! Нужее гьалдаги гӀад гӀазаб цӀикӀине
гъабун гурони щибго бигъалги букӀине гьечӀо» - абун.

31. ХӀакълъунго Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хӀинкъун,
расуласда нахърилългун хъвадарал муъминзабазул
ахираталда цаъкь кӀудиял лъикӀлъабазда кверщел батизе буго.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ مَقَارًا ﴿٢١﴾

32. Пихъил ва цѳолбол цѳурал бечедал ахал руго гъезие. حَدَائِقُ وَعُغْنَبَا ٣٢
33. Жидеда гѳел бацадал, гъанжего гъанже керен
баккун гъеб къвакѳун бугел руччабиги руго гъезие. وَكُوَاعِبَ أَتْرَابَا ٣٣
34. Жиб лазатаб ва бацадаб хамродал цѳурал
лъгъаралги руго. وَكَأْسَادَهَا قَا ٣٤
Дунялалгѳул хамроялда релгъараб къогѳаб ва жинца бетѳер сверже
гъабулеб гъечѳеб.
35. Жидеда гъеб алжаналда жаниб щибго
гѳададисеб яги гъересияб хабарги рагѳунаро. لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا الْقَوَا وَلَا يَكْتُمُونَ ٣٥
36. Дур Бетѳергъан Аллагъасул рахъалгъан бугеб
жазаъ буго гъеб жив разиял муъминзабазе ва
цакъ берцинаб нигѳматал къейги буго. جَزَاءً مِّن رَّبِّكَ عَظَاءً حِسَابَا ٣٦
Жидее нахъасан къотѳи гъечѳел гъел нигѳматал ва жидее гъел къуна
абун бадибчѳвай, ничги гъечѳел.
37. Зобалазулги ракъалгѳулги ва гъезда
жаниб бугеб кинабго махлукъалгѳулги
Бетѳергъанав Аллагъасул нигѳматал
руго гъел. رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنِ لَا
يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابَا ٣٧
Жив цакъ гурхѳулев, жиндир рахѳмат цакъ гѳемерав. Гъеб
Къиямасеб къоялъ Аллагъасдехун кѳалгъазе кѳолев щивго чи
вукѳунаро.
38. Гъеб къо буго Жабраил малаикги
ва цогидал киналго малаикзабиги
Аллагъасе بِجَلْبَابَا мутѳигѳлъун, гъесие
тахѳият гъабун мухъалда чѳун рукѳунеб. يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ
إِلَّا مَن أَدْنَىٰ لَّهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابَا ٣٨
Жиндие гурхѳел рахѳмат гѳагѳидав гѳадегѳанав Аллагъас изну
къурав чи гурони гъеб къоялъ кѳалгъаларо. Гъев кѳалгъалев чиги
хѳакъаб рагѳи абун, муъминзабазул гѳасиязе шапагѳат гъабун
кѳалгъала.
39. Гъаб буго жиб букѳине букѳин хѳакъаб
Къиямасеб къо! Жиндие лъикѳаб ахират
бокъарав чияс Аллагъасде بِجَلْبَابَا вуссунеб
ва унеб нух ккве! ذَٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَن شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ
مَتَابَا ٣٩
40. Хѳакълъунго Дица нужее хѳинкъи
къолеб буго жиб гѳагардаго бугеб
гѳазабалдалгѳун. Жиб бачѳин хѳакъаб
Къиямасеб къо цакъ гѳагарда бугеб букѳуна. إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا قُرْآنًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ
يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَلَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابَا ٤٠

Гъеб къо буго шивав инсан валагъулеб жинца дунялалда гъабураб гӀамалалде. Гъеб гӀамал хъварал кагътал гъезда цере лъун шивав чияса гъезда тӀад бугеб жидеца дунялалда гъабун букӀараб ва жидеда гъеб кӀочон букӀараб лъикӀабниги квешабниги гӀамал бихъула.

Гъеб къоялъ капурчиясги абула: «Вай Аман Аллагъ, дун тӀадего вахъине гъавун вукӀинчӀевани, дун ракъульго хутӀун вукӀаравани!»

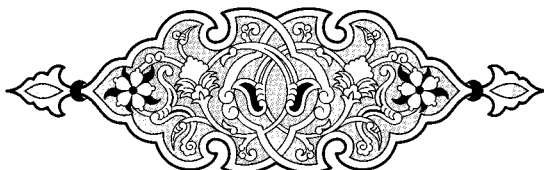
- абун. ХӀисаб-мизан гъабичӀого букӀине ва жужахӀалъул гӀазабги бихъичӀого букӀине. ТӀадегӀанав Аллагъас цоцаздаса къисас босизе тӀаде рахъине гъарун киналго хӀайванал цидасан ракъалде руссине гъарула. Гъеб амру жидеда бихъарал капурзабазулги хъул лъола жалги ракълъун гъарулел анищ абун.

Гъаб сураталъул (38) абилеб аяталда ﴿الرُّوحُ﴾ абураб рагӀиялъе магӀна гъабун гӀалимзабаца анлъго батӀияб рагӀи абуна. Дица гъениб хъвараб «Жабраил малаик вуго гъев» абураб рагӀи жиб машгъураб рагӀи буго.

Гъеб рухӀ абураб рагӀиялъул мурад Адамил наслу буго абуна цо гӀалимзабаца. Гъеб рухӀ абураб рагӀи гӀадамалги гуреб, малаикзабиги гуреб цоги Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ махлукъ буго абунги абуна.

ТӀадегӀанав Аллагъасул тавфикъалдалъун Сурату Ннабаалъул тафсир ва таржама хъван тӀубана.

Кинабго рецци гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ буго.

79. Сурагу НназиГат

Гьаб сурат гьалда цебе бугеб Аннабаалдаса хадуб рецтӀине гьабураб бугин абула гӀалимзабаца.

Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагьасул цӀаралдалгьун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидеца капурзабазул рухӀал гурхӀел гьечӀого цӀан وَالنَّازِعَاتِ غَرْاقًا ۝١
рахӀулел малаикзабихӀаги абун гьедулев вуго Дун.

2. Жидеца муьминзабазул рухӀал гурхӀелалда, وَالنَّشِيطَاتِ أَنْشَاطًا ۝٢
тамахго росулел малаикзабихӀаги абунги гьедулев
вуго Дун.

Ибну СагӀуд абулев гӀалимас абуна: «Капурзабазул рухӀ бахӀулел малаикзабаца гьеб рухӀ бахӀула биччараб квасул нухиялдаса квешаб, гӀаркъелал гӀемераб азил тӀил цӀан бахӀулеб гӀадин захӀматго. Муьминзабазул рухӀ гьел малаикзабаца босула цо рухӀеналь бухӀун букӀараб варани гьеб рухӀен бичун нахӀе биччалеб гӀадин бигьаго. Гьеб мисал бачиналдаса бичӀчӀунеб буго муьминчиясул рухӀ босараб мехаль гьев дунялалгьул чӀагольгиялгьул ургьел-къварильабаздаса эркенлгьун, рухӀен бичун эркенлгьуде биччараб варани гӀадин ахираталде унеб нухде лгьугьуна абураб магӀна. Капурчи гьаб дунял тезе бокьуларого, хвалидасан хӀинкьун вукӀун гьесул рухӀ чорхолгьан батӀальуларого букӀун малаикзабаца гьеб рухӀ гурхӀел гьечӀого цӀан бахӀула: «азил тӀил квасул нухиялдасан къватӀибе цӀалеб гӀадин цадахь квасул кескалги рахӀулаго»-абун. Аллагьас جَلَّالَهُ ахираб хӀухьел жив разилгьун босараздаса гьареги ниль.

3. Аллагьасул وَالسَّيِّحَاتِ سَبْحًا ۝٣ амру босун зобалаздасан
ракьалде рецтӀунел, лъеда гӀад лъедон (плавание)
унел гӀадин, хехго ва эркенго жал хьвадулел малаикзабихӀаги
абунги гьедулев вуго Дун.

4. Муьминзабазул рухӀал росун алжаналде ине فَالسَّيِّفَاتِ سَبْحًا ۝٤
цояздаса цоял цере ккезе яхӀ бахӀун гӀедегӀун унел
малаикзабихӀаги абунги гьедулев вуго Дун.

5. Аллагьасул فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ۝٥ амру жидеца халкъалда
гьоркъоб хьвадизе гьабулел, гьезул гадбир гьабулел
малаикзабихӀаги абунги гьедулев вуго Дун.

Гьаб щуго батӀияб малаикзабазул кьукьаялгьул цӀаралдалгьун гьедун

ТадегІанав Аллагъас абулеб буго Къиямасеб къо букІин хІакъаб амру бугин ва гъениб щибаб напсалъул хІисаб-мизан гъабун, гъелъул гІамалалда рекъараб жазаъги гъабизе бугин абун. Доб гъа гъедиялъе гъеб жаваб букІиналда жинца тІоритІел гъабубеб буго гъалда хадуб бачІунеб тІадегІанав Алагъасул калам:

6. Гъеб Къиямасеб къо чІола Исапил малаикас يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّجِفَةُ ٦
ссуралъубе пун ракъ кІобокІизе гъабураб мехаль.

7. Гъелда хадубги Исапилас ссуралъубе пун хварал تَتَّبِعَهَا الرَّادِّةُ ٧
тІаде рахъине гъарун махІшаралде ракІарараб мехаль.

8. Гъеб къоялъ капурзабазул ракІал хІинкъун قُلُوبٌ يَوْمَ يَذِرُ لِحْفَةٍ ٨
тІеркІолел ва карандаса къватІире кІанціизе
хІадурун рукІуна.

9. Гъезул бералги цІакъ хІинкъун ва Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ ٩
хІелун рукІуна.

10. Гъел капурзабаца дунялалда ругеб мехаль يَقُولُونَ أَءَأَنَّا الْمَرْدُودُونَ فِي الْحَفَرَةِ ١٠
абула:

«Ниж хун хадур тІаде рахъине гъарун нахъеги дунялалде руссинеищ гъарулел» - абун.

11. «Ниж турарал рукъбилъун рукІун хадургийищ إِذْ أَكَا عِظْمًا تَمَخَّرَ ١١
тІаде рахъине гъарулел?» - абун.

12. Жидеца абула: «Цинги гъеб тІаде рахъине قَالُوا تِلْكَ إِذْ أَكْرَهُ خَاسِرَةٌ ١٢
гъари букІани ниж цІакъ гІадада хварал гІадамал
рукІунаха!» - абун.

«Ниж жужахІалъул цІадаре кола. Нижеца ахират гъереси гъабун букІиндал ва ахираталда батубеб щибго гІамалги гъабун букІинчІелъул».

13. ХІакълъунго гъеб хун хадур тІаде рахъине гъари فَأَنصَاهِي زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ١٣
тІадегІанав Аллагъасе цІакъ бигъаяб амру буго.

Гъеб гъечІо Исапил малаикас цохІо нухаль ссуралъубе пуй гурони.

14. Цинги гъеб кинабго халкъ махІшаралде рахъун, فَإِنَّا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ١٤
жидеде тІаде щиб амрудай бачІина абун хІинкъун
ралагъун чІун рукІуна.

15. Духъе Муса аварагасул عَلَيْهِ السَّلَامُ къиса бачІана هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ١٥
гурищ МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ?

16. Гъев Мусада «ТІува» абулеб, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ١٦
бацІцІад гъабураб кІкІалахъ гъев вугеб мехаль إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَالِدِ الْكَافِرِ ١٦

жиндир БетІергъан Аллагъас ахІана.

Гъеб буго ТІур Сайналъул байбихъуда бугеб кІкІал.

17. Муса аварагасда **جَلَّ جَلَّالَهُ** Аллагъасул **عَلَيْهِ السَّلَام** **أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ** ﴿٧﴾

рахъалъан абуна: «Мун а ПиргІавнида ва гъесул къавмалда расуллъун. Гъев ПиргІавн цакъ къосун, пасикълъун вуго.

Жиндир къосиналъуль гІорхъолъан ворчІун, жив Аллагъ **جَلَّ جَلَّالَهُ** вуго абубеб бакІалде шун вуго гъев.

18. Дуца гъев пиргІавнида абе: «Дуе бокъун гъечІиш дур мунагъаздаса вацІцалъизе?» **فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَٰهٌ إِلَّا أَن تَرْكَبَ** ﴿٨﴾

19. Дица мун дур БетІергъан Аллагъ лъаялде **وَأَهْدِيكَ إِلَىٰ رِبِّكَ فَخَشِيَ** ﴿٩﴾

тІовитІизе, цинги мун гъев Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** гІазабалдаса хІинкъун гъесие гІибадат гъабубевги лъугъине?» - абун. Гъев ПиргІавн иман лъеялдаса вуссун

чІараб мехаль, Муса **عَلَيْهِ السَّلَام** Аллагъасул **جَلَّ جَلَّالَهُ** Расул вукІиналдаги божичІеб мехаль.

20. Мусаца гъесда кІудияб мугІжизат бихъизе **فَأَرْسِلْ آيَةَ الْكُبْرَىٰ** ﴿١٠﴾

Гъеб букІана гІансаялъул борохъ лъугъунеб ва гъель сихІручагІазул гІунсбиги рухъбиги къулчІулеб мугІжизат.

21. Цинги ПиргІавница Муса гъереси гъавуна ва жив Аллагъасде **جَلَّ جَلَّالَهُ** гІасилъана, гъесул расуласда **فَكَذَّبَ وَعَصَىٰ** ﴿١١﴾

22. Цинги гъеб майданалдаса жив хехго нахъе ана. **ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَىٰ** ﴿١٢﴾

23. Жиндирго гІакълучагІи, кумекчагІи данде гъарун **فَخَشِرَ وَفَأَدَّىٰ** ﴿١٣﴾

24. Гъес абуна: «Дун вуго нужер бишунго **فَقَالَ أَنَارِكُمْ إِلَّا عَمَلَىٰ** ﴿١٤﴾

гІадегІанав БетІергъан!»-абун.
«Нужеца дие гъабизе ккола лагълъиги. Нужее дун гурев цоги щивго аллагъги гъечІо» - абун.

25. ГІадегІанав Аллагъас гъев ПиргІавн **فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ** ﴿١٥﴾

жиндир гІазабалдалъун ккуна гъес гъанже **فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ** абураб рагІи сабаблъун ва гъелдаса цебеги абун букІараб рагІи сабаблъунги.

Гъеб рагІи буго ПиргІавница абураб: «Дун гурев нужер цоги аллагъ дида лъаларо» - абун. Цоги гІалимзабаз абуна гъев ПиргІавн Аллагъас **جَلَّ جَلَّالَهُ** ккуна дунялалъул ва ахираталъул гІазабалдалъун абун.

26. ХІакълъунго гъаб ПирГІавн гъалаг إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَى ﴿٢٦﴾
 гъавиялъул къисаялъулъ буго жив Аллагъасул
 جَلَّ جَلَّالَهُ Глазабалдаса хІинкъулев чиясе гІибрат ва насихІат.
27. ПІадеГІанав Аллагъас жив цо вукІиналда ءَأَنشُرْ أَشَدُّ خَلْقًا أَوْ السَّمَاءُ بَنَدَهَا ﴿٢٧﴾
 ва жиндир хІалКІолгьяялда инкар ккурал
 капурзаби канТІизе гъарун абулеб буго:
 Нужищ ругел Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рижине захІматал, яги гъал рорхатал,
 нужеда тІад тІох гІадин ругел зобалищ ругел?» Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рана
 гъел зобал жидер кинабго рахъ мухІкан гъабун.
28. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъел цІакъ эхеде рорхун руго ва رَفَعَ سَمْعَهَا فَسَوَّيَهَا ﴿٢٨﴾
 жидер рижин шулияб, мухІканаб гъабун буго.
 Гъелда жаниб щибго жагъаллъи-гъалатІлъиги гъечІо.
29. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъел зобалазул сордо цІакъ وَأَعْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴿٢٩﴾
 беЦаб гъабуна ва гъезул къо жиндиль нур ва
 гвангъи бугеб гъабуна.
30. Зобал рижун хадуб Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ракъги وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ﴿٣٠﴾
 тІибитІана жинда тІад инсанас гІумру гъабизе
 санаГІат бугеб хІалалъь.
31. Жинца гъеб ракъалдаса хур-херги, лъиналги أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءً هَاوً وَمَرَعَهَا ﴿٣١﴾
 ракъкize гъаруна гІадамазе ва хІайваназе
 ризкъильун.
 Гъезие яшав гъабизе хІажатаб жо гъабуна ракъалда тІад.
32. Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъеб ракъалда тІад мугІрулги وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ﴿٣٢﴾
 рахъун чІезе гъаруна кутакал маГІал гІадин.
33. Гъеб кинабго жо Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъабуна нужеца مَتَّعَا لَكُمْ وَلَا نَعْمَكُمْ ﴿٣٣﴾
 ва нужер хІайваназ жиндаса муннаГІат босизе.
 Гъаб кинабго махлукъ гъаб камилаб хІалалъь бижарав ва
 жинца гъельул тадбир гъабулев Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ хун хадур тІаде рахъине
 гъари жиндиль щибго щаклъи гъечІеб ва гІажайблъи гъабизе кколареб
 амру буго.
 Гъаб амру баян гъабун хадуб тІадеГІанав Аллагъас Къиямасеб къо
 чІеялъул хабар бицун абулеб буго:
34. Жиндир амру кинабго жоялдаса бергъараб فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَةُ الْكُبْرَى ﴿٣٤﴾
 ва захІматаб къо бачІараб мехалъь,
35. Гъеб къоялъ щивав инсанасда жинца يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَنُ مَا سَعَى ﴿٣٥﴾
 дунылалда гъабун букІараб гІамал раКІалде
 щола.

36. Жидеда жо бихьулел Гадамазе гьeб кьoяль ﴿٣٦﴾
 жужахIги загьир гьабула.

Гьeб Кьиямасеб кьo букIналда ва хIсаб-мизан букIине букIиналда инкар ккун рукIарал Гадамазе загьир гьабула гьeб жагьаннама, гьезул хIинкьиги хIасратги цIикIине.

37.38.39. Жив кьосаравлъун, дунялалъул чIаголъи ﴿٣٧﴾
 жинца тIаса бишаравлъун вукIарав инсанасе гьeв ﴿٣٨﴾
 жаниве вуссунеб бакI букIизе буго хIакълъунго ﴿٣٩﴾
 жужахIалъул боркьараб ца.

40.41. Амма жив Аллагьасул ﴿٤٠﴾ ﴿٤١﴾
 гIазабалдаса хIинкьун, гьeсда цеве ﴿٤٢﴾
 чIезе вукIин лъан, жинца напс гьeлъие ﴿٤٣﴾
 бокьараб жо гьабиялдаса нахъе чIван ﴿٤٤﴾
 хьвадарав инсан вуссунеб бакI хIакълъунго ﴿٤٥﴾
 нигIматазул алжан буго.

Гьаб щуго аяталда бишараб жо буго жиндир дагьабниги гIакълу ва пикру бугев чиясе жиндирго напсалъул гIамал борцунеб цIадиро гIадаб жо. Гьаниб гIемераб ургьизе кколеб, хIсаб гьабизе кколеб жоги гьeчIо, жиб бальгояб, бахчараб жоги гьeчIо. ТIадегIанав Аллагьас баянаб каламалдалъун абулеб буго жиндие дунялалъул чIаголъи бокьарв, жинца куфру-ширк гьабун хьвадарав чи вуссунеб бакI жужахI буго, жив ахират бокьун, Аллагьасул ﴿٤٦﴾ гIазабалдаса хIинкьун хьвадарав чи вуссунеб бакI алжан буго абун. Щивав инсанас пикру гьабизе ккела жив щиб кьукьаялда гьоркьов вугеб абун.

42. Дуда мушрикаца гьикълулеб буго, ﴿٤٦﴾
 МухIаммад ﴿٤٧﴾ ﴿٤٨﴾ Кьиямасеб кьo
 щиб жо бугеб ва гьeб кида чIолеб абун.

43. Дуда щиб жоха лъалеб гьeб Кьиямасеб ﴿٤٩﴾
 кьoялъул хIакълъуль?

44. Дур БетIергьан Аллагьасде буссунеб буго гьeб ﴿٥٠﴾
 кьoялъул гIелму-лъай.

Гьeб буго Аллагьас ﴿٥١﴾ жинда аскIоб тараб гьаибаб амруялдаса цо амру.

45. ХIакълъунго мун вуго, МухIаммад ﴿٥٢﴾ ﴿٥٣﴾
 дуца хIинкьи кьoлев Расул, гьeб ахират
 букIиналда божун гьeлдаса жив хIинкьулев чиясе.

Гьeлда божуларел Гадамазе дур хIинкьи кьeяль щибго мунпагIатти

гъабуларо.

46. Гъеб Къиямасеб къо жидеда
 бихъараб мехаль гъельлѹл Газабалъул
 ва гъелдасан хІинкъиялъул кутакалъ
 гъел мушриказда ракІалде ккола жал
 дунялалда чІаго рукІинчІин цо къоялъул радал гІужаль, яги
 къаси гІужаль гурони абун.

كَأَنَّهُمْ قَوْمٌ يَّرَوْنَهَا لَأَيْبَسُوا الْأَعْيُنَ أَوْ
 صَحَّهَا ۝٤٦

Аллагъасул ﷻ тавфикъалдалъун Сурагу НназигІаталъул тафсир ва
 таржама хъван тІубана.

Кинабго рещги тІадегІанав Аллагъасе буго.

80. Сурагу Габаса

Маккаялда жиб рецтине гьабураб, жинда жаниб кикъоялда киго аят бугеб.

Гьаб хирияб сурат «Сурагу Ннажмалда» хадуб рецтине гьабунин абунa галимзабаца (гьeб буго 53 абилеб сурат).

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдагьун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2. Аллагьасул свалат салам лъеяа аварагас гьумер букIкIине гьабунa цо бецав чи жиндихъ вачIараб мехаль ва гьесие жаваб кьeялдаса вуссунги чIана.

عَبَسَ وَتَوَلَّى ①
أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى ②

3. Дуда щиб лъалеб, МухIаммад ﷺ, гьев бецав чи ватизе бегьула цIакъго жив тIовитIун кколев, жиндир мунагьаздаса вацIалгьун кколев.

وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزْكَى ③

4. Яги гьес дур вагIзаялда гинтIамун, гьелдаса мунпагIат босизеги бегьила.

أَوَيْدَكَرَفَتَفَعَّاهُ الذِّكْرَى ④

Дуе жал тIоритIизе бокьун ругел кьурайшиязул ханзабаз босулеб мунпагIаталдаса цIикIкIун.

5.6. Амма жинца Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъечIого гьесдаса гIей гьабун жив чIухIун чIарав чиясулгун дуца хабар бицунеб буго ва гьев иманалде тIовитIизе бокьун дуца гьесие дагIватги гьабулеб буго.

أَمَّا مَنْ أَسْتَعْتَى ⑤
فَأَنْتَ لَهُ وَصْدَى ⑥

7. Дуе щибго кьварилъи ва кIалгьикъи гьечIо гьев капурчияс иман лъечIо абун.

وَمَا عَيْتِكَ الْآيَاتَى ⑦

Дуда тIадаб жо буго гьезухъе рисалат щезаби. Гьезда иман лъезабизе дуда кIоларо.

8.9.10. Ва амма жив духъе цIакъ гIедегIун вачIарав, жив Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хIинкьаравлгьунги вугев чияс дудехун хитIаб гьабураб мехаль, мун гьесие жаваб кьeялдаса вуссун чIолев вуго ва кьурайшазул мушриказдехун кIалгьалев вукIун, мун гьев чиясда кIалгьаялдаса машгьуллгьулев вуго.

وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى ⑧
وَهُوَ يَخْفَى ⑨
فَأَنْتَ عَنْهُ تَالِي ⑩

Гьаб анцIго аят рецтине гьабиялъе сабаб бицун тафсиралгьул

Галимзабаца абунa: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг цо къоялъ машгъуллъун вукъана къурайшиязул церехъабазе дагъват гъабиялда. Аварaгасул ﷺ хьул лъун букъана гъел церехъабаца иман лъуни ва гъел Исламияб диналдеги рачъани, гъезда нахърилълъунел цогидал гъадамазги иман лъела абун. Цинги гъесда тIаде вачъун жинда Аллагъ разилъаяв Габдуллагъ ибну Уму Мактум абулев асхIабас ахIана: «Я расулаллагъи! Дуца дида лъазе гъабе Аллагъас ﷺ дуда лъазе гъабураб жо!»-абун.

Гъев Габдуллагъ бещав чи вукъана ва гъесда лъалеб букъинчIо Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaг гъел къурайшиязде кIалъалев вукъин. Жиндие аварaгас ﷺ жаваб къечIеб мехаль Габдуллагъица кIиабизеги ва лъабабизеги жиндир суал такрар гъабунa. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгасе гъеб иш бокъичIого гъес гъумер букъикъине гъабунa, ва гъев Ибну Уму Мактумие жаваб къечIо. Гъаб амруялдаса хадуб тIадегъанав Аллагъас гъаб анцIго аят рещтIине гъабунa ва гъелдаги тIад аварaгасе ﷺ насихIат гъабун абунa:

11. Дуца тIокIаб гъединаб иш гъабуге! Гъеб Къуръан буго жиндаса вагъIза босизе бугеб Аллагъасул ﷺ калам.

كَلَّا إِنهَا تَذَكَّرُونَ ﴿١١﴾

12. Жиндие бокъарав чияс гъелдасан вагъIза босула.

فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿١٢﴾

Гъеб Къуръаналъул вагъIза босизе бокъичIого чIарал гъадамазул дуца кIвар гъабуге! Гъел гъадамазе дагъват гъабулевги вукъун дудаса гъелму тIалаб гъабун вачIарав чи дуца жаваб къечIого тоге. Мун тIалаб гъавун вачIарав чиги живго тун, дудаса тIурун унев чиясда хадув лъугъин гъакъилаб иш гъечIо!

ТIадегъанав Аллагъас гъал аятал рещтIине гъарун жинда гъайиб чIваралдаса, Аллагъасул свалат салам лъеяв аварaгас цониги мискин-пакъирав чиясе гъумер букъикъинчIо, цониги бечедав чиясда цеве чIун гъесие хабарги бицинчIо. Хирияв аварaгасул ﷺ мажлисалда мискинзаби жидер бищун къадру бугеллъун рукъунаан. Жинда тIаде Ибну Уму Мактум лъугъараб мехаль аварaгас ﷺ гъесда абулев букъана: «МархIаба дуе! Мун сабаблъун дир БетIергъанас дида гъайиб чIварав чи» - абун, цинги гъесда гъоркъ жиндир халгIат тIамун гъев гIодов чIезеги гъавулев вукъана.

13.14. Гъаб Къуръан буго Аллагъасда ﷺ аскIор даража тIадегъанал къадру тIокIал жал рацIадал кагъгазда тIад хъван бугеб Аллагъасул ﷺ калам.

فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ﴿١٣﴾

مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ﴿١٤﴾

ЩайтIаналъул ва цогидаб махлукъалъул заралалдаса жиб

цунун бугеб, жиндиль щибго хис-бас кколареб.

15.16. Жал хириял, аварагзабазда **عَلَيْهِمُ السَّلَامُ**
чапарзабилгун жал ритІулел малаикзабазул кодоре
къун Аллагъасул расуласухъе **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** жал шцезе
гъарулел гьел Къуръаналгун аятал.

بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ١٥

كِرَامٍ بَرَرَةٍ ١٦

Цоги маГна гъабуна: ЛавхІулмахІфузалдаса гьеб Къуръан хъван накъло
гъабуна (гъенисан цоги бакІалда хъвана) малаикзабазул квераздалгун
абун.

17. Жив чІваеяв ва Аллагъасул **عَلَّجَلَهُ**
рахІматалдаса рикІлад гъаеяв капурав инсан!

قُلْتُ الْإِنْسَانَ مَا أَكْفَرُهُ ١٧

Гьесул Аллагъасда **عَلَّجَلَهُ** инкар кквеялгун ва гьесул жиндие
ругел гІемерал нигІматазда инкар кквеялгун гІажаиблъи ва гуч
бихьуларищха!

18. Гъадин чІухІун жив хъвадизе ккани гъев инсанас
пикру щай гъабулареб жив щибжоялдаса вижарав
абун.

مِنَ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ١٨

19. Манидал къатІраялдаса вижана Аллагъас

مِنَ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ ١٩

عَلَّجَلَهُ гъев инсан, цинги эбелалгун чохьониб
чанго батІияб сипаталда гьесул вижин къадар гъабуна.

20. Цинги лъимер гъабизе мех шведеал гьеб
лъимералгье дунялалде бачІине нухги хІадурана ва
гьеб нух бигъаябги гъабуна.

تُرَا السَّيْلَ يَشْرَهُ ٢٠

21. Жиндие бихьизе гъабураб гІумру гІубан хадуб
Дица гъев инсан хвезе гъавуна ва ракъульги вукъана.

تُرَا مَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ٢١

Цогидал хІайванал ГІадин ракъалда гІадго тун махІцун, гІалхул жалаз
ва хІанчІаз гъан кваналелблгун течІо инсанасул къаркъала.

22. Цингиги гІадеГІанав Аллагъасе бокъараб мехаль
гъев инсан хабалгъа гІаде вахъине гъавула ва гьесул
хІисаб-мизан гъабун гьесие жазагги гъабула.

تُرَا إِذَا شَاءَ أَنْشَرَهُ ٢٢

23. Мун Аллагъасда **عَلَّجَلَهُ** гІасиялгьялдаса нахъе
чІвае, я гъав капурав инсан! Гъев инсанас жинда
гІад къараб амру гІубачІо:

كَلَّا لَمَّا يَقِضْ مَا أَمَرُهُ ٢٣

жинца иман лъечІо, Аллагъасе **عَلَّجَلَهُ** как бачІо, закат къечІо ва хІалалаб-
хІарамаб жо батІа гъабун амру-нагъю гІубан хъвадичІо.

24. Гъев инсан валагъе абе (пикру гъабун)

قَلْبُظُرِ الْإِنْسَانِ إِلَى طَعَامِهِ ٢٤

Аллагъас **عَلَّجَلَهُ** жиндие ризкъильгун къун бугеб
батІи-батІияб гІагІамалде.

Ва гьелъул пикру гьабун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ шукру гьабе абе гьес.

25. ХIакълъунго Дица зодиса гIемераб цIад рещтIине гьабуна. أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبَابًا ٢٥

26. Гьеб цIадалдалъун ракъги багъаризе гьабуна: ثُمَّ شَفَقْنَا الْأَرْضَ شَفَاقًا ٢٦
жинда тIад хур-хер бижине хIадур гьабуна.

27. Цинги гьеб ракъалда тIад щибаб мугъ бугеб жо бижине гьабуна. فَأَنبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ٢٧

28. Щибил ва цогидаб пихъги бижине гьабуна, وَعَبَابًا وَقُضَبًا ٢٨
гIурччинго кваналел бахчялъул нигIматалги рижине гьаруна.

29. Зайтуналъул ва чамастакил пихъги бижине гьабуна. وَرَبِّوْنَا وَمَخَلَّأًا ٢٩

30. Керчал, бечедал ахалги. وَحَدَائِقَ غُلْبًا ٣٠

31. Гьуинал лазатал пихъалги, хIайваназе кваназе гIалахалда херги бижине гьабуна. وَفِكَهْمًا وَأَرْبَابًا ٣١

32. Гьаб кинабго жо Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бижана нуже ва مَتَاعًا كَرِيمًا ٣٢
нужер хIайваназе жиндаса мунпагIат босулеблъун, гьелдалъун нужеца яшав гьабулеблъун букIине.

33. Къиямасеб къо тIаде щун жинца гIундул гIинкъ فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاحَّةُ ٣٣
гьарулеб гучаб гьаракъ бахъараб мехаль лъала инсанасда жив дунялалъул рукъов цIакъ мекъаб хIалалъ хъвадун вукIин ва жив ахираталье чIового хутIун вукIинги.

34. Гьеб къо буго щивав инсан жиндирго يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ٣٤
напсалъул ургъалида вукIунеб къо.

Гьеб къояль инсан жиндирго вацасдасан лъутула.

35. Жиндир эбел-инсудасанги وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ٣٥
лъутула.

36. Жиндир чIужуялдасаги, лъималаздасаги وَصَلْبَتِهِ وَيَنِيهِ ٣٦
лъутула.

37. Гьеб къояль щивав инсанасе букIуна لِكُلِّ أَمْرٍ أَمْرٍ مِّمَّهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ٣٧
жив цогидаздаса машгъул гьавулеб ургъел ва къварилъи.

Аллагъасул свалат салам лъеял аварагъабазда умматалъул гIадамаз гьарараб мехаль жиде шапагIат гьабе абун, ниж гьаб захI малъиялдасан хвасар гьаре абун, гьезги абула: «Дун гьелъул агълулъун гьечIо, нужеца цоги чи цIехе нуже жинца шапагIат гьабулев. Дун дирго напсалъул

ургъалида вуго!» - абун. Гъеб хIалалда рукIула Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** нилъер хирияв аварагасе **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** изну къун гъес шапагIат гъабизегIан. Гъеб буго нилъер аварагасе **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** бугеб хассаб шапагIат.

38. Гъеб къоялъ цо гъурмал рукIуна жидеда нур **وُجُوهُ يَوْمٍ ذُو مَعَادٍ مُّسْفِرَةٌ** ٢٨
бараллъун ва жал рохараллъун.

39. Жал рохун гъимулел ва цоцада жидер рохел **صَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ** ٢٩
бицунелги рукIуна.

Гъел руго дунялалда ругеб мехаль Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** гIазабалдаса хIинкъун гъесие тIагIат-гIибадат бацIцад гъабурал муъминзаби.

40. Цоги гъурмал рукIуна гъеб къоялъ жидеда **وُجُوهُ يَوْمٍ ذُو مَعَادٍ عَلَيْهَا غِيَرَةٌ** ٣٠
гIад кIкIуйги хIурги рекIун бугел.

41. Жидеде гIаде бецIлъи ва чIегIерлъи бачIун ругел. **تَرَاهُمْ قَائِرَةٌ** ٣١
ХIинкъи-къварилъиялъ жал хисизе гъарун ругел,
чIегIер гъарун ругел.

42. Гъел гIадамал руго жал дунялалъул **أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجْرَةُ** ٣٢
рукъор куфру-ширкалда рукIарал, жидеца
Аллагъасде **جَلَّ جَلَالُهُ** гIасилъи ва гIадамазе зулму-пасалъи гъабулел
рукIарал.

Аллагъас **جَلَّ جَلَالُهُ** иман-исламалда тIоритIун, гъелда хъвадизе гъарун ва гъелда хвезе гъарун Къиямасеб къоялъ гъурмал берциналлъун гIаде рахъине гъарулеллъун гъареги нилъ киналго!

Аллагъасул **جَلَّ جَلَالُهُ** тавфикъалдалъун Сурату Габасаялъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ва щукру гIадегIанав Аллагъасе буго.

81. Сурату Ттаквир

«Суратул Масадалда» хадуб жиб рецитине гьабураб (111 абилеб сурат).

*Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагьасул цIаралдагьун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Зодиса бакьул канльи ине гьабураб гIужаль. وَإِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ①
Цо жоялда гьорль жемун бакь бахчараб гIадин гьоб
бакь жиб бихьулареб ва жинца канльи кьолареблъун жиб гьабураб
мехаль.
2. Жидер бакIаздаса рортун цIвабиги нахье араб وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ②
гIужаль.
3. Щулиял мугIрулги гьарщун гIодоре ине وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ③
гьарураб гIужаль.
4. Кьинльize мех щварал варанабиги жидер وَإِذَا الْبُشَارُ عُطِّلَتْ ④
милат гьабичIого гIалахалдаго тараб мехаль.
5. Киналго гIалхул хIайваналги жал хIинкьун وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ⑤
цохIо бакIалде данде ракIарараб гIужаль.
Гьезул бищун кьуватал чанахьабиги жинда аскIоб бугеб загIишаб
чан кваназе ургьулареб, гьелда регIулареб гIужаль. Гьел хIайванал
гIаде рахьize гьарун цоцадаса кьисас босизе риччала цинги цIидасан
ракьалде русине гьарула.
6. Киналго ралгьадалги жал цIалъун лъугьун وَإِذَا الْيَحَاوُ سُجِرَتْ ⑥
лагь-лагьиялда рукIунеб гIужаль.
7. ЛьикIалги квешалги гIадамал цоцаздаса рагIа وَإِذَا النُّفُوسُ رُوِّجَتْ ⑦
гьарун, льикIал гIадамал алжаналда жанир ва
квешал гIадамал жужахIалде жанир данде гьарураб мехаль.
- 8.9. Жий чIаго ракуль юкьун йикIарай وَإِذَا النُّفُوسُ رُدُّهُ سَبَّلَتْ ⑧
гьитIинай ясалдаги гьикьулеб гIужаль: «Мун
щиб мунагь букIун чIагого ракуль юкьун йикIарай» بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ⑨
абун.
10. Жидер гIамал хьварал кагьталги тIиритIун وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ⑩
гьезда цере лъедал.
11. Жидер бакIалдаса рахьун зобалги нахье росараб وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ⑪
гIужаль,

12. кутакалда жужахІалъул цаги боркъараб
гІужаль.

وَإِذَا الْجِبَابُ سُعِرَتْ ﴿١٢﴾

13. Муъминзабазде алжанги цакъ гІагарде бачараб
гІужаль.

وَإِذَا الْجَنَّةُ أُنزِلَتْ ﴿١٣﴾

14. Гьал гІаламатал жиндир ругеб Къиямасеб
къоги чІун БетІергъан Аллагъасда цере

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أُخْضِرَتْ ﴿١٤﴾

махІшаралда рахъун чІезе гъарураб мехаль щибаб напсалда
лъазе буго жинца дунялалда гъабун букІараб гІамал. Гъеб
къояль гъесие гІузру бачине бакІ букІунаро, лъутунги ворчІуларо,
гІакІа-ришват къунги гъев хвасарлъуларо. Щибаб напсаль жинца
гъабураб гІамалалда рекъараб жазаъ чІамулеб къо буго гъеб.
Гъаб сураталда жаниб бугеб анкъабилеб аяталье тафсир гъабун
гІалимзабаца чанго батІияб рагІи бицун буго. Цо рагІи буго
нилъеца гъаниб хъвараб. Цоги рагІи буго инсанасул къаркъалаги
рухІги данде гъабураб гІужаль абун. Цоги рагІи буго муъминзаби
хІурулгІинзабигун данде гъарураб гІужаль абун. Цоги рагІи буго
щибаб умматалъул ва къавмалъул гІадамал цоцазе данде гъарураб
гІужаль абураб. Цоги рагІи буго Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ тун жидее лагъльи
гъабурал аллагъзабиги, гъезие лагъльи гъабурал мушрикалги данде
гъарураб гІужаль абун.

Гъаб сураталъулъ бицен гъабураб чІагого ясал ракъуль рукъиги
жагъилиял гІарабиязул гІадат букІана. Гъел ясал хъихъизе кІоларо
абун, яги гъез жидее нич гъабила абун хІинкъун рукъулаан гІарабияз
гъел ясал чІагого ракъуль.

Жинда Аллагъ разильаяв ГІумар асхІабасул бицунеб тарихалда хъван
буго: Гъев ГІумар асхІаб жидеда Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разильаял асхІабзабигун
гІодов чІун вугеб гІужаль гъев дагъавго гъимана, цинги хадув
жиндир магІу чвахун гІодизеги гІодана. Жинда Аллагъ разильаяв
ГІумар асхІабасда гъикъидал щиб жояль мун гъимизе гъавурав цинги
гІодизеги гъавурав абун, ГІумар асхІабас абун: «Жагъилияб заманаль
ниж рукІана нижеца гІатІги буцун гъельул алагъги гъавун, гъесие
лагъльи гъабулел. Цо дагъаб замана ун нижеде квен ракІалде щвараб
мехаль нижеца гъев гІатІал вуцун гъавурав аллагъ кваналевги вуКІана.
Гъаб ахІмакъаб иш ракІалде щвеяль дун гъимизе гъавуна. Дун гІодизе
гъавураб иш буго дида ракІалде щвей дица дирго яс чІагого ракъуль
лъураб заман^[1]»-абун.

[1] Жинда Аллагъ разильаяв ГІумарица жиндирго яс чІванин бугеб хабар

Жинда Аллагъ разильяев Гумар асхIаб жагъилаб заманаль гьeб хIалалда вукIана. Исламияб диналде вачIараб мехаль гьесул кIаркъабазда кIиго мухъ лъугъун букIана жив Аллагъасдаса جَلَّالٌ خIинкъун ГIемер ГIодулев вукIун. Гьесда Халифальун вугеб заманаяль цо гIадан ятана ракъарал лъималазе квен гьабулеб буго абун ракIалде ккезе гьабун лъим жанибе тIураб хъаг цаялда гIад лъун, гьенире жанире чIинхалги рехун, гьел лъимал кьижизаризе хIилла ургъарай.

Жинда Аллагъ разильяев Гумар асхIабас гьельгие ва лъималазе карщ гьабизе ханжуги нахги босун вачIун, гьeб хъагинибеге рехун жив ракъалда вегун, мегежги хIурул цезе гьабун, гьeб хъагалда гьоркъ цIа рекIинабизе яхI бахъулев вукIана ва жинцаги абулеб букIана: «Вай дуге лъикI букIаяв Гумар! Гумарил эбелаль Гумар гьавунго вукIинчIеванищ!» - абун.

Жинда Аллагъ разильяев Гумар асхIаб халифальун вугеб мехаль сардиль гIаде вахъун Мадина шагъаралъул рагIалде ун гьений йигей унтарай, беццай, жинда валагъулев чи гьечIого хутIарай херай кIодое лъимги кьун, квенги кьун, гьельул кIващ-гъизги бащIад гьабун рогъалил как балелде масжидалде вачIунев вукIана.

Гьав хирияв Гумар асхIаб сардиль къватIиве вахъун жиндир рагIияталъул хал гьабизе къватIазда свердулев вукIана. Гьедин свердулаго гьесда цо чIужугIаданалъул гIоди ва зигара рагIун гьeб рукъалде аскIове къадал гьесда лъана гьей йикIин лъимер гьабизе унтарай гIадан. Хехго рукъове ун жиндир чIужу гьельгие чIарахъанлъи гьабизе йитIана ва цогидалги гьей гIаданалъул хIажатал тIурана.

Жинда Аллагъ разильяев Гумар асхIаб вахIшилъиялъул гвендиниса къватIиве вахъине гьавун, инсанлъиялъул бищунго лъикIал сипатазда хъвадизе гьавураб жо буго Исламияб дин. Гьeб дин буго гьесул рекIелъги чорхольги жиб бессун букIараб. Гьeб исламияб дин буго гурхIел-рахIмуялъул, гIелму-диналъул, эркенлъи, тIаса лъугъин, ва цогиги киналго берцинал ва лъикIал сипатал жинда жанир ругеб дин.

гIалимзабаца битIараблъун рикIунeб гьечIо цо чанго сабабалъе гIоло, гьездасан: -гьев ясал чIвалев чи вукIун ватани гьесул яс ХIапсат кин гьес чIаго тарай, гьейги гьаюн йикIадго жагъилаб заманальго.

-гьесул гьeб хабар, цониги аслияб хIадис гIелмуялъул ва тарихалъул тIахъазда рехсечIого кин тараб.

-гьeб хабар битIараб батаниги, гьельул кинабгIаги зарал гьечIо гьев хирияв асхIабасе, щайгурельул ислам босун хадуб чиясул кинилго цере арал мунагъал чурулельул.

Гьаб хабар гьечIо рафизаца (шигIитаца) ургъараб гьересияб хабар гурони, жинда Аллагъ разильяев Гумарида гIайиб гIунтIизабизе бокьун.

15. ПадеГанав Аллагъас абулеб буго: Дун гьедулев ﴿فَلَا أُقْسِمُ بِالْخَنَازِكِ﴾
вуго, дие бокъун гьедизе тIадаб гьечIониги, жал
раккулеб мехаль жидер кантIи заГIипал, бакъ
баккидал жидер кунчIи тIаГIунел,
16. Зобалазда жал хьвадулел, цинги жал тIерхъун ун ﴿الْجَوَارِ الْكُنَّسِ﴾
жидерго рукъзабахъе алхул чанал тIадин жал рахчулел
цIвабзадалъун.
17. Жиб бецIгъараб сордоялдалъунги, ﴿وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ﴾
18. жиндир кантIи заГIираб къоялдалъунги ﴿وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ﴾
гьедулев вуго тIадеГанав Аллагъас:
19. ХIакълъунго гъаб МухIаммадица ﴿صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ ﴿إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ﴾
цIалулеб Къуръан Жабраил малаикас гьесухъе
бачIараб Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَّالَهُ﴾ калам буго.
20. Жиндир къуват-гуч бергъарав гъев ﴿ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ﴾
Жабраил, тIарщальул БетIергъан Аллагъасда
аскIов къадру-къимат бугев.
21. Зобалазда ругел малаикзабиги жиндие мутIигIав, ﴿مُطَاعٍ ثَمَّ آمِينٍ﴾
аварагазазде ﴿عَلَيْهِمُ السَّلَامُ﴾ вахIю босун витIизе жинде Аллагъас
﴿جَلَّ جَلَّالَهُ﴾ божилъи гъабурав вуго гъев Жабраил малаик.
22. Гъав нужеде витIарав авараг ﴿صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ ﴿وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ﴾
жундуца ккурав, жиндир гIакълу хисарав чи гьечIю.
23. ХIакълъунго гъав МухIаммад аварагасда ﴿وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ﴾
﴿صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ Жабраил малаик вихъана бакъ баккул
рахъалда зобалазул тIалъиялда.
- Жиндир нураль кинабго бакъбаккул рахъ цезе гъабун. Гьесул аслияб
сураталда вихъана аварагасда ﴿صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ гъев Жабраил. Гъеб букIана
ХIираъ нохода жанив вукIун жиндихъе Къуръан босун Жабраил
вачIине байбихъаралдаса дагъабго заман араб мех.
24. Гъев МухIаммад авараг ﴿صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ жинда ﴿وَمَا هُوَ عَلَى الْعَيْبِ بِضَنِينٍ﴾
вахIю гъабураб жо бахчун толев гьечIю, гъеб
умматалъухъе швезе гъабизе жив бахиллъулевги гьечIю.
25. Гъев МухIаммадица ﴿صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾ цIалулеб ﴿وَمَا هُوَ يَقُولُ شَيْطَانٍ رَّجِيمٍ﴾
Къуръан жиб Аллагъасул ﴿جَلَّ جَلَّالَهُ﴾ рахIматалдаса
рикIклад гъабураб щайтIанальул раГIиги гьечIю.
Мушрикаца абухъе гъеб Къуръан шигIру гьечIю, сихIру гьечIю, инсанас
ургъараб калам гьечIю, щайтIанальул гьересияб вахIюги гьечIю.

26. Нуж я гьал мушрикал щиб нухаль хьвадулел
гьаб Къуръанги, Къуръан жинда рещтине гьабурав
аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гьавун?

فَأَيْنَ تَدَّهْمُونَ ﴿٢٦﴾

Жиндир аятал мухIканаб, жиндир хIукму баянаб, жинца бицунеб жо
гьереси гьабизе кIолареб Аллагьасул جَلَّ جَلَّالُهُ каламги гьереси гьавун.
Жидеда гьесул ритIухълъги ва аманат лъалев, жинца кидаго гьереси
бицинчIев, хиянат гьабичIев МухIаммадги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кин гьез гьереси
гьавулев?

27. Гьаб къуръан гьечIо жинца гIадамазе вагIза
гьабулеб, лъикIаб квешаб гIадамазда ракIалда
щвезабулеб, Аллагьасул جَلَّ جَلَّالُهُ калам гурого.

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٧﴾

28. нужер битIараб нух къваригIарас ва витIун
ккезеги къваригIарас, гьаб къуръаналда
рекьон гIамал гьабе абе.

لَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾

29. Нужеда лъикIаб гIамал гьабизе
ва хIакъаб диналда чIезе кIоларо

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾

гIадегIанав Аллагьасул тавпикъ-квербакъи букIун гурони,
кинабго махлукълъул бетIергьанлъун жив вугев.

Гьев Аллагьасдаса جَلَّ جَلَّالُهُ гIалаб гьабе нужеца нуже тIоритIел ва жив
разияб гIамал гьабизе тавпикъги.

гIадегIанав Аллагьасул тавфикълдалъун сурату Ттаквиралъул
тафсир ва таржама хьван тIубана.

Кинабго рещци гьев Аллагьасе جَلَّ جَلَّالُهُ буго.

82. Сурагул ИнфитГар

Сурагу-НназиГаталда хадуб рецтГине гьабунин гьаб сураг абуна тафсиральул Галимзабаца.

Жив гурхГулев, гурхГел ГИамав
Аллагьасул цГаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Аллагьасул **جَعَلَهُ** амруялдалгун зобал хьвалхьун **إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ** ①
араб мехаль, малаикзабазул боял ракьалде рещтГине.

2. Зодир ругел цГвабиги жидер бакГаздаса рортун **وَإِذَا الْكُوكُوبُ انْتَرَتْ** ②
араб мехаль.

3. Ральадалги цоцазде ГГде кГанцГун, цоцаль **وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِرَتْ** ③
журан цохГу ральад ГГдин лгугьараб мехаль.

4. Хварал ГГдамал жанир рукГарал хобалги **وَإِذَا الْقُبُورُ بُعِثَتْ** ④
раггун гьенир жанир рукГарал ГГдамал ракьул
мугьалда ГГде рахьараб мехаль.

Гьал руго КГьямасеб кьо чГеялгун ГГаламатал. Гьал ГГаламатал
загьирлгараб мехаль ва жив махГшаралде вахгун ГГдеГГанав
Аллагьасда цеве эхетун чГараб мехаль

5. Щибаб напсалда лгъазе буго жинца **عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ** ⑤
дунялалгун рукьоб гьабураб кинабго
ГГамал, жинца гьабичГого тараб ГГамалги.

Цогиги маГна гьабуна: жинца гьабураб ГГамал ва жив хун хадуб
жиндир ГГамалалгун нахье хутГараб асарги лгъазе буго щибаб
напсалда абун. Жинца ГГелму малгун букГун батани, масжидал,
мадрасаби ран рукГун ратани, ГГелму хван нахье тун букГун
батани, Аллагьасул **جَعَلَهُ** диналгье ГГоло жиггад гьабун гьед
дин цГи гьаби ва ГГатГид гьаби загьирлгун букГун батани:-гьаб
кинабго ва гьалда реллгараб лгьикГаб ГГамал буго инсанас жиндие
мунпаГГаталгье нахье тараб ва КГьямасеб кьо щвезегГан жиндие
ажру-кири цГикГГунеблгун букГунеб.

Гьабго мисал буго цо чГяс квешаб нух лгун букГун батаниги. Гьед
нухаль хьвадаразул мунагьал гьесие рачГунел рукГуна КГьямасеб
кьо щвезегГан. Гьаб маГГнаялда жинца ГГоритГел гьабулеб Аллагьасул
свалат салам лгъеяв аварагасдаса бицараб мухГканаб хГадисги буго.

6. Я гьав инсан! Мун щиб жояль гуккун **يَأْتِيهَا إِلَّا نَسْنُ مَا عَرَّفَكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ** ⑥
вугев дуда гурхГулев, дуге жинца ГГемерал

ниГматал кьолев, сахаватав, цюбал гIатИдав Аллагъасде جَلَّ جَلَّالُهُ
мун гIасильзе ккани?

7. Гьев БетIергъан Аллагъ вуго гуриш الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾
жинца мун вижарав, дуе берцинаб
черх гъабун, цIурканал лугбал гъарун, кинабго жиндир
махлукъалдаса хира гъавун мун хьихъарав.

Дуе гIакълуги кьурав, бихьи-рагIиги кьурав. Аллагъ جَلَّ جَلَّالُهُ дур
БетIергъан вукIиналда IоритIел гъабулел гIемерал гIаламатазул пикру
гъабизе жинца дуе рагIги гъабурав.

8. Жиндие бокъараб хIалалъ берцинаб сипат- فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾
сураталда вижана Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ мун.

9. Гъадин бугониги нужеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ иман كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالَّذِينَ ﴿٩﴾
лъолеб гьечIю, гьесие гIибадат бацIцIад гъабун,
гьев цю гъавун хъвадулел гьечIю.

Нужеца Къиямасеб кьо гьереси гъабулеб буго. ХIисаб-мизан ва
жазаъ букIине букIиналда нуж божулел гьечIю.

10.11. ХIакълъунго нужер щивав инсанасда وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾
цадахъ жидеца гьезул гIамал хъвалел малаикзаби
руго, Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهُ كَرَامًا كَتَبِينَ ﴿١١﴾
жал хириял ва жидеца щибго
жо гьоркъоб течIюго лагъзадерил гIамал хъван нахье
цIунулел.

12. Гьезда лъала нужеца гъабулеб кинабго гIамал: يِعَاْمُونَ مَانْفِعُونَ ﴿١٢﴾
лъикIаб букIа, квешаб букIа, балъго гъабураб букIа,
загьирго гъабураб букIа.

13. ХIакълъунго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ иман лъун, إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾
аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърильгъун жидеца лъикIаб
гIамал гъабурал муъминзаби алжаналъул ниГматазуль рукIине
руго.

14. Ва хIакълъунго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَّالُهُ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾
инкар ккун куфру-ширк гъабун хъвадарал
гIадамал жиб боркъараб жужахIалъул цIадар рукIине руго.

15. Жидеца гьареси гъабулеб букIараб Къиямасеб يَصَلُّونَهَا يَوْمَ الَّذِينَ ﴿١٥﴾
къоялъ гьел жужахIалде лъугъине гъарула.

16. Гьезие гьеб жужахIалдаса рорчIизе бакIги وَمَاهُمْ عَنْهَا بِعَائِبِينَ ﴿١٦﴾
гьечIю.

17. Дуда щибха лъалеб, я гъав инсан, гъаб وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الَّذِينَ ﴿١٧﴾
Къиямасеб кьо щиб кьо бугеб?

18. Жегиги дуда гьєб кьѳб кьѳб бугєб щибха تَمَّ مَا أَذْرَبَكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ ﴿٨٢﴾
 льялеб.

Дуда гьєб бихьун гьєчєлєул, жиндир сипат бицун жиб льялеб кьѳ гьєчєлє гьєб! Цакь захїматаб, хїнкъараб, жиндир гїакъуба-къварилъи цїкїкїараб кьѳ буго!

19. Гьєб кьѳ буго цониги напсалда يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ
 кїоларєб жиндиєго, яги цогидаб напсалъє
 лъикїлъи гьабизє, яги жиндаса зарал يَوْمَ بِإِذْنِ اللَّهِ ﴿٨٣﴾
 нахъє чївазєги.

Кинабго амру ва хїукму гьєб кьѳялъ букїуна цѳхїого гїадєганав
 Аллагъасє.

Жинда Аллагъ разилъаяв абу-Хїазимил Музани абулєв гїалимасда Сулейман ибну Гїабдулмалик абулєв халифаяс абуна: «Дида льялеб анищха Къиямасєб кьѳялъ ниль кирє руссинє ругєл ва щиб жо бугєб Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ аскїѳ нильєє хїадурун» - абун. Музанияс абуна: «Дуца дур гїамал дандє кквє (борцє) Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ калам Къуръаналда, дуда гьєниб батизє буго Аллагъасда аскїѳ дує хїадурун бугєб жо» – абун. Сулайманимца абуна: «Щиб аяталдаха дида гьєб батулєб?» – абун. Музанияс абуна: «Дуда гьєб батизє буго «Жидєца лъикїаб гїамал гьабурал гїадамал алжаналдє жанир рукїуна. Жидєца квєшаб гїамал гьабурал гїадамал жужахїалда жанир рукїуна» – абураб аяталда жаниб абуна. Цинги Сулейманица абуна: «Цинги Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахїмат кибха бугєб?» – абун. Музанияс абуна: «Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахїмат жидєца лъикїлъи гьабулєл гїадамазда гїагарда буго» абураб аяталъ абухъє буго гьєб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ рахїмат» – абун.

Сурагул Инфитгарлъул тафсир ва таржама хъван тїубана.

Кинабго рєцгиги Аллагъасє جَلَّ جَلَالُهُ буго.

83. Сурагул МутИафифин

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ

Маккаядла жиб рецитине гьабураб, жинда жаниб льебералда анльго аят бугеб.

Гьаб буго «Сурагул ГИанкабуталда» хадуб жиб рецитине гьабураб (29 сурат). Маккаядла рецитине гьарурал суратазул ахираб суратги буго.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Квешаб гIазаб ва гьалагIьи буго жидеца цIадиро **وَاللّٰهُ الْمُطَفِّفِينَ ١**
ва кьали мукьсан гьабулел гIадамазе.

ГIадамазе хIилла гьабун гьеб цIадиро-кьалинялдасан дагьабго жогижидеца мукьсан гьабун гIемераб ахираталгул гIазабалге жал хIакьлүүлел.

2. Гьел гIадамал руго жидеца **الَّذِينَ إِذَا الْكُلُّ أَوْ عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ٢**
гIадамаздаса жидеб борцунеб ва цIалеб
мехаль кьали ва цIадиро камил гьабун гIубазе гьабулел.

3. Жидеца гIадамазе борцунеб яги цIалеб **وَأِذَا كَالُهُمْ أَوْ زَوَّجْتَهُمْ خَيْرُونَ ٣**
мехаль гьеб жоялдаса гIаса камизе гьабулел.

ГIалимзабаца абуна: Гьал аятал рецитине гьаруна Абу-Жугьайнат абулев даранчиясул хIакьалгуль. Гьесул кIиго батIияб сахI букIана: цояб гIадамазе жинца кьолеб мехаль хIалтIизе гьабулеб, цогидаб гIадамаздаса жинца босулеб мехаль хIалтIизе гьабулеб. Гьал аятал киназего гIаммал руго ва гьаб гIамал гьабулел гIадамал жидеца Аллагьасул **عَلَّامَاتٍ** щим бахьунел руго.

4.5. Гьал гIадамазда ракIалдейищ кколеб бугеб **أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ٤**
жиндир хIинкьи кIудияб Кьиямасеб кьояль
жал гIаде рахьине гьаризе гьечIо абун. **يَوْمٍ عَظِيمٍ ٥**

6. Гьаб кьо буго киналго гIадамал **يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ٦**
жидер хIисаб-мизан гьабизе гьаб кинабго
махлукьалгул БетIергьан Аллагьасда цере рахьунеб кьо.

7. Жал хIинкья абе гьал цIадиро-кьали **كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَارِ لَإِنِّي سَجِّينٌ ٧**
мукьсан гьабулел гIадамал, Аллагьасул **عَلَّامَاتٍ**
гIазабалдаса!

ХIакьлунго жидеца Аллагьасде **عَلَّامَاتٍ** гIасильи гьабулел, жидер гIамал кьабихIал гIадамазул гIамал хьварал кагьтал бищунго

ГодобегІанаб сижжин абулеб бакІалда руго.

8. Дуда лъаларо, я гъав инсан, щиб жо бугеб гъеб сижжин! وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَجَدَ ۝٨

9. Жиб хъван тІубараб жиб хвезе гъабулареб ва хисизе гъабулареб квешал гІамалал гІад хъвараб кагъат букІунеб бакІ буго гъеб. كَتَبَ مَرْفُومًا ۝٩

ЖужахІалъул бищунго гъоркъияб гІала буго абунги абуна.

10.11. ЦІакъ квешаб гІазаб ва гъалагІти букІуна гъеб къоялъ жидеца ахират гъереси гъабулеллъун рукІарал капурзабазе. وَيْلٌ يَوْمَذِذِ الْمُنْكَدِيبِينَ ۝١٠
الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِوَعْدِ اللَّهِ ۝١١

12. Гъеб ахиратги гъереси гъабуларо жив гІорхъольан ворчІарав, гІасияв, пасикъав, жиндир мунагъал гІемерав чияс гурони. وَمَا يَكْتُوبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ۝١٢

13. Жиндие Дир Къуръаналъул аятал цІалараб мехаль жинца абулев: إِذَا نَسَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسْطِيفُ الْوَالِدِينَ ۝١٣
«Гъал руго цереселго гІадамаз ургъарал гъересиял къисаби» - абун.

14. Жив хІинкъа абе гъав къосарав чи, гъадиаб рагІи абизе! كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝١٤

Гъел гІадамал Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккун чІеялъе сабаб буго жидер мунагъал гІемерлъун жидер ракІазда гІад квешаб хъал (къаву) лъугъун букІин. Гъеб рекІель щибго жо лъугъунеб гъечІо, гъель вагІза-насихІат къабул гъабулеб гъечІо.

15. Гъал гІадамал жидер гІасилъи-пасикълъиялдаса русса абе! كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَذِذٍ لَمَّحُوبُونَ ۝١٥

Нагагъ жидер куфру-ширкалда гъел хвани, хІакълъунго гъезда Къиямасеб къоялъ жидер БегІергъан Аллагъ вихъуларо. Гъезда гъоркъобе пардав рехун букІуна гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ вихъулареб хІалаль.

16. Цингиги гъел хІакълъунго лъугъине гъарула жужахІалде жанире. ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ۝١٦

17. Цинги гъездаги абула: «Гъаб буго нужеца жиб гъереси гъабулеб букІараб жужахІалъул гІазаб» - абун. ثُمَّ يَقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَكْفُرُونَ ۝١٧

18. Гъел квешал капурзабиги, жидер гІамал берцинал муъминзабиги цого даражаялда гъечІо гІадегІанав Аллагъасда аскІор! كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ ۝١٨

ХІакълъунго лъикІал муъминзабул гІамал гІад хъварал кагъгал гІадегІанал бакІазда руго. Гарщалда гъоркъ руго гъел абун абуна

цо-цо гІалимзабаца. Гьєб буго ﴿عَلَّيْنِ﴾ абураб рагІиялзул магІна.

19. Дуда щибха лъала, я гъав инсан, гьєб ГІиллиюн ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُونَ﴾¹¹
щиб жо бугеб?

20. Гьєб буго лъикІал гІамалал жинда гІад хъван, ﴿كُتِبَ تَرْفُؤُهُ﴾¹²
жинда гІад хъвай хъвагІай гъабурал муъминзабазул
кагъат букІунеб бакІ.

21. Гьєб кагъаталъе нугІлъиги гъабула ва гьєб ﴿يَهْدُهُ الْمُقَرَّبُونَ﴾¹³
цІунун букІуна Аллагъас ﴿حَلَّالَهُ﴾ жинда гІагар
гъарурал, жал хириял малаикзабаца.

22. ХІакълъунго дунялалзул рукъоб жидеца Аллагъ ﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ﴾¹⁴
﴿حَلَّالَهُ﴾ разилъи гІалаб гъабун лъикІаб гІамал гъабун
хъвадарал гІадамал ахираталда алжаналзул нигІматазда жанир
рукІине руго.

23. ЧІухІарал, рорхатал тахазда гІад гІодорчІун ﴿عَلَى الْأَرْبَابِكِ يَنْظُرُونَ﴾¹⁵
Аллагъас ﴿حَلَّالَهُ﴾ жидее къурал берцинал ва гІемерал
нигІматазда балагъун, гъездасан бер ва ракІ бохун рукІуна.

24. Гъезул гъурмазда дуда бихъила ва лъала ﴿تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ﴾¹⁶
гъел нигІматазул берцинал гІаламат ва
рохалил нур.

25. Гъезие гъекъезе къола жинда гІад мугъру ﴿يُسْتَفْتُونَ مِنْ رَدِّهِمْ تَخْتَفُونَ﴾¹⁷
чІвараб, жиб бацІадаб ва лазатаб гъекъел.
﴿رَدِّهِ﴾-абун жинда цІар бугеб, жиндир гІагІан-махІ цІакъ гъуинаб.

26. Гьєб гъекъелалзул ахиралда мискалзул ﴿حَتْمَهُ مِمَّا فِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ﴾
махІ букІуна. Дунялалзул гъекъолеб жо
гІадаб къогаб, махІ квешаб букІунаро, жиб
гъекъараб мехалъ черхалдаго гъуин махІ
бахъунеб букІуна. ﴿الْمُتَنَفِّسُونَ﴾¹⁸

Гъаб бугоха лъикІаб жо гІалаб гъабулел гІадамал жиб гІалаб
гъабизе цоцаздаса цере ккезе яхІ бахъизе мустахІкъаб лъикІлъи!

27. Алжаналзул гъекъолел жалазда гъоркъоб ﴿وَمِنْ لَدُنْهِ مِنْ نَسِيمٍ﴾¹⁹
тасним абулеб жиб борхалгудаса чвахулеб
иццалзул лъимги жубан букІуна.

28. Гьєб буго Аллагъас ﴿حَلَّالَهُ﴾ жинда гІагар ﴿عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ﴾²⁰
гъарурал, жидер даража-макъам гІадегІанал
аварагзабаца ﴿عَلَيْهِمُ السَّلَامُ﴾, шагъидзабаца ва цогидал Аллагъас
﴿حَلَّالَهُ﴾ жал гІаса рицарал муъминзабаца жиндасан гъекъолеб
алжаналзул гъекъел.

Гьєб гьєкьєл цогигаб алжаналъул агьлуялъє жидер гьєкьолел жалазда гьоркьобе жубан кьола.

29. ХIакьлъунго дунялалда ругеб мехаль куфру-ширкалда ругел Гадамал муъминзабазде тIад релъанхъулел рукIана.

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرُمْوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾

30. Гьел муъминзаби жидеда аскIосан унеб мехаль берал кьинкIун цоцазде ишара гьабун, гьел махсароде гьарулелги рукIана.

وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامِرُونَ ﴿٣٠﴾

31. Жидерго агьлу-хьизаназухьє гьел кьосарал Гадамал рохун, жидеє кеп шун тIад руссунелги рукIана.

وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾

Муъминзабазда тIад релъанхъун, гьезие кьварилъи гьабиялдаса мушриказе кIудияб лазат-кеп шолєб букIана, жидер рукъзабахьє швараб мехальги гьєб жидер кьабихIаб тIамал жидер агьлу-хьизаналда бицун, гьелдаса кеп шун релъанхъулел рукIана.

32. Жидеда муъминзаби рихьараб мехаль гьєз абулеб букIана:

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُونَ ﴿٣٢﴾

«ХIакьлъунго гьал Гадамал руго жал кьосарал Гадамал!» - абун.

33. Гьел капурзаби гьєчIо муъминзабазул тIамалал цIехезе ва гьезие хьаравулъи гьабизе ритIарал Гадамал.

وَمَا أَرْسَلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ ﴿٣٣﴾

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинца муъминзаби цIунулев ва гьезул тIамал жинда лъалєв.

34.35. Гьанже ахираталда муъминзаби руго алжаналда жанир чIухIарал тахазда тIад тIодорги чIун жужахIалде унел капурзабазда ралагьун гьєзда тIад релъанхъулел.

فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾

36. Гьел капурзабазул тIамалазда рекьараб жазаъ гьабичIишха Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезие?

هَلْ تُؤْتِبُ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъєчIого, гьєсда иман лъурал муъминзабазе кьварилъи гьабун жал хьвадарал капурзабазе рекьараб гIазаб буго абадияб жужахIалъул гIазаб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьезие гьєб гIазаб гьабуна.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилъ цIунаги гьєб гIазаб тIад гьабулеб тIамалалдаса.

Сурагул Муттафифиналъул тафсир ва таржама хьван тIубана.

Кинабго рецц ва щукру ТIадегIанав Аллагъасе буго.

84. Сурагул Иншикъякъ

سُورَةُ الْاِنْشِقَاقِ

Гъаб сураг рецтине гъабунa «Сурагул ИнфитIаралда» хадуь. (82 аб. сураг).

Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

1. Къямасеь къоялъул къварилъи-балагъалдаса
хIинкъун зобал рихъун араь мехаль ۱ إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ ۝
2. Жал IадегIанав Аллагъасул ۲ جَلَّ جَلَالُهُ ۝ амруялдаги
мутIигIъараь мехаль. Гъев Аллагъасде ۳ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ۝
мутIигIъызе хIакъаб ва Iадаь буго зобалазда, ва цогидаб
кинаьго махлукъалдаги.
3. Кинаьго ракъги битIараь майданлъун лъугъараь ۴ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ۝
мехаль,
4. Гъеь ракъаль жинда жанир рукIарал ۵ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ۝
Iадамалги жиндир мугъалда Iаде къватIире
рехун жиьб гъездаса чIобоголъараь мехаль.
5. Гъеь ракъги Аллагъасул ۶ جَلَّ جَلَالُهُ ۝ амруялъе
мутIигIъараь мехаль, Гъедин мутIигIъызе ۷ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ۝
хIакъаб ва Iадаь буго гъеь ракъалда ва цогидаб кинаьго
махлукъалдаги. Гъал Iаламатал жиндие ругеь Къямасеь къо
чIараь мехаль лъазе буго капурав инсанасда кинаьб Iазаь ва
къварилъи жинда Iаде бачIунебали.
6. Я гъав инсан! ХIакъълунго мун ۸ يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا ۝
цIакъ Iамал гъабулелвлъун, гъеь Iамал ۹ فَمَلِّئْهُ ۝
гъабулаго дуда Iакъуба къварилъи
бихъулелвлъунги вуго, мун хун дур
БетIергъан Аллагъасде данде чIвазегIан.
Ахирги мун гъев Аллагъасде ۱۰ جَلَّ جَلَالُهُ ۝ данд чIвазе вуго ва дур хIисаб-
мизан гъабун дур Iамалалда рекъараь жазаъ гъабизе буго дуге.
- 7.8. Жиндир Iамал хъварал кагътал ۱۱ فَأَمَّا مَنْ أَوْفَىٰ كَتَابَهُ رَبِّمِينِهِ ۝
кваранаь рахъальан къурал Iадамазул хIисаб ۱۲ فَسَوْفَ يَحَاسِبُ حِسَابًا سِيرًا ۝
цIакъ бигъаго ва хехго гъабула.
9. Гъев алжаналда жанив жиндир агълуялда ۱۳ وَيَنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ۝
аскIовеги вуссуна жив цIакъ вохаравлъун.

БетІергъан Аллагъас жиндие къураб кІудияб нигІмат ва гьесул цІоб-рахІму букІин лъан, гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ рещц гьабун вуссуна жив алжаналда жаниве.

10.11. Ва амма жиндир гІамал хъварал кагътал мугъалда нахъаса жиндихъе къурав чи гьеб къоялъ «Вай дие бугеб къварилъи!» - абун ахІдолев вукІуна.

وَأَمَّا مَنْ أَوَّكِلْ كِتَابَهُ، وَرَأَى ظَهْرَهُ ⑩
سَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا ⑪

12. Гьедин ахІделаго малаикзабаца гудрал-рахсаз вухъун вехъерхъун жужахІалде жанивеги рехула.

وَيَصْلَى سَعِيرًا ⑫

13. ХІакълъунго гьев капурчи дунялалда жиндир агълу-хъизангун цадахъ цІакъ вохун, рахІат-лазаталда вукІана.

إِنَّهٗ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ⑬

14. ХІакълъунго гьесда ракІалдеги кколеб букІана жив тІаде вахъине гьавун Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ дандчІвазе гьечІо абун.

إِنَّهٗ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ ⑭

15. Вуссине гьавизе вуго гьев Къиямасеб къоялъ жиндир БетІергъан Аллагъасде!

بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ⑮

ХІакълъунго гьесул гІамал жинда лъалев ва бихъулев вуго гьев БетІергъан Аллагъ.

16. Бакъ тІерхъун хадуб букІунеб багІарлъиялхІаги абун гьедулев вуго Дун.

فَلَا أَقْسِمُ بِالشَّقِيقِ ⑯

17. СордоялхІаги, гьеб сардил бецІлъи жинда тІаде бачІараб жоялхІаги абунги гьедулев вуго.

وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ⑰

18. Жиб цІун, жиндир нур камиллъараб моцІалхІаги абунги гьедулев вуго Дун.

وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ⑱

19. Ахираталда нужеда дандчІвазе руго я гьал капурзаби цоязда тІад цоял ругел балагъал ва къварилъаби.

لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ⑲

20. Гьаб кинабго махлукъги бихъулеб бугельул, гьелда жанир жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо вукІиналда ва гьесул хІалкІолъбиялда тІоритІел гьабулел гІемерал гІаламаталги ругельул, гьал капурзабазе бугеб жо щиб бугеб гьез Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъечІого букІине ккани?

فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ⑳

21. Жиде тІадегІанав Аллагъасул калам Къуръанлъул аятал цІалараб мехаль гьез суждаги щай гьабулареб?

وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْمَعُونَ ㉑

Гъаб аят цѣалидал сужда гъабизе сунатаб буго.

22. Гъел капурзабазул тѣабигѣат-гѣамалго буго жидеца гъереси гъабулел рукѣин.

بَلِّغِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكْذِبُونَ ﴿٢٢﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ аятал, къиямасеб къо букѣин гъереси гъабулел руго гъел.

23. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ жинда гъалев вуго гъел капурзабаца рекѣель жанир рахчун ругел

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾

аварагасде صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ва муъминзабазде тушмантъи гъабулел пикраби.

24. Дуца гъезда рохел бице, Мухѣаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾

жидее букѣунеб жужахѣалъул гѣазабалдалъун.

Жинца цѣакъ унтизе гъабулел, жиб даимаб гѣазаб буго гъеб.

25. Жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъун,

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ

аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахърильлъун лъикѣаб гѣамал гъабун хъвадарал

أَجْرٌ عَرَبٌ مِّمَّنُونِ ﴿٢٥﴾

муъминзабазе букѣине гъечѣо гъеб

жужахѣалъул гѣазаб.

Гъезие букѣине буго жиндалъун бадибчѣвай гъабулареб, жиб даимаб Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ ажру, Гъеб буго нигѣматазул алжан ва Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб алжан нилъее ризкъилъун гъабегѣи. Гъеб алжан щолеб гѣамал гъабизе жинца тавпикъгѣи гъабегѣи.

Сурагул Иншикъякъалъул тафсир ва таржама хъван тѣубана.

Кинабго рецѣгѣи Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

85. Сурагул Буруж

سُورَةُ الْبُرُوجِ

Маккалда жиб рецтине гьабураб, жинда жаниб кьоло кIиго аят бугеб.

Гьаб сурат рецтине гьабуна «Сурату Шшамсалда» хадуб. (гьеб буго 91 аб. сурат).

Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагьасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ЦIваби жиндиль хьвадулел нухазул
бетIергьанал зобалхIаги абун гьедулев вуго
Аллагь جَلَّ جَلَالُهُ.

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ١

2. Жиб букIин хIакъаб, жиб букIине кьотIи гьабураб
Къиямасеб кьоялхIаги абунги гьедулев вуго.

وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ٢

3. Жинца нугIъи гьабулеб ва жиндие нугIъи
гьабулеб жоялхIаги абунги гьедулев вуго Аллагь.

وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ٣

Гьаб аяталъе тафсир гьабун гIалимзабаца анцIила шуго батIияб нух бицана. Гьел нухазул бищунго машгьураб буго: жидеца уммутазе нугIъи гьабулел аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ руго, жиде нугIъи гьабулел умматал руго абураб. Цоги абун: жинца нугIъи гьабулеб гьаб МухIаммад аварагасул صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ уммат бугин, жиде нугIъи гьабулел цогидал киналго умматал ругин абун. Цоги абун: жинца нугIъи гьабулев МухIаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго, жиндие нугIъи гьабулеб кьо Къиямасеб кьо буго абун. Цоги абун: жинца нугIъи гьабулел инсанасул лугби ругин, жиндие нугIъи гьабулев гьев инсан вугин абун.

Гьаб гьа гьедун тIадегIанав Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ квешаб дугIа гьабулеб буго жидеца хандакъл рахъун, гьениб жаниб цIа бакун муъминзабазе гIазаб гьабулел рукIарал капурзабазе:

4. Гьел хандакълзул бетIергьабазде балагь цвайги
ва гьезие Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ лагIнат буго!

فَتِلْ أَحْصَى الْأَعْدُودِ ٤

5. Гьел руго жидеца кутакаб цIа бакун букIарал.

النَّارِ ذَاتِ الْوُجُودِ ٥

6. Гьеб цIа сверухъе хандакълзада тIад жал
гIодорчIунги рукIарал.

إِذْ هُمْ عَلَيْهَا فُعُودٌ ٦

7. Цинги жал балагьун рукIарал жидер
забаниятаз муъминзабазе гьабулеб бугеб

وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ٧

Гакъуба-Газабалде.

8. Жидеда гьел муьминзабаздаса
бихъараб щибго квешлъиги букІинЧю
гъез иман лъун букІин гуреб

وَمَا تَقْضُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ
الْحَمِيدِ ﴿٨﴾

жиндир къуват гуч бергъарав, жив
вещарав, кинабго реццалъе мустахІикъав Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ.

9. Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго киналго
зобалазулги ракъалъулги ханлъи
жиндие бугев.

الَّذِي لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вуго жинда кинабго

жо лъалев, жив лагъзадерил Гамалазе нугІлъун вугев.

Къуръаналда жидер бицен гъабурал «АсхІабул ухдуд» абулеб къавмалъул бицун имам Муслимица бицараб халатаб хІадис буго. Гъелъул хІасил буго: Жинда Аллагъ разильаяв Ссугъайб асхІабас абуна: «Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Нужеда *цере рукІарал умматазул цо ханасул сихІручи вукІана. Гъев сихІручи херлъараб мехалъ гъес ханасда абуна: «Дун гъанже херлъун вуго. Дуца цо ГІолохъанав вас витІе дихъе, дица гъесда малъизе дида лъалев сихІру»* - абун. Ханас цо вас витІана гъев сихІручиясухъе гъесдаса сихІру лъазабизе абун.

Гъев вас унеб нухда цо рагъиб вукІана (Аллагъасе ГІибадат гъабулев насранияб диналъул чи). Гъев вас гъев рагъибасда аскІов ГІодов ЧІолаан ва гъес бицунеб хабар жиндие бокъулебги букІана. Гъедин сихІру лъазабизе хъвадулев вуго абун гъев васас дов рагъибасдаса ГІелму босана. Цо нухалъ гъесда цо хІайван батана ГІадамаз гъекъолеб лъималда аскІоб ЧІун, гъел ГІадамал жинца лъималдаса нахъе ЧІвалеблъун. Дов васас абуна: «Гъанже хІал бихъизе буго дица гъав рагъибасул ГІелмудай, яги дов сихІручиясул ГІелмудай лъикІаб бугеб» - абун. Цинги гъев васас цо гамачІ кодобе босана ва жинца абуна: «Я дир Аллагъ! Гъав рагъибасул ГІелму дуда аскІоб лъикІаб батани дов сихІручиясул ГІелмуялдаса, дуца гъаб хІайван ЧІвае» - абун. Цинги жинца гъеб гамачІ доб хІайваналда речІЧІана ва гъеб хІайван хвана.

Рагъибасухъе вачІун гъеб хабар рагъибасда бициндагъ гъес абуна: «Я дир вас! Гъанже мун дидасаги хирияв вуго. Дуда загъирго гъаб ГІелмуялълул гъунарги бихъун буго. Дуге цІакъ къварилъиги гъабизе буго, амма дуца цониги чиясда бицунге дир хабар!» - абун. Гъев васас унтарал ГІадамал сах гъарулел рукІана. Гъеб хабар рагІана жив бецІлъун вукІарав ханасул ГІакълучиясда. Гъев ГІемерал сайгъаталги

росун дов васасухъе ана ва жив сах гъаве абун гъарана. Гъев васас абун: «Дица щивго чи сах гъавуларо, гъел Гадамал Аллагъас جَلَّ جَلَّ сах гъарула. Дуца Аллагъасда جَلَّ جَلَّ иман лъуни, дица Аллагъасда جَلَّ جَلَّ гъарила мун сах гъаве абун». Цинги гъев чияс Аллагъасда جَلَّ جَلَّ иман лъуна ва дов васас Аллагъасда جَلَّ جَلَّ гъарун Аллагъас جَلَّ جَلَّ гъев канлъи бихъулевлъун гъавуна.

Цинги гъев чи ханасда аскIове вачIараб мехалъ ханас абун: «Мун лъица сах гъавурав?» - абун. Гъев чияс абун: «Дир БетIергъанас сах гъавуна дун» - абун. Ханас абун: «Дун гурев цоги бетIергъанищха дуе вугев?» - абун. Гъев чияс абун: «Дирги дурги БетIергъан Аллагъ вуго» - абун. Ханас гъесие Iемераб Iакъуба-Iазаб гъавуна жив сах гъавурав чи бице абун. Ахирги гъес дов вас вицана.

Гъев вас ханасухъе вачун вачIана ва гъесда ханас абун: «Я гъав вас! Дуца Iакъ сихIру гъабизе лъазабун бугоха, дуца унтарал сах гъарулел руго, цогиги Iемерал гъунарал руго дур!» - абун. Гъев васас абун: «Дица щивго чи сах гъавуларо. Гъел Гадамал сах гъарула дир БетIергъан Аллагъас!» - абун. Цинги ханас гъев васасеги Iемераб Iазаб гъавуна ва гъес дов рагъибасул хабар ханасда бицана. Гъев рагъиб ханасухъе вачун вачIана. Гъесда ханас абун мун дур диналдаса вусса абун. Рагъиб диналдаса вуссинчIеб мехалъ ханас амру гъабун кIудияб хъухъадиро босун Гадамал риччана гъесул бетIералдаса эхеве гъев хъухъазе. Гъедин хъухъан кIуго бутIа гъабун Iодове рехана гъев рагъиб.

Хадуб ханас жиндир Iакълучиясда абун мун вусса гъеб диналадса абун. Гъевги жиндир диналдаса вуссинчIеб мехалъ ханас амру гъабун гъевги хъухъан кIуго бутIа гъабун Iодове рехана. Цинги ханас гъев васасеги Iакъуба къуна «мун дур диналдаса вусса»-абун. Жиндир диналдаса гъев вуссинчIеб мехалъ, ханас гъев борхатаб къурдасан Iодове рехизе Гадамал ритIана. Гъел Гадамалги гъалагълун гъев вас сах-саламатго ханасухъе вачIана. Хадуб гъев ралъдалъ гъанкъизавизе абун гамаги бачун Гадамал ритIана. Гъел Гадамалги гамагун цадахъ ралъдалъ гъанкъун, лъималда тIаса вилълъанхъун гъев вас гъанжеги сах-саламат ханасухъе вачIана.

Цинги гъев васас абун: «Дуда кIоларо дун чIвазе, дица амру гъабураб ши дуца гъабун гурони» - абун. Ханас абун: «Щиб жо бугеб дуца амру гъабулеб?» - абун. Васас абун: «Дуца Iемераб халкъ данде гъабе, дунги цо гъветIалълул Iларкъелалда дализе гъаве. Цинги дуца дир чIорбутI кодобе босун, гъеб чIорбутIалда жаниб лъун, дида шанги босун дуца абе: «Дица гъаб чIор рехулеб буго гъав васасул БетIергъан

Аллагъасул «Аралдалъун» - абун. Гъеб иш гъедин гъабуни кIвела дуда дун чIвазе» - абун.

Ханас гъев васас абураб хIалалъ гIемераб халкъ цо майданалде данде гъабун ва чIорбутI кодобе босун Аллагъасул عَزَّوَجَلَّ чIарги бахъун чIор рехана. Гъеб чIор дов васасул къванцида (висок) цвана ва гъеб бакIалда кверги лъун гъев васги хвана. Гъаб иш бихъараб мехалъ гъеб халкъалъ абун: «Нижеца иман лъуна гъав васасул БетIергъан Аллагъасда»- абун. Цинги ханасда бичIчIана жив жиндаса хIинкъун вукIараб иш лъугъараблги: Гъеб кинабго халкъалъ Аллагъ عَزَّوَجَلَّ цо гъавун гъесда иман лъей.

Гъеб мехалъ ханас амру гъабуна щибаб къотIноб кIудиял хандакъал рухъе абун, гъенир жанир кутакал чIаялги раке абун. Гъеб иш гъабун хадуб муъминзаби гъеб чIаялде аскIоре рачунел рукIана ва жал Аллагъасда عَزَّوَجَلَّ иман лъеялдаса руссинчIони, гъел чIадаге рехулел рукIана. Цо гъитIинаб лъимер кодоб ккурай чIужуги ячун ячIана гъеб чIаялде аскIое. Лъимералда ракI гурхIун гъей чIаялдаса нахъегIан къазе рекIиндал, гъеб лъимер кIалъана ва гъель абун: «Я дир эбел! Дуца сабру гъабе, мун хIакъаб диналда йнго!» - абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас бичараб гъаб хIадисалда жаниб гIемер мунпагIат бугел, жидедаса гIакълу ва вагIза босизе мустахIикъал рагIаби ва магIнаби руго. Жинца хIакъикъияб иман лъураб мехалъ гъев чиясе кинабго дунялалъул къварилги, захIмалги щибго кIвар гъечIеб жольун сверулеб буго. Аллагъасул عَزَّوَجَلَّ дин загъир гъабизе гIоло жиндирго напс гъалаг гъабизе бегъиялъе далил буго гъаб хIадисалъулъ. Аллагъасул عَزَّوَجَلَّ диналде халкъ ахIулел гIадамазде дандчIвалел захIмалгабиги ва гъел хIехъезе кколел къагIидабиги рицун руго. Аллагъасул عَزَّوَجَلَّ жиндие бокъарав чиясе карамат къолеблги баян гъабун буго.

ГIадегIанав Аллагъас нилъее камилаб иман къеги, жиндир диналъе гIоло рухIги, боцIи-малги къезе кIолеллъунги гъареги. Гъеб нухда хъвадулаго гIаде бачIараб гIакъуба-къварилги баччизе саброги къеги Амин.

10. ХIакълъунго жидеца муъминал бихъиназе ва руччабазе питна гъабурал гIадамал:

гъел жидер диналдаса руссине гъарурал, гъезие гIазаб гъабурал, цинги жидеца тавбуги гъабичIел – гъел гIадамазе жужахIалъул гIазаб букIине буго жидер куфру-ширкалде данде. Гъезие жидеца муъминзаби чIадаге рехун рухIиялъул

إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ فَمَا رَوْا

فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠﴾

гІазабги букІине буго.

11. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда
иманги лъун, гъесул расуласда нахъги
рилълъун, лъикІаб гІамал гъабун
хъвадарал гІадамазе жидеда жаниса
нигІматазул гІорал чвахулел алжаназул
ахал рукІине руго.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ
الْكَبِيرُ ﴿١١﴾

Гъеб бугоха цІакъ кІудияб лъикІлгьялда кверщел бати ва абадияб
бахъи буголъи.

12. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъасул щим
боси ва гІазаб гъаби цІакъ гучаб буго.

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾

13. Гъев Аллагъ вуго жинца кинабго халкъ
авалалда бижарав: жидеда гІад таклиф лъун гъезул
хІалбихъи гъабизе. ва ахираталдаги гъеб гІалам гІаде бахъине
гъабун жинда бусине гъабизе бугев: гъезул хІисаб-мизан гъабизе
ва гъезие жазаб гъабизе.

إِنَّهُ هُوَ بَدِيٌّ وَيُعِيدُ ﴿١٣﴾

14. Гъев Аллагъ вуго жиндие муъминзаби цІакъ
рокъулев ва жинца гъезул мунагълги чурулев.

وَهُوَ الْعَفْوَ وَالْوَدُودُ ﴿١٤﴾

15. Жиндир кинабго махлукълъул бищунго кІудияб
ва гІажайбаб ГІарщалълъул БетІергъанги вуго гъев
Аллагъ.

ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾

Жиндир къадру ва гъунар кІудияв, кинабго жоялда гІад жиндир
гуч бергъаравги вуго.

16. Жиндие бокъараб иш жиндие бокъараб хІалалъ
гъабулевги вуго.

فَعَالٌ لَمَّا رَبُّدُ ﴿١٦﴾

Жиндие бокъараб хІукму гъабулев ва гъеб гІубазе гъабулевги вуго.
Жиндие бокъараб жоялдаса жив щибго жоялъ нахъе чІваларев
вуго.

17. Духъе хабар бачІинчІиш, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
капурзабазул гІемерал боязул

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾

Аллагъасде инкар ккурал, ва аварагъабазде عَلَيْهِمُ السَّلَامُ данде рагъ
гъабизе жал къватІире рахъарал?.

18. ПиргІавнил, самудиязул ва цогидалги къавмазул.

فِرْعَوْنَ وَهَمُودَ ﴿١٨﴾

Гъел цІакъ гучал ва гІемерал рукІана гъаб дур къавмалдаса,
цингиги Аллагъас гъел гъалаг гъаруна. Гъезие гъабураб гІазаб гъаб
дур къавмалъеги жинца гъабизе кІолев вуго дур БетІергъан Аллагъ.
Дуца сабру гъабе гъез дуе гъабулеб къварилгьялда ва дуда гІад къараб

рисалат тубазе гьабе.

19. Гьел киналго къавмазул гIадат буго жидена بَلِّ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبِ ﴿١٩﴾
Аллагьги جَلَّ جَلَالُهُ **аварагзабиги** وَعَلَيْهِمُ السَّلَامُ, **ахиратги**
гьереси гьабулеб.

Гьал Маккаялзул мушриказги вагIза босулеб гьечIо цересел умматал гьалаг гьариялдаса ва жидерго куфру-ширкалда ва авараг гьереси гьавиялда гIад чIун руго.

20. Ва амма ГIадегIанав Аллагь вуго кинабго وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُخِيطٌ ﴿٢٠﴾
рахьалъан жив гьезда сверун лъугьун вугев.

Гьесул ГIазабалдаса гьел рорчIизе гьечIо, гьезие лъутун рорчIизе бакIги гьечIо.

21. Гьел мушрикаца жиб гьереси гьабулеб бугеб жо بَلِّ هُوَ قُرْءَانٌ فَيَحِيدٌ ﴿٢١﴾
жиндир къадру-къимат кIудияб Къуръан буго.

22. Анкъабго зобалда гIад бугеб ЛавхIул- فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾
махIфузалда жиб цIунун бугебги буго.

Жиндие щибго хис-бас букIунаро ва жиндие зарал гьабизе кIолеб жоги букIунаро, цохIо Аллагьас жиндие бокъараб жо хисизе гьабун гурони.

Гьаб ЛавхIул-махIфузалзул бицен гьабун буго Сурагу ПрагIдалзул (39) аяталда жанибги. Гьельзул хIакъикъат лъазе нильеда кIоларо Аллагьас бицараб хIалалъ гьелда иман лъун гурони.

Цо ГIалимзабаца абуна: ЛавхIулмахIфуз буго Аллагьас махлукъ бижун гьеб махлукъалзуль гьабулеб кинабго тадбир ва хIукму-къадар жинда гIад хъвараб гIехъ. Аллагьас жиндие бокъараб жо гьеб ЛавхIулмахIфузалдаса хисизеги гьабула. «Уммул-китаб» абураб жо буго ГIадегIанав Аллагьасул азалияб ГIелму лъай. Гьеб Уммул китабалде щивго чи вакуларо, гьелда нахъ махлукъги регIуларо, гьельние щибго хис-басги букIунаро. Гьеб рагIи абулел ГIалимзабазул мурад буго «ЛавхIул-махIфуз» ва «Уммул-китаб» кIиго батIияб жо буго абураб.

Гьал ГIалимзабазул рагIиялзул мисалги буго: Уммул китаб буго цо ханасда жиндир ханлъиялда гьоркъ бугеб кинабго жо лъай, гьельзул маслахIат, гьеб хъвадизе гьабулеб къагIида лъай. ЛавхIул-махIфуз буго гьеб ханлъи хъвадизе гьабизе жинца бахъараб къанун (закон). Жиндие бокъараб мехаль гьеб къануналде гIаде жо цIикIкине гьабулеб, бокъани гIаса бахъулеб, бокъани цо хIукму хисун цогидаб хIукму хъвалеб.

Сурагул Буружалзул тафсир ва таржама хъван тубана.

Кинабго рецги ГIадегIанав Аллагьасе буго.

86. Сурату Тіарикъ

Гъаб сурат рецитлине гъабуна «Суратул Баладалда» хадуб. (Гъеб буго 90 абилеб сурат.)

Жив гурхӀулев, гурхӀел Гамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ЗобалхӀаги абун, гъенир ругел къаси жал загьирлъулел, къад рахчун рукӀунел цІвабиялхӀаги абунги гъедулев вуго Дун. وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ①
2. Дуда гъаларо, МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, щиб жо бугеб ﴿الطَّارِقُ﴾ абураб жо. وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ②
3. Гъеб буго жинца бецІгъаби рорлъун, жиндир нур загьирлъулеб цІва. التَّجْمُ التَّاقِبُ ③
4. Гъаб гъа гъедун Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ абулеб буго цониги напс гъечӀо жинда цадахъ Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ рахӀалъан жив цІунулев малаик гъечӀого. إِنْ كُلِّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ④
5. Щивав инсанас пикру гъабейн абе жив щиб жоялдасадай вижана абун. فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ⑤
6. Гъев инсан вижана жиб кІанцІун бачІунеб, лъималда релъараб манидал къатІраядласа. خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ⑥
7. Гъеб мани къватІибе бачІуна бихьинчиясул гъодалда жанисава чІужугІаданалъул каранзул рукъбузда жанисанги. يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ⑦
8. ХІакълъунго гъединаб загІинаб маниядласа жинца инсан вижарав Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ, гъев инсан хун хадув тІаде вахьине гъавизе жиндир хІал кІолев вуго. إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ⑧
9. Киналго пардавалги рортун бальголъаби загьираллъун лъугъунеб къо буго гъеб къиямасеб къо. Инсанасул рекелъ рукІарал лъикІалги квешалги нияталги загьирлъула, гъесул щиб гІакъида букІараблъиги загьирлъула. يَوْمَ يُبْلَى السَّرَائِرُ ⑨
10. Гъеб къоялъ инсанасул щибго къуват букІунаро жиндаса гІазаб нахъе чІвазе. Жинца гъесие квербакъи гъабулев чиги вукІунаро. فَاللَّهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ⑩
11. Жидедасан цоялда хадуб цогиги нухаль цІадал чвахулел зобалхӀаги абун гъедулев вуго وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ⑪

Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ .

12. Жиб бихъун, хъвалхъун гъеб щад бараб
мехаль жиндасан къватІибе хур-хер бижулеб
ракъалХаги абунги гъедулев вуго.

وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدَعِ ﴿١٢﴾

13. ХІакълъунго гъаб Къуръан буго жинца
хІакъабги, батІулабги жо батІа гъабулеб,
хІалалаб, хІарамаб жо баян гъабулеб тІадеГІанав Аллагъасул
калам.

إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ ﴿١٣﴾

14. Гъаб къуръан гъечІо гІададисеб, батІулаб,
махсарояб жо жинца бицунеб тІехъ.

وَمَا هُوَ إِلَّا هَزْلٌ ﴿١٤﴾

15. ХІакълъунго гъел мушрикаца дуге щакъ макро
хІила гъабулеб бугоха МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ !

إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾

Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нурлъун бугеб Къуръан гъереси гъабун, Гъев
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ шаригІат босун вачІарав дудаги инкар ккун, мун
гъереси гъавун.

16. Дицаги гъабулеб буго гъезие щакъ кІудияб макро.

وَأَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾

Дица гъел тун руго жидерго купру-ширкалъуль, жидер
гІасильги, пасикълъги гІемерлъизе, мунагълги щикІине. Цинги дие
бокъараб мехаль дица гъел гъалаг гъаризеги руго

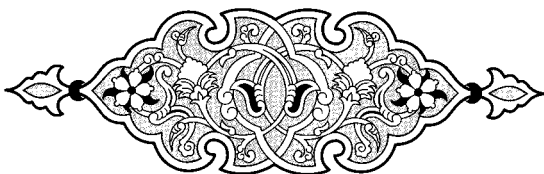
17. Дуца гъел капурзаби нахъе рахъун те
МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ !

فَمَهْلِ الْكَافِرِينَ أَمْهَانُهُمْ رُويَدًا ﴿١٧﴾

Гъел хеккого гъалаг гъари тІалаб гъабуге дуца. Дуда нахъа бихъизе
буго кинаб гІазаб ва къварилъидай гъезда щвела абун.

Сурагу Тіарикълъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабо рещ ва щукру тІадеГІанав Аллагъасе буго.

ХӀакълъунго гъев Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ жинда лъалев вуго жиндир лагъзадерица загъирго гъабулеб ва бальго гъабулеб кинабго гӀамал.

8. Дица дуе лъазабизе ва босизе бигъа гъабизе буго وَيَسِيرُكَ لِلبَشَرِ ٨ жиб цӀакъ бигъаяб шаригӀат.

Гъаб исламияб дин буго киналго Иллагъиял диназул бищунго бигъаяб дин.

9. Дуца гъаб Къуръаналдалъун вагӀза гъабе فَذَكِّرْهُمْ بِتَعْتِ الذِّكْرِ ٩ МухӀаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, гъеб вагӀзаялъ мунфагӀат гъабулел гӀадамазе.

Гъелда гӀенеккуларел, гъеб махсароде гъабулел гӀадамазе гъабуге Къуръаналъул вагӀза. Гъеб Къуръан жидес бичӀине гӀураб гӀакълло гъечӀел гӀадамазеги гъабуге гъеб вагӀза.

Гъаб аяталдаса бичӀунеб буго гӀелму-дин гӀадамазда лъазе гъаби гъезул гӀакъллоялда рекъараб букӀине кколеблъи. Жидер гӀакълло камиллъичӀел гӀадамазда гӀелмиял масъалаби рицунев чи жинца заман гӀададе хвезе гъабулев чи вуго, жегиги гъеб гӀелму гӀададе хвезе гъаби буго.

10. Гъеб Къуръаналъул вагӀза босизе буго سَيَذَكِّرْهُمْ مِنْ يَخْتَصِي ١٠ Аллагъасдаса جَلَّ جَلَّالَهُ жал хӀинкъарал муъминзабаца.

11.12. Гъеб Къуръаналдаса рикӀкӀалъизе вуго وَيَجْعَلُهَا الْأَشْقَى ١١ жиндир бахъи къосарав, жив кӀудияб الَّذِي يَصِلِي النَّارَ الْكُبْرَى ١٢ жужахӀалъул цӀадаве рехулев чи.

13. Цинги гъев гъеб цӀада жанивги вукӀуна: ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ١٣ жив хун хӀалхъиги гъечӀого, жив цӀаго вуго абун рахӀатти гъечӀого.

14. ХӀакълъунго жидер бахъи буголъарал ва قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَرَكَ ١٤ лъикӀлъиялда кверщел батарал руго жидеца иман лъун ва тавбо гъабун жидер напс бацӀад гъабурал гӀадамал.

15. Жидеца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ гӀемер рехсон гъесие وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ١٥ какалги ралел.

16. Амма гъал капурзабаца дунялалъул بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ١٦ цӀаголъи гӀаса бищун буго.

17. Ахират буго жиб даимго нахъе хутӀулеб ва жиб وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ١٧ гӀаса бищине лъикӀаб рукъ.

Дунял буго цӀакъ хехго жиб гӀаса унеб, жинда щибго божи гъечӀеб,

къокъабго заманальул рукъ.

18. Гъаб сураталда жанир жал рехсарал вагІзаби хІакълъунго пересел тІахъзадаги жал ругел вагІзаби руго.

إِنَّ هَذَا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٨﴾

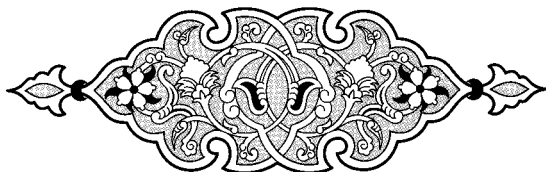
19. Ибарэгим аварасухъе ва Муса аварасухъе عَلَيْهِ السَّلَامُ къурал тІахъзада руго гьел вагІзаби.

صُّحُفٍ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ﴿١٩﴾

Гъаб бакІалда ﴿صُّحُفٍ﴾ абураб рагІяялдаса мурад буго Таврат гурел цогидал вагІза насихІат жидеда тІад хъварал хъарщал. Гьединаб анцІго хъарщи къуна Муса аварасухъе عَلَيْهِ السَّلَامُ абунa гІалимзабаца.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абузарица бицана: Дица Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасуда гьикъана шал рукІарал Муса аварасул عَلَيْهِ السَّلَامُ сухІуфал абун. Аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Гьел киналго вагІза-насихІат букІана ва гІибрат (гІакълo) букІана»-абун. Гьезда хъван букІана: «Дица гІажсаиблъи гьабула жив хвезе вукІин лъалев чи киндай воххула абун. Дица гІажсаиблъи гьабула ахираталда жуужахІ букІин лъалев чи киндай велъулев абун. Дица гІажсаиблъи гьабула гьаб дунялги гьелъул хис-басги жинда бихъулев чи гьаб дунялалда ракІ хІалхъон киндай вукІуна абун. Жиндие Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ хІукму къадар букІин лъалев чияс гІакъуба-захІмат бихъизе гьабун черх щай сваказе гьабулеб? Жинда хІисаб мизан букІине букІин лъалев чияс ахираталъе гІамал кин гьабулареб!»-абун.

Суратул АгІлаялъул тафсир ва таржама хъван тІубана.
кинабго рецц Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго.

88. Суратул Гъашият

Гъаб сурат рештине гъабуна сурату Ззариятиялда хадуб. Гъеб буго (51) абилеб сурат.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Духъе бачIанищ МухIаммад ﷺ, жинца киналго гIадамал ургъел къварильгьялъуль ва кIудияб хIинкъиялъуль тIерхъине гъарулеб къиямасеб къоялъул хабар. ① هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ

2. Гъеб къояль цо гIадамазул гъурамал рукIуна цIакъ Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хIеларалъун. ② وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ

3. Жидеца захIматаб гIамал гъабулел, жидеда цIакъ гIакъуба бихъунелги рукIуна. ③ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ

ЖужахIалда ругел гIадамал захIматаб гIамал гъабулел, жидеда цIакъ гIакъуба бихъунел рукIиналъул магIна буго. Гъел гIадамал жужахIалъул кIкIалахъе сверулел рукIин: Эхеда рахун гIодоре ун жидее гIазабалдаса рорчIине бакIго гъчIодай абун. Цоги аяталда бицун букIана гъел цIвакараб къедалдаса тIаде харулел рукIунин, гъеб къедалъул тIараде цолеб мехаль хъиштIун жужахIалъуре рортун унин абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ГIумар асхIаб Шамалда вачIараб мехаль гъесда данде ккана Насраниязул рагъиб (динияв чи дибир) жив цIакъ херлъарав, жинда тIад чегIераб ретIелги ретIарав. Гъев чи вихъараб мехаль ГIумар асхIаб гIодана. Цинги гъесда цадахъ рукIараз абуна: «Мун щай гIодулев я Амирал муъминина! Гъев чи Насранияв вуго»-абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ГIумар асхIабас абуна: «Дида ракIалда щвана ТIадегIанав Аллагъасул рагIи: «Жидеца захIматаб гIамал гъабулел, жидеда цIакъ гIакъубаги бихъулел»-абураб ва дир ракI гурхIана гъав херав чиясда»-абун. Гъаб рагIиялъул магIна буго исламияб динги босичIого жив хIакъаб дин гъабулел вуго абун гIумруги ун, гIемер гIакъуба-къварилъиги бихъун, ахираталдаги гъев чи жужахIалда жанив вукIине вуго ва гъенивги гIакъуба-къварилъиялда вукIине вуго абураб.

Гъаб къокъаб къисаялда жаниб цIакъ гъваридаб магIна буго ва цIакъ кIудияб пайдаги буго. ГIемерал гIадамал руго жал Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо

гъавун, авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ритлұхъ гъавун, исламияб дин гъабулел абун ругел, амма жидер глелмулъай гъечлого, глџадамаз ва щайтлџабаз гуккун Аллагъасдехун жидеца ширк гъабулел, Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабулеб глџабадат бацлџадго ва битлун гъабизе лъаларел. Гъал глџадамал гъаб Пумар асхлџабасул къисаялда бицараб раглџиялда гъоркъоре ккеялда хлџинкъи буго ва гъел жидеца гъабураб глџамал глџададе хвараб, гъаб ахираталда жидеего балагъалъе сверулеблъун ратиялдаги хлџинкъи буго. Цлџодорлъи гъабе я гъал бусурбаби! Кинабго жоялъул Бетлџергъан цохлџо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ вугелъул, нужер киналго хлџажатал, анищал, хъулал ва къасдал гъав Аллагъасде جَلَّ جَلَالُهُ руссине гъаре. Гъесул рахлџматалда хъул лъун глџабадат гъабе, гъесул глџазабалдаса хлџинкъун хлџарамаб жоги те!

Жидер иман заглџипал, гъаб камиллъичлел глџадамазул глџадат буго Пџадегланав Аллагъасе гъабулеб глџабадат-глџамал дунялалъул къаглџадабазда борцунеб ва жидер дунялалъул умуразулъ жидеца хлџалтлџизе гъарулел нухал Аллагъасдехун гъабулеб глџамалалъулъги хлџалтлџизе гъарулеб.

Жидер иман камилал, жидер ракл Аллагъасулъ جَلَّ جَلَالُهُ парахалъарал глџадамазе цохлџо Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гурев щибго жо бихъуларо. Гъез кинабго лъиклџьги Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ глџалаб гъабула, кинабго дугла-хлџелиги гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гъабула. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ халкъалда дин лъазабизе витлџарав хирияв Хлџабиб Мухлџаммадил صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ суннат лъазе гъабун, гъелда глџамалги гъабула, бидгланял жалги тола.

Я Бетлџергъан Аллагъ! Дуца тавфикъ гъабе мун разияб глџамал гъабизе.

4. Ахиралда боркъараб жужахлџалъул цлџадареги تَصَلَّى نَارًا أَحَامِيَةً ٤
лъугъине гъарула гъел глџадамал.

5. Гъезда цлџакъ бухлџараб махлџараб ищул лъимги تَشَقَّى مِنْ عَيْنٍ آيَةٍ ٥
гъекъезе гъабула.

6. Гъезие жужахлџалда жаниб глџаглџам гъечлџо لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ ٦
цлџакъ квешеб, загърояб зазил глџаглџам гурони.

7. Гъеб глџаглџамаль гъезие черхалда рухлџиги لَا يَسْمُرُ وَلَا يُعْقِي مِنْ جُوعٍ ٧
бачлџунаро, жидедаса ракъьги нахъ члџваларо.
Гъеб глџаглџам кванайго глџазаблъун буклџина гъезие.

Хирияб Къуръаналда жаниб цо баклџалда абун буго жужахлџалъул агълуялъул глџаглџам ﴿غَسَّابِينَ﴾ (хъверд, рецлџл) буго абун. Гъаб баклџалда абун буго квешаб загърояб зазил хер буго абун ﴿ضَرِيعٍ﴾. Гъеб гъечлџо Къуръаналъул раглџи цояб цоялда данде кколареб буклџиналъе глџаламат. Гъаб буго жужахлџалъул глџазабал ва глџаглџамал батлџи-батлџиял руклџиналъе,

жидее Глазоб гъабулел Гадамалги батИи-батИиял рукИналъе Гламат.

8. Гъеб къоялъ цо гъурмал цакъ берцинал, жидеда ﴿٨﴾ جُودٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ
нур бугел, жал разиял рукИна.

9. Жидеца дунялалда гъабураб Гламалалда ﴿٩﴾ لَسَعِيهَا رَاضِيَةٌ
разилъунги рукИна.

10. ПадегІанал алжаназульги рукИна. ﴿١٠﴾ فِي حَنَّةٍ عَلِيَّةٍ

11. Гъел алжаназда жаниб щибаго Пададисеб хабарги рагуларо. ﴿١١﴾ لَّا تَسْمَعُ فِيهَا النَّبِيَةَ

12. Гъел алжаназда жаниса ЧІвахулел иццалги рукИна. ﴿١٢﴾ فِيهَا عَيْنٌ مُّجَارِيَةٌ

13. Гъенир рорхатал, ЧІухІарал тахалги рукИна. ﴿١٣﴾ فِيهَا سُرٌّ مَّرْفُوعَةٌ

14. Гъенир алжаналъул гъекъолел жал гъекъезе Пудорлъун Парац меседальул лъгъаралги рукИна. ﴿١٤﴾ وَأَكْوَابٌ مَّوْضُوعَةٌ

15. Мухъал гъарун рекъезарун лъун хІулидал къандалъабиги рукИна; жидеда Паде хъибил ЧІван хІалхъи гъабизе. ﴿١٥﴾ وَمَنَارِقٌ مَّصْفُوفَةٌ

16. Гъенир цакъ ЧІахІиял ва берцинал думалги (Пансабиги) ПиритІун рукИна. ﴿١٦﴾ وَرَرَانٍ مُّبْتُوءَةٍ

Гъал киналго нигІматал Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ хІадурун руго жив цо гъавун, авараг ﴿١٧﴾ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ритІухъ гъавун лъикІаб Гламал гъавун жал хъвадарал муъминзабазе.

17. Гъал Маккаялъул мушрикал кин ралагуларел гъал варанабазда ва жидеца пирку щай гъабулареб Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ киндай гъел рижун руго абун. ﴿١٧﴾ أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْآيَاتِ كَيْفَ خُلِقَتْ

Парабиязе бищунго бокъулеб ва гъезул аслияб магІшат-яшав жидеда хурхарал жал варанаби ругельул, ПадегІанав Аллагъас гъел Парабиязда абуреб буго: Гъал нужер щивасул рукъор ругел, нужеца жидедаса Пемеер батИи-батИияб муншагІагги босунел варанабазул пирку кин нужеца гъабулареб, нужеда Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ къудрат ва хІалкІолъи бичІине. Гъел варанаби цакъ къо хІехъолел, дагъабго квен-лъим ГІолел, рикІладаб сапараль хъвадулел, гытІинаб лъимеральеги жал мутІигІал хІайванал руго. Гъезда Пад къайиги лъун сапар гъабулаан Парабияз даран базар гъавун магІшат Палаб гъабизе. Гъезул рахъги гъекъола, квас-расги хІалТизе гъабула, гъел хъун гъезул гъанги кванала.

18. Гъал зобал киндай Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ Паде ﴿١٨﴾ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ

порхун ругел абунги кин гьел балагьуларел.

19. Гьал мугІрул кин рахьун чїезе гьарун ругелги.

وَالِ الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾

20. Гьаб ракъ кин тїибитІун бугебги щай гьел гїадамаз хал гьабулареб ва гьелдаса вагїза насихїат ва гїибрат кин босунареб?

وَالِ الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾

21. Дуца гьел гїадамазе гьаб Къуръаналдалъун вагїза гьабе МухІаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ !

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾

Хїакълъунго мун вуго дуца вагїза гьабун гьеб къавм Аллагьасул гїадалда ахїизе витїарав расул.

22. Мун гьезда тїаде тїамурав гьечїо гьезда хїал гьабун исламияб дин босине гьабизе.

لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ ﴿٢٢﴾

23. Ва амма жидеца Аллагьасда гїадалда инкар ккурал, дур вагїза насихїаталдаса жал руссарал гїадамал абун.

إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾

24. Гьезие Аллагьас гїадалда цакъ кїудияб гїазаб гьабизе буго.

فَيَعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾

25. Хїакълъунго Диде буго гьел киналго гїадамазул ахираталда руссин.

إِنَّا إِنَّمَا آيَأُهَا لَهُمْ ﴿٢٥﴾

26. Ва дида буго гьезул хїсаб мизан гьаби ва гьезул щивасул гїамалалда рекъараб жазаъ гьезие гьабиги.

نُزُولًا عَلَيْهِمْ أَحْسَابُهُمْ ﴿٢٦﴾

Суратул Гъашияталъул тафсир ва таржама хъван тїубана.

Кинабго рецц буго Тїадегїанав Аллагьасе.

89. Сураatul Фажр

Гъаб сураат рештине гъабуна «сурату Ллайлиялда» хадуб. Гъеб буго (92). абилеб сураат.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Рогъалил гIужалхIаги абун гъедулев вуго ПIадегIана وَالْفَجْرِ ۝١
Аллагъ.

Сардил бецIъи тIаса унеб, муъминчиясул ракI Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ
хIелулеб, гъесда жиндир БетIергъанасул кIодолъи лъалеб гIуж буго
гъеб.

2. ЗулхIижа моцIалъул авалаб анцIго сордоялхIаги وَالْيَالِ عَشْرِ ۝٢
абунги гъедулев вуго.

Гъеб буго хIажизабаца хIаж бухъунеб ва хIажалда гъарулел гIамалал
гъарулел сордал ва къоял. Цоги гIалимзабаца абун: Рамазан моцIалъул
ахираб анцIго сордо буго гъеб абун. Гъел сардазда жаниб Лайлатул
къадри бугелъул ва гъеб тIалаб гъабун муъминзабаца гIибадат гIемер
гъабулел сардалги ругелъул.

3. Кинабниги кIирекъараб ва цо-цо бугеб жоялхIаги وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ۝٣
абунги гъедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

Цоги магIна буго: Жив цогояв Халикъасдалъун ва гъес бижараб
махлукъалдалъунги гъедулев вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ абун.

4. Жиб хъвадун унеб сордоялхIаги абунги гъедулев وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ ۝٤
вуго Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ.

5. Гъаб гъа гъедиялда жаниб жиндир гIакълю هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حَجْرِ ۝٥
бугев чиясе гIураб далил гъечIишца

ПIадегIанав Аллагъ цIакъ кIвар бугеб амроялдалъун кIалъалев
вукIиналда? Гъаб гъа гъедун ПIадегIанав Аллагъас абубеб буго жинца
купру-ширкалъул агIуялъе гIазаб гъабичIого теларо абун. Гъеб магIна
бичIунеб буго гъалда хадур ругел аятаздаса:

6. Дуда бихъуларисч я гъав инсан, кинаб гIазаб أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادِ ۝٦
гъабураб дур БетIергъан Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ПIадил
къавмалъе.

7. ЦIакъ рорхатал минаби ран рукIарал, Ирам إِزْمَ دَاتِ الْعِمَادِ ۝٧
абубеб бакIалда жалги рукIарал.

Гъаб буго Еменалъул ХІазрамавт ва Пумман абулеб бакІала гьоркъоб бугеб ракъ.

8. Гъеб къавм букІана жинда релъараб цоги الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ٨
 ракъазда бижичІеб гІадаб, жидер кутакаб
 черх ва гучаб къуват бугеб къавм. Гъадианаб кутакаб къавм гъалаг
 гъабурав Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб Маккаялъул агълуги гъалаг гъабила
 абураб маГІна буго гъаб аяталъул.

9. «Вадил-къура»-абулеб бакІалда къураби وَتَسْمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَةَ بِالْوَادِ ٩
 рорлъун, гъенир рукъзал гъарун рукІарал
 Самудиязул хабарги раГІичІиш дуда!

10. Жинца рорхатал сиял ран вукІарав وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَارِ ١٠
 пирГІавнилги, гъесул къавмалъулги хабарги
 раГІичІиш дуда!.

11. Гъал гІадамал рукІана жидеца ракъалда гІад الَّذِينَ طَعَوْا فِي الْبِلَادِ ١١
 зулму ва пасалъи гъабулел.

12. Гъез ракъалда гІад ГІемераб пасалъи فَأَكْفُرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ١٢
 гъабуна.

13. Цинги дурр бетІергъан Аллагъас гъезда فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ١٣
 гІаде гІазабги биччан тана. Щибаб къавм
 батІи-батІияб гІазабалдалъун гъалаг гъабуна Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ.

14. ХІакълъунго дур БетІергъан Аллагъ жиндир إِنَّ رَبَّكَ لِيَالْمُرْسَادِ ١٤
 лагъазадерил гІмалазе хъаравуллъи ккурав вуго.
 Гъесдаса щибго жо бальго хутІуларо ва ахираталда щивасе жиндир
 гІамалалда рекъараб жазаъ гъабула.

15. Амма цо инсанасул жиндир فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ ١٥
 БетІергъан Аллагъас лъикІлъиялдалъун
 хІал бихъи гъабураб мехаль, гъесие وَنَعَّمَهُ، فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ١٥
 нигІматалги къураб мехаль, гъев хираги
 гъавураб мехаль:

Ханлъи къун, къадро къимат кІодо гъабун, гъев инсанас абулеб
 буго: Дун дир БетІергъанас кІодо гъавун вугоха абун. Гъеб кІодо
 гъавиги жив кІодо гъавизе мустахІикъав вукІун гъавурав вуго абун.
 Гъев инсанасда лъаларо Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие бечелъиги, ханлъиги
 къун букІин жиндир хІал бихъизе. Жинца щукру гъабуладай абун.

16. Ва амма гъев инсанасул Аллагъас وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ، فَيَقُولُ رَبِّي ١٦
أَهْنِ ١٦
 ризкъи къварид гъабун хІал бихъи
 гъабураб мехаль гъес абулеб буго дир

БетІергъанас дун ҠодовеҠан гъавун вугоха абун. Гъесда лъалеб гъечІо жинца сабро гъабизе кколеблџи ва Аллагъасде جَلَّ جَلَّالَهُ вуссине кколеблџиги. Гъал сипатал руго Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ инкар ккураб къавмалџул сипатал.

17. Гъел капурзабаца абухъин гъечІо амро!

كَلَّا بَلْ لَأَنْتُمْ مُونَ الْبَيْتِ ۝١٧

Цо чиясе боцІи-мал къей гъев хира гъави гъечІо, цогидасе къечІого тейги гъев ҠодовеҠан гъави гъечІо. Инсан ҠодовеҠан гъавулеб ва гъев ҠадеҠан гъавулеб жо буго гъев жиндир БетІергъан Аллагъасда мутІигІлџиги, гъев Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ Ҡасилџиги.

Нужеца (капурал Ҡадамаца) Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ нужее къараб ризкъиялдаса ятимзабазе напакъа ва садакъа кколеб гъечІо.

18. Нужеца мискин пакъбирасе ҠаҠам

وَلَا تَحْضُونَهُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۝١٨

кколеб гъечІо, цогидазда гъеб ҠаҠам къеян абун абудлебги гъечІо.

19. Нужеца ирсалџе швараб боцІи-малги цІакъ хъантІун кваналеб буго.

وَتَأْكُلُونَ التَّرَاتِ أَكَلًا لَمًّا ۝١٩

Гъеб ирс шарҠалда рекъон гъабудлеб гъечІо, гъелџул хІарамлџи ва хІалаллџи цІехолеб гъечІо.

20. Нужее дунялалџул боцІиги цІакъ бокъулеб буго.

وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ۝٢٠

Гъеб данде гъабизе цІакъ яхІ бахъулеб буго, гъелдаса закат-сахІ ва садакъа кколеб гъечІо.

21. Нуж канте я гъал Ҡадамал ва нуж нахье чІвай гъел кІудиял мунагъал гъариялдаса!

كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ۝٢١

Нужеда Ҡаде бачІине бугеб амро цІакъ кІудияб, жиндир хІинкъи кутакаб буго. Кутакаб багъариялдалџун ракъ багъарараб мехаль.

22. Ва дур БетІергъан Аллагъги вачІараб мехаль халкъалџул хІсаб мизан гъабизе.

وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْحَمْلُكُ سَفًّا صَفًّا ۝٢٢

Ва мухъал гъарун малаикзабиги рачІараб мехаль.

23. Ва гъеб къоялџе жагъаннамаги бачун бачІуна купру-ширкалџул Ҡадамазда жиб бихъулеб бакІалда.

وَجَاءَ يَوْمَئِذٍ يَوْمَئِذٍ بِتَدَكَّرٍ ۝٢٣
الْإِنْسَانُ وَأَنْفُ لَهُ الذِّكْرَى ۝٢٣

Гъеб мехаль инсанасда ракІалда швела

жинца дунялалда гъабураб кинабго Ҡамал.

Гъев цІакъ пашманлџула жинца Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ цо гъавун гъесие гІибадат гъабичІого теялда. **Ва амма гъесие щибго мунпаҠат гъабударо гъеб**

къоялъ жинца пашманлъи загъир гъабиялъ.

24. Капурав инсанас абула:

يَقُولُ يَلَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ﴿١٤﴾

«Вай аман Аллагъ дица гъаб абадияб ахираталъул ч!аголъиялъе батулѐб лъик!аб г!амал гъабун бук!араб анищ!»-абун.

25. Гъѐб къоялъ Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жинда

فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ ﴿١٥﴾

г!асильъаразе гъабулѐб г!адаб гучаб г!азаб цоги щивниги чияс гъабуларо.

26. Гъѐв Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ г!адин маххул гудраздалъун

وَلَا يُؤْتِيهِمْ نَفَقَةً أَحَدٌ ﴿١٦﴾

ва рахсаздалъун цоги щивго чияс рухъизеги рухъуларо.

27. Муъминчиясул напсалда хит!аб гъабун гъѐб

يَأْتِيهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿١٧﴾

къоялъ абула:

«Я Гъаб Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъѐялъулъ х!алхъон бук!араб нафс!»

28. «Мун дур Бет!ергъан Аллагъасде бусса:

أَرْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مُّرْتَضِيَةً ﴿١٨﴾

мун Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ разиялъун, гъѐс дуѐ къурал алжаназул ниг!матазда. Аллагъ جَلَّ جَلَّالَهُ лудасаги разиялъун, дуца гъѐв цо гъавун гъѐсдаса х!инкъун г!ибадат гъабиялдалъун».

29. «Мун лъугъа Дун разиял Дир лагъзадерида

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿١٩﴾

гъоркъов!»

30. «Ва мун лъугъа дир ниг!матазул рукълъун бугѐб

وَادْخُلِي جَنَّاتِي ﴿٢٠﴾

алжаналда жанивги»-абун.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъаб макъамалда щолѐб г!амал гъабизе тавфикъ гъабеге!
Амин.

Т!адег!анав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурагул Фажралъул тафсир
ва таржама хъван т!убана.

Кинабго рещги Т!адег!анав Аллагъасе буго.

90. Сурагул Балад

سُورَةُ الْبَلَدِ

Гъаб сурат рештине гъабуна «сурату Къафалда» хадуб. Гъеб буго (50) абилеб сурат.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул чIаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дун гъедулев вуго жиндир хIурмат кIудияб,
жинда жаниб КагIба рукъ бугеб **Макка**
шагъаралхIаги абун.

لَا أَقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ ١

2. Гъаб шагъаралда жанив чIарав вуго, **МухIаммад**
мунги.

وَأَنْتَ حَلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ ٢

Кинабго халкъалдасаго тIаса вищарав, Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** бишунго хирияв МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гъеб шагъаралдаса вукIиналдалъунги хирияб буго Макка шагъар. Гъаб рагIиялъ загъир гъабула цо бакIалдалъун инсанасул къадро хиралъи цIикIунареблъи. Гъев инсан жиндилъ вукIиналдалъун, гъеб бакIалъул хиралъи цIикIунеблъи. Цоги магIна гъабуна: «Дуе хIалалаб буго МухIаммад **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гъаб МаккаIарамалда жаниб дуе бокъараб жо гъабизе»-абун. Гъеб букIана Макка бахъулеб соналъ.

3. Адам аварагасдалъун **عَلَيْهِ السَّلَامُ** ва гъесул муъминаб
зуррияталдалъунги гъедулев вуго дун.

وَالَّذِينَ آمَنُوا ٣

ТIадегIанав Аллагъ гIодобегIанаб, хIакъираб жоялдалъун гъедуларо. Капурзаби жидее щибго къимат гъечIел руго, гъездалъун гъа гъедиги букIунаро.

4. ХIакълъунго Дица инсан вижана кидаго
жив захIмалъиялда ва къварилъиялда жанив
вукIуневлъун.

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ ٤

Гъесда эбелалъул чохьонив вукIун рухI лъураб лахIзаталдаса бай бихъун, ахираб гъесул рухI босулеб сагIатги, гъелда гъоркъоб бугеб кинабго заманги инсан къварилъиялда вукIунеб буго. Гъесие щиб бутониги жо камичIеб заман букIанаро, гъесдаса ургъел тIаса араб гIужги букIунаро. Аллагъ **جَلَّ جَلَّ** жидеда лъалел муъминзаби Аллагъасда **جَلَّ جَلَّ** цере чIеялъул, гъениб жидер букIунеб хIалалъул ургъел-къварилъиялда рукIуна. Капурзаби дунялалъул ургъел къварилъиялда рукIуна. Мискинчи жиндир рухI борчIине ризкъи тIалаб гъабиялъул ургъелалда вукIуна, бечедав чи гъеб бечелъи бахчиялъул, цIуниялъул ургъалида вукIуна. Пемемер батIияб унтиги букIуна, зулму-хIалги

буклуна, бальгоял ва загырал балаггалги руклуна.

Гъаб аят рештине гъабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе Маккаялзул мушриказ Гемемер къварилъи гъабубеб буклиндал, гъесул раки парахат гъабун, гъеб къварилъи ва ургъел баччине, гъелда сабро гъабизе гъесул раки хIалхъезе гъабун. Аллагъасдаги جَلَّ جَلَّالَهُ, ахираталдаги инкар ккун чIарал капурзабазул хIал бицун ПадегIанав Аллагъас абулеб буго:

5. Гъев инсанасда ракиIалдейиш кколеб бугеб يَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ٥
жиндир къуват-гуч буклун,

жив бечедав, тухум-къибил кIудияв вуклун жиндие гIазаб гъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ **хIал кIоларо абун?** Гъедин гъечIо амро Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъесие рекъараб гIазаб гъабизе буго.

Гъаб аят рештине гъабиялъе сабаб бицун абуна: Макка шагъаралда «Абул-Ашадд» абун цIакъ кутакав, къуватав чи вукIана. Гъес жиндир хIатIазда гъокъ цо цIоко (шкура) лъолеб букIана ва жинца абулеб букIана: «Гъаб цIоко дир хIатIазда гъоркъан бахъизе кIарав чиясе сайгъат къезе буго»-абун. Цинги гъеб бахъине абун чанго чи тIаде лъугъараб мехалъги гъезда гъеб бахъизе кIолеб букIинчио тIутIун, бихъ-бихъун бачIун гурони. Гъав абул-Ашадги, гъесда рельеIаралги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ рижарал гъесул лагъзал руго. Гъезие гIазаб гъабизе Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ хIал кIолеб букIинги щибго щаклъи гъечIеб амро буго.

6. Гъединго жив капурав, чIухIарав инсанас
абулеб буго:

يَقُولُ أَهْلَكَ مَا لَأَبَدًا ٦

«Дица цIакъ гIемераб боцIи-мал гъалаг гъабуна Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммадие ва гъесда иман лъурал муъминзабазе зарал гъабизе гIоло»-абун.

7. Гъав чиясда ракиIалдейишха кколеб бугеб гъеб
жинца гъабураб гIамал ПадегIанав Аллагъасда
бихъичIо ва лъаларо абун?

يَحْسَبُ أَنْ لَوْ يَرَاهُ أَحَدٌ ٧

Гъелда данде жиндие ахираталда гIазабги гъабиларо абун? Гъав чиясда ракиIалда кковухъин гъечIо амро. ПадегIанав Аллагъ жинда бихъулев ва лъалев вуго гъесулги, цогигаб кинабго халкъалъуги гIамал, ахираталда щивав инсанасе жиндир гIамалалда рекъараб жазаъги гъабизе буго.

8. Дица гъев инсанасе кIиго бер гъабун буго гуриш أَلَوْ تَجْعَلُ لَهُ عَيْنَيْنِ ٨
жинда лъикIабги квешабги жо бихъине.

9. Гъеб бихъараб жоялдаса бицине ва гъикъизе
кIиго кIветIги, мацIги гъабун буго гуриш!

وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ٩

10. КИго батИяб нухги гьабун гьелъул лъикIалаб وَهَدِيْتَهُ التَّجْدِيْنَ ﴿١٠﴾
тIаса бищизе гIакъло-лъай къун гьесие тIоритIелги

гьабун буго гуриш?: Гьев инсанас гьал нигIматаздаса мунпагIат щай босулареб ва жиндир БетIергъан Аллагъ лъан гьесие гIибадат гьабун, гьев разилъи тIалаб гьабун кин хьвадуларев?

11. Гьав капурав инсан Аллагъасул аварагасе فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾

заралалгье жиндир боцIи мал гьалаг гьабулев вукIинчIого Аллагъ عَلَّامٌ разилъи тIалаб гьабун захIматаб нухалде тIаде щай кIанцIичIев, гьенив щай вортичIев?

12. Дуда щибха лъалеб я гьав инсан! وَمَا اَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾

Гьеб инсанасе жиб цIакъ захIматаб нух щиб бугеб ва гьелъул ажро-кири кигIан гIемераб бугеб?

13. Гьеб захIматаб нух буго Аллагъ عَلَّامٌ разилъи тIалаб гьабун лагъзал тархьи. فَكَرِهْتَهُ ﴿١٣﴾

Дунялалъул рукъов лагълъиялдаса жинца цо чи хвасар гьавурав чи ахираталда Аллагъас عَلَّامٌ жиндир гIазабалдаса хвасар гьавула.

Гьаб дунялалъул рукъор купру-ширкалъул, гьава напсалъул, щайтIабазул лагълъиялда бугеб халкъ гьеб лагълъиялдаса хвасар гьабун исламияб диналда ахIулев, гьезда иманалъул нур бихьине гьабулев чиясе цIакъ кIудияб ажро-кири букIуна! Унго-унго купруялъул лагълъиялда гьокъ ругел бусурбаби гьеб лагълъиялдаса рахьиналъе хIалтIарал мужагьидазе, гьеб нухда жидер рухI къурал шагьидзабазе цIакъго тIадегIанал даражаби рукIуна!

Исламияб диналъ кидаго ахIи балеб буго лагъ тархье абун ва гьеб цIакъ ажро-кири бугеб иш букIин баянги гьабун буго. Гьаб аятги гьелъие бищунго кIудияб хIужа ва далил буго.

14. Яги ракъи-къеч бергъараб къо тIаде اَوْ اَطْعَمْتُمْ فِيْ يَوْمٍ مَّسْعُوْرَةٍ ﴿١٤﴾
бачIараб мехалъ жиндир хIажат цIакъго

цIикIарав, жиндир пакъирлъи кIудияв чиясе тIагIам къейги буго гьеб захIматаб нух.

Живгоги гьеб тIагIамалда хIажатав вукIун, жиндир нафсалдаса цогидаб нафс тIаса бищун, гьеб нафс хвасар гьабизе тIагIам къей буго цIакъго иман камилал муъминзабазул сипат.

15. Жинда тIагарлъи хурхарав ятимасе къела гьеб بَيْنَمَا دَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾
тIагIам.

16. Яги жив цIакъго мискинав, жиндир щибго اَوْ مَسْكِيْنَ اِذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾

магIишат гьечIев, ракъалда тIад вегун вугев чиясе къела гьеб тIагIам.

17. Гъаб захІматаб нухда жив лъугъарав
 чи Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъун, Аллагъ
جَلَّ جَلَّالَهُ разилъи тІалаб гъабун гъеб лъикІаб
 гІамал гъабулелъунги жив вугев.

ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ
 وَتَوَّصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾

Аллагъасда جَلَّ جَلَّالَهُ иман лъечІого гъабураб лъикІаб гІамалалъул
 ахираталда щибго мунпагІат букІунаро. Жидеца цо-цаде амро-
 васиятги гъабулел Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ гІоло лъикІаб гІамал гъабиялда
 тІад чІун сабро гъабе абун ва муъминзабаца цо-цаде гурхІел-
 рахІмоги гъабе абун.

18. Гъал сипатал жидее ругел муъминзаби руго
 ахираталда жидер гІамал хъварал кагътал
 квараниса кьолел ва Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ жал
 алжаназда жанирги лъугъине гъарулел.

أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾

19. Гъаб дир Къуръаналъул аятазда
 жидеца инкар ккурал гІадамал жидехъе
 гІамал хъварал кагътал квеГІаб рахъалдаса кьолел руго.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿١٩﴾

20. Гъезие жиб абадияб жужахІалъул цІаялъул
 гІазабги букІине буго:

عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ ﴿٢٠﴾

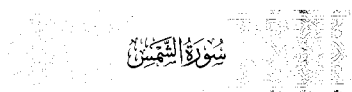
Жидеда тІад тІалъел лъун бугеб гІадин жал гъенир жанир лъугъине
 гъарулел, жидее щибго къватІибе нухги букІунареб.

Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ ниль цІунаги гъаб гІазаб тІад гъабулел гІамал
 гъабиялдаса!

Сурагул Баладалъул тафсир ва таржама хъван тІубана.
 Кинабго рецц ва щукру ТІадеГІанав Аллагъасе буго.

91. Сурату Шамс

Гъаб сурат рештине гъабуна «суратул Къадрияда» хадуб, гъеб буго (97) абилеб сурат.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. БакъалхIаги абун, гъелъул гвангъараб, кинабго وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ١
жоялда гIамлъараб, жинца бецIлъаби нахъе ине
гъабураб нуралхIаги абунги гъедулев вуго Дун.
2. Гъаб бакъ ун хадуб сардиль жинца нур базе وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا ٢
гъабулеб моцIалхIаги абунги гъедулев вуго Дун.
3. Жинца кинабго гIаламалъе канлъи ва нур وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّهَا ٣
загъир гъабураб къоялхIаги абунги гъедулев вуго
Дун.
4. Жинца кинабго гIалам жиндир бецIлъиялдалгун وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا ٤
бахчараб сордоялхIаги абунги гъедулев вуго Дун.
5. Гъаб зобал рижараб ва гъел гIадегIан рорхараб وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَدَهَا ٥
Дир къудраталхIаги абунги гъедулев вуго Дун.
6. Гъаб ракъ бижараб ва гъеб тIибитIун وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَّهَا ٦
босен гIадин гъабун жинда гIад яшав гъабизе
мустахIикъаблъун гъабураб дир къудраталдалгунги гъедулев
вуго Дун.
7. Гъав инсанасул жиб камилго бижараб وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ٧
нафсалдалгун, гъелъие къун ругел мухIканал
лугби, камилаб гIакъло, жинца лъикIаб-квешаб жо батIа гъабизе
рес бугеб гIелму лъаялдалгунги гъедулев вуго Дун.
8. Гъеб нафсалъе баян гъабун буго ва гъеб فَاللَّهِمَّهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ٨
жиндир хIал кIолеблъун гъабун буго жиб
Аллагъасде جَلَّالَهُ гIасильулел квешал нухалги, жинда Аллагъ
جَلَّالَهُ разильулел лъикIал нухалги жинда лъазе ва гъезул жиндие
бокъаралаб гIаса бищине.

Тафсир гъабулел гIалимзабаца абуна: гIадегIанав Аллагъ гъаб анкыго махлукъалдалгун гъедана, гъел ругельул Аллагъ جَلَّالَهُ вукIиналда, гъев цогояв, жиндир къудрат-гуч бергъарав вукIиналда жидеца гIоритIел гъабулел гIаламатал. Гъал гIаламатал ратун ругельул, гъезул гIажаибаб

гүцүи ва камилаб тадбир гьабунги бихьулеб бугелъул, гьелъ инсан тловитүла гьаб кинабго махлукъ бижарав, гьелъул тадбир гьабулев цо Халикъ вукІиналда.

Гьев Халикъ жиндир БетІергьан Аллагь вукІин лъарав инсанасда лъазе тІадаблун букІуна гьаб камилаб гІакъло лъайги кьун, гьал гІемерал нигІматалги кьун Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ жив гІададаго вижун гьечІеблги, гьев Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ жинда тІад цо кинаб бугониги таклиф букІин (тІадкъай). Гьев таклиф щибдай бугеб абун ургъарав инсанасе жаваб кьолеб жолъун буго гьаб хирияб Къуръанги. Гьев Къуръан жинде рещтІине гьабун гьев умматалъухъе щевезе гьабе абун жинда таклиф гьабун витІарав хирияв аварагги صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Гьаб хирияб Къуръаналда жаниб абулеб буго: «Дица гІадамалги жиналги рижичІо дие гІибадат гьабизе гІоло гурони»-абун Хадубги абулеб буго гьев ТІадегІанав Аллагь нильеца гьабулеб гІибадаталда жиндир щибго хІажалги бугев гьечІин, гьев гІибадат инсанас жиндир абадияб ахираталда жив гІазабалдаса хвасарлун, Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ рахІмталъулъ вукІиналъе гІоло гьабизе кколин абун.

Гьаб анкьго кІудияб махлукъалдалъун жинца гьаги гьедун ТІадегІанав Аллагьас гьельеие жаваб гьабун абулеб буго:

9. ХІакълунго жиндир абадияб лъикІлъиялда قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ٩
кверщел батарав чи вуго жинца гьев нафс купру-ширкалъул чороклъиялдаса бацІад гьабун иман-исламалъул нуралдалъун гвангъизе гьабурав чи.

10. ХІкълунго жив ахираталъе чІового хутІарв, وَقَدْ حَابَّ مَنْ دَسَّاهَا ١٠
гьениб жиндие гІакъуба-гІазаб хІакълъарав чи вуго жинца гьев нафс купру-ширкалдалъун, къабихІал гІамалаздалъун чорок гьабурав, гьев Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ ццим бахъиналъе хІакъ гьабурав чи.

11. Жидер кьосин сабаблун Самудияз жидеда كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا ١١
витІарав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьереси гьавуна.

12. Жидеца бищунго кьосарав чи витІараб мехаль إِذْ أَنْبَعَتْ أَشْقَاهَا ١٢
гьев расуласе мугІжизатлун бугеб варани хъвезе.

13. Гьев къавмалда Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ١٣
расуласги абун букІана: «Нужеца гьаб вараниялъе зарал гьабуге ва гьельеие цо кьоялъ гьекъезе лъымги те. Гьев буго Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ нужер хІал бихъизе нужеда тІад лъураб таклиф»-абун.

14. Жидеца гъев СсалихI аvaraг عَلَيْهِ السَّلَامُ
гъереси гъавуна ва гъеб вараниги хъуна.

فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِم رَبُّهُم
يَذَّبُهُمْ فَسَوَّاهَا ﴿١٤﴾

Жидеца аварaгас къураб хIинкьи къабул

гъабичIо. Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гъел

гъалаг гъаруна жидер гIасильи ва пасикъльи сабаблъун. Гъезда
гIад гIазаб гIамлъана, гъезул рижиги бакъвазе гъабуна. Гъеб
гIазаб киназеге бащад гъабуна. Гъезул лъимал, руччаби, херал
бахIарал шивго чи хвасарлъичIо.

15. ТIадегIанав Аллагъас гъадианаб гIазаб гъабула

وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ﴿١٥﴾

жинда гIасильарал къавмазе ва гъеб гIазаб гъабуна

абун Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ щибго жоялдаса хIинкьи ва нахъчIвай
букIунаро.

Гъесда гIад рагIи абулев, гъесулалдаса ханлъи бергъарав цоги хан
гъечIо. Дунялалъул ханзаби ва залимзаби жидеца зулму гъабураб
мехаль гъельул жавабчилъиялдаса хIинкъун рукIуна.

Маккаялъул мушриказеге гъабила Аллагъас جَلَّ جَلَّالَهُ гIазаб гъел жидер
купру-ширкалдаса руссичIони абураб хIинкьи къей буго гъал аятазда
жаниб.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату Щамсалъул тафсир
ва таржама хъван Tубана.

Кинабго рецц ТIадегIанав Аллагъасе буго.

92. Сурагу Ллайл

Гъаб сурат рештине гъабуна «суратул АгЛаялда» хадуб, гъеб буго (87) абилеб сурат.

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дун гъедулев вуго сордоялхIаги абун, жиндир
бецIлъи кинабго жоялда тIаде бачIулеб мехаль. وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ١
2. Жиндир нур ва канлъи загъирлъараб къоялхIаги
абунги гъедулев вуго дун. وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ٢
3. Инсан ва цогидал хIайваналги бихъинал
ва цIуял гъарун кIиго тайпаялда рижараб
жиндир табдиралдалгун ва къудраталдалгунги гъедулев вуго
Аллагъ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ٣
4. ХIакълъунго Нужеца дунялалгунул рукъоб
гъабулеб гIамал цIакъ батIи-батIияб буго. إِنْ سَعَيْكُمْ لَسَعَى ٤
5. Амма жинца Аллагъ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ٥
гъабун боцIи-мал харж гъабулев, жив Аллагъасул
وَصَدَقَ بِالْحَسَنَى ٦
гIазабалдаса хIинкъунги хъвадулев.
6. Аллагъас فَسَنِّيئِرُهُ لِلْعُسْرَى ٧
жиндие ахираталда букIине
къотIи гъабун бугеб алжанги жинца ритIухъ
гъабулев. Гъелда жинца иман лъурав.
7. Дица гъав чиясе дунялалгунул рукъоб бигъалъи
гъабила, гъесие тавпикъ гъабила лъикIаб гIамал
гъабизе ва Аллагъасде وَأَمَّا مَنْ يُجْحَلْ وَأَسْتَعْتَى ٨
гIасилъи тезе.
8. Ва амма жинца боцIи мал садакъаде ва
напакъаде къезе жив бахиллъарав, Аллагъасе وَكَذَّبَ بِالْحَسَنَى ٩
гIагIат гIибадат гъабизе чIухIун, гъеб жиндие хIажатаб иш гъечIо
абун жив хъвадарав чи.
9. Жинца ахиратги, гъениб бугеб алжанги гъереси
гъабурав. فَسَنِّيئِرُهُ لِلْعُسْرَى ١٠
10. Дица гъесие бигъалъи гъабила жиндирго
гIасилъиялда хъвадизе ва ахираталда жив
гIазабалгунул вукIунеб гIамал гъабизе.

11. Цинги гъев жужахІалъул цІадаве ккараб
мехаль гъесие квер бакъи гъабуларо жинца
дуњялалда данде гъабун букІараб боцІи-малаль. وَمَا يُعِی عِنْتَهُ مَا لَهُ إِذَا تَرَدَّى ﴿١١﴾
12. ХІакълъунго Дица Дир заталда тІад гъабун буго
ГІадамазда лъикІаб-квешаб жо баян гъаби,
гъезухъе русулал ритІун гъел исламияб диналда тІоритІи. إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ﴿١٢﴾
13. ХІакълъунго Дир милк ва мулк буго гъаб
дуњялги, хадуб жиб букІунеб абадияб ахиратги. وَإِنَّا لَنَالُ الْآخِرَةَ وَالْأُولَىٰ ﴿١٣﴾
14. Дица нужее хІинкъи къун буго жиб боркъараб,
лагъ-лагъун, гъалдолеб жужахІалъул цІаялдалъун!. فَأَنْذِرْكُمْ نَارَ آتَانَا ظُلْمًا ﴿١٤﴾
15. Гъеб цІада жаниве лъугъизе гъечІо жиндир
бахъи къосарав чи гурони. لَا يَصِلُهَا إِلَّا الْأَشْقَىٰ ﴿١٥﴾
16. Жинца аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъереси гъарурав ва
Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ иман лъеялдаса, гъесие гІибадат
гъабиялдаса жив вуссарав чиги гурони. الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٦﴾
17. Гъеб жужахІалъул цІаялдаса ахираталда
рикІІад гъавизе вуго жив Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ
хІинкъаравлъун вукІарав муъминчи. وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَىٰ ﴿١٧﴾
18. Жинца закат-сахІ бахъун жиндир боцІи харж
гъабулев вукІарав, гъеб лъикІаб нухазда харж
гъабун, жинца напс бахиллъиялдаса ва мунагъаздаса бацІад
гъабулев вукІарав. الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾
19. Гъаб боцІи-мал харж гъабулеб мехаль
жинца щивго чиясе къезе кколеб вукІараб
налъи кколевлъун яги гъесул лъикІлъиялда данде лъикІлъи
тІалаб гъабулевлъун жив вукІунарев. РақІ бацІадго жив Аллагъасе
جَلَّ جَلَالُهُ гІоло кколев. وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَىٰ ﴿١٩﴾
20. Гъес тІалаб гъабулеб жо букІуна цохІого
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи. إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾
21. Ахираталда щвараб мехаль гъев муъминчи
цІакъ разилъизе вуго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ахираталда гъев
муъминчи рази гъавизе вуго. وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿٢١﴾
- Гъесие алжаналъул нигІматал къун, гъесда жив разилъун, жиндир
заталда валагъулевлъун гъев гъавун.
Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб макъам щолеб гІамал гъабизе тавпикъ гъабеги!

Гьал аятал рештине гьариялъе сабаб бицун гІалимзабаца абуна: Жинда Аллагъ разилъаяв Билал асхІаб вукІана Умаят ибну Халаф абулев Къурайшазул мушрикасул лагълъун. Гьев Билал асхІабас исламияб дин босараб мехаль гьесул сайид Умаятица гьесие цІакъ гучаб гІазаб гьабулеб букІана. Гьев Билал асхІаб бухІараб бакъукъ къотІнове вегизе гьавун, гьесул черхалда гІад кІудияб гамачІги лъун, жиндир хІатал-квералги рухъун толаан. Гьесда абулеб букІана: «Мун гьаб хІалада вукІине вуго мун хвезегІан яги дуца МухІаммадида инкар кквезегІан»-абун. Гьев хІалалда вугеб мехальги Билал асхІабас رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вуго, Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо вуго ... абун абулеб букІана.

Цо нухаль жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхІаб швана гьев Билал асхІабасе رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ гІазаб гьабулеб бакІалда ва гьес Умаятида абуна: «Мун Аллагъасдаса جَلَّ جَلَالُهُ хІнкъуларищ гьав мискинав чиясе гьадинаб гІазаб гьабизе?»-абун. Умаятица абуна: «Мун вуго дие гьев лагъ пасад гьавурав чи! Дуе гьев гІазабалдаса хвасар гьави бокъун батани дидаса вичун восе гьев!»-абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абубакр асхІабас Умаятие мухъ къун жинда Аллагъ разилъаяв Билал асхІаб тархъана. Гьаб иш бихъараб мехаль Къурайшазул мушриказ абуна: «Абубакрица гьев вичун восичІо цо щиб букІунги гьев Билалидаса жив нечолеб гІилла букІун гурони»-абун. Гьел мушриказул рагІи гьереси гьабун гІадегІанав Аллагъас гьал аятал рештине гьаруна.

Жинда Аллагъ разилъаяв Пумар асхІабасги абулеб букІана: «Нилъер сайид Абубакр асхІабас нилъер сайид Билал асхІаб тархъана»-абун. Гьаб буго хириял асхІабзабазул берцинаб гІабигІат-гІамал. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нилъее гьел асхІабзаби рокъизе ва гьезул гІабигІат гІамал хьвадизабизе тавфикъ гьабегі!

Сурату Ллайлалъул тафсир ва таржама хъван гІабуна.

Кинабго рецц гІадегІанав Аллагъасе буго.

93. Сурагу ЗзухIа

سُورَةُ الضُّحَىٰ

Гъаб сураг рештIине гъабуна «сурагул Фажралда» хадуб, гъеб буго (89) абилеб сураг.

*Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагъасул цIаралдагъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2. Бакъ тIаде борхун гьелъул гвангъи ракъалда тIибитIараб зухIаялъул гIужалхIаги, жиб тIаде бачIун жинца кинабго жо бецIлъукъе ккезе гъабураб мехаль сардоялхIаги абун гьедулев вуго Дун.

وَالضُّحَىٰ
وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ

3. Дур БетIергъан Аллагъас мун рехун тун гьечIо ва гьесул дуда ццим бахъунги гьечIо.

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ

Гъал аятал рештIине гъариналъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда Жабраил малаик вахIю босун вачIин гъоркъоб къотIун букIана дагъаб заманаялъ. Гъеб жинда захIмалгъун, гьелъие сабаб лъаларого аварагги صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIана. Гъаб хабар жидеда рагIидалго мушрикаца абун: «Гъев МухIаммадида гьесул БетIергъанасул ццим бахъун буго ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъев реххун тун вуго»-абун. Гъалдаса хаду Жабраил малаик вачIун гьес, гъал аятал ва хадур ругел аятал цIалана, Аллагъасул свалат салам жинда лъеяв аварагасе.

4. Гъаб жиб паналъулеб дунялалдаса дуге даимго нахъе хутIулеб ахират лъикIаб буго, МухIаммад صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ!

وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ

5. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуге нахъа кьезе буго мун жиндаса ризилъулеб жо ва мун гьелда разилъизеги вуго.

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну ГIаббасица абун: Гъаб Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нахъа кьолеб жо буго ахираталда жиндир умматалъе шапагIат гъабизе кьолеб ихтияр.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам Муслимица бицараб хIадисалда буго: «Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг жиндир уммат ракIалде цун: «Я дир БетIергъан Аллагъ, дир уммат хвасар гъабе!»-абун зигардулев вукIана ва гIодулевги вукIана. Цинги тIадегIанав Аллагъас Жабраил малаикасда абун: «Я Жабраил! Мун гъев МухIаммадихъе صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ а ва дуца гьесда гъикъе жив щиб жоаялъ гIодизе гъавулев вугев»-

абун. Цинги Жабраил малаик аварагасухъе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вачІана ва гьесда гьикъана щиб жоялъ мун Іодизе гъавулев вугев абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гьесда бицана жив жиндир умматалъул ургъелалъ Іодизе гъавулев вуго абун. Хадуб ПадегІанав Аллагъас абун: «Я Жабраил! Мун гъев МухІаммадихъе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ а ва дуца гьесда бице дица жив жиндир умматалъул амроялъулъ рази гъавизе вугин, гьесие щибго къварилъиги гъабизе гъечІин»- абун.

Цоги хІадисалда буго: «Щивав аварагасе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие жаваб гъабулеб дугІа кьун буго. Аварагабаца عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гъеб дугІа дунялалдаго гъабун. Дица гъеб дугІа ахираталда гъабизе нахъе бахъун тун буго. Гъеб дугІаги дир умматалъе шафагІат гъаби букІине буго»-абун. ХІадис имам Бухарияс ва Муслимица бицана.

Цоги ГІалимзабаца абун: Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ дунялалдаги кьуна гъев жиндаса разилъулеб жо: Жиндир рисалат ракъалда ГІибитІана, тушбабазда ГІад бергъенлъиги цвана, исламияб улкаги ГІуциІана. Гьесул уммат киналго умматаздаса ГІемераб ва хириябги гъабун. Ахираталда гъев аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиб беццараб макъам буго, шафагІат гъабизе изноги буго, ХІавзги буго (жиндаса муъминзабаца гьекъолеб ици).

6. Дур БетІергъанасда мун дур эменги хун ятимлъун ватичІиш, МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ? Цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун ГІаде къана жинца дуге тарбия гъабулев дур кІудияв эмен ГІабдулмутГІалибиде.

Ибну Касирица абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг эбелалъул чохъонивго вукІун гьесул эмен ГІабдуллагъ хвана. Цинги гьесул анлъго сон бугеб мехалъ гьесул эбел Аминатги хвана. Цинги гъев МухІаммад صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жиндир кІудияв эмен ГІабдулмутГІалибица хьихъун вукІана кІиге соналъ. Гъев хун хаду гьесие эменлъи гъабун жиндир инсул вац АбуТГалибица. Гъев АбуТГалиб живго хъанчазе лагълъи гъабулев чи вугониги МухІаммад аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ жинца квер бакъулев, гьесдаса мушриказул зарал жинца нахъе чІвалевлъун вукІана. Гъев АбуТГалиб хвана авараглъи кьун анЦІго сон ГІагарун заман араб мехалъ. Цинги мушриказул бетІер ГІаде борхана, гъез авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ чІвазе хІилаги ургъана. ПадегІанав Аллагъас гъижра гъабизе изно кьун МухІаммад авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ Мадинаялда ана. Гъаб буго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ятимлъун вукІарав аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ квер бакъи гъаби.

7. ПадегІанав Аллагъасда мун ватана дуда исламияб дин лъаларевлъун, купру-ширкалъул

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ ﴿٧﴾

агылуялда гьоркьов вугевлъун, гьездаго релълъун мунги къосине бегъулевлъун. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун гьеб къосиналда виччачІо.

Духъе аварагълиги къун исламияб диналда дур къавм ахІулев расуллъун гъавуна.

Цо ГІалимзабаца абуна гъев МухІаммад гьитІинавго вугеб мехаль Маккаялъул кІкІалахъе вилун вукІана. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндир кІудияв эмен ГІабдулмутГІалибихъе вуссине гъавуна абун. Цоги раГІи буго АбуТІалибгун цадахъ Шамалда дараналъе унеб мехаль гьел нух къосун рукІана абун.

8. Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ мун мискинав, хъизан وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنِي лъимал ГІемеравлъун боцІи-мал гъечІевлъунги ватана.

Цинги мун бечед гъавуна даран-базар гъаби лъазе гъабун. ГІадамазда хІажатавлъун течІо. Гъезда кодоб бугеб жоялда хъул лъолевлъунги вукІинчІо хирияв авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Гъал кІудиял нигІматалги къун ругельул. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ васият гъабулеб буго:

9. Дуца ятимазе зулму гъабуге, гьел хІакъирги فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ гъаруге!

Мун гьел ятимазе гурхІулев эмен ГІадин вукІа. Мунго ятим вукІараблъи ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун данде вачараблъи кІочонге!

10. Гъарун вачІарав чиги дуца нахъе къотІуге. وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ

Гъев жинца гъарараб жо къечІого тоге! ГІелму ГІалаб гъабун вачІарасе ГІелму къе, боцІи-мал ГІалаб гъабун вачІарасе гъеб къе! Гъарун вачІарасе къезе жо батичІеб мехаль гьесда берцинаб раГІи бицун, гьесул раКІ парахат гъабун витІе гъев нахъе. Гъумер букІкІун, гьесул меГІералда щебе нуцІа къан витІуге. Мун мискинав вукІараблъи ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ дуе ГІейи гъабураблъи кІочонге!

11. ПадегІанав Аллагъас дуе къурал нигІматал وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ дуца ГІадамазда рице абун.

Гьел нигІматал рициги, гъездаса рохел загъир гъабиги нигІматазе щукру гъаби буго. Бищунго кІудияб нигІмат буго МухІаммад, Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ мун исламияб диналда ГІовитІун вукІин. Гъеб нигІматалда данде щукру гъабун дуца дур къавмги исламияб диналда ГІобитІе!

Жиндие ГІелму къурав чиясда ГІадаб буго гъеб ГІелмуялда данде щукру гъаби. Гъаб щукру гъаби букІуна жинца ГІелмуялда рекъараб

ГІамал гъаби ва гъеб гІелму цогидазухъе щвезе гъаби. Гъаб амруялдаса гъапуллъарав гІалимчи ахиараталда жиндие гІазаб гъабулевлъун вукІина абун.

ТІадеГІанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату ЗзухІаялъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ТІадеГІанав Аллагъасе буго.

94. Сурату ШархI

Гьаб сурат рештIине гьабунa гьалда цебе бугеб «сурату ЗзухIаялдаса» хадуб.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдалгьун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дица дур керен-ракI гIатIид гьабунагуриш ﴿١﴾
МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, иманалдалгьун ва
Кьураналгьул нуралдалгьун.

Дуда вахIю гьабубеб дин кьабул гьабизе ва гIелму-хIикмат жаниб лгьугьине гIатIид гьабунa Дица дур керен. ШайтIанияб хьублгьи нахье ине гьабун, Жабраил малаикас чурун, бацIцад гьабунa абураб магIнаги гьабунa гьаб рагIиялгье. Жинда Аллагьасул свалат салам лгьеяв аварагасул ракI керен ссун кьватIибе бахгьун чурун букIана гьев гьитIинав вугеб мехалгь.

2.3. Дур ракI кьварид гьабун, дур муггь бакI ﴿٢﴾
гьабун рукIарал дудаса ккарал гьалатIаздаса
Дун гIаса лгьугьана. ﴿٣﴾

Гьал гьалатIал рукIана Аллагьасул свалат салам лгьеяв аварагас гьарурал цо-цо гIамалал, хаду Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гьеб гIамал гьабуге абун гьесда амроги гьабурал. Масала: Гьазаватазда рачIинчIого чIезе мунафикзбабаца изну гIалаб гьабурал мехалгь аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьезие изну кьей, беццав чи жинда ахIдараб мехалгь аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьумер букIкIине гьаби, Бадроялгьул асирзаби гIакIа босун нахье риччай, «дие Марият хIарам гьаюна»-абун жинца аби ва гьелда релгьларал гIамалал руго гьел. Аварагабазул Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ гIасилгьи ва мунагьал гьари букIунаро, амма гьезие цIакь бакIлгьун букIуна жидедаса ккараб Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ гIайиб чIвараб гIамал, кигIанго гьитIинаб гьалатI гьеб бугониги.

Аллагьасдаса جَلَّ جَلَالُهُ жал хIинкьарал муьминзабазеги жидедаса ккараб мунагь-хагIаь кIудияб мегIер муггьалда гIад лгьун бугеб гIадин захIмалгьун букIуна. Мунапикзбабазе ва иман загIипал гIадамазе кигIан кIудияб мунагь жидеца гьабуниги гьеб жидер бетIерлада гIад чIараб гIутIган биггьалгьун бихьула.

4. Дица дур рехсей ва даража-макьамги гIадегIан ﴿٤﴾
гьабунa.

وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾

Дунялалдаги ахираталдаги жиндир кьимат ва кьадро кIудияв вуго жинда Аллагьасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг. Гьесул цар ПадегIанав Аллагьасул царалда хурхизе гьабун букIин гIелариш гьесул даража-макъам ПадегIанаб букIиналгье мисал!

Цониги жинца шагьадат битIунев, как ахIулев ва как балеv чи гьечIо жинца: «Ашгьаду ан лаилагьа ИллаIлагь ва ашгьаду анна МухIаммадан صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ расулуллагь»-абун абуларев. ПадегIанав Аллагьасул цар буго «МахIмудун» абураб (жив вецарав, кинабго рецалгье жив мустахIикъав). Хирияв аварагасдаги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ цар буго «МухIаммадун صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»-абун гьельбул магIнаги жив вецарав абураб буго.

5. ХIакъльунго цо захIмалгьи-кьварильгиялда хадуб бигьалгьи ва гIатIилгьи букIуна. فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

6. Гьеб захIмалгьи-кьварильгиялда хадуб бигьалгьи ва гIатIилгьи букIунеб букIин жиб хIакъаб, жиндилгь щибго щаклгьи гьечIеб амро буго. إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

Гьаб рагIи ПадегIанав Аллагьас такрат гьабун абуна, Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасул ракI парахат гьабун, гьесие роххел бицун, гьев Маккаялда вугеб мехаль цIакъ кIудияб кьварильгиялда вукIиндал, гьесие ва гьесул асхIабзабазе мушриказ гьабулеб гIазаб ва зарал сабаблъун. ПадегIанав Аллагьас жинца аварагасе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ кьурал кIудиял нигIматалги рицун хадуб гьесда абулеб буго: Гьал кIудиял нигIматал дуе кьурав дур БетIергьан Аллагьас дудаса кьварилгьи тIаса босизе буго ва дуе квербакьиги гьабизе буго абун. БетIергьан Аллагьас жиндир рагIи хIакъаблъун гьабуна ва жиндие хирияв авараг صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ хвелелде исламияб улка (давлат) гIуцIцIун букIана, гьесие зарал гьабулел рукIарал мушрикалги Аллагьас جَلَّ جَلَّالَهُ дунялалдаго гIазаб гьабун Бадроялда чIван рукIана.

7. Мун Аллагьасул جَلَّ جَلَّالَهُ диналда халкъ ахIиялдаса рукьов вачIун гIодов чIараб мехаль гьев Аллагьасе فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ

гIибадат гьабун, гьесие какал ран ва гьесде дугIа-хIели гьабун дуца дур черх сваказе гьабе. Халкъалда гьоркьов вугеб мехаль гьел исламияб диналда тIоритIулевлъун вукIа. Гьездаса ватIальун мун цохIого хутIараб мехальги Аллагьасе جَلَّ جَلَّالَهُ гIибадат гьабиялда тIад чIа.

8. Дуца дур кинабго хьул ва къасд дур БетIергьан Аллагьасде буссине гьабе. وَاللَّيْلِ رَبِّكَ فَانصَبْ

Дур кинабго мурад ва аниш Аллагь جَلَّ جَلَّالَهُ разилгьи ва лъикIаб ахират швей букIа. Жиб панальулеб дунялалъул пикру гьабуге, гьеб тIалаб

гъабулевлъунги вукIунге.

Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг гъал сипатал жиндие ругев вукIана. Гъаб хитIаб хирияв аварагасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъабиялъул мурад буго гъесул уммат хIакъаб диналда тIибитIи, гъезда лъазе гъаби цIохIо дунялалъул ургъалида рукIинчIого ахиараталъе гIамал гъабизе кколеблъи. Чара гъечIеб магIишат тIалаб гъабун хутIараб заман Аллагъасе جَلَّ جَلَّالُهٗ гIибадат гъабиялда буссиабизе кколеб букIинги лъазе гъабулеб буго. Жидер рагIаби дагъал ва амма магIна цIакъ гъваридал руго гъаб сураталъул аятал. Хирияб Къуръан мугIжизат букIин ва гъелъул пасихIлъи ва гъварилъи жинца цIакъго загъир гъабулебги буго.

ТIадегIанав Аллагъасул тавфикъалдалъун сурату ЩархIалъул тафсир ва таржама хъван тIубана.

Кинабго рецц ТIадегIанав Аллагъасе буго.

95. Сурагу Ттин

Гъаб сураг рештине гъабуна «сурагул Буружалда» хадуб, гъеб буго (85) абилеб сураг.

Жив гурхулев, гурхел Гамав
Аллагъасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Тин ва Зайтун, абулеб жиб кIиялъульго баракат وَالزَّيْتُونِ
бугеб, жиндаса инсанас квеналъе ва дару-сабабалъе
мунпагIат босулеб пихъалдалгун гъедулев вуго Дун.

Байтул-мукъадасалда жиб гIемер букIунеб пихъ буго зайтун. Гьелзул
нах буго жиб квеналъе ва даруялгъе хIалтIизе гъабулеб.

Тин (инжир, смоковинци) буго Димашкъалда гIемер бижулеб пихъ.
Гъаб кIиябго пихъ алжаналзул пихъаздасаги руго.

2. ТIурисинин абураб жиндиль баракат бугеб وَطُورِ سِينِينَ
мегIералдалгунги гъедулев вуго Дун.

Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ калам гъабураб мегIер буго гъеб.
Жинда тIад гъветI-херги бижараб, пихъил гьутIбиги ругеб, жиндир
тIабигIат лъикIаб ва сифат берцинаб.

3. Жиндиль божилъи бугеб гъаб Макка وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ
шагъаралдалгунги гъедулев вуго Дун.

Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиб цIунараб, жиндиль тушманлъи гъабулареб.

Ибну Касирица абулеб буго: ГIалимзабазул цо кьукъаялъ абуна:
ГIадегIанав Аллагъ гъедулев вугин халкъалда дин босун жал ритIарал,
жидехъе Инжил, Таврат, Къуръанги кьурал, бишунго кIудиял ва
хириял аварагзабазул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ вагIаналдалгун. Муса аварагасда عَلَيْهِ السَّلَامُ
Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIалгъараб ТIурсайнаалдалгун, ГIиса аварагасул
вагIаналгун бугеб Байтул-мукъадасалдалгун ва МухIаммад аварагасул
вагIанлъун бугеб Макка хIарамалдалгунги. Гъаб каламалъ
тIоритIел гъабулеб буго, Гьал аварагзаби عَلَيْهِمُ السَّلَامُ хириял рукIиналда
гьел аварагзабилгун ритIараб ракъги хирияб букIиналда.

4. Гьал церехун рехсарал хириял لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ
бакIаздалгун гъа гьедун Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ

абулеб буго: ХIакълъунго Дица инсан вижана бишунго берцинаб
сипаталда. Жиндир гьумер берцинав, черх чIурканав, лугби
цоцаде рекъарав, гIакълго-гIелму бугев. Жиндир хIажат-мурад баян
гъабизе кIалгъалевлъун гъавун, жинда тIад таклиф къан, гъеб таклиф

тубаялдалъун жиндие абадияб ахираталда алжаналъул нигІматал
рукІуневлъун гъавун.

**5. Цинги Дица гъев инсан вусине гъавуна
бищунго гІодогІанаб бакІалда.**

تُرْزِدْنَاهُ أَسْفَلَ سَفِيلِينَ ﴿٥﴾

Жинца Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавичІого, гъес тІад къараб таклиф тІубачІого
жив хъвадараб мехаль гъев жужахІазул бищунго гъокъбияб тІалаялъуве
вусине гъавула.

Цоги магІна гъавуна: Цинги Дица гъев инсан херлъизе гъавун
лъимерлтїиялъул къоялда ккезе гъавула абун. Гъаб магІна загІпаблъун
гъабулеб буго хадур ругел аятазул магІанаялъ.

**6. Жидеца Аллагъасда иманги
лъун, аварагасда нахъги рильтъун
лъикІаб гІамал гъавун хъвадарал
муъминзаби руссине гъаруларо
гІодобегІанаб бакІалде. Гъезие ахиаратлда цІакъ кІудияб ажро
буго: Жиб абадияб, жиндие нахъаса къотІиги гъечІеб.**

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ
غَيْرٌ مَّمْنُونٍ ﴿٦﴾

**7. Гъал мухІканал аятал ва гІаламаталги
рихъулел рукІадго ахират гъереси гъабизе мун
тІамулеб жогІаги щиб бугеб, я гъав инсан!**

فَمَا يَكْذِبُكَ بَعْدَ الْآيَاتِينَ ﴿٧﴾

**8. Гъадин мухІканго махлукъ бижарав, гъаб
берцинаб сифат-сураталда инсанги вижарав,**

إِلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ ﴿٨﴾

гъаб кинабго махлукъальул мухІканаб хІалаль жинца тадбирги
гъабулев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ гъечІишха бищунго гІадло битІарав, хІукму
гІадилав, жинца гъабулеб жоялъул маслахІат ва мурад жинда
лъалевлъун. Вуго БетІергъан Аллагъ жиндир гІадло битІарав, жив
цогояв хан, гъев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ буго нильеца лагълъи гъабулеб ва
гъев цо вукІиналъе буго нугІлъи гъабулеб.

Цо хІадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас гъаб
сурат цІалун лъугъараб мехаль: «Вуго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ бищунго хІукму
битІун гъабулев, дунги гъельгие нугІлъи гъабулездаса вуго»-абун абулеб
букІана. ХІадис имам АхІмадица бицана.

Имам КъуртІубияс жиндир тафсиралда жаниб абун: «ГІисал
Гъашими»-абулев чи вукІана жиндие жиндир чІужу цІакъ ёкъулевлъун.
Гъес цо къоялъ чІужуялдехун абун: «ЦІураб сардиль моцІалдаса мун
берцинай ятичІони дица дур лъабабго цар тІамураб буго»-абун. Цинги
гъесул чІужу гъесдаса рикІкІалъун чІана ва гъевги цІакъ рекІекълъана
жинца абураб рагІиялда. Гъев ана Мансур халифаясухъе ва гъесда
бицана жиндир къварилъи. Мансур халифаяс шагъаралъул гІалимзаби

данде ахІана ва гьезда бицана «ГІисал гьашимил» масъала ва гьел ургъизе тІамуна гьесул цар унареб хІал гьечІодай гІелмуялда жаниб абун.

Гьел киналго гІемер ургъана ва гьезие щибго жаваб батичІо гьев ГІисал цар ун буго абун аби гуреп. Гьеп мажлисалда вакІарав цо гІалимчи кІалъачІого чІун вукІун, гьезде Мансурица абун: «Мун щай кІалъаларев, дур щиб жаваб бугеб?»-абун. Гьев гІалимас абун: «Я амирал муъминин! ТІадегІанав Аллагъас абулеб буго: «ХІакълъунго Дица инсан вижана бишунго берцинаб сифаталда»-абун. Инсанасдаса берцинаб цоги махлукъ букІунаро»-абун. Мансур халифаяс гьесул рагІи къабул гьабун ва ГІисал чІужу гьесда тІаде юсине гьаюна. Аллагъас عَلَّيْهِ السَّلَامُ нилъее битІараб гІелму ва пагъму кьейги!

Аллагъасул عَلَّيْهِ السَّلَامُ тавфикъалдалъун сурату Ттиналъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рецц ТІадегІанав Аллагъасе буго.

96. Сурагул Г1алакъ

سُورَةُ الْعَلَقِ

Гъаб сурат буго Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда Къуръан решт1ине гъабизе бай бихъараб мехаль т1оцебе жиб решт1ине гъабураб сурат.

Жив гурх1улев, гурх1ел 1амав
Аллагъасул 1аралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца гъаб хирияб Къуръан 1але

Мух1аммад ﷺ, дур Бет1ергъан

Аллагъасул 1аралдалъун бай бихъун ва гъесдаса квер бакъиги т1алаб гъабун.

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ

Жинца кинабго махлукъ бижарав ва гъелъул тадбир гъабулев, жив цогояв ханлъун вугев гъев Аллагъ ﷻ.

Исламияб диналъул бицунго к1удияб г1аламат ва жиндир к1вар бугеб амро буго г1елму лъазе гъаби, хъвай-1али лъазе гъаби. Хирияв аварасда ﷺ вах1ю гъабизе бай бихъараб лах1заталдаса хадуб кинабго заманаялъ исламияб дин цояз цоязде лъазе гъабун, к1алалъ бицун, кагъаталда хъван нилъехъе шун буго. Гъеб исламияб дин абаруб жого г1елму буго. Къуръанги, х1адисги гъелъул асло буго, гъелъие гъабураб тафсир ва таржама г1алимзабазул ижтигъад буго (ях1 бахъи, х1ал к1вараб жо гъабун х1акъаб маг1на ва мурад загъир гъабизе г1амал гъаби).

Гъел г1алимзабиги кинабго заманаялъ цояв цогидасе хъаравуллъун 1ун, гъесул гъалат1 бит1изе гъабулевлъун вук1ун, гъаб исламияб дин азаралда ункънусго сон заман жиб бай бихъаралдаса ун бугониги жиндиль хис-бас гъеч1ого, жиндир асло ц1унун хут1ун буго.

Исламияб диналъул аслиял къаг1идабаздаса бугеб къаг1ида буго шивав инсанас жинца гъабулеб г1амал жиб лъан, жиндаса мурад лъан, гъеб мурадалда рекъон гъабулеб бук1ин. Исламияб диналъ жиб нахъе 1валерб жо буго жиндир г1елмулъай гъеч1ого, гъеб г1елму т1алаб гъабич1ого цо пуланав чиясул раг1ида ва г1амалалда нахъвилълъун хъвадулевлъун инсан вук1ин. Жинда нахърилълъизе т1адав чи вуго Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв Мух1аммад аварас. Гъесдаса мух1канаб х1адис бач1араб мехаль, гъеб х1адисалда г1амал гъабиялдаса жиндие мурад бич1улеб гъеч1ониги, инсан нахъвилълъуна хирияв аварасда ﷺ ва гъесул гъеб г1амал бит1ун ккарабги бук1уна.

Гъев аварагасда ﷺ хадур рукIарал хириял асхIабзабазул рагIиги хIужа-далил букIуна гъеб рагIи асхIабзабазул букIин хIакълъараб мехаль, ва цоги асхIабзабаца хилафги гъабичIеб мехаль. Цинги хадур ругел гIалимзаби ва имамзаби цояв цоясдаса тIокI гъавун, гъав лъикIав, дов квешав абун гъезие къимат къезе ва гъезул цоязда нахъ вильлъун, цогидав реххун тезе нилье нух букIунаро: гъазул рагIи ва хIукму Къуръан-хIадисалдаги боцун, гъеб цIадироялдалъун гъеб цIазе лъалев чиясе гурони.

Гъал боцизе лъалел гIадамалги жакъа жал ратизе захIматал, жал цIакъ дагълъарал руго. Гъаб рагIиялъул хIасиллъун букIуна щивав инсанасда тIадаб букIин жинца гъабулеб гIамал гъабизе лъан, гъелъул хIужа-далил лъан гъабизе тIадаб букIин. Гъедин хIужадалил лъазе кIвечIев чи цоги гIалимчиясда нахъвильлъызеге бегъула. Амма шаргIалда какараб гIамал буго гъал жагъилал гIадамал жидер имам яги устар кIодо гъавун, щибаб къукъа жал хIакълъаб диналда руго абун цогидал къукълъабазда данде багълъеб букIин. Гъаб буго иблисалъул ва исламалъул тушабазул мурад тIубай. Гъаб амро буго жиб бичIине ва жинда кантIизе рекълъараб амро!

2. Жинца инсан вижарав вуго гъев Аллагъ ﴿حَاقَّ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ﴾ ﴿عَلَّجَلَّاهُ﴾, **загIипаб бидул гороялдаса.**

«ГПалакъ» абун бидул гороялда абула. Гъаб магIна хал гъабураб мехаль аяталъул магIна букIуна: гъеб жиб загIипаб бидул гороялдаса вижарав инсанасе чIухIизе бакI щиб букIинеб абураб.

3. Дуца гъаб хирияб Къуръан цIале МухIаммад ﴿أَفْرَأَوْرَبُّكَ الْأَكْثَرُ﴾ ﴿صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ﴾, **ва дуда лъай дур БетIергъан Аллагъ жив хирияв ва къадро кIудияв вукIин.**

4. Жинца къаламалдалъун хъвадаризе инсанасда ﴿الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ﴾ **лъазе гъабурав.**

5. Гъев инсанасда жинда лъалареб букIараб ﴿عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَم﴾ **исламияб динги лъазе гъабурав.**

Цогидаб инсан жинда хIажалъулеб дунял-ахиараталъул гIелмуги лъазе гъабурав.

АлхIамдулиллагъ! Кинабго рецц ва щукру гъев Аллагълъасе ﷺ буго. Жинца исламияб диналда ниль тIоритIарав, жиндир хирияб Къуръан цIализе лъалеллъунги гъарурав, жиндие хирияб ХIабиб МухIаммадил ﷺ суннат лъалеллъунги ниль гъарурав. Гъаб шуго аят буго Къуръаналъул тIощере реццIарал аятал.

Аллагълъасул свалат салам лъеяв авараг «ХIирагъ» абулеб нохъоде ун

Аллагьгасе ﷺ гИбадат гьабулев вугеб мехаль ПпадеГанав Аллагьгас
Жабраил малаик витун гьесда Къуръан вахЮ гьабизе бай бихъараб
заман буго гьаб.

Жидеда Аллагь разилъаял имам Бухараяс ва имам Муслимица жинда
Аллагь разилъаяй Гаишатидаса бицараб хАдисалда буго: Аллагьасул
свалат салам лъеяв авагасе вахЮ бай бихъиялде цере жсал ритлухъал
макъаби рихъулел руклана. Цинги гъев ругъунлъана ХИрагь нохъоде
ун гъенив заманаялъ чун Аллагьгасе ﷺ гИбадат гьабизе. Цо чанго
къоги гъениб бан жиндие квен-тлех босизе Хадижатихъе рукъове
вачунаан, цингиги гъев ХИраалда унаан.

Гъедин жив вукладго гьесухъе хАкъаб жо бачлана. Гьесухъе малаик
вачлана ва гьесда «дуца цАле!»-абун абун. Аллагьасул свалат
салам лъеяв аварас абун: «Дун цАлизе лъалев гъечЮ»-абун. Цинги
малаикас аварас ﷺ жинде данде къана кутакаб данде къаялъ,
цинги гъев нахъе виччана ва гъанжеги абун: «Дуца цАле!»-абун.
Аварас ﷺ добго жаваб къуна. Гъедин лъабго нухаль малаикас
аварас ﷺ жинда данде къана гьесие лъиклго захлмалъулел
хлалаль. Хадуб малаикас гьаб щуго аят цАлана. Гъел аяталги росун
жив цАкъ хИнкъун жиндир ракл сородулаго МухАммад аварас
ﷺ Хадижатихъе вачлана жинда Аллагь разилъаяй ва гъес абун:
«Дун ратллил жеме! Дун ратллилъе вахче!»-абун. Хадижатица гъев
ратллилъе жемун дагъаб мехаль тана. Жиндир хИнкъи тласа ун хадуб
Аллагьасул свалат салам лъеяв аварас Хадижатида бицана жиндие
ккараб жо ва гъес абун: «Дун дирго нафсалде хИнкъулев вуго»-абун.
(дун унтун вугодай абун, яги дие щайтАналъ зарал гьабун бугодай
абун).

Жинда Аллагь разилъаяй Хадижатица абун: «Кисан мун унтун
вуклинев? Дие щибго къварилти гъечЮ. Валлагьи Аллагьгас мун кидаго
гЛодовеглан гъавизе гъечЮ. ХАкълъунго мун вуго гЛазарлъиялда гурхел
гьабулев, гЛадамазул ургъел къварилти гъездаса борхулев, хАжалти
ккарав чиясе жо къолев, гьобаласе лъиклаб гьоболлти гьабулев. ХАкъаб
жо хАкъаблъун буклине гьабулев, гъелъие квер бакъи гьабулев».
(гъединал берцинал тАбигЛатал ругев инсан Аллагьгас ﷺ гЛодовеглан
гъавуларо, гъев щайтАналъ гуккиялдасаги цунула).

Цинги Хадижат МухАмадги цадахъ вачун жиндир вацГал Варакъат
ибну Навфалихъе ана. Гъев вуклана чебего Насранияб динги босун
гъеб дин гьабулев, жив цАкъго кЛодолъун, херлъун ва бецлъун вугев
чи. Гъес Инжилалдаса Гибранияб мацАлъ жиндие къваригАраб
жоги хъвалеб буклана. Жинда Аллагь разилъаяй Хадижатица абун:

«Я дир вацГал! гъав дур вацасул васас бицунеб жоялда гленеке»-абун.
(Гарабияз хурмат гъабун жиндаса гьитГинасда вацасул вас абула,
жиндаса кГудиясда дир инсул вац абула).

Варакъатица абуна: «Бицеха дуда бихъараб жо»- абун. Аллагъасул
свалат салам лъеяв аварагас гъесда бицана жинда ХГираъ нохъода
цо чи вачГин ва гъес жиндие рицарал раГГабиги. Варакъатица абуна:
«Гъев чи вуго Муса аварагасухъе عَلَيْهِ السَّلَامُ вачГарав Жабраил малаик. Я
аман Аллагъ дун гГолохъанчи вугев анищ, дуе квер бакъи гъабизе! Мун
Маккаялъул агълуялъ гъенисан къватГиве къотГулеб мехаль дун ЧГого
вукГине вугев анищ!»-абун.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Унго гъез дун
къватГиве вахъине гъавизейищ вугев»-абун. Варакъатица абуна: «Мун
къватГиве вахъине гъавизе вуго. Мун гГадин вахГю босун вачГарав цониги
аврааг гъечГю жиндехун тушманлъи гъабичГого тарав»-абун. Хадубги
Варакъатица абуна: «Дуца диналда халкъ аХГулеб мехаль дун ЧГого
хутГани дица дуе цГакъ квербакъи гъабизе буго»-абун. Гъев Варакъат
гъелдаса хадуб гГемер заманго инЧГого хвана. Аварагасухъе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
вахГю гъабизе Жабраил вачГин дагъаб заманаль гъоркъоса къотГун
букГана». (хГадис дагъаб къокъ гъабун хъвана).

6. ХГакъаб жо буго инсан жиндир БетГергъан
Аллагъасде гГасилъулев вуКГин.

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ ٦

7. Живго жиндасаго чГухГун: Жив бечедав вуго,
къуватав вуго, къибил тухум кГудияв вуго абун
ракГалде ккун.

أَنْ رَّاهُ اسْتَعْتَبَ ٧

8. ХГакълъунго дур БетГергъан Аллагъасде
буго МухГаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, ахираталда кинабго
халкъальул буссин.

إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ ٨

Гъеб къоялъ щивав инсанасе жиндир гГамалалда рекъараб жазаги
гъабизе буго.

9.10. Дуца пикру гъабуларищ МухГаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
жинца Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ как баялдаса Аллагъасул
جَلَّ جَلَالُهُ лагъ нахъе чГвалев чГиясул?

أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ ٩

عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ ١٠

ЦГакъ аХГмакъав, хГалихъатав ва гГодовеГанав чи гъечГишха гъев?
Гъав жинца как балев чи МухГаммад авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вуго. Гъев жинца
как баялдаса нахъ чГвалев чи Абужагъал вуго.

11. Дуца пикру гъабеха МухГаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
гъев жинца как балев чи битГараб диналдаги
вугони.

أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَىٰ الْهُدَىٰ ١١

12. **Жинца цогидаздаги амро гьабулеб бугони**
 Аллагьасдаса **جَلَّ جَلَّ لَهُ** хинкьа абун ва гьесие гИбадат
 гьабе абун.

أَوْ أَمْرًا بِالتَّقْوَىٰ ﴿١٢﴾

Гьаб хIакъаб нухалда вугев чиясда данде кин гьев кьосарав мушрик
 вахьунев?.

13. **Гьединго дуца пикру гьабеха МухIаммад**

أَرْبَعِينَ إِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٣﴾

جَلَّ جَلَّ لَهُ, гьев инкарчи жинца Аллагьги **صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**
 аварагги **صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** гьереси гьарулев, жив иман лъеялдаса вусун
 чIарав вуғони.

14. **Гьев чиясда лъалеб гьечIищ БетIергьан Аллагь**

أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ﴿١٤﴾

жинда кинабго жо бихьулев ва лъалев вукIин?.

15. **Гьев кьосарав чиясда ракIалда**

كَلَّا لَئِن لَّمْ يَنتَهَ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾

кковухьин гьечIо амро! Гьев вусса абе, Гьев
чи жиндир къабихIаб гIамал гьабиялдаса вусинчIони бичасхIаги
дица гучалда гьесул нодо ккун вехьерхьун гьев цIада жанив
реххила!.

16. **Жинца гьереси бицунев, жив капурав ва**

نَاصِيَةٍ كَذِبَةٌ خَاطِئَةٌ ﴿١٦﴾

жиндир мунагьал гIемерав чи вуго гьеб дица
кколеб нодоялгьул бетIергьан.

17. **Цинги гьес ахIи бае абеха жиндир кумекчагIазда ва**

فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾

гьездаса квербакьиги гIалаб гьабе абе!

Гьесие щибго квер бакьи щвезе гьечIо гьеб кьоялъ.

18. **Дицаги ахIизе руго Дир жужахI хьихьун ругел,**

سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ﴿١٨﴾

жудер капурзабазда щим бахьи кутакал забаниятазда.

Гьез кутакаб гIазаб гьабила гьев абужагьлие ва гьесда рельгьарал
 чIухIарал, гIамал кIудиял инкарчагIазе ва мушриказе.

19. **Жив хIинкьа абе гьев кьосарав,**

كَلَّا لَا تُطْعَمُهُ وَاَسْحَدُ وَقَرَّبُ ﴿١٩﴾

хIалихьатав чи! Мун гьесие мутIигIлъуге

МухIаммад جَلَّ جَلَّ لَهُ ! Дуца как бачIого тоге ва Аллагьасул

диналда халкъ ахIичIогоги тоге. Дуца гIад чIей гьабе как баялда ва
сужда гIемер гьабиялда! Дуца Аллагьасде جَلَّ جَلَّ لَهُ гIагарлъиги гьеб
как баялдалгьун ва сужда гIемер гьабиялдалгьун гьабе!

Гьаб аят цIалидал сужда гьабизе сунатаб буго.

Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хIадисалда буго:
 «*Бицунго лагь Аллагьасде جَلَّ جَلَّ لَهُ гIагарде вукIунев заман буго гьев лагь*
суждаялда вугеб заман, нужеца гьениб дугла гIемер гьабе»-абун.
 ХIадис имам Муслимица бицана.

Гьѐб сужда гьаби буго цохЮ Аллагьасе ﷻ гурони жиб гьабизе бегьуларѐб гПамал. Сужда гьабулев чи цПакь хПелун ва гЮдогПанлгьун вукПуна. Гьѐсул кинабго черхалгьул хПалаль ва ракъалда цузе гьабураб гьумераль щибго рагПиго абичПониги бицунеб букПуна гьѐв лагь кигПанав хПажатав вугѐв жиндир БѐтПѐргьан Аллагьасда.

Сордо къояда жаниб чанго нухаль жинца Аллагьасе ﷻ сужда гьабулев инсан гьѐв Аллагьасда ﷻ гПасилгьи цПакь гПажайаб жо гьѐчПишха? Дунялалгьул цо ханасе жинца сужда гьабулев мушрикасда кЮзе бугодай гьѐв ханги тПадѐ валагьун вукПун гьѐсул амроялда гПасилгьизе? Жинца Аллагьасе ﷻ сужда гьабулев, хаду гьѐсул амроялдаги гПасилгьулев инсан цПакь ахПмакъав инсан вуго!

ТПадѐгПанав Аллагьасул тавфикьалдалгьун сура тул Палакъалгьул тафсир ва таржама хьван тПубана.

Кинабго рещги БѐтПѐргьан Аллагьасе буго.

97. Сурагул Къадри

سُورَةُ الْقَدْرِ

Гъаб сураг рештине гъабуна «сурагу Габасаялда» хадуб. Гъеб буго (80) абилеб сураг.

Жив гурхIулев, гурхIел гламав
Аллагъасул цIаралдагъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIакълъунго Дица гъаб хирияб Къуръан
рештине гъабуна жиндир къадро кIудияб
сордоялъ.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾

ЛавхIул МахIфузалдаса босун гъеб Къуръан дунялалъул зодобе
рештине гъабуна. Цинги Жабраил малаикас къоло лъабго сональ
хIажат бихъун, дагъ-дагъ ккун жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв
МухIаммад аварагасда рештине гъабуна.

2. Дуда щибха лъалеб МухIаммад
гъеб Лайлатул Къадри щиб жо бугеб?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾

Гъелъул хирагъи кигIан Гемеераб бугеб?

3. Гъеб Лайлатул Къадри хирияб буго азарго
моцIалдасаги.

لَيْلَةُ الْقَدْرِ حَيَّرَ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾

ЦохIо гъеб сордоялъ гъабураб лъикIаб ГIамалалъул ажро-кири Гемеераб
букIуна азарго моцIаль гъабураб ГIамалалъул кириялдаса.

ГIалимзабаца абун: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасда
бициндагIо цересел умматазул ГIадамал ГIумру халатал рукIун цо
чияс азарго моцIаль ГIаде ярагъи бан Аллагъасе جَلَّ جَلَّالَهُ ГIоло гъазават
гъабуна абун, Аварагасулги صَلَّى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ муъминзабазулги хъул лъуна
жидеегIи бугеб анищ гъединаб халатаб ГIумру жидецаги Аллагъасул
جَلَّ جَلَّالَهُ диналъе ГIоло гъазават гъабун жидеа ажро-кири щевезе абун.
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Я дир БетIергъан
Аллагъ! Дуца дир уммат гъабун бугоха жиндир ГIумруги къокъаб,
ГIамалги дагъаб»-абун.

Цинги ГIадеГIанав Аллагъас МухIаммадил صَلَّى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ умматалъе гъаб
лайлатул Къадриялъул сордо къуна: цохIо гъеб сардиль гъабураб
лъикIаб ГIамал азарго моцIаль гъабураб лъикIаб ГIамалалда данде
букIунеб жиндир ажроялъул рахъалъан.

4. Гъеб сордоялъ Жабраил малаик
ва цогидал малаикзабиги ракъалда
рештIуна Аллагъасул جَلَّ جَلَّالَهُ амро босун.

نَزَّلَ الْمَلَكُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ

كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾

Гъеб сордоялдаса бай бихъун тІасияб соналъул гъединабго сордоялда швезегІан Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** жиндир махлукъалъе къадар гъабураб хІукмуги босун ракъалда рештІуна гъел малаикзаби.

5. Гъеб сордоялъ рогъел баккинегІан малаикзабаца гІибадат гъабула ругел муъминзабазда

سَلَّمَ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ ۝

«Салам-Салам»-абун гъезие тахІият гъабулеб букІуна. Гъеб сордоялъ Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** жиндир лагъзадерие лъикІаб жо гурони къадарги гъабуларо. Аллагъасул **جَلَّ جَلَّ** къадар кинабго лъикІаб буго, гъев жиндир лагъзадериде гурхІулевги вуго, амма инсан вуго цІакъ жагъилав, жинда лъикІабги квешабги жо батІа гъабизе лъаларев, жиндирго напсаль, шайтІаналь гуккун хъвадулев. Гъаб Лайлатул Къадриялъул сордо Рамазан моцІалъул ахираб анцІго сордояда жаниб букІуна. Аллагъас **جَلَّ جَلَّ** гъеб сордо бальго гъабун буго гъеб сордо тІалаб гъабун муъминзабаца гъеб анцІабго сордоялъ гІибадат гІемер гъабизе ва гъезие ажро-кириги гІемераб швезе. Гъеб лайлатул къадриги шола, гъеб анцІабго сордоялъ гІибадаталда чІарав чиясе шаклъи гъечІого иншаАллагъ. Цо-цо гІадамаца рицунел къучІ гъечІел харбазуль ругел гІаламатал рихъинчІониги.

Хирияб Къуръаналда Лайлатул Къадриялъул лъабго кІудияб хиралъи бицана:

- Гъеб сордоялъ гъабураб лъикІаб гІамал азарго моцІалъ гъабураб лъикІаб гІамалалда бащальулеб букІин.
- Гъеб сордоялъ цо соналъул хІукму-къадар босун малаикзаби ракъалда рештІунел рукІин.
- Гъеб сордоялъ малаикзабаца муъминзабазе салам къолеб букІин, гъел муъминзаби кІодо гъарун, гъел хира гъарун.

Сурагул Къадриялъул тафсир ва таржама хъван тІубана.

Кинабго рещц Аллагъасе **جَلَّ جَلَّ** буго.

98. Сурагул Баййинат

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдальун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жидеца Аллагъасда ^{جَلَّ جَلَالُهُ} инкар
кколел гIадамал: Жидехье тIехь
рештIине гъабурал гIадамаздаса жал
ругел ва Аллагъасдехун ширк гъабун
хъанчие лагъльи гъабулеллIунги жал ругел, гъал гIадамаца
жидер купру-ширк течIо жидехье баянаб хIужа-далил бачIараб
мехаль гурони. Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг
вачIараб мехаль гъесда иман лъурал гIадамал руго гъаб аяталь жидер
бицен гъабурал гIадамал. Гъев хирияв авараг ^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ} вачIаниги
купру-ширкальул агълюяльул гIемерисел жидерго къосиналда ва
гIасильгиялда чIана.

لَتَرَى الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
مُتَّفَكِينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ۝

2. Гъезухье бачIараб хIужа Аллагъасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ}
русул вуго: жинца гъезие батIулаб, гъересияб
жоялдаса жал рацIададал Къуръанальул аятал цIалулев.

رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً ۝

3. Гъел аятазуль киналго жидер къадро гIадегIанал,
Аллагъасул гIахъазуль бугеб гIелму-динальул баян
буго ва гIаса бищараб, лъикIабщинаб жоги буго.

فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ۝

4. Жидехье тIехь къурал гIадамал
жидер динальуль рикъаричIо жидехье
Аллагъасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ} рахъальган хIакъаб,
баянаб далил бачIун гурони.

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا
جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ ۝

Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад авараг вачIун хаду
ккуна гъез гъев МухIаммадида ^{صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ} инкар, жидеда гъев хIакъав
Аллагъасул ^{جَلَّ جَلَالُهُ} расул вукIин лъалеб букIингун цадахъ.

5. Гъел гIадамазда амроги гъабулелб
букIинчIо жидеца Аллагъасе ^{جَلَّ جَلَالُهُ}
лагъльи гъабе абун гурони. Жидеца
Аллагъ ^{جَلَّ جَلَالُهُ} цо гъавун, гъесие гIибадат
бацIадад гъабун.

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ
الَّذِينَ حَقَّاهُ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا
الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ ۝

Цогидал киналго диналги тун жиб битIараб исламияб дин гъабе
абун. Жидеца паризаял какалги рае, паризаяб закатги кье абун.
Гъаб дин буго жиб битIараб дин. Гъаб динги босун гъеб диналда

жанир шайха гьел Гадамал лъугъунарел?

6. ХІакълъунго китабиязул

Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ инкар ккурал
Гадамалги, цогидал мушрикал,
мажусиялги жужахІалъул цада жанир
рукіне руго даимго. Гьел руго кинабго

халкъалъул бищунго квешал Гадамал. Цогъабаздасаги квешал
руго гьел: Жедеца Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ тІахъазда жаниса МухІаммад
аварасул صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ сифатал рикъун ругелъул. Гъачагъаздасаги
квешал руго гьел. Жидеца хІакъаб диналда унел Гадамазе нух
къотІизе гъабун бугелъул.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ
هُمُ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾

7. ХІакълъунго жидеца Аллагъасда جَلَّ جَلَالُهُ

иманги лъун аварасда صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахъги
рилъун лъикІаб Гадамал гъабун хъвадарал
муъминзаби руго кинабго халкъалъул

бищунго лъикІал. Гьел ругелъул жидеца Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ, гьесул
расулги разилъи тІалаб гъабун, гьезул амру-нагъю тІубазе гъабун
хъвадарал Гадамал.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾

8. Жидер БетІергъан Аллагъасда

асКІоб гъезие бугеб жазаъ буго жидеда
жаниса нигІматазул ГІорал чвахулел
алжаназул ахал. Даимго рукІинелъун
лъугъине гъарула гьел алжаналда

жанир. Гьездаса Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъун вукІуна ва гьел
Аллагъасдасаги جَلَّ جَلَالُهُ разилъун рукІуна. Гъаб тІадеГІанаб макъам
буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ разилъи тІалаб гъабун, гьесул Газабалдаса
хІинкъун хъвадарал муъминзабазе бугеб. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб
макъам щолеб Гадамал гъабизе тавпикъ гъабеги!

جَزَاءُ هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ حَفِيَ رَبُّهُ ﴿٨﴾

Сурагул Байинаталъул тафсир ва таржама хъван тІубана.
Кинабго рецц ТІадеГІанав Аллагъасе буго.

99. Сурагу Ззалзалаг

Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ЦIакь кутакаб багьариялдалгун ракъ багьарараб мехаль. إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زُلْزِلَاتِهَا ١
2. Гьeб ракъаль жинда жаниб букIараб бакIльги кьватIибе рехараб мехаль. وَأُخْرِجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ٢
Хварал гIадамазул хугIелал ва хазина-магIданги кьватIибе рехараб мехаль.
3. ГIажанбIьги гьабун, хIинкьун инсанасги абураб мехаль: «Гьаб ракъальгьe кьваригIараб жого шиб бугеб?!»-абун. وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ٣
4. Гьeб кьояль ракъаль бицуна кинабго жиндир хабар. يَوْمَئِذٍ نُخَبِّئُ أَخْبَارَهَا ٤
Гьeб хабарги букIуна шивав инсанас жиндир мугьалда гIад гьабураб гIамалалгьe ракъаль нугIьги гьаби.
5. ХIакьльунго гьeб хабар бициги дур бетIергьан Аллагьас гьeб ракълда амро гьабияль букIуна. Ва гьельгие кIалгьазе гьунар кьeялдалгун букIуна. يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَوْحَىٰ إِلَيْهَا ٥
6. Гьаб кьиямасеб кьояль кинабго халкъ кьукьаби гьарун гIаде рахьун МахIшаралда ракъIарун рацIуна жидеца дунялалда гьабураб гIамал бихьине ва гьельул жазабьги бихьине. يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ٦
7. Жинца цохIо зарра гIадабги льикIIьги гьабун букIарав чиясда гьельул льикIаб жазаб бихьине буго. فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ٧
8. Жинца цохIо зарра гIадабги квешаб гIамал гьабун букIарав чиясда гьельул квешаб жазабьги бихьине буго. وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ٨
Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ цIоб рахIматалдалгун льикIIьги гIемерго цIикIине гьаби, мунагьаздаса гIаса льугьун теI Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ ихтияралда бугеб, гьeс жиндие бокьухьин гьабулеб иш буго. Кьокьаб хIасил буго цивниги инсанасе льикIIьги гьабун гурони БетIергьан Аллагьас гьeсие зулму ва зарал гьабизе гьeчIо.

100. Сурагул Г'адият

Г'аб сураг рештине г'абуна «сурагул Г'ассралда» хадуб. Г'еб буго (103) абилеб сураг.

Жив гурх'улев, гурх'ел г'амав
Аллаг'асул ц'аралдал'уна.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Жал ц'акъ рекерун тушманасде т'аде унел, жидер г'екинял'ул (х'ухьел ц'ай) г'яракьги раг'улел мужаг'идазул чуялх'аги абун г'едулев вуго т'адег'анав Аллаг'ь. وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا ①
2. Жидер х'ат'аздал'ун ч'инхаздаса ц'аги пирхизе г'ябулел. فَالْمُورِيَّاتِ قَدْحًا ②
3. Рог'алил г'ужаль тушманасда т'ад г'яра г'ябун жал к'анц'улел. فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا ③
4. Цинги г'ениб кутакаб х'ур бах'ине г'ябулел. فَأَثَرُنَّ بِهِ نَقْعًا ④
5. Жал тушманасул боязда г'юркьорги журадел чуялх'аги абун г'едулев вуго т'адег'анав Аллаг'ь. فَوْسَطْنَنَ يَهُـَٔ جَمْعًا ⑤
6. Х'акъл'унго инсан Аллаг'асул جَلَّ جَلَالُهُ ниг'мтазда жинца инкар к'олев вуго. Жиндие бугеб кинабго л'як'л'ьи к'очолев, цодаг'абго к'варил'ьи бих'ани жив зигардулев вуго. إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ⑥
7. Х'акъл'унго жив ниг'мтазда инкар к'олев, к'варил'ьи х'ехьезе к'оларев вук'инал'ье инсанас жинцаго нуг'л'ьиги г'ябулеб буго. وَأَنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ⑦
8. Х'акъл'унго г'ев инсан жиндие ц'акъ дунялал'ул л'як'абщинаб жо бок'улев вуго. Амма ахират к'очарав, Аллаг'асе جَلَّ جَلَالُهُ г'ибадат г'ябизе жив к'вах'алавги вуго. وَأَنَّهُ لَوَاحٍ لَّخَيْرٍ لَّشَدِيدٌ ⑧
9. Г'ав инсанасда л'ялариш хобазда жанир рук'арал г'адамал т'аде рах'ине г'яураб мехаль, * أَفَلَا يَعْلَمُونَ إِذَا بُعِثَ رَمَاهُ فِي الْقُبُورِ ⑨
10. Г'езул рак'азда бугеб шинаб жоги Аллаг'асда جَلَّ جَلَالُهُ цебе заг'ир وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ⑩

гъбураб мехаль,

11. Хіакъльунго жидер БетІергъан Аллагъ

гъезул кинабго хІал жинда лъалев вукІин

ва гъезие хІисаб-мизан гъабун Аллагъас جَلَّ جَلَّالُهُ жазаъ гъабизе
букІинги.

إِنَّ رَبَّهُم بِتَوَمِيدِ الْخَيْرِ ﴿١١﴾

101. Суратул КъъригІат

Гъаб сурат реитІине гъабуна «сурату Къурайшалда» хадуб. Гъеб буго (106) абилеб сурат.

Жив гурхІулев, гурхІел гІамав
Аллагъасул цІаралдалъун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2.3. Жинца раклал хІинкъизе гъарулеб, мугІрул щобал
щущазе гъабулеб, зобал рахъизе гъабулеб, жиндир амро
цІакъ кІудияб къиямасеб къо щиб жо бугеб дуда щибха
лъалеб, я гъав инсан!

Исрафил малаикас авалаб ссуралъуб пуялдалъун
жиб бай бихъулеб, кинабго халкъалъул хІисаб-мизан гъабун гъел цоял
алжаназда, цогидал жужахІалда жанир лъугъизе гъарураб мехаль жиб
тубалеб жо буго къиямасеб къо. Гъелдаса хадуб жиб абадияб ахиарат
буго.

4. Гъеб къояль гІадамал рукІуна
ракъалда тІибитІараб гарцІазул
боялгІадин махІшаралде ракларун унел.

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ١

5. Гъеб къояль мугІрулги самараб
квас гІадин тамахІъун гІодоре гъаршун
рукІуна. Кинабго ракъги цо майдан лъугъун букІуна.

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ٢

6.7. Жиндир лъикІаб гІамалалдалъун
цІадира бакІгъарав чи жив разияб
цІагольбиялда алжаназда жанив вукІине вуго.

فَأَمَّا مَنْ نَقَلَكَ مَوَازِينُهُ ٣

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ٤

8.9. Амма жиндир лъикІаб гІамал цІадираялда
гІадагъгъарав чи вуссунеб бакІ жагъанама
буго.

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ٥

فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ٦

10. Дуда щибха лъалеб я гъав инсан гъеб
жагъаннама щиб жо бугеб:

وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَ ٧

11. Гъеб буго жиб цІакъ боркъараб жужахІалъул цІа.
ГІемерисел гІалимзаби жинда рекъараб рагІи буго

نَارًا حَامِيَةً ٨

къиямасеб къояль гІамалал цІай цІадирабазда гІадги лъун букІине
буго абураб рагІи. Жиб цІалеб жо я лагъзадерил гІамал хъварал кагътал
рукІина, яги гъел гІамалазе Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ бокъараб черхги гъабун
гъеб черх цІала. Жинда Аллагъ разильаяв ибну ГІаббасидаса бицараб

хІадисалда буго: «Муъминзабазул лъикІал гІамалал цІакъ берцинаб сифат-сураталда рукІуна. Квешал гІамалал къабихІаб сураталда рукІана. Жиндир лъикІал гІамалал цІадироялда бергъарав чи бахъи бугев чи вуго. Жиндир квешаб гІамал цІадироялда бергъарав чи бахъи къосарав чи вуго»-абун.

102. Сурагу Тгакаџур

سُورَةُ التَّكْوِيْنِ

Гъаб сураг рештӀине гъабунa «сурагул Кавсаралдаса» хадуб. Гъеб буго (108) абилеб сураг.

*Жив гурхӀулев, гурхӀел гӀамав
Аллагъасул цӀаралдалъун.*

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

1. Нуж Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ гӀибадат гъабиялдаса машгъул أَهْمَكَ التَّكْوِيْنِ ١
гъарун руго я гъал гӀадамал, нуж боцӀи мал, лъымал-
хъизан гӀемерлъиялдалъун цо-цалаздаса бергъине бокъун
къецадулел рукӀиналъ.

2. Гъеб хӀалалда нужги рукӀадго нуж хун حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ٢
хабалалъеги ине руго.

3. Нуж гъеб гӀамалалдаса русса ва нуж Аллагъасул كَلَّا سَوْفَ نَعْمُوْنَ ٣
جَلَّ جَلَالُهُ гӀазабалдаса хӀинкъа.

Нужеда нахъе лъазе буго гъеб нужер ахӀмакъаб хъвадиялъул кинаб
квешаб ахир букӀунеблъи!

4. Ахираталда швараб мехаль ва нужеда ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ نَعْمُوْنَ ٤
Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ гӀазабги швараб мехаль лъазе буго
нужеда гъеб!

5. Нужеца гъеб квешаб гӀамал те! Нужеда гъеб كَلَّا لَوْ نَعْمُوْنَ عَنْ الْيَقِيْنِ ٥
ишалъул хӀакъикъат лъалеб букӀарабани нуж
дунялалъ гуккун, ахират кӀочон хъвадизе рукӀинчӀо.

6.7. БичасхӀаги нужеда жужахӀ бихъизе буго ва لَرُّوْنَ الْحَجِيْمِ ٦
нужеда гъеб якъинго нужер безада бихъизе ثُمَّ لَرُّوْنَهَا عَنِ الْيَقِيْنِ ٧
буго.

8. Цинги гъеб къоялъ нужеда гъикъизе ثُمَّ لَنَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيْمِ ٨
буго дунялалда Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ нуже кьурал
нигӀматал кин нужеца харж гъабурал абун.

Чорхое кьураб сахлъиги, бералъе кьураб канлъи бихъиги, гъуинал,
лазатал гӀагӀамалги, тамахал тахалги, рекӀел гъеялъе кьурал хъизанги
кин нужеца хъвадизе гъабурал абун.

Жинда Аллагъ разильаяв абу Гьурайратидаса имам Муслимица
бицараб хӀадисалда буго: «Цо нухаль Аллагъасул Свалат салам
лъеяв авараг рукъоса къватӀиве вахъараб мехаль гъесда данде ккана
жидеда Аллагъ разильаял Абубакр ва Гьумар асхӀаб. «Гъаб гӀужалъ

нуж къвитIире рахъине гъабураб жо циб бугеб?!-абун аварагас
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъикъидалго гъев кIиясго абунa: «Ракъиналь рахъине гъаруна
 низ»-абун. Хирияв аварагасги صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Валлагъи, дунги гъеб
 вакъиналь къватIиве вахъине гъавурав вуго»-абун. Цинги гъел цо
 Ансариясул бакIалде ун гъес берџинаб гъоболлги гъабун квен кванан,
 лъм гъекъон гIорџIараб мехаль аварагас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абунa: «Дир нафс
 жинда кодоб бугев Аллагъасул جَلَّ جَلَّالُهُ џIаралдалгун гъедулев вуго дун!
 Къиямасеб къояль гъал нигIматазулги кIал гъикъи букIине буго. Нуж
 ракъиналь рукъоса къватIире рахъине гъарун рукIана, гъанже гъал
 нигIмталги кванан рукъоре руссунел руго»-абун (хIадис къокъ гъабун
 хъвана).

103. Суратул Г'асср

Г'аб сурат решитине г'абуна «сурату Щарх'алда» хадуб. Г'еб буго (94) абилеб сурат.

*Жив гурх'улев, гурх'ел г'амав
Аллаг'асул ц'аралдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.2. Жинда жаниб г'емераб г'ажаибаб жо бугеб заманалх'аги абун г'едулев вуго П'адег'анав Аллаг': «х'акългунго инсан ч'ового хутг'иналгун, дунялалъ ва щайт'аналъ гуккиналгун вуго»-абун.

وَالْعَصْرِ ١

إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ٢

Къатадат абупев г'алимас абун: Бакъанил г'ужалх'аги абун г'едулев вуго Аллаг' جَلَّ جَلَالُهُ, г'ев зух'аялгун г'ужалх'аги абун г'едун вук'арав г'адинго абун.

3. Жал ч'орого хут'арал г'еч'о жидеца Аллаг'асда جَلَّ جَلَالُهُ иманги лгун аварагасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ нахг'и рильгун лгик'аб г'амал г'абун х'вадарал муъмизаби. Жидеца

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ٣
وَتَوَّصَّوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَّوْا بِالصَّبْرِ ٤

цо-цалазда х'акъаб диналда ч'а абун амро-васият г'абулел, г'еб х'акъаб диналда рук'адго г'аде рач'унел къварилг'абазда сабро г'абе абунги цоцаде васият г'абулел. Г'аб цох'о аяталда жаниб П'адег'анав Аллаг'ас инсан т'овит'улеб ункг'о к'удияб асло бицун буго:

1- Аллаг'асда جَلَّ جَلَالُهُ иман лг'ей.

2- Аллаг'ас جَلَّ جَلَالُهُ ва г'есул расулас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абухг'ин лгик'аб г'амал г'аби.

3- Муъмизабаца цоцалазда амру-наг'ю г'аби, лгик'аб-квешаб жо лг'азе г'аби.

4- Х'акъаб диналда ч'еялдалгун ва къварилг'иялда сабро г'абе абун цо-цалазда васият г'абиги.

Г'аб аяталъ абухг'ин х'вадарав ч'яс жиндирго нафс камил г'абула Аллаг'асда جَلَّ جَلَالُهُ иман лгун ва г'есие г'аг'ат г'ибадат г'абун. Цогидал г'адамазул нафсги камил г'абула г'езда х'акъаб жоялдалгун амро ва васият г'абун.

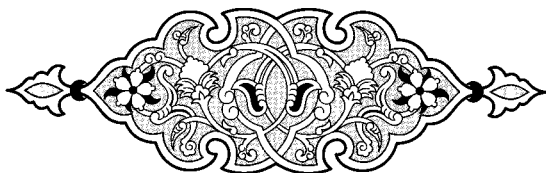
Жинда Аллаг' разилг'аяв имам Шафиг'ияс абун: «Г'адамаз цох'о г'аб сураталгун пикру г'абулел бук'арабани г'езие г'еб сурат г'езе

букІана»-абун.

Имам Байгъакъияс жинда Аллагъ разилъаяв абу ХІузайфатидаса бицараб хІадисалда буго: *Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул асхІабзабазул кІиго чи данделъараб мехаль гъев кІиявго цо-цадаса ратІалъулел рукІинчІо гъезул цояс «ВалгІасри» абураб сурат цІалун цинги цоцалазе саламги къун гурони*)-абун. ХІадис ГІабаранияс бицана.

Жинда ГІамал гъабизе рекъараб ва гъеб ГІамал гъабизе бигъаяб хІадис буго.

Аллагъас **حَسْبُكَ** тавфикъ гъабегі лъикІаб ГІамал гъабизе. Амин.

104. Суратул Гьумазат

Гьаб сурат решитине гьабунa «суратул Къияматалда» хадуб. Гьeб буго (75) абулеб сурат.

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагьасул цIаралдалгьун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Квешаб гIазаб ва гьалагIьги букIине буго кинавниги жинца гIадамазда гIайиб чIвалев, гьезде гьибат гьабулев, нахьаса кIалгьалев чиясе.

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ١

2. Жинца гIемераб дунялалгьул магIишатги данде гьабун, гьeб рикIкIун, гьeлгьул гIемерлгьиялдаса вохун жив хьвадулев.

الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ٢

3. Жинда ракIалдеги колев хIакьлгьунго гьeб магIишаталгь жив дунялалда даимго хутIизе гьавила абун.

يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ٣

Жинца закат сахIги кьоларев сунатаб садакьаги кьоларев, гьeб магIишаталгьe лагIьги гьабун живги хьвадулев.

4. Гьесул ракIалде кковухьин гьeчIю амро! БичасхIаги гьeв чи жужахIалда жанив рехине вуго.

كَلَّا لَيَنْبِتَنَّ فِي الْخُطْمِ ٤

5. Дуда щибха лгьалeб я гьав инсан, гьeб жужахI щиб жо бугеб?

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْخُطْمُ ٥

Дуда гьeб жегиги бихьун гьeчIелгьул гьeлгьул сифат-сурат дуда лгьаларо.

6.7. Кутакалда жиб боркьараб, жинца ракIал рухIулев, Аллагьас جَلِيلًا жиндалгьун капурзабазе гIазаб гьабулеб цIа буго гьeб.

تَأْتِيهِ الْمَوْقِدَةُ ٦

الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ ٧

8.9. ХIакьлгьунго Гьeб цIа гьезда тIад тIалгьел лгьураб гIадин букIуна, цIадул хIубазда жанир ругел гIадин гьeлги рукIуна.

إِنهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ ٨

فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ٩

Жидер хIатIал-кверал рахсал гудрал ран горбодеги рухьун рукIуна. Жидеe щибго хвасарлгьи ва бигьалгьиги букIунаро.

Аллагьас جَلِيلًا ниль цIунаги гьаб жужахI тIад гьабулеб гIамалалдаса! Амин.

105. Суратул Фил

سُوْرَةُ الْفَيْلِ

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуда лъаларищ МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ,
дур БетIергъан Аллагъас пилалги рачун
КагIба рукъ биххизабизе абун рачIарал
гIадамазе кинаб гIазаб гъабураблъи!.

الَّذِي تَرَكَيْفَ فَعَلَ رَبِّكَ بِأَصْحَابِ
الْفَيْلِ ۝١

2. Гъезул макро Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ цIакъ хвезе
гъабичIишха!

الَّذِي جَعَلَ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ۝٢

3. Гъезда гIаде Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ хIанчIазул
боялги ритIана.

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۝٣

4. Гъеб щибаб хIинчIаль гъезда гIаде
речIчIана жужахIалгъул ракъ бухIун
лъугъарал чIинхал.

تَرْتِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّنْ سِجِّيلٍ ۝٤

Гъеб чIимих гIаде шварав чи гъель ворлъгъунев вукIана. Щивасул цIар
гIаде хъвараб букIана гъаб чIимих абун цо гIалимзабаца.

5. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъел гIадамалги гъаруна
хIайваназ жиб кванараб ва гъезул хIагIаз
мерхъун хвезе гъабураб гIамахалда рельегъун.

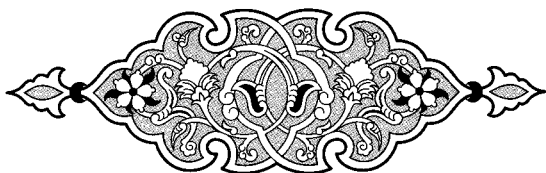
فَجَعَلَهُمْ كَعَصِفٍ أَمَاكُولٍ ۝٥

Гъаб сураталгъе тафсир гъабурал гIалимзабаца абун: «Абрагъатул
Ашрам»-абулев Яманалгъул ханас СангIаъ абубеб шагъаралда килиса
бана ва КагIба рукъалда гIаваф гъабизе унел гIадамал гъенире ине
гъукъун гъеб жиндир килисаялда гIаваф гъабиялда рачине къасд
гъабун. Кинанат къабилаталгъул цо чи сардилъ гъеб килисаялда жанив
лъугъун, жинца гъениб хъублъи гъабун ва гъеб хъублъи килисаялгъул
къадазда бахана. Цинги Абрагъатил цIакъ щим бахъана ва жинца КагIба
рукъ биххичIого теларо абун гъаги гъедана. Гемемерал боялги цадахъ
рачун, кутакал пилалги рачун вачIун Абрагъат Маккаялгъул рагIалде
рештIана. Гъесул зулмуялдаса хIинкъун Маккаялгъул агълоги кIкIалахъе,
нохъабакъе рахчана. Абрагъатил аскараз Маккаялгъул агълуялгъул
варанаби ва гIиял хъвехъулел ва кваналел рукIана. Аллагъасул свалат
салам лъеяв аварасул кIудияв эмен ГIабдулмутIалибил кIинусго
варани букIана. Гъел варанаби Абрагъатилаз ракIарун индалго
ГIабдулмутIалиб Абрагъатиде гIаде ана ва гъев вугеб бакIалда жанив
лъугъине изну гIалаб гъабун. Гъев жаниве виччан Абрагъатица

таржамачиясда абуна гьесда гьикъеян жиндир хIажат щиб бугеб абун. ГабдулмутIалибица жиндир хIажат бициндаalgo Абрагъатица абуна: «Дун разильун вукIана мун вихъараб мехаль: Мун гIакъло бугев, Къурайшиязул ханзабазул чи вуго абун. Амма дур варанабазул бицун мун кIалъадалго дида мун рихана. Дуца дир аскараз рачарал варанаби тIалаб гъабулел руго, дурги дур умумузулги динлъун ва чIухИилъун бугеб КагIба рукъальул бицунегбо гьечIо!»-абун. ГабдулмутIалибица абуна: «Дун вуго варанабазул бетIергъан. Гьеб КагIба рукъальул бетIергъан цогидав вуго. Гьес нахъе чIвазе вуго мун КагIба рукъалье зарал гъабиядаса»-абун Абрагъатица абуна: «Дун гьелдаса нахъе чIвалерб щибго жо гьечIо!»-абун. ГабдулмутIалибица абуна: «Гьелеха КагIба рукъ ва гьелеха мунги»-абун. (ай: дуего бокъараб гъабеха абураб магIна буго гъаб рагIиялъул) Абрагъатица гьесул варанаби нахъе къуна ва ГабдулмутIалиб КагIба рукъальул нуцIил гIекIалги ккун Аллагъасде ﷺ гъарун назмо гъабун хIелулев вукIана.

Цинги ПадегIанав Аллагъас Абрагъатил аскаразда тIад хIанчIазул боял риччана ва гьез чIинхал речIчIун гъалаг гъарун гьезул рижиго бакъвазе гъабуна. Квешаб унти баккун, жиндир гъан турун, кутакаб гIазаб чIамун Абрагъатги хвана.

Гъаб соналда гIарабияз «пилалъул сон»-абула. Гъаб сональ гъавуна хирияв авараг ﷺ абунги абуна гIалимзабаца. Гъаб къиса бицун ПадегIанав Аллагъас Маккалялъул агълу кантIизе гъарулел руго жидее ругел кIудиял нигIматазда ва Аллагъасда ﷺ иман лъун, хъанчие лагълъи гъаби жибго тун, жидехъе витIарав аварагасде ﷺ нахърилълъун хъвадиялда ахIулел руго.

106. Сурату Къурайш

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Къурайшиял ругъунлъун рукIиналъе гIоло
гочарулеб гIумру гъабиялда.

لَا إِلَهَ إِلَّا قُرَيْشٌ ①

Гьел цоцаде тушманлъи гьечIого цоцаль рекъонги рукIиналъе гIоло.

2. Гьел хасало Яманалда ун, ридал
Шамалда ун даран-базар гъабун яшав
гъабиналда ругъунал рукIиналъе гIоло.

إِلَّا إِلَهُهُمُ رَحَلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ②

3. Жидеца гIибадат гъабе абе гъаб КагIба
рукъальул БетIергъан Аллагъасе.

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ③

4. Жидее ракъинчIого рукIунеб
хIалалхъ тIагIам къурав, жал
тушманасул заралдасаги цIунарав.

الَّذِي أَطَعَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَءَامَنَهُمْ
مِنْ خَوْفٍ ④

Хур-хер бижунареб хъачIаб, бакъвараб ракъалда рукIун жал цIакъ
ракъун рукIарал, цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ даран-базаралда хъвадизе
ругъун гъарун бечед гъарурал. Сверхух ругел гIарабияз рагъал гъарун
къварид гъарулел рукIарал, цинги Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ Ибрагъим аварагасул
дугIаялъе жаваб гъабун, КагIба рукъальул хIурмат гъабун жидеда
гIадамаз рагъ гъабуларел, жидер адаб хIурмат гъабулеллъун гъарурал.
Гьал нигIматал жидее къун рукIин лъалебги букIадго гъез Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
цо гъавун гьесие гIибадат бацIад шай гъабулареб?!

Пахру Рази абулев имамас абуна: Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигIматал къей
кIиги тайпаялда буго: Цо тайпа буго балагъал нахъе чIвай. Гьеб нигIмат
Маккаялъул агълуялъе къуна пилазул бояздаса гъезул шагъарги цIунун,
цогидал гIадамалги гьеб шагъаралда тушманлъи гъабизе хIинкъизе
гъарун.

КIиабилеб тайпа буго жидее мунфагIатал гIатIид гъари. Гьеб нигIмат
Маккаялъул агълуялъе гъабуна гъаб сурагалда жаниб бицараб жоялдагъун.
Гъаб амро гъадин бугеб мехаль гьал кIудиял нигIматазе жидеца шукру
гъабичIого рукIин цIакъ кIудияб ахIмакълъи гьечIишха?!

Жегиги КагIба рукъальул БетIергъан Аллагъги живго тун, гьеб рукъ
хъанчазулги цIезе гъабун гъезие лагълъи гъаби кигIан ахIмакъаб ва
къабихIаб гIамал бугеб?!

107. Суратул Маѓлун

*Жив гурхIулев, гурхIел гламав
Аллагьасул цIаралдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца пикру гьабуларищ я гьав инсан,
жинца ахират гьереси гьабулев чиясул
ахIмакългьялгун.

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّينِ ①

2. Гьев чи вуго жинца ятимасе зулму
гьабулев.

فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ أَيْتِيَمَ ②

Гьев довеган кьазе гьавулев, гьесие гьумер
букIкунев.

3. Жинца мискинчиясе тIагIам кьоларев
ва цогидалги гьесие тIагIам кьеялда
гьесизе гьаруларев.

وَلَا يَخْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ③

Жиндир боцIи кьезе живго бахилгьараб гIечIого цогидаз кьолев
жоялдаги жив бахиллгьулев.

4.5. Квешаб гIазаб ва гьалагIи буго жидеца
балев какалдаса жал сагьвиллгьулел
гIадамазе!

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ④

Мунапикгьзаби руго гьел. Как бана абун
гьелгьул кири швеялда жадер хьул лгьоларел, гьеб бачIого тана абун
Аллагьасул عَلَيْهِمُ السَّلَامُ гIазабалдасаги жал хIинкьуларел. ГIадамазе бихьулеб
бакIалда как балел, цогидаб бакIалда бачIого толел.

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ⑤

6. Гьел руго жидеца кинабго гIамал чIухIи-
рецIалгье, гIадамал разилгьи бокьун бихьдае
гьабулел.

الَّذِينَ هُمْ يُرَآؤْنَ ⑥

7. Жидеца гIадамазул хIажат тIубайги нахье
чIвалел.

وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ⑦

ГIиси-бикгьинаб: РокIкен-квар гIадаб, цIан-лгьим гIадаб жоги
мадугьаласе ва мискин пакгьирасе кьоларел.
Аллагьас عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ниль цIунаги гьаб кьавмалда релгьлгьун рукIиналдаса.
Амин.

ГIадамал разилгьи тIалаб гьабун гIамал гьабиги ширк буго, гьелда абула
гьитIинаб ширк абун. Киниги гьев чи капурчи вуго абизе бегьуларо,
кIудияб ширкаль гурого чи исламалдаса инзавуларо.

108. Суратул Кавсар

سُورَةُ الْكَوْثَرِ

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдагъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. ХIакълъунго Дица дуге къуна МухIаммад

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾

дунялалда ва ахираталда цIакълъемераб

лъикIлъти, ахираталда кавсар абулеб гIорги къуна.

Гъеб лъикIлъти буго аваргIлъи къей, Къуръан жинда рештIине гъаби, гIелму ва хIикмат къей, шапагIат гъабизе изну къей, ахираталда умматалъ жиндаса гъекъолеб хIавз (ицц) къей, ахираталда жиб беццараб бакI къей, жиндир уммат гIемераб букIин, тушбабазда гIад квер бакъи гъаби. Ракъалда гIад исламияб дин тIибитIизе гъаби, ва гъел гурелги гIемерал нигIматал руго Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ жиндие хирияв аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ къурал.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна: «Кавсар абулеб гIор буго алжаналда жаниб. Жиндир хълбал меседил, жиндир тIино жавгъар-якъуталъул. Жиндир ракъалъул махI мискалдасаги гъуинаб, жиндир лъим гъоцIоялдасаги гъуинаб»-абун. ХIадис имам АхIмадица бицана.

2. Гъал кIудиял нигIматал къун мун хира

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْصِرْ ﴿٢﴾

гъавурав дур БетIергъан Аллагъасе как бае дуца,

цоги щибго жоялъе баге.

Гъев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ кIодо гъавун гъесие щукру гъабун варанабиги хъве? Мушрикаца гIадин хъанчазе лагълъи гъабуге, гъезие боцIиги хъоге.

3. ХIакълъунго дудахун жинца хIалхъублъи

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ﴿٣﴾

гъабулев дур тушман вуго жиндир хъон

бакъварав.

Гъев вугелъул ахираталда жив жужахIалда жанив унев.

Гъаб сурат рештIине гъабиялъе сабаб бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул Алкъасим абулев вас хвараб мехалъ АлгIаси абулев мушрикас абуна: «Нужеца гъев МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ реххун те! Гъев вуго жиндир хъон бакъварав, жиндир насло нахъе гъечIев чи. Гъев хвараб мехалъ гъесул хабар гIагIине буго ва гъев цониги чияс рехсезе гъечIо»-абун.

ГIадегIанав Аллагъас гъаб сурат рештIине гъабуна ва гъев АлгIаси вукIин бицана жиндир хъон бакъварав чи. Гъесул лъимал хъизан

бугониги гъев Алагъасул рахІматалдаса рикІклад гъавурав чи вугелъул,
гъев вукІуна жиндир хьон бакъварав ва талихІ къарав чи.

Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасул рехсей къиямасеб
къо щвезегІан нахъе хутІулеб буго. Кинабго заманаялъ, кинабго
бакІалда ва киналго мацІаздалъун гъесие рецци гъабулеб буго.
АлхІамдулиллагъ.

109. Сурагул Кафирун

سُورَةُ الْكَافِرُونَ

Жив гурхулев, гурхел гламав
Аллагьасул цларалдалгун.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухАммад ﷺ: Я гьал Аллагьасда ﷻ инкар ккурал гIадамал! قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾
2. Дица лагълъи гьабулеб гьечIо нужеца жиде лагълъи гьабулел алагьзабазе. لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾
3. Нужецаги лагълъи гьабулеб гьечIо дица жиндие лагълъи гьабулев Аллагьасе ﷻ . وَلَا أَنشُرُ عَلَيْكُمْ مَا عَابَدْتُمْ ﴿٣﴾
4. Дица кидаго лагълъи гьабизе гьечIо нужеца жиде лагълъи гьабулел алагьзабазе. وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾
5. Нужецаги лагълъи гьабизе гьечIо дица жиндие лагълъи гьабулев Аллагьасе ﷻ . وَلَا أَنشُرُ عَلَيْكُمْ مَا عَابَدْتُمْ ﴿٥﴾
6. Нужее буго нужер дин: لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾

Аллагьасда ﷻ ширк гьабун хьанчазе лагълъи гьаби. **Дие буго дир дин:** Аллагь ﷻ цо гьавун гьесие гIибадат бацIад гьаби. Нужерги дирги дин кидаго цоцаде тушманлъи бугеб буго. Гьаб сураг рештIине гьабиялъе сабаб бицун абуна: Къурайшияз Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасда абуна: «Дуца цо сональ нижер алагьзабазе лагълъи гьабе, нижеца цо сональ дур Аллагьасеги лагълъи гьабила»-абун. Гьезие аврагас жаваб гьабуна: «Аллагьас ﷻ цIунаги дун дица гьесдехун ширк гьабиялдаса!»-абун. Цинги Къурайшияз абуна: «Дуца нижер алагьазда квергIаги хьатIизе гьабе, цинги нижеца мун ритIухъ гьавизе вуго ва дур Аллагьасе ﷻ лагълъи гьабизе буго»-абун.

ГIадегIанав Аллагьас жиндир аварагасда ﷻ гьаб сураг рештIине гьабуна ва гьев хехго КагIба рукьалда ана. Гьенир рукIарун Къурайшиязул жамагIатги букIана. Гьезда аскIов вахъунги чIун, киназдаго рагIине гьабун аварагас ﷻ гьаб сураг цIалана ва гьезул хьул къотIана МухАммад ﷺ жиндир диналдаса вусиналдаса. Цинги гьез гIемераб къаврилъи гьабуна Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасе ва жидеда Аллагь разилъаял гьесул асхIабзабазе.

110. Сурату Наср

Мадинаялда жиб рештине гьабураб жинда жаниб лъабго аят бугеб. Гьаб буго суратазул бищунго ахиралда рештине гьабураб. Гьалда цебе сурату Тавбат рештине гьабунa, капурзабазда рагь бай абун жиндиль амру гьабураб.

*Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагьасул Iларалдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуг БетIергъан Аллагьасул квер бакъи бачIана.

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾

Дур тушбабазда гIад дуг бергьенлъи къуна.

Дуг жиб хирияб дур вагIан, жинда жаниб хирияб КагIба рукъ бугеб Макка шагьарги дуг рагъана.

2. Гьеб Макка рагъун хадуб дуда гIадамалги рахъана исламияб диналда жал рачIунел къукъаби гьарун, рагъго гьабичIого.

وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ﴿٢﴾

Гьаб буго Макка бахъинелде цебе рештине гьабураб сурат. Гьаб Макка бихъизе букIин бицин ва гIарабиял къукъаби гьарун исламияб диналда рачIине рукIин бициги аварагасе صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ бугеб мугIжизат буго, Къуръан Аллагьасул جَلَّ جَلَالُهُ калам букIиналъе далилги буго.

Ибну Касирица абунa: «ГIарабиязул жамагIатал ралагъун чIун рукIана Макка шагьар бахъиладагI аварагас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун. Гьеб Макка шагьар бахъани гьев хIакъав авараг صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вукIине вугин абубеб букIана гIарабияз. Макка бахъун хадуб киналго гIарабиял исламияб диналда рачIине лъугъана ва кIиги соналда жаниб гIобараб гIарабиязул жазират (полуостров) исламияблъун лъугъана»-абун.

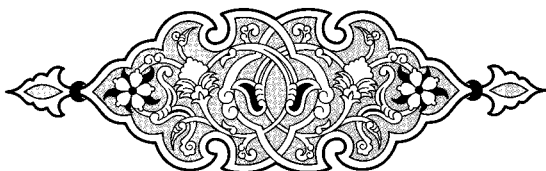
3. Дуца Аллагьасе جَلَّ جَلَالُهُ тасбихI гьабе: гьев кIодо гьавун ва гьев Аллагьас جَلَّ جَلَالُهُ дуг къурал кIудиял нигIматазда шукру гьабун.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَأَسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

Дуца гьев Аллагьасда جَلَّ جَلَالُهُ дур ва дур умматалъул мунагьал рахчиги гIалаб гьабе. ХIакълъунго гIадегIанав Аллагь жинца тавбо къабул гьабубев, жиндир гурхIел рахIмо гIемерав вуго.

Жинда Аллагь разилъаяв ибну ГIумарица абунa: Гьаб сурат рештине гьабунa Минаялда (хIеж гьабубеб мехаль сардал ралеб бакI) Аллагьасул

свалат салам лъеяв аварас ахираб хIаж гьабулеб мехаль. Гьалда цIарги абула «Къо лъикI гьабиялъул сурат»-абун. Гьаб сурат рештине гьабураб мехаль аварасда صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъана жиндир ажал гIагарлъун букIин. Гьалдаса хадуб «жакъа дица нуже дин тIубазе гьабуна»-абураб аятги рештине гьабуна. Цинги ункъого къо араб мехаль аварас صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гьаб дунялги тана. Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гьесул шафагIат ва баракат нилье шцезе гьабеги. Амин.

111. Сурагул Масад

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Гъав бахъи къосарав Абулагъабил кIиябго
квер бакъвайги ва гъевги гъалагълун хвайги.
Жиндир кверал ракъварав, жив гъалагъларав вуго гъев
Абулагъаб.

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝١

2. Гъесие шибго гIейи гъабизе гъечIо гъесул
васалаз ва боцIи-малалъ.

مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۝٢

3. Гъев ахираталда лгъугъизавизе вуго жиб лагъ-
лагълуб жужахIалгъл цIадаве.

سَيَصِلَىٰ نَارًا إِذْ أَذَاتُ لَهَبٍ ۝٣

4. Аварагасе صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ заралалгъе зазил
цIул баччулей йикIарай гъесул чIужуги
лгъугъизайизе йиго гъев цIадае.

وَأْمُرْ أَتُّهُ، حَمَّالَةَ الْخَطْبِ ۝٤

5. Гъелгъл габуралда цIакъ бицат гъабун
хъухъараб кварги букIине буго гъелъие
гIазаб гъабулеблъун.

فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝٥

Маххул гор буго гъев абуна Мужагъид абулев гIалимас.

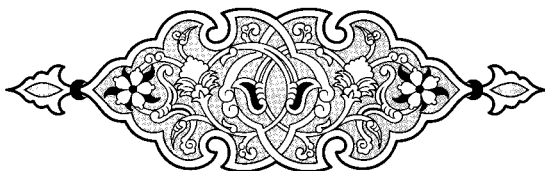
Ибну Мусайиб абулев гIалимас абуна: «Гъей уму-Жамилил цIакъ
багъа хириял маххал рукIана. Гъей гъедун йикIана жинца гъел маххал
ричилин МухIамадие зарал гъабизе гIоло абун. Гъев сабаблъун
Аллагъас صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ гъелгъл горбода цIадул гор бана гъелъие гIазаб
гъабизе»-абун.

Жинда Аллагъ разильаяв ибну ГIаббасидаса бицана: Аллагъасул
свалат салам лъеяв аварагасда: «Дуца дур гIагарал гIадамазе хIинкъи
къе»-абураб аят рештIине гъабураб мехалъ, гъев сафа мегIералда
тIаде вахун ахIана: «Я Фигърил лгъимал! Я ГIадулманатил лгъимал!»-
абун. Гъедин ахIун жинца Къурайшиязул киналго гIадамал данде
гъаруна. Цинги аварагас صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Нужеца дида бице:
Дица нужеда абуни гъаб магIарда нахъа тушманасул чуял ругин
нужеда тIаде кIанцIизе хIадуран абун, нужеца дун ритIухъ
гъавизе вукIанищ?»-абун. Гъез абуна: «РитIухъ гъавизе вукIана.
Нижеда кидаго дуца гъереси бищунев рагIичIо»-абун. Цинги
аварагас صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абуна: «Дун вуго нужеце гучаб гIазаб букIине буго
абун хIинкъи къезе витIарав Аллагъасул صَلَّىٰ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ расул»-абун. Цинги

гъенив вукларав Абулагъабица абуна: Вай дур талихI къаяв! Гъеб хабар бицинейиш дуца ниж ахIи бан данде ракларарал абун. Цинги ПтадеГанав Аллагъас гъаб сурат рештIине гъабуна.

Гъев Абулагъаб аварасул ﷺ инсул вац вуклана. Гъесул чIужу уму-Жамил Абусуфянил яц йиклана. Гъел кIиялго цакъ авараг ﷺ рихарал, гъесие зарал гъабизе бокъарал мушрикал руклана. Гъей уму Жамил Птадамазда гъоркъой мацI гъабун хъвадулей, гъезул аварасде ﷺ щим бахъине гъабулейги йиклана. Къаси алахалда ун зазил магъ цIун ячIун гъеб авараг ﷺ хъвадулеб нухахъе балейги йиклана. Гъав Абулагъабил лъабго вас вуклана. Гъесул кIигоясда чIужулъун Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасул Рукъият ва Умукулсум абулей кIинго яс йиклана. Абулагъабица васалазда амро гъабун, гъей кIияйго цар тIамун нахъе риччазе гъаруна. Гъезул цояс аварасда ﷺ щебе абуна жинца дудаги Къурьяналдаги инкар кколеб бугин ва дур ясальул царги тIамунин абун. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварас гъесие квешаб дугIа гъабуна ва гъев ГъалбацI тIаде кIанцIун гъель инжит гъавун чIвана. Абулагъабги Бадроялда рагъ лъугъун хадув квешаб унти баккун хвана. Гъев лъабго къояль ракъуль лъечIого къватIивго гъорон, махIцун вуклана. Цинги цо гвендги бахъун гъенив жанив вортизе гъавун тIаде ганчIалги ран тана.

Гъадианаб Глазаб гъабуна Аллагъас ﷺ Абулагъабие дунялалдаго. Ахираталда абадияб жужахIалъул Глазабалъульги вукIина гъев. Аллагъас ﷺ ниль рикIклад гъареги гъеб жужахIалдаса ва жужахI тIад гъабулеб тIамалалдасаги. Амин.

112. Суратул Ихласс

سُورَةُ الْإِخْلَاصِ

*Жив гурхӀулев, гурхӀел гламав
Аллагъасул цӀаралдалъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухӀаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ, قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ١
мун махсароде гъавун дуда гьикъардулел мушриказда:
«Дица жиндие лагълъи гъабулев дир БетӀергъан Аллагъ вуго жив
цогояв, жиндие щивго гӀахӀалчи гьечӀев, жинда рельгъарав цоги
Аллагъги جَلَّ جَلَالُهُ гьечӀев.

2. Жив щибго жоялда хӀажатав гьечӀев, кинабго اللَّهُ الصَّمَدُ ٢
махлукъ щибаб лахӀзаталъ жинда хӀажатав Аллагъ
جَلَّ جَلَالُهُ вуго гьев.

Жинда тӀадехун щивго хан гьечӀев, жинда ваццадавги гьечӀев.

3. Жиндие гъимер гьечӀев. لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ٣
Жиндир хъизан гьечӀев, жив гьезда хӀажатавги гьечӀев.
Жив цоги чиясул гъимерлъунги гьечӀев. Жиндир ватиналъе авал
гьечӀев вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

4. Гьев Аллагъасдехун جَلَّ جَلَالُهُ башалъи وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ٤
гъабулев, гьесда рельгъарав, гьесул гӀадаб
гъунар-къуват бугев щивго чиги гьечӀо.

Жинца жо бижунев, жинца хьихӀулев, жинца хвезе гъарун ахираталда
тӀадги рахӀине гъарулев гъаб кинабго махлукъалъул жив цогояв
Халикъ вуго гьев Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ.

Гъаб сурат буго Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъавиялъул бицунеб жиб къокъаб амма
магӀна камилаб сурат. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абуна:
﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ жинца цӀаларав чи Къураналъул лъабго бутӀа гъабун цо
бутӀа цӀаларав чиясда релъун вуго»-абун. ХӀадис имам АхӀмадица бицана.

Гъеб хӀадисалъул мурад буго: Къуръаналда жаниб бицунеб жо лъабго
багӀияб хӀукмуялда хурхараб букӀин: Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ цо гъави, шаргӀиял
хӀукмаби рици, цересел уматузал хабар бици. Гъаб сурат Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ
цо гъави жинца бицунеб бугелъул, гьеб буголъана Къуръаналъул
лъабил бутӀаялда релъгъун.

Гъаб сурат релӀтӀине гъабиялъе сабаб буго мушрикаца аварагасда
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ абун букӀин: «Дуца ниже сифатал рице дур Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ.
Гьев щиб жоялдаса гъавун вугев?. Меседилиц, гӀарцолиц, жавгъар-
якъуталъулиц?» – абун.

Цинги ТадегІанав Аллагъас ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ – абун гъаб сураг рещтІине гъабуна ва гъел мушрикаг хъанчие лагъльи гъаби батІулаб жо букІин загъир гъабуна.

113. Суратул Фалакъ

*Жив гурхIулев, гурхIел Iамав
Аллагъасул цIарадалгъун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: Дица цIуни
гъарулеб буго жинца рогъел баккине гъабулев
БетIергъан Аллагъасдалгъун.

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ١

2. Гъев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ бижанщинаб жоялгъул
квешлъиялдаса.

مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ٢

Iадамал ругониги, женал ругони, хIайванал ругониги. РухI бугеб
букIа рухI гъечIеб букIа жинца зарал гъабизе бегъулеб щинаб жоялгъул
заралалдаса цIуни гъарулеб буго.

3. Жиндир бецIлъи цIакъаб сордоялгъул
квешлъиялдасаги.

وَمِنْ شَرِّ عَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ٣

БецIаб сардиль жидеца квешлъи гъабулел Iадамал ва женал къватIире
рахъуна. Гъеб сордоялгъул бецIлъиги жинца Iадамал хIинкъизе
гъарулеб жо буго. Сардиль алхул хIайванги бихъуларо, борохъ-
къинчIги бихъуларо, квешаб гвент, борхатаб къуро, гъваридаб кIкIалги
бихъуларо.

4. Жидеца кваралда гарцIал ран,
гъезда Iаде хIухъел пун сихIру гъабулел
сихIрочагIазул квешлъиялдасаги цIуни гъарулеб буго дица.

وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ٤

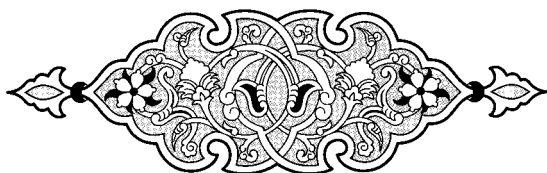
5. Жинца хIал хъублъи гъабулев
чияс хIал хъублъи гъабидалго гъелгъул
квешлъиялдасаги цIуни гъарулеб буго.

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ٥

XIасад абула цоги чиясе Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къурал нигIматал гъесда тIаса
ине бокъиналда, жиндие гъелдалгъун щибго хайир гъечIониги. Гъев
жинца хIасад гъабулев чи кидаго гIазабалгъулъ вугев чи вуго: Гъес хIал
хъублъи гъабуна абун Аллагъасул جَلَّ جَلَالُهُ нигIматал Iадамазда тIаса
унаро, гъезие нигIматал Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ къун щинахъе гъев хIасадчиясул
ракI унтулеб букIуна.

Гъаб кIиябго «Къул агIузaби» рептIинабиялъе сабаб бицун Аразиясул
тафсиралда абулеб буго: «Лабид ибнул АгIсам»-абулев чияс
Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе сихIро гъабун букIана рас
халеп гъоркъо, гъель хан бахъараб рас, тIогъол хIур, цогиги жалги
данде гъарун, жинда тIад анцIила цо гарацI бараб кварги гъезда

цадахъ лъун, гъеб рокІкеналь борлълъун. Цинги гъеб гъуялъубе лъун
букІана. Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда Жабраил малаик
вачІун гъесие сихІро гъабун букІин бицана ва гъеб сихІро гъабураб
ясикІо лъураб бакІги бицана. Гъеб ясикІо аварасухъе صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ босун
бачІана ва Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ гъаб кІнго сурат респтІине гъабуна. Гъал
суратазда жаниб анЦила цо аят буго. Цо-цо аят аварас صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
цІалараб мехалъ гъеб кваралдаса гарацІ бичун унеб букІана. КІнябго
сурат цІалун лъугъараб мехалъ гъел гарцІал ричун лъугъана ва аварас
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ вухъун вукІарав чи вичараб гІадин сахлъун гІаде вахъана»-
абун.

114. Сурату Ннас

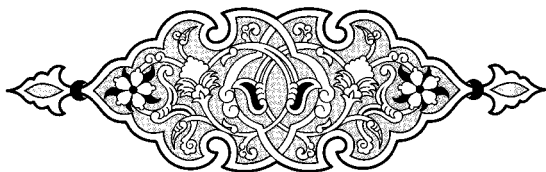
سُورَةُ النَّاسِ

*Жив гурхIулев, гурхIел гIамав
Аллагъасул цIаралдалгун.*

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Дуца абе МухIаммад ﷺ: Дица цIуни гьарулеб буго киналго гIадамазул БетIергъанасдалгун. Жинца гьел рижарав ва хьихьулев. قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ١
2. Гьел гIадамазул ханасдалгунги. Гьезул кинабго ихтияр жинда кодоб бугев. مَلِكِ النَّاسِ ٢
3. Гьел гIадамаз жиндие лагългъи гьабизе гIадав Аллагъасдалгунги. إِلَهُ النَّاسِ ٣
- 4.5. Аллагъ جَلَّ جَلَالُهُ рехсараб мехаль жал нахье кьалел, жидеца гIадамазул рекIель вас-вас ккезе гьабулел щайтIабазул квешлгъиялдаса. مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ٤
الَّذِي يُوسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ٥
6. ГIадамаздаса ругел гьел щайтIаби, женаздасаги ругел. مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ٦
- Гьаб цIуни гьари буго киналго щайтIабазул квешлгъиялдаса. Щибго шаклгъи гьечIеб жо буго гIадамазул щайтIаби жидер зарал цIикIарал рукIин. Женазул щайтIаби нахье кьала гьездаса цIуни гьарараб мехаль. ГIадамазул щайтIаби гIадамалгун цадахь рукIунелгул гьезул гукки ва хIила бальгояб букIуна. Аллагъас цIунарав чи гурони гьел щайтIабазул заралалдаса цIунун хутIуларо.
- Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ ниль цIунаги кинабго жинца зарал гьабулел жоялгул заралалдаса. Амин.
- Жинда Аллагъ разильгай ГIаишатидаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жив босаде вегулеб мехаль: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ва гьаб кIиябго сурат цIалулеб букIана жиндир кIиябго хьат гьурмада цебе ккун. Цинги гьеб кIиябго хьат бетIералда, гьумералда ва жиндир черхалда лгъулгалеб букIана. Гьаб хIалалгь лгъабго нухаль гьабулел букIана»-абун. ХIадис имам Бухарис бицана.
- ГIадегIанав Аллагъасул тавфикьалдалгун хирияб Къуръаналгул тафсир ва таржама хьван гIубана. Цакъ кIудияб тавфикь ва квер бакъи гьабун гьев Аллагъас جَلَّ جَلَالُهُ. Даимаб, абадияб щукру ва рецц буго гьев Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ. Гьаб хIалтIи гIададе хвараблгун гьабугеги абун Аллагъасе جَلَّ جَلَالُهُ хIелулевги вуго.

Жив кюдо гъавураб свалат ва салам хирияв аварагасде صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ лъеги, гъесул агълу асхӀабзабаздаги лъеги. Гъезул нухалъ хъвадарал киналго муъминзабаздаги лъеги. Амин.

ТпадегІанав Аллагъасул калам Къуръан цІалиялъул хиралъи ва адабал рицунеб калам

Къуръан цІалиялъул хиралъи:

Жинда Аллагъ разилъаяв Абуумаматидаса хІадис бицана: *Дида Аллагъасул расулас абулеб рагІана: «Нужеца Къуръан цІале! Гъеб къиямасеб къоялъ жинца шапагІат гъабулеблъун бачІине буго, жиб цІалун, жиндир хІукмуялда гІамал гъабун хъвадарал гІадамазе»* – абун.

Аллагъ разилъаяй ГІаишатидаса бицараб хІадисалда буго: *Аллагъасул расулас абун: «Жинца лебалго (тажвидалда лъун гъаракъ-макъам берцин гъабун) Къуръан цІалулев чи хириял малаикзабигун цадахъ вукІунев чи буго. Жиндие Къуръан цІализе захІматги букІун, гъеб лъазе гъабулев ва цІалулев чиясе кІиги нухаль кири-ажру гъабула абун: Ай гъесул Къуръан лъазабизе бугеб гъира-шавкъальхъги, гъеб цІалулаго жинда бихъараб гІакъубаялъулги кири гъабула. ХІадис Бухарияс ва Муслимица бицана.*

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнуГІабасидаса хІадис бицана: *Аллагъасул расулас абун: «Жинда жаниб Къуръаналъул щибго жо гъечІев чи чІунтараб минаялда релълъун вуго»* – абун. ХІадис Тирмизияс бицана.

Ай Къуръан рекІехъе лъазе гъаби ва гъелда гІамал гъаби цІакъ къадру бугеб иш буго. Гъеб Къуръаналда хурхичІев чи щибго жиндилъ лъикІлъи гъечІев чи вуго.

Жинда Аллагъ разилъаяв Абумусадаса хІадис бицана: *Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Нужеца гъаб Къуръан гІемер цІалун ракІалда лъикІ чІезабизе яхІ бахъе! Валлагъи, Къуръан ракІалдаса унеб(билулеб) буго, хІатІирухъен бан биччараб варани билулеб гІадин, яги гъелдасаги хехго»* – абун. ХІадис Бухарияс ва Муслимица бицана.

ХІадисалдаса мурад буго Къуръан рекІехъе лъан хадуб кІочене теялдаса цІуни ва гъеб щибаб заманалъ цІалун тақарп гъабизе тІадаб букІинги.

Аллагъ разилъаяв Абугъурайратидаса хІадис бицана: *Дида Аллагъасул расулас абулеб рагІана: «ТпадегІанав Аллагъ*

разилъула ва Генеккула берцинаб гъаракъ-макъаналда
џалулџеб Къуръаналда» – абун. ХІадис Бухарияс ва Муслимица
бицана.

Бараъ ибну Пазибидаса хІадис бицана: *Дида авараг
ﷺ рагІана жинца богол как балаго ﴿وَالَّذِينَ وَالَّذِينَ﴾* –
абураб сурат џалулџеб ва гъедин берцинаб џали дида кидаго
рагІичІо» – абун. ХІадис Бухарияс ва Муслимица бицана.

Къуръаналъул цо-цо суратазул ва аятазул хиралъи
бицарал хІадисал гІемер руго. Гъезул киналго сахІихІал
(битІарал) гъечІелъул, дица цо чанго сахІихІаб хІадис
бицун тела:

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнуГаббасидаса хІадис
бицана: *Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг Жабраил
малаикасда аскІов гІодов чІун вугеб мехаль гъесда
зобалаздаса цо гъаракъ рагІана. Жабраил зодихъехун
валагъана ва гъес абун: «Жакъа гурони рагъичІеб зобалазул
каву рагъана»* - абун. Цинги гъенисан гІодов цо малаик
*рештІана. Жабраилас абун: «Жакъа гурони рештІичІев
малаик рештІана зодисан»* – абун. Гъев малаик аварагасда
ﷺ аскІов вачІана, гъесие саламги кьун жинца абун:
*«Дуе рохел буго МухІаммад, Аллагъас ﷺ дуе къураб кІиго
хиралъиялдалъун. Дуе гурони гъеб лъиего кьунги букІинчІо.
Гъеб буго суратул фатихІат ва суратул бакъараталъул
ахираб кІиго аятги. Гъезул џибаб хІарф џалунушинахъе дуе
сайгъат кьола»* – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв ИбнумасгІудидаса хІадис
бицана: *Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун:*
*«Щив чияс сардилъ суратул бакъараталъул ахираб кІиго
аят џаланиги гъесие гъель гІейи гъабизе буго»* – абун. Ай
гъесда гъеб сородоялъ зарал хъатІизе гъечІо.

Муслимица хІадис бицана: Аллагъасул свалт салам лъеяв
аварагас абун: *«Нужеџа рукъзал хобалазде свержаруге (ай
рукъоб Къуръан џалџе). Суратул бакъарат џалулџеб рукъосан
шайтІан лъутун уна»* – абун.

Абу-умаматидаса хІадис бицана: Аллагъасул свалт салам
лъеяв аварагас абун: *«Щибаб паризаяб какда хадуб Аятул
курсий ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ...﴾* (Суратул Бакъарат 255 аят) *џаларав чи
алжаналдаса гъукъун гъечІо хвелаль гурони»* – абун. Ай гъев
чи хун хадув алжаналде лъугъуна.

Жинда Аллагъ разилъаяв Аbugъурайратица хIадис бицана: *Аллагъасул свалат салам лъев аварас дун тун вукIана Рамазан моцIалъ закят бахъун бачIараб тIоршел цIунизе. Цо нухалъ гъеб тIоршел бикъизеян вачIарав чи дица ккуна ва гъесда абуна дица мун аварасухъе ﷺ вачине вугойн абун.* (Лъабго сордолял тIатIалаго вачIана гъев тIоршел бикъизеянги абуна цо биценалда). *Гъев чияс абуна: «Дуца дун аварасухъе ﷺ вачинчIого тани дица дуда цо лъикIаб жо лъазабилла, Аллагъас ﷺ две гIемераб кири хъвалеб. Мун къижизеян бусаде вегараб мехалъ дуца Аятул курсий цIале (Суратул Бакъарат 255 аят). Гъедин цIалараб мехалъ Аллагъас ﷺ рогъинегIан мун цIунулев чи тола ва шайтIаналда кIоларо две щибго зарал гъабизе» – абун. Дица гъаб хабар Аллагъасул свалат салам лъев аварасда бицидалго гъес абуна: «Гъель битIараб бицун буго кигIанго кIудияб гъерсикъан гъеб бугониги. Гъеб жо шайтIан буго» – абун.*

Муслимица бицараб хIадисалда буго: *«Нужеца цIале кIуго нур бугеб суратул Бакъарат ва Али Гимран. Гъеб кIиябго къиямасеб къоялъ жиб цIаларасе кумекалъе бачIуна» – абун.*

Жинда Аллагъ разилъаяв АбусагIид Ал-Худриядаса бицараб хIадисалда буго: *Аллагъасул свалат салам лъев аварас абуна: «Рузман къоялъ «суратул Кагъф» цIаларав чиясе нур гвангъун букIине буго тIасияб рузман къоялде цвезегIан» – абун.*

Жинда Аллагъ разилъаяв ибну Гумаридаса бицараб хIадисалда буго: *Аллагъасул свалат салам лъев аварас абуна: «Рузман къоялъ «суратул Кагъф» цIаларав чиясе гъесул хIатIазда гъокъан зобалазде цвезегIан нур букIине буго къиямасеб къо чIезегIан ва гъесул кIиябго рузман къоялда гъоркъор гъарурал мунагъалги чурула» – абун.*

Жинда Аллагъ разилъаяв Абудардаица бицараб хIадисалда буго: *Аллагъасул свалат салам лъев аварас абуна: «Суратул Кагъфалъул авалаб аницIго аят рекIехъе лъазабурав чи дажалил фитнаялдаса цIунаравлъун вукIине вуго» – абун.*

ХIакимица бицараб хIадисалда буго: *Аллагъасул свалат салам лъев аварас абуна: «Дица нужеда бицилиц цо*

чиясда кинаб бугониги кьварилъи цвараб мехаль гьес жиб цалани гьесдаса кьварилъи тIасса унеб дугла? Гьеб буго Юнус аварагасул дугла: ﴿إِنَّ إِلَهَهُ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ (Суратул Анбияъ 87 аят) – абураб.

Жинда Аллагъ разилъаяв имам АхIмадица бицараб хабаралда буго: «Дир шейхаз (мугIаллимаз) дида бицана жал рукIанин Фузайл ибну ХIарисида аскIор гьев хвалил унтиялъ унтун вугеб мехаль. Фузайлица гьикъана нужер цонигиясда Ясин цIализе гьалищан абун. Цинги СсалихI ибну ШурайхI Ясин цIализе лъугъана ва гьес кIикъоабилеб аят цIалилелде Фузайлил рухIги босана. Гьединго дир шейхаз бицулаан хвалил унти чIварасда аскIоб Ясин цалани гьесул рухI бахъи бигьальгулин абун».

Асламица Жинда Аллагъ разилъаяв ГумарасхIабидаса бицараб хIадисальгулъ буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Къасси дида рецтIинабуна кинабго дунялалдаса дие жиб хирияб сурат. Гьеб буго ﴿إِنَّا فَتَنَّا آلَكَ وَتَمَّامِينًا﴾ – абун. (Суратул ФатхI: 1 аят).

Жинда Аллагъ разилъаяв Аbugъурайратица бицараб хIадисалда буго: Дида Бичасул расул жинца абулев рагIана: «Къуръаналда жаниб буго лъеберго аят бугеб сурат, жиб цIаларасе гьеб кумекалье бачIунеб гьесул киналго мунагъал чуризегIан» – абун. Гьеб буго Суратул мулк.

Жинда Аллагъ разилъаяв Анас ибну Маликидаса бицараб хIадисалда буго: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас абун: «Дуца ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ цIале мун кьижизе лъугъунеб мехаль. Гьеб буго ширкалдаса мун рикIкальи» – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяв АбусагIид Ал-Худриясдаса бицараб хIадисалда буго: Цо нухаль Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас жиндир асхIабзабазда гьикъана: «Сардиль Къуръанальул лъабил бутIа цIализе кIолев цив вугев нужедасса»-ян абун. АсхIабзабазе гьеб захIматаб ишлгун бихъана ва гьез абун: «Лъидаха гьеб кIолеб я расулуллагъ» – абун. Аварагас абун: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾- буго Къуръанальул лъабил бутIа» – абун.

Жинда Аллагъ разилъаяй Паишпатидаса хIадис бицана: Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас кьижилелде цебе жиндир кIиябго хъат кIалалда цебе ккун гьениб жаниб ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾, ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾, «﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ва «﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ цIалулеб букIана,

цинги киябго квер гьумералда, бетлералда ва черхалгул цецебесеб ва нахъияб рахъалда лъулъалеб буклана, гьадин лъабго нухаль такрар гьабулеб буклана» – абун. Гьедин гьабурав чи Аллагъас ﷺ кинабго квешлъиялдаса цунизе вуго ва гьеседа асклоб шайтганги кьазе гьечло гьев радал тпаде вахъинеган.

Жинда Аллагъ разильяай Паишатидаса бицараб цоги хладисалда буго: *Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг унтараб мехаль гьес жиндирго кверазда жаниб киябго Къул аглузу цалалеб буклана ва гьел кверал черхалда рахъулел руклана. Гьев захматго унтун вугеб мехаль дица цалана гьеб киябго сурат гьесул кверазда жаниб ва гьел кверал гьесул черхалде рахъана»* – абун.

Гьал тпадехун рехсарал Къуръаналгул хиралги бицарал хладисал дагъалго жал руго ва кинабго Къуръан жиндир хиралги ва баракат гемеераб буго. Гьеб Къуръанги жиб цалун, жиндир мурад бичичун, жиндир хлукмуялда нахърилъгун тпадамал хьвадизе глого рещтгинабураб буго.

Гьаб хирияб Къуръанги жинда рещтгинабун Аллагъ ﷺ цо гъавун гинцигго цохло гьесие лагълги гьабиялда халкъ ахлизе витана хирияв Мухаммад авараг ﷺ. Ахираталда щивав инсанасе жинца гьабураб гламалалда рекъараб жазабги букине буго. Дунялалгул рокъов вукладго тпадеганав Аллагъасе глбадат гьабиялдаса гьафулги вукун ахираталда щведалго гьида бугониги божун ва хьул лъун вуклиналъ инсан хвасар гъавуларо.

Гьаб масъала бичичине тпадаб буго щивав чияса ва гьес яхл бахъине ккола жив члаго вукладго тпадеганав Аллагъасги, гьесул хирияв расуласги малъгъухъин хьвадизе ва абадияб рокъоб жив глазабалдаса хвасарлъулел гламал гьабизе. Тпадамаз ургъун рахъарал нухалги жалго тун Аллагъасул расулас бихъизабураб нухдаса хьвадизе.

Тпадеганав Аллагъас нильлъеда хлакъаб жо хлакъаблъун бихъизабеге ва гьелда нахъ рилъгъине тавпикъги гьабеге. Батлулаб, бидгаяб жоялдаса Аллагъас ﷺ нильлъ риккладги гьареге. Амин.

Къуръан цалиялгул адабал:

Имам Суютгияс данде гьабураб «Ал-иткъан фи глulumил

Къуръан» – абулеб тѣхъалдаса росун хирияб Къуръан цѣалиялъул дагъалго адабал рицина:

- Къуръан цѣалуев чи какие чурун вукӀине рекъараб буго: гъеб бугельлъул азкарузул бищунго хирияб. Бацѣадаб бакӀалда цѣализе суннатаб буго, масжидалде жаниб цѣали бищунго лъикӀ буго.
- Къибляялде вуссун гӀодов чӀезе, Аллагъасе ﷻ хӀелун, бетӀер гӀодоб тӀамун чӀезе рекъараб буго.
- КӀал бацѣад гъабизе сивак бахъизеги суннатаб буго.
- Къуръан цѣализе бай бихъилелде цѣебе аргузу биллагъи... абизе суннатаб буго. Щибаб сурат цѣализе цѣебе бисмиллагъ... абизеги лъикӀаб буго. Сураталъул гъоркъоб бакӀалдаса цѣализе бай бихъаниги бисмиллагъ абизе лъикӀ буго.
- ГедегӀичӀого, пикру гъабун, хӀурупазул хӀакъ тӀубан цѣализе лъикӀ буго. Щибаб аяталъ бицунеб жоялъул пикру гъабун, рахӀматалъул бицараб мехаль роххел шун, гӀазабалъул бицараб мехаль ракӀ пашманлъун цѣали буго кири гӀемер шолѣб.

Масала: гедерги цѣалун кӀиги жуз цѣаларасе щибаб хӀарф рикӀкӀун шолѣб кириги, пикру-гадбирги гъабун цо жуз цѣаларасе шолѣб кириги хал гъабураб мехаль – кӀиги жуз цѣаларасул кири гӀемераб буго, цо жуз цѣаларасул кири къымат гӀадегӀанаб буго.

- Къуръаналда жанир ругел гӀазаб бицарал ва хӀинкъи къей бугел аятал цѣалараб мехаль ракӀ пашманлъун гӀодизе рекъараб буго: Аллагъасул ﷻ гӀазабалъул кутак хал гъабун, жиндир нафсалъул кӀарччанлъи ва гӀайибал хал гъабун.
- Берцинаб гъаракъаль цѣализеги суннатаб буго. Цоги чиясе ташвиш-зарал гъечӀони гъаракъ борхун цѣалиги мунфагӀат бугеб буго: гъельул асар цӀикӀараб букӀуна, рагӀарасеги мунфагӀат гъабула, цѣалулесул ракӀги тирхула, макъу-гъафлатги тӀасса уна.
- Берцинаб гъаракъаль мухӀканаб хӀалалъ Къуръан цѣалуев чиги гъеб цѣализе виччан гъесухъ гӀенеккизе суннатаб буго. Цояз цѣалун цогидал гӀенеккун иргаялда цѣалиги асар шолѣб букӀуна.
- РакӀихъ цѣалиялдаса Къуръаналда тӀадги балагъун цѣали кири гӀемераб буго: Къуръаналда балагъиги гӀибадат буго.

- Суратазул ва аятазул тартибалда цџализе рекъараб буго. Цо сурат цџалун тџубан хадуб цогидаб цџализе бай бихъила. Аятги тџубан цџализе рекъараб буго.
- Къуръан кинабго заманаль цџализе лъикІ буго. Какиль цџали, сардилъ тџаде вахъун цџали, рузман сордо-къояль цџали кири гџемераб буго.
- Щибаб анкъго къоялда жаниб Къуръан цџалун тџубайги лъикІ буго. Гъедин цџалулеб бугони рузман къояль бай бихъун хамис къояль тџубазабила. Къуръан тџубадалго дугІа гъаби суннатаб буго: гъеб буго жаваб гъабулеб гџуж. Жиндир агълу-хъизан данделъун дугІа гъаби гџемерго лъикІаб буго.
- Цо Къуръан цџалун тџубарабго цогидаб бай бихъун тезеги суннатаб буго. ИбнугІаббасидаса бицараб хІадисалда буго: Аллагъасул свалт салам лъеяв аварагас ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ السَّمَاوَاتِ﴾ цџалун хадуб суратул фатихІаги бакъараталъул авалги цџалулеб букІана. Цинги Къуръан цџалун тџубаялъул дугІаги гъабулеб букІана – абун.
- Къуръан цџалиялъул сужда гъабизе кколеб бакІалда суждаги гъабила. Гъеб сужда гъабула жинца цџаларас ва жинда цогидас цџалулеб рагІарасги.
- Къуръан цџалиги гъоркъоб къотІизабун гџадамаздехун кІалъай карагъатаб буго. Гъеб цџалулаго щиб бугониги гџададисеб жо гъабулев вукІинги рекъараб гъечІо.
- Гџажамияб мацІаль (таржама гъабун) Къуръан цџализе бегъуларо какиль бугониги цогидаб бакІалда бугониги. Ай: как балеб чияс гІараб мацІалда бугеб хІалалъ гурони Къуръан цџализе бегъуларо. Какиль гъечІев чияс Къуръаналъул рагІиги абун, хадуб гъелъул магІна бицун гурони Къуръаналъул магІна бицизе бегъуларо.
- Къуръан цџали магІишаг тІалаб гъабиялъе сабаблъун кквезеги бегъуларо.

Цогиги гџемер суннатал ва адабал руго Къуръан цџалиялда ва гъелъул хІурмат гъабиялда хурхарал. ТџадегІанав Аллагъасул калам бугелъул гъеб жиндир къадро кІудияб тџехъ буго. Щибаб жоялъул къадроялда рельлъараб букІуна гъелъул адаб-хІурмат гъабиги.

ТџадегІанав Аллагъас тавфикъ гъабеги гъесул хирияб калам цџализе, гъелъул хІурмат гъабизе ва гъелда рекъон гІамалги гъабизе.

Ахиралда кинабго рецц ва шукру ТадегІанав Аллагъасе буго жинца нильль иман-исламалъул нухалде тІоритІарав. Гъесда гъарулебги буго гъеб битІараб нухдасан нильль къосизе тогеян абун. Жив кІодо гъавураб свалат-салам хирияв аварасда صلى الله عليه وسلم лъеги, хадуб гъесул агълуялда ва асІабзабада лъеги, гъесул суннат цІунун хъвадарал киналго муъминзабадаги лъеги. Амин

**МагIарул мацIалда жанир гIемер
хIалтIизарулел гIараб рагIабазул магIна**

Ахлакъал	чиясул гIамал-гIабигIат (лъикIаб бугониги, квешаб бугониги).
Амру	цо иш гIабеян бугеб буйрухъ, Аллагъасул рахъалъан бугониги, инсанасул рахъалъан бугониги.
Ансарал	Мадинаялъул бусурбаби, жидеца аварагасе ва гъесул асхIабзабазе квербакъи гIабурал.
Агълу-зиммат	бусурбабазда гьоркъор ругел, гъезул цIуниялда гъокъ ругел, инжил ва тавраталда нахъ рилъарал гIадамал. Гъезда китабиял абула: ай Аллагъасул рахъалъан бугеб тIехъалда гIамал гIабулел гIадамал.
Агълул-байт	Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварагасул рукъалъул агълу, гъесул хъизан.
Ажро	Аллагъас лъикIлъиялда данде къолеб кири.
Азал	жиндие бай бихъи гъечIеб цIебе араб замана. Ай дунял бижилелдего кинабго букIинесеб жо Аллагъас къадар гIабун букIана.
Аль-кавсар	алжаналда жаниб бугеб гIоралъул цар.
Аль-хIарам	маккаялда ва Мадинаялда сверухъ бугеб жиндир хIурмат цIунараб ракъ. Гъеб бакIалда кинабгIаги рухI бугеб жо чIвазе ва гъветI-хер къотIизе гъукъараб буго. Цо хассал жал хутIизегIан.
Аманат	къотIи-къай, божилъи. Гъеб букIуна Аллагъасдаги лагъасдаги гьоркъоб, гъединго гIадамазда жидедаго гьоркъобги.

Амир	Кудияв имамас тласса вишарав, ялѹни цо кѹкѹаялъ жидер ццевехъанлъун гъавурав чи. Шаргалда рекъараб амрунагъюялъуль гьесие мутиглъиги тладаб буклуна.
АсхIаб	Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварасул гьалмагъ. АсхIаб абула жинца Аллагъасда ва гьесул расуласда иманги лъун дагъабго мехаль вугониги жив аваратун цадахъ вукIарав чиясда.
Аят	Къуръаналъул цо калам, къотIел. Къуръаналда жаниб 6600 аят буго.
БайгIат	Кудияв имамасе, яги жидеда тIад тарав амирасе гъабулеб къотIи, гьесие мутиглъизе ва гьесул амрунагъю тIубазе.
Баракат	Аллагъасул рахъалъан бугеб лъикIлъи, нигIмат, квербакъи, тIокIлъи.
Барзах	инсан хваралдаса бай бихъун, ахираталда гъев тIаде вахъинавизегIан гъоркъоб бугеб замана.
БидгIа	диналда жаниб жиндие КъуръанхIадисалдаса далил гьечIеб жо лъей, гьеб хIалтIизаби.
Буракъ	Аллагъасул свалат салам лъеяв МухIаммад аварат мигIражалда вачунеб мехаль Маккаялдаса Байтулмукъадасалда цвезегIан гъев жинда тIад рекIун вукIараб хIайван.
Вали	бетIергъан чи. Жаваб чи.
ВарагI	Аллагъасухъан хIинкъи, шубгъаяб жо рикIад тей.
ГIабд	лагъ. Исламияб диналда жаниб гIабд абураб рагIи Аллагъасул лагъ абураб магIнаялда хIалтIизабула.

Гаврат	инсанас цогидав чиясул бералдаса бахчизе тладаб бакIалда бугеб гIаммаб цIар. ЧIужугIаданаль кIиябго кверги гIумерги тун цогидаб бакI бахчизе кола. Бихинчияс цIиноялдаги накоялдаги гIоркIюб бугеб бакI бахчизе кола.
Гакъида	рекIелчIчIей. Диналда жаниб инсанас хIакъаблъун ккураб нух.
Гакъикъа	лъимер гIабураб мехаль садакъаде хIолеб чахъу, хIайван.
Гарафат	хIеж гIабулеб мехаль зулхIижа моцIалъул ичIабилеб кIояль киналго хIажизаби дандельулеб бакI, гIарафамегIер.
Гарц	тIадегIанав Аллагъас жив гьедда тIадегIанлъанаян абураб, Аллагъас бижараб жоялъул бищун кIудияб ва хIикматаб жо.
Гашура	мухIаррам моцIалъул анцIабилеб кIоялда абулеб цIар. Гьеб кIояль кIал кквей суннатаб буго.
Гибадат	Аллагъас ва гьесул расулас бихъизабураб хIалалъ Аллагъасе лагълъи гIаби, гьесие мутIигIлъи.
Гидда	рос хвараб мехаль, яги гьес цIар тIамун йиччараб мехаль чIужугIаданаль базе тIадаб заманалда абулеб цIар цогидав росасе инчIого.
Гумра	Маккаялда ун гIабулеб гIибадат. ИхIрам тIаваф сагIйо гIабун ва бетIер кIунцIун.
Гъаибаб жо	цохIо Аллагъасда гурони жиб лIалареб жо. Масала: кидал кIиямасеб кIо чIолеб, кидал инсан холеб, киве гьев инсан ахираталде кIолев.
Гъанимат	рагъ гIабун капурзабахъан бахъулеб боцIи-мал.

ДагІват	Аллагъасул диналде гІадамал ахІи.
Далил	цо иш баян гъабулеб хІужа, гІила, (доказательство).
Дийат	цо чи чІвадалго, яги гъесда ругъун лъураб мехаль, гъелда данде рецелалъе бахъулеб гІакІа.
Жазъ	кинаб бугониги гІамалалда данде жо гъаби.
Жизят	бусурбабазул ракъалда ругел цогидаб диналъул гІадамаз къезе кколеб налъи (налог). Гъеб налог къезе къотІиги гъабун гъел тола жидерго дин гъабизе ва амма исламияб диналъе зарал бугеб жо гъабизе гъукъула.
Занно	якъинлъи гъечІеб лъай, ракъалда ккараб жо.
Зугъду, загъид	Ахираталда пайда букІунареб жо гІалаб гъабичІого чІарав чи.
Йавмуль- къийамат, Йавму-ддин	ахираталда абулеб цар.
Йакъин	мухІканго, баянго цо иш лъай.
ИжмагІ	МухІаммадил умматалъул жидер гІелму камилал диниял гІалимзаби цо кинаб бугониги гІасроялъ жинда рекъараб хІукму.
Ижтигъад	цІакъго лъикІ гІелму лъалев гІалимчияс Къуръан-хІадисалдаса шаргІияб масъалаялъе хІукму босизе кІвахІ бахъи.
Икъбал	гъабулеб иш данде билълъин, гъабизе бигъальи.
Иман	ракъиль бугеб божилъи, гІакъида, Аллагъ гурев чиясда жиндир хІакъикъат лъалареб.

Ислам	Аллагъасул амруялъе мутӀигӀлъи. Гьелъул щуго рукно буго: кӀиябго шагъадат битӀи, паризаяб как бай, закат бахъи, кӀал кквей, хӀаж гъаби.
Истикъамат	витӀун чӀчӀей. Аллагъасул амру-нагъюялда мутӀигӀлъун хъвади.
ИхӀрам	хӀеж гӀумра бухъи.
ИхӀсан	лъикӀлъи гъаби. Диналда жаниб ихӀсан абула ракӀ бацӀадго гӀибадат гъабиялда.
Ихлас	ракӀ бацӀадго, унго-унго цохӀо Аллагъасе гӀибадат гъаби.
Калима	цо рагӀи.
Карагъат, макругь	шаргӀалда жиб какараб, гъабизе рекъечӀеб иш.
Кафарат	цо шаргӀалда бегъулареб жо гъабураб мехаль къезе бихъизабураб гӀакӀа.
Куфр	инкар кквей. Аллагъасда ва гъесул диналда инкар кквей.
Къадар	Аллагъас азаладаго гъабураб хӀукму.
Къази, къади	жинца хӀукму гъабулев чи. Исламияб пачалихъалъул имам, амир.
Къанун	бихъизе гъабураб хӀукму (закон), шаргӀияб букӀа яги цогидаб букӀа.
Къисас	цо чи чӀвадалго, яги гъесда ругъун лъедалго гъелда данде гъабулев шаргӀияб рецӀел.
Къияс	цожо цогиялда борци. Къуръан хӀадисалдалъун гъабураб хӀукмуялда гъеб кӀиялдаго жаниб жиндисе далил, хӀужа гъечӀеб шаргӀияб масъала борци ва гъелье гъебго хӀукму къей.
Магъари	чӀужу ячунеб мехаль гъелье къезе кколеб жо (гӀарац, боцӀи, ва цоги щиб бугониги). тӀальулев.

Мажнун	гПадалав чи, гПакъло гьечЛев чи.
Макъам	цо шиб бугониги жо шун бугеб бакІ. Къимат къадро шун бугеб бакІ.
Мал	жиндаса пайда босизе бегъулеб хІалалабщинаб жо.
МатагІ	къайи-ца, дунялалда гПадамаца жиндаса пайда босулеб жо.
МахІрам	шаргІалда жиндиргун ригъин гъабизе гъукъарав гПагарав чи.
Махлукъ	ТпадегІанав Аллагъас бижанщинаб жо.
Минбар	масжидалда жаниб букІунеб, имамас жинца тІад вахун вагІза гъабулеб борхалъи.
МугІаян	мухІкан гъабун жиб бихъизабураб жо.
МугІжизат	гПадамал жинца хІайран гъарулеб, гПадагалдаса жиб къватІиб бахъараб иш. Гъеб ТпадегІанав Аллагъас жиндир аварагасе къолеб гъунар букІана, гъезда иман лъезе гІоло.
Мугъажир	Аллагъасул диналъе гІоло жинца ватІан тарав чи.
Мукаллаф	жив балугълътиялда вахарав, жинда динияб иш тІалъулев чи.
Мунафикъ	жинца кІигъумерчилъи гъабулев. ГПадамазе гІоло дин гъабулев чи.
Мургад	бусурманавлъун вукІарав, цинги жинца гъеб исламияб дин тарав чи.
МухІаддис	жинца хІадис гІелму лъикІ лъалев чи.
Нагъю	цо иш гъабугеян бугеб буйрухъ, Аллагъасул рахъалъан бугониги, инсанасул рахъалъан бугониги.
Нажас	хъубаб, чорокаб жо, шаргІалъ жиб нажасаб бугин бхъизабураб.
НасихІат	инсанасе лъикІлъи бокъун гъесда лъикІаб жо бици.

НикахI	ригъин гъаби, магъари лъей.
Ниссаб	магIшатаул хасаб къадар, гъеб бугев чияса закат къезе тIалъула.
РагIият	ханасул-бетIерасул бер балагъиялда гъоркъ бугеб халкъ.
Риба	цоясе тIокIлъи гъабун квен-тIех гIарац-месед хиси. Гъединго къарзалъе жо къей, тIад бусинабулеб мехалъ тIокIлъи къезе къотIигъабун. Проценталкъун банкаялдаса гIарац боси. (Ростовщичество)
Рисалат	битIараб кагъат, Къуръан буго рисалат тIадегIанав Аллагъас жиндир лагъзадерихъ битIараб.
Самаияб	зодосан бугеб, Аллагъасухъан бугеб.
СиратI	жужахIалда тIад лъураб къо. Кинавго чи гъеб къодасан ине ккола ва гъелдаса вахарав чи алжаналде уна, вортарав чи жужахIалда кола.
Сифат	куц-рахъ, (форма).
Сунна- (сунат)	мисал, нух, гIадат. Исламалда жаниб сунна абула: хирияв аварагас гъабураб яги гъабеян абураб яги цогияс гъабун жив тIад рекъараб ишалда.
ТIаваф	КагIба рукъалда сверун хъвади.
ТIагъут	мутIигIлъиялдаса бахъараб жо. ТIагъутаул бишун кIудияб буго иблис. Гъалда хадуб: - гIадамаца жиндие лагълъи гъабулеб жо, гIадам вукIа гъев (жив гъеб ишалда рази вугони) яги гъев гурев цоги жо букIа, - жинда балъголъи гъалин абулев чиги, - гIадамал жиндие лагълъи гъабиялда ахIулев чиги, - тIадегIанав Аллагъасул шаргIи тун жиндир гъава нафсалда рекъараб хIукму гъабулев чиги.

Талакъ	члужуялда цар тлами.
Тавхид	Аллагъ цо гъави, гИбадаталъулъ, гъаб кинабго жоялъул беттергъан вукИналъулъ, жиндир царазулъ ва сифатазулъ.
Тагълиль	лаилагъа илла ллагъ абун аби.
Такбир	Аллагъу Акбар абун аби.
Такъва	Аллагъасул гИзабалдаса хИнкъун квешаб жо тун лъиклаб жо гъабун хъвади.
ТаравихI	рамазан моцIалъ богол какдаса хадур ралел суннатал какал.
ТасбихI	субхIаналлагъ аби. ТадегIанав Аллагъ кинабгIаги мукъсанлъиялдаса вацIад гъави.
Тафсир	Къуръаналъул магIна баян гъаби.
Тахият	салам къей, кIодо гъави.
ТахIмид	алхIамдулиллагъ абун аби.
Ташвиш	рахIат хвезаби.
Таяммум	лъим гъечIеб бакIалда, яги лъим бугониги гъель чуризе рес гъечIеб мехалъ бацIадаб ракъалда тIад кверал къаби ва гъел гъумералда ва кIиябго квералда лъульай.
Ужра	мунфагIат пайда босиялда яги цо иш гъабиялда данде къолеб мухъ.
Факъигъ	жинда шаргIияб гIелму лъалев ва жинда шаргIияб хIукму гъабизе кIолев чи.
Фараиз	ирс бикъулеб къагIида бицунеб гIелму.
Фарз	жиб гъабизе тIад гъабураб гИбадат. Гъеб гИбадат гъабичIев чи кIудияб мунагъ гъабурав ва тамихIалъе мустахIикъав вукIуна.
Фарзул-гIайн	щивав чиясда тIадаб жо.
Фарзул-кифая	бусурбабазул цониги чияс гъабун цогидаздаса жиб гъаби тIаса кколеб жо. ЦохIо чияс гъеб иш гъабичIони гъеб иш тIад къарал гIадамал мунагъалда кола.

Фасикъ	жинца кудиял мунагъал гъарулев чи.
Фатва	шарглияб хлукму гъаби. Фатва къола жинда лъикго гелму лъалев галимчияс.
Фикъгъу	жо лъай, бичичи. Исламияб диналда жаниб фикъгъу абула шарглияб гилмуялда.
Фитна	гадамазул гадло-мизан хвезаби, диналда хурхараб букла, дунял-нафсалда хурхараб букла. (смута; искушение; соблазн; заблуждение; испытание).
Хадас	какие чури биххи, яги черх чуризе талги.
Хадд	Къуръана хадисалда жиндие далил бугеб тамихи гъаби.
Хадис	Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг вихъарав чияс бицараб хабар гъев аварагас абураб раглиялдалъун, яги гъес гъабураб иш бицун, яги аслабас гъабураб иш бицун, гъелда гад авараг калъачеб (гъес бегъизабураб).
Хадис аль-къудси	Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагас бицараб хабар, гадеганав Аллагъасда гунтлизабун. Масала: дида дир бетергъанас абунаян абун.
Хайаъ	нич. (Застенчивость; скромность).
Хаким	жиндир гадло-мизан битарав чи. Рекъараб жо рекъараб баклалда лъезе лъалев чи.
Хафиз	жинда Къуръан рекелхе лъалев чи.
Хикмат	цодорлги, (мудрость).
Халват	гадам чи гъечеб бакл. Гадамздасан вагла чей.
Халифа	цо ханас яги хакимас жиндир баклалда тарав чи. Халифа абула исламияб пачалихъалъул бетерасда, «аварагасул баклалда вугев чи» - абураб магинаялда.

Хамро	чагъир, вино. Кинабго жинца мехтизарулеб жоялдаги абула хамро абун.
Хандакъ	ракъуль бухъараб рахъ. (канал, окоп).
Хилафат	исламияб пачалихъалъул ракълда абулеб цар.
Хулгі	члужуялъ росасе щиб букланиги магшиштияб жоги къунросасдасанятІалъи. Гъедин ятІалъараб мехаль гъей члужу тІад юсинайизе
	ихтияр буклунаро, цІидаса магъриги лъун ячине бегъула.
Хумус	рагъда руклун швараб бечелъиялдаса бахъулеб шуйил бутІа. гъеб къола бусурбабазул имамасухъе ва гъес жиндие маслихІат бихъараб хІалалъ харж гъабула.
ШаригІат	исламияб диналъул къанун, закон, Къуръан-хІадмсалдаса далил босун жиб хІалтІизабулеб.
Ширк	Аллагъасул хІакъ Аллагъ гурев цоги жоялде сверизаби.
ШайтІан	жиб мутІигІлъиялдаса бахъараб жо. ШайтІан абула гІадамазулги женазулги Аллагъасе мутІигІлъуларев чиясда.
Щукру	баркала къей, рецц гъаби.

Хадуб раѓи

Хириаб Кјураналтул тафсиралтул таржама хъван тубаялда Падерганав Аллагъасе рецги гъабун гъитинабго хадуб раѓи абизе бокъун буго.

Гъаб хIалтIи гъабизе бай бихъана 2000 абилеб сональ. ТЮебе гъеб зарбоаялда бахъана 2002 абилеб сональ МахIачхъалааялда. Гъелда тIадги хIалтIи гъабун, хъваялълул ккарал гъалатIалги ритIизарун, 2004 абилеб сональ Сириялдаги зарбоаялда бахъана.

Хадуб дица тIалаб гъабунa Мадинаялда бугеб, дунялалдаго машгъураб, Фагъд ханас тIуцIараб Кјуранал зарбоаялда рахъунеб мужамагIалтул жавабияв хIакимасулгун тIай-хъвай бугев чи ва гъенибе битIана тафсир тIаде хъвараб диск ва гъезда гъарана гъаб тафсир зарбоаялда бахъеян абун. МужамагIаль дир гъари къабул гъабунa ва 2005 абилеб сональ хIалтIи гъабизе бай бихъана.

Мадинаялда цIалулел магIарулазул лебалал ва божи бугел тIолохъабиги хIалтIизарун тафсир кинабго рахъалган къачIана ва мухIкан гъабунa, тIалимзабазулгун тIакълуги данд бан, диргун мушавараги гъабун. Гъеб иш гъабулаго ана анкъо сон ва Аллагъасул кумекалдалъун тафсир тIубанго къачIан зарбоаялде бахъине хIадурана.

КъачIаялъ ва мухIканлъи гъабиялъ швей гъабунa:

- Аслияб къагIидаялъ гъаб таржама букIизе ккей агълу-суна вал жамагIаталтул тIалимзабаз гъабураб тафсиралтIе гъабураб.
- ТIакъидаялда хурхарал масъалаби рукIине, салафу салихIиназ баян гъарураб къагIидаялъ.
- хIадисазда хурхараб масъалаялъул кIвахI бахъана къучIал ва загIипал хIадисал ралагъизе ва гъел шал имамзабаз рицарал гъезда хадубго хъвазе, загIипал хIадисал рацIине, цо-цо хIадис хутIизегIан, гъелги тIехъалда тана -загIипал рукIин баянги гъабун- тIадамазда гъоркъо машгъурлъун рукIиналъ ва гъезда гъел хIадисазул хIакъикъат лъазе тIоло. Амма къисаби биценал кIвар къечIого тана нильер имамзабаз жидерго тIахъазда жанир рехсон рукIиналъ ва шаргIиял хIукмаби гъезда хурхун гъечIольиялъ.

- Гараб раги гурус хларпаздальун жиб хъвараб, гарабияз пасихлаб мацлалда абулаго нильеда рагулеб кьагидаяль хъвана. Хларп такрар гъабун хъвана, къараб буклин лъазе. Цараб хларп бугони гьелда тлад ишара лъуна (ударение). Гараб (ع) хларпалда данде гъадианаб хларп лъуна (ع). Гъаб гъадин гъабуна гараб раглиялдул магна цунизе ва гараб раги битлун абизе ва гьелда мацл ругъунлъизе голо.
- Гурус хларпаздальун хъварал Къуръаналдул аятал ва раглаби гараб хларпаздальун хъвана Къуръаналда ругеб кьагидаяль. Гъабги гъабуна галимзабаз хларам гъабун буклиналь Къуръаналдул аятал гараб гурел цоги хларпаздальун хъвазе.

Аллагъас лъиклаб жазаъ гъабеге гъаб тафсир къачазе ва зарбоалда бахъизе квербакъи гъабуралщиназе.

Гъаб таржама хъваялда сверухъ цо чанго суал буго цаларал гадамазги, цаличлел гадамазги жиб кьолеб ва Къуръаналдул тапсирги таржамаги гъабизего бегъуларо абун бусурбабазул раклалда кезе гъабулеб. Гьел суалазе кьокъабго жаваб къечлого голоб хлал гьечло: «Жиндир глакьло бугев чиясда кьокъаб каламги бичлчула, глакьло дагъасе Инжил-Таврат цадахъго цаланиги щибго мунпаглат гъабуларо.

Суал: Къуръаналъе таржама гъабизего бегъулиц? Гъеб гъабизе гурав гелму бугев чи щив вуклунев.

Жаваб: Бегъула Хирияб Къуръаналъе таржама гъабизе, ва гъеб таржама гъабизе гадабги буго жиндаса гъеб гъабун бажарулев чиясда. Таржама гъаби бегъиялъе ва гъеб гадаб буклиналъе далил буго хирияб Къуръан кинабго халкъалда ва жиназда исламияб дин лъазабизе рештине гъабураб Аллагъасул калам буклин. Гъаб кинабго галамалда гараб мацл лъазабизе гадаб буго абун хъвараб бакл гьечло, амма кинабго халкъ хирияб Къуръаналда нахъ рильльине гадаб буго. Гьедин бугелдул гъаб Къуръан жинда гараб мацл лъалев чияс гъеб гараб мацл лъаларесда бицине ккола ва бичлчине гъабизе ккола. Гьелда абула «Таблигъ»-абун. Къуръан цояс цогидасде швезаби.

Гъаб «Таблигъ» гадаб бугелдул, гьельие киналго нухал хлатгизаризе бегъула: клалаль бицун, кагътида хъван, касета-дискалда хъван.

Ва амма Къуръаналъе таржама гъаби бегъуларо гьелъул щибаб рагӀиялъе хасаб магӀнаги гъабун. Гьедин гъабизе бегъунгугӀиялъе гӀилла буго гӀараб мацӀалда цохӀо рагӀиялъул чанго батӀияб магӀна букӀин. Къуръаналъе таржама гъабулев чиясда гъазе ккола Аллагъасул свалат салам лъеяв авараг чӀаго вугеб мехалъго гъеб Къуръаналъул рагӀабазул ва аятазул магӀна хириял асхӀабзабаца аварагасда гьикъулеб букӀараблъи. Гьелдаса хадуб жакъа къоялда цвезегӀан исламалъул кӀудиял гӀалимзабаца Къуръаналъе гъабураб тапсиралъул гӀемер батӀи-батӀиял гӀахъал руго. Гьел гӀахъаздаса мунпагӀатги босун, гъез бицараб тапсиралда мугъчӀвайги гъабун гъабизе ккола Къуръаналъул таржама.

Суал: Хирияб Къуръан Аллагъасул свалат салам лъеяв аварагасе мугӀжизатлъун бугелъул, гъеб цоги мацӀалда бусине гъабураб мехалъ гьелъул мугӀжизатлъун букӀин хола гурищ?

Жаваб: Хирияб Къуръан бищунго кӀудияб мугӀжизат буго Аллагъасул свалат салам лъеяв МухӀаммад аварагасе рукӀарал гӀемерал мугӀжизатаздаса. Гъеб мугӀжизатлъун букӀин буго жиндир назмоялъул рахъалъги, жинца хирияв аварагасда церехун рукӀарал ва хадур рукӀинесел цо-цо гъаибал умурал рицунеб букӀиналъул рахъалъанги. Нильеца гъаб хирияб Къуръан цоги мацӀалда бусине гъабураб мехалъ нильеда цӀунизе кӀолареб жо буго гъеб Къуръаналъул назмоялъул берцинлъи, магӀна гъварилъи ва пасихӀлъи. Нильеда гъеб цӀунизе кӀвечӀо абун Къуръаналъе щибго мукъсанлъи бачӀунаро, нилье мунангъ-хӀакъги букӀунаро.

Нильеца гъабураб тафсир мугӀжизатлъун букӀунаро. Гьедин бугелъул гӀараб мацӀалда бугеб, жиндир цохӀониги хӀарп ва рагӀи хисизе гъабичӀого жакъа къоялда цвезегӀан нахъе цӀунун бугеб Къуръан буго жиб мугӀжизатлъун букӀараб ва хадуб букӀинеги бугеб. Гъеб Къуръаналъе гъабураб тапсир ва гьелъул таржама мугӀжизатлъун букӀунаро ва букӀинеги кколоро.

Суал: Ццересел кӀудиял гӀалимзабаца гъабичӀо гурищ Къуръан магӀарул мацӀалда бусине. Гъеб бусине гъабизе бегъулеб батани дол гӀалимзабаца шайха гъабичӀеб?

Жаваб: Ццересел гӀалимзабаца гъеб Къуръан магӀарул мацӀалда бусине гъабичӀо абун гъеб Къуръаналъе таржама

гъабизе бегъуларо абураб хІукму гъабуларо. Дол гІалимзаби гъеб таржама гъабизе лъаларел рукІинчІо. Дозул заманалда ва хІалалда балагъараб мехаль гъел гІалимзабазул квер шун букІинчІо Къуръан таржама гъабун, гъеб зарбоялда бахъун халкъалда гьоркъоб тІибитІизе гъабиялда. Дагъистаналда матІбагІ рагъун Гемемер заманаго инчІого Аллагъасул тушбаби болшевиказ гъеб матІбагІ къана ва исламияб диналдаги бусурбабаздаги тІад гъобо хенезе гъабуна.

Гьоркъохъеб Азиялъул, Татаразул, башкиразул гІалимзабаца ва цогидалги бусурбабазул гІалимзабаца жидер квер шварабІан гІатІидго Къуръанги, хІадисги, пикъгъуги ва цогидаб гІелмуги жидер мацІалда буссине гъабун букІана.

Турциялда шведалго дир беразда бихъана хирияб Къуръаналъул анцигоги, къьогоги мужалад (том) бугеб тапсир Турк мацІалда буссине гъабун зарбоялдаги бахъун гъезул мактабазда (библиотека) лъун. Гъединго Турк мацІалда буссине гъабун буго хирияв аварасул хІадисги, гъесул сиярги, пикъгъуги ва цогидаб шаргІияб гІелмуги.

Суал: Къуръан таржама гъабураб мехаль гъеб диналъул шибго кІвар гъечІел гІадамазги цІалулеб буго ва гъеб Къуръаналъул къимат-къадро холеб буго.

Жаваб: Жинда Аллагъасул свалат салам лъеяв аварасда Къуръан рештІине гъабулеб мехаль гъесда сверухъ бугеб халкъ мушрикал рукІана ва гъел Аллагъ цо гъавун гъесие гІибадат бацІцІад гъабиялда жинца ахІулевлъун аварагги вукІана. Хирияв аварасдаги, гъес цІалулеб Къуръаналдаги гъел мушрикаца чанго бугътан лъуна, гъел махсародеги гъаруна. Мушрикаца ва цогидал инкарчагІаца шиб рагІи абуниги хирияб Къуръаналъул къимат-къадро хвечІо.

Хирияв аварас гъеб Къуръаналдалъун исламияб диналда ахІун жидеца гъеб дин босарал багъадурзабаца Аллагъасул тушбаби гІодорегІан гъаруна ва Аллагъасул дин тІадегІан гъабуна. Хирияб Къуръан буго жинца гІадамал исламияб диналда тІоритІулеб, ва гъел купруялъул, жагІилгъиялъул бецІлгъиялдаса иманалъул нуралда рачунеб тІадегІанав Аллагъасул калам. «Гъаб жо Къуръан буго»-анги абун багІараб хамил кисинибги лъун рукъалъул бокІоналда Къуръан магІида дализе гъабиялъ шивго чи исламияб диналда тІовитІуларо. Гъеб Къуръанги цІалун, гъелда жаниб

бугеб жоги бичічлун, гьелгул пикру ва тадбирги гьабун рачлуна гьадамал Аллагь лъаялда, гьев цо гьавиялда ва гьесие гьибадат гьабиялда.

Жинда жаниб хъвараб жоялгул магІна лъаларев чиясги ПадегІанав Аллагьасул калам букІиналда божун хирияб Къуръан Кіодо гьаби гьев чиясе ажро-кири бугеб гьамал буго. Жинда магІна бичічуларев чиясги Къуръан цІализе лъазеги гьабун гьеб Къуръан берцинго гьараб мацІалгул хІарпал рахъулеб хІалги цІунун цІалиги ажро-кири бугеб гьамал буго. Ва амма жиндир магІнаги бичічлун, гьелгул пикру тадбирги гьабун Къуръан цІали, цинги жинца цІалараб жоялда гьамал гьабиги гьеб буго хрияб Къуръан рештіне гьабиялдаса бугеб мурад ва гьаб буго жинда ПадегІанав Аллагь разилгулеб гьамал.

Гьараб мацІ лъаларел гьадамазда жидерго мацІалъ гьаб хирияб Къуръаналгул магІна бичічлизе гьабулев ва гьезухъе Къуръан шевезе гьабулев чи вуго жинца ПадегІанав Аллагьасул амру тубарав чи. Хирияб Къуръаналда жаниб ва Аллагьасул свалат салам лъеяв аварагасул хІадисазда жаниб гьемер буго нужеца гьадамал лъикІаб гьамал гьабиялда ахІе ва гьел квешаб гьамалалдаса нахъе чІвае абун нильеда амру гьабулел аятал ва хІадисал.

ПадегІанав Аллагьас нильее тавпикъ гьабеги хІакъаб жо лъазе ва гьелда гьамал гьабизе. Аллагьас битІараб бичічІи ва гьакъло кьеги жидеца гьадамазе ццерехъанлги гьабулел цІаларал гьадамазе. Гьал гьадамал ритІун хъвадичІеб заман буго исламияб дин загІиплъараб, гьеб дин пасалгараб замана. Гьал гьадамал Аллагьасдаса хІинкъичІеб замана буго ахир замана цІакъго гьагарлгун букІиналгул гьаламат. Гьал гьадамаз жидер дин дунял тІалаб гьабилгун ккураб заман буго ПадегІанав Аллагь жиндир лагъзадериде рази гьечІеб заман.

Я гьал бусурбаби! Шивав инсан ПадегІанав Аллагьас гьакъло-лъайги кьун, мацІ бицулевлгунги гьавун вижун вугелгул, шивав инсанасда тІадаб буго жинца хІакъаб, битІараб нух тІалаб гьабизе ва гьеб нухда хъвадизе. Дица бицарабги, цогидаз бицарабги жоялгул пикру гьабизе гьеб шаргІалгул цІадироялда лгун борцине ва ПадегІанав Аллагь разилги тІалаб гьабун гьесул мурад цІунун, гьесул расуласул нухдаса хъвадун, абадияб рукългун жиб бугеб

ахираталда ПадегІанав Аллагъас жив алжаналда лъугъине гъавулеб лъикІаб гІамал гъабизе.

Вореги нужеда раклалда ккоге нуж гурезул гІамалалъ нуж хвасар гъарила абун. Нужер БетІергъан Аллагъ бищунго нужеда гІагарда вуго, бищунго нужеда гурхІулевги вуго. Нужеца кинабго гІамал гъев Аллагъ разилъи гІалаб гъабун гъабе ва нужер хІажатги гъесда гъаре нужер божиги, хьул лъейги, хІинкъиги цохІо Аллагъасде бусине гъабе!.

ПадегІанав Аллагъас тавпикъ гъабеги жив разияб гІамал гъабизе.

Кинабго рецц ва шукру жив цогояв БетІергъан Аллагъасе буго. Жив кІодо гъавиялда хурхараб Аллагъасул цІоб рахІмат хирияв МухІаммад аварагасде лъеги.

Жив гурхІулев, жинца мунагъал рахчулев Аллагъасда тавбо гъабун руссун, гъаб нилъер гІамалалда жаниб ккараб гъалатІлъи, мунагъ-хатІаалдаса гІаса лъугъин гъарулеб буго.

ХІакълъунго ПадегІанав Аллагъ жив гурхІулев ва жинца тавбо къабул гъабулев вуго.

**Тіадегіанав Аллагыасе реццгун
ва гэсул квербакъиялдалъун
кІиабилеб жилд тІубана**

**Сурату Тагыаялъул авалалдасан
байбихъун сурату Ннасалъул
ахиралда швезегІан**

فَهْرَسْتَانِ اسْمَاءِ السُّورِ وَبَيَانِ الْبِكْرِ وَالْمَرْثِيَّةِ

Сурагазул цАрал, гьезул Маккаялда ва Мадинаялда
рештИнарурал баян гьарулеб фигьриса

	Сураталгул цАр	Гьумер	РештIана	السورة
20	Сурату Та-гъа	1081	Маккаялда	سورة طه
21	Суратул Анбияъ	1128	Маккаялда	سورة الانبياء
22	Суратул ХIаж	1164	Мадинаялда	سورة الحج
23	Суратул Муьминун	1198	Маккаялда	سورة المؤمنون
24	Сурату-Ннур	1230	Мадинаялда	سورة النور
25	Суратул Фуркъан	1280	Маккаялда	سورة الفرقان
26	Сурату ЩугIараъ	1303	Маккаялда	سورة الشعراء
27	Сурату Ннамль	1335	Маккаялда	سورة النمل
28	Суратул Къасас	1365	Маккаялда	سورة القصص
29	Суратул ГIанкабут	1394	Маккаялда	سورة العنكبوت
30	Сурату Ррум	1419	Маккаялда	سورة الروم
31	Сурату Лукьман	1436	Маккаялда	سورة لقمان
32	Сурату Ссаждат	1453	Маккаялда	سورة السجدة
33	Суратул АхIзаб	1464	Мадинаялда	سورة الاحزاب
34	Сурату Сабаъ	1496	Маккаялда	سورة سبأ
35	Сурату ФатIир	1516	Маккаялда	سورة فاطر
36	Сурату Ясин	1533	Маккаялда	سورة يس
37	Сурату Ссафат	1556	Маккаялда	سورة الصافات
38	Сурату Ссад	1580	Маккаялда	سورة ص
39	Сурату Ззумар	1602	Маккаялда	سورة الزمر
40	Сурату Гьафир	1628	Маккаялда	سورة غافر
41	Сурату Фуссилат	1653	Маккаялда	سورة فصلت
42	Сурату Щура	1672	Маккаялда	سورة الشورى
43	Сурату Ззухруф	1695	Маккаялда	سورة الزخرف
44	Сурату Ддухан	1748	Маккаялда	سورة الدخان
45	Суратул Жаъият	1728	Маккаялда	سورة الجاثية
46	Суратул АхIкъаф	1739	Маккаялда	سورة الاحقاف
47	Сурату МухIаммад	1753	Мадинаялда	سورة محمد
48	Суратул ФагII	1777	Мадинаялда	سورة الفتح
49	Суратул ХIужурат	1800	Мадинаялда	سورة الحجرات

	Сураталгул цлар	Гүмер	Рештіана	السورة
50	Сурату Къаф	1814	Маккаялда	سورة ق
51	Сурату Ззари́ят	1825	Маккаялда	سورة الزاريات
52	Сурату ТгГур	1837	Маккаялда	سورة الطور
53	Сурату Ннажм	1846	Маккаялда	سورة النجم
54	Суратул Къамар	1859	Маккаялда	سورة القمر
55	Сурату РрахІман	1871	Мадинаялда	سورة الرحمن
56	Суратул ВакъигІат	1882	Маккаялда	سورة الواقعة
57	Суратул ХІадид	1895	Мадинаялда	سورة الحديد
58	Суратул Мужадалат	1911	Мадинаялда	سورة المجادلة
59	Суратул ХІашр	1925	Мадинаялда	سورة الحشر
60	Суратул МумтахІнат	1938	Мадинаялда	سورة الممتحنة
61	Сурату Ссаф	1946	Мадинаялда	سورة الصف
62	Суратул ЖумгІат	1952	Мадинаялда	سورة الجمعة
63	Суратул Мунафикъун	1957	Мадинаялда	سورة المنافقون
64	Сурату Ттагъабун	1963	Мадинаялда	سورة التغابن
65	Сурату Тпалакъ	1970	Мадинаялда	سورة الطلاق
66	Сурату ТтахІрим	1977	Мадинаялда	سورة التحريم
67	Суратул Мулк	1983	Маккаялда	سورة الملك
68	Суратул Къалам	1990	Маккаялда	سورة القلم
69	Суратул ХІаќъат	2000	Маккаялда	سورة الحاقة
70	Суратул МагІариж	2006	Маккаялда	سورة المعارج
71	Сурату НухІ	2014	Маккаялда	سورة نوح
72	Суратул Жинн	2020	Маккаялда	سورة الجن
73	Суратул Муззаммил	2027	Маккаялда	سورة المزمل
74	Суратул Муддаѐир	2033	Маккаялда	سورة المدثر
75	Суратул Къиямаг	2043	Маккаялда	سورة القيامة
76	Суратул Инсан	2049	Мадинаялда	سورة الإنسان
77	Суратул Мурсалат	2056	Маккаялда	سورة المرسلات
78	Сурату Ннабаъ	2062	Маккаялда	سورة النبا
79	Сурату НназигІат	2067	Маккаялда	سورة النازعات
80	Сурату Габаса	2073	Маккаялда	سورة عبس
81	Сурату Ттаквир	2078	Маккаялда	سورة التكوير
82	Суратул ИнфитІар	2083	Маккаялда	سورة الانفطار

	Суратаълул цIар	Гьумер	РештIана	السورة
83	Суратул МутIафифин	2086	Маккаялда	سورة المطففين
84	Суратул Иншикьбакъ	2090	Маккаялда	سورة الانشقاق
85	Суратул Буруж	2093	Маккаялда	سورة البروج
86	Сурату ТIарикъ	2099	Маккаялда	سورة الطارق
87	Суратул АгIла	2101	Маккаялда	سورة الأعلى
88	Суратул Гъашият	2104	Маккаялда	سورة الغاشية
89	Суратул Фажр	2108	Маккаялда	سورة الفجر
90	Суратул Балад	2112	Маккаялда	سورة البلد
91	Сурату Шамс	2116	Маккаялда	سورة الشمس
92	Сурату Ллайл	2119	Маккаялда	سورة الليل
93	Сурату ЗзухIа	2122	Маккаялда	سورة الضحى
94	Сурату ШIархI	2126	Маккаялда	سورة الشرح
95	Сурату Ттин	2129	Маккаялда	سورة التين
96	Суратул ГIалакъ	2132	Маккаялда	سورة العلق
97	Суратул Къадри	2138	Маккаялда	سورة القدر
98	Суратул Баййинат	2140	Мадинаялда	سورة البينة
99	Сурату Ззалзалаг	2142	Мадинаялда	سورة الزلزلة
100	Суратул ГIадийт	2143	Маккаялда	سورة العاديات
101	Суратул КъаригIат	2145	Маккаялда	سورة القارعة
102	Сурату ТIакIбIур	2147	Маккаялда	سورة التكاثر
103	Суратул ГIасср	2149	Маккаялда	سورة العصر
104	Суратул Гъумазаг	2151	Маккаялда	سورة الهمة
105	Суратул Фил	2152	Маккаялда	سورة الفيل
106	Сурату Къурайш	2154	Маккаялда	سورة قريش
107	Суратул МагIун	2155	Маккаялда	سورة الماعون
108	Суратул КавIар	2156	Маккаялда	سورة الكوثر
109	Суратул Кафирун	2158	Маккаялда	سورة الكافرون
110	Сурату Насср	2159	Мадинаялда	سورة النصر
111	Суратул Масад	2161	Маккаялда	سورة المسد
112	Суратул Ихласс	2163	Маккаялда	سورة الإخلاص
113	Суратул Фалакъ	2165	Маккаялда	سورة الفلق
114	Сурату Ннас	2167	Маккаялда	سورة الناس

إِنَّ وَزَارَةَ الشُّؤُونََ الْإِسْلَامِيَّةَ وَالْأَوْقَافَ وَاللِّعْمُونََ وَالْإِشْنَانَ

في المملكة العربية السعودية

المشرفة على مجمع الملك فهد

لطباعة المصحف الشريف في المدينة المنورة

إذ يسرُّها أن يُصدر المجمع هذه الطبعة من القرآن الكريم

وترجمته معانيه وتفسيره إلى اللغة الأوربية

تسأل الله أن ينفع بها الناس

وأن يحجزني

خادم الحرمين الشريفين الملك عبد الله بن عبدالعزيز آل سعود

أحسن الجزاء على جهوده العظيمة في نشر كتاب الله الكريم

والله ولي التوفيق

СагІудиял ғарабиязул пачалихъалбул Исламиял ишазул,
вакъфуялбул, диналде ахІиялбул ва нух малъиялбул, Фагъд
ханасул Мадина шағаралда бугеб Къуръанал зарбуялде
рахъунеб мужаммағалда ғад бугеб визараталь, рохел зағбир
ғябулеб буго.

Ғеб мужаммағалбул рес лъугиялда ғаб хирияб Къуръан ва
мағарул мағалда бугеб ғельбул таржама ва тағсир зарбоалда
бахъизе.

Ва Аллағьасда ғярулеб буго ғеб Къуръаналдалъун ғадамазе
мунфағат ғабе абун ва қиябоғо хІарамалбул хъулухчи,
ҒабдулҒазизил вас Ғабдуллағь ал-СугІуд ханасе лъиклаб
жазаъ ғабе абунги, хирияб Аллағьасул ғехъ ғадамазухъе
щвеялъе ғьес ғябулеб кІудияб ишалъе Ғоло.

Аллағь жинца тавфикъ ғябулев вуго.

بِعَوْنِ اللَّهِ تَوَفَّقْنَا
بِطَبِيعِ هَذَا الصَّحْفِ الشَّرِيفِ
وَمَجْتَهِدِمْ مَعَانِيَهُمْ وَتَجَمُّعِ الْمَلِكِ الْفَهْمِ
طَبَائِبِ الصَّحْفِ الشَّرِيفِ بِالْمَدِينَةِ الْمُنَوَّرَةِ
بِأَسْتِزَادَةٍ وَالرَّادِ الشُّهُورِ الْإِسْلَامِيَّةِ
وَالْأَوْفِ وَاللَّعْمُورِ الْإِسْلَامِيَّةِ فِي
الْمَدِينَةِ الْعَرَبِيَّةِ الْمُنَوَّرَةِ
سَنَةِ ١٤٣٤ هـ

حَقَّقُوا الطَّبِيعِ تَجَمُّعُوطَةَ
لِجَمِّعِ الْمَلِكِ الْفَهْمِ وَالطَّبَائِبِ الشَّرِيفِ الْمُنَوَّرَةِ

ص. ب. ٦٣٦٣ - الْمَدِينَةُ الْمُنَوَّرَةُ

www.qurancomplex.gov.sa
contact@qurancomplex.gov.sa

Зарбояде бахъиналуа хлакъ цунун буго
Къуръанал зарбояде рахъунсб Фагъа
ханасу мужаммагалае

Почалуа ящик 6262
нур бараб Мадина
www.qurancomplex.gov.sa
contact@qurancomplex.gov.sa

**ТадегІанав Аллагъасе рецгун ва
гъесул квербакъиялдагун тІоцебесеб
жилд тІубана**

**Суратул фатихІататалъул авалалдасан
байбихъун сурату Марьямалъул
ахиралда щвезегІан**

فَهْرَسْتِ اَسْمَاءِ السُّورِ وَبَيَانِ الْاَكْوَابِ الدُّرِيِّهَا

Суратазул цIарал, гъезул Маккаялда ва Мадинаялда
рештIинарурал баян гъарулеб фигъриса

	Суратагъул цIар	Гъумер	РештIана	السورة
1	Суратул ФагихIат	1	Маккаялда	سورة الفاتحة
2	Суратул Бакъарат	9	Мадинаялда	سورة البقرة
3	Сурату Али ГIимран	166	Мадинаялда	سورة آل عمران
4	Сурату Ннисаъ	247	Мадинаялда	سورة النساء
5	Суратул Маидат	344	Мадинаялда	سورة المائدة
6	Суратул АнгIам	412	Маккаялда	سورة الأنعام
7	Суратул АгIраф	484	Маккаялда	سورة الأعراف
8	Суратул Анфал	565	Мадинаялда	سورة الأنفال
9	Сурату Тавбат	606	Мадинаялда	سورة التوبة
10	Сурату Юнус	674	Маккаялда	سورة يونس
11	Сурату Гъуд	712	Маккаялда	سورة هود
12	Сурату Юсуф	756	Маккаялда	سورة يوسف
13	Сурату РрагIд	812	Мадинаялда	سورة الرعد
14	Сурату Ибрагъим	838	Маккаялда	سورة إبراهيم
15	Суратул ХIижр	857	Маккаялда	سورة الحجر
16	Сурату НнахIль	878	Маккаялда	سورة النحل
17	Суратул Исраъ	927	Маккаялда	سورة الإسراء
18	Суратул Кагъф	991	Маккаялда	سورة الكهف
19	Сурату Марьям	1042	Маккаялда	سورة مريم

إِنَّ وَزَارَةَ الشُّرُوكِ الْإِسْلَامِيَّةِ وَالْأَوْقَافِ وَاللِّسَانِ وَالْإِشْرَاقِ

في المملكة العربية السعودية

المشرفة على مجمع الملك فهد

طباعة المصحف الشريف في المدينة المنورة

إذيسرها أن يصدر المجمع هذه الطبعة من القرآن الكريم

وترجمة معانيه وتفسيره إلى اللغة الأوربية

سأل الله أن ينفع بها الناس

وأن يحجزني

خادم الحرمين الشريفين الملك عبد الله بن عبد العزيز آل سعود

أحسن الجزاء على جهوده العظيمة في نشر كتاب الله الكريم

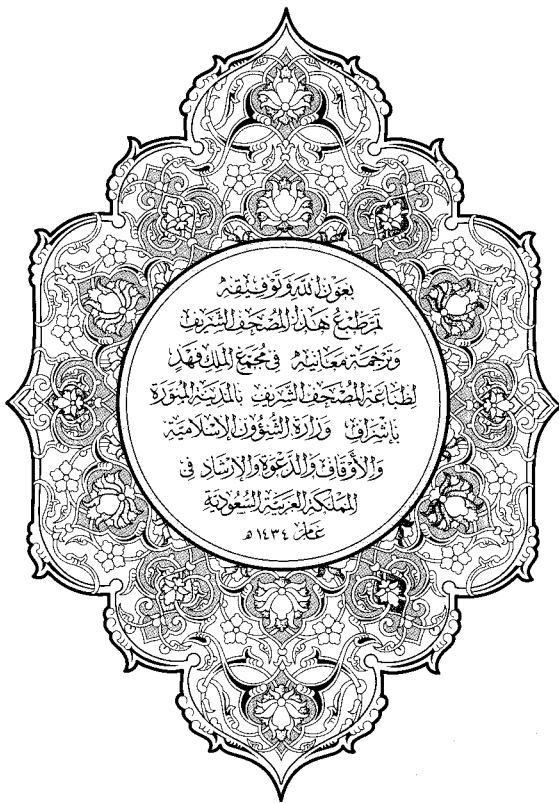
والله ولي التوفيق

Сагудиял Ғарабиязул пачалихъалъул Исламиял ишазул,
вакъфуялъул, диналде ахИиялъул ва нух малъиялъул, Фагъд
ханасул Мадина шагъаралда бугеб Къуръанал зарбуялде
рахъунеб мужаммаҒалда Ғад бугеб визараталъ, рохел загъир
гъабулеб буго.

Гъеб мужаммаҒалъул рес лъугъиялда гъаб хирияб Къуръан ва
маҒарула мацIалда бугеб гъельул таржама ва тафсир зарбоалда
бахъизе.

Ва Аллагъасда гъарулеб буго гъеб Къуръаналдалъун Ғадамазе
мунфаҒат гъабе абун ва кIиябго хIарамалъул хъулухъчи,
ҒабдулҒазизил вас Ғабдуллагъ ал-СугIуд ханасе лъикIаб
жазаъ гъабе абунги, хирияб Аллагъасул тIехъ Ғадамазухъе
щвеялъе гъес гъабулеб кIудияб ишалъе Ғоло.

Аллагъ жинца тавфикъ гъабулев вуго.

بِعَوْنِ اللَّهِ وَوَفْقَهُ
مَرَّطَنُجُ هَذَا الْمُصْحَفُ الشَّرِيفُ
وَتَحْمِيْلُهُ مَعَانِيَهُ فِي مَجْمَعِ الْمَلِكِ
طَبِيبِ الْمَدِينَةِ الشَّرِيفِ نَالِ الْمَدِينَةِ الْمُنَوَّرَةِ
بِإِسْتِزَارِ وَرِثَاةِ الشُّرُوكِ الْإِسْلَامِيَّةِ
وَالْأَدْوَابِ وَاللُّغَوِيَّةِ وَالْإِسْتِزَارِ فِي
الْمَدِينَةِ الْعَرَبِيَّةِ الْمُنَوَّرَةِ
عَمَلٌ ١٤٣٤ هـ

حَقْوَةُ الطَّبِيعِ مَحْفُوظَةٌ
إِلِجْمَاعِ الْمَلِكِ وَفِيهَا طَبِيبُ الْمَدِينَةِ الشَّرِيفِ

ص. ب. ٦٢٦٢ - المدينة المنورة

www.qurancomplex.gov.sa
contact@qurancomplex.gov.sa

Аллагъасул
квер бакъиядалъун
гъаб хирияб Къуръан ва гъельзул
таржама ва тафсир зарбояде
бахъана Мадинаялда бутеб Къуръанал
зарбояде рахъунеб Фагъа ханасул
мужаммагъалда. Сагъудиял Парабиязул
пачалихъальзул Исламиял ишазул,
вакъфуяльзул, динаде ахлияльзул ва
нух малъияльзул визараталь бер
балагъи гъабун гъижрияб
1434 сональ

Зарбояде бахъинальзул хIакъ цунун буго
Къуръанал зарбояде рахъунеб Фагъа
ханасул мужаммагъалъе

Почальзул ящик-6262-
нур бараб Мадина
www.qurancomplex.gov.sa
contact@qurancomplex.gov.sa

٢ جمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف ، ١٤٣٤ هـ
فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر .

جمع الملك فهد لطباعة المصحف الشريف
ترجمة معاني القرآن الكريم وتفسيره إلى اللغة الأوارية . / جمع
الملك فهد لطباعة المصحف الشريف . - المدينة المنورة ، ١٤٣٤ هـ
مج

١١١٢ ص ؛ ١٤ × ٢١ سم

ردمك : ٧-١٥-٨٠٩٥-٦٠٣-٩٧٨

٨-١٨-٨٠٩٥-٦٠٣-٩٧٨ (ج ١)

١- القرآن ترجمة أ. العنوان

ديوي ٤، ٢٢١ ١٤٣٣/٤٦٢٠

رقم الإيداع : ١٤٣٣/٤٦٢٠

ردمك : ٧-١٥-٨٠٩٥-٦٠٣-٩٧٨

٨-١٨-٨٠٩٥-٦٠٣-٩٧٨ (ج ١)

www.islamic-invitation.com

الفردوس

و ترجمه معانیہ و تفسیرہ
إلى اللغة الأوربية

و قد لله صالح من خادم الحرمين الشريفين
الملك عبد الله بن عبد العزيز آل سعود
ولا بد من توفيقه